BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XLIX
H
6
NAPOLI

II
6

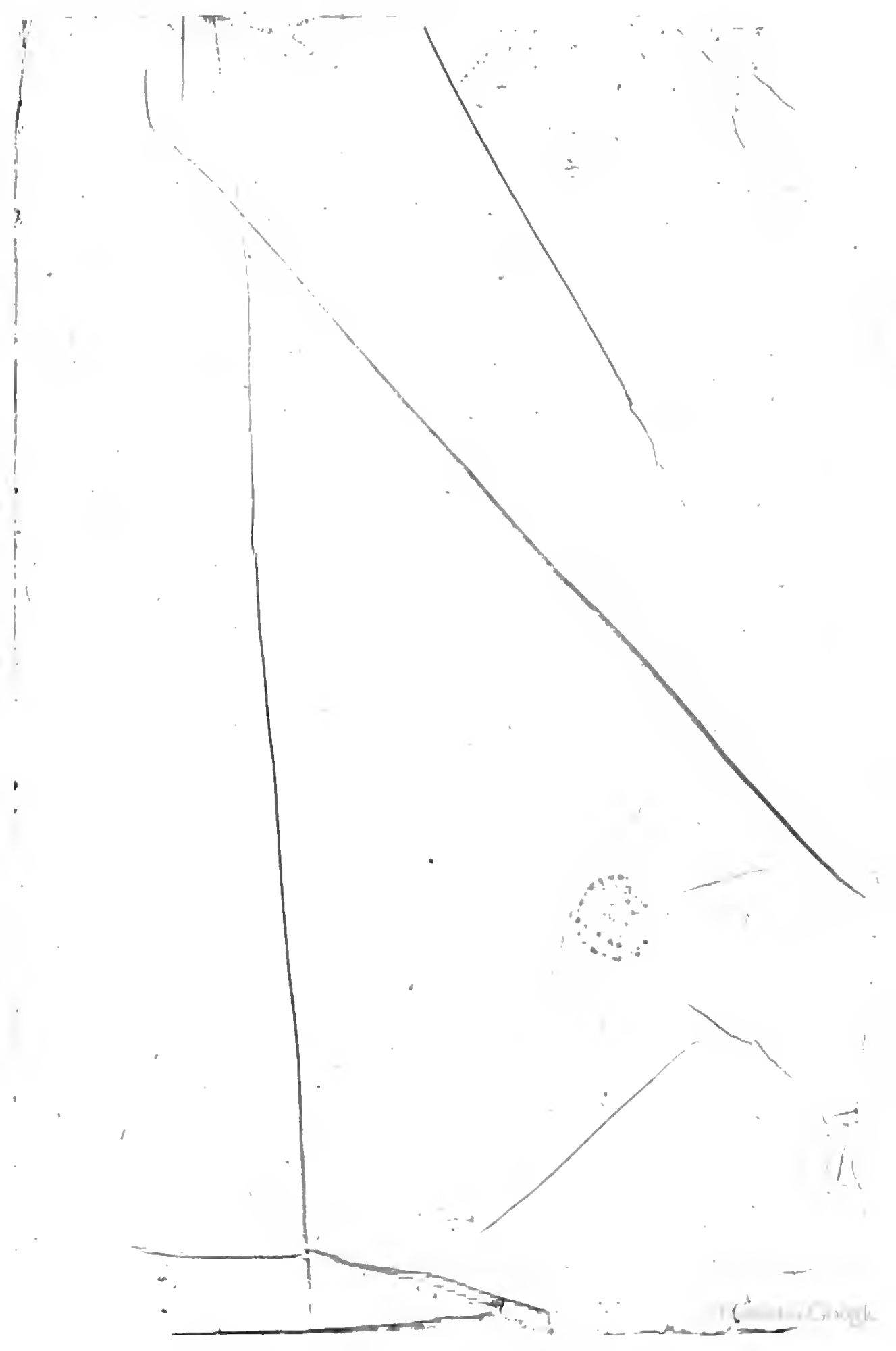

ANNALES
ORDINIS
S. BENEDICTI
OCCIDENTALIUM MONACHORUM
PATRIARCHÆ.

In quibus non modo res monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ historiæ non minima pars continetur.

AUCTORE DOMNO

JOHANNE MABILLON,

PRESBYTERO ET MONACHO EJUSDEM ORDINIS E CONGREGATIONE S. MAURI.

Quem cum morte præventus D. Mabillonius imperfectum reliquisset, absolvit & variis additamentis ad tomos præcedentes exornavit

Dominus EDMUNDUS MARTENE, *presbyter & monachus ejusdem Congregationis.*

Editio prima Italica a quamplurimis mendis, quæ in Parisiensem irrepserant, ad Auctoris mentem expurgata.

Cui accedit Dissertatio de corporibus SS. Benedicti & Scholasticæ numquam Floriacum translatis, nunc primum edita.

Tomus Sextus,

Complectens res gestas ab anno Christi MCXVII. ad annum MCLVII. inclusive, cum Appendice & Indicibus necessariis.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI.

MDCCXLV.

DE SUPERIORUM LICENTIA.

Bibliothecæ domus Prof. Neap. Soc. Jes.
Catal. inscript.

IN TOMUM SEXTUM
ANNALIUM
BENEDICTINORUM
PRÆFATIO
FRATRIS EDMUNDI MARTENE.

TAM ſplendidum in republica litteraria locum obtinuit piæ memoriæ Joannes Mabillonius, ut quidquid ex ejus calamo prodiit in lucem, ut lugeant hactenus univerſi, quod ſummus vir moriens Annales Benedictinos ad umbilicum non perduxerit. Eximium illud opus indefeſſo labore aggreſſus proſecutuſque fuerat ad annum Chriſti MCLVII. jamque quatuor ſolidi tami, ſcilicet uſque ad MLVII. e prælo exierant, cum ecce repente exuens hominem, terra relicta, tot laborum pro eccleſia ſuſceptorum mercedem a Deo recepturus, cælum petivit. Superabant duo volumina annos nonaginta complectentia, & ſi quid addidiſſet typis parata, noxque ni properaſſet invida mors ab auctore in vulgus emittenda. Sed ut poſthumis fœtibus evenire ſolet, dum parentis e manibus ſemel & iterum in alias manus tranſeunt, diutius quam par erat deſiderata fuerunt. Cauſas tantæ mora, laboriſque noſtri rationem paucis accipe.

Extincto Mabillonio, non edendi modo eam Annalium noſtrorum partem, quam in ſcriniis prope confectam reliquerat, ſed & ipſum opus penitus, & intra breve ſpatium perficiendi ſpes affulſerat proxima in domno Theoderico Ruinartio ejus diſcipulo & ſtudiorum ſocio. Sed vix fuſas de tanto amiſſo patre lacrymas exterſerat, vix ejus vitæ compendioſam ſeriem a ſe conſcriptam publicis typis mandaverat, cum agri Remenſis iter, tabularia monaſteriorum ſcrutaturus, ſuſcepit, ut e chartis & inſtrumentis, quibus hanc provinciam noverat abunde inſtructam, varia ad Annales Benedictinos abſolvendos eliceret monumenta. At vir clarus, cælo maturus, nobis quidem parum, ſibi vero ſatis vixerat. Ad Altivillarenſe S. Petri monaſterium Congregationis S. Vitoni perveniens, acutiſſima febre correptus, necdum biennio a ſui magiſtri tranſitu, infra diet ſeptem-decim, die XVII. Septembris anni MDCCIX. vitæ metam abſolvit, omnibus qui eum viderant, ſive qui ex ſcriptis noverant, amarum ſui deſiderium relinquens.

Senſit altiſſimum vulnus Congregatio noſtra. Amittebat nempe dilectiſſimum Mabillonii alumnum, qui ſi dari poſſet alter ipſe, potuiſſet haberi Mabillonius, magiſtro ſuo, ſi non ingenii amplitudine, certe morum ſuavitate, laboris improbitate, mentis ſagacitate comparandus. Tunc moderatores Congregationis noſtræ ſuperioret anxii, quærentes quem Ruinartio ſufficerent, in damnum Renatum Maſſuetum, virum doctum & nova editione operum S. Irenæi, quam tum procurabat, commendandum, oculos injecerunt, plurimum de viro multiplici eruditione prædito exſpectantes.

Is ex parochia S. Audoeni de Mancellis prope Bernaium in diœceſi Ebroicenſi piis & honeſtis parentibus natus, primis ætatis ſuæ annis humanioribus litteris de more operam dedit; tum docente presbytero ſæculari ad philoſophiam animum appulit. Quo in ſtudio acri judicio, felicique favente memoria, ſic profecit, ut quæſtiones, etiam difficillimas, mira facilitate, mira rationum perſpicuitate enodaret, publicaſque theſes propugnare juſſus, aſſantium omnium plauſum & admiratio-

nem concitaverit. Cum bonis polleret moribus, ut pietatem cum scientia conjungeret, sæculum exosus, annos quindecim & tres menses natus, contra mundi pericula ad claustri asylum confugit, atque in Lyrensi B. Mariæ abbatia habitum monasticum induit. Probationis tempore nihil in eo apparuit juvenile, provectiorum monachorum virtutes comparibus virtutibus expressit. Sedulus ad omnes regulæ natus, humilitatem in primis colnit, manfuetudinem, quam vultu præferebat, factis exhibuit; sic denique in omnibus se gessit, ut unus omnibus haberetur pro speculo & exemplo.

Completo tirocinii tempore, per vota solemnia Congregationi S. Mauri nomen dedit die XX. *Octobris* MDCLXXXII. *Biennio post ad S. Ebrulfi monasterium missus est, solitis in Congregatione studiis excolendus. Quamquam nihil nisi magnum ab ingenuissimo adolescente exspectaretur, spem tamen de se conceptam in ipso studiorum aditu & exordio longe superavit. At nondum exacto biennio, paralysi in brachio dextro correptus, ad aquas Borbonias salutem quærere compulsus est. Valetudine utcumque restituta, ad interrupta rediit studia, & in cœnobio Aurelianensi B. Mariæ de Bononunto theologiæ auditor, fratribus & condiscipulis suis amori fuit & admirationi.*

Expleto demum studiorum cursu, duplicem in Beccensi monasterio, scientiarum seminario, cursum philosophicum docuit. Deinde per tres annos Cadomi fratribus nostris theologiam legit: quo tempore ad baccalaureatus & licentiæ in jure canonico gradum promotus est, propugnatis prius eruditione plenis, quas ipse composuerat thesibus. Universitas tota non semel eum ad doctoratum suscipiendum urgendo invitavit, magnæ sibi gloriæ ducens, si vir tantus inter doctores suos numararetur. Verum oblatum honorem refugit vir modestissimus, & ne refugientis humilitas obedientiæ merito frandaretur, & superiorum suorum jussu, & sponte sua a doctoratu abstinuit.

Emenso Cadomi cursu theologico, theologiam rursus fratribus nostris Gemmetici per unum, & per tres deinde annos in Fiscamnensi prælegit monasterio, ubi & officialit munus sapienter obivit. Anno MDCCII. *in Rotomagensi S. Audoeni cœnobio discendæ græcæ linguæ totus incubuit. Quum suaveuti ad Parisiensem S. Germani a Pratis academiam accesserat, verum triennio theologiam docuit, dum interea græcæ linguæ operam daret, ac Patriarcharum historiam aggrederetur; quam dum componeret, novæ editioni Operum S. Irenæi operam dedit, quæ demum anno* MDCCX. *in lucem prodiit.*

Defuncto in Altivillarensi S. Petri abbatia Ruinartio, Massuetus a superioribus designatus ad perficiendos Annales Benedictinos a Mabillonio & Ruinartio inceptos, paratum ab eodem Mabillonio tomum V. statim prælo commisit, præmissa brevi præfatiuncula, cui Mabillonii & Ruinartii vitæ synopsim subjecit. Tum vero laboris injuncti magnitudinem & gravitatem perpendens, & quantum hoc genus ab iis, quibus hactenus se dederat, studiis abhorreret, secum reputans totos sex annos in legendis cum manuscriptis tum libris editis insumsit, ut ex iis, quasi apis argumentosa, figeret unde suis tempore mel suavissimum conficeret. Eo in studio mirum quantum diu noctuque defudaverit, metas etiam prudentiæ transiliens, & altra naturæ vires in labore pervicax. Interim tertiam Operum S. Bernardi editionem quam paratam quoque reliquerat Mabillonius, instante bibliopola & quibusdam eruditis, prælo commisit. At vir altitudo robustissimus, assiduis exhaustus vigiliis, eo tempore defecit, quo intermissam Annalium curam repetens, manum vix talamo admoverat. Nonæ die XIII. *Januarii apoplexia correptus, quæ mox in paralysim degeneravit, invitis omnibus medicinæ remediis, ingravescente morbo sanctæ ecclesiæ sacramentis munitus, post duorum dierum agonem animam exhalavit die dominica* XVI. *Januarii anni* MDCCXVI.

Massueto bonæ spei viro defuncto suffectus est dominus Franciscus Texerius, prius in Majori-monasterio philosophiæ prælector, & in Cenomannensi S. Vincentii abbatia per plures annos theologiæ professor, qui regendi pariter ac docendi peritus, commissos sibi juvenes ita divinis imbuit disciplinis, ut ex eis non paucos ex discipulis effecerit magistros. Nescio an nimiæ Franciſci doctoris nocuerint Annalibus: nam hunc licet doctissimum, superiores attendentes regendis monasteriis magis idoneum, Cenomannensi S. Petri de Cultura cœnobii priorem constituerunt, ac deinde S. Vincentii eadem in urbe abbatem elegerunt.

Vigebat ea tempestate vir apud litteratos satis notus dominus Vincentius Thuillerius, acer ingenio & laboris amans. Hic inter cæteros domno Dionysio Sanctamarthano Præposito generali nostræ Congregationis dignus visus est, cui omnia Mabillonii, Ruinartii & Lucæ Dacherii scripta crederentur, ex quibus, Mabillonii & Ruinartii opera postbuma vulgavit. Verum ad profana conversus, Polybii auctoris Græci, & quidem difficillimi, interpretationem adortus est; qua perfecta & edita; historiam Constitutionis Unigenitus *a sanctissimo patre Clemente XI. promulgatæ, approbantibus tribus Gallicanis cardinalibus, suscepit conscribendam; opus immen-*

sum,

ſum, quod intra paucos annos, diu noctuque vigilans confecit. Jamque ei ultimam manum impoſuerat, & patronis ſuis obtulerat, cum ecce Deus, qui vitæ hominum momenta omnia gubernat, Thuillerum pleureſi correptum ex humanis eripuit XII. *Januarii* MDCCXXVI.

Præerat tunc noſtræ Congregationi R. P. dominus Claudius Dupré Vicarius generalis, non ita multo poſt in capitulo generali, omnium votis ſimul in id conſpirantibus Superior generalis electus. Excidunt mihi etiammum lacrymæ, recordanti quanto me ſenem venerabundus ſenex amore complecteretur, quantum de fratribus ſuis dum vixit bene meritus fuerit, quantum Congregationi decoris addidiſſet, niſi ſummus rerum omnium Parens dilectiſſimum parentem ſeptimo regiminis anno menſe eripuiſſet. Quam libenter hic ego veteris amici tumulum floribus conſternerem! Quam libenter eas ego palam vulgarem virtutes, quas vir ſupra fidem modeſtus, majori cura celabat, quam cæteri homines ſua vitia! Sed ſentio me rapi longius; ad Annales noſtros redeo.

Sublato e vivis Thuillerio, aliquot poſt ejus obitum dies, R. P. Vicarium generalem adii, atque ſuppliciter oravi, ut quod ex Annalibus Benedictinis a Mabillonio compoſitis ſupererat mihi percurrere liceret. Roganti annuit pius pater, & ſtatim Mabillonii Annalium volumen imperfectum mihi reſignavit. Exſultans receſſi, quaſi inveni theſauro, volumen devoravi, iterum atque iterum perlegi. Inter legendum vero multa a Mabillonio omiſſa deprehendi, quæ percurrendo Gallicanas pene univerſas bibliothecas, atque eccleſiarum cathedralium & abbatiarum utriuſque ſexus archivia perſcrutando, olim collegeram. Longe plura miniſtravere eximiæ Vvibaldi Stabulenſis & Corbejenſis abbatis epiſtolæ, in quas, cum Germaniam perluſtrarem, felici quodam fato incideram. Vvibaldus ille ſub quatuor imperatoribus præcipuas cum imperii, tum eccleſiæ res geſtas pertractavit. Hinc fit, ut ipſius litteræ non levem hujuſce temporis hiſtoriæ lucem præbeant. Ex ipſis certe loca infinita in hoc poſthumo Mabillonii volumine quodam modo vacua, ſeu, ut ita loquar, lacunas, repleri poſſe nullus dubitavi. Idipſum R. P. Vicario generali cum ſignificaſſem, conſilium meum latus approbavit, immo hortatus eſt ut in perficiendo ſexto Annalium Benedictinorum volumine operam collocarem meam. Nec diſtuli, ad opus me accinxi, & infra pauços menſes duranta & ampliſſimi momenti facta operi Mabillonii inſerui, præter ea quæ addenda ad priores tomos in Appendice adjeci; adeo ut jam juſtum volumen hæc omnia efficere poſſint; quod autem additum a me fuit uncinis [ ] *includitur.*

Complectitur hic tomus annos omnino quadraginta, ab anno MXVII. *ad* MCLVII. *annos contentis aliis in tomis longe pauciores, ſed non pauciora facta, ſed neque minoris momenti. Initium ducit a funeſtiſſimo illo diſſidio ſacerdotium inter & imperium, quod ſub duobus imperatoribus per annos triginta-quinque devexavit eccleſiam. Eo in diſſidio mirum quanta pertulerint ſummi pontifices, quales ab Henricianis inſectationes, & certe tales quæ martyribus eos exæquare videntur, ut de Gelaſio II. qui ex monaſterio Caſinenſi ad thronum apoſtolicum aſcenderat, aſſerit Baronius. Vix Calliſti II. curis & ſollicitudine reddita pax eccleſia fuerat, cum defuncto Honorio II. difficillimum inter duos de papatu contendentes ſchiſma invexit ambitio. Dixi difficillimum; nam ſtatim a pancioribus, ſed probioribus electus eſt Gregorius cardinalis, qui fuerat cum æmulo legatus in Gallia, alter Petrus Leonis, Romanus natione, & ex illuſtri inter Romanos familia ortundus, poſtea a majore cardinalium numero electus eſt, ſed longe inferioris meriti, Anacletus II. dictus. Hinc utrimque ambages, uterque contendentium ſuos habuit patronos. Sed tandem evicit Innocentius. Nam ad ſolitum paparum adverſus perſecutores aſylum Francorum regem recurrent, vix Cluniacum appulit, cum Petrus Venerabilis abbas, ſpreto Anacleto, ſuo quondam monacho, Innocentium tamquam legitimum Petri ſucceſſorem agnovit, & pergnam honorifice excepit. At non multo poſt in celeberrimo apud Stampas præſulum conventu, uno arbitro Bernardo abbate Clarevallenſi, verus eccleſiæ univerſæ pontifex declaratus eſt; cui adhæſerunt præter Galliam cætera orbis regna. Quanta in gratiam Innocentii egerit Bernardus, quot itinera ſuſceperit, quot cum adverſariis decertationes, quot habuerit cum principibus colloquia, quot ediderit miracula, donec luctuoſi ſchiſmatis incendium reſtingueret, hic tomus clare & dilucide narrat.*

Schiſmata comitari ſolent aut ſequi hæreſes, dum paſtores inter ſe diſſentiunt, dum plebs dubia & anceps ne male pareat parere recuſat, dum fluctuant incerta omnia; nec jam virtutis præmium, nec ſceleri ſupplicium, nec tumultuantibus pœna præſto ſunt. Depravantur interim fidelium mores, convelluntur eccleſiaſticæ diſciplinæ, catholica fides ab apoſtolis quaſi per manum tradita, cunctis primum & clam labefactatur, deinde creſcente audacia palam & aperte impugnatur. Nec deſuere tunc

deterrimi erroris satellites, qui hac tempestate virus pestiferum longe lateque sparserunt. Henricianorum & Petrobrusianorum sacrilegos impetus summa cum diligentia & puri eruditionis laude nostri præsertim propulsarunt. Sed ne privatis tantum quorumdam telis confoderentur veritatis hostes, Christi sponsa adversus grassantem impiorum audaciam ad consueta confugit remedia. Præter alia plurima eo tempore convocata & de more celebrata concilia, tria Rhemis sub Calixto II. Innocentio II. & Eugenio III. quorum acta neque satis nota, neque tamen ignoranda, hoc tomo dilucide exponuntur.

Taceo viros religione ac sanctitate præstantissimos, qui hoc sæculo floruerunt. Totus est hic tomus in prædicandis eorum virtutibus, factis & inauditis ab Apostolorum temporibus miraculis. Taceo summos pontifices, illustrissimos ecclesiæ præsules, veros innumeros dignitate & doctrina conspicuos, quos procellosis illis temporibus ad fidei catholicæ tutelam, ad pacem inter Christianos principes stabiliendam, fœcundæ S. Benedicti familiæ peperit. Nec defuere qui regnis & imperiis administrandis præfecti sunt. Talis exstitit in Gallia sub Ludovico Juniore Francorum rege ad bellum sacrum proficiscente Sugerius abbas S. Dionysii, cui plaudentibus omnibus regni principibus & proceribus, amplissimi regni administratio commissa est, totusque regni habenæ creditæ fuerunt. Talis in Germania Voibaldus abbas Stabulensis & Corbeiensis, qui sub quatuor imperatoribus, Henrico V. Lothario II. Conrado II. & Friderico I. eamdem fere in Germania, qualem in Gallia Sugerius personam exhibebat: cujus vel solæ epistolæ, præter alia multa, quidquid in bello sacro contigit summa fide repræsentant. His adde varios Ordines religiosos hoc etiam sæculo exortos, qui veluti novæ ecclesiæ laborantis subsidia, dum nascuntur, dum crescunt, mirum quantum a nostris adjumenti acceperint.

Plures etiam monasteriorum fundationes & reformationes, cellularum infinitas erectiones exhibet hic tomus, ex quibus ecclesiæ & Ordini nostro summus honor accrevit. Nec est quod commemorem viros innovatæ, doctrinæ, verbi divini præcones, qui hic a nobis recensentur. Quibus omnibus attentis, penes ipsum lectorem sit quam dignum sit volumen istud, quod antecedentibus voluminibus addatur.

Statuerunt Mabillonius, ut patet ex præfatione tomi IV. totum Annalium opus intra sex volumina includere, & deinde subsistere. Sed vir doctissimus non satis attenderat falcem se in immensam segetem injecisse, & Ordinis nostri historiam, quo temporibus nostris propinquior fit, eo abundantiorem & locupletiorem fieri. Quæ si prævidisset non tam angustis calamum suum cohibuisset terminis, neque septimum & octavum promittere dubitasset. Ego vero absoluto & prodeunte in publicum hoc tomo, septimum, si per ætatem & valetudinem liceret, libens aggrederer. Sed Deus optimus maximus viros eruditos & ingenio conspicuos, qui opus tam præclarum tam utile suscipiant, & susceptum feliciter conficiant, uti sperare licet, suscitabit. Id spondet pietatis & laboris amor, qui viget in Congregatione, dinque vigebit, si modo Præposito generali nostro domno Renato Lancan disciplinæ regularis assertori, ac litterarum patrono, summus rerum arbiter vitam produxerit.

BRE-

BREVIARIUM
TOMI SEXTI
ANNALIUM BENEDICTINORUM.

LIBER SEPTUAGESIMUS-TERTIUS.

Ab anno Christi 1117. *ad annum* 1121.

I. PASCHALIS *ferefus Benevenfum, & quadam ejus acta, & imperatoris.*
II. *Radulphi archiepiſcopi Cantuarienſis legatio Romam.*
III. *Virdunenſis epiſcopatus turbatus.*
IV. *Mettenſis quoque eccleſia miſerabilis ſtatus.*
V. *Theotgerus abbas eligitur epiſcopus.*
VI. *S. Michaelis monaſterium Bambergæ inſtauratur.*
VII. *Wolfeamus ejus loci piiſſimus abbas.*
VIII. *Res quædam Saxonicæ & Belgicæ.*
IX. *Rupertii varia opera.*
X. *Bernardus abbas infirmus medico ruſtico creditur.*
XI. *A Willelmo nedum abbate inviſitur.*
XII. *Robertus a Clara-valle Cluniacum redit.*
XIII. *Pontius abbas Cluniacenſis apud S. Julianum. Bernardus Craſſus prior.*
XIV. *Matthæus prior S. Martini a Campis.*
XV. *Quædam ejus facta & virtutes.* Vade in pace *interdictum.*
XVI. *Joſaphat abbatia conditur.*
XVII. *Ratherii de Arbriſellis obitus.*
XVIII. *Raingardis Marciniacum ſuccedit.*
XIX. *Reformatio monaſterii de Galli-cantu.*
XX. *Rothomenſium & Kemperlegienſium lis de Bella-inſula.*
XXI. *S. Amantii de Bunia allu vium.*
XXII. *Craſſa & Pſalmodii abbates. Rirhardi Narbonenſis archiepiſcopi donatio & obitus.*
XXIII. *Otta abbas S. Victoris ſit epiſcopus Genuenſis. Radulfus in abbatia ſuccedit.*
XXIV. *S. Juſtina Patavina abbatem.*
XXV. *Segardus Tornacenſis abbas dignitatem fugiens a Lamberto epiſcopo revocatur.*
XXVI. *Paſchalis papa obit.*
XXVII. *Gelaſius* II. *ſuccedit.*
XXVIII. *Paſchalis quædam epiſtola de communione intincta.*
XXIX. *Gelaſii papa litteræ.*
XXX. *Friderici Colonienſis archiepiſcopi epiſtola ad epiſcopos Mediolani congregatos.*
XXXI. *Cunonis cardinalis redditæ Gelaſii litteræ.*
XXXII. *Gelaſius ex Urbe in Galliam ſe recipit.*
XXXIII. *Cano ungungit Theotgero, ut Mettenſem epiſcopatum ſubeat.*
XXXIV. *Ejus electio confirmata in concilio Colonienſi.*
XXXV. *Theotgerus Corbeiæ conſecratur. A Mettenſibus eviritur.*
XXXVI. *Fritiſlaria concilium.*
XXXVII. *Uraugia monaſterium conditur.*
XXXVIII. *S. Maximino reſtituit & confirmat Henricus imperator Anſelmum militem cum beneficio ſuo Berchina & Seltrit.*
XXXIX. *Rupertus in Franciam venit diſputaturus.*
XL. *Ejus libri de Officiis carpuntur.*
XLI. *Alia in ejus opera objectiones.*
XLII. *S. Remigia eccleſia Regioſtenſis reſtituta.*
XLIII. *Azenaria abbati S. Remigii ſuffectus Oda.*
XLIV. *Azenarii abbatis obitus.*
XLV. *Teulfus S. Criſpini abbas. Auctor libri primi chronici Mauriniacenſis.*
XLVI. *Gaſuini Aquicinctenſis miſſa ad S. Criſpinum.*
XLVII. *Bellum in Gallia civile.*
XLVIII. *Concilium Rotomagenſe.*
XLIX. *S. Luciniani controverſia ſtatta.*
L. *Flaviaco confirmata eccleſia.*
LI. *Criſpiani prioris, imarus cardinalis Monaſterii-novi abbas.*
LII. *Bernardus abbas Tironienſis obit.*
LIII. *Orda Tironienſis, ejuſque abbatia. Bernardi ſucceſſores.*
LIV. *Guillelmo Salmurenſi abbati ſuccedit Stephanus. Angelmus epiſcopus illic monachus.*
LV. *Nobiliacenſes & Talamandenſes abbates.*
LVI. *Humbertus e Caſa-Dei migrat ad Clarævallem.*
LVII. *Tornodorenſis charta nota chronica ſingularis.*
LVIII. *Bernardus abbas Remacenſis.*
LIX. *Ciſtercienſium incrementa hujus anni.*
LX. *Mathildis regina obit. Florentius item Vigornienſis.*
LXI. *Petro abbati Cavenſi ſuccedit Conſtabilis.*
LXII. *Lidanus abbas obit.*
LXIII. *Inſula Teiſlandi data Majori-monaſterio.*
LXIV. *Philippi epiſcopi Trecenſis & Hugonis canitie privilegium pro Majori-monaſterio.*
LXV. *Abbatia canonicorum regularium S. Georgii de Nemore data Willelmo abbati reformanda.*
LXVI. *Gelaſii papa ſuffectus Calliſtus* II.
LXVII. *Pontius abbas ad imperatorem miſſus. Candomenii colla.*
LXVIII. *Concilii Remenſis acta.*
LXIX. *Turſloni Ebroicenſis conſecratio improbata.*
LXX. *S. Remigii bona a Calliſto confirmata.*
LXXI. *S. Petri Remenſis abbatiſſa. Serbona altare Floriaco datum.*
LXXII. *S. Arnulfi epiſcopi elevatio propoſita.*
LXXIII. *Charta-caritatis Ciſtercienſium conditur.*
LXXIV. *Calliſti* II. *iter per Galliam, & geſta.*
LXXV. *Calliſtus divertit ad Majus-monaſterium.*
LXXVI. *Bernardi præſtantia, & prima ad Robertum epiſtola.*

LXXVII. *Cluniacenſium a Ciſtercienſibus diſcrimen in veſte & cibis.*
LXXVIII. *Cluniaci turba per epiſcopos & per abbates.*
LXXIX. *Stephani abbatis Befandenſis obitus, & Johannis chronographi.*
LXXX. *B. Maria de Rupe-amatoria oratorium Tutelæ ſubjectum.*
LXXXI. *Alani Britannia ducis obitus.*
LXXXII. *Balduini item Flandriæ comitis.*
LXXXIII. *Theotgerus epiſcopus ut exceptus a Mettenſibus.*
LXXXIV. *Trevirenſem archiepiſcopum adit.*
LXXXV. *Olberto epiſcopo Leodienſi mortuo quanta urbs, Rodulfus abbas S. Trudonis multa patitur.*
LXXXVI. *Rupertus Sigebergam migrat. Quædam ejus ſcripta.*
LXXXVII. *Res Germaniæ.*
LXXXVIII. *Brydenangienſis & Schirnenſis monaſteria.*
LXXXIX. *Egino abbas S. Udalrici eum ſuis expellitur. Fratres revocantur.*
CX. *Berardi abbatis Farfa obitus & bene facta.*
CXI. *Guido factioſe ad tempus intruſus.*
XCII. *Lamuino Squillaci primi ſuccedit Lamberius. Lamberti ſtatuta.*
XCIII. *Eccleſia Karalitana ſancti Saturnini dedicatio, & donatio facta ſancto Victori Maſſilienſi.*
XCIV. *Eccleſia S. Petri de Valerille data Graſſenſi abbati reformando.*
XCV. *Columbenſi monaſterio facta donatio.*
XCVI. *Calliſti papa reditus Romam.*
XCVII. *Egino abbas S. Udalrici cum eo Romam adit. Piſis moritur.*
XCVIII. *Calliſtus Mauriniacenſes tuetur. Earum ſcrupulus de occiſione & decimis.*
XCIX. *Belvacenſi in concilio decreta S. Arnulfi epiſcopi elevatio. Tempus habiti concilii expenditur.*
C. *S. Dionyſio corona regia, & Cergiaci eccleſia data.*
CI. *Pramonſtratenſis abbatia initio.*
CII. *Adalberoni S. Viacentii abbati ſuccedit Sigfridus. Quid ille Pramonſtrato contulerit. Quid S. Bernardus.*
CIII. *Guibertus Norberto dicat commentarios in prophetas.*
CIV. *Gaufridus fit abbas S. Medardi. Goſuinus ſub eo prior.*
CV *Wilhelmus abbas S. Theoderici apud Claramvallem ſanctus.*
CVI. *Bernardus ſuorum precibus ſanatus.*
CVII. *Clara-vallis fama multos trahit.*
CVIII. *Cluniacum miſſo reliquia a Gilduino abbate S. Sepulcri. Cluniaco datus eccleſia in Hiſpania.*
CIX. *Majori-monaſterio ſatisfacit Gaufridus comes.*
CX. *Contentio de Beriaco inter Rothomenſes & Majoris-monaſterii monachos ſopita. Societas inter Majus-monaſterium & eccleſiam Turonenſem. Plures viri illuſtres facti monachi in Majori-monaſterio.*
CXI. *Aſio duplicis origo.*
CXII. *Caſtellanus Giraldus de Salis obit.*
CXIII. *Beato Maria de Alliciis abbates. Lerimenſes quoque abbates. Manſo abbas Sancti Petri Vulturienſe obtinet privilegium papale.*
CXIV. *Theotgeri Mettenſis epiſcopi obitus.*
CXV. *S. Blaſii item componit Gregorius legatus.*
CXVI. *Montis-Angelorum abbatia conditur.*
CXVII. *Andecenſe item & Reichenbacenſe monaſteria.*
CXVIII. *Amelungbornenſe. Kalendarii fratres exſtinti.*
CXIX. *Rupertus fit abbas Tuitienſis.*
CXX. *Marcianenſe & Hamaticenſe monaſteria reſtituta.*
CXXI. *S. Salvii item monaſterium. Berchemenſis abbatia Affligbemienſibus data.*
CXXII. *Hermer Bergenſis abbas ſecedit ad S. Nicaſium.*
CXXIII. *Eadmerus S. Andreæ poſtulatus epiſcopus.*
CXXIV. *Henricus rex in Angliam redit.*
CXXV. *S. Eadmundi & S. Albani abbates.*
CXXVI. *Wilhelmi Malmesburienſis ſcripta de geſtis regum Anglorum. Viri illius temporis illuſtres.*
CXXVII. *Lamo prior S. Pancratii pie obit. Henricus eremita.*
CXXVIII. *Calliſti acta pro Caſinatibus.*
CXXIX. *Capuanorum clericorum facinus, & urbis incendium. Canonici regulares e Cæſarienſis parthenone ejecti. Erkembertus abbas Corbeia privilegium obtinet a Friderico Colonienſi epiſcopo.*
CXXX. *Burdinus Cavum extruſus.*
CXXXI. *Wilhelmus epiſcopus Catalaunenſis obiit. S. Arnulfi epiſcopi elevatio.*
CXXXII. *Sueſſionenſe concilium in Aboriſmum.*
CXXXIII. *Anaclitus in novam de S. Dionyſio ſententiam fugere cogitur.*
CXXXIV. *Guiberti epiſtolium de Pignoribus ſanctorum. Scrophorum curatio per reges Francorum.*
CXXXV. *Robertus Sancti prior amotus.*
CXXXVI. *S. Nicaſii viri illuſtres. Drogo Pontiniaci admiſſus repetitur.*
CXXXVII. *Bernardi prima opuſcula.*
CXXXVIII. *Fuſuiaci monaſterium extruitur. Abbatia de Boberiis Fuſniaci filia.*
CXXXIX. *Archidiaconus Cinromontenſis fit monachus.*
CXL. *Henricus rex alteram uxorem ducit.*
CXLI. *Petrus-Leonis in Angliam legatus.*
CXLII. *Eadmerus de ſua electione regi Scotiæ ſcribit.*
CXLIII. *Radinga cœnobium ab Henrico riga conditur.*
CXLIV. *Fericio Abrendonia abbati ſuccedit Vincentius.*
CXLV. *Rodulphi abbatis S. Trudonis varia fortuna.*
CXLVI. *Algerus fit Cluniaci monachus.*
CXLVII. *Leodienſes ſanctiti apud Cluniacum monachi. Algeri ſcripta.*
CXLVIII. *S. Gerardi elevatio a Rodulpho abbate ſcripta.*
CXLIX. *Rodulfi alia opera.*
CL. *S. Michaelis ad Moſam altaria data.*
CLI. *Fuldenſis abbas Romam pro pace legatus.*
CLII. *Bambergenſis monaſterii baſilica dedicatur. Ottoni monaſticum habitum petenti obedientia injungitur.*
CLIII. *Sophia Bela regis filia fit monacha.*
CLIV. *Erminoldus abbas Prufeningenſis obiit. Hirſaugia abbates.*

LI.

LIBER LXXIV.

Ab anno Christi 1119. ad annum 1126.

I. Pax regni & sacerdotii.
II. Sugerius fit S. Dionysii abbas.
III. Pia ejus constitutio.
IV. Pontio Cluniaci abbati suffectus Hugo II.
V. Petrus Venerabilis Hugoni succedit.
VI. Ejus electio a Calixto probatur. Ejusdem epistola ad Cluniacenses.
VII. Matthæus sub eo prior claustralis.
VIII. Bernardi apologia ad Guillelmum.
IX. Petri Venerabilis responsio ad objecta Cisterciensium.
X. Civitot monasterium sibi restitui petit.
XI. S. Martini a Campis vella Gurnari & Grociaci.
XII. Abaelardus secedit ad solitudinem Troeasensem.
XIII. Petri Venerabilis ad eum epistola.
XIV. S. Trinitatis insolita figura.
XV. Avremarensi monasterio donatio facta.
XVI. Atto episcopus non monachus ante episcopatum.
XVII. S. Benigno facta donationes, ejusque abbates. Guido Romensis Longis-nova prior.
XVIII. Amedæi in Bona-valle monachica professio.
XIX. Amedeus ob ingeniosum filii eruditionem migrat Cluniacum. Amedeus ejus filius abbas & episcopus.
XX. Bona-vallensium qualis disciplina.
XXI. Petri Tarentasiensis vita primordia.
XXII. Humbelina Bernardi soror conversa.
XXIII. Vitalis abbas Savigniaci obit. Gaufridus ei succedit.
XXIV. Serlonis episcopi Sagiensis obitus.
XXV. Radulfi quoque primatis Cantuariensis.
XXVI. Quid in eligendo successore actum.
XXVII. Abbates Solemnenses.
XXVIII. Andrensis quoque abbates.
XXIX. Mdxxxx capella Majoris-monasterii monachis data.
XXX. SS. Rufini & Valerii ecclesia Majori-monasterio concessa.
XXXI. Fundatio cellæ S. Petri de Insendis.
XXXII. Ecclesia Cisterii & Nuxbarii data Majori-monasterio.
XXXIII. Belforderensis ecclesiæ sit lapidea.
XXXIV. Duo etiam manerii in Anglia Majori-monasterio concessa.
XXXV. S. Marin de Campis cella Mettensis & Rufiacensis.
XXXVI. Mauriniaco-vallis monasterium antiquum.
XXXVII. Sancti Annoberti episcopi corpus illuc translatum & acta.
XXXVIII. Abbatissæ ejus loci.
XXXIX. Berardus & Arduinus episcopi.
XL. S. Matthæ brachium Casini.
XLI. Libertas concessa Marturensi terræ S. Bertini.
XLII. Girardo abbati Casinati succedit Oderisius II.
XLIII. Romana synodus generalis.
XLIV. Casinensis cœnobii immunitas in eo usu fertur.
XLV. Lambertus cardinalis Ostiensis infensus.
XLVI. Casino missa colonia Ragusam.
XLVII. S. Macarii vella abbatia S. Genesii subjecta.
XLVIII. Callisti hac de re rescriptum.
XLIX. Remigianis asserta villa S. Remigii parochialia jura.
L. Nogenti ecclesia Majori-monasterio data. Catmotensis concilium.
LI. Alia donatio.
LII. Corbeia veteris abbates.
LIII. S. Theoderico facta restitutio.
LIV. Rogerio abbati Utiensi suffectus Gusrinus.
LV. S. Michaelis de Monte abbates.
LVI. Girardi monachi S. Albini vita & mors.
LVII. Marbodus episcopus Redonensis obit monachus. Ejus scripta.
LVIII. Vigorniensis ecclesia electio.
LIX. Franco abbas Affligemiensis, ejusque opera & discipuli.
LX. S. Dyonisio de Brocheroia ecclesia asserta.
LXI. Concordia inter monachos S. Marcellis & moniales Landunenses.
LXII. Dirterici episcopus Bosovviensis monasterii auctor.
LXIII. Odenheimensis & Ballenstedensis monasteria.
LXIV. S. Galli & Einsidla abbates.
LXV. Pentalia abbatia conditur.
LXVI. Ambrosiani abbates.
LXVII. S. Bertino facta donatio.
LXVIII. Damme insula Majoris-monasterii.
LXIX. Radulfus Remorum archiepiscopus obit.
LXX. Illustres sub eo viri.
LXXI. Guiberti abbatis de Novigento obitus.
LXXII. Laudunenses abbates. Et Falisenses dedicatio.
LXXIII. Radulfus abbas Latiniacensis.
LXXIV. Bernardi epistola ad Flaviacenses.
LXXV. Vuillelmi Eccl. abbas moritur. Discipuli ejus.
LXXVI. Boso ejus successor.
LXXVII. Hugoni Cantuaria abbati succedit alter Hugo.
LXXVIII. Glastoniensium lis de corpore sancti Dunstani.
LXXIX. Henrici imperatoris bellum in Francos.
LXXX. Calixto papa succedit Honorius II.
LXXXI. Honorio scribit Goffridus abbas Vindocinensis.
LXXXII. Fundatio cellæ S. Dionysii de Pila.
LXXXIII. Fundatio cellæ B. Mariæ de Tres.
LXXXIV. Obitus Guillelmi, abbatis Majoris-monasterii.
LXXXV. Gosbertus monachus Majoris-monasterii vir sanctus.
LXXXVI. Vuillelmo abbati Majoris-monasterii Odo suffectus.
LXXXVII. Res Vindocinenses.
LXXXVIII. Roucereii abbatissa.
LXXXIX. Res Cluniacenses.
XC. Loci-Dei abbatia fundatio & abbates.
XCI. Stephani de Mureto obitus, regulæ & doctrina.
XCII. Grandimontensis Ordinis commendatio.
XCIII. Galdrici Bernardi avunculi obitus.
XCIV. Bartholomæus Firmitatis abbas post Petrum factum episcopum.
XCV. S. Aviani abbas Vuillelmus eligitur.
XCVI. Reinero abbati Lesviensi succedit Voodricus.
XCVII. S. Michaelis in Teoracia abbates.
XCVIII. Simon abbas S. Nicolai religiosissimus.
XCIX. Persecutiones patitur.
C. Aurea-villæ basilica dedicatio, S. Vulfranici ecclesia.
CI. Egmondenses abbates.
CII. Spanheimense monasterium.

CIII.

CIII. *Berahelmus primus abbas.*
CIV. *Cluſianum monaſterium. Primi abbates.*
Abbatiſſa Gandersheimenſes. Brunsshuſenſe monaſterium.
CV. *Diploma Friderici archiepiſcopi Colonienſis pro Graffchatenſi cœnobio.*
CVI. *Eccleſia S. Germani de Laya Columbrenſibus confirmata.*
CVII. *Pomeraniæ converſio per S. Ottonem.*
CVIII. *Voignandi abbatis ad eum revocandum littera & obitus.*
CIX. *Sublacenſes abbates.*
CX. *Conſtabilis abbatis Cavenſis obitus & ſucceſſores.*
CXI. *Famis tempore qualis noſtrorum caritas.*
CXII. *Radulfi Tornacenſis pia mors.*
CXIII. *Henrico V. ſuccedit Lotharius.*
CXIV. *S. Dionyſio reſtituum Colla-nova.*
CXV. *Lamberto Sethienſi abbate languente, tum mortuo, lites de ſucceſſore.*
CXVI. *Simon Benedictenſis comes fit monachus.*
CXVII. *Clariacenſe monaſterium a Pontio direptum.*
CXVIII. *Arnoldi abbatis Morimundi ſermo. Bernardi ad eum epiſtola. Alia ad Adhemarum.*
CXIX. *Stephani Ceſſonii abbatis ſocietas cum S. Vedaſto.*
CXX. *Bernardi cum Carthuſianis inita amicitia.*
CXXI. *Petri quoque Venerabilis cum eiſdem arceſſitudo.*
CXXII. *S. Roberti de Corcorone prioratus.*
CXXIII. *Ciſtercienſis inſtitutio ad Tuetenſes virgines propagatu.*
CXXIV. *Placitum notabile pro S. Theoderici monaſterio.*
CXXV. *Cluniaco uxore Turris-ſuper Matronam datum.*
CXXVI. *S. Petri Catalaunenſis abbates.*
CXXVII. *S. Nicaſio altaria data.*
CXXVIII. *Sagorino S. Dionyſii epidauro a monachis mortuo abſolvit.*
CXXIX. *Joſſenus fit Sueſſionum epiſcopus.*
CXXX. *Hildeberti archiepiſcopi Turonenſis.*
CXXXI. *Rothomenſe monaſterium ſedis apoſtolicæ protectioni creditur.*
CXXXII. *Silva-majoris abbatia celebris, etiam in Hiſpania.*
CXXXIII. *Diploma Alphonſi regis pro Silva-majori.*
CXXXIV. *S. Dionyſii in Brocherio monaſterium incenſum.*
CXXXV. *Rodulphus in abbatia S. Trudonis reſtitutas quid egerit.*
CXXXVI. *Prebenda fratrum qualis. Rodulfi abbatis ſcripta.*
CXXXVII. *Fliderbecana cella fundatur.*
CXXXVIII. *Comitatus de Broburg S. Bertino aſſerti.*
CXXXIX. *S. Maximino plura prædia & plures eccleſiæ reſtituta.*
CXL. *Laureshami abbates.*
CXLI. *Abaſinum in Suevia conditur.*
CXLII. *Altahæ-ſuperioris libertas.*
CXLIII. *Remo Signienſis obit.*
CXLIV. *Alii Caſinates illuſtres.*
CXLV. *Leriuenſes abbates.*
CXLVI. *Res Anglicanæ.*
CXLVII. *Odorrifius Caſini abbas deponitur.*
CXLVIII. *Pontius olim Cluniaci abbas, damnatur.*
CXLIX. *Honorii diploma in gratiam Cluniacenſium.*
CL. *Martinus prior S. Martini, cardinalis ut ſe gerit.*
CLI. *S. Martini priores.*
CLII. *Bernardi ad Adamum, alioſque epiſtola.*
CLIII. *Ejuſdem alia epiſtola pro S. Remigio.*
CLIV. *Ottonis principis converſio apud Marimundum.*
CLV. *Faverniacenſis abbatia ſtatus.*
CLVI. *Abaelardus ſit abbas Rayenſis.*
CLVII. *Gaufridi abbatis Sylva-majoris epiſcopi facti ſucceſſor.*
CLVIII. *S. Audomari abbates.*
CLIX. *Cadomenſes abbatiſſæ.*
CLX. *S. Richarii communia tempeſta.*
CLXI. *Henricus abbas Gladiolenſis.*
CLXII. *Cuno abbas eligitur Ratiſponæ epiſcopus. In epiſcopatu ut ſe gerit.*
CLXIII. *Repertus libros ſuos papæ offert.*
CLXIV. *Norbertus ſit Magdeburgi archiepiſcopus.*
CLXV. *Bernardi de eo epiſtola.*
CLXVI. *Otto epiſcopus iterum ad Pomeraniam pergit.*
CLXVII. *Udalrico Faldenſi abbati depoſito ſubſcellas Henricus, tum Bertholdus.*
CLXVIII. *Alterani-fontis terra data Altivillarenſi monaſterio.*
CLXIX. *Collegiata S. Mugnebodi eccleſia apud Andegaves data Majori-monaſterio.*
CLXX. *Prædiorum moderationis exemplum. Puer in cunabulis Deo oblatus.*
CLXXI. *Bartholomæi epiſc. Laudunenſis diploma pro cella S. Nicolai de Rocca.*
CLXXII. *Rotrodus Pertricenſis comes urgo Majus-monaſterium beneficus. Placitum de eccleſia Beliſmenſi.*

LIBER LXXV.

Ab anno Chriſti 1127. ad annum 1132.

I. *Nicolaus Caſini electus depoſitus.*
II. *Sanctorellas abbas ſtigitur.*
III. *Ab Honorio papa conſecratur.*
IV. *Petrus diaconus exſul.*
V. *Oldricus ſit abbas Caſaurienſis.*
VI. *Principum mortes in Gallia.*
VII. *S. Braigai cella Novæ-Legis.*
VIII. *Hugo dux Burgundiæ filiam ſuam Lariſæ eo offert.*
IX. *Vualerannus ſit monachus Clara-vallis.*
X. *S. Remigio ſatisfacit Guiterus comes.*
XI. *Igniacenſis monaſterii origo.*
XII. *Epiſcopi a Bernardo proteſti.*
XIII. *Bernardi epiſtola ad Guidonem abbatem Trium-fontium.*
XIV. *Calenſis monaſterii ſtatus.*
XV. *Vindocinenſium lis de altarium redemtione cum Ulgerio epiſcopo.*
XVI. *Vitariorum perpetuorum leges.*
XVII. *Goffridus dehortatur Odonem abbatem a peregrinatione Jeroſolymitana. Bernardi ad eumdem epiſtola.*
XVIII. *Anſelmo abbati S. Albini facto epiſcopo ſuccedit Robertus.*
XIX. *Segardus, abbas S. Martini Tornacenſis obit.*
XX. *Havimannus ejus ſucceſſor.*
XXI. *S. Huberti monaſterium incenſum.*
XXII. *Virtutis abbatis obitus & ſucceſſores.*
XXIII. *Tolba monaſterium virginum.*
XXIV. *Paterbornenſe S. Petri cœnobium.*
XXV. *Eccleſia de Fontibus ſubtorioribus data S. Victori.*

XXVI.

XXVI. *Aremburgis comitissa anniversarium apud Fontem-Ebraldi.*
XXVII. *Civile motus in Lotharium.*
XXVIII. *Matthæus legatus Trecis concilium celebrat.*
XXIX. *Raynaldus abbas fit archiepiscopus Lugdunensis. Vizeliacensis abbatee.*
XXX. *Rotomagense concilium.*
XXXI. *Hugonis Radlagia abbatis genus, patria & scripta.*
XXXII. *Ejus promotio ad archiepiscopatum Rotomagensem.*
XXXIII. *Monachi apud S. Johannem Lauduni monialibus substituti.*
XXXIV. *S. Theodorico datum altare.*
XXXV. *S. Maria miraculo Suessonis scripta ab Hugone Farsito.*
XXXVI. *Alter Hugo Farsitus cui Bernardus scribit.*
XXXVII. *Voillelmo abbati S. Petri in Valle succedit Udo.*
XXXVIII. *Bernardus librum scribit de præcepto & dispensatione.*
XXXIX. *Ejusdem ad Attonem episcopum epistola.*
XL. *Gosfridi abbatis Vindocinensis vita cum Gerardo legato.*
XLI. *Gosfridi ejusque prioris morbus.*
XLII. *S. Martini ecclesia in Valle data Majori-monasterio.*
XLIII. *Hugo de Ambasia Majori-monasterio satisfacit.*
XLIV. *Fundatio actis de Monte-celano.*
XLV. *Donatio facta S. Mauritio Remensi.*
XLVI. *Savigniaco facta donatio.*
XLVII. *Lanzo abbas S. Michaelis litigat cum Juviniaci abbatissa.*
XLVIII. *Stabulenses & Malmundarienses reconciliantur. Stabulenses abbatee.*
XLIX. *Tuitiense incendium.*
L. *Ruperti libri de Trinitate.*
LI. *S. Maria monasterium in Saxonia.*
LII. *Corbeia-nova abbatee.*
LIII. *Bernardus Telesinus primas obit.*
LIV. *Donatio facta Silva-majori.*
LV. *Laurentii S. Vitoni abbatis epistola ad Albertum Moguntinensem archiepiscopum.*
LVI. *Stamedii & Caladia abbatia condita.*
LVII. *Catalaunense concilium in Henricum Virdunensem.*
LVIII. *Philippi regis coronatio.*
LIX. *Remensee abbatee.*
LX. *Bernardus scribit librum de gratia.*
LXI. *Epistola ad Henricum Senonensem archiepiscopum. Objurgatus ab Haimerico se purgat Bernardus.*
LXII. *Aegentoilensis monasterii origo & variis status.*
LXIII. *Heloysa cum suis ad Paraclitense oratorium se recipit.*
LXIV. *Ordo & regula Paraclitensis.*
LXV. *Maia-nea monasterii origo.*
LXVI. *Pallis-lucentis & Ursicampi monasteria condunter.*
LXVII. *Bernardus Molismensibus favet.*
LXVIII. *Molismenses abbatee.*
LXIX. *S. Benigni monachorum causa contra Luxoriensem finitur.*
LXX. *S. Sequani & canonicorum S. Stephani lis finita.*
LXXI. *S. Theoderico aqua Vidula asserta.*
LXXII. *Joannes Briocensis episcopus ergo Majus monasterium munificum se exhibet.*
LXXIII. *Piscatio in Sequana concessa S. Maglorio.*
LXXIV. *Turba in Mauriniacensi monasterio.*
LXXV. *Gosfridus Vindocini abbas a rege in consilium adhibitus.*
LXXVI. *Privilegium ab Honorio obtinet.*
LXXVII. *Tironio facta donationee.*
LXXVIII. *Turpiniacum monasterium conditum.*
LXXIX. *Voillelmo episcopo Wintoniensi succedit Henricus.*
LXXX. *Res Germanica.*
LXXXI. *Monasteria ibidem condita.*
LXXXII. *Honorio papa mortuo schisma in ecclesia.*
LXXXIII. *Anacletus antipapa quis & qualis.*
LXXXIV. *Electio ne peracta.*
LXXXV. *Anacleti epistola ad Cluniacenses.*
LXXXVI. *Stampense concilium.*
LXXXVII. *Innocentius a rege excipitur.*
LXXXVIII. *Aquitani ab Ordinibus monachorum. Cluniacenses ob id improbati a quibusdam.*
LXXXIX. *Claromontense concilium & Anicienſe. Cluniacensis basilica dedicatio.*
XC. *Sugerii abbatis conversio, ejusque monasterii reformatio.*
XCI. *Capitulum generale monachorum apud Suessonas.*
XCII. *Seyfrido abbati S. Vincentii succedit Auselmus.*
XCIII. *Natalis abbas Rothacensis. Uticensibus dat S. Ebrulfi brachium.*
XCIV. *Cluniacum secedere cupit.*
XCV. *Rothaci abbatee.*
XCVI. *Gosfridi abbatis Vindocinensis morbus & mors.*
XCVII. *Baldrici Dolensis archiepiscopi obitus & scripta.*
XCVIII. *Stephani Obazinensis primordia.*
XCIX. *Guillelmo abbati sancti Germani bulla data.*
C. *Hujus monasterii origo & status.*
CI. *Johanni Stithiensi abbati depositio suffectus Simon.*
CII. *Glusiense parthenium.*
CIII. *Alba-mavla abbatia erecta & abbatee.*
CIV. *Adela quondam comitissa Blesensis epistola ad Gaufridum episcopum Carnotensem.*
CV. *Haviulfi abbatis Aldenburgensis obitus.*
CVI. *Afflighemiensee abbatee.*
CVII. *Boscoduni, Calesia & Lura abbatia.*
CVIII. *Schonaugiense monasterium duplex.*
CIX. *Ringovia abbatia.*
CX. *Monasteriense in Bajoaria.*
CXI. *Lisbornense monasterium, ejusque abbatee.*
CXII. *Vara parthenium.*
CXIII. *Innocentius Mauriniaci altare consecrat.*
CXIV. *Leodii a Lothario excipitur.*
CXV. *Lotharius confirmat privilegia Stabuleti.*
CXVI. *Claram-vallem adit Innocentius.*
CXVII. *Apud S. Dionysium pascha celebrat.*
CXVIII. *Privilegia ejus confirmata.*
CXIX. *Cluniaco asserta donatio.*
CXX. *S. Medardi ecclesia dedicatio, & ordinatio Gaufridi episcopi.*
CXXI. *Remense concilium.*
CXXII. *Ludovici Junioris coronatio.*
CXXIII. *Cartusiensium ad papam epistola.*
CXXIV. *Odo abbas Majoris-monasterii interest Comitiis Remensi.*
CXXV. *Laubis Leonius abbas Vualtero suffectus.*
CXXVI. *Innocentium illic suscipit.*
CXXVII. *Innocentii acta Lauduni.*
CXXVIII. *Thema de Marlu interitus.*

CXXIX.

CXXIX. *Innocentii reliqua acta in Gallia.*
CXXX. *Arnulfus abbas Parisiensis S. Bernardi amicus.*
CXXXI. *Augeriaco dux Vuillelmus satisfacit.*
CXXXII. *Augeriaci abbates.*
CXXXIII. *S. Silvani monasterium Santonensi abbatis restitutum.*
CXXXIV. *Cluniacensium concordia cum ecclesia Claromontensi.*
CXXXV. *Vizeliaci abbates.*
CXXXVI. *Stephanus Æduensis episcopus S. Lazari tumulum ornat.*
CXXXVII. *Clara-vallis nova soboles.*
CXXXVIII. *Cistercii duo filio.*
CXXXIX. *Insignes quidam Bernardi discipuli.*
CXL. *Alvisio facto episcopo succedit in abbatia Gosainus.*
CXLI. *Aybertus Crispinii vectusus audit confessiones.*
CXLII. *Centulense monasterium eremeatur.*
CXLIII. *Richardus Pratellensis abbas obit.*
CXLIV. *Guillelmus Belvacensis abbas.*
CXLV. *Bernardus fit abbas S. Michaelis de Monte. Belli-montis-Regalii cella.*
CXLVI. *S. Vitani res confirmata.*
CXLVII. *Godefridi episcopi & Geraldi abbatis canonizatio.*
CXLVIII. *Adelhelmo abbati Montis Angelorum succedit Erewinus.*
CXLIX. *Hungaria pii regis.*
CL. *Conradus monachus doctus seu Peregrinus.*
CLI. *Postquam monasterium in sedem episcopalem erigitur.*
CLII. *Innocentii acta Cluniaci & alibi.*
CLIII. *Bernardi missio ad Genuenses.*
CLIV. *Cisterciensium exemtio a decimis, eorumque cautiones.*
CLV. *Cluniacensium oppositiones.*
CLVI. *Epistola Petri Venerabilis ad capitulum Cisterciense.*
CLVII. *Cluniacense capitulum generale.*
CLVIII. *Petri Venerabilis statuta.*
CLIX. *Alfonsus rex subicit Cluniaco abbatiam Saguntensem.*
CLX. *Hugo episcopus Gratianopolitanus obit.*
CLXI. *Gaufridus quoque abbas Vindocinensis. Ejus scripta.*
CLXII. *Pontlevienses abbates.*
CLXIII. *Roscrii abbatissa & quædam acta.*
CLXIV. *Caso-Dei subjecta Favoriacensis abbatia.*
CLXV. *Bernardus ejus loci abbas.*
CLXVI. *Condomenses abbates.*
CLXVII. *Lerinenses quoque & Andaonenses.*
CLXVIII. *Athanacensis abbatis tanta malejudicata.*
CLXIX. *Andrense monasterium combustum.*
CLXX. *Eboracenses quidam monachi ad strictiorem vitam convertunt. Feracuit sedem Ripam.*
CLXXI. *Quam rigida illic eorum vita.*
CLXXII. *Blandinii abbates.*
CLXXIII. *Germanica res monastica.*

LIBER XXVI.

Ab anno Christi 1133. ad annum 1137.

I. INocentius Romam redit cum Lothario.
II. *Ejus epistola ad Cluniacenses.*
III. *Ex Urbe Pisas se recipit.*
IV. *Bernardus in Germaniam missus.*
V. *Thoma priocis S. Victoris cadet. Jotri synodus.*
VI. *Bernardi hac de re epistola.*
VII. *Cisterciensium profectus in Germania.*
VIII. *Pruibaldus abbas tollit invecticiam ecclesiarum a laicis.*
IX. *Gerardus abbas S. Maximini de simonia accusatus.*
X. *Eberhardus fit abbas Biburgensis.*
XI. *Monasterium S. Godehardi Hildesheimense fundatur. Primi abbates.*
XII. *Adalbero abbas fit episcopus Basilecnsis.*
XIII. *Reynburgense parthenium conditur.*
XIV. *Hugonis Metelli epistola.*
XV. *Gualteri de Mauritania epistola ad Petrum Abaelardum.*
XVI. *S. Vincentio datur ecclesia S. Joannis de Lascheriis. Eidem damnum furtim.*
XVII. *S. Nicolai de Nemore & S. Quintini de Monte abbates.*
XVIII. *S. Adjutor monachus Tironensis. Tironensi monasterii colla Baschervillo.*
XIX. *Fontanello & Gemeticii abbates professionem facere nolunt.*
XX. *Remacenses & Nutaricusses abbates.*
XXI. *Matthæus Glomacensis abbas.*
XXII. *Drogo Glannafolii abbas Casinum adit.*
XXIII. *Acta Pictaviensia episc.*
XXIV. *Brunwadensis abbatia in episcopatum erecta.*
XXV. *Elicusses monachi ab episcopo vexati.*
XXVI. *Brigantia duplex, major & minor.*
XXVII. *Carthusiani ad mortem fratrum consolatur Petrus Venerabilis.*
XXVIII. *Pisanum concilium.*
XXIX. *Bernardi in eo auctoritas.*
XXX. *Gregorius Bergomas episcopus ei familiaris.*
XXXI. *Prælati Gallicani in reditu male habiti.*
XXXII. *Abbates qui Carcilio interfuere.*
XXXIII. *Bernardi missio Mediolanum, & acta ibidem.*
XXXIV. *Cara-vallis monasterium conditur.*
XXXV. *Bernardi epistola ad Clare-vallenses.*
XXXVI. *Raingardo matris Petri Venerabilis pietas & obitus.*
XXXVII. *Petrus Venerabilis eam fuit commendat.*
XXXVIII. *Matthæus Albanensis episc. obit.*
XXXIX. *Stephanus quoque Cisterciі abbas.*
XL. *Vuido ei suffectus, eoque remote Raimaldus.*
XLI. *Signiaci & Vallis-clara abbatia condantur.*
XLII. *Reguiaci monasterium instituitur.*
XLIII. *S. Michaelis Tornodorensi remissa consuetudinet.*
XLIV. *Pultariensium mala fama.*
XLV. *Chrisopolitanum translata Juliacenses monachos.*
XLVI. *Vuillelmus S. Theoderici abbas Signiacum secedit.*
XLVII. *Montis-Dei Cartusia fundatur.*
XLVIII. *Guigo epistolam scribit ad fratres de Monte-Dei.*
XLIX. *Drogo abbas S. Johannis fit cardinalis Ostiensis.*
L. *Hugo ex abbate Humolariensi episc. Albanensis.*
LI. *S. Petri Remensis abbatissa.*
LII. *Montis-martyrum abbatia fundatur.*
LIII. *S. Dionysii de Carcere ecclesia.*
LIV. *Terniaci altare cella S. Pauli restitutum.*
LV. *S. Faro abbatissa cum episc. Meldensi concordia.*
LVI. *Montis-Desiderii ecclesia Cluniaco subjecta.*
LVII. *Badzni-cuestis cella Majoris-monasterii.*

LVIII.

LVIII. *Fontanis abbatia erigitur.*
LIX. *Hildeberti archiepiſcopi Turonenſis obitus.*
LX. *Cenomannorum & Carnutum urbes incenſa.*
LXI. *S. Sergii & S. Maxentii abbates.*
LXII. *Ramirus ex monacho fit rex Aragonum.*
LXIII. *S. Tiburtio eccleſia Beciani aſſerta.*
LXIV. *Fuldenſes abbates.*
LXV. *S. Jacobi cœnobium Herbipoli conditur.*
LXVI. *Donatio facta Cluniaco.*
LXVII. *Bernardi veditus Claram-vallem.*
LXVIII. *In Aquitaniam pergit contra ſchiſmaticos.*
LXIX. *Gerardi epiſc. Engoliſmenſis interitus.*
LXX. *Buzeii monaſterii fundatio.*
LXXI. *Stephanus Obazina prior factus ut ſe gerit.*
LXXII. *Cartuſia priorem conſulit.*
LXXIII. *Monaſterium amplificat.*
LXXIV. *Multi utriuſque ſexus ad eum confluunt.*
LXXV. *Caſalis-Benedicti abbates.*
LXXVI. *Bernardus ſcribere incipit ſermones in Cantica.*
LXXVII. *Ludovicus rex filia ſua regnum committit.*
LXXVIII. *Henrici regis Anglorum obitus.*
LXXIX. *Stephanus in regno ſuccedit.*
LXXX. *Petrus Venerabilis Adela hoc de re ſcribit.*
LXXXI. *Ælredus fit Rievallis monachus.*
LXXXII. *Simonis monachi ſuiva converſio.*
LXXXIII. *Ruperti abbatis obitus an ei prædictus.*
LXXXIV. *Ab errore vindicatur.*
LXXXV. *Hellinus S. Theuderici abbas Voillelmo ſubſtitutus.*
LXXXVI. *Advocati jura apud S. Michaelem ad Moſam.*
LXXXVII. *S. Mauri abbatiſſa & abbates Virdunenſes.*
LXXXVIII. *Res Germanica.*
LXXXIX. *Monaſterium S. Stephani Herbipolenſis. Ejus fundatio.*
XC. *Caſini ingentes turbæ a Lotharii ſancellario excitatæ.*
XCI. *Lotharii cæſaris res geſtæ.*
XCII. *S. Hilarii monaſterio privilegium ab eo datum.*
XCIII. *Anſelmi epiſc. Havelbergenſis legatio & collocatio.*
XCIV. *Ordinis religioſos laudat.*
XCV. *Alba-ripa, Balerna & Alpenſe monaſteria condumtur. Monaſteriolum virginum.*
XCVI. *Hugonis Antiſiodorenſi epiſcopo ſuccedit alter Hugo.*
XCVII. *Stephanus epiſc. Ædunſis ſuccedit Cluniacum.*
XCVIII. *Stephanus alter item epiſcopus.*
XCIX. *Liber de ſacramento altaris.*
C. *Helias S. Sulpitii abbas fit epiſcopus Aurelianenſis.*
CI. *S. Sulpicii abbates.*
CII. *Alberonis archiepiſcopus Bituricenſis.*
CIII. *Bulla data pro Cluniaco.*
CIV. *Luxovienſis monaſterii infelix ſtatus.*
CV. *Petri Venerabilis de eo epiſtola.*
CVI. *S. Pauli monaſterium Virdunenſe Pramonſtratenſibus datum.*
CVII. *Petrus Venerabilis reclamat.*
CVIII. *Adalberonis ſtudium in monachos.*
CIX. *Petrus Juliaci prior obit.*
CX. *Antoniat quoque abbas Senonienſis.*
CXI. *Ejus ſucceſſores.*
CXII. *Jutta item reclusa obit.*
CXIII. *Privilegium Lotharii pro Stabulenſi monaſterio.*
CXIV. *Privilegium pro Valoidorenſi monaſterio.*
CXV. *Villam Beviniacum reſtaurat Voibaldus.*
CXVI. *Azoni abbati S. Ægidii confert eccleſiam de Heran.*
CXVII. *Beringerus abbas S. Laurentii Leodienſis.*
CXVIII. *Fundat eccleſiam collegiatam de Ayanorte.*
CXIX. *Abbates S. Laurentii.*
CXX. *Capitulum generale Ordinis ſancti Benedicti.*
CXXI. *Herimanno Tornacenſi abbati ſuffectus Voalterus.*
CXXII. *Anſelmi Gemblacenſis obitus & ſucceſſor.*
CXXIII. *Simone S. Bertiai abbate pulſo, electus Leonius.*
CXXIV. *Anſeberi S. Richarii abbatis obitus, cuique ſucceſſor.*
CXXV. *Boſo abbas Bectenſis obit.*
CXXVI. *Theobaldus ei ſuccedit.*
CXXVII. *Balduinus abbas S. Quintini in Inſula.*
CXXVIII. *Majori-monaſterio data Baſilicarum eccleſia.*
CXXIX. *Cantogilum Caſæ-Dei ſubliſitur.*
CXXX. *Pontii de Lacazio converſio, & monaſterium Salvaniceſe.*
CXXXI. *Epiſcoporum mortes.*
CXXXII. *Lotharii itinera per Italiam.*
CXXXIII. *Bernardus in Italiam vocatus ſuis valedicit.*
CXXXIV. *Quædam ejus facta in Italia.*
CXXXV. *Caſini Sanctorello abbate mortuo turba de electione.*
CXXXVI. *Richardus papa capellanus ad eas ſecundas mittitur.*
CXXXVII. *Rainalda ob perfidiam dejecto ſubſtituus Vibaldus.*
CXXXVIII. *Bernardus ad Rogerium mittitur.*
CXXXIX. *Petrum Piſanum Innocentio reconciliat.*
CXL. *Lotharius imperator obit.*
CXLI. *Petrus diaconus imperatricem litteris conſolatur.*
CXLII. *Voibaldus Caſini abbatiam abdicat.*
CXLIII. *Rainaldus ſecundus ejus loco ſubſtituitur.*
CXLIV. *Privilegium auxit charaſteribus pro Stabulenſi monaſterio obtinet Voibaldus.*
CXLV. *Voillelmi Aquitaniæ ducis extrema facta & obitus.*
CXLVI. *Ludovicus Groſſus moritur.*
CXLVII. *Sugerius teſtamentum condit.*
CXLVIII. *Corbeia veteris baſilica incendio conſumta.*
CXLIX. *Voillelmi monachi ſermones Innocentio dicati.*
CL. *Obitus Odonis abbatis Majoris-monaſterii.*
CLI. *Gualino abbati Uticenſi ſuccedit Richardus.*
CLII. *Floriacenſibus data S. Iterii eccl. Boliguenſis.*
CLIII. *Lucocii abbatia erigitur.*
CLIV. *Sibylla abbatiſſa Santonenſi ſuccedit Agnes.*
CLV. *Ramirus rex Aragonum regnum cum filia ſua Raimundo comiti tradit.*
CLVI. *Guico prior Cartuſiæ obit. Ejus ſcripta & ſucceſſores.*
CLVII. *Bertheredus Fulda religioſa.*
CLVIII. *Alia res Germanica.*
CLIX. *S. Juſtinæ abbatiæ.*

LIBER LXXVII.

Ab anno Christi 1138. ad annum 1142.

I. Conradus rex Romanorum creatus.
II. Aquicleti obitus.
III. Schismatis finis per Bernardum.
IV. Gilonem a schismate Petrus Venerabilis revocare tentat.
V. Bernardi reditus in Galliam.
VI. Linguacensem electionem improbat.
VII. Petrus Venerabilis electum defendit.
VIII. Godefridus Clara-vallis prior electus episcopus.
IX. Bernardi epistolæ ad regem.
X. Bernardus sermones in Cantica resumit.
XI. Guarinus abbas sit episc.
XII. Humberto Igniaci abbati suffectus Guerricus.
XIII. Girardi fratris obitum luget Bernardus.
XIV. Abælardi ad S. Bernardum epistola.
XV. Theobaldus Becci abbas eligitur Cantuaria archiepisc.
XVI. Alberico abbati Vizeliaci facto cardinali succedit Pontius.
XVII. Alberici legatæ acta in Anglia.
XVIII. S. Martini a Campis cella duæ.
XIX. Anniversarium Ludovici regis apud Carnotum.
XX. S. Maglorii monasterii varii status.
XXI. Hederensis parthenonis [illegible] de constitutiones.
XXII. Hildiardis abbatissa & monachi ibidem.
XXIII. Ludovici VII. beneficia in eumdem latum.
XXIV. Giffensis monasterii abbatia origo.
XXV. S. Faroni quædam ecclesiæ assertæ.
XXVI. Simon Cameracensis abbas S. Bernardo addictissimus.
XXVII. Bernardus officium de S. Victore componit. Qualia in ecclesiis legi debeant.
XXVIII. S. Godefridi translatio.
XXIX. S. Crispini sobatus.
XXX. S. Theodorico facta donationes.
XXXI. S. Nicasii abbates.
XXXII. S. Martini de Fovit prioratus.
XXXIII. Blandiacii abbates.
XXXIV. Radulfi abbatis S. Trudonis obitus & successores.
XXXV. Conradi imperatoris privilegium pro monasterio Stabulensi.
XXXVI. Wibaldus abbas restaurat castellum, & transfert villam Logiæ.
XXXVII. Corbeia-nova abbates.
XXXVIII. Aixa res Germanica.
XXXIX. S. Florentii ecclesia S. Germano tributa.
XL. S. Launomari ecclesia inchoata.
XLI. Lateranense concilium.
XLII. Innocentius a Rogerio captus cum Sicilia regem agnoscit.
XLIII. Rogerius construit monasterium S. Bernardi discipulis.
XLIV. Johannes Fulsanensis abbas obit.
XLV. Malachiæ vita.
XLVI. Armachana ecclesia miserabile statu.
XLVII. Malachias Dunensis factus episc. Romam adit per Claramvallem.
XLVIII. Richardo Fontanensi abbati succedit Henricus.
XLIX. Gloecestrensis abbates.
L. Theobaldi Cantuaria archiepiscopi ordinatio & lis cum Augustinensibus.
LI. Letardus Becci abbas electus.
LII. Robertus de Torinneio Becci monachus.
LIII. Sithiensium lis cum Cluniacensibus definita.
LIV. Restitutio villæ Turnines Stabulensi monasterio auctoritate pontificia assertu.
LV. Laurentio abbati B. Vitoni succedit Segaudus.
LVI. Radulfus S. Agerici abbas ejus propinquus.
LVII. S. Remigio facta restitutio.
LVIII. Thomas Maurimiari abbas abdicat. Macarius ei suffectus.
LIX. Vindocinenses abbates.
LX. Asseriarum tella ea abbatiam converta.
LXI. Cormaricenses abbates.
LXII. S. Jovini abbates & insignes sepulturæ.
LXIII. Guillelmi Gellonensis elevatio.
LXIV. Juncellenses abbates.
LXV. Eldiardis abbatissa S. Cæsarii & alia.
LXVI. Otto Rambergensis episcopus obit.
LXVII. Abaelardus in Senonensi concilio damnatus.
LXVIII. Bernardi de hoc concilio scriptu.
LXIX. Apologia scripta pro Abaelardo.
LXX. Apologia pro Bernardo.
LXXI. Abaelardus Cluniaci demoratur.
LXXII. Cartusiani a Berengario temere accusati. Incipiunt celebrare Capitula generalia.
LXXIII. Conceptionis B. Mariæ festum institui cœptum.
LXXIV. Bernardi hæc de re epistola, & scripta aliorum.
LXXV. S. Dionysii nova basilica exstructa & augeri.
LXXVI. S. Furseie corpore manifestatio.
LXXVII. S. Remigio satisfacit comes Rocensis.
LXXVIII. Alvisi episc. famam tuetur Bernardus.
LXXIX. Claromarisci monasterium conditur.
LXXX. S. Bertini monachos de studio perfectionis gratulatur Bernardus.
LXXXI. Henricus de Solliaco fit abbas Fiscamnensis, & successores.
LXXXII. Richardus Uticensis obit. Ranulfus succedit.
LXXXIII. Vizeliaci ritus ab ordine collatus.
LXXXIV. Similis quoque apud Carnotum.
LXXXV. Luxovii & B. Apri lis a S. Bernardo decisa.
LXXXVI. Mediolanenses abbates.
LXXXVII. Ayberti rectoris Crispiacensis obitus.
LXXXVIII. privilegium Conradi pro Stabulensi monasterio. Altud ab Arnoldo archiepiscopo Colonien. Malmundarium ei subjectum.
LXXXIX. Mindenses episc. & abbates Westphalienses.
XC. Insula monasterium, &c.
XCI. Bernardus Prumiæ fit abbas ad Aquas Salvias.
XCII. Adonulfi abbatia liberalitas in S. Bernardum.
XCIII. S. Bernardi epistola pro Adonulfo.
XCIV. Rogerius rex Cusanum monasterium ædit.
XCV. Magni motus in Gallia & in Anglia.
XCVI. Ordericus historiam absolvit.
XCVII. Beccensis monast. privilegium renovatum.
XCVIII. S. Audoeni abbates & alii.
XCIX. Johannes Lexoviensis episcopo succedit Arnulfus. Petri Venerabilis zelus pro ecclesia.
C. Natalis abbas Rathacensis fit Cluniaci monachus.

CI. *Hugo quoque archiepiſc. Turonenſis.*
CII. *Milo epiſc. Cluniacenſibus detrauiſſe dicitur.*
CIII. *S. Salvio Monſterolenſi facta donatio.*
CIV. *S. Nicolao data eccleſia S. Germani de Ribodimonte.*
CV. *Latiniacenſe concilium in cauſa Marciamenſium.*
CVI. *Scriptis Innocentius judicium in Alviſum profert.*
CVII. *Querela de Radulfo abbate Latiniacenſi.*
CVIII. *Abbates variorum locorum ex S. Vincentio aſſumti.*
CIX. *S. Fara coeperit delatio per Gallium.*
CX. *Riſendis abbatiſſa concordia cum epiſcopo Meldenſi.*
CXI. *S. Fara baſilica dedicatur.*
CXII. *S. Columba abbatus, nova baſilica & varie eventus.*
CXIII. *Grimoardo epiſcopo Pictauenſi ſuccedit Giſlebertus. Giſleberti epiſcopi inſignis epiſtola.*
CXIV. *Petri Venerabilis itinera in Italiam & in Hiſpaniam.*
CXV. *Mahummedis vita & Alcorani verſionem fieri curat.*
CXVI. *Idem ſcribit contra Petrobruſianos.*
CXVII. *Petri Bruſii & Henrici hæreticorum chronologia expenditur.*
CXVIII. *Henrici acta & itinerum ſeries.*
CXIX. *Petri Venerabilis ſeceſſus in eremum. Eremita Cluniacenſes.*
CXX. *Recluſæ monita dat Petrus.*
CXXI. *Cluniacenſes complures mortui.*
CXXII. *Petri Pictauenſis ſcripta.*
CXXIII. *Petrus alter Cluniaci monachus.*
CXXIV. *Caritatis cella Radolium & Pontiſcenſis monaſterium.*
CXXV. *Turſinus archiepiſcopus illic monachus obit.*
CXXVI. *Theotardus Caritatis prior & alii.*
CXXVII. *Bernardi ſententia de uſu medicinæ.*
CXXVIII. *Monachi indiſciplinati fuga.*
CXXIX. *Lerino & Rivipullo facta donationes.*
CXXX. *Fiſcamno fabiſtia Blangiacenſi S. Bertha abbatia.*
CXXXI. *Hildegardis revelationibus celebris fieri capit.*
CXXXII. *Lix de Laureshamenſi abbatia.*
CXXXIII. *Ufuaugia dedicatis.*
CXXXIV. *Chiemenſi pacthenoni datum privilegium.*
CXXXV. *Monaſterienſes & Rothenſes abbates.*
CXXXVI. *Ciſtercienſes Eboracenſi electo obſiſtunt.*
CXXXVII. *Giloni Tuſculanus epiſcopo ſuccedit Imarus.*
CXXXVIII. *Abaelardus obit apud S. Marcellum.*
CXXXIX. *Ejus corpus in Paraclitenſi cœmeterio humatur.*
CXL. *Ejuſdem ſcripta nondum edita.*
CXLI. *Hugo a S. Victore Bernardum conſulit. Ejus obitus.*
CXLII. *Conſeidus epiſcopus Catalaunenſis obit.*
CXLIII. *S. Wolframni eccleſia Cluniaco data.*
CXLIV. *Roberto abbati Corbeienſi ſuccedit Nicolaus.*
CXLV. *Marolienſe monaſterium conditur.*
CXLVI *Silva-majoris ſocietas & abbates.*
CXLVII. *Petrus abbas S. Auguſtini Lemovicenſis.*
CXLVIII. *S. Martialis abbates.*
CXLIX. *Ejus loci monachorum ſtrenua religio.*
CL. *Cluniacenſes arguuntur ob eſum carnium.*
CLI. *Nalgodus vita S. Odonis ſcripta.*
CLII. *Stephanus Obazina ſit monachus cum ſuis & abbas. Monialis ibidem recluſa.*
CLIII. *Andrenſis monaſterii ſtatus & abbates.*
CLIV. *Reſtitutio facta petori S. Thomæ de eccleſia S. Geneſii de Palatiolo.*
CLV. *Fundatio cellæ S. Johannis de Fontibus.*
CLVI. *Adelais duciſſa ſit monacha Tortenſium.*
CLVII. *Uſſenſe monaſterium Corbeienſibus datur.*
CLVIII. *Ibungenſe patrimonium in Gerden transfertur.*
CLIX. *Bertholdus abbas Garſtenſis obit.*
CLX. *Siuſidienſes abbates.*
CLXI. *Guillelmi Vercellenſis vita compendium.*
CLXII. *Congregationis ejus inſtitutio.*
CLXIII. *Ejus vita & diſcipuli.*

LIBER LXXVIII.

Ab anno Chriſti 1143. ad annum 1147.

I. *Bernardi zelus ad bellum exſtinguendum.*
II. *Idem Innocentio ſe purgat de Ivonis cardinalis teſtamento.*
III. *Ivonis cædimalic obitus & epitaphium.*
IV. *Stephanus epiſc. Pariſienſis obit.*
V. *Theobaldus adhuc prior S. Martini.*
VI. *S. Petri de Calmis monaſterii initia obſcura.*
VII. *Macerienſes monialer Ad-altaria transferuntur. Aſcelini Foſſatenſis chorea.*
VIII. *Hedera monialibus data decima panis vigili.*
IX. *Innocentio papæ ſuccedit Cæleſtinus II. Ejus littera ad Cluniacenſes.*
X. *Pax regno & ſacerdotio redditu per Bernardum.*
XI. *S. Maria eccleſia Parcenſis S. Nicaſio data.*
XII. *Suaſſionenſes abbatiſſæ.*
XIII. *Valciodorenſes abbates & quidam eventus.*
XIV. *S. Maximini Trevirenſis turbæ & reformatio.*
XV. *Chunegundis abbatiſſa Aſchaffenburgenſi confruit hoſpitale ad ſuſceptionem peregrinorum.*
XVI. *Ludovicus rex compeſcit violentiam dominorum Puteacenſium.*
XVII. *Cæleſtinus papa confirmat latam excommunicationem in venatores Stabulenſis monaſterii.*
XVIII. *Cæleſtini privilegium pro Stabulenſi monaſterio.*
XIX. *Henrici archiepiſcopi Moguntini diploma pro Erfordienſi monaſterio.*
XX. *Cæleſtino papæ ſuccedit Lucius II. Petri Venerabilis ad eum epiſtola.*
XXI. *S. Saba monaſterium per Cluniacenſes reformatur.*
XXII. *Cluniacenſes illuſtres mortui.*
XXIII. *Joannis monachi pius obitus.*
XXIV. *S. Lupi reliquiæ miraculis illuſtrata.*
XXV. *Theobaldus ex priore S. Martini fit epiſcopus Pariſienſis. Oda poſt eum prior.*
XXVI. *Theobaldi epiſcopi quædam acta.*
XXVII. *Euſtachia de Corbolio Hedeæ fundatrici facta donationes, & obitus.*
XXVIII. *S. Dionyſii baſilica perficitur & ornatur.*
XXIX. *Dedicatio ejus quam celebrit.*
XXX. *Theodericus abbas S. Eligii ſit epiſcopus Ambianenſis.*
XXXI. *S. Eligii abbates.*
XXXII. *Legati duo noſtri Ordinis Floriacæ Macarium præficiunt. Thomæ de ea famoſa epiſtola. Theviuus Maurmutiaci abbas.*
XXXIII. *Pontilevii & S. Laumomari abbates.*

XXXIV. *Erualdus abbas Bona-vallis.*
XXXV. *Turricula inſtar facis in tumetorio, ad quid.*
XXXVI. *Sereni abbati Saviniacenſi privilegium datum.*
XXXVII. *Montis-alba urbs origitur.*
XXXVIII. *Lerinenſes abbates.*
XXXIX. *Cochria-nova abbates & ſtatus.*
XL. *Porſtembergenſe monaſterium conditur.*
XLI. *S. Ghiſleni abbates.*
XLII. *Alaifus monachus Tornacenſis obit.*
XLIII. *Willelmus ibidem monachus doctus.*
XLIV. *Laurentii de Leodio hiſtoria de epiſcopis Virdunenſium deſinit.*
XLV. *Radulfus Tortarius poeta & hiſtoricus. Bernardum & Petrum Venerabilem laudat.*
XLVI. *Monaſteriorum violatores celitus puniti.*
XLVII. *Diplomata Henrici archiepiſcopi Moguntini pro Erfordienſi monaſterio.*
XLVIII. *Nova hæreſis detecta apud Leodios.*
XLIX. *Lucio II. Eugenius III. ſuccedit.*
L. *Bernardi ad eum epiſtola.*
LI. *Eugenius qualis in pontificatu.*
LII. *Willelmo Eboracenſi amoto ſufficitur Henricus.*
LIII. *Petro Venerabili viſo fulſa Roma.*
LIV. *Petrus ipſe intercedit pro quodam abbate Ciſtercienſi depoſito.*
LV. *Nicolaus monachus apud Claram-vallem admiſſus.*
LVI. *Scriptorioli Clara-vallenſis deſcriptio.*
LVII. *Ciſtercienſium amica & oſtes.*
LVIII. *Petri abbatis Colloſa-pretum yatta.*
LIX. *Eyat epiſtola pro monachis S. Mevenni.*
LX. *S. Aigulfi cella combuſta.*
LXI. *Johanni Sarisberienſi hæc de eo Petrus ſcribit.*
LXII. *Johannes quam ipſi carus, uti & Nicolaus.*
LXIII. *Geraldo Moliſmenſi abbati datum privilegium.*
LXIV. *Roberti Pulli obitus.*
LXV. *Ona cella monialium.*
LXVI. *Northmannorum devotio in fabricis eccleſiarum.*
LXVII. *Diverſis B. Maria baſilica mire perfecta.*
LXVIII. *Remigianorum caritas tempore famis.*
LXIX. *Marſaa S. Remigio aſſerta.*
LXX. *S. Theoderici abbatis.*
LXXI. *Majorum noſtrorum cura de chartis & libris.*
LXXII. *Carnutenſes abbates.*
LXXIII. *Gaufridus vicecomes Tironii monachus.*
LXXIV. *S. Salvatoris de Guemoampo eccleſia S. Melanio ſubiecta.*
LXXV. *Caſa-Dei eccleſia in diœceſi Mimatenſi.*
LXXVI. *Johannes epiſc. Valentino ſuccedit Oriſbertus.*
LXXVII. *Ordo Clara-vallenſis.*
LXXVIII. *B. Maria de Flaſſra monaſterium.*
LXXIX. *S. Galli cum Augia ſocietas renovata.*
LXXX. *Rupertus aliique Ottembura abbates.*
LXXXI. *Fundatio cellæ S. Imerii.*
LXXXII. *Eugenius a Romanis vexatus.*
LXXXIII. *Bernardi pro eo littera & pro Eugenio.*
LXXXIV. *Ritualis in conventus pro ſacra expeditione.*
LXXXV. *Alter apud Vizeliacum præſente Bernardo.*
LXXXVI. *Conventi tertius conventus. Eo invitati archiepiſcopus Lugdunenſis & Petrus Venerabilis.*
LXXXVII. *Bernardus belli dux electus, ſe excuſat.*
LXXXVIII. *Leodienſis conventus.*
LXXXIX. *Rualerus S. Anaſtaſii abbas.*
XC. *Heliæ Aurelianenſis epiſcopatum abdicat.*
XCI. *Tornacenſes proprium epiſcopum a papa repetunt.*
XCII. *Anſelmus Laudunenſis abbas fit epiſcopus.*
XCIII. *S. Vincentii & S. Amandi Abbates.*
XCIV. *Lauduni S. Petri eccleſia ſuppreſſa.*
XCV. *Floriacenſis monaſterii penſitatia in bellum ſacrum.*
XCVI. *S. Germani a pratis abbates.*
XCVII. *S. Remigii Silvanectenſe patrimonium Hedevenſi ſubiicitur.*
XCVIII. *Stephano abbati Caſa-Dei ſuccedit Jordanus.*
XCIX. *Judæi qua occaſione ad necem quæſiti.*
C. *Bernardi hac de re epiſtola.*
CI. *Petri Venerabilis eo de re ſententia.*
CII. *Subſidium pro ſo a Rogerio petit.*
CIII. *Bernardus Radulfum eremitam reprimit.*
CIV. *Crucem prædixit & multa miracula patrat.*
CV. *Monaſteria ab eo inſtituta.*
CVI. *Villarienſis monaſterii origo & primordia.*
CVII. *An Bernardus viſitaverit ſanctam Hildegardem.*
CVIII. *Corbeia-nova Voicholdo abbate reformatur.*
CIX. *Pibaldus quo modo a papa exceptus.*
CX. *Legationis & epiſtolarum ad papam exitus.*
CXI. *Schola ab eodem veſtitauntur.*
CXII. *Monaſterium* Hagenbuſch *conditur.*
CXIII. *Gauſridi abbatis S. Albini pia facta & obitus.*
CXIV. *Radulfus ejus ſucceſſor.*
CXV. *Lisrentius abbas Voeſmonaſterienſis.*
CXVI. *Domorum monaſterium in Umbria, &c.*
CXVII. *Stampenſe concilium cui adeſt Bernardus.*
CXVIII. *Sugerius regni procurator electus.*
CXIX. *Eugenii geſta Cluniaci & Divione. S. Benigni abbates.*
CXX. *Antiſiodori aſſum de Gilberto Porretano.*
CXXI. *Pariſiis paſcha & ſynodus celebrata.*
CXXII. *Tumultus apud S. Genovefam.*
CXXIII. *Monachos ibidem ſubſtituere ſtatutum.*
CXXIV. *Canonici tamen illic ſubſtituti.*
CXXV. *Willelmus abbas Roſchildenſis.*
CXXVI. *Montis-martyrum eccleſia dedicatur ab Eugenio.*
CXXVII. *Ludovicus rex ut ſe ad ſacrum bellum parat.*
CXXVIII. *Vexillum S. Dionyſii accipit.*
CXXIX. *Regis profectio & infelix eventus.*
CXXX. *Ludovici regis in illo bello pietas & ſtrenuitas.*
CXXXI. *Quinam in illa expeditione deſiderati. Alvinus in his epiſcopus Atrebatenſis.*
CXXXII. *Bernardus ad Telſatos pergit contra Hæreticianos.*
CXXXIII. *Bernardi ſententia de ſuis miracalis.*
CXXXIV. *Colaunenſes hæreticos revocavit.*
CXXXV. *Albericus epiſc. Oſtienſis & legatus obit.*
CXXXVI. *Hugo Rotomagi archipraſul librat de hæreſibus ei dicat.*
CXXXVII. *Alia ejuſdem Hagenis opera.*
CXXXVIII. *Grandis-ſilva abbatia Clara-valli ſubiicitur.*
CXXXIX. *Eugenii quadam alia in Gallia.*
CXL. *S. Germani Autiſiodorenſis abbates.*
CXLI. *Eugenius Catalaunenſem eccleſiam dedicat.*
CXLII. *S. Remigio datum altare Novionis.*
CXLIII. *Librum de vita S. Bernardi ſcribit Willelmus.*

CXLIV.

CXLIV. *Voillelmi obitus, apparitio & ſcripta.*
CXLV. *S. Petri-Vivi & S. Columba abbates.*
CXLVI. *S. Luciani & S. Vedaſti abbates.*
CXLVII. *Leſcienſes item abbates.*
CXLVIII. *Voaſelmi abbatis epiſtola de continentia conjugatorum.*
CXLIX. *Canonici facti monachi vita auſteva.*
CL. *Fundatio abbatiæ de Linhano.*
CLI. *Fundatio cellæ Fontis-Gibardi.*
CLII. *S. Donati monachi & martyris eccleſia S. Manſueto data.*
CLIII. *Mediani-monaſterii abbates & chronographus.*
CLIV. *Vergavilla monaſterium reformatur.*
CLV. *Eberhardus abbas fit archiepiſcopus Saltzburgenſis.*
CLVI. *Conradus poſt eum abbas Sibergenſis, aliique.*
CLVII. *Eugenii reliqua facta uſque ad concilium Rem. tuſe. S. Vitoni corpus tranſfert.*
CLVIII. *Acta apud Trevires.*
CLIX. *Hildegardis ſcripta & revelationes ab Eugenio probata.*
CLX. *Varia ad eam epiſtola, in his S. Bernardi.*
CLXI. *Horrendum monialium reclauſo.*
CLXII. *Littera Henrici Junioris regis ad comitium Trevirenſe.*
CLXIII. *De quibuſdam Fuldenſibus abbatibus.*
CLXIV. *Eugenius Trevirис egreſſus tendit Remos.*

LIBER LXXIX.

Ab anno Chriſti 1148. ad annum 1152.

I. *Concilium Remenſe, in quo Gilberti ſententia reprobata.*
II. *Eon & Henricus hæretici veteres.*
III. *Concilii ejuſdem canones.*
IV. *Concilii patres.*
V. *Abbates quamplures & magiſtri.*
VI. *Cauſa duriſſa Poloniæ in concilio Remenſi agitata.*
VII. *In re Voibaldi electio in Corbeienſem abbatem confirmata.*
VIII. *Judita abbatiſſa Kaminatenſis depoſitio rata.*
IX. *Citatus ad concilium abbas Brunvillarenſis.*
X. *Judicium adverſus Gemmeticenſes monachos.*
XI. *Colonienſis & Moguntinenſis archiepiſcopi non depoſiti.*
XII. *Suffraganei Cantuarienſis archiepiſcopi ſuſpenſi.*
XIII. *Eugenii zelus in abbates Fuldenſes.*
XIV. *Goſuinus abbas Eugenio acceptus. Ingrauant S. Medardi abbas.*
XV. *Vezeliacus infeſti comites Nivernenſes.*
XVI. *Eugenius apud Pariſios & Senonas moratur.*
XVII. *Gaufridi Carnutenſis epiſc. obitus.*
XVIII. *Geſuinus abbatis S. Richarii donatio facta abbatiæ de Balanciis.*
XIX. *Turba apud Cantulenſes de electione abbatis.*
XX. *Petro abbati Surgulienſi ſuccedit Robertus*
XXI. *Johannes Ferrarienſis abbas, aliique.*
XXII. *Maſſiacenſis abbas confirmatus.*
XXIII. *Simon prior S. Martini de Campis Odonl ſuffectus.*
XXIV. *Inſula-Adami cella.*
XXV. *Eugenius Clarum-vallem adit.*
XXVI. *Inde Ciſtercium.*
XXVII. *Stephanus Obazinum Ciſtercio ſubdit.*
XXVIII. *Serlo abbas Savinianum aliaque monaſteria.*
XXIX. *Malachiæ obitus & ſepultura in Clara-valle.*
XXX. *Humbertus quoque pie obit.*
XXXI. *Latinienſes abbates.*
XXXII. *Hugonis abbatis Marchianenſis electio & vita compendium.*
XXXIII. *Eluonenſis & Humolarienſes abbates aliique.*
XXXIV. *Cades in eccleſia S. Quintini ut expiata.*
XXXV. *Camberonenſe monaſterium conditur.*
XXXVI. *Robertus abbas Valciodorenſi ejuſque ſucceſſores.*
XXXVII. *S. Pantaleonis Vualbero abbas defunct.*
XXXVIII. *Vibaldus abbas vexantes monaſterium ſuum comprimit. Toti regioni pacem reddit.*
XXXIX. *Inſtant Corbienſes ut ad eos revertatur.*
XL. *Fundatio monaſterii Jovagiac.*
XLI. *Guillelmus abbas Gloceſtria ſit epiſcopus.*
XLII. *Chriſtianorum triſtis reditus e locis ſacris.*
XLIII. *Varia Bernardi ad Sugerium epiſtola.*
XLIV. *Sugerius regi ſcribit & reditum ſuadet.*
XLV. *Regis ad eum reſponſio.*
XLVI. *Henricus ex monacho epiſcopus Belvacenſis.*
XLVII. *Adelaidis regina diploma pro S. Martino Pontiſarenſi.*
XLVIII. *Bernardus ob ſacri belli eventum male audit, ſed purgatur.*
XLIX. *Libros de Conſideratione ſcribit.*
L. *Purgat ſe de infelici eventu belli ſacri.*
LI. *Ejus epiſtola de Toldanenſi monaſterio.*
LII. *Spina monaſterium.*
LIII. *Solopera & Vallis-Richerii cœnobia.*
LIV. *Letardus Becci abbati ſuccedit Rogerius.*
LV. *S. Michaelis de Monte abbates.*
LVI. *Corbeia monaſterium incenſum. Corbeia ſigillum.*
LVII. *Hugo de Foliſto ex Corbeia monachus.*
LVIII *S. Laurentii de Holliaco prioris & ſtatus.*
LIX. *Hugo de Foliſto poſtulatus abbas S. Dionyſii Remenſis.*
LX. *Librorum de Claustro anima quis auctor*
LXI. *Eorum diviſio & ærumnæ.*
LXII. *Alia Hugonis ſcripta & Thoma.*
LXIII. *Aquicinctl converſa & redditi.*
LXIV. *Abbates variorum monaſteriorum.*
LXV. *Hermannus monachus ſcribit libros de miraculis B. Mariæ.*
LXVI. *Bartholomæi conſobrinus Alfonſus rex Hiſpaniæ.*
LXVII. *Alfonſi regis donatio facta S. Johanni Burgenſi.*
LXVIII. *Eugenii littera pro Caſa-Dei.*
LXIX. *Lis de cella S. Bauditii. Petri Venerabilis hac de re epiſtola.*
LXX. *Sententia de ea lata ab Eugenio probatur.*
LXXI. *Caſa-Dei ſubjecta monaſteria.*
LXXII. *Petrus Venerabilis queritur quod ſui a Ciſtercienſibus in claustra non admittantur.*
LXXIII. *Bernardi ad hæc querelas reſponſio.*
LXXIV. *S. Maria de Bono-nuntio eccleſia antiquitas.*
LXXV. *Majori-monaſterio datur.*
LXXVI. *Clementia & Ceaſto monaſticum profitentur.*
LXXVII. *Lauriſhamenſes abbates.*
LXXVIII. *Voilbacenſis parthenium conditur.*
LXXIX. *Concilium Erfordienſe.*
LXXX. *Henricus quondam abbas Corbeienſis de-*

depoſitus, petens admitti in clauſtrum ſua profeſſionis repulſam patitur.
LXXXI. Obitus quatuor fratrum Stabulenſium.
LXXXII. Comes de Huxaria ſatisfacit abbati Gorbeienſi.
LXXXIII. Bremenſium inclinant vota ad Voibaldum abbatem eligendum archiepiſcopum.
LXXXIV. Abbas Herfeldenſis ejectus a ſuo monaſterio redit.
LXXXV. Capitula generalia in Saxonia.
LXXXVI. De reconciliatione Kaminatenſis metropoleos.
LXXXVII. Eſculanus epiſc. implorat Voibaldi auctoritatem.
LXXXVIII. Petri Venerabilis iter Romam.
LXXXIX. Ejus natura quam mitis & placabilis.
XC. Nicolao Clara-vallenſi ſcribit.
XCI. Pium inter Petrum et Bernardum certamen.
XCII. Petri Venerabilis ſtatutum.
XCIII. Eugenii papæ epiſtola ad capitulum Ciſtercienſe.
XCIV. Bernardi reſponſum.
XCV. Ejuſdem epiſtola ad S. Bertini abbatem.
XCVI. Adami Cellacenſis ſucceſſus in Claromontem.
XCVII. Succeſſus Bartholomæi Laudunenſis epiſcopi Fuſuiacum.
XCVIII. Laudunenſes alio vos & Camerarenſes.
XCIX. Monachi canonicis ſubſtituti in eccleſia Compendienſi.
C. Odo illius abbas primus.
CI. Fraterni abbatis S. Audoeni conſtitutio.
CII. Fontanella abbatet.
CIII. Gaufridus Audium dux obit.
CIV. S. Sergii abbates.
CV. B. Maria de Tronchoto abbatia fundatur.
CVI. Hervæus Dolenſis monachus pietate & doctrina inſignis.
CVII. Pio obit. Tempeſtas ratia cupiditas.
CVIII. Dolenſes abbates.
CIX. S. Menulfi parthenium.
CX. Iſodrenſis privatus.
CXI. Gellonenſibus data eccleſia. Statutum de novitiis.
CXII. Gellonenſes & Savinlacenſes abbates.
CXIII. Gigniacenſium facinus in Miratorium, ut expiatur.
CXIV. Maurgundi abbatis S. Michaelis ad papam epiſtola in comitem Barrenſem. Ejuſdem abbatis alia acta.
CXV. Sepultura ibidem inſignes.
CXVI. Stephanus abbas S. Jacobi Leodienſis.
CXVII. Quanta Voibaldus pertinacia recuſaverit Corbeienſem abbatiam.
CXVIII. Rebellio abbatiſſæ de Giſeka.
CXIX. Offenbach cella S. Vincentii Mettenſis conditur.
CXX. Morbaceaſe monaſterium a regula obſervatione deflexit.
CXXI. H. abbatiſſa de Gerisheim.
CXXII. Marcowardus abbas Fuldenſis.
CXXIII. Conradi inſigne diploma pro Corbeienſibus.
CXXIV. Noſtrorum ſtudium in conſcribendis hiſtoriis.
CXXV. Lauriehamenſis abbatia vacatia.
CXXVI. Selſenſe monaſterium.
CXXVII. Rebellionem meditantibus Romanis Eugenius recurrit ad Voibaldum abbatem.
CXXVIII. Nigelli poeta carmen de religioſis & alvis.
CXXIX. Simplingamenſis ordinis origo.
CXXX. Johannis patriarchæ oratio in Chriſtiacenſes.
CXXXI. Sugerius abbas ad locа ſacra iter parat.
CXXXII. Sed morbo præventus ad mortem ſe diſponit.
CXXXIII. Bernardus ad eum ſcribit. Sugerii reſponſio.
CXXXIV. Sugerii ad regem epiſtola.
CXXXV. Sugerii obitus, & epiſtola de ejus exequiis.
CXXXVI. Sugerii virtutes chriſtiana & monaſtica.
CXXXVII. Ejuſdem politica virtutes & ſcripta.
CXXXVIII. Odo ejus ſucceſſor enagitatus.
CXXXIX. Guillelmus monachus ſuccedit ad prioratum de Vallibus.
CXL. Goſuinus an monachos induxerit in Compendienſem eccleſiam.
CXLI. Compendienſes abbates.
CXLII. Ludovici regis divortium cum Alienorde.
CXLIII. Odoni S. Remigii ſuccedit Hugo.
CXLIV. Eugenii ad Hugonem epiſtola.
CXLV. Mauric-Dei prior Gervaſius.
CXLVI. Cartulæ priori Antholmo ſuffectus Baſilius. Petri Venerabilis ad eum epiſtola.
CXLVII. Baſilii ad Petrum reſponſa.
CXLVIII. Turba in ordine Cartuſienſi.
CXLIX. Raynaldi abbatis Ciſtercienſis obitus. & Gozuini electio. Valentinus epiſc. commendatur. Servatur morbus.
CL. Ejus ſententia de beneficiis puero conferendis.
CLI. Nicolai Clara-vallenſis lapſus.
CLII. Petra Cellenſi præfuſus.
CLIII. Nicolaus iſte alius a Nicolao Angla.
CLIV. Ad Arremarenſes redit.
CLV. Balmenſis abbatia in priotatum redacta.
CLVI. Petri Venerabilis hæc de re littera.
CLVII. Ejuſdem Petri ſtatutum pro Radulfo comite benefactore.
CLVIII. S. Martial de Chora monaſterium.
CLIX. Boſo abbas Levinenſis, aliique.
CLX. Arta-cella ſeu Svignola incrementa.
CLXI. Joſaphatenſes eximii abbates. Infantis conſenſus in donatione.
CLXII. Spanheimenſes abbates. Maſſbildis inclusa.
CLXIII. Radulfo S. Albani abbati ſuffectus Robertus.
CLXIV. Hadriani IV. pater & fortuna.
CLXV. Gratianus Decreti compilator.
CLXVI. De diſſidio inter epiſcopum Mindenſem & abbatem Corbeienſem.
CLXVII. Voibaldus abbas legatus ad Romanam curiam deſignatus.
CLXVIII. Haſſerienſium rebellio adverſus Valeradenſes.
CLXIX. Cella Aſmangia reſtituenda S. Michaeli ſupra Moſam.
CLXX. Privilegium pro S. Remigio Remenſi.
CLXXI. Eccleſia S. Magdalenæ datur abbatiæ S. Jacobi Leodienſis.
CLXXII. Stabulenſe monaſterium capiolis & incendiis vaſtatur.
CLXXIII. Voibaldus abbatiam Stabulenſem dimittere meditatur.
CLXXIV. Summa patientia Corbeienſium intolerandæ victualium defectu.
CLXXV. Gladbacenſes implorant Voibaldi conſilium.
CLXXVI. Bleſio Colonienſis archiepiſcopi.
CLXXVII. Manuel Conſtantinopolitanus imperator ſcribit ad Voibaldum.

CLXXVIII. *Abbatia S. Salvatoris de Guimcampo data Majori-monaſterio.*
CLXXIX. *Conrado imperatori ſuccedit Fridericus.*
CLXXX. *Fridericus ſumm papa ſignificat promotionem.*
CLXXXI. *Corbeia-nova privilegia renovat.*
CLXXXII. *Plures Voibaldus epiſtolas papa pro ſuis monaſteriis Roma affert.*
CLXXXIII. *Haſtrienſes iterum rebellant.*
CLXXXIV. *Folcuinus & Voidikindus vaſſalli Corbeienſe monaſterium.*
CLXXXV. *Conradus abbas Mariani-monaſterii abdicat vita eremitica deſiderio.*
CLXXXVI. *Abbas Ullerbacenſis a Ferdenſi epiſcopo ejectus a ſuo monaſterio.*
CLXXXVII. *Illato per miniſteriales iniuria Elnonenſi monaſterio.*
CLXXXVIII. *Eſkilus archiepiſcopus venit Clarum-vallem.*
CLXXXIX. *Theobaldus tomos Latiniaci ſepelitur.*
CXC. *Hugo abbas Theobaldi filius naturalis.*
CXCI. *Henrici comitis chartu pro S. Eugendo*
CXCII. *Ciſtercienſium abbatia quantum aucta.*
CXCIII. *Bullacuria & Mora.*
CXCIV. *Hugoni epiſcopo Antiſſiodorenſi ſuccedit Alanus.*
CXCV. *Petri Celleenſis cum Alano ſimultas.*
CXCVI. *Res Baccenſes illuſtrat & Pratellenſes.*
CXCVII. *Johannes ex monacho Sagienſi epiſcopus. Britannia majoris epiſcopatus.*
CXCVIII. *Adelhaidis regina virginem conſecrationem in ſilva Cotia exſtruit.*
CXCIX. *Abbatiſſa perum ejus loci.*
CC. *Romaricenſis parthenonis ſtatus & abbatiſſa.*
CCI. *Pathonis monachi Prumienſis libri de Domo-Dei.*
CCII. *Fundatio cella de Verno, ſeu de Vere.*
CCIII. *Oldrio abbate Caſaurienſi mortuo, rixa de ſucceſſore.*
CCIV. *Petrus Venerabilis Rogerio regi ſcribit.*
CCV. *Monaſtica religionis votum in extremis quo pacto ratum eſſe debeat.*

LIBER LXXX.

Ab anno Chriſti 1153. ad annum 1157.

I. EUgenius III. obit, ſuccedit Anaſtaſius IV.
II. *Ejus privilegia pro Conchis & Saxo-Lateranenſe.*
III. *Bernardi extrema feſta & dicta.*
IV. *Mettenſibus pax ab eo redditur.*
V. *Ernaldo Bona-vallis abbati ultimam epiſtolam ſcribit.*
VI. *Bernardi obitus, ſepultura & miracula.*
VII. *S. Bernardi elogia.*
VIII. *Vita ejus ſcriptores.*
IX. *Diſcipuli & monaſteria.*
X. *Buxia monaſterium cedit Bernardus.*
XI. *Ciſtercienſi capitulo ſcribit Hildegardis.*
XII. *Henricus Belnacenſis peſtul male audit.*
XIII. *Hildegardis a ſummis viris quam honorata.*
XIV. *S. Benedicti regulam expulit.*
XV. *Eliſabeth Schonaugienſis ei ſcribit.*
XVI. *Abbates multi videre Hildegardi ſcribunt.*
XVII. *Voibaldus abbas Anaſtaſio IV. de ſua promotione gratulatur.*
XVIII. *Duo cardinales ſcribunt in gratiam Corbieenſis monaſterii.*
XIX. *Fridericus imperator compeſcit Corbienſe monaſterium infeſtantes.*
XX. *Stabulecum vexatur ab hominibus comitis* de Salmes.
XXI. *Macarius abbas S. Jacobi Herbipolenſis obit.*
XXII. *S. Afra ibidem partheninm.*
XXIII. *Matiſcone conventus contra prædones Cluniacenſium.*
XXIV. *Vizeliacenſes graviter vexati.*
XXV. *S. Mattealis abbatis.*
XXVI. *Ligeri Cartuſia fundatur.*
XXVII. *B. Gerardi monachi S. Albini miracula.*
XXVIII. *S. Galtieri abbatis Pontiſarenſis elevatio.*
XXIX. *Indulgentiæ notabiles pœnitentibus datæ.*
XXX. *S. Clari taſtellum S. Dionyſio donatum.*
XXXI. *Aquicinctenſes prædium Humolarienſibus vendunt.*
XXXII. *Uſus anuli Voibaldo conceſſus in vitæ ſuæ.*
XXXIII. *Theobaldus Cantuarienſis primas a Stephano rege vexatur.*
XXXIV. *Thoma Becheti primordia.*
XXXV. *Stephani regis cum Henrico rege concordia.*
XXXVI. *Bongactenſe monaſterium ſeu Pomerium ordini ad ordinem Ciſtercienſem.*
XXXVII. *Parthenium S. Johannis prope Tabernas.*
XXXVIII. *Stephano Henricus II. ſuccedit.*
XXXIX. *Henrici Huntindonienſis ſcripta.*
XL. *Anaſtaſio IV. ſuccedit Hadrianus IV.*
XLI. *Ejus ſententia de ſummo pontifice tuto.*
XLII. *Hildegardi virgini ſcribit.*
XLIII. *Clarum-vallem adeunt Eskilus epiſcopus, Gunnarus, Simon abbas.*
XLIV. *Riſſendi abbatiſſa Farenſi ſuccedit Emma, tum Luciana Lie in ejus benedictione.*
XLV. *Roberti de Torinneio liber de immutatione ordinis monachorum.*
XLVI. *Normannia monaſteriis & abbatibus.*
XLVII. *S. Sidonii eccleſiæ monachis reſtituta.*
XLVIII. *Robertus de Torinneio fit abbas Montis S. Michaelis.*
XLIX. *Ludovici regis iter ad S. Jacobum.*
L. *Donatio facta monaſterio Longi-pontis.*
LI. *Ernaldus abbas ſcribit librum ſecundum de vita S. Bernardi.*
LII. *Alia ejus ſcripta examinantur.*
LIII. *Rogerii regis vita ſcriptæ Alexandro abbati.*
LIV. *Hadriani papæ quædam acta.*
LV. *Robertus S. Albani abbas cum adit.*
LVI. *Andegavenſis epiſcopi electio turbata.*
LVII. *Matthæus abbas epiſc. eligitur.*
LVIII. *Sulmurienſes abbates.*
LIX. *Henricus Pontutoiſienſis præſul Cluniacum ſe recipit.*
LX. *Cluniaci res familiares reſtituit.*
LXI. *Alia res Cluniacenſes.*
LXII. *Vizeliaci libertas aſſerta.*
LXIII. *Ciſtercii abbati Gozwino ſuccedit Lambertus.*
LXIV. *Friderici imperatoris legatio ad capitulum Ciſtercienſe.*
LXV. *Ciſtercienſium epiſtola notabilis ad regem Ludovicum de oſu carnium.*
LXVI. *Gaufridi epiſtola ad Cartuſianos.*
LXVII. *Cartuſienſium coloniæ miſſæ in Daniam.*
LXVIII. *Capitula generalia noſtri Ordinis.*
LXIX. *Latiniacenſis abbas culpatur.*
LXX. *Sueſſionenſis conventus.*
LXXI. *Adriani papæ epiſtola commonitoria ad Vedaſtinos.*

LXXII.

LXXII. *Epiſcopat Tolonienſis infeſtus monachis Maſſilienſibus increpatur ab Adriano papa.*
LXXIII. *Pactionem S. Johannis in Silva-Caſia facta decima regia donatio.*
LXXIV. *Majoris-monaſterii abbates & viri quidam illuſtres.*
LXXV. *Johannes monachus.*
LXXVI. *S. Ceſſpini & S. Vedaſti abbates.*
LXXVII. *Guarinus abbas Humolarienſis.*
LXXVIII. *S. Diſibodi abbates.*
LXXIX. *Eliſabeth Schonangienſis ſcripta.*
LXXX. *Indenſis monaſterii libertas aſſertu.*
LXXXI. *Corbeia nova privilegia renovata.*
LXXXII. *Monaſterium de Vverbe abbati Corbeienſi commiſſum.*
LXXXIII. *Raptorum & prædonum pœna.*
LXXXIV. *Ambroſius fit archiepiſcopus Florentinus.*
LXXXV. *Res civiles anni ſequentis.*
LXXXVI. *Poſbaldus petit ceſſitui decimas in Nortlandia, quas Oſnaburgenſis epiſc. iniuſte detinebat.*
LXXXVII. *Judicium de cade comitis de Huxaru.*
LXXXVIII. *Henrici Anglii regis judicium pro Majori-monaſt.*
LXXXIX. *Thomas ejus cancellarius Petro Cellenſi ſcribit.*
XC. *Gilbertinorum error de conjugio monachorum.*
XCI. *Joannes Sareſberienſis a Theobaldo adoptatus.*
XCII. *Zimerici abbatis Murgutcenſis pœna & iniqua ejectio.*
XCIII. *Villa-lupa abbates & quædam acta.*
XCIV. *Roberto Vindocinenſi abbati ſuccedit Girardus.*
XCV. *S. Martialis abbates.*
XCVI. *Hugo Pictavinus ſcribit Chronicon Vizeliacenſe.*
XCVII. *Moliſmenſes abbates.*
XCVIII. *Berengario Craſſa abbati facto archiepiſc. quinam abbates ſucceſſerint.*
XCIX. *Stephanus abbas Obazina novum monaſterium condit. Monachos quo artu ſtringit.*
C. *Eboli Tutelenſis abbatis mors præcep.*
CI. *S. Juliani ordo militaris inſtituitur.*
CII. *S. Dionyſio facta donatio a rege Hiſpania.*
CIII. *S. Remigii & S. Cyrini abbatia fundantur.*
CIV. *Argentolii Chriſti tunica inconſutilis inventa.*
CV. *Petrus Venerabilis obit.*
CVI. *Ejus ſcripta, vita & parentela.*
CVII. *Lavenoa monaſterium ab eo inſtitutum.*
CVIII. *Graſſona monaſterio facta donatio.*
CIX. *Cluniacenſes rejecto Roberto Hugonem abbatem eligunt.*
CX. *Petro Cellenſi ad eum epiſtola.*
CXI. *Ejuſdem epiſtola ad Cauciacenſes.*
CXII. *Simonis abbatis ſucceſſores.*
CXIII. *Roberius Claea-pallii abbas obit.*
CXIV. *Fulbertus ei ſuccedit.*
CXV. *Fulcredi inſignis epiſtola.*
CXVI. *Serlo & Guerricus abbates mortui.*
CXVII. *Bona-aqua monaſterium conditur.*
CXVIII. *S. Juliani Turonenſis abbatis electio.*
CXIX. *S. Andreæ & S. Georgii abbates.*
CXX. *S. Columbæ Odo abbas.*
CXXI. *Ulmeti monaſterium duplex.*
CXXII. *Corbeienſium lis de parochia S. Thomæ [illegible] papæ epiſtola ad Voibaldum.*
CXXIV. *Novam Vibaldus ad Græcos legationem ſuſcipit, & obit.*
CXXV. *Concilium Remenſe.*
CXXVI. *Adelberti breve Gregoriale.*

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI. OCCIDENTALIUM MONACHORUM PATRIARCHÆ.

LIBER SEPTUAGESIMUS TERTIUS.

Ab anno Chriſti 1117. *ad annum* 1131.

NEQUENTA unno ejus ſæculi decimo-ſeptimo tota fere Europa ingentibus & diuturnis rerræ motibus & procellis conquaſſata eſt, quæ pœna viſa eſt præteritorum ſcelerum, & impendentium calamitatum portenta. His permotus Heinricus imperator, qui jam tum in Italia verſabatur, Romam adire maturavit, ut abſolutionem à Paſchali obtineret. At pontifex, veritus ne quid ille infauſtum a ſe rurſus exigeret, ex Urbe Beneventum ſeceſſit. Eo abſente cæſar Romam magno apparatu ingreſſus, à cardinalibus ſe iterum coronari petiit. Sed cum abſente pontifice id ſibi haudquaquam licere conſtanter aſſererent; ille indignatus Mauricium Burdinum Bracurenſem archiepiſcopum, qui jam per biennium extra parochiam ſuam hac illacque vagabatur, ad ſe vocat, ſibique ab eo coronam denuo imponi haud ægre obtinet. Poſtulat deinde à Paſchali ſe in fidelium communionem recipi; ut pontifex, quamquam eum per ſe excommunicare noluiſſet, reſpondit tamen ſibi non eſſe integrum, eum reſtituere in commonionem poſt tot conciliorum & legatorum latam in eum excommunicationis ſententiam, inconſultis epiſcopis, qui ejus ſententiæ auctores fuerant. Ita ſpe ſua fruſtratus imperator, ad Paduanas regiones reverſus eſt.

ANN. CHR. 1117. I. Paſchalis ſeceſſus Beneventum, & quædam ejus acta, & imperatoris.

Petrus diaconus (*a*) Caſinenſis auctor eſt, Puſchalem hoc anno, Roma egreſſum, Caſinenſe monaſterium adiiſſe, aſſumtoque ſecum Girardo abbate Trojam perrexiſſe ſynodi celebrandæ cauſu; & in regreſſu eccleſiam S. Vincentii, quam Girurdus Caſinas monachus juxta fontem Vulturni fluminis à fundamentis extruxerat, ſollemniter dedicaſſe. Ibidem idem auctor ugit de Almanno Caſini monacho pietate inſigni, Meſſa oriundo, qui tribus cujuſlibet hebdomadæ diebus in pane & aqua jujunare conſueverat, ſinguliſque noctibus in cœmeterio fratrum flagellis nudum corpus diſcruciaverat; cujus ſanctitatem globus igneus ſuper morientis cellam apparens declaraverit.

(*a*) *Chron. Caſin. l. 4. c.* 55.

ANN. CHR. 1127.

Paſchalis Beneventi verſabatur XVII. Kal. Aprilis, quo die Stephano abbati Miciacenſi poſſeſſiones ejus monaſterii confirmat, indictione X. incarnationis Dominicæ anno MCXVI. ſecundum veterem calculum, pontificatus ſui anno XVIII. Ibidem morabatur IX. Kal. Aprilis, quo die litteras ſcripſit epiſcopis Angliæ & Heinrico regi, à quo Radulfus archiepiſcopus Cantuarienſis cum Herberto Norwicenſi epiſcopo ad pontificem ſub finem anni præcedentis miſſus fuerat, ut impediret legationem Anſelmi abbatis ſuperius laudari, cui Paſchalis vices apoſtolicas in Anglia obire conceſſerat, contra jus Cantuarienſis archiepiſcopi, cui hæc legatio perpetuo annexa erat. Hanc Raduifi legationem accurate deſcribit Eadmerus ejus itineris comes in libro V. hiſtoriæ novorum, ubi ait, Radulfum in Francia morbo correptum, & ad extrema perductum fuiſſe in caſtro, quod Feritas * vocatur; indeque utcumque ſanatum Lugdunum proceſſiſſe, ubi nativitatem Domini celebravetit; ac demum Romam perveniſſe, cum Beneventi papa moraretur *propter diſcordiam, quæ illis diebus inter ipſum & imperatorem erat & Romanos:* ſed Radulfum uſque ad eum proficiſci non potuiſſe, tum propter corporis ſui infirmitatem, tum propter illam diſcordiam, cujus cauſa omnibus ad papam ire volentibus inſidiæ ſtruebantur. Ob has igitur tationes, Radulfus miſſis ad pontificem nuntiis cum literis, adventus ſui cauſas ei ſignificavit. Quibus benigne acceptis, ille Angliæ regi & epiſcopis re- „ ſpondit, ſe nullo pacto imminuere velle prærogativam eccleſiæ Cantuarienſis, „ immo cupere, ut dignitatem illam, quam à beato Gregorio per S. Auguſtinum „ ſuſceperat, & quam ſanctæ memoriæ Anſelmus tenuerat, omnino retineret. *Data Beneventi* IX. *Kal. Aprilis.* Ibidem etiam morabatur nonis Aprilis, cum Turſtanum Eboracenſem in ſuam eccleſiam reſtituit, remiſſa in aliud tempus quæſtione de obedientiæ profeſſione, quam ille Cantuarienſi epiſcopo facere detrectabat.

II. Rapulphi archiep. Cant. legatio Romam.

* *la Ferte.*

III. Virdunenſis epiſcopatus turbatus.

Interea, cum Virdunenſis eccleſia poſt mortem Richardi (*a*) epiſcopi tribus annis & dimidio rectore vacaſſet; Henricus quidam (*b*) Winionienſis quondam archidiaconus, ſæculari prædītus ſapientia, interventu Mathildis Anglorum regis filiæ, Heinrici imperatoris conjugis, in cujus obſequio erat, Virdunenſi epiſcopatu donatus eſt. Mox ille, præmiſſis Virdunum legatis, donis ac promiſſis civium animos ſibi conciliare tentavit; ipſeque ſubſecutus, ab eis honorifice acceptus eſt. Verum ab eorum communione receſſit Lautentius S. Vitoni abbas, propterea quod Henrico, qui ab imperatore inveſtituram acceperat, communicaſſent. Quin etiam Bruno metropolitanus ejus ſubſtitutionem improbavit, immo & Guido Viennenſis archiepiſcopus & apoſtolicæ ſedis legatus eumdem excommunicavit. Quam ob rem Henricus à Laurentio abbate inductus, ut ſe in manus apoſtolici reſignaret, iter Romam aggreditur: at in via captus à cæſarianis, ſed elapſus, Mediolanum uſque pervenit: ubi cum Urbis adeundæ facultatem ob cæſarianos non haberet, Johannes Cremenſis presbyter cardinalis, qui Mediolani tunc verſabatur, vice papæ eum abſolvit, conſecravitque epiſcopum ac Virdunum remiſit. Verum ejus reditum prævenerant legati imperatoris, Virdunenſibus mandantis, ut eum ad ſe mitterent. Unde ille reverſus portas urbis ſibi occluſas, & civium animos infenſos invenit; coactus ſecedere ad Hattonis-caſtrum *, ex quo urbi vim ſe illaturum minabatur. Quapropter Virdunenſes ejus depoſitionem moliri cœperunt, apud apoſtolicæ ſedis legatos, & apud ipſum quoque papam intruſionis eum accuſantes. Dum hæc protrahuntur, moritur Paſchalis papa, nec multo poſt Gelaſius ejus ſucceſſor; ſed nec poſt varias pugnas Calliſto pontifice Heinrici cauſa finita fuit, immo nec Honorii pontificatu, qui eam Matthæo Albanenſi epiſcopo & legato diſcutiendam commiſit. Sed tandem Henricus conſilio Bernardi Clarævallenſis abbatis epiſcopatum abdicavit. In has turbas ſeſe inſeruere Rainaldus comes & Henricus de Grandiprato, de urbis comitatu dimicantes, qui cives multis cladibus affecerunt, injecto in urbem igne, ex quo eccleſiæ Salvatoris, S. Petri ſeu S. Vitoni, & S. Agericl combuſtæ ſunt, quod anno MCXX. accidiſſe legitur in brevi chronico (*c*) Virdunenſi, ubi Henricus factus dicitur epiſcopus anno MCXVI. ſecundum veterem, ut videtur, calculum. Tunc S. Agericl monaſterio præerat Richardus abbas, Rotfridi (*d*) ſucceſſor, qui monaſterium incendio deformatum, libris & chartis deſtitutum, inſtaurare curavit.

* *Halten-chaſteau.*

(*a*) *Lib.* 72. *n.* 74.
(*b*) *Spicil. to.* 12. *pag.* 307. *& ſeqq.*
(*c*) *Labbe. t.* 2. *pag.* 401.
(*d*) *V. lib.* 62. *n.* 52.

IV. Mettenſis quoque eccleſiæ miſerabilis ſtatus.

Non melior erat per id tempus conditio Mettenſis eccleſiæ, quam jam ab annis circiter quatuor & viginti Albertus quidam, ex imperiali proſapia oriundus, ſed moribus longe ignobilis, opprimebat, quod toto Popponis & Adalberonis IV. epiſcopatu duravit, ſed maxime poſt mortem Adalberonis, quo mortuo ille ſedem omnino invaſit. Erat tunc in Mettenſi eccleſia vir magnæ religionis, Alberius nomine ſeu Albero, qui archidiaconi officio fungebatur, poſtmodum Trevirenſis archipræſul & apoſtolicæ ſedis legatus, quod munus tunc gerebat, cum viram S. Theotgeri ſcriberet auctor anonymus ejus æqualis. Is, ſcilicet Alberius, ut ille eum

VO-

vocat, religioſorum virorum conſilio & literis animatus, Mettenſi eccleſiæ laboranti opem ferre conſtituit. Id ubi advertit ille pſeudepiſcopus, eum multis affectum injuriis, ex urbe recedere coegit. Ex eo tempore Alberius ſuſpectus & inviſus eſſe cœpit imperatori, qui eum per ſuos, ſicubi inveniretur, comprehendi juſſit, jurans per coronam & majeſtatem imperii, quingentis ſe talentis argenti ejus oculos, ſi quis eos ipſi offerret, comparaturum. Hinc Alberius toto orbe proſugus agitur, per terras & maria quæſitus, ſæpe etiam inventus, ſed ob inſolitum habitum minime agnitus, tandem Romam pertigit, & Paſchali papæ miſerabilem Mettenſis eccleſiæ ſtatum expoſuit. His commotus pontifex, cardinalium conſilio a latere ſuo Cunonem Prænestinum epiſcopum cardinalem, qui nuper e Gallia reverſus, Lateranenſi concilio (*a*) anno præcedente interfuerat, denuo in Galliam mittit, eidemque præcipit, ut convocatis in unum catholicis provinciarum epiſcopis ſatageret, quo pacto illius eccleſiæ ſtatus componeretur, &, abjecto pſeudepiſcopo, dignus ei paſtor præficeretur. Cuno vero, cæſareorum inſidias, qui vias in Galliam obſidebant, declinaturus, ſcriptoris aſſumto habitu, cujus artis inſtrumenta ex humeris pendentia gerebat, ad Remorum demum civitatem incolumis pervenit. Tum ſynodum epiſcoporum illic coëgit, eoſque, qui venire detrectaverant, ab epiſcopali ſuſpendit officio. Inde Alberium ad ſuos cum epiſtolis mittit, eique injungit, ut in locum illius, qui juridica ſententia tam à pontifice, quam à ſe depoſitus fuerat, alium ſubrogari curaret. Verum Mettenſibus in eligendo epiſcopo non modica fuit difficultas, tum quia ſecundum canonum ſcita extra fines epiſcopatus electionem fieri non licebat: tum quia intra ejus fines, ob metum contrariæ partis, ipſa electio tuto fieri minime poterat. Sed tandem conventum eſt in quemdam locum maxime deſertum, qui in extremis fere epiſcopatus partibus ſitus erat: ubi Alberius, Cunonis litteras, quas Remis attulerat, referavit, quæ auctoritate & præcepto papæ, atque rogatu Guidonis Viennenſis archiepiſcopi, faciendam electionem præſcribebant. ANN. CHR. 1117.

(*a*) *lib. 73. n. 113.*

V. Theotgerus abbas eligitur epiſcopus.

Cum in varias abirent ſententias eligentium vota, Alberius Theotgerum, S. Gregorii in Hercinia ſilva religioſiſſimum abbatem, ſuggeſſit: cujus ſuffragio aſſenſere omnes: ſed rem ſecreto ac dextere gerendam cenſuere, ne aut violentia regis ac principum, ipſiuſve invaſoris, caſſa fieret electio; aut electus ipſe fugam arriperet. Itaque unanimis omnium ſententia fuit, mittendos ad eum legatos cum litteris, abbatem ſcilicet ſancti Clementis ac domnum Theotgerum, forte Theodevinum (*b*) ſeu Theodinum, tunc Mauri-monaſterii priorem, poſtea Gorzienſem abbatem, poſtremo S. Rufinæ epiſcopum cardinalem, qui electum ad Cunonis cardinalis præſentiam adducerent. Tunc Theotgerus in monaſterio virginum, quod in honorem S. Marci evangeliſtæ conditum ad ejus curam pertinebat, verſabatur, ubi legatos omni humanitatis officio excepit; moxque eorum juſſis obſequens, ad cellam, cui Hugonis-curia vocabulum, eos comitatus eſt. Illic, electione ſua à quodam fratre patefacta, ſe numquam ei aſſenſurum, nec ulterius profecturum conſtanter aſſeruit; unumque e ſuis fidiſſimum Erbonem nomine, qui ſe apud legatum excuſaret, cum literis direxit, quibus ſignificabat, ſe non modo tantæ dignitati meritis imparem, ſed etiam natalium infamia denotatum, utpote cujus parentes & longa avorum ſerie majores omnes, vel ſacerdotes, vel filii fuerint ſacerdotum. Ubi Erbo venit ad Mettenſes electores, & recuſandi epiſcopatus cauſas eis expoſuit, illi nihilo minus in ſententia perſiſtunt, inquientes, ſi quid vitii eſſet in Theotgeri origine, id ab eo jam purgatum eſſe, quippe qui tot annis in monaſterio religioſiſſime converſatus eſſet. Proinde Erbonem rogant, ut ad Theotgerum revertatur. At ille abbatis ſui conſtrictus imperio abnuit, ſeque ad legatum ire velle aſſeruit. Cum itaque à cœpto deſiſtere nollet, datus ei à Mettenſibus comes Alberius, totius negotii præcipuus actor; amboque perveniunt ad Compendium caſtellum nominatiſſimum, ubi tum legatus morabatur; cui Erbo abbatis ſui excuſatorias literas obtulit, & rationes expoſuit, quas Alberius refellit. Cætera anno ſequenti proferemus.

(*b*) *Ital. ſac. t. 1. p. 148.*

VI. S. Michaëlis monaſterium Bambergæ inſtauratur.

Longe melior per id tempus erat ſtatus Babenbergenſis eccleſiæ ſub Ottone epiſcopo ſanctiſſimo, a nobis jam ſæpius (*c*) laudato, qui eccleſiæ ſuæ & Ordini noſtro innumera beneficia contulit. Præcipuum tamen ejus ſtudium fuit in Babenbergenſe ſancti Michaëlis monaſterium, quod cum ejuſdem eccleſiæ ædificiis & adbærentibus oratoriis à fundamentis ampliori fabrica inſtauravit. Adhæc venam aquæ vivæ e vicino monte in clauſtrum per plumbeos tubos multo ſumtu deduci curavit, multaque eccleſiæ ornamenta contulit, & monaſterio prædia octo, quingentis argenti libris comparata. Inſuper ſub monte ſancti Michaëlis oratorium S. Ægidii cum hoſpitali domo in uſus pauperum & peregrinorum exſtruxit, hanc beati Gregorii ſententiam recolere ſolitus: *Qui compaſſionem non habet, vacuum epiſcopi nomen tenet*. Illic S. Ægidii pollicem repoſuit, quem Withodo, eccleſiæ S. Jacobi canoni-

(*c*) *V. lib. 71. n. 91.*

cus, ex Nemauſenſi S. Ægidii monaſterio attulerat. Hoſpitalis porro illius curam
ANN. CHR. 1127. primo commiſerat Gumponi S. Jacobi decano: poſtea vero, ſancto Michaeli, intervenienre beatæ memoriæ Wolframo, decimo ejus loci abbate, attribuit.

VII. Wolframus ejus loci piiſſimus abbas.

Erat Wolframus ex provincia Bajoariorum, nobili & religioſa ſtirpe ortus, in Babenbergenſi eccleſia ſub ordine canonico in ſchola Chriſti educatus ſub venerabili Ruperto, ſeptimo Babenbergenſi epiſcopo; poſtmodum autem, eum virilem attigiſſet ætatem, ab Ottone piiſſimo præſule primicerius factus, cui ille curam totius epiſcopatus commiſit. Forte aliquando in letalem morbum incidit Wolframus qui mortis immineotis & futuri judicii metu perterritus, monaſticum habitum in monaſterio S. Michaelis induere conſtituit. Id factum Gumboldo ejus loci nono abbate, cujus indiligentia monaſtica illic diſciplina fere ad nihilum redacta erat. Verum ad perfectiora contendere ſollicitus novus tiro, ad Hirſaugienſe monaſterium, tunc religionis fama celeberrimum feceſſit, probante Ottone epiſcopo, qui per eum nova eidem loco munuſcula, (nam ſæpe illuc eleemoſynas anre ſubmiſerat) liberaliter contulit. Poſtea quam regularibus diſciplinis apprime informatus & exercitus erat Wolframus, ab Ottone revocatus eſt, adjunctis ei quinque aliis Hirſaugiæ monachis, ut ſancti Michaelis monaſterium ad ſeveriores vitæ monaſticæ leges reduceret. Ejus reditu maxime recreatus ſanctus præſul, a ſancti Michaelis monachis facile obtinuit, ut ille abbas eligeretur, locum haud ægte cedente Gumboldo, qui primus electioni acclamavit, & in remotiorem cellam, deputatis ipſi duobus miniſtris, rebuſque neceſſariis feceſſit. Tum vero novus abbas ad reparandum interius, exteriuſque monaſterium ſtrenue ſe accinxit; ibique, abolito communi fratrum conſeſu remiſſo Ametbacenſium ordine, novam Hirſaugienſium vivendi normam inſtituit. Hinc Otto inſtaurando ſancti Michaelis monaſterio, quod anno MCXVII. ineunte, ſcilicet in. nonas Januarii, terræ motu ſubverſum fuerat, ſedulam curam & ſumptus impendit, illudque quinto poſt anno in honorem ſancti Michaelis, ſanctique Benedicti abbatis dedicavit. Ex eo tempore ſic floruit locus, ut brevi numerus monachorum religione præſtantium ad ſeptuaginta excreverit.

VIII. Res quædam Saxonicæ & Belgicæ.

Hoc ipſo anno, ut in Chrooico Saxonico legitur, Erchenbertus Corbeiæ novæ abbas, complureſque alii e Saaonia Jeroſolymam profecti ſunt. Hic eſt Erchenbertus (cujus juſſu Eckardus abbas S. Laurentii Vraugienſis quinque chronicorum libros, & libellum de bello ſacro per Teutonicos compoſuit eique dicavit,) & cujus impulſu Rupertus commentarios in ſex poſteriores prophetas elucubravit. Ad hæc Bernardus vir nobilis, eodem anno monachus obiiſſe traditur. Erat is filius Folcmari *de Domeneſteve* ex Gerburga filia Eginonis, ex qua duos natos, Alvericum & Bernardum mox laudatum ſuſcepit. Alvericus interfectus fratrem Bernardum reliquit heredem: Bernardus autem totam hæreditatem ſuam S. Mauricio & S. Nicolao reliquit, & ipſe monachus factus eſt, forte in Hildensheimenſe monaſterio quod S. Mauricio ſacrum erat.

Anno præcedente Sigerus, Blandinienſis apud Gandavum abbas, ad ſacra loca profectus, monaſterii ſui regimen Ansboldo commiſerat. Ansboldus autem abbas labefactatam illic dolens diſciplinam, eamque reformare cupiens, Lambertum S. Bertini abbatem hac de re conſuluit: tum ambo ſimul Balduinum comitem, ejuſque matrem Clementiam adeunt, ut eorum patrocinio hoc negotium eaſequi poſſent; quod facile impetrarunt. Diſpoſitis itaque rebus omnibus ad id neceſſariis, condicta die Balduinus comes, Johannes Morinorum epiſcopus, necnon Lambertus abbas cum duodecim Bertinianis monachis Gandavum conveoiunt. Blandinienſes vero monachi, quibus inconſultis & ſorte neſcientibus id agebatur, timore potius quam religione permoti novis colonis manum dederunt, eorumque inſtitutis paruerunt. Tantam porro Deus gratiam & benedictionem novæ coloniæ dedit, ut illud monaſterium regulari diſciplina circumpoſitis cœnobiis præcelluerit, aliiſque, in primis S. Bavonis monaſterio ejuſdem inſtitutionis exemplum & formam præbuerit. Primus Blandinii ab inſtaurata religione abbas fuit Arnulfus ex Bertinianis, qui Rodulfum ſancti Trudonis abbatem, ſede ſua pulſum, humaniſſime excepit, & uſque ad obitum Frederici Leodicenſis epiſcopi apud ſe retinuit.

IX. Ruperti varia opera.

Toto hoc tempore Rupertus libris ſcribendis ſedulam navabat operam, adeo ut intra tres annos, ab anno videlicet MCXIV. ad hunc annum MCXVII. tria non exiguæ molis opera elucubraverit, vel abſolverit. Hoc enim poſtremo anno prolixum opus de Trinitate, ejuſque operibus, quadraginta duobus libris conſtans, quod vivente adhuc Berengerio S. Laurentii abbate inchoaverat, variiſque ſcriptis interrumpere coactus fuerat, anno a Berengerii obitu tertio perfecit, & Cunoni Sigebergenſi abbati dicavit, poſtquam libros (*a*) apologeticos de voluntate & omnipotentia Dei ſcripſiſſet. Libris de Trinitate abſolutis, commentariorum in Johannem libros quatuordecim compoſuit, maxime ut corporis & ſanguinis Domini veritatem adverſus

(*a*) *V. ſupra l. 72. n. 127. & 128.*

Beren-

Berengarii aſſeclas defenderet. Hos libros itidem Cunoni nuncupavit ſcripta ad eum epiſtola, quæ habetur in editione Colonienſi anni MDXXVI. deeſt in Pariſienſi: qua in epiſtola meminit librorum ſuorum de voluntate & omnipotentia Dei. Hæc fuſe probat ooſter Gerberonius in Apologia pro Ruperto, de qua nos alias. Hæc omnia *juvenculus* adhuc ſcripſit Rupertus, ut de ſe ipſe teſtatur in libro primo ſuper quædam capitula regulæ S. Benedicti, ubi ait, ſe juvenculum veniſſe in Franciam, ut cum Willelmo epiſcopo Catalaunenſi & Anſelmo Laudunenſi decano diſputaret, quod non ante annum ſequentem factum exiſtimo. ANN. CHR. 1117.

X. Bernardus abbas infirmus medico ruſtico traditur.

Willelmus epiſcopus, mox laudatus, hoc tempore Bernardum Clarævallenſem abbatem, quem ab ejus ordinationis die ſingulari amore proſecutus erat, apud Claram-vallem inviſit, eumque ita valetudine confectum invenit, ut jam non niſi mors, aut morte ipſa gravior vita exſpectaretur. In eum ſtatum ſeſe conjecerat vir Dei ob immoderatas auſteritates, jejunia, vigilias & labores, inrerdiu noctuque ſtans orare ſolitus, dum tandem genua ejus infirmata a jejunio, & pedes a labore inflati corpus ſuſtinere non poſſent. Ad hæc ſtomachus ejus ita debilitatus erat ut via quidquam retinere, vel digerere valeret. Cibus ejus lac cum pane, vel aqua decoctionis leguminum, vel pultes, quales infantibus fieri ſolent. Vino ſi quando utebatur, raro & permodico, aſſerens aquam & infirmitati, & guſtui ſuo magis competere. Sic autem affectus & confectus, a communi tamen fratrum labore, tam diurno quam nocturno, abeſſe non ſuſtinebat. Hoc vitæ genus videbant *homines medici*, mirabanturque, quo pacto corpus ſic extenuatum tantam violentiam pati poſſet. Sed tandem vi morbi cedere coactus fuit, & a cœtu fratrum maxime in choro, ſe ſequeſtrare, ne ob ſtomachi egeſtiones illis faſtidium afferret. Hinc ſe ipſe accuſare cœpit vir ſanctus, quod indiſcreto fervore corpus ſuum imbecille ac pæne inutile, tam ſibi, quam fratribus reddidiſſet. Cum eum in illo ſtatu vidiſſet Willelmus epiſcopus, non ſolum de ejus vita, ſed etiam de ſanitate ſpem ſe habere dixit, ſi ipſius conſilio acquieſcens, aliquam corpori ſuo curam impendi pateretur, & a conſueto rigore aliquantiſper temperaret. Inde ad capitulum Ciſtercienſe profectus, a pauculis abbatibus, qui illuc convenerant, petiit ſupplex, obtinuitque, ut toto uno anno Bernardus in obedientiam ſibi traderetur. Reverſus itaque ad Claram-vallem, extra clauſtra monaſterii domunculam ei fieri præcepit, eidemque omnem Ordinis diſtrictionem, domuſque curam & ſollicitudinem inrerdixit. Tum illum commiſit cuidam homini ruſticano, qui ſe illum ſanaturum jactitabat. Ea tamen ruſtici fatuitas erat, ut cibos ei ſic infirmanti præberet, quos ſanus quis etiam urgente fame attingere vix poſſet. Ipſe autem indifferenter cuncta ſumens, pæne emortuo guſtatu vix aliquid diſcernebat. Viait in illo ſtatu ſub tali, ut ita dicam, equi-medico Bernardus: ſed ſtatim atque *ab annuæ illius obedientiæ vinculo ſolutus, & ſui juris effectus eſt*; velut arcus diſtentus, ad priſtinum rigorem reverſus eſt, quaſi repetens pœnas a ſemetipſo diuſculæ illius quietis.

XI. A Willelmo necdum abbate inviſitur. (a) S. Bern. vita lib. 1. c. 7.

Cum in illo tugurio maneret Bernardus, eum inviſit Willelmus (*a* necdum S. Theodorici abbas, qua in dignitate Gaufrido abbati non ante annum MCXX. ſucceſſit. De hac viſitatione audiendus ipſe Willelmus. *Eodem tempore & ego Claram-vallem, ipſumque frequentare cœpi: quem cum ibi cum quodam abbate altero viſitarem, inveni eum in ſuo illo tugurio, quale leproſi in compitis publicis fieri ſolet. Inveni autem præcepto, ut dictum eſt, epiſcopi & abbatum feriatum ab omni ſollicitudine domus, tum interiori quam exteriori, vacantem Deo & ſibi, & quaſi in deliciis paradiſi exſultantem. Ingreſſuſque regium illud cubiculum, cum conſideravem habitationem & habitatorem, tantam mihi Deum teſtor, domus ipſa incutiebat reverentiam ſui, ac ſi ingrederer ad altare Dei. Tantaque affectus ſum ſuavitate circa hominem illum, tantoque deſiderio in paupertate illa & ſimplicitate cohabitandi ei, ut, ſi optio illa data fuiſſet, nil tam optaſſem, quam ibi cum eo ſemper manere ad ſerviendum ei. Cumque & ipſe vicißim nos cum gaudio ſuſcepiſſet, & quæreremus quid ageret, quomodo ibi viveret; modo illo ſuo generoſo arridens nobis: Optime, inquit. Ego, cui hactenus homines rationabiles obediebant, juſto Dei judicio irrationali cuidam beſtiæ datus ſum ad obediendum. Dicebat autem de quodam homine ruſticano & vano, nihil præſtiti ſciente, ipſumque ab infirmitate, qua laborabat, curaturum ſe jactitante, cui ad obediendum ab epiſcopo & abbatibus, & fratribus fuit traditus erat.... Manſi autem indignus ego cum eo paucis diebus, quocumque oculos vertebam mirans, quaſi cœlos me videre novos & terram novam, & antiquorum Ægyptiorum monachorum patrum noſtrorum antiquas ſemitas, & in eis noſtrorum hominum recentia veſtigia.* Hactenus Willelmus, qui ea eo tempore Bernardo familiariſſimus, & peculiari neceſſitudine conjunctus fuit.

XII.

Dum Bernardus a fratrum cœtu ſeparatus, in privata illa domuncula verſaretur, Claram-vallem adiit Cluniacenſis major prior, ſpecie ut locum jam tunc fama celebrem

ANN. CHR. 1117. Robertus e Clara-valle Cluniacum redit.

brem ædificationis cauſa videret; re vera, ut Roberto monacho, qui quondam ipſius monaſterio oblatus erat, quemque Ciſtercii monachum factum, & Claram-vallem tranſlatum paullo ante (*a*) diximus, Cluniacum revertendi conſilium ſuggereret; quod tenero adoleſcenti, cui jam ſorte Ciſtercienſium jugum grave erat, haud difficulter perſuaſit. Factum oratorio ſtilo narrat Bernardus ipſe in epiſtola 1. ad ipſum Robertum: *Prima quidem*, inquit, *miſſus eſt magnus quidam prior ab ipſo principe priorum: foris quidem apparens in veſtimentis ovium, intrinſecus autem lupus rapax: deceptiſque cuſtodibus, aſſimilatibus quippe ovem eſſe, væ, væ, admiſſus eſt ſolus ad ſolam lupus oviculam. Nec refugit ovicula lupum, quem & ipſa putabat ovem. Quid plura? attrahit, allicit, blanditur*, &c. *Talibus tandem allegationibus male credulus puer circumventus ſeducitur, ſedactorem ſequitur, Cluniacum ducitur; tondetur, raditur, lavatur, exaitur, ruſticanis, vetuſtis, ſordidis induitur pretioſis, novis, ac mitidis; & ita in conventum ſuſcipitur. Sed cum quali putas honore, cum quo triumpho, cum quanta reverentia? Defertur ei ſuper omnes coætaneos ſuos*, &c. *Mittitur interea pro eo Romam: apoſtolica compellatur auctoritas; & at papa non neget aſſenſum, ſuggeritur ei, infamem olim a parentibus oblatum fuiſſe monaſterio. Non fuit qui refelleret.... Firmatur privilegio crudeli nimium clemens ſententia abſolutionis: quo reportato, confirmaretur male ſuaſa ſtabilitas, ſecuritas dubitanti... Fit profeſſio ſuper profeſſionem: vovetur quod non ſolvetur.*

(*a*) lib. 7a. n. 96.

XIII. Pontius abbas Cluniacenſis apud S. Julianum.

Magnus ille prior, qui Claram-vallem *ab ipſo principe priorum*, id eſt Pontio abbate, ad reducendum Robertum miſſus eſt, non alius fuiſſe viderur quam Bernardus Craſtus qui hoc anno Cæſarodunum Turonum profectus eſt cum Pontio abbate, ut diſcimus ex litteris ſocieraris Cluniacenſes inter & S. Juliani monachos ipſo anno MCXVII. menſe Octobri initæ, in quibus *dominus Pontius abbas Cluniaci orationis gratia Turonis ad S. Martinum honorifice veniſſe dicitur*, & ad S. Julianum *pro amore beati Odonis, cujus corpus* ibidem quieſcebat, *devotiſſime diverſiſſe, & ad corpus ejus vigilia S. Dionyſii miſſam de ipſo beatiſſimo celebraſſe, deinde aſſumto ſecum Bernardo-Craſſo priore ſuo, aliiſque fratribus in capitulum veniſſe*, ubi ſocietatem illam eum S. Juliani monachis iniit. Tunc S. Juliani monaſterio præerat Johannes abbas, eo nomine ſecundus: cui non multo poſt ſucceſſit Sulio abbas, qui in tebus aſcetieis magnæ pietatis anachoretam habuit, nomine & re Chriſtianum, cujus cella Gaſtinetea, ſita in Ceſillana parochia, S. Juliano ſubeſt. Bernardus prior mox laudatus *avunculus* erat Bernardi de Uſella (*b*) itidem cognomenro Groſſi, Landrici filii, qui Bernardus omnes ſervos & ancillas, quos habebat *in burgo*, ut rum loquebanrur Cluniacenſi, viciniſque obedientiis, in manus Pontii abbatis hoc anno tribuit in vigilia nativitatis beatæ Mariæ. Actum Cluniaci. Teſtes Rainaldus Vereliacenſis abbas, Bernardus prior, quem Bernardus de Uſella avunculum ſuum vocat.

Bernardus Craſſus prior.

(*b*) V. l. 74. n. 62.

XIV. Matthæus prior S. Martini a Campis.

Tunc temporis monaſterii S. Martini a Campis apud Pariſios prior erat venerabilis Matthæus poſt Theobaldum, ejus loci priorem ſecundum, cujus depoſitio cum ſollemni anniverſario VI. idus Januarii notatur. Matthæus non obſcuro (*c*) genere in Remenſi provincia ortus, in Laudunenſi eccleſia clericale officium adeptus eſt. Ab ineunte ætate multorum clericorum depravatos mores fugere ſollicitus, Radulfo Viridi, probatioris vitæ viro, primum Remenſis eccleſiæ theſaurario, dein archiepiſcopo, religioſa familiaritate adhæſit & canonicus ab eo factus eſt. Verum, divino igne in ejus pectore in dies magis magiſque ardente & urente, in monaſtico ordine Deo ſervire conſtituit. At, timens ne ipſius diſceſſum ægre ferret archiepiſcopus, conſilium ei ſuum non retexit: ſed redditus canonicales, qui a patre ſuo ſorte ſibi pretio acquiſiti fuiſſent, ſe abdicere velle dixit, coſque in manus archiepiſcopi reſignavit. Illo non acquieſcente in incœpto nihilo minus propoſito conſtanter perſeveravit, & quod cœperat perfecit. Verum primo incertus ac dubius quo diverteret, occurrit ejus animo Cluniacenſe monaſterium, cujus inſtitutiones a Radulfo ſæpius prædicari, cæteriſque præferri audierat: ſed quia longius aberat locus, veritus ne tanto itineris intervallo conceptus ardor extingueretur, ad S. Martinum de Campis ſe contulit, quod monaſterium in ordinis, religionis, ac ſervoris propoſito ad Cluniacenſe accedebat. Tunc loco præerat Theobaldus prior, a quo ſe ſtatim ſuſcipi flagitavit. Hortatur prior ut tantiſper differat; horam quippe incompetentem eſſe, qua neminem pro monachatu venientem ſuſcipi fas erat. At ille dilationem ſe pati non poſſe repoſuit, ne propoſitum ſuum reſcirent ſocii, & impedirent. *Victus prior ratione, victus juvenis devotione*, fratres in capitulum convocat, cunctiſque aſſentientibus Matthæum admittit. Mox *exuitur veteri homine, induitur novo: regulæ monaſticæ ſubditur; corpori monaſterii, quantum tunc fieri potuit vel debuit, aſſociatur. Parvo temporis ſpatio emenſo, Cluniacum venit: quod ei de profeſſione ſcripta, vel de monachi uſitata benedictione defuerat, a Cluniacenſi abbate ibi benedictio ſuppletur.* In his Petri venerabilis verbis obſervandum eſt, Matthæum non

(*c*) Petr. Ven. l. 2. de mirac. c. 44. & ſeqq.

anno

anno integro novitium fuiſſe, ſed *parvo temporis ſpatio emenſo*, corpori monaſterii ſociatum, deinde Cluniacum profectum *profeſſione ſcripta, monachi uſitatam benedictionem* a Cluniacenſi abbate ſuſcepiſſe. Certe per illud tempus Cluniacenſes novitiorum probationem, quæ ex regulæ præſcripto per annum integrum fieri debet, aliquando pro nutu abbatis (*a*) breviabant. Profeſſione Cluniaci facta, Matthæus *remiſſus præcepto abbatis ſui ad monaſterium S. Martini, cum per annos ſeptem clauſtri ordinem ferventiſſime tenuiſſet, juſſione ejuſdem abbatis ſucceſſit in prioratum, priore ſuo jam defuncto, &, ſicut de bono viro ſpes certa ſuadet credere, ad beatæ vitæ ſtatum tranſlato.* Ex quibus manifeſte intelligitur, Matthæum ab eodem abbate & monachi benedictionem ſuſcepiſſe, & priorem factum eſſe poſt annos ſeptem, id eſt a Pontio abbate; adeoque ejus benedictionem contigiſſe anno MCX. & promotionem ad prioratum non ante hunc annum MCXVII. quo ineunte proinde Theobaldus ejus anteceſſor obiiſſe dicendus eſt, id eſt VI. idus Januarii, ut paullo ante notavimus. *Juvenis* erat ex dictis Matthæus, cum in S. Martini monaſterium admiſſus eſt, & quidem necdum presbyter, ſed tantum poſt annos quatuor ordinatus, ut ex Petri Venerabilis verbis (*b*) colligitur, ubi ait, eum uſque ad ultimum vitæ exitum, qui anno MCXXXIV. contigit, oblationem Agni immaculati quotidie frequentaſſe.

ANN. CHR. 1117.

(*a*) *Id. lib. 2. ep. 28.*

(*b*) *Id. l. 2. de mirac. c. 8.*

XV. Quædam ejus facta & virtutes.

Ejus mentio nobis occurrit in duobus hujus anni inſtrumentis. Unum eſt diploma Ludovici regis, cujus præſentiam adiiſſe dicuntur domnus Matthæus prior S. Martini, totuſque ejuſdem eccleſiæ conventus, obnixe rogantes, ut quemdam ſervum eccleſiæ S. Martini concederet. Tanti erat eo tempore unius ſervi acquiſitio! quod rex benigne annuit. *Actum Pariſius anno incarnati Verbi* MCXVII. *regni noſtri* IX. *Adelaidis reginæ* III. Alterum eſt placitum coram Clarembaldo epiſcopo Silvanectenſi habitum eodem anno apud Creſpeium, *in curia S. Arnulfi, ſub juſtitia Hugonis ejuſdem loci prioris*, quo in placito monachis *quoddam burgum*, in ſuburbio ejuſdem caſtri ſitum, aſſeritur contra Ingeiramnum militem, quod burgum Walterus comes Ambianenſis & Creſpejenſis cum uxore Adela eidem eccleſiæ jamdudum contulerat aſſenſu Rotberti regis. Huic autem placito adfuerunt abbas de Nogento, ſcilicet Guibertus, Odo abbas Sueſſionenſis, nempe S. Criſpini-majoris, Balduinus abbas canonicorum S. Vincentii Silvanectenſis, *Matthæus prior S. Martini de Campis*, Hilo prior de Conceſſo, Rotbertus prior de S. Margareta, Artaldus prior de Nantolio, aliique.

Ab ipſo prioratus ſui initio Matthæus, cum monaſterii creditores inquireret, quoſdam ex ipſis Judæos eſſe intellexit; quibus creditam pecuniam continuo teddi juſſit, ratus nefas eſſe communicare cum eis in ratione dati & accepti, mutui vel depoſiti, ſeu cujuſlibet commercii. Jam vero quam pie, quam religioſe in adminiſtrando officio ſe geſſerit, longum eſſet ſingillatim recenſere. Morabatur aſſidue in claustro cum fratribus, quantum muneris ſui ratio patiebatur. Cumque ſub eo *fere trecenti fratres*, tam intra quam extra monaſterium eſſent, eiſque corporalia ſubſidia vel per ſe, vel per alios providere ex officii debito cogeretur; Matthæ quidem importunas exactiones effugere non poterat, ſed tamen Mariæ otio toto animi deſiderio inhiabat, quantocius poterat, lectioni & meditationi ſe reddebat. Nullius eo magis ſollicitus in fratres, magiſque miſericors exſtitit. Quamdiu domi morabatur, ipſe infirmorum, pauperum & hoſpitum curam gerebat: ſi quando foras progredi cogebatur, fratres in capitulo vel extra convocabat, eiſque hanc curam præmiſſa exhortatione commendabat. Verum ejus commiſeratio expers cenſuræ non erat, immo in peccantes quodam modo ſeverior, alios *ſanguinolentis verberibus*, ferro, compedibus & diverſi generis vinculis coercebat; alios tenebroſo carceri mancipabat, & inedia conterebat. Quin etiam aliquando, *quod ſemel tantum, quia ſic oportuit, feciſſe dicitur*, quemdam fratrem gravirer lapſum & obſtinatum in caveam ſubterraneam perpetua ſepultura recluſit. Qua ſepulcri ſui corporalis imagine pavefactus ille frater, ac frequenti patris & fratrum admonitione compunctus, ad vitam ſpiritualem rediit, & in humilitate & contritione cordis perſeverans, diem ultimum clauſit. Et quidem id ſemel quod certe ſatis eſt, feciſſe dicitur Matthæus, quod ab aliis etiam eiſdem temporibus actitatum, donec tandem rex Johannes, cognomento Bonus, regia auctoritate (*c*) prohibuit ejuſmodi carcerem tenebroſum, quem *Vade in pace* vocitant. Certe ſi cui aliquando profuit id genus ſupplicii, longe plures ad deſperationem præcipitare poterat. Cererum erga exteros omnes tam humaniter ſe gerebat Matthæus, ut ejus monaſterium commune univerſorum hoſpitium eſſe videretur. In his pietatis & humanitatis officiis omnia expendebat, eique ſupernus Proviſor ſubſidia & ſuppetias ſubminiſtrabat per reges ac principes, in primis per Ludovicum Francorum & Henricum Anglorum reges, qui ſingulari eum amore proſequebantur.

(*c*) *Capit. t. 2. p. 1089. Vade in pace* interdictum.

Exſtat

ANN. CHR. 1119. XVI. Joſaphat abbatia conditur.

Exſtat prope urbem Carnotenam noſtri Ordinis monaſterium, Joſuphat appellatum, cujus primordia ad hunc annum referuntur. Primus ejus auctor exſtitit venerabilis Gaufridus de Leugis, ejuſdem urbis præſul & poſtmodum apoſtolicæ ſedis legatus, eidemque Goſſenus ejus frater ue ſucceſſor, ſupremam manum impoſuit. Occaſionem condendi illius monaſterii hanc fuiſſe tradunt, quod Gaufredus, untequam epiſcopus ordinaretur, Romam profectus, votum ſuum adeundæ Jeroſolymæ uperuerit Paſchali papæ, a quo conſecratus, votoque exſolutus conſilium uccepit conſtruendi monaſterii, in quo aſſiduæ preces pro ſacræ expeditionis felici ſucceſſu funderentur. Unde Carnutas reverſus, locum patrimonii ſui, Leugas untea dictum, huic operi deſtinaverit, Joſaphat, ab ipſo nuncuparum, ut Carnutenæ urbi, cujus ſitus quamdam Jeroſolymæ ſpeciem præfert, ſua etiam vallis Joſaphat non deeſſet.

* *L' Eure.*

Sita eſt hæc vallis ad Auduram * fluvium, quingentis circiter ab urbe paſſibus, ubi poſitum monaſterium, in quo excepti monachi tres profugi, qui Fermetorum, in Nortmannia prope Pontem-Audomari poſitum, incolebant, videlicet Girardus, Gilbertus ſeu Wilbertus, & Fulſchenius. Primus loci abbas fuit Girardus religione inſignis, cujus tempore quædum cellæ Joſaphatenſibus attributæ ſunt. Exiguus principio reddiius monaſterii fuit, ut patet tum ex diplomate Ludovici regis, anni MCXVIII.

(*a*) *Balus. miſcell. t. 2. p. 194.*

tum ex literis Calliſti papæ (*a*) anno ſequenti datis, *Girardo abbati monaſterii ſanctæ Mariæ Joſaphat juxta Leugas* inſcriptis: quibus monaſterii poſſeſſiones cofirmantur, eccleſiæ ſcilicet S. Martini de Operatorio, & S. Arnulfi cum decimis & terra, quam dedit Goſſenus de Leugis. Hic Goſſenus loci dominus erat, Gaufridi & Goſſeni epiſcoporum frater, cujus obitus in necrologio notatur his verbis: *ii k al. Octobris depoſitio domini Goſſeni de Leugis, viri nobilis genere & magni nominis, fratris domini Gaufridi Carnotenſis epiſcopi, fundatoris noſtri, qui quidem Goſſenus eccleſiam in proprio fundo fundari permiſerat, terris quoque & redditibus quamplurimis in locis liberaliter dotavit.* In eumdem locum bene etiam affectus fuit Nivardus de Piſſiaco, ſeu Piſſaio, qui multis precibus cellam apud Averonem * erigi impetravit, ut ejus vici incolæ *bonorum operum & vitæ melioris incrementum acciperent*. Gerardus abbas *de Joſaphat* literis (*a*) Goffridi ſeu Guufridi epiſcopi Carnutenſis cum Willelmo ubbate Tironienſi anno MCXXII. inter teſtes ſubſcriptus invenitur. Succeſſorem habuit Gilbertum, primum Averonis cellæ præpoſitum.

* *Averon.*

(*b*) *Martene miſcell. t. 2. part. 864.*

XVII. Rotberti de Arbriſſellis obitus.

Hic annus extremus fuit Rotberti de Arbriſſellis, viri apoſtolici & Fontebraldenſis Ordinis inſtitutoris. Hic poſt reconciliatos anno ſuperiore Theobaldum comitem & Carnutenſes canonicos, ſub initia hujus anni Guillelmum Nivernenſem comitem upud Bleſas, ubi captivus tenebatur a Theobaldo comite, quod Ludovici regis partes contra ipſum tueretur, cum Bernardo Tironii ubbate inviſit; indeque ad pagum Bituricenſem, Urſanum inſtituti ſui monaſterium luſtraturus, iter inſtituit. Urſanus

* *Urſan.*

* locus eſt paludoſus in illo pago, duodecim circiter leucis ub urbe Bituricas diſſitus, ubi Rotbertos, favente Leodegario archiepiſcopo, monaſterium inſtituerat, aſſentientibus Johanne abbate & monachis Dolenſibus, ad quos pars nemoris ejus loci & quædam alia pertinebant. Cum Urſani Petronillam FontisEbraldi abbatiſſam præſtolaretur vir Dei, Dolenſes monachos inviſit, eorumque rogatu capitulum ingreſſus, hortatorium ad eos ſermonem fecit. Tum quamdam querimoniam, quam adverſus Urſani ſanctimoniales habebant, compoſuit, eoſque cum Alardo illius regionis principe reconciliavit. Dein Urſunum reverſus, ubi Agnes Alardi conjux præpoſita erat, illic in gravem morbum incidit & ſacrum viaticum ſibi præberi petiit. Sequenti die ſcilicet feria tertiu ſacro inunctus oleo, ſingulis nihilo minus diebus, quibus ſupervixit, corpore Chriſti Domini refectus eſt. Poſt hæc quarta feria, quæ tertia dies ante ejus obitum fuiſſe dicitur, Urſanenſes ſorores archiepiſcopo commendavit, ſuumque ipſius corpus poſt obitum ad Fontem-Ebraldi deferri ægre ab eo impetravit. Tum preces ad Deum fecit primo pro eccleſia, Romano pontifice, & eccleſiæ doctoribus, ut eos in propoſito ſanctæ religionis ad finem uſque ſervare dignaretur; dein pro benefactoribus ſuis, & inimicis, & pro cunctis fidelibus vivis utque defunctis; fignanter pro Willelmo Pictavorum comite, qui ob culpas excommunicatus erat, ut Deus cum ad viam veritatis revocaret. Intempeſta nocte, quæ feriam quintam præcedebat, ab Andrea ſanctam crucem ſibi afferri præcepit, eamque devotiſſime udorans, fidei ſuæ profeſſionem fecit, & confeſſionem peccatorum, quorum remiſſionem humili ſupplicatione a Deo petiit. Tandem *non longe poſt* vinculis carnis abſolutus, ex hujus mundi exilio abſtractus eſt. Ita rem fuſius narrat Andreas. Ejus obitus contigit v. kal. Martii, quo die notatur in chronico S. Albini anno MCXVI. ſecundum veterem calculum, ſequenti ſecundum novum; quo anno dies dominica in quintum kal. Martii incidebat. Corpus ejus uſque ad Fontem-Ebraldi magno upparatu delatum profecutus eſt Leodegarius archiepiſcopus, cui Fulco Andecavorum comes, Radulfus Turonum archiepiſcopus, Reginaldus epiſcopus Ande-

ca-

cavenſis, multique abbates & ſacerdotes obviam iviſſe dicuntur. Cor Urſani retentum. Libellum de ejus vita ſcripſit Baldricus Dolenſis archiepiſcopus ad preces Petronillæ Fontis-Ebraldi abbatiſſæ, & poſt eum quidam ipſius Rotberti diſcipulus, ſcilicet Andreas, ut creditur, ejus collega. Ejus ſanctimoniam probant pia facta, prædicant illius temporis hiſtorici, cujus exiſtimationi nequaquam derogare debent Marbodi & Goffridi de eo epiſtolæ, quæ rumuſculos de eo ſparſos, ſed falſos continent, quorum falſitatem poſtmodum agnovit Goffridus ipſe, factus demum Rotberti & Fontebraldenſium uſque ad mortem amicus. Denique Marbodus epiſcopus Fontebraldenſibus favit in concilio Pictavenſi anni MCXVIII. cum Hildeberto, multiſque aliis epiſcopis. ANN. CHR. 1117.

XVIII. Raingardis Marciniacum ſecedit.

Rotberto mortuo, Raingardis nobilis matrona, Petri Venerabilis mater, quæ, eo vivente, ad ejus hortamenta Fontis-Ebraldi monaſterio ſe devoverat, jam viro ſoluta Marciniacum prætulit, eoque ſeceſſit, ubi ſanctimonialium perpetua recluſio erat, nefas ducens *poſt primum* (*a*) *clauſtri ingreſſum, more illarum* Fontis-Ebraldi *ſanctimonialium*, foras *pedem protendere*. Quippe *horrebat ſaltem cernere, quod ei jam cæno deformis ſordebat, & non ſuperbo, ſed ſuperno animi faſtu terrena omnia, ut abjectiſſima, contemnere incipiebat. Ideo præ cæteris locis Marciniacum elegit: ubi, velut columna cœlesti apta ædificio, immobilis perpetuo permaneret; & proprium præ oculis ſemper habens ſepulcrum, ut mortuam ſe continua lamentatione deſleret.* Ita de piiſſima matre piiſſimus filius, in epitaphio, quod de illa compoſuit. Cum hæc Marciniacum ſeceſſit, tenues admodum erant domus illius facultates, *utpote quæ fere centenarium ſororum numerum continebat*. Tunc ſub Gaufrido Sinemurenſi ejus patrono loci procurator erat venerabilis Gerardus, qui Raingardis converſionem, vel potius recluſionem viſo cælitus præſcivit. Hæc itaque clauſtrum ingreditur, & crine amputato, veſte mutata, *a domno Hugone priore ſecundum viſionis tenorem in cavcam includitur, & ſanctis mulieribus beata jam mulier aſſociatur*. Mira ſunt quæ de ejus *fervore*, humilitate, orationis ſedulitate prædicat Petrus Venerabilis in prædicto epitaphio, ex quo potiora inferius dicturi ſumus, ubi de ejus obitu agetur.

(*a*) Petr. Ven. lib. 2. ep. 17.

XIX. Reformatio monaſterii S. Petri de Galli-canto.

[In Gerundenſi S. Petri de Galli-cantu abbatia adeo collapſa tunc erat regularis obſervantiæ diſciplina, vix ut ullum in eo reſtaret vitæ monaſticæ veſtigium. Tanto malo ut mederetur Raymundus Beringerii Barchinonenſis comes, ejectis *ſæcularibus monachis*, Beringerio abbati Craſſenſi, fratri ſuo, illud reformandum tradidit, *tali tenore, ut ipſe abbas B. Mariæ Craſſæ & ſucceſſores ejus abbatem ibi & monachos mittat, qui ordinem ibi ſecundum regulam S. Benedicti tenere faciat*. Donationis hujus inſtrumentum datum XIII. *calendas Februarii anno ab incarnatione Domini* MCXVII. *regnante Ludovico rege* habes in Appendice.]

XX. Rothonenſium & Kemperlegienſium lis de Bella-inſula.

Grandis hoc tempore controverſia Rothonenſes inter & Kemperlegienſes monachos exorta eſt ſuper Bella-inſula, quam Leo IX. & Gregorius VII. Rothonenſibus (*b*) olim aſſeruerant contra donationem ab Alano Cornugalliæ comite Kemperlegienſi monaſterio (*c*) ab ipſa ejus origine factam. Non obſtante horum pontificum auctoritate, Kemperlegienſes hanc inſulam pacifice poſſederant uſque ad hoc tempus, quo Herveus Rothonenſis abbas, Conani comitis fultus præſidio, illam inſulam occupavit. Querelas hac de re detulit Gurhandus abbas Kemperlegienſis ad Girardum Engoliſmenſem epiſcopum & apoſtolicæ ſedis legatum. Is » primum Conano comiti hac de cauſa ſcripſit, eumque hortatus eſt, ut abbatem » Kemperlegienſem ac monaſterium illud, quod ejus antecеſſores in honorem ſan» ctæ Crucis fundaverant, tueretur; ſeque mirari dicit, quod perſonis terræ ſuæ » interdicat, ne ad juſtitiam ſanctæ Romanæ eccleſiæ veniant, quod nec reges, nec » cæteri principes facere auſint; multo minus id facere debeat comes, qui *a vi*» *cario S. Petri*, id eſt a ſummo pontifice, principatui ſuum teneat. Cæterum ſi » id facere pergat, gladium beati Petri ipſi ejuſque principatui imminere. Sub hæc idem Girardus epiſcopus, vocatis partibus, ioduciſque ſemel & iterum Rothonenſi abbati datis, cum Herveus abbas Rothonenſis eccleſiaſtica cenſura poſthabita, per violentiam Conani comitis Bellam-inſulam armata manu iovaſiſſet, in eum ſententiam tulit una cum Petro Santonenſi electo, Hugone S. Eparchii abbate, Iterio magiſtro ſcholarum Saotonenſi, aliiſque; eamdemque inſulam Kemperlegienſibus reſtitui ſancivit. *Actum Engoliſmæ anno incarnationis dominicæ* MCXVII. *indictione* X. quod judicium Briccio Namnetenſi, Marbodo Redonenſi, Morvaoo Venetenſi, Rivallono Aletenſi, cæteriſque Britanniæ epiſcopis litteris ſignificavit. Ad hæc Morvano Venetenſi, in cujus parochia Rhotonenſe monaſterium ſitum eſt, alias litteras ſcripſit, quibus eum monebat, ſe in ſecunda hebdomada imminentis quadrageſimæ concilium celebrare ſtatuiſſe, cui præcipit Morvanum epiſcopum cum Rotbonenſi abbate adeſſe, alias ſi abbas non comparuerit, canonicæ diſtrictionis ſententiam in eum proferendam. Cum vero nec ſic a cœptis deſiſteret abbas, Gi-

(*b*) lib. 59. n. 69.

(*c*) lib. 56. n. 62.

ANN. CHR. 1157.

rardus Ermengardi comitiſſæ, Conani comitis matri, ſcripſit, ut inter illos monachos pacem & concordiam reformaret. Reſpondit Ermengardis, ſe id libenter » facturam, ſi modo Rothonenſibus interdicti & excommunicationis ſententia relaxaretur, qua in re Conanus filius ſuus injuriam ſibi factam querebatur, quippe qui nihil injuſſu papæ ipſiuſque legati feciſſet. Cæterum eum paratum eſſe » emendare ſi quid erraviſſet. In fine legato ſuadet, ut inducias uſque ad ipſius » concilium comiti & monachis concedat. De eodem quoque negotio Gillebertus » Turonum archiepiſcopus Conano litteras miſit, ad quas reſpondit comes, ſe, ſi » arraverit, juſſa papæ erraviſſe, & ad emendandum, ſi quid peccaviſſet, para» tum eſſe. Tandem eum Rothonenſis abbas concilio defuiſſet, interdicti & excommunicationis ſententia in eum, ejuſque monaſterium aſſerta eſt, quam Joceranus Lugdunenſis epiſcopus probavit, & Paſchalis papa confirmavit. Hujus negotii acta omnia in Appendice referemus cum ejus hiſtoria, quam Gurbodenus monachus Kemperlegienſis compoſuit.

XXI. S. Amantii de Buxia alia fixa.

Hoc etiam anno idem Girardus epiſcopus Willelmo abbati S. Amantii de Buxia, ejuſque monachis ac ſucceſſoribus eccleſiam S. Stephani de Ambairiaco Engoliſmenſium canonicorum aſſenſu ſub annuo cenſu contulit, immo potius confirmavit; idemque eamdem eccleſiam cellæ beatæ Mariæ de Allavilla dediſſe dicitur. Mortuo Girardo, cum Allavillæ monachi hanc eccleſiam uſurparent, in hac de re mota eſt coram Lamberto Engoliſmenſi epiſcopo, apud quem Petrus S. Amantii abbas, Willelmi ſucceſſor, conqueſtus eſt, quod de eccleſia illa, quam domno Ademari epiſcopi accepiſſent, & per multos poſſediſſent annos, ab Allavillæ monachis expulſi fuiſſent. Contra Willemus Allavillæ prior aſſerebat, illam eccleſiam a Girardo epiſcopo, ejus capituli communi aſſenſu, ſibi datam fuiſſe. Verum hujus cauſæ judicium utraque pars in manu Petri epiſcopi compromiſit, qui eccleſiam illam Allavillæ cellæ adjudicavit eo pacto, ut Ambairiaci eccleſia quotannis decem ſolidos Engoliſmenſis monetæ monaſterio S. Amantii perſolveret. Hæc concordia facta eſt anno MCXLVI. regnante Ludovico rege Francorum & duce Aquitanorum, cui interfuerunt Willelmus abbas Bornenſis, & abbas S. Mariæ Cellæ, aliique. Willelmus iſte primus abbas fuit beatæ Mariæ de Borneto, inſtitutus a Gerardo de Salis illius monaſterii conditore, de quo alias diximus. Allavilla ſeu Allavillia cella erat abbatiæ S. Eparchii Engoliſmenſis, ſita in opido Corvillæ, vulgo Godorvillæ *, quem locum Ademarus comes, Emenonis filius, & Sancia ipſius conjux S. Eparchio contulerunt.

* Gourville.

XXII. Craſſæ & Pſalmodii Abbates.

In Septimania Leoni Craſſenſis monaſterii abbati ſucceſſerat Berengarius abbas, ſuperius (a) jam laudatus, cujus frater Raimundus Barcinonenſis comes monaſterium S. Petri de Galli-cantu prope Gerundam, Berengario epiſcopo probante, Craſſenſi abbatiæ donavit, facta charta XII. kal. Februarii anno MCXVII. Berengario abbate multum auctæ ſunt monaſterii poſſeſſiones, quas Gelaſius papa in diplomate pridie kal. Decembris anni MCXIX. apud Magalonam dato, recenſet. Ipſo anno eidem abbati Calliſtus papa confert eccleſiam S. Petri (b) de Valeriis, quæ Romanæ eccleſiæ juris erat. Demum Berengarius abbas ad ſedem Narbonenſem anno MCLVI. tranſlatus eſt poſt Petrum archiepiſcopum, ut ſuo loco dicturi ſumus.

(a) Ibi. 72. n. 84.

(b) Baluz. miſcell. t. 2. p. 193.

Richardi Narbonenſis Archiepiſcopi donatio & obitus.

Narbonenſem eccleſiam hoc tempore adminiſtrabat Richardus, Berengarii vicecomitis Carladenſis * & Bernardi ſancti Victoris Maſſilienſis abbatis frater, & poſt eum illius cœnobii rector, ſæpius jam a nobis laudatus: qui eccleſiam de Avitiano S. Petro & Bertrando Pſalmodienſi abbati cum ſuis adjunctis ſub certis conditionibus donavit, facta charta donationis anno ab incarnatione Domini MCXVII. feria quinta, VIII. kal. Martii. Poſt hunc annum ſuperſtes fuit ad triennium Richardus archiepiſcopus, cui ſucceſſit Arnaldus, anteceſſor Petri mox laudati, quem Berengarius noſter excepit.

* de Carlat.

XXIII. Otto abbas S. Victoris fit epiſcopus Genuenſis.

Prædictum ſancti Victoris monaſterium ad hunc uſque annum rexit Otto abbas, qui hoc ipſo anno Genuenſi epiſcopatu donatus eſt poſt Alcardum. Anno proxime ſequenti Gelaſius papa (c) principem S. Laurentii eccleſiam ejus rogatu conſecravit VI. idus Octobris. Non diuturnus fuit, nec pacificus Ottonis pontificatus; nam ob natam cum Genuenſi Senatu diſſenſionem exſulare coactus eſt; & poſtmodum in ſede ſua reſtitutus, anno MCXXII. paullo poſt e vivis exceſſit.

(c) Ital. ſac. t. 4. p. 1173.

Rodulphus in abbatia ſuccedit.

Rodulfus in ejus locum apud ſanctum Victorem ſubſtitutus, conſervandis monaſterii poſſeſſionibus diligenter inſudavit. Ad ejus ſupplicationem Calliſtus II. Arelatenſi & Ebredunenſi archiepiſcopis ſcripſit, ut ſancto Victori reſtitui curarent bona omnia, quæ per annos triginta pacifice poſſederat. Controverſiam habuit Rodulfus cum canonicis majoris eccleſiæ de juriſdictione cujuſdam partis territorii Maſſilienſis, quam Otto archiepiſcopus Arelatenſis una cum Richardo Narbonenſi ar-

chiprælule, Raimundo Epiſcopo Maſſilienſi & Pontio vice-comite compoſuit. Rodulpho ſucceſſit Guacelmus, eodem anno mortuus, quo electus eſt. Gaucelmo ſuffectus Petrus-Salomonis ſub annum MCXXX. Longe ab hoc calculo aberrat vulgatum ſancti Victoris chronicon (*a*) breve apud Labbeum, ſed manifeſtus error eſt in Richardo abbate, & aliis, qui error ex inſtrumentis a me relatis facile refellitur. ANN. CHR. 1117.

(*a*) *Lab. t. 1. p.* 340.

Dodechinus, aliique ejus temporis ſcriptores tradunt, terræ motum adeo terribilem per totum orbem tractarum, maxime in Italia hoc anno factum eſſe, ut plurima ædificia corruerint, & per diverſa loca Italiæ civitates, caſtella, villæ cum hominibus perierint. Hac tempeſtate proſtratum (*b*) dicitur templum S. Juſtinæ monaſterii Patavienſis, cui tunc Johannes abbas, eo nomine ſecundus, præſidebat. Tunc temporis etiam exſpoliatum ab Heinricianis cœnobium, & monachi ad maximam inopiam adacti. Johanni abbati ſucceſſerat Benzo anno MCXXIII. quo anno Calliſtus papa monaſterii poſſeſſiones confirmavit, necnon eligendi ſecundum tegulam abbatis facultatem, quam ſotre imperatores violaverant. Benzonem in teſtituendo templo laboraviſſe credibile eſt, quem etiam multis litibus exagitatum affirmant veteres tabulæ ſancti Zachariæ Venetiarum. Benzone ex humanis ſublato electus Albertus, qui longo rerum uſu & morum integritate ad id munetis idoneus creditus eſt. Nec ille ſpem feſellit; nam Bellini epiſcopi Patavini ſanctitate inſignis benevolentiam & munificentiam meruit, & monaſterii poſſeſſiones non mediocriter auxit. Inſignis in primis fuit acquiſitio plurimorum prædiorum, qua pretio, qua „ munificentia Judithæ nobiliſſimæ matronæ, quæ quidquid ipſæ res ultra pretium „ valebant, pro animabus comitiſſæ Imillæ & Manfredi viri ſui atque Bonifacii „ filii ſui in cœmeterio prædicti monaſterii quieſcentium, aliorumque anteceſſorum „ ſuorum, Deo ipſique monaſterio ſanctæ Juſtinæ remittit & offert. Res illæ ſitæ erant inter Atheſim & Rottonem fluvios a foſſa Batba ad Vighenzonem. Albetto abbati ſucceſſit Johannes ejus nominis tertius. XXIV. S. Juſtinæ Patavinæ abbates.

(*b*) *Cavacius p.* 60. *& ſeqq.*

[Aſſumpto ad epiſcopatum Cameracenſem Odoni Tornacenſis monaſterii ſancti Martini abbati & reſtauratori ſuffectus eſt Segardus prior ejuſdem monaſterii, vir eximius, cujus tempore cathedralis Eccleſiæ Tornacenſis canonici inauditas & pene incredibiles vexationes ei ſuoque monaſterio intulerunt. Cum autem pacis & quietis amans eſſet Segardus, atque aliunde grave paſtoralis officii pondus perſentiret, quietioris viræ deſiderio clam ſe ſubduxit monaſterio. Id ubi reſcivit (*c*) Lambertus Noviomenſis & Tornacenſis epiſcopus paternam ad eum ſcripſit epiſtolam, in qua inter alia: *Multi*, inquit, *minus attendentes fervorem veſtræ religionis, in vobis ſcandalizantur, quod filios veſtros & eccleſiam veſtram ita deſolatos reliquiſtis, ut neque vos habeant, neque alium juſte ac regulariter poſſint eligere.* Quamobrem in ſummo dolore poſitus pro eccleſia *quæ novella eſt, & bonis viris & filiis obedientiæ per Dei miſericordiam adcrevit*, rogat eum ut ad illam *cum caritate* redeat, aut, ſi nolit, a cura paſtorali ſe canonice abſolvere non differat. Paruit monenti epiſcopo Segardus, reduxque ad monaſterium, illud ſumma cum laude ad annum MCXXVII. religioſe adminiſtravit.] XXV. Segardus Tornac. abbas dignitatem fugiens, a Lamberto epiſc. revocatur.

(*c*) *Thef. Anecdot. t.* 1. *p.* 344.

Ut finem hujus anni Paſchalis papa e Campania Prænefte venit, ibique natale Domini cum epiphania inſequentis anni MCXVIII. celebravit. Inde improviſo Romam revertſus, adverſatios ſuos inopinato adventu ita perculit, ut ad pacem petendam & baſilicam S. Petri reddendam adegerit. Biduo poſt reditum gravi morbo pulſatus, convocatis patribus, ut in fidei ſincerirate conſtanter perſeverarent, & a cæſarianorum ſchiſmate abhorrerent, ſerio inculcavit. Poſt hæc unctus oleo ſacto, facta confeſſione, cæteriſque eccleſiæ ſubſidiis munitus, magnitudine morbi oppreſſus interiit xv. kal. Februarii. Corpus ejus balſamo conditum, factiſque indutum veſtibus, in baſilica Salvatoris IX. kal. Februarii humatum eſt. ANN. CHR. 1118. XXVI. Paſchalis Papa obit.

Quatriduo poſt de ſucceſſore eligendo agere cœperunt cardinales, quorum ſuffragia in Johannem Caietanum, diaconum cardinalem & cancellarium, qui tum Cafini verſabatur, propendebant. Eo Romam revocato, ob Ftangipanum metum clam convenere patres in quoddam monaſterium, quod Palladium vocabatur, ubi Joannem Caietanum, Caſinatem monachum, qui ſub tribus pontificibus, Victore III. Urbano II. & Paſchali II. cancellarii officio functus fuerat, papam eligunt, & Gelaſium II. appellant. Ubi hunc deſignatum Cencius Frangipanes inaudivit in ædem, ubi comitia habebantur, manu armata, irrumpit, & Gelaſium correptum in terram deiicit, pedibus conculcat, tandemque in vincula coniicit. Ea re percepta præfectus Urbis, & Petrus-Leonis, aliique Romanæ nobilitatis principes, magna clienium ſtipati multitudine, ad ædes Frangipanum accurrunt, ac, ni Gelaſium liberent, extrema omnia minantur. Quibus illi territi, eum petita ſupplici- XXVII. Gelaſius II. ſuccedit.

ANN. CHR. 1118. ter venia, dimiſerunt. Hinc Gelaſius equo albo impoſitus, inſigni pompa in Lateranum deducitur. Interim Paſchalis papæ obitus perlato ad ſe nuntio Heinricus imperator e tranſpadanis partibus Romam advolat. Quod ubi ſenſit novus pontifex, veritus ne idem ſibi quod Paſchali fieret, prima luce ſecundo Tiberi ad mare delatus, cum ob adverſam tempeſtatem navigio ſe committere non liceret, pedeſtri itinere, uno Hugone Cardinali comitante, ætate viribuſque confectus Ardeam progreſſus eſt. Inde per mare tertio die Tarracinam, quarroque Caietam pervenit: ubi denum, confluentibus epiſcopis & principibus earum regionum, primum presbyter, dein pontifex magno popularium ſuorum plauſu, kalendis Martii conſecratus eſt. Inter ea Heinricus Romam ingreſſus, cum abſque auctoritate ſua conſecratum reſciviſſet, id vitio factum cauſatus, Mauricium Burdinum (*a*) Bracarenſem archiepiſcopum, jam anno præterito Beneventi a Paſchali damnatum, a quo cæſar paullo ante coronam acceperat, pontificem deſignavit, eumque Gregorium VIII. dictum conſecrari juſſit. Quapropter Gelaſius Capuam profectus, conventu poſt paſcha omnium epiſcoporum, quos undequaque contrahere potuit, habito, ſollemni decreto Heinricum & pſeudopontificem damnavit. Illic Bernardo (*b*) Beneventani S. Sophiæ monaſterii abbati litteras dedit XIV. kal. Maii. Tum Guillelmi Apuliæ ducis, Rotberti Capuæ principis, aliorumque procerum poſtulatis auxiliis, Romam redire conſtituit. Verum, ubi Heinricum ex Urbe diſceſſiſſe intellexit, dimiſſis copiis inermis Romam, ſed occulte ob Frangipanes, ingreſſus ad amicos diverſit, Romæ adhuc verſabatur Heinricus imperator pridie kal. Junii, quo Farfenſium poſſeſſiones & privilegia confirmavit.

(*a*) *V. lib. 69. n. 13.*

(*b*) *Ital. ſac. t. 2. p. 685.*

XXVIII. Paſchalis quædam epiſtola de communione intincta.

Multas ſine dubio Epiſtolas & bullas ſcripſit Paſchalis papa per ſatis diuturnum, viginti ſcilicet annorum, pontificatum: ſed ex illis tantummodo quinque ſupra centum quibuſdam aliorum interpoſitis litteris, in libris conciliorum habentur, quarum nonnullas quæ ad inſtitutum noſtrum pertinere viſæ ſunt in ſuperioribus notavimus. Triceſima ſecunda Pontio abbati Cluniacenſi inſcripta, qui pontificem de communione intincta conſuluerat, non probat ejuſmodi uſum, qui a Græcis ad quoſdam Latinos introduci tum cœperat. Igitur in ſumendo corpore „ & ſanguine Domini præcipit pontifex, ut, ſecundum beatum Cyprianum, do„ minica traditio ſervetur, nec ab eo, quod Chriſtus magiſter præcepit & geſſit, *humana & novella inſtitutione diſcedatur. Novimus enim*, ait pontifex, *per ſe panem, per ſe vinum, ab ipſo Domino traditum. Quem morem ſic ſemper in ſancta eccleſia conſervandum docemus atque præcipimus, præter in parvulis ac omnino infirmis, qui panem abſorbere non poſſunt.*

Idem jam ſtatutum fuerat canone XXVIII. concilii Claromontani ſub Urbano II. in hæc verba: *Ne quis de altari communicet, niſi corpus ſeparatim, & ſanguinem ſimiliter ſumat; niſi per neceſſitatem & per cautelam.* Hujus canonis genuinum ſenſum recte expoſuit Petrus de Marca tum in notis ad hoc concilium, tum in hiſtoria Bearnenſi (*c*) contra Baronium & Binium, opinantes hinc canonem edictum fuiſſe contra Berengarianos in eo capite, quo dicerent, ſatis eſſe per unam ſpeciem euchariſtiæ impleri figuram, quod Berengarius numquam dixit. Senſus ergo canonis is eſt, ut deinceps euchariſtia intincta communicaturis non præbeatur, ſed corpus & ſanguis ſeparatim: excepto *neceſſitatis* caſu, nempe ſi communio præbenda eſſet ægris vel pueris, qua ratione ad adiuvandum eſum panis intinctionem permittit canon, & ex eo Paſchalis excepta etiam cautelæ ratione, ob periculum ſcilicet effuſionis. Huc ſpectat Rodulfus abbas ſancti Trudonis his verſibus a Groppero relatis:

(*c*) *Hiſt. de Bearn. liv. 5. c. 20.*

Hic & ibi cautela fiat, ne presbyter agrit,
Aut ſanis tribuat laicis, de ſanguine Chriſti.
Nam fundi poſſet lenster, ſimplexque putaret,
Quod non ſub ſpecie ſit totus Jeſus utraque.

Ex his patet ad id tempus *pueris*, porrectam fuiſſe communionem, quod de infantibus quoque intelligendum docet Willelmi de Campellis inſigne fragmentum a me alias (*d*) relatum cujus hæc verba: *Quod utraque ſpecies per ſe accipitur, eo fit, ut memoria corporis, quod in cruce viſibiliter pependit, & memoria ſanguinis qui cum aqua de latere fluxit, arctius teneatur, & quaſi præſentetur. Tamen ſciendum, quod qui alteram ſpeciem accipit, totum Chriſtum accipit. Non enim accipitur Chriſtus membratim, vel paullatim; ſed totus, vel in utraque ſpecie, vel in altera. Unde & INFANTULIS MOX BAPTIZATIS ſolus calix datur, quia pane uti non poſſunt, & in calice totum Chriſtum accipiunt.* Et infra: *Quod ergo dicitur oportere utramque ſpeciem accipi, hæreſis, plane eſt.* Subdit idem auctor, licet in alterutra ſpe-

(*d*) *Præfat. 2. P. Sæc. 3. Benedict. n. 75.*

ſpecie totus Chriſtus ſumatur; *tamen pro cauſa prædicta ſacramentum utriuſque ſpeciei ab Eccleſia immutabiliter retineri*; quod argumento eſt, communionem ſub utraque ſpecie adhuc *immutabiliter* viguiſſe, cum hæc ſcriberet Willelmus, qui e vivis exceſſit anno MCXXI. Epiſcopus Catalaunenſis. At mirum eſt hunc auctorem, ut illo tempore doctiſſimum, improbare eos, qui intinctam communionem dari prohibebant. Sane eam admittebant Cluniacenſes, teſte Udalrico, qui de communione (*a*) fratrum agens: *Quotquot autem ioquit, ipſum corpus ſacrum dederit, ſingulis ſanguine prius intinguit*. Ubi nota marginalis habet, quamquam ſit contra uſum aliarum eccleſiarum, id ita fieri maxime propter novitios, qui adeo ſint rudes, ut vix fieri poſſet, *ut non magnam aliquando negligentiam incurrerent*, quod de periculo effuſionis intelligendum puto. Hæc cauſa haud dubie Pontium abbatem impulit ad conſulendum hac de te Paſchalem. Cæterum communio ſub utraque ſpecie jam deſierat medio ſæculo duodecimo, quod ex Roberto Pullo aliiſque oſtendi capite X. commentarii in Ordinem Romanum: cui mutationi occaſionem dederunt multæ cauſæ, ſcilicet periculum effuſionis, prohibitio intinctionis, exempla communionis infirmorum & infantium, exemplum in primis eccleſiæ Jeroſolymitanæ, quæ unicam ſpeciem, teſtante Humberto, ad communionem peregrinorum reſervabat; hæreſis denique eorum, qui unam ſine altera ſpeciem non valere ſentiebant. Sed hæc extra lineas.

ANN. CHR. 1118.

(*a*) Udalric. l. 2. c. 30.

XXIX. Gelaſii papæ litteræ.

Dum Gelaſius Caietæ moraretur clero & populo Romano litteris gratulatus eſt, quod pſeudopontifici communicare noluerint. Alias ibidem litteras epiſcopis, abbatibus, clericis, principibus, cæteriſque per Galliam fidelibus ſcripſit, quibus eos de ſua ipſius electione certiores facit deque intruſione Burdini, quam die poſt electionem ſuam quadrageſimo-quarto factam dicit; eoſque ad matris eccleſiæ ultionem hortatur. *Datum Cuietæ* XVII. *kal. Februarii*. Eadem die Bernardo Toletano archiepiſcopo & Hiſpaniarum primati ſcripſit, ut in Bracarenſi eccleſia alium archiepiſcopum eligi curaret, & Burdinum excommunicatum denuntiaret. Hæc acta Caietæ. Jam vero Capuæ verſabatur pridie idus Aprilis, quo die Pontio Cluniacenſi Abbati litteras direxit, in quibus tum de Cluniacenſis monaſterii religione, „ tum de ipſo honorifice loquitur, ejuſque rogatu confirmat, quidquid poſſeſſionis „ reverendiſſimæ memoriæ Hugonis ejus anteceſſoris tempore Cluniacenſe monaſte„ rium per authenticam Romanorum Pontificum conceſſionem quiete poſſidebat; „ quas poſſeſſiones in alio diplomate, apud Avenionem poſtea dato, ſingillatim recenſuit. Capuæ itidem idibus Aprilis ſecundas litteras miſit Cunoni Prænestino epiſcopo & Apoſtolicæ ſedis legato, qui tum in Gallia erat, ut mox videbimus, quarum litterarum idem eſt ac ſuperiorum argumentum, nempe de ſua electione & Burdini intruſione per Heinricum. Harum litterarum, quarum exemplum ex codice Weingartenſi habemus hoc exordium eſt. *Gelaſius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Chononi Prænestino epiſcopo, apoſtolicæ ſedis legato, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Jam dim noſtras tibi litteras miſimus, ſed utrum ad te pervenerint ignoramus; quæ ita ſe habent. Poſt electionem noſtram dominus imperator furtive & inopinata velocitate Romam veniens, nos egredi compulit*, &c. ut in epiſtola ad Gallos. Jam Romam per Caſinum reverſus erat pontifex kalendis Septembris, quo die ſcripſit ad Gualterum Ravennatem archiepiſcopum, cujus electionem poſt ejuratum ſchiſma confirmat, eique pallium concedit. *Datum Romæ per manum Chryſogoni S. R. E. diaconi cardinalis kalendis Septembris, indictione* XII. *anno incarnationis dominicæ* MCXIX. *pontificatus autem domini Gelaſii II. papæ anno* I. quibus in litteris, uti & in aliis ſubſequentibus hujus anni, indictio duodecima una cum menſe Septembri inchoatur, uti & annus poſt milleſimum decimus-nonus, ut Baronius ad hanc epiſtolam obſervavit.

XXX. Friderici Colonienſis archiepiſcopi epiſtola ad epiſcopos Mediolani congregatos.

Hoc turbulento tempore habitum eſt Mediolani concilium archiepiſcoporum & epiſcoporum illarum regionum, ut quid de novi pontificis electione ſentiendum eſſet, communi conſilio ſtatueretur. Nulla quidem hujus concilii acta, immo nulla hactenus mentio: ſed ejus notitiam accepimus ex epiſtola Friderici Colonienſis archiepiſcopi poſt mortem Paſchalis, quem valde laudat, ſcripta ad illos epiſcopos Mediolani congregatos, quos Fridericus hortatur, ut in cauſa eccleſiæ ſtreoue ſe gerant Ambroſii exemplo; rogatque, ut quid ipſi de futuro pontifice (necdum enim eum electum reſciebat) ſentiendum ſit, aperiant. Hanc epiſtolam eruimus ex chronico noſtro Saxonico nondum edito, ad cujus marginem adſcripta eſt hæc epiſtola, quæ ſic habet:

Venerabilibus dominis archiepiſcopis & epiſcopis, omnibuſque catholicis in hoc cœtu ad Dei honorem & eccleſiæ ſalutem congregatis, Fridericus Dei gratia ſanctæ Colonienſis eccleſiæ humilis miniſter, devotas orationes, pium in Chriſto obſequium & & intimæ dilectionis affectum. Patri miſericordiæ & Deo totius conſolationis im-

mete-

ANN. CHR. 1118. *meuſas gratiarum actiones referimus, qui in omni noſtra tribulatione multiplici conſolatione nos crebrius viſitani aperit etiam nobis in veſtræ ſanctitatis conventu ſinum fraternæ compaſſionis, promittens nobis tu ſpe anxiis & conſilii veſtri abera pia conſolationis. Longes enim & gravibus afflictis perſecutionum tempeſtatibus, a perverſis & infidelibus ſcilicet matris eccleſiæ impugnatoribus, utbil triſtius tu hac calamitate pertulimus, quam quod deſolati ſumus a ſanctiſſimi patris noſtri apoſtolici catholica conſolatione: quia ipſe erat qui veſtiebat nos coccino tu deliciis, qui prabebat ornamenta cultui noſtra patientia & caritatis, ſerpſum proponens nobis exemplum, & ſanæ doctrinæ catholicum inculcans argumentum. Sed quoniam curſu conſummato, fide ſervata vocatus eſt ad juſtitiæ coronam apud Deum repoſitam; vos, ſerenitſſimi patres, ſanctam ne deſeratis eccleſiam: ſed ejus imitantes veſtigia, omnes qui libertatem veſtram immunere (tentant), ex ipſius condemnate ſententia: quatenus Mediolanenſis eccleſia contra principes ſuperbe agentes eamdem obtineat conſtantiam, quam exercuit contra Theodoſium felicis memoria imperatorem, adducendo eum ad pœnitentiam. Nos autem, ſicut unum corpus ſumus in Chriſto, ita catholici conatus veſtri fautores & adjutores inveniemur in ipſo, non deſiſtentes a veſtra, omniumque bonorum unitate, & ſancta matris noſtra recuperanda libertate. Poſtremo, quia vicinores eſtis ſedi Romanæ, quid de ea nobis ſentiendum ſit, fideliter inſinuare curate: ut ſi patri noſtro ſucceſſor legitimus Dei ordinatione eſt ſubſtitutus, qui ejus per omnia & ſanctorum patrum ſectetur veſtigia, omnium noſtrum perfruatur obedientia: ſi autem, non Dei, ſed hominis terreni & excommunicatorum, quod abſit, ſe fore * factis probetur antiſtitem, nullam ſeductionis ſuæ vel damnationis noſtræ in nobis inveniat ſubjectionem. Valete.* Ad hunc annum referendum eſt Colonienſe concilium, de quo inferius agemus.

* i. eſſe.

XXXI. Cunoni cardinali redditæ Gelaſii litteræ.

Sub idem tempus novi pontificis litteræ perlatæ ſunt ad Cunonem cardinalem & apoſtolicæ ſedis legatum, quem anno ſuperiore in caſtello Galliæ Compendio (*a*) verſatum fuiſſe vidimus, ubi relatio de Theotgeri abbatis ad Mettenſem epiſcopatum electione ei facta eſt. De legatione pontificis ad Cunonem directa audiendus ejus temporis auctor anonymus in libro ſecundo de vita Theotgeri epiſcopi, ita ſcribens: *Sub eodem tempore de Italia partibus legatus cum litteris ſuperveuit, tu quibus venerabilis papa Gelaſius, qui beata memoria Paſchali defuncto cathedram apoſtolatus acceperat, eamdem Præneſtinum epiſcopum, tamquam fratrem cariſſimum, officioſiſſime ſalutavit, eique legationis, quo præceſſoris ſui tempore fungebatur, denuo commiſit officium; atque ut fluctuanti eccleſia pro viribus ſubveniret hortatus, perſecutionem quam a rege antiquo patiebatur, tunotuit. Etenim apoſtolicus imperatorem, cui ſancto auguſto favere ante videbatur, cum idem acerrime, etiam omnes ſequaces ejus gladio ſpiritus perſequi & impugnare cœpiſſet; ille cum maxime ordinationis ſua duo triceſimo * pro inſuperabili quam habebat defenſione & conſtantia, a ſede ſimul & ab Urbe propellens, Burdinum quemdam ſcilicet tu idolum fabricavit, &, quaſi ſtatuam, in campo adorandum inſtituit. Cumque venerabilis Præneſtinus epiſcopus a latere præſentium ſuper Gelaſii Romani pontificis introitu requiſiſſet, & utrumnam clerus & populus, ſeu univerſi catholici cardinales in ejus fuerint electione concordes; illum eum unanimi conſenſu totis viribus renitentem in Romanum pontificem electum reſpondit.* His auditis, Cuno Gelaſii electioni aſſenſit, & ab eo novæ legationis officium ſuſcepit. Tum ſubdit prædictus auctor, Juvavienſem ſeu Saltzburgenſem illius temporis venerabilem archiepiſcopum (is Conradus erat) audito quod Johannes cardinalis electus eſſet papa, in hunc modum exclamaſſe: *Hem! nullus eorum nequior Johanne! forte ta Gelaſio poterit aliquid boni eſſe! Talis eo tempore*, ait auctor, *de Johanne fama fuerat, quo tu miniſterio domus papæ Paſchalis Romæ degebat; at, poſtquam invitus, ut diximus, pontificalibus eſt inſulis decoratus, ita repente cum nomine & animum mutavit, ut tempore perpetuo, quo ſupervixit, poſtea piis operibus ſtudens, eccleſiam mirifice illuſtraret; adeo ut etiam paratus fuerit, contemta regis tyrannide, pro libertate Eccleſiæ cum Petro & animam ponere.* Hactenus anonymus. Quid cauſæ fuerit, quod Conradus archiepiſcopus, vir certe eximiæ pietatis & conſtantiæ, tam ſiniſtram de Johanne cardinale opinionem habuerit, nobis incompertum. Certe longe aliter de eo ſenſit Conradus Urſpergenſis, qui agens de ejus ſubſtitutione in locum Paſchalis: *Pro quo*, inquit, *Johannes Cajetanus, vir prudens & venerandus, in Romana ſemper eccleſia irreprehenſibiliter eidem apoſtolico collaboraat, eligitur.* Alia aliorum de Johanne adhuc cardinale teſtimonia prætereo.

(*a*) *ſupra n. 5.*

* al. quadrageſimo.

XXXII. Gelaſius ex Urbe in Galliam ſe recipit.

Dum Gelaſius Romæ in amicorum ædibus privatim moraretur, Deſiderius titulo S. Praxedis, cujus feſtum imminebat, eum induxit, ut ipſo die, ſcilicet XII. kal. Auguſti, miſſam in ejus eccleſia celebraret. Id Frangipanes ut reſcierunt, cum non parva militum manu in eccleſiam irruunt, lapides & ſpicula in papæ comites jaciunt,

ANN. CHR. 1118.

ciunt, ipſumque papam alii apprehendunt, alii ex aliorum manibus eripiunt. Poſtera die pontifex in campis eccleſiæ S. Pauli adjacentibus inventus, & inde in Urbem reductus, auditis ſuorum de funeſto rerum ſtatu ſententiis, locutus eſt in hunc modum. Malum præſens longum ſermonem non patitur, ſed præſens ac promptum poſtulat remedium. Sequamur patres noſtros, ſequamur evangelium. Fugiamus Ægyptum, fugiamus novam Babylonem. Forte redibunt tempora meliora, quæ nos huc redire ſinent. Satius eſſet unum, quam tot habere imperatores. Ad hæc recte Baronius: Ita quidem, inquit, bene provocat Gelaſius, ut audiſti, ad antiquitatem: ſiquidem illud uſitatum, tutum certumque refugium fuit ſempet Romanis pontificibus, perſecutione vexatis, regnum Francorum, ipſos Francorum teges adire, a quibus & digne conſuevisſent ſuſcipi, dignius retineri, atque digniſſime, cum facultas adeſſet, compreſſis hoſtibus ad Romanam eccleſiam revocari; adeo ut, ſi quis dicat, portum Romanæ eccleſiæ, fluctuantis naviculæ Petri Galliam eſſe, non mentiatur. Hactenus Baronius. Diſpoſitis itaque Romanæ eccleſiæ rebus, navibus ad illud iter præparatis, die ſecunda Septembris mare ingreſſus, poſt aliquot dies Piſis applicuit. Illic aliquamdiu commoratus, inde navem conſcendit, ac demum ad portum S. Ægidii ſanus & incolumis cum ſuis pervenit: ubi ab Hugone illius loci (*a*) abbate, ejuſque fratribus perquam honorifice acceptus eſt. Mox illuc conveniunt epiſcopi, abbates, & primæ nobilitatis illarum regionum viri: quos inter adfuit Pontius Cluniacenſis abbas, qui papæ triginta equos paratos cum munuſculis obtulit; decem vero abbas S. Concordii * cum aliis donariis; amboque papam per illam provinciam comitati ſunt. Hoc S. Concordii monaſterium eſt S. Petri Biſulduni in diœceſi Gerundenſi, ubi S. Concordii presbyteri & martyris reliquiæ (*b*) aſſervari dicuntur. Apud S. Ægidium erat pontifex VII. idus Novembris; Aleti IV. idus Decembris; Avenione XVII. kal. Januarii, ut patet ex litteris a Baronio relatis ad hunc annum, qui decimus-nonus a Septembri in Gelaſianis illis litteris nomeratur, ut ſuperius (*c*) monuimus; ſicut & in bulla pro monaſterio ſancti Andreæ Avenionenſi, *data Arauſicæ* XIII. *kal. Januarii indictione* XII. *anno* MCXIX. *pontificatus* I. Idem calculus obſervatur in alio Gelaſii diplomate, quo pontifex Rodulfo abbati monaſterii S. Juniani Nobiliacenſis apud Pictones confirmat univerſas ejus loci poſſeſſiones & eccleſias. *Datum Maſſiliæ per manum Griſogoni S. R. E. diaconi cardinalis* X. *kal. Novembris, indictione* XII. *anno Dominicæ incarnationis* MCXIX. *pontificatus autem domni Gelaſii papæ II. anno* I. Ex hoc diplomate patet, Gelaſium Maſſiliam prius appuliſſe, quam ad S. Ægidium pervenerit, quod diſerte tradit chronographus (*d*) Mauriniacenſis. Denique idem calculus confirmatur ex aliis litteris, quibus, Auraſicæ (*e*) ſeu Arauſicæ cum eſſet Gelaſius XII. kal. Januarii, Arnaldo abbati Caunenſis monaſterii privilegia renovavit. Veniemi pontifici obviam miſſus eſt a rege Sugerius S. Dioniſii abbas, ut ipſe in vita Ludovici regis teſtatur, eique extrema inopia laboranti ſuppetias attulit.

(*a*) *V. lib.* 71. *n.* 26.

* *al. mend.* Gordii.

(*b*) *Bolland. t.* 1. *Jan. p.* 9.

(*c*) *ſupra n.* 25.

(*d*) *Chesnii t.* 4. *p.* 366.

(*e*) *Capitul. t.* 2. *p.* 1557.

XXXIII. Cuno injungit Theotgero, ut Mettenſem epiſcopatum ſubeat.

Compendii adhuc verſabatur Cuno cardinalis, cum prædictas Gelaſii litteras accepit. Illic reſponſum ab eo exſpectabat Alardus monachus, per quem Theotgerus abbas recuſati a ſe Mettenſis epiſcopatus cauſas Cunoni expoſuerat. At his minime flexus cardinalis, ut delatum ſibi epiſcopatus onus ſubiret, ſevere præcepit, litteris ad eum ſcriptis ſub hac forma.

Cuno Dei gratia Præneſtinus epiſcopus ſedis apoſtolicæ legatus, dilecto fratri Theotgero ſalutem & dilectionem. Litteras tuæ fraternæ dilectionis, fratre Alardo referente audivimus; quibus Mettenſem eccleſiam, ut conſtanter & fiducialiter ageret, hortabaris. Nunc vero, Deo annuente, tam tuis, quam aliorum monitis omnes ejuſdem eccleſiæ filii obtemperantes, omneſque in canonica electione convenientes, pari voto, pariique conſenſu te in paſtorem ſibi a Deo proviſum elegerunt. Unde nos unanimiter ſupplicantes rogant, quatenus electioni eorum aſſenſum præbeamus, & qualiter te in paſtorem habeant, quem intra terminos noſtræ legationis morari cognoverunt, ſtudeamus. Nos vero teſtimonium vitæ & converſationis tuæ invenſigantes, gratia Dei uti invenimus, quod ſacris obeſſe poſſit canonibus. Quapropter, frater dilectiſſime, præſentibus litteris te commonemus, & monendo apoſtolica auctoritate præcipimus, quatenus injunctum tibi onus & curam ſanctæ Mettenſis eccleſiæ, proprii paſtoris ſolatio deſtitutæ, fubire non ſubterfugias, ſed potius murum pro domo Iſrael te opponas, & eccleſiam Chriſti inter ſtantes & immaniſſima rabie fluctuantes procellas nutantem, illis reſiſtendo, ſuſtentare & juvare nullatenus diſſimules exemplo illorum ſanctorum, qui in primitiva eccleſia curam paſtoralem ſuſcipientes, pro defenſione Eccleſiæ ſeipſos, cum opportunitas exigebat, periculis mortis tradere non dubitabant. Si autem, quod abſit, monitis eccleſiæ & noſtris obedire contemſeris, ſciat te procul dubio ordinis tui periculo ſubjacere, & eccleſiarum introitum, niſi obediendo acquieſcat, tibi nullo modo patere. Quam ob rem dilectionem tuam iterum iterumque monentes præcipimus, ut

tuum-

ANN. CHR. 1118. *injunctam tibi obedientiam, omni occaſione remota, ſuſcipias: deinde, ſuſcepta obedientia, domino Viennenſi archiepiſcopo & S. R. E. legato te præſentare non negligat, ut, pontificalis conſecrationis accepta benedictione, digne in eccleſia Chriſti militare valeas.*

Cum vero nec ſic cardinalis legati monitis & juſſis obſequeretur Theotgerus, alias ad eum litteras miſit per venerabilem Antonium Senonienſis monaſterii abbatem, quibus eum ad ſuſcipiendum epiſcopatum ſub pœnarum eccleſiaſticarum interminatione cumpellebat; ejuſque fratribus ſub iiſdem pœnis præcipiebat, ut aſſenſum præberent, eidem Theotgero interim cœnobii S. Georgii regimine commiſſo, donec dignus eidem loco paſtor electus fuiſſet. Verum alia denuo recuſandi epiſcopatus occaſio nata eſt ex ægritudine corporis, quæ illum detinebat. Sed tamen impedire non potuit, quominus cardinalis litteræ in conventu fratrum legerentur; quibus lectis, omnes ejus electioni conſenſerunt. At ille novas declinandi cauſas prætexit, quas per domnum Erbonem cardinali ſuggeri exigit. Ægre jubenti paruit Erbo, daro ei comite fratre illiterato, ut ille poſtulavetat, ut natas de ſe fratrum in animis ſuſpiciones, quaſi Teotgerum e medio tollere vellet, a ſe amoveret.

XXXIV. Ejus electio confirmata in concilio Colonienſi.

Tunc temporis Cuno cardinalis Coloniæ morabatur, ubi coactis in unum multis epiſcopis concilium celebrare decreverat. Id factum diebus rogationum. Illuc ſe contulit Alberius ſeu Albeto primicerius, electi ſui, quem eo venturum audierat, adventum præſtolaturus. Ubi illic adfuit Erbo, qui abbatem ſuum excuſarum venerat, in concilio invenit Conradum Juvavienſem archiepiſcopum, ab imperatore nuper actum in exilium; ab eoque obtinuit, ut abbatis ſui cauſam apud patres in ſe ſuſciperet. Verum, cum Mettenſis eccleſiæ electio in concilio ventilari cœpit, tanta vi orationis eam aſſeruit primicerius, ut nec Alardus, nec archiepiſcopus Cunonis cardinalis animum flectere valuerint; adeoque primiceril clamor invaluit, ut Theotgeri electio unanimi patrum ſententia firmata fuerit. Tum demum cardinalis ſignatas Erboni litteras dedit, quas ille fratri illiterato conſignavit, ad Theotgerum perferendas, quibus nomine concilii ei præcipiebatur, ut ne diutius delarari ſibi electionem fruſtraret. Acceptis litteris, Theotgerus rantæ demum auctoritari cedere coactus fuit, moxque ad legati præſentiam, ut ei injunctum erat, ſe ſiſtere maturavit, qui finito concilio, tunc apud Confluentiam cum Friderico Colonienſi archipræſide, aliiſque epiſcopis diverſabatur. Illic magno cum honore acceptus eſt vir Dei, in primis a legato, qui eum amplexus, ſciſcitatus eſt, quot annis abbatis geſſiſſet officium. Triginta, inquit ille, annos. Ad quod legarus ſubridens converſus ad circumſtantes: tanro, air maturior erit ad epiſcopatum, qui tot annis abbas fuerit. Cum deinde ſinguli ad ſua ſe reciperent, legatus Coloniam rediit ſecum ducens electum Domini ſacerdotem: qui inde ad proximum Tuitienſe monaſterium, tum ad Gladbacenſe divertit, ubi aliquandiu gravi morbo detenrus eſt. Dein, ubi convaluiſſer, Coloniam reverſus, una cum legato ad Caſtrum *Volckenburg* profectus eſt; tum ad S. Viti ſeu Corbeiæ novæ monaſterium, ubi epiſcopus conſecratus eſt.

XXXV. Theotgerus Corbeiæ conſecratur.

Erat tum dies octava feſti apoſtolorum Petri & Pauli quæ pridie nonas Julii celebratur. Theotgeri conſecrationi deputata eſt dominica dies, quæ hoc anno in diem ſequentem incidebat. Ipſa die cardinalis legatus Theotgerum Mettenſem electum, ætate gravem, moribus maturum, apprime litteris eruditum, ſuſtentantibus hinc inde duobus archiepiſcopis, Conrado Juvavienſi, totius Bavariæ metropolitano, & Adelgoto Magdeburgico, metropolitano Saxoniæ, ſollemniter ordinavit, aſſtantibus duobus aliis epiſcopis, quorum alter anulum ei & *cophinum*, id eſt, ſi bene capio, biretum; alter ſandalia & chirothecas, omniaque ſacerdotalia indumenta contulit. Proceſſionis hora Juvavienſis antiſtes, qui eum, ut mox dicebam, ex uno latere ſuſtentabat: Hem, inquit, epiſcope, nequaquam diebus noſtris id contigit, quod tibi, ut quem electum duo archiepiſcopi dextra lævaque ſuſtentando producerent; nec tanti honoris privilegium ulli a centum circiter annis conceſſum. Sic ordinatus vir Dei, primo in eodem monaſterio quamdam in honorem S. Georgii baſilicam conſecravit: ut quem in abbatia peculiarem patronum habuerat, eidem quoque epiſcopatus ſui primitias dicaret. Ibidem etiam cryptam & altare beati Andreæ apoſtoli conſecravit. Illinc non multo poſt diſceſſit novus præſul, ad ſuam eccleſiam profecturus: & ad locum diœceſis Tullenſis cui *Dietenard* * vocabulum eſt, prædicto primicerio deducenre, pervenit. Ibi eum honoris cauſa convenerunt abbates, clerici, aliique, qui ſaniori ſententiæ erant; at qui a pſeudepiſcopi & cæſaris partibus ſtabant conteſtati ſunt, ſe neutiquam paſſuros, ut in urbem ingredereтur; eo inſolentiæ progreſſi, ut communi decreto ſtatuerint, quod, ſi quis eum agnoſceret epiſcopum, rebus proſcriptis extra civitatem fieret. Unde conſilium fuit, ut, omnibus qui in ejus obſequio eranr dimiſſis, ad cellulam ſuam teverteretur, dum ſeditio illa deferveſceret. In itinere ad Marbacenſe canonicorum

A Mettenſibus reſicitur. * *Dieu-Louard.*

regu-

regulatiom iu Alſatia cœnobium divertit: ubi a regularibus canonicis honorificentiſſime receptus eſt. In hoc convento forte aderat venerabilis ſenex Gerungus, qui eum adoleſcentem ad venerabilem Willelmum Hirſaugienſem abbarem pœnitentiæ ſpecie direxerat. Inde, actis hoſpitibus ſuis gratiarum actionibus, ad S. Georgii monaſterium effuſis in ejus occurſum cum ſollemni pompa fratribus, revertit: ubi dum moraretur, quaſdam eccleſias, in fundo monaſterii ſitas, permittente Conſtantienſi epiſcopo, dedicavit. Porro hæc omnia hoc ipſo anno contigiſſe illud argumento eſt, quod poſt ejus ordinationem Gelaſius papa, qui ſub finem menſis Januarii anno ſequente deceſſit, litteris ſcriptis Mettenſes bortatus eſt, ut eum honorifice, ut par erat, exciperent. ANN. CHR. 1118.

Soluto Corbejæ conventu, Cuno cardinalis ac legatus in Turingiam profectus, Fritiſlariæ magnum concilium habuit, teſte Rodulfo (*a*) S. Trudonis abbate, qui ei interfuit. Hoc concilium congregatum dicitur tam de epiſcopis & abbatibus, quam de multitudine clericorum & monachorum: cui Rodulfus ad illud vocatus propter obedientiam deeſſe non auſus fuit, ne ab officio & communione eccleſiæ ſuſpenderetur. Hac in ſynodo, quæ non ſine magna ob cæſarianos ſollicitudine celebrata eſt, anathematis ſententia in Heinricum imperatorem, ejuſque idolum, ſcilicet Burdinum, ut in Colonienſi, dicta eſt; decretaque totius Germaniæ comitia Herbipolim convocanda, in quibus cæſar præſens cauſam diceret; ſin minus, regno exueretur. Poſt concilium Rodulfus abbas non ſine cæſarianorum timore domum reverſus eſt. Non multo poſt Olbertus ſeu Obertus Leodienſis epiſcopus defunctus dicitur, nimirum pridie kalendas Februarii anno MCXVIII. ut habet Ægidius, at ſecundum veterem calculum, ſequenti ſecundum novum. An Herbipoli concilium habitum ſit, nulla ejus acta nos docent. XXXVI. Fritiſlariæ concilium. (*a*) *Spicil. t. 7. p. 477.*

Ad hunc annum Trithemius refert originem monaſterii, quod Otro Babenbergenſis piiſſimus præſul in loco Vraugia dicto, diœceſis Herbipolenſis in honorem S. Laurentii ſuis impenſis exſtruxit, ac dotavit. Poſitus eſt hic locus ad Salam fluvium, diſtatque ab urbe Herbipoli ſeu Wirzeburgo fex fere milliaribus verſus Aquilonem. Ducta illuc colonia e monaſterio Hirſaugienſi duce Eccardo, qui abbatis officio functus eſt. Hic primum canonicus & ſcholaſticus Wormatienſis eccleſiæ fuiſſe dicitur, & monachus fieri voluiſſe ſub Gebehardo Hirſaugiæ abbate: at re dilata, profectus in terram ſanctam, reverſus tandem vntum exſecutus eſt ſub venerabili Brunone abbate qui ipſum Vraugiæ præficiendum curavit. Multis eum elogiis onerat Trithemius, maxime quod ei nihil jucundius fuerit, quam divinis noctu & interdiu vacare officiis; quod inerti numquam vacaret otio, ſed quoties a curis temporalibus ei reſpirare liceret, aut aliquid boni ac ſancti legeret, aut quidpiam utile ſcriberet. Quædam ejus opuſcula recenſet idem auctor, variaſque epiſtolas ad ſanctam Hildegardem, ad Ottonem Babenbergenſem epiſcopum, ad Volmarum abbatem Hirſaugienſem, & alios. (Scripſit & libellum *de expeditione ſacra Jeroſolymitana* per Teutonicos, editum in ampliſſima Collectione noſtra tom. v. ſed & Chronicon quinque libris digeſtum, quod Conradus Abbas Urſpergenſis ingenti furto, ſibimet ipſi attribuere non erubuit, paucis inde detractis & quibuſdam additis quæ ſuum ordinem ſpectant.) XXXVII. Vraugiæ monaſterium conditur.

(In Trevirenſi S. Maximini præerat tunc Berengoſus abbas, qui Henricum imperatorem hoc anno adiens, de Adelberto ejus cancellario tunc Archiepiſcopo Moguntino conqueſtus eſt, quod Anſelmum hominem ſuum cum beneficio ſuo, ſcilicet *Brichina & Seltris*, aliquot jam annis injuſte ſibi abſtuliſſet, rogans ut reſpectu mercedis æternæ eumdem militem ſuum cum dicto beneficio ſibi reſtitueret, reſtitutumque imperiali auctoritate confirmaret: cujus petitioni ob reverentiam S. Maximini, per interventum fidelium ſuorum Friderici Colonienſis, Brunonis Trevirenſis archiepiſcoporum, Ottonis Bambergenſis, Herimanni Auguſtenſis, Rodolphi Baſileenſis, & Brunonis Spirenſis epiſcoporum, necnon Friderici ducis, & Thiethaldi marchionis, Godefridi etiam & Beringerii, ſed & Lodewici & Micberti comitum aſſenſum præbens, Anſelmum cum beneficio ſuo Brichina & Seltris, quod Anſelmus avus illius a Popone abbate per precariam ſibi ſuiſque hæredibus acquiſierat, S. Maximino & prædicto abbati ſuiſque ſucceſſoribus ea ratione reddidit & confirmavit, ut idem Anſelmus & filius ejus Heinricus ab ejuſdem loci abbatibus idem beneficium pacifice & quiete poſſideant, & beneficiario eis jure deſerviant. Quibus defunctis eadem ſancto Maximino bona *libere & integerrime* redeant, & ad utilitatem monaſterii & ad uſum monachorum deinceps rata & inconvulſa permaneant. Quam reſtitutionem proprio ſigno firmavit Henricus imperator & Bruno cancellarius ad vicem domini Adalberti recognovit. Data IV. nonas Jan. anno Dominicæ incarnationis MCXVIII. indictione XI. anno regni domni Henrici XVIII. imperii vero VII. Actum Spiræ in Dei nomine feliciter amen.) XXXVIII. S. Maximino reſtituit & confirmat Henricus imperator Anſelmum militem cum beneficio ſuo Brichina & Seltris. *Mart. ampl. collect. t. 1. p. 642.*

ANN. CHR. 1118.

XXXIX. Rupertus in Franciam venit diſputaturus.

Non ante hunc annum MCXVIII. Rupertus, S. Laurentii apud Leodium monachus eruditione celebris, ab Anſelmo Laudunenſis eccleſiæ decano & magiſtro litteris (*a*) provocatus, vili vectus *aſello* in Franciam venit, Anſelmi & Willelmi de Campellis ſententiam de voluntate & omnipotentia Dei, quod jam ſcriptis fecerat, vivu voce impugnaturus. De his audiendus Rupertus ipſe libro I. commentarii in regulam S. Benedicti: *Ivi in Franciam, ut poſſimum contra magiſtros illos prælium diſputationis committerem .... Alter eorum magiſter ſimul & epiſcopus, alter quovis epiſcopo famoſior, quamvis ipſe non eſſet epiſcopus. Mirum mihimet nunc eſt illud recordationis meæ ſpectaculum, quomodo ſolus ego vili aſello reſidens, juvenculus, uno tantum puero comitatus, ad exteras tam longe civitates, ad conflictum contra tales profectus ſum: quibus adeſſe & os, & ingenium, & magnam tam officii quam magiſterii dignitatem noveram; nec defuturum, quod & factum eſt, ut magiſtrorum pariter & diſcipulorum cœtus, quaſi non parvus conveniret exercitus ad me audiendum, ad me convincendum. Illud autem magis mirum videtur, quod, me ingrediente civitatem, jam dictorum alter & præcipuus magiſtrorum ultimum trahens ſpiritum, ſtatim poſt ingreſſum meum vitam finivit: alter, cum quo acerbum habui conflictum, neſcio an integrum annum ſupervixerit.* Hactenus Rupertus, ex quo intelligitur, eum primo veniſſe Laudunum cum Anſelmus in extremis agens, ſtatim poſt ipſius ingreſſum in urbem mortuus eſt: alterum vero ſcilicet Willelmum quicum acerbum conflictum diſputationis habuit, poſt non integrum forte annum vitam finiiſſe. Atqui Willelmus Catalauni epiſcopus obiit, non unno MCXIX. ut vulgo creditum eſt, ſed biennio poſt, ut inferius videbimus. Itaque Ruperti acceſſus in Franciam non ante hunc unnum contigit, ſed non ſerius, ut ex his patebit, quæ de Frederico Leodicenſi epiſcopo inferius dicturi ſumus. Mortuus eſt Anſelmus idibus Julii, ex ejus epitaphio relato in notis ad Abaelardum, cui in ſcholarum magiſterio Radulfus ejus frater ſucceſſit. Cum autem Anſelmum defunctum vidiſſet Rupertus, Catalaunum adiit, ubi *acerbum* illum *conflictum* cum Willelmo epiſcopo habuit: quo in conflictu urgebunt Willelmi diſcipuli hunc locum ex Enchiridio beati Auguſtini: *Non ergo fit aliquid, niſi omnipotens fieri velit:* ſed nolebant audire quod ſequitur, *vel ſinendo ut fiat, vel ipſe faciendo*, quo Rupertus ſententiam ſuam tuebatur. Sed tandem factum eſt, ut ex eo tempore extincta ſit illa diſputatio, ſive quod victi, ſive quod mortui fuerint Ruperti nobiles illi adverſarii, quorum ſententiam *multi religioſi pariter & docti, ſed taciti illis viventibus improbaverant*. Verum non ſtatim extinctum eſt Willelmi & Anſelmi diſcipulorum odium in Rupertum, quorum objectiones inferius referemus.

(*a*) *V. l. 72. n. 129. & 130.*

XL. Ejus libri de Officiis carpuntur.

Præter hos adverſarios unus fuit *vir bonæ converſationis, ſed novæ converſionis; magni nominis, ſed dubiæ opinionis; jam prælatus & prædicator, ſed fere numquam ſubditus ſive auditor* qui commodatos ſibi Ruperti libros de divinis Officiis cum legiſſet, ipſum infamavit, quaſi ſcripſiſſet, Spiritum ſanctum de Maria virgine fuiſſe incarnatum. Exhorruit ud hanc criminationem (*b*) Rupertus, tamdemque ejus auctorem eſſe comperit illum ipſum, cui libros ſuos commodaverat; qui eu eorum lectione occaſionem ipſius criminandi uucupatus fuerat ex officio (*c*) quarto dominicæ adventus Domini in hæc verba: *Inveſtigare enim quis poteſt, quomodo corporatur Verbum, quomodo ſummus & vivificator Spiritus intra uterum Matris animatur, quomodo is qui ſuſtinet non habet, & exſiſtit, & concipitur.* Ad hæc verba vir ille librum proclamavit hæreticum & flammis exurendum, & hoc in medio imperitorum, qui ſequebantur & audiebant illum, & prædictum librum poſcebaot ad comburendum. Verum hujus criminationis auctor ignoravit quod Rupertus indicare debuiſſet, hunc locum de verbo acceptum eſſe ex homilia beuti papæ Gregorii in Johannem pro dominica tertia adventus, in hæc verba, *Miſerunt Judæi ab Jeroſolymis ſacerdotes & levitas ad Johannem*, &c. ubi diſerte hæc verba habet, quæ non de Spiritu ſancto, ſeu de tertia ſanctiſſimæ Trinitatis perſona; ſed de Verbo, qui utique Spiritus eſt, intelligenda eſſe nemo non videat. Hanc porro criminationem eu occulto quodam odio profectam eſſe putat Rupertus, quod ſe prætermiſſo, nec admonito, eam in vulgus ſparſiſſet: *quod reor*, inquit, *non feciſſet, niſi aliquid occulti odii ſubeſſet.* Neſcire tamen ſe uddit ille, qua in re ipſum offendiſſet: *niſi quod*, inquit, *non mihi per omnia placebat, vel ſatis cautum videbatur, quod cum eſſet juvenis, & de vita ſæculari nuviter converſus, repente expetito ſacerdotio publicum arripuiſſet prædicationis officium, aſſerendo, ut ferebatur, quod cum auctoritate apoſtolica undecim ſuſcepiſſet prædicationi remedio curandos epiſcopatus;* tum addit Rupertus: *Fatcor illud mihi adhuc & ſapientioribus pleriſque videtur, quod ætati, & priſtinæ ejus converſationi ordo iſte, qui omnibus bene convenit, maxime conveniſſet, ut non ante prælatus quam ſubditus, ſed ante ſubditus quam prælatus eſſe ſtuduiſſet.* Hæc non de alio intelligenda videntur quam de S. Norberto,

(*b*) *Rupert. l. 1. in regul. S. Bened.*

(*c*) *Rupert. l. 3. de Offic. c. 12.*

berto, quem, ut in ejus vita legitur, archiepiſcopi, epiſcopi & abbates, aliique ANN. CHR. 1218.
» in concilio Friſiſlarenſi modo laudato redarguerunt, quod prædicationis officium » uſurpaſſet, quod cæteros clericos in concionado verbis & conviciis inſequeretur, » cum a nullo miſſus eſſet; denique quod inſolito habitu, agninis ſcilicet ſeu caprinis veſtibus, indueretur. Ad hæc reſpondit vir ſanctus, qui prædicandi poteſtatem, quam ratione ſacerdotii ſibi competere dixit, a Gelaſio pontifice poſtea accepit, dum pontifex apud S. Ægidium verſaretur, ubi erat vn. idus Novembris. Non dubitem, inquam, hunc eſſe beatum Norbertum, quem hoc loco notare voluit Rupertus; eumque non ex ullo occulto odio, ſed zelo, quo plenus erat, tumorem illum de Ruperto diſſeminaſſe.

XLI. Aliæ in ejus opera objectiones. (a) Rupert. l. 1. in reg. S. Bened.

Alii Ruperti adverſarii, Willelmi in primis & Anſelmi diſcipuli, ut ei talionem redderent, qui ipſorum magiſtros arguere auſus eſſet; ſcripta ejus ardentius excuſſerunt, eo animo, ut in eis invenirent aliquid, quo *cujuſlibet hæreticæ maculæ* (a) opprobrium in eum regererent. Tandem ſcrutando ſe aliquid ejuſmodi inveniſſe ſibi viſi ſunt, in eo ſcilicet quod diceret, *de tenebris creatos eſſe angelos*; quod manifeſte hæreſim ſapere ajebant. Ad quos reſpondit Rupertus hæreſim eſſe contradicere ſacræ ſcripturæ, hoc eſt, *affirmare aliquid quod ab illa negatum eſt*, aut *negare aliquid quod ab ea affirmatum eſt*. Et quæ inquit, ſcriptura huic ſententiæ contradicit? Tum illis deficientibus repoſuit, eſſe bonas & malas tenebras: bonas quidem quales ſunt illæ, quas Deus fecit; & Apoſtolus ait, de tenebris lucem ſplendeſcere: Auguſtinus vero cenſet, lucis nomine, quam Deus initio feciſſe dicitur, angelos ſignificari.

Alterum ejuſdem Ruperti locum vexare cœperunt quidam alii ejus adverſarii, nimirum quod dixiſſet, Chriſtum Dominum in ultima cœna Judæ corpus ſuum non dediſſe; qua de re *cum aliquo magni nominis, magnaque exiſtimationis ſcholaſtico, licet monacho, certamen permoleſtum de ſacramento corporis & ſanguinis Domini habuit*, qui ſacramentum illud Judæ quoque traditori a Domino datum fuiſſe contendebat, allata auctoritate beati Auguſtini. *Ejus rei neceſſitas*, inquit Rupertus, *me compulit, ut dicerem, non eſſe in canone ſcripta beati Auguſtini; non eſſe illi per omnia confitendam, ſicut libris canonicis*. Eam ob rem illum, ut hæreticum, infamare cœperunt, quippe qui dixiſſet, *non eſſe in canone beatum Auguſtinum*. Sed tandem ſententiæ ſuæ patrocinantem invenit beatum Hilarium, qui Judæ corpus Domini datum ſuiſſe negat.

Quis ſit ille *magni nominis, magnæque exiſtimationis ſcholaſticus & monachus*, qui cum Ruperto hac de re certamen habuit, non facile eſt definite. Sed tamen mihi perperam veri ſimile eſt non alium eſſe a Sigefrido ſeu Seifrido, primum priore S. Nicolai de Nemote in pago Laudunenſi, dein S. Vincentii in illa urbe abbate, cui Guibertus abbas Novigeoti epiſtolam *de buccella Judæ data, & de veritate dominici corporis* inſcripſit, ab eo interpellatus, ut ſententiam hac de te ſuam ſcripto aperiret. Huic conjecturæ illud favet, quod prædictus Ruperti adverſarius ad deprimendam, uti Rupertus putabat tanti ſacramenti majeſtatem, obiiciebat, quod ſacramentum illud Judæ, ſicut & cæteris apoſtolis, dediſſet: *hoc nimirum intendens*, inquit, *quod nequaquam illis dediſſet, ſi vera eſſet ſubſtantia corporis & ſanguinis ſui*. Eodem ſpectat epiſtola, quam Sigefridus nomine quorundam miſetat ad Guibertum cujus hæc verba ſunt: *Illud quoque ad noſtri adumbrationem ſacrificii a quibuſdam objectari ſolere, quod ſacramentum hoc ſignum magis quam veritas fuerit; & ideo Judæ, quem ante diabolum vocaverat, id ipſum Dominus irretractabiliter dederit*; quod in conſequentibus confutat Guibertus aſſerens, & corpus Domini, ſecundum S. Auguſtini & S. Leonis ſententiam, Judæ datum fuiſſe, & nequaquam id officere veritati corporis & ſanguinis Domini in ſacramento. Porro hæc epiſtola, quam Sigefridus ad Guibertum miſit, ſi ipſius eſt, potius objectiones haud dubie proponebat ad obtinendam earum ſolutionem, quam ad impugnandam tanti ſacramenti veritatem. Pluta de Sigefrido inferius, qui poſt biennium S. Vincentii factus eſt abbas, forte magiſtri Anſelmi diſcipulus.

XLII. S. Remigio eccleſia B. Mariæ Regiteſtenſis reſtituta. (b) Marlot. t. 1. p. 261.

Ad hunc uſque annum Azenarius Abbas Romenſe S. Remigii monaſterium rexit. Hoc enim anno Hugo Regiteſtenſis comes beatæ Mariæ Eccleſiam, extra muros illius caſtelli (b) ſitam, quam jamdudum, velut ſui comitatus appendicem, uſurpaverat, ab Azenario ſæpius convenitus, tandem in manus Rodulfi archiepiſcopi, ut eam S. Remigio concederet, abdicavit. Idem voluit inſuper, ut tres illius eccleſiæ præbendæ, decedentibus clericis qui eas tum poſſidebant, vel monachis, vel canonicis ad arbitrium abbatis conferantur; quod archiepiſcopus ratum habuit. Actum Remis hoc anno Rodulfi archiepiſcopi xn. Ejus hac de re literis appoſita ſunt poſt archiepiſcopum ſigna Azenarii abbatis S. Remigii, Odonis tunc S. Criſpini, & paullo poſt S. Remigii abbatis Hugonis Altivillarenſis, Joffridi ſeu Gaufridi S. Theodorici,

ANN. CHR. 1118. Haiderici Moſomenſis, Hugonis S. Baſoli, & Joranni S. Nicaſii abbatum. In præ dicta eccleſia collocati ſunt monachi, ubi ad noſtrum uſque tempus perſeverarunt. In mauſoleo Roduſi archiepiſcopi apud S. Remigium ſepulri repræſentatur illius eccleſiæ reſtitutio ab Hugone comite facta in manus archiepiſcopi in gratiam S. Remigii, ad quem olim ante id tempus forte pertinuerat; quod in cauſa fuerit, ut Azenarius abbas Hugonem comitem ſæpius de hac reſtitutione interpellaverit.

XLIII. Azenario abbati S. Remigii ſuffectus Odo. Non multo poſt, & quidem eodem anno Azenarius abbas S. Remigii præfecturam ſponte abdicavit ceſſitque locum Odoni S. Criſpini abbati, qui monaſterium iſtud in ſpiritualibus & temporalibus reparaſſe dicitur. Hæc Odonis tranſlatio facta eſt per Cononem ſeu Cunonem Romanæ Eccleſiæ legatum, ut legitur in chronico Mauriniacenſis monaſterii, ex quo hic Odo ad regimen S. Criſpini aſſumtus fuerat. De hac tranſlatione agens Iperius eam auctore Lamberto S. Bertini abbate factam dicit. Sic enim de ea loquitur: *In Remenſi quoque civitate abbatia S. Remigii, quæ potius regni fuiſſet appellanda nomine, ſic religione & bonis exterioribus erat deſtituta, ut vix paucis ibi degentibus adeſſent ſubſidia vitæ. Abbas igitur illius loci ex aſſenſu proprio & honeſta cauſa reſignavit. Cum ſic illius loci immineret electio faciendа, domnus abbas noſter Lambertus, conventione facta cum electis Sithienſium fratribus, affuit, ad cujus nutum quaſi omnium dependebat intentio; qui Odonem abbatem ſanctorum Criſpini & Criſpiniani, quem de Sueſſione ſecum adduxerat, virum utique ad omnia ſagacem, eis eligendum propoſuit. Electus igitur, velit nolit, onus ſuſcepturus adjutorio noſtrorum Sithienſium, quos ibi Lambertus abbas noſter ſecum adduxerat, eccleſiam, illam ſic in regularis propoſiti ſervore & in exteriorum abundantia rerum, ædificiis quoque, eleemoſynis & hoſpitalitate reparavit, ut eam cunctis illius terræ cœnobiis propemodum redderet inſignorem.* Hactenus Iperius. Certe Odonem *coactum* ad regendum S. Remigii monaſterium e Sueſſionenſi migraſſe teſtis eſt Nicolaus in libro II. de vita S. Godefridi epiſcopi Ambianenſis. Porro Odonem hoc ipſo anno illuc tranſlatum fuiſſe ex eo colligitur, quod in recenſione S. Remigii abbatum & monachorum hanc præfecturam tenuiſſe dicitur annis XXXIII. & novem hebdomadibus, & anno MCLI. obiiſſe. Ad hæc Guillelmus epiſcopus Catalaunenſis rogaru ejuſdem Odonis, *Eccleſiæ beati Remigii abbati, omni*, inquit, *veneratione dignuſſimi*, S. Remigio confert altare S. Martini Curtis-auſorum *, ſalvo jure epiſcopali & ſacerdotis beneficio, quod *eantuarium* dicimus. Datum Catalauni ab incarnatione MCXVIII. indictione XII. incerto menſe; ac proinde incertum an indictio XII. a Septembri numerata ſit; alias hæc conceſſio referenda eſt, ſecundum novam calculum, ad initium anni ſequentis, cui indictio XII. competebat. At rem evincit concordia inter S. Luciani & S. Quintini abbates hoc anno ſancita, cui Odo jam abbas S. Remigii ſubſcripſit, ut inferius videbimus. Cæterum multa præclare geſſit Odo in præfectura Remigiana, ut in conſequentibus videbimus: ex quibus illud præcipuum, quod Montis-Dei Cartuſiæ exſtruendæ fundum & ſubſidia contulerit.

* Courtiſot.

XLIV. Azenarii abbatis obitus. Ad Azenarium quod attinet, quamdiu poſt abdicationem ſuperſtes fuerit, incompertum. Ejus obitus in epitaphio notatur IV. kal Auguſti: at in necrologio III. eaſdem kalendas his verbis: *Obiit domnus Azenarius abbas XI. iſtius loci, qui præfuit annis XVII.* Sepultus eſt in clauſtro appoſito hoc epitaphio:

Qua non effari valet os, nec cor meditari,
His, Azenari venerande pater, fatiari
Te facias Chriſti dignatio, quem coluiſti:
Quem magis optabat, quam vivere domnus & abbas.
Ipſi commendas animam, quartoque kalendas
Auguſti linquis corpus, lacrymaſque propinquis.

Ex his verſibus intelligitur, quod jam monuimus, Azenarium ſponte abbatia ceſſiſſe & Chriſti amore, quam dignitati prætulit.

XLV. Teulfus S. Criſpini abbas. Odone ad S. Remigii præfecturam tranſlato ſuffectus in ejus locum apud S. Criſpinum Teulfus ejus loci prior, aliis Theodulfus & Theoldus appellatus. Hic, ut & Odo, monachum profeſſus erat in monaſterio Mauriniacenſi prope Stampas, cujus loci chronici librum primum ſcripſit, in veteri codice, ut in editis, mutilatum. Ejus fragmentum tantum ſupereſt, in cujus fine de ſe ipſe auctor hæc appoſuit: *Mihi quoque Teulfo, qui hæc dictavi*, id eſt ſcripſi, *qui neſcio utrum aliquid unquam hunc loco profecerim, excepto quod totam bibliothecam hanc a Geneſi uſque ad ultimam Pauli epiſtolam, Auguſtinum de Trinitate Dei, de verbis Domini ſuper Johannem, Moralia Gregorii, & quoſdam alios, prout melius potui, emendavi, & accentus diſtinxi. Qui dum præceptor fui, poſtea vero prioratum regere tentavi: ſed tua regerr, ut dignum fuit, partim ignorantia, partim incuria, partim infirmitate non corporis, ſed*

ſed morum præpediente, non potui. Tum lectorem obteſtatur, ut pro ſe Dei miſericordiam imploret. Idem Teulfus poſt mortem Rainaldi Mauriniacenſis abbas (*a*) electus, etſi hominem bonæ famæ & non mediocriter litteratum eſſe conſtaret tamen a nonnullis contumeliis affectus & a promotione dejectus eſt, antequam conſecraretur; quibus cedere & acquieſcere maluit, quam de præfectura altercari. Hinc ab Odone abbate ad S. Criſpini monaſterium, utpote ipſi probe notus, accerſitur; ibidemque prior inſtituitur; electus demum ejus loci abbas poſt Odonis ad S. Remigium tranſlationem: quo in munere recte ſe geſſit, reſque monaſterii non parum auxit. Primus liber chronici Mauriniacenſis tribus libris accuratiſſime digeſti, ab eo ſcriptus eſt, ut libri ſecundi auctor in prologo & initio libri ſecundi aſſerit; ſed quis ſit ille continuator, qui duos libros adjecit, mihi incompertum. Deſinit liber tertius in Thevino abbate, qui pontificatu Eugenii III. præfuit; quo abbate ſuperſtite auctor ille chronicon abſolvit.

ANN. CHR. 1118.

(*a*) *V. lib.* 72. *n.* 89. Auctor libri primi chronici Mauriniacenſis.

His duobus abbatibus, Odone & Teulfo, apud S. Criſpinum maxime viguit regularis diſciplina, cui ſtabiliendæ & fovendæ non parum contulit Goſuinus (*b*) monachus Aquicinctenſis, qui ad preces Odonis abbatis ab Alviſo Aquicincti rectore illuc miſſus fuerat. Hic enim, etſi recens converſus, converſationis probitate novitatem converſionis redimebat, & juventutem morum gravitate venerabilem reddebat. Denique ſicut mores ad exemplum, ita ſcientia ad doctrinam ſoffragabatur. In illa porro miſſione pro comire & enchiridio habuit Gregorium ſuper Ecechielem, cujus ſcilicet lectione quaſi a porta inferi, ideſt a torpore & acedia, revocatus & excitatus fuerat. Ejus miſſionis fructus pro voto eorum, qui ipſum petierant & miſerant, reſpondit. Agebat id ad quod venerat, nulli inibi morantium gravis, ſed amabilis univerſis; exemplo docens quod faciendum erat, non præcipientis auctoritate. Sic illic brevi refloruit ordo & religio. Verum cum Alviſus abbas ejus opera indigeret, Aquicinctum revocatus eſt; ejuſque loco ad S. Criſpinum miſſus Bernardus ipſius frater, & in converſione ſocius, qui morum probitate, & ſcientia paullo inferior erat. Sed non diu Goſuinus Aquicincti remoratus eſt, paullo poſt miſſus ad S. Medardi monaſterium, ut poſtea dicturi ſumus.

XLVI. Goſuini Aquicinctenſis miſſio ad S. Criſpinum.

(*b*) *V. lib.* 72. *n.* 66.

Per id tempus grave bellum exardebat inter Ludovicum regem & Theobaldum comitem Carnotenſium, Bleſenſium, Meldenſium, aliarumque provinciarum, qui & comes palatious erat ſecundus a rege, ob idque divitiis & nobilitate tumens, inquit chronographus (*c*) Mauriniacenſis, ab adoleſcentia regem Ludovicum infeſtare cœperat. Hinc Francorum proceres, ut fit, in diverſas partes ſciſſi ſunt. Regis partibus adverſabatur Hugo de Creciaco, vir audax & malorum fomes, & ad quælibet facinora promtus, qui hac occaſione oſus, omnia circumquaque vaſtabat. Hinc fiunt hominum utrimque cædes, quos inter Anſelmus regis dapifer apud Puteolum * in Belſia interfectus eſt. Interim Hugo de Creciaco inſigne proditionis exemplum edidit. Hic enim milonem de Monte-Lehcrico *, ſtrenuum & optimæ indolis virum, dominum & cognatum ſuum, proditione cepit, captumque & compedibus ligatum in carcerem conjecit. Verum cum diutius eum in vinculis retinere non poſſet, nec dimittere auderet, ne dimiſſus injuriam ſibi factam ulciſceretur; incertus quid ageret, eum per diverſa loca tractum, tandem hominem innocentem nocte ſuffocavit, ejuſque cadaver per feneſtram turris, in qua vinctus tenebatur, quaſi Milo diffugere volens ſeipſe dediſſet præcipitem, clanculo projecit. Ejus tamen corpus permiſit aſportari, & apud Longum-pontem agri Pariſienſis monaſterium Cluniacenſium, quod Milonis anteceſſorum munificentia conſtructum erat, ſepeliri; cujus exſequiis rex ipſe cum multis proceribus interfuit, & mortui funus lacrymis proſecutus eſt. Poſt hæc horrendi illius facinoris accuſatus Hugo, cum ſe duello purgare cogeretur in curia Amaurici de Monte-fort, cujus ipſe Hugo filiam parvulam deſponſaverat, derelictus ab eo, in quo ſpem ſingularem habebat, belli diſcrimen ingredi non auſus eſt. Sed tandem convictus, culpam confeſſus, ad pedes regis ſe proſtravit, veniaque poſtulata terram ſuam in ejus manum dimiſit, ſtatimque monaſticum habitum induit, haud ſcio an apud Longum-pontem, ubi tunc prioris (*d*) officium gerebat venerabilis Henricus, quo agente monachi de S. Yonio, quæ cella eſt agri Pariſienſis, cenſum debitum Mauriniacenſibus ſolvere compulſi ſunt. Redacto itaque ad meliorem frugem Hugone de Creciaco, Theobaldus comes & rex Angliæ Heinricus, cujus ex ſorore nepos erat, velut amiſſo ſtimulo, pacem inierant, ſicque poſt horridam bellorum tempeſtatem regno ſerenitas reſtituta. De hac diſſenſione Ludovici regis & Theobaldi comitis agens Petrus Bleſenſis, ejus originem & cauſam, non in Theobaldum reiicit, ſed in Ludovicum, cui comes *pro ſua ſanctitate contemtui habitus*, & deriſoriis ſæpe dicteriis *a regiis tironibus* laceſſitus fuiſſe dicitur; quod eum rex Anglorum Heinricus, ejus avunculus, reſciviſſet, nuntios ad eum cum muneribus direxerit, Gil-

XLVII. Bellum in Gallia civile.

(*c*) *Chefn.t.* 4. *p.* 365.

* *Puiſet.*

* *de Montle-ry.*

(*d*) *ibid. p.* 363.

ber-

ANN. CHR. 1118.

bertum Weſtmonaſterii, & Joffridum Crulandæ ubbates, ambos in Francia genitos & educatos, qui Theobaldum ad regis Heinrici colloquium in Nortmanniam invitarent. Hæc fuſius Petrus Bleſenſis in continuatione hiſtoriæ Crulandenſis. Ob hanc cauſam aliaſque gravis inter ambos reges orta eſt diſſenſio, quæ quatuor uonis duravit, quo tempore Ludovicus cellum S. Audoeni, in Vilcaſſino ſitam, quam Vadnm-Nigaſii * vocant, *fraudulenter*, inquit Ordericus (*a*) adiit, *ad velatis monachus cum ſociis militibus, qui nigris cappis amicti erant, ex ſuſperato intravit*, & in illa cella caſtrum munivit: cui rex Heinricus duo caſtella oppoſuit.

* *Gany.*

(*a*) *Orderic. ſubfin l.* 12.

XLVIII. Concilium Rotomagenſe.

Hoc ipſo anno, & quidem nonis Octobri Rotomagi congregatum eſt (*b*) concilium, in quo rex Heinricus de pace regni cum epiſcopis & proceribus tractavit. Illic cum Ragulfo Cantuarienſi archiepiſcopo & Goffrido Rotomagenſi, ejuſque quatuor ſuffraganeis udfuerunt Rogerius Fiſcamnenſis, Urſus Gemeticenſis, Guillelmus Beccenſis, Eudo ſeu Odo Cadomenſis, Richardus Prarellenſis, Andreas Troarnenſis, Guillelmus de Cruce S. Audoeni, & Osbernus Ultriſportenſis ubbates. Adfuit etiam Conradus clericus Romanus, Gelaſii papæ legatus, qui querelas *de Karolo imperatore*, & de Burdino ſeudopapa expoſuit, iterque Gelaſii cis alpes, pro quo ſuppetiam poſtulavit. Ubi Ordericus *Karolum* vocat Henricum imperatorem, quem ubi (*c*) *Karolum-Heinricum* nominat.

(*b*) *Orderic. l.* 12. *p.* 846.

(*c*) *Orderic. ibid. p.* 843. *& l.* 10. *p.* 862.

XLIX. S. Luciani controverſia finita.

Per id tempus inter Giroldum S. Luciani monuchorum & Rudulfum S. Quintini canonicorum regularium ubbates Belvacenſes mota eſt de quodam prato controverſia, quæ jam tempore Petri S. Luciani abbatis excitutu fuerat, Ivone tunc epiſcopo Carnutenſi. Quintinianus ubbas obtendebat triennalem poſſeſſionem, quam S. Luciani ubbas Giroldus interruptam cauſubatur. Comparuere ambæ partes coram Petro Belvacenſi epiſcopo, qui auditis utrimque rationibus, cauſæ judicium ad conventum epiſcoporum, qui Remis eodem anno convenire debebant, referendum, cenſuit. Epiſcoporum ſententia dicta ſecundum canonicos regulares cui S. Luciani abbas non contradixit, eamque Radulfus archiepiſcopus litteris ſuis comprobavit. *Actum Remis anno incarnati Verbi* MCXVIII. *indictione* XI. *regnante Ludovico rege Francorum anno* XI. *archiepiſcopatus autem domni Radulfi archiepiſcopi anno* XII. His litteris appoſita ſigna Liſiardi Sueſſionenſis, Guillelmi Catalaunenſis, Ingelranni Ambianenſis; & Clarembaldi Silvanectenſis epiſcoporum; tum Odonis ubbatis S. Remigii, Joranni S. Nicaſii, Joffridi ſeu Guufridi S. Theodorici, Balduini Silvanectenſis, Clari de S. Juſto, & Guillelmi Britolienſis abbarum, præter canonicos variorum locorum. Vix dubirem quin iſte conventus epiſcoporum habitus ſit ante menſem Novembrem hujus anni; ac proinde male ad hunc annum differtur obitus Godefridi Ambianorum epiſcopi ipſo menſe defuncti, cujus ſucceſſor Ingelrannus prædicto conventui interfuit.

L. Flaviaco confirmatæ eccleſiæ.

Idem atteſtantur ejuſdem Ingelranni epiſcopi litteræ pro Flaviacenſi ſeu S. Geremari monaſterio, cui *ad preces domni Hilderti abbatis, Rogerii prioris*, cæterorumque ejuſdem loci fratrum, eccleſiam Domni-Medardi, uliaſque ſuæ diœceſis eccleſias, quas ejus anteceſſores Gervinus & Godefridus permiſſu totius capituli Ambianenſis contulerant, ſua quoque uuctoritate confirmat. *Actum eſt hoc anno ab incarnatione Domini* MCXVIII. *in eccleſia perpetua virginis Dei-genitricis Mariæ Ambaami ſita, menſe Martio* VIII. *kal. Aprilis*. Io illa Domni-Medardi eccleſia cellu ereta eſt a Waltero & Bernardo ejus filio, ejuſdem loci caſtellanis, & dotata, cujus priori Hugoni Alexander III. omnes ejus poſſeſſiones confirmavit.

LI. Criſpiaci priores.

Actum eſt ſuperius (*d*) de Hugone Criſpiacenſi ſeu Criſpejenſi priore, cujus tempore, & quidem hoc ipſo unno, Adela Viromandorum comitiſſa, cum filiis ſuis Radulfo & Henrico, S. Arnulfo confert quædam prædia, ut comes Hugo Mugnus, qui in via Jeroſolymitana obierat, & ipſa cum ſuis eſſet particeps ejus loci ſuffragiorum. Imarus Criſpiaci prior erat anno MCXXX. quo Innocentius II. cum Rohannæ nonis Novembris verſaretur, bona omnia, quæ eidem monaſterio u fundatoribus Gualterio & Adela collata fuerant, auctoritate apoſtolica confirmat. Richardus Criſpiaci prior erut anno MCXXXVI.

(*d*) *ſupra n.* 25.

Imarus cardinalis Monaſterii-novi abbas.

Alius videtur eſſe Imurus ſeu ut ſcribi ſolet, Ymarus, qui apud S. Martinum de Campis monaſticum habitum induit ſub venerabili Mattheo priore, dein epiſcopo Albanenſi; factus poſtea cuſtos Ordinis, tum Caritatis prior, ac demum anno MCXLII. ab Innocentio II. creatus cardinalis epiſcopus Tuſculanus, qui Lucio II. pontifice in Angliam legatus, tam incorrupte ſe geſſit contra morem aliorum, ut ad ſubvertendum judicium nullo pecuniarum pretio potuerit expugnari, ut in chronico Cluniacenſi (*e*) legitur. Idem ibidem Monaſterii-novi apud Pictuvos abbas fuiſſe dicitur, idque probatur ex litteris concordiæ (*f*) inter regem Francorum Ludovicum Juniorem, & Algrinum archidiaconum Aurelianenſem opera *religioſiſſimi viri* Bernardi abbatis Clarævallenſis, Hugonis Autiſiodotenſis epiſcopi, Sugerii ubbatis

(*e*) *Bibl. Clun. p.* 1645.

(*f*) *Chefnll t.* 4. *p.* 764.

beati

beati Dionyſii, *& Imari abbatis Monaſterii-novi* & aliorum, *apud Criſpiacum caſtrum Radulfi Viromandorum comitis facta*, non ante annum MCXXXVII. quo Ludovicus Junior patri ſucceſſit, quinto anno antequam Imarus cardinalis ab Innocentio II. crearetur. Extant ad eum tres S. Bernardi epiſtolæ. ANN. CHR. 1118.

LII. Bernardus abbas Tironienſis obit.

Pervenit ad hunc annum Bernardus Tironienſis abbas, cujus obitum plerique cum chronographo Malliacenſi biennio prævertunt. Verum huic ſententiæ omnino adverſatur fundatio abbatiæ beatæ Mariæ de Jugo-Dei * in pago Belioacenſi * diœceſis Lugdunenſis, quæ hoc anno vivente adhuc Bernardo facta eſt. Tunc enim Goichardus Belioacenſis, viſo admonitus, quo in ſomnis viri religioſi terram excolentes & ſegetes metentes ipſi oſtenſi fuerant; his Tironienſes monachos ſignificari ratus, Bernardum Tironii hoc anno convenit, & monachos ab eo petiit, quorum in gratiam monaſterium beatæ Mariæ in villa Themaio ad Rhodanum exſtruxit, ubi viros illos religioſos conſpexiſſe ſibi viſus eſt; cujus rei inſtrumentum, vivente Bernardo datum, hunc annum præfert, non diem. Non diu poſt hæc ſuperſtes fuit Bernardus. *Imminente termino*, inquit Gaufridus ejus vitæ ſcriptor, *quo humani generis Creator & Redemtor tot tantiſque laboribus ejuſdem finem vellet imponere; ad inæſtimabilia ſtipendia undecimo ejus reſurrectionis die, corporis invitatur moleſtia.* Dominico die in matutinis vigiliis gravi morbo correptus, e choro egreſſus lecto decumbere cœpit, nec tamen unquam divina officia intermiſit. Morbo ingraveſcente in capitulum delatus, fratres hortatus eſt, ut inſtitutiones ipſis datas ſtudioſe obſervarent, & ab eis petiit veniam, ſi quid in eos deliquiſſet. Deficientibus viribus, ſoadentibus amicis, ut aliquid delicatioris obſonii ſumeret, minime acquievit, effatus, non minus quam alios infirmari ſæculares qui cibis lautioribus quotidie ſaginantur. Quinto ægrotationis die iterum ad capitulum in ipſo quo decumbebat lectulo portatus, fratres ad dilectionem hortatus eſt, quam cæteris virtutibus & inſtitutis præferendam dixit. Dein ſacra unctione de more perunctus, atque dominici corporis & ſanguinis perceptione munitus, ad cellulam revehitur. Sub vitæ exitum, viſis ejus loci monachis, qui jam mortui erant, omnes cæleſti gloria donatos eſſe intellexit præter unam. Hic multis in ſæculo implicitus criminibus, inſuper, cum nullius ſacri ordinis gradu initiatus eſſet multis annis (quod horrendum dictu eſt) ſacerdotali uſurpato officio ad virum Dei venerat, & ab eo monaſticum habitum ſuſceperat nulli prodens occultum illud crimen, quod commiſerat. Poſt ſex menſes ad extrema redactus, quod celaverat confeſſus eſt, *& benedictionem coronæ, quam necdum acceperat*, quippe qui necdum profeſſus erat, *cum viatico accepit, & obiit.* Mox turbata aëris ſerenitas, horrendum mugire cælum, fulgura coruſcare: viſi etiam dæmones, qui de ejus anima altercarentur: ſed quis altercationis finis fuerit, vir ſanctus ignoravit. Souchetus ad hunc locum notat quemdam ſuo tempore Cenomanenſem, ejuſdem criminis reum, petita præ valvis matricis baſilicæ reſte in collo, tæda in manu, ſolo interiori lineo tectum læſo Numini venia, demum cruce luiſſe. Hæc obiter. Tandem Bernardus inſtante obitu, convocatis fratribus ſuprema dedit monita; ſacerdotes, cæteroſque miniſtros admonens, ut ſic altari deſervirent, quo ipſimet hoſtia viva fierent, adoleſcentu-
„ los, ut illibatam corporis integritatem, veluti theſaurum irrecuperabilem, cau-
„ tiſſime ſervarent; illiteratos denique, ut divinum quod perſolvere nequibant,
„ officium, in exterioribus ſubſerviendo, ſibi proprium redderent. Hioc, dato
„ ſingulis oſculo, paſtorem eis idoneum apprecatus ſpiritum Deo reddidit VII. kal. Mail, quo die io kalendario Tironienſi notatur his verbis: *Obitus venerabilis patris noſtri Bernardi, primi abbatis Tironenſis.* Eumdem diem ſignat chronographus Malliacenſis ſeu Maxentianus, tametſi in eo fallitur, quod annum ejus ſæculi ſextum-decimum Bernardi ſupremum eſſe dicit. Corrigendum itaque Martyrologium Benedictinum, in quo Bernardi obitus XVII. kal. Maii ponitur.

* Jugo-Dieu
* Beaujolois.

Ad annum quod attinet, certum videtur ſtatuendum eſſe ejus ſæculi decimum octavum, quo Bernardus paullo ante obitum monachos ad Jugum-Dei miſit, ex dictis. Sed obſtare videri poſſit, quod cum Chriſtus ejus laboribus finem imponere vellet, *ad inæſtimabilia ſtipendia undecimo ejus reſurrectionis die, corporis invitatur moleſtia*, ut ſcribit ejus vitæ ſcriptor. Ex quibus colligunt ſocii Bollandiani, eum morbo correptum fuiſſe undecimo die poſt paſcha, quod anno ejus ſæculi octavo-decimo in quartum-decimum Aprilis incidebat; quod nequaquam diei ejus obitus convenire poteſt, unde Bernardum anno præcedente obiiſſe cenſent. Verum ſcriptor ille ita explicari poteſt, ut undecimo poſt reſurrectionem die *ad inæſtimabilia ſtipendia* pervenerit Bernardus, adeoque XII. kal. Maii, qui hoc anno undecimus dies poſt paſcha erat. Funus ejus poſt triduum magna omnium ordinum populique frequentia coratum, quem omnes, ut patriæ conſolatorem luxere. Quo in loco ſepultus ſit vir Dei, modo ignoratur, tametſi in capitulo humatus creditur.

ANN. CHR. 1118.

ditur. Gaufridus Groſſus ejus diſcipulus æqualis, qui res ab eo geſtas litteris mandavit, & Gaufrido Carnutenſi epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato inſcripſit, varia ejus miracula refert: ſed tamen neque ejus corpus e tumulo levatum eſt, nec ullus ei publicus eccleſiæ cultus hactenus impenſus eſt. Celebre ejus miraculum in ſe patratum refert Ludovicus VI. qui ſe *precibus ſanctiſſimi viri Bernardi Tironenſium monachorum patris* peſtilentia & incurabili infirmitate liberatum fuiſſe teſtatur regio diplomate, quod in Appendice referemus. Aliud de ſe miraculum commemorat Theobaldus comes Bleſenſis & Carnutenſis, cognomento Magnus, ſuo loco referendum. Bernardi obitum quidam ejus diſcipuli, qui apud Jugum-Dei reſidebant, ex inſolito odore, qui ex pyxide ejus pilos apud ſe continente prodiit, intellexerunt.

LIII. Ordo Tironienſis, ejuſque abbatiæ.

Celebre eſt etiam nunc Tirionenſe monaſterium, cui cellæ centum jam tum ſubjectæ (*a*) erant cum Gaufridus Bernardi vitam ſcriberet: ex quibus undecim abbatiæ erant, ſcilicet beatæ Mariæ de Ateiſis * diœceſis Carnutenſis, beatæ Mariæ de Pelicia * Cenomannenſis, S. Laurentii de Vado-Alneti * ejuſdem diœceſis, beatæ Mariæ de Aſnerlis * Andegavenſis, S. Michaelis de Boſco-Alberici * Turonenſis, S. Leonardi de Ferrariis * Pictavienſis, beatæ Mariæ de Jugo-Dei * Lugdunenſis, beatæ Mariæ de Troncheto * Dolenſis. Hæ abbatiæ in Gallia, tres aliæ ſunt beatæ Mariæ de Cameis in Wallia, de Rocaburgo & de Tirono in Scotia: quæ omnes cum principe Monaſterio Tirionenſem Ordinem conſtituebant. Omnes illorum locorum abbates ad capitulum generale conveniebant. Alias cellas prætereo, quarum indicem, earum ſcilicet, quæ vivente Bernardo conditæ erant, Innocentius II. in litteris ſuis exhibet, in Appendice relatis.

(*a*) *V. l. 3. n. 111.*

* *des Arciſſes.*
* *la Pelice.*
* *le Gué d'Auney.*
* *Aſnieres.*
* *Bois-Aubry.*
* *Jeug-Dieu.*
* *Tronchet.*
* *Calco, ſeu Kelchou.*

Inter Scotiæ monaſteria Tironenſis: ut appellabant, ordinis, celebre fuit Kelchovenſe * prope Rocaburgum caſtrum, de cujus origine & incrementis liber nonnulla obſervare. Tironenſes monachos primum anno MCXIII. in Scotiam adveniſſe ſcribunt Simeon Dunelmenſis monachus & auctor chronici Mailroſenſis; quod quidem decennio contigiſſe Simeon monet, antequam Saviniacenſes monachi in ea regione viderentur. Tironenſes a Davide tum duce Lothonienſium, poſtea Scotorum rege ab ipſo Bernardo loci fundatore ac abbate expetitos & impetratos fuiſſe narrat Goffridus ejuſdem Bernardi vitæ auctor; qui poſtea ſubjungit, Davidem poſtmodum Bernardi ſanctitatis fama permotum in Gallias veniſſe ut eum inviſeret. Verum deſiderio ſuo fraudatus eſt pius princeps, jam enim cum venit Tironum vir ſanctus e vivis exceſſerat. Quare ſatis ei fuit diſcipulos loco patris revereri; a quibus etiam duodecim monachos cum abbate, præter eos quos jam antea ſuſceperat, impetravit. Hos itaque ſecum in patriam adductos David prioribus adjunxit, & ne monaſterium, quod in primo eorum advenru condiderat, penuria laboraret, illud amplioribus & ditioribus fundis dotare curavit. Nomen loci indicat Simeon, nempe *Selechirche*, ubi monachi Tironenſes annos XV. eodem teſtante, exegerunt; ſub Radulpho abbate, nempe eo ipſo qui ex Gallia advenerat, & Willelmo ejus ſucceſſore. At *anno* MCXXVIII. ut idem auctor obſervat, *mutata eſt abbatia de Selechirche ad Kelchou juxta Rocheſburg, & fundata eſt eccleſia ſanctæ Mariæ prædictis monachis Tironenſibus* *, *ubi eam pius rex David magnis muneribus ditavit, multis ornamentis ornavit, prædiis & poſſeſſionibus amplis nobiliter dotavit*. Herbertus jam tunc loco præfuiſſe dicitur cum hæc tranſlatio facta eſt; qui poſtea Glaſcuenſis epiſcopus renuntiatus eſt anno MCXLVII. uti legitur in chronico Mailroſenſi, conſecratus Autiſiodori ab ipſo Eugenio papa, die ſancti Bartholomæi. Huic ſucceſſit Ernaldus ſeu Arnaldus, qui & ipſo anno MLX. in epiſcopatu ſancti Andreæ aſſumtus, a Willelmo Moravienſi epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato conſecratus fuit præſente rege Malcolmo IV. cum regni primatibus. Ernaldo ſubſtitutus eſt Johannes, e cantore, qui ab Herberto epiſcopo Glaſcuenſi benedictus poſt aliquot annos Romam petiit, indeque, ut idem chronicon habet, anno MCLXV. *mitratus rediit*: qua, ſi bene judico, occaſione Tironenſis abbatis jugum excutere conatus eſt. Nam in ſæpe laudato chronico Mailroſenſi hæc verba ad annum MCLXXVI. leguntur: *Facta eſt contentio inter Yvalterum abbatem Tironenſem & Johannem Kelchoenſem de ſubjectione, quis eorum videretur eſſe major*. Certe abbatia de *Loudors*, quam ſub ejus ſæculi finem David comes Huntentondiæ in honorem ſanctæ Mariæ & ſancti Andreæ condidit, in charta fundationis (*b*) dicitur *de ordine Kelchoenſi*. Præter hæc alia item Scotiæ monaſteria ordinis Tironenſis fuere. In his recenſetur cœnoblum de *Kylowinning*, ſub titulo ſancti Winnini abbatis, conditum ab Hugone de Morvilla conſtabulario Scotiæ, qui anno MLXII. defunctus eſt; nonnulli adjungunt, quamvis id non habeat charta fundationis (*c*) in Monaſtico Anglicano relata, abbatiam Aberbrothenſem, quam Willelmus Scotiæ rex in honorem ſancti Thomæ Cantuarienſis archiepiſcopi, paullo poſt ejus martyrium

* *Edit. male* Turonenſibus.

(*b*) *Monaſt. Angl. t. 2. p. 1052.*

(*c*) *ibid.*

rium condidit. Ejus loci ſcilicet *ſancti Thomæ abbas*, & quidem primus, *Reinaldus* obiiſſe dicitur anno MCLXXIX. in chronico Mailroſenſi. Sed de his ſatis, quæ viſum eſt ſic ſimul in unum colligere occaſione Bernardi Tironienſis, cujus inſtitutum, ſeu *ordinem* in Scotia celeberrimum fuiſſe auctores domeſtici teſtantur. ANN. CHR. 1118.

Bernardo in abbaria Tironienſi ſucceſſit Hugo, an potius Willelmus, cui Calliſtus II. diploma inſcribit, datum Remis kal. Novembris anno MCXIX. ubi dicitur monaſterium *ſancti Salvatoris de Tironio, in allodio Carnotenſis eccleſiæ conſtitutum*. Eodem anno Gaufridus de Caſtro-duno monachis Tironienſibus decimas de ſale, teloneis & pedagiis donat, idque confirmant ejus uxor Havis & filius Hugo cum filiabus ſuis Aupuzia & Helvita, necnon nepote Gaufrido, filio Goffridi comitis Vindocinenſis. Actum apud Tironum præſentibus Gaufrido, Carnutenſi epiſcopo Guillelmo abbate prædicti monaſterii ſancti Salvatoris (ſic nonnumquam vocabatur, paſſim ſanctæ Trinitatis) & Bernardo capicerio. Idem Willelmus abbas anno ſequenti MCXX. præclarum ſtatutum edidit de abbatia Camenſi, in Appendice referendum, quod quamdam habet convenientiam cum Charta Caritatis, quæ Ciſtercienſis Ordinis fundamentum eſt. In chronico Malliacenſi Bernardus ſucceſſiſſe dicitur Hugo abbas; quod ſi probatur, non uno anno abbatiam tenuit. Huic Adela comitiſſa Bleſenſis, præſente Gaufrido Carnutenſi epiſcopo, apud Pruvinum exiſtens, nonnulla confert apud Silvenonem; quod Theobaldus comes ejus filius confirmat. Nulla his litteris apponitur chronica nota: ſed id factum ſine dubio antequam Adele Marciniacum ſeceſſiſſet, ubi monacha obiit anno MCXXXVII. Bernardi ſucceſſores.

Poſtquam Guillelmus (*a*) S. Florentii apud Salmurum abbas annis octo & quadraginta monaſterium optime rexiſſet, boni paſtoris præmium recepturus hoc anno ex hac vita migravit III. kal. Junii. Humatus eſt pone altare Crucifixi, ubi, aperto ſepulcro venerabilis Sigonis ejus anteceſſoris, invenrum corpus omnino integrum cum veſtibus incorruptis, haud dubium certi alias Sigonis meriti argumentum. Guillelmo abbate floruit in eodem monaſterio Anſgerius (*b*) monachus, qui ad loca ſacra profectus in reditu ad Caranenſem epiſcopatum provectus eſt, idemque jam epiſcopus, priſtini domicilii haud immemor, pretioſa ornamenta non pauca ei dono dedit. Quam ob rem inſtitutum eſt ibidem ejus anniverſarium, notatum in necrologio his verbis: XVII. *kal. Novembris anniverſarium domni Anſgerii Cathanenſis epiſcopi. Iſte multa bona eccleſiæ noſtræ contulit*. LIV. Guillelmo Salmurenſi abbati ſuccedit Stephanus. (*a*) *V. lib. 63. n. 62.* Anſgerius epiſcopus illic monachus. (*b*) *V. l. 68. n. 26.*

Guillelmo piæ recordationis abbati ſuffectus eſt XII. kal. Julii Stephanus, eu nomine primus, haud imparis meriti, domo Burgundio, clarus genere, ſed clarior honeſtate, ut in chronico S. Florentii legitur, & litteris apprime eruditus, qui tam virtutis quam rei domeſticæ curam & ſollicitudinem geſſit. Ejus tempore ſæpius agitata fuit controverſia ſuper eccleſia S. Nicolai de Lauſduno * diœceſis Pictavenſis contra Franconem & monachos Trenorchienſes, primum quidem coram Petro Pictavorum epiſcopo, cujus ſententiam ſecundum Salmurenſes confirmarunt legati apoſtolicæ ſedis Bruno. Sequimus, & Richardus Albanenſis; deinde in concilio Engoliſmenſi, præſidente Girardo epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato, approbantibus Gilleberto Turonum, & Bernardo Auſciorum archiepiſcopis, necnon Guillelmo Pictavenſi, Gregorio Hegorenſi & Guillelmo Petragoricenſi epiſcopis; ac demum juſſu Calliſti II. denuo retractata. Anno ſequenti MCXIX. Guillelmus Pictavorum antiſtes eccleſiam Samarchaliæ * contulit eidem monaſterio, *quod tua*, inquit, *ſanctitas Deo auctore gubernat, Stephane frater cariſſime*. Eo abbate cella S. Petri de Mortone diœceſis Pictavenſis erecta fuit. * *Ladun.* * *Sammarcelle.*

Prædictus Willelmus Pictavorum præſul hoc anno comprobavit concordiam inter Radulfum Nobiliacenſem & Willelmum Talamondenſem abbates factam ſuper eccleſia de Auriliaco, quam Nobiliacenſes Talamondenſibus ſub annuo cenſu ceſſerunt. Radulfus Nubiliaco præeſſe cœperat a biennio, quo Gaufredo ſeu Goffredo abbati ſucceſſerat. Guillelmus ejus ſucceſſor jam locum regebat anno MCXXX. ſuperſtes ſaltem ad annum MCXLVII. Ejus ſucceſſores Rotbertus, Joſcelinus de Mortuomari, & Guillelmus de Molendinis reliquum hujus ſæculi tempus occuparunt, nulla re memorabili inſignes. Alexandro Talamondenſi abbati paullo ante ſucceſſerat prædictus Guillelmus, qui non multo poſt cum Tetbaudo Malliacenſi abbate ſubſcripſit litteris ejuſdem Guillelmi epiſcopi, cognomento Gilleberti, quibus concordiam quamdam, inter abbatem Majoris-monaſterii & Lacionenſem, iniram confirmavit. LV. Nobiliacenſes & Talamondenſes abbates.

Tunc temporis in Caſæ-Dei monaſterio ſub Stephano (*c*) de Mercorio abbate florebat Humbertus monachus, qui illic a puerilibus annis per viginti annos *in religione Domini* (*d*) militaverat. Cum autem fragrantiſſimus naſcentis Ciſtercienſis Ordinis odor ac beati Bernardi fama circumquaque diffundi cœpiſſet; hic perfectioris vitæ ſtudio Claram-vallem ſe recepit *in ipſo fervoris principio domus illius*: ubi LVI. Humbertus e Caſa Dei migrat ad Claram-vallem. (*c*) *V. lib. 72. n. 15.* (*d*) *Exord. mag. Ciſterc.*

ANN. CHR. 1118. ad eum caritatis, manſuetudinis, humilitatis, cæterarumque virtutum gradum pervenit, ut Bernardus ipſe, vir tantus, eum ſibi imitandum propoſuerit. Qualem porro de ejus ſanctimonia opinionem habuerit, luculenter probat ſermo in Humberti obitu ab ipſo Bernardo habitus, in quo ſuos Claræ-vallenſes alloquens: *Nobiſcum*, inquit, *triginta annis ab ipſo pene principio monaſterii converſatus eſt*, nimirum tam apud Clatam vallem, quam apud Igniacum, cujus primus abbas extitit. Cum itaque anno MCXLVIII. mortuus ſit Humbertus, ajus ſecetſus Claramvallem non ante hunc annum ſtatui poteſt.

LVII. Tornodorenſis chartæ notæ chronic. ſingulares.

Mihi ſubinde non levis ſuborta eſt ſuſpicio, num ſedem Lingonenſem duo epiſcopi, Joſceranni nomine, unus poſt alterum tenuerint, quorum prior ſedem illam anno MCXII. inierit, obieritque ante Bernardi Claræ-vallenſis abbatis ordinationem, quæ vacante illa ſede facta dicitur a Willelmo: poſterior poſt illam ordinationem creatus ſit. Verum hanc ſuſpicionem penitus ſuſtulit inſtrumentum commutationis, a Widone S. Michaelis Tornodorenſis monaſterii & quodam milite caſtri Montisregalis, Hugone nomine, factæ: quorum ille quoddam prædium ad S. Columbam, in Avalenſi territorio ſitum, utpote a monaſterio nimis remotum, commutavit pro quadam terra, quam prædictus Hugo in ſuburbio Tornodorenſis caſtri poſſidebat. *Acta ſunt hæc in eadem eccleſia ſanctæ Michaelis in monte Volute, & in capitulo confirmata anno ab incarnatione Domini* MCXVIII. *menſe Septembri, die ejuſdem menſis* XXVIII. *quod eſt* III. *kal. Octobris, in quo die per univerſum orbem ejuſdem beati archangeli Michaelis celebratur memoria, indictione* XI. *in cathedra Romanæ ſedis apoſtolicæ reſidente papa Gelaſio, Johanne ſcilicet Gaitano, anno ordinationis ſuæ* I. *monarchiam regni Francorum gubernante potentiſſimo rege Ludovico cum Adalaide uxore ſua anno regni ſui* XI. *regina vero* IV. LINGONICÆ SEDIS APISCOPO GOSCERANNO ANNO ORDINATIONIS SUÆ VI. *duce Burgundiæ Hugone, Nivernenſium comite Willelmo, ejuſdem monaſterii exiſtente abbate præfata Widone, & anno ordinationis ſuæ* XIII. *Compoſita a Willelmo Pontiſarenſi ejuſdem monaſterii monacho, ſcripta vero per manum pueri Jong.* Ea quo manifeſtum ait, Joſcerannum ſeu Goſcerannum, qui anno MCXII. ad Lingonenſem epiſcopatum promotus eſt, eumdem eſſe, qui poſt Bernaldi ordinationem eccleſiam illam rexit ad annum MCXVII. qui & ad annum MCXIV. ſedem illam tenuit; ac proinde Lingonenſem non vacaſſe, cum Bernardus anno MCXV. ordinatus eſt abbas. His litteris appoſita ſunt ſigna *Widonis abbatis* Tornodorenſis, *Bernardi S. Johannis Reomenſis cœnobii*, Warnerii prioris, & aliorum. Idem Wido Tornodorenſis abbas ſuperſtes fuit ſaltem uſque ad annum MCXXXIV. quo Guillelmus comes Nivernenſis, *qui fuit natus de filia Lancelini de Baugenciaco*, quaſdam conſuetudines monaſterio S. Michaelis remittit, laudante Adalaide comitiſſa ejus uxore, cum filiis ſuis Rainaldo & Roberto.

LVIII. Bernardus abbas Reomaenſis.

Ad Bernardum Reomaenſem abbatem quod attinet, is ſui monaſterii eccleſiam a fundamentis renovavit, eidemque loco præfuit ab anno MCIX. uſque ad annum MCXXXIX. Hic multam habuit litem, cum Arnaudo abbate S. Petri-Vivi. Guilencus ſeu Wilencus Lingonum præſul omnes anteceſſorum donationes (*a*) Reomaenſibus factas, poſtulante Bernardo abbate, confirmavit, duaſque ſanctimonialium abbatias, Orbiaci * videlicet ac Rubei-montis *, in fundo monaſterii conſtructas, quæ ſe ab ejus ditione ſubtrahere volebant, eidem ſubditas permanere voluit.

(*a*) *Hiſt. Reom. p.* 187.
* *le Puit d' Orbe*
* *Rougemont.*

LIX. Ciſtercienſium incrementa hujus anni.

Interim nova in dies incrementa proferebat novella Ciſtercienſis propago, maxime linea Claræ-vallenſis. Quinque a Matrico memorantur ad hunc annum monaſteria, Pruliacum ſcilicet, Curia-Dei, Bona-vallis, Tres-fontes & Fontanetum. Pruliacum in diœceſi Senonenſi conditum a Theobaldo Campaniæ comite & Adela ejus matre, qui fundum ab Holdewino de Gligniaco (*b*) & Richelde ejus uxore pretio compararunt. Primus illius monaſterii abbas Artaldus, Bernardi ſocius apud Ciſtercium & amicus præcipuus, ut ipſius ad eum epiſtola LXXV. fidem facit. Alia eſt ejuſdem nominis abbatia nigrorum monachorum in diœceſi Turonenſi.

(*b*) *V. Append.*

De Curiæ-Dei conſtructione hæc leguntur in domeſticis inſtrumentis: *Anno ab incarnatione Domini* MCXVIII. II. * *kal. Maii, indictione* XI. *facta eſt abbatia Curiæ-Dei*, videlicet in diœceſi Aurelianenſi. Quinam fuerint ejus fundatores, nobis incompertum. Primus loco præfuit Almalricus abbas, cujus obitus notatur kalendis Maii: ſecundus abbas Roberrus kalendis Februarii memoratur. Cæteros abbates omitto, qui ex necrologio repeti poſſunt. Anno MCLXIX. nova baſilica inchoata fuiſſe dicitur, & anno MCCXVI. abſoluta & conſecrata.

* i. *pridie*.

* *Buonevaux*

Bona-vallis * Viennenſis, alia a Carnutenſi nigrorum, hoc quoque anno condita dicitur, ejuſque origo Guidoni Viennenſi archiepiſcopo, qui poſtmodum Calliſtus II. dictus eſt, a Ciſtercienſibus tribuitur. Tradunt ſiquidem Guidonem Viennenſem archiepiſcopum & apoſtolicæ ſedis legatum, in reditu e Divionenſis concilio Ciſtercium divertiſſe, & a Stephano abbate obtinuiſſe, ut inſtituti ſui monaſterium

rium in Viennenſi diœceſi conſtrueret, ejuſque rei cauſa Stephanum cum eo Viennam adiiſſe, & in proxima valle Bonæ-vallis monaſterium, archiepiſcopo adjuvante conſtruxiſſe. Verum quid ad ejus conſtructionem contulerint S. Petri extra portam Viennenſem monachi, non dicunt; quod tamen diſcimus ex quodam inſtrumento in Appendice relato, in quo ſic factum narratur. Egreſſi e Ciſtericio quidam eremitæ, Johannes, Gervaſius, & alii, in parochia S. Symphoriani in Maleo, quæ erat juris S. Petri, habitare voluerunt; quo audito, Deſiderius abbas & monachi S. Petri Guidonem archiepiſcopum & S. Mauricii canonicos, quorum anteceſſores pro fundatoribus habebant, interpellarunt, ut ne id fieri ſinerent in ſui detrimentum. Sed a Sichodo de Bello-vedere, qui hos eremitas ad abbatem & monachos adduxerat, multis precibus flexi tandem ad illum locum venerunt, &, fixis præſente archiepiſcopo terminis, eum conceſſerunt, ut, *ſicut amici, ſalvo Ciſtercienſi inſtituto, juxta eos habitarent*, &, ſi aliquando prædictus locus ab eis deſereretur, ad monaſterium S. Petri reverteretur. Huic conceſſioni ſubſcripſere Guido archiepiſcopus, Deſiderius abbas, multique alii: qua de re notitia poſt biennium facta eſt, cum Guido archiepiſcopus jam ad ſummum pontificatum provectus eſſet. Sane Calliſtus ipſe in bulla pro Viennenſi eccleſia a Baronio (*a*) relata teſtatur, abbatiam S. Mariæ de Bona-valle ſuis ipſius ſumtibus & laboribus fundatam fuiſſe. Hanc autem abbatiam illuſtravit in primis Johannes primus ejus abbas, dein Valentinus epiſcopus; tum beatus Petrus, poſtmodum Tarentaſienſis archiepiſcopus; atque Amedeus, Altæ-cumbæ olim dominus: in cujus actis Bonæ-vallenſium converſatio deſcribitur. Hi poſt diuturnum laborem in ſilvis & agris, circiter horam nonam prandendi cauſa domum tepedabant, ubi quidquid eis apponebatur, pro magnis delicïis habebant, fame condimentum præbente. Panis lolio & vicia miſtus: potus plus aquæ habens quam meri: ſcutellæ plenæ rapis & oleribus offerebantur pro piſcibus. Hæ Bonæ-vallenſium deliciæ erant. Tria hæc monaſteria protulit hoc anno familia Ciſtercienſis: duo alia Claræ-vallenſis. ANN. CHR. 1118.

(*a*) *Baron. ad an.* 1120.

Abbatiam Trium-fontium in diœceſi Caralaunenſi, petente & agente Willelmo de Campellis epiſcopo, Bernardus conſtruendam curavit, eique Rogerium, genere nobilem, ſed nobiliorem ſanctitate, abbatem præfecit. Fundum conſtruendo cœnobio contulere Compendienſes canonici ad petitionem regis Ludovici & Adelaïdis reginæ, atque comitis Theobaldi, necnon Golleni Sueſſionenſis, Gaufridi Carnutenſis & Guarini Ambianenſis epiſcoporum, ipſiuſque Bernardi abbatis, ut patet ex Compendienſium litteris, a me relatis in notis ad Bernardi epiſtolam ad Guidonem Trium-fontium abbatem, qui Rogerio ſucceſſerat, cum hæ litteræ datæ ſunt, anno ſcilicet duodecimo a monaſterii primordiis, quæ prima Claræ-vallis filia eſt.

LX. Mathildis regina obit.

Fontanetum, ſecunda ejus proles, ſita in diœceſi Æduenſi una leuca a caſtro Montis-Barri, incertos habet auctores. Primus ejus abbas Godefridus, Bernardi ſecundum carnem propinquus, & ſocius in converſione, provectus demum ad epiſcopatum Lingonenſem. Illius loci eccleſiam Eugenius III. conſecraſſe dicitur. Hi fructus hujus anni Ciſtercienſium, qui plurimos alios deinceps protulere.

In Anglia obiit hoc anno kalendis Maii Mathildis regina, Heinrici Anglorum regis conjux, a teneris in Wiltonienſi educata monaſterio, & tantum non monacha, quæ cum duos partus edidiſſet, Heinricum, ac filiam cognominem, rege alias intento, ad Weſtmonaſterium ſeceſſit: ubi multis annis morata eſt, teſte Willelmo Malmesburienſi; nec tamen ei quidquam regiæ magnificentiæ defuit. Illic cilicio ſub regio cultu induta, nudipes diebus quadrageſimæ eccleſiarum limina terere conſueverat. Nec horrebat lavare pedes morbidorum, quantumvis ulcere & ſanie hortidorum, quibus etiam menſam inſtruebat. Id vitio ei datum, quod in exteros profuſior, in populares parcior eſſe videretur. Funus ejus magnifice curatum apud Weſtmonaſterium, eamque cœlum incolere non frivolis ſignis oſtenſum tradit Willelmus. Succeſſit poſt tres annos in regium thalamum Adela, filia Godefridi ducis Lovanienſis.

Florentius Wigornienſis monachus.

Hoc item anno deceſſiſſe creditur Florentius Wigornienſis monachus, cujus chronicon in anno præcedente definit; quod alii Wigornienſes monachi proſecuti ſunt. Hujus hiſtoriæ Wigornienſis exemplar nactus monachus quidam Abendonienſis anno MCXXXI. eam in cœnobii ſui uſum elegantet deſcripſit, additis quibuſdam lacinils, quæ vulgatæ ſunt in tomo I. Angliæ ſacræ: quo nullum meliorem illius hiſtoriæ codicem extare Angliæ ſacræ editor arbitratur, cenſetque manco ac vitioſo codice uſum fuiſſe Guillelmum Howardum, qui Florentii chronicon primus vulgavit. Ibidem editor ille non diſſimulat, hiſtoriam eccleſiaſticam Anglicanam, præſertim antiquiorem, monachorum Abendonienſium diligentiæ plurimum debere.

ANN. CHR. 1118.

Obiit eriam Petrus abbas Cavenſis & primus Policaſtrenſis epiſcopus, de quo in ſuperioribus (*a*) actum eſt. Paullo ante ejus obitum Johanni de Diano, ejus capellano, tres ſancti Cluniacenſes abbates, Odo, Mayolus & Odilo, apparuiſſe dicuntur, & inſtantem Petri obitum prænuntiaſſe. Vitam ſanctiſſime claudit vir ſanctus, maturus annis, ſed probitate maturior, IV. nonas Martias hujus anni; ſepultuſque eſt in ſpelunca, ubi beati Alferii cella fuerat, quæ in oratorium beati Michaëlis archangeli mutata eſt. Sergius monachus & monaſterii armarius, qui in viri ſancti ſepulcrum ſpuere auſus fuerat, mortui ſanctitatem revereri demum coactus eſt, cum ob illud facinus faciei tumore & oris tortitudine percuſſus non alio remedio, quam beati Petri invocatione ſanari potuit. Simile quiddam Urſino monacho accidit, qui Petri ſanctitati detraxerat. Hæc idoneis teſtibus probat Anonymus abbas Venuſinus, qui quatuor primorum Cavenſium abbatum geſta in litteras rerulit. Exſtat apud Ughelium (*b*) prolixum carmen de S. Petro abbate & Policaſtrenſi epiſcopo. Cum ſenio jam defectus eſſet, monaſterii curam, probantibus fratribus, Conſtabili monacho commiſit, qui Cavæ quartus abbas fuit. Hic ex Lucania provincia ortus, ab ipſa pueritia beato Leoni ſecundo abbati Cavenſi in divino cultu erudiendus a parentibus traditus fuit, a Petro abbate deinde in monaſtica diſciplina plenius inſtructus. Tum factus abbas tanta in fratres benignitate præditus erat, ut fere nullus eſſet, qui conſcientiæ ſuæ vel minima errata ei non aperiret. Ille vero delinquentes ſic tegere ſolebat, ut *Operimentum fratrum* appellaretur; ut ſcilicet quos pœnitentiæ remedio purgaverat, ſine alicujus infamiæ nota ſemper venerabiles aliis demonſtrare poſſet.

LXI. Petro abbati Cavenſi ſuccedit Conſtabilis.

(*a*) *lib. 65. n. 77. & 78.*

(*b*) *Ital. ſac. t. 7. p. 775. & ſeqq.*

LXII. Lidanus abbas obit.

Eodem etiam anno deceſſiſſe dicitur Lidanus ſeu Ligdanus abbas die ſecunda Julii, poſtquam annos LXXII. in ſuo monaſterio expleviſſet. Natus eſt in opido Antenæ in Sicilia, patre nomine Gentili matre Cæcilia familia perilluſtri. Adhuc puer in Cœtum Caſinarium adſcriptus, mortuis parentibus in patriam regreditur; indeque in Campaniam Romanam regreſſus, ex bonis paternis locum ſolitarium, cui nomen Ad-tres-Arcus, ſtadiis ferme XXXII. ad Antoniani montem ab urbe Setiæ ſeu Setino * diſſitum, comparavit, ibique cum facultate Palladii Setini epiſcopi (nam hæc urbs olim proprios habuit epiſcopos) monaſterium in honorem beatæ Cæciliæ ædificavit. Illic factus abbas magnum brevi diſcipulorum numerum congregavit, qui ad panem & aquam, numquam carnes, vix umquam aliquid obſonii apponebant. Vitam produxit uſque ad Gelaſi pontificatum, quo tempore inter mortales vivere deſiit. Ejus corpus juſſu Druſini epiſcopi Setinum delatum, in æde ſacra S. Mariæ ſub ara principe reconditum eſt, caput peculiari argentea theca incluſum, ad Setinorum oppidanorum ſolacium, qui S. Lidanum ut præcipuum patronum colunt. Vita ejus a Dionyſio monacho Caſinate ſcripta fuiſſe dicitur, ejuſdemque miracula non pauca referuntur. Eruditum Commentarium de civitate & Eccleſia nuperrime ſcripſit illuſtriſſimus Petrus-Marcellinus Corradinus Setinus, recens factus audigor ſanctiſſimi pontificis Clementis XI. atque ſedem illam Tarracinenſi unitam fuiſſe.

* *Sezze.*

LXIII. Inſula Triſtandi data Majori monaſterio.

(In minori Britannia florebat tunc Rubertus epiſcopus Coriſopitenſis, vir præclaris facinoribus in primis commendandus, qui peccata ſua eleemoſynis redimere & Deum de ſua ſubſtantia honorare cupiens, aſſenſu & conſilio totius capituli ſui quamdam curtem ſuam, inſulam ſcilicet S. Tutuarni Epiſcopi, vulgo inſulam Triſtandi dictam, necnon & propriam domum ſuam *quæ Britannica lingua Hamoth vocatur* cum omnibus redditibus & appendiciis ſuis, monachis Majoris-monaſterii in perpetuum *libere & quiete poſſidendam* dare decrevit. Anno igitur ab incarnatione Domini MCXVIII. indictione XI. ut quod mente conceperat opere compleret, Majus expetit monaſterium, & donum de his omnibus in manu domni Willelmi abbatis, omni videnre ejus capitulo, poſuit. *Hæc ſunt autem*, inquit, *quæ ipſi monachis, concedente noſtro unanimiter clero, necnon Conano Britannorum duce, cunctiſque baronibus Cornu-alliæ ob animæ, anteceſſorum ſive ſucceſſorum meorum ſalutem dedi & in perpetuum habere conceſſi, eccleſiam videlicet S. Tutuarni cum omnibus redditibus & appenditiis*, &c. quæ ſuſius enumerat. His poſt tres annos & alia ſuperaddidit, concedentibus & ſubſcribentibus ſuis canonicis.)

LXIV. Philippi epiſcopi Trecenſis & Hugonis comitis privilegium pro Majori monaſterio.

Eodem tempore Philippus Trecorum epiſcopus inſigne Majoris monaſterii monachis privilegium conceſſit, quo ea omnia quæ in ſua diœceſi poſſidebant confirmat. *Hoc autem privilegium firmatum eſt anno* MCXVIII. *ab incarnatione, Ludovico rege regnante & Hugone comite Campaniæ dominante.* Idem Hugo de mammona iniquitatis amicos ſibi facere deſiderans, ad imitationem prædeceſſorum ſuorum comitum, Majoris-monaſterii monachos, quos *religioſiores & affimores*, immo ab anteceſſoribus ſuis *plus aliis honoratos eſſe* cognoverat, ab omni infeſtatione & inquietudine defendere ſtatuit, eaque omnia quæ cum a ſe cum ab hominibus ſuis eis data

ta fuerant vel donanda, *pro mea*, inquit, *meorumque ſalute, tum pro reverentia B. Confeſſoris Chriſti Martini, tum pro amicitia & familiaritate quam in me habent, ego in eis cartulæ hujus notulis confirmo & figilli mei impreſſione conſigno. Actum anno ab incarnatione* MCXVIII. *Ludovico ſceptrum tenente Francorum, Philippo autem Trecenſium epiſcopo.* Subſcribunt Andreas comes, Gosbertus dapifer, Guido de Domno-Petro, Arnoldus de Domno-Petro, Theobaldus præpoſitus. Sub ejus principatu fundata eſt a Theobaldo de Domno-Petro cella S. Petri de Domno-Petro, laudante & approbante *venerando epiſcopo Philippo in concilio*, aſtante *venerando collegio abbatum & monachorum clericorum ſicut in plenaria ſynodo*: teſtes fuerunt Joſmerus ſeu Goſmarus Cellæ S. Petri, Lambertus Pultarienſis, Otho Arremarenſis, Aimericus Oienſis, Hugo S. Sepulcri abbates. Hanc poſtea fundationem confirmavere Elizabeth uxor Theobaldi & Wido filius ejus, ac primæ donationi addiderunt furnum unum, unde factum eſt ut monachi *ſex fortiſſimos boves, quos dominus Theobaldus moriens eis tradiderat, dominæ Elizabeth reddiderunt.* ANN. CHR. 1118.

[Circa hoc tempus Hildebertus Cenomanorum epiſcopus videns *quorumdam clericorum ſtudio ſingularem vitam profeſſorum eccleſiam S. Georgii in Silva quæ a Monte-aureo duobus diſtat millibus*, a primo decidiſſe inſtituto, & in priſtinam eam ſperans reformare dignitatem; cum eo in opere oleum & operam perdidiſſet, & rigor propoſiti eo uſque defeciſſet, *ut eorum prælatus Matthæus nomine, nomen abbatis gerens, ſacram contereret profeſſionem, & egreſſus in regionem diſſimilitudinis & locum relinqueret & votum*, de reſtauratione ejuſdem loci ſub ordine regulari deſperans, prædictam eccleſiam Willelmo Majoris-monaſterii abbati tradidit, *ut monaſticum ordinem qui in ea dudum celebris fuerat, reformare ſatageret.* Verum hæc donatio locum non habuit, nam eccleſiam S. Georgi de Nemore hactenus poſſident canonici regulares.] LXV. Abbatia canonicor. regularium S. Georgi de Nemore data Willelmo abbati reformanda.

NOvo incunte anno, ejus ſæculi decimo-nono, Gelaſius papa Viennæ in Gallia concilium habuit, ad ordinandum eccleſiæ ſtatum, ſed nulla ejus acta habentur. Inde ad Cluniacenſe profectus monaſterium, illic eo quo decuit honore exceptus, ac magnifice tractatus eſt ſimul cum epiſcopis & cardinalibus, qui in ejus comitatu erant. Verum poſt non multos dies tam ævo lateris dolore correptus eſt, ut mortem ſibi imminere non dubitaverit. Quare de ſucceſſore qui in tanto rerum turbine fluctuantem eccleſiam poſſet regere ſollicitus, Cunonem Prænestinum epiſcopum, qui præſens aderat, cardinalibus ſuggeſſit: at ille ſe tanto imparem oneri agnoſcens, auctor fuit, ut Widonem Viennenſem archiepiſcopum præferrent, qui & rerum gerendarum experientia, & generis nobilitate atque auctoritate afflictæ reipublicæ ſuccurrere valeret. Huic Gelaſius Vienna diſceſſurus præceperat, ut ſe Cluniacum ſubſequeretur; at ille in ipſo itinere eum morte ſublatum accepit. Morti proximus pontifex, facta confeſſione, corpus & ſanguinem Domini percepit, & *juxta normam monaſticam ſtrato terræ corpuſculo, ſancta illa anima carne ſoluta eſt*, & quidem IV. kal. Februarii, cum annum unum & quatuor dies ſedi ſſet; quo quidem pontifice poſt martyres vix ullum inveni as, Baronii judicio, qui breviori tempore majora ſit paſſus, ob idque præclariori corona donandus, atque majoribus præconiis celebrandus. Ejus corpus in Cludiacum baſilica honorifice, ut par erat, humatum eſt ad auſtralem chori parietem, ea tranverſa parte, qua monachi in chorum conveniunt. Huic convenienter aptatur quod ipſe pro pontificio dicto literis ſuis propria manu adſcribere ſolebat, *Dominus in loco ſancto ſuo.* ANN. CHR. 1119. LXVI. Gelaſio papæ ſuffectus Calixtus II.

[Triduo poſt Gelaſii mortem, convenientes, qui cum eo erant, cardinales, in ipſo Cluniacenſi monaſterio Guidonem Viennenſem archiepiſcopum, imperatoris conſanguineum in ſummum pontificem elegerunt, ſperantes afflictæ tandem eccleſiæ pacem per eum reddendam. Hi factam a ſe electionem fratribus ſuis cardinalibus qui Romæ exiſtebant ſtatim per litteras & nuntios ſignificarunt, qui ratam eam habuerunt, ut patet ex litteris quas epiſcopi, presbyteri & diaconi cardinales ſecundum ordinem ſuum ſeparatim dederunt. Verum non ſolum cardinales, clerus, populuſque Romanus Guidonis electionem approbarunt, ſed ipſi etiam hæretici ſeu ſchiſmatici, ſcilicet R. S. Euſebii Cardinalis, G. SS. Apoſtolorum, & M. S. Pancratii abbas, quorum in ampliſſima Collectione (*a*) retulimus litteras ad Calliſtum papam, quæ ſic incipiunt: *Etſi litteræ electionis veſtræ ad nos non venerint, ea tamen nobis manifeſtata, gavi ſi ſumus, orantes Deum, ut ſi quid in ea minus eſt, gratia ipſius benigna vobis & nobis impleat. Nos quod jam per ſeptennium plurimum fatigati, pro catholicæ veritatis confeſſione vix jam valenter ſufficere, poſtulamus per Dei miſericordiam reſpirare. Verum quia id in vobis obtinere poſſe Deum credimus electionem veſtram, quam neque lepra Simonis, neque tumor ambitionis infecit, tamquam a Deo datam amplexi ſumus*, &c. Subſcribunt ſimiliter presbyter Bonus-homo, pre-

(*a*) *Ampl. collect. t. 2. p. 649.*

ANN. CHR. 1119.

presbyter Beratdus, presbyter Angelus S. Andreæ, presbyter Angelus Johannes archipresbyter S. Mariæ Rotundæ, Dodo presbyter S. Mariæ in Aquiro, Deſiderius archipresbyter SS. apoſtolorum cum omnibus clericis ejuſdem eccleſiæ, presbyter Stephanus, presbyter Johannes S. Nicolai, Angelus S. Mariæ in Via, Berardus S. Baſilii, Aſtaldus & Johannes S. Apollinaris, presbyter, Marinus S. Petri ad Vincula, presbyter. Leo, Nicolaus ſancti Laurentii in Lucina, cum pluribus aliis.)

Calliſti II. nomine donatus, Cunonis cardinalis judicio & omnium exſpectationi oprime reſpondit, finemque optatum diutinæ illi & turbulentæ de inveſtituris controverſiæ ante obitum tandem feliciter impoſuit. Interim ejus legati apud Triburias conveniunt imperatorem, qui indictæ Remos ſynodo, ut eccleſiæ reconciliaretur, ſe ſiſteret, interpellarunt.

LXVII. Pontius abbas ad imperatorem miſſus.

Id ipſum ab eo flagitarunt Willelmus Catalaunenſis præſul & Pontius abbas Cluniacenſis, qui eum apud Argentinam convenerunt. Poſtulatis annuere viſus eſt imperator, ſed promiſſis non ſtetit. Cum ad eum pergeret una cum Willelmo Pontius, contigit eum Gevennam divertere: cujus urbis epiſcopus Guido eidem Pontio, quem amicum ſuum vocat, Condominii eccleſiam ſive cellam confirmat. Inſignis eſt ejus rei charta in Appendice relata, in qua Guido progenitores & propinquos ſuos nominat, data *in civitate Gebenna in claustro beati Petri, præſente* inter alios *domino Catalaunenſi epiſcopo, qui cum prædicto abbate pro pace regni & ſacerdotii ad dominum imperatorem Henricum proficiſcebatur. Actum anno Dominicæ incarnationis* MCXIX. *ſecundo nonas Septembris*. Hic prioratus de Contamina vocatur, in bibliotheca (*a*) Cluniacenſi, ubi debebant eſſe duodecim monachi priore computato, & celebrari duæ miſſæ alta voce, & una ſubmiſſa. Eidem cellæ ſuberant tres alii prioratus, nimirum prioratus de Silingiaco, de Tiés, & de Roſaco.

Condominii cella.

(*a*) *Bibl. Clun. pag.* 1708.

LXVIII. Concilii Remenſis acta.

Res in concilio Remenſi geſtas accurate ſcripſit e Germanis Heſſo ſcholaſticus a Tegnagello editus, qui negotii pontificis & imperatoris geſtionem, a Willelmo Catalaunenſi epiſcopo & Pontio abbate Cluniacenſi factam, fuſe explicavit. E noſtris autem Ordericus Vitalis unus omnium accuratiſſime illius ſynodi acta litteris mandavit. Calliſtus itaque medio menſe Octobri cum Romano ſenatu ad urbem Remorum accceſſit, ibique quindecim demoratus diebus, de rebus eccleſiæ tractavit. Illic convenere quindecim archiepiſcopi, & epiſcopi amplius ducenti cum multis abbatibus, aliiſque dignitatibus eccleſiaſticis, ex omnibus regionibus a papa evocati. In his Moguntinus archiepiſcopus (is Adelbertus erat) cum ſeptem præſulibus, quingentorum hominum cohorte vallatis, adfuit. Convenere omnes xv. kal. Novembris ad metropolitanam eccleſiam, ipſoque die pontifex miſſam celebravit, & Turſtinum ſeu Turſtanum Eboracenſem electum conſecravit; ſequenti dominico Fridericum, qui Olberto Leodicenſi epiſcopo mortuo ſubrogatus erat. Biduo poſt, ſcilicet xn. kal. Novembris ante crucifixum ordine diſpoſitæ patrum ſedes. In ſublimi conſiſtorio, ante januas eccleſiæ, pontificis ſedes poſita erat: cui primo ordine aſſidebant Cuno Prænestinus præſul, Boſo Portuenſis, Lambertus Oſtienſis, Johannes Cremenſis, & Hatto Vivarienſis, qui præ omnibus propoſitas quæſtiones diſcutiebant: Chryſogonus vero diaconus, dalmatica indutus, papæ aſtabat, canonum volumen manu geſtans. Poſt litanias pontifex evangelium Matthæi de diſcipulis a Domino juſſis præcedere trans freturn, & tempeſtate jactatis, ſed a Chriſto ſedata, latine expoſuit, & tempori aptavit. Tum Cuno, aſſumto ex libro Geneſeos Jacobi exemplo, paſtores ad curam gregis adhortatus eſt. Dein rex Ludovicus cum principibus Francorum ingreſſus, querelas in Heinricum regem Anglorum protulit, qui Nortmanniam Rotberto fratri, homini ſuo, quem in vinculis detinebat, vi eripuiſſet, & Tetbaldum Campaniæ comitem in ſe rebellare feciſſet. Rege audito, multiſque aliorum querelis, omnes pontifex ad pacem hortatus eſt, petitiſque induciis, Moſomum ad imperatoris colloquium adiit, dato mandato, ne quis ex urbe recederet, ne quidem Gaufridus S. Theodorici abbas, cujus monaſterium urbi proximum erat. Itaque feria quinta Moſomum profectus, Remos ſequenti dominico die regreſſus eſt, ne quidem viſo imperatore, qui non ſine maligno conſilio cum triginta millibus armatorum illuc venerat. Tanta vero feſtinatione reverſus eſt, teſte Heſſone, pontifex, ut Moſomo die dominico egreſſus ante lucem, eadem die Remis, viginti leucarum facto itinere, miſſam ipſo die celebraverit. Feria ſecunda Hucbaldus Lugdunenſis archiepiſcopus, qui Joſceranno e noſtris recens ſucceſſerat, conqueſtus eſt, quod Pontius Cluniacenſis abbas eccleſiæ ſuæ debitam ſubjectionem, ſuorumque ordinationes clericorum ac decimas denegaret. Ad quæ Pontius *modeſta voce* reſpondiſſe dicitur, Cluniacenſem eccleſiam, nulli præterquam Romanæ, obnoxiam eſſe; ſe ejus privilegia & jura ſicut venerabilis Hugo, aliique ejus anteceſſores habuerant, conſtanter ſervaturum. Cæterum

ponti-

pontificis esse, ut ecclesiam ipsi peculiari titulo commissam defendat. Re in crastinum dilata, Johannes Cremensis prolixa oratione Cluniacensium jura asseruit: de quibus nonnulli altercati sunt. In hoc conventu Gerardus Engolismensis, Hatto Vivariensis, Gaufridus Carnutensis, & Guillelmus Catalaunensis, *duces verbi præ cæteris* fuisse perhibentur. Eodem die nuncius de morte Tusculani cardinalis-episcopi, quem Divitium vocabant, nuper in itinere defuncti, & epistola Clementiæ papæ sororis de obitu Balduini Flandrensium comitis filii sul allata est, pro quibus a pontifice & ab universo cœtu fusæ ad Deum preces. Extremo concilii die papa Karolum-Heinricum imperatorem, & Burdinum pseudopontificem, eorumque fautores excommunicavit. Denique concilii decreta, quæ contra simoniacos, investituras, & ecclesiarum prædones edita sunt, Johannes Cremensis *ex consultu Romani* senatus dictavit, Johannes Rotomagensis S. Audoeni *monachus in charta notavit*, *Chrysogonus S. R. E. diaconus distincte & aperte recitavit*. Hæc strictim ex Orderico. ANN. CHR. 1119.

LXIX. Turstani Eboracensis consecratio improbata. (a) Eadm. lib. 3. hist. nov.

In eodem concilio ventilata est quæstio de consecratione Turstani electi Eboracensis, qui hactenus a Radulfo Cantuariensi primate, ne subiectionem ei profiteretur, ordinari detrectaverat. Hic ab Heinrico rege facultate veniendi ad concilium eo tantum pacto obtinuerat, teste Eadmero (*a*), ut episcopalem benedictionem a Callisto non susciperet. Remos itaque, subsequentibus aliis Angliæ episcopis & abbatibus, accessit: sed, posthabita fidei sponsione, Romanis *largitatis officio* sibi divinctis, per eos ut a papa consecraretur, impetravit, non obstante regis nuntio, qui ut ne id fieret, intercesserat. Erat is Siefridus monachus, Pelochinus nomine primatis frater, regi ac papæ familiaris, qui Callisto regis nomine, denuntiavit, se Turstanum, si a quovis alio quam e Cantuarienti pontifice consecrationem susciperet, in nullo dominationis suæ loco recepturum; &, si papa ipse, quasi pro sul apostolatus auctoritate, id attentaret, se nec pro amissione sue coronæ a proposito recessurum. Ad hæc Papa nuntio subdole respondit, se nulla omnino ratione secus acturum, quam rex ipse vellet; nec consilii sui esse, ut Cantuariensis ecclesiæ dignitati, cui tot præclari patres præsederant, in quoquam derogaretur. Hic male credulus nuntius, de suæ legationis successu securus, ad S. Remigii monasterium dominico concilium præcedente se recepit. Verum postera die papam de consecrando Turstano agere intellexit; quo audito, Johannes Cantuariensis ecclesiæ archidiaconus, qui ejusdem negotii causa istuc venerat, papæ restitit, ecclesiæ sue privilegia obtendit; at pontifex, se salva ejus dignitate & justitia id facturum dixit. Turstanus itaque a pontifice consecratus est contra fidem regi datam, cum episcopi ex Anglia missi a rege necdum advenissent: cui consecrationi cum papæ mandato alii episcopi interfuissent, solus Hucbaldus archiepiscopus Lugdunensis interesse noluit. Id ubi rescivit rex Heinricus vetuit ne Turstanus in Angliam rediret, neu in ullum dominationis suæ locum admitteretur. Tum Callistus, ut regem placaret, Gisorti iptum convenit mense Novembri Orderico (*b*) te lante eoque petente, consuetudines a tempore patris ejus in Anglia receptas confirmavit, annuitque ot ne quis legatum, pr eter Cantuariensem primatem, nisi ad regis nutum, reciperetur: sed vicissim postulavit, ut rex Turstanum in suam gratiam redintegraret. At ille se hoc, dum viveret, non facturum sua fide affirmasse respondit. Verum, cum pontifex ab hac fidei sponsione se eum absolvere dixisset, rex per internuntios reposuit, id regiæ honestati non convenire. Ecquis enim fidem suam cuivis pollicenti crederet? si eam suo exemplo absolutione tam facile irritam fieri videret? Veruntamen ut papæ gratificaretur, ea conditione se recepturum ait Turstanum, si debitam Cantuarieni primati obedientiam & subiectionem antecessorum suorum more promitteret. At cum Turstanus in contumacia perstitisset, rex quoque sententiam non mutavit. Anselmus porro abbas, cui legationem in Anglia commissam fuisse alias diximus, hactenus in Normannia detentus a rege, Angliam adire permissus non est secundum indultam regi a Callisto facultatem. Hæc omnia susius apud Eadmerum in libro v. historiæ Novorum. (*b*) *Orderic. l.* 12. *p.* 846.

LXX. S. Remigii bona a Callisto confirmata. (*c*) *Marlot. t.* 2. *p.* 271.

Remis adhuc morabatur pontifex IV. idus Novembris, utl nos docent ejus litteræ, *Odoni venerabilis monasterii S. Remigii* inscriptæ, quibus omnes sacri istius „ loci possessiones (*c*) confirmat, in primis ecclesiam beatæ Mariæ, quæ sita est „ extra muros castelli, cui Regi-testis vocabulum est, cum omnibus ad eam pertinentibus, sicut eam Rodulfus archiepiscopus, a comite Hugone dimissam, eidem „ monasterio recens contulerat; ecclesiam S. Timothei, Mansiones Ponti-Vidulari „ in alodio S. Remigii sitas, quas Fridericus ejus loci institutor prædicto monasterio contulerat. Cætera prætereo. Datum Remis per manum Chrysogoni S. R. E. „ diaconi cardinalis ac bibliothecarii IV. idus Novembris, indictione XIII. anno ab „ Incarnatione Domini MCXIX. pontificatus domni Callisti papæ secundi anno primo. *

* *in ed. male* 2.

Ad

ANN. CHR. 1119.

Ad hunc annum perveniſſe creditur Fredeſindis abbatiſſa S. Petri apud Remos, cujus epitaphium ſupra (*a*) retulimus. Ei ſucceſſit Eliſabeth ejus nominis ſecunda quæ regularis diſciplinæ ſtudioſiſſima fuiſſe dicitur. Tunc temporis lis vertebatur inter Gilbertum Abbatem S. Quintini de Inſula apud Auguſtam-Viromandorum, & abbatiſſam S. Petri, ſuper terra & decimis Martini-montis prope Blanziacum, quam litem Roduſus archiepiſcopus hoc anno compoſuit. His litteris ſubſcripti notantur Odo abbas S. Remigii, Hugo Altivillarenſis, Jofridus ſeu Gauſridus S. Theodorici, Hugo S. Baſoli, Haidericus Moſomenſis, Odo Orbacenſis, Jorannus S. Nicaſii & & Durannus Mauri-montis abbates. Iidem abbates ſubſcribunt aliis ejuſdem archiepiſcopi litteris, quibus altare Sorbonæ confert Boſoni Florlacenſi abbati, datis hoc itidem anno, archiepiſcopatus ſui anno XII. Hic locus ſitus eſt haud procul ab Axonæ dextra ripa, inter Regiteſte & Caſtrum-Porciani, Roberti de Sorbona ortu inſignitus, ſed modo fere in ſolitudinem redactus: cujus loci eccleſiæ ſolæ parietinæ reſtant. Poſt annos quinque idem Roduſus aliis litteris teſtatur, quod quidam ſui fideles monaſterio S. Petri & abbatiſſæ Eliſabeth contuliſſent *foſſatum*, qui portæ Baſilicari adjacebat. Innocentius II. privilegium indulſit eidem abbatiſſæ, cui non multo poſt defunctæ kalendis Januarii ſucceſſit Hermengardis eo nomine ſecunda, de qua inferius.

LXXI. S. Petri Remenſis abbatiſſæ.

(*a*) *lib. 69. n. 7.*

Sorbonæ altare Florlaco datum.

LXXII. S. Arnulphi epiſcopi elevatio propoſita.

In prædicto concilio Remenſi de elevando corpore S. Arnulfi epiſcopi quondam Sueſſionenſis, in Aldenburgenſi Flandriæ monaſterio humari, actum eſt, procurante in primis Liſiardo ejuſdem ſedis epiſcopo, ut ipſe teſtatur in præfatione ad librum de miraculis ejuſdem ſancti Arnulfi, inſcripta Roduſo Remorum archiepiſcopo, quem ſic alloquitur: *Reſidente veſtra paternitate in illo magno atque inaudito epiſcoporum multitudinis concilio, quod auctoritate domni papæ Calixti Remis celebratum eſt; cum & ego humilis veſtro lateri inhærerem, conqueſtus eſt in commune nobis frater & coepiſcopus veſter Lambertus Noviomenſium ac Tornacenſium antiſtes, injuſtum & ingratum ſibi videri, nec ſoli ſibi, ſed multis, quod ſanctus præſul Arnulfus, prædeceſſor meus, qui ſanctam vitam & Deo placitam duxit, cujuſque ſanctitas multis valde miraculis comprobata eſt, in ſinu humidæ terræ adhuc cubaret.* Tum ſubdit Liſiardus, ibidem etiam adfuiſſe Ludovicum regem, qui ſe beati Arnulfi meritis & lacrymis cæleſtis donatum fuiſſe teſtabatur; adfuiſſe quoque Petrum archidiaconum Sueſſionicum, qui ſibi, cum cæcus a nativitate fuiſſet, appoſita viri Dei ſaliva oculorum lumen datum fuiſſe aſſerebat. Quæ cum Roduſo Archiepiſcopo exponeret Liſiardus, qui ſe ab eodem viro ſancto ſubdiaconum ordinatum fuiſſe gloriabatur; reſpondit archiepiſcopus, fruſtra hæc omnia ipſi exponi, quippe qui mulierem ab ortu cæcam, cum Calvi-montis * eccleſiam dedicaret Arnulfus, lumine ab eo donatam fuiſſe ipſe vidiſſet. Ideoque rem hanc ad ſummi pontificis, qui, præſens adſit, judicium referendam; quo facto, una omnium ſententia fuit, de ſancti Arnulfi vita & miraculis inquisitionem eſſe faciendam, ut comperta rei veritate, ſacrum ejus corpus e tumulo efferretur. Hæc autem inquiſitio anno ſequenti in Belvacenſi concilio facta eſt.

* *Chaumont.*

LXXIII. Charta-caritatis Ciſtercienſium conditur.

Giſortio reverſus pontifex, iter in Italiam direxit. Sedeloci in Ædais verſabatur x. kalendas Januarias hujus anni, quo die & anno *Cartam-caritatis*, at vocant, primum Ciſtercienſis Ordinis fundamentum, litteris apoſtolicis confirmavit, quam Stephanus Novi-monaſterii abbas, primique naſcentis Ordinis patres in duobus prioribus comitiis animo conceperant, & hoc demum anno perfecerant. Cum enim animadverterent prudentiſſimi illi patres, inſtituti ſui monaſteria multiplicari in dies, *mutuæ pacis* & concordiæ, ut ipſi loquuntur, *præcaventes naufragium*, ac rituum morumque diverſitatem; *ſtatuerunt quo pacto, quove modo, immo qua* CARITATE *monachi eorum per abbatias, in diverſis partibus mundi conſtitutas, corporibus diviſi, animis indiſſolubiliter conglutinarentur.* Hinc a caritate, qui eorum ſcopus erat, *Carta-caritatis* dicta eſt.

Hæc quinque duntaxat capitulis conſtat, ejuſque decreta ad duo potiſſimum capita referuntur, nempe ad morum inſtitutionem, & ad totius ordinis regimen & adminiſtrationem. Quod attinet ad primum caput, moribus inſtituendis unam præſcribit S. Benedicti regulam, accurate obſervandam, atpote omnino ſufficientem, ſi diſtricte & ad litteram obſervetur: ad alterum caput cætera decreta pertinent.

Principio patres, ut ſe ab omni cupiditatis ſpecie alienos probent, præmittunt, „ ſe abbatibus & confratribus ſuis monachis, quos per diverſa loca per ſuum mi„ niſterium Dei pietas ſub regulari diſciplina ordinaverit, nullam exactionem velle „ imponere; prodeſſe ſcilicet omnibus cupientes, nihil vero quod eos gravet „ agere volentes: ne, dum abundantes de eorum paupertate eſſe cuperent, ava„ ritiæ crimen incurrerent. Solam itaque illorum curam animarum *gratia caritatis* retinent: ut, ſi quando a propoſito & obſervatione ſanctæ Regulæ declina-

re

» re nonnulli tentaverint, per ſuam ſollicitudinem ad rectæ viæ tramitem revo- ANN. CHR.
» centur. Deinde patres omnibus præcipiunt, ut regula S. Benedicti per omnia 1119.
» ncut in Novo-monaſterio obſervetur; nec alius inducatur ſenſus in lectionem
» ſanctæ regulæ, quam ille quem Novi-monaſterii patres tenuerunt. Denique, ut
» mores, cantus & libri omnes ad officium divinum & miſſas neceſſarii omnino ii-
dem habeantur: ut *in actibus noſtris*, inquiunt patres, *nulla ſit diſcordia, ſed una caritate, una regula, ſimilibuſque vivamus moribus*. Hæc ſumma capitis primi. In quatuor aliis agitur de viſitationibus patrum abbatum, & mutuo eorum ad invicem honore, de capitulo generali, ejuſque auctoritate & forma; tum de electionibus abbatum, deque eorum ceſſione & depoſitione; quæ omnia in ipſa Charta-caritatis, cuivis obvia, facile legi poſſunt. Hæc autem capitula, quæ *conſenſa & deliberatione communi abbatum & fratrum monaſteriorum, & epiſcoporum, in quorum parochiis eadem monaſteria continebantur*, auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmavit. Calliſtus II. ad preces Srephani Ciſtercienſis monaſterii abbatis ejuſque fratrum, quibus pontificium diploma inſcriptum eſt. *Datum Sedeloci per manum Chryſogoni S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliotbecarii, X. Kal. Januarii, indictione* XIII. *incarnationis dominicæ anno* MCXIX. *pontificatus autem domni Calixti ſecundi papæ anno primo*. Ab eo tempore ſancita eſt novi Ordinis Ciſtercienſis inſtitutio, ejuſdemque exemtio a juriſdictione ordinariorum, quorum proinde conſenſus ad obtinendam illam Calliſti confirmationem requiſitus eſt. Hinc commode explicandum Exordium Ciſtercienſe, in quo legitur, miſſum fuiſſe Romam, ut hæc confirmatio impetraretur: ſiquidem non Romæ, data eſt, ſed Sede-loci *, quod oppidum eſt in Æduis, ab Auguſtoduno diſtans millia paſſuum circiter viginti-ſeptem. * *Saulin*

LXXIV. Calliſti II. iter per Galliam & geſta

Antequam hinc diſcedamus, quoddam operæ pretium videtur, Calliſti ſeriem itineris hujus anni per Galliam, & potiora geſta, quæ in rem noſtram faciunt, explicare. Hic poſt ſuam ipſius electionem Cluniaci factam Viennam (*a*) reverſus eſt, res illius eccleſiæ ordinaturus: quibus diſpoſitis, Arvernorum regionem peragravit. Illuc rex Ludovicus, qui Adelaidem ejus proneptem conjugem duxerat, oratores, qui ei de ſua electione gratularentur, miſit, Cunonem ſcilicet Prænestinum epiſcopum & apoſtolicæ ſedis legatum, Petrum Belvacenſem epiſcopum & Thomam abbatem Mauriniacenſem, qui Cunonis patrocinio adjutus, privilegium contra canonicos Stampenſes ab eo impetravit. Inde Toloſam profectus pontifex, VIII. idus Junii concilium ibidem habuit, cujus canones decem exſtant. In eo concilio cella de Gordanicis Anianenſi monaſterio adjudicata poſt diutinam litem adverſus Arelatenſem archiepiſcopum & monachos Caſæ-Dei, qua de re ſynodalis epiſtola concilii actis (*b*) ſubjuncta eſt, cum ſubſcriptione cardinalium & prælatorum qui concilio interfuere: quos ſubſequuntur Amicus abbas S. Laurentii foris muros, & Arduinus abbas S. Savini. Toloſa digreſſus papa, ad villam, quæ vocatur (*c*) *Fronton*; inde ad villam S. Audardi in pago Caturcenſi perrexit. Apud Pictavos verſabatur V. kal. Septembris, quo die Eliſabethæ abbatiſſæ monaſterii ſanctiſſimæ Trinitatis ejuſdem urbis litteras apoſtolicæ cutelæ indulſit, omneſque ejus poſſeſſiones confirmavit, in his S. Petri puellare monaſterium in ipſa urbe: ita ut ejuſdem eccleſiæ cellerarius officium, & canonici prædendas de manu abbatiſſæ in capitulo accipiant, eique ſervitium debitum & obedientiam de more exhibeant. Ex urbe Pictavorum pontifex venit Cæſarodunum Turonum: ubi nocte a furibus *nudatus* eſt; cui Goffridus Vindocinenſis abbas, *non dimidiam veſtem, ut beatus Martinus, ſed griſeam pelliciam atque varias pelles obtulit*, teſtante eodem Goffrido (*d*) in epiſtola ad ipſum Calliſtum.

(*a*) *Chron. Maurin. l.* 2.

(*b*) *Conc. t.* 10. *p.* 858.

(*c*) *ibid. p.* 861.

(*d*) *Goffrid. l.* 1. *ep.* 12.

LXXV. Calliſtus diverſis ad Majus-monaſterium.

[Cum Turonis eſſet, exemplo Urbani papæ II. ad Majus divertit monaſterium, in quo altare matutinale conſecravit. Ex eodem monaſterio XVII. kalendas Octobris inſigne dedit privilegium pro Fontis-Ebraldi parthenone, in quo laudata ſanctimonialium obſervantia, aſſerit ſe earum eccleſiam dedicaſſe. *Datum Turonis in Majori-monaſterio*. Nec multo poſt, VIII. ſcilicet kalendas Octobris, duo fratribus Majoris-monaſterii privilegia indulſit. Quorum in primo eccleſiæ Gallicanæ epiſcopos monet, ne monachos præcipue Majoris-monaſterii, qui *ſpecialiter ad Romanam eccleſiam pertinere noſcuntur*, cogant, altaria & decimas pecunia redimere, juxta decreta concilii Arvernenſis. In altero vero præſentibus Lamberto Hoſtienſi epiſcopo, Boſone, Deus-dedit & Johanne presbyteris cardinalibus, & diaconis Petro, Gregotio, Chryſogono S. R. E. bibliotbecario, & Petro, & Galone Leonenſi epiſcopo ratam habet & renovat abſolutionem & benedictionem quam Urbanus II. anno MLXXXXV. poſt concilium Claromontenſe ad Majus-monaſterium accedens, facta in capitulo brevi exhortatione, monachis ejuſdem loci tribuit, occaſione eccleſiarum & decimarum quas antea bona fide pretio acquiſierant, præſentibus & collaudantibus Hugone Lugdunenſi, Amato Burdigalenſi archiepiſcopis & apoſtolicæ ſe-

ANN. CHR. 1119. dis legatis, Brunone Signienſi, Rangerio Regienſi, Johanne Cajetano S. R. E. bibliothecario.}

Turonis ſecundum Ligerim progreſſus ad Glannafolienſe S. Mauri monaſterium, rogatu Giradi (*a*) abbatis ejus loci, & Caſinenſium monachorum, qui cum ipſo venerant, ejuſdem monaſterii eccleſiam dedicavit, in qua corpora ſanctorum Antonii & Conſtantiniani, qui illuc cum beato Mauro e Caſino acceſſerant, repoſuit. His actis, in urbem Andecavorum profectus, *altare dominicum* (*b*) patthenonis beatæ Mariæ de Caritate ſeu de Roncereio, longius a januis ſummorum ipſe conſecravit in vigilia nativitatis beatæ Mariæ, ejuſdemque loci eccleſiam ab epiſcopis dedicari præcepit, præſentibus inter alios Reginaldo ſeu Rainaldo Andecavenſi, Galone Leonenſi, & Briccio Namnetenſi epiſcopis, Petro ipſius papæ nepote, & Goffrido Vindocinenſi abbate, necnon Tiburge ſeu Tiburga abbatiſſa. Hoc ipſo anno, ut id obiter dicam Archembaldo S. Albini abbati ſubſtitutus eſt Guillelmus, eique paullo poſt ſuffectus Hamelinus, factus demum poſt annos novem epiſcopus Redonenſis.

(*a*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 44.

(*b*) *Gall. chr. t.* 4. *p.* 794.

Ex urbe Andegavorum egreſſurus pontifex, Cunonem Prænestinum epiſcopum Remos præmiſit (*c*) ad præparanda futuro concilio neceſſaria, qui Cuno in Mauriniacenſi monaſterio propter Thomam abbatem, cui familiariſſimus erat, hoſpitatus eſt. Interim papa digreſſus Andecavis, iter verſus Carnutas direxit: at cum reſciſſet urbis partem a rege Ludovico, odio ſcilicet comitis Theobaldi: concrematam fuiſſe; mutato conſilio, Aurelianos inopinato advenit. Inde Stampas progreſſus, ſuſceptuſque in palatio eſt: quem nuntius regis, Thoma abbate comitante, cum litteris regiis interpellavit, obtinuitque, ut Mauriniacenſem eccleſiam dedicaret. Id factum magna cum pompa v. nonas Octobris: cui ſolemnitati præter cardinales & epiſcopos interfuere Bernerius abbas S. Florentini de Bona-valle, Stephanus abbas S. Johannis de Valeia apud Carnutas; necnon rex Francorum Ludovicus cum Adelaide regina. Interfuit & Cuno cardinalis, qui jam Remis reverſus erat. Hæc dedicatio in editis male conſignatur anno ſequenti, quo Calliſtus amplius in Gallia non erat. Peracta hac dedicatione pontifex Luteciam Pariſiorum, deinde Remos adiit, ubi prædictum concilium celebravit. Inde Giſortium ad regis Anglorum colloquium venit; mox ad S. Dionyſii monaſterium, ubi Matthæo (*d*) priori S. Martini a Campis omnes ejus poſſeſſiones v. Kal. Decembris confirmavit. Dein Pariſios prætergreſſus, cum omni comitatu ſuo (*e*) Burgundiam ingreſſurus, primo Corbolium, tum Milidunum progreſſus eſt, ubi Thomas Mauriniacenſis ei occurrit, & Stampenſiam canonicorum in ſe querelas teſtellit. Canonicis rex favebat, qui una cum Adelaide regina papam uſque Ferrarias, *qua regalis abbatia eſt*, comitatus fuit. Apud Senonas erat nonis Decembris, teſte Clario (*f*) monacho, qui pontificis litteras refert ipſo die illic ſcriptas Joſceranno Lingonum epiſcopo pro Arnaldo abbate & fratribus S. Petri-vivi contra Moliſmenſes & Reomaenſes. Inde Autiſiodori natale Domini celebravit, ut ex actis Theotgerl epiſcopi apud Trithemium diſcimus. Inde progreſſus eſt Senelocum, ubi ſub finem hujus anni Chartam-caritatis Ciſtercienſium confirmavit, Sedeloco Cluniacum denuo profectus, ut anno ſequenti videbimus.

(*c*) *Chron. Maurin. l.* 2.

(*d*) *Bullar. Clun. p.* 40.

(*e*) *Chron. Mas. p.* 369.

(*f*) *Spicil. t.* 2. *p.* 770.

LXXVI. Bernardi prædicatio & prima ad Robertum epiſtola.

Tunc temporis Bernardus Clarævallenſis abbas, cum ex infirmitate utcumque convaluiſſet, jam rebus domi recte diſpoſitis, ipſe Dei & proximi amore totus ardens, aliis quoque prædicare cœpit ac ſcribere. Nec prima ejus prædicatio ſine fructu. In primis enim lucratus eſt patrem ſuum Teſcelinum, qui filii diſcipulus factus, appoſitus eſt ad filios ſuos, factus eorum in Clara-valle ſocius & in provectiori ætate ferventiſſimus æmulator. Patrem brevi ſubſecuta eſt Humbelinæ filiæ converſio, ut inferius videbimus. Ad Bernardi ſcripta quod attinet, una ex primis ejus epiſtolis ea eſt, quam ſcripſit ad Robertum propinquum ſuum, quem a Clara-valle Cluniacum migraſſe ſuperius (*g*) vidimus. Mirum eſt quanta arte ſcripta ſit hæc epiſtola, quæ cum prima tempore aut certe inter primas ſit, omnes tamen eloquentia ſuperare viderur. In ea quippe in omnes ſe formas verſat vir ſanctus, » ut fugitivum revocet. Principio ſe quodam modo accuſat, quod in adoleſcentulum auſterior & durior exſtiterit: at erratum confitenti & deprecanti parcendam: » ſe jam alium eſſe quam fuerat; ſi redierit Robertus, fore ut mutatus mutatum » inveniat, & quem ante metuebat magiſtrum, jam comitem amplectatur ſecurus. » Si poſt hæc redire nolit, eum inexcuſabilem futurum. Dein varias tergiverſandi » rationes exponit, ac refellit. Fruſtra ipſum prætexere papæ diſpenſationem ipſius » oblationem Cluniaci a parentibus factam. Jam ipſi non licere delicatius vivere & veſtiri, ex quo arduum Ciſtercienſium inſtitutum ſponte amplexus ſit: & » ſtabilitatem apud eos firmaverit. Hanc epiſtolam dictavit Bernardus *in medio timbre ſive umbra*, eo ſcilicet in loco, ubi nunc in ſilva prope Claram-vallem (hunc quip-

(*g*) *ſupra n.* 32.

quippe ſeceſſum ad ſcribendum quæſierat) oratoriolum in ſacti memoriam erectum eſt. Hanc, inquam, epiſtolam dictavit Guillelmo tunc monacho, qui poſtea primus Rievallis in Anglia monaſterii abbas factus eſt. Cum hanc epiſtolam ſub dio ſcribenti dictaret Bernardus ſubito inopinatus imber erupit; & is qui ſcribebat, chartam ſeu membranam reponere voluit. Ad quem vir Dei opus, inquit, Dei eſt; ſcribe, ne timeas. Sic *chartam expoſitam*, ait Willelmus (*a*) in ejus vita, *virtus operuit caritatis; & quæ dictabat epiſtolam, ſchedulam quoque conſervabat.* ANN. CHR. 1119.

(*a*) *Vita l. 2. c. 11.*

LXXVII. Cluniacenſium & Ciſtercienſibus diſcrimen in veſte & cibis.

In illa epiſtola Bernardus carpit in Cluniacenſibus cultum veſtium, & ciborum opulentiam. *Si pelliciæ leves*, inquit, *& calidæ ſi panni ſubtiles & pretioſi, ſi longæ manicæ & amplum caputium, ſi opertorium ſilveſtre*, id eſt ex pellibus ſilveſtrium animalium confectum, *& molle ſtamineum ſanctum faciunt: quid moror & ego quod te non ſequor? Sed hæc infirmantium ſunt fomenta, non arma pugnantium. Ecce enim qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt. Vinum & ſimila, mulſum & piguia corpori militant, non ſpiritui. Frixuris non anima ſagiatur, ſed caro.* His opponit ſanctus pater Ciſtercienſium abjectas veſtes & ciborum parſimoniam: quibus pro cibo erant *olus, faba, pultes, panisque cibarius cum aqua:* pro veſte tunica cutî adhærens abſque ſtaminco induſio; & euculla ex rudi panno cum capurio & manicis anguſtis: in lecto marta pro culcitra. Torum hoc argumentum latius proſequitur Bernardus in apologia ad Willemum S. Theoderici abbatem, de qua inferius. Cluniacenſes tamen ſabas paſſim ad menſam, ſed ſagimine conditas, adhibebant, non tantum in quotidianis refectionibus, ſed etiam in extraordinariis, puta in ſolemnioribus anniverſariis, quale fuit anniverſarium, quod Pontius abbas inſtituit pro Bernardo ſancti Martialis abbate, in quo largiorem fratribus refectionem exhiberi ſtatuit, nempe vinum, panem, ſabas, generale, pitanciam & interdum pigmentum apponi mos erat. *Generale* (*b*) id appellabant, quod ſingulis in ſingulis ſcutellis, pitanciam, quod in una ſcutella duobus apponebatur. Pro generali piſces vel ova erant: pro pitancia crudi caſei fruſtum; nam caſeus coctus pro generali erat.

(*b*) *Udalric. l. 2. c. 35.*

LXXVIII. Cluniaci turbæ per epiſcopos & per abbatem.

Tunc in Cluniacenſi monaſterio duplex tempeſtas exorta, exterior una, altera, quæ multo nocentior, interior fuit. Poſt concilium quippe Remenſe in quo Pontius monaſterii ſui privilegia propugnaverat, Lugdunenſis primas, Matiſconenſis epiſcopus, aliique plures, multas Cluniacenſibus moleſtias & injurias intulerunt, eis auferendo res antea conceſſas. Epiſcopis ſeſe adjunxere clerici, eiſdemque multas per diœceſes contumelias irrogarunt. *Unde fratres*, inquit Ordericus, (*c*) *damna & injurias ferre impotes contriſtati ſunt, & quaſi oves de ſanctibus luporum ad caulas monaſterii confugerunt.*

(*c*) *Orderic. l. 12. p. 872.*

[Berardi epiſcopi Matiſconenſis vexationes diſcimus ex epiſtola quam Calliſtus ad eumdem præſulem ſcripſit in hæc verba: *Quæ B. Petri Cluniacenſi monaſterio a te illata ſunt, & nos & fratres noſtros vehementer gravant. Poſt noſtras commonitiones, poſt ſcripta frequenter miſſa, manum tuam, quod hactenus inauditum eſt, ſuper ipſam parrochiam extendiſti clericos & laicos excommunicaſti, & in B. Odonis eccleſia divina penitus celebrare officia prohibuiſti, monachis etiam graves, prout aſſerunt, injurias intuliſti, & nonnulla eis pertinentia abſtuliſti. Tu his tamen omnibus paterna tibi benignitate pepercimus, correctionem tuam, ſicut venerabilis frater noſter Hugo Lugdunenſis archiepiſcopus ad nos veniens promiſerat, expectantes. Tu autem ut prius ſic & poſtea pertinaciter reſtitiſti. Hanc ergo præſumtionem & tantum apoſtolicæ ſedis contemtum ferre diutius non valentes, licet inviti propter præterita dilectionis & familiaritatis gratiam, ex rationabili fratrum noſtrorum ſententia, epiſcopale tibi officium auctoritate ſedis apoſtolicæ interdicimus, donec a Cluniacenſi monaſterii, & clericorum, ſeu laicorum, & ipſius capellæ infeſtatione deſiſtas, & nobis de contemtu tuo ſatisfaciae. Datum Lateranis* v. *idus Januarii.*] Ex cartario Cluniac.

Huic tempeſtati alia longe funeſtior acceſſit, domeſtica nempe diſſenſio, in penetralibus clauſtri exorta. Ejus originem & progreſſum fuſius Ordérico exponit Petrus (*d*) Venerabilis, teſtis oculatus, quem compendio referam. Pontius poſt S. Hugonem nullo interjecto abbate creatus ſucceſſor, ſed juvenis, primis præfecturæ ſuæ annis ſatis modeſte ac ſobrie ſe geſſit; at proceſſu temporis mores mutavit, & fratrum animos exaſperando, & nullis bonorum conſiliis acquieſcendo in ſe concitavit. Hinc pauci, mox plures, tandem pæne univerſi principio muſſare, tum palam de eo conqueri, quod res monaſterii peſſum daret. Manſit res aliquadiu tecta inter eos, ſed demum poſt decennium longius foras erupit, ita ut ad ſummi pontificis & Romanæ curiæ aures pertingeret. His rumoribus pulſatus Pontius indignationis impetum, non in alios, ſed in ſeipſum retorſit, & Romam ocius pergens, ſe curæ paſtoralis onere abſolvi a Calliſto papa magnopere flagitavit. Ægre annuente pontifice, ille abſolutus Apuliam petiit, indeque Jeroſoly-

(*d*) *Petr. Ven. l. 2. de mirac. c. 12.*

ANN. CHR. 1119.

mam, ibidem, uti propoſuerat, ſemper manſurus. His actis, papa Cluniacenſibus eligendi ſucceſſoris facultatem dedit. De hac electione inferius.

LXXIX. Stephani abbatis Beſuenſis obitus, & Johannis chronographi.

Haud ſcio an Stephanus Beſuenſis abbas prætergreſſus ſit hunc annum, quo Jocerannus epiſcopus Lingonenſis *deſerta* (*a*) *cujuſdam ſolitudinis, in pago Attoarenſium juxta flumen Araxim poſita*, fratribus Beſuenſis monaſterii donavit. Erat Stephanus abbas, ut in ſuperioribus (*b*) vidimus, vir multæ religionis, cujus opera Beſuenſe monaſterium cum ſpiritualibus, tum temporalibus rebus non mediocriter crevit. Ejus obitus in necrologio S. Benigni notatur x. kal. Martii. Eo abbate Johannes monachus Beſuenſe chronicon ſcripſit, in quo multa ejus loci inſtrumenta retulit. (*c*) Exat commune utriuſque metricum elogium in eodem chronico, & ſimul conferuntur. Stephanus ſiquidem eccleſiam & regularia ædificia inſtauravit; Johannes vero ejus laboribus reſpondere cupiens, ſcribendis libris aſſidue operam dedit: & ſicut ille monaſterii fundos & prædia auxit: ſic iſte libris bibliothecam, & rerum eccleſiæ cuſtos eam pro modulo decoravit. Mirum eſt quot libros ſcripſerit Johannes, quorum index ſuperiori elogio ſubiiciatur. Stephano abbati ſucceſſit Girardus, cujus aliquot inſtrumenta, necnon Guidrici & Joffredi abbatum referuntur in eodem chronico, quod a quodam alio ad eorum tempora perductum viderur.

(*a*) *Spicil. t. 2, p. 662.*
(*b*) *lib. 69. n. 70.*
(*c*) *ibi ſupra p. 658.*

LXXX. B. Mariæ de Rupe-Amatoris oratorium Tutelæ ſubjectum. * *Rocamadour ſeu Roquemadour.*

Extat in diœceſi Cadurcenſi celebre oratorium beatæ Mariæ de Rupe-Amatoris, * peregrinorum frequentia & Deiparæ miraculis illuſtratum, quod a ſæculo decimo Tutelenſi monaſterio ſubjectum fuit. Illic excelſa rupes, in cujus vertice conditum validiſſimum caſtellum; & in medio beatæ Mariæ oratorium, ad quod per CXXXVI. gradus aſcenditur. Ad radicem montis opidum populo frequens. Frotcrius Cadurcenſis epiſcopus Deo & S. Martino, necnon monachis Tutelenſibus & Bernardo abbati contulit *eccleſiam de Rocamador indictione* XI. *regnante Lothario rege anno* XV. quæ chronicæ notæ anno DCCCCLXVIII. conveniunt; quod poſt multum tempus, ſcilicet anno MCXIII. Willelmo Cadurcenſis præſul anno ſui epiſcopatus primo confirmavit, facta donatione ſeu ratihabitione V. Kal. Octobris *apud Tutelam in manu Ebali abbatis*. Poſt ſex annos, id eſt hoc anno MCXIX. Ado ſeu Odo Marchiæ comes, conſentiente Aldeberto fratre ſuo, beatæ Mariæ Rupis-Amatoris & S. Martino Tutelenſi patrono atque monachis Deo ibidem ſervientibus donat ſilvam, *Mouſulmi* dictam, ex integro, præter id, quod juris erat prioratus *d'Autoyre*; qui etiam a Tutelenſibus pendet, poſitus haud longe a Rupe-Amatoris. Hæc donatio facta eſt apud Peyracum IV. *nonas Januarii ante portam monaſterii ejuſdem loci*, ſcilicet Peyraci, ubi cella beatæ Mariæ monaſterio ſancti Martialis ſubjecta. Actum anno ab incarnatione MCXIX. Euſtorgio Lemovicenſi epiſcopo, Ebalo abbate Tutelenſi. Hic Ebalus ſeu Ebolus frater fuit Boſonis vicecomitis de Torena, & Willelmo abbati recens ſucceſſerat. Alfonſus rex Caſtellæ & Toleti multa contulit beatæ Mariæ de Rupe-Amatoris, ut ſuo loco dicturi ſumus. Habentur in codice noſtro Germanenſi plurima miracula, in tres partes diſtincta ad invocationem beatæ Mariæ de Rupe-Amatoris patrata quæ ab auctore anonymo, ſub finem ſæculi XII. ſcripta ſunt. De hoc oratorio magna quondam lis fuit Tutelenſes inter & Marciliacenſes monachos, qui illiur donationem a Cadurcenſibus epiſcopis ſibi factam contendebant: ſed tandem hæc cella ceſſit Tutelenſi eccleſiæ, eſtque modo de portione epiſcopi Tutelenſis.

LXXXI. Alani Britanniæ ducis obitus.

Mortui ſunt hoc anno ſub monaſtica veſte illuſtres duo principes, Alanus ſcilicet Britanniæ dux, cognomento Fergentius, & Balduinus Flandriæ comes, ejus nominis ſeptimus. Rotonenſi monaſterio tunc præerat Herveus abbas, qui Alanum ducem, ob illatas loco injurias diris addictum, ſed demum reſipiſcentem anathemate liberavit, & in fratrum cœtum admiſſum monaſtica toga induit. Illic toto ſeptennio religioſe vixit uſque ad hunc annum quo ſpreti honoris præmium, ut credere par eſt, receptutus, ex hac vita migravit. Funebrem ejus pompam curavit Baldricus Doſenſis antiſtes cum Marbodo Redonenſi, Briccio Namnetenſi, Jacobo Leonenſi, aliiſque Britanniæ præſulibus, necnon Conano duce atque proceribus, præſente quoque Ermengarde Alani conjuge vidua, quæ prope Rotonenſem baſilicam cum honeſtis quibuſdam feminis in humilibus caſis reliquos vitæ dies in luctu & pliis operibus exegit.

LXXXII. Balduini item Flandriæ comitis.

Alani filiam Agneten in matrimonium duxerat Balduinus Flandriæ comes, ſed ex ea nullos liberos ſuſcepit. Tunc temporis rex Anglorum Heinricus Rotomagi verſabatur qui, ut infenſo erat in Balduinum animo, minatus eſt, ſe Brugas uſque contra eum profecturum; at Balduinus ad has minas reſpondit, ne tantum laborir aſſumeret: ſe quamprimum Rotomagi adfuturum. Nec mora cum quingentis militibus ad urbis portam adfuit, quam clauſam invenienr, haſta in eam vibrata, regem ad congreſſum provocavir. At ille juvenem furibundum timenr, an

ſper-

pernem, progredi noluit. Quam ob rem comes in reditu in deſpectum regis obvia quæque vaſtavit, diripuit. Veram non multo poſt a quodam milite dum torneamenta frequentaret, ſagitta, aliis clypeo in fronte vulneratus, per annum ſenſim langueſcens, cum ſe mortem effugere non poſſe videret, Carolo conſobrino ſuo, Canuti regis filio deſignato ſucceſſore, ad S. Bertini monaſterium ſeceſſit, ſumptoque monaſtico habitu poſt decem circiter menſes pie deceſſit hoc anno, teſtante Johanne Iperio, qui addit, tumbam ex ære fabrefactam & deauratam cum cruce affixa ei erectam fuiſſe, ejuſque anniverſarium quotannis ſub duplici ritu celebrari conſueviſſe. ANN. CHR. 1219.

(Ejuſdem diploma, quo ſuam in Sithienſi monaſterio ſepulturam eligit, edidimus tom. 1. Anecdot. in quo notanda maxime hæc verba : *Deliberans in animo meo propter peccata mea a Deo juſte flagellari, & paterne caſtigari, maxime quia eccleſiis ſanctorum, quarum defenſor a Domino ſum conſtitutus, debitum honorem non impendi, & eas, ſicut debui, non defendi, religioſorum virorum, quos ad me viſitandum Dei bonitas invitavit, a ſuo conſilio, ad confeſſionis & pœnitentiæ azylum confugi, ſtatuens in præſentia tam clericorum, quam laicorum, ut eccleſiæ Dei in terra mea bona ſua libere & pacifice poſſideant, ut per hoc pro me affectuoſius orare debeant*, &c.)

Albericus biennio ejus obitum prævertit, atque eum in villa Roſillaria, ubi monachi habitum ſumſiſſe dicitur, XV. kal. Junii obiiſſe. Et tamen ejus obitus non ante medium menſis Octobris inſequentis Calliſto papæ in concilio Remenſi (*a*) nuntiatus eſt, teſte Orderico, per Conſtantiam Balduini matrem, quæ papæ ſoror erat. Carolus, cognomento Bonus, Canuti regis & Adelæ filius atque Rotberti Friſii ex matre nepos, Flandriam regere occœpit, obluctante Conſtantia Balduini matre, quæ Guilielmo Ipremſi, Philippi Flandrenſis filio notho, cui nupta erat quædam ejus neptis, principatum deferre conabatur; quod ut conficeret, Godefrido Lovanienſium comiti nupſit, alioſque vicinos principes in belli ſocietatem contra Carolum abduxit: ſed ille demum victor exſtitit, & rebus in Flandria pie & præclare geſtis, Boni cognomentum apud poſteros meruit. (*a*) *ſupra n.* 68.

LXXXIII. Theotgerus epiſcopus ut exceptus a Mettenſibus.

Interim Mettenſis eccleſia, legitimo deſtituta paſtore, in magno diſcrimine verſabatur, cum ſeditioſi cives, etſi Gelaſii papæ litteris commoniti, Theotgerum epiſcopum, canonice electum & ordinatum, ad id tempus recipere detrectaſſent. Sed tandem Brunonis Trevirenſis archiepiſcopi; qui hactenus ejus electioni, utpote ſe inconſulto factæ, reſtiterat, litteris utcumque flexi clerus & populus, electum ut ad urbem veniat, literatis nuntiis invitant. Ille vix tandem acquieſcens, e ſuo monaſterio, quo eum ſe recepiſſe ſuperius (*b*) diximus, quadrageſimæ tempore ad iter ſe accingit, & Rheno tranſmiſſo, aſſumpto ſecum Mauri-monaſterii abbate ad urbem Mediomatricum tendit. Accedenti occurrunt abbates, primicerius, & quotquot erant ſanioris conſilii clerici & cives, & de ejus adventu gratulantur. Neque tamen in urbem venire, necdum conciliatis multorum animis, tutum eſſe ratos primicerius, ad locum, cui Cappentia vocabulum eſt, divertendum cenſuit, ubi epiſcopus cum quibuſdam abbatibus dominicam palmarum celebravit. Inſtante feria quinta, quam Cœnam Domini & diem indulgentiæ appellamus, quo die chriſma confici epiſcopalis ordo poſcebat, ubi id fieri liceret, epiſcopus hærebat, cum in urbe id fieri tumultuantis populi ſeditio prohiberet. Tandem conſilium fuit, ut in Gorzienſi cœnobio chriſma conſecraretur. De ejus adventu certior factus abbas ad diei celebritatem omnia providit. Pridie advenienti epiſcopo ejus loci homines cum gladiis & fuſtibus obviam concurrunt, tamquam ad latronem. Quin etiam nonnulli monachorum, qui vel ejus cenſuram reformidabant, vel a partibus pſeudepiſcopi ſtabant, ad perſequendum epiſcopum vulgus concitarunt. Vix itaque portam monaſterii attigerat vir Dei, cum plebs e latebris furibunda erumpit, & ſublatis ejus equis, illius etiam comites invadit, adeo ut primicerius ipſe e manibus perſequentium vix fuga elabi potuerit. Inter ea ingreſſus baſilicam pius præſul, & quid foris ageretur ignorans, orationi inſtabat, cunctiſque mortem minitantibus, vitæ auctorem invocabat. Tum vero a quodam monacho ſubdole admonitus, vitæ ſuæ ut conſuleret, quippe non eſſe in ſua poteſtate plebis furentis prohibere inſaniam; pontificalibus indutus ornamentis e templo egredi maturavit, turbæ furenti ſe ipſum obiiciens, dominica voce, ecquem quærerent, ſciſcitatus. Cerneres univerſos, qui eum inſectabantur, ita primo ejus conſpectu perterritos, ut extremæ dementiæ ſe ipſi arguerent, qui in Chriſtum Domini manus extendere auſi fuiſſent. (*b*) *ſupra n.* 35.

Turbis itaque utcumque mitigatis, ſtatuit præſul ad urbem proficiſci. Hoc comperto, abbas ſancti Clementis (Acelinus is erat) eum ut ad ſe declinaret invitavit, & perhumaniter excepit. Id ubi civibus innotuit, multi furibundi & pleni inſania in virum Dei evomunt mille convicia, nec eum tantum urbe propellere, ſed etiam

ANN. CHR. 1219.

tiam exſtinguere minantur. Hic nihilo minus, aſſumto ſecum ſancti Clementis abbate, ſacerdotalibus, ut apud Gorziam, indutus veſtibus, procedit obvim inimicis, qui vix manibus temperarunt. Interim urbis præfectus advenit, & cujus rei gratia accedat ſciſcitatur. Ille ad hoc ſe veniſſe reſpondit, ut creditum ſibi populum paſtorali ſollicitudine viſitare; cæterum non recte facturos Mettenſes; ſi ab jure ſuo epiſcopum prohiberent. His verbis præfecto aliiſque paullulum manſuefactis, nudatis pedibus civitatem ingredi parat; at præfectus obteſtatur, ne ſe furenti multitudini committat, ſed potius in quamdam epiſcopatus poſſeſſionem divertat, dum imperator & archiepiſcopus hac de re ſtatuiſſent; cujus ille conſilio acquieſcens, ad S. Clementis monaſterium rediit, ibique cœnæ dominicæ diem celebravit. In necrologio S. Clementis laudatur m. Kal. Februarii, *domnus Acelinus piæ memoriæ abbas hujus loci*, cui non multo poſt ſucceſſit Adelo; ſic enim in necrologio vocatur.

LXXXIV. Trevirenſem archiepiſcopum adit.

Illinc digreſſus ipſo die paraſceves Theotgerus, ad Auguſtam Trevirorum contendit, allocuturus Brunonem archiepiſcopum, qui tum Coloniæ verſabatur, ad ſacram ſollemnitatem a Friderico archipræſule invitatus. Illuc mox properat vir Dei, cujus adventus Trevirenſi gravis, Colonienſi gratus admodum fuit, cujus interventu vix poſt biduum, id eſt feria quinta (nam feria tertia Coloniam advenerat) ad Trevirenſis colloquium admiſſus eſt. Ille porro intimavit, ſe ejus cauſam cum epiſcopis Tullenſi & Virdunenſi, ſimulque cum Mettenſibus ad feſtum S. Jacobi tractaturum. Has vero inducias cum ipſo compoſuerant Theotgeri æmuli, Arnulfus cuſtos Mertenſis eccleſiæ & coadjutor ejus primicerius, qui præterita hebdomada ab archiepiſcopo chriſma acceperant. Has inducias, etſi ipſi admodum graves, ſervavit Theotgerus, quouſque Colonienſis archiepiſcopus, Brunone jam Treviros reverſo, miſſis ad eum litteris, Theotgero etiam ignoranti miſſarum ſollemnia celebrandi facultatem imperavit. Ille autem in Colonienſis archiepiſcopi contubernio multis diebus commoratus, rogatu ejus plurimum populum in civitate ſacro chriſmate linivit, & quaſdam eccleſias dedicavit. Verum beati Johannis-Baptiſtæ natalitio inſtante Colonienſis antiſtes *ad curiam in inſula Rheni conſtitutam*, ſcilicet apud Triburias, *juxta edictum imperatoris* profectus, venerabilem epiſcopum ſecum duxit, ubi Trevirenſis cum eo in gratiam rediit. Hic definit, magno ſane tanti viri famæ & rei hiſtoricæ detrimento, mutilus Teotgeri vitæ codex, fine, quo nihil fere certi de beato illo præſule haberemus. Ejus compendium refert Trithemius in chronico Hirſaugienſi. Teotgeri obitus anno ſequenti a Dodechino & in chronico Saxonico notatur.

LXXXV. Olberto epiſcopo Leodicenſi mortuo quantæ turbæ.

Mortuus eſt hoc anno Olbertus ſeu Obertus epiſcopus Leodicenſis, teſte Dodechino, & quidem pridie kalendas Februatii, quod Ægidius pro veteri calculo refert ad annum præcedentem. Eo mortuo, grandis orta de epiſcopatu altercatio. Indicta ad electionem die, Alexander illius eccleſiæ archidiaconus, arrepto baculo & anulo, interim pergit ad imperatorem, & ab eo epiſcopatus inveſtiturum accipit. Hinc diu dilata electio, donec tandem Coloniam eligentium convenrus, juſſu Friderici Colonienſis metropolitani traheretur, cui Rodulfus ſancti Trudonis abbas, qui totam hanc hiſtoriam (*a*) accutare refert, adeſſe compulſus eſt. Illic electus Fridericus, Leodicenſis eccleſiæ majot præpoſitus & archidiaconus, atque a Calliſto papa in concilio Remenſi conſecratus, ubi Alexandet cum ſuis aſſeclis excommunicatus eſt. Hæc cauſa fult diuturni in illa eccleſia ſchiſmatis quod principes viros illarum partium in diverſas partes diſtraxit, ot videre licet tum apud Ægidium, tum apud Rodulfum mox laudatum, qui quod Friderico legitimo præſuli conſtantet adhæreret, ab Alexandrinis multas injurias paſſus eſt. Hic gravem ad ipſum Alexandrum, & allam ad quemdam de ſuis epiſtolam ſcripſit, redarguens illos cum magna libertate & animi conſtantia de illicita illius invaſione, & de tyrannide, quam in eccleſiam exercebant. Sed tandem, cum ſaltem oſculo Alexandrinis communicare ſuaderetur, ut pacem cum eis haberet, e monaſterio diſcedere maluit, *parvi pendens præſentia melioris vitæ contemplatione*.

(*a*) *Spicil. t. 7. p. 477. & ſeqq.*

Rodulfus abbas S. Trudonis multa patitur.

LXXXVI. Rupertus Sigebergam migrat.

Interim Rupertus in ſuo Leodicenſi S. Laurentii monaſterio reſidebat: ſed cum *hæc tribulatio patriæ immineret*, differretque ad Sigebergenſe * monaſterium redire, ad quod a Cunone abbate invitabatur, *per obedientiæ januam*, ut ipſe (*b*) loquitur, eductus eſt, *dum ſanctæ memoriæ Fridericus in epiſcopum electus, cujus cauſam conſcius & teſtis Deus tantis, tamque crebris miraculis defendit atque illuſtravit, ſecum huc ad Agrippinenſem metropolim cum electionis ſuæ teſtibus* eum *adduxit*: ubi *obedienter* ſe *detineri paſſus* eſt; quod non de urbe Colonia, ſed de Sigebergenſi monaſterio interpretandum eſſe non dubito. Ab eo maxime tempore Friderico archiepiſcopo Colonienſi Rupertus notior eſſe cœpit, agente Cunone Sigebergenſi abbate, cujus flagitatu commentarios in Apocalypſin aggredi compulſus

* Sebourg.

(*b*) *Rupert. l. 1. in regul. S. Bened. ſub fin.*

eſt

est duodecim libris, quos Friderico archipræsuli dicavit. Hos tanti fecit Johannes Cocleus, ut omnes omnium in eumdem librum commentarios superare censeat in epistola ad Henricum abbatem Tuitiensem. His commentariis absolutis, iidem Fridericus & Cuno stimulis Rupertum urgent, ut duodecim Prophetas minores interpretetur, at ubi per biennium sex priores perfecit, imperfectum opus dimisit, studio refrigescente, propterea quod in sequentibus vix aliquid de Christo inveniret. Interim Cuno hoc opus perfectum esse existimans, ei auctor fuit, ut opusculum de victoria Verbi Dei susciperet, quod ipse tredecim libris aggressus est, eum adhuc in ejus monasterio hospitaretur. Huic operi vix finem imposuerat, cum Ekkembertus seu Erchinbertus, Corbeiæ-novæ abbas, eum impulit, ut reliquos sex Prophetas commentaretur, adhortante quoque Eginhardo priore Butienſis monasterii, missa per duos fratres epistola, in qua eum id debere dicit honori & obsequio Christi & suo ipsius desiderio. Hæc autem omnia, præter alia jam laudata, saltem inchoavit Rupertus, antequam esset abbas, quod anno sequenti accidit, ut mirum sit, unum hominem tot libris tam brevi tempore cudendis parem fuisse. Quodnam sit illud Butiense monasterium, fateor me nescire, nisi sit Burense seu Benedicto-Buranum Bajoariæ monasterium. ANN. CHR. 1119. Quædam ejus scripta.

In chronico Saxonico Adalgotus Magdeburgensis archiepiscopus & Hugo item abbas Magdeburgensis hoc anno obiisse perhibentur: eisque Rockerus in episcopatu, Arnoldus in abbatia successisse. Tunc etiam Neresheimensis ecclesia (*a*) dedicata fuit ab Azzone Callisti papæ legato in honorem sanctæ Crucis & beatæ Mariæ, omniumque sanctorum, Henrico tum abbate, qui Theodorico anno superiore successerat. Henricum post sex annos excepit Pilgrinus, quo abbate coenobium igne conflagravit; quod infortunium sæpe passum est. Plura de hoc monasterio apud Stengelium, cujus loci monachus fuit nostro tempore Thomas *Weis*, qui Yepesii duas centurias chronici Benedictini latine vertit. LXXXVII. Res Germanicæ. (*a*) *V. lib. 69. n. 33.*

Hoc ipso anno, referente Trithemio Wernherus comes monasterium nostri Ordinis Breydenaugii in Hassia, quod ante sex annos ad confluentes Fuldæ & Werræ in diœcesi Moguntina ædificare cœperat, feliciter consummavit, & in honorem beatæ Mariæ dedicari curavit. Primus ejus loci abbas Drutwinus cum duodecim monachis eo missus est a Brunone abbate Hirsaugiensi, vir moribus & scientia scripturarum illustris, & disciplinæ regularis studiosissimus. LXXXVIII. Breydenaugiense & Schirense monasteria.

Eodem quoque tempore sub Brunone Isenhovensi (*b*) abbate facta est monasterii translatio in Schiram, qui Bajoariæ locus est in diœcesi Frisingensi, ubi nunc insigne stat monasterium, quod olim lustravimus. Superstes fuit ad novem annos Bruno, successores sortitus Ulricos duos Marquardum & Gozoldum, sub quorum brevi præfectura nihil memoratu dignum occurrit. Ulrico tertio abbate Crux insignis Schiram allata est, (unde loco Schiræ nomen) magnæ thecæ argenteæ & inauratæ inclusa, ad quam venerandam non tantum ex rota Bajoaria, sed etiam ex remotis regionibus fideles concurrunt. De sequentibus illius sæculi abbatibus nihil fere occurrit observatione dignum, nisi quod an. MCLXXI. eum Baldemarus abbas, vir religiosus & austerus loco præesset, monasterium penitus igne consumtum est, & ab eodem abbate instauratum. Cum illue venimus, ibi degebat venerabilis senex domnus Ægidius Cranbechius, qui Kalendarium Benedictinum quatuor tomis composuit, typisque vulgavit, variis sanctorum æneis figuris illustratum. Gregorius, Schiræ cum abbas meritissimus, in theologicis & mathematicis apprime versatus, novis ædificiis locum exornavit, idemque monasterii sui chronicon editum nobis concessit. Conradus monachus illud ab anno MXCVI. inchoavit, idque ad suum tempus, id est ad sæculum XIII. produxit, quod Stephanus ad nostrum sæculum prosecutus est. Idem Conradus varios codices, ab Aventino laudatos, manu sua exaravit, de quibus in Itinere nostro Germanico egimus. (*b*) *V. lib. 70. n. 74.*

Jam decimus instabat annus, ex quo Egino (*c*) S. Udalrici apud Augustam Vindelicorum monasterio præerat, cum propter justitiam pater cum filiis ab Hermanno pseudepiscopo domo exsulare cogitur. Immissa quippe in monasterium hostili manu, nulloque fratre qui patrem sequi nollet invento, omnibus egressus conceditur. Nec defuit ultionis divinæ præsagium, quo scelesti homines perterrerentur, & relevarentur innocentium animi. Totum enim monasterium terræ motu validissimo quassatur, ecclesia campanis hinc inde percussis ruinam minatur, & sepulcrum beatæ Afræ, dissoluto metallo, aperiri viderur, quasi fugatis ejus famulis ipsa illinc migrare vellet. Trajecto Lico, abbas cum fratribus ad proximum S. Petri monasterium se recipit, ibique festive excipitur. Vix illic per dies septem constiterant, cum eos revocari postulant Augustenses, immo importune exigunt. Dum id negatur, tamquam die parasceves altaria nudantur, signa non pulsantur, divina officia sub silentio quasi lamentando recitantur. Hinc tandem fratres cum abbate redire permissi: quibus ur- LXXXIX. Egino abbas S. Udalrici cum suis expellitur. (*c*) *lib. 75. n. 93.* Fratres revocantur.

bi

ANN. CHR. 1129. bi accedentibus clerus & populus obviam ruit, qui eos cum laudibus excepit. Sed ecce nova irerum tentatio. Blandis quippe sermonibus deliniuntur fratres, ut alium eligant abbarem, cum Eginonem, utpote præsulis inimicum, habere non possint. Hinc proturbatur abbas, ut locus perpetrando sceleri detur. Cum nec si res succederet, de ejus interitu clam agitur. Abbas revocatur per speciem defendendi juris sui. Verum, dum ille reditum accelerat, per nuntium a fratribus missum de insidiis sibi structis admonetur.

Inter ea Heinricus imperator, jam secundo excommunicatus, ex Italia revertens, Augustam cum duobus itidem damnatis episcopis ingreditur, & a fratribus excipitur. Ea re accepta, bonus pater dolens gregem sibi commissum hac communionis contagione temeratum, gravem fratribus scripsit epistolam, ab Udalscalco (*a*) cum „ tota hac historia relatam, in qua eos severe arguit, quod Guntherum intrusum, suæ „ professionis inimicum, ad quælibet secuti, regem festive excepissent, & Ratpo„ tonem, quem ipse satanæ tradidetat in interitum carnis, in communionem re„ cepissent. Se quidem olim eis dixisse, eos non debere locum mutare, quamdiu ab „ Episcopi communione abstinere possent; quod quia prævaricati sint, vel nunc „ saltem se non longe positum sequantur. His litteris acceptis, quidam quidem e fratribus derisere, quidam ad patrem redire volentes submissis a Ratpone satellitibus in itinere spoliati, & tantum non necati: alii mutatis vestibus migrant: denique obedientiam patri domi remanentes subdole insinuant. Verum ille dolum intelligens, eos, qui se ab ipsius consortio abalienaverint, ab unitare corporis ecclesiæ præscindit; quod cum in sequiorem partem raperent Augustenses, purgatoriam ad eos epistolam scripsit, post quam hiatus est in Udalscalci narratione qui ipsi Eginoni post Wolcmarum in abbatiæ regimine successit. Ad res Italicas venio.

(*a*) *Confer. to. 2. p. 232. & seqq.*

XC. Beradi abbatis Farfæ obitus & bene facta.

In Farfensi monasterio Berlandus (*b*) seu Betardus abbas ejus nominis tertius hoc anno morrem oppetiit XVIII. Kal. Januarii, rebus strenue gestis insignis. Hic multa monasterio & ecclesiæ beneficia & ornamenta contulit ac reliquit. In primis altrare itinerarium, quod Agnes regina monasterio donaverit; tabulam argenteam & deauratam aure altare principale, & alteram minorem, textum evangeliorum cum tabulis ebuneis ex dono ejusdem reginæ, & alios libros; quasdam quoque vestes sacras ex munificentia Heinrici IV. imperatoris & prædictæ reginæ; mittam unam & duas virgas pastorales, præter plurima vasa sacra ad ministerium altaris; ad hæc bullam auream unam, appensam præcepto, quod idem imperator monasterio dedit; quæ non tam ipsius Beraldi, quam aliorum beneficia.

(*b*) *V. lib. 69. n. 122.*

XCI. Guido factiose ad tempus intrusus.

Sepulto abbate, a toto conventu selecti sunt duodecim fratres, videlicet presbyteri quatuor, totidem diaconi, subdiaconi tres, & duo acolythi, qui de futuro successore, remotis partium studiis, religiose tractarent, & eum, qui dignior ipsis videretur, eligerent, dato promisso, quicumque ab eis eligendus esset, a conventu confirmatum iri. Præmisso itaque triduano jejunio cum precibus, tandem Guido, qui sacristæ officio rite functus erat, etsi nec nobilis, nec valde litteratus, cæteris præponendus visus est, sed tamen publica denuntiatio dilata ad pleniorem deliberationem. Verum, cum id resciissent vicini rustici, quorumdam equitum ope Guidonem abbatem proclamarunt, & in ecclesiam vi protraxerunt; quod graviter ferentes fratres, Guidonem ex corum manibus vi abstrahunt, cosdemque rusticanos e claustro extrudunt, sub anathematis pœna cavantes, ne hæc violenta intrusio pro legitima lectione haberetur; quod Guido ipse confirmavit. Interim quidam fratrum eligendum suggesserunt Rainaldum, a puero Farfæ educatum ex abbatia S. Andreæ revocatum. Verum obstitere rustici, clam conspirantibus nonnullis fratrum, veritis Rainaldi mores duriores, quem rustici illi sibi non admodum faventem fore ex prioris officio, quod olim gesserat, prævidebant: cum Guido, utpote ignobilis & minime litteratus, ipsi obsistere non valeret. Cum sic obstinati essent eorum animi, cessere tandem fratres, Rainaldo fuga elapso, & Guidonis electionem ab imperatore confirmari petierunt. Contra Guido ipse ad imperatorem scripsisse dicitur, ut ne se, hominem humilis generis & litterarum experrem, abbatem fieri sineret; quod simulare ab eo dictum ex eventu patuit; idque imperator bone interpretatus, Beraldum-Ascarellum, defuncti *nepotem*, abbarem nominavit, qui tunc in regia aula pro quibusdam negotiis versabatur. Ea res fratribus magnopere displicuit, querentibus id factum contra S. Benedicti regulam & monasterii sui libertatem. Tum Guido se ab imperatore sprerum videns, abbatiam nihilo minus retinere nisus est: cui fratres manus tandem dederunt, reputantes eum, dum æditui officium gereret, in rebus divinis gnavum & sollicitum fuisse. Extat in archivio Farfensi ejus decrerum, quo promittit, se Cluniacensium institutiones, ab „ Hugone abbate introductas, religiose servaturum; multaque alia statuit, in his, „ ut fratres bis quolibet anno vestimenta regularia habeant, id est scapulare, cu„ cul-

» cullam, pelliculas agninas, *veſtitum*, interulas laneas, femoralia, caligas & » calceamenta. Ad hæc ut *ſacriſtanus* de muſto ejus loci *unam vegetem*, id eſt u- » num modium, recondat *propter ſacrificium*. Sed tandem Guido mores mutavit, factumque eſt poſt biennium, ut, eo abjecto, prædictus Beraldus-Aſcarellus a fratribus reciperetur. ANN. CHR. 1119.

XCII. Lanuino Squillacei prioris ſuccedit Lambertus. (a) *V. lib.* 70. *n.* 30. 35. & 56. Lamberti ſtatuta.

In Calabria cum in domo Squillacenſi per annos fere ſeptemdecim (*a*) prioris ſeu magiſtri (ſic enim tum vocabantur præpoſiti) munus recte geſſiſſet Lanuinus, hoc anno deceſſiſſe memoratur. Beatus appellatur Lanuinus, cujus reliquiæ cum reliquiis S. Brunonis permixtim aſſervari dicuntur. Ejus ſucceſſor a nonnullis ponitur *magiſter*, Secherus, ab aliis Lambertus, qui primus ſtatuta edidit, tam pro anachoretis, quam pro cœnobitis, qui Mentauri haud longe a Squillaco in S. Stephani monaſterio degebant. In ſtatutis illis id diſcriminis eſt anachoretas in- » ter & cœnobitas, quod anachoretæ a paſcha uſque ad octavas bis reficiant in » refectorio, ſicut in diebus feſtis natalis Domini: ab octavis autem paſchæ uſque » ad pentecoſtem vino & pulmento cum aliqua pitantia, ſi qua fuerit, ſemel re- » ficiant quatuor hebdomadæ diebus: tertia vero & quinta feria bis reficiant, ex- » cepta litania majore & rogationibus. Cœnobitæ vero a paſcha uſque ad ad- » ventum Domini reficiant, ſicut præcipit S. Benedictus, excepris rogationibus & » litania majori, in quibus ſemel reficient. Ad hæc de anachoretis ſtatuitur, ut » *illi de cellis* jejunium continuum & continuum ſervent ſilentium: in inferiori au- » tem cœnobio ſilentium teneatur, ſicut in regularibus teneretur monaſteriis in qua- » drageſima, ſecunda ſcilicet, quarta & ſexta feria, iidemque in adventu Domi- » ni & quadrageſima, ſexta feria in pane & aqua jejunabant. Cætera videbis in » Appendice.

XCIII. Eccleſiæ Karalitanæ S. Saturnini dedicatio & donatio facta S. Victori Maſſilienſi. *Mart. ampl. collect. t. 1. p.* 657.

[Hoc anno Willelmus Karalitanus archiepiſcopus, agente Petro cardinali & apoſtolicæ ſedis legato, precibus Berengarii prioris, *cujus fides & devotio* omnibus nota erat, rogatu etiam Mariani judicis, id eſt principis, omniumque fratrum ipſius, tertia die poſt paſcha videlicet kalendis Aprilis S. Saturnini eccleſiam dedicavit, cujus altare majus *in honore beatorum apoſtolorum Petri & Pauli ſanctique Victoris martyris monaſterii Maſſilienſis, propria manu* conſecravit, ipſoque conſecrationis die, pro amore omnipotentis Dei, & pro ſalute animæ ſuæ, domino cardinali aſtante, *omnique conventu Majoralium* totius terræ laudante & firmante, eamdem eccleſiam, *Deo omnipotenti, B. Mariæ Virgini, ſanctoque Victori martyri, & abbati Rodulfo ſanctoque conventui monaſterii Maſſilienſis* donavit, firmavit & corroboravit ſicut decreta ſanctorum Patrum ſanxerunt, privilegiaque olim monaſteriis indulta eidem eccleſiæ conceſſit, *ſtatuens ut amodo & ſemper firmiter permaneat liberum abſque omni inquietudine & exactione*. Eas vero eccleſias quæ ab anteceſſoribus ſuis S. Saturnino collatæ fuerant, ſua *conceſſione & Petri cardinalis auctoritate, teſtantibus epiſcopis de Guiſarchro, & de S. Juſta*, conſenſu clericorum ſuorum eis confirmavit & tradidit numero viginti-duas. *Actum eſt hoc anno Dominicæ incarnationis* MCXIX. *indictione* XII. Subſcribunt Guilielmus Karalitanus archiepiſcopus, Petrus cardinalis & legatus, Auguſtinus epiſcopus S. Juſtæ, Petrus epiſcopus de Guiſarco, Baro ſacri palatii ſubdiaconus, & Sergius de Furcillas: anno vero MCXXI. Calliſtus papa II. confirmavit omnes poſſeſſiones monaſterii S. Saturnini Karalitani Philippo priori. Datum Piſis per manum Chryſogoni S. R. E. cardinalis & bibliothecarii IV. idus Maii indictione XIII. incarnationis anno MCXXI.

XCIV. Eccleſia S. Petri de Valeriis data Craſſenſi abbati reformanda. *Theſ. Anecdo. t. 2. p.* 347.

Hoc ipſo anno MCXIX. Calliſtus papa Juſſolmæ illuſtri feminæ filiiſque ejus Petro Sicardi, & Rainardo de Perignano, ſignificat ſe eccleſiam S. Petri de Valeriis, quæ Romanæ eccleſiæ juris eſt, quamque hactenus ut boni patroni juverant & foverant, loci deſtitutioni condolentem *Berengario Craſſenſi abbati & ſucceſſoribus ejus regendam, diſponendamque commiſiſſe cum omnibus honoribus, poſſeſſionibus, & cum omni libertate & immunitate*, ſicut in privilegio Paſchalis papæ continetur; confidimus enim, inquit, in omnipotentis Dei miſericordia, *quia per ejus induſtriam locus idem tam in ſpiritualibus quam in temporalibus poterit reſtaurari. Datum apud S. Teudardum* XIII. *calendas Auguſti, indict.* XII.

XCV. Colombenſi monaſterio facta donatio. *Ampl. Collect. t. 1. p.* 652.

Eodem tempore Ludovicus Francorum rex terram S. Liphardi Magdunenſis in territorio Carnutenſi ſuper fluvium Auguram ſitam cum poſſeſſionibus & eccleſiis Rogerio Colombenſi B. Mariæ abbati pro ſalute animæ patris ſui & ſuæ excolendam renedificandamque conceſſit, *orante & hortante Johanne Aurelianenſi epiſcopo & Johanne* S. Liphardi decano, & canonicis ejuſdem eccleſiæ. *Data Aureliani publice anno incarnati Verbi* MCXIX. *regni autem noſtr.* XI. *& laudantibus Giſleberto Turonenſi archiepiſcopo, Gaufredo Carnotenſi epiſcopo, Johanne Aurelianenſi epiſcopo, Girberto Pariſiacenſi & Liſiardo Sueſſionenſi, de curia noſtra Stephano cancellario, Willelmo dapifero, & Giſleberto buticulario.*]

ANN. CHR. 1120.

XCVI. Calliſti papæ reditus Romam.

(a) *ſupra n.* 73.

SUb finem anni undeviceſimi poſt milleſimum centeſimum Calliſtus II. apud Sedelocum in Æduis, ut ſuperius (*a*) vidimus, verſabatur, ibique Chartam-caritatis Ciſtercienſium approbavit. Illinc Cluniacenſe monaſterium iterum adiit, ubi Brunoni Trevirenſi archiepiſcopo ejus Eccleſiæ privilegia renovavit diplomate dato Cluniaci *m.* nonas Januarii hoc anno; ibidemque ipſo die & anno eidem Brunoni reſcriptum conceſſit contra Adalbertum Moguntinum, ut apud Broweruum ad hunc annum videre licet. Ibidem id eſt Cluniaci, Adefonſus Salmanticenſis præſul in reditu e Remenſi concilio mortuus, ſepultuſque eſt, appoſito ad ejus ſepulcrum epitaphio, quod Baronius retulit ex bibliotheca Cluniacenſi. Extat in archivo ejuſdem monaſterii bulla prædicti papæ, hoc anno Trenorchii data pridie idus Januarii, qua Vizeliacenſis abbatiæ immunitas & poſſeſſiones Rainaldo abbati aſſeruntur. Viennæ deinde concilium habuit pontifex, ab ipſo indictum (*b*) *ad feſtum beatæ Mariæ, quod vocatur Hypapante.* Valentiæ ad Rhodanum erat VIII. kal. Martii quod die Pontio Cluniacenſi abbati novum privilegium indulſit. Ibidem adhuc morabatur V. kal. Martii, cum Viennenſi eccleſiæ privilegium ampliſſimum indulſit, a Johanne de Boſco & Baronio (*c*) relatum. Poſt hæc ad Monrem-Peſſulanum proceſſit, teſte Pandulfo, indeque ad S. Ægidium: tum peragrata Provincia, tranſcenſiſque alpibus ad S. Ambroſium id eſt, ſi bene capio, Mediolanum perrexit; ac demum longobardiæ ac Tuſciæ urbibus luſtratis, Romam pervenit III. nonas Junii, ut moa ex Eginonis abbatis epiſtola oſtendemus. Ex his intelligitur erratum irrepſiſſe in privilegium a Calliſto (*d*) indultum Rotlando abbati monaſterii S. Cucuphatis in regione Vallenſi, quod hoc anno datum Romæ dicitur XVII. kal. Martii, indictione XIII. quo tempore pontifex adhuc in Gallia erat.

(b) *Conc. t.* 10. *p.* 862.

(c) *Bibl. Clun. p.* 575.

(d) *Marca Hiſp. p.* 1355. *& ſeqq.*

XCVII. Egino abbas S. Udalrici cum eo Romam adit.

(e) *ſupra n.* 80.

(f) *Canif. t.* 2. *p.* 340.

Quanto populorum concurſu, quantoque apparatu in Urbem acceptus ſit, docet Egino S. Udalrici abbas in epiſtola, quam utriuſque ſexus fidelibus de ſuo ad pontificem itinere ſcripſit. Hic monaſterio ſuo fugatus, (*e*) ab Herimanno pſeudepiſcopo, amicum ſibi perfugium ad ſedem apoſtolicam, cui ſemper addictiſſimus fuerat ſupereſſe intellexit. Hinc poſt innumeras (*f*) contumelias & injurias, amicorum ſuorum conſilio, cum pro ſualpſius oeceſſitate, tum pro utilitate eccleſiæ adire ſtatuit Calliſtum papam, qui tunc primum e Gallia in Italiam, adeoque Romam pergebat. In illo itinere, comitante Udalſcalco, Egino per devia, ob inimicorum inſidias, Placentiam demum attigit: ubi a quodam famulo, quem ab infantia nutrierat, rebus ſuis, *exceptis æquitaturis*, ſpoliatus eſt. Inde per abrupta montium, per vaſtas ſolitudines, per terram famis & ſitis, ubi hominis veſtigia non apparebant, tandem ad domnum apoſtolicum, qui tunc in maritimis locis apud Roſſellam Tuſciæ urbem morabatur, pervenit, a quo benigniſſime acceptus; eumque Romam uſque comitatus eſt. Tum ille deſcribit, qua pompa, quo triumpho pontifex in Urbem acceptus ſit, ad cujus occurſum pueri cum ramis arborum proceſſere, quos cum abigerent miniſtri, eos Chriſti exemplo ad ſe venire jubebat. Deinde cum corona in capite per medium civitatis, plateis auro gemmis pretioſiſſimis, & palliis undique adornatis, inter Græcorum & Latinorum concentus, III. nonas Junii, hora diei decima, ad Lateranenſem eccleſiam deducitur, ubi *fide exceptus* inde *in palatium, ut moris eſt judicum, legali perducitur carmine.* Romæ perſtitit Egino uſque ad Kal. Julii, aſſidue dignarus alloquio & præſentia pontificis, cujus jejunia & vigilias laudat; & probitatem virtutibus & miraculorum ſignis comprobatam. Poſtmodum ejus manibus *dominici ſacramenti communione, & inter crebra oſcula, largiſſima benedictione* donarus, reditum in patriam maturavit.

Piſas moritur

Hinc apud Oſtia navim ingreſſus, tempeſtate per dies quatuordecim jactatus, diviſuſque a ſocio Udalſcalco, (qui alteram navim conſcendere coactus fuerat properea quod alia præ hominum multitudine eum capere non poterat) vix tandem Piſas deportatus eſt: ubi infirmari cœpit, de amiſſo ut putabat, fratre ſupra modum mœrens & afflictus. Verum adfuit tandem poſt quatuordecim dies Udalſcalcus & patrem in extremis agentem dolens invenit. Ille per eum fratribus & amicis ſuis vale dicto, quos in eccleſiæ obedientia uſque ad mortem perſeverare hortabatur; præſentia faſtidiens, nil niſi cæleſtia cogitans, uſque ad oltimum ſpiritum pſalmis recitandis vacavit. *Itaque adſtante religioſiſſima Camaldulenſis ordinis congregatione,* ſcilicet S. Michaëlis prope Piſas, ubi forte hoſpitabatur, *poſt intimam peccatorum ſuorum confeſſionem, poſt olei ſacroſanctli unctionem, dominici munitus ſacramentis, idibus Julii, vita æterna mortem ſæculi commutavit præſentis. Depoſitus eſt autem in beati Michaëlis monaſterio juxta incomparabiles Piſanorum divitias, optimo archiepiſcoporum mauſoleo, ubi neſciuntur tenebræ, exclaſa jugiter ſole vel oleo.* Sic paucis additis narrationem de vita Eginonis abbatis concludit Udalſcalcus ſeu Oudalſcalcus, qui eam S. Udalrici & S. Afræ cœnobitis dedicavit. Hic ſucceſſor ejus in abbatiæ regimine poſt Wolcmarum, de quo nihil ſingulare dicendum occurrit. Plu-

ra

ra de Udalſcalco viro docto & religioſo dicenda eſſent, ſi talem ipſe, qualem ſe Eginoni præbuit, ſcriptorem habuiſſet: ſed in actis abbatum pauca de eo notatu digna reſeruntur, niſi quod muſicæ peritus fuiſſe dicitur: nec plura de ſucceſſoribus uſque ad loci reformationem, quæ medio ſæculo quinto-decimo facta eſt. Eginone abbate monachi doctrina inſignes apud S. Udalricum extitiſſe dicuntur, quorum perplures ad alias tegendas abbatias aſſumti ſunt. Actum eſt in ſuperiori volumine (*a*) de origine prædicti S. Michaëlis monaſterii prope Piſas, quod a monachis nigris ad Camaldulenſes ſub finem undecimi ſæculi migravit. ANN. CHR. 1120. (*a*) *lib. 58. n.* 40.

XCVIII. Calliſtus Mauriniacenſes tuetur.

Cum Calliſtus Romam proficiſcendo Tortonæ ſeu Dertonæ in Luguria diverſaretur, eum adiit nuntius Thomæ abbatis Mauriniacenſis, ſciſcitaturus, an privilegium canonicis S. Martini de Veteribus-Stampis, ut ipſi jactitabant, ſuo contrarium dediſſet, quo ſcilicet donationem eorum eccleſiæ Mauriniacenſibus a rege Philippo factam, & a Ludovico ejus filio confirmatam revocaſſet. Litteras (*b*) hac de re ſcripſit Thomas ad Griſogonum ſeu Chryſogonum diaconum cardinalem & » bibliothecarium, in qua illorum canonicorum mores depingit. Ad hæc reſpondit » pontifex ſe *privilegium contra privilegium* numquam feciſſe; &, ſi quid quæ» ſtionis inter monachos & canonicos deinceps oriretur, ut ad domnum Cunonem, » qui in Galliæ partibus *vicarius*, ſeu legatus remanebat, id referretur. Canonicorum fraude ſic detecta, tentatur ab eis rex Ludovicus, ut donum eccleſiarum Veterum-Sramparum reſcinderet: aſt apud eum nihil preces vel præmia valuere. (*b*) *Cheſn. t. 4. p. 370.* Eorum ſcripulus de eccleſiis & decimis.

Inter hæc Thomæ abbatis & quorumdam fratrum conſcientias (*c*) temordebat quod eorum anteceſſores eccleſias & decimas quaſdam non ſolum donis, verum etiam pecuniarum pretio acquiſiiſſent, cum ſcilicet quæſtio de ejuſmodi ſimonia necdum elinuata & definita eſſet. Cum hoc ſcrupulo teneretur, ſorte accidit, ut Cuno Prænestinus epiſcopus & apoſtolicæ ſedis legatus denuo apud eos hoſpitandi gratia diverteret cum Willelmo Catalaunenſi epiſcopo, *qui ſublimes ſcholas rexerat, & tunc zelum Dei habens, ſuper omnes epiſcopos totius Galliæ divinarum ſcripturarum ſcientia fulgebat*. Abbas igitur animi ſui hac de re ſcrupulum aperuit, paratus facere quidquid illi ſtatuiſſent. Poſtera die *viri ſapientes & eccleſiaſtici diſpenſatores* vocato abbate, *ut ea de manu beati Petri acciperet & ſecure in abbatia Deo ſerviret, per obedientiam injunxerunt*. Poſt aliquot annos Mauriniacenſes monachi deficientibus canonicis inducti ſunt in S. Martini eccleſiam de Veteribus-Stampis; quæ res non ſine turbis facta eſt. (*c*) *ibid. p. 372.*

XCIX. Belvacenſi in concilio decreta S. Arnulfi epiſcopi elevatio.

Hoc anno MCXX. Belvaci celebratum eſt concilium a Cunone Prænestino epiſcopo mox laudato, qui tunc legatus dicebatur trium provinciarum, Remenſis, Rotomagenſis & Senonenſis, teſte Clario (*d*) monacho, qui ad diem concilium miſſus eſt ab Arnaldo abbate S. Petri-Vivi, ut eum excuſaret, quod concilio propter morbum adeſſe non poſſet. Harum provinciarum archiepiſcopi cum ſuffraganeis ſuis epiſcopis & abbatibus interfuere, excepto Daimberto Senonenſi, *qui moleſtia corporis detentus*, ait Clarius, *venire non potuit*. Et tamen Liſiardus Sueſſionum præſul, qui & ipſe eidem ſynodo interfuit, Daimbertum inter ejus epiſcopos numerat. In eo etiam a Clario differt, quod Liſiardus concilium habitum dicat XV. kal. Novembris, Clarius IV. eaſdem kalendas, ubi mendum in oumeros irrepſiſſe videtur ex his, quæ paullo poſt de ipſius Clarii reditu dicturi ſumus. Inter illos epiſcopos primus a Liſiardo ponitur *Willelmus Catalaunenſis, columna doctorum*: quo ex loco, præter alios jam a me in ſuperioribus laudatos, refellitur eorum ſententia, qui eum anno præcedente obiiſſe dicunt. In illo concilio actum eſt de elevando corpore S. Arnulfi epiſcopi Sueſſionenſis, in Aldenborgenſi Flandriæ monaſterio humati, qua de re in ſuperiori concilio Remenſi (*e*) jam actum fuerat. Inter cæteros abbates tunc Belvaci adfuit Hariulfus Aldenborgenſis, attulitque librum ab ſe ſcriptum de vita & miraculis ejuſdem S. Arnulfi, quem librum Liſiardus Sueſſionum epiſcopus patribus examinandum expoſuit, ſuoque ipſius conſilio compoſitum, & fide dignum eſſe aſſeruit. Tum Willelmus Catalaunenſis accepto libro, eum revolvit, probavitque, & converſus ad Lambertum Tornacenſium epiſcopum, in » cujus diœceſi poſitum erat Aldenborgenſe monaſterium: Quid amplius quæris? » inquit abſque hoc libello tibi ſufficeret teſtimonium domni epiſcopi Sueſſionenſis, » ejuſque clericorum; multumque dictis fidem addit iſte talis abbas, cujus ætas ſuſpi» cienda eſt atque prudentia. Cæterum librum iſtum hic expendere non vacat nobis » aliis negotiis occupatis. Ad hæc Joffredus ſeu Gaufridus Carnutenſis præſul di» xit, ſi talia Deus per aliquem e ſuis anteceſſoribus feciſſet, ſe nec papam, nec legatum, vel archiepiſcopum conſulturum, ut eum tamquam ſanctum exaltaret. Conſulti quoque celebres ſcholarum magiſtri eidem ſententiæ acceſſerunt. Poſt hæc rogatus a Tornacenſi epiſcopo Willelmus Catalaunenſis, cauſam coram legato & archiepiſcopis peroravit: quo audito legatus Cunon & Remenſis archiepiſcopus una (*d*) *Spicil. t. 2. p. 770.* (*e*) *ſupra n.* 68.

ANN. CHR. 1120. voce reſponderunt: *judicium veſtræ auctoritatis plene ſuſcipimus, & decretum veſtri conſenſus roboramus.* Itaque Lambertus Tornacenſis, accerſito Aldenborgenſi abbate, diem futuræ elevationis ad kalendas Majas anni ſequentis indixit. Hæc omnia fuſe refert Liſiardus epiſcopus in libro de miraculis S. Arnulfi, quem duobus libris ab Hariulfo ſcriptis, tametſi unum tantum dicit Liſiardus, adjecit.

Tempus habiti concilii expenditur. De prædicto Belvacenſi concilio agens Clarius, ait, Arnaldum S. Petri abbatem, cum ad illud tenderet, primo itineris ſui die in villa Naudo, cujus eccleſia S. Lupo ſacra eſt, feſſum itinere, atque infirmitate & ſenectute prægravatum illic ſubſtitiſſe, excuſatumque miſiſſe Clarium monachum ad concilium. Clarius autem inde rediens, abbatem ſuum ibidem necdum ſanatum reperit, exſpectatiſque paucis diebus, dum convaluiſſet, ſimul Senonas reverſi ſunt cum quibuſdam reliquiis, quas Alexander, prædictæ S. Lupi eccleſiæ capellanus Jeroſolymis ex capella Balduini regis acceptas retulerat. Has porro reliquias Arnaldus abbas ad ſuum monaſterium feſtivo ritu attulit *ſecundo kal. Novembris*. Unde intelligitur, Belvacenſe concilium, ex quo tunc redierat Clarius, non IV. Kal. ejuſdem menſis habitum fuiſſe, ſed XV. ejuſdem Kalendas, ut ſcribit Liſiardus.

C. S Dionyſio corona regia & Cergiaci eccleſia data. (a) Du Cheſne Dreux p. 290. Tunc temporis mos erat, ut decedentium Francorum regum inſignia S. Dionyſio, utpote regni ſui apoſtolo & protectori, reſignarentur; quod cum in funere Philippi regis Ludovicus ejus filius facere ſuperſediſſet; tandem pœnitentia ductus, ad baſilicam S. Dionyſii cum ſua coniuge hoc anno acceſſit: ubi, *præſente venerabili epiſcopo domno* (a) *Cuvone ſanctæ ſedis apoſtolicæ legato quoniam jure ac conſuetudine regum Francorum demigrantium inſigna regni ipſi ſancto martyri, tamquam duci & protectori ſuo referuntur: coronam patris noſtri*, inquit, *ei reddidimus, pro dilatione redditionis ſatisfecimus; & tam pro ſalute animæ noſtræ, quam pro regni adminiſtratione, conjugis & prolis conſervatione, eccleſiam de Cergiaco, ſicut libere poſſidebamus, cum decimis & omnibus ad eccleſiam pertinentibus, eccleſiæ reſtituendo, ipſis ſanctis martyribus contulimus*, &c. Cergiacum * locus eſt ad Sequanam infra Ponriſaram, hactenus de jure monaſterii Dionyſiani.

* Cergy.

CI. Præmonſtratenſis abbatiæ initia. Non omittenda hoc loco Præmonſtratenſis abbatiæ & Ordinis origo, quæ hoc anno contigit. Ejus auctor S. Norbertus, cum Ramenſi concilio anno præcedente adfuiſſet, Bartholomæum Laudunenſem epiſcopum, ex eo redeuntem comitatus eſt. Huic optionem dat piiſſimus præſul, ut quem vellet locum in ſua diœceſi ad habitandum eligeret. Et primo quidem ei oblata eſt ſuburbana S. Martini eccleſia; at ille. *Non idcirco*, inquit, *majores devitiat Coloniæ reliqui, ut minores modo quæram Lauduni. Non in urbibus volo remanere, ſed potius in locis deſertis & incultis.* Variis itaque ſolitariis locis cum epiſcopo perluſtratis, venerunt tandem ad locum Præmonſtratum antiquitus dictum, ſitum in ſilva Vedogienſi, quam Hermannus monachus *ſilvam Voſagum* * vocat: ubi ſancti Johannis-Baptiſtæ eccleſia, *quæ erat de jure S. Vincentii Laudunenſis*, ad quam *pro agendo divino officio* unus ex ejus loci monachis idemtidem dirigebatur. Locus pro ſua ſolicitudine, quippe qui omnino deſertus erat, Norberto placuit: qui epiſcopum rogavit, ſibi ut liceret ea nocte illic vigilare. Annuit epiſcopus, indeque ad imminentem noctem in proximum opidulum Anifiacum *, ubi Laudunenſis epiſcopi ſuburbanum palatium eſt, & comitatus ſui caput, ſe recepit. Poſtridie ad virum Dei reverſus, quid agere vellet ſciſciteatur; reſpondit Norbertus, hunc locum ſibi ſuiſque a Deo deſtinatum. *Nec tamen hæc eccleſiola*, inquit, *eis principalis ſedes erit, ſed ex alia parte hujus montis ædificabunt ſibi manſionem, in qua requieſcent.* Hoc reſponſo lætus pontifex, *nec tamen injuriam volens facere cœnobio S. Vincenti, cujus jurisdictionis idem locus erat, accerſito abbate S. Vincentii, meliorem tunc commutationem dedit ei; ſicque locum illum cum eccleſia liberum domno Norberto privilegii ſui auctoritate confirmavit.* Illic fundamenta jacta Ordinis Præmonſtratenſis, cujus tanta celebritas non multo poſt fuit, teſte Hermanno monacho, qui hæc omnia refert, ut, cum necdum triginta anni tranſiiſſent, ex quo hæc domus fundata erat, *fere centum abbates* ad capitulum generale, quod Norbertus quotannis in feſto S. Dionyſii fieri ſtatuerat, illuc convenerint, *non ſolum ex Francia vel Burgundia, ſed ipſa quoque Alamannia, Saxonia, ſeu Vvaſconia.* Neque vero tantummodo virorum, ſed etiam magnam ſequioris ſexus cutam geſſit Norbertus, ita ut *in diverſis ejuſdem eccleſiæ locis pluſquam mille* jam tum extiterint converſæ, *tanto rigore & ſilentio* Deo ſervientes *ut in diſtrictiſſimis cœnobiis monachorum vix ſimilem religionem poſſit aliquis invenire.* Addit qui hæc refert Hermannus, diſtrictiorem in Norberti monaſteriis fuiſſe tunc converſationem ſeminarum, quam virorum, tametſi multo rigidiorem, multoque ſeveriorem fuiſſe fateatur etiam in viris Norberti, quam Auguſtini inſtitutionem.

* la forêt de Voet.

* Anify-le-Comte.

CII. Dum Præmonſtratenſis domus fundamenta jaciuntur, moritur Adalbero S. Vin-

cen-

centii apud Lauduuum abbas, qui regularia ædificia inſtauravit, muriſque monaſterium cinait. Humatus fuit in ſacello beatæ Mariæ ab ſe conſtructo in hortis monaſterii ſuper eminentem terræ aggeſtum, ſed uuper diſjecto, cujus tumulo ea nigro lapide ſolum ejus nomen inſcriptum erat, ADALBERO AASAS. [Is fuit *nobilis proſapiæ Sueuus & multiplicis, ſcientiæ Conſtantienſis clericus*, qui duci Bulionenſi Godefrido juniori ab Italia revertenti primum adhæſit: *at divino reſpectu compunctus deſtinauit apud ſe vanitatem mundi reſpuere*, atque ad monaſterium Andaginenſe, cui tum præerat S. Theodericus, convolavit, proſtratuſque in capitulo *more agendæ converſionis*, videns neminem u lacrymis ſe temperare poſſe, quod *tantarum juuenis diuitiarum* ad contemtum mundi ſe accingeret, pretioſiſſimas veſtes ubiiciens, anulum aureum digitis abſtractum ad terram proiiciens, Chriſto ſe totum devovit & conſecravit. Nec multo poſt apud Lagdunum-Clavatum perente Bartholomæo epiſcopo ordinatus abbas eccleſiæ S. Vincentii, *quantum Deo juuante loco profecerit teſtatur fratrum nobiliſſima religio ab eo inſtituta, informata interius, rerum quoque & cellarum multiplex augmentatio exterius*. Abbatiam cum laudabiliter adminiſtraret, Lambertum juniorem Andaginenſem monachum virum eximium u Theoderico abbate ſecum in monaſterio S. Vincentii remanſurum obtinuit: ſed non multo poſt ab abbate S. Remigii Henrico ille expetitus eſt, ut urchimonaſterii ſcholas regeret. Qui factus *ſcholaſticus, nec multo poſt electus eſt & conſtitutus unus ex ſeptem cardinalibus majoris altaris. Septem vero cardinales ad hunc honorem aſſumti publica electione, præminent in tota congregatione, & liberi a certis officiis, quibus uacaſſim deputantur, alii ſolummodo deſeruiunt prædicto altari in feſtis diebus, baltheis utentes, & trium diaconorum totidemque ſubdiaconorum & acolythorum proceſſionem habentes*. Hæc de Adalberoan & Lamberto juniore ea Hiſtoria Andaginenſis monaſterii (*a*) excerpere viſum eſt.] Adalberoni ſuffectus Sigefridus ſeu Seifridus, ante S. Nicolai in ſilvu Vadogienſi prior, cui hoc nomine Guibertus Novigenti abbas epiſtolam de veritate dominici corporis, ut alias diximus, inſcripſit. Forte ex ipſo S. Vincentii monaſterio aſſumtus fuerat ad S. Nicolai prioratum: nam Adalberonis & Sigefridi abbatum tempore decem abbates inſidem ad varia monaſteria aſſumtos fuiſſe Johannes u Guiſia ejus loci ubbas teſtatur.

ANN. CHR. 1120. Adalberoni S. Vincentii abbati ſuccedit Sigefridus.

(*a*) *Mart. Ampl. Collect. t. 5. p. 955. & ſeqq.*

Præmonſtrati locum interventu Bartholomæi epiſcopi primus per commutationem conceſſit Adalbero abbas: at illum Norbertus non prius recipere voluit, quam *Seifridus abbas & monachi eius donum illud in capitulo communi aſſenſu firmaſſent*, ut legitur in ipſius Bartholomæi litteris (*b*), quas *impreſſione ſuæ imaginis & ſigillo S. Mariæ Laudunenſis eccleſiæ, ſigillorumque S. Vincentii* confirmari curavit. Idem Sigefridus mediam partem loci, in quo S. Martini abbatia Laudunenſis, prima Præmonſtrati filia, ſita eſt, quæ de S. Vincentii feodo erat, ſponte obtuliſſe perhibetur, ubi intra duodecim annos quingentorum minimum fratrum conventum fuiſſe teſtis eſt Hermannus.

Quid ille Præmonſtrato contulerit.

(*b*) *Guibert. p. 652.*

Nonnihil etiam ad Præmonſtratenſis domus fundum contulit S. Bernardus, ut ipſe teſtatur in epiſtola CCLIII. ad Hugonem primum Præmonſtrati abbatem his verbis: *Primo quidem locus ipſe Præmonſtrati, in quo degitis, noſter fuit; nam nobis frater Vvido* (*hoc nomen primi incolæ loci*) *per manum epiſcopi ante donaverat*. Tanti viri qui teſtimonium refelleret, miaime audiendus eſſet. Neque vero id derogat S. Vincentii monachorum conceſſioni. Cum enim Præmonſtratenſis locus ſatis amplus ſit, hi quidem S. Johannis eccleſiam Norberto ceſſere, ubi primum condita domus eſt: ſed aliam ejus loci partem cedere potuit Bernardus, forte eam ipſam, quæ in altera montis parte ſita erat, *in qua major eccleſia foret ædificanda*, ut legitur in Vita S. Norberti, qui id futurum præviderat, teſtante Hermanno. [Porro fratet illu Wido primus Præmonſtrati loci Incola, (*c*) *Britonum quidem gente progenitus* fuit, *Francorum tamen loquelis & moribus luculenter fatis imbutus, ſacerdos officio*, qui ſollrudiais deſiderio in deſertum diœceſis Laudunenſis locum ſe recepit, quo viro ſanctiſſimo Norberto relicto, in vaſtam Hannoniæ ſilvam ſeceſſit, in qua congregatis quibuſdam diſcipulis, Viconienſe celeberrimum monaſterium conſtruxit, cui adſciris ex Laudunenſi S. Martiai eccleſia religioſis præfecit Warinum primum ubbatem; deinde poſt varias peregrinationes iu Burgundia deceſſit.]

Quid S. Bernardus.

(*c*) *Chron. Vicon t. 6. Ampl. Coll. p. 283.*

Norberto Præmonſtratum principio inhabitanti, ut vicinia, ita familiaritate conjunctus fuit Guibertus abbas Novigenti, qui locus a Præmonſtrato duarum tantum leucarum intervallo diſtat. Ejus familiaritatem probat commentarius tropologicus in Oſeam, alioſque prophetas majores, quem Norberto dicavit ſub hac proœmii inſcriptione: *Amantiſſimo patri & venerabili domino, univerſa caritatis affectione coleudo, totius ſanctæ interioritatis vero cultori, ac veræ diſcretionis magiſtro Norberto, frater Guibertus, monachus nomine, peccator operibus, proſperis ſui ſuorumque gaudere ſucceſſibus*. Principio excuſat quod arduum hoc opus, beato Hieroay-

CIII. Guibertus Norberto dicat commentarios in Prophetas.

ANN. CHR. 1120. mo difficillimum viſum, aggreſſus ſit. Id in ſui excuſationem affert, quod longe facilior ſit allegorica & tropologica expoſitio, quam litteralis: *Longe enim ſecurius*, inquit, *de noſtrarum paſſionum, quas experimur intra nos, natura tractamus, quam de myſteriis Chriſti & eccleſiæ, in quibus, niſi ſimus circumſpecti, facile exorbitare valemus*. Excuſat deinde, ſi quid minus accuratum & climatum in his inveniatur commentariis; quippe qui *non tam perpetuitate legendi, quam nimia continuatione ſcribendi* oculorum aciem obtuſam habeat; adeo ut *ſola voce, ſine manu, ſine oculis*, præſens opuſculum explanare, & aliena manu ſcribere coactus ſit, qui antea ſibi ipſi *laboris indefeſſi notarius* fuerat. Idem in fine hotum commentariorum Norbertum plurimum laudat, ejuſque cenſuræ illos committit, *præſertim cum indubitanter*, inquit, *agnoverim, neminem ſuper interioris hominis ſtatu in cunctis nobis contiguis regionibus majorem diſcretionis obtinuiſſe vim. Nec id injuria. Quid enim ſpirituale neſcias, cum in hujus examinatione te indefinenter exerceas? In his tractatibus noctem diei continuas, in hujus contemplationis radio totus interni habitus delectatione conſpirus*. Et infra. *Ad te igitur, qui ſpiritualiter cuncta examinas, & a nemine judicaris, ſecurus intendo: quia ad liquidum univerſa, & his majora, non penetrare non poteris, cum nihil ſit aliud quam divinum quod vivis*. Hæc fuſius retuli ad S. Norberti ampliorem commendationem, quod profecta ſint ab illo auctore, qui mordere potius quam laudare conſuevit.

CIV. Gaufridus fit abbas S. Medardi.

Eidem Guiberto etiam familiaris fuit Gaufridus (*a*) ſeu Joffridus S. Theoderici prope Remos primum abbas, qui hoc anno ad præfecturam S. Medardi monaſterii Sueſſionenſis poſt Radulfum tranſlatus fuit. Id anno ſequenti factum dicitur in brevi chronico (*b*) S. Medardi, in quo Gaufrido cognomen Collum-cervi tribuitur. Eidem Gaufrido jam Sancti-Medardenſi abbati & Alardo Florinenſi Guibertus nuncupat commentarium in Abdiam propheram, amboſque ob litteraturæ celebritatem & converſationis integritatem laudat in prologo, quem in Appendice referre viſum eſt ex codice Pontiniacenſi, in quo etiam ejuſdem auctoris commentarii in alios minores Propheras reperiuntur. Alardus abbas deſideratur in ſyllabo abbatum Florinenſium apud Fiſenum. Haud ſcio an ejuſdem Gaufridi tempore, quo ſcilicet ad S. Medardum tranſlatus eſt, idem Guibertus ſcripſerit libros quatuor de pignoribus ſanctorum, in primis contra Sancti-Medardenſes, qui dentem Salvatoris ſe habere gloriabantur.

(*a*) *V. lib. 72. n. 52.*
(*b*) *Spicil. t. 2. p. 787.*

Goſuinus ſub eo prior.

Ubi primum Gaufridus ad S. Medardi præfecturam migravit, ejus loci ordinem, tunc magnopere prolapſum, reſtituere in primis ſollicitus fuit, reputans ſcilicet, eo majorem ejus eſſe infamiam, majuſque ſcandalum, quo nobilior eſſet ac celebrior. Hinc tam pii operis adjutores alibi perquirere curavit: & quia Goſuini Aquicinctenſis monachi, qui recens in proximo S. Criſpini monaſterio (*c*) moratus fuerat, ſanctitas & induſtria ipſi innotuerat, eum ab Alviſo Aquicincti abbate multis précibus impetravit, ac S. Medardi priorem conſtituit. Hoc in munere Goſuinus ſic animos fratrum tam verbis quam exemplis ad corrigendos mores ſolutiores inflexit, ut brevi S. Medardi monaſterii murata ſit facies, & in priſtinum ſplendorem refloruerit; quod etiam poſtmodum in S. Remigii monaſterio præſtitit.

(*c*) *ſupra n. 46.*

CV. Willelmus abbas S. Theoderici apud Claramvallem ſanatur.

Gaufrido abbati in S. Theoderici magiſtratu ex monaſterio S. Nicaſii ſuffectus Willelmus, jam ſæpius in ſuperioribus laudatus, qui deinceps a S. Theoderico quoddam veluti cognomen tulit. Ab illo die Bernardo Claræ-vallenſi abbati amplius familiaris eſſe cœpit; cujus rei indicium eſt, quod eum aliquando ægrotaret Willelmus jam abbas, miſit ad eum Bernardus fratrem Gerardum, mandavitque ut ad ſe veniret Claram-vallem, pollicitus fore ut brevi aut convaleſceret, aut moreretur. Conditionem lætus accepit Willelmus, eique reddita ſanitas eſt. Sed jucundior illi fuit hæc occaſio colloquendi de rebus divinis & ſpiritualibus cum viro Dei, qui tunc etiam infirmabatur. Inſtante ſeptuageſima, eum utcumque jam melius haberet, ad ſuos redire parabat: ſed probibenti Bernardo, & flagitanti ut ad quinquageſimam remaneret, haud illibenter acquievit: at deinceps a carnibus, quibus ad diem illam ob infirmitatem uſus fuerat, abſtinere voluit, nec contra roganti ac præcipienti, parere ſuſtinuit. At cum veſpera illa ſabbari in lecto ſe compoſuiſſet, tanto per totam illam noctem dolore conflictatus eſt, quantum ſe numquam paſſum fuiſſe teſtabatur. Prima luce vocatus ad ipſum venit Bernardus, non ſolito illo vultu compatientis, ſed quaſi inobedientem arguentis tum ſubridens: Quid inquit, hodie comedes? ille vero, quidquid, ait præceperis. Ad quod vir Dei: Quieſce, non morieris modo, & abiit, ſtatimque abiit omnis dolor, ſed ramen fatigatus nocturno illo dolore abbas, vix e lecto ſurgere potuit. Craſtina ſanus factus, vires brevi recepit: tumque cum benedictione & gratia bona boni hoſpitis ſui ad propria reverſus eſt.

Sub

ANN. CHR. 1120.

CVI. Bernardus ſuorum precibus ſanatus.

Sub idem tempus Bernardus quoque valde infirmatus eſt, & fere ad extrema redactus. Convenerunt itaque filii ejus & amici velut ad exſequias tanti patris: quos inter adfuit & Willelmus abbas. Cumque extremum jam ſpiritum ille trahere videretur, in exceſſu mentis ante tribunal Dei viſus eſt præſentari, & a dæmone de » multis accuſari; at nihil territus vir Dei: Fateor, inquit, indigous ſum qui re» gnum cælorum obtineam; at duplici jure illud obtinet Dominus meus, Patris » ſcilicet hereditate, & merito paſſionis. Uno conteotus, alterum mihi donat, ex » cujus dono illud mihi vindicate non pudebit. His dictis, tota illa inimici tentatio diſſipata. Sub veſperam, cæteris ad lectionem Collationum egreſſis, ſolus Bernardus cum duobus fratribus ſibi aſſiſtentibus in diverſorio, ubi jacebat, temanſit. Cumqoe vehementius afflictaretur, uni eorum præcepit, ut pro ſe otatum quamcitius iret. Excuſantem vero & dicentem, ſe non eom eſſe oratotem, qui exaudiri mereretor, obedientiæ auctoritate compellit. Itum eſt, & oratum ad altaria, quæ in baſilica erant tria: primum beatæ Dei genitricis, duo alia beati Laurentii martyris & S. Benedicti abbatis. Eadem hora beata Virgo cum duobus illis ſanctis adfuit, qui manibus impoſitis ſuper loca doloris omnem ægritudinem depulerunt.

CVII. Claræ-vallis fama multos trahit.

Ab eo tempore Bernardi ejuſque diſcipulorum fama in dies magis magiſqoe augeri, & late diffundi viſa eſt, ita ut maximum eorum quæ fecit miraculom habeatur, quod per unum hominem languidum & ſeminecem obſcura uſque ad illud tempus illa vallis, re & nomine Clara-vallis efficeretur; & quæ ſterilis & totius boni expers antea fuerat, uberrimos fructus divioitus produceret, & tot ſpirituales filios parturiret. Tantæ ſanctitatis odore attracti non modo laici, ſed etiam aliorum locorum teligioſi eo confluebant. Ex his primi fuere quidam canonici regulares de Aildicurte, qui in primis Willelmi Catalaunenſis Epiſcopi hortatu & conſilio, cum ſtrictiorem vitæ normam aggredi vellent, Claram-vallem ſe receperunt, ibique poſt multas preces admiſſi fuerunt. Eorum diſceſſu turbati eorum ſocii, litteris Bernardum interpellarunt, in quibus præmiſſo ejus elogio, fratrum ſuoruoldiſceſſum ſe ægre ferre ſignificabant, eoſque ſibi reſtitui poſtulabant. Ad bas litteras reſpondit vir ſanctus epiſtola tertiâ, quæ in nova noſtra editione hanc præfert inſcriptionem: *Clericorum qui ſunt in loco, qui dicitur Aildicurtis, Deo ſervientium ſancto conventui, magiſtro S. & diſcipulis, puſillus grex Claravallenſium fratrum, & eorum qualiſcumque miniſter, frater Bernardus, in ſpiritu ambulare, & ſpiritualiter omnia examinare.* In hac epiſtola ſanctus abbas laudibus ſuis ſe terreri dicit: » tum ad illorum clericorum poſtulata reſpondet, fratres illos multorum illuſtrium » virorum, & maxime clariſſimi viri Willelmi Catalaunenſis epiſcopi, hortatu & » conſilio ad Claram-vallem declinaſſe, ibique multis precibus ſe ſuſcipi poſtulaſſe, & tandem impetraſſe, eo videlicet animo, ut ob tenorem artioris vitæ ab » inſtitutionibus beati Auguſtioi ad obſervantias S. Benedicti ſic tranſirent, ot tamen a ſummo Magiſtro non diſcederent, illamque primam fidem, apud eos, im» mo quam primum in bapriſmo promiſerant, non irritam facerent, ſed ſalvam » integramque cuſtodirent. His itaque fic admiſſis, non offendi debere prædictos » clericos quod fratres eorum ſoſcepti ſint: qui ſi forte ante ſeglaris probationis » annum cœpta deſetete, & ad ſoos redire voluerint, non retinebuntur inviti. Cæ» terum non decere, ut *anathemate inconſulto* ſpiritum libertatis impedire nitan» tur boni illi patres, ne forte, quod abſit, quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu-Chriſti » quærete videantur. Hæc epiſtola ſcripta eſt ante annum ſequentem, quo incunte Willelmus epiſcopus deceſſit; eaque prima eſt ex moltis aliis, quas Bernardus de ſimili argumento ſcripſit. Cæterum ubinam ſita ſit Aildicurtis, necdum diſcere mihi licuit.

CVIII. Cluniacum miſſa reliquiæ a Gelduino abbate S. Sepulcri.

Iotet illoſtres viros, qui tunc temporis Cluniacum ſub Pootio abbate ſe receperunt, unus fuit Gelduinus, ex nobili genere *Puteacenſium procerum* (*a*) ortus, qui pro ſua religione Luſperciacenſis * in diœceſi Nivernenſi cellæ prior factus, poſtmodum Jeroſolymam petendi facultatem a Pootio abbate obtinuit. Illuc itaque profectos cum duobus fratribus, ibidem abbas ſancti ſepulcri beatæ Mariæ in valle Joſaphat (*b*) conſtitutus eſt. Dein cum rege Jeroſolymitano Balduino, conſobrino ſuo, Antiochiam perrexit, indeque Edeſſam adiit, comitante Walaranno fratre ſuo, illarum partium principe. Hos illius urbis archiepiſcopus honorifice excepit, multa percontatus de ſtatu Cluniacenſis monaſterii, cujus *confrater* a ſancto Hugone factus fuerat, cum e Flandriæ partibus per Cluniacom Jeroſolymam proficiſceretur. Ut vero aliquam ſuæ in Cluniacenſes benevolentiæ teſſeram daret, quoddam ſcriniolum, in quo beati Stephani reliquiæ continebantur, Gelduino commiſit, eum adjotans, ot per certum ac fidum nuntium illud Cluniacom perferri, eidemque eccleſiæ conſignari curaret, quam in honorem ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli,

ac

(*a*) *Bibl. Clun. p.* 565. & *ſeqq.*

* *Laurey. Iobourg.*

(*b*) *V. lib.* 69. *n.* 149.

ANN. CHR. 1120.

ac beati Stephani protomartyris conſecratam noverat. Itaque ſacrum illud depoſitum Geiduinus per fratrem Frotmundum tranſmiſit Cluniacum, ubi ſacræ illæ reliquiæ hoc anno depoſitæ fuerunt, quas poſtmodum Petrus Venerabilis una cum dente S. Johannis-Baptiſtæ cryſtallinis phylacteriis, auro gemmiſque ornatis, includi curavit.

Cluniaco data eccleſia in Hiſpania.

Hoc item anno Urraca regina Hiſpaniæ, filia Adelfonſi regis & Conſtantiæ reginæ, eccleſiam S. Nicolai in Villa-franca Ponrio Cluniacenſi abbati, ejuſque ſucceſſoribus contulit litteris datis æra MCLVIII. quibus ſubſcribunt Willelmus dux Aquitanorum, Petrus Conſalvus comes, & alii. Willelmus dux Aquitanorum, ejus nominis nonus, ſæpius trans Pyrenæos montes profectus eſt. Et certe id hoc anno contigit, quo anno in procinctu ad hoc iter Sorduenſi monaſterio eas dotes, quas Carolus Magnus ei conceſſerat, reſtitui curavit.

CIX. Majori-monaſterio fatisfacit Gaufridus comes.

Majori-monaſterio multa gravamina cum intuliſſet Gaufridus Griſagonella Vindocinenſis comes, tandem pœnitentia ductus ad Majus-monaſterium acceſſit in vigilia apoſtolorum Simonis & Judæ, & de injuriis cœnobio illatis ſatisfacturus, in capitulum ingreſſus de commiſſis veniam humiliter petiit, & emendationem pollicitus, abſolutionem a Willelmo abbate ſuſcepit, & inſuper loci benefactorum ſocietatem obtinuit. Hujus rei inſtrumentum hoc anno factum dicitur *in locutorio extra clauſtrum*. Inter teſtes nominatur Willelmus prior Majoris-monaſterii, quondam Redonenſis archidiaconus, & inter milites Rainaldus de Turre; cujus cognominis alii in aliis chartis occurrunt inter optimates Vindocinenſes. Eodem anno Turgiſius Abrincatenſis epiſcopus quaſdam ſuæ diœceſis eccleſias Majori-monaſterio confirmavit.

CX. Contentio de Beriaco inter Rothonenſes & Majoris-monaſterii monachos ſopita.

[Jam diu Rothonenſes monachi cum Majori-monaſterio de Beriaco inſigni apud Caſtrum-Brientii cella contendebant, & quidem ſub Alberto Majoris-monaſterii abbate cauſa juridice exciderant. Renovara ſub Bartholomæo abbate ejus ſucceſſore in concilio Burdigalenſi, quercia, totis nervis diſceptantes turpiter in eo condemnati fuerant. Quis poſt hæc toties victores Majoris-monaſterii monachos in judicium iterum vocandos exiſtimaret? Et tamen Gerardo Engoliſmenſi epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato concilium apud Nannetas celebrante, Herveus Rothonenſis abbas cauſam renovavit. Vocatus adfuit Guillelmus abbas Majoris-monaſterii, vir pacificus, qui ut contentionem in æternum ſopiret, & cauſæ tandem finem faceret, de ſuo aliquid maluit cedere, quam perpetuo diſceptare. Igitur *terram quamdam obedientiæ Durgiacenſi pertinentem, quæ Inſula Areæ dicitur*, cum capella ſacerdotali viginti libris comparata, monachis Rothonenſibus habendam conceſſit: Herveus vero Rothonenſis abbas & ſui calumniam illam guerpiverunt, & ſæpe dictam Beriaci *eccleſiam monachis Majoris-monaſterii, in perpetuum habendum conceſſerunt*. Huic concordiæ interfuerunt *legatus Gerardus epiſcopus Engoliſmenſis, Judicaël Aletenſis epiſcopus, Morvannus Venetenſis epiſcopus, abbas Majoris-monaſterii Willelmus, cum monachis ſuis Willelmo priore, Guarino de Lancigan, Petro bajulo, Rivallono ſecretario, Hamelino de Beriaco priore*, &c. *De Rothonenſibus abbas Herveus cum monachis ſuis Ervodio priore, Roberto olim abbate & Tangico abbate de Calmu*, &c. *De clericis Franciſcus archidiaconus Venetenſis, Rivallonus archidiaconus Aletenſis*, &c.

Societas inter Majus-monaſterium & eccleſiam Turonenſem.

Extincto anno MCXIX. Radulfo archiepiſcopo Turonenſi, qui Majoris-monaſterii monachos implacabili odio proſecutus fuerat, ſucceſſit Gillebertus ejus nepos, præpoſitus de Sodobrio in eccleſia S. Martini, & decanus S. Mauritii, qui longe alio animo erga viros ſanctos ſe habuit, eorumque amicitiam exquirere viſus eſt. Quapropter habito circa hoc tempus cum eis ſinceræ caritatis colloquio, poſtea ad capitulum hinc inde relato, ſic inter eos convenit: Defuncto Majoris-monaſterii abbate, ejus in locum electus archiepiſcopo benedicendus offeretur, qui *eum ſincere benedicet, abſque ſcrutinio, abſque ſcripto, abſque profeſſione. Antequam vero benedictio fiat vel poſtquam facta fuerit, verbo tantum promittet obedientiam ei & eccleſiæ ſuæ ſicut matri, ſalva ex integro obedientia & auctoritate Romana ſedit*. In propriis cauſis mutuum ſibi jurant auxilium & juvamen, & alia multa quæ fuſius videre eſt in diplomate in Appendice relato.

Plures viri illuſtres facti monachi in Majori-monaſterio.

Gauſlinus de Daumeriaco Dei judicium de commiſſis peccatis expaveſcens, ut ea pro poſſe explare poſſet, divinam imploravit miſericordiam, factuſque monachus apud Majus-monaſterium ſe ſuaque omnia Deo conſecravit, Oricidem conjugem ſuam obteſtans, ut natis ſuis honeſte collocatis, bona ſua omnia monaſterio ſolemni donatione largiretur. Ejus exemplo Rainaldus & Jacquelinus de Daumeriaco viri illuſtres abdicaris ſæculi vanitatibus apud Majus-monaſterium facti monachi liberalitatis ſuæ dederunt teſtimonia. Sed & Petrus dominus de Chemilliaco, qui monachos Majoris-monaſterii diu vexaverat, cum anno MCXX. in morbum incidiſſet,

ad

ad extrema redactus Reginaldo Chemiliacenſis cellæ priori, aliiſque ſimul presbyteris ſua confeſſus eſt peccata, tunc enim pluribus ſimul presbyteris peccata confiteri haud erat inſolitum, & facta eidem cellæ donatione, ſequenti in eam die ſe transferri, ac veſte monachali indui curavit, pauciſque poſt diebus pie obdormivit in Domino. Poſt ejus mortem Gauvenus ejus filius factas a patre donationes ratas habuit aliaſque ſuperaddidit.] ANN. CHR. 1220.

CXI. Abbiæ duplicis origo. * *l' Abbie-en-Gaſtine.*

In pago Pictavenſi duæ ſunt abbatiæ Abbiæ nomine; una Gaſtinæ (*) dicta quod ſita ſit in territorio Gaſtinæ, Malliacenſis olim, nunc Rupellenſis diœceſis: altera Brignonii diœceſis Pictavenſis, ſita inter Toarcium & Monaſteriolum-Berlaii, quæ alterius quodam modo filia eſt. Priorem locum primus occupavit eremita quidam, Petrus-Bunt nomine, concedente Petro Pictavenſi epiſcopo, ejus nominis ſecundo, qui ei parietinas (a) veteris eccleſiæ, illic quondam extructæ, inſtaurandas commiſit. Id ſtrenue exſecutus eſt Petrus eremita, eoque rem perduxit, ut hoc anno ſexdecim clerici una eademque die ſcilicet VIII. idus Aprilis, feria tertia ante Palmas *in habitu monaſtico conſecrati* ſint. Locus beatæ Mariæ ſacer, a Willelmo Pictavenſi epiſcopo, Petri ſucceſſore, in abbatiam erectus eſt ſecundum regulam S. Benedicti, eique primus abbas Petrus eremita præfectus a venerabili magiſtro Girardo de Salis, cujus diſcipulus erat.

(a) *V. Gall. Chriſt. t. 4. p. 2.*

Non multo poſt Petro Abbiæ-Gaſtinenſis abbati Giraudus Berlai *totum planum vel ut dicitur gueſtum* (*) nemoris ſui, quod vocatur Brignonium, donavit, ubi primum cella monachorum facta, quæ paullo poſt in abbatiam erecta eſt, tempore Willelmi Abbiæ abbatis ſecundi, Abbia-Brignonii (*) dicta. Primus ejus abbas Johannes aſſenſu Abbiæ-Gaſtinenſis monachorum inſtitutus fuit. Giraudi donationem Berlaius ejus filius, dominus Moniterioli, litteris ſuis confirmavit.

* *i.* locum incultum. * *l' Abbie-en-Brignon.*

CXII. Caſtellariis Girardus de Salis obit. * *les Chaſtelliers.*

Cum Girardus de Salis ad Abbiam-Gaſtinenſem pergeret, ut eam converteret in abbatiam, contigit eum per locum, qui Caſtellaria (*) dicitur, S. Maxentii oppido vicinam, tranſire, ubi quidam eremitæ ejus diſcipuli manebant. Rogatus ab eis, ut apud ſe ſubſiſteret, promiſit ſe negotio peracto ad eos reverſurum. Abbia in abbatiam erecta, illic cœpit infirmari vir ſanctus; memorque promiſſi Caſtellarienſibus facti, Tirolicum Caſtellariorum dominum, qui ibi aderat, rogavit, ut ſe ad Caſtellaria deferri curaret. Eo pervenit dominica paſſionis: ubi in extaſim raptus eſt, & ad ſe veniſſe Dominum Jeſum-Chriſtum, & cum eo Petrum Pictavenſem epiſcopum ac domnum Robertum eruditorem ſuum dixit. Tum diſcipulos hortatus eſt, ut *regulam almifici patris Benedicti* ſuſciperent, eiſque *per ſanctam obedientiam* injunxit, ut eam religioſe obſervarent. Tandem XII. kal. Maii, feria tertia poſt paſcha, quæ notæ huic anno conveniunt, plenus dierum, ſæculo ingravit, præſente Willelmo Pictavorum epiſcopo, qui mortuum magnopere luxit. Giraldus ejus loci prior, anno ſequenti deceſſit XII. kal. Novembris, ejuſque ſucceſſor Aymericus primus abbas fuit monachorum, qui prius eremitæ fuerant. Girardi corpus primo ſepultum eſt in oratorio beatæ Mariæ facto ex ligno; dein tranſlatum in lapideam eccleſiam poſt novem annos inchoatam: in qua jacuit uſque ad tempus Thomæ abbatis qui anno MCCXLVIII. præfecturam inüt. Hic ſacrum corpus e tumulo extulit, & caput quidem in vaſculo deaurato repoſuit, cætera autem membra in loculo marmoreo ſuper fex columnas marmoreas erecto. Hæc abbatia modo eſt Ordinis Ciſtercienſis.

CXIII. B. Mariæ de Allodiis abbates. (b) *V. lib. 73. n. 21.* * *les Alleux.*

Girardo de Salis frater germanus erat Grimoardus, monaſticen profeſſus (b) apud Tucionem, qui monaſterii B. Mariæ de Allodiis (*) tertius abbas extitit. Poſita eſt hæc abbatia in territorio Pictavenſi, ejuſque auctor prædictus Girardus de Salis cenſetur. Primus loci abbas extitit Petrus, ex Malliacenſi chronico, beati Girardi diſcipulus; ſecundus Giraudus, cui Grimoardus mox laudatus ſucceſſit; poſtmodum proveſtus ad breve tempus ad Pictavenſem epiſcopatum, cui Gillebertus Porretanus, famoſus magiſter in epiſcopatu ſucceſſit. Hoc monaſterium perſtat hactenus ſub Ordine Benedictino.

Lerinenſes quoque abbates. (c) *V. lib. 71. n. 113.* (d) *Chronol. Lerin. p. 158*

In Lerinenſi monaſterio mortuo Fuiconi (c) abbati ſucceſſit Petrus ejus nominis ſecundus, cui Calliſtus papa donationem (d) eccleſiæ S. Mariæ de Silva, a Petro Portuenſi epiſcopo factam, hoc anno confirmavit. Idem abbas non multo poſt Romam adiit, & de variis monaſterii ſui vexationibus, eorumque auctoribus coram ſummo pontifice conqueſtus eſt. Quapropter Calliſtus papa binas litteras ſcripſit: unas, Petro Nicienſi epiſcopo, ut eccleſiam ſancti Torpetis, monaſterio a clericis ablatam reſtitui curaret: alteras Berengario Forojulienſi epiſcopo, ut Troandi militis parochiani ſui & quorumdam aliorum infeſtationes reprimeret. His litteris Baralis alias addit Honorii papæ, quas Honorio ſecundo, non tertio tribuendas eſſe contendit. Sed perperam, cum his litteris pontifex Lerinenſium benefactoribus & defenſoribus eas concedat indulgentias, quæ ab ejus anteceſſore *ſanctæ memoriæ*

ANN. CHR. 1120.

„ *Eugenio papa* Jeruſalem pergentibus conceſſæ fuerant. Petrus abbas ad quinque tantum annos Lerinenſibus præfuit.

Manſo abbas S. Petri Vulturienſis obtinet privilegium papale.

[Hoc anno monaſterium S. Petri, quod in monte Vulturæ apud cryptam S. Michaelis archangeli ſitum eſt, regebat Manſo abbas, qui inſigne protectionis privilegium obtinuit a Calliſto papa, datum Beneventi per manum Cryſogoni S. R. E. diaconi cardinalis & bibliothecarii VI. idus Octobris, indictione XIV. anno MCXX. ponrificatus autem domni Calliſti papæ ſecundi anno II. quod habes in Appendice.]

CXIV. Theotgeri Mettenſis epiſcopi obitus.

Poſt varios ietus ac reditus, variaſque procellas tandem in pace quievit Theotgerus (*a*) Mettenſis epiſcopus, cui eccleſiam ſuam adire numquam conceſſum eſt. Ejus obitum hoc anno conſignant Dodechinus & chronographus Saxonicus ineditus, a quibus Dieggetus appellatur. Chronographi Saxonici hæc verba ſunt: *Bonæ memoriæ Dieggerus, primum abbas S. Georgii, indeque per legatum apoſtolicum Mettenſi eccleſiæ ordinatus* [*epiſcopus*,] *poſt multas ab imperatoris fidelibus ſalutes ſibi injurias, requievit in Domino, in eadem eccleſia, cui præerat, ſepultus; vir adprime litteratus, & in ſancta converſatione uſque ad ultimum ætatem conſtantiſſimus.* Dubitare tamen licet, an ſepultus ſit in Mettenſi Eccleſia, quam adire ipſi viventi non licuit per ſeditioſos cives, qui Imperatori & pſeudepiſcopo ab eo intruſo aſſentabantur. Trithemius, qui acta ejus integra legiſſe videtur, in chronico Hirſaugienſi (*b*) ſcribit, Theotgerum concilio Remenſi anni ſuperioris interfuiſſe, in quo ejus electio & ordinatio a ſummo Pontifice, aliiſque partibus confirmata ſit; & ſoluto concilio, Calliſtum papam eum ſecum duxiſſe Autiſiodorum, ubi paſcha eam ſuis cardinalibus pontifex celebraverit, deindeque Cluniacum uſque perduxiſſe; & poſt diſceſſum pontificis Theotgerum ibidem per quatuor menſes remanſiſſe, tempus omne in contemplatione divinorum & oratione conſumendo; & quarto demum menſe febre correptum, dominicis ſacramentis acceptis III. kalendas Martias ad Chriſtum migraſſe, & in eccleſia S. Petri ſepultum fuiſſe ad plagam ſeptentrionalem juxta parietem templi, ad cujus ſepulcrum multa deinceps miracula facta ſint. Nihil tamen de eo legitur in Bibliotheca Cluniacenſi. Vetum hæc aliaque videtur accepiſſe Trithemius ab auctore anonymo, qui ejus vitam duobus libris ſcripſit juſſu Erbonis abbatis ejus diſcipuli, quam initio & fine mutilam a R. P. Papebrochio ex codice Villingenſi accepimus. Fallitur Trithemius cum Theotgeri obitum refert ad annum præcedentem. Mirum eſt de eo nullam fieri mentionem in veteri chronico (*c*) Mettenſi, quod in ejus tempore deſinit; nec in ejus appendice priori, quæ incipit a Stephano epiſcopo, qui hoc anno canonice electus & a Calliſto papa conſecratus, amplius biennio a cæſarianis urbis aditu excluſus eſt. Cæterum beatus Theotgerus vir fuit miræ parientiæ ac manſuetudinis, & prorſus ambitionis expers, ut patet ex iis, quæ fecit ad refutandam Mettenſium electionem.

(*a*) *V. lib. 13. n. 84.*

(*b*) *Trithem. ad an. 1087.*

(*c*) *Spicil. t. 6. p. 660.*

CXV. S. Blaſii litem componit Gregorius legatus.

Tunc temporis inter Baſileenſem eccleſiam & S. Blaſii in Hercinia ſilva monachos controverſia vertebatur ſuper quibuſdam juribus, quæ illius urbis epiſcopus ratione advocatiæ ſuæ, ab illo monaſterio exigere volebat. Hanc vero litem audita utriuſque partis cauſa, Gregorius presbyter cardinalis, qui tunc Calliſti papæ vices in illis partibus agebat, ſub conditione compoſuit (*d*) in hunc modum: „ Si alii archiepiſcopi vel epiſcopi, qui ſunt advocati aliorum epiſcopatuum jure eccleſiæ ſuæ, „ ex conceſſione vel ex tolerantia ſedis apoſtolicæ, electis abbatibus conceſſionem „ per virgam fecerint; epiſcopus quoque Baſileenſis electis S. Blaſii abbatibus hoc „ ipſum faciat: ſi vero Romana eccleſia contradixerint, ſic ille ſe habeat, ſicut cæteri archiepiſcopi vel epiſcopi diſpoſitione Romanæ eccleſiæ ſe habuerint. De „ cætero epiſcopus S. Blaſii monachos ita tueatur, ut eorum numerus non minuatur, immo potius augeatur. Ad hæc, ſi advocatus laïcus, quem epiſcopus eis dederit, tyrannidem in eos exercuerit, ab eo amoveatur, & alius, qui bonus ſit, ſubrogetur. Actum publice Baſileæ apud S. Albanum anno ab incarnatione MCXX. „ adſtantibus & collaudantibus Radulfo Baſileenſi epiſcopo, & Roſtanno S. Blaſii „ abbate, quem Bucelinus corrupte Ruſtenum vocat. Teſtes Girardus Lauſanenſis epiſcopus & Imperatoris cancellarius, Willelmus prior S. Albani, aliique monachi Cluniacenſes: ex laïcis Adelbero comes; ex præpoſitis vero Baſileenſis eccleſiæ Sigenandus præpoſitus S. Germani Grandis-vallis, & Buceo præpoſitus S. Urſini. *Scriptum per manus domni Adelberti prioris de cella S. Petri Cluniacenſis in Silva nigra ſub die kal. Aprilis.* Hæc conditionata compoſitio ſummi pontificis diffinitivo judicio reſervata eſt.

(*d*) *Spicil. t. 8. p. 172.*

CXVI. Montis-Angelorum abbatia conditur.

Extat in diœceſi Conſtantienſi celebre monaſterium, Mons-Angelorum, vulgo Engelbergenſe * dictum, quod vir nobilis Conradus a *Sellenburen* hoc anno condidiſſe perhibetur. Poſitum eſt monaſterium in valle amœniſſima apud Helvetos in

* *Engelberg.*

pago

pago Turegienſi, * Uraniam inter Silvaniamque, horridis & perpetua nive tectis montibus obſitum, a Conrado epiſcopo conſecratum Deo in honorem beatæ Mariæ, S. Petri apoſtoli, S. Nicolai epiſcopi, & ſanctorum Leonardi & Benedicti confeſſorum. Primus loco præfectus eſt Adelhelmus, initio prioris nomine tantum inſignitus. Monaſterium ſedi apoſtolicæ ſubjectum eſſe voluit Conradus fundator, qui hac de re litteras primum ab Heinrico imperatore, cum a Calliſto papa per Egelolfum, virum nobilem, ſub annuo cenſu unius aurei Turicenſis monetæ impetravit. Calliſti litteræ inſcriptæ ſunt, *Dilectis filiis Adelhelmo priori & fratribus ſanctæ Mariæ, quod nos Mons-Angelorum appellari volumus.* His litteris monaſterio omnimodam libertatem, eligendi abbatis & advocati facultatem impertit, datis *Laterani anno dominicæ incarnationis* MCXXIV. *nonis Aprilis, indictione* II. *ſabbato ſancto paſchæ, luna* XVII. Illic Conradus ipſe, ſæculi honoribus abdicatis, monaſticam vitam profeſſus eſt, a ſicario percuſſus, dum a præpoſito tuendæ rei domeſticæ cauſa, quam nonnulli prædones invaſerant, miſſus eſſet. Non diu poſt eum ſuperſtes fuit Adelhelmus, vir eximiæ virtutis, qui anno MCXXXI. die XXV. Martii, octogenario major deceſſit, a poſteris pro Sancto habitus. Tres ejus ſucceſſores, ob rem in ſpiritualibus & temporalem male geſtam, e numero Engelbergenſium antiſtitum merito expungendi ſunt. Eorum damna reſarcivit venerabilis abbas Frowinus, pietate & doctrina inſignis, de quo inferius.

ANN. CHR. 1120 * *de Zurich.*

Alterum montem ſanctum nobis exhibet Bavaria, ſcilicet Andecenſem *, qui locus ſex horarum intervallo ab urbe Monachio * diſtat. Illic Berchtoldus comes Andecenſis monaſterium condidit ſub patrocinio beatiſſimæ Virginis, quod ob pluzimas, quibus ornatur ſanctorum reliquias Mons-ſanctus appellatur, & frequenti fidelium concurſu honoratur. Monachorum colonia eo deducta ex Sconenſi monaſterio, de quo in ſuperioribus actum eſt. Sub initia ſæculi ſequentis, cum Philippus imperator ab Ottone palatino in regio cubili nefarie conſoſſus occubuiſſet, & duo ultimi comites Andecenſes hojus facinoris conſcii haberentur; anno ſequenti cum parricida proſcripti ſunt, & arce Andecenſi everſa bona direpta, monachi exturbati, quibus ſuffecti multo poſt ſex clerici: ſed tandem ſæculi quinti-decimi anno quinquageſimo-quinto reſtituti ibidem monachi, a duce Bavariæ Alberto, e Tegernſenſi monaſterio evocati, quibus Eberhardus abbas præfectus eſt. Sacrum hunc locum aliquando luſtravimus, cui tunc præerat Maurus religioſiſſimus abbas, qui Andecenſes ædes, cum antea igne cœleſti conſumtæ fuiſſent ex integro elegantiſſime refecit, & inſignem bibliothecam ingenioſis emblematibus ac picturis exornavit.

CXVII. Andecenſe, item & Reichenbacenſe monaſteria. * *Andex.* * *Munich.*

Sub idem tempus Diepoldus marchio Vohenburgenſis, exemplo & imitatione matris ſuæ Leukardis, & uxoris ſuæ Adelheidis rogatu, Reichenbacenſe monaſterium, diœceſis Ratiſponenſis, ampliſſimis poſſeſſionibus dotavit. Idem conſilio Erchengeri abbatis, quem libera fratrum electione, virum ſecundum cor ſuum, habebat, eumdem locum in manus cujuſdam nobilis viri Gotfridi *de Vuere* delegavit, quem cum ipſo abbate ad Calliſtum papam direxit, ut S. Petro monaſterium illud aſſignaret. Quod pontifex litteris ſuis tarum habuit, ejuſdemque loci advocatiam abbatis arbitrio reliqoit. Hæc omnia litteris ſuis anno MCXXXV. datis teſtarum fecit Diepoldus, eamdemque donationem in dedicatione monaſterii, in præſentia Henrici epiſcopi Ratiſponenſis, renovavit ipſo die dedicationis, quæ XVII. Kalend. Julii prædicto anno in honorem ſanctæ Dei-genitricis Mariæ facta eſt.

In Chronico Corbeiæ-novæ, quod Chriſtianus Paullinus typis vulgavit, monaſterium Amelungbornenſe in Patherbrunnenſi diœceſi hoc anno a Sigifrido Homburgico fundatum dicitur ſub Ordine Ciſtercienſi, quod poſtremum non facile crediderim. Neque enim tam cito Ciſtercienſis familia in illas partes propagata eſt. Occaſionem condendi illius monaſterii, referente Paullino, (*a*) præbuit exſtinctio fratrum Kalendariorum, qui templum prope opidum Huxori conſtruxerant. Hæc ſocietas erat quorumdam hominum multis propagata in locis, qui ſingulis menſium kalendis, unde Kalendarii dicti, in unum conveniebant, ut de rebus unoquoque menſe agendis tractareat, quæ feſta celebranda forent, quæ anniverſaria recolenda, quæ jejunia ſervanda, quæ eleemoſynæ diſtribuendæ, & cætera id genus, quæ pietatis ſpeciem præferebant. Verum quod initio nonniſi pium & honeſtum videbatur, ſenſim in comeſſationes, perpotationes & ludos converſum eſt, nec ab hac licentia a Corbeienſibus abbatibus & monachis quorum ditione continebantur, revocari potuerunt. Cum igitur in otium & luxum prolapſi pia eorum monita temnerent, Hermannus abbas eo nomine primus, a pedum vitio Claudus cognominatus inertes hoſce fucos abigere, eorumque loco religioſos viros ſubſtituere ſtatuit. Hinc cœnobium ad amœnum Amelungi fontem, qui novo monaſterio nomen dedit, exſtruxit, ibidemque ex vicino Amel-bornæ aſceterio, quod Ciſtercienſium erat, monachos collocaſſe viderunt.

CXVIII. Amelungbornenſe.

(*a*) *Paullini chron. Othergenſe p.* 274. *& ſeqq.* Kalendarii fratres exſtincti.

ANN. CHR. 1120.

CXIX. Rupertus fit abbas Tuitienſis.

Non ante hunc annum Rupertus noſter ad Tuitienſis monaſterii præfecturam promotus fuiſſe viderur: ſiquidem ut apud Fiſenum (*a*) legitur, poſt abbatialis regiminis annos quindecim deceſſit IV. nonas Martias anno poſt milleſimum & centeſimum trigeſimo-quinto. Succeſſit Marcwardo abbati cujus inſtinctu vitam S. Hetiberti Colonienſis archiepiſcopi novo ſtilo compoſuit nondum abbas, cum ſcilicet verſarcetur in Sigebergenſi monaſterio, ex quo Marcwardus ad præfecturam Tuitienſem aſſumtus fuerat. Idem Rupertus vitam S. Eliphii martyris ſcripſit, flagitante Albano abbate monaſterii S. Martini Colonienſis, quo S. Eliphii reliquiæ tranſlatæ fuerant ex urbe grandi * Tullenſis diœceſis, ubi is martyrio affectus fuerat, in monte ſcilicet, *qui inter Frumentoſam & Grandem medius, ab utraque millibus diſtat ſenis, ab aquilone Tullenſem urbem, ab auſtro vero Grandem habens*. Hæc eſt urbs Grandis, ubi primitus epiſcopalem Leucorum ſedem poſitam fuiſſe quidam nuper commentus eſt.

(*a*) *Fiſen. p. 145.*
* *S. Elophe.*
† *Grand.*

CXX. Marcianenſe & Hamaticenſe monaſteria deſtructa.

In Belgio ad Scarpum ſancta Rictrudis ſæculo ſeptimo Marcianenſe ſeu Marchianenſe puellarum monaſterium exſtruxit; Gertrudis vero nobilis femina, Adalbaldi ejuſdem Rictrudis conjugis avia, quatuor ab eo loco ſtadiis aliud parthenium Hamatici ædificavit. Utrumque medio ſæculo nono a Nortmannis everſum eſt. Marcianenſe tamen ſæculo decimo jam utcumque reſectum erat, ibique ſanctimoniales (*b*) habitabant: ſed tandem illæ ſæculo undecimo per Balduinum Flandriæ comitem cognomento Barbatum, & Lietwinum S. Vedaſti abbatem ejectæ, ut alias (*c*) diximus, locum monachis ceſſerunt, qui ibidem hactenus perſeverant. Interim Hamaticenſe monaſterium in deſpectum ita venerat, ut tempore Fulchardi abbatis, qui ſub initia ſæculi duodecimi Marcianenſibus præfuit, in ruſticanum prædium mutatum eſſet. Verum Amandus Fulchardi ſucceſſor, dum inſtaurandis Marcianenſis cœnobii rebus & ædificiis operam daret, Hamaticenſis deſolationem ægre ferens, cuidam e fratribus ſuis ejus reficiendi curam demandavit; quod ille non ſine cæleſti ſupplemento exſecurus eſt: quo ex tempore quatuor vel quinque fratres illic ad divinum cultum deputati ſunt; eſtque etiam nunc cella monaſterii Marcianenſis. Sub finem ſæculi duodecimi floruit Andreas prior Marcianenſis, qui *ad honorem bonæ memoriæ Domini Petri Atrebatenſis epiſcopi* de origine & geſtis Francorum duos libros compoſuit, & tertium inchoavit, quos omnes præ manibus habuit Willelmus Andreas Abbas Andrenſis, liſque ad ſcribendum monaſterii ſui chronicon (*d*) uſus eſt. Inter alia initio ex eodem Andrea agit de tranſlatione reliquiarum ſanctæ Rictrudis ſeu Roiruais in Andrenſe monaſterium, quæ tranſlatio tempore ſanctimonialium a quodam edituo Anglico in Giſnenſem pagum furtim facta dicitur. De hac tranſlatione viderint quid ſentiant noſtri Marcianenſes.

(*b*) *V. lib. 48. n. 30.*
(*c*) *lib. 56. n. 41.*
(*d*) *Spicil. t. 9. p. 338. & ſeqq.*

CXXI. S. Salvii item monaſterium.

Eamdem cum cæteris Belgii monaſteriis ſortem ſublit S. Salvii martyris prope Valencianas eccleſia, quæ poſt Nortmannorum procellas paucis demum clericis ceſſit. Verum, cum Bruno Colonienſis archiepiſcopus ab Ottone II. imperatore ad illas partes reformandi eccleſiaſtici ordinis cauſa miſſus fuiſſet; ſtatuit, ut decedentibus ſenſim clericis ſufficerentur monachi, qui ſuburbanum S. Gaugerici eccleſiam incolebant. Hæc autem mutatio multis clericos inter ac monachos rixis ſubinde materiam & occaſionem præbuit: quibus componendis ſancto Hugoni Cluniacenſi abbati locus informandus conceſſus pontificatu Paſchalis II. Manaſſe epiſcopo Cameracenſi; ſed non ſic tamen litium cauſa reſtincta. His finiendis quaſdam concordiæ leges præſcripſit Burchardus epiſcopus Manaſſæ ſucceſſor: ſed non ſtatim repreſſa clericorum inveterata diſcordia, quæ eo uſque proceſſit, ut omnia loci inſtrumenta igne concremaverint. Sub hæc Pontius Cluniacenſis abbas Hubertum monachum pietate inſignem illic priorem conſtituit: at is paullo poſt morte interceptus locum fecit Roberto, viro æque docto ac pio, cujus aliquot ibidem codices & inſtrumenta reſtant. Hic controverſiam, quæ cum Haſnonienſi abbate ejuſque monachis ſuper decimis eccleſiæ beatæ Mariæ majoris ab eis pendentis orta erat, compoſuit: cui pacto ſubſcripſere Radulfus Remorum archipræſul, Willelmus Catalaunenſis, Liſiardus Sueſſionenſis, Bartholomæus Laudunenſis, Lambertus Noviomenſis epiſcopi, & Pontius abbas Cluniacenſis tempore Burchardi epiſcopi Cameracenſis. Richardus Roberti ſucceſſor a Pontio abbate itidem inſtitutus ad breve tempus, ſucceſſorem habuit Hubertum ſecundum, qui apoſtolicæ tutelæ diploma obtinuit ab Honorio II. Hæc ex ſchedis Theodorici Ghisberti ejuſdem loci ſubprioris, qui S. Salvii priorum catalogum ac res geſtas incunte ſæculo ſeptimo decimo litteris mandavit.

Bornhemenſis abbatia Affligemienſibus data.

Exſtabat tunc temporis in diœceſi Cameracenſi Bornhemenſis * abbatia, quam Winemarus caſtellanus Gandenſis exſtruxerat, multiſque prædiis & donariis ditaverat, probante Manaſſe epiſcopo, fratribus ſub regula S. Auguſtini inibi conſtitutis. Non multo poſt eadem abbatia fere ad nihilum redacta eſt: cujus miſeriæ (*e*) con-

* *de Bornhem.*
(*e*) *Mir. not. p. 306.*

condniens Burchardus epiſcopus Cameracenſis, venerabilem Fulgentium Affligemienſem convenit, & *ut abbatiam illam, ſub regula S. Auguſtini annihilatam, regendam & ſub regula beati benedicti emendandam ſuſciperet rogarent*. Aſſentiente „ Fulgentio, prædictam eccleſiam cum ſuis appendiciibus *ſupplicante Sigefrido Borubeke, „ menſi abbate, fratribus quoque petentibus*, Affligemienſi eccleſiæ *ſub regula S. Benedicti permanſuram* conceſſit. Actum anno MCXX. pontificatus Burchardi quinto; quod Calliſtus II. eorumdem fratrum & ſororis ſuæ Clementiæ Flandrenſium comitiſſæ rogatu anno ſequenti confirmavit. ANN. CHR. 1120.

CXXII. Hermes Bergenſis abbas ſecedit ad S. Nicaſium.

Eodem tempore Bergenſes ſeu S. Winnoci monachi Hermetem abbatem ſuum quem Lambertus Sithienſis abbas ad reformandos illorum mores eis præfecerat, eius diſciplinam non ſuſtinentes, indigne tractaverunt. Hunc enim dolo circumventum ad abjurandam loci præfecturam induxerunt. Fraude & iniquitate detecta cum ad eum recipiendum ſuaderentur: præfracte negarunt, ſe umquam homini perjuro parituros. Hermes itaque potius cedendum ratus, quam de præfectura digladiari, ad Remenſe S. Nicaſii aſceterium, quod tunc religione florentiſſimum erat, ſe recepit. At brevi illi fraudis architecti meritas pœnas luerunt. Poſt Hermetis quippe diſceſſum, cum Johannes Morinorum epiſcopus alium abbatem, Thomam nomine, ex præpoſito clericorum regularium Sithienſem monachum, loco præfeciſſet eodem anno ipſoque die feſto depoſitionis S. Winnoci, totum monaſterium flammis conſumtum fuit; & juſto quidem Dei judicio, ut recte monet Iperius: ut qui abbatem ſuum tam proditorie expulerant, in ſui patroni feſto ſuis privarentur officinis, quas idem abbas eis adornaverat. Monaſterii ædificia inſtauravit Aſtgerus ſeu Algerus Thomæ ſucceſſor, novamque baſilicam a Milone Morinenſi, Alviſo Atrebatenſi, ac Simone Tornacenſi, epiſcopis, præſente Theoderico Flandriæ comite cum aliis prælatis, dedicari curavit, & ſancti Winnoci reliquias in novam thecam auro argentoque ornatam includi. Sequentium ejuſdem loci abbatum indicem in romo primo ſæculi noſtri Benedictini in Appendice ad vitam S. Winnoci exhibuimus.

CXXIII. Eadmerus S. Andreæ poſtulatus epiſcopus.

Hoc ipſo anno, cum Radulfus Cantuariorum archiepiſcopus e Nortmannia in Angliam reverſus eſſet, ab Alexandro Scotiæ rege litteras accepit, quibus Eadmerum Cantuarienſem monachum, olim beati Anſelmi diſcipulum & miniſtrum, ad vacantem a biennio ſancti Andreæ epiſcopatum poſtulabat. Regii legati fuere quatuor, unus quidem monachus & prior eccleſiæ Duniſermelinæ Petrus nomine, clerici duo, & unus miles. Etſi vero Eadmeri abſentiam ægre ferret archiepiſcopus, quippe qui ejus opera aſſidue utebatur; regis tamen petitioni aſſenſum non præbere neſas duxit, ne Dei ordinationi reſiſtere videretur. Habebant quoque regii legati litteras ejuſdem argumenti ad Heinricum regem, necdum e Nortmannia in Angliam reverſum, cui litteras quoque ſuas Radulfus archiepiſcopus cum toto Cantuarienſi cœnventu ea de re direxit, teſtatus, ſe Alexandro concedere, ſi modo rex ipſe annueret, *dominum Eadmerum, quem a puericia diſciplinis eccleſiaſticis ſublimiter inſtitutum, & ſanctis moribus decenter ornatum, ad officium ſacerdotale omnino idoneum probe ſciret*. Reſcripſit rex ſe annuere, litteris datis *apud Rotomagum*. Itaque Radulfus Eadmerum miſit ad Alexandrum regem, litteris profeſſus, ſe „ volentem, & tamen quodam modo invitum regiæ voluntati aſſentiri: volentem quidem ne Dei voluntati reſiſteret, & regem offenderet: invitum vero, quod viri „ tam ſapientis conſilio & auxilio ſic deſtitueretur. In fine fratres ſuos, qui in Scotia erant, regi commendat. Ubi Scotiam attigit Eadmerus, tertio ejus adventus die, quæ feſtivitas erat ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, eligente ipſum clero & rege concedente, *ſuſcepit pontificatum ſancti Andreæ apoſtoli Cheuremuntenſis*, quæ res cum omnium gratulatione ita peracta eſt, ut nec virga paſtorali vel anulo a rege inveſtitus fuerit, nec hominium, ut vocant, regi fecerit. Verum poſtera die hæc ſerenitas in nubilum ſubito converſa; nam rex cum electo de ejus conſecratione ſecretius agens, & modis omnibus eum a pontifice Eboracenſi conſecrari exhortens, cum eum Cantuariæ epiſcopalem benedictionem requirere velle intellexiſſet, conturbatus animo ab eo diſceſſit. Vocato itaque Willelmo S. Eadmundi monacho, qui poſt Turgoti ultimi epiſcopi deceſſum ſancti Andreæ Eccleſiam rexerat, præcepit, ut more ſolito res illius eccleſiæ procuraret. Tandem cum regis animus a propoſito reflecti non poſſet, nec Eadmerus Cantuarienſi eccleſiæ injuriam facere ſuſtineret; reddito regi anulo, & baculo, quem ex altari acceperat, ſuper altare repoſito, hic Cantuariam revertit; ubi ab archiepiſcopo & conventu cum magno gaudio receptus eſt. Hæc fuſe narrat Eadmerus ipſe ſub finem libri quinti hiſtoriæ novorum, ubi epiſtolas ultro citroque miſſas refert.

CXXIV. Heinricus rex in Angliam redit. (a) *Ordric. lib. 12. p. 857. & ſeqq.*

Dum hæc circa Eadmerum geruntur, maximum Henrico regi infortunium accidit. Regi quippe in Angliam reverſuro quidam (*a*) nauclerus, Thomas nomine, cujus

ANN. CHR. 1120.

cujus pater Willelmum Conquæſtorem, Heinrici patrem, in Angliam tranſportaverat, navem optime inſtructam, Candidam vocabulo, ad tranſferendum obtulit: at rex, qui jam conductam navim habebat, filios ſuos, Guillemum & Richardum, cum multis nobilibus ſubſecuturos, eidem nauclero commendavit, daris ei tribus vini modiis ad bibendum. His acceptis nauclerus, ejuſque ſocii tantum vini potaverunt, ut præ ebrietate mentis impotes facti ſint. Navim nihilo minus regis filii cum trecentis fere proceribus conſcendunt. Aderant illic duo Tironienſes monachi, necnon Stephanus comes, & quidam alii tranſfretare cupientes: ſed nautarum petulantiam & nimiam multitudinem laſcivientium juvenum conſpicati, ſe eis adjungere noluerunt; quod illis bene vertit. Navis enim, quæ regis filios ac theſauros, tantamque multitudinem ferebat, nautarum imprudentia ad rupem alliſa, confractis tabulis ſubverſa eſt; omneſque præter unum ruſticum, undis abſorpti periere, adeoque duo regis filii, quorum alter natu major ſeptemdecim annorum magnæ ſpei adoleſcens, jam regno deſtinatus erat. Hæc jactura incredibile eſt quantum regi totique regno luctum ac mœrorem attulerit. Inſauſtum hoc infortunium accidit VII. Kal. Decembris, teſte Orderico, qui præcipuorum procerum cum filiis regis ſubmerſorum nomina refert. Idem compendio memorat Eadmerus in fine libri v. hiſtoriæ novorum, ex quo manifeſte patet, id accidiſſe poſt electionem Eadmeri hoc anno factam, non anno præcedente, ut quidam ex Orderico inferunt.

CXXV. S. Eadmundi & S. Albani Abbates. (a) V. lib. 12. n. 69. & 70.

Alboldus (a) S. Eadmundi abbas, cum quinque annis monaſterium rexiſſet, obiit hoc anno kal. Martii, quod pro veteri calculo ad annum ſuperiorem refertur in Monaſtico Anglicano. Hunc excepit anno ſequenti Anſelmus, S. Anſelmi ex ſorore nepos, jam abbas ſancti Sabæ in Urbe, poſt annos ſeptemdecim electus epiſcopus Londinenſis, ibidemque ſolemniter receptus: ſed quia hoc ſine conſenſu decani Londonienſis factum erat, Londonia excluſus, vixque in S. Eadmundi denuo admiſſus eſt eccleſiam, quam viginti-octo annis rexit.

Poſt Richardum de Albineio S. Albani quinrum-decimum abbatem, qui XVII. Kal. Junii anno præcedente obiit, locum rexit Gauſridus, cognomento *de Gorram*, teſte Radulfo de Diceto, ex illuſtri Cenomannenſium & Normannorum progenie exortus: qui electione fratrum & regis Heinrici aſſenſu, abbatiam adminiſtrandam invitus ſuſcepiſſe traditur. Hic non tantum morum honeſtate, ſed etiam divinarum litterarum ſcientia præditus, ex Cenomannia, cum adhuc ſæcularis eſſet, a Richardo abbate ad regendas S. Albani ſcholas accerſitus eſt: ſed quia tempeſtive non advenit, alteri magiſtro ſchola tradita fuit. Interim litteras docuit apud Duneſtapliam, ubi cum *quendam ludum*, de S. Catharina quem mitaculorum vocabant, repræſentare vellet, ab ædituo S. Albani cappas chorales commodato accepit. Verum nocte ſequenti fortuito incendio combuſta eſt domus magiſtri Gaufridi cum libris & prædictis ornamentis; quod damnum ut S. Albano reſtauraret, ſeipſum ibidem holocauſtum obtulit Deo, monaſtico habitu aſſumpto; factuſque abbas amiſſa ornamenta ſupplevit. Ejus geſta litteris mandavit Mattheus Pariſius: in his domum infirmorum extruxiſſe perhibetur, & ſtatuiſſe, ut in illa ſub ſilentio infirmi fratres reficerentur.

CXXVI. Willelmi Malmesburienſis ſcripta de geſtis regum Anglorum.

Hoc anno Willelmus Malmesburienſis monachus libros quinque de geſtis regum Anglorum abſolvit, quos Rotberto comiti Gloceſtrenſi, Heinrici regis filio naturali, dicavit, uti & hiſtoriam novellam ſubſequentem, quæ ab incarnationis dominicæ anno milleſimo centeſimo viceſimo ſexto, Heinrici regis viceſimo-ſexto exordium ducit. In epiſtola libris de geſtis regum præmiſſa ad Rotbertum comitem, ſe tantum Malmesburiæ monachum vocat: in altera ad eumdem ſuper hiſtoria novella, ſe ejuſdem loci bibliothecarium dicit. Primum opus voluit eſſe multarum hiſtoriarum breviarium, quamvis a majori parte Geſta regum Anglorum vocet. In priori epiſtola Rotbertum alloquens: *Veſtrum eſt, o duces*, inquit, *ſi quid facimus boni; veſtrum profecto, ſi quid dignum memoria ſcribimus. Veſtra induſtria eſt nobis incitamento: ut quia pericula veſtra paci noſtræ impenditis, vos viciſſim per labores noſtros omni ævo inclareſcatis.*

Viri illius temporis illuſtres.

Hos porro quinque libros perducit uſque ad annum Heinrici regis viceſimum, qui huic anno incarnationis reſpondet. Sub finem libri quinti, ut ſæculum ſuum virorum illuſtrium expers non eſſe oſtendat, quoſdam ſui temporis homines pietate & doctrina inſignes tum ex Gallia, tum ex Anglia laudat. Ex Gallia quidem Petrum Pictavorum epiſcopum, eo nomine ſecundum, qui obſcœnos mores Willelmi IX. Pictavorum comitis conſtanter redarguit, eumque excommunicavit, a quo in exilium puſus eſt: *ubi beato fine*, inquit, *concluſus frequentibus & magnis miraculis innuit mundo, quam gloriose vivat in cœlo.* Deinde laudat Robertum de Arbriſſello, & Bernardum abbatem Tironienſem, ſæpius jam a me laudatos: illum quidem

quod

quod magnæ feminarum multitudini perpetuum, rem muliebri ſexui in primis difficilem, ſilentium impoſuerit; hunc vero, quod *famoſus paupertatis amator in ſaltuoſum & deſertum locum; relicto ampliſſimarum divitiarum cœnobio, cum paucis conceſſit: ibique undatim multis confluentibus monaſterium fecit, magis inſigne religione monachorum & numero, quam fulgore pecuniarum & cumulo.* Ex Anglia laudat Serlonem abbatem Gloceſtrenſem, de quo ſuperius (*a*) actum eſt: tum Lanzonem S. Pancratii priorem, monachum Cluniacenſem cujus obitum fuſe deſcribit. ANN. CHR. 1120.

(*a*) *Lib.* 70. *n.* 91.

Eccleſiam S. Pancratii Lewenſem, diœceſis Ciceſtrenſis, beato Hugoni Cluniacenſi abbati contulerant, Willelmo Conquæſtore probante Willelmus (*b*) de Warenna & Gondreda ejus conjux, ibique cellam Ordinis Cluniacenſis conſtruxerant. Lanzo ejus loci prior, *ita locum illum reverentia monachilis*, ait Willelmus, *gratia nobilitavit, ut unicum bonitatis pro vero aſſeratur eſſe domicilium.* Prætermiſſis Lanzonis præclaris factis, Willelmus ſolum ejus obitum commemorat. Quinta feria ante paſſionem Domini, *dicto ex quotidiana quadrageſimæ conſuetudine pſalterio*, cum incolumis hora tertia miſſam celebraturus uſque ad caſulam induiſſet, ſubito languore tam gravi & moleſto correptus fuit, ut, depoſitis veſtibus ſacris, continuo ex oratorio egredi coactus ſit. Hinc ſine intermiſſione per biduum, id eſt uſque ad ſabbatum, ita conteritur, ut in quocumque corporis ſtatu nullam requiem haberet. *Numquam tamen noctibus eſt locutus; rogantibus fratribus ut ſilentium ſolveret, non acquievit, rogans ne monachatus ſui pudicitiam violarent, quod numquam, poſtquam monaſticum habitum accepiſſet, a completorio exiens uſque ad ſequentis diei primam locutus fuiſſet.* Sabbato, cum mortem ſibi inſtare putaret, fratres ad matutinam ſynaxim expergefactos, ut ſe inungerent, præcepit; tum inunctus, cum omnes oſculari vellet, non jacendo nec ſedendo, ſed ſtando, fratribus ſuſtentantibus, ſingulis oſculum præbuit, omnibuſque paterna benedictione & abſolutione impertita, idem ſibi ab illis impertiri rogavit. Poſt dominicam, quam ſolito quietius tranſegit, imminentis mortis indiciis apparentibus, *pexo capite*, miſſam auditurus oratorium ingreditur, ſumtoque corpore & ſanguine Domini ad lectum regreſſus eſt. Poſt modicum obmutuit, fratres tamen ad ſe venientes benedixit. Rogatus ab eis, ut apud Dominum, ad quem ibat, ipſorum memor eſſet, capite annuit. Poſt hæc innuit ſibi porrigi crucem, quam non modo capite, ſed toto corpore inclinato adorabat, & oſculabatur. Tandem adhuc vivus in presbyterium ante altare S. Pancratii delatus, migravit ad Chriſtum quinto die, quam infirmari cœperat, octavo die ab annuntiatione Dominica. Sic Deus domno Lanzoni, *qui præ cæteris*, ait Willelmus, *hujus ævi hominibus regulam S. Benedicti obſervabat, & beatam Deigenitricem, ejuſque ſollemnia ſingulari venerabatur affectu, contulit, ut ſolita ſibi conſuetudine, & in tranſitu S. Benedicti, & in feſtivitate S. Mariæ, quæ Annuntiatio Dominica dicitur, majorem miſſam in conventu celebraret; & octavo a prædicto S. Benedicti tranſitu die præventus infirmitate, octavo nobilo minus die ab annuntiatione Dominica migraret ad Chriſtum.* Hactenus Willelmus. Lanzoni ſucceſſit Hugo, factus paullo poſt Radingiæ abbas, ac demum archiepiſcopus Rotomagenſis, de quo plura in conſequentibus. Mortuus eſt etiam in iſtis partibus, ſed initio hujus anni, Henricus eremita, cujus vitam ex Capgravio retulit Bollandus die xvi. Januarii. Is ex illuſtri inter Danos familia ortus, relictis omnibus Tinomutham adiit, impetratoque a priore monaſterii aſſenſu, parvam ædiculam quam in inſula conſtruxit ſolitarius inhabitavit; ubi ex labore manuum ſuarum victitabat. Veritus ne aliquando deſerendæ cellæ deſiderio conſentiret, a Deo impetravit ut ne id faceret gravi ulcere impediretur. Cum vero ſoli expoſitus erumpentes e ſuo genu vermes in terram deciderent, *eos recolligens dicebat: Redite, redite, & immundam naturæ veſtræ originem, quæ vos hereditabit, conſumite.* Eo defuncto, corpus renitentibus fruſtra circumpoſitis accolis, qui circa illud in eccleſia vicana excubias agebant, monachi Tinomuthenes in ſuam detulerunt, ubi prope ſancti Oiwini regis & martyris tumulum depoſitum eſt. CXXVII. Lanzo prior S. Pancratii pie obit. (*b*) *Bibl. Clun. p.* 532. Henricus eremita.

Inter ea Calliſtus papa Romam reverſus, non diu illic ſubſtitit, ſed Beneventum profectus eſt. In illo itinere adiit Caſinenſe (*c*) monaſterium, ibique miſſam ſolemniter celebravit. Inde Beneventum profectus, inter alia Caſinatium controverſias quaſdam definivit, imperata reſtitutione multarum rerum, quas principes quidam & epiſcopi eis abſtulerant. Tunc etiam agitata controverſia de monaſterio ſanctæ Mariæ (*d*) de Cingula, quod a jure Caſinatium Rainulfus comes vi abſtulerat, & parthenoni beatæ Mariæ de Capua ſubjecerat. Interpellata ſæpius Alferada abbatiſſa ut illud reſtitueret, poſt varias admonitiones, inducias & communicationes, ne quidem interdicto & excommunicatione ad eam reſtitutionem adduci potuit. Tum a pontifice compulſus Rainulphus comes, invaſionis auctor, ut abbatiſſam ad parendum induceret; muneribus ab ea corruptus, illam contra pontificis ſen- CXXVIII. Calliſti acta pro Caſinatibus. (*c*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 68. *& ſeqq.* (*d*) *Ibid. c.* 70.

ANN. CHR. 1120.

ſententiam tueri pergit, ideoque anathemate multatur. Scriptæ hac de re literæ ad Ottonem Capuanum archiepiſcopum, ut parthenonis & abbatiſſæ interdictum ſervari curaret. Tandem comes, vitis ac lectis Caſinatium de illa cella inſtrumentis, reclecto quoque Paſchalis papæ hac de re judicio, coram Johanne cardinali tituli S. Euſebii & Bermanno Romanæ eccleſiæ ſubdiacono, prædictum S. Mariæ monaſterium S. Benedicto reſtituit; chartamque reſutationis a ſe ſubſcriptam ſuper alta » re beati Benedicti poſuit, mille librarum auri pœna violatoribus intentata. Hac in » re Calliſtus, ut Baronius notavit, pertinaciorem expertus eſt feminam, contuma- » cioremque imperatore ſchiſmatico, quem reddidit tandem, ut ex conſequenti- » bus patebit, Romanæ eccleſiæ obſequentem. Benevento *in* Apuliam progreſſus pontifex, antecеſſorum more fidei clientelaris ſacramentum a Willelmo duce exegit, eique ducatus omnem ditionem & honorem *per vexillum* tradidit, ut Romualdus in chronico tradit. Tunc pontificem apud Bitontum convenit Sugerius, nedum S. Dionyſii abbas, a Ludovico rege quorumdam negotiorum cauſa miſſus ad Calliſtum, qui eum perquam honorifice accepit, ac diutius retinere voluit: ſed eccleſiæ ſuæ amore, & *ſociorum abbatis S. Germani, ſocii & connutriti*, aliorumque perſuaſione revocatus eſt. In itinere quoddam ſomnium habuit de morte Adæ abbatis, quæ anno ſequenti accidit. Hæc ille pluribus in vita Ludovici Groſſi.

CXXIX. Capuanorum clericorum facinus, & urbis incendium.

(a) *ibid. c. 73.*

Tunc temporis in urbe Capua res contigit minime prærermittenda. Cum fratres monaſterii S. Benedicti in illa urbe cuidam ægroto (*a*) mortil proximo monaſticum habitum impoſuiſſent; Capuanæ eccleſiæ clerici, prædam ſibi ſubtractam non ferentes, armata manu illuc irrumpunt, defunctum monaſticis indumenris ſpoliant; eaque in plateam pedibus prætereuntium conculcanda proiiciunt; quod ubi Calliſtus reſcivit, Capuano archiepiſcopo diſtricte præcepit, ut novum & inauditum facinus ſevere vindicaret. Eodem anno hæc civitas fere tota incendio conflagravit; jamque ignis S. Benedicti monaſterio imminebat, cum fratres fide in Deum armati; ſumto calicis corporali, illud extra monaſterium opponunt; moxque reflexus ignis a monaſterio eſt, corporali ipſo prorſus intacto, niſi quod in rei teſtimonium parvum foramen in medio relictum eſt. Simile quiddam de chriſmali jam alias ex Glabro retulimus. Quamquam in concilio Salegunſtadenſi jam vetitum (*b*) fuerat, ne corporale ad exſtinguendum incendium in ignem proiiceretur.

(b) *lib. 33. n. 20.* Canonici regulares e Carentonis parthenone ejecti. Ex chartario archiepiſcopi Bituricenſis.

[Extat in diœceſi Bituricenſi antiquiſſimum Carentonii monaſterium, quod a S. Columbano fundatum tradunt. In eo Leodegarius archiepiſcopus, ejectis ſanctimonialibus *propter minus honeſtam earum converſationem, & in aliis religioſis monaſteriis collocatis, regulares canonicos* inſtituerat. Sed eo defuncto, carhedralis eccleſia S. Srephani canonici cum *laicorum favore* canonicos regulares expuliſſent, & ſanctimoniales ad eandem eccleſiam reſtituiſſent, Calliſtus Papa II. Leodegarii archiepiſcopi conſtitutionem & Paſchalis papæ confirmationem annullari nolens, Wulgrino Bituricenſi archiepiſcopo mandat & præcipit, *ut ſanctimonialibus illis eductis* canonicos regulares ad eccleſiam illam reducat. Quod ſi forte illæ egredi noluerint, aut *ipſe* canonicos regulares reſtituere noluerit, illis illarumque fautoribus eccleſiarum introitum interdicit, arque *locum ipſum divinis carere efficiis* mandat. *Datum apud S. Germanum* III. *nonas Decembris.*

Erkembertus abbas Corbejæ privilegium obtinet a Friderico Colonienſi epiſc. *Mart. ampl. collect. t. 2. p. 661.*

[Hoc ipſo anno MCXX. Erkembertus abbas Corbejæ-novæ Fridericum adiens archiepiſcopum Colonienſem enixe rogavit, ut privilegium ſibi *pro confirmandis decimis*, quæ antiquis temporibus *de dominicatis manſis* ipſius monaſterio in epiſcoparu Colonienſi ſolvebantur, *juxta ſubſcriptionem Voilliberti archiepiſcopi & decem & novem epiſcoporum qui in ſynodo tempore Arnolphi imperatoris convenerant*, & juxta conceſſionem omnium ſucceſſorum ipſius, concedere dignaretur; annuit Fridericus ac ſigilli ſui impreſſione privilegio auctoritatem dedit. *Actum eſt hoc & in celebri curia & conventu Gloſſariæ confirmatum anno ſingularis nativitatis milleſimo centeſimo vigeſimo, indictione* VII. *imperante Henrico V. Romanorum imperatore auguſto, præſidente ſedi apoſtolicæ domno Calliſto, anno noſtri epiſcopatus nono decimo, Corbejenſis eccleſiæ turrum aurigante Erkemberto reverendiſſimo abbate feliciter.* Quo anno Calliſtus papa Rodulfo abbati Maſſilienſis S. Victoris monaſterii facultatem conceſſit domum apud Taraſconem ædificandi; *in loco videlicet donationis comitiſſæ Stephaniæ*; id quod anrea Richardo Narbonenſi archiepiſcopo & Maſſilienſi abbati permiſerat Urbanus II. *Datum Biterris kal. Julii.*]

ANN. CHR. 1121.

CXXX. Burdinus Cavam retruſus. * *Sutrino.*

POſt Calliſti in Italiam adventum, Burdinus ſeu Gregorius pſeudopontifex Sutrii * urbe Etruriæ ſe continebat, præſidio fultus quorumdam ſatellitum, qui peregrinos Romam tendentes ſpoliabant, mulraque convicia in pontificem vomebant. Ob id Calliſtus ex Apulia reverſus, collecto exercitu Johannem Cremenſem S. Chryſogoni cardinalem ad Sutrium expugnandum præmittit. Poſt aliquot velitationes

Bur-

Burdinus a Sutrinis deditur: qui piloſa & ſanguinolenta pelle caprina pro chlamyde tubea indutus, camelo, verſo in caudam ore, impoſitus, Romamque ad ludibrium ſic adductus, demum in Cavenſe agri Salernitani monaſterium retruſus vitam finivit. De illo monaſterio hac occaſione agens Ordericus (*a*): *Ibi*, inquit, *religioſorum habitatio eſt monachorum, quibus eſt ſecundum regularem ritum abundantia ciborum, & omnium quibus indiget humana neceſſitas, affluentia rerum. Ille vero locus extrinſecus inacceſſibilis eſt, & nemo illuc niſi per unum aditum ingredi poteſt: idcoque monaſterium iſtud Cavea præſagialiter appellatum eſt.* De hujus monaſterii origine (*b*) primiſque abbatibus in ſuperioribus actum eſt. Tunc loco præerat Conſtabilis abbas, qui ante biennium (*c*) beato Petro ſucceſſerat. De prædicta Burdini captione, quæ anno ejus ſæculi viceſimo-primo facta eſt, Calliſtus papa ſcripſit inter alios Ludovico regi Francorum, ut ex regis ad eum epiſtola (*d*) diſcimus, cujus initio *de captione illius apoſtatæ Burdini* & de ipſius papæ incolumitate ei gratulatur. ANN. CHR. 1121.

(*a*) *Orderic. l. 12. p. 870.*

(*b*) *lib. 55. n. 81. &c.*

(*c*) *ſupra n. 61.*

(*d*) *Spicil. t. 3. p. 147.*

Non ante hunc annum, id eſt præſentis ſæculi viceſimum-primum, e vivis exceſſit Willelmus epiſcopus Catalaunenſis, quem anno præcedente adhuc ſuperſtitem fuiſſe res a nobis relatæ demonſtrant; quo etiam anno litem quandam ſuper decimis compoſuit inter canonicos S. Martini & monachos eccleſiæ ſancti Salvatoris, qui in municipio, quod Virtutum dicitur, regulariter vivebant. Hujus concordiæ inſtrumentum retulit Rapineus in hiſtoria epiſcoporum Catalaunenſium, in qua ex veteri codice illius eccleſiæ probat, Willelmum prædicto anno ejus ſæculi viceſimo-primo deceſſiſſe xv. kal. Februarii. Eumdem annum diſerte aſſignat Albericus. In veteri pontificali Eccleſiæ Catalaunenſis *Guillelmus venerabilis epiſcopus* VIII. *annis & quinque menſibus* ſediſſe dicitur; eique *Ebalus epiſcopus & comes de Rameruco* ſucceſſiſſe, de quo alias. Sepultus eſt apud Claram-vallem in capella, quam ſuis ipſe impenſis extruxerat. Vulgaris opinio eſt eum in extremis monaſticum habitum ſuſcepiſſe quod Manricus incertum putat. CXXXI. Willelmus epiſcopus Catalaunenſis obit.

Idem præſul in concilio Belvacenſi, quod anno præcedente celebratum diximus, præcipuus auctor fuerat elevandi corporis S. Arnulfi epiſcopi Sueſſionenſis, quod in Aldenborgenſi Flandriæ monaſterio quieſcebat. Ad id exſequendum Lambertus Tornacenſis Epiſcopus, in cujus diœceſi locus poſitus erat, diem indixit, ſcilicet kalendas Majas hujus anni, & ad futuram ſolemnitatem omnes illarum partium populos ſcriptis litteris convocavit. Die condicto ad locum acceſſit epiſcopus cum Rodberto archidiacono, & tumulum aperiri juſſit. Detecto ſacro corpore, inventus eſt calix ſuper pectus ejus cum tabula ſcripta, quæ nomen, patriam, genus, converſionem, abbatialem & epiſcopalem ordinationem & diem depoſitionis beati viri explicabat. Inventum quoque *paſtorale petalium*, quod de baculo epiſcopali interpretandum, ac demum ſandalia auro intexta. Jam vero ad extrahenda e tumulo ſacra oſſa electi ſunt tres presbyteri, Hariulfus videlicet ejus loci abbas Goduinus & Hagamingus monachi. Calvariam capitis extraxit abbas, & in capſulam repoſuit: cætera oſſa in præparatum ſerinium illata. Ipſo anno magnam frugum ubertatem, ſanitatem corporum, aeriſque ſalubritatem contigiſſe animadverſum eſt, eum antea per annos ſeptem ex aquarum illuvie agrorum ſterilitas, hominum & animalium mortes invaluiſſent. S. Arnulfi epiſcopi elevatio.

Eodem anno habitum fuiſſe conſtat Sueſſionenſe concilium, in quo Petri Abaelardi liber de Trinitate damnatus eſt. Id conſtat, inquam, duobus argumentis ab ipſo Abaelardo petitis. Hic enim in ſua ipſius hiſtoria de hoc concilio data opera diſſerens, ait, Illud habitum fuiſſe inſtinctu duorum ipſius antiquorum inſidiatorum, qui *jam defunctis magiſtris eorum, Guillelmo ſcilicet atque Anſelmo, poſt eos quaſi regnare ſe ſolos appetebant*; tum in conſequentibus ſubdit, non multo poſt concilium defunctum fuiſſe Adamum S. Dionyſii abbatem, qui anno ſequenti XI. kal. Martii e vita migravit. Itaque hoc concilium celebratum eſt medio intervallo, quod menſe Januario præſentis anni, quo deceſſit Willelmus epiſcopus, ad menſem Februarium anni ſubſequentis effluxit. Hæc de tempore concilii; nunc ejus actorum ſeriem, quale Abaelardus ipſe retulit, videamus. CXXXII. Sueſſionenſe concilium in Abaelardum.

Cum Abaelardus in cella Pruvinenſi Trecenſium monachorum, quæ S. Aigulfi * dicitur, frequentes diſcipulos haberet; illis flagitantibus tractatum edidit de Unitate & Trinitate divina, quem humanis & philoſophicis potius rationibus, quam veterum auctoritatibus inſtruxit. Hunc tractatum cum plurimi avide requirerent ac legerent, duo Abaelardi æmuli, Albericus & Lotulfus, Willelmi & Anſelmi nuper defunctorum diſcipuli, qui Remis ſcholas regebant, Rodulfum archiepiſcopum perpulerunt, ut Conanum ſeu Cunonem Prænestinum epiſcopum & legatum ad convocandum apud Sueſſionas concilium induceret. Citatus ad illud concilium Abaelardus, juſſuſque eſt ſecum afferre prædictum tractatum, ob quem ita eum jam in- * *S. Ayoul.*

ANN. CHR. 1121. famaverant ejus æmuli, ut parum abfuerit, quin populus & quidem ejus diſcipuli, ex quo illuc advenit, eum lapidibus obruerint. Principio legatum adiit Abaelardus, eique librum ſuum diſpiciendum & dijudicandum obtulit, profeſſus ſe paratum eſſe ad correctionem vel ad ſatisfactionem, ſi quid in eo præter veritatem ipſi excidiſſet. Legatus veto librum ipſum archiepiſcopo, prædictiſque æmulis deferri juſſit. Tum illi librum inſpicere, revolvere, ſingula rimari: qui cum nihil, quod in audientia contra auctorem proferrent, in eo deprehendiſſent, ejus damnationem uſque ad finem concilii diſtulerunt. Auditus ſæpe in concilio de fide catholica differens Abaelardus, & ab omnibus *cum admiratione* auſcultatus. Forte eum arguit Albericus, quod negaret Deum ſeipſum genuiſſe. Quod cum Auguſtini teſtimonio probaſſet Abaelardus, cum pudore ille recedens, ad minas converſus eſt. Extremo tandem concilii die priuſquam reſiderent epiſcopi, cœperunt deliberare legatus & archiepiſcopus cum prædictis æmulis & quibuſdam aliis, quid de Abaelardo ſtatuerent. Illis hærentibus, & minus aperte detrahentibus; Gaufridus Carnotenſis epiſcopus cavendum eſſe dixit, ne quid violenter contra hominem ageretur, qui multos haberet ſequaces; non defuturos ex eis, qui eum defenderent. Si canonice in eum agere velint, dogma ejus vel ſcriptum proferendum, eique reſpondendi locum concedendum, ut convictus tandem, vel confeſſus obmuteſceret. Verum ejus æmuli hoc conſilium reſpuerunt, ea ſcilicet ratione, quod ejus ſophiſmatibus univerſis reſiſtere mundus non poſſet. Itaque aliam propoſuit viam Gaufridus, nimirum ut Abaelardus ad abbatiam ſuam, id eſt S. Dionyſii monaſterium, abbati ſuo Adamo, qui præſens aderat, reducendus committeretur; ibique pluribus ac doctiſſimis quibuſque viris congregatis (nam paucos ad tantæ rei diſcuſſionem non ſufficere) ejus cauſa dijudicaretur. Aſſenſit huic conſilio legatus, cæterique omnes; aſt Abaelardi æmuli operam ſe perdidiſſe rati, ſi extra ſuam diœceſim hoc negotium gereretur, archiepiſcopo agente legatum ad hoc invitum pertraxerunt, ut librum abſque ulla inquiſitione damnaret, & in conſpectu omnium comburi juberet, auctoremque in alieno monaſterio perpetua clauſura cohiberet. Dicebant quippe ad libri damnationem ſufficere, quod nec Romani pontificis, nec eccleſiæ auctoritate probatum publice legere auſus eſſet, atque ad tranſcribendum jam pluribus eum commodaſſet. Id fidei chriſtianæ perniciei futurum ſi Abaelardi exemplo multorum ſimilis temeritas reprimeretur. Aſſentientibus legato & archiepiſcopo, Gaufridus epiſcopus, Abaelardo auctor fuit ut invidiæ cederet, plus ejus auctoribus quam ipſi obfuturæ; nec de recluſione in monaſterium perturbaretur, certus legatum, qui coactus id faceret, ipſum quantocius liberaturum. Gaufrido aſſenſit Abaelardus, qui in concilium ingreſſus, librum ſuum propria manu in ignem proiicere compulſus eſt. Inde, quaſi reus & convictus, Gaufrido abbati S. Medardi, qui præſens aderat, traditus, ad clauſtrum ejus tanquam ad carcerem trahitur; moxque concilium ſolvitur. De hac recluſione agit anonymus auctor in libro primo de vita beati Goſuini, tunc S. Medardi prioris, cui Abaelardus ad emendationem commiſſus fuiſſe dicitur: ſed in eo parum accuratus eſt ille anonymus, eum id factum ait auctoritate Innocentii II. quod tempore Calliſti II. factum conſtat; Abaelardus ipſe fateatur, ſe humaniter & benigne a S. Medardi monachis acceptum & recreatum fuiſſe: ſed non diu cum illis manſit.

CXXXIII. Abaelardus ob novam de S. Dionyſio ſententiam fugere cogitur.

Nam legatus pœnitentia ductus ſi Abaelardo fides eſt *poſt aliquot dies*, eum illinc eductum ad proprium monaſterium remiſit, ubi omnes ſibi infeſtos habebat, proprerea quod eorum mores argueret. Sed non multo poſt alia incidit occaſio, quæ eum Dionyſianis magis odioſum reddidit. Ut enim inquieti erat ingenii, cum forte apud Bedam legiſſet, Dionyſium areopagitam Corinthiorum potius quam Athenienſium fuiſſe epiſcopum; ſeque Bedæ auctoritatem Hilduini ſententiæ præferre palam jactitaſſet; illi vehementer indignati vociferari cœperunt, nunc manifeſte patere, quod Abaelardus ſemper monaſterium ſuum infeſtaret, totique regno derogaret, ſubtracto ei honore, quo ſe Dionyſium areopagitam apoſtolum & patronum habere gloriabatur. *Ego autem reſpondi*, inquit ille, *nec me hoc denegaſſe, nec multum curandum eſſe, utrum ipſe areopagita, an aliunde fuerit, dummodo tantum apud Deum adeptus ſit coronam*; quæ ſane verba præſtant cæteris omnibus, quæ ſive Abaelardus, ſive Dionyſiani illi tunc de hac controverſia protulere, quam neutri eorum capiebant, Dionyſium areopagitam cum Dionyſio Corinthiorum epiſcopo confundentes. His ad abbatem relatis, hic in Abaelardum vehementer excanduit, comminatus ſe eum ad regem miſſurum, ut puniretur; juſſitque interim eum bene obſervari. Verum ſortem ſuam deplorans Abaelardus, ſeque ad regulatem diſciplinam, ſi quid deliquiſſet offerens; cum nihilominus omnes in ſe conjuratos cerneret, quorumdam ſuorum diſcipulorum auxilio nocte latenter aufugit, & in cellam Ptuvinenſem denuo ſe recepit, cujus prior ipſi amicus jam dudum & fami-

milliaris erat. Forte tunc accidit, ut Adam S. Dionyſii abbas Pruvinum adiret, cum Theobaldo comite de quibuſdam negotiis collocuturus. Ubi id reſcivit Abaelardus, comitem rogavit, ut pro ſe intercederet ad abbatem, ut ipſum abſolveret, & facultatem daret vivendi monaſtice, ubicumque locus ipſi opportunus occurreret. Verum aſſentiri noluit abbas, id in ſui monaſterii dedecus vertere exiſtimans; immo priori ſevere inrerdixit, ne eum diutius apud ſe remorari ſineret. Sic in ſententia ſua obſtirmatus abbas, ad ſua revertit, & *poſt paucos dies defunctus eſt*, nimirum menſe Februario anni ſequentis. ANN. CHR. 1141.

CXXXIV. Guiberti opuſculum de Pignoribus ſanctorum.

Non ultra hoc tempus differre licet Guiberti abbatis opuſculum, quod *de Pignoribus*, ut ipſe loquitur, *Sanctorum* tribus libris compoſuit, idque *domno & patri S. Symphoriani* apud Bellovacos *abbati Odoni* inſcripſit. Ejus ſcopus eſt, ut refellat S. Medardi monachos; qui dentem Chriſti infantis ſe habere ajebant. In primo libro fuſe agit de cultu Sanctorum, & de cautela adhibenda ad diſcernendas eorum veras reliquias. Secundus liber totus eſt de Chriſti Domini corpore in euchariſtia, ad præſtruendum id, quod præcipue intendebat, nihil ſcilicet præter illud de ejus corpore in terris ſupereſſe. Tertius Sanct-Medardenſium ſententiam de Chriſti infantili dente convellit.

Scropharum curatio per reges Francorum.

In primo probat, antequam quis ut ſanctus invocetur, de ejus ſanctitate conſtare debere, nec ſigna exteriora ad id ſufficere. Hujus rei occaſione varia refert ſigna, quæ non eſſe ſanctitatis certa indicia demonſtrat. In his luculentum proſert ſui ipſius teſtimonium de curatione ſcropharum quam a Ludovico Groſſo conſuere fieri teſtatur. *Hoc plane*, inquit capite 1. *qui ſcrophas circa jugulum, aut niſtam in corpore patiuntur, ad tactum ejus, ſuperaddito crucis ſigno, vidi catervatim, me ei cohærente & etiam prohibente, concurrere; quos tamen ille ingenita liberalitate, ſerena ad ſe manu obuncans, humillime confignabat. Cujus gloriam miraculi cum Philippus pater ejus alacriter exerceret, neſcio quibus incidentibus culpis amiſit*; tum ſubdit. *Super aliis regibus qualiter ſa gerant hac in re, ſuperſedeo: regem tamen Anglicum nunquam in talibus audere ſcio.* Equidem Willelmus Malmesburienſis in libro ſecundo de regibus Anglorum, Edwardo regi ſimiles tribuit curationes, in his cujuſdam adoleſcentulæ mulieris, quæ *luxuriantibus circa collum humoribus turpem valetudinem contraxerat*. Juſſa in ſomnis, ut aqua collum lavaret, qua rex ſanctus manus abluiſſet, curiam ingreditur. *Rex ipſe per ſe opus pietatis adimplens, digitis aqua intinctis collum pertractat mulieris: medicam dextram ſanitas feſtiva proſequitur*. Verum id miraculum regis perſona & ſanctitati conceſſum, non prærogativa regiæ Anglorum, ut apud Francos, dignitatis, uti monet Guibertus, cui ſubſcribit Willelmus, cum de eodem rege ſubdit: *Multotiens eum in Normannia hanc peſtem ſedaſſe ferunt, qui interius ejus vitam noverunt. Unde noſtro tempore quidam falſum infumunt operam, qui aſſeverant, iſtius morbi curationem non ex ſanctitate, ſed ex regalis proſapiæ hereditate fluxiſſe*; quod quidam comminiſcebantur, ut privilegium regum Francorum Anglicis regibus tribuerent. De hac regum Francorum prærogativa luculentum quoque teſtimonium præbet Stephanus *de Conty*, Gorbejenſis monachus ſub initia ſæculi quinti-decimi, in hiſtoria necdum edita regum Francorum, cujus locum videre licet in notis Acherianis (*a*) ad Guibertum, ubi ritus & preces a regibus tunc fieri ſolitæ referuntur. *Et eſt rei veritas*, inquit idem auctor, *quod innumerabiles ſic de dicta infirmitate fuerunt ſanati per plures reges Francorum*. In libro ſecundo Guibertus rem memorat ſingularem de quadam femina in puteum præcipitata, quæ quadraginta illic diebus non alio victu, quam aqua vitam ſuſtentavit. Idem contigit noſtro tempore cuidam puellæ Laudunenſi, quæ in puteo abbatiæ S. Martini ab octava Corporis Chriſti uſque ad feſtum S. Laurentii abſque cibo perſeveravit; extracta vivens e puteo, paucis diebus ſuperfuit. Hoc opuſculum ſcribebat Guibertus poſt mortem Erlebaldi decani Cameracenſis, viri eximiæ ſanctitatis, cujus ſucceſſor Oilardus anno ſequenti notatur. (*a*) Guib. p. 563.

CXXXV. Rotbertus Senuci prior amotus.

Actum eſt ſuperius de Rotberto S. Remigii apud Remos abbate, qui ob malam geſtionem ab Urbano II. remotus a præfectura, relegatus eſt in cellam Senucenſem ad Axonam prope Grande-pratum, ubi Jeroſolymitanæ expeditionis hiſtoriam compoſuit. Ibidem prior inſtitutus, cum rem domeſticam male adminiſtraret, dilapidationis accuſatur apud Calliſtum papam, qui eum ab officio removeri juſſit, reſcripto Laterani dato XVII. Kal. Junii in hæc verba: *Mandamus ut Robertum priorem S Orienſi, qui olim S. Remigii abbas extitit, ab illo prorſus amoveant*. Non diu poſt hæc ſuperſtes fuit Robertus, cujus obitus in necrologio notatur X. Kal. Septembris his verbis: *Obiit Robertus abbas iſtius loci decimus. Præfuit annis duobus*; additur recentiori manu *poſtea exauctoratus. Monachus obiit circa annum* MCXXII. In præmiſſo diplomate Calliſtus papa merito improbat Remigianorum abbatum pravam conſuetudinem, qui moriente quopiam S. Timothei canonico, ejus præbendam pre-

ANN. CHR. 1121. tio dare conſueverant; ſtatuitque, ut deinceps, deficientibus ejus loci canonicis, eorum loco monachi ſubſtituantur; idem novo diplomate Adrianus IV. fieri imperavit. Canonici tamen hodieque ibi perſeverant numero duodecim ſub abbatis Remigiani patrocinio. Totidem jam erant Lucii III. tempore, ut ex ejus epiſtola patet ad Simonem abbatem, cui poteſtatem tradit eorum beneficia aliis conferendi, ſi ſervitia debita neglexerint. Urbanus itidem III. ejus ſucceſſor confirmat, ut loco refectionis quam *in* feſtivitatibus habere ſolebant in refectorio, aliquid eis in compenſationem impartiatur.

CXXXVI. S. Nicaſii viri illuſtres.

Tunc temporis in Remenſi S. Nicaſii monaſterio florebat diſciplina regularis ſub Joranno abbate, multique pietate & doctrina illuſtres viri ex illo ſeminario prodiere, & ad alias regendas eccleſias aſſumti ſunt. In his præcipui fuere Gaufridus, primum S. Theoderici, dein S. Medardi abbas, ac demum epiſcopus Catalaunenſis; Willelmus ſeu Guillelmus ejus popularis & forſan frater, & in S. Theoderici præfectura ſucceſſor, S. Bernardi amicus, ejuſque tandem apud Signiacum diſcipulus; Simon S. Nicolai de nemore abbas, aliique. His adjungendus Drogo, S. Johannis apud Laudunum poſt ejectas ſanctimoniales primus abbas, tandem S. R. E. cardinalis & epiſcopus Oſtienſis creatus ab Innocentio II. Hic mihi videtur eſſe Drogo monachus, qui Pontiniacum ad tempus ſeceſſit, & a ſuo abbate repetitus, Bernardo quaſdam ſcribendi epiſtolas occaſionem præbuit. Una (*a*) eſt ad S. Nicaſii abbatem, ſcilicet Jorannum, quem de Drogonis diſceſſu mœrentem conſolatur, & quærentem mitigare conatur. In hac epiſtola, quæ alteram præcedentem ſupponit, reſpondet ad litteras, quas Jorannus Bernardo ſcripſerat; in hac inquam epiſtola Joranno inter alia ita loquitur: *Si frater Drogo de ſua diſceſſione me conſuluiſſet, abſit ut conſentirem: ſi poſt diſceſſionem ad nos diverteſſet, abſit ut ſuſciperem. Denique, quod ſolum potui, ad abbatem, qui eum ſuſcepit, noſtras mox, ſicut ſcis, litteras miſi. Et nunc ſuper hoc quid tibi ultra poſſim facere pater?* Deo cætero eum hortatur ut ne ſupernæ diſpoſitioni teſiſtat, ita quippe ſe agere erga Cluniacenſes, apud quos unus ex ſuis non ſolum religione profeſſus, ſed & carne propinquus, ſe invito detinebatur. Interim dolebat quidem vir Dei, ſed ſilebat; orans pro illis, ſcilicet Cluniacenſibus, ut ablatum reddere vellent; & pro illo, ut vellet ſponte redire? ſin vero ſervans ei vindictam, qui facturus eſt judicium injuriam patientibus. Hæc intelligenda ſunt de Roberto Bernardi propinquo ſuperius (*b*) laudato, quem Petrus venerabilis anno ſequenti factus Cluniacenſis abbas Bernardo reſtituit.

Drogo Pontiniaci admiſſus repetitur. (*a*) *Bern. ep.* 34.

(*b*) *ſupra n.* 22. *& 76.*

Altera de Drogone epiſtola ſcripta eſt ad ipſum Hugonem Pontiniacenſem abbatem, qui Drogonem admiſerat, ex qua intelligitur, non ſolum Jorannum abbatem, ſed etiam Radulfum archiepiſcopum Bernardo graves ſcripſiſſe litteras, ut Drogonem S. Nicaſio reſtitui curaret. Unde Bernardus hac de re Hugoni abbati ita ſcripſerat, ut & ipſis ſatisfieret, & Hugonem adverſus eorum querimonias præmuniret. Sed tamen ejus litteras in ſequiorem partem interpretatus erat Hugo, quem hac epiſtola placare conatur. Tertia denique epiſtola ſubſequens ſcripta eſt ad ipſum Drogonem monachum cui gratulatur, quod ad ſtrictiorem obſervantiam tranſierit, eumque ad perſeverantiam hortatur. Sic autem ei gratulatur. *Quid feciſti? quis hoc crederet? Sanctum te ac religioſum tota civitas perſonabat, ita ut nihil tibi addi poſſe crederetur ex omnibus bonis, & tu, velut e ſæcularibus unus, monaſterium tamquam ſæculum deſeres, jam attritum Chriſti farcina collum novæ rurſum obſervantiæ diſciplinæ ſubmittere non erubeſcis.* Ex quibus intelligitur, Drogonem jam maturæ & provectæ fuiſſe ætatis, & multæ in urbe Remorum ob ſanctitatem opinionis: quo fit, ut dubitem, eum Pontiniaco reverſum fuiſſe ad ſuum monaſterium, ipſumque eſſe ut modo dicebam, qui primum S. Johannis abbas factus eſt poſt ejectas ſanctimoniales.

CXXXVII. Bernardi prima opuſcula.

Hoc primum tempore Bernardus opuſcula componere cœpit, edito libro de gradibus humilitatis rogatu Godefridi conſanguinei ſui, Clarævallis tunc prioris, poſtmodum epiſcopi Lingonenſis. Secundum ejuſdem opuſculum eſt de laudibus Virginis-matris, in quatuor diſtinctum homilias ſuper evangelium, *Miſſus eſt*. Hæc duo fuere veluti fundamenta ſubſequentium ejus Operum humilitas ſcilicet ac devotio in beatiſſimam Virginem, utrumque ejus animo alte ſemper infixum. Sane humilitatem ac modeſtiam ſuam aperte prodit vir Dei tum in toto libro de gradibus humilitatis, tum in retractatione, quam operi præmiſit. In ipſo quippe libro non tam de gradibus humilitatis, quam de gradibus ſuperbiæ agere videtur: cujus rei hanc in fine rationem Godefrido reddit. *Non potui docere*, inquit, *niſi quod didici. Non putavi congruum me deſcribere aſcenſiones, qui plus deſcendere, quam aſcendere novi. Proponat tibi beatus Benedictus gradus humilitatis, quos ipſe prius in corde ſuo diſpoſuit: ego quid proponam non habeo, niſi ordinem meæ deſcenſionis. In*

quo

quo tamen, ſi diligenter inſpicitur, via forſitan aſcenſionis reperitur. Si enim tibi Romam tendenti homo inde veniens obviaret; quæſitus viam, quod melius quam illam qua venit oſtenderet? Eumdem humilitatis ſenſum exhibet ſanctus pater in retractatione duorum locorum, quæ in illo libro ipſi exciderant. Unum in illa evangelii verba ubi Chriſtus de extremi judicii die interrogatus reſpondit: *Neque filius ſcit*, quod Bernardus *litteræ immemor* ita reddiderat, *neque filius hominis ſcit; deceptus magiſter*, » inquit *quam fallere voluit*. Alterum ubi de alis Seraphin loquens, ait Seraphin » aliis quidem alis ſuæ contemplationis de throno Dei ad ſcabellum, de ſcabello » ad thronum volare; aliis caput Domini pedeſque velare, ut curioſitati noſtræ modus imponatur; quod quia nunquam audierat, uuſquam legerat, retractare voluit, ſuſpectum ſcilicet habens, quod a patribus non accepiſſet; quod utinam noſtri temporis eruditi homines, qui de rebus ſacris tractant, imitarentur! Tertium Bernardi opuſculum eſt Apologia ad Guillelmum abbarem, de qua anno ſequenti. ANN. CHR. 1121.

CXXXVIII. Fuſniaci monaſterium exſtruitur. * *Foigny.*

Inter monaſteria lineæ Claræ-vallenſis inſigne eſt in primis Fuſniacum, * quod hoc anno conſtrui cœpit. Poſitus eſt hic locus in diœceſi Laudunenſi, duobus circiter milliaribus ab opido Verbino ſeu Vervino, in quo poſt diuturna bella pacis tandem fœdera inter Henricum Magnum & Philippum ſecundum Hiſpaniæ regem ſancita ſunt. Fuſniaci locus pendebat à monaſterio ſancti Michaëlis in Teraſcia, cujus loci abbas Albertus ſeu Elbertus & monachi hoc allodium, petente venerabili Bartholomæo epiſcopo, ad conſtruendum, quod ille meditabatur, Claræ-vallenſium cœnobium conceſſerunt. Teſtes ſunt ejus rei litteræ quæ ſic habent:

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Bartholomæus Dei gratia Laudunenſis epiſcopus. Notum eſſe volumus tam præſentibus quam futuris, quod Fuſuiacus erat allodium ſancti Michaëlis: & cum locus ille non multum eſſet utilis eidem eccleſiæ, impetravimus ab Elberto abbate & monachis loci illius, ut illum locum nobis liberum & abſolutum redderent ad faciendum quidquid facere vellemus. Nos eumdem locum, aſſenſu prædicti abbatis & capituli ejus, monachis de Clara-valle liberum & abſolutum reddidimus, ut ibi abbatiam conſtituerent, & libere & quiete Deo deſervirent. Actum anno Domini milleſimo centeſimo vigeſimo-primo.

Hæc omnia rex Ludovicus eodem anno diplomate ſuo confirmavit. Locum irrigat Alba fluviolus, qui alteri fluviolo conjunctus, Iſaram * fluvium efficit. Illic exſtructæ extemporaneæ caſæ pro duodecim monachis, qui illas per tres annos & quatuor menſes incoluerunt: donec monaſterium amplum conſtructum eſt Bartholomæi epiſcopi munificentia, & auguſtiſſimum templum, quod quadringentos pedes longum, octoginta duos latum, quadraginta quatuor magnis columnis ſultum eſt. Tanta fabrica, quod mirere, poſt tres annos conſummata III. idus Novembris anno quatuor MCXXIV. ab eodem præſule dedicata fuit, cui dedicationi inter alios interfuit S. Bernardus, qui muſcas innumeras, feſtivitati importunas excommunicaſſe, & verbo oris ſui interfeciſſe traditur a Guillelmo abbare in ejus vita. Primus ejus loci abbas fuit Rainaldus, ut contra Manricum recte probat Johannes *de Lancy* Fuſniaci prior in hiſtoria Fuſniacenſi, qua uſi ſumus Rainaldus, abdicata præfectura. Bernardo adhæſit, & locum fecit Goſuino cui Innocentius II. anno MCXXXI. monaſterii poſſeſſiones confirmavit. In eumdem locum non modo S. Michaëlis monachi, ſed etiam Fidemienſes & Tornacenſes noſtri ſe munificos exhibuerunt; nam Bartholomæi epiſcopi interventu Robertus abbas Fidemienſis cum ſuo capitulo allodium ſuum Aubentonis Fuſniacenſibus ceſſit; & Ivo abbas & monachi S. Martini Tornacenſis prædium Sparciaci eiſdem contulerunt. Floret etiam nunc Fuſniacenſe monaſterium, in quo religioſi olim amplius ducenti exſtitiſſe perhibentur. * *Oiſe.*

Abbatia de Boheriis Fuſniaci filia.

Ex eodem aſceterio prodiit abbatia de Boheriis, non longe ab urbe Guiſia ſita, ad quam Goſuinus abbas duodecim monachorum coloniam miſit, quibus Odonem abbarem præfecit. Hæc abbaria principio poſita fuit in loco, qui Spinetum vocabatur; unde *Odo Spineti abbas* dicitur in charta Drogonis decani & capituli S. Quintini, qui terram Boheriarum conſtruendo ad unam fere leucam novo monaſterio conceſſerunt anno MCXLIII. ut in hiſtoria Fuſniacenſi legitur.

CXXXIX. Archidiaconus Claromontenſis fit monachus. (a) *Labb. Bibl. t. 2. p. 741. & ſeqq.*

Sub idem tempus vir venerabilis præpoſitus (*a*) ſimul & archidiaconus Claromontenſis, cujus nomen reticetur, in Majori-monaſterio monachum induit; quod factum refertur in hunc modum. Hic quotannis ad feſtum S. Martini Turonos adire conſueverat, pariterque Majus-monaſterium viſitare: ubi cum multam religionem fervere animadvertiſſet, pio ejuſdem converſationis ſtudio accenſus eſt. Cum igitur aliquando in S. Martini baſilica divinis illius feſti officiis interfuiſſet, ſuis comitibus & famulis ut in diverſorio quieſcerent præcepit, ſe poſtera die ad prandium reverſurum pollicitus. Ille vero prima luce aſſumto cujuſdam famuli vili habitu, ad

ANN. CHR. 1121. ad Majus-monaſterium pergit, abbatem Guillelmum convenit, atque ad cjus pedes provolutus, pro amore Chriſti & beati Martini, *monachatum ſibi concedi* precatur. Annuit benigne abbas humiliter petenti. Hinc ille ad ſuos regreditur, totumque diem cum ſuis feſtive in hoſpitio duxit. Altera die proprio habitu reſumto ad iter ſe accingit, quaſi ad patriam reverſurus; cumque ad bivium quoddam perveniſſet, paucis ſecum retentis clericis, famulos cæteroſque comites iter perſequi jubet: hic autem ad Majus-monaſterium divertit. Admiſſus in hoſpitium, abbatem promiſſi admonet. Abbas ſe non recordari reſpondet. Ad quod archidiaconus ſe illum eſſe dixit, qui heſterna die ſub alieno habitu ad monachatum admiſſus fuerat; ſeque ſuſcipi poſtulat. Suſceptus cum duobus ſuis clericis, factuſque monachus, quanto ſublimior in ſæculo fuerat, tanto humiliorem in monaſterio ſe exhibuit. Non multo poſt rei ſacræ cura ei commiſſa: quo in munere beati Martini viſione recreatus dicitur, & ab eo imminentem Guillelmi abbatis mortem didiciſſe; viſionis etiam participem feciſſe Garnerium monachum, qui poſtmodum Majoris-monaſterii abbas creatus eſt.

CXL. Heinricus rex alteram uxorem ducit.

In Anglia Heinricus rex cum ſe jam a tribus annis uxore, & recens Willelmo filio legitimo ad regnum deſtinato orbatum doleret; reparandæ prolis deſiderio alteram uxorem duxit Adelaidem, filiam ducis Lovanienſis, ex qua tamen liberos non ſuſcepit: Novi illius conjugii celebritas Windeleſoræ facta eſt, qui locus eſt diœceſis Serberienſis. Hinc ejus loci epiſcopus nuptialis conjunctionis officium ad ſe pertinere contendebat: at id ſibi vindicavit ob ſuæ ſedis prærogativam Radulfus archiepiſcopus & primas Cantuarienſis, qui quoniam ob infirmitatem corporis hoc munus exſequi non valuit, Wintonienſi epiſcopo illud injunxit. Sequenti die, cum nova ſponſa in reginam benedicenda eſſet, jamque dicto introitu miſſæ ipſum officium celebraturus ſacris altaribus aſſiſteret Radulfus, advertit regem in ſolio ſuo ſedere coronatum; quod gravate tulit, probe ſciens, eum non ab ſe fuiſſe coronatum; nec cuiquam, ſe præſente, regi coronam *imponere* licuiſſe. Divertit igitur, ut erat ſacris infulis & veſtibus tedimitus ab altari, & ad regem acceſſit, ſciſcitatus, quiſnam ejus capiti cotonam impoſuiſſet. Accedenti rex aſſurrexit, ac modeſte reſpondit, a quo id factum ſit ſe non advertiſſe. Tum reponenti præſuli id non jure factum, nec ſe inchoato officio perfunctum, quamdiu regis capiti corona hoc modo inſedifſet: Si non jure, inſit rex, ut aſſetis, impoſita eſt, per me licet, ut facias quod juſte faciendum noſti. Itaque pontifex de capite regis coronam ſuſtulit, diſſoluta prius anſula, qua ſub mento innodata erat, ne capiti inſidens vacillaret; quo facto omnibus elata voce clamantibus, ut regio capiti coronam reponeret, acquievit ille, moxque juxta regem coronatum ſtans, *Gloria in excelſis Deo* ad incœptæ officium miſſæ præcinuit, chotoque proſequente rediit ad altare, & reginæ benedictionem explevit. Hæc fuſe Eadmerus initio libri ſexti hiſtoriæ novorum.

CXLI. Petrus-Leonis in Angliam legatus.

Idem auctor in conſequentibus agit de Petro cardinale, qui hoc etiam anno in Angliam a Calliſto papa legatus eſt. Erat *is Romanus genere, monachus Clumiacenſis profeſſione; filius Petri præclariſſimi ac potentiſſimi principis Romanorum, cujus fides & actio magni conſilii & fortitudinis eſſe ſolebat iis, qui in ſede apoſtolica canonice conſtituti, patres orbis habebantur*, inquit Eadmerus. Attonita in ejus exſpectatione Anglia, quippe quæ legatos tunc non recipiebat, res obviam legato in Galliam miſit Bernardum epiſcopum ſancti David de Walis & Johannem clericum, ut eum honorifice in Angliam deducerent, & regio ſumtu ad regis præſentiam perducerent. Ubi advenit legatus, honorifice ſuſceptus eſt a rege: qui, audita ejus legationis cauſa, dixit ſe in procinctu expeditionis contra Walenſes poſitum, tanto negotio dare operam non poſſe: cum nonniſi conſilio epiſcoporum, abbatum ac proceram totius regni legatio admitti non poſſet. Cæterum ſe pattias conſuetudines ab apoſtolica ſede conceſſas violari non paſſurum, quarum una ex maximis erat, ut regnum Angliæ a quavis legati poteſtate eſſet immune. His aſſenſum præbere opportunum judicavit legatus, qui regis munificentia magnifice honoratus, eadem qua venerat via cum ingenti pompa reductus eſt, Cantuariæ hortatu regis & archiepiſcopi magnifice a fratribus ſuſceptus, & inter eos triduo jucunde converſatus. Hac occaſione uſi noſtri Cantuarienſes, de injuria eccleſiæ ſuæ facta in conſecratione Turſtani (*a*) Eboracenſis conqueſti ſunt. His ille benigne auditis, eorum privilegia ſibi oſtendi petiit, pollicitus ſe daturum operam, ut pontifex factam injuriam emendaret. At illi *bullatas antiquitus chartas* cum eccleſia nupero incendio concrematas fuiſſe dixerunt, paucis illarum tranſſumtis reliquis, quarum verirarem & ſtilus ipſe & antiqua poſſeſſio teſtabatur; quibus inſpectis, legatus grave Cantuarienſi eccleſiæ præjudicium factum fuiſſe conſeſſus eſt, promiſitque ſe daturum operam, ut id quantocius corrigeretur. Poſt hæc ex Anglia in Galliam trajecit, ubi

(*a*) *ſupra* n. 69.

ubi legati officio aliquamdiu functus eſt. Hic eſt Petrus Leonis, qui poſtea de ſummo pontificatu cum Innocentio II. decertavit.

ANN. CHR. 1121.

CXLII. Eadmerus de ſua electione regi Scotiæ ſcribit.

Interim Eadmerus, ſancti Andreæ electus epiſcopus, ob cauſam ſuperius (*a*) memoratam e Scotia reverſus Cantuariam, conventum monachorum non facile deſerebat, ſed more aliorum in omnibus ſe habebat; quo in ſtatu per annum unum & dimidium tacitus permanſit. Sed tandem a compluribus epiſcopis & abbatibus nobilibuſque viris, qui eum ex conſuetudine & familiaritate, quam olim cum beato Anſelmo habuerat, probe noverant, ſæpe inrerpellatus, ne rem infectam deſereret: ipſum quippe eccleſiam quam canonice electus regendam ſuſceperat, nulla ratione juxta ſcita canonum deſerere poſſe concordi ſententia aſſerentibus; eorum conſilio acquievit, Anſelmi inſuper provocatus exemplo; eaque de re Alexandro » Scotiæ regi epiſtolam ſcripſit, cujus hæc ſumma. Regiæ benignitatis fuiſſe, non » ſui meriti, quod electus fuerit epiſcopus; quod autem res alium, quam videba» tur, eventum fortita ſit, divinæ diſpoſitioni adſcribendum. Se in ejus regno epi» ſcopum eſſe non ambire, ſed multorum ſapientum ſententiam eſſe, ſibi non li» cere epiſcopatum deſerere, ad quem electus ſit; nec pati, ut alrer ſe vivente » eligatur. Se quidem illum dimiſiſſe, ſed illata vi, cui reſiſtere non potuit, ob » perpetes ſcilicet & interminabiles lites & diſcordias, quæ per regis familiares » ipſi inrentabantur. Ideo hæc regi ſe ſuggerere, ut, ſi cum ejus pace & ope in » Scotiam redire ſibi liceat, ſe ad reditum paratum eſſe; quod ſi rex nolit, ſe » cauſam eccleſiæ ſuæ Deo committere. Cæterum in iis, quæ ad ſuam ipſius con» ſecrationem pertinent, quibus acquieſcere ante noluerat, ſe melius poſtea edo» ctum, regi non contradicturum. Ejuſdem argumenti epiſtolam ſcripſit Radulfus archiepiſcopus & conventus Cantuarienſis. Utramque refert Eadmerus ipſe in fine hiſtoriæ novorum. Quod ſe melius edoctum ait Eadmerus, id factum conſilio in primis & opera cujuſdam Nicolai, ad quem ea de re ſcripſerat. Nicolai epiſtola edita eſt in tomo ſecundo (*b*) Angliæ ſacræ, qua in epiſtola Eadmerum monet, regi morem gerendum, & Scoticam eccleſiam nequaquam ſubjectam eſſe Eboracenſi, ex qua minime originem habuit, ſed ab ipſis Scottis. His litteris acceptis, Alexander Eadmero ſuaſiſſe dicitur, ut Romam profectus conſecrationem a papa obtineret. Verum, etſi Nicolai conſilio ſententiam mutaverit Eadmerus, tamen neſcio quo pacto dignitate excidit, nec umquam conſecrationem adeptus eſt. Cautius rem geſſit Robertus ipſius ſucceſſor, qui ab archiepiſcopo Eboracenſi Turſtano conſecrationis munus abſque ulla ſubjectionis profeſſione obtinuit, ut fidem facit ipſius Turſtani (*c*) hac de re inſtrumentum, teſtibus Ranulfo Dunelmenſi, Johanne Glaſcuenſi & Radulfo Orcadenſi epiſcopis; Galfrido Eboracenſis monaſterii abbate, Herberto Rocesbetienſi, & aliis.

(*a*) *ſupra n.* 123.

(*b*) *Angl. ſacr. t.* 2. *p.* 234. *& ſeqq.*

(*c*) *Ibid. p.* 237.

CXLIII. Radingæ cœnobium ab Heinrico rege conditur.

Heinrici Anglorum regis pietatem in eo laudat Willemus Malmesburienſis, quod monaſteria in Anglia & Normannia conſtruxerit, quibus nondum ſupremam impoſuerat manum, cum ille auctor hiſtoriæ ſuæ librum quintum de regibus Anglorum ſcriberet. Ex his unum eſt Radingenſe monaſterium, quod in Berkingenſi pago inter duo flumina, Kenetam & Taoneſim, conſtituit, eo ſcilicet in loco, ubi pæne omnium ad populoſiores Angliæ urbes iter facientium diverſorium eſſe poſſet. Heinrici hac de re diploma (*d*) datum eſt anno ab incarnatione Domini MCXXV. Illic olim exſtitit (*e*) ſacrimonialium cœnobium, ſed jam dudum abolitum; quod Heinricus *pro indicta ſibi panitentia* inſtaurare aggreſſus, duo quondam diruta monaſteria, *Leſminſtre & Celſi*, adjunxit, & in honorem beatiſſimæ Dei-genitricis & ſancti Johannis Evangeliſtæ conſecrari curavit. Radingas ſe Radingam veteres locum appellabant. In illo monaſterio rex collocavit Cluniacenſes monachos, *qui ſunt hodie*, inquit Willelmus, *præclarum ſanctitatis exemplum, hoſpitalitatis indefeſſa & dulcis indicium:* ubi videre licet *quod non alibi, ut plus hoſpites, totis horis venientes, quam inhabitantes infumant.* Præclara ſane; nec ſatis laudanda hoſpitalitatis virtus, a ſanctis patribus, maxime a beato patre Benedicto merito commendata, dummodo religioſa frugalitas & modeſtia in ea ſervetur, nec fratrum ſolitudinem & ſilentium interpellet. *Præproperum me*, addit Willelmus, *& adulatorem fortaſſe quis dixerit, quod nunc primum naſcentem religionem tanto efferam præconio, neſciens quid ventura pariat dies: ſed ipſi, ut ſpero, cum Dei gratia enitentur, ut in bono durent. Ego non erubeſco, ſi ſanctis viris blandiar; & bonum, quod in me non habeo, in aliis admirer.* Digna certe homine liberali ſententia. Primus Radingæ abbas fuit Hugo, antea S. Pancratii in Anglia prior, vir multæ religionis & doctrinæ, qui poſtmodum promotus fuit ad ſedem Rotomagenſem. Hic extra portam Radingenſis monaſterii xenodochium (*f*) cum capella S. Laurentii erexit ad pauperes excipiendos. Augerius vero abbas domum leproſorum haud longe conſtituit. Sub finem ſæculi duodecimi Radingæ abbas erat Heinricus, cujus mentio in chroni-

(*d*) *Monaſt. Angl. t.* 1. *p.* 419.

(*e*) *Willelmus Malmesb. l.* 2. *de pont. Angl.*

(*f*) *Monaſt. Anglic. t.* 2. *p.* 419.

ANN. CHR. 1121.

nicis Gervaſii; & poſt eum Hugo, qui poſtmodum factus eſt abbas Cluniacenſis, eo nomine quintus. Exſtat præclara Petri Venerabilis epiſtola ad Robertum ejus loci monachum in ſæculo quondam ſublimem, qui *a Radingia Cluniacum* venire cupiebat, & ſororem ſuam Marciniacenſibus Dei ancillis ſociare. Apud Radingas ſepultus eſt rex Heinricus monaſterii conditor, ut ſuo loco videbimus.

CXLIV. Faricio Abeudoniæ abbati ſuccedit Vincentius.

Idem rex ſe quoque munificum exibuit in monaſterium Abendonienſe, teſtante ejus diplomate, in quo recenſentur (*a*) donationes eidem loco factæ Faricio abbate, qui hoc anno (*b*) deceſſiſſe periberur. Hunc magnopere laudat Willelmus Malmesburienſis in libro ſecundo de pontificibus Anglorum, ut ſuo loco (*c*) notavimus. In verſibus a Willelmo relatis, quos Petrus Malmesburiæ monachus de eo compoſuit, vir probus & conſiliorum fuiſſe dicitur, qui medicinæ arte regum & principum benevolentiam ſibi conciliaverit; Giffardum, virum inter ingenuos ac nobiles præcipuum, ad vitam monaſticam adduxerit; qui denique totum illum ſæculi ſplendorem ad interiorem profectum converterit, multaque prædia & ornamenta monaſterio ſuo contulerit. Extat Theobaldi Stampenſis ad Faricium abbatem (*d*) epiſtola, in qua de eo queritur, quod ipſum accuſaverit, quaſi non recte ſenſerit *de ſalvatione puerorum* ſeu infantium *non baptizatorum* eoſque ſalvos eſſe poſſe docuerit; quod Theobaldus negat. Epiſtolæ inſcriptio ſic habet, *Pharitio venerando Habendonenſis eccleſiæ prælato, domino ſuo & indubitanter amico, Theobaldus magiſter Oxenefordiæ*. In aliis epiſtolis idem Theobaldus ſe doctorem ſeu magiſtrum Cadumenſem dicit; tametſi necdum erat univerſitas (*e*) Cadumenſis. In ſuperioti illa ad Faricium epiſtola interrogatus Theobaldus *de novitate ſententiarum* (ſic legendum, non *de nativitate*) recte reſpondet ſe malle priorum doctorum non errabunda ſequi veſtigia, quam modernorum falſas opiniones & ſomnia. In hiſtoria (*f*) cœnobii Abendonienſis Faricius abbas ex hac luce ſubtractus beato fine quieviſſe dicitur vn. Kal. Martii, tegiminis ſui anno xvn. qui anno milleſimo centeſimo abbas creatus frerat.

(*a*) *Monaſtic. Angl. t.1. p. 105. & ſeqq.*
(*b*) *Angl. ſac. t. 1. p. 168.*
(*c*) *lib. 69. n. 70.*
(*d*) *Spicil. t. 3. p. 137.*
(*e*) *Spicil. t. 6. p. 495. & ſeqq.*
(*f*) *Angl. ſac. t. 1. p. 168.*

Triennio itaque amplius vacavit abbatia; ſiquidem ejus ſucceſſor Vincentius nonniſi hoc anno ejus loci abbas inſtituſus dicitur. De eo ſic legitur in prædicta hiſtoria Abendonienſi. *Rex optimatum ſuorum conſilio Abendonenſi eccleſiæ præfecit in paſtorem quemdam bonæ famæ virum, nomine Vincentium, ex Gemmeticenſi Eccleſia monachum, cunctis qui aderant id laudantibus. Erat enim vir benignus ac pietatis gratia plenus. Omnibus compatiebatur, omnes pio affectu diligebat.*. Obiit Vincentius anno decimo ſui regiminis IV. kal. Aprilis. Ei ſucceſſit Ingulfus prior Wintonienſis in annos viginti-novem, qui privilegium obtinuit ab Eugenio III. De ejus ſucceſſoribus nihil memoratu dignum occurrit in additamentis ad hiſtoriam Abendonienſem.

CXLV. Rodulphi abbatis S. Trudonis varia fortuna.

In Eccleſia Leodicenſi perſeverabat ſchiſma, ortum ex electione Friderici, cui Alexander imperiali ſuitus auctoritate oppoſitus erat, dum tandem Hoii opido obſeſſus, Friderico manus dedit, atque ab eo abſolutus eſt. Perſtabant tamen in ſchiſmate qui ejus partes ſectati fuerant: ſicque illa eccleſia duas in partes ſciſſa erat. Alexandrini (*g*) Fridericianos dicebant reos eſſe regiæ majeſtatis, ob idque eos perſequebantur: Fridericiani Alexandrinos cum imperatore & Alexandro excommunicatos eſſe regerebant, ideoque eorum communionem vitabant. Eo in numero erant Godefridus dux Lovanienſis, omneſque Brabantiæ & Hasbaniæ principes & nobiles viri, præter Arnulfum comitem Loenſem, qui friderico adhærebat, uti & Rodulfus abbas S. Trudonis. Hac occaſione uſus dux Godefridus, ejus abbatiæ villas diripiebat, uti & Gillebertus loci advocatus tati, Roduiſum aut abbatia ceſſurum aut cum ipſis communicaturum. Inter hæc fluctuabat Rodulfi animus, hinc movente fratrum affectu, quos abſentia ſua deſolatos deſerere metuebat; illinc retrahente conſervandæ catholicæ communionis ſtudio & conſtantia. Hæc tandem ratio prævaluit, ceſſitque ille non ſigne magno ſuorum mœrore & ejulatu, *parvi pendens præſentia*, ut jam alias (*b*) dixi, *melioris vitæ contemplatione*. Diſceſſit igitur e monaſterio hoc anno, quarta feria paſchæ, quæ fuit illo anno idibus Aprilis, atque ab Arnulfo Loenſi comite honorifice conductus & ſuſceptus in Flandriam contendit. Et primo quidem Afflingiæ ſeu Affligemii exceptus, cui tum præerat primus ejus loci abbas Fulgentius, vir doctus & pius, hoſpitalitati cum ſuis maxime deditus: tum Gandavi apud S. Bavonem, cujus abbas erat Gualricus, in providentia rerum temporalium ſtrenuus; denique apud S. Petrum, quem locum regebat Arnulfus aliis Arnoldus qui conſuetudines Cluniacenſes illuc induxerat, poſtmodum a ſuis turbatus, adeoque abbatiam abdicare compulſus. Dum apud eum humaniſſime tractaretur Rodulfus, Fridericum Leodicenſem epiſcopum vi. kal. Junii mori contigit. Hinc litteris eccleſiæ Leodicenſis revocatur Rodulfus, ut novæ electioni intereſſet. Illic ſæpe tentatus, ut pacem cum Alexandrinis iniret, non renuebat, modo id fie-

(*g*) *Spicil. t. 7. p. 479. & ſeqq.*
(*b*) *ſupra n. 85.*

fieret ſecundum Deum & animæ ſuæ ſalutem: at Alexander nullam conditionem interponi volebat. Interim Rodulfus manebat apud Berengarium S. Laurentii abbatem, pœnitens quod rediiſſet. In his anguſtiis Coloniam petgit ad Fridericum archiepiſcopum, qui eum Roberto ſeu Ruperto Tuitienſi abbati commendat viro doctrina & pietate inſigni, S. Lautentii olim monacho, ubi eum Rodulfus noverat. Interim apud Indam prope Aquiſgranum colloquium Alexandrinis indictum eſt a Friderico archiepiſcopo, qui Rodulfum abbatem cum Tuitienſi ſecum illuc duxit: ubi poſt longam altercationem Alexander promiſit, de negotio epiſcopatus deinceps ſeſe non immiſturum. Finito conventu, Rodulfus cum archiepiſcopo Coloniam, ac deinde Tuitium cum Ruperto abbate revertit. Forte accidit, ut conventus alter Coloniæ fieret, cui adfuit Rupertus abbas cum Rodulfo; adfuit etiam Cono abbas Sigebergenſis. Cum eo collocutus Rodulfus ad illius monaſterium divertere ſtatuit: quoniam locus ob religionem famoſus erat, & propter excelſum montem a ſæcularium turbis remotior. Verum aliter divinæ providentiæ viſum eſt; nam fratres S. Pantaleonis, qui jam novem menſibus a morte Herimanni abbatis ſui paſtore deſtituti erant, religionem deperire, & eccleſiæ ſuæ bona imminui ægre ferentes, Rodulfum ſibi abbatem dari ab archiepiſcopo poſtulant, & obtinent; quam præfecturam ille, reluctans licet, paullo ante B. Mariæ nativitatem iniit, ubi brevi non ſine grandi labore dilapſum ordinem & violatam fratrum concordiam reformavit. Hujus loci privilegium erat, ut abbas ſandaliis & dalmatica uteretur, (quod Anno archiepiſcopus prohibuerat) viceſque archiepiſcopi in ſtationibus per civitatem ageret. Id autem Rodulfus, ut erat formæ & ſtaturæ elegantis rite præſtitit. Interim Adalbero primicerius Mettenſis, Godefridi ducis Lovanienſis frater, Leodicenſis epiſcopus eligitur, & Coloniam conſecrandus perducitur. Tunc S. Trudonis fratres abbatem ſuum repetunt: reclamant S. Pantaleonis monachi. Ille ſacrato Adalberone epiſcopo, cum eo Leodium redit; & poſt paullum in S. Trudonis abbatiam per Henricum archidiaconum teducitur, poſtquam duobus annis & menſibus quinque abfuiſſet. ANN. CHR. 1122.

CXLVI. Algerus fit Cluniaci monachus.

Hæc omnia contigere poſt mortem Friderici Leodicenſis epiſcopi, cujus corpus in baſilica S. Lamberti humatum eſt: ubi ad ejus ſepulcrum miracula patrata referuntur. Librum de ejus vita & virtutibus ſcripſit Reinerus monachus S. Lautentii, qui multa alia opuſcula compoſuiſſe perhibetur. Poſt mortem Friderici epiſcopi Algerus Leodicenſis eccleſiæ canonicus & magiſter, abdicatis ſæculi facultatibus & honoribus, Cluniacum ſeceſſit, ibique jam ætate provectus ad novitii ſtatum ſe demittere non erubuit. Ejus elogium, ipſo adhuc vivente, conſcripſit Nicolaus canonicus Leodicenſis, in tomo primo Analectorum a me editum, quod hic compendio referre juvat. Algerus Leodicenſis ab ineunte ætate litterarum ſtudiis rotus addictus, ſub clariſſimis magiſtris, quorum ſcientia & honotibus tunc Leodicenſis florebat eccleſia magnum in eccleſiaſtica potiſſimum doctrina progreſſum fecit. Hinc ob inſigne metitum primo in eccleſia S. Bartholomæi, in ſuburbio Leodii clericus diaconus & ſcholaſticus; dein ab Oberto epiſcopo ad majorem tranſlatus eccleſiam, illic uſque ad obitum Friderici epiſcopi annis fere viginti pro eccleſiaſticis negotiis ad varias perſonas & eccleſias complures epiſtolas ſcripſit, quas a pleriſque ſummo ſtudio conſervatas ſectas ſuo tempore fuiſſe Nicolaus teſtatur. Ad hæc antiqua Leodicenſis eccleſiæ jura & privilegia in ſcripra redegit; denique inter cætera ingenii ſui monumenta librum de miſericordia & juſtitia in tres partes diſtinctum; & tractatum de ſacramento corporis & ſanguinis Domini tribus libris compoſuit. Vulgata itaque ejus fama, cum a nonnullis Saxoniæ ſeu Germaniæ epiſcopis expeteretur, eique magni poſſeſſionum cenſus & honores offerrentur, aurea mediocrirate contentus Leodii perſtitit, ab omni ambitione alienus. Sed tandem poſt obitum Friderici epiſcopi, cum rebus abundaret, & firmo adhuc corpore integriſque ſenſibus vigeret; nudum Chriſtum nudus & ipſe ſequi cupiens, ordinatis rebus ſuis, Cluniacum ſe contulit, ibique artiori vitæ ſub S. Benedicti regula ſe mancipavit.

CXLVII. Leodicenſes canonici apud Cluniacum monachi.

Ejus cum inſigni laude meminit Petrus venerabilis tum in libro tertio epiſtolarum, tum in libro ſecundo de miraculis. Sed maxime in priori loco, ſcilicet in illius libri epiſtola ſecunda, quæ inſcripta eſt *Alberoni magnæ Leodienſis eccleſiæ magno pontifici*, ejus nominis, ut puro, ſecundo, qui Alexandro Alberonis primi ſucceſſori ſuffectus eſt. In illa epiſtola Petrus tres laudat canonicos Leodicenſes, magnos, ſui temporis magiſtros, qui Cluniaci monachi facti fuerant, Hezelonem ſcilicet, Tezelinum & Algerum; *quorum primus* inquit, *multo tempore pro eccleſia, ad quam venerat*, ſcilicet Cluniacenſi, *laborans, ſingulari ſcientia & prædicabili lingua, non ſolum audientium mores inſtruxit; ſed corporalem novæ eccleſiæ fabricam plur cun-*

ANN. CHR. 1121.

ſtis mortalibus, poſt reges Hiſpanos & Anglos, conſtruxit. Sequens, nempe Teneſlinus, *ſpiritualibus tantum ſtudiis totum ſuum hominem occupans, in ſancto propoſito longævus conſenuit, & prius Cluniaci ſub ſancto patre Hugone, debinc Vizeliaci cum domno Rainaldo abbate ejus nepote, ac demum Lugdunenſi archiepiſcopo, degens, laudabilem vitam ſancto fine concluſit. Tertius*, is eſt Algerus, *cujus vix memoriam ſine lacrymis facio, humilitate, puritate, vitæ totius ſinceritate, ſecundum meum judicium, longe præcedentes exſuperans, ita meo tempore apud nos vixit; in tantum benigne & ſancte converſatus eſt, ut, licet a nobis carne receſſerit, ſpiritu tamen & memoria ſingulari nobiſcum ſemper, dum vivimus, non eſſe non poſſit; qui & librum de ſacramento altaris, auctoritatibus ſanctorum patrum invincibiliter communitum, nobis fidei ſuæ inſigne ceſtimonium, & contra quorumdam modernorum vel imperitiam, vel errorem, ſingulare præſidium dereliquit*. Algerum cum Guitmundo comparans Eraſmus qui utriuſque opuſculum de ſacramento altaris edidit: *Guitmundus*, inquit, *acrior eſt & ardentior, ac plus habet ſpiritus rhetorici: hic ſedatior eſt & religioſior; uterque tum dialecticæ, tum reliquæ philoſophiæ belle peritus, licet extra obſtinationem.* In archivio Cluniacenſi exſtat Algeri donario Cluniaco facta in hæc verba. *Ego Algerus peccator, cum adhuc eſſem eccleſiæ Leodienſis S. Mariæ & S. Lamberti canonicus; Cluniacenſi eccleſiæ marcam argenti annui cenſus ex prædio, juxtæ prioratum de Vilac ſito, contuli, præſente domno Pontio tunc temporis abbate, & Ivone priore Cluniacenſi: ego autem Algerus ipſius eccleſiæ Cluniacenſis poſtea factus qualiſcumque monachus, præſente domno Petro ipſius eccleſiæ venerabili abbate, & prioribus ejuſdem eccleſiæ confratribus, rem confirmavi*. Quamdiu ſuperſtes fuerit Algerus, mihi incompertum.

Algeri ſcripta.

CXLVIII. S. Gereonis elevatio a Rodulfo abbate ſcripta. (a) *Sur.* 24. *Novemb.*

Ubi primum S. Pantaleonis regimini admotus eſt Rudulfus ſeu Rodulfus abbas, interfuit detectioni & tranſlationi corporis ſancti Gereonis martyris e legione Thebæorum, quæ hoc anno Coloniæ in inſigni ejus eccleſia facta eſt, eamque litteris mandavit. Extat apud Surium (*a*) ejus hac de re libellus, qui non pauca obſervatione digna continet. In prologo nieminit auctor perſecutionis, quam ab Alexandro pſeudoepiſcopo, cjuſque aſſeclis paſſus eſt, quod Friderico epiſcopo præ ipſo faveret; ob idque expulſus e cœnobio ſancti Trudonis Idibus Octobcis, quaeta feria dominicæ reſurrectionis, quæ hoc anno in IV. idus Aprilis incidebat, cum illi cœnobio duodecim annos & duos menſes præfuiſſet. Eodem anno ab archiepiſcopo Colonienſi Friderico benigne acceptus, monaſterio ſancti Pantaleonis extramurano fratrum electione præpolitus eſt VIII. idus Septembris, cum jam a IV. Kal. Januarii abbatia vacaſſet. Non multo poſt Nortberto magno tunc prædicatore urium de cosporibus martyrum Thebæorum, qui in monaſterio ſeu baſilica ſancti Gereonis jacent, poſtulante, apertum eſt unum eorum ſepulcrum, præſcntibus religioſis clericis, monachis & abbatibus poſt octingentos circiter ab eorum martyrio annos; & in eo inventum eſt corpus magnum, indutum chlamyde militari coloris purpurei, tribus fere digitis dependente ſubtec genua; & ſuperindutum alia veſte breviori ſericea purpurei itidem coloris nobilioris: ſubtus vero ad carnem veſte ſerica albi maxime coloris, ſed tamen ſubrubea. Corpus totum adhuc intactum videbatuc a mento, quod tantum de capite ſupereeat uſque ad pedes, indiſſoluta etiam ſuperficie veſtium, caligatum atque calceorum. Supra pectus ſignum dominicæ crucis inventum eſt auclphygio factum, longo fere uno pede, lato uno digito. Caligæ ex palla confectæ erant, rotundis floribus ad modum caudæ pavonis circumquaque diſtinctæ. Sub veſtibus ipſa caro jam prorſus in cinerem reſoluta fuerat cum oſſibus, exceptis paucis de majoribus: ſed ipſius cineris incommota integritas corporis formam quodam modo exhibebat. Ad caput ejus cæſpites erant graminei a capite uſque ad cingulum, qui ſanguinei toti erant, utpote perfuſi ſanguine martyris, cum percuſſus in terram cecidit. Idem obſervatum in tribus aliis corporibus tunc pariter detectis, in quibus pili herbarum adhuc rigebant ſanguine concreti. Hæc omnia propriis oculis conſpexit Rudolfus abbas, qui hæc refert. Acta ſunt hæc III. idus Octobris hujus anni, abſcure archiepiſcopo: quo reverſo, corpoca ſancta, ita ut erant, e rumulis extracta ſunt, Rudolfo cum alio abbate, ſacras exuvias ſuſtollente. Inter ſacros cineres inventus eſt balteus martyris militaris ex cocio, unius fere uinæ longirudinis cum capulo gladii, qui rubigine conſumtus erat. Ex his quædam reliquiæ conceſſæ Rodulfo iſtius libelli ſcriptori, qui eas per fratrem Ecbertum tranſmiſit ad cœnobium ſancti Trudonis e monaſterio beati Pantaleonis, in eccleſia ſeu cella beatæ Mariæ *de Dune* reponendas: eo pacto, ut fratres ejus loci, feſtum diem martyrii ſancti Gereonis cum duodecim lectionibus deinceps celebrarent, & diem adventus ad eos illarum reliquiarum.

CXLIX. Rodulfi alia opera.

Dum S. Pantaleonis monaſterio præeſſet idem Rodulfus, illic priorem inſtituit Sibertum, quem ex S. Trudonis monaſterio accerſivit. Hic eſt Sibertus, qui eum-

dem

dem Rodulfum, jam ad ſancti Trudonis abbatiam reverſum, conſuluit de quadam rixa, quæ in ipſum excitata erat ſuper donationibus monaſterio ſuo factis occaſione puerorum Deo oblatorum. Occaſio hæc fuit. Oblatus eſt aliquando puerulus a parentibus, qui pro ſua devotione eum puero de facultate ſua quod libuit obtulerunt. Vidit hoc quidam ditior, ſed avarus, & invidit, filiumque ſuum abſque dote obtulit. Conventus a fratribus ut aliquid conferret eccleſiæ, furere cœpit, dicens ſe nolle ſimoniam incurrere. Tum ille, ut erat in urbe præcipuus, cives in monachos commovit. Mox clerici & laici inſurgunt in monachos, inquientes, ad hoc inſtituta eſſe cœnobia, ut in ea gratuito admittantur, quicumque ſæculo renuntiare voluerint. Reponebant monachi, canonico rigori contrarium non eſſe, ut qui ſe, vel quempiam ſuorum eccleſiæ ſociare vellet, in uſus ejuſdem eccleſiæ aliquid conferret. Conſultus itaque hac de re a Siberto Rodulfus, prolixam ſcripſit epiſtolam, cujus duæ ſunt partes. In priori graviter invehitur in illum avarum hominem, qui filium ſuum Deo oblatum debita beredirati portione fraudare volebat. Avaritiæ & ſacrilegii crimen eſſe, ſi partem filii, quem Deo obtuliſſet, ſibi retineret. Ad hoc non eſſe inſtituta & dotata cœnobia, ut divitum familiæ exonerentur, ſed ut pauperes, qui Deo ſervire voluerint, alantur. In poſteriori epiſtolæ parte Rodulfus Sibertum ejuſque monachos monet, ut ne quid ab illo divite, vel quovis alio pro puerorum oblatione exigant. Commoneri poſſe parentes ut de portione hereditatis, quæ filio contingere deberet, aliquid eccleſiæ oferant; ſed ad hoc non eſſe compellendos. In ſumma non poſſe quidquam exigi pro ſuſceptione puerorum, ſive monachorum extra ſimoniæ crimen: quia *omnis qui de eccleſiaſticis donis mala cupiditate aliquid exigit & concupiſcit; plus dicam*, inquit, *vel in ſpe agit retributionis, ſimoniacus eſt, etſi non hic coram populo, certe coram divino oculo*. Hoc attendant velim monaſteriorum præpoſiti, quibus novitios admittere incumbit. Hactenus quidem in noſtra Congregatione vitata eſt hæc labes, ſed vereor ne quorumdam cupiditas hanc noſtram coram Deo gloriam evacuet prætextu paupertatis monaſterii ſui, quæ rebus cupiditate partis non relevatur, ſed deterius habet. ANN. CHR. 1121.

Præter hanc epiſtolam, quæ cum Siberti litteris in tomo ſecundo noſtrorum Anallectorum edita eſt, ſcripſit Rodulfus S. Trudonis monaſterii chronicon tredecim libris, in Spicilegii tomo VII. vulgatum, in quo multa ſciru digna continentur. Ad hæc tractatum contra ſimoniacos tredecim libris compoſuit, necdum editum, quem olim in Gemblacenſi bibliotheca, quæ nuper combuſta eſt, inveni: cujus ſummam retuli in notis ad prædictam epiſtolam. Denique ſcripſit libellum de vita Lietberti epiſcopi Cameracenſis, abſque auctoris nomine editum in Spicilegii tomo IX.

CL. S. Michaelis ad Moſam altaria data. (a) *V. lib.* 72. *n.* 20.

Hoc anno Henricus epiſcopus Virdunenſis amore Lanzonis (*a*) abbatis monaſterio ſancti Michaelis ad Moſam tradit altare S. Petri apud Vetus-monaſterium cum duabus capellis ei ſubjectis, & altare S. Laurentii de Fraxino, ea conditione, ut ſecundum abbatis voluntatem & conſilio fratrum, ſacerdoti electo cura paſtoralis per manus epiſcopi committatur, qui ſacerdos, exceptis legitimis xenils, nihil exigat. Actum Virduni hoc anno, indictione XIV. His litteris appoſita ſunt ſigna *Laurentii abbatis*, ſcilicet S. Vitoni, & *Manaſſæ abbatis*, haud dubie S. Pauli in eadem urbe, cujus depoſitio notatur in necrologio S. Agerici his verbis: XIV. *kal. Junii Manaſſes monachus & ſacerdos S. Pauli, quondam abbas ejuſdem loci*. In eodem necrologio notantur duo Lanzones abbates S. Michaelis, unus XVII. kal. Julii, alter VI. idus ejuſdem menſis. Idem Henricus epiſcopus poſt annos quinque, *ob amorem itidem carriſſimi ſui Lanzonis* abbatis, ſubjectionem capellæ Alteri eccleſiæ S. Cyrici quæ S. Michaelis opidi parœcialis eſt, confirmat. His litteris ſubſcripta ſunt ſigna Faſtradi abbatis S. Pauli, qui haud dubie Manaſſæ prædicto ſucceſſerat, & Richardi abbatis S. Agerici.

CLI. Fuldenſis abbas Romam pro pace legatus. (b) *V. lib.* 72. *n.* 92.

In Germania optimates Heinrico imperatori auctores fuere, ut legatos Romam ad Calliſtum papam concilandæ pacis cauſa mitteret. Delecti ad illud magni momenti munus Bruno Spirenſis epiſcopus & Erlolfus (*b*) Fuldenſis abbas, quem Anſelmus Arnulfum vocat. Ea legatio feliciter ceſſit legatorum prudentia. Miſſi anno ſequente in Germaniam Lambertus Oſtienſis duoque alii cardinales, qui juxta Vangiones regnum inrer & ſacerdotium conditiones pacis conſtituerunt, quæ anno tandem MCXXII. ſancita fuit. Huic legationi non diu ſuperſtes fuit Erlolfus abbas, qui ob gravia monaſterii ſui damna Wormatiam ſeceſſiſſe dicitur, ibique e vita migraſſe anno ſequenti. Certe in chronico noſtro Saxonico turris auſtralis baſilicæ Fuldenſis hoc anno corruiſſe, ac ſanctuarium orientale, & eam quæ ſubtus erat cryptam, altariaque ſeptem proxime compreſſiſſe memoratur. Fuldenſem præfecturam poſt Erlolfum adeptus eſt Udalricus, e gremio electus, Romæ conſecratus a Calliſto papa, vir probus ac modeſtus, ſed non multo poſt depoſitus, quod Conrado contra Lotharium imperatorem faveret.

ANN. CHR. 1122. CLII. Bambergenſi monaſterii baſilica dedicatur.

Abſoluta S. Michaëlis in monte Babenbergenſi baſilica, de qua ſuperius (a), venerabilis Otto epiſcopus ejus auctor, a Wigando priore conventus interpellatur, ut eam kalendis Septembris dedicaret. Aſſenſit tandem bonis paſtor, & Wulframo abbati, cæteriſque fratribus ſe die condicto ad dedicationis celebritatem adfuturum ſignificavit. Verum paullo ante gravi morbo correptus, fratrum precibus brevi ſoſpitatem recepit, ipſoque die ſollemni ritu novam baſilicam in honorem ſancti Michaëlis archangeli, ſanctique Benedicti abbatis hoc anno conſecravit. Wigandus mox laudatus, S. Michaëlis prior, poſtmodum Tariſtenſis abbas factus eſt, ut inferius videbimus.

(a) *ſupra n. 6. & 7.*

Ottoni monaſticum habitum petenti obedientia injungitur.

Non multo poſt, cum venerabilis præſul e quodam vico reliquias ſanctorum, in altari reconditas, præmiſſo jejunio efferre, & in alium locum nobiliorem tranſferre tentaſſet, in gravem morbum incurrit. Tunc Wolframum abbatem accerſivit, & ab eo monaſticæ religionis habitum, quem jam dudum ſe peroptaſſe ajebat, ſibi imponi flagitavit. Præſulis votum & petitionem laudavit prudentiſſimus abbas, ſed rem ingenioſe diſtulit. Poſt paucos dies cum melius haberet Otto, voti memor, rebus ſuis diſpoſitis, portari ſe in monaſterium fecit, & religionis habitum poſtulavit. Abbas vero lætus quidem de ejus voto, ſed quam neceſſarius eſſet eccleſiæ & pauperibus vir Dei perpendens, eum reverenter interrogat, velletne „ promiſſam ſibi obedientiam implere. Ille vero: In ejus, inquit, nomine, qui pro „ nobis Deo Patri uſque ad mortem obediens fuit, ego tibi obedire paratus ſum. „ Tum abbas: Et ego, ait, in nomine ipſius tibi jubeo, pater ſanctiſſime, ſub „ onere accepti regiminis uſque ad mortem perſeverare ad utilitatem eccleſiæ & ſolamen egenorum. Poſt hæc humillimus præſul ſacerdotibus rem ſacram facientibus in monaſterio miniſtrare viſus eſt, & ad menſam fratribus cibos propriis manibus inferre. Ad hæc ex obedientia totus ad eleemoſynas, hoſpitalitatem plaque opera converſus eſt. Neque tantum in epiſcopatu ſuo hæc opera exercuit, ſed etiam in Pometaniam pecunias, annonam & veſtes deferri curavit. Quin etiam Rudolfum œconomum ſuum miſit ad Belam regem Hungarorum, qui a patruo ſuo Colomanno rege luminibus olim privatus, rempublicam nihilo minus ſapienter adminiſtrabat, litteriſque ac donariis cum adduxit ad eorumdem miſericordiæ operum ſocietatem; qua legatione honorifice accepta, rex ſancto præſuli vaſa aurea & argentea, veſtes pretioſas, inſuper viginti libras excocti auri, quas in egenorum uſus expenderet, liberaliter miſit; quibus acceptis, epiſcopus pretioſam crucem auro fabrefactam monaſterio ſancti Michaëlis contulit.

CLIII. Sophia Belæ regis filia fit monacha.

Eidem Belæ regi unica filia erat, Sophia nomine, quæ ante nubiles annos Heinrico puero, Conradi Teutonicorum regis filio primogenito, deſponſa eſt. Hæc legatis a Conrado miſſis tradita, in Admontenſi Stiriæ monaſterio, dum adoleſceret, collocatur. Interim is, cui deſponſata erat, præmatura morte rapitur; & Bela Sophiæ pater itidem eſtinguitur. Tum Giſo ſeu Geiſa ejus filius, & in regno ſucceſſor, miſſis nuntiis ſororem ſemel, iterum terque repetit: at illa redire conſtanter negat. Giſo id Teutonicorum arte fieri credens, Germaniæ excidium vaſtationemque minatur. Verum meliori uſus conſilio, ſublimioris ordinis legatum, ſuum ipſius cognatum, cum honeſto comitatu eo mittit, ut honeſte ſororem repetant. Turbatus ad legati adventum abbas cum monachis, (nam monaſterium duplex erat) auditaque ejus legationis cauſa, ſciſcitatur, velitne invitam ac repugnantem e monaſterio abſtrahere? Minime gentium, ait ille; at ſaltem e limine domus pedem efferre ſinatur, ut ejus voluntatem exploremus, quod ſi remanere ſe velle teſtata fuerit, abſit ut ei vim inferamus. Placuit conditio abbati & fratribus, moxque cum virginibus ſacris ad fores clauſtri prodiit regia puella, duobus hinc inde tum legari ejuſque comitum, tum abbatis & fratrum poſitis globis. Negat illa, niſi morte obita, ſe limen egreſſuram. Rogata, ut ſaltem pedem e limine, uti conditum erat, efferat. Mox illa pede ſuper limen poſito, ſancta Maria cum beato Blaſio loci patrono in auxilium invocata modeſto & lento gradu in medium legatorum & fratrum procedit. Legati pretioſas veſtes, monilia, & univerſum mundum muliebrem offerunt. Stabant ad januam ſanctimoniales hærentes quid ageret, At illa ubi ſe legatis ſpectandam ſatis dediſſet, inclinatione ad eos facta ad ſorores conſeſtim redit, hoc verſu inchoato, *Regnum mundi & omnem ornatum ſæculi contemſi;* quem ſorores gaudio tripudiantes proſecutæ ſunt. Sicque de cætero in monaſterio permanſit. Hoc viſo nuntii veſtes & ornamenta, quæ attulerant, monaſterio conferunt, & Sophia ſalutata reverturtur ad regem, qui audita legatorum relatione omnino mitigatus eſt. Hæc de Sophia ſcribebat Thimon, unus e quatuor ſcriptoribus vitæ ſancti Ottonis, cum illa adhuc *ſub ſacro velamine inter ſanctas virgines Admontenſis monaſterii degeret.* Hæc quidem paullo ſerius contigere; ſiquidem Bela, Sophiæ pater, non ante annum MCXXXI. Stephano regi ſucceſſit. Sed

ea

ea propter argumenti affinitatem hic conſequenter referre viſum eſt.

ANN. CHR. 1121. CLIV. Erminoldus abbas Prufeningenſis obit

Unum e monaſteriis, quæ ſanctus Otto ædificavit, fuit Pruſeningenſe prope Ratiſponam, cujus primus abbas exſtitit Erminoldus, aſſumtus e monaſterio Hirſaugienſi. Hic, cum ſuper cuſtodiam gregis ſui attente vigilaret, nihil incorrectum relinquebat, quod eſſet contrarium monaſticæ religionis inſtitutis. Id etſi faceret in ſpiritu lenitatis, filii tamen Belial crudelibus eum odiis inſectari cœperunt, & de ejus nece tractare; at illo obviam facto, ut Chriſti Domini comprenſoribus accidit, conterriti abierunt retroſum, & in terram corruerunt. Sic ille e manibus inſectantium evaſit. Verum non multo poſt a quodam carnifice ligneo vecte in capite percuſſus, die ſancto epiphaniæ ad Dei viventis viſionem tranſlatus eſt hoc anno, ſeptimo anoo, poſtquam ab Hirſaugia illuc venerat, quarto vero ab ipſius abbatiali ordinatione facta per Harwicum epiſcopom Ratiſpooenſem. Morte imminente vetuit, ne audito tranſitus ſui ſigno fratres a divino avocarentur officio, ſed paucis egredientibus cæteri remanerent. Duos libros de ejus vita & miraculis monachus loci anonymus juſſu Ulrici ſexti-decimi abbatis, ſub finem ſæculi tertii-decimi compoſuit. Ejus lapis ſepolcralis in navi eccleſiæ paullum e terræ planitio erectus cernitur cum hoc epitaphio: *Anno Domini* MCXXI. *in feſto epiphaniæ Domini obiit beatus Erminoldus hic ſepultus, vir ſacris in vita & morte præclarus, juſtorum memoria dignus. Oret pro grege ovium.* Illius monaſterii hiſtoria Ingolſtadii vulgata eſt anno MDCXXVI.

In monaſterio Hirſaugienſi Bruno abbas paullo poſt Erminoldum, id eſt XI. kal. Aprilis, deceſſit non ſine opinione ſanctitatis. Poſt annos ab ejus obitu amplius trecentos, aperto ejus ſepulcro, cæcus lumen recepiſſe dicitur. Electus in ejus locum Voimarus gente Suevus, & in monaſterio S. Albani pridie nonas Aprilis ordinatus ab Adalberto archiepiſcopo Moguntino, per annos fere viginti-ſeptem Hirſaugiæ laudabiliter & fructuoſe præfuit. Is ex canonico Conſtantienſi anno ætatis viceſimo-quarto factus monachus tam religioſe ſe geſſit, ut unanimi omnium fratrum conſenſu abbas poſt Brunonem electus ſit. Magnifice de eo elogia Trithemius more ſuo affert. Hirſaugiæ abbates.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTUAGESIMUS-QUARTUS.

Ab anno Chriſti 1122. *ad annum* 1126.

ANN. CHR. 1122. I. Pax regni & ſacerdotii.

ANNUM ſequentem centeſimum viceſimum-ſecundum ſupra milleſimum placabilem Domino appellare poſſumus, quo ſcilicet poſt diuturnum ſchiſma & bellum regnum inter & ſacerdotium pax tandem optata feliciter ſancita fuit. Ea res patrata per Lambertum epiſcopum Oſtienſem, qui poſtea ſummus pontifex exſtitit ſub nomine Honorii II. duoſque alios cardinales, qui in Germaniam imperatoris invitatu miſſi; primo conventum Wirziburgi nullo fructu, dein Wormatiæ habuerunt: ubi receptus in communionem cum ſuis aſſeclis imperator, eccleſiæ liberam electionem & inveſtituram eccleſiaſticarum dignitatum: Calliſtus vero, ſive legati nomine pontificis, imperatori conceſſerunt electiones epiſcoporum & abbatum in ejus præſentia fieri abſque ſimonia, ad impediendas vel ſedandas diſcordias; & ut electus regalia per ſceptrum ab ipſo imperatore accipiat. Nihil hac pactione facilius videtur: ſed tamen poſt annos a ſchiſmate ampliùs quadraginta vix tandem hæc conciliandæ pacis ratio inventa eſt.

II. Sugerius fit S. Dionyſii abbas.

Apud Calliſtum papam ad hujus anni initium perſtiterat Sugerius S. Dionyſii monachus regni (*a*) negotiorum cauſa: quibus peractis, cum in reditu in quadam villa hoſpitatus pernoctaret, & *finitis matutinis auroram exſpectando veſtitum ſe lecto redditiſſet*, dubio in ſomno ſibi viſus eſt, ſe in alto mari in exiguo lembo abſque remige jactari, & per horridam tempeſtatem periculoſe fluctuare; ſed tandem invocato ſupremo Numine ex imminenti naufragio ad portum appuliſſe. Prima luce excitato, & cœptum iter aggreſſo, cum de ſomnii interpretatione anxius eſſet, occurrit ſubito e Francia nuntius ei familiaris, qui ſeorſim abducto, Adæ Dionyſiani abbatis deceſſum renuntiavit, ipſiuſque Sugerii in ejus locum electionem, communi fratrum ſuffragio factam. Sed, quia inconſulto rege id actum fuerat, religioſiores & potiores fratrum, milites etiam nobiliores, qui ad petendum regis aſſenſum miſſi fuerant, multis affectos convitiis, Aurelianis caſtello incluſos fuiſſe. Duplici nuntio conſternatus Sugerius, morte ſcilicet amantiſſimi patris, & ſua ipſius electione ſic facta, magnopere angebatur, an contra regis voluntatem auctoritate Calliſti papæ, qui ipſum diligebat, ſuam electionem tueretur. Verum ab hoc conſilio eum revocabat tum amor S. Dionyſii eccleſiæ, quæ a mamilla ipſum tenere foverat, quam, ſi id faceret, multis injuriis & damnis obnoxiam fore prævidebat: tum reſpectus fratrum & amicorum ſuorum, qui cuſtodia concluſi a rege detinebantur. In his anguſtiis ipſi occurrit nobilis clericus Romanus ei familiaris, in Franciam per-

(*a*) *lib.* 73. *n.* 129. *V. lib.* 70. *n.* 21.

pergens, qui ejus cauſam apud regem oraret. Interim ipſe lento gradu ſubſequebatur de rei eventu incertus: cum ecce inopinato adſuere, qui regem placatum captivos ſolutos, & electum confirmatum nuntiarent. Tam læto nuntio præter ſpem recreatus, iter accelerat, tandemque ad matrem eccleſiam pervenit: ubi a rege primum ſevero, mox ſereno vultu acceptus, ibidem etiam archiepiſcopum Bituricenſem Silvanectenſem epiſcopum multoſque utriuſque ordinis viros ipſum præſtolantes invenit, qui eum magna cum reverentia cum lætabundo fratrum conventu ſuſceperunt. Id contigit feria ſexta hebdomadæ *mediane*, id eſt hebdomadæ quartæ quadrageſimæ hujus anni. Poſtera die, *ſabbato ſcilicet mediane*, Sugerius ordinatus eſt presbyter, & ſequenti die ante ſacratiſſimum corpus B. Dionyſii abbas conſecratus. In necrologio Dionyſiano Adæ abbatis depoſitio XI. kal. Martii notatur his verbis: *Obiit domnus Adam pia memoriæ abbas B. Dionyſii*, & eodem die, *Item Richardus epiſcopus, monachus B. Dionyſii:* ſed cujus ſedis epiſcopus, non exprimitur. Quot & quanta beneficia monaſterio Dionyſiano præſtiterit Sugerius, partem ipſe tradit in libello de rebus in adminiſtratione ſua geſtis, ex quibus nonnulla in conſequentibus referemus. Illud in primis memoratu dignum quod *ordinem ſanctum ibidem plene reformavit*, ut ipſe loquitur in libro de vita Ludovici Groſſi, ex qua ea quæ de ipſius electione diximus, deſumta ſunt. ANN. CHR. 1122.

III. Pia ejus conſtitutio. (a) Felibien. n. 128.

Ab inita ſtatim præfectura Sugerius ſanctiſſimam Dei-genitricem, ſanctoſque martyres eccleſiæ ſuæ patronos ſibi demereri & propitios redoere ſategit. Præclara eſt hanc in rem ejus conſtitutio, in qua ſic loquitur: (*a*) *eccleſiæ beatorum martyrum Dionyſii, Ruſtici & Eleutherii humilis miniſter. Quia larga Dei omnipotentis propitiatione, contra ſpem meriti, morum & generis, parvitatem noſtram, etiam abſentem & in curia Romana negotiantem, ad ſanctæ hujus eccleſiæ adminiſtrationem aſceſſiſſe, divinamque potentiam me de manibus inimicorum quærentium animam meam, in hac eadem ſancta eccleſia laudabiliter ac mirabiliter liberatum eripuiſſe veraciter conſtat, decet & omnino expedit puſillitatis noſtræ toto mentis affectu eam commendare & exaltare, fraterſque noſtros Domino Deo famulantes honorare & fovere, & ut divinis & humani cultus exhibitione in præſentiarum divino conſpectui placere valeamus, & in futuro aliquam divinæ retributionis portiunculam in æternæ felicitatis gremio obtineamus. Unde ad honorem Dei omnipotentis & beatæ Dei-genitricis ſemperque virginis Mariæ, in capitulo noſtro generaliter reſidentes, ipſius ſanctæ Dei-genitricis memoriam continuare, attollere, decorare conſtituimus, eo videlicet tenore, ut deinceps æternaliter ſecundum quod in catalogo hujus inſtitutionis intitulatum eſt, omni die ſabbati ſolemniter celebretur, quemadmodum in octavis pentecoſten tribus extremis diebus, præter quod ſeptem pſalmos cum letania & vigiliis mortuorum dimitti prohibemus ..... Glorioſiſſimi præter ea & dulciſſimi patroni noſtri ſanctiſſimi Dionyſii ſociorumque ejus, quorum mirabili & ineffabili beneficio educati, docti, & adjuti ſumus, hujus ſanctiſſimæ Dei-genitricis memoriam eodem ordine & eadem paritate in quinta feria ſecundamus.* Atque ut fratres ad hæc, aliaque exequenda alacriores fiant, cenſum ſex ſolidorum ad quotidianam eorum refectionem quatuor ſolidis auget. Ut autem hæc conſtitutio firmior & ſanctior eſſet, *in capitulo noſtro* inquit, *generaliter reſidentes, clavo & corona Domini & ſancti ſenis Symeonis brachio, Dei omnipotentis omniumque ſanctorum auctoritate, perpetuum anathema & gehennæ ignes violatoribus imponimus & imprecamur; conſervatoribus vero & privilegii hujus defenſoribus vitam æternam.* Hanc autem conſtitutionem Petrus ſedis apoſtolicæ presbyter cardinalis & legatus, & Gregorius S. Angeli diaconus cardinalis atque legatus, laudant & confirmant. Nullæ huic ſcripto apponuntur chronicæ notæ, at tempus colligitur ex ſubſcriptione horumce duorum cardinalium, qui tum in Gallia legati erant, ut inferius videbimus. Hi ſunt duo illi cardinales, qui poſt mortem Honorii II. de ſummo pontificatu concertarunt. Hæc itaque ſunt prima inſtituta, quibus Sugerius præfecturæ ſuæ primitias dedicavit.

IV. Pontio Cluniacci abbati ſuffectus Hugo II. (b) *V. lib.* 73. *n.* 78.

Nova quoque electio in monaſterio Cluniacenſi hoc anno facta eſt poſt abdicatam a Pontio abbate præfecturam. Hic quippe fratrum animos in ſe ob malam geſtionem exaſperatos (*b*) non ferens, Romam præcipiti curſu adiit ad Calliſtum papam, petiitque obnixe, ut paſtoralis curæ vinculo abſolveretur. Poſtulanti reſtitit pontifex, ſed urgenti demum aſſenſum præbuit. Abſolutus ille ejuſdem papæ permiſſu Apuliam petiit, indeque mari tranſmiſſo Jeroſolymam, eo animo, ut ſemper illic maneret, pervenit. Tum pontifex Cluniacenſibus, quod factum erat, ſignificavit, eiſque novi abbatis eligendi facultatem dedit. Factum ita refert Petrus Venerabilis, ſed paullo aliter Ordericus, (*c*) cui præferenda Petri auctoritas, ſed tamen non prætermittendus. Hic ſcribit, Pontium ſupra modum iratum, quod fratres eum apud Calliſtum nimii ſumtus & prodigalitatis accuſaſſent, abbatis officio inconſulte coram papa teſtato peregre profectum fuiſſe, atque Jeroſolymis & in-

(c) *Orderic. l.* 12. *p.* 872.

mon-

ANN. CHR. 1122. monte Thabor, aliſque ſacris locis non ſine magna religionis fama aliquandiu habitaſſe; papam vero indignatum, quod ſuo injuſſu & abſque ſua benedictione imprudenter abiiſſet, Cluniacenſibus præcepiſſe, ut idoneum ſibi rectorem eligerent, eoſque Hugonem probatæ vitæ ſenem, elegiſſe, qui poſt tres menſes defunctus ſit. Totidem menſes habet chronicon Cluniacenſe, at quinque fere menſes numerat Petrus Venerabilis, qui de Hugonis electione ita ſcribit. *Illi*, ſcilicet Cluniacenſes, *poſt præceptum* papæ, *accepto conſilio, totius religionis ac religioſæ opinionis virum, Marciniacenſium ſeniorum priorem venerabilem Hugonem, ſibi pari aſſenſu in abbatem aligunt. Suſcepit ſanctus eſſe, licet valde retinens, quod imponebatur: ſed vix quinque elapſis menſibus ex hac luce migravit; &, ſicut longa ejus in ſancta converſatione vita meruerat, ut merito creditur, ad meliora tranſivit.* Addit Ordericus, eum *in aquilonali climate peribili* ſeu clauſtri ſepultum fuiſſe, & in arcu lapideo ſuper eum conſtructo epitaphium hujuſmodi adſcriptum:

Hic Cluniacenſis jacet abbas Hugo ſecundus,
Patre Beſontinus, Lugdunenſis genitrice;
Religione vitens, grandævus amore, pioque
Semper ovans cultu tibi, ſumme Creator, inhæſit:
In requie tecum modo felix vivat in ævum.

Quo die obierit Hugo iſte, non omnino exploratum. Veri ſimile eſt eum eſſe, cujus commemoratio ſit in necrologio Silviniacenſi vn. idus Julii his verbis: *Depoſitio domni Hugonis abbatis*; quod ſatis convenit tempori electionis Petri Venerabilis de qua mox agendum eſt. Petrus Diaconus (*a*) auctor eſt, Pontium abbatem devotionis cauſa erga S. Benedictum cum duodecim Cluniaci fratribus Caſinum tunc profectum ſuiſſe locisque perluſtratis profeſſum, ſe malle eſſe decanum Caſinenſem quam Cluniacenſem abbatem: demumque, eum Caſinatium precibus ſe commendaſſet, Jeroſolymam petiſſe facto voto, ſe poſt ſuum e ſacris locis redirum paſtoralem curam abdicaturum, & Deo attentius in ſacro Caſinenſi monaſterio ſerviturum. Tunc Caſini præſens eſſe poterat Petrus diaconus: ſed factum non ſatis accurate referre videtur & ſuo more illud amplificare. Idem Pontius in certamine chriſtianorum ad Aſcalonem habito, in quo infideles maximo numero a paucis chriſtianis fuſi, & ad ſeptem millia cæſi, inſuper ad quinque millia aquis ſubmerſi ſunt; idem, inquam, Pontius lanceam, Chriſti patientis lateri olim infixam, prætuliſſe traditur.

(*a*) *Chron. Caſin. l. 4. c. 73.*

V. Petrus Venerabilis Hugoni ſuccedit. (*b*) *V. lib. 7. n. 19. & 20.* (*c*) *Petri Ven. l. 2. de miracc. c. 22. & 23.*

Mortuo Hugone abbate, fratres novæ electioni diem ſtatuunt, & proximos remotoſque ſuæ familiæ monachos, ut ad conſtitutum diem conveniant, litteris admonent. His acceptis, cum multis Epiſcopis & abbatibus convenit magna monachorum turba, & in octavis aſſumtionis B. Virginis in Petrum Mauricium (*b*) de Moote-Buxerio, qui a poſteris Venerabilis dictus eſt univerſorum ſuffragia concurrunt. Mox electio ſummo pontifici ſignificatur, qui reſcripto ſuo eam confirmavit. De ſua ipſius electione agens (*c*) idem Petrus, ſe *indigniſſimum* ad tot tantarumque Chriſti ovium curam & regimen aſſumtum fuiſſe, *non duplici ter*, ſed ſimpliciter profert. Annorum erat circiter triginta cum electus eſt ſacri Cluniacenſis cœnobii abbas nonus. Ejus electione carmine gratulatus eſt Petrus Pictavenſis; & Cluniacenſes ad plaudendum invitat (*d*) bis verſibus:

(*d*) *Bibl. Clun. p. 607. & ſeqq.*

Plaudite felices, bilareſcite Cluniacenſes:
Reddatus eſt vobis moribus alter Hugo.

Tum ejus nobile genus prædicat, de quo alias diximus, ejuſque virtutes & omnigenam eruditionem commendat, maxime quod in juvenilibus annis cum ingenio facili gravitatem morum conjungat. Cætera prætereo, quæ apud eumdem poëtam videre licet.

VI. Ejus electio a Calliſto probatur.

Ubi ejus electionem reſcivit Calliſtus papa, eam ſuis litteris probavit, quæ ſic habeot:

Calliſtus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto in Chriſto filio Petro Cluniacenſi abbati, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Filiorum noſtrorum Cluniacenſium fratrum relatione didicimus, te communi voto, aſſenſu & deſiderio in abbatis regimine per Dei gratiam eſſe conſtitutum. Unde nos omnipotenti Deo gratias agimus, & quod de te ab eiſdem fratribus factum eſt, auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmamus. Monemus igitur dilectionem tuam & hortamur in Domino, ut & domum & commiſſam tibi congregationem ſic ſtudioſe regere, ſicque ſatagas per divinum auxilium gubernare, quatenus per tuæ ſollicitudinis induſtriam Cluniacenſe monaſterium & in ſpiritualibus, & in

& in temporalibus augeatur, atque ad animarum ſalutem in loco ipſo religionis integritas nullis unquam occaſionibus violetur. Nos enim & tuam perſonam, & locum ipſum ea volumus affectione diligere, illo cupimus honore atque juvamine confovere, quo a noſtris prædeceſſoribus tuos novimus prædeceſſores dilectos pariter & adjutos. Data Laterani XII. *kal. Novembris.* ANN. CHR. 1122.

Supplenda ex ſequenti epiſtola *indictio prima*, quæ huic anno reſpondet, ſi a menſe Septembri, ut fit, ineatur.

Hactenus ad Petrum electum Calliſtus, qui & alias addidit ad Cluniacenſes, quibus ob præterita incommoda comparitur, eoſque ad exhibendam Petro electo obedientiam hortatur & ad reliciendum Pontium, quem ſibi virgam paſtoralem reſignaviſſe teſtatur. Hæc epiſtola ob tanti viri meritum, quippe quæ necdum, quod ſciam, edita eſt, hoc loco referenda mihi videtur.

Ejuſdem epiſtola ad Cluniacenſes.

Callixtus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis in Chriſto filiis Cluniacenſis monaſterii monachis, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Quia nos in paſtorum noſtrorum defectione omnipotens Dominus hoc tempore viſitavit, monaſterium veſtrum in multis magnum incurriſſe incommodum & fraternitatem veſtram detrimenta nonnulla perpeti audivimus & labores. Unde tantum nos contriſtari & dolere graviter cognoſcatis, quanto amplius locus idem ad Romanam videtur eccleſiam pertinere. Verumtamen vos filii in Domino dilectiſſimi, ſuper hujuſmodi perturbationibus non miremini, ſcientes, quia omnes qui pie volunt vivere in Chriſto perſecutionem patientur. Ad coronam quippe niſi per tribulationes & certamina non pervenitur, dicente apoſtolo ac teſtante: Nemo coronabitur, niſi qui legitime certaverit. *In his itaque certaminibus non formidetis, neque terreamini, quia conſortator & auxiliator vobis Dominus aderit, qui ſperantes in ſe minime derelinquit, ſed de cælo victoriam tribuit, & coronam immarceſſibilem gloriæ ſuis fidelibus uſque in finem viriliter perſiſtentibus adminiſtrat. Nos quoque vos tamquam filios noſtros cariſſimos ſemper diligere, ſemper, in quantum poterimus, adjuvare, ac ſemper, Domino auxiliante, protegere procurabimus. Abbatem ſane veſtrum Petrum, quem nuper ad honorem Dei & beati Petri, necnon & veſtri utilitatem monaſterii communi voto & conniventia elegiſtis, nos in ejuſdem adminiſtratione regiminis ſancto cooperante Spiritu ſtabilimus: quem ſic ſpecialem beati Petri filium ſpecialiter diligere volumus, atque ipſi, & per eum veſtro monaſterio poſſeſſiones, bona omnia & dignitates, quas noſtri vobis confirmavere prædeceſſores, & quas hactenus locus veſter quiete habuiſſe dinoſcitur, confirmamus. Præcipimus etiam, & ſtatuentes penitus interdicimus, ne quis fratrum veſtrorum, aut ulla omnino perſona occaſione Pontii olim abbatis in veſtra audeat congregatione ſcandalum ſuſcitare. Nam ſicut ei nos monaſterium ipſum ex parte beati Petri & Romana commiſeramus eccleſiæ; ita ipſe illud in manu noſtra per quamdam virgam beato Petro & Romanæ eccleſiæ abſque ulla recuperationis ſpe in perpetuum reſignavit. Si quis ergo contra noſtrum interdictum hoc in veſtra, quod abſit, congregatione ſcandalum commovere præſumſerit, Dei & beati Petri atque apoſtolicæ ſedis indignationem incurret: qui autem conſervator extiterit, & prædicto abbati Petro reverentiam debitam & obedientiam exhibuerit, omnipotentis Dei & apoſtolorum Petri & Pauli & noſtram gratiam, necnon & peccatorum ſuorum, largiente Domino indulgentiam obtinebit. Datum Laterani* XII. *kal. Novembris, indictione.*

Quod ait pontifex de incommodis & gravaminibus, quæ Cluniacenſes pertulerant; id intelligendum de rei familiaris dilapidatione & injuriis, quæ Cluniacenſi monaſterio per Pontium abbatem inflictæ fuerant, ſubſequenti etiam tempore denuo per eum renovatæ, ut inferius videbimus.

VII. Matthæus ſub eo prior clauſtralis.

Itaque Petrus in abbatiali dignitate auctoritate apoſtolica confirmatus, nihil antiquius habuit, quam ut quam-primum rerum temporalium, ſed maxime monaſticæ diſciplinæ & morum damna reſarciret. Quam ob rem venerabilem Matthæum S. Martini-de-Campis (*a*) apud Pariſios priorem, cujus merita ante probe noverat, *ad ordinis adjutorium & ad impoſitæ curæ ſupportandam farcinam ipſo ſtatim primo ſuæ vocationis* ſeu electionis *anno Cluniacum evocavit, eique ordinis & clauſtri cujus ferventiſſimus erat amator, curam impoſuit.* Nec exiguæ operæ ea res erat. Quippe *ſuccreverunt paullo ante in magno illo & nobili monaſtici ordinis agro reſecanda vel potius evellenda utilibus ſatis contraria, & quorumdam, quos nominare nolo,* inquit Petrus, *culpa vel deſidia (nam ex majori parte jam vita exceſſerunt) plurima extirpanda exorta fuerant. Ad hujus rei adjutorium, magnum hunc & vineæ Chriſti non ſegnem operarium, ut jam dixi, accerſens, inſignem vere eum adjutorem expertus ſum. Nam noxia, vel ſuperflua quæque in cibis, in potibus, in moribus quammaxime perſequens, licet ea de cauſa multa nunc reticenda paſſus fuerit, ea tamen ad congruum finem, etſi non ſtatim, Deo præcipue, meque cum quibuſdam aliis pro viribus juvante perduxit.* Non tamen monaſterii ſui curam depoſuit Matthæus, ſed a

(*a*) *Vol. I. 75. n. 5.*

ANN. CHR. 1122. Petro abbate juſſus eſt, & Cluniaci ordinem tenere, & domui ſuæ providere. Sed tandem, poſt aliquantum temporis, *dato ei apud Cluniacum ordinis ſucceſſore*, ad S. Martini monaſterium, ut prius, regendum remiſſus eſt. Tunc Cluniaci major prior erat Bernardus Groſſus, alias jam a nobis laudatus, de quo in conſequentibus iterum ſermo recurret. Ex præmiſſis Petri verbis manifeſtum eſt, non pauca tunc ſuperflua in ordine Cluniacenſi ſuccreviſſe omnino reſecanda, *in cibis, in potibus, in moribus*, quæ Petrus adjutore Matthæo emendare conatus eſt, eaque non modo Ponſii abbatis, ſed etiam aliorum, qui tum deceſſerant, *culpa vel deſidia* ſuccreviſſe. Proceſſu temporis Petrus venerabilis, convocato totius Ordinis numeroſiſſimo conventu multa in cibo & potu, in veſtibus, aliiſque rebus correxit, ut ex ejus ſtatutis inferius probabimus.

VIII. Bernardi apologia ad Guillelmum. Ex his manifeſtum eſt, commentitia non eſſe, nec quaſi humanæ infirmitatis neceſſarium aut tolerabile temperamentum reputanda, ſed vera vitia cenſenda, quæ S. Bernardus in Cluniacenſibus tunc reprehendit; cum Petrus Venerabilis ſtatim ab initio præfecturæ ſuæ ea reſecare & avellere aggreſſus ſit. Eadem cum rejeciſſent ac longe abhorrerent Ciſtercienſes, orta eſt inter eos & Cluniacenſes quædam haud probabilis æmulatio. Sic enim comparata eſt morralium indoles ac natura, ut qui quavis in re maxime in moribus cæteris præcellunt, alios contemtui habere videantur, immo & non raro deſpiciant: qui vero in imo jacent, illorum mores etiamſi taceant, in ſui deſpectum verti arbitrentur. Hinc nata illa Cluniacenſes inter ac Ciſtercienſes invidioſa æmulatio; quam ægre ferens Guillelmus, ab anno præcedente S. Theodericl abbas, Bernardum, amicum in primis ſuum, litteris interpellavit, ut inrer utroſque pacem & concordiam reformaret, ſic tamen, ut ea quæ in ſuo, id eſt Cluniacenſi Ordine emendanda ipſi viderentur, non taceret. Hæc Bernardo ſcribendæ Apologiæ occaſio fuit, cujus duæ ſunt partes. In priori ſuos Ciſtercienſes graviter corripit quod ſub ſpecie quorumdam corporalium uſuum auſteriorum, Cluniacenſibus obtrectarent: in poſteriori notat Cluniacenſium ſuperfluitates. Hoc tertium eſt Bernardi opuſculum, quod ægre ab ſe ſuſceptum fuiſſe teſtatur vir ſanctus in præfatiuncula operi præfixa, tum ob argumenti difficultatem, tum ob detrimentum, quod ex his ſcriptitarionibus ſibi obvenire credebat; *quia, multum*, inquit, *hinc mihi devotionis ſubtrahitur, dum ſtudium orationis intermittitur, præſertim cum nec aſſus ſuppetat dictandi, nec otium*. Priuſquam vero ad duas
» illas partes progrediatur, initio profitetur, ſe ſuoſque obtrectatione tam reli-
» gioſi ordinis prorſus alienos eſſe. Nihil intolerabilius, quam miſerrimos hominum
» in pannis & ſemicinctiis de cavernis judicare mundum, glorioſiſſimo Ordini,
» & ſanctis, qui in eo vivunt, detrahere, & de umbra ſuæ ignobilitatis mundi
» luminaribus inſultare. Quid proderet tanta in victu & veſtitu aſperitas, ſi ad hoc
» ſolum valeret, ut inde ſumerent occaſionem aliis ſe melioribus inſultandi & de-
» trahendi? Immo ex hoc ſibi majus accerſiri coram Deo judicium. Ad ſe quod
» attinet, ſe numquam auditum fuiſſe adverſus Cluniacenſem Ordinem vel coram
» diſpurantem, vel clam ſuſurrantem: immo ſe dicere ſolitum, modum quidem
» illum eſſe ſanctum, honeſtum, diſcretione præcipuum, a ſanctis patribus ad mul-
» torum ſalutem temperatum. Se neminem vel clam, vel palam ab illo Ordine
» aſſumendo dehortatum fuiſſe, aut ad ſe ut potius veniret perſuaſiſſe. Denique
» multos ex eo ad ſe venire cupientes repuliſſe, multos reddidiſſe. Cærerum Or-
» dinum diverſitatem caritatis vinculo obeſſe non debere: ſe unum Ordinem pro-
» feſſione tenere, cæteros caritare.

» His præmiſſis priorem partem aggreditur, in qua ſuos Ciſtercienſes graviter
» redarguit, quod Cluniacenſibus detrahant, quaſi regulam non teneant, quippe
» qui pelliciis induantur, ſani carnium pinguedine veſcantur, tria vel quatuor pul-
» mentaria una die admittant, opus manuum omittant; multa denique pro ſuo
» libito mutent, augeant, ac minuant. Hæc non poſſe negari ait Bernardus: at
» ſuos Ciſtercienſes attendere jubet in regulam Dei, cui non diſſonat inſtitutio S.
» Benedicti. In hac divina regula, non in hujuſmodi corporalibus obſervantiis con-
» ſtitui perfectionem, ſed in ſpiritualibus inſtitutis, virtute interiori, humilitate,
» caritate, quibus nihil magis contrarium quam jactantia de exteriori cultu, ſu-
» perbia & detractio. *Tu ergo*, inquit, *cum de horum obſervatione elatus, aliis eadem non obſervantibus derogas, nonne te magis tranſgreſſorem regulæ indicas, cujus, licet minima quædam tenens, meliora devitas? de quibus Paulus:* Æmulamini, *ait*, charismata meliora. *Detrahendo quippe fratribus, in quo temetipſum extollis, perdis humilitatem; in quo alios deprimis, caritatem: quæ ſunt procul dubio charismata meliora*. Et infra. *Quod ſi regulam ab omnibus, qui eam profeſſi ſunt, ſic ad litteram tenendam cenſes, ut nullam omnino diſpenſationem admitti patiaris; audacter dico, nec tu eam, nec ille tenetis*. Neque tamen hæc exteriora negligenda eſſe vult Ber-

nar-

nardus, aut qui ſe in illis non exercuerit, continuo ſpiritualem cenſendum; immo illa ad interiora plurimum conducere pro certo habet, ſed exteriora illa ita vult exerceri, ut interiorum potior ratio habeatur, & non prætextu illorum hæc detrimentum patiantur. Hactenus de priore parte. ANN. CHR. 1122.

„ In poſteriori ad Cluniacenſes tranſit, quorum viram ſanctos patres inſtituiſſe „ fatetur, atque ita temperaſſe, ut in ea plures ſalvarentur: *Abſit autem*, inquit *ut credam, tantas eos, quantas video in pleriſque monaſteriis, vanitates ac ſuperfluitates præcepiſſe, vel conceſſiſſe. Miror etenim, unde inter monachos tanta intemperantia in conſeſſionibus & potationibus, in veſtimentis & lectiſternis, & equitaturis, & conſtruendis ædificiis inoleſcere potuit*; quæ omnia per partes fuſe explicat Bernardus, reiicitque excuſationem afferri ſolitam, ea ſcilicet concedi propter caritatem. Verum *iſta caritas*, ait, *deſtruit caritatem; hæc diſcretio diſcretionem confundit*. In primis „ argulit, nec certe immerito, immodicos ſumtus ad excipiendos hoſpites, longe alio „ modo ab his, qui temporibus Antonii exſtitere monachi, quibus prior erat de ſalu„ te animæ, quam de corpore cura. Nunc vero *panem cæleſtem nemo eſt qui requirat, nemo qui tribuat. Nihil de ſcripturis, nihil de ſalute agitur animarum: ſed muga, & riſus, & verba præferuntur in ventum. Inter prandendum quantum ſanctes dapibus, tantum aures paſcuntur rumoribus: quibus totus intentus, modum neſcias in edendo*. Nimius ſim, ſi cætera perſequar, quæ vir ſanctus reprehendit in ciborum delectu & apparatu, in lectiſterniis, in veſtibus, in baſilicarum ornatu & magnitudine. Excuſat tamen Bernardus pleroſque, qui his relaxationibus utuntur: *Nonnulli quippe*, inquit, *bis omnibus tanquam non utentes utuntur; & ideo aut cum nulla offenſa, aut cum minima. Aliquanti quippe hæc agunt ex ſimplicitate, aliquanti ex caritate, aliquanti ex neceſſitate. Quidam namque ſimpliciter iſta tenent, quoniam ſic eis præcipitur; parati aliter agere, ſi aliter præciperetur. Quidam autem, ne diſcorditer vivant ab eis, cum quibus habitant, ſectantes in his non ſuam libidinem, ſed aliorum pacem. Alii vero quia reſiſtere non valent multitudini contradicentium, qui hæc utique, tamquam pro Ordine, libera voce defendunt, & quotiès iſti aliqua, prout ratio dictat, reſtringere vel mutare incipiunt, illi mox tota eis auctoritate reſiſtunt*. At longe aliam ſententiam profert Bernardus de abbatibus, qui talia fieri patiuntur, quorum numeroſas equitaturas, exquiſitam ſupellectilem & famulorum, quos *garſiones* vocat, multitudinem fugillat. Sub finem, *Utinam*, inquit, *hæc pauca ſcripſerim ſine ſcandalo. Enimvero vitia carpens, ſcio me offendere vitioſos. Poteſt tamen fieri, volente Deo, aliquibus quos me timeo exaſperaſſe, potius placiturum eſſe, ſed ſi deſinant eſſe vitioſi: ſi videlicet & diſtrictiores deſinant eſſe detractores, & remiſſiores amputent ſuperfluitates*; quod duplex erat hujus Apologiæ argumentum, quam per Ogerium (*a*) canonicum regularem miſit ad Guillelmum abbatem, cujus cenſuræ eam ſubilcit. (*a*) Bern. ep. 87. & ſeq.

IX. Petri Venerabilis reſponſio ad objecta Ciſtercienſium.

Præter capitula in illa Apologia contra Cluniacenſes a Bernardo notata, alia quoque addebant Ciſtercienſes, quæ Petrus Venerabilis refert ac refellit in prolixa, & quidem prima ad Bernardum epiſtola (*b*) quem ex fama tantum, necdum facie noverat, ut initio epiſtolæ aſſerit. Et forte hæc epiſtola ſcripta eſt a Petro antequam Bernardi Apologia in ejus manus perveniſſet. Hæc capitula ad novemdecim „ referuntur, quorum præcipua ſunt; quod Cluniacenſes in admittendis ad profeſ„ ſionem novitiis annuam probationem non ſervarent; pellicias & femoralia geſta„ rent; fugitivos & apoſtatas pluſquam tertio reciperent; jejunia regularia facilius „ violarent; laborem manuum negligerent; proprium epiſcopum non agnoſcerent, „ a quo chriſma & ordines ſuſciperent; eccleſias parochiales, decimas & oblatio„ nes poſſiderent; denique quod more ſæcularium caſtra, villas, ſervos & ancil„ las, & telonearia lucra haberent. Adhæc omnia aliaque ſingula reſpondet Venerabilis Petrus, ejuſque reſponſiones pleræque ad unam caritatem reducuntur: *Super hæc omnia*, inquit, *matris caritatis regulam in his, & in reliquis nos ſequi profitemur; quæ hoc ſibi proprie vindicat, ut, quidquid ſecundum eam ſit, rectum, non diſtortum; æquum, non iniquum; juſtum, non injuſtum eſſe manifeſtiſſimum ſit*. (*b*) Petr. Ven. l. 1. ep. 28.

Secundum hanc regulam probat, annuam novitiorum probationem recte aliquando breviari, ne dilati ad ſæculum revertantur, & pereant.

Uſum pelliciarium, (quem mirum eſt tantopere a Ciſtercienſibus improbatum fuiſſe) hac ratione defendit, quod nihil eis contrarium in regula legatur, immo earum uſus quodam modo in ea probetur, cum S. Benedictus ait, veſtimenta fratribus ſecundum locorum qualitatem, & aëris temperiem dari oportere. Denique ipſos Ciſtercienſes a regula diſcedere, qui ſimplici cuculla non contenti, multiplices quoque tunicas induebant. Cæterum quod femoralia Cluniacenſes geſtarent, id fieri ait propter honeſtatem.

ANN. CHR. 1122.

Jam vero quod fugitivos & apoſtatas pluſquum tertio, quod regula prohibere videtur, reciperent: id ſibi licere putat Petrus exemplo Chriſti Domini, qui Petro apoſtolo poſt trinam negationem paſcendas nihilo minus oves ſuas uſque tertium commiſit; & peccanti in ſe fratri uſque ſeptuagies ſepties indulgendum præcepit.

De jejuniis regularibus id ſtatutum u S. Benedicto, ut a pentecoſte uſque ad idus Septembris quarta & ſexta feria jejunetur, ſed tamen in ubbatis providentia relinquit, ut his etiam diebus, ſicut in aliis, prandium ſexta horu ſumatur; quod apud ſe fieri fatetur Petrus: aſt ab idibus Septembris uſque ud paſcha, ſecundum regulam ſe ud horam nonam ſemper reficere, exceptis dominicis diebus & quibuſdam ſolemnitatibus doodecim lectionum.

Quod attinet ud laborem, qui corpore exercetur, eum u S. Benedicto præſcribi ad vitandam otioſitatem. Atqui *quocumque bono exercitio*, inquit, *otioſitate fugata, regula cuſtoditur*. Certe ſpiritualia exercitiu corporalibus u Chriſto Domino in Maria præferuntur. *Ergo ſi orando, legendo, pſallendo, injuncta religioſe implendo, vel alia quælibet hujuſmodi bona agendo animus occupatur, regula, ut diximus, perfecte ſervatur*.

Ad id quod obiiciebatur Cluniacenſibus, eos proprium epiſcopum non habere: immo, reſpondet Petrus, proprium epiſcopum habemus. *Quis enim rectior, quis verior, quis dignior Romano epiſcopo epiſcopus poteſt invocari?* Hoc privilegium Cluniacenſi eccleſiæ u primordio conceſſerunt ſummi pontifices, *non ut hanc Cluniacenſem eccleſiam alteri epiſcopo prius eam poſſideti auferrent; ſed a fundatoribus, qui eam in proprio alodio conſtruxerunt, rogati in propriam retinuerunt, atque ſoli Romano pontifici eam in æternum ſubjacere decernentes, pluribus hoc previlegiis confirmaverunt*; quorum unum eſt, *ut a quolibet catholico epiſcopo chriſma, oleum, ſacros ordines, eccleſiarum & cœmeteriorum conſecrationes, & cætera his ſimilia ſuſcipiant*. Tum addit Petrus, hoc privilegium non ſolis Cluniacenſibus conceſſum, „ ſed & quamplurimis datum monaſteriis, & quidem multis ante conditum Cluniacum.

(a) *V. lib. 73. n. 98.*

Alia non minus gravis objectio erat de eccleſiis parochialibus, decimis (*a*) & oblationibus, quas Cluniacenſes poſſidebant. Has vero illis vindicat Petrus, uti & clericis auctoritate ſacræ ſcripturæ & canonum: tum quia in ſortem levitarum tranſierant, qui, quod partem hereditatis inter fratres non habebant, decimas ab eis recipiebant: tum quia ſaluti fidelium, uti & clerici, orando, pſallendo, pœnitentiam pro eis ugendo invigilabant.

Denique quod caſtru, villas, ſervos & ancillas haberent Cluniacenſes, id regulæ non eſſe contrarium dicit, quæ, ubi de noviriis ſuſcipiendis agitur, ſic præſcribit; ot *res, ſi quas habet, aut eroget prius pauperibus, aut facta ſolemniter donatione conferat monaſterio*; qui locus tam de immobilibus, quam de mobilibus intelligendus, idque Gregorii M. teſtimonio, & ſunctorum exemplis confirmat. De his plura qui volet, ipſam epiſtolam legat.

X. *Civitot* monaſterium ſibi reſtitui petiit.

(b) *Petr. Ven. l. 2. ep. 39.*

Idem Petrus abbas ſtatim ab inita præfectura Johanni Comneno imperatori Conſtantinopolitano ſcripſit (*b*) ud recuperandum monaſterium *Civitot* vocabulo, juxta urbem regiam ſitum, quod patet ejus Alexius *magno & religioſo loco, qui Caritas dicitur, dederat, & in perpetuum abbatis Cluniacenſis & prioris de Caritate obedientiæ ſubjecerat; quod auſtris*, inquit, *aut mortuis, aut recedentibus, aut expulſis, alienis monachis invaſerunt, & jam ut, audivimus per triennium abſtulerunt*. Tum ſubdit: *Oro igitur, & mecum univerſa Cluniacenſis congregatio majeſtatem & pietatem regiam deprecatur, ut nobis & loco de Caritate per harum litterarum latorem monaſterium ablatum reſtitui faciat & pro æterna anima ſua ſalute ſervos Dei ibidem habitaturos ab injuriis defendat, & in pace cuſtodiat*; quo facto imperatorem, uti Francorum, Anglorum, Hiſpanorum & Germanorum reges, omnium Cluniacenſis congregationis beneficiorum participes fucit. Ejuſdem eſt urgumenti epiſtola ſequens ad patriarcham Conſtantinopolitanum. Ex præcedente ud Imperatorem epiſtolu intelligitur, eo miſſos u Petro fuiſſe Cluniacenſes monachos quibus locum illum *Civitot* reſtitui poſtulat. Curitatis monaſterio tunc præerat Ymarus ſeu Ismatus, factus poſtcu Novi-monaſterii apud Pictavos ubbas uc demum cardinalis. Huic ſucceſſiſſe videtur Theotardos ad quem duæ (*c*) extant Petri Venerabilis epiſtolæ: tametſi quidam Olricum interponunt.

(c) *id. l. 2. ep. 6. & 7.*

XI. S. Martini a Campis cellæ, Gornaci & Greciaci.

(d) *Hiſt. S. Martini a Campis p. 279.*

Interim abſente, ut ſuperius diximus, & Cluniaci reſidente venerabili Matthæo priore, nihilominus S. Martini a Campis res creſcebant, ut ex ejus cellis hoc unno erectis intelligimus. Una eſt beatæ Mariæ (*d*) de Gornaco ſeu Gornayo, ad Matronam fluvium in agro Pariſienſi prope Calam poſita, ubi Guido Rubeus, ejuſque conjux Adelaida prope Gornacum caſtrum eccleſiam B. Dei-genitricis Mariæ, ſanctique Johannis-Evangeliſtæ a fundamento conſtruxeruot, dotaruntque, & S. Murtini

ni monachis perpetuo habendam conceſſerunt. Eidem eccleſiæ Anſellus de Garlanda regis dapifer, aliique viri nobiles multa quoque beneficia contulerunt; quæ omnia enumerantur, & confirmantur, tum in diplomate Ludovici regis, dato hoc anno, regni ejus XIV. Adelaidis reginæ vet. tum in litteris Girberti Pariſienſis epiſcopi, eodem anno datis. Olim in illa cella viginti-quinque monachi erant: at modo vix duo reſtant ob priores commendatarios. ANN. CHR. 1122.

Eodem anno Burchardus epiſc. Meldenſis eccleſiam S. Martini de Veteri-Crecejo (*a*) ſeu Creciaco eidem monaſterio ſancti Martini de Campis, donavit, Stephano Rorici filio ea omnia concedente, quæ jure hereditario ibidem poſſidebat, Theobaldo *comite præſente, domno Andreæ de Baudimento laudante*. Hanc chartam ſcripſit *Stephanus converſus* hoc anno, *anno pontificatus Burchardi tertio*. Qui hic memoratur Andreas de Baudimento paſſim occurrit in illius ævi monumentis, iis maxime, quæ Ciſtercienſes ſpectant: ſed quis qualiſve fuerit, alibi non inveni quam in chronico Mauriniacenſi, ubi *Andreas de Baldamento* (*b*) Theobaldi Trecenſium & Carnutenſium comitis *terræ procurator* appellatur. Redeo ad Creciacum, ubi præter S. Martini eccleſiam alia erat beatæ Mariæ de Capella, cui canonici miniſtrabant. Hos inter & monachos orta eſt poſt quindecim annos controverſia de quibuſdam juribus, quam Manaſſes epiſcopus, Burchardi ſucceſſor, compoſuit, litteris Theobaldo priori S. Martini a Campis inſcriptis. *Actum eſt hoc Meldis in domo epiſcopali, aſſenſu capituli, anno ab incarnatione Domini* MCXXXVII. *regnante Ludovico rege Francorum, Ludovico patre ſuo eodem anno defuncto, Henrico etiam metropolitanæ Senonenſi eccleſiæ præſidente, Theobaldo Bleſenſi comitatum adminiſtrante*. His litteris adſcripta ſuor ſigna *Natalis abbatis Resbacenſis*, Serlonis abbatis S. Luciani, ſcilicet Bellovacenſis, Heliæ Cagienſis abbatis apud Meldas, Odonis ſubprioris S. Martini, Gamonis Cornacenſis prioris, Rogerii prioris de Choſeio, Hugonis prioris de Criſpeio, & aliorum. In illa Creciacenſi cella debebant eſſe tres monachi, priore computato.

(*a*) *ibid. p.* 376.

(*b*) *Chefnil t.* 4. *p.* 301.

Poſt Sueſſionenſe concilium, de quo paullo ante egimus, Abaëlardus ad S. Dionyſii remiſſus cœnobium, cum ibi nec quieſceret, nec fratres, quieſcere fineret, inconſulto & inſalutato abbate ad Pruvinenſem S. Aiguſi cellam (*c*) clam ſe recepit, ubi a priore ſibi familiari benigne acceptus eſt. Forte accidit, ut Adam S. Dionyſii abbas Pruvioum adiret, de quibuſdam negotiis cum Theobaldo comite colloquium habiturus. Hac occaſione uſus Abaëlardus, comitem cum prædicto priore adiit, rogavitque, ut per eum a ſuo abbate dimiſſionem & abſolutionem impetraret. Inito conſilio, id negavit abbas, ratus in ſui monaſterii dedecus verſum iri, ſi ille ad aliam abbatiam, uti velle videbatur, migraret: eique ſub pœna excommunicationis præcepit, ut quantocius ad S. Dionyſium rediret. Interim poſt paucos dies defunctus (*d*) eſt abbas; & io ejus locum Sugerius ſubſtitutus. Mox eum cum epiſcopo Meldenſi, Burchardo ſcilicet mox laudato, convenit Abaëlardus, ut ſibi, quod ab ejus anteceſſore petierat, concederet. Primo non acquievit Sugerius; verum Ludovici regis, ejuſque optimatum interventu, eadem quod volebat impetravit, nimirum ut ad quam vellet ſolitudinem tranſiret, dummodo nulli ſe abbatiæ ſubiiceret. Tum ille ad ſolitarium quemdam locum Trecenſis pagi, ſibi ante cognitum, ſe contulit: ubi aſſenſu epiſcopi in prædiolo ipſi a quibuſdam conceſſo, oratorium in nomine ſanctæ Trinitatis ex calamis & culmo primum conſtruxit, ibidemque cum quodam clerico ſuo non diu latitavit. Id enim cum reſciviſſent ſcholares, relictis urbibus & frequentibus locis undique ad eum concurrere cœperunt, caſulas ſibi ad Arduzonem fluviolum ædificantes, pro delicatis cibis herbis agreſtibus & cibario pane victitantes, ita ut eremitæ potius quam ſcholares viderentur. Cum autem oratorium anguſtius eſſet, quam ut omnes poſſet capere; iidem ſcholares aliud magis amplum ex lapidibus & lignis conſtruxerunt: quod cum in nomine ſanctæ Trinitatis primitus conditum eſſet ac dedicatum; quia divinæ gratiæ conſolatione illic recreatus fuit Abaëlardus, *Paraclitum* placuit appellari. Ea res ipſi alias rixas concivit, ſed maxime antiqui ejus æmuli Albericus & Lotulfus *quoſdam adverſus eum novos apoſtolos*, ut ejus verbis utar, *quibus mundus plurimum credebat, excitaverunt: quorum alter regularium canonicorum vitam, alter monachorum ſe ſuſcitaſſe gloriabatur*. Hi ſine dubio erant Norbertus Præmonſtratenſium auctor, (nam Willelmus de Campellis jam obierat) & Bernardus Claræ-vallenſis abbas, qui de Abaëlardi *tam fide, quam vita adeo ſiniſtra diſſeminaverunt*, ut ipſos quoque ejus *amicorum præcipuos* averterint, & qui adhuc priſtini amoris erga eum aliquid retinerent, hoc ipſi *metu illorum* diſſimulaverint. Cum itaque ſic exagitatus, loco cedere cogitaret Abaëlardus, mortuo abbate S. Gildaſii Ruyenſis in Britannia, ipſe ejus ſucceſſor a monachis electus eſt: ubi quam varia ejus fortuna fuerit, inferius videbimus. XII. Abaëlardus ſe cedit ad ſolitudinem Trecenſem.

(*c*) *V. l.* 73. *n.* 85. & 86.

(*d*) *ſupra n.* 10.

Dum

ANN. CHR. 1122.

XIII. Petri Venerabilis ad eum epistolæ.

Dum Abaelardus in illa Trecensi cella demoraretur, scholasque haberet, binas ad eum epistolas Petrus (*a*) Venerabilis scripsit, quarum priot *dilecto filio suo magistro Petro*; posterior, *Præcordiali filio magistro Petro* inscripta est, cui *amorem veræ sapientiæ* optat *frater Petrus humilis Cluniacensium abbas*, uti in omnibus suis epistolis se dicit vir modestissimus. Andreas Chesnius in notis has epistolas Petro Pictavienſi monacho, ipsius Petri Venerabilis notario directas fuisse existimavit; at nullus dubitem, eas Petro Abaelardo tribuendas, quem simpliciter magistrum Petrum alios (*b*) vocat; contra vero cum Petro Pictavienſi monacho scribit, nusquam eum magistrum, sed carissimum fratrem (*c*) & filium vocat. Certe poëta erat, non philosophiæ magister, qualis fuit Petrus ille magister, ad quem binæ illæ epistolæ scriptæ sunt. In priori Petro magistro, *laboranti in sæcularis litteraturæ scientia & gravi humanorum studiorum fastu enutrito* compatitur venerabilis abbas, eumque *tempus inaniter consumere* ingemiscit, vera philosophia insuper habita, in qua vera beatitudo consistit, quæ sine Platonicis meditationibus, sine Academicorum disputationibus, & Aristotelicis laqueis invenitur. *Deferat*, inquit, *docentis cathedram homo, quoniam ad docendum residet Deus homo.* Beati, ait, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. *Quid igitur, carissime, scholas obervas? quid & docebis, & docere conaris?* Et infra. *Curre ergo, fili mi, ad propositam tibi a cœlesti magistro totius philosophiæ unicum fructum, regni cœlorum beatitudinem: quam adipisci non poterit, nisi per veram spiritus paupertatem.* In posteriori eumdem hortatur, ut quælibet ei ad salutem obstantia forti annisu exsuperet, & non per latam & spatiosam viam, quæ ducit ad mortem, sed per angustam, quæ ducit ad vitam, sibi gradiendum esse agnoscat. Ex quibus intelligitur, id vitæ genus Abaelardi Petro venerabili, uti nec Bernardo, aliisque præstantioribus viris, minime probatum fuisse.

(*a*) *Petr. Ven. l.* 2. *ep.* 9. & 10.
(*b*) *id. l.* 4. *e.* 21.
(*c*) *id. l.* 2. *ep.* 26.

XIV. S. Trinitatis insolitæ figuræ.

Antequam Abaelardi *Paraclitum* dimittamus, (sic loco illi nomen inditum mox diximus) haud ab re videtur hic observare trium sanctissimæ Trinitatis, cui dedicatum ejus loci oratorium est, *personarum existentes figuras*, ad humanam statuam ex uno lapide fabrefactas, quas Abaelardus ipse fabricari curavit, insolito, ut in omnibus insolitus erat, modo. Pater in medio positus est cum toga talari, stola e collo pendente & ad pectus decussata, atque ad cingulum adstricta; cum corona ciausa in capite & globo in sinistra manu; pallio superindutus, quod ad duas hinc inde personas extenditur, cujus e fibula pender lembus deauratus his verbis adscriptis, *Filius meus es tu.* Ad Patris dexteram stat Filius cum simili toga, sed absque cingulo, habens in manibus crucem pectori appositam, & ad sinistram partem lembum cum his verbis, *Pater meus es tu.* Ad sinistram exstat Spiritus-sanctus consimili toga indutus, decussatas super pectus habens manus cum hoc dicto, *Ego utriusque spiraculum.* Filius coronam spineam, Spiritus-sanctus olearem gerit; uterque respicit Patrem, qui calceatus est, non duæ aliæ personæ. Eadem in tribus vultus species & forma.

XV. Arremarensi monasterio donatio facta.

(*d*) *Camuzat. p.* 186.

Exstat in eodem Trecensi pago Arremarense monasterium, cui annexa erat ecclesia S. Johannis-Baptistæ de Castello intra muros Trecenses. Utrique se beneficum exhibuit Hugo Trecassinus comes, qui secunda (*d*) vice Jerosolymam profecturus, apud Æduam civitatem, die festo sanctorum apostolorum Simonis & Judæ, Arremarensi monasterio & ecclesiæ S. Johannis-Baptistæ de Castello, & monachis in eis Deo famulantibus, Gualterio scilicet abbati, ejusque successoribus, donavit *sextarium frumenti, panem, vinum & spatulam porci: quæ omnia singulis annis monachi S. Johannis de Castello soliti erant donare ad portam civitatis, quæ versus abbatiam Arremarensem posita est.* Cum vero idem comes e locis sacris rediisset, rogatu Gualterii abbatis eamdem donationem confirmavit. *Actum est hoc publice, apud Trecassinam urbem in claustro S. Johannis-Baptistæ de Castello* VII. *idus Octobris, anno ab incarnatione Domini* MCXXII. *primo anno pontificatus domni Attonis Trecassinæ urbis episcopi.* Camuzatus observat, hunc S. Johannis prioratum modo S. Blasii nomine insignitum esse.

XVI. Atto episcopus non monachus ante episcopatum.

(*e*) *Petr. Ven. l.* 2. *ep.* 30. & *l.* 4. *ep.* 27.

Ad Attonem seu Hattonem episcopum quod attinet, eum ante pontificatum monachum fuisse censuit Camuzatus, & post eum plerique alii: at contrarium evincitur tum ex Petro Venerabili, tum ex epistola Petri prioris ecclesiæ S. Johannis Evangelistæ apud Senonas. Petrus quippe Venerabilis in duobus (*e*) ad eum epistolis eum redarguit, quod tam diu monachi vorum & promissionem implere differat: urgetque, ut, *quod non dedit amicitiæ juventus, conferat saltem senectus.* At Petrus prior in epistola, apud Severtium edita, ubi de Joceranno episcopo Matisconensi, omnem Attonis vitæ seriem paucis ita comprehendit: *Cæterum ad te, carissime pater, filium vero, tuæque felicitati totus congaudeo, quem Senonensis ecclesiæ decanum & archidiaconum habui, Trecassinæ sedes pontificem gloriosum obtinuit,*

Clu-

Cluniacus eivem fanctorum & domeſticum Dei facit. Non ergo ante, ſed poſt epiſcopatum monachus fuit Atto, cui hæc epiſtola ſic inſcripta eſt: *Dulciſſimo domino & patri ſuo venerando pontifici Hattoni, capuzo beati Benedicti feliciter laureato*. Ex quibus manifeſte patet, eum non modo Cluniacum ſeceſſiſſe, ſed monaſtico illic habitu indutum fuiſſe. Plura de eo in conſequentibus, ubi eum Ripatorii auctorem eſſe videbimus. ANN. CHR. 1121.

In chronico Benigniano valde perturbatus eſt ordo S. Benigni monaſterii abbatum, ut ſuperius (*a*) jam monuimus. Henricus abbas huic loco jam præerat anno MCXIX. quo anno Hugo de Blaſiaco miles, infirmitate præventus quatuor jugera terræ dat cellæ Sarmatienſi (*b*) *tempore domni abbatis Henrici, exiſtente priore Umberto Divionenſi hujus Sarmatienſis cellæ*. Poſt tres annos, id eſt anno MCXXII. in quo ſiſtimus, Riquinus Tullenſis eccleſiæ præſul, *tanta ſe Divionenſis* (*c*) *cœnobii caritate ac fraternitate conexum, necnon domni Henrici ejuſdem loci abbatis amicitia* „ *ac familiaritate devinctum* teſtatur, ut non ſolum præcedentium in ſua diœceſi „ beneficia eis confirmare, ſed etiam in omnibus eorum utilitati providere ſtatuerit. Quapropter Bertiniacæ-curtis cellæ eccleſias antea datas confirmat, renovatque anathemata, quæ Jacob epiſcopus Bertiniacæ-curtis fundator protulit, necnon venerabilis Bruno, Romanæ ſedis poſtmodum pontifex, qui ipſam eccleſiam propria manu ſacraverat. Eodem Henrico abbate Hugo dux (*d*) Burgundiæ, *fratris* ſui *Henriei morte turbatus; laude Matbildis uxoris* ſuæ, S. Benigno donat, quidquid in Longo-vico poſſidebat, & quaſdam aliis in locis conſuetudines & exactiones relaxat; quæ omnia Joceranus epiſcopus Lingonienſis confirmavit. Non multo poſt Heinrico abbati ſucceſſit Hugo, qui ampliſſimum a Calliſto II. privilegium (*e*) obtinuit anno MCXXIV. Prædictus porro dux Hugo, ad S. Jacobum (*f*) peregre profecturus, abbatem tunc temporis S. Benigni nomine Petrum, *ſciens virum juſtum & ſanctum, nec dubitans quod ſanctitas illius ac juſtitia multum* ipſi in illo itinere „ *conferre poſſet*; ægre ab eodem obtinuit, ut ejus ſocius itineris eſſe dignaretur. In„ ſuper capitulum cum ſuis militibus ingreſſus, fratrum precibus ſe commendavit „ veniam de ſuis in eos maleſactis poſtulavit, emendationem pollicitus, ſi ex illo „ itinere ſoſpes reverteretur. Hæc charta chronicis notis deſtituta eſt; at ex duo„ bus aliis monumentis (*g*) conſtat id factum tempore Willenci Lingonum epiſcopi, qui Joceranno ſucceſſit anno MCXXV. Eidem Petro abbati reloneum quoddam Divionenſe confirmat Innocentius II. litteris anno MCXXXII. datis. Idem Petrus anno MCXXVII. concilio Trecenſi interfuit. Duos ejuſdem nominis abbates conſequentes ponit chronographus, ſed præpoſtere; nam primus ex his Petrus ſucceſſit Ademaro (*h*) Jarentonis ſucceſſori: Petrum ſubſecuti ſunt Heinricus, Hugo, & Petrus ſecundus, cui Philippus ſucceſſit, de quo alias. XVII. S. Benigno factæ donationes, ejuſque abbates. (*a*) *lib. 72. n. 10.* (*b*) *Perard. p. 214. V. p. 220.* (*c*) *id. p. 222.* (*d*) *ib. p. 221.* (*e*) *ib. p. 226.* (*f*) *ib. p. 222.* (*g*) *ib. p. 226.* (*h*) *l. 72. n. 20.*

Celebris fuit per id tempus Guido Remenſis prior Longiæ-novæ prope Dolum, quem Rainaldus Burgundiæ comes ſibi *ſpecialiter* (*i*) *dilectum* eſſe dicit. Iutet alias donationes ei factas, *Rainaldus* (*k*) *Burgundiæ comes, nobiliſſimi conſulis Stephani filius, Guidonis Remenſis precibus acquieſcens*, contulit *S. Benigno monachis, que apud Longiam-novam manentibus terram, quæ eſt inter duas vias juxta Montiniacum, ut ibi vineam plantarent*. Actum apud Arboſium * ante eccleſiam beati Juſti. Teſtis primus Wido, cognomento Abbas ſeu Guido, laudatus (*l*) in placito Rainaldi Burgundiæ comitis, quo Guido princeps Junci-villæ * compulſus eſt ad reſtitutionem rerum ablatarum eccleſiæ Faverniacenſi & eccleſiæ ſancti Marcelli tempore duelli, quod *inter Ludovicum & Oliverium apud Junci-villam peractum eſt*. Guido Remenſis Longiæ-novæ prior. (*i*) *Perard. p. 229.* (*k*) *p. 227. V. 230.* * *Arbois.* (*l*) *ibid. p. 229.* * *de Joinville.*

Io Bonæ-vallenſi (*m*) Ciſtercienſium prope Viennam monaſterio tunc temporis ſub Johanne abbate duo magna fulgebant lumina, Amedeus & Petrus, quorum prima facta hic exhibere operæ pretium fuerit. Amedeus ex quodam ſuo caſtro Viennenſis provinciæ, quod Altaripa dicitur, ex illuſtri Conradi imperatoris proſapia originem traxit. Guido Delphinus comes Albionenſis, ejus *avunculus* dicitur. Monaſticæ vitæ propoſitum, quod animo conceperat, Bernardi exemplo ſexdecim militibus perſuaſit, quos ſecum ad prædictum Bonæ-vallis monaſterium traxit. Ex his quidam conjugati erant, quorum uxores ſexus ſui monaſteriis incluſæ fuere. Horum præcipui erant Amedeus pater, qui ſecum ejuſdem nominis filium puerum duxit. Armannus Riparum *, & Berlio Morinel * domini. Ingreſſis Bonam-vallem expoſuit Johannes abbas, quam difficilis ſit diſciplina Ciſtercienſis ordinis præ aliis. XVIII. Amedei in Bonavalle monaſtica profeſſio. (*m*) *l. 73. n. 59.* * *de Rivet.* * *de Morigny.*

Deformes, inquit, tunicæ in æſtate ſunt graves & calidæ, & in tempore hiemali „ nimium frigidæ. Voluntas propria penitus abiicienda. Jejunia fere quotidiana uſque ad nonam, & cibi inſipidi. Ad hæc duri labores, vigiliæ & frequentes pro „ parvis etiam exceſſibus correptiones. Et quomodo hæc omnia, vos delicatuli, to„ lerare poteritis? Ad hæc Amedeus: Pater venerande, ſervos veſtros nolite terre„ re. Multum peccavimus, & pœnitentia omnes egemus: quam ut agamus, ſocieXIX.

ta-

ANN. CHR. 1123.

» tatem veſtram flexis genibus incunctanter poſtulamus. Tunc abbas: Non eſt no-
» ſtri moris, inquit, quidquam relaxare nobilibus viris. Vobis ſatius & conduci-
» bilius fuerit ad alium ordinem mitiorem tranſire, cujus diſciplinam ſuſtinere
» poſſitis. His dictis, abbas eos in craſtinum dimiſit. Interim Amedeus commilito-
nes verbis efficacibus confirmat. Poſtera die, miſſa celebrata, redit abbas ad tiro-
nes: qui ad ejus pedes proſtrati, ſe ſuſcipi obteſtantur. Aſſenſit abbas; tumque illi
ſuſcepti ducuntur ad cellam novitiorum, ubi ſolido anno probati fuere; quo ex-
pleto, omnes pariter conſecrati monaſticum habitum induerunt. Præ omnibus ad
humiliora quæque officia ſe demittebat Amedeus, petiitque a ſuo abbate, ut o-
mnium presbyterorum calceamenta ſibi perungere liceres, indignum reputans, ut
iis manibus quibus ſacroſanctum dominicum corpus contrectabant, tam fœtenti un-
guine id eſt axungia, proprios calceos perungerent.

Amedeus ob neglectam filii eruditionem migrat Cluniacum.

Erat, ut jam dixi, Amedeo patri junior filius ejuſdem nominis, quem ſecum Bonam-vallem duxit. Is, monaſticæ profeſſioni necdum habilis & idoneus, apud Bonam-vallem nihilo minus retentus eſt, dum adoleſceret, litteriſque eſſet eruditus. At, cum id minus ſtudioſe fieret quam optaſſet pater; hic filium quaſi neglectum reputans, abbati ſupplicavit, ut peritus filio didaſcalus provideretur; quod ubi rejecit abbas, tam impatienter hanc repulſam pater tulit, ut relicta Bonavalle, cum filio Cluniacum etiam migraverit. Illic mox honorifice ſuſceptus, album nigro mutavit, proxima poſt abbatem ſede collocatus. Suſceptus quoque cum gaudio Amedeus filius, quem pater non multo poſt in Germaniam, ad conſanguineum ſuum Conradum imperatorem miſit, a quo nominatiſſimis doctoribus erudiendus traditur. Henricum imperatorem Conradi loco reponit Manricus, & Amedeum Cluniaci admiſſum putavit, non a Petro Venerabili, ſed a Pontio ejus anteceſſore, longe ante Conradi imperatoris principatum. At forte retinendum Conradi nomen, a cujus proſapia ortum fuiſſe Amedeum ipſius Amedei vitæ ſcriptor initio teſtatur; adeoque Conradus anticipato imperator ab anonymo Amedei vitæ ſcriptore dictus ſit. Poſt paucos dies quam Amedeus Cluniacum migraverat, tecurrit animo facta in Bona-valle profeſſio; tum ſcandalum ſociis datum, quibus ipſe dux in ſancta profeſſione fuerat; ad hæc longe diſpares Cluniacenſium ritus ac mores; quæ omnia tantum ei dolorem attulerunt, ut Bonam-vallem quamprimum reverti conſtituerit. Petita itaque a Cluniacenſibus diſcedendi facultate & obtenta, Bonam-vallem redit; abbatem fratreſque eum multis lacrymis obſecrat ſupplex, ut tanta prævaricatio ſibi ignoſcatur. Ad triduum dilatus ad portam a Johanne ab-
» bate: Abſit inquit, ut ego tranſgreſſor ſceleratiſſimus, tam cito ſacro veſtro con-
» ventui reſtituar. Hic mihi mea expianda culpa, dum pœnitentia mea omnibus
» circumquaque poſitis quos culpa offendit, innoteſcat. Tantum ut ad januam ve-
» ſtram inter mendicos veſtris eleemoſynis paſcar. Fecit quod dixerat, & poſt mul-
» tos ſibi conceſſos extra conventum pœnitentiæ dies, nec ſic tamen in cœtum
fratrum ſe recipi ſuſtinebat: ſed tandem abbatis imperio adductus, longioris pœ-
nitentiæ ſpatium humilibus officiis deinceps redimere non ceſſavit: ſicque poſt mul-
tos in ordine & pro ordine labores, apud Bonam-vallem ſanctiſſime devixit: Ejus
vitam ſcripſit anonymus ejuſdem loci monachus & æqualis juſſu Burnonis de Voy-
rone prioris Bonæ-vallenſis.

Amedeus ejus filius abbas & epiſcopus.

Quod attinet ad filium Amedeum, qui patri petra ſcandali fuerat; poſtquam litteris apprime imbutus fuit in aula Conradi propinqui ſui; patris, ut creditur, precibus ac lacrymis ad ſequendum ejus exemplum animatus, non ad Bonam-vallem, ne patri forte denuo eſſet offendiculo, ſed ad Claram-vallem ſe recepit: ubi a Bernardo ſuſceptus, tam religioſe ſe geſſit; ut Bibiano Altæcumbæ in Genevenſi pago primo abbati ſuccedere, & vivente adhuc patre Lauſanenſis epiſcopus fieri meruerit: quo munere ſtrenue perfunctus, ad patris conſortium in cælum tandem migravit.

XX. Bonæ-vallenſium qualis diſciplina.

Bonæ-vallenſium qualis tunc diſciplina & vivendi ratio fuerit, ex Amedei ſenioris vitæ ſcriptore anonymo diſcimus, quod totidem ejus verbis referendum videtur. *Monachi per ſemetipſos excolebant novalia, ſuccidebant ſilvas, dumeta exſtirpabant: quæ iterum arefacta ipſi iterum nihilo minus ſuccendebant, contos, quos vulgo furcones vocant, tenentes in manibus, quibus, ut mos eſt novalium, titiones ſubmovebant. Cumque tota die in ejuſmodi ſervitio laboraſſent, tam ſolis calore, quam ignis ardore vehementer fatigati, inſtar fabrorum denigrati, circa horam nonam prandendi gratia domum repedabant; & ſtatim ſigno lavandi pulſato, corporis ardore adhuc æſtuantes, intrabant refectorium, ubi, quicquid apponebatur, pro deliciis habebatur fame cogente. Pulmentum quippe nullum fame præſtantius. Panis erat ſpurcus lolio & vicia mixtus. Parva libra vini, laticis plus habens quam meri. Scutellæ plenæ vapis atque oleribus afferebantur illis pro piſcibus. His dapibus paſti, gratias refe-*

re-

uebant omnium largitori; diei reliquum lectionibus vacantes uſque ad veſperum, & completorii officio devotiſſime celebrato, ſummo cum ſilentio dormitorium ratrabant, ſinguliſque ſtratis ſingulariter accubabant. Pro fulcro lecti ſiltrum, & pro vulpinis cooperioriis erat vile ſagum. Sacculus avenæ folliculis plenus nonnullis erat pro pulvinaribus. Circa noctis medium ſurgebant digeſti ad vigilias: cum hiemalis temporis duæ noctes continuæ vix ſufficerent illis ad ſomni requiem capeſſendam. Ad hunc ferè modum Cartuſienſes, teſte Guigone *ad lectum habebant ſtramen, ſiltrum, cooperiorum de groſſis ovium pellibus ruſtico panno coopertum.* Sic Galterio Pontiſarenſi abbati *lectus ſiltrum erat, & vilis matta cilicio tecta.* Ubi ſiltrum ſeu ſeltrum, pannus eſt lanæ incontextus; unde Gallis *feutre*. Hæc erat piiſſimorum illorum monachorum diſciplina, a quorum exemplo heu nos, remiſſi & dejecti animi homines, quam longe abſumus. At ſaltem ſuppleat aliquo modo pudor & humilitas quod minus agimus, & noſtra parva & inferiora accurate & religioſe obſervemus. ANN. CHR. 1121.

XXI. Petri Tarentaſienſis vitæ primordia.

Is, inquam, erat viveudi modus Bonæ-vallenſis cœnobii monachorum, cum Petrus, futurus ille magnus Tarentaſienſis eccleſiæ archipræſul, illic ſeceſſit. Natus eſt in pago Viennenſi parentibus ſecundum ſæculum fortunæ mediocris, at ſecundum Deum in bonis operibus præſtantibus. Huic germanus erat frater Lambertus quem parentes litteris addiſcendis adhibuere: Petrus alteri deputatus officio, unctione magis quam etuditione magiſtra, litteras potius rapuit, quam didicit. Sic prævenius in benedictionibus dulcedinis, a pueritia maturam ſibi induit gravitatem, lectionis amans, ludorum fugitans, quibus illa potiſſimum ætas delectari ſolet. Ex eo tempore parentes legitima liberorum procreatione conteuti, eremiticam in ſæculo vitam aggreſſi, continentiæ & abſtinentiæ operam dare, & amplius ſolito bonis nperibus & eleemoſynis ſe exercere cœperunt, ita ut domus eorum xenodochium pauperum eſſe videretur. His potiſſimum ſtudium erat religioſos ſuſcipere viros in primis Cartuſienſes & Bonæ-vallenſes, quorum ſalutaria conſilia ſibi ſectanda proponebant. Interim Petrus junior (nam pater eodem nomine vocabatur) adoleſcentiæ rempus attigerat; eumque ſuadente Johanne Booræ-vallis abbate, cui pater eum commendaverat, ad idem cœnobium ſe contulit, ibique divino obſequio ſub regula & abbate ſe conſecrare decrevit. Nec mora votum vovit, & votum religioſiſſime ſolvit. Lambertum quoque fratrem eodem ſecum traxit: qui & ipſe laudabiliter ibidem converſatus, poſtmodum in eœnobio, *quod Charſiacum dicitur*, abbatis officio ſtrenue ſunctus eſt, ibidemque defunctus. Vix Petrus tirocinii tempus expleverat, cum Johannes abbas eum vas electionis eſſe probe inrelligens, per diverſos illum gradus ad diverſa promovit officia, in quibus eum quanto perfectiorem, tanto modeſtiorem & humiliorem expertus eſt. Interim poſt ſex abbine annos conditum eſt in diœceſi Tarentaſienſi novum monaſterium, Stamedlum ** vocabulo, in confinio duarum provinciarum, eoque miſſa e Bona-valle eolonia monachorum, quibus Petrus communibus omnium votis abbas propoſitus eſt. Miſſus itaque ad locum horridum & aridum, in arduis rupibus, & quod magis incommudum videbatur, poſitum juxta publicam ſtratam eommeantium multitudine jugiter frequentatum, hac occaſione uſus eſt ad peregrinos & pauperes excipiendos, quibus non modo eibos, ſed etiam veſtes & quæque neceſſaria ſuppeditabat. Eamdem erga pauperes humanitatem, velut hæreditariam gratiam eidem cœnobio reliquit: adeo ut, teſte Gauſrido Altæcumbæ Abbate ejus vitæ ſcriptore, *celebris hodieque fama pronuntiet Stamedienſes ſupra multos abundantiores magis humanos & amplius liberales*. Tandem poſtquam Stamedienſi monaſterio decem annis præfuiſſet, ad Tarentaſienſem archiepiſcopatum promotus eſt. His quæ de Petri fratriſque Lamberti, converſione ex Gauſrido abbate retulimus, addit Manricus, tamquam ex eo „ dem auctore, Petrum antequam abbatis officio fungeretur, utrumque parentem „ e ſæculo etipuiſſe, ac fratrem Andream, ſe natu minorem ſecum traxiſſe. Et „ patrem quidem in Bona-valle conſtituiſſe, matrem vero in collegio ſanctimonia„ lium, loco qui dicitur S. Pauli, ubi Ciſtercienſium inſtituta ſervabantur: cui ad„ hue novellæ plantationi Petrus ad præceptum abbatis ſui multis annis profuerit „ magis quam præfuerit; quæ in nullis Gauſridi exemplaribus legere meminl. ** *Tamiez*.

XXII. Humbelinæ Bernardi ſororis converſio.

Sub idem tempus contigit Humbelinæ Bernardi ſororis converſio. Hæc conjugio alligata & ſæculo dedita, cum in divitiis & delicis ſæculi periclitaretur, divino inſtinctu aliquando Clatam-vallem ad invlſendos fratres adiit eum ſuperbo comitatu & apparatu. Rogatus ad eam viſendam Bernardus, nequaquam aſſenſit, immo eam uti rete diaboli ad capiendas animas comparatum, ſe exhorrete teſtatus eſt. Nec mitius cum ea egit Andreas ipſius frater, quem ſorte ad portam illa offenderat. Cum itaque nullus ex ipſius fratribus ei occurrere dignaretur; hæc multo „ pudore affecta & compuncta vehementer, Etſi peccatrix ſum; inquit tamen pro

ANN. CHR. 1222. talibus Christus mortuus est, nec improbanda, quod bonorum colloquium & consilium requiro. Si despicit frater meus carnem meam, saltem animam servus Dei ne » despiciat. Veniat, præcipiat: quidquid præceperit facere parata sum. Sub hac » promissione eatit ad eam cum fratribus Bernardus: & quia eam a marito separare non poterat, primo omnem ei vestium luxum & pompam interdixit, præscripta eidem forma vitæ, in qua mater sua multo tempore cum viro vixerat. Illa vero ad propria reversa & omnino mutata, in cunctis præcepto fratris paruit, in medio sæculi vitam solitariam deinceps ducens, vigiliis, jejuniis & precibus insistens, ab omnibus prorsus sæculi actibus se faciens alienam. Sic integro biennio eum viro suo vixit: qui tandem ejus constantia victus, eam liberam a se dimisit, facultate ei concessa serviendi Deo ubicumque vellet. Illa vero optata libertate potita, se recepit ad Juliacense seu Julleium monasterium instituti Molismensis, ut superius (*a*) vidimus, ubi *cum sanctimonialibus imbi Deo servientibus reliquum vitæ suæ Deo vovit*, inquit Willelmus; *& tantam ei Dominus gratiam contulit sanctitatis, ut non minus animo, quam carne illorum probaretur virorum Dei esse germana*. In libello de vita B. Petri prioris Juliacensis (*b*) *S. Humberga* seu Humbelina soror beati Bernardi vocatur: ubi longa infirmitate fessa cum finem vitæ præstolaretur, venisse ad eam dicuntur fratres sui, & alii quamplures religiosi viri, cupientes sanctissimo ejus transitui interesse: inter quos aderat etiam beatus Petrus; qui tertia die post completorium, dum cubitum reverteretur cum Vincentio capellano suo, instantem ejus obitum angeli admonitu didicisse fertur, ejusque fratres ad sanctæ illius animæ egressum convenisse. Ex quo intelligitur, Humbelinam obiisse (*c*) ante annum MCXXXVI. qui Petri Juliacensis supremus fuisse videtur.

(*a*) *l. 72. n. 52.*

(*b*) *ibid. n. 53.*

(*c*) *Chifflet de gen. S. Bern. p. 156.*

XXIII. Vitalis abbas Savigniaci obiit.

Cistercienssium severiora instituta prætulerat quoque Vitalis (*d*), Gaviniacensis in Neustria monasterii auctor & primus abbas, qui postquam illud decem annis rexisset, laborum suorum præmium recepturus, hoc anno ad Christum migravit, ut in chronico Savigniacensi legitur. Ordericus (*e*) Vitalis, qui septem tantum regimis annos ei tribuit, cum ab eruditione, verbi Dei prædicandi faculatee & efficacia magnopere laudat, tametsi rigidiora ejus instituta non omnino probat. Tum ejus obitum describit in hunc modum: *In oratorio post aliquantam ægritudinem, in qua fideliter confessus fuerat, & sacra communionis viaticum devote perceperat, ad matutinos de sancta Virgine Maria lectori ponenti benedictionem dedit, & a cunctis qui aderant dicto Amen, mox spiritum exhalavit*. Diem non exprimit Ordericus nec Savigniacensis chronographus, qui eum beatum vocat, uti & ejus successorem de quo ita (*f*) scribit: *Huic successit beatus Gaufridus Bajocensis monachus, vir admodum litteratus, & in religione fervens, genere nobilitate pollens, sed vitæ sanctitate excellens. Hic multa monasteria ædificavit, & consuetudines prioribus altiores Savigniacensibus imposuit*. Similia de eo tradit Ordericus, qui eum Goisfredum vocat, & Cerasiensem monachum fuisse dicit, atque *immoderatis adiuventionibus* studuisse, *durumque jugum super cervices discipulorum* aggravasse. Prædictus etiam chronographus Gaufridum Cerasiensis cœnobi monachum fuisse tradit, agens de Serlone abbate, qui monasteria sua Cistercienssi Ordini aggregavit, ut suo loco dicturi sumus.

(*d*) *V. lib. 12. n. 43.*

(*e*) *Orderic. l. 8. p. 713.* Gaufridus ei succedit.

(*f*) *Baluz. miscell. t. 2. p. 210.*

§.

XXIV. Serlonis episcopi Sagiensis obitus.

Pretiosam quoque mortem obiit hoc anno Serlo alter, Sagiensis episcopus ex abbate Uticensi. Hic postquam *Salaricusem*, ut Ordericus (*g*) loquitor, episcopatum triginta duobus annis (*h*) optime rexisset, VII. kal. Novembris in cathedrali S. Gervasii martyris ecclesia missam cantavit; qua finita, canonicis & ministris ecclesiæ vocatis dixit: Ætate & debilitate fractus, vitæ meæ finem imminere sentio. Domino Deo, qui me vobis *sui vicarium* dedit, vos commendo, precorque, ut ejus clementiam pro me eaoretis. Supereſt ut sepulturæ meæ locus præparetur, quia tempus habitationis meæ inter vos prope est ut finiatur. Dein cum clero ad capellam sanctæ Dei-genitricis Mariæ perrexit, ibique ante aram pastorali baculo sepulturæ suæ locum designavit, fusisque precibus aqua benedicta illum lustravit. Mox operæ fossam ligonibus suffodiunt, & terram egetunt: cæmentarii vero latomique lapideum sorcophagum marculis eacavaot; & episcopo, quasi exanimis jam esset, coaptant. Postera die, quæ feria sexta erat, in ecclesiam ingressus, ut missam, quam frequentare solebat, celebraret; plus animo quam corpore vigeos, amictum super caput posuit; sed trementibus membris illam inchoare veritus, capellano suo id officii injunait. Missa peracta, canonicos omnes ad prandium simul convenire jussit, ut quod ex rebus ecclesiæ ipsi restabat, ud ejus utilitatem coram illis distribueret; sicque nudus ad Deum migraret. Ad mensam hora nona sedit, sed de supernis tantum cogitans, nihil comedit: alios autem vix edere præ tristitia valentes pabulo doctrinæ cælestis refecit. E mensa post epulas surrectutis nuntius advenit, qui duos car-

(*g*) *Orderic. l. 12. p. 877.*

(*h*) *V. l. 68. n. 40.*

cardinales Romanos, Petrum & Gregorium adeſſe ſignificavit. Vigilia ſanctorum apoſtolorum Simonis & Judæ tunc agebatur. Mox præſul clericis diſpenſatoribus ſuis ac miniſtris præcepit, ut legatos *univerſalis patris* ea qua par erat reverentia & liberalitate exciperent. Inter ea dum illis competens obſequium exhiberetur, epiſcopus in cathedra ſedens, quaſi obdormiſſet, defunctus eſt; adeoque reverſi miniſtri dominum ſuum mortuum invenerunt, multiſque lacrymis luxerunt. Sequenti die io præparato tridoo ante ſepulcro humatus eſt a Johanne Lexovienſi epiſcopo, qui de obſidione Pootis-Aldemari ab Heinrico rege ad curandum epiſcopi ſumus miſſus fuerat. Subrogatus in defuncti locum Johannes ejus nepos, eruditione longe inferior. Nullum enim Normannia, Orderici judicio, Serlone eloquentiorem & facundiorem protulit. Hic ſtaturæ mediocris erat, formæ in primis elegantis, cui ad eloquentiam ſuppetebat tam ſæcularium, quam divinarum litterarum eruditio. Cæterum erga peccatores obſtirmatos admodum auſterus exſtitiſſe dicitur, in eos vero, quos ſcelerum ſuorum ſincere pœnitebat, clementiſſimus, & more pii patris erga languentem filium mitiſſimus. Præter hæc multa alia de eo ſe poſſe dicere ait Ordericus, qui eum intime ooverat: *ſed dicta mea, inquit, nequeunt ab illo mortem removere.* ANN. CHR. 1224.

XXV. Radulfi quoque primatis Cantuarienſis.

Paullo ante Serlonem morte quoque ſublatus eſt Radulfus Cantuarienſis primas, aote pontificatum abbas S. Martini Sagienſis, ex quo a Roſſenſi epiſcoparu ad Cantuarienſem eccleſiam traoſlatus fuetat anoo oono. Obüt ex diuturna paralyſi xiii. kal. Novembris, *præſentibus filiis ſuis, glorioſo ſcilicet agmine monachorum ejuſdem loci, & tertio die abhinc in medio aulæ majoris eccleſiæ decenter ſepultus*, inquit Eadmerus, cujus hiſtoria Novorum, id eſt liber ſextus, in illa verba definit. Gervaſius Doroberneníis variar in aſſignando ejus mortis die, ſi tamen locus ejus ſanus eſt, ubi Radulfus iii. kal. Novembris mortuus dicitur. Variat quoquo Willelmus Malmesburienſis, apud quem legitur xiii. kal. Novembris. *Hunc habuit finem*, Radulfus, ait idem Willelmus, *religione impar multi, peritia litterarum magnifice pollens, affabilitate certe facile omnium primus: qui fortunarum amplitudine nihil plus acquiſierit, niſi ut plus benefacere poſſet quibus vellet. Quamquam ad æſtimationem vulgi tantum decedebat gloria, quantum accedebat fortunæ. Cæterum nullius delicti ſuſpicione vel levi notabilis, niſi quod ad riſus & jocos inclinatior erat, quam vel dignitatis, vel gradus intereſſe videretur. Sed quacumque faciebat, bono utique animo vir ille faciebat: de duo quidquam ſiniſtrum ſuſpicari, contra religionem eſt niti.* Præclarum ſane elogium ab homine æquali, ſcilicet Willelmo, qui præmiſſis verbis actus Cantuarenſium pontificum concludit. Hunc annum Radulfi obitus differe affignat Eadmerus præferendus Orderico (*a*) qui quidem eumdem cum Eadmero diem, ſed anoum ſequentem aſſignat; ejuſque obitum hoc modo refert: Sub finem Paſchalis pontificatus Radulfus Doroberniæ archiepiſcopus ad regem Angliæ in Neuſtriam venit; indeque Romam, licet tumore pedum infirmaretur, proficiſci cœpit. Verum, ſparſo de morte papæ rumore, legatos Romam direxit, ipſe autem Rotomagum reverſus, tribus fere annis in Normannia demoratus eſt. Illic, cum in tranſlatione S. Benedicti, *qua a monachis feſtive agitur* finita miſſa veſtibus ſacris exueretur, acuta paſſione ſubito percuſſus obmutuit; ſed poſt aliquot dies medicorum arte loquendi facultatem otcumque recuperavit. Deinde biennio paralyſi affectus, vehiculo ad ſedem ſuam relatus, inter ſuorum manus exſpiravit. Eo ſedente litteras lo Cantuarienſi monaſterio Chriſti floruiſſe probant aliquot codices manuſcripti, inter quos inſignis eſt ille, qui ab Eadwioo monacho litteris aureis atque argenteis ac paſſim miniatis exaratus eſt. Ejus ætatem produot characteris forma, & calendarium in quo ex recenſitis archiepiſcopis ultimus occurrit *Anſelmus archiepiſcopus pia memoriæ*; ad diem vero rv. nooas Mail habetur *dedicatio eccleſiæ Chriſti*. Hunc Eadwinum non modo ſcriptorem peritum, ſed etiam virum in ſacris litteris verſatum fuiſſe probant ea quæ in codice habentur, & ordo præclarus in illo ſervatus. Inter alia nonnulla eminet pſalterium in tres columnas diſtributum cum adjunctis præfationibus ac commentariis, & ptecibus unicuique pſalmo ſubjectis. In prima columna refertur pſalterium quod vocant Gallicanum, cum gloſſis latinis; in ſecunda Romaoum cum verſione interlineari Normanno-Saxonica; in tertia denique Hebraicum cum verſione Normanno-Gallica; quorum omnium ſpecimen videre eſt apud Hikeſium, in Theſauro linguarum ſeptentrionalium tomo 2. ubi de præclaris manuſcriptis pag. 568. Idem auctor alios Edwini libros ex bibliotheca Cottoniana laudat, quem auctotem ab Eadwino alium non eſſe cenſet; ſed nos cœpta proſequamur.

(*a*) *Ordric. l.* 12. *p.* 873.

XXVI. Quid in eligendo ſucceſſore actum.

Quid in eligendo ſucceſſore contigerit, docet Gervaſius; ait quippe poſt Radulfi obitum menſe quarto, id eſt pridie nonas Februarii, factum eſſe conventum epiſcoporum, abbatum & procerum juſſu regis apud Gloceſtriam ad ſubſtituendum

ANN. CHR. 1122. pontificem in locum defuncti; juſſu quoque regis ibidem convenisse quoſdam ex monachis Cantuarienſibus, patrem ſibi electuros, ſive ſuſcepturos. Verum dum ſui ordinis virum juxta morem a tempore B. Auguſtini ſervatum monachi expeterent, & epiſcopos omnes, quippe qui clerici erant, in hoc ſibi infeſtos haberent; regis pedibus proſtrati multis precibus flagitarunt, ne inſuetæ profeſſionis hominem contra morem antiquum ſibi præponi fineret, cum tot haberet in Anglia monachos & abbates ad id munus idoneos. At epiſcopis obſiſtentibus, cum inducias fruſtra petiiſſent monachi, electus eſt demum Willelmus prior & canonicus S. Oſithæ: cui poſt quindecim pontificatus annos ſuffectus eſt Theobaldus Beccenſis abbas, de quo alias; De electione Willelmi queritur Ordericus, qui eum Curbulienſem * vocat. *Ecce*, inquit, *antiquus mos pro invidia, qua clerici contra monachos urebantur, depravatus fuit*; quem morem ab Auguſtino invaluiſſe dicit; tum ſubdit: *Anglis monachos, quia per eos ad Deum converſi ſunt, indefinenter diligentes honoraverunt, ipſique clerici reverenter & benigne ſibi monachos præferri gavisi ſunt: nunc autem mores & leges mutatæ ſunt, & clerici, ut monachos conculcent & confutent, clericos extollunt.* Ea eſt hominum inconſtantia.

* de Curbeil. prope Pariſios.

XXVII. Abbates Selebienſes. (a) l. 69. n. 46. (b) Lelb. Bibl. t. 1. p. 607. & ſeqq.

Cum Selebienſe agri Eboracenſis monaſterium annis ſex & viginti adminiſtraſſet Hugo (*a*) abbas, nimirum uſque ad annum vicesimum tertium Heinrici regis; finem ſuum imminere præſentiens, nolenſque in prælatione (*b*) vitam finire; ab archiepiſcopo Turſtino, nemine ſciente, abſolutionem curæ paſtoralis flagitavit. Ille vero abbatis voluntati ægre aſſentiri viſus eſt, adjunctiſque ſibi religioſis viris, Radulfo ſcilicet Dunelmenſi, & altero Radulfo Orcadum Epiſcopis, necnon Gaufrido S. Mariæ Eboracenſis monaſterii abbate, priore Pontefractenſi, Selebiam, tamquam alia de cauſa tractaturus, advenit. His in capitalo conſidentibus, Hugo abbas ex improviſo ſurrexit, & ſolo proſtratus dimiſſionem poſtulavit. Ad hæc conſternati omnes, non modo monachi, qui ſuam orbitatem plangebant, ſed etiam epiſcopi, obteſtantur, ut ne committam ſibi gregem deſereret. Verum eum ille, nec precibus, nec lacrymis moveretur, immo urgentius inſtaret; ſtatim eum archiepiſcopus, qui eum non ſincere diligebat, propterea quod ipſius electioni reſtitiſſet, abſolvit: ſed tamen non ſine timore, veritus ne regis offenſam incurreret, quod in ejus abbatiam manus temere injeciſſet. Ob hanc itaque cauſam baculum paſtoralem, quem Hugo ei reſignare voluit, recipere detrectavit, ſed ſuper altare deponi juſſit. Interim domus exteriorem curam Willelmo Magno, qui ejus loci prior erat commiſit. Sic curis paſtoralibus exoneratus Hugo, noluit tamen a Sancto Germano loci patrono diſcedere, ſed in vicino prædio vitam ſolitariam biennio egit. Poſtea domum reverſus, morbo repente correptus, e vivis exceſſit, in capitulo honorifice humatus ab Herberto abbate ipſius ſucceſſore. Carmeo elegiacum vice epitaphii compoſuit monachus anonymus, qui hiſtoriam Selebienſis monaſterii compoſuit.

Qui Hugoni ſuffectus eſt Herbertus, aſſumtus ex S. Albani monaſterio, optimus quidem monachus erat, ſed melior futurus fuiſſet abbas, ſi columbinam ejus ſimplicitatem ſerpentis prudentia temperaſſet. Verum ita rebus interiotibus, pſalmodiæ, lectioni & ſilentio deditus erat, ut omnino abjiceret rerum exteriorum curam quæ ex incuria penitus labefactari cœperunt. Quapropter cum quatuor annis in præfectura perſtitiſſet, ſe ad eam minime idoneum agnoſcens, onus ſibi importabile deponere conſtituit; quod Johannes cardinalis, qui tunc legatus in Angliam venerat, probavit, eamque a regimine abſolvit; quo facto, ille ad S. Albanum reverſus eſt. Contrariam omnino vivendi rationem iniit Durannus Herberti ſucceſſor ex monacho S. Mariæ Eboracenſis, litteratus quidem & facundus, ſed totus in rebus exterioribus, & corruptis moribus, ob idque, paſtoris honore dejectus: quem cum recuperare non potuiſſet, Cluniacum ſe recepit; ubi aliquamdiu religioſe converſatus, poſtmodum a Cluniacenſi abbate præclarum in Anglia prioratum adeptus eſt. Poſt ejus dejectionem Selebienſe monaſterium rectore deſtitutum perſtitit ob fratrum in eligendo ſucceſſore diſſenſionem: dum tandem Turſtini archiepiſcopi conſilio Walterus prior Pontefractenſis electus eſt. Hic multa virtute præditus, rerum exteriorum curam Willermo Magno commiſit, dum ipſe formandis ad regulæ amuſſim fratrum moribus totus vacaret. Contra Helias ejus ſucceſſor totus fere laicus & ſæcularis erat; quo amoto Germanus ei ſuffectus recte ſe geſſit. Ubi videas quam inconſtantes ſint hominum motes. De hoc monaſterio ejuſque abbatibus duos libros ſcripſit monachus anonymus, qui in libro ſecundo varia miracula S. Germani Autiſiodorenſis Epiſcopi Selebiæ patrata commemorat, uſque ad annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum, abbatis Gilleberti Germani ſucceſſoris decimumquartum, fundati monaſterii centeſimum ſextum, quo anno idem auctor hæc ſcribere aggreſſus eſt.

An-

ANN. CHR. 1123.

XXVIII. Andrenſes quoque abbates.

Andrenſe in Morinis monaſterium (*a*) regebat hoc ſæculo ineunte Giſlebertus alter piæ memoriæ abbas, qui per novem annos tantum prior, poſtmodum per quindecim annos abbas primus, locum perquam laudabiliter rexit, & poſt mortem in baſilica a ſe conſtructa ſepultus eſt. Eo mortuo, abbatia quatuor annis vacavit, hinc Pictavenſibus ſcilicet Carrofenſibus monachis, a quibus Andrenſes primitus informati fuerant, inde Flandrenſibus de eligendo ſucceſſore diſſentientibus: ſed tandem electus eſt Rainaldus (*b*) monachus Carrofenſis, benedictus a Johanne epiſcopo Morinenſi, qui ampliſſimum ei privilegium hoc anno conceſſit, omneſque monaſterii poſſeſſiones confirmavit. Idem abbas paullo ante Romam profectus, litteras apoſtolicæ tuitionis a Paſchali papa obtinuerat, quas a Calliſto papa renovari curavit. In charta Joannis epiſcopi inter teſtes numerantur Meingerus abbas Capellæ (*c*), & Ingelbertus abbas S. Johannis prope Tarvennam, cui Folquinus (*d*) abbas ſucceſſit. Poſt mortem Rainaldi Andrenſis abbatis, quæ paullo poſt hunc annum contigit, vacavit aliquamdiu abbatialis ſedes, ob Pictavenſium ſcilicet atque Flandrenſium diſſenſionem: ſed tandem electus eſt Petrus (*e*) Carbonellus monachus Carrofenſis, qui privilegium Balduini fundatoris ſui, jam fere obliteratum, a Manaſſe ejus ſucceſſore ac filio renovari curavit. Hujus tempore monaſterium conflagravit, ut inferius videbimus.

(*a*) *V. l. 66. c. 69.*
(*b*) *Spicil. t. 9. p. 381. & ſeqq.*
(*c*) *V. l. 67. n. 98.*
(*d*) *Spicil. t. 9. p. 454.*
(*e*) *Ibid. p. 412.*

XXIX. Meduanæ capella Majoris-monaſterii monachis data.

Per id tempus in pago Cenomannenſi Juhellus Gualterii filius, dominus caſtelli Meduanæ *, monachos Majoris-monaſterii, qui eccleſiam S. Martini trans pontem Meduanæ incolebant, in caſtrum ſuum transferre, eiſque capellam ſuam dare conſtituit. Hæc animo agitanti advenit Willelmus Majoris-monaſterii abbas, cui conſilium hac de re ſuum aperuit. Ad hæc repoſuit abbas, id citra conſenſum, & conceſſionem epiſcopi fieri non poſſe. Tum rogatus adfuit Hildebertus epiſcopus, in cujus manum Juhellus, annuentibus matre ſua Adelina & ſorore ſua Felicia, prædictam capellam reddidit *per chordam ſigni* ſeu campanæ; eumque obſecravit, ut illam abbati Majoris-monaſterii in uſus monachorum ejus loci traderet; quod præſul libentiſſime præſtitit. Hanc itaque capellam eo modo Juhellus abbati & monachis prædictis contulit pro animabus Gaufredi avi & Gualterii patris ſui, necnon Hamelini ſui fratris, atque matris & ſororis prædictarum, eiſque omnia, quæ ad eamdem capellam pertinebant, donavit. Hanc porro donationem poſtea in capitulo Majoris-monaſterii idem Juhellus ratam habuit: tum e capitulo in eccleſiam ingreſſus, *per quemdam fuſtem, quem manu tenebat, ſuper altare dominicum poſuit*. His præter alios Philippus regis Francorum filius præſens adfuiſſe traditur.

* *Mayenne.*

XXX. SS. Rufini & Valerii eccleſia Majori monaſterio conceſſa.

Apud Baſilicas *, pagi Sueſſionenſis opidum ad fluvium Vidulam, duæ ſunt eccleſiæ: una S. Theobaldi confeſſoris, quæ in cellam (*f*) Majoris-monaſterii ſub finem ſæculi duodecimi erecta fuit: altera ſanctorum martyrum Rufini & Valerii, qui locum illum paſſione ſua illuſtrarunt. Hanc S. Remigius Remorum pontifex eximus fundaſſe, conſecraſſe, & numeroſo clericorum collegio (ſeptuaginta-duos numerat Hugo Baſulenſis dominus) decoraſſe traditur. Ejuſdem eccleſiæ poſſeſſiones tractu temporis invaſere Baſulenſes domini: ſed tandem Hugo mox laudatus, horratu Manaſſedis Sueſſionum epiſcopi, aſſentiente uxore Baſilia cum filiis ſuis, quædam eidem eccleſiæ reſtituit. Verum, cum nullo ejus rei ſcripto edito deceſſiſſet; Baſilia ejus conjux, verita ne viri ſui reſtitutio aliquando infirmaretur, inſtrumentum hac de re fieri curavit, & quædam de ſuo illi reſtitutioni addidit. *Actum publice Baſileris in eccleſia beatorum martyrum Rufini & Valerii* hoc anno: *Liſiardo pontifice*, qui Manaſſedi ſeu Manaſſæ ſucceſſerat, *aſſiſtente*, qui hoc inſtrumentum ſigillo ſuo roborari voluit. Non multo poſt hæc S. Rufini eccleſia cellæ S. Theobaldi unita fuit.

* *Baſoches.*
(*f*) *V. l. 68. n. 55.*

XXXI. Fundatio cellæ S. Petri de Infendic.

[Cum Guillelmus abbas in minori Britannia obedientias ſeu cellas Majoris-monaſterii viſitaret, acceſſit ad eum apud *Gabart* Donoaldus epiſcopus Aletenſis, una cum Jacobo S. Petri de *Hilpbendic* ſeu ut vocant de *Infendic* presbytero, & filio ejus Radulfo ejuſdem eccleſiæ decano. Qui quidem Jacob ab Herveo patre quaſi hereditario jure eccleſiam illam acceperat & hactenus poſſederat, *non ſine grandi in Deum offenſione*. Id probe noverat Radulfus filius ejus, qui haud illiteratus, patris ſui auribus frequenter inculcabat vitioſam & contra canones eſſe poſſeſſionem ejus, utque ſuæ ſalati provideret, traderet illam monachis Majoris-monaſterii. Perſuaſus tandem nati ſui ſermonibus & exhortatione, eccleſiam in manu Donoaldi epiſcopi ſui tradidit, qui aſſenſu & rogatu tam ipſius quam David archidiaconi & Gradalonii capellani, *per cultellum* illam in manu Guillelmi abbatis donavit. *Actum apud Gabardum in dormitorio monachorum anno ab incarnatione Domini* MCXXII. VI. *idus Octobris, præſentibus & concedentibus præfato Archidiacono David & Gradalono capellano, qui donum ipſum in manu jam dicti abbatis cum eodem cultello ſimiliter poſuerunt*. Sequenti die ad Radulfum Montisfortis dominum accedentes, gaviſus eſt ille, *jamdudum enim animo gerebat Majoris-monaſterii monachos juxta ſe hoſpitari*, do-

ANN. CHR. 1133. donum Jacobi laudavit & confirmavit, torque beneficiis illud cumulavit, ut non immerito cellæ illius fundator haberi potuiſſet. *In craſtino itaque ſicut conditum ab eo fuerat, epiſcopus cum abbate, & eodem Radulfo, multiſque aliis in eccleſia S. Mariæ quæ ejuſdem Radulfi capella erat, generaliter convenerunt, ibique rurſus coram omnibus qui aderant, idem Jacob & filius præfatam eccleſiam in manu epiſcopi per eumdem cultellum* reddiderunt: cujus donum vidente & concedente Radulfo de Monte-forti in perpetuum poſſidendum Majori-monaſterio conceſſit. Tertia demum die cum epiſcopus & abbas ad eccleſiam S. Petri de Hilpbendie veniſſent, adſtante copioſa populi multitudine, Guillelmum abbatem & ſuos de ipſa eccleſia per cordas ſignorum inveſtivit Donoaldus. Hic eſt ille Donoaldus qui rediens e concilio Remenſi, tranſiens per Majus-monaſterium eccleſiam B. Mariæ de Comburnio haſtenus ab injuſto poſſeſſore hereditario jure detentam Willelmo abbati tradidit, cæteraſque diœceſis ſuæ eccleſias Majori-monaſterio conceſſas confirmavit]

XXXII. Eccleſiæ Cuſcerii & Nucharii datæ Majori-monaſterio.

[Hæc dum in Britannia gererentur, Bartholomæus filius Gaufridi Pagani Vindocinenſis, qui eccleſias *Cuſcerii & Nucarii* hereditario jure remordente conſcientia poſſidebat, eas aſſenſu epiſcopi tradere Majori-monaſterio cogitavit. Is erat celeberrimus ille Gaufridus epiſcopus Carnotenſis, quem Willelmus abbas conveniens Bleſis, denique ab eo acceptus eſt; non ſolum aſſenſit epiſcopus, ſed de ſuo aliquid addidit. At cum urgentibus negotiis Bleſis detineretur, Hugoni archipresbytero Vindocinenſi in mandatis dedit, ut acceptas de manu Bartholomæi illas eccleſias Willelmo abbati nomine ſuo traderet. Sequenti hebdomada accedens ad Majus-monaſterium, auditoque in capitulo exhortatorio ad fratres ſermone, ſocietatem precum & bonorum operum ipſorum participationem pro ſe ſuiſque canonicis expetiit: quod illi cum gratanter conceſſum eſſet, id quod a ſuo archipresbytero factum fuerat confirmavit anno MCXXII.]

XXXIII. Belfordienſis eccleſia fit lapidea.

[Eodem anno veniens ad cellam ſuæ diœceſis villam Belfordii dictam, cum omni caritate & honore a monachis exceptus eſt, auditoque ad officium ſigno, ad oratorium cum fratribus oraturus convolavit, quod cum ligneum, parvum & ſine ornatu vidiſſet, tanta humilitate tactus intrinſecus, petentibus monachis ut lapideam ſibi liceret ædificare eccleſiam, ſtarim annuit, permiſitque ut & ſigna haberent. Hæc ideo referimus ut illorum temporum diſciplinam diſcamus, quibus non licebat monachis eccleſias deſtruere, & novas ædificare ſine conſenſu epiſcopi]

XXXIV. Duo etiam maneria in Anglia Majori-monaſterio conceſſa.

[Gaufridus Dinanenſis dominus, qui tot jam beneficiis Majus cumulaverat monaſterium, peccata ſua eleemoſynis redimere cupiens, ditiſſima duo Maneria *Helpe-fort & Notuelle* in Anglia ab Henrico rege ſibi tradita, fratribus S. Martini Majoris-monaſterii hoc anno MCXXII. donavit, donumque illud ſuper altare S. Maelovii Dinanenſis poſuit: poſuerunt & eum eo Oliverius primogenitus aliique ejus filii; conceſſit & Orieldis ejus uxor, quæ ſibi & ſuis longe magis profuturas preces monachorum declaravit. Ut autem magis ſtabile permaneret illud donum, ab Henrico rege confirmari fecit.]

XXXV. S. Mariæ de Campis cella Mettenſis & Rufacenſis.

Præter quatuor ſuburbana virorum monaſteria Mettenſis civitatis & quintum S. Vincentii intramuranum, de quibus in ſuperioribus egimus, aliud beatæ Mariæ de Campis extra urbem hoc tempore condirum memoratur. Ejus auctores fuere Caziacenſes Brigenſis tractus monachi, qui illud in fundo S. Clementis abbatiæ conſtruxerunt, aſſentiente Adelone ſancti Clementis abbate; ob idque ejus loci rectoribus illius cellæ inſpectio a Caziacenſi abbate commiſſa. Magna illic vigebat erga beatiſſimam Virginem fidelium devotio; nec minor religio erat illius cellæ monachorum, per quos cella S. Valentini de Rufaco in Alſatia, quæ itidem a Caziacenſi monaſterio pendebat, non modo in ædificiis, ſed etiam in regulari diſciplina reformata eſt. Beatæ Mariæ de Campis prior erat Robertus pontificatu Hadriani IV. a quo privilegium obtinuit. Verum, cum a Mettenſibus everſa fuiſſet hæc cella cum aliis ſuburbanis eccleſiis anno MCCCCXLIV. ob imminentem urbis obſidionem per Renatum Lotharingiæ ducem & Ludovicum Delphinum Caroli VII. filium; ejus loci monachi Caziacum remigrarunt, nec de inſtauranda cella deinceps cogitarunt, nec de ſervandis, recuperandiſve ejus poſſeſſionibus, quæ partim in uſus religioſorum S. Antonii de Ponte-Montiouis *, partim in aliorum commoda converſæ ſunt. Ad cellam Rufacenſem quod attinet, a Caziacenſibus monachis poſſeſſa fuit uſque ad medium ſæculum decimum-ſeptimum: ſed eandem ceſſit patribus Soc. Jeſu.

* *Pont-à-Moſſon.*

XXXVI. Maurinianæ-vallis monaſterium antiquum.

Priuſquam Galliam dimittamus paucis agendum de monaſterio beatæ Mariæ Maurinianæ-vallis *, quod ſicut Caziacenſe ad diœceſim Sueſſionenſem pertinet, de quo nullam haſtenus ſecimus mentionem. Situm eſt in pago Vadenſi *, Criſpiacum inter ac Compendium, cujus origo & antiquitas nobis haſtenus incomperta fuerat. Nuper autem illuc profecti ego, ſociuſque noſter Theodericus Ruinartus, quæ-

* *Morienval, le Valois.*

quædam ibidem monumenta nobis communicata ſunt a domina Magdalena *de Serent* ejus loci abbatiſſa, ex quibus, non quidem originem, ſed antiquitatem illius monaſterii didicimus. In primis nobis occurrit diploma Caroli Simplicis, in quo legitur, *quia comes venerabilis pariterque marchio & abbas monaſterii ſanctæ Mariæ Mauriniacæ-vallis Robertus noſtrum*, inquit, *adiens ſerenitatem, expetiit quoddam renovare præceptum ſuper res fratrum ac ſanctimonialium ſupradicti cœnobii. Contigit enim illud cœnobium igne cremari, in quo exuſta ſunt præcepta, quæ virorum optimus avus noſter Karolus de rebus eorumdem fratrum ac ſanctimonialium fecerat per deprecationem bonæ memoriæ aviæ noſtræ Irmintrudis imperatricis*. Qui has a Caroln Simplice litreras obtinuit Robertus & marchio, filius erat Roberti Fortis, frater autem Odonis regis, qui Caroli Simplicis minorennis tutor fuerat. Erat is abbas ſæcularis (ſic ferebant illa tempora,) prædicti cœnobii Mauriniacæ-vallis, quem titulum prius uſurpaverat Theodericus comes, quo deprecante Karlomannus Caroli Simplicis frater, eidem congregationi *dedit de jure ſuæ proprietatis fiſcum qui vocatur Fraſnedus*, * ſitum ſuper fluvium Altonæ * in pago Silvanectenſi, ut eiſdem Caroli Simplicis diploma nos docet, integrum in Appendice referendum. *Datum* XIII. *kal. Februarii indictione* VNI. *anno* XXVIII. *regnante Karolo rege glorioſo, redintegrante* XXIII. *largiore vero hereditate indepta* VIII. *Actum caſtro Sueſſionis feliciter*. ANN. CHR. 1124.

* *Fremoy.*
* *Autone.*

Ex hoc diplomate non conſtat, quis illius monaſterii conditor fuerit. Nequaquam enim veri ſimile eſt, Carolum Calvum, qui res quaſdam fratrum ac ſanctimonialium uſibus aſſignavit, primum ejus auctorem fuiſſe, aut tam cito contingere potuiſſe, ut ſæcularibus abbatibus tam novum monaſterium traditum fuiſſet. Loci traditio eſt, Dagobertum primum ejus eſſe fundatorem, ſed mera conjectura. Ut ut ſit, ex prædicto diplomate evincitur olim duplex fuiſſe, ut in pleriſque ſanctimonialium locis, hoc monaſterium, virorum ſcilicet ac ſanctimonialium; & certe multis magniſque dotatum prædiis ac poſſeſſionibus, quæ in illo diplomate enumerantur. Monachis ſucceſſere canonici: ſed modo locus ad ſolas ſanctimoniales redactus eſt.

XXXVII. S. Annoberti epiſcopi corpus illuc tranſlatum & acta.

Ad illud monaſterium proceſſu temporis tranſlatum eſt corpus S. Annoberti epiſcopi Sagienſis, cujus depoſitio ibidem XVIII. kal. Maii, tranſlatio kalendis Septembris celebratur. In ejus feſto depoſitionis lectiones ſecundi nocturni de Communi leguntur; at in feſto tranſlationis & per totam octavam propriæ ſunt, ſed mutilæ, & ita mendoſe, ut vix quidpiam ſani ex illis poſſit elici; quod ſane nobis maxime diſplicet, propterea quod nihil fere de hoc Sancto, præter ea quæ in tom. 1. (*a*) Annalium noſtrorum diximus, addiſci poſſit. In prædictis lectionibus *beatus Annobertus*, *cum Almaniſcæ* (ſic enim legendum puto, quod monaſterium eſt in territorio Sagienſi) *religioſe ſub monachili ordine viveret*, a Chedulfo abbate famulo Chriſti pro cauſa beatæ Mariæ ad Childericum regem directus fuiſſe dicitur, eique ſuggeſſiſſe negotium, pro quo eum adierat; rex vero nullo reſponſo daro ad venationem perrexiſſe; ſed inter venandum; invento Annoberto, in quadam baſilica, ubi hic miſſam celebrabat, ejus poſtulatis demum annuiſſe. Dein vir Dei ipſum cœnobium, quod anteceſſor ſuus Chedulfus ædificaverat regendum accepit poſt Baldricum, haud dubie Chedulfi ſucceſſorem, qui monachos laxius vivere per ignaviam & nimiam ſimplicitatem ſivit. Hos cum ad officium revocare vellet Annobertus, & *ſecundum regulam beati Benedicti doceret vivere*, eorum in ſe odium & furorem en uſque ita excitavit, ut Ipſius necem machinati ſint. Quod ubi vicinis pontificibus, abbatibus, comitibus & viris illuſtribus innotuiſſet; hi *ad ipſum monaſterium Ebriciacum* accedentes, monachos tantæ impietatis reos ab eodem cœnobio expulerunt, & alios quidem per alia monaſteria diſperſerunt, alios exſilio deputaverunt. Verum beatus Annobertus, bonum pro malo rependere volens, eos miſericorditer revocavit, eiſque, quidquid in idipſum deliquerant benigne indulſit. Hic nihilominus in propoſito conſtans, eos hortari non deſinebat, ut ſecundum ſanctorum patrum inſtituta viverent, & normam ſibi traditam ſervarent. Hinc tanta in illa congregatione diſtrictio tenebatur, ut ſi quis horas canonicas pſallendo aliquid deliquiſſet, ipſa die a potu abſtineret, ſed tamen ſenibus veniam poſcentibus indulgebat.

(*a*) *l.* 27. *n.* 66.

Tunc temporis in baſilica Duorum-gemellorum diœceſis Bajocaſſinæ *canonica vita* ducebatur; quam apoſtolicus vir Gerebaldus pontifex, quem vir Dei Annobertus *in primitiis ſuæ confeſſionis* erudierat, ad monaſticum ordinem revocare volens, Annoberto aſſentiente monachos Ebriciaci cœnobii ad ipſam baſilicam Duorum-gemellorum direxit, ut monaſticus ordo ſecundum regulam ſanctorum patrum ibidem obſervaretur; quod quidem Deo miſerante feliciter ſucceſſit; idemque in aliis cœnobiis tam virorum, quam feminarum ſeu virginum factum eſt. Forte aliquando

An

ANN. CHR. 1122. Annoberti animum hæc ſubiit cogitatio, quis umquam ſimilis beato Benedicto exſtitiſſet, & tantas virtutes divinitus patraſſet. Moxque ei revelatum eſt, ut ejus exempla imitaretur, & tunc demum ei ſimilis fieret. Quo ex rempore Annobertus ſpiritus prophetiæ præditus fuiſſe dicitur. Denique ubi prædicta cœnobia annis triginta & uno rexiſſet, iis relictis, cum uno tantum ſocio nomine Turpino in ſolitudinem ſeceſſit.

Hæc ſunt quæ illis lectionibus elicere licuit, in quibus nihil de primis Annoberti annis, nihil de ejus epiſcopatu habetur. Poſt hæc de ejus tranſlatione ad Maurinianæ-vallis cœnobium agitur, quod factum eſt, eum ejus corpus *ad lucrandas fidelium eleemoſynas* per provincias deferretur. Ubi vero ad illud cœnobium delatum fuiſſet; tanto pondere illic defixum dicitur, ut illinc amoveri non potuerit. Illic hodie quoque præcipuo cultu honoratur vir ſanctus, & multa per eum beneficia invocantibus præſtantur. Jam vero quodnam ſit illud *Ebriciacum* monaſterium, quod Chedulfus abbas ædificaſſe traditur, & poſt eum Baldricus & Annobertus rexere, nobis incompertum. Niſi ſit *Liberiacum* * monaſterium, quod Gerebaldus Bajocenſis epiſcopus, modo laudatus, conſtruxiſſe (*b*) dicitur. Quod attinet ad monaſterium Duorum-gemellorum, de eo ſæpius in noſtris Annalibus actum eſt. Porrò viſum eſt eſſe aliquod operæ pretium lectiones ipſas ex legendari Maurinianenſi in Appendicem referre, quas udeo ibi cum Catoli churta ex apographo deſcripta invenies.

* *Livray.*
(*a*) *Neuſtria pia p.* 345.

XXXVIII. Abbatiſſæ ejus loci. De Maurinianæ-vallis primis abbatiſſis nulla notitia relicta eſt. Nullu nobis occurrit antiqnior, quam Petronilla, cui terra *de Janzy* a domino Petræ-fontis anno MCXXII. tradita eſt. Seqnitur Addelina ſeu Adeluya, cujus tempore, ut in veteri codice evangeliorum legitur, quædam Ingelberga, *ſacroſancto habitu cum eſſet induta*, Betoncurtis altare, *quod in vadimonio fuerat*, redemit eo pacto ut *Addelina Deo donante Morini vallis abbatiſſa, ſororibus loci ejuſdem piſces vel ova, aut aliqui boni edenda omnibus ſecundis feriis concedat*. Quo minus tamen hæc Mathilde prior cenſeatur, illud obſtat, quod Petrus Silvanectenſis epiſcopus altare Betoncurtis eidem Mathildi contulit. Ad hæc Clarembaldus ejuſdem eccleſiæ epiſcopus qui in vulgatis indicibus Petrum antecedit, præbendam in eccleſia Betoncurtis anno MCXXXVII. donat Cæciliæ abbatiſſæ, cui Simon Noviomenſis epiſcopus decimas quaſdam anno MCXLVIII. confert. Petronilla ejus nominis ſecunda abbatiæ præerat anno MCLXE & MCLXXVI. quæ privilegium adepta eſt ab Alexandro. III. quo monaſterii poſſeſſiones omnes confirmantur, in his patochialis S. Dionyſi in eodem loco eccleſia, cujus presbytet u monaſterii abbatiſſa pendet. In monaſterii eccleſia; quæ perantiqua eſt, exſtat inter alios tumulus Agnetis *de Viri* ubbatiſſæ cum hæc epitaphio: *Hic jacet Agnes de Viri abbatiſſa Morgnevallis.*

Quiſquis eris qui tranſieris, ſta, perlege, plora.
Sum quod eris fueramque quod es; pro me, precor, ora.

Huic udhæret abſque epitaphio tumulus * liliis reſperſus comitiſſæ, ut puto, Vadenſis, corona redimitæ, cum catena aurea e collo ad pectus pendente & cingulo ad genua; ad cujus pedes religioſe quædam orantis in modum inſculpta eſt. In Necrologio beatæ Mariæ Sueſſionenſis, Agnes abbatiſſa *Morignivallis* notatur XIV. kal. Junii, & III. Idus Auguſti Agnes de Taurino abbatiſſa *Morneevallis*. Similiter XI. kal. Februarii, Cecilia abbatiſſa *Morignivallis*, & X. kal. Septemb. Cecilia abbatiſſa *Maurivallis*, Denique II. nonas Octobris Guiburgis *de Baſoches* abbatiſſa *Morignevallis*. De aliis abbatiſſis ugendum in nova editione Galliæ chriſtianæ.

* *Vadis.*

XXXIX. Berardus & Arduinus epiſcopi. In Italia hoc anno ad cæleſtem vitam tranſiiſſe dicitur ſanctus Berardus ſeu Eberhardus epiſcopus Aprutinus * ſeu Theramenſis * ſeu Interamnienſis, quem Caſini primum monachum, inde ad monaſterium ſancti Johannis Auxanenſe tranſlatum fuiſſe tradunt, priuſquam ad Aprutinam regni Neapolitani ſedem promoveretur. Colitur apud Aprutinos XIV. kal. Januarii, ob inſignem in pauperes & orphanos caritatem commendatus.

* *d' Abruzzo.*
* *di Teramo.*

Eodem anno Arduinus monuchus & ubbas S. Sabini monaſterii Placentini ad ejuſdem urbis epiſcopatum provectus eſt. Ejus conſilio & ope S. Bernardus Clurevallenſis abbas inſigne S. Mariæ de Columba monaſterium, clero & populo fnndum & ſuppetias conferente, quinto-decimo ub urbe lapide ædificavit in loco, qui antea Catetum vocabatur. Arduini hac de re litteras, anno MCXXXVI. dutas (*a*) „ retulit Ughellus, in quibus idem præſul ait, ſe cariſſimum in Chriſto fratrem „ ſnum Bernardum, ſanctæ Claræ-vallenſis congregationis religioſiſſimum abbatem, „ obnixe rogaſſe, ut religioſiſſimos ejuſdem congregationis fratres, qui in ſuo epi-

(*a*) *Ital. ſacr. t. 2. p.* 253.

„ ſco-

ANN. CHR. 1122.

ſcopatu cœnobium fundarent, concederet; quod ille benigne annuerit. Idem Ughellus refert diploma Innocentii II. anno ſequenti datum, inſcriptumque *Cariſſimo in Chriſto filio Bernardo Clara-vallenſi abbati ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in loco, qui Columba dicitur, & Caretum antiquitus vocabatur*; quo diplomate confirmat omnes ejus loci poſſeſſiones, eas maxime, *quas illuſtriſſimus vir Palavicinus marchio & nobilis ſignifer Placentinæ civitatis* contulerat. Fato functus eſt Arduinus anno MCXLVII. ſepultuſque apud S. Sabinum.

XL. S. Matthæi brachium Caſini.

Eodem anno Girardus Caſinenſis abbas a Beneventanis (*a*) brachium S. Matthæi apoſtoli dono accepit, eo pacto, ut Beneventanos, qui monachi fieri vellent, gratuito in ſuum monaſterium admitteret. Idem brachium ibidem hodie quoque in theca argentea in brachii formam fabrefacta ſervatur. Anagniæ Calliſtus papa verſabatur XIV kal. Octobris, quo die Augerio abbati Sancti Salvatoris Interamnenſis privilegium conceſſit datum per manum Hugonis S. R. E. ſubdiaconi, quo deinceps notario uſus eſt, anno pontificatus ſui quarto, indictione prima a Septembri inchoata.

(*a*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 73.

XLI. Libertas conceſſa Merkenſi terræ S. Bertini.

[Per id tempus Euſtachius comes Bolonienſis ob ſalutem animæ ſuæ, Idæ comitiſſæ Godefridi regis Jeroſolymitani, atque *Balduini qui ei in regno ſucceſſit*, terram quam Sithienſe S. Bertini monaſterium *infra miniſterium de Merk* poſſidet quæque *ad eleemoſynas pauperum* aſſignata erat, *a comitatu & omnimoda conſuetudine, necnon ab omni prorſus exactione liberam fecit*: quæ quidem libertatis conceſſio ab ipſo Euſtachio apud Capellam facta eſt, *poſt reditum meum*, inquit, *ab Jeroſolymis anno* XX. *Dominicæ autem incarnationis* MCXXII. *indictione* XV. *regnante Ludovico rege in Francia, necnon Danenſe Carolo marchionatum adminiſtrante in Flandria, præſente Johanne Morinorum epiſcopo*. Subſcribunt Euſtachius comes, Heribertus archidiaconus, Walterus archidiaconus, Lambertus abbas S. Bertini, Balduinus abbas S. Wlmari Rainaldus abbas Andernenſis, Mengerus abbas de Capella, Aiulfus cancellarius, Rodulfus filius comitis Euſtachii, Arnoldus de Anda Euſtachius vicecomes, Balduinus Conſtabularius. Paucis poſt annis idem Euſtachius factus Cluniacenſis monachus, ibidem ſepultus eſt.]

ANN. CHR. 1123.

XLII. Girardo abbati Caſinati ſuccedit Oderiſius II.

(*b*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 77.

POſtero anno ejus ſæculi viceſimo-tertio Girardus abbas Caſinenſis mox laudatus, tum provectæ ætatis, cum vigiliis defunctorum pro anniverſario (*b*) ipſius anteceſſoris Oderiſii primi intereſſet, impoſuiſſetque antiphonam *Anima mea Deo vivit*, quæ tunc prima erat ſecundi nocturni, videre ſibi viſus eſt prædictum Oderiſium pone altare, innuentem ad ſe ut veniret; quo viſo ſibi mortem imminere intelligens, flens & ejulans ad cameram ſuam rediit, & percunctantibus fratribus cur fleret, ſe brevi morirurum prædixit. Certe non multo poſt morbo correptus, ſexto-decimo kalendas Februarias hujus anni ad Oderiſii abbatis conſortium ejus anima evolavit, ſepultuſque eſt in capitulo ad caput Deſiderii abbatis.

Mox congregati fratres alterum Oderiſium communi aſſenſu abbatem (*c*) elegerunt. Hic ex Sangrorum comitum proſapia ortus, *ſub ſanctæ memoriæ Oderiſio* primo monachus, ibidem factus ac liberalibus diſciplinis apprime eruditus, Girardo abbate præpoſiti officium cum multa prudentia geſſit. Cum autem ejus merita Paſchali papæ innotuiſſent, diaconus in Lateranenſi eccleſia conſtituitur eſt. Eo abbate electo, fratres ejus electionem litteris ſignificarunt Calliſto papæ, qui eam ſtatim confirmavit, atque ut is Romam conſecrandus accederet, præcepit. Ille itaque pontificis mandato morem gerens, menſe martio Urbem adiit, ubi tunc ſynodus habebatur. Illic a pontifice honorifice acceptus, conſecratuſque eſt, & a cardinalibus, nobilibuſque Romanis magna cum reverentia habitus.

(*c*) *ibid. c.* 78.

XLIII. Romana ſynodus generalis.

(*a*) *Cone. t.* 10. *p.* 893.
(*e*) *Chron. t.* 4. *p.* 512.
(*f*) *V. ſupra n.* 2.

Prædictam ſynodum Lateranenſem, quæ generalis fuit, Baronius & plerique alii ad præcedentem annum revocarunt: at illam hoc anno, & quidem menſe Martio habitam fuiſſe viri docti (*d*) poſtmodum obſervarunt, probatque manifeſte in primis Sugerius, qui anno ſuæ ordinationis ſecundo eidem interfuit, ut ipſe diſerte teſtatur in Libro de vita Ludovici Groſſi his verbis: (*e*) *Sequente itaque ordinationis noſtræ* (*f*) *anno, ne ingratitudine argueremur, (ſancta quippe Romana Eccleſia ante noſtram promotionem, tam Romæ, quam alibi, multis & diverſis conſiliis tam pro Eccleſia noſtra, quam pro aliis agentem benigne ſuſceperat, gratanter diſferentem audierat, negotia noſtra & me alterutis erexerat) ad eam viſitandam properantes a domino papa Calliſto & tota curia honorifice valde recepti per ſex menſes, cum apud eum demorando magno concilio trecentorum aut amplius epiſcoporum Lateranis compoſitioni pacis de querela inveſtiturarum adſtitiſſemus*, &c. In illo itaque generali concilio ſancita eſt concordia de inveſtituris, quæ biennio ante in conventu Wormatienſi cum Heinrico imp. compoſita fuerat. In eodem concilio editi ſunt etiam vigintiduo canones, in quibus nihil fere ad res noſtras pertinet.

ANN. CHR. 1123.

In eadem ſynodo, referente Petro (*a*) diacono, epiſcopi occaſione Caſinenſium conqueſti ſunt de monachis, quod eccleſias, villas, & decimas uſurparent, dicentes nihil ſupereſſe, niſi ut ipſi epiſcopi, ſublatis virgis paſtoralibus, & anulis, ceſſervirent monachis. Verum quibuſdam epiſcopus Liguriæ, quem Petrus haud nomi-

XLIV. Caſinenſis cœnobii immunitas in eo aſſerta.

» nat monachorum cauſam defendit; dixitque, non ſine cauſa præcedentes epiſcopos
» monaſteriis beneficia contuliſſe. Ab incunabulis eccleſiæ duos fuiſſe ordines: unum,
» qui laboraret in verbo & doctrina: alterum, qui orationi vacaret. id eſt unum qui a-
» ctivæ, alterum qui contemplativæ vitæ inſiſteret. Itaque monachos potius diligen-
» dos quam inſectandos. Ad hæc Calliſtus imperato ſilentio dixit: Caſinenſem eccle-
» ſiam per Jeſum-Chriſtum fundatam eſſe, cujus imperio S. Benedictus locum illum
» ab idolorum ſordibus expurgaverat, & tum miraculorum prodigiis, tum corporis
» ſui ſepultura toti orbi ſpectabilem reddiderat, & totius monaſtici ordinis caput
» fecerat. Cæterum ſacrum illum locum, a Romanis pontificibus inſtauratum, Ro-
» manæ eccleſiæ in adverſis ſolatium hactenus exſtitiſſe, in proſperis gratiſſimam ſta-
» tionem. Quapropter anteceſſorum ſuorum exemplo ſe decernere, ut ſacrum illud
» cœnobium cum ſuis adjunctis ab omni monralium jugo immune ſemper liberum &
» quietum permaneret. Soluto concilio abbas Oderiſius Caſinum revertit. Sugerius Dio-

Sugerius e concilio ut redit.

nyſianus abbas illuc Oderiſium comitatus eſt, ut ipſe poſt præmiſſa ſubdit; indeque S. Bartholomæum Beneventi, S. Matthæum Salerni, S. Nicolaum Bari, ſanctos Angelos Gargani luſtravit; & poſtmodum *cum gratia & domini papæ amore, & formatis epiſtolis proſpere* domum *remeavit*.

XLV. Lambertus cardinalis Oderiſio infenſus.

Oderiſio abbate Lambertus Oſtienſis epiſcopus, is qui poſtea Honorius II. dictus eſt, Caſinum adiit, eundemque; abbatem rogavit ut hoſpitium ſibi ſuiſque in monaſterio (*b*) S. Mariæ in Pallara, uti Leoni anteceſſori ſuo conceſſum fuerat, concederet. At veritus abbas ne locum illum eccleſia Caſinenſis tandem amitteret, quem Lambertus quaſi ex jure anteceſſoris ſui petebat; reſpondit id ſibi non licere; quo reſponſo epiſcopus offenſus, ſtatim cum indignatione receſſit ultionem in opportunum tempus reſervans. Baronius hunc locum ita interpretatur quaſi Lamberrus ab Oderiſio contemtus ſit, eique hoſpitium denegaverit; quare Oderiſii ruſticitatem cum ſtomacho deteſtans epiſcopus, Caſino receſſerit. Verum, ut recte monet Angelus de Nuce, ob hoſpitium non Caſini, ſed in monaſterio beatæ Mariæ in Pallara ſibi denegatum excanduit Lambertus, qui re vera in Caſinenſi hoſpes erat, cum monaſterium illud, quod Romæ ſitum erat, ſibi in hoſpirium, quemadmodum anteceſſori ſuo Leoni ex monacho Caſinenſi, concedi poſtulabat; quod non immerito denegavit Oderiſius, ne præſcriptionis titulo locus ille monaſterio ſuo deperiret. Verum id non impune tulit Oderiſius, ab Honorio, ut in conſequentibus dicetur poſt biennium depoſitus.

(*a*) Chron. Caſin. l. 4. c. 77.

(*b*) ib. c. 84.

XLVI. Caſino miſſa colonia Raguſam.

Per id tempus (*c*) Savinus, nobiliſſimus Dalmata, duos ſcyphos argenteos librarum circiter novem Caſinum miſit, rogavirque multa prece abbatem, ut quoſdam e fratribus in Dalmatiam mitteret ad monaſticum ordinem in Dalmatia inſtituendum, quod magno rei publicæ commodo verteret. Abbas vero nil moratus, tres e ſuo monaſterio ſtatres cum libris ſacris & eccleſiaſtica ſupellectile illuc direxit: quibus Savinus annuente Calliſto papa, conceſſu Raguſiorum archiepiſcopi, beatæ Mariæ eccleſiam in loco, qui dicitur Rabiata, prope urbem Raguſam cum portu, piſcatione, cæteriſque adjunctis donavit. Illic conſtructum monaſterium, quod etiam nunc perſtat. Paullo poſt idem Calliſtus Caſinum profectus, Gotfridum Ciccanenſem comitem ad reſtituendum S. Benedicto monaſterium S. Petri in Iſcleta ſub anathematis pœna induxit, indeque Beneventum ſe contulit. Tunc etiam in Sardinia Homo-Dei & Albertus epiſcopi, in Dalmatia vero Petronius & Adenulfus abbates e Caſino dati ſunt, ut Petrus diaconus teſtatur.

(*c*) ibid. c. 80.

Caſinates quidam illuſtres.

XLVII. S. Macarii cella abbatiæ S. Crucis ſubjecta.

Præter argumenta hactenus allata de tempore babiti generalis concilii Lateranenſis, aliud inſuper nobis ſuppeditat Calliſti papæ reſcriptum, *Androni Abbati & monachis ſanctæ Crucis* Burdegalenſis directum, quo S. Macarii * monachos, qui ſe ab eorum ſubjectione ſequeſtrare ſæpius tentaverant, in eorumdem poteſtatem redigit pontifex, & locum privat abbatiæ titulo, quem illi uſurpaverant. Poſita eſt hæc cella in pago Burdegalenſi ad oceanum S. Crucis monaſterio conceſſa anno MXXVII. a Willelmo Aquitaniæ comite & Waſconiæ duce. Ejus cellæ monachi poſt varias artes, demum a Girardo Engoliſmenſi epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato virgam abbatialem dolo & arte impetrarunt.

* S. Masary.

XLVIII. Calliſti hac de re reſcriptum.

Verum Calliſtus papa, vocatis ad ſua audientiam partibus, ſubreptum privilegium reſcidit, edito concilii tempore hac de cauſa reſcripto, quod ex archivo ſanctæ Crucis hic referre viſum eſt.

Calixtus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Androni abbati & monachis ſanctæ Crucis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Inter vos & monachos ſancti Maca-

Macarii de ſubjectione & obedientia querimonia eſt agitata: & quidem vos fratres illos in religione veſtrique ſubjectione cœnobii retinere juxta veſtram conſuetudinem volebatis; ipſi autem rebelles vobis inobedientes effecti a veſtra ſubjectione ſe ſubtrahere nitebantur. Proinde a Burdegalenſi archiepiſcopo evocati ad præſentiam ejus venerunt, ſed ipſius & religioſorum abbatum ac monachorum qui aderant, obedire judicio contemſerunt; qua de re ab ipſo excommunicati ſunt. Tunc illi magis contra vos ſe erigentes, ad legatum noſtrum Girardum Engoliſmenſem epiſcopum perrexerunt, & ab eo virgam quamdam paſtoralem dictam quibuſdam ſubreptionibus acceperunt, cujus virgæ occaſione ſancti Macarii eccleſiam per ſe abbatiam eſſe liberam voluerunt, ſicut monaſterium ſanctæ Crucis exſtitit. Deinde archiepiſcopus ad noſtrum concilium evocatus, eos mandatis ſuis & monitis evocavit, ut de tranſgreſſione hac in noſtra præſentia reſponderent. Cum autem utrique ad noſtram præſentiam veniſſetis, & illi a nobis inducias poſtulaſſent; diem utrique parti præfiximus; qua coram nobis & noſtris fratribus querimonia ſopiretur. Die igitur conſtituta vos adfuiſtis, ſed altera pars a conſpectu noſtro ſe abſentavit. Nobis ergo & fratribus noſtris juſtum & rationabile viſum eſt, ut neque vos veſtra fraudari juſtitia, neque illi de ſua debuiſſent lucrari abſentia. Idcirco in generali fratrum noſtrorum, epiſcoporum & cardinalium & aliorum, archiepiſcoporum, epiſcoporum, abbatum ac religioſorum virorum concilio collaudavimus, ut prædicta ſancti Macarii eccleſia, ſicut ab antiquo fuit, ita & in poſterum in veſtri monaſterii ſit obedientia & diſpoſitione ſubjecta. Ille vero baculus ſive ſubreptionis virga in veſtrum dominium redigatur, & ne aliquod de cætero ſcandalum moveat omnino fraugatur. Si quis autem hanc noſtram & generalis concilii conſtitutionem & collaudationem aliqua temeritate infregerit, ſancti Spiritus judicio & indignationi ſedis apoſtolicæ ſubjacebit. Monachi autem ſancti Macarii excommunicatione, quæ & a nobis & archiepiſcopo percuſſi ſunt, tamdiu teneantur, donec ad abbatis ſanctæ Crucis obedientiam revertantur. Ego Callixtus catholicæ eccleſiæ epiſcopus. Datum Laterani per manum Hugonis ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſubdiaconi III. *kal. Aprilis indictione* 2. *anno incarnationis dominicæ* MCXXIII. *pontificatus autem domni Callixti* II. *papæ anno* V. ANN. CHR. 1123.

Hactenus Calliſti reſcriptum de cella S. Macarii, qui pontifex paullo ante, id eſt XIII. kal. Martii ejuſdem anni, privilegium apoſtolicæ tuitionis Pontio abbati Saviniacenſis monaſterii agri Lugdunenſis indulſerat.

XLIX. Remigianis aſſerta villæ S. Remigii parochialia jura.

Conſimilem inter ſeſe habuere litem Montis-majoris prope Arelate, & S. Remigii apud Remos abbates ſuper matrice eccleſia S. Martini villæ, ſeu opidi S. Remigii diœceſis Avenionenſis, quam Aribertus epiſcopus ineunte hoc ſæculo monachis Remigianis ſub annuo cenſu conceſſerat. Erat in eadem villa capella S. Mariæ, de jure Montis-majoris monachorum, qui parochialia ejus loci jura uſurpare molliebantur. Re ad Paſchalis & Gelaſii pontificum audientiam delata, & ſecundum Remigianos definita, Montis-majoris nihilominus monachi eorum judicio non acquievere. Cauſa itaque ad Calliſtum relata, ſuperiorum pontificum ſententia confirmatur. Sed nec ſic horum contumacia ceſſit. Eamdem igitur litem Eugenius III. Gaufrido Avenionenſi epiſcopo diſcutiendam & terminandam commiſit, cujus ſententiam Alexander III. poſtmodum confirmavit. Hæc omnia conſtant ex actis in Appendice relatis. Illic prioratus eſt Remenſi Sancti Remigii monaſterio ſubjectus. Calliſti ea de re privilegium datum eſt *Lateranis die* XIX. *kal. Junii*, id eſt Maii XVI. cum paullo ante, ſcilicet die ſexta ejuſdem menſis, altare majus eccleſiæ ſanctæ Mariæ in Coſmedin dedicaſſet, reconditis in eo multis ſanctorum reliquiis, quæ a Gelaſio II. donatæ fuerant, ut teſtatur inſcriptio ejuſdem ævi, ſupra idem altare ad latus epiſtolæ affixa. Obſervandum forte eſt, quod iutet cætetas, *de reliquiis cimeterii ſanctæ Mariæ ad Martyres* recenſeantur. Hanc porro eccleſiam, quæ diu ſancti Pauli monaſterio ſubjecta fuerat, in collegialem erexit Leo X. anno MDXIII. eique præfecit unum archipresbyterum, inſtitutis ibidem novem canonicis, totidemque prædendis.

L. Nogenti eccleſia Majori-monaſterio data.

Tunc temporis in Gallia legati apoſtolici erant Petrus & Gregorius, qui poſtmodum de ſummo pontificatu, mortuo Honorio, cum antea concordes & amici fuiſſent, gravem ac longam contentionem habuerunt. Apud Sagium menſe Octobri anni præcedentis adfuere, cum Serlo epiſcopus extremos ſpiritus ageret. Non multo poſt in urbem Carnutum convenere, uti diſcimus ex litteris (*a*) Gaufredi Rotomagenſis archiepiſcopi, quibus donationem Eccleſiæ S. Martini de Nogento ſuper Andelam, Majori-monaſterio factam confirmavit. In his litteris Gaufredus archiepiſcopus notum facit, quod Amalricus (*b*) Monfortenſis, Ebroicenſis comes ſuuſque » parochianus, ipſum adierit ac precatus ſit, *ut eccleſiam beati Martini, quæ di-* » *citur de Nogento ſuper fluvium Andelam* apud Veliocaſſes, a ſuis progenitoribus, » qui eam conſtruxerant, quaſi hæreditario jure ſibi provenientem, monachis Ma-

(*a*) *V. Append.*

(*b*) *V. Orderic. l.* 12. *p.* 876.

ANN. CHR. 1223. „ joris-monaſterii emendandam & reformandam concederet. Amalricî poſtulatis li-
„ benter annuit archipræſul, tum propter eorumdem monachorum *notam ubique re-*
„ *ligionem*; tum quia ſperabat fore ut eccleſiam quam monachi alii minus regula-
„ res inhabitaverant, in ampliorem religionem per eos reflores ceret. Actum hoc
„ anno apud Rotomagum, præſentibus Tetbaldo Bleſenſi comite, Evano Majoris-
„ monaſterii ſacriſta, & aliis. *Debinc ipſo anno necdum tranſacto*, eamdem donatio-
„ nem ratam habuit apud Carnotum IV. idus Martii in eccleſia B. Mariæ, tempo-
„ re concilii ibidem a Romanæ Eccleſiæ cardinalibus & legatis, Petro presbytero
Carnotenſe concilium. „ & Gregorio diacono ſolemniter celebrati, ubi interfuere ex monachis Majoris-
„ monaſterii domnus Willelmus abbas, Laurentius prior, Rainaldus de Caſtro-Gun-
„ terii notarius; ex clericis archiepiſcopi Gaufredus decanus ipſius nepos, & do-
„ mnus Guido de Stampis archidiaconus. Prædictum concilium apud Carnotum ha-
bitum fuit anno ſequenti, cujus nulla inſuper notitia præterquam in chronico Mal-
liacenſi.

LI. Alia donatio. Tunc etiam Robertus Rupium dominus inſulam in Ligeri monaſterio adjacentem eiſdem monachis contulit, eo pacto, ut arbitrio monachorum eccleſia illic fieret, in eaque monachus ſacerdos quotidie pro ipſius ſuorumque ſalute preces Deo funderet. Nec mora illic exſtructa ex ligno S. Nicolai eccleſia, quod locus ſolitarius eſſet & meditationi orationique maxime idoneus; togatuſque Gillebertus Turonum archiepiſcopus, ut *aquam epiſcopaliter Benedictam* illic ſpergere dignaretur; quod libenter præſtitit, & capellam ligneam, dum oratorium ex lapide fieret, intus & foris eadem aqua adſperſit. Modo nulla manent illius S. Nicolai oratorii veſtigia, quod ad oram fluvii prope inferiorem portam monaſterii conſtructum paucis ab hinc annis everſum eſt.

LII. Corbeiæ veteris abbates. Hoc etiam anno Nicolaus Corbeiæ abbas, e Lotharingico reverſus itinere, mortem oppetiit pridie nonas Martii, ſepultus, *ante cereum Paſchalem in medio chori*, ut in veteri chronico legitur. Dum in Lotharingia anno præcedente verſaretur, Corbeiæ novæ fratres, cum in electione abbatis diſſentirent, eum conveniſſe dicuntur, ut conſilium eis & opem, tanquam pater filiis, præberet, quod morte occupatus exſequi non potuerit. Verum id non omnino concordat cum Annalibus Corbeiæ novæ a Paullino editis, in quibus Erchinbertus abbas, anno MCVII. electus nonniſi anno MCXXVIII. obiiſſe memoratur. Fuerit ergo tunc alia illic diſſenſio, ad quam componendam Nicolaus invitatus ſit. Eo mortuo electus Robertus, cujus tempore ab opidanis Corbeiæ veteris communia erecta fuit, Ludovico rege probante, qui monaſterio, ejuſque poſſeſſionibus omnimodam immunitatem, quæ non diu tenuit, aſſertam voluit. Ejuſdem Roberti abbatis anno quintodecimo monaſterium ex fortuito vicinæ domus incendio totum conflagravit: cui inſtaurando Drogo Corbeiæ caſtellanus ſilvæ ſuæ ligna liberaliter impendit. Multum quoque ad novam fabricam Bernardus Morolii dominus, monaſterii homo ligius contulit: at nihil conferre voluit Galterius Helliacenſis, qui non minus, quam illi, monaſterio obnoxius erat.

LIII. S. Theoderico facta reſtitutio. Hic annus penultimus erat Radulphi Remorum archiepiſcopi, quo tempore is poſſeſſionem S. Theoderici, quam rex Theodericus eidem ſancto adhuc viventi ob teſtuſcitatam filiam ſuam donaviſſe traditur, e manibus invaſorum eripuit, & in placito curiæ ſuæ ejuſdem ſancti eccleſiæ cum aliis prædiis reſtitui præcepit. Teſtis inter alios magiſter Albericus, jam ſæpe a nobis laudatus. Actum Remis hoc anno Radulfi archiepiſcopi decimo-ſeptimo. Appenſum eſt ejus ſigillum ex rubea cera, in quo Radulfi Viridis effigies impreſſa, ampullam dextera, ſiniſtra baculum recurvum geſtantis. Nulla his in litteris mentio Willelmi abbatis; qui forte tunc apud Claram-vallem infirmus a S. Bernardo curandæ valetudinis cauſa detinebatur. Haud ſcio an ad S. Theodericum reverſus erat anno ſequenti, cum Adelidis abbatiſſa S. Johannis Laudunenſis eidem *Guillelmo abbati* quoddam pratum in villa Marcella, prato S. Theoderici contiguum, aliudque prædium juxta cuttim S. Theoderici, quæ jam tribus abbatibus & tribus abbatiſſis illius cœnobii monachi tenuerant ſub annuo cenſu denuo conceſſit. His litteris appoſita ſunt ſigna Bartholomæi epiſcopi Laudunenſis, Guidonis archidiaconi & allorum; & inter teſtes ſanctimoniales S. Johannis Adelidis decana, Seonehildis & Emma. Appenſum eſt ſigillum Adelidis abbatiſſæ dextra pedum geſtantis cum lemmate ſuo, prout ſubjecta docet effigies.

Mar-

ANN. CHR. 1123.

Marcella villa, in præmiſſis litteris memorata, ea eſſe videtur, quæ ſita * eſt prope ædem beatæ Mariæ de Lætitia; quam villam Karolus rex S. Theoderico ad uſus monachorum donaſſe dicitur in necrologio his verbis: v. *Kal. Februarii Karolus rex* obiit, *qui dedit Marcellam villam ad ſtipendia monachorum;* ubi poſt *Karolus* additum eſt *Magnus;* qui quidem ipſo die deceſſit. * *Marchay.*

LIV. Rogerio abbati Uticenſi ſuffectus Guarinus.

In Uticenſi monaſterio Rogerius abbas, non magis ætate quam ægritudine fractus, eum ſe jam oneri ferendo imparem ſentiret, dimiſſionem ab Heinrico Angliæ rege, & ſucceſſoris eligendi libertatem ſcripta epiſtola (*a*) poſtulavit, quam per duos e ſuis honorabiles monachos, Etnaldum de Telliolo & Giſlebertum de Sartis, in Angliam ad regem miſit. In hac epiſtola regi modeſte ſignificat, ſe conſilio patrum ſpiritalium, archiepiſcopi Rotomagenſis, Lexovienſis epiſcopi, multorumque abbatum, eum eccleſiæ ſuæ magis obeſſe poſſet, quam prodeſſe, regiam eapoſcere clementiam, ut quem hactenus rex dilexerat, eumdem modo inutilem & ad regimen minus idoneum a tanto onere liberum redderet, & congruum paſtorem monaſterio provideret. Cæterum ſe ad id petendum inductum fuiſſe nullo ſibi ſubditorum faſtidio aut odio, quippe qui ad omnia Dei, patriſque ſpiritualis mandata promti ſint, tractabiles & *obedienter pacifici;* adeoque ſe ſolam imbecillitatis & ſenectutis impotentiam ad hanc dimiſſionem prætendere. Acceptis litteris, rex ſucceſſoris eligendi veniam Uticenſibus indulſit. Electus Guarinus de Sartis, cognomento Parvus, cujus electio a rege probata: iſque a Johanne Lexovienſi epiſcopo ipſo die dominicæ aſſcenſionis abbas conſecratus eſt, in hoc maxime laudandus, quod Rogerio anteceſſori ſuo toro triduo, quo ille ſuperviait, omnimodam humanitatem & caritatem exhibuit. Rogerii epitaphium Ordericus compoſuit ac retulit, in quo is annis quinquaginta-quinque monachus, abbas triginta-tribus fuiſſe, & monachos nonaginta ſuſcepiſſe perhibetur. Rogerio abbate, poſt mortem Guntardi ſeu Gunteri Thorneienſis in Anglia abbatis, Rodbertus Prunerienſis, vir litteratus, (*b*) eloquens & honeſtus, ex Uticenſi monaſterio ad illius eccleſiæ regimen, aſſumtus eſt. Ejus ſucceſſorum nomina habes in Monaſtico (*c*) Anglicano.

(*a*) *Orderic. lib. 12. p. 873.*

(*b*) *Orderic. l. 12. p. 873.*
(*c*) *Monaſt. t. 2. p. 251.*

LV. S. Michaëlis de Monte abbates.

In monaſterio S. Michaëlis-de-Monte Rogerius abbas, poſito baculo paſtorali ſuper altare (*d*) beati Michaëlis, propter quamdam injuriam ſibi factam, Gemeticum remeavit, marcis viginti quinque (quod hactenus inſolitum fuerat) ex reditibus S. Michaëlis ipſi aſſignatis; iſque anno inſequenti mortuus eſt [apud Gemeticum die ſecundo Aprilis mane hora quinta, ibidemque ſepultus. De eo in manuſcripto chronico S. Michaëlis hæc lego: *Iſte fecit multa bona in ædificiis & ornamentis, omnes officinas quæ combuſtæ fuerant reparavit. Inſuper arcam clauſtri quæ prius erat ligneæ, lapideam fecit, & ſubtus ipſam, aulam & cameras lapideas & in tertio ordine ſtabula equorum, fornicibus ſuper fornices libratis mirabiliter adoptavit.*] In ejus locum

(*d*) *Labb. tom. 2. p. 352.*

ANN. CHR. 1223. locum ſuffectus eſt apud S. Michaelem Richardus *de Mere* (*a*), monachus Cluniacenſis, genere & moribus ſecundum ſæculum nobilis, alias pæne laicus: unde poſt tres annos & dimidium, conſilio Heinrici Angiorum regis & Matthæi Albanenſis epiſcopi & legati, abbatiam abdicavit, & ad S. Pancratii monaſterium in Anglia, ubi vitam monaſticam profeſſus erat, revertit. Interim abbatia fere per triennium fuit in manu regis, qui per miniſtros ſuos æs elienum ſeptingentarum librarum, quod Richardus abbas mutuo acceperat, abſque uſura ſolvi curavit.

(*a*) *ibid. p. 55.*

LVI. Girardi monachi S. Albini vita & mors.

Apud Andecavos per id tempus in ſumma vitæ diſtrictione vivebat Girardus ſancti Albini monachus. Hic in Caſtro-Gunterii ingenuis parentibus natus, adoleſcentiæ & ſtudiorum curſo inculpate exacto, jam ſacerdos ad monaſterium S. Albini ſe recepit: ubi in ipſo tirocinio varias dæmonis artes in virtutis uſum & provenrum convertit. Tunc S. Albini cœnobio præerat Girardus abbas ejus nominis ſecundus, qui, explotata Girardi monachi virtutes & ruſticanum quoddam prædium, Brociacum * vocabulo, quod vir nobilis Berlaius S. Albino dederat, ei excolendum commiſit. Illic otatorium ædificavit Girardus, ibique manuum ſuarum labore vivere cœpit. Victus illi eum bubulcis & paſtoribus commuuis. Pane triticeo, vini potione & adipe penitus abſtinebat, cilicio ſub cucuila indutus, ſuper aſſeres palea ſuperpoſita cubare ſolitus. Revocatus ab illo prædio, & ad aliud, quod Sarmaſias vocant, tranſlatus, idem vitæ genus ducere perſeveravit. Poſt hæc juſſu abbatis reverſus ad monaſterium, pane hordaceo cum aqua cinere adſperſa confecto uſus eſt; vino, piſcibus, ac pulmentis prorſus rejectis. Potus ejus amariſſimus, aqua ſcilicet cum foliis lauri cocta. Dein ad ſublimiorem abſtinentiæ gradum progrediens, ab omni pane & potu cœpit abſtinere, herbis atque radicibus, pomiſque arborum, nucibus & cepis contentus, quæ pro delicis habebat. Inter hæc diurnis nocturniſque divinæ laudis officiis maxime intentus, ſæpe pervigiles noctes ducebat. His omnibus ferreos nexus adjecit, quibus corporis varias partes cingebat. In tanta vitæ diſtrictione nulli tamen gravis erat, nec fratrum remiſſiorem vitam carpebat: ſed nihilo minus abbas, ne ſingularis hæc vita cæteris fratribus offendiculo eſſet, privatam ei domunculam juxta eccleſiam ædificari juſſit, ubi ſingulis diebus jejuniis vacans, poſt veſperas ſemel reficiebatur. Adjunctus erat domunculæ hortulus, quem decantandis pſalmis excolebat. Hoc erat vitæ genus ſeu potius martyrium beati Girardi, ut miraculi inſtar fuerit, hominem fragilem tot perſerendis tormentis parem fuiſſe. Non mirum itaque quod miracula patravit, cujus virtutem in primis expertæ ſunt recluſæ duæ, una dicta Petronilla, quæ Andecavis apud S. Laurentium recluſa erat: altera Oſanna in vico, qui Trelaziacus * dicitur: quarum altera ex pane a viro Dei benedicto multis B. Mariæ de Roncereio ſanctimonialibus infirmis ſalutem attulit: altera dato dimidio eumdem panem nihilo minus integrum ſtupens adſpexit. Nec prophetiæ ſpiritus ei defuit; quo in genere Gelaſii papæ obitum, qui Cluniaci accidit, ipſo die longe abſens reſcivit, & incendium Vizeliaci, quod XI. kal. Auguſti contigit, dum vigiliæ agerentur. Extremo vitæ anno, cum Fulco Rechini filius, Andecavenſium comes, Duatum * ſeu Theotvadum caſtrum obſideret; veritus vir Dei, ne proxima monaſterii villa Brociacus, a ſe exculta, aliquid detrimenti a comitis exercitu pateretur, aſello vectus illue profectus eſt: unde cum rediiſſet, itineris & inediæ vexatione, ſimulque pondere vinculorum afflictus, illorum dolore corripitur: quo per tres hebdomadas conflictatus, *corpore & ſanguine Jeſu-Chriſti ſæpius reficiebatur*. Erat circa eum pia ſollicitudo Hamelini abbatis, & fratrum, qui ſua illi obſequia certatim impendebant. Pridie quam decederet, uni ex illis minus religioſo, ut occultas abbati cogitationes confiteretur, perſuaſit; quo facto, ille ad meliorem frugem converſus eſt. Ferreos nexus & lapidis plumbique onera, quibus carnem ſuam divexabat, morte jam imminente depoſuit: ſed cilicio ſemper obtectus, non ſuper plumas, ſed ſuper aliud cilicium. mente ſaniſſimus recubabat, hymnum de Spiritu-ſancto, & preces ad beatiſſimam Virginem, quæ ſe ei adjutricem fore promiſerat, ſæpius ingeminans; tandemque pia confeſſione & ſacra inunctione expiatus, dominica quoque communione refectus, pridie nonas Novembris dominica illucſcente, poſt vigilias oſtia cellulæ, in qua jacebat, aperiri juſſit; dein precatus beatiſſimam Dei-genitricem, ut famulum ſuum ad Dominum perducere dignaretur, voti compos factus eſt, mortuus ipſa die dominica hoc anno: cujus exſequias Rainaldus epiſcopus curavit, & in baſilica S. Albini humavit. Librum de ejus vita & miraculis ſcripſit monachus anonymus & æqualis, cui idem ipſe, an alius, alterum librum de miraculis adiecit, edito epitaphio, quod ſic habet:

* *Breſſay*

* *Trelaſay*

* *Duf.*

Tranſit e mundo vir magnæ religionis
Sacri Girardus Numinis hoſpitium.

Elo-

ANN. CHR. 1123.

Eloquio ſimplex, habituque deſpectus, honoris
Impatiens, pacis manſio, verna crucis.
Cuncta caduca nihil, magni cœleſtia pendit:
Subtraxit vitiis pectus & ora dolis.
Bis-geminos & tres ſine potu tranſiit annos;
Et totidem panis uſibus abſtinuit.
Cui longa fames, ſitis, algor, vincula, fletus,
Aſſiduæque preces promeruere Deum.
Clarus, inops, vernans; crucc, rebur, virginitate;
Juſte, ſacra, polum; vixit, amavit, habet.
Feſta dies obitu floret ejus quarta Novembris,
*Ni quia * tranſivit tantus ad aſtra patcr.*

* al. *Ad quæ.*

LVII. Marbodus epiſcopus Redonenſis obit monachus.

Eodem anno Marbodus, Redonenſis præſul ſuo tempore doctiſſimus monaſtico habitu in ipſo S. Albini monaſterio ſupremos vitæ dies abſolvit. Eneyclicam de ejus obitu necnon beati Girardi epiſtolam ſcripſere ejuſdem cœnobii aſcetæ, editam in notis ad Lanfrancum, & a noſtro Martenio in Miſcellaneorum tomo 1. in qua hæc verba, quæ ejus vitæ compendium continent. *Tertio idus Septembris infirmatus carne, ſed ſpiritu fortior, excedens a ſæculo, vivens in Chriſto, ſua nos viduavit præſentia, & amoris ſui jaculo vulneratos intolerabili dolore confecit. Qui poſt longa liberalium ſtudiorum longe latcque vernantium exercitia, quibus in Andegavenſi civitate, cui famoſiſſimus ac nominatiſſimus extitit magiſter, efficaciſſime claruit; electus a reverendiſſimo papa Urbano in Turonenſi concilio, ſanctæ ſedis Eccleſiæ Redonenſis annuente Domino Pontifex ordinatus eſt; quam ipſe dignitatem, immo onus, accinctus gladio Spiritus-ſancti, licet inter barbaros & naturali quadam armatos feritate, per annos viginti-octo fideliter, prudenterque gubernans ſuorborum colla juſtitiæ cenſura perdomuit, arguendo, obſecrando, increpando, diſſidentia pacificavit. Tandemque longævo confectus ſenio, plenus dierum in ſancta confeſſione, ut præmiſſum eſt in Domino requievit. Ingreſſurus itaque viam univerſæ carnis mortemque viciniam præſentiens, onere pontificali depoſito*, ſanctiſſimi Benedicti habitum, humilitatemque ſuſcepit; *monachumque profeſſus B. Albino ſe tradidit; ac ſic exoneratus pauperem Chriſtum pauper & ipſe ſecutus eſt.* Funebre de eo carmen Ulgerius Andecavenſis epiſcopus compoſuit.

Eadem epiſtola S. Albini monachi commendant tranſitum domni Girardi fratris ſui, *viri plane mirabilis, quem profecto temporibus noſtris*, inquiunt, *prolixum vidimus traxiſſe martyrium; qui, juxta Apoſtolum, ſemetipſum exhibuit hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem: cui jejuniando, vigilando & orando jugiter aſſiſtens, oneratus ferro, vinctuſque catenis, rationabile reddit obſequium. Et ut magna breviter explicemus, mirabilem vitam mirabiliter inchoavit, & mirabilius conſummavit. Obiit autem eodem anno pridie nonas Novembris in ſenectute bona, virtutum floribus adornatus; cæloque ſpiritum reddens, terram terræ mandavit.* In fine preces pro utroque ab iis, ad quos rotulus dirigebatur, depoſcunt: quos illi religioſe admonent, *ut vanitatium vanitates & nugarum nænias*, quales in titulis, ut vocabant, remitti ſolebant, *penitus recidant: ne, quod utiliter nimis inſtitutum eſt, notam habeat levitatis. Nos enim*, inquiunt, *vota precum animabus profuturæ non verborum phaleras poſtulamus, quæ defunctis nihil proficiunt, & vivis plurimum ſolent obeſſe, cum ſcriptum ſit, de omni verbo otioſo reddituros nos rationem.*

Ejus ſcripta.

Marbodi pleraque opuſcula, pleraque metrica, cum epiſtolis edita ſunt Redonis mandato & impenſis Ivonis Redonenſis epiſcopi per Johannem *Baudma* typographum. Sex tantum ejus habentur epiſtolæ in illa editione, in quarum inſcriptione ſe *minimum epiſcoporum* paſſim dicit. Epiſtola ſecunda ſic inſcribitur: *Minimus epiſcoporum Roberto ſervo Dei*, id eſt Roberto de Arbriſſellis, ejuſdem argumenti atque alia Goffridi Vindocinenſis. Conſimilem quoque ſcripſiſſe dicitur Petrus Salmurenſis, eamque habuiſſe Vignerius olim Oratorii presbyter: ſed omnes epiſtolæ, quæ ex incertis tantum rumoribus ſcriptæ ſunt, Roberti viri Dei ſanctitati neutiquam officiunt. Sexta Marbodi epiſtola ſcripta eſt *Augenoridi ancillæ Chriſti*; quæ, relictis ſæculi voluptatibus & honoribus cum conjuge & liberis, religioſam vitam amplexa fuerat. De tribus aliis ad Ingelgerium & Vitalem ſervos Dei epiſtolis in ſuperioribus actum eſt. Extat & alia ejuſdem epiſtola ad Hildebertum epiſcopum in Spicilegii tomo XII. Carmen de laude vitæ monaſticæ, in notis ad Goffridum ſub anonymi titulo editum, ejuſdem eſt auctoris. Sub finem retractat nonnulla quæ juvenis ſcripſerat.

ANN. CHR. 1123.

Quæ juvenis ſcripſi, ſenior dum plura retracto,
Pœnitet, & quædam ſcripta vel edita nollem:
Tum quia materies inhoneſta leviſque videtur:
Tum quia dicendi potuit modus aptior eſſe.

Verum hæc retractatio tantum carmina ſpectat. Porro omnia Marbodi opera ſimul collegit; & accuratius edidit ad calcem novæ editionis operum Hildeberti Cenomannenſis epiſcopi, anno MDCCVIII. bonæ memoriæ D. Antonius *Beaugendre* noſtet.

LVIII. Wigornienſis eccleſiæ electio.

In Anglia poſt mortem Theulfi Wigornienſis epiſcopi, quæ hoc anno accidit XII. Kal. Novembris, prior & conventus Wigornienſis eccleſiæ, quæ monachorum erat, litteris ad Willelmum Cantuarienſem archiepiſcopum ſcriptis novi præſulis eligendi facultatem petierunt. Ad eos reſpondit Willelmus, eoſque de morte ſui paſtoris conſolatus eſt. At Eadmerus Cantuarienſis monachus, qui e Scotia, ubi poſtulatus epiſcopus fuerat, Cantuariam reverſus ad quem forte de ſua quoque electione ſcripſerant Wigornienſes, litteras eis dedit, inſcriptas (*a*) *Domino & fratribus ſuis, domino ſcilicet cariſſimorum cariſſimo priori, & aliis omnibus Vongoruiæ Deo ſervientibus* quibus pacem & in eligendo novo paſtore concordiam apprecatur, eiſque inculcat, ut ne alium quam monachum eligant. *Cogitate*, inquit, *in quantam invidiam quorundam malignorum hominum ordo monachicus hoc tempore venit; & quantum nitantur eum ſaltem ab epiſcopatibus extirpare. Cavete igitur propter animas veſtras, ne primi ſitis qui extirpemini.* Non tamen illi eccleſiæ ſuffectus eſt epiſcopus e grege monachorum: ſed præſulatus a rege datus eſt Simoni capellano reginæ Adelæ ſeu Adelidæ, filiæ ducis Lovanienſis, quæ poſt mortem prioris mariti Henrico regi nupſerat. Annales (*b*) eccleſiæ Wirgonienſis ſcripſit monachus anonymus a prima ejus fundatione ad annum milleſimum trecenteſimum-octavum.

(a) *Angl. ſac. t. 2. p. 538.*

(b) *Angl. ſac. t. 2. p. 167. & ſeqq.*

LIX. Franco abbas Affligemienſis ejuſque opera & diſcipuli.

In Angliam hoc tempore profectus eſt Franco Affligemienſis ſecundus abbas multiſque muneribus ab Henrico rege & aliis regni principibus honoratus: cujus beneficii memor eidem regi ſtatuam ad portam monaſterii, quæ Regis dicitur, erigi curavit. Franco abbas beato Fulgentio primo abbati ſub finem anni ſuperioris aut hujus initium ſucceſſerat. In necrologio S. Agerici Virduneuſis notatur IV. *idus Decembris Fulgentius abbas S. Petri Affligenſis cœnobii, monachus S. Agerici*, qui triginta-quinque annis monaſterium recte adminiſtravit. Franco ejus ſucceſſor, vir doctus, illius juſſu duodecim libros, quos tomos vocat, de gratia Dei compoſuit. Libris editis præmiſſa eſt ipſius Fulgentii epiſtola, *Cariſſimo fratri & filio ſuo Franconi* inſcripta, in qua eum rogat, ut de gratia Dei tractatum edat, ſibi ſuisque ſimilibus profuturum, *qui de gratia Dei*, inquit, *balbutire ſolemus, cum quid ſit gratia Dei, ſatis ignoremus*. Tum petit ut ille incipiat ab initio creationis uſque ad ultimum judicii diem; rogatque, ut, cum venerit ad locum dominicæ paſſionis, ubi de ſacræ euchariſtiæ inſtitutione agitur, huic argumento immoretur, attentius commendando illam miram Chriſti erga nos dilectionem, ut ſacroſancto ſuo corpore & ſanguine nos dignatus ſit reficere. Id exſecutus eſt Franco duodecim, ut dixi tomis ſeu libris, quorum in decimo agit de ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento in hæc verba: *Qui ergo materiam carnem aſſumpſit in manibus, & aſſumptam in aſſumptionis noſtræ converſit opus, eadem Verbi potentia aſſumit panem in manibus, & divinæ benedictionis ac Verbi, quod ipſe eſt, effectu vertit in corpus ſuum ſalutis noſtræ Sacramentum:... Sed ſunt aliqui, qui viſibilem ſacroſancti myſterii ſpeciem dum attentius attendunt, in veritate ipſa caligant, baſitantes, quomodo, manente priſtino panis & vini ſapore & ſpecie, in ſubſtantiam carnis & corporis Chriſti poſſit ſubſtantia panis & vini alia in aliam tranſire. Sed huic infirmitati poteſt mederi conſideratio omnipotentiæ Dei, quod non ſit omnipotenti impoſſibile aut difficile creaturarum ſuarum aliam in aliam pro placito ſuo transformare, qui omnia ex nihilo potuit verbo creare.*

(c) *Specil. 10. p. 622.*

Hoc itaque opus ſcribere aggreſſus eſt Franco adhuc monachus, ſed illud perfecit jam abbas, ut indicat clauſula libri duodecimi, digna certe, quæ hoc loco ſaltem aliqua ex parte tranſcribatur ad commendationem tum monaſterii Affligemienſis, ut ipſe vocat, ſeu Affligemienſis, tum Fulgentii abbatis & Franconis ejus ſucceſſoris; ſic autem hæc clauſula habet: *His ita de gaudiis æternæ beatitudinis non pro ſua dignitate, ſed pro noſtra tenuitate digeſtis, ad fontem ſuum reflectam arentem rivulum, illius piæ memoriæ offerens munus pauperis ingenii, cujus hoc imperio tractandum ſuſcepi. Suſcepi autem, hoc jubente venerabili patre noſtro, florente tunc in Chriſti religione Affligemienſi cœnobii abbate primo Fulgentio, qui chriſtianæ paupertatis, monachicæ humilitatis, atque paternæ caritatis viva cordibus noſtris veſti-*

ſtigia vivens impreſſit, & ad gaudia paradiſi tranſiens nobis imitanda reliquit. Qui prædictis cunctis fundator, ac monachicæ inſtitutionis primus in illo informator, in barbara illa, non dico fidei confeſſione, ſed operis exhibitione, gentium ſolitudine peregrino Chriſto, & frequenter illic tranſeunti, diverſorum ſtatuit, quo e diverſis partibus multis diverſæ conditionis, profeſſionis & ætatis confluentibus, & in diverſorio ſuo Chriſtum inquirentibus plures ſervitio Chriſti mancipavit: ita ut incolatus ſui tempore pluſquam ducentorum triginta, tam monachorum quam ſanctimonialium, ac fratrum obedientiæ lege viventium, diverſis in locis pater mereretur exiſtere. Quibus dum more fidelis ſervi meuſuram tritici dividit, nec minus de temporali ſubſidio ſollicitudinem gerit, quantos æſtus, quantos cordis cruciatus anima illa ſancta tulerit, prater eum qui ſuſtinuit nemo qui noverit. Nec tamen in camino paupertatis frequenter aduſtus, & multo tribulationum igne decoctus erepuit; ſed quo durius arſit, purior evaſit. Fulget itaque nunc, ut optamus & confidimus, in illa æterna claritate noſter Fulgentius, ubi eum noſtrum inobedientiæ noſtræ flagitamus interceſſorem, quem hic obedientiæ habuimus præceptorem. Hactenus Franco.

ANN. CHR. 1123.

Præter hoc opus de gratia Dei idem auctor varias epiſtolas ad diverſos ſcripſit: quarum duæ tantum editæ ſunt, una *Lamberto gratia Dei in adoptionem filiorum Dei vocato*, in qua probat, monachum abjecto religioſo habitu non poſſe ſalutem conſequi: altera ad moniales & ſorores in Bigardis & Foreſto commorantes, quæ forte ex illis ſanctimonialibus erant, quas Fulgentius in præmiſſa clauſula inſtituiſſe dicitur. His Franconis ſcriptis adduntur (*a*) ſermones de beata Virgine, & carmen de ſtatu futuræ gloriæ; illud ipſum haud dubie, quod ſub finem libri duodecimi de gratia Dei legitur. Incertum quo anno deceſſerit Franco, at certum eſt eum ad annum MCXXX. non perveniſſe, ſi quidem ejus ſucceſſor Albertus abbas tertius, vi quadam ad illam dignitatem promotus, uno tantum aut altero anno præfuit, ſucceſſorem ſortitus Petrum, qui prædicto anno MCXXX. jam abbas erat. Cæterum Franco non ſolum religione, & ſcriptis, ſed etiam ædificiis Affligemienſe monaſterium decoravit, bibliothecam libris auxit, ac poſtremo tandem viræ curſum explevit. Ejus tempore Balduinus de Aloſto, inter Flandriæ principes illuſtris, monaſticum, illic habitum induit. Ibidem etiam tunc floruit Radulfus monachus, rigidus ſilentii obſervator, quod annis ſexdecim tenuiſſe traditur, ob idque contemplationis & lacrymarum gratiam divinitus accepiſſe. Hic poſt ſexdecim annorum ſilentium flammas incendii hoc uno verbo, *Stet ignis hac hora* reſtinxiſſe traditur.

(*a*) *Ibid.*

LX. S. Dionyſio de Brocheroia ecclefia aſſerta.

Idem Franco hoc anno ſubſcriptus invenitur litteris Burchardi Cameracenſium, epiſcopi, quibus eccleſiam S. Petri, apud Montes Hannoniæ prope eccleſiam S. Walderrudis * poſitam, quam S. Dionyſii de Brocheroïa monachi (*b*) *ſub regimine trium abbatum* tranquille poſſederant, & Mattinus *bonæ memoriæ* primus ejus loci abbas in Concilio Urbani II. apud Clarum-monrem habito vindicaverat, Balduino S. Dionyſii tertio abbati contra canonicas S. Waldetrudis aſſeruit in Synodo, quam in eodem monaſterio hoc anno celebravit, renovata excommunicatione, quam ipſius antecceſſor bonæ memoriæ Odo hac de re illius decreti violatoribus intentaverat. His litteris appoſita ſunt ſigna Walteri Laubienſis, Franconis Affligemienſis, Alviſi Aquicinctenſis, Gillebertl Einamenſis, Odoini Cellenſis ſeu S. Chiſleni, & Gerlandi Novi-caſtrenſis abbatum.

* *S. Vvaudru.*

(*b*) *Mir. not. p.* 505.

LXI. Concordia inter monachos S. Michaëlis & moniales Laudunenſes.

Inter monachos S. Michaëlis ad Moſam & ſanctimoniales S. Mariæ Laudunenſis parthenonis excitata fuit hoc tempore controverſia ſuper cella, quæ ſub caſtro *de Bolmont* a monachis extructa eſt. Hoc caſtrum cum terra ei ſubjacente ab antiquo fundus erat ſanctimonialium S. Mariæ, ſeu S. Johannis Laudunenſis; ſed ab eiſdem jam dudum in beneficium Campaniæ comitibus datum, dum tandem Hugoni viro nobili ab Hugone Campaniæ comite conceſſum eſt. Cum itaque vir ille nobilis hoc caſtrum poſſideret, ſub eodem caſtro, in villa quæ dicitur S. Theobaldi, partem illius fundi Eccleſiæ S. Michaelis contulit, ut monachi S. Michaelis ibidem oratorium & cellam conſtruerent ad divinum illic officium celebrandum; quod ubi reſciere Laudunenſes ſanctimoniales, quæ nullum ad id tempus cenſum ab illius caſtri poſſeſſoribus ſæcularibus exegerant, S. Michaelis monachis litem intentarunt, eoſque ad audientiam Riquini Tullenſis, tamquam ſui fundi invaſores in cauſam traxerunt. Adfuere coram epiſcopo Lanzo abbas S. Michaelis & abbatiſſa Laudunenſis cum aliquot e ſuis ſororibus, quarum una nomine Adelida, cujus mentio jam ſuperius (*c*) facta eſt. Auditis utrimque rationibus, Riquinus ita litem compoſuit, ut monachi quotannis duos ſolidos Tullenſis monetæ prædictis ſanctimonialibus in feſto S. Joannis-Baptiſtæ perſolverent. Actum hoc anno in Tullenſi eccleſia B. Stephani protomartyris in plenaria ſynodo, XVII. kal. Julii, feria ſexta; quæ concordia IV. nonas Auguſti ſequentis denuo confirmata eſt, ut in Appendice videre licet.

(*c*) *ſupra, n.* 53.

ANN. CHR. 1123.

Prioribus litteris ſubſcribunt Thyemarus S. Manſueti, Petrus S. Apri, & Wibertus S. Salvatoris abbates. Eodem anno Heinricus epiſcopus Virdunenſis eiſdem monachis jus monetæ, quod a Richero anteceſſore ſuo jam eis conceſſum fuerat ſub certis conditionibus confirmavit.

LXII. Dietericus epiſcopus, Boſovienſis monaſterii auctor. * *de Zeltz.*

In chronico noſtro Saxonico Dietericus Cicenſis ſeu Citizenſis ac Nuenburgenſis epiſcopus aliis Theodericus dictus, hoc tempore claruiſſe dicitur, & Boſowienſe monaſterium ædificaſſe, ſic appellatum a colle, qui antiquitus Boſowa nuncupabatur. Extat hic locus in Miſnenſi provincia Saxoniæ ſuperioris, in diœceſi Citizenſi, * quæ urbecula epiſcopalis eſt ſub archiepiſcopo Moguntino. Audiendus hac de re chronographus Saxonicus. *Claruit hoc tempore Dietericus Cicenſis epiſcopus, litteris adprime eruditus, ſemper contra ſchiſmata, quæ ſuis temporibus nonnumquam pullulabant, propugnator catholicus, & in omni paſtoralis ſollicitudine commiſſæ ſibimet eccleſiæ utilitatibus inſudans. Hic non longe a ſuburbano ſuæ civitatis abbatium ſummo conatu, magniſque ſumptuum vel ædificiorum impenſis per aliquot annos inſtituebat in colle, quem antiquitas olim Boſovva nominaverat. Quo loco jam fere ad unguem perducto, utpote non modica conſecrata baſilica, congregatione quoque monachorum ibi locata, invenitur tater eos, quos converſos fratres dicimus, quidam perverſus ex eadem gente Soraborum progenitus, nequaquam ſanctæ regulæ, ſed proprias deſideriis per omnia ſubjectus. Hic pro ſuis exceſſibus frequenter ab abbate corripitur: ſed non melioratus, epiſcopo præſentatur corrigendus; quem ipſe frequenter, ut dignum erat, acrius corripuit: ille autem in tantam protervium erupit, ut epiſcopum ante altare in oratione ſtantem cultro perfoderit, unde poſt triduum venerandus ſacerdos ad Chriſtum migravit.* Hactenus Chronographus Saxonicus.

Hunc chronographum Paulus Langius, monachus prædicti cœnobii Boſowienſis, legerat, ut paret ex ipſius chronico-Citizenſi, ubi de Theoderico epiſcopo & de ſui monaſterii origine agit. Erat Theoderico in ſua curia quidem Sclavus illiteratus, beatæ Dei-genitrici devotiſſimus, cui illa auctor ſuiſſe dicitur, adhortandi epiſcopum, ut monaſterium nigrorum monachorum in monte *Boſtrovgia* conſtrueret; quod piiſſimus præſul, & ipſe in beatiſſimam Virginem impenſe affectus, ſtatim exſecutus ſit, ædificata VI. idus Septembris in ejus honorem lignea capella, ubi Hirſaugienſes monachos collocavit. Altero poſt hæc anno, ſcilicet MCXV. inchoata ab eodem nova baſilica, quæ ſeptimo abhinc anno omoino abſoluta fuit, & a Richwino epiſcopo poſt Theoderici mortem, quæ hoc anno accidit, conſecrata. Hæc fuſius apud Langium, qui perditiſſimum illum converſum Bennonem vocat, eumque dicit mox poſt illud deterrimum facinus a dæmone raptum ouſquam comparuiſſe. Primus ejus loci abbas fuit Eckebertus, quem prædictus epiſcopus cum ſuis fratribus ab Hirſaugia evocavit. Plura de Paulo Langio alias, Deo-dante.

LXIII. Odenheimenſe & Ballenſtedenſe monaſteria.

Eodem tempore in Spirenſi diœceſi conditur noſtri Ordinis monaſterium in loco, qui *Odenheim* dicitur, per Brunonem Trevirenſem archiepiſcopum & Popponem comitem. Miſſa illuc colonia itidem ex Hirſaugienſi aſceterio ſub Eberhardo abbate. Illud monaſterium tempore Trithemii, monachis cum paſtore, proh nefas, a fide catholica abductis, in eccleſiam ſæcularium deformatum eſt, & in opidum *Bruchſal* tranſlatum.

In prædicto chronico Saxonico præpoſitura *in Ballenſtide* in abbatiam mutata dicitur, ubi primus abbas Johannes ordinatur. Hujus abbatiæ conditor fuit Otto comes Aſchaniæ in principatu Anhaltano, qui collegiatam caſtri ſui Ballenſtedi eccleſiam in monaſterium noſtri Ordinis commutavit, monachoſque ex Bergenſi (*a*) cœnobio aſſumtos ibidem collocavit, ac multis prædiis dotavit. Illic conditorium eſt comitum Aſchanicoſium & Anhaltenſium. Ottonis uxor fuit Elica, filia ducis Saxoniæ quæ Albertum-Urſum, primum Brandeburgenſem marchionem, ei peperit.

(a) *V. Annal. ſ. a. l. 26. n. 52.*

LXIV. S. Galli & Einſidlæ abbates. (b) *l. 72. n. 48.*

Poſt Manegoldum (*b*) abbatem S. Galli monaſterium rexit Wernherus, in fratres principio durior quos apud Dietwinum cardinalem nimiæ licentiæ & remiſſionis accuſavit. Ea re commoti in illum fratres vicem retuliſſent, niſi Wernherus præpoſitus eos cohibuiſſet. Abbatis ſeveritatem ſenectus temperavit. Hinc factus humanior, fratres diligere & bonis operibus ſerio inſiſtere cœpit, mortuus anno regiminis tricesimo-octavo, poſtquam ſocietatem cum Angienſibus anno MCXLV. renovaſſet. Huic ſubrogatus Vodalricus ſeu Udalricus eo nomine quartus ex præpoſito, vir eximiæ modeſtiæ, adeoque fratribus acceptiſſimus. Is tribus annis in illa præfectura exactis, ad Curienſem epiſcopatum promotus eſt: quem cum octo annis ſimul cum abbatia tenuiſſet, in concilio Alexandri papæ III. alterutrius dignitatis optione ſibi data, quia utramque retinere per canones non licebat, abbatiam prætulit. Ad monaſterium itaque reverſus, res ab anteceſſoribus diſſipatas recolligere cœpit, in pauperes & in egena monachorum & ſanctimonialium monaſteria perquam liberalis & munificus: ita ut vix unum fuerit clauſtrum, cui ſaltem argen-

teum

ANN. CHR. 1123.

ſecum calicem non dederit. Tandem poſtquam abbatiam triginta-tribus annis rectè adminiſtraſſet, ſenio gravis illam reſignavit. Suffectus in ejus locum Udalricus quintus ex ſtirpe Veringenſium comitum, rem familiarem dilapidavit, ſucceſſorem ſortitus Henricum Klingenſem, qui anteceſſoris debita exſolvit, & res alienatas redemit. Poſt annos fere quinque tegiminis, cum a ſuis rogaretur, ut in eos pecuniam & ſupellectilem diſtribueret, id nec ſibi, nec cuivis alii prælato licere reſpondit. De his abbatibus, qui S. Galli monaſterium uſque ad finem duodecimi ſæculi rexerunt, continenter agere viſum eſt, quod ſingulorum annus mortis vel abdicationis non ſatis ſit exploratus.

In Einſidlenſi monaſterio Gero (*a*) abbas m. nonas Februarias hujus anni, magno ſui deſiderio relicto exſtinctus eſt, cum paullo ante ad Gengenbacenſe monaſterium profectus, ibique honorifice ſuſceptus ab Hugone abbate ejuſdemque loci monachis, fraternæ caritatis ſocietatem cum eis pepigiſſet. Subſtitutus in ejus locum Vernerus ejus nominis primus, ex comitum Lentzburgenſium ſtirpe, ad annos octodecim locum rexit.

(*a*) *Ann. Eremi p. 183. & ſeq.*

LXV. Pratalea abbatia conditur. * *Pratalia.*

In Italia conditur hoc anno abbatia beatæ mariæ de Pratalea * diœceſis Patavinæ in montibus Euganeis, cujus auctor comes Montis-Belli dominus de Malaverſa. Principio unita fuit abbatiæ S. Benedicti Padolironenſi a Calliſto II. ſed unione rupta a Martino V. tandem addicta congregationi S. Juſtinæ, ſub qua haſtenus viget. Hunc locum aliquando non ſine voluptate luſtravimus. Illic ad triginta monachi degebant. Eccleſia elegans in cumulo poſita, cujus ſolo dormitorii cellæ æquatæ. Triplex ibidem clauſtrum, bibliotheca libris antiquo ritu diſpoſitis referta, picturiſque ornata.

LXVI. Ambroſiani abbates.

Mediolani poſt Guillelmum abbatem Ambroſianæ baſilicæ præfuit Johannes, cujus tempore, ventilata eſt controverſia (*b*) monachos inter ejuſdemque baſilicæ canonicos ſuper oblationibus, quæ a fidelibus conferebantur. Hinc convenere ambæ partes *in curte cardinalium majoris eccleſiæ juxta tribunam S. Stephani, qui dicitur ad-fontes, tempore domini Olrici archiepiſcopi ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, in præſentia cardinalium prædictæ ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, & abbatum monaſteriorum ejuſdem civitatis.* Auditis utrimque rationibus, oblationes inter utroſque æqualiter dividendas eſſe judicatum eſt hoc anno, primo die menſis Septembris. Huic ſententiæ primus ſubſcripſit Anſelmus archiepiſcopus, qui jam Olrico ſucceſſerat, & poſt eum cardinales eccleſiæ Mediolanenſis; tum ejuſdem urbis abbates, videlicet Petrus S. Simpliciani, Vivianus S. Vincentii, Willelmus S. Celſi, Gaudentius S. Victoris & Arialdus S. Dionyſii. Ex his quinque monaſteriis, quæ nigrorum monachorum erant, uti & Ambroſianum, unum dumtaxat ſcilicet. S. Simpliciani, priſcum habitum & inſtitutum retinet cum abbatia S. Petri de Glaciate: cætera ad alios religioſos Ordines, vel ad ſæculares migrarunt.

(*b*) *Puricelli p. 566. & ſeqq.*

LXVII. S. Bertino facta donatio.

[Per id tempus attendens Robertus Atrrebatenſis epiſcopus ſacerdotali congruere benevolentiæ, eorum *qui in ſanctæ matris eccleſiæ gremio fide moribuſque profitentur ſancta ſtudia juvare piis votis concurrere, & maxime eorum qui jugo monaſticæ ſanctionis humilia corda ſubdidere*, Lamberto Sithienſi abbati enixe deprecanti, ut aliquot ſuæ Diœceſis altaria, *fratrum Deo ſanctiſque ejus Bertino, Audomaro, Folquino, & Silvino ſervientium uſibus* profutura concederet; eo libentius annuit, quod *ea quæ fidelium oblatione eccleſiæ veſtræ*, inquit, *collata ſunt, non in proprietates, monachorum non in turpes uſus ſæcularium, miſera vanitate conſumuntur; ſed hoſpitum receptioni, pauperum recreationi, ſuffeienti domeſticorum amminiſtrationi honeſta & rationabili largitate diſpenſantur*; atque archidiaconorum ſuorum, Drogonis & Roberti conſilio quatuor altaria nempe *Aneſin, Vverkim, Salomais Haulai cum appendiciis capellis, ad fratrum refectionem* perpetuo poſſidenda tradidit, ſacta his qui contradixerint divini judici interminatione. *Actum apud Sithienſe monaſterium*, anno *Dominicæ Incarnationis* MCXXIII. *indictione* I.]

LXVIII. Donum inſulæ Majoris-monaſterii.

[Cum Alexander Rupium Dominus abjectis ſæculi pompis apud Majus-monaſterium factus eſſet monachus, Robertus ipſius filius, qui ad omnem ejus honorem ei ſucceſſerat, cœnobium illud ſingulari deinceps dilectione percoluit, ac frequenter viſitavit. Tunc Siſſa fluvius per hortos monaſterii decurrens, atque ad pontes civitatis Turonicæ in Ligerim influens, non injucundam formabat inſulam arboribus ſeu ſylva conſitam, quæ vulgo bella inſula ſeu Majoris-monaſterii inſula dicebatur. Juris autem erat Roberti Rupium Domini qui cum aliquando veniſſet ad Majus-monaſterium, & cum Guillelmo priore olim Redonenſi archidiacono miſceret ſermonem, caſu incidit verbum de inſula, quam Guillelmus ait eſſe valde idoneam ad conſtruendum cellas, in quibus puriorem infirmi aërem haurirent, & ex fratribus qui vellent, ſpreta omni hominum converſatione, rerum divinarum contemplationi vacarent. Placuit Roberto hujuſmodi propoſitio; cumque inſulam cum Guil-

ANN. CHR. 1123. lelmo abbate & priore obambulaſſet, totumque illius ambitum perluſtraſſet, facta ſolemni donatione de ea, Willelmum abbatem per juoci quem manu tenebat traditionem inveſtivit. Paucis poſt diebus accedens Robertus ad capitulum Majorismonaſterii, iteratam fecit inſulæ donationem in manu Odonis prioris clauſtralis per traditionem baculi, quem mox reſumens depoſuit ſuper majus altare; donum confirmavere ſucceſſive Roberti filii. Poſt hæc rogatu Willelmi abbatis acceſſit Gilebertus archiepiſcopus, aquam benedixit, eaque luſtravit locos omnes in quibus conſtrui debebant officinæ. Hæc facta ſuot anno MCXXIII. die veneris in adventu Domini.

Exſtabat jam in prædicta inſula capella lignea S. Nicolao ſacra cum adjuncto parthenone, in quo mater Guillelmi abbatis vitam religioſam duxit; ſed jam oullum reſtat illius parthenonis veſtigium præter cimiterii quoſdam lapides ſepulcrales, qui haſtenus viſuntur. Eo io cimiterio quotannis in ſolemnibus rogationum ſupplicationibus ſubſiſtentes monachi pſalmum *De profundis* recitant cum ſubjunctis orationibus pro ſalute omnium in eo quieſcentium.]

ANN. CHR. 1124. LXIX. Radulfus Remorum archiepiſcopus obit. (a) *Marlot. t. 2. p. 182.*

INſequens annus ejus ſæculi viceſimus-quartus multos illuſtres viros ex hac luce ſuſtulit, quos inter Calliſtus papa & Radulfus ſeu Rodulfus-Viridis Remorum archipræſul inſigniores fuere. Prior e duobus obiit Radulfus, qui paullo ante obitum ſepulturæ ſuæ locum honorare volens, S. Remigii eccleſiæ altare beati Juliani, ei adjacens, quod jam ſub perſonatu tenuerat, *imperſonaliter* (a) in poſterum tenendum hoc anno contulit, pontificatus ſui anno decimo-ſeptimo. Prædictam donationem brevi ſubſecutus eſt ejus obitus, qui x. kal. Auguſti notatur, tum in necrologio matricis eccleſiæ, in quo *magnæ ſanctitatis archiepiſcopus* fuiſſe perhibetur, eidemque eccleſiæ Attiniacum acquiſiviſſe: tum in Remigiano, ubi, *in introitu chori quieſcere* dicitur, nimirum ad aquilonem, & quidem ſub quodam fornice, variis figuris prominentibus inſculpto, cui lapis ſepulcrum tegens e terra erectus ſupponitur, nigro tapete in ejus anniverſario ornari ſolitus. Nuper hoc ejus mauſoleum; ob amplificatum chori ingreſſum, paullo inferius remotum eſt, cujus ectypum hic exhibere lubet ob inſignes ejus icones, quas interpretari conabimur.

In inferiori illius mauſolei parte haud dubie repræſentatur eccleſiæ beatæ Mariæ Regiteſtenſis reſtitutio, ab Hugone (b) comite, qui eam uſurpaverat, facta in manus Radulfi archiepiſcopi, eo pacto, ut eam S. Remigio conferret. Ad id explicandum quatuor obſervanda. Primum eſt ad litteras H. I. L. ubi archiepiſcopus Hugonem comitem ad reſtitutionem hortatur. Secundum eſt ad litteras A. B. ubi cernitur imago perſonæ imberbis, & more muliebri ornatæ, forte beata Virgo, quæ eccleſiam ſibi nuncupatam, prætento vexillo in ſignum & teſſeram donationis ſeu inveſtituræ illius eccleſiæ tradit archiepiſcopo S. Remigii baculum tenenti, qui beatæ Virgini in gratiarum actionem ſe inclinat. Tertium eſt ad litteras E. F. G. ubi archiepiſcopus monacho ſedenti inſtrumentum donationis S. Remigio, ad dex-

(b) *V. t. 33. n. 41.*

teram

ANN. CHR. 1124.

terum illius ſtanti, faciendæ ſcribendum dictat. Quartum denique litteris C. D. notatum exhiber Odonem S. Remigii cum uno e ſuis monachis, inſtrumenti tabulas ab archiepiſcopo & comite datas præferentem, & utrique ſe inclinantem. In triplici autem icone Radulfi archiepiſcopi, obſervandum ejus capitis ſeu frontis rediminculum, omnino conſimile illi, quod in priori (a) volumine in S. Amando epiſcopo exhibuimus. Hæ ſuot meæ de præmiſſis figurtis conjecturæ, quas melioribus, ſi quæ afferantur, ſubiicere non gravabor. Radulfus ab Orderico (b) eruditione & facundia ioter patres præcipuus; ſtudiiſque bonis ſuo tempore laudabiliter deditus, pater & inſtitutor monachorum & clericorum, patronus & defenſor pauperum & omnium ſibi ſubjectorum fuiſſe dicitur. Hic prioratum S. Mauricii apud Remos, qui collegio patrum Soc. Jeſu ejuſdem urbis modo unitus eſt, [decimis ſibi ab Hugone Coxiardo, præſente Alberico S. Baſoli abbate, traditis, inſtituit ac Majori-monaſterio ſubjecit. Sed & partem molendinorum Noveii ſibi a Fulcone Panetario, facto monacho apud Majus-monaſterium, conceſſam, eidem prioratui largitus eſt. Archiepiſcopi diploma datum eſt anno ab incarnatione MCXXIV indictione II. regnante Ludovico rege anno XVI. epiſcopatus Radulfi archiepiſcopi XVII.]

(a) *l. 16. p.* 529.

(b) *Orderic. l.* 12. *p.* 883.

LXX. Illuſtres ſub eo viri.

Radulfo archiepiſcopo floruere in eccleſia Remenſi, ejuſque monaſterii viri illuſtres non pauci: quos inter præcipui fuere Matthæus ex canonico Remenſi Cluniacenſis monachus ac demum epiſcopus Albanenſis, Albericus ex canonico itidem Remenſi & ſcolarum rectore Bituricenſis archipræſul; Bartholomæus ex theſaurario eccleſiæ Remenſis epiſcopus Laudunenſis; Drogo ex priore Nicaſiano S. Johannis apud Laudunum abbas ac demum epiſcopus Oſtienſis; Gaufridus ex monacho ſancti Nicaſii abbas primum apud S. Theodericum, dein apud S. Medardum, & tandem Catalaunenſis præſul; denique, ut cæteros præteream, Guillelmus poſt eum S. Theoderici abbas, de quibus omnibus in decurſu horum Annalium honorifice fit mentio. De Reginaldo ſeu Rainaldo Radulfi ſucceſſore infra.

LXXI. Guiberti abbatis de Novigento obitus.

Hunc annum, non videtur exceſſiſſe Guibertus beatæ Mariæ de Novigento abbas, qui triennio ante anniverſarium (c) ſuum inſtituerat, quo die omnes & ſingulos illius eccleſiæ ſacerdotes pro ſe miſſas celebrare conſtituit, ut in ipſius ordinatione facere conſueverant, aſſignatis ad refectionem fratrum duodecim denariis, quos, ſiquidem extra abbatiam decederet, in feſto S. Luciæ (quo die ejus ordinatio facta videtur) eis dari juſſit. Quo die, quove in loco mortuus, ſepultuſque ſit, incertum. Multa ille ſcripſit haud inerudite, ſed ſcabroſo ſtilo; & pleroſque veteris teſtamenti libros tropologice commentatus eſt. Præcipua ejus ſcripta ſunt de Pignoribus ſanctorum libri tres, totidemque de ſua ipſius vita, & Geſta Dei per Francos libris octo: quæ cum potioribus aliis ejus opuſculis & commentariis noſter Acherius typis vulgavit. De his omnibus in ſuperioribus actum eſt. Goiberto in abbatiæ regimine ſucceſſit Andreas ejus loci prior, cui Radulfus caſtellanus Nigellenſis (d) decimas cujuſdam eccleſiæ, quas ab Ivone Nigellenſi domino in feodum tenebat, per Simonem Noviomenſem epiſcopum contulit pro animabus anteceſſorum ſuorum, ſpeciatim *pro anima Guillelmi fratris Radulphi, qui in monaſterio beatæ Mariæ Novigenti monachus factus & ſepultus eſt.* De Brunone Andreæ ſucceſſore alias.

(c) *Guib. not. p.* 627.

(d) *ibid.*

LXXII. Laudunenſes abbates, & Fuſniaci dedicatio.

Jam e vivis forte exceſſerat Guibertus, cum Bartholomæus Laudunenſis præſul Præmonſtratenſes in ſuburbanam S. Martini eccleſiam loco canonicorum ſæcularium licentius viventium induxit; quod hoc anno factum legitur in ipſius Bartholomæi, litteris (e) hoc anno datis, quibus appoſita ſunt ſigna Seifridi abbatis S. Vincentii, Simonis abbatis S. Nicolai de Silva, Bernardi abbatis Claræ-vallis, & Rainaldi abbatis Fuſniacenſis. Ex quo vel uno loco Rainaldum Fuſniacl (f) primum abbatem fuiſſe conſtat. Quo die datæ ſint prædictæ litteræ, non exprimitur: ſed id utcunque colligitur ex dedicatione Fuſniacenſis eccleſiæ hæc anno per Bartholomæum epiſcopum undecimo die Novembris facta, cui beatus Bernardus modo laudatus interfuit. Mirum eſt quod refert Guillelmus S. Theoderici abbas eo tempore, *cum novi ibidem oratorii dedicatio pararetur*, tantam illud occupaſſe muſcarum molitudinem, *ut earum fonitus, improbuſque diſcurſus gravem nunc introeuntibus moleſtiam generaret*; quod Bernardum impulerit, ut eas excommunicando io perpetuum abigeret. Mirum, inquam, eſt eo tempore, undecima ſcilicet die Novembris, tantam illic foiſſe muſcarum multitudinem, quæ hieme jam imminente intermortuæ, nec certe moleſtæ eſſe ſolent, præterquam in hypocauſtis Germanorum, aliiſque ſimilibus locis. At fidem Guillelmo, qui forte prædictæ dedicationi aderat, denegare non licet. Hunc dedicationis diem ſpiritualibus gratis Honorius II. decoravit, quem diem ob feſtum S. Martini Honorius III. in ſequentem tranſtulit.

(e) *ib. p.* 382.

(f) *V. l.* 73. n. 138.

LXXIII. Radulfus abbar Latiniacenſis.

In monaſterio S. Nicolai de Nemore ejuſdem diœceſis tunc florebat ſub Simone abbate Radulfus monachus, quem comes Campaniæ Theobaldus, *conſilio domni Norberti, Latiniacenſi dignoſcitur abbatem præfeciſſe* dicitur ab Hermanno mo-

ANN. CHR. 1124.

monacho Laudunenſi. Id factum hoc anno diſcimus ex Romano codice Vallicellanæ bibliothecæ, poſt mortem ſcilicet Gaufridi abbatis, qui anno MCVI. (*a*) Arnulfo ſucceſſerat. Magnam laudem tulit Radulfus abbas ex litteris (*b*) commendatitiis, quas S. Bernardus ad tres cardinales ſcripſit ad ejus innocentiam a calumniatorum objectis vindicandam. *Quid peccavit*, inquit vir Dei, *abbas Latiniacenſis? An quod bonus monachus, & melior abbas? quod bonæ opinionis, & melioris eſt vitæ? An quia monaſterium, cui præfuit, & decoravit religione, & bonis temporalibus ampliavit, & bonorum fratrum numero cumulavit? En ſanguis iſte de manu ejus exquiritur. Si crimen eſt acceptum eſſe Deo & hominibus; tollatur, & crucifigatur. Negari enim non poteſt hoc illum eſſe, cælo & terra teſtibus. Si crimen eſt eſſe hoſpitalem, benignum, ſobrium, caſtrum, humilem; decidat merito ab inimicis ſuis inanis. Revera namque & in his excuſari non poteſt, convincentibus ſe propriæ vitæ ſanctitate, & famæ gloria.* Nihil hoc elogio illuſtrius & honorificentius, præſertim a tanto viro. Quid ergo, inquis, vitii obiiciebatur tam laudabili & laudato viro? Nimirum quod nuntium papæ hoſpitio excipere noluiſſet, aut ſaltem minus condigne excepiſſet. Deinde quod litteras domini papæ Humberto præpoſito violenter extorſiſſet. Ad hæc, quod quoſdam monachos in cuſtodiam retruſiſſet. Denique accuſabatur de bonis eccleſiæ, quaſi diſtractis & alienatis, & datis ab eo cognatis ſuis, [uti videre eſt in epiſtola (*c*) Innocentii papæ II. ad eumdem Radulfum, de quibus] eum purgatum fuiſſe ait Bernardus *coram venerabilibus epiſcopis, Sueſſionenſi & Antiſiodorenſi, comiteque Theobaldo, advocato utique monaſterii*, cujus haud dubie ſuggeſtu Bernardus hanc epiſtolam ſcripſit, in qua cætera objecta diluit. Ex ſequentibus patet, prædictum Humbertum, qui monaſterii præpoſitus erat, furtim impetraſſe a pontifice, ſcilicet Innocentio II. *privilegium propriæ libertatis*; quod Bernardus valde improbat. Unde in fine epiſtolæ tres illos cardinales, Albericum ſcilicet Oſtienſem, Stephanum Tuſculanum, & Ymarum epiſcopos qui monachi erant, his verbis compellat: *Quæſo dolete vos, qui monachi eſtis, vicem magiſtri veſtri beati Benedicti, cui jam, ut videtis, prope eſt ut ubique contradicatur, & pereat omnis vigor monaſticæ diſciplinæ, monachis adverſus abbates ſuos cornua fumentibus de manu forti.* Hactenus Bernardus de Radulfo abbate, qui meliorem defenſorem habere non poterat. De Godefrido ſeu Gaufrido II. ejus ſucceſſore ioferius.

(*a*) *l. 72. n. 24.*

(*b*) *Bern. ep. 231.*

(*c*) *Mart. ampl. collect. t. 2. p. 763.*

LXXIV. Bernardi epiſtolæ ad Flaviacenſes.

Per id tempus Flaviacenſis quidam apud Bellovacos monachus, Benedictus nomine, medicinæ peritos, Claram-vallem, inconſulto abbate ſuo Hildegario, ſe tecepit, & a Bernardo primum repulſus, ſed tandem admiſſus eſt. Tum vero queſtus eſt Hildegarius, quod Bernardus alienum monachum ex noto monaſterio abſque litteris commendatitiis abbatis ſui contra regulam ſuſcepiſſet; petiitque Benedictum ad ſe remitti. Negavit Bernardus (*d*) ſibi notum fuiſſe Flaviacenſe monaſterium, utpote *multis terrarum ſpatiis, diverſis provinciis, & diſſimilibus linguis* (quod mirere) *ab invicem diſtans.* Cæterum Benedictum ad ſeptem menſes, quo tempore eremiticam prope Claram-vallem duxerit vitam, repulſum fuiſſe, ſed tandem admiſſum, hac nimirum ratione, quod abbas ſuus, apud ſæculares medicinam eum exercere cogeret, manifeſto animæ ſuæ ſalutis periculo. Ob eam cauſam ſe eum admiſiſſe, jamque profeſſum tenere, nec poſſe eum abiicere. Deſinerent ergo Flaviacenſes repetere, quem regulariter ſuſceperat. Verum huic Bernardi epiſtolæ non cedunt Flaviacenſes, alias litteras mittunt, regulam, canones pro ſe afferunt. Falſum eſſe quod Benedictus de profeſſione medicinæ cauſatus erat. Verum Bernardus nihilo amplius his litteris Benedictum retinuit; nec ultra ad eorum littetas ſe reſponſurum dixit, de cætero paratum eos diligere & colere.

(*d*) *Bern. ep. 67. & 68.*

LXXV. Willelmus Becci abbas moritur.

Hic quoque annus ſupremus fuit Willelmi piæ memoriæ Beccenſis abbatis tertii, ex diuturno morbo defuncti, quo per ſeſquiannum conflictatus eſt. Ægrotantem inviſit venerabilis Richardus Pratellenſis abbas; eique morienti adfuit, uti & Heinricus Angliæ rex, qui tum in Normannia verſabatur. Rogatus a Boſone priore, Willelmus in extremis, filios ſuos de more benedixit, monuitque ut amarent claſtralem vitam, quia reparatio, inquit, eſt ordinis; & ne quærerent habere *obedientias in ſæculo*, id eſt officia exteriora, *quia multi in eis perdunt animas ſuas*; denique ut quantocius abbatem eligerent, quod differre non expedit. Beccum venerat Heinricus rex poſt octavas paſchæ, & in monaſterio hoſpitatus, Willelmum jam morti proximum inviſit, petiitque, ut ſibi ſucceſſorem deſignaret. Negavit ille ſibi per canones licere, ut ſucceſſorem nominaret. Mox rex acceptam ejus manum dexteram ori ſuo admovit, oſculatuſque eſt. Tunc monachis infit, eis grave damnum ex abbatis morte inſtare. Poſt matutinos, fratres rogavit infirmus, ut ſe quieſcere permitterent. Cum jam ad exitum vergeret, ad cellam infirmorum, ubi fratres mori ſolent delatus, ibidem ante lucem, dum fratres pſalmos pæ-

ni-

nirentiales recitarent, ad perpetuam lucem migravit XVI. Kal. Maii, hebdomada poſt octavas paſchæ. Corpus ejus ſacris veſtibus ornatum in eccleſiam illatum tota die ac nocte inſequente frequentatur mœrentium obſequio filiorum, qui optimum patrem amiſſum inconſolabiliter lugebant. Rex ipſe ad eccleſiam venit, eoque conſpecto: Utinam, inquit, anima mea eſſet, ubi anima ejus eſt. Ejuſdem exſequiis interfuere abbates novem, monachi plurimi, clerici & laici innumeri, ſanus curante Johanne epiſcopo Lexovienſi. Sepultus eſt in capitulo ad dexteram beati Hetluini abbatis. Viginti-quinque annorum erat, cum ingreſſus eſt monaſterium, in quo annis quindecim vixit monachus abbas annis triginta cum dimidio; adeoque ſeptuagenarius e vita migravit. Librum de ejus vita cum triplici epitaphio ſcripſit Milo-Criſpinus ejus diſcipulus, editum a noſtro Acherio in Appendice ad Lanfrancum. ANN. CHR. 1124.

Monachos prope quadringentos ad profeſſionem admiſit, ex quibus cõmplures epiſcopi & abbates ad aliarum eccleſiarum regimen aſſumti: in his Turoldus epiſcopus Bajocenſis, Radulfus abbas S. Auguſtini Cantuarienſis, Theobaldus Becci abbas quintus, poſtmodum archiepiſcopus Cantuarienſis, & Lethardus ejuſdem loci abbas ſextus, Alboldus abbas S. Eadmundi, Radulfus & Normannus abbates B. Mariæ de Ibreio; Gilbertus abbas Conchenſis, Michael Pratellenſis, aliique: quibus annumerandus Milo-Criſpinus cantor Becci, pietate & doctrina inſignis, qui vitas B. Lanfranci archiepiſcopi, Willelmi, Boſonis, Theobaldi & Letardi Beccenſium abbatum pie & erudite compoſuit. Diſcipuli ejus.

In Willelmi locum electus Boſo, tunc Becci prior, numquam adduci potuit, ut Heinrico regi fidem clientelarem obligaret. Hac occaſione uſi duo monachi ejus electioni adverſantes, regi ſuggeſſerunt, ut ne illius electionem probaret. Verum fratrum conſtantia, necnon Gaufridi Rotomagenſis & Johannis Lexovienſis pontificum adhortamentis victus Heinricus, ejus electioni eo pacto aſſenſit, ut archiepiſcopo profeſſionem in ipſius ordinatione non faceret. Hæc pluribus Milo-Criſpinus in Boſonis vita, ex qua prima & ſubſequentia ejus facta repetenda ſunt, quæ hic compendio referre juvat. Willelmi conqueſtoris tempore in pago Rotomagenſi, & quidem in fundo Monaſterii-Willaris, honeſtis progenitoribus, Haimerico & Lezelina, orti ſunt tres viri, Gillebertus, Boſo & Rainaldus, qui omnes ſub Anſelmo abbate Becci monachi facti ſunt, & pie vitam traduxerunt. Cum vero Anſelmus ad Cantuarienſem pontificatum aſſumtus eſſet, Boſonem ſecum in Angliam duxit, eumdemque ſui vice ad concilium Claromontanum miſit, quo ex itinere valde infirmatus, Beccum ægre tandem reverſus eſt. Eumdem nihilominus Anſelmus poſt ſecundum ſuum exſilium in Angliam reduxit, teſtatus ſe malle cum eo inops in ſolitudine vivere, quam ſine eo in magnis divitiis & dignitatibus veſſari. Hic eſt ille Boſo, quem ſanctus Doctor in libro, *Cur Deus homo*, interlocutorem adhibuit. Mortuo Anſelmo, ille Beccum rediit; ibidemque prior a Willelmo abbate inſtitutus, non ſolum domeſticis; ſed etiam exteris conſilio & ope multum profuit. Electus demum abbas, ipſo die pentecoſtes a Gaufrido archiepiſcopo, præſente cum multis aliis illuſtribus viris Johanne S. R. E. legato, Rotomagi ordinatus eſt; cui Beccum venienti totus conventus in ſacris veſtibus obviam occurrit, quem ille nudis pedibus ſubſecutus eſt. Jam vero in abbatiali dignitate ita ſe geſſit, ut ejus procuratio rectoribus exemplo eſſe poſſit. Nullum in eo locum ſuperbia & arrogantia habuit. Invictæ erat conſtantiæ & patientiæ, ita ut nulla umquam vel proſperitas, vel adverſitas ejus animum aut emollire, aut frangere potuerit. Si quando „ ejus juſſa non impleri nuntiabatur, aiebat: Sæpe mandata Dei præterimus, & „ ſuſtinet: quanto magis nos pati debemus, ſi noſtra contemnantur? Digna optimo paſtore ſententia. LXXVI. Boſo ejus ſucceſſor.

Paullo ante Willelmum abbatem deceſſerat *bonæ memoriæ* Hugo de Floriaco, abbas S. Auguſtini Cantuarienſis, *præluſtris*, (*a*) eodem anno mortuus VII. kal. Aprilis, ſepultus in capitulo, quod ipſe exſtruxerat. Vacavit abbatia poſt ejus obitum ad annum ſequentem, quo Heinricus rex, qui tum in Normannia morabatur, in Angliam reverſus eam Hugoni *de Troiſclive* monacho Roffenſi, tunc capellano ſuo contulit. Hunc non in Auguſtinenſi, ſed in Cantuarienſi eccleſia cum ordinare vellet Willelmus archiepiſcopus, exemplo ſcilicet Anſelmi, qui Hugonem de Floriaco in capella regis apud Weſtmonaſterium ſacraverat; conſtanter (*b*) reclamarunt Auguſtinenſes, monaſterii ſui privilegia & conſuetudinem antiquam obtendentes. Verum his non ceſſit archiepiſcopus, nec precibus monitiſve regis, aut Johannis de Cremonio cardinalis & apoſtolicæ ſedis legati, mox laudati, qui menſe Aprili conc. apud Weſtmonaſterium celebrabat. Quam ob rem idem legatus Sifredo Ciceſtrenſi epiſcopo mandavit, ut ipſe, apoſtolica ſretus auctoritate, electo in Auguſtinenſi eccleſia benedictionem impertiret; quod & factum eſt, tametſi varias appel- LXXVII. Hugoni Cantuariæ abbati ſuccedit alter Hugo.

(*a*) *Thorn. c.* 10.

(*b*) *V. l.* 7. *n.* 32.

ANN. CHR. 1224. pellationes interpoſuerint monachi principis ſanctæ Trinitatis eccleſiæ: quæ a Willelmo pontifice poſt quatuor annos dedicata, poſtmodum teſtante Thorno, *eccleſia Chriſti* appellata eſt. Cæterum prædictus abbas, etſi ex alieno gremio aſſumtus, ut bonus paterfamilias & bonus diſpenſator ſe geſſit; cujus rei argumento id affert Thornus, haud ſcio an probandum, quod ejus loci abbatum primus monaſterii officia diſtinxit, ſinguliſque certa prædia, certoſque proventus aſſignavit. Is gravem controverſiam habuit cum Theobaldo archiepiſcopo Willelmi ſucceſſore, ut inferius videbimus.

LXXVIII. Glaſtonienſium lis de corpore S. Dunſtani.

Tunc temporis Glaſtonienſes monachi corpus ſancti Dunſtani archiepiſcopi apud ſe haberi gloriabantur, ipſumque, ut putabant, novo feretro recens decoraverant. Aiebant quippe, Elfego archipræſule a Danis cæſo cum monachis Cantuarienſis eccleſiæ, ipſaque eccleſia ab iiſdem igne conſumta, antiquiores patres ſuos Cantuariam adiiſſe, atque illinc ſacrum corpus Glaſtoniam ſuſtuliſſe; quod ubi reſciere noſtri Cantuarienſes cathedrales, gravem ad Glaſtonienſes ea de re ſcripſit epiſtolam unus ex illis Eadmerus, jam ſæpe a nobis laudatus, teſtatuſque eſt, quod, „ cum adhuc puerulus eſſet, levatum eſſet corpus beatiſſimi Dunſtani a primo ſe„ pulturæ ſuo loco, adſtante abbate S. Auguſtini Scotlando; & Gundulfo poſt fa„ cto Roffenſi epiſcopo, cum toto monachorum agmine utriuſque eccleſiæ Cantua„ rienſis nimirum & Auguſtinenſis, confluente ad hanc celebritatem innumera pro„ miſcui vulgi multitudine: qui omnes cæleſtem illum thеſaurum ad locum quo (a) l. 64. n. 83. „ recondendus erat, proſecuti ſint. Actum eſt in ſuperiori volumine (a) de hac tranſlatione, anno MLXXIV. facta, quo ex tempore annos quinquaginta effluxiſſe ait Eadmerus, cum epiſtolam illam ſcriberet. Non immoror referendis argumentis, quæ adverſus Glaſtonienſes in illa epiſtola proferuntur, aſperiori quidem, ut videtur, ſtilo, quam religio paterertur. Hanc epiſtolam in tomo primo Angliæ ſacræ videre licet cum aliis ejuſdem argumenti ultro citroque ſcriptis epiſtolis ſub initia ſæculi ſexti-decimi, quo rempore hæc controverſia denuo renovata eſt.

LXXIX. Henrici imp. bellum in Francos. (b) *Suger. in vita Ludovici p. 352.*

Interim, Heinrico Angliæ rege, qui Ludovico Francorum regi bellum inferebat, inſtigante, Heinricus imperator, cujus erat gener, copioſum exercitum inſtruxit in cumdem Ludovicum, longo animi (b) rancore in eum commotus, quod in concilio Remis habito anathemate perculſus fuiſſet. Quapropter ipſam Remorum civitatem inopinate aggredi, eamque evertere aut opprimere ſtatuit, ut factam ſibi in ea, ut putabat injuriam ulciſceretur. Verum, ubi hæc regi machinatio innotuit, collectis ex toto regno copiis, cum prius, apud S. Dionyſium peculiarem patronum ac protectorem ſuum, ſumto vexillo, belli eventum Deo precibus commendaſſet, Remos profectus eſt: ubi cum per integram hebdomadam imperatorem præſtolatus eſſet, illo pedem retetente, armis ejus fines aggredi decrevit. Verum epiſcoporum, religioſorumque virorum conſilio ab illius regni devaſtatione ægre ſe continuit. Tanto igitur potirus ſucceſſu, quem inſtar victoriæ & triumphi reputabat, ut Deo, ſanctiſque martyribus Dionyſio & ſociis ſe gratum præberet, actis gratiis, *coronam patris, quam injuſte tenuerat, (jure enim ad eos omnes pertinent) devotiſſime reſtituit indictum * exterius in platea (interius enim ſanctorum erat) libentiſſime reddidit; viaturam omnimodam, quibus ſpatiis cruces & columnæ ſtatuuntur marmoreæ, quaſi Gades Herculis omnibus obſiſtentes hoſtibus, præcepto regii confirmatione ſancivit. Sacras etiam venerabiles ſacratiſſimorum corporum lecticas argenteas, quæ altari principali ſuperpoſitæ toto ſpatio bellici conventus extiterant, ubi continuo celeberrimo diei & noctis officio fratrum colebantur, rex ipſe proprio collo filialiter loco ſuo reportavit, multiſque tam terræ, quam altarum commoditatum donariis pro his & aliis impenſis beneficiis remuneravit.* Hactenus Sugerius, quid id contigiſſe tradit paullo ante Calliſti papæ deceſſum.

* *le Lendy.*

LXXX. Callixto papæ ſuccedit Honorius II.

Tunc Romani iter inſtituerat Sugerius, ad curiam a pontifice revocatus. Verum cum ad Luccam Etruriæ civitatem perveniſſet, eum e vita migraſſe intellexit, ideoque domum reverſus eſt. Calliſti obitus contigit XV. kal. Januarii, cum ſediſſet annos quinque, menſes decem cum aliquot diebus: cujus memoria ob redditam eccleſiæ pacem, quod ejus anteceſſores incaſſum tantaverant, æternum in benedictione erit. Electo primum canonice Cæleſtini nomine Theobaldo cardinale presbytero S. Anaſtaſiæ, & cappa rubea induto, Frangipanes nihilominus Lambertum Oſtienſem epiſcopum papam acclamarunt; ubi ſumma Theobaldi, nec ſatis umquam prædicanda modeſtia enituit, qui electioni ſuæ aſſentiri noluit. Sic ceſſit Lamberto pontificatus, qui poſt ſeptem dies melius conſultus in conſpectu cardinalium *miſeram & miſeriam* depoſuit; quo viſo, cardinales, ne in eccleſia novum ſcandalum generarent, quod minus canonice factum erat reformarunt, & Lambertum pontificem Honorii II. nomine agnoverunt.

Ubi

Ubi Honorii promotionem accepit Goffridus Vindocinenſis abbas, litteras (*a*) » ad eum ſcripſit, quibus ſignificavit, ſe ejus viſendi maximo deſiderio teneri, ſed » obſtare corporis infirmitatem, ex nimio labore & multiplici Romano itinere con- » tractam, & quidem (quod citra jactantiam dictum cupit) propter utilitatem » Romanæ eccleſiæ, pro qua ter captum ſe fuiſſe ait, & ter-quater tranſalpinaſſe; » multas denique perſecutiones toleraſſe, maxime pontificatu Urbani II. a quo » presbyter ordinatus ſit, & per ejus manum inveſtituram acceperit eccleſiæ beatæ » Priſcæ, quam ipſius anteceſſores longe ante poſſederant; ſed, quia Guitberto » ſeu Wiberro antipapæ obedire noluerunt, ex ea ſueranr ejecti. Addit, ſe, quam- » primum ipſius infirmitas ſeret, pontificem aditurum. Interim per latorem præſen- » tium litterarum ſe ei mittere, *aliqua ſuæ caritatis ſigna*, id eſt munuſcula quæ- » dam, ſorte annuum pro immunitate monaſterii cenſum: cætera ipſius nuntii lin- guam ſuppleſturam. Hic nuntius erat Paganus-Alarici, quem ſe ad dominum pa- pam miſiſſe dicit in alia epiſtola (*b*) ad Girardum epiſcopum Engoliſmenſem apo- ſtolicæ ſedis legatum, cui gratias agit, quod ſæpius præceperit epiſcopo Andega- venſi, ſcilicet Ulgerio, ut monaſterio ſuo eccleſias abſtractas reſtitueret; qua de re plures alias epiſtolas ſcripſit, unam (*c*) ad Rainaldum Remorum archiepiſcopum, cum quo Romam ire cupit, ut mox videbimus.

ANN. CHR. 1124.

LXXXI. Honorio ſcribit Goffridus abbas Vindocinenſis.

(*a*) *Goffrid. l. 1. ep. 16.*

(*b*) *ib. ep. 17.*

(*c*) *ib. ep. 31.*

[Arnoldus Burdigalenſis archiepiſcopus veniens ad Majus-monaſterium, ac *diligenti conſideratione* cernens *ſanctam converſationem fratrum ibidem Deo ſervientium*, placuit ipſi ut prædicti fratres in ſuo epiſcopatu aliquid haberent, quatenus eorum precibus ſibi gregique ſibi credito & in præſenti & in futuro ſæculo divina- pieras ſubveniret. *Propterea*, inquit, *communicato cum fratribus noſtris qui nobiſcum erant conſilio, eccleſiam S. Dionyſii in terra de ultra Dordonam, ſuper Helam fluvium ſitam, & eccleſiam S. Georgii de Gueſtas &c. in manu domini & nobis dilecti Vuillelmi prædictæ eccleſiæ abbatis, præſente & concedente Vo. S. Dionyſii presbytero, præfato monaſterio donavimus*. Hoc donum poſtea communi archidiaconorum canonicorumque ſuorum aſſenſu confirmavit. *Data Burdigalæ anno* MCXXIV. *ab incarnatione Domini, epactæ* III. *concurrente* II. *indictione* II. Subſcribunr Arnoldus archiepiſcopus Raimundus archidiaconus Blavienſis Raymundus archidiaconus Sarmienſis, qui & ſcripſit privilegium, Gumboldus archidiaconus & alii.]

LXXXII. Fundatio cellæ S. Dionyſii de Pila.

[Eodem anno cum Fulco Andegavenſis comes, filius alterius Fulconis cognomento Richini, *caſtrum Girardi Berlau, ideſt monaſteriolum* expugnaſſet, tantam non ſibi, ſed Dei adjutorio victoriam attribuens, decrevit ram ipſe, quam nobilis ejus uxor Aremburgis, filia Eliæ comitis Cenomannorum, ut *pro Dei amore aliquid beneficii perpetualiter permanſurum*, pro ſua ſuorumque filiorum Gaufredi & Eliæ ſalure, ſervis Dei concederent. Itaque monachis Majoris-monaſterii, quos præ cæteris diligebanr, *in caſtro ſuo Troo, quod tunc edificabant, locum aptum & ſpatioſum ad edificandum eccleſiam & officinas & viridarium, & cætera quæ monachorum habitationibus neceſſaria erant*, cum ampliſſimis redditibus conceſſerunt. Hoc fecerunt *in camera Vuillelmi abbatis Majoris-monaſterii, cum aliquando illuc veniſſent ad eum viſitandum, qui ibidem quartanis febribus tenebatur, ubi & prædictus abbas medietatem obediendiæ S. Laurentii de Gaſtina & de obedientia Sernitarii conceſſit pertinere obedientiæ de Troo: idcirco videlicet quod comes & comitiſſa promiſerunt de ſuis redditibus undecumque tantum ſe daturos illi obedientiæ, ut ordo & conventus ad minus duodecim monachorum ibi teneri poſſet, ſecundum uſum Majoris-monaſterii*. Promiſerunt præterea monachos ſub ſua protectione ſemper ſuſcepturos. Unde Hugoni Amboſiaci caſtri & Petro Montis-antei * dominis ibidem præſentibus præceperunt, ut monachos Majoris-monaſterii contra quoſcumque adverſarios defenderent.]

LXXXIII. Fundatio cellæ B. Mariæ de Troo.

* *Montoiri*

[Eodem anno mortuus eſt Guillelmus Majoris-monaſterii abbas, præfecturæ anno vigeſimo, & quidem ut videtur ex febre quartana: quem Ordericus Vitalis inter ſanctiſſimos Majoris-monaſterii abbates recenſet. Vir fuit ſane præſtantiſſimus, qui a Paſchali papa ordinatus abbas, Calliſtum ſummum pontificem Turonis excepir, omniumque epiſcoporum ſed præcipue Armoricorum amicitiam & exiſtimationem ſibi conciliavit, cum ptopter eximias ejus virtutes, tum proper illuſtre genus & archidiaconatus officium, quod ante converſionem in eccleſia Namnetenſi exercuetat. Pluribus interfuit conciliis, omnibus gratus & beneficus, liberalis ſine prodigalitate: alto fuit animo profunda in humilitate; officinas monaſterii ſui quaſdam conſtruxit, quaſdam reſtauravit, abbatiam mutis cinxit, ac moriens debitis immunem reliquit. Ejus obitus in necrologio B. Mariæ de Ebronio ad vigeſimum-tertium Maii diem conſignatnr. Sepultus eſt in capitulo.]

LXXXIV. Obitus Guillelmi abbatis Majoris-monaſterii.

[Ejus ſub regimine floruit in Majori-monaſterio Gosbertus cognomento Ludovici, in pago Turonico perillnſtri familia ortus. Maximam juventutis ſuæ partem apud Conſtantinopolim, ubi Alexio Comneno imperatori cum propter genus illuſtre,

LXXXV. Gosbertus monachus Majoris-monaſterii vir ſanctus.

ANN. CHR. 1124.

ſtre, tum ob ſingularem probitatem carus fuit, exegit. Fratrem habuit Guillelmum nomine, qui in Cormeriacenſi Sancti Pauli monaſterio infans inſtitutus, inde ad vitandas impiorum vexationes egreſſus, poſt varias peregrinationes, Conſtantinopolim tandem appulit, ubi mediante fratre ſic imperatori innotuit, ut principis familiaritatem promeruerit, ac poſtmodum Salpenſis in Italia epiſcopus effectus ſit.]

[Gosbertus vero imperialis curiæ pertæſus, ſummos quos offerebat honores, quibus nihil ſolidum, nihil firmum cernebat, deſpexit; ad meliorem tutioremque ſortem adſpirans ad Majus convolavit monaſterium, ubi ignotus hominibus ſalutem operaretur ſuam. Verum illuſtre genus ejus, virtus & ſcientia tantum virum diu deliteſcere non ſiverunt. In præcipuis monaſterii ſui negotiis locum non inferiorem habuit: eo Stephanus Campaniæ & Bleſenſis comes familiariter uſus eſt ipſiuſque ſuaſu cellam Francam-villam in diœceſi Carnotenſi fundavit.]

LXXXVI. Willelmo abbati Majoris-monaſterii Odo ſuffectus.

[Guillelmo abbati ſubrogatus eſt Odo ob ſummas ejus virtutes a pleriſque dictus *Venerabilis*; is ipſe, uti conjicimus, qui ſub prædeceſſore prioris clauſtralis officium ſummo cum fructu exercebat. Sub eo maxime viguit regulæ obſervantia in Majori-monaſterio.]

Inſigne illius cœnobii elogium profert Ulgerius, Andegavorum epiſcopus, in literis, quibus eccleſiam S. Ægidii de Virgulto * in ſua urbe eidem cœnobio contulit, cum cognoviſſet *ſanctiſſimam eccleſiam Majoris-monaſterii* nullum *ibi* hoſpitium habere. *Non enim decebat*, inquit, *ut tam ſanctum ac religioſum monaſterium, quod hoſpitalitate inſignitſimum ubique plantationem habet, & præ cæteris prædicatur, in tam populoſa urbe & tam vicina ſibi hoſpitio carere.*

* *du Verger.*

LXXXVII. Res Vindocinenſes.

Ulgerius iſte hoc anno in Andecavenſi cathedra ſuffectus fuerat loco Raginaldi ſeu Rainaldi de Martiniaco, qui poſt mortem Radulfi archiepiſcopi ad Remenſem metropolim tranſlatus fuerat. Cum Rainaldo in gratiam tum redierat, qui ejus olim electioni in Andecavenſi eccleſia obſtiterat, Goffridus Vindocinenſis abbas, ut fidem facit ipſius epiſtola, *dulciſſimo domino & præcordiali amico domno honorabilis vitæ Remorum archiepiſcopo*, quem videre & in Romano itinere comitari cupiebat; rogatque, ut donationes Vindocinenſibus ab ipſo factas, ab epiſcopo Andegavenſi confirmari ſatagat. Hoc ipſo anno Fulco Andecavorum comes cum Aremburge uxore & filio ſuo natu-majore fundat anniverſarium ſuum in monaſterio Vindocinenſi & in cella Andegavenſi, conceſſa eis piſcatione fluvii Meduanæ * *a muro civitatis Andegavæ uſque ad rupem Canciacenſem*, eo pacto, ut *generale* piſcium fratribus in ipſius anniverſario die exhiberetur, & *tumba Fulconis comitis, qui in monaſterio Andegavis ſepultus jacet*, a monachis illorum locorum fabricaretur ad modum tumbæ Heliæ Cenomannenſis comitis, qui in monaſterio de Cultura ſepultus eſt. Quo ritu ſervi in libertatem olim aſſererentur, jam ſæpius a nobis dictum eſt, nimirum excuſſione trium denariorum, & porrectione chartæ libertatis: at quo pacto libertate privarentur, necdum obſervatum. Id autem diſcimus ex quadam charta Vindocinenſi, in qua Goffridus abbas quemdam ſervum ſuum, Popinellum nomine, annuente capitulo ſuo, libertate donaſſe dicitur; quæ res cum Goſſido Griſægonellæ Vindocinenſi comiti diſplicuiſſet, eidem Popinello *chartam libertatis de capite eripuit*; quo audito Goffridus abbas de injuria ſibi facta expoſtulavit, probavitque legitime *quod Vindocinenſis abbas abſque comitis licentia & conſilio poſſet liberos facere*. Ea ratione victus comes erratum agnovit, & ſe nihil tale deinceps facturum promiſit. Taſtis inter alios Hamelinus abbas Belli-loci. Actum Vindocini hoc anno, *prima ſeptimana quadrageſimæ, feria* v. *& in craſtino movit idem comes ad S. Jacobum.*

* *la Mayenne.*

LXXXVIII. Roncereii abbatiſſæ.

Apud Andegavos in monaſterio Caritatis, vulgo Roncereü, poſt Teburgam abbatiſſam, cujus tempore nova eccleſiæ dedicatio per Calliſtum II. ante quinquennium facta eſt, locum rexiſſe videtur Mabilia unanimi ſororum omnium conſenſu electa, Deo ab infantia ibidem conſecrata, clara ſtirpe progenita, & bonis ornata moribus, ut legitur in ejus electionis inſtrumento, quod in Appendice videre licet. Huic electioni interfuerunt Hamelinus B. Albini, Petrus S. Sergii, & Johannes S. Nicolai abbates, necnon Goffridus ſanctæ matris eccleſiæ theſaurarius, qui vices tunc omni Ulgerii tranſmeduani agebat. Non diuturna fuit procuratio Mabiliæ abbatiſſæ, cui Aldeburgis ſeu Hildeburgis ſucceſſit. Ejus tempore Gervaſius quidam monaſterio decimam de Codreio dedit *in præſentia abbatiſſæ Hildeburgis*, & quidem *anno a paſſione Domini* MCXXVI. *indictione* IV. ubi annus a paſſione Domini confunditur cum anno incarnationis, quod aliis exemplis obſervatum in libro tertio de re Diplomatica. Eodem anno Bauduinus, ejuſque mater Hildeburgis donum fecerunt decimæ *de Ver*, quando filia ipſius Bauduini ſanctimonialis facta eſt, eo pacto, ut ipſe poneretur in martyrologio: puella autem ipſius filia, *veniret*

niret ad monaſterium cum ſuo palefredo & ſua caritate, & efficeretur ſanctimonialis; » & mater ſimiliter, ſi habitum mutare vellet; ſin autem, in martyrologio po- » neretur. *Hoc fuit factum & firmatum in capitulo S. Mauricii, in præſentia domni Vulgerii epiſcopi præſente abbatiſſa & ſanctimonialibus anno ab incarnatione Domini* MCXXVI. Poſt biennium Conanos Britannorum dux & mater ejus Ermengardis, reſtitutam a ſe *capellaniam* monaſterii ſanctorum Gyrici & Julittæ, quam comes Budicus & Adois illius conjux conſtroxerant, Aldeburgi abbatiſſæ reddunt, præſentibus Hildebereto Turonum archiepiſcopo, Ulgerio Andegavenſi, Hamelino Redonenſi, Galone Leonenſi, & Guidone Cenomannenſi epiſcopis. Plura de Hildeburge inferius.

ANN. CHR. 1124.

Hoc ipſo anno Bernardus-Groſſus dominus caſtri Uxellæ ſeu Uſellæ, patruo ſuo Bernardo, itidem cognomine Groſſo, priori (*a*) Cluniacenſi dimittit quidquid *in clauſo de Montibus* habebat. Prædictum caſtrum extruxerat his antiquior Bernardus-Groſſus, referente Petro (*b*) Venerabili, *nobilitate & potentia ſæculari illuſtris*, qui munitiones quaſdam Cluniacenſi monaſterio proximas poſſidebat, multaque gravamina eidem loco & circumpoſitis eccleſiis inferebat. Sed tandem reſipiſcens, ſanctum Hugonem abbatem adiit, & in peccatorum ſuorum piaculum ad limina apoſtolorum ſe ire velle ſignificavit; quo ex itinere rediens, apud Sutram Urbi proximam mortuus, ibidemque humatus eſt. Is aliquot poſt mortem annis præpoſito cuidam Cluniacenſi apparuiſſe dicitur, & preces pro ſe a S. Hugone petiiſſe. Uxella * locus eſt pagi Cabilonenſis Cluniacum inter & Cabilonem haud longe a Graona fluviolo poſitus, marchionarus titulo inſignis. Anno ſequenti Willelmus de Borbonio de quibuſdam prædiis pactum iniit cum Bernardo Cluniaci priore, qui litteris hac de re ſcriptis ſubſcribit *Bernardus-Groſſus de Voiſſella*.

LXXXIX. Res Cluniacenſes. (*a*) *V. l. 73. n.* 13. (*b*) *Petr. Ven. l. 2. mirac. c.* 18. * *Uxelle.*

Dalonenſi apud Lemovices monaſterio, (*c*) tuoe præerat Rogerius abbas, qui gregis ſui dilatandi cupidus, quoſdam e fratribus ſuis miſit ad perquirenda opportuna loca, ubi alia monaſteria ædificari poſſent. Illi itaque in Ruthenenſem pagum profecti, quemdam in eo locum, vepribus obſitum ſilviſque, latronibus infeſtum, invenerunt, quem ſolitudini aptum rati, ad divinum cultum convertere decreverunt. Erat is locus in poteſtate cujuſdam viri nobilis, Adoini de Pariſio omine; qui illis petentibus cum ad conſtruendum monaſteriom libenter conceſſit. Illic regularia ædificia hoc anno ædificari cœpta die ſeſto S. Auguſtini, aſſentiente Ademaro Ruthenenſium præſule, Richardo comite & filio ejus Hugone tenentibus principatum. Exſtructa non grandis operis baſilica ab eodem epiſcopo conſecratur, & locus, qui antea ob latrocinia & cædes Locus-diaboli vocabatur, Locus-Dei * nuncupatur. Primus ibidem abbas inſtitutus Willelmus, annis novem cum dimidio locum rexit. Succeſſit ad decennium Amelius, cujus tempore majoris eccleſiæ fundamenta jacta ſunt, anno ſcilicet MCLIX. quo anno Amelius ad Dalonenſem abbatiam tranſlatus eſt. Ipſo anno ſuffectus Willelmus de Caſſania, quo ad Fulgenſem abbatiam poſt triennium migrante, ſuffectus ad duos annos Bernardus. Hic ſucceſſorem habuit Arnaldum abbatem ejus loci quintum: cujus tempore, id eſt anno MCCXIX. Amelius Dalonenſis abbas ſe ſuumque monaſterium Ciſtercienſi inſtituto & domui Pontiniacenſi ſubdidit. Eodem anno Arnaldus Loci-Dei abbatiam abdicavit, quæ Stephano abbati ceſſit. Is poſt ſex annos itidem eam dimiſit, ejuſque regimen Willelmus de Caſſanta reſumſit ad biennium. Denique ſub ipſius Willelmi ſucceſſore Alberto hæc abbatia Bonæ-vallenſi Ordinis Ciſtercienſis monaſterio voitur ſub Guillelmo Bonæ-vallis ſecundo abbate, qui recens Ademaro ſucceſſerat. Hæc omnia ex Loci-Dei monumentis nobis communicavit clariſſimus Claudius *Fleury*, primo Loci-Dei abbas, modo prior Argentoilenſis.

XC. Loci-Dei abbatiæ fundatio & abbates. (*c*) *l. 72. n.* 78. * *Loc-Dieu*

In prædicto pago Lemovicenſi apud Muretum ſupremos vitæ dies abſolvebat beatus Stephanus de Moreto, Grandimontenſis Ordinis auctor, cum eum inviſerunt duo legati cardinales, Gregorius & Petrus-Leonis, qui poſtea de ſummo pontificatu diſceptarunt. Poſt octo ab eorum receſſu dies, pridie nonas Februarii vir Dei, mortis imminentis præſcius, ſe totum precibus erudiendiſque diſcipulis impendit. His percontantibus, quo pacto poſt ejus mortem in tanta rerum tempora- » lium penuria vivere poſſent, reſpondit: Deum ſolum vobis relinquo, cujus ſunt » oniverſa, cujus amore cuncta & voſmetipſos reliquiſtis: Si amando paopertatem ei » conſtanter adhæſeritis, nec a veritatis via declinaveritis; ipſe pro ſua providen- » tia qua mirabiliter omnia paſcit, & gubernat: vobis quod expedire noverit largietur. Quinta die dolore correptos, in oratorium portatur: ubi finita miſſa, poſt ſacram unctionem & perceptionem corporis & ſanguinis Domini, octogeſimo ætatis ſuæ anno, ut ajunt in ordine diaconatus, poſtquam Deo animam ſuam commendaſſet, ad eum feliciter migravit VI. *feria* VI. *idus Februarii*, ut habet vitæ ſcriptor; qui chronici characteres huic anno conveniunt. Ubi ejus obitum reſciere

XCI. Stephani de Moreto obitus, regula & doctrina.

ANN. CHR. 1124. * *Ambaz.ac.*

monachi S. Auguſtini abbatiæ Lemovicenſis, qui in vicinia præpoſitura Ambaziaco * reſidebant, ad reddendos viro ſancto ſupremos honores illuc concurrerunt. Libellum de S. Stephani vita ex majorum relatu & quibuſdam ſcriptis contexuit Gerardus Grandimontenſis Ordinis præpoſitus ſeptimus, ſed parum accurate, ut ſuperius (*a*) demonſtratum eſt, ubi de ejus Regula (*b*) fuſe diſſeruimus. Eam *non ab ipſo Stephano fuiſſe conſcriptam* aſſerit ejus editor Rotomagenſis, *ſed verbo & exemplo per quinquaginta fere annos in diſcipulorum cordibus ſculptam, & poſtmodum ab ipſis, maxime vero a Petro Lemovicino, qui immediate ſucceſſit S. Stephano, fuiſſe collectam, & deinceps a Girarde Grandimontis ſeptimo priore in eum ordinem, qui nunc habetur, redactam.* [Hæc abſque ullo rationis aut traditionis fundamento ab ipſo editore dicta ſunt; nam qui præclaram hanc regulam attente legerit, verum ipſius auctorem facile deprehendet S. Stephanum, qui ſeipſum prodit tum in prologo tum capp. 9. 11. 14. Verum aliud] dicendum de ejuſdem beati Srephani moralibus dictis, quæ ab ejus diſcipulis tumultuarie collecta ſunt, nuper in gallicum ſermonem partim converſa: in quibus auctoris eximia pietas, & inſignis rerum ſæcularium contemtus elucet. Gerardus ſeptimus Ordinis præpoſitus Stephanum a Clemente III. in ſanctorum claſſem referri curavit, atque e tumulo levari, in quo ejus corpus, Mureto Grandimontem tranſlatum, depoſitum fuerat a Petro Lemovicino Srephani ſucceſſore, qui propter quaſdam cum Ambaziacenſibus monachis ſimultates, conventum Mureto tranſtulit Grandimontem; una tantum leuca diſſitum, qui locus Grandimontenſi Ordini nomen dedit.

(*a*) *l.* 64. *n.* 97.
(*b*) *ib. a.* 1139.

XCII. Grandi-montenſis Ordinis commendatio.

Mira ſunt quæ veteres, nec immerito, de hoc Ordine prædicant. Hos tamquam *angelus* ſuſpiciebat Petrus (*c*) Cellenſis, qui fructum ſibi haud dubium Proventurum non dubitabat, ſi *vel unam orationculam angeli illi* ad Deum pro ſe funderent. Johannes (*d*) Sarisberienſis Magni-montis ſeu Grandimontis incolas *vitam peraduam* elegiſſe dicit, & *non modo avaritiæ, ſed & ipſius naturæ quodam modo dominatores, omnia neceſſitatis imperia exclusiſſe, & abjeciſſe ſollicitudinem craſtini.* Hinc Stephanus (*e*) Tornacenſis epiſcopus eos *Bonos-homines*, eorumque domos *Boni-hominas* vocat; nam *bonitatis illorum*, inquit, *teſtis eſt, & exclusa cupiditas, & inclusa paupertas. Et quoniam radix omnium malorum cupiditas inter illos arnit, receſſit ambitio, litigandi materia ſublata eſt, ſolitudo claudit, paupertas premit, humilitas ligat.* Ea porro erat eorum de rebus temporalibus incuria, ut earum curam in fratres quos converſos vocant, penitus rejecerint; quod magnorum ſcandalorum in Ordine ſeminarium fuit, ut in conſequentibus videbitur. Cæterum annua erant eorum capitula generalia in die feſto ſancti Johannis-Baptiſtæ; unde Petrus (*f*) Cellenſis ad eos ſcribens, hanc ſollemnitatem *diem Domini ſanctum* vocat, *quando ad matrem pulli gallinæ revolant, & de ſingulis locis veſtris*, inquit, *revoli ad locum, de quo exierunt, reſiliunt, ut de paterna inſtructione & correctione reparato meata copioſius & fortius iterum ſiuant.* Idem rogatus ſententiam ſuam dicere ſuper præexcellentia hujus Ordinis & Ciſtercienſis: *Non eſt meum*, inquit (*g*), *Ordines ſanctorum judicare, neque meis ſtaterit merita illorum appendere. Suo domino ſtant, aut cadunt; ſtant autem. Opinionis tamen meæ eſt, plus rigoris, plus juſtitiæ, plus ſeveritatis, plus etiam diſcretionis eſſe in Ordine Ciſtercienſi, quam in illo, qui mihi incognitus eſt, & de quo propter incertitudinem nullam præcipitare audeo ſententiam. Ita vir modeſtiſſimus.*

(*c*) *Petr. Cell. l.* 6. *ep.* 8.
(*d*) *Polycr. l.* 7. *c.* 23.
(*e*) *Steph. Torn. ep.* 6.
(*f*) *Petr. Cell. l.* 2. *ep.* 7.
(*g*) *id. l.* 9. *ep.* 22.

XCIII. Galdrici Bernardi avunculi obitus.

Per id tempus Clara-vallis, nova ſobole creſcens in dies, alios aliis monaſteriis proferebat rectores, alios cælo inferebat. Unus ex his primus fuit Galdricus Bernardi avunculus, cujus obitus hoc tempore accidit. Is eſt, qui viſis Bernardi adhuc juvenis miraculis, cum aliis ejus fratribus & filiis ſpiritualibus mirabantur, *nec tamen* (*h*) *more carnalium in gloriam elevabantur humanam, ſed juvenili ejus ætati, & novæ adhuc converſationi, ſpirituali ſollicitudine metuebant.* In his Galdricus a- „ vunculus ejus & Guido primogenitus fratrum cæteros anteibant, verbiſque durio- „ ribus exagitantes teneram ejus verecundiam, calumniantes etiam bene geſta; & „ hominem manſuetiſſimum, nihilque contradicentem, frequenter uſque ad la- „ crymas improperiis & opprobriis affligentes. Sed tandem Galdricus ipſe aliquando „ (*i*) infirmatus, & ipſa doloris magnitudine ſuperatus, Bernardum, ut ſui miſereretur, obſecrare coactus eſt, ut opem ſibi ferret, quam cæteris afferre conſueverat. Tandem idem Galdricus, cum in Clara-valle aliquot annos peregiſſet, *ferveat ſpiritu, & totus boni amulator*, ex hac luce migravit; qui ante unam fere horam mortis turbatus ad momentum, & toto corpore motus infremuit, ob viſos ſcilicet, ut Bernardo poſtea revelavit, duos ſpiritus nequam; ſed mox ad priſtinam ſerenitatem reverſus, vultu deinceps placidiſſimo exſpiravit.

(*h*) *ibid. c.* 9.
(*i*) *ibid. c.* 20.

XCIV. Bartholomæus Firmitatis abbas poſt Petrum factum epiſcopum.

Eodem fere tempore, cum Petrus Firmitatis primus abbas in archiepiſcopatum Tarentaſienſem aſſumptus eſſet, primus utique u Ciſtercienſi familia epiſcopus, in

ejus

ejus locum apud Firmitatem ſuffectus eſt e Clara-valle Bartholomæus, Bernardi frater ab ipſo natu proximus, aliis ſanctitate non impar, ſed forte conſilio ſuperior; quæ prima fuit individuæ illius fraternitatis, moleſta quidem, ſed neceſſaria ſeparatio. Manricus Petri archiepiſcopi occaſione obſervat, apud Ciſtercienſes ſevere cautum eſſe, ut, qui ex illorum cœtu ad epiſcopalem dignitatem promovebantur, religioſum habitum, abſtinentiam, cæteraſque prioris inſtituti regulares leges, quatenus novus ipſorum ſtatus ferebat, retinerent. Huc ſpectat decretum Inſtitutorum Ciſtercienſium, in quorum capite LIX. hæc leguntur: *Epiſcopi de Ordine noſtro aſſumti conſuetudinem noſtram tenebunt in qualitate ciborum, in forma indumentorum, in obſervatione jejuniorum, in officio horarum regularium: excepto quod mantellum de vili panno & pelle ovina, & pileum ſimilem aut ſimplicem habere poterunt qui voluerint: cum quibus tamen rebus clauſtra noſtra minime intrabunt, nec conventibus noſtris intererunt propter diſſimilitudinem.* Unde in variis capitulis generalibus ſæculi tertii-decimi, cum quidam ex illis epiſcopi a regulari habitu & vivendi norma deficere cœpiſſent, graviter arguuntur; & ſi id in poſterum non emendent, Ordinis ſocietate privati denuntiantur. Neque ea lex Ciſtercienſibus peculiaris erat, ſed a primis Ordinis noſtri temporibus uſu recepta, ut fuſe aliàs demonſtravi in Præfatione ſecunda ad Acta ſanctorum ſæculi quarti Benedictini capite VII. De altero Petro inſignori ad ſedem Tarentaſienſem ex Bona-valle aſſumto inferius agendum.

ANN. CHR. 1124.

Ciſtercenſium epiſcoporum leges.

In Septimania poſt Ermengaudum S. Aniani * ad Vernodubrum abbatem, de quo ſuperius (*a*) facta mentio eſt, unanimi fratrum conſenſu electus eſt Willelmus, ut patet ex eorum litteris ad Arnoldum Narbonenſem archiepiſcopum, a quo hanc electionem confirmari poſtulant. Litteras illas hoc loco referre viſum eſt ex authentico Narboneſi.

XCV. S. Aniani abbas Willelmus eligitur.

* S. Chignan. (*a*) *l.* 70. *n.* 26.

*Viro totius venerationis gloria celeberrimo, & cum celebritatis titulis inſignibus in hac & in diverſis regionum partibus longe lateque famoſiſſimo Arnaldo, Dei ipſiuſque fidelium nutu Narbonæ ſedis archiepiſcopo, grex puſillus monachorum ſancti Aniani honorem ut patri, timorem ut domino. Dignitati veſtræ notum fieri volumus, abbatem noſtrum Ermengaudum, virum humilem & modeſtum ab hoc ſæculo diſceſſiſſe. Quare, ne ſicuti oves paſtoris regimine carentes, diu viam erroris teneremur, & eccleſia noſtra paſtoralis officii expers haberetur; uno corde, uno animo, una voluntate Domino, cui tecta omnia patefacta ſunt, genibus in terra ante altaria ſacra poſitis ſupplicantes Deum exoravimus, ut nobis patrem, Dei & ſancti Benedicti regulam obſervantem, ſua pietate ipſemet eligeret, & electum nobis tribueret, & virtutis ſuæ gratia illuſtraret. Facta ſiquidem oratione, omnes de pulvere lacrymantes ſurreximus, & quaſi alter alteri ſubauriculaſſet, cum antea mentis ipſius nulla facta fuiſſet, unum de noſtris confratribus, nomine Vuillelmum, conclamantes, in nomine Domini paſtorem nobis & dominum elegimus, eique ſubitei & obedire, ſicut beatus Benedictus præcipit, omni tempore vitæ noſtræ volumus. Vos igitur, quaſi pedibus veſtris provoluti, nos omnes per ordinem, ego prior Ramundus *, & ego Ramundus ſacriſtes, & ego Johannes cellerarius, & ego Bernardus camerarius, & ego Petrus, & ego Ramundus ſacerdotes, & ego Raymundus & ego Petrus levitæ, & ego Berengerius eleemoſinarius, & ego Vuillelmus & ego Petrus ſubdiaconus, & ego Berengerius & ego Vuillelmus acolythi, & cæteri fratres, humiliter deprecamur, ut nobis eum conſecrare in abbatem dignemini. Valete.*

* ſic

Nulla hic mentio de abbate vel conventu S. Pontii Tomeriarum, cui Bertrandus archiepiſcopus, Arnaldi intermedio Richardo anteceſſor, S. Aniani monaſterium ſubiicere voluerat, ut ſuperius (*b*) vidimus; quod forte effectu caruit. Poſt Willelmum abbatem hic laudatum magnus hiatus eſt in ſerie ejus loci abbatum, deficientibus uſque ad inſequens ſæculum ad eam continuandam monumentis.

(*b*) *Ibid.*

Redeo ad Galliam Belgicam, ubi in Leſcienſi ſeu Lætienſi Hanoniæ monaſterio Reinerus religioſiſſimus abbas hoc anno mortuus eſt, ſucceſſoremque ſui ſimilem habuit Wedricum, qui præfecturam rite adminiſtravit. Hic quippe componendis monachorum ſuorum moribus totum ſe addixit, nec minorem de excolendis eorum ingeniis curam habuit. Quam ob rem viros doctrina ac pietate claros undique conquiſivit, & numeroſam librorum copiam intulit in bibliothecam. Ejus tempore Goſſewinus ſeu Goſſuinus de Oifaco Caſtellanus Cameracenſis Aveſnienſem honorem (*c*) poſt Theodericum monaſterii inſtauratorem, qui ſine liberis deceſſerat, obtinuit; & monachis non parum infeſtus fuit: ſed demum ex tranſmarina peregrinatione reverſus, eis ſe benigniorem exhibuit. Huic piiſſima conjux erat Agnes, Anſelmi Ribodimontis comitis filia, quæ poſt mariti obitum ſe totam rebus divinis in Leſcienſi eccleſia mancipavit, & beatæ Hilerudis ſeretrum fabricari curavit, ibidemque poſt mortem ſepulta eſt. Goſſuino abſque liberis defuncto ſucceſſit ejus ex ſorore nepos Walterus, cognomine Plukelius, qui multa Leſcienſi eccleſiæ mala

XCVI. Reinero abbati Leſcienſi ſuccedit Wedricus.

(*c*) *V. Spicil. t. 7. p. 601.*

irro

ANN. CHR. 1134.

irrogavit, molitus ea auferre, quæ ipſius anteceſſores eidem eccleſiæ contulerant. Hinc medium ſe interpoſuit beatus Bernardus Claræ-vallenſis abbas, & pacem inter partes conciliare ſtuduit; aſt eam non multo poſt violavit Goſſuinus, accelnceps monachis infeſtus eſſe perſeveravit. Exſtat ipſius Bernardi epiſtola (*a*) ad abbarem Lætienſem, haud dubie Wedricum, ejuſque monachos, quibus unum e ſuis, Robertum nomine, qui Claram-vallem ſe receperat, remittit, poſtulans ut benigne recipiatur, & amoveatur ab illa *obedientia*, in qua non ſine animæ ſuæ periculo invitus detentus fuerat. In fine flagitat ſe certiorem fieri de ſtatu domini abbatis, quem graviter infirmatum eſſe teſcierat: *ut aut de vita*, inquit, *licet mortali, recipiamus gaudium; aut de morte licet vitali, luctum*; de morte quidem ipſi congratulaturus *pro adepto præmio*, ſed triſtitiam & luctum habiturus *pro ademto neceſſario* ſeu amico, quæ verba probant, quanti Wedricum fecerit Bernardus. Ejuſdem Wedrici tempore maxima annonæ caritas fuit, deficientibus arvorum colonis, quorum plerique ad ſacram expeditionem profecti erant. Tunc Wedrici eximia caritas fuit erga egentes, quæ in illo monaſterio ſemper ad noſtrum uſque tempus perſeveravit. Tandem Wedricus Eugenii papæ juſſu tranſlatus eſt ad abbatiam S. Vedaſti, dolentibus Leſcienſibus, qui ejus loco Teſcelinum elegerunt: cui poſt annos quinque Helgotus monachus Latiniacenſis ſucceſſit, ejus loci ab inſtauratione abbas quintus.

(*a*) *Bern. ep.* 400.

XCVII. S. Michaëlis in Teoraſcia abbates.

Eodem fere tempore S. Michaëlis vicino Teoraſciæ monaſterio præerat Elbertus abbas, qui Fuſniaci locum a Simone S. Nicolai abbate impetravit, & Bartholomæo Laudunenſi epiſcopo ad conſtruendum triennio ante monaſterium conceſſit. Non dubito quin idem ſit Lelbertus S. Michaëlis abbas, ad quem S. Bernardus ſcripſit de quodam ejus monacho, quem a peregrinandi propoſito revocatum ad ſuum monaſterium remittebat. Hanc epiſtolam (*b*), quia brevis eſt, pro argumenti utilitate hic referre placet.

(*b*) *Bern. ep.* 399.

Hic filius veſter peregrinationem, quam etſi veſtra licentia ſuſceperat, noſtro conſilio deſerens, ad vos reverſus eſt. Cum enim cognoviſſemus, viam illam & eum requiſiſſe per levitatem, & vos ob illius improbitatem annuiſſe: dure, ut dignus erat, increpatum reverti perſuaſimus ſuæ ſiquidem, quantum conicere potuimus, levitatis & improbitatis pœnitentem, ac de cætero emendationem pollicentem: Rectius judicantes, quantumlibet reum in ſuo monaſterio monachum pœnitentiam agere, quam foris vagando provincias circumire. Neque enim terrenam, ſed cæleſtem requirere Jeruſalem monachorum propoſitum eſt; & hoc non pedibus proficiſcendo, ſed affectibus proficiendo. Vos autem, Pater, non moleſtam habeatis ejus reverſionem, etſi ſuſpectam habeatis ejus converſationem: quin potius gaudete, quia hic filius veſter mortuus fuerat, perierat, & inventus eſt. Hactenus Bernardus, ejuſque conſilium, tanti doctoris prudentia dignum.

Lelberto ſeu Elberto haud dubie ſucceſſit Giſlebertus, ex priore S. Nicolai de nemore, *ante* (*c*) *converſionem pro artium ſcientia, qua pollebat, Plato vocatus*: quem Bartholomæus Laudunenſis epiſcopus, concedente Simone S. Nicolai abbate, S. Michaëlis monaſterio præfecit: quod ille brevi tempore in religione & rerum temporalium cenſu florentiſſimum reddidit. Sed cum Simon abbas paullo poſt obiiſſet, eundem Giſlebertum *pro ſua probitate* idem antiſtes ad ſancti Nicolai abbatiam, ubi prior fuerat, tranſtulit, ubi multos labores pertuliſſe perhibetur. Leoni abbati ejus apud S. Michaëlem ſucceſſori, Innocentius diploma indulſit anno MCXXXVIII.

(*c*) *Herman. de mirac. S. Mariæ Laudun. l.* 3. *c.* 19.

XCVIII. Simon abbas S. Nicolai religioſiſſimus.

Nunc agendum eſt de Simone S. Nicolai abbate, ex cujus ſchola Giſlebertus mox laudatus multique alii religioſi viri prodierunt. Erat is, ut jam alias diximus, ortu Leodicenſis, adeoque concivis & forſan germanus Willelmi abbatis S. Theoderici, ejuſque in Remenſi S. Nicaſii aſceterio ſocius ex quo ille ad S. Nicolai, hic ad S. Theoderici præfecturam evectus eſt. Cum hanc dignitatem iniit Simon, illic monaſtica religio aliquantum intepuerat, teſte Hermanno (*d*) monacho: at per eum poſt breve tempus ita recaluit, ut in ſpiritualibus & in temporalibus reflorueriſ. Quantum illic virtus profectum fecerit teſtantur viri pietate & prudentia illuſtres, qui ex Simonis diſciplina ad alia regenda monaſteria aſſumti ſunt. Ex his quippe Theobaldus Campaniæ comes, Radulfum, *conſilio domni Norberti*, ut ſuperius (*e*) vidimus a prædicto Simone acceptum, Latiniacenſi præfecit monaſterio. Simon quoque Noviomenſis epiſcopus a Bartholomæo epiſcopo duos ſibi dari petiit ejuſdem loci monachos, quorum alterum S. Eligii Noviomenſis, alterum Elnonenſis monaſterii abbates conſtituit: *qui quomodo ſibi commiſſas eccleſias, tam interius quam exterius correxerint, & nobilitaverint, viſu potius quam auditu poteſt hodie*, inquit, *comprobari*. Ii fuere Theodericus abbas S. Eligii, poſtea Ambianenſis epiſcopus, & Abſalon abbas S. Amandi, ad Tornacenſem ſedem electus, ſed non conſecratus.

(*d*) *ibid. c.* 18.

(*e*) *ſupra* 73.

Ve-

ANN. CHR. 1124. XCIX. Perſecutione pulſatur.

Verum, ut nulla virtus eſt tentationis expers, idem Simon a ſuis etiam monachis adeo vexatus eſt, ut illinc recedere, & iræ locum dare coactus ſit. Ea de re ſcripſit ad Bernardum Claræ-vallenſem abbatem, a quo conſolatorias litteras (*a*) accepit ſub hoc initio. *Perſecutionem, quam propter juſtitiam paterer, per litteras tuas non ſine compaſſione cognoſcentes, licet Chriſti conſolatio de promiſſione regni tibi ſufficiat; tamen nos, quod noſtrum eſt, & conſolationem quam poſſumus, & conſilium quod intelligimus ſanum, fideliter exhibemus.* Poſt hæc eum ad patientiam hortatur propoſito exemplo Chriſti Domini & Sanctorum; & ſub finem epiſtolæ eidem conſulit, ut ad tempus propoſiti ſui rigorem ſic temperet, ut infirmorum ſalurem non negligat. *Invitandi quippe ſunt*, inquit, *ad arctiorem vitam non cogendi, quibus utique ſemel in Ordine illo Cluniacenſi* (ſic nigrorum monachorum Ordo tum vocabatur), *præſſe conſenſiſti. Illis autem qui arctius vivere deſiderant, aut condeſcendere imbecillioribus ex caritate, quantum ſine peccato poſſunt, ſuadendum eſt; aut ibidem quod cupiunt permittendum, ſi abſque utrarumque partium ſcandalo fieri poteſt; aut certe de congregatione liberos dimitti, fratribuſque aliis ſecundum eorum propoſitum viventibus ſociari oportet.* Hoc conſilium ſancti doctoris prudentia & religione plenum eſt. Ex dictis intelligitur, procellam illam ſaltem ex parte ortam fuiſſe ex zelo, forſan inmodico, Simonis abbatis, qui non ſatis infirmiorum fragilitati conſulebat. Suberat & alia cauſa, quæ fratrum animos in eum exaſperabat, nimirum quod altaria quædam ſeu eccleſias parochiales, monaſterio ſuo quondam conceſſas, epiſcopo Atrebatenſi ob ſimoniæ metum reſignaſſet. Electi ad finiendam altercationem arbitri Samſon Remorum archipræſul & Jotlenus epiſcopus Sueſſionenſis. In litteris Samſonis ad Innocentium II. dicitur abbas Simon, *quia monachi ſui eum eo non conſentiebant ut altaria illa redderet, aliquanto tempore abbatiam dimiſiſſe, & in longinquam regionem abiiſſe:* ſed tandem a ſuis revocatus, magis eligentibus, *altaribus illis quam abbate ſuo velle carere;* quæ res & Simonis abbatis integritatem & monachorum ejus æquitatem probat. Florente tunc temporis apud ſanctum Nicolaum religione, non modo vicina, ſed etiam nonnulla aliarum provinciarum monaſteria cum eo ſocietatem ſuffragiorum iniere. In pleriſque a Simone ſtabilitis, pro unoquoque defuncto præter alias preces ſinguli ſacerdotes miſſam unam celebrare tenebantur, cæteri miſſæ loco certum pſalmorum aut orationum dominicarum numerum perſolvebant. Obiit Simon anno MCXXXIII. ſucceſſorem ſortitus Gillebertum modo laudatum, ſui quondam monaſterii priorem, tunc vero S. Michaëlis in Teoraſcia abbatem. Hoc ipſo anno confirmata eſt donatio villæ de Farnitiis jam antea ab Ingelramno de Fara & Roberto fratre ejus ac earum matre Mileſende eo pacto facta, ut ibi prioratus pro monachis ſancti Nicolai inſtitueretur, preceſque pro Ingelramno eorum avo, & pro Thoma de Maria eorum patre ac cæteris prædeceſſoribus eorum funderentur. Donationi præſens adfuit Rainaldus metropolitanus Remorum, cum Guillelmo abbate ſancti Theoderici, Gilleberto ſancti Michaëlis, Gaufrido ſancti Medardi, Theoderico ſancti Eligii, conſentientibus Ingelramni baronibus, quorum pleriquc etiam propria donaria addiderunt, quæ omnia tandem Bartholomæus Lauduni antiſtes, cum cleri ſui proceribus & Ingelramni militibus diœceſana auctoritate firmavit.

(*a*) Bern. ep. 83.

C. Aureæ-vallis baſilicæ dedicatio.

Actum eſt in ſuperioribus (*b*) de primis incunabulis Aureæ-vallis monaſterii, quod a Calabris monachis inchoatum, ſed imperfectum relictum fuiſſe diximus. Verum Otto Chinienſis comes, quod Arnulfus comes, ejus pater imperfectum reliquerat, perficere conſtituit; baſilicæ ſupremam admovit manum, eamque hoc anno conſecrari curavit, ut teſtantur ejus hac de re litteræ, quarum hæc verba. *Anno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo vicеſimo, quarto, indictione tertia, pridie kal. Octobris dedicata eſt eccleſia in honorem ſanctæ & perpetuæ virginis Mariæ in Aurea-valle a domino venerabili epiſcopo Henrico Virdunenſi, juſſu & petitu domini archiepiſcopi Trevirenſis Godefridi primo anno ſuæ ordinationis, regnante Henrico hujus nominis quarto, anno ſecundo reconciliationis inter regnum & ſacerdotium. Cujus dedicationi eccleſiæ interfuit Otto comes de Chiſnei cum ſua uxore Adalade & filiis, domino ſcilicet Friderico Remenſi eccleſiæ præpoſito, & Alberto poſt patrem comite, & aliis quamplurimis nobilibus & liberis hominibus.* Idem comes in eorumdem præſentia locum ipſum cum ſuis appendicibus omnino liberum eſſe voluit, ſicut pater ſuus Arnulfus fecerat, *ſine retentione* cujuſvis juris vel *advocationis omnium eorum, quæ tunc poſſidebant, vel poſſeſſuri erant fratres ibidem Deo ſervientes*, quod argumento eſt quoſdam ſive clericos, ſive monachos, tunc illic exſtitiſſe. Idipſum ſequentia verba probant, quibus Otto comes adſtipulantibus uxore & filiis ſuis conceſſiſſe dicitur, *ut quiſquis vellet converti de ſæculo ad locum ſupradictum, liberam haberet facultatem quidquid vellet illi dare loco*, vel quilibet alius.

(*b*) l. 63. n. 68.

Cano-

ANN. CHR. 1124.

Canonicos regulares illic poſt diſceſſum Calabrorum monachorum, primum quidem ſub Fulberto, dein Herberto præpoſitis exſtitiſſe plerique exiſtimant: ſed tandem anno MCXXII. illuc inductos fuiſſe conſtat Ciſtercienſes monachos, quos Albertus comes a S. Bernardo expetiit. Hujus rei cura demandata Guidoni Trium-fontium abbati, quæ prima Claræ-vallis filia eſt, miſſaque ab eo colonia duce Conſtantino, qui primus Aureæ-vallis abbas exſtitit. Ibidem noſtro tempore, auctore Carolo religioſiſſimo abbate, adhuc ſuperſtite, tefloruit primigenia Ciſtercienſis inſtituti diſciplina, a monachis circiter centum præter converſos cum totius regionis admiratione religioſe obſervata, quam ad noſtrum omnium exemplum diutiſſime retineri optandum eſt. Idem abbas monumentum in Alberti loci conditoris memoriam erectum, quod vetuſtate pæne omnino obſoletum erat reſtitui curavit, novaque inſcriptione illuſtravit anno MDCCII.

S. Wlfilaici eccleſia. * *S. Vvolfroy.* * Ivon.

Ab hoc monaſterio pendet, diſtatque tantum ſeſqui-leuca S. Wlfilaici * eccleſia quam famoſus ille ſtylites ſæculo ſexto exſtruxit octo circiter millibus ab Epoſio * caſtro, teſte Gregorio (*a*) epiſcopo Turonenſi, qui ibidem ſanctum illum diaconum inviſit, & ab eo vitæ illius ſeriem didicit.

(*a*) *Greg. Tur. l. 8. c. 15.*

CI. Egmondenſes abbates. (*b*) *l. 38. n. 6.*

In Hollandia, cum Athelardus (*b*) ſeu Adalardus abbas Egmondenſi monaſterio annis fere uno & quadraginta præfuiſſet, hoc demum anno vitæ curſum explevit XIV. kal. Octobris, ſepultuſque eſt in parochiali beatæ Mariæ eccleſia, quam exſtruxerat. Eo mortuo, Petronilla comitiſſa, quæ comitatum Hollandiæ ob impuberem filiorum ætatem adminiſtrabat, Anſelinum capellanum ſuum monachum fieri, dein abbatem inſtitui fategit. Verum quam abnormis ejus ingreſſus, tam perverſa fuit ejus adminiſtratio; ſicque res cum in temporalibus, tum in ſpiritualibus peſſum ruit. Quam ob rem illo poſt annos quinque abjecto, Petronilla errorem agnoſcens, ab Arnoldo S. Petri apud Gandavum abbate monachum expetiit, qui idoneus eſſet animas regere, exteriora procurare, & lapſa inſtaurare. Miſſus ad id operis Walterus tunc præpoſitus Lenſenſis prædii, quem Andreas Trajectenſis epiſcopus in vigilia nativitatis beatæ Mariæ abbatem ordinavit. Ille autem viſo miſerabili loci ſtatu, quo ſe verteret incertus, tandem ſpe in Deum ſub S. Adalberti patrocinio defixa, proſperum in omnibus ſucceſſum habuit, & omnia, tam interiora, quam exteriora optime compoſuit.

CII. Spanheimenſe monaſterium. * *Creutznach.* * *Nava.*

Extat in diœceſi Moguntina haud procul a Crucinaco * opido intermedio Nava * flumine, Sphanheimenſe ſeu Sponheimenſe monaſterium, quod hoc anno a monachis inhabitari cœpit. Illic ineunte ſæculo undecimo inchoata fuerat ab Everardo comite eccleſia, clericiſque commiſſa: at filius ejus Stephanus initio ſæculi inſequentis eam in monaſterium erigere conſtituit. Verum cum ille opus tardius exſequeretur, morte interceptus id imperfectum reliquit; cui Meginhardus comes, inſtigante Mechthilde ſeu Mathilde conjuge, ſupremam impoſuit manum. Conſecrata ejus laudi eccleſia a Buggone Wormarenſi epiſcopo ſub patrocinio beatiſſimæ Dei genitricis & S. Martini Turonum epiſcopi, illuc inducti ſunt noſtri Ordinis primi cœnobitæ duodecim, octo ſcilicet ſacerdotes, & quatuor converſi, ex Moguntinis S. Albani, & S. Jacobi monaſteriis aſſumti, quibus Bernhelmus præfectus eſt, primus ejus loci abbas. His actis, Meginhardus comes Adalbertum Moguntinum archipræſulem adiit, a quo ejus loci confirmationem obtinuit, eamdemque ratam habuit Heinricus imperator: quibus Honorii papæ II. confirmatio demum acceſſit.

CIII. Bernhelmus primus abbas.

Quod attinet ad Bernhelmum abbatem, is honeſtis parentibus in Spanheimenſi comitatu natus erat: qui cum annis haud paucis Stephano comiti militaſſet, in S. Albani monaſterio meliori militiæ nomen dedit, ubi magiſter ſcholarum fuiſſe dicitur, & quædam opuſcula ſcripſiſſe; ibidemque Spanheimii abbas, adſtantibus quatuor abbatibus, videlicet Volberto S. Albani, Werenboldo S. Jacobi, Adelhuno S. Diſibodi, & abbate S. Petrucii in *Blidenſtat* ordinatus fuiſſe. Huic erat ſoror, nomine Mechthildis, apud S. Albanum pro Dei amore incluſa, quam aſſenſu Adelberti archiepiſcopi & Volberti abbatis illinc tranſtulit, & in cellam novam, quam ei circa Spanheimenſe monaſterium exſtruxerat, cum Sophia virgine recluſit; unde loco Cluſæ nomen inditum eſt, ubi complures poſtea recluſæ religioſiſſime vixerunt. Hæc pluribus proſequitur Trithemius in chronico Spanheimenſi, quod ille per annos quindecim, cum ejus loci abbas eſſet, inter varias præfecturæ occupationes elaboravit, & ad ſuum tempus, id eſt ad annum MDXL perduxit.

CIV. Cluſinum monaſterium Primi abbates.

Aliud virorum Ordinis noſtri monaſterium eſt, opido Gandersheimenſi adjacens, in diœceſi Hildersheimenſi, Cluſa itidem dictum, quod hoc anno ſollemniter dedicavit Bartholdus epiſcopus Hildersheimenſis ſub invocatione beatæ Virginis Mariæ, ſanctæ Crucis, ſancti Georgii martyris & omnium ſanctorum. Primi loci fundatores ignorantur, ſed inter benefactores haud infimum tenet locum, Athelheidis abbatiſſa

tiſſa Gandershemenſis ejus nominis tertia, Henrici tertii imperatoris filia, quæ nedum in ipſo monaſterii ſui fundo Cluſenſe conſtrui permiſit, ſed & eidem ſilvam vicinam hoc ipſo anno contulit. Primus Cluſenſium abbas Henricus fuit, cui ſucceſſit Winemarus, tum alter Henricus. Aliorum abbatum ſeriem & nomina, ſed abſque chronicis notis deſcripſit Henricus Bodo Cluſinus monachus in cœnobii ſui chronico, (*a*) quod medio circiter ſæculo XVI. ſcripſit, cum Syntagmate de eccleſia Gandeſiana. Cluſinæ dedicationi non diu ſuperſtes fuit Athelhcidis abbatiſſa, anno inſequenti mortua. Succeſſit Bartha prima, quæ donationem trium manſorum in *Lutholveſſen* a viro nobili Geltmaro, qui eos in feudum ab eadem domina acceperat, Cluſinis factam probavit, monaſterinmque viſitans confirmavit anno MCXXVII. obiiſſe videtur anno MCXXXIII. aut inſequenti. Nam Leutgardis ſeu Loicardis, quæ eam excepit, Goſlariæ conſecrata eſt anno MCXXXIV. a Bernhardo epiſcopo Hildeſhemenſi coram Lothario imperatore. Ea abbatiſſa procurante & ſatagente Cluſinorum mores in melius reformati ſunt; non quod tam brevi temporis ſpatio a priſtino vivendi genere deſciviſſent, ſed quod id in monaſterium induxiſſent, quod in pleriſque aliis Germaniæ monaſteriis tum temporis obtinebat, remiſſius utique. Cum autem ſanctiora Cluniacenſium inſtituta jam ſuſcepiſſent aliqua cœnobia, inde vocati Cluſam monachi eadem ſecum, Cluſinis quibuſdam licet tenitentibus, induxerunt. Tum donationum monaſterio hactenus factarum confirmationem, novaque privilegia a Lothario imperatore & Bernardo Hildeſhemenſi epiſcopo impetravit Leutgardis. In primis, ut cœnobiorum Cluſenſis & Brunteshuſenſis unum eſſet regimen, unus abbas & unus baculus, manentibus tamen impermixtis ſuis cuique monaſterio redditibus. Deinde ut libera eſſet abbatis electio, ea tamen lege ut electus coram abbatiſſa & conventu Gandershemenſi ſe ſiſteret, confirmandus, ſi modo canonica eſſet electio, accepturuſque baculum paſtoralem de altari beatorum Johannis-Baptiſtæ, Anaſtaſii & Innocentii, Gandershemenſis eccleſiæ patronorum, indeque abbatiſſæ opera ad epiſcopum deducendus conſecrationis gratia. Denique ut abbas utriuſque eccleſiæ, Cluſenſis & Brunteshuſenſis, cum interiora, tum exteriora diſponat, liber ab omni ſubjectionis alicujus exactione vel ſervitio, eo dumtaxat, excepto, quod vocatus ab abbatiſſa conſilii cauſa, non ſe difficilem præbeat, atque in feſtivitatibus præcipuis ad celebrandas miſſas, & ad ſolatia infirmis ſororibus impendenda invitatus, occurrat. Acta ſunt hæc anno MCXXXIV. Celebre vel eo nomine evaſit Cluſenſe monaſterium, quod ab eo initium ceperit reformatio Burſfeldenſis. De Brunteshuſenſi cœnobio, vulgo *Brunteshauſen*, ſeu *Brunshauſen*, nihil ſpeciale dicendum occurrit. Inchoatum dicit Bucelinus in ducatu Brunſwicenſi a Brunone I. Saxonum duce, abſolutum vero a Ludolpho ejus filio, circa annum DCCCCLIX. pro virginibus ſacris, a quibus adhuc incolebatur anno MCCVI. ſub regimine unius præpoſiti regularis, quem illuc mittebat Cluſinus abbas.

ANN. CHR. 1124.

(*a*) *Leibn. Rer. Brunſ. t. 2. p. 330. 345. & t. 3. p. 701.*

Abbatiſſæ Gandershemenſes.

Brunteshuſenſe monaſterium.

[Extat in Colonienſi diœceſi inſigne S. Alexandri Graffchatenſe monaſterium ab Annone archiepiſcopo ditiſſime fundatum. Illud cum aliquando viſitaſſet Fridericus archiepiſcopus, de ſuis poſſeſſionibus ad uſus fratrum aliquid ſuperaddere ſtatuit, ſperans cum ſanctiſſimo ejus conditore partem aliquam in terra viventium obtinere. Unde cum infra terminos curiæ ſuæ *Badolich* quidam *Jalen* nomine allodium ſuum Wicberto abbati prædicti cœnobii vendidiſſet, illud allodium S. Alexandro confirmavit, adiiciens eccleſiæ quidquid ex jure ſuo *Jalen* habuit. Præterea cum tres libras & dimidium decimationis Soſſatii ex dono S. Annonis obtineret prædicta eccleſia, & locationem ejuſdem decimationis uſurpaſſet villicorum injuſta violentia, locationem fratribus Graffchatenſibus reſignavit confirmavitque Fridericus, ſed & decimam de vinea *Thielbach*, quam Sigevinus prædeceſſor ſuus in dotem eccleſiæ Graffchatenſis in die conſecrationis illius contulerat, ab ipſa eccleſia per villicos de *Bacherach* alienatam reſtituit. Hæc confirmatio acta eſt Coloniæ præſentibus Henrico præpoſito de Domo S. Petri, id eſt eccleſiæ cathedralis, Ekkeberto ejuſdem loci decano, Godefrido de S. Severino, Henrico de SS. apoſtolis, Theoderico de S. Maria in Gradibus, abbatibus Gerhardo de S. Pantaleone, Albano de S. Martino, Ruperto Tuitienſi, Cunone Sigebergenſi, Hermanno ejuſdem eccleſiæ advocato, Gerhardo comite Juliacenſi, &c.]

CV. Diploma Friderici archiepiſcopi Colonienſis pro Graffchatenſi cœnobio

[Eodem tempore Ludovicus Francorum rex univerſa beneficia eccleſiæ SS. Vincentii & Germani de Laya a prædeceſſoribus regibus tradita, videlicet Roberto, *qui ipſum eccleſiam a fundamento fundavit*, Henrico ejus filio, Philippo patre ipſius Columbenſibus monachis confirmavit. *Actum publice apud S. Germanum, præſentibus epiſcopis noſtris Carnotenſi videlicet, & Manaſſe Meldenſi*, cum clericis ſuis, abbate ſcilicet Stephano de Valcia, & Hugone de Leugis præpoſito, & Galterio de Bona-valle archidiacono & aliis multis. Data anno verbi incarnati MCXXIV. regni ve-

CVI. Eccleſia S. Germani de Laya Columbenſibus confirmata.

ANN. CHR. 1124. ro noſtri XVII. & Adelaudis reginæ X. adſtantibus in palatio noſtro, quorum nomina ſubſtituta ſunt & ſigna S. Stephani dapiferi, S. Gilleberti buticularii, S. Hugonis conſtabularii. Sequenti anno idem tex *Rogerio venerabili beatiſſimæ Mariæ Columbenſis abbati nemus de Teleo, & nemus de Carmeia, & terram de Faverolis* concedit, &c. Actum apud *S. Leodegarium publice anno incarnati verbi* MCXXV.]

CVII. Pomeraniæ converſio per S. Ottonem. Hic in quo ſiſtimus annus Pomeraniæ ad Chriſti fidem acceſſione inſignis exſtitit. Gentem illam jam ante armis ſubegerat Boleſlaus Poloniæ dux, tam religione quam bellica fortitudine clarus; eaque lege admiſerat ad pacis fœdera, ut Chriſti fidem libere ſibi prædicari pateretur. At cum idoneus ad id officii miniſter deſideraretur, litteris expetitus eſt a comite Otto Babenbergenſis epiſcopus, ſtudio propagandæ religionis ea ætate cunctis præſtantior, ut probant quindecim monaſteria variis in locis ab ipſo erecta. Hanc provinciam alacris ſubiit venerabilis præſul, probante ſumnio pontifice Honorio, ut in ejus actis legitur. Hunc per Boemiam tranſeuntem dux ipſe magnifice ſuſcepit ac donis muneravit. Ibi in abbatia Cladruva, ſeu ut alii legunt Cladri, eccleſiam in honorem ſancti Nicolai conſecravit, ſororeſque velavit. Cumque una ex illis, Richa nomine, amariſſime fleret, eam blande conſolatus eſt, promittendo ſe animam ejus in die judicii ſponſo illius Chriſto conſignaturum. Hæc poſtea ipſo beati antiſtitis anniverſario depoſitionis die defuncta eſt, atque eo titulo ſaſtis Benedictinis uti *venerabilis* adſcripta. Otto inde in Poloniam ingreſſus eſt, cui Gneznam accedenti dux ipſe, ejuſque optimates ducentis fere paſſibus nudipedes occurrere. Primus ejus apoſtolicus labor fuit apud Piriſſam urbem, ubi ſeptem circiter millia hominum ad baptiſmum adduxit, duobus illic exſtructis baptiſteriis, ut in uno mares, in altero feminas baptizaret. Ad utriuſque ingreſſum cortinæ expanſæ erant, ſub quas ſinguli tantum *baptizandi* intrabant *cum patrinis ſuis*, qui baptizandi veſtem ac cereum, *illo in aquam deſcendente*, accipiebant, & ob oculos ſuos tenentes expectabant, donec eam redderent de aqua exeunti. *Sacerdos vero qui ad cupam* ſeu ſacrum fontem *ſtabat, cum audiſſet potius quam vidiſſet*, baptizandum in aquam ingreſſum eſſe, *velo paullulum amoto, trina immerſione capitis illius, myſterii ſacramentum perficiebat, unctumque liquore chriſmatis in vertice & alba impoſita, reductoque velo, de aqua baptizatum exire jubebat, patrinis veſte, quam tenebant, illum cooperientibus atque deducentibus.* Hic priſcus erat ritus conferendi baptiſmatis, ab Ottone obſervatus; quem nuſquam alibi tam accurate & diſtincte explicatum invenl. Idem in catechiſtico ſermone ad baptizatos, de ſeptem eccleſiæ ſacramentis eos inſtruebat, diſtricte mulieribus conjugatis prohibens, ne, quod illæ pro arbitrio facere ſolebant, partus ſuos necarent. Piriſſa profectus Caminam, tantum etiam fructum fecit, tantaque ſe obtulit baptizandorum multitudo, ut iis abluendis manus & vires ei deficerent. Non tam facile res ſucceſſit apud Julinam civitatem, ubi multis plagis, contumeliis & injuriis affectus eſt. Mitto alios ejus aliis in locis labores & profectus.

CVIII. Wignandi abbatis ad eum revocandum litteræ & obitus. Dum in illa expeditione diu verſaretur vir ſanctus, litteras ad eum ſcripſit Wignandus, Tariſcenſis cœnobii ab eo conditi venerabilis abbas, quibus litteris ſui ſuorumque de eo revilendo deſiderium exponit, jam quippe tempus eſſe, ut poſt tanti miniſterii opus conſummatum, multis barbaræ nationis ſacro fonte luſtratis, everſis delubris, reædificatis eccleſiis, ad proprias oves reverteretur. Hic eſt Wignandus, præ cæteris Ottonis conſiliorum & ſecretorum conſcius, cui civitatis curam ſe abſente commiſerat, & officium regendæ majoris eccleſiæ S. Petri cupreis laminis ad arcenda ignium pericula. Hic cum fere octenariæ eſſet ætatis, & plurimum in opere Dei nocte dieque laboraſſet, integris nihilominus ſenſibus viribuſque vigebat, ita ut corpus ejus quamdam reſurrectionis ſpeciem præ ſe ferre videretur. Fuerat is primum in Bambergenſi S. Michaelis monaſterio præpoſitus ſeu prior ſub Wolframo abbate, inde ab Ottone abſtractus ad regendum Tariſcenſe cœnobium, quod annis amplius triginta recte adminiſtravit. Sacra miſſarum myſteria ſingulari pietate celebrare ſolitus, ad ea ſimiliter frequentanda ſuos hortari non deſinebat. Extremo vitæ ſuæ anno, paſchalem quinquageſimam conſueta devotione in divinis exegit laudibus, mortiſque imminentis haud incertus, ad ſuptemi judicis jam ad oſtium pulſantis adventum eleemoſynis, ſacrificiis, aliiſque piis exercitiis ſe præparabat. Denique feria quarta rogationum nocturno tempore oppreſſus infirmitate, ad matutinale officium ſurgere non valens, accitis fratribus, *canonicum coram ſe curſum decantari* ſeu recitari *fecit*; tum prima luce in capellam ſuam ad audienda ſacra miſſarum ſolemnia ſe deferri petiit. Inde relatus, pacem omnibus imprecatus, cunctis ſe paterno affectu commendavit, tandemque feria ſexta poſt aſcenſionem Domini, ſumto viatico, hora nona ex hac vita migravit. Teſtati ſunt qui aderant, in exanimi ejus corpore ne tenuem quidem deformitatis pallorem apparuiſſe, ita ut vultu decoro dormienti ſimillimus videretur. Is erat Wignan-

gnandus abbas, cujus litteris ad ſuos revocatus e Pomeriana Otto, in reditu Pomeranis fidelibus ſummum mœrorem, ſuis autem ovibus ingens gaudium attulit ſacratiſſimo paſchali ſabbato reverſus. Hæc prima fuit viri Dei ad Pomeranos profectio: quorum nonnullis a fide non multo poſt deficientibus, Lotharii imperatoris hortatu illuc denuo profectus eſt. ANN. CHR. 1124.

CIX. Sublacenſes abbates.

In Italia Johannes (*a*) Sublacenſis abbas, cum ſacro illi aſceterio quinquaginta duobus annis præfuiſſet, *vi.* nonas Mail obiit, ſepultus juxta ejuſdem eccleſiæ murum. Hic *in pace* monaſterium reliquiſſe dicitur: ſed tamen Petrus ejus ſucceſſor, qui triceſimo-tertio loco abbas poſitur, a Calliſto II. ordinatus, primo ſtatim ordinationis ſuæ anno, totoque ſuæ præfecturæ decurſu, cum vicinis ſuis, maxime, Tiburtinis, multa bella geſſit ob caſtellum S. Angeli, aliaque, quæ illi S. Benedicto vi auferre moliebantur. Piget hæc referre bella quæ monachos abbateſve minime decent: ſed hæc ſalrem quaſi obelo notare juvat. Perſtitit uſque ad Eugenii III. pontificatum Petrus abbas, de quo nonniſi bella, uti & de ejus anteceſſore commemorantur.

(*a*) *V. l.* 72. n. 68.

CX. Conſtabilis abbatis Cavenſis obitus & ſucceſſores.

In Cavenſi prope Salernum monaſterio conſtabilis (*b*) abbas ſanctus ad cæleſtem patriam migravit XIII. kal. Martii, quo die ejus depoſitio ibidem duplicis officii ritu celebratur. Sacrum ejus corpus (*c*) non procul a ſacra crypta, in ſua poſt chorum marmorea arca recondirum, miraculis clareſcere dicitur. Quartus hic tuir ſacri illius monaſterii abbas, cujus, triumque ejus anteceſſorum acta litteris mandavit auctor ejus loci anonymus æqualis, in fine teſtatus ſe credere eorum precibus & meritis *honeſtatem & præclaram religionem cum ſanctitate in hoc ſancto monaſterio hactenus conſervatam, & ab omnium hoſtium incurſione & offenſione, Domino auctore uſque ad finem mundi liberam fore atque munitam*; quod quidem optare, immo & ſperare licet.

(*b*) *V. l.* 73. n 61.
(*c*) *Ital. ſac.* t. 7. p. 520.

Sancto Conſtabili ſucceſſit Simeon ejus loci alumnus & quintus abbas, laudatus in vita B. Petri abbatis, beati honore donatus in chronico, nti & ſex ejus (*d*) ſucceſſores Falco, Marinus, Benincaſa, Petrus ejus nominis ſecundus Baſſanus & Leonardus, qui poſt medium ſæculum tertium-decimum e vivis exceſſit. Aliorum nomina apud Ughellum videre licet.

(*d*) *ibid.* p. 521. *& ſeqq.*

ANN. CHR. 1123.

CXI. Famis tempore qualis noſtrorum caritas.

POſteto anno ſupra milleſimum centeſimo viceſimo-quinto tanta ubique fames teſtanre in primis Anſelmo Gemblacenſi, ex hiemis inremperie & cæli inclementia graſſata eſt, ut magna utriuſque ſexus multitudo perierit. Eam ob rem Carolus-Bonus (*e*) Flandriæ comes prohibuit, ne per totam Flandriam pro avenæ penuria cervilia conficeretur, dicens, Melius eſſe, ut divites aquam biberent, quam pauperes fame perirent. Tanta vero fuit optimi principis in egentes munificentia, ut apud Ypras uno die octingentos ſupra ſeptem millia panes eis contulerit. In his annonæ anguſtiis Segardus S. Martini apud Tornaeum abbas, miſericordia in egenos permotus, calices argenteos, & alia quædam ornamenta vendidit, & eorum pretio panem in ſubſidium pauperum comparavit. Eodem quoque rempore Lambertus Sirhienſis abbas, cum cæcera deficerent, tabulam altaris argenteam in uſus pauperum expendit, teſtante Iperio.

(*e*) *Spicil.* t. 12. p. 470.

CXII. Radulfi Tornacenſis pia mors.

Quæ de Carolo comite & Segardo abbate mox diximus, ea diſcimus, ex libro reſtaurationis abbatiæ S. Martini Tornacenſis, auctore Hermanno monacho, poſtmodum ejus loci abbate, cujus pater Radulfus *de Oſmont* hoc ipſo tempore piiſſime defunctus eſt, ut idem Hermannus tradit. Radulfus olim in ſæculo conjugatus & clarus, ut ſuperius (*f*) vidimus, ex primis fuit, qui inſtaurato S. Martini monaſterio vitæ monaſticæ nomen dederunt, aſſentiente Maiſende conjuge, tribuſque filiis Deo oblatis, præter eum, quem illa paullo poſt edidit in lucem, Deoque mox pariter conſecravit, & ipſa demum facta ſanctimonialis. Alter erat in eodem monaſterio Radulfus Normannicus, Radulfo Oſmontenſi amicus, rum cellæ S. Amandi in diœceſi Noviomenſi prior, qui hoc tempore mortuus, ſepultuſque eſt ibidem in clauſtro ad oſtium eccleſiæ a Theoderico abbate S. Eligii Noviomenſis, eni pro ſua religione valde carus & acceptus erat. Ejus obitu plurimum mœrens Rodulfus Oſmontenſis, jamdudum S. Martini præpoſitus, in morbum incidit; quo ingraveſcente oleo ſancto a Segardo abbate perunctus eſt. Tum quatuor ejus filii monachi eum humi ſuper cilicium depoſuerunt, rogantes, ut exemplo S. Martini in cinere & cilicio tribus aut quatuor diebus ſuper terram jacere libenter pateretur. Hunc ita jacentem cum Theodericus germanus ejus, vir dives & ſæcularis, inviſiſſet, vehementer flere cœpit: ille vero eum ad ſæculi contemtum exhortari, dicens omnino parvipendendas mundi divitias, quas etſi Adam ab orbe condito ad hunc diem omnes poſſediſſet, nihil ei profuturas eſſe aiebat. Sub hæc percontatur, ubi Carolus comes eſſet, vel quid rei ageret, cui cum filii reſpondiſſent, ut ne de ta-

(*f*) *l.* 69. n. 53. *&* 14.

ANN. CHR. 1125. » libus ſollicitus eſſet, ſed tantum de animæ ſuæ ſalute: Immo vero, inquit, de » pace & ſtatu tam boni principis ſolliciti eſſe debemus, quoniam in pace illius » conſtat pax eccleſiarum, quæ eo turbato pariter turbabuntur. Quapropter & » vivens de eo ſollicitus ſum; & poſt mortem meam, ſi Deo donante requiem » habuero, libenter pro eo orabo. His dictis dominica natale Domini præceden- te, cum nocturnæ vigiliæ in eccleſia canerentur, ſub mediam noctem, ea fere ho- ra, qua S. Martinus exſpiravit, & ipſe fidelis ejus ſervus Radulfus, Deo & ipſi anima commendata, ea hoc mundo migravit. Cum vero Segardus abbas eum in capitulo ante ſedem ſuam humare vellet, ideò maxime, quod monaſterium tum ex ſubſtantia ſua, tum labore & induſtria majori ex parte conſtruxiſſet; reſtitere quatuor ejus filii, & ut potius in cœmeterio fratrum humaretur petierunt; quip- pe ſuperbiæ & vanitati adſcribi poſſe, ſi in capitulo ſepeliretur, idque humiliati, cui ſemper in primis ſtuduerat eſſe contrarium. Ad hæc amplius ipſi profuturum, ſi cum ſanctis fratribus ſepeliretur. Sic itaque filiorum precibus abbas acquieſcens, eum in cœmeterio cum aliis fratribus ſepelivit juxta capellam S. Mariæ, quam ipſe paullo ante exſtruxerat. Ibidem etiam humata eſt Mainſendis olim ejus coo- jux, quæ duodecim annis ei ſupervixit, completiſque in ſanctimonialis habitu an- nis amplius quadraginta, pliſſime deceſſit. Patre mortuo commiſſum Hermanno ejus filio præpoſiti officium, in quo patris modeſtiam imitari ſtuduit. Verum cum a natali Domini uſque ad paſcha illud adminiſtraſſet, audire ſibi viſus eſt in ſo- mnis patrem ſibi dicentem, ſibi melius conſultum futurum fuiſſe, ſi ipſi in clauſtra- li vita privato manere licuiſſet. Unde abbatem enixe rogavit Hermannus, obtinuit- que ut a præpoſiti officio abſolveretur; quo ex tempore divinis officiis, ſilentio, clauſtralibuſque laboribus, maximè libris manu exarandis, qua in re a nullo ſe vinci patiebatur totum ſe mancipavit. Verum non multo poſt, Segardo abbate mortuo, ejus vices ſubire coactus eſt.

CXIII. Heinrico V. ſuccedit Lotharius.

Interim Heinricus imperator, eo nomine quintus, aliis quartus, paſcha Leodi- ci celebrato Aquiſgranum contendit, ac morbo dracunculi, quo tenrari ſolebat, vehementius affici cœpit. Inde ad pentecoſten Trajecti ad Rhenum peragendam pro- fectus, non multo poſt, ſcilicet xn. kal. Junias, aliis biduo citius, morbo ingrave- ſcente abſque virili ſtirpe deceſſit. Corpus ejus Spiram delatum, ibidem juxta patrem, avum & proavum ſepultum eſt. Poſt eum multis de imperio contendenti- bus, plerique principum in Lotharium Saxoniæ ducem, eximia non modo virtu- te, ſed etiam religione præſtantem, animos verterunt, & comitiis Moguntiæ habi- tis, quibus Evrardus & Romanus legati pontificii adfuere m. kal. Septembris ipſum regem magna conſenſione declararunt, atque idibus ejuſdem menſis per Frideri- cum Colonienſem archiepiſcopum inungi curarunt. Fuit hic princeps ſedi apoſto- licæ maximè addictus, quæ eo imperante nullam ex eo moleſtiam paſſa eſt. De Lo- tharii electione præclara & ſingularia refert Ordericus Vitalis in lib. xn. ſed hæc ad noſtra non pertinent.

CXIV. S. Dionyſio reſtituta Cella-nova.

Illis Moguntiæ comitiis interfuit Sugerius Dionyſianus abbas, uti diſcimus ex lit- teris Maynardi Morſpacenſis comitis, a noſtro Michaele *Felibien* in hiſtoria S. Dio- nyſii relatis. In his legitur, quod Maynardus comes, qui ob vexationes S. Diony- » ſii monaſterio illatas excommunicatus erat, cum Suggerio venerabili abbate mo- » naſteri S. Dyonifii, conſenſu & conſilio uxoris ſuæ Mathildis, filiorum ac fide- » lium ſuorum, in præſenria domini Adalberti venerabilis Maguntini archiepiſco- » pi, & Girardi venerabilis cardinalis, & apoſtolicæ ſedis legati, *in illo celebri col-* » *loquio, quod de electione imperatoris apud Maguntiam habitum eſt*, hanc pacis com- » poſitionem fecit. Comes quippe Cellam-novam diœceſis Mettenſis, quam comes » Adalbertus incœperat, Suggerio abbati ejuſque fratribus donavit. Suggerius ve- » ro comitem vinculo anathematis abſolvit, & proclamationem ſuam de *Bliteſtorf* relaxavit. Actum Maguntiæ hoc anno.

CXV. Lamberto Sithienſi abbate langnente, cum mortuo, lites de ſucceſſore.

Altero poſt Heinricum menſe pariter exctinctus eſt Lambertus abbas Sitienſis; poſtquam paralypſi percuſſus, amiſſa voce, media fere corporis parte præmortua, biennio amplius languiſſet. Inter ea, dum Lambertus in hoc ſtatu verſatur, Sithien- ſes de ſubſtituendo rectore altercantur. Qui locum tunc regebant Cluniacenſes pro- feſſi, abbatem ſuarum partium habere volebant: contra Sithienſes, plures numero, unum e ſuis præferri decertabant. Ad removendam itaque Cluniacenſium ſuſpicio- nem, conſilio Johannis Morinorum epiſcopi, abbas conſtituitur Simon: at eum Clu- niacenſes agnoſcere detrectarunt. Tandem congregatis omnibus, Carolo Flan- driæ comite cum Johanne epiſcopo præſente, reclamante Lamberto eligitur Jo- hannes, ejus nominis ſecundus, qui ex regulari canonico nuper ejus loci mona- chus factus erat, & a Johanne epiſcopo, adſtante Carolo principe, conſecratur. Biennio poſt, hoc ſcilicet anno, Lambertus abbas fato functus eſt x. Kal. Julias, ſe- pul-

puteus in cappella beatæ Mariæ, quam pro infirmis ædificaverat. Hic Sithienſe monaſterium moribus, ædificiis & ornamentis renovavit, ut fuſius apud Iperium videre licet. Mortuo Calliſto, Sithienſes Johannem abiicere tentarunt: at ille Romam profectus, eorum conſilia prævertit: ſed tandem ab Innocentio II. depoſitus eſt, quod Anacleto adhæreret. Sub eo intruſo potius quam canonice electo, perpetes in monaſterio diſſenſiones fuere, quas Simon ante eum electus, ſed poſtpoſitus, & tandem in ejus locum legitime ſuffectus, compoſuit. Dum Lamberti abbatis anima e corporis carcere ſolvitur, mulier quædam Lotharingica, in delicti pœnam vinculis ferreis lacertos jam diu conſtrictos ægre ferens, multis ſanctorum luſtratis locis, ad Sithienſem baſilicam, uti monita fuerat, acceſſit, & ad S. Bertini tumulum moleſtiſſimis locis ſolvitur. ANN. CHR. 1125.

CXVI. Simon Bononienſis comes fit monachus. (a) *Ab. Sebu.* p. 30.

Hic annus ſupremus fuiſſe videtur Euſtachii comitis Bononienſis, eo nomine ſecundi, Euſtachii primi & Idæ filii, quem in extremis Cluniacenſem monachum pro illorum temporum more factum fuiſſe colligere licet ex ipſius litteris a Guichenone (*a*) relatis, cum prius Stephano Bleſenſi comiti Bononienſem comitatum una cum filia ſua Mathilde tradidiſſet. Hæ litteræ ſic habent. *Ego Euſtachius, olim comes Bononienſis, nunc autem diſponente Deo monachus Cluniacenſis; quod in ultimis eccleſiæ Cluniaci dedi, præſenti cartula, ſigillo meo munita, corroboro & confirmo, videlicet ut de villa mea, quæ eſt in Anglia, & vocatur Fobinges, annuatim ſine ullius contradictione vel diminutione tradantur prædictæ eccleſiæ decem libræ Anglicæ monetæ, & aliæ decem ejuſdem monetæ eccleſiæ de Rumilliaco, quam & ego cum alia uxore mea dedi monachis Cluniaci. Hoc feci ego Euſtachius in manu prioris Cluniaci publice apud Rumilliacum, anno Verbi incurnati* MCXXV. *laudante ſimulque confirmante Stephano comite Bononenſi, cui hereditatem meum cum Mathildi filia mea dedi, qui & hoc donum laudavit atque confirmavit, præſentibus multis, quorum nomina ſunt hæc. Signum Euſtachii, qui hoc fecit. Sancti Stephani comitis Bonomæ, qui laudavit, Mathildis comitiſſæ, quæ & laudavit, Bernardi prioris*, ſcilicet Cluniacenſis, *in cujus manu factum eſt, Balduini abbatis ſancti Volmari* *, &c. Ex his inrelligitur, Euſtachium II. bis (*b*) conjugatum fuiſſe, primo quidem Ogivæ S. Edwardi Anglorum regis filiæ; deinde Mariæ Malcomi Scottorum regis filiæ, quam ſuperſtitem reliquit. Rumilliacum, ubi hæc charta data legitur, locus eſt haud procul ab urbe Tervanna ad Agnionem * fluvium. Itaque Mathildis hujus Euſtachii filia nupſit Srephano, Srephani comitis ex Adela filio, Magni Theobaldi germano, tunc Moritonienſi comiti, qui poſtmodum rex Anglorum factus eſt. Ejuſdem Stephani mater Adela, filia Willelmi Conqueſtoris, tunc monacha erat in Marciniacenſi parthenone, ſuperſtes ſaltem ad annos decem, ut ſuo loco videbimus.

* edit. mendose *Almari*.
(*b*) *Malbran. t.* 3. *de Morin. p.* 139.
* *l. Ax.*

CXVII. Cluniacenſe monaſterium a Pontio direptum. (*c*) *ſupra n.* 3.

Tunc temporis grande ſcandalum in Cluniacenſi monaſterio exortum eſt per Pontium quondam abbatem & Pontianos. Hic poſt abdicatam ejus loci abbatiam ad loca ſacra (*c*) profectus, ita mores ſuos compoſuiſſe viſus eſt, ut ſanctus haberetur, & miracula ei tribuerentur, adeoque victoria in Sarracenos anno ſuperiore paratæ, in qua Chriſti lanceam præferebat. Verum non diu hanc ſancti hominis perſonam famamque ſuſtinuit. Nam hoc anno e Palæſtina reverſus, ubi Italiam attigit, Romam divertere nolens, in Ravennatium partibus, hoc eſt in epiſcopatu Farviſiano, ut Petrus (*d*) Venerabilis ſcribit, ſedem ſibi conſtituit; ibique monaſteriolo conſtructo, brevique in eodem tempore demoratus, Gallias repetiit. Explorata demum ejuſdem Petri abbatis abſentia, qui tunc in Aquitaniæ ſecundæ partibus Cluniacenſibus negotiis vacabat, Cluniacum ſe nolle adire fingebat: ſed tamen ſenſim appropinquans, tandem quibuſdam fugitivis, aliiſque ſatellitibus armatis ſtipatus, illuc de improviſo advolavit: tum refractis monaſterii portis, *venerabili ſene priore*, ſcilicet, Bernardo-Groſſo, fratribuſque hac illac diſperſis, cum promiſcua illa armatorum multitudine, ipſis quoque mulieribus irruentibus, claustrum ſubit. Ingreſſus occupat ſtatim omnia; obvios quoſque minis, terroribus, tormentis ſibi fidelitatis ſacramentum præſtare compellit; renuentes expellit, aut duro carceri mancipat. Mox convertit manum ad ſacra; aureas cruces tabulaſque, aurea candelabra & turibula, vaſa ſacra ipſoſque ſacros calices rapit, nec thecis, ſcriniiſque aureis & argenteis, multorum ſanctorum reliquias continentibus, parcit; quæ omnia conflat, & his pondus immenſum auri & argenti conficit, quibus ſatellites ſuos præmiatur. His protectus, circumpoſitas monaſterii villas & caſtra invadit, & barbarico more religioſa quæque loca ſibi ſubdit, ignibus & ferro conſumit; rapinis denique ac cædibus vaſtat omnia. Conſumitur ab ipſo initio quadragſimæ uſque ad kalendas Octobris tota in ejuſmodi præliis æſtas, nec ſacris etiam diebus a tantorum malorum calamitate reſpirare licebat. Manebant interim Bernardus prior & nobiles religioſi, magnique viri, ut Petrus loquitur, extra Clunia-

(*d*) *Petr. Ven. l.* 2. *de mirac. c.* 12.

ANN. CHR. 1225.

nlacum, ubi poterant, & in locis tutioribus ab his incurſibus ſeſe pro viribus deſenſabant. Sic in ſancta illa & famoſiſſima Cluniacenſi domo, occulto, ſed juſto Dei judicio, ſatan ad tempus laxatus furebat. Hactenus fere Petrus.

Ordericus paullo aliter, & quidem pro Pontio mitius, factum commemorat. Aic (a) quippe Pontium ex Judæa reverſum, ubi magnæ opinionis ac religionis fama enituit Cluniacum, ut fratres & amicos reviſeret, adiviſſe; tumque inſtinctu ſatanæ ſœdam inter fratres diſſenſionem ortam fuiſſe, cujus Bernardus-Groſſus prior fomes & incentor eſſe ferebatur; & quoſdam quidem Pontium honorifice, ut abbatem ſuum, ſuſcipere decteviſſe; alios vero obnixe reſtitiſſe. Tum vero milites ſeu nobiles & comprovinciales, tam ruſticanos quam opidanos, Pontii reditu gaviſos fuiſſe, quem pro ſua comitate & liberalitate oppido dilexerant; eoſque, comperto ſchiſmate monachorum in monaſterium irruiſſe, & Pontium, quamvis nolentem, ſuoſque violenter introduxiſſe. Hinc illi furibundi, velut urbe armis capta, ad prædam concurriſſe dicuntur, ſuppellectilem & utenſilia fratrum diripuiſſe; dormitorium, infirmitorium & cætera monachorum abdita, quæ hactenus laicis impervia fuerant, runc viris ac mulieribus quibuſvis paruiſſe. Sic promiſcui vulgi grex ubique diſcurrebat, & impudenter illicita exercebat. In hac Orderici narratione quiddam non parum veriſimile videtur: nempe Pontio Cluniacum adveniente fratres quoſdam ei adhæſiſſe præ Petro abbate, cujus forte cenſuram ferre non poterant: alios vero a Petri, utpote legitimi abbatis, partibus ſtetiſſe duce Bernardo priore, qui, quod conſtanter fortirerque Pontio, ejuſque aſſeclis reſtiterit, diſſenſionis fomes & incentor dictus ſit. Cæterum milites, opida nos, cæteroſque latrones, quos Pontius, dum abbas eſſet, donis & epulis ſibi conciliaverat, ſpecie ot ejus Partes tuerentur, in monaſterium irrupiſſe, & omnia diripuiſſe contra ipſius Pontii ſorte voluntatem, cui tamen univerſa mala imputata ſint. Addit Ordericus, ipſa die, qua hæc Cluniaci patrata ſunt, terribile prodigium illic contigiſſe nempe ingentem baſilicæ navim, quæ nuper exſtructa fuerat, repente corruiſſe, ſed protegente Deo, neminem læſiſſe. Porro Petrum abbatem, qui abſens erat, ubi hæc omnia reſcivit, Romam ſtatim perrexiſſe, & papæ Honorio rem geſtam retuliſſe, monachis arteſtantibus, qui ea perpeſſi fuerant. Inter hæc Humbaldus Lugdunenſis præſul & apoſtolicæ ſedis legatus Pontium excommunicavit, idemque præſtitit Honorius per Petrum diaconum cardinalem, quem hujus rei cauſa in Galliam miſit, ut anno ſequenti videbimus.

(a) *Orderic. l. 12. p. 871. & ſeqq.*

CXVIII. Arnoldi abbatis Morimundi receſſus.

Paullo minus funeſtum ſcandalum eodem tempore accidit in nova congregatione Ciſtercienſi, ex receſſione videlicet Arnoldi abbatis Morimundenſis & quorumdam ejuſdem loci monachorum. Erat is ortu Colonienſis, nobilis genere, Friderici tunc Colonienſis epiſcopi germanus frater, ex primis Novi-monaſterii alumnis, quem Stephanus abbas naſcenti Morimundenſi monaſterio abbatem præfecerat. Huic loco cum decennio laudabiliter præfuiſſet, tribus monaſteriis ſuæ familiæ, excitatis, Bella-valle ſcilicet Veſontionenſi, Criſta-alba Lingonenſi, & Veteri-campo; demum ſæcularium vicinorum infeſtatione, & quorumdam e ſuis inobedientia exagitatus, ut Bernardus teſtatur in epiſtola CXLI. ad Humbertum, monaſterium Stephano Ciſtercii abbate, qui runc aberat, inconſulto deſeruit, monachis quibuſdam e ſuis ſecum abductis, quorum præcipui fuere Adamus, Everardus, Conraduſque, ſcripris ad Stephanum Ciſtercienſem abbatem litteris, miſſiſque ad Bernardum, ut eas illi redderet, quibus præcipitem ſuum diſceſſum eidem abbati approbare conabatur. His acceptis, Bernardus ſingulas ad ipſum Arnoldum & Adamum epiſtolas graviſſimas ſcripſit, ſi quomodo fugitivos revocaret, tametſi Arnoldus omnem ſui reditus ſpem interdixerat, additis aliis ejuſdem argumenti litteris ad Brunonem nobilem Colonienſem, qui poſtea Friderico archiepiſcopo ſucceſſit. Gravis eſt in primis ejus epiſtola (b) ad Arnoldum, quem magnam ſui ordinis columnam non ſemel vocat, compellatque his verbis. *O magna noſtri Ordinis columna! non metuis te ruente magnam mox procul dubio ruinam ſecuturam?... Qua ratione multorum faciendo ruinam, te vuere non præſumis?... Quomodo ſecurus abis, qui gregi tibi commiſſo omnem de ſe ſecuritatem in perpetuum auferis? quis occurret lupis incurſantibus, quis conſolabitur in tribulationibus, quis providebit in tentationibus, quis denique leoni reſiſtet, rugicati, & quarenti quem devoret?... Heu quid facient novellæ plantationes Chriſti, quæ per manus tuas conſitæ fuerant diverſis in locis, & locis horroris & vaſtæ ſolitudinis?* Hæc & multa alia ſimilia Bernardus, qui Arnoldum in primis arguit, quod *abſque conſilio fratrum & coabbatum ſuorum; abſque patris & magiſtri* ſui Ciſtercienſis nimirum abbatis, *licentia rem tam novam præſumpſiſſet*, quod *imbecilles & delicatos juvenes* ſecum abduxiſſet, quibus regendis ſe vacare nolle profiteatur, ſibique propoſitum eſſe *paſtoralem abiicere ſarcinam, & ſoli deinceps vivere ſibi*. In fine vir Dei opportunitatem cum ipſo loquendi ſibi

Bernardi ad eum epiſtola.

(b) *Bern. ep. 4.*

dari

cupit, datarus operam, ut quod inordinate & periculoſe aggreſſus erat, licite & ſecure peragat. ANN. CHR. 1125.

Brevior eſt, ſed non minus gravis S. Doctoris epiſtola (*a*) ad Adamum monachum, qui e Majori-monaſterio ad Ciſtercienſes tranſierat. O *inſenſate*, inquit, *quis te faſcinavit tam cito recedere ab illo ſaluberrimo conſilio, in quo dudum tibi pariter & mihi, Deo ſolo teſte, conveniam eſt? Cogita, inſipiens, viam tuam, & converte pedes tuos in teſtimonia Domini. Non recordaris, quod primo in Majori-monaſterio tuæ converſionis initia dedicaſti; ſecundo apud Fuſniacam noſtræ te qualicumque providentiæ commendaſti; tertio in Moribundo ſtabilitatem tuam firmaſti; quarto mecum rurſus inito conſilio ſuggeſtæ tibi ab abbate Arnoldo peregrinationi, immo vagationi ingenuæ abrenuntiaſti; ipſius quoque tibi conſortium, ſi non ipſe licite poſſet abire, illicitum judicaſti?* Ex his Bernardus Adamum arguit levitatis, eumque ad revertendum hortatur. Verum hortanti non ſtatim ille acquievit; ſed Arnoldo adhæreſcere perſeveravit uſque ad ejus mortem; quæ brevi ſubſecuta eſt; quo audito, Bernardus aliam ad ipſum longe prolixiorem miſit epiſtolam, in qua erudite de obedientia prælatis teddenda & de voto ſtabilitatis diſſerit, cui voto non obeſſe dicit, quod ipſe ex obedientia e Ciſtercio tranſierit ad Claram-vallem. Aliæ ad Adamum. (*a*) *id. ep.* 5.

» Deinde ſe ipſe purgat, quod monachos ex alienis monaſteriis apud ſe admittat, » quippe qui vota ſua Deo in locis ſuis reddere non potuerint, & ſolius ruptæ » ſtabilitatis damna reliquorum præceptorum integra obſervatione com» penſent. Neque propterea ſe damnare alios omnes, qui illis in locis maneant: » ſe excuſare illos, non iſtos accuſare; ſolos invidos nolle nec poſſe excuſare, *qui*» *bus*, inquit, *exceptis ſi quis caterorum ad regulæ cupiat erauſire puritatem, ſed propter ſcandalum non audeat, aut certe etiam ob certam corporis infirmitatem: puto quia non peccat, dum tamen in ſuo ſtadeat loco ſobrie, & juſte, & pie converſari.* His litteris acceptis, rediit Adamus, ut anno ſequente videbimus.

CXIX. Stephani Ciſtercii abbatis ſocietas cum S. Vedaſto.

Dum hæc in Morimundo fierent, in Flandria verſabatur Stephanus Ciſtercienſis abbas, ut Bernardus teſtatur in epiſtola IV. ad Arnoldum abbatem. Quænam cauſa fuerit illius itineris, non liquet; neque enim hoc aut inſequente anno ulla legitur ducta in Flandriam colonia. In illo itinere Stephanus Atrebatenſe S. Vedaſti monaſterium obiter luſtravit, & cum Henrico abbate ejuſque fratribus ſocietatem contraxit, edito hac de re ſcripto, quod ad calcem codicis B. Hieronymi ſuper Jeremiam legitur in bibliotheca Ciſtercienſi his verbis. *Benedicta gloria Domini de loco ſuo, qui per præſentiam domni abbatis Stephani Ciſtercienſis, vere religioſi viri Atrebatenſes fratres Nobiliaci cœnobii B. Vedaſti epiſcopi quondam viſitavit, & viſitando in conſortium mutuæ fraternitatis conjunxit, & conjungendo valde ob tam amabile beneficium in Domino exhilaravit. Idem vero memorabilis abbas fratrem Oſbertum, a puericia ejuſdem congregationis nutritum, ut hunc ſibi ſcriberet librum devote expetiit. Qui paternæ obtemperans petitioni, devote hoc injunctum opus, Domino manum ejus regente, ſibi complevit, omnium beneficiorum Ciſtercienſis eccleſiæ ab eodem abbate conceſſa ſibi participatione.*

His ſcriptor adjecit imaginem beatæ Mariæ Virginis, adjunctis hinc inde iconibus utriuſque abbatis, qui in manibus eccleſiam tenent, & ſub eis imagine ipſius Oisberti ſcriptoris. Alterum codicem *ſcripſit & miſit fratribus Ciſtercienſis cœnobii* eodem tempore Anſcherus, itidem S. Vedaſti monachus, *ſola charitate cogente; dominum abbatem ejuſdem cœnobii cæteroſque fratres, tam futuros, quam præſentes* humiliter obſecrans, ut *ſpiritualem vicem prout ipſi miſericorditer adjiciaverint* ei *operario concedant, domnoque abbati Henrico, qui licentiam ſcribendi & cohortationem benignus impendit, animæque patris & matris ac fratrum in orationibus ſuis meminerint, Johanni quoque laico, uxorique ſuæ Luciæ, qui ob dilectionem ipſorum cum multa benevolentia, & magna exhortatione pargamenum parari fecerunt, & colores* ei *ſubminiſtraverunt, ſocietatem concedant beneficiorum ſuorum.* Hæc ſcriptor codici ipſi addidit.

CXX. Bernardi cum Carthuſianis inita amicitia.

Inter ea in monaſterio Claræ-vallenſi, abbate Bernardo magis magiſque fervebat monaſticæ diſciplinæ & perfectionis ſtudium. Id ubi per quemdam, qui illic hoſpitio acceptus fuerat, didiciſſet Guigo majoris Carthuſiæ prior, litteras ad Ber» nardum congratulatorias ſcripſit, quas ille ſic accepit, quaſi non ab homine, ſed » a Deo ipſo deſcendiſſent. Haſtenus nullum cum Guigone & Carthuſianis litterarum commercium habuerat vir ſanctus. *Verebar nimirum*, inquit, (*b*) *ſanctam quam in Domino habetis, importunis ſcriptitationibus infeſtare quietem, juge illud veſtrum, ſacrumque ſilentium a ſæculo ſuſurrium cum Deo, vel ad modicum interrumpere . . . Verum quod non audeo ego, audet caritas, & cum omni fiducia pulſat ad oſtium amici nequaquam putans pati ſe debere repulſam, quæ amicitiarum matrem ſe novit: nec veretur veſtrum, etſi gratiſſimum, paulliſper inquietare otium propter ſuum* (*b*) *id. ep.* 11.

ANN. CHR. 1125.

negotium. Hinc occaſionem ſumit ſanctus Doctor agendi de caritate, ejuſque gradibus, ſignis & effectibus; quod argumentum poſtea fuſius in libro de diligendo Deo pertractavit. Cæterum non ſe talem eſſe, qualem ipſe retulit qui de ſe Guigoni, ejuſque fratribus locutus fuerat. *Vidit fortaſſis*, inquit, *qui vobis ea narravit, aliqua parva, & de parvis grandia eſtimavit: veſtra autem ſinceritas facile credidit quod libenter audivit. Gratulor quidem de caritate, quæ omnia credit: ſed confundor pro veritate, quæ omnia novit. Volo vos mihi credere de me magis quam alteri qui tantum videt in facie... Dico vobis ego qui de me loquor non ex conjecturâ, ſed ex ſententia: Non ſum talis qualis putor, vel dicor; quod quidem tam ſecurus fateor, quam certus experior; ita ut nil malim veſtris orationibus ſpecialiter obtinere, quam ut talis fiam, qualem litteræ veſtræ prædicant.* Ita vir modeſtiſſimus. Aliis ad eoſdem litteris excuſat, quod ad illorum partes profectus, ad eos non pervenerit; quod ob ſuas occupationes ſibi non licuiſſe dicit. Alias tamen ipſos inviſit, qui eum talem (*a*) inveuerunt præſentem, qualem per epiſtolas & ex aliorum relatu eum noverant. Non diſſimulavit tamen Guigo, vir *æmulator virtutis*, ſibi permirum videri, quod *animal*, cui Bernardus inſederat, *ſtramentum minus neglectum* haberet, *minus redolens paupertatem*; quod ille toto illo Clara-valle ad Cartuſiam itinere ſe minime advertiſſe dixit. Neque enim ſuum erat animal illud, ſed a quodam monacho Cluniacenſi, avunculo ſuo, & in ſua vicinia commorante ipſi commodatum fuerat.

(*a*) *Vita S. Bern. l. 3. c. 2.*

CXXI. Petri quoque Venerabilis cum eiſdem neceſſitudo.

Non minorem cum Guigone, cæteriſque Cartuſiæ, fratribus neceſſitudinem Petrus Venerabilis Cluniaci abbas contraxerat. Teſtis in primis ejus ad eos (*b*) epiſtola, in qua de ſe ipſe queritur, quod cum in aliis epiſtolis verborum affluaret copia, ad ipſos ſcribentis animus ita eorum amore & memoria totus repletus ſit, ut ſe explicare non valeat. Tum ſui ipſius in paſtorali officio periculum exaggerat. *Quomodo*, inquit, *tot millibus ubique terrarum diffiſis, quos numquam, vel raro videre datur, ante Chriſtum, vivorum & mortuorum juſtum judicem, adero, quando vix mihi adeſſe potero.... Magnum, magnum paſtoralis officii periculum, ad quod, velut cæci ad præcipitium, lætantes noſtri ſæculi homines currunt.... Felix, & jam beatitudini æternæ participans exoccupatorum otium, quibus libera & abſque impedimento in cælum via paratur! qui & hic Deo, ſi non negligant, facile per inviſibilem caritatem junguntur, & ſtatim poſt earnis funus eidem per ipſam viſionis ſpeciem junguntur.* Ideo Petrus rogat Guigonem & ſuos, ut ſui miſereantur; & ſicut iſta dictando ſuas eis lacrymas ſuderat, ita ſuas ipſi coram piiſſimo Redemtore pro ſe fundere dignentur. Atque ut eorum mentes ad id commoveat, mittit eis *ſecundam eum* „ *Salvatoris imagine erucem*: ut cum pro ſe in hoc mundo ipſi crucifixi contem„ plantes, cum illum pro ſua omniumque ſalute deprecati fuerint, ſui quoque non „ obliviſcantur. In fine ad eos ſe mittere ait vitas ſanctorum Nazianzeni & Chry„ ſoſtomi, uti petierant; epiſtolam quoque S. Ambroſii contra Symmachum: tra„ ctatum vero S. Hilarii ſuper pſalmos ideo non miſiſſe, quia eamdem, quam in„ eorum codice corruptionem in ſuo quoque invenerat. Proſperum porro contra „ Caſſianum ſe non habere, ſed pro eo ad S. Johannem Augeriacenſem ſe miſiſ„ ſe. Ipſe viciſſim majus volumen ſancti patris Auguſtini, quod in ipſo fere initio „ mutuas ejus & Hieronymi epiſtolas continet, ſibi mitti rogat. Hanc epiſtolam ſequitur reſponſio Guigonis, qui ei grarias in primis agit, quod *crucifixum crucifixus & ipſe crucifigendis* miſiſſet; rogatque, ut ſe in poſterum *patris* nomine non dignetur; ſatis ſuperque eſſe, *ſi frater ſi amicus, ſi filius appelletur*. Ex his intelligitur, quanta fuerit Guigonis modeſtia, quorumve librorum lectione ſancti illi ſolitarii delectarentur. Idem Petrus alia epiſtola Guigonem reliquoſque fratres conſolatur de morte ſubita & inopinata plurimorum ex illo cæleſti collegio; quod non ſerius anno MCXXXVII. quo Guigo ipſe obiit, accidiſſe dicendum eſt.

(*b*) *Petr. Venet. l. 2. ep. 24.*

CXXII. S. Roberti de Cornilione prioratus.

Haud ita procul a majori Cartuſia, ſed propius urbem Gratianopolim exſtat cella ſeu prioratus S. Roberti de Cornilione a Caſæ-Dei abbatia pendens: cujus auctor Guigo comes Albonenſis, ſumto monaſtico habitu hoc fere tempore defunctus eſt. Primarias ejus loci tabulas nuſquam, nequidem in archivo Caſæ-Dei, nobis reperire licuit, ſed earum loco alias ejus poſterorum chartas accepimus, in primis unam Andreæ Delphini, Albonis comitis & Viennæ, anno MCCXXIII. datam, qua prædicti Guigonis *privilegium libertatis*, eidem loco *a bonæ memoriæ Guigone comite* anteceſſore ſuo conceſſum, Guillelmo de Boſſozello priori *S. Roberti ſub Cornilione* una cum Beatrice conjuge ſua confirmat, *attendens devotam ſedulitatem ſervorum Dei, in dicto monaſterio per Domino famulantium ſub religionis vigore, hoſpitalitatis & eleemoſynæ largitatem, qua ibidem pro poſſe magnis & minimis ſubveniunt*. Idem quoque præſtitit ejus filius Guigo Delphinus Viennenſis & Albonenſis comes & dominus Fuciniaci, rogatu Guillelmi *d'Argenteand* prioris. Sed ante hos duos prior e-

jus

jus loci extitit Johannes, qui poſtmodum ad ſedem Gratianopolitanam, Alexandro III. pontifice, promotus eſt. Erant olim in illa cella octodecim monachi, nunc pauciores ex noſtra congregatione ob diſtractionem prioris ſæcularis. In domeſtico necrologio Guigonis fundatoris obitus ſic notatur, XIV. kal. Februarii, *obiit Guigo comes & monachus, ædificator hujus monaſterii*. In eodem necrologio laudatur pridie caſdem kalendas *Stephanus, cognomento Calvus, primus beati Roberti recluſus*. ANN. CHR. 1125.

CXXIII. Ciſtercienſis inſtitutio ad Tarenſes Virgines propagata.

Hoc primum tempore Ciſtercienſium inſtitutum a viris etiam ad ſequiorem ſexum propagatum eſt. Quodnam primum fuerit virginum cœnobium, quæ cæteris vitam aperuerint, non ita exploratum. Ciſtercienſes ſcriptores plerique hunc honorem Juliacenſi prope Moliſmum parthenoni tribuunt: at Juliacum ſeu Juleium Moliſmenſium ſeu Nigrorum monachorum habitum ac ritus prætuliſſe ſuperius (*a*) oſtenſum eſt. Petrus Franciſcus Chiffletius (*b*) exiſtimat, Tarenſe monaſterium, quod a Ciſtercio unius tantum horæ itinere diſtat, primum origine, ac cæterorum omnium ejuſdem ſexus atque Ordinis caput fuiſſe, ex quo proceſſerint octodecim puellarum abbatiæ, in bulla Innocentii III. anno MXX. data recenſitæ, quarum abbatiſſas ſingulis annis in feſto ſancti Michaelis, ad abbatiam *de Tart* olim convenire ſolitas eſſe ad capitulum generale (cui præerat abbas ipſe Ciſtercienſis, aut alius quis ejus vice) teſtatur Guido abbas Ciſtercinenſis, *abbatiam de Tart propriam filiam domus Ciſtercienſis* appellans. Certe hoc monaſterium pontificatu Joſceranni Lingonum epiſcopi conditum fuiſſe demoſtrant Guilenci ejus ſucceſſoris (*c*) litteræ, „ anno MCXXXII. datæ, ibidemque ſanctimoniales congregatas fuiſſe conceſſione ac „ confirmatione Lingonenſis capituli, quibus abbatiſſa, nomine Elizabeth prælata „ eſt, ſub qua quædam Maria aliarum prioratum geſſit. Illic Adelhais ſeu Adelaida, Lotharii imperatoris ſoror, Simonis I. Lotharingiæ ducis conjux, Matthæi ducis mater, *ſanctæ converſationis propoſitum & habitum ſuſcepit*, ut loquitur Mattheus ejus filius in diplomate, quod ſuo loco inferius ſaltem ex parte referemus. Hermannus tamen monachus, qui de miraculis beatæ Mariæ Laudunenſis eodem tempore ſcripſit, Monaſteriolum virginum Ciſtercienſium ſeu Claræ-vallenſium cœnobium diœceſis Laudunenſis omnium primum eſſe cenſet, & ante illud *in nulla orbis parte antea vel lectum in codicibus, vel auditum fuiſſe auribus, hujuſcemodi religionis abbatiam feminarum extitiſſe*. Verum, ſi quidem Monaſteriolum anno tantum MCXXXIV. ut traditur, conditum eſt; Tarenſi abbatiæ palma concedenda, quam anno ſaltem MCXXV. conſtructam fuiſſe probant, ut jam dixi, litteræ Guilenci epiſcopi Lingonen„ ſis in quibus legitur, Hugonem Burgundiæ ducem, & Mathildem uxorem ejus „ ab Arnulfo-Cornuto milite emiſſe locum, in quo ſitum erat monaſterium, ipſiſ„ que ſanctimonialibus per manum domini Stephani abbatis Ciſtercienſis dediſſe *ſecundum determinationem prius factam a domno Chriſtophoro, ſive domno Goceranno Lingonenſi quondam epiſcopo*, cui prædictus Guilencus anno MCXXV. ſucceſſerat. Porro quam arduum & rigidum fuerit Ciſtercienſium virginum primo illo tempore vivendi genus, inferius patebit exemplo Monaſteriolenſium, quas Bartholomæus Laudunenſis epiſcopus in ſua diœceſi inſtituit.

(*a*) *l. 7a. n.* 52.
(*b*) *Chifflet. de gen. S. Bern. p.* 403.
(*c*) *ibid. p.* 443.

CXXIV. Placitum notabile pro S. Theoderici monaſterio.

Idem præſul hoc anno placitum habuit apud Pontem-Variæ ad Axonam prope Roceium * opidum in cauſa ſancti Theoderici monachorum adverſus Walterum de Roceio comitem, & fratrem ejus Gerardum, eorumque cognatum Paganum de S. Paulo, qui violenter piſcaturam Vidulæ * invadere conabantur. Hoc placitum inſtituit Bartholomæus epiſcopus, præſentibus Rainaldo archiepiſcopo & comite Hugone, haud dubie Regiteſtenſi, duobuſque archidiaconis Laudunenſis eccleſiæ. Illic adfuit Gaufridus S. Medardi, olim S. Thoderici abbas, afferuitque Walcherum, ipſius Walteri avum, qui eamdem piſcaturam invaſerat, ob id uſque ad mortem excommunicatum fuiſſe, at in extremis culpam agnoviſſe, abſolutionem ab ipſo Gaufrido petiiſſe, ac demum ablata reſtituiſſe. Ad hæc Gerardus & Paganus per comitem Hugonem inducias poſtularunt ob infirmitatem & abſentiam Walteri. Annuit Bartholomæus. Per has inducias aggravatus morbo Walterus, Willelmum S. Theoderici abbatem Roceium in ædes ſuas advocavit: ubi, præſente Ermengarde uxore ſua, necnon Gerardo filio, Gerardo fratre & Pagano conſanguineo ſuo, culpam confeſſus eſt, ac S. Theoderico piſcaturam illam reſtituit. Teſtes hujus rei Lucas abbas, ſcilicet Cuicianenſis Præmonſtrarenſium monaſterii, Leudo presbyter, aliique; quod Bartholomæus presbyter, epiſcopali auctorirate roboravit. *Data per manum Radulfi cancellarii pridie idus Octobris, anno Dominicæ incarnationis* MCXXV. *indictione* IV. *epacta* XXV. Bartholomæi ſigillum authentico appenſum eſt. Non multo poſt vita functus eſt Walterus, cujus filius Gerardus, patris exemplo nihilo religioſior factus, eamdem controverſiam denuo excitavit, ut inferius videbimus. Idem qui ſupra Willelmus ſeu Guillelmus S. Theoderici abbas omnes monaſterii ſui poſſeſſiones ab Honorio II. anno ſequenti confirmari curavit.

* Pontaverre.
* Roury.
* la Veſle.

ANN. CHR. 1125. CXXV. Cluniaco altare Turris ſuper Matronam datum. * *Taur-ſur-Marne.*

Radulphi archiepiſcopi anteceſſoris ſui veſtigiis inſiſtens Rainaldus, altare Turris-ſupet-Matronam * quod viri potentes *de Plagrorri* uſurpaverant, eis eripuit, eo pacto, ut illud *ſanctæ Cluniacenſi eccleſiæ, quæ eſt quaſi magnum totius orbis luminare, perſonaliter tenendum* concederet. Rainaldi hac de re litteris (*a*) appoſita ſunt ſigna Rainaldi archiepiſcopi, Joranni abbatis S. Nicaſii, Albrici magiſtri, & aliorum. Actum Remis anno MCXXV. archiepiſcopatus domni Rainaldi primo. Illic erecta cella, in qua duo monachi cum priore eſſe debebant: at nullum ibi modo reſtat cellæ regulatis indicium.

(*a*) *Marlot. t. 2. p. 2-3.*

Ibidem exſtitit tunc temporis referente Petro Venerabili, (*b*) quidam Cluniacenſis monachus, cui ejuſdem cellæ cura commiſſa erat; qui gravitet ægrotans, Rodulfum monaſterii S. Petri Catalaunenſis abbatem, *propter medelam tam animæ quam corporis, quarum ille rerum non ignarus erat*, accerſivit. Ubi abbas adfuit infirmum *ad confitendum* hortati cœpit. Ille vero ſe libentet facturum dixit: at graviora præ pudore peccata reticuit, moxque *corpus Dominicum* ſibi afferri rogavit. Verum cum illud ore accepiſſet, in interiora traiicere non potuit, ſed cum vino, quod ſumſerat, fruſtra comminuti corporis Chriſti in vas, quod ori ejus ſuppoſitum fuerat, refundere coactus eſt; quo viſo, abbas ægrum non plena confeſſione purgatum ratus, eum denuo ad integram peccatorum ſuorum confeſſionem hortatur; quod cum ille corde contrito & humiliato præſtitiſſet, abſolutione accepta, euchariſtiam, quam prius rejecerat, allatam devote ſuſcepit, & abſque ulla difficultate degluti-vit ac poſt triduum defunctus eſt. Hoc Petrus ab ipſo Radulfo abbate ſe accepiſſe teſtatur.

(*b*) *Petr. Ven. l. 1. de mirac. c. 3.*

CXXVI. S. Petri Catalaunenſis abbates.

Actum eſt in ſuperiori volumine (*c*) de primordiis monaſterii S. Petri Catalauuenſis, cujus primus abbas poſt beatum Richardum exiſticit Ouilardus bonæ memoriæ, anno MLXX. die ſancto paſchæ mortuus, cui Lantbertus abbas ſucceſſit, ſucceſſorem ſortitus Garnerium ſeu Watnerium anno MXCIX. ad annos tantum ſeptem. Warnerium excepit Wido abbas quartus, cui ſubrogatus anno MCX. Benedictus, eique poſt annos octo Radulfus a Petro Venerabili mox laudatus, quem Guillelmus ſeu Willemus Catalaunenſis epiſcopus, Cluniaco accerſitum S. Petri monaſterio præficiendum curavit, uti & Hugonem Divione aſſumptum S. Urbani abbatem conſtituit, teſtante Bernardo in epiſtola LVII. ad Ebalum epiſcopum Willelmi ſucceſſorem in hæc verba. *Certe duobus monaſteriis, ſanctis videlicet Petri & ſancti Urbani, paſtorali aliquando ſolatio ſimiliter deſtitutis, bonæ memoriæ prædeceſſor veſter dominus Guillelmus, non longis itineris laborem, non hiemis reputans aſperitatem, bis uſi fallor, Cluniacum, ſemel Divionem per ſeipſum adiit: hincque virum bonum dominum Hugonem, qui poſt defunctus eſt; illinc virum venerabilem, qui adhuc ſupereſt, dominum Radulfum vix multis precibus impetratos abducens, ſingulum ſingulo præpoſuit monaſterio, intum videlicet non arbitrans cuiquam monachorum domeſticorum illam committere curam.* Hæc Bernardus. Radulfus porro abbas anno MCXXIX. Hugonem habuit ſucceſſorem, Hugo vero poſt annos undecim Ludovicum, qui anno MCLXVI. abbatia ceſſit. Thomas denique ſuffectus anno MCLXXXVII. ad ſacram expeditionem profectus eſt. Hæc omnia diſcimus ex chronico S. Petri, quod a Philippo Labbeo in tomo I. Bibliothecæ novæ vulgatum eſt.

(*c*) *Lib. 36. n. 43.*

CXXVII. S. Nicaſio altaria data. (*d*) *Marlot. t. 2. p. 289.*

Redeo ad Rainaldum Remorum archiepiſcopum, qui hoc anno altaria quædam S. Nicaſii monaſterio contulit (*d*) in hæc verba. *In honoris culmine ſublimatis, angelis & hominibus facti ſumus ſpectaculum; angelis quidem ad congratulandum, ſi boni fuerimus & ad melius incitandum; hominibus vero ad imitationis exemplum. Hæc ego Raynaldus Remenſis eccleſiæ, licet indignus, miniſter recolens in exordio promotionis meæ pauperibus Chriſti in monaſterio S. Nicaſii martyris degentibus, aliquid impertire ſtudens, altare de Antuinco * contulimus, altare de Hanapio*, &c. His litteris Remis anno MCXXV. datis adſcripta ſunt ſigna Odonis abbatis ſancti Remigii, Joffridi ſeu Gaufridi abbatis ſancti Medardi, & Guillelmi S. Theoderici.

* *Antuny.*

CXXVIII. Sugerius S. Dionyſii opidanos a manu mortua abſolvit. (*e*) *Chefn. t. 4. p. 548. V. t. 7. Spicil. p. 511.*

Tunc temporis in opido S. Dionyſii apud Pariſios a tempore Ivonis abbatis ejus nominis primi ea lex ſeu conſuetudo obtinebat, ut opidanis quibuſlibet decedentibus eorum hæredes certa pecuniæ penſione quæ *mortua-manus* dicebatur, bona ſua redimere cogerentur; qua exactione cum illi ſupra modum gravarentur, Sugerio abbati ſuplicarunt, ut eam ipſis temitteret. Quocirca, communicato (*e*) ex more cum fratribus ſuis conſilio, Sugerius eorum petitioni unanimiter aſſenſum præbuit, *dignum eſſe arbitrantes*, inquit, *villam beati Dionyſii qua inter omnia prædictæ eccleſiæ (membra) merito ſingularis privilegii & principatum obtinet, & præſentia pretioſiſſimorum martyrum ſpecialius eminet, ſpeciali prærogativa quam ſibi jure vindicat, præ cæteris ſublimius & propenſius honorare. Omnibus igitur in prætaxata villa, interra beati Dionyſii, ſive ſub ventura ejus manentibus, prædictas exactiones hujus tenore & ſtabilitatis firmiſſimæ munimento in perpetuum relaxavimus: quod ipſi ad*

patro-

introitum B. Dionyſii renovandum & decorandum ducentas libras noſtra diſpoſitione & providentia ad idem opus expendendas nobis contulerunt, &c. *Actum in monaſterio beati Dionyſii in generali conventu, præſidente domno Sugerio venerabili, abbate ejuſdem monaſterii, tertio anniverſarionis ejus anno, incarnationis autem dominicæ anno* MCXXV. *idus ſeu idibus Martii, indictione* III. quod Sugerius ſub anathemate contra violatores hujus privilegii ſubſcripſit, opidanis pro anima ejus in die ipſius obitus ſingulas eleemoſynas per unamquamque domum ſe facturos ſpondentibus. *Teſtante Gauberto priore, Chriſtiano theſaurario, Viviano cantore*, cæteriſque omnibus, ſacerdotibus, diaconis, ſubdiaconis & acolythis, atque laicis. Gregorius domni Sugerii abbatis cancellarius relegit & ſubſcripſit. ANN. CHR. 1124.

CXXIX. Joſſenus fit Sueſſionum epiſcopus. (a) *ſupra l. 72. n. 66.*

Longe plures, tum officiales, tum monachi, ſubſcripſerunt ejus teſtamento, ut alias videbimus, cui mirum eſt, ut id obiter obſervem, primum poſt monachos ante alios pontifices ſubſcripſiſſe Goſſenum ſeu Joſſenum Sueſſionum epiſcopum, qui Liſiardo hoc anno ſucceſſit. Fuerat is primum ſcholis præfectus in academia Pariſienſi, ut patet ex vita beati Goſuini (*a*) abbatis Aquicinctenſis, tum Sueſſionenſis archidiaconus, quo nomine S. Godefridi Ambianenſium præſulis epitaphium compoſuit.

CXXX. Hildebertus archiepiſcopus Turonenſis. (b) *Orderic. l. 12. p. 882.*

Eodem anno Hildebertus a Cenomannenſi eccleſia ad Turonicam metropolim tranſlatus eſt poſt Giſlebertum archiepiſcopum, qui Romam pro eccleſiaſticis negotiis profectus, ibidem deceſſit eadem ſeptimana, Orderico (*b*) teſte, qua Calliſtus papa, id eſt ſub finem anni præcedentis; quo audito, ait ille, *Turonici Hildebertum Cenomannenſem probatum præſulem ſibi adſciverunt, & Honorii papæ permiſſu gaudentes in Turonicæ metropolis cathedram tranſtulerunt*, cui annis fere ſeptem præfedit. Apud Cenomannos Hildeberto ſuffectus Guido Britto, Guiumatus Orderico dictus, in actis epiſcopotum Cenomannenſium ob eruditionem multum laudatus, ubi S. Anſelmo valde familiaris fuiſſe dicitur. Hic poſt regiminis annos quinque in capitulo S. Vincentii ad dextram Wlgrini epiſcopi humatus eſt,

CXXXI. Rothonenſe monaſterium ſedis apoſtolicæ protectioni creditur. (c) *l. 73. n. 81.*

Tunc Temporis Rothonenſe Salvatoris monaſterium, cui tum Herveus (*c*) abbas præerat, multas a vicinis militibus injurias patiebatur; quibus repellendis cum ſe imparem ſentiret dux Conanus abbatiam ſedis apoſtolicæ protectioni commendavit, litteris ad Honorium papam ſcriptis ſub hac forma.

Beatiſſimo Honorio, ſuo & omnium Chriſtianorum Domino, ultimus filius ſuus Conanus Britonum dux, ſalutem. Veſtram, ſancte pater, exoro paternitatem, ut ſi in aliquo deliqui, vel deliquero, me, ut tenerum filium, levi virga corrigatis. Ego namque vobis per omnia ſemper parebo. Sed & abbatiam Roſonenſem ſancti Salvatoris, quam divæ memoriæ Ludovicus Pius imperator quondam in minori Britannia, quæ nunc eſt mea, conſtruxit, & proprio juri beati Petri ſub Leone papa ſociavit, ego & anteceſſores mei in fideliſſue veſtra hactenus cuſtodivimus: ſed accumulata Britannorum perfidia, a modo cuſtodire, ut deceret, eam non poſſum. Reddo igitur eam vobis liberam, ſicut Pius Ludovicus imperator liberam dedit, & concedo ei omnia jura ſua, precorque, ut de malefactoribus juſtitiam faciatis.

His litteris ſimulque Rothonenſium ſupplicatione permotus pontifex, vices ſuas Hildeberto Turonum archiepiſcopo, atque Gerardo Ecoliſmenſi antiſtiti commiſit, ut monaſterio infeſtos homines a malefactis revocarent, repugnantes anathemate ferirent, & pollutam ac ſanguine fœdatam baſilicam, advocato quem vellent epiſcopo, reconciliarent. Rem per ſe ipſe exſequi voluit Hildebertus cum ſuffraganeis ſuis, Hamelino Rodonenſi, Donoaldo Aletenſi, Galone Leonenſi ac Roberto Coriſopitenſi; præſentibus etiam abbatibus, Herveo Rothonenſi, Herveo item S. Melanii, Gualterio Machicolenſi, & Simone Semeelenſi ſeu S. Gildaſii de Nemore; necnon Conano duce, ejuſque matre Ermengarde, multiſque nobilibus, quorum plerique multa Rothonenſibus dona contulerunt. Tunc etiam Hildebertus, Hervei abbatis rogatu, capellæ infirmorum altare conſecravit.

CXXXII. Silvæ majoris abbatia celebris, etiam in Hiſpania.

Celebris erat per id tempus Silvæ majoris abbatia, non modo in Gallia, ſed etiam in regnis Hiſpaniarum, ubi monaſteria non pauca ei ſubjecta erant. In his unum erat S. Stephani in diœceſi Pampilonenſi, juxta villam, dictam Unum-caſtellum, ubi Aldefonſus, cognomento Bonus, monachis Silvæ-majoris *majorem eccleſiam & grande cœmeterium* ædificari mandavit. Cum vero Pampilonenſis epiſcopus aquam benedictam, *ut poſſent cantare primam miſſam in illa nova eccleſia* eis dare nollet, niſi ei cartam & cœnam de ipſa eccleſia ei concederent; ideo rex Bertrannum Vaſatenſem epiſcopum eo miſit, ut primam illic miſſam cantaret, & cœmeterium benediceret. Ad hæc idem rex *ad preces ipſius epiſcopi Bertranni & Centulli comitis de Bigorra, & Gaſtonis vicecomitis, qui multa bona mihi*, inquit *dicunt de illo monaſterio Silvæ-majoris* eiſdem monachis eccleſiam vicini opidi cum decimis & primitiis confert. Inſuper confirmat omnia, quæ pater ipſius rex Sancius, & rex

ANN. CHR. 1125. Petrus ipſius Adelfonſi germanus eis donaverant, in his monaſteria S. Jacobi, & Mariæ de Aguilare cum ſuis adjunctis. *Facta carta in menſe Martio in æra* MDLXIII. *in villa, quæ vocatur Unno-caſtellum regnante me*, inquit, *divina gratia in Caſtella & Navarra, & in Aragonia, & in Superarbi vel Ripa-careta, epiſcopo domno Stephano Oſcenſi teſte, domno Petro epiſcopo Cæſarauguſtano teſte, domno Bertranno Baſatenſi epiſcopo teſte, Centullo comite de Bigorra teſte, Gaſtone vicecomite teſte, &c.*

CXXXIII. Diploma Alphonſi regis pro Silvæ-majori.

[His adiicere licet ex chartario Silvæ-majoris ejuſdem Alphonſi regis diploma, quod quia breve eſt, hic integrum referre non piget. *Sub Chriſti nomine & ejus divina clementia, ego quidem Adephonſus gratia Dei imperator Hiſpaniarum, placuit mihi libenti animo & ſpontanea voluntate dare domino Deo & S. Mariæ de Silvæ-majore & ſuis monachis duas meſchitas in Molina, cum jure hæreditatis, ut habeant in perpetuo. Inſuper promitto eis duas bonas villas in Hiſpania. Dono ſimiliter domino abbati prædicti monaſterii capellaniam & decimam de Molina cum omnibus terminis ſuis, ut habeat prædictam capellaniam de manu regis. Ego, domno Stephano Oſcenſi epiſcopo teſte. Domnus Petrus Cæſarauguſtanus epiſcopus teſtis, Centullus comes de Bigorra teſtis, vicecomes Gaſton teſte, don Auger de Miramont teſte, Bartholomæus Aurelianenſis capicerius teſtis.* ✠ *Adephonſi ſignum. Facta charta in Martio menſe in æra* MCLXIII. *in villa quæ vocatur Uno-caſtello, regnante me Dei gratia in caſtella, & in Pampilone, & in Aragonia, in Superarbi vel in Ripaenrxa.*]

CXXXIV. S. Dionyſii in Brocheroia monaſterium inceaſum.

Ab eodem Silvæ-majoris monaſterio pendebat quoque S. Dionyſii cœnobium in Brocheroïa prope Montes-Hannoniæ; cujus *eccleſia* VI. kal. Maii in feſto S. Marci hoc anno cum omnibus adjunctis & villa penitus concrematur, *ſalvo tamen theſauro & armario*, id eſt bibliotheca, ut tradit Anſelmus Gemblacenſis. Tunc illi monaſterio præerat tertius abbas, ſucceſſor Heriberti, qui Martino abbati primo ſucceſſerat.

CXXXV. Rodulfus ſit abbatia S. Trudonis reſtitutus quid egerit.

(a) *V. l. 73. n. 145.*

(b) *Spicil. t. 7. p. 491. & ſeqq.*

Poſtquam Rodulfus a S. Trudonis abbatia duobus annis & quinque menſibus (*a*) abfuiſſet, ab Adalberone Leodicenſi epiſcopo, qui eum plurimi faciebat reductus eſt, ægre ferentibus ſancti Pantaleonis monachis, certantibus, ut eorum abbatiam retineret. Reverſus ille dilapidatam (*b*) invenit monaſterii ſubſtantiam, a Gilleberto advocato, filioque ejus Ottone, qui cellam abbatialem indigne conſpurcaverant. Ideo illam funditus ſubvertit, neſas eſſe ducens in domo ſic polluta habitare. Ubi miſerabilem loci ſtatum ſedulo animadvertit, præteritas ærumnas recogitans, ſupra modum anxiari cœpit, & de Romano itinere cogitare. Hæc animo agitanti ſocium in illo itinere ſeſe obtulit Alexander ille Adalberonis epiſcopi æmulus, ut de rurbis a ſe in Leodicenſi eccleſia exciratis abſolutionem a Calliſto papa obtineret. Ambo itaque profecti, cum Senas * perveniſſent, a prædonibus ſpoliati, iter nihilo minus Romam uſque proſecuti ſunt. Luſtratis Apoſtolorum liminibus, & aliorum ſanctorum ſuffragiis imploratis, Rodulfus ulterius ad quamdam regionem uti prius animo conſtituerat, progredi volebat: aſt audito eam *pollutam eſſe inveterata hæreſi de corpore & ſanguine Domini*, a cœpto reſiliit. Itaque apoſtolica benedictione accepta, domum cum ſocio repedare cœpit; contigitque, ut apud Senas omnia, quæ a prædonibus ſublata eis fuerant, a ſuis hoſpitibus recollecta, ipſis reſtituerentur. Cum Galliam attigiſſent, Alexander remeavit eques per Burgundiam: Rodulfus vero ob iſchiadem, qua laborabat, nauſragoſo navigio Coloniam uſque perducitur. Non multo poſt moritur Adalbero Leodicenſis epiſcopus vir ſimplex, rectus, avatitiæ expers, bonis denique prædītus moribus. Tum vero Alexander, veteris morbi necdum obducta cicatrice, omni poſtpoſito pudore, epiſcopatum tertio affectavit, ac demum affecutus eſt, in Gladbacenſi S. Viti monaſterio conſecratus a Frederico archiepiſcopo Colonienſi, qui antea ipſi omnino contrarius fuerat. Inſimulatus ſimoniæ a ſuis clericis Alexander apud Honorium Romam denuo petiit ad ſe purgandum comitante Rodulfo; indeque ab apoſtolico increpitus, ægre tranſcenſo maronum ductu Jovis-monte, in Galliam, inde in patriam revertit cum eodem Rodulfo quem poſt hac reveritus eſt. Reverſus itaque abbas novas rurſus ab advocato perſecutiones patitur. Deln paralyſi affectus, bacillo nihilo minus innixus, conventum fratrum, chorum & capitulum frequentabat, fratreſque *de obſervanda religione, de avertenda ab eis ira Dei* ſerio admonebat, & inſtaurandis ædificiis operam impendebat. Sed ecce denuo vaſtatur abbatia, quæ quarta vaſtatio fuit. Hæc contigit occaſione ludicræ, navis, quæ ab Indenſi quodam facta, ad ſpectaculum circumferebatur: ad quam ſaltantes & laſcivientes promiſcui vulgi turbæ, plurima monaſterio & opido, immo & circumpoſitis locis intulere damna, ut fuſe chronographus in libro XII. exponit.

* *Sienne.*

CXXXVI. Præbenda fratrum qualis.

Idem in ſequenti & ultimo libro deſcribit ſtatutam antiquitus *prabendam* fratrum quibus ſinguli panes quinque marcis Colonienſis ponderis quotidie ad menſam apponebantur cum portione cerviſiæ, cui ſextarius vini aliquando inter tres vel quatuor

tuor fratres adiiciebatur, exceptis junioribus, quibus numquam vinum nisi ex peculiari abbatis vel prioris licentia concedebatur. Omnibus pro ferculo erant legumina vel olera adipe condita, certis diebus etiam pisces; ad cœnam quatuor ova aut dimidius caseus. Plurima alia minutiora prætereo, uti & ea, quæ de vestimensis fratrum notantur. In his desinit liber tertius-decimus & ultimus chronici S. Trudonis. Rodulfus abbas ejus auctor usque ad librum octavum proprio nomine inquitur, a libro octavo, quo ipsius jam abbatis gesta referuntur, sub aliena persona res a se gestas commemorat. Plura alia scripsit idem auctor, in his septem libros nondum editos contra simoniacos, librum de vita Lietberti episcopi Cameracensis, absque auctoris nomine vulgatum in Spicilegii tomo IX. epistolam prolixam ad Sibertum S. Pantaleonis priorem, qui eum consuluerat, an & qua ratione liceret aliquid exigere pro susceptione puerorum oblatorum in monasteriis. Hæc epistola edita est in tomo secundo nostrorum Analectorum, de qua superius (*a*) actum est. Vitam produxisse dicitur Rodulfus usque ad annum MCXXXVIII. de cujus successoribus consulendus Fisenus.

ANN. CHR. 1125. Rodulphi abbatis scripta.

(*a*) *l.* 73. *n.* 148.

Tunc temporis Affligemiensium cella Fliderbecæ * prope Lovanium a Godefrido Barbato Lotharingiæ duce & Lovaniensium comite erigitur. Extant primariæ ejusdem hac de re litteræ (*b*) apud Miræum, in quibus facti sui rationem reddit in hæc verba. *Considerans omnem mundi gloriam instar fumi subito raptum præterfluere, & omnes amatores suos subito inanes & vacuos relinquere, utile mihi fore perspexi & necessarium, ut de divitiis, divina mihi largiente bonitate concessis, aliqua servis Dei vivens impertirer, quæ moriens integra invenirem. Locum itaque quemdam, Fliderbeca appellatum, ab omni potestate, tam mea quam ecclesiæ Lovaniensis, liberum beato Petro Haffligemiensis ecclesiæ, sicut mos est principibus, cum omnibus pertinentiis suis libere tradidi: ut abbas Haffligemiensis cellam ibi, Dei & mea meorumque opitulatione, exstrueret, & monachos poneret, qui die noctuque pro mea meorumque salute Deo supplicarent*, &c. *Actum Lovanii*, sic sum efferebant, *anno incarnationis* MCXXV. Ibidem hæc cella etiam nunc exstitit, sed abbatiæ situlum præfert.

CXXXVII. Fliderbecana cella fundatur.

Ulierbeck.

(*b*) *Cod. donat. p.* 264.

[Cum piissimus Flandriæ comes Carolus ecclesias & loca sacra sub ejus ditione constituta ab omni oppressione & injuria pravorum hominum defendere statuisset, bonaque eorum qui die noctuque Deo deserviunt conservare studeret, petiit Johannes Sithiensis S. Bertini cœnobii abbas, *ut donationem illius comitatus* confirmaret, *quem nepos* ejus Balduinus comes tradiderat *in eleemosynam S. Bertino & abbati Lamberto in castellania de Broburg: concedens ut propriis scabinos abbas ibi haberet, per quos tam de alta, quam de infima lege, libere & sine contradictione placitaret.* Cumque post Balduini nepotis sui mortem ionga abbatem inter & castellanum Theinardum contentio perduraret, asserente Theinardo, *quia de placitis quæ ad Scultetum pertinent non deberet placitari ad viscarnam abbatis, neque per scabinos ejus inde judicari:* causa coram Carolo & baronibus ejus diu & diligenter ventilata, assertus est abbati S. Bertini comitatus, judicatumque est ut *de ipsis hospitibus ac submanentibus in ipso comitatu nullus umquam placitaret, nisi ad viscarnam abbatis & per scabinos ejus*, &c. *Actum apud Ariam anno Dominicæ incarnationis* MCXXV. *indictione* III.]

CXXXVIII. Comitatus de Broburg. S. Bertino assertus.

[Eodem anno Berengosus Trevitensis S. Maximini cœnobii abbas, querelam apud imperatorem Henricum deposuis de Godefrido Palatino comite, qui per annos VIII. *quasdam curtes & ecclesias, quibus per tres menses victualia debent procurari fratribus violenter sibi auferens, fuit non veritus ast beneficiare militibus. Cujus querimoniam pro reverentia B. Maximini, & per intervenutum dilectissimæ conjugis* suæ *Mathildis reginæ, necnon Beringeri comitis de Sulzbach, & Odonis de Salmena, sed & Conradi & Godefridi de Nuremberg, Stephani Oyensis*, aliorumque fidelium suorum susceptens, *villas has Gontershusen, & Rosbach Mannendal & Narbeim, Holzhusen, & Ukinesbeim, Sucppenbusen, etiam Formasbach, ac Basinbeim, necnon & has ecclesias Voeldesteim, Albucha Gozolesbeim, Huzem, & Voeinbeim* cum omnibus ad se juste & legaliter pertinentibus, B. Maximino reddidit & confirmavit. Similiter & fidelem suum Anshelmum de Mollesbergh qui a dominio prædicti abbatis ablasus fuerat restituit. *Præterea curtem quamdam, & ecclesiam in villa Suancheim quam genitor noster*, inquit, *apud Spiram divina correctione terribiliter commonitus, de Heinrico ministeriali suo aliis bonis redemit, & B. Maximino privilegii sui auctoritate restituit*, prædicto confessori suo Maximino & fratribus sibi famulantibus confirmavit, *quatenus iidem fratres in vigiliis & Missarum celebrationibus cum memoria genitoris nostri*, inquis, *memoriam etiam nostram habere dignentur in omnibus: & quia tanta infirmitate opprimi videmur, ut de præsentis vitæ securitate interdum dubitare cogamur*, idcirco non solum eidem ecclesiæ, sed universis

CXXXIX. S. Maximino plura prædia & plures ecclesiæ restitutæ.

in

ANN. CHR. 1125.

in regno ſuo conſtitutis ablata deinceps vita comite redditurum ſe promittit. Diploma Philippus cancellarius recognovit ad vicem Adalberti Moguntini archicancellarii. *Data apud Turiburc anno dominicæ incarnationis* MCXXV. *indictione* III. *nonas Maii in Chriſti nomine feliciter. Amen.*]

CXL. Laureshami abbates.

Poſt mortem Heinrici imperatoris, eum Laureshamenſe monaſterium, ejecto Heidolfo pſeudabbate, in diſpoſitione imperiali ſuiſſet; Hermannus ex præpoſito eccliæ S. Petri in *Aldenmuſter* favore Adelberti ſenioris Moguntini archiepiſcopi & Godefridi palatini comitis abbas conſtituitur, & anno necdum exacto moritur. Poſt eum Diemo ex camerario fit abbas, cujus tempore, ut erat manſueti et ſimplicis ingenii, multum detrimenti paſſa eſt res familiaris ex alienatione feudorum, ut chronographus explicat. Poſt ejus obitum, qui Brixiæ in reditu ex Romano generali concilio ſub Innocentio II. accidit, interjecto vacationis ſeſquianno, Baldemarus, Blidenſtadenſis prope Moguntiam abbas, Laureshamenſem præfecturam ſimoniace invaſit, necdum vertente anno depoſitus, ut inferius videbimus.

CXLI. Ahuſium in Suevia conditur. * *Anhauſen.*

Interim in Suevia Ahuſanum * monaſterium, quod vulgus Anhuſanum * vocat in Auguſtenſi diœceſi a Manegoldo Tubingenſi comite ejuſque filiis Walthero, poſtmodum Auguſtano, epiſc. atque Manegoldo, Adalberto & Ulrico comitibus, condi cœptum eſt, ab alio cognomine diſtinguendum, ante annos ſexagintaſeptem in Rhieſa ab Erneſto comite fundato. Prima illius ſedes poſita fuit duobus ab urbe Ulma milliaribus; deinde a Manegoldi filiis ad alia duo milliaria ſummotum ob majorem ubertatem & commoditatem loci ad Brentium amnem, qui non procul Dulfinga in Danubium influit, ab eo Brentianum cognominatum; quam tranſlationem Eugenius III. probavit. Bruſchius Cæleſtini II. litteras pro eodem cœnobio refert, & catalogum abbatum valde mancum, in quo primi ejus loci abbates deſiderantur. Hunc ſupplevit, ſed nudis abbatum nominibus, Carolus Stengelius, qui primum Sigefrido locum tribuit, variamque ejus loci fortunam deſcribit. Lutheraniſmus ante medium ſæculum ſextum-decimum per Wirtenbergenſes illuc introductus ibidemque uxorati abbates exſtitere uſque ad annum MDCXXX. quo idem monaſterium edicto Ferdinandi II. reſtitutum, electuſque abbas prædictus Stengelius ex monacho & œconomo ſancti Udalrici & ſancti Afræ, qui biennio poſt in bello Germanico per tres annos exſulare coactus eſt. Poſtmodum eo reverſus, monaſterium omnino deſolatum invenit, ita ut nullæ portæ, nullæ feneſtræ, nulla denique ſupellex inibi reliqua eſſet. Ille nihilominus in ſumma rerum penuria pro virili loca magis neceſſaria inſtaurare cœpit, divina quotidie officia *conventualiter* celebrare, donec majora opera moliri liceret, ut ipſe loquitur.

CXLII. Altahæ ſuperioris libertas. (*a*) *Hund. t.* 2. *p.* 51.

Hoc anno Altaha ſeperior ab Adalberto ſeu Alberto Pogenſi comite libertate donatur, & Romanæ eccleſiæ protectioni ſub annuo cenſu unius nummi aurei ſubjicitur. Ejus rei litteras refert Hundius, (*a*) Liudgero abbate poſtulante conceſſas. Hic tertius ejus loci abbas erat, ab ejus inſtauratione, ſucceſſor Erneſti qui Eginonem exceperat. Luidgeri ſucceſſores vide apud Hundium.

CXLIII. Bruno Signienſis obit.

In Italia Bruno, Aſtenſis a patria, ab epiſcopatu Signienſis dictus, qui poſt abdicatam ſacri monaſterii Caſinenſis præfecturam ad Signienſem eccleſiam ſe receperat, hoc tandem anno terreſtrem vitam cæleſti commutavit mortuus XV. kal. Auguſti, a Lucio III. in numerum ſanctorum relatus. Ejuſdem memoriæ Honorius III. altare in eccleſia Signienſi in qua ſepultus fuerat, conſecravit. Brunonem laudat in primis Petrus Diaconus in continuatione Chronici (*b*) Caſinenſis ubi ejus Opera commemorat, Brunoni Cartuſienſi falſo adſcripta, quæ in editione Veneta anni MDCLI. eum ejus vita continentur, accurante domno Mauro Marcheſio monacho congregationis Caſinenſis. Inter Signinos epiſcopos decimus numeratur S. Bruno apud Ughellum, (*c*) qui ejus vitæ compendium refert.

(*b*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 31. *&* 42.

(*c*) *Ital. ſacr. t.* 1. *p.* 949.

CXLIV. Alii Caſinates illuſtres.

Ejus tempore Tarracinenſi eccleſiæ præerat Gregorius epiſcopus ex monacho Caſinate, ab eodem Petro diacono, itidemque ab Ughello laudatus. Huic adjuncti ſunt a Perro Amicus ex decano Caſinate factus abbas S. Vincentii ad Vulturnum; Oderiſius & Roſcemannus itidem Caſinates, Romanæ eccleſiæ ordinati diaconi cardinales: ex quibus Oderiſius, primum præpoſitus ſub Girardo abbate, dein Caſinenſis abbas ejus nominis ſecundus, a Calliſto II. creatus eſt presbyter cardinalis. Ad Roſcemannum quod attinet, interfuit creationi Calliſti II. a quo Romam (*d*) miſſus eſt, ut cæterorum, catholicæ parti faventium, cardinalium aſſenſum rogaret, quod egregie præſtitit.

(*d*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 64.

CXLV. Lerinenſes abbates.

A Caſinenſi congregatione nunc pendet Lerinenſe monaſterium, cujus abbas Petrus II. hoc anno locum ſecit Garino abbati. Ejus tempore monachi Lerinenſes Honorium papam adierunt, conqueſturi de canonicis Regienſibus, qui eccleſiam beatæ Mariæ de Monaſterio ipſis abſtulerant; quam pontifex eis reſtitui mandavit. Idem ſcriptis ad omnes fideles litteris eos hortatus eſt, ut Lerinenſibus ſuppetias con-

conferrent, ad conſtruendam (*a*) contra Sarracenos munitionem; forte eam ipſam turrim, quæ bodie quoque ſupereſt, in qua monachorum domicilia habentur. Hujus turris & totius Lerinenſis inſulæ iconem hic exhibere viſum eſt ad tam celebris & ſacri loci commendationem. Eodem abbate, Otto, Albingaunenſis apud Ligures epiſcopus, Garino abbati, ejuſque monachis monaſterium (*b*) S. Laurentii de Varigoto contulit, ut ſecundum inſtituta Lerinenſium regeretur. Miſſus illuc Fulco Lerioenſis prior, is qui Garino poſtea ſucceſſit, ad ineundam loci poſſeſſionem. Hanc donationem Bonifacius marchio & Agnes comitiſſa ejus conjux laudarunt. Apud Ughellum (*c*) in Albingaunenſibus epiſcopis nulla mentio de hoc monaſterio, quod proinde exciſum viderur, uti & monaſterium S. Petri de Vamſella cui prædictus epiſcopus Otto quædam prædia donavit.

ANN. CHR. 1125.
(*a*) *V. l.* 70. *n.* 70.
(*b*) *Chronol. Lerin. part.* 2. *p.* 162.
(*c*) *Ital. ſac. t.* 4. *p.* 1265.

Habitum eſt hoc anno Londoniæ in Weſtmonaſterio concilium præſidente Johanne de Crema cardinales S. R. E. legaro, eique interfuere cum epiſcopis abbates e noſtris oumero duodecim: ſed nihil in eo in rem noſtram ſtatutum legitur. Eodem anno Willelmus Malmesburienſis abſolvit librum (*d*) de vita S. Aldhelmi epiſcopi, quo itidem anno, ut idem teſtatur, gravis quæſtio agitata eſt in falſarios, qui monetam per totam Angliam corruperant; ſicque annonæ caritatem & famam invexerant: quod Rogerius Hovedenus in aonum ſequentem teſert, uti & concilium Londinenſe.

CXLVI. Rei Anglicanæ.
(*d*) *Angl. ſac. t.* 2. *p.* 49.

Ipſo anno, ut Peregrinius recte probat, ſcilicet ejus ſæculi viceſimo-ſexto, in monaſterio Caſinenſi ingentes motus exorti, ubi de novo abbare in locum Oderiſii ſubſtituendo actum eſt. Inſenſus erat, ut ſuperius diximus (*e*), Honorius papa in Oderiſium abbatem propterea quod hic ipſi, cum necdum ad ſummum pontificem provectus eſſet, hoſpitium in monaſterio beatæ Mariæ Pallaria denegaſſet. Hærebat hæc repulſa pontificis animo, cum Adenulphus Aquinenſis comes, lætali & ipſe in Oderiſium odio percitus, litteras eidem pontifici miſit, in quibus Caſinenſem abbatem pontificii honoris æmulum proclamabat. Mox papa, dictis fidem accomodans, Oderiſium ad ſe purgandum Romam citat per Gregorium Tarracinenſem epiſcopum, olim Caſini monachum, quem Paſchalis ad illam ſedem promoverat. Abbas vero pontificem ſibi inſeſum eſſe non dubitans, tertium uſque vocatus ire in Urbem renuit niſi pontifex in ſuam eum gratiam reciperet. Ob hanc itaque contumaciam quinta quadrageſimæ hebdomada depoſitionis in eum lata ſententia eſt. Sacro nihilominus Palmarum die Oderiſius, malis ſuorum deceptus conſiliis, in ſede abbatiali ſedit, baculum paſtoralem geſtavit, & cætera abbatis munia, ut prius, exercuit. Ea re magis inflammatus pontifex, ipſo die paſchæ eumdem Oderiſium, omneſque ejus fautores a liminibus eccleſiæ ſeparavit, inobedientes vero eccleſiaſtica communione privavit. Hinc diſſenſio & ſeditio monachos inter & opidanos urbis S. Germani exorta. Unde, cum Oderiſius quoſdam milites ad caſtrum ſeu arcem Januæ, quæ urbi imminet, ad ejus cuſtodiam miſiſſet, opidani eos comprehendunt, armiſque detractis ex urbe proïciunt. Tum vero Oderiſius ipſe ſibi cavens, ex urbe egreſſus, ad Ponrem-curvum prope Aquinum ſe recipit, militem in rebelles conducturus. Illi autem ſacrum montem turmatim aſcendunt, decanum & fratres conveniunt, rogantque, ut Oderiſium revocent, ſubdole polliciti, ſe illi, ſi quid querelæ contra ipſos haberet, legitime ſatisfacturos: at te vera in itinere eum interficere parati. Verum decanus, habito cum ſuis conſilio, eis ſuadet ut ad urbem revertantur, & duodecim ex ipſis ſapientiores poſtridie oaltant, ut cum eis, quod in rem ſalubrius fuerit, ſtatuatur. Illis digreſſis, decanus miſſo de nocte nuntio dicta factaque Oderiſio ſignificat, eumque ut redeat obnixe rogat. At ille, civium verſutiam non ignorans, omnino abnuit. Poſtera die delecti, ut conductum erat, opidani moorem ſubeunt, & in capitulum conveniunt, ac de pacis conditionibus diu tractant. Inter hæc unus ex eis in medium ſurgens: Cur fruſtra, inquit, verbis tempus teritis? Pro certo habetote, nos monaſterio neutiquam egreſſuros, ni nepoſito Oderiſio alium noſtro conſilio & aſſenſu abbatem ſubſtituatis. Ad hæc fratribus nullo pacto id ſibi licere affirmantibus, illi e veſtigio monaſterii munitiones occupant, & conventu facto, egregii illi, ut Petrus eos vocat, *archimandritæ* per archipresbyterum ſuum in Oderiſium ſententiam depoſitionis & excommunicationis pronuntiant. Tum Januæ arce occupata, monachos ad alium abbatem eligendum adigunt: ſin minus carcerem, verbera, necem eis minantur. In his poſiti anguſtiis fratres eum fruſtra Oderiſium iterum revocare tentaſſent, tandem Nicolaum tunc monaſterii decanum, eligunt; quod fratres quidam indigne ferentes, factum Honorio papæ renuntiant: ille vero Nicolai electionem irritam declarat, & Seniorectum abbatem fieri mandat, ut anno ſequenti videbimus.

ANN. CHR. 1126.
CXLVII. Oderiſius Caſini abbas depontitur.
(*e*) *ſupra n.* 45.
(*f*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 88.
CXLVIII. Pontius olim Cluniaci abbas, damnatur.
(*g*) *ſup. n.* 117.

Non minores turbas Cluniaci anno ſuperiori (*g*) ortas fuiſſe paullo ante vidimus

ANN. CHR. 1126.

mus, factione ſcilicet Pontii olim abbatis, qui monaſterium violenter invaſerat, res omnes diripuerat, & monachos ſibi obſiſtentes, alios fugaverat, alios in vincula conjecerat. Id ubi Honorio papæ nuntiatum eſt, utraſque partes coram ſe ſiſti jubet. Mox Cluniacenſes (*a*) obtemperant, Petrus ſcilicet cum Matthæo priore S. Martini de Campis, jam ſæpe a nobis laudato, multiſque aliis: adeſt & Pontius, licet invitus & ad certum diem coram pontifice citatur, poſtquam ramen de cantis malis ſatisfeciſſet, quippe qui jam excommunicatus, nec cauſam agere, nec judicium canonice ſubire, niſi præmiſſa ſatisfatione, poterat. Reſpuit ille, nec ſe a quoquam viventium anathematis vinculo irretiri poſſe aſſerit. Tam inſolenti reſponſo commoto cum curia pontifice, eum non modo excommunicatum, ſed etiam ſchiſmaticum univerſi proclamant. Citati ad audientiam aſſectæ ſe ad ſatisfaciendum paratos eſſe reſpondent. Intrant itaque palatium cuncti nudipedes, & reos ſe confeſſi protinus abſolvuntur. Abſoluti cauſam agunt & nihil non afferunt, quod tam ipſis, quam Pontio ſuffragari poſſet. Ex adverſo Matthæus Cluniacenſium cauſam gravitet ac ſapienter perorat. Tum pontifex, collectis curialium ſuffragiis, ſententiam Portuenſi epiſcopo pronuntiandam injungit in hæc verba. Pontium invaſorem, ſacrilegum, ſchiſmaticum, excommunicatum, ab omni eccleſiaſtico honore vel officio ſancta Romana & apoſtolica eccleſia in perpetuum deponit; & Cluniacum, monachos, vel cuncta ad idem monaſterium pertinentia, abbati, qui in præſentiarum eſt, cui injuſte ſubtracta fuerant, reſtituit. Data hac ſententia, uniuntur qui diviſi fuerant, & uno veluti momento, redintegrato toto Cluniacenſi corpore, tantus tamque diutinus malorum turbo ſedatur. Irruit nihilominus tam in victos, quam in victores Romanus ille peſtifer morbus ait Petrus, & pæne omnes, tam monachos, quam famulos brevi proſternit. Invadit vix elapſo menſe & domnum Pontium, pauciſque diebus interjectis extinguit, qua de re Honorius ipſe Petro Venerabili, qui his interfuerat, litteras ſcripſit in hunc modum.

(*a*) *Petr. Ven. l. 2. mirac. c. 19.*

Honorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Petro Cluniacenſi abbati ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Præterito menſe Decembri Pontius viam univerſæ carnis ingreſſus eſt: qui quamvis de malis Cluniaco illatis ſæpe commonitus, pœnitentiam agere noluerit; nos tamen pro reverentia ejuſdem monaſterii, cujus monachus fuerat, eum honeſte ſepeliri fecimus. Data Laterani.

De hac Petri Venerabilis victoria congratulatorium carmen edidit Petrus Pictavenſis, quod in Bibliotheca Cluniacenſi videre licet. Ordericus (*b*) ſcribit, Pontium a pontifice retruſum fuiſſe in carcerem, & in eo ægrotaſſe, ibique multis eum lugentibus vitam finiiſſe. Præmittit idem auctor, Honorium, poſt latam in Pontium & Pontianos ſententiam, Petrum, ſcilicet Venerabilem, *cum apicibus apoſtolicis & dignitatibus* Cluniacum deſtinaſſe, monachiſque, ut in omnibus ei ſecundum regulam ſancti patris Benedicti obſequerentur, mandaſſe: illos vero juſſa compleviſſe, & abbatem victoria elarum ſuſcepiſſe: *cujus imperii jugum*, ait ille, *divinæ legi laudabiliter militantes, huc uſque perferunt.* Exſtat (*c*) Honorii papæ hac de re diploma Petro abbati inſcriptus XIII. kal. Novembris hujus anni datum, in quo totius rei geſtæ ſumma continetur; quod etſi jam editum ſit, in Appendice referendum viſum eſt enm tribus aliis ipſius Honorii litteris a Petro diacono cardinale in Galliam allatis: quarum nna ad epiſcopos & proceres Franciæ, Aquitaniæ & Burgundiæ, ut Pontium a Clnniacenſi monaſterio, ejuſque obedientiis eliminent, in quem Petrus cardinalis vice ipſius pontificis, & in omnes ejuſdem Petri fautores anathematis confirmaturus erat ſententiam: alteta ad univerſos monachos Cluniacenſes quibus præcipitur, ut nullum Pontio conſilium, auxiliumve præbeant; ſed ab eo tamquam ſchiſmatico & invaſore abſtineant: tertia ad Humbaldum Lugdunenſem archiepiſcopum cui gratias agit quod in Pontium ejuſque fautores ſententiam excommunicationis protulerit. Omnes litteræ datæ ſunt *Laterani* VIII. *kal. Maii* adeoque antequam Pontius Romani elatus adiiſſet, cum Petro Venerabili, quem cum ſuis *in octavis ſancti Michaelis* illuc adveniſſe, idem pontifex in prædicto diplomate teſtatur. His litteris ſubjungitur formula excommunicationis quam in Pontianos vibravit.

(*b*) *Ordric. l. 12. p. 872.*

(*c*) *Bullar. Caſin. p. 43.*

CXLIX. Honorii diploma in gratiam Cluniacenſium.

[Cum Roma Cluniacum remeavit Petrus Venerabilis, ſequentes ad Cluniacenſes litteras dedit Honorius Papa.

Honorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Cluniacenſibus monachis ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

Laudes & gratiarum actiones divinæ miſerationi perſolvimus, quoniam, ſua protegente virtute, in unitate concordiæ, veſtram permanere conſtantiam & in vobis religionis obſervantiam ſplendere cognovimus. Rogamus autem ut ea bono quod incboaſtis principio firmiter perſiſtentes, pervigili ſtudio laboretis quæ Deo placabilia ſunt efficaciter operari. Venientem ad nos cariſſimum filium noſtrum Petrum abbatem, pro veſtra

ſtra reverentia & ejus dilectione paterna benignitate ſuſcepimus, & tam ipſius quam ANN. CHR. 1126.
veſtras poſtulationes diligenter admiſimus, abbatias ſiquidem S. Ægidii, & S. Bertini & S. Benedicti ſuper Padum ad reformandam & conſervandam in eis religionem, ſibi & Cluniacenſi monaſterio, ſalvo jure ſanctæ Romanæ eccleſiæ, reſtituimus. Ipſum igitur cum litterarum noſtrarum profectione ad vos remittentes, caritatem veſtram rogamus, ut eum affectione præcipua diligatis, & tamquam patrem & a Deo conſtitutum animarum veſtrarum cuſtodem obedientia & humili ſubjectione unanimiter honoretis. Obſecramus autem in Domino, ut & nos veſtris orationibus adjuvetis. Præcipimus autem ut nullus Cluniacenſis profeſſionis monachus ad Pontium olim abbatem ſine prædicti filii noſtri Petri abbatis conſenſu ire præſumat. Si quis vero id facere ſeu tentaverit, vel attentare præſumſerit, ſententiam quam in eum præfatus abbas dederit, ratam habebimus. Data Lateranis IV. *nonas Aprilis*].

His peractis, Matthæus in patriam reditum parat. Verum pontifex, qui ejus meritum in toto illo negotio perſpexerat, ejus reditum impedivit, & eum laboris ſocium habere volens, Albanum epiſcopum creavit. Ille in hac dignitate, refetente Petro (*a*) Venerabili, nihil de monacho, ut quibuſdam mos eſt, remiſit, ſed, ſicut de magno Martino legitur, eadem in corde ejus humilitas, eadem in veſtitu ejus vilitas manſit. Nihil de divinis officiis, nihil de prolixa Cluniacenſium pſalmodia quorumlibet negotiorum prætextu prætermiſit. Servabat in palatio inſtituta clauſtri, & ſæculo expoſitus, firmo & longo uſu, velut innato religionis propoſito, a ſæculatibus vanitatibus ſe quaſi ſæpto firmiſſimo ſecernebat. Cohibebat ſe intra ſe, numquam magis ſolus, quam cum aliis; numquam negotioſior, quam cum ſolus erat. Præferebat cunctis operibus ſuis, omnibuſque ſanctis ſtudiis ſacrificandi Deo illum ſuum quotidianum uſum, a quo nec rei familiaris cura, nec multiplex occupatio, nec ipſa continua poſt ſummum pontificem omnium eccleſiarum ſibi impoſita ſollicitudo eum retrahere poterat. Hinc conquerebatur de eo papa, quod aliis prima luce de more ad curiam convenientibus, ipſe vix ad horam tertiam occurreret: & quod plus nimio eſſet monachus, quodam modo improperabat. Verumtamen, quia non ſolum ſimplici ac religioſa innocentia, ſed etiam ſingulari prudentia & ſapientia præditus erat, ſæpe a pontifice mittebatur ad diverſas partes orbis terrarum, ubi vices apoſtolicas prudenter adminiſtrabat. Prima ejus miſſio fuit anno ſequenti ad conciliandos Caſinates, ut inferius patebit.

CL. Matthæus prior S. Martini, cardinalis at ſe gerit.
(*a*) *Ibid. c.* 24.

Promoto ad Albanenſem epiſcopatum venerabili Matthæo, ſuffectus eſt in officio prioris S. Martini de Campis Odo, eo nomine primus, prior loci quartus, tantum ad biennium, aut ſaltem triennium inchoatum, ſiquidem anno MCXXIX. occurrit Matthæus ejus loci prior in diplomate (*b*) Ludovici VI. quo ratam habet donationem Buchardi clerici, factam monaſterio S. Martini de Campis, in quo & monachus factus eſt. Non omnino certum eſt, quo præciſe tempore præfuerit Hugo I. qui ponitur prior ſextus proxime poſt Matthæum, is ſcilicet, qui turres, & muros monaſterium ambientes conſtrui curavit. Illuſtrior eſt poſt eum Theobaldus II. prior S. Martini ſeptimus, qui poſtmodum ad ſedem Pariſienſem evectus eſt. Non omittendæ Ludovici litteræ (*c*), Odoni abbati anno MCXXVIII. indultæ, quibus id » privilegii S. Martino concedit, ut ipſe heredeſve ſui numquam beati Martini » homines vel hoſpites capient, niſi in flagranti delicto deprehenſi fuerint: ſi vero » ipſe vel homines ſui aliquam in eos *querelam* habuerint, in curiam beati Martini ſe ſiſtent, & *juſtitiam per manum prioris & monachorum ſuſcipient*.

CLI. S. Martini priores.
(*b*) *Hiſt. S. Martini a Campis p.* 166.
(*c*) *Ibid. p.* 165.

Interim Arnoldus ille Morimundenſis abbas, qui anno ſuperiore, inconſultis patribus, abbatiam cum aliquot e ſuis deſeruerat, morte corripitur, qua comperta, Bernardus Adami monachum, quem plurimi (*d*) faciebat, litteris revocare cogitur. *Licuerit certe*, inquit, *abbati monachos ſuos ducere quo libuerit, & ducere quo voluerit: ſed quamdiu vixit. Nunc vero mortuo illo, quem vel audire doctorem, vel ſequi ducem cogimini, quo adhuc tam grande ſcandalum emendare cunctemini?.. An & ille moriens interdixit, ne vel poſt caſum tentetis reſurgere, poſt averſionem mutire audeatis de reverſione? Itane etiam defuncto neceſſe eſt vos obedire, & obedire contra caritatem, obedire in veſtræ ipſorum ſalutis periculum? Sed arbitror quod nequaquam firmini ſeu tenacius dicet eſſe vinculum abbatum ad ſubditos quam conjugum ad ſeipſos &c.* Hæc allaque fuſe proſequitur Bernardus in illa epiſtola, reiicitque Adami, ejuſque aſſeclarum prætextum, qui diſceſſum ſuum *apoſtolica licentia* tuebantur. *O frivolum ſatis remedium*, inquit, *quod non eſt aliud, niſi more protoplaſtorum cauterialis conſcientiis texere perizomata, videlicet ad velamentum, non medicamentum ... Utinam non licentiam quæſiſſetis, ſed conſilium, id eſt non ut liceret, ſed an liceret*. His tandem aliiſque monitis acquieviſſe creditur Adamus, & ad officium rediiſſe, eumque eſſe putant Ciſtercienſes, qui Eberbacenſi Franconiæ monaſterio poſtea primus abbas anno MCXXVII. præfectus ſit, quique factam expeditionem præ-

CLII. Bernardi ad Adamum, alioſque epiſtolæ.
(*d*) *Supra n.* 118.

ANN. CHR. 1126.

dicaverit apud Germanos, ut ſcribit Otto Friſingenſis, ac demum in ſanctitatis opinione deceſſerit. Quamquam mirum ſit, eum ſtatim poſt reditum abbatem inſtitutum fuiſſe. Ut ut ſit, Arnoldo mortuo Gualterius Claræ-vallis prior apud Morimundum ſuffectus eſt, Gualterio Humbertus apud Claram-vallem, vir eximiæ pietatis, poſtmodum Igniacenſis abbas, quem e Caſæ-Dei monaſterio ad Claram-vallem

(a) l. 75. n. 56.

ſeceſſiſſe ſuperius (*a*) diximus.

(b) Bern. ep. 58.

Prærer ſuperiorem ad Adamum epiſtolam Bernardus plures alias ſcripſit, unam (*b*) ad Ebalum Catalaunenſem epiſcopum, qua eum hortatur, ut monaſterio ſeu eccleſiæ Omnium-Sanctorum Ordinis canonicorum regulatium idoneum rectorem præficiat. Alteram ad Honorium papam, quæ prima eſſe videtur ex his, quas ad Romanos pontifices ſcripſit, qua epiſtola vir ſanctus magiſtri Aibetici, qui Remis ſcholas tenebat, electionem ad epiſcoparum Catalaunenſem poſt Ebali obitum confirmari petit; attamen ejus electio non tenuit, ſed poſt unum amplius vacationis annum Elbertus ſeu Hilbertus hanc ſedem adeptus eſt qui quamdam decimam (*c*)

(c) Perard. p. 225.

Lariacenſibus apud Divionem ſanctimonialibus confirmavit.

CLIII. Ejuſdem aliæ epiſtolæ pro S. Benigno.

(d) Bern. ep. 14. & ſeqq.

Magis in rem noſtram faciunt tres aliæ epiſtolæ, quas idem Bernardus pro Divionenſibus S. Benigni monachis contra Luxovienſer ſcripſit: quarum una eſt ad Honorium papam, altera ad Haimericum cancellarium, tertia ad Petrum presbyterum cardinalem. Cauſam diſerte non explicat Bernardus, ſed tantum ſubindicat in epiſtola ad Honorium his verbis: *Hoc dico quod frequenter audio: quia videlicet longo & inconcuſſo tenore fertur Divionenſis eccleſia poſſediſſe ea, de quibus adverſus eam cauſantur Luxovienſes: ita ut hi qui videntur antiquiores de vicinis, mirentur & indignentur, nondum abominantes calumniam.* Verum totius rei argumentum ſuſe explicat Willencus Lingonum præſul in ſuis apud Perardum (*e*) litteris. Agebatur de quibuſdam eccleſiis, ſcilicet Wangionis-rivi, Clari-montis, alliſque, quas in diœceſi Lingonenſi ab antiquo poſſidebant Divionenſes monachi, quibus eas abſtahere moliebantur Luxovienſer. Lis primum agitata fuit Romæ

(e) Perard. p. 228.

„ coram Honorio papa, cui hac occaſione pro Divionenſibus ſcripſit Bernardus;
„ indeque ad audientiam archiepiſcoporum Lugdunenſis & Viennenſis negotium
„ tranſlatum, qui illius cognitionem Wileneo Lingonum epiſcopo commiſere. Hic,
„ auditis partibus eum ſententiam judicialem ſecundum Divionenſes laturus erat, re-
„ pente Luxovienſis abbas profeſſus eſt, ſe judicio ejus non obtemperaturum. Hæc omnia Wilencus litteris ſuis teſtatur, quibus adſcripta ſunt ſigna Rogerii abbatis S. Bercharii ſen Dervenſis, Gerardi abbatis Beſuæ, multorumque aliorum, quos ad cauſam inveſtigandam adhibuerat Wilencus, in his *Vualonis qui prælationem eccleſiaſticam fugiens, remotiorem ſibi vitam delegerat.* Sed tandem hæc cauſa poſt triennium finita eſt, ut ſuo loco videbimus. Tunc Luxovii abbas erat Hugo, qui Heinrici V. imperatoris conſanguineus fuiſſe dicitur.

CLIV. Ottonis principis converſio apud Morimundum.

Manricus ad hunc annum refert converſionem Ottonis illuſtris Auſtriæ principis, qui in Morimundo deſertorum ruinas ſuo ſuorumque ſociorum acceſſu abunde ſupplevit. Is imperatotum Heinrici quarti nepos, quinti ſororius, Contadi frater uterinus, & Friderici patruus ex patre Leopoldo Auſtriæ marchione, eximiæ pietatis viro & matre Agnete filia Heinrici quarti in lucem editus eſt. Miſſus a patre ad ſcolas Pariſienſes, cum in patriam reverteretur, apud Morimundum hoſpitio humaniſſime exceptus, adeo loci religione captus eſt, ut ibidem monachus cum ſociis quindecim fieri voluerit; quod ubi reſcivit pater, adeo moleſte non tulit, ut potius optimam filio ſortem gratulatus ſit, & in ejus gratiam celebre ſanctæ Crucis monaſterium in Auſtria exſtruxerit. Facta profeſſione Otto Pariſios ad proſequenda ſtudia miſſus eſt. Ex quo intelligitur primis illis Ciſtercienſis inſtituti patribus majora etiam ſtudia non improbata fuiſſe. Poſt annos admodum quinque Otto ex monacho abbas Moribundi inſtitutus poſtmodum erectis Ordinis ſui monaſteriis haud paucis, ad Friſingenſem epiſcopatum promovetur, vir non modo pietate, ſed etiam litteris clarus, ut argumento eſt ejus chronicon, necnon libri duo quos de geſtis Friderici primi compoſuit.

CLV. Faverniacenſis abbatiæ ſtatus.

In Burgundiæ comitatu hoc ipſo tempore abbatiſſa Faverniacenſis emendando loco ſtudium impendebat, teſte Bernardo in epiſtola cccxci. abbatiſſæ Fabetniacenſi
„ inſcripta, in qua ejus nomen prima dumtaxat littera A. deſignatur. Hanc hor-
„ tatur Bernardus, ut, ſicut reficiendis domibus, ita renovandis moribus ſtrenuam
„ det operam; monetque ut non ſolum curam gerat de ſuo monaſterio, ſed etiam *de hoſpitali domo*, cui *fratres illi*, per quos hanc epiſtolam vir ſanctus ad abbatiſſam mittebat, ſub illius *manu deſervichant*. Verum hæc morum reformatio parum profecit; ſiquidem poſt annos ſeptem Aoſericus Veſontionum archiepiſcopus ejectis ſanctimonialibus monachos Caſæ-Dei ſubſtituit, ut inferius dicturi ſumus. Idem factum poſt biennium in Laudunenſi S. Joannis monaſterio; idem quoque in

Argen

Argentoilenſi, ex quo Heloiſa cum aliis migravit ad Paracliteuſe Trecenſis pagi oratorium, quod Abaëlardus deſerere compulſus (*a*) eſt, infeſtantibus eum infamantibuſque *duobus*, ut ipſe vocat, *novit apoſtolis*, ſcilicet Nortberto & Bernardo, *quorum alter regularium canonicorum vitam, alter monachorum ſe reſuſcitaſſe gloriabatur.* ANN. CHR. 1126. (*a*) *ſupra n.* 12. *& ſeqq.*

CLVI. Abaëlardus abbas Ruyenſis.

Sic infamatus a tantis viris Abaëlardus, ut ipſos quoque ejus amicos ab illo averterent, neſcius quo ſe verteret, in tantam deſperationem (*b*) lapſus eſt, ut chriſtianorum finibus excedere, & ad gentes tranſire cogitaret, ibi quiete ſub quacumque tributi pactione inter inimicos Chriſti chriſtiane victurus. Cum hæc animo agitaret, contigit ut Ruyenſes Britanniæ minoris in diœceſi Venetenſi monachi, paſtore orbati ei abbatiam eum aſſenſu principis deferrent, idque a S. Dionyſii abbate & fratribus facile impetrarunt. Acquievit electioni Abaëlardus; at non minores in illa præfectura invenit ambages. *Terra quippe barbara*, inquit ille, *& terræ lingua mihi incognita erat, & turpis atque indomabilis illorum monachorum vita, omnibus fere notiſſima, & gens terræ illius inhumana atque incompoſita.* Unde animum ejus die ac nocte cruciabat *indiſciplinata fratrum congregatio*, cujus nec moribus emendandis, nec ſuppeditandis neceſſariis ſufficiebat. *Ipſam enim abbatiam tyrannus quidam, in terra illa potentiſſimus, ita jam diu ſubjugaverat, ex inordinatione ſcilicet ipſius monaſterii, nactus occaſionem, ut omnia loco adjacentia in uſus proprios redegiſſet, ac gravioribus exactionibus monachos ipſos, quam tributarios Judæos exagitaret.* Sic fit, ut neglecta in monaſteriis diſciplina omnia peſſum eant. Urgebant ipſum nihilo minus monachi pro neceſſitatibus quotidianis, cum nihil in commune haberet quod eis ſubminiſtraret, omneſque peculium ſuum haberent, quod in pravos plerumque uſus prodigebant. Gaudebant abbatem ſuper his anxium eſſe & ipſi quoque obvia quæque ſurabantur: ut cum ille in adminiſtratione ſua defeciſſet, aut a diſciplina ceſſare, aut omnino recedere compelleretur. Sic ille vitam ducebat miſeram quidem, & tam ipſi quam aliis inutilem & infructuoſam; & priores miſerias quaſi jam nullas reputabat, ſe merito hæc pati ingemiſcens, quod Paracliti deſeruiſſet, & oratorio in divini cœlebratione officii minime proviſiſſet, quoniam loci paupertas vix unius hominis neceſſitati ſufficeret. Verum brevi hac anxietate liberatus eſt, cum ſcilicet Heloïſa & conventus ſanctimonialium Argentoilenſium illuc migravit. (*b*) *Abael. p.* 32.

CLVII. Gaufridi abbatis Silvæmajoris epiſcopi facti ſucceſſor. * *Langon.* Vaſatenſes catalogi ſupplicatur.

Silvæ-majoris abbatiam rexit ad hunc annum Gaufridus ſeu Goffridus abbas, ejus nominis ſecundus, qui rune electus epiſcopus Vaſatenſis, locum fecit Petro de Ambaſia abbati ſeptimo, beati Geraldi olim diſcipulo & capellano; idemque in capitulo reſidens, novo abbati & monachis præcepit, ut in opido Lingonis * eccleſiam in honorem beatæ Mariæ ædificarent. In catalogo epiſcoporum Vaſatenſium valde imperfecto deſideratur iſte Gaufridus, uti & Johannes *de Caumont*, monachus & prior Regulæ ad Garumnam, qui ei ſucceſſiſſe memoratur in codice Aquenſi. Ad Petrum de Ambaſia quod attinet, ejus eſſe videtur epiſtola CCCXLIV. inter Cheſnianas (*c*) ad Ludovicum Juniorem Francorum regem, quem rogat, ut pactum, quod fratres ſui de Semeio * diœceſis Aurelianenſis cum quodam canonico ſanctæ Crucis facere compulſi ſunt, ſui privilegii auctoritate confirmare dignetur. Ad hæc ut fratri, cui novam ædificationem eccleſiæ ſancti Johannis *de Brois* ipſe abbas commiſerat, conſilium & auxilium porrigat. Petrus de Ambaſia obiit XIV. kal. Maii, & in capitulo ſepultus eſt; cui jam ſucceſſerat anno MCI.V. Petrus de Didonia, ortus e gente Aquitana nobili: quo anno Guillelmus epiſcopus Vaſatenſis, & ipſe in vulgatis omiſſus catalogis, Silvæ-majori eccleſiam de Niaco * dedit. Hic abbas ab Alexandro III. & ab Henrico II. Angliæ rege & duce Aquitaniæ bonorum & privilegiorum ſuorum confirmationem obtinuit. (*c*) *Cheſn. t.* 1. *p.* 688. * *de Semoiz.* * *Niac.*

CLVIII. S. Audoëni abbates. (*d*) *l.* 72. *n.* 34. (*e*) *Orderic. l.* 12. *p.* 883. (*f*) *id. l.* 13. *p.* 905. (*g*) *id. l.* 8. *p.* 720.

Apud Rotomagum in monaſterio S. Audoëni Guillelmus abbas, dictus Balotenſis, hoc anno mortalis vitæ curſum abſolvit, cum annis fere quatuordecim locum adminiſtraſſet. (*d*) Poſt eum Ragenfredus ejuſdem cœnobii monachus regimen ſubiit, eodemque anno baſilica S. Petri, ab annis ſexaginta inchoata, a Goiſfredo archiepiſcopo, multiſque aliis prælatis XVI. kal. Octobris dedicata eſt, ut Ordericus (*e*) tradit. Idem ſcribit Ragenfredi abbatis tempore clauſtrum cum aliis monachorum officinis conſummatum inſigniter emicuiſſe: at non diu hic ſplendor duravit; nam poſt annos decem, exorto in urbe funeſto (*f*) incendio, ignis per S. Amandum & S. Audoënum graſſatus utramque eccleſiam funditus combuſſit. Eodem abbate Fulberus Archidiaconus, idemque decanus Rotomagenſis, gravi morbo correptus, monaſticum habitum devote ſuſcepit, & poſt mortem in clauſtro S. Audoëni ante capitulum humatus eſt, appoſito ad ejus tumulum epitaphio, apud Ordericum (*g*) relato, in quo profunda ejus ſapientia & lingua diſerta prædicantur, & quarta die ante nativitatem Domini obiiſſe dicitur, eccleſiæ columna, vir nulli pietate ſecundus. Rotomagenſi concilio interfuit anno MCXXVIII. Demum, cum affectæ valetudi-

ANN. CHR. 1126.

ois eſſet Ragenfredus, abbatiam abdicavit, ſeceſſitque ad cellam ſancti Michaelis in monte prope Rotomagum, cujus loci prior fuit. Suffectus in abbatia Fraternus ſeu Freherius, monachus Cluniacenſis, de quo inferius.

CLIX. Cadomenſes abbatiſſæ.

(a) *l.* 72. *n.* 36.

(b) *Orderic. l.* 7. *p.* 648.

(c) *id. l.* 3. *p.* 90.

(d) *id. l.* 6. *p.* 601.

Hoc ipſo anno MCXXVI. obiit Cæcilia abbatiſſa Cadomenſis, Willelmi conqueſtoris filia, de qua ſuperius (*a*) actum. Huic ſucceſſit Iſabella filia Willelmi (*b*) comitis, filii Stephani comitis Bleſenſis, quæ immatura morte prævenita; exiguo tempore abbatiam tenuit. Eam excepit Beatrix de Hugueville, ſub qua Geva, illuſtris Ernaldi Geroiani filia ſecundo-genita, religioſæ diſciplinæ *ſacram* (*c*) *ſeriem diu gerendo & docendo, ſibi & aliis laudabiliter profecit*. Eodem tempore ibidem floruit virgo celebris (*d*) Adeliſa, filia Richardi de Colungis, heroïs illuſtriſſimi, quæ ab infantia Deo dicata, in eodem monaſterio ſanctimonialis facta eſt. Alias ejuſdem parthenonis abbatiſſas in Neuſtria-pia videre licet.

CLX. S. Richarii communia repreſſa.

Cum rex Ludovicus aliquando ad Centulenſe monaſterium veniſſet, monachorum otiſitatis ſpecie *communiam*, ut vocant, inter opidanos illic ſtatuit, eaque ſtatuta diſceſſit. Mox opidani cornua erigentes, jura monachorum, *ſcilicet tallionem de exercitu regis & paſtum ejuſdem, menſuras & reliqua* eis auferre moliti ſunt, multaque alia in monaſterii damnum patrare aggreſſi ſunt. Qua de re graviter commoti Anſcherus abbas & monachi, regem precibus interpellarunt, ut iterum ad S. Richarium rediret, & opidanos ad officium revocaret, & monaſterium in priſtinam libertatem teſtitueret. Rogantibus benigne rex annuit, iterum ad S. Richarium hoc anno perrexit, & opidanorum rebellionem compeſcuit, ſcripto ab eis exacto, quod ſacramento exſequi promiſerunt, & fidei cauſa obſides dederunt, prout ſuſius refertur in litteris Anſcheri abbatis in Appendice relatis.

CLXI. Henricus abbas Glaſtonienſis.

(*e*) *Neubrig. l.* 2. *c.* 4.

(*f*) *Monaſt. Angl. t.* 1. *p.* 18.

In Anglia poſt mortem Herlewini Glaſtonienſis abbatis abbatiam adeptus eſt Henricus, frater Theobaldi comitis Bleſenſis, Heinrici regis ex Adela ſorore nepos, monachus Cluniacenſis, quem mater inquit Guillelmus (*e*) Neubrigenſis, *ne ſoli ſæculo liberos genuiſſe videretur apud Cluniacum tonſoravit*. Poſtea vero cum Heinricus I. Angliæ rex Mathildem, Euſtachii comitis Bonnienſis unicam filiam, ad quam tota ſpectabat hereditas, Stephano nepoti ſuo, Henrici jam dicti fratri, copulaſſet, eique plurima in Anglia largitus fuiſſet; fratri quoque ejus Henrico contulit abbatiam Glaſtonienſem, ac poſtmodum Wintonienſem epiſcopatum adjecit. Ejus tempore multa (*f*) Glaſtonienſi eccleſiæ emolumenta proveoerunt. Hic gregem ſibi commiſſum ſtrenue texit, dictis & factis ioformavit, ita ſe omnibus aptans, ut ſingulis carus eſſet ac reverendus. Idem quoque Radingenſis monaſterii abbas fuiſſe dicitur, factus demum epiſcopus Wiutonienſis, de qun plura in conſequentibus. Vir fuit rei familiaris gerendæ maxime gnarus, cui Petrus Venerabilis aliquando Cluniacenſis monaſterii œconomiam commiſit. Extant complures ipſius Petri, necnon Bernardi & Johannis Sarisberienſis ad eum epiſtolæ, ex quibus quanti illum facerent, perſpicuum eſt.

CLXII. Cuno abbas eligitur Ratiſponæ epiſcopus.

(*g*) *V. l.* 72. *n.* 9.

(*h*) *Hund. t.* 2. *p.* 196.

Florebat per id tempus in Sigebergenſi agri Colonienſis monaſterio Cuno ſeu Cono abbas, Ruperti Tuitienſis abbatis ſcriptis (*g*) in primis celebratus, qui hoc anno ad ſedem Ratiſponenſem non ſine cæleſti indicio evectus eſt. Id factum poſt mortem Hartwici (*h*) epiſcopi, apud S. Emmerammum ſepulti, cujus obitus v. nonas Martii accidit. Eo mortuo, cum eligentium ſuffragia in diverſas partes ſcinderentur, unus cæteris ſapientior Cunonem epiſcopum proclamavit, cui mox omnes aſſenſere, teſtante Ruperto ſub finem libri duodecimi in Matthæum his verbis. *Manifeſtum jam te habere non dubitamus indicium ſive experimentum, quod via tua Domino abſcondita, non fuerit, & judicium a Domino Deo tuo non tranſierit: quia cum neſcires, cum præſens non adeſſes, immo longe remotus abeſſes, Ratiſponenſis eccleſia, paſtore ſuo viduata, paſtorem te, id eſt pontificem ſibi elegit: quæ magna eſt gratia, donumque Pontificis magni, qui cunctos prænoſcit.... Cum clerus & populus in partes pro eligendo ſibi paſtore dividerentur, fieretque periculoſa partium contentio, alii hunc, alii illum clamantibus; jamque prope eſſet, ut ſeditione invaleſcente ad arma concurreretur: unus ſapientior cæteris, cujus cor Deus tetigit, repente tuum nomen in medium protulit, teque eligi conſuluit: & protinus totus ille partium motus conquievit, & in te unum, quæ diviſa fuerat unitas eccleſiæ conceſſit.* Ejus porro adventum in urbem Ratiſponam in diebus rogationum contigiſſe confirmat idem Rupertus, viſo cujuſdam ſanctimonialis, cui *per viſum* dictum eſt, *occurrendum eſſe beato Martino iſto die ſuo, in ipſis rogationum diebus tunc imminentibus, qua ante aſſcenſionem Domini de more celebrantur*; quod illa mirabatur, ſciens feſtum beati „ Martioi non agi diebus illis, ſed longe alio tempore anni, undecimo die meoſis „ Novembris. *Non ergo multum attendens viſum, velut otioſum reticuit: donec tu*, inquit ille, *quem venturum eſſe non ante viſum illum ſciebat, electus advenifti die rogationum. Hæc videns illa jam dicta ſanctimonialis viſum, quem viderat, ad ſe pertinere recognovit, & extunc quibuſcumque fiducialibus enarravit.* Hinc

Hinc Rupertus Cunonem comparat cum S. Martino, qui referente Sulpicio, idem » in epiſcopatu conſtantiſſime perſeverabat. Eadem in corde humilitas, eadem » in veſtitu vilitas erat: itaque ita, plenus auctoritatis & gratiæ, implebat epiſco- » pi dignitatem, ut non tamen propoſitum monachi, virtutemque deſereret; quod etiam Cunoni epiſcopo aptat Rupertus his verbis. *Vidimus te, præclare civitatis epiſcopum, vervecum pellibus & pulla deſuper cappa coopertum ſive affibulatum* [*] *procedentem, & cunctis poſt te præclaros utriuſque, tam clericalis, quam laicalis ordinis ſpectabiles viros, peregrinorum murium pellibus ſecundum morem vel honorem ſuum coloratos ſive deſloratos, in eo ſapientes, quod epiſcopum ſe habere, vel ſequi gauderent talium contemtorem; cenſu divitem, affectu vel habitu pauperem; in corde humilem, in veſtitu vilem, in menſa ſibi communi cum dignitate epiſcopi propoſitum monachi, virtutemque non deſerentem. Hoc eſſe dixi de imitatione B. Martini. Unde non vanam fuiſſe conſtat illius ſanctimonialis viſionem, quam audiſti.* Hactenus Rupertus, qui in conſequentibus Cunonis humilitatem prædicat, nimirum ſub finem libri penoltimi, id eſt duodecimi in Matthæum de gloria & honore Filii-hominis, quos tredecim libros Cunoni jam epiſcopo dicavit. Quatuor tantum annis Ratiſponenſem eccleſiam rexit optimus præſul, ſepultus apud S. Emmerammum.

ANN. CHR. 1126. In epiſcopatu ut ſe gerit.

[*] *Affubli.*

Editis his commentariis libros novem de glorificatione Trinitatis eidem Cunoni nuncupavit, eoſdemque libros idem ipſe obtulit ſummo pontifici, ſcilicet Honorio II. ut patet ex ipſius epiſtola ad Romanum pontificem, quæ prædictis libris præmittitur in editione Pariſienſi. Ex hac porro epiſtola colligitur, Rupertum his libris ſibi viam ad pontificis præſentiam & audientiam paraſſe. Sic enim beatum Petrum alloquitur. *Ante faciem tuam, o beatiſſime Petre, teſtis Chriſti ac præcentor chriſtiane fidei, ſimulque ante faciem vicarii tui papam, viam latam, invenire, & ſpatium habere noſtra parvitas deposcit. Dicit autem quidam de principibus ſapientiſſimis.* Donum hominis dilatat viam ejus, & ante principes ſpatium ejus facit. *Ne igitur vacuus venirem, donum præſentavi, quale manus mea reperire potuit.* Et infra ſermonem ad Papam convertens: *Fateor tibi*, inquit, *magne ſacerdos quia præſens opus, & quacunque hactenus ſimili ſtudio peregi, ſic affero, ſic eſtimo vel æſtimari cupio, tanquam ligna, quibus nutreri poſſit ignis caritatis in altari Domini, in corde cujuſpiam legentis ſive audientis, & legendo ſive audiendo cupientis proficere in dilectione nominis Domini. Neque enim donum hoc quo, ut præſtripſi, viam ſive ſpatium ante principes mihi cupio parari, tanti æſtimo, quanti eſt aurum & argentum & preciosi lapides, quanti hyacinthus & purpura, coccuſque bis tinctus & byſſus, quæ ſpiritualiter in conſtructione ſpiritualis tabernaculi offeruntur.* In fine idem auctor indicem operum texit quæ hactenus compoſuerat. Ex his porro intelligitur, Rupertum tunc temporis Romam profectum fuiſſe & prædictos libros de glorificatione Trinitatis & proceſſione Spiritus-ſancti papæ obtuliſſe, haud dubie Honorio: ſiquidem Cuno epiſcopus, cui hos dicavit, Honorii pontificatu electus, anno MCXXX. ſuperſtite Honorio, defunctus eſt. Certe Rupertus ipſe ſub finem libri tertii in Regulam S. Benedicti ſatis indicat, ſe in Italiam aliquando profectum eſſe, ubi agens de uſu femoralium apud monachos, quem uſum voluntati ſeu intentui S. Benedicti non eſſe contrarium dicit, *Ille enim*, inquit, *braccas non auferre habentibus, ſed quantum valuit, dare voluit non habentibus. Habentes nos ſumus, qui in Provinciis braceatis habitamus: non habentes Scoti ſunt & Britanni, nec multo minus illi, inter quos ipſe Pater habitavit; quippe ubi hodieque veſtigia ſuperſunt ejuſdem moris nequaquam honeſti, ſicut & nos ipſi vidimus, cum in locis illis hoſpitantes, inter homines divaricatos ad prunas ſederemus*, quæ verba, ni fallor, diſerte probant Rupertum in Italia, ubi ſanctus pater Benedictus vixit verſatum & hoſpitatum fuiſſe. Hoc autem iter forte ideo aggreſſus eſt, ut commentarios ſuos papæ offerendo eum ſibi propitium redderet contra æmulos, (*a*) qui eis, eorumque auctori detrahebant, ut ille paſſim conqueritur.

CLXIII. Rupertus libros ſuos papæ offert.

(*a*) P. I. 72. n. 7.

Per mortem Rockeri ſeu Rukeri, alias Rutgeri Magdeburgenſis archiepiſcopi, quæ anno ſuperiori acciderat dicitur in chronico noſtro Saxonico, in ejus locum hoc anno ſubſtitutus eſt Norbertus, Præmonſtratenſis Ordinis auctor. De ejus electione in eodem chronico hæc leguntur ad hunc annum. *Rex* Lotharius *ſacroſanctum dominicæ reſurrectionis feſtum Magedaburgh celebrans, cum majoribus eccleſiæ & regni de proviſione ejuſdem ſedis, quæ tunc vacabat, tractavit: ubi cum magna in electione difficultas facta fuiſſet, juxta voluntatem & conſilium regis majores Magedaburgenſis eccleſiæ apud Spiram unanimiter convenerunt, ac communi regis & eccleſiæ conſilio dominum Norbertum, virum religioſum & omnibus eccleſiis verbi Dei prædicatorem exuberantiſſimum, in epiſcopum, Deo proſequente, unanimi pace & concordia conſtituerunt.* Qua occaſione factum ſit, ut Norbertus Spiræ tunc occurrerit, ex Alberico diſcimus, apud quem *dominus Norbertus miſſus* fuiſſe dicitur *ad partes Alemanniæ*

CLXIV. Norbertus fit Magdeburgi archiepiſcopus.

ANN. CHR. 1126. *manuorum* a Theobaldo Campaniæ comite *ad accipiendam & deducendam ſibi uxorem*, ſcilicet Mathildem, *filiam cujuſdam Ingelberti nobilis marchionis Forojulienſis* ſeu Carinthiæ, cujus *fratres erant epiſcopus Ratiſponenſis*, ſcilicet Hartwicus, & *archiepiſcopus Colonienſis Fredericus*. Ex hac autem occaſione contigiſſe ipſum Norbertum venire Spiram ad curiam Lotharii, ubi miſſi Magdeburgenſes ſimul convenerant *ad poſtulandum ſibi archiepiſcopum*, atque *annuente* ſeu indicante Mettenſi primicerio Alberone, electum fuiſſe Norbertum, & a Lothario mox inveſtitum: qui non multo poſt, id eſt vn. kal. Auguſti, ipſo die feſto S. Jacobi apoſtoli, Magdeburgi ab Udone Gitizeaſi epiſcopo ſolemni ritu conſecratus eſt.

CLXV. Bernardi de eo epiſtola. (a) *Bern. ep.* 56.

Jam videtur fuiſſe epiſcopus, cum Gaufridus Bernardum Claræ-vallenſem abbatem (*a*) ſciſcitatus eſt *de domino Norberto*, an *iturus eſſet Jeroſolymam*: quod ſe ab ipſo non audiviſſe reſpondet Bernardus, cum *ante paucos dies* ejus faciem vidiſſet. Certe mirum videri poſſit, virum ſanctum recens ordinatum epiſcopum, de Jeroſolymitano itinere cogitaſſe. Quamquam id non ſine exemplo; nam ea tum pietas „ etiam priorum præſulum erat. Addit in eadem epiſtola Bernardus, ſe a Norberto „ de Antichriſto inquiſiſſe quid ſentiret; eum vero profeſſum fuiſſe ſe certo ſcire, *durante adhuc ea, quæ nunc eſt, generatione revelandum illum eſſe. At cum eamdem*, inquit Bernardus, *certitudinem unde haberet, ſciſcitanti mihi exponere vellet: audito quod reſpondit, non me illud pro certo credere debere putavi*. Ea erat Bernardi in diſcernendis revelationibus peritia & ſagacitas. *Ad ſummam tamen hoc aſſeruit* Norbertus, *non viſurum ſe mortem, niſi prius videat generalem in eccleſia perſecutionem*; quod forte de ſchiſmate Anacleti poſt Honorii pontificatum exorto intelligendum.

CLXVI. Otto epiſcopus iterum ad Pomeraniam pergit.

Jam in ſede Magdeburgenſi poſitus erat Norbertus; cum Otto Babenbergenſis epiſcopus, audito Pomeranos quoſdam, in primis Stetinenſes, ad idolorum cultum revolutos fuiſſe, annuente Honorio papa, necnon rege Lothario, illuc iterum reverti conſtituit, tum ut apoſtatas ad ſinum eccleſiæ revocaret, tum ut aliam gentem, videlicet *Norn*, quæ necdum Chriſti nomen audierat, ad fidem adduceret. Hoc iter aggreſſus eſt in Cœna Domini, ſtatim poſt benedictionem chriſmatis & miſſarum ſollemnia devote peracta, & quidem jejunus, ac ſandalis, ſicut altari aſtiterat, ornatus; ſicque prælato crucis vexillo iter arripuit, in urbe antiqua *Kirchberg* ſabbatum-ſanctum, & ipſam dominicæ reſurrectionis diem peracturus. Inde feria ſecunda paſchæ monaſterium *Regenereſtorf*, a ſa recens conſtructum, adiit, quod & feria tertia paſchæ in honorem ſancti Johannis-Baptiſtæ dedicavit. Poſt hæc Magdeborgum petiit, *ubi a dilecto ſuo Norperto archiepiſcopo honorifice ſuſceptus eſt*. Nonnihil tamen humani paſſus dicitur ſanctus archiepiſcopos, videns Ottonem e longinquo ad gentium converſionem venire; *pudore actus, quod ipſe in civitate gentium poſitus nihil tale aggreſſus* eſſet. Poſtera die Otto Havelbergenſe epiſcopium petiit, quod tunc paganorum crebris incurſionibus ita deſtructum erat, ut chriſtiani nominis vix tenues in eo reliquiæ ſupereſſent. Immenſum eſt quot labores vir Dei in ſecunda illa miſſione, & quot perſecutiones pertulerit, ſed non ſine uberrimo fructu; nam Stetinenſes tandem ad ſanam mentem rediere, uti & Ilinenſes. Eam ob cauſam Rugiani, quos Sefridus Ruthenos vocat, a Stetinenſium ſocietate & mutuo commercio averſi ſunt, eiſque bellum intulerunt, ſed ab illis, Chriſto favente ſubacti ſunt. Interim preces & ſupplicationes pro ſancto præſule aſſidue fiebant in monte ſeu monaſterio ſancti Michaëlis Babenbergenſis, cujus loci monachos materno potius quam paterno affectu diligebat; adeo ut, cum aliquando Magdeburgi in comitatu Lotharii ægrotaret *accito divæ memoriæ Hermanno abbate*, per quem tunc etiam, prætet alia dona, trecentas eidem monaſterio marcas miſit, in hanc flebiliter eruperit vocem: *O quam incomparabilis me detinet gemitus, quod in hac agritudine tam longe remotus ſum a dulciſſimo requietionis meæ loco, monte videlicet domus & patroni mei beati Michaëlis archangeli! ubi corde & animo ita infixus inhæreo, ut teſte Domino, ſi in hac ora illic poſitus eſſem, mille marcas huic beneficio non præponerem*. Ex his porro monachis qui pro Ottone precabantur, præcipuus erat Ellenhardus ſeniot, vir magnæ prudentiæ, pietatis & humilitatis, qui noctumas vigilias prævenire ſolitus, pro ejus ſalute divinam clementiam pulſare non ceſſabat, donec tandem optatum ejus reditum cœleſti oraculo audire meruit. Diututnam nimirum ejus abſentiam ægre ferens Lotharius, ei diſtricte mandavit quantocius ut ad ſuam ſedem rediret. Sibi quippe ejus in Saxonia præſentiam neceſſariam eſſe, ut ejus auctoritate ſui ipſius inimici reptimerentut.

CLXVII. Udalrico Fuldenſi abbati depoſito ſuffectus Henricus, tum Bertholdus. (b) *Brouwer. Antiq. Fuld.* p. 297.

Hos inter cenſendus Conradus Franconiæ dux cujus partibus adhærere cenſebatur Udalricus Fuldenſis abbas, ob eam cauſam depoſitus ab Honorii papæ legato, ſcilicet Gerardo, qui poſtea fuit Lucius papa ejus nominis ſecundus: qui ſemper *implacabilis Fuldenſi eccleſiæ* (*b*) fuiſſe dicitur. Iſtuc nimirum legatus cum Lotharioac-

acceſſit hoc anno, laïcoſque a ſacramentorum obligatione, monachos & canonicos ab obedientia prædicto abbati, qui tunc abſens erat, promiſſa abſolvit, & ita, omnibus ſubditis dolentibus, eum exauctoravit anno ejus præfecturæ quinto. Tunc, præſente Lothario, omnium conſenſu, eligitur Henricus, eo nomine primus, ex ſtirpe Kemmenata *, olim principis monaſterii decanus, tunc cellæ Bruſt-Iohenſis in Turingia præpoſitus: qui eum afflictæ ob inutiles ſumtus rei familiari reſtituendæ imparem ſe ſentiret, ſeptimo regiminis ſui anno ultro magiſtratum abdicavit, ſorte privata deinceps contentus. Brevior fuit Bertholdi præfectura, qui cum Lothario in Italiam profectus, ab Innocentio II. pontificalium ornamentorum uſum impetravit, in reditu mortuus anno MCXXXV. præfecturæ anno ſecundo. De Conrado ejus ſucceſſore alias. ANN. CHR. 1126. * *de Kemnat.*

[Per id tempus florebat in Altivillarenſi agri Remenſis monaſterio Ingubrandus abbas, qui Theobaldum comitem Carnotenſem atque Bleſenſem apud Spurnacum adiens, ab eo petiit, ut terram de Alterani-fonte, *quam antiquitus eccleſia Altivillarenſis in parochia Villæ-novæ juxta Virtuenſe caſtrum tenuerat, eidem* concederet, *ut illam inibi reædificaret, quæ deſtructa videbatur.* Annuit petitioni piiſſimus princeps, *villamque reædificandam ita quietam, & ab omni oppreſſione & exactione, tallitæ, juſtitia, banno, &c.* liberam conceſſit, ut neque ipſe neque aliquis ſucceſſorum ſuorum aliquid ab ea villa exigat. Actum anno MCXXVI.] CLXVIII. Alterani-fontis terra data altivillarenſi monaſterio. *Theſ. Anecdot. t. 1. p. 367.*

[Eodem circiter anno Amalricus Criſpini Caſtri-celſi dominus, atque Ermengardis cognomento Guarmeſia uxor ejus, collegiatam S. Magnebodi * apud Andegavos eccleſiam Majori-monaſterio tradidit. Hanc ex patrimonio uxoris ſuæ eccleſiam poſſidebat Amalricus, cujus præbendas ſeu canonicatus, quos ne laicis quidem dare licitum erat, hactenus pro libito contra canones vendiderat. Quod grande peccatum ut expiare valeret, *inſpirante divinæ clementiæ, quæ neminem vult perire, ad id conſilii tandem* pervenit, *ut religioſis viris, monachis videlicet S. Martini Majoris-monaſterii* prædictam cum appenditiis eccleſiam donaret. Quapropter Ermengardis orationis gratia & adimplendi propoſiti deſiderio Turonos venit, atque ingreſſa generale monachorum capitulum, tam ex parte ſua quam ex parte Amalrici viri ſui, donum in manu prioris qui capitulo præſidebat fecit, non ſolum de eccleſia S. Magnebodi, ſed & *de eccleſiis de Belfort & de Beſſi;* tum tecedens e capitulo donum *ſuper majus altare obtulit.* Poſtea Fulconem comitem Andegavenſem cum quibuſdam ex fratribus expetiit Odo abbas, utque prædictum donum confirmaret requiſivit. Cum autem Andegavos una cum Almarico pergeret Odo, & in via quæ *a Balgentiaco caſtro comitis ducit Andegavos*, de hoc dono inter ſe ſermones miſcerent, ecce ſubſecutus colloquentibus adjunctus eſt comes, qui quod factum fuerat aſſenſu ſuo confirmans, *donum in manu abbatis per cultellum Galterii prioris clauſtralis* tradidit, illudque *conceſſit in eadem via Gaufridus filius comitis majordomatu.* Hoc iterum donum comes ſimul & comitiſſa Arenburgis ejus uxor conceſſere apud Faciam caſtrum ſuum. Ut autem hæc omnia firmius conſtarent, miſit prædictus abbas aliquot ex monachis, Galterium priorem clauſtralem & Hugonem hoſpitalarium ad Caſtrum-celſum, ubi Ermengardis Garmeſia quam apud Maius-monaſterium ſuper altare depoſuerat donationem, iterum aſſentientibus & confitmantibus filiis ejus Tetbaldo & Gaufrido, conceſſit in clauſtro monachorum, *congregatis ibidem baronibus, in præſentia domni Briccii epiſcopi Nannetenſis*, qui tam pium opus laudavit, quod tamen locum non habuit; nam S. Magnebodi eccleſiam hactenus poſſident canonici ſæculares.] CLXIX. Collegiata S. Magnebodi eccleſia apud Andegavos data Majori-monaſterio. * *S. Maimbeuf.*

[Generale anno præcedenti apud Majus-monaſterium Capitulum Odo abbas congregaverat, in quo res ſane ſingularis contigit. Guillelmus cognomento *Girolet* qui Gaufridum fratrem Rollandi Lyriaci domini occiderat, *ob ſcelerum* ſuorum *ſqualores abſtergendos*, & ut quod fecerat *homicidium* ſibi *dimitteretur*, una cum Rollando Majus-monaſterium adiit, *generale capitulum, monachis hinc inde reſidentibus*, intravit, & *pro anima* ejus quem occiderat, *per manum domni Odonis abbatis cum diſciplinali virgula, ipſi & monachis Majoris-monaſterii* contulit *quidquid in eccleſia S. Salvatoris jure ſæculari diu quiete* poſſederat, *& quidquid decimarum in ipſa parochia* hactenus habuerat, *& donum inde cum ipſa virgula ſuper majus altare* poſuit. Præclarum ſane in Rollando moderationis exemplum, & chriſtiano homine dignum, qui cum fratris ſui necem ulciſci, & de homicida judicium ad mortem utgere poſſet, tantum ſcelus prompto & alacri animo ignovit, contentus homicidam ad Majus adducere monaſterium, ut ibi crimen expiaret eleemoſyna, cui & ipſe vinearum ſuarum decimam addidit. *Acta ſunt hæc omnia apud Majus-monaſterium in capitulo generali in ſolemnitate paſchali, anno ab incarnatione Domini* MCXXV. *ordinationis autem domni Odonis anno primo.*] CLXX. Præclarum moderationis exemplum. *Ex archivis Mai. mon.*

[Neque hic ſtetit Rollandi pietas, ſed venienti apud Lyriacum Odoni abbati occur-

ANN. CHR. 1126.

currit cum Mathilde uxore ſua, Oliverio, & Geſſino fratribus ſuis, Herveo filio ſuo, & magna amicorum ſuorum multitudine; & *decimas de parochia Lyriaci, ſive annonæ, ſive vini, ſeu omnium aliarum rerum* dimiſit *in manu venerabilis Odonis abbatis*, & dooum dimiſſionis ſuper altare poſuit. *Facto autem dono iſto*, inquit Rollandus, *ego & ſupradicta uxor mea naturalem filium noſtrum adhuc in cunabulis conſiſtentem, nomine Johannem Martini obtulimus Deo & S. Martino, ponentes ipſum infantem ſuper altare S. Mariæ de Lyriaco, ac deinde in manibus venerabilis Odonis abbatis cum tradentes, per miſericordiam obſecrantes, ut ex quo idem infantulus doctrinæ capax fuerit, & ad docendum habilis, ſecundum diſpoſitionem abbatis Majoris-monaſterii in aliqua domorum Majoris-monaſterii tandiu eruditetur, quouſque ætate adultus laborem monaſticæ religionis ferre poſſet, & tunc fieret monachus.* Oblatio infantium in regula S. Benedicti præſcribitur, pluresque quinqoeones & ſeptennes oblatos a parentibus legimus, at nullum adhuc in cunabilis oblatum tradunt hiſtoriæ. Tanta fuit Rollandi fides & pietas, quæ & aliis donis Majus cumulavit monaſterium.]

Puer in cunabulis Deo oblatus.

CLXXI. Barthulomæi epiſc. Laudun. diploma pro cella S. Nicolai de Roceio.

[In diœceſi Laudunenſi extat opima S. Nicolai de Roceio cella, cui Bartholomæus epiſcopus ſacerdotalis eſſe officii non dubitans, & eccleſias & monaſteria ſingulari ſollicitudine proſequi, *altare de Rufini-rivo*, cedente Rogero presbytero, pro amore Dei & animæ ſuæ remedio, *domni Gaidonis archidiaconi aſſenſu, cæterorum officialium* ſuorum *conſilio, ad uſum monachorum Majoris-monaſterii inibi Deo ſervientium gratanter* contulit. Hæc in frequenti ſynodo donatio facta fuiſſe videtur, cui ſubſcripſerunt tres archidiaconi, plures presbyteri & diaconi & ſex abbates, ſcilicet, Lucas, Soiſridus, Elbertus, Walterius, Andreas, & Mainardus, & plures decani. *Actum Lauduni* II. *nonas Novembris feria* V. *Luna* XVI. *anno Dominicæ Incarnationis* MCXXVI. *indictione* V. *epacta* VI. *concurrente* IV. Diplomati affixum eſt Bartholomæi ſigillum, in quo pontificalibus ornamentis indutus pedum manu geſtans, ſed ſine mitra repræſentatur.]

CLXXII. Rotrodus Pertic. comes erga Majus-monaſt. beneficus.

[Rotrodus comes Perticenſis, filius Gaufridi comitis & Beatricis comitiſſæ, beneficum ſe erga Majoris-monaſterii monachos volens exhibere, collata eis ab anteceſſoribus ut conſervaret, eccleſiam S. Leonardi de Beliſmo, ſoli Romanæ eccleſiæ a fundatoribus ſubditam, *& ab ea monachis S. Martini Majoris-monaſterii confirmatam*, necnon eccleſiam S. Martini de veteri Beliſmo, *eo die quo in manum* ejus *devenit dominatus caſtri Beliſmi, ſeu omnia quæ poſtea monachi acquiſierunt* concedit & confirmat, tam pro ſe quam pro Adviſa uxore ſua & anteceſſoribus ſuis ſibique conſanguinitate conjunctis. Deinde ex nomine recenſet tredecim eccleſias quas eidem cellæ conceſſerat. *Actum anno ab incarnat. Domini* MCXXVI.]

Placitum de eccleſiis Beliſmenſi.

Ex archivis Maj. monaſter.

[Sequenti anno de ſubjectione eccleſiæ Beliſmenſis placitatum eſt epiſcopum inter Sagienſem & abbarem Majoris-monaſterii, coram Girardo Epiſcopo Engoliſmenſi apoſtolicæ ſedis legato. Hanc olim eccleſiam pro canonicis fundaverat Guillelmus de Beliſmo, eamque de aſſenſu epiſcopi Sagienſis, archiepiſcopi Rotomagenſis & Roberti Francorum regis Romanæ eccleſiæ ſubjecerat. Hoc privilegio pacifice gaviſi ſunt canonici, quibus ob incompoſitos mores expulſis, ſubrogati ſunt Majoris-monaſterii monachi, quibus eodem privilegio ſub Girardo & Serlone epiſcopis pacifice perfrui licitum fuit. Verum his ex hoc mundo ſublatis, qoi eis in ſede Sagienſi ſucceſſit Joannes, longe inferioris meriti, ut obſervat Ordericus Vitalis, illam ſibi ſubiicere tentavit eccleſiam. Re ad Honorium papam delata, cauſam ad Girardum Engoliſmenſem epiſcopum, ſuum in Gallia legatum, remiſit, qui partem utramque apud Cenomannos ad ſe evocavit: prætentum jus ſuum longa oratione proſecutus epiſcopus Sagienſis, cui cum molta opponere poſſent monachi, pacificam per triginta annos poſſeſſionem ſolum objeceruot: quam cum fruſtra tentaſſet epiſcopus impugnare, Gerardus legatus una cum Galone Leonenſi epiſcopo, Hugone & Willelmo Cenomannenſis eccleſiæ archidiaconis, Rotberto eccleſiæ S. Petri præcentore, & nonnullis aliis ſapientibus perſonis, in gratiam monachorum judicavit. *Hujus judicii recitationi interfuerunt Gaufridus abbas Vindocinenſis, Vuillelmus abbas Carnotenſis, Fromundus abbas Meldenſis, Odo abbas Majoris-monaſterii* & plures alii. *Factum eſt hoc judicium Cenomani anno ab incarnatione Domini* MCXXVII. *regnante Ludovico Francorum rege.*]

AN-

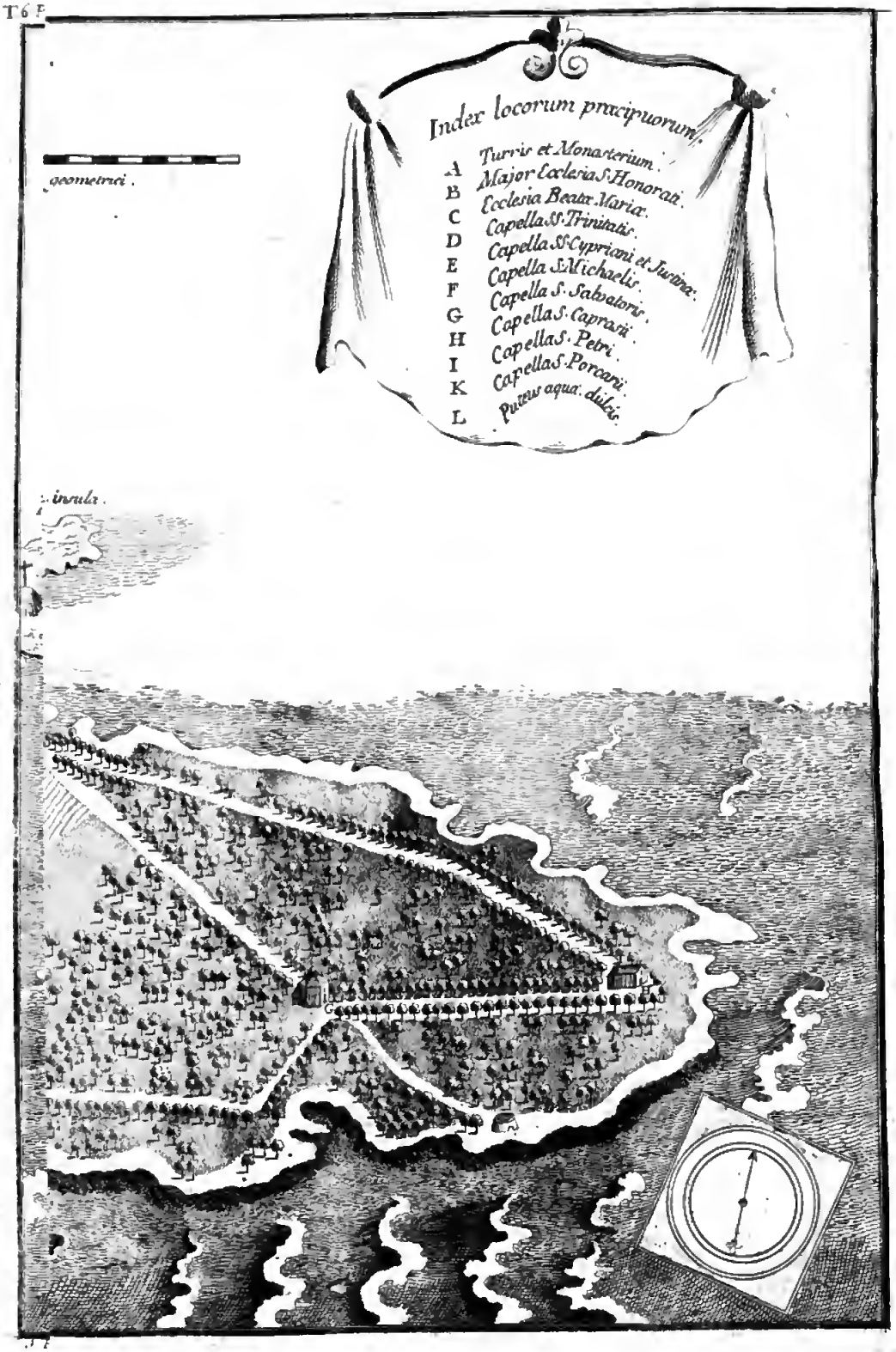
Index locorum præcipuorum.
A Turris et Monasterium.
B Major Ecclesia S. Honorati.
C Ecclesia Beatæ Mariæ.
D Capella SS. Trinitatis.
E Capella SS. Cypriani et Iustinæ.
F Capella S. Michaelis.
G Capella S. Sabastoris.
H Capella S. Caprasii.
I Capella S. Petri.
K Capella S. Porcarii.
L Puteus aquæ dulcis.
geometrici.
insula.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTUAGESIMUS-QUINTUS.

Ab anno Chriſti 1127. *ad annum* 1132.

XAUCTORATO, ut ſupertus (*a*) vidimus Oderiſio abbate, Honorius papa, cum Nicolaum ejus loco electum nec dum reſciiſſet, Gregorium (*b*) cardinalem tituli Apoſtolorum Caſinum miſit, mandavitque, ut Caſinates Seniorectum, Capuani monaſterii tunc præpoſitum, paſtorem & abbarem eligerent, cujus opera & induſtria haud dubie Caſinenſis cœnobii bona, tam ſpiritualia quam temporalia, augerentur; quod ſi feciſſent, ipſe quoque monaſterium, ubi oportunum eſſet, tueri & adjuvare paratus foret. Hoc nuntio perturbati Caſinates, conqueſti ſunt, ſacri loci impeti libertatem, quæ nulli umquam, ne quidem cuiquam cardinalium obnoxia fuiſſet. Ad hæc legatus, Honorium papam id agere non ſui commodi cauſa, nec honore eccleſiæ Romanæ, quæ ipſorum auxilio & laude non indigeret, utpote ab ipſo Chriſto in Petro laudata; ſed pro ipſorummet Caſinatium ſalute. Ecquam vero eccleſiam vel abbatiam Romanæ ſedis jugo ſubjectam non eſſe? Omnes enim totius orbis eccleſias a principibus aliiſve fidelibus fundatas eſſe; Romanam vero eccleſiam ab ipſo Chriſto ſuper beati Petri fidem erectam ac ſtabiliram fuiſſe. Atqui Caſinenſe monaſterium per beatum Benedictum, qui Romæ litteris inſtitutus fuerat, & per cives Romanos Maurum & Placidum, conſtructum fuiſſe; & poſt ejus everſionem a Romanis pontificibus Gregorio & Zachatia reſtructum; rurſuſque poſt Sarracenicam cladem ab Agapito inſtauratum; adeoque juſtum eſſe, ut Caſinenſis eccleſia Romanam, tamquam matrem agnoſcat. Quæ omnia cum certiſſimis conſtent monumentis, deſinerent Caſinates Romanæ eccleſiæ repugnare, & pontificis mandato nulla mora obtempetarent. Tunc fratres temporis neceſſirati cedentes, pontificis voluntati ſe obſecututos ſpondent, *ſi parendi lautiora tempora evenirent*: ſicque e capitulo diſceſſum eſt.

ANN. CHR. 1127. I. Nicolaus Caſini electus deponitur.

(*a*) *l.* 74. *n.* 147.

(*b*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 89.

Interim Nicolaus hae illacque diſcurrens, bella (*c*) cum vicinis principibus, qui res monaſterii invaſerant, gerebat: atque ut ſumtus ad milites conducendos haberet, ſacram monaſterii ſupellectilem ad ſe deferri juſſit, in his ſcyphos argenteos libratum circiter decem, quos Savinus nobilis Dalmata S. Benedicto dono miſerat; aquiminilia Stephani papæ, altare aureum cum gemmis pretioſis, calicem aureum librarum quatuor, calicem magnum Saxonicum, quem Theodericus Saxonum rex beato Benedicto olim tranſmiſerat, multaque alia, quæ Nicolaus in profanos uſus profligavit, ob idque implacabile monachorum odium in ſe concitavit. Quam ob rem illi ad monaſterium accedenti fratres portas occludunt; tum miſſis nuntiis (*d*) ejus facinora Honorio papæ renuntiant, ſeque pontificis voluntati motem gerere

(*c*) *ibid. c.* 90.

(*d*) *ibid. c.* 93.

ANN. CHR. 1127. velle significant. Hic vero Nicolaum Casinensis abbatiæ regimine exuit, omnesque ei faventes vel adhærentes a liminibus ecclesiæ separavit. Sic depositus fuit Nicolaus, cum uno anno unoque amplius meose abbatiam tenuisset.

II. Seniorectus abbas eligitur.

Lætus hoc negotio pontifex, Matthæum Albaonensem episcopum Casinum direxit, & per eum effecit, ut Seniorectus seu Senioretus tandem a fratribus eligeretur. Hic ab infantia beato Benedicto oblatus, & sanctæ memoriæ Oderisii primi tempore factus monachus, primo S. Mariæ in Luco, tum S. Nicolai in Pica præpositus fuerat: dein per tres annos Casini decanus, indeque ad Capuani monasterii præposituram gubernandam translatus; quo munere adhuc dum fungebatur, cum abbas Casinensis, agente Matthæo cardinale, IV. idus Julias (*a*) hujus anni, secundum accuratum calculum Peregrinii, tandem electus est, non sine dissensione quorumdam fratrum, qui eum in decani officio rigidum experti fuerant, ideoque Oderisium revocandum censebant. Cum Casinensem præfecturam iniit novus abbas, valde languentem deprehendit regularem disciplinam, & imminutas monasterii facultates ab eo tempore, quo decanus fuerat, præcipue a morte venerabilis Gerardi abbatis, mortuis nimirum senioribus, qui a Desiderio abbate instituti fuerant, quod contigit tum ambitu eorum, qui abbatiam occupare voluerant, tum abbatum expulsionibus, fratrumque seditionibus clandestinis; unde ad tantam inopiam devenerant, ut necessaria fere omnia eos deficerent, ficque ordinis religio labefactaretur. Inita itaque præfectura Seniorectus Romani pontificis consiliis respondere studuit, nihilque non tentavit, quo sacrum locum ad pristinum statum, cum in spiritualibus, tum in temporalibus restitueret.

(*a*) *ibid. c. 94.*

III. Ab Honorio papa consecratur.

Hæc Seniorecti electio maxime grata fuit Honorio papæ, qui Urbe egressus Casinum venit, ubi novum abbatem ipse consecravit; quod nulli ante eum (*b*) Casinensi abbati concessum fuerat, quippe qui omnes Romam consecrandi proficisci consueverant. Verum in ipsa consecratione cum pontifex a novo abbate fidelitatis sacramentum exigeret, magnopere obstitere Casinates, quod numquam factum esse asserterent. His opponebat pontifex, omnes fere episcopos, archiepiscopos & abbates id facere: quidni etiam abbatem Casinensem? At illi reponebant, ideo ab illis id exigi, quod sæpius in hæresim lapsi, adversus Romanam ecclesiam rebelles exstitissent: Casinensem vero ecclesiam numquam in hæresim lapsam esse, numquam contra sedem apostolicam insurrexisse; quo audito, pontifex cessit, & Casino digressus Beneventum adiit. Interim mortuo absque liberis Guillelmo Apuliæ (*c*) duce, cum in eo Rotberti-Guiscardi linea defecisset, Rogerius Siciliæ comes filius Rogerii fratris prædicti Rotberti, ducatum occupat, contra quem pontifex expeditionem parat: sed demum facta concordia ducatus ei confirmatus. Hic est Rogerius, quem Anacletus postea regem Siciliæ coronavit; quæ res Innocentio II. multum negotii facessivit.

(*b*) *ibid. c. 95.*

(*c*) *ibid. c. 96.*

IV. Petrus diaconus exul.

Haud scio an Seniorecti electioni contrarius exstiterit Petrus diaconus, Casinensis chronici continuator, quem ab eo in exsilium anno ætatis vicesimo-primo pulsum fuisse ipse alicubi testatur. Unde ad eum litteras (*d*) scripsisse dicitur ejus patruus *Ptolemæus, Julia stirpe progenitus, Romanorumque consul excellentissimus*, in hæc verba: *Relatum est nostræ gloriæ, quod Seniorectus emisit te a Casino. Quapropter si ad nos reverti volueris, & te, & patrem tuum honeste recipiam: & tibi cunctas basilicas Casinensis ecclesiæ tradam*, &c. Eodem tendunt vulgatæ Gregorii, Ptolemæi fratris litteræ ad Ægidium Petri diaconi fratrem, qui itidem exsul fuisse videtur, quarum hic tenor. Gregorius, *Gregorii Romanorum consulis filius, Egidio amando fratri salutem. Romanorum invenitur in scriptis, de antiquorum via, parentumque mandatis nullum recedere debere. Tu autem me, fratremque meum Ptolemæum derelinquens, comitibusque mendacis adhærens, ad nos usque in præsens reversus non es. Unde & tu egens effectus, & filius tuus de Casino ejectus est. Unde una cum eo ad nos reverti studete, quatinus ita de vobis curam geramus*, &c. De Petro quod superest, vitam produxisse creditur usque ad pontificatum Alexandri III. a quo Venusini monasterii provisor post mortem Ægidii abbatis institutus fuisse dicitur.

(*d*) *Angel. de Nuce p. 243.*

V. Oldrius fit abbas Casaurientis.

Post mortem Gisonis, (*e*) Casaurientis abbatis, quæ hoc anno idibus Aprilis accidit, cum quidam e fratribus, alii nobilitate generis, alii terrena potentia, quidam ratione antiquitatis freti abbatiam ambirent, Deus omnipotens (*f*) distortam eorum voluntatem & prava consilia dissipavit. Delectis quippe duodecim fratribus, e quo nutu electio penderet, sexque ex illis in oratorium, sexque aliis in dormitorium deliberandi causa ingressis, repente quidam e plebe Oldrium abbatem proclamavit, cui omnes illico, quasi cælesti oraculo assensere, eumque statim licet repugnantem ac dicentem, cur se pecudem tanto loco imponerent, in sede abbatis constituunt; electio quinto-decimo die mensis Aprilis hoc anno facta est. Erat is ejusdem loci monachus, vir magnæ simplicitatis, magnæ quoque erga Deum & fra-

(*e*) *V. t. 72. n. 24.*

(*f*) *Spicil. t. 5. p. 486. & seqq.*

fratres caritatis, silentii & disciplinæ regularis perquam studiosus, erga modestos & humiles mitis, in superbos rigidus: qui ab Honorio papa consecratus, mores adeo non mutavit, ut contra humilior & mitior exstiterit. Ipso suscepti regiminis anno res postulavit, ut in Aprutium proficisceretur. Antequam e monasterio discederet, cuidam fideli suo, scilicet Willelmo de Castellione res ecclesiæ commendavit, præcepitque hominibus suis, ut ei non secus ac sibi obtemperarent. At ille, absente abbate, omnia pecora opidi Alanni, quod e monasterio pendebat, deprædatus est. Reversus abbas ut factum audivit, cum eum ad restitutionem flectere non valeret, non armis sæcularibus, sed divinis armatus, interventu sancti Clementis de eo vindictam obtinuit, Willelmo in manus inimicorum suorum tradito, qui eum hereditario opido, id est Castellione, ejusque hæredes privarunt. Consimilis pœna de Roberto Manupelli in Apulia comite, qui abbatem & monachos infestabat, divinitus sumta est. ANN. CHR. 1127.

VI. Principum mortes in Gallia.

In Gallia tres illustres principes e medio sublati fuere, duo violenta morte, tertius naturali. Primus ex eis Carolus Flandriæ comes, re & cognomento Bonus, Brugis in templo sancti Donatiani m. Kal. Martii, nullis liberis relictis a suis uxorie interemtus est. Arnulfus Blandinienſis abbas ejus corpus ad monasterium suum transferre, & in eo sepelire voluit: sed Brugenses obstitere. In ejus necis auctores severe, ut res exigebat, animadvertit Ludovicus rex Francorum, ipsius consanguineus, ut fuse tradit Sugerius in vita ejusdem regis, qui, omisso bello, quod cum Heinrico Anglorum rege & Theobaldo Campaniæ comite gerebat, in Flandriam cum copiis contendit, hanc cædem ulturus; tentavitque ut Willelmus, Rotberti Nortmannorum ducis filius, quem rex Heinricus ipsius frater ducatu exuerat, in Caroli honorem succederet. Verum cum Theodericum Holsatensem, qui se proximum Caroli hæredem ferebat, Alosti conclusum obsideret Willelmus; sagitta in pollice vulneratus, sumto habitu monastico, interiit, sepultusque est in Sithiensi monasterio, sicque Flandriæ comitatus Theoderico cessit. Hæc omnia fuse prosecutus est Johannes Iperius, qui inter cæteras Caroli virtutes id laudis ei tribuit, quod erga ecclesiasticos religiososque viros devotum se exhiberet, eorumque causas quantocius expediret, effatus eos in curia principum ad lites adesse non debere, qui divino cultui mancipati essent. Unde cum aliquando Johannes Sithiensis abbas die festo epiphaniæ curiam adiisset: Domne abbas, inquit comes, qui pro vobis hodie majorem missam in ecclesia vestra cantabit. Ad quod cum respondisset abbas, esse in monasterio, centum monachos qui eam celebraturi erant: comes reposuit: Vestri officii erat, domne abbas, in tanto festo cum fratribus psallentibus psallere, & cum eis reficientibus reficere, eosque præsentia vestra recreare. Ad hoc enim antecessores nostri prædia vobis assignaverunt. Tum jussit comes, ut miles, qui abbatem opprimebat, & cujus causa istuc venerat abbas, eum vexare desineret, alias rigide in eum animadversurum. Is erat Caroli pro justitia zelus, qui sceleratos hominum in ejus vitæ perniciem concitavit. Herimannus in libro (*a*) de restauratione monasterii S. Martini Tornacensis scribit, Belgas a Willelmo comite oppressos secreto accessisse ad Theodericum adolescentem, ex Theoderico duce & matertera Caroli comitis, Gertrude scilicet filia Rotberti senioris Flandriæ comitis, progenitum, qui mortuo ex vulnere pollicis Willelmo successit.

(*a*) *Spicil. t. 12. p. 473. & seqq.*

Consimilis etiam fuit necis Guillelmi Burgundiæ comitis causa, nam *damnatitii quidam*, inquit Anselmus, dum saluti suæ diffidunt, utpote majestatis rei, dominum suum Guillelmum comitem Sedunensium gladiis confodiunt, in quadam ecclesia ante altare orantem. *Actum secunda hebdomada quadragesimæ, feria tertia kalendis Martii*. Humatus est in Paterniacensi monasterio diœcesis Laudunensis, quod ab Adelaide Augusta conditum fuisse in tertio tomo diximus. Guillelmus iste, ejus nominis tertius, Infans dictus est, propterea quod adhuc infans Stephano patri in comitatu Burgundiæ successit. Ejus obitum Chesnius pro veteri calculo ad annum præcedentem refert, eumque nono die Februarii interiisse dicit. Guillelmi fratres ac successores fuere Rainaldus III. ac Guillelmus, ut mox videbimus.

Eodem etiam anno mortuus est Willelmus dux Aquitanorum & comes Pictavensis, ejus nominis octavus, cujus obitus IV. idus Februarii notatur in necrologio Monasterii-novi apud Pictavos, in cujus capitulo sepultus dicitur. De Willelmo IX. ejus successore lu consequentibus multa erit dicendi occasio.

VII. S. Benigni cella Novæ Logiæ. * *Franche-Comté*. * *la Loge*.

In Burgundiæ comitatu prædicto Guillelmo successit ejus frater Rainaldus III. qui Lothario imperatori fidem clientelarem præstare jussus, abnuit, ob idque liberi comitatus * titulum hæc Burgundiæ pars obtinuit. Quam ob rem infensus ei Lotharius, prædictum comitatum tribuit Conrado duci Zeringensi, qui posthac ejus titulum fine re usurpavit. Rainaldo in primis acceptus erat Wido seu Guido » *Remensis*, monachus S. Benigni, Novæ-Logiæ * prope Dolum prior. Hic Rainaldum

ANN. CHR. 1127.

dum (*a*) comitem apud Dolum caſtrum adiit, aliquando, humilique prece flagitavit, ut, ſicut comes Raymundus *terram cum ſilva uſque ad fluvium Elogi, quæ eſt inter duos rivulos apud Novam-Logiam*, S. Benigno dederat, ita ipſe eidem confirmaret; quod comes libenter præſtitit, laude & conſenſu Guillelmi comitis fratris ſui in gratiam Widonis Remenſis Novæ-Logiæ prioris, quem *ſpecialiter ſe diligere* ait; qui Wido *propter hoc palafredum ſuum cum ſella & freno* comiti *contuliſſe* dicitur. *Actum eſt hoc apud Dole caſtrum in Logia-Caradi*, cujus rei teſtes adſcripti ſunt Rainaldus comes, Guilleimus ejus frater, Guido abbas, aliique. Idem Rainaldus, *nobiliſſimi comitis Stephani* (*b*) *filius* ejuſdem Guidonis Remenſis precibus acquieſcens, S. Benigno monachiſque apud Logiam-novam manentibus, terram quæ eſt inter duas vias juxta Montiniacum, ad plantandam vineam concedit; quæ donatio facta dicitur *apud Arboſium* * *ante eccleſiam beati Juſti*. Teſtes *Wido cognomento abbas*, aliique. Ex hoc inſtrumento colligitur Rainaldum III. Burgundiæ comitem filium fuiſſe Stephani, Capitis-audacis cognomento, quæ res Andreæ Cheſnio incerta fuit defectu veterum inſtrumentorum; quod etiam de Guillelmo comite Viennenſi & Matiſconenſi ipſius Rainaldi fratre dicendum eſt. Burgundiæ comitatum rexit Rainaldus ab anno MCXXVII. ad annum MCXLIV.

(a) *Perard. p.* 229.

(b) *id. p.* 27. * *Arbois.*

VIII. Hugo dux Burgundiæ filiam ſuam Lariaco offert.

Sub idem tempus Hugo dux Burgundiæ filiam ſuam Aremburgem obtulit Deo in Lariacenſi ſeu Eliariacenſi prope Divionem parthenone, *laude* & aſſenſu uxoris ſuæ Mathildis ac filiorum ſuorum Odonis, Roberti, Henrici atqua Hugonis, ob idque donat S. Benigno, a quo monaſterium illud ab origine pendet, *ac monaſterium de Lariaco* omnem juſtitiam cum conſuetis exactionibus, quas illic habebat; ſtatuitque ut monachi, qui eidem loco præeſſent, jure quieto in perpetuum illas haberent. Huic inſtrumento, quod Chifflerius (*c*) vulgavit, chronicis notis deſtituto, teſtes adſcripti ſunt Hugo abbas Divionenſis, ſcilicet S. Benigni, Stephanus Ciſtercienſis, Bernardus de Clara-valle, & Girardus frater ejus, Herbertus abbas S. Stephani Divionenſis, Walo abbas, Rayncrius de Rupe, Girardus de Caſtellione, aliique viri nobiles. Non diu ſuperſtes fuit Hugo S. Benigni abbas, qui biennio poſt abbatiam abdicaſſe dicitur, ſucceſſorem ſortitus Petrum, de quo infra. Eidem inſtrumento appenſum eſt ſigillum Hugonis ducis Burgundiæ, exhibens equitem cataphractum, in dextera vexillum, in ſiniſtra clypeum gerentem. In prædicto parthenone tunc verſabatur conjux Guidonis, Bernardi primogeniti fratris, quæ, marito facto monacho, ibidem ſanctimonialis habitum induit.

(c) *Chifflet. Opuſc.* 4. *p.* 276.

S. Benigni abbates.

IX. Walerannus fit monachus Claræ-vallis.

Bernardus quoque cum fratre ſuo præſens interfuit, cum Theobaldus Campaniæ comes Sparnacenſem eccleſiam (*d*) canonicis regularibus S. Auguſtini contulit ob remedium animæ ſuæ, necnon Stephani patris ſui & avi Theobaldi, qui in ea ſepultus eſt. Hanc eccleſiam cum a progenitoribus ſuis, quaſi hereditario jure ſibi derelictam teneret, ejuſque abbatiam Waleranno, domini Andreæ dapiferi ſui filio, dediſſet; prædictus Walerannus, *Spiritus-ſancti gratia inflammatus, & domni abbatis Claræ-vallis ſalutari conſilio roboratus*, eumdem Theobaldum adiit, *ſeſeque ſeculo abrenuntiaturum, & apud Claram-vallem monachum futurum enuntiavit, utque ad regulam beati Auguſtini Sparnacenſem eccleſiam commutari concederet, devotiſſime poſtulavit*; cujus poſtulatis libenter annuit comes. *Communicato itaque cum religioſis viris conſilio*, Bernardo ſcilicet *abbate Claræ-vallis & Guidone venerabili monacho fratre abbatis, & cum abbatibus canonicorum Urſione S. Dionyſii* apud Remos, *& Euſtachio omnium Sanctorum* apud Catalaunum, ad regimen Sparnacenſis eccleſiæ elegit Fulconem Tullenſis monaſterii canonicum regularem, quem a Sehero abbate obtinuerat. Dein diebus ſacris pentecoſtes Remis ante altare beatæ Virginis abbatem hoc anno benedici curavit a Rainaldo archiepiſcopo, qui eum inveſtivit, communicato conſilio cum epiſcopo Sueſſionenſi Joſleno, Joffrido ſeu Gaufrido abbate S. Medardi, abbate quoque Claræ-vallis Bernardo & Guidone ejus fratre, & cum prædictis abbatibus canonicorum Urſione & Euſtachio Rainaldi hac de re litteris proinde jam ſequenti anno datis adſcripta ſunt ſigna Joranni abbatis S. Nicaſii, Gilleberti abbatis S. Dionyſii qui Urſioni ſequenti anno electo epiſcopo Virdunenſi ſucceſſerat, Anſelmi Ciſonienſis abbatis, tum canonicorum eccleſiæ Remenſis, & ultimo loco *magiſtri Alberici* ſeu Alberici, qui biennio ante ad Catalaunenſem epiſcopatum poſtulatus fuerat. Qui in præmiſſis litteris laudatur Andreas Theobaldi comitis cancellarius, Waleranni pater, is eſt celebris ille Andreas de Baldemento, in illius temporis monumentis & in Bernardi epiſtolis laudatus, cujus filius Walerannus ex monacho Claræ-vallis primus Urſicampi abbas factus eſt. Idem Andreas Theobaldi comitis dapifer dicitur in litteris Stephani præpoſiti, & congregationis ſeu capituli ſanctæ Mariæ & S. Stephani Senonenſis, hoc anno datis, quibus eccleſiam Salvatoris, in Senonenſi ſuburbio ſitam, canonicis regularibus conſerunt, *præſentibus reverendis epiſcopis Hattone Trecen*

(d) *Spicil. t.* 13. *p.* 307. *& ſeqq.*

censi & Burchardo Meldensi, fratribus, inquiunt, *& concanonicis nostris, Stephano quoque Parisiensi episcopo, & Thoma priore sancti Victoris; assistente etiam rege Ludovico, & proceribus regni, Milone Curteniacensis, & Andrea dapifero comitis Theobaldi.* Porro hoc primum tempore S. Bernardus venit in conspectum Rainaldi Remorum archiepiscopi, qui eum paullo ante ad se invisendum litteris invitaverat, ad quas Bernardus suo more modeste (*a*) respondit. ANN. CHR. 1127. (*a*) *Bern. ep.* 312.

X. S. Remigio satisfacit Guiterus comes.

Tunc temporis Guiterus seu Witerus post Hugonem superius memoratum Regitestensis comes villas & possessiones S. Remigii injustis exactionibus infestabat, nec Odonis abbatis precibus, monitisve a cœptis revocari poterat. Eam ob causam Odo superiori anno Romam profectus, excommunicationis in eum sententiam ab Honorio papa retulerat, aut potius excommunicationem, jam a Rainaldo archiepiscopo latam, confirmari curaverat a pontifice, qui litteras hac de re ad eumdem archiepiscopum, ejusque suffraganeos scripserat. Hanc insanuam comes ferre non valens, archiepiscopum obsecravit, ut concordiam inter se & abbatem componeret, professus se ab indebitis exactionibus temperaturum; quod reipsa præstitit archiepiscopus; idque testatum fecit litteris hoc anno, pontificatus ejus tertio datis, quibus apposita sunt signa Odonis abbatis S. Remigii, Ingebranni Alrivillarensis, Joranni S. Nicasii, Ursionis sancti Dionysii abbatum, & aliorum, in *his magistri Albrici, & magistri Graphionis Andegavensis*. Fulcradus cancellarius litteras scripsit, & subscripsit.

XI. Ignacensis monasterii origo.

Idem Rainaldus archiepiscopus auctor est Igniacensis monasterii, quæ quarta est proles Claræ-vallis, quinque leucis distans ab urbe Remorum. Editæ sunt a Marloto (*b*) primariæ ejus litteræ, in quibus Rainaldus sic loquitur. *Cum primum ad regimen ecclesiæ Remensis dispositio divina nos evocavit, honestorum virorum cura nobis fuit consortium eligere, & contubernio delectari. Visum igitur fuit Spiritui sancto, & nobis, monachos de Claris-vallibus adscisci, & ut in parochia nostra illius ordinis abbatiam construeremus, eis totam terram de Montcon, cum valle sua . . . contulimus, & quidquid habebamus Ignaci cum circumadjacentibus silvis*, &c. *Actum Remis anno incarnati Verbi* MCXXVI. lege XXVII. *indictione* V. *regnante Ludovico Francorum rege anno* XIX. *archiepiscopatus autem domni Reginaldi anno* III. Huic instrumento apposita sunt signa Odonis abbatis S. Remigii, Joranni abbatis S. Nicasii, Guillelmi abbatis S. Theoderici, Ursionis abbatis S. Dionysii & Sugerii abbatis S. Dionysii Parisiensis, & post eos canonicorum ecclesiæ Remensis. Prædictam monasterii constructionem ac dotationem rex Ludovicus anno sequenti confirmavit. Mirum est his non interfuisse Bernardum abbatem: at subscriptus invenitur aliis Rainaldi litteris anno MCXXX. quas apud Marlotum (*c*) & Sancta-Marthanos videre licet; quæ litteræ inscriptæ sunt *Roberto Igniacensis monasterii venerabili abbati ejusque fratribus in eodem monasterio B. Mariæ monasticam vitam professis*; ubi legendum *Humberto*, qui primus Igniaci abbas a Bernardo institutus est, ex monacho Casæ-Dei, ut superius vidimus, factus Claræ-vallis monachus, de quo plura inferius. Ex igniacensi monasterio deducta est ab eodem Humberto colonia ad Signiacense ejusdem diœcesis monasterium, de quo infra. Guerricus, seu Werricus, ei successit, pietate & scriptis clarus. Rainaldus archiepiscopus ejusque successor Samson identidem secedebant ad Igniacense monasterium, in quo complures Remensis ecclesiæ canonici & viri nobiles sepulti sunt. Visitur in capitulo tumulus Waleranni Ursi-campi primi abbatis, Andreæ de Baldemento (*d*) filii, qui in reditu e capitulo generali Igniaci morbo correptus, ibidem decessit. (*b*) *Marlot. t.* 2. *p.* 867. (*c*) *ib. p.* 868. (*d*) *supra n.* 9.

XII. Episcopi a Bernardo protecti.

Tunc temporis Stephanus Parisiorum episcopus, qui antehac aulicæ vitæ moribus affueverat, ad strictiores episcopalis dignitatis leges Bernardi monitis tandem conversus, a Ludovico rege, alias piissimo, persecutionem passus est, instigantibus quibusdam ejus ecclesiæ clericis, quos a solutiori vita revocare tentaverat. His forte sese adjunxere regii ministri, qui ecclesiæ libertatem aggressi, insolita quædam onera ei imposuerunt; quos cum a cœptis retrahere non posset Stephanus, ab ecclesiæ communione removit. Ea re offensus rex, Parisiensis ecclesiæ bona occupari jussit: episcopus vero regis terram interdicto supposuit, ejusque indignationem declinans ad Henricum metropolitam Senonensem, tum ambo ad Cisterciense capitulum, quod tunc celebrabatur, convenientes, fraternitatis jure, quam tum ipsi tum etiam rex Cistercensibus sociati erant, litteras ad flectendum regis animum a patribus impetrarunt: quas cum Bernardus cum Hugone Pontiniacensi abbate, multisque aliis prælatis regi obtulisset, repulsam passus est. Unde Bernardus vaticinando regi dixisse (*e*) traditur: *Hac tua, rex, pertinacia filii interitu multabitur*. Cujus vaticinii veritas in Philippi ejus primogeniti immatura morte non multo post probata est. Legenda hac de re Bernardi epistola XLV. ad Ludovicum regem. Hic vero solutionem interdicti ab Honorio papa obtinuit; qua de re vir sanctus in epi- (*e*) *Gauffrid. l.* 2. *vitæ c.* 9.

ANN. CHR. 1127. epiſtolæ ſequenti ad ipſum Honorium ſcripta conqueritur, & in duabus ſequentibus. Sed demum tam ardenti & pertinaci diſſenſioni finem impoſuit Honorius ipſe, cui idcirco Bernardus gratulatur in epiſtola XLIX. ſcripta in gratiam Henrici Senonenſis archiepiſcopi, qui ſimilem perſecutionem a rege pertulit, ex quo ad melioxem frugem ſe receperat; *Adeo ut*, inquit Bernardus, *qui ante in habitu actuque ſæculari honorati ſunt ſublimes, judicati fideles, habiti familiares; modo inimici facti ſint, digne ſuo ſacerdotio converſantes, & per omnia honorificantes miniſterium ſuum*. Scilicet nunquam deeſt perſecutio his, qui pie vivere volunt; quæ perſecutio epiſcoporum non tam regi, quam ejus miniſtrorum ſuggeſtionibus tribuenda eſt. Hæc ſtrictim referre viſum eſt, ne in res Eccleſiaſticas latius evagemur: eum alias ea ex Bernardi epiſtolis & noſtris ad illas notis facile illuſtrari poſſint. Unum dumtaxat hoc loco addere iubet, ſcilicet Stephanum, etiam ante ſuam converſionem, inimicos habuiſſe, non ſolum extraneos, ſed etiam familiariſſimos, qui in ejus necem conſpiraverint, ut patet ex anonymi (*a*) cujuſdam ad eum epiſtola, qui hac occaſione eum ad converſionem hortatur. *Ecce omnipotens*, inquit, *qui tanta vobis bona in hoc ſæculo contulit, qui mala veſtra tam diu æquanimiter pertulit, modo in præſenti pro peccatis veſtris ſubito & inopiante vos percutere voluit; ſed ſola pietate, præcedenti miſericordiæ miſericordiam miſericorditer addidit, qui hoc, quod perfidorum malitia ita occulto vobis diſpoſuit, vobis occultum eſſe voluit. Quid igitur exſpectatis? ecce occultus Judex arcum tetendit, ſagittas paravit: & niſi cito vos converteritis ad ipſum emittet ſagittam, & percutiet inimicam.* Hactenus ille anonymus, qui, ut dixi, hæc ſcribebat ante Stephani epiſcopi converſionem, quem nonnulli male eum Stephano de Garlanda confundunt. Sed id extra propoſitum.

(*a*) *Spicil. t. 3. p. 161. & ſeq.*

XIII. Bernardi epiſtolæ ad Guidonem abbatem Trium-fontium.

Mortuus eſt hoc anno Rogerius, Trium-fontium in diœceſi Cataunenſi primus abbas, de cujus obitu fratres ejus loci Bernardus (*b*) litteris conſolatus eſt. Suffectus in ejus locum Guido, idem, ut Ordericus (*c*) aſſerit, poſt quinque circiter annos Ciſtercii abbas, venerabili Stephano adhuc vivente, electus, & poſtmodum abjectus eſt; qua de re inferius. Ad Guidonem Trium-fontium abbatem duæ exſtant Bernardi (*d*) epiſtolæ. Una eſt de quodam defectu, qui in miſſæ conſecratione ei contigerat, vino ſcilicet in calicem non admiſto ante conſecrationem. Turbatus hæc de re Guido virum Dei conſuluit, quid facto opus eſſet ad erratum expiandum. „ Reſpondet ille non magnum eſſe malum, quod conſtat voluntarium non eſſe. Ut „ tamen inquietiori ejus conſcientiæ faceret ſatis, *& ne forte malum hoc mali cu-* „ *juſpiam gravioris, latentis adhuc in monaſterio, fuerit commonitio*: pro pœniten- „ tia ei injungit ſeptem pſalmos pœnitentiales, quotidie uſque ad paſcha *decantare*, „ ſeu recitare, & ſeptem diſciplinas accipere. Quod ſi hac de re inter fratres ſer- „ mo exierit, & ipſi omnes ſinguli ſingulas accipiant diſciplinas. Deinde, quod „ comperta negligentia, Guido vinum in calicem immiſerit ſuper hoſtiæ ſacratæ „ partieulam, probat Bernardus, ratus, vini liquorem, *etſi non ex conſecratione* „ *propria atque ſolemni in ſanguinem (e) Chriſti mutatum, ſacrum tamen fuiſſe ex* „ *contactu corporis ſacri*. Addit tamen modeite Bernardus, ſi quid ſimile ipſi con- „ tingeret, ſe malle canonem ab illo loco ubi dicitur, *ſimili modo poſtquam cœna-* *tam eſt*, ac verba ſancta iterare, & ſic compiere, quod de ſacrificio reſtabat. Hæc de priori ad Guidonem epiſtola. Poſteriori ſanctus abbas eumdem hortatur ad moderandam ſententiam latam in monachum reum.

(*b*) *Bern. ep. 71.*
(*c*) *Orderic. l. 8. p. 714.*
(*d*) *Bern. ep. 69. & 70.*
(*e*) *V. Comment. in Ord. Rom.*

XIV. Calenſis monaſterii ſtatus.

Præerat tunc temporis percelebri in diœceſi Pariſiorum Calenſi monaſterio Avellnæ religioſæ abbatiſſa, ſed quo anno, cuive alteri abbatitiæ ſucceſſerit haud compertum eſt. Nulla enim ante eam in vulgatis catalogis, aut aliis monumentis occurrit, ex quo hæc abbatia ſæculo nono a Regibus in dorem collata fuerat, non modo principibus feminis, ſed etiam nonnumquam aulicis, uti certum eſt de Haganone, cui Carolus ſimplex, pulſa Rothrude amitæ ſua, hanc abbatiam donavit. Exinde ad Avelinam nullæ occurrit Kalæ abbatiſſa. Hæc vero anno MCXXVII. uſa deprecatore Radulfo comite, Regis amico, a Ludovico Craſſo privilegium impetravit, quo monaſterium Calenſe, atque ejus omnia bona ſub regia tuitione eſſe declarantur. Deinde vult pius princeps, ut defuncta Avelina, altera ei ſubſtituatur libero eligentium arbitrio, juxta *canonicam & regularem auctoritatem*: denique laudatis aliquot privilegiis quibus monaſterium donari vult, recenſet præcipuas ejus poſſeſſiones, quæ ad centum viginti ſanctimoniales alendas deputatas eſſe jubet. Datum eſt illud diploma Pariſiis anno ut diximus MCXXVII. regni XIX. eique pro more majores regni officiales ſubſcripſerunt; illud habes integrum in Appendice. Sub hac abbatiſſa floruiſſe videtur Elizabeth, Roſetenſis monaſterii conditrix, de qua ſuperius actum eſt.

Non

ANN. CHR. 1127.

Noo levis hoc tempore controverſia orta eſt inter Goffridum Vindocinenſem abbatem & Ulgerium Andecavorum epiſcopum. Haſtenus quædam altaria in diœceſi Andecavenſi abſque ullo cenſu poſſederaot Vindocinenſes, maxime conceſſa a Rainaldo de Martiniaco epiſcopo, qui ad Remenſem metropolim tranſlatus erat. At Ulgerius, ejus in Andecavenſi eccleſia ſucceſſor, annuum cenſum (*a*) pro his altaribus exigere moliebatur, contendens id ſta ſtatutum fuiſſe ab Urbano II. in concilio Claromontano. Verum Goffridus, qui illi concilio interfuerat, omnino contrarium ab Urbano decretum fuiſſe probat. *Bone Domine*, inquit, *vos illi non adfuiſtis concilio; & ego interfui, qui hujus rei cognoſco veritatem. Redemtionem eccleſiarum, quæ vulgari vocabulo Altaria nuncupantur, beatus ille* Urbanus *ſimoniacam pravitatem vocavit, & apoſtolica auctoritate damnavit. Illa tamen magica & ſimoniaca pecunia, aliquando in triginta, aliquando vero in quadraginta, aliquando etiam in ſexaginta annis ſolvebatur epiſcopis. Qui autem redemtionem altarium, quæ in pluribus annis nonniſi ſemel per vicarios fieri ſolebat, hæreſim vocavit & condemnavit: ſub nomine annui cenſus pro redemtione vicariorum ſive altarium annuam pecuniam extorquere docuit, non præcepit: immo omnia, quæcunque abbates & monachi in eccleſiis ſub redemtione vicariorum tenuerant, ut quiete deinceps & ſine cujuſlibet pecuniæ exactione poſſiderent, beatorum apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate firmavit. Nam ſi in pluribus annis nonniſi ſemel, ut dictum eſt, per vicarios pecunia pro altaribus dabatur epiſcopis, & pecuniam ipſam apoſtolica auctoritate probatum ſit ſimoniam eſſe: ſingulis annis epiſcopis pro vicariis altarium pecuniam dare, quid eſt aliud quam pro plurimorum annorum ſimonia per annos ſingulos, ſub nomine annui cenſus, annuam ſimoniæ exercere?* Haſtenus Goffridus, qui plures hac de re epiſtolas (*b*) ſcripſit, maxime ad Girardum Engoliſmenſem epiſcopum & apoſtolicæ ſedis legatum. Ulgerius, aliique epiſcopi, qui hunc annuum cenſum exigere volebant, hoc fundamento nitebantur, quod in concilio Claromontano (*c*) prohibitæ eſſent redemtiones altarium ad ſingulas presbyterorum mutationes, ſed cum hac exceptione, *ſalvo utique epiſcoporum cenſu annuo, quem ex eiſdem altaribus habere ſolti ſunt* epiſcopi. Id autem de veteri cenſu, ante redemtiones altarium uſitato, intelligendum contendebant abbates & monachi: at illi epiſcopi hoc decreto novum aliquem cenſum, quo antiquus augeretur, ſancitum fuiſſe dicebant, diſſentientibus & obſiſtentibus abbatibus & monachis, qui veterum illum annuum, ſed abſque augmento, perſolvere non detrectabant. Hæc obiter dicta ſint.

XV. Vindocinenſium lis de altarium redemtione cum Ulgerio epiſcopo.

(*a*) *Goffrid. l. 3. ep. 22.*

(*b*) *Goffrid. l. 1. ep. 18. & ſeqq.*

(*c*) *V. t. 69. n. 25.*

Nolim omittere hoc loco Calliſti III. reſcriptum ad Didonem Mutinenſem epiſcopum, ubi de presbyteris, qui per parochias (*d*) ad monaſteria pertinentes in eccleſiis conſtituuntur, anteceſſoris ſui ſanctæ memoriæ Urbani II. ſententiam confirmans, ſtatuit, *ne abbates in parochialibus eccleſiis, quas tenent, abſque epiſcoporum conſilio presbyteros collocent: ſed epiſcopi parochiæ curam cum abbatum conſenſu ſacerdoti committant: ut ejuſmodi ſacerdotes de plebis quidem cura epiſcopo rationem reddant; abbati vero pro rebus temporalibus ad monaſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant, & ſic ſua cuique jura ſerventur.* Sed de his ſatis.

XVI. Vicariorum perpetuorum leges.

(*d*) *Ital. ſacr. t. 2. p. 248.*

Inſignis eſt Goffridi abbatis mox laudati epiſtola (*e*) hoc tempore ſcripta *Venerabili fratri & coabbati Odoni, ſuo præcordiali amico*, quem cum Sirmondo exiſtimo non alium eſſe quam Odonem Majoris-monaſterii abbatem, qui ante biennium Guillelmo ſucceſſerat. Is jam ſemel Jeroſolymam adierat, & denuo illuc profecturus dicebatur, forte cauſa reviſendi germani fratris, qui illic morabatur: ſic vero ad illum ſcribit Goffridus. *Fama diſcurrente ſiniſtra ad noſtrum uſque pervenit auditum, quod Jeruſalem redeundi habetis animum. Jeruſalem ſemel vidiſſe vobis ſufficere debet, quam ſi unquam vidiſſetis, neque propter hoc contra vos orta eſſet calumnia diaboli, neque vobis neceſſaria indulgentia Dei. Fides utique monaſticæ profeſſionis eſt ubique Jeruſalem obſervari minime poteſt, ſed violari: Jeruſalem eteuim ire, ſicut indictum laicis, ſic interdictum eſt monachis ab apoſtolica ſede; quod novi ego ipſe ſicut ille, cujus aures erant ad os domini Urbani papæ, cum & eundo Jeruſalem peregrinori præciperet laicis, & ipſam peregrinationem monachis prohiberet. Ubi ſanctus Benedictus de peregrinis monachis mentionem facit, de illis loquitur, qui eo tempore mundo quidem renuntiabant, ſeſe in Domini ſervitutem profitentes; nullam tamen ſua profeſſione alicubi firmantes ſtabilitatem. Eos vero qui certo in loco profitentur; ubi profeſſi ſunt, & bajulare crucem Domini, & Dominum ſequi neceſſe eſt, non peregrinam quærere ſepulturam. Non igitur ſub occaſione Jeroſolymitani itineris devenimus ab itinere noſtræ profeſſionis: ne dum falſam beatitudinem quærimus, veram & corporis & animæ inveniamus miſeriam. Carnalis amore fratris veſtri, qui in Jeruſalem eſt, aut fortaſſe jam mortuus eſt, aut quouſque illuc perventatis mori poteſt, mens veſtra ad illicita minime trabatur, & ſpiritualium filiorum & fratrum quos ſub pollicitatione fidei veſtræ regendos ſuſcepiſtis, & de quibus etiam Domino redditurus eſtis*

XVII. Goffridus dehortatur Odonem abbatem a peregrinatione Jeroſolymitana.

(*e*) *Goffrid. l. 4. ep. 21. Bernardi ad eumdem epiſtola.*

ANN. CHR. 1127. *ostis rationem, cura deferatur*. Hæc fortasse nostro tempore non ita necessaria videbuntur, sed ut puto, non otiosa.

Ad eumdem Odonem abbatem extat Bernardi Clarævallensis & Hugonis Pontiniacensis nomine scripta epistola de lite, quam cum quibusdam clericis super decimis habebant idem Odo ejusque monachi. Hanc litem subjecerat Odo Gaufridi episcopi Carnutensis & Theobaldi comitis judicio, qui favorabilem clericis sententiam tulerant. Verum hanc sententiam monachi ratam habere nolebant, quod ejus rei compromissum absque suo consilio & totius capituli assensu factum fuisset. Monachorum factum valde improbat Bernardus, ratus (*a*) sufficere id actum esse ab illorum abbate cum consilio seniorum; aitque hoc agendi modo innui notam celeberrimo nomini suo, nec oportere ullis æstimare temporalibus lucris testimonium, quod sibi ab antiquo, immo ab initio, ab his quoque qui foris sunt, conversionis merito conquisierant.

(*a*) *Bern. ep.* 398.

XVIII. Hamelino abbati S. Albini facto episcopo succedit Robertus. (*b*) *Sirm. p.* 64.

Apud Andecavos Hamelinus Sancti Albini abbas promotus est hoc anno ad episcopatum Redonensem, idibus Maii ordinatus: quam ecclesiam annis quatuordecim rexit. Hic cellam S. Michaelis in castello Redonensi fundavit. Ejus tempore actum est celebre duellum, cui ille cum aliis episcopis interfuit, a Sirmondo relatum in notis (*b*) ad Goffridum. Subrogatus ejus loco in abbatia Robertus de Turre-Laodrici, ordinatus kal. Octobris. Anno sequenti translatio corporis S. Albini ex arca lapidea in capsam argenteam facta est, præsentibus Gerardo legato Honorii papæ, Hildeberto Turonensi archiepiscopo, Guidone Cenomannensi, Ulgerio Andegavensi, Hamelino Redonensi & Briccio Namnetensi episcopis, præsente quoque Fulcone comite cum filio suo Gaufrido, qui Fulco eodem anno Jerosolymam profectus est, factus post tres annos rex Jerosolymitanus post Balduinum II.

XIX. Segardus abbas S. Martini Tornac. obit. (*c*) *l.* 74. *n.* 222. (*d*) *V. Spicil. t.* 12. *p.* 473.

Apud Belgas in Tornacensi S. Martini monasterio, Segardus abbas, defuncto Radulfo præposito, cujus supra meminimus, (*c*) paullatim deficere cœpit, & per annum infirmitate confectus, ipso die natalis Domini, post secundam missam, ad majorem ecclesiam se deferri jussit: ubi ad gradum presbyterii oleo sancto perunctus, dominici corporis munitus sacramento, post primam in capitulum ingressus est omnesque fratres absolvit, & ab eis vicissim absolvi postulavit; quo facto, ad lectulum rediit, & post paucos dies, scilicet III. Kal. Februarii, die dominica, spiritum Deo reddidit, (*d*) cum annis uno & vigioti monasterio præfuisset, sepultus in capella S. Mariæ.

XX. Herimannus ejus successor.

Segardo in abbatiali dignitate successit Herimannus, tertius Radulfi præpositi filius, qui ad pedes magistri Odoardi seu Odonis cum fratribus suis Theoderico, Waltero & Radulfo, litteris eruditus, celebris verbi Dei prædicator evaserat. Præfecturæ ejus anno quinto S. Martini ecclesia a Simone Tornacensi episcopo dedicatur, ab instauratione monasterii anno quadragesimo. Denique anno regiminis decimo Herimannus curam sibi commissam abdicavit, ut suo loco dicturi sumus. Hic est Herimannus, qui librum de instauratione S. Martini composuit, produxitque tantum usque ad mortem Segardi abbatis, nam quæ sequuntur alterius videntur auctoris.

XXI. S. Huberti monasterium incensum. (*e*) *Floret Leod. p.* 438.

In chronico Alberici legitur, monasterium S. Huberti in Arduenna hoc anno nonis Junii, primo conticinio noctis, cum omnibus suis adjunctis combustum fuisse, salvo tamen thesauro & armario, id est bibliotheca. Id accidit Roberto abbate, cujus successor Gilbertus monasterium instaurare cœpit, quod Johannes Waharrus absolvit, novamque basilicam à se absolutam dedicari curavit. Alios ejus loci abbates apud Fisenum (*e*) videre licet.

XXII. Wirntonis abbatis obitus & successores. (*f*) *l.* 72. *n.* 67.

Extremus hic annus fuit Wirntonis abbatis Formbacensis, de quo jam non semel (*f*) egimus. Cum annum in præfectura quartum-decimum ageret, febre pulsatus & redactus ad extrema, rogantibus fratribus, Theodericum, qui ipsius capellanus erat, suadendo potius quam imperando successorem designavit. Tum fratres obtestatur, ut corpus suum ad Perngerum virum justum, antecessorem suum sepelirent; forte ut si qua ad suum ipsius tumulum miracula fierent, ei tribuerentur. His actis, sancta illa anima, carnis soluta vinculis, ad cælestes sedes hoc anno migravit VI. idus Martii. Ejus corpus, contra quam petierat, *in medio monasterii*, id est principis ecclesiæ, ante aram sanctæ Crucis humatum est. Verum, cum nescio quid horroris ad tumulum Perngeri abbatis qui *circa ecclesiam beatæ* Mariæ conditus erat, obortum fuisset; consilio habito fratres eum *in monasterium* transtulerunt, & beato Wirntoni adjunxerunt: *at quoram erat coram Domino par meritum, eorum corpora nec sepultura disjungeret*.

(*g*) *V. Annal. t.* 12. *n.* 29. *n.* 42.

Post Wirntonis obitum electus est pro ejus suffragio Theodericus, sed ejus votis non respondit, fatali nescio qua sorte, ut designati (*g*) successores non ita feliciter

ter ſuccedant. Dum enim ille *nimis humanus* vult fieri, atque fratres, ut filios teneriori affectu abſque debita cenſura fovere; quoſdam ex illis infeſtos expertus eſt ac rebelles: qui, concitata in eum plebe, quaſi rem monaſterii prodigeret, epiſcopum Patavienſem & marchionem Niwenburgenſem in eum accerſunt: a quibus depoſitus, locum & gentem deſerit. Hinc fratres, qui illius ſeditionis expertes erant, patris non ferentes contumeliam, alio migrant; quod ubi animadvertunt principes, abbatem ab itinere, ſed incaſſum revocant. Ille enim Jeroſolymam pergit, & in reditu moritur in. kal. Julii, non ſine indiciis, ut fertur, ſanctitatis. Suffectus in ejus locum Henricus ejus nominis primus, cui ſucceſſit Bernhardus, tum Henricus II. ejus loci abbas ſextus, cujus tempore energumena, variis ſanctorum locis fruſtra perluſtratis, tandem ad tumulum beati Wirntonis dæmonio liberata eſt, teſtante Geroho præpoſito Richerſpergenſi, ſcriptis haud incelebri, qui libellum de vita & miraculis Wirntonis compoſuit. Hunc paſſim ſanctum vocat, tametſi nullo ſolemni cultu honoratur in ſuo monaſterio, quod etiam nunc ſub Ordine noſtro ſupereſt. Apud Hundium (*a*) laudatur *felicis memoriæ dominus Voernto*, qui precibus ſuis a comite Dietrico, ejuſque conjuge Adelheide caſtellum ejus loci & quædam alia obtinuit. ANN. CHR. 1127. (*a*) *Hund. t. 2. p. 320.*

XXIII. Tolbæ monaſterium virginum.

Fuldenſi abbatiæ ſuberant olim complura monaſteria non modo virorum, ſed etiam virginum. Ex his novem numerat Browerus (*b*): quorum primum eſt Blanckenavenſe * quod aberat Fulda decem prope paſſuum millibus ad occaſum, ſæculo decimo-ſeptimo flamma, bellique tempeſtate laceratum: ſecundum S. Lamberti in Tolba ſeu Tulba, quinque circiter paſſuum millibus ab opido Hamelburgo diſtans, qui locus hoc anno piæ memoriæ Heurico (*c*) abbati & congregationi Fuldenſi ad conſtruendum, ordinandumque monaſterium datus eſt a Gerlaho ejuſque conjuge Regilenda, eo pacto, ut ſi qualibet occaſione monaſt. illic perfici, aut perfectum deſtrui contingeret, ejus loci reditus ad uſus Fuldenſium convertereutur. „ Porro ad firmandam hanc traditionem ſex idonei teſtes delecti ſunt, qui unus „ poſt alium eam poſteris afferere poſſent, ubi fratres Fuldenſes eam ab eis confirmari poſtularent. *Facta eſt hæc traditio hoc anno in Fulda ad portam S. Petri, menſe Junio proxima die poſt feſtum S. Bonifatii;* ubi obſerva, quod alias jam ſæpe obſervatum, *piæ memoriæ* dici Henricum abbatem, qui tum vivebat. Cæterum hoc in monaſterio non monachos, ſed ſanctimoniales a Fuldenſibus collocatas fuiſſe intelligimus ex ſequenti (*d*) inſtrumento, quo *Fuldenſis conventus ancillis Chriſti ſororibus noſtris in Tulbo, conſilio & aſſenſu Marcwardi abbatis*, quædam confert *ad augmentum prebendæ ſuæ, ex compaſſione paupertatis* quam in quotidiano victu patiebantur. Actum anno MCI. *primo anno Henrici abbatis*. Hoc monaſterium, uti & primum hic memoratum, aliudque *in Celſis* nuncupatum, in poteſtate ac ſolo Fuldenſis monaſterii manent: pleraque alia, quæ itidem virginum erant, jam pridem alienata, vel deleta ſunt. (*b*) *Antiq. Fuld. p. 145.* * *Blanchenavo.* (*c*) *Tradit. Fuld. p. 583.* (*d*) *ib. p. 584*

XXIV. Paterbornenſe ſancti Petri cœnobium.

[Per id tempus præerat Paterbornenſi S. Petri monaſterio Abdingoff vulgo appellato, Hamuco piiſſimus abbas, cui Henricus epiſcopus pro *redemtione animæ ſuæ*, exemtionem a decimis novalium conceſſit. Hujus donationis teſtes ex canonicis fuere Wino præpoſitus, Berhardus decanus & alii plures. *Data* VIII. *idus Julii in ſede noſtra Paterbornenſi anno ab incarnatione Domini* MCXXVII. *indictione* V. regnante glorioſo rege Lothario anno II. regni ejus, *epiſcopatus autem mei* XLIII. Sub eodem Hamucone abbate mulier quædam religioſa, *Ethelind* nomine, defuncto Siberto viro ſuo, & in viduitate conſtituta, ad meliora de die in diem contendens & in amore Dei proficiens, ſæculo abrenuntiate cum deſideraret, prædium in *Northburgnon, quod cum viro ſuo in beneficium acceperat*, Abdingoffenſi monaſterio *in præſentia Hamukonis abbatis, ſive aliqua commutationis vicißitudine & ſive redemtionis pretio reſtituit.*]

XXV. Eccleſia de Fontibus ſubterioribus data S. Victori.

[Sub præfectura Bernardi abbatis Uzalardus vicecomes & uxor ejus Ermenſendis eccleſiam Sancti Stephani & Sancti Johannis de Fontibus ſubterioribus Maſſilienſi Sancti Victoris monaſterio contulit, quam Berengarius Gerundenſis epiſcopus pro remiſſione peccatorum ſuorum ſeu parentum ſuorum, *una cum conſenſu clericorum ſuorum* confirmavit; idem donum, Bernardus Umberti in ſede Gerundenſi prædeceſſor ejus jam ante ratum habuerat. *Actum eſt hoc* X. *kalendas Octobris anno* XIX. *regni Ludovici regis*, ſubſcribitque *Berengarius Dei gratia Gerundenſis epiſcopus & alii.*]

XXVI. Aremburgis comitiſſæ anniverſarium apud Fontem Ebraldi.

[Per id tempus defuncta eſt Atemburgis comitiſſa Andegavenſis, quæ morti proxima, Fulconem comitem virum ſuum obteſtata eſt, ut pro anima ſua proque anniverſario ſuo in eccleſia Fontebraldenſi in perpetuum faciendo, ejuſdem parthenonis ſanctimonialibus *obolum quem in ponte Caſmonis* ſibi tetinuerat, *& excluſam quam Bertra regina*, inquit, *mater mea fecerat fieri in Vigenna* concedere dignaretur.

ANN. CHR. 1127. Annuit Princeps uxoris ſuæ precibus, atque Gaufridi & Heliæ filiorum ſuorum aſſenſu, quod illa petiverat promto conceſſit animo. *Hoc donum factum eſt apud Bargetum caſtrum* XVIII. *kalendas Februarii, in manu Petronillæ primæ Fontis-Ebraldi abbatiſſæ, in præſentia & audientia domni Johannis Medici abbatis monaſterii ſancti Nicolai &c. Acta carta anno ab incarnatione Domini* MCXXVII. *Ludovico Francorum rege, Ildeberto Turonorum archipontifice, Honorio Romanum papam agente.*]

ANN. CHR. 1128. XXVII. Civiles motus in Lotharium. (a) *Otto Friſing.*

ANnus inſequens ejus ſæculi viceſimus-octavus novis animorum motibus ortum dedit. Horum auctor fuit Conradus dux Franconiæ, Lotharii ſororius, qui a Friderico Sueviæ duce aliiſque nobilibus rex ſaluratus, alpibus tranſcenſis, Mediolani a civibus honorifice excipitur, & ab Anſelmo archiepiſcopo *Modoetiæ* (*a*) *ſede Italici regni*, in regem ungitur; quod ubi reſcivit Honorius, archiepiſcopum exauctoravit, & Conradum eique adhærentes anathemate perculit. Hinc origo diuturni Mediolanenſium ſchiſmatis, cui componendo S. Bernardus multum allaboravit. Inde Conradus Spiræ a civibus acceptus, a Lothario obſidetur; qui deditione facta, fidem datam non diu ſervavit. Hæc paucis præmittenda fuere ad res ſubſequentes illuſtrandas.

XXVIII. Matthæus legatus Trecis concilium celebrat.

Matthæus ex priore S. Martini a Campis creatus ab Honorio cardinalis & epiſcopus Albanenſis, ſub finem anni ſuperioris cum legati poteſtate in Galliam miſſus ineunte hoc anno Trecis concilium habuit, cui Rainaldus Remorum, & Henricus Senonum cum ſuis ſuffraganeis interfuere, multique abbates, in primis Stephanus Ciſtercienſis & Bernardus Claræ-vallenſis. Tempus habiti concilii diſcimus ex prologo Regulæ militum Templi, quæ in illo concilio approbata fuit, *nimirum in ſollemnitatem S. Hilarii anno* MCXXVIII. *ab incarnato Filio Dei, ab inchoatione prædictæ militiæ nono*, quæ a magiſtro Hugone de Paganis ſumſit exordium. Hunc prologum ſcripſit, & patrum ſententias Johannes Michaëlenſis *juſſu concilii ac venerabilis abbatis Claræ-vallenſis, cui creditum ac debitum hoc erat*, nempe ut ſcriba concilii eſſet. Idem auctor ſingulos epiſcopos & abbates commemorat, qui concilio adfuere. Abbates hi ſunt: *abbas Vezeliacenſis*, ſcilicet Raynaldus, *qui non multo poſt factus eſt Lugdunenſis archiepiſcopus ac ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus*; *abbas Ciſtercienſis*, ſcilicet Stephanus, *abbas Pontiniacenſis* Hugo, *abbas Trium-fontium* Rogerius, cui Guido anno ſequenti ſucceſſit; *abbas S. Dionyſii de Remis*, *abbas S. Stephani de Divione*, *abbas Moliſmenſis* Guido. Nec defuit *ſupra nominatus abbas Bernardus Claræ-vallenſis, cujus ſententiam præſcripti libera voce collaudabant*. Hunc ad concilium repetitis litteris invitaverat Matthæus, excuſarem quod *ſervientis* (*b*) *acutæ febris exuſta ardoribus & exhauſta ſudoribus non valeret ſufficere ſpiritui promto caro infirma*: ſed tandem jubenti legato parendum fuit. Præter epiſcopos & abbates eidem etiam concilio interfuere Albericus Remenſis & magiſter Fulgerius; & ex laïcis comes Theobaldus, comeſque Nivernenſis, & Andreas de Baudimento, ſæpe jam a nobis laudatus; denique Hugo militiæ magiſter cum aliquot e ſuis diſcipulis, qui modum & obſervantiam inſtituti ſui patribus expoſuit. Placuit itaque concilio, ut eorum regula a patribus examinata & approbata, ſcripto commendaretur; quod a Johanne Michaëlenſi ſcriba concilii factum eſt. Hæc regula fere tota ex verbis regulæ S. Benedicti contexta eſt, conſtatque totidem capitulis, ſcilicet ſeptuaginta duobus. Ejus auctor a pleriſque creditur S. Bernardus: at ſufficit ei tribuere librum de laude novæ militiæ ad milites Templi, qui Hugoni magiſtro inſcriptus eſt. In prologo prædictæ regulæ fit mentio de Stephano Patriarcha Jeroſolymitano, qui recens ad hanc dignitatem aſſumtus fuerat ex abbate S. Johannis Carnutenſis, Ordinis canonicorum regularium S. Auguſtini, non S. Benedicti, ut quidam e noſtris opinati ſunt. Juſtum eſt enim, ut, ſicut noſtra vindicemus, ſic aliis quoque ſua reſtituamus.

(b) *Bern. ep.* 21.

XXIX. Raynaldus abbas fit archiepiſcopus Lugdunenſis. (c) *l.* 7. *n.* 22.

Qui prædicto concilio interfuit Raynaldus Vizeliacenſis (*c*) abbas non multo poſt & quidem hoc ipſo anno factus eſt archiepiſcopus Lugdunenſis, poſt mortem ſcilicet Humbaldi cujus obitus m. nonas Novembris notatur. Hinc colligere licet, prologum ſaltem regulæ Templariorum, ſi non ipſam regulam, ſcriptum fuiſſe poſt concilium Trecenſe; ſiquidem in eo Raynaldus abbas paullo poſt creatus dicitur archiepiſcopus Lugdunenſis. Id factum haud dubie hoc ipſo anno, ſed non ante primum hebdomadam quadrageſimæ, quo tempore Lugdunenſes clerici de eligendo Humbaldi ſucceſſore adhuc diſceptabant, ut nos docet charta donationis (*d*) Saviniacenſi monaſterio hoc anno factæ, *apud Lugdunum poſt Umbaldum archipræſulem clericis de archiepiſcopatu contentioſe vacillantibus*. Ex quo intelligitur, Humbaldum anno præcedente defunctum fuiſſe: at quo præciſe menſe Raynaldus noſter in ejus locum ſuffectus ſit, nobis incompertum. Hic porro non diu hac dignitate potitus eſt; ſiquidem e vita migravit anno ſequenti VI. Idus Auguſti Cluniaci, cujus mo-

(d) *inf. n.* 46.

nas-

nachus fuerat, ſepulturæ mandatus cum hac inſcriptione: *Hic requieſcit dominus Raynaldus, quondam abbas & reparator Vizeliacenſis & poſtea archiepiſcopus Lugdunenſis*. Petrus Venerabilis ejus epitaphium ſcripſit in hunc modum: ANN. CHR. 1128.

Gloria pontificum jacet hic præſul Raynaldus,
Magnus in exiguo conditus hoſpitio.
Vezeliacenſis prius abbas poſt patriarcha
Lugduni fulſit factus honoris honor.
Prædia, theſauri, fuſtigia celſa loquuntur,
Quo ſtudio primo præfuit ille loco.
Lugdunenſis apex junxiſſet cornua cælo,
Ni celer occaſus ſurripuiſſet eum.
Cujus erat monachus, prope cujus ab ubere natus,
Accubat in gremio nunc, Cluniace, tuo
Quem tibi commiſſum numero conjunge piorum,
Cumque tuis precibus fac penetrare polum.

Raynaldo in abbatiali dignitate ſuffectus ad breve tempus Balduinus, ſi non fallit index abbatum apud Sancta-Marthanos: poſt quem aliquamdiu vacavit abbatia *pro paſtoris abſentia*, ut legitur in litteris (*a*) Innocentii II. ad Stephanum Æduenſem epiſcopum, cui mandat, ut Alberico ſuppriori Cluniacenſi, quem Vizeliacenſibus monachis abbatem dederat, ſua vice manum benedictionis imponat. Hanc abbatiam non diu rexit Albericus: ſiquidem Pontius, frater uterinus Petri Venerabilis abbatis Cluniacenſis, pontificatu ejuſdem Innocentii eam adeptus eſt. Vizeliacenſes abbates. (*a*) *Spicil. t. 3. p. 472. & ſeq.*

Alterum eodem anno concilium Matthæus legatus Rotomagi habuit, annuente Heinrico Angliæ rege, qui tum illic morabatur. Huic concilio præter provinciales epiſcopos adfuere Goisfredus ſeu Gaufredus Carnutenſis, & Goiſſenus ſeu Joſſenus Sueſſionenſis; abbates quoque minimum ſex, nimirum Rogerius Fiſcamnenſis, Guillelmus Gemeticenſis, ſucceſſor Urſi, (*b*) abbatis, Guarinus S. Erbruſi; Philippus S. Taurini, & Alanus *electus* S. Waudregiſili, necdum ordinatus abbas, etſi a triennio electus, propterea quod archiepiſcopo profeſſionem obedientiæ facere abnueret. Editi ſunt in illo concilio tres canones ab Orderico (*c*) relati, quorum duo primi presbyteros uxoratos & beneficiatos ſpectant: tertius abbates & monachos, quibus interdicitur, ut ne eccleſias ſeu decimas a laïcis accipiant. Tunc ægrotabat Goisfredus ſeu Gaufredus Rotomagenſis, qui *ſequenti menſe* obiit, & quidem VII. aliis IV. kalendas Decembris; adeoque concilium menſe Octobri celebratum eſt. XXX. Rotomagenſe concilium. (*b*) *l. 10. n. 9.* (*c*) *Orderic. l. 12. p. 888.*

Poſt Gaufridum Rotomagenſem archiepiſcopum factus eſt archiepiſcopus Hugo Cluniacenſis monachus, ut Albericus ad hunc annum tradit. Ordericus (*d*) ejus promotionem ad biennium differt: ſed in eo manifeſtus error, quod anno ſequenti, ſcilicet MCXXXI. reponit Honorii obitum, quem ineunte anno MCXXX. deceſſiſſe conſtat. Anno itaque ſaltem præcedente Hugonis ad archiepiſcopatum promotio facta eſt. Sed antequam de hac promotione agamus, nonnulla, haud quibuſvis obvia, de Hugonis patria, genere, ſtudiis, & officiis præmittere juvat. *Ambianenſis* vocatur ab Orderico ejus æquali, qui in eadem metropoli tum ſcribebat. Ejus conſanguineus, & forte germanus frater erat Matthæus epiſcopus Albanenſis, ut ex ipſo diſcimus in epiſtola præmiſſa ſex libris, quos de rebus theologicis compoſuit Hugo Radingenſis abbas ejuſdem Matthæi rogatu, tunc prioris S. Martini de Campis; ſic enim ille in fine prædictæ epiſtolæ. *Nos & una generis conſanguinitas, & ejuſdem profeſſionis in Chriſto junxit ſocietas, quor Laudunenſe ſolum educaoit & fovit: ſed te patria tenuit; me obedientia exſulem in Anglia fecit. Te Pariſius apud S. Martinum lætatur habere priorem: me, Matthæe frater, Radingia indignum ſervat abbatem.* Ex his intelligitur quod mox dicebamus, Hugonem & Matthæum conſanguineos fuiſſe, & quidem fratres, ut innuunt hæc verba, *Te Matthæe fratrem*. Non tamen eum fratrem vocat in alia ad eumdem epiſtola, de ſacerdote excommunicato & depoſito, quæ ſic inſcribitur: *Chariſſimo ſuo domno Matthæo frater Hugo indignus abbas monaſterii Radingenſis*, ſed hæc verba, *Chariſſimo ſuo* fratris nomini non repugnant. In præmiſſis ait Hugo, ambos in *Laudunenſi ſolo* educatos & fotos fuiſſe; quod innuit eos ibidem natos fuiſſe, & litteris inſtitutos haud dubie in ſchola Anſelmi Laudunenſis, unde Petrus Venerabilis (*e*) de Matthæo agens, ait eum non obſcuro genere ortum *in Remenſi provincia, utroque parente & nobilitate, & mundanis opibus locuplete*; eumque *in Laudunenſi eccleſia clericale officium adeptum* fuiſſe, antequam ad Remenſem a Radulfo archiepiſcopo tranſlatus fuiſſet; quæ omnia vehementem ſuſpicionem ingerunt, eos in pago Laudunenſi XXXI. Hugonis Radingiæ abbatis genus, patria & ſcripta. (*d*) *id. ib. p. 889.* (*e*) *Petr. Ven. l. 2. epiſt. 4.*

ANN. CHR. 1128. dunenſi natos fuiſſe; quod ſi ita eſt, cur *Ambianenſis* ab Orderico, [& Gaufrido priore Voſienſi *Hugo d' Amiens*, quos] recentiores ſequuntur, dictus ſit, oobis incompertum.

Jam vero Hugo Cluniaci monaſticen profeſſus, [Lemovicenſis S. Martialis cœnobii prior effectus anno MCXV. teſte Gaufrido Voſienſi, poſtea] cellæ S. Pancratii (*a*) in Anglia diœceſis Ciceſtrenſis prior factus eſt; tum Radingenſis (*b*) Novi-
(*a*) *V. l. 13. n.* 117. monaſterii abbas: quo ex loco ad regimen eccleſiæ Rotomagenſis aſſumtus eſt, pri-
(*b*) *ib. n.* 143. mus ejus loci abbas: quo in munere libros ſex de rebus theologicis, ut mox dicebam, ad preces Matthæi prioris S. Martini de Campis compoſuit [Quos poſtea factus archiepiſcopus recognitos, auctos & elimatos, ſeptimo addito libro, eidem Matthæo purpura & Albanenſi epiſcopatu decorato dicavit. Et in primo quidem libro agit de ſummo Bono, hoc eſt de Deo ipſo; in ſecundo de creatura, in tertio de libero arbitrio, in quarto de lapſu hominis, in quinto de peccatorum remediis, hoc eſt de ſacramentis, in ſexto de monachis & æterna felicitate, denique in ſeptimo varia Trinitatis veſtigia in creatis repræſentat. Hos ex duobus mſſ. inter ſe collatos edidimus in tomo v. Anecdotorum, quos non ſine fructu leges. De aliis ejus ſcriptis, quos jam archiepiſcopus edidit, inferius agendum.]

XXII. Eius promotio ad archiepiſcopatum Rotomagenſem.

Mortuo ſub finem menſis Novembris Gaufrido archiepiſcopo Rotomagenſi, parum veri ſimile eſt dilatam fuiſſe novi pontificis electionem uſque ad annum ſequentem. Ubi ad eam ventum eſt, ſuffragia convenere in noſtrum Hogonem, ejuſque electio probata ab Heinrico rege & ab epiſcopo Salesberienſi, in cujus diœceſi Radingia ſita erat. Verum cum electioni acquieſcere nollet Hugo, clerus Rotomagenſis epiſtolam ſcripſit ad Honorium papam, ut eum ad ſubeundum archiepiſcopatum compelleret; Hæc epiſtola typis vulgata eſt in tertio tomo Spicilegii, quæ quia brevis eſt, hoc loco referenda videtur.

* *f.* veſtrum.

*Domino papæ univerſali Honorio, Rotomagenſis eccleſia omnem in Chriſto obedientiam. Elegimus electione communi filium noſtrum * Hugonem abbatem Radingenſem nobis in pontificem. Super hoc quæſivimus aſſenſum domini noſtri Henrici regis Anglorum, & obtinuimus. Ab epiſcopo quidem Salesberienſi, ſub cujus manu abbatis officio fungebatur, nobis eum reddi liberum & abſolutum quæſivimus, & cum libertate ſuſcepimus. Sed qua ipſo revelante percepimus, quod ſine auctoritatis veſtræ aſſenſu eum habere non poteramus, cum & hoc in litteris veſtris, prædicto regi Anglorum directis, ita ſcriptum legimus: Ipſum itaque ſub primo jure abſque dominio noſtro tamquam ſpecialem beati Petri & ſanctæ Romanæ eccleſiæ clericum, retinemus. Ea propter donari eum nobis a ſublimitate veſtra requirimus: quem tanto cariorem habebimus, quanto a veſtræ celſitudinis ſede nobis donatum lætabimur. Quem humili ſupplicatione ita donari a veſtra gratia quærimus, ut ſub nullius unquam jure vel poteſtate, niſi ſub veſtra tantummodo pia protectione, eum perſiſtere gaudeamus, cariſſime pater & domine.*

Hactenus cleri Rothomagenſis epiſtola ad Honorium, qui tandem Hogonis electioni aſſenſit. Hugonis tamen ordinatio dilata fuit uſque ad menſem Septembrem anni MCXXX. uti nos docet Robertus de Moote in Appendice ad Sigebertum, ubi legitur, Heinricum regem Anglorum illo anno trajeciſſe in Normanniam, & ad nativitatem beatæ Mariæ adfuiſſe Becci, atque illinc ſecum abduxiſſe *Hugonem monachum electum Rotomagi archiepiſcopum*, qui fuerat abbas Radingenſis; eumque ſacratum fuiſſe in feſto exaltationis ſanctæ Crucis die dominica archiepiſcopum Rotomagenſem quinquageſimum, a Richardo Bajocenſi epiſcopo cum coepiſcopis ſuis in eccleſia S. Audoeni.

(*c*) *Bern. ep.* 45.

Ubi primum in ſede Rotomagenſi inſtitutus eſt Hugo, litteras (*c*) ad eum ſcripſit S. Bernardus, quibus eum hortatur, ut apud Rotomagenſes, (quorum longe alios mores, quam modo ſunt, deſcribit) patiens ſimul ac pacificus eſſe ſtudeat, & zelum diſcretione moderetur. Præclara eſt Petri (*d*) Venerabilis ad eumdem epiſtola, qua eum ad reviſendam ſuam Cluniacum (ſic enim Cluniacum ſequiori genere vocare ſolet) reneris verbis hortatur, ubi ejus recordatio etiam tum vigebat.

(*d*) *Petr. Ven. l. 6. ep.* 32.

Non excidit mente, inquit, quantum eruditio & religio veſtra ſacrum illum ac magnum Cluniacenſium ovium gregem decoraverit; quam ſpeciosæ præ cunctis pene aliis in ordinis commiſſi cuſtodia effulſerit. Tacco, nec vivens oblivioſi potero, quod a cœpto ſanctæ religionis propoſito, in diverſis eccleſiaſticorum honorum gradibus vultus veſtri non ſunt in diverſa mutati: ſed tam apud nos, quam ſemotus a nobis, prior, abbas, ſummuſque tandem pontifex Dei, merito virtutis ac ſcientiæ bonus ſemper, juxta Apoſtolum odor Chriſti in omni loco fuiſtis. Non eſtis reverſus in cauſa Dei potentes tyrannos, nec ipſos magnos magnique nominis reges .... Præter hæc teneo & illud, quod nulla cura, nulla magnarum rerum quantacumque diſtenſio memoriam noſtri, amorem veſtræ Cluniacenſis eccleſiæ, aliquo tempore, qualibet occaſio-

ſinus, a corde veſtro avellere potuit. Hæc ſuſius fortaſſe quam par eſſet tefero, ſed Hugoni noſtro tam honorifica, ut ea vel omittere vel detruncare mihi religio fuerit. ANN. CHR. 1118.

Medio intervallo temporis inter concilium Trecenſe & Rotomagenſe factus eſt epiſcoporum conventus apud Atrebatas, quem Rainaldus Remorum archipræſul (*a*) *cum univerſis ſuffraganeis ſuis epiſcopis & abbatibus tenuit* VI. *idus Maii* cui rex quoque Ludovicus interfuit. Hunc Rainaldus ipſe & Bartholomæus Lauduenſis epiſcopus interpellarunt, ut Laudunenſem beati Johannis-Baptiſtæ eccleſiam, quæ regalis abbatia eſt, ad meliorem religionis ſtatum reduci, & monachos ibidem loco ſanctimonialium, quæ jam dudum *indigne & enormiter* vivebant, ſubſtitui paterent; quod rex benigne annuit, litteris datis Atrebati hoc anno regni ſui viceſimo, quibus Rainaldus Remenſis archiepiſcopus ejuſque ſuffraganei ſubſcripſere. S. Bernardum hujus innovationis participem fuiſſe colligitur ex ejus epiſtola (*b*) ad Haimericum cardinalem. De hac innovatione agit Hermannus monachus in libro tertio de miraculis beatæ Mariæ Laudunenſis capite XXII. ubi ait, Bartholomæum epiſcopum nihil nou tentaſſe, ut ſanctimoniales illæ mores emendarent; quod quidem verbo ſemper promittebant, ſed numquam facto implebant. Unde conſilio Rainaldi Remorum archiepiſcopi & Ludovici regis, omnes illas ſanctimoniales ex illa eccleſia eum ejeciſſe, & *virum religioſum dominum Drogonem, S. Nicaſii Remenſis priorem* aſſumſiſſe, quem *ibidem primum abbatem ordinavit*, ubi & monachos *ex diverſis monaſteriis* accerſitos poſuit. Sed cum idem Drogo illic non parum proficeret *bono odore ſapientiæ & probitatis ejus longe lateque diffuſo;* Innocentius papa eumdem, obedientiæ vinculo conſtrictum, Romam ire coegit, & Oſtienſem epiſcopum conſecravit. Ita fere Hermannus. Eodem anno habitus eſt in urbe Remorum conventus epiſcoporum, præſidente Matthæo epiſcopo Albanenſi & legato, qui ſuperiorem epiſcoporum conſtitutionem de expulſione monialium & ſubſtitutione monachorum litteris ſuis (*c*) confirmavit. In eodem etiam conventu ſanctimoniales illæ cum Adelaide abbatiſſa apud Crandelam (*d*) villani, vitæ reſiduum tranſacturæ, ablegantur. Sic monachi apud ſanctum Johannem inſtituti; hactenus ibidem perſeverant. De Drogonis genere & patria, nihil comperti habemus. Is eſſe videtur, quem ex monaſterio S. Nicaſii ad Pontiniacenſe ſeceſſiſſe, & a ſuo abbate repetitum fuiſſe ſuperius diximus. Prædictam mutationem improbarunt, ut fit, nonnulli, dicentes, propter peccata quarumdam ſanctimonialium etiam inculpabiles non eſſe expellendas contra voluntatem ſanctæ Salabergæ & filiæ ejus Anſtrudis, quæ domum illam poſſeſſionibus ſuis in gratiam ſanctimonialium dotaverant. Verum Hermannus (*e*) monachus, qui hæc refert, tales objectiones exemplis ex ſacra ſcriptura petitis refellit. XXXIII. Monachi apud S. Johannem Laudunimonialibus ſubſtituti.

(*a*) *Marlot. t. 2. p. 300.*

(*b*) *Bern. ep. 48.*

(*c*) *ibid. p. 301.*

(*d*) *ib. p. 306.*

(*e*) *Herm. l. 3. de mirac. c. 23.*

Tempore prædicti conventus Remenſis Simon Noviomenſium epiſcopus S. Theoderico ad ſubſidium monachorum Deo ibidem ſervientium contulit altare de Dotennis. * Ejus hac de te litteris adſcripta ſunt ſigna Matthæi Albanenſis epiſcopi, apoſtolicæ ſedis legati, Rainoldi Remorum archiepiſcopi, Petri Belvacenſis epiſcopi, Joſleni Sueſſionum, Gaufridi Carnotenſis epiſcoporum; tum Theoderici abbatis S. Eligii, Balduini abbatis S. Quintini-de-Inſula, Henrici abbatis S. Quintini-de-Monte, Rainardi abbatis S. Bartholomei *, Gaufridi abbatis S. Medardi, Simonis abbatis S. Nicolai-de-Saltu, & Alviſi abbatis Aquicinenſis. Actum Remis hoc anno. XXXIV. S. Theodorico datum altare. * *Dataines.* * an *Noviomenſis.*

Hoc tempore in variis Galliæ partibus, ſed maxime in pago Sueſſionenſi, plerique mortales ignis plaga inviſibili percuſſi memorantur: ita ut ſemel ſuccenſa corpora intolerabili cruciatu arderent uſque ad exanimationem, niſi Deus miraculo ſubveniret. Hujuſmodi plagam ſic deſcribit Hugo Farſitus, qui tunc vivebat. *Eſt morbus hic tabificus ſub extenta liventi cute carnem ab oſſibus ſeparans & conſumens; & mora temporis augmenta dolorum & ardoris capiens per ſingula momenta, cogit miſeros mori, & tamen deſiderantibus mortem tantum remedium denegatur, donec, prioribus depaſtis artubus, celer ignis invadat membra vitalia; &, quod mirum eſt, ignis hic ſine calore validus ad conſumendum, tanto frigore velut glaciali perfundit miſerabiles, ut nullis remediis poſſint calefieri.* ita Farſitus. Cum hæc plaga late apud Sueſſionas graſſaretur, nec humanis remediis curari poſſet, ad patrocinium beatiſſimæ Virginis, quæ in parthenone illius urbis præcipuo cultu ab origine honoratur, languentium turba confluere cœpit. Nec deſuit invocantibus Matet piiſſima, nec fere ullus fuit, qui ſoſpitatem ejus interventu non impetraverit. Mos erat, ut qui illuc ſanitatis conſequendæ cauſa confluebant, per novem dies ibidem in precibus perſiſterent, & ſingulis diebus *ſocum*, ut vocant, beatæ Virginis, qui illic aſſervatur, accepta benedictione oſcularentur. Libellum de miraculis tunc illic patratis ſcripſit Hugo-Farſitus, auctor illius temporis, eaque ſa- XXXV. B. Mariæ miracula Sueſſonis ſcripta ab Hugone Farſito.

ANN. CHR. 1126. (a) l. 72. n. 123.

ta dicit tempore Mathildis abbatiſſæ primæ ejus nominis, de qua ſuperius (a) actum eſt. Incertum quis ſit ille Hugo-Farſitus. Plures invenimus per id tempus ejuſdem nominis, ut obſervavi in notis ad Bernardi epiſtolas XXXV. XXXVI. inſcriptas *Hugoni abbati*, ſeu, ut habet titulus, *ad Hugonem-Farſitum*, qui multæ erat apud Theobaldum comitem auctoritatis, nec mediocris doctrinæ, qualis non videtur eſſe ſcriptor illorum miraculorum, cujus libellus ad calcem hiſtoriæ Gallicæ beatæ Mariæ Sueſſionenſis, a noſtro Michaële Germano aditus eſt. Hugonem tunc apud Sueſſiones celebrem, ſorte hunc ipſum qui hæc miracula ſcripſit, laudat Nicolaus horum temporum poëta ſatyricos, qui in carmine contra abbates ſimoniacos, optat ſatyram ſuam ab iſto Hugone legi his verbis:

Compoſui ſatyram, carmen per ſæcula clarum,
Quam quia vir magnus corroborat Hugo Dienſis,
Noſter amicus eam legat Hugo Sueſſionenſis.

In necrologio monaſterii ſancti Luciani Belvacenſis occurrit etiam unus Hugo Farſitus *monachus profeſſus*, haud dubie ſancti Luciani, cujus obitus notatur VI. kal. Aprilis. Porro non modo in Sueſſionenſi, ſed in aliis quoque beatæ Mariæ eccleſiis, Pariſienſi, Carnutenſi, Atrebatenſi, & Cameracenſi ſimilia miracula patrata referuntur.

XXXVI. Alter Hugo Farſitus, cui Bernardus ſcribit.

Quod attinet ad illum Hugonem Farſitum, ad quem Bernardus prædictas duas epiſtolas ſcripſit, is opuſculum quoddam de ſacramentis compoſuerat, in quo quædam adverterat Bernardos; quæ ſenſui eccleſiaſtico non omnino convenire exiſtimabat. Hoc opuſculum non aliud eſſe videtur ab illa epiſtola, quam idem Hugo ad Bernardum ſcripſerat. Eam vero a Bernardo incendio traditam fuiſſe Hugoni ipſi renuntiatum erat; quod Bernardus omnino negat, aſſerens eam penes ſe haberi. *Quid enim hoc livoris*, inquit, *immo furoris fuiſſet, opus utile & laudabile, ubi nihil niſi quod ſanæ fidei, quod doctrinæ ſaluberrimæ, quod ædificationis ſpiritualis eſt deprehendi, temerario damnare judicio? excepto, quin inter amicos contra veritatem nulla debet eſſe meticuloſa, cum ſit periculoſa, palpatio; quod hoc me, fateor, movit & movet, quod illam inter nos jam ante habitam de ſacramentis collationem, ea principio prædicti opuſculi defendere & aſſtruere conati eſtis. In quæ utique collatione, ſi veſtræ ſummam ſenteatiæ bene meminiſtis, an ſenſui conveniat eccleſiaſtico, vos videritis.* Mitum quanta cautela & reverentia cum illo Hugone agat Bernardus, ſanctitatis nomine eum compellans in priori ex illis duabus epiſtola. In altera eidem conſulit, *ut epiſcopum ſanctum & doctum*, quem Hugo in ſuo opuſculo arguebat, *mortuum inquietare deſinat, quem quiete vivere permiſerat:* quod de Guillelmo de Campellis intelligendum puto. Vix dubitem quin is ſit Hugo abbas canonicorum regularium S. Johannis in Valleia prope Carnutas, qui Stephano ad Jeroſolymitanum patriarchatum promoto in abbatiali dignitate ſucceſſerat.

XXXVII. Willelmo abbati S. Petri in Valle ſuccedit Udo. (b) P. l. 70. n. 45.

Apud Carnutas in monaſteri S. Petri obiit Willelmus abbas XI. Kal. Januarii qui anno præcedente ab Honorio Papa confirmationem omnium, quæ eidem loco datæ fuerant eccleſiarum adeptus erat, litteris datis Laterani VIII. idus Martias anni MCXXVII. indictione V. An ſub finem ejuſdem anni, an ſequentis deceſſerit non ita liquet. Id ab eo abbate præter regulam & morem factum eſt, quod hominem ſæcularem conſilio fratrum celterarium monaſterii inſtituerit. Ejus loco electus eſt Udo (b) ſeu Odo, cujus electionem probavit Matthæus Albanenſis, ſimulque eligendi in poſterum abbatis facultatem confirmavit, ut probant ejus litteræ, quæ ſic habent:

Servorum Dei quieti ſicut in præſenti conſulere pium eſt, ſic & in poſterum providere opportunum. Proinde ego Matthæus Albanæ eccleſiæ Dei gratia humilis epiſcopus, & ſanctæ Romanæ atque apoſtolicæ ſedis cardinalis & in Gallias legatus, omnibus, quibus oportuerit notum eſſe volo fidelibus, quia monaſterio S. Petri Carnoti eam quam hactenus habuiſſe cognoſcitur abbatem eligendi libertatem, præſente venerabili Gaufrido Carnotenſi epiſcopo, ipſius ſuggeſtu atque rogatu, ex Romanæ eccleſiæ auctoritate præfeas in eejus monaſterii capitulo, præſidente ei Udone recens electo abbate, viva voce confirmaverim, & hoc idem ſcripto atque ſigillo noſtro me facturum promiſerim. Hic ergo eamdem confirmationem repetentes, ex domni papæ Honorii, cujus in Galliarum partibus vicem gerimus, auctoritate & ex Romanæ cui ipſe præſidet, ſedis poteſtate, ſcripto & ſigillo iſto decernimus atque ſtatuimus, ut præfati monaſterii S. Petri Carnoti capitulo ab omni tum eccleſiaſtica quam ſæcalari poteſtate omnino libera ſit, & firma abbatis ſui electio; & ſicut hactenus licuit, perpetuo liceat monachis quamcumque voluerint perſonam regulariter dumtaxat ſibi in abbatem eligere; itaque electum, ſine cujuſquam contradictione, ſine præjudicio vel ſurreptione, locum firmiter obtinere. Quod decretum noſtrum ſi quis umquam quolibet ingenio auſus fuerit

rit aliquatenus scienter temerare, ex ipsius domni papæ auctoritate, & ex sanctæ atque apostolicæ sedis majestate eum, quicumque ille fuerit, anathematizamus, atque a regno Christi & Dei, nisi hoc digna cum satisfactione emendaverit sequestramus. ANN. CHR. 1228.

Hactenus Matthæi constitutio de electione Udonis abbatis. Hic in abbatiali regimine illud io primis liberali viro dignum egit, quod armarii seu bibliothecæ libros præ vetustate fere obliteratos, & ex his plures a tineis corrosos cum animadvertisset, ratus *inhonestum & indecorum* esse, quod *monasterium magnæ nobilitatis haberet armarium tantæ paupertatis*, assensu capituli illud renovare aggressus est, assignando reditus ex singulis monasterii obedientiis, ut *armarius* sive bibliothecarius singulis annis haberet, unde libros vetustos renovare, aut, superaddere novos posset, ut in ejus constitutione habetur, quam in Appendice videre licet.

Is est sine dubio Udo abbas, cujus tempore quidam ejus loci monachi S. Bernardum iteratis litteris interpellarunt, ut de obligatione regulæ S. Benedicti mentem suam scripto eis aperiret. Hujus petitionis occasionem ex eo natam esse verisimile est, quod novus abbas, laxiores quotumdam monachorum suorum mores ad regulæ normam reformare volens, eisdem observandæ regulæ obligationem inculcaverit; quod cum nonnullis duriusculum videretur, illi Bernardum hac de re, deque aliis dubiis consulendum statuerunt. Non statim eorum votis respondit vir sanctus; sed tandem eorum precibus ac litteris victus, librum hoc de argumento in eorum gratiam composuit. Verum, quia subverebatur, ne inconsulto & inscio abbate suo monachi illi ad se scripsissent; responsum seu librum eis suum in manus eis reddi noluit, sed per abbatem Columbensem agri Carnutensis, cui opusculum hac de re suum, uti simul condixerant, *destinari* curavit; *quod cum a vobis*, inquit, *perfectum fuerit, tunc non ipsi, ad quos factum est, sed eorum prius reddatur abbati; & sic demum ad ipsos, si jusserit abbas, perveniat. Monachi enim sunt, & ex lege suæ regulæ sine nutu abbatis, sicut dare, ita & accipere datas prohibentur epistolas.* In hoc opusculo vir sanctus tria docet. Primum corporales quas vocat S. Benedicti regulæ *observantias*, non graves quidem illas (quales sunt abstinentia a carnibus, silentium nocturnum, aliæque similes, severissime a sanctissimo Legislatore præscriptæ) sed exempli causa, *silentium indictum*, accedente præpositi mandato, si non observetur, *in peccatum reputari, non tamen in crimen, ita sane si per subreptionem aut oblivionem non per contemtum horum transgressio contigerit*: ita ut *nec sine offensa negligi, nec contemni sine crimine illa possint*; adeoque *obnoxium faciant peccato, non magno tamen si contemtus defuerit*: præsertim cum *remedio pœnitentiæ* expiantur. Secundum est, ejusmodi transgressiones contemtu evadere peccata mortalia. *Elatio quippe contemnentis, atque impœnitentis obstinato, in minimis quoque mandatis culpam facit non minimam & convertit in crimen gravis rebellionis nævum satis levem simplicis transgressionis.* Tertium denique est, in eo contemtum differre a neglectu, quod *neglectus quidam languor inertiæ est; contemtus vero superbiæ tumor*, nolentis scilicet mandato parere, cum possit; nam *si possimus, & nolumus, superbi sumus*; atque ita sic concludit: *Non ergo qualiscumque mandati præteritio criminalem facit inobedientiam, sed repugnare, sed nolle obedire.* Hæc si serio expenderetent monachi, non tam facile præterirent leviores quaslibet observantias, ut quidam absque scrupulo solent. XXXVIII. Bernardus librum scribit de præcepto & dispensatione.

Sub finem opusculi sanctus Doctor ad quædam Carnutensium dubia & quæsita respondet: scilicet an & quatenus monasterii mutatio probanda: an monachi matrimonium sit validum: an episcopi in monasteria retrusi habitum monasticum induerint: cur monastica professio secundum baptisma censeatur, & quædam alia, quæ in ipso tractatu legi possunt. Porro hoc opusculum Petrus (*a*) Venerabilis legerat, sed ab auctore ad se mitti postulat ad relegendum. Tunc Columbensis monasterii abbas erat Turoldus, superius (*b*) laudatus, cui post triennium successit Rogerius, Guinimari militis filius, Hugonis frater, qui juta monasterii, & tegulam disciplinam strenue tutatus est. Vixit ad centenariam ætatem.

(*a*) *Petr. Ven. l. 4. ep. 22.* (*b*) *l. 70. n. 903.*

XXXIX. Ejusdem ad Attonem episcopum epistola.

Hoc tempore Bernardus epistolam (*c*) scripsit ad Attonem seo Hattonem Trecensem episcopum, qui positus inter confinia vitæ & mortis, omnia sua in pauperes erogaverat. *Non expectavit mortem, quando jam nec dare, nec retinere in sua haberet potestate, quod utique multi faciunt .... sed adhuc inter spem vitæ metumque positus mortis, brevem libenterque dispersit & dedit pauperibus, ut justitia ejus maneret in seculum seculi.* Non tamen ad eam paupertatem posthac redactus est, ut Ripatorii monasterii Ordinis Cisterciensis construendi facultatem non habuerit.

(*c*) *Bern. ep. 23.*

XL. Goffridi abbatis Vindocinensis rixa cum Gerardo legato.

Per id tempus Goffridus Vindocinensis abbas cum Girardo Engolismensi episcopo & apostolicæ sedis legato, cui ante familiaris & amicus esse videbatur, rixas & dissensiones habuit. Earum origo nata est ab ipso Gerardo, qui falsum de Goffrido

ANN. CHR. 1128.

fidio rumorem ſparſerat, quaſi Hoorio papæ detraxiſſet. Hinc dure ad eum ſcribit Goffridus, eum Normannum vocans, eique exprobrans, quod Romana eccleſia non ipſius *meritis*, ſed *gratia ſola* ejus *humilitatem de exili loco* adeo ſublimaſſet. Extant duæ Goffridi (*a*) hac de re ad ipſum Girardum epiſtolæ: quarum una *Girardo Normanno*, *Engoliſmenſi epiſcopo* inſcripta eſt contra morem aliarum ejuſdem Goffridi ad eum epiſtolarum: altera *Girardo glorioſo*, &c. quod conviciando dictum » videtur. In hac autem epiſtola multa eidem Girardo male facta improperat: in » his quod Carroſenſem abbatem noo regulariter electum, ſed violenter intruſum, » conſecratore nolente, & ejus clero repugnante, conſecrari fecerit; quod alium » abbatem, ob turpiſſimum crimen depoſitum, nullo præcedente judicio, non mo» dica ſuffragante pecunia, contradicentibus illius congregationis fratribus, in pri» ſtinum gradum reſtituerit; quod Bernerius abbas Bonævallenſis teſtabatur, qui » hoc facinus pæne ubique prædicans deteſtabatur. Ad hæc Fulco Biennenſis ab» bas, ſeu S. Stephani de Beania * apud Santones, litteras ejus pro facienda ſibi » juſtitia quæſivit, oec niſi centum ſolidorum pretio adipiſci potuit. *Sed vir ille*, » inquit *perdidit pecuniam, nec per vos potuit habere juſtitiam*. Eumdem Girardum » inſuper accuſat, quod regis Anglici pecuoia corruptus, in comitem Andegaven» ſem, ſcilicet Fulconem, injuſtam protulit ſenrentiam, quam Romanus pontifex » confirmare noluit: denique eum arguit, quod abbati Angeriacenſi, nempe Hen» rico, promiſiſſet, quod, ſi trecentos ſolidos Pictavienſium maſculorum ipſi da» ret, Rainaldum Cheſnelli, (is clericus Santronenſis erat) deponeret; eique capi» tula, quibus illum accuſaret, traoſcripta miſiſſet. Sub finem: *Hæc pauca*, inquit, » *de multis modica de magnis, vobis ſignificavimus, dilectionis videlicet cauſa: ut, ſi vera ſunt quæ contra veſtram aſtutiam ventilantur, præteritorum tranſgreſſio ſiat vobis futurorum cautela*. De cætero eum monet, ur ne amplius vel aliud, quam quod ei pro ſua legatione competat, uſurpet; quale eſt illud, *quod me præſente*, ait Goffridus, *etiam coram laicis prædicaſtis, vos videlicet epiſcopos deponendi habere poteſtatem*; quod *novum genus præſumptionis* eſt: *quia nulla ratione legatis apoſtolica ſedis conceditur, quod ad ſolius Romani pontificis pertinet dignitatem*. Hæc ſingillatim referre viſum eſt, ut appareat, nec oova eſſe, nec incredibilia, quæ de illo Girardo ſcribit S. Bernardus.

(*a*) *Goffrid. l. 1. ep. 20. & 21.*

* *de Laigne.*

XLI. Goffridi ejuſque prioris morbus. (*b*) *id. l. 4. ep. 26.*

Jam finis appetebat Goffridi abbatis Vindocinenſis, qui hoc tempore affectæ valetudinis erat, ut ejus epiſtolis intelligitur. Eodem etiam rempore ægrorabat ejus prior, de quo ita ſcribit in epiſtola (*b*) ad dilectos in Chriſto diſcipulos ſuos, Ingelbaldum & omnes alios: *Dominus prior noſter infirmus tenetur: ſed de beata illa anima quid dicerem? quæ ſi vocaate Domino, a ſæculo migraret, numquam, ut æſtimo gehennam ſentiret*, ſcilicet purgatorii. *Sed me infelicem! me miſerum! quem nulla peccatorum meorum recordatio momordit, dum carnis ſanitas blandiretur! nunc ſaltem inopinata infirmitas, quæ me ſubito preſſit, circa mea mala reddere deberet ſolli» citum*. In fine epiſtolæ eoſdem, *non jam ut ſubditos, non jam ut diſcipulos, ſed » ſicut dominos & amicos cariſſimos, ex intimo cordis* affectu deprecarur, ut quid» quid in eos deliquerit, propter caritatem, quæ Chriſtus eſt, corde & ore ipſi remitrant, & infirmitati animæ ſuæ ſuccurrant. Haud ſcio an prior ille, qui tunc infirmabatur, ſit Hugo prior, cui ſequens epiſtola directa eſt.

XLII. S. Martini eccleſia in Valle data Majori-monaſterio.

Exſtat prope urbem Carnutum vetus baſilica, S. Martini in Valle ouncupata, qua S. Leobinus epiſcopus ſepultus, quæque olim epiſcoporum Carnotenſiuo conditorium fuit. Hæc ſæculo undecimo deſinente & incunte duodecimo occupata erat a canonicis ſæcularibus, quibos Ivo epiſcopus Majoris-monaſterii monachos ſubſtituere voluit. Ea de re ſcripſir ad Adelam Stephani comitis Bleſenſis uxorem, quæ id potiſſimum optabat, ut ex ejus epiſtola paret, quam ex autographo deſcriptam in Appendice invenies; ex qua patet monachos in ea eccleſia olim exſtitiſſe, antequam illa a canonicis poſſideretur. Verum Ivone vivente res infecta, tandem Gaufridi ejus ſucceſſoris tempore perficitur, annuente Ludovico rege, qui ejus exſecutioni reſtiterat. Scripſit hac de re Ludovicus ad Honorium papam in hæc verba.

Honorio Dei gratia ſummo pontifici & patri ſuo cariſſimo Ludovicus eadem gratia Francorum rex ſalutem & fidele ſervitium. Caritati veſtræ notificamus, quatenus hoc, quod de negotio beati Martini Carnotenſis de Valle vobis ſcripſimus, nondum rei veritate plene inveſtigata mandavimus. Nunc autem per fidelem noſtrum, comitem ſcilicet Theobaldum, veritate cognita, precibus illius acquieſcentes, monachis Majoris-monaſterii eccleſiam illam concedimus, & ut concedatis, quia nobis bonum videtur, caritatem veſtram ſuppliciter poſtulamus. Valete.

His litteris acceptis, pontifex Gaufrido epiſcopo ejus rei exſecutionem demandavit, iſque Majoris-monaſterii monaches, coocedente comite Theobaldo, in illius

jus eccleſiæ poſſeſſionem hoc anno induxit VII. *kal. Julii in præſentia domni Matthæi Albanenſis epiſcopi & apoſtolicæ ſedis legati*, ea lege, ut clerici ſuas præbendas, quoad viverent, retinerent, ſalva etiam præbenda, quam eccleſia S. Petri in Valle illic habebat; quæ omnia Honorius papa confirmavit. Gauterius ejus loci primus prior. Hæc eccleſia modo a Capuccinis occupatur, ejuſque redditus monaſterio B. Mariæ de Bono-nuntio apud Aurelianos attributi. ANN. CHR. 1128.

XLIII. Hugo de Ambaſia Majoris-monaſterio ſatisfacit.

Eodem anno Hugo de Ambaſia, qui graves exactiones terræ Majoris-monaſterii impoſuerat, cum ſæpius admonitus non deſiſteret; demum Jeruſalem cum magiſtro Templi profecturus, poſt varia placita juſſu Fulconis Andegavenſis Cenomannis ad diem aſſenſionis Domini adfuit. Cumque per dominum Hugonem de Pagano magiſtrum Templi de concordia cum monachis facienda admonitus fuiſſet, ut illas exactiones remitteret, antequam crucem acciperet; ille reſpondit, has conſuetudines *ex fevo comitis* ſibi competere; quod comes ipſe indignatus negavit. Eodem Hugo conſilio Hugonis magiſtri Templi reum ſe confeſſus eſt, & venia petita, in manu Ildeberti Turoneoſis archiepiſcopi, Guidonis epiſcopi Cenomannenſis & Ulgerii Andegavenſis, domnique Odonis Majoris-monaſterii abbatis, prædictas conſuetudines refutavit; Odo vero damna ſibi illata Hugoni remiſit. Poſt aliquot dies, idem Hugo cruce accepta capitulum Majoris-monaſterii adiit, veniam de allatis gravaminibus humiliter petiit, & injuſtas illas conſuetudines denuo refutavit.

XLIV. Fundatio cellæ de Monte relaxo.

[Hoc eodem anno *Hervens vicecomes Lehonenſis Dei amore præventus, pro ſpe æterna vitæ* dedit *Deo, S. Martino ac monachis majoris-monaſterii* juxta caſtrum ſuum, quod vocatur Mons-relaxus, *terram ad conſtruendum monaſterium, cimiterium, etiam & burgum*. Dedit inſuper burgum ſuum *cum omnibus hominibus qui ibi ſunt & quos monachi deinceps hoſpitari poterunt uſque ad ſtagnum, & a ſtagno totum nemus cum capella S. Auguſtini*. Dedit etiam *capellam S. Mariæ Magdalenæ & molendinum ipſum cum hoſpitalaria & omnibus appendiciis*. Pluraque alia eiſdem tradidit, quæ ſi minutatim recenſerem, rædium forte lectoribus generarem. His omnibus recenſitis addit: *Monaſterium vero*, id eſt eccleſiam, *do meo faciam, & ipſe officinas ſuas pro poſſe ſuo faciant*. Cujus rei teſtis fuit Galo Leonenſis & alii. *Actum anno ab incarnatione Domini* MCXXVIII. *videlicet* V. *nonas Martii. Signum Hervei vicecomitis, ſignum Guihomari filii ejus, ſignum Eudonis*. Hanc donationem prædicti Majoris-monaſterii monachi a Galone Leonenſi & Radulfo Trecorenſi epiſcopis confirmate curarunt, quod illi, *ob ſingularem quam erga monachos Majoris-monaſterii* habebant *dilectionem*, præſtiterunt *in concilio Dolenſi, quod ſub venerabili legato Girardo Engoliſmenſi celebratum eſt anno* MCXXXIII. *& per annulum*, ſuum de hoc ipſe Radulfus, Galo vero per mitram inveſtivit: ſubſcribuntque Galo epiſcopus, Radulfus epiſcopus, Robertus epiſcopus, Aimericus & Iſrahel.]

XLV. Donatio facta S. Mauritio Remenſi.

[Hic præteriri non debet donum quod monachis S. Mauricii in ſuburbio Remenſi degentibus Rainaldus archiepiſcopus contulit, *nempe ſomniatam altaris illius, decem videlicet & octo denarios, quæ archiepiſcopo & archidiacono, utpote de unoquoque altari eccleſiaſtica conſuetudine in ſynodo annuatim perſolvi debet*. Conceſſioni ſubſcribunt Joſſenus Sueſſionenſis epiſcopus, Odo abbas S. Remigii, Richardus abbas Moſomenſis, Ingubrannus abbas Altivillarenſis, Albricus abbas S. Baſoli Guillelmus abbas ſancti Theodorici, Jorannus abbas ſancti Nicaſii, Urſio abbas S. Dionyſii, Fulco abbas Sparnacenſis, Hugo archidiaconus, Fredericus præpoſitus, & alii. Actum Remis anno incarnati Verbi MCXXVIII. indictione V. regnante Ludovico Francorum rege anno XIX. archiepiſcoparus autem domni Rainaldi anno III.]

XLVI. Saviniaco facta donatio. (a) *l.* 72. *n.* 85.

Per id tempus Saviniacenſi agri Lugdunenſis monaſterio præerat Pontius abbas, jam a nobis in ſuperioribus (*a*) laudatus. Huic frater germanus erat Aymo *de Lay*, vir nobilis, qui B. Martino de Saviniaco, necnon domno Pontio fratri ſuo abbati ejuſdem loci & fratribus inibi Deo ſervientibus, villam *de Vindreu* in alodium jure perpetuo poſſidendam contulit. *Sed quia*, inquit, *ſecundum ſæculi dignitatem glorioſe vixeram, & ne parcus viderer, multa largiendo ære alieno oppreſſus fueram, nec habebam in theſauris unde clamor pauperum poſſet reprimi; prædictus abbas frater meus Pontius & monachi dederunt mihi quantitatem ſolidorum duorum millium, & unam equitaturam, & ego in manu prædicti fratris mei feci donum Deo & B. Martino de memorata villa jure alodii*, &c. His litteris appoſita ſunt ſigna Ficiæ cognomento Aurilis, uxoris ejuſdem Aymonis, Wichardi de Bellojoco, & aliorum. *Acta ſunt hæc apud caſtrum de Lay in domo Aymonis coram memoratis teſtibus, feria* V. *prima hebdomada quadrageſimæ, anno ab incarnatione Domini* MCXXVIII. *indictione* VI. *epacta* XVII. *concurrente* VII. *regnante in Francia piiſſimo rege Ludovico, apud Lugdunum poſt Umbaldum archipræſulem clericis de archiepiſcopatu contentioſe vacillantibus*. Quo ex loco ſuperius (*b*) oſtenſum eſt, Humbaldum anno ſuperiore (*b*) *ſupra n.* 59.

ANN. CHR. 1128.

re defunctum fuisse, & necdum Raynaldum de Sinemuro Vizeliacensem abbatem in ejus locum substitutum.

XLVII. Lanzo abbas S. Michaëlis litigat cum Juviniaci abbatissa.

Tunc Lanzo monasterii S. Michaëlis ad Mosam abbas litem habebat eum Hadvide Juviniacensi abbatissa super ecclesia de Spiregio, quam illa suo parthenoni competere contendebat. Hæc causa primum (*a*) ventilata coram Alberone Mettensi episcopo, in cujus parochia hæc ecclesia sita est. Abbatissa hanc ecclesiam a Juviniacensibus primo possessam, sed a monachis sibi abstractam asserebat: abbas contra respondebat, eam se nemini abstulisse, sed legitime, dono scilicet Sophiæ comitissæ & diœcesani episcopi concessione possidere. Tum eis assignata est ab archidiacono judicii dies. Ubi partes convenere, abbatissa quod jam dixerat repetit: abbas vero quadraginta annorum possessionem prætendit. Huic actioni interfuere Stephanus Mettensis episcopus & abbates, nimirum Bertrannus S. Arnulfi, Herbertus S. Symphoriani, Thedunus Gorziensis & Rodulfus S. Petri de Monte cum multis aliis sacerdotibus & clericis. Quæsitum est a partibus, utrum aliquid amplius dicendum haberent. Illi se nihil habere amplius respondent. Itum est in partem, & judicatum, ut abbas præscriptionem duobus idoneis testibus probaret. Cum autem sententia proferenda esset, abbatissa indignabunda recessit, & misso fratre suo Alberto primicerio Virdunensi sedem apostolicam appellavit. Quin etiam eadem ipsa hujus negotii causa Romam ad Honorium papam adiit. Verum ejus causa coram cardinalibus agitata, visum est domino papæ rem potius concordia quam judicio terminandam. Hinc judices, *laboribus multeris & expensis potius quam justitiæ consulentes*, abbati auctores fuerunt, ut viginti libras Catalaunensis monetæ abbatissæ daret; abbatissæ vero, ut monachis ecclesiam cederet quod Censius S. R. E. scriniarius litteris mandavit. *Actum est hoc in palatio Lateranensi coram dominis episcopis & cardinalibus, Vuillelmo Prænestino, Matthæo Albanensi* aliisque *anno Dominicæ incarnationis* MCXXVIII. *temporibus domni Honorii II. papæ, pontificatus ejus anno quarto, mensis Martii die ultima, indictione* VI. Huic concordiæ interfuerunt Mainerius Trevirensis archiepiscopus, Henricus Tullensis episcopus, Albero primicerius Metrensis, Hugo magister & alii. Postmodum Innocentius II. (*b*) hanc quoque concordiam confirmavit litteris suis, in quibus ecclesiam *de Tyreio* vocat. Ex præmissis intelligitur, Matthæum Albanensem paullo post Trecense concilium, quod initio hujus anni habitum (*c*) fuisse diximus, Romam ad breve tempus revertisse, quo tempore prædictæ concordiæ interfuit, moxque in Galliam redisse, uti eadem probant, quæ de eo ad hunc annum retulimus.

(*a*) *Baluz. miscell. t. 4. p. 455.*

(*b*) *ib. p. 458.*

(*c*) *supra n. 28.*

XLVIII. Stabulenses & Malmundarienses reconciliantur.

In saltu Arduennæ S. Remaclus duo monasteria (*d*) exstruxerat, Stabulense & Malmundariense, ea lege confederata, ut primas teneret Stabulense, & in eo abbas sederet, & Malmundarienses professionem & ibidem facerent. Lapsu temporis id gravate ferentes Malmundarienses, hanc inæqualitatem excutere conati sunt. Id ab ipsis tentatum non semel, nempe tempore Ottonis secundi, dein Heinrici IV. novissime Lotharii imperatoris, cujus principatu inter utramque ecclesiam dissensio exorta est, quam composuit Fredericus Colonicnsis archiepiscopus, cujus maxime interesse videbatur, ut Malmundariense suæ parochiæ monasterium saltem æquaretur Stabulensi, quod in Leodicensi positum erat. Verum ille utrique ecclesiæ pacem & concordiam restarcire cupiens, lectis Stabulensis ecclesiæ primigeniis instrumentis & privilegiis, quæ a Wiboldo, *Stabulensis ecclesiæ magistro atque portario*, sibi subministrata fuerant, Stabulensium jus antiquum denuo sanxit, ut in ejus litteris observare liceat, quas in Appendice referemus. *Actum est hoc coloniæ an. ab incarnatione Domini* MCXXVIII. *indictione* VI. *regnante domino rege Lothario tertio*. Inter testes Rubertus seu Rupertus abbas Tuitii, & Gerardus abbas sancti Pantaleonis. Hæc concordia facta est, agente per magistrum Wiboldum Johanne *de Ruland* abbate, qui Cuononi hoc anno successerat. Johannem biennio post excepit prædictus Wiboldus seu Wibaldus, vir doctus, summis pontificibus, episcopis & sæcularibus principibus acceptissimus, a quibus varia privilegia suo monasterio impetravit, maxime ab Innocentio II. Cælestino II. Lucio II. & Eugenio III. [Fuitque in deliciis quatuor imperatoribus Henrico IV. Lothario II. Conrado II. & Friderico I. abbas Casinensis, tum Corbeiensis in Saxonia, cujus præclaras epistolas habes in amplissima nostra Collectione tom. II.]

(*d*) *Annal. Bened. t. 5. p. 403. & seq.*

Stabulenses abbates.

XLIX. Tuitiense incendium.

Non multo post illam concordiam incendium ingens in opido Tuitiensi exortum est, parumque adfuit, quin totum ejus loci monasterium conflagraverit. Quippe VIII. Kal. Septembris hujus anni, prima vigilia noctis, subito e xortus ignis per mediam vici plateam, ubi circa domos horrea comportatis recens frugibus referta erant, vento agitante concitatus & brevi ita crevit, ut non solum Rhenus & vicina Colonia resplenderit, sed rota ferme regio per stadia fere ducenta. Exeira-tis fratribus, unus ex eis raptum e sacrario corporale dominicum, longo hastili

su-

ſuperne illigatum flammis oppoſuit, ſperans tam ſacræ ſupelleƈtili ceſſurum ignem, omnemque poteſtatem inimici. Cumque non cederet ignis, ille non dubia fide ipſum haſtile cum corporali in medias flammas intruſit, aliquandiu agitans, quaſi ſævientem confoderet ignem, donec uſque ad ipſum prorupit rebellis flamma, eumque pæne afflavit. Tunc demum affiſtens, & haſtile partim ambuſtum abſtrahens, corporale, adhuc illæſum & integrum, ab haſtili abſtraƈtum & convolutum in flammas immiſit: at ignis illud de medio ſui rejecit, & longius repulit in illam villæ partem, cui haud nocitutus erat. Interim creſcente incendio, S. Urbani parochialis eccleſia, quæ ad valvas monaſterii ſtabat, igne corripitur. Tunc actum putavit Rupertus abbas de monaſterio: ſed tamen divina manu, quæ nonnullis viſa traditur, præter exteriores quaſdam officinas, intaƈtum remanſit. In illa vero S. Urbani eccleſia *Corpus dominicum in pyxide lignea ſecus altare de more repoſitum* erat *in feneſtra ſive abſida, iatrorſus in muro tegulis ligneis compaƈta cum oſtiolo & ſera.* Erant & alia vaſcula cum eadem pyxide, ad ſacrum miniſterium pertinentia, videlicet alia pyxis cum hoſtiis non conſecratis, ampulla quoque vinaria ex ſtanno, vaſculum thuris & alia quædam. Cum ingra muros eccleſiæ ſæviret incendium, arſit ſimul & ipſa abſida cum omnibus in ea contentis, præter pyxidem, quæ *ſola cum Corpore dominico incolumis, & intaƈta permanſit.* Hoc inſigne miraculum Rupertus abbas refert, teſtis oculatus, qui librum de hoc incendio compoſuit, & ſupradiƈtum corporale & pyxidem *pro ſummis reliquiis* tranſtulit ad majus altare, hoc diſticho ſuperſcripto: ANN. CHR. 1128.

Hoc corpus Domini flammas in pyxide vicit.

In hoc incendio magnopere timebat Rupertus, ne opera ſua conſumerentur. *Eheu! quam timui*, inquit, *ne illud opus meum arderet, quod mihi in hac vita major conſolatio eſt, ſcilicet opus librorum, quos elaboravi, maximeque illorum, quorum adhuc extra locum iſtum exemplaria nuſquam erant. Unum illorum erat opuſculum, quod nuperrime conſcripſeram de glorificatione Trinitatis & proceſſione Spiritus-ſancti novem tomis ſeve libellis; & pro hoc fere ita ſollicitus eram, ſicut negotiator cæteris omnibus amiſſis, & de omnibus deſperans, ſaltem unam, quam forte nuper emerat, reſervare cuperet margaritam.* Poſt illud incendium piiſſimus abbas ad portam monaſterii extruxit oratorium in honorem S. Laurentii, quod contiguam habebat domum hoſpitalem, ad pauperes exemplo ſancti Martyris excipiendos & reficiendos.

L. Ruperti libri de Trinitate.

Qua occaſione prædiƈtos libros de glorificatione Trinitatis & proceſſione Spiritus-ſancti ſcripſerit Rupertus, aperit ipſe in prologo horum librorum ad Cononem epiſcopum Ratiſponenſem ipſius mæcenatem & patronum. Hic cum aliquando quædam Ruperti opera Willelmo Prænestino, epiſcopo Gallo & apoſtolicæ ſedis in Germania legato oſtendiſſet, & ille, ut erat *vir ſtudioſus & apprime eruditus*, ab eo ſciſcitatus eſſet, num Rupertus aliquid edidiſſet de proceſſione Spiritus-ſancti; doluit ille quod nihil hoc de argumento haberet, quod per legatum *ad veſtigia ſanctæ apoſtolicæ ſedis* deferri poſſet: ſed interim explanationem in ſex priores ex duodecim Prophetis legato obtulit; quod exemplar ſe amiſiſſe ait Rupertus cum multis aliis, quæ Cuno ad Ratiſponenſem epiſcopatum tranſlatus ſecum tulerat. Tunc temporis libros de gloria ſanctæ Trinitatis componebat Rupertus, in quibus commentarium inſeruit de proceſſione Spiritus-ſancti, ut legati deſiderio ſatisfaceret, præmiſſa epiſtola ad beatum Petrum, ejuſque Vicarium Romanum pontificem, in qua reſpondet ad objeƈta æmulorum, qui eum ab his ſcribendis prohibere conabantur. Verum de hac epiſtola jam alias diƈtum eſt. Quod attinet ad Cononem epiſcopum, is monachos noſtri Ordinis in Waltenburgenſis (*a*) Bajoariæ monaſterio hoc tempore reſtituit loco regularium canonicorum, qui non ita pridiem Benediƈtinis ſubſtituti fuerant. (*a*) *Hund. to. 3. p. 483.*

LI. S. Mariæ monaſterium in Saxonia. * *Marienmunſter.*

Patherbrunnenſem epiſcopatum iniit hoc anno Bernardus epiſcopus, ex clero illius eccleſiæ aſſumtus, vir pietate & doƈtrina inſignis. Huic conſanguineus erat Widekindus, comes Swalenbergenſis, qui una cum Lutrude conjuge monaſterium noſtri Ordinis in honorem beatiſſimæ Dei genitricis conſtruxit, & hereditariis opibus dotavit, Sanƈtæ-Mariæ monaſterium * vulgo appellatum. Hujus ſacri operis non modo hortator & incentor, ſed etiam adjutor eſſe voluit Bernardus, cujus hac de re litteras Schatenus ad hunc annum retulit. In his litteris notum facit præſul, » quo paƈto comes Widekindus, vir nobilis & catholicus, ſibi conſanguinitate con» junƈtus, & uxor ejus Lutrudis, cum conſenſu heredum ſuorum, in propria he» reditate eccleſiam conſtruxerint in honorem ſanƈtæ Dei-genitricis, inſuper & clau» ſtrum, cæteraque clauſtralia ædificia monaſticæ vitæ aptiſſima, collectis in ea Chri-

ANN. CHR. 1116. „ ſti pauperibus monaſticæ vitæ addictis, *quos non ſolum ſummæ perfectionis fama, Deo & hominibus, ſed & ipſa religionis res & opera commendant.* Huic actioni interfuerunt Siwardus Mindenſis, Sicardus Offenburgenſis epiſcopi; Erkenbertus Corbeienſis abbas, Hamuco Paderbornenſis ſeu Abdinchofenſis abbas, & Gerardus primus abbas novi illius Sanctæ-Mariæ monaſterii, *quod adhuc flore religionis ac magno epiſcopatus ornamento bonoque conſpicitur*, inquit Schatenus. Actum hoc anno, & quidem XVIII. kal Septembris.

LII. Corbeiæ novæ abbates. (a) *Chriſt. Paul. p. 60.*

Non diu ſuperſtes fuit Erkenbertus Corbeiæ-novæ abbas, mortuus hoc eodem anno, cujus epitaphium refertur in chronico (*a*) Huxarienſi, ipſius Erchenberti juſſu, ut dicitur, lapidi ſuo inſcriptum in hæc verba. *Erkenbertus, famulus monachorum in Corbeia omnium primarius, a Deo, pontifice, & imperatore ad hoc ſervitium electus & confirmatus, lectulum ſibi hic fieri curavit, ut tandem molliter cubaret. Sum cinis, fui homo; ero nunc candidatus æternitatis.* Additur annus MCXXIX. tametſi in Annalibus Corbeienſibus anno præcedente obiiſſe dicitur, forte utrumque verum pro vario calculo, ſi conſtaret cum ante paſcha deceſſiſſe. Ejus ſucceſſor Wolcmarus ex nobili ſtirpe Homensbergenſi, Romam pro ſua confirmatione ſtatim miſiſſe dicitur; vir omnibus acceptus. Hic poſt octo annos confirmationem fundationis Sanctæ-Mariæ monaſterii, quæ Corbeiæ filia dicitur, impetravit a Lothario Auguſto, qui tunc in Nova-Corbeia diverſabatur, uti diſcimus ex Annalibus Corbeienſibus. In Volcmarum abbarem optime affectus fuit Bernardus præſul, & in Hamuconem abbatem Abdinchofenſis monaſterii, cujus privilegia confirmavit anno ſequenti, ut ejus literæ docent a Schareno relatæ.

LIII. Bernardus Toletanus primas obit. (b) *V. l. 66. n. 2. & 3. & l. 67. n. 54.* * *Coria.* (c) *Rodrico l. 7. c. 4.*

In Hiſpania moritur eſt hoc tempore Bernardus (*b*) archiepiſcopus & primas Toletanus, quo ſuperſtire Aldefonſus ſeu Alfonſus VII. ſub initia regni ſui urbem Cauriam * recuperavit, & per eum *dignitatis perdita*, ut Rudericus (*c*) Toletanus loquitur, *inſignia reformavit*, & Mauros, qui in Luſitania habitabant, ſæpius contrivit. Inter ea Bernardus, *primas venerandus*, ordinatis eccleſiis provinciæ & *primatus beneplacitis Deo actibus glorioſus* IV. nonas Aprilis *migravit ad Chriſtum*, & quidem *æra milleſima centeſima ſexageſima ſexta*, ut præfert inſcriptio ab Yepeſio relata ex ſacrario Tolerano. Toletanam eccleſiam annis quadraginta-quatuor rexit. De loco ſepulturæ variant Hiſpani. Yepeſius ex monumentis abbatiæ Saguntenſis aſſerit eum in illo monaſterio humatum eſſe, ibique hactenus conſpici ejus ſepulcrum: at Rudericus Toletanus ſcribit, Bernardum jacere in Toletana beatæ Mariæ eccleſia, *quam de Mezquita ad titulum beatæ Virginis conſeraverat*, appoſito ad ejus tumulum hoc ticulo:

Primo Bernardus fuit hic primas venerandus.

(d) *ibid. c. 5.* (e) *id. l. 6. c. 27.*

Hic Bracaram (*d*) civitatem, quæ variis vaſtationibus dirura fuerat, dignitati priſtinæ reſtituit & *S. Girardum Toletanum cantorem*, archiepiſcopum conſecravit, quem *de Moſaico* (*e*) id eſt de Moiſiacenſi monaſterio, ſecum adduxerat. Bernardo in ſede Toletana Succeſſit Raimundus, de Salvirate oriundus, quem poſt beatum Petrum Oxomenſis eccleſiæ epiſcopum ordinaverat. Petrus iſte Bituricis oriundus erat, ab ipſo Bernardo in Hiſpaniam adductus, quem primo archidiaconum Toletanum, poſtea Oxomenſem epiſcopum inſtituiſſe traditur. Hunc Saguntenſis cœnobii monachum fuiſſe, priuſquam archidiaconus crearetur, Sandovallius in illius monaſterii hiſtoria ſetibit.

LIV. Donano facta Silvæ-majori.

[Per id tempus Radulfus de Haia orationis gratia pergens ad S. Jacobum, prius ad monaſterium Silvæ-majoris venit, ubi perhonorifice ſuſceptus a Petro abbate ſeptimo ac toto conventu, æque in capitulo omnium bonorum operum particeps effectus; pro ſalure animæ ſuæ, uxoris & filiorum, necnon & patris & matris, conceſſit *ſuper altare Sanctæ Mariæ eleemoſynam quam fecerant prædicto monaſterio* anteceſſores ſui *apud Berouillam in eccleſiis & decimis & terris.* Addidit & duas terræ bovatas liberas & quietas, eccleſiam quoque de Moſquetone & eccleſiam *de Juignbi.* Hujus doni teſtes fuere Guillelmus de Ultimo-ponte, Rogerius *de Toc* & alii.]

LV. Laurentii S. Vitoni abbatis epiſtola ad Albertum Moguntinenſem archiep.

[Laurentius Virdunenſis S. Vitoni abbas, ſcripta ad Albertum Moguntinum archiepiſcopum ſedis apoſtolicæ legatum, epiſtola, eoque laudato de concordia *inter regnum & ſacerdotium, quam afflicta diu deſiderando eccleſia exſpectavit*, cui ipſe præſertim procurandæ allaboraverat, obſervat inter alia, illa in concordia conſtitutum fuiſſe, *ut expoliatæ eccleſiæ*, vel omnes qui tempore ſeditionis occaſione illius diſcordiæ *jura ſua & poſſeſſiones perdiderant, illibata reciperent*: exponit plura eccleſiam ſuam *pro eadem diſcordia* perdidiſſe, *quæ ab anteceſſoribus Virdunenſium epiſcopis, fundatoribus eccleſiæ noſtræ*, inquit, *collata ſunt, & privilegiis apoſtolicorum*

Digitized by Google

rum & imperatorum olim roborata, quæ pace facta recuperare optabat: queriturque de Henrico Virdunenſi epiſcopo, quod bis terque rogatus, ut ſuo cœnobio *ablata pacifice reſtitueret, nullo modo acquieverit*; ſed neque Honorio papa, ad quem Laurentius qaereiam depoſuerat, reſtitutionem præcipienti obediverit: immo *enterpellatione & præceptione audita, majorem* in eos *animoſitatem ſumſit: at non ſolum ablata non reſtitueret, verum huc uſque* ab eis *poſſeſſa modo auferret*. Quapropter Albertum archiepiſcopum pro ſalute animæ ſuæ precatur ſubvenire fratribus, nunc *pro malis patriæ, nunc terræ continua ſterilitate ad tantam inopiam* redactis, *ut etiam panem vix cum diſcrimine eccleſia noſtra*, inquit, *habeamus*. Quid inde ſequutum ſit, anno ſequenti videbimus. ANN. CHR. 1128.

Antequam res hujus anni finiamus, de quibuſdam monaſteriis Ordinis Ciſtercienſis tunc conſtructis agendum. Unum eſt Stamedium in diœceſi Tarentaſienſi a Petro archiepiſcopo conditum, ut ſuperius (*a*) diximus. Alterum diœceſis Virdunenſis, Caiadia * nomine, quod non ſerius hoc anno conditum fuiſſe conſtat, nimirum Henrico adhuc Virdunenſi epiſcopo, qui anno ſequenti in concilio Catalaunenſi depoſitus eſt a Matthæo epiſcopo Albanenſi & apoſtolicæ ſedis legato. Ad hunc locum monachorum colonia deducta a Guidone Trium-fontium abbate, quem Henrico epiſcopo Bernardus commendat (*b*) his verbis. *Præſtantiæ veſtræ ſupplicamus, immo veſtram fideuter commonemus benevolentiam de loco illo, quem ſub tutela veſtra, veſtro, ut ajunt, hortatu, frater reverendus & coabbas noſter domnus Guido de Tribus-fontibus conſtruere ſuſcepit. In illo nobis, quantum nos curatis, oſtendite, & quidquid ei feceritis, nobis factum reputate.* Ita Bernardus. Hunc locum primus incolere cœpit Robertus venerabilis S. Vitoni apud Virdanum monachus, qui, referente Laurentio (*c*) de Leodio, cum duobus ſociis illic vitam ſolitariam duxit, eccleſiola & qaibuſdam cellulis ibidem ædificatis. Verum, cum ille ad Beilocenſem ejuſdem diœceſis præfecturam aſſumrus fuiſſet, locus iſte a viro nobili ejus nepote, cujus erat, datus eſt venerabili Guidoni Trium-fontium abbati, Henrico præſule annuente & probante, hortatu Hervei viri nobilis, qui ſe primorum ejus loci monachorum cœtui adjunxit, *exemplo mirabili*, nempe axore dimiſſa cum unico filio, & laqueo ad collum alligato, a domo ſua per duo milliaria illuc ſe protraxit. Adeo porro monachorum numerus illic brevi accrevit, ut Laurentio hæc ſcribente (ſcribebat autem vivente adhuc Bernardo) *ſub abbate ſanctæ memoriæ Guntero* fere trecenti ſervi Dei illic regno cælorum militarent.

LVI. Stamedii & Caladiæ abbatiæ conditæ.

(*a*) *l. 74. n. 23.*

* *In Cbalade.*

(*b*) *Bern. ep. 63.*

(*c*) *Spicil. t. 12. p. 327.*

EX prædicta Bernardi epiſtola cxm. & ex præcedente intelligitur, Henricum epiſcopum Virdunenſem ipſi amicum & familiarem fuiſſe: ſed tamen vir ſanctus in concilio Catalaunenſi ei auctor fuit, ut epiſcopatum abdicatet, ſicque depoſitionis macalam evitaret. Iſtad concilium anno MCXXIX. in purificationem beatæ Mariæ Catalaani habitum eſt, præſidente Matthæo Albanenſi epiſcopo, ad quem Henrici epiſcopi cauſæ cognitio remiſſa faerat. Rem diſerte exponit Laurentius de Leodio in hiſtoria (*d*) epiſcoporum Virdunenſium iu hunc fere modum. Henrico maxime adeerſabantur clerici Virdunenſis eccleſiæ, & Lautentius S. Vitoni abbas. Clerici miſſis Romam legatis, eum apud Honoriam papam de incontinentia, ſimonia & dilapidatione rerum eccleſiæ accuſabant: Laurentius abbas apud Lotharium cæſarem & apoſtolicæ ſedis legatos de eo querebatur, quod quædam ſuæ eccleſiæ prædia, tempote diſcordiæ inter regnam & ſacerdotium ab ejas anteceſſoribus ſublata, non reſtituiſſet. Honorius illum miſſis litteris evocat, mandatque ut ablata reſtituat abbati, ſuſpendens interim eum a divino officio. Ille ſuſpenſus quidem exſtitit, ſed neutrum mandatum compievir. Mandatum iterat pontifex; ille ſibi timens, Romam muneribus & excuſationibus fultus properat, cardinales ſibi conciliat. Ubi ante papam in jus ſtetit, capitula criminalia in eum proferunt accuſatores: ille cum ſuis fautoribus convicia in accuſatores tegerit: ſicque actio in conſumelioſa verba deſinebat. Honorius ad hæc Laurentium abbatem percontatur: Tu, pater, quid dicis de criminibus epiſcopo objectis. Et ille: Domine, ait, ego ea non vidi, ſed populus clamat. Cum ergo nihil certi luceret, pontifex cauſam diſcutiendam Matthæo Albanenſi epiſcopo ſuo tunc in Galliis legato, commiſit. Matthæus accaſatum & accuſatores Catalaunum ad ſui præſeotiam evocavit, ubi Remenſem archiepiſcopum, multoſque alios epiſcopos & abbates, necnon ſapientes ac religoſos viros ad ſuffragia illius cauſæ convenire curavit. Henricus, haud dubiæ cauſæ diffiſus, conſuluit Bernardum *ſanctæ memoriæ abbatem* Claræ-vallenſem *cujus conſilio*, inquit Laurentius de Leodio, *regna & eccleſiæ Galliarum hodieque* „ *innituntur*. Ille monet, graviſſimum eſſe invitis violenter præeſſe; ideoque ſi ſe „ audiat, priuſquam ignominioſa in eum accuſatio ad publicam tantorum viro-

„ rum

ANN. CHR. 1129.

LVII. Catalaunenſe concilium in Henricum Virdunenſem.

(*d*) *Spicil. t. 12. p. 310. & ſeq.*

ANN. CHR. 1129. „ rum audientiam veniat, ſolus omnibus cedat, epiſcopatum dimittat, ne publi-„ cam ignominiam incurrat. Aſſenſit ille Bernardo, baculum reddidit, & epiſcopatui abrenuntiavit anno tertio-decimo, ex quo eum de manu cæſaris acceperat. Sed ne triſtior abiret, Bernardus *a majoribus concilii* collectam decem marcarum pro eo exegit. Poſt hæc Virdunenſis clerus, ex præteritis factus cautior religioſum virum elegit, Urſionem ſcilicet S. Dionyſii apud Remos Ordinis S. Auguſtini abbatem: at ille pontificalium & ſæcularium judiciorum imperitus, tyrannis deſpectui eſſe cœpit; tandemque necdum ordinatus, poſt bieonium ceſſit, ſeque ab onere epiſcopali, cui ſe imparem ſentiebat, abſolvi poſtulavit, & obtinuit. Electus demum ejus loco Adalbero ſeu Albero, tum illius eccleſiæ archidiaconus, filius Arnulfi comitis Chiſnejenſis, de quo inferius.

LVIII. Philippi regis coronatio. Hoc ipſo anno Ludovicus rex regiæ ſtirpis & regni ſecuritati anteceſſorum exemplo providere volens, primogenitum ſuum Philippum, qui *floridus & amœnus puer* a Sugerio dicitur, Remis a Rainaldo archiepiſcopo inungi & coronari curavit. Id factum ipſo die paſchæ XVIII. kal. Maii, in frequenti epiſcoporum & procerum conventu. Sed non diu hujus rei gaudium tenuit, nam biennio poſt cum novus rex equo inſidens per urbem Pariſiacam incederet, porco ad equi pedes implicito in ſilices ſub equo projectus, equi pondere contritus, ſequenti nocte ſpiritum exhalavit, regio more apud S. Dionyſium ſepultus. Extat commune Ludovici & Philippi ejus filii regum diploma pro reſtitutione monaſterii Argentoileoſis S. Dionyſio facienda, primo datum *apud S. Germanum de Pratis in præſentia domni Matthæi Albanenſis epiſcopi ſanctæ ſedis apoſtolicæ legati & Gaufredi Carnotenſis epiſcopi & aliorum*, deinde *confirmatum Remis in ſollemni curia paſcha in unctione domni Philippi glorioſiſſimi regis, anno incarnati Verbi* MCXXIX. *indictione* VII. &c. cui diplomati poſt ambos reges & Adelaidem reginam ſubſcribunt Rainaldus Remorum archiepiſcopus, Wigrinus Bituricenſis archiepiſcopus, & novem epiſcopi, videlicet Haimericus Clarimontenſis e noſtris, Wilencus Lingonenſis, Stephanus Auguſtodunenſis, Hatto Trecenſis, Simon Noviomenſis, Bartholomæus Laudunenſis, Stephanus Pariſienſis, Goſſenus Sueſſionenſis, & Johannes Aurelianenſis: qui omnes novi regis inaugurationi interfuerant.

LIX. Remenſes abbates. Eodem anno Ciſonii in diœceſi Tornacenſi inſtituti ſunt canonici regulares S. Auguſtini. Extant hac de re litteræ Rainaldi Remorum archiepiſcopi, quibus adſcripta ſunt ſigna ſex abbatum, Odonis S. Remigii, Richardi Moſomenſis, Ingeleranni Altovillarenſis, Guillelmi S. Theoderici, Albrici S. Baſoli, & Gilleberti S. Dionyſii, qui Urſioni electo Virdunenſi ſucceſſerat.

LX. Bernardus ſcribit librum de gratia. Guillelmus S. Theoderici abbas, mox laudatus, is eſt cui S. Bernardus hoc tempore librum ſuum *de gratia & libero arbitrio* inſcripſit. Hoc quartum videtur ex ſancti Doctoris opuſculis, quorum primum eſt *de gradibus humilitatis*, ſecundum *de eligendo Deo*, tertium *Apologia* ad eumdem Guillelmum, præter *homilia de Laudibus Virginis-matris*, quæ poſt librum de gradibus humilitatis ſcriptæ videntur. Librum ſeu libellum, ut ipſe vocat, de libero arbitrio recens ediderat Bernardus, cum hoc tempore ſcriberet (*a*) ad Haimericum Romanæ eccleſiæ cancellarium, a quo poſtulabat ut efficerer apud Honorium papam ne cauſis eccleſiaſticis deinceps implicaretur. In fine ait, Gaufridum Carnutenſem epiſcopum aliqua ex ſuis opuſculis petiiſſe, quæ Haimerico mitteret: *ſed non fuit ad manum*, inquit, *quod veſtro dignum crederem ſtudio. Libellum tamen de gratia & libero arbitrio nuper edidi: illum vobis libenter mittam, cum vos velle cognovero.* Libellus ſane totus aureus, Auguſtini doctrina ſic refertus, ut non tam Bernardus in Auguſtinum, quam Auguſtinus in Bernardum transfuſus videatur. Ita enim Auguſtini doctrinam imbiberat, Bernardus, ut eam ſibi propriam in illo libro reddiderit. Qui in Bernardi operum lectione leviter verſati ſunt, eum quidem Doctorem pium, devotum, & ad informandos rebus ſpiritualibus animos maxime idoneum agnoſcunt: at qui ejus ſcripta penitius & diligentius triverunt, eum non minus in rebus theologis abſolutum eſſe perſuaſum habent, ut ex hujus de gratia opuſculi lectione facile intelligi poteſt. Cæterum ex eo patet, quanti ſanctus Doctor faceret Guillelmum abbatem, cui hoc opuſculum examinandum mittit. *Vereor autem*, inquit, *ne aut grandia minus digne locutus inveniar, aut pertractata a pluribus ſuperfluo retractaſſe. Proinde illud legite primus, & ſi judicatis, ſolus; ne, ſi proferatur in medium, magis forte ſcriptoris publicetur temeritas, quam lectoris ædificetur caritas.* Illius ſcriptionis occaſionem alii notam eſſe Guillelmo, eamque opuſculi initio inſinuat.

(*a*) *Bern. ep.* 32.

LXI. Epiſtola ad Henricum Senonenſem archiepiſc. Eodem tempore ſcripta eſt epiſtola ad Henricum archiepiſcopum Senonenſem: cui recens ab aulica vita ad eccleſiaſticas leges converſo, ſalutaria dat monita, quibus in arrepto propoſito confirmaretur. Hæc epiſtola inter opuſcula merito relata eſt. Ubi primum ad ſeveriores leges ſe converterit Henricus, neſcio quo pacto inci-

incidit in offenſam regis, alias piiſſimi, & ab eo perſecutionem paſſus eſt: at longe graviorem Stephanus Pariſiorum epiſcopus, cujus bona proſcripta ſunt a regiis miniſtris; qua de re complares ad Honorium papam epiſtolas ſcripſit Bernardus. Hinc Regis *terra* interdicto ſuppoſita: ſed illud Honorius inconſultis illis epiſcopis relaxavit. Graves hac de re ad pontificem litteras (*a*) ſcripſit Bernardus in hæc verba. *Lacrymabilem epiſcoporum, immo totius eccleſiæ querimoniam, nos quoque ejus filii, ſi tamen digni, diſſimulare non poſſumus. Quæ vidimus loquimur. Magna ſiquidem nos neceſſitas de clauſtris ad publicum traxit, ubi & quod loquimur vidimus. Triſtes vidimus, triſtes & loquimur: honorem eccleſiæ Honorii tempore non minime læſum. Jam regis flexerat iram humilitas, vel potius conſtantia epiſcoporum: cum ecce a ſummo pontifice ſumma ſupervenions auctoritas, ben! dejecit conſtantiam, ſuperbiam ſtatuit. Scimus quidem id a vobis per mendacium fuiſſe ſubreptum, (quod ex veſtris litteris palam datur adverti) ut everti tam juſtum, tamque neceſſarium interdictum juberetis. Sed numquid non vel tandem deprehenſo mendacio, mentitam ſe ſentiet iniquitas ſibi, & non tanta atique majeſtati? Eſt autem quod miramur, quanam ratione judicatum ſit de parte, adjudicatum abſenti. Quod quidem non temeraria præſumptione reprehendimus, ſed filiali amore paterno cordi ſuggerimus, &c.* Eadem apertius inculcat in epiſtola ſequente ad eamdem nomine Gaufridi epiſcopi Carnotenſis.

ANN. CHR. 1229.

(*a*) *id. ep.* 46.

Objurgatus ab Haimerico ſe purgat Bernardus.

Non tulit æquo animo hanc dicendi libertatem pontifex, ſed Haimerico cancellario injanxit, at acriter eam reprimeret, ne deinceps Bernardus talibus ſe ingeretet. Verum nec ſi fracta ejus conſtantia, immo novos ex hoc animos accipere viſa eſt. Teſtis ejuſdem ad ipſum Haimericam epiſtola, quæ ſic incipit. *Etiam-ne pauperi & inopi veritas odium parit, & ne ipſa quidem miſeria declinare invidiam poteſt? Quærar an glorier, quod factus ſum ipſe inimicus vera dicens?* Tum percurrit capita, de quibus argui poterat, ſic alloquens Cardinales. *Quid in me, o boni viri, diſplicuit fraternitati veſtræ? Utrumne quod apud Catalaunum amotus eſt a villicatione ſibi credita homo uſquequaque diffamatus, quia in eccleſia Virdunenſi, cui præfuerat, diſſipaſſet bona Domini ſui? An quod in urbe Cameracenſi monaſterii ſui manifeſtus deſtructor Fulbertus cedere compulſus eſt Parvino, qui omnium teſtimonio fidelis eſt ſervus & prudens? An certe quod Lauduni de proſtibulo Venerit ſuum Deo ſanctuarium reſtitutum eſt? Propter quod horum me, non dico lapidatis, ſed laceratis, ut minus aliquid recipiam a domino meo? Et hoc merito atque cum omni gloria reſponderem, ſi quid in eis meum cognoſcerem. Nunc autem ut quid judicor ego de factis alienis? aut ſi meis, cur tanquam de malis? cum cuncta hæc juſte atque prælare geſta fuiſſe nulla imprudentia dubitare, nulla negare impudentia poſſit... At ego nec indignis vituperationibus moveor, nec indebitas recipio laudes: nil mea refert de his, quorum auctor non extiti. Laudent, ſi volunt; vel vituperent, ſi audent, de primo quidem dominum Albanenſem; de ſecundo vero dominum Remenſem: porro de tertio eundem æque archiepiſcopum ſimul & epiſcopum Laudunenſem cum rege pariter & multis aliis reverendis perſonis, qui ſe utique auctores in his & principes extitiſſe minime diffitentur... An tota & ſola culpa mea eſt, quod aſſui?.... aſſui enim negare non poſſum; ſed vocatus, ſed tractus. Gaudeo nempe, quod & veſtræ prudentiæ noſtram in talibus occupationem diſplicere cognovi. Et quidem juſtiſſime & amiciſſime. Age ergo, ſi ita vultis, immo quia ſic cernitis ac decernitis, & amico expedire, & monacho convenire: date quæſo operam, quatenus una utriuſque voluntas citius impleatur, quo & vobis videlicet ſatisfiat ad juſtitiam, & mihi ad ſalutem animæ conſulatur. Judicatur, ſi placet, clamoſis & importunis ranis de cavernis non egredi, ſed ſuis contentas eſſe paludibus. Non audiantur in conciliis, in palatiis non inveniantur ad cauſas, ad negotia nulla neceſſitas, nulla trahere poſſit auctoritas. Sic forſitan veſter poſſet amicus declinare præſumptionis notam; nam noxam unde contrahere poterim, ignoro: cum ſciam mihi conſilium eſſe & propoſitum nunquam (ſi cauſa dumtaxat noſtri Ordinis non fuerit) exire de monaſterio, niſi aut apoſtolicæ ſedis legato, aut certe proprio vocante epiſcopo: quibus noſtræ humilitati, ſicut optime noſtis contradicere omnino fas non eſt, niſi ex quocumque ſuperioris auctoritatis privilegio.* Hæc fuſius referre viſum eſt, at & Bernardi animus intimus cognoſcatur, & quæ in hac epiſtola referuntur, præcedentibus & ſubſequentibus afferant lucem. Quod ait de rejecto Fulberto, e Cameracenſi monaſterio, id intelligendum de monaſterio S. Sepulcri illius urbis, ex quo Fulbertus ob dilapidationem amotus fuit, ſuffectuſque Parvinus, ſancti Vincentii apud Laudunum monachus, qui omnium teſtimonio, teſtante Bernardo, fidelis ſervus & prudens in illa adminiſtratione probatus erat.

LXII. Argentoilenſis monaſterii origo & variis ſtatus.

Quod Laudani de monaſterio ſancti Johannis anno ſuperiore, id apud Argentoilium quoque hoc anno factum eſt, ubi monachæ ob ſolutiorem vivendi rationem expulſæ ſant, & locus S. Dionyſii monachis reſtitutus. Jam ab ipſis primordiis fuberat Argentoilenſis abbatia monaſterio S. Dionyſii, condita pro ſanctimonialibus,

ANN. CHR. 1129.

bus, quarum abbatiſſa S. Dionyſii, abbati parebat, tamdinque paruit, donec hic jure ſuo cedere hac occaſione compulſus eſt. Cum enim Carolus Magnus filiam ſuam Thendradam, quæ abjecta ſæculari pompa Deo ſub habitu monaſtico militabat, abbatiſſam ſanctimonialibus præficere vellet; Argentoilenſe parthenium *ab abbate & fratribus* S. Dionyſii obtinuit, *eo tamen pacto ut poſt mortem* Theodradæ *ia aſum eccleſiæ* ſancti Dionyſii *reverteretur*. Ita Sugerius (*a*), qui chartam ejus fundationis ſe crebro manibus tractaſſe ſcribit, cum antiquas armarii chartas revolveret adoleſcens, qua in charta legebatur, Hermenricum & conjugem ejus Nummam illius monaſterii fundatores eſſe, & illic *a tempore Pippini regis beati Dionyſii abbatiam extitiſſe*. Amiſſa eſt hæc Hermenrici & Nummæ charta, cujus autographum nec Sugerius ipſe vidiſſe videtur, ſed ejuſdem dumtaxat mentionem factam in aliquo Pippini diplomate. Sed in eo fallitur, aliiſque errandi anſam præbuit, quod Argentogilenſis ſeu Argentollenſis monaſterii originem ad principatum Pippini regis revocare videatur. Nam ex diplomate Ludovici & Lotharii auguſtorum, apud Dubletum (*b*) relato, illud antiquius eſſe conſtat. Teſtantur quippe iidem imperatores, Hilduinum S. Dionyſii abbatem ſibi relegendam obtuliſſe donationem cujuſdam Deum timentis ac religioſi hominis Hermenrici & conjugis ſuæ Numanæ, qui prædictum monaſterium in ſuo proprio conſtruxetant, & id per teſtamenti paginam beati Dionyſii martyris Chriſti monaſterio ſolemni donatione contulerant; *necnon & præceptum confirmationis HLotharii quondam regis*, quod de eadem donatione conſcribi juſſerat. Id autem de Clothario tertio haud dubie intelligendum; idque ſuadent privilegia alia duo authentica, quæ inter chartas rejectaneas temere conjecta, nuper Argentogili a clariſſimo & doctiſſimo abbate Claudio *Fleury*, ejuſdem monaſterii priore, inventa, ab eodem communicata ſunt. Alterum eſt Childeberti tertii Francorum regis, quod Jacobus Brolius (*c*) teſtatur ſibi a Jacobo *Fouyn*, tunc ejus loci priore oſtenſum fuiſſe. Eo Childebertus ſilvam quamdam, quæ vocatur Cormoletus; ſupet fluvium Sequanæ in pago Pariſiaco, *monaſterio ſanctæ Mariæ, ſancti Petri & Pauli, vel cæterorum ſanctorum, qui eſt conſtructus in villa Argentoialo, ubi præeſt in Chriſto domino ſacrata Leudeſindæ abbat, pro conſolatione ancillarum Dei ibi reſidentium, plena & integra gratia, concedit. VVlfolaicus juſſus optulit. Datum quod ficit menſis Aprilis diei tertia, anno tertio regni noſtri, Compendio, in Dei nomine feliciter*. Alterum eſt Carolomanni regis Francorum, fratris Caroli Magni, cui cum ſuggeſſiſſet *in Chriſto domino ſacrata Ailina* ſeu Ailinana, *abbatiſſa de monaſterio de Argentoialo*, quod anteceſſores ſui quondam reges per eorum auctoritatem, ipſorum manu roboratam, omnem immunitatem eccleſiæ Argentoialenſi & villis ejus conceſſiſſent, ipſaque præceptiones anteceſſorum regnum præ manibus habere ſe affirmaſſet, Ailinana, obtuliſſetque relegendas; eaſdem confirmavit Carolomannus; ſubſcribit poſt regem Maginarius. *Data in menſe Novembri anno ſecundo regni noſtri. Actum Pontione palatio publico, in Dei nomen feliciter*. Utrumque diploma reperies in Appendice. Nullum proinde dubium eſt, monaſterium Argentogilenſe paullo poſt medium ſæculum ſeptimum condi cœptum fuiſſe. De eo etiam mentionem fecit Pippinus in extremo ſuo diplomate, quo S. Dionyſio confert ſilvam (*d*) Aquilinam iis tamen exceptis, quæ jam aliis eccleſiis prius contulerat, in his *ad ſanctam Mariam Argentogilenſis monaſterii*.

(*a*) *Chefn. t. 4. p. 333.*

(*b*) *Doublet. p. 736.*

(*c*) *Antiq. de Paris p. 1080.*

(*d*) *P. I. 24. n. 57.*

Poſt hæc filius ejus Carolus hunc locum filiæ ſuæ Theodradæ tum monachæ ad vitam ejuſque ſociabus virginibus, dati petiit, pollicitus, illud poſtmodum S. Dionyſio reſtitutum iri; idque Ludovicus auguſtus litteris ſuis præceperat: at exſecutio dilata uſque ad tempus Sugerii abbatis, qui ait *turbatione regni, nempe filiorum Ludovici Pii altercatione*, id *perfici non potuiſſe. Unde cum anteceſſores noſtri*, inquit, *ſæpius ſuper hoc laborantes, parum profeciſſent, communicato cum fratribus noſtris conſilio, nuntios noſtros & cartas antiquas fundationis & donationis, & confirmationum privilegia bonæ memoriæ papæ Honorio Romam delegavimus, poſtulantes, ut juſtitiam noſtram canonico inveſtigaret & reſtitueret ſcrutinio. Qui, ut erat vir conſilii & juſtitiæ tutor, tam pro noſtra juſtitia, quam pro enormitate monachorum ibidem male viventium, eumdem nobis locum cum appendiciis ſuis, ut reformaretur ibi religionis ordo, reſtituit. Rex vero Ludovicus-Philippi, cariſſimus dominus & amicus noſter, eamdem reſtitutionem confirmavit, & quæcumque regalia ibidem habebat, auctoritate regia Majeſtatis eccleſiæ præcepto firmavit*. Hactenus Sugerius in libello de rebus in adminiſtratione ſua geſtis capite III. ubi capite ſequenti *rex Francorum Philippus-Ludovici* rurſus appellatur. Exſtat in probationibus hiſtoriæ S. Dionyſii anecdote noſtro Michaele *Felibien* commune hac de re diploma ipſius Ludovici & Philippi ejus filii, recens in regem conſecrati, qui hanc reſtitutionem confirmarunt.

Erat

Erat tunc ejus loci præpoſita Heloyſa ſeu Heloiſſa, Petri Abaelardi quondam conjux, quæ illhic exire coacta, cum aliquot e ſuis ſe recepit ad Paraclitenſe oratorium, quod Abaelardus nuper extruxerat, & Ruyenſis abbas factus deſeruerat. Hic cum Heloyſam ejuſque ſocias Argentoilo expulſas & *diverſis locis exſules* eſſe reſciviſſet, *eam cum quibuſdam aliis, de eadem congregatione ipſi adhærentibus*, ad prædictum oratorium invitavit; eiſque ipſum oratorium cum omnibus ad illud pertinentibus donavit: quam donationem, *aſſenſu atque interventu epiſcopi terræ*, videlicet Attonis Trecenſis, *papæ Innocentius ſecundus ipſis & earum ſequacibus per privilegium in perpetuum corroboravit*, ut tradit Abaelardus ipſe in epiſtola ſeu libello calamitatum ſuarum. Legimus ipſius Innocentii papæ authenticum diploma, inſcriptum, *Dilectis in Chriſto filiabus Heloyſæ priorißæ, cæteriſque ſororibus in oratorio ſanctæ Trinitatis, quod in pago Trecenſi, in parochia Quincei ſuper fluviolum Arducionem * ſitum eſt*: quo diplomate pontifex monaſterium ſanctæ Trinitatis, in quo divino vacabant officio, ſub apoſtolicæ ſedis protectionem ſuſcipit, ejuſque poſſeſſiones, tam præſentes quam futuras, confirmat, & laborum ſuorum decimas eis concedit, eo pacto ut ſex nummos quorannis Lateranenſi palatio perſolvant. *Datum Autiſiodori per manum Aimerici S. R. E. cardinalis-cancellarii*, IV. *kal. Decembris, indictione* X. *incarnationis dominicæ anno* MCXXXI. *pontificatus domini Innocentii papæ II. anno* II. at in alio diplomate, quod eidem *Heloyſæ* jam abbatiſſæ *anno* MCXXXVI. idem pontifex Piſis indulſit, *unum* tantum *obolum* exigit. Eidem Heloyſæ (ſic enim perpetuo ſcribitur) Lucius II. Eugenius III. Anaſtaſius III. & Hadrianus IV. conſimilia privilegia conceſſerunt. Hadriani IV. diploma *datum* eſt *Laterani per manum Alberti S. Adriani diaconi cardinalis, vices Rolandi S. R. E. preſbyteri cardinalis cancellarii gerentis Kal. Decembres, indictione* VI. *incarnationis dominicæ anno* MCLVII. *pontificatus vero domni Adriani papæ IV. anno tertio*. Ex quo intelligitur, Heloyſam annis fere triginta, & forte amplius, Paraclitenſi partheno ni præfuiſſe. Illic primum in magna penuria vixere Heloyſa, ejuſque aſſeclæ: ſed eas brevi conſolatus eſt Deus, qui ſe eis *verum exhibuit Paraclitum*, ut loquitur Abaelardus, & circumadjacentes populos eis propitios fecit. *Tantam autem gratiam* ait ille, *in oculis omnium illi ſorori noſtræ, quæ cæteris præerat, Dominus annuit, ut eam epiſcopi quaſi filiam, abbates quaſi ſororem, laici quaſi matrem diligerent; & omnes pariter ejus religionem, prudentiam, & in omnibus incomparabilem patientiæ manſuetudinem admirabantur*. Cum autem ſubinde ad eas ventitaret Abaelardus, finiſtri de eo rumores denuo ſpatſi ſunt, quos ille oppoſito mutilationis ſuæ ſtatu refellit. Hic deſinit libellus calamitatum ſuarum, in cujus fine malos Ruyenſium monachorum mores & perſecutiones, quas ab eis paſſus eſt, iterum deſcribit.

ANN. CHR. 1129.

LXIII. Heloyſa cum ſuis ad Paraclitenſe oratorium ſe recipit.

* *f. Arduzon.*

Ejuſdem Heloyſæ tempore quædam alia monaſteria ex Paraclytenſi orta ſunt ex quibus Ordo Paraclitenſis conflatus eſt. Unum erat Pomereienſe, * tranſlatum ad ſuburbium Senonenſe, ſed modo Paraclytenſi Ordini ſubtractum, cujus loci prima abbatiſſa Gertrudis in Paraclitenſi necrologio notatur pridie idus Septembris. Alterum eſt Sanctæ Magdalenæ de Triangulo, * primo Milidunum, dein Pariſios tranſlatum, cujus fundator Gundricus ſacerdos IV. idus Decembris in necrologio laudatur. Tertium eſt Nonſortenſe apud Meldas: quartum S. Thomæ de Lavalle Latiniacum tranſlatum: quintum Paraclitenſe apud Ambianos, non ita pridem ad urbem tranſlatum a loco Paracliti dicto, qui duabus ab ipſa urbe leucis abeſt, ubi etiam nunc regularia ædificia ſuperſunt.

LXIV. Ordo & regula Paraclitenſis.

* *la Pommeraye.*

* *de Traimel.*

Etſi regulam S. Benedicti profeſſæ ſint initio Paraclitenſes monachæ peculiarem, tamen eis regulam hortatu & impulſu Heloyſæ ſcripſit Abaelardus, in qua etſi quædam haud probanda occurrant, non pauca tamen obſervatu haud indigna continentur. Totam religionis monaſticæ ſummam in tribus conſiſtere ait ille, *ut videlicet continenter, & ſine proprietate vivatur, ac ſilentio maxime ſtudeatur*. Ad hæc tria capita totam ſuam redigit regulam, in qua beati patris Benedicti Regulam ſæpe laudat. Septem perſonas ad monaſteri adminiſtrationem neceſſarias eſſe dicit, portariam ſcilicet, cellerariam, veſtiariam, infirmariam, cantricem, ſacriſtam, & diaconiſſam, *quam nunc*, inquit, *abbatiſſam nominant*. His omnibus ſua officia aſſignat. Ad cantricem pertinet ororii cura, in quo nihil eſſe vult ex auro vel argento compoſitum, præter unum calicem argenteum, vel plures ſi neceſſe ſit. Nulla de ſerico ornamenta præter ſtolas aut phanones. Nullæ in eo ſint imagines ſculptæ: tantum crux lignea erigatur ad altare, in qua poterit Salvatoris imago depingi. Nullas alias imagines altaria habeant. (Et tamen in illo monaſterio viſitur, ut ſuperius (*a*) dictum eſt ſculpta ex uno lapide figura ſanctæ Trinitatis.) Campanæ duæ monaſterio ſufficiant. De officio divino ſumma cura. Media nocte ſurgendum ad vigilias nocturnas. Poſt primum capitulum, in quo martyrologium legatur. Capitulo ſuccedat labor. Poſt tertiam miſſa, *ad quam celebrandam unus ex monachis ſacerdos hebdo-*

(*a*) *l. 74. n. 14.*

ANN. CHR. 1129. *madarius inſtituatur*. Si quæ ſorores communicare voluerint; ſenior ſacerdos poſt » miſſam eis communionem præbeat. Ter minimum in anno totus conventus com- » municet, id eſt in paſcha, pentecoſte, & natali Domini. Tertio ante commu- » nionem die ad confeſſionem & congruam ſatisfactionem omnes accedant. Poſt » miſſam iterum labor uſque ad ſextam. Poſt ſextam prandendum, niſi jejunium » ſnerit: *Tunc enim nona expectanda eſt, & in quadrageſima etiam veſpera*. Poſt » completorium accuratum ſilentium.

» Ad victum quod attinet, uſum carnium & vini ſororibus indulget, nihil in a- » limentis niſi ſuperfluitatem interdicens: ſed tamen eſus carnium ſemel tantum in » die conceſſus, nec pluſquam ter in hebdomada, prima videlicet feria, tertia & » quinta. Infirmis ſola feria ſexta excepta cum præcipuis vigiliis ac jejuniis. Infir- » mæ vero ſaltem dominico die communicent. De jejuniis generalis inſtitutio ec- » cleſiæ ſufficiat. Ab æquinoctio tamen autumnali uſque ad paſcha, propter die- » tum brevitatem, una in die comeſtio ſufficiat. Nec in victu tantum & veſtitu » ſuperflua reſecanda, verum & in ædificiis & quibuſlibet poſſeſſionibus. Hæc in » ſpecimen illius regulæ ſufficiant, ob quam Abaëlardus a Paracliteníibus *magiſter* etiam nunc appellatur. Unde Heloyſa ad ipſum: *Tu quippe poſt Deum hujus loci fundator, ne per Deum noſtræ congregationis es plantator: tu cum Deo noſtræ ſis religionis inſtitutor*, & in necrologio XI. kal. Maii: *Anniverſarium magiſtri noſtri Patris Abaelardi, loci hujus fundatoris, noſtræ religionis inſtitutoris*. Quam ob rem ille vivens ab eis perierat, ut poſt ſingulas horas divini officii oratio pro ſe fieret, qui eas illic aggregaverat; & ut poſt mortem ejus corpus in earum cœmeterio ſepeliretur. Ut de his tandem dicendi finem faciam, ſatendum eſt Heloyſam non ſtatim poſt egreſſum ex Argentoilo mores & animum omnino mutaſſe, & Abaëlardum in ſuis ad eam epiſtolis cautiorem & religioſiorem fuiſſe. Nemo a me exſpectet, ut illarum epiſtolarum memoriam refricem, in quibus Heloyſa ſui animi ſtarum deſcribit. Oblit illa circiter annum MCLX. & quidem XVII. kal. Junii, quo die in necrologio de ea ſic legitur: *Mater noſtræ religionis Heloyſa, prima abbatiſſa, documentis & religione clariſſima, ſpem bonam ejus, nobis vita donante, feliciter migravit ad Dominum*. Herſendis ejus mater notatur kalendis Decembris. Sub ea priorilſa fuit Agnes, *neptis magiſtri noſtri Petri*, ut de ea legitur pridie kal. Martii: & pridie nonas Decembris, *Dionyſia magiſtri noſtri Petri germana*. De his ſatis, ſed de Abaëlardo necdum ſatis; nam de eo ſæpius dicendi occaſio recurret.

LXV. Malæ-noæ monaſterii origo. * *Malnoue*.

Non omnes Argentoili ſanctimoniales ad Paraclitenſe oratorium cum Heloyſa ſe receperunt, ſed aliæ *in diverſis locis exules* diſpetſe ſunt, ut Abaëlardus diſerte teſtatur. Ex his non paucæ ad locum quemdam pagi Pariſienſis, qui Mala-noa * vulgo appellatur, ſe receperunt, ſex leucis poſitum ſupra Luteciam inter Sequanam & Matronam, ſed propius Matronam. An eo loci monaſterium exſtiterit ante illarum ſanctimonialium illuc receſſum; an Argentoilenſis monaſterii prædium fuerit, ubi illæ monaſticas ædes exſtruxerint, non ita exploratum. Priorem ſententiam præferunt recentiores, ſed tribus tantum aut quatuor annis anteponunt monaſterii conſtructionem, quam Ludovico VI. Francorum regi tribuunt. Ut ut ſit, ſubſtitere illic prædictæ ſanctimoniales, quibus Alexander III. apoſtolicæ ſedis protectionem & liberam eligendæ abbatiſſæ facultatem impertiit. Variis nominibus afficitur hoc monaſterium, paſſim beatæ Mariæ de Boſco ſeu de Nemore, beatæ Mariæ *de Footel*, recentius de Malanoda nuncupatum. Quænam fuerint primæ illius loci abbatiſſæ erui non poteſt ex antiquis monumentis, quorum pleraque perierunt. Nullum ſupereſt antiquius litteris Theobaldi abbatis & conventus Foſſatenſis, anno MCLXXI. datis, quibus *eccleſiæ beatæ Mariæ de Nemore & ſanctimonialibus ipſius locé* conferunt *annuales præbendas fratrum ſuorum morientium*, ea tatione, *quod pro unaquaque præbenda ſingulorum fratrum quinque ſextarios frumenti, quatuor modios vini, & tres minas fabæ, ac decem ſolidos Pariſienſium pro generali infra menſem, quo quiſque frater obierit*, a Foſſatenſibus *recipient*. Iidem eodem anno prædictis ſanctimonialibus, *intuitu pietatis & ſola cauſa amoris Chriſti*, quidquid habebant in ſilva Mannfirmæ * ſub annuo cenſu conferunt. Iiſdem ſanctimonialibus Philippus-Auguſtus *decimam totius panis & vini*, quod expenderet dum apud Montem Leheriacum * verſaretur, in perpetuam eleemoſynam donavit. *Actum apud Fontem Blaudi anno incarnati Verbi* MCLXXXIV. *regni* ſui V. Proceſſu temporis eædem ſanctimoniales a monaſterio S. Dionyſii repetierunt quaſdam poſſeſſiones Argentoilenſis prioratus quas ſibi deberi contendebant, tandemque, poſt varias hac de re lites, Henricus abbas & conventus S. Dionyſii prædictis monialibus aſſignarunt in terris apud Trembleium ſitis decimam, quæ ſingulis annis valeat decem libras, & alia quædam expreſſa in litteris anno MCCVII. datis. Ex quibus intelligitur, non paucas Argentoilenſis cellæ ſanctimoniales illuc ſe recepiſſe. Inter primas ejus loci abbatiſſas

* *Mainfirme*

* *Montiery*.

ſas occurrit anno MCCXI. Odelina: cui poſt annos novem ſucceſſerat Helvidis. Hujus tempore Kalenſes ſanctimoniales domna Petronilla abbatiſſa & conventus, earumdem ſanctimonialium inopiæ compatientes, annuale ſororum ſuarum decedentium liberalitet conceſſerunt. In proxima S. Nicolai capella olim erant *Reddîti*, ut vocabant, ſeu oblati, qui in habitu regulari exteriora procurabant: qualis fuit quidam Rogerus de S. Dionyſio, qui in manu Guillelmi Pariſienſis epiſcopi anno MCCV. votum religionis emiſit. Hoc monaſterium beatæ Mariæ de Nemore ad ſtrictiorem normam cum aliis ejuſdem diœceſis parcheniis reformavit Stephanus Poncherius: cujus inſtitutio etiam nunc vlget. ANN. CHR. 1129.

LXVI. Vallis lucentis & Uſicampi monaſteria conduntur.

Haud ita procul a Paraclitenſi, de quo mox egimus, monaſterio condita eſt ſub hunc annum abbatia Vallis-lucentis * Ciſtercienſis Ordinis in diœceſi Senonenſi. Ejus primarius auctor fuit Artaldus Prulliacenſis in eadem diœceſi abbas, qui ab Anſello de Triangulo * locum qui Vallis-lucens vocatur, ad conſtruendum ſui inſtituti monaſterium impetravit. Hujuſce donationis litteræ (*a*) ante biennium datæ ſunt: at monaſterii conſtructio ad hunc annum a monacho Autiſiodorenſi, aliiſque paſſim refertur. Milo de Nogento, vir illuſtris, fratribus in Valle-lucente Domino ſervientibus conceſſit, quidquid in ipſius ditione acquirere poterant, *poſtulante hoc domno Artaldo Prulliacenſium abbate primo ejuſdemque Vallis-lucentis fundatore*. Teſtes inter alios Anſellus de Triangulo & Warinus frater ejus. E Prulliaco iſtuc deducta colonia duodecim monachorum, quibus præfectus Norpaldus ſeu Norpaudus ejus loci primus abbas. Hic quoddam pactum iniit cum Heloyſa Paraclitenſi abbatiſſa, de qua mox actum eſt. Legimus in archivo Vallis-lucentis authenticum *Cirographum* ut tum vocabant, quo innoteſcit, quod *inter monachos Vallis-lucentis & milites Templi de Colatorio * per manum Bernardi Claræ-vallis abbatis facta eſt hac compoſitio, quod milites Templi quidquid habebant in territorio de Cirilli a diviſione, quæ eſt inter grangiam ipſorum militum & grangiam monachorum totum monachis conceſſerunt: monachi vero Vallis-lucentis conceſſerunt militibus Templi quidquid habebant a prædicta diviſione uſque ad ripam Vennæ*, &c. *Laudavit Norpaudus abbas Vallis-lucentis, & frater Everardus magiſter fratrum de Templo, qui in Franeta ſunt. Et ut firmum permaneat, utriuſque ſigillo firmatum eſt cum ſigillo abbatis Claræ vallis. Laudavit hoc etiam frater Humfredus magiſter Colatorii*. Huic chirographo appenſa ſunt tria hæc ſigilla, hactenus integerrima: ex quibus ſigillum Bernardi abbatis exhibet ejus effigiem, manum protenſam tenentis cum baculo paſtorali ſub hac inſcriptione: † SIGNUM ABBATIS CLAREVALLIS. In hoc chirographo fit mentio *Cirilli*, qui locus Valli-lucenti vicinus eſt, cardinalis Berulli ortu inſignis.

* *de Colours*.

Hoc eodem anno Urſi-campi monaſterium, agri Noviomenſis filia Claræ-vallis conditur a Simeone epiſcopo, tegiæ ſtirpis viro, utpote filio Hugonis-Magni comitis Viromandenſis. Situs eſt hic locus infra urbem Noviomum, ubi ſancti Eligii eccleſiam & monaſterium *antiquitus* fuiſſe tradit (*b*) Simon epiſcopus, a quo locus *in ſilva Eſga* * poſitus dicitur, & *Urſicampus* vocatur. Hoc vocabulum loco indirum ferunt ab urſo, qui illic latitabat. Verum locus iſte haud dubie antiquitus Urſi-campus non vocabatur, ſed *Urbs-campus*; quo nomine inſignitur in actis concilii Noviomenſis anno primo Ludovici Pii celebrati, in quo fines diœceſeon Noviomenſis & Sueſſionis diſterminantur, & Noviomenſi aſſignantur trans Iſaram *Varinna Urbs-campus*, &c. Primus Urſi-campi abbas fuit Walerannus, Andreæ de Baldemento & Agnetis de Brana filius, ſuperius (*c*) laudatus; cui ſucceſſit Herveus de Balgentiaco, Simonis epiſcopi ex Mathilde ſorore nepos, Radulfi de Balgentiaco * ad Ligerim filius, quem adhuc puerum S. Bernardus, cum Noviomi in domo Simeonis epiſcopi hoſpitaretur, monachum fore in ſomnis cælitus prævidit. Ejuſdem Bernardi pedum veſtigia filici impreſſa viſuntur in via ſtrata quæ Urſicampum ducit. Inter alios ejus loci inſignes abbas cenſendus eſt Odo abbas ſextus, factus poſtmodum cardinalis, qui S. Ludovicum Francorum regem in expeditione Jeroſolymitana comitatus eſt.

(*b*) *ib. p. 960.*
* *la forêt de l'Eſgue*.
(*c*) *ſupra n. 90.*
* *de Baugency*

LXVII. Bernardus Moliſmenſibus favet.

„ Aderat hoc anno S. Bernardus in caſtro-Montis-barri ad Sequanam cum Ber-
„ nardus ejuſdem caſtri dominus, filius domni Rainardi, & ſoror ejus, quæ co-
„ mitiſſa vocabatur, necnon Raynardus ejuſdem comitiſſæ maritus, atque Andreas
„ prædicti Bernardi *avunculus, interventu domni Bernardi abbatis Clarè-vallis & fratris ejus Hirardi atque Nivardi*, donationem ſeu venditionem Pauliaci, quam
„ Milo de Monte-barro, prædicti Raynardi frater fecerat, laudarunt & confirmarunt,
„ & Moliſmenſi eccleſiæ ſpontanea voluntate aſſeruerunt. Teſtes Bernardus abbas,
„ ejuſque fratres Girardus ac Nivardus monachi, atque Godefridus monachus, &
alii. *Acta ſunt hæc apud caſtrum de Monte-barro anno ab incarnatione Domini* MCXXIX. *tempore domni Guidonis ſecundi Moliſmenſis cœnobii abbatis*. Omnes illi Montis-barri

ANN. CHR. 1129.

domini conſanguinei erant ex materna parte S. Bernardi, ut ulias (*a*) jam diximus. Extant duæ ipſius Bernardi epiſtolæ (*b*) in gratiam Moliſmenſium hoc tempore ſcriptæ ad Henricum archiepiſcopum Lugdunenſem ſuper eccleſia Senoina, * quæ juris erat abbatiæ Moliſmenſis. Aliam ad Guidonem abbatem epiſtolam ſcripſit vir Sanctus ſcilicet octogeſimam, qua eum de quadam adverſitate & injuria conſolatur, monetque, ut in facta ſibi injuria miſericordiam judicio ſuperexaltet, ne ſu» am ipſius magis ulciſci injuriam, quam ſontium culpam ferire videatur.

(*a*) *l.* 67. *n.* 91.
(*b*) *Bern. ep.* 43. *&* 44.
* *de Senon.*

LXVIII. Moliſmenſes abbates.

Triennio tantum ſupervixit Guido abbas, mortuus nonis Maii, anno MCXXXII. cujus ſucceſſor Aderaldus ſeu Evrardus monaſterii poſſeſſionum confirmationem ab Innocentio II. adeptus eſt. Huic poſt annos octo tegiminis ſucceſſit Girardus, ſeu Giraudus, de quo plura in conſequentibus.

LXIX. S. Benigni monachorum cauſa contra Luxovienſes finita.

Oprime quoque in Divionenſes S. Benigni monachos affectus erat Beroardus, ut patet ex ejus epiſtolis ad Honorium papam & alios, ſuperius (*c*) memoratis in eorum cauſa contra Luxovienſes, qui eis litem ſuper quibuſdam eccleſiis intentaverant. Cum hæc controverſia diutius protracta fuiſſet, tandem ejus judicium præcepto Honorii papæ (*d*) Stephano Viennenſi archiepiſcopo, ſediſque apoſtolicæ legato, necnon Pontio Beleſienſi epiſcopo & *Ambronenſi abbati domno Yſmioni, viro eruditiſſimo*, commiſſum fuit, & in magna epiſcoporum, abbatum & religioſorum virorum frequentia lis demum finita. Itaque condicto tempore ad generale colloquium venetum eſt, tumque præſideote ſupradicto Stephano Viennenſi archiepiſcopo adſtante abbate Yſmione, ac domino Ylione Lugdunenſi in locum Beleſienſis epiſcopi, qui propter infirmitatem adeſſe non poterat, ſubſtituto, recen» ſentis expenſiſque omnibus, quæ ad cauſam pertinebant, tandem utriuſque par» tis conſenſu decretum eſt, ut Luxovienſes Clari-montis cellam cum ſuis adjunctis; » Divionenſes autem Vangionis-rivi cellam eum ſuis appendicibus poſſiderent. His litteris appoſita ſunt ſigna Stephani Viennæ archiepiſcopi, Guilenci Lingonenſis & Gualterii Cabilonenſis epiſcoporum. Subſcribunt quoque Aldo abbas S. Eugendi, Aymo abbas S. Andreæ, ſcilicet Viennenſis, Guibertus prior Divionis, Guido, Pontius & Beraldus monachi. Actum anno ab incarnatione MCXXIX. *Luxovii in generali capitulo lectum & recitatum, laudantibus cunctis & conſentientibus, in præſentia domni Hugonis reverendiſſimi abbatis*; cujus ſignum appoſitum eſt, uti & Stephani monachi & præpoſiti, & aliorum. Nulla hic mentio de Petro S. Benigni abbate, qui tunc forte ad S. Jacobum (*e*) cum Hugone Burgundiæ duce profectus erat.

(*c*) *l.* 74. *n.* 235.
(*d*) *Perard. p.* 224.
(*e*) *l.* 74. *n.* 17.

LXX. S. Sequani & canonicorum S. Stephani lis finita.

Haud abſimilis controverſia inter S. Sequani monachos & canonicos S. Stephani Divionenſis eccleſiæ de duabus eccleſiis tunc vertebatur. Wilencus ſeu Guilencus a canonicis interpellatus diem partibus aſſignavit. Convenere utriuſque loci (*f*) Hetbertus S. Stephani, & Herbetus S. Sequani abbates. Canonici ſcriptum proferebant in ſuæ cauſæ patrocinium; monachi poſſeſſionem tricennalem opponebant, ſed eam canonici infirmare nitebantur, afferentes, ſe monachos, ſæpe ad jus appellaſſe, ſed eos ſubterfugiſſe. Wilenco adſtabant Galterius Cabilonenſis epiſcopus *& reverendus abbas Girardus Beſuenſis*, nec non Ayrardus Lingonenſis eccleſiæ decanus cum duobus archidiaconis. Diſcuſſis partium rationibus, eccleſiæ duæ canonicis adjudicatæ ſunt, ſi poſſeſſionem tricennalem legitime infirmare poſſent. Die igitur apud Divionem conſtituta, adfuere canonici implere quod promiſerant parati: at monachi judicium declinaverunt. Itaque *judicio & conſilio prædicti Cabilonenſis epiſcopi, ſimulque abbatum religioſorum, qui & præſentes tunc forte fuerunt, Ciſtercienſis, Beſuenſis, Clarævallis*, canonicos de prædictis eccleſiis Wilencus epiſcopus inveſtivit. Acta ſunt hæc ipſo anno MCXXIX. Querelam hac de re detulit Herbertus S. Sequani abbas ad Raynaudum Lugdunenſem archiepiſcopum, qui Wilenci ſententiam confirmavit. Verum nec ſic quievere monachi, ſed ad Romanum pontificem appellarunt, ſcilicet Innocentium II. qui cauſam Stephano *Ciſtellenſi* & Bernardo Clarævallenſi primum, dein ſoli Stephano terminandam commiſit. Hanc diremit Stephanus: at monachi rebelles, quamdam S. Stephani villam invadentes, vaſa vinaria frangunt, pecora abducunt, omnia denique diripiunt; qua de re Innocentius litteras ſcripſit Hugoni Burgundiæ duci, cujus *favore* hæc perpetrata dicebantur. Piget alios monachorum actus perſequi, qui ob contumaciam biennio excommunicati perſtitiſſe dicuntur, ſed tandem Stephani & Bernardi abbatum judicio, Hugonis ducis juſſu acquieviſſe.

(*f*) *Perard. p.* 202. *& ſeq.*

LXXI. S. Theuderico aqua Vidulæ aſſerta.

Etſi ejuſmodi litibus recenſendis forte lectori tædium afferamus; tamen eas omnino præterire non ſinunt hiſtoriæ leges: tum quia rebus aliis majoris momenti illuſtrandis conducunt: tum quia ejuſmodi rixarum expoſitio alios ab his litibus avertere poteſt, dum illi attenderint, quo fede ducat litigandi nimius ardor, ne dicam furor, ut ſuperiori exemplo perſpici poteſt. Neque tamen lites omnes, ſi modo

do juſtæ ſint, & moderatæ tractentur, damnare eſt animus, in quibus aliquando conſtantia opus eſt, ubi occurrunt adverſarii iniqui & pervicaces, qui nec humanitate, nec ratione vinci poſſint. Tales fuere in S. Theoderici monaſterium Rocejenſes comites, qui multa ejus loci monachis vexationes & injurias intulerunt, præſertim ſuper Vidulæ piſcatura, quam illi ſæpe uſurparunt. Exempla ſuperius retulimus Walcherii ſeu Walterii, & ejus nepotis cognominis, qui, uti & avus ejus, ob id excommunicatus eſt. Eo poſt reſipiſcentiam abſoluto & mortuo, litem nihilominus perſecutus eſt Girardus ejus frater; ſed tandem Rainaldus Remorum archipræſul, agente Guillelmo S. Theoderici abbate, longam hanc controverſiam „ compoſuit in hunc modum. Sedente archiepiſcopo in monte juxta villam *Cha-* „ *lun*, ubi ob oculos aqua controverſa poſita erat; præſente Bartholomæo epi- „ ſcopo, cujus parochianus erat Girardus, multiſque aliis, acceſſit Girardus qui Je- „ ruſalem tum profecturus, & ſe ab excommunicatione, quam cum fratre incur- „ rerat, abſolvi petiit confeſſus ſe peccaſſe, quod res illas injuſte monachis abſtu- „ liſſet. Id factum præſente Ermengarde uxore fratris ſui Walteri, & filio ejus „ Gervaſio, nec contradicente, *ſeptem hominibus legalibus S. Theoderici cum jure-* *jurando hoc derationantibus*. Teſtes Jorannus S. Nicaſii, Ingerrannus Altovillarenſis, Drogo S. Johannis Laudunenſis, Lucas Cuſſiacenſis abbares, omnes Ordinis noſtri, præter Lucam, qui Præmonſtratenſis erat. Actum hoc anno, Rainaldi archiepiſcopatus quinto. Verum Hugo comes, qui abſente Hugone comitatum rexit, nequaquam æquior & moderatior in monachos extitit: immo nec Girardus ipſe Jeroſolymis reverſus, ut inferius videbimus. ANN. CHR. 1229.

LXXII. Johannes Briocenſis epiſcopus erga Majus monaſterium munificum ſe exhibet.

[Cum ſacri prohibeant canones ne aliis quam eccleſiæ miniſtris eccleſiaſtica tribuantur beneficia, Johannes Briocenſis epiſcopus eccleſias de Ferreria & de Lantigniaco *in pago Porriocenſi* ſitas de aſſenſu ſui capituli Majoris-monaſterii monachis in cella S. Martini de Joſſelino conſtitutis conceſſit, ratumque habuit quidquid in ſuo habebant epiſcopatu, *eccleſiamque S. Mariæ ante caſtrum, quod vulgo Jugon vocatur*, quam ipſe conſecraverat, & cimiterium quod ſanctificaverat *concedendo monachis B. Martini Majoris-monaſterii confirmavit*, aſſentiente clero ſuo & Oliverio caſtri domino, prohibuitque ne in quadriviis ad cruces extra cœmeterium defunctorum eorpora ſepelirentur. *Actum anno ab incarnatione Domini* MCXXIX. *indictione* VII. Subſcribunt Johannes epiſcopus, Judicalis decanus, Hamo archidiaconus, Alexander præcentor, Mauricius nepos epiſcopi, & alii. Quo etiam anno ſingulari diplomate confirmavit quidquid Majoris-monaſterii monachi in epiſcopatu ſuo poſſidebant, *eccleſiam præſertim, prope Lambaulam in honore S. Martini fundatam, & cimiterum ejuſdem Eccleſiæ, burgum quoque, terras, decimas*, &c. Inſuper & quidquid datum fuerat prædictæ eccleſiæ tempore Hamonis & Guillelmi prædeceſſorum ſuorum. Eodem tempore Donoaldus Aletenſis epiſcopus *fratribus noſtris*, inquit, *monachis S. Martini de Caſtello Joſſelini* permiſit, ut *S. Mariæ ejuſdem caſtri capellanum ſuum de anno in annum ponant, ſi ita fieri oportere viderint. Actum anno ab incarnatione Domini* MCXXIX. *in eccleſia S. Martini de caſtello Joſſelini coram his teſtibus, David archidiacono, Gradulono capellano, Richardo nepote epiſcopi, Andrea priore, & Gaufrido vicecomite.*]

LXXIII. Piſcatio in Sequana conceſſa S. Maglorio.

[Eodem quo ſiſtimus anno Petrus Pariſienſis S. Maglorii monaſterii abbas, Ludovicum Francorum regem convenit, ab eoque humiliter petiit, *ut piſcationem Sequanæ a ſuperiori parte inſulæ S. Mariæ uſque ad magnum Pariſiorum pontem monachis Deo in prædicto cœnobio ſervientibus concederet*. Cujus petitioni piiſſimus princeps, qui regnum ſuum *tanto ſublimius extolli* credebat, *quanto humilius atque clementius erga moderamina* ageret *eccleſiarum*, annuit de aſſenſu Philippi filii ſui, *ipſo anno in regem coronati*, qui & privilegio ſubſcripſit cum Ludovico buticulario, Hugone conſtabulario, Alberto camerario, dapifero nullo. *Data per manum cancellarii anno verbi incarnati* MCXXIX. *regni vero noſtri* XXI.]

LXXIV. Turbæ in Mauriniacenſi monaſterio.

Tunc temporis in Mauriniacenſi prope Stampas monaſterio graves tumultus exorti ſunt occaſione Veterum Stamparum (*a*) eccleſiæ, quæ monachis Mauriniacenſibus conceſſa fuerat. Erat tunc in curia regis vir præpotentiſſimus Stephanus de Garlanda cancellarius, Anſelli dapiferi & Willelmi germanus, idemque majot regiæ domus ſeneſcallus, quod retroactis temporibus inauditum, ut homo qui diaconus erat, militiæ ſimul poſt regem præfectus eſſet; qua de re Bernardus (*b*) in literis ſuis queſtus eſt. Hic tantæ erat apud regem auctoritatis, ut ei potius imperare quam ſervire videretur. Tradita porro nepte ſua in conjugium Almarico de Monte-forti, tumefactus oblituſque ſui, Adelam reginam frequentibus moleſtiis ſibi infeſtam reddidit, ſicque regi invifus, honore exutus, e curia pulſatur. Hinc veluti quadam arreptus inſania, Amalrici fretus auxilio, regnum turbare occipit: ſed, cum res ad votum non ſuccederet; ad ſemetipſum reverſus, *Seneſcalcum*; quam

(*a*) *Cheſn. t. 4. p. 373. & ſeqq.*
(*b*) *Bern. ep. 78.*

ANN. CHR. 1129. quam jure hæreditario ſe poſſidere jactitabat, dimiſit, & cum rege Ludovico, ſimulque cum Philippo ejus filio, qui jam rex unctus erat, interventu reginæ in regis gratiam rediit. Is, dum regia in aula floreret, Boſonis Floriacenſis abbatis inſtinctu regi ſuggeſſiſſe dicitur, eccleſias Veterum Stamparum a patre ſuo, qui apud S. Benedictum ſepultus eſt, nobili illi loco donatas fuiſſe. Id ubi per Wlgrinum Mauriniacenſium amicum reſcivit Thomas Mauriniaci abbas, regem adiit, atque ſe tandem paratum eſſe ut monachos ſuos in eccleſias Veterum Stamparum, quod rex tam diu dilatum fuiſſe queſtus erat, ſtatim introduceret. Annuit rex ſuis verbis illaqueatus, ac demum in eccleſiam S. Martini introducti ſunt monachi. Id impatienter ferentes clerici, quia vi monachos expellere non poterant, callidis machinationibus id perficere moliuntur. Cum enim apud Remos Ludovicus rex Philippum filium in regem ungi & coronari faceret, & Thomas Mauriniaci abbas eum Hugone S. Martini priore tam celebri conventui adeſſet, unus ex illis clericis Hugo eccleſiæ cantor eum quibuſdam aliis, falſa criminatione in ſenem monachum alioſque conficta, in S. Martini monachos ſeditionem excitat, & in domum monachorum eum promiſcua turba irruit, actumque videbatur de monachis, ni Henricus Senonum archiepiſcopus ſuperveniens, turbam repreſſiſſet. Interim apud Piſciacum * a rege placitum habitum eſt, cui Sugerius abbas S. Dionyſii, *qui tunc etiam in aula regia præclarus & optimus conſiliarius habebatur*. Odo S. Remigii abbas, olim Mauriniaci profeſſus, Hugo quoque S. Germani Pariſienſis abbas cum multa procerum turba adfuere. Tunc clerici, qui ob ſeditionem factam arceri mancipati erant, Thomæ abbatis implorant auxilium, cui recens exitium minabantur. At nihil in illo placito promotum, ſed Pariſios negotii cauſa remiſſa. In his anguſtiis, Thomas abbatiam abdicaſſet, niſi Guarini prioris conſilio & hortamentis recreatus fuiſſet ac roboratus.

* Poiſſ.

* Eſpernon.

Hic Guarinus ſeu Warinus * Sparnonis opido honeſtis & nobilibus parentibus otiundus, Thomæ a pueritia & in ſcholis apud Stampas individuus comes, Alberti Mauriniacenſis abbatis conſanguineus erat, factuſque eſt ibidem monachus inſtigante Rogerio priore, qui poſtmodum in abbatia Columbenſi *monaſticæ religionis clariſſima lampas* refulſit. Warini exemplum paullo poſt ſecutus eſt Thomas. Interim Albertus abbatia dimiſſa ad Columbenſe monaſterium, unde aſſumtus fuerat, revertens, ambos ſecum abduxit & Mauriniacenſis capituli aſſenſu inibi profeſſionem religavit. At vero Thomas Mauriniaci electus abbas, illum ſuum unanimem ſocium ſecum reduxit. Erat Warinus optimis moribus præditus, caſtimoniæ & ſobrietatis eximiæ, verbis & inceſſu gravis, omnibus denique bene vivendi exemplar, ut tradit chronographus, qui de eo plura ſe dicturum fuiſſe ait, niſi ipſo hæc ſcribente, adhuc in vivis fuiſſet. Hujus itaque monitis abbas confirmatus, Pariſiis in regis curia ſe ſtitit, cujus precibus rex ad pietatem motus, Mauriniacenſes & Stampenſes in concordiam reduxit.

LXXV. Goffridus Vindocini Abbas a rege in conſilium adhibitus.

Per id tempus inter regem Ludovicum & Fulconem Andecavorum comitem, qui poſtea factus eſt rex Jeroſolymorum, magna erat diſſenſio. Quam ob rem Ludovicus comiti majoratum & ſeneſcalciam Franciæ (qui comitatus Andecavorum hereditario jure a principatu Rotberti regi obtigerat,) Fulconi abſtulit, eamque dignitatem Anſello de Garlanda, & poſtea Guilielmo ejus fratri conceſſit. Inter ea contigit, ut rex Ludovicus cum Heinrico Angliæ rege bellum gereret. Quare Fulconem ſubmonuit, ut ſibi adeſſet. Negavit comes, propterea quod majoratu & feneſcalcia privatus ab eo fuiſſet. Tunc rex per Amauricum de Monte-forti, avunculum Fulconis comitis, & per Goffridum Vindocinenſem abbatem & Radulfum de Balgentiaco mandavit comiti, ſe eorum conſilio illi ſatisfacturum. Acquievit comes, & in id tandem conventum eſt, ut Guillelmus de Garlanda comiti hominum de ſua dignitate faceret; quod quidem præſtitit ille, & poſt eum frater ejus Stephanus de Garlanda de quo paullo ante agebamus. Hæc fuſius relata ſunt ab Hugone de Cleriis militre comitis Andegavenſis. Hinc Sirmondus recte infert, quo in numero apud Ludovicum VI. Goffridi nomen fuerit, quod a rege delectus ſit inter arbitros controverſiæ, quæ de majoratu & ſeneſcalcia Franciæ ab Andegavorum comite movebatur.

LXXVI. Privilegium ab Honorio obtinet.

Multam quoque gratiam obtinuit Goffridus apud Honorium papam, a quo hoc anno ampliſſimam adeptus eſt confirmationem omnium ſui monaſterii privilegiorum & poſſeſſionum, necnon tituli cardinalis eccleſiæ S. Priſcæ, de qua ita pontifex loquitur. *Porro eccleſiam beatæ Priſcæ, in monte Aventino ſitam, cum univerſis pertinentiis ſuis, ſicut tempore prædeceſſorum noſtrorum anteceſſores tui poſſediſſe noſcuntur, tibi, tuiſque ſucceſſoribus, cum omni dignitate, quæ ad eamdem eccleſiam pertinet, confirmamus*, &c. *Datum Laterani per manum Americi S. R. E. cardinalis & cancellarii* VIII. *kal. Aprilis indictione* VII. *incarnationis Dominicæ anno* MCXXVIII. pontifi-

pontificatus autem domni Honorii ſecundi papæ anno v. Hoc privilegium integrum in Appendice referemus. Poſt hæc non integris quatuor annis ſuperviait Goffridus abbas, ut ſuo loco videbimus. ANN. CHR. 1129.

LXXVII. Tironis facta donationes.

Dum Guillelmus abbas (*a*) Tironienſi monaſterio præeſſet, Hugo Puteacenſis * in Belſia comes, Jeroſolymam profecturus, anniverſarium ſuum Tironi inſtituit, facta illic donatione, quam uxor ejus Agnes, filiique Evrardus & Burchardus hoc anno ratam habuerunt. Inter teſtes nominantur Gaoterius prior S. Martini de Valle apud Carnutas, & Theobaldus prior de Anrenilla. Anno præcedente Rottocus de Monte-fotti, Guatho de Villa-petroſa, Milo de Mellayo & Willermus de Illeto, viri nobiles, qui iter Jeroſolymitanum aggreſſuri cruces in illo monaſterio *a Deo devotiſſimo viro Bernardo* acceperant, fratrumque precibus ſe commendantes, eorum terras a manu caduca liberaverant; tandem ex illo itinere ſalvi & incolumes reverſi, Tironium rurſus adierunt, fratribus gratias acturi, quod eorum precibus ſuffragantibus ſe ſoſpites rediiſſe crederent, & donum eis factum denuo ratum habuerunt. Acta ſunt hæc Tironii *juxta magnum altare* v. idus Maii anno MCXXVIII. His litteris appenſa ſunt quatuor ſigilla, in quibus quatuor milites cataphracti equo inſidentes exhibentur. Anno ſequenti, in quo nunc ſiſtimus, Robertus prior *de Nojomo* ſeu Nogento, Guicherii ſucceſſor, ejuſque loci monachi Veteris-Tironii decimas cedunt, petente comite Rotroco, paullo ante quam in Hiſpaniam proficiſceretur. Rem parvam dicturus ſum, ſed tamen dicam. Forte Conanus Britanniæ dua ad Tironienſe monaſterium divertit, cum *Vercellacum* ſeu Vizeliacum orationis cauſa pergeret, ubi ſcilicet corpus beatæ Mariæ Magdalenæ eſſe credebatur. Tum vero Tironienſium religione, & forſan penuria tactus Conanus, dedit eis unde piſces & butyrum haberent. Id factum xv. kal. Decembris, *anno ſecundo ſublimationis Philippi, filii Ludovici regis Francorum, patre adhuc vivente.* In eodem inſtrumento notantur etiam ea, quæ idem Conanus & mater ejus Hermengardis, ejuſque barones apud Ponrem-Roſelli prope Namnetum eiſdem fratribus contulerunt. Biennio poſt cella beatæ Mariæ de Baſquevilla eiſdem ab Hugone Rotomagenſi archiepiſcopo donatur, cedente Willelmo-Martello, qui eam tenebat. Teſtis inter alios Walterius S. Wandregeſili abbas.

* *du Puiſet.*

(*a*) *V. l. 73. n. 45.*

LXXVIII. Turpiniacum monaſterium conditum.

Extat in pago Turonenſi Turpiniacum * monaſterium ſic dictum a Turpino antiquo loci domino, tribus circiter leucis ab opido Caſnone * poſitum in quatuor anguſtis Caſnonenſis ſilvæ collium faucibus, haud procul ab Angere ſeu Indra fluvio, qui paullo infra in Ligerim devolvitur. Originem monaſterio dedit Robertus quidam vir nobilis, qui illuc ſeceſſit, & ob eximiam vitæ ſanctimoniam quoſdam ad ſe diſcipulos traxit. Conſtructæ eo loci ruſticanæ caſæ, favente Hildeberto archiepiſcopo, cum ligneo oratorio, quod Hugo Hildeberti ſucceſſor in lapideam eccleſiam commutavit, & vm. kal. Octobris conſecravit. Brevi auctus eſt locus beneficio accolarum, erectaque ibidem abbatia. Poſt Robertum Guillelmus abbas locum rexit, cui Innocentius II. & poſt eum Eugenius III. litteras apoſtolicæ tuitionis cenceſſerunt. Perſtat etiam nunc hoc monaſterium, cenſu tenue, ſub Congregatione S. Mauri. Una ei ſubjecta eſt Belli-aggeris * cella diœceſis Turonicæ haud procul a Villæ-lupæ abbatia. In eccleſia Turpiniacenſi quidam inſignes viſuntur tumuli, Burchardi II. Inſulæ-Burchardi toparchæ, Guillelmi Montis forelli comitis, & Henrici-Clementis Franciæ Mareſcalli.

* *Turpenay.*
* *Chinon.*

* *Beaulieu-lès.*

LXXIX. Willelmo epiſcopo Wintonienſi ſuccedit Henricus.

In Anglia Willelmus-Giffardus epiſcopus Wintonienſis, vir inſignis meriti, hoc anno deceſſit, habitu monaſtico ſuſcepto in extremis. Unde ad ejus tumulum in navi eccleſiæ cathedralis appoſiti ſunt hi verſus:

Willelmus-Giffard præſul jacet hic tumulatus,
Qui ſuſcepit adhuc vivens habitum monachatus.

Titulos de ejus morte lugubres compoſuere monachi S. Benedicti & S. Hildæ Vitebienſes, atque Radigenſes editos in Angliæ-ſacræ tomo primo. Suffectus in epiſcopatu Wintonienſi Henricus monachus Cluniacenſis, Heinrici Angliæ regis ex Adela ſorore nepos, Srephani Bleſenſium comitis poſtmodum Angliæ regis frater antea Glaſtonienſis abbas qui abbatiam cum epiſcopatu uſque ad mortem retinuit teſte Roberto de Monte in Appendice ad Sigebertum. Complures ad eum extant epiſtolæ Petri Venerabilis, qui Heinricum peculiari amore diligebat. In quibuſdam (*b*) tamen queritur, quod citius juſto adverſus ipſum & pro levi cauſa commotus fuiſſet. Id alibi (*c*) factum dicit auctore quodam Roberto pacis corruptore, & peſſimo inimicitiarum fatore. Sed tandem eorum redintegrata amicitia (*d*) eſt. Henrici memoria poſt regem Angliæ in omnibus Cluniacenſium eccleſiis fiebat; petitque Petrus (*e*), ut ille Cluniaci ſepulturam ſuam eligat.

(*b*) *Petr. Ven. l. 2. ep. 13.*
(*c*) *ibid. ep. 19.*
(*d*) *ib. ep. 25.*
(*e*) *ib. ep. 24.*

In

ANN. CHR. 1130. LXXX. Res Germanicæ.

In Chronico Saxonico necdum edito frequens principum conventus apud Corbeiam-novam xvii. Kal. Junii, præsente Lothario rege factus dicitur, ibique Fredericus Colonienſis archiepiſcopus interventu principum regi reconciliatus fuiſſe; tum ſubditur, eodem anno in commemoratione S. Pauli ortam eſſe commotionem per maximam civium Magdeburgenſium contra Norbertum archiepiſcopum, propterea quod majorem eccleſiam, ſicut illis dictum erat, polluram, nocturno tempore purificaſſet. Creſcente tumultu, in ſuperiora antiqui monaſterii cum Miſnenſi & Havelbergenſi epiſcopis & præpoſito majoris monaſterii ſeu eccleſiæ aſcendiſſe dicitur; ibique diu obſeſſus fuiſſe, ſævientibus & jurgantibus adverſariis, quod altaria fregiſſet, & reliquias furtim abſtuliſſet; ſed illi ab eo excommunicati tandem ei ſeſe ſubjecerunt.

LXXXI. Monaſteria ibidem condita.

Superſtite Erchenberto Corbeiæ-novæ abbate, cujus obitum ſuperiori anno retulimus, Amelunxbornenſe Ciſtercienſis ordinis monaſterium a Sigefrido Homburgico in diœceſi Hildensheimenſi conditum perhibetur in chronico Huxarienſi quod Chriſtianus Paullinus vulgavit. Ibidem refertur epiſtola, nomine S. Bernardi, quæ abbati & toti congregationi ejus loci e Ciſtercio hoc anno ſcripta dicitur: ſed hæc epiſtola Bernardi ſtilum nequaquam ſapit. In eodem chronico editum eſt Honorii papæ privilegium eidem indultum monaſterio, quod multa ſanctimonia & doctis viris floruiſſe dicitur. Plura de eodem monaſterio, ibidem referuntur.

Hoc ipſo anno Erneſtus comes Hirsbergenſis, Gebehardi Eiſtetenſis Epiſcopi frater, Blanckeſteenſem noſtri Ordinis abbatiam (*a*) conſtruxiſſe ac dotaſſe traditur. Gebehardus vero ejus frater ex præpoſitura Heidenheimenſi Benedictinam abbatiam feciſſe, ejectis Eugenii papæ tertii conſenſu clericis, qui aliquamdiu ſub præpoſito non admodum religioſe illic vixerant. Sub idem tempus Udalricus, Conſtantienſis ad Rhenum epiſcopus, ob varias Rudolfi Bregantini comitis, aliorumque rixas & vexationes, ſummi pontificis conſenſu epiſcoparum abdicavit, & in S. Blaſii monaſterium ſe recepit, ubi monaſtico habitu ſuſcepto ad obitum uſque pie converſatus eſt.

(*a*) *Bruſch. monaſt.*

ANN. CHR. 1130. LXXXII. Honorio papa mortuo ſchiſma in eccleſia.

VIxdum annis ſex parta per Calliſtum pace potita erat eccleſia, cum in novum procellarum chaos denuo relabitur. Mortuo quippe Honorio papa ſub initia ſequentis anni milleſimi centeſimi tricesimi, ſcilicet xvi. Kal. Martii, quod nonnulli vereres pro antiquo calculo ad præcedentem annum referunt, electus eſt ſtatim, necdum vulgata pontificis morte, Gregorius cardinalis diaconus S. Angeli, & ab Oſtienſi epiſcopo de more conſecratus. Hæc autem electio non ab omnibus cardinalibus, ſed ab iis qui potiores merito & ſapientiores videbantur, ſic facta eſt ad præcavendum Romanum tumultum, qui ex aliorum factione imminere cenſebatur. Verum poſtridie alii cardinales, quibus inconſultis id actum erat, majori numero apud S. Marcum convenere, & Petrum-Leonis presbyterum cardinalem S. Mariæ trans-Tiberim elegerunt, eique nomen Anacleti II. impoſuerunt. Uterque Romanus erat, Innocentius quidem melior, ſed major in Anaclero ex genere & opibus potentia. Innocentius in Laterano ſedem iniit, Anacletus in Vaticano, ad quem ſpes præmiorum uberior multo plures ad eum venerandum illexit. Iraque Innocentius a pleriſque deſertus, Urbe tandem una cum cardinalibus ſuis diſcedere coactus, primum Piſas, inde in Galliam ſe recepit. Hinc conflatum eſt funeſtiſſimum ſchiſma, quo chriſtiana res publica per decem fere annos affligata eſt.

Erat Innocentius, ut jam dixi, Romanus, de Regione Trans-Tyberina, & quidem, ut Baronius ex archivo rituli S. Praxedis refert, *monachus Lateranenſis cœnobii SS. Johannis-Baptiſtæ, Johannis-Evangeliſtæ atque Pancratii, idemque abbas monaſterii SS. Nicolai & primitivi Ordinis S. Benedicti, loco qui vocatur Gabii prope Lacum Barranum* [forte *Varrano* in Apulia, ut conjicit Lubinus] *qui ab Urbano II. creatus eſt diaconus cardinalis S. Angeli*. Non tamen purem eum monachum noſtri Ordinis fuiſſe; ſiquidem Petrus Venerabilis ſibi exprobrarum fuiſſe dicit quod Innocentium Anacleto ſui inſtituti monacho, prætuliſſet. [Sed forte id ideo dixit, quia Anacletus Cluniacenſis monachus fuerat, quod non impedit quominus alterius monaſterii Benedictini ordinis ſeu congregationis monachus fuerit Innocentius.]

LXXXIII. Anacletus antipapa quis & qualis.

De Anacleto ſeu Petro-Leonis nemo veterum accuratius ſcripſit, quam chronographus Mauriniacenſis. *Fuit hic Petrus*, Petri filius, *filii Leonis. Leo vero*, ejus avus, *a Judaiſmo paſcha* ſeu tranſitum *faciens ad Chriſtum, a Leone*, ſcilicet papa nono *baptizari, & ejus nomine meruit inſigniri. Hic vir, qui ſentiſſimus erat, in curia Romana magnificus effectus, genuit filium, nomine Petrum, magnæ famæ, magnæque potentiæ poſt futurum*. Ejus tempore *inter regem Teutonicorum & Romanam eccleſiam illa turbulentiſſima orta eſt ſeditio, in qua vir ille tantum armis ſtrenuus, conſilio providus & eccleſiæ Romanæ fidelis exſtitit, ut ei cum cæteris munitionibus*

qua

ANN. CHR. 1130.

quæ Romæ ſunt, illum quoque, quæ illius urbis videtur obtinere ſimilitudinem, turrim dico Creſcentii, quæ a parte Galliarum in capite Tiberini pontis ſita eſt, papa committeret, & cum præceteris familiarem haberet. Hac occaſione mirabiliter excreſcens, quotidie ſui melior efficiebatur, & dignitatis, poſſeſſionibus, honoribus argumentabatur. Hæc de Petro Petri-Leonis parente chronographus Mauriniacenſis, qui & addit, multos utriuſque ſexus liberos ipſum genuiſſe, in his Petrum-Leonis, de quo hic agimus. *Iſte*, pergit chronographus, *ſtudii gratia Galliam, atque Pariſius adiit, & cum repatriaret, apud Cluniacum diviſſimum atque ſanctiſſimum cœnobium monachilem habitum induit. Aliquanti per inibi regularibus inſtitutionibus imbutus, a papa Paſchali II. patris admonitione retrahitur ad curiam; & cardinalis effectus tempore Calixti papæ, cum eodem Gregorio*, qui poſtea Innocentius II. *miſſus ad Gallias, Carnoti Belvacique concilia celebravit. Mortuo Honorio, potentiſſima fratrum ſuorum, familiaque quammaxima numeroſitate fretus & Portuenſis epiſcopi cujuſdam litteratiſſimi, &, ſicut putabatur, religioſiſſimi ſpiritu animatus, pontificatus culmen arripit, cleri populique non parva multitudine ſibi conſentiente.*

LXXXIV. Electio ut peracta.

Id præcavere ſolliciti alterius partis cardinales, ob idque Gregorii electionem, etiam ante ſepultum Honorium, clanculum procurarunt; qua de re prædictus chronographus ita ſcribit. *Honorius II. qui poſt Calixtum papam ſuper cathedram Petri ſederat, Romæ in eccleſia beati Andreæ, quam apud clivum Emilii-Scauri beatus ac præcipuus doctor magnus Gregorius ſuis ſumptibus ædificavit, defunctus eſt. Cardinales, qui cum cancellario Haimerico intùs aderant, & honorio infirmanti aſſederant, Gregorium quemdam ſcientia ac religione præclarum ſibi præficiunt, & nimis feſtinanter, ut a quibuſdam dicitur, pontificalibus induunt inſignibus. Id illius gratia diſpenſationis factum dicunt, ut Petrum quemdam, qui ſæculariter ad papatum videbatur aſpirare, ſpe ſua fruſtrarent.* At nihilominus adverſæ partis magno numero cardinales & abbates Petrum elegerunt, ut diximus, & Anacletum II. appellarunt. Innocentius Fragipanum auxilio fretus aliquamdiu in urbe perſtitit: at prævalente Anacleto, qui Romanorum maximam partem præmiis ac muneribus ad ſe attraxerat, cedere coactus, paratis occulte navigiis, cum ſuis aſſeclis ad mare, atque inde duabus triremibus Piſas acceſſit, ubi a Piſanis magno ſtudio & honore acceptus eſt. Innocentii partes ſectabantur ſexdecim cardinales; aſt Anacleto adhærebant fere triginta, ex quibus tres poſtea ad Innocentium converſi ſunt. Ex illis præcipuus erat Petrus Portuenſis epiſcopus, cujus hac de re epiſtola exſtat apud Willelmum Malmesburienſem, quatuor epiſcopis Innocentii præcipuis aſſeclis inſcripta, in qua partes Anacleti non inepte tuetur. Ad hæc abbates & clerici non pauci Anacletum præferebant, Anaſtaſius videlicet abbas S. Pauli, Johannes abbas SS. Stephani & Laurentii, Laurentius abbas (*a*) Gregorii, abbas in Clivo-Scauri, aliique.

(*a*) *Willelm. Malmesb. hiſt. nov. l. 1.*

LXXXV. Anacleti epiſtola ad Cluniacenſes.

Anacletus itaque ſolus urbe potitus, litteras ad omnes eccleſias & principes, uti & Innocentius, mittit, quas apud Baronium videre licet. Una ex his eſt ad Cluniacenſes, quæ ſic incipit. *Converſionis meæ primordia reducens ad animum, multum me Cluniacenſi monaſterio invenio debitorem: propterea quod in eo & monaſticum habitum, & converſandi ſumpſi, divinæ potentiæ gratia protegente, principium; cui licet in omnibus, quæ mihi pleno caritatis ubere pia devotione impendit, aqua redhibitione nequeam reſpondere: me ipſum tamen ei, quod poſſum, fideliſſima ſervitute ſubſterno. Et ideo de ſtatu noſtro, ſeu de his, quæ penes nos, Dei nos reſpiciente clementia, proſpere acta ſunt vel aguntur, ſanctæ dilectioni veſtræ dignum duximus miſſis ad vos litteris intimare. Decedente ſiquidem de hac vita domino prædeceſſore noſtro piæ memoriæ papa Honorio, cardinales eccleſiæ Romanæ presbyteri, & diaconi & ſubdiaconi, primicerius cum omni ſcola & ordinibus palatii, judices & ſcriniarii & clerus omnis Romanus, expetente omni populo, cum honoratorum devotiſſimorum aſſenſu, in titulo beati Marci, me, licet indignum, in papam Anacletum unanimiter elegerunt, & electum in eccleſia beati Petri patroni noſtri venerabilis frater noſter Petrus Portuenſis epiſcopus cum diverſarum regionum epiſcopis celeberrimo conſecravit.* Deinde agit de electione Innocentii, ubi duriora ſcribit contra ejus partis cardinales, quorum caput eſſe dicit Haimericum cancellarium, quem præ omnibus fugillat. In fine Cluniacenſes ſuos rogat, ut illam dilectionem, quam „ ſibi in minoris ordinis adminiſtratione exhibuerant, nunc in apoſtolicæ ſedis re„ gimine conſtituto ne ſubtrahant. *Datum Romæ apud S. Petrum kal. Maii.* Verum nihil ejus litteræ valuerunt apud ſuos Cluniacenſes, ut poſtea videbimus.

LXXXVI. Stampenſe concilium.

Dum hæc in Italia aguntur, *rex Ludovicus*, teſte chronographo Mauriniacenſi, *archiepiſcopos Remenſem, Senonenſem, Bituricenſem, Turonenſem, ſimulque epiſcopos regni ſui & abbates Stampis convocat: communicatoque conſilio Innocentium, quia & vita ſanctior, & fama melior, & electione ſuperior apparebat, cum omni regno ſuo*

ANN. CHR. 1135. *Romanum papam, sibique patrem denuntiat.* Eadem fere verba habet Sugerius, qui & ipse præsens concilio aderat. Vocatus ad concilium Bernardus, ad illud iter se accingit trepidus & tremebundus, negotii pondus & periculum non ignorans: at in via cælesti viso recreatus est, non dubia spe futuræ concordiæ. Oraculo respondit eventus. Nam ubi ad locum ventum est, ut tradit Ernaldus seu Arnoldus (a) Bonæ-vallis abbas, præmissis jejunio ac precibus, cum rex & episcopi, cæteriquæ consedissent, una omnium sententia fuit, ut negotium illud unius Bernardi judicio committeretur, & ex ejus ore tota causa penderet. Ille vero electionis ordine, electorum meritis, vita & fama diligenter & mature examinatis, præferendum Innocentium pronuntiavit; quod omnes ratam esse acclamarunt. Itaque, actis ex more Deo gratiis & laudibus, universi obedientiam Innocentio polliciti, ejus electioni subscripserunt. Deinde, scriptis ad multos epistolis Bernardus, alios ad idem præstandum induxit, ob has maxime rationes, quod ejus electio prior tempore, vita & fama sanior esset, & eligentium merita potiora. Consulendæ hac de re ejus epistolæ (b) ad Hildebertum, Gaufridum de Loratorio, & ad episcopos Aquitaniæ, ex quibus hi maxime, incentore Girardo Engolismensi, Innocentium respuebant. Deinceps Bernardos historiam sui temporis, non Cistercienſem modo, sed fere ecclesiasticam implebit.

(a) *Arnold. l. 2. de Vita S. Bern. c. 2.*

(b) *Bern. ep. 224. & seqq.*

(c) Ordericus, l. 13. p. 895. Ordericus (c) auctor est, Gregorium seu Innocentium cum Quirinali clero Gallias expetiisse, primoque ab Arelatensibus susceptum, legatos illinc in Franciam direxisse. Porro Cluniacenses, ut ejus adventum rescierunt, sexaginta, equos seu mulos cum apparatu congruo papæ & cardinalibus clericis direxisse, & Cluniacum usque honorifice conduxisse: ubi undecim diebus papa cum suis detentus, novam ecclesiam in honorem S. Petri apostolorum principis sollemni ritu dedicaverit, scilicet VIII. kal. Novembris, ut inferius (d) videbimus. *Iade magnam auctoritatem*, ait idem auctor, *apud occiduos promeruit, quod a Cluniacensibus Petro præpositus fuerit. Ab eisdem quippe Petrus in puericia nutritus coaluit, & eorum habitu ac professione monachus exstitit. Gregorius itaque a Cluniacis, quorum auctoritas inter nostrates monachos maxime præcellit, amicabiliter ut pater patrum susceptus, pontificali flemmate in Gallis enotuit, & deinceps ab occiduis principibus & episcopis susceptus, in brevi magnat virtet impetravit.* Non dubito, quin multum ad præferendum in Stampensi conventu Innocentium contulerit Cluniacensium exemplum, quorum utique magna erat, non modo apud nostrates monachos, sed etiam apud omnes auctoritas.

(d) *infra n. 39.*

LXXXVII. Innocentius a rege excipitur. Soluto Stampensi conventu, rex Ludovicus tam læti nuntii primitias per Sugerium (e) abbatem significavit Innocentio, qui Cluniaci rei eventum præstolabatur. *Tanto exhilarati suffragio* Innocentius ejusque cardinales, *cum gratia & benedictione regi* per eumdem Sugerium *gratias referentes*, eum *ad propria remisserunt*. Mox regem adire properavit Innocentius. Ubi autem ad Floriacense S. Benedicti monasterium pervenit, *dominus rex cum regina & filiis ei occurrens, nobilem & diademate sæpius coronatam verticem, tamquam ad sepulcrum Petri, inclinans, pedibus ejus procumbit, catholicum affectum & devoti servitii effectum ei & ecclesiæ promisit.* His Sugerii verbis consentanea scribit chronographus Mauriniacensis, qui ait, regem pontifici obviam profectum fuisse, qui *adclinis juxta morem ejus pedem osculatus*, atque *ut Christi Petrique vicarium lætus veneratus* est. Ludovici regis exemplo Henricus rex Angliæ, qui tunc in Normannia versabatur, Innocentio *Carnotum occurrit*, ait Sugerius, *& devotissime pedibus ejus prostratus, votivam sui, suorumque ta terra sua susceptionem & obedientiæ filialis promittit plenitudinem.* Addit prædictus chronographus, Innocentium *maximis muneribus* ab eodem rege honoratum fuisse. idem totidem fere verbis tradit (f) Ordericus, qui id factum dicit idibus Januarii anni insequentis; ibique scilicet Carnoti, in domo Helisendis vicedominæ hospitatus Innocentius, Francis & Romanis gaudentibus *triduo* permansisse dicitur. Ernaldus in libro II. de vita S. Bernardi auctor est, virum Dei Henrico regi persuasisse, ut Innocentium agnosceret.

(e) *Suger. in vita Ludov.*

(f) *Orderic. p. 895.*

LXXXVIII. Agnitus ab Ordinibus monachorum. Tantorum regum exemplum præcesserunt vel secuti sunt plerique episcopi, quos recenset Bernardus in epistola CXXVI. ad episcopos Aquitaniæ, qui necdum Innocentium agnoverant. Tum de congregationibus monachorum hæc subdit. *Non autem debeo prætermittere famulos, qui mundo mortui, Deo melius vivunt: quorum vita abscondita est cum Christo in gloria, ubi certe studiose inquirunt, & non dubie inveniunt beneplacitum Dei, qui sollicite sunt quomodo placeant ei. Itaque Camaldulenses, Vallumbrosani, Cartusienses, Cluniacenses, & qui de Majori-monasterio sunt,*

*mei quoque Ciſtellenſes, * Caduinenſes, Tironenſes, & Saviniacenſes, univerſitas denique & unanimitas fratrum, tam clericorum quam monachorum, regularis vitæ probitasque converſationis, ſequentes epiſcopos, tanquam greges paſtores ſuos, Innocentio firmiter adhærent*, &c. Nulla hic mentio de Caſinatibus, qui cum Rogerio Siciliæ & Apuliæ duce principio, re necdum eliquata adhæſere Anacleto, a quo Rogerius rex Siciliæ dictus eſt. Mirum vero pleriſque viſum eſt, Cluniacenſes prætuliſſe Innocentium Anacleto, qui ut jam dixi, Cluniacenſis monachus fuerat. Certe eorum judicium nonnullis præproperum viſum eſt, in primis Reimbaldo Leodicenſis eccleſiæ alumno, quem Baronius antiſtitem vocat. Hic viſo rotulo de obitu cujuſdam Hervei abbatis a Francigenis ad Leodicenſes miſſo, cum alii alia de morte ad rotulum apponerent, Reimbaldus (*a*) eos, ad quos rotulus pervenerit, » admonendos cenſuit, ut ne præcipitarent, judicium in agnoſcendo Innocentio » vel Anacleto, cum adhuc lis ſub judice eſſet. Id a quibuſdam ex invidia fieri dicit, ab aliis ex ignorantia, *quæ quidem tolerabilis eſſet, niſi temeritati commixta, ante tempus ad judicium prorueret. Hæc eſt*, inquit ille, *quæ Cluniacenſes ipſos, tam ſacrum aliquando, tam ſollemnem, tam undique oculatum conventum non præterit: ſed* » *per ipſos non modo occidentalem eccleſiam infecit*. Dein eos arguit, quod Girardi Engoliſmenſis, epiſcopi libellum in quo duorum apoſtolicorum ordo electionis & ordinationis deſcriptus erat, illi præciderint, & Innocentio legendum tradiderint, » quem aliis lectum legendum communicare debuiſſent. Et quidem ipſe Petrus Venerabilis in epiſtola (*b*) ad Ainericum cardinalem, conquerens quod Gigniacenſes ſui ob negatas Miratorii monachis Ciſtercienſibus decimas interdicto ſuppoſiti eſſent, in memoriam revocat eccleſiæ Cluniacenſis dedicationem ab Innocentio factam: *quam ſi diminuerit, videbitur deſtruxiſſe, quod vetus fuerat conſtruxiſſe. Inſultabunt*, inquit, *quod jam ex parte cæperunt, nobis inimici ejus, quorum multitudo ubique, etſi non aperte contradicit, tamen aperte odit, nec ceſſabunt dicere, quod ſolent dicendo frequentare: Ecce, Cluniacenſes, habete papam veſtrum, quem vobis, ſpreto monacho veſtro, elegiſtis*. Hæc Petrus. Et ſane magnum æquitatis & moderationis exemplum præbuerunt hac occaſione Cluniacenſes, quod in re in ſpeciem tam dubia Innocentium Anacleto alumno ſuo prætulerint. Quis ſit ille Herveus abbas cujus rotulum Francia ad ſuos Leodicenſes allatum fuiſſe tradit prædictus Reimbaldus, non ſatis liquet. An ſorte recluſus ille Calonnæ apud Andegavos (*c*) de quo ſuperius actum eſt?

ANN. CHR. 1130.

Cluniacenſes ob id improbati a quibuſdam.

(*a*) *Baron. hoc anno.*

(*b*) *Petrus Ven. l. 2. ep. 25.*

(*c*) *l. 68. n. 68.*

Priuſquam e Cluniaco Floriacum accederet Innocentius, concilium apud Clarummontem habuit, ac quo præciſe tempore, necdum exploratum eſt. Sed prius ſtatuendum tempus, quo in Galliam appulit. Id vero nos docet pontificium ejus diploma pro Foſſenſi Arelatenſis proviciæ monaſterio, de quo infra, datum *apud S. Ægidium* III. *idus Septembris* hoc anno pontificatus ejus primo, *indictione* VIII. Inde Cluniacum adiit, antequam Clarum-montem progrederetur, & Cluniacenſem eccleſiam dedicavit. Id non obſcure nos docet præter Ordericum ſuperius (*d*) laudatum teſtis locupletiſſimus Petrus Venerabilis in libro II. de miraculis cap. XVI. cum agit de Matthæo cardinale, & de Innocentii acceſſu ad Galliam: *Ubi primum*, inquit, *ab eodem domino papa Innocentio Cluniacenſi nova & majore conſecrata eccleſia, ac gemino concilio, alio Claromonti, alio Remis celebrato, totam, excepta parte Aquitaniæ, Galliam, Hiſpaniam, Angliam, Germaniam, ſibi, immo Chriſto, ſtudio præcipue Matthæi, papa jam dictus univit*. Porro hæc Cluniacenſis baſilicæ conſecratio ipſo Innocentio (*e*) teſtante, eodem die, quo majus altare ab Urbano II. conſecratum fuerat, id eſt. VIII. kal. Novembris (*f*) facta eſt, & quidem hoc anno, non ſequenti; nam anno ſequenti tunc Remenſe concilium habebat pontifex, ipſoque die, ſcilicet VIII. kal. Novembris novum regem Ludovicum juniorem con-

LXXXIX. Claromontenſe concilium & Anicienſe. Cluniacenſis baſilicæ dedicatio.

(*d*) *ſup. n. 86.*

(*e*) *Bibl. Clun. p. 1380. & 1381.*

(*f*) *ibid. p. 516. V. l. 69. n. 21.*

* Hunc locum ſic reſtituimus, nam in omnibus etiam Mabillonii editionibus antea legebatur *Caduuenſes*. Eſt autem Caduinum, ſeu ut vulgo loqui & ſcribere ſolent, Cadomum urbs inſignis in inferiori Normannia dioceſis Bajocenſis, in qua Guillelmus dux qui Angliam conquiſivit, ditiſſimum ſub patrocinio S. Stephani monaſterium fundavit. Cui Lanfrancus pietate & ſcientia commendandus, evectus poſtea ad Cantuarienſem archiepiſcop. præfuit primus abbas. Sed hæc tanti non ſunt, ut ſanctiſſimis & auſteriſſimis hic recenſitis ordinibus a Bernardo debuerit accenſeri. Eſt vero Caduinum, celebre inter fundata a Gerardo de Salir monaſteria ſub norma & vivendi ratione Ciſtercienſium, tametſi illis non unita, primum tenens locum. Illa autem monaſteria in vita Gerardi de Salis hoc ordine recenſentur: Caduinum primum, Grandisfilva ſecundum, Dalonenſe tertium, Bornetum quartum, Allodia quintum, Abſia Gatiniæ ſextum, Caſtellaria ſeptimum. Hæc omnia monaſteria, quorum Caduinum caput erat, Ciſtercienſium inſtituta ut diximus obſervabant, unde & S. Bernardus ſuis Ciſtellenſibus immediate ſubjicit Caduinenſes. Perfacile fuit incauto amanuenſi ut particulam *in* litteram *u* exprimeret. Idque perſæpe immo fere ſemper immiſſ. contigit. Ceterum reſtitutionem noſtram confirmat paulo recentior codex bibliothecæ regiæ qui legit *Caduinenſes*.

ANN. CHR. 1130.

fecravit. Tanc etiam ejuſdem eccleſiæ altaria intra ejus ambitum conſiſtentia, numero viginti ſex, conſecrata ſunt: ex quibus unum in honorem S. Jacobi & omnium ſanctorum conſecravit Dalmatius S. Jacobi epiſcopus ſeu Compoſtellanus, qui ipſius Cluniacenſis cœnobii monachus fuerat. Poſt illam dedicationem pontifex Clarum-montem iter inſtitait. Rohennæ * ad Ligerim, medio fere Cluniacum inter & Clarum-montem intervallo, nonis Novembris hoc anno pervenit: ubi Imaro tunc prior Criſpiacenſi, poſtmodum cardinali, confirmavit omnes poſſeſſiones, quæ illi monaſterio a conditoribus ejus, Gualterio & Adela, collatæ fuerant. Jam vero apud Clarum-montem erat IV. kal. Decembris hoc ipſo anno, indictione VIII. ati diſcimas ex ejus bulla, ibidem tunc data Gregorio (a) abbati monaſterii S. Michaelis Coxanenſis. Ibidem adhuc reſidebat III. nonas Decembris, quo die breve apoſtolicam (b) ſcripſit Guillenco Lingonenſi epiſcopo, ad finiendam controverſiam abbatum S. Stephani Divionenſis, & S. Seqaani, de qua ſuperius (c) actum eſt. Ex quibus intelligitur, Claromontenſe concilium exeunte menſe Novembri & Decembri ineunte habitum fuiſſe. Præceſſerat ſine dubio concilium Anicienſe, in quo Hugo Gratianopolitanus præſul, morbis licet atque ætate confectus adfuit, & cum aliis epiſcopis Anacletum excommanicavit, *quæ profecto excommunicatio*, inquit Gaigo in *ejus vita*, *propter auctoritatem tanti viri, contulit multum & profectum catholicis, & detrimentum ſchiſmaticis*.

* Rosnac.

(a) Marca Hiſp. p. 1272.
(b) Perard. p. 103.
(c) ſupra n. 70.

XC.

Sugerii abbatis converſio, eiuſque monaſterii reformatio.

Claraiacum a rege miſſus eſt, ut mox dicebam, Sugerius Dionyſianus, qui paullo ante ſe ſuoſque ad ſtrictiores vitæ monaſticæ leges revocaverat. Id contigit poſt mortem Anſelli de Garlanda (d) & Willelmi ejus fratris, cum Stephanus de Garlanda amborum germanas dapiferatum ſeu ſeneſcalciam ſimul & majoratum domus regiæ teneret; quod vehementer, ut par erat, improbat S. Bernardus epiſtola LXXVIII. qua Sagerio vitæ prioris mutationem gratulatur. Ante id tempus Sugerius honeſtam & honorificam ſecundum ſæculam vitam agebat, inter eccleſiaſticos maltæ dignitatis, magnæ auctoritatis inter aulicos, abique magnificus, quem omnes ob dignitatem & auctoritatem colebant ac frequentabant; adeo ut S. Dionyſii monaſterium in regiam quamdam aulam converſum videretur, ubi rex ipſe non raro demorabatur. *Locus quippe ab antiquo nobilis*, ait Bernardus, *& regiæ dignitatis exſtiterat: palatii cauſis, regumque exercitibus deſervire ſolebat. Sine cunctatione, & fraude ſua cæſari reddebantur, ſed non etiam Deo quæ Dei ſunt, perſolvebantur æque fideliter. Quod audivimus, non quod vidimus loquimur: clauſtrum ipſum monaſterii frequenter, ut aiunt, ſtipari militibus, urgeri negotiis, jurgiis perſonare, patere interdum & feminis. Quid inter hæc cæleſte, quid divinum, quid ſpirituale poterat cogitari?* Hic erat monaſterii ſtatus, cujus culpa non monachis, ſed abbati Sugerio imputabatur, recte Bernardo. *Quid enim? tua certe, non & tuorum errata, ſanctorum carpebat zelus: tuit, non ipſorum exceſſivus ſuccenſebant; ſolamque in perſonam tuam, non etiam in abbatiam fraternum ſuſurrium immurmurabat. Solum denique te in cauſam vocaverat. Tu te corrigeres, & nil reſiduum quod pateret calumniæ. Te, inquam, mutato, mox omnis tumultus concideret, quieſceret ſirepitus: ſolumque ac totum erat quod nos movebat, tuus ille ſcilicet habitus & apparatus cum procederes, quod paullo inſolentior appareret. Denique deponeres faſtum habitumque mutares; & facile omnium quieſcere poterat indignatio. Cæterum tu & feciſti ſatis cauſantibus* ſubdit Bernardus, *& adjeciſti quod merito collaudemus.*

(d) V. ſupra n. 74.

Non dubito quin ad hanc mutationem contalerit Bernardus ipſe, tum monitis ſuis, tum ſuis ſuorumque exemplis, tum denique editione opuſculorum ſuorum, quæ omnia itidem Petrum Venerabilem adduxere, ut malta in Cluniacenſibus, quæ Pontii abbatis maxime tempore ſuccreverant, reſecaret. Et quidem in Apologia, quam Bernardus (e) ad Guillelmum ſcripſit in Cluniacenſes, nonnulla etiam Sugerium tangere videbantur: quale eſt illud quod dixit: *Mentior, ſi non vidi abbatem ſexaginta equos, & eo amplius, in ſuo ducere comitatu. Dicas, ſi videat eos tranſeuntes, non patres eſſe monaſteriorum, ſed dominos caſtellorum; non rectores animarum, ſed principes provinciarum*, &c. legerat forte hæc aliaque Sugerius, ſibi hæc aptari, at erat prudens, & ſagax: intellexerat: & quoniam alias honeſtis moribus præditus & ad pietatem (f) ſuapte indole propenſus erat; affulgente & excitante divina gratia, ſeſe ad modeſtiam compoſait, frequentiam & tumultum ſæcularium e monaſterii adytis, eliminavit, ſicqae ſolitudinem & ſilentiam ibidem reſtituit. Sic matato & renovato rectore tota monaſterii facies mutata & renovata eſt. *Nunc vero* ait (g) Bernardus, *vacatur tibi Deo ſtudetur continentiæ, diſciplinæ invigilatur lectionibus ſanctis intenditur. Inge quippe ſilentium, & ab omni ſtrepitu ſæcularium perpetua quies cogit cæleſtia meditari. Porro continentiæ labor, & rigor diſciplinæ, pſalmorum hymnorumque dulcedine relevantur.* Tanti autem profectus laudem poſt Deum Sugerio tribuit Bernardus, hæc retexens *ad laudem & gloriam*

(e) V. l. 74. n. 7.

(f) V. l. 74. n. 2.

(g) Bern. ep. 78.

Dei,

Dei, tamquam omnium autoris, non tamen ſine veſtra, inquit, *tamquam ipſius coadiutoris in omnibus. Potuit quidem ea ipſe agere ſine vobis: ſed maluit vos operum habere conſortem, ut haberet & gloriæ.* Uſque adeo verum eſt, ſubditorum mores a prælatorum ſollicitudine & exemplo pendere. ANN. CHR. 1130.

XCI. Capitulum generale monachorum apud Sueſſionas.

Eodem tempore idem zelus pleroſque noſtri Ordinis abbates excitavit ad reformandam in monaſteriis regularem diſciplinam. Hujus rei cauſa convenere quamplures ad Sueſſionenſe S. Medardi monaſterium, ut de modis reſtituendæ diſciplinæ, ſicubi prolapſa erat, ſimul deliberarent ac ſtatuerent. Non dubito quin multum ad celebrandum illud capitulum contulerint, tum Guillelmus S. Theodorici ubbus, qui Apologiæ ſcribendæ Bernardo auctor fuerat, tum Gaufridus ejus amicus & conſodalis, tunc ſancti Medardi abbas, quem jam epiſcopum Petrus (*a*) Venerabilis mirifice laudat, veluti *Cluniacenſis divini Ordinis per totam Franciam primum diſſeminatorem, auctorem, provectorem; immo inveterati draconis de tot* monaſteriorum cubilibus *expulſorem, & monaſtici torporis excitatorem*. Ubi abbates illos Sueſſione congregatos accepit Bernardus, præclaram ad eos epiſtolam (*b*) ſcripſit ſub hoc titulo: *Reverendis abbatibus apud Sueſſionem in nomine Dei congregatis, ſervus ſanctitatis eorum frater Bernardus abbas dictus de Clara-valle, quæ recta ſunt videre, conſtituere & retinere*. In hac epiſtola vir Dei ſuis occupationibus » iraſcitur, quod eorum convenrui adeſſe non poſſit; tum eos monet, ut ne te» pidorum & laxiorum ſannis a propoſito deficiant, dicentium, ſe nolle patribus » ſuis eſſe meliores, tepidorum proinde ac diſſolutorum ſe filios eſſe proteſtantium, » quorum memoria in maledictione eſt. *Aut ſi ſanctis*, inquit, *& bonæ memoriæ patribus gloriantur; imitentur certe ſanctitatem, quorum indulgentias diſpenſationeſque pro lege defendunt. Denique minime pro certo eſt bonus, qui melior eſſe non vult; & ubi incepit nolle fieri melior, ibi etiam deſinit eſſe bonus*. Hoc primum eſſe puto capitulum generale nigrorum, ut vocant, monachorum poſt illud Aquiſgranenſe principatu Ludovici auguſti, agente Benedicto Anianæ abbate celebratum. Deinceps capitula illa generalia exemplo Ciſtercienſium haberi cœpta ſunt, approbante & confirmante Innocentio II. ut ſcribunt patres capituli generalis ad Hadrianum IV. Idem agitabant Cluniacenſes, auctore Petro Venerabili, qui *de magnis ſuorum conventibus* loquitur ſub finem cujuſdam epiſtolæ (*c*) ad Bernardum.

(*a*) *Petr. Ven. l. 2. ep. 43.*

(*b*) *Bern. ep. 91.*

(*c*) *Petr. Ven. l. 4. ep. 27.*

XCII. Seyfrido abbati S. Vincentii ſuccedit Anſelmus.

Ex prædicto S. Medardi monaſterio aſſumtus eſt, ordinarufque a Bartholomæo epiſcopo Anſelmus ad regendum Laudunenſe S. Vincentii cœnobium poſt Seyfridum ſeu Segifridum abbatem, cujus obitus in necrologio S. Theodorici nonis Martii notatur. Annum ex eo colligimus, quod Anſelmus ejus ſucceſſor poſt annos ſeptemdecim abbatialis regiminis factus eſt anno MCXLVI. epiſcopus Tornacenſis primus poſt illius epiſcopalis ſedis ſeparationem a Noviomenſi; quod argumento eſt, eum magni meriti virum fuiſſe. Ejus quoque probitatem altero argumento probat Hermannus (*d*) monachus Laudunenſis, quod in diverſis eccleſiis ex ejus monachis electi ſint, floruerintque novem abbates probatiſſimi: nempe in Orbacenſi Baduinus, in Morimontenſi Guillelmus, in ſancti ſepulcri Cameracenſi Parvinus, in ſancti Andreæ de Novo-caſtello Adam, in Haſnonienſi Fulco, in Fidemenſi Gerardus, in S. Nicolai prope *Rubemontem* Guillelmus, in S. Michaelis Terracienſi Johannes: *qui omnes*, inquit Hermannus, *Laudunenſem eccleſiam ſuam matrem; Bartholomæum vero epiſcopum appellant patrem ſuum atque paſtorem*. Quanti fecerit S. Vincentii monachos Bartholomæus, teſtes ſunt duæ ejus litteræ anno ſequenti datæ, cum jam Anſelmus ejus loci præfecturam iniiſſet.

(*d*) *Herman. l. 3. de mirac. c. 20.*

XCIII. Natalis abbas Resbacenſis.

Florebat hoc tempore in Resbacenſi Briegii monaſterio Natalis abbas, ſucceſſor Guarnerii abbatis, de quo in ſuperioribus (*e*) egimus. Magni nominis ſuo tempore fuit Natalis abbas, quippe qui cancellarii officium ſub Ludovico VI. geſſiſſe dicitur in diplomate Ludovici VII. apud Oiſellum (*f*). Interfuit cum Sugetio S. Dionyſii abbate deciſioni controverſiæ, quam Joſcelinus (*g*) abbas S. Petri Mildunenſis movit in Gilduinum abbatem ſancti Victoris Pariſienſis ſuper eccleſia S. Mariæ de Floiraco diœceſis Senonenſis, quæ ab Herico urchiepiſcopo canonicis regularibus ſancti Victoris collata fuerat. Ordericus (*h*) auctor eſt, Guarinum ſeptimum Uticenſis monaſterii ab inſtauratione ubbatem cum duobus e ſuis monachis, ſcilicet Odone de Monſterolo, viro docto, &, Guarino Sagienſi, hoc unno Resbacum acceſſiſſe, ut ſancti patris ſui Ebrulfi, cujus reliquæ illic ſervabantur, pignora imperrarent. Tunc Resbaco aberat Natalis abbas, & in curia Tedbaldi ſeu Theobaldi Campaniæ & Briegii comitis in Ruginiaco municipio verſabatur. Dimiſſis apud Resbacum duobus ſociis, Guarinus abbas, Prælati inſignibus depoſitis, cum ſimplici monachi habitum lucum adit, Natalem convenit, ſed quis eſſet non indicavit. Ille autem ſe *Claræ-vallis* ire velle dixit, annuitque ut Guarinus ipſum comitaretur. Ambo itaque illuc profecti, benigne uccepti ſunt ab illius cœnobii fratri-

(*e*) *l. 69. n. 9.*

(*f*) *l' Oiſel. p. 171.*

(*g*) *Chron. mon. in Bibl. Clun. p. 114.*

(*h*) *Orderic. l. 6. p. 626. & ſeq.* Uticenſibus dat S. Ebrulfi brachium.

ANN. CHR. 1130.

tribus, *qui Regulam S. Benedicti omnino ad litteram obſervare fatagunt. Dominum vero Bernardum illius monaſterii patrem quæſierunt, cum eo locuti ſunt, & plurima ſciſcitantes magnam in eodem ſapientiam invenerunt*, qui dubiis de ſacris ſcripturis ab eis propoſitis omnino ſatisfecit. Ab eodem etiam Guarinus litteras ad Resbacenſes clam obtinuit, quibus eos hortabatur Bernardus, ut Guarini votis annuerent. Reverſus cum Natali abbate Resbacum Guarinus, Almarici prioris flagitatu per octo dies ibidem hoſpitatus eſt, &, ut erat multa ſapientia prædictus, ad fratres in clauſtro ſermonem habuit. Tum prolata ad eos Bernardi epiſtola, Resbacenſes petitioni ejus haud ægre aſſenſi ſunt, faventibus Srephano Pariſienſi & Burchardo Meldenſi epiſc. qui tunc illic aderant. At Natalis abbas id citra Tedbaldi comitis aſſenſum fieri poſſe negavit. Miſſus Odo Uticenſis in Nortmanniam, ubi tunc comes apud Heinricum regem avunculum ſuum morabatur, regis interventu facile quod perebar impetravit, idque comes Andreæ de Baldimento dapifero ſuo exſequendum commiſit. Aperto itaque vaſe argenteo, in quo B. Ebrulfi reliquiæ continebantur, brachium dexrrum Uticenſibus conceſſum, qui cum ſacro illo pignore Uticum vii. kalend. Junii reverſi ſunt; ac deinceps feſtum S. Agili Resbacenſium primi abbatis, uti pacti fuerant, ſollemniter celebrarunt.

XCIV. Cluniacum ſecedere cupit.

Eodem tempore Natalis abbas Cluniacum adiit, ſeque abbatialem dignitatem abdicare velle, ibique privatum deinceps degere ſignificavit. Reſtitit primo poſtulanti Petrus Venerabilis abbas, ratus illum ſuo monaſterio eſſe neceſſarium: ſed tandem, eo perſeverante, ad Innocentium ſcripſit, ut Natalem Cluniaci admittere ſibi liceret. Petri epiſtola (*a*) ſic habet: *Venerabilis frater noſter dominus Natalis Resbacenſis abbas, a paternitate veſtra nuper rediens, Cluniacum venit, qui a nobis, ut decebat, honorifice ſuſceptus, poſt duos aut tres dies inopinatum nobis voluntatem ſuam prius coram paucis, dein coram cunctis fratribus noſtris aperuit: velle ſe ſcilicet, paſtorali ſollicitudine depoſita, nobiſcum quietus Deo ſervire.* Tum ſubdit Petrus, ſe petenti reſtitiſſe, ſed tandem eo efflagitante, *oro*, inquit, *cum fratribus noſtris pietatis veſtræ ſervis & filiis, ut jam bonæ voluntati ejus paternæ pietate adquieſcatis, ejuſque ſpirituale ac beatum otium nec a ſuis monachis, nec a quibuſlibet aliis inquietari permittatis*, &c. Et quidem eum Cluniaci admiſſum fuiſſe in conſequentibus videbimus; idque evincit alia Petri epiſtola (*b*) ad Innocentium papam.

(a) *Petr. Ven. l. 3. ep. 5.*

(b) *id. l. 4. ep. 9.*

XCV. Resbaci abbates.

Natalem excepit Briccius abbas, cujus tempore, & quidem anno MCXLV. *domino Manaſſe*, ejus nominis ſecundo, *ſanctæ Memoriæ Meldenſis urbis antiſtite* ad fontem S. Agili frequentari cœpta, quæ libro tertio de ejuſdem Sancti miraculis ab anonymo referuntur. Idem Briccius quaſdam ejus reliquias dono dedit Henrico Trecenſium comiti, qui viciſſim aliquot beneficia & prædia monaſterio contulit. Briccio ſubrogatus Warnerius ſeu Guarnerius ſecundus, eique Joſcelinus ineunte ſæculo tertio-decimo.

XCVI. Goffridi abbatis Vindocinenſis morbus & mores.

Sub id tempus Goffridus Vindocinenſis abbas gravi incommodo afflictus eſt, cujus mentionem facit in epiſtola (*c*) ad Rainaldum priorem & fratres Vindocinenſes, ubi ſic loquitur. *Quod vobiſcum in paſcha non fui, noſtri corporis infirmitas cauſa extitit. Gibbus enim mihi crevit in dorſo, unde me ſecari oportuit. Et quamvis inter manus & lacrimoſas voces dilectarum Deo ſanctimonialium de Fonte-Ebraldi raſorio ferbente in noſtra carne ſuas litteras, corpus noſtrum infirmitate pariter & vulnere non mediocriter fatigatum teneretur, nec infirmitas, nec ſecantis crudelitas, nec ſtatim impoſiti ſalis aſperitas, ut vos vel ad momentum obliviſcerer, facere potuit . . . . Deo tandem adjuvante clementia aliquantulum de infirmitate convalui; & partim, aqua, partimque equo portatus Andegavim veni. Valete in Domino omni tempore, ipſum Deum & Dominum rogantes, ut me & in infirmitate patientem, & in proſperitate humilem faciat, & me, & vos in ſui dilectione cuſtodiat.* Certe quanto ſtudio & affectu ſuos Vindocinenſes proſequeretur, teſtis eſt alia (*d*) ejuſdem epiſtola in qua, licet abſens corpore eis tamen corde & dilectione ſe præſentem eſſe aſſerit. *Vos enim eſtis ſenſus mei*, inquit, *mea cogitatio, vos viſcera mea. Vobis utrumque dedi, corpus utique meum, & animam meam. Pro vobis utrumque, ut fidelius poſſim, expendo quotidie. Per vos utrumque commendo Domino Deo vivens, & etiam moriens commendabo*, &c. Incertum eſt tamen, an Vindocini obierit, an potius in monaſterio beatæ Mariæ de Aquaria apud Andegavos.

(c) *Goffrid. l. 4. ep. 32.*

(d) *ibid. ep. 20.*

Etſi ſuapte natura (*e*) *ad culparum vindictam* invitus traheretur, & pronior eſſet *ad indulgentiam*; tamen culpas ſevere, ubi exigebat res, puniebat. Unde quamdam cellæ Credonenſis (*f*) *cameruldam*, quæ ſtupro pollura fuerat, ſubrui juſſit. Hinc ſequioris ſexus familiaritatem in ſuis non ferebat, in aliis ægre tolerabat. Hæc (*g*) *Quantos*, inquit, *jam perdidit? quos adhuc perdere non deſiſtit. Ut breviter dicam: omnes qui perierunt, qui pereunt, ſeu qui uſque in finem ſæculi peritu-*

(e) *ibid. ep. 31.*

(f) *ibid. ep. 44.*

(g) *ibid. ep. 24. V. ep. 43.*

ri

ri ſint, ſexus iſte duplicem contulit martem. Non minori zelo affectus erat pro regula S. Benedicti. Unde in quadam (*a*) epiſtola adverſus priorem B. Mariæ de Caſtello ſeu de Caſtellis, ejuſque fratres, quæ cella eſt in finibus Andegavorum & Turonum, graviter invehitur, *quod contra regulam, quam coram Deo & ſanctis ejus ſe obſervaturos promiſerant, carnes ſollemniter & generaliter manducarent*; quod ne deinceps fiat, regulæ auctoritate prohibet. Obſervatu digna eſt ejus epiſtola (*b*) ad Radulfum Vindocini priorem, qui rogabat permitti cuidam novitio, ut, *veſte religionis mutata*, ad parentes ſuos remitteretur, ut damnum quoddam temporale recuperaret, poſtea reverſurus. Ad quod Goffridus: *Pro amore veſtro remitti quidem poteſt: veſtis autem religionis ſine offenſione & nota infamiæ remitti non poteſt. Si quis objicit, quod epiſcopi & abbates Romam ſæpe ierunt veſte mutata: ſitne debet, quia illud cogebat, quæ domino papæ debetur, obedientia. Pro temporis neceſſitate novum dedit dominus papa obedientiæ præceptum: in hac veſtra poſtulatione novum, ut ita dixerim, audio cupiditatis peccatum. Iterum ſi dicitur, cum nondum feciſſe profeſſionem, nondam monachi habuiſſe benedictionem: firmiter credite, & veraciter cognoſcite, nec profeſſione, nec benedictione perfectum monachum ſive chriſtianum poſſe fieri ſine cordis devotione: & ubi eſt cordis devotio, ibi ſanctæ benedictio deeſſe non poteſt, & vera profeſſio*, &c. Cæterum fatendum eſt, Goffridum vivido & acri fuiſſe ingenio, ut patet ex quibuſdam ejus epiſtolis, præſertim ad Girardum epiſcopum Engoliſmenſem & Rainaldum epiſcopum Andegavenſem.

ANN. CHR. 1130.
(*a*) *ibid. ep.* 42.
(*b*) *id. l.* 3. *ep.* 28.

Hic annus extremus fuit Baldrici archiepiſcopi, ut tum vocabant, Dolenſis ex abbate Burgulienſi, de quo in ſuperioribus ſæpius egimus. Hic ſubditi ſibi populi mores nec emendare, nec ferre valens, varias luſtravit provincias, ut aliorum mores exploraret, variaque monaſteria, maxime in Neuſtria & in Anglia: ſed tandem ad ædem ſancti Samſonis, in Normannia ſupra Riſelam * fluvium ſitam, ſe recepit, amore & exemplo ſancti Samſonis Dolenſis quondam epiſcopi, cujus vitam ipſe alio ſtilo ſcripſit. Pertinebat ad Dolenſem eccleſiam hic locus, monaſterio quondam inſignis, cujus baſilicam idem Baldricus anno præcedente in honorem beatiſſimæ Virginis, S. Petri & S. Samſonis dedicavit vm. idus Octobris, & biduo poſt eccleſiam S. Laurentii de Mariſco, quæ iridem juris erat eccleſiæ Dolenſis. *Trigeſimo autem die poſt conſecrationem hujus eccleſiæ obiit in Chriſti confeſſione*, ut habet inſcriptio relata (*c*) in Gallia chriſtiana, & Pratellis requieſcit, id eſt in monaſterio Pratellenſi. Ex his intelligitur, Baldricum anno MCXXX. obiiſſe, non ſequenti, & quidem die ſeptima Januarii; nam a ſexto idus Decembris præcedentis, quo die S. Laurentii eccleſiam dedicavit, ad ſeptimum Januarii ſequentis triginta dies intercedunt. Hunc calculum confirmat electio Gaufridi ejus ſucceſſoris in ſede Dolenſi; nam donationem cœmeterii eccleſiæ S. Crucis & S. Mevenni de Fraxinaria, Majori-monaſterio a Jordano filio Alani, viro ſtrenuo & illuſtri, factam, hoc ipſo anno confirmavit Gaufridus, ut ipſe ait, *totius capituli aſſenſu in archiepiſcopum electus*. Non omittendum hoc loco elogium quod Ordericus (*d*) de Baldrico, ſibi bene noto, ſcribit in hunc modum. *Hic vivit fuit Aurelianenſis*, ſed Magdano, in agro Aurelianenſi ortus, *monachus & abbas Burgulienſis, liberalibus imbutus ſtudiis, & religioſæ meritis vitæ venerabilis. Inde pro religione & ſapientia ad gradum Dolenſis archiepiſcopatus delectione proceſſus eſt eccleſiaſtica. In epiſcopatu monachatum ſervavit, & cum monachis, prout fore dabat, plerumque habitavit. Indomitis enim Britonibus præerat, quorum perverſitatem tolerare non poterat. Unde protervos & exleges frequenter deferebat, & in Normanniam fugiebat: ubi Dolenſis eccleſia ſemper Riſelam fluvium a temporibus ſancti Samſonis, regnante Hildeberto rege Francorum, fundos habebat, & quiete pacificeque poſſidebat. Ibi ſcriptis & dogmatibus ſuis audientes ſuos ad Dei cultum incitabat, & vicina cœnobia, Fiſcannum ſcilicet ac Fontinellam atque Gemmeticum, aliaque plura viſitabat, & in timore Dei ſacris ſermonibus confortabat. Tandem in ſenectute bona defunctus eſt, & Pratellis in baſilica S. Petri apoſtoli ante crucifixum ſepultus eſt.* Hactenus Ordericus.

XCVII. Baldrici Dolenſis archiepiſcopi obitus & ſcripta.
* *la Rille.*
(*c*) *Gall. chriſt. t.* 2. *p.* 567.
(*d*) *Orderic. hiſt. l.* 9.

Multa ſcripſit Baldricus, cum ſoluta, tum numeris adſtricta oratione. Præcipuum ejus opus eſt hiſtoria de Jeroſolymitana expeditione, quam quatuor libris compoſuit. Vitas quoque ſcripſit S. Samſonis epiſcopi Dolenſis, S. Hugonis Rotomagenſis archiepiſcopi, & Roberti Arbriſſellenſis. Ad hæc Fiſcamnenſibus prolixam epiſtolam ſcripſit, ediram in Neuſtria pia (*e*), partim a nobis in ſuperioribus relatam, in qua de variis monaſteriis a ſe luſtratis, præſertim de Fiſcamnenſi honorifice agit. Denique varia poëmatia edidit, magna ex parte in Cheſnii tomo IV. vulgata, in quibus multos ſui temporis viros illuſtres celebrat, & ex eis quorumdam epitaphia refert: ſed neminem habuiſſe videtur, qui ipſius epitaphium compoſuerit. At epitaphio præferendum ejus elogium, quod ex Orderico mox retulimus.

(*e*) *Neuſtria pia p.* 227.

Inter

ANN. CHR. 1130.

XCVIII. Stephani Obazinenſis primordia.

Inter Lemovicenſes illuſtres viros unus e præcipuis hoc tempore effulſit Stephanus, Obazinenſis monaſterii auctor. Is in Lemovicenſi territorio honeſtis patentibus, Stephano & Gauberta ortus, ab ineunte ætate litteris tum humanioribus, tum ſacris informatus eſt. Cum adultæ eſſet ætatis, patre amiſſo, totius domus curam in ſe ſuſcepit. Poſt hæc ſacerdotali gradu inſignitus, ſæcularem vitam, quam prius mente deſpexerat, opere moribuſque penitus abjecit. Jam riſus & illæ quondam nugæ converteruntur in luctum; pretioſarum veſtium cultus deponitur, & cilicio commutatur: denique ciborum exquiſitorum apparatus deſpicitur, & jejunia frequentantur. Ad hæc aſſiduus in lectione divinarum ſcripturarum, tam ſibi legendo, quam aliis prædicando ſalutem æternam procurabat. Talibus exercitiis ad majora inflammatus, quotidie ſæculo nuntium remittere diſponebat. Sed ne hoc temere & abſque conſilio facere videretur, *quemdam adiit religioſum virum atque ſanctiſſimum Stephanum, cognomento de Mercurio, qui fuerat diſcipulus ſancti Roberti, utpote ab ipſo nutritus, cujus fama ſanctitatis in tota illa regione celebris habebatur*. Hic erat Caſæ Dei ſeptimus abbas. Ad hunc eum veniſſet Stephanus, eique mentis ſuæ propoſitum aperuiſſet, ei auctor fuit venerabilis abbas, ut ne divinitus ſibi inſpiratum conſilium exſequi differret, certus ejuſmodi pias cogitationes mora periclitari. Hoc reſpoſo, velut divino fretus oraculo; adjuncto ſibi ſocio, Petro nomine, quantocius ſæculum relinquere conſtituit. Hinc, paucis interpoſitis diebus, feria quinta cinerum, convocatis affinibus ſuis, ambo ſollemne eis convivium exhibent, & ſubſtantiam ſuam in pauperes impendunt. Dein religioſa veſte induti, relicto ante lucem natali ſolo, nudis pedibus in ſolitudinem ſecedunt. Erat tunc in illis partibus quidam eremita, Bertrannus nomine, qui paucos ſub ſe diſcipulos habebat. Ejus magiſterio decem taotum menſes addicti cum ſortiora appeterent, illuſtratis variis locis, tandem ad ſaltum Obazinenſem pervenerunt & in eo conſiſtere decreverunt. Extat hic locus in pago Lemoviceſi ad amnem Correziam, * ſilvis & præruptis hinc inde ſcopulis cinctus. Illuc viri Dei die ſancto paraſceves ante paſcha perveniunt, eoque die ac ſequenti abſque cibo, alioque quovis ſolatio perſiſtunt. Tertia die, quæ dominicæ reſurrectionis erat, ad vicinam eccleſiam profecti, acceptis mutuo calceamentis, unus eorum miſſam celebravit, & ſocio communionem præbuit. Inde ad ſolitudinem reverſi, duriſſimam illic vitam vixere, arborum ſubcreſcentibus ramuſculis aut herbis virentibus & aqua ſæpe refecti. Poſt hæc Petrus Stephani ſocius, una cum Bernardo quodam clerico recens eis adjuncto, Lemovicam pergit, Euſtorgium epiſcopum adit, cui conſilium & propoſitum ſuum aperuit; quo ille probato, erucem ab eis allatam benedixit, & conſtruendi monaſterii facultatem induſit. Exſtructis regularibus ædificiis, eum eorum numerus ſenſim creſceret, Stephanum inter ac Petrum orta eſt contentio, uter aliorum curam in ſe ſuſciperet. Dum alter alterum ſibi præferri certaret, & neuter alteri ſe præpoſi ſuſtineret, controverſiam tandem diremit Gaufridus Carnutenſis epiſcopus & ſedis apoſtolicæ legatus, qui illis in partibus tunc morabatur, & Stephano prioris officium impoſuit. Id factum ſub annum MCXXXV. quo Gaufridus in Aquitaniæ partibus legati officium adeptus eſt. Nulla tum eis peculiaris regula erat, ſed inſtituta magiſtri pro lege erant: donec tandem Cartuſiæ præpoſiti conſilio Ciſtercienſe inſtitutum amplexi ſunt.

* *La Courauze*

XCIX. Guillelmo abbati S. Gervaſii bulla data.

Tunc temporis ſanctorum Gervaſii, & Protaſii monaſterio dioeceſis Arelatenſis, apud Foſſas ſito, præerat Guillelmus abbas, qui ab Innocentio II. dum „ apud ſanctum Ægidium hoc anno verſaretur, apoſtolicæ protectionis & im„ munitatis privilegium petiit. Ejus poſtulatis annuens pontifex, exemplo antecelſo„ rum ſuorum Sergii IV. & Paſchali II. prædictum monaſterium apoſtolicæ ſedis pa„ trocinio communivit, poſſeſſiones confirmavit, & monachos ejus loci ab omni „ ſæculari ſervitio immunes eſſe ſanxit, ut in ſanctæ religionis obſervatione ſeduli, nulli alii niſi Romanæ eccleſiæ ſubjecti ſint. *Datum apud S. Egidium per manum Aimerici S. R. E. diaconi cardinalis & cancellarii* m. *idus Septembris, indictione* VIII. *incarnationis dominicæ anno* MCXXX. *pontificatus vero domni Innocentii II. papæ anno I.*

C. Hujus monaſterii origo & ſtatus.

Diſtulimus ad hunc annum agere de illius monaſterii origine, quæ ad finem ſæculi decimi referenda eſt. Anno quippe archiepiſcopus Arelatenſis eccleſiam S. Gervaſii de Foſſis Paconi ſacerdoti anno DCCCC. LXXXIX. donavit ad monaſterium ibidem extruendum: cui idem præſul biennio poſt eumdem Paconem abbatem præfecit. Eidem monaſterio Sergius IV. poſt annos citeriter viginti privilegium conceſſit. Anno dein MLXXXI. cum locus a recto ordine prolapſus eſſet, Roſtagnus Arelatenſis epiſcopus, ejuſque frater Amelius, eum ſancto Hugoni abbati Cluniacenſi, ut alias (a) dixi, ordinandum commiſit. Quinam abbates a Pacone ad Guillelmum, cujus modo meminimus, huic loco præfuerint, incertum. Varios poſt hunc annum caſus tu-

(a) *l. 66. n. 24.*

ſe hoc monaſterium. Cum enim forte a Cluniacenſibus defeciſſet, Alexander III. illud abbati S. Ægidii reformandum commiſit; tum Innocentius III. archiepiſcopo Arelatenſi & abbati Montis-majoris mandavit, ut illius loci monachos ad obedientiam & obſervantiam regularem compellerent. Tandem Honorius III. præcepit Arelatenſi archiepiſcopo, ut canonicos ibidem loco monachorum ſubſtitueret. ANN. CHR. 1130.

CI. Johanni Sithienſi abbati depoſito ſuffectus Simon. (a) lib. 74. n. 113.

In Belgio Johannes Sithienſis ſeu S. Bertini abbas, non omnino canonice creatus, ut ſuperius (*a*) vidimus, hoc anno Innocentii II. juſſu præfectura delicitut, tum quod Petro-Leonis præfactæ adhæreret, tum quod Balduinum Theoderici Flandriæ comitis filium, qui poſt mortem Johannis piæ memoriæ epiſcopi in ſedem Morinenſem intruſus fuerat, propugnaret, ac venerabilem Milonem Præmonſtratenſis inſtituti, legitime electum, agnoſcere detrectaret. In depoſiti abbatis locum ſubſtitutus Simon, quem poſt mortem Lamberti abbatis fratres Johanni præferri volebant, Gandenſis ortu, ſed a puero S. Bertini monachus, vir litteratus, ſed impeditioris linguæ, qui ante quatuor annos Alchiacenſe monaſterium rexerat, Alchiaci ſucceſſorem ſortitus Godeſcalcum, patruum Godoſcaci Sithienſis futuri abbatis. Verum, quia Simonis electio inconſulta *curia* & lite pendente poſt dejectionem abbatis, facta fuerat, Innocentius papa inſtinctu Cluniacenſium, apud quos hoſpitatus, eorum eccleſiam dedicaverat, Simonis electionem irritam declaravit, novamque electionem fieri præcepit.

CII. Ghiſnenſe parthenium.

Eodem tempore abſolutum Ghiſnenſe monaſterium, quod comes Robertus, qui & Manaſſes, cum Emma conjuge paullo ante inchoaverat, eoquo mortuo Emma perfecerat, ſub titulo S. Leonardi. Ibidem poſitæ ſanctimoniales, quarum cura & directio Sithienſibus monachis commiſſa fuit. Sed quia proceſſu temporis clauſtro ſe contincre noluerunt, eorum curam Sithienſes abjecere.

CIII. Albæ-mariæ abbatia erecta & abbates. * *Aumale*. * *Aeris*. * *Au*.

In confinio Normanniæ & pagi Ambianenſis extat vetus caſtellum ſeu opidum, nunc ducatus titulo inſigne, cui adjacet eccleſia beatæ Mariæ & ſancti Martini, primitus canonicorum, dein cella monaſterii S. Luciani Belvacenſis, quæ demum hoc anno in abbatiam erecta eſt. Hæc eccleſia principio condita fuit *in villa quæ dicitur Alcis*, * temporibus Richardi IV. Normannorum principis, a viro nobili Guerinfrido, qui & ipſe caſtellum Albæ-mariæ * ſuper fluvium Algum ſeu Augum * conſtruxit. In illa autem eccleſia ſex canonicos locavit, quibus prædia, decimas & altaria in vitæ ſubſidium contulit: quæ omnia poſtea deſcripta ſunt *juſſu Adelidis nobiliſſimæ comitiſſæ, ſororis Willelmi regis Anglorum*, confirmante viro ſuo Odone comite una cum filio ſuo Stephano, ut omnis in poſterum litis occaſio tolleretur. Quin etiam eadem comitiſſa multa eidem eccleſiæ ornamenta donavit, eamque a Mautilio Rotomagenſi archipræſule, cum hæc adhuc juvenili floreret ætate, dedicari curavit; ac demum eam monachis S. Luciani Belvacenſis concellit; quod Stephanus comes ejus filius anno MCXV. litteris ſuis (*b*) confirmavit, & ejuſdem eccleſiæ dotem auxit. Poſt annos quindecim, Stephani comitis filius ac ſucceſſor Willelmus ipſam eccleſiam in abbatiam erigi voluit, idque probavit Hugo Rotomagenſis archiepiſcopus ſub certis conditionibus, quarum una fuit, ut ejus loci abbas archiepiſcopo Rotomagenſi faceret obedientiæ profeſſionem, quam pletique Roromagenſis diœceſeos abbates ei denegabant; & ut primus loci abbas ab eccleſia S. Luciani aſſumeretur, ut ſuius legitur in ipſius Hugonis archiepiſcopi litteris hoc anno datis, quæ in Neuſtria-pia & in collectione Conciliorum provinciæ Rotomagenſis teſervatur. (*b*) *Neuſtria pia p.* 732.

Primus novæ abbatiæ rector ſeu abbas fuiſſe videtur Natalis, qui prædicti Hugonis archiopiſcopi litteris (*b*) pro Beccenſi monaſterio poſt Serlonem S. Luciani abbatem, ita ſubſcripſit *Ego Natalis abbas S. Martini Albæ-mariæ*. Natali abbati jam ſucceſſerat, anno MCLII. Fulco abbas: cæterorum nomina in Neuſtria-pia deſiderantur uſque ad medium ſæculum decimum-ſextum. Duos tamen ſæculi tertiidecimi abbates invenio in quibuſdam chartis ejuſdem monaſterii, ſcilicet Wibertum, ex priore S. Maxiani, quem Corbeienſis & Fulcardi-montis abbates de mandato domini papæ monaſterio beati Martini anno MCCXLIV. præfecerunt; alterum Herbertum, S. Luciani ſuppriorem, quem iidem abbates anno MCCL. feria tertia ante nativitatem Domini Wiberto ſubſtituerunt. Illic comitum Albæ-marienſium conditorium erat. Hoc monaſterium noſtro tempore abbatum incuria & diſſolutione monachorum ad eum ſtatum redactum erat, ut eccleſia everſa, Albæ-mariæ comitum violata ſepultura eſſet, vixitque ſupereſſent regularium ædificiorum ulla veſtigia: dum tandem Congregationis noſtræ præpoſiti, miſerati ſacri loci ruinas, his difficillimis temporibus monaſterium modici admodum redditus ab interitu revocarunt, ibique intra quatuor aut quinque annos commoda & elegantia pro loco ædificia conſtruxerunt: dum erigendæ eccleſiæ meliora tempora ſuffragentur. De ſigillo illius monaſterii legendum ſcriptum, quod in Appendice referemus, (*c*) *ibid. p.* 490.

ANN. CHR. 1130. editum anno MCCCXXX. quo tempore Simon, dictus longus, monaſterio beati Martini præerat.

CIV. Adelæ quondam comitiſſæ Bleſenſis epiſtola ad Gaufridum epiſcopum Carnotenſem.

[Cum Bleſenſes canonici S. Carileſi Majoris-monaſterii monachos ſuper *decima de dono eleemoſynæ de Francavilla* moleſtarent, iſtorum cauſam Adela piiſſima quondam Bleſenſis comitiſſa, tunc Marcinianenſis monacha ſuſcepit defendendam, hanc ad Gaufridum Carnotenſem præſulem ſcribens epiſtolam: *Pervenit* ad nos, quod *canonici S. Carileſi decimam de dono eleemoſynæ de Francavilla, quam venerabilis ſcilicet comes & ſocius noſter & ego Majoris-monaſterii monachis dedimus, calumniantur. Unde noverit veſtra paternitas hanc calumniam in præſentia noſtra cum adhuc in ſæculo agerem, ſic ventilatam & omnino diffinitam eſſe, ut nullatenus ſuper hoc præfati monachi inquietari debeant: quippe quia canonici illi nobis eorum poſitis & pluribus legitimis teſtibus hanc querelam monachis eiſdem prorſus quietæ dimiſerunt. Quocirca veſtræ ſanctitatis paternitatem exoro, ne ſuper hoc jam dictos Majoris-monaſterii monachos ulterius ullo modo fatigari permittatis. Vale.* Scripſit & aliam ejuſdem argumenti ad Theobaldum comitem filium ſuum; quæ utraque exſtat in archivis Majoris-monaſterii.]

CV. Hsriulfi abbatis Aldemburgenſis obitus. (a) *Mirai not. p. 334.* * *de Roye.*

Tunc Aldemburgenſe S. Petri monaſterium ad magnam inopiam redactum erat: cujus penuriæ compaſſus Simon (*a*) Tornacenſium & Noviomenſium epiſcopus, eidem monaſterio & abbati Hariulfo ejuſque fratribus, eccleſiam S. Mariæ, in eodem opido ſitam, *ſub perſonatu* tenendam conceſſit. His litteris appoſita ſunt ſigna Simonis epiſcopi, Roberti Tornacenſis archidiaconi, Rainardi Noviomenſis abbatis canonicorum regularium, Hugonis cancellarii de Rogia * Walteri buticularii, *qui me*, inquit Simon epiſcopus, *Brugis mœrentem & dolentem pro nece comitis Karoli in eccleſia ſancti Salvatoris adiit, & ut hanc eccleſiam fratribus eccleſiæ S. Petri condonarem, expoſtulavit*, &c. *Actum Brugis* XI. *kal. Aprilis anno milleſimo centeſimo trieeſimo, indictione* VNI. Non diu poſt hunc annum vixit Hariulfus, ejus loci abbas tertius, qui ſuum ipſius epitaphium, in fine ſui chronici relatum, compoſuit in hunc modum.

Pontivo natus pronus ſtudiis Hariulfus,
Almi Richarii clauſtra puer ſubiit.
In quibus imbutus, decuit quid noſſe magiſtrum,
Aldemborgenſis tertius abba fuit.
Rem ſibi commiſſam pro viribus amplificavit,
Creſcere, Petre, tuis ſemper opes ſitens.
Fratribus exemplum prætendens compatientis,
Multa tulit, tacuit, quæque loqui docuit.
Centula quos fratres retinet, coluit ſeniores,
Illis quod ſit honor, cernere ſemper amans.

Idem in eodem codice Centulenſibus ſuis chronicum ſuum Centulenſe offert his verſibus:

Centula diligo te doctricis captus amore,
Ultima cum tibi do munuſcula, mater, aveto,
Atque vicem referens, die nato: Nate valeto.

Cæteros id genus verſus ſub finem tomi primi noſtrorum Analectorum videre licet. De Hariulfi ſcriptis ſuperius (*b*) actum eſt. Ejus obitus in necrologio Centulenſi ſic notatur: XII. *kal. Maii obiit Hariulfus ſenior*; ſic dictus ad diſcrimen alterius Hariulfi levitæ & Monachi, qui XII. kal. Junii obiiſſe memoratur. De Hariulfi abbatis ſucceſſoribus in Aldemburgenſi præfectura nihil comperti habemus. (*b*) *lib. 67. n. 38.*

CVI. Affligemienſes abbates. (*c*) *lib. 74. n. 59.* (*d*) *Spicil. t. 10. p. 618.*

Superius (*c*) egimus de Francone Affligemienſi ſecundo abbate, piiſſimo & doctiſſimo, qui haud ſcio an ad annum MCXXVIII. pervenit. Ejus ſucceſſor Albertus, vi ad capeſſendam dignitatem adductus, negotiorum pondus ferre impatiens, poſt unum aut alterum annum paſtoralis curæ ſarcinam depoſuit. Petrus (*d*) in ejus locum ſuffectus abbas, loci quartus. Eo jam abbate Godefridus Barbatus, dux Brabantiæ ſeu Lovanienſis, res ab Henrico fratre collatas monaſterio confirmavit, addita cella Fliderbercana apud Lovanium, ac demum Affligemii humari voluit. Fallit continuator hiſtoriæ Affligemienſis, cum eum anno MCXXX. obiiſſe dicit, quandoquidem ad annos novem ſuperſtes fuit. Petrus ubbas Alberti exemplo præfecturam quoque abdicavit.

[Ex-

ANN. CHR. 1130.

[Exſtat in Ebrudunenſi diœceſi duabus ab urbe leucis abbatia beatæ Mariæ de Boſcauduno ſeu Boſcodono, ſita inter duos rivulos quingentis fere paſſibus in unum confluentes & in Druentiam labentes. Ad conſtruendum hoc monaſterium *Pontius, Albertus & Guillelmus, atque Petrus de Montemira, & filii Petri Adam* dederunt *nemus qui vocatur Boſcodo clericis & laicis, qui ſeculum deſerentes ibi Deo ſervire* vellent *& tenere regulam S. Benedicti, vel B. Baſilii, idque anno* MCXXX. *luna* 1. Ex quibus refutata maner Sanmarthanorum ſententia, qui in ſua Gallia Chriſtiana a canonicis regularibus primo inhabitatum eſſe Boſcodunum dicunt. Eodem anno in diœceſi Gratianopolitana a S. Hugone epiſcopo fundata eſt abbatia Caleſii, quæ congregationi cognomini originem dedit; habuitque ſub ſe Boſcoduuum in diœceſi Ebrudunenſi, Albam-vallem, & Luram in diœceſi Siſtaricenſi, Tornamiram & alia cœnobia, quorum nomina ad noſtram notitiam non pervenerunt. Non diu viguit hæc congregatio, cujus caput Caleſium ad extremas paupertatis anguſtias redactum, Guillelmus epiſcopus Gratianopolitanus circa annum MCCC. majori Carthuſiæ incorporavit. Hac abbatia deficiente, Johannes de Poliniaco Boſcodunenſis abbas anno MCCCCA. monaſterium ſuum Cluſenſi ſubjecit, idque Martinus V. paulo poſt confirmavit. Perlit totum fere Boſcodunum cum incendio, tum hæreticorum tumultibus, qui illud invaſerunt: ſed tandem ea eorum manibus ereptum Franciſcus Sauterellus * abbas ante medium ſæculum decimum-ſeptimum pene a fundamentis inſtauravit, ubi duodecim monachi ſtatim reſtituti.]

CVII. Boſcodoni, Caleſiæ & Luræ abbatiæ. *Charta fund.*

* *Sauterus*

[Guillelmo primo abbati ſucceſſit Guido ſeu Guigo de Revello: is poſtea factus eſt Dinienſis epiſcopus, retenta Boſcoduni abbatia, atque etiam primus abbas B. Mariæ de Lura diœceſis Siſtaricenſis, quæ a Boſcodunenſi pendebat. Locum de Lura Guidoni abbati contulere Fulco de Alſonicis, aliique adjunctorum prædiorum domini, in præſentia domni Petri Siſtaricenſis ante annum MCLXXXII. eidemque Guidoni confirmavit Guillelmus Folcalquerii comes, *ad ædificandum ibidem eccleſiam in honore Domini noſtri Jeſu Chriſti* & glorioſæ virginis Mariæ, & ad inſtituendam ibi abbatiam ſecundum ordinem Caliſienſium a S. Hugone Gratianopolitano quondam epiſcopo inſtitutum. Alexander III. in privilegio, quod Guigoni Abbati Boſcodunenſis monaſterii anno MCLXXVI. indulſit, inter bona hujus monaſterii recenſet in primis *locum qui Boſtoduus dicitur, abbatiam de Pratis, & abbatiam de Lura*. Quadriennio poſt Guidoni abbati ſucceſſerat Petrus, de quo ejuſque ſucceſſoribus conſule tomum tertium novæ Galliæ Chriſtianæ.]

CVIII. Schonaugienſe monaſterium duplex.

Trithemius in hiſtoria Spanheimenſi refert ad hæc tempora originem percelebris monaſterii Schonaugienſis, quod comes Lurburgenſis in diœceſi Trevirenſi, trans Rhenum, ſcadecim contra Bingam paſſuum millibus, fundaſſe dicitur, eique Hildelinum ſeu Hildelmum religioſiſſimæ converſationis abbatem præfeciſſe. Browerus (*a*) hoc monaſterium ab Hilduwino locuplete viro inchoatum dicit, a Ruberto Luxemburgenſi comite poſtea perfectum, atque beato Florino, cujus ſacris cineribus inſignitur, dicatum. Hildelmus (ſic eum vocat) primus abbas, ad teſti jactum aliud item virginibus eodem nomine cœnobium conſtituit: in quo eximiæ pietatis & ſanctimoniæ virgo Elizabeth, cæleſtibus revelationibus illuſtris, poſtea claruit. Hildelmo abbati ſucceſſit Eggebertus ejuſdem ſanctæ Elizabeth frater, in ſcripturis humanis & divinis eruditiſſimus dictus a Trithemio, qui Adelberti Moguntini archiepiſcopi de hujus monaſterii origine litteras refert, datas anno ab incarnatione Domini MCXXX. indictione VII.

(*a*) *Annal. Trevir. t. 2. p.* 20. & 21.

CIX. Ringaviæ abbatia.

Idem Adelbertus præpoſituram ſancti Johannis-Baptiſtæ in Ringaugia ſeu Ringavia Moguntinæ diœceſis prope Vimicellam, quam Ruthardus archiepiſcopus ejus anteceſſor fundaverat, & S. Albani monaſterio ſubjecerat, aſſentiente Wernhero abbate in abbatiam erexit, ubi Egilwardus abbas primus conſtituitur. Adelberti hac de re litteras profert Trithemius in chronico Sponheimenſi, in quibus fit mentio filiæ Richolfi comitis, juxta monaſterium S. Albani recluſæ, quæ ſingulis annis donaria quædam ad illam S. Johannis-Baptiſtæ eccleſiam deferri curabat.

CX. Monaſterienſe in Bajoaria.

Conſignanda quoque eſt huic anno Monaſterienſis cœnobii S. Petri, ut docent domeſtica inſtrumenta, reſtauratio, per ſanctum Ottonem Bambergæ antiſtitem facta. Varia fuit variis temporibus hujus loci fortuna, cujus vices in verſibus etſi rudi minerva exaratis exponuntur, qui olim in abbatiæ eccleſia legebantur. Hos poſt Gretſerum nonnullis omiſſis repræſentare haud incongruum erit.

Taſſilo dux Boium, qui nomine dicitur ipſo
Tertius, ille prius fundat & ædificat
*Iſtud cœnobium, Munſter * quod habere videtur* * *Munichſ. munſter.*
A monachis nomen, atque hodie vocitant.
Annis ſub numero Domini ſeptingentique, decemque

ANN. CHR. 1139.

Luſtra ierant, ſed mox ſit ſolitudo iterum.
Princeps Arnolfus ſiquidem Bavarorum, agitatus
Eumenidum furiis in cinerem redigit . . . . . .
Poſt decus venerus præſul Bambergius Otto,
Nempe Lotharius ut imperator erat.
hæc ſub uno anno . . . . . erunt . . . . . &c.

His verſibus præter vitæ ſancti Othonis auctorem adſtipulantur varia inſtrumenta, quæ a Gretſero in notis ad illam vitam, & ab Hundio in metropoli Salisburgenſi laudantur, aut integra referuntur. Locum in Danubii ripa ſitum a Diepoldo duce numerata pecunia redemiſſe Otho dicitur, adeoque in Ratiſponenſi licet diœceſi conſtitutum, ad Bambergenſem eccleſiam ſpeciali jure pertinuiſſe. Haud tamen ejus loci caram omnino abjecere Ratiſponæ antiſtites; quin immo Cuno, qui tunc temporis vivebat, laudatur ob præclara ejus in hoc monaſterio inſtitata, & quod ei nonnihil donationi fecerit; & poſt illius mortem Henricus ejus ſucceſſor ſtatim Richardam ibi abbatem *quamvis multum renitentem & flentem* pridie nonas Decembris ordinavit; *eumque producens publice & ipſi & fratribus ejus, & omnibus habitis vel acquirendis rebus immunitatem banni ſancti Petri & Papæ, cum propria & totius eccleſiæ auctoritate denuntiavit*. Exſtat ad eum abbatem Innocentii ſecundi bulla, qua monaſterium illi commiſſam ſub ſpeciali ſedis Apoſtolicæ tutela ſuſcipit, multiſque aliis privilegiis exornat; quæ omnia Lucius III. anno MCLXXIV. novo diplomate Hartwico abbati inſcripto confirmavit. Jam antea pro ejus loci monachis apud Innocentium interceſſerant Conradus Salisburgi archiepiſcopus & Theodinus ſanctæ Rufinæ epiſcopus, tanc temporis in Germania legatus ſedis apoſtolicæ. Obſervatione digna ſant præ cæteris hæc Conradi verba de ejus loci monachis ibi recens reſtitutis: *Nunc demo boni & ſpirituales homines eo locum pauperculum reſtituti ſunt. Ecce illi ſub veſtram tutelam confugiunt, & ut ſub paternum præſidium vos ſuſcipiatis, & recognoſcendis bonis quæ ablata eis ſunt operam detis, humillime ac devotiſſime petunt*. Tantorum virorum litteris procul dubio excitatus Innocentius pontifex, tres epiſtolas in Monaſterienſium monachorum gratiam ſcripſit; quarum duæ ad Henricam Ratiſponæ epiſcopam, tertia ad Diepoldum marchionem, loci advocatum exſtant, quibus eos ad loci tuitionem, & bonorum poſſeſſionem confirmandam adhortatur. Quin & Conradus rex Lotharii ſucceſſor publico decreto, quod ipſe & regni atriſque ordinis proceres anno MCXII. Ratiſponæ ſubſcripſerunt, omnes monaſterii poſſeſſiones ejuſque privilegia confirmavit. Denique Eberhardus Ratiſponenſis electus *cum toto ejuſdem eccleſiæ choro*, perſpectis Innocentii papæ, Lotharii imperatoris, & Cunonis ac Henrici prædeceſſorum ſuorum epiſcoporum litteris, eccleſiam Sancti Sixti, *quæ Monaſterienſis parochia* erat, cum decimis aliiſque ejus proventibus abbati ejuſdem loci Conrado atque ejus ſucceſſoribus & cœnobii fratribus, hoc ſæculo labente confirmavit, & aſſeruit. (a) Vetuſtiſſimum codicem in eo monaſterio ſuo tempore aſſervatum fuiſſe ſcribit libro quarto Annalium Bojorum Aventinus, in quo deſcriptæ erant *divorum vitæ a Paſchaſio e græca lingua in Romanam tranſlatæ, item Hilarion Arii Hieronymi*. Adeo autem antiquis litteris hunc librum exaratum fuiſſe refert, ut ſibi repuerascendam, & ad prima elementa revertendam fuerit ad ejus notitiam habendam; ad ejus calcem hæc inſcriptio legebatur: *Hic liber fuit inchoatus in Hunia in exercitu anno Domini* DCCCXIX. IV. *nonas Junii, & perfinitus apud ſanctum Flovianum pridie idus Septembris in hebdomada quinta-decima*, ſcilicet, uti conjicio, poſt pentecoſten; (b) quo tempore bellum inter Sclavos rebelles & Ludovicum imperatorem maxime fervebat. Hunc codicem fruſtra quæſivit Handius in cœnobio Monaſterienſi anno MDLXXX. quem adeo putat Monachium tranſlatum fuiſſe in bibliothecam ducalem.

Metrop. Salisb. t. 2. p. 518.

(a) ibi. p. 523.

(b) ibi. p. 527.

CXI. Lieſbornenſe monaſterium ejuſque abbates.

Exſtat in inferiori Saxonia Lieſbornenſe monaſterium diœceſis Monaſterienſis, ab amne præterfluente *Leeſe* ita dictum, olim virginum, nunc virorum, quod Carolus Magnus pro virginibus ſacris primitus condidiſſe fertur, eidemque præfeciſſe Roſwindam primam abbatiſſam, quam ejus filiam eſſe fabulantur. Ejuſdem loci abbatiſſa exſtitit Berthildis, quæ codicem evangeliorum deſcribi curavit, & ſancto Simeoni ſeni, loci patrono, obtulit, appoſitis inter alios his verſibus:

Accipe donatum devote pectore librum
Quem devotarum tibi mater dat famularum
Bertild, quæ Chriſto placeat faciente patrono,
In libro vitæ ſcribatur teque precante.

Obiit

Obiit Berthildis IV. kal. Decembris, quæ quoſdam alios codices ſcripros reliquit. Cum vero moniales illæ ad ſolutiorem vitam prolapſæ eſſent, iis eliminatis Egbertus Monaſterienſis epiſcopus inſtituti noſtri monachos ſubilituit, eiſque Baldewinum, probatæ religionis & prudentiæ abbatem præfecit. Huic abbati ejuſque ſucceſſoribus Wernerus epiſcopus bannum epiſcopale & juriſdictionem archidiaconalem conceſſit. Abbatiam rexit Baldewinus annos fere triginta duos, quibus exactis ſenio confectus deceſſit, in medio chori ſepultus. Succeſſor ejus Franco, cum ſexdecim annis loco præfuiſſet, obiit IV. nonas Februarii, humatus in choro oratorii S. Benedicti, cui in primis devotus erat. Poſt hunc Wenſo abbas multos codices ad locupletandam bibliothecam deſcribi curavit, otium in ſe & in aliis maxime perofus. Sedit annis duodecim, tribuſque menſibus, mortuus VI. idus Aprilis, anno MCXC. Ejus loco ſuffectus ad octo annos Engelbertus, fato functus eſt X. kalend. Septembris, mortis ſuæ præſcius. Hunc excepit ad annos viginti tres Wernerus æterna memoria dignus abbas. Alios præterco abbates. ANN. CHR. 1130.

CXII. Varæ parthenium.

Eodem quo ſiſtimus anno, Wernero Einſidlenſi abbate, Ulricus & Arnoldus fratres Lentzburgi & Badæ comites, prædium ſuum, cui Vare vocabulum eſt, cum capella & adjunctis, Wernero abbati & fratribus contulere ad conſtruendam ibidem *cellam & regulare clauſtrum religioſis feminis monaſticæ profeſſionis, ſecundum regulam ſcilicet & ordinem ſanctimonialium in Murenſi vel Berazenſi cœnobio Deo ſervientium:* quibus monachi tales præponantur, *qui ſciant illis & præeſſe, & prodeſſe ad ſalutem & neceſſitatem, tam animarum quam corporum*, ut legitur in ipſis fundatorum litteris hoc anno datis, quæ in Annalibus (*a*) Eremi referuntur cum diplomate Lotharii imperatoris, qui hæc omnia confirmavit anno ſequenti. Nunc Varæ ſimplex præpoſitura eſt cum præpoſito, inter Badam & Tigurum * ad Limagum * fluvium ſita.

(*a*) *Annal. Eremi p.* 187. & 190.
* *Zurich.*
* *le Limat.*

JAm tandem revertendum eſt ad Innocentium papam, qui in urbe Carnutum, ubi ab Henrico Angliæ rege pro legitimo pontifice agnitus, ſalutatuſque eſt, ut ſuperius (*b*) diximus, verſabatur initio anni inſequentis milleſimi centeſimi triceſimi primi. Illinc ad Lotharium Teutonicorum regem profecturus, prima ſtatione in Mauriniacenſi prope Stampas monaſterio hoſpitari conſtituit. Contra ſuadentibus Henrico Senonum & Gaufrido Carnutenſium præſulibus, quod locus ſuſcipiendo cum toto comitatu pontifici parum idoneus videretur; pontifex reſpondet locum & abbatem ſibi probe notos eſſe, quippe qui illic, cum ſuo illo adverſario Petro, dum legatione in Galliarum partibus fungeretur, hoſpitio acceptus fuiſſet, ac biduo bene procuratus. Tam inopinati præmonitu adventus turbati illius monaſterii fratres, celerem nuntium ad Thomam abbatem, qui tunc forte cum Guarino priore in Aquilina ſilva ultra S. Leodegarium apud quoſdam eremitas verſabatur, illico mittunt. Revertit ocius abbas, cum pontifex jam non longe a monaſterio abeſſet, ubi honorifice ſuſceptus, recreatuſque eſt. Poſtera die (nam biduo illic manſit) rogatus a Thoma abbate, altare, quod eſt ante crucifixum, in honorem S. Laurentii & ſanctorum martyrum conſecravit XIII. kal. Februarii, qua in re Henricus Senonum archiepiſcopus capellani officio functus eſt, & Gaufridus Carnutenſis antiſtes ſermonem ad populum habuit. Huic conſecrationi ex primoribus interfuere epiſcopi cardinales, Guillelmus Prænestinus, Matthæus Albanenſis, Johannes Oſtienſis, Guido Tiburtinus; presbyteri cardinales, Johannes Cremenſis tituli S. Chryſogoni, Petrus-Rubeus tit. S. Martini, Humbertus-Rubeus tit. S. Clementis, Gotielmus tit. S. Cæciliæ; diaconi cardinales, Romanus tit. S. Mariæ in Porticu, Haimericus cancellarius, diaconus cardinalis tit. S. Mariæ novæ, Guido tit. S. Mariæ in Via-lata; abbates, Adenulfus Farfenſis, Bernardus *Clarævum-vallium, qui tunc temporis in Gallia divini verbi famoſiſſimus prædicator erat*, Petrus Abaelardus *monachus & abbas*, & *ipſe vir religioſus* (verba ſunt chronographi (*c*) Maurinianenſis) *excellentiſſimus rector ſcholarum, ad quas pene de tota latinitate viri litterati confluebant*; Girardus abbas, *vir æque & litteratus, & religioſus*; & *Sanxon*, forte Samſon, *abbas S. Luciani de Belvaco*. Mirum eſt in illis papæ redditis obſequiis nullam fieri mentionem Goffridi abbatis Vindocinenſis. Forte eo morbo tunc tenebatur, cujus ſuperius (*d*) facta mentio eſt. His peractis, die tertia pontifex cum ſuo comitatu, actis hoſpitibus ſuis gratis, lætus diſceſſit, & ad Lotharii colloquium iter inſtituit, per urbes Noviomum, Cameracum & Laubienſe monaſterium, ut poſtea videbimus. ANN. CHR. 1131. CXIII. Innocentius Mauritaci altare conſecrat.

(*b*) *ſupra n.* 87

(*c*) *Chron. t.* 4 *p.* 377.

(*d*) *ſupra n.* 96.

CXIV. Leodii a Lothario excipitur.

Venienti pontifici obviam occurrit in urbe Leodicenſi Lotharius cum magno epiſcoporum & optimatum comitatu. Ubi eo advenit pontifex, Lotharius (*e*) *in platea ante epiſcopalem eccleſiam humillime ſeipſum ſtratorem offerens, pedes per medium ſanctæ proceſſionis ad eum feſtinat, alia manu virgam ad defendendam, alia frenum albi ſ*

(*e*) *Suger. in vita Ludovici VI.*

ANN. CHR. 1131. *albi equi accipiens, tamquam dominum deducebat;* eumdemque poſt deſcenſum ex equo progredientem ſuſtentabat. Sic pontificem ſollemni more agnovit Lotharius XI. kal. Aprilis dominica ante mediam quadrageſimam *in* celeberrimo conventu triginta ſex epiſcoporum, ut in chronico Saxonico legitur: ubi multa ad eccleſiæ & regni utilitatem ordinata fuiſſe leguntur. Aderat in illo conventu S. Bernardus, papæ ubique individuus comes, & quidem opportune, ut Lotharium inveſtituras repetentem pontifici conciliaret; quod feliciter præſtitit, teſte Ernaldo in libro ſecundo de ejus vita.

CXV. Lotharius confirmat privilegia Stabuleti.

[Soluto Leodienſi conventu, Stabuletum *ob venerationem B. Remacli* cum Richilſa conjuge ſua devote Lotharius adivit: ubi perſpectis ejuſdem cœnobii privilegiis ad petitionem Wibaldi abbatis, ea quæ *a regibus Sigeberto, Hildrico, Clodoveo, Dagoberto, qui conſtructores fuerunt præfati loci, data fuerant, ſeve ab imperatoribus Carolo, Ludovico, & tribus Ottonibus, Conrado, & quinque Henricis* collata confirmavit, concedens *liberam poteſtatem eligendi abbatis ſecundum regulam ſancti Benedicti, & formam canonum, ita ut utraque monaſteria Stabulenſe & Malmundarienſe ſub unius abbatis regimine conſiſtant. Et quia in eorum principali, id eſt Stabulaus beatus Remaclus ſepultura locum ſibi elegit, ſemper apud Stabulaus electio fiat ea proponderante ratione, ut de conventu Stabulenſis eccleſiæ idonea perſona, ſi inventa fuerit, primo aſſumatur; quod ſi minime, quod non credimus ex eo loco promoveri aliquis potuerit, tunc primum ex Malmundario vel ex altero loco apta perſona requiratur.* Deinde juri advocatorum limites ponit, omnia beneficia quæ Poppo II. abbas monaſterii dilapidator dederat *lege ſempiterna* damnat, & irrita eſſe juxta prædeceſſoris ſui Henrici ſententiam decernit. *Villam Turnines quæ ad menſam pertinet, quam eis Godefridus comes Namurcenſis injuſte* abſtulerat, *quamque judicio curiæ in manu imperatoris Henrici* refutaverat, *jure perpetuo fratribus* confirmat, villamque Villippam, quam Warnerus de Kerpene invaſerat, æterna firmitate reſtituit, &c. Subſcribit Lotharius, & Thyetmarus ad vicem Adelberti archicancellarii recognovit. *Data Stabulaus idus Aprilis anno ab incarnatione Domini* MCXXXI. *indictione* IX. *anno* VI. *regni domini Lotharii III. Romanorum regis ſereniſſimi feliciter. Amen.*]

CXVI. Claram-vallem adit Innocentius.

Ernaldus auctor eſt, Innocentium ex urbe Leodio Claram-vallem divertiſſe, ut ſacræ illius domus fratres amore Bernardi, cui adeo obſtrictus erat, inviſeret. Illic feſtive, ſed modeſto apparatu ſuſceptus eſt pontifex a pauperibus Chriſti, *non purpura & byſſo ornatis, nec cum deauratis evangeliis, ſed pannoſis agminibus ſcopeloſam ſeu ligneam bajulantibus crucem. Flebant epiſcopi, flebat ipſe ſummus pontifex mirantes congregationis illius gravitatem, quod in tam ſollemni gaudio oculis omnium humi defixit, compoſitis palpebris, ipſi neminem viderent, & ab omnibus viderentur. Nihil in eccleſia illa vidit Romanus quod cuperet, nulla ubi ſupellex eorum ſollicitavit affectum. Nihil in oratorio niſi nudos viderunt parietes. Solis moribus poterat inbiare ambitio.* Ubi ventum eſt ad menſam, panis furfuraceus, olera & legumina, pro deliciis potus ex fucco herbarum pro vino appoſita; uni pontifici piſcis oblatus. Potuiſſet haud dubie Bernardus amicorum ſubſidio exquiſitum tam illuſtribus hoſpitibus epulum exhibere: at hoc exemplo nos docere voluit, nec quærendas in monaſteriis, nec exhibendas hoſpitibus delicias.

CXVII. Apud S. Dionyſium paſcha celebrat.

Inde pontifex ad S. Dionyſii monaſterium acceſſit, illic paſcha celebraturus. Eo advenit pridie cœnæ Domini, quam ibidem *more Romano & ſumptuoſo donativo, quod presbyterium nominatur,* celebravit, uti & ſequentem paraſceves diem; ſabbato vero ſanctiſſimæ *reſurrectionis vigilias honore debito pernoctavit*, inquit Sugerius, id eſt totam noctem Romano more pervigilem duxit. Prima luce, ad eccleſiam ſanctorum martyrum de Strata cum multo collateralium collegio ſecreto ſe contulit, illinc ad S. Dionyſii baſilicam Romano more proceſſurus. Omnes itaque palliis induti & equis albis incedentes, papam mirabili modo ornatum, *frigium ornamentum imperiale, inſtar galeæ circulo aureo circinnatum* in capite habentem, albo equo vectum præcedunt, & cum feſtivo cantu per viam tapetibus ornatam circumſtantibus S. Dionyſii baronibus feodatis & nobilibus caſtellanis, qui equitantem fræno ducebant, ad Baſilicam deducunt, coronis auteis rutilantem & gemmarum ſplendore micantem, ubi *divina divine* papa celebravit. Finita miſſa, erectis in clauſtro pallis, quod menſis ſtratum erat, materialis primum agnus, dein cætera nobilis menſæ fercula pranſuris appoſita. Sequenti die eadem proceſſio ab eccleſia S. Remigii ad principem baſilicam facta eſt. Peractis itaque tribus poſt paſcha diebus, cum multa gratiarum actione, & auxilii conſilique pollicitatione, pontifex ad urbem Pariſiorum diſceſſit. Inde Galliarum eccleſias luſtravit, ut de earum copia inopiam ſuam ſuppleret, ac demum Compendii demorari elegit, teſte Sugerio qui hæc refert, non facile conciliandus cum chronographo Mauriniacenſi, ſcribente, Innocen-

tium

tium Leodio reverſum Autiſiodori *diu* commoratum fuiſſe; indeque Turonos adiiſſe ad ſibi conciliandum Gaufridum Martellum Andegavorum comitem, antequam Pariſios accederet: quæ certe omnia fieri vix potuere poſt conventum Leodii in media fere quadrageſima habitum, adeo ut apud S. Dionyſium opportune adeſſet pontifex ad paſcha celebrandum, ut ex Sugerio mox retulimus. ANN. CHR. 1131.

CXVIII. Privilegia ejus confirmata.

Rotomagi verſabatur VII. idus Maii pontifex, quo die S. Dionyſii privilegia & poſſeſſiones confirmavit, litteris datis *dilecto in Chriſto filio Sugerio abbati venerabilis monaſterii, quod in honore beati Dionyſii martyris Pariſius ſitum eſt*. In his litteris teſtatur, ſe *famoſum ac nobile* hoc *monaſterium*, imperatorum & regum munificentia & liberalitate ditatum, affectione paterna diligere, & ad ejus defenſionem paratum eſſe. (a) *Quocirca*, inquit, *dilecte in Domino fili Sugeri abbas, quem fidelem & devotum beato Petro ſanctæque Romanæ eccleſiæ certis indiciis experti ſumus, cujus etiam induſtria & ſollicitudine in prædicto beati Dionyſii monaſterio gratum Deo religionem reformatam eſſe comperimus, rationabilibus tuis poſtulationibus gratum præbemus aſſenſum*, &c. *Datum Rotomagi per manum Aimerici S. R. E. diaconi cardinalis & cancellarii* VII. *idus Maii, indictione* IX. *incarnationis dominicæ anno* MCXXXI. *pontificatus domni Innocentii papæ* II. *anno ſecundo*.

(a) *Felibien p. 98.*

CXIX. Cluniaco aſſerta donatio.

Ibidem cum moraretur, donatio centum (b) marcarum argenti, Cluniacenſi monaſterio ab Heinrico Anglorum rege menſe Maio, die dominica facta eſt præſente ipſo pontifice, necnon cardinalibus & epiſcopis; Bernardo quoque Clarævallis, Sugerio S. Dionyſii, & Bofone *de Bacho* abbatibus. Hanc donationem Innocentius confirmavit litteris datis Belvaci ipſo anno, XIII. kal. Junii, eamdemque poſtea ratam habuit rex Stephanus Heinrici ſucceſſor, vel potius commutavit, dato Cluniacenſibus in compenſationem prædio Ledecomba pro illis centum marcis argenti.

(b) *Bibl. Clun. p. 1393.*

CXX. S. Medardi eccleſiæ dedicatio, & ordinatio Gaufridi epiſcopi.

Concilium Remenſe præceſſit S. Medardi Sueſſionenſis eccleſiæ dedicatio, quæ idus *Octobris* ab Innocentio facta dicitur in brevi ejus loci chronico, quod in Spicilegii tomo 2. editum eſt. Idem diſerte teſtatur Ordericus, (c) ubi relata Philippi juvenculi regis morte, quam III. idus Octobris accidiſſe dicit, hæc ſubdit: *Sequenti dominico papa Sueſſionis baſilicam ſancti Medardi epiſcopi dedicavit, & inde Remis ad concilium properavit*. Verum quod ait Ordericus, hanc dedicationem factam eſſe die dominico, non convenit hoc anno cum Idibus Octobris, quo die hæc dedicatio revera facta eſt, adeoque feria quinta. Ante hanc dedicationem pontifex Odonem S. Medardi abbatem, contradicente Sueſſionenſi epiſcopo Joſſeno, Aurelianis benedixerat pridie kal. Octobris. Hic electus fuerat loco Gaufridi abbatis, cui cognomen Collum-cervi, electi ad Catalaunenſem epiſcopatum, quem S. Bernardus recuſaverat, poſt mortem Elberti epiſcopi: quo poſt tres annos pontificatus mortuo, epiſcopatus uno anno ac dimidio vacaverat. Gaufridus autem in eo duodecim annos ſediſſe traditur. Longe brevior fuit Odonis abbatis præfectura, qui altero poſt anno mortuus, Galterum habuit ſucceſſorem. Ex his falſi convincitur id quod Molanus in Annalibus Belgicis ſcribit, Innocentium hoc anno Bruxellis fuiſſe idibus Octobris, quo die certum eſt eum apud Sueſſionem fuiſſe & S. Medardi eccleſiam dedicaſſe.

(c) *Orderic. l. 13. p. 895.*

CXXI. Remenſe concilium.

Sueſſione digreſſus Innocentius, Remis poſt feſtum S. Lucæ concilium habuit, cui epiſcopi & abbates trecenti interfuiſſe dicuntur, in quo Ludovicus VI. filium ſuum cognominem loco Philippi, qui recens equo lapſus interierat, regem inungi & coronari curavit. Tunc litteræ obedientiæ & fidelitatis indices pontifici redduntur, miſſæ a Lothario Alamannorum, Heinrico Anglorum, itidemque ab Hildefonſo feniore citerioris, & juniore interioris Hiſpaniæ regibus. Nec minori gaudio pontificem recrearunt *excellentiſſimorum eremitarum Cartuſienſium litteræ, quæ per quemdam venerabilem abbatem de ordine Ciſtellenſi*, ſcilicet Hugonem Pontiniacenſem, *delatæ, & in concilio per Gaufridum Carnotenſem epiſcopum recitatæ ſunt*. Exſtant litteræ illæ in fine libri ſecundi chronici Mauriniacenſis, in quo tota coronationis Ludovici junioris celebritas accurate deſcribitur; quæ res, cum ab inſtituto noſtro non omnino aliena ſit, hoc loco ſtrictim commemoranda eſt.

CXXII. Ludovici junioris coronatio.

Ubi Philippi novi regis interitum, qui paullo ante Remenſe concilium accidit, reſcivit pontifex, tanto infortunio commotus, miſit a latere ſuo ad conſolandum patrem venerabiles epiſcopos e noſtris Gaufridum Catalaunenſem & Matthæum Albanenſem, qui ex priore S. Martini ab Honorio papa cardinalis epiſcopus creatus fuerat. Philippo in baſilica S. Dionyſii ſepulto, initur epiſcoporum & optimatum conſilium, omniumque ſententia fuit, ut Ludovicus puer loco fratris rex coronaretur. Itaque rex urbem Remorum adit, & die ſabbati cum Radulfo Vermandenſium comite, qui ſibi cognatus & major domus regiæ erat, multiſque proceribus aulam concilii ingreditur, *tribunal* (d) *aſcendit, domini papæ pedes oſculatur, juxta quem cathedra poſita, ſedit*, pauciſque filii mortem expoſuit; quæ res omnium la-

(d) *Chron. Maurin.*

ANN. CHR. 1131. lacrymas commovit.. Tum pontifex prolixa oratione regem conſolatur; eaque fiolta, ſurrexit in pedes, & *oratione dominica, ſicut mos chriſtianorum exigit, dicta ſub ſilentio, puerı defuncti animam abſolvit*. Dein pontifices & abbates admonuit, ut ſequenti die dominica ſacris & feſtivis veſtibus induti, ad novi regis conſecrationem adeſſent. Interim rex in monaſterio beati Remigii cum filio hoſpitabatur. Prima luce pontifex ex archiepiſcopali palatio cum ſuis curialibus, epiſcopis & abbatibus ad eccleſiam ſancti Remigii pergit, ibique honorifice a monachis ſuſcipitur. Hinc ſollemni more ornatus, innumera eccleſiaſtici ac militaris ordinis multitudine ſtipatus, cum puero conſecrando ad matricem beatæ Mariæ eccleſiam proceſſit, ubi rex cum proceribus, nonnullis epiſcopis, abbatibus, & canonicis, ante fores eccleſiæ eum expectabat. Mox eccleſiam ingreſſus, puerum ſibi oblatum, *decem annor plus minus habentem ipſo oleo, quo S. Remigius per angelicam manum ſibi præſenzato Clodovæum regem Francorum in chriſtianum unxerat*, cum ingenti tripudio conſecravit. Tum ſubdit chronographus, Mauriniacenſis, quod jam ſupra monuimus, poſtera die domino papæ in coocilio per Magdeburgenſem archiepiſcopum, ſcilicet Norbertum, delatas fuiſſe litteras a Lothario rege Alamannorum, filialis obedientiæ indices; Idemque præſtitum fuiſſe ab Heinrico rege Anglorum per Hugonem archiepiſcopum Rotomagenſem, & duos Hildefonſos Hiſpaniarum reges; necnon litteras *eremitarum Cartuſienſium*, per Hugonem Pontiniacenſem abbatem allatas, quæ *lætitiæ & admirationi* fuiſſe dicuntur.

CXXIII. Cartuſienſium ad papam epiſtola.

Qua occaſione Guigo Cartuſiæ præfectus has litteras ſcripſerit, ipſe aperit in illa ſua epiſtola in hæc verba. *Multas ad veſtri apoſtolatus ſacras aures preces multas pro eccleſia Gratianopolitana diſponebamus efferre ſupplicationes, cogentibus ejuſdem eccleſiæ clericis, & præcipue cariſſimo, omni & veneratione digniſſimo patre & epiſcopo noſtro, qui (quod ſine lacrymis non ſcribimus) diſſolutus morbis & ſenio inter defunctos, quantum ad epiſcopale ſpectat officium, poteſt adnumerari. Sed divina, ut credimus, miſeratione provenit a viro venerabili, & circa veſtræ ſereniratis obedientiam valde devoto abbate Pontiniacenſi noſtram exiguitatem interim viſitari: cujus auribus cuncta, quæ concepimus, infudimus, efficacius & plenius viva voce veſtric conſpectibus inferenda*. In conſequentibus Guigo pontificem ad Leoninam rabiem fortiter, conſtanterque ſuſtinendam hortatur, & in Girardum Engoliſmenſem epiſcopum invehitur, quem *inveteratum dierum malorum* vocat. In fine pro cunctis, *ſed maxime pro novellis religionibus, Caſtercienſi ſcilicet ac Fontebraldenſi necnon pro univerſo mundo*, pontifici preces offert. *Non enim pars nua*, inquit *ſed totus potius orbis eſt veſtra diœceſis*. Vix dubitem, Hugonem Pontiniacenſem abbatem a S. Bernardo, immo & ab ipſo forte Innocentio miſſum fuiſſe ad concliandos ſibi Guigonem & ſacros illos eremitas, quorum maxima tunc apud omnes exiſtimatio erat.

In prædicto Remenſi concilio conditi ſunt canones ſeptem-decim, quorum ſextus eſt contra monachos & regulares canonicos, qui, *ſpreta beatorum magiſtrorum Benedicti & Auguſtini regula leges temporales & medicinam gratia lucri temporalis addiſcunt*. Abſurdum quippe eſſe eos *peritos* eſſe velle *diſceptationum forenſium*; & contra religionem eſſe ea pertractare, *de quibus loqui erubeſcit honeſtas*.

CXXIV. Odo abbas Majoris-mon. intereſt concilio Remenſi.

[Concilio Remenſi interfuit Odo abbas Majoris-monaſterii, in eoque querelam adverſus monachos S. Jacuti, qui conſuetudinem piſcium a Gaufrido de Dinano Majori-monaſterio collatam uſurpaverant, depoſuit. Litis judicium tribus cardinalibus, tribus epiſcopis, & tribus abbatibus commiſit Innocentius papa. Cardinales fuere Guillelmus Preneſtinus epiſcopus, Johannes Cremonenſis presbyter cardioalis, Guido diaconus itidem cardinalis. Epiſcopi Donoalous Aletenſis, Ulgerius Andegavenſis; Hamelinus Redonenſis; abbates Gaufridus Vindocinenſis, Petrus S. Sergii Andegavenſis & Gualterius Trecenſis, qui omnes ſententiam adverſus monachos S. Jacuti protulerunt.]

CXXV. Laubiis Leonius abbas Waltero ſuffectus.

(a) *lib.* 7. *n.* 48.

(b) *Spicil. t.* 6. *p.* 626. & *ſeqq.*

Innocentius Leodicum proficiſcendo, divertit ad Laubienſe monaſterium, ut ſuperius monuimus, cui tunc Leonius abbas (*a*) Waltero jam a tribus annis ſuffectus erat, utpote magis idoneus ad coofervandam refloreſcenteem diſciplinam regularem. Erat is Aquicinctenſis monachus, tum prior cellæ Heſdinienſis, ubi triginta fere monachi erant. Huic locum non gravate admodum ceſſit Walterus. Inveſtitus a Leodicenſi epiſcopo Leonius, a Lietardo Cameracenſi epiſcopo benedicitur, deductuſque (*b*) Laubias ab Alviſo Aquicincti abbate, futuro Atrebatenſium epiſcopo, a Laubienſibus feſtive ſuſcipitur, quibus ob ſuam humanitatem acceptiſſimus exſtitit. Vix quioque menſes ab ejus ordinatione effluxerant, cum Walterus ejus anteceſſor defunctus eſt, poſtquam viginti-tribus annis loco præfuiſſet. Spem de ſe conceptam noo fruſtratus eſt Leonius: immo totum ſtudium ad informationem & coofirmationem ordinis ſeu normæ regularis, cujus maxime gratia

ex-

expetitus fuerat, jugiter contulit, gratum ſe pariter & gravem, quod rarum eſt, ſe exhibens, exemplique ſimul ac verbis ſubditos informare ſollicitus. In primis ei cura fuit, ut linguæ loquacitatem, primum malorum ſeminarium, reſcinderet; cavitque ſub anathematis interminatione, (quod durius pleriſque viſum eſt) ne quis in clauſtro & in eccleſia, itemque in dormitorio & refectorio, hanc taciturnitatis regulam qualibet ex cauſa violaret, niſi cognita culpa publice ſatisfaceret. Atque ut hæc aliæque conſtitutiones in alia quoque monaſteria inducerentur, Innocentii papæ & Raynaldi Remorum archiepiſcopi auctoritate ſtatui ſategit, ut quicumque ejuſmodi inſtituta amplectereotur, eorum abbates quotannis in unum convenirent ad ſanciendam regularem hanc diſciplinam; quos convenrus caritatis & religionis cauſa laudabiliter incœptos refrigeſcente caritate ſenſim in diſſolurionis & voluptatis occaſiones degeneraſſe continuator chronici Laubicoſis tradit. ANN. CHR. 1231.

CXXVI. Innocentium illic ſuſcipit.

Leonii præfecturæ anno tertio Innocentius papa Leodium tendens, ut modo dicebam, Laubias divertit, ibique honorificentiſſime cum ſuis ſuſceprus, poſtridie miſſam ad altare beari Perri celebravir. Hac occaſione uſi noonulli ex fratribus, quibus grave & moleſtum videbatur, mortuorum ſuorum corpora ex inferiori ad ſuperiorem beati Urſmari eccleſiam humanda deferre; pontifici ſuggeſſerunt, ut ſibi ea in inferiori ſepelire liceret. Jamque pæne aſſentiebat pontifex: ſed obſtitere alii, aviti moris retineotiores & venerandæ aotiquitatis religioſi obſervatores, prolato Johannis papæ hac de te decreto, cui inviolata conſuetudo ſuffragabatur. Unde papa conſilium mutavit, & priſcum morem rerineri juſſit; quod poſtmodum in concilio Piſis habito ab eo denuo ſancitum eſt. Ubi mirari ſubit, majorum noſtrorum religionem, qui conſuetudinem, non gravis adeo in ſpeciem momenti, abſque pontificis auctoritate mutari nefas ducebant. Idem accidit in ſancti Michaëlis ad Moſam monaſterio, cujus tranſlatio e veteri monaſterio, quod duabus leucis diſtat, ea lege permiſſa fuerat, ut defunctorum corpora in veteri humarentur: cujus moris mutatio poſt annos amplius ducentos abſque prævia (*a*) pontificis auctoritate haud facienda viſa eſt. Ea erat parrum noſtrorum religio in rerinendis priſcis moribus ac ritibus, quam utinam poſteri imitarenrur, & non pro arbitrio antiquos ritus innovarent. Tunc temporis apud Laubias moris erat, ut abbates calices & paenas benedicerent, at inunctionem chriſmatis epiſcopo reſervarent. Id autem in Piſano concilio apoſtolica auctorirate vetitum eſt, ſuperfluumque viſum, *eum benedicere cui nequaquam liceret inungere*. Plura de Leonio inferius, ubi de ejus ad S. Bertini abbatiam tranſlatione agemus. (*a*) *V. lib. 9. n.* 90.

CXXVII. Innocentii acta Lauduni.

Innocentius ex urbe Leodico ad S. Medardi Sueſſionenſem baſilicam dedicandam proficiſcendo, Laudunum divertiſſe videtur. Certe eum illic hoc anno verſatum fuiſſe diſcimus ex duobus Bartholomæi epiſcopi inſtrumenris. Unum eſt, quo teſtatur, quod *cum anno ab incarnatione Domini* MCXXXI. *dominus papa Innocentius ad Galliæ partes acceſſiſſet, frater Anſellus* ſeu Anſelmus *abbas S. Vincentii apud eum clamorem fecit de Mileſinde vidua Thoma de Marla, & Ingelranno filio ejus, qui terras S. Vincentii, a Thoma violenter & injuſte pervaſas, poſt mortem ejus eadem violentia retinuiſſent*: cujus cauſæ cognitionem cum pontifex ob intervenientia negotia inſtruere non poſſet, eam Bartholomæo epiſcopo demandavit. Hic vero teſtatur, eundem Thomam paullo ante mortem, *cum Claſtris ægrotaret*, ipſi Bartholomæo confeſſum fuiſſe, ſe terram illam injuſte occupaviſſe, atque eam per manum ſuam Adalberoni tunc abbari reddidiſſe. Alterum inſtrumeotum eſt pro S. Theoderici monaſterio, cujus villam Triniacum * Levoldus vicecomes, favente Hugone comite Roceienſi, injuſtis exactionibus vexabat; qua de te Guillelmus abbas primo Raynaldum archiepiſcopum interpellaverat, qui judicium ad Bartholomæum retulerat. Verum epiſcopi placito apud Pontem-Variæ * habito cum nec vicecomes, nec comes paruiſſent; tandem poſt multas tergiverſationes, *cum dominus papa Lauduni eſſet*, comes exactionibus illis eo præſente ſe cedere profeſſus eſt, eumque locum de feodo ſuo non eſſe; denique ſe damnis illatis abbati ſatisfacturum promiſit. Comitis pœnitentiam admiſit pontifex ea conditione, ut ſi ſponſionis ſuæ prævaricator exiſteret, ſtarim ſine ulla reclamatione eidem excommunicatioois ſententiæ, quam jam ante incurretat, denuo ſubjaceret. Utraſque Bartholomæi lirteras in Appendice referemus. * *Trigni.* * *Pontaver.*

CXXVIII. Thomæ de Marla interitus.

Prædicti Thomæ de Marla ſeu de Marna, perditiſſimi hominis, mortem commemorat Sugerius in libro de vira Ludovici-Groſſi, qui eum ob ſacinora Lauduni obſedit, optimatom conſilio, in primis Raduifi comitis Viromandenſis, a quo Thomas lætali vulnere percuſſus anno præcedente interiit, ſacri viatici expers, quod illic ſibi allatum ſumere non meruit. Sepultus eſt in Novigentenſi eccleſia, & quidem ſub turri veteris eccleſiæ in capella, quam filius ejus Ingelrannus conſtrui curavit, quotidiana miſſa pro ejus ſalure inſtituta. Ingelranous alter, ſuperioris filius, teno-

ANN. CHR. 1132.

vata (*a*) eccleſia, avi ſui tumulum in medium chori transferri permiſit. Idem Ingelrannus monaſterio S. Nicolai de Saltu villam Farneris pro anima Thomæ patris ſui ad conſtruendam cellam, una cum Mileſinde matre ſua donavit. Eidem Thomæ ſcripta videtur epiſtola Odonis abbatis Remigiani, qui mira quædam, ſi credi fas eſt, de S. Thoma Indiarum apoſtolo audiiſſe ſe narrat, ab Indiæ archiepiſcopo relata & ſacramento papæ, ſe præſente, dum Romæ verſaretur, confirmata; quæ epiſtola in tomo primo (*b*) noſtrorum Analectorum edita eſt.

(*a*) *V. Guibert. p. 619. & ſeq.*

(*b*) *Analect. t. 2. p. 334. & ſeqq.*

CXXIX. Innocentii reliqua acta in Gallia.

Soluto Remenſi concilio rex Ludovicus Pariſios cum novo rege Ludovico rediit: papa vero *Autiſiodori demorari elegit*, teſte Sugerio, opportunitatem expectaturus revertendi in Italiam, promiſſus ſterus Lotharii regis, qui eum valida manu Romam perducturum, & Petrum-Leonis depoſiturum ſpoponderat. Verum Lotharius Conradi æmuli factione impeditus, promiſſum exolvere non potuit; adeoque pontifex Piſis remanere coactus eſt. Interim reliquum tempus hujus anni, & inſequentis duos menſes in Gallia tranſegit. Remis (*c*) adhuc verſabatur pridie nonas Novembris, qua die Stephano Ciſtercienſi controverſiam (*d*) quæ inter Herbertum S. Stephani Divionenſis, & Herbertum S. Sequani abbates vertebatur, dijudicandam commiſit. Autiſiodori demoratus eſt xv. kal. Januarii & tertio eaſdem kalendas, quo tempore binas litteras, unas (*e*) prædicto Herberto S. Stephani abbati, alteras (*f*) de prædicta controverſia Guiſenco Lingonenſi epiſcopo ſcripſit. Denique Cluniaci multis diebus anni ſequentis perſtitit.

(*c*) *Petrarch. p. 104.*

(*d*) *ſupra n. 70.*

(*e*) *Petrarch. p. 104.*

(*f*) *id. p. 103.*

Anacleti partes Rogerius Apuliæ & Siciliæ dux, multique præpotentes tuebantur, eique adhærebant noſtri Caſinates, multæque civitates, in his Nepeſin, ut teſtatur illius temporis inſcriptio etiam nunc prope portam lateralem cathedralis eccleſiæ parieti infixa, referente Fabretto (*g*) in hunc modum.

(*g*) *Fabret. inſcr. p. 555.*

† ANNO DOMINI MILL. C XXXI.
TEMPORIBUS ANACL. ET I. II. PP.
MEN. JUL. INDIC. VIIII. NEPESINI
MILITES NECNON ET CONSULES
FIRMAVERUNT SACRAMENTO UT SI
QUIS EORUM NOSTRAM VULT FRANGERE SOCIE
TATEM DE OMNI HONORE ATQUE DIGNITATE
DOMINO VOLENTE CUM SUIS SEQUACIBUS SIT EIE
CTUS ET INSUPER CUM IUDA ET CAYPHA AT
QUE PYLATO HABEAT PORTIONEM. ITEM
TURPISSIMAM SUSTINEAT MORTEM UT GALE
LONEM QUI SUOS TRADIDIT SOCIOS ET
NON EJUS SIT MEMORIA SED IN ASELLA
RETRORSUM SEDEAT ET CAUDAM IN MANU
TENEAT

Idem Anacletus ut ſibi Rogerium ducem artius devinciret, ſororem ſuam ei nuptum tradidit, eumque regem Siciliæ coronavit.

CXXX. Adenulfus abbas Farfenſis S. Bernardi amicus.

At vehementer excanduit in Adenulfum Farfenſem abbatem, qui ab Innocentii partibus ſtabat, eumque in Galliam comitatus eſt. Hic eſt abbas ille Farfenſis, qui coloniam fratrum e Clare-valle petierat, monaſterium eis ædificaturus: ſed Innocentius eos retinuit, & in monaſterio S. Anaſtaſii ad Aquas-Salvias collocavit, ut in conſequentibus dicturi ſumus. Guidoni abbati anno MCXXV. ſucceſſerat Adenulfus, qui abbatiali dignitate privatus eſt ab Anacleto, quod Innocentio adhæreret, ſed eam anno MCXXXV. recuperavit. Idem anno MCXLII. monaſterium novum in monte Farfenſi, ubi nunc ſitum eſt, conſtruxit, obiitque poſt tres annos, Rolandum ſucceſſorem ſortitus.

CXXXI. Angeriaco dux Willelmus ſatisfacit.

In Gallia Willelmus Aquitanorum dux, ejus nominis decimus, Anacleti partes acriter tuebatur, inſtigante Girardo Engoliſmenſi epiſcopo, qui legati apoſtolici dignitatem qua dudum in Gallia functus fuerat, ſibi ab Innocentio non prorogari ægre ferens, eam ab Anacleto poſtulavit, & facile adeptus eſt. Mitto fabuloſa portenta, quæ de Willelmo illo duce commentus eſt pſeudo-Theobaldus in ejus vita. Non tamen pietatis omnino expers erat, etiam in ipſo ſchiſmatis fervore, Willelmus. Argumento eſt ejus (*b*) diploma pro Angeriacenſi ſancti Johannis monaſterio, cui jus aſyli, quod ipſius anteceſſores ei conceſſerant, reſtituit. *Hoc donum feci*, inquit, *in capitulo ſancti Johannis-Baptiſtæ in manu Hugonis, qui tunc erat electus in abbatem ipſius eccleſiæ, pro ſalute animæ meæ, & præcipue pro invaſione, quam feceram in ipſa eccleſia, in die, quo nativitas beati Johannis-Baptiſtæ celebrabatur: quia invaſeram monachos celebrantes diem feſtum, in ipſa eccleſia, & obla-*

(*b*) *Beſly. Comtes p. 361.*

tio-

tione ipſius eccleſiæ in proprios uſus redegeram. Unde culpabilem & reum in ipſo capitulo, ubi hoc donum feci, me coram omnibus monachis aſſidentibus reddidi. Et egrediens a capitulo, coram ipſis & baronibus meis, nudis pedibus ſatisfaciens, & virgas in manibus tenens uſque ante altare, ſuper quo caput Præcurſoris erat, humiliter devenī: & ibi ante Chriſti Præcurſoris caput humi projectus, pro his facinoribus & maleſactis culpabilem & reum me recognovi, & per hoc pergamenum hoc donum, ſicut ſupra dictum eſt, ſuper altare beati Johannis poſui, &c. *Teſtes Hugo Angeliacenſis eccleſiæ electus in abbatem, Aldebertus abbas Lucionenſis, Rannulfus Lemovicenſis epiſcopus*, & alii. *Acta eſt hæc charta anno ab incarnatione Domini* MCXXXI. *ſedente in ſede apoſtolica Anacleto PP. II. Giraldo Engoliſmenſi epiſcopo & S. R. E. legato Guillelmo-Gardradi Santonenſi epiſcopo, regnante in Francia rege Ludovico cum filio ſuo Philippo*; adeoque ante diem tertium-decimum Octobris, quo Philippus interiit. Subſcribunt præcipui teſtes hoc modo: *S. Vuillelmi † ducis Aquitanorum, illius qui Toloſana matre natus eſt*, ſcilicet Philippia, alio nomine Mathilde, filia Guillelmi IV. Toloſani comitis. *S. Rannulfi epiſcopi † Lemovicenſis. S. Aldeberti abbatis † Lucionenſis*, &c Dux iſte Willelmus in aliis chartis a Beſſio relatis, ſe illum eſſe dicere ſolet, *qui Toloſana matre natus eſt*. Ejus converſionem primo tentavit S. Bernardus, cui ille ſtatim manus dedit: ſed a Girardo epiſcopo denuo ad priorem revocatus errorem, tandem eo mortuo perfecte ad catholicam unitatem reverſus eſt. ANN. CHR. 1131.

Prædictus Hugo, Angeriaci electus abbas hoc anno, ſucceſſerat Henrico ſuperius laudato, quem a monachis ſuis, & *a Guillelmo Pictavenſi duce* expulſum fuiſſe Ordericus (*a*) tradit, eidemque a rege Anglorum *cognato ſuo* Burgum ſeu Burgenſe in Anglia monaſterium, poſt mortem Johannis ex monacho Sagienſi ejus loci abbatis, commendatum fuiſſe. Forte ideo a Willelmo pulſus eſt Henricus, quod Innocentio potius, quam Anacleto adhærere vellet. Non diu Angeriacenſem præfecturam tenuit Hugo, cujus ſucceſſor Gosfredus jam abbas erat anno MCXXXVII. quo anno dux Willelmus pœnitenti animo Angeriacenſibus donationem fecit, de qua ſuo loco. Erat tunc temporis in Angeriacenſi monaſterio Gregorius prior, de quo Petrus Venerabilis honorificam mentionem facit in libro 2. de miraculis cap. IV. ubi eum *bonæ religionis* virum vocat. CXXXII. Angeriaci abbates. (*a*) *Orderic. lib. 12. p. 870. & ſeqq.*

Girardo epiſcopo non adhærebat Willelmus Petragoricenſis epiſcopus, ejus nominis tertius qui ob conſtantem in partibus Innocentii fidem ſede ſua pulſus a Girardo eſt, ſed poſtea reſtitutus. Ejus tempore Willelmus Petragoricenſis comes eccleſiam S. Silvani, quæ jam dudum (*b*) Santonenſi beatæ Mariæ parthenoni collata fuerat, monachis S. Martialis pretio mille ſolidorum vendidiſſe traditur, & in illam ingreſſus eccleſiam, monachas illinc expuliſſe. Hac de injuria conqueſta eſt Sibylla Santonenſis abbatiſſa apud prædictum Willelmum epiſcopum, qui diem & locum Amblardo S. Martialis abbati, eidemque abbatiſſæ ad cauſam diſcutiendam aſſignavit. Verum cum ad præſtitutum diem & locum Amblardus adeſſe renuiſſet, ac monachi in illam intruſi eccleſiam venditis omnibus receſſiſſent; habito cum venerabilibus viris clericalis & monaſtici ordinis conſilio epiſcopus illam Sibyllæ abbatiſſæ & ſanctimonialibus reſtitui hoc anno ſancivit: quod Elias Talairardus, *princeps terræ illius*, cujus majores multa eidem beneficia contulerant, una cum uxore ſua Philippa rarum habuit. Tandem Albertus, S. Martialis poſt Amblardum abbas, totum jus illius eccleſiæ Santonenſi B. Mariæ parthenoni ceſſit. CXXXIII. S. Silvani monaſterium Santonenſi abbatiæ reſtitutum. (*b*) *lib. 63. n. 67.*

Hoc ipſo anno Petrus Venerabilis concordiam pepigit cum Aymerico epiſcopo & canonicis Claromontenſibus ſuper controverſia, quæ dudum inter utramque eccleſiam emerſerat de quibuſdam eccleſiis, quas utrique ſui juris eſſe contendebant. Ad hanc litem componendam Claromonti convenere Aymericus epiſcopus ex abbate Caſæ-Dei, & Petrus Cluniaci abbas in feſto S. Matthæi apoſtoli, multique priores & fratres Cluniacenſium in capitulo eccleſiæ cathedralis, ubi hæc concordia facta eſt: quam particulatim referre nimis tædioſum foret. Aymerici hac de re litteras habemus ex archivo Celſinianenſi, quarum hæc clauſula: *Acta ſunt hæc anno incarnationis Dominicæ* MCXXXI. *anno II. pontificatus domini papæ Innocentii II. regnante rege Francorum Ludovico, in die feſto S. Matthæi apoſtoli* &c. Tum ſubnotantur nomina præcipuorum canonicorum, qui adfuerunt; necnon priorum Ordinis Cluniacenſis, quorum cauſa in hac controverſia agebatur. Hi ſunt, Adalelmus prior Cluniaci, Humbertus prior Celſinienſis, Stephanus prior S. Flori, Hildinus prior de Volta, Euſtachius prior de Rivis, petrus prior de Amberta, Petrus item prior *de Boort*, & Hugo prior de Nigro-ſtabulo. CXXXIV. Cluniacenſium concordia cum eccleſia Claromontenſi.

Eodem tempore cum Vizeliacenſe monaſterium poſt obitum Raynaldi (*e*) archiepiſcopi Lugdunenſis, qui forte abbatiam cum epiſcopatu retinuerat, reſtoreſ diutius vacaret, Albericum Cluniaci ſuppriorem vacanti abbatiæ ſuffecit Innocen- CXXXV. Vizeliaci Abbates. (*e*) *ſupra n. 29.*

ANN. CHR. 1132. tius papa, ſcriptiſque litteris (*a*) Stephano Æduenſi epiſcopo mandavit, ut ei vice ſua *manum benedictionis* imponeret. Hoc breve apoſtolicum datum eſt vr. kal. Februarii, (*b*) haud dubie anno ſequenti. Quædam ſub Alberico abbate facta in chronico referuntur: in his quod Matthæus Albanenſis epiſcopus *tempore Alberici abbatis, papa Innocentio exſiſtente Altiſſiodoro*, apud Vizeliacum quoidam monachos ordinavit. Ad hæc Hugo Pictavinus ipſius chronici ſcripror, cum eſſet camerarius, quatordecim monachos Altiſſiodori fecit ordinari per Hugonem illius urbis epiſcopum, qui fuerat Pontiniacenſis abbas, & quidem *ad vocationem Alberici abbatis*; qui proinde ad annum MCXXXVI. adhuc abbas fuiſſe dicendus eſſet, ſi eo abbate id factum eſt. Nam Hugo Pontiniacenſis abbas eo primum anno epiſcopus fuit poſt mortem alterius Hugonis ex abbate S. Germani facti epiſcopi, qui ipſo anno deceſſit IV. idus Auguſti. Verum hac de re inferius, cum de Pontio abbate Alberici ſucceſſore agemus.

(*a*) *Spicil. t. 3. p. 472.*
(*b*) *ibid. p. 511. & 512.*

CXXXVI. Stephanus Æduenſis epiſcopus S. Lazari tumulum ornat. * *de Bauge*

Stephanus epiſcopus mox laudatus, Gauceranni Balgiaci * domini & Brixiæ filius corpus, S. Lazari e veteri eccleſia Æduenſi in novam tranſtulit, eique inſigne mauſoleum per Martinum monachum ſculpi, & pone majus altare ſtatui curavit, uti nos docet ſequens diſtichon:

Martinus monachus, lapidum mirabilis arte,
Hoc opus exculpſit Stephano ſub præſule magno.

Huic mauſoleo adjunctæ ſunt Mariæ & Marthæ Lazari ſororum ſtatuæ. Stephanus epiſcopatum ante obitum abdicavit, factuſque eſt monachus Cluniacenſis ſub Petro Venerabili, ut videbimus inferius, ubi expendendum, an auctor ſit libri *de Sacramento altaris*, qui in Bibliotheca Patrum editus eſt.

CXXXVII. Claræ-vallis novæ ſoboles

Dum S. Bernardus ſchiſmati componendo & reducendis ad catholicam unitatem ſchiſmaticis allaboraret; magna facta eſt propagatio Ciſtercienſis inſtituti, cui non parum contulit tanti viri exiſtimatio. E linea Claræ-vallis præcipua (nam ſingula commemorare prolixius foret) cenſenda ſunt Longus-pons in diœceſi Sueſſionenſi & Carus-locus in Veſontionenſi: quibus addenda Aurea-vallis in Trevirenſi, de qua ſuperius (*c*) actum eſt; Rievallis in Anglia & Morerola in Hiſpania. E linea Ciſtercienſi quo tantum commemorare lubet, Miratorium ſcilicet in diœceſi Lugdunenſi, & Buxeriam in Eduenſi. De his omnibus agendum paucis.

(*c*) *lib. 74. n. 100.*

Longi-pontis celebris abbatia tribus ab Auguſta-Sueſſionum leucis ſita eſt ad oram ſilvæ regiæ, quæ pagum Sueſſionenſem a Vadenſi * diſterminat. Primus ejus auctor Joſſenus Sueſſionum epiſcopus, qui, ut ipſe in litteris ſuis loquitur, *bono Ciſtercienſis ordinis odore & ſanctæ religionis fervore permotus, requiſitis de ipſo ordine apud Claram-vallem abbate & fratribus, & de manu domni Bernardi abbatis devote ſuſceptis, eccleſiam ipſis ſub abbatiæ titulo infra terminos Longi-pontis fundavit*, aſſentientibus Auculfo præpoſito & Nivelone archidiacono, & locum ipſum liberum eſſe voluit, hujuſque libertatis ſe & Andream de Baldimento monachis obſides dedit. His acceſſit Gerardus de Chiriſiaco, * qui univerſam terram, quam in procinctu & intra terminos ejuſdem loci poſſidebat, eidem abbatiæ conceſſit. Plura Joſſenus addit in ſuis litteris, quibus hæc omnia Sueſſione in plenaria ſynodo anno ſequenti confirmavit, indictione X. *regibus Ludovico patre & Ludovico filio cum pace regnantibus*. Joſſeni ea de re litteris poſt canonicos majoris eccleſiæ adſcripta ſunt ſigna *Theobaldi abbatis S. Criſpini*, dicti majoris, *Vualteri abbatis S. Johannis*, vulgo de Vineis, *Gilleberti* abbatis S. Evodii, & aliorum abbatum Ordinis S. Auguſtini & Præmonſtratenſis. In iiſdem litteris laudatur Hugo abbas, primus ſcilicet Longi-ponris, cui poſt annos quatuordecim præfecturam abdicanti ſuffectus Balduinus. Hugonis anno penultimo Radulfus Veromandenſis comes & Adelidis ejus conjux novam baſilicam & regularia ædificia, magnifica in primis, qualia nunc uſque viſuntur, conſtruere cœperunt, ſecundarii ob id loci fundatores merito habiti. Eundem locum ditavit quoque, & ſuo ſoceſſu illuſtravit B. Johannes de Monte-mirabili, * uti & Petrus Cantor & canonicus eccleſiæ Pariſienſis. Chronicon inſignis illius abbatiæ accurate ſcripſit Antonius *Muldrac* ejuſdem ſupprior.

* *Valois*
* *Kierzy.*
* *de Montmirel.*

Gari-loci abbatia diœceſis Veſontionenſis, altera Claræ-vallis filia, Bernardi præſentia & miraculis (*d*) non ſemel illuſtrata eſt. Reginaldum Burgundiæ comitem ſi non fundatorem, ſaltem inſignem benefactorem agnoſcit. Primus ejus abbas Guido ſeu Wido ſubſcripſit Anſerici Veſontionenſis archiepiſcopi litteris anno ſequenti datis pro abbatia Faverniacenſi, relatis in notis noſtris ad epiſtolam CCCXCI. S. Bernardi, (*e*) qui tres pro eodem Guidone epiſtolas ſcripſit contra quemdam monachum Caſæ-Dei, qui eum infeſtabat. Alia eſt Gari-loci abbatia Nigrorum monachorum in diœceſi Matiſconenſi, de qua ſuperius.

(*d*) *lib. 2. c. 31. & lib. 4. c. 4.*
(*e*) *Bern. ep. 297. & ſeqq.*

Rie-

Rievallis * abbatia itidem filia Claræ vallis, ſub idem tempus conditur, prima omnium Ciſtercienſis Ordinis in Anglia diœceſis Eboracenſis. Cum Bernardus ad finitimas quaſque regiones diſcipulos ſuos jam miſiſſet, quaſi totidem expeditionis ſacræ milites, qui ex manibus hoſtis antiqui prædam eriperent, & Regi ſuo reſtituerent; *inſtinctu divino*, quoſdam etiam e ſuis miſit in Aogliam, quos Heinrico regi » ſcriptis litteris (*a*) commendavit, inquiens teneri prædam Domini ſui in terra » illius; ideoque de militia ſua ſe mittere viros, qui eam requirant, recuperent & » reducant. Tum regem monet, ut nuntiis a ſe miſſis adiit, & pro feodi ſui de» bito utpote Dei vaſallus, opem ferat. Fecit rex quod rogabatur. Suſcepti (*b*) quippe cum honore a rege & regno, novi ædificii fundamenta jaciunt in territorio Eboraceſi, conſtituuntque abbatiam, quæ Rievallis dicta eſt. Erant autem » qui miſſi fuerant viri ſancti & religioſi gloriantes in paupertate, ſanctam pacem » habentes cum omnibus, præterquam eum corpore proprio & hoſte antiquo. Fa» ma eorum circumquaque reſperſa eum bono odore, æmulatio illorum provoca» vit multos & brevi creverunt in gentem magnam. Et quidem anno proximo egreſſi e monaſterio S. Mariæ Eboracenſi fratres e noſtris, eorum exemplo commoti, Fontanetenſi monaſterio originem dederunt, de quo multa erit dicendi materia. Floruit in Rievallenſi monaſterio inter alios venerabilis abbas Aldredus ſcriptis clarus.

ANN. CHR. 1131.
* *Revesby.*
(*a*) *id. ep.* 292.
(*b*) *Monaſtic. Angl. to.* 1. *p.* 733. *& ſeqq.*

In Hiſpania percelebre quondam noſtri Ordinis cœnobium in regno Legionenſi, Morerola dictum, auctorem habuit S. Froilanum Zamorenſem ineunte ſæculo undecimo epiſcopum, ubi dueenti olim monachi exſtitiſſe dicuntur. Hoc monaſterium proceſſu temporis collapſum inſtauravit Alfonſus, vulgo Imperator dictus, illudque Claræ-vallenſibus monachis hoc anno tribuit.

Novas quoque hoc anno ſoboles prorulit Ciſtercienſis domus, in his duas præcipuas, Miratorium & Buxeriam. Miratorii fundator exſtitit Humbertus Coloniacenſis, * ut teſtantur primariæ ejus loci litteræ quæ ſic (*c*) habent. *Anno ab incarnatione Domini* MCXXXI. *Humbertus Coloniacenſis conſtruxit abbatiam quæ Miratorium * dicitur, in archiepiſcopatu Lugdunenſi tempore domni Petri archiepiſcopi, & VVillelmi comitis Matiſconenſis, a quo terram eandem tenebat, deditque fratribus ibidem Deo ſervientibus, conſenſu & conceſſu uxoris & filiorum ſuorum Guarrici, Humberti & VVillelmi comitis, omnem terram, quam ibi habebat, & nemus eidem terræ contiguum, quod Bileum dicitur. .. Dedit etiam terram apud Giſiacum, in qua fratres prædicti ecclesiam ædificaverunt.* &c. Non longe ab hoc monaſterio diſtat Giniacenſis abbatia Ordinis Cluniacenſis, cujus loci monachi graves rixas cum Miratorienſibus ob decimas habuerunt, ut inferius videbimus.

CXXXVIII. Cîtercii duo filiæ.
* *de Coligny.*
(*c*) *Spicil. tom.* 13. *p.* 312.
* *la Miroir.*

Buxeriæ * abbatia diœceſis Æduenſis ad Oſcaram * fluvium conditorem agnoſcit Garnerium Sombernonenſem toparcham. Primitus dicta eſt abbatia *de Aſſeraulx*, poſita in territorio, quod Tres-valles appellatur; primuſque ejus abbas fuit Willelmus; quæ omnia nos docet notitia ſeu primarium illius abbatiæ inſtrumentum in hæc verba. *Anno ab incarnatione Domini* MCXXXI. *fundata eſt abbatia de Aſſeraulx a domino Garnerio de Sombernon, qui in primo capitulo, quod ibi fuit per manum venerabilis Stephani Ciſtercienſis abbatis ſecundi * dedit monachis & omnibus ſucceſſoribus eorum, quidquid habebat, in toto territorio & appendiciis ejus, quod Tres-valles nuncupatur. Hoc autem fecit præſente pariter & laudante filio ſuo Herveio. Hujus tam piæ actionis teſtes fuerunt præfatus Stephanus Ciſtercii abbas, VVillermus ejuſdem loci abbas, ſanctum quoque duodecim monachorum collegium, quod de Ciſtercio venerat*, &c. *Factum eſt autem hoc temporibus Stephani Æduenſis epiſcopi, Guileuci Lingonicæ civitatis epiſcopi & Hugonis Burgundiæ ducis.* Tum in eadem notitia ſubditur, prædictam abbatiam multo poſt tempore combuſtam fuiſſe, nomenque pariter & locum mutaſſe, dictamque deinceps Buxeriam. Plura de illius abbatiæ dotatione habet illa notitia, quibus referendis ſupersedeo.

* *la Buxiere.*
* *l' Ouche*
* immo tertii

Per id tempus multi ad Ciſtercienſes ex ſæculo convolabant, maxime ad Claræ-vallenſes. Ex his duo fuere hoc tempore præcipui, Henricus de Murdach, & Thomas de S. Audomaro. Henricus Anglus erat, & quidem ſcholis præfectus. Unde Bernardus eum magiſtrum vocat in epiſtola CVI. qua ipſum ad capeſſendam vitam monaſticam, propoſitis ejus delicils, hortatur. *Experto crede*, inquit, *aliquid amplius invenies in ſilvis, quam in libris. Ligna & lapides docebunt te quod a magiſtris diſcere non poſſis.* Horranti demum acquievit Henricus, factuſque eſt Claræ-vallenſis monachus, dein abbas Vallis-claræ, poſtmodum tertius abbas Fontanetenſis in Anglia monaſterii, de quo modo agebamus. Non ita ſucceſſit Bernardi exhortatio erga Thomam præpoſitum de Beverla, itidem Anglum diœceſis Eboracenſis, qui ſe Claræ-valli devoverat, ſed procraſtinantem vir Dei ad votum caſequendum gravi epiſtola CVII. hortatur, in qua totam divinæ prædeſtinationis ſeriem egregie deſcribit

CXXXIX. Inſignes quidam Bernardi diſcipuli.

ANN. CHR. 1131. bit. At ſurdo cantarum, ut ſequens epiſtola docet, in qua infelicem ipſius Thomæ exitum commemorat, nimirum ſcribens ad Thomam de S. Audomaro, qui promiſſum converſionis ſuæ fefellerat. Hunc acriter pungit vir ſanctus, propoſito Thomæ de Beverla infelici exitu, qui *ſubita & horrenda morte præreptus, factus de medio eſt ſæcularis & prævaricator, & duplo filius gehennæ, quod ab eo*, inquit *ſi fieri poteſt, avertat miſericors & miſerator Deus:* quia in epiſtola, aliiſque ſimilibus Bernardus quodam modo deſperare videtur de eorum æterna ſalute, qui vel a concepto adeundæ vitæ monaſticæ propoſito teſſierint, vel novirii facti in eo non perſtiterint; quod maxime urget in ſermone LXII. in Cantica num. VI. Verum id interpretandum eſt de illis, quorum non dubia, ſed certa vocatio fuerit, & vitio ſuo receſſerint; non de illis qui expiorandæ vocationis cauſa probationis inducias ſubierint, & virium imbecillitate ſerio explorata deceſſerint. Erat prædicto Thomæ de S. Audomaro alia tergiverſandi cauſa, nimirum quod hæreret, utrum apud S. Bertinum, an apud Claram-vallem monachus fieret. Eum quippe retinebant S. Bertini ſimiliares ac proximi monachi, itque Aiviſum Atrebatenſem epiſcopum, ſuum quodam alumnum, tunc vero ex abbate Aquicinctenſi factum epiſcopum, impulere ad ſcribendum Bernardo, ut Thomam S. Bertino *dimitteret*. Aiviſo reſpondet (*a*) Bernardus ſibi permirum videri, quod vir prudens id ab amico petat. *Vocat Deus Thomam de cælo*, inquit, *vocat ut exeat de terra ſua, & de cognatione ſua, & de domo patris ſui, & veniat in locum, quem ipſe ei oſtendit: ego quis ſum qui prohibeam ſpiritum Dei, qui debeam impedire eum, qui proprias oves vocat nomine proprio, & ipſe ante eas vadit, ut alium non ſequantur, ſed ipſum? Thomas paupertatem elegit; ego eum ad divitias, deliciaſque remittam? Nec ignoro, quin poſſint apud S. Bertinum fratres ſuam ipſorum operari ſalutem: ſed quos illuc vocaverit Deus, ut unuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat.*

(*a*) Bern. ep. 395.

CLX. Aiviſo facto epiſcopo ſuccedit in abbatia Goſuinus.

Hæc & alia plura Bernardus ad Aiviſum epiſcopum, qui ex abbate Aquicinctenſi Roberto epiſcopo, X. kal. Maii mortuo in ſede Atrebatenſi hoc anno ſucceſſit. Suffectus *in* ejus locum in abbatia Goſuinus prior, jam ſæpe a nobis laudatus. Hic ad eam dignitatem promotus, ardere magis ſatagebat, quam lucere certus eito evaneſcete ſplendorem, ſi conſtanti fervore non fuiciatur. Ob id in lectione ſacrorum librorum aſſiduus erat, ut flammas caritatis in ſe foveret, & in ſubditis accenderet. In abbatis vero dignitate ita ſe geſſit, ut monachum noo exueret, cum ſuis converſari ſolitus tamquam unus ex illis, eadem menſa, iiſdemque cibis utens, hoc uno diſcretus a cæteris, quod in oratione & vigiliis magis aſſiduus, omnium onera portaret. Denique ſic cœrui fratrum adhærebat, ut cum eis eſſe delicias reputaret, & haberet pro rormento, quoties ab eis avelli neceſſitas coëgiſſet. Rei ſacræ maxima cum devotione operam dabat, cui ab aurora ad horam tertiam ſe præparare conſueverat: ea peracta non ſe ſtatim quibuſlibet andiendis negotiis implicari ſuſtinebat, ne ſpiritum e divino ſacrificio conceptum extingueret temporalium rerum tractatio. In egenos miſericordiæ viſceribus affluens, in hoſpitibus ſuſcipiendis humaniſſimus: quos non tam exquiſitis cibis, quam piis ſermonibus reficere ſatagebat. Si quæ lites de rebus temporalibus in monaſterio Interveniebant, eas non tam forenſi arte quam precibus perſequebatur. Argumento eſt controverſia, quam habuit cum Turonenſibus canonicis coram Samſone Remorum archiepiſcopo: qua in re apud S. Remigium hoſpitatus, dum canonici nihil diligentiæ ad cauſam inſtruendam & judices interpellandos prætermitterent; ipſe uni Deo jus ſuum commendavit, querentibus ſuis, quod illud negligeret. At cauſæ ſucceſſus probavit, Dei favorem forenſibus artibus & tricis longe præſtare.

CXLI. Aybertus Criſpinii reclusus audit confeſſiones.

In Criſpinienſi Hannoniæ monaſterio tunc celebris erat Aybertus monachus & reclusus, qui ad ſe concurrentium confeſſiones audiendi facultatem a Paſchali II. & Honorio II. obtinuerat, quam Innocentius II. hoc anno Remis XII. kal. Novembris confirmavit. Innocentii hac de re litteras retulit Johannes Cognatus, & ex eo ſocii Bollandiniani in Ayberti vita ad VII. Aprilis, in quibus pontifex inſuper quartam partem pœnitentiarum iis remittit, qui aliquid ad inſtaurandum Ayberti *locellum* contuliſſent; eique permittit, ut in oratorio ſuo, oſtiis apertis, miſſas ei celebrare, etiam interdicti tempore, liceret. In audiendis vero confeſſionibus eam cautelam adhibebat, ut turpium criminum reos remitteret ad epiſcopos; alioquin graviſſimam eis pœnitentiam imponebat.

[De eo in Aquicinctenſi Auctario miſ. ſic legitur: *Dominus Aibertus ex monacho Criſpinienſis cœnobii aſſenſu & conſenſu Lamberti abbatis, clauſit ſe in Gallia reclauſit, vir noſtris temporibus nulli aut fere rariſſimo comparandus. Hic* XXIV. *annis ab omni pane abſtinuit, & totidem ab omni potu exceptis duobus, quod dictu mirum eſt. Cujus vitam Robertus Oſtrevandenſis archidiaconus diligenti ſtudio elucidavit.*]

An-

Anſcherus Centulenſi monaſterio tunc præerat, quod hoc ipſo anno in favillas cum toto opido redactum eſt, reſtante Alberico in hæc verba. *Hugo comes ſancti Pauli, qui dictus eſt Campus-avenæ *, exortis inimicitiis contra opidanos ſancti Richarii in pago Pontivo, totum opidum cum eccleſia ſancti Richarii penitus combuſſit: in qua eccleſia aliquanti monachi & inæſtimabilis multitudo utriuſque ſexus, prob dolor! ſimul concremata periit.* Id fuſius explicat noſter Victor *Cotron* in continuatione hiſtoriæ manuſcripta ejuſdem monaſterii, quam cum multis aliis noſtrorum monaſteriorum hiſtoriis compoſuit. Id accidiſſe dicitur v. kal. Septembris, cum ſcilicet Pontivenſes viri nobiles inter ſeſe decertarent. Tunc Calaterienſes *, qui ſecus Alteiam fluvium * ad Monſtrolium uſque ſiti erant, in S. Richarii opidum ſe receperunt; quos cum eorum adverſarius, nempe Hugo comes S. Pauli, ejuſque aſſeclæ, ob validum opidi munimentum, comprehendere non poſſent, injecto græco igne, totum monaſterium cum eccleſia combuſſerunt; adeo ut quidam presbyter ſacra faciens ad aram crematus ſit. Hoc incendio chartæ diplomatæ, vetercs codices, & omnia eccleſiæ ornamenta conſummata periere. Re ad Innocentium papam relata decretum eſt, ut Hugo, ejuſque aſſeclæ monaſterium ſuis impenſis inſtauraret. Verum, cum forte illi rem eſequi ſuperſederent, Anſcherus abbas novam fabricam ſtrenue aggreſſus eſt, ad quinque annos ſuperſtes. Hugo vero monaſterium Carl-campi * inſtituti Ciſtercienſis ad hoc facinus expiandum in diœceſi Ambianenſi exſtruxit; & poſſeſſionibus dotavit, ut patet ex litteris relatis in Spicilegii tomo XI.

ANN. CHR. 1131. CXLII. Centulenſe monaſterium crematur.

* *lerCalotois.* * *l' Autie.*

* *Cercamp.*

Pratellenſe in Neuſtria monaſterium rexit ad hunc uſque annum venerabilis Richardus abbas, iſque, peractis in regimine annis triginta, deceſſit ineunte hoc anno ant inſequente, & quidem m. kal. Februarii, ut in ejus epitaphio legitur, in Neuſtria-pia (*a*) edito, in quo *lux patriæ, flos monachorum, & vas philoſophiæ* ſacræ fuiſſe dicitur, eoque cadente tota domus corruiſſe. Jacet ad parietem capituli. Hic in pleroſque veteris teſtamenti libros morales commentarios compoſuit, ut ſuperius (*b*) diximus, in quorum præfationibus, omiſſo proprio nomine, hoc ſolo titulo ſe deſignare ſolet, *Quidam dominicæ Crucis ſervus*. Omnes illi commentarii hactenus latent in bibliotheca Pratellenſi & in noſtra Germanenſi. In quodam codice Pratellenſi habentur lugubres verſus ſeu tituli, ut tum vocabant, multarum eccleſiarum, quibuſcum Pratellenſis ſocietatem habebat; in his S. Mariæ Ambianenſis eccleſiæ & S. Firmini martyris ſcholarium, S. Germani Pariſienſis, S. Dionyſii, S. Petri Foſſatenſis, Sanctæ Crucis ſanctique Faronis, S. Petri Caziacenſis, S. Fuſciani de Silva, S. Mariæ Britulii; & ut alias præteream, *ſanctæ Balthildis reginæ Kalenſis eccleſiæ, & S. Mariæ Jotrenſis eccleſiæ*. In his porro titulis mos erat, ut adſcriberentur nomina defunctorum inſignium cujuſque eccleſiæ. Unde in titulo Calenſis monaſterii commendantur Mathildis abbatiſſa, Helvidis monacha, &c. item in Jotrenſi Mathildis quoque abbatiſſa, quæ ſine dubio paullo ante deſunctæ erant. In necrologio S. Dionyſii laudatur pridie idus Julii *Mathildis Kalenſis abbatiſſa*, alia a Mathilde de Nantolio abbatiſſa quæ obiit anno MCCLXXIV. XVI. kal. Maii. Tunc Avelina Calenſi monaſterio præerat. Richardo abbati Richardus alter, junior dictus, ſucceſſit ad quindecim annos, cujus ſucceſſor Reginaldus Fontanellæ monachus ſex tantum annis abbatiam tenuit. De Michaële ejus ſucceſſore alias.

CXLIII. Richardus Pratellenſis abbas obit. (*a*) *Neuſtria pia p.* 510. (*b*) *lib.* 70. *n.* 12.

Haud multo poſt Richardum Pratellenſem e vivis exceſſit Guillelmus hujus nominis ſecundus Britulii apud Bellovacos abbas. Hic Remis interfuerat concilio, ut vocant, generali anno MCXIX. ibique a Calliſto II. privilegium impetravit, in quo ſui monaſterii bona confirmantur. *Piæ memoriæ* dicitur in necrologio domeſtico pridie idus Julii. Et quidem eo regente monachorum Britulenſium fama celebris fuit, ut etiam variæ cellæ ad eos recipiendos de novo inſtitutæ fuerint, ex quibus etiam nunc ſuperſunt prioratus Sancti Chriſtophori de Marolio prope Abbatis-villam & ſancti Albini de Harponis-valle. Guillelmum non modo ſanctitate vitæ, ſed & miraculis claruiſſe volunt: ejus corpus prope altare S. Johannis ſepultum eſt, qui locus modo eſt ignotus. Guarinum ejus ſucceſſorem exagitavit Wilgerus *de Noeraz* vir nobilis, ob id ab Henrico epiſcopo Bellovacenſi excommunicatus, ſed cum poſtea eodem anciſtite imperante Guarinus abſolvit, & poſtea ad ejus & amicorum preces, monachum fecit. Senio fractus abbatiam dimiſit anno MCL. Succeſſor ejus Warinus qui *pie* etiam *memoriæ* dicitur obiit anno MCLVI. poſt quem Radulfus monaſterii eccleſiam inſtaurari curavit, quæ anno MCLXV. ſub Laurentio ejus ſucceſſore dedicata eſt a Bartholomæo epiſcopo Bellovacenſi die XXV. Maii, coram Radulfo comite Claromontenſi, Adelaide ejus uxore, aliiſque viris nobilibus. Ex iis Petrus de Claromonte Rodulfi comitis conſanguineus Britulienſis monachus fuit.

CXLIV. Guillelmus Britulii abbas.

Cum

ANN. CHR. 1131. CXLV. Bernardus fit abbas S. Michaelis de Monte. (a) lib. 74. n. 55. (b) Labb. Bibl. to. 2. p. 532.

Cum abbatia S. Michaëlis triennio vacaſſet, & in manu Henrici Anglorum regis fuiſſet, ut ſcilicet æs alienum, quod Richardus abbas (a) contraxerat, diſſolveretur, rex Henricus, qui tum Rotomagi degebatur, in feſto S. Agathæ (b) Bernardo Becceſi monacho tunc priori de Cernon, abbatiam donavit. Hic multa bona monaſterio feciſſe dicitur, in his caput B. Autberti epiſcopi aureo & argenteo vaſe incluſiſſe, duo ſigna, id eſt campanas duas, feciſſe; & in Anglia apud S. Michaelem de Cermeria cellam duodecim monachorum præter priorem conſtituiſſe. Abbatiam rexit octodecim annis, cui necdum ſepulto præpropera electione ſubſtitutus Gaufridus ejuſdem loci monachus, qui ſequenti anno deceſſit, monaſterium relinquens multo ære alieno, *cauſa ipſius pacis erga comitem*, oppreſſum.

Belli-montis Rogerii cella.

Extat non longe a Brionæ opido cella Belli-montis, Beccenſi monaſterio ſubjecta, quam Rogerius de Bello-monte hoc anno erexit, & in ea canonicos collocavit. Verum Gualeramnus comes Belli-montis, ejus hæres, poſt annos undecim a motis canonicis monachos Beccenſes ſubſtituit. Hæc cella Belli-montis-Rogerii a fundatore appellatur, ad diſtinctionem alterius cellæ ejuſdem nominis, in Algia ſitæ, quæ S. Audoeni monaſterio ſubeſt. In necrologio Belli-montis-Rogerii notatur v. idus Aprilis *Galeramnus venerabilis comes Mellenti qui eccleſiam iſtam de canonicis ſæcularibus tranſtulit ad monachos Beccenſes*, & pridie kal. Decembris, *venerabilis Rogerius de Bello-monte fundator hujus eccleſiæ*.

CXLVI. S. Vitoni res confirmatæ.

Cum primum Gaufridus ſeu Joffridus ex abbate S. Medardi creatus eſt epiſcopus Catalaunenſis, affectum & benevolentiam ſuam teſtatam fecit erga S. Vitoni monaſterium Virdunenſe, cujus eccleſias & res omnes, in ſua diœceſi poſitas rogatu Odonis ejuſdem loci monachi, litteris confirmavit. In primis memorat cellam Calidæ-fontanæ, ab eodem Odone, ejuſque ſorore Rohilde in honorem B. Laurentii martyris conſtructam; tum villam Waleſmetam cum eccleſia, *quam villam emit bonæ memoriæ dominus abbas Vualeramnus a nepote ſuo comite Radulfo de Criſpeio*, necnon alodia in eadem villa ſita, quæ venerabilis Odo Catalaunenſis eccleſiæ archidiaconus & decanus eidem cellæ contulerat; denique quidquid in prædicta villa *pro conſuetudine advocationis de indominicatura S. Vitoni ſolebat perſolvi, ſicut ab ipſo fratre Odone, concedente filio ſuo Rodulfo advocato, laudante comite Manaſſe domino ſuo, in præſentia beatæ memoriæ prædeceſſoris noſtri*, inquit Joffridus, *epiſcopi Guillelmi condonatum eſt eccleſiæ*. Ad hæc quædam prædia apud Villate, *ſitum in pago Stadunenſi*, &c. *Confirmatum eſt* hoc *privilegium Catalaunis, anno Incarnationis Dominicæ* MCXXXII. * *indictione* IX. *epacta* I. *concurrente*, III. *imminente biſſextili anno, pontificante domno papa Innocentio anno* II. *regnante in Francia rege Philippo ſub patre ſuo Ludovico, Catalaunis præſidente domno Joffrido venerabili epiſcopo anno* I. *cœnobia autem beati Vitoni præſidente domno abbate Laurentio anno* XXXIV. Hoc inſtrumentum datum eſt *imminente anno biſſextili* MCXXXII. adeoque vergente ad finem anno MCXXXI. ut patet tum ex indictione IX. tum ex regno Philippi cum Ludovico patre regnantis, qui hoc ipſo anno MCXXXI. menſe Octobri interiit. Error itaque irrepſit in chartaceum codicem, in quo hoc inſtrumentum datum dicitur anno MCXXXII.

* I. MCXXXI

CXLVII. Godehardi epiſcopi & Gerardi abbatis canonizatio.

Hoc anno MCXXXI. duo noſtri Ordinis ſanctitate inſignes viri, Godehardus epiſcopus Hildenſheimenſis & Gerardus Bronienſis abbas, in cælitum catalogum relati ſunt. Godehardi merita Innocentio II. primo quidem in urbe Leodicenſi expoſuit Bernardus Hildenſheimenſis præſul: at pontifex ad Remenſe concilium Remis indictum in feſto ſancti Lucæ rem diſtulit. Eo itaque profectus Bernardus eum Norberto Magdeburgenſi epiſcopo, Innocentium & cardinales convenit, qui omnes ſuæ cauſæ faventes fuere. Poſtera die, cum pontifex in ſynodo reſideret, habita ad patres oratione Godehardum io ſanctorum indicem referendum cenſuit, quod litteris IV. kal. Novembris Bernardo epiſcopo datis ſancivit. Godehardi tamen tranſlatio ſeu elevatio in quartum nonas Maias hujus anni dilata eſt, quam multa miracula ſubſecuta fuere.

Ejuſdem Innocentii mandato Gerardi Bronienſis abbatis elevatio facta eſt ab Alexandro epiſcopo Leodicenſi. Hic ejus rei cauſa Bronium ſe contulit, ubi adfuere multi nobiles viri, quorum princeps erat Godefridus Namurci comes illuſtris. His cum infinita promiſcui vulgi multitudine præſentibus, Alexander beati Gerardi corpus *in mauſoleum* recondidit, & Bronii cæterarumque monaſterii poſſeſſionum libertatem quam comes S. Gerardo conceſſit, tam ſuo, quam ipſius comitis ſigillo confirmavit. Actum Bronii hoc anno, regni Lotharii ſexto, Alexandri epiſcopatus tertio.

CXLVIII. (c) lib. 73. v. 116.

Apud Helvetos hoc eodem anno e vita exceſſit v. kal. Martii beatus Adelhelmus Montis-Angelorum (c) primus abbas, cujus ſanctitatem Dominus multis miraculis ma-

(*a*) manifeſtaſſe traditur. Eo mortuo tres pſeudabbates, Lintfridus Welfo & Heſſo, verius dilapidatores, in abbatiam ſefe intruſere: ſed iis rejectis, ex Eremo, unde Adelhelmus prodierat, poſtulatus Frowinus, damnata trium illorum memoria, ſecundus abbas, doctrina & pietate inſignis. Doctrinam probant relicta ab eo monumenta, ex quibus duo in Einſidlenſi monaſterio ſuperſunt, nimirum expoſitio in Orationem dominicam ad Bertholdum ejus diſcipulum, & libri ſeptem *de laude liberi arbitrii*, in quibus præcipuas theologiæ quæſtiones pertractat *adverſus errores quorumdam de novitatum ſuarum adinventionibus gloriantium*, forſan adverſus Petrum Abaelardum. Certe eodem tempore Gerhohus, Reicherſpergenſis in Bajoaria præpoſitus, *opuſculum contra diſcipulos Petri-Abaiolardi* ſcripſiſſe traditur; quo minus mirandum eſt, ſi ad Helvetos vicinlores hujus ſectæ fama penetraverit, & Frowinum ad eam impugnandam excitaverit. In loco Gerhobi mox laudato legeodum videtur, *Petri-Bajolardi*; quo nomine appellatur apud Couradum Urſpergenſem, ubi de Lothario imperatore. Eodem nomine afficitur in codice S. Emmerammi Ratiſponenſis: *Petrus, qui Abaelardus, a pleriſque Bajolardus dicitur*: quod nomen per deridiculum ei impoſitum fuiſſe fertur a magiſtro Tirrico, cujus mathematicas lectiones idem Petrus audiens non probabat. Ita legitur in prædicto codice, in quo habetur liber Sententiarum magiſtri Petri, qui dicitur, *ſcito te ipſum*. Porro prologum utriuſque operis Frowini in ſpecimen dare forte haud ingratum erit, quos adeo in Appendice retulimus.

ANN. CHR. 1131. Adelhelmo abbati Montis-Angelorum ſuccedit Frowinus. (*a*) *Annal. Erem. p.* 189.

In Hungaria rex Stephanus inſtante morte monaſticum habitum in ſignum pœnitentiæ induit: cui ſucceſſit Bela, pietate inſignis princeps, qui a patruo ſuo Colomanno rege eum patre ſuo Almo duce oculis privatus adoleſcens, poſtea nihilo minus rem publicam Hungarorum graviter adminiſtravit. Is Ottoni Babenbergenſi epiſcopo qui nuntium ad ipſum cum litteris direxerat, vaſa aurea & argentea, veſteſque pretioſas, inſuper viginti libras excocti auri miſiſſe traditur, quæ omnia pius præſul beati Michaëlis monaſterio obtulit, & alia de ſuo addidit. Eidem Belæ filia erat, Sophia nomine, quæ Heinrico adhuc puero Conradi regis filio a patre deſponſa, & in Admontenſi noſtri Ordinis monaſterio interim educata, mortuo patre & futuro ſponſo, numquam adduci potuit, ut e monaſterio a legatis Geiſæ ſeu Giſonis fratris abduceretur, ut fuſe legitur in libro primo vitæ S. Ottonis epiſcopi, quæ anticipato ſuperius (*b*) retulimus.

CXLIX. Hungariæ pii reges.

(*b*) *lib.* 73. *n.* 155.

Tunc temporis referente Trithemio, claruit in Hirſaugienſi cœnobio Conradus monachus, beati Willelmi quondam auditor & diſcipulus, vir ſcientia ſcripturarum, & non minus regularis diſciplinæ ſtudio inſignis, qui ſub nomine Peregrini, præ modeſtia proprium nomen occultans, multa præclara opuſcula ſcripſiſſe dicitur, in his Speculum virginum ad Theodoram ſanctimonialem, [quod editioni paratum penes nos habemus,] & alia, quæ Trithemius ad hunc annum commemorat.

CL. Conradus monachus doctus ſeu Peregrinus.

[In Sicilia Pactenſem S. Bartholomæi abbatiam, quam anno MXCIV. ejectis Saracenis Rogerius comes conſtruxit, poſt Ambroſium primum abbatem regebat ab anno MCXXX. Johannes abbas, quem ipſo quo ſiſtimus anno Hugo archiepiſcopus Meſſanenſis, ut ſibi certum ſuffraganeorum numerum provideret, diplomatis Anacleti antipapæ auctoritate ſuffulrus, epiſcopum Pactenſem conſtituit menſe Octobri, abbatiamque ejus in cathedralem ſibi ſubditam ſedem erexit. Verum reconciliatus cum Rogerio rege Siciliæ Innocentius II. ſummus pontifex, Hugonem Meſſanenſem ab illo faſtigio epiſcopalis honoris ab Anacleto pſeudopontifice collati, & Johannem ab epiſcopi dignitate quam ab Hugone obtinuerat deturbavit, ſolo abbatis titulo deinceps contentum; demum ſenectute confectus Johannes anno MCXLIX. deceſſiſſe dicitur in abbatia Pactenſi, ſucceſſorem ſortitus Giſlebertum monachum Benedictinum.]

CLI. Pactenſe monaſterium in ſedem epiſcopalem erigitur.

SEquenti anno, ejus ſæculi triceſimo-ſecundo, poſt longam Autiſiodori moram, Innoceotius ex illa urbe menſe Januario diſceſſit, Italiam repeciturus, & Cluniaci magnam partem Februarii inſequentis ſubſtitit. Illuc pervenit kalendis Februarii, ut ipſe diſerte in litteris ad regem Ludovicum ſcriptis teſtatur (*c*) bis verbis: *Sani, Deo gratias, & incolumes kalendis Februarii Cluniacum pervenimus, ubi cum fratribus noſtris epiſcopis, abbatibus, & aliis ſapientibus & religioſis viris, purificationis beatæ Mariæ feſtivitatem ſolemniter & honorifice celebrantes, a fratribus noſtris Guillelmo patriarcha Jeroſolymitano, & A. Bethleemitica civitatis epiſcopo litteras obedientiæ & ſubjectionis ſuſcepimus*. Earum exemplum pontifex regi mittit, & in fine Adelæ reginæ pro xeniis ad ſe miſſis gratias agit, & tam ipſam, quam amantiſſimum filium Ludovicum regem, alioſque filios ſalutat. *Datum Cluniaci* IV. *nonas Februarii*.

ANN. CHR. 1132. CLII. Innocentii ad Cluniaci & alibi. (*c*) *Spicil. to.* 3. *p.* 132.

ANN. CHR. 1132.

Ibidem VI. Idus ejuſdem menſis Petro abbati & fratribus Divionenſis S. Benigni monaſterii litteras (*a*) dedit, quibus ſententiam de quodam teloneo a ſe latam confirmavit. Actum eſt ſuperius (*b*) de Petro abbate, ejus nominis ſecundo, cujus ſucceſſor Philippus monaſterii ſui libertates & poſſeſſiones a Ludovico VII. (*c*) confirmari curavit.

(*a*) *Perard. p.* 226.

(*b*) *lib.* 74 *n.* 27. *& lib.* 75. *num.* 69.

(*c*) *Perard. p.* 232.

Ibidem id eſt Cluniaci, inconſultis, (quod mirere) & non auditis Cluniacenſibus, Innocentius, petente Stephano abbate, Ciſtercienſibus inſigne privilegium indulſit, quo eos a perſolvendis agrorum ſuorum decimis exemit, datum Cluniaci IV. idus Februarii: quod privilegium maxime Cluniacenſes in eos concitavit, ut » mox videbimus. Hoc privilegio præter decimas Ciſtercienſibus conceſſum eſt, » ut ne ab epiſcopis ad concilium, niſi pro fide, ire compellerentur: neu eorum » converſi, *qui monachi non ſunt, poſt factam* in ſuis cœnobiis *profeſſionem*, ab ul» lis epiſcopis vel abbatibus abſque ipſorum grata licentia ſuſcipercntur, aut retinerentur. Ubi converſi cum *monachi* non eſſe dicuntur, id ea ratione dictum eſt, quod vitæ actuoſæ exterioribus addicti ſunt, non contemplativæ & ſolitariæ, ut monachi: ſed tamen religioſi cenſendi poſt factam profeſſionem. Denique Cluniaci III. idus ejuſdem menſis Tullenſis eccleſiæ & Mediani-monaſterii litem de villa *Berchem* diremit, contra Milonem abbatem & monachos Medianenſes. Idem Milo privilegium apoſtolicæ tutelæ ab eodem pontifice anno MCXL. obtinuit.

(*d*) *Bibl. Clun. p.* 1394.

Cluniaco digreſſus pontifex Lugdunum adiit, ubi eo præſente compoſita (*d*) eſt controverſia, quæ inter Iſmionem Ambroniacenſem & Petrum Cluniacenſium abbates ſuper quodam prædio intervenerat. Inde Viennam profectus, Cluniacenſi monaſterio privilegium conceſſit, a Baronio relatum, in quo ait dignum eſſe, ut qui ſe beato Petro & S. R. E. humili devotione exponunt, majorem familiaritatis prærogativam & digniora beneficia ſortiantur; tum ſubdit: *Quam gratum Deo Cluniacenſe monaſterium famulatum impendat, & quantum apud homines mitore religionis fulgeat eccleſia Dei novit, & vehementer exſultat. Æquitatis igitur poſtulat ratio, ut idem locus apoſtolicæ dilectionis privilegio gaudeat, & tam in capite, quam in membris libertatem obtineat.* Poſtea ſubiicit, ſe monaſterium ipſum viſitaſſe, & eodem die, quo revolutis multorum annorum ſpatiis anteceſſor ejus felicis memoriæ papa Urbanus ibidem majus altare conſecraverat, cum archiepiſcopis & epiſcopis, qui ſecum illic convenerant, *idem monaſterium*, id eſt baſilicam ſollemniter dedicaſſe quod altero abhinc anno factum eſſe ſuperius demonſtratum. *Datum Viennæ per manus Haimerici S. R. E. diaconi cardinalis & cancellarii, incarnationis Dominicæ anno* MCXXXII. *indictione* X. *pontificatus domni Innocentii papæ II. anno tertio*, VI. *nonas Martii*. De hac dedicatione ſuperius (*e*) actum eſt.

(*e*) *ſupr. n.* 89.

Ex urbe Vienna Valentiam progreſſus, Petro S. Ægidii abbati diploma dedit, quo ſententiam ab ſe latam ſuper illius monaſterii ſubjectione, quam Petrus Venerabilis ſuo monaſterio deberi contendebat, explicavit. Hæc ſententia prolata » fuerat apud Beljocum *, quod caſtrum eſt pagi Matiſconenſis, quo Innocentius » Cluniaco egreſſus diverterat. Hæc autem controverſia hoc modo terminata eſt, ut, ſi religionis ordo in monaſterio S. Ægidii imminutus eſſet, per abbatem Clu» niacenſem reformaretur; monachi vero ejus loci libera electione abbatis gau» derent; quod ſi aliunde aſſumendus eſſet abbas, e Cluniaco aſſumererur. Cæte» rum Cluniacenſis abbas primum conſeſſum apud S. Ægidium, cum illic adeſſet, » haberet, & cum ſuis honeſte procuraretur. Denique ad compenſandas Petri » Venerabilis fatigationes & litis expenſas *obedientia*, quæ Limantium vocatur, » eidem Petro, & per eum Cluniacenſi monaſterio conceſſa. *Datum Valentiæ*, iiſ» dem anno & indictione, *pridie nonas Martii*.

* *Beaujeu.*

Ibidem adhuc verſabatur XVII. kal. Aprilis, quo die Guillelmo Tironenſi abbati rogatu Gauſridi Carnutenſis epiſcopi, omnes illius monaſterii poſſeſſiones confirmavit, in quibus primo exprimitur *in regno Angliæ in epiſcopatu ſancti David eccleſiam S. Mariæ de Cathmeis cum appendiciis ſuis, in epiſcopatu ſancti Andreæ in Scotia abbatiam S. Mariæ Rochaburgenſem*, &c.

Inde pontifex alpibus tranſiccnſis Aſtam * petiit, ubi paſcha celebravit; quod hoc anno in quartum Idus Aprilis incidebat. Tum Genuam profectus, inde Placentiam terreſtri itinere adiit, ubi concilio habito Anaclerum denuo cum ſuis aſſeclis damnavit. Apud Cremonam pridie Idus Julii Stephano Caſæ-Dei abbati res ad ejus monaſterium pertinentes confirmavit. Idem Placentiæ nonis Novembris ſcripſit (*f*) Gauſrido Carnorenſi epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato ac Stephano Pariſienſi, ut Archembaldo ſubdecano Aurelianenſi ejuſque ſociis honores ablatos reſtitui curarent. Hinc Piſas progreſſus ibidem Lotharium imperatorem, qui eum Romam reduceret, exſpectavit; quo tempore pacem inter Genuenſes ac Piſanos compoſuit.

* *Aſti.*

(*f*) *V. notas in ep.* 250. *S. Bern.*

Hujus

Hujus negotii cauſa miſſus eſt Bernardus pacis ſequeſter ad Genuenſes, quibus ob impenſum ſibi promptum obſequium litteris (*a*) ſcriptis gratias agit, profeſſus ſe eorum nunquam obliturum. In fine eos ad perſeverantiam hortatur: *Servantes pacem*, inquit, *fratribus veſtris Piſanis, fidem domino papæ, fidelitatem regi, vobis honorem*. Hic intelligit regem Lotharium, cui fidelitatem ſervati cupit præ Conrado ejus æmulo, qui Lotharium in Italiam tunc cum exercitu profectum prohibuit, quo minus ille Innocentium hoc anno Romam reduceret. In chronico noſtro Saxonico Lotharius Langobardorum fines intraviſſe dicitur, & quia Colonienſis archiepiſcopus aberat Norbertus, Magdeburgenſis archiepiſcopus vices cancellarii in illis partibus egiſſe; quod conſtat ex ipſius Lotharii litteris in Spicilegii tomo tt. relatis, ubi ipſe Norbertum cancellarium ſuum vocat. In ſede Colonienſi recens poſitus erat Bruno qui Bernardum conſuluerat, an electioni aſſentiretur. Reſponſionem (*b*) ita temperavit ſanctus Doctor, ut dubium non omnino expediret. In fine conſulendum e proximo ea de re dominum Norbertum monet, quem tanto in divinis aperiendis myſteriis ſe promtiorem, quanto & Deo propiorem eſſe dicit. Sed tandem eundem Brunonem, jam in illa ſede confirmatum, oihilo minus ad timorem (*c*) inducit. *Durusne videor*, ait, *quia non blandior, quod metuam inceptio, quod amico capio initium ſapientiæ? Sic mihi contingat ſemper beare amicos, id eſt terrendo ſalubriter, non adulando fallaciter*. Tunc temporis Genuenſem epiſcopatum recuſavit modeſtiſſimus pater, nolens avelli ab alumnis ſuis, qui ſe eo privari utique non ſuſtinebant.

ANN. CHR. 1132. CLIII. Bernardi miſſio ad Genuenſes.

(*a*) *Bern. ep.* 129.

(*b*) *id. ep.* 2.

(*c*) *id. ep.* 9.

Apoſtolicum illud privilegium, quo Ciſtercienſes omnes ad decimarum penſitatione eximebantur, primum adverſus Cluniacenſes indultum fuiſſe dicitur, dein extenſum ad alias etiam eccleſias & laicas perſonas. Non dubito quin contra reclamaverint omnes: at ſolius Petri Venerabilis pro ſuis Cluniacenſibus querelæ ad nos uſque pervenerunt. In omnes ſe partes verſat ac reverſat illuſtris Ciſtercienſium Annaliſta, ut apoſtolici privilegii juſtitiam adverſus Petri obmurmurationes tueatur. Innocentium quippe in hujus privilegii conceſſione, luſtratis utrorumque monaſteriis, perpendiſſe ſummas illic divitias, hinc permagnam paupertatem, geminos ex eodem Patre fratres, eiſdem legibus utentes, tanta inter ſeſe diſtantia ſeparatos: hos contiiuo laborl mancipatos, illos quieti: hos præret ſpatia terrarum, quæ propriis excolerent manibus, nihil habentes, illos redditibus annuis nullo labore percipiendis, abundantes: denique horum laboris incerros fructus, utpote cæli & aeris inclementils obnoxios; illorum proveutus fixos & immobiles. Hæc ille ingenioſe pro Ciſtercienſium ſuorum cauſa.

CLIV. Ciſtercienſium exemtio a decimis eorumque rationes.

Verum non minus probabilia, & ad juris apices forſan validiora reponebat Petrus abbas, qui illius privilegli exſecurioni primum fortiter obſtitit, & cum eo in primis Gigniacenſes contra Miratorii monachos; qua de re admonitus pontifex, graves ad eum litteras ſcripſit, quæ pium venerabilis patris animum vehementer lancinarunt, maaime quod Gigniacenſes interdicto ſuppoſuiſſet. Unde fortes ille epiſtolas ad ipſum pontificem, rum ad Haimericum cancellarium, & ad ipſos etiam Ciſtercienſium patres ſcripſit, rationum pondere quidem graves, ſed fellis, quidquid Manricus dicat, omnino, ut mihi viderur, expertes. Has epiſtolas, quia integras nimis longum foret, compendio hic exhibere ſatis fuerit. In epiſtola (*d*) ad Innocentium ei amantiſſime ſuggerit, ejus litteras ſe, filium ſuum, & totum ſem„ per ei ſubditum & devotum conventum, quoniam inſolita, & damnoſa conti„ nebant, graviter vulneraſſe, quippe quæ decimas, quas hactenus per ducentos „ & eo amplius annos Cluniacenſis eccleſia indifferenter ab omnibus percipiebat, „ & omnibus indifferenter reddebat, contra privilegia ejus anteceſſorum auſere„ bant: & (quod de nullo unquam, quantumvis parvo, Cluniacenſis familiæ mem„ bro auditum ſit) in magno monaſterio Gigniaco poſt quadraginta dies divina „ officia, ob repetiras parochiæ ſuæ decimas, interdicebant. Se quidem Ciſtercien„ ſibus fratribus teſte domno Claræ-vallenſi abbate, dediſſe quibuſdam in locis de„ eimas: ſed eorum, aliorumque religioſorum ubique terrarum in circultu adeo „ multiplicatas eſſe domos; ut, ſi omnibus indultæ fuerint decimæ, fore ut deci„ ma fere numeri ſui pars reſecanda ſit, aut etiam quibuſdam locis eedendum. In „ fine pontificem rogat, ut amore paterno caveat, ne novi filii veteres expel„ lant: *quoniam etſi novi diligendi, non tamen propter novos niſi promeruerint, ſunt „ veteres abiicieadi*. Denique rogat, ut interdicti ſententiam, contra Gigniacen„ ſes prolatam, ſaltem uſque ad paſcha differat, ut ad pontificem fratres mitti „ poſſint, qui hac de re aliiſque cum eo agere valeant. Hæc fere Petrus ad Inno„ centium.

CLV. Cluniacenſium oppoſitiones.

(*d*) *Petr. Ven. lib.* 1. *ep.* 33.

Longe prolixior eſt ejuſdem (*e*) ad Haimericum cancellarium epiſtola, in qua eaſdem rationes fuſius retractat, aliaſque ſuperaddit. Nimirum uumquam auditum „ ſuiſ-

(*e*) *ibid. ep.* 34.

ANN. CHR. 1132. „ fuiſſe, ut ſi quis ſuo jure ab apoſtolicâ ſede, non auditus, ſpoliatus ſit: ut res a-
„ liena abſque poſſeſſoris aſſenſu aliis conceſſa fuerit. *Quando enim*, inquit, *ſolo arbitrio ſine judicio, quælibet non dico Cluniacenſis, non dico eccleſia, ſed ſæpiùs vilis mulierecula ſuo jure ab apoſtolica inſtitia ſpoliata eſt? Quando de aliorum bonis violenter extortis grata Deo oblatio facta eſt?* Deinde refellit eorum rationes, qui opponebant, Cluniacenſes divites eſſe, Ciſtercienſes pauperes. *Sed audiant quidam de alienis munifici: Hi pauperes ſunt, illi divites. Debent ergo divites pauperioribus ſubvenire. Et recte, ſed attendant quod ait Salomon:* Ubi *multæ divitiæ, multi & qui comedunt eas. Et quia quandoque ditio eſt pauper in tugurio, quam rex in ſolio: quia ille, ſi ſatur eſt, jam nullius eget: Iſte multis millibus dum providere non ſufficit, mendicat. Novit mundus in quot uſus Cluniacus redditus agrorum, in quo pecuniæ, in quot decimæ, in quos quæ habet expendat. Requirat prius, & conferat diligenter curioſus indagator Cluniacenſes & Ciſtercienſes reddituſ cum expenſis: & demum de divitiis vel paupertate ſententiam ferat. Sed eſto, inquit pauperes illi, divites iſti. Agatur judicio.* Non *accipies, inquit lex æterna, perſonam pauperis, nec honores vultum potentis; item in Exodo:* Pauperis *quoque non miſereberis in judicio. Si miſericordia impendenda eſt pauperi, numquid irroganda eſt injuria a paupere? Si danda eſt eleemoſyna, numquid exercenda eſt ab eo rapina?* Et poſt alia. *Fuiſſet utcumque tolerabile certis hoc, & paucis locis concedere: ſed tanta eſt per gratiam Dei multiplicatio novæ ſegetis, ut ſi, velut illi exigunt, novis coguntur veteres cedere, antiquos labores oporteat deperire.* Dein ſubdit, verba utique, non ſellis, ſed mellis plena: *Dilexi ego, & ſemper diligere volo fratres illos, ſicut mihi noſtra, & ipſorum congregatio atteſtatur: ſed attendendum eſt eis, ſi ſervi Dei ſunt, ne eorum occaſione, vel, quod pejus eſt, ſtudio, caritas, virtutum omnium perfectio & ſanctitas, lædatur. Nam, ut quod verum ſentio dicam: tale inde ſcandalum præparatur, quod noſtro quidem tempore incipere, ſed noſtra numquam ætate valeat terminari;* cujus rei Petrus non vanus fuit vates, ut in Gigniacenſium facto poſtea comprobatum eſt. Ad papam quod attinet: *Non ſe putabant noſtri*, inquit, *tale apud ſuum dominum meritum repoſuiſſe, pro cujus obedientia & ſervitio dicuntur ſe ſuaque pæne omnia expendiſſe.* Et infra: *Memor ſit propriis ſe manibus illum eccleſiam conſecraſſe, quod ejus prædeceſſores nonnullos valde certum eſt peroptaſſe; quam ſi diminuerit, videbitur deſtruxiſſe, quod viſus fuerat conſtruxiſſe.* Denique addit, deinceps inſultaturos, ut jam cœperant, inimicos ſuos: *Ecce, Cluniacenſes, habete papam veſtrum, quem vobis, ſpreto monacho veſtro, elegiſtis. Talem ſpem talis digne ſequitur merces.* Hanc porro epiſtolam ſcribebat venerabilis Petrus revertſo in Italiam Innocentio, & quidem ſub finem autumni, ut ex eo intelligitur quod in fine dicit, rempus Gigniacenſium interdicto tam breve præfixum eſſe, *ut, niſi cito cum indulgentia nuntii remittatur, Gigniacenſe monaſterium in ipſa Domini nativitate, quod vix ſine lacrymis*, ait, *dico, divinis officiis careat, & corda fratrum noſtrorum numquam delendus ſæve amaritudinis dolor inurat*; quod re ipſa contigit.

(*a*) *ibid. ep.* 35. His epiſtolis aliam (*a*) adjecit idem Petrus ad patres Ciſtercii congregatos ſub hac inſcriptione: *Carissimis & venerabilibus fratribus noſtris, domno abbati Ciſtercienſi, Claræ-vallenſi, Pontinienſi, & aliis in Chriſti nomine congregatis, frater Petrus humilis Cluniacenſium abbas, ſalutem & veram in Domino dilectionem.*
„ In primis præmittit, ſe eos beneficiis, quoad in ſe fuit, & amore proſecu-
„ tum, & in eis veneratum fuiſſe novæ inſtitutionis fervorem, laboris inſtan-
„ tiam, victus parſimoniam, veſtitus vilitatem, & innumera monaſtici propoſiti ſo-
„ nantia humilitatem; ſe eorum bonum nominis odorem inhianter hauſiſſe, nec
„ ſiniſtra de eis interpretantes pacate audire poruiſſe; denique eorum præconia a-
„ pud omnes extuliſſe. *Sed non tulit*, inquit, *invidus hoſtis aliorum ſe divinis ſe-*
„ *licitate torqueri, & inimicus homo ſemini divino nocturnum ſuperſeminavit zizania. Jecit inter nos pomum diſcordiæ, ut, recedente una & ſola caritate, univerſa virtutum gemina minore labore valeat effugare; &, præciſo omnium bonorum capite, membra ſimul omnia cogantur interire. Sic plane, ſic fecit, quando ne a-*
„ *veſtris decimæ Cluniacenſibus fratribus, vel aliis redderentur, & hoc privilegio a-*
„ *poſtolico firmaretur, neſcio, quibus, quia ſcio non omnibus, perſuaſit. Quis enim*
„ *credat hoc vobis omnibus perſuaſum?* Dein ait quod Eccleſiam conſtat ſal-
„ va fide & caritate haſtenus tenuiſſe, periculoſum eſſe ſi mutetur. *Sed de lucro*, inquit, *agitur. Quod certe, quod lucrum putatur, ubi & fama læditur, & caritas periclitatur? Nam, ut quod verum eſt fratribus & amicis fatear, hoc uno verbo, velut uno jaculo, amicorum pariter & amatorum pectora terebraſtis; & epiſcopos, clericos, abbates, monachos, ipſos etiam, ad quos pervenire potuit, laicos adverſum vos unanimiter concitaſtis. Nec potuit ſatanas nequitiæ ſuæ utilius invenire*

conſilium, quam ut eos, quos mundus admirabatur, ne admirans imitaretur, nova cupiditatis inurеret; & alios Læſionis ſuæ dolore ſtimulatos ab eorum amore revocaret. ANN. CHR. 1132.

Tum urget Chriſti Domini & Apoſtoli ſententiam in ſcandalorum auctores. *Sed forte dicitis*, inquit, *hanc ſcandalorum ſententiam noſtros magis arguere, qui quod eis ſuperfluit, nolunt pauperioribus erogare. Concedo, quod ditiorum copia aliorum debet inopiam ſublevare. Sed quis noſtrum, vel veſtrum ditior, an pauperior ſit, nec tempus eſt quærendi, nec facultas differendi. Hoc tantum interrogo: ſi ditior non vult pauperiori propria tribuere, pauperior debet ditiori ſua auferre? Quis magis videtur injuſtus, dives parcus, an pauper violentus? Quis majore dignus eſt ſupplicio, retentor propriorum, an raptor alienorum?* tum infert: *Sed hæc ego, dilectiſſimi, non amaro animo, dico, ſed ſicut fratres meos cariſſimos moneo: nec tantum ad hæc ſcribenda me cinxerunt lucra decimarum, quam damna animarum. Quæ enim vobis vel noſtris ultra ſpes in laboribus, quæ in jejuniis, quæ in vigiliis, quæ in caſtitate, quæ in eleemoſynis, quæ in altis ſacrorum operum exercitiis, remota ut ſupra, dixi, caritate eſſe poterit?* Denique in fine, *rogo ut ſupplex ac conſulo ut amicus: ut in cauſa iſta, quæ nunc agitur, decimarum, vobis pariter & nobis conſulatis: vobis ne infamiam, nobis ne violentiam inferatis; & ne nobis ſimul & vobis caritatem, chriſtianarum animarum unicum remedium, auferatis.*

Verum cum intellexiſſet optimus & benigniſſimus abbas, patres Ciſtercienſes ſuperioris epiſtolæ lectione conturbatos, eorumque animos commotos fuiſſe, veritus ne fraterna exinde dilectio minueretur, ſequentem ad eos epiſtolam reſcripſit, quæ ita me rapit, ut integram hoc loco non referre nefas duxerim, ſic autem habet.

CLVI. Epiſtola Petri venerabilis ad capitulum Ciſtercienſe.

Cariſſimis & venerabilibus fratribus in Chriſti nomine apud Ciſtercium congregatis frater Petrus humilis Cluniacenſium abbas, ſalutem, ob quam convenerunt, æternam. Relatum eſt mihi a pluribus, quod litteræ, quas præterito anno caritati veſtræ mea humilitas deſtinavit, quoſdam veſtrorum læſerint; & a ſtabilitate non jam novitia, ſed antiquæ dilectionis eorum animos paullum commoverint. Quæ poſtquam didici ferre non valui, ut tanta, tamdiu inter nos habita caritatis dulcedo quibuſlibet occaſionibus vel in modico amareſcat. Unde iterato præſentem epiſtolam mitto, ut ſi ita eſt, ut audivi, læſioni, quam prima intulit, ſequens medeatur, & glutino ſancti Spiritus diverſa conjungente, quantalibet noſtrarum ſciſſura mentium unatur. Viderint primæ illius epiſtolæ lectores, quo eam ſpiritu legerint, quo ſenſum ejus interpretati ſint. Novi ego me, quod tamen ſine faſtu aliquo dictum accipite, non ſuperbiæ, ſed humilitatis; non diſcordiæ, ſed pacis, in dictando ſpiritum habuiſſe; &, teſte eo quem fallere non poſſum, caritati, quam in cordibus noſtrorum, decimarum illarum occaſione, periclitari videbam, eo modo providere voluiſſe. Et quia, Væ peccatori dicitur, terram ingredienti duabus viis: nolui juxta Prophetam in corde & corde loqui, nec coram amicis, inter quos omnia nuda eſſe debent, duplicitatis velamine cor velare; ut dum vadum ſine tegmine ſapientia veſtra videret communi congregatorum conſilio ad diſſolvendum efficacius laboraret. Hæc tota fuit cauſa ſcribendi, quæ ſi tunc ignota aliquos ſcandalizare potuit; nunc ſaltem me manifeſtante retecta, opto & precor, ut fratribus cariſſimis ad plenum ſatisfacere poſſit. Quieſco enim & quieſcam in vobis; delector & delectabor in vobis: etiam læſus non diſcedam a vobis. Quod tamen tantopere cupio ſervare vobis, ſervate mihilominus & noſtris, & nobis.

Hactenus Petri Venerabilis mellita epiſtola, aureis exaranda litteris, & alte omnium religioſorum animis infigenda. Quæ omnia idcirco prolixius retuli, ut noſtri exemplo tanti viri intelligant, quo pacto tractandæ ſint, maxime inter religioſos homines, lites & controverſiæ; & quanta ſedulitate & cautela cum omnibus agendum ſit in perſequendis etiam juſtiſſimis cauſis ut ne caritas chriſtiana ullum detrimentum patiatur. Abhinc tenuit relaxatio decimarum, quam pontifex Ciſtercienſibus indulſit, ut gratiam S. Bernardo referret ob aſſertum ipſi pontificatum.

CLVII. Cluniacenſe capitulum generale. (*a*) *Ordrici lib.* 13. *p.* 896.

Ad hunc annum Ordericus (*a*) tradit, Petrum Cluniacenſem abbatem veredarios & epiſtolas per omnes cellas ſuas & omnes cellarum priores non modo Galliæ ſed etiam Angliæ & Italiæ, aliorumque regnorum miſiſſe, dato mandato, ut tertia quadrageſimæ dominica Cluniaci adeſſent, *ut præcepta monaſticæ converſationis auſteriora*, inquit ille, *quam hactenus tenuerant, audirent*; immo ut relaxationes, quæ tempore Pontii abbatis in Ordinem irrepſerant, emendarentur. Hoc mandato accepto, ad præfixum tempus ducenti priores Cluniacum convenere, & cum illis mille ducenti-duodecim adfuere fratres, in quibus unum ſe fuiſſe idem Ordericus teſtatur, & ſollemni eorum proceſſioni interfuiſſe, & cum eis dominico die *a* baſilica S. Petri per clauſtrum in ædem Virginis matris proceſſiſſe. In illo cœtu exſtite-

ANN. CHR. 1132. * de Vezelay. * de Molesm.

tere, ex eodem auctore, *Radulfus Antisiodorensis episcopus, & abbates Albericus Vizeliensis,* * *ac Adelardus Melundensis* * *ejusdem cœnobii monachi, & conatus Petri abbatis præsentia & exhortatione sua confirmaverunt*. Ubi memoria lapsus videtur Ordericus, cum Radulfus Autisiodorensis episcopus ab eo ponitur pro Hugone, olim Cluniacensi monacho, qui tunc illam ecclesiam optime regebat. *Ille vero*, scilicet Petrus abbas, *subjectis auxit jejunia, abstulit colloquia, & infirmi corporis quædam subsidia, quæ illis moderata patrum hactenus permiserat reverendorum clementia. Fratres autem assueti magistro semper obedire, contra religiosum morem solemnes ei resistere, aspera quidem imperia susceperunt: rationabiliter tamen ostenderunt, quod venerabilis Hugo, & illius antecessores Maiolus & Odilo, artam vitæ viam tenuerunt, & per eamdem Cluniacenses discipulos ad Christum perducere moliti sunt*. Idem quoque *cum reverentia & humilitate probabiliter asseruerunt; sufficere debere per vestigia eorum in via mandatorum Dei dilato corde currere, quorum sanctitas palam declarata est miraculorum claro specimine. Austerus autem præceptor, Salomonis oblitus præcepti*. Ne transgrediaris *terminos antiquos, quos posuerunt patres tui; Cistercienses, aliosque novorum sectatores æmulus, rudibus ausis insistit, & ab inceptis desistere ad præsens erubuit*. Hæc referre visum est ipsius Ordevici verbis, qui illi conventui interfuit, & strictiori disciplinæ jam alias parum faventem, cum de Rotberto Molismensi abbate ageret, se exhibuit. Addit idem auctor, Petrum postmodum emollitum subditorum monitis & arbitrio consensisse, & discretionis memorem, invalidisque compatientem, perplura de gravibus institutis, quæ proposuerat, intermisisse.

CLVIII. Petri venerabilis statuta. (a) *Bib. Clun. p.* 1353. & *seqq.*

Exstant in Bibliotheca (*a*) Cluniacensi statuta Petri Venerabilis, septuaginta sex comprehensa capitulis, quibus ab eo præmittitur apologetica præfatio *de quibusdam suo tempore mutatis consuetudinibus*, quas mutationi obnoxias esse probat. In illa » autem præfatione ait, se illa statuta fecisse, non solo suo arbitrio, sed juxta » regulæ præceptum, quorumdam Deum timentium ac sapientium fratrum consilio; & *tandem capituli universalis assensu*; quod de præmisso capitulo intelligendum esse non dubito. Illud tamen obstare videtur, quod in illa præfatione dicit sibi visum esse, *ut ea, quæ in Cluniacensibus institutis a viginti quatuor annis, hoc est ex quo officium pastorale susceperat, mutata, aucta, aut demta sunt, scriptura mediante, ad modernorum & posterorum notitiam transmitteret*; quæ circumstantiæ anno MCXXXII. quo capitulum illud generale habitum fuisse tradit Ordericus, convenire non possunt. Cum enim Petrus Cluniacensem præfecturam anno MCXII. inierit; annus ab ejus ordinatione vicesimus-quartus ad annum MCXLVI. revocandus est. Verum reponi potest, statuta illa quæ in capitulo anni MCXXXII. edita fuerant, a Petro Venerabili postmodum retractata fuisse, cum annum in pastorali officio vicesimum-quartum egisset; tuncque rationes cujuscumque statuti singulis appositas, quales in editis habentur. Operæ pretium videtur, præcipua illorum statutorum capita hoc loco paucis exponere ad nostrorum præsentium scilicet ac posterorum, informationem.

» Primo capite statutum est, ut omnes versus regularium horarum in psalmis de-
» cantandis sub una & mediocri repausatione decantentur, ita ut omnium voces
» simul cæsuram versus finiant; & post mediocrem repausationem, simul quo-
» que aliam incipiant. Ubi mediocrem vocat ad distinctionem illius, quam qui-
» dam tunc, toto intervallo orationis dominicæ, sæpe bis, quandoque ter re-
» petitæ faciebant. Non minus necessaria videtur in fine cujusque versus repau-
» satio.

» II. Ut ne propter ullam duodecim lectionum festivitatem, exceptis illis, quæ
» in cappis vel in albis fiunt, dominicale officium intermittatur; quod optandum
» esset nostro tempore observari.

» VI. Ut, dum major missa in conventu cantatur, nullus alicubi in toto mona-
» sterio missam cantet, id est privatim celebret: quia occasione illarum missarum,
» via quarta pars monachorum missæ conventuali intererat.

» X. Ut universi fratres Cluniacenses ab adipe abstineant omni feria sexta, præ-
» ter nativitatem Domini, si ea die occurrerit.

» XI. Ut ab omni mellis ac specierum commiatione, quod vulgari nomine pi-
» gmentum vocatur, cœna Domini tantum excepta, omnes abstineant. Si enim
» vinum monachorum non esse censuit sanctus Benedictus, vixque ejus usum suis
» indulsit: quanto magis a peregrinis ejusmodi potionibus monachis abstinen-
» dum est?

» XII. Ut, exceptis infirmis & omnino debilibus, carnibus nullus vescatur.
» Contra hujus regulæ præcepti violatores acriter invehitur idem Petrus in episto-
» la (*b*) ad priores & custodes ordinis.

(*b*) *Petrus Ven. lib. 6. ep.* 15.

» XIV. Ut jejunia regularia ab idibus Septembris usque ad caput quadragesimæ

» cum

» cum unica comeſtione obſerventur, exceptis quibuſdam feſtivitatibus extra ad- ANN. CHR. 1132.
» ventum & ſeptuageſimam contingentibus.
» XV. Ut toto adventu, excepta prima dominica, ab adipe, qui in feſtis duo-
» decim lectionum in uſu eſſe ſolebat, abſtineatur.
XVI. & duobus ſequentibus, ut certa pannorum genera & peregrinæ animalium pelles, quæ omnia in ſua Apologia Bernardus notat, abliciantur.
XIX. & tribus ſequentibus, ſileotium accuratum præſcribitur certis temporibus, ut tota quadrageſima, certiſque locis, maxime, in clauſtro, eccleſia, ſacriſtia & cœmetetio: quia *ſine ſilentio modis congruis obſervato, nec dici religio, nec eſſe poteſt*.
» XXIII. Ut in clauſtrum, reliquaſve regulares domos nullus clericorum aut laï-
» corum, niſi cauſa operis neceſſarii, ingrediatur.
» XXIV. Ut infirmis nullus famulorum laïcorum ſerviat, ſed tantum monachi,
» aut converſi barbati.
» XXIX. Ut fratres equitantes froccum ſimul & cappam ferre non compellantur,
» ſed aut froccо ſimplici, aut cappa, id eſt pallio viatorio, cui caputium aſſutum
» erat induti iter faciant.
» XXXII. Ut defunctis fratribus die anniverſarii ſui, quinquaginta præbendæ
» dentur.
» XXXIII. Ut quidquid de menſa fratrum quotidiana ſupereſt, eleemoſyna-
» communis accipiat.
» XXXV. Ut nullus in monachum Cluniacenſem recipiatur abſque Cluniacen-
» ſis abbaris præcepto.
» XXXVI. Ut nullus etiam ea conceſſione futurus monachus uſque ad viginti
» annos veſtibus regularibus induatur.
» XXXVII. Ut pro annua & regulari probatione ſaltem unius menſis proba-
» tio erga novitios obſervetur, antequam obedientiæ voto ſe adſtringant: quæ
» probatio antea ad paucos dies, immo ad unum aliquando diem redacta erat.
» XXXIX. Ut *antiquum & ſanctum opus manuum* ex parte ſaltem aliqua inſtau-
» retur.
» XL. Ut nullus priorum aliorumve iter faciens, ducat ſecum pluſquam tres e-
» quitaturas, vel ſi prior ordinis fuerit, quatuor, aut ſummum quinque.
» XLVII. Ut ſanctimonialibus aut converſis mulieribus juxta domos monachorum
» oſi infra duas leucas, habitatio non concedatur.
» LXII. Ut, quando fratres infirmi oleo ſacro inunguntur, non aurea vel ar-
» gentea crua eis adoranda offeratur, ſed lignea, utpote ex eadem materia,
» qua Salvator crucifixus eſt. Hæc præcipua mihi viſa ſunt ſtatuta Petri Venerabilis, qui in quibuſdam aliis ſummum ſuum in beatiſſimam Dei genitricem amorem teſtatur, ut in ſexageſimo & ſeptuageſimo-ſexto.

CLIX. Alfonſus rex ſubjicit Cluniaco abbatiam Sagontenſem. (a) *Spicil. to. 8. p. 275.*

Hoc ipſo anno Aldefonſus ſeu Alfonſus, ejus nominis octavus, cognomento Bonus, Caſtellæ & Legionis rex, ſocietatem fratrem Cluniacenſium habere cupiens, » donat (a) Deo & eccleſiæ S. Petri ac Petro abbati totique conventui, abba- » tiam ſanctorum Facundi & Primitivi, ſitam in Legionenſi epiſcoparu ad flumeo » Ceram cum ſuis adjunctis pro anima patris ſui Raimundi Burgundiæ comitis, » matriſque ſuæ Urrachæ & avi ſui Aldefonſi omniumque propinquorum ſuo- » rum, & quidem conſilio & ſuggeſtione domni Stephani abbatis prædicti mona- » ſterii & Hugonis camerarii. Hanc autem donationem facit eo pacto, ut abbas » Cluniacenſis de congregatione ſua, quemcumque voluerit, illic conſtituat abba- tem, qui ſub eccleſiæ Cluniacenſis obedientia permaneat, & unoquoque anno quatuor marcas argenti Cluniaco pro cenſu perſolvat. His litteris æra MCLXX. datis ſubſcribunt Raimundus archiepiſcopus Toleranus, Didacus Compoſtellanus, Aries epiſcopus Legionenſis, Petrus Palentinus, & Robertus Aſturcenſis, dein Sancia regis ſoror quatuor comites, aliique nobiles; & in fine; *Ego rex Aldefonſus cum uxore mea regina Berengaria, & Sancia mea germana domo abbatiam ſancti Facundi & Primitivi cum ſuis honoribus Deo & S. Petro Cluniaci; & hanc cartam fieri juſſi, quam propria confirmavi & corroboravi manu.* Innocentius II. id anno ſequenti confirmavit diplomate dato (b) Bononiæ Idibus Decembris, cum inſigni elogio familiæ Cluniacenſis.

(b) *Bibl. Clun. p. 1396. & ſeq.*

CLX. Hugo epiſcopus Gratianopolitanus obit.

Extinctum eſt hoc anno magnum Gallicanæ eccleſiæ lumen, venerabilis Hugo epiſcopus Gratianopolitanus, gravi confectus ætate. In extremo ejus morbo, cum vires & cæterarum rerum memoria ipſum deficerent, Dei tamen & rerum cæleſtium memoriam ſemper præſentem habuit. Morituro adfuere Gauſridus epiſcopus Carnotenſis, unus e præcipuis ejus amicis, & Odolricus Dienſis epiſcopus, unus ex ejus alumnis, necnon Guigo prior & fratres Cartuſienſes, qui infirmanti aſſi-

dua

ANN. CHR. 1132.

doa obſequia exhibuere. Obiit, inquam, hoc anno, ætatis ſuæ ad minus octogeſimo, conſecrationis quinquageſimo-ſecundo, kalendis Aprilis, ſexta ante dominicam palmarum feria. Funus ejus poſt triduum in eccleſia beatæ Mariæ curarunt prædicti duo epiſcopi, necnon cognominis ejus Hugo Gratianopolitanus Ordinis Carthuſienſis, quem jam ſibi ſubſtiturum reliquit. Librum de ejus vite ſcripſit venerabilis Goigo, quintus Carthuſiæ prior, eumque miſit ad Innocentium II. qui eo lecto Hugonem epiſcopum in ſanctorum numerum retulit, epiſtola eidem Guigoni inſcripta, *data Piſis x. kal. Maii*. Sancti Hugonis nomeo merito inſcriptum eſt faſtis Benedictinis, quippe qui poſt duos epiſcopatus annos, contemtis omnibus, *Caſæ-Dei Ordinis Clunacenſis*, ut Guigo loquitur, *factus eſt monachus*, ubi ad unnum perſtitit, ibidem de cætero permanſurus, niſi Gregorii VII. juſſu ad eccleſiam ſuam redire coactus fuiſſet.

CLXI. Goffridus quoque abbas Vindocinenſis.

(a) *Lab. ubi ſ. n. 1. ep.* 289.

Extremus etiam fuit hic annus Goffridi abbatis Vindocinenſis, qui non integro menſe Hugoni ſupervixit, non minus forte ætate provectus. Cum paullo ante combuſtum fuiſſet ſanctæ Trinitatis apud Andecavos (*a*) monaſterium cum toto ſuburbio de Aquarie, u quo monaſterium vocabulum inditum, eo profectus eſt Goffridus abbas inſtaurandi monaſterii cauſa, fratribuſque illic reſidentibus neceſſaria miniſtrandi. Illic dum verſaretur, morte intercipitur VII. kal. Maii, ibidemque humatur. Huic ſucceſſit Fromundus pridie nonas menſis Maii totius capituli Vindocinenſis electione, & quatuor abbarum, qui illoe convenerant, aſſenſu. Electus vero eum a Gaufrido Carnutum epiſcopo benedictionem poſtularet; ille autem ab electo profeſſionem exigeret; negevit iſte per ſui monaſterii privilegia id ſibi licere, ne maledictionem incurreret: quibus rationibus victus epiſcopus, non modo eum abſque profeſſione ordinavit, ſed inſuper eum laudavit, quod ſui monaſterii libertatem defenderet.

Ejus ſcripta. (*b*) *ſupra n.* 96.

Redeo ad Goffridum ubbetem, de cujos moribus ſuperius (*b*) actum eſt. Ad ejus ſcripta, quod attinet, omnia [præter commentarium in pſalmos] typis vulgevit eximius Sirmondus, eaque notis illuſtravit. In ejus opuſculis primum locum tenet liber de corpore & ſanguine Domini in quo catholicam de venerando hocce ſacramento fidem luculenter adſtruit. Secundum eſt de ordinatione epiſcoporum, deque inveſtitura laicorum ad Petrum-Leonis cardinalem, quem ſuum ipſius amicum vocat: ubi probat, epiſcopum fieri electione ſimul & conſecratione: adeo ut nec electio ſine conſecratione, nec conſecratio ſine electione, epiſcopum faciat. Decimum opuſculum eſt, (nam cætera prætereo) de promiſſionibus, quas ſub nomine profeſſionis abbates in ſua ordinatione epiſcopis faciebant. Mitto varias Goffridi epiſtolas, quas Sirmondus in ſex libros diſtinxit: mitto & ſermones & alia, quæ in libris editis legere licet. In Vindocinenſi codice Goffridi operum eo vivente manu exarato exhibetur ejus effigies, quam, tametſi rudem pro ætate, hic exhibere lubet ad illuſtris viri memoriam.

ANN. CHR. 1132.

Ex cod. mſ. ejus ætatis

In hac effigie depictus eſt Goffridus ſacerdotali indutus veſte cærulei coloris, nou admodum longa, & tunica rubea & podere viridi cum limbo rubei coloris; qui colores fortaſſe arbitrio pictoris non admodum periti appoſiti ſunt.

Vacabat per id tempus Pontievienſis abbatia, forte poſt abdicatam a Fulberto ejus loci abbate præfecturam. Illuc profectus eligendi ſucceſſoris cauſa Gaufridus Carnutum epiſcopus dioeceſanus, *gravem* (*a*) *& inauditam contumeliam* ſe paſſam fuiſſe dicit a monachis, qui abbatibus & archidiaconis, quos ad hoc ipſum illuc direxerat, armata in eos manu ruſtica, ſupplicia & mortem intentaſſe perhibentur. Hæc Gaufridus in epiſtola ad Stephanum Pariſiorum epiſcopum, qui ejus litteras, quibus ad colloquium die proxima lunæ ab eo invitatus erat, apud Bonam-vallem ſe accepiſſe dicit, nec adeſſe ob negotia potuiſſe: pollicitus, ſe die proxima Jovis apud Latiniacum ei occurſurum. Poſt Fulbertum electus fuiſſe videtur Fulcherius nobili genere, Anſoldo & Odelina parentibus natus, qui a Lu-

CLXII. Pontievienſes abbates.

(*a*) *Spicil. t. 3. p. 163. & ſeq.*

ANN. CHR. 1130. Lucio II. monaſterii ſui bonorum confirmationem obtinuit. Eidem prædictus Gaufridus epiſcopus parochiales eccleſias quaſdam aſſerait. Hic cum Fulberto abbate piæ memoriæ titulum affecutus eſt. Fulcherium excepit Samuel, qui precum ſocietatem iniit, cum Ernaldo S. Launomari abbate, de quo inferius.

CLXIII. Roncereii, abbatiſſæ & quædam acta.

Dum Roncereio ſeu parthenoni Caritatis beatæ Mariæ apud Andecavos præeſſet Aldeburgis abbatiſſa, judicium tulit Ulgerius epiſcopus ſuper parochia trans Brionem ſeu Brionellum, quæ Roncereio adjudicata eſt contra monachos S. Nicolai, qui eam ſibi competere contendebant. Subſcribunt poſt Ulgerium Johannes epiſcopus de S. Brioco, Petrus abbas S. Sergii, & Aldeburgis abbatiſſa S. Mariæ ſeu Roncereii. *Actum eſt Andegavis in capitulo S. Mauricii, anno ab incarnatione Domini* MCXXXII. *epiſcopatus vero Ulgerii* VIII. XVII. *kal. Februarii, indictione* X. *regnante in Francia Ludovico, & filio ejus Ludovico coronato, in Andegavia comite, Gafrido, filio Fulconis Jeroſolymitani regis.* In hoc inſtrumento refertur factum S. Nicolai monachorum, qui cum cujuſdam defuncti corpus ad eccleſiam ſuam abſtuliſſent, domum illud referre coacti fuerat, quod poſtea in cœmeterio S. Laurentii ſepultum, decernente Rainaldo tunc Andegavorum epiſcopo, poſtmodum ad Remenſem archiepiſcopatum tranſlato. Aldeburgis ſeu Audeburgis eadem videtur cum Hildeburgi ſuperius (*a*) laudata, quæ a Teburge abbatiſſa tertia dicitur in charta quadam Ulgerii epiſcopi. Certe quibuſdam litteris Guidonis epiſcopi Cenomannenſis hoc anno datis, ejus epiſcopatus VI. ſubſcribit Hildeburgis abbatiſſa, & Beatrix ſoror ejus. In alia charta laudatur Audeburgis & Beatrix ſorot ejus; adeoque Hildeburgis ea ipſa eſt, quæ alias Aldeburgis dicitur. Ejus tempore conditum eſt monaſterium Ceplæ pro ſanctimonialibus Roncereii in honorem S. Albini: cujus cœmeterium Ulgerius epiſcopus anno MCXXVII. benedixit, Eremburge priore ejus loci curam ageote. Nolim præterire id quod io quadam charta legere memini de quodam Hugone, qui prædium aliquod Roncereio dedit, donumque ſuper altare impoſuit cum baculo, quo aqua benedicta fideles aſpergebantur. Ad hæc Hildeburgis abbatiſſa quemdam alium per chlamidem duxit, & ipſe manu ſua cum cultello donum ſuum ſuper altare poſuit. Certe nigro manubrio cujuſdam cultelli ibidem aſſervati inſcribitur *coemptio* alicujus cenſus, facta & conceſſa cum eodem cultello.

(*a*) *lib.* 74. *n.* 88.

Hildeburgi abbatiſſæ jam ſucceſſerat Amelina ſeu Hamelina anno MCXLIII. quo anno inter monachos S. Albini & ſanctimoniales S. Mariæ concordia inita VII. Novembris, venitque Hamelina abbatiſſa in capitulum S. Albini *cum Petronilla diaconiſſa*, & aliis; ubi *Robertus abbas in ſenectute bona abbatiam S. Albini* regebat. Huic erat neptis, nomine Mileſindis *de Choled* cognominata, uti & Amelina abbatiſſa: cui Theophania abbatiſſa ſucceſſit ante obitum Ulgerii epiſcopi, menſe Octobri anni MCXLIX. mortui, ſiquidem in curiam abbatiſſæ veniſſe dicitur, & litem quamdam compoſuiſſe, teſte Theophania abbatiſſa, & Theophania ejus ſorore, aliiſque. Eadem interfuit cuidam placito, quod habitum eſt eo anno, quo *Goffredus ſtrenuiſſimus comes Andegavenſis vi & machina Monaſteriolum cepit, & Girardum Bellari & coadjutores ſuos apud Andegavum duxit in captionem*, qua de re ad annum MCL. agemus. De Orchade abbatiſſa, quæ Theophaniæ ſucceſſit, inferius dicendum.

CLXIV. Caſæ-Dei ſubjecta Faverniacenſis abbatia.

Dum Stephanus de Mercorio Caſæ-Dei monaſterio præeſſet, Faverniacenſe parthenium, ob diſſenſionem & vicinorum infeſtationes pæne redactum in ſolitudinem, eidem reformandum commiſit Anſericus Biſuotinus ſeu Veſontionenſis archiepiſcopus, in cujus diœceſi hic locus poſitus erat. Illius emendationem ante ſeptem annos (*b*) abbatiſſa tentaverat, ob id a S. Bernardo laudata: ſed cum id patum profeciſſet, immo rebus peſſum euntibus ſanctimoniales illic perſiſtere non poſſent, „ archiepiſcopo tandem viſum eſt, ut loco ſanctimonialium monachi ſubſtituerentur. Anſerici hæc de re litteræ in Appendice editæ ſunt, in quibus ait, ſe pro „ debita paſtorali ſollicitudioe nobilem Faverniacenſem eccleſiam, *quæ antiquis temporibus religione ſanctimonialium floruerat*, viſitaſſe, ut ejus deſolationi aliquod *ſuffragium* ſeu remedium præberet. *Convocatis itaque ibidem*, inquit, *ejuſdem loci advocatis, videlicet Raynaldo comite* ſeu comite, *VVidone de Junci-villa* & Henrico fratre ejus, Tebaldo de Rubro-monte, Humberto de Juſſiaco, & Ludovico, fratre ejus, ab omni religionis cultu alienam, & ab incolis ſuis præ multimoda perturbatione ceſſtram reperimus. Noſtra igitur ſollicitudine & illuſtrium virorum ammonitione diſſenſio, quæ præfatum locum exterminaverat. Deo auctore pacificata eſt.* Hæc diſſenſio haud dubie orta erat Faverniacenſes monachas inter & advocatos, qui eas infeſtabant, & iniquas ab eis conſuetudines exigebant. Quapropter ad inſtaurandam ejus loci religionem, illi has conſuetudines in manu Raynaldi comitis depoſuerunt, Raynaldus vero eas ceſſit Anſerico archiepiſcopo, qui eaſdem Deo & beatæ Mariæ ſuper altare obtulit; quo facto, *ſanctimoniales, clerus & populus, caſati, advocati pari voce & conſenſu acclamaverunt, ut eccleſiæ Caſæ-Dei Faverniacenſi ita uni-*

(*b*) *lib.* 72. *n.* 110.

* *de Joinville.*

uniretur eccleſia, ut de capitulo Caſæ-Dei perpetuis temporibus abbas aſſumatur, a quo ſecundum ordinem & conſuetudinem eccleſiæ Caſæ-Dei Faverniacenſis regatur eccleſia; quod archicpiſcopus ratum habet. Ejus hac de litteris ſubſcribunt inter alios Hugo Luxovienſis abbas, Wido abbas de Caro-loco, Lambertus abbas de Clara-fontana, & abbas de Morimonte ſeu Morimondo, quorum tres poſtremi abbates erant familiæ Ciſtercienſis. Guidonem ſeu Widonem Cari-loci abbarem commendat S. Bernardus (*a*) Innocentio II. adverſus quemdam Caſæ-Dei monachum, a quo is laceſſitus, & calumniam paſſus fuiſſe dicitur. Quod attinet ad Hugonem Luxovienſem abbatem, jam alias a nobis laudatum, is *conſanguineas* fuiſſe dicitur Heinrici imperatoris, qui Locharium ſcilicet præceſſit. Poſt cujus Hugonis obitum cum abbas & officiales Luxovienſes deficereot, Innocentius ſcripſit ad Petrum Venerabilem, ut id per ſuos ſuppleret, ut ſuo dicetur.

ANN. CHR. 1132.

(*a*) *Bern. ep.* 198.

CLXV. Bernardus ejus loci abbas.

Faverniacenſi monaſterio præfectus eſt Bernardus abbas, ut patet ex quadam charta a Perardo (*b*) relata, in qua agitur de duello apud Junci-villam peracto inter Ludovicum quemdam & Oliverium, tempore Raynaldi comitis modo laudari, qui ab anno MCXXVI. ad annum MCXLIV. Burgundiæ comitatum texit. Ex eo tempore, *judicio & juſtitia R. Burgundionum comitis*, eccleſiæ Faverniacenſi & Cabiloneuſi S. Marcelli eccleſiæ facta eſt reſtitutio tapinæ & exactionum, quas Guido de Junci-villa princeps, atque ejus coadjutores illis fecerant. Hoc inſtrumentum caret chronicis notis, & nomen Raynaldi comitis prima dumtaxat littera expreſſum eſt; ſed in eo laudatur quidam Guido-Abbas; quem ex aliis chartis, ab eodem Perardo (*c*) relatis, Raynaldi III. tempore exſtitiſſe conſtat. *Actum Faverniaci tempore Bernardi abbatis Faverniacenſis, & Allardi prioris S. Marcelli*. Vix dubitem, quin iſte Bernardus a Stephano Caſæ-Dei abbate primus Faverniacenſi monaſterio impoſitus ſit poſt ſanctimonialium ceſſionem.

(*b*) *Perard. p.* 229.

(*c*) *id. p.* 227.

CLXVI. Condomenſes abbates.

Piget tam diu ſiluiſſe de nobili quondam noſtri Ordinis Condomenſis cœnobio, jam pridem in epiſcopalem ſedem erecto ſub archiepiſcopo Burdegalenſi. Verum exilem nobis materiam ſuppeditat ejus chronicon, quod in Spicilegii tomo XIII. typis vulgatum eſt. Hoc vero tempore nobis occurrit Amerius-Sancti ſeu Sanctionis abbas, quo abbate quidam filii nobiles ibidem monachi (*d*) facti ſunt, multæque donationes collatæ. Hunc ſubſecutus eſt Garſias abbas ponrificatu Alexandri III. Garſiam Raimundus, cui Siguinus ſucceſſit, & poſt eum Peregrinus, qui ad ſæculi tertii-decimi initia pervenit. Ejuſdem loci abbas erat Montaſinus anno MCCXLVII. quo anno precum ſocietatem iniit cum Johanne epiſcopo & magiſtro Ordinis fratrum Prædicatorum. Montaſini (*e*) autem ſucceſſor Augerius eamdem ſocietatem cum Gualbaldo abbate ſanctæ Crucis Burdegalenſis contraxit anno MCCLXXXI. mortuus trienio poſt, die tertia (*f*) poſt feſtum aſſumtionis beatæ Mariæ. Denique anno MCCCIV. Condomenſi abbatiæ præerat Arnaldus-Odonis, ut patet ex litteris (*g*) ſocietatis, quas Bertrandus abbas Grandis-Silvæ Ciſtercienſis Ordinis ejus rei cauſa illi direxit. Hic *valde famoſus & religioſus* (*h*) fuiſſe dicitur, ortus e Leomania; qui prior erat Neriaci, cum abbas electus eſt, & multa præclare geſſit. Tandem ad Dominum migravit anno MCCCV. in feſto conceptionis B. Mariæ, quo die natus, & habitu monaſtico indutus fuiſſe dicitur. Sepultus eſt *intra monaſteriam*, id eſt eccleſiam ante altare S. Benedicti. Undecimo poſt ejus obitum die unanimi conſenſu electus eſt Raimundus de Galardo, ultimus regularis abbas, primusque Condomenſis epiſcopus poſt orectionem monaſterii in ſedem epiſcopalem a Johanne XXII. factam, ut ſuo loco, Deo dante, dicetur. Hæc conſequenter dicere viſum eſt ad emendandam & illuſtrandam feriem abbatum Condomenſium.

(*d*) *Spicil. t.* 13. *p.* 468. & *ſeqq.*

(*e*) *ibid. p.* 498. & *ſeqq.*

(*f*) *ib. p.* 503.

(*g*) *ib. ap.* 500.

(*h*) *ibid. p.* 503. & *ſeq.*

CLXVII. Lerinenſes quoque & Andaonenſes abbates.

Etſi vero nequaquam inſtituti noſtri ſit, uniuſcujuſque monaſterii abbatum indices contexere, illuſtriora tamen prætermittere non licet. Hoc in numero cenſendum eſt procul dubio Lerinenſe, cujus abbas Garinus (*i*) hoc anno, ordinationis ſuæ ſeptimo, in pace requievit. Poſt eum Fulco, hujus nominis ſecundus, illius abbatiæ habenas regendas accepit. Ejus tempore Raymundus Mergulienſis comes & marchio Provinciæ caſtellum Marcellinum, totumque monaſterium omnimoda ſervitute liberavit. Eidem abbati multa donaria collata fuere, tum a Joſepho abbate Inſulæ Gallinariæ, tum a Bertranno Forojulienſi & Imberto Glandatenſi epiſcopis tum ab Anſoſſo comite Toloſano, aliiſque. Denique annis duodecim in regimine exactis, locum fecit Hugoni abbati, qui litem quamdam, Lerinenſes inter ac canonicos Ventimilienſes exortam Eugenii III. auctoritate componi curavit. Huic ſucceſſere unus poſt alterum duo Raymundi, quos Boſo abbas excepit.

(*i*) *V. lib.* 74. *n.* 145. *V. Chronol. Lerin. p.* 2. *p.* 162.

Apud Avenionem in Andaonenſi S. Andreæ monaſterio, plenus dierum deceſſit venerabilis Petrus abbas IV. Kalend. Auguſti anno præfecturæ quadrageſimo-quinto.

ANN. CHR. 1132.

Subrogatus in ejus locum Geraldus de Podio-alto, * vir nobilis, cui Arifonſus ſeu Anfolfus, Toloſæ comes, Andaonenſe podium confirmavit. Idem abbas monaſterii ſui poſſeſſiones ab Innocentio II. & Eugenio III. novis diplomatibus roborari curavit. Poſt ejus obitum, qui anno MCLIV. idibus Aprilis corrigit, ejus vices ſubiit Petrus de Clareto, cujus depoſitio v. kal. Septembris in necrologio notatur. Raymundus ejus ſucceſſor ab anno ſalrem MCLXXI. monaſterium rexit, noviſque ædificiis, juvanre marre, exornavit. Ejus ſucceſſor Guillelmus de Podio alto, Geraldi abbatis ex frarre nepos fere ad fidem hujus ſæculi pervenit, ſucceſſorem ſortitus Bermundum de Clauſona, de quo ſorte alias.

(a) *V. lib. 67. n. 13.*

* *de Puyaut.*

CLXVIII. Athanacenſis abbatis cauſa male judicata.

Ad hoc tempus teferenda videtur S. Bernardi epiſtola, ſcripta *Lugdunenſi archiepiſcopo*, Petro, ut puto, *apoſtolicæ ſedis legato*, in cauſa abbatis Arhanacenſis, quem *nec ſponte confeſſum*, nec ab idoneis teſtibus convictum, archiepiſcopus appellanrem depoſuerat. Id vero magnopere improbavit Bernardus: ſed antequam pro depoſito (b) ſcriberet ſummo pontifici, archiepiſcopo ſcribendum cenſuit, ſi ſorte judicium ſuum retractaret. *Quid feciſti*, inquit, *de abbate Athanacenſi? Jam judicatus eſt, jam damnatus, jam depoſitus, & locum perdidit abbatis & officium. Quod factum eſt de eo, factum eſt citius tamquam in momento & in ictu oculi... Tamen quid peccavit homo? quid tandem mali fecit homo, cujus tanti eſt in eccleſia Dei? Quod ſcimus loquimur, quia teſtimonium bonum habet, & ab his qui foris, & ab his qui intus ſunt.... Quid igitur nec ſponte confeſſum, nec aliis manifeſtum, vel ab his convictum damnaſtis?.. Eſto reus eſt: in media cauſa defecit, & innocentia, & cauſa. Et ubi eſt illud: Vitiatam cauſam licet relevare appellationis remedio? Quod ſi appellantem noluiſtis audire, attamen appellato deferri oportuit.* Hæc & alia Bernardus pro depoſito, cujus nomen & accuſarionis caput ignoratur. Poſt Gauceranum, qui ex abbare Athanacenſi factus eſt Lugdunenſis archiepiſcopus, in vulgaris indiclbus recenſentur Bernardus de Chambernaco ſeu Talario, Pontius, Otgerius & Bernedus, ſed cuinam ex his tribuenda ſit hæc cauſa incompertum.

(b) *Bern. ep. 394.*

CLXIX. Andrenſe monaſterium combuſtum.

Sub id remporis Andrenſe apud Morinos cœnobium igne cæleſti conflagravit, eodemque incendio cuncta monaſterii ſupellex & inſtrumenta combuſta ſunt. Hujus rei occaſione monachi eccleſiæ Chriſti Cantuarienſis, *intuitu* (c) *compaſſionis & religionis* inſigne caritatis exemplum præbuerunt: nam audiro illo Andrenſium infortunio, *viginti-quatuor paria pellicearum, froccorum & cucullarum* cum cætera lectorum ſupellectile totidem monachis illic degenetibus tranſmiſere non ſemel, ſed toro Petri Andrenſis abbatis ejuſque ſucceſſoris rempore; quod Andrenſes magna eum gratiarum actione humiliter recipiebant. Ad loci inſtaurationem non parum contulit venerabilis Johannes Morinorum epiſcopus, ejuſque ſucceſſor piæ memoriæ Milo qui rogatu Petri abbatis præſenribus, S. Bernardo Claræ-vallenſi, Waleranno Urſicampi, & Hugone de Monte-ſancti-Eligii abbatibus, hoc anno quædam illi monaſterio confirmavit. Forte Bernardus ad illas partes profectus erar occaſione Valcellenſis prope Cameracum abbatiæ, quæ hoc anno monachos e Clara-valle ſuſcepit. Ejuſdem Petri abbatis tempore Manaſſes Ghiſnenſis comes, qui & Robertus dictus in extremis monaſticum habitum induit inſtinctu nepotis ſui Gregorii monachi recens e Carofenſi monaſterio regreſſi; ibidemque paucis poſt diebus præmiſſa *pura* confeſſione & ſancta unctione, percepto viatico inter fratrum manus pie deceſſit, & in navi prioris eccleſiæ ſepultus eſt. Ejus exemplo Emma ipſius conjux in monaſterio ſanctimonialium, a marito ſuo extra Ghiſnas fundato, religionis habitum induit, & in ſancto viduitatis propoſito ibidem diu ſupervixit, poſt obitum humata in eccleſia S. Leonardi.

(c) *Spicil. to. 2. p. 421.*

CLXX. Eboracenſes quidam monachi ad ſtrictiorem vitam converſi.

Actum eſt ſuperius (d) de colonia monachorum, quam S. Bernardus in Angliam tranſmiſit, ubi Rievallenſe monaſterium in agro Eboracenſi ab eis conditum eſt. Eorum exemplo & religione permoti quidam monachi e vicino S. Mariæ cœnobio, numero tredecim, ſuos, fratrumque mores in melius reformare connituntur. Verum, eum per abbatem ſuum Gaufridum id ſibi non liceret, Turſtini Eboracenſis archiepiſcopi patrocinium implorant. Eo itaque patrono ac duce hoc anno pridie nonas Octobris reclamante abbare egreſſi ſunt e monaſterio monachi duodecim, presbyteri cum uno levira, Richardus ſcilicet prior, Richardus alter ſacriſta, aliique in hiſtoria Fontanenſi (f) recenſiti, ex rebus monaſterii nihil præter veſtem aſportantes. Hae deſertione turbatus Gaufridus abbas, apud regem, vicinoſque epiſcopos & abbates, præcipue S. Bernardum de communi violatæ religionis injuria litteris expoſtulat. Ex adverſo Turſtinus apologeticam ad Guillelmum Cantuarienſem primatem epiſtolam ſcribit, eiſque interim locum deſertum, Fontes poſtea dictum, inhabitandum conceſſit, eiſque neceſſaria ſuppeditavit. Ad hæc Bernardus ipſe Turſtino primum (g) ſcribit, ejuſque zelum & caritatem in prædictos monachos, ac beneficentiam laudat; tum Richardo jam Fontanenſi abbati, ejuſque ſo-

(d) *ſupra n. 137.*

(e) *V. lib. 67. n. 69.*

(f) *Monaſt. Anglic. to. 1. p. 733.* Fontanis ſedem figunt.

(g) *Bern. ep. 95.*

ciis

eis congratulatoriam (*a*) ſcripſit epiſtolam, in qua veluti exſultans præ gaudio in hæc verba erumpit. *Digitus Dei eſt iſte, ... ſalubriter mutans, non quidem de malis bonos, ſed de bonis faciens meliores. Quis dabit mihi ut tranſeam, & videam viſionem hanc magnam? Nec enim minus mira, minuſque jucunda iſta promotio eſt, quam illa mutatio: niſi quod multo facilius reperias multos ſaculares converſi ad bonum, quam unum quempiam religioſum tranſire ad melius. Rariſſima avis in terris eſt, qui de gradu quem forte in religione ſemel attigerit, vel parum aſcendat. Veſtrum proinde, dilectiſſimi, tam inſigne quam ſalubre factum, non ſolum nos, qui ſervi veſtræ ſanctitatis eſſe percupimus, ſed & univerſam merito lætificat civitatem Dei: quippe quo rarius, & clarius.* Idem Bernardus, a Gauſrido abbate beatæ Mariæ, unde exierant illi monachi, conſultus, remittit (*b*) eum ad Gregorii Magni auctoritatem, ſcribentis in Paſtorali, quod *quiſquis bonum majus ſubire propoſuit, bonum minus, quod potuit, ſibi illicitum fecit.* Eadem ejus ſententia homilia tertia in Ezechielem. Proſixior eſt, alia ejus Bernardi epiſtola ad eumdem Gauſridum abbatem, in qua ſcribit, monachos a laxiore ad ſtrictiorem vivendi modum tranſire volentes non eſſe impediendos; & apoſtatas cenſendos, qui poſt tranſitum reſilierint ad ſtarum priorem. Ex his duo fuere, Gervaſius & Radulfus, ex quibus tamen Gervaſius reſumtis viribus ad caſtra rediit, & *apoſtaſiæ maculam* perfecta morum converſione deterſit. Totam hujuſce mutationis hiſtoriam fuſe exponit Turſtinus in prædicta epiſtola ad Guillelmum Cantuarienſem primatem, quæ in Fontanenſi hiſtoria refertur, & ex ea ad calcem epiſtolarum S. Bernardi noviſſimæ editionis, omnino digna quæ legatur, maxime ob rationes, quas Richardus prior attuliſſe dicitur ad reformandos ſuos, ſuorumque mores, exemplo Saviniacenſium & Clarævallenſium monachorum, quorum moribus tam clare evangelium reluceret, ut, cum videretur ſancta eorum converſatio, quaſi reviviſcere in illis evangelium crederetur. Felix hominum genus, quorum habitus, victus, totuſque mo» dus converſationis ſapit evangelium.

ANN. CHR. 1132.

(*a*) *id ep.* 96.

(*b*) *id. ep.* 94.

(*c*) *id ep.* 313.

CLXXI. Quam rigida illic eorum vita.

Præclara eſt illa Fontanenſis monaſterii hiſtoria, quam Serlo ejus loci monachus æqualis compoſuit. Inſtante natali Domini Turſtinus archipræſul Ripponam cum illo coventu profectus, locum *eis* inhabitandum aſſignavit, a cunctis retro ſæculis inhoſpitum, ſpinis conſitum, & inter convexa montium & ſcopulos hinc inde prominentes, ferarum latebris quam humanis uſibus magis accomodatum, cui *Skedale* vocabulum erat, hoc eſt Vallis-rivuli ibidem defluentis, Fontes poſtmodum appellatum. Tum electus abbas, Richardus ſcilicet prior, quem mox archiepiſcopus confirmat, ac benedicit. Illic nullum tectum, non eſt ubi hiemis ingruentis declinent inclementiam. Denique non pecunia in ſacculis, non annona in horreis, & ſamen piiſſimus abbas, jactans ſuper Dominum curam ſuam, contra loci & paupertatis incommodum plenitudine fidei ſe armat. Locum ubi conſiſtebant ita præclare deſcribis Serlo in hunc modum.

» Ulmus erat vallis in medio, lignum frondoſum, ſicut eſt illud arboris genus, » quæ cubantibus ſubter beſtiis, algorem in hieme, in ætate fervorem frondium be» neficio temperabat. Huc ſe conſerunt viri ſancti ſub umbra ejus hoſpitium quæſi» turi. Stat arbor in medio, ipſi circum excubantes, ſtramentis & ſtipulis ſuperjectis » malitiam hiemis utcunique declinant. Erat adhuc ulmus illæſa virens foliis & fron» de condenſa factura, fidem poſteris illa mater noſtra Fontanenſis eccleſia quanta ex » humilitate fundationis ſuæ habuit originem. Nulla ibi ligna dolata, nulla ſaxa com» planata, ſed inops tugurium & paſtorum quaſi tabernaculum humili deſuper ce» ſpite contectum. Res profecto digna memoria, videre Chriſti milites tirocinii ſui » tempore ram fiducialiter ſe habentes, hiemem agentes ſub pellibus, in ipſum » mundum mundique principem fidei conſtantia triumphantes. Omnes una ſub ul» mo diſcumbunt, pauper conventus, ſed potens in Dnmino, ſacerdotes duode» cim & unus levita. Panem illic ſanctus epiſcopus, potum vero præterfluens ri» vulus pro tempore miniſtrabat. Nocte de more ſurgitur ad vigilias, pſallitur ſe» cundum regulæ inſtitutionem, orationi intentius incumbunt, & divinis ſe laudi» bus advocant invicem exhortantes. Per diem ſe operi accingunt, alii multas * plectentes, alii de vicina ſilva virgas cædentes unde oratorium conſtruatur; quidam vero qui prudentiores fuerunt, excolendis hortulis intendunt. Nec erat ibi » panem ſumere otioſum, nec quieti indulgere niſi labore ſatigatum. Famelici ac» cedunt, ad menſam, fatigati ad lectum, ſatiati numquam, ſine murmure tamen. » Noo erat ibi videre ſignum triſtitiæ, non murmuris audire vocem, ſed cum o» mni alacritate benedicebant Dominum; rebus pauperes, ſed fide porentes.

* ſic.

Hæc ipſis Serlonis verbis referre viſum eſt, ut ne a me amplificata & ornata piorum monachorum devotio & auſteritas videretur. Sub hac itaque ulmo & ſub pellibus acta hieme, tum illi de ſtatu ſuo, de modo vivendi in poſterum, & de regu-

ANN. CHR. 1132. gulæ obſervatione & forma diſciplinæ ſimul deliberant. Placet omnibus Ciſtercienſium inſtituta amplecti, & Claram-vallem agnoſcere matrem; atque ea de re nuntios ad S. Bernardum cum litteris, tum ſuis, tum archiepiſcopi, mittunt. Suſcepit nuntios vir Dei cum multa dignatione, eorumque petitioni lubens aſſentit, ſcriptis ad Richardum jam abbatem ejuſque ſocios gratulatoriis litteris, alliſque ad archiepiſcopum, quas per Galfridum monachum ſuum, prædictis nuntiis adjunctum, perferri curavit, ut per eum ſcilicet Ciſtercienſis ordinis diſciplina informarentur. Ille jam ſenio gravis paret jubentis imperio, moleſte tamen, veritus ne extra Claram-vallem fortiretur ſepulturam. Ad quem vir ſanctus: Vade, inquit, ſecure, ne metuas; ego te ſepeliam hoc in loco; quod re vera contigit. Ivit igitur ille ad Fontes, ubi cum ingenti gaudio, nec minori obſequio a novis tironibus acceptus eſt. Augetur interim fratrum numerus, ſed annona deeſt. Loco cedere triſte nimis; reſtare in loco abſque alimentis omnino impoſſibile. Ad extremam tandem redacti inopiam, ex arboribus avellunt folia, agreſtes herbas colligunt, & ex eis injecto modico ſale, pulmenta conficiunt. Sic victitarunt ad biennium viri ſancti, olim deliciis aſſueti; ſed tandem per homines pios eis ſubventum eſt. Per id tempus, Serio illius hiſtoriæ ſcriptor Fontes ſe acceſſiſſe dicit. Quinto dein anno inchoati Fontanenſis monaſterii, Radulfus *de Merlay*, vir nobilis, illuc divertit; & fratrum religioſa converſione permotus, locum ad conſtruendum aliud monaſterium obtulit. Hunc autem Richardus abbas gratanter accepit, & regularibus ædificiis ſub novi-monaſterii nomine inſtruxit, cui præfectus abbas Robertus vir ſanctus, qui ex Witebienſi abbatia egreſſus Fontanenſibus ſe adjunxerat. Hæc prima ſoboles fuit Fontanenſis monaſterii, cujus primus abbas Richardus, ab Alberico cardinale & legato Romam abductus, ibidemque mortuus, alterum Richardum, olim S. Mariæ ſacrificum ſeu ædituum, ſucceſſorem ſortitus eſt: quo defuncto, Henricus, tum Vallis-claræ in Laudunenſi diœceſi abbas, a S. Bernardo illuc miſſus eſt ut mortui vices ſuppleret.

CLXXII. Blandinii abbates.

Apud Gandavum mortalem curſum abſolvit Arnulfus Blandinienſis abbas quem alii Arnoldum vocant. Hic ante annos quindecim ordinatus abbas, religionem ac vitam ejus loci monachorum renovaſſe dicitur, Cluniacenſis ſcilicet monaſterii ritibus eo introductis, uti explicat Roduſius (*a*) S. Trudonis abbas qui monaſterio ſuo pulſus, ab eo humaniſſime acceptum ſe fuiſſe teſtatur, uti & apud S. Bavonem, a Gualrico abbate, qui in providentia rerum temporalium vigilans, & ſtrenuus fuiſſe perhibetur. Idem auctor eſt, Arnulfum poſtmodum abbatiam abdicaſſe, a fratribus quippe inquietatum, tametſi ejus tempore locus ille omnium rerum copia, tam ſanis quam infirmis fratribus, exuberaret. Obiit Arnulfus menſe Septembri die feſto S. Mauricii, ut in ejus epitaphio legitur, apud Sanderum relato, in quo is norma futurorum, & decus immortale priorum fuiſſe dicitur, & per eum creviſſe res familiaris ac religio. Subrogatus in ejus locum Giſlebertus ad annos ſeptem, ante abbas Einhamenſis prope Aldenardam.

(*a*) *Spicil. to. 7. p. 484.*

CLXXIII. Germanicæ res monaſticæ.

(*b*) *V. lib. 73. n. 88.*

Jam tertius-decimus annus erat, ex quo Breydenaugienſe (*b*) diœceſis Moguntinæ cœnobium conditum erat, cum Drutwinus ejus primus abbas, homo ſanctæ ac religioſiſſimæ converſationis, inquit Trithemius, ex hac vita migravit. Paſtore orbati fratres nuntium miſere ad Wolmarum Hirſaugienſem, poſtulantes idoneum ſibi abbatem in locum demortui deſtinari. Delectus ad id muneris Henricus, vir non minus doctrina, quam pietate inſignis, ut fidem faciunt varia ejus opuſcula, quorum indicem & initia idem Trithemius refert. Ejus tempore multi nobiles & docti viri illuc ſe recepiſſe dicuntur, in his comes *de Schonberg* Albertus, cujus vitæ ſanctimoniam miracula teſtantur. De Henrici abbatis ætate non levis ſcrupulus oritur ex libro ejus epiſtolarum apud Trithemium memorato, qui ſic incipit: *Venerabili Carnotenſium præſuli Henrico pro poſſibilitate.* Siquidem nullus eo nomine epiſcopus inter Carnotenſes ante Henricum de Greſſu, * qui concilio Lugdunenſi anno MCCXLV. interfuit.

* *de Grès.*

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTUAGESIMUS-SEXTUS.

Ab anno Chriſti 1133. *ad annum* 1137.

ANN. CHR. 1133. I.

Innocentius Romam redit cum Lothario.

OSTRRO tandem anno, eius ſæculi trieſimo-tertio, Innocentius papa Romam a rege Lothario reducitur. In chronico noſtro Saxonico rex ſecundo kal. Maii Romam ſummo cum favore in Urbem ingreſſus dicitur, & ad ſanctum Johannem in Lateranis ab apoſtolico & clero & a Romanis honorifice ſuſceptus fuiſſe, ibidemque pentecoſten celebraſſe, & ipſo die in moote Aventino ad S. Sabinam coronatus proceſſiſſe, Romæ dein per ſex continuas hebdomadas commoratus. Interim ex conſilio & voluntate principum, agente Nortberto archiepiſcopo, in eadem Conſtantini baſilica a pontifice imperiali benedictione inſignitur cum conjuge ſua Richeza pridie nonas Junii, die dominica, quæ tertia erat poſt pentecoſten. Lotharium inter alios comirabatur Bernardus Patherbrunnenſis epiſcopus, qui *uſum rationalis* in celebrioribus feſtis & in conſecrationibus eccleſiarum & ordinationibus ſacris, in proprio tantum epiſcopatu, ſibi ſuiſque ſucceſſoribus ab apoſtolico impetravit. Eodem rationali olim utebantur archiepiſcopi Remenſes (*a*) & Cantuarienſes pro ſua legati apoſtolici dignitate, ſedi ſuæ attributa.

(*a*) *V. Annal. t. 1. ad p. 129.*

Exſtat in Spicilegii (*b*) tomo II. Lotharii adhuc regis epiſtola, regibus, archiepiſcopis, epiſcopis, principibus & univerſis fidelibus poſt ſuum in Urbem advenrum inſcripta, qua eis ſignificat, Petrum-Leonis ſeu Anacletum, poſt multas pacis obtentu tergiverſationes, tandem cum ſuis aſſeclis tam divinæ quam regiæ majeſtatis reos habitos, damnatoſque fuiſſe, & hoſtes a principibus curiæ ſuæ judicatos, *videlicet Nortberto Magdeburgenſi, cancellario*, inquit, *noſtro* & A. * Bremenſi archiepiſcopis, & ab epiſcopis quorum nomina prima dumtaxat littera exprimuntur; tum abbatibus Henrico Fuldenſi, Alberone Noemburgenſi, & Luneburgenſi, & a proceribus alliſque quorum nomina prætereo. Ex qua epiſtola falſi arguitur Ordericus (*c*) ubi ait, Lotharium mandaſſe, ut Innocentio cederet, aut judicium de ſua ordinatione ſubiret, eumque gratanter mandatum ſuſcepiſſe, & ad examen ſe venturum coram cæſare acquieviſſe: Innocentium vero, cui Lotharius ſimilia mandaverat, niſi omnia, quæ ad pontificatum pertinent, ipſi concederentur, ad placitum venire detreſtaſſe: quo audito, imperator, in eum indignatus, Petro dimiſerit quod poſſidebat, & negotio imperfecto poſt hebdomadas ſeptem receſſerit: quod ex præmiſſa ipſius Lotharii epiſtola falſi manifeſte convincitur. Roma quidem poſt ſex aut ſeptem hebdomadas receſſit imperator, propter æſtus, & propter infeſtationes Anacletianorum, qui ex turribus Germanos lapidibus, niſſilibuſque laceſſabant; ac demum in Germaniam ſe recepit.

(*b*) *Spicil. t. 2. p. 480.*

* Adalberone

(*c*) *Orderic. l. 13. p. 896. & ſeq.*

Urbi

ANN. CHR. 1133. II. Urbi redditus Innocentius, id Petro Cluniacenſi abbati & fratribus Cluniacenſibus quamprimum ſignificavit, ſcripta ad eas epiſtola, ut pro ſe Deo gratias agerent. Epiſtola hæc, quia brevis eſt, hoc loco de Spicilegii tomo II. referenda videtur.

Eius epiſtola ad Cluniacenſes.

Innocentius epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Petro abbati, & fratribus Cluniacenſibus, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Protexit nos Deus a conventa malignantium, & a multitudine operantium iniquitatem. Olim namque debacchante Judaica rabie, divinæ virtutis dextera de profunditate ſui conſilii nos & fratres noſtros ad ſua reſervatos obſequia de Urbe ſub protectione ſuæ commiſerationis eduxit: modo vero in faciem ſuæ reſpexit eccleſiæ, atque nos ſanos & incolumes ad ſedem propriam revocavit. Dignum eſt igitur, quatenus pro tantis nobis collatis a ſuperno Numine beneficiis nobiſcum pariter gratulemini, & divinæ majeſtati gratias debitas referatis. Illud omnimodis exoramus ut cauſam eccleſiæ, nunc uſque in ſuo patrocinio ſuſtentatam, magis ac magis attollat, & bonis principiis exitus meliores adhibeat. Credimus enim, quod preces veſtræ majorem efficaciam apud Deum obtineant, quam ſecularis potentia quorumlibet armatorum. Nos autem in Urbe cum cariſſimo filio noſtro Romanorum rege Lothario conſtituti, ſuper ſollicitudine ac ſtudio, quod ſuper ſanctam Romanam eccleſiam geritis, devotioni veſtræ multimodas gratias exhibemus; & quæ ad liberationem eccleſiæ pertinent, Deo gratias ſalubriter operamur. Datum Laterani X. kal. Junii.

Hactenus Innocentii epiſtola ad Cluniacenſes ex qua intelligitur, quanti eorum religionem, preceſque faceret. Eodem tempore Bernardus, qui pontificem in Urbem comitatus erat, Heinrico Anglorum regi (a) ſcripſit, ſuppetias ab eo petiturus, cum primum in Urbem ingreſſus eſt.

(a) Bern. ep. 238.

III. Ex urbe Piſas ſe receipit.

Verum ei non diu in Urbe quieto & tuto eſſe licuit; nam ubi Lotharius illinc diſceſſit, Anacleti factio e turribus egreſſa per Urbem volitare cœpit, ac necem Innocentii aſſeclis intentare, novoque omnia tumultu permiſcere inſtituit. Quare Innocentius eorum furori cedendum ratus, ad Piſanos denuo ſe contulit, quorum fidem ac benevolentiam jam expertus erat, ibique novum ex toto orbe concilium in ſequentem annum indixit. Id ubi reſcivit Bernardus, gratulatoriam ad Piſanos epiſtolam (b) ſcripſit, qua eos honoris ipſis facti memores eſſe jubet, & ad fidem Innocentio conſtanter ſervandam hortatur, his verbis. *Aſſumitur Piſa in locum Romæ, & de cunctis urbibus terræ ad apoſtolicæ ſedis culmen eligitur. Nec fortuito, ſive humano id contigit conſilio: ſed caleſti providentia & Dei benigno amore fit, qui diligentes ſe diligit, qui dixit Innocentio: Piſam inhabita, & ego benedicens benedicam ei .... O Piſani, Piſani, magnificavit Dominus facere vobiſcum, facti ſumus lætantes. Quæ civitas non invidet? Servæ depoſitum, urbi fidelis, agnoſce gratiam; ſtude prærogativa non invenire ingrata. Honora tuum & univerſitatis patrem; honora mundi principes qui in te ſunt, & judices terræ: quorum te præſentia reddet illuſtrem, glorioſam, famoſam.* Non erat tunc in comitatu Innocentii Bernardus, tametſi eum in Urbem comitatus erat: ſed diſcedentem Roma Lotharium ſubſecutus erat, a pontifice miſſus in Germaniam, ut Conradum Sueviæ ducem, imperatoris æmulum, cum eo reconciliaret. In illo itinere vir Dei Maſcelinum (d) nobilem clericum, quem Albertus Moguntinorum archiepiſcopus obviam ei miſerat, monachum fore prædixit, quidquid ille contra aſſereret.

(b) Bern. ep. 130.

IV. Bernardus in Germaniam miſſus.

(c) Bern. vita lib. 4. c. 3.

V. Thomæ prioris S. Victoris cædes.

Antequam ex Italia in Germaniam appelleret vir Dei, forte caram Claram-vallem obiret reviſit, quo tempore Thomæ ſancti Victoris apud Pariſios prioris nefanda cædes accidit. Hic magnæ erat in Pariſienſi eccleſia auctoritatis, ejuſque conſiliis Stephanus epiſcopus plurimum tribuebat. Tunc in Calenſi parthenone quædam præter rectum ordinem irrepſerant, quæ pro ſuo zelo vel officio venerabilis Thomas epiſcopo ſuggeſſit. Ille vero aſſenſu regis ad ea emendanda & ordinanda illuc profectus eſt, aſſumtis ſecum ipſo Thoma, S. Maglori abbate, & ſubpriore S. Martini a campis, aliiſque compluribus clericis & monachis. Negotio peracto, cum omnes una eum epiſcopo in urbem redirent, prope Gornacum * caſtrum quod vix uno lapide a Calenſi monaſterio ad Matronam poſitum eſt, ſubito a nepotibus Theobaldi archidiaconi, cui Thomas exactiones presbyteris eccleſiarum ab eo injuſte extortas exprobrabat, impetitus, gladiis inter manus epiſcopi confoſſus eſt, relictuſque ſeminianimis, facta confeſſione, acceptoque viatico, veniam parricidis imprecatus, pro juſtitia animam exhalavit. Id accidit dominica die, & quidem XIII. kal. Septembris, quod ad annum MCXXX. perperam retulit Picardus, aliique poſt eum; haud dubie referendum ad annum MCXXXIII. quo anno littera dominicalis A. in tertium-decimum kalendas Septembris incidebat, at jam dudum in notis fuſioribus ad Bernardi epiſtolam CLVIII. obſervavi. Ibidem relata eſt a Picardo Srephani antiſtitis epiſtola ad Gaufridum Carnotenſem epiſcopum, jam ſedis apoſtolicæ legatum, (ſic enim epiſtolæ inſcriptio præfert; quod munus ab

* Gournay.

In-

Innocentio non ante MCXXXII. eum obtinuiſſe conſtat. Unde novum reſtitutæ chronologiæ noſtræ argumentum certiſſimum eruitur. Hanc enim epiſtolam Stephanus epiſcopus, recenti illius cædis mœrore ſupra modum afflictus ſcripſit *Gaufrido Dei gratia venerabili Carnotenſium epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato;* rogans eum, ut ad ſe veniret Claram-vallem, quo ſe ad leniendum piorum virorum, & maxime Bernardi cœtubernio & colloquio dolorem receperat: ut quid de tam atroci facinore, ejuſque auctoribus ſtatuendum eſſet, una diſpicerent. ANN. CHR. 1133.

Jotri ſynodus.

Nec mora Gaufridus Claram-vallem perrexit, ſcriptiſque litteris epiſcopos diœceſeon Remenſis, Rotomagenſis, Turonenſis, Senonenſiſque ad ſynodum Jotri in Briegio indictam convocavit, ad Thomæ necem vindicandam; quod ut ſtrenue præſtarent, eos cohortati ſunt *Hugo Gratianopolitanæ eccleſiæ vocatus epiſcopus*, & Guigo prior fratreſque Cartuſienſes; quæ epiſtola non ſancto Hugoni illius ſedis epiſcopo, qui anno ſuperiore obierat, ſed cognomini ejus ſucceſſori tribuenda eſt, qui necdum ordinatus, ſed tantum *vocatus epiſcopus* erat. In illa ſynodo eccleſiæ fulmine perculſi ſunt tanti facinoris auctores, Theobaldus, Moterius aliique ejuſdem ſceleris conſcii. Innocentio papæ *nimis remiſſa* viſa eſt hæc ſententia, iſque addendum cenſuit, *ut in quibuſcumque locis præfati ſanguinarii præſentes fuerint, divina ibi non celebrentur officia*; eorumque fautores anathemare percelliantur. Ad hæc idem pontifex (*a*) Remenſi & Senonenſi archiepiſcopis, eorumque epiſcopis mandavit, ut corpus ejuſdem *boni viri*, qui *ſub obedientia vivens, in obſequio proprii eſt interfectus epiſcopi, in ſua eccleſia honorifice tumuletur*, epiſtola *data Piſis* XXI. *Decembris*, quo recens ex Urbe egreſſus pontifex denuo ſe receperat, ut mox vidimus. Exſtant Stephani epiſcopi litteræ (*b*) ad archipresbyteros ſuos, quibus venerabilis Thomæ interfectores excommunicatos denuntiat, & pro excommunicatis haberi jubet ut Jotrenſi concilio ſtatutum fuerat.

(*a*) *Spici. t. 3. p. 563.*

(*b*) *Chefn. t. 4. p. 563.*

VI. Bernardi hac de re epiſtolæ.

Graves hac de re epiſtolas (*c*) ſcripſit Bernardus, tum ad Innocentium papam nomine proprio, tum ad eumdem nomine Stephani Pariſienſis epiſcopi, tum ad Haimericum cancellarium, quibus epiſtolis eos ad illius cædis auctores ſevere puniendos excitat. In priori ex duabus ad Innocentium, quam vir ſanctus proprio nomine ſcripſit, invehitur in archidiaconum qui facinoris noxam a ſe amoliturus, ad pontificem confugerat. *Sed numquid ego*, inquit, *occidi eum? Non utique tu, ſed tui, & propter te; an & per te, videat Deus, & judicet. Si excuſabilis tu es, cujus dentes, arma & ſagittæ, cujus lingua gladius acutus; proinde nec Judæi Chriſti de morte culpandi ſunt: quippe & ipſi manus continuere cauti.* Pergit Bernardus de eo Innocentium alloquens. *Ob illicitas exactiones, quas ſibi occaſione archidiaconatus in presbyteros minime jam, ut conſueverat, uſurpare liceret; beati utique Thomæ obviante zelo atque induſtria, utpote juſtitiæ amatoris & defenſoris, oderat illum, & mortem ei, jam ipſo odio homicida, minitari ſolebat. Multi ſe audiviſſe nunc perhibent; quibus diſcredendum non eſt. Poſtremo nepotes ejus, ut impias manus ejus in ſanctum mitterent, quid aliud unquam adverſus eum habuerint, ipſe certe dicat, ſi poteſt. Si ergo iſte, qui cauſæ, qui inventor, qui etiam, ut omnium pene ſuſpicio eſt, extitit & dictator facinoris; ſit, inquam, impune ferat, (quod utique mira impudentia de veſtra apoſtolica auctoritate præſumit) quanta putamus impunitas iſta in eccleſia parturiet puniendа?* Hæc aliaque plura Bernardus pro ſuo zelo. Eumdem quoque ſcriptis allis ad Innocentium litteris (*d*) teſtatum fecit adverſus auctores cædis Archembaldi ſubdecani Aurelianenſis, quem eodem anno, quo Thomas, inſtinctu Johannis archidiaconi interfectum fuiſſe conſtat. Interim Bernardus hoc ipſo anno Ciſtercienſi capitulo, idibus Septembris celebrari ſolito, interfuit, ut patet ex epiſtola (*e*) Petri Venerabilis, quæ *cariſſimis & venerabilibus fratribus noſtris, domno abbati Ciſtercienſi, Claræ-vallenſi, Pontinienſi, & aliis in Chriſti nomine congregatis* inſcripta eſt occaſione decimarum, quarum exemtionem Innocentius Ciſtercienſibus conceſſerat.

(*c*) *Bern. ep. 238. & ſeqq.*

(*d*) *id. ep. 262.*

(*e*) *Petr. Ven. l. 2. ep. 33.*

VII. Ciſtercienſium profectus in Germania.

His peractis, Bernardus perrexit in Germaniam, Conradum Sueviæ ducem, ut jam dixi, Lothario reconciliaturus; quod pro voto ſucceſſit. Tunc temporis varia Ciſtercienſis familiæ monaſteria in illis partibus conſtructa fuere, Helisbrunenſe inprimis diœceſis Eiſtetenſis, & Lankenbeimium Babenbergenſis; hoc ab Ottone iſtius ſedis epiſcopo conditum, illud ab eodem promotum. De his aliiſque videndus Manricus ad hunc annum: quo primus Ciſtercienſium apoſtolus Benno ad Wandalos miſſus a Krantzio dicitur, factuſque tertius epiſcopus in ſede Mekelemburgenſi ſeu Magnopolitana, ut duros adhuc illius populi animos emolliret, atque ad fidem converteret. Pleraque hæc monaſteria Morimundo, ſterili hactenus parenti ſoboles, tribuuntur, auctore Ottone abbate, qui Galterum Arnaldi ſucceſſorem exceperat.

ANN. CHR. 1133. VIII.

[Cum primum Stabulenſis monaſterii Wibaldus abbas creatus eſt, abuſus, ſi qui obrepſerant, emendare ſtuduit. Quapropter cum Heribrandus de Longia, quod caſtellum eſt ad Srabulenſe monaſterium pertinens, *eccleſiam quæ eſt Villa-longia, & eam quæ in monte S. Rainberi* ab anteceſſoribus ſuis Cuone & Johanne abbatc jure feodi obtinuiſſet, factum eſt, *ut quatieſtumque ſupradictæ defunctis ſacerdotibus vacarent*, ille manu propria ipſas eccleſias daret *& perſonam ad inveſtituram altaris per ſe conduceret*. Verum Wibaldi tempore defuncto fratre Roberto presbytero, qui eaſdem eccleſias habuerat, *nullis precibus, nullo conſilio adduci* potuit *ut eccleſiarum poſſeſſionem a laica dare* concederet; *ſed quia te tamquam virum bonum & fidelem*, inquit Wibaldus, *diligimus, & tam heredes tuos quam te in manſione caſtelli noſtri conſervare voluimus, ex conſilio fratrum noſtrorum & hominum eccleſiæ utilitati & honori tuo aliter providere curavimus. Conceſſimus enim tibi & præſenti ſcripto jure perpetuo firmavimus, ut tuum ſit vacantibus præfatis eccleſiis perſonam idoneam & canonicam nobis & ſucceſſoribus ad inveſtiendum præſentare*, &c. *Actum eſt Stabulaus anno Dominicæ incarnationis* MCXXXIII. *regnante domno Lothario tertio Romanorum rege, Alexandro in Leodio præſule.*]

Wibaldus abbas tollit inveſtituram eccleſiarum a laicis.

IX. Gerardus abbas S. Maximini de ſimonia accuſatus.

[Hoc ipſo anno Gerardus Treverenſis S. Maximini abbas ab Henrico presbytero & Egilolfo monachis apud Innocentium papam accuſatus eſt *de ſimoniaca hæreſi*: adiicientibus etiam, *quod monaſterium B. Maximini in temporalibus opulentum, theſauris & ornamentis ſuis, poſtpoſito Dei timore & reverentia ſpoliaverit, & ad nihilum pæne* redegerit; *quæ omnia indiſcuſſa, atque impunita prætcrire* nolens pontifex, mandavit ut in Dominica qua cantatur *Miſericordia Domini* coram ſe compareret, reſponſurus & de obiectis ſatisfacturus: interim ne bona monaſterii diſtraharet, nec ullam accuſatoribus moleſtiam inferat inrerdicens. *Data Piſis* III. *Kalendas Novembris*. Mandata pontificis ſprevit Gerardus, & non ſolum tempore aſſignato non comparuit, verum etiam *ſuperbia ſpiritu debachatus, eos de fratribus qui eum accuſaverunt officio ſuo deſtitui & alios variis injuriis & laſionibus affici, proprieſque beneficiis propria voluntate privari* non timuit. Quare ſcripta ad Alberonem Trevirenſem epiſtola, *ſi verum eſt*, inquit Innocentius papa, *ipſum ab abbatia regimine ſummovemus, & tam latorem præſentium quam alios quos deſtituſſe dicitur, officio & beneficio in integrum reconciliari præcipimus. Quam ſententiam firmiter obſervandam & effectui mancipandam fraternitati tuæ injungimus quo uſque ad noſtram præſentiam veniat, atque de contemtu & objectis capitulis ſatisfaciat. Data Piſis* XII. *kalendas Februarii*. Abbas deprecatorem apud pontificem adhibuit Lotharium id quod diſcimus ex aliis ad Adalberonem litteris, quibus ſententiæ exſecutionem interim differendam mandat: *Verum imperialibus precibus*, inquit, *poſtea intercedentibus, idem negotium uſque ad tempus expeditionis* Italicæ *duximus differendum. Præfixo tamen termino adverſa pars nihilo minus noſtro ſe conſpectui præſentavit, ea quæ præfato abbati obiecerat canonice probare parata. Nos itaque eorum laboribus & expenſis paterna proviſione parcentes, eamdem cauſam fraternitati tuæ commiſimus terminandam. Mandamus igitur diſcretioni tuæ, quatenus uſque ad tempus expeditionis eiuſdem præfatum negotium canonico fine decidat. Data Piſis* IV. *idus Aprilis*. De his alias ad annum MCXLIII.]

X. Eberhardus fit abbas Biburgenſis.

Dum apud Germanos verſamur, juvat hic agere de primordiis Eberhardi Saltzburgenſis archiepiſcopi e noſtris quem hoc anno vel inſequente Biburgenſem abbatem creatum fuiſſe ex ejus actis colligimus. Fuit is patria Noricus, nobiliſſimus genere, cujus mater tantæ pietatis fuiſſe traditur, ut ſolis leguminibus in cibum contenta, eccleſiam in honorem beatæ Mariæ in civitate propria una cum viro conſtruxerit: ad cujus fabricam ipſa cum pediſequis nudipes propriis humeris lapides comportavit. Eberhardus tam pils ortus parentibus, quorum nomina reticet vitæ ſcriptor, in Babenbergenſi eccleſia liberalibus ſtudiis informatus, dein ejuſdem canonicus, demum ad proximum ſancti Michaelis monaſterium convolavit, monaſticum habitum induturus. Verum, cum illius eccleſiæ præpoſitus ſuum ſibi alumnum abſtrahi, & clericalem monaſtico habitum permutari ferret impatienter; Eberhardus accepto commeatu *in Franciam cum magiſtro ſuo directus eſt*, ubi multum in litteris progreſſum feciſſe dicitur. Reverſus in patriam, cum ejus animo ſemper monaſticum propoſitum hæreret, favente pils voris Ortone Babenbergenſi epiſcopo, jam quadragenarius *monaſterium ſubiit*; quod de prædicto ſancti Michaelis monaſterio plerique omnes interpretantur: mihi vero interpretandum videtur de Pruſeningenſi prope Ratiſponam monaſterio, cui tunc Erbo (*a*) ſeu Eribo abbas præerat, cujus exemplo corpus jejunlis macerabat Eberhardus, orationibus protractis invigilabat, cum paupere Chriſto pauper eſſe contendens. *Appoſita, cui imprimeretur, forma erat abbas ſuus Erbo, quem laudare fatis, niſi alterum pane Johannem vel Heliam æſtimando, neſcimus*, inquit vitæ Eberhardi ſcriptor æqualis. Per idem

(*a*) *V. lib.* 3. n. 91.

tem-

ANN. CHR. 1153.

tempus contigit, Eberhardi germanos fratres & propinquos de conſtruendo in hereditariis ſuis poſſeſſionibus monaſterio conſilium inire. Deſignatur ad id operis Biburgenſe * prædium in diœceſi Ratiſponenſi ſub *mundeburgo* ſeu protectione Ottonis Babenbergenſis epiſcopi, qui *quingenta & ſexdecim talenta* (*a*) in expenſas ad monaſterii fabricam contuliſſe fertur. Conſummatum tandem monaſterium hoc anno in honorem beatæ Mariæ dedicatum eſt ab Henrico Ratiſponenſi epiſcopo in natalitio ſanctorum Apoſtolorum Simonis & Judæ; eidemque deputatus abbas primus Eberhardus. Ar ilic, ſubeſſe malens quam præeſſe, quinque annis conſecrari detrectavit: donec tandem cum Ottone Babenbergenſi epiſcopo Romam profectus, agente ad Biburgenſium preces altero Eberhardo Babenbergenſi præpoſito ipſius amico, ab Innocentio papa conſecratus eſt, a quo etiam poſt annos ſex monaſterio ſuo privilegium obtinuit ab Hundio relatum. (*b*) Plura de illo monaſterio in tomo ſecundo Metropolis Salisburgenſis, ubi Eberhardi parentes Heinricus & Bertha nominantur; fratres vero germani Uiricus & Gebehardus, qui ſymbolam urerque ſuam cum aliis propinquis conſtruendo monaſterio contulerunt. Biburgenſi aſceterio annis quinque cum præfuiſſet Eberhardus, (tredecim annos alii numerant, initio ducto ab inchoato monaſterio) defuncto Conrado Saltzburgenſi archiepiſcopo ſubrogatur, ei vero alter Conradus in abbatiæ regimen ſubſtitutus eſt, de quo inferius agendum.

* *Biburg.*

(*a*) *Metrop. Salisb. t.2. p. 204.*

(*b*) *ibi. p.203.*

XI. Monaſterium S. Godehardi Hildeshemenſe fundatur. Primi abbates.

Nec hic omittendum inſigne Ordinis noſtri monaſterium, quod hoc anno pietate & munificentia Bernardi Hildeshemenſis, epiſcopi fundatum eſt. Is cum anno præcedenti, ut ſuperius vidimus, ſanctum Godehardum prædeceſſorem ſuum in album ſanctorum referri curaſſet in concilio Remenſi ſub Innocentio II. ſummo pontifice ad ſuos teverſus ſtatim corpus ejus e ſepulcro levari juſſit, reliquiaſque in rhedam auro, argento & gemmis decoratam, cujus pretium (*c*) *decem millium florenorum valorem ſuperabat*, tranſtulit. Nec his contentus, ut ſancti Godehardi cultum magis ac magis promoveret, poſteriſque tutius traſmitteret, monaſterium hoc ipſo anno in ejuſdem ſanctiſſimi antiſtitis honorem conſtruere cœpit, cujus fundamenta poſuit XVI. kal. Julii in auſtrali parte civitatis Hildeſemenſis. Triennio poſt, ſcilicet MCXXXVI. cœnobio nondum penitus abſoluto, monachos ibi conſtituit, quibus primum abbatem præfecit Fridericum, quem alii e Corbeia veteri, alii, quod vero propius eſt, ait chronographus ſancti Godehardi, e Fulda aſſumtum fuiſſe traduut. Hic recte vivendi norma ſuis exſtitit, bibliothecamque baud pœnitenda, habita temporum ratione, librorum ſuppellectile ditavit. Cum ſummum pontificem adiret, in morbum incidit, diemque ſuum obiit, in Italia ſepultus; quo in loco, die & anno, incertum. Corpus ejus abbate Bertramo, annis plus quam ter centum poſt mortem, ſua ætate integrum reperrum fuiſſe ſcribit chronographus mox memoratus. Succeſſorem habuit Arnoldum, qui monaſterii res plurimum amplificavit, hic Theodericum. Alios ejuſdem loci abbates reperies apud eumdem chronographum, in hoc cuipandum quod chronicas notas prorſus neglexerit. Perſtat hodieque S. Godehardi monaſterium ſub regula S. Benedicti.

(*c*) *Leibn. Rer. Brunſ. t.1. p. 746. t.2. p. 407. & 791. Paullin. Rer. Germ. p.89.*

Leibn. t.2. p. 407.

XII. Adalbero abbas fit epiſcopus Baſileenſis.

Regebat eo tempore Neoburgenſe monaſterium Adalbero abbas, qui Romæ cum Lothario imperatore hoc anno adfuit teſtante ipſo Lothario in epiſtola ſuperius (*d*) memorata ad epiſcopos & principes, fideleſque univerſos, quibus ſuum in Urbem adventum ſignificat. Reverſus in Germaniam Lotharius, celebrem Wirziburgi conventum habuit, in quo Henrici Ratiſponenſis epiſcopi & Walteri Auguſtenſis electiones confirmatæ dicuntur in chronico Saxonico: *& quia Heinricus Baſilenſis epiſcopus omnino degradatus fuit, Adalbero Nienburgenſis abbas eidem canonica electione cleri & populi per conſilium imperatoris ſucceſſit*, ut in eodem chronico legitur, in quo Adelberoni Nienburgenſi abbati Arnoldus abbas S. Johannis-Baptiſtæ anno ſequenti ſucceſſiſſe dicitur. De Heinrico illo epiſcopo nulla mentio in Baſilea-ſacra, nec de Adalberonis abbatiali dignitate, qui a comitibus Friburgenſibus ortum habuiſſe dicitur. De origine ſituque Neoburgenſis monaſterii, bæret aqua, niſi ſit Neoſtadienſe monaſterium in Franconia, quinque duntaxat milliaribus a Wirziburgo diſſitum; quod ſatis veriſimile videtur, cum Neoburgum idem fere Germanis ſonet atque Neoſtadium. Bucelinus quidem Newenburgenſe Alſatiæ monaſterium memorat in Germania-ſacra; ſed illud eſſe ait congregationis Ciſtercienſis, ejuſque primus abbas Udalricus hoc anno inſtitutus dicitur; ſunt & alia in Germania ejuſdem nominis monaſteria, ſed puellarum. Adalbero Baſileenſem eccleſiam ad ſeptem annos rexiſſe perhibetur in Baſilea-ſacra: at quatuor tantum annis eum ſediſſe conſtat in chronico Saxonico, in quo hoc anno MCXXXVI. obiiſſe dicitur in Apulia, in comitatu Lotharii imperatoris.

(*d*) *ſupra n.10.*

XIII. Reynsburgenſe parthenium conditur.

In Hollandia Petronella comitiſſa hoc anno, poſt mortem viri ſui Florentii Craſſi Hollandiæ comitis, monaſterium puellarum noſtri Ordinis in honorem beatæ

ANN. CHR. 1133. Mariæ virginis & ſancti Laurentii martyris condidit in prædio caſtri, quod *Regisburg* appellatur. Iſtuc adductæ ſanctimoniales e Saxoniæ monaſterio Stuterlingeburgenſi, *in quibus religionis gravitas & clauſtralis officii non parva cognitio fuit*, teſtante Johanne (*a*) de Leydis, *quarum induſtria hodieque*, ait ille, *tu bis, quæ per earum magiſterium reformatæ ſunt, apparet*. Eodem anno, & quidem XVI. kal. Octobris dedicatum eſt ejus loci templum ab Andrea epiſcopo; ibidemque inſtituta prima prioriſſa Cuniza ſeu Cunera, *litterarum ſcientia & facundiæ gratia mirabilis, religione gravis carnis nobilitate inſignis*, utpote *matertera Chriſtiani archiepiſcopi Moguntiacenſis*, quæ anno MCXXIX. obiiſſe traditur. Anno MCXXXIX. Theodericus comes Hollandiæ nouus, filius prædictæ Petronellæ, Jeroſolymam (*b*) profectus, cum inde anno ſequenti reverteretur, Innocentium II. adiit, a quo privilegium exemtionis pro dicto parthenone adeptus eſt, uti & pro monaſterio Egmondenſi, cui tunc Walterus abbas præerat, qui ordinem in ſuo monaſterio reformavit.

(*a*) *Annales Egmon. c.* 22.

(*b*) *ibid. c.* 24.

XIV. Hugonis Metelli epiſtolæ. Apud Tullum-Leucorum, in ſuburbano ſancti Leonis monaſterio canonicorum regularium S. Auguſtini tunc florebat Hugo-Metellus ejus loci canonicus regularis, ut ex epiſtolis, quas ad diverſos hoc tempore ſcripſit, intelligitur. Duæ ſunt ad Innocentium papam, una ad cardinales, duæ ad S. Bernardum, una ad Petrum Abaelardum, plures aliæ ad alios. In priori ad Innocentium ait, duos olim litigaſſe in Levitico: nunc duos litigare in Evangelio, quorum unus ſit abbas Clarævallis, alter Petrus-Abailardus, qui *dat ſaltus in cælum, dum eccleſiam perſequitur*, ut ex ejus Theologia innoteſcit. His medendum eſſe pontifici ſuggerit. In epiſtola ad cardinales ait ſe mirari, cur tantam varietatem in veſtibus, immo veſtium in ordinibus ſuſtineant. *Ecce iſti ſunt*, inquit, *ſuperpelliciati, iſti ſunt tunicati; quaſi regnum Dei obtineatur veſtibus, non moribus. Non eſt ita; nec enim felix eccleſia eſt in veſtibus, ruentibus moribus*. Idem in epiſtola inſcripta *Gemmæ Benedicti, Benedicti alumno*, habitum & vitæ ſuæ genus deſcribit in hunc modum. *Mutavi mentem, mutavi veſtem, & pro pellicula peregrini muris redolente, involutus ſum ovina pelle; pro pelle mardarina, veſtitus ſum pelle caprina. Pro cibis delicatis, exquiſitis terra & aquis, placent vilia olufcula, ruſtica legumina, faba Pythagoræ cognata: pro nectareo potu placet potus avena, potus aqua*. Io una ex duabus epiſtolis ad Helwidem ſeu Heloyſam abbatiſſam Paracliti, quam ab litterarum ſtudio exſtollit, nomen patriamque ſuam indicat his verbis. *Quis ſum ego, quis fuerim, cognoſcere vultis? Nominor ego Hugo Metellus: genuit me Leucha tellus, qui olim muſis aſſociatus, fere totum hauſi Heliconem*. Etſi nonnihil levitatis aliquando in epiſtolis ſuis prodit hic auctor, zelum tamen ſuum & ſtudium in fidem catholicam teſtatum facit, maxime in epiſtola ad Gerlandum, contra reliquias hæreſis Berengarianæ, a me edita in tomo tertio Analectorum, ubi plura de ipſo Hugone-Metello. Guilencum Lingonum epiſcopum admonet ſollicite invigilare gregi dominico ſibi commiſſo, eumque inploribos dormitare arguit. In epiſtola ad Henricum Leucorum epiſcopum: *Latent in epiſcopatu tuo*, inquit, *immo jam apparent peſtilentes homines, qui veriori nomine beſtiæ appellari poſſunt, quia beſtialiter vivunt. Conjugium enim deteſtantur, baptiſmum abominantur, ſacramenta eccleſiæ deridunt, nomen chriſtianum abhorrent*. De his hæreticis alias. Denique in epiſtola ad Petrum Abailardum ait ſe exſecrari & perſequi hæreſes ei adſcriptas, quæ ſine excidio chriſtiani nominis credi non poſſunt; immo & eum ipſum abominari, ſi earum ſit auctor, & defenſor. Pænoltima Metelli epiſtola inſetipta eſt *venerabili abbati ſancti Clementis conventuique ſacro ſibi a Deo credito*, quorum hoſpitalitatem laudat. Hactenus de Hugonis Metelli epiſtolis, quæ numero LV. habentur in veteri codice bibliothecæ Claromontani apud Pariſios collegii Soc. Jeſu, ex quibus præmiſſa delibare viſum eſt ad auctorem, qui non cuivis notus eſt, & res illius temporis illuſtrandom.

XV. Gualteri de Mauritania epiſtola ad Petrum Abaelardum. Florebat eodem tempore in urbe Lauduno magiſter Gualterus de Mauritania, ejuſdem urbis decanus & poſt medium ſæculum duodecimum epiſcopus, quem Radulfo, Anſelmi Lauduneuſis germano fratri, in ſcholarum magiſtratu ſucceſſiſſe puto. Editæ ſuot in Spicilegii tomo ſecundo quinque ejus epiſtolæ, quarum poſtrema inſcripta eſt, *Magiſtro Petro monacho*, ſcilicet Petro-Abaelardo, cui capitula quædam ex ejus libro theologiæ explicanda civiliter proponit. In primis quod (*c*) » Petrus aſſerere diceretur, ſe perfecte cognoſcere, quomodo tres perſonæ ſanctæ » Trinitatis ſint in una divina eſſentia, & in perſonarum pluralitate unitas divinæ » eſſentiæ. Ad hæc quod etiam perfecte cognoſceret proceſſionem divinarum perſonarum. Sed quia plerumque contingere ſolet, ut diſcipuli male referant, & » interpretentur ſententias magiſtrorum; ſe ab his aſſenſum cohibuiſſe dicit, dum » Petri librum theologiæ, id eſt priorem ejus partem, legiſſet, in qua quædam » ſe legiſſe dicit, quæ a conſuetudine ſcriptorum catholicorum diſcrepant; quale

(*c*) *Spicil. t.* 2. *p.* 473.

eſt

» eſt illud, quod non tam veritatem dicere promitteret, quam opinionis ſuæ ſen- ANN. CHR.
» ſum; quod omnipotentiam Patris eſſe dicat, Filii vero minorem dicere videatur. 1133.
» Eumdem Petrum urget Gualterus quod plenam & perfectam ſanctæ Trinitatis no-
» titiam in hac vita haberi poſſe dicat; idque plutibus tefellit Gualterus. Sub fi-
» nem ab eo petit ſibi tenuntiari an credat, quod Deus non ſit eſſentialiter In-
» mundo vel alibi. Eundem errorem tribul dicit magiſtro Theodorico, cui inſcripta
epiſtola tertia, eumque tefellit. Incertum mihi eſt, quis ſit ille magiſter Guillelmus
monachus, ad quem epiſtola prima, qui non firmiter credere dicebatur, peccato-
» rum remiſſionem non conferri parvulis ante tempus diſcretionis, iis ſcilicet, qui
» ab hæretico Chriſti baptiſmo baptizati eſſent; quod ille itidem plutibus refutat.
Sed de hoc auctore ſatis, quem certum eſt ſcripſiſſe contra Abaëlardum ante an-
» num MCXLIII. quo Abaëlardus deceſſit, immo ante Senonenſe concilium, in quo
ejus errores damnati ſunt. Alias non tam civiliter & moderate cum eo acturus fuiſ-
ſet Gualterus.

Hæc ſcribebat ille pontificatu venerabilis Bartholomæi epiſcopi, qui multa in il- XVI.
la diœceſi inſignia opera præſtitit, multaque eccleſiis ac monaſteriis beneficia con- S. Vincentio
tulit. Horum in primis particeps fuit ſuburbanum S. Vincentii monaſterium cui hoc datur eccleſia
anno eccleſiam S. Johannis de Leſcheriis * conceſſit, ut in ea monachi canonico- S. Johannis
» rum loco ſubſtituerentur. Hanc eccleſiam cum domini illius caſtri diu tenuiſſent, de Leſcheriis.
» & octo ejus canonici ab eorum laïca manu contra eccleſiaſticum morem præ- * *de Leſqui-*
» bendarum inveſtitura ad hæc uſque tempora ſuſcipere conſueviſſent; noviſſime *elles* ſeu *Leſ-*
» Balduinus de Subpero, in cujus manus locus iſte hereditaria ſucceſſione perve- *chelles*.
» nerat, illius abuſus teatum agnoſcens, annuente uxore Machania, propin-
» quoque & genero ſuo Burchardo de Guſia * cum uxore ſua Adelide, ipſius Bal- * *de Guiſe*.
» duini filia, prædictam eccleſiam in manu Bartholomæi epiſcopi reſignavit, ro-
» gans, ut loco clericorum, qui illic *nimis ſæculariter & irreligioſe vivebant*, mo-
» nachi ſubſtituerentur. Id præſtitit epiſcopus, & eccleſiam illam Anſelmo S. Vin-
» centii abbati tradidit, eo pacto, ut decedentium canonicorum præbendas toti-
» dem monachi obtinerent.

» Ad hæc Robertus de Petra-ponte *, qui multa S. Vincentii monaſterio intu- Eidem dam-
» lerat, pœnitentia ductus, abbatis & fratrum loci indulgentiam poſtulavit, & ad na ſarcita.
» damna compenſanda, in villa Saiviaco Petræ-ponti proxima, cujus maxima * *Pierre-pont.*
» pars S. Vincentii erat, vicum unum ſui juris cum juſtitia, diſtrictu & hominum
» dominium S. Vincentio donavit. Hæc aliaque litteris ſuis conſignata reliquit
» Bartholomæus epiſcopus. Actum Lauduni XI kalend. Aprilis hoc anno, indictio-
» ne XI.

Idem pontifex litteris ſuis teſtatur, quod cum Anſellus de Ribodimonte, pater Godefridi, S. Vincentio multa gravamina intuliſſet; tandem reſipiſcens in S. Vin-
centii capitulo ſe flagellari fecit, & in damnorum compenſationem totum veſtigal *vinnagii* ſeu vini devehendi ſibi debitum, apud Ribodimontem & Macerias S. Vin-
centio remiſit; quod Radulfus Viromandenſis, in cujus poteſtatem poſtea Ribodi-
montis caſtellum devenerat, hoc anno confirmavit.

Eodem anno pridie idus Octobris ad ſuperos migravit venerabilis Simon abbas XVII.
S. Nicolai de Nemore, ſuperius (*a*) laudatus. Eo mortuo Bartholomæus epiſco- S. Nicolai de
pus, conſilio abbatum & religioſorum virorum Gillebertum *pro fama probitatis ſuæ*, nemore & S.
inquit Hermannus (*b*) monachus, de S. Michaëlis in Teoraſcia monaſterio tranſtulit Quintini de
ad cœnobium S. Nicolai, cujus monachus & prior fuerat, ibique eum abbatem in- Monte abba-
ſtituit: *ubi uſque hodie*, inquit ille, *multos labores pertulit, & multoties Romam pro* tes.
ipſius eccleſiæ utilitate petiit. Eo ſedente Ludovicus Craſſus abbatiam & omnia ad (*a*) *lib.* 74. *n.* 98.
eam pertinentia in regiam tuitionem ſuſcepit, atque bona a patre ſuo donata con- (*b*) *Herman. l.* 3. *de mirac.*
firmavit, ut ex ejus charta diſcimus anno MCXXXVI. data. Idem abbas res mona- *S. Maria c.* 19.
ſterii multum auxiſſe dicitur, ad annum ſaltem MCLII. ſuperſtes. Ejus beneficiorum
memor Sigerus abbas, poſt Hugonem ſucceſſor, ipſius anniverſarium inſtituit.

Non ante hunc annum obiiſſe viderut Henricus abbas S. Quintini-de-Monte pro-
pe Perronam: cui ſuffectus ad ſeptem annos Rogerius ex monaſterio Aquicinctenſi, qui abbatiam *non ſegniter* adminiſtravit, ut in vita S. Goſwini abbatis Aquicin-
ctenſis legitur. Poſt ejus obitum, qui anno MCXL. kalendis Maii accidit, locum re-
xit Hugo, Rogerii caſtellani Perronenſis germanus, qui puer in Corbeienſi mo-
naſterio Deo obiatus, ibidemque monachum profeſſus erat; idemque, poſtquam S.
Quintini monaſterio triginta-tribus annis præfuiſſet, ad Corbeienſem præfecturam re-
vocatur.

[Dum Tironenſe monaſterium adminiſtraret Guillelmus abbas, florebat in eo vi- XVIII.
tæ ſanctimonia Adjutor monachus. (*c*) Is natus in Pertico, urbe Vernono, Johan- S. Adjutor
ne ipſius loci domino temporali, matre vero Roſimunda *de Blaru devotiſſimis &* monachus
ſim- Tironenſis.
(*c*) *Anord. c.* 3.

ANN. CHR. 1133. *ſanctiſſimis perſonis, nobilis quidem genere, ſed nobilior fide: ſæculi dignitate inter ſuos clarus, ſed divinorum munerum gratia, præcipuus.* Infantia hujus quid futurum eſſe deberet ſatis prætendebat. Vigiliis, jejuniis & orationibus aſſiduis, quo tempore aſſolet hujus ſæculi ætas laſcivire, corpus macerabat: creſcente ætate creſcebat bonorum operum affectus. Erat forma ſpecioſus, corpore caſtus, mente devotus, affabilis eloquio, amabilis aſpectu. Ea tempeſtate ad ſacram expeditionem Jeroſolymitanam multi confluebant, tum etiam Adjutor cum ferme ducentis armatis cruce ſignatus, in territorio Antiocheno loco qui dicitur *Imbut* in Iſmaëlitarum mille quingentorum incidit inſidias, & ab eis circumvallatus, deſperare omnes, ipſe ad conſueta arma humo proſtratus recurrit, orationem ſimul & votum fudit dicens: *Voveo tibi beatiſſima Maria Magdalena, quod ſi victoriam inſtantis belli contulerit dominus de Monte cum ejus appenditiis ad tibi deſerviendum in monaſterio Tironenſi in Pertico, & in ipſo loco monachis ipſis Tironenſibus dabo capellam quam in tui honorem, quam cito in partes regreſſus fuero, in loco conſtruc factam & de meis facultatibus condotabo.* Tunc irrupit in hoſtes, eoſque fugavit, & mille & amplius eorum occidit nullo e ſuis deſiderato.]

[Tanta parta victoria gratias egit Deo beatæque Magdalenæ, ac monachis Tironenſibus aſſidue pro eo Deum exorantibus. Vitato autem tanto periculo, incidit in aliud. Cum ſeptem & decem annos in expeditione Jeroſolymitana demoratus eſſet, ab hoſtibus fidei noſtræ caſu captivus factus eſt, diriſſimis carceribus mancipatus, ac ſtrictiſſimis loricis & catenis ferreis vinctus urgentibus Sarracenis, ut fidem Chriſti negaret, conſtans in propoſito perſeveravit, Deoque & B. Mariæ, S. Magdalenæ ac B. Bernardo Tironenſis monaſterii inſtitutori ſeſe commendavit. Et ecce nocte quadam dum ſe aliquantulæ requiei dediſſet, vidit in ſomnis S. Magdalenam a dextera & glorioſum Bernardum a leva, eum tenentes & levantes ac curſu præpropero educentes, qui vinculis ſolutum reliquerunt. Tanto miraculo recuperata libertate, reverſus in Galliam, ad Willelmum abbarem Tironenſem miſit, votumque ſuum ſignificavit, ac veterem hominem exuens novumque induens, habitum ſacræ religionis Tironenſis eodem in loco aſſumſit: univerſis & ampliſſimis bonis ſuis in manu abbatis collatis, pro voluntate ejus diſtribuendis: conſtructaque capella ejus altaria tria, quorum præcipuum erat in honorem ſanctæ Mariæ Magdalenæ, conſecravit Hugo archiepiſcopus Rotomagenſis & vitæ ſcriptor.]

[Factus vero monachus tam ſanctam & arduam vitam duxit, ut præter panem & aquam vel oleum, ſale condita nulla ſumeret cibaria, niſi feſtivi diei amor ſeu ſolemnitas, & magnorum virorum hoſpitalitas eum amplius ſumere cogerent. Aſpectus non ſolum feminarum ſed & virorum a ſua præſentia removebat, ut ab hominibus ſubmotus, ſolum ſpectaret aſpectus angelicos, & creſceret in divinitate quod deerat in homine. Lectulum monachus numquam habuit, lectaria neſcivit, in pluma numquam reclinavit. Pro molli autem lana hirſuto ciliicio utebatur. Veſtis ſuperior vilis erat ac deſpicabilis; eratque oratio per diem aſſidua, nocturna quies in locello parvo retro altare capellæ B. Magdalenæ. Ibi continui ſingultus & lacrymæ, ibi aſſiduæ in precibus vigiliæ, ibi quotidianum jejunium. Aliquando interrogatus ab Hugone archiepiſcopo, cur *non aliquantulum ſecundum ſui ſanguinis ſtatum ſe gereret, aut ſaltem alio in loco quam in illo corpus recrearet*, cito reſpondit: *Nimis olim fuit recreatum corpus meum ad ſæculi ſtatum, nunc inſtat ut reddat quod ſumſit animis.* Humus in illo locello lectum miniſtrabat, & ubi caput reclinabat, terra aliquantulum prominens pulvinar concedebat.]

[Vitam adeo ſanctam Deus illuſtrare voluit miraculis; febres curavit, ſurdis auditum reddidit, dæmones ejecit, morbos diverſi generis ſanavit, aliaque patravit miracula. Appropinquante demum vitæ ſuæ termino, cum reſolutionem ſui corporis imminere cognoſceret, archiepiſcopum Rotomagenſem & Willelmum abbatem ſuum Tironenſem evocavit. Hi ad eum cum pluribus aliis flentes & gementes conveniunt, auditiſque de ejus fine verbis, interrogaverunt eum de ſepulturæ loco, quibus reſpondit: *In hac capellula, ſi placuerit domino abbati meo.* Erat autem vir ipſe venerandus humi decumbens, in lectulo illo quem ſupra deſcripſimus, retro B. Mariæ Magdalenæ altare, in quo divinis ſacramentis munitus, indutus ut ſemper erat, II. kalendas Maii migravit ad dominum.]

Tironenſis monaſterii cella Baſchevillæ. *Baſcheville.

De Tironenſium monachorum religione præclarum edit teſtimonium Hugo archiepiſcopus Rotomagenſis in ſuis litteris, quibus eccleſiam ſeu cellam beatæ Mariæ de Baſchevilla * eis committit. Hæ litteræ inſcriptæ ſunt *Willelmo venerabili abbati de Tirone*, qui illius eccleſiæ donationem, a Guillelmo Martello ſibi factam, ab eo confirmari poſtulaverat. Ad quod ille: *De religione*, inquit, *& bona veſtra converſatione gratulantes, quæ pie requiritis, congruum vobis duximus concedere, juſtiſque veſtris poſtulationibus aſſenſum præbere.* Hanc eccleſiam prius tenue-

rant

rant Monachi de Pinu ; ſed eam Guillelmo Martello, a quo forte eam acceperant, reddidere coram Hugone archiepiſcopo, qui eam eum eccleſia S. Petri de Baſchevilla Tironenſibus monachis contulit hoc anno, pontificatus ſui quarto. His litteris ſubſcribit Walterius abbas S. Wandregiſili, & poſt eum tres archidiaconi eccleſiæ Rotomagenſis. ANN. CHR. 1133.

XIX. Fontanellæ & Gemetici abbates profeſſionem facere nolunt. (a) *Spicil. t. 2. p. 458.*

Qui his litteris ſubſcripſit Walterius S. Wandregiſili abbas, diu benedictionis ſeu ordinationis expers fuit, uti & Willelmus abbas Gemeticenſis, propterea quod Hugoni archiepiſcopo profeſſionem obedientiæ facere recuſarent. Quærelis hac de » re ad Innocentium ab Heinrico Anglorum rege delatis, Hugoni archiepiſcopo » (*a*) ſcripſit pontifex, Heinricum adverſus eum graviter indignatum eſſe, quod » contra conſuetudinem a quibuſdam abbatibus profeſſionem & obedientiam exi» geret; quod quamvis juſtum ſit, & a ſe in concilio Remenſi mandatum; pro » caritate tamen regis a rigore juſtitiæ aliquando condeſcendendum, & pro tempore i» pſius voluntati aſſenſum præbendum; eumque, ſi id ipſi concedatur, Rotoma» genſi eccleſiæ gratiam ſuam redditurum. Quapropter archiepiſcopum rogat pon» tifex, eique mandat, ut regi hac in re aſſentiatur, &, ſi quos ligaverit ab» bates, abſolvat. Walterius haud dubie jam in archiepiſcopi gratiam redi» erat.

XX. Reomaenſes, & Nucarienſes abbates.

Mortui ſunt hoc anno tres noſtri Ordinis abbates, Bernardus ſcilicet Reomaenſis, Gaudinus Nucarienſis, & Stephanus Glonnenſis. Bernardus Reomaenſem eccleſiam renovaſſe traditur, mortuus ſub finem hujus anni, nempe XII. kal. Januarii, ut in tudi ejus epitaphio apud Roverium legitur, cum annis triginta-duobus monaſterio præfuiſſet. Perrus ejus ſucceſſor a Stephano Æduenſi epiſcopo privilegium impetravit, quo eccleſias novem olim monaſterio donatas confirmat. Conſimile privilegium adeptus eſt a Godefrido Lingonum antiſtite, qui quaſdam Petri lites compoſuit, unam inter eum & abbatiſſam Rubei-montis ſuper parochia Aſiaci; alteram inter eumdem & Aglentinam abbatiſſam Putei-orbis; tertiam inter ipſum & Rodulfum priorem de Caritate. Alias prætereo. Diuturna fuit Petri abbatis præfectura, cui Rainaldus ſub annum MCXXX. ſucceſſit.

(*b*) *V. lib. 72. n. 18.*

In Nucarienſi apud Turones monaſterio Gaudinus (*b*) abbas præfecturæ & vitæ curſum abſolvit. Huic ſuffectus Bernerius, quem nonnulli Hugonem Bernerium vocant, regularis diſciplinæ ſtudioſiſſimus, collapſa etiam ædificia inſtaraſſe dicitur; Anno proximo cum Odone Majoris-monaſterii abbate commutationem fecit Monadiaci villæ pro alodo Caſſaniæ, quem Matthæus & Drogo de Monte-aureo conceſſerant Maiori-monaſterio pro anima Hugonis Burgundionis militis, qui in caſtello S. Mauræ detentus, cum a Gaufrido comite obſideretur, interfectus eſt, ejuſque corpus in Majori-monaſterio depoſitum. Poſt annos quinque Romæ litem acerbiſſimam ſuſtinuit tempore concilii Lateranenſis adverſus S. Mauræ clericos. Cauſam dijudicandam pontifex commiſit Gaufrido Carnurenſium epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato, necnon Hugoni Turonum archiepiſcopo, qui conventu apud Fontem-Ebraldi habito ſecundum Nucarienſes ſententiam dixerunt. Poſt annos quatuordecim *abbas optimus* Ægidium ſeu Gilonem habuit ſucceſſorem, virum ſingularis prudentiæ & multæ religionis, qui ad annum circiter MLXXII. vitam produxit.

XXI. Matthæus Glonnenſis abbas.

His adjungendus eſt Stephanus Glonnenſis ſeu S. Florentii veteris monaſterii abbas, cujus obitus præſenti anno in chartaceo codice conſignatur, in necrologio VII. idus Aprilis. Sepultus fuit honorifice in capitulo, ubi hactenus lapis ejus ſepulcralis eum nudo Stephani abbatis nomine cernitur. Vices ejus in abbatia ſubiit Matthæus, nobili genere in caſtro Lauſduno oriundus, qui in abbatiali dignitate tam præclare ſe geſſit, ut poſt regiminis annos viginti ad epiſcopatum Andecavenſem promoveri meruerit. Gravem habuit controverſiam cum ſanctimonialibus de Nido-avium, diœceſis Andecavenſis, ut inferius videbimus. Inſignis eſt ad eumdem Matthæum adhuc abbatem epiſtola Gilleberti Pictavenſis epiſcopi, cujus ſuo loco argumentum & ſummam referemus.

XXII. Drogo Glannafolii abbas Caſinum adit.

Glannafolienſi monaſterio tunc præerat Drogo abbas, qui hoc anno Caſinenſe monaſterium adiiſſe, eoque VI. idus Martii, & quidem ſexta feria perveniſſe perhibetur, & pretioſa munera obtuliſſe, reliquias videlicet beati Mauri abbatis S. Benedicti diſcipuli, & partem Regulæ, quam ſanctiſſimus Pater manu propria olim ſcripſerat. Drogo itaque ductus in capitulum oratione ad Caſinenſes habita, eis notum eſſe » dixit, quo pacto Glannafolienſis eccleſia a beato Mauro, ſanctiſſimi patris Benedicti » diſcipulo, exſtructa fuerit, & inſolubili caritatis vinculo Caſinenſi ſociata & ad» ſtricta. Quapropter iſtuc ſe veniſſe, ut hanc confœderationem denuo ſarciret ac » renovaret. Ad quem Senioretus abbas reſpondit, ſibi probe compertam eſſe » hanc confœderationem, eamque Hadriani I. & Caroli M. litteris confignatam, quas ſtatim recitari præcepit. Hæc ex veteri membrana Caſinenſi. Drogoni abbati

ANN. CHR. 1133. ti non multo poſt ſucceſſit Guillelmus, qui Aimericum, Archembaldi militis filium monaſtica veſte induit, & ab eo partem decimæ de Solemniaco accepit, traditione facta *per baculum coſdrinæ*.

XXIII. Atto Piſtorienſis epiſcopus. (a) *Ital. ſacr. t. 3. p. 359.*

Vallumbroſanam congregationem ad hunc uſque annum rexit Atto præpoſitus ejus octavus: quo anno ad ſedem Piſtorienſem promovetur ad annos viginti. Præclaram de eo mentionem facit (*a*) Innocentius II. in diplomate, quo univerſas illius eccleſiæ poſſeſſiones confirmat. *Gaudemus equidem*, inquit, *& debita jucunditate lætamur, quoniam ſuperuæ diſpoſitionis providentia te, venerabilis frater Atto epiſcope, ſapientem utique virum, & in religione probatum, ejuſdem loci paſtorem conſtituit, & ad gubernandum, & inſtruendum doctrina & vitæ exemplo populum ſuum miſeratione divina vocavit. Quanto ergo vita tua religioſior eſt, & præfata Piſtorienſis eccleſia cui auctore Deo Præſides, exſiſtit B. Petro devotior, tanto ex injuncto apoſtolatus officio magis grata nobis incumbit neceſſitas, ut prænominatam eccleſiam, tibi a Deo commiſſam, auctoritate apoſtolica muniamus*. Datum Piſis anno ſequenti. Scripſit Atto vitam S. Johannis Gualberti & rebus præclare geſtis deceſſit anno MCLIII. die viceſima-ſecunda Martii, ſepultuſque in eccleſia majori, ubi in magna veneratione habetur. Attoni in præfectura Vallumbroſana ſuffectus Gualdo cujus tempore id ſtatutum legitur, ut monachus, apud quem peculiare quiddam repertum fuiſſet citra permiſſum abbatis ægrotans a fratribus ne viſitaretur, & in communi fratrum cœmeterio ne ſepeliretur, experſque eſſet communium ſuffragiorum. Ad hæc cautum fuiſſe traditur, ne quis cum ulla muliere, excepta matre & ſorore, colloquium haberet. Adi Locatellum in hiſtoria Ordinis Vallumbroſani.

XXIV. Brumadenſis abbatia in epiſcopatum erecta. (b) *V. Annal. eo. 3. lib. 38. n. 44.* (c) *Ital. ſacr. t. 4. p. 1372.* (d) *ib. p. 1374.*

Eodem anno Brumadenſis apud Ligures abbatia, de qua in ſuperioribus (*b*) actum, in ſedem epiſcopalem ab Innocentio II. erecta eſt, primuſque novæ ſedis epiſcopus inſtitutus, Ildeprandus abbas, ad quem exſtant Innocentii litteræ (*c*) pro erectione illius epiſcopatus, quo ex tempore abbatia illa cum monaſterio penitus ſuppreſſa eſt. Sub initia ſæculi quarti-decimi, poſt Jacobum de Ponte-Tremulo epiſcopum electus eſt Bernardus (*d*) abbas S. Syri Genuenſis monaſterii, tunc in curia Romana degens, qui electionem refutavit.

XXV. Elienſes monachi ab epiſcopo vexati. (e) *l. 7. n. 61.* (f) *Angl. ſacr. t. 1. p. 619.*

Apud Anglos in Elienſi monaſterio & novo epiſcopatu, mortuo Herveo (*e*) primo epiſcopo, monachi ab Heinrico rege Nigellum ejus theſaurarium ſucceſſorem petunt, & facile obtinent: at non ſero eos facti pœnituit. Ille poſt conſecrationem, quæ kalendis Octobris hoc anno facta eſt, fratrum capitulum ingreſſus, magnam eis benevolentiam (*f*) prætendit. Mox totius epiſcopatus curam commiſit cuidam Ranulfo, qui malignis ſuggeſtionibus epiſcopum circumvenit, ut jura & poſſeſſiones monachorum uſurparet, eoſque in exterminium, ſi poſſet, adduceret. Hinc epiſcopus monachis res ſuas furripuiſſe dicitur, & Ranulfo eas commiſiſſe. Ille vero priorem & monachos ſua auctoritate proſcripſit, famulos novos induxit, mutavit officia, ſubſidia monachorum minuit, eiſque præcluſit exitus omnes, ne de illata ſibi violentia queſtum ire poſſent. Hanc tyrannidem ſub exſpectatione divinæ miſericordiæ patienter ſuſtinebant monachi, precibus & jejuniis vacantes, & ſanctorum ſuorum patrocinia implorantes. Sic per biennium afflicti, tandem optatam ſibi cæleſtem opem experti ſunt, fugato crudeli tyranno, qui in patriæ perniciem conſpiraverat. At non multo poſt alia ſuborta tempeſtas ex rebellione Nigelli epiſcopi contra Stephanum regem ex qua infinita incommoda in eumdem locum invecta ſunt. Hæc in hiſtoria Elienſi Richardi prioris Elienſis videre licet, qui hiſtoriam Thomæ ejuſdem loci monachi ab anno MCVII. ad annum MCLXIX. aliique duo poſt eum continuarunt.

XXVI. Bigardia duplex, major & minor.

In Belgio duo ſunt prope Bruxellas virginum Benedictinarum monaſteria, Bigardiæ nomine inſignita, quorum alterum Bigardia major, alterum minor appellatur. Primum antiquius eſt, & abbatiæ nomine illuſtre. Hujus auctor exſtitit Lotharingiæ ac Brabantiæ dux Godefridus, cognomento Barbatus, qui locum ſuæ ditionis incultum, *Bigarden* vocabulo, monaſterio exſtruendo aſſignavit, & ancillis Dei Wivinæ & Emwaræ tradidit. Non multo poſt cœpit idem locus & ſororum numero, & poſſeſſionum augmento ſuccreſcere: cujus profectui congaudens Godefridus & utilitati, earumdem ſororum aſſenſu & petitione locum illum Affligemienſi ſubjecit cœnobio, ejuſque abbati regendum commiſit: ut ejus providentia, & interior ancillarum Dei ſtatus ordinaretur, & exterior ſubſtantia diſponeretur, ut in ejuſdem ducis litteris legitur apud Miræum, hoc anno datis. Poſt annos centum condita eſt Bigardia-minor a Johanne de Monte milite in Monte-ſanctæ-Mariæ *apud Popingam, Bruxellenſis agri vicum; quo ex loco ſanctimoniales ob aquæ penuriam in locum, qui bodie *Obbigarden* nuncupatur, migrarunt, ubi etiam nunc conſiſtunt. Plura de his apud Miræum in libro de originibus Benedictinis in Belgio.

u vulgo *Wawerbech*.

Cum

ANN. CHR. 1133. XXVII. Cartuſianos de morte fratrum conſolatur Petrus Venerabilis.

Cum Guigo majoris Carteuſiæ prior annum præfecturæ triceſimum-tertium ageret, immeniæ nivium moles ex altiſſimis rupibus (*a*) magno impetu delapſæ, cellas monachorum omnes præter unam, & cum eis ſex monachos & unum novitium vaſta ſua congerie obruerunt. Unus tamen ex eis, Ardiuinus nomine, natione Lotharingus, die ab hac ruina duodecima, ex profundo tantæ voraginis erutus, inſigni miraculo, non ſolum vivus, ſed & integro ſenſu repertus, pauca quidem verba, ſed multa pietate referta alloquentibus reddidit. Tum facta confeſſione & inunctione accepta, poſt fratrum oſcula, dominici corporis & ſanguinis alimento poſt tantam inediam refectus, placidiſſime in Domino quievit. Hoc infortunium ubi reſcivit Petrus Venerabilis Cluniacenſis abbas, Guigonem & reliquos ejus fratres amicos utique ſuos, litteris (*b*) conſolatus eſt ſub hac inſcriptione: *Beatiſſimis & ſingulariter honorandis ac nominandis dominis ac patribus Cartuſienſibus, domno Guigoni priori & cæteris fratribus, frater Petrus humilis Cluniacenſium abbas, æternam a piiſſimo Salvatore Jeſu Chriſto ſalutem, & a conſolatore Spiritu pleniſſimam recipere conſolationem.* Tum ſic incipit. *Audita, dilectiſſimi, & vix credita apoſtolici numeri & cæleſtis collegii veſtri tam ſubita & inopinata imminutione, fateor, quaſi in extaſi raptus diu ſtupui. Occurrebant mihi, & quaſi violenter cordi meo ſe immergebant, hinc rei novitas, illinc abyſſus conſiliorum Dei: hinc pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum ejus, illinc mortis ejuſdem ex humano affectu dolor: qui etſi ſanctorum funeribus non debetur, ex diligentium tamen cordibus ipſa vi dilectionis extorquetur.* Dein ait, ſe ad eos, ſi non equitando, ſaltem peditem ad » eos profecturum ſi nivium immenſi aggeres non obſtitiſſent: tum eos hortatur, » ut ne hunc caſum plus juſto doleant; eis potius gratulandum, qui ad immortalem vitam pervenerunt. *Si quis tamen*, inquit, *dolori locus eſſe poteſt, hic tantum videtur, quod eis quieſcentibus vos adhuc laboratis: quod eorum curſu jam conſummato vos anhelantes curritis: quod eis jam victoriæ palmam tenentibus, vos adhuc in certamine defudatis. Sed huic cogitationi faciles occurrit conſolatio, quia quod illis jam contulit gloriam, vobis proficit ad coronam.* Hæc & plura alia ſcribebat venerabilis abbas, quo non candidior alter ac melior. Huic infortunio venerabilis Guigo quatuor tantum annis ſupervixit.

(*a*) *Lab. Bibl. t. 1. p. 369. & ſeq.*

(*b*) *Petr. Ven. l. 2. ep. 22.*

ANN. CHR. 1134. XXVIII. Piſanum concilium.

SUb initia inſequentis anni, qui eſt ejus ſæculi triceſimus-quartus, celebratur Piſis concilium, non tam decretorum editione, quam Prælatorum, qui ei interfuere, maxime Gallicanorum numero, & infelici reditu famoſum. Illic congregati ſunt totius occidentis epiſcopi, abbates & religioſi viri. Eo ex Gallia convenere ex archiepiſcopis Remenſis, Senonenſis, Bituricenſis, Ebredunenſis; ex epiſcopis Trecenſis, Lemovicenſis, Petragoricenſis, Attrebatenſis, Redonenſis, Belicenſis, alique; ex abbatibus Cluniacenſis, Lemovicenſis, Vizeliacenſis, ſancti Michaelis de Cluſa, S. Germani Pariſienſis, Corbeienſis, S. Remigii Remenſis, Noviomenſis, Burgulienſis, S. Sulpicii Bituricenſis, Craſſenſis, S. Johannis de Prato ſeu Reomaenſis, de monaſterio *Hender* ſeu Dervenſi, Melundenſis & Salmurenſis, & alii; qui omnes in reditu ad Pontem-Tremulum * in Liguria a prædonibus ſpoliati, & fere omnes captivi facti ſunt, præter infinitos clericos & monachos, ut ex Petro Venerabili mox referemus.

* *Pontremeli.*

XXIX. Bernardi in eo auctoritas.

In eorum numero non fuit S. Bernardus, qui & ipſe concilio interfuit, & poſt concilium a pontifice Mediolanum ad clerum & cives Innocentio reconciliandos miſſus eſt, prout illi ſcriptis ad eum litteris poſtulaverant, & ipſe redditis reſponſis, cum ad concilium proficiſceretur, pollicitus erat. Exſtant tres (*c*) ejus hac de re litteræ, ſcilicet ad clerum Mediolanenſem, ad cives Mediolanenſes, & ad novitios apud Mediolanum converſos, qui ejus ad illam civitatem adventum præſtolabantur, ut Ciſtercienſi familiæ nomen darent, Novitii anticipato dicti, id eſt vitæ monaſticæ candidari, quorum piis votis gratulatur, eiſque ſe brevi affuturum promittit. Tres, inquam, illæ epiſtolæ a Bernardo ſcriptæ ſunt, ut ipſe diſerte aſſerit, cum ad Piſanum concilium pergeret, ex Gallia an ex Germania, quo miſſus anno ſuperiori fuerat ad Conradum Lothario reconciliandum. (Quanta porro fuerit in illo concilio ejus auctoritas, teſtatur Ernaldus in libro II. de ejus vita, in hæc verba. *Adſunt per omnia & conſiliis, & judiciis, & diffinitionibus omnibus ſanctus Bernardus abbas, impendebaturque ei reverentia ab omnibus, & excubabant ad ejus limina ſacerdotes, non quod faſtus, ſed multitudo communem prohiberet acceſſum; & aliis egredientibus alii introibant: ita ut videretur vir humilis, & nihil ſibi de his honoribus tribuens, non eſſe in parte ſollicitudinis: ſed in plenitudine poteſtatis.* Summa denique concilii fuit iterata excommunicatio Anacleti, ejuſque fautorum, ut ex eodem auctore diſcimus. In illo concilio damnatus eſt quidam hæreticus Henricus (*d*) nomine, qui perverſum dogma, *quod fidelis chriſtianus nec retractare debet*, prædica-

(*c*) *Bern. ep. 132. & ſeq.*

(*d*) *Analect. t. 3. p. 341.*

ANN. CHR. 1134.

dicabat; haud ſcio an Henricus ille eremita, Henricianæ ſectæ auctor: de quo infe-rius. In eodem concilio Hugo Gratianopolitanus epicopus in ſanctorum claſſem relatus eſt: qua de re extant Innocentii litteræ ad Guigonem Cartuſiæ priorem, qui ejus vitam ſcripſerat, & ad pontificem miſerat; quæ litteræ datæ ſunt Piſis x. *kalend. Maii*, necdum ſoluto concilio, cujus tempus ex his elicitur.

XXX. Gregorius Bergomas epiſcopus ei familiaris. (a) *Ital. ſacr. t. 4. p. 848. & ſeqq.*

In illo concilio Gregorius, Aſtinenſis monaſterii abbas (*a*) ex Ordine Vallumbroſano, in ſedem Bergomenſem ab Innocentio ſuffectus eſt loco Agini ab eo exauctorati. Tunc magnam familiaritatem iniit cum S. Bernardo, a quo monachorum coloniam Bergomum inducendam impetravit, quibus monaſterium in valle Ville-altera, decem milliariis ab urbe diſtante, extruendum curavit. Idem Gregorius, nondum, ut puto, epiſcopus, præclarum opuſculum de ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento adverſus renaſcentes Berengarianæ hæreſis reliquias compoſuit, illudque Omberto præſuli direxit, ut patet ex fine ejus præfationis in hæc verba: *Verum hæc omnia, quæ hujus ſerie continentur libelli, veſtri arbitrii, venerande Chriſti præſul Omberte, vel probanda, vel improbanda, committo examini, jam decenter expertus fidem atque induſtriam pontificalis animi veſtri.* Omnertus iſte non alius eſſe videtur ab Oberto Cremonenſi epiſcopo, qui tunc (*b*) florebat, & a ſchiſmate Mediolanenſium averſus erat. Gregorii librum necdum editum, qui triginta-duobus capitulis conſtat, præ manibus habemus. Vixit auctor uſque ad annum MCXLVI.

(*b*) *ibid. p. 813. & ſeqq.*

XXXI. Prælati Gallicani in reditu male habiti. (c) *Petr. Ven. l. 1. ep. 17.*

Qui Piſano concilio interfuerant Gallicani epiſcopi, abbates, monachi & clerici, in reditu a prædonibus per Italiam graſſantibus, iis ſcilicet qui Conradi partes ſectabantur, ad Pontem-Tremulum *captivati, vulnerati, & rebus omnibus ſpoliati ſunt*, ut Petrus Venerabilis, qui ex illis erat, conqueritur in epiſtola (*c*) ad Innocentium Papam. *Aderat*, inquit, *in comitatu noſtro non ignobilis, neque ultima pars eccleſiæ Dei, archiepiſcoporum, epiſcoporum, abbatum legio, monachorum non parvus numerus, archidiaconorum, nobilium clericorum, & religioſarum perſonarum populus. Horribile ſpectaculum, tantas, tamque neceſſarias eccleſiæ Dei perſonas videre diſtrahi, diſſipari, vulnerari, atque gladiis inſequentibus ubi-ubi per diverſa fugari. Epiſcoporum atque abbatum plurimi ad proxima caſtra violenter abducti, & quidam eorum, poſt verbera & vulnera, barbarica immanitate incarcerati ſunt. Inter quos dominus Remenſis, cui nec ætas nec dignitas udeſſe potuerunt, poſt multas injurias & vulnera, turri concluſus tenetur. Dominus Petragoricenſis ſimilia expertus eſt. Sed quid ego de ſingulis quaſi ſolus loquor? cum Bituricenſis & Senonenſis, ſuis pæne omnibus amiſſis, vix ad Pontem-tremulum tremul & anheli pervenerint, & ibi cum Ebredunenſi, Trecenſi ictu haſtæ, de equo dejecto, & inde graviter infirmato, cum Lemovicenſi, Atrebatenſi, Belvicenſi, Redonenſi, atque aliis epiſcopis: abbatibus etiam Lemovicenſi, Vizeliacenſi, S. Michaelis-de Cluſa, ſancti Germani Pariſienſis, Corbeienſi, Noviomenſi, Burgulienſi, ſancti Sulpicii, ſancti Remigii, Caraſſenſi, ſancti Johannis-de-Prato, de monaſterio Heuder, Melundenſi, Salmurenſi, & aliis quamplurimis, ſecundo carcere concluſi teneantur.* Hactenus Petrus abbas: *qui cum domino* „ *Vizeliacenſi abbate armatis hoſtibus pro pace ſociorum obviam occurrit:* at primo „ impetu mula ejus ictu lanceæ confoſſa, in partem cedere coacta eſt. Tum fra„ tres ejus ſeu monachi fugati, famuli capti, res pæne omnes ablatæ ſunt. Ille„ vero ad proximam villam refugit, ubi tam diu delituit, donec conducto hoſpi„ tis ſui ad Pontem-Tremulum, quo alii præceſſerant, veſpertinis horis & ipſe per„ venit. Ex eo loco prædictam epiſtolam ſcriplit ad Innocentium papam, a quo poſtulat, *ut non ſolum in auctores nequitiæ hujus, ſed & in toto Lugunenſi epiſcopa*„ *tu*, in quo hæc patrata fuerant, *apoſtolicæ vindictæ mucro reſplendeat*: ut non„ ſolum prope poſiti, ſed etiam in extremis Chriſtianitatis finibus conſtituti ter„ reantur.

XXXII. Abbates qui concilio interfuere. * *Molame.*

Tunc temporis Lemovicenſi S. Martialis monaſterio præerat Ambinrdus, Vizeliacenſi Albericus, S. Michaëli de Cluſa an Petrus, ſancto Germano Pariſienſi Hugo, Corbeienſi Robertus, Thcodericus Noviomenſi, Burgulienſi Iterius, ſancto Sulpicio Bituricenſi Helias, ſancto Remigio apud Remos Odo, Craſſenſi Berengarius, ſancto Joanni de Prato, ſeu Reomaenſi Petrus, monaſterio *Heuder* ſive Dervenſi Guillelmus, ut puto; Rogeri ſucceſſor; Melundenſi * (quod cum Meloduneuſi ſeu Milidunenſi perperam confunditur) Abbo vel Adelardus; Salmurenſi denique Matthæus. Ex his Iterius Burgulienſis abbas, paullo poſt ad Namneten ſem epiſcopatum promotus, Petrum eo nomine primum in abbatiali dignitate ſucceſſorem habuit. Theodericus quoque Noviomenſis S. Eligii abbas paullo ſerius ad Ambianenſem, & Matthæus Salmurenſis ad Andegavenſem epiſcopatum aſſumuntur.

XXXIII. Bernardi miſſio Mediolanum & acta ibidem.

Soluto concilio, miſſus eſt, ut jam dixi, Bernardus Mediolanum, ut clerum & populum Innocentio & Lothario reconciliaret, in primis Anſelmum archiepiſcopum depoſitum, qui Conradum Modoetiæ coronaverat, & Mediolanenſes in ſchiſma-

tis

eis ſocietatem adduxerat. Jam omnes erratum agnoſcebant, & Bernardum pacis & concordiæ ſequeſtrum habere optabant, uti litteris ad eum ſcriptis teſtati fuerant. Eorum votis litteris & re ipſa reſpondit vir Dei, ſtatimque poſt concilium ad eos ablegatus eſt cum duobus cardinalibus epiſcopis, Guidone videlicet Piſano, & Matthæo Albanenſi: quibus adjunctus Bernardi flagitatu Gauſridus Carnutenſium antiſtes & apoſtolicæ ſedis in Gallia legatus. Tranſcenſis Apennini jugis, ubi Mediolanenſes virum Dei, tantopere deſideratum ſuis finibus appropinquare audierunt, ad ſeptem ab urbe milliaria, teſerente Ernaldo effuſis agminibus accedenti obviam populus concurrit, nobiles & ignobiles, & univerſi eum incredibili reverentia ſuſcipiunt; alii pedes ejus deoſculantes, alii pilos ex ejus indumentis vellicantes, quibus poſtea ad ſanandos morbos uſi ſunt. Præcedentes itaque & ſubſequentes cum feſtivis acclamationibus eum in urbem inducunt, & ad paratum hoſpitium inter frequentes hinc inde turbas perducunt. Ubi vero de impoſito legatis negotio actum eſt, mox civitas tota omni ferocitate depoſita, ſancti abbatis arbitrio & ſententiæ ſeſe ſubſtravit, & Conrado atque Anacleto abjuratis Innocentium & Lotharium unanimi conſenſu agnovit. Neque tanto honore contenta vacantem etiam Auſelmi depoſitione archiepiſcopalem dignitatem Bernardo detulit: at ille eam non modo conſtanter refutavit, verum etiam Anſelmum, jam reſipiſcentem & obſequentem priſtinæ dignitati cum pallii honore reſtitui curavit. Mira ſunt quæ Deus per ſervum ſuum in illa urbe operatus eſt. *Inaudita eſt noſtris temporibus*, inquit Ernaldus, *tanta populi fides, tanta in homine virtus: inter quos religioſa erat contentio, cum ſignorum gloriam abbas credulitati eorum, illi vero ſanctitati abbatis adſcriberent: & hoc de eo indubitanter ſentirent, ut quidquid a Domino peteret impetraret.* Plura de his in libro ſecundo de ipſius vita, Ernaldo ſeu Arnaldo auctore quem alii Bernardum vocant. ANN. CHR. 1134.

XXXIV. Claræ-vallis monaſterium conditur.

Antequam ex illa urbe diſcederet Bernardus, eum rogant Mediolanenſes, ut, quandoquidem ipſe eorum paſtor eſſe nollet, ſaltem quoſdam ipſius filios ad ſe tranſmittat, quibus cœnobium opportuno loco ædificare conſtituerant. Id ipſum flagitabant non modo novitii illi Mediolanenſes, quibus brevi ſe adfuturum vir ſanctus paullo ante pollicitus erat, ſed etiam complures alii, qui poſt ejus in illam urbem adventum, ad ipſius miracula & ſermones converſi erant; qua de re vir modeſtiſſimus ad Pertum (*a*) Papienſem epiſcopum, qui forte hac de re ipſi gratulatus erat, ita ſcribit. *Si ſemen bonum, jactum in terram bonum fructum attuliſſe videtur, ipſius eſt gloria, qui dedit ſemen ſerenti, fecunditatem terræ, & ſemini incrementum. Quid hic nos capimus? Ego ſane gloriam Chriſti alteri non dabo; multo certe ſcrupuloſius uſurpabo mihi. Profecto lex Domini convertit animas, non ego; teſtimonium Domini, ſapientiam præſtans parvulis, non ego. Laudatur de bona litteræ tornatura manus, ſed non calamus. Fateor, ut multum tribuam mihi, linguæ meæ calamus ſcribæ velociter ſcribentis.* Deligitur itaque ad novæ coloniæ manſionem locus quarto ab urbe milliario, ibique inſigne ædificatur monaſterium, cui Caræ-vallis, vocabulum inditum eſt, non Claræ-vallis, ut mouumeura domeſtica, quæ nos ipſi coram vidimus, fidem faciunt, probatque vetus inſcriptio, clauſtri parieti inſculpta in hunc modum: *Anno gratiæ* MCXXXV. XI. *kal. Febr. conſtructum eſt hoc monaſterium a beato Bernardo Claræ-vallenſi* MCCXXI. *conſecrata eccleſia iſta a domino Henrico Mediolanenſi archiepiſcopo* VI. *non. Maii in honore ſanctæ Mariæ Caræ-vallis.* Primus ejus loci abbas Etuno e Clara-valle cum ſociis a Bernardo miſſus eſt, ad quem exſtat ejus (*b*) epiſtola, in qua ita paternum exprimit amorem, ut cenſuram & correctionem non omittat. Floret etiam nunc Caræ-vallis monaſterium. Eccleſiæ recentioris ſubſellia S. Bernardi res geſtas miro artificio repræſentant. In cœmeterio fratrum multi viſuntur virorum nobilium tumuli, ſuper quatuor erecti lapides. Hos inter Guillelma ſeu Guillelmina, Boema illa præſtigiatrix, quæ omnes ſpecie ſanctitatis ante annos quadringentos toto vitæ ſuæ tempore ludificaverat, ac multos infecerat, ibidem ſepulta fuit; ſed, compertis tandem poſt mortem ejus præſtigiis, exhumata, & oſſa ejus in ſavillas redacta ſunt; qua de re plura videbis in itinere (*c*) noſtro Italico. Tandem peractis legationis ſuæ negotiis Bernardus cum legatis per urbes Papiam, Cremonam, aliaſque, demum Piſas reverſus eſt, relictis ubique ſuæ ſanctitatis ſignis ac beneficentiæ monumentis.

(*a*) Bern. ep. 135.

(*b*) Bern. ep. 281.

(*c*) Iter Ital. p. 19. 20.

XXXV. Bernardi epiſtola ad Claræ-vallenſes.

Inter hæc mœſti & afflicti tam longa optimi patris abſentia Claræ-vallenſes, litteras ad eum ſcribunt, eorum triſtitiæ ac deſiderii indices, quos ille miro affectu conſolatus eſt, *cariſſimis fratribus Claræ-vallis, monachis, converſis, novitiis* reſcribens (*d*) in hunc modum. *Ex vobis perpendite quid patiar ego. Si vobis moleſta eſt abſentia mea, nemo dubitet mihi eſſe moleſtiorem. Non enim parit jactura, nec ejuſdem gravaminis eſt, me uno carere vos, meque veſtra univerſitate deſtitui.*

(*d*) Bern. ep. 143.

ANN. CHR. 1134. *Tot me neceſſe eſt affici curis, quot vos eſtis, & ad ſingulos quoſque veſtrum doleos abſentiam, timere pericula. Duplex contritio iſta non me deſerit, quousque meis viſceribus ego reddar... Nec ſolum crucior, quod abſque vobis, vel ad tempus, vivere ego cogor, ſine quibus & regnare miſeram puto ſervitutem: ſed etiam quod verſari compellor in his, quæ amicam quietem omnino conturbant, & meo propoſito minus fortaſſe conveniunt. Hæc ſentes, moræ meæ quæ mea non eſt voluntatis, ſed eccleſiaſticæ neceſſitatis, non oportet vos indignari, ſed compati. Spero autem quod non erit longa; vos orate, ut non ſit infructuoſa.* De cætero eos hortatur ad religioſas virtutes, maxime ut Deo ſerviant in caritate, *quæ timorem expellit, laborem non ſentit, meritum non intuetur, præmium non requirit; & tamen plus omnibus urget.*

XXXVI. Raingardæ matris Petri Venerabilis pietas & obitus.

Vix a Piſano concilio in Galliam reverſus erat (*a*) Petrus Venerabilis Cluniacenſis abbas, cum ei, poſt multa incommoda, quæ ipſi in illo itinere obvenerant, Cluniacum necdum regreſſo nuntius de morte piiſſimæ matris ſuæ Raingardæ affertur. Cluniaci demum ſolemniter a ſuis exceptus, mox eis vale dicto, Marciniacum ſe contulit, ubi illa monaſticam vitam profeſſa erat. *Veni ergo*, inquit, *& magnum illum ac ſacrum ancillarum Dei gregem, mœſtitia mortis ejus pene cum ea ſepultum inveni. Fuerat illa cum cæleſti illo ſanctarum ſororum collegio per viginti fere annos ſic converſata, ut, ſicut earum ſingultus, gemitus, luctuſque fatebantur, pene maluiſſent commori, quam ea ſubtracta vivere.* Ad exteros quoque dolor iſte derivatus erat, in primis ad pauperes, quibus ſemper pro modulo munifica fuerat. Juſtis matri triduo perſolutis, Petrus Cluniacum reverſus, ejus *epitaphium* mœrens compoſuit, illudque *cariſſimis fratribus & filiis, Jordano, Ponzio, & Armando*, qui germani fratres ipſius Petri erant, inſcripſit. In illo epitaphio, Hieronymi more, qui Nepotiani & Paulæ epitaphia ſic compoſuit, totam vitæ matris ſuæ ſeriem præſtringit. Conjugio adhuc alligata, Rotberto de Bruſſello ſeu Arbriſello votum ſuum de amplectenda apud Fontem Ebraudi vita monaſtica aperuit: at, mortuo marito, & apud Celſinias ſepulto, cui adhuc viventi ſimile propoſitum inſtillaverat, Marciniacum (*b*) prætulit: *quoniam & venerabilis Robertus, cui ſe devoverat, jam vitam mortalem exceſſerat; & poſt primum clauſtri ingreſſum, more illarum ſanctimonialium, extra pedem protendere veſtas ducebat.* Hæc ab ipſo in monaſterium ingreſſu humilitate ſe omnibus ſubjecit, ancillam omnium ſe eſſe profeſſa, compunctioni & lacrymis omnino addicta; non primo tantum converſionis tempore, ut pleriſque mos eſt, ſed quoad vixit, corpus labori, cor pœnitentiæ, oculos lacrymis dedicavit. Vigiliis ſemper ac jejuniis immanem corpori perſecutionem indixit, quibus adeo exhauſta fuit, ut Petro, poſt aliquot annos Marciniacum profecto, ut mater filio alludens ſecreto dixerit: Gratias Deo, quia ſuperflua mundi amiſi, veteres carnes, „ quibus ſæculo ſervieram, perdidi. Jam novas induam, quibus nova Deo obſequia „ impendam. Injuncto ſibi cellerariæ officio, tanta illud diligentia & ſollicitudine exſecuta eſt, ut ſingularum non modo ſororum nomina, ſed etiam neceſſitates in numerato haberet, quibus varios pro exigentia ciborum, aliarumque rerum apparatus ipſa inferebat, magno dolore affici ſoliti, cum loci paupertas caritatis ejus divitiis non reſponderet; cærerum nullum ab ejus ore verbum durum umquam excidit, cum a non habente multa exigerentur. Nec minor de pauperibus cura erat, in quorum uſus, quidquid de commiſſa ſibi obedientia ſupereſſe poterat, devote expendebat. Unde hos filios ſuos vocabat, eiſque veſtes, cibos, & quæque neceſſaria pro facultate erogabat. Quid plura? de univerſis magna illa mater familias curam agebat, ſororibus, ut Martha, hoſpitibus ut Sara, pauperibus ut Thabita ſerviens ac miniſtrans. Sed illud in primis admirandum, quod tota diſtracta officiis, ab exterioribus ad interiora tam facile ſeſe recolligebat, ut nonnquam ab interiori contemplatione receſſiſſe videretur. Denique Marthæ negotia nihil Mariæ otio detrahebant, nec Mariæ quies Martæ labores impediebat. Hæc aliaque de ea venerabilis Petrus ipſi præ cæteris filiis dilectus, a quo, ſi quando Marciniacum veniebat, benedictionem & abſolutionem humi proſtrata poſtulabat: quem ipſa viciſſim Spiritui ſancto & beatæ Dei genitrici commendare ſolebat. Tandem ab eadem, ut creditur, beatiſſima Virgine tertium uſque evocata ſibi mortem proximam eſſe intellexit. Hinc morbo correpta, præmiſſa confeſſione, oleo ſacro inungitur; tum *Chriſti corpore ad æternitatem refecta*, crucem cum Domini imagine ſibi afferri præcepit; qua allata, adhibet ori dominicam effigiem, ejuſque pedes lingua allambit, & vultui ſuo tota corporis virtute imprimit nullam ſibi gloriam, nullam ſpem niſi in cruce Domini ſui ſupereſſe profeſſa. Ideo crucem illam a ſe avelli non patiebatur. Denique viribus ſenſim deficientibus, tertio ex quo decubuerat die, ipſa die nativitatis ſancti Johannis-Baptiſtæ, in cinere & cilicio compoſita, ad eum, cui tantæ animi devotione ſervierat, evolavit. In fine prolixæ epiſtolæ, non minus eloquentis quam piæ, germanos fratres ſuos monet Petrus, ut ne ſint tam piæ matris degeneres.

(*a*) *Petr. Ven. l. 2. ep. 27.*

(*b*) *V. lib. 73. n. 18.*

Ad

ANN. CHR. 1134. XXXVII. Petrus Venerabilis eam ſuis commendat.

Ad hæc Petrus encyclicam epiſtolam ſcripſit *Prioribus obedientiariis* ſuæ congregationis, *& aliis per diverſas terrarum partes diffuſit*, ut matrem ſuam ſolitis Deo ſuffragiis commendarent; quæ epiſtola digna eſt quæ hic integra proferatur. *Si veſtræ caritatis affectus, ſi viſcera pietatis, ſi ubera miſericordiæ erga me quantumcumque ſervum veſtrum & miniſtrum vigent, nunc precor experiar. Unde abſens corpore præſens ſpiritu, pedibus ſanctitatis veſtræ toto me cordis affectu proſterno; & ut a vobis audiri merear, quantis poſſum precibus imploro. Ancilla Dei carnalis mater mea, ſpiritualis ſoror veſtra, Marciniacenſis monacha Raingarda, poſt diutinam & optimam cum ſanctis ſororibus converſationem ſecundum Domini voluntatem VII. kal. Julii commune debitum mortis in ſancta confeſſione exſolvit. Quæ quoniam dimiſſis omnibus ad vos ſpecialiter de ſæculi naufragio confugit, & in vobis totam ſpem ſalutis ſuæ repoſuit; non ſolum meis precibus, ſed & ipſius devotioni debetis, ut animæ illius ad æternum tranſlatæ judicium ſuccurratis. Orat ergo & per filium mater & pro matre filius: ut tricenarium miſſarum ei per loca, ubi poſſibile fuerit, perſolvatur, & XII. pauperes reficiantur; reliqui ſacerdotes duas pro ejus requie miſſas decantent, abſque officio & miſſa generali, quæ juxta morem agitur, & exceptis his quæ caritas Dei diffuderit in cordibus veſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt vobis.*

Haſtenus Petri Venerabilis ultima in piiſſimam matrem grati animi officioſa obſequia.

XXXVIII. Matthæus Albanenſis epiſcopus obit.

Non dubitem Matthæum Albanenſem epiſcopum hoc anno ad cælum migraſſe, cujus obitum Ughellus ad quinque annos perperam differt: obiit quippe vir ſanctus Piſis eodem anno, quo ad illam urbem ex legatione Mediolanenſi reverſus erat. Ejus morbi & obitus accidentia omnia fuſe deſcribit Petrus (*a*) Venerabilis, quæ compendio hic referemus. Mediolanenſi eccleſiæ reddita pace, cum ætatis tempore Piſas rediret, tam labore itineris, quam ſolis ardore, dyſenteriæ morbo, quo jam ante Cluniaci per annum conflictatus fuerat, correptus eſt, & ad defectum naturæ urgeri cœpit. Reverſus Piſas nihilominus per aliquot menſes, ut vir animoſus erat, cum hac invaletudine luctabatur, nihilque de ſolito labore & conſueris pietatis officiis, nihil de prolixa Cluniacenſium pſalmodia remittebat, neque de ſacro miſſæ ſacrificio, quod toto vitæ ſuæ tempore nulla vis morbi, nulla debilitas, ut vel una die intermitteretur, cogere poterat. Producta eſt hæc cum morbo lucta ab idibus Julii, uſque ad kal. Decembris: ſed tandem dominica prima adventus, naturæ defectum jam ferre non amplius valens, lecto decubuit. Cum vitæ finem inſtare ſenſiſſet, fratres ſibi obſequentes & famulos benigne affatus & conſolatus, eoſdem rogavit, ut nomine ſuo affectuoſe ſalutarent domi„ num ſuum & patrem Cluniacenſem abbatem, priorem & ſubpriorem, Hugonem „ camerarium & Albertum ſacriſtam, totumque ſimul Cluniacenſium conventum; nec„ non abbatem Vireliacenſem Aibericum & priorem de Caritate. *Specialiter autem*, inquit, *intimos & præcordiales filios meos, apud S. Martinum de Campis Deo ſervientes, quos ego, prout melius potui, in Dei ſervitio educavi*: quibus verbis palam reſtatus eſt, quam tenero affectu ſuos olim filios amaret. In conſequentibus Petrus mentionem facit de duabus viſionibus, quæ Matthæi obitum præceſſere: quarum una contigit priori monaſterii ſancti Zenonis apud Piſas; altera cuidam fratri ex monaſterio ſancti Michaelis ejuſdem urbis, cui in ſomnis viſus eſt venerabilis Johannes primum Camaldulenſis prior, dein epiſcopus Oſtienſis qui paullo ante obierat, monuitque brevi fore ut frater ſuus Matthæus ſuo, id eſt cælitum, numero adjungeretur. Quantumvis ſanctus dæmonum terriculamenta expertus eſt. Cum extra ſe raptus jam deficere videretur, tum frater Pontius, ei dudum familiariſſimus, legit paſſionem Domini ſecundum Matthæum, dein ſecundum Marcum & ſecundum Lucam. Ubi finem legendi fecit, vir Dei etiam paſſionem ſecundum Johannem ſibi legi rogavit. Multi ad eum in illo agone viſitandum convenere, in primis Haimericus, papæ cancellarius, Guilielmus Præneſtinus epiſcopus, & Johannes Cluniacenſis monachus, & papæ capellanus, cum quibus nonnihil de rebus cæleſtibus loquebatur In vigilia natalis Domini, tranſcurſis more ſuo devote tam diurnis quam nocturnis officiis, inſtante veſpertina hora, Dominicum Corpus ſibi afferri rogat; quo allato: *Audite* inquit fratribus *confeſſionem meam*. Confiteor *hoc ſacrum Salvatoris mei corpus illud vere & eſſentialiter eſſe, quod de ſancta Virgine ab ipſo ſumtum eſt, quod pro mundi ſalute in cruce pependit; quod in ſepulcro poſitum eſt; quod tertia die a mortuis reſurrexit; quod in cælum aſcendit; quod venturus eſt judicare vivos & mortuos & ſæculum per ignem. Per ipſum credo incorporari ei, & fieri unum cum ipſo, & habere vitam æternam*. Refectus hoc ſalutari viatico, cum ſigna totius urbis ad nocturnas vigilias pulſari audiſſet, qua poterat voce lætus acclamavit; *Chriſtus natus eſt nobis; Gloria in excelſis Deo*. Ad miſſam de media nocte, erexit ſe ut potuit, & converſus ad crucem, quæ coram erat, quaſi in ipſa Chriſtum pendentem conſpexiſſet: Jam tempus eſt, inquit, o miſericors Salvator, ut quod promiſiſti adimpleas, & ad te tranſmigrandi

(*a*) *Petr. Ven. l. 2. de mirac. c. 17. & ſeqq.*

ANN. CHR. 1134. venlam concedas. Tum, ut ſæpe rogaverat, in cilicium cinere conſperſum depoſitus, dum ad auroram miſſa *Lux fulgebit* a fratribus cantaretur, a mundi hujus tenebris ad æternam lucem & vitam ejus anima evolavit VIII. kal. Januarii. Ejus corpus ſtatim in clauſtrum monachorum defertur, abluitur de more, & cilicio primum, quo ſemper uſus fuerat, uti præceperat, de hinc monaſtica cuculla induitur, moaque ſacerdotalia & pontificalia ornamenta adduntur. Accurrit accepto nuntio cum tota curia ipſe Innocentius papa, qui poſtera die pro ejus æterna requie ſollemne Deo ſacrificium obtulit. Denique circa horam ejus diei ſeatam corpus ad eccleſiam S. Frigdiani olim Lucenſis epiſcopi cum maaima clerl & populi frequentia delatum, ibidemque honorifice humatum eſt: cujus ſepulcrum non una vice adiit Petrus Venerabilis, qui hujus beati præſulis geſta præcipua litteris mandavit. Matthæo in epiſcopatu Albanenſi ſucceſſit Hugo Humolarienſis abbas, ut paullo poſt dicturi ſumus.

XXXIX. Stephanus quoque Ciſtercii abbas. (a) *Exod. lib.* 1. *c.* 37.

Sub idem tempus B. Stephanus, Ciſtercienſis abbas tertius, ejuſdemque Ordinis illuſtrator & propagator, ex illo paupertatis (*a*) loco ab fontem totius boni migravit. Inſtante obitu, quidam ex abbatibus ſuis, quorum numerus jam tum valde excreverat, ad eum convenere, ut communem patrem ac fidelem amicum repatriantem obſequiis & precibus proſequerentur. In agonia poſitus, cum fratres quidam eum ſecure ad Deum petgere poſſe dicerent, qui tantos fructus in eccleſia „ Dei feciſſet; recollecto, quoad potuit, ſpiritu increpantis voce reſpondit: Quid „ eſt quod loquimini? In veritate dico vobis, quod trepidus ac valde ſollicitus ad „ Deum pergo quaſi nihil umquam boni fecerim. Nam ſi quid fructus per me pro„ venerit ea gratia Dei; multum vereor & contremiſco, ne ſorte minus digne, „ minuſque utiliter gratiam Dei apud me detinuerim. Sic humilitatis ſcuto repulſa „ vanitate, vir Dei ad illam gloriam, quæ vanitati obnoxia non eſt, tranſivit v. kal. Aprilis, ſepultus ad anteceſſorem ſuum Albericum in clauſtro capituli ad portam eccleſiæ. Ejus memoria ipſo ejus obitus die quotannis feſtiva ſolemnitate recolitur. Ut id per totum Ordinem fieret, petiere patres ex provincia Poloniæ in capitulo generali annl MCCXXIII. quod in capitulo poſt annos quinque habito decretum eſt, ut fiat, ſicut in feſto S. Bernardi, at fine octavis. Eatat in bibliotheca Ciſtercienſi ad calcem codicis Bibliorum anno MCIX. ſcripti epiſtola Stephani Novimonaſterii ſeu Ciſtercienſis abbatis, qua ſignificat, ſe ad eorum emendationem Judæos quoſdam, Hebraïcæ & Chaldaïcæ linguæ peritos, adhibuiſſe. Hæc epiſtola edita eſt in noviſſima noſtra editione S. Bernardi Operum, tomo I. poſt Chronologiam, ante Notas.

XL. Wido ei ſuffectus, eoque remoto Rainaldus.

Biennio ante obitum Stephanus abbas ſenio & laboribus confectus, præfecturam abdicavit; ejuſque loco ſuffectus Wido ob egregias ingenii dotes, ſub quibus turpia cordis vitia latebant. Audi de eo Exordium. *Succeſſit ei*, ſcilicet Stephano, *quidam indignus, nomine Vvido, qui donis externis, ad inſtar ſepulcri dealbati, non mediocriter pollens, interius erat vitiorum putredine fœdens.* Itane viri etiam ſancti ad ſallaces ejuſmodi dotes cœcutiunt! Sed vix unus præterierat menſis, cum, *revelante Domino* latens ejus *impuritas* detecta eſt, & *eradicata mox de paradiſo plantatio ſpuria, quam Pater cæleſtis non plantaverat.* Quis fuerit iſte Wido, & unde aſſumtus, non produnt ſcriptores Ciſtercienſes. Ordericus (*b*), illorum temporum auctor, tradit, ipſum eſſe Guidonem Trium-fontium abbatem, qui Stephano cedenti ſuffectus eſt. Sic enim ille ſcribit relato Alberici abbatis obiru. *Quo defuncto*, inquit, *Stephanus natione Anglicus, vir magnæ religionis & ſapientiæ ſucceſſit, & plusquam viginti & quatuor annis doctrina & operatione ſancta glorioſe pollens tenuit; cujus tempore monaſterium in eremo multipliciter crevit. Ipſo adhuc vivente & jubente, Guido abbas Trium-fontium electus eſt, & non multo poſt venerabilis prædeceſſor ejus defunctus eſt. Guido autem aſſumtum patris officium aliquandiu vituperabiliter tenuit, & poſt duos annos inſipienter reliquit.* Non video quid huic Ordericl, teſtis æqualis, ſententiæ opponi poſſit, præter Eaordium Ciſtercienſe, in quo ſimpliciter Wido, non etiam abbas Trium-fontium appellatur. At forte conſulto id reticuit Eaordii ſcriptor. Certe de Guidone Trium-fontium abbate nihil contrarium Orderico legimus in illius temporis monumentis. In duabus tamen ad eum Bernardi epiſtolis, quarum una reſpondet ad conſultationem ſibi factam (*c*) ſuper conſecratione calicis in miſſa, vino non admiſto: altera de monacho lapſo benigne recipiendo, nounihil video, quod ejus religionem ac zelum probat. Verum niſi utrumque in illo Widone, quiſquis demum ille ſit, qui Stephano ſuffectus eſt, Stephanus ipſe, aliique deprehendiſſent, nequaquam eum electuri fuiſſent.

(*b*) *Orderic. l.* 8. *p.* 714.

(*c*) *P. lib.* 33. *ep.* 23.

Ut ut ſit de illo Widone, eo amoto, & ea abbatum Ciſtercienſium indice penitus expuncto, *Rainardus juvenis*, inquit Ordericus, (*d*) *filius Milonis comitis de Bar-*

(*d*) *Orderic. l.* 8. *p.* 714.

ſu-

ANN. CHR. 1134.

ſuper-Sequanam electas eſt, & abbas a Gualterio Cabilonenſi præſule conſeceratus. Hæc ſcribebat Ordericus, cum *jam fere triginta-ſeptem anni* effluxiſſent, *ex quo Robertus abbas Ciſtercium incoluit: & in tantillo tempore*, ait idem auctor, *tanta virorum illuc copia confluxit, ut inde ſexaginta-ſex abbatiæ conſurgerent, quæ omnes cum abbatibus ſuis Ciſtercienſi archimandritæ ſubjacent*. Ex quibus colligitur annus MCXXXVI. quo hæc ſcribebat Ordericus. Rainardi Ciſtercii abbatis quarti tempore conditus creditur liber Inſtitutorum, quæ in capitulo generali octoginta-ſeptem capitulis comprehenſa ſunt.

XLI. Signiaci & Vallis-claræ abbatiæ conduntur.

Ex variis monaſteriis Ordinis Ciſtercienſis, quæ hoc anno condita fuere, duo præcipua nobis commemoranda veniunt, nimirum Signiacenſe in diœceſi Remenſi, & Vallis-claræ in Laudunenſi. Signiacum ſeu Signorum locus eſt pagi Porcenſis, * ubi, agente beato Bernardo, conſtrui cœptum eſt monaſterium, ad cujus conſtructionem & dotationem Anſelmus Ribodimontis comes, Henricus comes Porcenſis, Clarembaldus Roſetenſis * toparcha & Rodulfus de Turno * ſuppetias & poſſeſſiones contulere. Illuc a venerabili Humberto Igniaci (*a*) abbate, juſſu B. Bernardi, duodecim monachorum deducta colonia eſt, quibus præfectus Bernardus alter vir generoſæ indolis & eximiæ prudentiæ, qui ex canonico regulari eccleſiæ S. Autberti Cameracenſis monachus Igniaci factus erat. Hi Signiacum (*b*) appulſi hoc anno XV. kal. Aprilis primo ſedem fixerunt in loco, qui Dreſia vocatur, donec oratorium cum ædificiis aſceticæ vitæ neceſſariis conſtruerentur: cui operi Theobaldus Campaniæ comes ſe munificum exhibuit. Brevi auctus eſt ſimul cum cenſu monachorum numerus. Certe ex Florinenſi diœceſis Leodicenſis monaſterio Gerardus de Orcimonte, ejus loci abbas, cum duodecim e ſuis monachis illuc ſe recepit, quod reliqui ejus monachi impatienter ferentes, ad Innocentium papam mittunt, & mandatum ab eo impetrant, ut Gerardus Florinas reverteretur. Verum ille ad pontificem profectus ægre tandem obtinuit, ut Signiaci remaneret: ubi prioris officio perfunctus, piiſſime deceſſit, ibique ſub ſtillicidio tecti oratorii in cœmeterio ſepeliri voluit. Ad cujus tumulum cum miracula fierent, eoque populi frequentiam excitarent, S. Bernardus mortuo præcepiſſe dicitur, ut a miraculis ceſſaret. Illuc etiam ſeceſſere Willelmus, illuſtris ille S. Theoderici abbas, cum Arnolfo S. Nicaſii aſceta, ut inferius videbimus. Abbatum Signiacenſium indicem apud Marlorum conſulere licet.

* Porcin. * de Roſoy * du Tour. (*a*) *V. lib.* 75. n. 11. (*b*) *Marlot. t.* 2. *p.* 877.

Vallis-claræ monaſterium, diœceſis Laudunenſis, Barrholomæo epiſcopo ſuam originem refert acceptam, uti & Fuſniacenſe & Spinetenſe. Illic quamdam eccleſiam poſſidebat pius quidam ſacerdos, nomine Robertus, qui eam beato Bernardo lubens conceſſit ad conſtruendum ibidem monaſterium, cujus fabricam & dotem Bartholomæus epiſcopus promovit. Locus ab incolis *abuſive appellatur Valclarus*, * inquit Hermannus monachus, cum Valclara ſeu Vallis-clara nuncupari deberet. Primus ejus abbas fuit Henricus *de Murdaco*, nobilis Anglus, ex monacho Claravallenſi, dein Fontanenſis in Anglia abbas, qui poſtmodum promotus eſt ad archiepiſcopatum Eboracenſem. Exſtant duæ (*c*) ad eum Bernardi epiſtolæ, una, qua eum ad capeſſendum ſtatum vitæ religioſæ hortatur: altera ad eum jam Vallis-claræ abbatem, qua ei præcipit, ut faciendæ aut factæ de ſe in Fontaneſem abbarem electioni acquieſcat.

* Vauclair. (*c*) *Bern. ep.* 106. & 321.

XLII. Regniaci monaſterium inſtituitur.

His addendum eſt Regniacenſe monaſterium diœceſis Autiſiodorenſis, cujus primordia ad hunc annum revocantur. Initium duxit a Fontis-humidi * ſeu Fontiſmi aſceterio, de cujus origine ſuperius (*d*) actum eſt: ubi Ordo Ciſtercienſis ante annos fere ſeptem inſtituturus fuerat ſub Stephano de Tociaco * abbate, qui monachos tranſtulit ad Regniacenſe * monaſterium, cujus conditor exſtitit Guillelmus Nivernenſis comes, ejus nominis ſecundus, poſtmodum Cartuſianus. id vero factum dicitur, *anno ab incarnatione Domini* MCXXXIV. *epacta* XXIII. *concurrente* VII. *indictione* XII. *feria* VI. *ante adventum Domini, in die feſto ſancti Andreæ apoſtoli, Innocentio Romano pontifice ſecundo, anno* IV. *pontificatus ipſius, Hugone Autiſſiodorenſi pontifice, domno Stephano de Tociaco abbate primo loci ipſius, Ludovico rege Francorum, Guillelmo Nivernenſi comite, qui etiam locum ipſum comparavit, fundavit, & ædificavit; ac poſtea Cartuſiam profectus, atque ibidem Deo ſervicns defunctus eſt*. Erat Stephanus Fontis-humidi a beato Gerardo ejus inſtitutore abbas quartus. Hic ejuſque monachi, *memores ſanctæ converſationis* Gerardi, ejuſque ſucceſſoris Garini, IV. nonas Decembris, die dominica, tertio poſtquam illuc advenerant die, corpora eorum Regniacum detulerunt, & in capitulo, *tanquam loci patronos*, honorifice condiderunt. Fontis-humidi abbatiam rexit Stephanus annis ſex & menſibus fere tribus: Regniacum autem viginti-ſeptem annis ac dimidio; compleriſque annis ſexaginta duobus ætatis ſuæ, VII. *kal. Junii in vigilia pentecoſtes diem clauſit extremum, anno ab incarnatione Domini* MCLXXII. *fientibus nobis & deſolatis*, inquit anonymus ille

* Fontenay. * de Tonry. (*d*) *t.* 70. *n.* 80. * Regny.

ANN. CHR. 1134.

e, qui hæc ſcripſit. Forte is eſt *Regniacenſis* ille electus Autiſiodorenſis, ſed exclusus, de quo Bernardus (*a*) in epiſtola ad Eugenium III.

(*a*) *Bern. ep.* 280.

Guillelmus Nivernenſis comes, modo laudatus *qui fuit natus de filia Lancelini de Baugenciaco*, quaſdam conſuetudines Tornodorenſi ſancti Michaelis monaſterio remittit hoc anno indictione XII. *exſiſtente pontifice Romano Innocentio II. monarchiam regni Francorum gubernante rege Ludovico cum Ludovico filio, anno regni ipſius* XXVIII. *filii vero* III. *Lingonicæ ſedit epiſcopo Guillenco, hujus monaſterii domno Verdone* (*b*) *exiſtente abbate. Hoc donum laudavit Adalaidis comitiſſa, uxor ipſius Guillelmi, & filii ipſorum Rainaldus & Robertus.* Cheſnius in eorum genealogia Adalaidis comitiſſæ nomen & Robertum filium videtur ignoraſſe.

XLIII. S. Michaeli Tornodorenſi remiſſæ conſuetudines.

(*b*) *V. lib.* 73. *n.* 57.

Idem Guillelmus comes ſucceſſerat in jus Gerardi, Provinciæ quondam comitis, fundatoris Pultarienſis monaſterii, de quo ſiniſtra tunc opinio circumferebatur. Scripſit hac de re Bernardus ad ipſum Willelmum, ut pro ſua auctoritate mederetur tantis malis, quæ de loco illo divulgabantur. Id ubi reſcivit Gerardus, tunc Pultarienſis abbas, hac de re querulosas ad Bernardum litteras ſcripſit. Ad has vir Dei (*c*) reſpondit, ſe non ſcripſiſſe adverſum eum ad comitem Nivernenſem, ſed pro ipſo. *Siquidem audieram*, inquit, *ipſum* comitem *tuo & aſſenſu, & conſilio propoſuiſſe venire ad viſitandum vos, ad probandum de tantis malis, quæ de veſtra domo divulgabantur, an vera eſſent, aut cujus culpa eſſent: ut quod forte ſiniſtrum reperiret, ibidem ejus ſtudio & ſollicitudine corrigeretur. Cujus tam juſtum & tam pium propoſitum ſi hortatu noſtro roborare decrevi, cur te iade laſum jure conqueraris non video.... Quod autem ex auctoritate ſcripturæ arguis me peccaſſe, quaſi qui prius te non corripuerim: ſcito me nullam de perſona tua querelam habere, ſed ſolum, ut pax ſiat in eccleſia tua, ex caritate procurare.* Quid exinde ſecutum ſit, incompertum.

XLIV. Pultarienſium mala fama.

(*c*) *Bern. ep.* 81.

In pago Autiſiodorenſi, quatuor ab ipſa urbe leucis, parva exſtat inſula, quæ Icauna * fluvio & amne Baciola claudirur. Ejus poſſeſſio tribus fratribus provenerat, Itherio videlicet, Hugoni & Norgaudo de Tuceio ſeu de Tociaco *: ex quibus Itherius, Jeroſolymam profecturus, partem ſuam Vizeliacenſi & Caritatis monaſteriis, Hugo vero & Norgaudus, itidem ad loca ſacra profecturi, ſuam quiſque portionam Moliſmenſi contulerant: cui demum trium fratrum poſſeſſio commutatione facta ceſſit. Acta hæc primum ſub Rotberto Moliſmenſi abbate, qui cellam monachorum ibidem inſtituit, cujus eccleſia S. Nicolao nuncupata eſt, quam Hugo de Tociaco Jeroſolymis reverſus ex lignea lapideam fecit. Proceſſu temporis Guido abbas, S. Rotberti ſucceſſor, aſſenſu totius capituli, hanc eccleſiam ſanctimonialibus Juliacenſis (*d*) parthenonis ſibi ſubjecti commiſit, relictis ibidem quibuſdam monachis, qui ſacra eis miniſtrarent, & temporalia procurarent. Hæc acta ante annum MCXXXII. quo anno Guido abbas nonis Maii deceſſit. Sub Ebrardo ejus ſucceſſore Innocentius papa, diu Autiſiodori tunc temporis commoratus, ab iiſdem ſanctimonialibus interpellatus eſt, ut hanc cellam in abbatiam erigeret, quo facto prima ejus loci abbatiſſa inſtituta fuit ea, cujus nomen a littera A. incipiebat, ad cujus preces, necnon Guillelmi Nivernenſis comitis, jam ſæpe laudati, pontifex Criſenonenſe monaſterium a poteſtate Moliſmenſium omnino liberum eſſe ſancivit ratumque habuit, quidquid ab Hugone *bonæ memoriæ* Autiſiodorenſi epiſcopo & prædicto Guillelmo comite ſtatutum fuerat. Legimus hac de re ipſius Guillelmi litteras hoc anno datas, quibus litem inter Ebrardum abbatem & illas ſanctimoniales ortam ita compoſuit, confirmatque pactum a Guidone abbate factum, qui ibidem nihil ſibi reſervaverat, *præter providentiam & curam animarum*, ibidemque quatuor tantum monachos commanere voluerat, ne majori monachorum numero monaſterium gravaretur. Hujus concordiæ teſtes ſunt Hugo abbas Pontiniacenſis, Gaufridus Borracenſis, Stephanus Fontiſmenſis, de quo ſuperius (*e*), Albericus Virziliacenſis, & Gervaſius ſancti Germani abbates, præter multos alios clericos & laicos. Sed tandem nihil omnino juris Moliſmenſibus illic relictum eſt, quorum monachis, qui ibidem reſidul erant, cella S. Gervaſii apud Autiſiodorum conceſſa fuit, ea tamen lege, ut Criſenonienſes monachæ Juliacenſium ſtatuta ſemper obſervarent. Secunda ejus loci abbatiſſa fuit Elizabeth, cui Eugenius III. primo ſui pontificatus anno, Criſenonis poſſeſſiones confirmat, in his monaſterium de Firmitate diœceſis Nivernenſis, in quo congregationem ſororum ſuarum poſuerant. Alia quoque monaſteria ſubjecta fuere Criſenoni, ubi adeo ſanctimonialium numerus ſub finem ejus ſæculi excreverat, ut Guillelmus Senonum archiepiſcopus & apoſtolicæ ſedis legatus vetuerit, ne earum numerus ultra centenarium protenderetur. Sub finem illius ſæculi Sara Criſenonis abbatiſſa erat, cui Cæleſtinus III. monaſterii poſſeſſiones confirmavit pontificatus ſui anno VI. Hactenus perſtat ſub noſtro Ordine idem monaſterium, ubi ſanctimonialium numerus, uti & reditus, valde

XLV. Criſenonem tranſlatæ Juliacenſes monachæ.

* *S. Tonne.*
* *de Toucy.*

(*d*) *V. lib.* 72. *n.* 51. & 52.

(*e*) *ſupra n.* 49.

de imminutus est; jacerentque nunc omnino neglectum, nisi Claudia *Larcher* ex parthenio Calensi facta ejus loci abbatissa ipsum nostra ætate utcumque reparasset. ANN. CHR. 1134.

XLVI. Willelmus S. Theoderici abbas Signiacum secedit.

Non multo post conditum Signiacense monasterium Guillelmus seu Willelmus S. Theoderici abbas, illuc secessit. Jam dudum præfecturam abdicare, & Claram-vallem ad singularem amicum suum Bernardum se recipere tentaverat: at Bernardus, etsi id optaret, ejus tamen voto testitit, ratus eum loco, cui præerat ille ac proderat, omnino utilem esse ac necessarium. Scripserat ea de re Willelmus Bernardo, sed, obscure, tamquam animi sui secretorum conscio: ad quem Bernardus: (*a*) *Velle te audire scripsisti*, inquit, *quid te ego, tamquam qui omnia tua norim, facere velim. Sed hoc, nisi fallor, si modo dicerem, nec tu posses, nec ego confiderem. Volo enim & ipse, quod te velle jam olim non latet me. Cæterum mea atque tua æque, ut æquum est, voluntate postposita, magis quod velle Deum de te puto, & mihi, ut tibi suadeam, tutum duco; & tibi, si persuadeam, non incommodum. Tene itaque mro consilio quod teneo; mane in quo es, & stude prodesse quibus præes; nec præesse refuge, dum prodesse potes: quia væ quidem tibi, si præes, & non prodes; sed væ gravius, si quia præesse metuis, prodesse refugis.* Sic loquitur incomparabilis amicus, non blandiens, sed sincere loquens, non quod sibi jucundius, sed quod Deo acceptius & aliis utilius esset consulens. Verum nec sic tamen propositum mutavit Willelmus: quin immo, absente Bernardo, cum Godefridum Claræ-vallis priorem ad se admittendum adducere non potuisset, *sinceritate Ordinis* Cisterciensis, ut ejus vitæ scriptor, inquit, *provocatus, solitudinis etiam & spiritalis quietis acceusus desiderio, omne & honorem prælationis deseruit, & Signiaci* (*b*) *sanctæ paupertatis habitum suscepit*. Turbavit S. Thenderici fratres, immo & coabbates ejus discessio, omnesque Rainaldo archiepiscopo, quantum damnum non tantum sibi, sed etiam aliis ex ejus recessu obveniret, exponunt. Tum accepto archiepiscopi mandato, ut ille ad sui monasterii regimen rediret, Signiacum festinant; eoque denuntiato, insuper multis precibus ac rationibus ei reditum persuadere nituntur. His commotus & pæne fractus vir Dei, inducias in crastinum ad deliberandum petit. Preces interim ad Deum & ad sanctissimam Domini-genitricem ardentissimas fundit; at viso beatæ Virginis, quod alias jam expertus erat, in proposito confirmatus, fratres spe sua frustratos dimittit. Verum ne ejusmodi visis ac revelationibus sese efferret, non multo post gravis eum subiit Signiaco discedendi tentatio, præsertim ob victus asperitatem, quæ ipsi intolerabilis videbatur. *Fiebat in dies immanior illa tentatio*, inquit, vitæ scriptor, *nec jam dissimulare poterat quod portabat: sed cuidam familiari suo, religioso viro, qui præpositus ejus in abbatia, secutus eum fuerat in desertum, defectum proprium confessus est. Expavit ille stupore vehementi, & ultra quam credi potest admiratus, discipulus magistrum confortabat, & confirmavit in ordine, opponens & exponens non solum grave peccatum, sed gravius scandalum, quod in illa tentatione latebat. Audiebat magister solatium, sed non sentiebat remedium.* Sed tandem, quod unicum ipsi restabat, confugit ad preces; ac demum divinæ virtutis effectum sensit, & *evanuit omnis illa tentatio*. Heilinus biennio post in S. Theoderici regimine successit.

(*a*) *Bern. ep.* 86.

(*b*) *V. supra lib.* 75. *n.* 21.

Ex omnibus Willelmi opusculis quænam abbas, quænam Signiaci monachus scripserit non facile est definire. Certum est librum primum de vita S. Bernardi forte etiam Meditationes ab eo jam monacho Signiaci compositas fuisse: cætera ab ipso abbate scripta mihi videntur; scilicet Ænigma fidei, Speculum fidei, liber de dignitate amoris, liber de corpore & sanguine Domini, item libet contra Petrum Abaelardum, quem S. Bernardo examinandum direxit; quæ omnia exstant in tomo IV. Bibliothecæ Cisterciensis.

XLVII. Montis-Dei Cartusia fundatur.

Cum propagarentur in his Franciæ partibus religiosæ congregationes, Mollismensium, Cisterciensium, & Præmonstratensium, quorum institutor sanctus Norbertus hoc anno mortuus est; una deerat sacri Ordinis Cartusiensis familia, quæ in solo Burgundiæ seu Provinciæ, ut tum vocabant, regno radices egisse videbatur. In has veto partes demum ramos extendit, auctore primum venerabili Odone S. Remigii abbate, quod hoc modo factum traduit. Hic aliquando Romam profectus, cum ad propria rediret, forte divertit ad majorem Catrusiam: ubi explorata piorum illorum solitatiornm admirabili conversatione, consilio beati Hugonis Gratianopolitani episcopi, domum ejusdem instituti in diœcesi Remensi ædificare statuit assensu venetabilis Guigonis Cartusiæ prioris, qui primos sacræ istius institutionis promulgatores Odoni concessit. Hoc proinde consilium iniit Odo ante obitum sancti Hugonis episcopi, qui anno MCXXXII. accidit kalendis Aprilis: sed vix ante hunc annum MCXXXIV. executioni demandatum est, cum scilicet Odo abbas e Pisano concilio reversus esset. Novæ domus exstruendæ assignatus est monasterii sui fundus in finibus Remo-

ANN. CHR. 1134. rum duabus ab urbe Moſomo leucis, ad amnem Barum, tunc dictus Mons-Bnſonis, qui poſtmodum Mons-Dei appellatus eſt. Primariæ ramen Odonis litteræ poſt tres annos datæ ſunt, in quibus pius abbas conſilii ſui rationem exponit in hunc modum. *Universorum Domino, qui eſt ſumma ſanctitas, famulantibus & in ſacro religionis propoſito perſeverantibus, maxime his, qui abjectis ſæcularium negotiorum ſarcinis, jam præguſtant in tranquillitate vitæ, quam ſuavis eſt Dominus, nos benignos eſſe convenit; & non ſolum eorum neceſſitatibus aliquod levamen impendere, verum etiam ſi quid eis devotio fidelium contulerit, ut illæſum ad ipſorum uſus permaneat, ſollicite curare. Idcirco memoriæ cunctorum, tam præſentium quam futurorum, fixum eſſe volumus, quod ego Odo, humilis miniſter eccleſiæ beati Remigii, totumque capitulum ejuſdem monaſterii, communicato mecum labore, prompta voluntate & pia devotione benignum præbentes aſſenſum, cœnobium, in quo uſus & ſacras conſuetudines Cartuſienſium honeſti moribus fratres teneant & cuſtodiant, in fundo eccleſiæ noſtræ, videlicet in loco, qui nunc Mont-Dei nuncupatur, (nam antiquitus vocabatur Mons-Boſonis) in honore beatæ Virginis Mariæ & ſanctæ Johannis-Baptiſtæ conſtruximus. Hoc totum factum eſt conſilio domni Hugonis felicis memoriæ Gratianopolitani epiſcopi, necnon & aſſenſu reverendi Guigonis Cartuſienſium pauperum prioris, qui & primus ſacræ hujus inſtitutionis magiſtros ad nos miſit, & locus ille ut Mons-Dei vocaretur, præcepit & ſtatuit. Venerabilis etiam Raynaldus ſecundus Remorum archiepiſcopus in hoc opere ſtrenuus cooperator exſtitit, & ejus voluntate & conſilio evocatio Cartuſienſium fratrum facta eſt, & conſtitutio loci. In hoc ſiquidem monte fratribus ibidem in Ordine Cartuſienſi Deo militantibus, & ſecundum ſacras ipſius Ordinis inſtitutiones, a ſanctis eorum prædeceſſoribus datas degentibus, prædictum cœnobium, & quicquid eccleſia noſtra in præſentiarum ejuſdem cœnobii infra ſubſcriptos terminos poſſidet, communi totius capituli noſtri aſſenſu gratanter, & ab omni ceaſu & exactione liberum dedimus.* Nonnihil etiam ad dotem hujuſce domus contulere Ricardus Moſomenſis abbas & Urſio abbas S. Dionyſii apud Remos; necnon Willelmus de Sethona * & Nicolaus atque Guido de Altreio * ut patet ex Odonis abbatis inſtrumento, in quo limites fundi a Remigianis collati deſignantur. Huic inſtrumento adſcripta ſunt ſigna Gaufridi Catalaunenſis & Alvifi Arrebatenſis epiſcoporum; tum Odonis abbatis S. Remigii, Ingelramni Altovillarenſis, Richardi Moſomenſis, Hellini S. Theoderici, Joranni S. Nicaſii, Urſionis S. Dionyſii, Fulconis Sparnacenſis, Willelmi de Mauri-monte abbatum, multorumque aliorum, canonicorum, monachorum S. Remigii & laicorum. *Actum Remis anno incarnati Verbi milleſimo* CXXXVII. *indictione* XII. *regnante Ludovico Francorum rege anno* XXX. *archiepiſcopatus autem domni Raynaldi anno* XII. *ordinationis vero noſtræ anno octavo-decimo*, ut in autentico legitur, ubi indictio XV. reponenda eſt. Appenſum eſt ſigillum ex cera rubea, præferens thoracidam beati Remigii cum hac inſcriptione, SCS REMIGIUS FRANCORUM APLS. Hoc inſtrumentum edidit Marlotus, ſed non integrum, & quidem cum aliquot mendis; ideoque illud in Appendice referre viſum eſt. Hæc domus inhabitari cœpit anno penultimo (*a*) Gulgonis Cartuſiæ majoris ptioris, quem anno MCXXXVII. obiiſſe inferius videbimus. Exrat apud eumdem Marlotum (*b*) pontificium diploma Innocentii II. anno MCXXXVI. Piſis datum, in quo paullo aliter Montis-Dei limites deſignantur; ſtatuiturque, *ut nulla femina fines* illos *introeat, niſi forte id fiat propter tranſitum, qui per loca* illa *debet eſſe communis.* Hanc bullam ſequitur alia Eugenii III. *fratribus ſanctæ Mariæ & ſancti Joannis-Baptiſtæ Montis-Dei* inſcripta, in qua ſtatuitur, *ut ordo monaſticus ſecundum beati Benedicti, regulam, normam quoque & inſtitutiones fratrum Cartuſienſium perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conſervetur.*

* *Stonne.*
* *Autry.*

(*a*) Labb. to. 2. Bibl. p. 639.
(*b*) Marlot. p. 322.

XLVIII. Guigo epiſtolam ſcribit ad fratres de Monte-Dei.

Primus ſacri illius loci præpoſitus ſeu prior fuit Haimo, Marloto ignotus. Et cæteriſque fratribus Montis-Dei celebrem epiſtolam de vita ſolitaria paullo poſt inſcripſit Guigo majoris Cartuſiæ prior. Hæc epiſtola primum S. Bernardo, dein Willelmo, olim, S. Theoderici abbati, perperam tributa eſt, ut in Admonitione ad illam epiſtolam, in poſtrema editione operum S. Bernardi demonſtratum eſt tum ex inſcriptione epiſtolæ in cœvis ac melioris notæ codicibus, tum ex ipſius contextu. Nullum fere per id tempus invenias præclarius de rebus moralibus ac monaſticis opuſculum, in quo de triplici vitæ religioſæ ſtatu ſolide ac pie differitur, videlicet de animali ſeu incipientium, rationali proficientium, & ſpirituali perfectorum. Principio gratulatur fratribus de Monte-Dei, quod *Orientale lumen & antiquum illum in religione Ægyptium fervorem tenebris occiduis & Gallicanis frigoribus inferrent.* Tum eos hortatur ad virtutem quam ferventiſſime excolendam in poſterorum exemplum: *Ex vobis enim* inquit, *ex veſtro exemplo & veſtra auctoritate in regione hac pendere habet tota poſteritas omnis Ordinis hujus ſancti.* In conſequentibus valde improbat in religioſis viris, quod jam tum *ſubiatraſſet de arce alieno ſum-*

tuoſa

ANN. CHR. 1134.

luoſa, &, quantum pudor vix finit, ambitioſa cellarum ædificatio. Dimiſſam enim nobis, inquit, a patribus noſtris jure hæreditario formam paupertatis, & ſanctæ ſimplicitatis ſpeciem, verum decorem domus Dei alienantes a nobis & a cellis noſtris, per manus artificum exquiſitorum cellas, non tam eremiticas quam aromaticas ædificamus nobis, ſingulas in titulo centum ſolidorum, concupiſcentias oculorum noſtrorum de eleemoſynis pauperum... cur non potius centum denariorum? cur non potius nullorum... cur non potius gratis filii gratiæ ſibi ipſi ædificant? Tum infert, *ergo obſecro in peregrinatione hujus ſæculi, in militia hac ſuper terram, ædificemus nobis non domos ad habitandum, ſed tabernacula ad deferendum, utpote cito inde vocandi & emigraturi in patriam & civitatem noſtram, & in domum æternitatis noſtræ... Credite fratres, & utinam experiri vobis non contingat; quia pulchritudines iſtæ & forenſes honeſtates cito utile propoſitum enervant, & maſculinum animum effeminant. Nam etſi ipſo ſæpe uſu ſopiuntur earum delectationes, etſi ſunt aliqui qui utantur hujuſmodi quaſi non utantur; tamen contemni melius quam uſu extirpantur & vincuntur hujuſmodi affectiones.* Hæc aliaque plura de hoc argumento vir piiſſimus, quem nimirum eſt in primis illis Montis-Dei ſacris incolis improbaſſe ſumtuoſas cellarum ædificationes. Vidi aliquando unam ex illis cellis ſuperſtitem, quam S. Bernardus inhabitaſſe tradebatur, ſed tam humilem, ut digito tectum fere contingi potuiſſet, tam ſimplicem ut pro tabernaculo nunc facile haberetur. Sed forte ex Guigonis noſtri monitis profecerint Montis-Dei piiſſimi fratres nec omnes eorum cellæ ita exquiſitæ & ornatæ erant, & illæ forte pro quibuſdam novitiis inſignioribus ædificatæ fuerant. Huc ſpectare poteſt quod idem Guigo ſubdit: *Obſecro ergo ut maneant cellæ illæ delicatiores ſicut factæ ſunt, ſed non creſcat numerus earum, ſintque in valetudinaria fratribus animalibus & infirmioribus, donec convaleſcant, hoc eſt incipiant deſiderare, non valetudinaria infirmorum, ſed tabernacula militantium in caſtris Dei. Maneant in exemplum poſteris veſtris, quæ vos habuiſtis & ſpreviſtis.* Ubi *valetudinaria infirmorum* vocantur cellæ fratrum animalium, id eſt inchoantium. Hæc fuſe *a* me relata ſic accipi velim, ut non magis ad eorum quorum cauſa hæc ſcripſit Guigo, quam ad noſtrorum cautelam allata cenſeantur.

Haimooem excepit Gervaſius, cujus ſuppreſſo nomine fit mentio in S. Bernardi epiſtola ccxc. Prior tertius eſt Simon, laudatus *a* Petro Celtenſi, & *a* Johanne Sarisberienſi, ubi agens de S. Thoma Cantuarienſi, ait eum cum Petro Bernardi Grandimontenſi delegatum fuiſſe ab Alexandro III. ad Anglorum regem, ut hic beatum Thomam in ſuam gratiam reciperet, epiſtola ad eumdem regem ſcripta, in qua *Prior de Monte-Dei, de ordine Cartuſienſi, litteratus, & honeſtate ac religione inſignis prædicatur.* Simoni ſucceſſiſſe videtur Engelbertus, qui in tabulario Montis-Dei anno MCXCVII. cuidam chartæ ſubſcripſit cum Radulfo priore Vallis-ſanctæ Petri diœceſis Laudunenſis, filiæ Montis-Dei. Cæterum tam pio, generoſoque Odonis abbatis operi manifeſte ſuffragatus eſt ipſe ejus inſpirator Deus, editis ad S. Gibriani reliquias, quæ in beati Remigii eccleſia ſervantur, tot ſignis & miraculis, ut oblationes, *a* fidelibus eo confluentibus factæ, ad fabricæ complementum abunde ſuffecerint. De his miraculis inferius agendum.

XLIX. Drogo abbas S. Johannis fit cardinalis Oſtienſis.

Vix ſex annos ab expulſis (*a*) ſanctimonialibus Laudunenſe ſancti Johannis monaſterium rexerat Drogo abbas; cum ejus virtutis ac religionis fama permotus Innocentius papa, cui forte, dum ipſe Lauduni ante triennium verſaretur, perſpecta fuerat, eum ad ſe accerſivit & cardinalem epiſcopum Oſtienſem poſt mortem Johannis Camaldulenſis monachi hoc anno creavit. Id factum Piſis menſe Decembri paullo poſt concilium Piſanum, ad quod fortaſſe Drogo vocatus fuerat. Non ego Romæ id contigit, ubi pontifex ob Anacletum demorari non poterat, tametſi ita cenſuiſſe videtur Hermannus (*b*) monachus ejus temporis, qui Drogonis bonam in monaſterii adminiſtrationem laudat. *Sed cum jam illic*, inquit, *Deo donante non parum profeceret, bono odore ſapientiæ & probitatis ejus longe lateque diffuſo, præfatus papa Innocentius obedientiæ vinculo conſtrictum eum Romam ire coegit, & urbis Oſtienſis epiſcopum conſecravit.* Non diu hac dignitate potitus eſt Drogo, ſiquidem deceſſit, non hoc ipſo anno, ut putavit Ughellus, ſed anno MCXXXVIII. ut legitur in Appendice ad Sigebertum editionis Piſtorianæ ad illum annum in hæc verba, *Obiit Drogo bonæ memoriæ Oſtienſis epiſcopus vir religione & ſapientia clarus.* Ex ejus ſcriptis, ſi qua alia ſcripſit, unus rantum ſupereſt ſermo ſeu potius libellus meditationum in paſſionem Domini, editus in Bibliotheca Patrum, ubi hæc præclara ejus verba ad Chriſtum: *Nullus te quærit, nullus te invenit, niſi crucifixus.*

(*a*) *V. lib. 75. n. 99.*

(*b*) *Herman. lib. 3. de miſer. c. 23.*

Drogone creato epiſcopo, monachi, ſancti Johannis *pupilli facti abſque patre*, ut loquitur Hermannus, (*c*) Balduinum ſororis ejus filium, ejus loci factum ab eo monachum, unanimi conſenſu abbatem elegerunt *ætate quidem juvenem, ſed moribus & religione ſenilee annos præferentem.* Idem Hermannus cum ab hoſpitali-

(*c*) *ibid.*

ANN. CHR. 1134. tate in primis laudat; atque, in nullo regni Francorum cœnobio ejuſdem inſtitutionis *majorem religionem vel caritativam hoſpitalitatem*, quam in illius monaſterio tunc temporis viguiſſe. Verum ipſe Balduinus, *in requirendis & retrahendis eccleſiæ poſſeſſionibus, quas ſanctimoniales negligenter detrahi permiſerant, valde occupatus*, quotidiano labore fatigatus *nihil magis conqueritur, quam ſe non poſſe jugiter conventui fratrum intereſſe, vel ipſis hoſpitibus humanitatis officium, prout vellet impendere*. Addit idem auctor, divinum officium ibidem devote filentium & religionem ſerventer ſervari, ſacrificium corporis & ſanguinis dominici, non ſicut prius, ſed centuplo devotius & frequentius celebrari. Ex quibus refellit eos, qui mutationem illam ſanctimonialium improbabant. Balduino abbate, teſte eodem Hermanno, cum multi ad S. Johannis monaſterium venirent monaſticum habitum expetentes, eodem acceſſit, e Tullenſi regione quidam, nomine Hugo, quem Balduinus abbas, ob religionis ſervorem & litterarum non mediocrem ſcientiam monaſterii priorem inſtituit, gaudens & Deo gratias agens, qui talem ipſi adjutorem dederat. Hugo iſte poſtmodum factus eſt Humolarienſis abbas loco alterius Hugonis, quem Innocentius ad Albanenſem epiſcopatum promovit.

L. Hugo ex abbate Humolarienſi epiſcopus Albanenſis.

In ſerie Albanenſium epiſcoporum deſideratur iſte Hugo, quem ex abbate Humolarienſi factum fuiſſe cardinalem epiſcopum Albanenſem, ex Hermanno Laudunenſi ejus temporis monacho diſcimus. De hoc Hugone abbate duo inſtrumenta in chartario Humolarienſi legimus: unum anni MCXXXII. quo Lucæ Guiſciacenſi abbati ordinis Præmonſtratenſis ſub annuo cenſu concedit partem nemoris, quod dicitur Campus-varius *ad ædificandum ibidem locum habitationis ſervorum Dei*. Alterum inſtrumentum eſt anni ſequentis, quo Simon Noviomenſis epiſcopus altare *de Marci* donavit eidem Hugoni abbati, quem *bonæ opinionis ac religionis* virum vocat. Ubi primum Drogo ad Oſtienſem epiſcopatum promotus fuit, Innocentius papa ejus conſilio, teſte Hermanno mox laudato, *dominum Hugonem Humblarienſem abbatem Romam accerſitum, & obedientiæ vinculo coactum Albanenſis urbis conſecravit* epiſcopum. Id factum poſt obitum Matthæi (*a*) epiſcopi Albanenſis, de quo mox egimus; adeoque Hugo iſte in indice Albanenſium epiſcoporum collocandus eſt inter Matthæum & Albertum, quem Ughellus (*b*) proxime Matthæo perperam inſtituit. Eodem Hugone *per litteras ſuggerente, monachi Humblarienſes prædictum* Hugonem S. Joannis priorem ſibi abbatem elegerunt. Plura de hoc ſecundo abbate in conſequentibus.

(*a*) *ſupra n.* 56.

(*b*) *Ughell. to.* 1. *p.* 293.

LI. S. Petri Remenſis abbatiſſa.

In Remenſi parthenone S. Petri Eliſabeth abbatiſſa obiit Kalendis Januarii. Huic ſucceſſit Hermengardis eo nomine ſecunda, eximiæ virtutis abbatiſſa, quæ ſacrum illum locum annis quatuordecim prudenter ac religioſe adminiſtravit, mortua pridie idus Februarii anno MCXLV. & in eccleſia ſepulta cum hoc epitaphio.

Hic Hermengardis ſapiens & religioſa
Abbatiſſa jacet, laudum meritis ſpecioſa,
Exſequiæ cujus quaſi nuntius & beneficus;
Cum fieri debent, Februi denuntiat idus.

Ejus tempore ex eodem parthenone educta eſt Montis-martyrum abbatiſſa prima, de cujus monaſterii origine mox agendum. Hermengardem excepit Sibylla, ejus nominis ſecunda, Magna dicta ob prudentiam & præclaras virtutes illuſtri genere orta, cui Hugo Rociacenſis comes ob injurias, in quadam ſancti Petri villa * illatas, coram Samſone archiepiſcopo ſatisfecit. Obiit m. kal. Septembris anno MCLXIII. jacet in choro eccleſiæ ſub lapide albo, cui inſcriptum eſt hoc epitaphium.

* *Guiencourt.*

Hic pia, magnifica, matrum matrona pudica,
Singula per geſta prudens, patiens & honeſta,
Munditiæ ſtilla, jacet abbatiſſa Sibylla.
Domna Marigaude, de qua dignitſima laude,
Orta fuit, domna morum, virtutis alumna.
Qui ſedet in thronis, hanc ſalvet ab ore leonis.

Quæ illi ſucceſſere Aſcelina & Sibylla tertia, uno tantum ſingulæ anno abbatiam tenuerunt. De Gala, quæ Sibyllæ tertiæ ſucceſſit, alias dicendi occaſio recurret.

LII. Montis-martyrum abbatia fundatur.

Ad hunc annum revocanda ſunt primordia inſignis Montis-martyrum cœnobii prope Pariſios, quod Ludovicus VI. rex Francorum, hortatu Adelaidis conjugis ſuæ in illo monte, qui S. Dionyſii epiſcopi & martyris ejuſque ſociorum paſſione con-

conſecratus traditur, conſtruxit ac dotavit. Erat jam ibidem eccleſia, ad monaſterium S. Martini-de-Campis pertinens, quam rex permutatione facta a monachis comparavit; eamque permutationem Petri Venerabilis litteris (*a*) ſuis confirmavit. Extant primariæ hac de re litteræ in tomo IV. Galliæ chriſtianæ (*b*), in quibus rex ita loquitur. *Notum fieri volumus cunctis fidelibus, tam futuris quam præſentibus, quod pro remedio animæ meæ & prædeceſſorum meorum, prece & conſilio cariſſimæ uxoris meæ Adelaidis, eccleſiam S. abbatiam in monte, qui Mons-martyrum appellatur, auctore Deo conſtruximus: cui videlicet eccleſiæ, & ſanctimonialibus ibidem Domino famulantibus, hæc quæ ſubſcripta ſunt in perpetuum habenda & poſſidenda de rebus & poſſeſſionibus noſtris, annuente Ludovico filio noſtro, jam in regem ſublimato, donamus, & concedimus villam, ante S. Clodoaldum ſitam quæ vocatur Manſionvellum, cum omnibus appenditiis*, &c. *Sub ſilentio autem præterire non volumus, quod pro domo Guerici, quam monachi B. Martini de Campis in manu ſua habebant, & pro eccleſia Montis-Martyrum, quam ibi poſſidebant, nos eiſdem monachis eccleſiam beati Dionyſii de Carcere, quam in manu noſtra propria habebamus, cum omnibus ejus appenditiis, in commutationem donavimus. Actum anno incarnati Verbi* MCXXXIV. *regni noſtri* XXVII. *concedente Ludovico filio noſtro jam in regem ſublimato, anno* III. Ejus loci abbatiſſa, ut modo dicebam, fuit Adelaïdis, ex Remenſi parthenone S. Petri aſſumpta, cujus obitus nonis Aprilis notatur in necrologio S. Dionyſii apud Remos his verbis: *Obiit Adelaidis, prima abbatiſſa Montis-martyrum, monialis S. Petri.* In novo tamen abbatiſſarum catalogo, qui ad calcem tomi ſecundi Yepeſiani novæ editionis Gallicæ cum hiſtoria monaſterii editus eſt, primus locus datur Chriſtianæ *de Courtebrone*, cujus frater Euſtachius, ac duæ ſorores, Cæcilia & Hildeburgis multa loco beneficia contuliſſe dicuntur: ſed quo ex loco aſſumta ſit hæc abbatiſſa, ignoratur. Triennio poſt Innocentius II. litteris apud Piſas datis kalendis Octobris, monaſterio apoſtolicæ tutelæ privilegium impertiit, ejuſque bona omnia confirmavit; quod etiam Lucius II. novo diplomate anno MCXLIV. roboravit, ut & Eugenius III. anno MCXLVII. cum Pariſiis verſaretur. Porro tres hæ pontificiæ bullæ, quarum autographa vidimus, inſcriptæ ſunt *Chriſtiana abbatiſſæ*, &c. quæ in Eugeniana dicitur fuiſſe ſoror Euſtachii, ac Cæciliæ & Hildeburgis, qui alodia ſua monaſterio conſulerant: unde ſi Adelais prima fuit loci abbatiſſa, jam tum defuncta fuiſſe dicenda eſt, quando hæ bullæ datæ ſunt, diſtinguique debet ab Adela, quam ſecundam Montis-martyrum abbatiſſam vulgati catalogi appellant. Extat in archivo ejus loci vetus inſtrumentum quo A. abbatiſſa plateam quamdam Pariſiis cedit, &c. anno MCLIV. & quidem Adela annum MCLXXIV. dicitur exceſſiſſe, & quæ ei ſucceſſit Elizabeth, nonniſi anno MCLXXIX. memoratur.

ANN. CHR. 1184.

(*a*) *Bibl. Clun. p.* 1398.

(*b*) *Gall. Chriſt. to.* 4. *p.* 666.

LIII. S. Dionyſii de Carcere eccleſia.

Quod attinet ad prædictam eccleſiam S. Dionyſii de Carcere, antiquitus erat locus cuſtodiæ publicæ, in quam S. Dionyſium Pariſiorum primum epiſcopum olim incluſum fuiſſe tradunt. Vocatur eccleſia S. Dionyſii *de Carcere Pariſiaco* (*c*) in duobus diplomatis Rotberti regis, quibus Anſoldi militis & Reitrudis ejus conjugis, qui canonicos illic inſtituerant, donationes canonicis illis factas confirmat aſſenſu Rainoldi Milidunenſis pagi comitis & Pariſiorum epiſcopi, in cujus jure res illi eccleſiæ collatæ conſiſtebant. Porro eccleſiam Montis-martyrum baſilicæ S. Martini de Campis anno MXCVI. dederant quidam egregius miles, *Paganus* (*d*) *appellatus, a baptiſmate Vualterius, & uxor ejus a baptiſmate Hodierna comitiſſa nuncupata*, qui illam eccleſiam pro more illorum temporum in manu laïca tenebant; hanc, inquam, eccleſiam monachis S. Martini de Campis dederunt, *altare videlicet & capſum; ſeu navim, ſepulturam & tantum atrii, ubi fierent officinæ fratrum*. Itaque illic cella erat monachorum, cujus loco eccleſia S. Dionyſii de Carcere a Ludovico VI. illis data eſt, ubi hactenus pauci monachi ſuperſunt, reditu prioris in alienos uſus converſo.

(*c*) *Hiſt. S. Martini p.* 312. *& ſeqq.*

(*d*) *ibi. p.* 317.

LIV. Terniaci altare cellæ S. Pauli reſtitutum.

Jam non ſemel actum eſt de cella S. Pauli diœceſis Sueſſionenſis, Silvæ-majori ſubjecta, & de altari Terniaci eidem cellæ tributo ab Hugone epiſcopo, quod Johannes Sueſſionenſis comes (*e*) invaſit; at Liſiardus epiſcopus, Hugouis ſucceſſor, eo mortuo per uxorem ejus ac filium Raymundum eidem cellæ reſtitui curavit. Poſtquam vero idem Raymundus miles factus eſt, illud ipſum altare denuo abſtraxit, & in proprios uſus convertit. Tum vocatus in jus coram Goſleno ſeu Joſleno epiſcopo Liſiardi ſucceſſore, cum per duos annos ejus judicium ſubterfugiſſet, ab eodem excommunicatur. Sed epiſcopo in ſententia perſiſtente, randem reſipiſcens, illud altare cellæ S. Pauli per manum ejuſdem præſulis reſtituit. Ilgerius vero S. Pauli prior eidem Raymundo, ſed nequaquam ejus ſucceſſoribus *tres modios avenæ ad cumulatam menſuram, & ſeptem annonæ mediatæ, id eſt quæ non eſſet minus quam media de frumento*, ſingulis annis, dum viveret, ſe daturum promiſit. Hæc omnia litteris ſuis ad Petrum Silvæ-majoris abbatem

(*e*) *V. lib.* 72. *n.* 93.

ANN. CHR. 1134. tem teſtatus eſt Joſſenus epiſcopus, qui hoc pactum ſub anathematis interminatione violari vetuit ſollemni die natalis Domini, cum inter miſſarum ſolemnia ſermonem ad populum haberet. *Datum eſt hoc anno incarnationis dominicæ* MCXXXIV. *epiſcopatus* Joſſeni *nono, regnante in Francia Ludovico patre, & Ludovico filio inuncto in regem anno* IV. Hanc Joſſeni epiſtolam in Appendicem referre viſum eſt. Petrus abbas, ad quem hæc epiſtola ſcripta eſt, cognominatur de Ambaſia, unus e diſcipulis beati Gerardi, ejuſdem loci conditoris & primi abbatis, diſtinguendus a Petro de Didonia qui ei ſucceſſit.

LV. S. Farræ abbatiſſæ cum epiſcopo Meldenſi concordia.

Idem Joſſenus unus ex illis fuit, quos Innocentius II. deſignavit ad dirimendam controverſiam, quæ inter Manaſſen Meldenſem epiſcopum & Farenſem abbatiſſam orta erat ſuper juriſdictione in clericos & burgenſes ſeu opidanos Farenſes. Hæc cauſa ad Innocentium, dum in Gallia moraretur, delata fuerat, qui eam (*a*) epiſcopo Catalaunenſi, ſcilicet Gaufrido, & epiſcopo Autiſiodorenſi, nempe Hugoni, dijudicandam commiſit. Hi vero acciti Sueſſionenſi epiſcopo, necnon Reſbacenſi abbate, Cagiacenſi & Trecenſi S. Martini abbaribus, aliiſque quamplurimis eccleſiaſticis & religioſis viris, apud Sezanam * in Briegio convenientes, hanc litem compoſuerunt: ſed quo modo id factum ſit, in editis Manaſſæ epiſcopi litteris ſupprimitur, ſed tamen id utcumque intelligitur ex hac clauſula: *Quod autem clerici & burgenſes Farenſis monaſterii ſemel pro cauſa quondam Meldenſem adierunt eccleſiam, neutri volumus parti præjudicare, cum id factum ſit ſalvo utriuſque partis jure.* Hæc charta Manaſſæ epiſcopi, eo nomine ſecundi, caret chronicis notis: ſed data non eſt ante hunc annum, qui primus ejus epiſcopatus fuit. Subſcripſit anno ſequenti cum Theobaldo comite litteris monaſterii ſeu prioratus de Fontanis Ordinis Fontis-Ebraldi diœceſis Sueſſionenſis, cui Burchardus ejus anteceſſor multa beneficia contulit.

(*a*) *Gal. chriſt. t. 3. p. 699.*
* *Sezane.*

Præerat Riſendis abbatiſſa, cum hæc concordia facta eſt, ut conſtat, ex diplomate (*b*) Eugenii III. eidem Riſendi abbatiſſæ inſcripto, in quo fit mentio de concordia, *quæ inter Manaſſem epiſcopum & Riſendim abbatiſſam per Hugonem Autiſiodorenſem & Gaufridum Catalaunenſem epiſcopos ex præcepto felicis memoriæ papæ Innocentii facta eſt.* Ejuſdem Riſendis abbatiſſæ tempore Farenſe monaſterium incendio conflagravit, ut inferius videbimus.

(*b*) *Gal. chriſt. t. 4. p. 367.*

LVI. Montis-Deſiderii eccleſia Cluniaco ſubjecta.

Sub hoc tempus collegiata Montis-Deſideril * eccleſia Cluniacenſibus monachis ex mandato Innocentii papæ commiſſa fuit a Guarino Ambianenſi & Simone Noviomenſi epiſcopis, quorum litteras ex parte hic referre juvat. *Ego Guarinus Ambianenſis & ego Simon Noviomenſis epiſcopi, miniſterii noſtri altitudinem conſiderantes, ea quæ ſtatum ſanctæ rectitudinis offendunt, ad lineam eccleſiaſticæ puritatis reducere debemus, & quæ minus ordinata ſunt, reformare. Siquidem dominus papa Innocentius, animadvertens ſecundum ſapientiam ſibi divinitus conceſſam eccleſiam de Monte-Deſiderii minus ordinate procedere, & canonicum ſervitium inibi de die in diem vacillare, apoſtolica auctoritate mihi injunxit, ut ego Guarinus Ambianenſis epiſcopus, ad cujus diœceſim eccleſia prædicta pertinet; & ego Simon Noviomenſis, in cujus manu prædecurum illarum diſpenſatio a Romano pontifice commiſſa fuerat, eam monaſterio Cluniacenſi cui jam pridem contradita fuerat, redderemus; & ut in hoc ipſum canonici ipſius eccleſiæ convenirent, laboraremus. Quocirca canonicos illos ad diem conſtitutum vocavimus; quid dominus papa præciperet, aſſenſumque domini Rainaldi archiepiſcopi Remenſis eis oſtendimus, & ut ipſi pacifice concederent, invitavimus. (Illi vero) habito inter ſe conſilio hanc eccleſiæ ſuæ emendationem gratulanter ſuſceperunt: ita tamen, ut pax inter eos de ſuis redditibus fieret, poſtulaverunt. Hæc autem concordia inter canonicos & monachos ordinata eſt. Canonici inter ſe, antequam monachi eccleſiam ingrederentur, præbendam ſuam unicuique, ubi in vita ſua acciperat, aſſignaverunt. Deinde pactiones pro oblationibus dividendis fecerunt,* &c. quæ omnia Innocentii papæ & Remenſis archiepiſcopi auctoritate roborata ſunt. Innocentii diploma exſtat in Bibliotheca (*c*) Cluniacenſi, datum Piſis III. idus Martii, Indictione XIV. incarnationis dominicæ anno MCXXXVI. Illic hactenus inſignis cella eſt Ordinis Cluniacenſis.

* *Montdidier.*
(*c*) *Bibl. Clun. p. 1402.*

LVII. Bodini curtis cellaMajoris-monaſterii.

Idem Guarinus Ambianorum epiſcopus, qui Ingelramno ante annos ſeptem ſucceſſerat, donationes Bodini-curtis * Majori-monaſterio olim factas, hoc anno confirmavit. Poſitum eſt hoc monaſterium in Pontivo ad Altelam * fluvium, quod Anſcherus miles, frater Anſcheri Centulenſis abbatis, rempore Gervini epiſcopi, una cum conjuge ſua Letzelina conſtruxit, ac liberaliter dotavit. Datæ ſunt hæc Guarini epiſcopi litteræ anno Verbi incarnati MCXXXIV. indictione XII. VI. kal. Julii: quibus appoſita ſunt inter alios ſigna Richerii Monſterolenſis abbatis, Roberti abbatis S. Judoci, Widonis abbatis Foreſtenſis monaſterii, Euſtachii abbatis S. Fuſciani, Serlonis abbatis S. Luciani, Godefcaldi abbatis Altiacenſis, & Fulcodi abbatis

* *Bienconrt.*
* *l' Authie.*

tis S. Firmini. Initio harum litterarum Guarinus *frater* dicitur; quod argumento esse posset, ipsum ante episcopatum fuisse monachum. At vereor ne id erratum sit; siquidem Guarinus in aliis suis litteris neutiquam se fratrem dicit. Exstat ad eum Petri (*a*) Venerabilis epistola, qua ipsi de præstitis sibi officiis gratias agit, eumdemque ad se invisendum invitat. ANN. CHR. 1134.

(*a*) *Petr. Ven. lib. 4. ep. 14.*

LVIII. Fontanis abbatia erigitur.

Erectum est hoc anno in abbatiam eremitorium, quod Fontanas ob fontes illic, scaturientes vocant, situm in diœcesi Turonensi, beatæ Mariæ Magdalenæ primitus dein beatissimæ Dei-genitricis Mariæ sacrum. Hæc abbatia ortum habuit a quodam Gaufrido, & altero cognomini aliisque eremitis, qui juxta pontem Runæ primo sedem fixerant, & capellam in honorem S. Mariæ-Magdalenæ construxerant, quæ magno populorum concursu, ut ad res novas fieri solet, quotannis frequentabatur. Interim contigit, ut unus ex illis eremitis clericus, Willelmus nomine, benedictione a Gaufrido Turonensi archiepiscopo acceptа, Jerosolymam adiret: qui sabbato sancto ad sepulcrum Domini accessit, volens interesse consueto miraculo, quo ignis cælestis adstantes lætificare consueverat. Cum illic adesset, ceteus, quem gerebat, cælitus accensus fuisse traditur. Hinc ab adstantibus inquisitus quis esset, vacante patriarchali sede unanimi omnium consensu patriarcha eligitur. Id ubi rescivit alter ex his eremitis, Lambertus nomine, Magnus cognomento, ad discrimen alterius, qui Minor vocabatur, ad loca sacra profectus est, ubi a novo patriarcha sibi noto peramanter acceptus, postea ab eodem ad socios cum phylacterio veræ crucis, aliarumque reliquiarum, & ecclesiasticis ornamentis ad socios remissus est. Crescente dein eremitarum numero, visum est plerisque, ut sese aliqui Ordini addicerent. His demum placuit, ut Saviniacense pagi Abrincensis monasterium, tunc florentissimum præferrent, ex quo jam complura processerant monasteria, quorum abbates quotannis ad capitulum generale conveniebant. Missi illuc ex suis, adduxerunt Gaufridum Saviniacensem abbatem, & cum eo Hildebertum archiepiscopum Turonensem, qui duodecim ex illis eremitis, ceteris recusantibus, in monachos benedixit, eisque abbatem Odonem monachum Saviniacensem ordinavit, præsente Raginaudo de Castello, ad cujus dominium locus iste pertinebat. Sic III. idus Novembris hoc anno abbatia Fontanensis erecta est. Odoni abbati successit Gilbertus Saviniacensis monachus, cujus tempore Serlo Saviniaci abbas, se suaque monasteria Cistercienſi Ordini subjecit, adeoque Fontanense monasterium, quod deinceps beatæ Mariæ Virginis, uti & omnia Cistercienſium monasteria, patrocinio mancipatum fuit. Hæc fusius in historia monasterii Fontanensis, in Spicilegii tomo x. edita, quæ a Peregrino ejus loci abbate octavo conscripta est.

LIX. Hildeberti archiep. Turonensis obitus.

Ex his intelligitur, si Peregrini calculus certus sit, Hildebertum non ante hunc annum obiisse: tametsi non integris annis septem præfuit ecclesiæ Turonensi, quam anno MCXXV. regere cœpit, uti ex Orderico (*b*) & ex actis (*c*) episcoporum Cenomannensium discimus. Eo mortuo, canonici in eligendo successore divisi sunt in duas partes. Quidam enim Philippum, Gisleberti in sede Turonensi antecessoris nepotem, *contra sanctorum scita canonum* reclamantibus aliis, elegerunt: Philippus vero ad Anacletum confugiens, atque ab eo confirmatus, sedem Turonicam occupavit. Sed tandem, agente S. Bernardo, qui ad Innocentium (*d*) contra eum, & ad ipsum Philippum scripsit, Hugoni locum cedere coactus est, & aufugere, asportatis secum ecclesiæ ornamentis. Quid autem in receptione Hugonis contigerit, ex prædictis actis Cenomannensium episcoporum repetendum est.

(*b*) *Orderic. p. 882.*
(*c*) *Analect. to. 3. p. 338.*
(*d*) *Bern. ep. 150. & 151.*

LX. Cenomannorum & Carnutum urbes incensæ.

Ex variis hujus anni infortuniis, quæ Ordericus (*e*) refert, Cenomannorum & Carnutum urbes incendio consumtæ perhibentur. Certe hoc anno contigisse legitur in actis (*f*) episcoporum Cenomannensium, ubi quam late grassatum sit incendium fuse describitur. Tunc Cenomannorum præclara basilica concremata vixque corpus S. Juliani igni subtractum, quod ad suburbanum S. Vincentii monasterium delatum est. At ossa beatæ Scholasticæ virginis cum multis aliis reliquiis combustæ dicuntur, & post incendium cineres in locis suis a religiosis viris recollecti. S. Vincentii monasterium tunc administrabat Girardus abbas, Guillelmi a quadriennio successor, qui S. Juliani reliquias anno sequenti in cathedralem ecclesiam revexit. Huic post annos sex successit Guido abbas, Guidoni post octo annos Robertus, de quo alias.

(*e*) *Orderic. l. 13. p. 896.*
(*f*) *Analect. t. 3. p. 340.*

Apud Carnutas monasterium S. Petri combustum fuit, & *religiosus monachorum conventus, claustro cum aliis officinis destructo*, hac illac *dispersus*. Tunc loco præerat Udo abbas, alias a nobis laudatus, ad annum MCL. superstes; cujus successor Fulcherius, novam qualis nunc cernitur, eamque præclaram basilicam construxit, a Stephano ejus successore absolutam, ut suo loco videbimus. Falluntur qui putant Fulcherium abbatem esse auctorem libri de expeditione Jerosolymitana, quam a Fulcherio Carnotensi Balduini ducis capellano, scriptam fuisse constat ante Fulcherii abbatis ætatem.

Apud

ANN. CHR. 1134. LXI. S. Sergii & S. Maxentii abbates.

Apud Andecavos poſt Petrum (*a*) S. Sergii abbatem, ejus nominis primum, cujus obitus III. nonas Auguſti notatur, electus eſt Henricus, qui Hugonem de Mateſelone, nobiliſſimum militem, monaſtica veſte induit.

Superſtes fuit ad hunc annum Gauſridus (*b*) S. Maxentii abbas, cujus obitus v. nonas Januarii notatur in chronico Mailiacenſi ſeu Maxentiano, cujus auctor eſt Petrus Raimundi, ipſius Gauſridi ſucceſſor. Hic ex Cluſenſi ſancti Michaelis monaſterio poſtulatus eſt S. Maxentii abbas, cui loco annis quadraginta præfuit. Ejus tempore, ſcilicet anno MCXL. Grimoardus ex abbate Ailodiorum Pictavorum epiſcopus, paſcha apud S. Maxentium celebravit primo ſuæ ordinationis anno, ut idem chronographus tradit, & chriſma feria V. cœnæ Domini ibidem ſacravit ob amorem S. Maxentii & fratrum ejus loci Idem abbas hoc anno cum Maria, S. Sulpicii apud Redones abbatiſſa, paciſcitur de decimis, quæ cellæ Belli-pratelli ab illo parthenone debebantur. Hugonis Belli-pratelli interventu Uigerius Andecavorum præſul eccleſias Balgeii ſeu Balgii Sancto Sergio confert, quarum occaſione variæ lites ortæ ſunt cum Roberto de Turre-Landerici abbate S. Albini & Guillelmo S. Mauri abbate. Cella beatæ Mariæ de Pratello ſita eſt in diœceſi Andegavenſi, cujus loci prior Guillelmus Amauricus Herveo poſt annos ſexdecim ſucceſſit. Alium Hugonem, de Cleiis dictum, auferre molientem, quæ ipſe, cum adhuc puer eſſet, a patre donata confirmaverat, datis quadraginta ſolidis ceſſare fecit. Hos Hugo *& beneficium abbatiæ accipient, deoſculatis ex ordine fratribus calumniam dimiſit.*

(*a*) *V. lib. 68. n. 99.*

(*b*) *V. lib. 72. n. 82.*

LXII. Ramirus ex monacho fit rex Aragonum.

Hoc anno res nova & omnino inſolita in noſtro Ordine contigit. Mortuo quippe Hildefonſo ſeu Alfonſo Aragonum rege imperatore dicto, (quod VI. idus Septembris accidit) cum filium non reliquiſſet, Navarri & Aragonii, in varia diſtracti ſtudia, tandem Ranimiro ſeu Ramito ejus fratri, qui ab annis amplius quadraginta (*c*) Tomerienſis monachus immo & ſacerdos fuerat, regnum deſerunt, & uxorem ducere ad excitandum ſucceſſorem cogunt. Remigium vocat Ordericus, (*d*) qui Hildefonſum, laboribus & ærumnis fractum, in morbum incidiſſe tradit poſt bellum Fagenſe, in quo nobiles barones Bertrannus & Rodericus, aliique proceres occubuerint; & poſt octo dies initio autumni animam exhalaſſe; tumque ſubditos de ſucceſſore diceptaſſe. *Denique Aragones*, inquit, *Remigium ſacerdotem & monachum, quia frater regis erat, elegerunt, & regem ſibi conſtituerunt: Navares autem Garſionem ſatrapam ſibi regem præpoſuerunt.* At veriti (*e*) Aragonii, ne, deficiente Ramiri regis ſtirpe externo dominatui parere cogerentur; a Romano pontifice impetrarunt, uti Ramirus, quod pæne infans votorum damnarus eſſet, ſanctionibus canonicis ſolveretur, atque uxorem ipſi ducere liceret. Addunt ſcriptores Hiſpanici, cum non modo monachum & ſacerdotem, ſed etiam epiſcopum primo Burgenſem, dein Pompilonenſem, ac demum Rotæ & Barbaſtri præſulem fuiſſe. Tam nova & inſolita diſpenſatio exemplo carere mihi videtur, ſi forte Caſimiri Poloniæ ducis exemplum non ita ratum excipies. Unde facile crediderim quod, Ganbayus ſcribit eam ab Anacleto antipapa conceſſam fuiſſe. Ut ut ſit, Ramirus Oſcæ * regia inſignia ſumſit; extantque veteres tabulæ in quibus Octobri menſe proximo regem & ſacerdotem ſe didicit. Dein uxorem duxit Agnetem ſeu Mathildem, Willelmi X. Pictavorum comitis & Aquitaniæ ducis ſororem, ex qua prodiit Petronilla, quæ vix trimula Raimundo-Berengarii Barcinonenſi comiti deſponſa eſt: mox ad eum regni adminiſtratio devoluta, quam Ramirus abdicavit. Raimundus tamen titulo regis abſtinuit, ſolo principis Aragonenſis titulo contentus, quod Robertus (*g*) de Monte & Surita obſervarunt. His actis, Ramirus ad priſtinum vitæ inſtitutum & religionis ſtudia (*h*) ſe retuliſſe dicitur, & ſancti Petri ſacra ædæ Oſcæ abditum, regali tamen habitu, latuiſſe. Id tamen admiratione dignum videtur, tam celeri converſione rerum hæc peragi potuiſſe: ut vix trium annorum ſpatio decurſo, is regnum adierit, uxorem duxerit, filiam ex illo matrimonio ſuſceperit, genero nuptui tradiderit, regnique adminiſtratione ceſſerit.

(*c*) *V. ſi. 68. n. 72.*

(*d*) *Ordric. l. 13. p. 795. a, & 900. d.*

(*e*) *Indic. rer. Aragon. p. 44.*

* *Hueſca.*

(*f*) *Mariana l. 10. c. 15.*

(*g*) *Robert. an. 1159.*

(*h*) *Indic. Aragon. rer. p. 46.*

LXIII. S. Tiberio eccleſia Beciani aſſeria.

Apud Montem-peſſulanum habita eſt hoc anno ſynodus epiſcoporum III. nonas Novembris, cui Hugo Rotomagenſis, Bernardus Arelatenſis, Arnaldus *de Leveze* archiepiſcopi & apoſtolicæ ſedis legati; necnon Raimundus Agathenſis, & Guillelmus Rauſicenſis epiſcopi cum Pontio abbate S. Ægidii, aliiſque quam-plurimis religioſis viris interfuere. In illo conventu actum eſt de eccleſia Beciani * opidi, de qua Caſæ-Dei monachi cum Tiberienſibus jam dudum diſceptabant. Vacati ad ſynodum Stephanus de Mercorio Caſæ-Dei, & Ademarus S. Tiberii abbates. Paruit Ademarus: at Stephanus nec per ſe, nec per ſuos reſponſales adfuit. Inveſtigata cauſa, patres eccleſiam illam S. Tiberio adjudicarunt. Actum hoc ipſo anno apud Montem-peſſulanum; quod Hugo Rotomagenſis archiepiſcopus Ademaro abbati lite-

* *Beſſan.*

teris ſuis teſtatus eſt, cum ejus epiſtola ad Innocentium in Appendice relatis, in quibus totius rei geſtæ ſummam exponit. Poſt annos quinque hæc controverſia denuo retractata eſt in ſynodo Uzeticenſi, præſidente Guidone diacono cardinale & apoſtolicæ ſedis legato, eoque pacto concordia ſancita eſt, ut Tiberienſes pro bono pacis Caſæ-Dei monachis eccleſiam S. Martini de Valentianis cederent, ſicquo Becciani eccleſiam in poſterum quiete poſſiderent. Extant in Appendice acta prædictæ ſynodi Uzeticenſis cum Guidonis cardinalis epiſtola ejuſdem argumenti ad Innocentium papam. Sic tandem finita eſt controverſia de eccleſia Beciani, qui locus eſt diœceſis Agathenſis, S. Tiberii monaſterio proximus, ubi olim cella S. Tiberii monachorum, nunc eccleſia parochialis. Quod attinet ad Ademarum abbatem, anno præcedente Arnaldo ſucceſſerat, ad annum circiter MCLX. ſuperſtes: cujus ſucceſſor Willelmo II. quem poſt annos ſexdecim excepit Berengarius-Niger ſeu Nigreti ad annos fere quinque; ſucceſſorem ſortitus Berengarium de Luteva, Albigenſium hæreticorum hoſtem infenſiſſimum, de quo alias. ANN. CHR. 1134.

LXIV. Fuldenſes abbates.

Ad res Germanicas quod ſpectat, Bertholdus ſeu Berthous Fuldenſis abbas veneno vitam finiiſſe hoc anno dicitur in chronico Saxonico, eique Conradus, ejuſdem cœnobii monachus conceſſione imperatoris ſucceſſiſſe, quod ad annum ſequentem differtur in Breviario Fuldenſi, ubi Conradus ex præpoſito abbas *fuiſſe S. Bernardi* electus dicitur, vir pius, ſincerus, caſtus & liberalis, Lotharii imperatoris per Galliam, Italiam, & Germaniam perpetuus comes: quo mortuo ad montem S. Petri ſeceſſit, ibique in monaſterio finem vitæ anno MCXXXVIII. impoſuit, ſepulturſque eſt. Alholfus ejus ſucceſſor, ob immite ingenium ſuis exoſus, ab Eugenio III. apud Trevirim exauctoratur. Huic ſuffectus Rutgerus, ejus nominis primus, honores peroſus, nonniſi a cæſare coactus, ſarcinæ paſtorali humeros ſuppoſuit. Verum primo ſtatim præfecturæ anno ab Eugenio dimiſſionem in concilio Remenſi obtinuit, & in montem beatæ Virginis ſtudio rerum divinarum ſe recepit. [Ita ſcribunt in Gallia chriſtiana Sammarthani; verum longe aliud de eo fert judicium Wibaldus abbas Stabulenſis in epiſtola CXIV. ad Eugenium Papam. *Diſcretio veſtra*, inquit, *juſto Spiritus ſancti judicio Roggerium Fuldenſis monaſterii electum ab ejuſdem eccleſiæ regimine ob canonicam notam removit*, &c.] Poſtulatus ejus loco Henricus abbas Harſfeldenſis, cum res monaſterii diſtractas, venditas donatas & abalienatas reparare non valeret, alium magis gnavum ſibi ſubſtitui haud invite paſſus eſt, ſcilicet Marcwardum ſancti Michaelis apud Babenbergam monachum, de quo alias agendum. Non omittendum quod in chronico Saxonico ad hunc annum legitur, Lotharium ſcilicet ad Fuldenſem abbatiam divertiſſe; & Fridericum Sueviæ ducem, qui Conradi fratris ſui partes ſectabatur, ab aſſeclis derelictum, neceſſitate compulſum adiiſſe imperatricem, ibidem cum imperatore degentem, nudiſque pedibus ipſius gratiam humiliter flagitaſſe, & per eam cæſari ſuiſſe reconciliatum, & a legato apoſtolico ſolutum excommunicatione, qua per ſeptem annos continuos ab eccleſiæ communione ſeparatus fuerat.

LXV. S. Jacobi cœnobium Herbipoli conditur.

Trithemius auctor eſt, Herbipolenſe ſeu Wirzburgenſe S. Jacobi monaſterium, cujus ille abbas erat, hoc anno ab Embrichone epiſcopo condi cœptum fuiſſe in ſuburbano; eoque abſoluto monachos noſtri Ordinis collocatos, quibus præfectus Macarius abbas primus, natione Scottus, vir magnæ ſanctitatis, qui vinum & quaſlibet ciborum delicias, ut venenum & animæ peſtem, abhorruiſſe dicitur. Obiit anno MCLIII. in cujus tranſitu voces angelorum auditas fuiſſe tradunt. Humatus eſt in capella beati Jacobi cum hoc epitaphio: *Hic jacet Macarius primus abbas hujus loci, per quem omnipotens Deus vinum in aquam convertit*, cum ſcilicet vinum ei propinatum ſuiſſet, quo uti refugiebat. Ejus ſucceſſor, Chriſtianus nomine, ab anteceſſoris ſanctitate nequaquam declinavit per vigiliſ & ſex annos, quibus monaſterium rexit.

LXVI. Donatio facta Cluniaco. (a) *Tom. 2. Anecd. p. 382.*

[Circa id tempus Henricus Anglorum rex inſignem Cluniacenſi S. Petri monaſterio fecit donationem (a): *Centum marchas reditus ſingulis annis, ſcilicet* LX. *marcharum in firma & reditibus civitatis meæ Londonienſis, inquit*, & XL. *marcharum in reditibus civitatis meæ Lincolnienſis: ita tamen quod has centum marchas quoque anno reddi faciam eccleſiæ Cluniacenſi de meo proprio theſauro in omnibus diebus meis.* Poſt mortem vero ſuam ſtatuit ut prædictarum civitatum miniſtri cum aliis reditibus ſuis has centum marchas deferant ad ſacrarium ſuum, *ibique reddantur nuntio. B. Petri.* Hanc auctoritate regia factam donationem precibus ejus confirmavit Innocentius papa *majeſtate litterarum & ſigilli ſui*, &c. *Teſtibus VVillelmo archiepiſcopo Cantuarienſi, T. archiepiſcopo Eboracenſi, R. epiſcopo Sarum, H. epiſcopo VVintonienſi, A. epiſcopo Lincolnienſi, G. epiſcopo Londonienſi & eanc.* &c. Sequenti anno defuncto Rotomagi Henrico rege, facta commutatione pro dictis centum marchis data eſt Cluniacenſibus fratribus terra. Donationem quoque *de terra prædicta ab impe-*

ANN. CHR. 1135. *ratrice factam* laudavit & firmavit R. dux Normannorum & comes Andegavorum. *Teſtes ſunt Hugo archiepiſcopus Turonenſis, Paganus de Claravalle, Guido de Sablolio.*]

LXVII. Bernardi reditus Claram-vallem.

(a) *Bern. vita lib. 2. c. 5.*

* *Beſançon.*

POſt longam in Italia moram, poſt trienni abſentiam, redditur tandem ſuæ Claræ-valli, ſuiſque Claræ-vallenſibus Bernardus: ſed brevis illa quies, brevis ea ſuorum lætitia fuit. Deſcendenti ex alpibus, in ejus occurſum concurrunt e ſummis rupibus (*a*) paſtores & armentarii, atque agreſte hominum genus, elatis vocibus ejus benedictionem petentes; eaque accepta, ad ſuas caulas redeunt læti & gaudentes quod ſanctum Domini vidiſſent. Ubi Chryſopolim * advenit, Lingonas uſque ſollemniter deducitur. Hinc procedenti delecti fratres Claræ-vallenſes optimo & optatiſſimo patri occurrunt; tum provoluti genibus, mox ad oſcula ruunt; eumque Claram-vallem deducunt. Adſunt illico fratres omnes, & mira devotione dilectiſſimum patrem ſuſcipiunt. Agitur ſine tumultu cum omni gravitate lætitia. Facies hilaritatem prodebat, ſed caſtigatus actionum & locutionum modus eum temperabat. In tam longa patris abſentia nihil novatum, nihil a priſtino religionis ſtatu devium repertum. Integer univerſorum ſtatus, concors ſocietas, vera unitas & ſincera concordia. Nempe opus ſuum vir Dei abſens corpore, præſens ſpiritu, precibus ſuis muniebat. In his tamen eo humilior & Deo ſubjectior erat, quo Deum, votis ſuis ſibi magis propitium ſentiebat. Nec deſuit eo abſente cura & providentia Godefridi prioris, propinqui ſui, qui Lingonum opiſcopus erat, cum Ernaldus hæc ſcriberet. Unum tamen Bernardo ſuggerunt fratres, anguſtiorem eſſe monaſterii locum, quam ut tot homines, qui ad ſe in dies catervatim confluebant, commode poſſet capere: eſſe paullo inferius aptam planitiem magis ſpatioſam, & opportunitatem fluvioli Albæ præterlabentis, ubi ampliſſimum monaſterium conſtrui poſſet. Principio reſtitit vir ſanctus, id in malam partem a ſæcularibus detorquendum cauſatus, ſi poſt conditas tot laboribus & expenſis lapideas domos, poſt tráductos per ſingulas officinas aquæductus, alias ædes conſtruerent. Si hæc fecetint, fore ut homines ſæculi male de ipſis ſentiant, quod aut leves ſint, aut quod nimiæ eos divitiæ faciant inſanire. Denique deeſſe ipſis pecunias quibus id operis aggrediantur. Ad hæc reponebant fratres: ſi novos colonos mittere deſineret Deus, loco mutando non fore cogitandum: at cum quotidie gregem augeat, aut repellendos eſſe quos mittit, aut providendam manſionem, ubi ſuſcipiantur. Nec dubium eſſe, quin is, qui eos vocat, & manſiones eis, & ſumtus ad eas conſtruendas ſuffecturus ſit. His auditis, abbas ſanctus eorum fide & caritate delectatus eſt, ac demum eorum ſententiæ acquievit. Id ubi reſcivit Theobaldus Campaniæ comes, multa ad id operis ſubſidia contulit, ejuſque exemplo epiſcopi, magnates, & quique locupleres ultro ſuppetias ſubminiſtrarunt. Sic inopinata celeritate totus monaſterii ambitus perfectus eſt; &, ut Ernaldi verbis loqnar, ſurrexit domus, & quaſi animam viventem atque notabilem haberet nuper nata eccleſia, in brevi profecit & crevit.

LXVIII. In Aquitaniam pergit contra ſchiſmaticos.

(*b*) *ibid. c. 6.*

Inter ea laborabat ea tempeſtate (*b*) ſchiſmaticorum factione Aquitania, in primis eccleſia Burdegalenſis, cui Gerardus Engoliſmenſium incubabat, favente Willelmo principe, in cujus pectus ille ſchiſmatis virus inſtillaverat. Jam quidem Willelmum ad ſanam mentem reducere tentaverat vir Dei, idque effeciſſe videbatur: ſed ubi ab eo receſſerat, mox princeps Gerardi ſuggeſtionibus iterum depravatus, Anacleti partes aperta vi tueri perſeverabat. Frendebat Gerardus, qui din illis in partibus per Turonenſem, Burdegalenſem, & Auxienſem provincias legati apoſtolici auctoritatem exercuerat; quod jam tanto magiſtratu dejectus eſſet; nec poterat pati ſe ſolius eccleſiæ epiſcopum, qui ſe totius Aquitaniæ principem & magiſtrum viderat. Aſſuetus itaque prædari provincias, & ſub titulo juſtitiæ ex cauſis emergentibus facere quæſtum; non modo auctoritatem, ſed & exactionum occaſiones ſibi periiſſe impatienter ferebat. Hinc ad partes Anacleti converſus, ut amiſſa recuperaret, quoſcumque poterat, ad eum alliciebat. Aggreſſus igitur comitem, multis pecuniis ejus animum facile corrumpit. Pelluntur e ſedibus ſuis Guillelmus Pictavorum epiſcopus pius æque ac catholicus, necnon Ramnulfus Lemovicenſis; & alii in eorum ſedes intruduntur. Hæc aliaque refert Ernaldus, quibus fidem conciliat Goffridi (*c*) Vindocinenſis abbatis epiſtola ſcripta ad ipſum Gerardum epiſcopum, cui Goffridus non inferiora his ſcelera ante ortum ſchiſma exprobravit.

(*c*) *Goffrid. l. 1. ep. 22. V. Annal. l. 75. n. 40.*

Tot tantaque mala cum ad notitiam perveniſſent Gaufridi Carnutenſis epiſcopi, cui Aquitaniæ legatio ab Innocentio e Gallia diſceſſuro commiſſa fuerat; eo ſe conferre, & periclitanti eccleſiæ incunctanter ſuccurrere conſtituit. Idque ut facilius exſequeretur, Bernardum rogat & obſecrat, ut tam ardui ac difficilis negotii ſo-

ANN. CHR. 1135.

ſocium & adiutorem ſe adiungat. Aſſenſit vir Dei, pollicitus ſe legato adſuturum ſtatim atque coloniam monachorum ad quemdam locum, quem Namnetum comitiſſa Ermengardis paraverat, deduxiſſet. Ivit cum eo legatus ut infra videbimus; & peracto negotio ad Willelmum comitem ambo pergunt. Principi fere a ſuis perſuaſum eſt, ut eorum colloquium evitaret: ſed tandem apud Parteniacum * Pictorum opidum una conveniunt. Tum de pace agitur: unam eſſe eccleſiam probat abbas, quæ non in Aquitania ſola conſtabat, ſed in aliis orbis Chriſtiani partibus, quæ Innocentium, ut verum ac legitimum pontificem, agnoſcebant. Ad hæc reſpondit comes, ſe in obedientiam Innocentii facile aſſenſurum; ſed ad reſtitutionem epiſcoporum, quos expulerat, nulla ratione poſſe induci, quippe qui ipſum graviſſime offendiſſent, ipſeque juraſſet, ſe numquam eos in gratiam recepturum. Tandem abbas ſanctus ad efficaciora remedia convertitur. Ad altare ſacra factutus accedit. Peracta conſecratione & pace data, ſacratiſſimum Chriſti Domini corpus patenæ impoſitum ſecum rollit, & progreſſus ad limina eccleſiæ, ubi comes, utpote excommunicatus, tempore ſacrificii ſubſtiterat, ignea facie & flammeis oculis, non » jam ſupplicans, ſed minax, terribilibus verbis eum aggreditur. Rogavimus te, inquit, non ſemel, tu vero ſpreviſti nos & contemiſti. Ecce ad te procedit Filius » Virginis, judex tuus, idemque capnt eccleſiæ, quam tu perſequeris. Ergone & » ipſum ſpernes? Ad hæc verba expavit & diriguit comes membriſque tremebundis ac metu diſſolutis, ſolo provolvitur. Tum vir Dei ad eum propius accedit, eum pede pulſat, & in pedes ſtare jubet. Erectus comes ad patris imperium, expulſo Pictavorum epiſcopo, qui præſens aderat, oſculum præbet, atque Innocentium agnoſcit. Denique cum ſancto viro familiarius locutus parerue admonetur, ne pacem factam violaret, quod ille fideliter præſtitit, deinceps ad meliora converſus, ut ſuo loco dicturi ſumus.

* Parthenay.

LXIX. Gerardi epiſcopi Engoliſmenſis interitus.

Sic Aquitaniæ reddita pax, quam Gerardi epiſcopi mors brevi ſubſecuta confirmavit. Ernaldus ſcribit, cum impœnitentem, ſine confeſſione & viatico, repente extinctum fuiſſe; corpuſque ejus in lecto enormiter tumidum inventum, & ab ipſius nepotibus humarum in quadam baſilica; ſed poſtea juſſu Gaufridi epiſcopi & legati illinc extractum, & alio projectum ſuiſſe, porro nepotes ejus, quos in Engoliſmenſi eccleſia ſublimaverat, eliminatos, toramque ipſius progeniem per extera regna exſulaſſe. Longe aliam opinionem de Gerardi obitu ingerit anonymus ſcriptor hiſtoriæ (*a*) pontificum Engoliſmenſium. Si enim illi anonymo fides habeatur, Gerardus die proxima mortis ſuæ, ut ille ſe accepiſſe ait, in confeſſione ſua ſacerdotibus dixit, ſi partem Petri-Leonis contra voluntatem Dei ignorans tenuerit, ſe pœnitere. Dehinc omnia ſua vel eccleſiæ, vel pauperibus erogaſſe dicitur; ſabbato miſſam ſumma cum devotione & effuſione lacrymarum celebraſſe, & ſequenti dominica anni MCXXXVI. a ſæculo migraſſe. Verum longe præferenda Ernaldi abbatis hominis æqualis & ſinceri, auctoritas, utpote qui non longe ab illis partibus tunc manebat in Bonævallenſi agri Carnutenſis monaſterio: cum anonymus ille fateatur, ſe hæc ex incerto aliorum relatu accepiſſe. Certe non diffiretur iſte auctor, Gerardum extra eccleſiam, quam ædificaverat, ſub vili lapide latere. De ejus obitu Ordericus (*b*) agit, ſed mortis ejus genus non exprimit, neque chronographus Mauriniacenſis, qui initio libri tertii perverſos ejus mores fuiſſe aſſerit, uti & Goffridus Vindocinenſis, qui eos ipſi viventi exprobrat.

(*a*) *Labb. Bibl. tom. p. 262.*

(*b*) *Orderic. l. 13. p. 908.*

LXX. Buzeii monaſterii fundatio.

Priuſquam Aquitaniam adiret Bernardus, ad Britanniam cum Gaufrido legato profectus eſt, congregationem monachorum deductarus ad novum monaſterium, quod Ermengardis Britanniæ comitiſſa, una cum duce Conano filio ſuo, apud Buzeium ſeu Buzaium in dioceſi Namnetenſi recens conſtruxerat. In illo itinere contigit illud miraculum quo muliet quædam incubo dæmone liberata eſt. Illuc reverſus poſt aliquod tempus viſitationis gratia vir ſanctus, *ad cujus abbatiam Buzenſe cœnobium ſpectabat*, eumdem locum, non juxta ptomiſſionem ſibi factam conſtructum & ædificatum, ſed pæne deſolatum inveniens, vehementet doluit, & Conanum ducem, qui multa ex rebus eidem loco collatis ſubtraxerat, uti perſidum & mendacem redarguit; ideoque abbati & fratribus, quos ibidem collocaverat, ut locum relinquerent, & Claram-vallem redirent, imperavit; qua re conturbatus & pudefactus comes id ne fieret interceſſit, & ſe deinceps abbatiam ædificaturum, multaque bona ei largiturum promiſit; quod re ipſa exſecutus eſt, ut ejus litteræ (*c*) fidem faciunt, quibus Rotaudus Venetenſis, Alanus Redonenſis, Johannes Maclovienſis, Irerius Namnetenſis epiſcopi, aliique poſt eos ſubſcribunt. Extant duæ Bernardi epiſtolæ (*d*) ad Ermengardem comitiſſam Britanniæ multam benevolentiam præferentes: quarum prior inſcribitur: *Dilectæ in Chriſto filiæ ſuæ Ermengardi, quondam eximiæ comitiſſæ, nunc humili Chriſti ancillæ.* Hæc enim poſt obitum viri ſui Alani Fergentii Jeruſalem profecta, in eccleſia S.

(*c*) *Martene miſcell. t. 2. part. 2. p. 74.*

(*d*) *Bern. ep. 116. & 117.*

ANN. CHR. 1135. Annæ vitam monaſticam exercuiſſe dicitur in libro de geſtis comitum Andegavenſium. Sed, cum vitam hanc inſtituto parum convenientem duceret, eam redarguit Goffridus (*a*) Vindocinenſis abbas, quod ſæcalo, a quo ſemel receſſerat, iterum ſe ſociaret. Primus Buzeii abbas fuit Petrus: cui ſucceſſit Adam anno MCLII. quo anno Bernardus Namnetenſis epiſcopus *grangiam fratrum de Buzeio*, eorumque terras ab omni exactione liberas fecit, epiſcoparus ſui anno V. conſalatus comitis Hoelli IV.

(*a*) *Goffrid. l. 3. ep. 23.*

LXXI. Stephanus Obazinæ prior factus ut ſe gerit.

Dum Gaafridus Carnutum epiſcopus & legatus pro ſuæ legationis officio in Aquitaniæ partibus verſaretur, contigit eum Obazinam (*b*) divertere, ubi inter fratres, qui hactenus Stephano obtemperaverant, bamilitatis contentio orta erat, cum alter alteri ſapponi certaret, ac Stephanus ipſe bonorem, qai præ cæteris ei deferendus videbatur, conſtanrer defugeret. Auditis omnium rationibus, legatus piæ altercationi (*c*) finem impoſuit, & Stephano prioris officium commiſit. Cum nullam adhuc regulam ſibi præſcriptam haberent, inſtituta magiſtri pro lege eis erant. Labor illis ſete continuas, rigidum ſilentium, jejunia quotidiana, quæ nullus, niſi die dominico, tam æſtate quam hieme, ſolvebat, niſi aut juniori ætate aut gravi infirmitate excuſaretur. Is autem qui hæc ſtatuerat Stephanus, etiam dominicis diebus jejanabat: donec tandem majorum conſilio tam ipſis, qaam quinquaginta poſt paſcha diebus prandia ſuis indulſit; ipſe vero de dominicis quidem diebus facile acquievit, ſed de quinquaginta diebus vinci non potuit, donec monachus (neciam enim illi tum monachi esant) factus eſt. Diurno tempore rurale opus exercebant: imbecilliores corpore aut ſcribendis libris, aut levioribus operibus occapati erant. Hiemis tempore, cum longiores ſunt noctes, finito completorio, omnes in anum congregati tam diu ſtatuto operi intendebant, quouſque pſalterii mediam partem perſolviſſent. In puniendis culpis ſeverus erat magiſter. Si qais in eccleſia paullulum oculos attollere viſus eſſet, aut fabridere, aut ſonom aliquem feciſſet, vel quid negligentius egiſſet, continuo vapulabat. Poſt primam omnes in capitulum conveniebant, in quo finita lectione culparum correctio fiebat. Si quis verberandus eſſet, mox exutus ad ſingulos pſalmi quinquageſimi verſas ſingulos ictus excipiebat: ſi major eſſet eulpa, per plures pſalmos id ferebat. Diebus dominicis tam ipſe, quam fratres lectionibus & miſſarum celebrationibus vacabant: ſabbatum ob honorem beatæ Mariæ cum novem lectionibus ac duabus miſſis celebrari mos erat: nec tamen ab opere ceſſabatur. Ad Dalonenſe monaſteriam, quod proximum erat, freqaenter ibat vir Dei: quo cum aliquando pergeret, noctu incidit in latrones, a quibus male acceptus, nucturnum ſilentium ut violaret, oeutiquam adduci potuit.

(*b*) *V. lib. 75. n. 78.*

(*c*) *Baluz. Miſcell. to. 4. p. 87. & ſeq.*

LXXII. Cartuſiæ priorem conſulit.

Interea de præfigendo ſibi Inſtituto anxius, audita fama Carruſienſium, quæ tunc præ cæteris celebris erat, Carruſiam adire ſtatuit. Perveniens ad Cartoſiam, humaniſſime a fratribus illic acceptus eſt. Erat enim eorum eccleſiæ dedicationis feſtivitas, quæ eos in unum omnes coadanaverat; nam cæteris diebus, præter dominicos & feſtos dies, quibus in eccleſiam & in refectoriam una conveniebant, ſinguli in ſuis cellulis manebant. Conſaltus a Stephano prior, ſcilicet venesabilis Gaigo vit *diſcretus & religione fundatus*, de eligendo inſtituto, reſpondit, Ciſtercienſes, nupet exortos regiam viam tenere; eorum ſtatuta ad omnem perfectionem poſſe ſafficere. Nobis enim, ait, & in perſonis eſt numerus, & in poſſeſſionibus, terminas præfixus. Tu veso, qui multos jam ſub te habes, & plures adhuc admittere decreviſti cænobiticam profeſſionem præferre decet, quæ non numero, ſed religione, virtatibas, non peſſeſſionibas æſtimator. Hæc Stephanus gratantes accepit, & conſilium prioris ſecuturus ad propria remeavit.

LXXIII. Monaſterium amplificat.

Ubi reverſus eſt, aucto fratrum numero, habitacula quoqae monaſterii, qaæ parva erant, amplificare aggreditur. Mox a ſanctuario incipiens, eccleſiam in bonorem ſanctæ Dei-genitricis Mariæ ad inſtar Cartaſienſis ædificare cœpit. Alteram quoque a latere conſtruxit in honorem S. Petri apoſtoli propter hoſpites & extraneos, ut fratrum eccleſiam ab eorum importunitate defenderet. Ad hæc clauſtrum & regulares io circaitu manſiones ædificavit, inrer quas & piſcinam aquæ eleganti opere fabricatas eſt, ad quam immenſi ponderis lapidem, quem triginta paria boum movere vix poſſent, cum maxima tabula altaris, per ardua & invia loca magno labore, non ſine miraculo convexit.

LXXIV. Multi utriuſque ſexus ad eum confluunt.

Tanc ad ejus monaſterium multi de ſæculo, nobiles & ignobiles, viri ac mulieres, confluere cœperant, & ſuavi Chriſti jugo colla ſubmittese. In his unus fuit haud ignobilis, apud ſuos valde religioſus habitus & juſtitia inſignis, qui cum uxore & omni familia ſua utriuſque ſexus converſus eſt, animalibus & pecudibus, & quidquid ad victum pertinebat, ad monaſterium præmiſſis. Feminarum ad converſionem venientium non parvus illic erat numerus, ex quibus complures illuſtriſſimæ

erant

erant, & multorum nobilium dominæ, quæ ſponte ſe ad hanc humilitatem & paupertatem redigebant: & quæ prius ſericis, auroque textis veſtibus ornatæ erant, tunc ſparto aut vili panno veſtitæ viliſſimarum mulierculatum ſpeciem & habitum præferebant. Cumque fratres fortioribus occuparentur laboribus, iſtæ villa quæque & humilia opera ad ſe pertinere credebant, olera ſcilicet ac legumina præparare, coquinæ utenſilia mundare, domos ſcopare, & cæteras munditias ſollicite exercere. Habitabant autem non longe a fratribus, manſionibus ſeparatæ, ſed religione conjunctæ; nec ad eas quiſquam abſque prioris permiſſu accedebat. Verum prudentiſſimus ac religioſiſſimus pater ratus non decere, eas tam diu prope habitare, eis monaſterium conſtrui curavit duobus vel tribus a monaſterio ſtadiis, in ejuſdem ſilvæ loco ſaxoſo, præruptis montium ſcopulis undique obſito: ut illic degentes præter cælum & circumpoſitos montes nihil videre poſſent. Ea porro inter ſe diſtantia erat, ut ſigno pulſato in uno monaſterio, ſonus ejus in altero audiretur. Interea Obazinenſes nullis adhuc legibus tenebantur, ſed inſtituta magiſtri venerabilis pro lege habebant: quæ tam diſtricta & ardua erant, ut diſciplinæ aſperitati vix quidquam addi poſſet. Verum, ne deficiente magiſtro diſciplina deficeret; placuit ut cujuſpiam Ordinis eorum qui in eccleſia probati ſunt profeſſionem aſſumerent. Cumque diu inter ſeſe deliberaſſent, monachorum an canonicorum regulam amplecterentur; tandem inſpirante Deo, ſapientum uſi conſilio, præcipue domni Almerici Arvernorum epiſcopi, omnes in monachorum regulam aſſenſum dederunt. Nullum autem regulare monaſterium in illa regione tunc habebatur præter Daloneuſe. Miſſum eſt igitur illuc, & illinc magiſtri ad docendum ordinem aſſuniti: dum adeſſet dies, quo & ipſi monachorum habitu induerentur, & ſanctimoniales feminæ in præparato monaſterio collocarentur; quod quo pacto factum ſit, inferius exponemus. Dalonenſi monaſterio tunc præerat Amelius ſucceſſor Rogerii ejus quem Girardus de Salis, illius monaſterii auctor, primum illic abbatem conſtituerat. Sub alterutro abbate Dalonenſes ritus Ciſtercienſes amplexi ſunt, ſub linea Pontiniacenſi. ANN. CHR. 1133.

LXXV. Caſalis-benedicti abbates.

Non ſerius hoc anno Radulfus, Caſalis-benedicti apud Bituriges abbas quartus, Iſemberto (*a*) ſucceſſit. Argumento eſt charta Guarini epiſcopi Ambianenſis, qui Radulfi abbatis & Chriſtiani monachi rogatu eccleſiam de Floſſicurte * cum ſuis adjunctis prædicto monaſterio donavit hoc anno, *epiſcopatus domni Guarini anno octavo*. Multa eidem loco beneficia hoc abbate contulere toparchæ Exoldunenſes: ex quibus Radulfus, Jeroſolymam profecturus, mediam partem redditus ſalis, qui de Exolduno percipiebatur, monachis anno præcedente, MCXXXIV. accepto pretio ceſſit, annuente matre ſua Arenguarde cum fratribus Saverico & Odone, & ſororio ſuo Arnulfo *Calderon*. Idem in aliis litteris patrem ſuum Gaufridum, Aalim uxorem vocat, filium vero Odonem, qui ei ſucceſſit. Superſtes fuit Radulfus ad annum ſaltem MCLX. mortuus XIV. Kal. Februarii, quo die *Radulfus bonæ memoriæ abbas quartus hujus eccleſiæ* obiiſſe dicitur. Succeſſor ejus Willelmus *bonæ memoriæ* abbas poſt annos octo deceſſit XIV. Kal. Septembris. De Radulfo abbate quarto, ejuſque ſucceſſoribus vix quidquam obſervatione dignum habetur ante præfecturam venerabilis Petri *Du-Mas*, qui Caſalis-Benedicti novam congregationem inſtituit. Hoc vero ordine in domeſtico veteri catalogo recenſentur: *Primus domnus Andreas fundator & ædificator hujus eccleſiæ, ſecundus domnus Giraudus vir miræ ſimplicitatis, Iſembertus, Radulfus, Vuillermus, Arnulfus de ſancto Lupo, Arnulfus de ſancto Benedicto, Rainaldus, Garnerius de Luneriis, Petrus Lemovicus, Humbaudus de Caſtellulo, Thomas de Karitato, Stephanus de Condeto decimus-tertius.*

(*a*) *V. lib. 72. n. 38.*
* *Flexicurt.*

LXXVI. Bernardus ſcribere incipit ſermones in Cantica.

Reverſus ad ſuam Claram-vallem ex Aquitania Bernardus, *nactus aliquod quietis tempus*, ut cum Gaufrido loquar, *aliis ſe negotiis occupavit, & ſecedens in caſtellam piſatis torquibus circumſeptam, ſolus meditationibus divinis vacare diſponit. Et repente occurrunt ei in diverſorio humili quaſi ad Domini præſepe conſiſtenti, amatoria Cantica, & ſpiritualium fercula nuptiarum. Multo tempore in harum meditatione rerum animam ſuam effudit; & multipliciter hæc exponens, quantum in ſe profecerit, qui in illis quotidie epulabatur deliciis; quantum nobis profuerit, quibus ejuſdem benedictionis reliquias in ſcriptura ſervavit, manifeſtum eſt legentibus eam.* Hactenus Gaufridus, tertius ejus vitæ ſcriptor. Ab hoc itaque anno & quidem a tempore Adventus, vir ſanctus aggreſſus eſt ſcribere aureos illos ſermones in Cantica canticorum, in quibus totius vitæ ſpiritualis arcana patefecit, quæ nemo, niſi expertus, tam ſolide & perite explicare poſſit. Hos vero ſermones, numero LXXXV. tametſi continuis aliquando diebus proſequeretur, non tamen continue, ſed interruptis temporum intervallis compoſuit. Jam ſermones viginti tres abſolverat anno MCXXXVII. & viceſimum quartum delibaverat, cum in Italiam ad componendum

ANN. CHR. 1135. dum ſchiſma rurſus proficiſci coactus eſt. Illinc reverſus anno ſequenti, intermiſſum opus reſumſit, quatenus ſinebant domeſticarum & eccleſiaſticarum rerum occupationes. Octogeſimum ſcribebat poſt concilium Remenſe anno MCXLVIII. præſente Eugenio habitum, in quo damnatus eſt error Gilberti Porretani, prout Bernardus ipſe in eodem ſermone commemorat. Hos porro ſermones ſi non auctore ſaltem incentore Bernardo priore Portarum compoſuit, ut ex Bernardina epiſt. CLIII. intelligitur. Verum cum ad initium tantum capitis tertii Cantici-canticorum in illa expoſitione perveniſſet; ſicque morte præventus opus imperfectum reliquiſſet; idem argumentum ab eo loco proſecutus eſt Gillebertus de Hoilandia abbas ejuſdem Ordinis in Anglia, editis ſermonibus XLVIII. ſed nec ipſe opus abſolvit; ſubſtititque in decimo verſu capitis quinti in hæc verba, *Dilectus meus candidus & Rubicundus*, reliqua parte illius capitis, & tribus ſequentibus omnino intactis. Res paullo audacior viſa eſt, quod Gillebertus iſtud argumentum tractare voluerit ſecundum Bernardum, quod ſanctus Thomas Aquinas, a fratribus Foſſæ-novæ rogatus, ut ferunt, tentare non auſus ſit: ſed fatendum eſt Gillebertum ad Bernardi ſtilum & ingenium prope acceſſiſſe.

LXXVII. Ludovicus rex filio ſuo regnum committit. (*a*) *Orderic. lib. 13. p. 902.*

Inter ea Ludovicus rex Francorum, regni ſui annum viceſimum-octavum agens, alvi profluvio tabefactus magnopere ægrotabat. Mortis itaque metu de domo rebuſque ſuis ſtatuit, & cum Theobaldo Campaniæ comite & Radulfo Perronenſi, qui ab eo diffidebant, concordiam redintegravit. Tum filio ſuo Ludovico-Floro (ſic eum Ordericus (*a*) aliique vocant) quem ante trieunium regem ab Innocentio Remis coronari fecerat, Galliæ regnum commiſit. Regi nihilo minus vita ad tres annos, deſperantibus licet medicis, divinitus protracta eſt.

LXXVIII. Henrici regis Anglorum obitus. * *Lyre.* * *le Vexin.*

Eodem tempore Heinricus rex Anglorum, qui tunc in Nortmannia morabatur, VII. kal. Decembris ad caſtrum Leonis ſeu Leonum * in finibus Velocaſſium * poſitum, venationi operam daturus venit: ſed nocte proxima, ob comeſtionem murenarum, quæ ſemper ei nocuerat, gravi morbo correptus, primo capellanis ſuis reatus ſuos confeſſus eſt: dein Hugonem Rotomagenſem archiepiſcopum, quem primo ex priore de Lewis abbatem Radingenſem, ac demum archiepiſcopum creaverat, ad ſe accerſiit, cum eo de rebus ſpiritualibus & animæ ſuæ ſalute conſulturus; rebuſque diſpoſitis, corpus ſuum Radingas, *ubi cœnobium ducentorum monachorum in honore ſanctæ & individuæ Trinitatis condiderat*, deferri præcepit. (*b*) Tandem eccleſiæ ſacramentis pie perceptis, kalendis Decembris, dominico die incipiente, anno regni triceſimo-quinto naturæ conceſſit. Exſtat apud Willelmum (*c*) Malmesburienſem præclara de ejus morte ediſtola Hugonis archiepiſcopi Rotomagenſis ad Innocentium papam, quam hic referre ac legere non pœnitebit.

(*b*) *id. ibid.*

(*c*) *Willelm. Malmesb. hiſt. nov. lib. 2.*

Domino & patri ſuo Innocentio papæ ſervus Hugo Rotomagenſis ſacerdos obedientiæ debitum. De domino meo rege, non ſine dolore memorando, piæ paternitati veſtræ notificandum duximus, quia ſubita præventus ægritudine nos, miſſis quam citiſſime legatis ſuis, ægritudinis ſuæ ſolatium voluit intereſſe. Venimus ad ipſum, & cum ipſo plenum mœroribus confecimus triduum. Prout ei dicebamus, ipſe ore proprio ſua fatebatur peccata, & manu propria pectus ſuum percutiebat, & malam voluntatem dimittebat. Conſilio Dei & noſtro & epiſcoporum, emendationem vitæ ſuæ obſervaturum ſeſe promittebat. Sub iſta promiſſione, pro noſtro officio tertio cum, & per triduum abſolvimus. Crucem Dominæ adoravit, corpus & ſanguinem Domini devote ſuſcepit, eleemoſynam ſuam diſpoſuit, ita dicendo: Solvantur debita mea, reddantur liberationes & ſolidatæ, quæ debeo; reliqua indigentibus diſtribuantur. Uxoram ſic feciſſent, qui theſauros ejus tenebant, & tenent. Tandem illi auctoritatem de unctione infirmorum, quam eccleſia a beato Jacobo apoſtolo ſuſcepit, ſtudioſe propoſuimus; & ipſius pia petitione oleo ſancto eum iunximus. Sic in pace quievit. Pacem ei Deus det, quia pacem dilexit.

Ordericus unctionem viatico præponit: ſed Hugoni potior fides: tametſi vix aliud per ea tempora poſtpoſitæ viatico unctionis exemplum reperias. Regis corpus, viginti millibus hominum comitantibus, *a* proceribus Rotomagum delatum, & in majori eccleſia nocte ſervatum: reliquiæ interaneorum humatæ in ſuburbano beatæ Mariæ monaſterio de Praro, quod mater ejus inchoaverat, ipſe vero perfecerat. Poſt hæc feretrum ejus Cadomum perlatum eſt, & in S. Stephani baſilica, ubi pater ejus jacebat, depoſitum ad quatuor fere hebdomadas, dum opportunum navigio tempus adeſſet; quo arridente, poſt natale Domini Radingas uſque deportatum, atque in baſilica honorifice humatur.

LXXIX. Stephanus in regno ſuccedit.

Stephanus Bolonienſis comes, audita morte avunculi, protinus in Angliam trajecit, & a Londonienſibus & Wintonienſibus in regem acceptus eſt, agente in primis Henrico fratre ſuo Wintonienſi epiſcopo, qui legati apoſtolici munere in Anglia fungebatur, cum Willelmus hæc ſcriberet. Sic excluſa fuit Mathildis, Heinrici regis filia, Gaufrido Andegavorum comiti nupta, cui pater regnum hereditario

x'o jure deſtinaverat, aſſentiente ipſo Stephano, qui poſt Davidem Scottorum re- ANN. CHR. 1135.
gem primus laicorum eidem Mathildi fidem ſuam obſtrinxerat. Coronatus eſt itaque rex Stephanus XI. kal. Januarii, viceſima-ſecunda die poſt exceſſum avunculi, tribus epiſcopis præſentibus, Willelmo Cantuarienſi archiepiſcopo, Wintonienſi & Saresberienſi epiſcopis, nullis abbatibus, paucis optimatibus. Henrici epitaphium ſcripſit eleganter Arnulfus Lexovienſis epiſcopus his verſibus, quos pro monaſterio beatæ Mariæ de Prato, vulgo de Bono-nuntio, videtur compoſuiſſe.

Henrici, cujus celebrat vox publica nomen,
Hoc pro parte jacent membra ſepulta loco.
Quem neque viventem capiebat terra, nec unus
Defunctum potuit continuiſſe locus.
In tria partitur ſua jura: quibuſque reſignat
Partibus, illuſtrans ſic tria regna tribus.
Spiritus cælum, cordi cerebroque dicata eſt
Neuſtria; quod dederat Anglia, corpus habet.
Hinc patres, animumque trahent, ſed forte apud illos
Editus; hic gladium, ſcepira gerebat ibi.
Quem decedentem tam nox extrema Novembris
Solviſſet, ſecuit prima Decembris eum.

LXXX. Petrus Venerabilis Adelæ hac de re ſcribit. (a) *Petr. Ven. lib. 2. ep.* 25.

Henrici regis obitum ubi accepit Petrus Venerabilis Cluniacenſis abbas, eum Adelæ regis ſorori, uxori quondam Stephani Bleſenſis comitis, tunc Marciniacenſi monachæ, litteris (a) ſignificavit, quas hoc loco deſcribere non pigebit.

Venerabili & cariſſimæ ſorori noſtræ domnæ Adelæ, Petrus humilis abbas Cluniacenſium, ſalutem & omnem a Domino benedictionem. Quoniam de obitu ſemper dilecti noſtri, domini regis Anglorum nihil adhuc dilectioni veſtræ mandavimus, cauſa hæc fuit, quoniam & multus mœror, quo nondum nos expedire poſſumus, hoc prohibuit, & tanta calamitatis nos primos relatores eſſe non immerito piguit. Verum, quia ſi quid ſcimus, vos ſcire placuit; noveritis nihil nos aliud adhuc naſcere potuiſſe, quam per octo dies in quadam villa juxta Rotomagum lecto eum decubuiſſe: dominum Rotomagenſem archiepiſcopum ei aſſidue adhæſiſſe; munitum ab eo omnibus eccleſiaſticis ſacramentis, in optima pœnitentia & fideli confeſſione quarto nonas Decembris de ſæculo migraſſe. Corpus ejus, ſicut diſpoſuerat, Rotomagum delatum, & inde a Roberto comite filio ſuo, apud Radingas tumulandum, Angliam verſus deportatum eſt. Normannia tota civilibus & externis jam bellis fremit. De ſtatu regni tranſmarini nihil adhuc certi audivimus; nam qui nobis hæc retulerunt, citiſſime a Normannia aufugerunt. Miſimus tamen jam curſores duos, unum domno Rotomagenſi, alium domno Wintonienſi qui feſtinanter, quidquid de eis & ab eis cognoverint, nobis in proximo renuntient. Pro regis defuncti æterna ſalute tanta conſtituimus, quanta nunquam Cluniaci pro alio conſtituta ſunt. Quid vos pro eo agere debeatis, ſuperfluum eſt, ut nobis videtur, mandare.

Hactenus Petri Venerabilis epiſtola, cui dies regis obitus male relatus fuerat, quem ex Orderico, Willelmo, aliiſque conſtat, kalendis Decembris deceſſiſſe. Ex hac porro epiſtola intelligitur, Adelam ad finem hujus anni perveniſſe: at quamdiu ſupervixerit, nobis haud liquet. *Laudabiliter ibidem*, Marciniaci, *uſque ad finem perſeveraſſe* ſcribit Guillelmus Gemeticenſis; quam *prius Bleſenſem comitiſſam, humilem Chriſti ancillam* laudat idem Petrus lib. 1. Miraculorum cap. XXVI. Certe jam ante quam Marciniacum ſecederet, *monachorum amatrix ferventiſſima* dicitur in quadam charta pro Majori-monaſterio. Ei jam a ſæculo converſæ haud ſemel litteris congratulatus eſt Hildebertus Cenomannenſis antiſtes.

LXXXI. Ælredus fit Rievallis monachus. (b) *V. lib. 7. n.* 937.

Sub id tempus Ælredus, nobilis Anglus, in aula David Scottorum regis educatus, eidemque acceptiſſimus, ſæculo relicto ad Rievallenſe (b) monaſterium ſe contulit, ubi proceſſu temporis adeptus eſt illius monaſterii præfecturam, cujus originem in libello de bello Standardii refert. Idem initio libri de genealogia regum Anglorum, relato ſancti Davidis Scottorum regis obitu, ſingularia ejus in ſe beneficia cum debita animi ſignificatione commemorat. Denique quanta cum difficultate & animi pugna ad converſionem venerit, ipſe explicat in libro 1. Speculi, ubi ſe in ſæculo nihil aliud, quam laborem, dolorem & afflictionem ſpiritus inveniſſe dicit. Tum Deum alloquens: *Clamaſti, Domine, inquit, & clamaſti, & vocaſti, terruiſti, rupiſti, ſurditatem meam percuſſiſti, verberaſti, vicisti duritiam meam, obdulcuiſti, ſapuiſti, prodidiſti amaritudinem meam. Audivi, ſed, heu ſero! clamantem, Venite ad me omnes qui laboratis, & oneratis eſtis*, &c. *Diſplicebam ipſe mihi, quia tu placebas. Volebam fugere a me, & fugere a te; ſed retinebar in me.* Sed tan-

ANN. CHR. 1135. tandem *cœpi conjicere quantum inexpertus potui, immo quantum tu dedisti, quantæ in tui dilectione jucunditas, quanta cum jucunditate tranquillitas, quanta cum tranquillitate ſecuritas.* Itaque ruptis ſæculi & ſæcularis amicitiæ, quibus ligatus tenebatur, vinculis, ad Rievallenſes ſe recepit in eorum ſocietate experturus, quod jam ante unctione magiſtra præguſtaverat. Illic divinæ contemplationi ſe totum dediſſe dicitur, ſed non ſic tamen ut ſacrarum litterarum, immo, nec aliarum ſcientiarum ſtudium neglexerit. Id probant tum ſpiritualia ejus opera, quæ ſeparatim & in Bibliotheca Patrum edita ſunt: tum hiſtoricæ lucubrationes de genealogia regum Anglorum, liber de vita S. Ewardi regis & confeſſoris, Laurentio Weſtmonaſterii abbati dicatus, aliæque ſcriptiones, quas in collectione decem Scriptorum Anglorum videre licet. Ælredo abbati Alexander III. privilegium (*a*) conceſſit anno MCLX. Liber de ejus vita exſtat auctore anonymo, qui ejus obitum anno MCLXVI. contigiſſe tradit.

(*a*) *Monaſt. Anglic. to. 1. p. 731.*

LXXXII. Simonis monachi mira converſio.

In libro 1. Speculi Ælredus refert admirabilem converſionem & mortem cujuſdam nobilis adoleſcentis, qui laborioſum iter, ut Rievallem ſecederet, abſque vitico aggreſſus, ſolus herbis tenera membra refecerat, audito, quod ſervi Chriſti illic herbis veſcerentur. In illius amicitiam apud Rievallem ſe inſinuavit Ælredus, & ad ejus mores ipſe ſuos componere ſtudebat. *Simul quidem*, inquit, *loqui Ordinis noſtri prohibebat auctoritas: ſed loquebatur mihi aſpectus ejus, loquebatur mihi ineeſſus ejus, loquebatur mihi ipſum ſilentium ejus. Aſpectus pudicus, maturus ineeſſus; gravitas in ſermone, ſilentium ſine amaritudine.* Denique Ælredo omnia unus Simon erat, *filius ætate, pater ſanctitate, amicus caritate.* Hinc ejus mortem amariſſime luget. Plura de eo Ælredus, in quibus religioſæ amicitiæ ſpecimen videre licet abſque diſpendio ſilentii & regularis diſciplinæ.

LXXXIII. Ruperti jabbatis obitus an ei prædictus.

Ælredo in rerum divinarum contemplatione præivit Rupertus Tuitienſis abbas, quo nemo per id tempus divinis libris meditandis & eum fructu commentandis magis addictus fuit, ut ejus opera teſtantur. Hic poſtquam annos quindecim (*b*) Tuitienſe monaſterium adminiſtraſſet, pie ac ſancte, uti vixerat, deceſſit IV. nonas Martias, annorum numero non magis, quem meritis gravis. Is in libro XII. in Matthæum non ſemel ait ſibi divinitus prædictum fuiſſe, quod adhuc octo annos victurus eſſet; ſic enim ille (*c*) ſcribit. *Maxime autem dilectionis & fidei eſt, non patienter vivere in hoc ſæculo pleno peccatis, & voluntatem ſequi Creatoris cuncta beneque diſponentis; dum non cito exauditur cupiens diſſolvi, deſiderans ab iſta volle lacrymarum migrare ad gaudium viſionis Dei. Igitur condonavi quidem, verumtamen inter cætera, pro quibus adjuraſti, pater mi, narrabo, quomodo de puna mea riſerit, tandemque me conſolatus ſit. Vir quidam venerando habitu ſtare viſus eſt, neque latuens familiariter, Adhuc, inquit, octo annos victurus es.* Hic Cunonem intelligit Ratiſponenſem epiſcopum, a quo ſe adjuratum fuiſſe dicit, ut viſiones ſuas ſcriptis mandaret. Pergit Rupertus: *Cum quaſi ludibundum hæc eum dixiſſe putarem*, ſcilicet ſenem illum, *eumdem ſermonem repetens: Verum, ait, loquor: adhuc octo annos victurus es. Nox erat illa ſolemnis & feſtiva beati Matthæi apoſtoli, cujus ſuper Evangelii fundamentum ut præſens opus conſtruerem tu exegiſti, opus de gloria & honore Filii hominis. Cum ſanctas manus ejus oſculari vellem, non admiſit; & ab hoc depulſus evigilavi. Quid putas, quomodo ſubſequentes, & dies, & menſes, & annos enumeravi mihi? Sic enim acceperam, & ſic cum dixiſſe volebam, ac ſi omnino determinaſſet, atque ita dixiſſet: Octo annos, & non plus victurus es: Non attendebam, neque attendere volebam præ nimia deſideratis animi feſtinatione, poſſe aliquid ſubeſſe in quo errarem, ſalva viſionis veritate: neque recogitabam de Caſſio Narnienſi epiſcopo, cui a Domino per eius presbyterum ut refert beatus papa Gregorius, hoc demandatum eſt. Age quod agis ... natali Apoſtolorum veniet ad me, & retribuam mercedem tuam. Tunc vero Apoſtolorum natalitius dies imminebat:* quod de proximo die interpretatus beatus Caſſius, nonniſi tamen ſeptimo poſt anno, ipſo die mortuus eſt. *Similiter ego ut ille*, inquit Rupertus, *ſenſu ſive intellectu properantior fui, quam haberet ipſe ſermo viſionis, qua, ſicut illi, non totum hoc dictum eſt, natalitio die Apoſtolorum præſentis anni veniet ad me: ſic nec mihi dictum fuerat, quod ſtatim completis octo annis deberem hanc vitam finire.* Verum cum octavus annus jam volvi cœpiſſet, tunc demum Spiritu-ſancto docente intellexit, prædictam viſionem, non de ſua ipſius morte interpretandam eſſe, ſed de inundatione Spiritus-ſancti, quæ in ejus animam infuſa eſt ut ipſe fuſe explicat. Et quidem decem circiter annos ſupervixit Cunoni epiſcopo, cui ſuos illos in Matthæum commentarios dicavit. Honorius Auguſtodunenſis ultimo capitulo ſui libri de Scriptoribus eccleſiaſticis Rupertum noſtrum laudat his verbis: *Rupertus Tuitienſis monaſterii abbas, a Spiritu-ſancto per viſionem illuminatus, totam pene ſcripturam egregio ſtilo expoſuit.*

(*b*) *V. lib. 73. n. 119.*

(*c*) *Rupert. to. 2. p. 113. col. 2.*

Cum

ANN. CHR. 1135. LXXXIV. Ab errore vindicatur.

Cum itaque multa ſcripſerit Rupertus, non mirum eſt, ſi hominum cenſuram non effugerit: ſed mirum, quod tam facile a quibuſdam catholicis traducatur, quaſi de ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento male ſenſerit. Quatuor ipſi ſuper hoc errores a nonnullis tribuuntur. Primus eſt in euchariſtia non eſſe niſi umbram & figuram corporis & ſanguinis Domini, quem errorem Wicleſus auctori librorum de divinis Officiis, id eſt Ruperto, uſſingit. Secundus verum Chriſti corpus nonniſi a dignis & fidem habentibus vere ſumi; qui error Ruperto a Bellarmino tribuitur. Tertius, eidem ab eodem Bellarmino aliiſque imputatus, error eſt Lutheranorum, panis ſcilicet ac vini ſubſtantia poſt conſecrationem cum Chriſti corpore & ſanguine ſupereſſe. Quartus denique eſt, panem & vinum Verbo hypoſtatice uniri, hujuſque unionis virtute unum fieri corpus cum corpore Domini, quem errorem Ruperto proprium eſſe Bellarminus opinatur. Hos omnes errores tam ſolide & efficaciter a Ruperto depulit noſter Gerberonius in Apologia pro Ruperto, ut actum agere viderer, ſi dedita opera hoc argumentum retractare vellem. Sed tamen ne id omnino intactum relinquere videar, ſelectiora quædam Ruperti loca ſingulis erroribus opponere non ſuperfluum duxi.

Principio fatendum, eſt, ipſo ſtatim tempore quo Ruperti libri de divinis Officiis in publicum prodierunt, quædam in illis non omnino probata fuiſſe. Argumento eſt Guillelmi S. Theodorici abbatis epiſtola (*a*) ad ipſum Rupertum, in qua ait videri ſibi videre in facie pulchri operis *nævum unum, qui etſi inter nos*, inquit, *interim benevola quadam diſſimulatione tegatur, vel coloretur; ſi opus hoc exierit in manus eorum, qui carpere amant aliorum etiam bene dicta, futurum eſt in ſignum, cui a multis contradicetur*. Hic autem *nævus* eſt, quod *vita ſpiritualis* (*b*) *ſic eſſe dicatur in corpore ſacrificii abſque ejus vita animali; quomodo lux ſolis abſque calore ejus in corpore lunæ*. Ubi explicari cupit Guillelmus, quod dicitur *de corpore ſacrificii*, ne *Verbum* in euchariſtia *impanatum* cenſeatur; quippe *in menſa altaris*, inquit, *ſolum adeſt corpus Domini, in quod vere mutata eſt vera panis ſubſtantia*, ſola remanente ſpecie viſibili. *Nam panis ſubſtantiam poſt dominici corporis conſecrationem in altari ſupereſſe, ſemper abhorruit pietas Chriſtiana; neperque damnavit in Berengario Turonenſi, ejuſque ſequacibus. Nam ſi hoc admitteretur; jam Verbum non incarnatum tantum, ſed etiam, ſi dici poſſet, diceretur impanatum, ſi, ſicut ille docebat, panis ſic in corpus Domini tranſiret, ut tamen panis eſſe non deſineret*. Obſervandus hic Guillelmi locus, ubi hanc ait Berengarii fuiſſe mentem, *panem ſic in corpus Domini tranſire, ut tamen panis eſſe non deſineret*; adeoque in ejus ſententia *Verbum non incarnatum tantum*, ſed etiam dici poſſe *impanatum*, quod etiam de Berengario cenſiſſe non paucos, qui ejus ſenſa penitius introſpexerant, Guitmundus teſtatur. Itaque ad amoliendam a Ruperto figuræ & impanationis in Euchariſtia ſuſpicionem ſatis eſſet oſtendere, ipſum abhorruiſſe, quod non ſemel fecit, a Berengarii damnato errore. Poſt hæc ſubdit Guillelmus: *Corpus igitur ſacrificii non aliud intelligo, quam quod mortuum eſt & reſurrexit: quod non corpus ſacrificii; ſed ſicut vere eſt, appellatur corpus Domini*. Denique ita concludit: *Ecce hoc eſt quod in opere veſtro me offendit, & nonnullos fratrum noſtrorum*; tum affert alium ejuſdem Ruperti locum in eamdem ſententiam. *Quapropter qui viſibilem panem ſacrificii comedit, & inviſibilem a corde ſuo non credendo repellit; Chriſtum occidit, qui vitam a vivificato ſejungit, & dentibus ſuis mortuum laniat corpus ſacrificii: ac per hoc reus eſt corporis & ſanguinis Domini*. Hæc & ſimiliu loca ſine dubio ſunt ea, quæ concipiendæ de Ruperto ſiniſtræ circa euchariſtiam opinionis occaſionem præbuerunt.

(*a*) *Bibl. Ciſt. to. 4. p. 130.*

(*b*) *Rupert. lib. 12. de divin. offic.*

Verum quamquam novos & inſolitos ejuſmodi modos loquendi merito non probat Guillelmus; ſic tamen locutus videtur Rupertus more quorumdam veterum catholicorum, qui corpus Chriſti in Euchariſtia, quod Rupertus corpus ſacrificii vocat, u Chriſti corpore naturali quodam modo diſtinguebant, ita ut idem eſſe dicerent, & non idem: idem re, natura, & eſſentia: ſed non idem exiſtendi modo & exteriori ſpecie. Similiter cum ait Rupertus, quod is, *qui viſibilem panem ſacrificii comedit, & inviſibilem a corde ſuo non credendo repellit, Chriſtum occidit, qui vitam a vivificato ſejungit*: non ſic intelligendus eſt, quaſi vere Chriſti corpus non accipiat, ſed quod rem ſacramenti ab effectu ſejungat.

Atque ut ex ipſis Ruperti libris, qui ejus inſimulandi occaſionem præbuere, fides ejus comprobetur, unicum e pluribus locum affero ex libri 1. capite XVII. ubi veritatem a figura diſtinguens, ait; *Quod in veteri teſtamento promiſſum, præſignatum, & a longe ſalutatum; in novo autem datum & palam eſt factum: hic præſentialiter exhibetur*, NON IN UMBRA, SED IN VERITATE; NON IN FIGURA, SED IN RE. quod quidem præſtitit Chriſtus Dominus, *quando ferebatur in manibus ſuis, tenens panem, vinum, & dicens*: HOC EST CORPUS MEUM, HIC

ANN. CHR. 1135. EST SANGUIS MEUS. Unde libro VI. in Johannem invictiſſime probat, ſub panis & vini viſibili ſpecie illam ipſam eſſe Chriſti carnem, quæ in cruce pependit, illum ipſum eſſe ſanguinem, qui in cruce fuſus eſt, hoc operante verbo, quo dixit, *Hoc eſt corpus meum*, & *Hic eſt ſanguis meus*. Hinc in epiſtola ad Cunonem, his in Johannem commentariis præfixa, diſerte refellit Berengarii errorem, tum ſubdit. *Ego autem verum corpus Chriſti, quod pro nobis traditum eſt; & verum eſſe decerto ſanguinem, qui pro nobis effuſus eſt, ſicut eccleſia catholica tenet.* Quid expreſſius ad aſſerendam Raperti fidem de reali Chriſti præſentia in euchariſtia dici poteſt?

Ab altero errore, quo Chriſti corpus ab indignis & non credentibus vere non ſuſcipi dicitur: non minus clare & evidenter ſe purgat libro VI. in Johannem, his verbis: *Non nemo indigne manducare poteſt: ſed nemo indigne manducare debet*; quod quidem ſic probat: *Panis namque ſemel conſecratus, numquam poſtea virtutem ſanctificationis amittit, aut Chriſti* CARO *eſſe deſinit: ſed non prodeſt quidquam indigno, cujus fides ſine operibus mortua eſt.* Quid ad hæc, aliaque a noſtro Gerberonio allata afferent Ruperti indiſcreti cenſores.

Contra tertium, ſcilicet impanationis errorem non minus aperta eſt ejuſdem auctoris ſententia, maxime libro VI. in Johannem, ubi panem & vinum in Chriſti corpus & ſanguinem *verti, converti, transferri, tranſmutari*, paſſim aſſerit ſola panis & vini ſpecie temanente. Hinc capite VII. libri I. in Exodum *Species*, inquit, *utræque panis & vini de terra ſumuntur: ſed accedens ſubſtantiarum ac ſpecierum creator Deus, non ſuperficie tenus inducit, ſed efficaciter hæc in carnem & ſanguinem ejus convertit, permanente licet ſpecie exteriori*; quibus aliiſque verbis nihil expreſſius ad fidem ſuam declarandam protulere catholici ſcriptores, antequam *tranſubſtantiationis* vocabulum inventum eſſet. Certe non aliis verbis ſuam fidem explicavit Paſchaſius-Radbertus, quem nemo dubitat recte de tranſubſtantiatione ſenſiſſe: imo nec catholici auctores Lanfrancus, Durandus Troarnenſis abbas, Guitmundus, aliique, qui primi contra Berengarii errorem ſcripſere. Non diffiteor tamen quædam eſſe apud Rupertum loca, quæ quiddam paullo diverſum præ ſe ferant. Verum in exponendis catholici ſcriptoris ſententiis hæc æquitatis tenenda regula eſt, ut quæ duriuſcula, aut minus clara videntur, aliis clarioribus & magis expreſſis explicentur maxime ubi ab hæreticorum propoſito errore ſe abhorrere teſtantur, eamdemque ſe tenere ſententiam, quam catholica tenet eccleſia, uti diſerte Rupertus non ſemel profitetur, cujus pietas uti & doctrina a Friderico archiepiſcopo Colonienſi, Cunone Ratiſponenſi epiſcopo, & ab Honorio ſummo pontifice probata, de ejus candore & ingenuitate non ſinit nos dubitare.

Ex his conſequens eſt, eum longe abfuiſſe a quarto illo errore, qui ipſi affingitur, panem ſcilicet ac vinum in euchariſtia Verbo hypoſtatice uniri. Sienim utrumque ſubſtantia in corpus & ſanguinem Chriſti, ut mox vidimus, ex ſententia Ruperti vere convertitur & tranſmutatur: neutra certe ſubſtantia, ſiquidem non ſupereſt, Verbo hypoſtatice uniri dici poteſt. Niſi dixeris, Verbum hypoſtatice uniri ſubſtantiæ panis & vini, non jam in ſua natura perſiſtenti, ſed in Chriſti corpus & ſanguinem converſæ & tranſmutatæ, id eſt abſolute corpori & ſanguini Domini; quod a catholica fide abhorrere nemo dixerit. Jam vero ubi Rupertus ait, quod *unitas Verbi unum efficit corpus Chriſti, ut illud, quod tunc in cruce pependit; & illud, quod nunc eccleſiæ fides ore ſacro conficit, unum corpus ſit, una caro & unus ſanguis ſit*; eodem modo loquitur, quo ſanctus Johannes Damaſcenus, Remigius Autiſiodorenſis, pluteſque alii patres, eodemque modo explicandus eſt: adeo ut nihil aliud velle cenſeatur, quam demonſtrare corporis illius, quod in cruce pependit; & illius, quod in altari conficitur, mediante Verbo, individuam unitatem.

Supereſt unus ſcrupulus hoc ioco eximendus: an ſcilicet Rupertus, ut putat Belarminus, is eſſe cenſendus ſit quem acriter refellit (*a*) Algerus, uti novæ hæreſis auctorem qua aſſeritur, *Chriſtum ita perſonaliter in pane impanatum, ſicut in carne humana perſonaliter incarnatum Deum; quæ hæreſis*, inquit Algerus, *quia nova eſt, rationibus & auctoritatibus, prout Deus aſpiraverit, radicitus eſt extirpanda.* Verum hæc Ruperrum non ſpectant: tum quia forte necdum libros de divinis officiis ſcripſerat, certe necdum errores, ſi qui fuiſſent in illis contenti, diſſeminati eſſe poterant, eum Algerus libros ſuos de corpore & ſanguine Domini compoſuit; tum quia relata ab Algero novorum illorum hæreticorum argumenta a Ruperto non afferuntur, ubi agit de ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento, ut Gerberonius demonſtravit. Ad primum quod attinet, certum eſt Algerum, jam multum ætate provectum anno MCXXI Cluniacum (*b*) ſe recepiſſe, eum longe ante libros de euchariſtia compoſuiſſet: Rupertum vero anno MCXI. ſcripſiſſe libros de divinis officiis, in quibus primum de eodem argumento agere cœpit. Necdum ergo ejus errores, ſi qui

(*a*) *Alger. l. 2. c. 6.*

(*b*) *V. lib. 73. n. 946.*

ANN. CHR. 1135.

ſi qui eis Ineſſent, Algero noti eſſe poterant; aut certe in apertam hæreſim & ſectam prorupiſſe poterant, qualis erat illa, quam Algerus refellit. Quinam ergo illi hæretici? Vix dubitem quin fuerint Berengariani, quorum nonnulli, teſte Guitmundo, *rectis eccleſiæ rationibus cedentes, nec tameu a ſtultitia recedentes, at quaſi aliquo modo nobiſcum eſſe videantur, dicunt ibi corpus & ſanguinem Domini re vera, ſed latenter contineri, &, ut ſumi poſſint, quodam modo, ut ita dixerim, impanari. Et hanc ipſius Berengarii ſubtiliorem ſententiam aiunt.* Ita certe de Berengario ſenſit Guilleimus S. Theoderici abbas, ut paullo ante vidimus. Vix dubitem, inquam, novos illos hæreticos eos eſſe, quos Algerus loco mox allato refellit. Sed hæc ſatis pro noſtro propoſito ad purganduni Rupertum, cujus doctrina ſuo tempore non ab ullo epiſcopo, tametſi nultis communicati ſiat ipſius libri; non ab ipſo ſummo pontifice Honorio, cui libros de glorificatione Trinitatis & proceſſione Spiritus-ſancti cum catalogo ſuorum operum direxit, non ab Innocentio II. ejuſve ſucceſſoribus ut ſuſpecta notata eſt.

(a) *Guitmund. lib. 2.*

LXXXV. Hellinus S. Theodorici abbas Willelmo ſuffectus.

Poſt diſceſſum Wilielmi (*b*) S. Theoderici abbatis Signiacum, fere biennio exſpectatum eſt, ſi forte ad ſuos rediret, priuſquam de ſucceſſore eligendo ageretur. At, cum in propoſito perſiſteret, tandem in ejus locum ſuffectus eſt hoc anno Heſſinus ſeu Heſlinus, ut vetera monumenta probant. Unum eſt (*c*) Rainaldi Remorum archiepiſcopi, qui monaſterio ſancti Nicaſii lubens confirmavit *quaſdam res, quas venerabilis frater noſter*, inquit, *Joranuus abbas beati Nicaſii, vir pro ſanctitatis merito omnibus bonis imitabilis, ſuo monaſterio ad ſuſtentationem fratrum Deo ibidem famulantium, partim emtione, partem dono acquiſiverat.* Actum Remis hoc anno, indictione XIII. archiepiſcopatus Rainaldi anno XI. His litteris poſt Odonem S. Remigii, & Ingelramnum S. Petri Altivillarenſis abbatem, apponitur *ſignum Hellini abbatis S. Theoderici*; deinde Urſionis abbatis S. Dionyſii, tametſi hic ordinatione longe antiquior eſſet. Hellinus ex priore S. Amandi in Pabula ad regendam S. Theodetici abbatiam poſtulatus eſt. Multas ſubinde lites habuit, uti & ejus anteceſſores, ſuper aqua Viduiæ cum Gerardo Roceienſi comite, qui a Bartholomæo Laudunenſi epiſcopo diris ſuppoſitus, tandem culpam agnovit, & S. Theoderico fecit ſatis. Eidem Hellino Rainaldus archiepiſcopus altare de Puteolis * anno MCXXXVIII. in ſubſidium pauperum & peregrinorum contulit. Huic chartæ appoſita ſunt ſigna Joſleni Sueſſionum epiſcopi & Alviſi Atrebatenſis; tum Odonis abbatis S. Remigii, Inguiranni ſeu Ingelranni Altivillarenſis, Richardi Moſomenſis, Hilini S. Theodorici, Albrici S. Baſoli, Utſionis S. Dionyſii, & Fulconis Sparnacenſis; quorum duo poſtremi abbates ſunt canonicorum regularium S. Auguſtini. Eodem anno Simon Tornacenſium & Noviomenſium epiſcopus eidem Heſſino, quem Helluinum vocat, altare de Dorennis cum ſuis adjunctis ſub omnimoda libertate attribuit. Poſt canonicos adſcripta ſunt ſigna Abſalonis abbatis S. Amandi, Gualteri S. Martini, Otgeri S. Medardi & Theoderici S. Eligii Noviomenſis abbatum. Plura de Hellino inferius.

(b) *Supra n. 46.*

(c) *Marlot. t. 2. p. 322.*

* *Puiſeaux.*

LXXXVI. Advocati jura apud S. Michaelem ad Moſam.

Ad hoc inſtituti fuere quondam in monaſteriis advocati, ut ea protegerent, & eorum lites & cauſas proſequerentur. Verum, quod bono conſilio inceptum eſt, poſtmodum in perniciem vertit; nam nullas fere graviores & frequentiores lites & vexationes ſuſtinuere monaſteria, quam ab ipſis advocatis, qui eas compeſcere & reprimere debuerant. Hujus rei exemplum occurrit nobis in monaſterio ſancti Michaelis, ubi non ſemel agitata controverſia de jure advocati in villa Condato, quam tandem Raynaudus Tullenſis comes, conſilio illuſtrium virorum compoſuit in hunc modum. *In eunctis locis, quorum advocatiam advocatus tenet, quidquid abbas & præpoſitus ſuus per ſe & per familiam ſuam atque miniſteriales ſuos emendare potuerit, nihil ad advocatum attinebit. Si vero cauſa fortitudine egnerit, abbas nullam exteram vim niſi advocatum, ſi ire velit, ad diſcutiendum conducet. Si autem clamor exoriatur, qui neceſſe ſit at duello diffiniatur; abbas vel præpoſitus ſuus cum miniſterialibus eccleſiæ totum placitum ſine advocato deducet, fide juſſores pro ſumma duelli perſolvenda ſuſcipiet: ad extremum, ſi ad concordiam ruſticos revocare non potuerit, advocato renuntiabit ut veniat, & eos ad duellum deducat; & ſic tertiam partem ſummæ & diſtrictum ſuum accipiat, id eſt duos nummos.* Multa alia prætereo, quæ in Appendice legi poſſunt, ubi integræ comitis litteræ relatæ ſunt ad mores illius temporis illuſtrandos.

LXXXVII. S. Mauri abbatiſſæ & abbates Virdunenſes.

Virdunenſis S. Mauri parthenoni tunc præerat Ida abbatiſſa, cui Adelbero Virduneuſis epiſcopus, hoc anno moletrinam in ſuburbio juxta eccleſiam ſanctæ Crucis donavit. His litteris ſubſcripſere Laurentius S. Vitoni, Robertus S. Mauricii ſeu Belli-loci, Richardus S. Agerici & Rogerus S. Pauli abbates. Rogero S. Pauli abbate tranſlatum eſt S. Pauli monaſterium ad Præmonſtratenſes, ut inferius dicturi ſumus. Idæ abbatiſſæ, haud ſcio an proxime, ſucceſſit Elizabeth abbatiſſa, quæ locum

ANN. CHR. 1135. rexit fere ad finem illius ſæculi: cui altera Elizabeth præcedente ſæculo ſequenti ſuc-ceſſit, quo deſinente altera Idæ abbatiſſæ officio ſungebatur. Tempore prioris Idæ ab-batiſſæ id oneris ſanctimonialibus impoſitum erat, ut *lobiam* ſeu ſacticiam porticum re-deunte feſto nativitatis beatæ Mariæ conſtruerent epiſcopi miniſterialibus, ut ſub ea juſtitiam exercerent. At Henricus epiſcopus agnoſcens id illis ſanctimonialibus grave & „ moleſtum eſſe, Idæ abbatiſſæ gratia id oneris ſic levat; ut in cæteris manente miniſte-„ rialium jure, *pro mutanda & delenda lobia*, domus fieret manſura, in qua mini-„ ſteriales ſuo tempore juſtitiam tenerent. His minutiis ſubinde immorari cogor de-fectu rerum meliorum, ne locorum incolæ ſua monaſteria a nobis prætermiſſa, aut inſuper habita conquerantur.

LXXXVIII. Res Germaniæ. In chronico Saxonico Lodewicus ſeu Lodovicus Augienſis abbas in eccleſia occi-ſus fuiſſe dicitur a ſuis miniſterialibus per inſidias, ut tum vulgabatur, Othelrici, Friderici comitis de Zolre fratris, qui ei ſucceſſit; ſed ipſe eodem anno veneno interiit, juſto male partæ præfecturæ ſupplicio.

Ex eodem Chronico ad hunc annum, congregatio ſanctimonialium canonicarum in Luttera a Lothario imperatore *in regularem vitam S. Benedicti commutatur, & Eberhardus de monaſterio S. Johannis-Baptiſtæ illuc cum monachis miſſus primus ibi or-dinatur abbas*. Eodem anno ab imperatore & imperatrice novum monaſterium a fundamentis inchoatum. Id explicat Trithemius in chronico Hirſaugienſi, ubi ait monaſterium illud in diœceſi Halberſtadenſi pro ſanctimonialibus noſtri Ordinis a quodam comite ante multos annos conditum, ejuſque filiam eidem loco primam ab-batiſſam præpoſitam fuiſſe. Verum ſanctimonialibus a recto tramite prolapſis ſub-ſtitutos ab imperatore Lothario monachos e cœnobio Bergenſi prope Magdeburgum ſub Everhardo abbate: quo ex tempore monaſterium Luttera dictum ſit a novo conditore Lotharii monaſterium. *

* *Konigſlu-tera.*

LXXXIX. Monaſterium S. Stephani Herbipolenſis. [Inter factas Herbipolenſi S. Stephani cœnobio donationes ab erudito Friderico Schannatio vulgatas, (*a*) duæ extant ad hunc annum pertinentes: una, qua Gozwinus & Jutha conjuges vineam pro impetranda delictorum venia & pro filii Ri-chalmi animæ ſalute ad altare S. Petri & S. Stephani ea conditione tradunt, ut dum hac luce fruuntur in Anniverſario ejus XXX. ſimilas XV. nummorum pretio compa-ratas, & quinque vini metretas fratribus perſolvant. *Acta ſunt hoc anno Dominicæ* MCIXXV. *indictione* XIII. Altera, qua Wolvold quamdam vineam ſuam ad pedes apoſtolorum Petri & Pauli & ſancti Stephani offert pro delictorum expiatione, hac pactionis conditione, ut urnam vini dimidiam in feſto ſancti Martini fra-tribus illic Deo militantibus impendat. *Facta eſt hæc traditio anno Dominicæ* MCVIXV.]

(*a*) *Vind. litt. t. 1. p. 76.*

Ejus funda-tio. [Eſt autem cœnobium S. Stephani in ſuburbio civitatis Herbipoli ſitum, ab Hein-rico epiſcopo ad canonicorum collegium fundatum. Eo defuncto, & canonicis in-civitatem tranſlatis, Adelbero ejus in ſede Herbipolenſi ſucceſſor, volens *eccleſiam hactenus celebrem divinis celebrorem ſervitiis* reddere, *triginta fratres monachicæ profeſſionis ibidem* inſtituit conſtituens *ut ulterius ibi monachica converſatio & mona-ſtica profeſſio ſub abbatis regimine ſemper in divino permaneat famulatu*. Ad funda-tionis ſupplementum præter ea quæ eidem loco Henricus epiſcopus donaverat præ-dia, novem manſos in villa *Hettingersfelt*, quos hæreditario jure poſſederat, mona-chis aſſignavit; quæ omnia videre licet in charta fundationis in Appendice. *Acta ſunt hæc anno dominicæ incarnationis* MLVII. *indictione* XV. *nonis Martii, regnante domino Heinrico IV. anno ordinationis Adelberonis epiſcopi* XII. Poſt aliquot annos Emehardus Herbipolenſis præſul, volens abbatiam S. Stephani revelare, *noſtroſque confratres* inquit, *Jeſu-Chriſti pauperes, inopes, egentes, fame, ſiti, & nuditate af-flictos, imbi degentes conſolari*, parochiam Hocheim cum omnibus pertinentiis il-lis attribuit, ut prædictis *confratribus noſtris, in præfata eccleſia conſiſtentibus in-ſubſidium & ſtipendium temporalis vitæ perpetualiter ſubſerviat, quorum numerus hac beatiſſima ope ſuffultus in ordine monaſtico creſcat & converſatione religioſa floreſ-cat*. Vetatque ne in prædicta parochia abbas conſtituat advocatum, qui, ut ſo-lent; *ejus bona velut ventus exurens exedat, devoret, & abſumat, populumque anga-ria & proangaria, milleniſque precariis inſatiabiliter atterat & opprimat*. Sed ipſe abbas juſtitiam, ſi opus eſt exerceat. Præterea pauperum xenodochium infra muros monaſterii conſtruendum fundavit, fundoſque illi aſſignavit, cura illius abbati com-miſſa. *Acta anno dominicæ incarnationis* MCXVII. *Henrico IV. regnante, indictio-ne* VII.]

XC. Caſini ingen-tes turbæ a Lotharii can-cellario exci-tatæ. (*b*) *Chron. Caſin. lib. 4. c. 97. & ſeqq.* (*c*) *V. lib. 73. n. 2. & 3.*

Hoc anno Lotharius Imperator, collecto immenſo exercitu, una cum Richiſa Imperatrice Italiam ingreſſus dicitur apud Petrum (*b*) diaconum, quod Peregri-nus ad annum ſequentem rectius refert. Lothario ſuſpectus erat Senioretus Caſi-nenſis abbas, qui Anacleto (*c*) favere videbatur. Hinc Guarino imperaturis can-cellario injunctum ut abbatem ad ſe adducat. Guarinus vero Canſolino Capuæ

præ-

præfecto mandat ut abbatem ſpecie habendi cum baronibus conſilii, Capuam ac- ANN. CHR. 1135.
cerſat, & venientem comprehendat. Abbas infirmitate ſe impediri reſpondit. Iterato mandato, iterata excuſatio. Tum cancellarius, adjuncto ſibi Canzolino & electo Aquinenſi, qui abbati infenſus erat, Caſinum adit, & in opido S. Germani ſe ſiſtit. Juſſus eo deſcendere abbas, abnuit, infirmitatem cauſatus. Montem demum ſubit cum ſuis cancellarius, & ut monaſterium ipſi cedatur imperat, tribus tantum aut quatuor fratribus dimiſſis ad divinum officium peragendum. Abbas id ſe facturum conſtanter negat; quod fratres habito conſilio confirmant, pro loci defenſione vel propriæ vitæ diſpendio tueri ſe paratos eſſe conteſtati. Poſt multa, ubi obfirmatos in hac ſententia abbatis & fratrum animos vidit cancellarius, ſexcentis in eos jactis conviciis, e monaſterio ad S. Germani opidum diſceſſit, omnibus extrema quæque ac ſacri loci ruinam comminatus. His minis exterriti fratres, duodecim e ſenioribus deputant, qui excalceatis pedibus cancellarium ſupplices adeant, ſi quo modo eum flectant, ut ſaltem ſpatium convocandi fratres, qui in cellis erant, ſibi concedat, ut habito cum illis conſilio, congruum ei reſponſum dare poſſent. Interim cæteri fratres ad ſupplicationes & preces effuſi, cum cruce & ſacris reliquiis monaſterium & oratoria ejulantes circumeunt: Ubi vero duodecim illi ſeniores ad locum, ubi olim ſanctus pater Benedictus & Scolaſtica conveniebant, proceſſiſſent, eis occurrens decanus, qui a cancellario revertebatur eis auctor fuit ut redirent, afferens cancellarium ex hoc magis ad iram provocatum iri. Poſt preces Landulfus de ſancto Johanne in auxilium a fratribus advocatur; quod ubi reſcivit cancellarius, Minianum perrexit, ubi morbo correptus, notario litteras ſcribere præcepit, quibus omnes, qui in regno Rogerii erant, ad expugnandum Caſinenſe monaſterium convocarentur; quod cum ille exſequi parat, ſubita morte interiit; cancellarius quoque non multo poſt Salerni vita deceſſit. In his perturbationibus & anguſtiis, quia fratres ſilentium ad regulæ præſcriptum ſervare non poterant, decreverunt, ut triduo pſalterium poſt completorium recitarent. Inſuper abbas in capitulo de ſuis in regulam erratis veniam petiit, idemque fratres præſtitere, quibus abbas indulgentiam impertiit. Utinam ad hanc normam ſileurii noſtri religionem componeremus.

Guarini cancellarii mors Salerni contigit *ſeptimo-decimo die, poſtquam huc*, ait Petrus, (*a*) id eſt ad Caſinenſe monaſterium, *in vigiliis epiphaniæ pervenerat*, & quidem anno MCXXXV. Sed non bene cum hoc calculo convenit id, quod paullo ante (*b*) ſcribit idem auctor, certe parum accuratus, Landulfum de S. Johanne a Seniorecto abbate auxilio accerſitum, ejuſque milites, factis ea utraque parte ſacramentis in monaſterium inductos fuiſſe *tertia die poſt feſtivitatem epiphaniæ, feria ſexta*. Prædicto quippe anno MCXXXV. qui littera F. præditus erat, epiphaniæ in diam dominicam incidebat; adeoque feria tertia poſt epiphaniam feriæ tertiæ, non ſextæ conveniebat. Conſimilis ejuſdem auctoris error eſt in deſignando die obitus Saniorecti abbatis, ut ſuo loco videbimus.

(*a*) Chron. lib. 4. c. 1.
(*b*) ibid. c. 100.

IN chronico Saxonico ad annum inſequentem MCXXXVI. Lotharius imperator, natali Domini Spiræ celebrato, Aquiſgrani paſcha peregiſſe dicitur, pentecoſten Merſeburgi, natalitia apoſtolorum Petri & Pauli Goſlariæ, ubi Anſelmus Havelbergenſis epiſcopus ea legatione Conſtantinopolitana reverſus, eum adierit. Dein aſſumtionem B. Mariæ Wirziburgi celebravit; indeque iter ſuum in partem Italiæ direxiſſe traditur. Hucuſque chronicum Saxonicum a Leibnitio editum: at noſtrum varias inſuper cæſaris in Italia expeditiones commemorat, quas ſingillatim recenſere noſtri non eſt inſtituti: tandemque hoc anno Parmæ ſubſtitiſſe dicitur, cujus cives illum devote ſuſceperunt, ob idque caſtrum quoddam & præſidium contra Cremonenſes illorum adverſarios eis conceſſit. In illa expeditione Lotharium comitati perhibentur Bruno Colonienſis, Adalbero Trevirenſis, Conradus Magdeburgenſis archiepiſcopi cum multis aliis epiſcopis & abbatibus. ANN. CHR. 1136. XCI. Lotharii cæſaris res geſtæ.

In caſtro Baſſani verſabatur hoc anno imperator, cum ipſum adiit Ogerius Venerabilis abbas eccleſiarum ſanctorum Hilarii & Benedicti *de partibus Venetiæ in finibus Revoaltenſium juxta flumen Una*; & ab eo confirmationem omnium ſui monaſterii poſſeſſionum adeptus eſt. Hoc præceptum Erphurdus vice Brunonis archicancellarii recognovit, datum hoc anno, indictione XIII. regni Lotharii undecimo, imperii quarto. *Actum apud caſtrum ſancti Baſſani*, aliis caſtrum Baſſani, * quod celebre opidum eſt agri Vicentini, ad Maduacum * fluvium, tredecim paſſuum millibus Vicentia diſtans verſus boream. Hoc diploma mihi pro ſua humanitate communicavit clariſſimus abbas Juſtus Fontaninus. Prædictum monaſterium ſanctorum Hilarii & Benedicti, ſitum in inſula Rivi-alti prope Venetias, aliquando vocatur ſanctorum Hilarii, Georgii, & Benedicti, cujus loci abbas Hilarius (*c*) ad Cor- XCII. S. Hilarii monaſterio privilegium ab eo datum.
* Baſſano.
* Brenta.
(*c*) Ital. ſac. t. 5. p. 435.

ANN. CHR. 1136. (a) *V. Lubin.* p. 43.

Corphienſem archiepiſcoparum anno MCDIX. promotus eſt. Porro apud Baſſanum modo memoratum olim erat abbatia S. Fortunati, quæ a Martino V. congregationi S. Juſtinæ unita ordine tertia, (a) poſtmodum extincta fuit, ejuſque bona S. Juſtinæ monaſterio unita.

XCIII. Anſelmi epiſcopi Havelbergenſis legatio & collatio. (b) *Ottonis vita l. 3. c. 3.*

Non prætermittenda hic occaſio agendi de Anſelmo Haveibergenſi epiſcopo, quem ex legatione Conſtantinopolitana hoc anno reverſum fuiſſe ex Chronico Saxonico modo referebamus. Haveiburgum urbs eſt epiſcopalis ſub archiepiſcopo Magdeburgenſi in ducatu Brandeburgico, quam Otto (b) Babenbergenſis antiſtes adeundo ſecundo Pomerianam, petiiſſe memoratur; quæ urbs tunc paganorum incurſionibus ita deſtructa erat, ut chriſtiani nominis vix tenues in ea reliquiæ remanſerint. Tunc abſens fuiſſe videtur Anſelmus epiſcopus, haud dubie tunc in urbe regia detentus, qua a Lothario cæſare miſſus fuerat ad Johannem Comnenum Imperatorem, quem idem Anſelmus Kalo-Johannem vocat. Dum in illa urbe moraretur Anſelmus, cum Nechite Nicomediæ archiepiſcopo complures habuit collationes, quas ipſe poſtmodum Eugenii III. juſſu tribus libris vulgavit. Editi ſunt hi libri a noſtro Acherio in tomo XIII. Spicilegii, in quibus multa ſcitu digna referuntur. Ex his pauca, quæ in rem noſtram faciunt, ſeligere viſum eſt.

XCIV. Ordines religioſos laudat.

In primo libro, in quo de unitate eccleſiæ & fidei ſermo inſtituitur, capite XI. agitur de auctoribus & inſtauratoribus religioſorum Ordinum, Auguſtino, Norberto, Benedicto, & aliis, S. Auguſtini veſtigia ſecutus fuiſſe dicitur vir religioſiſſimus de ſancto Ruſo in Burgundia tempore Urbani II. iſque collectis in eadem profeſſione fratribus totam illam provinciam primo illuminaſſe, & paullatim eamdem religionem in diverſas regiones diſſeminaſſe. Deinde laudatur ſanctus Norbertus, Præmonſtratenſium inſtitutor, cujus inſtitutio ubique terrarum diffuſa dicitur.

Surrexit quoque, ait Anſelmus *in monaſtico ordine B. Benedictus poſt multos patres monachorum in Ægypto commorantium, vir Deo dignus, Spiritu ſancto plenus ... Iſte in religione ferventiſſimus, regulam ſuis Spiritu-ſancto dictante præſcripſit, & ordinem monaſticum, jam tunc vacillantem, renovavit & firmavit: qui etiam tum per ſe, tam per regulam ſuam poſt ſe, multa monachorum monaſteria in diverſis regionibus inſtauravit*. Tum laudatur Camaldulenſium auctor Romualdus, Johannes mendoſe dictus; & poſt eum nova congregatio monachorum Vallis-Umbroſæ *valde religioſa*, qui a cæteris monachis *novo ordine & novo habitu* differre dicuntur, & *multos* habere *ſua formæ ſequaces*. Sub hæc laudatur alia nova monachorum congregatio, a cæteris quoque monachis *ordine & habitu differens*, ſcilicet Ciſtercienſium, qui *quoniam virtute patientiæ, & abjectione habitus, & regulæ diligenti obſervatione, & ſanctæ paupertatis amore, & ardentiſſima religione alios præeminere videntur & excellunt, innumeros ſuæ religionis & formæ imitatores habent. Inter quos noſtris*, inquit ille, *temporibus apparuit quidam abbas in loco, qui dicitur Clara-vallis, nomine Beraardus, vir religioſiſſimus, virtute miraculorum inſignis, ab occidente uſque in orientem pro ſui ſanctitate famoſiſſimus: quem venerabilis papa Eugenius, quodam ſuo monaſterii monachum, in conciliis multorum epiſcoporum condigna reverentia plerumque honoravit*. Poſtremo agit Anſelmus de militibus Templi recens exortis, & de monachis Græcis, ex quibus ſe Conſtantinopoli vidiſſe ait *in monaſterio, quod dicitur Pantocrator, ſeptingentos ferme monachos ſub regula S. Antonii militantes*; & in alio monaſterio, quod dicitur Philoantropon, *non minus quam quingentos monachos ſub regula beati Baſilii militantes; & quamplures congregationes ſub regula beati Baſilii magni*. Hæc de primo libro.

In ſecundo habita fuiſſe dicitur collatio de proceſſione Spiritus-ſancti in vico, qui dicitur Piſanorum *jaxta eccleſiam Ageirene*, id eſt ſanctæ Pacis, meoſe Aprili die decimo: cui adfuere non pauci Latini: inter quos fuere tres viri ſapientes, in utraque lingua periti, Jacobus ſcilicet, ortu Veneticus; Burgundio Piſanus & Moyſes Italus ex civitate Pergamo, ab univerſis electus collationis interpres. Principio Anſelmus præfatur, ſe non ad contentiones veniſſe, ſed ad conferendum ſimul de Græcorum fide & ſua. Ad quod Nechites archiepiſcopus Nicomediæ dixit: *Placet quod dicis, & humilitas tua nobis placet; nam in colloquendo & humiliter conferendo citius eluceſcit veritas, quam ſi ſuperbe & ad vincendum avidi contendamus*. Tota hæc collatio modeſte & civiliter peragitur. In fine ait Nechites, verba hæc *Spiritus-ſanctus procedit a Filio*, quoniam in eccleſiis Græcotum inſolita ſunt, non ſubito poſſe induci abſque ſcandalo: ſed ad hoc aliquod generale celebrari oportere conciliom occidentalis & orientalis eccleſiæ *auctoritate S. Romani pontificis*, ubi id aliaque definirentur; quod iterum in libro tertio repetit.

Altera collatio, quæ tertio libro continetur, habita fuit in eccleſia ſanctæ Sophiæ: ubi actum eſt de diverſis ritibus utriuſque eccleſiæ in ſacramentis, in primis

de

de uſu azymi & fermenti in ſacrificio. Nechites Anſelmo obticit decreta Melchiadis & Siricii Romanorum pontificum de fermento: quod Anſelmus *non de fermentata hoſtia, ſed de eulogiis* interpretatur. Denique Nechites optat, ut rollatur de medio utriuſque gentis perniciosum diſcordiæ hac de re ſcandalum, cum nullum in offerendo azymo ſive fermento ſit fidei periculum. In quæſtione de baptiſmo Anſelmi cenſet Conſtantiuum, prius in Lateranenſi baſilica baptizatum a Silveſtro, denuo ab Euſebio epiſcopo Nicomediæ rebaptizatum fuiſſe. Sed ſatis ſuperque ſatis de illis collationibus Anſelmi epiſcopi, qui eas Eugenii III. juſſu in ſcripta redegit occaſione cujuſdam epiſcopi Græci ab imperatore ad ſedem apoſtolicam miſſi qui de ſuis ritibus contra Romanos diſceptabat. ANN. CHR. 1236.

Ejuſdem Anſelmi præclara mentio habetur in libro de miraculis S. Bernardi per Germaniam editis, auctore Philippo monacho, ubi Anſelmus epiſcopus Havelbergenſis, faucium graviſſimo dolore afflictus, ita ut vix aliquid guſtare poſſet aut loqui, Bernardum Spiræ morantem rogaſſe dicitur, ut ipſum ſanaret. Ad quem vir Dei: Si eamdem, inquit, haberes fidem, quam habent mulierculæ, poſſet tibi forte prodeſſe. At ille. Etſi ego, inquit, talem fidem non habeam, ſalvum me faciat fides tua. Tandem ſignavit eum pater, & tetigit; & continuo dolor, omniſque tumor abſceſſit. Non mirum ſi ad tantæ fidei virum tot inſignes homines confluebant; non mirum, inquam, ſi tot monaſteria pro ejus diſcipulis condebantur, aut vetera eis ſubiicerentur.

XCV. Albæ-ripæ, Balerna & Alpenſe monaſteria conduntur. * *Auberive*. (a) *Bern. l. 4. vita c. 4.*

Exempio ſunt complura tunc ædificata ſive Claræ-valli, adjuncta cœnobia, ex quibus quatuor tantum commemoranda nobis videntur. Alba-ripa ſcilicet, Balerna & Alpenſe virorum, atque Monaſteriolum virginum. Albæ-ripæ * monaſterium ad Albæ ripam, uti & Clara-vallis, in Lingonenſi diœceſi poſitum, conſtruxit paullo ante obitum Guilencus ſeu Wilencus epiſcopus, qui hoc anno deceſſit kalendis Auguſti, apud Claram-vallem humatus: cui ſubrogatus poſt duos vacationis annos Bernardi propinquus Godefridus prior Claræ-vallenſis. In illo monaſterio Bernardus (*a*) cuidam monacho amiſſum vocis uſum reſtituit, aqua cum vino a ſe benedicta, & in potum ei data.

Balernæ abbatia in diœceſi Veſontionenſi poſita eſt, cujus primus abbas Burchardus, a Bernardo in epiſtola CCVI. laudatus, qui primo libro ejus vitæ ſubſcripſit. His adde Alpenſe monaſterium, pro noſtris Moliſmenſibus, ab Humberto Sabaudiæ comite ſub finem ſæculi præcedentis conditum, ad lacum Lemanum, & Claræ-valli adjunctum a venerabili Garino abbate. Quam ob rem eum magnopere laudat Bernardus in epiſtola CCXIV. Garinoque aſſumpto ad Sedunenſem epiſcopatum ejus filios aliis litteris (*b*) conſolatus eſt. (b) *Bern. ep. 142.*

Monaſteriolum virginum.

Sed inſigne in primis hoc anno ſurrexit virginum monaſterium in diœceſi Laudunenſi, Monaſteriolum dictum, quod Bartholomæus epiſcopus, novem monaſteriorum in ſua diœceſi fundator magnificus, in confinio Teoraſciæ & Hannoniæ prope Capellam opidum hoc anno ædificaſſe traditur. Illic brevi ultra centum excrevit puellarum numerus, quibus venerabilis Guiburgis abbatiſſa præfecta eſt. Hermannus (*c*) monachus hoc uno monaſterio Laudunenſem eccleſiam omnibus aliis debere præferri exiſtimat. *In nulla enim orbis parte*, inquit, *antea vel lectum in codicibus, vel auditum fuit auribus, hujuſcemodi religionis abbatiam feminarum extitiſſe.* Hæ ſiquidem non ſolum ſæculum, ſed ipſum quoque ſexum vincere geſtientes, *ordinem Ciſtellenſem*, quem multi virorum & robuſtorum juvenum aggredi metuunt, ſponte & alacriter aſſumſerunt. Depoſitis quippe lineis indumentis atque pelliciis, ſolis tunicis laneis utebantur; & non tantum nendo vel texendo, quod muliebre opus eſt, ſed etiam in agris fodiendo, & ſecuri & ligone ſilvam ſuccifam exſtirpando, ſpinas & vepres evellendo, manibus propriis aſſidue laborantes cum ſilentio, victum ſibi hoc modo comparabant; alios ad ſæculi contemtum exemplo ſuo accendentes. Hoc monaſterium ob bellorum procellas, quæ illis in partibus frequentes ſunt, ad radices montis Laudunenſis tranſlarum eſt; in quo effigies vultus Chriſti Domini, vulgo ſancta-facies (*d*) dicta, religioſe aſſervatur & colitur, ex dono Jacobi de Trecis archidiaconi Laudunenſis, & Innocentii IV. papæ capellani, poſtmodum ſummi pontificis nomine Urbani IV. qui eam ad exemplum Romanæ, ut vocant, Veronicæ depingi curavit, pro ſacris illis virginibus, ut ab eo enixe poſtulaverant. (c) *Herman. l. 3. de mirac. c. 27.*

(d) *V. Iter Italic. noſtrum p. 88. & 89.*

XCVI. Hugoni Autiſiodorenſi epiſcopo ſuccedit alter Hugo. (e) *Labb. Bibl. t. 1. p. 463.*

In Ordinem Ciſtercienſem cum primis optime affectus erat Hugo de Monte-acuto Autiſiodorenſis epiſcopus, qui hoc anno deceſſit, alterum Hugonem ſucceſſorem ſortitus abbatem primum Pontiniacenſis monaſterii quod paullo ante ſuam promotionem inchoatum fuerat. Illud in primis de eo laude (*e*) dignum prædicatur, quod cuidam nepoti ſuo prædendam in eccleſia ſua numquam dare voluit. In morbo extremo divini officii recitationem non intermiſit. Sub horam nonam

fia-

ANN. CHR. 1136. fratres circumſtantes ad recitandu reliqua illius dici officia adhortatus eſt, quibus perſolutis requieſceret. Et quidem his finitis in pace quievit IV. idus Auguſti. Corpus ejus humatum eſt in capirulo monaſterii S. Germani, ubi abbatis officio functus erat ante pontificatum. Hugo ejus ſucceſſor apud Ferrarias circa feſtum ſancti Vincentii conſecratus eſt a Gaufrido Carnutenſi epiſcopo & apoſtolicæ ſedis legato, propter ſuſpenſionem Henrici urchiepiſcopi Senonenſis, qui in matrimonio Archembaldi Soliacenſis domini cum Mathilde Balgentiacenſi teſtes de parentela, non obſtante ud ſedem apoſtolicam appellatione, admiſerat. Hic, quamvis miræ patientiæ fuerit ex ordinis ſui inſtituto, vigorem tamen patientiæ admiſcuit adverſus eccleſiæ pervaſores: quos inter Willelmum Nivernenſem comitem, qui poſtea Carthuſianus factus eſt, ad res eccleſiæ ſuæ reſtituendas adegit. Sedit in epiſcopatu annos quatuordecim, cui poſt unum vacationis anoum Alanus Rlpatorii abbas ſucceſſit.

XCVII. Stephanus epiſcopus Æduenſis ſeceſſit Cluniacenſi.

Vix ante hunc annum Stephanus epiſcopus Æduenſis, ejus nominis primus, ſeceſſit ad Cluniacenſe monaſterium, ubi, ſuſcepto habitu monaſtico, poſtmodum inter manus Petri Venerabilis piiſſime ſpiritum exhalavit, ut ex ipſo Petro mox dicturi ſumus. Magna auctorum varietas in aſſignando tempore, quo uterque Stephanus vixit. Bellarminus, aliique non pauci poſt eum, Stephanum I. cui librum de Sacramentis, in Bibliotheca Patrum editum tribuit, ſæculo decimo vixiſſe ſcribit. Alii cum Norigaldo (*a*) ſeu Nerigaudo, quem nonnulli mendoſe Merigaudum vocant, an. MCXIII. ſucceſſiſſe probant; quæ ſententia vera eſt: aſt, quod alii eum an. MCXXIX. feceſſiſſe Cluniacum, alii anno ſequente deceſſiſſe aiunt; utrumque refellitur ex quodam inſtrumento eccleſiæ Avalonenſis, mihi communicato a viro pio æque ac erudito D. *Bocquillot*, ejuſdem eccleſiæ canonico, cujus hæc clauſula: *Hæc autem acta ſunt anno* MCXXXIV. *Ludovico rege Francorum regnante, Stephano epiſcopo cathedræ Eduenſi præſidente*; adeoque non ante hunc annum, immo paullo ſerius hic Stephanus, abdicata dignitate, Cluniacum ſe recipit. Eidem inſtrumento ſubſcribit Humbertus archidiaconus, ejuſdem Stephani nepos, quem ad ſequendum avunculi exemplum, uti præ ſe ferre videbatur, Petrus Venerabilis (*b*) in epiſtola ad eum ſcripta hortatur in hæc verba. *Addat tibi ſtimulos veniendi venerabilis ille & cum honore nominandus, domnus Stephanus Æduenſis epiſcopus avunculus, ut audio, tuus; qui ſpretis parentibus, nobilitate, faſtu, divitiis, ipſis etiam epiſcopalibus inſulis abjectis, pauperem Chriſtum pauper ſecutus eſt, & ea ſancta devotione toto mentis affectu perduravit, atque inter manus meas extremum Deo ſpiritum reddens, cum veneratione tanto ſacerdoti congrua, tam a me, quam fratribus, Cluniaci conditus eſt. Sequere igitur ejus veſtigia, qui cum, ut noſti, prædicabilis homo ſapientiæ eſſet, nequaquam ſibi ac ſaluti ſuæ præ cæteris monaſterii Cluniacum elegiſſet, niſi magis ſibi expedire vidiſſet.* Hactenus Petrus Venerabilis. In brevi chronico S. Benigni (*c*) Robertus filius ducis Burgundiæ, qui Stephani ſucceſſor ponitur anno MCXL. Auguſtodunenſis epiſcopus ordinarus fuiſſe dicitur, quo admiſſo fortaſſe Stephani noſtri ſeceſſus Cluniacum tantiſper differendus eſt; ut ſine dubio ſucceſſoris electio aliquamdiu dilata eſt, ſi forte Stephanus a propoſito refiliret. Cæterum Hombertus avunculi exemplum ſecutus non eſt, utpote factus epiſcopus Æduenſis poſt Robertum, ipſius avunculi ſucceſſorem; idemque multas lites habuit cum Pontio Vizeliaci abbate, Petri Venerabilis germano, ut inferius videbimus.

(*a*) *V. Baluz. Regnon. not. p.* 651.

(*b*) *Petr. Ven. lib.* 5. *ep.*6.

(*c*) *Labb. t.*1. *Bibl. p.*294.

XCVIII. Stephanus alter item epiſcopus.

Fuit & Stephanus alter eodem ſæculo Æduenſis epiſcopus quem anno MCLX. Henrico ſucceſſiſſe quidam perperam opinantur: cum in vivis adhuc fuerit poſt novem annos Henricus, ut acta probant relata in Gullia chriſtiana; adeoque non ante annum MCLXX. collocandus eſt Stephani ſecundi pontificatus, cujus obitus IV. kal. Junii anno MCLXXXIX. conſignatur.

XCIX. Liber de ſacramentis altaris utri tribuendus.

Exſtat in Bibliotheca Patrum liber Stephani epiſcopi Æduenſis de variis eccleſiæ miniſtris & de ſacramento altaris, qui Stephano primo tribui ſolet. Huic ſententiæ illud favet, quod *prædicabilis homo ſapientiæ* fuiſſe dicitur a Petro Venerabili, qui eum probe noverat. Hic liber capitulis viginti conſtat; in cujus capitibus XIII. & XIV. ubi de conſecratione euchariſtiæ, *tranſſubſtantiandi* verbo otitor; quo nullus ante eum uſus fuiſſe videtur, ſi quidem primus Stephanus ejus libri auctor eſt; nam Petrus Cellenſis, Stephani ſecundi æqualis, eodem verbo uſus eſt in ſermone VIII. de cœna Domini, ſub cujus finem Chriſtus panem & vinum in corpus & ſanguinem ſuum *tranſſubſtantiaviſſe* perhibetur. Denique idem verbum adhibuit ſcriptor Exordii (*d*) magni Ciſtercienſis, qui ſub finem ſæculi duodecimi vivebat. Ex quibus intelligitur, hoc verbum poſt medium ſæculum duodecimum frequentari cœpiſſe; adeoque longe ante concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. in quo illud primo inventum fuiſſe heterodoxi falſo aſſerunt. Eodem tempore, quo Stephanus primus, id eſt ſub Heinrico V. imperatore, floruit Honorius Auguſtodunenſis, qui ta-

(*d*) *Exord. mag. Ciſter. diſt.*2. *c.*6.

tamen nullam prædicti libri Stephani epiſcopi mentionem facit; at forraſſe ante Stephanum I. deceſſerat; quamquam Rupertum Tuitienſem abbatem laudat, quem anno ſuperiore obiiſſe diximus. ANN. CHR. 1136.

Apud Aurelianos poſt mortem Johannis epiſcopi, diſſidentibus de ſubſtituendo ſucceſſore clericis & populo, vacavit aliquandiu epiſcopalis ſedes; tandemque unanimi conſenſu hoc anno electus Helias S. Sulpicii apud Bituricas abbas; cujus electionem ab Innocentio papa confirmari petiit Petrus Venerabilis (*a*) his verbis. *Ego ſublimitatis veſtræ, etſi humilis, tamen devotus filius, pro Aurelianenſi eccleſia paternam pietatem convenio. Rogo, ut amore Crucis Chriſti, cujus nomine & vexillo eadem eccleſia ſingulariter gloriatur, ejus calamitatibus ſubvenire dignemini: ut, quæ paſſionibus Chriſti per patientiam ſecundum Apoſtolum communicans, duris & diuturnis calamitatibus fatigatur, veſtra jam tandem proviſione relevetur. Videtur inſuper hoc jam ſuperna diſpoſitio velle, quæ corda cleri & populi, exitiabiliter, ut noſtis, hactenus diviſi, ut audivimus, ſic inſperata commutatione univit; ut nec in tanta multitudine reperiatur, qui non integro corde domui Heliæ venerabilis abbatis S. Sulpitii, viri equidem religioſi, prudentis & litterati, electionem voluerit, laudaverit, confirmaverit.* Nec mora pontifex eam itidem confirmavit, tandemque Helias menſe Aprili ordinatus eſt anno inſequente; quo anno Ademaro Floriacenſi S. Benedicti abbati indulſit, ut in Solacienſi *S. Itherii eccleſia monachi conſtituerentur; idque ſe facere dicit (*b*) *pro reverentia corporis S. Benedicti, quod in Floriacenſi cœnobio Dei providentia & gratia requieſcit; quæ etiam ipſe totius monaſticæ religionis inſtitutor & pater eſt.* Nondiu pace potitus eſt Helias, a ſuis clericis vexatus & calumniis exagitatus, quorum factio ſic apud Lucium II. papam prævaluit, ut tandem exauctoratus ſit, tametſi ejus cauſam tutarentur Ludovicus Junior rex Francorum, Petrus Venerabilis, & S. Bernardus, ut inferius dicturi ſumus.

C. Helias S. Sulpicii abbas fit epiſcopus Aurelianenſis.

(*a*) *Petr. Ven. l. 1. ep. 12.*

* *de Sully.*

(*b*) *Gall. chriſt. t. 2. p. 148.*

Heliæ (*c*) in abbatia Sulpiciana ſucceſſit Savaricus, Savarico Petrus, tum Rainaldus, quorum præfectura nulla re inſignis fuit. De Cadurco Rainaldi ſucceſſore inferius.

CI. S. Sulpicii abbates.

(*c*) *V. lib. 70. n. 45.*

In Bituricenſi metropoli Wlgrino archiepiſcopo ſubrogatur hoc anno Albericus, diſcipulus quondam Anſelmi Laudunenſis, dein ſcholarum magiſter in eccleſia Renenſi, qui ante annos decem electus a clero Catalaunenſi, non tamen epiſcopatum obtinuit. Non fuit monachus, ut Manricus opinatus eſt: nec is fuit, ſed Wulgrinus ejus anteceſſor, qui in reditu e concilio Piſano a prædonibus ſpoliatus eſt, uti & Henricus epiſcopus Senonenſis, qui, *ſuis pæne omnibus amiſſis, vix ad pontem Tremulum tremuli & anhelis pervenerunt*, teſte Petro (*d*) Venerabili. Non integro quadriennio Bituricenſi eccleſiæ præfuit Albericus, cujus ſucceſſor Petrus de Caſtra Haimerici Romani cancellarius, inconſulto rege ab Innocentio ad illam ſedem promotus, ægre illam adeptus eſt.

CII. Albericus archiepiſcopus Bituricenſis.

(*d*) *Petr. Ven. l. 1. ep. 17.*

Cluniacenſi monaſterio binas hoc anno litteras dedit Innocentius, Petro abbati inſcriptas, in quibus perquam honorifice de inſtituto Cluniacenſi loquitur. Prima bulla eſt de eccleſia (*e*) de Rochabovecourte diœceſis Petragoricenſis, quam Willelmus epiſcopus Pontio abbati contulerat, & Calliſtus Petro, eidemque Innocentius ipſe confirmat. Data Piſis *m.* idus Martii, indictione XIV. Altera eodem die Montis-deſiderii eccleſiam cœnobio Cluniacenſi a Guatino Ambianenſi & Simone Noviomenſi collatam, eidem Petro abbati itidem confirmat; quippe Deo gratiſſimum eſſe ait pontifex, *ſi Deo dicati religio Cluniacenſis monaſterii & diverſa eccleſias exornet, atque plurimorum mentes diſciplinis regularibus inſtruat, & fide, quæ per dilectionem operatur, inflammet.* Quapropter donationem prædictarum eccleſiarum eidem monaſterio factam pontifex ratam habet, memor devotionis, quam erga ſedem apoſtolicam idem Petrus cum ſibi commiſſis habuerat, & honoris & ſervitii, quod ſibi efficaciter fideliterque, maxime tempore ſchiſmatis impendebat. Eadem in utriſque literis elogia. Eumdem in Cluniacenſes affectum paſſim teſtatus eſt pontifex; quod ſequens exemplum in primis probat.

CIII. Bullæ duæ pro Cluniaco.

(*e*) *Bib. Clun. p. 1401. & ſeq.*

Pet id tempus percelebre quondam Luxovienſe monaſterium ad tam miſerabilem ſtatum redactum erat, at abbas & officiales illi deeſſent. Id accidit poſt mortem Hugonis abbatis ſuperius (*f*) laudati, cujus haud ſcio an incuria tanta prolapſio illuc irrepſerat. Hanc gravate ferentes Luxovienſes monachi religioſiores, Innocentium II. adeunt, eique monaſterii ſui ſtatum exponunt, ut pro ſua paterna providentia, nobili loco, qui ſpeciali titulo eum ſpectabat, quantocius ſubveniret. Eorum precibus ac poſtulatis annuens pontifex, Petro abbati Cluniacenſi mandavit, ut e fratribus ſuis abbatem & officiales neceſſarios provideret. Rei difficultatem papæ expoſuit Petrus Venerabilis, eo ſane modo, ut totidem ejus verbis id referre operæ pretium videatur, ſic habet epiſtola. (*g*)

CIV. Luxovienſis monaſterii infelix ſtatus.

(*f*) *V. lib. 75. n. 164.*

(*g*) *lib. 1. ep. 23.*

ANN. CHR. 1136. CV. Petri Venerabilis de eo epiſtola. (a) *lib. 1. ep. 23.*

Summo pontifici & noſtro ſpeciali patri domino papæ Innocentio, frater Petrus humilis Cluniacenſium abbas ſalutem & obedientiam. Fratres Luxovienſes nuper ad nos venerunt, ſcripta paternitatis veſtræ nobis deferentes: in quibus (a) & deſtitutio quondam magni Luxovienſis monaſterii paterna pietate a vobis deſletur, atque ut in eodem loco de fratribus noſtris abbatem & officiales neceſſarios concedamus nihilo minus nobis injungitur, per quos utrimque ſecundum litterarum tenorem omnipotenti Domino ibidem laudabiliter ſerviatur, & tam nobile monaſterium in ſui ſtatus prærogativam & priſtinam integritatem, divina cooperante clementia, reparetur. Quod præceptum debita quidem reverentia ſuſcepimus, ſed pro ſui difficultate non mediocriter formidamus. Nam ſicut novit ſapientia veſtra, in negotio religionis facilius poſſunt nova fundari, quam vetera reparari: quia ſecundum beatum Gregorium, hominibus aliter inſtitutis durum valde videtur in mente veteri nova meditari. Qui enim nova tantum ædificat, eum in veterum deſtructione non oportet laborare; qui autem vetera reparare nititur duplici cura conſtringitur: quoniam illi & veterum deſtructio & novorum imminebit ædificatio. Super hæc & veſtræ Cluniacenſi eccleſiæ, nos qui rem novimus, valde timemus, ne frequenter, ſicut ſæpe fit, ad alias eccleſias tranſlatis fratribus noſtris, quod aliis refrigerium, nobis inferat detrimentum. Poſtpoſuimus tamen omnia iſta, & fratribus ſupra-dictis ad nos venientibus abbatem & officiales neceſſarios, juxta quod nobis injunctum fuerat, dare parati ſumus. Sed illi nobis valde damnoſa, ſibi parum utilia poſtulantes, adquieſcere noſtro conſilio noluerunt: & ſicut dicebant, die conſtituta pro eodem negotio ad nos reverſuri, ad propria redierunt. Hæc idcirco reverentiæ veſtræ notificamus, ut ſi alteriùs in his inſtare voluerint, & de Cluniaco abbatem petierint, nequaquam eligant quod ignorant: ſed in nobis qui melius cultum pecoris noſtri agnoſcimus, cunctam ſuam conſtituant. Hoc ſi fecerint, providebimus nos fideliter tales eccleſiæ miniſtros, per quos omnipotenti Domino in monaſterio Luxovienſi, quantum ipſe dederit, laudabiliter ſerviatur: idemque locus, & ſi non ad priſtinam integritatem, ad meliorem tamen ſtatum, divina cooperante clementia reparetur. In hac ſententiam, ſi placet, & nobis & ipſis reſcribite.

Huctenus Petri epiſtola, ſed quid inde ſecutum ſit ignoramus. In editis poſt prædictum Hugonem ponitur Joceranus ubbas, qui haud ſcio an is ſit quem Hugoni abbati Petrus Venerabilis ſubſtituendum curavit. Quiſquis ille fuerit, non melius ſub eo res ſucceſſit, ut Petrus ipſe teſtatur in epiſtola (*b*) ad Innocentium his verbis. *Præter ea notum facio, Luxovienſe monaſterium, cui anno præterito per fratres noſtros Cluniacenſes providere voluiſtis, & vere, ſed brevi tempore providiſtis, in deteriorem ſtatum, quam prius fuerat relapſum, omni pæne monaſtica religione & obſervantia deſtitutum, param a ſecularibus differre, in tantum, ut quod priſcis temporibus cuncta Gallicanum monaſteria antevibat, nunc pæne univerſa vix a longe ſequi videatur. Additur ad hoc malum bebetudo, ne dicam ſtultitia, paſtoris: qui ita gregi proprio præeſt, ut jam fere de abbate nihil ei niſi nomen ſuperſit. Quid plura? Omne caput languidum & omne cor mœrens. A planta pedis uſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. Provideas pater filiis.* Cur tam purum profecerit Cluniacenſium erga Luxovienſes illos cura, id in cauſa fuiſſe videtur quod nullu illic monachorum mutatio facta ſit, ſed iidem ſemper remanſerint; nec proinde ullu morum factu converſio, quæ vetuſtis & corruptis cordibus & animis univerſim non facile ſuudetur, ut experientia conſtat. Inſtituendi ad hoc novi homines, qui u cæteris abſtracti, exemplo ſuo alios ud converſionem inducant. Ex his aliiſque patet, quanta fuerit Petri Venerubilis upud papam gratia & auctoritas. Cæterum etſi nullus Hugonem inter & Joceranum ubbas intermedius recenſeatur in vulgatis cutalogis, facile tamen crediderim unum aliquem interceſſiſſe, ſub quo res in pejus, uti teſtatur Petrus, ubierint. Certe Joranno Innocentius pontifex hoc ipſo unno MCXXXVI. privilegium inſigne conceſſit, quo ei ejuſque ſucceſſoribus inter alia confirmavit monaſteria Anagratenſe, Fontanenſe, de Grangis, de Moleſiaco, de Arliuco & de Flacciaca, cum omnibus eorum uppendiciis; tum loci fratribus liberam abbatis eligendi facultatem indulget, monaſteriumque ut nulli omnino ſubiiciutur decernit ſub ſpeciuli ſedis apoſtolicæ tutelu permanſurum, ot, ſrutres ibi liberius ac ſecurius Deo ſerviant; quæ & ulia ibidem reluta non ſunt indicant locum tunc temporis a monuchis luxioris diſciplinæ inhabitatum fuiſſe. Hæc omniu ſubſequentes pontifices Joceranni ſucceſſoribus hoc ſæculo ſtante confirmarunt, nempe Cæleſtinus II. & Lucius item ſecundus unno MCXLIV. Stephuno ubbate; Eugenius III. Geraldo unno MCXLVII. Idem Eugenius ulio diplomate dato Luuſunæ, Fontanenſes monuchos compreſſit, qui etium ſe præſente, cum Biſuntii verſarentur, libertatem eligendi priores, non advocato Luxovienſi ubbate ſibi arrogare conati fuerant. Hoc decretum cum aliis Luxovienſium privilegiis poſteriores etiam pontifices confirmarunt. Extant eu de re hoc ſæculo datæ bullæ Alexandri III. Burchardo

(b) *id. lib. 4. ep. 3.*

ub-

abbati anno MCLXXVIII. Urbani III. alteri Gerardo, anno MCLXXXVI. cæteros omitto. ANN. CHR. 1136.

CVI. S. Pauli monasterium Virdunense Præmonstratensibus datur.

Verum quantavis apud Innocentium auctoritate polleret, non tamen impedire potuit quo minus S. Pauli Virdunense monasterium ex nostris ad Præmonstratenses transferretur, eamque translationem pontifex confirmaret. Extat hoc monasterium in suburbio Virdunensi, obi antiquitus condita erat S. Saturnini ecclesia, cui S. Paulus Virdunensis episcopus, sæculo septimo in ea sepultus nomen dedit. Paruit usque ad sæculum decimum hæc ecclesia quibusdam sæcularibus clericis, quibus Widfridus episcopus instituti nostri monachos substituit, *qui longo tempore in religionis fervore perseverantes, & bona ecclesiæ dissipata restituerunt, & insuper plurima acquisierunt*, ut loquitur Adalbero (*a*) de Chisneto episcopus in epistola ad Innocentium II. cui mutationem a se factam approbare conatur. Ait quippe bonis illis ac religionis studio ferventibus monachis pedetentim succesisse solutiores monachos, qui ab avita religione prolapsi, bona ecclesiæ turpiter absumserint, nec ullis admonitionibus a perversis actibus revocari potuerint; eoque rem deveniisse, ut religiosi aliorum monasteriorum abbates, eorum emendatione sæpius incassum tentata, sed tandem id est ipsum Adalberonem convenerint, *& monachos illos sui ordinis dedecus esse* proclamantes, rogavisse, *ut illos expelleret, & alios religiosos substitueret*. Itaque *compulsus precibus illorum assiduis*, ait Adalbero, *convocatis in capitulo religiosis viris abbatibus, & clericis, illum incorrigibilem abbatem ad causam vocavi; & cum eo multa de sua conversatione causatus confessus est, qua manifeste negare non potuit: scilicet se & regula sua formam contemsisse, & multa illicita commisisse. Communicato itaque consilio religiosorum, monui eum per obedientiam, ut ad ecclesiam sancti Vitoni causa faciendæ pœnitentiæ inter religiosos transiret; & quia fructum in ecclesia, cui præerat, facere non poterat, fructificantes intrare permitteret. Consensit: sed statim ipsa die ad vomitum rediit, quod promiserat facere recusavit. Hæc ut audivimus, in crastinum cum clericis & abbatibus, & duobus etiam abbatibus de ordine Claræ-vallensi, abbate Trium fontium & de Caladia ad ecclesiam illam venimus; & quærentibus, cur susceptam obedientiam non implevisset, respondit, quod claustrum suum non exiret, nisi per judicium. Tunc abbates & clerici admirantes tantam impudentiam illius, quod post susceptam obedientiam judicium quæreret: quidam illorum, abbas * scilicet S. Vitoni sententiam beati Gregorii de prævaricatoribus abbatibus protulit in medium; qua lecta dictum est mihi ab omnibus, ut, etiamsi nollet, in ecclesia recluderem, & ecclesiæ diu desolatæ consulerem. Quo recluso sic, paucisque monachis, qui secum male vivebant, inter religiosos collocatis; monachos, qui statum pristinum ecclesia reformarent, non tantum a nostris, vel vicinis, verum etiam a Cluniacensi ecclesia per nostras, per domini archiepiscopi Trevirensis, verum etiam per domini regis litteras requisivi studiose; quos eum habere non possem, pauperes Christi ecclesiæ Præmonstratæ, secundum regulam beati Augustini regulariter viventes, in ea posui. Inde commoti, non religiosi, sed qui in simili re timent parti suæ contrarios, fremunt quotidie, non tam de expulsione prædicti abbatis, cujus vitam plane & ipsi detestantur, quam de mutatione tituli conquerentes. In hoc autem male dicunt hoc enim titulum non mutamus, sed in forma primæ positionis reposuimus.* Totam ejus mutationis fericm ipsis Adalberonis verbis referre visum est, ut appareat, quibus rationibus ad id inductus sit.

(*a*) *Spicil. tom. 12. p. 321.*

* Lauretii.

CVII. Petrus Venerabilis reclamat.

Verum non tantum monachi *non religiosi*, sed religiosiores quoque contra hanc mutationem reclamarunt: qualis omnium judicio erat Petrus Venerabilis Cluniacensis abbas, qui hac de re graviter conquestus est in epistola (*b*) ad Matthæum cardinalem episcopum Albanensem. *Queror*, inquit, *querunturque fratres nostri omnes, ad quos hoc pervenire potuit; queritur totus monachicus Ordo, & communem injuriam pari querela deplorat: expulsos a sedibus suis monachos Virdunenses; clericos pro eis intrusos sua deseruisse, aliena occupasse sola vi, nullo judicio; in messem proximorum falcem misisse & propriis cultoribus esurientibus, eorum avidissime fruges devorasse.... Solebant clerici diversorum ordinum, canonici diversarum professionum; & quid de minoribus dicam? ipsa ecclesia cacumina, episcopi dico, consueverant pontificalem dignitatem pro abjecta monachorum vilitate commutare, & de summis ecclesiasticorum bonorum gradibus ad humilem se hujus propositi ordinem inclinare... At nunc, nescio quo judicio præjudicium passus, nec sua retinere jam prævalet, cum aliena sua facere in melius commutando soleret. Contemnitur, expellitur, conculcatur, & jam nec laicali consortio dignus habetur: quodque nec de furibus fit, antequam audiatur, condemnatur; antequam sub judice de culpa agatur, proscribitur; ante reatum cognitum, ut reus addicitur.* Non video quo pacto tam religiosas abbas, tam graves querelas ad Matthæum cardinalem protulerit, si Adalbero, quod ipse ait, *a Cluniacensi ecclesia*

(*b*) *Petr. Ven. lib. 2. ep. 31.*

ANN. CHR. 1136. *eccleſia*, cum ſuis, tum archiepiſcopi & regis litteris, religioſos monachos, qui diſſolutioribus illis Virdunenſibus monachis ſubſtituerentur, expetierit. Ar multo minus cum epiſcopi dictis conciliari poſſunt quæ in eadem Petri epiſtola ſequuntur; ſic enim pergit. *Sed, ut adverſarii aiunt, fuerint propter mala ſua monachi expulſi expellendi: arrogaverit ſibi fama conſentiens judiciale decretum: quid etiam perſonis peccantibus ſanctus Ordo peccavit?... cur malis monachis, ſecundum quoſdam, expulſis, monaſtica inſtitutio expulſa eſt? Ut quid ſaltem malis illis monachis boni non ſuccedebant? An quia nuſquam tales invenire poterant? O quam innumerabilis monachorum turba, per ſupernam gratiam noſtris maxime diebus multiplicata, univerſa pæne Gallia rura operuit.* &c. Non video, inquam, qua ratione hæc aliaque cum Adalberonis epiſtola ad Innocentium conciliari poſſint. In fine Petrus abbas Matthæum rogat, & cum eo *dominus Catalaunenſis epiſcopus*, ſcilicet Gaufridus ex abbate S. Medardi aſſumtus, immo & multæ aliæ ejuſdem Ordinis perſonæ deprecantur, ut det operam abſtergere ab ordine noſtro tantæ dedecus ignominiæ, ne reverentia, ſemper huic profeſſioni ab apoſtolica ſede conſervata, ipſo papa aſſidente deperear; neve ranra, ſi inulta remanſerit, injuria riſum inimicis monachici Ordinis præbeat. His querelis & rationibus motus pontifex, hanc cauſam ad examen denuo revocare parabat: ſed tandem Bernardi epiſtola (*a*) expugnarus prædictam mutationem confirmavit. Toram hanc hiſtoriam fuſe commemorat Laurentius de Leodio monachus in conrinuatione hiſtoriæ Virdunenſis, confeſſus (*b*) ſe multum gravari *de facta mihi abjectione monachatæ profeſſionis, niſi quod ſcio*, inquit, *multam aliam viam dignuſſimo præſuli patuiſſe ad correctionem prædictæ cœnobii: quia & abbas Laurentius, & omnes religioſi noſtræ profeſſionis refugerant curam ejuſdem loci ſuſtipere de manu epiſcopi*; quod de Petro Venerabili dici non poſſe exiſtimo. Cæterum, ubi vix antea viginti ſoluriores monachi contineri poterant, brevi trecenri fuere ſervi Dei Ordinis Præmonſtratenſis, ut idem Laurenrius tradit.

(*a*) *Bern. ep.* 278.
(*b*) *Spicil. to.* 2. *p.* 320.

CVIII. Adalberonis ſtudium in monachos. (*c*) *ibid. p.* 323.

Hic in Adalberonem epiſcopum optime affectus erat, & data quavis occaſione, propenſum ejus in monachos ſtudium prædicare ſtudet, ut mutatl apud S. Paulum ordinis invidiam ab eo amoliatur. Hinc idem epiſcopus ſinceros (*c*) ejuſdem profeſſionis cultores, quales eranr Ciſtercienſes, in ſua diœceſi implanrare curavit, Maginienſi ſilva eis oblata, ut illic abbariam conſtruerenr. Sed cum Calaqienſes fratres fabricando monaſterio eſſent occupari, venerabilis Ranulfus abbas Clauſtracenſis prædictum locum in abbariam promovendum ab eodem præſule accepit, quæ res anno MCXLII. incœpta, biennio antequam Laurentius hæc ſcriberer, eo jam perducta erat, *ut Ciſtercienſium venerabile concilium ibi abbatiam* jam eſſe ſanxiſſet. Hæc aurem omnia ut ſic procederent, *domnus Hugo*, inquit, Laurentius *monachus noſter, vir ferventiſſimi zeli, cujus hortatu & relatu hoc totum opuſculum confecimus, apud omnes & ſuper omnes inſtitit*, monendo & rogando domnum epiſcopum, ut id ad ſummum perducerer: *ut ſicut notatus eſt a quibuſdam noſtri Ordinis, dicentibus, quod ordinem beati Benedicti ab eccleſia S. Pauli expulerit; ita probetur ab iiſdem, quod digne S. Benedicti profeſſionem ſervantibus confulere, auxiliari, & ſua largiri paratus ſit.* His multa idem auctor addit ad probandum ejuſdem præſulis erga monachos & religioſos viros ſtudium, præcipue erga ordinem Ciſtercienſem, qui jam rum *in ducentas circiter abbatias magni nominis, meritis & numeri accreverat*; & erga Præmonſtratenſem, qui *per hos viginti* annos, inquir, in abbatias pæne ſeptuaginta adoleverat. Sed maxime ab eodem auctore prædicatur *Cartuſienſis illa religio, mundo hactenus inaudita, quæ de ſanctiſſima ſchola reverendiſſimi Frumonis proceſſit: qui in carne extra carnem infolito mortalibus more vivendo, angelos in terra, Paulum apoſtolum in paradiſo, Joannem-Baptiſtam & Paulum-Eremitam in deſerto, nobis hodie repræſentat: ut merito hanc religionem florem mundi nomines; ut hanc eſſe animal ſimile aquilæ in cœlum volantis jure pronunties*; quo nullum præclarius elogium ſacri Ordinis Carturienſis, ab homine ſincero & minime fucato.

[Cæterum expulſionem monachorum a S. Paulo cum Laurentio de Leodio aliiſque auctoribus ad hunc annum retulit Mabillonius, licet paulo ante facta fuerit; nam Matthæus Albanenſis, ad quem de ea Petrus Venerabilis conqueritur, anno MCXXXIV. naturæ debitum ſolverat, utl paulo ante demonſtravit: niſi forte dicamus Petrum Venerabilem ad Matthæum ſcribentem expulſionem monachorum pro decreto expulſionis poſuiſſe.]

CIX. Petrus Juliaci prior obit. (*d*) *V. lib.* 7a. *n.* 52.

In Senonienſi Voſagi monaſterio ex hac vita migravir Antonius ejus loci meritiſſimus abbas, & in Juliacenſi apud Lingones beatus Petrus (*d*) Juliacenſis parthenonis prior. Dum hic ægrotaret, ad eum cum multis aliis religioſis viris convenit Hatto Moliſmenſis prior, cui ille injunxit, ut comiti Theobaldo præciperet, quod Angelo ſibi revelante acceperat, ne in Augliam traiiceret quaſi regnum aditurus, quip-

quippe quod ipſi divinitus prædeſtinatum non erat. Id proinde accidit ſtatim poſt mortem Heinrici Anglorum regis, de qua ſuperius diximus. Eidem comiti Theobaldo, qui ſuum ad virum Dei inviſendum capellanum miſerat, prædixit, fore ut poſt paucos annos bellum habiturus eſſet, (quod poſt quatuor annos accidit) ex quo tempore victor exſiret, ſi eccleſias, reſque earumque ab invaſione ſervaret. Extremo vitæ die ejus loci ſanctimoniales ad perſeverantiam & tentationum tolerantiam adhortatus eſt; quibus rogantibus, ut vitæ inducias a Deo poſtularet, reſpondit, ſe, ſi tunc non decederet, ad feſtivitatem S. Johannis apud eas non ſuperfuturum. Unde infert Chifletius, eum proximo die ante nativitatem S. Johannis obiiſſe. Dein ab Hattone admonitus, ut de more *claves prioratus ſui* ante obirum reſignaret, omnino abnuit. Tum oleo ſancto ſe inunxi petiit; quo facto, *corporis Domini perceptione munitus* ad Deum migravit. Libellum de ejus vita & miraculis, a Chifletio editum, ſcripſit anonymus, haud dubie monachus Moliſmenſis. ANN. CHR. 1136.

CX. Antonius quoque abbas Senonienſis. (a) *Spicil. to. 3. p. 323.*

Non multo poſt etiam vitæ curſum explevit Antonius Senonienſis abbas, cum diu & laudabiliter monaſterium adminiſtraſſet. Triginta & octo præfecturæ annos dumtaxat ei tribuit Richerius in (a) chronico Senonienſi: at quadraginta quinque anni ab anno MCLL quo abbatiam iniit, ad hunc annum, quem ejus extremum diſerte notat idem auctor, intercedunt. Toto illo præfecturæ ſuæ tempore nec unum præteriit annum, in quo non aliquid ædificaret, vel acquireret. Sepultus eſt in medio eccleſiæ ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli ante altare ſanctæ Crucis in tumulo lapideo, ſuper quo lapis columnulis lapideis ſuſtentatur, in quo poſtea ejus imaginem cum baculo paſtorali propria manu ſe ſculpſiſſe ait Richerius. Ejuſdem effigies in vitreis feneſtris rotundæ illius eccleſiæ etiam nunc cernitur. Ejus obitus in necrologio notatur vt. kal. Novembris his verbis: *Obiit domnus Antonius venerabilis & piæ memoriæ abbas, totius eccleſiæ Senonienſis reſtaurator.* Huic ſucceſſit Galterus, de quo nihil memoria dignum ſe accepiſſe teſtatur Richerius, niſi quod viceſimus-octavus illius loci abbas fuerit.

CXI. Ejus ſucceſſores. (b) *ibid. p. 326.*

Sub abbatibus ſequentibus, Humberto, Bernardo Gerardo & Theoderico, ejus loci ſtatus & religio multum vacillavit, ſed amplius ſub Conone Theoderici ſucceſſore. Humberto abbate ibidem eccleſia beatæ Mariæ dedicatur: ſed in editis (b) erratum in anno, quo hæc dedicatio facta eſt. Humberto ſucceſſit anno MCLX. Bernardus ad annos novem: quo mortuo, Gerardus militaris generis, ex S. Arnulfi monaſterio aſſumtus, bonis prædictus moribus, monaſterium bene rexiſſet, niſi illud propinquis ſuis onetaſſet hominibus vitæ ſceleratæ, ob quam in vincula conjecti ſunt; cujus rei mœrore pulſatus abbas, qui eos incaſſum a malefactis averrere tentaverat; dignitate reſignata, quam annis triginta tenuit, ſeceſſit ad cellam Leonis-montis, * ubi paucis annis ſupervixit. Theodericus ejus ſucceſſor, vir ſimplex & honeſtæ vitæ, vix uno anno abbas, præfecturam itidem reſignavit, & ad cellam S. Chriſtophori ſe recepit: ubi mortuus ſepultuſque eſt. De Conone in ejus locum intruſo agendum initio ſæculi inſequentis.

* *Leomont.*

CXII. Jutta item recluſa obit.

His addenda Jutta virgo caſtiſſima, filia Stephani comitis Spanheimenſis, ſororque comitis Megenhardi, fundatoris monaſterii Spanheimenſis, ſororum in monte S. Dilibodi recluſarum magiſtra, quæ hoc anno pridie kal. Januarii in Domino quieviſſe a Trithemio dicitur poſt Dodechinum, qui eam viginti quatuor annis incluſam fuiſſe dicit, a kalendis Novembris, eodemque tempore Hildegardem & ttes alias cum ea incluſas. Ibidem multæ virgines ſub ea vivebant ſub obedientia ejuſdem loci abbatis, recluſæ ſeorſim in arta & bene murata cuſtodia, ad quas nulli virorum præter abbarem parebat acceſſus; qui ritus in multis aliis locis, quæ Trithemius (c) commemorat, ſervabatur. Beatæ Juttæ quædam miracula idem auctor refert: poſt cujus mortem Hildegardis virgo magiſtra ſororum conſtituta eſt ſub Conone abbate, revelationibus ipſi factis celebris, quæ poſtmodum Bingam migravit, ubi cœnobium in monte S. Ruperti pro ſe ſororibuſque ſuis ex fidelium eleemoſynis conſtruxit, ut ſuo loco videbimus.

(c) *Trithem. in chron. Spanheim*

CXIII. Privilegium Lotharii pro Stabulenſi monaſterio.

[Cum floreret gratia apud imperatorem Wibaldus abbas Stabulenſis, inſigne hoc anno a Lothario obtinuit tuitionis privilegium, in quo ſic eum princeps alloquitur: *Nos, venerande abbas Voibalde, fidelitatis tuæ conſtantiam & labores quos nobiſcum in adminiſtratione imperii perferis perſantes, eccleſiam tuam in omnibus defenſare, & privilegiis imperialibus munire decrevimus.* Quæcumque igitur Stabulenſi monaſterio a Sigeberto, Hildrico, Clodoveo, & Dagoberto regibus, ſeu cæteris qui *loci conſtructores fuerunt*, ſive ab imperatoribus Carolo, Ludovico & tribus Ottonibus, Cuonrado & quinque Heinricis collata ſunt, ea confirmat & corroborat. Liberam monachis eligendi abbatis ſecundum regulam S. Benedicti & formam canonum indulget facultatem, *ita ut utraque monaſteria, id eſt Stabulaus & Malmundarium, ſemper ſub unius abbatis regimine conſiſtant, & quia in eorum principali-*

ANN. CHR. 1136.

li, id eſt Stabulans, B. Remaclus ſepulturæ locum ſibi elegit, ſemper apud Stabulaus electio fiat, ea præponderante ratione, ut de conventu Stabulenſi eccleſiæ idonea perſona, ſi inventa fuerit, primo aſſumatur, &c. Statuitque ut unum tantum habeat advocatum, cui leges præſcribit. Omnia beneficia quæ Poppo II. abbas dilapidator dedit damnat & irrita eſſe juxta Heinrici imperatoris ſententiam decernit. Villam *Turnines* quam Godefridus comes Namurcenſis injuſte abſtulerat, & villam Vilippam quam Warnerus de *Kerpenne* invaſerat, æterna firmitate reſtituit; terminos bannileugæ juxta decreta imperatorum, aliaque omnia monaſterio collata confirmat. Quæ fere omnia in privilegio anni MCXXXI. contenta hic repetere judicavimus. *Data anno dominicæ incarnationis* MCXXXVI. XVI. *kalendas Septembris, indictione* XIV. *anno vero regni regis Lotharii II.* XII. *imperii* III. *Actum VVerzeborch in Chriſti nomine feliciter. Amen.*]

CXIV. Privilegium pro Walciodorenſi monaſterio.

Cum Walciodorenſi io monaſterio *ſanctum religionis habitum* ſuſcepiſſet Wibaldus, & *juxta regulam S. Benedicti & ſanctorum patrum inſtituta profeſſionem* feciſſet, ejuſdem, factus poſtea Stabulenſis abbas, privilegia & jura confirmari a Lothario imperatore (*a*) curavit, in primis de ſubjectione vicini Haſterienſis monaſterii ad Walciodorenſe, ita ut defuncto abbate conveniant Haſterienſes monachi Walciodorum, *tam ad exſequias defuncti abbatis devote peragendas, quam ad electionem futuri paſtoris diſciplinate & concorditer celebrandam: hoc videlicet diſcretionis tenore, ut primus aſſenſus, prima vox, prima denominatio penes Vualciodorenſium conſtet arbitrium, & de ipſorum cœtu perſona ſi fuerit idonea inventa, abſque contradictione Haſterienſium eligatur*, &c. Huic privilegio ſubſcribunt Albero Trevirenſis archiepiſcopus, Cuonradus Magdeburgenſis archiepiſcopus, Meiogorus Merſeburgenſis epiſcopus, Albero Baſilienſis epiſcopus, Albero Leodienſis epiſcopus, Heinricus Tullenſis epiſcopus, Cuonradus Fuldenſis abbas, Heinricus dux Bavariæ & marchio Tuſciæ, Cuonradus marchio de *Voitin. Signum domni Lotharii II. Dei gratia Romanorum imperatoris auguſti. Data anno dominicæ incarnationis* MCXXXVI. XVI. *kalendas Septembris indictione* XIV. *anno regni domni Lotharii regis* XII. *imperii* III. *Actum Vverſeborch in Chriſti nomine feliciter. Amen.*]

(*a*) *Ampliſſ. collect. t. 1. p. 747.*

CXV. Villam Bovinıacum reſtaurat Wibaldus.

[Villam Bovinıacum veſtiario fratrum Stabulenſium aſſignatam, in qua tempore perſecutionis Danorum corpus S. Remacli quieteſ latuit in ſolitudinem abſque habitatore redactam diu eo in ſtatu remanere paſſus non eſt Wibaldus abbas, ſed eamdem ob honorem ſanctiſſimi Patroni ſui reſtaurare & *readificare* decrevit. Itaque religioſæ ejus petitioni & voluntati annuens Stabulenſis conventus, eamdem villam illi ceſſit, ut omni vitæ ejus tempore ſecundum propriam utilitatem libere ordinet & diſponat. *Poſt obitum vero ſuum*, inquiunt, *ipſa villa cum omni augmento & melioratione ſua, cum omni fructu & præſenti & futuro ad noſtrum veſtiarium, ſicut & antea fuit, ſine ulla abbatum contradictione revertetur.* Ceſſio illa *per volumen regulæ B. Benedicti manu domni Vualteri diaconi* facta eſt. *Acta ſunt hæc Stabulaus in capitalo anno Domini* MCXXXVI. *indictione* XIV.

CXVI. Azoni abbati S. Ægidii confert eccleſiam, de Heran.

[Eodem anno Wibaldus abbas paupertatem eccleſiæ S. Egidii in monte Publico miſeratus, Azoni primo illius loci abbati eccleſiam de *Heran* ſub annuo cenſo contulit. *Actum eſt hoc anno ſub incarnatione Domini* MCXXXVI. *indictione* XIV. *in præſentia domni Voibaldi abbatis, anno ordinationis ſuæ* VI. *regnante Lothario ſecunde Romanorum imperatore auguſto, Alberone electo in Leodio.* Eſt autem eccleſia S. Egidii apud Leodium abbatia canonicorum regularium extra civitatem in monte Publico ſita, cujus primarium fundatorem Beringerum abbatem S. Laurentii diſcimus ex epiſtola 371. (*b*) Wibaldi ad Eugenium papam, in qua ſic loquitur: *Eccleſiam beati Egidii quæ eſt in monte Publico prænominatæ civitatis Beringerus abbas de monaſterio S. Laurentii dedit cuidam Gerico regulari canonico cum quibuſdam fratribus ejuſdem profeſſionis ad inhabitandum & amplificandum ſecundum ordinem S. Auguſtini: ea ſcilicet conditionis ratione, ut ſi prænominatus locus conſuſque per divinam largitatem creſcendo proficeret, quod paſtorem ſibi fratres regulariter deberent eligere, electus corporalem inveſtituram a prædicto abbate ſuſciperet, a quo etiam ad ſuſcipiendam epiſcopalem benedictionem præſentaretur; hæc conſtitutione per omnes ſucceſſores valitura.*]

(*b*) *Tom. 2. ampl. collect. p. 540.*

CXVII. Beringerus abbas S. Laurentii Leodienſis.

[Is eſt autem Beringerus, qui Wolbodone abbate S. Laureotii judicio epiſcopi & abbatum ob exceſſus exauctorato, ex Andaginenſi ſeu S. Huberti priore ejus in locum ſubrogatus eſt; nam cum paoper eſſet, Dominus illum de pulvere ſuſcitavit; & depoſito potente de ſede, humilem exaltavit. Ordinatus abbas & paſtor oves diſſipatas recollegit, earumque curam ſuſcepit. *Concordabat in eo vita cum nomine*, ut legitur in hiſtoria S. Laurentii, & *erat vir potens in opere & ſermone, fuitque Deus cum eo, & in omni negotio, in omni conſilio proſpere agebat, benedixitque domui huic per illum, & multiplicavit eam in decimis, quam in agris cuſtam*

ſtam eccleſia ſubſtantiam. Dei quoque adiutores, qui ſæculo renuntiaverunt illi accreverunt, videntes gratiam Dei eſſe in eo in primis Rupertus ſeu Robertus, qui ſub eo factus eſt monachus. Multas perſecutiones ab Otberto epiſcopo ſimoniaco paſſus, qui reſtituto Wolbodone abbate depoſito, illum ejecit, ad S. Hubertum ſe recepit, ubi Theodericus abbas benigne eum ſuſcipiens & conſolans, prioratui Evernicurtis prope civitatem Remenſem præfecit, ubi per tres annos & dimidium demoratus, cunctis qui eum noverant gratioſus & Deo devotus fuit. Tandem exauctorato iterum Wolbodone, fratribus ſuis Leodienſibus reſtitutus fuit.] ANN. CHR. 1136.

[Inter varia quæ geſſit abbas laudabilia opera, commendanda in primis venit collegiatæ eccleſiæ S. Petri de Ayoncurte erectio ab eo facta. Anno MXXXVI. quidam de Brabantia nobiles de progenie S. Ragenulfæ deſcendentes, conveniunt Reginardum Leodienſem epiſcopum, poſſeſſiones ſuas apud eum deponunt, ut in eccleſia Ayoncurtis duodecim canonicorum collegium erigeret, qui morte prævenus, nam eodem anno quinta Decembris a ſæculo migravit, quod ſpoponderat exſecutioni mandare nequivit. Qui ei in epiſcopatu ſucceſſit Nitardus nepos defunctis prædictis nobilibus, eaſdem poſſeſſiones applicuit ſibi & jure epiſcopali retinuit. Similiter qui poſt eum Sedem Leodienſem per annos duos & quadraginta occupaverunt uſque ad tempus Henrici pacifici, qui cum Wolbodonem, S. Laurentii abbatem, approbante ſynodo, depoſuiſſet, advocato ejus in locum Beringero S. Huberti priore, & quoniam Wolbodo multa damna intulerat monaſterio, dictas poſſeſſiones ſancto Laurentio obtulit, ut ſicut ſuæ diſpoſitioni fuerant ſubditæ, ſic ſub abbatis ſancti Laurentii providentia eſſent & diſpoſitione, cujus donationis ſit commemorario in necrologio S. Laurentii, his verbis: XI. *kalendas Junii commemoratio domni Henrici dicti pacifici Leodienſis epiſcopi, qui dedit S. Laurentio eccleſiam de* Ayoncourt *& dimidiam partem villæ cum omnibus appenditiis ſuis*. Betengerus autem qui non appoſuerat cor ſuum ad divitias terrenaſque poſſeſſiones, mortuo Henrico epiſcopo, votum prædictorum nobilium adimplere cogitavit, mentemque ſuam de erigendo collegio XII. canonicorum Otberto epiſcopo ſignificavit: quo approbante, cuncta quæ Henricus pacificus contulerat S. Laurentio futuris canonicis attribuit, reſervato ſibi & ſucceſſoribus ſuis abbatibus jure patronatus. Succeſſu vero temporis collegiata S. Petri Ayoncurtis eccleſia ad parochialem S. Jacobi Lovanienſem tranſlata fuit]. CXVIII. Fundat eccleſiam collegiatam de Ayoncurte.

[Porro vir venerabilis & eximiæ ſanctitatis Beringerus ubbas cum annis XXXIX. & amplius Leodienſi S. Laurentii monaſterio præfuiſſet, & in ſtatum laudabilem perduxiſſet, in ſenectute bona plenus operibus bonis XVI. kal. Decembris migravit ad Dominum anno MCXV. ſucceſſorem ſortitus Heribrandum ex vicino S. Jacobi monaſterio aſſumtum, de quo præclarum hoc elogium in hiſtoria (*a*) S. Laurentii: *Vir fidelis & prudens domnus Hiribrandus, in quo cantilei ſenſuum cauſtice congruebat capillorum. Hic litterarum peritus erat & ad dictandum promtiſſimus, ſive etiam ad verificandum. Inde vitam Theoderici jumoris abbatis de S. Huberto ſcripto tradidit. Ipſe præcipuus religionis cultor, ſub abbate Beringero magiſter novitiorum multis annis exſtitit, & tam in ſcripturarum ſcientiis, quam in monaſticis diſciplinis diligentiſſime eos inſtruxit. Conſecratus eſt in abbatem* XIII. *kal. Decembris anni* MCXV. &c. Poſt hunc anno MCXXX. electus eſt Wazelinus *vir bonus & manſuetus in religione probatiſſimus*. Huic ſuffectus eſt alter Wazelinus *prudentia & litterarum ſcientia clarus. Hic domni Roberti quondam hujus loci monachi eruditus magiſterio, ſcripſit librum de concordia evangeliorum, & expoſitione eorum, opus multum utile, ſed manſit imperfectum:* viſitur etiam nunc iſte liber in bibliotheca S. Laurentii. Multa alia bona feciſſe traditur in gratiam monaſterii ſui, & tamen diffamatus apud ſummum pontificem fuiſſe videtur a canonicis S. Egidii, cujus innocentiam ſuſcepit defendendam Wibaldus abbas Stabulenſis in epiſtola 371. ad Eugenium papam, cujus hæc verba: (*b*) *Porro de innocentia abbatis S. Laurentii nihil veſtræ diſcretioni dubitandum fore credimus, cum in eodem monaſterio, cui nunc Deo auctore præeſt, a parvulo fit non ſolum in regularibus, ſed etiam in liberalibus diſciplinis apprime eruditus, qui etiam, & prædictis conventionibus interfuit; & nunc in lege Dei ſui die ac nocte meditatur, & bonam vocationis ſuæ lampade accenſa exſpectat; quem ut diligere & honorare dignemini devote ſupplicamus.*] CXIX. Abbates S. Laurentii.

(*a*) *Ampliſſ. Coll. to. 5. p.* 1080.

(*b*) *Ampliſſ. Coll. to. 2. p.* 342.

[Circa hoc tempus celebratum eſt alterum capitulum generale ordinis S. Benedicti, in quo inter alios congregati memorantur, Natalis abbas Resbacenſis, Radulfus Latiniacenſis, Simon Caziacenſis, Hillinus S. Theoderici, Abſalon S. Amandi, Johannes Aquicinctenſis, W. Letienſis. Lambertus Lobienſis, Parvinus S. Sepulcri Cameracenſis, S. Luciani Bellovacenſis, S. Eligii Noviomenſis & J. S. Nicolai de Saltu, &c. quibus ſcripta ad eos epiſtola, (*c*) gratulatur Innocentius papa, *quoniam* CXX. Capitulum generale Ordinis S. Benedicti.

(*c*) *Tom. 1. Anecdotorum p.* 389.

ANN. CHR. 1536. *niam tamquam B. Benedicti diſcipuli monaſticæ diſciplinæ obſervantiis inhæretis, & de die in diem, in eadem proficere cupientes omnipotenti Deo magis ac magis placere contenditis.* Addit Innocentius: *Placet equidem nobis, & hoc ipſum apoſtolica auctoritate firmamus, quod videlicet ſingulis annis in uno monaſteriorum veſtrorum, celebrare conventum communiter decreviſtis*, ratum habiturus quidquid communi decreto de ordine monaſtico conſervando, & correctione fratrum ſecundum regulam S. Benedicti & aliorum ſanctorum patrum regulas conſtituerint. Denique Innocentius ſub finem epiſtolæ ſtatuit, *ut nullus fratrum veſtrorum poſt factam in ſuo monaſterio profeſſionem, abſque prælati & aliorum fratrum licentia, ad alium locum audeat convolare, nec alicui liceat eum ſuſcipere & tenere, &c. Data Piſis* XV. *kalendas Decembris*.]

CXXI. Herimanno Tornacenſi abbati ſuffectus Walterus. (*a*) *lib.* 75. *n.* 59. (*b*) *Spicil. to.* 12. *p.* 675.

In Tornacenſi S. Martini cœnobio Herimannus abbas, quem Segardo ante novem annos (*a*) ſucceſſiſſe diximus, paralyſi affectus, ultro curam ſibi commiſſam abdicavit, & in manus Simonis epiſcopi baculum paſtoralem (*b*) reddidit. Suffectus in ejus locum Walterus, domo Tornacenſis, abbas ejus loci quartus: quem venerabilis Odo, monaſterii inſtaurator & primus ab inſtaurato loco abbas, futurum monachum prædixerat; quod quidem ille ad annum ætatis quadrageſimum exſequi ſupersedit: ſed tandem gravi invaletudine & ſtomachi morbo percuſſus, in cœnobio S. Amandi monachum induit; ubi cum biennio laudabiliter vixiſſet, & pro ſua probitate factus fuiſſet prior; cedente Herimanno, a fratribus monaſterii Tornacenſis abbas electus, & a Simone epiſcopo hoc anno ordinatus; vir tantæ apud ſæculares etiam homines reverentiæ, ut aliquando a comitiſſa ſuper quodam negotio ad jurandum tentatus, interceſſerit Brugenſis præpoſitus Rogerius, vir religioſus, profeſſus, quod abbas Tornacenſis ſolo verbo diceret, ſe cum omnibus Flandriæ religioſis viris paratum eſſe, ut jurejurando confirmarent. De Herimanno ex-abbate ſermo poſtea recurret.

CXXII. Anſelmi Gemblacenſis obitus & ſucceſſor. (*c*) *V. lib.* 78. *n.* 65.

Ad hunc tantum annum Anſelmus (*c*) Gemblacenſis abbas chronicon ſuum ſeu Appendicem primam ad Chronicon Sigeberti produxit, eodemque anno obiiſſe dicitur in Auctario Gemblacenſi, cujus verba in Chronico ſuo Albericus deſcripſit. Adhuc juvenis erat, ſed corpore invalidus Anſelmus cum obiit, Gemmelacenſis ſeu Gemblacenſis cœnobii abbas octavus. In ſucceſſore deligendo magna fuit opidanorum eum monachis diſſenſio. Huic malo aliud non minus funeſtum acceſſit, bellum ſcilicet inter Godefridum Lovanienſem ducem & comitem Namurcenſem Henricum exortum: quo rerum omnium in illis partibus deprædationes factæ, homicidia, incendia paſſim patrata, ita ut ipſum Gemblacenſe opidum cum parochiali eccleſia igne conſumtum ſit; adeoque contiguum monaſterium graſſante incendio jam ſuccendi cœptum, ſed divinitus reſtinctum. *Vicini enim fluminis in ſtagnum collectus alveus, vivo ſuo omni ex parte eſt evacuatus, ita ut arenæ ejus cernerentur a circumcurſantibus & his qui reſiſtebant hoſtibus; ejuſque aqua ſuperfuſa monaſterio in modum pluviæ incendium omne reſtinxit Dei virtute*, ut ſcribit Auctarii ſcriptor, quod ſuo tempore multi qui viderant teſtabantur. Poſt tot infortunia, electus eſt tandem abbas Arnulfus ex monacho S. Nicaſii apud Remos. Vix dubitem quin is ſit Arnulfus abbas, qui ad Signiacenſe Ordinis Ciſtercienſis cœnobium ſeceſſit exempio Guillelmi S. Theoderici abbatis, in Signiacenſi charta abbas S. Nicaſii perperam dictus. In hoc anno etiam definit libellus de geſtis abbatum Gemblacenſium, editus in Spicilegii tomo VI. definit, inquam, in Anſelmo abbate, cui haud ſcio an proxime ſucceſſit Guibertus ſeu Wibertus, cognomento Martinus, de quo agendum ſuo loco.

CXXIII. Simone S. Bertini abbate pulſo electus Leonius. (*d*) *V. lib.* 75. *n.* 102.

In Sithienſi monaſterio novæ rurſus turbæ ortæ ſunt ſuper electione Simonis abbatis, qui Johanni abbati, juſſu Innocentii papæ exauctorato ante ſex annos (*d*) ſuffectus fuerat. Innocentio diſplicebat hæc electio, propterea quod pendente lite Sithienſium cum Cluniacenſibus, qui ſedem apoſtolicam appellaverant, facta fuerat. Contra pontifici acceptiſſimi erant Cluniacenſes, qui ipſum in Franciam venientem hoſpitio humaniſſime exceperant. Pulſatus itaque pontifex Cluniacenſium querelis, litteras Sithienſibus dixit, quibus Simonis electionem irritam & caſſam declaravit; eiſque præcepit, ut Simone depoſito, alium ſibi abbatem Cluniacenſium conſilio eligerent. His litteris acceptis, Simon dignitatem uitro ceſſit, & in nativum locum, Gandavum ſcilicet, ſe recepit, ubi fere duodecim annis religioſiſſime vixit.

Poſt multas tricas, inconſultis nihilo minus Cluniacenſibus electus eſt Leonius, jam tunc Laubienſis abbas, vir non modo religioſiſſimus, ſed etiam ſtrenuiſſimus, qualem eſſe oportebat eum, qui Cluniacenſium molitionibus reſiſteret. Ad hæc ex nobilioribus pagi Furnenſis orrus erat, in curia Flandriæ comitis urbanis moribus inſtructus, ubi patris ac patrui ſui officio functus erat; anno dein ætatis viceſimoſecun-

eundo Aquicinctι monachus factus ſub Alviſo tum abbate: qui ad Atrebatenſem epiſcopatum promotus, eum Laubienſi monaſterio, ut alias (*a*) diximus, præfici euraverat. Hic locus tunc ad tantam inopiam redactus erat, ut paucis fratribus vix neceſſaria ſuppeterent. Ille vero moribus ante omnia reformatis ſic res labefactatas reſtituit, ut earum copia fratribus amplius ſeptuaginta ſuffecerit. Is erat Leonius abbas, quem Sithienſes depoſito Simoni ſubſtituerunt; ſed non ante annum MCXXXVIII. in ſede illa abbatiali collocatus: ubi quot & quantas moleſtias a Cluniacenſibus paſſus ſit, infeetius exponemus. ANN. CHR. 1136. (*a*) *lib. 75. n.* 139. & 140.

CXXIV. Anſcheri S. Richarii abbatis obitus eiuſque ſucceſſor. (*b*) *lib. 69. n.* * *Valeires.*

Hoc ipſo anno, in quo ſiſtimus, Anſcherus (*b*) S. Richarii abbas, ſenio confectus, diem clauſit extremum VIII kal. Auguſti, plenus bonorum operum, ut videre licet in carmine ad ejus laudem compoſito, quod in Appendice relatum eſt. Huic ſucceſſit ad ſex tantum annos Johannes ex monacho Corbeienſi, vir vitæ laudabilis & honeſtæ converſationis, Ludovici VII. ut ferunt, affinis, qui monaſterii ædificia, ab Anſcherio inchoata, perfecit, & eccleſiam pro virili inſtauravit. Geldiuinus ejus ſucceſſor ex abbate S. Walatici, Ciſtercienſibus de Valeriis * & Premonſtratenſibus S. Judoci de Nemore multa beneficia contulit. Jeroſolymam profectus eſt cum Ludovico rege, & in reditu factus epiſcopus, ut dicturi ſumus infeetius, ubi de ejus ſucceſſoribus agendum.

CXXV. Boſo abbas Beccenſis obiit.

Poſt tot noſtrorum mortes, quas hoc anno contigiſſe diximus agendum de Boſonis Beccenſis abbatis obitu qui hunc etiam anno accidit. Ejus patientiam duobus ante obitum annis probavit is, qui flagellat omnem filium, quem recepit. Primo ſiquidem oculorum lumine orbatus eſt: ſed tamen adhibito remedio viſum recepit. Dein paralyſi ex parte percuſſus, in pede nihilo minus intolerabili cruciabatur dolore, qui per totum corpus diffundebatur. Hunc ſic ægrotantem frequens inviſit Anglorum rex Heinricus, qui eum in primis venerabatur; & tigidis ſtatutis accolarum in Beccenſes *inveteratam inſolentiam* coërcuit. Tandem acutiſſimis diuturni morbi doloribus confectus abbas piiſſimus, eccleſiaſticis munitus ſacramentis, cum a fratribus, ſi quid in eos deliquiſſet, veniam petiiſſet, ad ſempiternum refrigerium migravit nocte nativitatis ſancti Johannis-Baptiſtæ, id eſt VIII. kal. Julii, dum matutinæ laudes canerentur. Obiit porro anno ætatis ſeptuageſimoprimo. Viginti-trium annorum erat cum factus eſt monachus; annis viginti-ſex privatus vixit, novem annis prior; abbas duodecim annis & viginti duobus diebus. Sepultus eſt in capitulo ad dexteram beati Herluini primi abbatis, ejuſque ſunus curavit Richardus Pratellenſis abbas, ejus nominis ſecundus. Duo ejus epitaphia referuntur in chronico Beccenſi, edito ad calcem Operum Lanfranci. Monaſticen profeſſus erat eum duobus germanis fratribus, Gilberto natu-maximo, qui eum ad cælum præceſſit, & Rainaldo natu-minimo, qui & ipſe ultimus decceſſit. Multos ad profeſſionem admiſit Boſo abbas, ſub quo centum ſeptuginta-duo monachi recenſentur: ex quibus nonnulli ad alias abbatias aſſumti ſunt.

CXXVI. Theobaldus ei ſuccedit.

Poſt Boſonem totius Beccenſis congregationis aſſenſu ſuffectus eſt Theobaldus tunc loci prior, vir non minus genere quam moribus clarus. Eius electionem pæne abfuit quin caſſam irritamque faceret Hugo Rotomagenſis archipræſul, quod ipſo inconſulto facta fuiſſet: ſed tandem interventu Audoëni Ebroicenſis epiſcopi a cœpto deſtitit. Verumtamen ejus benedictionem ad quatuordecim menſes diſtulit ob profeſſionem, quam Theobaldus ei facere nolebat, utpote ab anteceſſoribus ſuis numquam factam. Sed tandem rogatu & conſilio Petri Venerabilis abbatis Cluniacenſis, qui tunc in Nortmannium venerat, archiepiſcopus ſolo verbo, abſque ſcripto admiſit profeſſionem, & abbarem benedixit, quem deinceps plurimum dilexit. Non diu Beccenſem abbatiam rexit Theobaldus, factus poſt biennium archiepiſcopus Cantuarienſis.

CXXVII. Balduinus abbas S. Quintini in Inſula. (*c*) *Ampl. Col. t. 2. p. 750.*

[Cum monaſterio S. Quintini in Inſula præeſſet Balduinus abbas, nonnulli ex eodem cœnobio monachi, perfectionis gratia, apud *Boëni*, tanquam in ſolitudinem, ubi ab omni hominum conſortio viverent ſeparati, ſeceſſerunt; eum autem eo tempore Præmonſtratenſes vitam quaſi angelicam ſub regula S. Auguſtini ducerent, illorum inſtitutum, annuente abbate, ſponte ſuſceperunt, & ſic dederunt initium abbatiæ Montis S. Martini in diœceſi Cameracenſi. Prædictus vero Balduinus abbas, eorum inopiam volens ſublevare (*c*), totam terram ſuam quam apud *brabancourt* poſſidebat, memoratis fratribus de capituli ſui conſenſu tribuit, excepto quod de ſilva ad uſum neceſſarium ſibi retinuit, & eo pacto ut prædicti fratres ſuo monaſterio modium avenæ & modium frumenti annuatim perſolvant. Huic donationi ſubſcripſit Hugo Hummolarienſis. Actum anno dominicæ incarnationis MCXXXVI. indictione XIV. concurrente III. epacta XV.]

CXXVIII. Majori monaſterio data Baſilicarum eccleſia. * *Baſoches.* * *la Veſle.*

Apud Baſilicas opidum diœceſis Sueſſionenſis, ad fluvium Vidulam * ſitum, duæ ſunt antiquæ eccleſiæ: una major ſub patrocinio ſanctorum Rufini & Valerii, * qui ibi-

ANN. CHR. 1136. ibidem martyrium paſſi ſunt: altera minor ſub titulo S. Theobaldi confeſſoris, quæ Majoris-monaſterii cella erat. In majori illa eccleſia olim ſeptuaginta-quo canonici ſed temporum injuria ejus loci cenſus ita imminutus erat, ut vix duodecim alendis ſufficeret; quod ægre ferens Joſeeus Sueſſionum epiſcopus, aſſenſu capituli ſui, rege approbante, illam eccleſiam Majori-monaſterio contulit ſub certis conditionibus, quas in ejus litteris in Appendice videre licet. Verum, ut divinum io illa eccleſia officium decentius celebraretur, eidem eccleſiæ Odo Majoris-monaſterii abbas eccleſiam S. Theobaldi cum ſuis adjunctis, & canonicalem Caſtellionis ſuper Matronam eccleſiam ſubjecit; quæ omnia Innocentius II. bulla ſua confirmavit. *Data Piſis per manum Aimerici S. R. E. diaconi Cardinalis & cancellarii* AVI. *kal. Julii, indictione* XIV. *incarnationis dominicæ anno* MCXXXVI. *pontificatus domni Innocentii papæ II. anno* VI. Modo hæc eccleſia redacta eſt ad longe miſerabiliorem ſtatum.

CXXIX. Cantogilum Caſæ-Dei ſubjicitur. (a) *l.* 44. *n.* 78.

Eodem anno Cantogilenſe monaſterium, de cujus origine in ſuperiori tomo (a) actum eſt, Caſæ-Dei monaſterio & Stephano abbati, ejuſque ſucceſſoribus ſubjicitur a Raimundo abbate, cum aſſenſu & laude Brivatenſium canonicorum; quod Aimericus Arvernorum epiſcopus in cujus diœceſi nunc locus exiſtebat, nunc S. Flori, anno ſequenti confirmavit a. kal. Maii, indictione XV. Willelmo Aquitanorum duce, qui proinde ad S. Jacobum necdum tunc profectus erat. Aimerici litteris ſubſcripſit inter alios *Johannes abbas S. Illidii & canonicus Claromontenſis*. Idem etiam ratum habuit Aibericus *Aquitanorum primas*, ideſt Bituticenſis archiepiſcopus ſuperius laudatus, *præſertim quia locus prædicti monaſterii* Caſæ-Dei *religioni aptus & congruus videbatur*. Actum apud Clarum-montem itidem ſequenti anno nonis Maii. In illa Cantogilenſi eccleſia etiam nunc cella eſt conventualis noſtrorum id eſt Caſæ-Dei monachorum. Prædictus quoque Aimericus Arvernorum epiſcopus dedit Stephano abbati & monachis Caſæ-Dei *eccleſias de Monte-Ferrando, & quæ ſunt, & quæ futuræ ſunt cum tota parochia*.

CXXX. Pontii de Lazario converſio & monaſterium Salvanicaſe. * *Salvanez.*

Celebris fuit per ea tempora converſio Pontii de Lazario militis Lodovenſis ſeu Lutevenſis, auctoris monaſterii Salvanienſis *, quod Ciſtercienſi Ordini hoc anno tributum eſt. Pontius ille, genere clarus, opibus dives, vitam nihilo minus vitiis & prædationibus infamem diu duxerat: ſed tandem divina gratia præveniente ad ſe reverſus, tactus dolore cordis intrinſecus, arduum pœnitentiæ genus, ſed criminibus ſuis haud impar aggreſſus eſt. Itaque ſæculo ountium remittere animo conſtituit, & quidquid habebat, ad reſtituenda male parta redigere, cætera io egenos erogare. Sed quia uxorem & duos liberos, unum maſculum & unam filiam, habebat: matrem & filiam cum magna ſuæ portione ſubſtantiæ in monaſterio virginum, quod Brinonia dicitur, honorifice collocavit: filium vero in monaſterio Lodovenſi, quod S. Salvatoris vocatur monachorum cœtui aggregavit. His vinculis abſolutus, per præconem ſignificari curavit, ſe poſſeſſiones ſuas omnes tam mobiles quam immobiles, velle vendere, quibus venditis, magnam partem debiris perſolvendis reſtituendiſque ablatis: reliquam eccleſiis monaſteriis & egenis impendit. Dominica palmarum apud Lodoveam ſeu Lutevam poſt proceſſionem lecto evangelio, epiſcopo cum clericis ſtante ſuper gradum, qui ad loquendum in platea circumſtante populo patatus erat, Pontius cum ſociis ſeptem quos jam Deo lucratus, erat nudus & ecalceatus, vinculo ligneo collo ejus innexo, tamquam maleficus eo adductus eſt a quodam, qui eum aſſidue flagellabat. Tum genibus coram epiſcopo flexis, chartam ei obtulit publice legendam, in qua univerſa peccata ſua deſcripta erant. Ægre annuente epiſcopo, charta legitur: ipſe vero interim in ſumma contritione virgis cæditur, cunctis attonitis, & in lacrymas cum illo effuſis. Feria quinta cœnæ dominicæ, cum ſol occidiſſet, idem & ſocii ſui e patria egreſſuri, intempeſtæ noctis ſilentio, nihil præter ſimplicem vilemque veſtem habentes, *ad ſanctum Guillelmum*, diœceſis Lutevenſis, quem de deſerto vocant, iter aggrediuntur, crucis lignum, quod ibi ex dono Caroli-Magni aſſervatur, adoraturi, quod iter nudis pedibus, per ſalebroſas & difficiles unguſtias, exorta ſubito deoſſima caligine & tempeſtate, cum ſumma difficultate conficiunt. Non minori immo majori labore ad S. Jacobum in Gallicia tum ad S. Michaelem in Periculo maris pergunt: indeque reflexo itinere, B. Martini Turonis, S. Martialis & S. Leonardi apud Lemovices eccleſias luſtrant.

Denique Ruthenenſem urbem ingreſſi, ab Ademaro epiſcopo & a comite honorifice accepti ſunt, eiſque oblatus quem vellent locus ad monaſterium conſtruendum. Illi vero hominum frequentiam vitare ſolliciti, ad Arnaldum de poote, virum præpotentem ac pium, divertunt, & ab eo locum in diœceſi Vabrenſi *, u turbis longe remotum, impetrant, ſilvanium nomine, quod mutato paullulum vocabulo Salvanium appellarunt. Illic brevi conditum extemporaneo opere monaſterium, quod non multo poſt non tantum rebus, ſed etiam religioſis viris ita ex-

* *al.* Vaurenſi

cre-

crevit, ut in abbatiam erectus ſit. Tunc facta eſt inter eos amica contentio, cui Ordini monaſterium ſuum adſcriberent. Electi demum communi ſententia Carthuſienſes arbitri. Quam ob rem Pontius ad Carthuſiam profectus, prioti cæteriſque fratribus cauſam expoſuit. Illi vero præ cæteris Ciſtercienſium Ordinem præferendum cenſuere. Reſponſo accepto, quaſi oraculo, Pontius ad Manſum-Adæ, quod * Ciſtercienſium cœnobium eſt in diœceſi Vivarienſi, in reditu divertit, & Salvanienſem domum Ciſtercienſi Ordini ſubdidit ſub providentia Manſi-Adæ abbatis. Fratres autem Salvanienſes ad ſe venire præcepit abbas, eoſque ſecundum regulam S. Benedicti per annum probatos monaſtico habitu induit, benedixit, atque Salvaniacum remiſit: ex quibus unum, Ademarum nomine, virum prudentem & literis eruditum, abbatem conſtituit. Id factum hoc anno poſt milleſimum centeſimo tricesimo-ſexto, quo ex tempore illic religio florere cœpit, & proficere indies: ubi Pontius, omnium dux & anteſignanus, humiliorem locum præferens, in habitu laicorum fratrum converſus permanſit. Hæc omnia fuſe litteris mandavit Hugo Francigena, ejus loci monachus, juſſu Pontii abbatis ordine quarti, cujus hac de re opuſculum in tertio tomo Miſcellaneorum Baluzianorum editum eſt.

ANN. CHR. 1136.

* *Maxan.*

Antequam hunc annum finiamus, paucis agendum eſt de obitu quorumdam epiſcoporum, qui tunc e vivis exceſſere. Tres ab Orderico (*a*) memorantur: nempe Guido de Stampis Cenomannorum præſul, cui *Paganus de S. Karileſo* ſucceſſiſſe dicitur, proprio nomine Hugo, *ex caſtro S. Karileffi* ortus, ut in actis (*b*) epiſcoporum Cenomannenſium legitur, ubi res ab eo geſtæ referuntur: tum Gilleбertus Univerſalis Londonienſis epiſcopus ex canonico Autiſiodorenſi, in cujus necrologio ejus obitus notatur pridie idus Auguſti, ut obſervavi in adnotatione ad S. Bernardi epiſtolam XXIV. in qua non modo ejus ſcientiam, ob quam Univerſalis dictus eſt, ſed ejus parſimoniam laudat, quam Henricus Huntindonienſis, ut varia ſunt hominum judicia, avaritiæ imputat. Huic in ſede Londonienſi ſubrogatus ab eodem Orderico dicitur Anſelmus, Anſelmi quondam Cantuarienſis epiſcopi nepos, tunc abbas S. Eadmundi, de quo non ſemel in ſuperioribus dictum eſt. Ejus tamen electio in Monaſtico Anglicano (*c*) ad biennium differtur, quo anno ſollemniter receptus dicitur in eccleſia Londonienſi: ſed quia hæc electio abſque conſenſu decani facta eſt, inde rejectus eſt, vixque receptus apud S. Eadmundum, ubi Ordingus prior jam abbas inſtituturus erat, qui poſt mortem Anſelmi ab anno MCXLVIII. ad novem annos S. Eadmundi eccleſiam rexit. Denique tertius ab Orderico defunctus hoc anno ponitur Guillelmus Cantuarienſis archiepiſcopus, ex ordine canonicorum regularium præter morem aſſumtus: cujus loco Henricus, frater Stephani regis, tunc Wintonienſis epiſcopus ex noſtris, ad regendam metropolim electus eſt. Sed, quia hæc tranſlatio abſque Romani pontificis auctoritate facta erat, hæc electio non tenuit; tandemque poſt biennium Theobaldus Beccenſis abbas ad ſedem Cantuarienſem promotus eſt.

CXXXI. Epiſcoporum mortes.

(*a*) *Orderic. lib. 13. p. 908.*

(*b*) *Analect. to. 3. p. 346.*

(*c*) *Monaſt. Anglic. to. 2. p. 265.*

His omnibus addendus etiam Girardus Ecoliſmenſium præſul, & Burdegalenſis archiepiſcopatus luvaſor, ſchimaticorum in Aquitania ſignifer, cujus intreritus hoc anno contigiſſe ſuperius (*d*) diximus. Huic legitima electione ſuffectus Gaufridus de Loratorio, mendoſe Oratotio, ſic dictus a natali loco, ſito in confinio diœceſis Turonenſis & Pictavienſis. Hic magiſter ſeu doctor erat ſuo tempore nominatiſſimus, ad quem hoc nomine ſcripſit Bernardus, ſcilicet ad magiſtrum (*e*) Gaufridum de Loratorio, ut eum ad partes Innocentii adducerer. Nihil enim non tentabat vir ſanctus, ut non modo epiſcopos & principes, ſed etiam viros doctos, quorum magnam eſſe ſciebat apud populum auctoritatem, Innocentii partibus addiceret. Eidem Gaufrido jam Burdegalenſi archiepiſcopo ſcripſit (*f*) Petrus Venerabilis, qui eum magnopere laudat, meminitque itineris ſui ad majorem Carthuſiam cum eo confecti, ex quo ejus notitiam hauſerat.

(*d*) *ſupra n. 69.*

* *Loroux.*

(*e*) *Bern. ep. 225.*

(*f*) *Petr. Ven. lib. 4. ep. 12.*

NAtali Domini in campeſtribus Bononiæ celebrato, Lotharius imperator, inde progreſſus Ravennam, tum Firmam * ſeu Firmum, in Apuliam contendit. Illic in urbe Trana Bruno Colonienſis archiepiſcopus ſanguine minutus feria quarta ante pentecoſten, tertia poſt die repente defunctus eſt, ſepultus apud Barium in monaſterio S. Nicolai, ubi Innocentius papa, qui Lothario apud Viterbium ſe adjunxerat, in feſto pentecoſtes præſente imperatore ſacrum celebravit, & Hugonem Colonienſem archiepiſcopum, qui non multo poſt itidem ex venæ ſectione Melfiæ mortuus eſt, archiepiſcopum, conſecravit. In eodem itinere Adalbero Baſilienſis epiſcopus (*g*) e noſtris, qui Lotharium comitatus erat, etiam deceſſit. Mitto plura alla Lotharii geſta, quæ in chronico noſtro Saxonico referuntur, ut ad ea, quæ noſtra propius ſpectant narratio convertatur. Tantum obſervo ex eodem chronico, quod alibi non legitur, Sutrinum epiſcopum, Petri-Leonis fautorem, (is Otho

ANN. CHR. 1137.

CXXXII. Lotharii itinera per Italiam.

* *Firmo.*

(*g*) *ſupra n. 12.*

ANN. CHR. 1137.

erat) a pontifice depoſitum fuiſſe, ejuſque loco Johannem, abbatis Wldenſis ſeu Fuldenſis capellanum ſubrogratum fuiſſe. Erat ſiquidem in Lotharii comitatu Conradus, Fuldenſis abbas, omnium ejus expeditionum in Campania & Apulia comes. Hinc corrigenda ſeries Sutrienſium epiſcoporum apud Ughellum (*a*) ubi poſt Othonem illum Petrum-Leonis fautorem Adalbertus Johanni præponitur: aut ſi Adalbertum ſubſecutus eſt Johannes, alter a Fuldenſi illo monacho dicendus eſt.

(*a*) *Ital. ſac. t. 1. p. 196.*

CXXXIII. Bernardus in Italiam vocatur, ſuis valedicit.

Non ſatis erat ad ſubigendos in Italia ſchiſmaticos eorum urbes & arces armis expugnare, quod Lotharius tum per ſe, tum Heinricum Bajoariorum ducem ſtrenue præſtitit. Alio duce & imperatore opus erat ad expugnandos rebelles animos, qui armis domari non poterant. Non alius ad id aptior inventus eſt quam Bernardus, qui jam ſchiſmaticorum in Aquitania animos ad Innocentii partes pertraxerat. Nec mora in Italiam a pontifice advocatur. *Litteræ apoſtolicæ virum Dei vocant*, inquit Ernaldus, (*b*) *&, ut adſit laboranti eccleſiæ, ſupplicant cardinales. Intermittuntur ſtadia; & quæ modo continua erant, interpolatis diſcurſibus repetuntur. Nulla vacatio ſupereſt; ſervus Dei aut orat, aut meditatur, aut legit, aut concionatur. Videns igitur excuſationes fruſtra obtendi, convocatos a multis partibus fratres ait, profundeque ſuſpirans affatur. Videtis fratres, in quantis tribulationibus laboret eccleſia. Pars quidem Petri, & in Italia, & in Aquitania, auctore Deo eliſa, jam non parturit, ſed abortit. Evaſati * ſunt in his regionibus ſchiſmatis defenſores. Romæ magna pars nobilium Innocentium ſequitur, & favent multi fidelium: qui tamen temeratiæ multitudinis impetum formidantes, non audent publice confiteri quem Innocentio firmavere conſenſum. Conjuratores habet Petrus homines perditos, quos corrupti pecunia; & munitionibus eorum occupatis, non Simonis-Petri fidem, ſed Simonis-Magi repræſentat præſtigias. Contra aaam gentem, occidente edomito, ſupereſt luctа. Orantibus vobis & jubilantibus Jericho ruet; &, cum extenderitis ad Deum cum Moyſe manus, Amalech victas aufugiet. Joſue pugnat; &, ut ad conſummationem victoriæ dies ſufficiat protelata, ſoli ut ſtet, non tam orat, quam imperat: & meretur fides tam ſolis obedientiam, quam de hoſte proſtrato victoriam. Nobis igitur pugnantibus vos ferte præſidium, & auxilium de cælo ſupplicibus animis implorate. Agite quæ agitis, & ſtate in gradu quo ſtatis: &, licet nihil vobis conſcii ſitis; judicio tamen veſtro non æſtimetis vos juſtos: quia ſolus Deus, quos juſtificat, judicat, & perfectiſſimus quiſque judicii divini diſcretum examen ignorat. Judicare autem ab humano die non multum curetis; neque veſtra propria, neque aliena judicia approbantes, ſub timore Dei ſic ſtate, ut nec vos quempiam judicantes, aliquando extolliamini; nec aliorum curamini judicia excidatis in nugas; ſingula vero proſequentes, vos ſervos inutiles reputetis. Eundum eſt autem quo nos obedientia vocat; & hujus domus paternitatem, * veſtri cuſtodiam Deo, pro quo hanc aſſumimus laborem, confidentes de ejus clementia, tradimus & commendamus.* Hæc oratio tam præclara mihi viſa eſt, ut eam ipſis Ernaldi, immo Bernardi verbis (nam ab ipſo Bernardo ita prolatam vix dubitem) referre viſum ſit. His dictis, benedictionem fratribus ſuis impertitus; flentibus univerſis, iter in Italiam ingreſſus eſt. Sicque ſermones in Cantica, quos ad viceſimum-quartum perduxerat, interrupit.

(*b*) *Bern. vita l. 2. c. 7.*

* *al.* mendoſe enſati.

* *id eſt* abbatialem curam

CXXXIV. Quædam ejus acta in Italia.

Italiam ingreſſus vir Dei, primum Piſas adiiſſe dicitur, ratus ſe inventurum in illa urbe Innocentium, qui a triennio ibidem demoratus erat. Verum, jam illinc diſceſſerat pontifex & in Beneventanam regionem cum Lothario profectus erat. Iter itaque perſecutus Bernardus, Viterbium pergit, ubi ipſius frater Girardus graviſſime infirmatus eſt: cui vitæ inducias precibus ſuis a Deo impetravit, ut ipſe in fine ſermonis XXVI. ſuper Cantica teſtatur, in quo ejuſdem Girardi obitum luget. Baronius, aliique huc etiam afferunt Bernardi epiſtolam CLI. ad Philippum Turonenſis eccleſiæ invaſorem, quæ Viterbii ab eo ſcripta eſt. Verum hanc epiſtolam ante quatuor annos, poſt mortem ſcilicet Hildeberti archiepiſcopi, ſcriptam fuiſſe ſuperius (*c*) oſtendimus. In chronico noſtro Saxonico vir ſanctus, haud ſcio an priuſquam Innocentium attigiſſet, ſe adjunxiſſe dicitur Heinrico Bajoariorum duci, quem cæſar ad reſtituendum in terris ſuis Eggebertum marchionem, dum ipſe in Apuliam pergeret, in Etruriæ partes miſerat. In illa expeditione Heinricus Widonem comitem rebellem deviciſſe, & prædicto marchioni reconciliaviſſe perhibetur, & cum eo Florentiam obſediſſe, & ad deditionem compuliſſe, ejuſdem civitatis epiſcopum, injuſte expulſum, in ſede ſua reſtituiſſe; quibus rebus aliiſque peractis, Heinricus *laborioſe*, ait chronographus, *Lukkam adire tentavit, quam & obſidere paravit: ſed mediantibus quibuſdam epiſcopis, & abbate Claravallenſi, data magna pecunia ducem placaverunt, cogente etiam ad hoc eos timore Piſenſium, quorum videlicet adverſariorum, quos modo, inventa opportunitate, audierant petere ducit auxilium ad deſtructionem ſui & montis ſanctæ Mariæ, in quo ſe refugium habere ſperabant.* Cum ad Innocentium perveniſſet Bernardus, Romam miſſus ab eo eſt, ut eos, qui adhuc

(*c*) *lib. 7. n. 59.*

huc Anacleto adhærebant, ad ſuas partes reduceret; quod feliciter præſtitit, eis denuntians ac probans, profanas conſpirationes, quantumvis juramento, quo illi ſe teneri allegabant, munitas, nec poſſe, nec debere mendacio & injuſtitiæ ſuffragari. Rebus itaque Romæ compoſitis, vir ſanctus ad Innocentium revertit, qui tum forte in obſidione Beneventi cum Heinrico duce verſabatur, dum imperator Apuliæ civitates & arces expugnabat. Beneventum Heinricus x. kal. Junii, teſte Falcone, cum apoſtolico obſidere cœpit. ANN. CHR. 1137.

CXXXV. Caſini Seniorecto abbate mortuo turbæ de electione.

Ante hanc obſidionem idem Heinricus, mox ut Campaniam ingreſſus eſt, *aditum Montis-Caſini obſedit, & ad deditionem compulit*, ut in chronico noſtro Saxonico legitur. Verum, priuſquam id explicemus, quædam præmittenda ſunt. Poſt turbas. (*a*) in Monte-Caſino a Guarino Lotharii cancellario excitatas, Seniorectus abbas Bertulfum manſionarium (*b*) ſeu ædituum & Adenulfum ejuſdem cœnobii fratres ad imperatorem miſerat, ut ei totius tumultus ſeriem & effectus explicaret. Sed antequam illi redirent, extincto Guarino abbas ipſe morbo correptus *vitam* (*c*) *finivit quinta feria, idus Februarii*, ut angelus de Nuce textum Petri diaconi reſtituit, ubi Laurentius edidit, *nonis Februarii*. Verum neutra lectio admittenda, cum neuter dies hoc anno quo Seniorectum obiiſſe conſtat, in feriam quintam inciderit. Præferenda itaque lectio necrologii, in quo ejus obitus pridie nonas Februarii notatur his verbis: *Obiit domnus Seniorectus ſacerdos & abbas hujus loci*, qui dies hoc anno in feriam quintam incidebat. Favet huic lectioni Petrus ipſe in capite ſequenti, ubi ſexto die a morte Seniorecti ad feſtum S. Scholaſticæ, quod decimo die Februarii recolitur fratres undique ad faciendam electionem convenſſe referuntur. Sepultus eſt Seniorectus *ad dexteram partem introeuntium in cœmiterium juxta gradus, ubi quatuor diſcipuli beati Benedicti requieſcunt*, Conſtantinus ſcilicet, Simplicius, Vitalis, & Bonitus. Accepta morte abbatis, Canzolinus, Capuani principatus camerarius per milites fratribus denontiavit, ut ne ſe abſente de novo abbate eligendo tractarent. Ubi ille advenit, parvi pendens regulæ & privilegiorum auctoritatem de electione, eam ad regis Rogerii adventum differri jubet: ſin vero, ſibi traderetur arx Bantrenſis, infra monaſterium poſita: tumque eligerent quem vellent, dummodo electus Rogerio fidem præſtaret; quod ubi fratres abouiſſent, ille omnia Caſinenſis monaſterii caſtra invaſit. Poſt ſex a morte Seniorecti dies, fratres ad novum abbatem eligendum convenientes, in duas partes ſcinduntur: alii Rainaldum Colementanum; alii Rainaldum Etrurienſem cognomento Senebaldum præferebant. Inter hæc viſum eſt ſenioribus, mitteodum ad regem Rogerium, & ad Innocentium papam, adhuc Piſis remorantem, ut de hoc negotio conſulerentur. Verum adverſæ partis fratres Rainaldum Etrurienſem nulla mora interpoſita apprehendunt, & in abbatis cathedra collocant: alii vero id indigne ferentes, nuntium ad prædictos fratres, Bertulfum, & Adenulfum, a Seniorecto ad Lotharium miſſos, qui adhuc Ravennæ in curia cæſaris verſabantur, cum litteris dirigunt, ut Lotharium de Seniorecti obitu certiorem facerent, rogarentque ſibi facultatem concedi eligendi abbatis, ſecluſo Rainaldo Etrurienſi, non canonice electo; cæterum ſe potius e monaſterio abituros, quam eum ſibi abbatem præponi paterentur; quibus ad ſe relatis, imperator Caſinenſis monaſterii privilegia probavit, & prædictum Rainaldum Romani imperii hoſtem declaravit. Interim ille pſeudabbas, agente Canzolino, clam cum Rogerio paciſcitur, cui fidem ſuam obſtringit, itidemque Petro-Leonis, qui eum in abbatia confirmavit.

(*a*) *V. ſupra n.* 90.
(*b*) *Chron. Caſin. l. 4. c. 104.*
(*c*) *ib. c. 103.*

CXXXVI. Richardus papæ capellanus ad eas ſedandas mittitur.

Interea Heinricus, dux Bajoariæ & imperatoris gener, imperatoris juſſu in Campaniam cum Innocentio profectus, cum in planitie Caſino contigua conſtitiſſet, Richardum (*d*) pontificis capellanum, ejuſdemque cœnobii monachum, ad ſuos Caſinates mittit, ut eos ad exhibendam Innocentio obedientiam induceret; quod ſi faceret, monaſteriom ſub imperatoris tutela & defenſione ſemper quietum cum officio capellanorum habituri eſſent. At Rainaldus contra, fratres hortatur, ut in fide Rogerii & Petri-Leonis conſtantes ſint; pollicitus adjutorium illis quam-primum adfuturum. Et quidem Gregorius, filius Adenulfi de ſancto Johanne ab eo clam ſubmonitus, ſubito cum militibus adfuit, & impetu facto, pontificis nuntios in fugam convertit; qui ad orbem S. Germani, quæ monti adjacet, fuga elapſi, ab opidanis fidem exigunt, moxque ad caſtra ſe recipiunt. Interim Rainaldus cum Richardo in monaſterio concluſus, ſata monaſterio proxima incidi jubet, & cibaria omnia diſſipari, ne quid ad alimentum hominum partis adverſæ, & jumentorum ſupereſſet. His intra undecim dies actis, dux Heinricus Rainaldum ad ſe evocat, & calice aureo in vadimonium accepto cum obſidibus pro quadringentis libris, abbatiam nomine imperatoris, ſi in ejus fide perſiſteret, ei confirmat; quibus ita peractis, ipſe ad expugnandam Capuam, inde Beneventum conrendit, quæ civitates Innocentio & Lotharío ſe tandem dediderunt. Vocatus demum ad imperatoris præſen

(*d*) *ib. c. 105.*

ANN. CHR. 1137.

fenriam (*a*) Rainaldus, Capuam perrexit cum aliquot e ſuis monachis, in his Pandulfo Teanenſi epiſcopo & monacho, & Petro diaeono, qui hæc refert. Inde cum multis incommodis, quæ ſingillatim recenſere parum intereſt, *ad Lacum penſilem* * ubi exercitus Imperatoris cum Innocentio caſtra poſuerat, cum ſuis perveuit; qui juſſus cum illis ad papam excalceatis pedibus adire, eique ſatisfacere, & pro impenſa Petro-Leonis obedientia, qualem vellet pontifex, pœnitentiam ſubire; cæſarem appellavit, eiuſque appellatio a cæſare probata. Ea de re Innocentius magnopere conqueri cœpit, inſtitiitque, ut electus & Caſinates, ſub jurejurando fidem & obedientiam ſibi præſtarent, & Petro-Leonis abnegarent. At illi reſponderunt, lege ſanctæ regulæ ſibi vetitum eſſe ne jurarent. Indignatus ob id pontifex, eos anathematis damnavit. Res ad publicam audientiam delata, a Gerardo cardinale titulo S. Crucis ex parte pontificis, & a Petro diacono & bibliothecario pro Caſinatibus quatuor aut quinque actionibus agitata dicitur. Tandem in id conventum eſt, ut electus Innocentio fidem ad ſacra evangelia in manu papæ; fratres vero ſecundum tenorem chartulæ in manu Oſtienſis epiſcopi, ſcilicet Matthæi, jurarent: quo facto, anathemate omnes ſoluti ſunt. Rainaldus vero ad imperatorem deductus ac benigne acceptus, *cum fratribus inter capellanos palatii conſtitutus eſt*.

(*a*) *ibid. c.* 108. & *ſeqq.*

* *Lago-peſole.* In Apulia diœc. Venuſinæ.

Hæc omnia ſorte ſuius quam par eſſet a me relata, ſed longe prolixiora, & ad nauſeam uſque referuntur in libro IV. chronici Caſinenſis a capite CVIII. novæ editionis ad CXV. quæ non a Petro diacono ſcripta, ſed a quodam male-feriato ſchiſmatico confiſta & chronico aſſuta Baronio, & poſt eum Peregrinio videntur: tum quod indignum ſit, Lotharium Imperatorem, præſente Innocentio, præſuiſſe judicem inter cardinales & Caſinenſes monachos: tum quod hæc ad annum MCXXXVIII. acta dicantur menſe Julio ad Aquas-penſiles, cum Lotharius ſub finem anni præcedentis obiiſſet: tum denique quod Robertum ſeu Norbertum Claræ-vallenſem abbatem huic diſputationi adfuiſſe dicat auctor, inſigni errore pro Bernardo. At nihilominus Angelus de Nuce hæc omnia, uti relata ſunt, non aſſuta chronico, ſed a Petro ſcripta contendit in Excurſu hiſtorico ad caput CVIII. quem conſulat qui volet. Certe ne diſſimulem quod ſentio, ejuſmodi narrationes non omnino abhorrent ab ingenio & indole Petri diaconi, qui gloriolam & oſtentationem ſubinde affectat, nec ſatis accuratus eſt in deſignandis temporum ac rerum circumſtantiis, forte quod hæc ſcripſerit aliquanto tempore poſt res geſtas, quibus referendis memoria lapſus ſit.

CXXXVII. Rainaldo ob perfidiam dejecto ſubſtitutus Wibaldus.

Non diu Rainaldus ille abbas fidem imperatori ſervavit: ſed mox ut ad Caſinenſe monaſterium (*b*) reverti permiſſus eſt, Rogerio denuo fidem aſſeruit, & milites conduxit, ut monaſterium contra imperatorem muniret; quod cum fratres ad imperatorem retuliſſent, hic, præmiſſo Annone abbate Lunæburgenſi, ad monaſterium ſubiit, papa interim apud S. Germanum remanente, qui Aimericum cardinalem & cancellarium, necnon Gerardum cardinalem ſanctæ Crucis cum abbate Claræ-vallenſi illuc miſiſſe dicitur, ut Caſinates ad præſtandam ſibi obedientiam inducerent. Tunc Rainaldi cauſa diſcuſſa & examinata, ac tandem ille depoſitus: tum quia ejus electio canonica non erat, utpote ex ſubdiacono facta contra decretum Eugenii primi, & a pleriſque fratribus improbata: tum quia datam imperatori fidem fefellerat. Itaque Caſinatibus eligendi alterius abbatis facultate, quam Gerardus cardinalis ad Innocentium devolutam contendebat, ægre conceſſa, electus eſt tandem Wibaldus, ſeu Guibaldus Stabulenſis abbas, qui in Lotharii comitatu erat, & navali expeditioni ab eo præfectus, ac Neapolim miſſus: qui eundo ac redeundo ad limina S. Benedicti Caſinum acceſſerat. Verum non diu abbatiam tenere per Rogerium ipſi licuit, ut anno ſequenti videbimus. Eidem Wibaldo imperator, priuſquam Caſino diſcederet, interventu Richizæ auguſtæ omnia ſacri illius aſceterii bona & privilegia confirmavit.

(*b*) *Chron. Caſin. l.* 4. *c.* 118. & *ſeqq.*

His ita geſtis ad *Auream urbem*, id eſt Romam, reduxit Innocentium papam, cui Romani ſacramento fidem ſuam aſſeruerunt. De hoc Lotharii Caſinum itinere & rebus illic geſtis in chronico noſtro Saxonico ſic legitur. *Imperator a Benevento Capuam & Campaniam tranſiens, venit in montem Caſſinum: cujus abbate reprehenſibili depoſito, & alio in locum ejus ſubrogato, plurima eccleſiæ prædia & caſtella perdita, partim vi, partim judicio requirens, reſtituit. Ibi quoque Epiſcopus concordiæ defunctus ac ſepultus eſt.* Inde Prænefte adiit imperator, ubi *Gelo comes Heſſiæ* obiiſſe dicitur; tum, ubi Tiburtinam pertranſiſſet, *Farvam* ſeu Farfam petiiſſe, cujus abbati caſtella & prædia multa *violentia Petri-Leonis & aliorum ablata*, reſtituit. *Poſt hæc, data & accepta honorifice ab imperatore & principibus licentia, papa remeavit in ſua*, id eſt in Urbem, ut in eodem chronico legitur; at imperator ad Galliam ciſalpinam iter direxit, in Germaniam reverſurus.

Sic

ANN. CHR. 1137. CXXXVIII. Bernardus ad Rogerium mittitur.

Sic in Apulia & Campania res compoſitæ eſſe videbantur, & omnes abjecto Petro-Leonis ad partes Innocentii tranſiiſſe. Verum audito Rogerius Lotharii ea Urbe diſceſſu, Germaniam verſus, paratas quas habebat copias in Capuanos movet, urbem expugnat, diripit, & ſacra quæque violat. Hinc Beneventani, audito ejus acceſſu, ei ſe dedont. Tum idem rex adverſus Rannulfum ducem (*a*) in campum armatas prodocit acies: cum eo advenit S. Bernardus ab Innocentio miſſus, qui regem in procinctu conflictus convenit, eumque per multos dies, ne prælium committeret, impedivit, ei denuntians, fore ut, ſi conflictum iniret, turpiter victus abiret. Verum ille, auctis ſois copiis, viri Dei monitis inſuper habitis, pugnam inſtruit. Bernardus vero Rannulfum & catholicos milites adhortatus, bono animo eſſe juſſit, eiſque certam victoriam prædixit ac triumphum; quod re vera accidit. Dum manus utrimque conſeruntur, vir Dei ad proximam villam ſe recepit, ot precibus inſiſteret. Iorer hæc tepente fugientium & inſequentium clamor auditur. Ad hunc clamorem egreſſus frater quidam ea his, qui cum Bernardo erant, uoi ea militibos it obviam, & quid accidiſſet percontatur. At ille, ut litteratus erat: *Vidi*, inquit, *impium ſuperexaltatum, & elevatum ſicut cedros Libani; & tranſivi & ecce non erat*. Dua porro, ut monachum illum vidit, equo deſiliit, & ajus pedibus advolutus: Gratias, inqoit ago Deo, & fideli ſervo ejus: quia non noſtris viribus, ſed ejus fidei collata hæc victoria eſt. Tum equo inſiliens, hoſtes perſequi pergit.

(*a*) *Bern. vita l.2. c.7.*

CXXXIX. Petrum Piſanum Innocentio reconciliat.

Hac clade ſuſus eſt Rogerii exercitus: aſt ejus contumacia domari non potuit. Hic enim recollectis copiis, alacritatem ſimulans, non prius Innocentio ſe velle ſubiici ait, quam cauſæ ejus æquitatem agnoſceret. Itaque rem diſcuti poſtulat, & actores utrimque de ea perorare. Hinc Claræ-vallenſem abbatem ad ſe mitti petit: ipſe Petrum Piſanum pro ſe eligit, in eojus eloquentia ſpem victoriæ reponebat. Hæc congreſſio Salerni facta eſt. Prior Petrus electionem Anacleti canonicam probare contendit, & dicta ſua multis legum & canonum teſtimoniis munit. „ At vir Dei non in ſermone, ſed in virtute Dei poſitam eſſe victoriam certus: „ Scio, inquit, Petre, te virum ſapientem & litteratum eſſe: ſed utinam te patronum cauſa juſtior & felicior occupaſſet! Sine dubio tibi cauſam agenti nulla „ poſſet reſiſtere facundia. Et nos quidem agreſtes & ligonibus potius, quam forenſibus actionibus aſſueti, ſi cauſa fidei non urgeret, inſtitutum ſilentium teneremus: Nunc autem eccleſiæ caritas & amor Chriſti, cujus tunicam Petrus-Leonis ſcindit & lacerat, loqui nos cogit. Una eſt fides, uous Dominus, unum baptiſma; una deniqoe arca, in qua nos ſalvari oportet, id eſt una eccleſia. Arca alia „ noper fabricata eſt; &, cum duæ ſint, alteram neceſſe eſt eſſe adulteram, & in „ profondum demergi. Si arca, quam regit Petrus-Leonis, ea Deo eſt; arca, quam „ regit Innocentius, obruatur. Peribit ergo orientalis & occidentalis eccleſia: „ peribit Francia, peribit Germania, Iberi, Angli & cæteræ orbis chriſtiani natio„ nes peribunt. Peribunt Camaldulenſes, Cloniacenſes, Ciſtercienſes, & omoia ſer„ vorum & ancillarum Dei collegia, quæ Innocentium agnoſcunt. Denique epi„ ſcopi, abbates & principes peribunt. Unus ex principibos mundi arcam Petri „ intravit iſte Rogerios: hic ſolus, cæteris omnibus ſobmerſis, ſervabitur. Sed abſit „ ot totius orbis religio pereat, & ambitio Petri, cujus vita palam eſt qualis exſtiterit, regnum cælorum obtineat. Ad hæc verba univerſi qui aderant acclamantes, & vitam Petri-Leonis, & cauſam eaſecrati ſont. Abbas vero Petri Piſani preheoſa manu: Tutiorem inquit, ſi mihi credas, arcam ingrediemur; tum privatis illum monitis aggreſſus el demum perſuaſit, ut ad Urbem radiret, ac Innocentio reconciliaretur. At rea necdum obedire voluit, quia B. Petri patrimonium, quod in Caſinenſi & Beneventana provincia ampliſſimum eſt, occupaverat, quod ſibi obtentu pacis relinquendum ſperabat.

CXL. Lotharius imper. obit.

Dum hæc apud Salernum agerentur, Lotharius Galliam ciſalpinam prætergreſſus *Trigentinam* ſeu Tridentum venit, ut in chronico noſtro Saxonico legitur, ibique feſtum S. Martini cum gaudio celebravit. Mox ibidem infirmari cœpit; at languore licet in dies ingraveſcente, *amore magno reviſendæ patriæ, nec ob hoc iter ſuum remorari patiebatur. Sed, prævalente mortali ægritudine deſperatus, cum epiſcopi, qui aderant, exitum ejus unctione ſacri olei & vivoficis ſacramentis munijſſent, tandem apud Breduvoam villam, in faucibus alpium conſtitutam, ille heu! multis lamentabilis, utpote pax eccleſiæ, amator religionis & juſtitiæ* III. * *monas Decembris a ſæculo migravit*. Sic chronographus Saaonicus ejus temporis, qui ſubdit, corpus ejus delatum in patriam ſepultum fuiſſe regio more in hæreditate paterna, in loco dicto *Lutheren* ſeu Lüttera, id eſt in monaſterio noſtri Ordinis, quod ab ipſo conditum fuiſſe ſuperius (*b*) diximus. Centenarius erat Lotharius, ſi Petro diacono credimus, cum deceſſit. Fallitur vero (*c*) hic auctor, cum ait, Lotharii corpus Mogun-

* al. 12.

(*b*) *ſupra n. 64.*

(*c*) *Chron. Caſin. l.4. c. 126.*

ANN. CHR. 1137.

guntiæ ſepultum fuiſſe. Præter Lutterenſe monaſterium idem imperator aliud quoque noſtri Ordinis celebre monaſterium *Kemnatæ* vocabulo, in territorio Miſnenſi, in monte prope illam urbem exſtruxit, & in honorem beatiſſimæ Dei-genitricis Mariæ, & ſanctorum Johannis-Baptiſtæ & Johannis-Evangeliſtæ conſecrari curavit. Floruit in illo monaſterio Leonis X. pontificatu Henricus abbas, plurimum ob litterarum & librorum amorem laudatus a Paulo Langio in chronico Citizenſi, ubi ſe non ſemel ab eo humaniſſime exceptum fuiſſe dicit tempore exſilii ſui; & cum Trithemii juſſu Germaniæ bibliothecas perluſtraret. Patrum noſtrorum memoria, reſerato Lotharii mauſoleo, inventa ſunt ejus oſſa, panno ſerico rubri coloris involuta; tabulaque plumbea, cui inſculptum erat ejus epitaphium, a Schateno relatum, in quo ſecundo nonas Decembris obiiſſe dicitur.

CXLI. Petrus diaconus imperatricem litteris conſolatur.

Petrus diaconus Caſinenſis binas Richizæ auguſtæ litteras ſcripſit, ut eam ſuper morte Lotharii imperatoris conſolaretur. In prioribus litteris ait, ſe aliquamdiu diſtuliſſe ut ei ſcriberet, dum tantiſper remitteret dolor: poſtea, cum jam obducta videretur plaga, optimo ac ſollemni conſolandi genere eam aggreditur. *Hæ itaque fleant*, inquit, *gemantque diutius, quorum delicatiſſimas mentes enervavit longa felicitas, effeminavit luxuria, qui ſpem ſuam omnino fixerunt in ſæculo, qui quæ ſint bona illa perennia, vel ignorant ex toto; vel, ſi ſciunt, oblectamentis ſopiti mundialibus negligunt. At quorum ferc omnes animi per diverſas curas tranſierunt; quorum, juxta Apoſtolum, converſatio in cœlis eſt; qui & vanitates ſæculi, & cœli gaudia prudenti ac diſcreto corde perpenduut; graviſſima quoque qualibet immobili conſtantia perferunt*; quæ omnia Petrus Richizæ aptat: cui etiam condolet, quod ſtatim a morte Lotharii imperatoris generum ſuum, Henricum ſcilicet Bajoariorum ducem, amiſerit. In poſteriori ad eamdem epiſtola Petrus Lotharii præclaras virtutes commemorat, aitque eum paſſim de morte cogitaſſe. *Hanc quotidie præ oculis tantus cæſar habebat, qui, ſicut vidimus & experti ſumus, dum in ejus verſaremur obſequiis, ſub imperiali chlamide alterius militiæ tirocinium oſtendebat; Prius enim in lucis crepuſculo miſſam pro defunctis audiebat; debinc pro exercitu, poſtremo miſſam dici. Demum cibum, potumque viduis, pupillis, ac cæteris pauperibus large diſtribuens, quæſtiones & oppreſſiones eccleſiarum relevabat: & in ultimo in cura imperii tuſudabat.* Deinde commemorat ejuſdem in Caſinenſe monaſterium devotionem & benevolentiam, ubi cum remoraretur, *omnibus noctibus ita clauſtrum & omnes officinas monaſterii, ac ſi abbas vel quilibet decanus, circuibat; ſcire cupiens, qualiter unuſquiſque ſub beati Benedicti magiſterio viveret; factoque hanc per omnes monaſterii eccleſias cauſa orationis diſcalceatis pedibus incedebat. Quo autem affectu, quove amore Caſinenſem dilexit eccleſiam, oſtendit, cum dixit, prius ſe ſinere omnia privilegia & conceſſiones eccleſiarum convelli, quam aliquid de dignitatibus & privilegiis Caſſinenſis eccleſiæ minui; & prius ſineret electionem omnium epiſcoporum, archiepiſcoporum & abbatum, qui ſunt in toto orbe Romano, tollere, quam ſolummodo Caſinenſis abbatis. Dicebat enim, abbas ſi ex conſenſu monachorum electus non fuerit, abbas non eſt: & quicumque electionem monachis tollit, omne monaſterium convellit.* In fine Petrus Lotharii quoque in ſe affectum prædicat, a quo *logothetæ, exceptoris & auditoris officio* honoratus ſit. Ninius ſim fortaſſe in his referendis epiſtolis, quas in Appendice integras videre licet. Vix quatuor annis Lothario ſupervixit Richiza, quæ ad eum in Lutterenſi monaſterio jacet.

CXLII. Wibaldus Caſini abbatiam abdicat.

Digreſſo e Campania Lothario, cum Rogerius totius provinciæ agros vaſtaret, Wibaldus abbas nuntium cum litteris ad imperatorem miſit, ut ejus opem adverſus Rogerii aſſultus imploraret. Verum cum ejus diſceſſus ſpem omnem auxilii abſtuliſſet, Caſino diſcedere, & abbatiam abdicare conſtituit. Acceſſit etiam alia inſuper diſcedendi cauſa, reditus ſcilicet Rainaldi Etruſci, nuper abbatia dejecti, qui contractis amicorum, propinquorumque auxiliis, S. Germani urbem recepit, & poſtridie Caſini montem ad occupandam abbatiam ſubiit. Itaque Wibaldus deplorata imperatoris ope, legatos ad Rogerium miſit, ut ejus benevolentiam ſibi conciliaret. Legatis reſpondit Rogerius, ſe nulla ratione adduci poſſe, ut abbatem a Lothario conſtitutum in Caſinenſi monaſterio conſervaret, immo cum ſi in manus ejus veniret, ſe laqueo nacaturum. Quæ ubi Wibaldus accepit, metu exteritus, IV. nonas Novembris, inconſultis fratribus e monaſterio (*a*) auſugit, litteris ad eos ſcriptis, quibus eligendi ſucceſſoris poteſtatem eis faciebat. Extant in Appendice chronici Caſinenſis novæ editionis hæ litteræ Caſinatibus inſcriptæ, in quibus hæc leguntur. *Hactenus in agro dominicæ culturæ, id eſt in veſtræ fraternitatis prælatione, arbor umbram, & non fructum faciens, terram occupavi, non ſine timore vocem audiens Domini dicentis: Succide eam, quæ & ex ſe fructum non reddit, & ſibi*

(*a*) *ib. c.* 127.

ſibi ſuppoſitam terram fructificare impedit. Quoniam igitur ſecuris ad radicem jam poſita eſt, ut omnis arbor, quæ fructum non faciat, ſuccidatur: nos conſilium prophetarum diutius diſſimulare non potuimus; ſed quæ propter me periculoſa & plena deſperationis tempeſtas orta eſt, nautis ceſſantibus ipſe me in mare mittere non refugi. Itaque, quia ſic a vobis receſſi, Deo teſte, non metu mortis, ſed quod mors mea nihil vobis emolumenti, quia potius multum periculi afferre poterat, ut ultra ad vos non reverti diſpoſuerim: præcipio vobis in virtute ſanctæ obedientiæ, ut poſtpoſitis partium ſtudiis, remota omni ambitione & venalitate, abſque gratia vel odio, aut acceptione alicujus perſonæ, ſecundum regulam S. Benedicti, perſonam catholicam & regularem de corpore veſtræ congregationis, invocato ſancti Spiritus gratia, in abbatem vobis & paſtorem animarum veſtrarum, ſervata Caſinenſis cœnobii libertate ſine mora eligatis. In fine monet *de Raynaldo invaſore & perjuro monacho*, Etruſco ſcilicet illo, qui ante eum abbas fuerat, ut nec mentio apud illos fiat. ANN. CHR. 1237.

CXLIII. Raynaldus ſecundus ejus loco ſubſtitutus.

Poſt novem a Wibaldi diſceſſu dies, acceptis his litteris fratres in unum conveniunt, & Rainaldum illum Colementanum, qui in priori electione Rainaldi Etruſci æmulus fuerat, unanimi conſenſu (*a*) eligunt. Erat is nobiliſſimo Maſſorum comite apud Colementum * in Valeria provincia ortus, qui tertio ætatis ſuæ luſtro factus ſub Oderiſio ſecundo Caſini monachus, magna morum honeſtate, litterarum ſcientia & animi conſtantia præditus erat, qualem eum eſſe oportebat; ut Rogerii minis & inſultibus reſiſteret; quod ille ſtrenue præſtitit. Ejus electione accepta, Wibaldus gratulatorias de ejus electione litteras cum paſtorali anulo ad eum miſit, quæ litteræ itidem exſtant in Appendice chronici Caſinenſis, in quarum inſcriptione Guibaldus ſe ipſe abbatem Stabulenſem indigitat, ſicque novum electum affatur. *Electum vos communi fratrum conniventia, & in eccleſia Caſinenſi regulariter ordinatum audientes, gaudio gaviſi ſumus: quippe qui, licet offectu eidem eccleſiæ adminiſtrare deſierimus, affectu tamen & ſollicitudine non alteratum animum gerimus. Ea propter vos in nomine Domini per præſentia ſcripta ab obedientia, quam nobis promiſiſtis, omnino abſolvimus, & qui vobis aliquando indigne præfuimus, veſtri ſubditi & ſervi & eſſe, & dici non erubeſcimus.* Tum decanum, cæteroſque fratres ei commendat, eidemque decano peculiarem epiſtolam ſcribit, in qua recenſet ea, cimelia & ornamenta, quæ ob temporum miſerias diſtracta & oppignerata fuerant.

(*a*) *Ibid. c.* 28.

* *Collemezzo.*

Poſt hæc Wibaldus ad Stabulenſe monaſterium rediit, eique deinceps præfuit uſque ad annum MCLVIII. Præterea monaſterii ſui privilegia ab Innocentio II. Cœleſtino II. Lucio item II. & Eugenio III. confirmari curavit. Liber ejus epiſtolarum in monaſterio Stabulenſi aſſervatur. Idem Willibaldus laudatur in chronico (*b*) Valciodorenſi, ubi ſcholis olim præfectus fuerat; idemque Corbeiæ-novæ abbas fuit ut ſuperius vidimus. Quin etiam Valciodorenſis abbas (*b*) poſt Theodoricum ſecundum poſtulatus fuerat: at poſtulationi minime acquieſcere voluit, ſed Robertum Stabulenſis eccleſiæ decanum ſubrogari curavit.

(*b*) *Spicil. to. 7. p. 369.*

(*c*) *Ibid. p. 372.*

CXLIV. Privilegium aureis caracteribus pro Stabulenſi monaſterio obtinet Wibaldus.

[Præclarum dum adhuc in Italia verſaretur, obtinuit a Lothario Imperatore privilegium aureis caracteribus exaratum, bullaque aurea inſignitum, in quo ſic loquitur imperator: *Stabulenſe monaſterium, a prædeceſſoribus noſtris regibus & imperatoribus nobiliter conſtructum, & magnis poſſeſſionibus ampliatum, multiſque privilegiis magnifice honoratum, & libertate ſingulari donatum, eum tanquam noſtrum proprium arctius diligamus, & in omnibus juſte opitulari velimus: præcipue tamen perſonam domni ac venerabilis abbatis Voibaldi, qui eidem cœnobio regulariter præeſt, præcipuo amore & familiaritate noſtra dignam judicamus, cujus fidei & devotio circa ſtabilitatem & honorem imperii in hac Italica expeditione manifeſte ſatis enituit, qui poſt multos labores & pericula, quæ pro nobis & nobiſcum in adminiſtratione noſtri imperii in Apulia fideliter pertulit, nobis redeuntibus in monaſterio Caſinenſi a fratribus ejus loci & univerſo populo violenta & admirabili prorſus electione in abbatem rapitur, & ad honorem & firmitatem noſtri imperii remanens, noſtram celſitudinem petiit, ut Stabulenſe monaſterium, cujus curam non depoſuerat, & res ad ipſum pertinentes noſtro imperiali privilegio munire & confirmare dignaremur.* Hæc præfatus Stabulenſe monaſterium cum Malmundario & omnibus prorſus appenditiis ſub ſuam ſuſcipit tutelam, ita ut nulli umquam regum aut imperatorum *eandem abbatiam cum omni integritate & advocatia omnium poſſeſſionum ejus ullo alienationis modo fraudare a regno liceat, vel alium ei dominum imponere*, &c. Statuit etiam, *ut Malmundarium cum omnibus ſuis pertinentiis a Stabulenſi numquam divellatur aut ſeparetur monaſterio, quod jam tertio tenutum eſt.* Defuncto autem abbate, uterque conventus ad Stabulenſe cœnobium conveniens, liberam habeat eligendi abbatis ſecundum regulam S. Benedicti facultatem, hac præponderante ratione, ut ex Stabulenſi ante omnia perſona, ſi inveniatur idonea, eligatur. *Advocatum a manu noſtra;*

ANN. CHR. 1137. *ſtra*, inquit, accipiat, &c. *Caſtellum Longiæ cum toto mortis corpore, & utriſque vallibus & comitatu ad indominicatam abbatiæ manum, & poteſtatem & ordinationem, &c. pertinere dereverimus*, & quidquid regum aut imperatorum largitione poſſidet idem monaſterium, id totum confirmat. Teſtes fuere qui & adfuerunt *Albero Trevirenſis archiepiſcopus, Cuonradus Magdeburgenſis archiepiſcopus, Meingoldus Merſeburgenſis epiſcopus, Albero Baſilienſis epiſcopus, Albero Leodienſis epiſcopus, Anſelmus Halvelbergenſis epiſcopus, Henricus Tullenſis epiſcopus, Cuonradus abbas Fuldenſis, Heinricus dux Bavariæ & marchio Tuſſiæ, Cuonradus marchio de VVitin, Meinfridus marchio, Fridericus marchio de Amona, & frater ejus VVarnerus, comes Landulfus, Bucca Vitelli, comes Poppo, comes Adulfus, & alii multi barones Romani imperii.*

* *ſecundi.*

Signum domni Lotharii tertii * *Romanorum imperatoris invictiſſimi.*
Ego Eberhardus vice Heinrici Ratiſponenſis epiſcopi & archicancellarii recognovi.
Ego Engelbertus monachus vice Bertulfi notarii ſcripſi.
Data anno dominicæ incarnationis MCXXXVII. *indictione* I. X. *kalendas Octobris, anno vero regni regis Lotharii tredecimo, imperii quinto.*
Actum Aquis in Campania in Chriſti nomine feliciter, amen.]

CXLV. Willelmi Aquitaniæ ducis extrema facta & obitus.

Lotharii imperatoris mortem præceſſit obitus Willelmi Pictavienſis comitis & Aquitaniæ ducis, eo nomine noni, qui paullo ante, eximium pietatis exemplum edidit. Hic enim non modo Bernardi monitis a ſchiſmate teſipuit, ut ſuperius vidimus; ſed etiam honores ac dignitates hoc anno abdicavit, & Compoſtellam ad S. Jacobum profectus eſt, ubi ante aram beati apoſtoli piiſſime animam exhalavit. Ante ſuum e patria diſceſſum filiam ſuam Alienordem ſeu Eleonoram Ludovico juniori Francorum regi conjugem dari præcepit, eumdemque regem bonorum ſuorum hæredem conſtituit. Ordericus (*a*) de ejus obitu agens, ait, cum memorem malorum, quæ nuper in Normannia patraverat, pœnitentia motum ad S. Jacobum peregre profectum eſſe. *Deinde*, inquit, *feria* VI. *paraſceve*, V. *idus Aprilis, ſacra communione munitus eſt, & ante arum beati Apoſtoli venerabiliter defunctus eſt.* Paullo ante obitum Goſfrido ſeu Gaufrido abbati & monachis Angeriacenſibus *Conchas de Eſtienda* (*b*) donavit, eo pacto, ut patris ſui & ſuum ipſius anniverſarium facerent, quam donationem ſe facere dicit *propter enormitatem peccatorum* ſuorum. Hoc donum fecit *apud Mauſiacum in curia Ottonis comitis ſub umbraculo, & cum baculo dato ibidem in manu domni abbatis Gaufridi* confirmavit. Gaufridus abbas ſucceſſerat Hugoni de quo ſuperius (*c*) actum eſt. Liber vulgatus de vita Guillelmi ſeu Willelmi comitis, auctore, ut præfertur, Theobaldo neſcio quo epiſcopo, mera fabula eſt; qua de re conſulendus Henſchenius ad diem XI. Februarii. In archivo S. Maxentii monaſterii apud Pictones, habetur charta de hominio, quod quidam Hugo *Sober* Petro abbati præſtitit *anno* MCXXXVII. *Guillelmo comite Pictavienſium mortuo apud S. Jacobum, & in loco ejus Ludovico rege puero.* Perinde eſt quod Sugerius aliique dicunt, eum *in via* ſeu *itinere*, id eſt ante reditum obiiſſe. Huic interpretationi favet chronographus Mauriniacenſis in fine libri tertii, ubi idem Guillelmus apud ſanctum Jacobum deceſſiſſe dicitur, & *in eadem eccleſia beati Jacobi tumulatus fuiſſe.*

(*a*) *Orderic. lib. 13. p. 909.*

(*b*) *Beſly, Comtes p. 378.*

(*c*) *lib. 7. n. 131.*

CXLVI. Ludovicus Groſſus moritur.

Non diu Willelmo duci ſupervixit Ludovicus Groſſus rex Francorum, qui tum gravillimo profluvii morbo laborabat. is a quadam expeditione redeundo Pariſios, cum ad caſtrum Beſtiliacum perveniſſet, eum ſubſecuti ſunt nuntii Guillelmi Aquitaniæ ducis, nuntiantes, *eumdem ducem ad S. Jacobum peregre profectum in via demigraſſe: ſed antequam iter aggrederetur, & etiam in itinere mortem filiam nobiliſſimam puellam, nomine Alienor* [*Ludovico juniori*] *deſponſandam, totamque terram ſuam eidem retinendam & deliberaſſe & dimiſiſſe*; quo nuntio accepto, rex Alienordem filio ſuo Ludovico copulari juſſit. Mox eumdem Ludovicum regio apparatu ad celebrandas nuptias Burdegalam miſit cum Theobaldo palatino comite & Radulfo comite Viromandenſi, necnon magno virorum nobiliſſimorum comitatu, quos inter unus erat Sugerius S. Dionyſii abbas, qui hæc refert, & mortem regis vere chriſtianam accurate deſcribit. Jam ſexagenarius erat, cum poſt expeditionem contra Theobaldum Campaniæ comitem ſuſceptam ac peractam, in caſtello novo Montis-Treherii ex ventris profluvio gravius infirmari cœpit: ubi hoc unum præoptare ſe dixit, ut apud ſanctos martyres, protectores ſuos, Dionyſium ſociosque ejus quomodocunque deferretur, & *ante ſacratiſſima eorum corpora, regni & coronæ depoſitione, coronam pro corona, pro regalibus inſignibus & imperialibus ornamentis humilem beati Benedicti habitum commutando, monaſticum ordinem profiteri.* Morbo invaleſcente, facta peccatorum ſuorum confeſſione, *ſacratiſſimo dominici corporis & ſanguinis viatico exitum ſuum munire* petiit. Tum inopinate e lecto ſe proripiens,

ve-

veſtitus cameram, cunctis admirantibus, obviam corpori domini Jeſu-Chriſti exit. Mox *regem exuens, regnum deponit, peccando regnum adminiſtraſſe confitetur, filium ſuum Ludovicum annulo inveſtit*, eique eccleſiam, pauperes & orphanos commendat, quibus aurum & argentum ac pretioſa cimelia diſtribui juſſit. *Hic igitur exoneratus, humillime flexis genibus ante ſacratiſſimum corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu-Chriſti*, fidei ſuæ confeſſionem de ſanctiſſima Trinitate & incarnatione Verbi protulit, & adjecit: *Hanc autem ſacratiſſimi corporis ejus euchariſtiam illud idem credimus corpus, quod aſſumptum eſt de Virgine, quod diſcipulis ſuis ad conſecrandum, & uniendum, & in ſe commanendum contradidit. Hunc ſacratiſſimum ſanguinem illum eumdem, qui de latere ejus in cruce pendentis defluxit, & firmiſſime credimus, & ore & corde confitemur; hocque ſacratiſſimo viatico deceſſum noſtrum muniri, & contra omnem aeram poteſtatem certiſſima protectione defendi præoptamus.* Percepto viatico, *ad cameram rediit, omnique ſæcularis ſuperbiæ rejecta pompa, ſola linea culcitra decubuit.* Cumque Sugerium, qui adſtabat, flentem videret. *Noli* inquit, *cariſſime amice ſuper me deflere, quin potius exultando gaude, quod Dei miſericordia præſtitit me in ejus occurſum, ut video, præparaſſe.* Poſtea Pariſios delatus, viribus deficientibus, *accito venerabili Pariſienſi epiſcopo Stephano, & religioſo ſancti Victoris abbate Gilduino, cui familiarius confitebatur, & confeſſionem repetit, & exitum ſuum viatico dominici corporis denuo munire devotiſſime fategit.* Poſt hæc ſe deferri ad eccleſiam ſanctorum martyrum voluit, *ut quod votum ſepius ſponderat, humillime perſolveret:* at ægritudinis anguſtiis præpeditus, quod opere non potuit, corde & animo complevit, quippe præcepit, *tapetum terræ, & cineres tapeto in modum crucis deponi;* ibidemque manibus ſuorum depoſitus, ſigno ſanctæ crucis ſe munivit, ac tandem regni ſui anno triceſimo, ætatis fere ſexageſimo, kalendis Auguſti ſpiritum emiſit. In eccleſia Dionyſiana, ante altare ſanctiſſimæ Trinitatis, uti optaverat, ſepultus eſt ad tumulos Caroli-Calvi imperatoris & regis Carolomanni, in loco quem forte vacuum illic Sugerius cum Herveo priore invenit. Hic deſinit liber de vita ipſius Ludovici Groſſi, quam Sugerius, qui cum in monaſterio Dionyſiano educatus fuerat, compoſuit. Laudatur hic liber initio libri tertii chronici Mauriniacenſis, ubi, ſi quis Ludovici extremi morbi ac mortis modum ac ſepulturæ locum ſcire cupit; *quæſtum lectionee* ait chronographus, *quæ a Suggerio viro ſapienti edita, in ejus anniverſario leguntur, ſtudioſe revolvat.* [Has lectiones habes in præfatione ad tomum IV. Ampliſſimæ collectionis.]

ANN. CHR. 1137.

CXLVII. Sugerius teſtamentum condit.

Rege necdum mortuo Sugerius abbas de ſua ipſius morte ſollicitus teſtamentum » condidit in quo ait, ſe iniquitatum ſuarum memorem, ad fratrum ſuorum *vo-* » *tivas orationes* confugiſſe, & cum eis in capitulo reſediſſe; ubi coram eis reco- » lens annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, divina erga ſe beneficia, ſuamque » ingratitudinem agnovit: quippe quem Domini manus pauperem de ſtercore ere- » xiſſet, & cum principibus eccleſiæ & regni confedere feciſſet. Unde tactus do- » lore cordis intrinſecus, fratrum ſuorum provolutus veſtigiis, ut apud verum vi- » tæ protectorem, opem ferant, ſuppliciter efflagitat; peritque, ut toto vi- » tæ ſuæ tempore miſſam de Spiritu-ſancto quotidie pro ſe celebrari faciant, & poſt » mortem anniverſarium ſuum peragant; & ſinguli ſacerdotes ſacrificium pro ſe » offerant: reliqui fratres quinquaginta pſalmos eadem die recitent: qui vero lit- » teras neſcierint, eo quo potuerint modo precibus ſibi ſubveniant. Quapropter capiciario * fratri, ſive edituo hanc curam injungit, ut ipſa die refectionem fratribus accurate præberi procuret, duas videlicet, *communes non qualeſcumque*, ſed amplas, *pitantias*, præter *generale*, quod cellerarius quotidie parare debet. Cætera prætereo, quæ apud Cheſnium (*a*) & apud Felibienum noſtrum videre licet. *Actum apud S. Dionyſium in communi capitulo* XV. *kal. Julii, anno incarnati Verbi* MCXXXVII. *indictione* XV. *epacta* XXVI. *concurrente* IV. *luna* XXVI. *anno vero adminiſtrationis noſtræ* XVI. His litteris appoſita ſunt ſigna *domni Hervei prioris, Tetvoini ſubprioris, Bernardi præcentoris, Vuillelmi charographi, Stephani theſaurarii, Gaufridi capiciarii, Johannis infirmarii, Henrici cellararii, Alberti quondam abbatis, Vincentii quondam abbatis*, tum octo aliorum ſacerdotum, diaconorum decem, totidemque ſubdiaconotum, ac totidem puerorum; & poſt eos *Goſleni Sueſſionis epiſcopi, Gaufredi Carnotenſis epiſcopi, Hugonis Turonenſis archiepiſcopi, Samſonis Remorum archiepiſcopi, Milonis Morinorum epiſcopi, Guarini Ambianenſis epiſcopi, Odonis Belvacenſis epiſcopi, & Rotberti abbatis Corbeiæ.* Ex his quidam epiſcopi poſt tempus conditi teſtamenti ſubſcripti ſunt, in his Samſon Remorum archiepiſcopus, qui non ante annum MCXL. ſedere cœpit, cum ſedes Remenſis biennio vacaſſet; nam Rainaldus de Martiniaco ejus anteceſſor anno ſequenti MCXXXVIII. ineunte mortuus eſt. Qui ultimo loco ſubſcripſit Rotbertus Corbeiæ abbas, e Dionyſiano cœnobio aſſumtus fuerat. Hactenus Sugerii anniverſarium ſollemni ritu in eccleſia Dionyſiana celebratur.

* *le Chevetier.*

(*a*) *Cheſn. to. 4. p. 549. & ſeqq.*

ANN. CHR. 1237. Idem anno ſequenti collegiatæ S. Pauli eccleſiæ, quæ principi baſilicæ Dionyſianæ udhæret, plurima beneficiu contulit. Clauſtrum ſiquidem canonicorum & officinas clauſtro adhærentes omnimoda libertate donuvit, eccleſiam S. Johannis, in utrio S. Dionyſii ſitam eis contulit, eiſdemque refectionem procurari voluit in die unniverſarii ſui, cui intereſſe debeant. Ad hæc ſtatuit, ut iidem canonici in obitu ſingulorum fratrum ad eorum funus conveniant, & miſſam pro ſingulis apud S. Hilarium celebrent, & pſulterium recitent.

CXLVIII. Corbeiæ veteris baſilica incendio conſumta.

Ipſo die, quo rex Ludovicus e vita migravit, id eſt ipſis kalendis Auguſti, apud Corbeium prædicto Rotberto abbate loco præſidente, S. Petri baſilica incendio ex proxima domo exorto exarſit, dum ſollemne matutinorum officium de S. Petro ad Vincula caneretur. Abbate fratribuſque iunto inſortunio conſternatis, animos eorum relevarunt duo ejuſdem abbatis homines beneficiari ſen clientelares nobiles, Drogo Waudrici filius, Corbeiæ caſtellanus, & Bernardus *ſenior* ſeu dominus Morolii, qui ligna ex ſilvu & nemore ſuo, aliaque ſubſidia ad inſtaurandam baſilicam ſtatim obtulerunt, factoque compleverunt. Idem de Gullerio Helliacenſi, Thiolundi de Ribodimonte primo filio, qui præſens uderat, & proximam Corbeiæ ſilvam habebat, expectabatur: at ille ad iſtorum oblationes ſurdus obmutuit. Prædictus Bernardus poſtea Corbeiæ monachus factus eſt, quem in cœmiterio fratrum extra eccleſiam ad orientalem plagam, uno pariete interpoſito ſepeliri curavit Nicolaus ejus filius, ejuſdem loci poſt Rotbertum ubbas: cujus tempore, ſcilicet poſt quatuordecim abbinc unnos, iterum combuſta fuit eccleſia, totaque ubbatia cum opido adjuncto, & ub ipſo Nicolao reædificata. Nonnihil etium ad priorem illam reparationem contulit Alviſus Atrebatenſis, unius quadrageſimæ de injuncta pœnitentia relaxationem indulgens fidelibus ſuæ diœceſis, qui *ad diem in Corbeienſi eccleſia conditum* * *ſeu inditum* convenirent, *quo corpora ſanctorum ſubi quieſcentium extra muros ad locum huic officio deputatum cum maxima, ut dignum eſt, reverentia ac frequentia populorum, illuc diverſis partibus confluentium, deferrentur.*

* *le Leidy*.

CXLIX. Willelmi monachi ſermones Innocentio dicati.

In Sithienſi monaſterio florebut tunc temporis inter alios Willelmus monachus Francigenu, qnem Innocentius II. Beneventana urbe in Lothurii poteſtatem, ut ſuperius dictum eſt, redacta, ad S. Sophiæ in illu urbe monaſterium tranſtulit: ubi poſitus ſex ſermones ad ſtatres in capitulo habuit. Primus ex illis fuit ſermo de hydropico evangelico, qui cum pleriſque fratribus, in primis vero Franconi abbati plurimum placuiſſet, eidem Willelmo ſtimulum addidit ad alios componendos, quos Innocentio papæ dicavit, præmiſſu ad eumdem epiſtolu, quæ ſic incipit.

Domino religioſiſſimo & reverentiſſimo ſummo & univerſali papæ Innocentio ſecundo, Francigena Willelmus, humilis & indignus monachus de cœnobio S. Bertini, quod in Flandria ſitum eſt, ſalutis & gaudii plenitudinem perenniter poſſidere. Cum ex præcepto omni ſeculo reverendæ & Deo amabili veſtræ paternitatis in cœnobio S. Sophiæ, quod Beneventi ſitum eſt, habitarem; ſtimulante me jamdiu cogitatione, quadam devotus, ut arbitror, ampliat ardor accendit, quatinus ad honorem veſtrum & matris utilitatem eccleſiæ, & parvitatis meæ præ cæteris emendationem, quidpiam ſcriptitarem. Cumque mecum frequenter, quid id eſſe poſſet, totis animæ meæ viſibus cogitarem, accidit ut inter plura alia, quæ ſæpe fratribus in capitulo exhortationis cauſa dicere ſolebam, de hydropico evangelico quadam die facerem ſermonem: qui eum quibuſdam fratribus, abbati vero Franconi quam maxime plurimum placuiſſet, inſtanter & veluti exactorie pro fraternæ caritatis fiducia, cœperunt a me prece poſtulare, quatinus eumdem ſermonem, valde poſteris, ut aiebant, utilem futurum, non pigritarem litteris commendare. Extimui, fateor domine mi pater amantiſſime: quia nec in his aliquando exercitatus, nec tantæ eram ſcientiæ. Sed quid eſſet, quod non vel cum mei pudoris detrimento, blanda fraternæ caritatis extorquere poſſet exactio? Feci ergo ut potui, nec tamen ita breviter, ut in capitulo prius dixeram: ſed tripliciter expoſitum fratribus oſtendi; quem cum viderem pluribus placere, mihi quoque, fateor, cœpit non diſplicere. Sumpta majori quapropter audacia, & conſideranti hominis non eſſe viam ejus, jactavi in Domino cogitatum meum, & ſacro ſuffragante Spiritu, alios facere quamplures aggreſſus ſum, non de litterarum ſeu facundiæ, quæ mihi nulla eſt, abundantia, ſed de conferenda mihi ſanctorum meritis & fratrum precibus præſumens gratia. Sermones itaque de diverſorum temporum lectionibus LX. complevi, veſtroque potiſſimum nomini ſanctiſſimo dedicavi. &c. Tum ſubdit, ſe nonnullos ex his ſermonibus *domino Guidoni Florentino, Beneventano quondam rectori nunc autem*, inquit, *de ſancta Grisogono cardinali presbytero*, legendos communicaſſe. Integram hanc epiſtolam ex codice Vallicellano deſcriptam in Appendice videre licet, cum primo ejuſdem Willelmi ſermone, ex quo de ejus ingenio & pietate quivis conjecturam poſſit facere.

Hoc

[Hoc ipſo anno obiit *vir religioſiſſimus* Odo abbas Majoris-monaſterii, qui reſolutionis ſuæ tempus ex revelatione facta cuidam monacho ſuo agnoviſſe dicitur. Anonymus Majoris monaſterii obitum ejus conſignat ad XIX. Junii. Verum in necrologio monaſterii Pontis-levi die XIII. Aprilis notatur. Succeſſorem habuit Garnerium, virum eximiæ virtutis, quem anonymus hoc præconio prædicat. *Hic omnium abbatum hujus eccleſiæ pruſſimus fuit.* Is antequam Majoris-monaſterii iniret præfecturam, fuiſſe videtur ille Garnerius qui prior fuit B. Mariæ de Rameruco * in diœceſi Trecenſi, & S. Thomæ de Spatnone * in Catnotenſi. Is eodem anno celebravit capitulum generale trigeſimo primo die Decembris, cui interfuerunt tres inſignis meriti epiſcopi Gauſridus Carnotenſis & apoſtolicæ ſedis legatus, Donoaldus Aletenſis ſeu Maclovienſis, & Evenus Venetenſis.] ANN. CHR. 1137.

CL. Obitus Odonis abbatis Majoris-monaſterii. * *Ramern.* * *d' Eſparnon.*

Extremus fuit hic annus Guarini abbatis Uticenſis ſen S. Ebrulfi, qui anno (*a*) ætatis ſexageſimo-tertio, monaſticæ profeſſionis quadrageſimo-tertio, præfecturæ quarto-decimo, pie occubuit. Hic XVII. Julii cum miſſam celebraſſet morbo correptus, quinque diebus graviter ægrotavit, & quotidie miſſæ, quam per annos triginta ſæpiſſime ſacerdos ipſe celebraverat, ægrotus interfuit. Cum vero ſe ad exitum urgeri ſentiret, facta peccatorum confeſſione, oleo ſacro ſe inungi, & ſacro viatico muniri expetiit; ſicque XI. kal. Julii ad Dominum migravit. Sepultus eſt in capitulo ad Osbernum abbatem, ejuſque epitaphium Ordericus, ejus olim ſodalis, compoſuit. Succeſſor a fratribus electus eſt abſens Richardus de Legteceſtra, qui tunc io Anglia pro monaſterii negotiis verſabatur. Is ante converſionem ſexdecim annis canonicus Legreceſtræ fuerat, rum in cutia Rodberti comitis de Mellenro, ut conſiliarius & arcanorum conſcius, diu commoratus fuerat; vir facundus & multis animi dotibus inſtructus: ſed oon diuturna fuit ejus præfectura, quippe qui anno ejus tertio defunctus eſt.

CLI. Guarino abbati Uticenſi ſuccedit Richardus. (*a*) *Orderic. lib.* 13. *p.* 910.

In pago Aurelianenſi ad Ligerim, tribus circiter Leucis a Floriacenſi monaſterio, exſtitit jam pridem, extatque etiam nunc haud incelebre opidum Soliacum *, arx quondam munitiſſima, ducatus titulo nunc inſigne: cujus loci domini advocatiæ titulo multas olim moleſtias Floriacenſibus intulerunt. Illic eccleſia eſt S. Iterio confeſſori & epiſcopo Nivernenſi ſacra quam Helias, anno ſuperiori (*b*) creatus Aurelianorum epiſcopus, ſaggeſtu Innocentii papæ hoc anno Ademaro abbati Floriacenſi, qui Boſoni II. recens ſucceſſerat, ejuſque ſucceſſoribus contulit, ut monachos in ea collocaret canonicorum loco, qui ibidem tunc reſidebant. *Notum fieri volo*, inquit Helias, *cunctis fidelibus, tam futuris, quam præſentibus, mihi a domini papæ Innocentii reverentiſſimi patris noſtri benevolentia ſignificatum eſſe, ut in eccleſia S. Iterii Soliacenſi religionem, perſonaſque ad Dei ſervitium idoneas inſtituerem. Idcirco pro domini papæ ſententia & voluntate, communicato cum prudentibus & religioſis viris Aurelianenſis eccleſiæ conſilio, prædictam Soliacenſem eccleſiam pro reverentia corporis B. Benedicti, quod in Floriacenſi cœnobio Dei providentia & gratia requieſcit; quia etiam ipſe totius monaſticæ religionis inſtitutor & pater eſt; præfato abbati Ademaro, ejuſque ſucceſſoribus, & capitulo Floriacenſis monaſterii univerſo ad ſerviendum Deo ſub religione monaſtica dono, atque in perpetuum concedo, ſalvo per omnia jure Aurelianenſis eccleſiæ, & illorum canonicorum, qui, cum hoc donum factum eſt, in eccleſia Soliacenſi commorantur. Actum Floriaci publice* hoc anno Heliæ epiſcopi primo, *Ludovico rege Francorum & duce Aquitanorum regnante.* Perſtitere in illa eccleſia Floriacenſes per multos annos; ſed tandem collegium ſæcularium canonicorum denuo ibidem reſtitutum eſt. Ademari abbatis tempore *per multos annos* valde attrita fuiſſe dicitur Floriacenſium ſubſtantia, in quodam fragmento hiſtorico apud Cheſnium (*c*), idque accidiſſe, *tum abbatum commutatione, tum mira monachorum ipſius eccleſiæ cum Romanis legatis conflatione, tum vinearum jam per ſeptem annos defectione, & pro hoc vini pene aſſidua comparatione;* ac præ his omnibus infortuniis, regis ac regiorum miniſtrorum exactionibus. Quam ob rem Macarius abbas, Ademari poſt-octo annos ſucceſſor, ſubſidium conferre juſſus ad expeditionem factam, loci paupertate ſe excuſare, ſed fruſtra, tentavit, ut ſuo loco videbimus.

CLII. Floriacenſibus data S. Iterii eccleſia Soliacenſis. * *Sully.* (*b*) *V. ſupra n.* 100. (*c*) *Cheſn. to.* 4. *p.* 429.

Inter varias cellas & eccleſias, quæ a Tironenſi monaſterio pendebant, una erat cella ſancta Michaëlis apud Luceium in diœceſi Turonenſi, quam Briccius de Chilo, *magnæ diſcretionis & gravitatis vir*, fundavetat. Poſtea eidem viſum eſt, ut illam cellam, quæ multorum monachorum erat, in abbatiam erigeret, idque a Willelmo Tironenſi abbate impetravit per Hugonem Turonum archiepiſcopum, qui ea de re Willelmo abbati & ſanctiſſimo conventui ejuſdem cœnobii gratias egit, litteris (*d*) hoc anno datis: in quibus ſe eorum eccleſiam, & omnia loca ad eam „ pertinentia paterno affectu ampleſti dicit, eiſque conſilium & auxilium promit- „ tit. Prædictus autem Briccius & frater ipſius Adelelmus eamdem abbatiam omni-

CLIII. Luceii abbatia erigitur. (*d*) *Gall. chriſt. to.* 2. *p.* 767.

„ no

ANN. CHR. 1137.

» no liberam esse volult, statuitque, ut abbatum ejusdem loci futura electio in-
» providentia & potestate Tironensis abbatis & conventus perpetuo jure maneat;
» &, quando Tironensis abbas ad prædictum sancti Michaelis locum, quem Luci-
» zensem vocari constituit, vel ad quodlibet ejus prædium advenerit, honorifice,
» ut decet, recipiatur; & ejus loci abbas propriam sedem ei cedat. Supereſt etiam
» nunc hæc sancti Michaelis abbatia, sed nomine mutato abbatia de Bosco-Albe-
» tici vocatur.

CLIV. Sibyllæ abbatissæ Santonensi succedit Agnes. * *de Barbezieux.*

In Santonensi beatæ Mariæ parthenone Sibyllæ abbatissæ, de qua in superiori-bus mentio facta est, successit Agnes de Berbezillo *, Alienordis Ludovico Junio-ri nuptæ amita, quæ ex cellararia monasterii abbatissa hoc anno facta erat, ut pa-tet ex quodam instrumento initæ cum Giraudo-Salsa concordiæ *anno* MCXXXVII. *primo, quo dominus Ludovicus cepit Aquitanicum populum regendum, & secundo anno episcopatus domni Gaufredi archiepiscopi Burdegalensis.* Eidem Agneti rex Ludovicus omnes ejusdem cœnobii possessiones triennio post confirmavit; quod Alienordis re-gina itidem firmavit, teste Aelytb sorore sua, ut in ejus diplomate legitur, in quo Agnetem amitam suam vocat. Alteram Agnetem ei successisse aiunt: sed quo anno haud facile est divinare.

CLV. Ramirus rex Aragonum regnum cum filia sua Raimundo comiti tradit. (*a*) *supra n.* 62. (*b*) *Marca Hisp. p.* 1284. *& seqq.* (*c*) *ibid. p.* 896.

Ejusdem Alienordis amita erat Agnes, aliis Mathildis appellata, primum nupta vi-cecomiti Toarcensi, quam Ranimirus seu Ramirus, ex monacho Aragonum rex an-te triennium factus, (*a*) secundis nuptiis uxorem duxit. Ex hoc connubio prodit Pe-tronilla, quæ vix bimula Raimundo-Berengarii, Barcinonensi comiti, viro strenuo ac modesto, in matrimonium tradita est *cum totius regni integritate*, cujus curam & administrationem Ramirus tunc abdicavit. Extat hujusce matrimonii & traditio-nis instrumentum in Appendice Marcæ (*b*) Hispanicæ, datum III. idus Augusti hoc anno, *æra* MCLXXV. *prædicto rege Ranimiro regnante*, cujus signum cum A & Ω ap-ponitur; uti & duobus aliis ejusdem argumenti diplomatis. Biduo post, id est pri-die idus Augusti, Petronillam in matrimonium accepit prædictus Berengarius, qui tamen titulo regis abstinuit, solo ducis Aragonensis titulo contentus, ut ex Surita (*c*) eruditissimus Baluzius observavit. Sic regni pondere & filiæ suæ cura exoneratus Ramirus, ad Osceusem S. Petri ecclesiam secessisse dicitur, quæ monachorum an clericorum fuerit non ita liquet. Quinto-decimo connubii sui anno Petronilla filium procreavit, regni hæredem ab ea institutum: qui, quamdiu pater vixit, Raimundi cognomentum postmodum Alfonsi tulit. Raimundo patre decennio post apud Au-gustam Taurinorum, ubi Fridericum imperatorem convenerat, mortuo, & sepulto in Rivipulli monasterio in tumulo majorum, Petronilla regina Alfonso filio, cum annorum duodecim ætatem attigisset, regni administrationem tradit. Sed hæc a-lios spectant.

CLVI. Guigo prior Cartusiæ obit. (*d*) *supra n.* 27. (*e*) *V. t.* 32. *n.* 105.

In majori Cartusia, post illud infortunium, de quo superius (*d*) actum est, cum scilicet monachi sex, unusque novitius nivium mole cum cellis obruti sunt, qua-tuor tantum annis superfuit venerabilis Guigo (*e*) Cartusiæ prior quintus, qui hoc anno, ætatis suæ quinquagesimo-quarto, conversionis tricesimo, præposituræ vicesi-mo-septimo, cum ab exordio Cartusiæ annus quinquagesimus-tertius ageretur, VI. kal. Augusti ad cælum migravit, priorum operum ac laborum præmium perce-pturus.

Ejus scripta & successo-res. (*f*) *ibid.*

Ex ejus scriptis quatuor tantum ad nos pervenerunt, nempe Statuta primaria Cartusiensium, quæ ille primus in scripta redegit, quorum specimen alias (*f*) exhibuimus, Meditationum liber, Vita S. Hugonis episcopi Gratianopolitani, & epistola ad fratres de Monte-Dei, quæ in postrema editione operum S. Bernardi ei demum asserta & restituta est. Ex ejus epistolis quatuor tantum supersunt, e-ditæ in Appendice operum S. Bernardi. Prioris post eum officium vix biennio tole-rare potuit Hugo ejus discipulus, qui ad parendum promtior quam ad imperan-dum, Anthelmo præfectutam anno MCXXXIX. resignavit. Anthelmus nobili genere in Sabaudia ortus, cum annis duodecim Cartusiæ præfuisset, demum Bellicensis episcopus factus est, anno MCLXXVIII. defunctus VI. kal. Julii, dignus habitus, qui in numerum sanctorum referretur. Basilius, Antbelmi in Cartusiæ prioratu successor a Petro Venerabili & Petro Cellensi laudatur, de quo inferius.

CLVII. Berthereda Fuldæ reli-giosa. (*g*) *Tradit. Fuld. p.* 582.

Jam hoc anno missus est ab Innocentio papa in Germaniam Thiet-winus seu Thiod-winus Germanus, Cardinalis, episcopus Portuensis & S. Rufinæ, cujus tamen legationem Baronius biennio differt, uti & Conradi regis Romanorum electionem, quæ tamen anno MCXXXVIII. facta est in conventu Confluentiæ habito, præsente Thiet-wino cardinale qui eum consecravit. Ut autem hujus cardinalis missionem ad hunc annum referamus, persuadet charta (*g*) quædam Fuldensis, in qua Berthera-da vidua, paucis annis a morte mariti sui, relicto sæculo Fuldam se recepit: ubi facta cujusdam prædii oblatione, præbendam in majori ecclesia *per manum piæ me-*

mo-

moriæ domni Conradi abbatis obtinuit, & aliam in Monte-ſanctæ-Mariæ, ubi & ſe locari petiit, *& habitum religionis ſuſcepit. Aderat eodem tempore Thietwinus cardinalis epiſcopus & ſedis apoſtolicæ legatus, qui ipſam traditionem auctoritate beati Petri apoſtoli & domni apoſtolici Innocentii confirmavit; &, ſi quis eam infringeret, in verbo Domini & poteſtate principis Apoſtolorum ac domini papæ diſpenſatione ſibi credita ſub ipſis miſſarum ſollemnis, ubi verbum vitæ ad populum habuit, anathematizavit*, &c. *Acta ſunt hæc anno incarnationis Domini* MCXXXVII. *indictione* XV. *regnante Conrado glorioſo Romanorum rege, tertio anno Conradi Fuldenſis abbatis*, qui tamen *piæ memoriæ* abbas in contextu dicitur. ANN. CHR. 1137.

CLVIII. Aliæ res Germanicæ.

In noſtro chronico Saxonico Gerburga *Quidelinburgenſis abbatiſſa* eodem anno obiiſſe dicitur; & anno ſequenti ſubſtituta fuiſſe *Beatrix abbatiſſa cœnobii, quod dicitur Herſe*. Heriſienſis tamen parthenonis adhuc abbatiſſa erat Beatrix anno ejus ſæculi triceſimo-nono, quo ejus loci poſſeſſionum (*a*) confirmationem ab Innocentio papa impetravit. Ad hæc David Scotus, qui multis annis Herbipoli ſcholis præfectus fuerat, ſanctitate Macarii S. Jacobi abbatis popularis ſui permotus, ſæculo nuntium remiſiſſe, & monaſticum habitum in eodem monaſterio induiſſe dicitur a Trithemio ejuſdem loci longe poſt abbate, qui quædam ejus ſcripta commemorat, in his libros tres de geſtis Henrici V. imperatoris.

(*a*) *Annal. Paderborn. t. 2. p.* 753.

CLIX. S. Juſtinæ abbates.

Apud Venetos, Patavii in cœnobio S. Juſtinæ, Johanni abbati (*b*) morte ſublato ſuffectus Johannes, quem ſpectata virtus, uti & ejus anteceſſorem, Bellino ſancto epiſcopo carum & acceptum reddidit, necnon Eugenio III. a quo apoſtolicæ ſedis protectionem & poſſeſſionum confirmationem impetravit. Bellino epiſcopo imple trucidato non diu ſupervixit Johannes, anno MCL. mortuus, quem Arderícus abbas excepit. Hic Gerardi epiſcopi electioni interfuit; quod mirum eſt Cavacio inſolitum videri: cum is mos in omnibus olim epiſcopalibus eccleſiis obtinuerit, ut diœceſani abbates cum canonicis electionibus epiſcoporum adeſſent ac ſuffragium ferrent; quod etiam in Romanorum pontificum electionibus ante Alexandri III. tempora uſu receptum erat. Nec illud ſaltem apud noſtrates inſolitum, quod ille primum apud S. Juſtinam ab Arderico uſurpatum tradit, ut agros monaſteriorum in beneficium ſeu feudum laïcis darent abbates, improbando certe, ſed tamen veteri admodum exemplo. Formulas ſacramenti, quo ejuſmodi clientes ſeu feudatarii abbatibus fidem præſtabant, idem Cavacius refert.

(*b*) *Ibid. n.* 24.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTUAGESIMUS-SEPTIMUS;

Ab anno Chriſti 1138. *ad annum* 1141.

ANN. CHR. 1138. I. Conradus rex Romanorum creatus. (*a*) *lib.* 76. *n.*140.

OTHGERO mortuo pridie nonas Decembris, ut ſuperius (*a*) dictum eſt, Conradus Suevus, Heinrici V. imperatoris ex ſorore nepos, mox regis Romanorum titulum, (quod poſt mortem Heinrici jam tentaverat) uſurpavit, & pro rege a quibuſdam ſaltem habitus eſt, ut ex præmiſſa charta Fuldenſi intelligimus, data anno MCXXXVII. *regnante Conrado glorioſo Romanorum rege*. Anno ſubſequente Germaniæ principes Moguntiam conventum in feſto pentecoſtes ad regem eligendum indixerunt. At Conradus eorum conſilia prævertit, conventu apud Confluentiam * habito quorumdam principum, a quibus rex Romanorum die feſto cathedræ S. Petri acclamatus eſt. Favit ejus electioni contra Heinricum Bajoariæ ducem Thietwinus cardinalis & apoſtolicæ ſedis legatus, qui eum dominico die mediæ quadrageſimæ Aquiſgrani conſecravit, ut ex Dodechino diſcimus, & ex Ottone Friſingenſi, quod mirum eſt a Baronio relatum fuiſſe ad annum ſequentem. Non multo poſt Heinricus Bajoariæ dux, Lothatii gener & Conradi æmulus, invitus regni inſignia, quæ ſocer ejus moriens ei commiſerat, Conrado reſignavit, eodemque anno interiit. Itaque confirmatus in regno Conradus ad Bernardum abbatem Claræ-vallenſem ſcripſit litteras querimoniæ, quod Lothario præ ipſo faviſſet. Non abjecit animum ad regis querelas vir ſanctus, ſed poſt civilem ſalutationem reſpondit in hæc verba. *Querimoniæ regis noſtræ ſunt, & maxime illa, quam digunter exprimitis de invaſione imperii. Regis dedecus, regni diminutionem numquam volui: volentes odit anima mea.* Tum Innocentio papæ reverentiam a Conrado exhiberi poſtulat, ſicut ipſe ſibi vellet eam ſervari ab univerſo imperio.

* *Cabienſe.*

II. Anacleti obitus. (*b*) *Orderic. l.* 13. *p.*915. (*c*) *Vita Ber. lib.*2. *c.*7.

Inter ea Petrus-Leonis ſeu Anacletus, qui ſedem apoſtolicam ſeptem amplius annis uſurpaverat, VIII. *kal. Februarii ſubita morte deceſſit*, inquit Ordericus, (*b*) *atque, ut fertur, a fratribus ſuis, filiis videlicet Petri-Leonis, quorum in urbe Roma maxima poteſtas eſt, ita occultatur, ut, ubi cadaver ejus ſepultum ſit, ignoretur.* Ernaldus (*c*) abbas in libro ET. de vita S. Bernardi tradit, Anacleto per triduum datum fuiſſe pœnitentiæ locum: ſed patientia Dei abuſum, in peccato ſuo deſperate mortuum fuiſſe. Tum *miſerabili pompa*, inquit, *corpus ejus effertur; cadaver ejus in latebris ſepelitur; & uſque hodie fovea illa a catholicis ignoratur.*

III. Nec ſic tamen omnino fracta concidit ſchiſmaticorum factio, qui papam ſibi pro Anacleto ſtatuerunt, Gregorium presbyterum cardinalem tit. Apoſtolorum Victo-

rem

rem dictum, non tam ex pertinacia ſchiſmatis, quam ut per illam morari opportunitas reconciliandi ſibi Innocentii daretur. Certe ipſe factitius ſeu fictitius papa noctu ad S. Bernardum ſe contulit: quem vir Dei uſurpatis inſignibus nudatum ad Innocentii pedes adduxit. Sic per unum fere hominem tota illa ſchiſmaticorum factio compreſſa eſt. In Anacleti morte deſinit continuatio Chronici Caſinenſis per Petrum diaconum, qui paullo iniquior eſt in papam Innocentium, cum ait eum immenſa in filios Petri-Leonis & ejus aſſeclas pecunia profligata, eos ad ſuas partes petttraxiſſe; ſicque cardinales adverſæ factionis, omni auxilio deſtitutos ad Innocentii veſtigia ſupplices ſe abjeciſſe, ſacramento ab eo accepto, ne illos officiis privaret, boniſve minueret, *ſed ad tempus*.

ANN. CHR. 1138. Schiſmatis finis per Bernardum.

IV. Gilonem a ſchiſmate Petrus Venerabilis revocare tentat. (a) *Petr. Ven. lib. 3. ep. 14.*

Ex cardinalibus qui Anacleto pertinacius adhæſere, unus fuit Gilo, ex monacho Cluniacenſi a Calliſto II. creatus epiſcopus Tuſculanus, quem Petrus Venerabilis ante & poſt mortem Anacleti ad unitatem eccleſiæ revocare conatus eſt. Prior ex duabus ejus epiſtolis (*a*) vivente Anacleto inſcripta eſt *Giloni olim Tuſculano epiſcopo*. In hac epiſtola plurimum ſe dolere ait abbas venerabilis. Quis enim non doleat, inquit, lugeatque; *eariſſimum fratrem; & ut ſic dicam, uterinum, a viſceribus unicæ matris non cum parvo ejus dolore avulſum, ſic lapideum permanere, ut nec ſua ſeparationis recordari, nec matris doloribus compati, nec confratrum caritate revocari, nec ad reſipiſcendum quibuſlibet incantationibus videatur animari?* Dein Gilonis ſubterfugia tefellit. *Sed forte*, inquit, *vos ad hæc, non errare, non deviare, non deceptos eſſe inclamabitis*. Verum id reponit Petrus, quod in ſimili » caſu Petro Piſano repoſuit Bernardus, ſcilicet eccleſiam ibi eſſe, ubi fidelium » unanimitas reperitur. Superbæ obſtinationis eſſe paucorum potius, quam devo» tæ unanimitati multorum acquieſcere. Cum majori & ſaniori parti in omni negotio » cedendum ſit; qui tantis numero, tantis ſcientia, tantis ſanctitate non cedit, » non ſapientia, ſed inſania agi credendus eſt. Redeat proinde ad matrem eccle» ſiam, redeat ad ſuam Cluniacenſem eccleſiam, quæ parata ſit ipſum piis unis » excipere, dulcius quam ante fovere; parata ipſum Chriſto, eccleſiæ, ac domi» no papæ reſtituere.

His litteris commotus Gilo, reverſionis ſuæ terminum ad diem pentecoſtes anno ſuperioti præfixerat; dato anulo ſuo in arrham fidei datæ; at die præſtituta promiſſo defuit uſque ad mortem Anacleti. Unde graves ad eum litteras (*b*) venerabilis Petrus iterum ſcripſit. *Pentecoſtes*, inquit, *illa, quæ in terminum reverſionis coram teſtibus præfixa fuerat, tranſacta eſt: & jam anni alterius eadem feſtivitas in proximo eſt. Sed forte ea ſpe, ut tunc innuebas, rem diſtuliſti, qua ſperabas ab imperatore Lothario, aut Petrum-Leonis Innocentio papæ præferri; aut, utroque depoſito, ita apoſtolica ſede alium ſublimari. At nunc quid ultra novarum rerum, vel moliri, vel præſtolari poteris; quando & Lotharius mortuus eſt, & Petrus exſtinctus eſt, & Innocentius in papam ac ſummum pontificem, primo ab Urbis parte, poſtmodum a toto orbe, & tandem a tota Urbe ſublimatus eſt; & tota vanitatis ſpes divini oris gladio undique circumciſa eſt?* & infra: *Moveat eor tuum, ſaltem ſero, fraterna, totieſque repetita admonitio .... Lætabimur magis de reddito, quam prius gaudebamus de poſſeſſo: &, ſi non abuti hoc verbo volueris, eo eris gratior, quo fuiſti tardior*. Tandem Gilo S. Bernardi opera (*c*) ad pedes Innocentii procubuit a quo viciſſim priſtinam dignitatem, qua exutus fuerat, recepit. Superſtes fuiſſe videtur uſque ad annum MCXLII. quo Ymarus Gallus, S. Martini a Campis monachus, & Criſpiacenſis prior, a Lucio II. creatus eſt epiſcopus Tuſculanus.

(*b*) *ibid. ep. 30.*

(*c*) *Ital. ſac. to. 1. p. 364.*

V. Bernardi reditus in Galliam. (*d*) *Bern. ep. 317.*

Tempus, quo cardinales omnes, atque adeo Gilo, aliique Anacleti aſſeclæ ad Innocentium redierunt, Bernardus exprimit in epiſtola (*d*) ad Godefridum Clarævallenſem, ſcilicet in octavis pentecoſtes; ubi & diem ſui ex Urbe diſceſſus deſignat. *In octavis*, inquit, *pentecoſtes, ipſa die complevit Deus deſiderium noſtrum, eccleſiæ unitatem, & Urbi dando pacem, nam illa die filii Petri-Leonis omnes ſimul humiliaverunt ſe ad pedes domini papæ & facti homines ejus ligii, juraverunt ei ligiam fidelitatem. Clerici quoque qui in ſchiſmate erant, ſimul cum idolo quod erexerant, humiliter ſe ad pedes domini papæ, obedientiam ei juxta morem promiſerunt, & facta eſt lætitia magna in populo .... De cætero jam nihil eſt quod nos hic detineat. Faciam quod imperaſtis: Veniam vertimus in Veuio. Eece enim venio tito, etiam & merces mea mecum eſt, victoria Chriſti, & pax eccleſiæ. Sexta feria poſt diem illum erit egreſſus noſter de civitate*. Ita ſchiſmaticis ad officium reductis, *civitas gratulabunda lætatur*, inquit Ernaldus (*e*) Bonævallis abbas, *Innocentio eccleſia redditur Romanus populus, ut paſtorem & dominum Innocentium veneretur. Abbas Clarævallis in mira reverentia habetur, ab omnibus auctor pacis & Pater patriæ prædicatur*. Non diu tantam gloriam tolerare potuit, vir modeſtiſſimus. *Sedatis* namque *omnibus & compoſitis, vix quinque dies tenere potuit, qui ſeptem annit*

(*e*) *Bern. vita lib. 2. c. 7.*

ANN. CHR. 1138.

nis & ultra pro resarcienda eadem scissione sudavit. Forte quis putet, Bernardum pro tantisque laboribus onustum donis & muneribus Roma discessisse. At ille haud modicum sibi reputavit fructum esse laboris dentem unum B. Cæsarii martyris, quem secum retulit. *Exeuntem Roma prosequitur, deducit clerus, concurrit populus, universa nobilitas comitatur: nec poterat sine mœrore dimitti, qui colebatur amore communi*.

VI. Lingonensem electionem improbat. (a) Bern. ep. 164.

Dum adhuc Romæ versaretur vir sanctus, illuc ierat Petrus Lugdunensis archiepiscopus cum Olrico canonico & aliis, facultatem a pontifice petiturus eligendi (a) episcopi in ecclesia Lingonensi quæ post mortem Willelmi de Sabrano pastore orbata erat. Id archiepiscopo & Lingonensi capitulo concessum, postulante Bernardo, „ qui apud pontificem id obtinere curavit ea tantum conditione, ut sciret ac certus esset, *quod bonam & idoneam personam eligerent*. Responderunt illi sibi ita„ propositum esse, nec aliud se facturos, nisi quod Bernardus consuleret, idque„ archiepiscopus semel atque iterum ei promisit. Quin etiam adductus in testimo„ nium Haimericus cancellarius: immo id quoque auctoritate papæ confirmatum„, ut ex duabus personis, de quibus inter sese convenerat, una & non alia elige„ retur. His cum multa cautione peractis, discessit ex Urbe archiepiscopus cum suis „ ante Bernardum: qui transseensis alpibus quorumdam relatu accepit, quemdam „ Cluniacensem monachum, malæ ut illi aiebant, famæ, electum fuisse, contra„ quam inter archiepiscopum & Bernardum convenerat. Conventus a Bernardo ar„ chiepiscopus, lacti causam retulit ad Hugonem principem, filium Odonis Bur„ gundiæ ducis qui monachum illum eligi volueat; quod ipse annuisset *pacis intuitu*; cæterum se aliam electionem facere paratum esse, si ita Bernardo videre„ tur. Nec electus ipse in speciem obstitisse visus est. Hinc scriptæ ad Lingonense„ capitulum litteræ ad iterandam electionem: sed aliæ statim missæ, a principe for„ te obtentæ, quibus primi illius electi consecratio dilata non dimissa dicebatur. „ Nec mora electus Anicius, ubi rex erat, pergit, & ab eo regalia obtinet. Mox „ indicta futuræ consecrationi dies. Appellatum ad papam a Fulenne Lingonensis „ ecclesiæ decano, & a Pontio Lingonensi archidiacono alioque canonico, appella„ tum etiam a Brunone & Gaufrido monachis Claræ-vallis. Hæc omnia Innocentio „ litteris quamprimum significavit Bernardus.

(b) id. ep. 166.

Nihilo minus consecratus est ille electus, (exsecrationem Bernardus vocat) ut ex alia epistola (b) intelligitur; idque præsumpsisse dicuntur *Lugdunensis, Æduensis, Matisconensis, & amici Cluniacenses. In fraude & temeritate istorum*, inquit, *heu!* „ *quam ingens multitudo sanctorum turbabitur*. Quin etiam aurum & argentum his „ imperasse dicit, leges & canones siluisse. Tum exponit labores, quos pro ecclesia „ pertulerat: in reditu se credidisse, quod evasisset ad requiem: *& ecce tribulatio* „ *& angustia*, inquit, *invenerunt me; En lectulo recubantem plus cordis, quam cor*„ *poris dolor excruciat*. Denique papam urget, ut laboranti ecclesiæ, sibique afflicto succurrat, memor eorum, quæ Deus pro eo fecit. Ejusdem sunt argumenti duæ sequentes epistolæ, una ad ipsum pontificem altera ad cardinales.

VII. Petrus Venerabilis electum defendit. (c) Petr. Ven. lib. 1. ep. 29.

Sed quid inter hæc Petrus Venerabilis cujus monachus sic infamabatur? Primo scripsit ad Bernardum, ut eum purgaret: dein ad Innocentium. In utrisque litteris admirabilis ubique moderationis specimen præfert. In epistola (c) ad Bernardum ait, sibi „ ex Pictavensi pago revertenti Lingonenses occurrisse canonicos, qui monachi sui ele„ ctionem, Lugdunensi metropolitano id consulente, & annuente principe, con„ corditer a se factam dicerent; suamque ipsius dimissionem & confirmationem pe„ terent; seque demum vix annuisse. Postea se accepisse, quosdam Lugdunenses „ canonicos Bernardi voluntatem a communi omnium proposito nescio quibus ru„ moribus avertisse, & quod factum fuerat irritasse. Se quidem maluisse hac de „ re cum eo præsente conferre, quam litteris agere: sed quia locorum intercape„ do & sua negotia id non sinebant, se facere quod possit, cum non possit quod ve„ lit. Tum ad rem. *Non sane minor*, inquit, *nec mirandum est, si bono viro mala audita displicuerunt; sed advertendum fuit, quia sicut vera sic & falsa esse potuerunt. Unde priusquam id cognosceretur, non erant vel tribunalibus judicum, vel cathedris pontificum inferenda. Cogitandum fuit, (quod tamen apud unanimis amici aures familiari querela depono) hunc, de quo sermo est, vestræ Cluniacensis ecclesiæ monachum, & dilecti vobis abbatis esse filium. Attendendum fuit, personas illas, a quibus hoc, quod vos movit, dilectio vestra accepit, jurata adversus Cluniacum bella tanta animositate ex aliquanto tempore suscepisse, ut nec linguas ab injuriis, nec manus a sacrilegiis continere potuerint. Videndum fuit, si fidem prudentia vestræ illorum maledicorum verba facere debuerunt, quorum os locutum est vanitatem, impudenter mentiendo; & dextera eorum dextera iniquitatis, irreverenter innocentes monachos verberando. Quapropter tantis, tamque manifestis inimicis credere; tantis,*

tam-

ANN. CHR. 1938.

tamque manifeſtis hoſtibus fidem dare, nec veſtrum, nec aliquorum bonorum eſt. Credite magis domeſticis quam extraneis; notis quam ignotis, amicis veridicis quam inimicis maledicis. Credite mihi, qui & domeſtici, & noti, & amici apud vos nomine glorior: qui etſi a communi mendacio, quo omnis homo mendax eſt, immunis eſſe non poſſum; abſit tamen, ut tibi non caveam mendacium, ubi eavere poſſum. Deinde ait ſe accuratiſſime inquiſiſſe ab illo monacho, an verum eſſet id, de quo » infamabatur, nec quidquam omiſiſſe, quod ad eliciendam veritatem utile occurrere potuit. Eum vero id conſtanter negaſſe, & ad dictum ſacramento confirmandum eſſe paratum. Cæterum ſe probe ſcire, unde hæc criminatio orta ſit, » cujus cauſam & originem, ſi cum Bernardo ſibi colloqui liceret, facile aperiret. » Interim rogare & obteſtari per eam, quæ ambos in domo Dei unanimes fecerat, » dilectionem ut ne hoc mendacii nævo Cluniacenſis congregationis corpus deforma- » ri pateretur. Porro ne exiſtimaret vir Dei, ſe ad defendendum monacho ſuo epiſcopalem gradum id dicere: *quoniam epiſcopari monachos noſtros*, inquit, *nec novum, nec admirabile vobis eſt: cum tot, ut ipſe noſtis, de eccleſia illa, famoſa eccleſiarum fulſeriat, & fulgeant lumina: ſed quia malum nomen diffamari ſuper filia Iſrael, nec verus Iſraelita facere, nec verus Iſraelita poteſt ſufferre.* Denique *quid indecens, ſi religioſa eccleſia religioſus, ſapiens, litteratus monachus inde in pontificem Lingonenſem electus eſt, unde epiſcopales, archiepiſcopales, & ipſa omnium vertex eccleſiarum apoſtolica & Romana ſedes, patres ſibi aſſumere conſueverunt?* Poſtremo, *ſi monachus fuerit Lingonenſis epiſcopus, Ciſtercienſer & ceteros monachos diliget: nec noſter monachus*, inquit, aliud audebit, *quam quod aut facere diligendo videbit.* Hæc ſumma prolixa Petri epiſtolæ ad Bernardum. Brevior eſt ejuſdem ad Innocentium (*a*) epiſtola, in qua electionis libertatem Lingonenſi eccleſiæ ſervari poſtulat.

(*a*) *Id. lib. 2. ep. 36.*

VIII. Godefridus Clarævallis prior electus epiſcopus. (*b*) *Bern. ep. 170.*

An ad præmiſſam epiſtolam reſponderit Bernardus, incertum: ſed id demum evicit apud Innocentium, ut monachi Cluniacenſis electio irrita facta ſit, ejuſque loco electus Godefridus Clarævallis prior, Bernardi conſanguineus. Non omnino placuit Ludovico regi hæc electio, ad quam ſe nihil contuliſſe Bernardus aſſerit in epiſtola (*b*) ad regem, in qua hæc verba. *Veritatem dico, non mentior: quod Lingonis de priore noſtro factum eſt, præter ſpem, præter intentionem epiſcoporum & meam factum eſt. Sed eſt qui nolentium quodam modo extorquet aſſenſum, & ſuo arbitrio, etiam adverſas hominum voluntates, prout vult, ſubſervire compellit. Quando enim ego periculum, quod mihi timui, illi æque non metuerem, quem diligo tamquam meipſum? Quando ego illorum conſortium non horrerem, qui alligant onera gravia & importabilia, & imponunt humeris; digito autem ſuo nolunt ea movere? Factum eſt tamen quod factum eſt: contra vos nihil; contra me plurimum. Mihi baculus imbecillitatis meæ ſublatus eſt, mihi lumen oculorum meorum ereptum eſt, mihi abſciſſum dextrum brachium meum.* In fine tamen epiſtolæ rogat, ut ne rex diutius factam electionem approbare differat, & regalia electo concedere.

In medio epiſtolæ regem acriter pungit, quod ſpei de ſe conceptæ non omnino reſpondeat; queriturque, quod Remenſi eccleſiæ vacanti paſtor non detur, poſt mortem ſcilicet Raginaldi ſeu Rainaldi de Martiniaco archiepiſcopi, quæ idibus Januariis hujus anni contigit, ut ex verſibus a Marloto (*c*) relatis conſtat. Eo mortuo, ad biennium vacavit ſedes, interimque inſtitutæ urbis communiæ, ac denium electus Samſon ad eam dignitatem, quam pertinaciter Bernardus recuſavit.

(*c*) *Marlot. to. 2. p. 324.*

IX. Bernardi epiſtola ad regem (*d*) *Ampliſſ. Coll. 1. p. 739.*

[Inſtanti regi, ut epiſcopatum acciperet, hanc ſcripſit epiſtolam quam ex manuſcripto Vedaſtino eruimus. (*d*) *Placet, fateor, quod in his quæ Dei ſunt, tanta ſinceritate verſamini. Nam ut alia taceam, nequaquam promotionem miſeri hominis tantopere curaretis, ſi non eſſet in cauſa Deus: quo enim alio emolumento id ita placeret, cum ſim pauper & inops. Nec ſufficit aſſentire, inſuper & rogatis. Exhibetis favorem, largum gratiæ ſuum expanditis, & ne onera puſillanimis reformidem, auxilium de regia protectione promittitis. Quanam hæc in rege dignatio, in adoleſcente maturitas? Verum ego optime rex, nullateaus acquieſco mittere manum ad fortia, corde puſillus, fractus corpore, & cui ſolum ſupereſt ſepulcrum, non audeo prorſus ad ſancta indignus & inſufficiens. Hoc conſiderare debuerant auctores electionis: ſi diſſimulaverunt, ego non quco, quod lego:* Miſerere animæ tuæ placens Deo. *Aut ſi idoneum credidcrunt ob habitum religionis quo induor; in habitu ſpecies eſt ſanctitatis, non ſanctitas. Nemo mihi notior, nemini ego quam mihi; non plane me credo contra teſtimonium conſcientiæ meæ videuntibus tantum in facie & ſecundum faciem judicantibus. Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Deus, orantes hic ſumus, quamvis peccatores, pro regno veſtro & perſona veſtra; ſi ſeparatis ab invicem, id quidem difficile, & crudele, non ad orandum, ſed potandum provocatis. Hactenus pro me, jam pro eccleſia quid parturiat animus, dignemini obſecro paucis attendere. Sedet in triſtitia domina*

ANN. CHR. 1138.

mina eccleſiarum, & lacrymæ ejus in maxillis ejus, mutatus eſt color optimus, deſloruit antiqua venuſtas, pretioſiſſimus ille ornatus datus eſt in conculcationem, nobilitas in contemtum, & in ſervitutem libertas, crucior in hac flamma, nec conſilium refrigeri, donec veniat qui conſoletur eam. Tangat proinde cor veſtrum reverentia ſponſi ejus, cujus ſanguine redemta, cujus ſimilitudine adornata, cujus beneficiata eſt, & perſeveret propoſitum veſtrum, ne tam dilecti unici domini noſtri ſponſa tali vel nunc ad cumulum malorum committatur, qui diſpliceat oculis ejus. Dico vobis, & dico ut vere fidelis, quia omnino non expedit vobis. Sic vobis regnum contingat adminiſtrare Francorum, ut inde acquiratis regna cælorum, optime & illuſtriſſime rex. Redeo ad electionem Lingonenſem.)

Baronius opinatus eſt, electum illum Cluniacenſem monachum eſſe abbatem ilIum Vizeliacenſem, de quo Petrus Venerabilis ſcripſit in alia Epiſtola (*a*) ad Innocentium papam. Verum aliam eſſe mihi omnino perſuaſum eſt. In ſuperiori enim illa epiſtola Petrus electum illum ſimpliciter monachum Cluniacenſem ac filium ſuum dicit: in alia abbatem Vizeliacenſem. In illa ſcribit, Lingonenſes canonicos, ſibi ex Pictavenſi pago revertenti occurrentes, monachi ſui electionem renuntiaſſe: in hac, *rumorem* ad ſe perveniſſe, abbatem Vizeliacenſem importunis quorumdam apud Innocentium precibus in epiſcopum Lingonenſem depoſci. In illo denique monachi ſui electionem promoveri & confirmari ſatagit: in hac Vizeliacenſis abbatis confirmationem impedire conatur. Itaque veriſimillimum eſt, Vizeliacenſem hunc abbatem fuiſſe Albericum, ſuperius (*b*) laudatum, ex Cluniaci ſubpriore factum Vizeliaci abbatem, qui poſt mortem Wilenci Lingonum epiſcopi anno MCXXXV. expetitus ſit, ſed obſiſtente Petro Venerabili electio irrita facta, ejuſque loco ſuffectus Willelmus de Sabrano, in quibuſdam Lingonenſium epiſcoporum indicibus poſt Wilencum poſitus: cui tandem, rejecto Cluniacenſi monacho, Godefridus Clarævallis prior ſubſtiturus fit. Certe electus hic Cluniacenſis monachus haudquaquam videtur eſſe Pontius Vizeliacenſis poſt Albericum abbas, germanus frater Petri Venerabilis, qui eum fratrem ſuum in litteris hac de re ſcriptis dicturus fuiſſet. In hac porro controverſia, etſi victus fuerit Venerabilis Petrus, non tamen ejus caritas in Bernardum ac Ciſtercienſes ſuperari potuit. *Quando eam*, ait ille ad Bernardum (*c*) ſcribens, *extinguet, qui obrui poterit ſincerus erga vos & egnitus mei pectoris affectus quibuſlibet finiſtri rumoris revulſi; cum neque aquæ multæ dilectionem potuerit eam extinguere, nec impetus Lingonenſium fluctuum obruere? Noſtis quod dico, neque ob aliud dico, niſi conſtantis in amorem propoſito erga vos animi mei inſignia recolens, ſtabilem de cætero me eſſe poſſe prudentia veſtra præſumat.* Et In alia ad eumdem: *Ita caritas tua totum me tibi deinceps vindicavit, ita virtutes tuæ & cogniti mores rapuerunt, ut nihil mihi de me quod tuum non eſſet relinquerem; nihil tibi de te, non meum eſſe promitterem.* Merito ſane Baronius de Petro noſtro hoc teſtimonium tulit, eum Bernardo *non imparem* fuiſſe *ea ſanctitate, quæ per dilectionem operatur.*

(*a*) Petr. Ven. l. 2. ep. 28.

(*b*) l. 7. n. 19.

(*c*) Petr. Ven. l. 4. ep. 17.

X. Bernardus ſermones in Cantica reſumit.

Redditus tandem ſuæ Claræ-valli Bernardus, intermiſſos in Cantica ſermones proſecurus eſt, a ſermone viceſimo-quarto, quem ante profectionem in Italiam jam delibaverat, ſed eumdem poſt reditum, ut a me obſervatum eſt, repetiit. Unde nata in ſcriptis codicibus varietas, in quibus hic ſermo aliter & aliter inchoatur. Hunc vero poſt reditum ſic orſus eſt vir ſanctus. *Hoc demum tertio, fratres, reditum ab Urbe*, ſive ex Italia, *noſtrum clementior oculus e cælo reſpexit, & vultus tandem ſerenior deſuper arriſit nobis. Quievit Leonina rabies, finem accepit malitia, eccleſia pacem recepit. Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus, qui eam per hoc fere octennium diro ſibilmate conturbarat. Num vero ego gratis de tantis periculis ero redditus vobis? Veſtris deſideriis donatus ſim: veſtris me profectibus paro: quorum vivo meritis, volo vivere ſtudiis & ſaluti. Quodque dum cæpta in Canticis nec exſequi vultis, libenter quidem accipio, & dignum arbitror interruptum potius reſarcire ſermonem, quam novi ordiri quidpiam. Vereor autem, ne diſſuetum per id temporis animum & diſſentum diu habitum, non ſolum ad tam diverſa, ſed etiam ad tam indigna, dignitas materiæ, prout oportet, non admittat. Sed ſi quod habeo, hoc vobis do: poterit & fideli obſequio meo Deus etiam quod non habeo dare, at dem. Si non; culpetur ſane ingenium, non voluntas.* Hoc præloquium Bernardi poſt reditum, qui mox repetit ut dixi ſermonem viceſimum quartum, quem jam ante diſceſſum interruperat; tum ſubdit: *Locus autem unde incipere debemus, ni fallor, hic eſt:* Recti diligunt te, &c.

XI. Guarinus abbas fit epiſcopus.

Antequam vir ſanctus ex Urbe rediret, electus eſt Guarinus Alpenſis abbas, aſſumtuſque ad epiſcopatum Sedunenſem, quod cum reſciſſet, ſcripſit (*d*) ad Alpenſes monachos, ut ſucceſſorem ſibi abbatem eligerent conſilio Godefridi Clarævallis prioris, cui vices ſuas hoc in negotio committit, vel aliorum, quos ille vice

(*d*) Bern. ep. 342.

ſua

ſua mitteret, ſi venire non poſſet, ipſiuſque Guarini. De ſucceſſore nihil compe- ANN. CHR. 1138.
ti habemus.

Alpenſes monachos laudat in illa epiſtola Bernardus, quod ſcilicet jam parta perfectione haud contenti, ad Ciſtercienſium inſtitura convolaverint, ut in ſuperioribus dictum. Tum eos hortatur, ut aſſumto ad altiorem gradum Guarino abbate, ſtent in ordine ſuo, quod explicat his verbis. *Ordo noſter abjectio eſt, humilitas eſt, voluntaria paupertas eſt, obedientia, pax, gaudium in Spiritu ſancto. Ordo noſter eſt eſſe ſub magiſtro, ſub abbate, ſub regula, ſub diſciplina. Ordo noſter eſt ſtudere ſilentio, exerceri jejuniis, vigiliis, orationibus, opere manuum; & ſuper omnia, excellentiorem viam tenere, quæ eſt caritas: porro in his omnibus proficere de die in diem, & in ipſis perſeverare uſque ad ultimum diem.* Hoc ſpecimen Benedictinæ perfectionis ad meotem Bernardi; & poſt hæc, ſe ſervum inutilem reputare. Eodem anno Petrus Stamedienſis abbas ad Tareotaſienſem archiepiſcopatum promotus eſt, qua in dignitate tam præclare ſe geſſit, ut in ſanctorum album referri meruerit.

XII. Humberto Igniaci abbati ſuffectus. Guericus.

Per idem tempus venerabilis Humberus, Igniaci in pago Remenſi primus abbas, ſarcinæ paſtoralis pertæſus; inconſulto Bernardo præfecturam abdicavit, & Claram-vallem, eo abſente, ſe recepit jam ætate provectior, illic mortem præſtolaturus; quod cum ſancto Patri in Italiam nuntiatum eſſet; ægre admodum tulit, & acrem ad Humbertum epiſtolam (*a*) ſcripſit, ut eum ad reſumendum curam paſtoralem adduceret. *Quid quæſo rationis*, ait, *immo quid non impietatis habet hæc fuga tua, de qua filii lugent, adverſarii rident? Miror quod te non terruit Arnoldi* Morimundenſis abbatis *exemplum: cujus ſimilis præſumtio digno, ſed pavendo fine, ut bene meminiſti, in brevi eſt vindicata. Et quidem ille qualemcumque, ut bene novi ego habuit cauſam, tu nullam. Numquid cum aut monachis tuis erant inobedientes imperii, aut converſi ſegnes in operibus, aut vicini forte tibi tuiſve rebus infeſti, aut certe modica & non ſufficiens ſubſtantia mundi, quatenus relinquere cogereris, quos vel regere, vel paſcere non ſufficeres?* Immo vero *quid* debuit *tibi facere* Deus, & *non fecit?* Et infra. *Mirum vero ſi in hoc morti te bene præparare putas, quod quidem ad me ſcripſiſti, ut tu tanto ſcandalo, & in anathemate domus papæ mori velle non timuiſti. Donde, ſi ita neceſſarium erat, non potuit aliud tempus conſiderari, niſi cum neceſſitatibus univerſalis eccleſiæ detineor, ut illi miſeræ, quam exponis, non liceat ſubvenire? Obſecro te per eum, qui pro te crucifixus eſt, ut ſatis afflictos amplius cruciare parcas, & triſtitiam ſuper triſtitiam addere deſiſtas: quia, ut verum fatear, ſic pro hac eccleſiæ generali gravique ſciſſura affectus ſum, ut tædeat animam meam vitæ meæ, etiam te & tuis in pace degentibus;* quanto magis iis deſolatis & turbatis? Verum, quantumvis acres & urgentes eſſent hæ Bernardi literæ, Humbertus nihilo minus in propoſito perſeveravit, poſt annos decem mortuus apud Claram-vallem ut ſuo loco videbimus. (*a*) *Id. ep.* 142

Quapropter in ejus locum Igniaci ſuffectus eſt venerabilis Guerricus, apud Claram-vallem ſub beati Bernardi diſciplina educatus, qui *haud degenerem ſe tanti patris filium moribus & vita probavit*, ut in magno Exordio Ciſtercienſi legitur. Factus Igniaci abbas, cum eſſet debilis & infirmus corpore, magnopere dolebat, *quod pane continuo conventum deferre, & in infirmitorio jacere cauſa debilitatis ſuæ cogebatur.* Exſtant præclari ejus ſermones, in quibus Bernardi pietatem & filium prope aſſecutus eſt. Hos ſermones cum inconſulto capitulo generali, quod prohibitum erat, compoſuiſſet, morti proximus eos comburi juſſit, ne inobedientiæ reus coram Deo haberetur. At feliciter contigit, ut alia eorum tranſcripta exempla ſupereſſent, ne ſancta eccleſia & Ciſtercienſis ordo hoc theſauro privaretur.

[De eo in vita Hugonis abbatis Marchianenſis perhonorifica mentio fit, quam hic propriis auctoris verbis referre operæ pretium duximus (*b*): Guerricus *magnæ religionis & ſingularis ſapientiæ, de magiſtro apud Tornacum, monachus in Clara-valle, & inde aſſumtus in abbatem apud Hunniacum. Hic & ante converſionem ſuam quamdam ſuaviterat vitam, per quam placebat Deo, factus dilectus, & vivens inter peccatores, domum habens juxta eccleſiam, in ea clauſus manebat, ſanctis intentus exercitiis, & deſideriis excitatus, ſemper aut legens, aut ſcribens, aut meditans, aut orans. Hæc erat vita ejus, ut deſiderando exerceretur deſiderio ſancto, abſque omni inquietudine ſeculari, admiſſis tantummodo, quos ſancto illo ſecreto, aliquando admittere dignabatur, quia digni erant. Qui diverſum ad Claram-vallem, reſponſum accepit ab illo ſancto (Bernardo), ut remaneret ibi, ne forte mundi malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio malitiæ deciperet animam illius .... Quid plura? illaqueatur ſermonibus ejus, acquieſcit conſiliis, & qui dumtaxat venerat ſalutare hominem, non monachari, abſque cunctatione & reſpectu retrorſum mo* (*b*) *Tom. 3. Anecd. p. 1723.*

nā-

ANN. CHR. 1138.

naebus de clerico, diſcipulus efficitur de magiſtro. Qui probatus inventus eſt ipſius judicio qui converterat illum, ſuper omnes qui morabantur in terra quos noſſet ipſe ipſe, dignum illum prima ſede conteſtans, utpote omnibus ſanctiorem. Hoc eſt teſtimonium quod perhibuit, & apud Hiautacum villicare conſtituit.

XIII. Girardi fratris obitum ſinget Bernardus.

Vix ad Claram-vallem reverſus erat Bernardus, cum Girardus, germanus ipſius frater & in illo Italico itinere comes, cui apud Virerbium anno præterito graviter ægrotanti vitæ inducias precibus impetraverat, morte avulſus ab eo eſt. Tam cari & neceſſarii capitis jacturam, qui fratris magna ex parte onera portabat, acerbiſſime tulit ſanctus abbas, ſed ramen ejus ſunus ficcis oculis ipſe peregit. Verum in lacrymas tandem erupit repreſſus ad horam dolor, quem in ſermone XXVI. non minus eloquenter, quam patherice expreſſit. Mirum eſt quam varios in affectus orationem verſat; mihique videtur ſe ipſe Bernardus in illo funebri ſermone, ut in prima ſua epiſtola ad Robertum dicendo ſuperaſſe. Principio juſtum eſſe dolorem „ ſuum probat, quippe quem fidus comes in via deſeruit, vigil ad curam, non „ ſegnis ad opus, ſuavis ad mores. *Infirmus corpore eram*, inquit, *& ille portabat me; puſillus corde eram, & confortabat me; piger & negligens, & excitabat me; improvidus & obliviosus commonebat me.* Deinde explicat, quam opportuna & neceſſaria ſibi fuerit ejus opera. Nimirum in rei familiaris cura, in negotiis, „ quæ cum externis agebant, fratris curam relevans ſupplebat, ejus linguam a„ „ ſermonibus ſæculi vocabat, & amico reddebat ſilencio ſe mediis ingerens cu„ „ ris, ut frater vacatet, majorem de ejus quiete ſperans fructum, quam ſi vacaſ„ „ ſet ipſe. Interdum tamen poſtulabat abſolvi, & alteri cedere, quaſi melius pro„ „ viſuro. Et certe ſemper otii quietem optaverat, ut teſtatus eſt cum exitui pro„ „ pinquaret. Deus, inquit, tu ſcis, quod, quantum in me fuit, ſemper optavi „ quietem; mihi intendere, tibi vacare. Sed implicitum tenuit timor tuus, voluntas fra„ „ trum, & ſtudium obediendi; ſuper omnia abbatis & fratris germana dilectio. *Ita eſt*, ſubdit Bernardus. *Gratias tibi, frater, de omni fructu meorum, ſi quis eſt in domino ſtudiorum. Tibi debeo, ſi profeci, ſi profui. Tu intricabaris, & ego tuo beneficio fortatus fedebam mihi, aut certe diviuus obſequiis ſanctius occupabar, aut doctrinæ filiorum utilius intendebam.* Nec tamen in illis exterioribus curis expers erat Girardus ſpiritualium ~~ſtudiorum~~. *Non cognovit litteraturam; ſed habuit litteraturum inventorem ſenſum, habuit & illuminantem Spiritum. Nec in maximis tantum, ſed in minimis maximus erat*, peritiſſimus in ædificiis, in agris, in hortis, & in„ artibus, operibuſque ruſticanis. Denique *ſolum pene*, ait Bernardus, *reliquerat mihi proviſores honorem & nomen: eam opus ipſe faciebat.* Verum eo ſublato, *jam curæ irruunt, jam moleſtiæ hinc inde pulſant, & ſolus ſub ſarcina gemo.* Poſtremo ad Girardi mortem veniens amantiſſimus frater, obſervat, illum in ipſo agonis horrore canendo ad Deum laudandum ſanctos provocaſſe, ad quos ille properabat. *Non enim dubium*, inquit, *quin ad illos ieris, quos circa medium extremæ noctis tuæ invitabat ad laudem, cum in cultu & voce exſultationis ſubito erupiſti in illud Davidicum, ſtupentibus qui aſſiſtebant*: Laudate Dominum de cælis laudate eum in excelſis .... *Accitus ſum ego ad illud miraculi, videre exſultantem in morte hominem, & inſultantem morti... Cum ergo ſuperveniſſem, & extrema jam pſalmi me audiente clara voce compleſſet, ſuſpiciens in cælum ait*; Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. *Et repetiit eumdem ſermonem, ac frequenter ingeminans, Pater, Pater; converſus ad me, exhilarata quidem facie: Quanta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum eſſe! quanta „ hominum gloria, Dei filios Dei eſſe & hæredes! nam ſi filii & hæredes. Sic can„ tabat*; ait Bernardus, *quem non lugemus: in quo & meum fateor, luctum pene in cantum convertit, dum intentus gloriæ, ejus propriæ fere miſeriæ obliviſcor.* Hæc ex Bernardo de Girardi fratris, obitu quem locum, ſane ad memoriam præclarum & ad exemplum, non licuit leviter præterire. In kalendario Ciſtercienſis Ordinis notatur idibus Junii in Clara-valle depoſitio *beati Girardi monachi & cellarii, cujus laudes frater ipſius S. Bernardus commemorat ſermone* XXVI. *in Cantica*. Plura de eo in Menologio Ciſtercienſi ad illum diem. Exſtitit tunc temporis quidam temerarius Abælardi diſcipulus & apologiſta, nomine Berengarius, qui Bernardo inſultare auſus eſt, quod in prædicto ſermone ſuper Cantica, *triſtia lætis* miſcuerit. Deinde quod quibuſdam Ambroſii verbis uſus ſit, ex funebri ejus oratione de morte Satyri fratris *ſyllabatim* depromtis. Sed hæc refellere opus non eſt, quæ quidem falſa ſunt, ut a me oſtenſum eſt in notis ad hunc ſermonem: In quibus tamen ſi quid verum eſt, non in vituperium, ſed in laudem vertit Bernardi, quod Ambroſium imitatus ſit.

XIV. Abælardi ad S. Bernardum epiſtola.

Per id tempus contigit, Bernardum adire Paracliteuſe monaſterium, cui Heloyſa ſeu Heloiſſa abbatiſſa præerat, quæ eum tamquam angelum Dei ſuſcepit. Dum illic divinis intereſſet officiis, animadvertit orationem dominicam aliter, quam in

aliis

ANN. CHR. 1138.

allis eccleſiis recitari in hæc verba, *Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie*, cum aliæ *quotidianum* præferrent; idque arguit novitatis, cujus auctorem Abaelardum eſſe credidit. Neque vero diffiretur Abaelardus in epiſtola, quam hoc de argumento ad Bernardum (*a*) ſcribit, in qua hanc lectionem Matthæi verſione tuetur, ex cujus evangelio accepit eccleſia dominicam orationem, quam Lucæ compendio in divinis officiis & in communi uſu prætulit. At viciſſim Abaelardus Ciſtercienſes novitates refert, nimirum quod hymnos ſolitos reſpuerint, & quoſdam, omnibus fere eccleſiis incognitos, introduxerint. Quod per totum anno in nocturnis vigiliis, etiam diebus natalis Domini, paſchæ, pentecoſtes, cæteriſque ſolemnitatibus, ſemper eumdem, hymnum ſcilicet *Æternæ rerum conditor*, decantent: cum eccleſia pro diverſitate feriarum vel feſtivitatum diverſis utatur hymnis. Quod preces, quæ poſt ſupplicationem & orationem dominicam ab eccleſia ubique dicuntur, & ſuffragia ſanctorum, immo etiam beatæ Virginis omnino a ſuis fieri interdixerint. Quod ſollemnes proceſſiones reſecuerint; *Alleluia* in ſeptuageſima non dimittant, ſed uſque ad quadrageſimam retineant, & ſymbolum apoſtolorum ad Primam & Completorium omittant. Denique quod in triduo ante paſcha in vigiliis invitatorium, hymnum, & *Gloria*, contra univerſalem eccleſiæ morem cum tribus tantum lectionibus & reſponſoriis decantent; quæ omnia ſe rationabiliter facere confidant, quod in his regulæ inſtitutioni ſe conformare dicerent. Neque tamen hac in re Abaelardus, tametſi univerſæ eccleſiæ morem præferendum cenſeat, eos abſolute damnat; nam *in divinis officiis*, ait, *quis ignoret, diverſas & innumeras eſſe eccleſiæ conſuetudines inter ipſos etiam clericos? Antiquam certe Romanæ ſedis conſuetudinem nec ipſa etiam tenet, ſed ſola eccleſia Lateranenſis, quæ mater eſt omnium, antiquum tenet officium, nulla filiarum ſuarum in hoc eam ſequente; nec ipſa etiam Romani palatii baſilica. Mediolanenſis metropolis ita in talibus ab omnibus diſſidet, ut nulla etiam ſuffraganearum ſuarum matris inſtitutionem imitetur. Ste & Lugdunenſis prima ſedes Galliarum ſola in ſuo perſiſtit officio. Et cum tanta in iſtis facta ſit varietas, quicquid una poſt aliam novitur inſtituit, nulla reprehenſio novitatis incidit, quia nulla fides contrarietas fuit. Nonnullam enim oblectationem hæc divini cultus varietas habet*. Hactenus Abaelardus, cujus hac in re ſententia non improbanda, immo laudanda eſt.

(*a*) *Abael. ep. 5. p. 244. & ſeqq.*

XV. Theobaldus Becci abbas eligitur Cantuariæ archiepiſcopus.

Interim jam fere a biennio vacabat ſedes Cantuarienſis poſt mortem Willelmi archiepiſcopi, qui ex canonico regulari contra morem ad illam dignitatem provectus fuerat. Ordericus (*b*) auctor eſt, Henricum Winronienſem epiſcopum e noſtris fratrem Stephani regis, ad regendam illam metropolim tunc electum fuiſſe: ſed electionis ſuæ confirmationem ab Innocentio papa non obtinuit. Gervaſius (*c*) Dorobernenſis monachus tradit, id impeditum fuiſſe per ipſum Stephanum regem & reginam: unde dictus eſt a nonnullis, ad partes imperatricis ſcilicet Mathildis, quæ Gaufrido IV. Andecavorum comiti ſecundis nuptiis copulata erat, declinaſſe. Ei tamen ab eodem pontifice confirmata eſt anno ſequenti dignitas & auctoritas legati ſedis apoſtolicæ, quam prius habebat, ut tradit Johannes prior Haguſtaldenſis. Inter ea miſſus eſt in Angliam Albericus Oſtienſis epiſcopus cum apoſtolici legati auctoritate, indictoque ad Weſtmonaſterium concilio, litteras Jeremiæ priori & conventui Cantuarienſis eccleſiæ, clero quoque & populo direxit, a prædicto Gervaſio (*d*) relatas: quibus ſignificat, ſe anxium eſſe de diuturna deſolatione Cantuarienſis eccleſiæ, *quippe quæ & diadema regni habet, & omnibus eccleſiis Angliæ ordinato paſtore futura eſt exemplum ruinæ vel reſurrectionis*. Quam ob rem eis injungit, ut, præmiſſis precibus, jejunio & eleemoſynis, idoneum tantæ eccleſiæ paſtorem eligant; factaque electione quoſdam e ſuis Weſtmonaſterium mittant ad concilium ibidem dominica tertia adventus celebrandum, ut de cunctorum aſſenſu in electum teſtimonium reddant. Huic mandato obſequentes Jeremias prior & monachi, cæterique, elegerunt Theobaldum Beccenſem abbatem, ſuperius (*e*) laudatum, qui ab eodem Alberico legato idibus Januarii inſequentis in eccleſia Cantuarienſi ad altare Chriſti conſecratus eſt; Romamque profectus, pallium ab Innocentio pontifice ſuſcepit. De ejus ſucceſſore in abbatia Beccenſi anno ſequenti agemus.

(*b*) *Orderic. l. 13. p. 908.*
(*c*) *X. ſcript. p. 1248.*
(*d*) *ibid. p. 1346.*
(*e*) *lib. 76. n. 126.*

XVI. Alberico abbati Vizeliaci facto cardinali ſuccedit Pontius.

Jam quando mentio hic incidit de legatione Alberici cardinalis in Angliam, inquirendum eſt quis, qualiſve fuerit, quod hactenus nullus, ni fallor, obſervavit. Non dubito quin is ſit, qui ex ſubpriore Cluniacenſi ante aliquot annos (*f*) ordinatus eſt abbas Vizeliacenſis. Hujus ſententiæ ſuffragatorem habeo Simeonis Dunelmenenſis continuatorem Johannem (*g*) priorem Haguſtaldenſem, qui de Alberici cardinalis legatione in Angliam agens, hæc habet. *Directus eſt ab eodem papa* Innocentio *legatus Angliæ & Scotiæ Albericus Oſtienſis epiſcopus, natione Gallicus, profeſſione monachus Cluniacenſis, & in eodem cœnobio ſubprioris officio ad diſpoſen-*

(*f*) *V. l. 75. n. 135.*
(*g*) *X. ſcript. p. 264.*

ANN. CHR. 1138. *mendas regulares obſervationes prælatus monachis cunctis, excellentia virtutis & plenitudine eruditionis inſtructus*. Certe Albericum fuiſſe unum e ſuis monachis aperte probat Petrus Venerabilis in epiſtola ad ipſum jam epiſcopum Oſtienſem ſcripta, de qua mox acturi ſumus. Alberici cardinalis promotionem ad hunc annum referunt Onuſfrius & Ciaconius contra Ughellium, qui eam triennio præverſit.

(*a*) Labb. t. 2. Bibl. p. 397. Priori ſententiæ favet breve chronicon Vezeliacenſe a Labbeo (*a*) editum in quo ad hunc annum hæc leguntur: *Tranſlato Alberico*, nempe ad epiſcopatum Oſtienſem, Pontius abbas *Vezeliacenſis ordinatur*. Non bene itaque Baronius Alberici noſtri legationem ad partes Orientis refert ad annum MCXXXVI. de qua Willelmus Tyrius abſque diſtincta temporis nota agit. Hanc enim ad tres aut quatuor annos differendam eſſe mihi conſtat ex epiſtola Petri Venerabilis ad eum ſcripta, cum ille in procinctu eſſet ad diſcedendum; in qua ſe dolere ait, quod eum amiſſurus ſit, *quem ſolum* ordinis *& cordis ſui ſolatium poſt illum magnæ & piæ memoriæ Matthæum epiſcopum in Romano palatio habebat*. Ex quo intelligitur, Matthæum Albanenſem epiſcopum, cum hanc epiſtolam ſcriberet Petrus, jam defunctum fuiſſe,

(*b*) l. 76. n. 58. cujus obitus anno MCXXXIV. contigit, ut ſuo loco (*b*) vidimus. Celebris fuit per ea tempora noſter Albericus, a S. Bernardo plurimi habitus, variſque obivit legationes, de quarum nonnullis in conſequentibus acturi ſumus. Alberici ſucceſſor in Vizeliacenſi præfectura fuit Pontius, ut jam dixi, Petri Venerabilis abbatis Cluniacenſis & Jordani Caſæ-Dei abbatis uterinus frater. Hic Vizeliaci *enutritus* fuerat, & inde tranſlatus ad S. Michaëlis monaſterium, uti nos docet Hugo Pictavi-

(*c*) Spicil. t. 3. p. 568. nus chronographus (*c*) Vizeliacenſis videlicet S. Michaelis de Cluſa, ubi forte abbas erat, cum a Vizeliacenſibus electus eſt. Sic fere id explicat breve chronicon mox laudatum: *Hic* Pontius *frater Petri Cluniacenſis abbatis, de Cluſino monaſterio aſſumtus eſt*. Ejus ordinatio facta eſt a Srephano Æduenſi epiſcopo, ut diſcimus

(*d*) ibid. p. 512. ex chronographo (*d*) Vizeliacenſi, ubi ait, ſe audiviſſe Stephanum Æduenſem epiſcopum dicentem coniiti Nivernenſi, quod *vocatione abbatis Cluniacenſis Petri & monachorum Vizelacenſium venerat ad benedicendum abbatem Pontium*; idque factum *in camera abbatis*. Multa de eo dicendi occaſio in conſequentibus recurret:

XVII. Alberici legati acta in Anglia. (*e*) X. Script. p. 264. Quod attinet ad Alberici cardinalis acta in Anglica legatione, is profectus primo ad regem Scotiæ Davidem, honorifice receptus eſt a fratribus eccleſiæ Haguſtaldenſis, & Adulfum Carleolenſem epiſcopum regi Scotiæ reconciliavit, ut tradit Johannes (*e*) ejus loci prior. Tum Johannem Glaſcuenſem epiſcopum, qui, dimiſſo epiſcopatu ad Tironenſe Galliæ monaſterium ſe receperat, auctoritate apoſtolica revocavit. Reverſus in Angliam, amoto Crulandenſi abbate, Godefridum S. Albani priorem loco ejus, & Adamum monaſterii de Bello electum abbates benedixit. Poſt multa concilium apud Weſtmonaſterium habuit idibus Decembris cum epiſcopis diverſarum provinciarum numero ſeptem-decim & abbatibus fere triginta, quo in concilio viginti-ſex canones conditi ſunt, a Gervaſio Doroberneſi relati: ex quibus tertius-decimus ſtatuit, ut monachi, qui diu in monaſterio morati fuerint, ſi poſtea ad clericatus honorem pervenerint, id eſt ad eccleſiaſticas dignitates, nequaquam a priori propoſito deflectant, ſed eumdem vivendi modum retineant. Canone ſequenti cavetur, ne tanſtimoniales variis ſeu griſiis, beverinis pellibus aut hereminis, anoliſve utantur: ſecus ſi fecerint, anathemate percelluntur. Hic canon ſpectat potiſſimum ſanctimoniales illas, quæ a monaſtico inſtituto & habitu ad canonicalem ſtatum declinabant: quarum pleræque noſtro tempore *heremitis* utuntur. His omnibus actis, Albericus cum Theobaldo Cantuarienſi electo poſt octavas epiphaniæ Romam verſus eſt.

XVIII. S. Martini a Campis cellæ duæ. * Encre. (*f*) Hiſt. S. Martini p. 229. Apud Ambianos idem Albericos hoc anno verſabatur, cum Guarinos, illius urbis præſul, eccleſiam S. Gervaſii (*f*) de Encra * ſeu Incra Theobaldo priori ſancti Martini de Campis contulit *in præſentia domni Alberici Oſtienſis epiſcopi & apoſtolicæ ſedis legati, & domni Gaufleni Sueſſionenſis epiſcopi & domni Gaufredi Catalaunenſis epiſcopi*. Hæc eccleſia diu in manu laica fuerat, veneratque demum in poteſtatem Hugonis Candavenæ, qui religioſorum virorum conſiliis acquieſcens, illam eccleſiam, ejuſque *canonicas* in manus Guarini epiſcopi reddiderat. Illic decem monachi aliquando exſtiterunt. Incra opiduluni eſt ad fluviolum cognominem, nonc marchionatus caput, cujus mentio fit in libro ſecundo de miraculis S. Richarii, ad cujus monaſterium olim hic locus pertinebat. Ibidem etiam memoratur *eccleſia in honore beati Gervaſii conſecrata*, ad quam delatæ fuerunt S. Richarii reliquiæ cum ſupellectile ſacra *propter imminentem Nortmannorum timorem, quem ſine ceſſatione patimur*, inquit illius temporis auctor; quod argumento eſt locum illum præſidio munitum fuiſſe.

Eo-

Eodem anno Alvisus Atrebatensis episcopus ecclesiam S. Martini de Passo seu Passu * de manu laica eripuit, eamque similiter Theobaldo (*a*) priori S. Martini de Campis concessit hoc ipso anno, Alvisi episcopatus vrr. His litteris apposita sunt signa Gosuini Aquicinnensis seu Aquicinctensis abbatis, Leonis seu Leoni abbatis S. Bertini, Absalonis abbatis S. Amandi, Hugonis Hasnonensis, Liberti, Marcianensis, & Gileberti seu Glieberti abbatis S. Nicolai, scilicet de Nemore, allorumque abbatum Ordinis canonicorum regularium. In illa ecclesia postmodum cella monachorum erecta fuit auctoritate Alexandri III. (*b*)

ANN. CHR. 1158.

* *de Pas.*

(*a*) *ib. p.* 552.

(*b*) *ib. p.* 555.

{ Hoc ipso anno Ludovicus rex Francorum & dux Aquitanorum Caritati ad Ligerim ceilæ Ordinis Cluniacensis frumenti quatuordecim modios de suo apud Bituricas frumento concessit, annuatim recipiendos *ad supplendum monachorum victum*, ut anniversarium patris sui & suum singulis annis celebrent. *Actum publice apud Bituricas in palatio nostro anno incarnationis dominicæ* MCXXXVIII. *regni nostri* XX. *adstantibus in palatio nostro quorum nomina subtituta sunt & signa. Dapifero nullo. Signum Vvilelmi buticularii, S. Matthæi constabularii, Matthæi camerarii. Data per manum Algrini cancellarii.* Sequenti anno idem rex Joscelino Melodunensis S. Petri monasterii abbati terram de Fossato, quam pater suus eidem monasterio ad faciendam munitionem abstulerat, restituit. }

XIX. Anniversarium Ludovici regis apud Caritatem.

Cum Lehonenses monachi una cum S. Maglorii corpore in ecclesia S. Bartholomæi apud Parisios (*c*) annis fere centum & sexaginta constitissent, demum loci angustia (*d*) coartati, ad suburbanam S. Georgii capellam, in vico S. Dionysii sitam, quæ illis pro cœmeterio erat, hoc anno commigrarunt, ubi jam duo monachi ad capellæ ministerium manebant; ibique monasterium construxerunt, quod S. Maglorii dictum est: ac deinceps S. Bartholomæi prope palarium ecclesia parœcialis facta est, sic tamen, ut duo ibidem monachi remanerent, quorum unus prior diceretur. Postmodum anno MDLXXII. cum regina Catharina domum Pœnitentium puellarum ad extruendas ædes, quas modo Suessionenses * vocant, delegisset; puellas illas ad Maglorianum monasterium, quod in vico S. Dionysii situm erat, transferre statuit. Quapropter Magloriani monachi loco cedere compulsi sunt, & ad suburbium australe prope ecclesiam S. Jacobi de Passu migrare, ubi non diu substiterunt. Cum enim abbatiæ reddirus agenre Henrico Gondio cardinale episcopo Parisiensi anno MDCXXI. Gregorii XV. auctoritate attributi essent; suppresso penitus S. Magorii monasterio seminarium clericorum ibidem instituruni est, cui moderando Patres Oratorii præpositi sunt: & ad qualemcumque damni compensationem monasterium Guillelmitarum, quod in urbe situm erat, Ordini S. Benedicti, id est monachis nostræ Congregationis, concessum est, hactenus dictum Alborum-mantellorum, ob candidam vestem, quam illi Guillelmitæ gestabant.

XX. S. Maglorii monasterii varii status.

(*c*) *Annal. t. 5. l. 48. n. 85.*

(*d*) *Hist. Paris. t. 2. p. 552.*

* *Hist. de Soissons.*

Ad hunc locum distulimus agere de puellari beatæ Mariæ monasterio Hederensi, cujus primordia hoc anno in Gallia christiana referuntur. Verum hoc parthenium paullo antiquius esse constat ex vetustis ejus loci monumentis, quæ mox proferemus. Positus est hic locus quatuor fere leucis supra Lutetiam-Parisiorum ad fluviolum Hederam, qui ad Villam-novam sancti Georgii in Sequanam influit. Hinc monasterio inditum nomen Hedera * seu Edera absque littera aspirata, aliquando Herra seu Erra in priscis etiam instrumentis. In optimæ notæ chartaceo codice, quem mihi religiosissima & illustrissima Susanna *d' Usez* abbatissa humanissime commodavit, primam ejus mentionem invenio in litteris cujusdam Philippi-Aniani & Eremburgis ejus uxoris, anno MCXXII. ut præfertur, datis. Sed vereor ut sana sit centesimi nota, ubi potius MCCXXII. legendum puto, tum ex vestigio detritæ notæ rum ex stilo instrumenti, & ex sigillo prædicti Philippi, quod illi appositum fuisse dicitur, cum nondum sigilli usus, ut puto, in more esset apud privatos. At indubitatæ sunt chronicæ notæ diplomatis Ludovici VI. Francorum regis, qui terram Amari-bosci *, quam Ludovicus buticularius, & Adam nepos ejus atque Godefridus tenebant, Deo & beatæ Mariæ ac sanctimonialibus Hederæ liberam ab omni consuetudine & immunem concedit. *Actum Parisius publice, anno incarnati Verbi* MCXXXIV. *regni nostri* XXVII. *concedente Ludovico Juniore filio nostro in regem sublimato anno* III. *Data per manum Stephani cancellarii.* Jam ergo exstabat ante dictum annum hoc monasterium, cujus fundatio Stephano episcopo Parisiensi & Eustachiæ de Corbolio * haud dubie tribuenda est. In necrologio hac de Eustachia habentur, III. *kal Feb. obiit Eustachia venerabilis matrona, quæ fundavit ecclesiam Ederensem anno Domini* MCXXXII. *& omnia fere ædificia hujus monasterii ædificavit.* Srepbanus vero ipse in litteris suis hac de re editis asserit, se *ecclesiam S. Mariæ Ederensis suo labore & studio a fundamentis exstruxisse, & sanctimoniales feminas in ea posuisse.* Idem quoque in aliis litteris norum facit, quod *Eustachia de Corbolio, assensu mariti sui, Joannes de Stampis & Friderici filii sui & Balduini*

XXI. Hederensis parthenonis initia & institutiones.

* *Hierra al. Terre.*

* *Amerbois.*

* *de Corbeil.*

ANN. CHR. 1138. *ni de Corbolio generi ſui & Aveline filiæ ſuæ*, multas poſſeſſiones eidem monaſterio contulerit: quæ litteræ in authentico notis chronicis deſtitutæ ſunt. At prædictæ ipſius Stephani litteræ in quibus ſe Ederenſem eccleſiam a fundamentis extruxiſſe, ait, anno MCXXXVII. datæ ſunt; unde Hederenſis monaſterii primordia ad illum annum relata fuere.

In iiſdem litteris Stephanus ait, ut jam diximus ſe ſanctimoniales feminas in illa eccleſia poſuiſſe, & religionis ordinem ibidem perpetuo conſervari decreviſſe. *Sed quia*, inquit, *femineum ſexum fragilem, atque adeo labilem eſſe cognovimus; idcirco prædictas ſanctimoniales artioris propoſiti diſciplina, tam per nos, quam per religioſos viros, ligare curavimus. Habent enim inſtitutiones optimas, ex maxima parte de ordine monachorum Ciſtercienſium ſumptas, partim etiam de obſervantiæ aliarum religionum collectas; quod quia conſilio venerabilis viri, domni ſcilicet Hugonis Pontiniacenſis abbatis, necnon & induſtria fratris noſtri VVillelmi, & conſilio etiam & voluntate cariſſimæ filiæ noſtræ Hildiardis ejuſdem eccleſiæ venerabilis abbatiſſæ, totiuſque conventus factum eſt, volumus, & epiſcopali auctoritate præcipimus, ut prædictæ ſanctimoniales prædictas inſtitutiones, ſicut determinatæ vel ſcriptæ ſunt in libris quos conſuetudines vocamus, in perpetuum teneant, nec unquam in aliquo eas vel minuere, vel mutare præſumant.* Etſi vero hæ conſuetudines partim ex Ciſtercienſium inſtitutis deſumtæ eſſent, non tamen hæ ſanctimoniales Ciſtercienſi, ſed primitivo S. Benedicti Ordini ſemper addictæ fuerunt. Tum de electione abbatiſſæ Stephanus hæc ſubdit. *Obeunte abbatiſſa, aliam, quæ ſubſtituenda eſt, hoc modo eligendam cenſemus.* In primis Pariſienſi epiſcopo voluntatem & neceſſitatem ſuam inſinuabunt. Deinde religioſos viros, Abbatem ſancti Victoris *ſcilicet*, & *abbatem ſanctæ Mariæ de Valle*, quorum alter Ordinis S. Auguſtini canonicorum regularium, alter Ciſtercienſis erat, *in ſuo capitulo, præſente epiſcopo, convocabunt. His autem in unum convocatis, de electione abbatiſſæ tractabunt, & ſine contradictione, quamcumque voluerint, dignamque judicaverint, eligant*, &c. *Actum anno incarnationis dominicæ* MCXXXVIII.

XXII. Hildiardis abbatiſſæ & monachi ibidem.

Ex his litteris patet, primam ejus loci abbatiſſam fuiſſe Hildiardem, cui Innocentius II. privilegium indulſit, inſcriptum, *dilectæ filiæ Hildiardi abbatiſſæ monaſterii ſanctæ Mariæ de Hedera, ejuſque ſororibus*, in Appendice ex authentico cum aliis referendum, quo illi monaſterio apoſtolicam protectionem indulget, ejuſque poſſeſſiones confirmat. Datum Laterani anno MCXLI. Eidem quoque Hildiardi Eugenius III. privilegium conceſſit, de quo inferius. In iiſdem etiam Stephani epiſcopi litteris fit mentio de Hugone Pontiniacenſi abbate, qui anno MCXXXVI. Autiſiodorenſis epiſcopus factus eſt; necnon *fratris noſtri*, inquit, *VVillelmi*, quorum conſilio Theobaldus Pariſienſis poſt Stephanum epiſcopus decimas quaſdam ſanctimonialibus Hederæ donat rogatu domnæ Hildeardis ejuſdem loci abbatiſſæ, & *fratris noſtri*, inquit, *VVillelmi prioris*, cujus nomen primis dumtaxat duabus litteris expreſſum eſt. Falluntur proinde qui hunc Willelmum Stephani fratrem fuiſſe dicunt ex male intellectis Stephani verbis, quibus etiam Thomas ejus ſucceſſor utitur. Erat ergo in illo monaſterio prior; erant & monachi, qui ſacra ſanctimonialibus miniſtrarent. Tres monachos cum priore illic primum exſtitiſſe invenio, quibus paulo poſt quartus acceſſit. Ex his unus erat, qui res exteriores procurabat, *procurator* dictus, quo munere Hugo & Johannes, unus poſt alium, ſæculo inſequente functi ſunt. Viſuntur adhuc ibidem rudera ædificiorum, in quibus illi habitabant.

XXIII. Ludovici VII beneficia in eumdem locum.

Multa eidem monaſterio beneficia contulit Ludovicus Junior; in his decimam partis, qui in ipſius curia, dum Pariſiis eſſet, expendebatur; necnon reditum capiciæ Pariſienſis eccleſiæ, vacante epiſcopatu, ut inferius videbimus. Hoc autem anno omnimodam eidem loco libertatem conceſſit, cujus rei diploma referre lubet, prout in chartulario Hederenſi habetur.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis ego Ludovicus Dei gratia rex Francorum & dux Aquitanorum, notum fieri volumus cunctis fidelibus tam futuris, quam inſtantibus, quoniam omnem poſſeſſionem ſive in terra, ſive in decimis vel vineis, vel in cenſu, vel in nemore, vel in alia qualibet poſſeſſione, quam habent ſanctimoniales Hederæ ita liberam ab omni conſuetudine & quietam perpetuo habendam & obtinendam concedimus, ut neque nos, neque quilibet alius aliquid unquam juris vel conſuetudinis in aliquam earum poſſeſſionem habeamus aut capiamus, neque ibi unquam aliquid exigamus, ſed prædictæ ſanctimoniales omnem ſuam poſſeſſionem ab omni ulterius exactione liberam omnino & quietam perpetuo obtineant, & quæcumque ad omnem earum poſſeſſionem pertinent. Præterea omnibus innotefcere volumus, quod quidquid prædictis ſanctimonialibus de noſtro feodo datum fuerit, ab omni conſuetudine & ſervitio liberum concedimus. Quod ut ratum & inconcuſſum permaneat ſcripto commen-

mendari, & ſigilli noſtri auctoritate & nominis noſtri charactere ſubterfirmari præcipimus. Actum publice Pariſius anno incarnati Verbi MCXXXVIII. *regni noſtri* VI. *aſſtantibus in palatio noſtro, quorum nomina ſubtitulata ſunt & ſigna, dapifero nullo ſignum Guillelmi buticularii, ſignum Matthæi camerarii, ſignum Hugonis conſtabularii. Data per manum Algrini cancellarii.* ANN. CHR. 1138.

Hoc diploma recognitum cum in Giffenſi monaſterio reperiſſent nonnulli, illudque Giffæ convenire opinarentur; *Hede* breviatum vocabulum *Hecliſe* interpretati ſunt, *d* litteram in *cl* dividentes, adeoque Giffenſe monaſterium *Hecliſe* ſeu *de Cliſe* antiquitus appellatum fuiſſe cenſuerunt, ut legitur in tomo IV. Galliæ chriſtianæ Sammarthanorum. Verum conſtat hoc monaſterium non alio quam Giſi nomine nuncupatum fuiſſe, *monaſterium de Giſ* dictum in diplomate Eugenii III. pro Hederenſi abbatia, cui illud monaſterium cum ſuis appendicibus ſubiectum eſſe dicitur: ſed a quo conditum fuerit, & Hederenſi abbatiæ attributum non omnino exploratum. Ex litteris tamen Alexandri III. *Eremburgi abbatiſſæ & ſororibus de Giſ* indultis colligimus, Giffenſe monaſterium Hederenſi eo pacto tributum » fuiſſe, ut in abbatiam erigeretur: at cum id infectum eſſet, & Giffenſis, domus » gravi debitorum onere premeretur, & ædificiorum minaretur ruinam, Mauricium » Pariſiorum epiſcopum eam reſtruxiſſe, & erexiſſe in abbatiam liberam ab Hede» renſi ſub certis conditionibus, ut ſuo loco videbimus. Ea his conjicere licet, Giffum monaſterium Hederenſi antiquius eſſe: cum ejus ædificia anno a condita Hedera circiter tricefimo ruinam minarentur. Alia monaſteria Hederenſi quoque abbatiæ ſubjecta fuere, ut S. Remigii Silvanectenſe, de quo inferius. Ad Euſtachiani de Corbolio quod attinet, plerique eam Ludovici VI. ſororem & Corbolii comitiſſam fuiſſe aiunt. Utrumque negat Johannes *De la Barre* in libro de Antiquitatibus (*a*) Corbolienſibus eo ductus argumento quod utrumque in veteribus Hederæ inſtrumentis fileatur. Certe nec Stephani Pariſiorum epiſcopi ſoror in illis uſquam dicitur. Superſtes fuit Stephano epiſcopo, ut inferius videbimus. XXIV. Giffenſis monaſterii abbatiæ origo. (*a*) *Antiq. de Corbeil. p.* 127. *& ſeq.*

Apud Meldas S. Faronis monaſterio tunc præerat Andreas abbas, uti nos docent duo inſtrumenta Manaſſæ II. epiſcopi, qui Andreæ abbati ſanctæ Crucis ſanctique Faronis, ejuſque conventui, aſſenſo Theobaldi archidiaconi ſuorumque clericorum confirmat *eccleſias de Montone* *, *de Trietico-Baldulfi* * *& de Corniculo*, ſicut eas tempore domni Manaſſæ epiſcopi & initio epiſcopatus anteceſſoris ſui domni Burchardi tenuerant: ita *tamen, ut eccleſiæ B. Petri de Corniculo ſine negligentia ſerviatur. Actum eſt hoc in capitulo S. Faronis kal. Auguſti anno ab incarnatione Domini* MCXXXVIII. *indictione* I. *epacta* VII. *concurrente* V. *regnante Ludovico Juniore Francorum rege, anno imperii ejus primo præſente domno Manaſſe epiſcopo, Theobaldo archidiacono, domno Andrea abbate, Lamberto priore*, &c. Tres illæ eccleſiæ prioratu prædiræ ſunt. Idem Manaſſes ibidem iiſdem anno & die definit, quid unicuique illarum eccleſiarum presbytero perſolvi debeat. Has minutias perſequi cogimur, quod meliora & potiora de hoc inſigni monaſterio nos deficiant. Idem Andreas S. Faronis elevationem procuraviſſe dicitur. Ejus ſucceſſorum nomina tantum nec ea omnino certa, nobis reſtant. XXV. S. Faroni quædam eccleſiæ aſſertæ. * *Montyon.* * *Tribaldeu.*

Florebat tunc temporis in Caaiacenſi S. Petri monaſterio diœceſis Sueſſionenſis ad Matronam venerabilis Simon abbas, S. Bernardo maxime acceptus, quem quanti facerent Joſſenus Sueſſionenſis atque Hatto ſeu Atto Trecenſis epiſcopi, illud argumento eſt, quod eum cum aliis *notæ diſcretionis* viris arbitrum & judicem conſtituerint cujuſdam controverſiæ, quam ſuper quadam eccleſia (*b*) inter ſeſe habebant: ut quod illi definirent, utraque pars ratum haberet. Arbitri illi fuere Henricus archiepiſcopus Senonenſis, Simon abbas Caziacenſis, Guillelmus abbas S. Mattini Trecenſis, Odo abbas de Bello-loco, Natalis abbas Resbacenſis & Hugo de Cræciaco: qui ita cenſuerunt, ut villa controverſa per medium ſcinderetur, & ſua utrique epiſcopo pars aſſignaretur. Omnes illi abbates noſtri Ordinis erant, præter Guillelmum abbatem S. Martini Trecenſis, Ordinis S. Auguſtini. Hujus concordiæ IV. nonas Octobris hoc anno initæ teſtes fuerunt præter alios Guido abbas monaſterii Arremarenſis, de quo moa agendum, & Nicolaus monachus epiſcopi Trecenſis, quem puto eſſe illum Nicolaum Arremarenſem monachum, qui poſtea Clarævallenſis monachus factus & Bernardi notarius, de quo plura inferius. XXVI. Simon Caziacenſis abbas. (*b*) *Camuzat. Prompt. Trec. fol.* 267, *verſo & ſeq.*

Redeo ad Simonem abbatem, de quo honorifica mentio apud Heribertum in libro ſecundo de miraculis S. Bernardi in hæc verba. *Vir venerabilis Simon, quondam abbas Caziaci, quod eſt non ignobile cœnobium nigri Ordinis monachorum, magno cordis affectu beatum Bernardum diligebat; adeo ut de conſilio & voluntate ejus totus pendere videretur. Hunc autem magnum deſiderium inerat curam paſtoralem deſerere, & ſicuti monachus in Clara-valle. Verumtamen beatus Bernardus ſciens viri virtutem & gratiam, qua commiſſo cœnobio valde idoneus & neceſſarius erat; quamdiu* S. Bernardi addictiſſimus.

ANN. CHR. 1138.

vixit in carne, nunquam ei voluit super hujusmodi petitione præbere consensum. Cum vero de hac tanta dilatione amice quereretur bonus abbas jam senex, aliens sibi intolerabilem fore dolorem, si extra Claram-vallem moreretur; vir Dei securum & certum esse jussit, quod in Clara-valle moriturus esset. Promisso fidem habuit Simon, mansitque in præfectura non paucis annis securus: sed tandem post Bernardi obitum, dimisso regimine Claræ-vallem secessit; ubi septem annis superstes, mirabile in illa ætate & infirmitate fervoris ac devotionis exemplum cunctis exhibuit.

(a) Bern. ep. 263.
(b) ep. 293.

Extant duæ de eo & pro eo Bernardi epistolæ: una (*a*) ad Josenum Suessionensem episcopum super quodam judicio ab eo in abbatem Cariacensem lato, quod retractari postulat: altera (*b*) ad Petrum abbatem de Cella Trecensi de quodam monacho Cariacensi Claræ-vallem translato, cujus discessum Simon abbas ægre ferebat, eumque sibi reddi petebat per Petrum abbatem Cellensem. Verum id fieri non posse respondet Bernardus, quippe qui monachum illum, se renitente & Simone permittente ingressum, jam in suam curam recepisset. *Quæ cum ita sint*, inquit, *vestrum est confidari hominem, delinire tristitiam ejus, excusatum me habere de tam rationabili causa. Postremo ipse quoque, ut scitis, in pendulo est, & sæpe cogitavit relinquere domum suam. Quod si vellet nunc effectui mancipare, non prohiberem, pro eo quod in ea non sine anxietate versetur.* Huc spectat Petri Cellensis quædam ad Cariacenses epistola, cujus hæc verba: *Quamdiu patrem vestrum, immo nostrum, cohibere potuistis, alium ne cogitetis*; quæ epistola scripta est, cum Simon in procinctu esset migrandi ad Claram-vallem.

XXVII. Bernardus officium de S. Victore componit.

(c) supra n. 26.
(d) Bern. ep. 398. nova edit.

Qui testis fuit superioris sententiæ (*c*) hoc anno latæ inter Huttonem & Josenum episcopos Guido Arremarensis abbas, idem ipse eum suis fratribus enixe flagitavit, ut Bernardus officium de sancto Victore confessore, cujus reliquias possidebant, componeret. Restitisse primo visus est (*d*) Bernardus, causatus se non eum esse, cui jus scriptiones in Ecclesiis lectitarentur: nec velle laudare, quem cæli habent laudabilem & laudatum. *Supernus* quippe *velle addere laudibus, detrahere est. Non quod glorificator ab angelis homines jam laudare non debeant: sed quia in solemnitate celebri non novella audiri decet, vel levia, sed certe authentica & antiqua, quæ & ecclesiam ædificent, & ecclesiasticam redoleant gravitatem. Quod si nova audire libet, & causa requiris; ea, ut dixi, recipienda censuerim, quæ cordibus audientium, quo gratiora, eo multimoda reddat & eloquii dignitas, & auctoris. Porro sensa indubitata resplendeant veritate, foveant justitiam, humilitatem suadeant, doceant equitatem: quæ etiam lumen veritatis mentibus pariant, formam moribus, crucem vitiis, affectibus devotionem, sensibus disciplinam.* Hæc de littera seu scriptis Bernardus: tum de cantu hæc subdit observatu digna. *Cantus ipse, si fuerit plenus sit gravitate; nec lasciviam resonet, nec rusticitatem: sit suavis, ut non sit levis: sic mulceat aures, ut moveat corda. Tristitiam levet, iram mitiget; sensum litteræ non evacuet, sed foveat*; quippe *non est levis jactura gratiæ spiritualis, levitate cantus abduci a sensuum utilitate; & plus insinuandis intendere vocibus, quam insinuandis rebus. En qualia oportet esse, quæ in ecclesia audientium veniunt, qualemve horum auctorem. Numquid talis ego, aut talia quæ paravi?* Sic modeste Bernardus, qui tamen ob importunitatem flagitantium quod rogabatur executus est, composuitque duos de sancto Victore sermones, *cavens, ut nec brevitas obscuros, nec prolixitas redderet onerosos. Deinde quod ad cantum spectat, hymnum composui*, inquit, *metri negligens, ut sensui non deessem*; quod utinam imitarentur, qui ut metri regulas servent, sensus contortos & implexos efficiunt, & cantum exasperant, cum verba elidunt. In fine Bernardus pro labore suo mercedem petit, id est Arremarensium orationes.

XXVIII. S. Godefridi translatio.

(e) V. lib. 7a. n. 218.

Apud Suessionas in monasterio sancti Crispini, quod majus vocant, cum corpus sancti Godefridi (*e*) Ambianorum episcopi in capitulo ab annis tribus ac viginti jacuisset; visum est Teulfo abbati, ut in decentiorem locum id est in ecclesiam, transferretur. Hoc consilium probavit Josenus episcopus, a quo venerabile *corpus Deo digni præsidis Godefridi* hoc ipso anno nonis Aprilis translatum est, & *ante summam aram sub testudine reconditum, ubi Christus vota supplicum exaudit*, inquit Nicolaus monachus, qui ejus vitam litteris mandavit. Processu temporis ita ignoratus est locus, ubi sacrum corpus jacebat, ut a nostris nusquam inveniri potuerit.

XXIX. S. Crispini abbates.

Non diu post hanc translationem superstes fuit Teulfus abbas, cujus obitus notatur XVII. kalend. Junii. Successor ejus Ernaldus seu Arnaldus rem familiarem non parum auxit, & a Cælestino II. papa, necnon a Josleno & Ausculfo Suessionum episcopis privilegia impetravit. Idem sanctorum martyrum Crispini & Crispiniani reliquias in novam capsam transferri curavit, præsentibus Samsone archiepiscopo & Odone S. Remigii abbate, qui olim S. Crispini abbas fuerat, cujus loci historiam noster Johannes-Elias composuit.

Ral-

Rainaldus Remorum archiepiſcopus, Samſonis anteceſſor, paullo ante obitum, Hiſtino ſeu Hellino S. Theoderici prope Remos abbati ejuſque monaſterio altare de Puteolis * confert in ſubſidium pauperum & peregrinorum. Ejus litteris adſcripta ſunt ſigna Jolleni Sueſſionum epiſcopi & Alvisi Atrebatenſis; necnon Odonis abbatis S. Remigii, Ingubranni Altivillarenſis, Richardi Moſomenſis, Hiſtini S. Theoderici, Aibrici S. Baſoli, Joranni S. Nicaſii abbatum e noſtris; atque Urſionis S. Dionyſii apud Remos & Fulconis Sparnacenſis abbatum Ordinis S. Auguſtini. Actum Remis hoc anno, indictione I. regni Ludovici Juvioris anno I. archiepiſcopatus Rainaldi anno XII. ANN. CHR. 1138. XXX. S. Theodorico factæ donationes. * *Puiſieux*

Eodem anno Simon Tornacenſium & Noviomenſium epiſcopus eidem abbati, quem Helluinum vocat, altare de Dotennis cum ſuis adjunctis donat, appoſitis ſignis Abſalonis Sancti Amandi, Gualteri Sancti Martini, Otgeri Sancti Medardi, & Theoderici, Sancti Eligii abatum. Actum Tornaci hoc anno, Simonis epiſcopatus XVII. Ex his aliiſque donationibus multum auctus eſt monaſterii proventus.

Hic annus extremus fuit præfecturæ Joranni S. Nicaſii abbatis, ſive hoc anno ad Montem-Dei ſeceſſerit, ut quidam opinantur, ſive hoc anno deceſſerit; quod certius mihi videtur. In necrologio S. Remigii ejus obitus notatur X. Kal. Junii his verbis; *Obiit Joramnus S. Nicaſii abbas*, nulla facta mentione cardinalatus, quem nullo fundamento quidam ei tribuunt. XXXI. S. Nicaſii abbates.

Joranno abbate, S. Martini de Fivis * eccleſia, quæ prope Inſulas Flandriæ opidum ſita eſt, in prioratum erigitur. Hanc eccleſiam S. Nicaſio primum dederat bujus ſæculi initio Hermannus canonicus Inſulenſis in uſus fratrum aſſenſu Baldrici epiſcopi Tornacenſis: ſed cum proceſſu temporis non mediocris bonorum acceſſio fidelium largitionibus facta eſſet; eamdem eccleſiam in prioratum Jordano erigere, ibidemque monachorum cœtum inſtituere viſum eſt. Theodoricus Eliſatius Flandrenſium comes in diplomate Inſulis dato anno MCXXXVI. eccleſiam beatæ Mariæ ac S. Martini de Fivia vocat: quod argumento eſt, monachorum ſtudio ac pietate illic propagatum fuiſſe beatiſſimæ Dei-genitricis cultum, qui hactenus ibidem, præſertim ſingulis feriis ſextis, perſeverat. Cæterum Fivienſis cellæ titulus jam pridem Martini IV. auctoritate extinctus eſt; cujus bona, cum aſperrimis ſæculi ſuperioris bellis diſtracta, & Hiſpanico fiſco addicta fuiſſent; ſancita pace recuperata ſunt opera & labore domni Guillelmi Marloti ſa[illegible]ti Nicaſii archiprioris, & doctoris theologi, qui ibidem ſenio feſſus deceſſit, & ſepultus eſt, multis doctrinæ & eruditionis ſuæ relictis monumentis, in primis hiſtoria Metropolis Remenſis, quæ duobus tomis vulgata eſt. XXXII. S. Martini de Fivis prioratus. * *Fivet.*

Joranno abbati ſucceſſit in S. Nicaſii abbatia Nicolaus, cui Arnulfus quidam (*a*) Flandrenſis miles, Jeroſolymam profecturus, quaſdam donationes fecit. Eidem conceſſum eſt altare Caſtri Porcenſis * ad Axonam, Henrico comite jus ſuum cedente hortatu Bernardi abbatis Claræ-vallenſis, & abdicante, ut ibidem quatuor monachi Nicaſiani divina officia perſolverent. Hujus prioratus erectioni anno MCXLI. ſubſcripſit S. Bernardus. His abbatibus in S. Nicaſii cœnobio floruiſſe diſciplinam regularem, probant illuſtres viri, quos ex eo prodiiſſe ſuperius vidimus; & eo uſque bonus eorum odor longe reſpexus eſt, ut prioratus in Weſtfalia eidem conceſſus ſit. Unde Alviſus Atrebatenſis præſul, altare *de Oguies* confert eccleſiæ beati Nicaſii, *quam ab antiqua dileximus*, inquit, *& in vigore religionis florere cognovimus*. Brevis fuit Nicolai abbatis præfectura, qui in prioratu de Fivis prope Inſulas anno MCXLIV. defunctus IV. kal. Octobris, ibidemque ſepultus eſt. Guillelmus ejus ſucceſſor anno ſequenti tranſlationi reliquiarum S. Gibriani apud S. Remigium interfuit, ad biennium tantum ſuperſtes. At Johannes poſt eum annis undecim abbas, in Teorafcia jacet. De Guidone ejus ſucceſſore Inferius. (*a*) *Marlot. t. 1. p. 647.* * *Chateau-Porcien.*

Hoc etiam anno e vivis migrarunt Gilebertus Blandinii apud Gandavum abbas, & Rodulfus abbas ſancti Trudonis. Annum regiminis ſextum agebat Gilebertus, cum vitam morte commutavit. Ejus epitaphium refert Sanderus, in quo inter alia tantam ei gratiam lacrymarum divinitus conceſſam fuiſſe legitur, ut non tantum orando, ſed etiam legendo fleret. Obiit menſe Octobri, tertio die, quo ſol in ſcorpium ingreſſus erat. Gilebertum excepit Sigerus, eo nomine ſecundus, cujus tempore Notholdus monachus eccleſiam & cellam apud *Elmere* in Flandria, ſic dictam ex nomine rivi ibi decurrentis, in honorem beatæ Mariæ exſtruxiſſe memoratur; quod Simon Tornacenſis epiſcopus confirmavit. XXXIII. Blandinii abbates.

Inter illuſtres illius temporis abbates & ſcriptores merito conſendus eſt Rodulfus S. Trudonis abbas, jam ſæpius a nobis laudatus, qui poſt multas procellas & perſecutiones, quas ne ſchiſmaticorum communione contaminaretur, ſtrenue ſuſtinuit, hoc tandem anno ad æternam quietem migravit. Annum præciſe aſſignant omnes, diem etiam XXXIV. Rodulfi abbatis S. Trudonis obitus & ſucceſſores.

ANN. CHR. 1138.

etiam Fiſenus, qui ejus obitum & elogium pridie nonas Martias refert. Multa ſcripſit Roduſus, in his chronicon monaſterii ſui tredecim libris, editum in Spicilegii tomo VII. de aliis ejus ſcriptis ſuperius (*a*) actum eſt. Ejus ſucceſſor annis tantum ſex clavum tenuit, & poſt eum Gerardus, qui poſt annos duodecim regiminis ceſſit.

(*a*) *lib. 74. n. 135. 136.*

XXXV. Conradi imp. privilegium pro monaſterio Stabulenſi.

[Qui præcedenti anno a Lothario imperatore pro ſuo Stabulenſi monaſterio obtinuerat privilegium aureis caracteribus exaratum & bulla aurea inſignitum Wibaldus abbas, novum hoc anno *a* novo imperatore obtinuit, in quo Conradus laudata ejus erga imperium fidelitate, ait (*b*): *Præcipue tamen perſonam domni ac venerabilis VVibaldi, qui eidem cœnobio regulariter præeſt, præcipuo amore ac familiaritate noſtra dignum judicamus, cujus fides & devotio circa ſtabilitatem & honorem regni noſtri, & in expeditione Italica ſub prædeceſſore noſtro imperatore Lothario, & in noſtra ad regiam gloriam ordinatione ſatis extitit.* Deinde proteſtatus *nihil juſtum negare* ipſi velle, ſuſcipit ſub ſua tultione Stabulenſe monaſterium, omniaque quæ a regibus & imperatoribus prædia & jura collata fuerant, libertatem eligendi abbatis ſecundum regulam S. Benedicti, modo & loco a Lothario rege præſcripto, advocatiamque confirmat. Tum Caſtellum-Longiæ cum toto montis corpore & utriuſque vallibus ad indominicatam abbatis manum & poteſtatem & ordinationem cum omnibus beneficiis & caſatis, qui ad cuſtodiam ipſius caſtelli pertinent, ſemper ſpectare & pertinere decernit, in cujus valle mercatum & nundinas per ebirothecam ſuam auctoritate regia inſtituit. Villam *Tornues*, quam a divæ memoriæ Ottone imperatore præfatæ eccleſiæ redditam Godefridus comes Namurcenſis invaſerat, ſed a Wibaldo abbate *in curia noſtra*, inquit, *Colonienſi ſuper hac re proclamatus, judicio principum noſtrorum & præcipue Saltcorum in manus noſtras reddidit & reſutavit, noſque in manu abbatis per præſentis privilegii paginam, ad uſus fratrum delegavimus. Villam quoque Vilippam tempore avunculi noſtri piæ recordationis imperatoris Henrici injuſte ablatam ſupradicto monaſterio reddimus*, & villam *Sprimont ſicut dux Fridericus pro anima ſua eccleſiæ tradidit.* Inſignis hujus privilegii teſtes fuere *Thedewinus S. Ruſina cardinalis epiſcopus & apoſtolicæ ſedis legatus. Arnoldus Colonienſis archiepiſcopus, Albero Trevirenſis epiſcopus, Albero Leodienſis epiſcopus, Andreas Trajectenſis epiſcopus, Embrico VVirſeburgenſis epiſcopus, VVarnerus Monaſterienſis epiſcopus, Udo Oſnaburgenſis epiſcopus, Nicolaus Cameracenſis epiſcopus, VValerannus dux, Henricus filius ejus, VVilhelmus comes Palatinus, Gaudefridus de Aſcha, qui judicium fecit de* Tornines, *Godefridus de la Roza, Henricus frater ejus Theodericus judex Aquenſis. Signum Conradi II. Romanorum regis invictiſſimi. Ego Arnoldus cancellarius vice ſummi cancellarii Magutini ſcripſi & ſubſcripſi. Anno dominicæ incarnationis* MCXXXVIII. *indictione* I. *Datum Coloniæ* III. *idus Aprilis*.]

(*b*) *Ampliſſ. Coll. to. 2. p. 203.*

XXXVI. Wibaldus abbas reſtaurat caſtellum, & transfert villam Longiæ.

[Eodem anno Wibaldus Dei beneficiorum erga ſe memor, qui pauperem & indignum ad Stabulenſis monaſterii regimen promoverat, bonori & utilitati ejuſdem abbatiæ invigilans, *ſed impediente malitia temporis & frequentibus regiis ſervitiis laboribus aſſidue* occupatus & fatigatus, propenſam quantum deſideraverat in ejus commoda voluntatem ad operis efficaciam cum perducere nequiviſſet, tandem Caſtellum-Longiæ quod *ad tuitionem totius terræ noſtræ* ab anteceſſoribus ſuis ædificatum fuerat, *fere totum collapſum & variis inhabitatoribus* frequentatum, totum reſtaurare aggreſſus eſt. In ea igitur montis parte quæ reſpicit ad orientem turrim novam propriis ædificavit expenſis, quam dans pro annuo beneficio centum ſolidis cuidam Nicolao miniſteriali ſuo tamquam propriam ad conſervandam conceſſit, prius accepto ab eo ſacramento de illa ad voluntatem Stabulenſium abbatum reddenda. Et quia Villa-Longiæ longius a caſtello diſtabat, eam in valle amœna ad radices montis tranſtulit, inſtituto in ea ex privilegio imperatoris mercato. *Actum eſt publice in monaſterio Stabulenſi nonis Junii die dedicationis eccleſiæ, & interpoſito omnium fratrum noſtrorum, multorumque qui ad idem feſtum convenerant ſacerdotum anathemate confirmatum anno dominicæ incarnationis* MCXXXVIII. *qui eſt primus ordinationis domni Cunradi Romanorum regis invictiſſimi, indictione* I. *Vualeranno duce Lotharingiæ quæ eſt Moſellanorum, Godefrido de Rupe advocato Stabulenſi, Frederico de Aſcha ſubadvocato*, &c.]

XXXVII. Corbeiæ-novæ abbates.

In chronico noſtro Saxonico Folcmarus Corbeienſis abbas ideſt Corbeiæ-novæ, hoc anno obiiſſe memoratur, eique ſucceſſiſſe Adalbero frater Heinrici ducis, Bajoariæ ſcilicet ac Saxoniæ, electus ex eadem congregatione. Idem legitur in Annalibus Corbeienſibus. Rotgerus, doctus monachus clariſſe dicitur tempore Alberonis abbatis, qui poſt annos ſex Heinricum ſucceſſorem habuit: cui poſt biennium ſucceſſit Heinricus alter: quo ſtatim amoto, Wicpoltus ſeu Wilbaldus ſufficitur, de quo inferius.

In

In prædicto chronico Saxonico Lambertus ex abbate Ilſineburgenſi Brandeburgenſis eccleſiæ epiſcopus electus, Rodolfi epiſcopi rogatu Romam profectus fuiſſe perhibetur, & in reditu a latronibus interfectus. ANN. CHR. 1138. XXXVIII. Aliæ res Germanicæ.

Eodem anno in monte S. Diſibodi diœceſis Moguntinæ, die paraſceves paſchæ kalendis Aprilis, a fratribus apertum eſt ſepulcrum S. Diſibodi epiſcopi & confeſſoris, præſentibus Conone ipſius loci quarto abbate, Gerardo abbate ſancti Maximini & Bernhelmo primo abbate Spheimenſi, & e tumulo extractæ reliquiæ, quæ in veteri monaſterio olim a Willigiſo archiepiſcopo reconditæ fuerant. Poſt annos quinque dedicatum eſt novum monaſterium, & majus altare ab Henrico archiepiſcopo conſecratum; & ab eodem præſule III. kal. Octobris repoſitæ S. Diſibodi reliquiæ in tumulo lapideo retro majus altare in duobus loculis plumbeis, quorum alter oſſa majora, alter cineres continebat.

In diœceſi Conſtantienſi ad Rhenum extat noſtri Ordinis monaſterium, olim Piſcina, vulgo *Fiſchbugen*, item Augia S. Mariæ appellatum, ſitum in comitatu Tottenburgenſi, non procul ab arce ejuſdem nominis, ad radicem montis Hoerlini. Sanctam Ittam illius monaſterii conditricem fuiſſe tradunt. Vacante abbatia electus eſt hoc anno Waltrammus Petrishuſenſis monachus, ab Udalrico ejus nominis ſecundo Conſtantienſis eccleſiæ epiſcopo conſecratus, qui baſilicam novam in honorem B. Mariæ a fundamentis ædificare cœpit; domicilia tria, fratribus, ſororibus & hoſpitibus ædificavit, & multos libros deſcribi curavit, denique eccleſiam ornamentis ſacris inſtruxit; quæ omnia intra ſex regiminis anno perfecit. Ejus obitus IV. nonas Aprilis notatur.

Redeo ad res Gallicanas, ubi quædam adhuc nobis commemoranda reſtant. Autiſiodorenſi S. Germani monaſterio tunc præſidebat Gervaſius abbas, cui hoc anno Innocentius papa diploma indulſit, ut S. Florentini eccleſia diœceſis Senonenſis ad regulatem ſtatum converteretur. Erant tunc in illa eccleſia ſæculares clerici, quorum vivendi licentiam cum Henricus Archiepiſcopus ferre non poſſet, eam Gervaſio abbati reformandam conceſſit, probante Innocentio papa, cujus hæc verba ad Gervaſium abbatem. *Sicut ex quibuſdam ſcriptis agnovimus, venerabilis frater noſter Henricus Senonenſis archiepiſcopus eccleſiam S. Florentini, in qua propter clericorum defectum ordo canonicus erat imminutus, tibi & monaſterio S. Germani providâ diſpenſatione conceſſit: ut videlicet regularis ordo ibidem tuo ſtudio reformetur, & omnipotenti Domino digne ac laudabiliter ſerviatur. Decedentibus quoque canonicis ejuſdem loci, monachos ibi inſtituas, qui ſecundum beati Benedicti regulam vivant, ibique deſervient, ſalvo tamen jure Senonenſis eccleſiæ, ita tamen ut iidem canonici, quamdiu vixerint, de reditibus præbendarum nihil amittant*, &c. *Datum Laterani* IX. *kal. Aprilis, incarnationis dominicæ anno* MCXXXVIII. *pontificatus vero domni Innocentii papæ II. anno decimo*. Hujus rei fit mentio in libro de geſtis abbatum S. Germani capite X. ubi de Gervaſio (*a*) abbate, cui quædam etiam conſuetudines a vicecomite ibidem remiſſæ dicuntur, aſſenſu Theobaldi Magni Campaniæ comitis, cujus avus Theobalbus III. eamdem eccleſiam (*b*) Odoni abbati jam aote conceſſerat. XXXIX. S. Florentini eccleſia S. Germano tributa.

(*a*) *Labb. to. 1. p. 576.*
(*b*) *Annal. to. 2. p. 579.*

Eodem Theobaldo Magno *totius Franciæ regnum poſt regem ordinante*, ædificari cœpta eſt apud Bleſas nova S. Launomari baſilica, ut nos docet inſcriptio ad calcem veteris codicis (*c*) bibliothecæ regiæ his verbis. *Anno* MCXXXVIII. *ab incarnatione Domini indictione* X. *epactis exiſtentibus* VII. *in menſe Aprili, eodem die luna exiſtente* XII. XXV. *die menſis, id eſt* VII. *kalendas Maii, quo ſcilicet die celebratur feſtum S. Marci evangeliſtæ, cœpta eſt ædificari eccleſia S. Launomari Bleſir, comite Theobaldo totius Franciæ regnum poſt regem ordinante, & communi totius eccleſiæ utilitati feliciter conſulente*. Tunc S. Launomari monaſterium regebat Rainaldus abbas, quem Gaufridus poſt annos circiter ſeptem excepit, ſucceſſorem ſortitus Ernaudum, de quo infra. XL. S. Launomari eccleſia inchoata. (*c*) *cod. n. 5364.*

[Hoc ipſo quo ſiſtimus anno menſe Auguſto in monaſterio S. Michaëlis in periculo maris grande accidit infortunium, quod ſic repræſentat chronicon manuſcriptum ejuſdem loci: *Eodem anno debacchatione Abrincatenſium furentium combuſtum eſt caſtrum montis, excepta eccleſia & officinis monachorum menſe Auguſto*]

ANno ejus ſæculi undequadrageſimo, qui indictione II. præditus erat, Innocentius papa univerſale concilium Romæ celebravit in Laterano, cui epiſcopi ad mille interfuiſſe memorantur. In eo conditi ſunt canones triginta, quorum ſeptimus ſtatuit, ut epiſcopi, presbyteri, diaconi, ſubdinconi, regulares canonici „ & monachi atque *converſi profeſſi*, qui contra ſanctum propoſitum uxores ſibi „ copulare auſi fuerint, ab eis ſeparentur; & ejuſmodi matrimonium nullum eſſe „ declaratur. Idem de ſanctimonialibus ſancitum canone VIII. Canone XIV. dam- „ nan- ANN. CHR. 1139. XLI. Lateranenſe concilium.

ANN. CHR. 1139.

» nantur deteſtabiles illæ nundinæ ſeu feriæ, in quibus milites ex condicto, ad oſten-
» tationem viriam ſuarum & audaciæ armis congrediebantur, unde mortes eorum
» & animarum pericula ſæpe oriebantur. Ex his ſi qais ex illo conflictu mortuus
» fuerit, qaamvis ei poſcenti pœnitentia & viaticum non negatur, eccleſiaſtica
» tamen ſepultura privatur. Canon XXII. eſt contra falſas pœnitentias, quæ tunc
» uſitatæ erant. Falſa antem pœnitentia ea eſſe declaratur, cam ex plaribas de
» uno ſolo pœnitentia agitur: item cum pœnitens ab officio vel curiali, vel ne-
» gotiali non recedit, quod ſine peccato agi nequaquam poteſt: aut ſi odium
» in proximum in corde teneatur, & offenſo non ſatisfiat; aut ſi offenſus ſatis-
» facienti non indulgeat. Canon viceſimus-ſextus eſt contra ſanctimoniales quaſ-
» dam, quæ in privatis domibus habitabant. Deniqae viceſimo-ſeptimo prohibe-
» tur, ne ſanctimoniales ſimul eam canonicis vel monachis in ano choro conve-
» niant ad pſallendum. Verum illius concilii decretà, etſi paſſim per regna divul-
» gata fuerint, tamen a principibus & optimatibas parvi penſa faiſſe Ordericus (a)
tradit. In chronici Mauriniacenſis libro tertio ſuſe agitar de hoc concilio, cui
quod non interfaiſſet Thomas ejus loci abbas, ab Henrico Senonum archiepiſcopo
ſuſpenſus eſt, quamvis tex Ludovicus archiepiſcopo excuſatorias pro illo litteras
ſcripſiſſet. Qaa de re plura inferius. In eodem concilio damnatus eſt Arnaldus
Brixienſis, Abaelardi diſcipulus, qai clericis aliqaid proprii, neque epiſcopis rega-
lia, neque monachis poſſeſſiones habere licere aiebat, ea omnia principum eſſe.
Qaibus, alüſqae ejuſmodi erroneis ſententriis cam Brixienſes corrumperet, ab epi-
ſcopo ad concilium accaſatus, atque ab eo damnatus ex Italia diſceſſit, & Tu-
regum * apud Helvetos ſe recepit. Exſtant complures de eo & contra eum Ber-
nardi epiſtolæ, qaarum duæ præcipuæ: una (b) ad epiſcopum Conſtantienſem ad
Rhenum: altera ad Gnidonem in illis partibas apoſtolicæ ſedis legatum.

(a) Ordéric. lib. 13. p. 919.

* Zurich.

(b) Bern. ep. 195. & 196.

XLII. Innocentius a Rogerio captus cum Siciliæ regem agnoſcit.

Perfecto concilio, cum Rogerius Sicilliæ, ut tum a pontificiis vocabatur, tyrannus, non modo Apaliæ dacatum Rannalfi ducis morte vacantem invaderet, verum etiam ſancti Germani opidum, aliaqae Caſinatis monaſterii loca occupata teneret; com-
pararo excreitu Innocentias papa Leonis IX. exemplo adverſus eum progreſſus, eumdem omnino exitum habait. Primo qaidem Rogerium ad S. Germanum ob-
viam factum e Caſinatium finibus expulit, atque in caſtrum Galiurli compulſum ob-
ſedit: at Guillelmo Rogerii filio cum novis copiis ſuperveniente, profligato exer-
citu ipſe cum cardinalibas IX. kal. Auguſti comprehenſus, ac Neapolim perda-
ctus, Rogerium Siciliæ regem, ducem Apuliæ & Calabriæ, necnon Capuæ princi-
pem agnoſcere coactus eſt. Quo facto pax ſancita, & pontifex liber Romam re-
meavit. Tunc Petrus Venerabilis Rogerio de facta pace gratulatus (c) eſt; eidemque
ſalutaria monita dedit S. Bernardus (d), ſ cui rex monaſterium in Sicilia conſtrue-
re cupiens, per Alſanum nuntium duos ab eo fratres requiſivit, qai præcederent
ad videndum locum: ſed eorum periculo timens Bernardus, niſi mitteret alios,
excuſavit ſeſe, ſcripſitqae hanc ad Amedeum abbatem Altæ-cambæ epiſtolam,
quam ex manuſcripto Vedaſtino eruimas (d): *Rogamus ut patrem veſtrum, vel ali-
quem alium nuntium rationabilem & diſcretum mittatis pro nobis apud Montem-Peſ-
ſulanum, ita ut ibi ſit in octavis aſſumtionis B. Mariæ. In ipſa enim die & in ipſo
loco debent eſſe nuntii regis Siciliæ, qui deſtendunt mare in navibus, ut portent fi-
liam comitis Theobaldi filio domini ſui. Si forte ad opus fratrum noſtrorum naves ad-
duxerint, & requiſierint abbatiam, quam miſſuri eramus, nuntius veſter habeat nos
excuſatos in hac verba: Fratres quidem parati erant, & abbatia ordinata, ſed do-
minus Alſanus nuntius domini regis Siciliæ dixit quia rex non requirebat niſi duos
fratres, qui præcederent alios ad videndum locum: cum autem placueris domino re-
gi ſignificabit nobis voluntatem ſuam de tota abbatia ſimul mittenda; nam periculum
eſt religionis & ordinis, ſicut veſtra providentia novit, fratres ſine diſciplina, ſine
cuſtodia, vel abbatis vel aliorum ſuorum fratrum, verſari in terra aliena.* Deſidera-
bat Rogerius videre ipſam Bernardam, qui ſcripta ad eum epiſtola ccvm. cum fra-
tres in Sicilliam miſit, excuſavit ſe his verbis: *Si me quæritis, ecce ego & pueri mei,
quos dedit mihi Deus. Fertur namque mea humilitas invenuiſſe gratiam apud regiam
majeſtatem, ita ut quærat videre me. Et quis ego ſum ut diſſimulem beneplacitum
regis? Accurro, & qui quærebar, ecce adſum: non in præſentia corporis, in qua de-
ſpexit Dominum Herodes, attamen in viſceribus meis; nam quis me ſeparabit ab
his? &c.* Miſſis vero præfecit Erunonem abbatem, *olim mihi per dies multos*, in-
quit *individuum comitem, nunc autem patrem multarum animarum latantium in Chri-
ſto, ſed gentium in ſæculo.*]

(c) Petr. Ven. lib. 4. ep. 37.

(d) Bern. ep. 207.

XLIII. Rogerius conſtruit monaſterium S. Bernardi diſcipulis.

(d) Ampliſſ. coll. tom. 1. p. 738.

XLIV. Johannes Pulſanenſis abbas obit.

Dum in Apuliæ partibas ſamas, agendum eſt de Johanne Pulſanenſi abbate, qai hoc anno ad celeſtem patriam migravit. Erat his Matera Apuliæ civitate oriun-
dus, qui adaltus parentibus inconſultis, vili indutas habitu, ad monaſterium ſitum

in

in inſula Tarentina clam ſeceſſit, ibique ovibus cuſtodiendis adhibitus eſt. Inde ad Calabriam pergit, tum in Siciliam, ubi ad vaſtiſſimam eremum ſe recepit, ubi duobus annis perſtitit, ſolis agreſtibus herbis, amariſque ficubus & aqua contentus. Poſtea divino admonitu Genuſium, * quod regni Neapolitani opidulum eſt in provincia Hydruntina rediit, ibique biennio duriſſime vixit. Dein ſervum Dei Guillelmum Vercellenſem, Genuſii jam dudum ſibi cognitum, audita ejus miraculorum fama in monte Laceno tunc habitantem adiit, eique ſuaſit, ut alio migraret. Ipſe vero ad baſilicam S. Michaëlis in monte Gargano ſitam ſe contulit, ubi poſtquam adventantibus aliquamdiu miniſtraſſet, ad quemdam locum diœceſis Sipontinæ, Pulſanum * vocabulo, accellit. Illic primo ab urbe Sponto lapide monaſterium in honorem B. Mariæ ædificavit, multoſque congregavit diſcipulos, quibus aliquamdiu præfuit. Deniquo multis editis miraculis, ad B. Jacobi apoſtoli eccleſiam, quæ Pulſanenſi ſubiecta erat, profectus, illic febre correptus deceſſit XII. Kalendas Julias hujus anni ibidemque, obſiſtentibus fruſtra Pulſanenſibus monachis ſepultus eſt. Jordanus ejus diſcipulus in regimine Pulſanenſis monaſterii ei ſucceſſit. Hæc ex Latina ejus vita quæ ab anonymo ejus loci monacho ſcripta, Neapoli edita eſt anno MDCXXXIII. in qua ſancti Benedicti regula capite XXVIII. laudatur. De hoc monaſterio agit Lubinus (*a*) & ante eum Ughellus, (*b*) apud quem octo monaſterio a Pulſanenſi abbatia dependentia recenſentur. Joanni Pulſanenſi, abbati quatuor tantum annis ſupervixit Guillelmus Vercallenſis, de quo inferius agendum.

ANN. CHR. 1139.

* *Genoſas*

* *Apulſano.*

(*a*) *Lubin. p.* 311.
(*b*) *Ital. ſac. to.* 7. *p.* 1130.

XLV. Malachiæ vita.

Hoc eodem anno Romam acceſſit Malachias, Hiberniæ primas, pallium a Romano pontifice accepturus. Annus colligitur ex ejus vitæ capite XV. ubi novem tantum annis ſupervixiſſe dicitur, quem anno MCXLVIII. obiiſſe conſtat. Res ab eo geſtas non minus diſerte quam pie ſcripſit Bernardus, ex quibus ſumma tantum capita delibare juvat. Malachias io Hibernia e parentibus præpotentibus natus eſt, matre admodum pia, quæ illi vias vitæ a pueritia aperuit. In ſcholis litteras, domi timorem Domini edoctus, quotidianis profectibus reſpondebat magiſtro & matri. Erat in civitate Ardmacha: ubi alitus eſt, homo ſanctus auſteræ admodum vitæ, Imarius nomine, & is monachus & abbas erat, ut infra patebit; ad quem ſe cooptulit, & formam vitæ ab eo accepit. Tantum in ejus ſchola profecit, ut Celſo archiepiſcopo dignus viſus ſit, qui ad diaconatum, nec multo poſt ad presbyteratum promoveretur. Etat autem, cum ſacerdos ordinatus eſt, annorum fere viginti-quinque: *in qua ejus utraque ordinatione, ſi quid contra canonum normam proceſſiſſe videtur, ut vere videtur, (ſiquidem infra viceſimum-quintum annum leviticum miniſterium infra triceſimum adeptus eſt ſacerdotii dignitatem) donandum ſane tum zelo ordinatoris, tum meritis ordinati. Ego vero*, ait Bernardus, *nec in ſancto redarguendum, nec uſurpandum conſulo ei quis ſanctus non fuerit.* Ad hæc epiſcopus etiam vices ei ſuas commiſit. Ille vero ſtatim ſuperſtitiones evellere verbum Dei ubique diſſeminare, Romanos ritus inſtituere; uſum confeſſionis, confirmationis, contractum conjugiorum, quæ omnia vel ignorata, vel neglecta erant, teſtituere inſtitit. Ne autem quædam ſecus quam par eſſet agere videretur, ſubiit animum adire Malchum Leſmorenſem in Mumonia epiſcopum, ut plenius de omnibus informaretur. Hic erat ſenex, plenus dierum & virtutum, Hibernus quidem natione, ſed in Anglia converſatus in habitu & propoſito monaſtico in cœnobio Wintouienſi, ex quo ad epiſcopatum aſſumtus fuerat. Tanta vero ei gratia cælitus conceſſa fuerat ut non modo vita & doctrina, ſed etiam inſignis clareſceret, quorum duo Bernardus refert: unum, quo puerum mente captum ſeu lunaticum inter confirmandum unctione ſanavit: alterum quo auditum ſurdo reſtituit. Ad eum exagitatus a germano Cormareus Mumoniæ rex, quæ Hiberniæ pars auſtralis eſt, aliquando confugit; tantumque Malco doctore profecit, ut, regio nomine & faſtu depoſito, ſumma vitæ auſteritate & modeſtia, qualem ſervabat epiſcopus, conrentus fuerit, nec ab alio rege (nam plura in Hibernia tum regna erant) induci potuiſſet, ut regni clavum reſumeret, ni Malchus & Malachias conſilio ſuo ad id impuliſſent. Poſt hæc vir dives & potens, qui locum *Benchor* famoſum quondam (*c*) monaſterium, & poſſeſſiones ejus tenebat, in manus Malachiæ, cujus avunculus erat, omnia & ſe quoque dedit. Hoc olim deſtructum a paganis, ob inſigne dignitatis antiquæ, & corpora ſanctorum illic quieſcentium, libenter ſuſcepit. Erat quidem ingens loci illius poſſeſſio: ſed Malachias ſolo contentus loco ſancto, omnes poſſeſſiones reliquit ei qui illas tenebat. Nam & illic adhuc conſtituebantur per electionem abbates, ſervantes nomine, etſi non re, quod olim in uſu fuerat. *Cumque ſuaderent multi non alienare poſſeſſiones, ſed totum ſimul retinere ſibi; non acquievit pauperatis amator: ſed fecit eligi juxta morem qui eas teneret; ſolo, ut prædiximus, retento ſibi & ſuis. Et fortaſſe conſultus*, ſubdit Bernardus, *ut*

(*c*) *V. Annal. to.* 12. *p.* 209. *& ſeqq.*

ANN. CHR. 1139. *poſt apparuit, integrum retinuiſſet, ſi non magis ſuæ proſpexiſſet humilitati, quam paci. Itaque ex mandato patris Imarii*, aſſumtis ſecum decem circiter fratribus locum inſtaurare, oratorium ex lignis lævigatis ædificare, in quo ſervitium eſt Deo ſimili quidem, ut olim, devotione, ſed non pari numero. Præfuit, Malachias loco illi aliquanto tempore *patre Imario ita conſtituente*, ipſe rector, ipſe regula fratrum. Inde aſſumitur invitus ætate fere tricenarius, ad Conneretenſem epiſcopatum jam dudum vacantem, in quo ſacra omnia neglecta erant, confeſſio, pœnitentia, legitima conjugia: quæ omnia vir ſanctus reſtituit. Inter ea illam urbem a rege aquilonaris partis Hiberniæ deſtrui contigit, unde Malachias neceſſitate compulſus ad regem Mumoniæ, ſuum quodam exſulem, cum ſuis, numero centum-triginta fratribus ſe recepit: a quo perhumane acceptus, Ibracenſe monaſterium conſtruxit. Hic locus brevi crevit poſſeſſionibus & perſonis: ubi vir ſanctus legem & diſciplinam quam aliis imponebat, magis ipſe portabat, epiſcopus & magiſter.

XLVI. Armachanæ eccleſiæ miſerabilis ſtatus.

Dum hæc ita agerentur, contigit infirmari Celſum archiepiſcopum, qui Malachiam diaconum, presbyterum & epiſcopum ordinaverat. Is ſe morti proximum eſſe ſentiens, velut teſtamento Malachiam ſucceſſorem deſignavit. Hoc præſentibus, hoc abſentibus, hoc ſpeciatim duobus Mumoniæ regibus præcepit ea præcipiendi auctoritate, quæ Armachanæ ſedis archiepiſcopis ob ſanctum Patricium patriæ apoſtolum, ibique ſepultum, conceſſa eſt. Verum mos illic peſſimus inoleverat ab annis ferme ducentis, ut ſancta illa ſedes hereditaria ſucceſſione poſſideretur; quæ exſecranda conſuetudo eo uſque proceſſerat, ut, etſi interdum deficiſſent ex illo ſanguine clerici, conjugati ſuccederent. Hinc octo ante Celſum uxorati ſedem illam tenuerant, unde nata eſt diſſolutio totius eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſæva ſubintroducta barbaries, immo paganiſmus quidam inductus ſub nomine chriſtiano. Hæc ratio movit Celſum, ut moriens Malachiam ſucceſſorem deſignaret. Obſtitit per quinquennium Mauricius ex Celſi progenie: ſed tandem Malchus epiſcopus mox laudatus, & Gillebertus apoſtolicæ ſedis per Hiberniam legatus effecere, ut Malachias tandem in illam ſedem induceretur. Obedivit ille ſpe martyrii, profeſſus ſe ad amicam paupertatem reverſurum, ſi res in melius reformare potuiſſet. Verumtamen civitatem non ingreſſus eſt, dum ille incubator vixit, ne cui mortis occaſio præberetur. Mortuo invaſore, ſucceſſit alter ex eadem progenie, nomine & re Nigellus, qui cum ſuis aſſeclis Malachiæ necem non ſemel molitus eſt. Sed tandem, Deo protegente ſervatus vir Dei, & adverſariis aut victis, aut ſublatis e medio cum tota illa progenie, in civitate omnia rite diſpoſuit & ordinavit.

XLVII. Malachias Dunenſis factus epiſcopus.

Sic libertate Armachanæ eccleſiæ intra triennium reſtituta, reformatis ubique moribus, videns omnia in pace eſſe, & ipſe de ſua pace cogitare cœpit. Hinc memor propoſiti ſui, conſtituto illic Gelaſio ſucceſſore, viro bono & digno tali honore, ad priorem ſuam parochiam rediit, quam in duas epiſcopales ſedes pro antiquo more diviſerat. Et quia in Conneretenſi jam alium epiſcopum ordinaverat, ad Dunenſem ſe contulit, alteri cedens potiorem: in qua clericos regulares conſtituit. Omnibus in illa parochia bene ordinatis, viſum eſt ei, ut eccleſiæ Armachanæ, pro qua tantum laboris inſumſerat, & alteri metropolicæ ſedi a Celſo erectæ, honorem pallii compararet. Ejus rei cauſam Romam proficiſci conſtituit; quod ubi innotuit, intoletabilis cunctis viſa eſt ejus abſentia, nec prius illi aſſenſere, quam ſorte contra voluntatem ejus tet miſſa, Dei voluntatem explorarent, & ſic eam ſe habere convicti eſſent. Oceano tranſmiſſo, Bernardus ait ſibi in hac via datum fuiſſe ut eum videret, & ex eo tempore ſe inveniſſe gratiam in oculis ejus. Ipſe etiam ad Claram-vallem divertere dignatus eſt: ubi viſis fratribus compunctus fuiſſe dicitur; & fratres non mediocriter ædificati in præſentia & ſermone ejus. Romam ubi pervenit, cum multis lacrymis ab Innocentio flagitavit, ut ipſi in Clara-valle deinceps vivere & mori permitteretur. Verum abnuit pontifex, lucris uberioribus occupandum decernens. Nam poſt unius menſis in Urbe moram, nova metropolica ſede confirmata, & pallio utrique ſedi promiſſo, ubi coacto concilio ab epiſcopis petitum eſſet; legatum illum per univerſam Hiberniam conſtituit vice Gilleberti ſuperius laudati, qui præ ſenio & debilitate corporis hoc munus amplius ſuſtinere non poterat. Tum, mitram ſuam ejus capiti impoſuit pontifex, eidemque ſtolam cum manipulo dedit, ac demum ſalutatum in oſculo pacis eum dimiſit. In reditu Malachias denuo Claram-vallem inviſit, magnopere dolens, quod illic remanere ſibi non liceret; ſed quatuor e ſuis ibi dimiſit, qui probati, dignique inventi ſunt qui monachi fierent, uti & alii, quos poſtea iſtuc miſit; qui omnes in monaſtica diſciplina recte exercitati, adjunctis aliis de Clara-valle, in Hiberniam reverſi ſunt (a) cum ſancto fratre Chriſtiano, & in nova Melliſontis abbatia conſtituti, quæ paullo poſt filias quinque peperit. Reverſus in patriam Malachias, totum ſe curæ paſtorali & reformandis moribus impendit, mul-

Romam adit per Claram-vallem.

(a) *V. Bernar. ep.* 341.

multaque ſigna patrat; in his mulierem abſque ſacramento extremæ-unctionis defunctam excitavit, & clericum quemdam de ſanctiſſimo Euchariſtiæ ſacramento male ſentientem ad ejurandum errorem adduxit. In Benchorenſi monaſterio oratorium ex ligneo lapideum, quod nuſquam in Hibernia viſum, conſtrui cœpit inſtar eorum, quæ in aliis regionibus viderat. Mirantibus cæteris rem novam, contra rerum ejus loci invaſor indignatur, cujus filius primo clam detrahere tum conviciari palam; novitatem horrere, Scottos ſe eſſe non Gallos dictitare; ſumtus » exaggerare; eunctos denique ad impediendum opus inſtigare. Ad quem Mala» chias: Miſer, inquit, opus, quod inchoatum vides & invides, ſine dubio perficietur; ſed perfectum non videbis, quod re ipſa accidit; nam ille brevi cælitus pœnas tulit, uti & pater: ſicque ad Benchorenſe monaſterium rediit poſſeſſio. ANN. CHR. 1139.

XLVIII. Richardo Fontanenſi abbati ſuccedit Henricus.

Actum eſt ſuperius (*a*) de Richardo Fontanenſis in Anglia monaſterii ſecundo abbate, qui hoc anno Romæ deceſſit, quo eum Turſtanus Eboracenſis archiepiſcopus legatum miſerat. De ejus obitu Bernardus *Alexandro priori & conventui de Fontibus* conſolatoriam epiſtolam (*b*) ſcripſit, eoſque hortatus eſt ad eligendum unanimi conſenſu dignum ſucceſſorem cum conſilio Henrici abbatis Vallis-claræ quem cum fratre Gualtero brevi miſſurus erat. Eidem Heinrico abbas ſanctus ſequenti epiſtola præcipit, ut ſi in eum convenerit electio fratrum cum conſilio abbatis Reivallis, non eam refutet, ſed obediat in caritate. *Et ne timeas*, inquit, *pro domo, quam regendam ſuſcepiſti. Ego enim, Deo volente, utilem providebo diſpenſatorem. Illa mihi namque vicinior eſt.* Prævidebat ſine dubio Bernardus, eligendum a Fontanenſibus Henricum, utpote Anglicum, & eximiis præditum moribus; & fortaſſe ejus rei cauſa illum eo direxerat. Et re quidem vera electus eſt a fratribus abbas, iſque primus Fontanenſes *ad perfectam ordinis puritatem* (*c*) redegit, teſte Serlone. Erant ſiquidem anne ejus advenrum quædam *levitatis* priſtinæ relicta vitulamina, quædam ſcilicet res peculiares apud nonnullos præter licitum, ſecundum conſuetudinem, quam a prima matre traxerant, Eboracenſi videlicet ſanctæ Mariæ monaſterio, unde egreſſi erant. Verum hæc aliaqoe reſecuit Henricus abbas, qui, poſt ſeptem circirer annos, amoto Willelmo Eboracenſi archiepiſcopo ſuffectus eſt. Cætera, quæ Fontanenſem abbatiam ſpectant, apud Serlonem legere licet.

(*a*) *Ibi.* 75. *n.* 270.
(*b*) *Bern. ep.* 340. *& ſeqq.*
(*c*) *Monaſt. Anglic. to.* 2. *p.* 746.

XLIX. Glocentrenſes abbates.

Hoc ipſo autem anno Walterus *de Lacy* abbas Gloceſtrenſis obiiſſe traditur, cui ſucceſſit Gilbertus, qui anno MCXLVII. mortuo Roberto Herefordenſi epiſcopo ſubrogatus, Hamelinum in abbatia ſucceſſorem habuit, ut ex Annalibus (*d*) Wigornienſibus diſcimus, qui tamen in conſequentibus non bene ſibi conſtant. Hamelinus ad annum MCLXXIX. Gloceſtriæ præfuit.

(*d*) *Anglia ſacr. to.* 1. *p.* 475.

L. Theobaldi Cantuariæ archiepiſcopi ordinatio & lis cum Auguſtinenſibus.

Electus anno ſuperiori, ut diximus (*e*) Theobaldus Becci abbas ad Cantuarienſem archiepiſcopatum, idibus Januarii inſequentis Cantuariæ ad altare Chriſti a Balduino ſedis apoſtolicæ legato, ut in actis abbatum Beccenſium legitur, aliis ab Alberico, conſecratus eſt, Romamque non multo poſt profectus pallium accepit. Eodem anno Hugo abbas (*f*) ſuburbani S. Auguſtini monaſterii ab Innocentio confirmationem impetraverat privilegii a Calliſto II. indulti, quo monaſterium juriſdictioni ſedis apoſtolicæ cum ſuis poſſeſſionibus ſpeciatim aſſerebatur, & prava quædam & turpis conſuetudo, arietum ſcilicet, panis & vini ab Auguſtinenſibus exactio, Cantuarienſibus archiepiſcopis interdicta erat. Hujus occaſione privilegii Theobaldus in Auguſtinenſes ſummopere indignatus, eos multis modis infeſtavit, in eorum eccleſias violenter irrupit, & in illis presbyteros, invito abbate & monachis, conſtituit, inſuper eoſdem ad ſua placita ſub gravibus pœnis evocavit. Super his aliiſque moleſtiis & gravaminibus Auguſtinenſes apud Innocentium conqueſti ſunt: qui hac de re Theobaldo ſcripſit, ut a cœptis deſiſteret; ſin minus, coram Henrico epiſcopo Wintonienſi & apoſtolicæ ſedis legato cauſam dicturus ſe ſiſteret. Ejuſdem argumenti litteræ eidem Henrico, Stephano regi ejus fratri, & Auguſtinenſibus a pontifice ſcriptæ, quas Willelmus Thornus refert. Verum mandatis apoſtolicis cum non pareret archiepiſcopus, immo novas prioribus injurias ſuperadderet; iteratas apud ſummum pontificem querimonias Auguſtinenſes deponere coacti ſunt. Quam ob rem cauſæ cognitio Henrico Wintonienſi, aliiſque epiſcopis commiſſa, ſecundum Auguſtinenſes definita eſt: cui ad tempus cedere viſus Theobaldus: ſed denuo ab eo agitata, demum a Lucio II. eo pacto abſoluta, ut quædam ei prædia in compenſationem a monachis darentur: ſicque ſancita concordia eſt; quæ omnia fuſe a Thorno referuntur. Tantam Henrici Wintonienſis epiſcopi potentiam moleſte admodum tulit Theobaldus, ut in conſequentibus videbimus.

(*e*) *V. lib.* 74. *n.* 77.

LI. Letardus Becci abbas electus.

Ubi Theobaldus conſecratus eſt archiepiſcopus Cantuarienſis, tunc primum de novo Becci abbate eligendo tractari cœpit. Electus ſtatim Letardus, natus in ipſo Becci opidulo, olim apud Pontiſaram, tunc beatæ Mariæ de Prato apud Roroma-

ANN. CHR. 1139. gum prior, qui a venerabili Willelmo Beccenſium tertio abbate monaſtico habitu indutus fuerat, & eximia virtutis & regularis diſciplinæ exempla ſemper ediderat. Fuit is ſextus Beccenſis abbas, benignus & humaniſſimus in omnes, quos vitæ honeſtas commendabant, at ſeverus eorum cenſor, qui quidvis contra honeſtatem commiſiſſent. Ut vero ejus virtus & patientia probaretur, non multo poſt oculorum lumine orbatus eſt: ſed neutiquam ob id triſtis exſtitit, nec a fratrum conſortio, in choro, capitulo & refectorio abſtinuit uſque ad mortem, quæ decimo ſui regiminis anno accidit. Letardi abbatis anno primo inchoata fuit Beccenſis capituli fabrica, quæ poſt annos ſeptem abſoluta eſt, ſuppetias conferente Roberto de Novoburgo, totius Normanniæ vicecomite, qui Beccenſes, in primis Letardum abbatem impenſe colebat.

LII. Robertus de Torinneio Becci monachus. * *de Torigny.*

Cum Romam palii cauſa peteret Theobaldus Cantuarienſis archipræſul, ad ſuum Beccenſe monaſterium divertit. In ejus comitatu erat Henricus Huntindonienſis, qui jam tunc de hiſtoria regum Anglorum ſcripſerat. Hic Robertum de Torinneio *, tunc Becci monachum, convenit, & cum eo hac de re collocutus, volumen quoddam de antiquis Brittonum regibus ab eo legendum & exſcribendum accepit, cujus excerpta ad Varinum quemdam Brittonem, qui ab eo quæſierat, cur a Julio cæſare hiſtoriam ſuam orſus fuiſſet, miſit cum epiſtola, in qua de Roberto monacho honorifice loquitur in hunc modum. *Hoc anno, qui eſt ab incarnatione Domini milleſimus centeſimus trigeſimus-nonus, cum Romam proficiſcerer cum Theobaldo Cantuarienſi archiepiſcopo, apud Beccum, ubi idem archiepiſcopus abbas fuerat, ſcripta rerum prædictarum ſtupens inveni. Siquidem Robertum de Torinneio ejuſdem loci monachum, virum tam divinorum quam ſæcularium librorum inquiſitorem & coacervatorem ſtudioſiſſimum, ibidem convenī; qui cum de ordine hiſtoria de regibus Anglorum a me edita, me interrogaret, & id quod a me quærebat libens audiſſet; obtulit mihi librum ad legendum de regibus Brittonum, qui ante Anglos noſtram inſulam tenuerunt: quorum excerpta, ut in epiſtola decet, tibi, dilectiſſime, mitto.* (*a*) *Guib. p.* 736. & *ſeq.* Hæc epiſtola in Appendice (*a*) ad Guibertum edita eſt cum illis excerptis, quæ nihil fere quam fabulas continent. Robertus de Torinneio poſtea factus eſt Becci prior poſt Richardum, quem hoc anno priorem fuiſſe diſcimus ex litteris Gaieranni comitis de Mellento quibus eccleſiam S. Nicolai de Mellento Beccenſibus dedit. Hæc donatio facta eſt apud Bellum-montem *in manu Richardi prioris eccleſiæ S. Mariæ de Becco*, hoc anno *dominica die ante caput jejunii* III. *nonas Martii per cultellum ſuper altare poſitum*. Proceſſu temporis Robertus de Torinneio factus eſt abbas S. Michaelis-de-Monte, ut inferius videbimus. Dum adhuc Becci monachus eſſet, res ab Heinrico primo, Angliæ rege & duce Normannorum, hiſtoriæ ducum (*b*) *ibid. p.* 713. & *ſeq.* Normannorum ſuperadjecit, ut ipſe teſtatur in epiſtola (*b*) ad Gervaſium priorem ſancti Serenici apud Cenomannos, qua eum hortatur ad ea ſcribenda, quæ in Normannorum provincia evenerunt poſt exceſſum prædicti Heinrici regis uſque ad mortem Gaufridi ducis Normannorum & comitis Andegavenſis, ſummatim delibando nomina & geſta comitum Andegavenſium & Cenomannenſium.

LIII. Sithienſium lis cum Cluniacenſibus definita. (*c*) *lib.* 7. *n.* 129.

Vix annus erat, ex quo Leo ſeu Leonius abbas Sithienſis S. Bertini monaſterium regendum (*c*) acceperat, cum a Cluniacenſibus turſus de ſubjectione ſui monaſterii exagitatur, & cum Alviſo Atrebatenſi epiſcopo, cujus apud Aquicinctum fuerat monachus, Romam cauſam dicturus evocatur. Illuc profectus anno ſuperiori poſt feſtum S. Martini, ibidem perſtitit uſque ad mediam hujus anni quadrageſimam, cum generale concilium celebrandum erat. Tunc Romæ adfuit Petrus Venerabilis Cluniacenſis abbas: ſed cum de lite, quæ inter Cluniacenſes & Sithienſes orta erat, omnino fieret; Leonius cauſam ad concilii audientiam retulit. Hinc auditis utriuſque partis rationibus, lectis utrimque privilegiis, Paſchalis ſecundi hac de re judicium in gratiam Sithienſium jam prolatum confirmatur, & S. Bertini cœnobium a Cluniacenſium ditione omnino liberum in poſterum fore declaratur. Sed ne ulla rancoris inter partes remaneret ſuſpicio, diſcedentes ambos abbates pontifex ad pacis oſculum reconciliavit; quod non difficile fuit Petro Venerabili, viro, ſi quis alius, placabilitate & lenitate inſigni. Præter privilegium pontificium hac de re Leonio abbati conceſſum, litteras Innocentius ſcripſit Theoderico Flandriæ comiti & Sibyllæ comitiſſæ, atque alias Miloni epiſcopo & capitulo Morinorum; necnon conſimiles Willelmo caſtellano & opidanis S. Audomari, quibus pontifex ad tuendum Sithienſium libertatis privilegium hortatur. Hæc omnia Johannes Iperius fuſe commemorat. Non dubito, quin multum ad hanc concordiam (*d*) *Bern. ep.* 249. contulerit Bernardus, ſcripta ad venerabilem Petrum (*d*) epiſtola, qua eum monet, ut a monaſterio S. Bertini tam operoſe ſibi vindicando deſiſtat. *Nam etſi hoc vobis*, inquit, *in pace fubiiſſere, & abſque omni contradictione poſſetis; ne tunc quod*

veſtra referre quidem video. Neque enim crediderim vos delectari honore cum tanto onere. Nunc vero cum nos abſque magno labore vindicare vobis præfatum monaſterium, nec ea pace, ut annis, quæritis poſſidere; honeſta vobis, ut mihi videtur, præbetur quieſcendi occaſio, timor inquietandi. Et hic finis fuiſſe videtur diuturnæ illius controverſiæ. ANN. CHR. 1139.

[Non tam cito Stabulenſi monaſterio facta eſt reſtitutio antiquiſſimæ poſſeſſionis villæ *Turnimes*, quam licet Otto I. Imperator ad jus monaſterii, ut *vultur & quotidianis expenſis Stabulenſium fratrum deſerviret*, imperiali auctoritate pertinere declaraverat, Godefridus nihilominus comes Namurcenſis invaſam pertinaciter retinebat; adeo ut pluries a regibus & imperatoribus cogi ad reſtitutionem neceſſe fuerit. His hoc anno acceſſit pontificalis auctoritas Alberonis epiſcopi Leodicnſis, qui ſuo diplomate reſtitutionis ſericm exponit his verbis (*a*): *Domnus Verbaldus abbas Stabulenſis avunculum noſtrum Namurcenſem comitem Godefridum, qui eamdem villam injuſte habebat, in curia domni noſtri Cuonradi II. ſerenuſſimi Romanorum regis proclamavit, & prænominatam villam judicio curiæ recepit. Aliquanto vero plus tempore germanus noſter Euſtachius Leodii advocatus ſæpefatam villam* Turnines *per vim occupavit, hoc ſcilicet rationis prætendens, quod, Vvigerus de Vvoronia, cujus filiam uxorem duxerat, a prædicto avunculo noſtro Namurcenſi comite eamdem villam in beneficium acceperat. Veramtamen nos evidentis juſtitiæ ratione commoti, tum ex admoniione reverendiſſimi patris noſtri papæ Innocentii, & juſſione piiſſimi regis noſtri Conradi II. annuentibus ſedulo pro Stabulenſi eccleſia domno metropolitano Arnoldo ſanctæ Colonienſis eccleſiæ archiepiſcopo, necnon Alberone Trevirenſi archiepiſcopo & apoſtolica ſedis legato, non pepercimus carni & ſanguini, ſed conſque fratrem noſtrum eccleſiaſtica auctoritate coegimus, ut villam* Turnines *cum omnibus iade ablatis Stabulenſi monaſterio reſtitueret, facta inſuper coram nobis promiſſione, quod de eodem bono nullam deinceps violentiam inferret.* &c. Huic rei interfuerunt prælati & canonici majoris eccleſiæ, Fridericus præpoſitus & archidiaconus, &c. Renzo decanus & abbas civitatis, Elbertus abbas S. Jacobi, Warellinus abbas S. Laurentii, Gillebertus abbas S. Hagaberti, Theodericus abbas Walciodorenſis, Waltherus abbas Flonenſis. Interfuit confrater noſter Albero Virdunenſis epiſcopus, Odo abbas S. Remigii Remenſis, nobiles & liberi homines comes Lambertus, Henricus de Rape, &c. *Actum eſt hoc publice Leodii in capitolio S. Mariæ ſanctæque Lamberti anno dominicæ incarnationis* MCXXXIX. *indictione* III. *regnante domno Cuonardo II. anno regni ejus* II. *ordinationis autem noſtræ* III.] LIV. Reſtitutio villæ *Turnimes* Stabulenſi monaſt. auctoritate pontificia aſſerta. (*a*) *Ampliſſ. collect. tom.* 1. *p.* 109.

In brevi chronico (*b*) S. Vitoni Virdunenſis Laurentius abbas hoc anno obiiſſe dicitur, & Segardus ſucceſſiſſe. Ejus obitum notat, & præcipua facta perſtringit Laurentius de Leodio his verbis. (*c*) *Anno nono*, inquit, *epiſcopatus domni Alberonis, venerabilis Laurentius poſt quadraginta annos & tres menſes, ex quo abbas ſuetter huic monaſterio præfuerat, beato exceſſu obiit. Hic & genere linguaque Teutonicus, & magnæ ſcientiæ & induſtriæ gratia præditus, a prima indole apud S. Agericum in palæſtra monachicæ profeſſionis exercitatus claruit. Inde cum Rodulfo abbate cœnobio noſtro infulſit, & tempore noſtrorum ſub eodem Rodulfo exſilii, in Divionenſi Burgundiæ cœnobio prior ſub abbate ſanctæ memoriæ Gerentone* ſeu Jarentone, *multa ſuperſtitiuæ traditionis ibi inventa delevit, vel mutavit, aliaque inſeruit honeſtiora. Inde cum noſtris reverſus, & poſt mortem prædicti Rodulfi ex priore in abbatem promotus, ea omnibus ſanctæ, pie & juſte præfuit; & ideo multum profuit tam in augmento rei, quam religionis.* Hactenus Laurentius de Leodio, qui his ſubdit donationes, quas multi nobiles Laurentii tempore monaſterio fecerunt, in his Theodericus & Widericus fratres comitis Frederici, Rainaldus eorum vitricus, & Chenegundis uxor Manfridi ſeu Matfredi, quæ multa prædia S. Vitono contulit. In necrologio kalendis Julii *domnus & venerabilis abbas Laurentius* obiiſſe dicitur. Quanta hic a ſchiſmaticis pertulerit, ex aliis ejus factis ſuperius relatis patet. LV. Laurentio abbati S. Vitoni ſuccedit Segardus. (*b*) *Labb. tom.* 10. *p.* 401. (*c*) *Spicil. tom.* 12. *p.* 328.

Laurentio mortuo venerabilis Segardus, ejus conſanguineus & monachus, pietatis ac religionis, uti & dignitatis, ſucceſſor fuit. Cum prioris officium gereret, cœmeterium fratrum muro cinxit, & clauſtrum reparavit: abbas autem magni pretii ſcrinium ad reponendas S. Vitoni reliquias multo ſumtu fabricari curavit. Majora parabat, cum eum Deus poſt duos aut tres annos felicis regiminis ex hoc mundo abſtulit.

Sub eo prior fuit venerabilis Rodulfus, ejus conſanguineus, conterraneus & ætate compar. Ambo una die monaſteriam ingreſſi, & una die ſimul monaſticam profeſſi vitam, ambo itidem una die ab epiſcopo abbates conſecrati ſunt, Rodulfus quidem S. Agerici, Segardus S. Vitoni: ſed longe diſpari fortuna. Segardus enim, quia bene morigeratis & obedientibus præerat, in cunctis bene & proſpere egit: Rodulfus vero, quia contumaces & rebelles monachos habuit, etſi recte ſe LVI. Rodulfus S. Agerici abbas ejus propinquus.

gere-

ANN. CHR. 1139.

gerebat, nihil profecit; nam illi ſalutaria quæque pietatis & religionis monita ſpernebant, res ſibi procuratas dilapidabant, monaſticæ vitæ candidatos moleſtiis & injuriis diſcedere cogebant; denique abbatem ipſum multis in dies modis impetebant & divexabant. Quam ob rem ille exemplo beati Benedicti perverſos illos monachos deſeruit, & ſe a paſtorali cura per epiſcopum abſolvi curavit, agente Segardo, qui eum S. Vitoni priorem conſtituit. Hinc illa domus deſolata remanebat uſque ad tempus, quo Laurentius hæc ſcribebat, jactitantibus illis monachis, quod *quodam fato ita damnati ſint, ut ex quo locus fundatus eſt, nullus ex omnibus abbatibus eorum inter eos, ſed alias ab eis pulſus obierit: quorum hodie*, inquit Laurentius, *tres vivunt ita pulſi*. Quidam tamen viri pietate & religione inſignes ex illo S. Agerici monaſterio primis illis temporibus prodiere, quales fuere Godefridus abbas ſancti Quintini-de-Monte prope Perronam, & Fulgentium Affligemienſis abbas, de quibus in ſuperioribus actum eſt. Hinc ſuſpectum quodam modo redditur illius chronographi teſtimonium, qui ſui monaſterii alumnum monachis S. Agerici non probari ægre ferebat, quem ob eam cauſam rejectum aiunt, quod homo extraneus invitis ab epiſcopo Adalberone obtruſus eſſet poſt mortem Richardi abbatis, quæ hoc anno vel inſequenti accidit. Excluſo itaque Rodulfo, electus e gremio Ægidius, cum vix annis novem monaſterio præfuiſſet, ſucceſſorem ſortitus eſt Henricum: quo mortuo quinque ſubſequentes abbates ex grege S. Vitoni aſſumti ſunt. Horum nomina & ſucceſſorem in verſione Gallica tomi ſexti chronicorum Benedictinorum videre licet.

LVII. B. Remigio facta reſtitutio.

Ad hunc annum pervenit Godefridus Barbatus dux Lotharingiæ Inferioris & Lovanienſis comes: qui anno præcedenti alodium Littam (*a*) pagi Leodicenſis, quod Gerberga Francorum regina S. Remigio contuleiat, a ſe injuſte abſtractum, facti pœnitens eidem reſtituit, ob quam invaſionem ab epiſcopis Leodicenſi & Cameracenſi, necnon ab eccleſia S. Remigii excommunicatus fuerat. Hæc abdicatio & reſtitutio ab ipſo, duobuſque ejus filiis, Godefrido & Henrico, facta eſt in præſentia Conradi imperatoris, teſtibus ex parte S. Remigii Odone S. Remigii abbate, Walrero abbate S. Martini Tornacenſis, Simeone abbate de Parco, & aliis. Obiit Godefridus VIII. kalendas Februarias hujus anni, ſepultuſque eſt Affligemii, cui multa beneficia contulerat. Henricus ejus filius ibidem monachum induit, nec multo poſt mortuus ad patrem ſepultus eſt. Godefridus Barbati filius natu major principatum conſecutus eſt aſſentiente Conrado II. imperatore, qui ei Lutgardem ſuæ conjugis ſororem nuprum dedit. Ex his corrigendus chronici Affligemienſis (*b*) continuator, qui Godefridi patris obitum novem annis prævertit.

(*a*) *Marlot. to. 2. p. 324.* Godefridi Barbati obitus.

(*b*) *Spicil. to. 10. p. 612.*

LVIII. Thomas Mauriniaci abbas abdicat.

Prædictus Odo S. Remigii abbas auctor fuit Thomæ abbati Mauriniacenſis prope Stampas monaſterii, cujus ipſe monachus erat, ut abbatiam abdicaret, & ad S. Martinum de Campis ſe reciperet; quod qua occaſione factum ſit, exponendum. Cum ad Lateranenſe generale concilium omnes epiſcopi & abbates convocati fuiſſent, ab eo tamen abfuit (*c*) Thomas quorumdam negotiorum neceſſitate impeditus. Hinc captata occaſione Henricus Senonum archiepiſcopus, qui forte jam illi infenſus erat, eum ab officio ſuſpendit, nulla habita ratione litterarum, quas rex Ludovicus in ejus excuſationem ſcripſerat. Paullo poſt tamen, agente Bartholomæo veterum Stamparum priore, in officio reſtiturus ab eo eſt. Verum, tum recentis injuriæ memoria, tum inſurgentium negotiorum & vexationum moleſtia fractus, Odonis abbatis conſilio, inconſultis epiſcopo & conventu, paſtoralem curam abjecit, & ad S. Martinum de Campis, *quæ eccleſia rigore ordinis tunc famoſiſſima erat*, privatæ vitæ & ſpiritualis otii ſtudio ſeceſſit circa mediam quadrageſimam anni inſequentis.

(*c*) *Chron. to. 4. p. 384. & ſeqq.*

Macarius ei ſuffectus.

Hoc accepto, rex Odonem ſancti Remigii & Joſcelinum Milidunenſem abbates Mauriniacum miſit, ut quem illi ex monaſterio S. Martini a Campis eligendum abbatem ex ſe indicarent, ipſi eum electum approbarent. At reclamarunt Mauriniacenſes, ne indulta ipſis electionis libertas convelleretur. Opportune etiam allatæ ſunt eis Henrici archiepiſcopi litteræ, quibus nova eiſdem electio interdicebatur, propterea quod Thomas ſe inconſulto & conventu abbatiam deſeruiſſet. Sed rex novos illuc nuntios ſpectabiles dirigit, nempe *Natalem cancellarium Resbacenſem abbatem, Alvisum Atrebatenſem epiſcopum, & magiſtrum Hugonem de S. Victore, in litteratura magiſtros etiam plurimos excedentem*, gravi præceptione interminans, ut ad eorum nutum abbatem eligerent. In his anguſtiis fratres Macarium priorem Longi-pontis, quæ cella eſt Cluniacenſium in pago Pariſienſi, abbatem eligunt, regi non ingratum fore opinati, quippe qui nepos eſſet Alberici Oſtienſis epiſcopi, quem rex & optimates ob probitatem & ſapientiam plurimi faciebant, & familiarem habebant. Verum non prius electo benedictionem impertiri voluit archiepiſcopus, quam Thomas per baculum, non per librum, curæ paſtoralis miniſterium ipſi re-

de-

deret; & nova Macarii electione facta, abbas Cluniacenſis electum emaociparet. Hinc nova fit electio: tum miſſus Cluniacum Robertus Brugerienſis monachus eum nuntiis regiis, Petro regis capellano, & magiſtro Simone de Piſſiaco; quos tex pro quibuſdam negotiis Romam dirigebat; obtentaque Macarii emancipatione, Macarius tandem ab archiepiſcopo benedictus eſt. Non multo poſt Macarius abbas Romam profectus, privilegium apoſtolicum retulit, ut clerici Veterum Stamparum, qui monachos paſſim infeſtabant, eliminarentur; multaque alia bona monaſterio præſtitit, Cluniacenſis ordinis diſciplina ibidem inſtituta. Denique idem Macarius poſtmodum ad reſtituendam in Floriacenſi monaſterio regularem normam tranſlatus eſt. ANN. CHR. 1139.

LIX. Vindocinenſes abbates.

In Vindocinenſi monaſterio deceſſit hoc anno Fromundus bonæ memoriæ abbas XII. Kal. Octobris, cum vix annos ſeptem hunc locum poſt Goffridum (*a*) rexiſſet. Ei ſucceſſit domnus abbas (*b*) Hubertus, vir morum honeſtate & ſanctitate præditus, ſed brevior ejus præfectura: quippe qui eam tenuit annos tantum quinque, & menſibus ſex non omnino integris mortuus XIV. kal. Aprilis. Fromundo abbate recruduit controverſia, Goffridi abbaris tempore exorta cum epiſcopo Andegavenſi de eccleſiis (*c*) & oblationibus, quæ tandem inter Ulgerium epiſcopum ita coram Innocentio II. compoſita eſt, ut abbas oblationes baptiſteriorum in eccleſiis epiſcopi Andegavenſis remitteret: epiſcopus vero abbati oblationes purificationum, nuptiarum, & alias ſicut antea obtinuerat. Huberti ſucceſſor Robertus annis decem Vindocinenſibus præfuit.

(*a*) *V. tib. 75. n. 161.* (*b*) *Labb. to. 2. p. 287. & ſeq.* (*c*) *V. Sirm. in Goffrid. p. 66.*

LX. Aſneriarum cella in abbatiam converſa.

Extat in diœceſi Andecavenſi abbatia apud Aſnerias * ſita non longe a ſiniſtra Toedi * ripa, qui in Ligerim infra Salnuurum influit. Hæc primitus cella fuit monaſterii Tirooenſis, a Girardo-Berlaii io honotem ſanctæ Dei-genitricis fundata, ſed paullo poſt ab eodem in abbatiam erecta, aſſenſu Willelmi Tironenſis abbatis, eo pacto, ut abbatum ejus loci futura electio non niſi providentia & poteſtate abbatis & capituli Tironenſis fieri poſſet. Quod ſi abbas prædicti loci a Tironenſium habitu & religioſis inſtitutionibus deflecteret; Tironenſis capituli *nutu & imperio* removeretur, & alter qui digous eſſet, ſubſtitueretur, ſalvo ubique jure epiſcopi Andegavenſis. Porro electus in præſentia Tironenſis abbatis fratrumque conventus marri eccleſiæ Tironenſi ejuſque rectoribus obedientiam & ſubiectionem eum monachis, qui eum ipſo futuri eſſent, promitteret. Ad hæc ut ſingulis annis ad capitulum Tironenſe, cum aliis abbatibus conveniat ad tecipienda ſtatuta, ſi quæ pro ſtabilirate & confirmatione ſuæ religionis edita ſuerint. Denique eum Tironenſis abbas ad prædictum locum S. Mariæ de Aſneriis, *quem mutato nomine Clariſontis abbatiam* deinceps vocari vult Willelmus, aut ad quemlibet locorum ei ſubjectorum venerit, omnis prærogativa hooris & conſeſſus ei tribuatur. Hanc vero abbatiam Girardus de Berlato cum uxore ſua Ada ab omni ſæculari poteſtate liberam eſſe conſtituit.

* *Aſnieres. Bellay.* * *la Touſ.*

LXI. Cormaricenſes abbates.

Cormaricenſe apud Turones monaſterium tunc regebat Willelmus abbas, ejus nominis primus, cui Innocentius papa protectionis apoſtolicæ privilegium hoc anno indulſit, dato diplomate XIV. kal. Maii, indictione II. Conſimile privilegium eidem conceſſit Goſſridus Andegavenſium comes. Willelmo ſucceſſiſſe Johannem abbatem cenſet Perionius, idque probant litteræ, quibus Cormaricenſes, rogatu Anſelli Triagni caſtri domini, quaſdam decimas anno MCXLVI. cedunt ſanctimonialibus, quæ prope muros Triagni commanebant. Poſt Johannem primus invenitur abbas Rogerius, memoratus in litteris concordiæ anno MCLXIV. initæ inter Cormaricenſes & prædictum Anſellum. Rogerium excepit Sulpicius, cujus tempore Pontius Claromontenſis epiſcopus de mandato Alexandri III. controverſiam compoſuit, quæ inter archiepiſcopum Turonenſem & abbatem Cormaricenſem de ſubiectione excitata erat, ut ſuo loco videbimus.

LXII. S. Jovini abbates & inſignes ſepulturæ.

Poſt Radulfum abbatem, Henſionenſi S. Jovini apud Pictones monaſterio præerat hoc anno Simon, eo nomine ſecundus; quo anno Guillelmus (*d*) Thoarcenſium vicecomes, qui Aimerico Arberti filio ſucceſſerat, pro anima patris ſui Aimerici in eccleſia S. Jovini ſepulti, & vicecomitis Aimerici, *qui & ipſe in eadem abbatia ſepultus eſt*, & pro ſalute omnium propinquorum ſuorum, donat Deo & S. Johanni-Evangeliſtæ, ac beatis confeſſoribus Jovioo & Martino, necnon monachis eis ſervientibus & pro ſalute vivorum & defunctorum jugiter Deum exorantibus, totam conſuetudinem *frumentagii*, id eſt penſionem annonæ, quæ ipſi ab omnibus hominibus S. Jovini debeatur, ſicut jam olim *adhuc puerulus* conceſſerat *juſſu matris ſuæ Agnetis & nounculi ſui Guillelmi præcelſi ducis Aquitaniæ, cum pater meus*, inquit, *in eadem abbatia ſepeliretur*. Hanc autem donationem fecit ipſe Guillelmus & fratres ſui Guido & Goffredus ſollemniter *in manu abbatis Simonis ſecundi, ipſa die, qua corpus prænominati vicecomitis, cujus heres & ſucceſſor*

(*d*) *Beſly. Comtes p. 454.*

ANN. CHR. 1139. *ceſſor exſtiterat, ſepeliendum ad abbatiam deferebatur*, &c. *Data anno ab incarnatione Domini* MCXXXIX. *Ludovico rege Francorum ſimul & duce Aquitanorum, Guillelmo II. præſule Pictavorum, Simone II. abbate Henſionenſium monachorum.* Ad has literas Beſlius obſervat, Aimericum vicecomitem Thoarcenſem ſubſcripſiſſe chartæ Guillelmi IX. ducis Aquitanorum, ubi dicitur maritus ſororis ducis. Ex quo intelligitur, Guillelmum hunc, cujus eſt præmiſſa donatio, patrem habuiſſe Aimericum, qui duxerat Agnetem ſororem Guillelmi IX. Aquitaniæ ducis. In prædicta vero donatione mentio iniici videtur duorum Aimericorum, quorum unus forte tantum titulo tenus fuerit, vice comes Thoarcenſis. Bernardus abbas, Simonis II. ſucceſſor, Goffredo vicecomiti ægrotanti ſacri olei, extremam-unctionem modo vocamus, benedictionem impertiit.

LXIII. Guillelmi Gellonenſis elevatio. * *Anno* 1679. In Gellonenſi Septimaniæ monaſterio e tumulo levatum eſt hoc anno corpus beati Guillelmi confeſſoris ejus loci cooditoris & ex duce monachi, & quidem tempore Raimundi de-duabus-Virginibus abbatis, uti diſcimus ex veteri inſcriptione ejus ſcrinio nuper * reperta, cum ſacræ ejus reliquiæ in novam thecam transferendæ erant. Inſcriptio ſic habet.

† ANNO AB INCARNATIONE DOMINI MCXXXVIII. TERCIO KAL. MARCII FERIA II. LEVATUM EST CORPUS BEATISSIMI CONFESSORIS CHRISTI GUILLELMI ET RECONDITUM III. NONAS EJUSDEM MENSIS PER MANUS DOMNI UGONIS ALBIENSIS EPISCOPI ET RAMUNDI GELLONENSIS ABBATIS, ET RAIMUNDI NANTENSIS ABBATIS, TEMPORIBUS INNOCENTII. PP. II. ET ARNALDI NARBONENSIS ARCHIEPISCOPI, ET P. * LVTEVENSIS EPISCOPI, ET FRANCOR. REGE LUDOVICO.

* Petri.

Annus incarnationis MCXXXVIII. in hac inſcriptione veteri ſtilo, referendus eſt novo ſtilo ad annum inſequentem littera A dominicali præditum, quo anno feria ſecunda in tertium kalendas Martii incidebat. Jam biennium erat, ex quo Raimundus abbas, cognomento de-duabus-Virgioibus, poſt Willelmum abbatem Gellonenſi præfidebat. Anno abhinc ſecundo idem Raimundus Ermengaudum de-duabus-Virginibus patruum ſuum Gellone ſepelivit ad annum MCLV. ſuperſtes.

LXIV. Juncellenſes abbates. Juncellenſis S. Petri monaſterii abbas Guillelmus tunc temporis controverſiam cum Pſalmodienſi abbate habuit, quæ ſtudio Guillelmi Nemauſenſis. Everardi Uzeticenſis epiſcoporum, necnon Petri S. Ægidii & Petri Maſſilienſis abbatum hoc anno compoſita, eodem anno ab Innocentio papa pontificio diplomate confirmatur, dato Laterani Kalendis Maii indictione II. per manum Aimerici diaconi cardinalis & cancellarii: quo in diplomate omnes monaſterii poſſeſſiones enumerantur, uti & in alio ejuſdem pontificis diplomate, quod ante quatuor annos impetraverat, Berengarius abbas, Guillelmi anteceſſor. Bernardus abbas poſt Guillelmum Juncellis præerat anno MCLX. qui triennio poſt litem motam inter Richardam Gellonenſem & Geraldum Geraldi ſuper quibuſdam rebus compoſuit. Poſt Bernardum Deodatus an. MCLXXX. eligitur incertum an idem cum Bernardo de Magalatio, qui ineunte ſæculo ſequente Juncellis præerat.

LXV. Eldiardis abbatiſſa S. Cæſarii & aliæ. In Arelatenſi S. Cæſari parthenone obiit hoc anno Eldiardis ſeu Aldiardis abbatiſſa, eo nomine prima, quæ ſepulta eſt in medio baſilicæ cum hoc honorifico epitaphio.

Anno Domini MCXXXIX. VI. *idus Maii, obiit venerabilis abbatiſſa ſancti Cæſarii domna Eldiardis bonæ memoriæ, ſpeculum patientiæ, humilitatis norma, libræ conſilii, moribus honeſta, virtutum amatrix, pacis diſcipula, parca in verbis, opere fœcunda, & monaſterii quaſi fundatrix ſecunda. Ejus anima requieſcat in pace.*

Poſt eam occurrunt abbatiſſæ Ailelina ab anno MCXLII. ad quindecim ſaltem annos; tum Jordanna annis MCLXXII. & ſequentibus. Non multo poſt electa Aldiarda ſeu Aldiardis, ſed ab Alexandro III. rejecta, uti nos docent tum ipſius literæ pontificiæ, tum Lucii III. ut puto, Arelatenſi epiſcopo inſcriptæ, quibus aliam perſonam convenientem eligi oterque mandat. Occurrit tamen ejus loci abbatiſſa Aldiardis anno MCLXXXII. & ſequentibus laudata in necrologio parthenonis S. Laurentii Avenionenſis, in quo notatur VIII. kal. Decembris Aldiardis abbatiſſa S. Cæſarii. Legimus Cæleſtini III. litteras ad archiepiſcopum Arelatenſem, v. idus Maii, anno ejus pontificatus V. datas, quibus valde improbat, quod abbatiſſa & ſorores paſſim per urbes vagarentur, infirmos viſitarent, & mulieres per ſeipſas velare præſumerent; quæ omnia, utpote religioni & honeſtati contraria emendari præcipit. Vidimus quoque alias litteras Honorii papæ, ut puto tertii, ad archiepiſcopum Arelatenſem, qui prohibebat, ne ſanctimonialium capellanus *ultimam* eis *unctionem* imper-

impertiret, volebatque ut ad eccleſiam cathedralem ejus rei cauſa accederent, quod pontifex deinceps fieri vetat. ANN. CHR. 1139. §LXVI.

Quod attinet ad res Germanicas, Otto Babenbergenſis epiſcopus, ex Pomeraniæ ſacra expeditione (*a*) ſecundo reverſus, ſancti Michaëlis monaſterium, alumnos ſibi cariſſimos viſitaturus, adiit, ubi *ſanctæ recordationis* monachum Adalbertum, ſibi familiariſſimum, recens mortuum invenit, ac luxit. Huic ſervo Dei pauperum cura delegata erat, quibus tanta caritate miniſtrabat, ut etiam quibuſvis morborum generibus preſſos, qui abſque horrore videri non poterant, propriis ipſe manibus balneis & unguentis foveret. Adalberto non diu ſupervixit venerabilis Otto; nam vehementiſſimo licet ſanguinis fluxu afflictus, nonnihil tamen extremo vitæ ſuæ die lecto decubuit: ſed quotidie in ſella reſidens, precibus inſiſtebat, ira ut *etiam oleo infirmorum, quod rarum eſt, non jacendo, ſed ſedendo perungeretur*. In feſto ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, cum diem migrationis ſuæ inſtare ſentiret, Egilberto majoris eccleſiæ decano, qui ei in epiſcopatu ſucceſſit, in ptimis ſancti Michaëlis cœnobium, ubi ſepeliri volebat, & monachos in hæc verba commendavit. » Locum requietionis meæ, montem videlicet patroni mei beati Michaëlis, quaſi » viſcera mea fovere, & tam in ſpiritualibus quam etiam temporalibus, profectui » ejus, in conſolationem animæ meæ, omnimodis invigilate. Scitis enim, quam te- » nuis & exiguus, omnique monaſtica religione deſtitutus hic locus a me inventus; » & qnomodo, cooperante Deo, per miniſterium meum, ad tantum ſpiritualis » vitæ cultum profecerit, ut ſpeculum & gemma omnium in hac regione mona- » ſteriorum a cunctis cenſeatur. Præſtet Deus, ut nomen hoc inviolabile uſque ad » finem obtineat, cunctiſque fidem ei & reverentiam ſervantibus, pax & benedi- » ctio hic & in æternum a Deo recompenſetur. Dein adſtantibus benedictionem im- » peritus, *ſumto myſterii ſalutaris viatico*, in precibus horam vocantis Domini pervigil præſtolabatur. *Nocte* vero *qua feſtivitas S. Pauli Apoſtoli agebatur*, in extremo ſpiritu conſtitutus, clericis matutinale coram eo perſolventibus officium ad ſingulas lectiones, qua voce poterat, *Deo gratias* reſpondebat. Tandem feria ſexta hora diei prima, ſpiritum Deo reddidit. Sacrum ejus corpus, a religioſis viris curatum & aromatibus conditum, per ſingula monaſteria deportatum, ac ſolitis eccleſiæ precibus ac miſſarum ſollemniis honotatum; poſttemo ad Montem ſancti Michaëlis defertur: in cujus eccleſia quarto ejus obitus die ſolemni ritu humatum eſt, funere curante Imbricone Herbipolenſi epiſcopo qui funebrem de eo concionem habuit. Res ab eo geſtas primitus litteris mandarunt quatuor auctores ejus æquales, nimirum Sifridus, Ebbo monachus ſancti Michaëlis Babenbergiæ, Tiemo ſeu Thimon & Herbordus: ex quorum ſcriptis Andreas ejuſdem monaſterii abbas tteciſimus-ſextus ſub finem ſæculi quinti-decimi quatuor libros dialogi more contexuit, quos Johanni-Macario, Seraphici ordinis in eadem nrbe guardiano inſcripſit. Dodechinus, allique paſſim poſt eum auctores, Ottonis obitum differunt in annum ſequenrem: at certum eſt hoc anno reponendum eſſe. Mortuus quippe eſt feria ſexta, hora diei prima, qua feſtum S. Pauli apoſtoli agebatur, adeoque ptidie kal. Julii, quæ dies coincidebat cum feria ſexta hoc anno MCXXXIX. cui littera dominicalis A comperebat. Certe hoc ipſo anno chronogtaphus noſter Saxonicus, qui in eo deſinit, Ottonis obitum collocat his verbis: *Otto ſanctiſſimæ memoriæ Babenbergenſis epiſcopus obiit*. Merito in noſtris Annalibus locum habet ſanctus præſul, quippe qui in monachos impenſe affectus, tot monaſteria, quot forte nemo alius, inſtauravetit, aut de novo condiderit, ex quibus ſub finem vitæ, ſuperiori ſcilicet anno, Deckingenſe in extrema Rætiæ ora reſtituiſſe, & quaſi de novo fundaſſe ac dotaſſe perhibetur. Ottonem in ſanctorum claſſem anno ab ejus obitu quinquageſimo retulit Clemens III. anno pontificatus ſui ſecundo.

(*a*) *V. lib. 74. n. 166.*

Otto Bambergenſis epiſcopus obit.

INter ea Abaëlardus toties correptus, ſed minime correctus, nec corrigi patiens errores ſuos paſſim divulgare pergebat: ſed Bernardum ſibi cum primis adverſantem erroreſque ſuos refellentem impatienter ferebat. Quapropter, homo ferviduS & diſputando aſſuetus, ſpem illius revincendi haud incertam, ſi cum eo congredi daretur, ſibi promittens, apud Henricum Senonenſem archiepiſcopum ſatis egit, ut in frequenti epiſcoporum & abbatum concilio dicta & ſcripra ſua contra Bernardum propugnandi facultas ipſi daretur: certus, uno illo adverſario proſtrato, cæteros deinceps ne mutire quidem adverſus ipſum auſutos. Itaque archiepiſcopum, in cujus vicinia, haud longe a Pataclitenſi monaſterio tunc degebat, acriter urget, ut epiſcopos, abbates & viros doctos undequaque convocet, ac Bernardum adeſſe compellat. Hand egre convenere epiſcopi & abbates; at Bernardus facultatis ſuæ viribus diffiſus & eccleſiæ cauſam in diſcrimen adducere veritus, aliquan- ANN. CHR. 1140. §LXVII. Abaëlardus in Senonenſi concilio damnatus.

ANN. CHR. 1140. diu reſtitit: ſed multoties provocatus, tandem ad conditum diem ac locum, non propria, ſed Dei virtute confiſus, vel invitus acceſſit. Res acta eſt apud Senonas præſente rege, in conventu multorum pontificum, abbatum, virorumque religioſorum. Prolata dogmata ex Abaelardi ſcriptis excerpta: ut ea vel abneget, ſi non ſua: ſi ſua, abjuret. At ille ſive animo turbatus, & loqui impotens, ut Gaufrido Autiſiodorenſi viſum eſt ſive populi ſeditionem timens, ut tradit Otho Friſingenſis, ſedem upoſtolicam appellavit, ſecurius fore exiſtimans, cauſam ſuam ugere in Romana curia, ubi diſcipulos non paucos & fautores habebat. Et fortaſſe non ob aliam rationem epiſcoporum concilium convocari ſaregit, quam ut cauſam ſuam ad Romanam curiam traheret, ubi eam diu indiſcuſſam, adverſariis procul remotis, & indefinitam fore ſperabat. Verum nihilominus in illo concilio damnatu ſunt capitula ex ejus ſcriptis prolata quæ Bernardus mandato patrum ad Innocentium papam cum ſua refutatione (*a*) miſit, ut pontifex ſynodi judicium auctoritate ſua roboraret; quod ab eo præſtitum eſt.

(*a*) *Bern. ep.* 190.

LXVIII. Bernardi de hoc concilio ſcripta.

In alia quoque ad Innocentium epiſtola (*b*) Bernardus commemorat, quo pacto ad illud concilium lovitus pertractus ſit. *Stulte mihi*, inquit, *dudum requiem promittebam, ſi quidem Leonina rabies quieviſſet, & pax eccleſia redderetur. Nam ecce illa quievit, ſed non ego .... Leonem evaſimus, ſed incidimus in draconem, qui non minus forſan nocet ſedens in inſidiis, quam ille rugiens de excelſo. Quamquam non jam in inſidiis; cujus virulenta folia utinam adhuc laterent in ſerinitis, & non in triviis legerentur. Volant libri; & qui oderant lucem, quoniam mali ſunt, impegerunt in lucem, putantes lucem tenebras .... Novum cuditur populis & gentibus evangelium, nova proponitur fides, fundamentum aliud ponitur præter id quod poſitum eſt. De virtutibus & vitiis non moraliter; de ſacramentis eccleſia non fideliter; de arcano ſanctæ Trinitatis non ſimpliciter nec ſobrie diſputatur: ſed cuncta nobis in perverſum, cuncta præter ſolitum, & præterquam accepimus miniſtrantur.* Tum Abaelardum comparat „ Goliæ, qui cum ipſius armigero Arnaldo de Brixia exprobaret agminibus ſancto„ rum, eo nimirum audacius, quo ſentiret Davidem non adeſſe; denique, ipſo fol„ licitante, ad ſe ſcripſiſſe archiepiſcopum Senonenſem, & diem ſtatuiſſe congreſ„ ſionis, quo ille in præſentia ejuſdem archiepiſcopi & coepiſcoporum ſuorum vel„ let, ſi poſſet, ſtatuere prava dogmata ſua, contra quæ Bernardus mutire auſus „ eſſet. Abnui, aie vir. Dei non minus modeſte, quam *prudenter, tum quia puer ſum, & ille vir bellator ab adoleſcentia: cum quia judicarem indignum, rationem fidei humanis committi ratiunculis agitandam, quam tam certa ac ſtabili veritate conſtat eſſe ſubnixam. Dicebam ſufficere ſcripta ejus ad accuſandum eum; nec mea referre, ſed epiſcoporum, quorum eſſet miniſterii de dogmatibus judicare.* Sed tandem, inſiſtente & quodam modo inſultrante Abaelardo, ceſſit Bernardus conſilio amicorum, *qui videntes quomodo ſe quaſi ad ſpectaculum omnes pararent, timebant ne de* ejus *abſentia & ſcandalum populo, & cornua creſcerent adverſario.* Adfuit ad conditum locum & diem, *imparatus quidem & inmunitus*, confiſus Deum ſibi futurum adjutorem & daturum *ei* illa hora, quid loqueretur. Convenerunt autem apud Senonas in octavis pentecoſtes, præter Henricum Senonenſeu ejuſque coepiſcopos, Samſoo Remorum epiſcopus recens electus & cum eo comprovinciales epiſcopi, Joſſenus Sueſſionenſis, Gaufridus Catalaunenſis & Alviſus Atrebatenſis. Adfuere quoque abbates non pauci, & *plurimi viri religioſi, & de civitatibus magiſtri ſcholarum, & clerici litterati multi; & rex præſens erat. Itaque ea præſentia omnium, adverſario ſtante ex adverſo, producta ſunt quædam capitula, de libris ejus excerpta; quæ cum cœpiſſent legi, nolens audire exivit, appellans ab electis judicibus, quod non putamus licere. Porro capitula judicio omnium examinata, inventa ſunt fidei abverſantia, contraria veritati.* Hanc epiſtolam Romam detulit Nicolaus tum Arremarenſis monachus, poſtea Claræ-vallenſis, ut inferius videbimus: rameſi Bernardus eum in fine epiſtolæ ſuum jam vocat; *quod melius Nicolaus iſte meus*, inquit, *immo & veſter, viva referet voce.*

(*b*) *id. ep.* 189.

Prædicta capitula retulit Bernardus in alia prolixiori ad Innocentium (*c*) epiſtola, quæ eorum cenſuram & refutationem continet, & ipſius Bernardi nomine itidem ſcripta eſt, relata ob prolixirarem inter ejus opuſcula. Principio ait, oporte„ re ad papæ referri apoſtolatum pericula & ſcandala, emergentia in regno, ea„ „ præſertim, quæ fidem contingunt. *Dignum namque arbitror*, inquit, *ibi potiſſimum „ refarciri damna fidei, ubi non poſſit fides ſentire defectum.* In progreſſu notat Abaelardi errores circa Trinitatem, fidei definitionem, quam ille *æſtimationem* vocabat; circa myſterium redemptionis: ubi Bernardus ſolidiſſime de Chriſti paſſione loquitur, eo ſane modo, quo nemo forte melius poſt apoſtolum ante *ipſum*. Ad hæc ſcripſit abbas ſanctus ad eumdem Innocentium (*d*) nomine Sampſonis Remorum archiepiſcopi & trium ejus coepiſcoporum, quos modo laudavimus: tum ad magiſtrum

(*c*) *id. ep.* 190.

(*d*) *id. ep.* 191. *& ſeqq.*

Gui-

Guidonem de Caſtello, ipſius Abaelardi olim diſcipulum, qui poſt Innocentium ad ſummum pontificatum ſub Cæleſtino II. nomine promotus eſt; & ad magiſtrum Ivonem cardinalem S. Laureorii in Damaſo ea canonico regulari S. Victoris, ut Abaelardo favere deſineret. Ad ſuperiores litteras reſcripſit Innocentius Samſoni Remenſi, Henrico Senonenſi archiepiſc. & Bernardo Claræ-vallis abbati, ut Petrum Abaelardum & Arnaldum de Brixia, perverſi dogmatis fabricatores & catholicæ fidei impugnatores, in religioſis locis, ubi eis melius viſum eſſet, ſeparatim recluderent. ANN. CHR. 1140.

Variæ editæ ſunt pro Abaelardo apologiæ. Unam pro ſe ipſe compoſuit, in qua fatetur ſe ſcripſiſſe fortaſſis aliqua per errorem, quæ non oportuit: *ſed Deum teſtem*, ait, *& judicem in animam meam invoco, quia in his, de quibus accuſor, nil per malitiam aut ſuperbiam præſumpſi*. Et quidem id facile de eo credidcrim; mihique perſuaſum eſt, ex levitate potius animi, quam ea malitia eum erraſſe. At non capio, quo pacto negare poſſit, quod tamen negat, ſe ſcripſiſſe, quod *Pater plena potentia, Filius quædam potentia, Spiritus-ſanctus nulla potentia ſit*; idque ſibi per malitiam ab adverſariis affingi dicat: cum ipſe in ſua Introductione ad Theologiam (*a*) id de Filio diſerte, & de Spiritu-ſancto ſatis aperte doceat. Unde anonymus ille quondam ejus diſcipulus, ſed poſtmodum impugnator, editus in tomo quarto Bibliothecæ Ciſtercienſis, Abaelardum hoc loco mendacii (*b*) arguit. LXIX. Apologiæ ſcriptæ pro Abaelardo. (*a*) *Abael. p.* 991. & 1085. (*b*) *Bibl. Ciſt. to. 4. p.* 239.

Secundum pro Abaelardo apologeticum libellum (*c*) compoſuit temerarius quidam ejus diſcipulus, Berengarius ſcilicet ſcholaſticus Pictavienſis, juvenili levitate laſciviens, qui multa in Bernardum & in patres concilii Senonenſis, qui Abaelardum damnaverant, prorſus relata indigna, evomuit: quæ ille poſtmodum modeſtior factus, ſi potuiſſet ſuppreſſurus fuiſſet, ut ipſe ſcribit in epiſtola (*d*) ad Guillelmum II. epiſcopum Mimarenſem, qui eum, quod in Bernardum contumelioſe ſcripſiſſet, acriter objurgaverat; qua in epiſtola illuſtre de Bernardi ſanctitate teſtimonium reddit, immo & in apologetico, ubi ejus miracula agnoſcit. Promiſerat ille, ſe pro magiſtro editurum alterum apologeticum: at percontanti cur illum non ederet: *Quia proceſſu temporis meum*, inquit, *ſapere erevit, & in ſententiam abbatis pedibus, ut dicitur, ivi. Nolui eſſe patronus capitulorum objectorum Abaelardo: quia, etſi ſanum ſaperent, non ſane ſonabant*. Dein interrogatus, cur primum non ſuppreſſiſſet: *Feciſſem hoc*, ait, *niſi caſta eſſet induſtria. Remanerent enim vitia exemplaria, quæ jam per totam Franciam & Italiam concurrerunt*. Denique ſe damnare ait primam illam apologiam *tali*, inquit, *conditione, ut, ſi quid in perſonam hominis Dei dixi, joco legatur, non ſerio*. (*c*) *Abael. oper. p.* 302. (*d*) *ibid. p.* 320.

Verum majoris ponderis ſunt ea, quæ Otho Friſingenſis, qui Ciſtercienſis erat & vir gravis, pro Abaelardo ſcripſit, cui favebat. Hic Bernardum *ex chriſtianæ religionis fervore zelotypum, & ex habituali manſuetudine credulum* fuiſſe dicit: *adeo ut magiſtros, qui humanis rationibus & ſeculari ſapientiæ confidenter nimium inhærebant, abhorreret, &, ſi quidquam ei chriſtianæ fidei abſonum de talibus diceretur, facile aurem præberet*. Verum hoc teſtimonium in Bernardi gloriam cedit: eum nihil magis ad catholicum doctorem pertineat, quam ejuſmodi homines, qui philoſophicis ratiunculis, ubi de fide agitur, plus juſto tribuunt, quamprimum reprimere, maxime ubi nova eudunt vocabula, novoſque loquendi modos, qualis eſt hic, *Filius eſt quædam potentia*, &c. qui in errorem inducere poſſunt incautos. Denique Otho ipſe, quantumvis Abaelardo faveret, nihilo minus fatetur, eum tres perſonas ſanctæ Trinitatis *nimis attenuaſſe, non bonis uſum exemplis*; ob idque in Sueſſionenſi concilio *Sabellianum hæreticum judicatum*. Quid igitur mirum, ſi iterum eadem recantans, rurſus damnatus ſit in concilio Senonenſi?

Non immerito itaque Apologiam pro Bernardo tribus libris ſcripſit quidam abbas anonymus contra Abaelardum, cui olim *ſtrictiſſima familiaritate* (*e*) *conjunctum* ſe fuiſſe fatetur. Hugoni Rotomagenſi archiepiſcopo dicati ſunt hi libri, quos Guillelmo S. Theoderici abbati quidam viri docti perperam tribuunt, quem Abaelardo familiaritate conjunctum non fuiſſe conſtat, immo Bernardo ſemper adoctiſſimum. Scripſit quidem ille contra Abaelardum, ſed librum ſingularem, inſcripeum, *Reverendis in Chriſto dominis & patribus, Gaufrido Carnotenſium epiſcopo, & Bernardo Claræ-vallis abbati*, qui liber in tomo IV. Bibliothecæ (*f*) Ciſtercienſis editus eſt. In primo libro abbas ille anonymus Petrum mendacii (*g*) arguit, eum negat ſe dixiſſe, quod *Filius ſit quædam potentia, Spiritus nulla potentia*; quod ab eo diſerte dictum relatis ejus verbis probat. Sed hæc ſatis, ſuperque ſatis ad vindicandum Bernardum, cujus hac in re cauſam qui cum Abaelardo comparant, lucem cum tenebris conferre mihi videntur. [De Petro Abaelardo, varia ejus fortuna & doctrina plura diximus in obſervationibus prævils ad ejus chriſtianam theologiam tomo V. Anecdotorum, ex quibus excerpta de ejus doctrina in Appendice referre viſum eſt operæ pretium.] LXX. Apologia pro Bernardo. (*e*) *Bibl. Ciſt. to. 4. p.* 142. *col.* 2. (*f*) *ibid. p.* 122. *& ſeqq.* (*g*) *ibid. p.* 139. *& ſeqq.*

ANN. CHR. 1140.

Cum Abaelardus in concilio Senonenſi ad ſedem apoſtolicam appellaſſet, Cluniacum divertit, ubi a Petro Venerabili humaniſſimæ acceptus eſt. Illic a Rainaldo Ciſtercienſi abbate conventus; perductuſque ad Bernardum, pacem cum eo & concordiam ſancivit. Eidem poſtea Petrus Venerabilis auctor fuit, ut ab appellatione deſiſteret, & Cluniaci ſecum remaneret. Aſſenſit ille haud illibenter, qua de re Petrus Innocentium papam admonuit ſcripta epiſtola (*a*) in hæc verba. *Magiſter Petrus ſapientia veſtra, ut credo, optime notus, nuper a Francia veniens, per Cluniacum tranſitum fecit. Quæſivimus quo tenderet. Gravatum ſe vexationibus quorumdam qui ſibi quod valde abhorrebat, nomen hæretici imponebant, maj eſtatem apoſtolicam ſe appellaſſe, & ad eam confugere velle reſpondit. Laudavimus propoſitum, & ut ad notum & commune refugium confugeret, admonuimus.... Venit interim dominus Ciſtercienſis abbas, & de pace ipſius & domini Clara-vallenſis, cujus cauſa appellaverat, nobiſcum & cum ipſo pariter egit. Dedimus & nos operam paci ejus, &, ut ad illum cum ipſo iret, hortati ſumus. Addidimus hoc monitis noſtris, ut ſi qua catholicas aures offendentia aut ſcripſiſſet, aut dixiſſet, hortatu ejus & aliorum bonorum & ſapientium, & a verbis ſuis amoveret, & a libris abraderet. Et factum eſt ita: ivit, rediit: cum domino Clara-vallenſi, mediante Ciſtercienſi, ſoptis prioribus querelis ſe pacifice convenisſe reverſus retulit. Interim a nobis admonitus, magis autem a Deo ut credimus, inſpiratus dimiſſis ſcholarum & ſtudiorum tumultibus, in Cluniaco veſtra ſibi perpetuam manſionem elegit. Quod nos ſeneſtutis ejus, debilitati ejus, religioni ejus congruere putantes, & ſcientiam ejus, vobis ex toto non ingnotam, magna fratrum noſtrorum multitudini proficere poſſe credentes, voluntati ejus aſſenſimus, &, ſi ſic benignitati veſtræ bene placitum eſſet, benigne & cum gaudio nobiſcum, veſtris, ut noſtis, per omnia remanere conceſſimus.* Hactenus pacificus abbas ad Innocentium, eoi haud dubie pergratum fuit, Abaelardum tandem quietum eſſe, & Cluniaci permanere, ubi religioſe deinceps ſe geſſit, ut inferius videbimus.

(*a*) Petr. Ven. l. 4. ep. 4.

LXXII. Cartuſiani a Berengario temere accuſati.

Cartuſianos quoque adverſarios habuit Abaelardus, quod in cauſa fuit, ut virulentum in eos etiam ſtilum exſeruerit Berengarius ille Abaelardi apologiſta; ſic enim ille ſcribit (*b*) in epiſtola, quæ *fratribus Cartuſiæ profeſſionem juratis* inſcripta eſt. *Rapuit mater illa imobaſtæ elementa lutum de luta, & in diademate Salomonis, quo coronavit eum mater, fecit vos aureos de luto. Sed meſeo quo pacto nunc aurum rediit in lutum & in ferri vilitatem aurei ſæculi monita degenerat. Levaſtis corpora veſtra in montes, ſed mentes in vallibus remanſerunt.* Hinc eos arguit violati ſilentii, quod ſcilicet in Abaelardum ejuſque errores loquerentur. *Quæ enim fora, inquit, qua pratoria tanto ardent litigio cauſarum, ut montanæ Cartuſiæ clauſtrum? Ibi non accuſator obiecta detergit; & non de veſtra ſententia faſque nefaſque uniformiter damnat, nec abſolvit. Super nubes volatis aquilæ, & penna tandem remiſſiore ad veſtrum cadaver carpendum roſtra deponitis. Abſtinetis a carnibus pecudum & ſine ſale carnes hominum devoratis.* Non tulit temerariam hanc accuſationem Guillelmus Mimatenſis epiſcopus, eo nomine ſecundus, quem idem Berengarius in ſua ad eum epiſtola (*c*) ita loquentem induxit. *Cartuſianor eremitas genus electum, populum acquiſitionis, quare inquietaſti? quare invectione perturbaſti? cur a cellulis ſuis abſtraxiſti?* Ad quod ille: *Hic placide purgationem meam audite. Improperat prophetæ eis, qui congregant mercem, & commendant eas ſæculo pertuſo. Congregabant ſancti anachoritæ Cartuſiani mercem juſtitiæ, ſed ſæculum pertuſum habebant. Curavi obſtruere foramen ſæculi, ne farina ſæculi patentibus rimis exiret. Volui reſecare in eis immoderatam licentiam linguæ, qua velut quidam geometræ, totum orbem menſurabant. Cur hic mea pietas crudelitatis arguitur?* At longe aliam de ſanctis illis anachoretis opinionem ſuggerunt illorum temporum auctores, in primis Petrus Venerabilis, qui eorum inſtituta egregie deſcribit (*d*) ac prædicat, ubi eorum habitu modeſtiam, vitam a cupiditate alienam, ſilentium aliaſque virtutes laudat. Denique arguitur a Mimatenſi epiſcopo Berengarius, quod Maſſilienſem quemdam monachum laceſſeret: ſed quis ſit ille Maſſilienſis monachus, nobis incompertum.

(*b*) Abael. oper. p. 325.

(*c*) ib. p. 323.

(*d*) Petr. Ven. l. 1. de mirac. c. 28.

Incipiunt celebrare capitula generalia.

[Vixerant hactenus ſub epiſcoporum juriſdictione majoris Cartuſiæ monachi, in ſuis cellis viſitati ab eis, & prout libebat emendati. Sed cum in illis magis quid mirarentur, quam quod corrigerent, deprehenderent, ſponte ſe ſua juriſdictione in ſanctiſſimos eremitas exuerunt, eamque in manus capituli generalis & prioris Cartuſiæ depoſuerunt, plena eis quoad regiminis diſciplinam libertate conceſſa. Hanc dudum libertatem optabant alii ejuſdem inſtituti priores, ſcribentes Anthelmo majoris Cartuſiæ priori, ac inſtanter petentes ab eo in generali capitulo, ad quod præfixo tempore convenirent, emendari. Pium illorum propoſitum laudavit Anthelmus, conſultoque Hugone II. Gratianopolitano epiſcopo, qui fuerat monachus

chus Cartuſianus, reſcripſit ut jure hoc in negotio procederent, & epiſcoporum in ſingulis domorum ſuarum diœceſibus, fratrumque omnium in conventibus ſuis conſenſum expeterent. Quo facile obtento, Portarum prior Bernardus, Soffordus Excubiarum, Lazarus Durbonis, Srephanus Majorevi, Johannes Alveriæ convenerunt ad majorem Cartuſiam, & cum Anthelmo miræ ſanctitatis viro primum capitulum generale celebraverunt; cujus acta & ſtatuta & quorumdam aliorum capitulorum vide in Appendice.] ANN. CHR. 1240.

LXXIII. Conceptionis B. Mariæ feſtum inſtitui cœptum.

Sub hæc tempora feſtum Conceptionis beatiſſimæ Dei-genitricis in quibuſdam eccleſiis inſtitui cœptum eſt: ſed quem auctorem habeat hæc inſtitutio, & ubi primum cœpta ſit, non ſatis exploratum. Quidam ejus originem ſancto Anſelmo Cantuarienſi archiepiſcopo tribuunt, ob libellum quemdam *de conceptu virginali*, & quemdam ejuſdem argumenti ſermonem, qui ejus nomine vulgati ſuot. Verum neutrum eſſe S. Anſelmi, ea ſtili & ſententiæ diſſimilitudine, aliiſque rationibus invictiſſimis probat noſter Gerberonius in cenſura ejuſmodi ſcriptionum, quæ novæ Anſelmi operum editioni præmiſſa eſt. Ibidem etiam obelo configitur alia fabuloſa narratio de Elſino Rameſienſi abbate, cui ex Dania revertenti & in mari tempeſtate jactato & periclitanti, invocata beatiſſima Virgine, revelatum fertur, fore ut imminens periculum evaderet, ſi diem Conceptionis beatæ Mariæ vt. idus Decembris ſolemniter celebrari curaret. Quæ quidem ſcriptiunculæ, aliæque ſimiles confictæ videntur, ut feſto jam celebrari cœpro quamdam auctoritatem conciliarent. Ex his vero ſcriptis in publicum ſparſis, perſuaſio hæc maxime apud Anglos demum invaluit, Anſelmum hujus inſtitutionis eſſe auctorem, quam ei tribuit ſynodus Londonienſis anno MCCCXXVM. ex quibus id colligi poſſe videtur, hujus feſti inſtitutionem ex Anglia ortam fuiſſe poſt Anſelmum, indeque in alias eccleſias ſenſim propagatam.

LXXIV. Bernardi hac de re epiſtola & ſcripta aliorum.

In Gallia inter nobiliores eccleſias Lugdunenſis hanc feſtivitatem primam, aut inter primas adoptavit. Id autem ſibi mirum videri ait S. Bernardus (*a*), quod ſcilicet tam inſignis eccleſia, quæ in officiis eccleſiaſticis haud facile umquam novitatibus acquieſcere viſa eſt, novam induxerit celebritatem, *quam ritus*, inquit, *eccleſiæ neſcit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio*. Quod antequam fieret, *conſulenda erat prius apoſtolicæ ſedis auctoritas, & non ita præcipitanter atque inconſulte paucorum ſequenda ſimplicitas imperitorum. Et ante quidem*, inquit, *apud aliquos errorem compereram: ſed diſſimulabam, parcens devotioni, quæ de ſimplici corde & amore Virginis veniebat: verum apud ſapientes, atque infamoſa nobilique eccleſia, & cujus ſpecialiter filius ſum, ſuperſtitione deprehenſa, meſto an fine gaudi offenſa etiam veſtri omnium diſſimulare poteram*. In fine teſtatur, ſe hæc dixiſſe » abſque præjudicio ſanius ſapientis, & Romanæ præſertim eccleſiæ auctoritati at- » que examini totum hoc, ſicut & cætera ejuſmodi reſervare, ipſius, ſi quid ali- » ter ſapiat, paratum judicio emendare.

(*a*) *Bern. ep.* 174.

Contra hanc epiſtolam & Bernardi ea de re ſententiam duo per id tempus auctores ſcripſerunt: unus anonymus, alter Nicolaus, S. Albani in Anglia monachus, qui ſtatim poſt S. Bernardi canonizationem, id eſt anno MCLXXII. ejus ſententiam impugnavit, quam Petrus Cellenſis tunc vindicavit, ut ſuo loco videbimus. Interim obſervare licet, Nicolaum Anſelmi auctoritatem, quæ certe ejus propoſito perquam opportuna erat, nec ulla ſcripta Bernardi ſententiæ opponere, quod argumento eſt, nullum hactenus in Anglia ſcriptum de hujus feſti inſtitutione editum eſſe, nec Anſelmum ejus auctorem creditum fuiſſe. Ad prædictum anonymum quod attinet, ejus liber in nova Operum S. Anſelmi (*b*) editione exſtat, in quo Conceptio *priſtis temporibus frequentiori uſu celebrata* fuiſſe dicitur, ab eis præcipue, *in quibus pura ſimplicitas, & humilior in Deum vigebat devotio*: ſed ab eis, quibus major ſcientia & ceoſura inerat, eadem ſollemnitas, *ſpreta pauperum ſimplicitate*, de medio ſublata. Unde idem anonymus queritur, quod quidam hoc feſtum *ſua, qua ſe pollere gloriabantur, auctoritatis ratione abolere non timuerunt*. Hos *ſummos viros* vocat; alios *ſimplices de tanti gaudii amiſſione gementes*. Ubi ſine dubio notatur Bernardus, a quo *paucorum ſimplicitas imperitorum* hoc feſtum in uſum induxiſſe perhibetur. Hanc porro novitatem cum Bernardo etiam ante Petrum Celienſem, in monaſteriis introduci cœptam, impugnavit Potho Prumienſis presbyter & monachus, Bernardi æqualis, qui in fine libri tertii *de ſtatu domus Dei*, conqueritur, quod *vita monaſtica, quæ erat columna & firmamentum religionis, in eccleſiaſticis officiis, repentinis viſa eſt novitatibus acquieſcere*, admittendo ſcilicet *feſta ſanctæ Trinitatis & Transfigurationis Domini*; necnon (*quod magis abſurdum* ipſi *videtur*) *feſtum quoque Conceptionis ſanctæ Mariæ*; quod ſenſim in pleriſque eccleſiis receptum eſt, & tandem ubique auctoritate concilii Baſileenſis & Sixti IV. De Pothone plura inferius.

(*b*) *Anſelm. oper. p.* 498. & *ſeqq.*

In-

ANN. CHR. 1140.

LXXV. S. Dionyſii nova Baſilica exſtructa a Sugerio.

Inter ea creſcebat in dies Sugerii abbatis pietas, & apud regem auctoritas, qui nihil fere quantivis momenti eo inconſulto faciebat. Pietatem ejus probat nova baſilica, quæ ejus cura & impenſis magnifice conſtructa eſt. Cum enim verus eccleſia capiendæ immenſæ populorum multitudini, qui maxime in feſto beati Dionyſii & in indicto undequaque iſtuc confluebant, impar & anguſtior eſſet, ita ut promiſcuæ turbæ homines ſeſe conculcarent; ejus fabricam renovare & amplificare aggreſſus eſt, multis apud Deum precibus cum per ſe, tum per ſuos flagitans, *ne eorum ſanguinum*, ut de ſe ipſe modeſte (*a*) loquitur, *ab ædificio templi refutaret, qui hoc ipſum toto animo magis, quam Conſtantinopolitanas gazas obtinere præoptaret*. Hoc autem opus tam arduum orſus eſt ab ipſo valvarum primo introitu: ubi, diſjecto quodam augmento, quod a Carolo-Magno factum perhibebatur ad includendum Pippini patris ſui tumulum, qui extra valvas ſeu portas pro peccatis patri ſui Caroli Martelli ſe non ſupinum, ſed proſtratum ſepeliri voluerat; Sugerius primo manum appoſuit, & inde corpus eccleſiæ amplificavit, tres portas & valvas exſtruxit, turres refecit, & altius erexit. Deficientibus columnis marmoreis, quæ ad novam illam fabricam fulciendam neceſſariæ videbantur, Sugerii animo inſedit, ut ex urbe Roma (*b*) tales adveherentur, quales olim in palatio & thermis Diocletiani viderat. At divina providentia contra ſpem omnem & opinionem *locum quadrariæ* ſeu lapicidinæ prope Pontiſaram ei ſuppeditavit, operam certatim conferentibus pii hominibus, qui brachiis & lacertis immenſas columnas ex illis antris vice animalium extrahebant. Peracto magna ex parte opere, cum longiſſimæ trabes ad complendum faſtigium deſiderarentur, perluſtrata ſilva Capreolenſi *, cujus mediam partem Milo ejus loci caſtellanus a monachis cum alio feodo habebat, duodecim tandem trabes (tot enim neceſſariæ erant) forte fortuna reperit, quas novi operis operturæ ſuperponi fecit. Inferiori itaque baſilicæ parte ſic abſoluta, & fuſilibus valvis ornata, ad eam dedicandam Hugonem Rotomagenſem archiepiſcopum, Odonem Belvacenſem, Manaſſen Meldenſem & Petrum Silvanectenſem epiſcopos invitavit; quæ dedicatio ſollemni ritu hoc anno facta eſt. Tam felici operis ſucceſſu recreatus Sugerius, inſtigantibus optimatibus ad inſtaurandam quoque baſilicæ ſuperiorem partem animum admovit, aſſignata in ſingulos annos ſumma **ducentarum librarum** ad fabricæ expenſas: ex quibus centum-quinquaginta libræ ex oblationibus ad altare & reliquias tempore indicti factis erogabantur. Jacta ædificii fundamenta hoc etiam anno, pridie idus Julii, die dominica, præſente rege, qui primum lapidem poſuit. Tanta porro celeritate grandis illa & inſignis fabrica exædificata eſt, ut trium annorum ſpatio omnino perfecta fuerit & abſoluta.

(*a*) *Chron. t. 4. p. 342.*

(*b*) *ib. p. 352.*

* *de Chevreuſe.*

LXXVI. S. Faronis corporis manifeſtatio.

Apud Meldas, in ſuburbano ſanctæ Crucis monaſterio, corpus ſancti Faronis epiſcopi & loci conditoris e veteri loculo extractum, populo poblice exhibitum eſt. Tunc monaſterio præerat Andreas abbas, cui venit in mentem, ut patroni ſui reliquias reviſeret. Peracto itaque quadrageſimali jejunio, ipſo ſacro-ſancti paſchatis ſabbato, ea hora, qua Maria Magdalena unguenta ad condiendum corpus Dominicum præparaverat, prædictus abbas, uno tantum comitatus monacho, loculum, in quo ſacra membra quieſcebant, reſeravit, invenitque corpus mundiſſima involutum ſindone omnino integra & incorrupta, cum per trecentos amplius annos in ea repoſitum fuiſſet, ab eo ſcilicet tempore, quo ſorte Nortmannorum tempore illo in loculo compoſitum fuerat. Ubi fratres id reſciere abbatem interpellarunt, ut theſaurum ſibi revelatum populo manifeſtaret. Id ſolemni pompa factum aſſentiente Manaſſe epiſcopo ejus nominis ſecundo poſt paſchalia feſta: cujus rei annua hodie quoque celebritas recolitur dominica ſecunda poſt paſcha: quo die ad ſancti Faronis eccleſiam cathedralis eccleſiæ canonici conveniunt, & cum monachis, caput ſancti Faronis deferentibus, procedunt extra monaſterium ad Crucem, quæ S. Faronis appellatur. Andreas ille abbas obiit die tertio Aprilis ex necrologio domeſtico.

LXXVII. S. Remigio ſatisfacit comes Rocienſis.

(*c*) *Marlot. to. 2. p. 335.*

Hoc item anno, qui Samſonis Remorum archiepiſcopi poſt biennii vacationem primus erat, Hugo Roceii comes, qui ob diverſas S. Remigii eccleſiæ (*c*) moleſtias & injurias illatas, a Raynaldo archiepiſcopo anathematis ſententia perculſus fuerat, factorum tandem pœnitens, in curiam archiepiſcopalem venit, ibique in præſentia Samſonis archiepiſcopi, atque Joſleni Sueſſionum præſulis, necnon abbatum & procerum, præſente quoque Odone ſancti Remigii abbate, rapinas & prædariones emendavit, viginti ſolidorum cenſu apud Alemannorum-currem aſſignato, aſſenſu conjugis & filii ſui Guiſcardi. Teſtes præter ſupra dictos Bartholomæus Laudunenſis & Joffridus ſeu Gauſridus Catalaunenſis epiſcopi, aliique complures. Hoc fere tempore Venerabilis Petrus Cluniacenſis abbas aſſenſu capituli ſocietatem ſuam & communionem bonorum ſpiritualium Odoni abbati & Remigianis conceſſit.

Tunc

ANN. CHR. 1140.

LXXVIII. Alvisi episcopi famam tuetur Bernardus.

Tunc temporis simultas orta est inter Alvisum Atrebatensem episcopum e nostris & Marcianenses monachos, qui Romam ejus rei causa profecti, Alvisum apud Innocentium papam ttaduxerunt. Id ubi rescivit episcopus, S. Bernardum rogavit, suam apud pontificem ut innocentiam tueretur. Id facile præstitit Bernardus, scripta ad Innocentium (*a*) honorifica pro Alviso epistola, in qua hæc verba: *Marcianenſes monachi venerunt ad vos in ſpiritu mendacii & ſpiritu erroris adverſus Dominum, & adverſus chriſtum ejus. ... Quare, domine, iraſceris in filium tuum? quare lætificaſti inimicos ejus?* Forte pontifici Marcianenses suggessérant, Alvisum de Romana ecclesia non bene locutum fuisse. Ad quod Bernardus: *Auribus noſtris*, inquit, *audivimus, quam fideliter, quam conſtanter locutus ſit in conſpectu regis & principum pro fidelitate Romanæ eccleſiæ. Veniet ad vos* Alvisus *in innocentia ſua in die vocationis ſuæ.* Interim *præmiſit ante filium ſuum archidiaconum præſentium latorem, cujus perſonam & mores veſtræ maſuetudini commendamus.* Quæ fuerit caussa, quive exitus ejus simultatis, anno sequenti videbimus. In fine similtre omnino loquitur de abbate S. Vedasti, scilicet Goaltero, Romam itidem profecto, qui in vacuum nomen abbatis accepisse dicitur. Haud dubie & Ipse cum Alvisо rixus habebat. Guericus quoque abbas, Gualteri successor, nonnihil simultatis habuit cum Godescalco Alvisi successore, quem idem Bernardus (*b*) Eugenio commendavit.

(*a*) *Bern. ep.* 339.

(*b*) *id. ep.* 284.

LXXIX. Claromariſci monaſterium conditur.

Belgii pastes haud dubie Bernardus eo tempore peragavit, & novam prolem hoc aono prope Audomaropolim edidit. Theodericus quippe Flandriæ comes cum Sibylla conjuge locum in paludibus illius urbis ad construendum monasterium viro Dei concessit, quod a vulgari vocabulo *mariſco Claromariſcum* apellari placuit. Primus novæ coloniæ abbas ab Iperio vocatur Gonstridus monachus Clarævallis: cui post annos circiter octo subrogatus Guillelmus, annis viginti monasterium rexisse dicitur, qui ecclesiam, claustrum, & cæteras regulares officinas a priori loco, qui ob id *Vetus-Curia* dicitur ad locum, ubi nunc monasterium situm est, transtulit. Leonio S. Bertini abbati gratias (*c*) agit vir sanctus ob beneficia Claromariscensibus præstita. *Gratiſſima*, inqoit, *habeo illa officia humanitatis, quæ fratribus noſtris impenditis, qui habitant juxta vos. Quod illis facitis, mihi facitis: immo ſic magis mihi facitis, quam ſi mihi faceretis. Obſecro ergo, ut perſeveret hæc ſollicitudo veſtra pro eis quoniam longe facti ſunt a nobis, ut non poſſimus eis, prout oportet, aſſiſtere. Sit ergo veſtræ benignitatis vicem noſtram ſupplere, ut vos ipſi in patrem, & ipſi ſint vobis in filios.* Eodem tempore Dunense monasterium, quod ante aliquot annos pro nigris monachis conditum fuerat, transiit quoque ad Cistercienses sive Clarævallenses.

(*c*) *id. ep.* 383.

LXXX. S. Bertini monachis de ſtudio perfectionis gratulatur Bernardus.

Leonio abbate, monachi S. Bertini ejus monitis & exemplis ad religiosæ perfectionis studium præter solitum excitati sunt; qua de re Bernardus (*d*) eis gratulatur inigni epistola, eosque ad majorem in dies profectum accendit, proposito sæculoris cupidiratis exemplo, quæ numquam satiatur. *Quem enim ambitioſum*, ait, *vidimus aliquando contentum adeptis dignitatibus ad alias non anhelare? Sic curioſi cujuſque non ſatiatur oculus viſu, nec auris auditu. Quid? eorum qui avaritiæ ſerviunt aut amatores ſunt voluptatum, ſeu vanas hominum ſectantur laudes, nonne & ipſorum inſatiabilia deſideria arguunt nos negligentiæ & tepiditatis? Pudeat certe ſpiritualium nos bonorum minus cupidos inveniri. Erubeſcat anima converſa ad Dominum, minori affectu ſectari juſtitiam, quam iniquitatem autea ſectaretur.* Atque ut eos ad subeunda quæque ardua reddat alacriores: *In via vitæ*, inquit, *quo citius, eo facilius curritur: & leve Salvatoris onus, quo creſcit amplius, eo portabilius eſt. Nonne & aviculas levat, non onerat, pennarum ſeu plumarum numeroſitas ipſa? Tolle aut, & reliquum corpus pondere ſuo fertur ad ima. Sic diſciplinam Chriſti ſic ſuave jugum ſic onus leve, quo deponimus, eo deprimimur ipſi: quia portat potius quam portatur.* Et infra. *Bene ergo feciſtis, dileCtiſſimi, addere aliquid ad priorem ſilentii regulam quod nimirum pradicto atteſtante propheta* Isaïa, *cultus juſtitiæ eſt. Bene feciſtis alienando vos magis ac magis ab actibus ſæculi hujus, quæ eſt munda & immaculata religio.... Quid enim inſipientius, immo quid inſanius eſt, ut, qui majora reliquimus, minora cum tanto diſcrimine tenamus? Si mundum contemſimus univerſum ſi abrenuntiamus affectibus propinquorum, ſi monaſteriorum carceri mancipaverimus noſmetipſos; ſi denique non venimus facere voluntatem noſtram ſed, impoſitumus hominer ſuper capita noſtra: quid non oportet fieri, ne forte contingat hæc omnia nobis inſipientia noſtra & negligentia deperire? Agite ergo, dileCtiſſimi, & in his quæ cæpiſtis ſollicite eſtote perſeverare, & abundare magis, ut augeantur in diet incrementa frugum juſtitiæ veſtræ.* Utinam hæc Bernardi adhortamenta ita convaleſcerent in animis noſtris, ut saltem servaremus præscriptam nobis silentii regulam, & nos magis ac magis a sæculi actibus alienos exhiberemus: ne forte mundi contemtus, quem exterius profitemur, & cætera regularis vitæ instituta, nobis ob negligentiam noſtram, quod Deus avertat, omnino depereant.

(*d*) *id. ep.* 365.

Va-

ANN. CHR. 1140.

LXXXI. Henricus de Solliaco fit abbas Fiſcamnenſis, & ſucceſſores.

Vacante per id tempus Fiſcamnenſi abbatia poſt deceſſum Rogerii (*a*) abbatis, eidem præficitur Henricus de Solleio * ſeu Solliaco, Cluniacenſis monachus, Stephani Anglorum regis & Henrici Wintonienſis epiſcopi ex ſorore nepos. Hunc ad Salisburicenſem epiſcopatum (*b*) promovere tentaverat Heinricus epiſcopus: ſed eum id pro voto non ſucceſſiſſet, iratus e curia exceſſit: rex vero Fiſcamnenſem abbatiam, ubi quatuor præcedentium abbatum tempore *magna religio* floruerat, juveni Henrico de Solleio conceſſit. Extant ad eum ſive de eo tres epiſtolæ Arnulfi Lexovienſis epiſcopi, qui Johanni anno ſequente mortuo ſuffectus eſt. Una (*c*) eſt ad Hugonem Rotomagenſem archiepiſcopum ſuper quadam ſimultate quam cum Henrico abbate habebat de præſentatione ſacerdotis ad quamdam eccleſiam diœceſis Lexovienſis, quæ juris erat Fiſcamnenſis. Altera (*d*) ad ipſum Henricum qua equum ſibi ab eo dari rogabat, propterea quod ipſius amici Jeroſolymam profecturi, *ex equite* ſe *peditem* fecerant, quibus ſcilicet equos ſuos dederat. *Et quia indignum eſt*, inquit, *hominem opinionis meæ per manus humilium in equitem reformari in veſtram id gloriam duxi referendum; quem non ſolum equeſtris ordinis dignitas, ſed etiam regii ſanguinis excellentia ſublimavit*. Dein eumdem laudat, haud ſcio an ſincere, quod *amicam parſimoniam in ipſa largiendi liberalitate ſervaret*. In reſtia epiſtola (*e*) eumdem hortatur Arnulfus ad ſolvendum cuidam pauperi debitum quod ex auctoritate apoſtolica ſibi commiſſa ei adjudicaverat. Fiſcamno præfuit Henricus annis quadraginta-novem, cujus tempore Richardi primi & ſecundi Norrmannorum ducum corpora e tumulis ſublata, in honeſtiorem locum, poſt altare ſanctæ Trinitatis, tranſlata ſunt; & eccleſia Fiſcamnenſis conflagravit. Sepultus eſt Heinricus abbas in capella S. Petri. Hunc excepit Radulfus, tum Richardus primus: cui ſubſtitutus Richardus ſecundus, de quo alias.

* *de Sully.*

(*a*) *V. lib. 7i. n. 32.*

(*b*) *Orderic. lib. 13. p. 910*

(*c*) *Arnul. ep. 75.*

(*d*) *id. ep. 56.*

(*e*) *id. ep. 64.*

LXXXII. Richardus Uticenſis abbas obit.

Hoc ipſo quoque anno Richardus Uticenſis ſeu ſancti Ebrulfi abbas defunctus eſt. Hic paullo poſtquam e Romano (*f*) concilio, ſcilicet Lateranenſi, rediiſſet, exigentibus cauſis in Angliam trajecit, & plurimis laboribus fatigatus, in quadrageſima febres incurrit; quibus per multos dies vexarus, poſt paſcha lætali a medicis potione accepta oppreſſus VII. idus Maii, tertio regiminis ſui anno interiit. Corpus ejus in Torneſenſe monaſterium delatum, in eccleſia beatæ Mariæ ante Cruciſixum a domno Rodberto ejuſdem cœnobii abbate ſepultum eſt. Extat in codice Tironenſi prolixum de eo carmen, in quo tota ejus vitæ ſeries & virtutes deſcribuntur. Ex canonico (*g*) factus apud Uticenſes monachus, tum prior, quo in munere:

(*f*) *Orderic. l. 13. p. 920. & ſeqq.*

(*g*) *Annal. l. 76. n. 151.*

Sic dominatur eis, ut credat eſſe miniſtrum:
Sic venerantur eum, quod in hoc patet eſſe magiſtrum.

Poſtea tamen quidam fratres, quibus forte ejus cenſura gravis erat, in eum conſpiraſſe dicuntur, ejuſque famam laceſſiſſe, quam tamen obſcurare non potuerunt. Interim mortuo Lyræ abbate, ad ſupplendum ejus locum poſtulatur: at cum ſe exorari non facile ſineret, contigit Guarinum Uticenſem abbatem ex hac vita migrare; & converſis omnium ad eum votis, eidem quantumvis repugnanti vacantem honorem deferri, quem religioſe & ſtrenue rexiſſe perbibetur, ac demum ad cælum migraſſe.

Rannulfus ſuccedit.

Ejus obitu Uticum nuntiato, fratres Rannulfum Nogionis priorem, qui in monachatu annis quadraginta honeſte ſe geſſerat, abbatem eligunt: qui eum litteris Hugonis archiepiſcopi & Johannis Lexovienſis ad Stephanum regem in Angliam profectus, abbatiæ & eccleſiaſticarum rerum confirmationem adeptus eſt; & ex Anglia reverſus VIII. idus Novembris a Johanne epiſcopo abbas conſecratur.

LXXXIII. Vizeliaci rixa ob ordines collatos.

Poſt mortem Roberti Æduenſis epiſcopi, quæ XV. kal. Auguſti hoc anno accidiſſe dicitur, electus eſt Humbertus de Balgiaco, ejuſdem eccleſiæ archidiaconus, Stephani Roberti anteceſſoris ex fratre nepos, qui Srephanus abdicata dignitate, ut ſuperius (*b*) dictum eſt, ad Cluniacenſe monaſterium ſeceſſit. Patrui exemplum ſequi velle videbatur Hubertus; at, propoſito mutato, epiſcopus Æduenſis hoc anno, ac demum poſt annos octo Lugdunenſis archiepiſcopus factus eſt. Principio cum Æduenſi præeſſet eccleſiæ, Pontius (*i*) Vizeliacenſis abbas Heliam Aurelianenſem e noſtris epiſcopum rogavit, ut ſacros ordines in ſuo monaſterio (*k*) celebraret. Hic non prius roganti acquievit, quam de illius monaſterii immunitate, perſpectis Romanæ auctoritatis privilegiis, ipſi conſtitiſſet. Ubi factum reſcivit Umberrus epiſcopus, cujus parochiæ limitibus Vizeliacum continebatur, indignatus, clericis ordinatis ordinum ſuorum officium interdixit: at Innocentius papa ſuſpenſos ſuis ordinibus reſtituit. Ubi res tam male ſucceſſit, epiſcopum cœpti pœnituit, ſed tamen Pontium abbatem laceſſere non deſtitit: dum tandem in manu Petri Venerabilis abbatis

(*b*) *l. 76. n. 97.*

(*i*) *V. ſupra n. 16.*

(*k*) *Spicil. t. 3. p. 507. & ſeqq.*

batis Cluniacenſis, qui Pontii uterinus frater erat, & prudentium virorum liti renunciavit. ANN. CHR. 1140.

Eo aſſumpto ad Lugdunenſem metropolim, in Æduenſi eccleſia ſuffectus Henricus, Odonis II. Burgundiæ ducis germanus frater, veterem diſcordiam renovavit, & ea qua pollebat auctoritate Vizeliacenſem eccleſiam in ſuam poteſtatem vindicare modis omnibus inſtitit. Rc ad Eugenium III. delata, diem utriquc parti ſtatuit, quo in ejus præſentia cauſa agitaretur. Ægre aſſenſit Pontius, cauſatus, ſe non debere ſubire actionem nec judicium, cum de ſuæ eccleſiæ perpetua libertate conſtaret: ſed tandem acquievit; probavitque, Æduenſi epiſcopo nihil juris in Vizeliacenſi eccleſia competere, quippe quæ *ex proprietario jure & antiqua perpetua poſſeſſionis inveſtitione* prædictam libertatem ſemper obtinuiſſet. Auditis utrimque teſtibus, quos chronographus Vizeliacenſis ſingulos commemorat, cum ad judicium ferendum paratus eſſet pontifex, judicii aleam ſubire veritus Henricus, cauſæ cognitionem in Gallia retractari petiit. Pontius ſupervacaneam comperendinationem cauſatur; ſed tamen Eugenius judicium diſtulit, & cauſæ cognitores epiſcopum Lingonenſem Godefridum, necnon Petrum Trenorchienſem & Stephanum Regniacenſem abbates aſſignavit; ſed tamen ad cautelam teſtium allegationes in tribus ſchedulis deſcribi curavit: quarum unam epiſcopo, alteram abbati dedit; tertiam in ſuis ſcrinis reſervavit. Æduenſis optata dilatione potitus, procraſtinare, & tempus redimere conabatur: dum tandem Eugenius viam univerſæ carnis ingreſſus eſt. Subſtituto in ejus locum Anaſtaſio IV. ad eum quantocius ſcripſit Pontius, ut diutinæ liti finis tandem imponeretur. Admiſſis precibus ſupplicantis, pontifex renovandæ coram ſe cunſæ diem poſt paſcha quintam-decimam utrique parti præſcribit, niſi forte ex mutuo conſenſu concordia reformetur. Concordiam prætulit epiſcopus, de qua in conſequentibus agendum.

LXXXIV. Similis quæque apud Catinitatem.

Conſimilis omnino controverſia oriri cœpit inter Attonem Trecenſem & Hugonem Autiſiodorenſem epiſcopos ob ordinationes, quas Atto in monaſterio Catiratis ad Ligerim fecerat. Expoſtulavit ea de re Hugo epiſcopus, recens ex abbate Pontiniacenſi ad Autiſiodorenſem promotus epiſcopatum, cujus diœceſi Caritas contiguebatur. Atto Petrum Venerabilem conſuluit, quid ad Hugonis querelas reſponderet. Ad hæc Petrus (*a*): *Mandaſtis*, inquit, *quid de Ordinibus apud Caritatem factis, novo homini, nova verba loquenti, reſpondere deberetis. Ad quod reſpondeo, non debere veterem & expertum vereri inexpertorum novitatem verborum.... Durandum eſt idcirco, & novitatis levitas conſtanter ferenda: quia, qui adhuc recenti ſpiritu fervent, putat omnia ſibi licere, cum exhauſto pectore nihil poterit, deſinet nunc loquax aliquando ſilere. Proferentur ſuo tempore nova loquenti de theſauro Romana gaza privilegia nova & vetera: quibus, ut monachi Cluniacenſes a quo maluerint catholico epiſcopo ſacros ordines ſuſcipiant, apoſtolica auctoritate decernitur; & omnis contradicens, niſi admonitus reſipuerit, anathematis vinculo innodatur. Miſiſſem ſanctitati veſtræ exemplaria eorum: ſed, quia ille, de quo agitur, noſtrum ſe amicum huc uſque aut exhibuit, aut dixit, non eſt ladendus amor: qui, ſi eſt, apparebit; ſi non eſt, non latebit. Eapropter propoſui ei ſcribere, & de his alterum experiri. Qui, ſi amator eſt, amiſi gratia querelam deponet: ſi non, non vobiſcum, ſed vobiſcum de his aget.* Addit Petrus, ſibi hæc ſcribenti nuntium ſuperveniſſe, Trecenſi cum Autiſiodorenſi conveniſſe; quod an verum ſit, ſibi reſcribi poſtulat. Reſpondit (*b*) Atto rem ita habere. *Homo ille*, inquit, *ante bellum arma depoſuit; &, qui ſe ſibi leonem reddiderat, ad nos ſe agnum manſuetiſſimum deſtinavit, & ante tempeſtatem navem ſubmergens, quidquid erat querela in pace dimiſit. Cognovit, quia ratione caret, ut novus antiquis, imperitus magiſtris, rudes præferantur emeritis.* In fine ſalvere eum jubet nomine Nicolai Arremarenſis monachi, *qui in dilectione veſtra*, inquit, *nullam ponit menſuram.... Hic adjutor noſter eſt, & veſtri gratia pratique nos diligit, & diligendo nos cuſtodit.* Ex quo intelligitur, Nicolaum illum tunc adhæſiſſe Attoni Trecenſi epiſcopo, qui poſt quinque annos ad Clarævallenſe monaſterium ſe recepit.

(*a*) Petr. Ven. l. 2. ep. 333.

(*b*) ib. ep. 35.

LXXXV. Luxovii & S. Apri lis a S. Bernardo deciſa.

Tunc temporis controverſia emerſit inter Luxovienſes & ſanctı Apri monachos ſuper eccleſia Galdonis-curtis: quæ demum ad Innocentii papæ tribunal delata eſt. Ejus vero cognitionem & judicium pontifex commiſit Bernardo Clarævallenſi abbati, ad quem tunc majora quæque ac minora negotia dijudicanda referebantur. Tanta erat unius viri apud omnes auctoritas. Controverſiam compoſuit vir Dei, data ſententia, quam totidem ejus verbis, ob tanti viri dignitatem, tamen res in ſpeciem minor eſt, ex authentico S. Apri proferre placet.

Hæc eſt compoſitio inter Luxovienſem & ſancti Apri abbates de eccleſia Galdonis-curtis. Ego Bernardus Clarævallis vocatur abbas, cui dominus papa cauſam Luxovienſis & ſancti Apri abbatum commiſit diſcindam, eidem cauſa per concordiam hoc

ANN. CHR. 1140. *modo finem impoſui. Statutum eſt, ut illi de ſancto Apro univerſam decimam Galdonis-curtis habeant, ipſam vero eccleſiam & omnia præter decimas ad eam pertinentia Luxovienſes poſſideant, remittentes ſi quid juris habuerunt in eccleſia Bolonis-villæ, quam tenebant illi de ſancto Apro. Omnes autem annuales cenſus, quos eccleſia Galdonis-curtis debet tam epiſcopo quam miniſtris ejus, illi de ſancto Apro ſingulis annis ex integro perſolvant. Hoc autem factum eſt conſilio venerabilium Godefridi Lingonenſis & Hattonis Trecenſis epiſcoporum, & aliorum religioſorum virorum, qui ad hoc ipſum accîti ſunt a nobis, quorum nomina ſunt hæc: Guillelmus abbas ſancti Martini Trecenſis, Balduinus abbas Caſtellionis, Stephanus abbas Trium-fontium, Balduinus abbas Criſtæ, Guido abbas Cari-loci.*

Appenſum erat chartæ ſigillum, ſed contritum eſt. Non exprimuntur abbatum nomina, qui tunc Luxovienſi & S. Apri monaſteriis præerant. Luxovio præfuiſſe videtur Jocerannus ſuperius (*a*) laudatus: cui anno MCXLIII. ſucceſſerat Stephanus eo nomine primus: monaſterio autem S. Apri Petrus, an Durandus.

(*a*) *lib. 76. n. 105.*

LXXXVI. Medianenſes abbates.

Medianum-monaſterium tunc regebat Milo abbas, qui hoc anno ampliſſimum apoſtolicæ protectionis privilegium ab Innocentio papa impetravit, datum Laterani pridie idus Decembris, indictione IV. Superſtes fuit ad annos ſex Milo abbas; mortuus IV. idus Julii, anno regiminis tricesimo-primo: cui Hermannus abbas ſucceſſit. Ultra hunc abbatem non procedit Johannes de Baydne, tametſi hiſtoriam ſuam produxit uſque ad mortem Philippi Auguſti regis Francorum.

LXXXVII. Ayberti recluſi Criſpinienſis obitus.

(*b*) *lib. 75. n. 142.*

(*c*) *Bolland. to. 2. April. p. 679.*

Superius (*b*) actum eſt de Ayberto recluſo Criſpinienſi in Hannonia, qui hoc anno ad cælum migravit. Hic, in monaſtico propoſito, quinquaginta fere annis, partim in monaſterio, partim in ſoliraria vita cum Johanne mooacho peractis, paucis ante paſcha (*c*) diebus, letali morbo pulſari cœpit. Mox Ingelbertum Criſpinii priorem accerſivit, a quo *ſacro-oleo perunctus eſt, & participatione dominici corporis & ſanguinis confirmatus.* Dein ipſo ſacri paſcharis die, qui tum VII. idus Aprilis accidebat, circiter horam dici nonam ex hoc mundo tranſivit ad Deum, ab eo perenniter beandus. Corpus ejus biduo inhumatum, tertio die a Criſpinienſi & S. Amandi abbatibus honorifice ſepultum eſt. Librum de ejus vita ſcripſit Robertus archidiaconus Oſtrevandenſis auctor æqualis, eumque Alviſo Atrebatenſi epiſcopo telegendum & probandum direxit ante annum MCXLVIII quo Alviſus deceſſit. S. Ayberti memoria conſignatur, in variis martyrologiis. Eo adhuc vivente Arnoldus ſeu Arnulſus comes, frater Balduini II. Hannoniæ comitis, cum gravi febre correptus eſſet, facta ad ejus cellulæ feneſtram confeſſione; aquæ ab ipſo benedictæ hauſto poculo ſanatus eſt.

LXXXVIII. Privilegium Conradi pro Stabulenſi monaſterio.

(*d*) *Ampliſſ. collect. to. 2. p. 110.*

[Non ceſſabat Wibaldus abbas, ut pius pater domui ſuæ Stabulenſi beneface-re, ut probant tot Imperatorum ab eo obtenta privilegia. Novum hoc anno impetravit a Conrado, quo confirmantur eccleſiæ ſuæ varia jura & immunitates. (*d*) Hujus confirmationis teſtes adhibuit Adelbertum Maguntinum archiepiſcopum, Alberonem Trevirenſem archiepiſcopum apoſtolicæ ſedis legatum, Alberonem Leodienſem epiſcopum, Stephanum Metenſem epiſcopum, Sigefridum Spirenſem epiſcopum, Bucconem Wormatienſem epiſcopum, Embriconem Wirceburgenſem epiſcopum, Udonem Cicenſem epiſcopum, Bernardum Paterbornenſem epiſcopum, Udonem Oſnaburgenſem epiſcopum, Fridericum Suevorum ducem & Alſatiæ, Adelbertum ducem Saxoniæ, Godefridum ducem Lovanienſem, Willelmum comitem Palatinum, Hermannum marchionem, Tibaldum marchionem de *Voborch*, Gebehardum comitem de Sulcebach, Henricum comitem Namurcenſem. *Anno dominicæ incarnationis* MCXL. *indictione* III. *regnante Conrado Romanorum rege ſecundo, anno vero regni ejus* II. *Data VVormaciæ* V. *idus Februarii in Chriſto feliciter, amen.*]

Aliud ab Arnoldo archiepiſcopo Colonienſi.

[Eodem anno in generali ſynodo, quam Colonie celebravit Arnoldus archiepiſcopus, decimas novalium in villa Bullenga Wibaldo abbati & ſucceſſoribus conceſſit confirmavitque eas, quas olim eccleſiæ ejus felicis recordationis ſanctus Heribertus archiepiſcopus donaverat: cujus rei teſtes fuerunt Gerardus abbas S. Pantaleonis, Rodulfus abbas Tuitienſis, Amelius abbas Brunvillarenſis, Theodericus abbas de Campis, Fulcoldus decanus de S. Cuniberto, &c. *Actum Coloniæ publice in majori eccleſia anno dominicæ incarnationis* MCXL. *indictione* III. *Conrado Romanorum rege* II. *regni ſui* III. Eodem anno, in eademque generali ſynodo, idem præſul Wibaldo dediſſe videtur diploma de auctoritate & poteſtate abbatis Stabulenſis in Malmundarienſes, quo præcipit ut Malmundarium monaſterium quod in ſua parochia ſitum eſt, numquam a Stabulenſi ſeparetur, obeunte autem, ſucceſſoris electio in Stabulenſi celebretur, primamque vocem in electione habeant Stabulenſes, ita ut ſi apud eos perſona idonea reperiatur, Malmundarienſibus præferatur. *Electum abbatem Leodienſis epiſcopus ad quem pertinet*, inquit, *ſine noſtra*

Malmundarium ei ſubjectum.

vel

ANN. CHR. 1140.

vel ſucceſſorum noſtrorum contradictione benedicat, & ei curam animarum ex more injungat, habeatque ordinatus plenam poteſtatem ordinandi, nutriendi, transferendi Malmundarienſes monachos, nec ullius ſucceſſorum noſtrorum obedientiam, vel ſubjectionem ab abbate exigat &c.]

LXXXIX. Mindenſes epiſcopi & abbates Werthinenſes.

Apud chronographum Saxonicum Leibnitianum obiiſſe hoc anno dicuntur, Siwardus Mindenſis epiſcopus, Godeboldus Miſnenſis epiſcopus, & Bernhardus Werdinenſis abbas. Dein pro Siwardo electus eſt Henricus abbas Inſulæ S. Mauricii: pro Godeboldo Reinwardus ejuſdem eccleſiæ præpoſitus: & Bernardo abbati ſuffectus Lambertus monachus ejuſdem cœnobii. Siwardi Mindenſis epiſcopi tempore ſacerdos quidam apud *Leveren*, pius & opulentus, eccleſiam parochialem in monaſterium ſanctimonialium Ordinis S. Benedicti commutaſſe perhibetur in chronico Mindenſi, quod Chriſtianus-Paullinus typis vulgavit.

XC. Inſulæ monaſterium, &c.

In eodem chronico Henricus ex Burſfeldenſi aſceterio aſſumtus fuiſſe dicitur abbas a fratribus Inſulæ monaſterii, quod in honorem S. Mauricii Bruno Mindenſis præſul in ripa Viſurgis extra Mindæ muros anno MXLII. de ſuo patrimonio exſtruxerat, cujus primus abbas Meinwartus, vir bonus & doctus, cum primis ejuſdem loci monachis ex Bergenſi S. Johannis monaſterio eductus fuerat. Mortuus Bruno epiſcopus anno MLV. die feſto S. Scholaſticæ, in cara ſua Inſula honorifico tumulo conditus jacet. Illic abbas erat Heinricus, cum poſt mortem Siwardi ſeu Sigewarti, ob pietatem, prudentiam, & agendi dexteritatem omnium votis epiſcopus Mindenſis electus eſt, qui omnium votis bene reſpondit. Sub eo duo inſignia monaſteria in illa diœceſi trans Wiſuram conſtructa ſunt, Schinna ſcilicet nigrorum monachorum, quod a comitibus de *Hallermont* in honorem S. Viti martyris anno MCXLVIII. fundatum fuiſſe tradit Hermannus Lerbeccius in chronico epiſcoporum Mindenſium; & Lucca ad Leynam Ciſtercienſium. Unum id Heinrico epiſcopo vitio vertit, quo clericum quemdam coram ſe oculis mulctari paſſus ſit: quam ob rem a Gregorio & Bernardo Eugenii III. legatis depoſitus, ad ſuum Burſfeldienſe reverſus eſt monaſterium, ubi in pace quievit anno MCLIII. in craſtino S. Potentianæ, poſtquam Mindenſi eccleſiæ duodecim annis cum laude præfuiſſet.

Quod attinet ad Bernhardum Werdinenſem ſeu Werthinenſem abbatem, ei hoc annn Lambertus monachus ſucceſſiſſe dicitur in chronico Saxonico, cujus auctoritas præferenda videtur indici ejus loci abbatum vulgato (*a*) Bucelino, in quo Bernhardum inter ac Lambertum duo abbates interponuntur. Exſtat apud eundem Bucelinum diploma Conradi II. imperatoris, Lamberto abbati anno MCXLVI. indultum, confirmantis privilegium a Conrado I. conceſſum Geroldo abbati de immunitate navigii a Rheno in Ruram uſque ad monaſterium Werrhinenſe. Lambertus abbas anno MCLII. obiiſſe dicitur XIII. kal. Novembris: cujus ſucceſſor Wilhelmus magna librorum copia bibliothecam auxiſſe dicitur.

(*a*) *Bucelin. t. 2. legeg. p.* 355.

XCI. Bernardus Piſanus fit abbas ad Aquas-Salvias.

Per id tempus Adenolfus abbas Farfenſis a S. Bernardo abbate (*b*) coloniam monachorum flagitavit, quibus monaſterium ædificare conſtituerat. Id ipſum quoque Innocentius Papa ſcriptis ad eum litteris exegit. Miſſus in Italiam ejus rei cauſa cum ſociis Bernardus alter, ex vice domino Piſano ſactus Clarævallis monachus. Ubi hic Farfam adiit, prohibitus eſt ab Innocentio papa, quo minus monaſterium Salvatoris, Farfæ proximum, quod illi ejuſque ſociis Adenulfus abbas deſtinaverat, acceperaret. Graves ea de re litteras (*c*) ad pontificem ſcripſit Bernardus Piſanus in hæc verba. *Coartor e duobus, quoniam & pudor ſilentium imperat, & neceſſitas jubet loqui. Loquar ergo ad dominum meum, cum ſim pulvis & cinis: loquar autem in amaritudine animæ meæ. Conquerimur, domine, de te, ſed apud te: & querela quidem in umbra eſt: ſed cauſa querelæ jam ia ſole poſuit tabernaculum ſuum. Factum at imperaſti: venimus ad monaſterium Salvatoris, ſicut mandaveras in litteris tuis ſervo tuo, Patri noſtro*, id eſt Bernardo. *Ubi eſt ergo nunc expectatio mea, & tua promiſſio?... Litteris tuis, domine, extractis ſumus de ſinu Patris noſtri, & ad unius juſſionis vocem relictis fratribus & patre, in odore præceptorum tuorum cucurrimus.* Ad hæc labores itineris ſui exagerat Bernardus, aitque crudeliſſimum videri, Adenulfum abbarem fraudare a deſiderio ſuo, *qui nos*, inquit, *prius cœpit amare quàm noſſe; qui nos patris affectu in filios adoptavit, adeo at, ſi fieri potuiſſet, oculos ſuos ernuiſſet, & dediſſet nobis.*

(*b*) *Vita l. 3. c.* 7.

(*c*) *Bern. ep.* 343.

Verum alia pontifici mens erat, nempe ut Bernardum ejuſque ſocios in monaſterio S. Anaſtaſii ad Aquas-Salvias via Oſtienſi collocaret; quod & ſtatim præſtitit. His præfectus eſt Bernardus, coloniæ dux, qui hac de re querelas in litteris (*d*) ſuis apud S. Bernardum depoſuit. *Non ego reprehendo*, inquit, *domine, vel opus vel intentionem veſtræ operis, quod in digito Dei eſſe creditur: ſed plango paullulum dolorem meum. Ecce enim poſtquam projectus ſum a facie oculorum tuorum, defecit in dolore vita mea, & dies mei in gemitibus. Heu mihi! quia perdidi formam*

(*d*) *ib. ep.* 344.

ANN. CHR. 1240.

cui imprimebar, ſpeculum compoſitionis meæ lumen oculorum meorum? Jam non ſonat vox illa dulcis in auribus meis, nec facies illa decora meis aſpectibus apparet, quam mei errores erubeſcere ſolebant.... Quid, domine, quid tu me placuit conſiderationi meæ, quod me poſuiſti ducem ac præceptorem gentibus, quod me poſuiſti principem populi tui? Numquid converſatio mea ea ſæculo? ſed illa fœtida fuit. Numquid illa in monaſterio? ſed illa tarda & tepida fuit.... Quid facies homo, quem... de præteritis urget dolor, de præſentibus labor, & timor de futuris? Sic Bernardo ſcribebat Bernardus alter, qui vix quatuor annos in illa præfectura exegerat, cum ad aliam longe graviorem, nempe ad ſummum pontificatum, evectus eſt. Verum in illa etiam abbatiali dignitate etſi diſcipulos obſequentes ac dociles habuit, non tamen ei defuit vexatio a falſo fratre, ut inferius videbimus.

XCII. Adenulfi abbatis liberalitas in S. Bernardum. (a) *Bern. vita l. 2. n. 24.*

In hunc modum fruſtratus exſpectatione ſua bonus abbas Adenulfus, nec ſic tamen a pio propoſito ædificandi Clarævallenſibus monaſterii deſtitit. Hic enim ſummam ſexcentarum fere (*a*) marcarum argenti, quam extruendo prope Farfam monaſterio ſepoſuerat, ſub chirographo depoſuit, & Bernardo chirographum obtulit, ut, quod in partibus ſuis exſequi non potuerat, ſaltem citra alpes novum illius inſtituti cœnobium conſtrueretur. Miſſum eſt pro argento; ſed totum prorſus amiſſum hi, qui miſſi fuerant, invenerunt. Nec reſpondit aliud vir Dei cum id reſcivit, quam Benedictus Deus, qui nobis pepercit ab onere: illis vero, qui abſtulere, indulgendum; nam Romani ſunt, & vehemens fuit illa tentatio. Ubi miranda ſane tum Adenulfi abbatis pietas ac liberalitas; tum Bernardi voluntas omnino cupiditatis expers, qui nec ablatis motus eſt, nec ad ablata recipienda lites movit adverſus raptores.

XCIII. S. Bernardi epiſtola pro Adenulfo. (*b*) *Tom. 1. Ampl. Collect. p. 738.*

[Non poſſum hic non referre Bernardi epiſtolam integram in gratiam Adenulfi ſcriptam, cum quia brevis eſt, tum quia ſingularem viri ſanctiſſimi erga eum amorem & benevolentiam demonſtrat. Ea eſt vigeſima ſeptima ex Bernardinis a nobis alias (*b*) editis: *Virum mobilem & genere & moribus abbatem Farfenſem apoſtolicæ ſedis cardinalem vobis commendamus, ut eum honorifice & amicabiliter ſuſcipiatis. Deſcendit a latere domini papæ ad curiam regis, ab ipſo vocatus, habens ad ipſum verba ſecreta de communi negotio regni & eccleſiæ. Suſcipite honeſte hominem, & hominem bonæ voluntatis, & eo nobiliorem principe mundi; cum videlicet a quo venit, & eum ad quem venit, papam & imperatorem pariter honorate. Temeritatis quidem eſt quod ego tantillus talem virum vobis audeo commendare; ſed humilitas ipſius hoc petentis excludit pudorem, & ſi factus ſum inſipiens, ipſe me coegit.*] Plura de Adenulfo (*c*) ſupra.

(*c*) *l. 75. n. 230.*

XCIV. Rogerius rex Caſaurienſe monaſterium adit. (*d*) *Spicil. t. 3. p. 493. & ſeqq.*

Tunc temporis Caſaurienſi ſeu Piſcarienſi monaſterio præerat Oldrius abbas, quem ejus adverſarii Rogerio Siciliæ regi, Calabriæ & Apuliæ principi, inviſum reddere (*d*) moliebantur. Venit ille hoc anno ad monaſterium v. kal. Septembris: at fratres precibus ſuis ad Deum fuſis eum ſibi propitium, contra quam eorum inimici ſperaverant, reddiderunt, texque ipſe ſe eorum tutorem ac protectorem adverſus eorum adverſarios exhibuit, maxime in Boamundum comitem quem rex, nuper in comitatu Manupelli inſtituerat. Hic, adjuncto ſibi Roberto regis cancellario abbatiam ſibi ſubiicere machinabatur. Id ubi reſcivit Rogerius, ſcriptis litteris ejus molitiones repreſſit: quas ab illo ipſo Caſauriam portari juſſit, & legi in capitulo, *ut audiantur a cunctis, & cognoſcatur*, inquit, *ab omnibus ſuper eccleſia S. Clementis & habitatoribus ejus, quanta ſit mea devotio.* Multa fecit Oldrius abbas laude digna per duodecim annos, quibus ſuperſtes fuit, & totum fere monaſterium renovavit. Erga defunctos etiam quam maxime ſollicitus fuit, inſtituto centenario pro unoquoque fratre defuncto hoc modo, ut a die cujuſque obitus quotidiana ejus annona pauperibus præberetur, & quædam de eo preces quotidie fierent.

ANN. CHR. 1141.

XCV. Magni motus in Gallia & in Anglia.

POſtero anno, ejus ſæculi quadrageſimo-primo, magni motus in Gallia & in Anglia oriri cœpti. Horum origo in Gallia nata eſt poſt mortem Alberici Biturienſis archiepiſcopi, cujus loco Innocentius papa Petrum de Caſtra, inconſulto rege ſubſtitui voluit. Ea re commotus Ludovicus Junior, juravit ſe nunquam Petrum pro archiepiſcopo habiturum, factaque Biturienſi clero eligendi archiepiſcopi facultate, Petrum excluſit. Electus nihilo minus Petrus, Romamque profectus a pontifice ordinatus, dicente, regem puerum inſtruendum, & cohibendum ne talibus aſſueſceret; adjecitque veram non eſſe libertatem, ubi quis excipitur, niſi coram eccleſiaſtico judice probetur, eum eligi non debere. Reverſum ex Urbe Petrum res admittere noluit, at cum Theobaldus comes in terris ſuæ dictioni ſubjectis recepit. Indignatus ob id rex, bellum Theobaldo indixit, eoque res progreſſa eſt, ut, terris comitis vaſtatis, Victoriacum caſtrum cum magna promiſcui ſexus multitu-

ANN. CHR. 1141.

citudine flammis aſſumſerit: Quin etiam electiones, ordinationeſque epiſcoporum in ſuo regno fieri vetuit, qua de re graviter conqueſtus eſt S. Bernardus in epiſtolis, tum ad Joſſenum (*a*) Sueſſionenſem epiſcopum & Sugerium S. Dionyſii abbatem quos regis conſiliarios vocat; tum ad Stephanum Prænestinum epiſcopum, tum denique ad ipſum Ludovicum regem, quas indicare ſatis eſt, utpote noſtro inſtituto non omnino convenientes. Hinc Franciæ regnum interdicto ſupponitur. Scripſit pro rege ad Innocentium Petrus (*b*) Venerabilis, ſuadens mitius cum eo agere. *Pro domino rege Franciæ*, inquit, *nobili & ſpeciali filio veſtro, benignitatem veſtram deprecor; ut, quia non ſolum rex eſt, non ſolum magnificus rector populi Chriſtiani eſt; ſed etiam quia opus eſt manuum veſtrarum, quem ad regnum provexiſtis, quem ſacris manibus veſtris unxiſtis, quem Gallis noſtris potentiorem patribus regem deſignaſtis; ſi quid forte adhuc, ut ætate juvenis, incauſtite egit, ei condeſcendatis, & ejus errorem ſapientiæ veſtræ velamine contegatis. Eſt enim patrit, ut filii, & maxime tanti, & errorem emendet, & honorem conſervet.* Ita ſcribebat vir inſignis prudentiæ & moderationis. Duravit nihilo minus hæc ſimultas ad annos fere quinque, nimirum uſque ad pontificatum Eugenii III. qui ei finem impoſuit obtentu ſacræ expeditionis, ad quam rex ſe adſtrinxit. Sic Petrus archiepiſcopus dignitatem retinuit uſque ad mortem.

(*a*) *Bern. ep. 220. & ſeqq.*

(*b*) *Petr. Ven. l. 4. ep. 3.*

Angliam quoque hoc tempore dira tempeſtas ac diuturna turbavit. In Stephanum quippe regem rebellionis vexillum extulere Rannulfus Ceſtræ comes & Guillelmus uterinus ejus frater, occupata arce, quam rex Lincolniæ habebat. Proceſſit ipſo die purificationis beatæ Mariæ rex in rebelles: ſed a ſuis deſertus, cum eximia fortitudinis exempla edidiſſet; captus tandem & in vincula conjectus eſt. Tum Mathildis imperatrix, Henrici Anglorum regis nuper defuncti ſoror, quæ Gaufrido Andecavorum comiti nupſerat, in Angliam profecta, regnum ſibi olim a fratre deſtinatum occupat, agente in primis Henrico Wintonienſi epiſcopo, qui Stephanum fratrem deſeruit. Ea re accepta, Gaufridus comes Nortmanniam invadit. Interim Nortmanniæ principes Moritoniæ convenlunt, communique conſilio Angliæ regnum & ducatum Nortmanniæ Theobaldo comiti, Stephani fratri, deferunt; at ille Gaufrido comiti regium jus ceſſit, modo ut Turonicam urbem, quæ de ejus feodo erat, ſibi dimitteret, fratremque ſuum vinculis abſolveret. Eo liberato, non ſtatim pax in Anglia tenuit, dum tandem, poſt multa inter Stephanum & Mathildem bella, in id conventum eſt, ut Stephanus, quam diu viveret, regno frueretur: Henricus vero, Gaufridi comitis ex Mathilde filius, Normanniæ ducatum poſſideret, & poſt obitum Stephani ad eum Angliæ regnum, tamquam verum & genuinum heredem devolveretur.

XCVI. Ordericus hiſtoriam abſolvit.

(*c*) *Ordric. l. 5. initio.*

Dum Stephanus in vinculis erat, finem hiſtoriæ ſuæ impoſuit Ordericus-Vitalis, Uticenſis monachus, nobilis per ea tempora hiſtoricus, qui in fine libri tertii-decimi & ultimi vitæ ſuæ compendium retulit. Natus eſt anno MLXXV. (*c*) in Anglia apud Mercios, in vico Attingeshamo, ad Sabrinam fluvium ſito, ibidemque ſacro fonte regeneratus ab Ordrico presbytero, qui nomen ei ſuum impoſuit. Quinquennis apud Scrobesburiam urbem ſcholis traditus, Signardo præceptore litteris informatur, & prima ibidem clericatus inſignia ſuſcepit in baſilica beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, ſuper Molam fluvium ſita, quæ Odelerii ipſius partis erat: quam Rogerius comes in cœnobium converrit. Forte Rainaldus Uticenſis monachus ad Odelerii domum divertit, petiitque ſibi dari Ordericum, quem ille plorans plorantem Rainaldo tradidit. Parentis votis acquievit puer, ea ſpe ductus, quam pater ingeſſit, pollicitus ei nomine Dei, fore ut, ſi monachus fieret, peradiſum cum innocentibus poſſideret. Decennis itaque ex Anglia in Nortmanniam abductus, a venerabili Mainerio Uticenſi abbate ad monachatum undecimo ætatis ſuæ anno admiſſus eſt, & XI. kal. Octobris, die dominica, clericali ritu tonſura inſignitus, eidemque pro Anglico nomine, quod Nortmannis abſonum videbatur, Vitalis nomen inditum. Hunc cum ſexdecim eſſet annorum, Giſlebertus Lexovienſis præſul ſubdiaconum; & poſt biennium Serlo Segienſis diaconum, quod mirere, ordinavit: quo in gradu annis quindecim altari miniſtravit; anno ætatis tricesimo-tertio presbyter a Guillelmo Rotomagenſi archiepiſcopo ordinatus. Jam triginta-quatuor annis ſacerdotio functus erat, cum hiſtoriam ſuam abſolvit, cum in Uticenſi monaſterio quinquaginta-ſex annos exegiſſet; quibus conficitur, eum anno Chriſti MCXLII. hiſtoriam abſolviſſe. In fine Deo gratias agit, quod in omnibus locis, ad quæ miſſus eſt, ejus munere ab omnibus amatus ſit. Pietatem ubique ſuam, præſertim in illo hiſtoriæ epilogo prodit.

XCVII. Beccenſis monaſterii privilegium renovatum.

Hoc ipſo anno Hugo Rotomagenſis archiepiſcopus privilegium Beccenſi eccleſiæ & Anſelmo abbati, a Willelmo quondam archipræſule indultum, renovavit Letardo abbati, ejuſque fratribus teſtatus ſui muneris eſſe, eos abundantioris caritatis affe-

ANN. CHR. 1141.

affectu diligere ac fovere, quos in ſancta religione viderit Deo conſtanter inhærere. *Eapropter*, inquit, *monaſterium ſanctæ Mariæ ſitum apud Beccum, cui Deo auctore, cariſſime fili Letarde abbas in Chriſto, præſides, quia virtutum odore pro obedientiæ meritis circumquaque refulget, jure debito conſervandum ſpecialiter amplexamur, tuendumque pro noſtri viribus officii devote ſuſcipimus, & quæcumque eidem monaſterio a fidelibus collata ſunt, tamquam Deo oblata confirmamus. Inſuper autem & hæc in noſtra diœceſi eccleſias ſeu capellas more canonico poſſidendas concedimus, eccleſiam videlicet ſancti Andreæ, quæ apud Beccum eſt, liberam & quietam, cum ipſius veſtri monaſterii, cui adjacet, libertate, cui omnia concedimus, exceptis illis, quæ non poſſunt haberi, vel adminiſtrari abſque officio epiſcopali*, &c. Biennio poſt Rotrocus Ebroicenſis præſul, intuitu caritatis & religionis, quas in Beccenſi monaſterio vigere noverat, eidem confirmat donationes ab anteceſſoribus ſuis factas.

XCVIII. S. Audoeni abbates, & alii.

Tunc temporis Ragenfridus S. Audoëni abbas, præfectura ultro abdicata, ad S. Michaëlis in monte Rotomagenſi monaſterium ſeceſſit, prioris ibidem officio contentus ad decem annos, quibus ſupervixit. Suffectus in ejus locum Fraternus ſeu Freherius monachus Cluniacenſis, poſt annos ſexdecim regiminis, abbatiam etiam ultro abdicavit propter infirmitatem, eamque ceſſit Rogerio de Aquila, monacho itidem Cluniacenſi, qui *vir ſummæ religionis*, Roberto de Monte appellatur. Hugo Rotomagenſis archiepiſcopus quædam donavit ad uſus infirmorum tempore Fraterni & Rugerii abbatum. Idem Hugo Letardo abbati & conventui Beccenſi eamdem libertatem eorum navibus impertiit, qualem habebant eccleſiæ Fiſcamnenſis, Fontanellenſis, Genueticenſis & S. Audoëni de navibus ſuis in portu Wetillonæ. Actum anno MCXLIV. His litteris ſubſcribunt cum Hugone archiepiſcopo, decano & quinque archidiaconis, Fraternus abbas S. Audoeni, Galterius ſeu Walterius abbas S. Wandregiſili, Serlo abbas S. Luciani Belvacenſis, Natalis abbas S. Martini Albæmarlæ, & Willelmus prior S. Barbaræ. Quæ, tametſi minutiora, notare juvat ad deſignandum ſaltem tempus, quo illi abbates vixerunt. Willelmo S. Barbaræ priori ſucceſſit Daniel, ad quem exſtat epiſtola Arnulfi epiſcopi Lexovienſis, qui Johanni hoc anno in epiſcopatu ſucceſſit.

XCIX. Johanni Lexovienſi epiſcopo ſuccedit Arnulfus.

Johannes quippe Lexovienſis præſul, ſenectute gravis facta pace cum comite Andecavenſi, ante pentecoſten (*a*) ex urbe Cadomo reverſus Lexovium, morbo corripitur, & poſt unius hebdomadæ ægrotationem, tricesimo-quarto anno epiſcopatus ſui XII. kal. Junii moritur. Funus ejus curarunt Rotrocus Ebroicenſis epiſcopus mox laudatus, Rannulfus Uticenſis abbas, aliique ejuſdem diœceſis abbates, & in baſilica S. Petri eum ſepelierunt. Electus eſt a clero & populo Arnulfus Johannis nepos, Sagienſis archidiaconus, vir morum integritate & doctrina illuſtris: cujus electioni cum obſiſteret Gaufridus Andecavorum comes, pro electo cum inſigni elogio (*b*) ſcripſit Petrus Venerabilis ad Innocentium papam, ut ejus electionem confirmaret, & ne comitis Andegavenſis oppoſitum admitteret: quippe qui nomine appellationis vellet *nequitiæ ſuæ moras lucrari, ut, paſtore abſente, non eſſet qui lupo reſiſteret*. Petri Venerabilis preces admiſit pontifex, & Arnulfi meritiſſimi præſulis electionem & ordinationem confirmavit. S. Bernardus pro eodem Arnulfo electo (*c*) ad Innocentium itidem contra Gaufridum comitem ſcripſit. Petrus in prædicta epiſtola exponit meritum Arnulfi in apoſtolicam ſedem, quod probat ejus liber de ſchiſmate orto inter Innocentium & Petrum-Leonis, in Spicilegii tomo ſecundo editus, quem Arnulfus ante epiſcopatum compoſuerat: Sic intentus erat Petrus Venerabilis, ut Bernardus alter, ad omnes non modo ſui Ordinis, ſed etiam totius eccleſiæ cauſas & neceſſitates.

(*a*) *Orderic. ſub finem lib.* 13.

(*b*) *Petr. Ven. lib.* 4. *ep.* 7.

(*c*) *Bern. ep.* 318.

C. Natalis abbas Resbacenſis fit Cluniaci monachus.

Argumento eſt alia ejuſdem (*d*) ad Innocentium epiſtola, pro rege Hiſpano ſcripta, ut electionem Salamantini epiſcopi in archiepiſcopum S. Jacobi, ab omni clero & populo factam, comprobaret. Hanc epiſtolam Natalis, nuper Resbacenſis abbas, qui depoſito præfecturæ onere Cluniacum ſe receperat, Romam perferre juſſus eſt, *ut apud pium patrem legati contemplatione ipſa poſſit juvari legatio*. Magnæ enim tunc dignitatis & auctoritatis fuerat Natalis abbas, utpote regis cancellarius, & pontifici optime notus: *quem quia a Mariæ otio*, inquit Petrus, *quod apud nos elegit, invitum, & reclamantem noſtris viribus non potuimus, ad hoc ſuſcipiendum negotium, cui reſiſtere non potuit, obedientiæ vinculo compulimus. Unde, ſi placet, quem nos exaſperavimus mittendo, vos lætificate effectum precibus annuendo.*

(*d*) *ibid. ep.* 9.

CI. Hugo quoque archiepiſcopus Turonenſis.

Non modo abbates, ſed etiam epiſcopi, abdicata dignitate tunc temporis ad Cluniacenſes convolabant. Ex his unus fuit Hugo Turonenſis archiepiſcopus, qui Romam ad Innocentium pergens, in *ipſo devotionis* (*e*) *ſuæ itinere apud Caritatem morbo correptus eſt: quo ingraveſcente, cum jam de vita deſperaret, monachicum ibidem indumentum ſuſcepit, & per manum prioris de Caritate religionis habitu ſuſcepto, Cluniacenſis monachus effectus eſt*; quod ut Turonos nuntiatum eſt, ad eum miſſi ſunt

(*e*) *id. ibid. ep.* 10.

ab

ab eccleſia Turonenſi unus archidiaconus, & Hugo Nucerienſis abbas cum aliis, flagitaturi, *ut ad ovile ſuum paſtor rediret. Nolun ille, nec multorum & magnorum virorum precibus reditum perſuadentibus acquievit.* Inſtantibus illis hoc demum reſpondit, nihil ſe horum prius facturum, quam res pontifici innotuiſſet, & ab eo quid ſibi faciendun eſſet, reſciret. Quam ob rem Petrum Venerabilem obſecrarunt legati ut hac de re ad Innocentium ſcriberet. Fecit ille quod rogabatur, Turonenſis eccleſiæ nomine ſupplicans pontifici ut eum ad ſedem ipſius redire juberet, utpote qui jam *de bono melior, de clericu monachus, qui de communi ſchemate cleri ad Martini ſui aigrum habitum converſus eſt*, adepta prius pontificali dignitate non indignus judicandus. *Non obſit ergo ei*, inquit, *vel eccleſiæ ſuæ (quod tamen ſuperflue loquor) quod ſe totum diſpoſitioni apoſtolicæ proprio conſilio non alieno ſubmiſit: quod Martini ut dictum eſt, habitum induit; quod tandem veſter, & ut ſic dicam, magis proprie veſter Cluniacenſis monachus factus eſt. Placuit ſanctitati veſtræ in quibuſdam aliis, quos nominare poſſem, epiſcopis, quod de communi clericorum veſtitu ad canonicalem habitum tranſierunt: placeat, & placebit, ut credo, quod magnus Turonenſis ad humilem monachorum habitum ſe convertit; & ſic habitum & vitam in melius commutando, pontificali dignitati nihil, melior factus, detruxit.* Hactenus Petrus qui nominare poterat quam-plures alios, qui ex epiſcopis monachi facti ad ſedes ſuas redierant: qualis fuit Hugo Gratianopolitanus qui Caſæ-Dei monachus factus ad eccleſiam ſuam reverti juſſus eſt a Gregorio VII. Idem quoque contigit prædicto Hugoni Turonenſi, juſſu Innocentii papæ, ut patet ex rebus ab eo geſtis in epiſcopatu poſt Innocentii obitum. Hugo iſte, *Carnoteuſis* dictus ſive de Stampis, pactum quoddam inter monachos Pontilevienſes & S. Florentii Ambazienſes clericos initum confirmavit (*a*), approbatum per Fulcherium abbatem in pleno capitulo, præſentibus Arnulfo priore, Guarino priore ſancti Thomæ, Fulberto qui fuit abbas, & Wlgrino eleemoſynario ex parte monachorum; præſentibus etiam quibuſdam eccleſiæ Ambazienſis canonicis, qui pro capitulo interfuerunt, quod pactum Fulcherius abbas, *mutuo conceſſionis oſculo, unus pro omnibus confirmavit. Actum eſt hoc in nativitate beatæ Mariæ anno a paſſione Domini* MCXLV. *regnante Ludovico rege in Gallia, ipſoque ducatum Aquitaniæ obtinente, Gaufrido Andegavorum conſule*; ubi annus a paſſione Domini cum anno ab incarnatione confunditur. Tunc ergo Hugo apud Cluniacenſes non verſabatur.

ANN. CHR. 1141.

(*a*) *Gall. chr. t. 2. p. 767. & ſeq.*

Non ſic erga Cluniacenſes affectus erat Milo Morinorum epiſcopus, ſi vera ſunt quæ Petro Venerabili de eo relata fuere, ut Petrus ipſe (*b*) teſtatur in epiſtola, quæ *venerabili domino, domno Miloni Morinorum epiſcopo* inſcribitur. Petri hæc verba ſunt. *Relatum nobis eſt, ſi tamen ita eſt, non a paucis, non a quibuſlibet, ſed a pluribus & magnis perſonis; vos, quod ſalva fraterna pace dico, ordini monaſtico derogare, data qualibet vel levi occaſione frequenter lacerare, in publicis inde conventibus etiam declamare; ejus bona, etiam maxima, extenuare, leves exceſſus, quæ adhuc ut hominibus, non angelis, aliquando ſubripiunt, ſermonibus rhetoricis aggravare. Dictum eſt & hoc, in ſynodo veſtra, coram cleri & populi multitudine, imprecatum vos eſſe, ut Cluniacenſium ſuperbiam Deus deſtrueret; populoque a vobis injunctum, ut hunc Dominum exoraret.* Ad quod Petrus: *Et utinam miſericors Salvator in nobis & noſtris, atque in omnibus ſuis, non ſolum ſuperbiæ, ſed & omnes uſque ad ſolum ſatanæ parietes deſtruat, muros in eis Jeruſalem ſpiritualis conſtruat; eudeque omnium bonorum preces exaudiat. Sed ſi hoc erat dicendum, non erat deridendum; ſi erat admonendum, non erat prædicandum: ſi erat orandum, non erat declamandum. Nam eſto: ſuperbi ſumus, rei ſumus, peccatores ſumus: Sed non tamen erant peccata fratrum in eccleſia prædicanda, non erant delicta monachorum in exemplum populo proferenda: ne monachos ſuperbos, & maxime Cluniacenſes, populus audiens, ad imitandum traheretur: ne ſuperbiam, quam in monachis audiebat notabilem, ideo in ſe minus damnabilem credere doceretur. Non ſatis idonea ad evitandam ſuperbiam perſuaſio eſt, propoſitum exemplum ſuperbiæ .... Oportuerat ſapientiam veſtram hoc non in Tarvuanenſi populo, ſed in Cluniacenſi capitulo prædicare; & ad humilitatis viam fratrum noſtrorum ſuperbiam, ut pontificem decet, ſacris perſuaſionibus revocare. Fuerat hoc ingerendum, ſive populis, auribus ipſorum; non ſine illis, auribus populorum, ut eos exhortatio corrigeret, non derogatio diffamaret. Non enim de tam diverſis & remotis partibus terrarum Cluniacenſes fratres audire, vedum exaudire poterant apud Tarvuanam epiſcopum de eorum ſuperbia diſputantem: cum fortaſſis obtemperaſſent, ſi eum audiſſent ſe de talibus in capitulo ſuo, ubi bis aut ter interfuit, admonentem .... Non ita epiſcopus Auguſtinus vera vel falſa fratrum mala populo prædicavit, vel in ſcriptis ſuis prædicari mandavit, cum dixit: Ubi oritur peccatum, ibi moriatur; nec ad plures ejus correctio, quam notitia extendatur .... Sed unde tamen hæc ſuperbia? cui epiſcoporum Cluniacenſes fratres reſiſtunt? cui non obe-*

CII. Milo epiſcopus Cluniacenſibus detraxiſſe dicitur.

(*b*) *Petr. Ven. lib. 4. ep. 2.*

ANN. CHR. 1141. *obediunt? cui non ſerviunt? cui non obedientiam joſtam, non obſequium pro viribus, non reverentiam præ cunctis pæne aliarum congregationum monachis impendunt? Neſcio, neſcio: Deus ſcit. Si ſcirem, non, non paterer; ſi noſſem, corrigerem. Sed quia per gratiam Dei univerſos pæne Latinæ eccleſiæ ſacerdotes amicos habemus; precamur, ut vos quoque inter reliquos propitium habeamus.* Hactenus Petrus: quæ tum præclara ſunt, & ad formandos omnium mores idonea, ut eu præterire mihi religio fuerit. In fine etiam queritur, quod canonicæ Abba-villæ donationi, quam epiſcopus Ambianenſis, ſcilicet Guarinus, Cluniacenſibus facere voluerut, cæteris epiſcopis in ſynodo Remenſi aſſentientibus, Milo ſolus obſtiterit: ac demum rogat, *ut, quod nobis*, inquit, *de amicitia veſtra promiſit benignitas veſtra, obſervet veritas veſtra.*

CIII. S. Salvio Monſterolenſi facta donatio.

Melius affectus erat Milo epiſcopus erga Monſterolenſe S. Salvii monaſterium, cui partem altaris S. Mariæ *de Darneſtol* conferri euravit. Hanc tenebat Guarinus Ambianenſis eccleſiæ præpoſitus, a quo eam obtinuit Milo, ut prædicto monaſterio conferretur. Annuit Guarinus Ambianenſis epiſcopus, in cujus diœceſi illa beatæ Mariæ eccleſia poſita erat, conceſſitque, *ita tamen ut ſingulis annis tres marcas argenti ad majus pondus, in feſtivitate ſanctorum marcam, in nativitate Domini marcam, in paſcha marcam, Guarinus præpoſitus, quandiu ſæculari habitu vixerit, ab ipſa eccleſia B. Salvii inrefragabiliter in cenſum habeat, cumque obierit, anniverſarium ſuum eadem eccleſia perpetuo faciat*, ut legitur in authenticis litteris Guarini epiſcopi Ambianenſis in quibus hæc donatio *interventu domni Milonis* Tarvanenſis epiſcopi, multorumque religioſorum virorum facta dicitur. His litteris adſcripta ſunt ex parte Guarini Ambianenſis epiſcopi poſt ipſum ſigna multorum ejuſdem eccleſiæ canonicorum, & Adæ abbatis de S. Judoco; ex parte Milonis epiſcopi poſt ipſum Philippi Teruanenſis archidiaconi, & Henrici abbatis de Nemore S. Mariæ, & canonicorum Teruanenſis eccleſiæ. *Actum anno Dominicæ incarnationis* MCXLI. *indictione* II. *feliciter*; ſic diſtincte in authentico, eum tamen huic anno indictio IV. conveniat. Ex quo intelligitur, in ipſis etiam authenticis aliquando errata ſubrepere in chronicis notis.

CIV. S. Nicolao data eccleſia S. Germani de Ribodimonte.

Hoc tempore Yvo ſeu Ivo cardinalis legati apoſtolici munere fungebatur, verſabaturque hoc anno Latiniuci ad Matronam diœceſis Pariſienſis. Id nos docent litteræ Bartholomæi Laudunenſis epiſcopi, quibus eccleſiam S. Germani de Ribodimonte utribuit Willelmo abbati & monaſterio S. Nicolai petitione in primis & mandato Yvonis cardinalis ut ipſe teſtatur his verbis: *Noſtri juris eſſe, & ad commonem religionis profeſſionem attinere decernimus, eorum a quibus digne & laudabiliter, quantum datur intelligi, Deo ſervitur, loca ſtudioſe regere, beneficiis ampliare: eorum autem loca, a quibus divinum vel prorſus negligitur officium, vel, ſi quolibet modo fit, non fit idonee, ad meliorem ſtatum redigere, & divini cultus reverentiam ſuper omnia & in omnibus quærere. Eapropter, dilecte fili Willelme abba ſancti Nicolai de Ribodimonte, petitione atque præcepto magiſtri Yvonis cardinalis preſbyteri & apoſtolicæ ſedis legati, & pia & frequenti authenticorum virorum, Radulfi quoque Viromandenſium comitis & Godefridi de Ribodimonte interpellatione libenter cenſui, concedimus, & concedendo præcipimus ut in eccleſiam ſancti Germani de Ribodimonte, quæ in veſtram poſſeſſionem per donationem Godefridi & prædeceſſoris mei Hugonis Laudunenſis epiſcopi venit, quam inhabitant clerici de quorum converſatione inordinata non parva frequenter ad aures noſtras perlata eſt querimonia, cum hoc etiam obnixe a me petat fieri de prædicta eccleſia ſanior pars capituli, monaſticam religionem inducere nullatenus differatis*, &c. His litteris uppoſita ſunt ſigna Yvonis cardinalis, Bartholomæi epiſcopi, Bartholomæi archidiaconi, Anſelmi abbatis ſancti Vincentii, Gilleberti abbatis S. Nicolai de Silva, Balduini abbatis S. Johannis Lauduni, Parvini abbatis S. Sepulcri Cameraci, Ernaldi prioris S. Vincentii, & aliorum. *Actum Latiniaci anno ab incarnatione Domini* MCXLI. *indictione* IV. *epacta concurrente* II. Ab eo tempore monachi inducti fuere in illam S. Germani eccleſiam & ab Innocentio III. confirmati contra quorumdam molitiones, qui eos illinc expellere volebant. Nunc ibidem ſimplex eſt prioratus cum eccleſiu paroeciali.

CV. Latiniacenſe concilium in cauſa Marcianenſium.

Ad eumdem annum revocandum eſt Latiniacenſe concilium in cauſa Murciunenſium monachorum adverſus Alviſum epiſcopum Atrebatenſem, quod anno ſequenti conſignatur in editione Labbeana. Agebatur inter eos de eligendo novo ubbate poſt mortem Lietberti abbatis. Ei ſucceſſorem ſubſtituere volebat Alviſus diœceſanus epiſcopus, contra quem reclamabant Marcionenſes, obtendentes monaſterii ſui in eligendo abbate libertatem. Hanc eum iſti conſtanter propugnarent, eo res devenit, ut eos epiſcopus excommunicaret. Illi miſſos ſuos ad Innocentium pontificem dirigunt, a quo epiſcopi ſententia reſciſſa eſt. Tum pro Alviſo S. Bernardus

(a) *ſupra n.* 78. „ pontifici ſcripſit, ut anno ſuperiori (a) dictum eſt, Marcianenſes monachos ad eum „ veniſſe in ſpiritu mendacii & erroris adverſus Atrebatenſem epiſcopum, cujus con-

ver-

» verſationis & vitæ bonus odor fuerit hactenus in omni loco. Deſineret proinde » pontifex iraſci in filium, ejuſque inimicos lætificare. Dein rogat eum, ubi pon» tificem adierit, benigne ſuſcipi. Interim præmittere archidiaconum, quem Bernar» dus pontifici commendat. Non viderur tamen Romam adiiſſe Alviſus, ſed ejus cauſa Ivoni cardinali dijudicanda commiſſa qui hoc annn legatus in Galliam miſ» ſus eſt. Ubi is advenit concilium indixit Lateranenſe, haud dubie in ejus loci mo» naſterio celebrandum, in quo multa correctione digna diſcuſſa & reſciſſa. Huic concilio adfuit, ut modo vidimus, Alviſus epiſcopus, iſque injuriam ſibi factam conqueſtus eſt. Ad hæc legatus infit, cur Marcianenſes nnn adeſſent. Tum epiſcopi miniſtri, illos, tanquam refugas juſtitiæ, numquam venturos reſponderunt. Dum hæc agerentur, monachorum miſſi ex Urbe reverſi inſperato adſunt. Eorum præſentia legatus, qui eos Romæ noverat, recreatus, eos cauſam dicere jubet. Illi, quæ Romæ acta pro ſe fuerant, legatn expnnunt, qui eorum probe jam conſcius erat. Inducias petunt epiſcopi miniſtri, ut *eum conſilio* reſpondere poſſent: at negavit legatus. Itaque epiſcopus a negotii proſecutione deſtitit, modum ſe exceſſiſſe cnnfeſſus. Tum legatus Bernardum abbatem, qui præſens aderat, arguiſſe dicitur, cur tam acerbas ad papam litteras ſcripſiſſet. Hic vero ſe a nuntio epiſcopi deceptum fuiſſe faſſus eſt. Tandem epiſcoporum, qni aderant, ſuaſu mutua utrimque venia data, & reconciliatio facta eſt. Patribus tamen poſtulantibus, ut abbati ab epiſcopo ſuffecin cura paſtoralis committeretur; reſtitit legatus & monachis eligendi abbatis libertatem aſſeruit. Hæc poſt Labbeum retulimus ex fide illius anonymi, qui librum ſecundum de miraculis ſanctæ Riſtrudis ſcripſit.

ANN. CHR. 1141.

[Nec mirum ſi legatus pro monachis adverſus epiſcopum conſtanter protulie judicium, quod a ſummo pontifice ante prolatum ſciebat: ſcriptis namque ad Marcianenſes litteris (*a*) Innocentius in Alviſum epiſcopum ſententiam pronunciat his verbis: *Quia ergo præfatus frater noſter electionem veſtram ſecundum regulam S. Benedicti, & prædeceſſoris noſtri papæ Calliſti bonæ memoriæ & noſtri etiam privilegii tenorem, a vobis communiter celebratam, omnimodis impedivit, & ad majorem ſuæ malitiæ evidentiam, poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam factam, monaſterium veſtrum a divinis interdicere præſumſit officiis, nos idem interdictum ritum eſſe cenſuimus, & vobis divina celebrare officia apoſtolica auctoritate præcipimus. Si vero mutationem aliquam vel conſtitutionem in eodem monaſterio vel locis ſibi pertinentibus poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam feciſſe cognoſcitur, totum evacuamus, & omnia in eo ſtatu, in quo tempore appellationis fuiſſe noſcuntur revocari præcipimus. Vobis autem præcipiendo mandamus, quatenus ſecundum B. Benedicti regulam & ſedis apoſtolicæ privilegia, religioſum & idoneam perſonam vobis in abbatem communi & ſanioris partis aſſenſu eligatis, per cujus numerum prudentiam & religionem idem monaſterium tam temporaliter quam ſpiritualiter, auxiliante Domino proficere valeat. Datum Lateranis kalendis Novembris.* Alviſum vero epiſcopum de illatis Marcianenſibus gravaminibus arguit, *quæ ordini & religioni tuæ, inquit, ſunt valde contraria, & hæ quæ a B. Gregorio de monaſteriis & religioſis locis ſtatuta ſunt, probantur adverſa, cum eorum abbas tuis gravaminibus monaſterium ipſum relinquere compulſus ſit.* Is erat Odo ex priore S. Martini a Campis, qui poſt duorum annorum Marcianenſis monaſterii adminiſtrationem, ad ſuum revertit. Mandatque quatenus prædictum monaſterium & fratres in pace dimittat. De contemtu autem ſedis apoſtolicæ & aliis multis proxima dominica qua legitur, *Ego ſum paſtor bonus*, ad ſuam eum præſentiam reſponſurum citat.] Quem abbatiæ Marcianenſi Alviſus præficere volebat viderur eſſe Hugo S. Remigii apud Remos monachus, qui XII. tantum dies eam tenuiſſe dicitur, poſtmodum S. Remigii ex priore factus abbas.

CVI. Scriptis Innocentius judicium in Alviſum profert. (*a*) *Ampliſſ. Coll. to. 2. p. 719.*

[Porro Latiniacenſi concilio nnn tam illata ab Alviſo epiſcopo Marcianenſibus gravamina, cauſam tribuiſſe videnrur, quam Radulfi abbatis Latiniacenſis inconditi mores, monaſterii dilapidatio, & ſedis apoſtolicæ contemtus, quæ ſic exprimit Innocentius papa in ſcripta ad eumdem Radulfum epiſtola (*b*): *Tu vero ſicut litteras & nuntium recipere contemſiſti, & alias, quas dilecto filio noſtro præpoſito ex apoſtolicæ ſedis benignitate indulſimus, ei violenter auferens, ad majorem B. Petri & noſtram injuriam, diſrumpere præſumſiſti. Domos quoque, terras, & venas commiſſi tibi monaſterii parentibus tuis illicite contuliſti, & fratres ipſius monaſterii in captionem ponere contra regulam & officium tuum minime formidaſti.* Quapropter præcipiendn ipſi mandat, nt proxima dominica qua legitur *Ego ſum paſtor bonus*, ſuo ſe conſpectui repræſentet, de his & aliis reſponſurus.]

CVII. Querela de Radulfo abbate Latiniacenſi. (*b*) *Ampliſſ. Coll. to. 2. p. 763.*

Radulfus Viromandenſis comes anno ſequenti ab Ivone cardinali excommunicatus eſt ob repudiatam Alienordem uxorem, Theobaldi Campaniæ enmitis ſororem, aut ſaltem conſanguineam, & nb ſuperductam Adelidem Guillelmi X. Pictavorum comitis filiam, & Alienordis reginæ ſororem, ſuſpenſi quoque Bartholomæus Lau-

ANN. CHR. 1141.

dunenſis, Simon Noviomenſis, & Petrus Silvanectenſis epiſcopi, qui hoc divortium probaverant. Id factum agente in primis pro Theobaldo S. Bernardo, qui complures ea de re epiſtolas (*a*) ſcripſit. Hinc Ivo Latiniaci morabatur, qui locus erat ſub ditione Theobaldi Magni Campaniæ & Briegii comitis, cui rex Ludovicus tunc infenſus erat, tum ob illud divortium, tum ob cauſam Petri de Caſtra electi ad archiepiſcoparu ni Bituricenſem.

(*a*) *S. Bern. ep.* 210. & *ſeqq.*

CVIII. Abbates variorum locorum ex S. Vincentio aſſumti.

Willelmus ſeu Guillelmus S. Nicolai prædictus abbas ex S. Vincentii Laudunenſi monaſterio aſſumtus fuerat, uti & Parvinus ſancti Sepulcri apud Cameracum abbas, aliique, omnes numero novem, qui ex Anſelmi S. Vincentii abbatis diſcipulina prodierant. *Cujus Auſelmi probitas*, inquit Hermannus (*b*) monachus, *in hoc anno patefi evidenter adverti, quod in diverſis eccleſiis ex ejus monachis electos novem hodie videmus abbates florere, viros probatiſſimos. In cœnobio namque Orbacenſi dominus Balduinus, in Maurimontenſi Guillelmus, in ſancti Sepulcri Cameracenſi Parvinus, in ſancti Andræ de Novo-caſtello Adam, in Hanonienſi Fulco, in Fideimienſi Girardus, in Virtutenſi Robertus, in S. Nicolai prope Ribemontem Guillelmus, in ſancti Michaelis Tornacenſis Joannes, venerabiles hodie conſiſtunt abbates: qui omnes Laudunenſem eccleſiam, ſuam matrem; Bartholomæum vero epiſcopum appellant patrem ſuum atque paſtorem.* Hactenus Hermannus monachus, qui eidem Bartholomæo addictus erat, ut alias videbimus. S. Bernardus in epiſtola quadam (*c*) ad Haimericum cardinalem, laudat parvinum, ipſius cura in locum Fulberti deſtructoris in monaſterio Cameracenſi ſubſtitutum, *qui omnium*, inquit, *teſtimonio fidelis eſt ſervus & prudens.* De omnibus illis, quæ modo commemorata ſunt, monaſteriis actum eſt in ſuperioribus, præterquam de Virtutenſi, quod monaſterium eſt modo congregationis S. Vitoni in diœceſi Catalaunenſi, cujus origo & eventus nobis haud conſtant.

(*b*) *Herman. lib.* 3. *de miracc. ſanct.*

(*c*) *Bern. ep.* 48.

CIX. S. Faræ corporis delatio per Galliam.

In Briego S. Faræ monaſterium hoc tempore incendio conflagravit: ad cujus inſtaurationem ejus loci ſanctimoniales corpus S. Faræ virginis & primæ abbatiſſæ, & caput ſanctæ Agnetis virginis & martyris per varia Galliæ loca, ut ſtipem colligerent, hoc anno detulerunt. De aliis locis conjecturam facere licet ex Turonenſi S. Martini baſilica, ad quam deportatæ ſunt ſacræ illæ reliquiæ, ubi patrata ad eas miracula, quæ Martinianæ baſilicæ canonici literis mandari curarunt, eaque teſtimonio ſuo comprobarunt. Hujus argumenti libellum olim invenimus in Tornacenſi S. Martini bibliotheca, quem *univerſis ſanctæ eccleſiæ prælatis, archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, prioribus, presbyteris, omnibuſque ubique terrarum catholicis, beati Martini Turonenſis eccleſiæ conventus* inſcribit. Libellus ſic incipit. *Rara eſt noſtris in temporibus, in deteriora ſemper labentibus, divinæ oſtenſionis & miraculorum eventus. Unde divinitatis opus noſtri temporis, & noſtros ad oculos præſentatum, ſilentio non intelligimus occultandum; quod igitur vidimus & audivimus, hoc teſtamur. Farenſis monaſterii ſanctimoniales Faræ virgnis corpus, martyris Agnetis caput, ſacra pignora, deferentes, beati Martini eccleſiam intraverant, ut ad concremati loci ſui reſtaurationem beneficium populi poſtularent.* Tum miracula duodecim illic patrata referuntur, & in fine libelli hæc additur clauſula: *Prætaxatorum miraculorum facta eſt evidentia ſub oculis populi, ſub præſentia religioſi viri Simonis, ſacerdotis Ogeris, virginum Eliſabeth, Bertæ, Lambergæ*, quæ indubie Farenſes monachæ erant; *ſub atteſtatione Bernardi, qui ea oculis accepta miracula dictata conſcripſit*, quæ *figilli* ſui *atteſtatione* canonici Martiniani confirmant. *Facta ſunt hæc Ludovico Aquitanorum duce Francorum rege dominante, anno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo primo.*

CX. Riſendis abbatiſſæ concordia cum epiſcopo Meldenſi.

Id factum eſt tempore Riſendis abbatiſſæ, quæ litem habuit cum Manaſſe Meldenſi epiſcopo, ejus nominis ſecundo, ſuper presbytero Farenſis eccleſiæ rectore, quam litem Hugo Autiſiodorenſis & Gaufridus Catalaunenſis epiſcopi compoſuerunt in hunc modum.

Hugo Autiſiodorenſis epiſcopus & Gaufridus Catalaunenſis ex præcepto Innocentii papæ II. ſuper controverſia abbatiſſæ Farenſis, quæ verſabatur inter Manaſſem Meldenſem epiſcopum & Riſſendim abbatiſſam Farenſem, adſtante Joſleno Sueſſionenſi epiſcopo, cum abbatibus Simone Caſiacenſi, Natale Resbacenſi, Guillelmo S. Martini de Trecis, Raynero quoque magiſtro & Gauterio Sueſſionenſi archidiacono, ſtatuunt, quod ſacerdos Farenſis monaſterii, populum recturus, de manu Meldenſis epiſcopi curam parochiæ ſuſcipiet; chriſma & aquam reconciliationis eccleſiarum, ſi violatæ fuerint, ab eccleſia Meldenſi requiret. Si ſacerdos ille aliqua culpa fuerit notatus, prima vice epiſcopus mandabit abbatiſſæ, ut conſilio clericorum ſuorum corrigat eum: ſi autem poſtea creduerit eadem infamia, tunc epiſcopus per abbatiſſam ſtatuet diem, quo veniens epiſcopus in capitulum S. Faræ, per ſe ſacerdotem illum judicabit, & , ſi viſum ei fuerit, deponet. Quod ſi culpa ſacerdotis per pœnitentiam & per pecuniam debeat purgari: epiſco-

ſcopus imponet ſacerdoti pœnitentiam, ſed eccleſia Farenſis retinebit pecuniam. Sic de omnibus parochianis ſtatutum eſt quoad pecuniam. ANN. CHR. 1141.

Caret chronicis notis hoc inſtrumentum, quod Manaſſes epiſcopus confirmavit. Inſtaurata baſilica, poſt annos quatuor, ſcilicet anno ab incarnatione Domini MCXLV. Alberieus Oſtienſis epiſcopus, & apoſtolicæ ſedis in toto Galliarum regno legatus, adiit Farenſe monaſterium, *ubi Deo famulari cernitur*, inquit, *religioſarum congregatio feminarum, centenarium excedens numerum, quod monaſterium graviſſimo incendio cum omnibus officinis ſuis fuerat ante aliquot annos deſtructum:* ejuſque baſilicam præſentibus epiſcopis Pariſienſi, Meldenſi & Trecenſi, dominica die paſſionis ſolenniter dedicavit. *Et quia in eodem loco, tam de dominica paſſionis inſignibus, quam etiam pretioſiſſimis multorum ſanctorum pignoribus inæſtimabilis conſervatur theſaurus omnibus fidelibus, qui per ſingulos annos in ramis palmarum eumdem locum orationis cauſa viſitaverint, & ad ſuſtentationem ancillarum Dei, vel reſtaurationem monaſterii aliquid gratiæ impertierint, quadraginta dies indictæ ſuæ pœnitentiæ, conſilio & conſenſu prædictorum pontificum indulſit.* Ejuſdem Alberici cardinalis rogatu Eugenius III. Riſendi abbatiſſæ ampliſſimum privilegium eodem anno indulſit, in Gallia chriſtiana editum, in quo concordia, cum Manaſſe epiſcopo per Hugonem & Gaufridum epiſcopos facta, confirmatur. Riſendis abbatiſſa ſuperſtes fuit uſque ad annum MCLIV. quo anno Luciana, de qua inferius, ei ſucceſſit. Riſendis obitus v. idus Aprilis in necrologio notatur.

CXI. S. Farræ baſilica dedicatur.

CXII. S. Columbæ abbates, nova baſilica & varii eventus.

Jam a triennio Theobaldus ſeu Theobaudus Senonenſis S. Columbæ monaſterii abbas Roſcelino ſucceſſerat, cum novam baſilicam conſtruere aggreſſus eſt, cujus fundamenta hoc anno die annuntiationis dominicæ jacta ſunt. Erat is filius Hugonis primi magiſtri templi Jeroſolymitani, cui cognomen Paganus, vulgo *de Paheus*, qui per monachos de Caritate Cluniacenſium diſciplinam in ſuo monaſterio ſtabilire curavit, ut Petrus Venerabilis teſtatur in epiſtola (*a*) ad eum ſcripta, in qua eumdum magnopere præ aliis laudat his verbis. *Legi nuper litteras tuas, cariſſime frater, in quibus adverti, magnum inter te, altoſque pene omnes tui ordinis chaos eſſe firmatum; longe te ab illorum ſtudiis eſſe diverſum. Nam cum, ut dictum eſt, illorum fere omnium corda, omnium verba, omnium ſcripta, ea quæ mundi ſunt ſapiant; cor tuum, lingua tua, littera tua longe diverſa ſapere, & ſentire videntur. Indicant hoc illæ, quas, ut præfatus ſum, mihi pridem miſiſti: quæ, ut, quod verum eſt fatear, nil mortale ſonabant: nil eorum, quæ in frequentiſſimis aliorum litteris legere ſoleo, prætendebant.* In illis litteris Theobaldus Petrum Venerabilem rogabat, primo ut *fratres de Caritate*, qui S. Columbæ monachis *veram philoſophiam hoc eſt Cluniacenſem diſciplinam*, tradiderant, ibidem remanere, & *vices* ſuas *illic exſequi* concederet nimirum ſe abſente; quod argumento eſt, Theobaldum illam epiſtolam ſcripſiſſe paullo ante, quam Jeroſolymitanum iter de quo inferius, aggrederetur. Secundo quærebat, cur unctio infirmorum ſola, & hoc apud Cluniacum ſolummodo, reiteraretur. Tertio poſtulabat, ut conſolatoria verba, quæ ipſi iter Jeroſolymitanum aggreſſuro, præſidio futura eſſent, ſuggereret. Fecit venerabilis abbas quod rogabatur ut ex prædicta epiſtola manifeſtum eſt, in qua probatur iteratio unctionis infirmorum, quam Theobaldus extra Cluniacum haud factam eo tempore fuiſſe innuere videtur. Eidem Theobaldo Innocentius papa II. privilegium indulſit, quo univerſæ monaſterii poſſeſſiones confirmantur *datum Laterani per manum Gerardi S. R. E. preſbiteri cardinalis ac bibliotecarii VII. kal. Martii, incarnationis dominicæ anno* MCXLII. ſecundum veterem calculum, *indictione* VI. *pontificatus anno* XIII.

(*a*) *Petr. Ven. l. 5. ep. 6.*

CXIII. Grimoardo epiſcopo Pictavenſi ſuccedit Giſleberius.

Apud Pictavos poſt mortem Guillelmi Adelelmi epiſcopi, quæ pridie nonas Octobris anno ſuperiore accidit, electus eſt Grimoardus Allodiorum abbas, vir religioſiſſimus, VI. kalendas Februarias anni inſequentis ordinatus, qui paſcha in monaſterio S. Maxentii celebravit, ubi chriſma factavit feria quinta in cœna Domini, teſtante chronographo Maxentiano ſeu Malliacenſi, qui locum illum ab eo præ cæteris electum fuiſſe dicit *ob amorem & reverentiam almi confeſſoris Maxentii, & fratrum ejus loci*. Hic poſt conſecrationem ſuam prohibitus eſt a rege Ludovico, ne ſedem ſuam iniret uſque ad pentecoſten: ſed non diu eam tenuit; nam Gillebertus, cognomento Porretanus, ex eadem urbe oriundus eodem anno illi ſucceſſiſſe dicitur. Hic famoſus magiſter ante pontificatum fuerat, & in diverſis Galliæ locis philoſophiam docuerat; qui ad epiſcopale faſtigium provectus, *ex ingenii ſubtilis magnitudine*, ait Otho Friſingenſis, *ac rationum acumine, multa præter communem hominum morem*, etiam de rebus divinis cœpit dicere; ob idque in judicium vocatus eſt in concilio Remenſi, ut ſuo loco videbimus. Extat inſignis ejus epiſtola ad Matthæum S. Florentii abbatem, a noſtro Acherio in notis ad Guibertum edita, ubi conſultus ſuper facto ſacerdotis, qui ſuper calice vacuo verba ſacra protulerat, in hunc modum reſpondet.

Gilleberti epiſcopi inſignis epiſtola.

ANN. CHR. 1149.

Gillebertus Dei gratia Pictavienſis epiſcopus, dilecto in Chriſto Matthæo eadem gratia abbati S. Florentii, ſalutem in Chriſto. Placuit vobis veſtram conſulere paritatem ſuper cujuſdam oblivionis caſu, qui nuper in eccleſia veſtra dicitur contigiſſe: quod videlicet ſuper altare pane poſito in euchariſtiam conſecrando, & calice vacuo, presbyter omnia verba, quæ ſacramento panis & vini pertinent, uſque ad panis infrationem dixerit: quando diſtooperto calice ſe cognoſcens errraſſe, poſitis in calicem vino & aqua, non modo ſuper calicem; verum etiam ſuper panis hoſtiam conſecratam ſacra conſecrationis verba iteravit. Pro quo facto vobis, quid illi presbytero, quid de illa hoſtia faciendum ſit, quæritis. Nos autem, non ex ſenſu noſtro novum aliquid, ſed quid a prudentibus viris ſuper ſimili caſu conſilium olim audivimus, hac a vobis quæſita reſponſione commemoramus. Cum enim ſimile factum ad aures quorumdam prudentium perveniſſet, presbyterum de negligentia corripiendum judicaverunt, & conventum pro ipſo oraturum providerunt. Hoc igitur exemplum ſecuri conſulimus, ut presbyter veſter ad tempus oblationis hoſtia abſtineat; & interim quibus providebitis, ſive jejuniorum, ſive aliis corporis caſtigationibus, & non tantummodo ſuis, verum etiam veſtris, totiuſque conventus orationibus expiatus, mereatur offerre. Cui tamen, non de erroris conſcientia, quæ cum eſt contumax, hæreſis dicitur; ſed ex illuſionibus, quæ ſæpe recte credentium lumbos implent, hujus oblivionis contigit caſus; brevior tempore, mitior paſſione, caſtigationis hujus pœna poterit eſſe. Quantum vero in altero, ſive panis, ſive calicis ſacramento, poſt illos, quæ ex more fiunt, per presbyterum conſignationes totus eſt Chriſtus; a jam conſecrati panis reconſignatione omnino debuit abſtinuiſſe, & a vini & aquæ in calice, prius vacuo, infuſione ſatisfacere potuit: & ſine illa ſacrorum verborum iteratione in ſacramento panis Chriſto communicaſſe: quoniam & pueri baptizati in ſolius calicis, & infirmi in ſolius panis ſacramento ſæpe communicant, & nihilo minus quantum ad rem ipſam, & ad incorruptionis futuræ ſacramentum, accipiunt quantum illi, a quibus in utroque, panis ſcilicet & calicis ſacramento ta eccleſia de ipſa menſa dominica Chriſtus aſſumitur. Hæc ad inquiſitionem veſtram, & ſi minus plene, tamen fideliter reſpondemus, de veſtra caritate confiſi, quæ, quod parum eſt, reputat multum; & quod mutilatum, perfectum. Addentes quod nos ipſi, ne hujuſmodi oblivionibus, ſive miniſtrorum noſtrorum ſive noſtris poſſimus decipi, facere conſuevimus. Cum enim miniſtri noſtri vinum in calicem oblaturi infuderint, de miſcendo vino aquam non eis credimus, niſi jam oblato nobis pane & offerendo calice, vel ipſi pra oculis noſtris aquam infundant, vel nobis aquamanili tradita, eam calici miſceamus. Sic enim & miniſter ſacerdos manet indubius, & ſine oblivionis cujuſdam caſu indemnis.

(a) S. Bern. ep. 69.

Hactenus Gilleberti Porretani epiſtola, cui aliam fere conſimilem Guidoni (*a*) Trium-fontium abbati ſcripſit S. Bernardus, de quo ſuperius actum eſt. Hanc autem Gilleberti epiſtolam integram referre viſum eſt, quod quædam obſervatione digna contineat, tum ſuper facto prædicti ſacerdotis & pœnitentia illi injuncta; tum ſuper communione ſub una ſpecie infantium & infirmorum, qualis eo tempore in uſu erat. De Matthæo S. Florentii abbate ſuperius (*b*) actum eſt. His conſona de communione infantium docet Hugo (*c*) Victorinus, celebris ejus temporis theologus. *Pueris recens natis*, inquit, *idem ſacramentum in ſpecie ſanguinis eſt miniſtrandum digito ſacerdotis, quia tales naturaliter fugere poſſunt.* Alia ejuſdem temporis hanc in rem afferre neceſſe non eſt.

(b) l. 76. n. 31.

(c) Hugo Vict. de Sacram. l. 2. p. 10.

CXIV. Petri Venerabilis itinera in Italiam & in Hiſpaniam.

Duo per id tempus itinera confecit Petrus Venerabilis: unum in Italiam, alterum in Hiſpaniam. Primum aggreſſus eſt ad reconciliandos Piſanos & Luccenſes poſt ſeptem annos a morte venerabilis Matthæi cardinalis epiſcopi Albanenſis, quem anno MCXXXIV. obiiſſe ſuperius (*d*) oſtenſum eſt, cujus tumulum devotionis cauſa tunc adiit. Audiendus hac de re Petrus ipſe in libro II. de miraculis, capite XXIII. *Septem deinde exactis annis* a Matthæi obitu, *cum ad Urbem proficiſcerer cauſa reformandæ pacis inter Piſanos & Luccenſes, ſpecialiter tamen ejus cructus pia recordatione, Piſas adii. Secunda debinc adventus mei ad illam urbem die, cum ſociis ad eumiſſim mei ſepulcrum acceſſi, ejusque ſacros cineres, ut dignum erat, viſitans & honorans, ſalutarem pro eo hoſtiam obtuli. Et licet ejus meritis multo magis me juvari poſſe conſiderem; omnipotenti tamen creatori ac benigniſſimo Redemptori unanimem mihi, dum viveret, hominem, quantis tunc datum fuit, precibus & fletibus commendavi.* Hæc Petrus de priori illa in Italiam profectione ad reconciliandos Piſanos & Luccenſes, quorum bella memorat Albericus anno ſequenti.

(d) l. 76. n. 38.

De poſteriori illo in Hiſpaniam itinere mentionem facit in epiſtola, quam *prætorio* (*e*) *amico ſuo domno Gaufrido Burdegalenſi archiepiſcopo* ſcripſit. Ejus familiaritatem & amicitiam ſibi conciliaverat, ex eo tempore, quo ad Cartuſiam eum illo profectus erat. Eidem in Hiſpaniam profecturus, Cluniacenſis inſtituti *monaſteria, abbatias, priorates & cellas* commendaverat, & poſtea reverſus gratias agit, quod

(e) Petr. Vm. l. 4. ep. 12.

quod omnia illa fidiſſime conſervaſſet. Dein excuſat, quod in reditu eum non inviſerit. *Redire*, inquit, *per provinciam veſtram prius quidem diſpoſueram: ſed fortuitus rerum eventus, immo, quod verius eſt, Dei diſpoſitio permutavit.* Tum de itineris ſui ſucceſſu hæc ſubdit. *Illud quidem præteritum iter noſtrum plus honoris quam perſonam, non dica eccleſiam, decet, habuit: quia etſi non decuit perſonam, decuit eccleſiam. Profectus vero temporalis, non quantum cupiditas voluit, ſed plus tamen quam meritum exegit. Quod vero ad perſonam ſpectat, utinam ſoſpitatem corporis incolumitas ſpiritus æmularetur! Quod autem ad eccleſiam reſpicit, pace ſuper omnia, & mutua, & generali fruitur.* In fine rogat, ut *de univerſis Cluniacenſibus negotiis, non ſolum ut legatus, ſed ut ipſe Cluniacenſis abbas, ſecure diſponat.* In eadem epiſtola neſcio quid ſiniſtri inſinuat de Angeliacenſi eccleſia, quod ſecretum eſſe inter eos conditum erat. De ſuo in Hiſpaniam itinere differit etiam Petrus in libro 1. de miraculis capite XXVII. & ſequenti. ANN. CHR. 1142.

CXV. Mahummedis vitæ & Alcorani verſionem fieri curat.

Non otioſa fuit illa Petri Venerabilis in Hiſpaniam profectio. Unum ei propoſitum fuiſſe videtur, ut ſui Ordinis in illo regno monaſteria perluſtraret: at, cum illis in partibus moram faceret, Sarracenorum ſeu Arabum illic habitantium impia dogmata explorare ſtuduit, ut ea poſtmodum data opera refutaret. Ad hæc impii Mahummedis vitam ex Arabico in Latinum tranſferre curavit, ut ipſe in fine brevis ſummulæ, quam contra eorum ſectam compoſuit, teſtatur (*a*) his verbis. *Nam & hæc tota cauſa fuit, qua ego Petrus ſanctæ Cluniacenſis eccleſiæ minimus abbas, cum in Hiſpaniis pro viſitatione locorum noſtrorum, quæ ibi ſunt, demorarer, magno ſtudio & impenſis totam impiam ſectam, eiuſque inventoris exſecrabilem vitam de Arabico in Latinum tranſferri, ac demum ad noſtrorum notitiam venire feci: ut quam ſuſpecta & frivola hæreſis eſſet, ſciretur, & aliquis Dei ſervus ad eam ſcripto refellendam ſancto inflammante Spiritu incitaretur.* Ad id operis aggrediendum piiſſimus abbas excitavit S. Bernardum, ad quem miſit libellum quemdam in illam ſectam ex Arabico tranſlatum in Latinum, ſcripta ad eum epiſtola (*b*) in hæc verba. *Mitto vobis, cariſſime, novam tranſlationem noſtram contra peſſimam nequam Machumet hæreſim diſputantem: quæ nuper, dum in Hiſpaniis morarer, meo ſtudio de Arabica verſa eſt in Latinam. Feci autem eam tranſferri a perito utriuſque linguæ viro magiſtro Petro Toletano. Sed quia lingua Latina non ei adeo familiaris & nota erat, ut Arabica, dedi ei coadiutorem doctum virum, dilectum filium & fratrem Petrum, notarium noſtrum, reverentia veſtra, ut æſtimo, bene cognitum: qui verba Latina impolite vel confuſe plerumque ab eo prolata, poliens & ordinans, epiſtolam, immo libellum, multis, ut credo, propter ignotarum rerum notitiam perutilem futurum, perfecit.* Tum de Alcorano ipſius cura itidem tranſlato hæc ſubdit. *Sed & totam impiam ſectam, vitamque nefariæ bomuriæ, ac legem, quam Alcoran id eſt Collectaneum præceptorum, appellavit, ſibique ab angelo Gabriele de cœlo collatam miſerrimus hominibus perſuaſit; nihilo minus ex Arabico ad Latinitatem perduxi, interpretantibus ſcilicet viris utriuſque linguæ peritis, Roberto Retenenſi de Anglia, qui nunc Pampilonenſis eccleſiæ archidiaconus eſt; Hermanno quoque Dalmata, acutiſſimi & litteratiſſimi ingenii ſcholaſtico: quos in Hiſpania circa Hiberum aſtrologicæ arti ſtudentes inveni, eoſque ad hoc faciendum multa pretio conduxi. . . . Specialiter autem vobis iſta omnia notificavi, ut & tanto amico ſtudia noſtra notificarem, & ad ſcribendum contra tam perniciioſum errorem illam veſtram, quam noſtris diebus vobis Deus ſingulariter contulit, doctrina magnificentiam animarem.* Hactenus Petrus, in quo vix ſcio utrum amplius mirer, piiſſimi abbatis ſtudium in chriſtianam religionem, quo ad hæc præſtanda excitabatur; an modeſtiam, quæ ipſum ad deferendum Bernardo honorem refellendi impii erroris impellebat. Porro, cum Bernardus, variis occupatus negotiis, id exſequi non potuiſſet, illud ipſum per ſe ipſe præſtitit, editis duobus libris in impiam illam ſectam, [quos ab Andrea *Ducheſne* multum fruſtraque quæſitos, tandem reperimus in optimæ notæ codice Aquicinctenſi auctoris ævo exarato, edidimuſque in noſtræ Ampliſſimæ Collectionis tomo IX.] Edita eſt prædicti Retenenſis præfatio ad eumdem Petrum in verſionem a ſe factam Alcorani, quam veluti ſuperfluam, vulgare noluit editor Bibliothecæ Cluniacenſis, offenſus forſan duritie ſtili tranſlatoris, qui omnino ſcabroſus erat, ut ex edita ejus epiſtola intelligitur. Albericus in chronico hanc tranſlationem anno MCXLIII. factam fuiſſe dicit quod etiam in Bibliotheca Cluniacenſi notatur. Cæterum eadem mente, qua Petrus Venerabilis, impulſus eſt piæ memoriæ eminentiſſimus cardinalis Barbadicus epiſcopus Patavinus, qui Alcorani verſionem & refutationem, a Ludovico Maraccio Innocentii XI. confeſſario factam, typis Seminarii ſui Patavini anno MDCXCVIII. fieri curavit. (*a*) *Bib. Clun. p.* 1215. (*b*) *ibid. p.* 1209.

CXVI. Idem ſcribit contra Petrobruſianos.

Veteres Ciſtercienſium cum Cluniacenſibus ſimultates hoc etiam tempore neccdum ſopitas fuiſſe teſtis eſt Petri noſtri prolixa epiſtola ad Bernardum, in qua Ciſter-

ANN. CHR. 1141.

ſtercienſium objectiones, quæ veſtium ac rituum diverſitatem ſpectant, exponit; ac refellit. Sub finem air, ſe Bernardo prædictas miſiſſe verſiones, quæ Muhemmedicam ſectam ſpectant; & ad calcem epiſtolæ ſe *ante quatuor vel quinque annos* ſcripſiſſe *contra hæreticorum Provincialium capitula* epiſtolam quam Bernardo miſſurus fuiſſet, ſi eam ad manum habuiſſet. *Sed a quodam fratre noſtro* inquit, *nuper in Arverniam delata, & ante annum in alio volumine contra ipſos hæreticos a me in Provinciam miſſa, mitti vobis non potuit.* Hæc intelligenda ſunt de ejus libro contra Petrobruſianos hæreticos, cui præmittitur præfatio (*a*) inſcripta, *Dominis & patribus, magiſtris eccleſiæ Dei, Arelatenſi, Ebredunenſi archiepiſcopis, Dienſi & Vapincenſi epiſcopis*, quæ ſic incipit. *Scripſi nuper epiſtolam reverentiæ veſtræ, contra hæreſes Petri de Bruis diſputantem: ſed innumeris & magnis negotiis a dictando animum, a ſcribendo ſtilum retardantibus hucuſque mittere diſtuli. Miſto nunc tandem eam prudentiæ veſtræ: ut per vos hæreticis, contra quos ſcripta eſt, & etiam catholicis, quibus forſitan prodeſſe poterit, innoteſcat. Vobis eam mitto, quoniam in partibus veſtris, aut circa eaſdem ſtulta illa & impia hæreſis more peſtis validæ multos interfecit, plures infecit: ſed, gratia Dei concitante & adjuvante ſtudia veſtra, a veſtris regionibus ſeſe paullulum removit. Migravit tamen, ſicut audivi, ad loca ſatis vobis contigua, & a Septimania veſtra, vobis perſequentibus, expulſa, in provincia Novempopulana, quæ vulgo Gaſconia vocatur, & in partibus ſibi adjacentibus, ſibi foveas præparavit.* Ubi mirum eſt a Petro regionem prædictorum epiſcoporum qui in Delphinatu erant, dici Septimaniam, quæ Gallia Narbonenſi continetur. In eadem epiſtola Petrus noſter agens de illius hæreſis origine, ait, *prima erroris dogmatis ſemina a Petro de Bruis, per viginti fere annos ſata & aucta, quinque præcipua virgulta produxiſſe*, id eſt capitula quinque, de quibus infra. Hæc verba, *per viginti fere annos*, non ita mihi accipienda videntur, quaſi ante annos viginti, quam hic liber a Petro ſcriberetur, Petrobruſianus error ſpargi cœpiſſet, quo ſenſu ea intellexit Baronius; ſed quod per viginti annos diſſeminaverit Petrus, antequam rogo combuſtus fuiſſet; qua de re venerabilis abbas ita in conſequentibus ſcribit. *Poſt rogum Petri de Bruis, quo apud S. Ægidium zelus fidelium flammas dominicæ crucis ab eo ſuccenſas, eum concremando, ultus eſt; poſtquam plane impius ille de igne ad ignem, de tranſeunte ad æternum, tranſitum fecit: hæres nequitiæ ejus Henricus, cum neſcio quibus aliis, doctrinam diabolicam, non quidem emendavit, ſed immutavit; & ſicut nuper in tomo, qui ab ore ejus exceptus dicebatur, ſcriptum vidi, non quinque tantum, ſed plura capitula edidit.*

(*a*) *ibid. p.* 1217. *& ſeqq.*

CXVII. Petri Bruſii & Henrici hæreticorum chronologia expenditur.

Antequam de illis Petri de Bruis & Henrici capitulis agamus, operæ pretium videtur diſtinguere tempora, quibus illi hæretici errores ſuos ſpargere cœperunt; quod ut accuratius fiat, juvat præmittere, quo anno prædictæ Petri epiſtolæ ſcriptæ ſint. Prima ad Bernardum, quæ eſt libri IV. epiſtola XVII. in qua objectiones Ciſtercienſium in Cluniacenſes refellit, ſcripta eſt poſt ultimum Bernardi redirum ex urbe Roma, & poſt ſubſecutas & compoſitas altercationes ſuper electione epiſcopi Lingonenſis, quæ anno MCXXVIII. exortæ ſunt, ut ex ipſo epiſtolæ contextu patet.

(*b*) *Bib. Clun. p.* 1010.

Sub finem ejuſdem epiſtolæ, ut jam dixi, mentionem facit Idem Petrus de verſione & refutatione Alcorani, quæ in Bibliotheca (*b*) Cluniacenſi facta dicitur anno MCXLIII. quod ſi certum eſſet, ſequeretur, prædictam epiſtolam contra Petrobruſianos, quam *ante quatuor vel quinque annos* ſcriptam fuiſſe ibidem aſſerit, anno MCXXXVIII. vel inſequente editam fuiſſe. In illa quidem contra illos hæreticos epiſtola, verius libro, ait, totam (*c*) pæne orientalem & Africanam regionem ab illo nequam Mahumet deceptam, *per quingentos & quinquaginta fere annos* ejus ſuperſtitionibus inſervire. At hunc calculum non eſſe accuratum clarius eſt, quam ut demonſtrari opus ſit. Si enim admitteretur, annis viginti ultra Petri ætatem extenderetur. Siquidem hegira Arabica ab anno DCXXII. exordium ducit. Nihil itaque certi ex hoc loco ad deſignandum prædictæ epiſtolæ tempus elici poteſt; adeoque ſtandum videtur in illo anno MCXLIII. quo Alcorani verſio & refutatio facta dicitur in Bibliotheca Cluniacenſi. His præmiſſis, illorum hæreticorum tempora ſic diſtingui poſſe videntur; Petrus Bruſius, neſcio undenam ortus, ſub annum XXX. ad viginti annos in Septimania ſpargere cœpit ſuos errores, & circiter annum MCXXX. apud S. Ægidium a populo in rogum conjectus eſt, ut de Clementio & Ebrardo hæreticis a populo Sueſſionenſi factum tradit Guibertus (*d*) abbas. Bruſius presbyter erat, nec tantum in Septimania, ſed etiam in Provincia errores ſuos ſparſit, ut ex Petro-Abaelardo diſcimus in libro II. introductionis ad Theologiam. Ante annum MCXXV. quo Hildebertus ab eccleſia Cenomanoenſi ad Turonenſem tranſlatus eſt, Bruſio ex pago Cenomannenſi ab eodem præſule fugato ſucceſſit Henricus, ejus nequitiæ heres, ut Petrus Venerabilis loquitur, novoſque errores Bruſianis addidit. Plura de eo infra.

(*c*) *ibid. p.* 1180.

(*d*) *Guibert. l. 3. de vita ſua c.* 17.

Pe-

ANN. CHR. 1141.

Petri Bruſii quinque errorum capitula erant. Primo negabat parvulis ante rationis uſum baptiſmum prodeſſe ad ſalutem. Secundo eccleſias & baſilicas conſtrui non debere, conſtructas ſubrui oportere. Tertio cruces ſacras confringendas. Quarto veritatem corporis & ſanguinis Chriſti Domini in euchariſtia negabat. Quinto denique ſacrificia, preces, eleemoſynas, cæteraque bona opera fidelibus defunctis prodeſſe itidem negabat. Hæc omnia fuſe refellit Petrus Venerabilis in libro contra Petrobruſianos, quem prædictis archiepiſcopis & epiſcopis dicavit. Ad Henricum quod attinet, idem Petrus ſub finem præfationis ad librum ſuum contra Petrobruſianos ait, ſe vidiſſe *tomum, qui ab ejus ore exceptus diſcebatur*, in quo *non quinque tantum, ſed plura capitula edidit*, contra quæ doctiſſimus abbas agere paratus erat. *Sed quia eum ita ſentire*, inquit, *vel prædicare nondum mihi plene fides facta eſt, differo reſponſionem.* Hæc provincia S. Bernardo reſervata erat, qui ad debellandos Henricianos ad Toloſanas partes miſſus eſt, & impia Henrici dogmata commemorat in epiſtola CCXLI. ubi Henricus itidem parvulis baptiſmum denegaſſe dicitur, clericis detraxiſſe, ſacramenta & feſta aboleviſſe, præter mulierc ularum conventicula, quæ impoſtor ille frequentabat.

Eorum errores.

CXVIII. Henrici acta & itinerum ſeries.

Quænam fuerit perverſæ ejus vitæ ſeries, in primis diſcimus ex actis (*a*) Cenomannenſium epiſcoporum, ubi de Hildeberto epiſcopo agitur. Henricus, ille, quem Bernardus *monachum* apoſtatam appellat, in prædictis actis *pſeudo-eremita* vocatur. Hic in partibus Cenomannenſium errores ſuos diſſeminare cœpit, & ſub mentita ſanctitatis & ſcientiæ ſpecie, intonſus barba, turpia flagitia exercens, omnium mortalium exceſſus, *cæteris incognitos*, ex ſolo adſpectu ſe cognoſcere jactitabat. Miſſi ad Cenomannos duo ejus diſcipuli, die cinerum ſuburbia ingreſſi, magiſtri ſui exempio baculos ac vexillum crucis gerentes, colore, & exteriori habitu pœnitentiam prætendentes, a Cenomannis tamquam angeli ſuſcepti ſunt. Eos etiam blande excepit Hildebertus epiſcopus, qui Romanum iter aggreſſurus eos ſuis commendavit archidiaconis, eiſque ſermones ad populum habendi facultatem permitti juſſit. Duos illos prodromos brevi ſubſecutus eſt Henricus moxque *vulgus ſolito more applauſit novitati*. Quin etiam plerique clericorum eidem alimenta miniſtrabant, & tribunal ad concionandum homini, qui magnopere facundus fuiſſe dicitur, ſtudioſe præpatabant. Eo audito, plebs clericos præ illo aſpernari cœpit, & in eos furere, eoſque habere tamquam ethnicos & publicanos; eorum domos evertere, bona diripere, immo etiam illos lapidibus obruere & patibulo affigere parati; idque re ipſa præſtitiſſent, niſi princeps & optimates reſtitiſſent. Hoc ſerius licet animadverſo, clerus Cenomannenſis Henrico, ejuſque ſocils prædicandi facultatem interdixit. Quam ob rem Henricus, Hildeberti quoque reditu ex Urbe intellecto, in caſtrum S. Cariſefi ſeceſſit, ubi pejora ſolito patravit. Reverſus ex Romano itinere Hildebertus, indigne habitus eſt a populo, hæretici ſermonibus corrupto, qui ab ipſo interrogatus, cujus ordinis eſſet, ſe diaconum eſſe reſpondit. Demum ex illa regione diſcedere juſſus, clam aufugiſſe dicitur. Interim duo ejus diſcipuli, Cyprianus & Petrus, ubi ejus *turpitudo* (*b*) *in vita & error in doctrina* illis innotuit; reſipiſcentes, ad Hildebertum ſe receperunt, *cujus* ille *diœceſim ſic infecerat*, ait Hildebertus ipſe, *ut reuſeus ei clerus vix inter parietes eccleſiæ ſuam tueretur libertatem*. Hinc Hildebertus ſerius agnovit, quantum periculi eccleſiæ immineat ex incauta novorum doctorum approbatione, qui ſub larvata pietatis ſpecie fidelium animos non raro corrumpunt.

(*a*) *Analect. t. 3. p. 322. & ſeqq.*

(*b*) *Hildeb. ep. 77.*

Exinde ad Toloſanas partes profectus hæreticus, non minos facilem illic aditum, quam apud Cenomannos, invenit, ipſumque S. Ægidii comitem Hildefonſum cum aliis decepit, ut S. Bernardi ad eumdem comitem epiſtola (*c*) nos docet: *Quippe de tota Francia*, inquit, *pro ſimili effugatus malitia* Henricus, *has ſolas ſibi invenit expoſitas partes: quibus fiducialiter ſub tuto dominatu in gregem Chriſti toto furore bacchetur, quod tuone honori congruat, principi illuſtris, ipſe judicato. Nec mirum tamen, ſi ſerpens ille callidus decepit te; quippe ſpeciem pietatis habens, cujus virtutem penitus abnegavit*. In eadem epiſtola vir ſanctus hæreticum vivis coloribus depingit in hunc modum. *Homo apoſtata eſt, qui relicto religionis habitu (nam monachus exſtitit) ad ſpurcitias earnis & ſæculi, tamquam canis ad ſuum vomitum, eſt reverſus. Præ confuſione autem habitare inter cognatos & notos non ſuſtinens, vel potius non permiſſus ob magnitudinem criminis, faciem ſuam lumbos ſuos, & iter quo noſcebat arripuit, factus gyrovagus & profugus ſuper terram. Cumque mendicare cœpiſſet, poſuit in ſumn evangelium (nam litteratus erat) & venale diſtrahens verbum Dei evangelizabat ut manducaret. Si quid præter victum elicere poterat a ſimplicioribus populi, vel ab aliqua matronarum; id ludendo aleis, aut certe in uſus turpiores turpiter effundebat*; & infra, *Inquire, ſi placet, vir nobilis, quomodo de Lauſana civitate exierit, quomodo de Cenomannis quomodo de Piſtavi, quomodo de Burdega-*

(*c*) *Bern. ep. 241.*

ANN. CHR. 1141. *degali : nec patet ei uſpiam reverſionis aditus, utpote qui fœda poſt ſe ubique reliquerit veſtigia.* Hæc tota eſſe videtur ſeries itineris illius apoſtatæ, qui ex Lauſana Helvetiorum civitate ad Cenomannos venit; indeque fugatus, Pictavos, Burdegalam & loca circumpoſita peragravit, ac demum pervenit ad Toloſanas partes, ubi ſuos errores & facinora vulgavit; quæ cauſa fuit mittendi in illas regiones S. Bernardi, ut ejus commenta diſſiparet. Fortaſſe Lauſanam venerat ex Italia, unde ejuſmodi peſtes in Gallias effuſæ ſunt, Manichæorum reliquiæ: quales fuere Cameracenſes illi hæretici, qui anno MXXV. damnati ſunt in ſynodo Attrebatenſi; quales itidem illi, qui apud Autelianos paullo ante igni perierant. Certe Manichæi dicuntur Henriciani ab Hereberto in libro 12. de miraculis S. Bernardi, ubi papæ legatus, aliique epiſcopi *pro confutanda hæreſi Manichæorum* ad partes Toloſanas cum S. Bernardo profecti fuiſſe perhibentur. Sed de his inferius.

CXIX. Petri Venerabilis receſſus in eremum. (*a*) *ſupra n.* 117.

Cum talis eſſet Henricus ille apoſtata, admirari ſubdit moderationem Petri Venerabilis, qui licet *tonum* (*a*) illius errorum vidiſſet, ab ejus ore, ut ferebatur, exceptum; in eum tamen ſcribere diſtulit, quia eum ita ſentire necdum certo ipſi conſtabat. Vir ſane magnus & inter primos ſui temporis viros, tum ob virtutes, tum ob doctrinam comparandus, & paullo minus Bernardo inferior, qui ſummis ut ille, negotiis ſubinde adhibitus eſt. Ubi a negotiis tantiſper reſpirabat, ad quamdam ſolitudinem, quam ſui Cluniacenſes incolebant, aliquando ſecedebat. Teſtes ejus aliorumque hac de re epiſtolæ (*b*), quarum una eſt Petri monachi ad ipſum, qui Prudentium ab eo ſibi deſcribi petierat: in cujus fine epiſtolæ Petrus ille: *Valeant coremitæ veſtri*, inquit, *& ſocii omnes domini mei, qui vobiſcum ſilvas incolunt.* Eidem reſcribens venerabilis abbas, ſic epiſtolam orditur. *Scribenti omnino mutus eſſe non debeo. Silvas incolimus; parteſi urbium, rura amamus: & ut aliquid poſticum addam:*

(*b*) *Petr. Ven. l. 4. ep. 29. & ſeqq.*

Eremitæ Cluniacenſes.

Jam non mihi turbida Roma,
Sed vacuum Tibur placet, ac imbelle Tarentum

Emeriti jam ſumus, & juvenibus tibi, tuiſque ſimilibus, bella reliquimus. Armare igitur, & quia per Dei gratiam, ut ſcripſiſti, per tuos convaluit, ad prælia procede, pugna viriliter viribus hoſtes ſubige: &, quia jam totus mundus in arma conjurat, tu quoque armatorum numero adjungere; nam ea de cauſa coremita noſter fieri noluiſti. Forſan hæc epiſtola ſcripta eſt, cum innumeri homines ad expeditionem ſacram cruce ſignarentur. In eadem epiſtola idem venerabilis abbas ait, ſe compoſuiſſe hymnum de magno patre Benedicto loco alterius, qui non modo impolitus erat, ſed falſa quædam continebat; atque alium hymnum de ejuſdem beatiſſimi patris tranſlatione & illatione ediditſe: quibus hymnis hodie quoque utimur. Primæ illius epiſtolæ ſcriptor erat Petrus Pictavienſis, cui Arnulfus eremita novitius ſequentem epiſtolam ita inſcribit: *Cariſſimo ſeni, ſocietatis noſtræ*, id eſt Cluniacenſis, *priori frater Arnulfus eremita novitius, coremitarum ſuorum minimus*; ſic vero epiſtola incipit. *Salutatio veſtra, quam patri novorum incolarum eremi, domno abbati novit exhibendam miſiſtis, mihi ſociorum ultimo noviſſime pene innotuit . . . . . Gratias vobis, quod amore noſtri eruſtus, tam ſublimia de nobis exiſtimatis, ut eremitarum nos vocabulo dignemini; & quod ſtudio tuendæ utcumque ſoſpitatis timidi aſſumſimus, religioni imputetis. Nos enim tamquam rudes eremita, adhuc de craſtino cogitamus; nec parum nos religioſos credimus, ſi de periculo inſtantis temporis vivi evadimus. Vos vero magis philoſophantes eremitam dixerim qui metu mortis intrepidus, juxta morientes ſecuri vivitis.* His verbis deſignat Arnulfus tempus mortalitatis, qua multi Cluniacenſes ſublati ſunt, ut mox videbimus. Sequens epiſtola eſt alterius eremitæ, nomine Roberti, ad eumdem Petrum priorem, in qua Robertus ait, tricipitem eſſe Parnaſſum ſuum, non tantum bicipitem, ut olim apud veteres poëtas. Primum occupabant cucullati poëtæ, coloratî nigro monachi, *religionis, orationis lectionis amatores*. Hi montem medium incolebant: Reliqua duo Parnaſſi capita occupabant alii, *perpetuo ſilentio* addicti, qui numquam niſi vocati vel excîti reſpondebant. Quo in loco poſita fuerit hæc eremus, incertum. Quanta porro fuerit illius eremi fama & celebritas, teſtatur illius eremi alius alumnus, nomine Gilebertus, qui Petro itidem Pictavienſi, quem *S. Johannis*, ſupple priorem, vocat, gratias agit, quod eremitarum nomine ſe ſuoſque honotaverit. *Sed numquid ſic dicere poſſum*, inquit, *quod & eremitam me fore * cognoſcam? Re vera, ſicut ſcribitis, ſilvas incolimus, & ſæpe plus ſunt nobis frondea tecta arborum quam lapidea ſeu latericia domorum. Nondum tamen illo modo eremitico facti ſumus ſicut paſſer ſolitarios in tecto. Illum etenim non tantum circumfuſa nemorum opaca denſitas, quantum ipſa longe remota mortalium ſocietas ſolitarium faciunt. Nos autem quo-*

* *i.* eſſe.

quomodo ſolitarii ſumus, qui poſtquam hujus eremi vaſtam ſolitudinem intravimus tanquam poſt nos hominum frequentiam traximus, ut magis urbem quam eremum ſtruxiſſe videamur? Nam, ut illam turbam tumultuoſam taceam, quæ de tota circumpoſita regione pro litibus ſuis, aut ſine concordi dirimendis, aut ſententia judiciaria limitandis, catervatim confluit: tantam nobis tum tranſmarinus Oriens, tum tranſalpinus Occidens legatorum copiam mittit, ut vel cujuſlibet magni regis ampliſſima curia vix reſponſa dare ſufficiat. Unde igitur eremitarum nomen nobis imponitur? ANN. CHR. 1141.

CXX. Recluſus monita dat Petrus.

Hæc & alia plura Gilleberrus, qui tandem harum turbarum, quas in illa etiam eremo patiebatur, impatiens, in remotam cellulam ſe recluſit, petiitque a Petro Venerabili, ut ipſi congrua recluſionis inſtituta præſcribat. Eximia eſt hanc in rem illuſtris abbatis epiſtola (*a*) ad Gilleberrum, quæ niſi proliaior eſſet, hic integra referri mereretur. Cellam ei proponit ut ſepulcrum. *Hæc te mortali huic vitæ*, inquit, *non tantum mortuum, ſed etiam ſepultum ſui concluſione tibi ipſi aſſidue repræſentat . . . Etſi plurimi carnalibus affectionibus moriuntur, nullus tamen ante carnis mortem, carnis ſepulcrum ingreditur. Tu autem, ut vere te mundo oſtendas mortuum, ipſum adhuc vivens intraſti ſepulcrum. Sed attendendum tibi eſt, cariſſime, & omnimodis ſatagendum: ut quod de te humana opinio exiſtimat, hoc in te divinus oculus agnoſcat.* In primis eum præmunit contra dæmonis tentationes, qui ſolitarios, & maxime recluſos bello perſequitur. *Ingerit eis ex ſingularitate ſuperbiam, ex otio deſidiam, ex taciturnitate multiloquium, ex paupertatis timore avaritiam.* His tentationibus congrua ei proponit antidota; quæ vir Dei non minus pie quam „ ſolide explicat. Non vult ut recluſus fiat alienorum bonorum diſpenſator, qui „ poſſeſſionem abjuravit propriorum. Oratione, tamquam præcipuo remedio con„ tra omnia mala utendum eſſe dicit; ſed longum eſſe non poſſe tempus orantis. „ Orationem meditatio ſancta ſequatur: cui lectionis divinæ ſuffragium adhibeatur. „ His omnibus ſuccedat opus manuum: *ut cum ſpiritualibus rebus defatigata, carniſque pondere a ſummo in ima dejecta mens labitur, non ad vaniloquia hominum, ſed ad beatum corporis exercitium convertatur.* Denique quod laboris genus recluſo conveniat, explicans: *Plantari non poſſunt arbuſcula*, inquit, *rigari nequeunt ſata neque aliquid ruralis operis exerceri, recluſione prohibente: ſed, quod eſt utilius, pro aratro convertatur manus ad pennam; pro exarandis agris, divinis literis pagina evacuentur.* Sic *profeſſio te eremitam, devotio faciet evangeliſtam.* Sic *tu nec mortuus morieris, nec a vita deficiens a bono opere ceſſabis, quando operibus tuis ad vitam mortuos revocabis: tantoque tempore etiam poſt mortem tuam, apud Deum extenderetur lucrum operum tuorum, quanto, ut ita dicam, durare potuerit vita librorum tuorum.* Quod ſi forte aut oculorum læſio, aut capitis dolor, aut tædium aſſidui laboris hunc interrumpere cogat: parvis aliis manuum exercitiis eum alternare & interpolare ſuadet. Nimius ſum in his referendis: ſed præſtantiſſimi abbatis pietas & doctrina me rapit extra metas.

(*a*) *Petr. Ven. l. 1. ep. 20.*

CXXI. Cluniacenſes complures mortui.

Ea ſuperioribus (*b*) intelligitur, multos tunc temporis Cluniacenſes morte ſublatos fuiſſe; idque teſtatur Petrus Venerabilis in epiſtola (*c*) Cluniacenſibus ſcripta, cum ipſe foris verſaretur, *Audivi*, inquit, *cariſſimi, & hoc antequam a vobis nuper recederem, ex parte videram, quod flagellum inundans per vos tranſiturn habuit, quod plurima & pretioſa corporis noſtri membra, peccatis noſtris hoc promerentibus, judicii divini gladius amputavit. . . . Ruunt ſuper mortuos vivi, & ſuper ſepultum ſepultor ipſe procumbit. Nulla in qualibet ætate vitæ fiducia; mixti ſenibus juvenes, decrepitis adoleſcentes corruunt, ipſique pene pueri centenarios morsendo præveneruut. Doleudum quidem omnibus de his eſt, ſed ſuper omnia mihi.* Dein eos conſolatur, & ad ſolliciam ſaluris ſuæ curam hortatur: mortuos autem Deo, beatæ Deiparæ, & ſanctis apoſtolis Petro & Paulo Cluniaci patronis commendat. Hanc epiſtolam ſcribebat Petrus cum ad dominum papam certis de cauſis, ut ipſe ait, feſtinaret.

(*b*) *ſupra n. 119.*

(*c*) *Petr. Ven. l. 4. ep. 39.*

CXXII. Petri Pictavenſis ſcripta.

Petrus ille Pictavenſis, cujus mentio ſuperius facta eſt, prior erat Monaſterii-novi apud Pictavos, ſancto Johanni-Evangeliſtæ nuncupati; Petro Venerabili valde familiaris, ut mutuæ utriuſque epiſtolæ teſtantur. Exitat laudatorium ejus carmen (*a*) de Petro Venerabili, eidem oblatum, quando primum venerabilis ille abbas ad Aquitaniam ſecundam profectus eſt. Huic panegyrico præmittitur epiſtola ad eumdem abbatem, ad cujus honorem verſiculos illos adhuc juvenis ſe compoſuiſſe dicit eo tempore, quo ſe *de luto faecis & de lacu miſeriæ* eduxerat: quos tandem emendatos in capite epiſtolarum Petri Venerabilis ſe poſuiſſe dicit. In hac epiſtola id excuſat, quod nomen ſuum ſcriptis ſuis præfixerit, quod non arrogantiæ ſtudio, ſed ex obedientia ſe feciſſe ait: *præſertim cum ſciam*, inquit, *multos probatæ religionis & humilitatis viros hoc idem de quibuſlibet ſcriptis olim ſtudioſe feciſſe. Quos certe magis in hoc quantulocunque opſculo noſtro imitari affecto, quam quoſdam no-*

(*d*) *Bib. Clun. p. 607. & ſeqq.*

ANN. CHR. 1141.

ſtri temporis ſcriptores: qui neſcio qua vel cautela, vel imperitia, nomina ſua ſuppriment, incurrentes apocryphorum ſcriptorum vecordiam: qui ſive de falſitate, ſive de hæreſi, quibus, ut fertur, ſua omnia fermentabant, vel argui fugientes, nuſquam propria vocabula prætulerunt. In fine Petrum abbatem valere jubet, qui ipſum *Chriſto Domino in ſecundo baptiſmate*, id eſt in monaſtica profeſſione *genuerat*. Sunt tamen aliquando cauſæ probabiles, cur nomina ſua reticeant auctores. Ad calcem panegyrici ſe purgat contra calumniatores, qui eum arguere poterant, quod viventem laudaſſet; idque multis ſanctorum exemplis licere probat. In fine argumentum affert ex libro Tulli de re publica, ubi ait, *principem civitatis gloria eſſe alendum, & tam diu ſtare rempublicam, quamdiu ab omnibus honor principi exhiberetur*; cujus ſententiæ prima pars in philoſopho ethnico toleranda, chriſtiano minus convenit. Hunc porro Petrum Pictavenſem tanti faciebat venerabilis abbas; ut ei ſcripta ſua nonnumquam legenda & examinanda dirigeret. Id paret ex ipſius Petri epiſtola (*a*) ad Petrum abbatem, in qua ejus libellum a ſe ſtudioſe lectum & relectum fuiſſe dicit, eumque ad ſcribendum hortatur: *cum ſcribendi ſtudium ſpeciali prærogativa*, inquit, *Cluniacenſes abbates obtineant*. Ex his tamen *excuſatur Hetmardus cum utroque Hugone, quibus illa eruditionis perfectio deſuit; excuſatur Mayolus, quia fortaſſis ad hoc vacuum tempus non habuit. Vos autem*, inquit, *quam excuſationem affertis, qui, ſi iſtis comparemini, ſolus inter eos linguam habetis?* Et re quidem vera Petrus Venerabilis ea præditus erat dicendi facultate & copia, ut ejus comparatione multi ejus temporis ſcriptores elingues dici poſſe videantur. Unde in epiſtola (*b*) ad Almericum cardinalem & cancellarium, excuſara epiſtolæ prolixitate, queritur de ſegnitia modernorum, qui ſuperfluum vocabant, quidquid cum eorum deſidia non concordabat.

(*a*) *ibid. p. 607. & ſeqq.*

(*b*) *Petr. Ven. l. 1. ep. 34.*

CXXIII. Petrus alter Cluniaci monachus.

Alius a Pictavenſi fuit Petrus ille, ad quem venerabilis abbas prolixam epiſtolam (*c*) ſcripſit, conquerens, quod ſe deſeruiſſet, &, extorta permiſſione, ad quemdam montem, ſilvarum denſitate circumſeptum ſeceſſiſſet. In illa vero epiſtola teſtatur, quanta ſibi cum illo familiaritas fuerit, quam frequens de rebus divinis confabulatio, quanta denique morum ſibi cum illo convenientia. Sub finem epiſtolæ ait ſibi hæc ſcribenti luctuoſum ſuperveniſſe nuntium de obitu Gerardi, miræ in ſacram eucharistiam devotionis monachi, cujus elogium ipſe venerabilis abbas fuſe perſequitur in libro 1s. de miraculis cap. VIII. ex quo nonnulla ſuperius delibavimus. Fuerat is prior Nivernis in monaſterio Salvatoris, tum apud Altum-jugum prope Cluniacum.

(*c*) *id. lib. 2. ep. 34.*

CXXIV. Caritatis cella Radolium & Pontis-fracti monaſterium.

Librum ſecundum de miraculis ſcribebat Petrus abbas poſt mortem venerabilis Humberti cardinalis epiſcopi Albanenſis, quo vivente primum ſcripſerat. In illo ſecundo libro mentionem facit capite XXXII. de ſecundo ſuo in Angliam itinere, deque tegreſſu per Radolienſe Briegil monaſterium, quod ad Caritatem pertinet, ubi Bernardum Radolii priorem lecto decumbentem invenit, quem confeſſione facta abſolvit, oleo ſacro inunxit, & Chriſti corpore ad æternam vitam refecit. De origine Radolienſis monaſterii actum eſt in tomo I.

* *Pontefract.* (*d*) *Monaſt. Anglic. t. 2. p. 648. & ſeqq.*

Longe minus antiqua eſt ejuſdem Caritatis cella Pontis-fracti * in Anglia, quam Robertus (*d*) de Laceio, nobilis Anglus, Willelmo II. regnante, in agro Eboracenſi, in prædio ſuo *Byrkebi* ſub patrocinio S. Johannis-Evangeliſtæ condidit, & monachis de Caritate, *propter bonum odorem & famam Ordinis Cluniacenſis* ſubjecit. Tunc Caritatis prior erat venerabilis Wilencus, qui prædicto Roberto monachos *ad domum illam regulariter cuſtodiendam tranſmiſit, & ſigillo ſuo Ordini Cluniacenſi, & eidem eccleſiæ de Caritate confirmavit*.

CXXV. Turſtinus archiepiſcopus illic monachus obit.

(*e*) *X. Script. p. 267.*

In eadem cella Turſtinus Eboracenſis archiepiſcopus monaſticum habitum ſub finem vitæ induit. Hic, ubi vitalem in ſe virtutem repeſcere ſenſit, res domus ſuæ diſpoſuit, ut tradit Simeon (*e*) Dunelmenſis; convocatiſque in ſua capella Eboracenſis eccleſiæ ſacerdotibus, facta coram eis ſollemniter confeſſione, coram altari nudus humi expoſitus, corporalem diſciplinam profuſis lacrymis ab eis accepit. Tum, memor voti, quod juvenis olim apud Cluniacum fecerat, ad monaſterium Pontis-fracti, deducentibus eum eccleſiæ ſuæ primoribus, profectus, die converſionis S. Pauli, *habitum & benedictionem monachi ſollemniter ſuſcepit*, & reſiduis vitæ ſuæ diebus, de animæ ſuæ ſalute ſerio cogitavit. Ibidem vero perſtitit uſque ad octavum idus Februarii, qui eo anno in feriam quintam incidebat, quo die, circumſtantibus eum eccleſiæ ſuæ majoribus, viriſque religioſis, immineote exitus ſui hora, ipſe vigilias pro defunctis celebravit, nonam lectionem ipſe legit, verſum reſponſi ſubjunxit; finitiſque laudibus, convocatis monachis & orantibus, reddidit ſpiritum, anno archiepiſcopatus ſui viceſimo-ſexto cum menſibus ſex, & in eccleſia ſancti Johannis-Evangeliſtæ ante majus altare condigno honore ſepultus eſt. Ejus obitum referunt veteres ſcriptores Anglici omnes ad annum MCXL. itidemque recentiores.

Sed

Sed referendus eſt ad annum ſequentem ſecundum novum calculum, quo anno feria quinta cum octavo idus Februarii coincidebat, & Turſtini pontificatus annus viceſimus-ſextus cum dimidio effluaerat. Poſt ejus mortem toto anno de eligendo ſucceſſore diſceptatum eſt. Electus eſt primum, perſuadente legato Henrico Wintoniæ epiſcopo, Stephani regis nepos Henricus *de Coilli*: ſed quia præfuit abbatiæ Cadomenſi, ait Simeon, ejus electioni Innocentius papa conſentire noluit niſi priorem honorem abdicaret. Quid inde conſecutum ſit, anno ſequenti videbimus. Henrici *de Coilli* nulla mentio in ſetie Cadomenſium abbatum, in qua tunc Alanus Abbas, ex Fontanella aſſumtus, S. Stephani monaſterio præfuiſſe memoratur. ANN. CHR. 1141.

CXXVI. Theotardus Caritatis prior & alii.

Tunc temporis prior Caritatis erat Theotardus, Oldrici ſucceſſor, qui officii ſui dimiſſionem a Petro Venerabili anxie flagitavit, cauſatus infirmitates ſuas, quæ ipſum exequendo muneri, ut ajebat, omnino imparem reddebant. Egregia eſt Petri abbatis ad eum (*a*) reſponſio, optimo patre digna. *Audio quidem te*, inquit, *de difficultate paſtoralis officii conquerentem: ſed video te ipſum tibi cauſas ipſius difficultatis inferentem .... Dum enim ætati non pareis, dum aſſiduo labore te conficis, dum corpus morbis innumeris conquaſſatum magis ac magis indiſcrete videndo conteris: univerſa hæc, quæ a me tibi ſunt objecta incurris.* Tum, propoſito Apoſtoli exemplo, qui Timotheum diſcipulum admonebat, ut ad exequendum prædicationis officium corpori ſobrie provideret, hæc ſubdit pius abbas. *Poſtes & tu, qui de impoſſibilitate cauſaris, injunctum officium implere, ſi ut diſcipulus Veritatis, acquieſceres obedire. Si, inquam, præcepto patris obedire, ſi fratrum caritati vellet obtemperare, & crimen inobedientiæ effugeres, & impoſitum regimini, quamtumlibet grave, onus ferre prævaleres. Nec mireris me crimen inobedientiæ nominaſſe. ... Mandavi quippe ſepius, ut propter nimiam, quam ipſe fateris, morborum incommoditatem, a conventu, aliorum infirmorum more, paullulum ſecedens requieſceres; nec feciſti. Juſſi, ut paullo remiſſioribus alimentis uteretis, nec obediſti. Præcepi, ut diſpoſitum fratrum, quantum ad infirmitatis tuæ levamen pertinebat, obtemperares; nec audiſti. In quo fraternæ caritatis contemta non parum te deliquiſſe, ſi bene perpendis, recognoſces.... Jam hoc non eſt ſervum Domino ſervire non poſſe, ſed nolle.* An ea tam piis monitis profecerit Theotardus, incertum. Exiſtant duæ (*b*) ejus ad Petrum Venerabilem epiſtolæ, quæ hanc præcedunt. Rainaldo ejus ſucceſſori Adrianus IV. monaſterii bona & privilegia confirmavit anno MCLVI. De Rodulfo Rainaldi ſucceſſore inferius agendum. (*a*) *Petr. Ven. de difficultate paſtoralis officii epiſt. 6.* (*b*) *Ibid. ep. 4. & 5.*

CXXVII. Bernardi ſententia de uſu medicinæ.

Mitum eſt quanta fuerit primis illis temporibus Ciſtercienſium circa regularium inſtitutorum puritatem teneritudo. Monaſterium S. Anaſtaſii ad Aquas-Salvias prope Romam, cui Bernardum Piſanum anno ſuperiore præfectum fuiſſe ſuperius (*c*) diximus, in loco magnopere inſalubri poſitum erat; unde factum eſt, ut primi ejus loci monachi frequentibus morbis obnoxii eſſent. Nemo, quantumvis religioſus, dubitaſſet, utendum eſſe medicinæ remediis. Verum ea Bernardi Piſani religio erat, ut conſulendum hac de re S. Bernardum cenſuerit. Quis non putaſſet, vitum Dei ſtatim reſponſurum id licere? Aſt longe alia fuit ſancti Doctoris ſententia. Huc ſpectat ejus epiſtola (*d*) ad fratres de S. Anaſtaſio, quos, primum laudat ob eorum in religioſa diſciplina ſtudium, eoſque hortatur, ut ſolliciti ſint *circa cuſtodiam ordinis*, id eſt inſtitutorum Ciſtercienſium, *ut Ordo*, inquit, *cuſtodiat vos*. Tum ad propoſitam quæſtionem ſic reſpondet. *Caterum unum quidem a me petiit venerabilis abbas veſter, quod mihi minime bonum videtur. Credo autem quod & ego ſpiritum Dei habeam, & conſilium Dei in hoc. Scio equidem quod in regione habitetis infirma, & multis aliqui ex vobis laborant infirmitatibus. Sed memento quis dixerit:* Libenter *gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Chriſti; &*, Cum *infirmor, inquit, tunc potens ſum. Compatior utique, & multum ego compatior infirmitati eorporum: ſed timenda multo magis ampliuſque cavendam infirmitas animarum. Propterea maxime competit religioni veſtræ medicinas quærere corporales; ſed nec expedit ſaluti. Nam de vilibus quidem herbis, & quæ pauperes deeeant interdum aliquid ſumere, tolerabile eſt, & hoc aliquando ſolet fieri. At vero ſpecies emere, quærere medicos, ateipere potiones: religioni indecens eſt, & contrarium puritati, maximeque Ordinis noſtri, nec honeſtati congruit, nec puritati.* Hæc communem mortalium captum adeo ſuperant, ut homines cæleſtes fuiſſe oporteat, qui ſic ſe geſſerint. At, inquis, Bernardus ipſe medico uſus eſt, atque medicinis. Verum id factum urgente Willelmo de Campellis Catalaunenſi epiſcopo, qui hanc facultatem a capitulo Ciſtercienſi extorſerat. At bone Deus! quali medico, qualibus remediis! iis certe, quæ brutis magis quam homini convenirent. Denique da mihi alterum Bernardum, &, ſicut ille de Timotheo dixit, *ego cibo eum, ſi vis, etiam auro, & poto balſamo.* (*c*) *ſupra n. 91.* (*d*) *Bern. ep. 345.*

ANN. CHR. 1141. CXXVIII. Monachi indiſciplinati fuga. (a) *Bern. ep.* 428.

Tales cum eſſent illi Bernardi Piſani monachi, inventus eſt tamen unus ex illis, ſi tamen unicus, qui multum moleſtiæ ei attulit. Diſſimulavit aliquamdiu, & patienter tulit piiſſimus abbas hominis pravos mores & factas ſibi injurias; ſed tandem, cum ejus petulantia ultra modum creſceret, eam regularibus pœnis reprimere conatus eſt. At nihil illi adhortationum fomenta, nihil correptionum remedia profuere: ac demum e monaſterio receſſit, confeſſus impudenter, ſe non amore propagandi ordinis, ſed Romæ contemplandæ ſtudio illuc profectum fuiſſe. Digna lectu eſt Bernardi Piſani hac de re ad S. Bernardum epiſtola, Bernardinis (a) in nova noſtra editione ſubiecta: in qua indiſciplinati monachi initia progreſſus, mores denique omnes; necnon pii paſtoris erga morbidam ovem caritas & patientia egregie deſcribuntur.

CXXIX. Lerino & aivipullo factæ donationes.

Hoc anno Joſephus abbas inſulæ de Albenco ſeu de Gallinaria, ejuſdemque loci monachi conceſſerunt Deo & S. Honorato Lerinenſi & Folconi ejuſdem loci abbati, ſub annuo cenſu decem ſolidorum S. Leontii eccleſiam ſitam in territorio Calliani, quam prædicto inſulæ Albencæ monaſterio quondam donaverat Gauſelinus epiſcopus Forojulienſis. Eidem Fulconi abbati ſe beneficos quoque exhibuere Bertrannus Forojulienſis, tunc epiſcopus & Imbertus Glandatenſis, necnon Anſoſſus ſeu Hildefonſus comes Toloſanus.

Inſignem quoque munificentiam ac devotionem in Rivipullenſe Cataloniæ monaſterium præbuit Raimundus Barcinonenſis comes & regni Aragonum adminiſtrator is, cui Ranimirus ex monacho rex filiam ſuam Petronillam coniugio copulavit. Hic enim præceptum (b) hoc anno edidit de ſepellendo corpore ſuo in illo monaſterio, eoi ob eam eaoſam contulit alodium ſuom in parochia S. Cæciliæ de Mallo ſive in villa *Mulnar*, in comitatu Biſuldinenſi, cum ſuis adjunctis *Actum eſt hoc* XVI. *kal. Madii, anno ab incarnatione Domini* MCXLI. *quarto autem regni Ludovici junioris*; quo in præcepto Raimundus non ſe regem, ſed principem tantum Aragonenſem dicit. His litteris ſcripta ſunt ſigna Berengarii-Raymundi comitis Provinciæ, multorumque procerum, qui fratris ejus filius erat; Raymundi-Auſonenſis epiſcopi, Arnaldi Barcinonenſis, & Berengarii Gerundenſis epiſcoporum. Obiit anno MCLXII. Raymundus rex ille Aragonum, & in Rivipullenſi, ut præceperat, monaſterio ſepultus eſt. Succeſſit in patris honores Hildefonſus ſeu Ildefonſus ejus filius, qui eidem præcepto ſeu teſtamento poſt mortem patris jam rex Aragonum ſubſcripſit. Rivipullenſibus præerat ſaltem anno MCXLIV. Petrus abbas, quo anno Berengarius ille Gerundenſis præſul eccleſiam (c) S. Mariæ de Moione dedit.

(b) *Marca Hiſp. p.* 1187. *& ſeqq.*

(c) *ibid. p.* 1294.

CXXX. Fiſcamno ſubjecta Blangiacenſis S. Berthæ abbatia.

[Circa annum MXXXI. *Rogerius comes caſtri quod dicitur S. Pauli*, cum conjuge ſua quæ dicebatur *Haduis* & filiis *Manaſſe & Roberto*, Fiſcamnenſi monaſterio donum fecit abbatiæ S. Berthæ *in loco qui dicitur Blangiacus*, ea videlicet ratione, ut qui eam adminiſtraret abbas ex Fiſcamnenſi cœnobio aſſumeretur. Conſequenter Johannes (d) qui Willelmo ſanctiſſimo abbati primo Fiſcamni ſucceſſerat, accepto dono, *precibus venerabilis comitis Rogerii acquieſcens*, abbatem ex ſuia inſtituit, *ea videlicet ratione, ut prædictus comes eumdem locum, quem diu deſtructum atque deſolatum pro ſua ſuorumque ſalute iterum cœpit inſtaurare, non negligat; ſed quantum, Deo annuente, valuerit, ad laudem Dei nobiliter & componat, & quandiu locus ita duraverit, & Fiſcamnenſe cœnobium a regulari tramite non exorbitaverit, hic quem modo eleginus, nullum habeat ſucceſſorem, niſi quem ex ſeipſis Fiſcamnenſes fratres elegerint juxta canonicam & apoſtolicam ordinationem*. Anno vero MCXLI. Hugo Candavena comes S. Pauli, domni Henrici Fiſcamnenſis abbatis *amici & cognati* ſui *petitionibus admonitus, eccleſiæ Fiſcamnenſi in Blangiacenſi eccleſia jus antiquum & priſtinam dignitatem, quam prædeceſſores ſui temporibus anteceſſorum meorum*, inquit, *habuerunt recognovi & conceſſi. Actum eſt hoc apud Blangiacum anno incarnationis Domini* MCXLI. *Ludovico rege Francorum, Milone epiſcopo Tarvanenſi*. Subſiſtebat adhuc anno MCCXCVII. illa Fiſcamno abbatiæ S. Berthæ Blangiacenſis ſubjectio, quo Hugo S. Pauli comes eam confirmavit.]

(d) *Tom. 2. Anecd. p.* 253. 395. 1302.

CXXXI. Hildegardis revelationibus celebris fieri cœpit.

Ab eo tempore celebris eſſe cœpit Hildegardis virgo, tum ob ipſius ſanctitatem, tum ob revelationes, quas ab hoc anno per ſubſequentes decem annos cælitus ſibi factas fuiſſe ipſa ſcribit. Hæc in villa *Bikelheim* diœceſis Moguntinæ in Spanheimenſi pago exeunte ſæculo præcedente nata, quinquennis Deo a parentibus oblata eſt. Necdum annos quindecim attigerat, cum in monte ſancti Diſibodi, ubi monachorum cœnobium erat, cum aliis duabus incluſa eſt ſub diſciplina beatæ Juttæ, quæ illas ſanctis inſtitutis informavit. De eis omnibus agit Dodechinus ejuſdem loci exeunte ſæculo duodecimo abbas ad annum MCXXXVI. his verbis. *Obiit diva memoriæ domina Juda, quæ viginti-quatuor annis in monte S. Diſibodi incluſa, ſoror Meginhardi comitis de Spanheim. Hæc ſancta mulier incluſa eſt kalendis* No-

vem-

vembris, & alia tres cum ea, ſcilicet Hildegardis, & ſuimet vocabuli duæ, quas etiam, quoad vixit, ſanctis virtutibus imbuere ſtuduit. Poſt mortem beatæ Juttæ, Hildegardis permiſſu Cononis abbatis ad locum, qui Binguia dicitur, cum ſociabus ſe recepit, ibique monaſterium juxta Nahum fluvium e regione Binguii opidi conſtruxit, ubi octodecim virginibus præfuit. Hoc autem anno MCXLI. cum eſſet annorum quadragiuta-duorum & ſeptem menſium viſis cæleſtibus jam ante aſſueta, amplius illuſtrari cœpit; & cum litterarum expers eſſet, ſolumque pſalterium ante didiciſſet repente intelligentiam ſacrorum librorum aſſecuta eſt, ut ipſa teſtatur in libro ſuarum revelationum, quem *Scivias* appellavit. *Factum eſt*, inquit, *in milleſimo centeſimo quadrageſimo-primo filii Dei Jeſu Chriſti incarnationis anno, cum quadragiuta-duorum annorum, ſeptemque menſium eſſem, maxime corruſcationis igneum lumen, aperto cælo veniens, totum cerebrum meum tranſfudit, & totum cor, totumque pectus meum, velut flamma nec tamen ardens, ſed calens, ita inflammavit, ut ſol rem aliquam calefacit, ſuper quam radios ſuos ponit, & repente intellectum expoſitionis librorum, videlicet pſalterii, evangelii, & aliorum catholicorum, tam veteris quam novi teſtamenti, voluminum ſapiebam. Non autem interpretationem verborum textus eorum, nec diviſionem ſyllabarum, nec cognitionem caſuum aut temporum habebam: virtutem autem & myſterium ſecretarum & admirandarum viſionum a puellari ætate, ſcilicet a tempore illo, cum quinquennis eſſem, uſque ad præſens tempus, mirabili modo in me ſenſeram, ſicut adhuc: quod tamen nulli hominum, exceptis quibuſdam paucis & religioſis, qui in eadem converſatione vivebant, qua & ego eram, manifeſtavi.* Has porro viſiones non in ſomnis, ſed ſibi vigilanti factas fuiſſe aſſerit, eaſque propter malam hominum opinionem ſcribere recuſavit, quouſque *flagella Dei* in lectum ex ægritudine *depreſſa*, ſuaſu cujuſdam nobilis ac piæ puellæ & religioſi cujuſdam viri, eas litteris mandare compulſa eſt. Mox viribus receptis, *opus iſtud decem annis* abſolvit. *In diebus autem Heinrici Moguntinenſis archiepiſcopi*, inquit, *& Conradi Romanorum regis, & Cononis abbatis in monte S. Diſibodi pontificis, ſub papa Eugenio hæ viſiones & verba facta ſunt.* De his inferius. ANN. CHR. 1141.

CXXXII. Lis de Laureshamenſi abbatia. (a) *V. l. 74. n. 140.*

In Laureshamenſi Spirenſis diœceſis monaſterio hoc anno Baldemarus (*a*) Blidenſtadenſis abbas privatur Laureshamenſi præfectura, quam ſimoniace invaſerat. In eum ſententiam tulit Theotwinus ſeu Theodewinus, S. Rufinæ epiſcopus cardinalis & apoſtolicæ ſedis legatus, relatam in chronico Laureshamenſi. Interjecto dein unius circiter anni ſpatio Folcnandus ex præpoſito *Aldenmunſter* abbas a fratribus poſtulatur. Hunc apud apoſtolicam ſedem inſectatus eſt Baldemarus, qui poſt multas in Romana curia conflictationes, a Laureshamenſi abbatia tandem excluſus, & a Blidenſtadenſi ad tempus ſuſpenſus eſt. Folcnandus vero, quem ille ſimoniæ inſimulaverat, cauſam ſuam dicere juſſus eſt coram Folmaro Hirſaugienſi & Adamo Eberacenſi abbatibus, quibus eam Cæleſtinus II. diſcutiendam commiſerat. Interim, defuncto Cæleſtino, expurgatorias ad Eugenium III. litteras pro Folcnando ſcripſere illi abbates: in quorum præſentia, ſimulque abbatum Ottenheimenſis & Goteſaugienſis, necnon legatorum Spirenſis epiſcopi, cum nullus objectum crimen probaret, ipſe Folcnandus abbas *in quinta manu fratrum ſuorum probatiſſimorum ſe expurgavit.* Acceſſit etiam teſtimonium legatorum Conradi regis, qui per eos litteris atteſtatus eſt, ſe nihil umquam præmii a Folcoando accepiſſe. Quam ob rem prædicti abbates ab Eugenio petunt, ut ille in abbatia confirmetur, quod & factum eſt; adeo ut Folcnandus ipſe privilegium ab Eugenio III. in Remenſi concilio impetraverit.

CXXXIII. Ufnaugiæ dedicatio.

Idem qui ſupra Theodewinus cardinalis & legatus, cum forte Einſidlam religionis cauſa adiiſſet: precibus Wernheri abbatis fratrumque ejus loci, proxima poſt aſſumtionem Dei-genitricis die, Ufnoviæ ædem, quam Regulinda anne aliquot annos extruxerat, in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis, ſub patrocinio Deiparæ virginis, ſancti Michaelis, & apoſtolorum Petri & Pauli ſollemni ritu dedicavit, conceſſis indulgentiis iis omnibus, qui ad illam die feſto ſanctiſſimæ Trinitatis in poſterum convenirent. Wernherus abbas in poſtero anno e vivis exceſſit.

CXXXIV. Chiemenſi parthenoni datum privilegium. (*b*) *l. 25. n. 40.* (*c*) *Hund. t. 2. p. 241.*

Actum eſt in ſecundo tomo (*b*) noſtrorum Annalium de Chiemenſi beatæ Mariæ puellari monaſterio, quod Taſſilo dux Bajoariæ in epiſcopatu Saltzburgenſi condidiſſe traditur. Huic loco tunc præerat Mathildis abbatiſſa, quæ apoſtolicæ tutelæ privilegium (*c*) ab Innocentio II. adepta eſt, datum Laterani XIII. Kal. Maii hoc anno, indictione IV. Mathildi abbatiſſæ ſucceſſit Walpurgis, cui Otto Friſingenſis epiſcopus quaſdam eccleſiarum portiones, quas illius parthenonis monachæ in ſuo epiſcopatu poſſidebant, anno MCLVI. confirmavit. Ejus hac de re litteris ſubſcribunt cum aliis Guntherus abbas *de Munſter*, & Lotharius abbas *de Rothe*. Sequentium abbatiſſarum nomina videbis apud Hundium.

Gunt-

ANN. CHR. 1141. CXXXV. Monaſterienſes & Rotenſes abbates.

Guntherus hic laudatus, abbas de *Minſter* dictus, videtur præfuiſſe illi cœnobio Ratiſponenſis diœceſis, quod proprie *Monaſterium* vocatur, de quo in tomo tertio (*a*) egimus. Hoc cœnobium religione, rebuſque deſtitutum inſtauravit Otto Babenbergenſis epiſcopus, eique præficiendum curavit Richardum abbatem, ex Pruveningenſi monaſterio eductum, cui Innocentius II. ampliſſimum diploma (*b*) indulſit, datum Laterani VII. Kal. Martii, anno incarnationis dominicæ MCXLI. ſecundum veterem calculum, pontificatus anno XIII. indictione V. non VI. ut fallunt editi. Ad hoc impetrandum privilegium plurimum contulere litteræ, tum Conradi (*c*) Salzburgenſis epiſcopi, tum Theodewini cardinalis ad Innocentium: quibus pontificem obſecrant, ut fratrum ejuſdem loci preces benigne audiat, & apoſtolicæ ruitionis gratiam implorantibus concedat: ut monaſterium, religione quondam & opibus illuſtre, ab interitu reſurgere valeat, & a prædonibus ablata bona recuperare. Richardo abbati ab inſtauratione primo ſucceſſit, haud ſcio an proxime Guntherus ſuperius laudatus: de quo nihil invenio in monumentis ab Hundio relatis: in quibus habetur pontificium diploma Lucii III. *Hartwico abbati S. Petri, ſiti in loco, qui vocatur Monaſterium, ejuſque fratribus*, datum anno MCLXXXIV. pontificatus ejus anno IV. Nec plura de hac abbatia. Ad Rorenſe monaſterium quod attinet, de ejus origine & abbatibus nonnullis in ſuperioribus (*d*) actum eſt, ubi de Lothario abbate mox laudato, cui Eugenius III. privilegium conceſſit.

(*a*) *l.* 42. *n.* 16.
(*b*) *Hund. t.* 2. *p.* 510.
(*c*) *ibid. p.* 523. *& ſeq.*
(*d*) *lib.* 64.

Per id tempus Vicelinus, Sigisbergenſis primum monachus, dein Aldenburgenſium * in Holſatia epiſcopus, idolorum reliquias apud Sclavos & Wandalos evertiſſe dicitur, & incolas ad fidei veritatem reduxiſſe.

* *Aldenburg.*

ANN. CHR. 1142. CXXXVI. Ciſtercienſes Eboracenſi electo obſiſtunt.

POſt mortem Turſtini Eboracenſis archiepiſcopi, rejecta electione Henrici *de Coilli*, ut ſuperius (*e*) dictum eſt, anno ſequenti ejus ſæculi quadrageſimo-ſecundo ineunte de nova electione tractatur, & in Willelmum theſaurarium plurimi conſentiunt: cujus electionem rex Stephanus confirmavit. Obſtitere nihilo minus haud pauci, in his Willelmus abbas Rievallis, Richardus abbas Foutanenſis ſecundus ordinis Ciſtercienſis, aliique, a Simeone Dunelmenſi memorati, propterea quod pecuniæ ſponſione viam ſibi ad honorem feciſſe inſimularetur. Favebat electo Henricus epiſcopus Wintonienſis, a quo ille Romam ad papæ audientiam perducitur. Illuc etiam pergunt ejus adverſarii Rievallenſes ſeu Fontanenſes, quos S. Bernardus litteris (*f*) pontifici commendavit. Cauſam in partibus dirimendam Innocentius commiſit Henrico epiſcopo, qui eum poſt biennium purgavit, & conſecravit, qua de te Bernardus (*g*) Willelmum Rievallenſem abbarem conſolatur, ſpiritum conſilii & fortitudinis ei apprecatus. *Audivi*, inquit, *quod factum eſt de archiepiſcopo illo, de quo plurimum doleo. Propterea ſciens zelum veſtrum, ne forte plus juſto ferveat, temperamentum ſcientiæ non admittens, quod nec ordini noſtro convenit, nec domui veſtræ neceſſarium eſt; dignum duxi conſolatoria ſcribere vobis: quoniam ſatis æquanimiter portanda ſunt cætera, quandoquidem non mox arguit propria conſcientia ..... Reſtitiſtis quoad potuiſtis: jam ſecundum Auguſtini ſententiam, non vos inquinat alienum malum, quandoquidem non conſenſiſtis corde, & ore redarguiſtis.* Cæterum de ordinibus & ſacramentis ab illo archiepiſcopo conferendis Willelmum abbatem admonet vir ſanctus ea valere, *quoniam qui baptizat, ipſe & ſacrat Chriſtus Dominus, pontifex animarum noſtrarum.* Non diu tamen dignitate potitus eſt Willelmus, qui demum ab Eugenio III. in ordinem redactus eſt, ut ſuo loco dicturi ſumus, & ejus loco ſubſtitutus Henricus *de Muldach*, tunc abbas Fontanenſis poſt Willelmum.

(*e*) *ſupra n.* 225.
(*f*) *Bern. ep.* 346. *& 347.*
(*g*) *id. ep.* 359.

CXXXVII. Giloni Tuſculano epiſcopo ſuccedit Imarus.

Ad hunc annum pervenille videtur Gilo cardinalis-epiſcopus Tuſculanus ex monacho Cluniacenſi, qui Anacleti (*b*) partes ſectatus fuerat. Quidam opinantur, Hugonem canonicum regularem S. Victoris apud Pariſios, virum doctrina & pietate inſignem, poſt Gilonem electum fuiſſe epiſcopum Tuſculanum; at deſunt veterum teſtimonia, quibus id probetur: certumque eſt Hugonem abſque ulla eccleſiaſtica dignitate in ſuo monaſterio deceſſiſſe, ut mox videbimus. Giloni itaque ſubrogatus eſt ab Innocentio papa Imarus ſeu, ut alii ſcribunt, Ymatus, monachus primum apud S. Martinum de Campis ſub Matthæo priore, dein Caritatis ad Ligerim prior, tum Monaſterii-novi apud Pictavos (*i*) prior; ac demum Tuſculanenſis epiſcopus, qui a Lucio II. in Angliam miſſus, prædicto Willelmo Eboracenſi archiepiſcopo pallium detulit, ut tradit Simeon Dunelmenſis, a quo Hicmarus vocatur, Igmarus a S. Bernardo dictus, ad quem tres (*k*) exſtant ipſius Bernardi epiſtolæ, cum Alberico Oſtienſi & Stephano Præneſtino communes: quarum una eſt pro Mettenſi eccleſia, altera pro Raduiſo Latiniacenſi abbate, tertia pro abbate S. Theotfredi. Verum priora religionis & dignitatis decora fœdavit Imarus, Victorem antipapam ſecutus contra legitimum pontificem Alexandrum III. in cujus tamen

(*b*) *Bern. ep.* 229. 231. *& 232.*
(*i*) *V. l.* 73. *n.* 51.

Digitized by Google

men gratiam rediiſſe dicitur ante obitum, qui anno MCLXVI. contigit, teſtante Johanne Sarisberienſi in epiſtola CLX. ad epiſcopum Exonienſem. Hic in reditu ex Italia in Galliam a prædonibus Placentinis ſpoliatus, Cluniacum ſe recepiſſe, ibique mortuus ac ſepultus fuiſſe traditur. ANN. CHR. 1142.

Ibidem Petrus-Abaelardus biennio vixit poſt concilium Senonenſe, in quo damnati (*a*) fuerant ejus errores. Illic cum Romam appellatione facta tenderet, a Petro Venerabili retentus, priſtinæ vitæ errata religioſis exercitiis expiavit, & famæ damna inſigni modeſtia & pietate reparavit. Præclarum de eo teſtimonium teddit idem venerabilis abbas in epiſtola (*b*) ad Heloiſſam Paracliti abbatiſſam ſcripta, in qua ejus obitum illi nuntiat, eumque ſic laudat, ut, vir alias eximiæ probitatis & fidei, modum exceſſiſſe videatur his verbis. *Niſi enim fallor, non recolo vidiſſe me illi in humilitatis habitu & geſtu ſimilem, in tantum, ut nec Germanus abjectior, nec ipſe Martinus bene diſcernenti pauperior appareret. Cumque in illo magno fratrum noſtrorum grege, me compellente gradum ſuperiorem teneret, ultimus omnium veſtitu incultiſſime videbatur.* Mitto alia ejuſdem elogia quæ idem venerabilis abbas proſequitur, jugitatem in oratione in lectione & ſacro miſſæ ſacrificio, tum hæc ſubdit. *Tali nobiſcum vir ſimplex & rectus, timens Deum & recedens a malo; tali, inquam, per aliquantum temporis converſatione ultimos vitæ ſuæ dies confecerat Deo, pauſandi gratia (nam plus ſolito ſcabie & quibuſdam corporis incommoditatibus gravabatur) a me Cabillonem miſſus eſt; nam propter illius ſol amonitatem, qua cunctis pene Burgundiæ noſtræ partibus præeminet, locum ei habilem, prope urbem quidem, ſed tamen Arari interfluente, providera*m, nempe in monaſterio S. Marcelli, quæ cella eſt Ordinis Cluniacenſis. *Ibi, juxta quod incommoditas permittebat, antiqua ſua revocans ſtudia, libris ſemper incumbebat, nec ſicut de magno Gregorio legitur, momentum aliquod præterire ſinebat, quin ſemper aut oraret, aut legeret, aut ſcriberet, aut dictaret.* Tandem, *ad ſolvendum commune mortalium debitum morbo correptus eoque ingraveſcente in brevi ad extrema perductus eſt. Tunc vero quam ſancte, quam devote, quam catholice primo ſidei, deinde peccatorum confeſſionem fecerit; quanto inhiantis cordis affectu Viaticum peregrinationis; ac vitæ eternæ pignus, corpus ſcilicet redemtoris Domini acceperit; quam fideliter corpus ſuum & animam hic & in æternum ipſi commendaverit, teſtes ſint religioſi fratres, & totus illius monaſterii, in quo corpus ſanctæ martyris Marcelli jacet, conventus.* Sic Abaelardi obitum deſcribit Petrus Venerabilis, qui ejus epitaphium itidem ſcripſit, in quo ait eum obiiſſe. CXXXVIII. Abaelardus obit apud S. Marcellum. (*a*) *ſupra n.* 67. (*b*) *Petr. Ven. l.* 4. *ep.* 21.

undenas Maio revocante kalendas.

quo die in necrologio Dionyſiano notatur, uti & in Paracliteníi, in quo anno ætatis ſexageſimo-tertio deceſſiſſe memoratur.

Hic vivens petierat, ut ſuum ipſius corpus obitum in Paracliteníi cœmeterio humaretur. Ita enim ille ſcribit in epiſtola III. ad Heloiſſam. *Quod ſi me Dominus in manibus inimicorum tradiderit, ſcilicet ut ipſi prævalentes me interficiant, aut quocumque caſu quam univerſæ carnis abſens a vobis ingrediar; cadaver, obſecro, noſtrum, ubicumque vel ſepultum, vel expoſitum jacuerit, ad cimiterium veſtrum deferri faciatis: ubi filiæ noſtræ, immo in Chriſto ſoroes, ſepulcrum noſtrum ſæpius videntes, ad preces pro me Domino fundendas amplius invitentur.* Et quidem ejus corpus Petrus-Venerabilis ipſe deferri curavit, immo ipſe gerulos comitatus eſt » uſque ad Paracliteníe monaſterium, uti Heloiſſæ (*c*) ad eum epiſtola nos docet. » In hac epiſtola Heloiſſa Petro abbati gratias agit quod ad ſuam *parvitatem* ejus » *magnitudo* deſcenderit; quod XVI. Kal. Decembris apud Paraclitum miſſam cele» braverit, & in capitulo ſermonem habuerit: quod *corpus Magiſtri* (ſic Abaelar» dum haſtenus vocat Paraclitenſes) ipſis dederit: quod ſe *tam ſcripto quam ver» bo ſororem* vocare dignatus ſit: quod denique *tricenarium* ſibi defunctæ in Clu» niacenſi conventu pollicitus ſit. In fine poſtulat ut *aliud ſibi figillum*, id eſt al» teram epiſtolam ſigillo obſignatam, mittat, qua in ſigillo *Magiſtri abſoluto » litteris apertis contineatur, ut ſepulcro ejus ſuſpendatur*; memineritque *Aſtralabii* ſui (id Abaelardi & Heloiſſæ filio nomen) ut aliquam ei vel a Pariſienſi, vel alio quolibet epiſcopo *prebendam* procuret. Ad has litteras reſpondit Petrus ſub » hac inſcriptione: *Venerabili & cariſſimæ ſorori noſtræ Deique ancillæ Heloiſſæ, » ancillarum Dei ductrici ac magiſtræ*, gaviſus, quod ipſius ad eas adventus non » fuerit tranſitorius, & quod ipſius verba, quaſi cæleſtia oracula exceperint ac memoriæ commendaverint. *Forte*, inquit, *noverunt vos, ad illa ſic retinenda, verba* communis Regulæ, *hoc eſt tam noſtræ quam veſtræ, qua de hoſpitibus præcipit, ut Chriſtus in eis adoretur, qui & ſuſcipitur.* Tum tricenarii donum *ſcripto ſigillato* CXXXIX. Eius corpus in Paracliteníi cœmeterio humatur. (*c*) *Abael. ep.* 14.

» con-

ANN. CHR. 1142.

» confirmut, mittitque magiſtri Petri abſolutionem; *carta ſimiliter ſcriptum & ſi-*
» *gillatam*. Addit ſe Aſtralabio, etſi res difficilis ſit, procuraturum. præbendam,
mox ut facultas data fuerit. Abſolutio Petri Abaelardi his verbis concepta eſt. *Ego Petrus Cluniacenſis abbas, qui Petrum Abaleardum in monachum Cluniacenſem recepi, & corpus ejus fortim delatum Heloiſſæ abbatiſſæ & monialibus Paraclit conceſſi, auctoritatem omnipotentis Dei & omnium ſanctorum abſolvo eum pro officio ab omnibus peccatis ſuis*. Sepultus eſt Abaelardus in crypta ſubterranea, & in eadem quoque humata eſt Heloiſſa, cujus obitus in necrologio Dionyſiano ſic notatur: XVII. *kal. Junii Heloiſſa abbatiſſa*. Nugas loquuntur, qui ex chronico Turonenſi aſſerunt,
» Heloiſſam in ipſo Abaelardi tumulo ſepultam fuiſſe, & maritum ejus, qui
» multo ante eam defunctus fuerat, elevatis brachiis illam recepiſſe. Nugæ,
» cum non in eodem, quo ille tumulo, ſed tantum in eadem crypta ſatis ampla humata ſit.

CXL. Ejuſdem ſcripta nondum edita.

Ad Abaelardi ſcripta quod attinet, præter ea quæ in editis habentur, duo ejus opuſcula præ manibus habemus, nimirum liber in Hexaemeron Heloiſſæ nuncupatum; & liber, qui *Sic & non* inſcribitur, in quo diverſæ de unoquoque argumento ſententiæ ex ſcriptura & patribus afferuntur. Inſuper S. Bernardus præter librum ejus Theologiæ, qui vulgatus eſt, duos alios ejus libros memorat in epiſtola (*a*) ad epiſcopos & cardinales curiæ. *Legite*, inquit, *ſi placet, librum Petri Abaelardi, quem dicit Theologiæ.... Legite & alium, quem dicunt* SENTENTIARUM; *necnon & illum qui inſcribitur*, SCITO TEIPSUM; *& animadvertite, quanta & ipſi ſilveſtant ſegete ſacrilegiorum atque errorum*. Negat tamen Abaelardus in Apologia ſua, ullum a ſe librum compoſitum *Sententiarum*; ideoque *hoc contra ſe per malitiam vel ignorantiam prolatum* cauſatur; quod etiam a Bernardo *ignoranter* dictum Cheſnius in notis aſſerere non dubitat, quaſi libros Sententiarum editos ab alio Petro Lombardo qui Magiſter Sententiarum vulgo dicitur, Petro-Abaelardo tribuerit. Verum Cheſnius ipſe *ignoranter* hoc dicit, cum libri Sententiarum a Petro Lombardo necdum compoſiti fuerint, cum hæc ſcriberet Bernardus, qui Petrum Lombardum probe noverat, utpote ſibi a Lucenſi epiſcopo commendatum; & quem ipſe *cauſa* (*b*) *ſtudii Pariſius* commorantem Gilduino abbati S. Victoris commendavit. Denique utrumque Abaelardi librum, quem Bernardus memorat, invenimus in codice Ratiſponenſi, quorum primus ſic inſcribitur, & ſic incipit: INCIPIUNT SENTENTIÆ MAGISTRI PETRI ABAELARDI. *Tria ſunt, ut arbitror, in quibus humanæ ſalutis ſumma conſiſtit, ſcilicet fides, caritas & ſacramenta*, &c. conſtatque capitulis XXVII. quorum duo ultima ſunt, *de confeſſione peccatorum*, & *de operum ſatisfactione*. Alter vero hanc habet inſcriptionem & hoc exordium: INCIPIT LIBER MAGISTRI PETRI ABAELARDI, *qui dicitur*, SCITO TEIPSUM. *Mores dicimus animi vitia vel virtutes*, &c. Argumentum totius operis habes in Appendice cum quodam præludio duobus hiſce libris præmiſſo, in quo ratio redditur, cur Petrus dictus ſit Abaelardus; quod etſi forte non ſatis ſerium quibuſdam videri poſſit, tamen omittendum non eſſe exiſtimavi. Cæterum Abaelardum monaſticæ profeſſioni maxime addictum fuiſſe probat ejus epiſtola contra quemdam canonicum regularem, qui monaſticum ordinem deprimebat, & ſuum illi anteferebat. Idem etiam præſtitit Rupertus abbas Tuitienſis.

(*a*) *Bern. ep.* 188.

(*b*) *id. ep.* 410.

CXLI. Hugo a S. Victore Bernardum conſulit.

Paullo ante id tempus Hugo de ſancto Victore canonicus regularis apud Pariſios, magiſter & doctor celebris, S. Bernardum conſuluit ſuper quibuſdam quæſtionibus, a quodam anonymo aſſertis & vulgatis, quæ ſanæ doctrinæ adverſari videbantur. Ubi ſuſpicienda Hugonis de ſe modeſtia, & reverentia in Bernardum, quem conſulit de dubiis, quibus ipſe ſatis facere poterat. Hujus autem anonymi ſententia erat. I. Baptiſmi præceptum obligaſſe, ex quo primum Nicodemo a Chriſto Domino dictum fuerat, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. II. Neminem abſque baptiſmo, vel ſaltem ejus vice martyrio, poſſe ſalutem conſequi. III. Patres veteris teſtamenti tam claram de incarnatione cognitionem habuiſſe, quam Chriſtianos. IV. Nullum eſſe peccatum ex ignorantia. V. Bernardum erraſſe, dum ſcripſit in homiliis ſuper *Miſſus eſt*, Dei conſilium de incarnatione angelos latuiſſe. Ad hæc omnia accurate reſpondet (*c*) Bernardus. Ad primum negat baptiſmi obligationem cœpiſſe ſtatim ab ejus propoſitione Nicodemo facta, ſed tantum poſt ſufficientem ejus ubique promulgationem. Ad ſecundum, in neceſſitatis articulo ſufficere poſſe baptiſmum fide & voto ſuſceptum, ſicut & martyrium, *quantum ad ſalutis ſpectat obtentum, non autem ad meriti cumulum, quo indubitanter martyrium antecellit*. Ad tertium negat, patres veteris teſtamenti tam claram de incarnatione notitiam habuiſſe quam Chriſtianos, quibus Chriſtus ipſe eam explicavit. Ad quartum peccatum ex ignorantia dari probat. Ad quintum denique ſuum de angelorum cognitione dictum explicat. Quis fuerit ille anonymus, incertum.

(*c*) *Bern. ep.* 190.

Hæc

ANN. CHR. 1142.

Hæc Bernardi epiſtola, quæ inter tractatus ejus ſeu opuſcula relata eſt, ſcripta fuit ante hunc annum, quo Hugo a ſancto Victore ea hac vita ad immortalem migravit, uti nos docet vetus codex (*a*) Aquicinctenſis ex quo ejus patriam etiam diſcimus, in hæc verba: *Anno ab incarnatione Domini* MCXLII. *obiit dominus Hugo canonicus ſancti Victoris* III. *idus Februarii, qui ex Iprenſi territorio ortus, a puero exulavit, & hac & plura alia ſui ingenii monumenta reliquit.* Lotharienſem eum vocat Robertus de Monte. Hugonis obitus hoc anno itidem refertur in chronicis Normanniæ ad calcem Orderici hiſtoriæ vulgatis. Si tamen conſtaret, eum obiiſſe feria tertia, & quidem III. idus Februarii, ejus obitus conſignandus eſſet anno præcedente, qui littera E. præditus erat. Præclara ſunt quæ de ejus obitu refert Osbertus, qui ei ægrotanti & morienti adfuit. Poſt factam peccatorum confeſſionem, adorata cruce, quæſitum ab eo eſt, *utrum dominicum corpus vellet accipere; hoc quippe jam triduus tertius ſumſerat.* Ille vero *ſub admiratione reſpondit: Pro dolor! Salvatorem meum quæritis, an velim accipere? Ite cito, & affirte mihi. Cumque dominicum corpus allatum fuiſſet, cuperunt adſiſtentes dubitare, ne forte, quia valde debilis erat, dominicum corpus non poſſet accipere. At ille in præſentia dominici corporis roboratus, cum hoc ſacerdos tanti ſacramenti baiulus aſpexiſſet, aut ad eum: Ecce Deus veſter; adorate, & recognoſcite eum. Tunc fideliſſimus Hugo tota Spiritum-ſanctum mente concipiens, & in aſſiſtentes reſpiciens, utraque manu elevata, & protenſis prout poterat brachiis, coram nobis omnibus ait: Adoro eum ut Dominum, & accipio ut Salvatorem meum. Quod ejus dictum adſiſtentibus clericis mirabiliter placuit, eoſque in fide dominici corporis plurimum confirmavit.* Cætera prætereo, tametſi maxime conducibilia excitandæ pietati: ſed hæc ad alios pertinent. Eidem Hugoni vulgo tribuitur liber de claustro animæ: at librum hunc eſſe Hugonis de Folieto inferius demonſtrabimus. Fuit & alter Hugo canonicus de ſancto Victore, quem Eugenius III. Sugerio (*b*) abbati commendat.

Eius obitus. (*a*) *V. Analect. t. 1. p. 263. & ſeq.*

(*b*) *Suger. ep. 67.*

In Belgica ſecunda mortuus eſt hoc anno Gaufridus ſeu Joſridus Catalaunenſis e noſtris, cum annis duodecim Catalaunenſem eccleſiam recte adminiſtraſſet, laudatus in necrologio S. Remigii Remenſis VI. kal. Junii his verbis: *Obiit Joſridus Catalaunenſis epiſcopus, qui dedit nobis altare Curtis-auſorum.* Hunc præcipuo affectu colebat Petrus Venerabilis, ut patet ex epiſtola (*c*) ad eum ſcripta, in qua eum laudat uti *Cluniacenſis immo divini ordinis per totam Franciam primum diſſeminatorem, auctorem, provectorem, inveterati draconis de tot monaſteriorum cubilibus expulſorem, ac dulcurni ſomni & longi monaſtici torporis excitatorem. Quid & illud* inquit, *quod cum tantæ urbi non ſolum epiſcopum, ſed & principem neceſſarios vos eſſe oporteat; nihil de monacho pontifex vindicet, nihil de religione princeps uſurpet, nihil de priſco ordine mundus furetur?* Hoc eſt dicere, Gaufridum in illo pontificali culmine nihil de monacho detraxiſſe. Electus poſt eum Guido, cujus electioni non ante biennium aſſenſit rex Ludovicus ob diſſidia, quæ habebat (*d*) cum Theobaldo Campaniæ comite; qua de re Bernardus ſæpe conqueſtus eſt.

CXLII. Gaufridus epiſcopus Catalaunenſis obit

(*c*) *Petr. Ven. l. 2. ep. 43.*

(*d*) *ſupra n. 95.*

Unus quoque ex præcipuis Petri Venerabilis amicis fuit Guarinus Ambianorum præſul, qui S. Wiframni collegiatam Abbatis-villæ eccleſiam Cluniacenſi monaſterio conceſſit, ut in ea monachi canonicorum loco ſubſtituerentur, probante Innocentio II. qui id a Guarino factum ait *precibus & aſſenſu illuſtris viri Guidonis comitis de Pontivo. Datum in monte Tiburtino per manum Girardi S. R. E. cardinalis ac bibliothecarii* XIV. *kal. Junii indictione* V. hoc anno, Innocentii pontificatus anno VIII. Ea reo tamen effectu caruiſſe videtur; nam in hac eccleſia hodie quoque inſigne eſt collegium canonicorum. Huic tamen conceſſioni biennio ſupervixit Guarinus, habuitque ſucceſſorem Theodericum S. Eligii Noviomenſem abbatem, quem huic mutationi contrarium fuiſſe parum veriſimile eſt.

CXLIII. S. Wiframni eccleſia Cluniaco data.

Io veteri Corbeia Robertus abbas ineunte hoc anno, abbatialis dignitatis decimo-nono, rebus geſtis clarus, mortalem curſum abſolvit XI. kal. Februarii: cui Nicolaus de Morolio ſtatim ſucceſſit ſacri illius loci ex præpoſito abbas tricesimus-ſecundus. Erat is ex prænobili ſtirpe ortus, patre Bernardo ſeniori, Morolii * dynaſta, qui locus eſt Corbejenſis monaſterii olim clientelaris, modo oppidum, quatuor leucis Corbeia diſtans verſus auſtrum ad fluvium cognominem. Inita præfectura, Nicolaus abbas ſtatim privilegium ampliſſimum impetravit ab Innocentio II. aliudque poſt annos quinque ab Eugenio III. qui ambo omnes Corbeienſis monaſterii poſſeſſiones & prærogativas confirmarunt. Idem abbas hoc ipſo anno concordiam iniit cum Serlone abbate S. Luciani Bellovacenſis ſuper altari de Maneriis, de quo inter utrumque cœnobium lis erat. Anno præfecturæ Nicolai decimo Corbeienſe monaſterium magna ex parte incendio conflagravit cum principe eccleſia, claustro & paiario abbatis, cum vix anni quindecim ab ultimo ejus incendio effluaſſent; quæ omnia Nicolaus inſtauravit.

CXLIV. Roberto abbati Corbeienſi ſuccedit Nicolaus. * *Morevil.*

ANN. CHR. 1142.

Bernardus ſenior Morolii dominus, Nicolai abbatis parens, pietatis ſuæ argumentum non vulgare dedit, tum extruendo in honorem S. Vedaſti dotandoque monaſterio apud Morolium, tum ampleſtendo religioſo inſtituto apud Corbeiam, ubi ſub filio ſuo Nicolao claruit. Illud S. Vedaſti monaſterium principio tributum a conditore Britulienſi abbatiæ cellæ nomine, non multo poſt in abbatiam erectum fuit, ægre aſſentientibus ea lege Britulienſibus, ut ex eorum gremio Morolienſes abbates ſemper aſſumerentur, quod ut facilius permitterent, Bernardus ipſe, loci conditor primus abbas fuiſſe dicitur. In necrologio tamen Corbeienſi locum non habet inter Morolienſes abbates, ſed quatuor tantum alii nempe Petrus abbas *pie memoriæ* VI. nonas Martii, Ægidius X. kal. Junii, Firminus V. kal. Auguſti, & Stephanus, dictus Barba-Dei VIII. kal. Octobris.

CXLV. Morolienſe monaſterium conditur.

CXLVI. Silvæ majoris ſocietas, & abbates.

Redeo ad Nicolaum Corbeiæ abbatem, quo petente, ſocietatem cum monaſterio Corbeienſi renovavit & confirmavit domnus Petrus *Silvæ majoris abbas octavus, ad honorem & reverentiam venerabilis ac Deo digniſſimi patris noſtri*, inquit Petrus, *domni Geraldi hujus eccleſiæ primi abbatis, quem de Corbeia novimus natum & monachum, nobis veneramur a Deo donatum & patronum*. Petrus iſte, Silvæ majoris octavus abbas, de Didonia cognominatus, ſucceſſerat poſt annum MCXLII. Petro de Ambaſia, de quo Silvæ majoris necrologium hæc habet XIV. kal. Maii, *Obiit domnus Petrus, hujus eccleſiæ ſeptimus abbas, B. Gerardi diſcipulus & capellanus. Jacet in capitulo ex parte abbatis*. Ejus ſucceſſori Petro de Didonia Alexander III. Silvæ majoris bona & privilegia confirmavit, uti & Henricus II. rex Angliæ & dux Aquitanorum cum Alienorde regina.

CXLVII. Petrus abbas S. Auguſtini Lemovicenſis.

Apud Lemovicas in monaſterio S. Auguſtini ſub hoc tempus Philippo abbati ſubrogatur Petrus *de Barri*, ſextus-decimus ab inſtauratione monaſterii abbas, e Cluniacenſi aſceterio aſſumtus. Ad eum exſtat præclara Petri Venerabilis epiſtola, in qua eum (*a*) magnopere laudat, quod contra morem quorumdam, qui de Ordine Cluniacenſi ad eccleſiaſticas dignitates promoti erant, Cluniacenſes amare & honorare pergat. *Non eſtis ſecutus*, inquit, *quoſdam noſtri temporis homines, qui de congregatione noſtra, aut in abbatias aſſumti, aut epiſcopatibus decorati, ut corpore, ſic & mente, a nobis diffugiunt, ab amore ſuorum ſtatim reſiliunt, & velut abjecto gravi quantum ad ipſos, monaſtici ordinis jugo, exſultant. Oſtendunt quo animo dum humiles viderentur, Deo ſervierint: qui data occaſione eccleſiaſtici regiminis totos ſe, quantum audent, Deo ſubtrahunt, mundo dedicant, &, non ſicut ſervi Dei, ſed quaſi velamen habentes malitiæ libertatem, effrenes & præcipites, velut jam adepti quod diu optaverant, ubique diſcurrunt. Suos poſtponunt, alienos ſectantur, nec jam, vel quo primum venerint, vel ubi manſerint, vel unde exierint, recordantur. Non ſic, tu, ut audio, cariſſime, non ſic plane tu facis, qui noſtra tuis negotiis ſemper anteponis: qui pro cauſis Cluniacenſibus terminandis huc illucque diſcurris & ad nutum noſtrum vel noſtrorum, reipublicæ noſtræ impugnatoribus te ubique audaciter opponis. Unde gratias tibi multas agentes, pro certo noveris, quod plenam vicem dilectionis tibi rependimus, & locum tibi in receſſibus animi noſtri optimum conſervamus*. Hactenus Petrus Venerabilis de Petro S. Auguſtini abbate qui clauſtrum marmoreum & fontes ædificaſſe dicitur in brevi chronico ejus loci abbatum, quod in Appendice referemus.

(*a*) *Petr. Ven. l. 3. ep. 8.*

CXLVIII. S. Martialis abbates.

Idem poſtmodum tranſlatus eſt ad abbatiam S. Martialis, quam tunc temporis rexere abbates religioſiſſimi, Amblardus ſcilicet, anno MCXLIII. denatus poſt regiminis annos viginti-octo; Albertus abbas per annos tredecim, & Petrus *de Trovers*, cui ſucceſſit Petrus *de Barri* mox laudatus. Horum aliorumque ejuſdem loci abbatum commemoratio habetur in tomo ſecundo Bibliothecæ novæ Labbeanæ.

CXLIX. Ejus loci monachorum florens religio.

Quanta fuerit tunc religio ſancti Martialis monachorum, idem Petrus Venerabilis nos docet in epiſtola (*b*) *Venerandis & dilectis fratribus noſtris apud Lemovicas Deo & ſancto Martiali ejus & ſuo apoſtolo ſervientibus* inſcriptam. Tanti viri libenter ipſa verba uſurpo, utpote quæ longe efficacius delectant ac movent quam mea; ſic autem loquitur. *Exultavit cor meum in Domino, non quidem nunc videns, ſed audiens converſationem veſtram, & famam ordinis Deo & hominibus caram .... Nam, ut opinio mea fert, a Cluniaco noſtra uſque ad Pyrinæos illos, qui Gallos ab Iberis dividunt, nullum Cluniacenſi, vel cujuſlibet antiqui ordinis monaſterium novi, ubi tam firmiter, tam conſtanter, tam inconcuſſe, traditus a patribus ordo hucuſque viguerit, & inter frementes Lemovicini territorii beſtias, earumque feroces ructus, indefeſſe inſtituta ſervaverit. Ea de cauſa, ut dixi, de bono nomine veſtro magis, quam de quorumdam aliorum gaudeo .... De cætero, cariſſimi, ſincero affectu precor ac moneo vos in Domino, ut bona, qua de vobis dicuntur, melioribus incrementis adaugere curetis: quia numquam ſervis Dei deeſſe debet affectus proficiendi, quos ſemper ſollicitos in Dei opere reddere debet timor deficiendi. Nam, ut magnus Leo papa ait,*

(*b*) *id. l. 6. ep. 13.*

ANN. CHR. 1148.

ait, Humanus animus, ſicut ſemper poteſt habere quo recidat, ita poteſt habere quo creſcat. Pudeat vos, veſtrique ordinis omnes, in religionis monaſticæ obſervantia quibuſlibet novis inferiores videri: ne contra Dominum verba ſit, quod abſit, diſcipulus ſuper magiſtrum; ne, de fonte veſtro alios haurientibus, vos ſitiatis; ac de menſa veſtra alios ſaturis, vos jejuni permaneatis. Noſtis enim, quod fere quidquid religioſi propoſiti noſtri ſæculi novi homines, id eſt Ciſtercienſes, *aliique habere videntur, a vobis principium ſumſit, a vobis materiam, formamque ſuſcepit. Curvite igitur non ſequitur quibuſlibet quam mandatorum Dei. Nemo vos in currendo præveniat; nemo bravium bene currentibus propoſitum vobis ſubripiat.* Hæc tam præclara mihi viſa ſunt, ut ab iis ſaltem carptim illa epiſtola referendis abſtinere non potuerim.

CL. Cluniacenſes arguuntur ob eſum carnium. (*a*) *Id. ibid. ep.* 23.

Longe alia Petri Venerabilis mens fuit de quibuſdam ſui Ordinis monachis, qui carnibus impune veſcebantur; nec paucos tunc id genuis, ſed quamplurimos fuiſſe ſatis inauit inſcriptio illius argumenti epiſtolæ, quæ ſic habet: *Venerandis & dilectis fratribus noſtris, tam Prioribus, quam cuſtodibus Ordinis ubicumque conſtitutis.* Hoc argumentum tanti momenti eſt in rem noſtram, ut potiora illius epiſtolæ fragmenta omittere nefas duxerim. *Relatum eſt mihi*, inquit piiſſimus & monaſticæ diſciplinæ ſtudioſiſſimus abbas, *& hoc non a vilibus vel levibus perſonis (quod non abſque intimo cordis mœrore dico) nullam jam diſtantiam eſſe, quantum ad eſum carnium pertinet, inter fratres noſtros & laicos, inter ſæculares & religioſos; immo, ut expreſſius loquar, inter ſcurras & monachos. Dixi nullam diſtantiam eſſe inter hos & illos: ſed multa, heu! perverſo ordine eſt. Abſtinent cauſa Dei ipſi mimi vel lixæ a carnibus omni ſabbato; abſtinent inſuper plerique laicorum omni quarta; abſtinent quidam ex ipſis etiam omni ſecunda feria. At fratres noſtri ſancti ordinis, cæleſtis propoſiti monachi, & hoc Cluniacenſes, ſpreto Deo, abjecto pudore, totum, ut dicitur, annum, nulla prater ſextam excepta feria, in abſumendis carnibus continuant; nec hoc ſaltem occulte, ſed palam & publice facientes, peccatum ſuum, juxta prophetam, quaſi Sodoma prædicant. Faba, caſeus, ova, ipſi etiam piſces jam in nauſeam verſi ſunt. Sola olla Ægyptiorum placent. Aſſus aut elixus porcus,..... gallina, & prorſus omne quadrupes aut volatile domeſticum, ſanctorum monachorum menſas operiunt. Sed viluerunt jam & iſta: aſſiduitas multa faſtidium ingeſſit. Ad regales & peregrinas delicias tranſitum factus eſt..... Luſtranda ſunt nemora: venatoribus opus eſt. Aucupum acte faſciani, perdices, turtures capiendi ſunt, ne ſervus Dei fame pereat.... Quid ergo reſtat, quando quidem nonniſi ſexta feria per omnem hebdomadam ab hoc epulis excipitur, addatur & ipſa; nec illa chriſtianorum quadrageſima conſuevia continuata interpolet. Abſcedant de medio veris, æſtatis, autumni, & hiemis jejunia. Totus & integer annus epulis & gaudiis continuetur, ne forte talium hominum deus offendatur, de quo & de quibus Apoſtolus ait*: Quorum *deus venter eſt, & gloria in confuſione eorum.... Et, b quicumque ex talium convivtorum carnifex! boccine eſt quod monachum profitens Deo vovisti? Hoccine eſt quod coram abbate tuo & fratribus promiſiſti? Haccine eſt regula ſecundum quam te vivere promiſiſti?* Tum adductis regulæ verbis, quibus carnium eſus monachis interdicitur, hæc ſubdit: *Si ergo monachus es, ubi eſt quod profeſſus es? Profeſſus es certe obedientiam ſecundum regulam S. Benedicti... Quid igitur prævaricaris?.... Verba tua te condemnant.* Et ne quis recurrat ad exceptionem, quaſi hoc capitulum, ſicut & alia nonnulla, certa ratione mutationi obnoxium ſit; ait longe diſparem hujus capituli eſſe rationem, quod illa *certa & rationabili cauſa* mutata ſint. *At hujus capituli prævaricatio qua ratione excuſabitur? Qua cauſa ſoſpes & integris viribus monachus, carnibus utens, reus non eſſe monſtrabitur?* Denique opponit vir Dei ſtatuta ſancti Odonis, monaſtici ordinis in Gallia reparatoris, & pœnas, quas ejus tempore *a* quibuſdam ejuſmodi comedonibus carniuni Deus exegit: ac demum ſic concludit: *Si te iſta non terrent, nec plura, ut puto, terrerent.*

CLI. Nalgodus vitæ S. Odonis ſcriptor. (*b*) *Annal. t. 3. p. 462.*

Hoc loco quando incidit mentio de ſancto Odone, ejus vitam hoc tempore expolivit, & in ordinem redegit Nalgodus Cluniacenſis monachus; quod ſe præſtitiſſe dicit *anais* fere ducentis poſt obitum Odonis, ut ſuo loco (*b*) diximus. Nec plura de hoc auctore ad nos pervenerunt, qui *vita ſimplicis & honeſta* fuiſſe dicitur. Liber ejus de vita ſancti Odonis a nobis editus non impolite ſcriptus eſt.

CLII. Stephanus Obazinæ fit monachus cum ſuis, & abbas. (*c*) *Vide t. 76. n. 31.* (*d*) *Baluz. Miſcel. t. 4. p. 108.*

Tunc apud Lemovices proficiebant in dies Obazinæ novi alumni ſub diſciplina Stephani eorum præpoſiti necdum tamen monachi (*c*) uſque ad hunc annum, quo Stephanus ipſe cum ſociis, cum utcumque monaſticis inſtituris a Dalonenſibus informati eſſent, monaſticen profeſſus eſt, & abbas creatus. Ita enim de eo ſcribit anonymus in libro ſecundo (*d*) de ejus vita. *Igitur anno ab incarnatione Domini* MCXXII. *dominica autem paſcha, quam ad Palmas vocamus, præſente domno Geraldo Lemovicenſi epiſcopo, multiſque religioſis viris, venerabilis pater Stephanus a quodam abba-*

ANN. CHR. 1142. *abbate, qui cum epiſcopo venerat, monachus eſt effectus; ſtatimque in abbatem promotus, & ab epiſcopo conſecratus, omnes quos habebat clericos fratres in monachos benedixit; cæteros in priſtinâ habitu manere conſtituit.*

Moniales ibidem recluſæ. (*a*) *V. lib. 7. n. 74.*

Feminas etiam ibidem aggregaverat vir Dei, quæ necdum recluſæ erant ante id tempus, ſed tunc perpetuæ eas clauſura continuit in monaſterio, quod eis in loco remotiori (*a*) exſtruxerat. *His ita peractis*, ſubdit idem anonymus, *præcedente epiſcopo cum clericis, abbate novo cum monachis novis & fratribus laicis, ſubſequente ſanctimonialium religioſa caterva, comitantibus etiam multis populorum agminibus, qui ad tam glorioſum ſpectaculum eo die convenerant, proceſſionem palmarum a monaſterio virorum uſque ad monaſterium feminarum cum magno pſallentio peregerunt... His ita geſtis, & cunctis ad propria remeantibus, communis pater Stephanus cum quibuſdam ſenioribus ibi remanſit, & cum ancillis Dei in refectorio ipſa die comedit, eiſque qualiter converſarentur omni deinceps tempore, & verbo docuit, & exemplo monſtravit, ac vivæ vocis ſententia promulgavit. Inde egreſſus ante ſolis occaſum, perpetua eas clauſura munivit, firmiſſimo ſanctum mox edicto, ut nulla earum cunctis diebus vitæ ſuæ, quacumque occaſione vel neceſſitate ſeu quolibet modo, monaſterii clauſtrum egrediatur;* quod de Marciniacenſibus noſtris ſanctus Hugo Cluniacenſis abbas olim ſtatuerat. Poſt non multum tempus in illo Obazinenſi parthenone ſanctimonialium numerus oſque ad centum quinquaginta excrevit: quarum eccleſiam, leges, aſſiduitatem in divinis officiis, in ſilentio, in diſciplina & labore deſcribit idem anonymus. In ſumma eas ſe habere ait pro modulo ſuo ut monachos, *excepto quod foras numquam egrediuntur, & quia ſummiſſe cantant, immo nec cantant, ſed quaſi legendo cum ſumma devotione horas Dei concelebrant.*

Obazinenſes itaque, ex eremitis facti monachi, a Dalonenſibus noſtris in diſciplina monaſtica erudiebantur, ſed duriuſcule, ita ut turbarentur, & gravate ferrent: at Stephanus eorum animos erigebat, arguebatque, *dicens, non debuiſſe eos graviter ferre eruditionem diſciplinæ, quæ magiſtra pedagoga eſt ſanctitatis; & magiſtrorum duritiam diſciplinæ cenſuram nominans, religionisque vigorem: quem ſicut remiſſus tepor exſtinguit, ſic fervor intenſus accendit.* His aliiſque monitis vacillantes robotabat, & inſtruebat: magiſtros vero ut cæptis inſiſterent, commonebat. Sed tandem Stephanus ſe ſuoſque Ciſtercienſibus poſtea ſubjecit, ut inferius videbimus.

CLIII. Andrenſis monaſterii ſtatus & abbates. (*b*) *V. l. 75. n. 169.* (*c*) *Spicil. t. 9 p. 430. & ſeqq.*

Carrofenſi apud Pictones abbatiæ ſubjectum fuerat ab origine Andrenſe apud Morinos monaſterium, quod Petrus abbas (*b*) ad hoc fere tempus per annos tredecim rexit. Hujus ſubjectionis pertæſi Andrenſes, & Carrofenſium dominationem graviter ferentes, utpote qui propter idiomatis ac morum diverſitatem alieni (*c*) videbantur; aſſentiente Manaſſe comite, & Petro abbate contradicere non audente, communi conſilio domnum Gregorium, Andrenſis cœnobii profeſſum, ejuſdem comitis nepotem, Carrofum mittunt, ut ibidem profeſſionem firmaret; ſicque data occaſione, tamquam Carrofenſis eccleſiæ profeſſus, Andrenſi monaſterio præfici poſſet. Poſt aliquot annos reverſus Carrofo Gregorius, avum ſuum Manaſſem comitem in extremis, agentem & monaſtico habitu inſignitum invenit, qui eum Petro abbati commendavit. Poſt mortem comitis Manaſſis, qui & Robertus dictus eſt a Roberto Flandrenſi comite, Petrus abbas exequi non bene domiti dorſo in terram dejectus, colliſis, confractiſque membris non multo poſt magno ſuorum deſiderio, exſtinctus eſt. Poſt eam annis fere quatuor abbatia vacavit, dum quidam ex monachis prædictum Gregorium adhuc juvenem & illiteratum, ejus propinquis potius aſſentari quam religioni conſulere volentes, eum ſibi præfici contendebant. At eorum conſiliis obſtitit venerabilis Milo, Morinorum epiſcopus, juvenilem ejus ætatem prætendens, & propinquorum illius catervam pauperi loco magis nocituram metuens quam profuturam. Tandem anno inſequente electus eſt vir religioſus Gotfridus, e Bolonienſi oriundus territorio, monachus Carrofenſis, quem Milo epiſcopus confirmavit & benedixit. Hic tametſi verbo & exemplo prodeſſe ſtuderet, maitaque tum pro religionis incremento, tum pro loci ornamento facere ſtuderet; quorumdam tamen, qui in vitiis enutriti erant, odium & calumniam incurrit. Unde primo ad beatæ Mariæ capellam Ghiſnenſem receſſit: ſed nihilominus ab iiſdem exagitatus, ad S. Bertini cœnobium ſe recepit. Illic a Leone ſeu Leonio abbate benigne ſuſceptus, & loci prior factus, cum a quodam Rorico, qui ante prior exſtiterat, gravi crimine perperam accuſatus fuiſſet, illinc diſceſſit, & ad Carrofenſe monaſterium rediit: ibique a Jordane abbate & toto conventu honorifice receptus eſt. Itaque poſt annos fere quatuordecim, quam Andrenſe monaſterium per illas turbas rexerat, elligitur tandem unanimi conſenſu prædictus Gregorius, ejuſque electio a Carrofenſibus probata & confirmata: ſed poſt quatuor annos ob prodigalitatem aliaque vitia amotus eſt ſubſtituturſque Petrus, de quo inferius.

[Cum

ANN. CHR. 1142.

CLIV. Reſtitutio facta priori S. Thomæ de eccleſia S. Geneſii de Palatiolo.

[Cum Bernardus Umberti epiſcopus Gerundenſis dedicaret eccleſiam S. Thomæ Fluvianenſis, quæ cella eſt Maſſilienſis monaſterii S. Victoris *in pago Impuritanenſi ſita*, eccleſiam S. Geneſi de Palatiolo ei donavit; quam per multos annos pacifice poſſedit: ſed tandem *pluribus evolutis annis quidam clericus nomine Bernardus Sucharde volut eam intrare abſque conſilio & voluntate prioris S. Thomæ, aſſerens præfatam eccleſiam obtinuiſſe a bonæ memoriæ Berengario Dalmatii Gerundenſi.* (*a*) Re ad epiſcopum Gerundenſem delata, & cauſa diſcuſſa, coram Berengario abbate S. Felicis & archidiacono aliiſque pluribus clericis & laïcis, prædicta S. Geneſii de Palatiolo eccleſia adjudicata eſt Gaufrido priori S. Thomæ. Actum *anno* MCXLII. *ab incarnatione Domini, regni Ludovici regis Junioris* XII. *idus Decembris*. Subſcribit Berengarius ſanctæ Gerundenſis eccleſiæ epiſcopus, Berengarius archidiaconus, Arnaldus de Navata, Guillelmus Gerundenſis eccleſiæ caput ſcholæ, Berengarius abbas S. Felicis & archidiaconus, &c. Ubi Ludovici Junioris regis computantur a tempore quo vivente adhuc patre unctus in regem ab Innocentio II.]

(*a*) *Ampliſſ. coll. T. I. p. 771.*

CLV. Fundatio cellæ S. Johannis de Fontibus.

[Idem Berengarius Gerundenſis epiſcopus exemplo & auctoritate prædeceſſorum Berengarii & Bernardi, dedit laudavitque Petro abbati Maſſilienſique monaſterio S. Victoris eccleſiam S. Stephani & S. Johannis de Fontibus inferioribus, *ut ibi monachorum ſit ſemper cœnobium Dominum timentium & regulam S. Benedicti ſervantium*; eique plures tradidit eccleſias, confirmavitque alodia & poſſeſſiones quæ *Adalardus vicecomes & Ermenſendis ejus conjux fundatores hujus nominati cœnobii*, aliique fideles donaverant.

CLVI. Adelaïs duciſſa fit monacha Tartenſium.

Actum eſt ſuperius (*b*) de origine monaſterii Tartenſis * prope Divionem, quod primum eſſe creditur puellarum ordinis Ciſtercienſis. In illo parthenone tunc temporis monacha erat Adelaïdis duciſſa Lotharingiæ, S. Bernardi monitis & litteris a ſolutiori vitæ genere primum ad caſtigatiores mores, dein ad religioſam vitam converſa poſt mortem ducis Simonis mariti ſui, qui anno MCXXIX. ineunte deceſſit. Triennio poſt jam ad Tartenſe (*c*) monaſterium ſe receperat, uti nos docet Matthæus Lotharingorum dux & marchio ejus filius litteris (*d*) ſuis quibus notum facit, quod „ inſpirante gratia Spiritus-ſancti, ob ſincerum affectum & amorem *venerabilis duciſſæ Adeleidis matris ſuæ quæ mutatione dextera Excelſi, pauper rebus & ſpiritu ſancta converſationis propoſitum & habitum ſuſceperat in eccleſia & congregatione Tartenſi*, laude & conceſſione uxoris ſuæ Berthæ, conſenſu quoque fratris ſui Balduini & Agathæ ſororis, *quinque ſeſters*, id eſt certam ſalis menſuram apud Vicum, Eliſabeth abbatiſſæ & ſororibus Tartenſi eccleſiæ in perpetuum donaverſe per manum venerabilis Stephani epiſcopi Mettenſis.. Actum imperante feliciter „ Conrado rege, Innocentio papa, indictione v. quæ huic anno reſpondet, epacta XXII. Hæc in Tartenſi parthenone Deo ſerviebat, *in humilitate & paupertate multa*, cum Gaufridus monachus Claræ-vallenſis vitam S. Bernardi ſcriberet, ſeque eam eſſe non modo fatebatur ſed etiam gloriabatur, de qua Pater ſanctus ſeptem dæmonia ejecerat.

(*b*) *lib. 74. n. 123.*
* *le Tart.*
(*c*) *Bern. ep. 219. & 220.*
(*d*) *Chiffet. de genere S. Bern. p. 446.*

CLVII. Ulſenſe monaſterium Corbeienſibus datur.

Ad res Germanicas quod attinet, hoc anno Dietmarus Verdenſis ſeu Fardenſis epiſcopus monaſterium apud *Ulſen* * quod Bruno ejus anteceſſor, ex Corbeiæ-novæ monacho epiſcopus, in eccleſia B. Joannis-Baptiſtæ, ex præcepto Ottonis imperatoris olim pro puellis conſtruxerat, ad monachos Corbeiæ-novæ tranſtulit hoc anno, pontificatus ſui ſexto-decimo, ut legi in litteris, quas ea de re edidit, in quibus primum ejus loci abbatem Sigfridum & fratres, qui eum illo e Corbeienſi monaſterio miſſi erant, Henricum, Hildeboldum & Sigefridum commemorat, laudatos etiam in Annalibus Corbeienſibus.

* al. *Ullesheim.*

CLVIII. Iburgenſe parthenium in Gerden tranſfertur.

Ante octo annos Bernardus Patherbrunenſis epiſcopus Iburgi puellare noſtri Ordinis monaſterium exſtruxerat: ſed cum ob loci ſterilitatem & horrorem virgines Deo ſacræ, inopem illic vitam traherent, eas in opportuniorem locum transferre ſollicite cogitabat. Id animo agitanti intervenit ejuſdem diœceſeos vir nobilis ac prædives Heinricus Gerdenenſis, eique donum ac fundum Gerden ad Netam amnem & ampliam bonorum poſſeſſionem in ſtructuram & dotem novi cœnobii liberaliter obtulit, quod ſub patrocinio beatiſſimæ Virginis & S. Petri erigi volult. Conſilium mirifice approbavit piiſſimus epiſcopus, conditoque novo parthenone, Iburgenſes ſanctimoniales illuc tranſtulit, quibus alias aliorum cœnobiorum virgines adjunxit, conceſſa eidem loco omnimoda immunitate. Extant apud Schatenum (*e*) ad hunc annum ipſius Bernardi litteræ quibus inter alios ſubſcribunt Conradus abbas de S. Paulo, item Conradus de Helmwardeshuſen, Boldewinus abbas Lesbornenſis, & Daniel abbas Herſefeldenſis. [Hoc monaſterium duplex fuiſſe virginum ac virorum qui eas regerent, conſtat ex diplomate Bernardi epiſcopi Paderbornenſis de tranſlatione monialium Iburgenſium, in quo ſic loquitur: *Ordinamus ut prædictæ ſorores cum fratribus ſuis ſub abbatis regimine ſecundum regulam B. Benedicti viverent & ab-*

(*e*) *Annal. Paderborn. p. 758.*

ANN. CHR. 1240. *& abbatem ſui ordinis eligendi habeant poteſtatem*. Floruit in eo pietas & obſervantia tanta, ot Bernardus eo nomine tertius epiſcopus Paderbornenſis, ſuo diplomate anni MCCXXII confirmans prædium *Bureh* ſacris virginibus, hoc eas efferat præconio, *Sperantes immo pro certo ſcientes eccleſiam Paderbornenſem nullo lucrorum miniſterio tantum poſſe juvari, quantum indefeſſis virginum Chriſti orationibus defendi*. Florent etiam nunc regulari obſervantia ſub congregatione Burſfeldenſi, quibus tres ex Marienfeldenſi cœnobio monachi earum curam habentes ſunt præpoſiti.

CLIX. Bertholdus abbas Garſtenſis obiit. (*a*) *V. lib. 7. n. 116.*

Io Garſtenſi ſuperioris Auſtriæ monaſterio ad ſuperos (*a*) hoc anno Bercheoldus abbas migravit VII. kal. Auguſti, in Sanctorum album, teſte Stengelio relatus, cujus feſtus die poſtridie ob feſtum ſanctæ Annæ, ſolemni ritu quotannis celebratur. Sepultus olim erat in media eccleſia, erecto ſublimi tumulo, qui modo ſolo æquatus, elegantei porphyretico lapide inſtratus eſt, columellis incluſus, & ara decoratus.

CLX. Einſidlenſes abbates. (*b*) *V. l. 77. n. 99.*

Eodem etiam anno defunctus eſt Wernherus (*b*) Einſidlenſis abbas pridie nonas Martii, cui unanimi fratrum conſenſu ſuffectus eſt Rudolfus II. ex comitibus Lupoduui, abbas loci duodecimus. Ejus electionem ægre tulit Rudolfus comes Raperſvillenſis, monaſterii advocatus, quod ſe non præſente & inconſulto facta fuiſſet. Hic itaque armata manu monaſterium invaſit, Rudolfum abbatem eique adhærentes fratres expulit, fœdis vulneribus ab eccleſiæ adytis rapeos atrocitet multavit. Hinc Rudolfus abbas eum paucis, qui comitis manus evaſerant, Conſtantiam ad Conradum cæſarem tunc forte illic comitia celebrantem pergit, vim & tyrannidem comitis exponit, ſuam contra electionem, ſuam innocentiam. Conradus non modo electionem approbavit, ſed Theodewino cardinali & legato auctor fuit, ut electum conſecraret. Quod apud Augiam majorem pridie idus Aprilis ſacra Palmarum die factum eſt. Cæſar vero extremum de comite ſupplicium ſumſiſſet, niſi quorumdam principum ipſiuſque Rudolfi abbatis interceſſiſſet ſupplicatio. Hujus abbatis flagitato Conradus rex Romanorum item de limitibus, Einſidlenſes inter & Suitios motam compoſuit dato ampliſſimo diplomate idibus Julii an. MCXLIV. cui poſt epiſcopos teſtes adſcripti ſunt Berchtoldus Murbacenſis, Wibaldus Stabulenſis, & Frideſo Augienſis abbates. At nihilominus eadem rixa denuo excitata, repetitaque eſt, ut in Annalibus Eremi videre licet.

CLXI. Guilielmi Vercellenſis vitæ compendium.

Inter Ordinis noſtri propagatores cenſendus eſt beatus Guillelmus, congregationis Montis-virginis inſtitutor. Is Vercellis apud Inſubres natus, mortuis parentibus, cum vix quartum-decimum ætatis annum attigiſſet, monaſtico habitu ſuſcepto, duplici ferreo circulo ad eutem conſtrictus, in Hiſpaniam ad S. Jacobi templum profectus eſt. Illinc reverſus in Italiam, Jeroſolymam adire conſtituit. Verum, cum in urbem Apuliæ Melphim appuliſſet, in monte Solicolo biennium commoratur. Dein audita fama cujuſdam magni nominis abbatis, ſcilicet Johannis, qui monaſterium juxta Genuſium extruxerat, ad eum divertit, qui eum ab itinere Jeroſolymitano fruſtra revocare tentavit. Itaque poſt quindecim dies ab eo digreſſus, Tripaldum pervenit haud procul a Virgiliano monte, ubi aliquandiu conſedit cum Alberto monacho, qui ſeſe illi adjunxit. Victus ejus fabæ tantum & caſtaneæ eum pane hordeaceo: habitus lorica ferrea eum galea, quas ſibi apud Salernum fabricari curaverat. Illuc convenere complures diſcipuli, quibus cellas conſtruxit cum eccleſia, quam Abellinenſis epiſcopus in honorem beatiſſimæ Dei genitricis ſacro die pentecoſtes dedicavit. Interim viro Dei, quem miracula celebrem in illis partibus reddebant, multa dona offerebantur, in auro & argento, aliiſque, ex quibus, ubi fratribus neceſſaria tribuerat, cætera egenis erogabat. At quidam presbyteri, ab eo facti monachi, hac de re conqueſti ſunt, rati ſatius eſſe, ot ea in futuras neceſſitates reconderentur; quorum querelas cum vir Dei reprimere non poſſet, ab eis receſſit, Alberto illic præpoſito ſubſtituto, & ad montem Lacenum receſſit, ubi ſibi ſociiſque ſingula tuguria extruxit. Illuc vir quidam magnæ auctoritatis, Johannes nomine, qui poſtea in loco, qui Pulſanus dicitur, monaſterium condidit, ad eum viſitandum acceſſit, & apud eum aliquandiu devote converſatus eſt. Verum inde admoniti ut diſcederent, in monte Cuneato paucis diebus ſimul conſident; at Johanoes illine receſſit ad montem Garganom, ubi monaſterium conſtruxit: Guillelmus vero in illo monte cum ſociis permanſit, ibique monaſterium ædificavit.

CLXII. Congregationis ejus inſtitutio.

Cum ibi aliquantum temporis ſubſtitiſſet, præpoſito illic ordinato, ad vallem Compſanam ad fluvium Auſidum receſſit, obi duo monaſteria, in territotio ſcilicet Guleti prope Nuſcum, onum virorum, alterum mulierum, condidit. Illic multæ virgines Deo conſecratæ, diſtrictiſſime vivebant. Nulla earum, ne quidem in infirmitate, vinum noverat: carnes vero, caſeum & ova nec nominari apud eas

fas

fas erat. Victus eis rerois in hebdomada diebus panis tantum & poma cum crudis herbis: reliquis diebus onum tantum ferculum oleo conditum. A feſto omniom Sanctorum uſque ad oativitatem Domini, & a ſeptuageſima uſqoe ad reſurrectionem panis tantum & aqua. Noonullæ etiam pane abſtinebant, pomis & leguminibus contentæ. Tunc temporis Rogerius Siciliæ & Apuliæ dominabatur, cui vir ſanctus idemtidem ſalutaria monita dabat: at Georgius regis *ammiratus*, ſeu maris præfectus, viro Dei detrahebat, eumque bypocritam eſſe regi perſuadere conabatur; quod ut perficeret, puellam ad eum tentandum conduxit. Verum rejecta meretriculæ impudentia, rex in tantam poſt hoc Guillelmi venerationem adductus eſt, ut Panormi contiguum palatio ſuo monaſterium, quod Eremitarum dictum eſt, ejus diſcipulis erexerit, multiſque bonis ac privilegiis decoraverit. Denique cum apud Guletum vir Dei octo annis ſubſtitiſſet, multis utriuſqoe ſexus monaſteriis exædificatis, prænuntiato mortis die, ibidem piiſſime deceſſit VII. kal. Julii hoc aono, in monaſterio virginum de Guleto, ubi ejus corpus honorifice reconditum fuit ſub altari marmoreo in ædicula, ad ſiniſtram partem eccleſiæ erecta poſt ejus mortem ab Agneto abbatiſſa. ANN. CHR. 1240.

Liber de ejus vita & miraculis ex relatu Johannis de Nuſco ejus diſcipuli ſcriptus eſt juſſu Jacobi abbatis Salvatoris de Guleto; editus Neapoli anno MDCLII. cum actis Johannis de Mathera abbatis Pulſanenſis, S. Amati epiſcopi Nuſcani ex Guillelmi diſcipulis, & S. Donati a Ripa-candida ejuſdem congregationis monachis. Librum de Guillelmi vita a Johanne de Nuſco ſcriptum fuiſſe perperam ait editor. Ejus enim auctor in capite XL afferit, ſe Guillelmi miracula *reverendiſſimo valde viro Johanne de Nuſco, concive ſua referente accepiſſe*. Johannis abbatis Pulſanenſis vitæ compendium ſuperius retulimus. Amatus apud Nuſcum ortus, ad radicem montis Laceni monaſterium exſtruxit; factuſque ab Hadriano IV. Nuſcanæ civitatis epiſcopus, aliud monaſterium ſub titulo beatæ Mariæ novæ ædificavit. Obiit pridie kal. Septembris anno MCXCIII. miraculis ante & poſt obitum clarus. Ad S. Donatum quod attinet, io Ripa-candida Lucaniæ opido anno MCLXXIX. in lucem editus, aono ætatis quarto-decimo in monaſterio S. Honofrii habitu monaſtico donatur. Tantæ virtutis fuiſſe dicitor, ut in elibanum ardentem ſuperioris juſſu ingreſſus, inde illæſus exierit, & in gurgitem gelidarum aquarum, vigente hieme immerſus pernoctaverit. Ejus obitus in illo monaſterio contigit XVI. kal. Auguſti, anno MCXCVIII. abbate in Virgiliano monte Gabriele, & Paſchaſio apud S. Honofrium, ubi ejus corpus in magna veneratione habetur. Hæc omnia continenter referre viſum eſt, ut uno cooſpecto brevis notitia tum de S. Guillelmo, tum de ejus congregatione & diſcipulis habeatur. Unus ex præcipuis illius congregationis monaſteriis poſt Virgilianum, eſt illud quod Rogerius Panormi juxta palatium ſuum conſtruxit, dictum S. Johannis de Eremitis, de quo plura videre licet apud Rocchum Pirrum, qui illud idem eſſe putat ac monaſterium S. Johannis & S. Hermetis, primitus a Gregorio Magno fundatum, quod a Rogerio inſtauratom fuerit.

CLXIII. Ejus vita & diſcipuli.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTUAGESIMUS-OCTAVUS.

Ab anno Chriſti 1143. *ad annum* 1147.

ANN. CHR. 1143. I.

Bernardi zelus ad bellum exſtinguendum.

INſequente anno ejus ſæculi quadrageſimo-tertio duæ res Bernardo Claræ-vallis abbati multum moleſtiæ attulerunt: una publica, eaque gravior: altera ipſi peculiaris non ita gravis quidem, ſed quæ ejus animum cupiditatis omnino expertem, non leviter lancinavit. Prior cauſa orta eſt ex funeſto bello, quod rex Ludovicus in Theobaldum comitem ad extremam pernicièm urgebat propter ordinationem (*a*) Petri Bituricenſis archiepiſcopi, ſe inconſulto, immo & reſiſtente factam, cui Theobaldus comes favebat. Hinc regis ira eo uſque exarſit, ut Vitriacum *, ejus caſtrum agri Catalaunenſis ſeu Pertenſis, a ſe obſeſſum, injecto igne cremaverit, quo ex incendio combuſta eccleſia, & in ea *mille trecentæ animæ* omnis ætatis & ſexus igne periiſſe perhibentur. Hac occaſione Bernardo complures ſcribendæ fuerunt epiſtolæ: quarum unam (*b*) ſuo & Hugonis Autiſiodorenſis nomine ſcripſit ad ipſum Ludovicum regem, in qua meminit colloquii cum eo apud Corbolium de pace habiti, ex quo rex infecto negotio receſſerit: alteram (*c*) ad Joſſenum Sueſſionenſem epiſcopum ejuſdem argumenti. Ad hæc aliam (*d*) ad eumdem Joſſennm & Sugerium abbatem, uti regis conſiliarios, ſcribit, ut regem ad pacis conſilia flectant. Verum hac epiſtola offenſus Joſſenus, quaſi eum ſchiſmatis auctorem dixiſſet, dure Bernardo reſcripſit, *ſpiritum blaſphemiæ* ei imputans, quod convicium Bernardus (*e*) modeſte quidem, ſed generoſe repellit; nec minus ſtrenue Joſſenum ad ſchiſma reprimendum hortari pergit. His epiſtolis aliam addidit ad Stephanum Prænеſtinum epiſcopum, in qua ſpem ſuam de Ludovico Juniori fruſtratam eſſe queritur. *Pudet*, inquit, *erroris, & falſæ ſpei quam de eo conceperam, & gratias ago, quod pro eo ſimpliciter ſupplicans, non fuerim exauditus. Putabam me deferre regi pacifico, & ecce invenio gravisſimo hoſti eccleſiæ aſſentaſſe.* Hæc pro illo temporis articulo Bernardus, cujus longe alia poſtea » mens de rege fuit. Nunc vero queritur, quod rex epiſcoporum electiones fieri » prohibeat; quod germano ſuo Roberto vices epiſcopi commiſerit in eccleſia » Catalaunenſi, quæ poſt mortem Gaufridi epiſcopi paſtore viduata erat: quod » Robertus ipſe Remenſis epiſcopatus eccleſias invadat, & ſanctæ Matiæ, ſancti » Remigii, ſancti Nicaſii, ſancti Theodorici terras devaſtet: denique quod rex ſa» ctam cum Theobaldo comite pacem vano prærextu violare moliatur; quæ epi» ſtola ſcripta eſt vacante Pariſienſi epiſcopatu, poſt mortem ſcilicet Stephani epiſcopi, de qua mox acturi ſumus.

(*a*) *V. lib.* 77. *n.* 95.
* *Vitry*.

(*b*) *Bern. ep.* 2.

(*c*) *id. ep.* 225.
(*d*) *id. ep.* 222.

(*e*) *id. ep.* 223.

Huic

Hujc publicæ mœroris cauſæ alia eidem viro ſancto peculiaris acceſſit, amiſſa ſcilicet gratia Innocentii papæ apud quem infamatus fuerat, quaſi Ivonis cardinalis recens mortui bona relicta in alienos uſus temere expendiſſet. Morti proximus cardinalis duobus, qui ipſi aderant, abbatibus, Bernardo adjuncto qui aberat, legata bona in egentes eccleſias & in pauperes erogandæ teſtamento commiſit. Bernardo in pacis negotiis occupato, duo illi abbates Claram-vallem profecti, cum virum Dei non inveniſſent, rem exſecuti ſunt. Id ubi reſcivit pontifex, qui bona illa ad ſe redire debere credebat, dure ad virum Dei ſcribi juſſit, quaſi eo agente vel conſcio id factum eſſet; eique non obſcure ſignificavit, ut ſe intra cœnobium contineret, nec alienis ſe immiſceret negotiis. Ad quod Bernardus (*a*): *Putabam*, inquit, *me aliquando aliquid vel modicum eſſe; ſed nunc, at ſentio, prorſus ad nihilum redactus ſum, dum ueſervi.... Cur hoc? quid peccavi? Multum fateor, ſi pecunia cardinalis Ivonis bonæ memoriæ meo arbitrio diſtributa fuit, & non ad mutum ipſius; quod utique ad aures domini mei fuiſſe perlatum mihi relatum eſt. Sed confido, quia nunc hujus rei veritatem cognoſcetis, & veritas liberabit me. Non ſum tam debes, at ignorem eccleſiæ eſſe, quiquid ille rerum ſuarum non dederit. Sed jam audite ſimpliciter veritatem.... Quando homo exuit hominem, abſens eram, immo & valde remotus. Audivi autem ab his qui adfuerunt, quod ipſe fecerit ſuum teſtamentum, & quod fecit, fecit & ſcribi & de rebus ſuis quæ voluit, quibus voluit ipſe diviſit: quod reſiduum fuit, duobus abbatibus aſſiſtentibus tunc ſibi & mihi pariter, qui abſens eram dividendum commiſit, eo quod nobis nota eſſent loca pauperiora ſanctorum. Porro abbates illi domum venientes, & non invenientes me (detinebar enim tunc temporis ex veſtro mandato pacis quærendæ negotiis) nihilo minus pecuniam, ſicut eis viſum eſt, diviſerunt, me non ſolum non conſvente, ſed & neſciente quid fecerint. Cedat iam, ſi placet, manifeſtæ indignatio veritati, nec mihi deinceps frons rugetur, aut ſupercilium deponatur; ſed ſolita redeat ſerenitas blando & benigno vultui, ac ſuo denuo ſole læta facies induatur.* Addit vir ſanctus, ſe poſt „ hac temperaturum a ſcribendis pontificii epiſtolis, (& hæc quidem ultima eſt) „ tametſi perpaucas pro ſe ſcripſerit, pleraſque pro amicis. Tolerabilius enim eſſe, „ ut offendat aliquos amicorum, quam ſuis precibus ac litteris defariget chriſtum „ domini. Ideo modo pontifici non ſcribere de imminentibus eccleſiæ periculis & „ de ſchiſmate quod timebat: de quibus ſequentem epiſtolam (*b*) ſcripſit ad tres epiſcopos curiæ, nempe Albericum Oſtienſem, Stephanum Præneſtinum, Igmarum Tuſculanum, & ad Gerardum cancellarium, qui poſtmodum ſummus pontifex dictus eſt Lucius II. poſt Cæleſtinum Innocentii ſucceſſorem. Tres illi epiſcopi noſtri ordinis erant, Albericus quidem & Igmarus ſeu Imarus Cluniacenſis, Stephanus Ciſtercienſis: de quibus jam in ſuperioribus actum eſt, & in conſequentibus iterum agendum erit.

ANN. CHR. 1143. II. Idem Innocentio ſe purgat de Ivonis card. teſtamento.

(*a*) *id. ep.* 328.

(*b*) *id. ep.* 329.

Obiit Ivo cardinalis XII. kal. Julii, quo die ejus anniverſarium notatur in necrologio eccleſiæ S. Victoris Pariſienſis, ubi canonicus regularis fuerat: ſed ubi mortuus ſepultuſque ſit, diu anceps exſtiti. Sed tandem ex Browero (*c*) accepi, eum apud Treviros obiiſſe, & in primaria eccleſia S. petri juxta ſacrarium ab Alberone archiepiſcopo humatum fuiſſe cum hoc epitaphio, ex quo ejus patriam diſcimus.

III. Ivonis cardinalis obitus & epitaphium.

(*c*) *Annal. Trevir. to. 2. p. 43.*

Roma legatum legatus Adelbero Romæ
Presbyter & præſul hoc condidit hoſpitio me.
Ivo mihi nomen, genuit Britannia, natum
Francia nutrivit, promovit Roma vocatum.
Tandem non parcens rapuit mors de medio me.
Corde preces Domino, fratres, effundite pro me.
Sole duodenas Julii vergente kalendas,
Roma fecunda mihi dedit exſequias venerandas.

Erat itaque Ivo ex Britannia, haud dubie minori, ortus, ubi celebris S. Ivonis cultus; & prope fidem eſt duos illos abbates, quibus cum Bernardo exſequendum teſtamentum ſuum commiſit, fuiſſe rectores monaſteriorum Treviricæ civitatis, quæ *ſecunda Roma* ob ſacras in ea reconditas reliquias vocatur.

In prædicta Bernardi epiſtola ad Stephanum Præneſtinum eccleſia Pariſienſis *in triſtitia ſedere* dicitur, *proprio deſtituta paſtore*; & nemo eſſe, *qui de ſubſtituendo alio mutare audeat*. Id accidit, ut jam dixi, poſt mortem Stephani epiſcopi, quæ in Gallia-chriſtiana ad annum MCXL. refertur: at eum ſaltem biennio ſerius vitam produxiſſe conſtat. Certe ſuperſtes erat anno MCXLII. ex chartario Hederenſi, quo anno „ milites quidam Stephanum Pariſiorum epiſcopum adierunt, & ei quaſdam deci„ mias, quas injuſte contra ſanctorum Patrum inſtituta tenebant, reddiderunt, ut

IV. Stephanus epiſcopus Pariſienſis obit.

ANN. CHR. 1143. „ eas ſanctimonialibus Hederæ conferret; quod quidem præſtitit Stephanus roga-
„ tu Hildiardis ejuſdem loci abbatiſſæ, & Willelmi prioris. *Actum incarnati Ver-*
„ *bi anno* MCXLII. quem annum retinuit Theobaldus epiſcopus Stephani ſucceſſor,
in litteris ſuis, quibus hanc donationem confirmavit. Idem Theobaldus adhuc prior
S. Martini de Campis, necdum epiſcopus erat anno ſequenti MCXLIII. menſe Mar-
„ tio, ut mox videbimus. Eodem modo explicanda eſt chronologica nota chartæ
„ qua Mauricius epiſcopus, Theobaldi ſucceſſor, *felicis memoriæ* Stephani anteceſ-
„ ſoris ſui teſtimonium & *veritatem ſcriptam ſigillatam* ſequens, teſtatur, quod Guil-
„ lermus-Lupus Stephano epiſcopo duas partes decimæ Darentii reddiderit, quas Ste-
„ phanus Hederenſi eccleſiæ donavit. *Actum anno gratiæ* MCXLIII. Hæc enim chro-
„ nica nota convenit chartæ Stephani, non Mauricii, qui anno MCLX. ſedere cœ-
pit. Itaque ad annum MCLXIII. perveniſſe dicendus eſt Stephanus, cujus obitus in ne-
crologio S. Dionyſii notatur IV. Kal. Auguſti, uti & in faſtis eccleſiæ S. Victo-
ris Pariſienſis, ubi ſepultus eſt. Conſolatoriam de ejus obitu epiſtolam decano &
(a) Chefn. to. 4. p. 446. eccleſiæ Pariſienſi ſcripſit Hugo de Dociaco (*a*) Senonum archiepiſcopus poſt Hen-
ricum. Aptum, quem anno MCXL. obiiſſe diſcimus ex litteris ipſius Hugonis pro He-
derenſi monaſterio, anno MCLXIII datis quem annum epiſcoparus ſui viceſimum-ter-
tium Hugo numerat. Hinc emendandi vulgari Senunenſium archiepiſcoporum in-
dices, qui ad quadriennium Henrici obitum differunt; emendandi quoque indices
Pariſienſium epiſcoporum, in quibus Stephani obitus triennio præverritur. Porro
hic perperam confunditur cum Stephano de Garlanda, quem Gaufridus Carnotum
(b) Bern. ep. 427. epiſcopus ab eo manifeſte diſtinguit in epiſtola (*b*) ad ipſum Stephanum epiſco-
pum de pace componenda inter eum & Stephanum de Garlanda.

V. Theobaldus adhuc prior S. Martini. (c) Hiſt. S. Martini p. 270.

Stephano epiſcopo mortuo vacavit aliquamdiu Pariſienſis ſedes, ut ſuperior Ber-
nardi epiſtola nos docet; nec ſtatim ei ſubrogatus eſt Theobaldus S. Martini de
Campis prior, qui hoc officio ſungebatur ad hunc annum, quo Innocentius (*c*)
Theobaldo ejus loci priori omnes S. Martini poſſeſſiones confirmavit. *Data Latera-*
ni per manum Girardi S. R. E. presbyteri cardinalis ac bibliothecarii X. *kal. Aprilis,*
incarnationis dominicæ MCXLII. *indictione* VI. *pontificatus vero domni Innocentii ſecun-*
di papæ anno XIV. ubi annus MCXLII. ſecundum veterem calculum ponitur, qui an-
nus MCXLIII. cenſendus eſt ſecundum novum, ut paret tum ex indictione VI. quæ huic
anno convenit, tum ex anno quarto-decimo Innocentii pontificatus. Itaque Theo-
baldi electio ad Pariſienſem epiſcoparum ad finem ſaltem hujus anni, immo ad an-
num inſequentem differenda eſt.

VI. S Petri de Calmis monaſterii initia obſcura.

Stephani epiſcopi tempore dno abſque chronicis notis referuntur in chartario
Hederenſi, quæ ad hunc locum rejecimus. Unum eſt de lire Hederenſibus ſancti-
monialibus mota a monachis de Calmis ob *molendinum*, quod illæ ſuper rivulum
officinas illarum præterfluentes conſtruxerant, non longe a molendino, quod jam
dicti munachi ad fluvium Hederam apud Macerias ab antiquo poſſidebant. Hanc
litem Stephanus compoſuit ſub certis conditionibus, quas referre tanti non eſt: ſed
tandem Mauricii epiſcopi pontificatu monachi ſnam moletrinam per commutatio-
nem aliatum rerum Hederenſibus ceſſerunt. Id in Annales noſtros referre ſuperva-
caneum ſurer, niſi hæc prima nobis occurreret meotio monaſterii S. Petri de Cal-
mis, mendoſe de Calamis, de cujus origine nihil certi nobis ſupereſt, documentis
* Chaume * Roley. antiquis fere omnibus bellorum injuria amiſſis. Calma ſeu Calmæ * opidulum eſt
diœceſis Senonenſis in Briegio haud procul ab Hedera fluvio infra Rotegiacum * opi-
dum; ſic illud vocat Fortunatus in libro de vita S. Germani Pariſiorum epiſcopi.
Hoc Calmenſe monaſterium ſub prima regum noſtrorum ſtirpe cunditum fuiſſe vo-
lunt; poſtea deſtructum a Normannis, ac demum inſtauratum a quodam Hugone,
cujus obitus in Calmenſi necrologio notatur die nona Aprilis in hæc verba: *Depo-*
* Tournay. *ſitio domni Hugonis, fundatoris abbatiæ de Calmis*, quem Turnomii * dominum fuiſſe,
putant, ejuſque tumulum eum eſſe, qui ſub arcu lapideo eccleſiæ in parte aquilo-
nari hactenus cernitur; & lapidem ſepulcralem, qui e regione viſitur, eſſe Roberti
abbatis ab inſtauratione primi, de quo in prædicto necrologio ad diem viceſimum-
quintum Septembris: *Depoſitio glorioſæ vitæ probabilis, & in fine piæ recordationis*
Roberti primi abbatis de Calmis. Alia ejuſdem necrologii excerpta cum ſerie ejuſ-
dem monaſterii abbatum in Appendice videre licet. Primus illius monaſterii patro-
nus fuiſſe videtur S. Symphorianus martyr, de quo in benedictione aquæ luſtralis
ſingulis dominicis jam inde ab omni hominum memoria hæc recitantur in oratione
ad Deum: *Qui locum iſtum in honorem ſancti Symphoriani conſecraſti.* Nunc tamen
abbatia S. Petri de Calma paſſim appellatur. Ibidem colitur S. Domnolus Ceno-
mannorum epiſcopus, cujus reliquiæ ibidem aſſervari dicuntur.

VII.

Alterum, quod tempore Stephani epiſcopi factum in chartario Hederenſi legi-
mus, eſt tranſlatio quarumdam Sanctimonialium a loco, quem *Maſſertas* ſeu Ma-

cerias

cerias vocant, ad locum diœceſis Pariſienſis, qui *Ad-altaria* dicitur, teſtante Aſcelino Foſſatenſis monaſterii abbate, ad quem locus iſte pertinebat. Ejus rei litteras ex chartario Hederenſi ipſis Aſcelini abbatis verbis referre juvat. ANN. CHR. 1143. Macricenſes moniales Ad-altaria tranſlatæ.

Omnibus ſanctæ matris eccleſiæ filiis ego Aſcelinus abbas, & cui præſideo Foſſatenſium monachorum congregatio, notum fieri volumus, quod quædam ſanctimoniales feminæ venientes a loco, qui Maſſeriæs nominatur, dominum Stephanum Pariſiacæ urbis epiſcopum adierunt, ea videlicet cauſa, ut ſuo interventu locum eis a nobis obtineret, qui Ad-altaria dicitur, noſtræ eccleſiæ ſubactum a priſcis temporibus; & eſt poſitus in luco, in confinio videlicet caſtri Turnomii, vicique Capriaci: qui ſecum aſſumtis multis interventoribus, rogavit nos, ut illis ſanctimonialibus locum, qui deſertus eſſe videbatur, ad habitandum non prohiberemus. Cujus preces cum non admittere voluiſſemus, tali tenore præfatis ſanctimonialibus locum conceſſimus, quatinus in feſtivitate S. Remigii XII. *nummos in cenſum ſingulis annis ab eis reciperemus; & ſi ipſa die reddere neglexerint, ſemel ſubmonitæ, nec reddentes, poſtmodum per legem exſolverent. Ipſi vero nummi Pariſienſis monetæ erunt. Et ſi iſdem locus ab eis vellitus fuerit, eccleſiæ noſtræ, ſicut prius, ſubjacebit. Actum eſt menſe Decembri* IX. *die ejuſdem menſis. Hi ſunt teſtes Ricardus prior, Ingelbertus cantor, Nivardus ſcriptor, &c. Sine data.* Aſcelini abbatis Foſſatenſis charta.

Aſcelinus Foſſatenſis abbas, præmiſſi inſtrumenti auctor, Theobaldo (*a*) ſucceſſerat, ſub annum MCXXX. Huic ſucceſſiſſe dicitur Aſcelinus alter, ſed quo anno incertum. Nec certius quidquam de Iſembardo ſucceſſore aliiſque ſubſequentibus. *Maſſeriæ* ſeu Maceriæ, unde venerant prædictæ ſanctimoniales, nobis incompertæ. Plura enim ſunt ejus nominis loca; unus vicus ſuper Hederæ monaſterium ſuperius memoratus: alia ejuſdem nominis loca apud Remos ad Moſam, in Pontivo, ubi S. Furſeus obiit, apud Atrebates, in pago Laudenſi ad Iſaram. Locus *Ad-altaria*, quo tranſlatæ ſunt illæ virgines, haud alius videtur quam Placitium ſeu Pleſſetum-nennarum * ad ſilvam Creciacenſem diœceſis Pariſienſis in Brieglo, poſitus inter Turnomium * opidum & vicum Capriacum, * ut in ſuperiori charta legitur: qui locus nunc pertinet ad ſanctimoniales Hederenſes. (*a*) *V. lib. 72. n.* 46. **Pleſſis-le-neſmes.* * *Tournan.* ** Chevry.*

VIII. Hederæ monialibus data decima panis regii.

Non omittenda hoc loco pia donatio Ludovici Junioris facta Hedereuſibus virginibus, qu bus decimam panis, qui in regia curia, dum rex in urbe Pariſiaca verſaretur, expenditur, in perpetuum præberi conſtituit. En ejus verba ex chartario Hederenſi. *Quoniam Deo diſponente bona, quæ temporaliter agimus, & contra adverſarium noſtrum arma ſunt inexpugnabilia, & æternæ hereditatis indubitanter nobis adquirunt præmia; ratio conſulit, neceſſitas exigit, ut dum tempus habemus, bonum ad omnes, maxime autem ad domeſticos fidei operemur: ut pauperes ſpiritu noſtræ largitatis munificentia neceſſitati ſuæ obtineant remedium, & noſtra fragilitas, eorum orationibus adjuta, in diſtricto examine judicem ſibi miſericordem inveniat & propitium.... Hac igitur ratione inſtructi, volumus & immobili lege ſtatuimus, ut panis, qui ad curiam noſtram & ſucceſſorum noſtrorum, quotcunque Pariſius fuerimus, deferetur, totus ex integro decimetur; atque eadem decima ſanctimonialibus ſanctæ Mariæ de Edera ob remedium animarum noſtrarum in perpetuum præbeatur. Id etiam regibus poſteris noſtris denuntiamus, quatinus hanc eleemoſynam noſtram acceptam habeant, manu teneant, & in nullo umquam minus permittant.... Actum Pariſius publice anno incarnati Verbi* MCLIII. *regni noſtri* VII. *Data per manum Cadurci cancellarii.* Idem rex poſt mortem Theobaldi Pariſiorum epiſcopi redditus ſeu oblationes altaris eccleſiæ Pariſienſis, ipſa vacante ſede tribui ſolitos, Hederenſibus virginibus aſſignavit.

Ineunte autumno hujus anni Innocentius II. extremo correptus morbo, ſupremum diem abſolvit VIII. kal. Octobris, ſepultuſque eſt in eccleſia Lateranenſi, ut mox videbimus, non in baſilica Calliſti, ut Baronius ſcribit. Huic tertia poſt die ſuffectus Guido de Caſtello, presbyter cardinalis tit. S. Marci, dictus Cæleſtinus II. Hic vero *prælatione illa diguiſſimus* fuiſſe dicitur in chronico (*b*) Mauriniacenſi, utpote quem *celebrem magiſtrum* reddiderant *nobilitas generis, mentis induſtria in omni ſtatu æqualis, litterarum quoque ſcientia multiformis*. Ad hunc rex Ludovicus legatos ad pacem ineundam miſit, teſte eodem chronographo: quibus ille benigne acceptis, elevata verſus Galliam manu, ipſam a ſententia interdicti abſolvit. Idem pontifex more anteceſſorum electionem ſuam Petro abbati & monachis Cluniacenſibus ſignificavit. Eaſtant pontificiæ hac de re litteræ in Spicilegii tomo VI. & in Bullario Cluniacenſi, datæ Laterani VIII. idus Novembris in hæc verba. *Caritatem veſtram de ſtatu ſanctæ Romanæ eccleſiæ matris veſtræ ſollicitam cognoſcentes, quæ circa nos acta ſunt, vobis ſignificare curavimus. Notum igitur facimus delectioni veſtræ, quod domino noſtro bonæ memoriæ papa Innocentio* VIII. *kalendas Octobris defuncto, & in Lateranenſi eccleſia cum maxima cleri ac populi Romani frequentia tumulato, cardi-* IX. Innocentii papæ ſuccedit Cæleſtinus II. (*b*) *Cheſn. to. 4. p.* 387. Ejus litteræ ad Cluniacenſes.

ANN. CHR. 1143. *nales presbyteri & diaconi, una cum fratribus noſtris epiſcopis & ſubdiaconis, clero & populo Romano acclamante pariter & expetente, tertia die in ipſa eccleſia, unanimi voto & pari conſenſu, me indignum, & prorſus tanti officii imparem neſcio quo Dei judicio, in Romanum pontificem concorditer elegerunt. Ego autem confiderans infirmitatem meam ad apoſtolicæ ſedis culmen non poſſe pertingere, omni hoc malui declinare, ne in paſtorali regimine imparis adminiſtrationis actione ſuccumberem. Sed quia contraire non eſt Domini diſponentis arbitrio, obedienter ſecutus ſum, quod miſericors de me regentis manus voluerit operari.* Dein preces pro ſe poſcit a Cluniacenſibus, quorum monaſterium ſe velle diligere & fovere, ejuſque jura conſervare velle aſſerit. Denique in fine hæc addit. *Quod autem A. Claromontenſis epiſcopus preterita beati Lucæ feſtivitate a predeceſſore noſtro bonæ memoriæ papa Innocentio evocatus non venit, nec canonicam excuſationem pretendit; pro veſtra dilectione ad preſens æquanimiter toleramus.* Id intelligendum de Aymerico epiſcopo e noſtris, qui neſcio qua de cauſa Romam ab Innocentio evocatus eſt. De eo intelligenda videntur Petri Venerabilis epiſtola (*a*) ad Eugenium III. in qua gravia de eo refert, quaſi *exceptis ſacramentis pontificalibus, de pontificis officio, ex quo epiſcopari cepit*, ſcilicet *per viginti fere annos, pene nihil impleverit.*

(*a*) *Petr. Ven. lib. 6. ep. 25.*

(*b*) *id. lib. 4. ep. 28.*

Ad Cæleſtini litteras reſpondit (*b*) venerabilis Petrus, cui redditam pacem gratulatur, quam a tempore Alexandri II. Romani pontifices ad id tempus habere non potuerant; quod argumento eſt, pacem inter Ludovicum regem & comitem Theobaldum jam tum compoſitam fuiſſe. In eadem epiſtola excuſat Petrus, quod ſerius reſcripſerit, quippe qui *certitudinem* ejus *electionis* ſero accepiſſet. *Nam die*, inquit, *variante fama, vix in vigilia ſancti Andreæ epiſtolam veſtram mihi & conventui miſſam ſuſcepi; atque die ipſa publice in capitulo lectam, tam litteratis, quam illiteratis, quos converſos vocamus expoſui*, ſcilicet vernacule, nam Latinam linguam tunc in vulgari uſu non fuiſſe conſtat.

Non ſatis apparet quo ſpectet hæc Petri excuſatio. Neque enim ſerius reſpondiſſe diei poteſt ad Cæleſtini papæ epiſtolam quæ VIII. idus Novembris ſcripta erat, ſi in feſto S. Andreæ ei reſcripſit; immo mirum eſt, eum tam cito papæ epiſtolam recepiſſe. Neque etiam dici poteſt id ad annum ſequentem referendum eſſe; quo anno Cæleſtinus longe ante feſtum ſancti Andreæ, id eſt VIII. idus Martii, jam e vivis exceſſerat.

X. Pax regno & ſacerdotio reddita per Bernardum.

Ex hac porro epiſtola manifeſtum eſt, ut jam dixi, pacem inter regnum & ſacerdotium, inter papam & regem, inter regem & Theobaldum comitem, jam tum compoſitam fuiſſe, cum Petrus ſcriberet. Hæc S. Bernardi potiſſimum opera conciliata fuit contra omnium opinionem, qui eam fere impoſſibilem exiſtimabant ob exaſperatum ſupta modum regis animum in Theobaldum. Hinc percontanci ſæpius Godefrido (*c*) epiſcopo Lingonenſi, & Bernardum conſulenti, quidnam ſibi Deus ſuper his revelaret; nihil ſibi apparere dixit, *niſi tribulationem ſuper tribulationem*. Sed tandem aliquando rurſum ſciſcitanti reſpondit, *quinto menſe* pacem futuram. *Sane*, inquit Gaufridus, *ultima die quinti menſis reformata eſt pax, ipſo quidem orante & operante; ut non eſſet ambiguum, ejus potiſſimum ſtudio & merito piiſſimum illum principem a tam gravibus; imminentibuſque periculis liberatum.*

(*c*) *Bern. vita lib. 4. c. 3.*

XI. S. Mariæ eccleſia Porcenſis S. Nicaſio data.

* *Chateau-Ponſelin.*

In caſtro Porcenſi diœceſis Remenſis ad Axonam, infra Regiteſte urbem, major eccleſia beatæ Mariæ in manus laicas, ut plures aliæ, devenerat, eaque ad comites Porcenſes quaſi hereditario jure tranſmiſſa erat. Tunc temporis eam tenebant Henricus Porcenſis & Clarembaldus de Roſeto; ſed tandem iniquæ poſſeſſionis a Samſone epiſcopo admoniti, eam in ipſius manus *obtentu Nicolai abbatis* reſignarunt, eo pacto, ut S. Nicaſii Remenſi monaſterio conferretur, & in cellam monachorum erigeretur. Ultro aſſenſit Samſon archiepiſcopus, cujus hac de re litteras Marlotus (*d*) refert, datas hoc anno, ejus pontificatus tertio: quibus appoſita ſunt ſigna Joſſeni Sneſſionenſis epiſcopi & Joffridi Catalaunenſis ſeu Gaufridi, qui hoc ipſo anno deceſſit; tum Bernardi Clarævallenſis abbatis, Odonis Sancti Remigii, Hillini S. Theodorici, Albrici S. Baſoli, Urſini S. Dionyſii Remenſis abbatum; quod Eugenius III. confirmavit. In illa eccleſia quatuor primo inſtituti ſunt monachi, quibus duo alii poſtmodum adjuncti: ſed nunc ad ſimplex Sacerdotium hæc cella redacta eſt. Plura hac de re apud Marlotum, qui Porcenſium comitum hac occaſione, necnon Grandipratenſium ſeriem exhibet. Non diu poſt hæc ſuperſtes fuit Nicolaus S. Nicaſii abbas; qui anno ſequenti poſt annos ſexdecim præfecturæ IV. Kal. Octobris mortuus in cella Fivenſi prope Inſulas, ibidemque ſepultus eſt: cui Guillelmus abbas ad tres tantum annos ſubrogatus, Johannem ad decem annos habuit ſucceſſorem. De altera eccleſia S. Theobaldi, quæ in ſuburbio ejuſdem caſtri in cellam erecta eſt, in ſuperioribus egimus.

(*d*) *Marlot. to. 2. p. 537.*

Apud

Apud Sueſſionas in pathenone beatæ Mariæ ſub finem hujus anni, ſcilicet XIII. kal. Januarii, ex hac luce ſubtracta eſt Mathildis abbatiſſa ejus nominis prima. Hanc excepit altera Mathildis Toloſana, cujus parentes Raymundus V. comes Toloſanus, & Conſtantia Ludovici VI. filia exſtitere; adeoque Ludovicus VII. ejus patruus, qui eidem monaſterio benevolum ſe præbuit. Hujus abbatiſſæ tempore delatæ ſunt Leodicum uſque ſacræ ejus loci reliquiæ ad colligendas eleemoſynas in fabricam novæ baſilicæ, quæ ejuſdem Mathildis curis & impenſis, qualis nunc cernitur, exædificata eſt. Hæc quoque ab Eugenio III. Hadriano IV. & Alexandro III. privilegia obtinuit: ex quibus Hadrianus in litteris (*a*) ad Galliæ epiſcopos ait, eos non ignorare, *quod monaſterium S. Mariæ Sueſſionenſis ad jus & proprietatem S. Petri pertineat*. His præclare geſtis, e vita migravit Mathildis XII. Kal. Novembris. Marſilia ei ſucceſſit, cujus etiam benefacta in necrologio domeſtico notantur, de qua plura inferius.

ANN. CHR. 1148. XII. Sueſſionenſes abbatiſſæ.

(*a*) *Hiſt. N. D. p.* 148.

Jam ſæpius in ſuperioribus libris actum eſt de Walciodorenſi ſeu Valciodorenſi monaſterio, quod ſæculo decimo ab Eilberto comite prope Dionantum ad Moſam conditum eſt. Hanc locum rexit uſque ad annum præcedentem Widricus duodecimus abbas, cui communi fratrum aſſenſu ſucceſſit Theodericus eo nomine ſecundus, Hugonis de Gabelo (*b*) viri nobilis filius: cujus tempore multa memoratu digna geſta fuiſſe teſtati ſunt Walterus prior & domnus Lietbertus, qui poſt eum tertius abbas exſtitit: ſed pauca eorum ad notitiam noſtram pervenerunt. Unum eſt, quod ejus ſtudio corpora ſanctorum martyrum Candidi & Victoris ex legione Thebæana, necnon quarumdam ſanctarum virginum Colonienſium in Valciodorenſem baſilicam tranſlata ſunt. *Exſtant*, inquit Valciodorenſis chronographus, *magiſtri Richeri penes nos præclari monimenta ingenii in opuſculis, quæ de tranſlatione corporum ſanctorum martyrum Candidi & Victoris & ſanctarum virginum Colonenſium edidit: qui tota vitæ ſuæ tempore in ſchola virtutum Chriſti ſub magiſterio magis doceri quam docere volens, hic Deo ſe vocante beato fine quievit*. Legimus duo illa Richeri opuſcula in quibus nec ſtilus, nec narratio chronographi elogio reſpondent. Candidi & Victoris tranſlatio, procurante Widrico Theoderici abbatis fratre, facta eſt ex eorum baſilica, quæ in loco Hania dicto ſita erat ſub dominio Rodulfi ejuſdem Widrici nepotis; facta eſt, inquam, *idibus Januarii anno milleſimo centeſimo quadrageſimo tertio ab incarnatione Domini, indictione ſexta, anno imperii ſexto Cuhonradi ſecundi, Leodio Alberone ſecundo faſces præfulatus exercente, ſub Theoderico abbate, anno ſui regiminis ſecundo*. [Eodem abbate Robertus ejuſdem loci monachus vitam & miracula S. Forannani primi Valciodorenſis abbatis conſcripſit, miſitque ad Wibaldum opus ſuum, ab eo examinandum & emendandum. (*c*) At ille Theoderico abbati & fratribus ſuis reſpondit: *Si labores noſtri pro eccleſia, ſi regni quibus obligamur negotia proſperos habeant exitus, & nobis aliquot ſepoſitis curis, aliquando indulgeant otium*, id præſtituturum, *vos interim eo quo cæpiſtis ſtudio B. confeſſoris miracula ampleƈtimini & memoriæ tradere curate*.] Eodem etiam abbate Johannes Haſterienſis cellæ prior ab eo inſtitutus, novitatum umator, adverſus Valciodorenſes rixas movit, quas repreſſit Theodericus, ſcriptis ad varios epiſcopos & principes epiſtolis per Willibaldum magiſtrum, qui ex Valciodorenſi monaſterio ad Stabulenſes ſcholas regendas ac demum ad abbatialem dignitatem aſſumtus eſt. Hic poſt Theoderici ſecundi obitum electus Valciodori abbas, *ab hoc onere ſeſe humi proſtratus excuſavit*; ejuſque conſilio Robertus decanus ſubrogatur, qui Valciodorenſes ad meliorem frugem revocavit. Hujus tempore in Salemannenſi eccleſia, amotis clericis monachi ſubſtituti ſunt. Ejus ſucceſſor Petrus, ex Haſterienſi aſſumtus cella, abbatialem ſedem in eam transferre, & Valciodorum ei ſubjicere molitus eſt, ſed non valuit. Petrum excepit Lietbertus ſeu Libertus abbas ſextus-decimus, e gremio electus, qui tamen in Haſterienſi cella electionem ſuam fieri paſſus eſt. Hinc Haſterienſes eum apud ſe habere ac retinere volebant: at ille Valciodorenſem eccleſiam, in qua nutritus & religionis ac ſcientiæ rudimentis imbutus fuerat, merito præferendam cenſuit. Hic Leodium profectus in morbum incidit; ibique mortuus, in eccleſia ſancti Laurentii ſepultus eſt, Hugone de Perra-poate jam epiſcopo Leodienſi; ac proinde poſt annum milleſimum ducenteſimum, quo Hugo Leodienſem cathedram conſcendit. Nunc ad ordinem rerum, quas modo tractamus, revertor.

XIII. Valciodorenſes abbates & quidam eventus.

(*b*) *Spicil. to. 7. p.* 566. *& ſeq.*

(*c*) *Wib. ep.* 6.

In Trevirenſi ſancti Maximini monaſterio ingentem perturbationem excitatam fuiſſe jam vidimus per ſocordiam & (*d*) malam adminiſtrationem Gerardi abbatis, a quo monachi quidam ſeceſſionem fecerunt, cum alii, diſciplinæ frenis laxatis, pro libito quidvis agerent. Ad hæc Conradus Luciliburgenſis comes, & poſt illum Henricus ejus gener, advocati nomine vexabant monaſterium, cujus facultates abbas ipſe decoquebat. Hac occaſione uſus Albero archiepiſcopus, monaſterium de manu

XIV. S. Maximini Trevirenſis turbæ & reformatio.

(*d*) *Ib. to. 76. n.* 9.

ANN. CHR. 1143. manu laïca eripuit, ſibique ſubjicere tentavit, &c, amoto prodigo & malæ famæ abbate, monachorum mores reformare. Inter hæc monachi, pars Alberoni adverſus abbatem adhæſere, pars in Alberonem pro libertate monaſterii, ſtetere. Conventus ab utriſque Innocentius papa, libertatem monaſterii adverſus Alberonem tueri pergit. His intervenit ſanctus Bernardus, ſcriptis ad Innocentium epiſtolis pro archiepiſcopo contra abbatem & monachos. In una ex his epiſtola (*a*) ipſius archiepiſcopi in apoſtolicam ſedem metira prædicat vir ſanctus, tum ſubinfert. *Quid ergo diſplicuit in eo paternitati veſtræ? Numquid quod eccleſiam illam beati Maximini de regia poteſtate extraxit, ut ſacerdotali ſubjiceret? Numquid quod hominem illum qui, ut aiunt, prius dux quam miles, prius abbas quam monachus eſſe voluit, non ſuſcepit? Si ergo hoc, vel aliquid aliud in eo diſplicuit, dignum tamen erat, ut apud pium patrem inveterata dilectio non periret, ſed operiret gratia culpam, & hominem in paucis reprehenſibilem, laudabilem in pluribus, multorum beneficiorum recordatio excuſaret. Nunc autem, domine, exaltaſti dexteram deprimentium eum, lætificaſti omnes inimicos ejus.* Hæc pro Alberone Bernardus de abbate vero hæc ſubdit. *Mirabile ſiquidem eſt in oculis multorum, quo vitæ merito, qua opinione boni poſitus ſit in regimine animarum homo, qui accepit in vano animam ſuam. Quomodo namque poterit regere, qui regi non potuit? quomodo audebit præeſſe, qui ſubeſſe non didicit, vel obedientiam imperare ſubjectis quam prælatis exhibere non novit?* Denique, de monachis loquens, *qualis pater*, inquit, *tales filii, qui matrem ſuam crudeliter eviſcerarunt, ut haberent unde foverent ſchiſmata & diſſenſiones, de quorum tamen moribus & converſatione honeſtius eſt ſilere, quam aliquid loqui.*

(*a*) Bern. ep. 323.

His non obſtantibus Innocentius Maximinorum libertatem aſſeruit; qua de re Bernardus gravirer conqueſtus eſt repetitis epiſtolis, quarum una (*b*) ſic habet. *Quomodo malitia vincit ſapientiam? Noſti domine, noſti Trevereuſem archiepiſcopum? ſcio quia noſti. Noſti & illum S. Maximini non ſanctum abbatem? puto quia non noſti. Quis dignior honore illo priore? ſic nemo confuſione dignior iſto ſequuti; & tamen iſte honoratus eſt: ille opprobrio datus.* Tum ſubdit Bernardus ſubreptum fuiſſe Innocentio contra archiepiſcopum; quod emendari poſtulat; idque amplius urget alia (*c*) epiſtola his verbis: *Iterum ſupplicatio, iterum preces, & decies repetita non deſinent.* & infra. *Prior veſter ſecure ſupplicat pro Trevirenſi, & ſic inſtat, non quaſi in incertum. Ego quippe, ego hominis illius novi merita, cauſam, intentionem. Propter quod horum eum volunt monachi lapidare? Qua male meruit: ſed fideliter adſtitit, & multum ſervivit. Ob cauſe injuſtitiam? Sed injuſtum nemo, niſi injuſtus, cauſabitur, quod de manu laïca vindicavit, immo recuperavit ſedi epiſcopali monaſterium, tamquam clavam de manu Herculis extorquens in manu fortiori. Ob pravitatem intentionis? Sed pium eſt reformare religionem in monaſterio: quod illi intenderit. Adſit Dominus cordi domini mei, ne iterum poſſit ei ſubripi a monachis, non tam, ut ſimulant, appetentibus libertatem, quam fugitantibus diſciplinam.* Hic duo maxime urget Bernardus: unum ſatius eſſe, ut S. Maximini monaſterium *ſedi epiſcopali*, quam manui laïcæ ſubjiciatur; alterum, libertatis ſeu immunitatis privilegia non debere ſuffragari monachis, *non tam appetentibus libertatem, quam fugitantibus diſciplinam.*

(*b*) id. epi. 279.

(*c*) id. ep. 280.

Tandem *Adalbertus Trevirorum archiepiſcopus*, ſic Alberonem vocat Dodechinus, *expulſis prioribus monachis de ſancto Maximino, conſtituit ibi abbatem, Sigerum nomine*: ſed unde aſſumtus ſit iſte abbas, non dicit. Trithemius ait, Gerardum abbatem in monte S. Diſibodi exulem aliquandiu manſiſſe, interdum etiam eum Bernhelmo primo Sphanheimenſis cœnobii abbate, ſuam haud dubie graviter ferentem miſeriam. Monachos vero ab Alberone pulſos, venditis elenodiis & ornamentis eccleſiæ, quæ aſportaverant, comitem Namurcenſem tunc Luxemburgenſem, Henricum nomine, mercede conductum concitaſſe adverſus archiepiſcopum, qui, collectis in eum copiis, triginta comitis munitiones everterit, tandemque monachos, omni deſtitutos auxilio, alios ad propinquos ſuos, alios ad alia monaſteria ſe recepiſſe. Fuerunt, inquit (*d*) ille, qui ſcriberent hujus reformationis cauſam non zelum extitiſſe regularis diſciplinæ; ſed magis fulcimentum avaritiæ. Nos vero, ait Trithemius, *bono zelo motum archiepiſcopum non dubitantes, ejus conſtantiam laudamus. Quid enim ſunt cœnobia, in quibus non obſervatur diſciplina regularis, niſi quoddam ergaſtulum omnium vitiorum? Recte igitur, & Deo rem gratam faciunt, qui clauſtrales ad obſervantiam ſui Ordinis compellunt. Utinam pontifices noſtri omnes imitarentur iſtum!* Hæc Trithemius, omnino ad mentem (*e*) ſancti Benedicti; qui, ſicubi perverſi monachi vitiis ſuis conſentientem abbatem elegerint, vult prævium eorum conſenſum & conſilium ab epiſcopis, vel a vicinis etiam chriſtianis prohiberi, & domui Dei dignum conſtitui diſpenſatorem; additque eos pro hac re

(*d*) Chron. Hirſaug.

(*e*) S. Bened. c. 64.

ANN. CHR. 1143.

ſi re mercedem bonam recepturos, *ſi illud caſte & zelo Dei faciant, ſicut e diverſo peccatum, ſi negligant*. Neque id obſtat monaſteriorum exemtorum privilegiis, quæ cum ad monachorum quietem & profectum conceſſa ſint, eorum vitiis & licentiæ patrocinari non debent. Verum reformatis ſemel monaſteriis ſua redit libertas & immunitas. Alias epiſcopi, non *caſte & zelo Dei*, ſed cupiditate id facere dicerentur. Unde non immerito Maximini noſtri, & pro eis Zilleſius, Alberonis archiepiſcopi hac in re factum ſuæ immunitati præjudicare non debere aſſeruerunt.

XV. Chunegundis abbatiſſa Aſchavenſis conſtruit hoſpitale ad ſuſceptionem peregrinorum.

[Anno MCXLIII. Aſchavenſe monaſterium in Alſatia regebat Chunegundis abbatiſſa, quæ cum ſingulari eſſet prædita caritate, concedente Burchardo epiſcopo Argentoratenſi & adſtipulante (*a*), communicato conſilio totius congregationis decrevit hoſpitale juxta ſtratam Romanam ædificare ad ſuſceptionem huc confluentium peregrinorum, atque ad eorum conſolationem aſſignavit decimas omnium reditruum & penſionum ſuarum venientium ad cellarium ſuum, &c. *Acta ſunt hæc anno incarnationis dominicæ* MCXLIII. *indictione* VI. *regnante Chuonrado glorioſiſſimo Romanorum rege III. anno epiſcopatus* II. inquit Burchardus in ſua charta, & anno regni Chuonradi VI.]

(*a*) *Gall. chriſt. tom. 5. p. 482.*

XVI. Ludovicus rex compeſcit violentiam dominorum Puteacenſium.

[Tanta per id temporis Puteacenſium dominorum poteſtas & auctoritas erat, ut noſtra perſæpe monaſteriam vim eorum experirentur; in primis Carnotenſe ſancti Petri cœnobium vexabant illicitis exactionibus; quas ut reprimeret Ludovicus rex Francorum (*b*) & dux Aquitanorum, ſuo diplomate notum facit, *quia genitor*, inquit, *venerandæ memoriæ Ludovicus monaſterium S. Petri Carnotenſis ſpeciali devotione dilexit & protexit in vita, nobiſque tuendum protegendumque commendavit. Cujus inter cetera beneficia illud maximum præfata eccleſia recognoſcit, quod terras & villas quas in Belſia poſſidet, ab omni vexatione & gravamine Puteacenſium dominorum *, & ab omni prava conſuetudine jacendi & comedendi, & ab omni penitus exactione liberavit*. Poſt mortem Ludovici regis ejus patris, Ebrardus filius Hugonis Puteacenſis domini injuſtas conſuetudines cum rapetiſſet, admonitus a Ludovico Juniore rege ſuam agnovit injuſtitiam, & ipſi atque *Udoni abbati rectitudinem fecit, & factam ibidem expenſam gaigiavit*: & ne io poſterum violentiam exercerent Puteacenſes domini, privilegium patris ſui confirmavit Ludovicus Junior. *Actum publice Pariſius anno ab incarnatione Domini* MCXLIII. *regni vero noſtri* VII. *aſtantibus in palatio noſtro quorum nomina ſubtitulata ſunt & ſigna. Signum Radulfi Viromandorum comitis dapiferi noſtri. Signum Matthæi camerarii, S Matthæi conſtabularii, S. Guillemi buticularii. Data per manum Caduræi cancellarii*. Eodem anno prædictus rex omnia quæ prædeceſſores ſui reges Robertus, Henricus Philippus, & Ludovicus Groſſus eccleſiæ B. Vincentii & S. Germani de Laia contulerant, *videlicet decimam vini & annonæ meæ quæ attinet ad cellarium & granarium Piſſiaci*, &c. confirmavit.]

(*b*) *Ampliſſ. collect. tom. 2. p. 775.*
* *Du Puiſet.*

XVII. Cæleſtinus papa confirmat latam excommunicationem in vexatores Stabulenſis monaſterii.

[Eodem pariter anno Cæleſtinus papa ſcripta ad Alberonem epiſcopum, clerum & populum Leodienſem littera, confirmat latam ab eis excommunicationis ſententiam in eos qui Stabulenſe monaſterium vexabant, hortaturque ut diſtractiones bonorum a Poppone II. factas reſtitui curent. *Tu vero frater epiſcope*, ioquit, *Henricum de Rupe ſimiliter commoneas, ut domum Ereberti fratris jam dicti abbatis Voibaldi, quam infra treugam in diebus ſacræ paſſionis deſtruxit, & ea quæ de bonis abbatiæ abſtulit, cum integritate reſtituat; quod ſi infra* XL. *dies poſt tuam commonitionem adimplere neglexerit, canonicam in eum ſententiam proferas, & nec iſte, nec alii de quibus ſupra dictum eſt, abſolvantur, donec eidem abbati digne ſatisfaciant*, &c. *Datum Lateranis* V. *kal. Januarii*.]

XVIII. Cæleſtini privilegium pro Stabulenſi monaſterio.

[Cum Romæ tunc verſaretur Wibaldus abbas; ampliſſimum duobus poſt diebus protectionis privilegium obtinuit a Cæleſtino recens in papam electo, quo ſub ſua & ſedis apoſtolicæ protectione eum & ejus monaſterium Stabulenſe ſuſcipit, quaſcumque etiam illius poſſeſſiones canonice adeptas confirmat, in primis *Malmundarium, quod ſicut ab initio fundationis ſuæ fuiſſe dinoſcitur, ſemper ſubditum ſit Stabulenſi loco, quemadmodum cella monaſterio, monachi vero ipſius loci Stabulaus profeſſionem faciant, & ubi abbas providerit benedicantur & ordinentur, nec pro eodem loco, Stabulenſis abbas, qui pro tempore fuerit, cogatur Colonienſi archiepiſcopo obedientiam promittere, vel animarum curam ab ipſo ſuſcipere*, &c. *Datum Laterani per manum Gerardi S. R. E. preſbyteri cardinalis ac bibliothecarii*, III. *kal. Januarii, indictione* XII. *incarnationis dominicæ anno* MCXLIII. *pontificatus vero domni Cæleſtini II. papæ anno* I. Simile privilegium a Lucio II. Cæleſtini ſucceſſore anno MCXLIV. & ab Eugenio III. anno MCXLVI. obtinuit.]

XIX.

[Extat in diœceſi Moguntina antiquum S. Petri Erfordienſe monaſterium pro canonicis primo fundatum; ſed tempore Sigefridi archiepiſcopi ſæculum cum ejus pompis ſperneotes, cum alio ad monachorum conſortium ſe transferre cogerentur,

ex

ANN. CHR. 1143. Henrici archiepiſcopi Moguntini diploma pro Erfordienſi monaſterio. (a) Sebaſt. Vind. tu. 2. p. 182.

ex conſilio canonicorum, monachorum, laicorum zelum Dei habentium, canonicos qui tunc montem S. Petri inhabitabant, cum caritate & paſtorali diſpenſatione removit, & celebrata ſynodo, omnibus catholicis, qui ibi aderant, unanimiter in ipſum conſentientibus monachos ibi ſubſtituit, ut in tam celebri loco panitentes invenirent quo confugerent, & ſæcularium hominum ineptias monachorum orationes & exempla temperarent: quod poſtquam bonæ & privilegii ſui atteſtatione confirmavit, prædictam abbatiam, tam ipſe quam ſucceſſores illius prædiis & mancipiis cæterarumque neceſſarium rerum largitionibus magnifice locupletavit. &c Hoc vero ipſo anno MCXLIII. Henricus (a) archiepiſcopus veſtigiis prædeceſſorum inſiſtens litterarum ſuarum, & ſigilli ſui confirmatione ſub vinculo anathematis decrevit, ut quidquid ipſe locus habet in prædiis, quorum magnam enumerationem facit, a nullo lædatur, a nullo calumniam malitioſe patiatur, ſit liber ab omni ſæculari exactione, ab injuſto advocatorum & aliorum gravamine, & in eligendo abbate liberam habeat poteſtatem. Hujus confirmationis teſtes fuere inter alios Burchardus Argentinenſis epiſcopus, Anſelmus Havelbergenſis epiſcopus, Hermannus majoris eccleſiæ decanus & S. Stephani præpoſitus, Wernherus abbas S. Albani, Volmarus Hirſaugienſis, Cuno S. Diſibodi, Henricus electus S. Jacobi. *Acta ſunt hæc anno dominicæ incarnationis* MCXLIII. *indictione* VI. *regnante rege Cuonrado hujus nominis III. Data Moguntiæ* XIII. *Kal. Aprilis per manum Sigeloi notarii.*]

ANN. CHR. 1144.

XX. Cæleſtino papæ ſuccedit Lucius II.

Petri Venerabilis ad eum epiſtola.

(b) Petr. Ven. lib. 4. ep. 38.

(c) Ibid. ep. 39.

POſtero anno, qui ejus ſæculi quadrageſimus-quartus fuit, Cæleſtinus papa, ſemeſtri nondum exacto, pontificatu cum vita orbatus eſt VIII. idus Martii: quem ad breve tempus excepit Gerardus, ex canonico regulari presbyter cardinalis tituli ſanctæ Crucis in Jeruſalem, Lucius II. appellatus. Forte Romæ aderat Petrus Venerabilis, cum Lucius electus eſt, inviſendi Cæleſtini cauſa, uti optaverat; (b) aut certe brevi poſt Lucii electionem Urbem adiit. Inde Cluniacum reverſus eſt, allatis ſecum Lucii papæ ad Cluniacenſes litteris, quibus pontifex ab eis preces & ſacrificia pro ſe fieri flagitabat. Tum Petrus Lucio ſcripſit (c) in hæc verba. *Poſtquam a cariſſima mihi veſtra paternitate receſſi, quæ injuncta a patre fuerant, quæ mandata filius & ſervis veſtris Cluniacenſibus, quaque alia a vobis mihi præcepta; non indevotus filius ſollicite, ut decebat, ac ſtudioſe cuncta complevi. Sacrificia frequentia, orationes pæne continuas, eleemoſynarum multiformes erogationes, tam Cluniaci, quam extra, tam per me quam per nuntios, fratribus veſtris impoſui. Qua ipſi, auditis litteris veſtris, cognito tam ex eiſdem litteris, quam ex relatione mea & ſociorum, multo erga ſe veſtro affectu libentiſſime ſuſceperunt, ac devotiſſime peragunt.* Dein Petrus obſecrat, certiorem ſe fieri de pace pontificis, tum cum Arnaldiſtis, qui Urbem conturbabant, tum cum rege Siciliæ, ad quam compoſcendam pontifex ad illas partes profectus erat.

XXI. S. Sabæ monaſterium per Cluniacenſes reformatur.

(d) Ibid. ep. 20.

(e) Ibid. ep. 24.

In fine ſibi reſcribi poſtulat, an duodecim fratres cum abbate, ut ipſi a pontifice injunctum fuerat, Romam mittere debeat ad feſtum ſancti Andreæ. Ad has litteras reſpondet (d) pontifex, ſe morbo graviter correptum fuiſſe, ſed jam convaleſcere; cum rege Siciliæ pacem facere non potuiſſe, ſed tantum *treugam* ſeu inducias; denique ſibi placere, ut tredecim ex ſuis fratres ad ſe quantocius mittat, quos honeſte recipere, & ad honorem Dei & Cluniacenſis eccleſiæ collocare in animo habebat, ſcilicet in quodam Romæ monaſterio, ut ex alia (e) Petri ac Lucium epiſtola intelligitur. In hac epiſtola venerabilis abbas, ait, ſe juxta mandatum papæ de ſinu Cluniacenſis clauſtri mittere dilectos fratres, quos patri commuoi, immo ſpeciali ſuo commendat. *Commendamus eos*, inquit, *apoſtolicæ pietati, quia valde commendandi ſunt. Cauſa enim Dei, virtute obedientiæ, violenter ſe ſibimet ipſis ſubigunt; patrium ſolum deſerunt, peregrina adeunt; nec mortem ipſam, quam Romanus aer noſtratibus celeriter inferre ſolet, refugiunt; &, ut ſic dicam, quantum ad hanc Gallorum noſtrorum formidinem, velut agni ad victimam vadunt.* & infra. *Conſtituantur, ſi placet, in uno ex duobus mihi Romæ a vobis nominatis monaſteriis, veteresque coloni alibi collocandi pellantur; nam & juxta Apoſtoli vocem,* MODICUM *fermentum totum maſſam corrumpit; &, ut veſtra ſapientia novit, diverſi moribus, uſibus affectibus,*

Non bene conveniunt, nec in una ſede morantur.

Et quia juxta Magnum Gregorium, DURUM *videtur in pectore veteri nova meditari, reſque pæne deſperata eſt, monachum a pravo uſu ad meliora inſtituta poſſe converti: cavendum eſt, ne qui corrigi non poſſunt, corrumpant.* Denique rogat, ut ne tredecim illi fratres ab invicem ſeparentur: *quia per partes diviſi, & nihil proficerent; & fructum, quem ſimul poſſit ferre poſſunt, perderent.* Id intelligendum de ſanc-

ti

cti Sabæ monaſterio, ubi *religio* tunc *elapſa* erat, & *pravorum hominum ſuperabundante nequitia, bona & poſſeſſiones deſtracta, & ab ipſo cenobia juſtitiam alienata*, ut legitur in diplomate (*a*) Lucii II. quo Petro abbati illud Cluniacenſe monaſterium reformandum & ad meliorem ſtatum diſponendum committit. *Datum Romæ per manum Baronis S. R. E. ſubdiaconi* XIV. *kal. Februarii, indictione* VIII. *incarnationis dominicæ anno* MCXLIII. ſecundum veterem calculum; *pontificatus vero domni Lucii ſecundi papæ anno primo*. Eoſdem fratres de ſancto Saba Eugenio III. Petrus ſuis litteris (*b*) commendavit.

ANN. CHR. 1144. (*a*) *Bibl. Clun.* p. 1049.

(*b*) *Petr. Ven. lib. 4. ep. 25.*

Inter hæc Petrus Venerabilis gravi mœrore ob quoſdam e ſuis morte ſublatos correptus eſt. Unus ex his fuit Hugo, de cujus obitu eum litteris conſolatus eſt Odo prior S. Martini de Campis, qui recens Theobaldo ad Pariſienſem eccleſiam evecto ſucceſſerat. Reſcripſit ad eum Petrus (*c*) ſibi longe majorem præ illo lugendi materiam eſſe ſuper morte Hugonis. *Ut enim primo*, inquit, *de propriis loquar, quis jam a viginti & eo amplius annis, de univerſis qui ſub calo ſunt hominibus, tam fideliter, tam conſtanter, tam perſeveranter onera mea, a me ſibi impoſita, & devote cauſa Dei & mei ſuſtepta, tulit, toleravit, quantaſtumque habere potuit vires, ea tolerando & mihi collaborando, conſumſit? Et, ut quæ ſunt veſtra ſubjungam, quis illo amplius vel adeo rempublicam veſtram dilexit?... Hæc omnia breviter dicta .. admonent nos, ut tam dilecti, tam cari, tam unici, fratris, filii, & amici, etiam poſt mortem non obliviſcamur: ſed, ſi veri amici fuimus, vel ſumus, magis nunc mortuo, quam ſi viveret, oſtendamus. Deploremus pia compaſſione ſumus ejus; proſequamur magis occultis lacrymis & precibus animam ejus: ut cui jam affectum noſtrum oſtendere non poſſumus, conridendo vel collatando, oſtendamus orando, ſacrificando, ac pie pro anima ejus coram Deo collacrymando. Fiat hoc apud vos ſpecialeter pro ipſo, ſicut & pro priore noſtro: ſicut, ſi placet, & pro multis ſanctis, religioſis & magis coram Deo hominibus, nuper apud nos defunctis, quorum memoria, ſicut bene novi in benedictione eſt.* Magnum & inſignis meriti virum fuiſſe oportet illum Hugonem, cujus obitum præ illis ſanctis & religioſis viris Petrus tantopere luget.

(*c*) *Ibid. ep. 40.*

XXII. Cluniacenſes illuſtres mortui.

Non inferioris videtur fuiſſe meriti alter monachus, Johannes nomine, cujus obitum *venerabili & cariſſimo ſuo domno do Ruptibus*, ipſius, ut videtur, Johannis priori vel abbati, ſignificat his verbis: *Bonus juvenis, dignus amore, dignus memoria, frater noſter, filius noſter Johannes, quem mihi benigna dilectio veſtra commiſerat, quemque diu, ut optaveram, ſervare non licuit, nuper hoc eſt idus Maii, rebus humanis exemtus, vitam præſentem, ut confido in Domino, meliore mutavit.* Tum infra morbum & mortem ejus deſcribit in hunc modum. *Raptus eſt, ut æſtimo, ne forte proceſſu temporis a bono quod ceperat, malitia mutaret intellectum illius; aut ut fictio, quæ quandoque etiam profunde religioſos depravat, decipevet animam illius. Non eſt oblitus juvenis noſter pro carnis incommodo ſalutis ſuæ; nec moleſtia corporis eum ab anima ſuæ cura avertere potuit. Nam ſtatim ut ſenſit gravari ſe ultra quam ſperabat morbo concepto, totum cor, totam operam ad ea, quæ poſt mortem ſequuntur, convertit. Et licet nondum deſperaret de vita, adhuc integro ſenſu vigente, & ratione animi in nullo diminuta; antiquis & probatis in religione ſenibus noſtris cuncta, ut poſt ipſe mihi retulit, quæ de præterita vita ſua occurrere potuerunt, meraciſſime confeſſus eſt. Nec his contentus, cum ei illa ſufficere potuiſſent, mittit ad me nuntios, orat ut venirem: precatur ut eum pro officio abſolverem. Eram & ego tunc temporis ager, nec agros pro more noſtro facile viſitare valebam. Coegit tandem me ipſum, & licet non adeo, ager tamen ad agrum acceſſi. Urgebatur ille graviore ſolito morbi moleſtia, ſenſu tamen integer perdurabat. Quid multa? velut ab initio cuncta demum replicat, nec ipſa quotidiana & puerilia intermittit. Flebat ita de levibus, ac ſi de graviſſimis peccatis, & quantum poterat ſinceriſſima ac luctoſa confeſſione, animam corpuſque ſuum benigno ſalvatori affectuoſiſſime commendabat. Quodque nullomodo tacendum eſt, cum in confeſſione illa glorioſa Matris Domini occurriſſet caſu aliquo memoria, jam ſingultus ſingultibus, fletus fletibus jungebantur, & confeſſionis continuatio ad illius nomen, cujus ſe maxime auxilio ſalvari ſperabat, lacrymoſæ devotionis augmento interrumpebatur. Item cum morbi importunitas eum confitentem aliquando vehementius aggravaret: Sanctæ Spiritus, inquit, auxiliare mihi, & ſi quid de confeſſione oblitus ſum, mihi ad memoriam revoca. Hoc non ſemel, nec bis tantum, immo ſæpe dicens, docebat me quanta cura quis deberet confiteri majora, cum ipſo tanto ſtudio confiteretur etiam minora. Deinde a me abſolutus, pœnitentia indicta, confeſſione fidei & dominica oratione me jubente præmiſſa, biduo ſupervixit. Quo toto biduo omni corporis curæ abjecta ad divinam tantum clementiam invocandam totum animum, & quidquid virium habere poterat contulit, atque in hac mentis intentione, diem vitæ ultimum claſſit.* Hactenus venerabilis Petrus, quæ fuſe, & ipſis ejus verbis referre viſum eſt, quod hæc Johannis mors ſingulares, piaſque circumſtan-

XXIII. Johannis monachi pius obitus.

ANN. CHR. 1144.

tias præferat. Hic porro non erat ipſius Cluniacenſis cœnobii monachus, ſed Petro abbati ab eo, cui hæc inſcripta eſt epiſtola, commendatus, ut clare demonſtant ejuſdem epiſtolæ hæc verba. *Optaveram*, inquit Petrus, *eum, mihi & vobis bonum commendatum, meliorem remittere: ſed, ut credo, melius & mihi, & vobis, ipſique contigit: quia, quem vobis reſtituere non potui, Deo a quo eum maxime ſuſceperam, reconſignavi.* Quis autem, qualiſve fuerit ille de Rupibus prior ſive abbas, non vacat ariolari.

XXIV. S. Lupi reliquiæ miraculis illuſtratæ.

Tunc temporis Senonenſi ſanctæ Columbæ monaſterio præerat Theobaldus abbas, cujus rogatu Hugo Senonum archiepiſcopus hoc anno S. Lupi ejuſdem urbis quondam epiſcopi reliquias frequenti populo oſtendit; iſque poſt miſſam & ſolemnem proceſſionem aliquam ſibi earum portionem dari poſtulavit. Ejus poſtulatis annuens abbas, quamdam S. Lupi capitis partem cum aliis ejus oſſium particulis eidem conceſſit archiepiſcopo, qui eam in eccleſia beati Lupi de Naudo * repoſuit; quod ipſe litteris ſuis teſtatum facit, in quibus eccleſiam illam ipſius ſancti frequentibus miraculis illuſtratam fuiſſe dicit. Hinc gravis jurgiorum materia inter illius eccleſiæ parochianos & monachos orta eſt ſuper poſſeſſione corporis S. Lupi, quæ contentio juſſu Romani pontificis per Hugonem archiepiſcopum, qui eas in S. Columbæ eccleſia populo exhibuit, tempore Odonis abbatis terminata eſt. Idem Hugo diſcidium, inter monachos S. Columbæ & ſanctimoniales Paracliti, ſuper decimas territorii Pomerii, quod de jure S. Columbæ erat, exortum compoſuit; idque Helviſa ſeu Heloiſſa abbatiſſa cum conventu Paraclitenſi ratum habuit tempore Theobaldi abbatis, cui Ludovicus Junior omnia monaſterii bona & privilegia anno ſequenti confirmavit.

* No.

XXV. Theobaldus ex priore S. Martini fit epiſcopus Pariſienſis. (a) *ſupra n. 4. & 5.*

Poſt morrem Stephani Pariſiorum epiſcopi, quam anno præcedente (*a*) retulimus, vacavit aliquamdiu epiſcopalis ſedes ob diſcidium regis Francorum cum Romano pontifice: ſed tandem pacatis jam rebus, & Petro Caſtrenſi in ſede Bituricenſi confirmato, Pariſienſis eccleſiæ clero conceſſa eligendi facultate, omnium ſuffragia in Theobaldum priorem S. Martini a Campis convenerunt, virum pietate ac religione inſignem, qui venerabilem Matthæum, futurum Albanenſem epiſcopum, apud S. Martinum admiſerat, & regularibus informaverat inſtitutis. Certe ejus electionem hoc anno factam fuiſſe probat Lucii II. diploma S. Martino de Campis ſub finem hujus anni ad preces ipſius Theobaldi jam epiſcopi indultum, ut mox videbimus. Verum dilatam ſaltem ordinationem ad annum ſequentem fuiſſe evincit ejuſdem Theobaldi epiſcopi authenticum diploma, quo *monachis in eccleſia S. Martini ſanctique Germani prope caſtrum Pontiſaræ Domino ſervientibus* confirmat eccleſiam S. Præjecti apud villam Turnum *, jam olim ab anteceſſoribus ſuis Gaufrido atque Stephano eiſdem conceſſam. *Actum Pariſius anno ab incarnatione Domini* MCXLVIII *epiſcopatus* ejus VIII. ut diſerte in authentico legitur, appoſito ejus ſigillo, in quo ipſe ſacris veſtibus indutus exhibetur adeoque non ante annum MCXLV. ejus promotio ad Pariſienſem epiſcopatum tranquilla & quieta fuit. Is erga Hederenſe monaſterium, ut ejus anteceſſor, optime affectus fuit, ut inferius videbimus.

* S. Prit au Tour.

Odo poſt eum prior. (b) Petr. Ven. lib. 2. ep. 23.

In ejus locum ſuffectus eſt Prior apud S. Martinum Odo, in ſerie priorum octavus: cui necdum priori Petrus (*b*) Venerabilis acceptis ejus litteris, reſcribit in hæc verba. *Cupio reſpondere litteris tuis, & ecce miro modo agitur, quia inde me ad loquendum provocant, inde magis mihi ſilentium importunt. Nam quoties, frater cariſſime, eas lego, toties beatæ animæ tuæ faciem, velut in clariſſimo ſpeculo intueor; & quid animi in tranſeuntibus, quid ſtudii in æternis geras, omni clarius luce conſpicio. Video te, velut de ſublimi ſpecula Sion, quid in inferioribus Jericho geratur deſpicere, & mundana omnia faſtidientem de craſſo ac fumoſo noſtro aere in auras ætheris liberas evaſiſſe.* Is erat Odo Petri abbatis judicio in privata monachi vita. Idem Odo jam prior & Theobaldus epiſcopus eumdem Petrum de morte quorumdam illuſtrium Caſinenſium conſolati ſunt.

XXVI. Theobaldi epiſcopi quædam acta. (c) Hiſt. S. Martini p. 178.

Erga S. Martini de Campis monaſterium Theobaldus epiſcopus paternum ſemper gerebat affectum, ut fidem facit Lucii papæ (*c*) diploma, quo illius monaſterii eccleſiæ, cellæ & poſſeſſiones confirmantur. Id enim pontifex ſe facere dicit precibus inclinatus *dilecti in Domino filii & venerabilis fratris* ſui *Theobaldi Pariſienſis epiſcopi, qui per Dei gratiam eidem loco utiliter præeſſe dinoſcitur.* Datum eſt hoc diploma nonis Decembris hoc anno, indictione VIII. a Septembri inchoata, Lucii papæ primo. Idem Theobaldus epiſcopus etiam oprime affectus fuit, ut Stephanus ejus anteceſſor, in Hederenſe (*d*) virginum monaſterium, ut varia ejus diplomata probant. Unum eſt quo teſtatum facit, quod Euſtachia de Corbolio ſeu Corbolio, monaſterii altera fundatrix, Hederenſibus virginibus terram de Cautu-lupi * hoc pacto dederit, ut ejus reditus infirmarum neceſſitatibus inſervirent. Inſuper quod eidem monaſterio contulerit *vadum de Campo moroſo*, ut ea ejus reditu toti conventui lucræ

(d) V. lib. 77. n. 21. & 22. * Chanteloup.

XXVII.

neæ veſtes emerentur. Denique quod eadem Euſtachia & Balduinus de Corboilo ejus gener decimam Oſunvillæ ad alia neceſſaria comparanda donaverint. Hoc inſtrumentum careat chronicis notis, uti & aliud ejuſdem Theobaldi epiſcopi, confirmantis donationem cujuſdam decimæ apud Silviniacum, quam fecerat Gillebertus vicecomes de Corboilo, in gravi infirmitate conſtitutus, ut ipſi eædem ſanctimoniales precibus ſuis ſuccurrerent. Ex ſuperiori autem inſtrumento intelligitur, Euſtachiam de Corboilo ad annum ſaltem MCXLIV. perveniſſe, quo anno Theobaldus epiſcopus Stephano epiſcopo recens ſucceſſerat. Idem confirmatur ex aliis ejuſdem epiſcopi litteris, quibus confirmavit quamdam donationem, Hederæ factam ab Odone-Briardo, cum filias ſuas ſacræ ſub religionis norma victuras Hildiardis abbatiſſa ejus rogatu ſuſcepit, *videnti Euſtachia Friderici matre*. Hæc ſepulta eſt in Hederenſi eccleſia, ubi nuper ejus tumulus ſuper quatuor columnellas erectus viſebatur. In ejus loci necrologio laudatur his verbis III. kal. Februarii, *Obiit Euſtachia venerabilis matrona, quæ fundavit eccleſiam Ederenſem anno Domini* MCXXXII. *& omnia fere ædificia hujus monaſterii fuit propriis ſumptibus ædificavit*.

ANN. CHR. 1144. Euſtachiæ de Corbolio Hederæ fundatrici factæ donationes, & obitus.

Inter ea Sugerius S. Dionyſii abbas, perfecta baſilicæ (*a*) anteriori parte, eum per triennium multo ſumtu, innumero artificum enumero, æſtate & hieme, ſuperiorem ejuſdem baſilicæ partem ſtupenda celeritate conſtrueret, in ornatum quoque altarium, totiuſque eccleſiæ ſtudium ſuum contulit. Prima ei cura fuit de altari ſanctorum martyrum Dionyſii, Ruſtici & Eleutherii; cui tabulam auream impoſuit, auri marcis circiter quadraginta-duabus conſtantem, & multiplici gemmarum genere exornatam: ad cujus conſectionem reges, principes, & epiſcopi anulos ſuos & margaritas pretioſas certatim contulere. Conſimili etiam magnificentia princeps altare, cujus anterior tabula a Carolo-Calvo ex auro & lapillis fabrefacta erat, eo lubentius decoravit idem Sugerius, quod eidem altari *ad monaſticum propoſitum oblatus* fuiſſet. Unde utrique lateri & fronti aureas appoſuit tabulas, *ut totum circumquaque altare appareret aureum*, ſuperpoſitis hinc inde aureis itidem candelabris, quæ Ludovicus-Philippi (ſic Groſſum vocare amabant) ex viginti marcis auri fabricari mandaverat. In hujus rei monumentum dextro lateri hos verſus inſcribi curavit.

XXVIII. S. Dionyſii baſilica perficitur & ornatur. (*a*) *V. lib. 77. n. 75.*

Has aræ tabulas poſuit Sugerius abbas,
Præter eam, quam rex Karolus ante dedit.
Indignos venia fac dignos Virgo maria.
Regis & abbatis mala mundet fons pietatis.

Sinistro vero lateri:

Si quis præclaram ſpoliaverit impius aram,
Æque damnatus pereat Judæ ſociatus.

Ad hæc ingentis pretii crucifixum aureum, quater-viginti circiter auri obrizi marcis conſtantem fieri curavit: cui exornando eum gemmas anxie perquireret; inopinato adfuere (*b*) trium abbatiarum religioſi viri, Ciſtellenſis ſcilicet, & alterius ejuſdem Ordinis, necnon Fontis-Ebraldi, qui omnigenos lapillos, ſaphiros, ſmaragdos, topazios alioſque attulere: quos Sugerius *quater-centum libris*, eum longe pluris valerent, comparavit. Hunc crucifixum Eugenius III. cum in Galliis demoraretur die ſancto paſchæ conſecravit, diraſque iis interminatus eſt, qui manus in tam pretioſum monile injicerent. Verum tam ſacro monumento extremis civilium bellorum ſub Henrico IV. procellis, nihilo magis parſum eſt, cujus ſolida ex auro Chriſti Domini imago undecies-centum nonaginta-septem (*c*) nummis argenteis ſeu ſcutis, ut vocant, Francicis, venalis fuit. Denique altare illud ſanctum antiquitus appellatum, quod tumulo Caroli-Calvi præminebat, renovavit Sugerius, detectis ſanctorum reliquiis, brachio ſcilicet protomartyris Stephani & Vincentii levitæ & martyris brachio, in eo contentis, quas idem Carolus ex theca imperiali acceptas ibidem repoſuerat: ubi crux miræ quantitatis inter altare illud & tumulum ejuſdem Caroli ſuperpoſita erat: in cujus medio *nobiliſſimum monile Nantildis reginæ, uxoris Dagoberti eccleſiæ fundatoris confixum* eſſe fama teſtatur. Mitto vaſa quamplurima ex auro & pretioſis lapidibus, quæ idem piiſſimus abbas in uſus eccleſiæ obtulit. Hæc ſingillatim ille commemorat in libro de rebus in adminiſtratione ſua geſtis, ubi factum ſuum contra cenſorum quorumdam judicium excuſat (*d*) his verbis: *Abundet unuſquiſque in ſuo ſenſu: mihi fateor hoc potiſſimum placuiſſe, ut quæcumque cariora, quæcumque cariſſima, ſacroſanctæ Euchariſtiæ adminiſtrationi ſuper omnia deſervire debeant. Si libatoria aurea, ſi phialæ aureæ, & ſi mortariola aurea ad*

(*b*) *ibid.*

(*c*) *Felib. Hiſt. de S. Denis p. 416.*

(*d*) *Cheſn. to. 4. p. 346. & ſeq.*

ANN. CHR. 1144. *collectam ſanguinis hircorum aut vitulorum, aut vaccæ rufæ, ore Dei & prophetæ juſſu deferebant: quanto magis ad ſuſceptionem ſanguinis Jeſu-Chriſti vaſa aurea, lapides pretioſi, quæque inter omnes creaturas cariſſima, continuo famulatu, plena devotione exponi debent? Certe nec nos, nec noſtra his deferoire ſufficimus.* Hæc & alia plura Sugerius, ut ſuam in res divinas magnificentiam approbaret, quæ ſane talem ac tantam baſilicam, talem ac tantum virum decebat.

XXIX. Dedicatio ejus, quam celebris. (a) *ibid. p.* 356.

Peractis itaque omnibus, quæ tam ad eccleſiæ fabricam tum ad ejus ornatum pertinebant, eximius abbas ejus dedicationem ſollemniſſimo quo potuit modo fieri curavit. Cum autem menſe Junio, quo *pæne omnia* (*a*) *victualia cara erant*, de apparatu proximæ conſecrationis cum ſuis tractaret, & carnes arietinas propter ovium, quæ eodem anno exſtiterant, morticina, in Aurelianenſi pago & in Burgundia quæritari oporteret; præter ſpem *quidam de fratribus albis monachus*, a fratribus ſuis miſſus, atietum gregem maximum a ſe adductum obrulit; quod pius abbas miraculo factum reputavit. Tum futuræ conſecrationi baſilicæ indicta Junii ſecunda dominica, videlicet III. idus, quo die feſtum ſancti Barnabæ celebratur. Mox invitatoriæ per univerſas Galliæ regiones miſſæ epiſtolæ ad archiepiſcopos & epiſcopos, ut tantæ celebritati adeſſe ne gravarentur. Rex ipſe Ludovicus, ejuſque conjux Aanor ſeu Alienordis, & Adela regis mater cum regni optimatibus perendie adventarunt. Adfuere etiam quatuor archiepiſcopi Samſon Remenſis, Hugo Rotomagenſis, Guido ſeu Wido Senonenſis, & Theobaldus Cantuarienſis. Ex epiſcopis Gaufredus Carnotenſis, Joſſenus Sueſſionenſis, Simon Noviomi, Elias Aurelianorum, Odo Belvaci, Odo Autiſiodori, Alviſus Atrebatum, Guido Catalauni, Algarus Conſtantiarum, Rotrocus Ebroïcenſis, Milo Teruanenſis, Manaſſes Meldenſis, & Petrus Silvanectenſis, omnes numero tredecim epiſcopi, quibus addendus Nicolaus Cameracenſis, præter quatuor, metropolitanos. Tota nocte dedicationem antecedente in divinis laudibus pernoctarunt. eſt. Prima luce archiepiſcopi & epiſcopi, ſacris ornati infulis, ex ſuis hoſpitiis ad eccleſiam proceſſerunt, eamque aqua luſtrarunt. Tum extracta e ſuis tumulis ſanctorum martyrum ſcrinia, quæ rex ipſe cum epiſcopis humeris ſuis ſuſtulit, aliaſque ſanctorum reliquias comites ſimul & barones deportarunt. Ordinata per clauſtrum proceſſione, relata ſunt ſacra martyrum corpora ſuper antiquum altare, dum Samſon Remorum archiepiſcopus novum conſecravit. Eodem ritu conſecratæ aliæ viginti aræ, quarum mediam Salvatori noſtro, ſanctorum choro Angelorum & ſanctæ Cruci Theobaldus Cantuarienſis archiepiſcopus; aram beatæ Mariæ Hugo Rotomagenſis, alii alias epiſcopi conſecrarunt. Hæc omnia, quæ rum de eccleſiæ conſtructione & ornamentis, tum de ejus dedicatione relata ſunt, fuſe expoſuit Sugerius ipſe in libro de rebus in adminiſtratione ſua geſtis, & in altero de conſecratione eccleſiæ, in quibus cum nomine proprio loquatur, hi libri non alteri quam ipſi tribuendi videntur: tametſi quidam codices Guillelmum monachum præferant, forte deſcriptorem.

XXX. Theodericus abbas S. Eligii fit epiſcopus Ambianenſis. (*b*) *Herman. de mirac. S. Mariæ Laud. lib. 3. c. 20.* (*c*) *Chron. to. 4. p. 300.* (*d*) *ibid.*

Non diu poſt hanc dedicationem ſupervixit Guarinus Ambianenſis epiſcopus, cujus obitus hoc anno contigit, in Corbeienſi necrologio notatus VII. Idus Novembris. Poſt cum electus eſt ad hunc epiſcopatum Theodericus, ex monacho S. Nicolai de Silva tunc abbas S. Eligii Noviomenſis: quem Samſon Remorum archiepiſcopus conſecravit *ſequenti* (*b*) *anno*, quam Guidonem Catalaunenſem epiſcopum, qui prædictæ S. Dionyſii eccleſiæ dedicationi interfuit, conſecraverat. Idem Theodericus epiſcopus ab expeditione ſacra Sugerio ſe excuſavit ob debilitatem virium quam in obſequio papæ & regis ſe contraxiſſe dicit. Hæc epiſtola tricesima quarta (*c*) eſt inter Sugerianas. Alteram (*d*) eidem Sugerio ſcripſit de electione abbatis S. Richarii, de qua inferius. Vitam produxit Theodericus uſque ad annum MCLXIII.

XXXI. S. Eligii abbates.

Eidem in abbatia Eligiana ſucceſſit Guibaldus ſeu Wibaldus, cui Simon Noviomenſis epiſcopus altare Genvriaci donavit anno MCXLVII. teſtibus Gileberto S. Nicolai de Silva abbate, Balduino S. Quintini de Inſula, Guarino S. Præjecti & Hugone S. Quintini de Monte noſtri Ordinis abbatibus, necnon Garnerio S. Bartholomæi Ordinis S. Auguſtini abbate. Superſtes fuit Guibaldus ad annum MCLXVIII. magno ſuorum deſiderio extinctus pridie idus Novembris ex necrologio, in quo monaſterium ædificiis decoraſſe, libriſque bibliothecam auxiſſe dicitur. Rainaldus ejus ſucceſſor dormitorium ac refectorium ab eo exſtructa operuit. Is concilio Romæ anno MCLXXIX. habito interfuit, indeque varia eccleſiaſtica ornamenta retuliſſe dicitur. Quadriennio poſt, ingens & pervicax de S. Eligii corporis poſſeſſione contentio monachos inter & cathedralis eccleſiæ canonicos emerſit, de qua ſuo loco agendum.

XXXII. Ubi primum Lucius papa thronum apoſtolicum conſcendit, diverſarum eccleſiarum ſtatui conſulturus, duos a latere ſuo legatos noſtri Ordinis emiſit, Alberi-

cum

cum Oſtienſem epiſcopum in Franciam, Ymarum Tuſculanenſem in Angliam, teſtante chronographo (*a*) Mauriniacenſi, qui hunc *Haimerum* vocat. Hi ambo Floriacenſem beati Benedicti abbatiam *in pernicioſo ſtatu poſitam* cum cognoviſſent; Ademaro abbate depoſito, Macarium Alberici nepotem, tunc Mauriniacenſem (*b*) abbatem, ei ſubſtituunt, ut locum ad Cluniaci inſtituta, quæ ille in eella Longi-pontis profeſſus erat, reformaret. Hic Mauriacenſi monaſterio impoſitus fuerat loco Thomæ abbatis, qui abdicato ſponte regimine, ad S. Martinum de Campis ſpiritalis otii cauſa ſeceſſerat. At, cum poſt Macarii tranſlationem ad Mauriniacenſem abbatiam, uti eupiebat, obſiſtente ſorte Alberico, tegredi non potuiſſet, eum averſari cœpit. Hinc famoſam de eo & de Alberico legato epiſtolam (*c*) ad S. Bernardum ſcripſit, queſtuſque eſt, quod Albericus, *cum ſub Romanæ legationis officio Gallias circuiret & perambularet miracula faciendo*, ut ille ironice loquitur, *Macarium nepotem ſuum, læſæ opinionis hominem, corpore pinguem, corde duplicem, ore bilinguem, de nova parvaque & paupere abbatia in antiquam, magnam & divitem ſancti Benedicti abbatiam tranſpoſuiſſet, inaudita hac conventione interpoſita, ne Cluniacenſis ordo imbi intromitteretur, neve quiſquam de fratribus illic ad aliquem locum Cluniaco ſubditum mitteretur.* Verum hæc, uti & ſequentia, quæ de Alberico & de Lancelino, altero ejus nepote, ſubdit Thomas, rancoris animo dicta & conficta eſſe patet ex chronographo Mauriacenſi, qui Macarium laudat, cumque ad Floriacenſem abbatiam tranſpoſitum fuiſſe ſcribit *ad illius ſtatum juxta Cluniaci conſuetudinem viriliter informandum*. Non minus commentitium eſt quod de Alberico addedit, quaſi alterum nepotem ſuum Lancelinum, quem multis probris afficit, vi quadam eccleſiæ Mauriniacenſi ſubrogare conatus ſit: eum ex prædicto chronographo conſtet, liberam eligendi ſucceſſoris facultatem Mauriniacenſibus a legatis datam fuiſſe. Ea ipſa chronographi verba *Abſolventes ergo nos* legati *ab illius* Macarii *obedientia; licentiam nobis & facultatem patris eligendi dederunt. Nos vero ſpiritus conſilii, quam ſuper hoc nobis attulerat, intimationem ſequentes, elegimus Thevinum Argenteoli priorem, multimoda ſapientiæ laude famoſum: de quo ſine mendacii ambiguitate poſſum affirmare, quia in omni tempore ſuo non eſt in Francia elegatior & ſpecioſior viſa perſona. Hanc electionem cum rex & prædicti epiſcopi confirmaſſent, dominus Yvmar* (ſic promiſcue *Thevinus* & *Theoinus* a chronographo vocatur) *Senonas profectus, & a Gaufredo Carnotenſi epiſcopo, qui archiepiſcopo abſente ejus in officii exſecutione vicarius eſſe ſolet, benedictione ſollemni ſublimatus eſt*. Nihil in toto illo chronographi contextu ullam Alberici cardinalis ſuper abbatis electione vim aut artem redolet; nulla de Lancelino mentio: immo integra libertate factam fuiſſe Thevini electionem auctor ille diſerte prodit. Qua igitur de cauſa tantopere in Albericum exacerbatus erat Thomas? Nempe quod tranſlato ad Floriacenſem abbatiam Macario, ipſius Thomæ regreſſum ad Mauriniacenſem abbatiam, ut modo dicebam impediiſſet, ut ille in ſua epiſtola dicit. In fine Bernardum conſuluit utrum ad Majus-monaſterium, ubi ſe monachum juvenis fieri voverat, an ad Columbenſe, ubi monaſticen profeſſus erat, redire debeat, cum in monaſterio de Campis per Albericum pacem amplius habere non poſſit. An & quid conſulenti reſponderit Bernardus incertum: at ex prædicto chronographo diſcimus, eum ad Columbenſe monaſterium remigraſſe, ubi paullo poſt *ad diem eſt pertractus extremum*. Cæterum longe aliam de Alberico mentem & opinionem habuit Bernardus, qui Viduni cum eſſet, & *ad tumulum reverendiſſimi viri Alberici epiſcopi Oſtienſis, noviter anto defuncti, pro commendatione ejus ſacrificium laudis offerret, collectam ſimiliter*, ut pro Malachia fecerat, *in fine mutavit*, eam ſcilicet dicens, quæ de ſanctis pontificibus in eccleſia recitatur, ut Gaufridus in libro IV. de vita S. Bernardi teſtatur.

ANN. CHR. 1144.

Legati duo urgent Ordinis Floriaco Macarium præficiunt.

(*a*) *Ibid. p.* 387.

(*b*) *V. lib.* 77. *n.* 57.

Thomæ de eo famoſa epiſtola.

(*c*) *Bulæ. Miſcell. to.* 4. *p.* 459.

Thevinus Mauriniaci abbas.

¶ Prædicti cardinales Albericus & Ymarus adhuc Romæ erant XVII. kal. Maii hoc anno, indictione VII. quo Lucius papa omnia bona monaſterii beatæ Mariæ Pontilevienſis Fulcherio abbati confirmavit rogatu Gaufridi epiſcopi Carnotenſis. Pontificiis quippe litteris, Laterani datis, inter alios ſubſcribunt iidem cardinales, qui proinde necdum ad has partes venerant. Tunc temporis apud Pontilevium litteras floruiſſe, aut ſaltem in pretio fuiſſe habitas colligere licet ex veteri codice annorum circiter ſexcentorum, monaſterio Pontilevienſi, cui tum Fulcherius præerat, donato ab Hugone eleemoſynario. Hic liber, qui Origenis homilias continet, in bibliotheca tegia * modo aſſervatur, in cujus fine multi habentur verſus ex quibus eos delibare viſum eſt qui ad rem noſtram faciunt, & ea probant quæ diximus:

XXXIII. Pontilevii & S. Launomari abbates.

* n. 621.

Hunc Hugo donavit, quem de proprio fabricavit
Iſtum theſaurum quem diligimus ſuper aurum,
Dictus Eleymonis ex officio pietatis,

Hunc

ANN. CHR. 1144.

Hunc ideo fecit magnoque labore paravit, &c.
Hic liber illorum poſſeſſio ſum monachorum,
Ad quos Pons-levius pertinet ut proprius,
Quo Genitrix-virgo ſpecialius eſt memorata,
In ſibi condigna ſcilicet eccleſia, &c.
Numquam diſſolvar ſed ab his legar atque revolvar,
Tempore perpetuo Pontlevioque ſuo,
Cui ſupereſſe bonus cognoſcitur ille patronus
Quem ſua Fulcherium plebs habet eximium.

Eidem Fulcherio abbati ſucceſſit Samuel, qui cum Ernaldo S. Launomari abbate ſocietatem iniit. Ernaldus iſte, primum Bleſenſis monachus, dein celiæ S. Launomari de Monaſteriolo* in pago Perticenſi prior fuit, antequam ad abbatialem dignitatem promoveretur. Hic Petri Bleſenſis, ex patre an matre, nepos fuit, ut Petrus ipſe teſtatur in duabus (*a*) ad eum epiſtolis: quarum una Ernaldo tum priori de Monaſtericio, altera jam abbati inſcripta eſt. In priori mentionem facit Petrus de officio quod in Sicilia geſſit, ubi *ſigillarius, & doctor Guillelmi ſecundi, tunc pueri*, fuerat; eo miſſus a Rotroco Rotomagenſi archiepiſcopo circiter annum, ut Guſſanvilleus putat, MCLXVIII. adeoque nonniſi poſt aliquot inde annos hæc epiſtola Ernaldo priori ſcripta eſt. Hæc obſervatio neceſſaria eſt ad illuſtrandam ſeriem valde obſcuram S. Launomari abbatum, & ad ſtatuendum tempus Ernaldi abbatis, quem ad annum MCC. vitam produxiſſe non dubito, ad quem pervenit ipſe Petrus Bleſenſis. Plura de eodem Ernaldo inferius.

* *Mantier.*

(*a*) *Petr. Bleſ. ep.* 232. & 232.

XXXIV. Ernaldus abbas Bonævallis.

Ernaldus alter ante eum fama, pietate, & doctrina illuſtrior fuit, abbas ſcilicet Bonævallis in pago Carnutenſi, S. Bernardi in primis & Arnulfi epiſcopi Lexovienſis amicus, qui hoc circiter anno ad abbatialem dignitatem pro vectus eſt, poſt abdicationem an mortem Beroerii (*b*) ejus anteceſſoris. Hic enim præfecturam abiicere, & Cluniacum fecedere cogitabat, cum Petrus Venerabilis ſcriberet (*c*) ad Matthæum cardinalem, in hæc verba: *Abbas Bonævallis, qua juxta Carnotum eſt, cum quam pluribus honeſtis & ſapientibus viris, ut aſſerit, Cluniacum venire diſponit, ſi per conſilium ſapientiæ veſtræ licentiam recedendi a domino papa* Innocentio *impetrare potuerit. Noſtis enim cauſas, quibus irritatus diu a ſuis retineri non poſſit.* Mirum eſt in illo Bonævallis monaſterio abbates paſſim vexatos aut turbatos fuiſſe, ut de Tedfrido, Gualterio & Bernerio patet, moxque de Ernaldo patebit. Hic ex Majori-monaſterio aſſumtus fuiſſe videtur ex pacto quodam a Majoris-monaſterii fratribus cum archiepiſcopo Turonenſi inito anno MCXLVIII. cui poſt majorem priorem cum aliis ejuſdem loci monachis ſubſcribit jam Bonævallis abbas. Tres ad eum exſtant Arnulfi Lexovienſis præſulis epiſtolæ. In una (*d*) conceptum ex ejus morbo & perſecutionibus mœrorem, necnon de ipſius merito opinionem exprimit his verbis: *Venerabilis frater & amicus noſter Philippus abbas infirmitatem veſtram cum magna nobis amaritudine nuntiavit, affectum animi lacrymarum teſtimonia proſecutus; quod verbum primo flatim auditu tanto nobis acerbius exſtitit, quanto proxime de veſtra fueramus præſentia gratulati .... Occurrebat mihi ſiquidem caritatis veſtræ ſanctum illud, dulceque colloquium, quo prævaleris auditorum mentes rerum erudire ſollertia, & aures jucundi ſermonis ſuavitate mulcere. Recordabar quantam vobis ſcribendi gratiam bonitas divina contulerat, in qua neſcio an magis quæ ſenteutiarum fructum, an dicendi peritiam debeat admirari... Denique dolor in miſerationem converſus eſt, dum incommoda veſtra, laboreſque contemplor, quibus innocentiam veſtram ſollicitudo maxima & perſecutoris immanitas inceſſanter affligunt.* Incertum quis fuerit iſte perſecutor, qui potius externus videtur fuiſſe, quam domeſticus. Ut ut ſit, ea fuit vexatio, ut ad Majus-monaſterium, abdicata dignitate, tandem ſe recepe-

(*b*) *V. Lib.* 7. *n.* 25.

(*c*) *Petr. Ven. lib.* 2. *ep.* 2.

(*d*) *Arnulf. ep.* 3.

rit, ut ſuo loco videbimus. Altera ad eumdem epiſtola (*e*) idem Arnulfus eidem gratulatur de ſua incolumitate & de fauſto ipſius itineris proventu; & quod Er-

(*e*) *id. ep.* 17.

naldus ipſum inviſere conſtituerit. Tertia (*f*) reſpondet ad litteras, quas Ernaldus Arnulfo in procinctu cujuſdam itineris ſui ſcripſerat; aitque Arnulfus, ſe pro eo ſacrificium obtuliſſe, de quo id præciate effatur, magnum illud eſſe beneficium, *quod erogatum alii proficit, ipſumque nihilo minus adjuvat erogantem. Quoſcumque enim*, inquit, *ſacerdos effuſa caritatis latitudine complectatur, totum ſimul omnium, totum uniuſcujuſque eſt figillatim; nec integritatem dividit communicatio plurium, nec ſoliditatem minuit participatio diverſorum.* Hæc epiſtola, quæ de Ernaldi itinere agit, poſterior eſt altera in qua eidem gratulatur *de ſuæ peregrinationis proventu, gaviſus*, inquit, *quod veſtram prudentiam & honeſtatem honore debito Romana recognovit eccleſia.* Id intelligendum de reditu Ernaldi ex Romano itinere ad Lucium II. a quo privilegium ſuo monaſterio impetravit. Hæc ſumma Arnulfi epiſtolarum

(*f*) *id. ep.* 38.

ad

ad Ernaldum, quem alii Arnaldum ſeu Arnoldum, nonnulli perperam Bernardum vocant. Hic librum ſecundum compoſuit de vita S. Bernardi, qui morti proximus extremam ad eum epiſtolam ſcripſit. Hsud ſcio, an ejus, an Bernerii abbatis tempore acciderit quod Petrus Venerabilis tradit (*a*) de quodam Liziniaci presbytero male mortuo, quem abbas Bonævallis & fratres de emendatione vitæ ſæpe, ſed incaſſum admonuerant: cui morienti adfuit monaſterii prior, iſque moribundus ſe damnatum eſſe exclamavit. ANN. CHR. 1144.

(*a*) *Petrus Ven. lib. 1. de mirac. c. 25.*

Memini aliquando vidiſſe apud Bonamvallem turriculam quamdam erectam prope eccleſiam, cujus rationem & uſum diu fruſtra perquiſivi. Conſimilis itidem exſtat in cœmeterio eccleſiæ Sarlatenſis, olim monachorum, ut ex litteris venerabilis viri Gerardi, tunc vicarii generalis, ad me olim ſcriptis intellexi, quam turriculam vulgus *Fanal.* appellat. Opinabar id eſſe factum inſtar facis ad illuminandos fideles, qui noctu ad eccleſiam conveniebant. Tandem ex Petro Venerabili didici uſum ejuſmodi machinarum, ex libro ſcilicet ſecundo de miraculis, capite XXVII. ubi de conſimili turricula monaſterii Carli-loci diœceſis Matiſconenſis ſic loquitur: *Obtinet medium cimiterii locum ſtructura quædam lapidea, habens in ſummitate ſua quantitatem unius lampadis capacem, qua* ob reverentiam fidelium ibi quieſcentium *totis noctibus fulgore ſuo locum illum ſacratum illuſtrat. Sunt & gradus, per quos illuc aſcenditur; ſupraque ſpatium duobus vel tribus ad ſtandum vel ſedendum hominibus ſufficiens.* Hic igitur uſus ejuſmodi turricularum, tametſi etiam ad illuminandos eos qui ad eccleſiam noctu conveniebant inſtitutæ haud temere dici poſſunt, uti olim coniiciebam. XXXV. Turricula inſtar facis in cœmeterio ad quid?

Sub finem hujus anni Serlo abbas Savignienſis ſeu Saviniacenſis monaſterii & congregationis in diœceſi Abrincenſi privilegium (*b*) a Lucio II. impetravit, *Serloni abbati ſanctæ Trinitatis Savignienſis monaſterii* ejuſque ſucceſſoribus inſcriptum, quo pontifex locum illum ſub apoſtolica protectione cum ſuis adjunctis ſuſcipit; ſtatuitque, *ut ordinem monaſticum ſecundum beati Benedicti regulam & inſtituta regulæ competentia inviolabiliter obſervent. Si quis vero ex abbatibus, monachis quoque vel converſis veſtra*, inquit, *congregationi a propoſito & ordine exorbitaverit, & ſecundo, tertiove commonitus incorrigibilis remanſerit; abbate abſque ulla contradictione retento, juxta providentiam Savignienſis abbatis, qui pro tempore fuerit, loco ipſius alius idoneus ſubſtituatur: monachus vero, ſi contumax fuerit, regulariter corrigatur.* Ad hæc vetat pontifex, ne ullus abbas ſchiſma in illo ordine facere auſit, aut commiſſum ſibi monaſterium abſque aſſenſu communi alterius ditioni ſubjicere. Denique ut ne in benedictione abbatum ullæ exactiones, cappæ, veſtimenti, paſtus, ſeu terreni cujuſvis quæſtus fiant. *Datum Laterani per manum Baronis S. R. E. ſubdiaconi nonis Decembris indictione* VIII. hoc anno, Lucii papæ primo. Quadriennio poſt idem Serlo ſe ac triginta ſuæ congregationis monaſteria Ordini Ciſtercienſi ſubjecit. XXXVI. Serloni abbati Savinacenſi privilegium datum. (*b*) *Spicil. to. 10. p. 384.*

In tertio Annalium noſtrorum volumine (*c*) actum eſt de primordiis monaſterii S. Martini diœceſis Caturcenſis, in Monte-aureolo poſiti, quod a S. Theodardo Narbonenſi archipræſule ibidem ſepulto S. Theodardi, vulgo Audardi ſeu Auduardi nomen accepit. Locus poſtmodum dictus eſt Montalba, quem locum Ildefonſus comes Toloſæ, dux Narbonæ, marchio Provinciæ, & Raymundus de S. Ægidio ejus filius, ad ædificandum *villam ſive burgum* illius habitatoribus conceſſit ſub certis conditionibus relatis in inſtrumento, quod Catellus in libro ſecundo de rebus Septimaniæ, capite XVI. vulgavit, datum hoc anno *menſe Octobris feria ſecunda*. Hæc eſt origo urbis Montalbani, in qua S. Martini ſeu S. Theodardi abbatia in epiſcopalem a Johanne XXII. erecta eſt ſub archiepiſcopo Toloſano. De Ildefonſo ſeu Hildefonſo comite S. Ægidii inferius agendum, ad quem exſtat S. Bernardi epiſtola (*d*) adverſus Henricum hæreticum. XXXVII. Montalbæ urbs erigitur. (*c*) *lib. 40. n. 15.*

(*d*) *Bern. ep.*

In Lerinenſi monaſterio Fulconi abbati poſt duodecim annos regiminis ſucceſſit hoc anno Hugo, qui vix biennium loco præfuit, Raimundum ejus nominis primum ſortitus ſucceſſorem, qui monaſterium quatuor dumtaxat annis rexit: ſed uno tantum anno Raimundus alter, de Claverio cognominatus. Hunc excepit Boſo, cujus tempore Sarraceni Lerinum magnopere infeſtarunt. XXXVIII. Lerinenſes abbates.

In Saxonia Corbeiæ-novæ abbas Adalbero deceſſit anno præfecturæ ſexto. Ejus tumbam hæc ambit inſcriptio: *Adelbert. Corb. abbas Dei gratia fuit quod erat, & ejuſdem Dei gratia nunc eſt quod ſperat, heres gloria æternæ. Qui me ſequetur, vigila fideliter. Anno* MCXLIV. Alberoni ſucceſſit Henricus, vix integro biennio abbas: poſt quem electus Henricus alter, ad menſes ſex. Sub tam brevi horum duorum præfectura Corbeia omnino a recto tramite ad extremam licentiam prolapſa eſt in ſcandalum vicinorum; quod ubi reſcivit Eugenius III. Conrado regi mandavit, ut frenum iniiceret ac capiſtrum ferocibus illis monachis, qui gementibus quibuſdam XXXIX. Corbeiæ-novæ abbates & ſtatus.

piis

ANN. CHR. 1144.

pis antiqui moris, ad turpia quæque flagitia ruebant impune. Non dubium, quin id Eugenio litteris significaverit Theodewinus cardinalis & legatus, qui poſteto anno Cotbeiæ adfuit, ut ex chronico Huxovienſi diſcimus. Solemnis tunc curia a Conrado rege inſtituta fuiſſe dicitur, cui interfuere cum Theodewino cardinali & legato Thomas cardinalis, Bernardus Paderbornenſis, Rodulfus Halberſtadenſis, Bernardus Hildensheimenſis, Philippus Oſnabrugenſis, Henricus Mindenſis, Fridericus Magdeburgenſis, Titmarus II. Ferdenſis, Anſelmus Havelbergenſis & Henricus Olomucenſis, Wicboldus ſeu Wibaldus abbas Stabulenſis, multique duces, comites & optimates. Actum haud dubie de reformatione monaſterii, quæ non niſi poſt biennium fieri cœpit per Wibaldum abbatem Stabulenſem.

XL. Wrſtembergenſe monaſterium conditur.

Exſtat in diœceſi Colonienſi opidum quoddam, quod Sanctum vocant, cum collegiata eccleſia, in qua S. Notbertus principio canonicus fuit. Non longe ab illo opido viſitur mons Wrſtembergenſis, in quo monaſterium hoc anno in honorem beatæ Mariæ erectum eſt. Hic locus tunc pendebat a Sigebergenſi abbatia ex dono Henrici Alpheimenſis, miniſterialis eccleſiæ S. Petri Colonienſis, qui illum Sigebergenſi abbati conſilio Norberti olim contulerat, uti nos docet Arnulfi Colonienſis archiepiſcopi notitia in hæc verba. *Notum vobis eſſe volumus, qualiter monaſterium beatæ Mariæ in monte VVrſtemberg juxta Sanctum inchoatum ſit... Miniſterialis quidam S. Petri, nomine Henricus de Alpheim, conſilio & auxilio Norberti Sanctenſis tunc canonici, poſtea Magdeburgenſis archiepiſcopi, a domino Friderico Colonienſi archiepiſcopo obnixis precibus impetravit, ut æternæ remunerationis obtentu beneficium, quod ſibi in prædicto monte VVſtembergenſi paterna, immo avita tranſmiſſione proveneraat, monaſterio Sigebergenſi legitima donatione contraderet.* Ad hæc *prædictus Norbertus & frater ejus Heribertus obtulerunt curtem. Ægre cum omni utilitate ſua; utque firmior eſſet conceſſio, curtiles aliunde donatos aquanimiter fecerunt.* Deinde enumerantur illius curtis reditus & cenſus; quæ omnia Cuno primus Sigebergenſium abbas accepiſſe dicitur. Hactenus notitia Arnulfi archiepiſcopi, cujus copia a reverendiſſimo Luzernæ abbate Johanne Etheardo reformatæ Congregationis Præmonſtratenſis vicario-generali, mihi facta eſt. *Acta in monte VVrſtemberg. anno dominicæ incarn.* MCXLIV. *indictione* VIII. *anno* I. *domni apoſtolici Lucii, regnante Romanorum imperatore Occidentis Conrado III. anno* VII. *Orientis ſub Emmanuele Comneno an.* II. Hoc Norberti ſtudium in Sigebergenſe monaſterium inde ortum eſt, quod vir ſanctus ibidem ſub Cunone abbate educatus ſit, & primis litteris infotmatus.

XLI. S. Ghiſleni abbates. (a) *V. lib.* 63. *n.* 68.

Jam dudum nulla de Cella ſeu monaſterio B. Ghiſleni facta mentio eſt, cujus abbates, qui ſæculo duodecimo locum rexere, hic commemorare juvat. Poſt Alardum (*a*) abbatem, qui concilio Claromontenſi ſub Urbano II. interfuit, & ab eo privilegium adeptus eſt, Cellæ præfuit ab anno MCXII. Walbertus, qui poſt tres annos piiſſime vitam abſolvit, dyſenteriæ morbo confectus. Sexto ante obitum die ſacro Viatico refectus, rogatus ut cibum ſumeret, prorſus abnuit: Abſit, inquiens, filioli, ut cæleſtibus delicliis dapes addamus perituras. Tum, mortem ſibi imminere ſentiens, aqua benedicta ſe aſpergi juſſit, &, quia ſabbatum erat, pedes ſibi ex regulæ præſcripto lavari; & dicto completorio, lecta Chriſti Domini paſſione, in cinere & cilicio exſpiravit. Huic ſubrogatus Oduinus, monaſterium in ſpiritualibus & temporalibus auxit. Ejus dignitatis & probitatis ſucceſſor fuit anno MCXLII. Egericus, S. Bernardo, ut tradunt, familiaris: idque argumento eſt, quod Nicolaus Cameracenſis epiſcopus ejus interventu quædam altaria Cellæ conceſſit. Hoc autem anno Goſſenus ſeu Joſſenus Sueſſionum antiſtes Egerico abbati litteras dedit, quibus ea, quæ *domnus Elefans, bonæ recordationis vir monaſterio* ejus donaverat in villa Alemannis diœceſis Sueſſionenſis, confirmavit, *ſicut in privilegiis Romanorum pontificum Urbani & Gelaſii continetur*, aliaque rata habet, quæ Radulfus vicecomes *de Lanſon* & Cæcilia ejus conjux eidem monaſterio contulere. *Huic actioni* præter alios interfuit *Ernaldus abbas ſanctorum Criſpini & Criſpiniani. Actum eſt hoc anno incarnationis dominicæ* MCXLIV. *epiſcopatus* Joſleni *octavo-decimo.* Septennio poſt monaſterium incendio conflagravit, cui infortunio undecim circiter annis ſuperſtes fuit. De Ernaldo ſeu Arnaldo S. Criſpini abbate ſuperius actum eſt, iterumque de eo ſermo recurret.

XLII. Alulfus monachus Tornacenſis obit. (b) *lib.* 69. *n.* 20.

Ad hunc annum perveniſſe videtur Alulfus, S. Martini cœnobii apud Tornacum monachus, de cujus converſione ſuperius (*b*) actum eſt. Hic in illo monaſterio *armarii ſeu cantoris officium quadraginta ſeptem annis tenuit*; quo tempotis ſpatio Gregorii Magni libros omnes relegens, imitatus Paterium univerſas tam veteris quam novi teſtamenti ſententias a ſancto Doctore expoſitas excerpſit, & in tres codices redegit, inſuper quartum ex diverſis moralibus ſententiis compoſuit; quos libros GREGORIALIS nomine donavit; ſicque quadrageſimo-octavo convetſionis ſuæ anno bono in propoſito vitam terminavit, ut ſcribit Hermannus ejuſdem loci

monа-

monachus in libro (*a*) de reſtauratione abbatiæ S. Martini Tornacenſis. Idem Alulfus in prologo ad librum ſuum Gregorialem fuſe agit de occaſione illius operis, quod ab ſe ſuſceptum dicit: tum ſuo ipſius in Gregorii libros ſtudio, tum ſuaſu & rogatu Odonis ejuſdem cœnobii fundatoris & primi abbatis, poſtmodum Cameracenſis epiſcopi, qui apud Aquicinctum ſepultus requieſcit. Exſtat hic prologus in tomo I. noſtrorum Analectorum, a nobis deſcriptus & vulgatus ex codice ejuſdem monaſterii S. Martini. Alulfi collectio Gregorialis edita eſt in noviſſima editione Gregorii Magni operum a noſtris adornata. ANN. CHR. 1144. (*a*) *Spicil. to. 10. p. 396. & ſeq.*

XLIII. Willelmus ibidem monachus doctus.

Alulfum imitatus eſt ſæculo inſequente Willelmus, ejuſdem loci monachus, qui ſelectas S. Bernardi abbatis ſententias in communes locos ſcite diſtinxit, opuſque ſuum BERNARDINUM nuncupavit, in editis vulgatum ſub titulo, *Flores S. Bernardi*, abſque nomine auctoris, quod nobis exhibet codex Ciſtercienſis ſub hoc titulo: *Incipit prologus domni Willelmi monachi S. Martini Tornacenſis in Bernardino, quem idem excepit & compilavit de libris & dictis S. Bernardi abbatis Clarævallis.* Tum incipit prologus his verbis. *Cum non eſſem alicui exercitio magnopere occupatus*, &c. ut in editis.

XLIV. Laurentii de Leodio hiſtoria de epiſcopis Virdunenſium deſinit. (*b*) *Spicil. to. 10. p. 532.*

In hoc anno deſinit Laurentius de Leodio, monachus S. Laurentii ejuſdem urbis, dein a Roduſio, S. Vitoni priore Virdunum deductus, ubi hiſtoriam epiſcoporum Virdunenſium, a Berthario presbytero inchoatam, & ab anonymo enntinuatam, proſecutus eſt a Theoderico quadrageſimo epiſcopo uſque ad hunc annum MCXLIV. Alberonis quadrageſimi-ſexti epiſcopi decimum quartum, ut ipſe diſerte (*b*) tradit. Hujus porro hiſtoriæ ſcribendæ ipſi auctor fuit *domnus Hugo monachus* S. Vitoni *vir ferventiſſimi zeli*, non confundendus eum altero Hugone, ejuſdem loci monacho, dein Flaviniacenſi abbate, qui ætate ſuperior fuit. Cave etiam hunc Laurentium confundas cum Laurentio S. Vitoni abbate, cujus obitum ante annos quinque retulimus. Laurentii hiſtoriam alter anonymus, S. Vitoni itidem monachus, continuavit uſque ad Gnidonem de Melloto epiſcopum, qui eum Innocentio IV. quaſdam rixas habuit. Omnes iſtos auctores Acherius noſter typis vulgavit in Spicilegii tomo XII. cum prædicta Hermanni Hiſtoria de reſtauratione monaſterii S. Martini Tornacenſis: quæ, uti & Laurentii de Leodio hiſtoria, multa ſcitu digna continet.

XLV. Roduſius Tortarius poeta & hiſtoricus. Bernardum & Petrum Venerabilem laudat.

His auctoribus addendus Roduſius Tortarius monachus Floriacenſis, quem ad hoc uſque tempus vixiſſe conſtat, ſed parum exceſſiſſe. Scripſit quippe Petri Abælardi epitaphium, qui paullo ante hunc annum obiit; ſcripſit quoque elogium S. Bernardi & Petri Venerabilis, dum adhuc viverent. S. Bernardi elogium ſcribebat poſt pacem hoc anno factam regem inter ac comitem Theobaldum, cujus auctorem non tam Bernardum quam Chriſtum per eum fuiſſe dicit his verſibus;

Qui ſubdit regi comitem, dans regia regi:
Qui regi comitem per verba facit bona mitem?
Sic ut rex creſcat, comes aſtet, plebſque quieſcat,
Grataque Francorum ſit pax, pax iſta duorum.
Hæc Clarævallis pater abbas; hæc tibi Gallis:
Tu victor Chriſti, non hoc equidem potuiſti.

In elogio Petri Venerabilis ait, nullum eſſe ſub cælo eo ſuperiorem; &, ut verbis poetæ rem exprimam:

Scit bene, ſcit mundus, quod haberis in orbe ſecundus;
*Sub cæli capa * tibi non ſupereſt niſi papa,* * ſic.
Et fortaſſe bonis præcellis eum rationis.

Grandævum fuiſſe oportet Roduſium cum hæc ſcriberet; nam inter prolixa ejus poematia habetur unum de Terræ ſanctæ prima expeditione ad Galonem epiſcopum primum Belvacenſem, dein Pariſienſem, qui anno MCXVI deceſſit. Præcipuum ejus poema eſt de rebus memorabilibus, conſtans libris novem, cum metrica ejus epiſtola ad Garnerium Bordonem, cui libros illos Mirabilium mittit. Secunda epiſtola metrica eſt ad quemdam Bernardum, in qua prolixam refert hiſtoriam duobus amicis, videlicet Amelio Arvernenſi & Amico Vaſcone, qui mutata veſte, pro Amelio vitam duello expoſuit. Ambos Vercellis ſepultos eſſe dicit Tortarius. Mitto alias epiſtolas ad Odonem, Philum & Sincopum. In epiſtola ad Robertum deſcribit iter ſuum per Galliæ urbes, Bleſas, Cadomum, & Bajocas, quarum ſitum, commoda & incommoda refert. Eſt & alia ejus epiſtola ad Adelphum ſeu fratrem ſuum germanum, in qua non obſcure innuit, ſe Giomis * ad Ligerim ortum eſſe his verſibus. * Gien.

ANN. CHR. 1144.

Nuper eram Gismis: locus hic situs eſt ſecus amnis
Litus labentis per Turones Ligeris.
Dumque meos declino lares, dum viſere cives,
Inſeſtant ſævis dumque meos odiis;
Pectore quæro meis quo cum maneat inimicis:
An tibi ſint triſtes, an tibi ſit hilares.

Præter hæc Tortarius metrice ſcripſit vitam S. Mauri martyris, miracula patris Benedicti, quæ etiam proſa oratione retulit. Denique Petri Venerabilis elogio ſubdit Cluniaci elogium: In codice olim Floriacenſi, poſtmodum Chriſtianæ reginæ hæc omnia habentur, quibus præmittitur duplex ipſius Tortarii epitaphium a Franco Beato compoſitum. Primum ſic habet:

Rodulfus fuit hic decus, eccleſiæque columna,
Carmina cujus in hoc corpore, lector, habes.
Imbutus a puero doctrinis grammaticorum,
Sæcli cum vitæ deſervit ſtudium.
Inde fuit ſacræ vas legis & hiſtoriarum:
Novit quippe novum, quidquid avumque fuit.
& *Poſt in hoc monachus fuit & ſpeculum monachorum.*
... factis, veſtibus, ore Deum.
* ſic. *... die * talo quod perficit omnia dulce:*
Quodque fide petiit, nunc habeat ſpecie.
Sit cum Rodulfo tua portio, Francе Beate
[Ut ſimilis] fias nocte dieque ſtude.

Aliud Rodulfi epitaphium prætereo.

XLVI. Monaſteriorum violatores cælitus puniti.

In Anglia hoc anno flagrante bello civili in Stephanum regem, divina ultio in violatores monaſteriorum & eccleſiarum multis apertiſque ſignis demonſtrata eſt. In his duos notat Rogerius Hovedenus, qui monachis avulſis, eorum eccleſias in caſtella converterant. Eorum unus fuit Robertus Marmio; alter Gaufredus comes: ille a Coventrenſi, hic a Rameſienſi eccleſia monachos abegit. Verum Robertus, vir bellicoſus, in illo civili bello, cum in hoſtes inſurgeret, inter ingentes ſuorum cuneos coram ipſo monaſterio ſolus interfectus eſt; ſicque excommunicatus malæ morte periit. Similiter Gaufredus inter confertas ſuorum acies a quodam vili mancipio ſolus ſagitta percuſſus, paullo poſt ex ipſo vulnere, quod quaſi nullius momenti ridebat, pariter excommunicatus interiit. *Dum autem eccleſia illa*, inquit Rogerius, Rameſienſis, an Coventrenſis, *pro caſtello teneretur, ebullivit ſanguis a parietibus eccleſiæ & clauſtri adjacentis, indignationem divinam manifeſtans, ſceleratorum exterminationem denuntians, quod multi quidem viderunt, & ego ipſe quidem*, ait Rogerus, *meis oculis aſpexi.*

XLVII. Diplomata Henrici archiepiſcopi Moguntini pro Erfordienſi monaſterio. (a) Schannat. Vin. to. 2. p. 283.

[Hoc ipſo anno Henricus archiepiſcopus Moguntinus ea omnia prædia quæ in *Hochſtett* poſſidebat Erfordienſe S. Petri monaſterium ſuo diplomate confirmavit illa in primis quæ olim ei tradiderat quidam Diemo. (a) Fuit autem Diemo miniſterialis domni Conradi marchionis, qui divinitus inſpiratus terrena cum cæleſtibus commutare deliberavit, *adeaſque prædictum marchionem rogavit, ut illius permiſſu ſe ſuaque bona iteret tradere Erpherfurtenſi cœnobio*, cujus precibus nobilis marchio annuens, omnia prædia & homines quæ in *Hochſtett* poſſidebat, *liberis maribus duorum comitum, videlicet Symonis comitis & Lamberti tradidit, ut ipſi nihilo minus ſuper altare prædictorum apoſtolorum ipſa prædia contraderent:* quam traditionem Adalbertus tunc archiepiſcopus confirmavit, & *prædictus Diemo monaſticæ vitæ regulam ſubiit in ſupradicto cœnobio, in quo dormit feliciter in Domino.* Præterea dominus Hermannus *de Vvocenesberc* Jeroſolymam proficiſci deſiderans eidem monaſterio quindecim manſos, multis nobilibus adſtantibus, contradidit, quæ & alia prædictus Henricus confirmavit. *Acta ſunt hæc apud Erpherfurt anno dominicæ incarnationis* MCXLIV. *indictione* VII. *regnante Conrado rege.* Tribus poſt annis prædictus Henricus archipræſul ſuo diplomate roboravit venditionem duorum manſorum in *Hochſtett*, quos Wernherus abbas Erfordienſis emerat a Gonthero de *Ditendorff* & filiis ejus. Hujus rei teſtes fuerunt Wernherus abbas Erpherfurtenſis, Hiltene abbas Aldeſleybenſis, Bernhardus comes & advocatus ejuſdem cœnobii. *Acta ſunt hæc anno dominicæ incarnationis* MCXLVII. *indictione* X. *regnante Conrado rege hujus nominis tertio, eodem rege in expeditione Hieroſolymitana poſito.* Propenſum erga cœnobium Erfordienſe animum Henrici archipræſulis demonſtrat ejus diploma anni MCXLIII. quo venerabili Gelfrado abbati & ſucceſſoribus ſuis de Erpherfurt auctoritate ſa-

fa-

facultatem concedit, *ut pueros baptizent, infirmos, ſi petierint, viſitent, mortuos ſepeliant, ſicut hucuſque fecerunt, deinceps faciant, & cum cruce & reliquiis eccleſiam dominicis diebus ſolito more circumeant, ut quod labor noſter, inquit, per abſentiam minime poteſt explere, devotio eorumdem fratrum ſtudeat conſummare.*] ANN. CHR. 1144.

[Pullulabant per id tempus ubique hæreſes, atque hoc ipſo quo ſiſtimus anno, Leodienſis eccleſia (*a*) novam in ea diœceſi detectam Lucio papæ defert, ut pro ſua paterna providentia & ſollicitudine eam extinguere conetur. *A Monte Guimari*, ſive limari inquit, *quo nomine quidam vicus in Francia dicitur, quadam hæreſis per diverſas terrarum partes defluxiſſe cognoſcitur, qua adeo varia & multiplex eſt, ut ſub unius certo vocabulo minime comprehendi poſſe videatur. Cujus apud nos ſectatores quidam detecti, convicti, confeſſi ſunt: hos turba turbulenta raptos incendio deputavit, ſed nos Dei favente miſericordia, pene omnes de inſtanti ſupplicio, de ipſis meliora ſperantes, vix tamen erripuimus, quorum hic eſt quem ad paternitatem veſtram ſua petitione deſtinare curavimus. Hæreſis hæc diverſis diſtincta eſt gradibus. Habet enim auditores, qui ad errorem imitiantur; habet credentes, qui jam decepti ſunt; habet ſacerdotes, habet & cæteros prælatos ſicut & nos. Hujus hæreſis nefanda blaſphemia ſunt, quod in baptiſmo peccata remitti negat, quod ſacramentum Corporis & ſanguinis Chriſti inane reputat, quod per impoſitionem pontificalis manus conferri nihil aſſeverat, quod neminem accipere Spiritum credit, niſi bonorum operum præcedentibus meritis quod conjugium damnat, quod apud ſe tantum eccleſiam catholicam eſſe prædicat, quod omne juramentum, velut crimen judicat. Hi tamen qui hujus ſceleris ſectatores ſunt, ſacramentis noſtris ficte communicant, ad acquirendam ſuæ velamentum.* Tum ſubdit, ex eis unum Aimericum nomine, qui apud eos erat auditor, flammis ereptum ad ſedem Apoſtolicam mittere, cum ei facturum ſatis, tum ut ſponſionem quam in vitæ diſcrimine poſitus fecerat adimpleret; voverat enim, ſi meritis ſanctorum apoſtolorum evadere poſſet, eorum limina devote viſitaturum. Cæterum *alios hujus erroris participes per religioſa loca diviſos eſſe, quid ſuper eis ad correctionem agendum* eſſet a ſummo pontifice exſpectantes.] XLVIII. Nova hæreſis detecta apud Leodios. (*a*) *Ampliſſ. collect.* to. I. p. 777.

POſtero anno, ejus ſæculi quadrageſimo-quinto, Lucius papa, non integro anno in pontificatu exacto, non tam morbo, quam tædio Arnaldiſtarum factionis, v. kal. Martii præpropera morte ſublatus eſt in monaſterio S. Gregorii ad Clivum-Scauri, & in Lateranenſi baſilica ſepultus. Statim poſt ejus obitum ob tumultuantes Arnaldiſtas, in eccleſiam monaſterii ſancti Cæſarii ad eligendum ſucceſſorem convenientes cardinales, unanimi conſenſu Bernardum abbatem S. Anaſtaſii ad Treſontes, Ordinis Ciſtercienſis, Piſanæ eccleſiæ olim vicedominum, eidem monaſterio nuper a S. Bernardo præfectum, elegerunt, & Eugenium III. appellarunt. Hic, cum proxima die dominica apud S. Petrum pro more conſecrandus eſſet, ob turbas ſenatorum, qui electionem retractare moliebantur, intempeſta nocte Urbe egreſſus, ad Farfenſe monaſterium cum domeſtica cardinalium familia declinavit, ubi dominica die conſecratus eſt, vacante tunc abbatia poſt mortem Adenulfi abbatis, quæ ſuperiori anno accidit: cui Rolandus poſt biennium ſucceſſit. Poſt Eugenii ex Urbe receſſum furentes Arnaldiſtæ cardinalium domos deprædati ſunt. E Farfenſi monaſterio pontifex Viterbium ſe recepit: ubi aliquandiu commoratus, Armeniorum legatos in eccleſiæ Romanæ communionem admiſiſſe traditur. Sed prius civitatem Caſtellanam adierat, ubi verſabatur v. idus Aprilis, cum omnes Majoris-monaſterii cellas & poſſeſſiones confirmavit. Viterbii adhuc erat XIV. kal. Decembris ejuſdem anni, quo die & anno ampliſſimum Geraldo Moliſmenſi abbati privilegium indulſit, ut poſtea videbimus. Inde Vetrallam profectus, Kaloni abbati S. Michaëlis ad Moſam cellas Aſmingiæ & Aſmantiæ, cellam quoque Monciacenſem cum capellis caſtri, aliaſque confirmavit. *Datum Vetrallæ idus Decembris indictione* VIII. *anno ab incarnatione Domini* MCXLV. *pontificatus anno* I. ANN. CHR. 1145. XLIX. Lucio II. Eugenius III. ſuccedit.

Ubi Eugenii electionem reſcivit S. Bernardus, aureas plane ad eum litteras (*b*) ſcripſit, in quibus ita gaudium ſuum timore temperat, ut Eugenio maxime de ſua exaltatione timendum eſſe oſtendat. *Exultavi fateor*, inquit, *ſed cum tremore. Exſultavi, ſed in ipſo exſultationis mea artículo timor & tremor venerunt ſuper me. Ego enim etſi nomen patris depoſui, ſed non timorem, ſed non anxietatem, poſtremo nec affectum, nec viſcera patris. Conſidero gradum, & caſum vereor: conſidero faſtigium dignitatis, & intueor faciem abyſſi jacentis deorſum.... Itaque aſcendiſti in altum: noli altum ſapere, ſed time; ne forte contingat vero miſerabilem illam emittere vocem: A facie iræ & indignationis tuæ elevans allieſiſti me. Altiorum quippe locum ſortitus es, ſed non tutiorem, ſublimiorem, non ſecuriorem. Terribilis prorſus, terribilis eſt locus iſte*, &c. Sic Eugenium minime palpabat, ſed ſerio terrebat bonus pater, ut cum in ſublimi illo gradu non altum ſapere admoneret. In fine pontificem monet de negotio archiepiſcopi Eboracenſis, de quo mox agendum optat- L. Bernardi ad eum epiſtola. (*b*) *Bern. ep.* 238.

ANN. CHR. 1145. optatque Eugenii animum a cupiditate prorſus alienum eſſe. *Quis mihi det*, inquit, *antequam moriar, videre eccleſiam Dei, ſicut in diebus antiquis, quando apoſtoli laxabant retia in capturam, non in capturam argenti vel auri, ſed in capturam animarum!* qua in re Bernardi voto Eugenius optime reſpondit. Io alia epiſtola (*a*) ad cardinales vir ſanctus conqueri videtur, quod Bernardum abbatem ab otio & ſolitudine ad totius eccleſiæ curam tapuerint; eoſque hortatur, ut ipſi collaborent in opere ad quod aſſumtus erat.

(*a*) *id. ep.* 237.

LI. Eugenius qualis in pontificata. (*b*) *Bern. vita l. 2. c. 8.*

In pontificatu Eugenius eamdem, quam ante modeſtiam retinuit. Mitabantur omnes, teſtante Ernaldo (*b*) noſtro, tantam in tanta altitudine humilitatem, & in „ tam ſublimi faſtigio propoſiti ſancti immobilem permanere virtutem: ut altitu„ dini ſociata humilitas pro officio exterius ſplenderet, & pro virtute aequa„ quam interius inanis fieret. Adhærebat cuti ejus lanea tunica, & interdiu ac no„ ctu cuculla ſemper indutus erat. Lectus ejus palliis opertus cortina ambiebatur „ purpurea; at ſub operimentis laneis nonniſi compoſta ſtramina & paleæ congloo„ batæ latebant. Fratres ſuos in comitatu habens, ſe inter eos fratrem ac ſocium, „ non dominum vel magiſtrum exhibebat. Denique quam alienus a ſorde avaritiæ fuerit, prodit Bernardus (*c*) ipſe, Eugenii virtutis minime palpator, aitque apud eum Germanicos vilviſſe ſuccos, & argentam inſtar fœni reputatum fuiſſe; quod exemplis probat.

(*c*) *Bern. l. 3. de conſid. c. 3.*

LII. Willelmo Eboracenſi archiepiſcopo ſufficitur Henricus. (*d*) *lib. 77. n. 136.* (*e*) *Bern. ep. 235. & 236.* (*f*) *id. 239. 240.* (*g*) *Monaſt. Angl. to. 1. p. 748.*

Prima ejus zeli occaſio & materia fuit in Willelmum Eboracenſem archiepiſcopum, quem ſimoniacæ in illam ſedem intruſum fuiſſe in primis contendebant Rievallis & Fontium Ordinis Ciſtercienſis abbates. Hæc cauſa Innocentii II. pontificatu agitata (*d*) fuerat, & ad judicium remiſſa Henrici epiſcopi Wintonienſis, qui Willelmum purgaverat. Verum Lucio II. mortuo, cum Eugenium e ſuis ſummum pontificem creatum viderent Fontanenſes & Rievallenſes, Willelmi exauctorationem apud eum urgere cœperunt, muniti litteris (*e*) Bernardi abbatis ad Eugenium & ad Romanum curiam, in quibus tota facti hiſtoria deſcribitur. His litteræ additæ (*f*) aliæ, ad acuendum pontificis zelum: qui tandem expugnatus Willelmum depoſuit. Electus in ejus locum Henricus *de Muldach* ſeu *Murdach* Fontanenſis abbas: quo mortuo, reſtitutus Willelmus, ſponſione Anaſtaſio (*g*) papæ facta, ſe per omnia Fontanenſi eccleſiæ ſatisfacturum de injuriis & damnis, quæ per ſe, vel ſui cauſa monaſterio illata fuerant. Feciſſeque ſatis, niſi eum mors immatura ſuſtuliſſet. Quæ fuerint illa damna, quive poſt Henricum Fontanenſis monaſterii abbatem & eventus accurate tradit Serlo monachus, cujus hiſtoria in tomo 1. Monaſtici Anglicani (*h*) edita eſt.

(*h*) *Ibid. p. 733. & ſeqq.*

LIII. Petro Venerabili viſio facta Romæ. (*i*) *Petr. Ven. lib. 2. de mirac. c. 25.*

Initio pontificatus Eugenii Petrus Venerabilis Romam adiit paullo ante adventum Domini, ut ipſe diſerte (*i*) ſcribit, *ad viſitandum tam ipſum, quam communem matrem Romanam eccleſiam*. Illic dum *apud cardinalatum*, id eſt titularem eccleſiam *ſanctæ Mariæ-novæ*, quæ juxta antiquum Romuli templum conſtructa eſt, hoſpitaretur, in ſomnis viſus eſt ſibi adſtare Guillelmus Cluniaci prior recens mortuus, qui ipſi tum auctorem ſuæ necis, (nam veneni poculo extinctus fuerat) tum quædam de ſtatu ſuo, de viſione Dei, & de certitudine chriſtianæ fidei, ſemel & iterum revelavit; quæ omnia Petrus fuſe retulit, eaque pro certo habuit. Fuit hic Guillelmus, teſte ipſo Petro, ſecundum carnem nobilis, ſed ſpiritu longe nobilior, a primis adoleſcentiæ annis ad mortem uſque religioni perquam addictus, ſactus melior in dies, angelica puritate, miſericordia in pauperes inſignis, ſed zelo in primis contra negligentes & delinquentes totus igneus, quod ipſi necem attulit. Fuerat is multis loci prior, tam abbas Moiſiacenſis, ſed tandem Cluniaci prior. Hajus porro viſionis veritatem idem Petrus Cluniacum reverſus inveſtigavit; ubi quæ de morte ſancti viri addidicerat, ipſius nefarii parricidæ publica confeſſione vera fuiſſe comprobavit. *Quem gehenna dignuſſimum*, inquit, *qua gladio, laqueis, ignibus, vel extremis nefandorum ſupplicis, eccleſiaſtica pietate prohibente, punire non poteram; exilio perpetuo, quod pæne ſolum licuit, infernalem proditorem damnavi. Nam, ſacroſanctis evangeliis adhibitis, compulſus eſt in publico Cluniacenſi capitulo, me præſente, jurare, quod tranſactis tribus ſibi a me præfixis menſibus numquam deinceps intra terminos univerſam Galliam concludentes maneret: ſed extra illos locum ſalutis ſuæ aptum requireret, & in invento loco Deo pro peccatis ſuis digne ſatisfaceret.* Ex quibus intelligitur, apud Cluniacenſes tunc in uſu non fuiſſe carcerem perpetuum, quo certe dignus fuiſſet ille parricida.

LIV. Petrus ipſe intercedit pro quodam abbate Ciſtercienſi depoſito. (*k*) *Petr. Ven. lib. 4. ep. 26.*

Quantæ commiſerationis fuerit idem venerabilis Petrus, & quam ſincera dilectione dilexerit Ciſtercienſes, & ab eis dilectus ſit, manifeſte declarat ejus epiſtola (*k*) ad Rainardum Ciſtercienſem abbatem. Hic quemdam ſuæ familiæ abbatem apud Azvernos ab officio, incertum quam ob cauſam, removerat. Ejus depoſitionem gravate admodum ferentes ejus monachi, numero duodecim, Petrum noſtrum

die

die feſto pentecoſtes Cluniaci convenerunt, rogaturi, ut abbati exauctorato apud Rainardum abbatem Ciſtercienſem veniam & redintegrationem pro ea qua polebat apud eum auctoritate conciliaret. Fecit Petrus quod in ſe erat ut id obtineret, ſcripta ad Rainardum epiſtola, quam hic integram referre videtur operæ pretium. ANN. CHR. 1145.

Venerabili & in Chriſto plurimum ampleſtendo domno Rainardo Ciſtercienſi abbati, frater Petrus humilis Cluniacenſium abbas, ſalutem & plenum caritatis affectum. Grex domini, oves paſcuæ ejus, deſtitutæ paſtore, per alta montium, per devexa vallium, per aſpera viarum, multo ſudore paſtorem requirentes, in ſollemni ſancti Spiritus die, nuper ad nos Cluniacum venerunt. Compaſſi ſumus, ut juſtum erat, religioſæ peregrinationi, & multo fatigator itinere, triduo apud nos hoſpitari coegimus. Vidi eos, quod paucorum eſt, monaſtici ordinis virorum, non equis, non mulabus, non ipſis ſaltem aſinis vectos, ſed pedites & peregrinos: ſumma animi devotione, pro dando, immo ſi fieri poteſt, pro reſtituendo ſibi amiſſo paſtore, ad vos tendere: eaque de cauſa nullum laborem refugere, nulla pericula devitare. Non ſuffecit eis, unum vel duos de ſuis hoc animo veſtræ reverentiæ mittere: ſed cum, qui contemni non poſſit, apoſtolicum numerum præferentes, nihil negari, maxime cum nonniſi juſta poſtulent, credunt. Suſcipiendi ergo ſunt, ſi placet, benigne a vobis; &, prout mihi videtur, audiendi & exaudiendi ſunt: quia, juxta Domini verba, alienum paſtorem non ſequuntur, ſed fugiunt ab eo, quia neſciunt vocem alienorum. Ago quidem ego, & intercedo pro eis, tractus eorum ſancto ſtudio: ſed ſpecialiter ad hoc me compellit ſingularis, quam habeo erga ipſos & locum in quo morantur, dilectio. Nam fratres, nepotes, & pene tota conſanguinitatis meæ linea, locum illum a primo fundationis lapide, multo affecta coluerunt: nonnulla etiam de ſuis, ne dicam multa, veſtra ordinis ac religionis intuitu contulerunt. Proſequor ego eorum devotionem, etſi non beneficiis, tamen ſinceræ dilectionis affectu. Fuerit in removendo abbate ipſorum ſeverus, & cæteris terrorem incutiens auſteritatis veſtræ ſententia: ſit, ſi grave non eſt, ea reſtituendo diſcretæ providentiæ. Nam nec capitale, nec peremtorium ſunt, unde accuſatus eſt: nec tot in ipſo, quæ ex parte bene novi bona, quod amicabiliter ſuggero, condemnanda ſunt. Reſtituatur ergo ſi placet, bonis ovibus bonus paſtor, & quia juſtitiæ ſatisfactum eſt, miſeri ordinis quoque ſatisfiat: ut quæ multo cum labore & humilitate vos adeunt, multo cum gaudio, atque in Paracleti ſollemnibus diebus, ad ovile proprium plena cum conſolatione redeant.

Hactenus Petri epiſtola pro abbate illo depoſito, cujus reſtitutionem an obtinuerit, incertum. Nec magis exploratum, cujus loci abbas ille fuerit apud Arvernos, quem locum Petri fratres, nepotes & conſanguinei multo affectu coluerant, & beneficiis affecerant. Montem-Petroſum * ſuggerit Manricus, Bonævallis Viennenſis filiam, quæ in Arvernis ſita, & de linea Ciſtercii erat: ſed afferere non audet, propterea quod annuæ viſitationes per matres tantum ex more fieri, non per matrum parentes conſuevere. Penes alios eſto judicium.

* *Montperoux.*

LV. Nicolaus monachus apud Claram vallem admiſſus.

Degebat tunc temporis in Arremarenſi diœceſis Trecenſis cœnobio Nicolaus monachus, litteris humanioribus pro tempore plurimum excultus, qui Petrum Venerabilem plurimum colebat, & ab eo non minus redamabatur, antequam ad Clarævallenſes migraret. Teſtis in primis epiſtola (*a*) Attonis Trecenſis epiſcopi, qui de Nicolao ita ſcribit. *Salutat vos Nicolaus ſervus veſter, qui in dilectione veſtra nullam ponit menſuram, ſed ſpecialius omnibus veſtram aſſidue repræſentat memoriam. Hic adjutor noſter eſt, & veſtri gratia præcipue nos diligit, & diligendo nos tuſtodit.* Hic virorum illuſtrium favorem aucupari ſollicitus, Bernardi, toto orbe tunc celebris, ſcribendi modum imitari ſtuduit, ut ſe in ejus familiaritatem inſinuaret. Hinc eum ſæpe tentavit, ut ſe apud Claram-vallem admitteret: at ſæpe repulſus eſt, ſive ejus ingenium odoraretur Bernardus, ſive eum Arremarenſi monaſterio utilem ac neceſſarium putaret, ſive denique ejus tranſlationi Guido abbas obſiſteret. Tandem vero captata occaſione, cum Bernardus abſens eſſet, Rualeno Claræ-vallis priori & *conſilio ſuo* ſcribit, Claræ-vallenſium religionem dilaudat, eiſque ſeſe adjungendi ſtudium multis explicat. *Quale mihi gaudium erat*, inquit, *qui in tenebris ſedeo, qui lumen cæli, lumen Claræ-vallis non video! O lumen deſcendens a Patre luminum! ubi lucent luminaria in firmamento cæli, unde aſſumtum eſt, videlicet Eugenius papa, luminare majus, quod illuminet terram.* Itaque hæc epiſtola, quæ inter Nicolai epiſtolas ſeptima, ſcripta eſt anno primo pontificatus Eugenii; cui Rualenus non multo poſt in S. Anaſtaſii abbatia ſuffectus, Nicolao jam in Claram-vallem recepto. Non una contentus eſt epiſtola Nicolaus, ſed alias ad alios etiam Claræ-vallenſes ſcripſit, unam ad fratrem Gaucherum, cujus in amorem irrepſerat; alteram ad Fromundum hoſpitalem Claræ-vallis. In priori ait, ſe tanto conceptæ propoſiti deſiderio teneri, ut *diem pro anno* computet: multa paſſum a ſuis

(*a*) *Petr. Venerab. lib. 2. ep. 36.*

Arre-

ANN. CHR. 1145. Arremarenſibus, ac ex eorum manibus *ſine pannis, ſine nummis, vix apud Aripatorium* * quod Ciſtercienſium monaſterium eſt in agro Trecenſi, appuliſſo; ſed tandem illinc extractum *in fines terræ* ablegatum, forte in quamdam cellam monaſterii Arremarenſis, unde hanc epiſtolam ad Gaucherum ſcripſit. Tandem concordia cum Guidone abbate ſuo inita, in Claram-vallem admiſſus eſt cum Theobaldo priore, quem poſtea illinc egreſſum revocare fruſtra conatus eſt epiſtola VI.

* *Arivoir.*

De hac Nicolai ad Claram-vallem tranſmigratione non minus, quam Nicolaus ipſe, lætati ſunt Ciſtercienſes. Hinc Brocardus ſeu Burcardus Balernenſis abbas Ordinis Ciſtercienſis in epiſtola ad Ipſum Nicolaum, quæ eſt nona inter Nicolai epiſtolas: *Gratias ago Deo*, inquit, *nova facienti omnia pro novo mirabili de immutatione nova innovati Nicolai. Qui fecit album de nigro, novum quid fecit & mirabile: ſed hoc mirabilius eſt inter omnia nova, & novo novius, quod de tali nigro tale album factum eſt. Hæc mutatio dexteræ Excelſi. Benedicamus illi conflatorio, in quo ſic conflatum eſt & purgatum, ut ad albedinis claritatem perveniret cum nova admiratione & novo gaudio. Sed quid ad me de hac novitate? Multum per omnia. Etenim novam gratiam noviter me accepiſſe glorior in hac novitate, de nova notitia & nova familiaritate & nova dilectione, nova inventione novi theſauri, de novo amico noviter invento.* Hi erant Ciſtercienſium plauſus de ſuſcepto Nicolao.

Bernardi notarius. Via in Claræ-vallenſium ſocietatem hic admiſſus erat, cum Bernardus eum ſibi notarium cum Gaufrido adoptavit; quo de munere ſibi impoſito ipſe, neſcio an ſincere, conqueritur in epiſtola ad quemdam Arremarenſem, quod *a cuſtodia matutina uſque ad noctem* nihil aliud faciat. *Non illis imputetur*, inquit, *qui mihi hoc oneris impoſuerunt, & poſuerunt me multa ſcribere & reſcribere multis.* Idem negotia ſibi credita venditat in epiſtola XLIX. ad Petrum Cellenſem, quaſi vix otium ipſi fuerit ad iſtam epiſtolam ſcribendam. *Hæc tibi*, inquit, *amicorum dulciſſime, ſaltem ſaltuatim dictavi, qui continuatim non potui, trahentibus & retrahentibus negotiis multis: ſed & manibus meis ſcripſi. Omnes enim, qui habent negotia, veniunt ad me: ſed & ego ſolus eum ſanctо Jacob dicere poſſum:* In me *hæc omnia mala recidерunt.* Verum non modo ſcribendis epiſtolis & negotiis tranſigendis vacabat Nicolaus, ſed etiam codicibus exarandis, & communicandis cum amicis.

LVI. Scriptorioli Claræ-vallenſis deſcriptio. In illis Nicolai epiſtolis, quas tum poſt ſuam ad Claram-vallem tranſlationem ſcripſit, duæ ſunt in primis hoc loco notandæ, una ad Walterum nobilem juvenem, in qua de ſcriptoriolo ſuo agit: altera ad Odonem Pulturienſem abbatem, ubi de tunica ad ſe ab eo miſſa. In epiſtola illa ad Walterum, quæ eſt triceſima-quinta, ſcriptoriolum ſuum deſcribit in hunc modum. *Eſt mihi ſcriptoriolum in mea Clara-valle, vallatum undique officiis cælеſtibus & celantibus illud. Oſtium ejus aperitur in cellam novitiorum, ubi frequens numeroſitas tam nobilium, quam litteratorum, novum hominem in novitate vitæ parturiunt..... A dextera parte clauſtrum monachorum excreſcit, ubi floridior ille conventus obambulat.... Ibi divinorum eloquiorum libro ſub caſtigatiſſima diſciplina ſingillatim aperiunt, non ut eventilent theſauros ſcientiæ ſuæ, ſed ut dilectionem, compunctionem elicіant & devotionem. A læva prominet domus & deambulatorium infirmorum, ubi corpora, diſciplinis regularibus laſſata atque quaſſata, cibis lautioribus refoventur: donec vel ſanata, vel meliorata revolent ad laborantium & orantium gregem, qui vim faciunt regno cælorum, & violenter rapiunt illud. Nec contemnendam putes domunculam meam: quia & deſiderabilis eſt ad affectum, & delectabilis ad aſpectum, & reclinabilis ad ſeceſſum. Plena eſt libris electiſſimis & divinis: ad quarum jocundiſſimam inſpectionem deſpectionem mundanæ hujus vanitatis agnoſco, conſideravi, quia vanitas vanitatum, & omnia vanitas, & quia nihil eſt vanus vanitate. Hæc mihi tradita eſt ad legendum, ad ſcribendum, ad dictandum, ad meditandum, ad orandum & adorandum Dominum majeſtatis.* Hæc de ſcriptoriolo Claræ-vallenſi, quale unum Ciſtercii videre memini, referre viſum eſt ad res noſtras illuſtrandas.

LVII. Ciſtercienſium tunica & veſtes. Nec prætermittere lubet ejuſdem Nicolai epiſtolam triceſimam-ſeptimam ad Odonem Pultarienſem abbatem de tunica ſibi ab eo miſſa, quam eidem remittit, quia *nimis pretioſa & ſpecioſa* erat. *Nec volo*, inquit *nec valeo, immo non debeo induere illam. Inter eos qui panniculis & ſemicinctiis veſtiuntur, nec purpuratus, nec non tunicatus incedam. Abſit, abſit, ut peccatrici carni veſtis iterum ſplendida coaptetur, ne rapiatur ad ineptias ſuas. Propter ea remitto eam vobis, cum non ſit inter nos, qui vel audeat, vel debeat illam induere. Vos induite illam, domine & pater, cui & ex ordine licet, & ex dignitate. Cum enim tunicam induitis, ultra conſuetudinem & ordinem veſtrum facitis. Sed fatis quis dixerit: Si quid ſuperogaveris, ego cum rediero, reddam tibi.* In his verbis tria obſervatione digna. Primum eſt de ſemicinctiis, quibus uſos fuiſſe Ciſtercienſes ex hoc loco intelligitur, ſi in voce non luſit Nicolaus. Quid ſit autem ſemicinctium, docet Herbertus in libro I. de miraculis Ciſtercienſium cap-

te

te VI. ubi de Schocelino agri Trevirenſis eremita agens, ita tem explicat. *Habebat quoque vir ille locupletiſſimus circumligatam renibus ſemicinctiam vilem atque breviſſimam, quæ verecundas ſolummodo corporis partes operire vix poterat, cum eum hominibus apparere compelleret illa tam inevitabilis eauſa.* Lumbarium veteres appellabant. Er quidem Ciſtercienſes ejuſmodi ſemicinctiis principio uſos fuiſſe veri ſimillimum eſt, quippe qui brevem tantum tunicam cuti adhærentem geſtabant; Idque neceſſarium videbatur ad honeſtatem, cum depoſita cuculla, labori manuum vacarent. Alterum in illa epiſtola notatu dignum eſt, cur tunicam induere Nicolaus dicat eſſe *ultra conſuetudinem & ordinem* abbatis Pultarienſis, cum profeſſus eſſet S. Benedicti regulam, quæ ſingulis monachis non tantum cucullam, ſed etiam tunicam concedit capite LV. Verum Nicolai temporibus in uſu erat apud monachos noſtros toga talaris, non tunica, quæ vix ad mediam tibiam defluebat, qualem geſtabant Ciſtercienſes. Plura hac de re videſis in præfatione noſtra ad tomum tertium operum S. Bernardi novæ editionis. ANN. CHR. 1145.

LVIII. Petri abbatis Cellenſis prima facta.

Eodem fere tempore, quo Nicolaus ad Claræ-vallenſes migravit, Cellenſis apud Trecas monaſterii abbas erat Perrus, Cellenſis ab ipſo loco dictus, ad quem Nicolaus epiſtolam XLIX. ſcripſit in qua negotiorum ſuorum apud Claram-vallem impedimenta exaggerat. Non leviter prætereunda eſt tanti viri commemoratio, de quo quam-plura in conſequentibus dicenda occurrent, utpote qui non modo Cellenſis, ſed etiam S. Remigii abbas fuit, ac demum Carnutenſis epiſcopus: quibus in dignitatibus multa præclara fecit, ac ſcripſit. Petro patrium ſolum haud duble Gallia natale Campania fuiſſe videtur. Eum nobili genere ortum eſſe teſtantur ejus propinqui. Neptem (*a*) habuit Hawidem, cujus connubium cum Perro de Tornella ab inceſtus criminatione vindicat, tum apud Hugonem (*b*) Senonenſem archiepiſcopum, tum apud Alanum epiſcopum Autiſiodorenſem Idem Hugonem canonicum Remenſem *cognatum & amicum* (*c*) ſuum appellat; & in epiſtola (*d*) ad Bernceredum S. Criſpini apud Sueſſionas abbatem meminit cujuſdam *dominæ cognatæ* ſuæ. Cætera de ejus genere ac parentibus incomperta.

(*a*) *Petr. Cell. lib. 4. ep. 11.* (*b*) *id. lib. 1. ep. 9. & 12.* (*c*) *id. lib. 8. ep. 4.* (*d*) *id. lib. 3. ep. 1.*

Quo in loco vitæ monaſticæ rudimentis informatus ſit, non facile dixerim. Veri ſimile eſt id factum in Cella Trecenſi, cujus & abbas fuit. Eum tamen adoleſcentulum in monaſterio S. Martini de Campis aliquantum temporis egiſſe ſatis innuit in epiſtola (*e*) ad Cluniacenſes, quos vitæ temiſſioris arguit. Ita enim de priſtina eorum religione ſcribit. *O domini, o fratres, o filii Cluniacenſes! Ego ipſe apud ſanctum Martinum de Campis adoleſcentulus veriſſime experimentis quod dico guſtavi & vidi ubi erat locus, in quo conflabatur. Prob dolor! intepuit & conſenuit tantus fervor*; & in epiſtola ad Theobaldum Cluniacenſem, cujus electioni gratulatur: *Nam & ipſe*, inquit, *fervus & filius fui Cluniacenſis eccleſiæ*. An vero ejuſdem ordinis profeſſus fuerit, non liquet. Immo primos juventutis annos in Cella Trecenſi eum exegiſſe aperte dicit in epiſtola (*f*) ad magiſtrum quemdam, in qua ſacri otii, quo tunc fruebatur, cum dolore meminit; his ſane verbis, quæ hic referri merentur. *Memor temporis illius, quo fervente non minus ſtudio quam ætate in Cellenſi monaſterio ſimul commorati ſumus attendo plurimum detraxiſſe curſum interlabentem a corpore valetudinis, ab animo lectionis & meditationis. Inexplebili ſiquidem deſiderio nec oculus viſu librorum, nec auris ſatiabatur auditu lectionum. Harum extremitatum Deus erat & medius, & primus, & ultimus. Salvo namque ordine, ſalva divinæ laudis debiti penſione, legebam leges, nec amittebam vel omittebam conſuetas orationes. Nunc autem, amice bone, curæ & ſollicitudines, quæ me a juventute decerpere non deſiterunt, quotidie accreſcunt, & ut mihi videtur, obſidionem perpetuam contra me firmaverunt. Si quid roris gratiæ, ſi quid pinguedinis miſericordiæ raptim, & quaſi furtim de divinis cellariis interdum attraxit ſpiritus meus; derepente ſubitus & intempeſtivus totum abſorbet meum æſtus.* Hæc ſcribebat Petrus jam S. Remigii abbas, ex quibus ejus animi ſtatus agnoſci poteſt. Quis ſit ille magiſter, ad quem prædicta epiſtola ſcripta eſt, non facile eſt augurari. Inſcriptio ſic habet: *Magiſtro presbytero cariſſimo amico ſuo.* Forte legendum *Magiſtro Petro*, id eſt Comeſtori, qui patria Trecenſis erat & in natali urbe presbyter & decanus, ac demum cancellarius eccleſiæ Pariſienſis, doctrina & ſcriptis ſuo tempore clarus.

(*e*) *id. lib. 8. ep. 3.* (*f*) *id. lib. 7. ep. 7.*

LIX. Ejus epiſtola pro monachis S. Mevennii.

Una ex primis epiſtolis, quas Petrus Cellenſis abbas ſcripſit, ea eſt quæ nomine conventus S. Mevennii (*g*) ſcripta eſt ad Eugenium papam, ut abbatem a ſe electum confirmaret. Exſtabat in diœceſi Maclovienſi hoc monaſterium, de cujus origine in primo Annalium noſtrorum volumine actum eſt. Illic tunc *religionis diſciplina & fervor monachici ordinis*, tam ſua, ut monachi ipſi fatentur, quam abbatis negligentia multum intepuerat. Id ubi reſcierat Luclus papa, Eugenii anteceſſor, ordinem ibidem & diſciplinam reformari ac renovari Johanni Maclovienſi epiſcopo

(*g*) *id. lib. 1. ep. 6.*

ANN. CHR. 1145.

ſcopo mandaverat. Hinc abbas negligens depoſitus, & alter loco ejus electus, quem Hugo Turonum archiepiſcopus primum probaverat; ſed poſtea quorumdam malignantium machinationibus ſeductus reiici volebat. Gravamen itaque ſibi imminere attendens electus abbas, Eugenium appellavit. Quam ob rem quidam de archiepiſcopi familia eum ioſectari cœperunt, ita ut unum ex monachis, & unum ex clericis abbatis comprehenſos turpiter tractaverint. Ideo Eugenio ſupplicant monachi, ut ne hæc cauſa in archiepiſcopi audientia, ſed in alia tractetur. In fine exeuſant abbatem, quod, obſtante infirmitate, ad papam ipſe non confugerit. Quid inde ſecutum ſit ignoratur, uti & nomen abbatis, cum depoſiti, tum electi.

LX. S. Aigulfi cella combuſta. (a) *id. lib.* 2. *ep.* 18.

Inter complures Petri noſtri amicos onus e præcipuis fuit Johannes Macloviensis epiſcopus, aſſumtus ex ordine Ciſtercienſis, de Cratieula cognominatus, ad quem ſex minimum epiſtolas ſcripſit. Una (*a*) eſt, qua opem ab eo poſtulat ad inſtaurandam nobilem, ut ipſe vocat, ſancti Aigulfi eccleſiam apud Pruvinum a Cellæ abbatia pendentem, quæ illis diebus *cum appendiciis ſuis prorſus ita combuſta* fuerat, *ut nihil præter libros & ſanctorum reliquias ab incendio ſervatum* fuerit. *Præter ea & domos*, inquit, *quam-plures in cineres redegit, ut ſic appareat in oculis noſtris tamquam gallina depilata, nec pennas habeat, quibus pullos ſuos protegat, nec cibos, quibus alat. Non aliquid exigimus a vobis, niſi compaſſionem, orationem & conſilium.* Ad perquirendas ad hanc inſtaurationem ſuppetias, S. Aigulfi reliquiæ, pro more illorum temporum, non modo per Galliæ provincias, ſed etiam in Angliam delatæ ſunt. Unde Petrus noſter in eadem epiſtola Johannem epiſcopum rogat, ot ſi venerit S. Aigulfus ad ejus partes, *illum tamquam illum*, id eſt ſanctum, recipiat.

LXI. Johanni Saresberienſi hac de re Petrus ſcribit. (*b*) *id. lib.* 4. *ep.* 5.

Eamdem S. Aigulfi conflagrationem ſpectat ejuſdem Petri epiſtola (*b*) ad Johannem Saresberienſem, quem ipſe tum in Cella, tum apud S. Remigium exſulem humaniſſime exceperat, & diu apud ſe detinuerat, & tamquam unicum amicum habebat. Cum ille in Angliam, unde ortus erat, reverſus eſſet; illuc quæſtores ſuos miſit Petrus cum S. Aigulfi reliquiis, ad perquirendas, ut jam dixi, S. Aigulfi inſtaurandæ eccleſiæ ſuppetias. *Ecce in cineribus*, inquit, *beati Aigulfi cum beato Job lugeat, & dolens, debeſne ſtudere verborum elimatis ſplendoribus, exquiſitis faſcibus? Quin immo, juxta viſcerum commotionem, ut ſic dicam, & fumoſo ſermone afflictum repræſento animum. Mi cariſſime curro & diſcurro, quaſi vagus & profugus, ſi forte diſperſos cineres a quatuor ventis recolligere poſſim. Hinc eſt quod non cineres, ſed fruges pretioſas, etiam ubi non ſeminavi, videlicet de Anglia, metere volo. Manipulos etenim eleemoſynarum gentis illius ut metat beatus Aigulfus, injungo.* Tum ſibi obiicit ipſe Petrus, quo jure eo falcem extenderet, ubi numquam vel araſſet, vel ſeminaſſet? *Sed non uſquaquaque abſurdum eſt*, inſit Petrus, *quod facere propono: quia etſi terram illam non colui, te tamen quaſi areolam aromatis pro tempore conſevi bonis ſpectibus, cum mecum fuiſti, cum tecum habitavi, cum te amavi, cum te retinere promerui*; & infra: *Dies illa ſit benedicta, hora numquam pertranſeat, qua Johannem meum feci, qua talem ac tantum amicum in filiis hominum apprehendi*: tum in fine: *Ut ad rem accedamus, ſcito amice, quia pretioſum martyrem Aigulfum in vaſe non vili ecce ad peregrinandum in egeſtate ſua deſtinamus. De manu mea in manum meam* (amicus quippe alter ego) *illum depono. Quodcumque volueritis quodcumque diſpoſueritis de nuntiis ratum habeo.*

LXII. Johannes quam ipſi carus, uti & Nicolaus. (*c*) *id. ibid. ep.* 6. (*d*) *ep.* 7. (*e*) *ep.* 11.

Eidem Johanni ſcriptæ ſunt ſequentes VII. Petri noſtri epiſtolæ, in quibus eximium & ſingularem in eum amorem quam-tenerrimis loquendi modis explicat, cum adhuc Cellenſis abbas eſſet. *Tu*, inquit, (*c*) *pars magna deliciarum mearum, in te opes meæ: tu capitis mei reclinatorium aureum; utinam corporum eadem ſemper, mediante Chriſto, propinquitas eſſet, qua animorum.* In alia epiſtola (*d*) Chriſto gratias agit, quod ſibi talem dederit amicum: qua in epiſtola ait, ſe poſtera die quam hæc ſcriberet, repoſiturum *in decentiſſimo tumulo, videlicet capſa nova, ſaeratiſſimum corpus beati Aigulfi*, cujus *caput & corpus* ſe habere dicit. Ejus *eiueret* a Petro poſtulavit Johannes, quas ille quod mittere diſtulerit, alias (*e*) excuſat. Quanto porro affectu Petrum noſtrum redamaverit Johannes, teſtantur ipſius ad eum epiſtolæ, quas recenſere ac referre prolixius foret. Cæterum Johannem Petri noſtri munificentia in ſcholis Pariſienſibus alitum fuiſſe colligere licet ex epiſtola decima libri IV. quam urbem ab eo inſuper haberi miratur Petrus. *Quis præter te alius ſub cælo*, inquit, *Pariſius non æſtimavit locum deliciarum, hortum plantationum, agrum primitiarum? Rideudo tamen verum dixiſti: quia ubi major & amplior voluptas corporum, ibi verum exilium animarum*, &c. Nec omittere licet, quibus modis Petrus ſuas ad Johannem epiſtolas inſcribat, nempe paſſim abſolute *Suo ſuus*; aliquando, *Suo clerico ſuus abbas*; *tum Suo Johanni ſuus Petrus*; nunc, *Frater Petrus magiſtro Johanni*; denique *Amico ſuo Johanni*; quæ quidem compellationes mirum Petri in eum affectum exprimunt; qua-

quales numquam erga alios amicos adhibuit, præterquam erga Nicolaum ex Arremarenſi monacho factum Claræ-vallenſem, id eſt *de nigro album*, ut ipſe ait in epiſtola ad ipſum Nicolaum, ſcilicet in epiſtola prima libri IV quam, uti & alias tres ſequentes inſcribit, *Suo ſuus*, aut *Nicolao*, *ſuo Petrus ſuus*, & quidem ante lapſum ipſius Nicolai; immo & poſt ejus lapſum, de quo mentionem facit Petrus in ejuſdem libri epiſtola IV. Ex quo intelligitur, quam graviter allucinentur illi, qui Nicolaum illum Claræ vallenſem eumdem eſſe opinantur cum Nicolao Anglo, qui contra S. Bernardum de conceptione beatæ Mariæ poſt ejus obitum ſcripſit: ſiquidem Petrus Cellenſis, qui S. Bernardum vindicavit adverſus eumdem Nicolaum, eum Anglum fuiſſe dicit, & ſibi facie ignotum, ut ſuo loco videbimus. ANN. CHR. 1145.

In Moliſmenſes quoque noſtros propenſiſſimus erat idem Petrus, ut ejus epiſtolæ teſtantur, quas ſuis locis referemus. Tunc ab annis quinque Moliſmo præerat Geraldus ſeu Giraudus abbas, Guidonis (*a*) ſucceſſor, qui hoc anno ampliſſimum ab Eugenio privilegium adeptus eſt. In eo confirmantur, recenſenturque omnes monaſterii poſſeſſiones, eccleſiæ & cellæ, in his quatuor monaſteria ſanctimonialium a Moliſmo pendentium; duo quidem in diœceſi Lingonenſi, ſcilicet ſanctæ Mariæ apud Juliacum, & S Sulpicii apud Oſam: duo itidem in Catalaunenſi, nempe de Andeliſis *, & beatæ Mariæ de Valle-Onæ. *Datum Viterbii per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis & cancellarii, XIV. kal. Decembris, indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCXLV. pontificatus vero domni Eugenii III. anno I.* Qui has literas ſcripſit Robertus cancellarius, is eſt Robertus-Pullus Anglus, doctrina & ſcriptis celebris, quem *præmiſſum* (*b*) ait Bernardus in adiutorium Eugenii ante ejus electionem. Eum Pariſiis, cum necdum eſſet cardinalis retinuit Bernardus, qua de re offenſus Roſſenſis epiſcopus; quem litteris (*c*) placavit vir ſanctus, qui Roberti *ſanam doctrinam* laudat, & ſcripta multi faciebat. LXIII. Geraldo Moliſmenſi abbati datum privilegium. (*a*) *V. lib. 75. n. 68.* * *Andelies.* (*b*) *Bern. ep. 362.* (*c*) *id. ep. 203.*

Non diu poſt hunc annum ſuperſtes fuit Robertus, cui mox in cancellarii munere ſucceſſit Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu. Qui Rolandum primis Eugenii diebus cancellarium fuiſſe opinantur, falſi ſunt mendoſa inſcriptione Bernardinæ epiſtolæ CCCLXII. quæ *ad Robertum-Pullum Cardinalem & cancellarium* recte inſcripta eſt in codice Ciſtercienſi, non ad Rolandum, ut in antehac editis legebatur. Pulli opera typis vulgata ſunt Pariſiis a noſtro Hugone *Matboud* cum libro Sententiarum Petri Pictavenſis, paullo antiquioris Petro Lombardo, quem Bernardus Pariſiis ſtudentem canonicis regularibus (*d*) S. Victoris commendavit. Redeo ad Geraldum Moliſmenſem abbatem, cujus tempore Gaufredus de Joinvilla, cum uxore ſua Felicitare & filio ipſius juvene Gaufrido, *ſanctimonialibus in Valle-Onæ * ſub tutela Moliſmenſis eccleſiæ Chriſto famulantibus, Giraudo venerabili exſiſtente Moliſmenſi abbate*, quaſdam *terras in confinio Onæ*, aliaque contulit; qui locus eſt diœceſis Catalaunenſis haud procul a Matrona infra Joinvillam. Teſtes ex parte Gaufridi ſenis & filii ejus cognominis *Guebardus abbas S. Urbani*, *Hugo ejus prior*, &c. ex parte vero monialium *Giraudus abbas Moliſmi*, *magiſter Humbertus*, *Maynardus monachus*, *Robertus primus pater ſpiritualis ſupra dictarum monialium*. Deſunt in apographo noſtro chronicæ notæ, ſed facile ſupplendæ, tum ex tempore Giraudi ſeu Geraldi abbatis, qui Guidoni anno MCXL. ſucceſſit tum ex bulla Eugenii hoc anno data, in qua monaſterii B. Mariæ de Valle-Onæ fit mentio. Poſt tres abhinc annos Geraldo ſucceſſit Stephanus, quo abbate Rainaldus de Argentoilo miles filium ſuum monaſticæ religioni apud Moliſmum mancipavit. De Guilenco Stephani ſucceſſore inferius. Res hujus anni proſequor. LXIV. Roberti Pulli obitus. (*d*) *id. ep. 410.* LXV. Onæ cella monialium. * *le Val. d' One.*

Tunc temporis inſolitum pietatis genus inter fideles laïcos apud Carnutas, tum in tota Nortmannia excitari cœpit, ut ſcilicet in ædificandis eccleſiis homines ipſi animalium vices ad portanda quælibet onera, convehenda plauſtra ſupplerent. Hinc inſtituta ejuſmodi hominum ſub uno principe ſocietas, ad quam nulli, niſi prævia confeſſione, depoſito quolibet rancore & odio, admitterentur. Hæc omnia docent nos litteræ Hugonis archiepiſcopi Rotomagenſis ad Theodericum Ambianorum epiſcopum, quæ ob rei novitatem referri merentur; ſic autem habent. LXVI. Nortmannorum devotio in fabrica eccleſiarum.

Reverendo patri Theoderico Ambianenſium epiſcopo, Hugo Rotomagenſium ſacerdos, proſperari ſemper in Chriſto. Magna opera Domini, exquiſita in omnes voluntates ejus! Apud Carnotum cœperunt in humilitate quadrigas & carpenta trahere ad opus eccleſiæ conſtruendæ, eorum humilitas etiam miraculis coruſcare. Hæc fama celebris circumquaque pervenit, noſtram demque Normanniam excitavit. Noſtrates igitur, benedictione a nobis accepta, illuc uſque profecti ſunt, & vota ſua perſolverunt. Deinde forma ſimili ad marrem ſuam eccleſiam in diœceſi noſtra per epiſcopatus noſtros venire cœperunt, ſub tali propoſito, quod nemo in eorum comitatu veniret, niſi prius data confeſſione & pœnitentia ſuſcepta, niſi depoſita ira & malivolentia, qui prius inimici fuerant, convenirent in concordiam & pacem firmam. His præmiſſis, unus eorum

ANN. CHR. 1145. *princeps ſtatuitur, cujus imperio in humilitate & ſilentio trahunt quadrigas ſuas humeris ſuis, & præſentant oblationem ſuam non ſine diſciplina & lacrymis. Tria illa quæ præmiſimus, confeſſionem videlicet, cum pœnitentia, & concordiam de omni malivoleatia, & humilitatem veniendi cum obedientia, requirimus ab eis, cum ad nos veniunt, eoſque pie recipimus, & abſolvimus, & benedicimus, ſi ernia illa deſerunt. Dum ſic informatè in itinere veniunt, quandoque & in eccleſiis noſtris quam-maxime miracula creberrima fiunt, de ſuis etiam, quos ſecum deferunt infirmis, & reducunt ſanos, quos ſecum attulerunt invalidos. Et nos permittimus noſtros ire extra epiſcopatus noſtros: ſed prohibemus eos, ne intrent ad excommunicatos vel interdictos. Facta ſunt hæc anno incarnati Verbi* MCXLV. *Bene vale.*

LXVII. Diveniis B. Mariæ baſilica mire perfecta.

Hactenus epiſtola Hugonis archiepiſcopi de novo illo & ad id tempus inaudito pietatis genere, quod ab eccleſiæ Carnutenſis fabrica, beatiſſimæ Dei-genitricis amore, fieri cæptum eſt. Inde ad Divenſis baſilicæ conſtructionem propagatum tanta omnis ſexus & ætatis devotione, ut ea omnem fidem ſuperaret, niſi Haimo abbas, teſtis oculatus, id diſerte confirmaret, & niſi his fidem præmiſſa Hugonis archiepiſcopi epiſtola conciliaret. Ab anno Chriſti MXL. quo beatæ Mariæ monaſterium in opido S. Petri ſuper Divam inchoarum fuerat, baſilica necdum abſoluta erat ad hoc uſque tempus, quo Haimo abbas, Richardi de Aquila ſucceſſor, ſupremam ei manum impoſuit. Ejus intellecto conſilio, Divenſes opidani & circumpoſiti populi, Carnutenſium pietate animati, non modo plebeii, ſed etiam nobiles, omnis ſexus & ætatis, congeſtam in carris lapidum, lignorum & arænæ materiam, nulla equorum, boumve ope, ipſi e longinquo ſummo cum ſilentio convehebant. Audiendus hac de re Haimo abbas, qui operi præfidebat, in libello hujuſce argumenti, quem ad fratres ſuos, Toteſberiæ [a] in Anglia degentes, ſcripſit, ut eos ad gratias Deo agendas excitaret, qui in tanta ſæculi corruptela *novum quoddam pietatis genus, quo quæreretur, inſtituit, avorum, iaquam, & ſæculis omnibus inauditum. Quis enim vidit unquam, quis audivit in omnibus generationibus retroactis, ut tyranni, principes potentes ita ſæculo, honoribus & divitiis inflati, nobiles natu viri & mulieres, ſuperba & tumida colla loris nexa plauſtris ſummitterent, & onuſta vino, tritico, oleo, culse, lapidibus, ligni, cæteriſque vel vitæ aſui, vel ſtructuræ eccleſiæ neceſſariis, ad Chriſti aſylum animalium more brutorum pertraherent?* Verum id mirabilius videtur quod ſubdit idem auctor. *In trahendo autem*, inquit, *illud mirabile videre eſt, ut cum mille interdum, vel eo amplius viri vel feminæ plauſtro innexi ſint, (tanta quippe moles eſt, tanta machina, tantum & onus impoſitum) tanto tamen ſilentio incedatur, ut nullius vox, nullius certe muſſitatio audiatur; ac, niſi oculis videas, adeſſe nemo in tanta multitudine æſtimetur. Ubi autem ita via ſubſiſtitur, nihil aliud reſonat, niſi confeſſio criminum, & ſupplex ad Deum paraque oratio pro impetranda venia delictorum. Ibi prædicantibus pacem ſacerdotibus, ſopiuntur odia, diſcordiæ propulſantur, relaxantur debita, & animorum unitas reparatur. Si quis autem in tantum malum progreſſus fuerit, ut nolit peccanti in ſe dimittere, aut unde pie admonetur, ſacerdotibus obedire: ſtatim ejus oblatio, tamquam immunda, de plauſtro abicitur, & ipſe cum pudore multo & ignominia, a ſacri populi conſortio ſeparatur.* Hæc porro fidelium devotio in tantum Deo grata & accepta viſa eſt, ut ad eorum preces & beatæ Mariæ invocationem infinita miracula facta ſint, & peccatores ad pœnitentiam converſi. *Ibi*, inquit Haimo, *ad orationes fidelium videas infirmos quoſque a languoribus variis debiles in plauſtris, quibus impoſiti fuerant, ſanos exſurgere, mutos ad laudes Dei ora aperire, & vexatos a dæmonibus ſaniorem mentem recipere. Videas ſacerdotes Chriſti plauſtris ſingulis præſidentes, ad pœnitentiam, ad confeſſionem, ad lamenta, ad melioris vitæ propoſitum univerſos hortari, ipſos humi proſtratos, ac toto corpore incumbentes, terram dentibus oſculari; ſenes cum juvenibus & pueris tantillæ ætatis Matrem Domini conclamare, atque ad ipſam præcipue ſingultus, ſuſpiriaque ab intimis præcordiis cum voce confeſſionis ac laudis dirigere.* Jam vero quo ordine ad laborem omnes progrederentur, idem auctor ſic explicat. *Ubi autem fidelis populus, ut ad cæpta redeam, ad clangorem tubarum, ad erectionem vexillorum præcuntium ſeſe viæ reddidit, (quod dictu mirabile eſt) tanta facilitate res agitur, ut eos ab itinere nil retardet; non ardua montium, non profunditas interjecta aquarum: ſed, ſicut de antiquo illo Hebræorum populo legitur, quod Jordanem ingreſſi ſint per turmas ſuas: ita ſinguli, cum ad flumen tranſmeandum venerint, e regione ſubito, ducente eos Domino, incunctanter ingrediuntur: adeo ut etiam fluctus maris in loco, qui dicitur ſanctæ Mariæ-portus, dum tranſirent, ad eos venientes ſtetiſſe, ab ipſis tranſeuntibus fideliter aſſeratur.... Ubi vero ad eccleſiam perventum fuerit, in circuitu ejus plauſtra, velut caſtra ſpiritualia diſponuntur, ac tota nocte ſequenti ab omni exercitu excubiæ in hymnis & canticis celebrantur. Tum cerei & luminaria per plauſtra ſingula accenduntur: tum infirmi ac debiles per ſingula collocantur: tum ſanctorum pre-*

* *Tutbury.*

gue-

gnora ad eorum ſubſidia deferuntur: tum a ſacerdotibus & clericis proceſſionum miſteria peraguntur, populo pariter devotiſſime ſubſequente, & Domini ſimul & beatæ Matris ejus clementiam pro reſtitutione debilium attentius implorante. Hæc omnia tam nova & ſingularia videntur, ut ea paullo fuſius referenda eſſe cenſuerim, & integrum Haimonis abbatis hac de re libellum in Appendice exhibere. *Hujus ſacræ inſtitutionis ritus*, ait idem auctor, *apud Carnotenſem eccleſiam eſt inchoatus, ac deinde in noſtra virtutibus innumeris confirmatus; poſtremo per totam fere Normanniam longe lateque convaluit, ut loca per-ſingula Matri-miſericordiæ, dicata, præcipue occupavit.* Nonnihil ſimile in extrahendis e Pontiſarenſi lapicidina ingentis molis columnis, ad conſtruendam (*a*) S. Dionyſii novam baſilicam, teſtante Sugerio, factum eſt. Sic perfecta & ad cotonidem uſque perducta eſt Divenſis beatæ Mariæ baſilica, quæ hodie quoque ſupereſt, inter patriæ ſacras ædes vix ulli inferior. Haimoni in Divenſi abbatia ſucceſſit Warinus monachus Cluniaci, a Roberto de Monto laudatus. ANN. CHR. 1145. (*a*) *lib. 77. n. 75.*

LXVIII. Remigianorum caritas tempore famis.

Per ea tempora, cum gravis fames per Galliam, maxime in Campania graſſaretur, Remigiani apud Remos monachi ne rebus quidem ſacris pepercere, ut inopia laborantibus ſuccurrerent. Hinc S. Gibriani thecam, quæ ſub finem ſæculi noni a comite Haberto ex argento fabrefacta erat, in egenorum & famelicorum uſus diſtraxere, indignum chriſtiano nomine rati, res ſacras fulgere auro, dum Chriſti membra fame pereunt. Verum hanc eorum caritatem brevi Deus multo ſœnore compenſavit. Ubi enim regno felicior ſucceſſit aura, tum fideles certatim donaria contulerunt ad reparandam S. Gibriani arcam, quæ eorum cauſa nuper ſpoliata fuerat. Poſt ſpontaneam hanc erogationem, capſa ex auro, argento ac lapillis fabricari cœpit a peritiſſimo quodam aurifice, nomine Huberto, qui ob crimen quoddam ipſi imputatum ad S. Remigii aſylum confugerat. Abſoluta capſa, S. Gibriani reliquiarum ſollemnis tranſlatio in eam feria ſecunda poſt paſcha XVI. kal. Maias hoc anno facta eſt a Samſone archiepiſcopo, adſtantibus præter alios plures Odone S. Remigii, Willelmo S. Nicaſii & Urſione S. Dionyſii abbatibus; quæ celebritas compendioſe a Marloto (*b*) refertur, at fuſe a Baldewino S. Remigii tunc temporis monacho, uno ex cuſtodibus ſacri pignoris, cui ab Odone abbate iuncta fuerat cura deſcribendi miracula S. Gibriani, quæ ille tribus libris digeſſit, in Maii Bollandiani tomo VII. relatis. S. Gibriani tranſlatio. (*b*) *Marlot. t. 2. p. 346.*

LXIX. Marſna S. Remigio aſſerta.

Eodem anno Odo abbas Conradum imperatorem apud Ulterius-Trajectum convenit, petiitque, ut Marſnam * præpoſituram cum ſuis adjunctis S. Remigio confirmaret: quod liberaliter præſtitit cæſar, nullumque alium in rebus S. Remigii advocatum eſſe voluit, *niſi regem Romanorum*. Teſtes in primis Hartbertus Trajectenſis epiſcopus & Anſelmus Havelbergenſis. (*c*) Marſnæ præpoſitura, quæ haud procul a Trajecto-Moſæ * ſita eſt, noſtra ætate canonicis regularibus S. Auguſtini ceſſit, ejuſque prædia Aquæ-curtenſi in Arteſia abbatiæ tradita, commutatione facta aliorum in Francia prædiorum, quæ Remigianis conceſſa ſunt, ut Miræus ad Conradi litteras adnotavit. Jam ante ſeptennium eumdem Conradum Odo convenerat, impetraveratque ab eo diploma, quo eædem poſſeſſiones a Gerberga regina donatas & ab Ottone I. & II. confirmatas monaſterio Remigiano aſſeruit cum Coſla in pago Voſago ejuſque appendiciis, ac quibuſcumque in poſterum acquirendis. Charta data eſt Coloniæ III. idus Aprilis anno MCXXXVIII. cui inter alios ſubſcripſere Tedulnus ſanctæ Rufinæ cardinalis epiſcopus, Arnoldus Coloniæ, Albero Trevirorum ac alii tres epiſcopi cum Wibaldo abbate Stabulenſi & aliis viris nobilibus. (*c*) *Mir. cod. donat. p. 198.* * *Maſtricht.* *V. Tolner. cod. diplom. n. 44.*

LXX. S. Theodorici abbates.

Suburbano S. Theoderici monaſterio ad hunc uſque annum præfuit Helllnus ſeu Hiſtinus abbas, qui hoc anno deceſſiſſe dicitur kalendis Februarii, præfecturæ ſuæ decimo, & monaſterium interius, exteriuſque decoraſſe, multiſque ſanctorum reliquiis & ornamentis locupletaſſe. Huic ſucceſſit Aldricus e gremio aſſumtus, qui jura & privilegia monaſterii adverſus impugnatores ſtrenue propugnavit, multaſque poſſeſſiones comparavit. De his inferius. Interim illud hic obſervandum, eum eſſe, qui primus omnia monaſterii inſtrumenta in unum corpus redigi curavit, quod ejus ſucceſſores uſque ad annum milleſimum trecenteſimum continuarunt. Hæc majorum noſtrorum in concinnandis ejuſmodi cartaceis libris diligentia noſtri temporis plerumque monachorum incuriam & ſocordiam arguit, qui nec chartas ſuas in ordinem redigere, nec diſſipatas in unum volumen redigere curant, magno rei familiaris damno, ex quo res Deo conſecratæ peſſum eunt.

LXXI. Majorum noſtrum cura de chartis & libris.

LXXII. Carnutenſes abbates. (*d*) *V. t. 75. n. 32.*

Non minor fuit majoribus noſtris cura de libris comparandis & conſervandis. Exemplum nobis modo ſuppeditat Udo Carnutenſis S. Petri cœnobii abbas, qui hoc anno ſtarutum (*d*) edidit, ut omnes illius officiales & priores ſeu obedientiarii cellarum & eccleſiarum, quotannis ſymbolam quiſque ſuam ad reparandos veteres codices & augendam bibliothecam in feſto omnium ſanctorum conferrent, ut

ANN. CHR. 1145. ut patet ex ejus conſtitutione, quam io appendice videre licet. Eamdem conſtitutionem religioſe obſervarunt Udonis abbatis ſucceſſores Guillelmus II. io primis & Fulcherius, laudati a Guillelmo III. qui & ipſe *armarium* ſeu bibliothecam auxit, ejuſque *repertorium*, ut vocat, concinnavit anno MCCCLVII. de quo agendum ſuo loco. Ex hoc ſolo abbate diſcimus ſucceſſorem Udonis Guillelmum II. quo prætermiſſo, vulgati indices & inediti Fulcherium Udoni ſubſtituunt. Verum ſtandum videtur ſententiæ Guillemi III. qui io prologo ad ſuum repertorium, in quo ſe *Dei gratia, & apoſtolicæ ſedis abbatem* dicit, ſic de Udonis conſtitutione loquitur: *Hæc eadem ordinatio ſeu inſtitutio facta fuit anno Domini* MCXLV. *quod profecto ſtatuere non modicæ virtutis fuit: nam*,

Non minor eſt virtus, quam quærere, parta tueri.

Poſt ipſum autem Udonem ac etiam poſt dominum Guillelmum ejus ſucceſſorem, ille bonus pater familiæ atque ſcriba doctiſſimus ſollemnis memoriæ dominus abbas Fulcherius, quamplures libros, alios quidem novos fecit ſcribi; alios veteres innovavit: qui per Dei gratiam adhuc una cum aliis in præſenti noſtro permanent theſauro qui alter dicitur camera ſeu locus cartarum atque librorum noſtrorum. Poſt Udonem itaque in ſerie abbatum S. Petri interponendus eſt ante Fulcherium Guillelmus abbas eo nomine ſecundus, de quo præter hunc locum nihil nobis dicendum occurrit. Brevem fuiſſe oportet ejus præfecturam, ſiquidem Fulcherius eam jam adeptus erat paulio poſt annum MCL. Plura de eo inferius. Udonis abbatis obitus conſignatur XVI. kal. Octobris.

LXXIII. Gaufridus vicecomes Tironii monachus.

Pervenit ſaltem ad hunc annum Willelmus Tironenſis monaſterii abbas, quo tempore Gaufridus Carnutum epiſcopus & apoſtolicæ ſedis legatus Caſtridunum ob injurias Tironenſibus illatas interdicta ſubiecit, & Gaufridum vicecomitem earum auctorem cum ejus filiis Hugone & Pagano ſacris interdixit. Verum Gaufridus tandem reſipiſcens, Tironii factus eſt monachus, & non multo poſt apud Garnutas obiit. Eo mortuo, Heloïs ejus conjux & prædicti ejus filii hoc anno pactum iniecruut cum Willelmo abbate & Philippo priore coram Gaufrido epiſcopo; Hugo vero mox dictus & Heloïs ejus mater ſepulturam ſuam apud Tironium elegerunt. Biennio poſt Willelmus abbas bonorum omnium confirmationem ab Eugenio III. impetravit, ſed non diu ſuperviuit. De ejus ſucceſſoribus Stephano, Gualterio & Lamberto uihil notatu dignum occurrit.

LXXIV. Salvsiorio de Guencampo eccleſia S. Melanio ſubjecta.

In Britannia minori, diœceſi Trecorenſi, extat eccleſia Salvatoris de Guemcampo *, quæ hoc tempore in abbatiam erecta eſt, eo pacto, ut ejus loci abbas ex monachis S. Melanii apud Redonas, monaſterii aſſumeretur. Legimus hac de re litteras Alani comitis, hoc anno datas, quibus Herveo II. (*a*) S. Melauſt id concedit rogatu ducis Britanniæ, & Bertæ ejus filiæ, prædicti Alani uxoris, additque ut, quoties S. Melanii abbas ad illas partes declinaverit, illic, ut io propria domo recipiatur, & in ſignum ſubjectionis eadem eccleſia quotannis abbati viginti ſolidos perſolvat. Teſtes poſt Alanum & Conanum Henricus comes Alani frater, Berta comitiſſa, Radulfus Coriſopitenſis epiſcopus & Guido Leonenſis; quæ omnia Conanus dux totius Britanoiæ & comes *de Richemont* precibus & conſilio baronum ſuorum & aſſenſu matris ſuæ Bertæ comitiſſæ triennio poſt confirmavit; quo tempore Herveo abbati ſucceſſit Guillelmus de Aurea-valle, cui Eugenius III. Remis exiſtens privilegium apoſtolicæ tuitionis indulſit.

* *Guencamp.*

(*a*) *V. lib. 7a. n. 28.*

LXXV. Caſæ-Dei eccleſiæ in diœceſi Mimatenſi.

Hoc ipſo anno Guillelmus Mimatenſis cum Stephano Caſæ-Dei abbate concordiam iniit in præſentia Petri Bituricenſis archiepiſcopi ſuper eccleſiis Caſæ-Dei in ipſius diœceſi poſitis, de quibus inter eos controverſia diu agitata fuerat. Eccleſiæ illiæ numero viginti tres in illa charta recenſentur, data hoc anno IV. kal. Septembris indictione VIII. Non diu poſt hæc ſuperſtes fuit Stephanus abbas, de cujus obito agemus anno ſequenti.

LXXVI. Johanni epiſcopo Valentino ſuccedit Orilbertus.

(*b*) *Bern. ep. 249.*

Mortuus eſt hoc anno in cinere & cilicio beatus Johannes, ea abbate Bonæ-vallis Viennenſis creatus ante annos ſepeem Valentinus epiſcopus. In ejus locum communi bonorum ſuffragio cooptatus eſt Orilbertus Caſæ-Dei prior, cujus electionem S. Bernardus (*b*) ab Eugenio confirmari rogat his verbis. *Audivimus in eccleſia Valentina pari voto cleri & populi electum eſſe priorem Caſæ-dei. Mirum ſi bonus non fuerit ad opus, ad quod aſſumitur. Scire vultis unde id ſperem? Boni hoc volunt; nec bonus poteſt non eſſe qui bonis placet. Nec minus validum argumentum mihi videtur quod bonus ſit; ſi malis e regione diſpliceat. Decet ſanctitatem veſtram votis aſſentire bonorum: me, ſi ab iſto forte refilire contingat, alium, quem volletis, ſtudio & conſenſu pravorum contingat recipere.* Hactenus Bernardus ad Eugenium, qui revera electum confirmavit. Nec eum aut Bernardum facti pœnituit, ut ea alia Ber-

nar-

nardi epiſtola intelligitur, in qua de eodem ex morbo revaleſcente ita Eugenio ſcribit. *Dominus Valentinus convalet; & ubi valet, operatur bona. Propterea amatores boni diligunt eum, & ipſe diligit bonos. In hoc apparet quia bonus eſt. Veſtrum eſt tales diligere, & fovere.* Vix novem annos in epiſcopatu exegit Orilbertus, cujus facta ignorantur, quæ laudabilia fuiſſe ex his Bernardi verbis facile intelligitur. ANN. CHR. 1145.

LXXVII. Ordo Claræ-vallenſis.

Ea tunc temporis Claræ-vallenſis monaſterii exiſtimatio erat, ut *Ordo Claræ-vallenſis* aliquando diceretur ea diſciplina, quæ in aliis Ciſtercienſis congregationis monaſteriis obſervabatur. Hujus rei argumentum nobis ſuppeditat Guarnerius dux Spoletanorum in litteris, quibus Brunoni abbati Caræ-vallis prope Mediolanum ſubdit monaſterium quoddam in comitatu Camerino, *ad tenendum illic ordinem Claræ-vallenſem*: ſic enim Guarnerius loquitur: *Ego quidem Guarnerius marchio ducatus Spoletanorum, propria mea voluntate, cogitans de Dei miſericordia, in remedio animæ meæ, meorumque parentum & conjugis meæ & hæredum meorum, tibi domino Bruno abbati de Cara-valle Mediolani in honorem Dei & ſanctæ Mariæ, monaſterium, quod ego expoſui in comitatu Camerino juxta fluvium Clentis *, dono & offero atque concedo tibi, tuiſque ſucceſſoribus ſubtus ordinem Claræ-vallenſem, ita ut in tua, ſucceſſorumque tuorum diſpoſitione ſemper maneat ipſum monaſterium ad tenendum ordinem Claræ-vallenſem; & abbas, qui pro tempore ibi regulariter fuerit ordinatus, ſemper accipiat benedictionem ſuam a manu Romani pontificis ſub cujus tuitione ſemper maneat*, &c. Comes Rodulfus & comes Limprandus & alii *rogati teſtes interfuerunt in hac carta*, quæ hoc anno, die menſis Aprilis ſeptima data eſt. Ubi vides *ordinis* vocabulum pro regulari diſciplina uſurpari, unde Bernardus ipſe in epiſtola II. (*a*) *ordinem aut diſciplinam* ut ſynonyma uſurpat, agens de novitiis ab Arnaldo Morimundi abbate abductis, qui *nondum ordinem aut diſciplinam profeſſi* erant, idem in alia epiſtola: (*b*) *Cuſtodite ordinem & ordo ipſe cuſtodite vos*, & in epiſtola (*c*) ad monachos Alpenſer: *Ordo noſter eſt ſtudere ſilentio, exerceri jejuniis, vigiliis, orationibus, opere manuum*, &c. Ex hac Ordinis ſignificatione tranſlatus eſt ejus uſus ad deſignandum corpus variorum monaſteriorum quæ idem inſtitutum eamdemque regularem diſciplinam obſervant. Quo ſenſu Samſon Remorum Archiepiſcopus in litteris (*d*) ad S. Bernardum ait, ſe ægre a canonicis S. Dionyſii Remenſis obtinuiſſe locum apud Moras in diœceſi Lingonenſi ad faciendum ibidem *abbatiam ordinis Claræ-vallenſis*. Pari modo dictus eſt ordo Cluniacenſis, ordo Majoris monaſterii, primo quidem pro forma & modo regularis eorum normæ, tum pro corpore multorum monaſteriorum ſub principe monaſterio. Hæc digreſſio aliquanti momenti eſt ad propoſitum noſtrum.

* Chiento.

(*a*) Bern. ep. 2. a. 9.
(*b*) id. ep. 345.
(*c*) id. ep. 142.
(*d*) ib. ep. 435.

LXXVIII. B. Mariæ de Flaſtra monaſterium. * Flaſtro.

Monaſterium illud, quod dux Guarnerius Claræ-vallenſi abbatiæ contulit, idem eſſe videtur quod beatæ Mariæ de Flaſtris ſeu Flaſtra * ab amne cognomine nuncupatum fuiſſe diſcimus ex diplomate Ottonis IV. Romanorum imperatoris, quo » ad imitationem Henrici VI. imperatoris monaſterium ſanctæ Mariæ de Flaſtris & » Ottonem venerabilem abbatem cum omnibus rebus ſuis ſub ſua protectione im» periali ſuſcipit; ſimulque confirmat pactionem ſeu concordiam quam Bertoldus » in Italia legatus fecerat inter eccleſiam Ramboneſem & ſanctæ Mariæ monaſte» rium. Ad hæc ratam habet donationem illius poſſeſſionis, quæ vulgo *Branca-Ur*» *ſina* vocatur, quam Guarnerius Marchio eidem monaſterio contulit. Quo minus tamen idem ſit monaſterium, id obſtare videtur, quod primum illud ad fluvium Clentis, alterum ad amnem ſeu torrentem Flaſtræ ſitum dicitur: qui torrens in Clentem influit. Verum hæc aliis examinanda permitto.

LXXIX. S. Galli cum Augia ſocietas renovata. (*e*) Gold. t. 2. p. 183.

Ad res Alamannicas quod attinet, hoc anno Fredelous Augienſis abbas monaſterium ſancti Galli adiit *fraternitatem*, (*e*) ſeu ſocietatem precum cum Werinharlo abbate & fratribus ejus loci renovaturus, prout eam olim Walto Augienſis & Werdo S. Galli abbates inſtituerant; quæ inſtitutio ab utriſque probata eſt & confirmata; ſtatutumque inſuper, ut quotieſcumque utriuſque monaſterii fratres ad alterum locum irent, conſueta fratrum annona eis tribueretur; & ſi quis frater non bene moratus abbatis ſui & fratrum offenſam incurrerit, & ad alterum locum confugerit; ſi errati emendationem promiſerit, per ipſius loci abbatem aut ſeniores abbati ſuo reconcilietur, & *loco ſuo & ordini reſtituatur*. De Wernhero abbate ejuſque ſucceſſoribus ſuperius (*f*) actum eſt.

(*f*) lib. 74. n. 64.

LXXX. Rupertus aliique Ottemburæ abbates.

In ſecundo volumine (*g*) noſtrorum Annalium actum eſt de primordiis Ottemburani Sueviæ monaſterii, primiſque ejus abbatibus Totona, Milone, atque Nitkario, de quorum ſucceſſoribus nihil compertî habemus uſque ad Burdingum, (*h*) quem S. Udalricus Auguſtenſis epiſcopus, qui abbatiam in beneficium tenuerat, libertatis privilegio reſtituto ibidem regularem abbatem inſtituit. A Ruodingo octo numerantur a Bucelino (*i*) abbates uſque ad Rupertum, quem ſanctum vocat, & ex ſancti Georgii in Hercinia monaſterio aſſumtum fuiſſe dicit. Ejus obitus in brevibus ejus

(*g*) t. 23. n. 7.
(*h*) V. lib. 47. n. 87.
(*i*) Germania ſac. t. 2. p. 248.

ANN. CHR. 1145. jus loci Annalibus ad cyclos paſchales refertur his verbis. *Anno* MCXLV. *obiit dignæ memoriæ Rupertus confeſſor, miraculorum & in corpore & extra magnificus operator, abbas hujus loci annis quadraginta*, VII. *idus Novembris ordinatus, vita ornens ecatum vigiati ferme annorum*. De eodem in Kalendario ita legimus: XVIII. *kalend. Septembris obiit piæ memoriæ abbas Rupertus, totius loci pater egregius, miraculorum operator inſignis*. De Ruperto tamen fit tantum ſolemne anniverſarium in Ottemburano monaſterio, uti & de Totone primo abbate, cujus tamen corpus anno MCLXIII. e tumulo levatum eſt, & in decentiorem locum tranſlatum. Sic enim interpretor hæc kalendarii verba ad illum annum: *Toto ſepelitur, ac principale altare dedicatur*. In prædictis brevibus annalibus anno ſequenti MCLXIV. numeratur *annus quadringenteſimus, a quo locus iſte fundatur, plus ſeptem ante conditionem Campidonæ;* qui locus ſententiam noſtram de anno conſtructionis monaſterii Ottemburani confirmat: ſed Hermannus, quem ſecuti (*a*) ſumus duodecim annis Campidonenſis conditionem, aut ſaltem inhabitationem, anteverrit.

(a) *l.2.c.65.*

Ruperto abbati in regimine Ottemburano ſucceſſit Iſingrimus, e S. Udalrici Anguſtano cœnobio poſtulatus, alt Bucelinus, a quo Johannes Iſingrinus vocatur. Hic muros & ædificia monaſterii inſtauraſſe dicitur, eccleſiam ornaviſſe, bibliothecam auxiſſe, haud ſcio an poſt annum MCLII. quo monaſterium incendio vaſtatum fuiſſe traditur. Sub horum abbatum regimine Ottemburanum monaſterium pietate floruiſſe conjicimus ex eo quod Mariæ-bergenſis, ſeu Mariæ-montis in Tirolenſi comitatu, quinque priores abbates ex eo loco aſſumti fuerint. Conditum primo fuerat illud cœnobium in loco *Schuldz* dictum apud Rhætos, quod cum poſt paucos annos igne cæleſti combuſtum fuiſſet in vallem proximam, venuſtam nomine, tranſlatum eſt, exſtructa ibi in S. Stephani honorem eccleſia. At nec ibi diu perſtitit, Deo variis ſignis indicante ut in vicino monte beatæ Mariæ ſacrando monaſterium ædificaretur. Id Udalricus de Taraſpo præſtitit, qui etiam aſſumto monaſtico habitu, poſt aliquot annos defunctus ibi, atque cum Utza uxore ſepultus eſt, ut indicat epitaphium a Bucelino relatum. Is auctor prioris monaſterii (*b*) initia ad annum MXC. utriuſque poſteris ad MCXLIV. ſeu XLVI. refert; quo priore anno Albertus in Ottemburam aſſumtus primus abbas creatus fuit; cæteros apud eumdem auctorem videſis. Inter hujus loci benefactores laudatur Algotus Curienſi epiſcopus, apud Claram-vallem S. Bernardi diſcipulus, vir, uti habet Ernaldus, (*c*) *ſapientia, ætate & gratia reverendus*. Is, uti duo verſus indicant, *Cryptam dominis nſibus aptam* eo in loco conſecravit, & miraculis, uti ajunt, clarus obiit circa annum MLXIV. De Hermanno ejuſdem loci abbate ab impiis invaſoribus occiſo, ſi Deus dederit, initio ſæculi XIV. agemus:

(b) *Germ. ſac. t.2. p.217.*

(c) *Vita S. Bern. l.2.c.8.*

LXXXI. Fundatio cellæ S. Imerii.

[Circa hæc tempora acceſſit Beccenſi monaſterio inſignis cella S. Imeril in diœceſi Lexovienſi, eo in loco ſita ubi ſub finem ſæculi XI. Hugo comes de Monteforti collegium canonicorum fundavit & dotavit, in honorem S. Imerii, probante Hugone Lexovienſi epiſcopo qui anno MLXXXVII. mortem cum vita mutavit, & confirmante Guillelmo II. duce Normanniæ anno MC. infeliciter occiſo. Poſt aliquantum vero temporis *Hugo alter de Monteforti filius Gilberti de Gant, conceſſione Gaufridi Normannorum ducis & filii ejus Henrici, conſilioque Hugonis Rothomagenſis archiepiſcopi & epiſcoporum Normanniæ Arnulfi Lexovienſis, & Rotroci Ebroicenſis, & Philippi Bajocenſis, Hadeuæ* uxore ſua, *& filiis ſuis Roberto & Valeranno concedentibus*, præſentibuſque ſuis baronibus, dedit *eccleſiæ B. Mariæ de Becco monachiſque ibi ſervientibus eccleſiam S. Imerii, cum prebendis & omnibus ad eam pertinentibus, ut monachi in ea loco canonicorum conſtituantur*. His multa de ſuo addidit, quæ aliaque plurima Lucius III. anno MCLXXXII. ſingulari diplomate poſtea confirmavit, prout videre eſt in Appendice.]

ANN. CHR. 146. LXXXII. Eugenius a Romanis vexatus.

SUb finem anni MCXLV. Eugenius papa Tiburtium ope in Urbem reſtituetus, proxima natalitia in Laterano peregit. Verum eum Romani ab Arnaldiſtis corrupti, ab eo, ut Tibur everteret, poſtularent, nec pontifex acquieſceret, illis in eum denuo vim facere molientibus, Urbe eum cardinalibus cedere ſtatuit, & trans Tiberim cum eis ſe recepit. Illic cum verſaretur, litteras apoſtolicæ tuitionis & bonorum confirmationem indulſit Stephano Caſæ-Dei abbati, qui biennio antea jam conſimiles a Lucio II. impetraverat. Eugenii diploma *datum eſt trans Tiberim per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis & cancellarii kalendis Februarii indictione* IX. *incarnationis dominicæ anno* MCXLVI. *pontificatus vero domni Eugenii III. papæ anno primo*. Subſcribunt novem cardinales nimirum Conradus Sabinenſis epiſcopus, Albericus Oſtienſis, Imarus Tuſculanenſis; tum Gregorius presbyter cardinalis tit. S. Laurentii in Damaſo, Jordanus presbyter cardinalis tit. ſanctæ Suſannæ dein Odo diaconus cardinalis ſancti Georgii ad Velum-aureum, Guido diaconus

conus cardinalis ſanctorum Coſmæ & Damiani, Arraldus diaconus cardinalis ſancti Euſtachii juxta templum Agrippinæ, & Hyacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in Coſmedin; qui omnes cardinales Eugenium trans Tiberim comitati ſunt. Ibidem etiam, nempe trans Tibetim, adhuc morabatur Eugenius *idibus Martii*, quo tempore Petro Bituricenſi archiepiſcopo ampliſſimum privilegium indulſit, in Patriarchio (*a*) Bituricenſi relatum: ubi Chriſti incarnationis annus MCXLV. veteri more interpretandus eſt. ANN. CHR. 1146. (*a*) *Labb. t. 2. p. 88. & 89.*

LXXXIII. Bernardi pro eo litteræ & pro Sugerio. (*b*) *id. ep. 243.*

Ubi Romanorum ab Eugenio defectionem accepit S. Bernardus, acres ad eos litteras (*b*) ſcripſit, in quibus ita loquitur. *Quid vobis viſum eſt, ô Romani, offendere principes mundi, veſtros autem ſpeciales patronos? Cur Regem terræ, cur Dominum cæli furore tam intolerabili, quam irrationabili, in vos pariter provocatis dum ſacrum & apoſtolicum ſedem, divinis regalibuſque privilegiis ſingulariter ſublimatam, auſu ſacrilego inceſſere, ſuoque minuere honore contenditis, quam vel ſoli contra omnes ſi oportuiſſet, defendere debuiſtis? Sic fatui Romani, non judicantes, neque quod juſtum eſt deferentes, caput veſtrum atque omnium deturpatis? pro quo magis nec veſtris ipſis cervicibus parcendum a vobis foret, ſi neceſſitas exegiſſet. Patres veſtri Urbi orbem ſubjugaverunt: vos Urbem properatis orbi facere fabulam. En Petri hæres Petri ſede & urbe a vobis expulſus eſt: en rebus & domibus ſuis, veſtris munibus ſpoliati ſunt cardinales atque epiſcopi miniſtri Domini.* Pluta in hunc modum in Romanos ſcribit Bernardus, qui & Conradum regem Romanorum ad defenſionem ſedis apoſtolicæ adverſus rebelles Romanos aliis litteris (*c*) horratus eſt. Verum, cum a cœptis Romani non deſiſterent, Eugenius veterum pontificum exemplo in Franciam venire conſtituit. Ubi Senas attigit diaconos duos Gilleberti ſeu Gilberti Potretani Pictavenſis epiſcopi offendit, qui epiſcopum ſuum de fide Trinitatis male ſentientem deferebant; qua de re ſe in Francia ex concilii ſententia reſponſurum dixit. Inde Piſas, tum trajecto Apennino per menſem Auguſtum Brixiam progreſſus, illuc decimo Kalend. Septembris litteras ad Gerardum Bononiæ epiſcopum dedit, quibus eum mouuit, ſe Regienſibus & Parmenſibus præcepiſſe, ne Mutinenſibus adverſus abbatem Nonantulanum adeſſent: ſe vero Mutinenſes ipſos, quod ex mandato ſuo ab inferenda Nonantulanis injuria nequaquam abſtinuiſſent, ex conſenſu cardinalium, pattiarchæ Aquileienſis & plurimorum epiſcoporum, epiſcopi dignitate privaſſe. Hæc fere Sigonius. Addit Ughellus, (*d*) brevi poſtea compoſitis rebus hanc dignitatem Mutinæ reſtitutam fuiſſe. Inde in Franciam progreſſus Eugenius, a rege Ludovico atque omnibus ingenti honore exceptus eſt. (*c*) *id. ep. 244.* (*d*) *Ital. ſac. t. 2. p. 148.*

Antequam in Franciam progreſſus Eugenius, ad eum ſcripſit Bernardus pro Sugerio S. Dionyſii abbate, ut ipſi eum, ejuſque nuntios commendaret; quod argumento eſt, Sugerium pontifici necdum probe notum fuiſſe, ſic non vero cum (*e*) commendat Bernardus. *Si quod magna domus magni Regis vas in honore habetur apud noſtram Gallicanam eccleſiam: ſi quis, ut David, fidelis ad imperium Domini ingrediens & egrediens; meo judicio eſt venerabilis abbas S. Dionyſii. Novi ſiquidem virum, quod & in temporalibus fidelis & prudens & in ſpiritualibus fervens & humilis, & in utriſque (quod eſt difficillimum) ſine reprehenſione verſetur. Apud cæſarem eſt tanquam unus de curia Romana,* ſollicitus ſcilicet de rebus eccleſiæ Romanæ; *apud Deum, tanquam unus de curia cæli.* Eximia ſane laus a laudatiſſimo viro. Rogat inſuper Bernardus Sugerii nuntios benigne ſuſcipi a pontifice, eique *verba bona & amicabilia* reſcribi. Extat prima inter Sugerianas (*f*) Eugenii epiſtola ſeu reſponſio ad Sugerium, in qua ſuper obitu Johannis ejuſdem Sugerii nepotis, quem ad pontificem nuntium miſerat, paterno ei affectu compatitur; hortaturque, ut religiouis ac honeſtatis propoſitum conſtanter teneat, & pro eccleſiæ » ſuæ neceſſitatibus ad ſedem apoſtolicam recurrat. *Nos enim*, inquit *eumdem ec-* » *cleſiam & perſonam tuam ſincera in Domino caritate diligentes, parati ſumus juſtas veſtras poſtulationes attendere, & in quibus ſecundum Deum poſſumus, exaudire.* Sic Bernardi commendationi pontifex fecit ſatis. (*e*) *Bern. ep. 309.* (*f*) *Chefn. t. 4. p. 493.*

LXXXIV. Bituricu conventus pro ſacra expeditione.

Interim Edeſſa civitate a Sarracenis capta, chriſtianis Jeroſolymam & loca ſancta incolentibus extrema pernicies imminebat. Quaptopter miſſi ab eis ad Eugenium, ad Conradum imperatorem, ad regem Francorum, cæteroſque principes legati, eorum auxilium adverſus chriſtiani nominis inimicos implorabant; omneſque ad ſacram expeditionem litteris ſuis Eugenius excitavit. Hinc varii principum & epiſcoporum conventus habiti ad negotium delibetandum. Primus habitus eſt apud Biturigas in natali Domini, ubi regem Ludovicum in ſollemni conventu Samſon Remorum archiepiſcopus coronavit; quæ coronatio in quibuſdam ſollemnibus comitiis fieri ſolebat. Id in ſuæ dignitatis injuriam factum conqueſtus eſt Petrus de Caſtra Biturigum archiepiſcopus, qui jus Aquitaniæ regum coronandi ſibi compete-

re

ANN. CHR. 1146.

re contendebat. Hinc ejus querelis præventus Eugenius, Samſonem pallii uſu prævavit, eumque ad reddendam hujus facti rationem cum ſuffraganeis ejus epiſcopis ad proximas ſancti Martini octavas coram ſe citavit. Eugenii litteræ datæ ſunt (*a*) *Sutrii* VII. *kal. Aprilis*. Ibidem adhuc erat nonis Maii, cum Conrado abbati Abdinchofenſi ſeu Patherbrunenſi hoc anno privilegium indulſit, a Schateno relatum. Samſonis archiepiſcopi cauſam apud pontificem ſuſcepit S. Bernardus, ſcriptiſque ad eum litteris conteſtatus eſt, ſibi tolerabilius futurum fuiſſe, interdici ipſi miſſarum celebrationem, quam archiepiſcopo pallii uſum. De hac controverſia hic agere non eſt noſtri inſtituti, de qua conſulendæ notæ fuſiores in illam Bernardi epiſtolam.

(*a*) *Labb. t. 10. p. 88.*

(*b*) *Bern. ep. 247.*

LXXXV. Alter apud Vizeliacum præſente Bernardo.

In illo Bituricenſi conventu alter in paſcha indictus eſt apud Vizeliacum, ubi rex Ludovicus orationem habuit, in qua expoſito ſacrorum locorum diſcrimine, magnam ſuper hac expeditione ſibi devotionem incumbere teſtatus eſt. *Unde & vos*, inquit, *obnixe deprecor, ut meam ſtudeatis voluntatem veſtro comitatu & auxilio roborare*. Hunc conventum accurate deſcribit Odo de Diogilo, Dionyſianus monachus, qui ei videtur interfuiſſe. In ſollemni curia apud Bituricas in natali Domini celebrata, *epiſcopis & optimatibus regni ad coronam ſuam generalius ſolito de induſtria convocatis*, ſecretum ſuum rex, cum eſſet viginti quinque annorum, primitus revelavit. Tunc Lingonenſis epiſcopus Godefridus Edeſſæ depopulationem & oppreſſionem chriſtianorum graviter expoſuit, hortatuſque eſt omnes, *ut cum rege ſuo ad ſubveniendum chriſtianis Regi omnium militarent. Ardebat & lucebat in rege zelus fidei, contemtus voluptatis & gloriæ temporalis, exemplum omni ſermone præſtantius*. Statuitur dies in paſcha, quo apud Verzeliacum ſeu Vizeliacum omnes unanimiter convenirent, & cruce ſignarentur. Miſſis Romam hac de re legatis, Eugenius conſilium mire probavit, cruces miſit & crucefignatis peccatorum omnium remiſſionem parvuliſque eorum patrocinium promiſit. Optabat ille tam ſancto operi manum primam ipſe imponere: at *Romanorum tyrannide præpeditur*, abbati Clarævallenſi Bernardo curam ipſam delegavit. Itaque rex a ſummo pontifice ſibi miſſum crucis inſigne ſuſcepit, multique proceres cum eo. Et quoniam in caſtro ſeu opido Vizeliaco locus idoneus non erat, qui tantam capere multitudinem poſſet, extra caſtrum *in campo fixa eſt abbati lignea machina, ut de eminenti circumſtantibus loqueretur*. Hanc aſcendit cum rege cruce ornato. Ubi loqui cœpit vir Dei, tum omnes conclamando, Cruces, cruces experere cœperunt. Cum vero *earum faſcem præparatum ſemtaſſet potius, quam dediſſet* abbas ſanctus, veſtes ſuas in cruces ſcindere & ſeminare coactus eſt. Tandem promulgato edicto, ut poſt annum cruce ſignati progrederentur, omnes cum gaudio ad ſua reverſi ſunt, ad tam longum iter neceſſaria paraturi. *Abbas*, inquit Odo, ſcilicet Bernardus, *ſub tenui corpore, & pene præmortuo, robuſtum tegens ſpiritum, ubique circumvolat prædicando, & multiplicati ſunt ſuper numerum crucem portantes*. Denique multa in illo conventu miracula idem auctor facta fuiſſe dicit, quæ ſcribere conſulto prærermiſit: ne, ſi pauca ſcriberet, non crederentur plura fuiſſe: vel ſi multa, *materiam* ſeu propoſitum obmiſiſſe videretur. His ita geſtis, Ponrius Vizeliacenſis abbas, ut Vizeliacus ubi tanta fidelium multitudo cruce ſignita fuerat, tam nobilis facti memoriam in perpetuum (*c*) retineret in honorem ſanctæ Crucis baſilicam exſtruxit, quæ poſtea multis miraculis divinitus illuſtrata fuiſſe dicitur. Ex innumeris qui Vizeliaci cruce ſignati ſunt, recenſentur Herbertus abbas ſancti Petri Vivi Senonenſis, qui paullo poſt ab hominibus communiæ Senonenſis interfectus eſt, & Theobaldus abbas S. Columbæ.

(*c*) *Geſta Ludovici jun. p. 392.*

LXXXVI. Carnoti tertius conventus. Eo invitati archiepiſcopus Lugdunenſis & Petrus Venerabilis.

Poſt Vizeliacenſem illum conventum, rex Lauduni cum regni optimatibus convenit, ubi tertius Carnotum conventus ad tertiam dominicam poſt paſcha indictus eſt. Ad hunc conventum Sugerius archiepiſcopum Lugdunenſem U. ſcilicet Umbertum ſeu Humbertum de Baugeto, regis nomine invitavit. Verum ab hoc conventu ſe excuſavit archiepiſcopus, ſcripta epiſtola quæ exſtat (*d*) inter Sugerianas: tum quia Senonenſis archiepiſcopus, primatum ſuum agnoſcere nolebat: tum quia lethali morbo Ylionis abbatis, viri in Lugdunenſi eccleſia præcipui, detinebatur. Ideo vice ſua ad hunc conventum mittit *venerabilem*, inquit, *fratrem noſtrum & dilectum eccleſiæ noſtræ filium dominum Stephanum, quondam Viennenſem archiepiſcopum, virum utique religioſum, & in maximis exercitatum*, qui illi conventui in cauſa Dei aſſiſtat. Ex hac epiſtola duo diſcimus: unum Umbertum jam tum Amedeo in ſede Lugdunenſi ſucceſſiſſe: alterum, in vulgatis catalogis Viennenſium archiepiſcoporum deſiderari Stephanum illum, qui ante hunc annum dignitate ceſſerat; qui proinde poſt Guidonem aut Humbertum reponendus eſt. Inſignis eſt hanc in rem Petri Venerabilis (*e*) ad eumdem Stephanum epiſtola, paullo poſt ejus abdicationem ſcripta, quem invitat ut Cluniacum ad ſe veniat ante dominicam quin-

(*d*) *Suger. ep. 234.*

Nota de Stephano Viennenſi.

(*e*) *Petr. Ven. l. 3. ep. 2.*

quinquageſimæ: nam exinde, inquit, oportebit me verſus concilium iter aggredi; quod de concilio Remenſi, in quadrageſima anno MCXLVIII. celebrando intelligendum eſſe non dubito. ANN. CHR. 1146.

Ad eumdem Carnotenſem conventum Sugerius & S. Bernardus Petrum Venerabilem Cluniacenſem abbatem litteris invitarunt. Bernardi (*a*) hæc verba ſunt. *Gravem nimis ac miſerabilem orientalis eccleſiæ gemitum ad aures veſtras, imo ad ipſa etiam penetralia cordis arbitror perveniſſe. Dignum quippe eſt, ut ſecundum magnitudinem veſtram, magnum exhibeatis eidem veſtræ & omnium fidelium matri compaſſionis affectum, præſertim tam vehementer afflictæ, tam graviter periclitanti. Dignum, inquam, ut tanto amplius comodat vos zelus domus Dei, quanto ampliorem in ea locum, ipſo auctore, tenetis.* Et infra. *Patres noſtri, epiſcopi Franciæ, una cum domino rege & principibus, tertia dominica poſt paſcha apud Carnotum venturi ſunt, & de verbo hoc tractaturi: ubi utinam mereamur habere præſentiam veſtram. Confidimus autem quod magnum huic verbo proventum præſentia veſtra præſtabit: tum pro auctoritate ſanctæ Cluniacenſis eccleſiæ, cui Deo diſponente præeſtis: tum maxime pro ſapientia & gratia, quam vobis ipſe donavit, ad utilitatem utique proximorum & ſui ipſius honorem.* Has litteras Petro abbati reddidit abbas Fontanellenſis, ut ex reſponſo ipſius Petri (*b*) intelligitur, qui prius Sugerii ea de re litteras ſe accepiſſe dicit. Prædictam vero epiſtolam Bernardus in maritimis oceani locis ſcripſit, ut Petrus abbas nos docet in epiſtola ad eum ſcripta, in qua Bernardum, alioſque principes viros de præcipuis membris corporis Chriſti eſſe probat, *quos adeo movet, quos adeo angit læſio corporis ejus. Apparet inde maxime*, inquit, *verum eſſe quod dico: quod, cum in ultimo occidente, immo in ipſo pene occidui oceani litore poſitus ſitis, tot interjectis terrarum ſpatiis, laboranti in oriente chriſtiano nomini, ſummo, quantoque poteſtis ſtudio ſuccurere feſtinatis.* Forte in Caletis tum crucem prædicabat Bernardus, qui ſuas hac de re litteras ad Petrum perferendas, abbati Fontanellæ dedit. Cur indicto apud Carnotum conventui adeſſe non potuerit Petrus, cauſa duplex erat, videlicet adverſa valetudo, quæ eum a natali Domini detinebat, ſed maxime conventus priorum ſui Ordinis ab ſe indictus *eadem die, qua indictus eſt apud Carnotum.*

(*a*) Bern. ep. 364.

(*b*) Petr. Ven. l. 6. ep. 18.

Eamdem excuſationem affert Petrus in reſponſo (*c*) ad Sugerum abbatem, qui ipſum *ex archiepiſcoporum & epiſcoporum parte* ad Carnotenſem conventum invitaverat. *Quæ iter hoc meum*, inquit, *impediunt, multa ſunt: ſed inter alia, ſpecialia duo ſunt. Unum multiplex incommodum corporis mei, quod a natali Domini uſque ad hoc tempus pene aſſidue paſſus ſum. Aliud, conventus magnus priorum, quos antequam de iſtis quæ mandaſtis aliquid ferrem, in ipſo fere initio quadrageſimæ, pro conſilio inevitabilis rei, Cluniacum ea die, qua convenitur veſter apud Carnotum indictus eſt, venire præceperam. Suſcipiat ergo, ſi placet, reverentia veſtra, non ſiſtam, ſed veracem excuſationem meam; & apud ſe, & apud alios, excuſatam habeat abſentiam meam.* Extraordinarius is priorum conventus erat apud Cluniacum, ob gravem ſcilicet & inevitabilem cauſam, & quidem ſecretam, ut Petrus ipſe ſcribit in prædictis litteris ad Bernardum. *Cauſam ex parte adventus eorum*, inquit, ſcilicet priorum, *dixi ſecreto venerando viro domino abbati de Font-anel, qui mihi litteras veſtras attulerat: quam ab ipſo, ſi placuerit, audire poteritis.* Tunc Fontanellæ præerat venerabilis Gualterius ſeu Walterius, quem pro ſancto habent.

(*c*) ibi. ep. 20.

In illo porro Carnotenſi conventu Bernardum belli ducem electum fuiſſe idem ipſe teſtatur in epiſtola (*d*) ad Eugenium, cui muneri ſe imparem eſſe ait, atque ab eo ſe abſolvi rogat. *De cætero*, inquit, *verbum illud, quod jam, ni fallor, audiſtis, quo modo videlicet in Carnotenſi conventu (quonam judicio ſatis miror) me quaſi in ducem & principem militiæ elegerunt; certum ſit vobis, nec conſilii mei, nec voluntatis meæ fuiſſe, vel eſſe, ſed nec poſſibilitatis meæ, quantum metior vires meas, pervenire uſque illuc*, nimirum ad Terram-ſanctam. *Quis ſum ego, ut diſpuman caſtrorum acies, ut egrediar ante facies armatorum? aut quid tam remotum a profeſſione mea, etiamſi vires ſuppeterent, etiamſi peritia non deeſſet? Sed neque hoc meum eſt veſtram docere ſapientiam; noſtis hæc omnia. Tantum obſecro pro illam caritatem, qua mihi ſpeciuliter debitor eſtis, ne me humanis voluntatibus exponatis: ſed, ſicut ſingulariter vobis innumbit, divinum conſilium perquiratis, & operam detis, ut, ſicut fuerit voluntas in cælo, ſic fiat.* Hactenus Bernardus, cujus excuſationem, ſane perquam legitimam, admiſit pontifex: ſed tamen crucem prædicandi per Galliam & Germaniam munus ei impoſuit, quod ille ſubiit, & ſtrenue executus eſt, ut videbimus anno ſequenti. LXXVII. Bernardus belli dux electus, ſe excuſat. (*d*) Bern. ep. 256.

Præter illos conventus, Conradus rex unum habuit Leodii, ſub finem anni præcedentis, nimirum in Kal. Januarii, ad quem magna frequentia principum ac procerum convenit, ex tabulis a Miræo (*e*) relatis pro eccleſia Cameracenſi: ubi de rebus LXXVIII. Leodienſis conventus. (*e*) Mir. not. p. 175. & ſeqq.

ANN. CHR. 1146. rebus tantum imperium ſpectantibus, minime de negotio Terræ-ſanctæ actum eſt, aut ſaltem definitum eſt, ſed in Wormatienſi conventu agente Bernardo, ut inferius videbimus. Inter principes viros, qui illis comitiis interfuerunt, recenſentur Arnoldus Colonienſis archiepiſcopus, Henricus epiſcopus Leodienſis, Wernerus Monaſterienſis, Philippus Oſnabrugenſis, Albero Virdunenſis & Anſelmus Havelbergenſis; ex abbatibus, Wibaldus Stabulenſis, Godefridus Prumienſis, Lambertus Werthinenſis, & Anno Andenſis ſeu Indenſis. Quid vero in his comitiis ſtatutum ſit, ignoratur.

LXXXIX. Rualenus S. Anaſtaſii abbas.

Priuſquam Roma diſcederet Eugenius, vacanti poſt ſuam electionem S. Anaſtaſii ad Tres-fontes abbatiæ Rualenum, tunc Claræ-vallis priorem, ſufficere voluit. Virum ſibi cariſſimum ac neceſſarium ægre ab ſe avelli paſſus eſt Bernardus: ſed tandem urgenti papæ obſecutus, eum Romam renitentem ac recalcitrantem amandavit. Verum, ubi ille in Urbem advenit, ærumnam, non animum mutavit: ſed in recuſando præfecturæ onere pertinax, Bernardum patrem, ut pro ſua miſſione ad pontificem ſcriberet, perpulit. Inſignis eſt hanc in rem piiſſimi patris ad Eugenium (a) epiſtola, ut ex hoc ſpecimine facile quivis intelliget. *In veritate*, inquit, *comperimus, Rualenum noſtrum necdum quieſcere in quo poſitus eſt; ſed nec aliquando requieturum confidimus. Quam ob rem opus eſt maturato remedio, non ſolum illi, ſed & mihi. Uror, dico vobis, quamdiu ille in ſcandalo eſt. Nolite mirari hoc una anima fumus, niſi quod ego mater, ille filius; nam patris in eo ceſſi vobis & nomen, & auctoritatem. Solus, qui transfundi non potuit, mihi remanſit affectus, qui me excruciat. Mater autem non poteſt oblivifci filii uteri ſui. Id me fuiſſe quis dixerit? ego adhuc eſſe ſentio. Clamat matrem pectus triſte, & continuus dolor cordis mei pro eo. Quæritis de quo querar? De me: de vobis nihil queror, ſed vobis. Ego, ego ſæva & pia mater propriis viſceribus non peperci, ut euſtificarem eor meum in obe-* » *dientia caritatis. Immolavi de ſinu meo cari pignoris hoſtiam.* Orat vir ſanctus pon- » tificem, ut cedat importunitati, quæ ad id quod oportet, adduci non patitur. *Alioquin invitum tenere ad quod invitus tractus eſt, durum pro illo, fructuoſum nemini eſt. Porro occupare locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec vos decet, nec nos. Obſecramus itaque per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, exhibete viſcera patris; & infantem, dum adhuc vivit, remittite ad uberu matris, cujus fortaſſis hic totus languor eſt, quod ſit præpropere ablactatus.* Perſtitit nihilo minus pontifex in retinendo Rualeno, objurgavitque Bernardum, quod in eum eſſet (b) » indulgentior. Quapropter ceſſit tandem vir Dei, profeſſus (b) ſe non modo vel- » le, quod vellet pontifex, ſed avide velle; nempe ut Rualenus eſſet abbas apud (c) S. Anaſtaſium; qua de re ſcripſit (c) eidem Rualeno, ut tandem pontifici acquieſceret in demandata ſibi præfectura. Parult ille, ſed non diu in propoſito ſterit.

(a) Bern. ep. 238.

(b) id. ep. 239.

(c) id. ep. 260.

XC. Helias Aurelianenſis epiſcopatum abdicat.

Gravem hoc tempore perſecutionem paſſus eſt Helias Aurelianorum epiſcopus, qui ex ſancti Sulpicii abbate ad illam dignitatem provectus fuerat. De hac vexatione ſcripſit hoc anno ad Eugenium Petrus Venerabilis, ex cujus litteris intelligimus, Heliam injuſte vexatum fuiſſe: ſic enim de eo ſcribit (d) Petrus. *Venerabilis vir & ſacerdos Dei, dominus Aurelianenſis epiſcopus, pateruitate veſtræ devotus filius, a filiis Belial multa perpeſſus, & cum his qui oderunt pacem, ut ovis mitiſſima, ſemper pacificus, ad vos, ut ad pacatum portum & ad tutum pietatis uſylum, & nuper confugit, & rurſum recurrit: ut virtus & manſuetudo apoſtolica ſit ei turris fortitudinis a facie inimici. Scribit & obſecrat pro eo tota pene Gallicana eccleſia; &, ne pontificalis ſublimitas, ab infamibus & vilibus perſonis mendacibus contumeliis appetita, dehoneſtari permittatur, ſupplex implorat. Addimus & nos, ſi tamen alicujus momenti eſſe poſſunt, aliorum precibus preces noſtras: ut, quia non ſolum epiſcopali gradu ſublimatur, ſed & monachili honeſtate & habitu inſignitur, utrumque pro eo ordinem exaudiat.* Scripſit etiam Engenio in Heliæ gratiam rex ipſe, ſed non eſt exauditus; qua de re Eugenio gratulatur (e) Bernardus, qui Heliæ non favebat. Itaque cum adverſarios ſuos placare non valeret epiſcopus; nec ſe purgandi de objectis, ut Lucius papa præceperat, locum habere poſſet, ſponte epiſcopatu ceſſit. Tum vero pro eo Bernardus (f) Eugenio ſcripſit in hæc verba: *Tempus eſt, ut & ego ſcribam, non jam pro epiſcopo, ſed pro paupere & humili monacho; adeo, quod miſerabilius eſt, facto de divite & ſublimi. Hic jam non habet adulatio locum: habet miſeratio. Multi pro eo ſcripſerunt, ut remaneret epiſcopus: ſed multum hoc erat: non potui addici ego, ut id audirem.* Dein explicat Bernardus, Lu- » cio mortuo ſpem Heliæ affulſiſſe ex promotione Eugenii. Impoſſibilem eſſe ſui » purgationem ob defectum comprovincialium epiſcoporum, qui vel deerant, vel » aberant. Vacabant quippe Nivernenſis & Trecenſis epiſcopatus; & Autiſiodoren- » ſis Hugo trans alpes profectus erat. Locum fore proinde clementiæ apud Euge- » nium. Verum Ille nihilo minus ſponte dignitatem abdicavit Bernardi conſilio, *ne occaſione ipſius diutius eccleſia fatigaretur.* Hinc pro eo rogat vir ſanctus, ut,

(d) Petr. Ven. l. 4. ep. 28.

(e) Bern. ep. 245.

(f) id. ep. 249.

reten-

retento ſacerdotis officio, *a nota infamiæ & perpetuæ inuſtionis cauterio* immunis ſit: *Non rogat*, inquit Bernardus, *ut glorioſus, ſed ne inglorius ſit, qui exſtitit gloroſus. Quidquid illud ſit quod medium eſt, eo contentus eſt. Luceat cadenti a gloria honeſto quo poterit mediocritatis ſeſe excipere gradu, ſolamque non devenire in extremitatem opprobrii. Juvenis eſt, nobilis eſt, in ſublimitate poſitus fuit: nec tamen hu-* „ *milem refugit locum, ſed probrum*. Subdit abbas ſanctus, eum premi debitis nul- „ tis, cum ſit pauper & inops; eaque ex rebus epiſcopalibus ſolvi poſtulat. Durum „ quippe eſſe, ſimul & honore privari, & onere premi debitorum. In Heliæ lo- cum ſuffectus eſt Manaſſes de Garlanda, qui abbas erat collegiatæ eccleſiæ S. Petri Puellaris. Exſtat apud Carolum Sauſſeyum (*a*) præclara epiſtola prioris S. Johannis Senonenſis ad noſtrum Heliam, in qua oum ex falſa nominis etymologia Solì comparans, illum hortatur, ut hanc eclipſim, ex calumniantium nubeculis or- „ tam, patienter ferat, eique perſuadere conatur, quod hoſtes ejus, qui velut um- „ bra terræ ſive nebeculæ conglobatæ, ne ſol luceat impediunt, ſpiritu veritatis „ a dextera parte flante citius depellentur, & ſolaris lux in virtute ſua exſeret claritatem; quæ verba ſatis innuunt, Heliam illius prioris judicio culpæ ipſi impactæ innocentem fuiſſe.

ANN. CHR. 1146.

(*a*) *Annal. eccl. Aurel. p.* 437. *& ſeqq.*

XCI. Tornacenſes proprium epiſcopum a papa repetunt.

Poſt ſex circiter ſæcula, quam Tornacenſis eccleſia proprio epiſcopo orbata, & Noviomenſi a S. Medardo unita erat, priſtinam tandem dignitatem & eligendi epiſcopi facultatem ab Eugenio papa obtinuit. Id jam tentatum fuerat Paſchalis II. pontificatu, qui hac de re litteras Tornacenſibus ſcripſerat; ſed re tunc infecta, conficiendi negotii opportuna occaſio oata viſa eſt ex diſſenſione orta inter Innocentium II. & Ludovicum Juniorem cognatoſque ejus Simonem Noviomenſem epiſcopum & Radulfum Viromandorum comitem ejus fratrem, pro qua rex cum comite chriſtianitate privatus, epiſcopus vero ab epiſcopali officio ſuſpenſus eſt. Hinc enim Innocentius Petrum de Caſtro, Haimerici cancellarii ſui cognatum, Biturigenſem archiepiſcopum conſecraverat, quod rex aſſentiri nolebat: illinc comes Alienordis Francorum reginæ ſororem ſibi copulari cupiens, uxorem ſuam legitimam Theobaldi Campaniæ comitis neptem, prætextu conſanguinitatis repudiaverat, probante Simone epiſcopo cum epiſcopis Laudunenſi & Silvanectenſi: quam ob cauſam, agente in primis Theobaldo comite, Radulfus anathemate percellitur, & epiſcopi ab officiis epiſcopalibus ſuſpenduntur. Hac, inquam, occaſione captata, clerici Tornacenſes Herimannum S. Martini abbatem Romam mittunt, qui Paſchalis papæ litteris Innocentio oſtenſis, ab eo litteras impetravit, quibus Tornacenſibus data poteſtas eligendi quam-primum epiſcopi, electumque Remenſi metropoli conſecrandum præſentandi: quem ſi ille conſecrare nollet, pontifex ipſe conſecraret. Mox electus a Tornacenſibus Abſalon S. Amandi abbas: at eum conſecrare non auſus eſt archiepiſcopus ob metum regis & Radulfi comitis. Quare clerici Tornacenſes cum Herimanno abbate Romam pergunt, litteras ſuas de electione Abſalonis proferunt; at ſubſecutus eos Simon epiſcopus de injuria ſibi facta conqueſtus eſt, & de violata ſibi debita obedientia. Ad hæc papa reſpondit, ſe eos ab obedientia abſolviſſe, & eligendi propri epiſcopi eis dediſſe facultatem. Tum juſſus loqui Herimannus abbas, oullam ſe de Simone querelam feciſſe dixit, immo bonum de eo teſtimonium ferre: at Tornacenſi eccleſiæ reſtituendum eſſe proprium epiſcopum vel ex eo conſtare, quod in illo epiſcopatu, in quo amplius quam nongenta millia fidelium eſſent, ſupra centum millia homines non conſecratos oleo de manu epiſcopi; infinitos etiam homicidio, variiſque criminibus implicatos abſque pœnitentia deceſſiſſe. His auditis, pontifex Tornacenſium electionem probavit. Verum corrupti pretio curiales papam induxere, ut electionis confirmationem differret, donec conſilio epiſcoporum eam confirmaret.

XCII. Anſelmus Laudunenſis abbas ſit epiſcopus.

Interim moritur Innocentius, & duobus ejus ſucceſſoribus brevi ſublatis, ſummum pontificatum ſortitur Eugenius apud quem nec munera, nec aurum locum habitura haud dubia fama erat. Hinc erectis in novam ſpem animis Tornacenſes per inrernuntios negotium ei ſuum exponunt. Reſpondit pontifex ſe facturum, quidquid abbas Clarævallenſis hac de re ſibi ſignificaturus eſſet. Verum dum hæc inter ſeſe ttactant Tornacenſes, e vivis excedunt negotii præcipui auctores, ipſeque Abſalon abbas ab eis electus repente extinguitur, & in capitulo S. Amandi ſepelitur. Nihilo minus Letbertus præpoſitus cum litteris S. Bernardi Romam petit, Eugenio eccleſiæ ſuæ negotium explicat, poſtulatque, ut quantocius conſummetur. Offerente papa litteras ad faciendam novam electionem, negat ille ſe reverſurum, niſi conſecratum de manu pontificis accipiat epiſcopum, quem Tornacenſes cum honore debito ſuſcipere parati eſſent. Tunc pro monaſterii ſui negotiis in curia aderat Anſelmus S. Vinceotii apud Laudunum abbas, vir multæ religionis & probitatis, papæ ipſi notiſſimus. Hic primum ab ipſo pontifice nominatur: ſta-

ANN. CHR. 1146. timque a Letberto, ejuſque ſociis eligitur, & papæ conſecrandus præſentatur. Reluctatur ipſe ac reſiſtit, gravem corporis infirmitatem obtendens, quæ ſe potius de morte, quam de epiſcopatu ſollicitum faceret. At nihilo ſecius pontifex in ſententia perſiſtens, eum in dominica *Lætare Jeruſalem*, id eſt quarta quadrageſimæ, ſollemniter conſecrat, & conſecratam cum litteris ad Tornacenſes mittit, quibus in poſterum proprii epiſcopi eligendi privilegium impertiit. Alias etiam epiſtolas ſcripſit, tum ad metropolitanum, tum ad Simonem Noviomenſem epiſcopum, qui ut erat facilis ac mitis ingenii, pontificis mandato acquievit. Hæc fuſe retulimus ex Hiſtoria Hermanni monachi de reſtauratione abbatiæ S. Martini Tornacenſis, qui auctor tempus notat his verbis: *Acta eſt conſecratio domni Anſelmi epiſcopi Romæ anno incarnati Verbi Dei* MCXLVI. *quo anno fuit fames gravissima, ita, ut Tornaci venderetur ſextarius tritici* LVI. *ſolidos*; tum addit: *Sicut ergo per ſanctum Medardum dignitatem proprii epiſcopi perdidimus, dum ipſe curam epiſcopii Tornacenſis ſibi injunctam a clero & metropolitano tenuit: ita etiam per eundem libertatem noſtram recepimus, dum Deus proprium nobis paſtorem reſtituens, monachum S. Medardi* (hinc enim Anſelmus abbas aſſumtus fuerat) *nobis paſtorem reſtituit*. Recte Anſelmi conſecrationis tempus deſignat Hermannus Tornacenſis, nec ab eo diſſentit Hermannus alter Laudunenſis monachus, cum annum præcedentem pro veteri caculo præfert: at fallitur ille, cum Romæ conſecratum Anſelmum dicit, quem Viterbii conſecratum fuiſſe diſcimus ea ipſius Eugenii litteris, inſcriptis, *Venerabili fratri Anſelmo Tornacenſi epiſcopo, noſtris manibus conſecrato*, datiſque *Viterbii* IX. *kal. Auguſti indictione* IX. hoc anno, quas apud Cognatum, Marlotum, aliosque videre licet.

XCIII. S. Vincentii & S. Amandi abbates. Triennio tantum epiſcopatum rexit Anſelmus, cui in Abbatia S. Vincentii ſuffectus Balduinus, nulla re geſta inſignis. Jam ei ſucceſſerat anno MCLIII. Guillelmus, cui Galterus epiſcopus, Bartholomæi ſucceſſor, eccleſiam ſancti Juliani in ſuburbio Laudunenſi, in cujus crypta ſanctus Genebaudus, Laduni primus epiſcopus, olim pœnitentiam egerat, aliaque prædiola contulit. Poſt annos undecim ſucceſſorem ſortitus eſt Guillelmum, qui nihil memoria dignum geſſit. At plura in conſequentibus nobis dicenda occurrent de Hagone, qui Guillelmum excepit.

S. Amandi. In Elnonenſi ſea S. Amandi monaſterio poſt Abſalonem, quem biennio vel triennio ante electum fuiſſe epiſcopum Tornacenſem mox dicebamus, & XII. kal. Octobris ejuſdem anni necdum conſecratum obiiſſe legimus, Elnonenſem abbatiam ad quinquæ admodum annos regit Walterus, vir eximiæ religionis, qui, abdicata præfectura, S. Bernardum ſecutus, apud Claram-vallem monachus factus eſt. In cujus locum ſuffectus Hago eo nomine ſecundus, tum Humolatienſis abbas de quo plura inferius.

XCIV. Laduni S. Petri eccleſia ſuppreſſa. Dum Baldainus abbas mox laudatus Laudunenſi S. Vincentii monaſterio præeſſet, Balduinus alter regebat ſancti Johannis in eadem urbem cœnobium, in quo ante annos fere viginti ſanctimonialibus ejectis monachi ſubſtituti fuerant. Eidem ſancti Johannis baſilicæ contigua erat S. Petri eccleſia, in qua primitus monachi, tum canonici degebant, qui ſanctimonialibus ſacra miniſtrabant. Deficientibus ſanctimonialibus cum id non amplius præſtarent canonici, Bartholomæum epiſcopum interpellavit Balduinus ſancti Johannis abbas, ut prædicta S. Petri aboleretur eccleſia, quæ ſancti Johanni impenſis inſtaurata erat, & propter nimiam eccleſiarum vicinitatem, divinorum officiorum ordinem turbabat. Baldaini precibus annuens epiſcopus, *conſilio etiam & exhortatione Bernardi venerabilis abbatis Claræ-vallenſis, & conſenſu & unanimi voluntate capituli canonicorum majoris eccleſiæ Laudunenſis*, ſtatuit, *ut canonicis in eccleſia S. Petri decedentibus alii non ſufficiantur canonici; ſed prebenda ipſorum in uſus monachorum de cætero redigantur; & ad majorem ordinis quietem & ſilentii tranquillitatem & pacem*, abbati facultatem conceſſit *removendi & transferendi* prædictam S. Petri eccleſiam poſt deceſſum canonicorum, *ubi* & quando voluerint. *Actum anno Domini* MCXLVI. *indictione* IX. His Bartholomæi litteris, quas in Appendice integras referemas, appoſita ſunt ſigna *Bernardi venerabilis abbatis Claræ-vallenſis*, Baldaini abbatis S. Vincentii, Galteri abbatis S. Martini *, Goſſaini abbatis Fuſciniacenſis, Giſleberti abbatis S. Nicolai de Silva, Gailielmi abbatis S. Nicolai in Pratis prope Ribodimontem, Johannis abbatis S. Michaelis in Terraſcia, & Hugonis abbatis Humolatienſis. Hago iſte non diu ſupervixit, mortuus hoc ipſo anno vel inſequente, quo Gaarinus ei ſucceſſit.

* Ord. Præmonſt.

XCV. Floriacenſis monaſterii penſitatio in bellum ſacrum. Præfinito, ut ſuperius diximus, tempore ad profectionem in Terram-ſanctam, collectæ per Galliam in belli ſacri ſubſidia factæ ſant, & impoſitæ per ſingulas eccleſias & familias certæ pecuniæ penſitationes. In his a Floriacenſi S. Benedicti monaſterio primam exactæ ſunt mille (a) marcæ argenti: at Macarius abbas ſe tan-

(a) Chron. t. 4. p. 423.

tæ

tæ ſummæ ſolvendæ nequaquam parem eſſe aſſeruit, exhauſto quippe eccleſiæ theſauro ob urgentem famis neceſſitatem, propter quam *crucifixum argento veſtitum, pondo circiter quadraginta marcarum* denudare nuper compulſi fuerant, *atque ipſius Chriſti tunicam in alimoniam membrorum ejus, videlicet pauperum, diſtrahere, cujus ope per aliquod tempus quotidie quingenti, aut ſexcenti, vel etiam ſeptingenti pauperes paſti & ſuſtentati ſunt.* Ad hæc opponebat abbas monaſterium ſuum, cum ſuo, tum Ademari anteceſſoris ſui tempore, variis vexationibus regiorum miniſtrorum, aliorumque attritum fuiſſe, tum abbarum mutatione, tum monachorum ejus loci cum Romanis legatis conflictatione, tum denique vinearum per ſeptem annos defectione, quæ cauſa fuerit, ut multo pretio vinum comparari neceſſe fuerit. His regi expoſitis, penſitationis ſumma ad trecentas marcas argenti & quingentos auri byzantios redacta eſt. Ad hanc vero ſummam perſolvendam *duo candelabra muſiſici operis*, quorum pretium erat triginta marcarum argenti, ac turibulum octo marcarum auri & trium anciarum data ſunt, ſpondente abbate, ſe in tertium paſcha abillo, quod tunc imminebat, aliud turibulum ejuſdem pretii refecturum. Verum, cum Floriacenſe monaſterium congruis ædificiis careret, & cunctis Franciæ abbatiis minus ornatum eſſet, fratribus perſuaſit factus eſſe, ut hæc pecunia ad novum ipſis conſtruendum dormitorium expenderetur. ANN. CHR. 1146.

Non ante hunc annum mortem oppetlit Hogo S. Germani a Pratis abbas, ejus nominis primus inter regulares, de quo in annalibus ad cyclos paſchales hæc leguntur ad hunc annum: *Obiit Hugo abbas, vir incomparabilis, per quem libertas huic eccleſiæ reſtituitur, ordo reformatur, veterata domus reparatur.* Ejus obirus contigit ipſa dominica in ramis-palmarum, XII. kal. Aprilis, die natali S. Benedicti. Huic non ſua, ſed fratrum voluntate ſubſtitutus eſt Gilo, clauſtri prior alter, qui anno vix exacto, imbecillitatis ſuæ conſcius, regimen ſponte dimiſit. Suffectus in ejus locum Hugo II. ſuperioris nepos, Criſpienſis dictus; iſque poſt quinque regiminis annos dignitate ceſſit, quæ per annum vacavit. Electus poſt eum Joffridus ptivilegia monaſterii ab Anaſtaſio IV. confirmari curavit, ac biennio elapſo, podagra morboque intercute cogente, paſtoralem curam dimiſit. Hunc excepit Theobaldus, ex Vizeliacenſi monaſterio ob vitæ meritum aſſumtus, qui ad excipiendum Alexandrum a rege Ludovico miſſus, in reditu deceſſit, ut inferius videbimus. Sic per ſexdecim annos abbatia S. Germani ſex rectores mutavit. XCVI. S. Germani a Pratis abbates.

Extabat tunc temporis in ſuburbio Silvanectenſi puellare S. Remigii monaſterium, cenſu & regulari diſciplina fere deſtitutum. Hoc in meliorem ſtatum reformare cupiens Petrus epiſcopus, illud Hederenſi monaſterio diœceſis Pariſienſis ſubjecit, eo pacto, ut monaſterium S. Remigii in ſubjectione abbatiſſæ Hederenſis per omnia „ permaneat, & ordo ejuſdem monaſterii Hederenſis, in prædicto S. Remigii mo„ naſterio ſub prioratu a ſanctimonialibus teneatur, & tam ſpiritualia, quam tem„ poralia ad monaſterium illud pertinentia per manum abbatiſſæ, & priori inibi „ conſtituræ rationabiliter diſponantur. His Petri epiſcopi litteris appoſita ſunt ſigna Almarici abbatis Caroli-loci * ordinis Ciſtercienſis, Balduini abbatis S. Vincentii ordinis S. Auguſtini, & aliorum, ſed abſque notis chronicis in carthario Hederenſi. At eas ſupplet diploma Samſonis Remorum archiepiſcopi hanc ordinationem confirmantis. *Actum Remis anno incarnati Verbi* MCXLVI. *indictione* X. *regnante glorioſiſſimo Francorum rege Ludovico anno* X. *archiepiſcopatus autem domni Samſonis anno* VII. Ubi, ſi indictio decima a menſe Septembri non computatur, annus MCXLVI. explicandus eſt ſecundum veterem calculum, cenſenduſque annus inſequens antepaſchæ, qui annus indictione decima præditus erat. Prædictæ ſubjectioni monaſterii S. Remigii interceſſit abbatiſſa S. Pauli Belvacenſis, quæ forte aliquid juris in illud monaſterium habebat; ejuſque cauſa ventilata eſt coram Eugenio papa, qui eam Petro epiſcopo diiudicandam commiſit. Petrus vero hanc litem eo pacto compoſuit, ut Hederenſis abbatiſſa S. Pauli abbatiſſæ cederet, quidquid S. Remigii monaſterium in villa Bernullia poſſidebat. Sub initia ſæculi inſequentis beati Remigii ſanctimoniales abbatiſſam de gremio Hederenſis eccleſiæ communi aſſenſu elegerunt, „ ea lege, ut, ſi hæc abbatiſſa cederet, vel decederet, eædem ſanctimoniales abbatiſſam de gremio ſuo, ſi inter ſe concordare poſſent, eligerent atque aſſumerent: ſi vero diſcordes forent, unam ex Hederenſis eccleſiæ gremio eligere & aſſumere tenerentur; quæ omnia Garinus Silvanectenſis epiſcopus litteris ſuis teſtatum fecit. Nunc S. Remigii monaſterium intra urbem poſitum eſt, nec amplius ſubjacet monaſterio Hederenſi. XCVII. S. Remigii Silvanectenſe parthenium Hederenſi ſubjicitur. * *Charly.*

In monaſterio Caſæ-Dei Stephanus de Mercorio abbas poſt impetratum ab Eugenio papa kalendis Februarii hujus anni ptivilegium non diu ſuperſtes fuit. Hic ſenio confectus, obi finem vitæ ſuæ imminere ſenſit, fratres ad accuratam diſciplinæ regularis obſervationem adhortatus eſt, tum petita ab eis venia, ſi quid in- XCVIII. Stephano abbati Caſæ-Dei ſuccedit Jordanus.

eos

ANN. CHR. 1146. eos deliquiſſet, perceptis eccleſiæ ſacramentis, hoc anno piiſſime in Chriſto obdormivit IV. kal. Aprilis. Bernardus monachus Caſæ-Dei ac S. Gemmæ prior, qui paullo poſt Stephani obitum ſcribebat, in prologo ad libros tres de geſtis S. Roberti abbatis vitam Stephani abbatis ſcriptam fuiſſe teſtatur; & in libro ſecundo ait; *Venerabili Stephano adminiſtrationem Caſæ-Dei agente, ejus famam religionis & locum amplii poſſeſſionibus longe lateque excreviſſe.* Eamdem Stephani vitam ſeu legendam viderat Petrus Beringerius, ſæculo ſexto-decimo Caſæ-Dei monachus, qui in catalogo abbatum Caſæ-Dei edito ſub anonymi titulo apud Labbeum (*a*), agens de Stephano de Mercorio ſexto abbate, quem juxta altare ſanctarum Virginum ad ſiniſtram partem ſepultum eſſe dicit, hæc de eo ſubdit: *Is merito dicitur ſanctus, cujus ſanctitas miraculis effulſit, ut patet in ejus legenda. Obiit* IV. *kal. Aprilis.* Verum hæc vita ſeu *legenda* deſideratur.

(*a*) *Labb. t. 2. p. 659.*

Stephano abbati ſubrogatus eſt communi fratrum aſſenſu Jordanus de Monte-Buaerio, tunc monaſterii prior, Petri Venerabilis germanus frater, de quorum ſtirpe, parentibus & fratribus in ſuperiori volumine (*b*) actum eſt. Gravem controverſiam habuit Jordanus abbas cum Aldeberto Nemauſeoſi epiſcopo ſuper cella S. Bauddii ſita extra muros Nemauſeoſes: qua de controverſia inferius agendum.

(*b*) *l. 70. n. 29.*

XCIX. Judæi qua occaſione ad necem quæſiti.

Per id tempus gravis in Judæos perſecutio, maxime in Germaoin, excitata, incentore quodam Radulfo eremita, qui prædicatoris uſurpato officio, Germanos in eorum necem animavit. Fidelium in eos commotio nata eſt partim ex innato in gentem odio, partim ex facinore quorumdam in Anglia Judæorum, qui, referente Roberto de Monte, puerum quemdam chriſtiaoum, Willelmum nomine, apud Norwicum hoc anno cruci affixerant, & extra urbem ſepelierant, cujus ſanctitatem divina lua ſuper ejus ſepulcrum, ut fertur, micans declaravit. Hinc accenſi in eos omnium animi, quos Radulfi prædicatio facile in eorum necem inflammavit. Occaſionem ille cœdit ex prædicatione ſacræ eapeditionis, quam ille temere uſurpavit in illis Galliæ (*c*) partibus, quæ Rhenum contigunt, multaque populorum millia ea Aggrippina ſeu Colonia, Moguntia, Wormatia, Spira, Argentina aliisque civitatibus & opidis ac vicis ad ſuſpiciendam contra Sarracenos crucem induxit. Verum in concionibus ſuis in Judæos invectus, tamquam in chriſtianæ religionis hoſtes, io eorum cædem chriſtianos ſic accendit, ut plurimi ex illis in Germania & Gallia tumultuoſa ſeditione trucidati ſint.

(*c*) *Otho in Frideric. l. 1. c. 37.*

C. Bernardi hac de re epiſtolæ

Id gravare ac dolenter admodum ferens in primis Henricus Moguntinus archipræſul ad S. Bernardum litteras dedit, quibus ſua aliorumque epiſcoporum monitu a Radulfo ſpreta querebatur, rogabatque ut monachum illum a pernicioſo cœpto revocaret. Mox vir Dei graves ad eumdem Henricum & alios Germaniæ epiſtolas ſcripſit. In epiſtola (*d*) ad Henricum in ſumma hæc habet. *Depoſitum querelæ veſtræ apud nos ſignum eſt & pignus dilectionis, & præcipuæ humilitatis indicium. Quis enim ego ſum, aut quæ domus patris mei, ut ad nos referatur archiepiſcopi contemtus, & metropolitani injuria?* Verumtamen *homo ille, de quo agitur in litteris veſtris, neque ab homine, neque per hominem, ſed neque a Deo miſſus venit. Quod ſi ſe monachum aut eremitam iactat, & ex eo ſibi aſſumit libertatem vel officium prædicationis; poteſt ſcire & debet, quod monachus non habet docentis, ſed plangentis officium.* Itaque *tria ſane ſunt in eo reprehenſione digniſſima: uſurpatio prædicationis, contemtus epiſcoporum, homicidii approbati libertas. Ad ultimum, ut omnia quæ ſuper his dicenda ſunt comprehendam, homo eſt magnus in oculis ſuis, plenus ſpiritu arrogantiæ. Verba & opera ejus prætendunt, quod conatur ſibi facere nomen juxta nomen magnorum, qui ſunt in terris: ſed non habet ſumtus ad perficiendum.*

(*d*) *Bern. ep. 363.*

(*e*) *id. ep. 363.* Idem Bernardus in alia epiſtola (*e*) ad epiſcopos, clericos & populos Franciæ orientalis, qua eos ad ſuſcipienda contra infideles arma hortatur, & a duellis revocat eoſdem ab inſectandis Judæis dehortatur. *Non ſunt perſequendi*, inquit, *Judæi, non ſunt trucidandi, ſed nec effugandi quidem .... Vivi quidam apices nobis ſunt, repræſentantes dominicam paſſionem. Propter hoc diſperſi ſunt in omnes regiones: ut, dum juſtas tantæ facinoris pœnas luunt, teſtes ſint noſtræ redemtionis .... Taceo, quod ſicubi deſunt, pejus judaizare dolemus chriſtianos fœneratores, ſi tamen chriſtianos. Si Judæi penitus conterantur, nunc jam proſperabitur eorum in fine promiſſa ſalus ſive converſio? Plane & gentiles, ſi eſſent ſimiliter exſpectandi, ſuſtinendi forent potius, quam occidendi. Nunc autem, cum in nos cœperint eſſe violenti, oportet vim vi repellere eos, qui non ſine cauſa gladios portant.* In fine eos monet, ut ne alii alios in ſacra expeditione præveniant, ſed omnes ſub delectis gnaris ducibus ſimul procedant: ne idem quod in priori expeditione contingat, in qua Petrus Eremita ſolus cum ſuis adjunctis progreſſus, tantis periculis ſuos dedit, ut pauci ex illis evaſerint, qui non corruerint, aut fame, aut gladio.

Pa-

ANN. CHR. 1146.

Petrus Venerabilis cum Bernardo in eo conſentit, quod Judæos non eſſe perſequendos etiam doceat: at inſuper cenſet, eis imponendam pœnitionem in ſubſidium ſacræ expeditionis. Huc ſpectat ejus ad Ludovicum Juniorem (*a*) epiſtola, in qua ei gratulatur, quod Regis æterni militiam contra inimicos crucis ſuæ armare diſ- » poſuit, profeſſus, ſequamvis ad peregrina euntem comitari non valeat, devotio- » ne tamen, oratione, conſilio & auxilio, quali quantove poſſet, proſequi magno- » pere cupere. *Sed quid proderit*, inquit, *inimicos chriſtianæ fidei in exteris & remotis finibus inſequi ac perſequi, ſi nequam, blaſphemi, longeque Sarracenis deteriores Judæi, non longe a nobis, ſed in medio noſtri, tam libere, tam audacter, Chriſtum, cunctaque chriſtiana ſacramenta impune blaſphemaverint, conculcaverint, deturpaverint?* Et infra. *Nec ad hoc iſta dico, ut regalem vel chriſtianum gladium in necem nefandorum illorum exacuam: quia ſcriptum de eis in pſalmo divino recolo, loquente ſic in Spiritu Dei propheta: DEUS, inquit, oſtendit ſuper inimicos meos, ne occidas eos.... Non, inquam, ut occidantur admoneo: ſed ut congruente nequitiæ ſuæ modo puniantur, exhortor. Et quis congruentior ad puniendos illos impios modus, quam ille, quo & damnatur iniquitas, & adjuvatur caritas? Quid juſtius, quam ut hi, quæ fraudulenter lucrati ſunt, deſtituantur, quæ nequiter furati ſunt, ut furibus, & (quod pejus eſt) bucuſque audacibus & impunitis auferantur?* Hæc fuſe proſequitur venerabilis abbas, exponitque, quo pacto Judæi pretioſa quæque, etiam vaſa ſacra, quæ furto ablata ſunt, a furibus vili pretio comparant; tum ſubdit: *Auferatur, ergo, vel ex maxima parte imminuatur Judaicarum divitiarum male parta pinguedo; & chriſtianus exercitus, qui, ut Sarracenos expugnet, pecuniis vel terris propriis Chriſti Domini ſui amore non parcit, Judæorum theſauris tam peſſime adquiſitis non parcat. Reſervetur eis vita, auferatur pecunia: ut per dextras chriſtianorum, adjutas pecuniis blaſphemantium Judæorum, expugnetur infidelium audacia Sarracenorum... Hæc tibi, benigne rex, ſcripſi amore Chriſti, utque atque exercitus chriſtianus: quia & fluitum eſſet, nec offenſa, ut arbitror, divina careret, ſi ſacræ expeditioni, cui juxta congruentem modum impendendæ ſunt res chriſtianorum, multo amplius non ſervirent pecuniæ profanorum.*

Cl. Petri Venerabilis ea de re ſententia. (*a*) *Petr. Ven. l. 4. ep. 36.*

Ita ſcribebat ad Ludovicum regem Petrus abbas, qui in epiſtola ſequenti (*b*) a Rogerio Siciliæ rege ſuo Cluniacenſi monaſterio ſubſidium petit. *Urget*, *hoc*, inquit, *ipſa neceſſitas, & infinitæ illius magni ac famoſi monaſterii, ut notum eſt cunctis, expenſæ: quod a primo fundationis ſuæ lapide ab omnibus ſolet colligere, quod poſſit univerſis effundere. Factum eſt a ſuis principio, non ſolum externorum hoſpitium, non tantum confugientium aſylum; ſed, ut ſic loquar, publicum reipublicæ chriſtianæ erarium. Agit parcius in proprios, profuſius in alienos: nec attendit quid poſſit, ſed quid ſupervenienti velit. Ea de cauſa nec ſua ei, nec aliena ſufficiunt: quia longe major eſt quantitas erogatorum, quam liberalitas largitorum.* Hæc immenſa tunc erat Cluniacenſium caritas, qui aliena colligebant, non ut ditiores fierent, ſed ut profuſius erogarent. Hanc epiſtolam ſcribebat Petrus, cum recens ex Urbe reverſus eſſet; atque ſolum tunc Rogerium eſſe, qui Cluniaci neceſſitati ſubvenire poſſet. Cæteros quidem reges amare Cluniacum; ſed amoris effectum nullum: adeoque rogat, *ut, quia ipſi nobis*, inquit, *largi eſſe volunt, ſed ut dicunt, non poſſunt: vos, quia per gratiam ſummi Regis poteſtis, oramus ut etiam & velitis.*

CII. Subſidium pro ſe a Rogerio petit. (*b*) *Ib. ep. 37.*

Interim Bernardus, innumeris in occidentali Gallia, ut Otho (*c*) Friſingenſis ſcribit, ad tranſmarinam expeditionem excitatis, ad otientalem Franciam ex Eugenii mandato proficiſcitur: tum ut Conradum Romanorum regem, ac Germaniæ principes & populos ad ſuſcipiendam crucem emolliret: tum ut Radulfo eremitæ qui crebras in urbibus ſeditiones occaſione Judæorum commovebat, ſilentium imponeret. Primo itaque Moguntiam profectus, Radulfum illic cum magno populi favore morantem offendit; eumque ad ſe accerſitum monuit, ut ne contra monachorum regulam per orbem vagando, propria deinceps auctoritate prædicandi libertatem uſurparet; tandemque ad hoc eum induxit, ut promiſſa ſibi obedientia, *in cœnobium ſuum*, id eſt, ſi bene capio, Claræ-vallenſe, *tranſiret populo gravior indignitate & ſeditionem movere volente.* Sic tandem repreſſa eſt hominis temeritas; & Judæorum ſaluti conſultum, ac publicæ tranquillitati.

CIII. Bernardus Radulfum eremitam repremit. (*c*) *Otho in Frid. l. 1. c. 39.*

Moguntia digreſſus vir Dei Wormatiam adiit: ubi ſermone habito, innumerabilem populi multitudinem cruce inſignivit. Tum Francofurti Conradum imperatorem convenit, eumque primo ſecreto hortatus eſt, ut ſaluti ſuæ accepta crucem conſuleret. Cui cum reſpondiſſet cæſar, nullum ſibi hujus militiæ propoſitum ineſſe; diſſimulavit vir ſanctus dicens, non eſſe ſuæ tenuitatis importunius regiæ majeſtati inſiſtere. Verum poſtea ejuſdem Conradi animum ad ſuam voluntatem flexit viſis auditiſque tot miraculis, quæ Deus per Bernardum ad ſacram militiam confitmabat. Hæc miracula ſcripta ſunt a teſtibus oculatis & in tres partes diſtributa.

CIV. Crucem prædicat & multa miracula patrat.

Pri-

ANN. CHR. 1146. Prima pars, auctore Philippo Claræ-vallenſi monacho, ea continet, quæ Friburgi Baſileæ, Conſtantiæ ac Spiræ patrata ſunt a dominica prima adventus uſque ad octavam nativitatis Domini, id eſt uſque ad Kalendas Januarias anni ſequentis: quibus Hermannus Conſtantienſis epiſcopus, duoque noſtri Ordinis abbates Baldowinus & Frowinus cum aliis interfuerunt: ea quibus Frowinus Montis-Angelorum abbas erat. Præmiſſa eſt huic parti epiſtola Philippi de Clara-valle, ad Samſonem Remorum archiepiſcopum, qui Philippus olim Leodicenſis archidiaconus fuerat. [Eadem pars ſeu primus miraculorum liber in codice Alnenſi, & ſi bene memini, in Viconienſi nuncupatur Henrico principi fratri Ludovici regis novitio Claræ-vallenſi, cum hac inſcriptione, *Domino deſiderantiſſimo & totis viſceribus caritatis amplectendo fratri Henrico, vero regio principi, ſalutem optant qui cum abbate ſunt fratres.* In codice vero Clarimariſci hæc narratio inſcribitur Samſoni archiepiſcopo Remenſi ut io editis. Hinc coniicio ſancti Bernardi ſodales ſocioſque itineris primum hunc librum ſtatim miſiſſe Henrico novitio Claræ-vallenſi, ut gratiam præſtarent tanto principi, & ſimul cum eo omnes fratres, qui in cœnobio reſidebant, conſolarentur; eumdemque poſtea Samſoni archiepiſcopo Remenſi nuncupaſſe. In mſ. Aquicinctenſi idem liber inſcribitur archiepiſcopo Remenſi; poſtea ſubiicitur epiſtola Hermanni Conſtantienſis epiſcopi ad Henricum fratrem Ludovici regis Francorum Claræ-vallenſem monachum.] Secunda pars Bernardi miraculorum, quam Claræ-vallenſes monachi, ejus comites, clericis Colonienſis eccleſiæ inſcribunt, ea exhibet, quæ ab egreſſu viri Dei ex urbe Spira, Coloniæ, Leodii, aliiſque io locis facta ſunt. Tertia pars, quam Gaufridus monachus Claræ-vallenſis ſcripſit & Hermanno Conſtantienſi epiſcopo dicavit, de illis agit, quæ in Belgio, Campania, Claram-vallem uſque contigerunt, quo regreſſus eſt ad breve tempus abbas ſanctus feria quinta poſt purificationem beatæ Mariæ, quæ illo anno in dominicam incidebat. Quo & quali ſucceſſu crucem ubique prædicaverit, pauci, ſed magnam vim habentibus verbis ita explicat io epiſtola (*a*) ad Eugenium papam pro Samſone Remenſi archiepiſcopo: *Annuntiavi*, inquit, *& locutus ſum, multiplicati ſunt ſuper numerum. Vacuantur urbes & caſtella, & pene jam non inveniunt quem apprehendant ſeptem mulieres virum unum, adeoque ubique viduæ vivis remanent viris.* Sed proh dolor! non in pluribus eorum beneplacitum eſt Deo, ut probavit eventus.

(*a*) *Bern. ep.* 247.

CV. Monaſteria ab eo luſtrata.

In tam longo itinere varia noſtri Ordinis monaſteria obiter luſtravit Bernardus; in his Brunvillarenſe, id eſt Nigrum-villare, quod duobus Colonia millibus diſtat, ubi in eccleſia S. Nicolai ad altare puero cæco quem abbas Campenſis offerebat lumen; item ſordo & muto auditum & loquelam reſtituit. Ex urbe Coloniæ digreſſus, multos in via diſcipulos traxit. Tum Leodium acceſſit, ubi juxta B. Lamberti eccleſiam in prato (*b*) quod dicitur epiſcopi, ſermonem habuit, & in ipſo palatio in præſentia Henrici epiſcopi tria miracula fecit; quibus epiſcopus permotus, *abbatiam de Alna fundaſſe* dicitur. [His concinit Leodienſis S. Laurentii monaſterii hiſtoria, (*c*) cujus verba hic referre non pigebit. *Eo tempore S. Bernardus iterato Leodium venit, & in eccleſia Leodienſi miſſam celebravit, ac poſt miſſam in loco qui dicitur* Pratum epiſcopi *publice prædicavit. Ibi puerum claudum filio oblatum, cum tibias ejus ſignaſſet & veneri protinus erexit, duas quoque manus aridas tangens curavit, cæcum ſenem per ſignum crucis illuminavit, & alterum claudum ambulare fecit in conſpectu omnium qui convenerant. Poſtea quinque cæcos in Leodio illuminavit & claudos tres erexit. Hæc videns Henricus epiſcopus abbatiam de Alna fundavit, & monachos ibi inſtituit, quæ prius erat abbatia canonicorum ſecularium.* Hanc S. Landelinus ante mille annos fundaverat pro monachis Benedictinis, quibus ſucceſſu temporis ſucceſſere canonici ſæculares, & his canonici regulares S. Auguſtini, qui paulio poſt ſub Henrico epiſcopo locum ceſſerunt monachis ordinis Ciſtercienſis. Hactenus nobilis ibidem Ciſtercienſium abbatia eſt ad Sabim * fluvium, paullo infra Tudinium caſtrum, inſigni bibliotheca inſtructa, quam perluſtrans olim ad calcem ſacrorum bibliorum codicis hanc inveni inſcriptionem: *Noverint fratres S. Salvatoris Virtuenſis cœnobii, priores & novitii, ſeniores & pueri, præſentes atque poſteri, quod beatæ memoriæ dominus videlicet ac piiſſimus abbas Girardus, abbatum noſtrorum tertius, vir animum ſancta & individua Trinitatis cultor veriſſimus, vir totius honeſtatis ſcientiæ & religionis theſauro præditus, & ut vera loquar anima ſancta Deo placens & hominibus, vas, locus, ſedes, templum S. Spiritus, Majoris-monaſterii monachus, dominus, inquam ac memorandus abbas Girardus inter cætera perplurima & quam maxima, quæ huic loco contulit beneficia, non tamen ex rebus hujus domus, ſed de ſuis, immo de ſuperveniente gratia rerum ſcilicet externarum, Deo largiente, affluentia, ad perpetuam hominis ſui memoriam hunc ſcribi fecit codicem. Quiſquis ergo tu hoc legeris, & legendo pro-*

(*b*) *Alberic. in Chron.*

(*c*) *Ampl. col.* 4. p. 1086.

* *la Sambre.*

profecteris, lector piiſſime, ora omnipotentem dominum ut domni mei Girardi nomen ſcribatur in libro viventium. Redeo ad ſanctum Bernardum.] Quarta feria poſt octavas epiphaniæ ex opido *Huy* ad Gemblacenſe Brabantiæ monaſterium profectus illic puero claudo gradiendi facultatem ſigno crucis facto cælitus impetravit. *Novum illis in partibus tunc ædificabatur monaſterium, cui Villare * nomen eſt, & ante paucos menſes*, teſte Gaufrido, *illuc pater ſanctus congregationem miſerat monachorum. Voluit ergo plantationem novellam vel in tranſitu viſitare, & peregrinantes filios conſolari. Factum eſt autem, cum monaſterio appropinquare cœperat, claudam mulierem tetigit, ſignavit, erexit & præcepit libere ambulare.* Primus ejus loci abbas fuit Laurentius, qui privatæ vitæ amore paullo poſt præfecturam abdicavit. Huic ſuffectus ad breve tempus Gerardus, qui Anſelmo noſtro Tornacenſi epiſcopo ſucceſſit (*a*) anno MCXLIX.

ANN. CHR. 1146.

* *Villare.*

(*a*) *Spicil. t. 2a. p. 486.*

[Inſignis hujus monaſterii hiſtoria edita eſt in tomo tertio Anecdotorum, ex qua » hic ejus originem & primordia delibare juvat. Cum aliquando Brabantiam S. » Bernardus cauſa prædicationis intraſſet, cœnobium adiit Affligemienſe, duoſque ibi » ſermones habuit, in cujus memoriam baculus quo imbecilles artus ſuſtentare con- » ſueverat, ibidem conſervari creditur. Sed cum Affligemium ordini Ciſtercienſi a- » dunare tentaſſet, nec valuiſſet, Gemblacum divertit, ubi caritative a fratribus » ſuſceptus, caſulam ſuam dimiſit. Poſtea a quibuſdam perſonis rogatus, ut ad Bra- » bantiam conventum unum tranſmitteret, benigne annuit, & reverſus Claram-val- » lem, ſponſionis memor XII. monachos cum decimo-tertio abbate & quatuor con- » verſis illuc direxit. Hi ubi Brabantiam attigere, prima nocte hoſpitati ſunt apud » virum honeſtum, cui non erat heres, ſed uxor valde pia. Cœna autem facta, » & completorio ibidem de cantato, ſummo eum ſilentio nbbas & fratres ſopori » ſe dederunt; & cum modice pauſaſſent, ſurgentes vigilias regulariter & moro- » ſe decantarunt. Quod audientes qui eos hoſpitio receperant, compuncti, ſe & » ſua in manibus eorum dediderunt. Erat tunc quaſi tota terra circumjacens fere » uſque ad Nivellam, invia, ſilveſtris & nemoroſa. Hic conſtructo monaſterio & » oratorio quieverunt anno MCXLVI. Eugenii papæ III. anno ſecundo, Henrici II. » Leodienſis epiſcopi item ſecundo, quarto vero Godefridi ducis Brabantiæ tertii. » Cum loco in illo aliquanto tempore ſteriſſent, tantam inopiam pertuliſſe dicun- » tur, ut Claram-vallem repetere deliberaverint. Quo audito, ſuperveniens S. Ber- » nardus eos conſolatus eſt, benedixit ſontem, hortatuſque eos ut in vallem de- » ſcenderent, prædicens plurimos in loco illo horroris & vaſtæ ſolitudinis ſalvan- » dos fore; quod & fecerunt, conſtruentes oratorium ex lapide & contiguum dor- » mitorium atque refectorium.]

(*a*) *Spicil. t. 2a. p. 486.* CVI. Villarienſis monaſterii origo & primordia.

Mitto alia miracula S. Bernardi Autiſiodori in baſilica beati Germani, Moliſmi quoque patrata, quæ Gaufridus in tertia parte commemorat. In his nulla mentio de opido Bingiorum neque de monaſterio S. Ruperti, ubi Hildegardem abbatiſſam Bernardus viſitaſſe a Trithemio dicitur, cum Francofurto illuc navigio perveniſſet; adeoque quæ de Bernardi cum ea colloquio refert Trithemius, valde ſuſpecta ſunt. Certe non ante duos abhinc annos Hildegardis Bernardo nota eſſe cœpit, cum ſcilicet Eugenius papa Treviris cum eo exſiſtens, ejus revelationes examinari curavit, miſſis ejus rei cauſa ad illius cœnobium Aldeberto primicerio aliiſque, ot ſuo loco videbimus.

CVII. An Bernardus viſitaverit S. Hildegardem.

Per id tempus in monaſterio Corbeiæ-novæ ſimul laxata regularis diſciplina, ſimul res familiaris labefactata erat. Alberoni abbati ante biennium mortuo ſucceſſerat Henricus primus, qui ob male adminiſtratam abbatiam a Thoma ſedis apoſtolicæ legato in judicium vocatus & convictus, dignitate hoc anno privatus eſt. Tum a fratribus electus Henricus alter, frater Sigifridi marchionis: ſed vix ſex menſes munere functus deceſſit hoc anno, VI. idus Auguſti. Cum nullus eſſet in tam celebri olim loco idoneus, qui morbo ab annis fere quinquaginta inveterato remedium afferre poſſet, unus apud exteros Bernardo Patherbrunenſi antiſtiti & Corbeienſibus ipſis aptus, ad id viſus eſt, Wicboldus ſeu Wibaldus Stabulenſis abbas, qui ad reparandum Caſinenſis monaſterii ſtatum nuper vocatus, ſed a Rogerio tyranno ejectus fuerat. Id Conrado quoque regi gratum erat, cujus legationes ille apud Romanum pontificem ſcite obierat. Solus huic poſtulationi obluctabatur Wicboldus ipſe, ſeſſam valetudinem per legationes & ſexdecim annorum in abbatiali regimine labores obtendens: ſed tandem regis aliorumque precibus victus præfecturam ſubiit, & ſub finem Decembris Corbeiam deductus, exceptuſque honorifice, in ſede abbatis collocatur. Rex inſuper, ut ſe novo abbati benevolum ac beneficum exhiberet, duo virginum monaſteria, Keminadenſe & Visbecenſe, in quibus non ſine ſcandalo corrupta diſciplina erat, in præpoſituras convertenda ei donavit; quæ omnia ut pontificia auctoritate fulcirentur, ſupplices ad Eugenium papam litteras

CVIII. Corbeia-nova Wicboldo abbate reformatur.

ANN. CHR. 1146. scripsere Corbeienses, a Schateno relatas, quas in Appendice integras referre visum » est. En earum summa. Corbeiensis ecclesiæ prior & universi fratres Eugenio fug- » gerunt, quod post depositionem Henrici quondam abbatis sui, qui a venerabili » legato apostolicæ sedis magistro Thoma pro manifestis culpis & confessis, ad to- » tius monasterii salutem, quod ille multis modis vastabat, destitutus fuerat; ipsi » unum e suis, quibusdam ex fratribus minime assentientibus, & multis ex laico or- » dine reclamantibus, elegerant: qui paucis post suam promotionem mensibus vita » functus ipsos plenos mœrore & sollicitudine non sine aliqua discordia reliquerat. » Cum vero per superiorum abbatum negligentiam *per annos fere quinquaginta* res » monasterii & dignitas, tam intus quam extus, summopere imminutæ essent, nec » ullus in suis esset, qui sufficere posset ad eas restituendas; se adhibito virorum » sapientum consilio, præsente & consulente episcopo suo Bernardo, communi as- » sensu elegisse in abbatem & pastorem venerabilem Wicboldum Stabulensem ab- » batem, cujus religione & prudentia Corbeiense monasterium in pristinum statum » reformari posset. Cui electioni cum ille assentiri omnino renuisset, nec per le- » gatos suos a Stabulensi monasterio abstrahi potuisset; tandem auctoritate regia » in curiam evocatus, cogente Conrado Romanorum rege, Corbeiam venire com- » pulsus sit; quod ab Eugenio confirmari postulaut, uti & duo virginum monaste- » ria, quæ Conradus Wibaldo abbati contulerat.

CIX. Wibaldus quo modo a papa exceptus. [Præter hanc ad Eugenium papam Corbeiensium epistolam, aliam ad Guidonem Eugenii cancellarium scripsere, eadem fere continentem. Accesserat ante has epistolas ad summum pontificem Wibaldus, benigne acceptus ab eo, qui ante omnia exhiberi sibi Corbeiensium testimoniales litteras de ejus electione petiit; uti ipse testatur in epistola sua XIV. ad Corbeienses: *Venientes*, inquit, *ad dominum nostrum papam benigne & honorifice suscepti sumus, tum propter reverentiam domni nostri regis, tum propter antiquæ notitiæ familiaritatem, qua nos hactenus fovere dignatus est. Cumque in litteris domni nostri regis, ubi nomina legatorum inscripta erant*, Buconis scilicet Vormatiensis & Anselmi Havelbergensis episcoporum, *nostrum nomen in titulo Corbeiensis ecclesia legisset, quæsivit a nobis, ut super nostra apud vos electione vestrum ei testimonium præsentaremus*. Occurrit autem *in opido Divionis tertio kalendas Aprilis anno* MCXLVII. rogavitque pontifex ut venienti sibi in Gallias electionis suæ ordinem & decretum mitterent, quod ei & cancellario ejus per duos Corbeienses fratres & unum Stabulensem præsentari jussit. Quis fuerit legationis & litterarum exitus, discimus ex Henrici monachi epistola inter Wibaldinas XXV. quæ cum multa scitu digna contineat, hic ex integro referendam esse operæ pretium duximus.]

CX. Legationis & epistolarum ad papam ea- ius. [*Litteras, pater carissime, sinceritati vestræ transmisi, quatenus ea quæ apud dominum papam a nobis audita vel acta sunt vobis significarem attentius, non quod alia vel altiora intellexerim, vel quod plus laboraverim, quam hi qui ad vos revertuntur, qui toti vestri sunt, sed ut illis pro se coram vobis assistentibus, non deesset nostra erga vos devotionis affectus. Tertia feria post pentecosten apud S. Dionysium ad dominum papam pervenimus, ubi domno cancellario nos tantum præsentavimus, propter tumultum maximum, qui in exitu domni regis circa dominum papam aderat. In crastino autem antequam dominus papa, qui Meldas ire disposuerat, egrederetur, domno papæ per cancellarium præsentati sumus, & litteras quas deportaveramus dedimus. Inde Meldas in quinta feria pervenimus. In sexta vero feria in præsentia domni papæ & episcoporum & cardinalium tantum evocati sumus, præmonuit tamen a domno Florentino, quid loqueremur, vel quis loqueretur, unus scilicet Corbeiensis, quorum causa agebatur. Sed cum alter impeditioris linguæ, ut melius nostis, esset, & alter eorum satis infirmaretur, ego, qui Corbeiensibus jussu vestro aderam; quasi Corbeiensis una cum ipsis ad dominum papam accessi: ubi cum in præsentia omnium illorum qui affuere, de electione in personam vestram facta esset agendum, ego qui me Corbeiensem modo esse necessitate quam prædixi confitebar, totum ordinem electionis, quam bene noveram, domno papæ, sicut oportebat, enarravi. Papa itaque auditis omnibus necessariis, quare vos elegerant, compertis etiam utilitatibus, quas non tacuramus, quæ electionem subsecuta sunt, dixit se communicaturum consilium cum fratribus & ex ipsorum consilio se nobis responsurum. In hac autem suspensione detenti fumbs decem diebus, aliquando observantes per dimidiam diem januam domni papæ, qui raro egrediebatur: aliquando ante portam cancellarii jugiter agentes, & aliquando præ nimio tædio usque ad noctem fere cum multis aliis dormitantes. Agebamus etiam interim apud omnes cardinales singulos & singulos in domibus suis, quia aliter convenire, neque respondere volebant, ut tam super hoc, quam super privilegio* de Keminade & de Visbeke *benignum haberemus responsum, qui omnes præter paucos quosdam dulci colloquio suo nos consolabuntur, & omnia nostra prospera, etsi tardius agebantur quam vellemus, futu-*

futura esse .... Interim veris & certis rationibus plura ante adventum nostrum ..... nescio qui vel a quo missi disseminaverant mendacia, scilicet vos totum thesaurum ecclesiæ domno regi dedisse. Benedictus per omnia Deus, quia sicut constabat eos falsa prædicare, ita constitit eos mox in adventu nostro disparuisse, & commentorum suorum nulli fidem reliquisse. Quid tandem? decima die post auditam causam electionis vestræ vocati sumus, & post multam commendationem personæ vestræ, sapientiæ quoque & facundiæ in præsentia episcoporum & omnium cardinalium adjudicavit & concessit ratam esse electionem in vos factam, & hoc magis ex dispensatione, sicut ipse testabatur, Romanæ ecclesiæ, quam aliqua auctoritate. Et præcepit priori & nobis, qui præsentes aderamus, & per nos omnibus, qui spectant ad Corbeiensem ecclesiam, ut de cætero vobis obedientes essemus, & sicut ferventes fueramus ad hoc ut vos in patrem haberemus, ita studiosi essemus circa personæ vestræ reverentiam, nec tunc primum inciperet displicere, quando agere vellet de ordinis reformatione. Cæterum de privilegio nobis responsum est quod res litigiosa erat, nulla ratione si posse vel velle concedere, ut hoc tempore, id quod factum erat auctoritate apostolica confirmaretur: maxime cum querimonia sanctimonialium scriptis penes ipsum esset reposita. Cum amplius instare vellemus, omnes uno ore, ut hoc tempore nihil amplius quæreremus, hortati sunt, sufficere nobis dicentes, & hoc esse ex magna domni papæ gratia, quod nobis non interdicebat dicta loca, quod sicut non confirmabat, sic nec quod factum fuerat, infirmabat. Cum tandem habere non poteramus, quod volumus, oportuit nos velle id quod consequi potuimus. Ventum est ad petitiones, in quibus omnibus duas tantum obtinuimus, quarum exemplar vobis transmissum est. Cætera si qua desunt, ab his qui ad vos transeunt scire poteritis. Paternitatem vestram ad honorem ecclesiæ suæ Deus incolumem custodiat.] ANN. CHR. 1146.

Idem Wicboldus abbas anno sequenti duorum illorum monasteriorum donationem a Conrado rege confirmari, & Corbeiensium & Herivordensium privilegia renovari curavit, ut patet ex regiis litteris, quas Schatenus retulit.

CXI. Scholæ ab eodem restituuntur.

In chronico Huxoriensi, ubi de hac Corbeiensium prolapsione agitur, in tantum probrum monachi deveniſſe referuntur, ut pueri inter se rixantes proverbii loco dicerent: Tu non es melior monacho Corbeiensi. Cum ergo apud eos nullus esset idoneus ad locum repurgandum, tandem electus Wicboldus Stabulensis; quod cum ei nuntiatum esset, ingemuisse traditur, flensque dixisse: Utinam subulcus fierem, & non tales monachos regendos & pascendos haberem! Sic autem Corbeiæ statum restituit, ut alter loci fundator habendus sit. Inter alia Huxori scholam restituit, quam nudis pedibus quondam ingressus est. Rogatus a capellano cur id faceret: » Tunc, inquit, nescis, quam sanctus locus hic, & quam reverenter conversari » oporteat cum istis parvulis, quorum angeli semper stant coram facie Domini? » Tum sedens in sella, recitantes & orantes pueros mira cum voluptate audiebat, » ædificabatque: Boni pastoris esse agnos bene curare, ut bonas inde oves speraro » liceat. Ad hæc ipse claustralem scholam pristino restituit nitori, ex qua scilicet salus omnis, gloria & auctoritas immo & opes pendere videbantur.

CXII. Monasterium Hagenbusch conditur.

Eo tempore quo pulsis e Keminada sanctimonialibus earum monasterium in præposituram sub monasterio Corbeiensi est redactum, aliud pro virginibus in ducatu Clivensi sub Werthinensis abbatis patrocinio excitatum est, quod Hagenbusch, seu Campus-Cervorum nomen accepit. Præerat tum Werthinæ Lambertus abbas, cui Conradus III. navigium Rheni in Ruram fluvium usque ad ipsum monasterium liberum esse voluit, uti Conradus I. olim Girardo abbati concesserat. Diploma (*a*) datum est Nuimago die XVII. kal. Novembris anno MCXLVII. Idem Lambertus multa bona monasterio acquisivit, illud rexit annis sex, mortuus anno MCLII. successit Willelmus *de Moers*, cujus in litteras affectum testantur plerique codices bibliothecæ Werthinensis ejus tempore conscripti. Duo etiam sacrarum virginum e sodalitio sanctæ Ursulæ corpora Werthinam eo sedente translata fuisse dicuntur.

(*a*) *Buceliu. Germ. sac. p. 2. cod. Dipl. palat. p. 470.*

CXIII. Gaufridi abbatis S. Albani pia facta & obitus.

Apud S. Albanum in Anglia Gaufridus (*b*) abbas optime itidem monasterium tunc administrabat. Inter cætera bene gesta id de eo legitur, quod apud Sopwellam duabus sanctis mulieribus, quæ illic in rugiuriolis ex ramis arborum confectis in summa vitæ austeritate vivebant, cellam & opportunas domunculas extruxerit: ubi illas, additis aliis more sanctimonialium velatis sub regula S. Benedicti victuras constituit. Hic trecentos pauperes in festo translationis S. Albani refici mandavit, & festum conceptionis beatæ Mariæ festive celebrari præcepit; quod argumento est, hoc festum in Anglia primitus receptum ac celebratum fuisse. Maxima eidem abbati fuit de pauperibus cura: quorum gratia non modo hospitium instituit, sed etiam ingruente fame argentum feretri S. Albani in eorum necessitates non semel conflavit & expendit. *Et factum est*, inquit Matthæus Parisius (*c*) qui hæc refert, *ut, qui pro amore Christi* id fecerat, *ejus causa multiplicaret dominus potentiam suam, &*

(*b*) *V. l. 73. n. 125.*

(*c*) *Matt. de vitis abbatum p. 57. & seq.*

ANN. CHR. 1146. *augeret abbatis facultates: ut qui prius mendicare videbatur, in omnibus ad plenum abundaret*. Hinc arridente feliciori tempore feretrum S. Albani multo pretiosius quam ante fabricare aggressus est. Verum, hoc aliaque pia ejus opera mors immaturа succidit dum adhuc ordiretur. Igitur, cum pastorale officium viginti sex amplius annis strenue administrasset, v. kal. Martii hoc anno ex hac vita feliciter migravit, mercedem piorum operum a Domino percepturus.

CXIV. Radulfus ejus successor. Mox unanimi fratrum suffragio subrogatus est Radulfus ejus loci monachus, consecratusque ab Alexandro Lincolniensi episcopo; cujus aote & post monasticam professionem *bajulus*, id est capellanus, exstiterat. Hic ex Anglis ortus, primo *antiquariorum domum*, id est armarium seu bibliothecam, abbatis jussu prudenter rexit, librorumque copiam monasterio contulit. Deinde post aliquot annos præcepto abbatis sui Alexandro episcopo adhærens, bajulique officium denuo exercens, magistri Wodonis Itali in scripturarum sacrarum doctrina auditor fuit. Denique post mortem Gaufridi mox laudati renuntiatus abbas ejus loci decimus-septimus, id inter alia laudabiliter gessit, quod abbatiam in multis ornatam & auctam, a debitorum oneribus omnino immunem reddidit. Verum inter ejus vitia illud deputatur, quod suspiciosus & inquietus fuerit. Id prodidit erga priorem suum Alquinum, virum commendatione dignum, quem suspicatus est suam depositionem moliri ob inventum sigillum nondum insculptum super mensam aurifabrilem Anketilli monachi, quod in suam perniciem paratum esse falso putavit. Quare priorem inexpiabili odio persecutus est, priorque depositus confugit sub alas Laurentii Westmonasterienſis abbatis, sibi olim apud S. Albanum familiaris: a quo perhumane exceptus, ibique prior pro vitæ merito, studioque regularis disciplinæ constitutus, pie reliquum vitæ transegit.

CXV. Laurentius abbas Westmonasterienſis. Hic, quando mentio incidit de Laurentio, Westmonasterii apud Londinum abbate, ejus commemoratio leviter prætereunda non est. Erat is natione Anglicus, primum monachus in cœnobio Dunelmensis, unde Dunelmensis a Pitseo dictus est, tametsi Westmonasterienſis passim dicitur ob abbatialem dignitatem, quam apud Westmonasterium gessit. Vir, sive pietatem, sive regularem disciplinam, sive doctrinam spectes, cum primis illius sæculi viris, Pitsei judicio, conferendus; in carmine mediocris, in prosa vehemens orator. Dunelmi prior erat, cum Willelmus episcopus obiit; obiit vero anno MCLIII. idibus Novembris. In dissensione quæ anno sequente super electione Hugonis successoris cum Henrico Eboracensi archiepiscopo exarsit, Laurentius prior, qui Hugonis electi partes tenebat, anathemate cum aliis ab archiepiscopo perculsus, sed agente Theobaldo Cantuariensi archipræsule absolutus, ad S. Albani monasterium se recepit: ubi postquam aliquamdiu in monasticis institutis se exercuisset, post paucos annos a rege Henrico monachis Westmonasterii prælatus est, amoto abbate Gervasio, filio regis Stephani, qui res illius monasterii juveniliter dissipaverat, ut tradit Johannes (*a*) prior Hagustaldensis in continuatione historiæ Simeonis Dunelmensis. Hæc non video quo pacto quadrare possint cum iis, quæ de Alquino scribit Matthæus Parisius, cum ait, Alquinum priorem fecessisse Westmonasterium sub alias Laurentii abbatis propter insanabile odium Radulfi S. Albani abbatis, quem ait abdicata præfectura obiisse anno MCLI. quo tempore vixdum Laurentius Dunelmi prior erat. Verum hæc discrepantia ex eodem Matthæo forte sic explicari potest, quod Laurentius bis Westmonasterii abbas factus dicatur ab eodem auctore, ubi agit de Roberto S. Albani abbate Radulfi successore, qui *Laurentium abbatem Westmonasterii de novo creatum*, omni subsidio destitutum, quippe qui dilapidatorem habuerat prædecessorem, *adeo efficaciter juvisse* dicitur, *ut in brevi honorifice respiraret*. Verumtamen idem abbas Laurentius, *suæ immemor creationis & recreationis*, contra eundem Robertum insurrexisse traditur: sed tandem reconciliatus, eidem funebres exsequias persolvit. Itaque verisimile est, Laurentiam primo Westmonasterii abbatem creatum, loco motum fuisse a Stephano rege, ut Gervasio ipsius regis filio abbatia cederet, sed ab Henrico rege, amoto Gervasio, restitutum. Multa ei necessitudo fuit cum Ælredo Rievallis doctissimo & piissimo abbate, qui librum de vita S. Edwardi confessoris, ipsius flagitatu ab se scriptum, eidem dicavit sub hac (*b*) inscriptione: *Dilecto ac eligendo, & intimis visceribus amplectendo venerabili patri & domino, domno Laurentio Westmonasterii abbati, frater Elredus*, &c. Pervenit Laurentius usque ad annum MCLXXVI. quo Walterus (*c*) in abbatiali Westmonasterii regimine ei successit. Multa scripsit cum stricta, tum soluta oratione, quorum elenchum apud Pitseum videre licet.

(*a*) *X. Script. p.* 282.

(*b*) *ib. p.* 370.

(*c*) *ib. p.* 388.

CXVI. Domorum monasteriorum in Umbria &c. Quod res Italicas spectat, actum est superius (*d*) de monasterio comitatus Camerini in confinio Piceni & Umbriæ, posito ad fluvium Clentis, * quod Gnarnerius dux Spoletanorum Clarævallensi prope Mediolanum monasterio subiecit. Non mul-

(*d*) *supra n.* 77.

* *Chiento.*

multo poſt, id eſt hoc ipſo anno MCXLVI. *tempore VV. *ducis & marchionis*, Theodinus Camerinenſis eccleſiæ epiſcopus, cum conſenſu archidiaconi & prioris ſeu primicerii, omniumque canonicorum S. Mariæ, decretum fecit *cœnobio S. Michaëlis archangeli, quod eſt ædificatum in loco, qui Domorum vocatur; necnon* Petro abbati ejus loci terrio & monachis Deo ibidem ſervientibus: quo decreto eis contulit *totam curtem, quæ attinet ipſi eremo cum terris, vineis, ſilvis*, cæteriſque adjunctis *ad utilitatem S. Angeli propter vitam monachorum, ſive eremitarum. Quod ſi voluerint abbas & monachi, habeant licentiam ipſius congregationis priorem eligere ſecundum regulam S. Benedicti, qui gubernare poterit conſilio fratrum Deum timentium juxta ſanctæ normæ inſtituta*. Hujus autem eremitorii donatio monaſterio S. Michaëlis ea lege facta eſt, ut ſingulis annis Camerinenſi S. Mariæ eccleſiæ candela unius libræ in feſtivitate ſanctæ Dei genitricis offerretur. Nulla mentio apud Lubinum, ſi non fallor, de hoc monaſterio S. Michaëlis, quod dictum eſt *Domorum* a rivulo Domora, qui in Potentinum flumen decurrit. Nulla item mentio de monaſterio S. Mariani ejuſdem diœceſis, cui Tramundus epiſcopus res quaſdam ſuæ eccleſiæ anno MCXXII. ceſſit, cum eo, ut ejus loci monachi quolibet anno in menſe Auguſti, in aſſumptione S. Mariæ unam libram ceræ offerrent. Utriuſque conceſſionis litteras habemus, quas in Appendicem referre non viſum eſt operæ pretium. Anno MCLII. prædictus Todinus ſeu Theodinus Camerinæ præſul, cum Guarnerio marchione nuper laudato, *eccleſiæ gloriоſiſſimi ſanctæ Salvatoris ſanctique Laurentii, ædificatæ in monaſterio juxta caſtrum S. Severini, *in loco, qui dicitur Planus-Camerini, & domno Attoni* ſeu Attoni *abbati* donat prædictam *eccleſiam S. Michaëlis, quæ eſt ædificata in loco, qui dicitur Domora, in valle Gabiana*, cum decimis & oblationibus, aliiſque ad eam pertinentibus. Hæc charta eruta eſt ex abbatia Septempedana S. Laurentii, cujus nullam quoque mentionem invenio apud Lubinum. In alia ejuſdem abbatiæ charta remiſſionis, data anno MCCXXIX. mentio fit de Alberico viro venerabili, abbate monaſterii *de Domore*, quod proinde necdum extinctum erat, ſi tamen jam extinctum eſt. Ex his ſupplere licet aliqua ex parte immanem hiatum, qui apud Ughellum occurrit in catalogo Camerinenſium epiſcoporum, ubi poſt Hugonem epiſcopum, qui concilio Romano ſub Nicolao II. interfuit anno MLIX. *centum* (*a*) *fere annorum ſpatio, quis in Camertina cathedra ſederit in monumentis ejuſdem eccleſia haud reperiri* dicitur. At ex præmiſſis habemus Tramundum epiſcopum anno MCXXII. & Theodinum ſeu Thodinum annis MCXLVII. & MCLII.

ANN. CHR. 1146.

* *Varnerii*.

* *San-Severino*.

(*a*) *Ital. ſac. t. 1. p. 596.*

ANNO dein MCXLVII. revertenti ex Germania Bernardo, dominica die, qua feſtum purificationis B. Mariæ recolebatur; rex Francorum Ludovicus (*b*) ad urbem Catalaunum occurrit: ubi plurimi cum Galliæ, tum Germaniæ principes & legati convenerant, de profectione Jeroſolymitana tractaturi. Biduo res agitata, ibique indictus Stampas conventus ad dominicam Septuageſimæ, id eſt ad ſextum decimum Februarii. Huic interfuit Bernardus poſt luſtratam obiter Claram-vallem, & in frequenti epiſcoporum & nobilium conſeſſu (*c*) de proſpero ſuæ in Germania prædicationis ſucceſſu ſermonem habuit. Tum auditi diverſarum regionum legati, quorum plerique in primis Rogerii Siciliæ regis legati, Græcis non eſſe fidendum conſulebant. At rex & ſui nullarum gentium vires ſe rimere profeſſi ſunt: ſed utinam ſaltem fraudes timuiſſent. Hæc acta ſecunda die ſed, *non ſecunda* inquit Odo, id eſt non fauſta nec fortunata.

ANN. CHR. 1147.

CXVII. Stampenſe concilium cui adeſt Bernardus.

(*b*) *S. Bernardi mirac.*

(*c*) *Odo de Diogilo lib. 1.*

Tertia die, invocata gratia Spiritus-ſancti (*quam pridie utinam invocaſſent*) poſt ſermonem ſpiritalem a Bernardo habitum, de regni cuſtodia, dum rex abſens eſſet, agitur. *Rex more ſuo ſub timore Dei ſuam reprimens poteſtatem*, prælatis eccleſiæ & optimatibus regni procuratoris eligendi permiſit facultatem. Itur ad conſilium, factaque communi aſſenſu electione, Bernardus e conſilio revertentes præceſſit, aitque: Ecce duo gladii hic. Satis eſt, Sugerium abbatem & Guillelmum Nivernenſem comitem monſtrans. Hæc electio placuit omnibus præter ipſum unum Guillelmum, qui nec regis, nec omnium repetitis precibus acquievit, votum ſuum de petenda Carthuſia pertendens, ad quam paullo poſt re vera ſeceſſit. Sic uni Sugerio tota regni procuratio imponitur: cui poſtmodum Samſon Remenſis archiepiſcopus & Rodulfus ſeu Radulfus Viromandenſium comes adjuncti. Poſt hæc indicitur dies in pentecoſten profecturis, & Metris locus cruce ſignatis ad conveniendum præſcribitur.

CXVIII. Sugerius regni procurator electus.

Inter ea Eugenius papa in Galliam trajecerat & in Cluniacenſe monaſterium diverterat. Illic verſabatur VII. kal. Aprilis, quo die (*d*) Gozevino Bonæ-vallis in Burgo Viennenſi abbati privilegium apoſtolicæ tutelæ impertiit, & poſſeſſiones monaſterii, atque exemtionem a decimis confirmavit. *Datum Cluniaci per manum Guidonis S. R. E. diaconi cardinalis & cancellarii* VII. *kal. Aprilis, indictione* X. *incarnatio-*

CXIX. Eugenii geſta Cluniaci & Divione.

(*d*) *Manrig. t. 1. p. 82.*

ANN. CHR. 1147. S. Benigni abbates.

nationis dominicæ anno MCXLVII. *pontificatus vero domni Eugenii III. papæ anno tertio.* Illinc Divionem ſe contulit pontifex, ubi rex Ludovicus eum convenit III. kal. Aprilis, Quadrageſimæ dominica quarta; eodemque præſente pontifex poſtera die S. Benigni eccleſiam conſecravit, a Paſchali II. ante annos quadraginta dedicatam quæ anno MCXXXVII. in generali urbis incendio deformata fuerat. Biennio ante Eugenii adventum Petro II. S. Benigni abbati, qui *homo juſtus & pius* habitus eſt, ſucceſſerat Philippus, qui annis triginta locum rexit. Ejus rogatu Ludovicus rex S. Benigni poſſeſſiones & immunitatem anno ſuperiori confirmavit. De Johanne II. & Aymone I. qui Johanni anno MCLXXXII. ſucceſſit, nihil memoratu dignum occurrit. Petrus III. Aymonis ſucceſſor, de Granceyo cognominatus, totius Lingonenſis diœceſis vicarius generalis inſtitutus eſt, dum Godefridus epiſcopus in Palæſtinam proficiſceretur.

CXX. Autiſiodori actum de Gilberto Porretano.

(a) Otto in Frid. l. 1. c. 47.

(b) ibid. c. 50.

Divione progreſſus eſt Autiſiodorum Eugenius: ubi eum convenere duo Pictavenſis eccleſiæ archidiaconi, Arnaldus & Calo, qui Giſlebertum ſeu Gilbertum Porretanum, Pictavorum epiſcopum, ut perverſæ doctrinæ auctorem, jam Senis apud pontificem detulerant. Verum iis a pontifice in Gallias tendente ad maturius examen in Galliam redire juſſi, Bernardum adeunt, eumque *in commodum cauſæ ſuæ adverſus epiſcopum inclinant*: quod Otto (*a*) Friſingenſis ardentiori chriſtianæ religionis fervori & nimiæ Bernardi credulitati perperam tribuit. Illi itaque, adſcito (*b*) ſibi tantæ auctoritatis viro, apud Eugenium citari curant prædictum epiſcopum: qui *primo Autiſiodorum, poſtea Pariſius vocatur eſt*. Utrum Autiſiodori coram pontifice præſens adfuerit, incertum. Veri ſimilius eſt, eum quidem illuc vocatum, ſed primum apud Pariſios ſe ſtitiſſe.

CXXI. Pariſiis paſcha & ſynodus celebrata.

Autiſiodoro digreſſus pontifex, Pariſios acceſſit, cui rex & epiſcopus cum optimatibus & clero venienti feſtive occurrerunt. Quanta cum humilitate pontificem exceperit rex modeſtiſſimus & piiſſimus, docet nos inſigne fragmentum Stephani Pariſienſis teſtis oculari, quod in Appendice referemus. Inſtabat paſchæ ſacra ſollemnitas, quam pontifex in monaſterio S. Dionyſii ſollemniter celebravit. Tum *bene ordinata*, inquit Otto, *confirmat, enormia multa componit, dum regis promotionem exſpectat*, id eſt profectionem, quæ in quartam feriam pentecoſtes indicitur.

Interim ſynodus epiſcoporum præſidente papa, in urbe habetur, cui Gilbertus vocatus adfuit, magiſter tunc famoſus, Pictavis oriundus, ubi recens epiſcopus pro vitæ merito & doctrina inſtitutus fuerat. Citatus conſiſtorio præſentatur, de objectis ſibi capitulis reſponſurus: quorum tria hæc præcipua erant, ſcilicet divinam eſſentiam non eſſe Deum; proprietates perſonarum divinarum non eſſe ipſas perſonas & divinam naturam non eſſe incarnatam. Producuntur contra eum duo magiſtri Adam de Parvo-ponte, vir ſubtilis, Pariſienſis eccleſiæ recenter factus canonicus; & Hugo de Campo-florido regis cancellarius, poſtmodum Sueſſionenſis epiſcopus, qui aliqua ex his capitulis ſe de proprio ejus ore audiſſe aſſerebant, nec ille omnino diffitebatur; ſed dicta ſua commode explicabat; qua de re plurimus diſſerit Otto Friſingenſis, qui Gilberto plus æquo favebat. Verum ejus cauſæ amplior diſcuſſio ad futurum concilium Remenſe dilata eſt.

CXXII. Tumultus apud S. Genovefam.

(c) Matt. Paris.

Poſt aliquot dies, cum litaniæ majores (*c*) celebrarentur, Eugenius ad baſilicam S. Genovefæ, ubi tum ſæculares canonici degebant, orationis cauſa cum rege pergit. In aditu baſilicæ pontifici ad orandum tapes ſubſternitur. Ubi ab oratione ſurrexit, ejus miniſtri tapetem auferunt, ſibi ex more debitum eſſe dictitantes. Contra nituntur canonicorum domeſtici, quibus ipſi canonici ſuffragantur. A verbis ad verbera itum, ſicque tumultuoſa inter utroſque concertatio. Rex ad ſedandas turbas prodit, ſed nulla ejus pontificiſve dictis, nulla ſacro loco habita reverentia: immo inter rixantium manus tegem ipſum (quod dictu horrendum eſt) pugno percuſſum ferunt. Ea res, ut par erat, pontificis ac regis animum ſupra modum exacerbavit. Inquiſitum in mores canonicorum, qui non admodum probabiles erant; communique conſilio ſtatutum, ut eorum loco nigri, ut tum vocabant, monachi ſubſtituerentur.

CXXIII. Monachos ibidem ſubſtituere ſtatutum.

Hujus negotii provincia Sugerio abbati commiſſa litteris ab Eugenio datis apud Lingonas, quibus ei mandabat, ut priorem Abbatis-villæ in eccleſia S. Genovefæ abbatem, & octo ſancti Martini a Campis monachos conſtitueret. Hæ litteræ ſic habent.

Eugenius ſervus ſervorum Dei dilecto filio Sugerio abbati S. Dionyſii ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Officii noſtri nos hortatur auctoritas, ad religionem ſtatuendam diligenter intendere, ſtabilitam vero exacta diligentia conſervare. Inde eſt, ſicut tua novit dilectio, quod cum cariſſimo filio noſtro Ludovico, illuſtri Francorum rege, contulimus, ut in eccleſia ſanctæ Genovefæ religioſos fratres ad Dei ſervitium poneremus; quod brevitate temporis prohibente, ſecundum ipſius & noſtrum propoſitum ne-

æquivimus effectui mancipare. Verum, quia vicer regiæ in Galliarum partibus dimoſceris exercere, & quia de tua plurimum diſcretione confidimus; per præſentia tibi ſcripta mandamus, quatinus priorem Abbatis-villæ in abbatem liberum & abſolutum ibi ſtatuere, & octo fratres eccleſiæ ſanctæ Martini de Campis ejus ſocietati ſtudeas deputare: ut exemplo bonæ converſationis eorum, qui minus honeſte ſapiunt, ad divinum officium provocentur. Nos vero priori ſancti Martini de Campis per apoſtolica ſcripta mandavimus, quatinus prædictum numerum fratrum, cum tibi placuerit, exhibeat & concedat. Suſtentationi quorum beneficium decanatus & præbendas venerabilis fratris noſtri Silvanectenſis epiſcopi, Gregorii diaconi cardinalis & Antiſſiodorenſis theſaurarii, filiorum noſtrorum auctoritate apoſtolica deputamus. Ad ipſorum quoque uſum omnia beneficia decedentium canonicorum aſſignari volumus & jubemus. Datum Lingonis III. *kal. Maii.*

ANN. CHR. 1147.

Ibidem, eodemque die pontifex allas ejuſdem argumenti litteras (*a*) ſcripſit canonicis S. Genovefæ, quibus præcipit, ut abbatem & monachos a Sugerio poſitos benigne recipiant; quod ſi facere detrectaverint, ſententiam ſuper hoc ab illo promulgatam ſe ratam habiturum. Addit pontifex, ſe ad monachorum uſum omnia beneficia decedentium canonicorum aſſignari velle. *Datum Lingonis* III. *kal. Maii.* quod ad anum inſequentem referendum eſt, cum pontifex abſoluto Remenſi concilio io Italiam ſe referret.

(*a*) *Chefn. t. 4. p. 501.*

CXXIV. Canonici regulares illic ſubſtituti.

His litteris acceptis, canonici, ægre ferentes ſua beneficia converti in uſum monachorum, nec ipſi monachi fieri vellent; ſatius duxerunt canonicos regulares ibidem ſubſtitui. Quam ob rem miſſis ad Eugenium legatis, qui jam alpes trajecerat, poſtularunt, ut e proximo ſancti Victoris monaſterio canonici regulares probatiſſimæ vitæ in eccleſia S. Genovefæ loco monachorum conſtituerentur. Annuit pontifex, ſcriptis ad Sugerium litteris (*b*) quibus ſignificat, ſe præceptum, quod pro religione monaſtica in eccleſia S. Genovefæ dederat, pro bono pacis immutare, ſi modo regulares canonicos ejuſdem eccleſiæ canonici, ſalvis eorum præbendis receperint. *Datum Vercellis* XVI. *kal. Julii.* Pontificis mandatum haud ægre executus eſt Sugerius, & a Gildoino S. Victoris abbate duodecim canonicos regulares cum Odone priore, Manaſſes Meldenſis epiſcopus ægre obtinuit. Totius negotii rationem Eugenio reddidit Sugerius ſcriptis ad eum litteris, (*c*) quibus in primis curiam Romanam laudat, quæ *conſuevit aliquando, quod turpe non eſt, cum re mutare conſilium*: tum ait, ſe remiſſius egiſſe in exſequendo priuri mandato de ſubſtitutioone monachorum in eccleſia beatæ Genovefæ. Interim, cum deſigoatum abbatem & monachos illic jam collocare propoſuiſſet, prædictos canonicorum legatos cantorem & alios poſterius papæ mandatum ſibi obtuliſſe, quo ſignificabatur, mutatam pro bono pacis ſententiam in gratiam regularium canonicorum. *Nos autem*, inquit, *æque devote ac gratanter ſecundam, ac ſi primam, recipientes, ſententiam, aſſumtis nobiſcum venerabilibus & ſapientibus viris, videlicet abbate S. Germani* de Pratis, *S. Petri Foſſatenſis, S. Maglorii, S. Petri de Ferrariis, & aliis de melioribus perſonis aſſiſtentium vicinorum, ad eumdem S. Genovefæ locum accelcravimus, & in capitulo eorum, quid ſuper hoc extremo, quid ſuper primo capitulo, ſecundum tenorem litterarum quas nobis detulerunt proſequi vellent conſulte convenimus.* Ubi Sugerii modeſtiam & æquitatem mirari licet, qui cum pro ea qua pollebat regni procuratoris auctoritate ſui ordinis monachos præferre potuiſſet; canonicis tamen optionem dedit exſequendi pro libito prioris an poſterioris apoſtolici mandati. Diverſa fuit canonicorum hac de re ſententia: ſed tandem *qui ſaniores erant conſilii & filii lucis, canonicos regulares ſe ſuſcepturos pacifice promiſerunt. Nos autem*, ait Sugerius *ſuper hoc ipſo exhilarati, quoniam quidam de melioribus abbatem ſibi conſtitui, & canonicos de ſancto Victore poſtulabant, communicato cum aſſiſtentibus conſilio, tum quia nullam penes nos religioſiorem in ſuo ſtatu novimus eccleſiam; tum quia propinquitate loci ad omnem eorum, ſive interiorem, ſive exteriorem, commodior exſiſtit neceſſitatem, ad eos devertimus, eorumque venerabilem abbatem S. Victoris, operibus pietatis approbatum, modo ſeorſum, modo in conventu ſuo, ut his opem ferret, ut adituor divinitatis excelleret & deſtrueret, ædificaret & plantaret, in nomine Domini ſuppliciter eſflagitabamus.*

(*b*) *ib. p. 504.*

(*c*) *ib. p. 505.*

Principio id conſtanter recuſavit Gilduinus, qui ſibi ſenio jam defecto Odonem priorem abſtrahi non ſuſtinebat; ſed tandem multorum precibus & pontificia victus auctoritate, *eumdem venerabilem priorem cum duodecim fratribus, viris religioſis & honeſtis* Sugerio *contradidit: quos ille in feſto S. Bartholomæi ad eamdem eccleſiam* ſollemniter cum clero & populo civitatis induxit, & a venerabili Meldenſi epiſcopo Manaſſe, quem ſecum ad hoc adduxerat, eadem die coram altari ejuſdem S. Genovefæ abbatem benedici curavit. Itaque hæc mutatio, quæ hoc an. MCXLVIII. decreta fuerat; nonniſi anno ſubſequente peracta eſt. Ea his emendandum id, quod

in

ANN. CHR. 1147. in libro de vita B. Willelmi Roſchildenſis abbatis legitur, abbatem & canonicos ſancti Victoris primitus interceſſiſſe, ne monachi nigri uti pontifex ac rex conſtituerant, ſæcularibus canonicis ſubſtituerentur, ut ipſi eorum loco ſuccederent: cum e contrario, poſt mutatam a pontifice ſæcularium canonicorum flagitaru ſententiam, vix adduci potuerit Gilduinus, ut Odonem priorem alioſque e ſuis ad hanc mutationem faciendam concederet. Mitto alias tum Sugerii tum Eugenii de eodem argumento (*a*) litteras, quibus tandem extrema huic operi manus impoſita eſt confirmatique in S. Genovefæ eccleſiæ canonici regulares, quæ celebris ejuſdem ordinis congregationis caput evaſit. De hac immutatione Sugerio gratulatus (*b*) eſt S. Bernardus: cujus beneficii memores quondam illius eccleſiæ canonici regulares, non tantum Eugenii papæ & Ludovici Junioris anniverſarium inſtituerunt, ſed etiam Sugerii, de quo iſtius eccleſiæ necrologium ſic habet: *Idibus Januarii, anniverſarium Sugerii abbatis S. Dionyſii, cujus ope atque induſtria, injungente ei ſanctæ recordationis domno Eugenio papa & illuſtri Francorum rege Ludovico, hæc noſtra eccleſia de ſtatu canonicorum ad regularem ordinem eſt mutata.*

(*a*) *ib. p.* 508. *& ſeqq.*

(*b*) *Bern. ep.* 369. *&* 370.

CXXV. Willelmus abbas Roſchildenſis.

Ex numero vererum illorum canonicorum prodierat vir probatæ ſanctitatis Willelmus Roſchildenſis abbas in Dania, de quo paulo ante mentio facta eſt. Is nobili loco apud Pariſios ortus Hugoni abbati S. Germani de Pratis patruo an avunculo ſuo adhuc puer educandus datus eſt, cujus moniis & curis ad bonos mores & primas litteras informatus eſt. Ubi adolevit, ad leviticum promotus gradum, ſacerdotium in eccleſia S. Genovefæ obtinuit dein præpoſituram apud Spinolium, ubi ſe ab aliorum corruptelis immunem ſervavit. Inde facta ordinis, ut mox diximus, apud S. Genovefam mutatione, ab Odone abbate revocatus, ſtrictiori diſciplinæ ultro ſe ſubjecit. Denique, cum Abſalon Roſchildæ in Dania epiſcopus canonicos regulares ſeverioris diſciplinæ apud ſe habere cuperet, Willelmum apud Pariſios quondam ſibi notum in Daniam accerſivit, per quem collegium canonicorum regularium in inſula Eſchilla diœceſis Roſchildenſis inſtituit, ut fuſe exponitur in libro (*c*) de vita ejuſdem Willelmi abbatis, qui Roſchildenſis dictus eſt.

(*c*) *V. Bolland. 9. 1. April.*

CXXVI. Montis-martyrum eccleſia dedicatur ab Eugenio.

(*d*) *l.* 75. *n.* 36.

Sed ut ad id, unde digreſſi ſumus, recurrat narratio, Eugenius papa feria ſecunda poſt paſcha quod apud S. Dionyſium celebravit, ad monaſterium Montis-martyrum, quod Adela Francorum regina, una cum viro ſuo Ludovico VI. ante annos tredecim (*d*) fundaverat, ſe contulit, novam ſacri illius loci baſilicam, in ſummo monte poſitam, conſecraturus. Tum ſacra miſſarum ſollemnia in ea celebravit, cui duo præſtantiſſima illius temporis lumina Bernardus abbas Claræ-vallenſis, & venerabilis Petrus Cluniacenſis abbas, alter diaconi, ſubdiaconi, alter officium exhibuiſſe perhibentur. Eccleſia hæc duas habebat partes: una quæ infimam navis regionem occupabat in honorem beatiſſimæ Dei-genitricis & S. Dionyſii epiſcopi & martyris dedicata fuit; & ipſa parochialis esar: altera, quæ ſuperiorem navis partem & abſidem continebat, & ſanctimonialium propria fuit, S. Petro apoſtolo dicata eſt. Exſtat in declivio ejuſdem montis ſacra bearorum martyrum Dionyſii ejuſque ſociorum ædicula, cujus altare majus idem pontifex kalendis Junii dedicavit; uti idem pontifex in bulla ſua teſtatur, quam die ipſa iduum ejuſdem menſis dedit Meldis; conceſſa iis qui hanc eccleſiam in anniverſario ejus dedicationis inviſerent, aut aliquid de ſuis facultatibus largirentur ſanctimonialibus, multorum dierum indulgentia. Bullam ipſam ex aurographo exſcriptam in Appendice habes. Sub ea ædicula, quæ hodie principalis eſt abbatiæ eccleſia, viſitur profundiſſima ſpecus, in qua ſanctus Dionyſius tempore perſecutionis ſacra feciſſe traditur. Nou ira pridem ſanctimonialium cœtus in duas turmas diſtinctus erat, quarum una in ſuperiori eccleſia, altera in inferiori divina officia celebrabat: at nuper utraque turma in inferiorem eccleſiam ſe recepit, relicta ſuperiori in uſus parochianorum. In hac inferiori ſacra ædicula ſanctus Ignatius de Loyola, Soc. Jeſu inſtitutor, ejuſque ſocii anno MDXXXIV. die feſto aſſumtionis in ſacra ſynaxi, votis religioſe concepris, Deo ſe in perpetuum conſecrarunt.

CXXVII. Ludovicus rex ut ſe ad ſacrum bellum parat.

Inſtabat demum tempus, quo rex ad ſacram expeditionem profecturus erat. Dies ad profectionem indictus erat in feriam quartam pentecoſtes. Mira ſunt pietatis opera, quæ rex chriſtianiſſimus ad tanti momenti negotii commendandum Deo ſucceſſum præmiſit. In primis ad præces Theobaldi Pariſiorum epiſcopi, quaſdam conſuetudines, epiſcoporum juribus contrarias, abrogavit; in his perverſum morem, quo regii miniſtri defunctorum epiſcoporum domos omnes expilabant, eorumque prædiis, graves exactiones imponebat. Dein ſacras urbis ac religioſas ædes omnes adir, ut ſacerdotes ac ſervi & ancillæ Dei fauſta ei omnia precarentur. Quin etiam leproſorum domos duobus tantum comitibus ingreſſus, homines tabe infectos alloquio dignatus eſt, datiſque eleemoſynis, ut pro ſe Deum precarentur poſtulavit; quod

quod ſe præſente factum Odo de Diogilo teſtatur. Poſt hæc, matre ejus Adelaïde, Alienorde conjuge, innumeriſque aliis præmiſſis, ipſe ad ſancti Dionyſii fanum pergit, ubi Eugenium papam, Sugerium abbatem & monachos congregatos invenit. *Tunc ipſe humillime proſtratus*, ait Odo, *patronum ſuum*, id eſt ſanctum Dionyſium, *adorat: papa vero & abbas aureum portulam referant, & argenteam thecam paullulum extrahunt: ut oſculato rex & viſo quem diligit anima ſua, alacrior redderetur. Deinde ſumto vexillo deſuper altare; & pera, & benedictione a ſummo Pontifice, in dormitorium monachorum multitudini ſe ſubducit . . . . Illo die, retentis paucis ſuorum, in refectorio comedit cum fratribus; & oſculatis poſtmodum omnibus, receſſit, orationibus & lachrimis proſecutus.* Hactenus Odo de Diogilo Dionyſianus monachus, qui præſens aderat, & regem in illo itinere comitatus eſt. ANN. CHR. 1147.

CXXVIII. Vexillum S. Dionyſii accipit.

Vexillum illud, quod ex altari S. Dionyſii rex accepit, *Auriflamma* vulgo appellatur, quod reges Francorum in bellicis expeditionibus deferri curabant. Id a tempore Caroli Magni primo uſurpatum fuiſſe opinatur Richerius (*a*) chronographus Senonienſis; ſed a tempore ipſius Caroli *a ſecretario regis* numquam expoſitum fuiſſe uſque ad principatum Philippi Auguſti, qui illud in celebri prælio apud Bovinas a Walone quodam geſtari juſſit. At falli Richerium patet ex mox relato Odonis teſtimonio, teſtantis, Ludovicum VII. ipſius Philippi regis patrem, vexillum illud ad ſacram expeditionem ſumſiſſe; quod non ante Ludovicum VI. factum fuiſſe Cangius cenſet, nimirum in bello Vilcaſſino, ut ex ipſius Ludovici diplomate (*b*) manifeſtum eſt. Hoc Vexillum Vilcaſſini comites, ut monaſterii advocati & clientes, in prœliis tum pro regni cauſa, tum pro conſervatione bonorum monaſterii, deferre conſueverant. Attamen Walo ille, qui vexillum in prœlio apud Bovinas portavit, ducis Burguodiæ miles erat. De materia & forma illius vexilli conſulendus Cangius.

(*a*) *Spicil. t. 3. p. 548. V. Annal. Bened. t. 2. l. 26. n. 40.*

(*b*) *Hiſt. de S. Denis p. 154. & prob.*

CXXIX. Regis profectio & infelix eventus.

Vexillo accepto, rex Ludovicus ad conſictum Mettis congregando exercitui locum pergit, ubi in tentoriis extra urbem non ſui juris, paucis diebus exercitum expectavit. Ex noſtris ei comites adjuncti ſunt Alviſus Atrebatenſis epiſcopus cum Leonio S. Bertini abbate, & Theobaldus S. Columbæ abbas; cui profecturo Petrus » (*c*) Venerabilis ſalutaria monita dedit, ne levitas, inſtabilitas, curioſitas, quæ » frequenter ſe ejuſmodi diſcurſibus ingerunt; ad hæc ſpoliorum cupiditas, vel lu» dis amor, tauri itineris fructum inanem reddat. Inde rex Wormatiam præmittit prudentes & religioſos viros, Alviſum Atrebatenſem & Leonium S. Bertini abbatem, ut navigia Rhenum trajecturis præpararent, quod optime executi ſunt. Illic ſeditionem noſtrorum remeritate ortam ſedavit Alviſus. Iter per Germaniam, Hungariam & Bulgariam, Conſtantinopolim uſque, ſatis proſperum fuit, ubi feſtum S. Dionyſii menſe Octobri celebravit; quem diem Græcis quoque celebrem eſſe Odo teſtatur. De portis Hungariæ ad Sugerium ſcripſit epiſtolam, quæ inter Sugerianas ſexta eſt, petitque pecuniæ ſubſidium ad proſequendum iter, quod huc uſque proſperum fuiſſe dicit. Verum his lætis initiis infauſta omnia Græcorum dolo & fraude acciderunt, tam regi Ludovico, quam Conrado regi Romanorum, qui Ludovicum præceſſerat, primuſque pedem retulit Conſtantinopolim, amiſſa exercitus ſui plurima parte, qui ſeptuaginta millibus equitum conſtabat, præter innumeram peditum multitudinem. Non impar erat Ludovici exercitus, cui rex Græcorum Manuel cibaria & commeatum pollicitus erat, ſed ille nihil præſtitit. Ad hæc perfidos viæ duces dedit, qui noſtros per deſerta & arentia loca duxerunt, & fame & ſiti enecti perirent, & hoſtium injuriis exponerent. Rex nihilominus cœptum iter perſequitur, natale Domini in valle Epheſina peregit. Inde Laodiceam tendit, barbaris e ſcopulis montium noſtros aſſidue laceſſentibus. Illinc digreſſis occurrit moos prœaltus, quem dum rex cum ſuis ſuperare aggreditur. Turci cum Grecis extremum agmen adoriuntur. Multi e noſtris cæſi: rex ipſe ſtrenui ducis ac militis officio functus, in ſcopulum vix ſubire valuit favente nocte, quæ prælium diremit. Dehinc etiam cum fame, ex cibariorum penuria, conflictandum fuit. Ægre itaque Attalia & Pamphilia, quam noſtri Satelliam vocabant, peragrata, navigio Seleuciam, ac demum Antiochiam ventum eſt: ubi Raymundus Antiochiæ princeps, Alienordis reginæ patruus, copioſo cum exercitu regi obviam occurrit, ſuaderque ut juſtis ſimul copiis in Turcos procedant. At rex nullis ſe precibus flecti paſſus eſt, quominus Jeroſolymam iter proſequeretur. Illuc tandem optato advenit a Balduino rege honorifice exceptus, eodemque tempore Conradus rex Romanorum, qui Conſtantinopoli biemem egerat. Luſtratis ſacris locis, actum eſt de obſidione Damaſci, quæ cum infeliciter ceſſiſſet, Conradus Germaniam repetiit: Ludovicus vero in Palæſtina anno integro manſit, & anno MCXLIX. paſca Jeroſolymæ celebravit. Poſtremo in Acconenſi portu navem conſcendit, & menſe Auguſto in Galliam appulit. Hæc omnia præter alios fuſe, ſed impolite, Odo

(*c*) *Petr. Ven. l. 3. ep. 7.*

ANN. CHR. 1147. de Diogilo monachus Dionyſianus, rerum geſtarum teſtis libris ſeptem defectipſit, quos Sugerio abbati dicavit. Hos libros typis vulgavit Petrus-Franciſcus Chiffleſius apud Divionem anno MDCLX. eoſque operi ſuo de genere illuſtri S. Bernardi præmiſit.

CXXX. Ludovici regis in illo bello pietas & ſtrenuitas.

In his libris inſignis emicat Ludovici regis non modo genoroſitas, ſed etiam pietas in Deum. Nam, præter ea, quæ in procinctu itineris eum feciſſe mox vidimus, *rex (a) in tota via, nulla die miſſam vel horas perdidit, nec inundatione imbrium, nec oppreſſione hoſtium*; & in fine Odo Sugerium alloquens: *Gravia ſunt*, inquit, *quæ perulit damna & pericula, pater Sugeri: ſed ipſo debetis ſoſpite conſolari. Ille etiam proderit laboraſſe, qui ſcitur in periculis tutus, & poſt damna lætus, conſtanter & prudenter omnia perulliſſe. Sola illi gravis erat adverſitas ſubditorum, quibus ſemper pro poſſe conſuluit: putans eſſe regis, non ſibi natſi, ſed utilitatibus aliorum; & ſicut regis eſt habere pietatem, ſic ejuſdem eſſe nunquam timere paupertatem. Ad probitatem cautelam regiam poſtponebat, & tutelam primam vel ultimam, & excubias noctium vicibus alternis faciens, algorem noctium, dierumque fervorem ſub lorica tolerabat. In tot laboribus ſervatus eſt incolumis ſine medicina pro exercitio ſanctitatis: quia ſemper a divinis ſacramentis obviabat viribus hoſtium, & reverteus ab hoſtibus, requirebat veſperas & completorium, Deum ſemper faciens alpha & omega ſuorum operum.* Hæc tam præclara ſunt, & ad commendandam Ludovici pietatem & ſtrenuitatem tam efficacia, ut ea hoc loco præterire nefas duxerim.

(a) Odo l. 7. p. 69.

CXXXI. Quinam in illa expeditione deſiderati.

In illa porro expeditione præter gregarios milites & mediæ nobilitatis viros, multi primates interiere, in his Warenenſis comes, ejuſque frater Evrardus de Britolio, Manaſſes de Bullis, & Gaucherius de Monte-Gaio, aliique qui in aſcenſu prædicti montis a barbaris, omnes numero fere quadraginta, cæſi ſunt. Ad hæc in tranſitu altiſſimi fluvii prope Laodiceam, Milo de Nogentiaco aquis ſuffocatus periit. Nec defuere etiam eccleſiaſtici viri, qui eamdem ſortem pertulerunt. Præ cæteris nobis merito commemorandus eſt e noſtris Alviſus epiſcopus Atrebatenſis, qui cum Bartholomæo cancellario, Archembaldo Burbonenſi & quibuſdam aliis, ex urbe Ratiſpona Conſtantinopolim a rege legatus præmiſſus, apud Philipopolim VIII. idus Septembris anno MCXLVII. in ſancta confeſſione deceſſit. *Hic poſt longam agritudinem*, ut Odo (b) ſcribit, *dum inter feſtum S. Bertini, cujus monachus fuerat, & nativitatem beatæ Mariæ aerius urgeretur; obortis lacrymis, quarum gratiam ſemper habuerat, monachis ſuis & clericis convocatis dixit: Cariſſimi, feſtum S. Bertini * honore debito celebratis: ſed quia ſolemnitati beatæ Mariæ vobiſcum non interero, impendite mihi gratiam, quam poteſtis: ut præoccupantes eam, ſumtis libris omne mihi ſervitium ſollemniter decantetis. Illi autem flebiliter obſequentes, diei & noctis omne ſervitium moroſius decantarunt. At ille, quotieſcumque aliud* AVE *ſingulare, vel nomen Virginis audiebat, in ipſo mortis articulo miſa debili ſed devoto ſurgebat. Poſt hæc reddidit Virgini animam, cujus ipſe tam devote jam tenebat memoriam. Corpus autem ejus extra urbem in eccleſia S. Georgii, ante altare venerandam habuit ſepulturam. Ad cujus tumulum rex poſtmodum veniens, illum obiiſſe dolut, & cum ſuis epiſcopis & abbatibus lugubres ei exſequias iteravit. Secundum quoque eſt*, ait Odo, *quod nos pro certo vidimus febrientes priut ſubtus feretrum, deinde ſupra tumulum obdormire, poſtmodum de ſua ſanitate Deo & defuncto epiſcopo gratias agere.* Hæc totidem verbis Odonis teſtis oculati, referre viſum eſt ad commendandam Alviſi noſtri ſanctitatem. Ejus obitus vulgo referrur ad annum inſequentem: at eum hoc anno contigiſſe patet ex ſerie itineris, quod ſuperius expoſuimus. Ex urbe Conſtantinopoli ſcripſit (c) rex Ludovicus ad Sugerium, cui itineris ſui labores & pericula exponit, petitque ſibi ſubmitti pecuniæ collectam ad iter proſequendum; tum ſanctis ejus orationibus & eccleſiæ beati Dionyſii ſe commendat. Ad hæc Alviſi obitum ei nuntiat his verbis: *Venerabilis frater veſter epiſcopus Atrebatenſis felici conſummatione migravit ad Dominum.* Poſtremo meminit Odonis de Diogilo: *Dilectus* inquiens *filius veſter Odo monachus vos ſalutat, quem pro reverentia beati Dionyſii honorifice nobiſcum habemus.* Ea erat optimi regis dignatio.

Alviſus in his epiſcopus Atrebatenſis.

(b) id. l. 3. p. 29.

* die 5. Sept.

(c) Sugar. ep. 32.

CXXXII. Bernardus ad Toloſates pergit contra Henricianos.

Dum in oriente Sarraceni tantas chriſtanorum ſtrages ederent; in occidente quoque hæretici animas fidelium ſuis erroribus corrumpebant, ſed maxime Henriciani, qui in partibus Toloſanis impia ſua dogmata profeminare pergebant. De Henrico pſeudo-monacho eorum auctore ſuperius (d) actum eſt, deque ejus erroribus, quos Bernardus in epiſtola (e) ad Hildeſonſum S. Ægidii comitem præſtringit in hunc modum. *Quanta audivimus & cognovimus mala, quæ in eccleſiis Dei fecit & facit quotidie Henricus hæreticus! Verſatur in terra veſtra ſub veſtimentis ovium lupus rapax: ſed ad Domini defiguationem a fructibus ejus cognoſcetis illum. Exſilia ſine plebibus, plebes ſine ſacerdotibus, ſacerdotes ſine debita reverentia ſunt, & ſine*

(d) l. 77. n. 217.

(e) Bern. ep. 241.

ſine Chriſto denique chriſtiani, Eccleſia ſynagoga reputantur: ſanctuarium Dei ſanctum eſſe negatur: ſacramenta non ſacra cenſentur: dies feſtivos fruſtrantur ſollemnitate. Morluntur homines in peccatis ſuis: rapiuntur animæ paſſim ad tribunal terrificum: heu! nec pœnitentia reconciliatæ, nec ſancta communione munitæ. Denique, ut brevi conficiam, parvulis negabatur baptiſmus: ridebantur preces & oblationes pro mortuis, ſanctorum invocationes, excommunicationes ſacerdotum, baſilicarum ædificationes, chriſmatis & olei benedictio, omnes denique eccleſiaſticæ inſtitutiones. Hæc omnia noſtri temporis hæreticorum dogmata ſunt, quæ S. Bernardus exſecratur & inſectatur. Ad Toloſanas illas partes ſæpe invitarus & vocatus vir Dei, ut hæreticos illos reprimeret; tandem agente & comitante Alberico Oſtienſi (*a*) epiſcopo & legato una cum Gaufrido Carnutenſi epiſcopo ad illas partes profectus eſt: ubi non tantum ſermonibus, ſed etiam miraculis hæreticorum errata confutavit, & errantes ab errore revocavit. Apud Toloſam oblatus eſt ei paralyticus in domo regularium clericorum S. Saturnini; quo viſo & benedicto, vir ſanctus in corde ſuo, ut ipſe poſtea confeſſus eſt, dixit: Quid exſpectas, Domine Deus? Generatio hæc ſigna quærit; alioquin minus apud eos noſtris proficimus verbis, niſi abs te fuerint confirmata ſequentibus ſignis. Mox exſiliit paralyticus de grabato ſtupentibus cunctis qui aderant. Is vocabatur Bernardus, qui virum Dei Claram-vallem ſecutus, ibidem monachus factus eſt, ac demum Vallis-aquæ abbas. At longe illuſtrius miraculum a Bernardo editum eſt apud Sarlatum: ubi abſoluto ſermone, cum panes ei benedicendi de more offerrentur: ille, facto ſigno crucis, eos benedixit, aitque: In hoc ſcietis vera eſſe quæ a nobis, falſa quæ ab hæreticis ſuadentur, ſi infirmi veſtri guſtatis panibus iſtis adepti fuerint ſanitatem; quod dictum venerabilis Gaufridus cum moderari voluiſſet, nimirum ſi bona fide infirmi illos panes ederint: Immo, inquit, vir Dei nihil hæſitans, non hoc ego dixerim, ſed vere qui guſtaverint ſanabuntur. Et re quidem vera tanta multitudo infirmorum illic ſanata eſt, ut abbas ſanctus per vicina loca regrediens, illo ire timuerit, ne multitudine opprimeretur. Sic tandem repreſſa eſt hæretici inſania, qui fuga ſibi conſulere voluit: ſed ita impeditæ ſunt viæ & ſemitæ circumſeptæ, ut tandem captus & catenatus epiſcopo traditus ſit, ut Gaufridus reſtatur (*b*) quod haud ſcio an de Alberico epiſcopo intelligendum eſt. Attamen Bernardus in epiſtola (*c*) ad Toloſanos ait, vulpes illas deprehenſas fuiſſe, ſed non comprehenſas.

ANN. CHR. 1147.

(*a*) *S. Bern. vita l. 3. c. 6.*

(*b*) *Ibid.*

(*c*) *Bern. ep. 241.*

CXXXIII. Bernardi ſententia de ſuis miraculis.

Tot porro & tanta in illo itinere & reditu miracula patravit Bernardus, ut miraretur (*d*) ipſe vir modeſtiſſimus. Aiebat quippe facta olim fuiſſe miracula per ſanctos, facta, etiam per fictos & hypocritas. *Ego mihi*, inquiebat, *nec perfectionis conſcius ſum, nec fictionis. Scio enim ſanctorum mihi non ſuppetere merita, qua miraculis illuſtrentur, confido autem nec ad eorum ſortem me pertinere, qui virtutes multas in nomine Domini operantur, & a domino ignorantur.* Sed tandem *opportunum ſibimet viſus exitum reperiſſe. Scio*, inquit, *hujuſmodi ſigna non ad ſanctitatem unius, ſed ad multorum ſpectare ſalutem; & Deum in homine, per quem talia operetur, non tam perfectionem conſiderare, quam opinionem, ut in eo commendet in hominibus, qua illi creditur ineſſe virtutem.* Hæc & alia plura vir ſanctus ad temperandam hominum de ſe, ſuiſque miraculis opinionem.

(*d*) *S. Bern. vita per Alanum c. 27.*

CXXXIV. Colonienſes hæreticos revincit.

Eoſdem omnino errores in partibus Colonienſibus diſſeminabant alii hæretici, qui ex Tanchelini Antuerpienſis corrupta ſchola prodiiſſe non ſine fundamento videntur. De his commonitus ab Evervino Steinfeldenſi abbare Bernardus, eorum errata reſellere aggreſſus eſt duobus in cantica ſermonibus, videlicet LXV. & LXVI. quibus in nova Bernardi operum editione Evervini ad Bernardum epiſtola, quæ ſunimam perverſæ illorum hæreticorum doctrinæ continet, præmiſſa eſt. In priori ſermone Bernardus præpoſteram eorum religionem in occultandis ſuis myſteriis, & in turpi mulierularum conſortio graviter inſectatur: in poſteriori eorum errores de nuptiis, baptiſmo parvulorum, purgatorio, precibus pro defunctis & invocatione ſanctorum, acriter confutat. *Quæſiti fidem*, inquit, Bernardus, *cum de quibus ſuſpecti vedebantur, omnia prorſus ſuo more negarent; examinati judicio aquæ mendaces inventi ſunt.* De hoc aquæ judicio non ſemel alias diximus. Evervinus ille ſeu Herwinus Steinfeldenſis abbas cum Theodorico Campenſi abbate a Gaufrido Claræ-vallis monacho affertur teſtis miraculorum, quæ Bernardus a Spira uſque ad Coloniam patravit. (*e*) Non longe ab urbe Colonia poſita eſt illa Steinfeldenſis abbatia ordinis Præmonſtratenſis.

(*e*) *V. Annal. t. 4. p. 232.*

CXXXV. Albericus epiſcopus Oſtienſis & legatus obit.

Non diu poſt Bernardi reditum e partibus Toloſanis ſuperſtes fuit Albericus epiſcopus Oſtienſis & apoſtolicæ ſedis legatus e noſtris. Sane tempore concilii Remenſis anno ſequenti in quadrageſima celebrati jam obierat, ut diſerte teſtatur Gaufridus Claræ-vallenſis monachus in epiſtola (*f*) de Gilberto, ubi agens de excerptis ex libello Gilberti Pictavenſis epiſcopi, quæ Godeſcalcus abbas Montis S. Eli-

(*f*) *Bern. oper. to. 2. p. 1320.*

ANN. CHR. 1147. Eligii Eugenio papæ in concilio Remenſi obtulit, hæc de Alberico ſubdit. *Tulerat autem de medio Dominus unum ipſo grandem columnam eccleſiæ, dominum Albericum Oſtienſem cum omni reverentia memorandum: qui legatione functus in Aquitaniam, ſuper vita pariter & doctrina illius Giſleberti tanta didicerat, ut ipſe ſibi aliter quam oportuerat conſcius, ab ejuſdem Oſtienſis epiſcopi ferventiſſimo zelo pra cæteris ejuſdem temporis cardinalibus trepidaret.* Eodem anno profectus erat in minorem Britanniam cum Hugone Rotomagenſi archiepiſcopo contra quoſdam hæreticos, ut mox videbimus, haud dubie contra Eonem, qui in concilio Remenſi damnatus eſt. Tandem Virduni curſum vitæ abſolvit, ibidemque ſepultus eſt, uti diſcimus ex Gaufrido monacho in libro IV. de vita S. Bernardi capite IV. cum ait, Bernardum ad ejus tumulum paullo poſt ipſius obitum ſacra feciſſe, & collectam de mortuis in eam, quæ pro ſancto epiſcopo eſt, ut pro S. Malachia fecerat, mutaſſe. Gaufridi hæc verba ſunt. *Cum beatur Malachias,.. in Clara-valle beatam cælo animam reddidiſſet, offerens pro ejus tranſitu venerabilis abbas hoſtiam ſalutarem, gloriam ejus Domino revelante cognovit, & eodem inſpirante, ſacrificio jam expleto, formam mutavit orationis, & collectam intulit, quæ ad ſanctorum pontificum celebritatem, non ad commendationem defunctorum ponitur. Modum tamen & ſeriem viſionis nec cuiquam aperire, nec in ejuſdem epiſcopi vita ſcribere acquievit.... Nec ſane dubium, plura eum ſimilia occultaſſe ſimiliter, quæcunque videlicet paſſus eſt Dominus occultari. Nam & Virduni aliquando, quæ eſt civitas Lotharingiæ, cum ad tumulum reverendiſſimi viri Alberici epiſcopi Oſtienſis, noviter ante defuncti, pro commendatione ejus ſacrificium laudis offerret; collectam ſimiliter in fine mutavit: de quo tamen quid cuidiſſet, nec interrogatus eſt, nec confeſſus, cum ſine certa revelatione id feciſſe minime videatur.* Nihil hoc teſtimonio illuſtrius ad commendandam Alberici noſtri ſanctitatem. Ex his aliiſque refellitur Thomæ Moriniacenſis quondam abbatis famoſa de Alberico epiſtola, de qua ſuperius (a) egimus. Qua occaſione Albericus Virdunum adierit, ibique mortuus ſit, in fine hujus libri videbimus. Eugenium quippe pontificem Treviros profectum comitatus fuerat; indeque revertentem, ut Remos ad indictum concilium ſe conferret, ſecutus Virdunum uſque, ibidem morbo correptus deceſſit.

(a) *ſupra n. 32.*

CXXXVI. Hugo Rotomagi archipræſul libros de hæreſibus ei dicat. Paullo ante Alberici obitum Hugo Rotomagenſis archiepiſcopus ei dicavit libros tres contra hæreſes ſui temporis, quos ejus hortatu compoſuerat, poſtquam cum illo in minorem Britanniam ad revincendum novum hæreticum, profectus eſſet. Qua occaſione hoc opus aggreſſus ſit, Hugo ipſe aperit in prævia epiſtola, quæ ſic habet.

Sanctæ Romanæ eccleſiæ filio Alberico Hoſtienſi epiſcopo, quam ſæpe ſedis apoſtolicæ legato, peccator Hugo Rotomagenſis utcumque ſacerdos. Reverende pater, tuis obedire mandatis pro tempore diſtuli, non tamen illud omiſi. Sed præſta petenti veniam, cui ſoles præſtare gratiam. Digna ſedet mihi memoria reminiſci, qualiter in finibus Galliarum prope mare Britannicum, civitate Nannetenſi, meruimus aſſiſtere tibi. Ibi ſanctorum corpora martyrum Donatiani & Rogatiani fratrum, multo cœtu præſente fidelium, ſuſcepta præſentaſti, præſentata relocaſti cum digno honore & gratiarum actione. Ibi tecum aſpeximus cometem præcipiti lapſu in occiduo ruentem, ruinam hæreſis, quæ in Armorico tunc ſtatebat, te proteſtante ſignantem. Ibi quidem coram orthodoxa prædicatione tua plebs hæretica ſtare non poterat. Eorum hæreſiarchæ pertimuit, nec apparere præſumſit. Proinde placuit tibi, ſuper hæreſibus inſurgentibus nos aliqua ſcribere, quod & ſuſtepimus tuæ juſſionis auctoritate, ſed ſuccincto opere, ſed brevi charactere, &c. Id de Eone ſatuo hæretico haud dubie intelligendum eſt, de quo agemus anno ſequente, ubi de concilio Remenſi. Editi ſunt tres illi libri ad calcem Guiberti operum a noſtro Acherio, in quibus Hugo contra ſui temporis hæreticos aſſerit omnia eccleſiæ ſacramenta, præcipue baptiſmum contra eos, qui illum infantibus denegabant; & ſacroſanctum euchariſtiæ ſacramentum, de quo hæc habet in libro I. capite XIV. *Ex hac ergo inſtitutione & præcepto, in altari dominico, & ore ſacerdotum & manibus ipſum corpus, ipſe ſanguis Chriſti conficitur, non incipit, non naſcitur: ſed quod totum manet in dextera Dei Patris, totum eſt in manu ſacerdotis, totum in ore ſumentis, unum in multis, idem in diverſis.*

CXXXVII. Alia ejuſdem Hugonis opera. Plura alia ſcripſit Hugo archiepiſcopus, præter ea quæ ante pontificatum compoſuit adhuc abbas Redingenſis. Jam *ſenio feſſus erat* cum libros tres [editos in tomo IX. ampliſſimæ collectionis] de Memoria ſcripſit, bortatu cariſſimi ſui Philippi, cui illos dedicavit. In his de Deo uno & trino, de primi hominis lapſu, & de humani generis per Chriſtum reparatione differit: quæ memoriæ alte infigenda eſſe probat, ob idque libros illos de Memoria inſcribit. Idem in Geneſim quædam ſcripſiſſe memoratur.

Non

ANN. CHR. 1147.

Non multo poſt Bernardi reditum ex partibus Toloſanis ad eum acceſſit Bertrandus Grandis-ſilvæ abbas, ut ſe, monaſteriumque ſuum Claræ-valli ſubiiceret. Hujus monaſterii auctor fuit Gerardus de Salis, ut ſuperius (*a*) diximus, primuſque ejus abbas exſtitit Bertrandus, non Bernardus, qui illud S. Bernardo tradidit ad normam Ciſtercienſium informandum, paratus abdicare ejus præfecturam, quam retinere juſſus eſt. Hujus rei mentionem facit vir ſanctus in epiſtola (*b*) ad Toloſanos ſcripta, poſt ſuum ab eis reditum, in qua teſtatur, ſe in adventu » cariſſimi fratris & coabbatis ſui Bertrandi magnopere lætatum fuiſſe in his, quæ » de illorum conſtantia & ſinceritate fidei eorum in Deum, de perſeverantia dile» ctionis & devotionis in ſeipſum, & de zelo & odio adverſus hæreticos didicerat; ſe proinde gratias agere Deo, quod ipſius ad eos adventus non fuerit otioſus; tametſi mora brevis, ſed non infructuoſa. *Veritate nimirum per nos*, inquit, *manifeſtata; manifeſtata autem non ſolum in ſermone, ſed etiam in virtute, deprehenſi ſunt lupi, qui venientes ad vos in veſtimentis ovium, devorabant plebem veſtram ſicut eſcam panis, ſicut oves occaſionis: deprehenſa vulpes, quæ demoliebantur pretroſiſſimam vineam Domini, civitatem veſtram; deprehenſa, ſed non comprehenſa.* Tum eos hortatur ad hæreticos illos perſequendos, & ad perſeverandum in obſequio e» piſcopi & præpoſitorum ſuorum, & in operibus bonis, præſertim hoſpitalitatis » & miſericordiæ, monetque ut ne deinceps ullum extraneum ſive ignotum præ» dicatorem recipiant, niſi qui miſſus ſit *a ſummo, ſeu ab eorum permiſſus pontifice*. In fine eis commendat latorem epiſtolæ venerabilem abbatem Grandis-ſilvæ, & domum ejus, *quæ & noſtra eſt*, inquit, *nuper nobis & noſtro Ordini ab eo tradita: & eccleſiæ Claræ-vallis aſſociata. Oſtendite nobis in ipſo, & in ſanctis qui cum eo ſunt, quantum profeceritis in noſtra admonitione in operibus miſericordiæ, & date in eis experimentum veſtræ caritatis & devotionis, quam habetis erga nos. Quidquid illis feceritis, mihi factum reputate.* Bertrando abbati ſucceſſit Alexander Colonienſis, cui ad Ciſtercienſem præfecturam tranſlato ſuffectus Pontius, & ipſe tranſlatus ad regimen Claræ-vallenſis monaſterii poſt Godefridum; ac demum aſſumtus ad ſedem Claromontenſem. Hæc ſatis pro noſtro inſtituto de Grandi-ſilva, quæ hactenus perſtat ſub Ordine Ciſtercienſi, & linea Claræ-vallis. Ejus baſilica & regularia ædificia magnifica eſſe referuntur.

CXXXVIII. Grandis-ſilvæ abbatia Claræ-valli ſubiicitur.

(*a*) *l.* 70. *n.* 28.
(*b*) *Bern. ep.* 242.

Redeo ad Eugenium papam, qui Pariſiis perſtitit a paſchate uſque ad Penteco-ſten, id eſt uſque ad regis Ludovici diſceſſum. Hic verſabatur pridie idus Maii, qua die Hugoni Humolarienſi abbati privilegium indulſit. In eadem urbe adhuc erat vett. kal. Junii, quo die litteras apoſtolicæ tuitionis & confirmationis bonorum Mathildi Sueſſionenſis beatæ Mariæ parthenonis abbatiſſæ conceſſit, quibus Albertus ſeu Albericus Oſtienſis epiſcopus poſt eum primus ſubſcripſit; tum Imarus Tuſculanus, aliique cardinales, orones numero tredecim. *Datum Pariſius per manum Hugonis preſbyteri cardinalis, agentis vicem domni Guidonis S. R. E. diaconi cardinalis & cancellarii* vttt. *kal. Junii, indictione* x. &c. De prædicta Mathilde abbatiſſa, ejus nominis ſecunda, ſuperius actum eſt. Ex urbe Pariſiaca pontifex Autiſiodorum ad Hugonem ſui Ordinis epiſcopum ſe recepit. Ibi verſabatur ttt. kal. Auguſti hoc anno, quo die Nicolao Corbeiæ abbati novum privilegium impertiit, *datum Altiſiodori per manum Guidonis S. R. E. diaconi cardinalis & cancellarii* ttt. *kal. Auguſti indictione* x. &c. Tunc obiit Gervaſius, S. Germani in eadem urbe abbas, cujus ſucceſſor Arduinus eodem anno, & quidem xttt. kal. Septembris ab Hugone epiſcopo ſollemni ritu abbas ordinatus eſt, qui monaſterium incendiis deformatum inſtauravit.

CXXXIX. Eugenii quædam acta in Gallia.

In eadem urbe Eugenius Gilliberto abbati Stivaglenſis eccleſiæ bona confirmavit, in primis *locum Stivagii, in quo fundata eſt abbatia, quæ ex inſtitutione Karoli quondam imperatoris poſt deceſſum Richardis ſuæ conjugis, quæ eumdem locum in propriam poſſeſſionem tenuerat, Andelacenſi monaſterio, quod eadem imperatrix a fundamentis conſtruxerat, & præſente jam dicto imperatore Romane eccleſiæ delegaverat, firmitate perenni dinoſcitur ſubjacere: ita quod nulli eccleſiaſticæ vel ſæculari perſonæ, ſeu alicui prorſus eccleſiæ niſi tantum Andelacenſi, cui ſubjecta eſt, aliquod de jure ſervitium faceret*: quam Abbatiam *Mathildis ejuſdem Andelacenſi eccleſia abbatiſſa, conſilio & conſenſu totius capituli, & canonicorum ſuorum, comittſque Hugonis ejuſdem eccleſiæ advocati atque miniſterialium, petitione quoque canonicorum ſæcularium, qui ejuſdem Stivagienſis eccleſiæ* poſt monachos *longo tempore habitatores fuerant. Præmonſtratenſi ordini & fratribus ibidem Deo ſervientibus in perpetuum benigne conceſſit*, &c. *Data Altiſiodori per manum Guidonis S. R. E. diaconi cardinalis & cancellarii* viii. *idus Septembris indictione* x. hoc anno, Eugenii tertio.

CXL. S. Germani Autiſiodorenſis abbates.

Ibidem tunc ſcripta videtur Eugenii epiſtola (*c*) ad Sugerium abbatem, qui nuntium & litteras ad pontificem miſerat, in quibus nonnulla de Pariſienſi eccleſia

(*c*) *Inter Suger. ep.* 7.

emen-

ANN. CHR. 1147. emendatione digna ei ſignificaverat, & de quibuſdam epiſcopis, qui pro defenſione regni Sugerio opem ferre, & adeſſe recuſabant; quos nominatim exprimi petit pontifex. *Porro*, inquit, *quod loca regni tibi commiſſi pro voluntate noſtra ad celebrandum concilium obtuliſti, devotionem tuam in Domino collaudamus: ſed, quoniam noſtrum firmaveramus conſilium, propoſitum noſtrum non duximus immutandum.* Id intelligendum videtur de ſynodo, quam paullo poſt Trevиris Eugenius celebravit. Præter ea de duce Lotharingiæ, ſcilicet Matthæo, quem excommunicaverat pontifex, juſtitiam Sugerio ſe facturum pollicetur. Alia in reditum ſuum remittit. *Datum Autiſiodori II. nonas Octobris.* Prædicto Corbeienſi privilegio ſubſcriptus eſt Albericus epiſcopus Oſtienſis, adeoque ad id tempus ſuperſtes, quam ante concilium (*a*) Remenſe in quadrageſima ſequenti anno habitum obiiſſe conſtat.

(*a*) *ſupra n.* 135.

CXLI. Eugenius Catalaunenſem eccleſiam dedicat.

Hinc emendanda inſcriptio apud ſanctæ Marthanos, (*b*) ubi Catalaunenſis eccleſiæ dedicatio *anno* MCXLVIII. ab Eugenio ſollemniter facta dicitur VII. *kal. Novembris cum ſex Epiſcopis, Alberico Oſtienſi, Vivaro* (lege *Imaro*) Tuſculano, &c. Cum enim huic dedicationi interfuerit Albericus epiſcopus Oſtienſis, hæc anno MCXLVII. haud dubie facta eſt, ſiquidem Albericus ante concilium Remenſe mortuus erat. Id diſerte confirmat diploma Eugenii III. pro abbatia Hederenſi in Appendice relatum, cui Albericus Oſtienſis, aliique cardinales ſubſcripſere. *Datum Catalauni octavo kalendas Novembris, indictione undecima* hoc anno, pontificatus Eugenii tertio.

(*b*) *Gal. chriſt. t. 2. p. 506.*

Prædicta inſcriptio integra edita eſt a Petro-Franciſco Chifletio ad calcem librorum Odonis de Diogilo, qui ſub finem libri IV. de Ludovici regis profectione in Orientem meminit eclipſis ſolis, quæ anno MCXLVII. ex Auctario Gemblacenſi, VII. kal. Novembris accidit: & quidem *die dominica*, ut legitur in Appendice Roberti de Monte ad Sigibertum, editionis Piſtorianæ, ubi mendoſe VIII. kal. Novembris eo anno facta dicitur; nam iſte annus littera E præditus erat; ac proinde dies dominica, non octavum, ſed in ſeptimum kalendas Novembris eo anno incidebat. In illa porro inſcriptione, poſt factam eccleſiæ Catalaunenſis dedicationem, Eugenius miſſam celebraſſe dicitur, & *quam ejus miſſa fuit inchoata, eclypſis ſolis manifeſte apparuiſſe*; quod convenit cum Auctario Gemblacenſi, in quo eclipſis illa *circa horam tertium diei* facta perhibetur. *Poſt celebrationem miſſæ, ut in prædicta inſcriptione ſubditur, apoſtolicus perrexit cum epiſcopis & cardinalibus in Jardum * epiſcopi, ubi habuit ſermonem ad populum de feſto præſentis diei. Actum publice Catalauni ſeptimo kalendas Novembris, anno ab incarnatione Domini* MCXLVII. *regnante in Galliis glorioſiſſimo rege Ludovico, Ludovici regis filio: & ipſe eodem anno, inſpirante Dei clementia, peregre profectus erat cum uxore ſua Helisenarde venerabili regina, & maximo exercitu, ad liberationem Hieroſolymitanæ eccleſiæ.* In eadem inſcriptione Eugenium comitati fuiſſe dicuntur cardinales epiſcopi, *Albericus cardinalis Hoſtienſis epiſcopus Hemarus cardinalis Tuſculanus epiſcopus*, & alii ſexdecim cardinales; Bartholomæus vero epiſcopus Catalaunenſis, Theobaldus Pariſienſis, Bernardus Altiſiodorenſis, & Hugo Nivernenſis; eccleſiam intus & foris aquæ benedictæ adſperſione luſtraſſe; papa majus altare conſecraſſe: Bartholomæus vero epiſcopus Catalaunenſis & Hugo Nivernenſis in miſſa præcentores fuiſſe. In alia inſcriptione mendum irrepſit in nomen Autiſiodorenſis epiſcopi, qui tunc Hugo erat, non Bernardus: nec ullus tunc occurrit Hugo in epiſcoporum Nivernenſium indicibus, qui forte non omnino accurati ſunt. Apud Rapineum in hiſtoria eccleſiæ Catalaunenſis præter epiſcopos interfuiſſe dicuntur hi abbates, Petrus Cluniacenſis, Odo S. Remigii apud Remos, item Odo S. Memmii apud Catalaunum, Theobaldus Dervenſis, Ludovicus S. Petri in Montibus apud Catalaunum, Robertus ſancti Salvatoris de Virtutibus, & Effrem S. Martini, ſcilicet de Orione *; omnes Ordinis S. Benedicti præter abbatem S. Memmii, qui eſt canonicorum regularium S. Auguſtini. Mirum eſt illi dedicationi non adfuiſſe Samſonem archiepiſcopum, nec ullos, præter Bartholomæum Catalaunenſem, ejus ſuffraganeos.

* le Jard.

* de Viron.

CXLII. S. Remigio datum altare Noviomi. * Novion.

Hic Samſon rogatu Haimonis prioris Montis-Dei & fratrum Deo ibidem militantium, *altare Noviomi* * in Portenſi territorio eccleſiæ S. Remigii perpetuo habendum cum ſuis appendicibus contulit *pro commutatione terræ, quam prædicta eccleſia infra terminos eorum prius poſitos poſſidebat*. Teſtes Joſlenus Sueſſionenſis epiſcopus, Odo abbas S. Remigii, Aldricus S. Theoderici, & Urſio S. Dionyſii. Actum Remis hoc anno, Samſonis archiepiſcopatus ſeptimo. Ex his intelligitur, Haimonem tunc adhuc priorem fuiſſe Carruſiæ Montis-Dei, cujus fundatio Odoni abbati S. Remigii accepta referenda eſt, ut ſuperius (*c*) vidimus.

(*c*) *l. 76. n. 47.*

¶CXLIII. Librum de vita S. Bernardi ſcribit Willelmus.

Willelmus, olim abbas ſancti Theoderici, jam tum ſenex, ſub finem vitæ librum de vita & geſtis S. Bernardi, adhuc viventis, compoſuit: *In quo cum ego*, inquit, *jam olim vellem qualecumque miniſterium agere vitio meæ, ſeu timore, ſeu verecundia prohibitus ſum uſque adhuc, modo quidem ſupra me judicans eſſe dignitatem*

tatem materiæ, & dignioribus opificibus reſervandam: modo etiam poſt obitum ejus, quaſi ſuperviciturus ei, melius hoc & competentius deliberare actitandum, cum jam homo non gravaretur laudibus ſuis; & tutius id fieret a conturbatione hominum, & contradictione linguarum. At ille vigens & valens, quanto infirmior corpore, tanto fortior fit & potens, non ceſſans agere digna memoriæ, & magna majoribus ſemper accumulans, quæ ipſa tacente ſcriptorem requirunt. Ego vero jam delibor, urgentibus infirmitatibus corporis mortis hujus, & membris omnibus incipientibus habere reſponſum vicinæ mortis, mentia ſtare tempus reſolutionis meæ; plurimumque timeo, ne ſero me pœniteat tamdiu diſtuliſſe, quod, priuſquam pereffinam, velim omnimodis peregiſſe.... Quapropter attendeat divinæ laudis mirificam materiam omnibus ſe offerentem, neminem vero ſuſcipientem, diſſimulantibus eis, qui melius hoc ac dignius poterant; ſuſcepi in ea agere ipſe quæ potero, non vanitate præſumentis, ſed fiducia diligentis. Hæc ipſius Willelmi verbis referre viſum eſt, qui in conſequentibus ait, ſe exteriora tantum quædam vitæ Bernardi experimenta referenda ſuſcepiſſe vivente ipſo, ſed non ſcien„ te; interiora vero ejus cum exteriotibus comparanda aliis relinquere. Hic Wil„ lelmi liber capitulis quatuordecim conſtat, quorum ultimum eſt de quibuſdam „ ejus miraculis & fuga dignitatum. Hunc librum probavit Burchardus abbas Balernenſis, eumque conſcriptum eſſe ait *a venerabili Guillelmo, pridem S. Theoderici abbate, ſed tunc jam monacho Signiacenſis monaſterii, ad quod deſiderio ſolitudinis & quietis ſeſe contulerat; & uſque ad tempus ſchiſmatis, adverſus Innocentium papam a Petro-Leonis conflati, digeſtum*. Verum accidit ei contra deſiderium ſuum, quod in præfatione vereri ſe ait, quod *morte præoccupatus non explevit, quantum animo conceperat ſtilo mandandum*.

ANN. CHR. 1147.

Dum vitam S. Bernardi perſequi vellet Willelmus, ipſe morte interceptus eſt. Cum ad extrema deveniſſet, fratet quidam ejus amicus ab eo poſtulaſſe traditur, ut ei poſt ſuum obitum appareret; idque Willelmus petenti annuiſſe. Eo mortuo ille promiſſi effectum non ſine precibus anxius exſpectabat; ſed non ſtatim obtinuit. Evoluto anno, cum morbum incurriſſet decumbenti in lecto & vigilanti apparuit Willelmus, duobus comitatus ſociis: quo ille agnito, & ex amore concepta fiducia, ſciſcitatur: Sarne ipſi bene? Ad hæc ille: Bene, inquit, cito erit. Tum ille: Et de me, ait, quid dicis? Tu vigilas, infit vir ſanctus. At inſtat frater, quæritque, quando mutaturus ſit, & an ex hoc morbo liberandus. Ad hæc ſiluit vir beatus; at ſocium, qui ſibi ad dexteram adſtabat, intuitus, velut hæſitans quid reſponderet, vel quaſi innuens ut reſponderet, hoc elicuit a ſocio reſponſum: Nondum oportet cum ſcire; quo dicto, Willelmus cum ſociis evanuit. Ex illo autem morbo æger convaluit, & poſt annos non paucos piiſſime deceſſit. Hæc aliaque plura ſe accepiſſe tradit anonymus ille, ſotte Signiacenſis monachus qui libellum de vita venerabilis Willelmi ſcripſit, & ex illa viſione infert quantum nobis imperfectis & ad vitia pronis ex divini examinis diſtrictione timendum ſit: cum Willelmus ille qui cum eſſet provectioris ætatis & virtutis emeritæ majori nihilo minus perfectionis amore ad diſtrictiorem ordinem ſe contulerat, & in eo piiſſime ſe geſſerat, non niſi poſt annum id aſſecutus ſit, cujus gratia tantos & tam diuturnos labores pertulerat. Incertus annus, quo Willelmus obiit: at certum viderut, eum ante Bernardum deceſſiſſe. Ejus obitus in faſtis Ciſtercienſibus notatur ſub titulo beati pridie Idus Januarii. Sepultus eſt in clauſtro Signiacenſi ad limen capituli: quo ex loco, poſt annos circiter octoginta ejus oſſa ſimulque Arnulfi & Gerardi quondam abbatum, qui cum illo Signiacum ſeceſſerant, ab Ægidio Signiacenſi abbate e tumulis levata ſunt & honorifice collocata intra murum oratorii ad portam eccleſiæ, qua patet ingreſſus in clauſtrum. Scripta ipſe ſua recenſet in præfatione ad Speculum & Ænigma fidei, quæ male loco ſuo avulſa, perperam conſuta eſt cum ea quam Guigo præmiſit epiſtolæ ad fratres de monte-Dei, excepto libro primo de vita S. Bernadi, quem poſtea ſcripſit. Omnia in lucem prodiere in tomo IV. Bibliothecæ Ciſtercienſis, eaque ipſius doctrinam ſpirant & pietatem, quæ in ejus Meditationibus & libris de contemplando Deo & de Amore maxime elucet.

CXLIV. Willelmi obitus, apparitio & ſcripta.

Multi hoc anno abbates noſtri Ordinis obierunt. Inter primos fuere Herbertus abbas S. Petri-Vivi, & Theobaldus S. Columbæ abbas apud Senonas, ambo crucefignati: ex quibus Herbertus, propterea quod *communitatem* urbis a rege aboleri curaverat, ab opidanis crudeliſſime (*a*) interemptus eſt. Rex vero ad tanti ſceleris ultionem accenſus, quoſdam homicidarum e turri præcipitari juſſit, alios apud Pariſios capite multari. Herberti ſucceſſor Gerardus ab Eugenio diploma obtinuit, datum Altiſiodori VII. idus Octobris, quo monachis S. Petri gratulatur, quod Cluniacenſium inſtituta ſuſcepiſſent, & abbatem Gerardum, cumdemque cum monachis ſuis & monaſterio ab obedientia & ſubiectione Cluniacenſis abbatis abſolvit. Idem Gerardus Alexandrum III. ſæpius in monaſterio excepit. Theo-

CXLV. S. Petri-Vivi & S. Columbæ abbates.

(*a*) *Cheſn. t. 4. p. 592.*

ANN. CHR. 1147. Theobaldus S. Columbæ abbas, eruce ſuſcepta, duo inter alia ex ſupellectili eccleſiæ cimelia diſceſſurus abſtulit, videlicet crucem auteam, gemmis adornatam, quam Rodulfus rex eccleſiæ S. Columbæ moriens dono miſerat, & crucem alteram, quam a S. Eligio fabricatam ferunt. Theobaldi obitus notatur VII. idus Aprilis: ſed ubi deceſſerit, non legitur. Suffectus in ejus locum Girardus ejuſdem loci monachus, ſocietatem eum Sugerio abbate & monachis ſancti Dionyſii, & cum Thevino abbate Mauriniacenſi renovavit. De Odone ejus ſucceſſore inferius agemus.

CXLVI. S. Luciani & S. Vedaſti abbates. Apud Bellovacos ſuperſtes fuit ad hunc annum Serlo S. Luciani abbas, cum Johannes Augenſis comes menſe Junio eccleſiæ S. Luciani & eccleſiæ S. Trinitatis de Augo, quæ ſita eſt in Calceta, ac monachis illic degentibus in perpetuam eleemoſynam donavit *feriam* ſeu ſollemnes nundinas per ſingulos annos in octavis penteceſtes ab hora nona ſabbati uſque ad veſperam dominicæ diei ſubſequentis. Idem expenſas, quæ ad refectionem canonicorum in feſtis S. Luciani aliiſque ultra modum excreverant, ad certum cenſum redigi curavit. Mortuus eſt Serlo hoc anno VII. kal. Octobris, optime de monaſterio meritus. Non parum quoque de eo meruit ejus ſucceſſor Petrus II. qui procurationem epiſcopi in prædictis feſtis ab Odone epiſcopo relaxari ſaregit; quod Henricus Odonis ſucceſſor, & Samſon Remorum archiepiſcopus confirmarunt. Ejus tempore Fulco prior ad abbatiam Albæ-marlæ poſt Natalem abbarem provectus eſt. Fuleoni in munere prioris ſucceſſit Guillelmus, poſt Petrum factus S. Luciani abbas ejus nominis primus ſub annum MCLXXII. ad annos circiter octo.

Tunc temporis Gualterus S. Vedaſti apud Atrebates abbas, poſt multas lites, quas cum Alviſo epiſcopo habuerat, aliud expertus eſt infortunium, cum monaſterium prope totum incendio periit. His feſſus incommodis, jam præcipiti & affecta ætate, humeris gravem præfecturæ ſarcinam hoc anno abjecit. Poſtulatus e Leſcienſi monaſterio Guerricus abbas, vix adduci potuit, ut invalidi fractique ſenis onus exciperet, gementibus fratribus optimum ſibi patrem abſtrahi. Verum, agentibus Vedaſtinis, Eugenii pontificis juſſu, impoſitam ſibi provinciam ſubiit: quo in munere varias controverſias tum a Goteſcalco Alviſi ſucceſſore, tam ab aliis ſuſtinuit, quas ea qua præditus erat prudentia & arte ſelleirer compoſuit. Hic ab Eugenio papa diploma conſecutus eſt, quo decernitur, ut in locum demortuorum S. Petri canonicorum monachi ſubſtituerentur.

CXLVII. Lætienſes item abbates. Tranſlato itaque ad S. Vedaſti abbatiam Guerrico, Lætienſes Tieſcelinum, monaſterii ſui quartum priorem, abbatem elegere, virum quidem modeſtum & manſuetum, ſed rebus gerendis parum idoneum: qui ſibi adverſantium impetum ſuſtinere non valens, poſt quintum ordinationis ſuæ annum dignitatem abdicavit, & honeſte in cœtu fratrum reliquum vitæ abſolvit. Accitus e Latiniacenſi monaſterio Helgotus, domo Aveſnenſis, Tieſcelini vices excepit, ſed infeliciter geſſit. Huic erat locupletiſſimus frater Johannes-Deodatus, a quo multa ſibi beneficia proventura Lætienſes ſperaverant. At ſpes eorum feſellit Johannes, immo Deus illorum cupiditatem eluſit. Cum rem familiarem male adminiſtraret novus abbas, imminutis opibus, ſolitis eleemoſynis omiſſis, omnia in deterius ruere, ſæculares in prædia monaſterii inſilire cœperunt, juſto Dei judicio, ut, qui bonis ſibi cælitus conceſſis abutuntur, & pauperum cutam negligunt, ipſi a Deo neglecti, & abjecti, rebus etiam neceſſariis careant. Huic calamitati acceſſit peſtis, qua undecim e præcipuis fratres intra viginti dies abſumti ſunt. Huc redactus eſt Lætienſium ſtatus per triginta & octo annos, quibus Helgotus abbatiam tenuit: dum tandem monachorum querelis, ſed maxime Remenſis Archiepiſcopi auctoritate adactus, abbatia ceſſit, eo tamen pacto, ut Simon Lariniacenſis præpoſitus in ipſius locum ſuccederet. At Simon eo nihil melior, poſt tres præfecturæ annos & quinque menſes, a Willelmo Remorum achiapiſcopo amovetur. Huic ſubrogatus Hugo *de Heſtrus* monachus Lætienſis, abbas loci ab inſtauratione octavus, viginti annis ſedem tenuit.

CXLVIII. Waſelini abbatis epiſtola de continentia conjugatorum. Apud Leodium S. Laurentii monaſterio ad hunc uſque annum præfuit Waſelinus abbas, eo nomine primus *eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudio inſignis*, qui hoc anno a Fiſeno e vita migraſſe dicitur. Huic ſucceſſit Waſelinus alter, ex eodem auctore, qui *nonnulla ingenii ſui monumenta reliquiſſe* traditur. Utri epiſtola de continentia conjugatis ante communionem tribuenda ſit, non facile dixerim. Exſtat hæc epiſtola in tomo primo noſtrorum Analectorum, Flonenſi abbati haud nominato inſcripta, ex qua intelligitur, quæſtionem hanc tunc apud Leodienſes ventilatam fuiſſe; ſic enim Waſelinus epiſtolæ ſcripror Flonenſem abbatem alloquitur. *Quoniam apud vos eadem, quæ & apud nos, quæſtio de animæ conſilio agitari noſcitur .... De conjugatis ſermo eſt nobis .... De talibus, inquam, a viris religioſis & diſcretis non otioſe in conſilio quæritur, ſi forte nocte celebri, nocte obſervabili, propria ſuperati fra-*

fragilitate ſe non continuerint; an illis ipſa die pro ſollemnitatis reverentia & plebis aſſiſtantis frequentia, diſcretione aliqua credenda ſint divina myſteria: videlicet ne publice confundantur, & minus catholici judicentur. Ad ſolvendam quæſtionem præmittir Waſelinus, in lege veteri ingreſſum ſanctuarii & ſacrificii participationem interdictam fuiſſe, niſi certo dierum numero continentia præceſſiſſet: quanto magis in nova lege arctior exigenda ante ſacram communionem continentiæ obſervatio? Attamen non improbat auctor, in prædictis circumſtantiis communionem præberi conjugatis, qui compuncti, & confeſſione ac pœnitentia expiati judicio prudentis ſacerdotis ad ſacram menſam acceſſerint. Nec forte ab hac regula diſſentit Gregorius Magnus in reſponſionibus ad quæſtiones Auguſtini Angiorum apoſtoli. Ipſum eſſe puto Waſelinum S. Laurentii priorem, cui duas a Reimbaldo canonico Leodienſi ſcriptas epiſtolas legi in mſ. codice Alnenſi, ubi haberur ejuſdem Reimbaldi liber de vita canonica, inſcriptus, *Venerabili patri ſuo Richero, eccleſiæ Dei, quæ eſt in Rode, abbati canonico*, quæ eccleſia eſt diœceſis Leodienſis. ANN. CHR. 1147.

CXLIX. Canonici ſancti monachi vita auſtera. (a) *Amp. Col.* 1040.

[Sub Waſelino abbate in monaſterio S. Laurenii vigebat regulæ obſervantia, quæ multos eriam canonicos attraxit, ibidem monachos factos. Memorarur inter cæteros quidam S. Barrholomæi canonicus & decanus, de quo hæc memoranda leguntur in hiſtoria hujus monaſterii: (a) *Auſteram valde & paucis imitabilem vitam duxit, ita ut nudo pavimento ſubſtrata vili mattula quieſcerent, loco pulvilli poſito ad caput lapide, e pilis camelorum contexta continue ad cutem toga veſtiretur: in triduum autem in hebdomadam tenebat jejunium, & aliquando per totam quadrageſimam a potu abſtinebat. Omni tempore a vino ſe relegaverat; neque infirmitate detentus carnibus veſci aliquatenus conſentiebat, & victum quem ſibi ſubtrahebat, de voluntate abbatis pauperibus miniſtrabat. Siquidem monaſtica religio in hoc monaſterio tunc maxime floruit.*]

CL. Fundatio abbatiæ de Linhano.

[Hoc ipſo qno ſiſtimus anno fundata eſt abbatia de Linhano Burdigalenſi ſanctæ Crucis monaſterio ſubjecta. Nam Ludovicus rex Francorum perpendens regalis eſſe officii divinum amplificare cultum & loca religioſa fundare, aſſenſu Alienordis reginæ Aquitanorum duciſſæ, *pauperum fratrum religioſorum qui in terra de* Lainan *novellum locum Domino plani averunt, devotam petitionem benignius* attendens, locum illum dedicari conceſſit, & ſub ſua protectione & illibatum manere præcepit. Ad conſtruenda autem ædificia *vel eccleſiæ vel officinarum, vel ad excolendum in uſus ipſorum* de terra conrigua quæ ſua erat, & ex nemoribus ſuis quidquid neceſſarium erat eis & ſucceſſoribus ſuis benigne tradidit, ac ſuo diplomate auctoritate regia confirmavit: *Ita ut poſtquam locus ille, auxiliante Domino, in tantum excreverit quod in abbatiam poterit promoveri, fratres loci pro ſacræ religionis obtentu, ſeu canonicæ ſeu monaſticæ regulæ ſe ſubiiciant, & ejus ordinis quem elegerint abbatem ſibi præponant. Actum Pariſius anno incarnationis Domini* MCXLVII. *regni vero noſtri* XL. *aſſantibus in palatio noſtro, quorum nomina ſubtitulata ſunt & ſigna S. Radulfi Viromanduorum comitis dapiferi noſtri S. Gnillelmi buticularii, S. Matthæi camerarii, S. Matthæi conſtabularii. Data per manum Cadurci cancellarii*]

CLI. Fundatio cellæ Fontis Gehardis. *Anecd. t. 1. p.* 401.

[Inter cellas Majoris-monaſterii præcipuas, non inferiorem locum tenet cella Fontis Gehardi in diœceſi Cenomanenſi. Cujus eccleſia primum pro quibuſdam eremitis, per duodecim circiter eremos ejuſdem diœceſis diſperſis ædificata fuerat. Hi S. Auguſtini regulam profitebantur, ſed revera nullam obſervabanr, nec monaſticam nec canonicam, ſolo nomine eremitæ. Labore manuum ſuarum aut de pecudibus ſuis vivere ſibi propoſuerant; verum animalem vitam potius quam ſpiritualem ducebant, pecudum more hac illacque continuo errantes, ſemper vagi & numquam ſtabiles abſque ullo ſuperiore. Hæc illis ſæpius exprobraverat Bartholomæus Vindocinenſis, qui unam ex his eremis Calviniacum dictam fundaverat, nec hortari ceſſabat ut ſe ſuaque Majori-monaſterio donarenr. Tam incompoſitos mores ſuos tandem horruerunr, ac divinitus inſpirati, ſtatuerunt, ut annuente epiſcopo Cenomanenſi paſtnre ſuo, ſe ſuaſque eremos ad Majusmonaſterium transferrent, monaſtice deinceps victuros. Hanc ut gratiam promererentur, ad preces ſuas adhibuerunt & Garnerii abbatis Majoris-monaſterii, & plurium S. Romanæ eccleſiæ cardinalium deprecationem; quibus flexus Willelmus qui ex archidiacono Remenſi recens ad ſedem Cenomannenſem ſublevatus fuerat, tam ſancto operi aſſenſum tribuit, & pacta inter eremitas & fratres Majoris-monaſterii confirmavit. *Hoc Turonis factum eſt in præſentia domni Engelbaudi archiepiſcopi, & Alani Redonenſis epiſcopi* MCXLVII. *anno ab incarnatione Domini* III. *nonas Decembris.* Quatuor poſt menſes Eugenius papa III. celebrato Remis concilio, omnia etiam rata habuit XVI. *kalendas madii*, & poſtea Alexander III. *Turonis* VI. *idus Octobris*]

CLII. *La Meurte.*

Celebris olim erat in Tullenſi diœceſi cultus S. Donati monachi, qui tempeſtate Wandalorum telis confoſſus, glorioſum aſſecutus martyrium, *circa Mortenſem* * * *flu-*

ANN. CHR. 1147. S. Donati monachi & martyris eccleſia S. Manſuero data.

fluvium, juxta pervium publicum humatus eſt, ubi non pauca quondam miracula patrata fuere. His permota religioſa quædam matrona, ſuper ejus ſepulcrum *baſilicam parvam* propriis ſumtibus erexit: quam vir illuſtris Theodoricus de Domna-Baſula, jam præ vetuſtate prolabi cœptam inſtauravit, & a Pibone Tullenſi epiſcopo dedicari curavit. Sub idem tempus nobiles viri de Domna-Baſula venerabili & probatæ vitæ Theotmaro S. Manſueti abbari prædictam ædiculam commiſere, ut eam ad fratrum ſuorum uſum tam ex iis, quæ ſanctus Manſuetus illic poſſidebat, quam ex donis fidelium augeret, aptareteque. Inter eos, qui illi baſilicæ beneficia contulere, memoratur matrona venerabilis, Ida nomine, quæ mortuo Drogone viro ſuo, aſſentientibus filiis ſuis Haimone & Rodulfo, tria jugera terræ & alia eidem eccleſiæ dedit, ſic tamen, ut Ida ejus filia, quæ Romarici-montis ſanctimonialis erat, aliquid ad vitam retineret. Poſt hæc accidit, ut clericus quidam, Hugo nomine ex Jeroſolymitano regreſſus itinere, Rainaldo S. Manſueti abbati expoſuerit, ſe velle ſub monaſtica profeſſione Deo militare, ſed prius in ſolitaria vita ſe exercere animo conſtituiſſe. Mox ei a Rainaldo aſſignatur S. Donati ædicula, quam ille brevi ex donis fidelium plurimum auxit. Hæc omnia litteris ſuis fuſe commemorat Henricus Tullenſis epiſcopus, cujus authenticum in archivo S. Manſueti vidimus, datum Tulli anno ab incarnatione Domini MCXLVII. indictione x. cui poſt Henricum adſcripta ſunt ſigna Rainaldi abbatis S. Manſueti, Hugonis abbatis S. Apri, & Seibaldi abbatis S. Leonis ex ordine canonicorum tegularium

CLIII. Mediani monaſterii abbates & chronographus.

Eodem anno in Medianenſi monaſterio vita functus eſt Milo abbas VI. idus Julii, anno regiminis ſui tricesimo-primo, teſtante Johanne Bayone, qui Hermannum ei ſucceſſiſſe dicit; nec quidquam de eo præter nomen nobis tradit. Nihil deinceps apud eum de Mediano-monaſterio, cujus hiſtoriam ſcribere aggreſſus eſt rogatu cognati ſui Bencelini ejuſdem loci abbatis, ut ipſe teſtatur in prologo ſuo his verbis. *Ego frater Johannes de Bayon, ordinis fratrum Prædicatorum, cum Joſeph in exilium relegatus anno Verbi incarnati milleſimo trecenteſimo vigeſimo-ſexto, inter paſcha & pentecoſten, dum penes dominum meum ac cognatum, fœdere mihi unitum, reverendum in Chriſto patrem ac dominum dominum Bencelinum, Mediani-cœnobii patrem gratioſum & rectorem, hoſpitalitatis gratia commorarer, ejus precibus commotus, quæcumque habere ad præſens potui, . . . uno volumine texui*, &c Itaque Johannes de Bayone, ſic dictus a quodam vico diœceſis Tullenſis, hæc ſcribebat anno ſuxageſimo poſt mortem Richerii monachi, qui Senonienſe chronicon compoſuit, quod Johannes paſſim excribit.

CLIV. Wergavillæ monaſterium reformatur. * *Vergaville.* * *la Saille.* * *Divuze.*

In diœceſi Mettenſi longe ante id tempus, id eſt anno DCCCCLXVI. conditum fuerat puellare Wargavillæ * monaſterium, ſitum in archipresbyteratu cognomine ad rivolum, qui in Saliam * ad Duodecimum * (rectius quam Decem-pagos) influit. Hujus monaſterii auctor fuit Sigericus comes cum conjuge Berta, uti nos docent litteræ Stephani Mettenſis epiſcopi, qui locum illum, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus rebus valde imminutum, ad priſtinum ſtatum revocare ſtuduit, adjuvante Friderico S. Georgii in Hercinia ſilva, ut puto, abbate. Stephani litteræ ſic ſe habent *Stephanus, Dei gratia Mettenſis epiſcopus, omnibus tam præſentibus quam futuris eccleſiæ Dei cultoribus, & venerabili S. Georgii Friderico abbati in perpetuum. Pii paſtoris & benigni officium eſt, ovibus dominicis vigilanter curam exhibere, eiſque conſilium & auxilium Deo opitulante corditer impendere, præſertim illorum, qui religionem ſanctam ac devote videntur amplecti, & ſub ea congaudent Domino ſervire atque militare. Eapropter deſtructioni & diminutioni, tam in ſpiritualibus quam in temporalibus Vvargavillenſis eccleſiæ condolentes, communicato eccleſiæ noſtræ & religioſorum virorum, ac præcipue venerabilis abbatis S. Georgii atque ejuſdem loci fratrum conſilio, eandem eccleſiam Domino adjuvante cum ſanctimonialibus manere, & in perpetuum conſiſtere, ſalvo per omnia noſtro, quod ad dignitatem noſtram ſpecialiter ſpectat, jure decernimus atque præcipimus; electionem quoque & ſubſtitutionem* [*abbatiſſæ*] *liberam & canonicam præfatæ eccleſiæ ſanctimonialibus devote fieri concedimus. Omnia inſuper beneficia & poſſeſſiones, quas hodie poſſidet, vel in futurum Deo largiente poſſit adipiſci, auctoritate noſtra confirmamus, & impreſſione ſigilli noſtri in poſterum corroboramus videlicet in comitatu Saraburg, ubi venerabilis Odaeber cognoſcitur præfuiſſe* *, *quicquid Sigericus comes, fundator prænominatæ eccleſiæ, cum conjuge ſua, Berta nomine, dedit in villa Voirſtorf octo manſor*, &c. ut in Appendice videre licet. Actum Mettis anno ab incarnatione Domini MCXLVII. Poſt quatuor annos Matthæus dux Lotharingiæ (*a*) decem jugera terræ, quæ pro advocatiæ jure a parthenone S. Petri Mettenſi habebat, aſſentiente Judith S. Petri abbatiſſa, monaſterio Wargavillæ contulit, ea lege, ut cenſum duodecim denariorum abbatiæ S. Petri quotannis perſolverer. Hactenus perſtat Wargavillæ parthenium ſub regula & ordine S. Benedicti, cujus abbatiſſarum nuda no-

* *f.* præfecit.

(*a*) *Mauriſſe p.* 415.

nomina exſtant in Galliæ-chriſtianæ tomo IV. ubi S. Euſtaſius abbas ejus loci patronus eſſe dicitur, cujus in expellendis demonibus & amentibus ſanandis celebratur virtus. ANN. CHR. 1147.

Per id tempus in Biburgenſi Bajoariæ monaſterio florebat Eberhardus, (*b*) primus ejus abbas, qui parvus in oculis ſuis, cæleſtem in corpore vitam agebat. Hinc novella congregatio ejus auſpiciis plurimum aucta eſt, nobilibus ac mediocribus viris illuc confluentibus, quos piiſſima in primis abbatis converſatio attrahebat. Mira ejus in pauperes caritas, & in egena monaſteria, quibus annonam in ſumma rerum penuria ſuppeditari ſollicitus erat. Præerat tunc (*b*) in vicino monaſterio Epo abbas, probitate inſignis, viro Dei maxime familiaris, qui eum fore epiſcopum, & Alexandro III. contra ſchiſmaticos præſidio adfuturum prædixit. Itaque cum Biburgenſe monaſterium annis quatuordecim rexiſſet Eberhardus, venerabili Conrado Salzburgenſium pontifice e vivis ſublato, unanimi omnium conſenſu illius eccleſiæ paſtor electus eſt. Id ubi reſcivit homo Dei, territus fugam meditatur; ea fruſtra tentata, invitus demum archiepiſcopus conſecratur; quo in munere priſtinas virtutes, caritatem, miſericordiam, humilitatem cum dignitate auxit.

CLV. Eberhardus abbas fit archiepiſcopus Saltzburgenſis.

(*a*) *V. t. 76. n. 10.*

(*b*) *Canif. t. 2. p. 491.*

Eo ſic ad epiſcopatum aſſumto, Biburgenſi abbatiæ ſuffectus eſt Conradus ejus diſcipulus, qui fratrum quorumdam inſeſtatione ita vexatus fuit, ut e monaſterio diſcedere coactus ſit, & Jeroſolymam adire conſtituerit. Litteras ei commendatitias dedere Bambergenſis & Ratiſponenſis epiſcopi, ut & clerus Ratiſponenſis eccleſiæ. At cum Romam adiiſſet, ea de re admonitus Hadrianus IV. eum Eberhardo archiepiſcopo, & epiſcopo Ratiſponenſi litteris (*c*) commendavit, mandavitque, ut eum in abbatiæ ſedem reſtituerent, fratribuſque injungerent, ut eum honeſte reciperent, ac benigne tractarent. Addit inſuper, ut monachos duos, duoſque converſos qui eidem abbati inſeſtiſſimi erant e monaſterio amoveant, eoſque in quadam ejus *obedientia* ſeu prædio remanere præcipiant, quouſque correcti & emendati ad ſuum monaſterium revocentur. Sic reſtitutus in abbatiam Conradus, eam pacifice rexit uſque ad annum ejus ſæculi quinquageſimum-nonum, quo Henricus ei ſucceſſit, tertius ejus loci abbas in annos decem. Sub his abbatibus, eorumque poſt Alberonem ſucceſſore Iſenrico, multi codices manu exarati fuere, ab Hundio recenſiti; quos inter Ulricus archidiaconus Aquileienſis, ex illis partibus oriundus, monaſterio Biburgenſi dono dediſſe dicitur opera Auguſtini, tum commentaria in prophetas & in epiſtolas Pauli, in membranis ſcripta, quæ nobilis quidam miles manu propria exaraverat, appoſito hoc diſticho:

CLVI. Conradus poſt cum abbas Biburgenſis aliique.

(*c*) *Hund. t. 2. p. 212.*

Me miles ſcripſit, cauteque locare rogavit,
Ne cum plebea ſcriptura ponar in arca.

De aliis Biburgenſis monaſterii abbatibus & eventis legeſis Hundium in tomo ſecundo (*d*) Metropolis Salisburgenſis, ubi ſicut & Aventinus, non bene calculum ſubducit de annis Conradi & Henrici abbatum, immo nec etiam ſubſequentium. Sic Alexandri III. papæ & Friderici imperatoris diplomata duo in gratiam monaſterii profert Henrico abbati inſcripta, quæ data ſunt anno MCLXXVII. & quidem aliæ notæ concordant; tamen Henricus apud Hundium obiit anno MCLXVIII. & ejus ſucceſſor Albero MCLXXV. liſque ſucceſſit Iſenricus ad annum MCLXXIX. quæ vitioſa ſunt, niſi ipſum Iſenrici nomen pro Henrico intruſum ſit.

(*d*) *ibid. p. 213. & 214.*

Poſt Catalaunenſis eccleſiæ dedicationem, quam VI. kal. Novembris (*e*) factam mox diximus, quid rei egerit Eugenius papa uſque ad concilium Remenſem operæ pretium fuerit inveſtigare. Baronius, Manricus aliique paſſim cum Trithemio ſcribunt, pontificem abſoluto Remenſi concilio Treviros Alberonis archiepiſcopi invitatu profectum, ibidem ſynodum celebraſſe. Contra vero Mauriniacenſis chronographus, illius temporis gravis auctor aſſerit Eugenium *Remis celebrato concilio Pariſius venuſſe*; quod quidem certiſſimum viderur. Quonam ergo tempore Treviros adierit, modo inquirendum. Haud dubie ſub finem hujus anni. Facta quippe Catalaunenſis eccleſiæ dedicatione; *a domino præſule Virdunenſi, Alberone nomine, multa prece evocatus*, ut ſcribit continuator (*f*) hiſtoriæ epiſcoporum Virdunenſium, *menſe Novembri, tripudiante tota hac civitate urbem ingreditur*. Illic, *audita* ſancti Vironi *opinione*, cujus ſacræ depoſitionis ſollemnitas v. idus ejuſdem menſis celebranda erat, ad ejus cœnobium cum ſuis cardinalibus & Alberone epiſcopo acceſſit, & novo loculo, quem Segardus abbas magnifice perfici curaverat, benedicto, venerandum S. Vitoni corpus in novum loculum cum eodem epiſcopo tranſpoſuit. Mox divina myſteria celebrare adorſus, poſt lectionem evangelii, ambone conſenſo de ejuſdem Sancti laudibus ſermonem habuit, Ipſumque diem deinceps ſollemni ritu celebrari ſanxit. Hæc ex anonymo illius temporis monacho Vitoniano, qui Laurentii de Leodio hiſtoriam continuavit.

CLVII. Eugenii reſidua facta uſque ad concilium Remenſe.

(*e*) *ſupra n. 141.*

(*f*) *Spicil. t. 12. p. 334.* S. Vitoni corpus tranſfert.

ANN. CHR. 1147. CLVIII. Acta apud Treviros.

Virduno Treviros pontifex ab archiepiſcopo Alberone invitatus adiit. Tunc in domo S. Petri magiſter ſcholarum erat Baldricus, e caſtello Florinenſi diœceſis Leodienſis ortus, qui res ab Alberone geſtas (*a*) litteris mandavit. Is ſollemnem pompam, qua Eugenius in urbem acceptus eſt, deſcribens, nomina cardinalium, qui cum tunc comitati ſunt, recenſet, in quibus primo loco laudantur *Albericus Oſtienſis & Imarus Tuſculanus*: ex quibus Albericus ante concilium Remenſe, ut jam ſæpius (*b*) dixi obiecat. Ex epiſcopis nominantur Henricus Moguntinus, Arnoldus Colonienſis, Balduinus Cæſaraeæ Palæſtinæ & Henricus Eboraceoſis, archiepiſcopi; Adelbero Virdunenſis, Hartwicus Gebennenſis, & Amedeus Lauſanenſis, epiſcopi. Jam Chriſti natalia illuxerant, cum Eugenius magno cardinalium & epiſcoporum comitatu ſtipatus, ad extramuranam S. Paulini baſilicam proceſſit, indeque a clero in urbem deductus eſt: ubi in æde maxima beati Petri rem divinam pontificio more perpetravit. Dein pridie kalendas Februarias (forte Januarias) S. Paulini baſilicam, quæ ante annos quinquaginta incendio deformata fuerat, in priſtinum ſtatum reſtitutam dedicavit, ſubſerviente Balduino Cæſaraeæ Palæſtinæ archiepiſcopo, qui cryptam S. Paulini tumulo nobilem, araſque adjunctas conſecravit. Poſt hæc idibus Januarii eccleſiam S. Euchatii, Eberardi & Bertulfi abbatum, ſumma cura, multiſque impenſis ſancto Mathiæ apoſtolo recens erectam abſolutamque eodem ritu ſacravit, Bertulfi abbatis anno duodecimo, operam conferente Alberone archiepiſcopo, qui primarium altare una cum pontifice ſanctis Johanni-Evangeliſtæ, Euchario, aliiſque nuncupavit, cum alii epiſcopi alias aras conſecrarent.

(*a*) *Brever. t. 2. l. 14. n. 63. & 67.*

(*b*) *lib. 78. n. 235.*

[His quæ de Eugenii Treviros adventu refert Broverus ſingularia quædam addit anonymus in geſtis archiepiſcoporum Trevirenſium, auctor coævus & domeſticus, quem propriis ejus verbis hic exſcribere operæ pretium duximus. (*c*) *Dominica qua cantatur*, AD TE LEVAVI id eſt prima adventus, *domus papa Treverim venit, ſicut invitatus a domno Alberone archiepiſcopo fuerat, & ſabbato ante prædictam dominicam in eccleſia S Eucharii honorifice hoſpitatus eſt. In ipſa autem dominica cum maxima veneratione a clero & populo, cum conſuetæ proceſſionis ornatu vel armatu, atque recordabili ſollemnitate in templum eſt introductus conducentibus eum a dextris domno Alberone, a ſiniſtris vero Arnoldo Colonienſi epiſcopo, præcedentibus vere multis epiſcopis, Germaniæ, Belgicæ, Erancie, Angliæ, Burgundiæ, Lombardiæ, Tuſciæ, & ex omni natione quæ ſub cælo eſt. Sed nec cardinales enumerare pigebit, qui cum papa domno Eugenio Trevirim venerunt. Epiſcopi cardinales, Albericus Oſtienſis, Himarus Tuſculanus, Humboldus presbyter de titulo Johannis & Pauli, Vvido de Summa presbyter de titulo S. Laurentii & Damaſi, Gyſilbertus presbyter de titulo S. Marci, Hugo presbyter de titulo S. Laurentii in Lucina, Julius presbyter de titulo S. Marcelli, Vvido presbyter de titulo Potentianæ, Odo Bonæcuſæ, Heribertus presbyter de titulo S. Anaſtaſiæ, Vvido diaconus & cancellarius de titulo ſanctorum Coſmæ & Damiani, Octavianus diaconus de titulo ſancti Nicolai in carcere, Guido Piſanus, Vvido Cremenſis, Gregorius de titulo S. Angeli, Johannes de titulo S. Mariæ-novæ, Jacinctus de titulo S. Mariæ in Comeſdin, Otto de titulo S. Georgii ad aureum velum. His omnibus domnus archiepiſcopus per duodecim hebdomadas continue largitus eſt neceſſaria in tanta abundantia, quod ipſi quoque fatebantur copiam pleno cornu venisse ad ipſos. Quid referam de ſupervenientibus, archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, archidiaconis, præpoſitis, ducibus, comitibus ad dominum papam Treverim venientibus, quorum ne unum quidem largitatis ſuæ reliquit tumulum.*]

(*c*) *Ampliſ. col. t. 4. p. 203.*

[*Natalis domini ſollemnitatem tunc Treviris celebratam, quis ita dictis explicare queat, ne tu qui non videris intelligere vel imaginari poſſis? Quam putas pompam proceſſionis in die ſancto fuiſſe, cum domnus papa cum naco equitans, præcedentibus cardinalibus & epiſcoporum multitudine in equis albo coopertis ad eccleſiam S. Paulini proceſſit, indeque reverteus miſſarum ſolemnia cum tanti populi frequentia peregit, quod in toto eccleſia S. Petri nec ſpatium pedis vacuum reperire poſſet. Quid ſi dicerem qualiter in die ſancto, ſollemni peracto officio, ex una parte domnus papa cum ſuis cardinalibus, & ex oppoſita domnus archiepiſcopus cum illis qui convenerant epiſcopis, infulati, in menſis ex adverſo oppoſitis reſidebant. Qua arte aliquis tot & tantas computare queat expenſas? Dicerem quidem, quod ante domni papæ adventum, domum quæ papæ dicitur, trin habentem interſtitia ſecundum altitudinem, ſupra ſex hebdomadas conſtruxit, & domum quæ* Jeruſalem *dicitur fere deſtructam reparavit.*]

[Deinde de eccleſiarum S. Mathiæ & S. Paulini dedicatione ſic ait: *In diebus illis domnus apoſtolicus Eugenius, petente venerando abbate Bertolpho, conſecravit eccleſiam S. Eucharii ſanctique Mathiæ apoſtoli, in octava Epiphaniæ hoc eſt idus Januarii, in honore S. Johannis Evangeliſtæ. Huic autem conſecrationi interfuerunt Albero archiepiſcopus Trevirorum, Henricus archiepiſcopus Eboracenſis, epiſcopi iſti Alberi-*

bericus Hoſtienſis, Himarus Tuſculanus, Hartvvicus Gebennenſis, Hemedeus Laſitanus, cardinales, quoſque ſupradiximus abbates, & principes quamplures hujus terræ, ſed & populus infinitus, atque cum ingenti gaudio, non ſolum urbis, ſed ut ita dicam, totius provinciæ, hæc dedicatio peracta eſt. Deinde poſt duas hebdomadas conſecravit eccleſiam S. Paulini domnus apoſtolicus ſecundo kalendas Februarii. ANN. CHR. 1147.

CLIX. Hildegardis ſcripta & revelationes ab Eugenio probatæ.

Per eoſdem quoque dies Eugenius Treviris ſynodum epiſcoporum habuit, in qua, Henrici Moguntini archiepiſcopi in primis hortatu, Hildegardis in monte Bingio prope Moguntiam abbatiſſæ ſcripta & revelationes, de quibus alii & alii varie ſentiebant, examinari voluit. Miſſus ad eam Albero præſul Virdunenſis & cum eo Adelbertus primicerius, aliique nonnulli viri eruditione & pietate inſignes, poſt accuratum ejuſdem virginis ejuſque ſcriptorum ac revelationum examen, nihil in eis a recta fide alienum, immo multa in eis pietati conſona & accomoda ſe deprehendiſſe teſtati ſunt, eaque ſcripta pontifici legenda & diſcutienda obtulerunt. His lectis & expenſis, Eugenius ea probavit, miſſiſque ad Hildegardem litteris eam hortatus eſt, ut revelationes ipſi divinitus factas litteris mandare pergeret. Exſtat in fronte Hildegardis epiſtolarum ea, quæ illi ab Eugenio ſcripta eſt, in qua mirari ſe „ ait pontifex, quod Deus ſuis temporibus nova miracula oſtendat, cum eam ita „ ſpiritu ſuo perfudit, ut multa ſecreta videat & proferat: tum divinæ gratiæ ei„ que congratulatur, hoc admonens, quod Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem „ dat gratiam. In fine ratum gratumque habet locum illum, in quo habitare eles„ gerat, *ita quod ibi*, inquit, *regulariter cum ſororibus tuis vivas ſecundum regulam S. Benedicti ſub clauſura ejuſdem loci.* Ad hanc epiſtolam prolixe reſpondit Hildegardis, eaque prima eſt ejus epiſtolarum, quam his verbis concludit: *Ego autem o pater in loco celſitus mihi oſtenſo juxta verba benedictionis tuæ, ſecundum regulam S. Benedicti ſub clauſura ejuſdem loci cum ſororibus meis maneo, & hoc me tam vivente quam defuncta obſervari deſidero.* Meminit in quadam epiſtola hujus pontificiæ approbationis Hildegardis in hæc verba. *Scripta mea Eugenio papæ, cum Treberi eſſet, allata ſunt: qui ea gratanter eorum pluribus legi fecit, ac per ſeipſum legit; multumque de gratia Dei confidens, benedictionemque cum litteris mihi mittens, præcepit, ut ea, quæ in viſione viderem, vel audirem, ſcriptis attentius commendarem.*

CLX. Variæ ad eam epiſtolæ, in his S. Bernardi.

Non ſolus Eugenius, ſed etiam alii pontifices ejus ſucceſſores Anaſtaſius IV. Hadrianus itidem IV. & Alexander III. eidem Hildegardi de donis & collatis gratulati ſunt. Quin etiam primæ quique dignitatis viri, imperatores, reges, principes, epiſcopi, abbates aliique medii ordinis homines eidem honorifice ſcripſerunt, ut vel eam conſulerent, vel ejus ſe precibus commendarent. Hæc vero Bernardum Claræ-vallenſem abbatem litteris ſuis prævenit, eique animæ ſuæ ſtatum „ expoſuit, & ab eo precibus ſe juvari popoſcit. In hac epiſtola ait, ſe divinitus „ accepiſſe interiorem intelligentiam expoſitionis pſalterii, evangelii & aliorum vo„ luminum, tametſi litteras neſciat præter Teutonicam linguam. Tum ait, ſe ante duos annos Bernardum in viſione conſpexiſſe, *ſicut hominem in ſolem adſpicere*, & eſſe quaſi aquilam adſpicientem in ſolem. Ad quæ Bernardus non palpando, nec laudes laudibus referendo, modeſte reſpondet (*a*) in hunc modum. *Quod de noſtra exiguitate longe aliter, quam noſtra feſe conſcientia habeat, quidam ſentire videntur, non noſtris meritis, ſed ſtultitiæ hominum imputandum eſt. Ad dulcedinem autem pia caritatis tuæ ſcribere properavi, quamvis id brevius omnino quam vellem, negotiorum multitudo compellat. Congratulamur gratiæ Dei, quæ in te eſt; & ut eam tamquam gratiam habeas, & toto ei humilitatis & devotionis affectu ſtudeas reſpondere, admonemus: ſcias quod Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Alia eidem monita ſuggerit, ſeque ejuſque precibus commendat.

(*a*) Bern. ep. 366.

CLXI. Horreenſium monialium reclusio.

[Ad hoc etiam Trevirenſe concilium referri poteſt Eugenii decretum de reclusione ſanctimonialium Horreenſis antiquiſſimi in urbe Trevirenſi nobilium virginum monaſterii a ſancta Irmina ante annos mille fundati. Cujus quidem decreti meminit Adrianus papa IV. ad eaſdem ſanctimoniales ſcribens in hæc verba: *Dilectæ in domino filiæ, veſtris precibus annuentes, ſtatuimus & præſentis ſcripti decreto ſancimus, ut nulla perſona magna vel parva, ſæcularis & eccleſiaſtica, vobis inhibeat, ne ſub eadem B. Benedicti regula domino ſerviatis, ſub qua tempore prædeceſſoris noſtri ſanctæ memoriæ papæ Eugenii ex ipſius præcepto tamquam reclusæ promiſiſtis Domino deſervire.*]

CLXII. Litteræ Henrici Junioris regis ad concilium Trevirenſe.

[Recitatæ ſunt etiam in eadem ſynodo Henrici Junioris regis Romanorum litteræ, quibus tria potiſſimum a pontifice poſtulat, ut *Henricum venerabilem Moguntinenſem archiepiſcopum, necnon archiepiſcopos, epiſcopos, abbates*, &c. de regno patris ſui ad eum tranſeuntes *clementi bonitate* ſuſcipiat. Ut duciſſam Poloniæ amitam ſuam ab excommunicationis, quam in ipſam promulgarat, vinculo ſolvat.

De-

ANN. CHR. 1147. Demum ut Wibaldum abbatem Corbeienſem *in omni neceſſitate ſua clementer protegat, & præcipue in duabus abbatiis obtinendis, videlicet Kaminata & Wiſtoke, quæ quia fere collapſæ erant, tam in religione, quam in poſſeſſionibus, manſuetiſſimus pater noſter*, inquit, *eas Corbeienſi monaſterio & præfato abbati jure proprio contulit, quatenus per ejus induſtriam divinus ibidem ordo reformetur, & poſſeſſionibus recollectis, quæ diſperſæ ſunt, atque conſervatis, loca penitus ut corruerunt, non deſtruantur*. Quippe Judita Kaminatenſis abbatiſſa judicio Thomæ ſedis apoſtolicæ legati depoſita, impatienter latam in ſe canonice ſententiam ferebat, nec abbatia Gizekenſi, quam illa etiam poſſidebat, contenta, nihil non moliebatur, ut in Kaminatenſi reſtitueretur, cauſamque ſuam Treviris ad pontificem deferebat, ubi protectores malæque cauſæ defenſores reperire ſperabat; at ſpe ſua fruſtrata eſt. Eugenius cauſam ducisſæ Poloniæ & abbatiſſæ Juditæ ad concilium Remenſe remiſit, confirmataque depoſitionis ſententia in Henricum quondam abbatem Corbeienſem lata, Corbeienſes monachos hortatus eſt, ut *tamquam boni & humiles filii diligerent & honorarent* Wibaldum, *atque ut paſtori ſuo condignam reverentiam & obedientiam impendentes, ad recuperandas & retinendas poſſeſſiones, & bona Corbeienſis eccleſiæ viriliter aſſiſterent*.]

CLXIII. De quibuſdam Fuldenſibus abbatibus.

[Denique ſi Chriſtophoro Browero credimus, *in hac eadem ſynodo monaſterii Fuldenſis congregatio nomen abbatis ſui Henrici detulit, & apud Eugenium eum accuſavit, ceu munus recte & ſalubriter eccleſiam illam adminiſtraret: accuſationeque recepta, & cauſa ab Eugenio cognita, placuit Henricum munere defungi, ſucceſſore tandem obvenente Marquardo*. Verum ſi quam ad concilium Trevirenſe querelam depoſuit congregatio Fuldenſis, ea certe non Henricum abbatem tangit, quem nondum Fuldenſi abbatiæ præfuiſſe, cum celebraretur; ſed neque ſtatim poſt Remenſem demonſtrari facile poteſt ex Wibaldi abbatis epiſtolis non paucis: ſed forte Ruggerum, cujus tamen modeſtiam & integritatem Browerus ipſe commendat, vel Alcolphum, quem *ob immite & aſperius in ſuos imperium* damnat: quamquam aliud de ipſo teſtimonium perhibet Wibaldus ad Guidonem cardinalem ſcribens in hæc verba: *Quod de ipſo nobis compertum eſt, vir maturus & gravis eſt, & in recolligendis poſſeſſionibus & ædificatione ſui monaſterii conſtans, & utilis. De adverſariis ſuis certum eſt, quod contra propoſitum veniunt, qui relicta profeſſionis ſuæ obſervantia contra regulam ſacram, quam manu ſcripto & viva voce ſe obſervaturos ſpoponderunt, latibus vacant propter ambitionem, & propria poſſident, ex quibus expenſas itinerum parturiunt*.]

CLXIV. Eugenius Treviris egreſſus tendit Remos. (a) Brower. ubi ſupra. (b) ſupra n. 135.

Redeo ad Eugenium, qui Treviris digreſſus, ut ad civitatem Remorum, ubi imminente quadrageſima celebrandum erat concilium, ſe conferret, Virdunum revertit, ubi, cum nimia imbrium intemperies (*a*) ſpem meſſium penitus obrueret, delato Sancto Vitoni loculo ad villam Charniacum, quæ duobus ab urbe milliaribus diſtat, rediit optata ſerenitas, & cum ea duplicata meſſis. Nullus dubito, quin illa in urbe tunc morbo ac morte correptus ſit Albericus, qui Treviris Eugenium comitatus fuerat. Hunc enim ante Remenſe concilium obiiſſe, ac Virduni ſepultum eſſe ex dictis (*b*) conſtat: ad cujus tumulum paullo poſt S. Bernardus rem ſacram fecit.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTUAGESIMUS-NONUS

Ab anno Chriſti 1148. *ad annum* 1152.

IAm ſenſim ingreſſi ſumus annum ejus ſæculi quadrageſimum-octavum, qui concilii Remenſis celebratione inſignis fuit. Habitum eſt media quadrageſima, & quidem XI. kal. Aprilis, præſidente Eugenio papa, cui epiſcopi & abbates mille & centum interfuiſſe perhibentur. In eo Gilberti Porretani epiſcopi Pictavenſis ſententia de Trinitate & divinitate examinata: Eon hæreticus damnatus, & Henricus in carcerem retruſus. Præmiſerat ad Eugenium Gilbertus expoſitionem ſuam in Boëtium, ex qua Goteſcalcus tunc in Monte-ſancti-Eligii prope Atrebatas abbas, poſtmodum ejuſdem urbis epiſcopus, ſuſpecta capitula excerpere juſſus eſt. Plura in Gilberti vitam & doctrinam protuliſſet Albericus (*a*) Oſtienſis epiſcopus, qui eum propius noverat, niſi ante concilium mors eum e medio ſuſtuliſſet. Prima ſeſſione Gilbertus conſiſtorium ingreſſus (*b*) *magnorum voluminum corpora* per clericos ſuos aſſetti curavit, cauſatus, decurtata dumtaxat ab adverſariis in ſe patrum teſtimonia afferri. Ad hæc Bernardus: Quid opus eſt, inquit tot verbis & libris? Una eſt ſcandali ex te diſſeminati otigo, quod plurimi aſſerunt te credere & docere, ſcilicet quod divina eſſentia vel natura divinitas ejus, ſapientia, bonitas magnitudo non ſit Deus, ſed forma, qua Deus eſt. Hoc palam fatere, vel nega. Tum ille auſus eſt dicere, formam hanc Deum non eſſe. Ecce, ait Bernardus, tenemus quod quærebamus. Scribatur iſta confeſſio. Allata charta cum calamo & incauſto, confeſſionem ſcripſit Henricus Piſanus, ex abbate S. Anaſtaſii creatus presbyter cardinalis ſanctorum Nerei & Achillei. Dom id ſcriberetetur: Tu vero, inſit Gilbertus ad Bernardum, ſcribe quod divinitas eſt Deus. Mox Bernardus: Scribatur, inquit, ſtilo ferreo, in ungue adamantino. Multis ultro citroque prolatis, intulere cardinales, ſe mox rem definituros. Commoti hoc dicto epiſcopi, quod cardinales ſibi cauſæ definitionem tribuerent; Bernardum interpellant, ut Gilberti quatuor capitulis (*c*) alia contraria cum ſymbolo fidei conferet: ne re interfecta (quod complures cardinales Gilberti fautores volebant) concilium ſolveretur. Fecit Bernardus quod rogatus erat; moxque epiſcopi confeſſionem ab ipſis ſubſcriptam per Hugonem Autiſiodorenſem & Milonem Morinorum epiſcopos, ac Sugerium abbatem pontifici confirmandam obtulerunt; quod ab eis facile impetratum. Cum hæc confeſſio ſequenti conſeſſu recitata fuiſſet, hoc Gallicanorum epiſcoporum factum in ſuam injuriam rapuere cardinales, & apud pontificem contra epiſcopum, ipſumque Bernardum expoſtularunt, quod ipſis inconſultis finitivam ſententiam protuliſſent. Verum Bernardus juſſu pontificis ut cardinales placaret accerſitus

ANN. CHR. 1148. I. Concilium Remenſe, in quo Gilberti ſententia reprobata.

(*a*) *l.* 78. *n.* 935.

(*b*) *Gaufr. Clara-vall.*

(*c*) *V. l.* 78. *n.* 120.

ANN. CHR. 1148. » ſitus, modeſte ac reverenter reſpondit; ſe vel dominos epiſcopos nihil de prædi-
» ctis capitulis ſtatuiſſe: ſed, quia Pictavinus epiſcopus petierat, ut formula fidei, quæ
» ab eo exigebatur, ſcripto mandaretur; ſe committere noluiſſe, ut ſolus eam,
» ſed ſimul epiſcoporum auctoritate ac teſtimonio exponeret; qua modeſta reſpon-
ſione mitigati cardinales conquievere: *ita tamen, ut præfatum ſcriptum, tam-
quam inconſulta curia prolatum, velut auctoritatis pondere carens, pro ſymbolo in-
eccleſia non haberetur*: atque ita *de tribus capitulis propter præmiſſam tumultuatio-
nem nihil diffiniri potuerit*. Addit Otto Friſingenſis, Gilbertum in quarto ab aliis diſ-
cordaſſe epiſcopis, *cum illi profiterentur, naturam incarnatam, ſed in Filio*: Gil-
bertus vero *perſonam Filii incarnatam non ſine ſua natura*. De primo tantum ca-
pitulo *Romanum pontificem diffinivisſe, ne aliqua ratio in theologia inter naturam &
perſonam divideret; neve Deus divina eſſentia diceretur ex ſenſu ablativi tantum,
ſed etiam nominativi*; quam ſummi pontificis ſententiam Gilbertus reverenter acce-
perit, atque archidiaconis ſuis in gratiam receptis, *cum ordinis integritate & hono-
ris plenitudine* ad eccleſiam ſuam remeaverit. Ubi Otto Gilberto plus æquo favit
uti & in Abaelardi cauſa; nec proinde mirandum, quod in conſequentibus addu-
bitare ſe dicat, *utrum prædictus abbas Claræ-vallenſis in hoc negotio ex humanæ in-
firmitatis fragilitate, tamquam homo, deceptus fuerit*: (quod fortaſſe prætuliſſet
Otto, ſi auſus fuiſſet) *vel epiſcopi, tamquam vir litteratiſſimus, propoſitum aſſute
celando, eccleſiæ judicium evaſerit*. Verum Otto morti proximus, teſte Radevico,
hoc erratum agnovit, juſſitque, ut ſi quid pro Gilberti ſententia, quod quem-
piam poſſet offendere, ſcripſiſſet, religioſorum virorum conſilio corrigeretur. Hanc
Gilberti doctrinam refellit Bernardus ſermone LXXX. in Cantica, in quo vir ſan-
ctus eos, qui Gilberti ſententiam aſſerere pergebant, hæreticos appellare non du-
bitat.

II. Eon & Henricus hæretici retruſi.

Ad idem concilium adductus eſt Eon, ex minori Britannia oriundus, homo ſtolidus
ac plebeius, qui ſe *eum* eſſe dicebat, qui judicaturus eſt vivos & mortuos; multo-
ſque nihilo minus ruſticos præſtigiis dementaverat. Hinc revincendus patribus, vi-
ſus eſt ſatuus homo, alias ridendus magis quam audiendus, ni multos ſeduxiſſet.
Robertus de Monte tradit, eum ſub cuſtodia Samſonis Remenſis archiepiſcopi non
multo poſt defunctum, vita pariter caruiſſe ac memoria; at Otto ſcribit eum Sugerio
cuſtodiendum traditum fuiſſe. Eo comprehenſo & mortuo, cum nihilo minus eius
ſequaces, quorum alius Sapientia, alius Scientia, alius Judicium ab eo vocati erant
in errore contumaciter perſiſterent, *ignibus tradi, arderepotius, quam errorem ad
vitam corrigere maluerunt*, ut tradit Willelmus Neubrigenſis.

In eodem concilio productus eſt quoque Henricus ille hæreticus, de quo ſuperius
non ſemel actum eſt; qui eum in Albigenſi pago multos infeciſſet, (quæ *hæreſis
Popelitanorum* apud Albericum vocatur) diuque latuiſſet; *captus tandem a quo-
dam epiſcopo*, & Remos ad papam Eugenium ductus, hæreſeoſque convictus, *vi-
tam quidem & membra*, eodem epiſcopo poſtulante, *retinuit*: ſed tamen præcepto
papæ in cuſtodiam retruſus, in ea paullo poſt interiit. Petrus Cantor in Verbo ſuo
abbreviato mentionem facit de iſto Henrico, eumque Remis in carcerem Samſonis
archiepiſcopi ſolum ait miſſum fuiſſe, ne alios corrumperet.

III. Concilii ejuſdem canones.

Io eodem concilio ſeptemdecim conditi ſunt canones, ſed diverſi apud Baro-
nium ab editis in conciliis Labbeanis. Apud Baronium canone quarto ſtatutum eſt,
*ut ſanctimoniales & mulieres, quæ canonice vocantur, & irregulariter vivunt, ju-
xta beatorum Benedicti & Auguſtini regulam vitam ſuam in melius corrigant & e-
mendent, ſuperfluitatem & inhoneſtatem veſtium reeidant, & in claustro ſint aſſidue
permanentes, communi refectorio & dormitorio ſint contentæ; & relictis præbendis
& aliis propriis, earum neceſſitatibus de communi provideatur. Quod ſi uſque ad pro-
ximum Apoſtolorum feſtum non adimpleverint, ex tunc in earum eccleſiis donec hoc man-
datum adimpleant, divina prohibentur officia celebrari, & ſi qua ipſarum mortua fue-
» rit, chriſtianorum careat ſepultura*. Canone ſeptimo itidem apud Baronium ſta-
» tuitur, ut epiſcopi, presbyteri, diaconi & ſubdiaconi, necnon regulares canoni-
ci, *monachi atque converſi profeſſi qui ſacrum trauſgredientes propoſitum, uxores ſibi
copulare præſumſerint, ſeparentur*; eorumque matrimonium *nullum* eſſe declaratur.
Sexto canone apud Labbeum *prava & deteſtabilis conſuetudo* abrogatur, qua *mo-
nachi & regulares canonici, poſt acceptum habitum & profeſſionem factam, ſpreta
beatorum magiſtrorum Benedicti & Auguſtini regula leges temporales & medicinam
gratia lucri temporalis addiſcunt*. [Alios ejuſdem concilii canones reperios in duo-
bus antiquis codicibus optimæ notæ uno S. Germani a Pratis, altero S. Michaelis
in periculo maris editos habes in tomo IV. Anecdotorum.]

IV. Concilii patres.

In codice Ottoboniano archiepiſcopi decem eidem concilio interfuiſſe referun-
tur, hoc ordine recenſiti: ſcilicet Remenſis, Bituricenſis, Burdegalenſis, Turonen-
ſis,

ſis, Treverenſis, Cæſarienſis, Eboracenſis, Cantuarienſis, Rotomagenſis, & Viennenſis. Remenſi eccleſiæ tunc præerat Samſon, Bituricenſi Petrus de Caſtra, Butdegalenſi Gaufridus de Loratorio, Turonenſi Hugo de Stampis, Trevirenſi Adalbero, Cæſareæ Palæſtinæ (*a*) Balduinus, Ebotacenſi Henricus *de Murdac*, Cantuarienſi Theobaldus, Rotomagenſi Hugo, qui poſtremi tres monachi erant; & Viennenſi Humbertus an Hugo. De Cæſarienſi nihil compertum. Theobaldus Cantuarienſis, qui petita a Stephano rege, ſed non obtenta licentia, ad concilium venerat, offenſam regis incurrit, ob idque regno excluſus, quod interdicto a pontifice ſuppoſitum eſt. Hujus ſimultatis cauſa fuiſſe traditur Henricus Wintonienſis, Theobaldo inviſus ob ſibi conceſſam legati apoſtolici auctoritatem, qui regi auctor fuerat, ut Thenbaldo negaret ad concilium eundi facultatem, ut, ſi regno injuſſu regis exiret, regi inobediens eſſet; ſi non exiret, pontifici, qui eum ad concilium cum aliis Angliæ epiſcopis evocaverat. ANN. CHR. 1148.

(*a*) *V. I.* 78. *n.* 158.

De epiſcopis, qui prædicto concilio interfuere, longum eſſet ſingillatim dicere. Præcipui fuere Joſſenus Sueſſionenſis, Bartholomæus Catalaunenſis, Milo Morinenſis, Theobaldus Pariſienſis e noſtris, Hugo Autiſiodorenſis ex ordine Ciſtercienſi, uti & Johannes Alerenſis, Theodericus Ambianenſis, & Anſelmus Tornacenſis e noſtris, uti & Lambertus Engoliſmenſis.

V. Abbates quamplures & magiſtri.

Ad abbates quod attinet, interfuere Sugerius Dionyſianus, Petrus Cluniacenſis, Rainardus Ciſtercienſis, Bernardus Claræ-vallenſis, Macarius Floriacenſis, Hugo Corbeienſis, Goſuinus Aquicinctenſis, Robertus S. Vincentii Cenomannenſis, qui Guidoni recens ſucceſſerat, Hugo Præmonſtrarenſis, Folcnandus Laureshamenſis, qui privilegium ab Eugenio tunc adeptus eſt, multique alii.

Magiſtri ſcholarum, qui præſentes in ſynodo illa fuere, in prædicto codice Ottobonano memorantur, Gauterius de Mauritania, cujus epiſtolæ habentur in Spicilegii tomo ſecundo, Gauterius & Gaufridus Eboracenſes archidiaconi, Humbertus Bituricenſis, Petrus Lombardus, quem S. Bernardus Gilduino abbati (*b*) & canonicis regularibus S. Victoris commendavit. Theodericus Carnotenſis, Robertus de Boſco, Adam de Parvo-ponte, & alii: quos inter cenſendus magiſter Stephanus, ex Alberici chronico, Gilleberti diſcipulus, qui jactitabat ſe interfuiſſe Remenſi concilio, & Bernardum *nihil adverſus Giſleberti ſuum prævaluiſſe*, quod falſum eſt. *In magiſtro tamen Giſleberto illud commendat, quod correctur eſt, & quod fecit minorem gloſaturam in pſalterium & in epiſtolas Pauli, ſecutus dicta B. Auguſtini, & quædam alia, quæ recipiuntur*,

(*b*) *Bern. ep.* 410.

VI. Cauſa ducis Poloniæ in concilio Rhemenſi agitata.

[Agitata eſt eo in concillo cauſa ducis Poloniæ, de qua jam actum fuerat in Trevirenſi, reſponditque Eugenius papa Henrico regi Romanorum, qui eam in primis commendaverat, miſſurum ſe in Poloniam nuntium, qui *quantum pro honeſtate* poterit, ei provideat curabit.]

VII. In eo Wibaldi electio in Corbeienſem abbatem confirmata.

[Etſi Wibaldi abbatis Corbeienſis electionem ratam jam habuiſſet Eugenius Meldis, Trevirisque dediſſet litteras ad Corbeienſes monachos ut reverentiam omnem obedientiamque ei exhiberent; Henricus nihilo minus antiquus abbas a Thoma ſedis apoſtolicæ legato, ob perſonæ inutilitatem, confeſſam ſimoniam, aliaque vitia canonice depoſitus, cum non vulgatis eſſet nobilitatis, procerum quorumdam auxilio & auctoritate fretus, omnem adhibuit machinam, ut priſtinæ reſtitueretur dignitati, ſed fruſtra; nam Eugenius & vibratam in Henricum depoſitionis ſententiam, & jam ſemel & iterum confirmatam Wibaldi electionem in concilio Remenſi turſus ratam habuit. *Venimus*, inquit, ad Bernardum Hildesheimenſem ſcribens, *ad ſynodum Remenſem, quæ celebrata eſt mediante quadrageſima, ubi dominus papa pacis & tranquillitati Corbeienſis eccleſiæ providere voluit, ſententiam quam venerabilis pater noſter bonæ memoriæ Thomas preſbyter cardinalis & apoſtolicæ ſedis legatus in Henricum quondam ejuſdem monaſterii abbatem verbo dederat, verbo & ſcripto confirmavit*. Idem aſſerit in epiſtola ad abbatem S. Godehardi, ubi non modo Henrici abbatis depoſitionem in concilio Remenſi confirmatam docet, ſed & a gradu & ordine eccleſiaſtico *tamquam inobedientem, immo vero aperte rebellem anathematis ſententia* perculſum fuiſſe.]

VIII. Juditæ abbatiſſæ Kaminatenſis depoſitio rata.

[Eamdem cum Henrico Corbeienſi abbate fortunam experta eſt Judita abbatiſſa Gizekenſis ejus ſoror, *quæ nec ſacrum velamen per conſecrationem epiſcopi, nec benedictionem abbatiſſæ a pontifice* acceperat, licet jam duas abbatias *Eskenevvege* & Kaminatam occupaſſet. Huic res erat cum Wibaldo abbate Corbeienſi, cui Kaminata, unde illa Thnmæ cardinalis judicio expulſam ſe dolebat, ad exactam regulæ obſervantiam reformanda tradita fuerat; Vibaldumque multis coram ſummo pontifice conviciis & mendaciis Treviris appetiverat. Utrique diem induxit Eugenius in concilio proxime Remis celebrando. In gratiam Wibaldi ſcripſerunt Eugenio non ſolum Henricus rex Romanorum, ſed etiam Bernardus Hildesheimenſis

ANN. CHR. 1148.

sanctissimus præsul, (*a*) qui eum commendat tamquam *virum*, inquit, *boni apud nos testimonii, & in ecclesia catholica bene nominatum, quem ad partes nostras accessisse gaudemus*; Henricus dux Saxoniæ, Herimannus comes de *Vincenburch* advocatus Corbeiæ, H. abbas de *Flecktorp*, qui non solum air deperiisse religionem in Kaminata & *Voisbike*, *ubi non divina servitia, sed lupanarium latibula potius exercebantur*, in tantum ut Kaminatensis abbatissa, femina & conversatione & ætate juvencula, amatoribus suis post sui depositionem de reditibus ecclesiæ illius plusquam ad centum mansos in beneficio concesserit: cum ante depositionem suam pessima conversatione & irreligiosa promotione, qua ad diversas abbatias promota, & pro culpis suis amota fuerat, *omnes religiosos viros terræ nostræ contra se excitaverit*. Idem confirmat W. abbas S. Blasii, qui Wibaldum laudat his verbis: *Vir iste in terra nostra tamquam jubar cælestis syderis effulsit*; C. abbas B. Mariæ in *Grevenberken*, & abbas *Hamulungesburnem*. Tot virorum illustrium adversum se testimonia pertimescens Judita non comparuit in concilio Remensi, in quo *nos venimus*; inquit Wibaldus, *illa non venit*: *laqueus contritus est & nos liberati sumus. Dominus papa depositionem suam decreto confirmavit, & possessiones quas illa alienaverat, monasterio sub anathematis interminatione restituit*.]

(*a*) *Inter Wibald. ep.* 57. *& seq.*

IX. Citatus ad concilium abbas Brunwillarensis.

[Citatum etiam ad concilium Remense abbatem Brunwillarensis monasterii prope Coloniam, sed infirmitate detentum ad illud accedere minime potuisse constat. Quid vero criminis illi objectum fuerit, nos latet. Innoxium ab omni culpa fuisse contendit Wibaldus, qui Guidoni cardinali illum commendat his verbis: *Commendamus igitur vobis virum venerabilem abbatem Brunwillarensem, qui sicut certum est, infirmitate detentus ad synodum Remensem venire non potuit, & sicut ab ipso plenius audietis, de hoc quod sibi ab æmulis impositum est, omnem in modum innocens fuit. Vos igitur pro vestræ petitionis tenuitu, ipsius pater & patronus eritis*. Præerat tum Brunwillarensi monasterio Amilius de Brabantia oriundus, vir eximiæ virtutis, qui patri, matri & sorori persuasit, ut spretis mundi illecebris, suavissimum se Christi jugo subderent, monasticam amplectentes disciplinam. Tanta vero sub ipso florebat apud Brunwillarenses pietas & religio, tanta disciplinæ regularis observantia, ut abbates inde assumere sibi aliæ monachorum congregationes certatim contenderent. Ita Colonienses S. Martini Albanum, Gladbacenses Mechinardum, Gerardum Prumienses, Sigebergenses Cunonem, qui postea fuit episcopus Ratisponensis; fratres denique S. Pantaleonis Embricum ex Brunwillari acceperunt abbates.]

X. Judicium adversus Gemmeticenses monachos.

[Ad acta etiam concilii Remensis pertinet prolatum in gratiam Cenomanensium S. Vincentii monachorum judicium adversus Gemmeticenses, qui cum tamdiu inter se litigassent de quibusdam ecclesis, Remos ad Eugenium celebrantem concilium accessere. Causam Julio & Johanni cardinalibus examinandam terminandamque pontifex commisit. Illi discussis partium chartis & rationum momentis, secundum Cenomanenses judicaverunt; cardinalium sententiam datam in capitulo Remensi anno dominicæ incarnationis MCXLVIII. nonis Aprilis, habes in Ampliſſima collectione tomo I. pag. 804.]

XI. Colonensis & Moguntinensis archiepiscopi non depositi.

[Si Sammarthanis credimus, Arnoldus Colonensis archiepiscopus in concilio Remensi cum Moguntinensi archiantistite infimulatus deponitur, Romamque profectus reconciliationem impetrare non valuit. Verum ea in Synodo Arnoldum a sua dignitate minime submotum, sed ab officio suo dumtaxat suspensum constat ex Conradi imperatoris epistola, qua redux ab expeditione sacra petit a pontifice confirmari Theobaldi præpositi Xantensis electionem, *quia*, inquit, *Colonensis archiepiscopus ab officio episcopali a vestra dignitate suspensus est: atque adeo ad vestræ manus ordinationem pertinere credimus, quidquid pontificalis & canonici juris in episcopis esse dinoscitur*. Clarius ex ipsius Eugenii litteris ad imperatorem, respondens enim Conrado Arnoldum sibi commendanti, & rationes, quibus a proferenda in eum excisionis sententia in concilio Remensi deterritus fuerat, exponens, hæc habet (*b*): *Causa fratris nostri Colonensis archiepiscopi quam gravis sit longum est enarrare; ab his qui circa ea sunt poterit manifeste cognoscere. Si enim quanta circa officium per negligentiam & inobedientiam superbiendo commiserit, magnitudinis tuæ discretio cognovisset, nec etiam verbum, ut credimus pro ipso movisset. Unde in concilio quod Remis, Deo auctore, celebravimus excisionis sententiam pertulisset, nisi regiæ parcentes absentiæ, detrimentum aliquod regno, quod maxime nobis timendum erat eventurum exinde putavissemus. Et nunc post reditum tuum nobiscum firmiter statuissemus, ipsum sententia digna fuisse excessibus feriendum, nisi tuæ legatio majestatis prævenisset; sed precibus tuis, quantum possumus inclinati, manum nostram impræsentiarum in ipsius damnatione retraximus, & usque ad dominicam qua sanctatur*. Ego sum pastor bonus, *inducias concessi*. Datæ sunt hæ litteræ Lateranis

(*b*) *Inter Wibald. ep.* 183.

IV. ka-

IV. kalendas Decembris; atque adeo inducias indulgebat quinque circiter menſium quo intervallo Romam ſe purgaturus Arnoldus perrexiſſe videtus, cum litteris Conradi commendatitiis, ſed fruſtra. Similis Henricum Moguntinum antiſtitem ſors manebat, ſi Remenſi interfuiſſet concilio; at futura præſentiens, ſuam caute ſubduxit præſentiam.] ANN. CHR. 1148.

[Eodem in concilio ut ſcribit Radulfus de Diceto, ſuffraganei Cantuarienſis archiepiſcopi *ſuſpenſi ſunt a domino papa, quia, rege prohibente, non venerant* ad illud; e contrario vero Theobaldum archiantiſtitem ſummo gaudio ſuſceptum coram univerſo præſulum cœtu laudavit, quod *natando potius, quam navigando ob reverentiam B. Petri & curiæ Romanæ* transfretans, ſeſe ſynodo exhibuiſſet. Cauſam autem regiæ illius prohibitionis vide apud Gervaſium Dorobornenſem. Denique Eugenius in concilio Remenſi Turonenſis eccleſiæ primatum in Armoricos præſules confirmavit. Hæc & alia acta, in concilio Remenſi probant in Eugenio vigorem vere apoſtolicum in emendandis epiſcoporum vitiis. Neque vero minus enituit ſummus ejus zelus in inſtituendis ad ſanctiosis diſciplinæ leges monaſteriis, indignos amovens abbates, ac religioſos amanteſque regulæ eorum in locum ſubrogans.] XII. Suffraganei Cantuarienſis archiepiſc. ſuſpenſi.

[Exemplo eſt Fuldenſe, quod nobiliſſimum ac famoſiſſimum in tota Germania cœnobium eſt. Noo multo ante, Alcolfum (*a*) *ob immite & aſperius imperium*, virum aliunde inculpatæ vitæ, petentibus fratribus, in ordinem redegerat, ante omnia præcipiens, alieno ut ex clauſtro talem aſſumerent abbatem, (*b*) *per quem Fuldenſi monaſterio, quod paſtoris incuria tamen in ſpiritualibus, quam in temporalibus, unitiq. Fuld. l. 4.* *fuerat diminutum, grata Deo veræ religionis cultura poſſet, auctore Deo, reſtaurari*. At Fuldenſes poſthabito ſummi pontificis juſſu; Ruggerum quemdam ſuæ congregationis monachum elegerunt, quem miris Browerus (*c*) effert laudibus, ut pote *qui animi moderatione, & integritate morum, anteceſſoris deſiderium minuit, ſui plurimum accendit*. Additque eum ad Remenſe concilium profectum, ab Eugenio *muneris exemti vacationem* impetraſſe, & receſſu facto in Montem B. Virginis rerum divinarum ſtudio, Henricum Herſfeldenſem abbatem ſibi ſuffici paſſum. Verum longe aliam Rugeri perſonam exhibent epiſtolæ Wibaldi; nam primo Eugenius ad Fuldenſes ſcribens illis exprobrat, quod contra mandati ſui formam, præſumſiſſent eligere de ſuo clauſtro abbatem, *qui etiam pro membrorum deformitate ad ſacrdotium non poterat promoveri*. Secundo Wibaldus in epiſtola ad Henricum Juniorem Romanorum regem, teſtatus, quod *inutilis a pleriſque prædicatur*, atque adeo *in abbatis nomen benedici detrectat*.] XIII. Eugenii zelus in abbates Fuldenſes. (*a*) *Brower. antiq. Fuld. l. 4.* (*b*) *Epiſt. 68. inter Wibaldinas.* (*c*) *Brower. antiq. Fuld. lib. 4.*

[Hæc ubi ad concilium Remenſe delata ſunt, Eugenius ſtatim reſcidit electionem Ruggeri, & ne reluctantes decretis ſuis experiretur Germaniæ principes, præſertim Henricum Juniorem regem, privatim hac de re cum Wibaldo tractatum habuit. *Non ſumus immemores*, inquit Wibaldus ad Eugenium ſcribens (*c*) *multitudinis miſericordiæ, quam noſtræ parvitati in ſynodo Remenſi exhibere dignatus eſtis, & præcipue in cauſa Fuldenſium, quam pro maxima humilitate, qua veſtrum pectus ſacrum, Deo inſpirante, præditum eſt, conſilio nobiſcum communicare placuit. Et nos ſiquidem ſicut cum veſtra celſitudine condixemus, ſolliciti fuimus, ne aliquis propter juſſionem veſtram motus fieret*, &c.] (*d*) *Epiſt. 122.*

[Antequam vero Remis diſcederet Eugenius, tres (altem hac de re dedit epiſtolas, ſcripras VI. *idus Aprilis:* unam ad Henricum Romanorum regem, (quam ille in caſtro *Nuremberg* recepit XVII. kalendas Maii) principis implorans auctoritatem adverſus factioſos. Alteram ad Fuldenſes, qua declarat irritam Ruggeri promotionem, præcipitque ut alio de clauſtro conſilio Adæ Eberacenſis, Eberbacenſis, Herſfordenſis, & Cosbeienſis abbatum *perſonam religioſam, diſcretam, litteratam* eligerent in abbatem, *per quem apud eos religionis fervor, qui peccatis exigentibus tepuerat*, valeret reparari. Tertiam ad prædictos abbates, ut Fuldam ſe transferrent, curarentque ut talis ex altero aſſumeretur clauſtro, qui Deo gratum veræ religionis cultum inibi reformaret.]

[Pontificis litteras diu ſetinuere Fuldenſes, conſentientem vitiis ſuis paſtorem ſibi eripi ægre ferentes; quem ut retinere valerent, duobus licet decretis canonica ratione ſubnixis notatum, novos ad Eugenium legatos miſere; ſed ut ait Wibaldus (*d*) *cum Petro petram invenerunt*, hoc eſt invictum & obſtirmatum in pontifice animum. Interim Ruggerus cum nulla ſibi ſpes affulgeret, *de medio eorum evanuit*. Fuldenſes vero papæ litteras quatuor abbatibus, quorum in electione abbatis uti debebant conſilio, ſcriptas tandem miſere Wibaldo, qui tertia tantum die poſt natalis B. Virginis feſtum eas recepit. Quid autem inde ſecutum ſit, diſces ex prolixa Wibaldi ad Eugenium epiſtola CXIV. quam in Appendice integram referemus.] (*e*) *Epiſt. 114.*

ANN. CHR. 1146. XIV. Goſuinus abbas Eugenio acceptus.

In illo concilio Goſuinus Aquicinctenſis abbas ſingulari humanitate ac benevolentia exceptus eſt ab Eugenio, qui *ſumm* illum *abbatem* nominabat. Hinc ab eo facile exauditus, privilegia conſecutus eſt, vixque ab eo recedendi facultatem obtinuit. Inter ea pontificem magnopere ſollicitabat cura monaſterii S. Medardi Sueſſionenſis, quod tunc poſt mortem Orgeri abbatis rectore deſtitutum erat. Multis ſeſe ingerentibus, adhibitus cum S. Bernardo in conſilium Goſuinus, pontifici perſuaſit, ut Ingrannum, ex Corbeiæ priore Marcianenſem abbatem, nobiliſſimæ illi eccleſiæ præficeret. Idem Goſuius multum contuliſſe dicitur ad ſubſtituendos canonicis monachos in Compendienſi S. Cornelii eccleſia, qua de re inferius agendum. Ingrannus vero abbas annis amplius viginti S. Medardi monaſterio præfuit, eumque eſſe non dubito, cui Johannes Saresberienſis, ſuppreſſo ejus nomine ſcripſit, ut in conſequentibus videbimus. Ejus tempore S. Medardi præpoſitus ſeu prior fuit Rogerius, qui ad Laudunenſem S. Johannis abbatiam promotus eſt, quem puto eſſe illum S. Medardi priorem, prima dumtaxat littera R deſignatum, quem Alexander III. a rege Ludovico (*a*) ſibi commendatum eſſe dicit, eidemque viciſſim commendat. Eodem abbate Ivo Sueſſionenſis comes ſancti Medardi monaſterium valde infeſtabat. Quapropter Eugenius Sugerio (*b*) abbati ſcripſit, ut hoc monaſterium, „ quod juris beati Petri & ad defenſionem ejus, ſanctæque Romanæ eccleſiæ ſpe„ ciatim pertinere dicit, a comitis infeſtatione protegat, & abbatem ejuſque „ fratres, in quibus ejus indiguerint auxilio, juvet.

Ingrannus S. Medardi abbas.

(*a*) *Chesn. t. 4. p. 616. ep. 236.*
(*b*) *Eugenii ep. 31.*

XV. Vizeliaco infeſti comites Nivernenſes.

Tunc rempotis etiam Vizeliacenſi monaſterio & Pontio abbati multa gravamina intulere comites Nivernenſes, ut ex variis Eugenii epiſtolis perſpicuum eſt. Prima ex bis eſt triceſima-quinta ad Guillelmum comitem Nivernenſem, quem arguit ob moleſtias & injurias Pontio abbati & monachis factas: cujus rei negotium Samſoni Remenſi archiepiſcopo, Godefrido epiſcopo Lingonenſi & Bernardo Claræ-vallenſi abbati diſcutiendum ſe commiſiſſe dicit in epiſtola ſequenti, quæ eidem Guillelmo inſcripta eſt. Ejuſdem ſunt argumenti tres ſubſequentes epiſtolæ ad Ludovicum Regem, adeoque ſcriptæ, ut videtur, poſt Ludovici reditum e Palæſtina; uti & tres aliæ ſubjunctæ: quarum quadrageſima-ſecunda ſcripta eſt ad Godefridum Lingonenſem epiſcopum, qua ei præcepit, ut comitem poſt triginta ab admonitione dies, ni reſipiſcat, excommunicet, atque ſententiam hac de re ſuam Petro Bituricenſi & Hugoni Senonenſi archiepiſcopis, necnon Goffrido Nivernenſi, Henrico Æduenſi, Henrico item Trecenſi & Alano Auriſiodorenſi epiſcopis ex parte ſua obſervandam denuntiet. Ex quo intelligitur, hanc epiſtolam ſcriptam non fuiſſe ante annum MCLI. quo Alanus Hugoni epiſcopo in ſede Autiſiodorenſi ſucceſſit. Omnes itaque illæ epiſtolæ datæ ſunt occaſione Guillelmi tertii Nivernenſis comitis, qui patris ſui Guillelmi II. poſt ejus in Carthuſiam ſeceſſum honores adeptus eſt.

Has ergo præceſſerat ipſius Eugenii ſexageſima, qua eundem comitem increpat, quod mercatores Vizeliacum ire volentes infeſtet, contra quam *Guillelmus comes bonæ memoriæ* in præſentia Hugonis Altiſiodorens epiſcopi & Bernardi Abbatis Claræ-vallenſis promiſerat. *Datum Remis* III. *nonas Aprilis*; quo die & loco pariter ab eodem Eugenio ſcripta eſt epiſtola quadrageſima nona ad Odonem ducem Burgundiæ, qui Vizeliacenſibus quoque infeſtus erat. Porro eo uſque Pontium abbatem hæc procella, quam Æduenſis epiſcopus (*c*) & Vizeliacenſes etiam opidani auxere, exagitavit, ut exulare coactus ſit; ſcripſeritque pontifex ad Petrum (*d*) Cluniacenſem abbatem, ut Pontio abbati, germano ſuo, Silviniacenſe cœnobium, quouſque ipſa exulatio duraverit, concedat. Cæterum duæ illæ epiſtolæ, III. *nonas Aprilis Remis* datæ, ſcriptæ ſunt poſt concilium Remenſe, & quidem ſabbato ante dominicam palmarum, ſiquidem paſcha hoc anno in tertium idus Aprilis incidebat. In eadem urbe perſtitit pontifex ſaltem uſque ad octavum decimum kal. Maii, quo die ſcriptis ad Gallicanos epiſcopos litteris a paribus jura Majoris-monaſterii in parochialibus eccleſiis ei ſubjectis definivit, ut in Appendice videre licet.

(*c*) *V. Eugenii ep. 52. & 53.*
(*d*) *id. ep. 43. & 44.*
(*e*) *id. ep. 55.*

XVI. Eugenius apud Pariſios & Senonas moritur.

Domnus Papa, ut chronographi Mauriniacenſis (*f*) verbis utar, *Remis celebrato concilio, Pariſius venit, ibique aliquamdiu demoratur eſt*. Iſtic verſabatur adhuc IV. kal. Junii, quo die Balmenſem abbatiam in piaculum cujuſdam In Osbertum legatum facinoris in prioratum redegit, ut ejus litteræ ad Guillelmum Matiſconenſem comitem & ad archiepiſcopum Biſuntinum fidem faciunt. *Poſt* Senonas *veniens, in ipſa urbe diebus aliquot* manſit, Ibique *; at tantum decebat virum, ampliſſime* procuratus eſt; quæ expenſæ ut *fierent, Gallicanæ multum ex hoc gravatæ ſunt eccleſiæ. Noſter quoque abbas in ipſius procuratione viginti libras, ſubmonente archiepiſcopo Senonenſi attribuit*. In hoc conteſtu lacunas exemplaris Romano charactere ſupplere conatus ſum; an bene, ſtudioſi lectores viderint. *Poſt hæc*, pergit chronographus, *domnus apoſtolicus repatriare in patriam volens, omnes qui regnum*

(*f*) *Chesn. t. 4. p. 389.*

regnum ante regis reditum inquietare auderent, anathemati ſubdidit. Sic poſt paaca ANN. CHR. 1142.
actiuit Mauriniacenſe chronicum, inſigne illius temporis hiſtoricum monumentum; Thevini abbatis obitus.
deſinit, inquam, in obitu Thevini abbatis, qui quarto poſt Ludovici reditum anno mortuus videtur, & quidem VII. Kal. Novembris, ut legitur in necrologio S. Dionyſii, cujus monachus faiſſe dicitur, *ante altare abbatiæ ſepultus, tanto majori a Deo donandus & glorificandus munere, quanta in ornanda ejus ſponſa ſtudioſius cognoſcitur laboraſſe.* Hactenus chronographus Mauriniacenſis anonymus, qui Teulfi libro primo duos alios adjecit. Teulfi liber magna ex parte deeſt, non levi rei litterariæ damno; & in fine quædam lacunæ habentur.

Paullo ante Remenſe concilium deceſſerat Gaufridus, eximius ille Carnutenſium XVII.
præſul eo nomine ſecundus, & apoſtolicæ ſedis legatus, cujus obitum Galliæ-chriſtianæ auctores integro decennio, inſigni errore prævertuut. Ejus elogium retuli Gaufridi Carnutenſis epiſcopi obitus.
in tomo ſecundo (*a*) Analectorum in quo *legatione ſedis apoſtolicæ ſub beato papa Innocentio*, ab anno ſcilicet MCXXXII. *ſuper Bituricenſem, Burdigalenſem, Turonenſem & Dolenſem provincias, per annos circiter quindecim ſanctæ & religioſe functus* fuiſſe perhibetur. Ultima ejus legationis functio fuit anno præcedente, cum (*a*) *Analect. t. 2. 559.*
ad partes Toloſanas ad debellandos Henricianos hæreticos una cum Alberico Oſtienſi epiſcopo & Bernardo profectus eſt. Ejus obitus contigit IX. kalendas Februarias hujus anni, quo die cum debito elogio notatur in necrologiis eccleſiæ Carnutenſis & Joſaphatenſis monaſterii, *quod anno tertio* fui epiſcopatus in terra patrimonii ſui ædificare cœperat, abi & ſepeliri volait. Poſt ejus obitum Sugerius litteras (*b*) ſcripſit (*b*) *Suger. ep. 4.*
» ad capitulum Carnotenſe, cui ſignificat, ſe *nuntios ex parte domini regis*, qui ſa-
» *moſam peregrinationem amore Dei ſuſcipiens*, regni curam & adminiſtrationem ipſi
» commiſerat, *ad recipienda & conſervanda regalia* illuc mittere, donec iſtam eccle-
» ſiam, *tanto & tam glorioſo paſtore viduatam*, divina miſericordia idoneo ſuccef-
» ſore conſoletur. Electus eſt in demortui locum Goſſenus ejus ex fratre nepos, de cujus electione extat decani & capituli Carnutenſis epiſtola (*c*) ad Sugerium, qua (*c*) *ib. ep. 19.*
ei ſignificant, quod *accepta* ab eo *regia licentia loco domini regis*, elegerint domnam Goſſenum archidiaconam; roganteque, ut electo ſuo *regalia reddere vice domini regis* dignetur.

Electioni aſſenſum præbet Sugerius, litteris ſcriptis (*d*) Capitulo Carnotenſi & Ro- (*d*) *id. ep. 20.*
berto decano, electumque probat, *ex parte domini regis, cujus, vices agere* ſe dicit. *De regalibus vero*, inquit, *ſicut in curia dominorum regum Francorum mos antiquus fuiſſe dinoſcitur, cum epiſcopus conſecratus, & in palatium ex more canonico fuerit introductus, tunc ei reddentur omnia. Hic eſt enim redditionis ordo & conſuetudo, ut, ſicut diximus, in palatio ſtatutus, regi & regno fidelitatem faciat; & ſic demum regalia recipiat.* Inſignis ſane de regalibus locus. Ex his porro litteris nemo non videt, Gaufridi obitum & Goſſeni electionem abſente rege & ad tranſmarinam expeditionem profecto factam fuiſſe.

Eodem anno magna contentio in S. Richarii monaſterio facta eſt ſuper electio- XVIII.
ne abbatis poſt diſceſſum Geldaini abbatis, qui cum rege Ludovico ad loca ſacra Gelduini abbatis S. Richarii donatio facta abbatiæ de Balencio.
profectus erat. Hic paullo ante diſceſſum, ut id obiter notem, Rogero abbati de Balancis ſeu Valeliis *, alias Valeriis, & toti conventui Ordinis Ciſtercienſis in territorio de Troſchencurte tantum terræ, quantum duobus aratris excoli poſſet, anno præcedente ſub certis conditionibus conceſſerat. Hanc abbatiam quadrienuio ante apud Valelias fundaverat Wido-Pontivi comes ut ejus litteræ nos docent, quibus *quidquid apud Valeliar in terris ſive in aquis habebat, totum monachis Ciſtercienſibus, Balantis Deo ſervientibus, ad abbatiam faciendam in eleemoſynam devote donavit.* Præter ea *ad opus infirmorum ſuorum, qui carnes non comedunt*, id eſt qui non ita infirmi ſunt, ut carnium eſa indigeant, *facultatem piſcandi in vicinis aquis, quotiens voluerint*, indulſit. Tunc vero apud Ciſtercienſes, qui ſani erant, piſces vel nunquam, vel rariſſime comedebant. Hæ Widonis comitis litteræ, quas operculo cujuſdam codicis Corbeienſis affixas invenimus, datæ ſunt Ruæ * in Pontivo * *Valoires.*
anno MCXLIII. *dominicæ incarnationis, feria quarta tertiæ hebdomadæ ante adventum* ſeu natale *Domini, præſentibus Raimardo abbate Ciſtercii*, aliiſque monachis, ida uxore comitis, Johanne ejuſdem comitis fratre, & multis aliis. Hæc in tranſcarſa de illa abbatia, de cujus origine non ſatis explorata notitia eſt apud Manricum. * *Rue.*

Poſt Gelduini abbatis diſceſſum, Centulenſes paſtore deſtituti, ſive Gelduinus an- XIX.
te diſceſſum abbatiam abdicaverit, ſive illi diutinam rectoris abſentiam non ferentes, de novo paſtore eligendo inter ſeſe tractarunt. Primo ab eis electas eſt Cor- Turbæ apud Centulenſes de electione abbatis.
beiæ prior, cujus electionem Sugerio (*e*) abbati litteris ſignificant, eamque ab eo confirmari poſtulant. Verum hæc electio, incertum quam ob cauſam, non tenuit. (*e*) *Suger. ep. 33.*
Unde, cum abbatia diutius rectore deſtituta eſſet, & Centulenſes monachi licentius viverent; Theodericus Ambianorum epiſcopus Sugerium (*f*) monuit, ut quantocius (*f*) *ib. ep. 34.*
illic

ANN. CHR. 1148. illic religioſum abbatem ordinari curaret, ubi monachi, ut liberius vivere pergant, *diſſingia quærunt & protelationes. Unde præmunimur vos*, inquit, *quia niſi cogantur in manu valida, perſonam eligent ad voluntatem ſuam pravam, utpote homines, qui nunquam ordinem didicerunt. Siquidem monaſterium hoc vero cordato indiget & religioſo*: &, *ut mihi videtur, aut Bernardus prior de Aquicincto, aut Drogo prior de Lebuno, ibi neceſſarius eſt*. Neuter tamen ea his electus eſt, ſed Petrus Bituricenſis, ſancti Dionyſii monachus, cujus electionem a Sugerio gratam ratamque haberi repetitis litteris (*a*) poſtulant, utpote canonice factam *conſilio & aſſenſu religioſarum ſuæ provinciæ perſonarum, militum, procerum clericorum ac burgenſium* ſeu opidanorum; quam electionem Sugerius confirmavit. Biennio poſt necdum exacto, Petrus abbas Romam profecturus, mutuam pecuniam ſub impignoratione quorumdam prædiorum a Rogero Valeliarum abbate accepit. Ad Gelduinum abbatem quod attinet, is in reditu e locis ſacris epiſcopus *de Bellivaux* electus dicitur: qui locus mihi ignotus eſt, niſi ſit Vallavenſis ſeu Anicienſis: cujus ſedis tunc temporis vacuus in editis locus videtur.

Petrus eligitur.

(*a*) *ibid. ep.* 33. & 35.

XX. Petro abbati Burgulienſi ſuccedit Robertus.

Eodem anno ſatis conceſſit VIII. kal. Julii Petrus abbas Burgulienſis: cui Robertus ea ipſius monaſterii gremio ſubſtitutus eſt. Utriuſque elogium facit Ulgerus Andegavorum præſul in epiſtola, qua Sugerio (*b*) abbati illius obitum, hujus electionem ſignificat his verbis. *Nobilis Burgulienſis eccleſia, quæ in noſtro epiſcopatu ſita eſt, in prædio & jure ducis Aquitanorum ſedens, & fundata eſſe, & ſubnixa fere ſolis largitionibus ducum Aquitanorum conſtantiſſime dinoſcitur. Hæc autem, diſponente Deo, in cujus manu mors & vita hominum ſunt, nuper dumnoſo infortunio & lacrymabili caſu a domno Petro abbate ſuo, magno & venerabili & præclaro viro, viduatu & deſolatu eſt. Sane venerabilis & religioſus ejuſdem loci conventus, ad ſolatium tanti doloris, & quia tempora iſta, quæ melius tempeſtates dicerentur quam tempora, noſtris in finibus, fuerit locis, & maxime illis, quæ patronis carent, incommoda, immo peſſima incumbunt: congregatis fratribus, qui ad feſtum loci illius etiam de remotiſſimis obedientiis convenerat, feſtinaverunt eligere in patrem & paſtorem unum de viſceribus monaſterii ſui, Robertum, virum magnum, cujus mores honeſti, vita commendabilis & religioſa prædicatur & habetur, ut credimus. Et nunc quidem venimus ad pedes majeſtatis veſtræ electus & electores, ut electus præſentetur gratiæ veſtræ, ſicut præſentaretur regi, ſi adeſſet, ad quem ducatus Aquitaniæ tranſlatus eſt: cujus manibus & theſauro ſapientiæ, nobis perplurimum gaudentibus, rex Ludovicus famoſum peregrinationem arripiens, ſapienti uſus conſilio, commiſit*, &c. In fine: *Nos*, inquit, *pro vobis in miſſa ad Corpus Dei & Domini noſtri oramus*. Ex hac epiſtola intelligitur, Robertum ipſo die feſto loci illius, ſcilicet beati Petri apoſtoli, quo die omnes obedientiarii ad princeps monaſterium convenire ſolebant, aut die ſequenti electum fuiſſe. Ejus electioni, ſalvo regni jure, aſſenſit „ Sugerius litteris (*c*) ſcriptis ad Ulgerium, ſed ea lege, ut, ſi quid in ea contra „ regiæ majeſtatis dignitatem ſeu jura minus recte factum fuiſſet, domino regi, „ quando Deo volente redierit, judicio curiæ ejus reſpondeant electus & electores. Non diu hac dignitate potitus eſt Robertus. Mortuus quippe anno ſequenti, locum fecit Aimerico, qui anni triginta-quinque monaſterium rexit. Vir religioſus & timens Deum appellatur ab Alexandro III. qui eum contra ejus accuſatores defendit, multique alii, ut ſuo loco videbimus.

(*b*) *ibid. ep.* 33.

(*c*) *ibi. ep.* 32.

XXI. Johannes Ferrarienſis abbas aliique.

Ferrarienſe monaſterium poſt Conſtantium ſeu Conſtantinum tunc regere cœpit Johannes abbas, qui privilegium ab Eugenio anno ſuperiore adeptus eſt, datum Pariſiis IV. kal. Maii. Hic ex Dionyſiano aſſumtus erat monaſterio, ob idque Sugerio familiaris. Hic *taxatione* (*d*) *domini regis*, quæ ad ſacram expeditionem ſuo monaſterio impoſita erat, *graviſſime conſtrictus*, cum *uſque ad viginti libras* eam perſolviſſet, reliquum fratribus ſuis ad tempus differri rogat, utpote gravi paupertate preſſis; & meſſionibus ſuis occupatis. Unde Sugerium precatur, ut inducias & ſpatium idoneum ad id perſolvendum concedat. Via quinque annis Ferrarienſibus præfuit Johannes, cujus obitus VIII. kal. Februarii notatur in necrologio S. Dionyſii, ejuſque loci monachus fuiſſe dicitur. Ei Raynardus ſucceſſit, Raynardo Petrus poſt totidem annos. Hunc excepit Dodo, qui beati Petri baſilicam anno MCLXIII. conſecrari curavit, & bona ac privilegia monaſterii confirmati. Has qualeſcumque celeberrimi quondam monaſterii antiquitatis reliquias omittere mihi religio eſt, ne intermiſſa diurius ejus memoria, & velut negleeta a me videretur.

(*d*) *id. ep.* 223.

XXII. Maſciacenſis abbas confirmatus.

Idem quoque de minoris celebritatis monaſteriis ſimilem ob cauſam obſervare licet. Cum itaque de Maſciacenſi apud Bituriges monaſterio via ulla nobis hoc tempore monumenta ſuppetant; prætermittere nolim Sugerii (*e*) de eo epiſtolam ad præpoſitos Bituricenſes & *ſervientes* ſeu miniſteriales domini regis, quos mo„ net, ſe P. abbatem Maſciacenſem *de regali* inveſtiviſſe, ea lege, ut cum domi„ nus

(*e*) *id. ep.* 82.

» nus rex redierit, ſi quid contra eum feciſſe videtur, ad beneplacitum ejus ſe ſa- ANN. CHR. 1148.
» tisfacturum exhibeat. Interim nomine regis & ſuo eis mandat, ut prædictum ab-
» batem honorent, & ea quæ ejus ſunt, conſervare & protegere ſtudeant.

Tunc temporis S. Martini de Campis apud Pariſios monaſterium tam in ſpiri- XXIII.
tualibus quam in temporalibus rebus *ob debilitatem Odonis prioris* imminutum erat. Simon prior S. Martini de Campis Odoni ſuffectus.
Quam ob rem Petrus Cluniacenſis abbas, *ejus infirmitatis condeſcendens*, eum ab officio removendum cenſuit, ejuſque loco dominum Simonem, quondam ejus loci ſubpriorem ſubſtituit: *quia a nobis*, inquit *& fratribus noſtris propter honeſtatem & mores optimos multum diligitur*. Ita loquitur Petrus in epiſtola (*a*) ad Sugerium, quem rogat, ut cauſa Dei, & amoris ſui reſpectu eum diligat, eique au- (*a*) *lib. ep.* 227.
» xiliam & conſilium impendat. Simon iſte, cognomento de Merlo, non diu prio-
» ris officium illuc adminiſtravit, cui jam anno MCLI. ſucceſſerat Bartholomæus, & Bartholomæo poſt ſex annos Guillelmus I. De Theobaldo ejus ſucceſſore infra.

Odonis, an Simonis prioris tempore Odo Belvacenſis epiſcopus ſecundus, *religioſam* (*b*) *vitam monachorum S. Martini de Campis agnoſcens*, eccleſiam beatæ XXIV.
Mariæ de Inſula-Adam, ſitam ad Iſaram, in perpetuum eis poſſidendam hoc anno Inſulæ-Adamicella. (*b*) *Hiſt. S. Martini p.* 388.
donavit; idemque pactum Odonem priorem inter & capellanum eccleſiæ de *Meru* initum confirmavit. In illa cella beatæ Mariæ de Inſula-Adami quatuor monachi olim eſſe debebant. Ad Eugenium revertor.

Quo præciſe tempore Claram-vallem adierit pontifex, (nam eum hoc anno eam XXV.
adiiſſe conſtat) definire haud facile eſt. Ernaldus in libro ſecundo de Bernardi vita ſcribit, Eugenium *celebrato Remis concilio* Claram-vallem viſitaſſe. Contra chronographus Mauriniacenſis rradit, eum poſt concilium *Pariſius venisse*, ut ſuperius vidimus; indeque ad urbem Senonas (ſi bene lacunam ſupplevi) aut certe Meldas profectum *diebus aliquot* moratum fuiſſe. Sane Meldis erat VI. *Kal. Julii*, quo die Stephano Anglorum regi & Mathildi reginæ ſingillatim (*c*) ſcripſit, ut eis Robertum Londonienſem epiſcopum commendaret. Ibidem adhuc erat III. kalendas ejuſdem menſis, ut patet ex litteris ad Theobaldum Canruarienſem archiepiſcopum, a Baronio ad hunc annum relatis. Haud dubie Pariſios ſtatim poſt concilium adiit, dein Meldas & ſorte Senonas; indeque Claram-vallem petiit atque Ciſtercium, ac demum in Italiam reverſus eſt. Ubi Claram-vallem ſubiit, *mirati ſunt omnes*, reſtante Ernaldo *in tanta altitudine humilitatem immobilem, & in tam excellenti culmine propoſiti ſanctæ permanere virtutem: ut altitudini ſociata humilitas, pro officio exterius ſpleadeat, & pro virtute nequaquam interius inaneſcat. Adhærebat carni ejus lanea tunica, diebus & noctibus cucullo veſtitus: ſic ibat, ſic cubabat. Intus monachi habitum rettinens; extra ſe pontificem & moribus, & veſtibus exhibebat, rem difficilem agens, diverſarum in uno homine proprietates exprimens perſonarum. Segmentatu et circumferebantur pulvinaria. Lectus pullis apertur, cortina ambiebatur purpurea: ſed, ſi revolveres operimenta, invenires ſurperjectis lineis complexa ſtramina & paleas conglobatas. Alloquitur fratres non ſine lacrymis, miſcens ſermonibus avulſa a corde ſuſpiria; hortatur, & conſolatur: & ſe inter ut fratrem & ſocium, non dominum exhibet vel magiſtrum. Cumque eum ibi morari diutius non paterentur magna eum proſequens comitantium multitudo; ſalutatis fratribus, iter in Italiam dirigens, abſceſſit.* Ex his poſtremis verbis manifeſte conficitur, Eugenium poſt concilium Remenſe prius adiiſſe Pariſios, quam Claram-vallem: ſiquidem ex Claravalle iter ſuum verſus Italiam direxit. (*c*) *Eugen. ep.* 33. & 34.

Relicta ægre Clara-valle ſua, Eugenius Ciſtercium, inſtante capitulo generali XXVI.
progreſſus eſt. Illic abbatibus *juxta morem* congregatis, ut Gaufridus (*d*) in vita Inde Ciſtercium.
S. Bernardi teſtatur, *prædictus papa venerabilis adfuit, non tam auctoritate apoſtolica præſidens, quam fraterna caritate reſidens inter eos, quaſi unus ex eis*. Ciſterciense capitulum idibus Septembris celebrari mos erat. Tunc etiam Raynardi abbatis rogatu ejus loci cœmeterium amplificatum benedixit pontifex, & ſurdo puero auditum reſtituit. Poſt hæc Eugenius in Italiam remeavit. (*d*) *S. Bern. vita l.* 4. *c.* 07.

Antequam Ciſtercio recederet, Stephanus Obazinenſis abbas, qui jamdudum Ci- XXVII.
ſtercienſi ordini monaſterium ſuum ſubjicere cupiebat, *memoratum papam adiit*, ut Stephanus Obazinam Ciſtercio ſubdit.
in ejuſdem Stephani actis (*e*) legitur, *& quid animo gereret, apoſtolicis auribus intimavit, ſubnixe depoſcens, ut ſuum deſiderium ipſius auctoritate ad effectum perduceretur*. Mox pontifex Rainardum accerſiit, eique præcepit, ut Stephanum in conventum patrum duceret, ſanctoque ordini ſociaret. Nec mora ab univerſis abbatibus in ſocietatem ordinis eſt receptus, & domoi Ciſtercienſi ſpeciatim aſſignatus. Unum huic receptioni obſtare videbatur, quod Stephanus non modo viros, ſed etiam feminas gubernandas ſuſcepiſſet; *quod* Ciſtercienſium *ordo omnino vetabat. Attamen pro* Stephani *amore cuncta admiſſa ſunt, ſpondente domno Raynardo, qui eum ut ſuam animam diligebat, quod cuncta ordini adverſantia paullatim aboleret, ut re-* (*e*) *Baluz. miſcel.* 1. 4. *p.* 227. *& ſeqq.*

ANN. CHR. 1148. *repentinam mutationem novella adhuc domus ferre non poſſet: ita tamen, ut ſanctæ illæ feminæ ſemper in ordine permanerent.* Stephanus ad hunc modum in ſocietatem receptus, Ciſtercio diſcedens, ſecum duxit *magiſtros egregios*, qui ſuum monaſterium Ciſtercienſium ritibus informarent. Inter cæteras mutationes uſus carnium, quem haſtenus minime noverant Obazinenſes, infirmis conceſſus eſt: quod vir Dei valde improbabat, adeo ut nonnihil commotus aliquando diaerit, Ciſtercienſes *carniſicinam introduxiſſe in domum Dei, cum viderei propter infirmos aliquod ex animalibus jugulari.* In illo Ciſtercienſi capitulo *trecentos & eo amplius abbates* interfuiſſe tradit anonymus Stephani vitæ ſcriptor, quibus Rainardum Ciſtercienſem *elegantia perſonæ, generis nobilitate, humilitatis decore, & religionis fervore præeminuiſſe* dicit. Mirum quod S. Bernardum non exceperit. Anonymus ille *in quodam* (*a*) *monaſterio puer traditus* fuerat: ſed quotumdam factionibus inde avulſus, revolutuſque ad ſæculum, demum a Stephano Obazinenſi ſuſceptus eſt pro amore Dei & parentum ſuorum gratia, & ab eo Ciſtercium miſſus, monaſticum habitum a Rainardo ſuſceperat: indeque *poſt duos annos* a Stephano abbate Obazinam revocatus, *atque ab ipſo regulariter in monachum benedictus.*

(*a*) *ib. p.* 118.

XXVIII. Serlo abbas Saviniacum aliaque monaſteria.

In eodem capitulo Serlo Saviniacenſis apud Abrincates cœnobii abbas monaſteria ſibi ſubjecta, quæ numero circiter triginta erant, itidem Ciſtercienſi familiæ per manus Bernardi abbatis Claræ-vallenſis adjunxit. Hic erat Saviniaci abbas quartus a beato Vitale, qui monaſterium anno MCXII. condiderat. Vitali poſt decem annos Gaufridus ſucceſſit, religione fervens, qui multa monaſteria exſtruait, poſt ſexdecim annos regiminis mortuus anno MCXVIII. Huic poſt Evanum, qui parvo ſpatio temporis Saviniaco præfuit, ſuffectus eſt Serlo, quartus ejus, ut dixi, abbas. Hic ex Valle-Badonis juxta Bajocas oriundus, prædicti Gaufridi in ſæculo diſcipulus extiterat: tum monachus primum, ut ille, in Ceraſienſi Bajocenſis diœceſis monaſterio, qui eo relicto, *pro majori religione* Saviniacum capetit. Verum, quia monaſteria illi ſubdita pro arbitrio ſuo ipſi non obtemperabant, ea Ciſtercienſi ordini & ipſe ſubjecit. Quam ob rem ei *conceſſus eſt prioratus omnium abbatum ordinis per dominum ciſtercienſem & quatuor primos abbates*, ut ſcilicet primum poſt quinque primos abbates in conſeſſu locum Serlo abbas, ejuſque ſucceſſores haberent. Poſt illam unionem, cum annis tantum quinque abbatis dignitatem retinuiſſet, eam abdicavit, & Claram-vallem ſe recepit, ubi anno MCLVIII. curſum vitæ feliciter abſolvit. Eo ipſo anno Richardus de Corceio, ejus in abbatiali munere ſucceſſor, anno præfecturæ quinto itidem ceſſit, & locum fecit Alexandro Claræ-vallenſi monacho, qui prius Grandis-ſilvæ abbas fuerat. De aliis Saviniaci abbatibus, præter Neuſtriam-piam, conſulendum chronicon Saviniacenſe, a Baluzio editum in Miſcellaneorum tomo IV.

XXIX. Malachiæ obitus & ſepultura in Clarevallo.

Cum Malachiæ Hiberniæ primati innotuiſſet, Eugenium papam, in Franciam veniſſe; eum adire ſtatuit vir Dei, ut pallium, quod ipſi ab Innocentio promiſſum fuerat, requireret; quod ſe facile adepturum ab eo pontifice confidebat, qui Claræ-vallis peculiaris exſtiterat alumnus. At varia intercedere impedimenta, quo minus papam aſſequeretur: in primis traiiciendi ea Anglia in Franciam difficultas, ob ſimultatem inter ſummum pontificem & regem Angliæ occaſione Theobaldi Cantuarienſis archiepiſcopi ortam, *quod rex neſcio quid mali ſuſpicaretur de bono illo homine ſi tranſiret*, quamquam *nec alios epiſcopos tranſire ſinebat*. Ob hoc igitur aliaque impedimenta retardatus ab itinere Malachias, ſerius in Franciam appulit, quam ut pontificem hic aſſequeretur. *Jam enim abierat, & erat Romæ, aut prope Romam*, teſte Bernardo. Divertit itaque vir ſanctus ad Claram-vallem, ubi pro voto ſuo erat moriturus. Illuc autem acceſſit quinto aut quarto die ante feſtum ſancti Lucæ, id eſt ante quintum-decimum Kal. Novembris, quo die miſſam in Claræ-vallenſi eccleſia celebravit. Ea quo intelligitur, Eugenium ſtatim a capitulo Ciſtercienſi Italiam repetiiſſe: ſiquidem jam Romæ vel prope Romam erat, cum Malachias Claram-vallem attigit. Quanto cum honore ac jubilo illic acceptus ſit, explicat ipſe Bernardus. Verum lætitia illa brevi in mœrorem converſa eſt. *Jam quatuor aut quinque dies*, inquit, *hujus noſtræ ſolemnitatis defluxerant, cum ecce die ſollemni beati Lucæ evangeliſtæ miſſa in conventu ſua illa ſancta devotione celebrata, febre correptus, lecto decubuit.* Mox ille ſenſit inſtantem mortem; cumque fratres, qui cum eo venerant, dicerent non eſſe deſpondendam vitæ ſpem, nullaque ſigna mortis in eo apparere: Oportet, inquit ille, hoc anno Malachiam „ exire de corpore. Ecce appropinquat dies, quem, ut optime noſtis, ſemper „ optavi. Non fraudabor, Deo dante, reliquo deſiderii mei, qui partem jam te„ neo, nempe Claram-vallem. Qui me ſua miſericordia perduxit ad locum quem „ petii, terminum quem æque volui non negabit. Quod ad hoc corpuſculum per„ tinet, hic requies mea: quod ad animam, Deus providebit, qui ſalvos facit ſpe„ ran-

» tantes in ſe. Nec parum ſpei repoſitum eſt mihi in die ille, ſcilicet defuncto- ANN. CHR.
» rum, qua mortuis tanta a vivis beneficia impenduntur. 1148.

Nec longe eberat ipſa dies, cum talia loqueretur. Inter ea jubet ſe ſacro oleo ungi. Egreſſo conventu ut id ſollemniter fieret, non ſuſtinuit ut ad ſe eſſcenderent fratres: ipſe ad eos ex ſolerio domus ſuperioris, in quo jacebat deſcendit. Ungitur, & ſumto viatico, ubi ſe fratrum precibus, & fratres Deo commendeſſet, ad lectum revertitur. Die feſto omnium ſanctorum, cum ille in extremis ageret, conſummato novo Clarævallis monaſterio, quod ab annis fere quatuordecim inchoatum erat, oſſa primorum patrum e veteri monaſterio in præparatum locum tranſlata ſunt. Sub noctis crepuſculum, cum iam feſti diei explete eſſet celebritas, » vir Dei ad exitum properabat. Mox vocati fratres adfuere. Et ille, ſublatis in » cælum oculis: Deſiderio deſideravi inquit, hoc paſcha manducare apud vos. » Gratias Deo, non ſum fraudatus a deſiderio meo. Habete curam mei, & ego » veſtri, ſi licuerit, non obliviſcar. Licebit autem. Credidi in Deum, & omnia » poſſibilia credenti. Amavi Deum, amavi vos; & caritas numquam excidit. Tum » ſuſpiciens in cælum. Deus, inquit, ſerva eos in nomine tuo; non ſolum autem » eos, ſed & omnes, qui per verbum ac miniſterium meum in tuo ſe mancipavere ſervitio. Dein impoſitis ſingulis manibus, iiſque benedictis, pauſarum ire jubet, quia nondum venerat hore ejus. At circa medium noctis vocati adſunt omnes, abbates quoque multi qui convenerant. quibus omnibus orantibus, & eum commendantibus, vir ſanctus in Domino feliciter obdormivit anno ætatis ſuæ quinquageſimo-quarto, & quidem loco & die, quo opraverat, anno eb incarnatione Domini MCXLVIII. IV. nonas Novembris. Sepultus eſt in eccleſie ſub arcu, ibique hactenus in ebſide ad dexteram rumuli S. Bernardi jacet ejus corpus præter caput, quod in peculiari ſcrinio in ſacrario cum enſero ejus calice aſſervatur. Epiſtolam (*a*) *Bern. ep.* (*a*) de ejus tranſitu Bernardus ſtatim ſcripſit ad fratres Hiberniæ, quorum horta- 374.
tu, & maxime Congani abbatis, eximium de ejus vita & geſtis librum ſcripſit. Ad hæc duos ſermones ad fratres ſuos de eodem habuit.

XXX. Umbertus quoque pie obiit.

Eodem anno in Clara-valle piiſſime quoque deceſſit venerabilis Humbertus, olim Igniacenſis (*b*) abbas, non triennio ante, ut putavit Manricus. Anno quippe MCXXXVIII. abdicata præfecture ſe recepit ad Claram-vallem, ubi *decennium* ſupervixit. Sermonem in ejus obitu habuit Bernardus, in quo ejus vitæ ſummam retulit. *Quinquaginta & eo amplius annos vixit in ſervitio illius, cui ſervire, regnare eſt.* A prima ætate Deo conſecratus in monaſterio Caſæ-Dei, ibidem monachus annis viginti vixit. Inde tranſlatus ad Clarem-vallem, triginta illic annos ab ipſo pæne monaſterii principio degit, computatis annis, quibus Igniacenſi præfuit; utrobique converſatus non modo ſine querela, ſed & cum gratia. Eminebant in eo paupertatis amor, manſuetudo, humilitas. Cum ad decrepitam perveniſſet ætatem, & præter incommoda ſeneſtutis multis infirmitatibus conficeretur; erat tamen animus victor annorum, & cedere neſcius ſeneſtuti. *In refectorio, vix communibus utens cibis, ſi quid forte aliud ei apponeretur, aut non accipiebat, aut moleſte.* Decreveret aquem bibere ſemper, ſi Bernardus non obſtitiſſet. Vinum ſi quando bibere cogeretur, ita illud aqua obruebat, ut vinum potius colore, quam ſapore videretur. Vix unquam obedientia compellente infirmitorium ſubiit; vie, cum ſubiſſet, in eo teneri poruit; in hoc ſolo forte non omnino probandus, quod in neceſſitetibus corporeis ſublevandis minus obediens eſſet. Mortuum iuxit Bernardus, non propter eum, quem beatum reputabat, ſed propter ſeipſum, ſibi ademtum dolens *fidele conſilium, auxilium grande, virum unanimem, virum ſecundum cor ſuum. Non ploro*, inquit, *Humbertum (neque enim ille plorandus eſt, qui vocatur eſt ad menſam divitis) ſed ſuper me, & ſuper vos ploro, ſuper domum iſtam, ſuper cæteros fratres noſtros, qui omnes ab ejus ore conſilium exſpectabant.* In fine Bernardus fratres ſuos hortatur, ut ejus exemplo vanis cogitationibus, otioſo ſermone, jocis, & ſcurrilitatibus abſtineent, in quibus eos multum de vira & tempore ſuo perdere queritur. Cæterum mirum eſt Bernardum in toto illo ſermone nullam de abbariali Humberti munere fecere mentionem, forte quod ſe invito illud abdicaſſet. Humberti obitus diem Manricus die ſeptime Decembris, Chalendarum ſeptembris notat. Interim in Igniacenſi epud Remos monaſterio Guerricus ebbas, Humberti ſucceſſor, pietate & doctrine florebat, ut probant egregii ejus ſermones, de quibus alias differemus.

(*b*) *V. t. 77. n.* 12.

XXXI. Laſinjaci abbates.

In brevi chronico Latiniacenſi, quod ex Romano codice deſcripſimus, Radulfo abbati Godefridus, eſſis Galfridus ſeu Gaufridus II. hoc anno in ebbatiem ſucceſſiſſe dicitur. Varia ejus fortuna in præfectura fuit. Radulfum Perronenſem ſen Viromandenſem comitem infeſtum paſſus eſt, Romam profectus eſt, ut Hadriani IV. tutelam contra eum impetraret. Nec minus edverſum habuit Henricum Campaniæ co-

ANN. CHR. 1148.

comitem, qui *communionem* seu *communiam*, ut tum vocabat, Latiniaci erigere volebat. At longe infestior in eum fuit actio ubbatum provinciæ Remensis, qui eum apud Hadrianum papam multum infamarunt, ut suo loco videbimus.

XXXII. Hugonis abbatis Marchianensis electio & vitæ compendium. *Anecd. t. 3. p. 1210.*

[Ad res Belgicas quod attinet, hoc ipso anno electus est in Marchinianensem abbatem vir eximii meriti Hugo Tornacensis S. Martini monachus. Hic Tornaco urbe regia natus, puer adhuc iis præditus fuit virtutibus, quæ suæ conveniebant ætati. Adolescens Lauduni sub Albrico archidiacono & magistro philosophiæ operam dedit, ubi socios sibi elegit, qui magis essent magistri quam socii, scholares honestate probabiles, maturitate graves: in his Gulterium de Mautitania qui postea ad episcopatum Laudunensis ecclesiæ promotus est. Remos ad Sanctum Remigium transeuntem Albricum sequutus est magistrum, sub quo eum fecit profectum, ut admirationi esset. Erat tunc inter cæteros illic philosophantes vir probis moribus Robertus tunc clericus, post monachus de Clara-valle & abbas secundus, qui adolescentem domi docebat, & magister ei fuit non communi cum cæteris contento lectione: cujus gravitas multum illi profuit in ætate non gravi. Potabat de pectore viri cum aqua sapientiæ lac doctrinæ: cujus affatus & aspectus ad æmulationem virtutis fiebat discipulo non parum salutaris.]

[Mortuo patre, mater ejus vidua plurimis abundans divitiis, suam cuique natorum partem dum adhuc superstes esset delegavit; suam quoque Hugoni in patriam teduci de paterna hereditate partem providit, quem præ cæteris diligebat, & ad cujus pendebat consilium. Sed eum parentes & amici suaderent ut aliquod ecclesiasticum beneficium pretio dato sibi compararet; respuit simoniacam labem, & mundus ei magis ac magis cœpit vilescere. Crescente desiderio vitæ ultioris, ad monasterium S. Martini insciu & insalutata matre cum socio convolavit. Sed quod in occulto fecerat occultum fieri diutius non potuit in populo. Fit rumor Hugonem non tam raptum, quam fatatum. Irrult cum gladiis & fustibus parentum fortitudo, multitudo occurrit, effringunt fores, currunt & quærunt per angulos; quod ut ille agnovit, finite me, inquit, exire ad eos, ætatem habeo, ipse pro me loquar; oblatum Christo, confixum cruci, hostiam suam auferre non poterunt. Et procedens, ut viderunt eum in sancto habitu, projectis armis, & lacrymis ora perfusi, dederunt clamorem in excelso; quos ille inflexus ad fletus paucis consolatus, cum obsistere jam non possent, dimiserunt eum in manu Domini.]

[Positus in tirocinio, amator ordinis & solicitus ne unum quidem apicem regulæ præterivit. Tempore lectioni assignato huic exercitio in primis operam dubat, tamque tenaci gaudebat memoria, ut quod vel semel legerat, numquam oblivisceretur. Divinis officiis devotus assistebat, nec cessabat die ac nocte laudare nomen Domini. In mensa udeo parcus erat, ut uliquando matri flenti & interrogauti quomodo tam delicate enutritus tam dure vivere posset, veraciter responderit, quod in austeritate illa & pauperrare delectabatur sicut in omnibus divitiis. Singularitates nihilominus in omnibus vitavit. Variis probatus tentationibus, verum se ac fidelem Dei servum demonstravit, in cunctis victor evadens.]

[Præerat tunc Tornacensi cœnobio Segurdus vir religiosus, qui Odoni primo post restaurationem abbati ad episcopatum Cameracensem promoto successerat; qui quidem Odo Hugonem de sacro fonte susceperat, quem Segardus monachum fecit. Videns autem eum quotidie ad interiora tendere, in pascendis ovibus suum constituit adjutorem, multum diligens & fidens in eum. Cumque Segardus infirmitate opprellus sentiret se ad mortem uppropinquare, ab apostolicæ sedis legato casu illuc accedente petiit se absolvi, & alium sibi viventi subrogari; qui quidem exauditus est, & alterius electio fieri fratribus imperata. Cum vero unum ex ipsis litteratura & parentela satis idoneum, sed minus digne Deum quærentem fratres vellent eligere pastorem, Hugo obstitit & pravorum non permisit prævalere consilium.]

[Matri suæ quæ ab ejus consiliis una pendebat, auctor fuit ut venditis omnibus quæ possidebat daret pauperibus, egrederetuque de terra & de cognatione sua, & veniret in terram quam monstraret ei, ut ibi quietius vacaret Deo. Acquievit illa. Cumque relictis omnibus, educeret illam, Clementia nobilis comitissu Flandrensis, in loco qui dicitur Falsus-mons monasterium construebat feminarum hoc tempore: auditoque quod mulier virtutis foret, multisque prodesse posset, magnis precibus instans, ad exemplum aliarum profuturam ibi voluit retinere. Sed Hugo filius ejus non permisit, quia prope erat locus cognationi suæ; sed in remotiorem secretioremque locum juxta Noviomum, qui dicebatur *apud S. Amandum*, eam perduxit, & manens cum ea per aliquot dies docuit illam ea quæ & ipse fecit; condiens mentem ejus & ventrem pane doloris & aqua angustiæ, monebat facere dignos pœnitentiæ fructus, & digne in omnibus conversari.]

Re-

[Rediens autem ad ſuos Hugo, tribulationem & dolorem invenit & nomen Domini blaſphemari. Nam & caput erat languidum & omne cor mœrens. Paſtore inique agente, diſciplinæ totius vigor emarcuerat. Quapropter Hugo frequenter hominem convenire, ſecreto corrigere, ut ſe corrigeret, aut liceret ſibi egredi foras, & ire quo viveret Deo. Non defecit oratione ad Deum, prece ad omnes qui poterant, conſilio apud ipſum, verbis & monitis ſalutaribus, donec ille ceſſit, & alter qui dignus erat ejus loco ſubrogatus eſt.] ANN. CHR. 1148.

[Lætatur in his & delectatur nimis vir religioſus; videns religionem denuo reformaram in formam priſtinam, quæ paululum ante tota ibi languebat, & non habebat ſpeciem neque decorem. Et cœpit eſſe anus ex illis, qui vigilabant pro ea veternoſas conſuetudines abolendo, male radicatas evellendo, plantationes in ſpiritu vehementi & brachia extento. Unde & timentibus Deum erat amori, & terrori facientibus mala. Contigit autem ut frater quidam laicus ex hac migrans vita habens duorum ſolidorum loculum poſitum in loco ad ſervandum, contriſtatus vir Dei valde eam pro defuncti periculo, quam pro ſcandalo ſuperſtitum, licet de recenti febre acuta qua vexatus fuerat adhuc debilis, ipſe per ſe tumulum effodit, extrahit foras jam fœtentem, triduanus enim erat, & ejectum in ſterquilinio recollocavit, ubi viderent eum omnes qui prætergrediebantur viam, *pecunia*, inquiens, *tua tecum ſit in perditione*.]

[Quanta apparuerit ejus conſtantia in morte matris, quam ſiccis oculis ſepelierit, & in cæde fratris, miraculo fuit & ſtupori. Nunciatur ſub nocte occiſus, impia quippe proditione ab hoſtibus ſuis præventus eſt & percuſſus. Et quid ille? in cymbalis bene ſonantibus alta voce & indefeſſa mox ad vigilias incipit laudare Deum judicem juſtum, ſciens juſſu Domini eſſe factum terribilis in conſiliis ſuper filios hominum. Vultus quoque illius non ſunt in diverſa mutati, ſed potius mutavit omnes, & qui imitari non poterant, mirati ſunt univerſi. Repleti ſunt extaſi qui ſciebant eſſe germanos, & hunc ita abſorptum in ſpiritu, ut viſcera ſua a ſe avulſa ſciret & non ſentiret.]

[Inter præcipuos amicos & familiares, quorum conſiliis utebatur, in primis recenſendus eſt S. Bernardus Claræ-vallis abbas, & Guerricus Igniacenſis, ad quos ſæpius veniebat a finibus terræ audire ſapientiam Salomonis. Quotiens de mane uſque ad veſperam incibati intro erant, pæne obliti quod erant, niſi mente excedentes Deo, etiam cum apoſtolo ſobrii eſſent? Hinc factum eſt, ut & propoſitum eorum & ordinem & cohabitationem valde deſiderans ſatis votis feciſſet, niſi permanere ea in vocatione qua primo vocatus fuerat auctores faciſſent. Unde & aliquando ardenti deſiderio id implere cogitans, adeo ut nullam requiem dare poſſet ſpiritui ſuo, cum interventu abbatis Igniacenſis id perfici imploraret, cum eſſet in terra ſua a Clara-valle reſponſum habuit, quod datum eſt amico & de amico dictum: Ite dicite, ſanctus ille, dicite illi: Sic eum volo manere donec veniam. Quod cum accepiſſet verbum, confortatus eſt, & acquieſcens conſiliis eorum ſic uſque ad mortem permanſit.]

[Per id tempus evocatus a Noviomenſis monaſterii ſancti Eligii abbate, qui poſtea fuit epiſcopus Ambianenſis, conſtituit eum ſubpriorem: quo in munere nemini obſuit, profuit multis. Cumque abbas Romam proficiſceretur, vices ſuas ei commiſit totius ordinis & diſciplinæ conſervandæ. Verum poſt annum a proprio revocatus abbate, prior Tornacenſis monaſterii factus eſt, nec multo poſt abbas Marchianenſis, tranſlato ad S. Medardum Ingranno, eligitur anno Verbi incarnati MCXLVIII. præcognita divinitus dum miſſam celebraret electione. Annn igitur ætatis XLVI. conſecratus, Marchianas venit, ubi ſollemniter receptus ſuſcepit paſtoris curam. Sciens autem quod non tam venerat præeſſe quam prodeſſe; ſic præfuit quaſi præeſſe neſciret, homo mitis & humilis corde. Nihil de antiqua converſatione eliquatum eſt, immo qui illum præfecit, multiplicavit in anima virtutem; non priorem humilitatem abjecit, quanto ſublimior, tanto humilior factus eſt in omnibus. Æqualis omnibus & magnis & minimis erat, niſi quod frequentet minores plus poſſent apud eum, familiarius loquerentur, aſciſcerentur frequentius; erat enim cum ſimplicibus ſermocinatio ejus; quippe nec adulari ſolebat, nec diligebat adulatores. Pater erat pauperum, eorum nemo ab eo abibat indonatus, foris & intus ſtipem ab eo congruam reportabant. Redeuntem de via chorus puerorum & pauperum ſequebatur intrantem, nemo qui clauderet eis percepti æris annonam de manibus ejus. In vultu, in habitu, in inceſſu & aſpectu formam religionis & pietatis habebat, humilitatis præferebat ſpeculum, notæ ſcandalum auferebat.]

[Verum ut cumularentur merita ejus, cumulata ſunt & flagella. Contigit ut equitante eo hieme juxta præcipitium collis, cadente equo & ipſe concideret paritet

ANN. CHR. 1148. riter, & graviter nimis toto corpore contritus eſt: quibuſcumque ei ſanando adhibitis remediis, vix credi poteſt quantos & quam acutos perpeſſus eſt dolores, quos lætanter ſuſtinens ad gratiatum actionem converſus, toto corde laudabat Dominum, qui elevans eum alliſerat, & univerſum ſtratum ejus vertiſſet in infirmitate. Hoc ſolo triſtari, quod interim ſibi quietum jacere, & divinis cum aliis intereſſe non poterat. Nunc, inquiens, dormiens ſileo cum fratres mei frigore conſtricti in vigiliis multis horrida membra gerant tantæ hiemis preſſi aſperitate. Quadam vero nocte audivit vocem dicentem ſibi a Domino eſſe ſanatum: qui evigilans & viſionem nocte pertractans, fratribus euntibus ad proceſſionem per clauſtrum, quia dies ſolemnis erat, ipſe in templo remanſit, baculum projecit, & in nomine Domini it ſolus & rectus exultans ut gigas ad currendam viam a ſummo chori uſque ad ſummum ejus.]

[Anno ordinationis ſuæ ſexto cœpit ædificare templum. Interim variis tentationibus & morbis probatus tamquam aurum in fornace; ſed præcipue quinto ante obitum menſe, cum dolor ingraveſceret, mirum quanta alacritate illum toleraverit. Abſtulit ab eo Deus omnem mundi conſolationem, & renuebat conſolari anima ejus, ut eſſet de illis, qui in cælis conſolabantur. In omnibus patientiam renens, numquam ſtultum aliquid locutus eſt. Immo operi Dei tam ſedulus aſſiſtebat, ut non intermitteret quidquam, quin potius dicto faſſentes reprehendere, deſidioſos corripere, & excitare pigros. Miſſas aliquando faciebat ram devote, tam ſollicite, ut illi ſanctæ & conſuetæ ſuæ devotioni gravis ægritudo nihilum abſtuliſſe, immo plurimum auxiſſe videretur. Quinto-decimo aure tranſitum ſuum die gravari amplius cœpit & anxiati. Prævenerat refectione pridiana ſacri viatici agonem ſuum quem habiturus erat, ne deficeret in via, miſſa cantata de Spiritu-Sancto. Ipſo Dominicæ aſcenſionis die meliuſculum haberi cœpit, per ſe ad templum venit, nec diei & templi Dominus ſuis ſanctis in ſollemniis divinis officiis cum ſtaudavit; quibus expletis, ipſa die confidentibus fratribus enixe petiit a munere paſtorali abſolvi & dum adhuc viveret alium ei ſubrogari. At „ illis abnuentibus & abeuntibus, flens, Deus, inquit, tu ſcis quod ſemper eos „ dilexi quantum potui ex dono tuo, & ſi non rexi ut debui, ex peccato meo. „ Unum & bonum mihi quod humiliaſti me, ſi ante mortem permiſiſſes & exui „ honore iſto, & ouere ad quod indignus acceſſi, indignus præſui, nec multum „ profui & mihi & illis; ſed forſitan nec tantum hoc bonum proviſum mihi ut „ vivens id facerem, quod forſitan multum & mortuo prodeſſet mihi. Ita fatigatus diebus aliquot parviſſimo & tarliſſimo cibo ſuſtentatus, ſacro inunctus oleo ſicue rogaverat, poſitus eſt in cinere & cilicio ſuper terram, non mollo aliquid ſibi ſupponi ſinens; & humilians in jejunio animam ſuam, corpore deficiens, virtute potens, priorem conſtantiam non amiſit. Nam Deo & ſibi ſemper intentus, etiam ad illas horas in quibus conſuetum & canonicum ſtare conſtat, ſurgens & ipſe pedibus ſuis, ibi ſtabar ſuper cilicium, & maxime ad illas quæ decantabantur ad honorem genitricis Dei. Et cum a fratribus ſuis dominus & pater appellaretur; non inquit me patrem, & dominum debetis vocare ſuper terram, ſed infelicem, & miſerum, ſum enim. Interea dum exeſa jejuniis membra duræ terræ attereret, coactus a fratribus recollocatur in lectulo. Ipſe vero mortem quidem protractam & non evaſam dicens, expectabat diem atque horam.]

[Inſtabat ſolemnitas Spiritus-Sancti & ſollemnes vigiliæ agebantur. In ipſis vigiliis, quæ magis lugubres quam celebres ante eum agebantur, deficiente præ dolore ſpiritu ſuo, cum nihil voce dicere poſſet, ſeſe lecto excutit, ſurgit aut ſtat aut ſedet ſecundum morem & ordinem qui ad opus Dei in eccleſia ſervari ſolet. Inde ad lectum revertitur, & tribus diebus ſequentibus ſic manſit non maducans neque bibens, uſque dum quarta nocte factus in agonia prolixius cœpit laborare, quia properabat ad requiem. Er cum jam nulla verba edere poſſet, aquam benedictam ſigno innuit ſibi afferri; affertur & aſpergens ſe ipſum & ſtatres, trina vice pectus tundens, quam devote confiteretur Deo lo cogitationibus, qui verbis non poterat, omnibus pateſecit. Er valde mane orto jam ſole cœpit feſtinare ad tranſitum, quia profecto jam ei aſpirabat dies æternitatis, & inclinabantur umbræ hujus mortalitatis, ſe aqua benedicta præcepit aſpergi, & manibus propriis pectus tundens in ſignum confeſſionis, ut poneretur ſuper terram ſignificavit. Quo facto, convocantur omnes, adſunt filii ſui, qui muniens ſeipſum ſigno & ligno crucis, demumque cum non poſſet levare manus ad conſignandam frontem, pollicem pectori imprimit & conſignat, hoc jaculo chriſtianæ victoriæ hoſtem communem aggrediens & perturbans de finibus ſuis. Anno ætatis ſuæ quinquageſimo-ſexto venerabilis Hugo, tamquam aurum in fornace probatus, & quaſi holocauſtum puriſſimum Deo acceptus, filiis ſuis aſtantibus, & inconſolabiliter lamentantibus eum;

ille

ANN. CHR. 1148.

ant. Idus Junii migravit ad Dominum, ſepultus in oratorio quod ipſe conſtruere cœperat cum hoc epitaphio.

Hugo pater ſanctus, humilis, pius atque benignus,
Hoc latet in tumulo, claudituꝛ hoc lapide.
Qui virtute potens, & paupertatis amator,
Hoc templum cœpit, quo ſua membra jacent.

Morum forma proba, lex vitæ, vita probata,
Virtus & pietas, virtutum mater honeſtas,
Tabet in hoc tumulo pater almus, vir pius Hugo,
Cui dedit undena lux Junii lucida regna.

Terrea lumgo factus jacet hic pater Hugo
Heu! fons virtutum ſit quaſi vile lutum.

XXXIII. Elnonenſes item & Humolarienſes abbates, alique.

In vicino Elnonenſi ſeu S. Amandi monaſterio, cum Galterius ſeu Walterius abbas, Abſalonis (*a*) ſucceſſor, annis admodum quinque abbatiam tenuiſſet, eam abdicavit, ſeceſſitque ad Claræ-vallenſe monaſterium, ubi nigrum habitum albo mutavit. In ejus locum ſuffectus Hugo, ejus nominis ſecundus, *genere Burgundionenſis*, ut in actis Elnonenſium abbarum legitur, ſed in Tullenſi ortus territorio, ut ea Hermanno Laudunenſi monacho ſuperius (*b*) diximus; primum monachus, tum prior S. Johannis apud Laudunum ſub Balduino abbate; inde promotus ad abbatiam Humolarienſem poſt alterum Hugonem, qui cardinalis epiſcopus ab Innocentio papa creatus eſt. Hugo ille Elnonenſe monaſterium octodecim annis ſtrenuiſſime rexit, turrim baſilicæ a ſuperioribus feneſtris exaltavit, refectorium & clauſtrum inſtauravit, poſſeſſiones auxit, amiſſas recuperavit, vir multæ religionis & prudentiæ, qui ab omnibus in tota Flandria conſulebatur. Ejus tempore Stepbanus, villæ *S. Amandi homo ligius*, injuſtas ab ea conſuetudines exigebat: ſed tandem eis ceſſit in præſentia Geraldi Tornacenſium epiſcopi, atque abbatum Gualteri Sancti Martini Tornacenſis, Fulconis Haſnonienſis. Quod Theodericus Flandriæ comes litteris ſuis teſtatum facit, apud Atrebatum datis anno MCLIV. quibus appoſita ſunt ſigna Sibyllæ Flandriæ comitiſſæ, & Philippi ejuſdem Theoderici filii.

(*a*) *Vid. 78. n. 93.*
(*b*) *l. 76. c. 50.*

Apud Humolarias poſt Hugonis tranſlationem ad S. Amandum electus eſt abbas Guarinus, cujus anno primo Robertus de Stabulis monaſticum illic habitum induit, dedieque monaſterio partem decimæ, quam poſſidebat, altaris de Landrecurte. Quod Balduinus Noviomenſium præſul confirmavit, uti & donum altaris de Marceio, * *quod vir memorandæ memoriæ Simon*, ejus anteceſſor, Humolarienſi eccleſiæ fecerat. His litteris adſcripta ſunt ſigna Guibardi abbatis S. Eligii, Gilberti abbatis Sancti Nicolai de Silva, Rainardi abbatis Sancti Præjecti, Balduini abbatis Sancti Quinrini de Inſula, Hugonis abbatis Sancti Quintini de Monte, & Aldrici abbatis S. Theoderici e noſtris: necnon Abſalonis abbatis Sancti Bartholomæi apud Noviomum, Rainaldi abbatis Hamenſis, & Aiulphi abbatis S. Mariæ Calniacenſis ex ordine Sancti Auguſtini. Jam abbas erat Guarinus ſub finem anni præcedentis, quo tempore pactum iniit cum abbate Sancti Projecti ſeu Præjecti ſuper altari de Moricurte *anno incarnationis dominicæ* MCXLVII. *anno videlicet peregrinationis Francorum indictione* X. Cum Hugo abbas paullo ante, id eſt pridie Idus Majas ejuſdem anni, privilegium ab Eugenio papa impetraſſet. Idem Hugo prædicto pacto cum Guarino ſubſcribit, vocaturque adhuc abbas anno MCXLIX. quod argumento eſt, cum quamdam auctoritatem apud Humolarias primis Guarini abbatis annis retinuiſſe.

a *Marci*.

XXXIV. Cædes in eccleſia S. Quintini ut expiata.

In monaſterio S. Quintini hoc anno cædes hac occaſione accidit. Quidam temerarius alium quemdam, quem hoſtiliter perſequebatur, occidit, &, ut vitæ ſuæ conſuleret in eccleſiam S. Quintini de Inſula confugit. Tum Balduinus abbas mox laudatus, ejuſque monachi facti horrore perculſi, oſtia eccleſiæ claudunt & obſerant. Mox jurati, *totaque illius villa communia*, furore perciti, & armati, fores eccleſiæ confringunt, reumque illum, qui brachiorum complexibus crucis ſtipiti inhærebat, ſagittis & lanceis confoſſum in terram deiiciunt, & multis vulneribus perforatum interficiunt. Verum non multo poſt ad ſe reverſi, facti pœnitentes, Balduinum abbatem conveniunt, & in ſceleris piaculum pontes, quibus monaſterium Inſulæ adiri mos erat, ſe in perpetuum facturos promiſerunt, ſicque data eis venia eſt.

Leproſaria data S. Quintino.

[Hoc ipſo anno Samſon archiepiſcopus Remenſis prædicto S. Quintini in Inſula abbati Balduino Leproſariam conceſſit, hoc eſt terram extra S. Quintini caſtrum, in

ANN. CHR. 1248. in qua Leproſorum conſtitutæ erant manſiones cum capella, ea ratione, ut quidquid a fidelibus collatum fuerit, ipſe & ſucceſſores infirmis & eorum ſacerdoti, qui ad eorum arbitrium inſtituetur, pro voluntate ſecundum Deum erogarent. Ipſe vero presbyter curam ipſius loci ab epiſcopo Noviomenſi accipiat, debitamque obedientiam ipſi exhibeat. Cæterum abbati S. Quintini ſubjectus ſit & obediens in omnibus. Subſcribunt Joſſenus Sueſſionenſis, Bartholomæus Laudunenſis, Nicolaus Cameracenſis epiſcopi, Odo S. Remigii, Aldricus S. Theoderici, Urſio S. Dionyſii abbates & alii multi. *Actum Remis anno incarnati Verbi* MCXCVIII. *indictione* XI. *regnante Ludovico rege Francorum anno* XXII. *archiepiſcopatus autem domni Samſonis anno* IX. *Drogo cancellarius recognovit, ſcripſit & ſubſcripſit.*

XXXV. Camberonenſe monaſterium conditur. * *de Sagnies.*

In Hannonia, diœceſi Cameracenſi hoc anno conditur Camberonenſe monaſterium ad Harbam fluvium ab Anſelmo de Perrona, canonico Sonegienſi *, qui quidquid eo in loco poſſidebat, ſancto Bernardo dedit; & a Nicolao Cameracenſi epiſcopo poſtridie S. Lucæ conſecratur. Primus ejus loci abbas Faſtradus ſeu Faſtredus, cui Hugo ſecundus Elnonenſis abbas, mox laudatus, interventu Geraldi Tornacenſis epiſcopi & Philippi prioris Clarævallenſis, anno MCLIII. remiſit omnes decimas, quas fratres Camberonenſes Elnonenſibus debebant ob *grangiam*, ut vocant, quam apud Lombiſiolam habebant. Decennio poſt idem Hugo, ad preces Gerardi Camberonenſis abbatis, eidem monaſterio contulit, quidquid apud Lombiſium & Lombiſiolam poſſidebant Elnonenſes. De Faſtrado abbate plura inferius. Apud Camberonem etiam nunc viſitur beatiſſimæ Virginis imago, quam cum Judæus quidam anno MCCCXXII. telo violaſſet, Johannes Fabri Liptinenſis hanc injuriam duello ultus eſt.

XXXVI. Robertus abbas Valciodorenſis ejuſque ſucceſſores. (*a*) *l.* 7. *n.* 100. & 101. (*b*) *Spicil. t.* 7. *p.* 372. & *ſeqq.*

Sub id tempus Wibaldus Stabulenſis abbas, de quo in ſuperioribus (*a*) non ſemel egimus, mortuo Theoderico abbate, ad Valciodorenſem præfecturam poſtulatur; quod ubi reſcivit, Valciodorum (*b*) venit, & *ab hoc onere ſeſe humi proſtratus excuſavit*, quippe qui jam Corbeienſem abbatiam cum Stabulenſi adminiſtrandam habebat. Non tamen Valciodoro diſceſſit, donec ejus conſilio Robertus Stabulenſis decanus Valciodori abbas electus eſſet, & non ſolum a Valciodorenſibus, ſed etiam ab Haſterienſibus receptus. Hic utriuſque eccleſiæ ſtatum, quem deformatum invenerat, in melius reformare ſtuduit non ſine quorumdam obloquiis, qui de ſcientia ac genere ſuo præſumebant. At ille eorum arrogantiam parvi pendens, omnes ejecit, donec, debitis perſolutis, rebuſque ac redditibus omnibus in priſtinum ſtatum revocatis, eos ipſos amicos & ſibi addictos feciſſet, quos prius obloquentes habuerat. Idem Robertus Falemannenſem eccleſiam, quæ a primordiis quatuor ſacerdotibus commiſſa, tunc ad unius vicarii miniſterium redacta erat, cæteris necdum ſacerdotio initiatis, ea conditione adeptus eſt, ut decedentibus clericis monachi ſubſtituerentur.

Roberto rebus humanis exemto ſub annum MCLXXIV. Petrus, ex Haſterienſi domo primus ab utriuſque loci fratribus unanimi conſenſu electus eſt, necdum tamen monachum profeſſus: quem ob morum probitatem laudat chronographus Valciodorenſis: ſed in eo reprehendit, quod honoris prærogativam, quæ Valciodorenſi eccleſiæ debetur, ad Haſterienſem transferre rentavit. Hic ſtatura procerus & decorus, neſcio quod cæleſte ac divinum ſe intuentibus prætuliſſe dicitur, precibus inſiſtere ſolitus, ut gregem ſuum Deo commendaret. Appoſitus eſt ad patres ſuos in ſenectute bona poſt annos circiter quindecim præfecturæ. De Liberto ejus ſucceſſore inferius agendum.

XXXVII. S. Pantaleonis Wolbero abbas doctus. (*c*) *Chefn. t.* 4. *p.* 329. * *Wolbero.*

Coloniæ in monaſterio S. Pantaleonis Gerardus Rudolfi ſucceſſor, magni nominis abbas dictus a Bucelino, poſt annos decem regiminis, cum ſenio confectus abbatiam reſignaſſet, hoc anno exſpiravit vt. nonas Octobris. Hunc excepit Wolbero, religione non minus quam eruditione clarus, qui libros IV. in Cantica canticorum ſcripſit, in lucem editos Coloniæ anno MDCXXX. Exſtat ejus ad Sugerium epiſtola inter Sugerianas (*c*) hoc modo inſcripta: *Domino & patri ſuo amantiſſimo, Dei gratia beati Dionyſii abbati Sugerio, VV.* * *abbas S. Pantaleonis in Colonia, quidquid devotius offerre poteſt corpore & ſpiritu.* In hac epiſtola gratias agit ejus „ excellentiæ, quod ſe pro puero nepote ſuo, *cum Remis eſſet*, exoranrem tam be„ nigne exaudiſſet; aitque, ſi quid per nuntios ejus in urbe Colonia pro ejus vo„ lnntate ſeu utilitate agendum ſit, ſe & patrem pueri ad ejus obſequia paratos eſſe. *Valete in Domino*, inquit, *& cœptum pietatis opus nobis ſervis veſtris in puero oſtendite.* Forte puer ille ad ſtudia Pariſios miſſus erat. Non dubito, quin Wolbero Remenſi concilio interfuerit, ubi Sugerium pro illo puero rogaverit. S. Pantaleonis monaſterio annis octodecim (*d*) præfuiſſe, & anno MCLXVII. obiiſſe dicitur apud Bucelinum, qui ejus ſucceſſores commemorat.

(*d*) *Bucelin. Benedict. Germ. t.* 1. *p.* 251.

Poſt

[Poſt ſuum a concilio Remenſi diſceſſum, Wibaldus abbas in Stabulenſi monaſterio propter varias diſſenſiones & preſſuras quæ regionem illam infeſtabant, remoratus eſt, ac Domino cooperante, conatuſque ejus confirmante, in circumjacentibus fere omnibus locis pacem compoſuit. Anno in primis dominicæ incarnationis MCXLVIII. Winandum de *Lemburch*, qui dicebatur de Turri, eum complicibus ſuis Stabulenſem eccleſiam multis rapinis & prædis moleſtantem, poſt canonicam ad ſatisfaciendum evocationem, anathemate innodavit. Ordinante vero divina clementia, & multiplices caſus Stabulenſis eccleſiæ miſerante, ſubito Winandus deceſſit, nec uſquam in toto Leodienſi epiſcopatu, metu abbatis & excommunicationis more eccleſiaſtico ſepeliri potuit, ſed ad omnium infidelium terrorem, vel ad perpetuam Wibaldi abbatis monimentum, *Baſilæ*, quæ juxta *Lemburch* eſt, extra muros aimiterii ſepultus fuit, nec profuit illi quod Henrici Leodienſis epiſcopi conſanguineus, & magnus erat in ſæculo. At ſui non mediocriter dolentes quod ſic deceſſiſſet, cum magna humilitatis inſtantia, aſſumtis ſecum duobus nobilibus dominis ſuis Henrico de Rupe & Henrico de *Lemburch*, quorum alter, Henricus de Rupe advocatus erat Stabulenſis monaſterii, & alterius Henrici amitæ filius, Wibaldum abbatem adeunt, ut recepta compoſitione damnorum mortuum ſuum chriſtiana ſepultura non privaret. Poſt multiplices ſupplicationes ſumma ablatorum ad centum marchas ſupputata eſt, quas prædicti duo nobiles abbati ſe daturos promiſerunt. Juraverant præterea duo dicti nobiles quod numquam per ſe vel per ſummiſſam perſonam eccleſiam Stabulenſem moleſtarent. Juraverunt idem quidam de utrorumque familia, & præterea homagium domno abbati feceruot, & eccleſiæ Stabulenſi fidelitatem juravetunt, &c.

ANN. CHR. 1148. XXXVIII. Wibaldus abbas vexantes ſuum monaſterium primit.

[Præterea pacem uti dixlmus in tota patria compoſuit Wibaldus; ut ipſe narrat in epiſtola LXXXIV. ad ſuos Corbelenſes his verbis: *Ut autem ſciat veſtra fraternitas, tempus otioſum non præteriiſſe, inter comitem Namurceaſem, & comitem de* Lon, & *comitem de* Dalburch, *quorum diſcordia totam terram lacerabat, pacem Deo auſtore, uſque in feſto S. Remigii feeimus. Atque inter comitem de Rupe qui noſter eſt advocatus & comitem de Monte-acuto, qui multorum incitamentis maxima inter ſe bella movebant: finitrvam, & toti terræ ſalutarem concordiam reformavimus. Adverſarios noſtros, qui bona eccleſiæ noſtræ diripuerant divina potentia ſubeginat, ut nobis noſtra cum ingenti ſatisfactione reſtituant. Ad ſedandam vero ipſam diſcordiam, quæ eſt inter ipſos & miniſteriales noſtros, cum diu laboraverimus, pauxillum temporis aſſumſimus, in quo omnia, Dei adjuvante clementia, ad perfectum perducere valeamus, & in vigilia aſſumtionis ſanctæ Mariæ ad vos cum caritatis gaudio pervenietmus.*]

Toti regioni pacem reddit.

[Interea Corbeienſes Wibaldi abſentiam impatienter tolerabant, iteratiſque ad eum plurimis litteris urgebant, ut omni abrupta mora ad ſuos reverteretur. *Si quidem domnus Fulcuinus*, inquiunt, *in quo ſpem veſtram, in magna parte ad tuendas & defendendas res veſtras apud nos poſuiſtis, plus, omnibus homines veſtros de Huxere rebus ſuis non minus quam ad centum quinquaginta marchas violenter ſpoliaverit. Villicum veſtrum de* Inmenkuſen *homines ipſius invaſerant & occidiſſent*, &c. Ad hæc reſpondit Wibaldus tantum dolere de moleſtiis ipſis inflictis quantum eccleſiæ quæ parvitati ejus credita erat. *Et vos quidem*, inquit, *paucarum rerum amatitudine deguſtata, de futuris auxie timetis. Sed Stabulenſis eccleſia quæ nos lacteo pietatis alimento nutrivit, & delicta juventutis noſtræ & ignorantias noſtras non reminiſcens, nos, ſi qua in prælatione exiſtimatur dignitas, ad ſummum ſui regiminis gradum provexit. Interim dum vobis militamus, multiplicibus ac miſerabilibus modis in præda, in incendiis, in quotidiana rapina, in cædibus lacerata eſt; ad quas contritiones ſanandas, ex quo a domno papa receſſimus, Deo propitio nobis, ad preces fratrum noſtrorum in adjutorium noſtrum intendentes non inutiliter laboravimus, & circumſtante nos ſtuto divina gratia, inimicos eccleſiæ ſuæ proſperitate inebriatos, & rebus pauperum noſtrorum ditatos, ſub jugum eccleſiaſticæ diſciplinæ humiliatos vidimus, & quærentes reconciliari eccleſiæ quam offenderant*, &c.]

XXXIX. Inſtant Corbeienſes ut ad eos revertatur.

[Anno etiam Domini MCXLVIII. Radulphus Viromandorum comes ad precem Henrici abbatis Vivarienſis concedit *locum qui dicitur Javagias ad conſtruendum oratorium & habitationem congruam ad manſionem fratrum, ut ibi remota a ſtrepita ſæculi valeant deſervire.* Concedit etiam *eis uſuariam in nemore tam ad comburendum, quam ad neceſſarios uſus officinarum ſuarum conſtruendarum per totam foreſtam, quæ ea utraque parte vicinia eſt domui illarum.* Teſtes Petrus epiſcopus Silvanectenſis, Albericus de Roya, Theobaldus de Criſpeio, &c.]

XL. Fundatio monaſterii Javagias.

In Anglia poſt mortem Roberti epiſcopi Herefordenſis Guillelmus Glogeſtriæ abbas, Foliotus cognomento, epiſcopus electus eſt, anno inſequente conſecratus. Huic autem eccleſiæ cum annos circiter duodecim præfuiſſet, rege Henrico II. impenſius flagi-

XLI. Guillelmus abbas Glocestriæ fit epiſcopus.

ANN. CHR. 1148. flagitante ad Londonenſem tranſlatus eſt, regi ſemper conſtantiſſime addictus, quod æmulorum invidiam & calumniam in eum conciravit. De illo Johannes Saresberienſis in Polycratico (*a*) reſtarum reliquit: *Venerabilis pater*, inquit ille, *G.* Herefordenſi epiſcopi mihi referre conſuevit clauſtralem morem, quem in ſeipſo ſe fatebatur experium. Cum enim monaſterium ingreſſus eſſet, fervens adhuc igne, quem de novo conceperat, magiſtratuum ſuorum ignaviam arguebat. Nec mora, promtus ta modico, miſeratione complicium motus eſt: nondum tamen pepercit majoribus. Paulo poſt ad priores aſſcendit, prioribus compatiens, carpere non ceſſavit abbates. Factus eſt & ipſe abbas; & propitius in coabbates, epiſcoporum cæpit vitia intueri. Tandem & ipſe epiſcopus epiſcopis parcit. Nec tamen ipſum invidiæ vitio arbitror laboraſſe: ſed vir prudens, quod hominibus quodam modo ingenitum eſt, elegantur expreſſit. Et forte hoc ſibi præfatur pater impoſuit, ut ſic laboruntiam turba ſponte confertas, beniguius audiretur* Optimus ſane modus ad curandos morbos aliorum, Exceſſit e vivis Guillelmus XII. Kal. Martii anno MCLXXXVII. quibuſdam ſcriptis poſtetitati relictis, quæ Balæus recenſet, ſed reticet Pitſeus.

(*a*) *Polycr. l. 7. c. 2 4.*

* *Guillelmus.*

ANN. CHR. 1149. XLII. Chriſtianorum triſtis reditus e locis ſacris.

QUAM lætus & glorioſus fuit chriſtianorum exercituum curſus ad loca ſacra, tam triſtis & infauſtus fuit anno ſequenti eorum reditus, nullo ſucceſſu, imminutis ſupra modum copiis & vix ad decimam partem redactis. Tam deploratus eventus contigit partim ex malis noſtrorum moribus, partim ex proditione Græcorum, qui, cum noſtris auxilio eſſe debuiſſent, occultis contra eos rechnis ſe inſidelibus ſociarunt. Et quidem Conradus imperator maritimo itinere per mare Adriaticum Polam, atque inde Aquileiam appulit: tum illinc profectus tandem in pentecoſte Saltzburgum, ac mox Ratiſponam rediit, quem Eugenius litteris conſolatus eſt, VIII. kal. Julias Tuſculo datis. Ludovicus vero Francorum rex navali itinere domum per Siciliam revertens, a Græcis captus, dum ad Manuelem Græcorum imperatorem Corcyram obſidentem deducitur, a Siculis intervenientibus liberatur: Indeque a Rogerio Siciliæ rege & ab Eugenio pontifice honorifice habitus, in Franciam circa menſem Auguſtum revertitur, ut in Appendice Roberti de Monte ad Sigebertum legitur.

XLIII. Variæ Bernardi ad Sugerium epiſtolæ.

Ante chriſtianorum e locis ſacris reditum, varias (*b*) ad Sugerium epiſtolas ſcripſit Bernardus, ut eum de variis rebus commonefaceret. Una eſt, qua eum hortatur, ut ſe quorumdam principum duellis opponat, nimirum Henrici filii Theobaldi Campaniæ comitis, & Roberti regis fratris, qui ante alios reverſi, *meledictas illas nuadinas*, id eſt torneamenta, ut tum vocabant, *poſt feſta paſchalia præfixerant, ut irruant & interficiant ſemetipſos*. In ſequenti epiſtola eidem gratulatur, quod *ad conſilium, tam varia quam eccleſia principes convocaſſet*, ut regni gravaminibus mederetur: *at ſciant omnes*, inquit, *qui habitant terram, quia remanſit & regno, & regi amicus dulcis, conſiliarius prudens, adintor fortis*, tum eumdem hortatur ad cauſam rei publicæ fortiter agendam. In alia epiſtola (*c*) ad ipſius Sugerii litteras, in quibus ille de regni malis querebatur, reſpondet Bernardus, ſe plurimum dolere, quod mala illa, etſi ejus conſilio & voluntate non fiant, ei tamen imputentur. Quapropter ejus zelum ad illa removenda inflammat, ut ſacrilegi illi, qui hæc committebant, de eo poſthac non ſe pallient, & cognoſcant omnes, alienam eſſe ab eorum numero & conſortio ipſius innocentiam. In fine: *Illud autem credatis*, inquit, *numquam male me ſenſiſſe de vobis. Novi enim vos, & puritatem veſtram*. Inſigne ſane teſtimonium pro Sugerio a laudato in primis viro.

(*b*) *Bern. ep. 376. & ſeqq.*

(*c*) *id. ep. 382.*

XLIV. Sugerius regi ſcribit, reditum ſuadet.

Prius quam Ludovicus ex oriente reverſus eſſet, ſcripſit ad eum Sugerius rogavitque, ut quantocius domum rediret, redderet ſe regno, in quo ejus præſentia deſideraretur; rediiſſe multos barones, rediiſſe regni perturbatores: rediret tandem ipſe ſalvem poſt paſcha, ne profeſſionis & ſacramenti, quod in coronatione ſua regno fecerat, coram Deo reus exiſteret. Eum tamquam angelum Dei expectari; omnia denique ad illum recipiendum optime parata; domos, palatia vel integra ſervata, vel diruta reparata; ſe ſenem eſſe, ſed in his magis conſenuiſſe & confectum eſſe nulla cupiditare, nulla alia ratione, quam amore Dei, ipſiuſque regis. Forte rex Sugerio aperuerat animi rancorem, quem in Alienordem reginam in illo itinere conceperat. Unde Sugerius de ea prudenter in eadem epiſtola ei reſcribit in hunc modum. *De regina conjage veſtra audemus vobis laudare, ſi tamen placet, quatinus rancorem animi veſtri, ſi eſt, operiatis, donec Deo volente ad proprium reverſus regnum, & ſuper his, & ſuper aliis provideatis*. Si tandem regis in reginam ſuſpicio eo uſque prorupit, ut divortium cum ea fecerit; quæ res ingentium in regno malorum ſeminarium fuit.

(*d*) *Sugerius p. 37.*

XLV. Regis ad eum reſponſio.

Ad has litteras benigne reſpondit (*e*) Ludovicus, ſe ex ſuiſmet deſideriis ejus meriti affectus. In Calabriæ partes ſe primum ſecure appulſuiſſe IV. Kal. Auguſti, ubi

(*e*) *ibid. p. 94.*

ab

» ab hominibus dilectissimi sui Rogerii regis Siciliæ honorifice susceptus sit, & lie- ANN. CHR.
» teris nuntiisque honoratus. Reginam per tres hebdomadas exspectatam, tandem 1149.
» Panormum prospere pervenisse. Denique moræ causam quoque fuisse Godefredum
» Lingonensem episcopum, quem gravis & incerta inter mortem & vitam infirmi-
» tas detinuerat: sed demum, habito cum Rogerio rege colloquio, se quantocius
» reditum suum acceleraturum.

In sequenti ad eundem Sugerium epistola rex addit, se tribus diebus a Rogerio
» retentum fuisse, & in procinctu discessus reginam infirmati cœpisse: sed ea con-
» valescente, statim ad apostolicum tetendisse, cum quo per duos dies, & uno in-
» super Romæ demoratus sit. Cæterum se sanum & incolumem reditum matura-
» re & mandare, ut uno die secreto citius aliis Sugerius ad se venire ne differat,
» ut de certis rumoribus, qui ad se delati erant, cum eo communicaret: *& hoc tam secreto fiat*, inquit, *ut quod in præsenti scripto continetur, nemo nisi vestra per-sona cognoscat*. Exstat & alia (*a*) ad Sugerium Hugonis Senonensis archiepiscopi (*a*) *ib. ep.* 117.
epistola, qua ei significat, se a quodam *puero*, quem *dominus Belvacensis matri suæ mittebat, ut domni regis adventum nuntiaret*, accepisse, *dominum regem tan-tum appropinquasse, quod proxima die Mercurii Cluniaci faceret*. Verum aliis litteris
» (*b*) idem archiepiscopus Sugerio scripsit, se de adventu regis certiorem nuntium (*b*) *ib. ep.* 112.
» habuisse per fratrem Galerannum, qui Parisius domum Templi custodiebat, a do-
» mino rege redeuntem, qui se eum apud Forum-novum juxta Placentiam reli-
» quisse aiebat. Ad hæc militem sibi dixisse, quod proxima die dominica Clunia-
» ci rex futurus esset. Proinde se Autisiodori Sugerium exspectaturum, ut cum eo
» regi obviam proficisceretur.

Nullus dubito, quin episcopus ille Belvacensis, qui, ut in superiori Hugonis XLVI.
archiepiscopi epistola legitur, proximum regis adventum matri suæ nuntiabat; nul- Henricus ex monacho epi-scopus Bel-vacensis.
lus dubito, inquam, quin is sit Henricus, Ludovici VI. filius ex Adelaide regina, qui hoc anno ad episcopatum Belvacensem jam electus erat, adeoque ante redi-tum regis, ut ex illa epistola intelligitur. Fuerat is primum clericus, multisque ecclesiæ dignitatibus insignitus, ac demum Claræ-vallis sub Bernardo monachus, cujus conversionem refert Gaufridus in libro III. de vita Bernardi capite II. Hic in-stante professionis suæ tempore ad Bernardum, qui tunc absens erat, scripsit in-hæc verba. *De cætero lætus & incolumis sum, & exspecto videre faciem vestram, sicut faciem Dei. Prope est enim dies desponsationis meæ, quo feriam pactum cum Deo per manum vestram & sub custodia vestra, & serviam ei die ac nocte, & o-mnibus diebus vitæ meæ*. Hanc epistolam Henrici nomine scripsit Nicolaus Bernar-di notarius, pro Johanne Aletensi seu Macloviensi episcopo, qui Claram-vallem profectus erat ad implorandam ejus commendationem apud Eugenium contra mo-nachos Majoris-monasterii, qui item cum Johanne habebant. Pro eodem scripsit Nicolaus ipse ad Bernardum: quæ Nicolai epistolæ cum aliis habentur in Biblio-theca Patrum. Professione emissa, cum vix solido anno apud Claram-vallem per-stitisset Henricus, invitus ac reluctans ad sedem Belvacensem conptatus est post mortem Odonis III. alterius Odonis successoris: quorum prior S. Symphoriani a-pud Bellovacos abbas, posterior S. Germari monachus exstirerat. Henrici electio-nem anno superiore factam esse ex Sigeberti Appendice Acheriana colligi potest. De hac electione Petrum Venerabilem consuluit, incertus an ipse assentiret Ber-
» nardus, cujus hac de re epistola non exstat. Respondit Petrus (*c*) omnia eo tende- (*c*) *Petr. Ven. l.* 3. *ep.* 8.
» re, ut Henrici electio a Deo esse credatur: magnum electi meritum; unanimem
» eligentium consensum; metropolitani assensum: ipsius denique papæ voluntatem.
His acceptis, simulque Eugenii in idipsum litteris, Bernardus electioni assensum
præbuit; qua de re Henricus scripta ad eumdem Petrum epistola queritur, quam
» a Nicolao Claræ-vallensi compositam fuisse verisimillimum est. Certe Petri litte-
» ras multum contulisse fratris Henrici promotioni, & ab archiepiscopis & epi-
» scopis Franciæ libentissime auditas fuisse idem Nicolaus (*d*) in epistola ad eumdem (*d*) *Petr. Ven. l.* 6. *ep.* 7.
Petrum testatur. Exstat & alia ejusdem Henrici electi ad Sugerium epistola (*e*) (*e*) *Suger. ep.*
inter Sugerianas, sub hac modesta inscriptione: *Amantissimo patri & domino Suge-* 420.
» *rio Dei gratia abbati sancti Dionysii, Henricus indignus monachus Claræ-vallensis*
» *æternam in Christo salutem*; qua epistola testatur, sibi perquam molestum esse,
» quod occasione sui ecclesia Belvacensis fatigetur; seque ejus clericis scripsisse,
» ut personam aliam tanto ministerio idoneam eligerent, quod ut celerius fiat,
» Sugerium enixe rogat. Obtinuit nihilo minus Henrici electio, qui post nonnul- XLVII.
las cum Ludovico fratre dissensiones, demum ad archiepiscopatum Remensem Adelaidis re-ginæ diplo-ma pro S. Martino Pontisarensi.
promotus est.

Absente rege datum fuisse videtur Adelaidis reginæ ejus matris diploma, quo donationem confirmat, Pontisarensi sancti Martini monasterio factam a Radulfo mili-

ANN. CHR. 1149. * *Auvers.*

milite de Alverſis, * quando ibi monachus factus eſt. Hic ſiquidem mediam partem rerum omnium, quas de reginæ cenſu apud Alvetias ad Iſaram ſupra Pontiſaram ſitas tenebat, ooa cum domo ibidem, quæ ex dote uxoris ſuæ Richeldis erat, prædicto monaſterio donavit. *Ega itaque*, inquit, *Adelaidis regina, mater Ludovici illuſtriſſimi Francorum regis, præſcripti militis devotionem, quam erga præfatam beati Martini Pontiſiæ eccleſiam habebat, pia favore ampleƈtens; donum illud, quod pietatis gratia fecerat, pro ſalute & animæ meæ remedio, dominique mei Ludovici piiſſimi Francorum regis & filiorum noſtrorum; Guillelmi ejuſdem eccleſiæ abbatis, amicorumque ſuorum petitione, cum cæteris quæ multotenus præfatæ eccleſiæ contuli eleemoſynis, in perpetuum confirmavi, præſentemque cartam, ne ab ullo ſucceſſorum noſtrorum infringi, vel impediri valeat, ſigilli proprii impreſſione ſignari & munire præcepi*, &c. *Data per manum Thomæ ejuſdem reginæ tunc notarii* abſque chronicis ootis. Appenſum eſt reginæ ſigillum, quod eam ſtantem exhibet cum veſte talari, ſub ioſcriptione in circulo, *Adelaidis Francorum regina*, cujus effigies fere detrita eſt.

XLVIII. Bernardus ob ſacri belli eventum male audit, ſed purgatur.

Poſt infelicem illum tranſmarinæ expeditionis ſucceſſum, varia, ut fit, hominum fuere de ea judicia. Alii quippe ejus eventum infauſtum chriſtianorum militum corruptis moribus imputabant: plerique ex eventu, ut fit, rem æſtimantes, ipſum propoſitum criminabantur. At linguarum jacula in Bernardum, tamquam ejus auƈtorem & quidem præconem, recidebant; factumque eſt, ut ex his coovi-ciis viri Dei exiſtimationi non parum apud multos detraƈtum ſit. Eum tamen quodam modo excuſavit Otto Friſigenſis, unus ex peregrinis illis, vir alioqui Bernardo parum favens, ſicque poſt multa (*a*) de eo loquitur. *Si dixamus ſanƈtam illum abbatem ſpirita Dei ad excitandas nos afflatum fuiſſe, ſed nos ob ſuperbiam, laſciviamque noſtram ſalubria mandata non obſervantes, merita rerum perſonarumque diſpendium deportaſſe, non ſit a rationibus, vel antiquis exemplis diſjonum. Quamquam & ſpiritus prophetarum non ſimper ſubſit propheris.* Non tacuit in vita Bernardi Gaufridus (*b*) varia in eum obloquia, ex prædicatione itineris Jeroſolymitani, ex qua *grave contra eum quorumdam hominum vel ſimplicitas, vel malignitas ſcandalum ſumſit, cum triſtior ſecutus eſſet effeƈtus.*

(*b*) Otto l. 1. de Frid. c. 60. ſub fin.

(*a*) Bern. vita l. 3. c. 4.

Verum Bernardum facile purgavit idem auƈtor, ſed non tam facile detrahentium linguas compeſcere potuit. Ea pro Bernardo faciebant, quod in gravi orientalis eccleſiæ neceſſitate a rege expetitus, quod apoſtolicis non tantum literis monitus, ſed juſſus, ſacram expeditionem prædicaverit, ejuſque prædicatio infinitis miraculis, quæ nemo in dubium revocare poſſit, confirmata ſit. Denique, ut manifeſte declararetur, virum Dei nonniſi Dei ſpiritu animatum id feciſſe; cum poſt illam chriſtiani exercitus diſſipationem filium ſuum oculorum lumine orbatum quidam patet ei illuminandum obtuliſſet, multiſque precibus viciſſet excuſantem; tandem vir ſanƈtus impoſita puero manu Deum precatus eſt, ut, ſi ejus ſpiritu & inſtinƈtu crucem prædicaſſet, puero cæco lumen reddere dignaretur; quod ſubito factum ſit coram multis non modo fratribus ſed etiam ſæcularibus, qui hoc miraculo magnopere recreati, Deo gratias excelſa voce retulerunt.

Verum, quia *contumelia*, ut ait Sapiens, *conturbat juſtum*, nonnihil ex his vituperiis commotus & contriſtatus eſt Bernardus; quod ubi reſcivit Johannes Caſemarii in Italia abbas, conſolatoriam ad eum epiſtolam ſcripſit, aſſerens, Deum ex hac via multum fruƈtum tetuliſſe, ſed non eo modo & ordine, quo ipſi viatores arbitrati erant. Et quidem ſi hoc quod cœperant, juſte ac religioſe, ut chriſtianos decet, proſecuti eſſent, Deum pet eos magna effeƈturum fuiſſe; ſed, quoniam ad mala devoluti fuerant, eis immiſiſſe perſecutiones & afflictiones, quibus purgati ad cæleſte regnum perveniſſe poſſent. Certe eos qui teverſi ſunt confeſſos eſſe, ſe multos ex illis vidiſſe morientes, qui libenter ſe mori dicebant, nec velle reverti, ne denuo in peccata reciderent: denique idem abbas ſub ſigillo confeſſionis Bernardo, ut patri ſpirituali, reſtatut, Caſemarii patronos, beatos Johannem & Paulum, ſibi revelaſſe, angelorum lapſorum multitudinem ex illis peregrinis qui ceciderant, reſtauratam; eoſque Bernardi memores fuiſſe, ac finem ejus cito venturum prædixiſſe; quod probavit eventus; ſiquidem illi infortunio non integro quadriennio Bernardus ſupervixit. Non deerant, teſte Roberto de Monte apud Piſtorium qui cenſerent inſtaurandum eſſe bellum, novas, ad ſecundam expeditionem cogendas copias; bellique ducem eis præficiendum Bernardum, quo duce fauſta ſibi omnia fore promittebant. Habiti per Franciam hac de re conventus annuente etiam Eugenio, ut abbas Claræ-vallis Jeroſolymam ad alios provocandos mitteretur. Verum obſtitere Ciſtercienſes, ſed in primis Claræ-vallenſes, qui Bernardum ſibi abſtrahi non ſuſtinuerunt; ſicque corruit totum illud novæ expeditionis conſilium.

Li-

ANN. CHR. 1149. XLIX.

Libros de Conſideratione ad Eugenium hoc anno ſcribere cœpit ſanctus doctor, quo nullum hoc de argumento in tota antiquitate illuſtrius monumentum. Hoc opus aggreſſus eſt petente ipſo Eugenio, *matris* in eum, ut ipſe loquitur, *liberatus officio, ſed non deprædatus affectu*. Eugenium itaque monet, *non ut magiſter, ſed ut mater*: tametſi eum tam graviter monet, ut nonnihil paternæ, maternæve „ in eum auctoritatis retinere videatur. Principio eum monet, ut ne nimis credat „ affectui, quem tunc ſentiebat, quippe qui facile ex amaro in dulce converti poſſit. *Primum tibi*, inquit, *importabile videbitur aliquid; proceſſu temporis, ſi aſſueſcas, judicabis non adeo grave: paullo poſt & leve ſenties; paullo poſt nec ſentiet: paullo poſt etiam delectabit. Ita paullatim in cordis duritiam itur*; quo ſane malo nullum homini chriſtiano, nedum religioſo, exitiabilius ac pernicioſius; ſed tamen vix evitabile his qui exteriora & tumultuoſa negotia tractant. *Hinc prorſus*, ſubdit Bernardus, *hinc tibi timui ſemper & timeo: ne, dilato remedio, dolorem non ſuſtinens, periculo te irrevocabiliter immergas*. Nemo pater magis ſerio filium admonuerit: ſed longe plura in conſequentibus urget, ubi cor durum, ejuſque horrendos effectus deſcribit, ſed his referendis ſupersedeo.

Libros de Conſideratione ad Eugenium.

Totum opus diſtribuitur in quinque libros. In primo demonſtratur conſiderationis neceſſitas & utilitas: in ſecundo conſideratur pontifex ipſe, quis qualiſve ſit, qualis eſſe debeat: in tertio quæ ſub ipſo, nimirum orbis univerſus: in quarto, quæ circa ipſum, domeſtici, cardinales, epiſcopi: in quinto denique quæ ſupra ipſum, Deus & angeli; quæ omnia tam ſolide, tam pie, tam eleganter pertractat, ut mirum ſit, hominem in ſilvis & in ſolitudine educatum & adultum tot & tanta tam preſſe, tam apte eloqui potuiſſe.

Non uno tenore hos libros compoſuit Bernardus, nec omnes ſimul Eugenio miſit, ſed ſingulos ſingillatim: primum quidem anno MCXLIX. ſecundum paullo poſt compoſuit: tertium quarto anno poſt concilium Remenſe, ut diſerte ſub finem libri ſcribit. Denique duos poſteriores editos ab eo fuiſſe, poſtquam tres alii ad Eu- „ genium miſſi fuerant, patet ex initio libri quarti, ubi ait, ſe ob locorum diſtantiam incertum eſſe, quo animo tres priores acceptaſſet Eugenius; quod ſi ipſi „ plenius innotuiſſet, ſecundum hoc vel fidentius in reliquum proceſſurum fuiſſe, „ vel cautius; vel certe ſubſtiturum omnino.

L.

Purgat ſe de infelici eventu belli ſacri.

Librum ſecundum quaſi abrupte orditur vir ſanctus ab infelici eventu ſacræ expeditionis, cujus propoſitum, & conſequens ex eo infortunium ipſi imputabatur. Ex hoc incidiſſe ſe ait in tempus grave, quod & ipſi pæne vivendi uſui, nedum ſtu- „ diis, indicere videbatur ceſſationem, cum ſcilicet Dominus, provocatus peccatis noſtris, inquit, ante tempus quodam modo viſus eſt judicaſſe orbem terræ, „ in æquitate quidem, ſed miſericordiæ ſuæ oblitus. Non pepercit populo ſuo, non „ pepercit nomini. Unde dicunt in gentibus: Ubi eſt Deus eorum? Nec mirum: „ eccleſiæ filii, & qui chriſtiano cenſentur nomine, proſtrati ſunt in deſerto; „ aut interfecti gladio, aut fame conſumti. Quam confuſi pedes annuntiantium „ pacem, annuntiantium bona! Diximus, Pax; & non eſt pax: promiſimus bona; & ecce turbario. Hæc vir ſanctus de malo ſucceſſu: ſed quid pro ſe? *Quaſi vero*, inquit, *temeritate in opere iſto, aut levitate uſi ſimus! Quare ergo jejunavimus*, ajebant illi, *& non adſpexit? humiliavimus animas noſtras, & non reſpexit?* Ad hæc aliaque Bernardus: *Et quidem judicia Domini vera, quis neſciat? At judicium hoc abyſſus tanta, ut videar mihi non immerito pronuntiare beatum, qui non fuerit ſcandalizatus in eo.*

„ Jam vero arguit vir ſanctus humanam temeritatem, quæ audet reprehendere, „ quod minime comprehendere valet. Tum opponit antiquorum temporum divina judicia in Iſraelitas, & in undecim tribus contra Benjamitas: quorum illi potiundæ terræ ſanctæ promiſſione a Deo facta ex Ægypto diſceſſerant; nec tamen eam præter duos attigerant: hæ vero ob ſcelus in uxorem leviræ a Beniamitis patratum divinitus accinctæ ad ulciſcendum facinus horrendum, ſemel atque iterum ſuperatæ ſunt, nec niſi tertium commiſſo prælio ſuperiores factæ. *Quid putas de me*, inſit Bernardus, *facerent iſti, ſi meo hortatu iterato aſſcenderent, iterato ſuccumberent? Quando me audirent monentem tertio repetere iter, repetere opus, in quo ſemel jam & ſecundo fruſtrati forent? Et tamen Iſraelita, unam & alteram non reputantes fruſtrationem, tertio parent, & ſuperant.* Dein obiicit ſibi Bernardus incredulos dicentes: *Unde ſcimus quod a Domino ſermo egreſſus ſit? Quæ ſigna tu facis, ut credamus tibi?* Non eſt quod ad iſta *ipſa reſpondeam*, ait Bernardus: *parcendum verecundiæ meæ*, ne ſcilicet ipſe proderer ſigna, quæ Deus per eum ad probandam ejus prædicationem operatus erat. *Reſponde tu pro me*, ait ad Eugenium, *& pro teipſo, ſecundum ea quæ audiſti, & vidiſti: aut certe ſecundum quod tibi inſpiraverit Deus.* Non poterat modeſtius Bernardus cauſam tueri ſuam. Sed vide quam fortiter cau-

ANN. CHR. 1149.

ſam Dei! *Mihi pro minimo eſt*, inquit, *ut ab illis judicer, qui dicunt bonum malum, & malum bonum, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem: & ſi neceſſe ſit unum fieri e duobus, malo in nos murmur hominum, quam in Deum eſſe. Bonum mihi, ſi dignetur me uti pro clypeo. Libens excipio in me detrahentium linguas maledicas, & venenata ſpicula blaſphemantium, ut non ad ipſum perveniant. Non recuſo inglorius fieri, ut non irruatur in Dei gloriam*. Sic cauſam Dei præ ſua, ut decebat tantum virum, tuebatur.

LI. Ejus epiſtola de Toldanenſi monaſterio.

Hoc anno vir Dei novam apud Hiſpanos habuit litem, ſed multo leviorem, occaſione ſcilicet Toldanenſis monaſterii, quod in regno Legionenſi ab Elvira Infante noo ita pridiem exſtructum fuerat, & Carracetenſi abbati ſubjectum. Poſt deceſſum Florentii abbatis Toldaneoſis Ferdinandus ejus ſucceſſor Carracetenſis eccleſiæ jugum excutere volens, Claræ-valli ſuum monaſterium mancipavit abſente Bernardo; quod Sancia, Alfonſi imperatoris ſoror, quæ Carracetenſe monaſterium in primis diligebat, moleſte ferens, Bernardo litteras direxit, ut ne prædictum monaſterium contra fas reciperet. Unde Bernardus factum confirmare diſtulit, dum Carracetenſes conſenſiſſent. Interim Bernardus ad Sanciam (*a*) ſcribit, quod factum erat de receptione Toldanos monaſterii, ſe abſente & ignorante factum eſſe per ſuos, ſed conſilio multorum religioſorum, epiſcopi diœceſani aſſenſu; nobilis quoque dominæ, quæ locum illum in propria poſſeſſione fundaverat, petitione & voluntate; idque publice, non clanculo factum. Porro ſuos Claræ-vallenſes exiſtimaſſe, ſe libere poſſe locum ſuſcipere, quem ipſa fundatrix ſine alterius eccleſiæ ſubjectione a ſe fundatum aſſerebat. Cæterum, quia Carracetenſes factam ſibi in hoc injuriam, ut Sancia ſcripſerat, conquerebantur, ſe ad ejus conſilium cauſam remittere, ut injuſta calumnia conquieſcat, & ordo in domo Dei receptus ad Dei gloriam & ipſius Sanciæ ſalutem deinceps in pace remaneat. Certe fratrem Nivardum conſidere, Sanciam id facturam, uti promiſiſſe dicebatur, propter ſuam erga Bernardum peculiarem devotionem. Quod ſi ejus monitis & conſiliis non acquieſcant Carracerenſes, tunc duorum epiſcoporum, ad quos duo illa loca jure parochiali pertinent, judicio definiatur. In ſumma non patiatur impediri tantum bonum, nec bonam illam mulierem fruſtrari deſiderio, nec fratres illos ſuæ devotionis fructu, nec Deum denique *accepto ſibi reformati ordinis ſacrificio* defraudari. Non ſtatim hæc cauſa omnino deciſa fuit; ſed tandem Claræ-vallenſibus Toldanos ceſſit.

(*a*) Bern. ep. 302.

LII. Spinæ monaſterium.

In fine ejuſdem epiſtolæ Bernardus Sanciam obſecrat pro novella ipſius plantatione ſeu colonia monachorum de Spina, ut eis viſcera miſericordiæ exhibeat: *quatenus veſtro*, inquit, *beneficio ſuſtentati, in ſervitio Dei & ſuo ordine perſeverent*. Hoc monaſterium in diœceſi Palentina ab eadem Sancia conditum erat, eoque miſſa colonia duce Nivardo Bernardi natu minimo fratre. [Præter hanc ad Sanciam S. Bernardi epiſtolam, extat & alia ejuſdem Sancti eodem de negotio ad matertteram imperatoris Hiſpaniarum, in optimæ notæ codice Aquicinctenſi, quæ quia inter illius opera edita non comparet, integra in Appendice refertur.]

LIII. Soloperæ & Vallis-Richerii cœnobia.

* Solevre.

Idem Nivardus quadriennio ante in Neuſtriam miſſus fuerat ad ordinandum novum Soloperæ * ſeu Soleuvriæ monaſterium, qui locus in diœceſi Bajocenſi, haud procul ab opido Virio poſitum eſt. Algarus epiſcopus Conſtantienſis confirmavit donationem quamdam *Deo & beatæ Mariæ de Soleuvria, & fratribus ibidem Deo ſervientibus* a quodam Willelmo-Silvano factam *in manu Nivardi fratris domni Bernardi Claræ-vallenſis abbatis*; quo ex loco inferunt nonnulli, haud ſcio an recte, Nivardum tunc ejuſdem loci fuiſſe abbatem. Paulo poſt, ſcilicet anno MCL. idem monaſterium ob loci exiguitatem & incommoda tranſlatum eſt in Vallem-Richerii *, quæ *de feodo eccleſiæ Bajocenſis, & parochia erat*. Plura de hac abbatia in ſuſioribus notis ad præmiſſam Bernardi epiſtolam & in Neuſtria pia.

* Val-richer.

Prædictus Algarus epiſcopus Hamenſem ſuæ parochiæ eccleſiam, ubi olim virginum monaſterium fuerat, concedente Willelmo buticulario, beato Petro & omnibus Carnotenſis cœnobii monachis ſuis litteris confirmavit, mortuus anno ſequenti, teſtante Roberto de Monte.

LIV. Letardo Becci abbati ſuccedit Rogerius.

Dum in Neuſtria ſumus, commemorandus nobis eſt obitus duorum illius provinciæ abbatum, Letardi ſcilicet Beccenſis, & Bernardi Montis ſancti Michaëlis. Venerabilis Letardus, Becci ſextus abbas, præter multa ſeneſtutis incommoda, ſub finem vitæ oculorum cæcitatem incurrit, commuoia tamen exercitia non deſeruit, niſi quod in dormitorio non jacebat, & in clauſtro cum aliis non ſedebat. Extremo correptus morbo, in domum infirmorum delatus, ad æternam lucem migravit vi, nonas Julii hoc anno, ætatis ſexageſimo-quinto, monaſticæ vitæ quinquageſimo, poſtquam Beccenſe monaſterium annis decem & uno fere menſe rexiſſet. Vir fuit multæ religionis, *ſenex virgo* dictus Roberto de Monte, qui tunc

Bec-

Becci monachus erat. Monachos ad monaſticam profeſſionem centum & quatuordecim ſub ſe habuit Lerardus, hos inter Rogerium, qui ei ſucceſſit, tunc Becci prior ſecundus, ſacris & ſæcularibus litteris apprime inſtructus. Hic in octavis apoſtolorum a toto conventu electus, ab Hugone Rotomagenſi archiepiſcopo apud Fontanellam die feſto S. Jacobi ordinatus eſt abbas, ordine ſeptimus; & ab eodem in ſede abbatiali collocatus: qui ſuper gregem ſibi commiſſum ſtrenue invigilaſſe perhibetur. Is Letardi antecеſſoris ſui corpus in capitulo ad pedes Herluini abbatis decenter componi curavit, inſcripto epitaphio, quod Robertus de Monte refert. ANN. CHR. 1149.

LV. S. Michaëlis de Monte abbates.

Eodem anno poſt paſcha, ex eodem auctore ſcilicet vnt. idus Maias, Bernardus abbas Montis-ſancti-Michaelis ex monacho Beccenſi, qui monaſterium intus & extus multum emendaſſe dicitur. Eo mortuo electus eſt, inconſulto Stephano rege, Gaufridus, eo nomine primus, a prædicto Hugone archiepiſcopo in eccleſia S. Georgii de Bauchervilla benedictus, qui infenſum in ſe regis animum nonniſi magna pecuniæ ſumma placavit. Verum non diu hac dignitate potitus eſt, non integro biennio poſt extinctus menſe Januario. Anno circiter ab ejus obitu elapſo electus eſt Richardus de Muſca *, Abrincatenſis epiſcopi Richardi II. conſanguineus: cujus electioni refragatus Henricus II. pulſo Richardo Normanniæ duce, clericos duos, totidemque ſæculares gerendis abbatiæ rebus adhibuit: a quibus ſacra ſupellex magna ex parte direpta, prædiaque dilapidata ſunt. His incommodis ut occurrerent monachi, favente rege, Robertum Audacem *, Fiſcamni cellerarium, eligunt. At ex eo aliud naſcitur incommodum. Richardus enim ab Eugenio III. confirmatus, ab epiſcopo Abrincatenſi in eccleſia cathedrali pedo paſtorali donatur, unaque cum epiſcopo Romam petit, ut Roberti-Audacis, qui illuc pergebat, molitionibus obſiſteret. Verum ambo in illo itinere confecti, morte ſua ſacro Monti pacem, quam viventes turbaverant, reddiderunt; ſicque eorum in locum ſubrectus eſt Robertus de Torinneio, Becci monachus tum bibliothecarius, ac demum prior factus poſt Rogerium, cum hic abbas renuntiatus eſt. De Roberto plura inferius.

* *de la Mouche*.

* *Hardy*.

LVI. Corbeiæ monaſterium incenſum.

Vix duodecim anni a conflagratione Corbeienſis monaſterii effluxerant, cum idem monaſterium magna ex parte, videlicet major baſilica, clauſtrum & abbatis palatium, incendio rurſus deformatum eſt; quod ad hunc annum refert Robertus de Torinneio mox laudatus. Hinc novæ Nicolao abbati curæ & impenſæ ad inſtaurandum monaſterium, quod vix dum ex ultimo incendio reſurrexerat. Nicolaus iſte, qui ejus nominis ſecundus fuit, primus abbatum Corbeienſium ſigillo uſus eſt, quod Corbeiæ fieri curavit. Ante id tempus, cum eccleſiæ prædia colonis excolenda tradebantur, chirographis uti mos erat, quæ duo ejuſdem inſtrumenti exempla continebant in eadem membrana cum *chirographi*, aliove vocabulo in medio: qua membrana ſecta & diviſa per medium, unum uni, alterum alteri parti exemplum tradebatur; qua de re in libro primo de re Diplomatica, capite ſecundo fuſe actum eſt. Poſtea tempore Hugonis abbatis eo nomine primi, cum ille in regimine abbatiæ multa innovaſſet; depurati contra eum monachi Romam ad Alexandrum III. *primum attulerunt ſigillum de Romana curia in eccleſiam* Corbeienſem, quæ *prius numquam ſigillum habuerat*, uti nos docet vetus inſtrumentum; quæ res multorum jurgiorum & malorum ſeminarium exſtitit.

Corbeiæ ſigillum.

LVII. Hugo de Folieto an Corbeiæ monachus.

Jam locus poſtulat, ut de Hugone de Folieto agamus, viro per ea tempora celebri, de quo mirum eſt quam variæ circumferantur ſententiæ; nec quid de eis ſtatuendum ſit, hacteus ſat compertum ſit. Gabriel Pennotus, morte ſuo delirans, ait, Hugonem de Folieto Cordubenſis eccleſiæ provinciæ Hiſpalenſis canonicum regularem fuiſſe. Ciaconius Hugonem cardinalibus accenſet, ſcribitque eum eſſe Gallum, canonicum regularem monaſterii S. Petri Corbeienſis in Saxonia. Tot verba, tot errata. Ad veteres quod attinet, Guilleimus de Nangiaco (*a*) eum vocat monachum, & ex aliorum ſententia canonicum regularem Vincentius Bellovacenſis, & ex eo S. Antoninus Hugonem de Folieto S. Petri Corbeienſis canonicum aſſeri dicunt. Alii propius ad veritatem accedentes, cum S. Petri Corbeienſis monachum in cella S. Laurentii de Helliaco fuiſſe opinantur. Denique plerique cum Ciaconio eum cardinalem faciunt. De his quid certo ſtatuendum ſit, inquirere juvat.

(*a*) *Spicil. t. 12. ad an.* 1140.

Hugo de Folieto, ſic dictus a ſuburbio cognomine antiquæ Corbeiæ, ubi natus eſt, haud dubie canonicus regularis ordinis S. Auguſtini fuit in monaſterio S. Laurentii de Helliaco, qui locus tertio amplius a Corbeia milliari abeſt. Hic locus primo conceſſus fuerat monachis S. Johannis de Angeriaco, ut in ſuperioribus diximus; ſed paulio poſt datus clericis, qui regulam S. Auguſtini in magna paupertate ſectabantur. Id factum ſub initia ſæculi duodecimi, pontificatu S. Godefridi epiſcopi Ambianenſis, aſſentiente abbate Corbeienſi, de cujus *feodo* erat terra Helliacenſis, adeoque locus, in quo hæc S. Laurentii eccleſia ſita erat.

Ea-

ANN. CHR. 1149. LVIII. S. Laurentii de Helliaco priores & status.

Eadem regula ibidem perſeverabat hoc anno, quo anno; Eugenius III. apoſtolicæ tutelæ privilegium indulſit *dilectis filiis, Olrico priori eccleſiæ S. Laurentii, quæ juxta Corbeiam ſita eſt, ejuſque fratribus canonicam vitam profeſſis*; & quidem *ſecundum beati Auguſtini regulam*, ut in diplomatis contextu legitur. Hæc bulla data eſt Viterbii v. idus Martii anno præcedente ſecundum veterem calculum, Eugenii quinto. Idem ordo canonicus ibidem perſeveravit uſque ad annum MCCV. quo ejus loci canonici regulares, aſſenſu abbatis Corbejenſis, monachis Lehunenſibus in Sana-terra, ordini Cluniacenſis ſeſe dedidérunt. Sed tandem hic locus, a Lehunenſibus deſertus, ad Corbeienſes fundi dominos redit. Illic in loco inculto, ſolitario & arido una ſupereſt S. Laurentii ædicula cum aliquot veteris monaſterii veſtigiis. Eo in loco ſub Olrico priore canonicam, & quidem pauperem vitam agebat Hugo de Folieto, factus anno MCLIII. poſt Olricum prior, quo in munere deceſſit, ut mox videbimus. Certe anno MCLII. quo Guarinus S. Vedaſti abbas eum illis canonicis de decimis Dodonis-villæ diœceſis Ambianenſis tranſegit, teſtes ex clericis nominantur *Olricus prælatus, Hugo de Foliaco, Rorgo ſubprior*. At idem Hugo anno ſequenti prior erat, quo anno Theodericus Ambianenſis præſul Balduinum *de Dura* * & Beatricem ejus uxorem ab excommunicatione, quam ob damna eccleſiæ Ambianenſi illata incurrerant, abſolvit *per manum domni Hugonis venerabilis ejuſdem loci* S. Laurentii *prioris*, facta prius modica ſatisfactione eccleſiæ Ambianenſi. Anno MCLXXIV. Simon prior Hugoni ſucceſſerat; quo anno Theobaldus Ambianorum epiſcopus, petente Simone S. Laurentii priore, confirmat conventionem, inter ejus eccleſiam & Balduinum *de Dors* tempore Theoderici epiſcopi factam ad obtinendam prædictam abſolutionem. Octennio poſt Milo ejus loci prior erat, ut patet ex litteris Hugonis abbatis Corbeienſis ſuo loco referendis. Eodem tempore Theobaldus Ambianenſis antiſtes *Milonem priorem S. Laurentii ejuſque fratribus regularem vitam profeſſis* eccleſiam S. Nicolai de Regniaco ad formam eorum inſtitutionum ordinandam committit. Poſt hunc Milonem nullus alius occurrit S. Laurentii prior in Corbeienſi archivo, ex quo hæc omnia accepimus. In necrologio Corbeienſi notatur VII. *idus Septembris Hugo prior S. Laurentii*. Haud ſcio an idem ſit *Hugo de Folieto* notatus in necrologio S. Petri Carnutenſis VI. nonas Octobris. Ut ut eſt, ex his ſatis intelligitur, Hugonem illum de Folieto, S. Laurentii priorem, cui libros de Clauſtro animæ tribuendos eſſe mox videbimus, non fuiſſe Romanæ eccleſiæ cardinalem.

* vulgo *Doro*.

LIX. Hugo de Folieto poſtulatus abbas S. Dionyſii Remenſis.

Id autem in primis ad Hugonis de Folieto commendationem facit, quod poſtulatus abbas a canonicis regularibus S. Dionyſii apud Remos poſtulationi acquieſcere noluit. Id contigit poſt mortem Urſionis abbatis, quem hoc anno Marlotus (*a*) dicit obiiſſe IV. kal. Martii. Tunc electus fuit, ageute Guerrico Igniacenſi abbate, Hugo de Folieto, uti diſcimus ex ejus epiſtola necdum edita, digna certe quæ hic integra referatur ad illuſtrandam piiſſimi & doctiſſimi viri modeſtiam. Sic autem habet in membrana quadam Corbeienſi.

(*a*) *Marlot. to. 2. p. 853.*

Domino H. fratre Hugo de ſancto Laurentio, ſalvari ab eo, qui ſalvos facit rector corde. Electio, quæ de nobis a canonicis beati Dionyſii aſſenſu Samſonis venerabilis Remorum archiepiſcopi facta perhibetur, ex radice conſilii domni Guerrici Igniacenſis abbatis, ſicut audivimus, prodiit in publicum. Miramur ſuper hujuſmodi negotio viri prudentis diſcretionem, qui me fratribus tam diverſi propoſiti ſociare nititur. Saccum ſerico conſuit, & quaſi poſterioribus vulturis, pavonis inſeris caudam. Ut iterum figurate loquar: Hircocervum fingit, nec tantum fingit, ſed etiam pingit. Hircocervum fingit, ſi exiſtimet aliquis de me ſupra id quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Hircocervum pingit, qui perſonam meam adornat diverſarum virtutum nominibus, quaſi diverſis coloribus. Quare tam hirſuti velleris animal, animali pilis obſito delicatis jungere deſiderat? Illud natura non genuit, hoc uſus prohibet. Si de perſona quærat, de homine parum habeo; ſi mores inquirantur, turbulentus ſum inter fratres; ſi dubitatur de opere, poſillanimis ſum in magnis. Locus ille ſublimis eſt; ſublimis ei perſona debetur. Propinquus eſt curiæ, præmunitum conſilio, diſcretum & eloquentem requirat virum; in me autem nihil horum reperiet. Propoſita noſtri. Fratres divitiis abundant, nos paupertati ſubiicimur. Si renuntiavero paupertati factus ſum opprobrium vicinis meis valde. Si divitiis approximavero, in aſcenſu laſſum timeo, in ſublimitate ruinam. Coartor nimis. Si diſceſſero; multi de fratribus noſtris ſe diſceſſuros affirmant. Si divitiis occurrero; paupertatem in me præteritam populus accuſat; factus ſum ſcandalum fratribus; opprobrium populo. Anguſtiæ mihi ſunt undique: quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. Dicunt aliqui: Abbas eſſe venit; epiſcopatum deſiderat. Teſtis eſt Deus: Pereat anima mea de populo Dei, ſi a juventute mea uſque ad hanc diem primatum in eccleſia concupivi. Cauſa quæritur, Deus eſt in cauſa; iterum non ſum tanti. Vix mihi ſola ſufficio: &, ſi

& , ſi voluntas adeſſet , infirmitas negaret . Laſſeſcentis ſtomachi vomitu multo tempore laboravi . Aliquantulum ceſſat inundatio vomitus , ſed ex levi quamaquæ commovetur occaſione . Rem notam refero , diverſis infirmitatum generibus affligi conſuevi ; & tamen metropolitani noſtri amica tractione ſollicitor ; amica , ni fallor : quia & ignotam perſonam familiarem ſibi fieri , ſublimari volem , pauperem ditari compellit . Gaudeo plane , quia perſonæ tanti nomini familiaris effici merui : ſed timeo valde , ne , ſi retraſem quod poſtulat , tanto gravior apparuero . Rogo te , habe me excuſatum . Excuſationis cauſa conveniens eſt . Habeo enim patrem ſenem & infirmum , dominum videlicet Olritum priorem noſtrum . Infirmumne deſeram , & ſenis ſervire recuſabo ? Ipſe enim diligit me pater , & ego diligo eum , & apud eum manebo , quoad ipſe vixerit , ſi potero . Suggere igitur domno Igniacenſi , ne turbet aquam pauperis , quæ cum ſilentio currere conſueverat . Timeo enim , ne , ſi Remis veniam , remaneſſem vivam .

ANN. CHR. 1149.

Hactenus Hugonis epiſtola, in qua ubi ait ſe mitari, quod Guerricus abbas ipſum *fratribus tam diverſi propoſiti ſociare* niteretur; id non ita intelligendum eſt, quaſi aliam ab illis regulam ſectatus ſit: ſed quod illi *cursæ* archiepiſcopi propinqui eſſent, hi *in horrida ſolitudine poſiti*: illi divitiis abundarent, hi in ſumma paupertate degerent, quam Hugo abſque ſcandalo ſe commutare non poſſe dicit.

LX. Librorum de clauſtro animæ quis auctor.

Jam vero, quando huc devenimus, de ejus ſcriptis, ſi qua ſunt, inquirendum ſupereſt. Hugoni de Folieto in multis quos vidimus codicibus tribuuntur quatuor libri de Clauſtro-animæ, qui inter opera Hugonis de ſancto-Victore editi ſunt. Ad „ calcem tamen Thomas Garzonius canonicus regularis obſervat, ſe hos libros ſub „ nomine magiſtri Hugonis de ſancto-Victore impreſſos comperiſſe: ſed, quia „ tamen a phraſi ejus & profeſſione nonnihil diſtident, ſe potius accedere illis, qui „ eos Hugonis a Folieto eſſe cenſent. Quod vero addit idem editor, Hugonem „ cum hæc ſcriberet, a regula canonica divi Auguſtini ad artiorem divi Benedicti, „ cujus paſſim meminit, uti & S. Auguſtini, tranſiſſe, etſi libenter ob tanti viri meritum admitterem ad Ordinis noſtri honorem; tamen, ut ſincere loquar, falſum eſſe ex ipſis Hugonis verbis mox oſtendam, cum ejus eſſe hos libros demonſtravero.

Diu de nomine auctoris, etiam apud veteres, dubitatum eſt; idque inde accidit, quod auctor in prologo ad fratrem anonymum, cujus rogatu hos libros ſcribere aggreſſus erat, nomen ſuum reticeri juſſerit. *Nulli ergo*, inquit, *noſtrum, frater, patefacias nomen, ne ex inſipientia auctoris & perſona vilitate, operis noſtri labor vilefcat.* Hinc in codice Cheminonenſis monaſterii diœceſis Catalaunenſis libris illis hic titulus apponitur; *Incipit prologus auctoris ſine nomine in opus ſubſtitum de clauſtro animæ. Dicunt tamen operis extitiſſe auctorem Hugonem de Corbi, canonicum S. Laurentii atque priorem.* Verum in codice Fulcardi-montis diœceſis Rotomagenſis habetur libellus *domni Hugonis de Folleio ad amicum volentem nubere*; & in eodem codice poſt duos ſermones S. Bernardi & epiſtolam ſequitur, *Item Hugonis canonici & prioris de Folleio, de duodecim abuſionibus clauſtri*: quod argumentum eſt libri ſecundi de Clauſtro-animæ. Ad hæc in codice olim Thuaneo, nunc Colbertino: *Incipit prologus magiſtri Hugonis de Folieto, prioris canonicorum S. Laurentii in pago Ambianenſi, in libro de clauſtro corporis & animæ.* Denique in Elencho mſſ. Belgii *Hugo de S. Laurentio* tribus in locis auctor illorum librorum dicitur. Guillelmus quidem de Nangiaco Hugonem de Folieto, *qui librum de clauſtro corporis & animæ ſtriptit S. Petri Corbeienſis monachum* vocat: ac mox ſubdit, alios dicere, *iſtum Hugonem in pago Ambianenſi fuiſſe canonicum regularem*; quod quidem ex ejus operis contextu facile probari poteſt.

LXI. Eorum divisio & œconomia.

Præclarum eſt iſtud opus, & religioſis viris lectu maxime dignum, cujus aliquod ſpecimen hic dare viſum eſt. Hoc opus diſtinguitur in quatuor libros. Primus clauſtralium tentationes & religionis commoda explicat. Secundus clauſtri materialis ordinationem & diſpoſitionem. Tertius animæ clauſtrum ordinat. Quartus clauſtri non manu-facti, id eſt cæli, habitationem appetendam commendat. In primo quatuor clauſtralium tentationes aperiuntur, ſcilicet loci amœnitas, ut civitates & opida; loci opulentia, pretioſus ornatus, & mulierum converſario. Tum auctor commoda religionis explicat.

In ſecundo agens de numero recipiendorum fratrum, ait tot eſſe admittendos, qui ordinate vivere poſſint, ne vel prætextu paupertatis irregulariter vivant, vel „ pro multitudine cohabitantium neceſſitati eorum illicita quærant; ubi non pro„ bat, quod per cellas duo vel tres, vel etiam quatuor aut quinque habitent; lau„ datque quoſdam monachos, haud dubie Ciſtercienſes quos *hæredes B. Benedicti* „ eſſe dicit, qui non minus quam duodecim fratres ad nova monaſteria tranſmittunt: *ne religionis opus paucitatis negligentia corrumpatur*. De cibis ita ſtatuit. *Fructibus arborum, & terræ naſcentibus utantur: butyro, aut oleo, ſeu lacte, non ſagi-*

mine

ANN. CHR. 1149. *mine eorum pulmenta condiantur. A carnibus abſtineant, niſi aut neceſſitate, aut diſpenſatione extra conventum alicubi concedatur. Vino licet uti fratribus in conventu: ſed tamen vitandum ſummopere nobis eſſe credimus, (quod cum verecundia dicturi ſumus) ne ſcilicet, quod miſericorditer conceditur, ut a quibuſdam fieri ſolet quaſi ex debito requiratur. Non enim promittimus, ſed concedimus. Si autem locus aut paupertas quod concedimus negaverit; ita, qua regio, aut poſſeſſio miniſtraverit, ſine murmure utantur. Nemo igitur noſtri propoſiti abhorreat abſtinentiam, quæ de omnibus eborum generibus ſolum carnis excludit uſum, cætera vero concedit, & benigne ſubminiſtrat.* Ubi de numero ferculorum agit, duo cocta ſingulis aſſignat, & ter» tiom crudum ex terræ naſcentibus ad mentem S. Benedicti in diebus jejuniorum, » cæteris vero diebus in prandio duo fercula cocta; in cœna unum crudum, vel » coctum pro voluntate præſidentis. Ad veſtes quod attinet, ſufficere ait unicul» que fratrum tunicas duas, pelliceam unam, ſuperpellicium, pelles ſive pallium, » cappam, femorialia, caligas, pedules, & *propter laborem ſcapulare*; quæ omnia » de canonicis regularibus manifeſte intelligit. Dein agit de duodecim abuſionibus clauſtri, io quarum ſeptima, quæ eſt de habito pretioſo: *Juxta regulam*, inquit, nempe S. Benedicti, *quod vilius occurrerit, non quod carius fuerit emendum puta: ut ſit diverſitas inter indumentum palatii & monaehi.* Tum ſubdit: *Loquor qualiſcumque canonicus de monachis. Sed quid dici debeat de quibuſdam noſtri ordinis canonicis, & mens, & facies vehementer erubeſcunt. Lecti eorum culcitris fulciuntur plumeis, linteis & lodicibus accurate parantur*, &c. Ex his luce clarius patet, Hugonem fuiſſe canonicum regularem cum hæc ſcribit infra. *Inter illos etiam, qui tunicis induuntur*, id eſt monachos, *voluptas pedem poſuit: non quod camiſias utantur*, ſed quodam delicato panno, qui vulgo ſaia dicitur. In oſtenſione igitur laneæ veſtis aſperitatem converſationis oſtendunt: *ſed in delectatione delicati panni, ſuavitatis molliticm quærunt. Vidi & ego*, inquit, *ni fallor, monachum camiſiam indutum, jocantem, & dicentem: Carior eſt ſtamina, quam camiſia: tunica vera veſtiri magna eſt difficultas. Sed forſitan dicet, quod infirmus fuit hujuſmodi. Immo janas & petalas, & pingui veſidens equo; abundans rebus, & curias frequentans: qui tamen ante converſionis habitum pedes tre conſueverat, nec ſemper lineis induebatur.* Cætera prætereo, ne longior ſim, qui ſorte jam longior fuiſſe nonnullis reputabor.

» In prologo libri tertii ait Hugo, quod ea quæ de ordinatione clauſtri mate» rialia in ſuperiori libro dixerat non ſolum ſcripta, ſed etiam pro loco & tem» pore & perſonis eſſe ordinata, & exſecutioni mandata in loco, ubi degebat; » nullum receſſiſſe, omneſque huic ordinationi conſenſiſſe, *exceptis quibuſdam laicis* ſeu fratribus cooverſis, *qui adhuc*, inquit, *jugum portant, & murmurant; & tales, qui in ſæculo pauperiores vixerunt, quam nunc vivunt, & nunc in monaſterio quærunt, quæ nec foris habere potuerunt*: & infra. *Nullus clericorum, cariſſime, modo diſcordat, ſed unuſquiſque pondus religionis benigne portat; &, quibus prius fuit gravior, nunc eſt gratior. Pro hoc igitur laboro, ut cum ipſis ſemper quietus vivam, & cum ipſis in pace moriar, cum ipſis & ſub ipſis frater conſeruus.* Et certe id factis præſtitit Hugo, cum abbatiam ſanct Dionyſii apud Remos conſtanter recuſavit. Hæc in ſpecimen librorum de Clauſtro-animæ ſufficiant, auctore Hugone, quem non dubito in monaſterio Corbeienſi educatum, & litteris informatum fuiſſe, priuſquam ad S. Laurentii ſolitudinem ſecederet. Unde regulam S. Benedicti paſſim io illis libris laudat, immo & in multis ſecutus eſt.

LXII. Alia Hugonis ſcripta & Thomæ.

Alia quoque ſcripta compoſuit idem auctor: qualis eſt libellus *ad amicum volentem nubere*, qui *domni Hugonis de Folleto* nomine inſcribitur in codice Fulcardimontis, ut jam ſuperius obſervavimus. Ad hæc in codice Alnenſis monaſterii in Belgio, ordinis Ciſtercienſis, legimus aliquando librum magiſtri Hugonis de S. Laurentio *de medicina animæ*, cujus prologus ſic incipit: *Cogis me, frater cariſſime*, &c. Legimus denique ibidem alium prologum *magiſtri Hugonis prioris S. Laurentii in libro de paſtoribus & ovibus* ſub hoc exordio, *Tibi, frater qui in grege*, &c. Hæc ſunt quæ nobis de hoc eximio viro in evolvendis bibliothecis occurrerunt. In eodem S. Laurentii monaſterio tunc vivebat Thomas canonicus regularis, cujus duas epiſtolas habemus, unam ad avunculum ſuum Bernerum, cujuſdam eccleſiæ paſtorem: alteram ad Liſiardum ſodalem quondam ſuum, qui apud Selincuriam Præmoſtratenſium habitum induerat.

LXIII. Aquicincti converſæ & redditi.

Dum venerabilis Goſuinos Aquicinctenſi monaſterio præeſſet, moltæ *converſæ* pro more illorum temporum eidem loco ſeſe devoverunt. In his Mathildis, mater Theo» derici clerici *de Urſel*, qui locus eſt diœceſis Laudunenſis, cum in eccleſia S. Sal» vatoris de Aquicincto *ſe converſam* reddidiſſet, aſſenſu filiorum & filiarum ſua» rum, cæterorumque propinquorum & amicorum ſuorum, totum manſum ſuum » prædictæ eccleſiæ in eleemoſynam donavit. Præter ea Theodericus de Urſel con-

» conſul, *redditus* in eadem eccleſia, tres portiones vineæ ei aſſignavit conſenſu uxo- ANN. CHR.
» ris ſuæ Herſelinæ, & liberorum, nmicorumque ſuorum. Ejuſmodi *redditi* dice- 1149.
» bantur fratres laici, qui abdicato ſæculo in monaſteria ſecedebant, eiſque in
» habitu laico ſerviebant, quales modo apud nos *Commiſſos* ſeu *Donatos* vocamus.
» Ad hæc Okalda, facta ibidem converſa, quidquid apud *Urſel* habebat, aſſenſu
filiorum ſuorum Hugonis & Ernaldi eidem eccleſiæ dedit. Hæc aliaque litteris
ſuis rata habuit Bartholomæus Laudunenſis epiſcopus, litteris hoc anno apud
Laudunum datis, quibus appoſita ſunt ſigna Galteri abbatis S. Martini, ſcilicet
Tornacenſis, Hugonis abbatis Humolarienſis, & aliorum. Et tamen Guarinus Hu-
goni ad Elnonenſem abbatiam tranſlato jam anno ſuperiore ſucceſſerat, ut ſupe-
rius diximus; ſed primis annis pro abbatis tantum vices agebat.

Quadriennio poſt Goſuinus abbas poſſeſſiones illas, quas apud *Urſel* ndeptus LXIV.
erat, Humolarienſi eccleſiæ, cui magis competebant, pretio CXL. librarum Pruvi- Abbates va-
nenſis monetæ aſſenſu capituli ſui vendidit, & in manus Guarini abbatis tradidit. riorum mo-
Ejus hac de re litteris appoſita ſunt ſigna Ingranni abbatis S. Medardi Sueſſionen- naſteriorum.
ſis, Hugonis nbbatis S. Amandi, Walteri, aliis Galteri, abbatis Tornacenſis mox
laudati, Fulconis abbatis Haſnonienſis, Hugonis abbatis Mnrciniacenſis, Adam ab-
batis S. Andreæ de Novo-caſtello, Rainardi abbatis S. Projecti, & multorum alio-
rum. *Actum & recitatum Aquiciucti* in capello * ab incarnatione Domini nnno * i. capitulo.
MCLIX. Eodem anno Galterus Laudunenſis epiſcopus hanc venditionem litteris con-
firmavit.

Galterus iſte anno MCL. ſucceſſit Bartholomæo epiſcopo, qui, nbjecta paſtorali LXV.
farcina, ad Fuſniacenſe monaſterium ſe recepit. Ante ipſius ſeceſſum Hermannus Hermannus
monachus libros tres de miraculis B. Mnriæ Laudunenſis compoſuit ſub hoc titulo: monachus
Venerabili patri & domino ſuo, domno Bartholomæo, Dei gratia Laudunenſis urbis ſcribit libros
epiſcopo, frater Hermannus, omnium monachorum peripſema, ſummis pontificibus in- de miraculis
celeſtii ſociari curia. In codice Corbeienſi, in quo hæc miracula cum multis aliis B. Mariæ.
aliorum locorum beatæ Mariæ miraculis referuntur, initio prologi ad Bartholomæ-
um epiſcopum pingitur, ipſe Hermannus librum eidem offerens Bartholomæo, in-
durus cuculla monaſtica nigri coloris: ſed cujus locl monachus fuerit, ignoratur.
» In illo prologo ait, Bartholomæum epiſcopum dudum in Hiſpaniam ad videndum
» glorioſum regem Hildefonſum, Feliciæ materteræ ſuæ filium, profectum fuiſſe,
» eique ab eodem rege promiſſum, quod, ſi ſecundo ad ipſum revertereiur, cor-
» pus beati Vincentii levitæ & martyris ei daret, necnon pretioſiſſimam caſulam,
» quam beata Dei-genitrix S. Hildefonſo Toletanæ civitatis archiepiſcopo dederat
» in præmium trium libellorum, quos de ſua virginitate compoſuerat. Tum ſub-
» dit Hermanous Bartholomæum ab ipſo quæſiſſe, utrum illos libellos alicubi vi-
» diſſet; & præcepiſſe, ut eos perquireret: ſe vero eos in urbe Catalaunenſi repe-
» riſſe, eoſque juſſu ejuſdem præſulis tranſcripſiſſe, qui in prædicto Corbeienſi
» codice cum vita S. Hildefonſi continentur. Ea quibus conjicere licet, Herman-
num Bartholomæo epiſcopo ſeſe addixiſſe.

In tribns libris de miraculis beatæ Mariæ Laudunenſis Hermnnnus multa refert
obſervatione digna de epiſcopis eccleſiæ Lauduneuſis, in primis de nece Gualdrici
epiſcopi, & incendio principis eccleſiæ, & aliarum inde conſecuto; de Bartholo-
mæo epiſcopo, & decem monaſteriis ab eo conſtructis, necnon de aliis ejuſdem
diœceſis cœnobiis; ſed præcipuus ejus ſcopus fuit agere de miraculis, a beata Dei-
genitrice in Francia & Anglia patratis *per reliquias ſuas, qua in Laudunenſi ſervan-*
tur ipſius eccleſia. Hi libri n noſtro Acherio edlti ſunt cum operibus Guiberti: qui-
bus in libris Hermannns loquitur *ſub nomine canonicorum ejus eccleſiæ*, qui reliquias il-
las, quæcumque demum illæ ſint, per Franciam & Angliam detulerant ad faciem-
dam collectam in reparationem cathedralis eccleſiæ. Porro librum tertium ſcribebat
iſte auctor (*a*) *cum necdum triginta anni tranſiſſent, ex quo domnus Norbertus per* (*a*) Hermann.
ſupradictum epiſcopum Bartholomæum adductus erat Præmonſtratum; quod contigit lib. 3. c. 6.
anno MCXX. Et tamen intra tam breve tempus *tot exinde monaſteria pullulaverant,*
ut fere centum abbates in feſto S. Dionyſii *ex eis ibi convenijſſe tunc inventi ſint, non*
ſolum ex Francia vel Burgundia, ſed ex ipſa quoque Alemannia e Saxonia ſeu VVaſconia.

Ex præmiſſo Hermanni prologo diſcimus, Hildefonſum ſeu Alfonſum Hiſpaniæ LXVI.
regem, quem Bartholomæus epiſcopus inviſit, Feliciæ ejus materteræ filium fuiſ- Bartholomæi
ſe. Id amplius illuſtrat idem auctor in capite tr. libri t. ubi Bartholomæi proſa- conobrinus
piam explicat. Ejus avus Hildulnus comes Rocelenſis ea Adela germana Mnnaſſæ Alfonſus rex
II Remorum archiepiſcopi genuit mares duos, ſeptemque filias, quarum nnam, Hiſpaniæ.
nomine Feliciam, *duxit conjugem Sancius rex Arragonenſis, & ex ea genuit Hilde-*
fonſum, regem potentiſſimum, qui patri ſuccedens in regno, fortiſſimas urbes & ca-
ſtella pagans violenter praliando abſtulit, & chriſtianis tradidit, Caſaraugustam

ANN. CHR. 1149. *ſcilicet, beati Vincentii martyris archidiaconatu famoſam; Terraſſonem quoque & Tudelam, Barbaſtam & Burgiam cum aliis multis; totaque pene Hiſpania ſibi ſubjugata, adeo nominis ſui opinionem dilataverit, ut ab aliis aliter jubitur, ab aliis ſecundus Carolus vocaretur, ob memoriam illius præclari Caroli Francorum regis, qui quondam Hiſpaniam victor ſubegit.* Hanc Alfonſi expeditionem contigiſſe anno MCXVIII. Hiſpanici ſcriptores tradunt. Hic locus Hiſpanis, ut puto, haud ingratus erit ad illuſtrandam ſuæ gentis hiſtoriam. Mortuus eſt anno MCXXXIV. prædictus Alfonſus, Hiſpaniæ rex eo nomine VII. Pugnatoris titulo inſignis.

LXVII. Alfonſi regis donatio facta S. Johanni Burgenſi.

Huic in regno Hiſpaniæ ſucceſſit Alfonſus VIII. Raymundi Burgundi ex Urraca filius, cognomento Bonus, dictus Imperator, cujus conjux Berengaria ipſo anno, quo hic ſumus, deceſſit. Unde idem Alfonſus *Deo & eccleſiæ ſancti Roberti de Caſa-Dei & eccleſiæ S Johannis de Burgis, & juxta caminum ſeu viam extra villam fundati, & Bernardo ejuſdem prioris eccleſiæ, ac omnibus monachis Deo ibidem ſervientibus, donat quamdam villulam, nomine Villam-butor, in territorio Burgenſi, & in rivo Caine ſitam, pro ſalute mea*, inquit, *& avi mei regis Adefonſi, qui locum, in quo ſancti Johannis prædicta fundatur eccleſia, dedit, & pro ſalute uxoris meæ imperatricis Berengariæ nuviter defunctæ*, donat, inquam, *una cum filio ſuo Sancio & Fernando ſpontanea voluntate*, aliaque in ejus charta memoratis, *facta Burgis* IX. *kal. Aprilis, era* MCLXXXVIII. *prædicto imperatore imperante in Toleto, Legione, Saragoça, Nagera, Caſtella, Galatua, Batra, & Almaria*. Hanc donationem præter Adefonſum, ejuſque filios Sanctum & Fernandum confirmant Victor Burgenſis epiſcopus, Johannes Exomenſis & Raymundus Palentinus epiſcopi; comes Pontius major-domus, comes Amalricus, comes Lopelez & comes Urgelli, aliique.

LXVIII. Eugenii litteræ pro Caſa-Dei.

Burgenſe illud ſancti Johannis monaſterium ſubjectum erat Caſæ-Dei apud Arvernos, cui tunc Jordanus, Petri Venerabilis germanus præerat. Hujus rogatu Eugenius exemplo Calliſti II. monaſterium ſanctæ Liberatæ, ab Hildeberto Aginnenſi epiſcopo beati Roberti cœnobio conceſſum, litteris ſuis confirmavit. *Datum Laterani* V. *idus Martii, indictione* XII. *anno incarnationis dominicæ* MCXII. S. Liberatæ monaſterium modo eſt noſtræ Congregationis, ſitum in diœceſi Aginnenti.

Caſæ-Dei itidem ſubjectum erat monaſterium S. Marini in civitate Papienſi; ejuſque ordinatio a Paſchali II. & Calliſto II. Caſæ-Dei abbati commiſſa fuerat. Id autem litteris ſuis ratum habet Eugenius, inſcriptis *Fraulando abbati monaſterii S. Marini, quod in Papienſi civitate ſitum eſt*; ſtatuitque, ut ripaticum fluminis Ticini ab Aſtulfo Longobardorum rege eidem monaſterio conceſſum, omneſque ejus poſſeſſiones eidem abbati, ejuſque ſucceſſoribus firmæ & inviolatæ permaneant, eo pacto, ut ad indicium acceptæ ab apoſtolica ſede tuitionis, marbotinum ſingulis annis Romano pontifici perſolvant. *Datum Laterani idibus Martii*, anno & indictione prædictis. Hanc S. Marini abbatiam primitus conſtruxerat Aſtulfus pro ſanctimonialibus in gratiam duarum ipſius filiarum, Eufraſiæ & Febroniæ, quæ ibidem ſepultæ ſunt. Hæc duo Eugenii diplomata impetravit Jordanus abbas, cum Romam profectus eſſet pro confirmatione datæ ſententiæ ſuper Nemauſenſi S. Baudilii eccleſia, de qua modo agendum eſt.

LXIX. Lis de cella S. Baudilii.

Extat hæc eccleſia extra muros Nemauſenſes, jam dudum Caſæ-Dei monachis ſubjecta, quam ad ſummam egeſtatem tedactam acceperant, ſuiſque expenſis in nobilem ac locupletem cellam erexerant. Tunc Nemauſenſi eccleſiæ præerat Aldebertus epiſcopus, qui primis ſuis epiſcoparus annis cum Caſæ-Dei monachis illic reſidentibus pacifice ſe geſſit, ſed poſtea multas eis moleſtias & injurias intulit obtentu juriſdictionis, quam in illos uſurpare molliebatur. His acceptis, Jordanus litteris humaniſſimis ac modeſtiſſimis epiſcopum obteſtatus eſt, ut a cœptis abſiſteret. Verum ille adeo non deſtitit, ut etiam Jordanum non modo apud vicinos, ſed etiam apud Eugenium papam infamare conatus ſit. Quin etiam eo uſque prorupit ejus in abbatem & monachos animi impotentia, ut effractis foribus monaſterium ingreſſus, obvios quoſque monachos ad fidem & ſubjectionem ſacramento ſibi præſtandam adegerit. Id ubi reſcivit Eugenius, Raymundo archiepiſcopo Arelatenſi & Petro Vivarienſi electis rem examinandam commiſit, reſervata ſibi decretoria ſententia. Verum, cum hi delegati ob graves cauſas Caſæ-Dei monachis ſuſpecti eſſent; Jordanus abbas Petrum Venerabilem fratrem ſuum, cujus magna erat apud pontificem auctoritas, perpulit, ut cauſas illas Eugenio exponeret. Scripſit (*a*) itaque Petrus ad Eugenium, merito ſuſpectos eſſe alteri parti hos *examinatores*; quippe Arelatenſem archiepiſcopum natum eſſe in diœceſi Nemauſenſi, eique eccleſiæ oblatum a patre, dum puer eſſet, ibidem nutritum uſque ad juvenilem ætatem, ejuſdem eccleſiæ canonicum fuiſſe; factum dein Agathenſem epiſcopum & poſtmodum archiepiſcopum Arelatenſem, ſemper propugnaſſe negotia eccleſiæ Nemauſenſis. Ad Vivarienſem epiſcopum quod attinet, *licet quantum ad propoſitum* re-

Petri Venerabilis hac de re epiſtola. (*a*) *Petr. Ve. lib. 5. ep. 4.*

„ *religionis ſpectat Cluniacenſis monachus ſit*; videri tamen iis qui eum norunt, ma- ANN. CHR. 1149.
„ gis eum propendere in Nemauſenſem epiſcopum, utpote non tantum loco pro-
„ ximum, ſed etiam affinitate & conſanguinitate ei conjunctum. Denique *exami-*
„ *natores* illos jam tranſgreſſos eſſe mandati apoſtolici tenorem, tempus & locum
„ maxime incongruum abbati & monachis ad dicendam cauſam præfigendo; lo-
„ cum quidem in urbe, in ipſa domo adverſarii; tempus vero totius anni occupa-
„ tiſſimum, quando metendis & colligendis fructibus quilibet paterfamilias, *maxi-*
„ *me hi qui pauperiores ſunt*, occupantur: *de quorum numero, licet magni nominis*
„ *ſit, ex plurima parte abbas Caſæ-Dei excipi non poteſt*. Paruit nihilo minus ab-
„ bas, & ad indictum ſibi tempus & locum adfuit coram examinatoribus. Que-
„ ſtus eſt coram eis de loco & tempore: ſed nihil profecit. Aſſignata eidem alte-
„ ra ſed non minus iniqua dies, aſſignatus idem locus. Unde, quia ſe videt a-
„ perte gravari, rogat ut hos examinatores merito ſuſpectos removeat pontifex,
„ vel ipſe cauſam diſcutiendam ac terminandam aſſumat.

His litteris acceptis, Eugenius cauſæ cognitionem aliis arbitris commiſit videli- LXX. Sententia de ea lata ab Eugenio probatus.
cet Raymundo de Poſquerlis Uticenſi, & ſeu Uceteníi & Petro-Raymundi Lode-
venſi epiſcopis, qui auditis utrimque partibus, S. Baudilii monaſterium ab epiſcopi
jure liberum & immune eſſe pronuntiarunt. Hinc pacem & concordiam redintegra-
vit cum abbate Aldebertus epiſcopus, qui in teſſeram amicitiæ Caſæ-Dei eccleſiam
S. Juliani tunc dirutam donavit. Quin etiam non modo Petrus Lodevenſis præſul,
ſed etiam Aldebertus ipſe ſcriptis ad Eugenium litteris poſtulavit, ut apoſtolica
auctoritate confirmaretur ſententia, quæ amica compoſitione data erat. Has litte-
ras Romam pertulit Jordanus ipſe, cum epiſtola Petri (*a*) fratris ſui, qui cum pon- (*a*) *id. lib. 6 ep. 25.*
tifici commendavit in hunc modum.

Summo pontifici & noſtro ſpeciali patri domino papæ Eugenio, frater Petrus, hu-
milis fratrum Cluniacenſium abbas cum filiali amore debitam obedientiam. Præſumens
de pietate paterna, foleo vos ſæpe, pater rogare pro aliis, ſed nunc pro illo, qui mi-
hi præ cunctis aliis cordi eſt, velut pro me altero, majeſtati apoſtolicæ ſupplico. Eſt
autem hic dominus Jordanus, Caſæ-Dei abbas. Commendarem eum ſecurius apud vos
quia commendabilis eſt, niſi notari timerem, quia frater eſt. Hoc tamen breviter &
veraciter dico, non eum egere commendatione mea apud vos, ſi mores ejus, ſi ſcien-
tiam ejus, ſi famam ejus veſtra ſapientia agnoſceret, ſicut agnoſcimus vos. Addit
præſentiam veſtram, nullo, ut ab ipſo accepi, negotio tractus, niſi ſola cauſa vi-
dendi & viſitandi vos. Suſcipiat eum benigne, ſi placet, benignitas veſtra, mihi
non ſemel tantum experta: ſuſcipiar & ego in ipſo, ſi quid apud vos, quod non diſ-
fido, locum gratiæ habeo. Delectatur, ſi placet, ſi quid unquam nubilum fuit adver-
ſus eum in mente veſtra; & redeat ad eum illa, pro qua ſola uſque ad vos pere-
grinatur, gratia veſtra. Quia pro ipſo paucis ſupplico, credo quod non miramini. Ca-
ro enim & frater noſter eſt.

Hæc Petrus pro Jordano fratre, a quo removeri rogat, ſi quod nubilum ponti-
ficis animo ſiniſtri de eo Aldeberti epiſcopi rumores impreſſiſſent. Quod vero ait,
Jordanum nullo negotio tractum, ſed ſola viſitandi pontificis cauſa Romam profi-
ciſci; forte quis inde inferat, præmiſſam epiſtolam alia occaſione ſcriptam eſſe.
Ut ut eſt, S. Baudilii eccleſiam pontifex Caſæ-Dei brevi reſcripto aſſeruit, dato
Laterani IV. idus Martii, hoc anno quo item anno & die generali diplomate o-
mnes Caſæ-Dei poſſeſſiones Jordano abbati confirmavit.

In hoc generali diplomate monaſteria & cellæ, quæ Caſæ-Dei juris erant, ita LXXI. Caſæ-Dei ſubjecta monaſteria.
recenſentur; abbatiæ S. Sicarii Brantoſmienſis, S. Michaëlis Galliacenſis; abbatia
S. Theodoſii; abbatia Fraxinorenſis; item abbatiæ S. Sixti apud Placentiam, &
S. Marini Papienſis; tum cellæ ſeu prioratus S. Baudilii Nemauſenſis, S. Quiriaci
ſecus Lucum, S. Treverii, Vallis-tranſverſæ, Tecladi, Partheniaci-veteris, priora-
tus de portu-Dei &c.

Petrus Venerabilis prolixam hoc anno epiſtolam ſcripſit ad S. Bernardum, in qua LXXII. Petrus Venerabilis queritur quod ſui a Ciſtercienſibus in clauſtra non admittantur.
queritur quod ſui Ciſtercienſes, cum ad Ciſtercienſes diverterent, ab eccleſia, a
clauſtro, a refectorio, cæteriſque monaſterii officinis excluderentur. *Color varius*,
inquit, *habitacula diverſa, uſus diſſimiles obviant dilectioni, contraria ſunt unita-*
ti. Adſpicit albus nigrum, & miratur quaſi monſtrum: intuetur niger album, & mi-
ratur velut informe prodigium. .. Non illa ſic intuentur oculi rationabiles, non illa
ſic contemplantur oculi ſpirituales. Vident, intelligunt, agnoſcunt, nihil in ſervis Dei
differre colorem varium, nihil uſum diverſum, nihil diviſa habitacula .... ſed, quia
non omnes tales ſunt, & raro inveniuntur quibus hoc cernere detur; condeſcendendum
eſt, ut mihi videtur, inferioribus. Non dico ut color uniatur, hoc eſt ut de albo ni-
ger, vel de nigro albus fiat. Non dico ut vel antiqui uſus in novos, vel novi tranſ-
ferantur in antiquos. Nihil horum dico, licet hoc ex parte inre dicere poſſim... Uta- (*b*) *Petr. Ven. lib. 6. ep. 4.*

ANN. CHR. 1149.

tur unuſquiſque colore, quem elegit: teneat uſus, quibus ſe ſalvo fide & caritate devovit. Umantur ſaltem habitacula: ſit indifferens diverſorum colorum & uſuum cohabitatio... Non timentur illud, quod nuper apud Clarum-vallem a quibuſdam fratribus mecum inde conferentibus audivi timere ſe, ne, ſi advenientes manachi hoſpites intra clauſtra ſua ſuſcepti fuerint, tum auſteritate conſuetudinum, quam inſolita ciborum aſperitate deterriti, inuſitata hoſpitia perhorreſcant; ac malint deinceps in ſalo clauſtra non ingredi, quam morem tam aſperum tolerare. Ad iſtud ego, quod tunc reſpondi, adhuc reſpondeo. Tollatur tantum non ingrediendi ſcandalum: ſit pro more apud veſtros conſtituto hoſpitium. Sit commune utriſque habitaculum: ſit quale aliis apud vos impendi ſolet obſequium. Sint contenti, qui ingredi voluerint, conſuetudine loci quam invenerint.... Hoc ſi pati recuſaverint, non erit jam quod obtendant, non reſtabit quod dicant... Admiſi ante quindecim annos univerſos veſtri ordinis fratres, & recipi præcipi, præter Cluniacenſe clauſtrum, in omnia clauſtra noſtra, nec de albo vel nigro colore ſimul in locis noſtris admixto curavi, nec curantes, cum multi mihi ne id fieret inſtarent, audivi. Securus ergo ut fuſiatis moneo quod jam feci: ut, ſicut præter unum, quod præmiſſum eſt, loca omnia patent veſtris: ſic omnia veſtra abſque diſtinctione pateant noſtris. Si hoc factum fuerit, illud majus clauſtrum, quod exceptum fuerat, cæteris addam: &, ut ipſum quoque veſtris omnibus aperiatur, præcipiam.... Scripſi hoc tibi, mi dilectiſſime feſtinanter, ut feſtinantius mittere poſſem, ante quam ad diem indictam, qua ſicut audivi, in feſto omnium ſanctorum futura eſt, quidam abbatum veſtri ordinis tecum conveniant; & tum illis inter cætera de hoc meo capitulo truſtans, eos in hanc ſententiam, quæ, ſicut æſtimo, non ſolum mea, ſed & tua eſt, adducat; & ut a cunctis veſtri ordinis fratribus amodo teneatur, ubique teneatur, ubique promulges.

Hæc ipſis Petri verbis compendio referre viſum eſt, quod ea mores illorum temporum illuſtrent. Hanc epiſtolam Petrus Bernardo reddi curavit per Nicolaum, cui hac de re (*u*) ſcripſit.

(*u*) *Ibid. ep. 5.*

LXXIII. Bernardi ad has querelas reſponſio.

Petro Bernardus, vel potius Nicolaus Bernardi nomine reſcripſit, ſe vidiſſe ejus litteras parvo momento, ſed non parvo affectu. Dolere, quod, ſicut afficiebatur, reſcribere non valeret ob multitudinem magnam, quæ fere ex omni natione, quæ ſub cælo eſt, convenerat. Cæterum ſe, quando opportunum fuerit, accuratius reſcripturum. Interim paratum ſe eſſe ad faciendam in omnibus ipſius voluntatem, in fine addit: *In conventu Ciſtercienſi, veſtri, tamquam ſpecialis domini, & patris, & amici cariſſimi, & veſtrorum, tum vivorum quam mortuorum, memoria factus eſt. Sulntat vos Eelvecenſis electus, ut veſter: veſter eſt enim.* Hinc colligere licet, has epiſtolas, cum Petri, tum Bernardi, ſcriptas eſſe Henrico regis fratre Bellovacenſium recens electo: quem hoc anno epiſcopum renuntiatum fuiſſe ſuperius (*b*) vidimus.

(*b*) *Supra n. 46.*

LXXIV. B. Mariæ de Bono-nuntio eccleſiæ antiquitas.

Jam triennium erat, ex quo Helias Aurelianorum antiſtes epiſcopatum (*c*) abdicaverat, eique Manaſſes II. ſucceſſerat, cum Simon de Balgentiaco beatæ Mariæ de Bano-nuntio eccleſiam apud Aurelianos, quam ipſe ejuſque anteceſſores feodali jure a rege tenuerant, conſilio Manaſſæ epiſcopi emendare conſtituit. Sed antequam id exponamus, de illius eccleſiæ origine quædam præmittere neceſſe eſt. Plerique eam referunt ad Robertum regem: ar longe antiquiorem eſſe illam eccleſiam, & Carolinis temporibus exſtitiſſe conſtat; ejuſque inſtauraror tantum cenſendus eſt rex Rotbertus. *Puelluris* olim dicta eſt, ob eam ſcilicet rationem, quod in puellarum gratiam primitus condita fuerit. Jam ſæculo nono clericis ſeu canonicis ceſſerat, uti nos docent litteræ Gaufredi Balgentiacenſis, ut puto, domini, qui illam eccleſiam ſeu abbatiam una cum filio ſuo Petro ex Odonis beneficio tenebat. Is a canonicis interpellatus, quod illius eccleſiæ decanus multas eis injurias faceret, eas emendari juſſit. Gaufredi litteræ ſic incipiunt. *Ego in Dei nomine Gaufredus, & filius meus Petrus, qui abbatiam ſanctæ Mariæ Puellarii, quæ dicitur Boni-nuntii, per donum domni Odonis tenemus, notum fieri volumus,... qualiter canonici ipſius eccleſiæ noſtrum præſentium adierunt, querimoniam facientes de quibuſdam injuriis & tolturis, quas decani eorum longo tempore fecerunt, & quaſdam res communioni atque conventui fratrum attributas, propietati ſuæ addixerunt,* &c. Odo iſte, cujus dono Gaufredus, ejuſque filius Petrus prædictam abbatiam tenebant, erat filius Rotberti-Fortis; hiſque litteris, quæ chronicis notis carent, cum Rodberto comite ipſius fratre, & Tetbaudo comite, ſcilicet Bleſenſi, Rainaldo & Arnulfo militibus, multiſque aliis ſubſcripſit poſt eumdem Gaufredum & Petrum ejus filium, qui abbaris titulum uſurpant. Ab iſto Gaufredo ad ejus poſteros hæc abbatia tranſmiſſa eſt, venitque in poteſtatem Gaufridi-Borelli, qui ob injurias canonicis illatas excommunicatus eſt, ut ex Ivonis epiſcopi, aliorumque litteris diſcimus.

(*c*) *Lib. 78. n. 90.*

Po-

ANN. CHR. 1119

LXXV. Majori monaſterio datur.

Poſtremo cum ex majorum ſuorum ſucceſſione hæc eccleſia Simoni de Balgentiaco obtigiſſet; hic injuſtam ejus poſſeſſionem, utpote canonum & ſummorum pontificum decretis contrariam, agnoſcens, conſilio venerabilis Manaſſe de Garlanda epiſcopi Aurelianenſis, aliorumque religioſorum virorum, eam *ad meliorem ſtatum redigere* ſtatuit, & *religioſos boni teſtimonii viros & bonos ædificatores Majoris-monaſterii monachos* illico hoc anno collocavit per Garnerium abbatem, iisque a Ludovico rege confirmari ſategit. Hujuſce mutationis rex hanc in diplomate ſuo affert cauſam, *Quia in manu ſæcularium canonicorum ſtatus illius* eccleſiæ *non mediocriter citra profectum religionis in perniciem declinabat, complacuit nobis ex intuitu piæ devotionis in meliorem ordinem ipſam eccleſiam revocare, atque monaſticæ religionis in ea fundamenta locari. Qua in re fidelis noſter; Simon de Balgenciaco, qui eamdem eccleſiam, de regio fiſco fundatam, in feodalis jure poſſeſſionis a nobis antiquitus obtinebat, primum habuit locum. Elegit quippe provida diligentia, ut de eccleſia beati Martini Majoris-monaſterii, quæ & rebus, & dignitate percelebris in æſtimationem probatæ religionis excreverit, accederet ad præfatam beatæ Mariæ eccleſiam monaſtici ſanctitas ordinis, & propagatio religionis*, &c. *Actum publice Aurelianis anno ab incarnatione Domini* MCXLIX *regni vero noſtri* XXI. Acceſſit etiam confirmatio Manaſſæ epiſcopi, cujus litteræ ſic deſinunt. *Actum publice Aurelianis rege Ludovico, qui tunc temporis a Jeroſolymitanis partibus redierat, concedente, aſtantibus in palatio ſuo Samſone Remenſi archiepiſcopo, Engelbaudo Turonenſi archiepiſcopo, Henrico Belvacenſi epiſcopo, Hugone Autiſſiodorenſi, Goſleno-Sneſſionenſi epiſcopis; Suggerio abbate S. Dionyſii, Radulfo Veromandorum comite, Theoderico-Galeranni, anno incarnati-Verbi* MCXLIX. Eidem eccleſiæ in primis beneficum ſe exhibuit idem Manaſſes epiſcopus, quippe qui non modo tertiam partem panum & candelarum, quam quidam miles in manus ejus refutaverat, in eccleſia beati Medardi de Johanna monachis illis contulit; ſed etiam, petente Alexandro III. pontifice, quartam præbendam, quæ in eccleſia beati Petri-Puellarum exciderat, eis donavit *in ſpe retributionis æternæ atque animæ ſuæ, necnon patris ſui Glieberti, & matris ſuæ Enſtachiæ, & patrui ſui Stephani de Garlanda animæ remedio*. Nunc hanc eccleſiam occupant Congregationis S. Mauri ſodales noſtri, qui, agente in primis reverendo patre domno Benedicto Bracheto, nuper Congregationis noſtræ præfecto generali, poſt varios caſus variaſque difficultates, exciſas monaſterii ædes ex integro inſtaurarunt, & attributis aliorum locorum prædiis, juſtum ibidem monachorum cœtum poſtliminio reſtituerunt.

LXXVI. Clementia & Crafto monaſticen profitentur.

Trithemius auctor eſt, Clementiam, Adolfi comitis Altimontenſis filiam virginem præſtantiſſimæ formæ ac pudicitiæ, quæ virginitatem Chriſto voverat, Craftoni filio Meginhardi comitis Spanheimenſis a parentibus deſponſam, aſſentiente ſponſo ſeceſſiſſe in beatæ Irminæ monaſterium, Horreum-Dagoberti, vulgo *Oeren* appellatum, ubi multis annis in magna ſanctitate & caſtimonia uſque ad finem vitæ Chriſto devotiſſime ſervierit: Craftonem vero ſponſæ exemplo in Spanheimenſi monaſterio Deo ſe conſecraſſe ſub Bernhelmo abbate: cui poſt biennium in monaſterii regimine ſucceſſit.

LXXVII. Laurishamenſes abbates.

Anno ſequente poſtquam Folcnandus Laurishamenſis abbas e Remenſi concilio, in quo privilegium ab Eugenio impetraverat, reverſus erat, morbo correptus interiit anno regiminis ſui ſeptimo, vir mitæ continentiæ & optimi conſilii, ſi meliora tempora ſortitus eſſet. Huic ſubrogatus Hildebertus ex Fuldenſi monaſterio, ab Henrico, quem pater Conradus Jeroſolymam profecturus regem dixerat, inveſtitus: qui ſexto poſt menſe e medio ſublatus, Marquardo præpoſito S. Petri in *Aldenmunſter* locum facit, ſed ad breve tempus. Hic enim undecimo poſt electionem menſe mortuus eſt. Poſt ejus obitum Laurishamenſis abbatia ad regalem devoluta eſt manum, & fratres per triennium ad ſummam inopiam, tum ex annorum diutina ſterilitate, tum ex regiorum procuratorum inſatiabili ingluvie, redacti ſunt. Sed tandem regis Conradi conſilio Henricus ex monaſterio Sunensheimſi * concordibus ſuffragiis electus, rem tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus inſtauravit. Vir tanta prudentia & dexteritate præditus, ut in civilibus diſſidiis inter imperatorem & fratrem ejus Conradum Palatini-Rheni comitem, ſtudia partium vitaverit, & ſtudiis partium proteſtus ſit. Eadem prudentia uſus eſt in ſchiſmate Octaviani contra Alexandrum III. nam cum agente Friderico imperatore ab Octaviano epiſcopalia inſignia accepiſſet; in neutram tamen partem, nondum eliquatis apud Teutonicos rebus ſe pronior inclinavit. Hæc omnia fuſe proſequitur chronographus Laurishamenſis.

* Synzheim.

LXXVIII. Wilbacenſe parthenium conditur.

Unus e præcipuis Ordinis noſtri in Germania per id tempus fautoribus & patronis fuit Bernardus Patherbrunenſis, qui non contentus ædificaſſe duo in ſua diœceſi virorum monaſteria, tertium virginum hoc anno adjecit, Wilbodeſſenſe ſeu Wil-

ANN. CHR. 1149. Wilbacenſe dictum, ſitum in opido Wilbaco ad Netam fluvium. Hoc in opere adiutorem *in* primis habuit Ludolfum fratrem, cui amplæ in illa diœceſi poſſeſſiones obvenerant. Primarias conditi parthenonis tabulas refert Schatenus, hoc anno datas *per manum Conradi abbatis, qui tunc eidem præfuit eccleſiæ*, nempe Wibodeſſenſi. Id enim a Bernardo epiſcopo ſtatutum erat, ut illis virginibus præeſſet abbas, quem ex ipſo epiſcopatu eligere debebant.

LXXIX. Concilium Erfordienſe. (*a*) *Int. Wibal. epiſt.* 221. [Hoc anno Henricus Moguntinus archiepiſcopus apud Erfordiam cum ſuis ſuffraganeis concilium celebravit, in quo tria præſertim tractata ſunt, quæ Wibaldo (*a*) abbati amico ſuo ſignificat his verbis. *Primum capitulum erat de quodam abbate de* Burgilin, *qui querimoniam habebat adverſus comitem Sizonem, quod quædam bona eccleſiæ ſuæ violenter tuliſſet & pertinaciter teneret, quam a domno papa nobis injunctam, conſilio & auxilio fratrum noſtrorum, utrimque facta pace concordia terminavimus. Secundum erat de comite H. qui uxorem ſuam dimiſerat & aliam duxerat. Hujus negotii talis erat actio: Dominus Hildenesheimenſis epiſcopus aſſerebat quod inter ipſum & priorem, quam pro uxore habebat, propter cognationem canonica facta erat ſeparatio; ſed quod de inceſtu, quem cum nepte commiſerat, pœnitentiam ſuſcepiſſet vel peregiſſet, non affirmabat. Unde fratribus noſtris decernentibus quod ante peractam pœnitentiam matrimonium contrahere nec poſſet nec deberet, Moguntiam ad ſynodum noſtram in feria ſecunda poſt aſcenſionem eum vocavimus. Præterea Hervveldenſem abbatem, quia inconſulta eccleſia & abſque verbo noſtro Fuldenſem ſuſcipiens abbatiam ab obedientia noſtra ſe alienavit, fratribus noſtris ſanctionibus vocavimus. Poſt hæc, multa erant, quæ ſingula longum eſſet enumerare, ſed hæc vobis magis ſcire conjectimus deſiderare.* Hæc propriis Henrici archiepiſcopi verbis duximus referenda, quod ignotum hactenus fuerit hoc concilium.]

LXXX. Henricus quondam abbas Corbejenſis depoſitus petens admitti in clauſtrum ſuæ profeſſionis repulſam patitur. [Poſt trinam depoſitionis Henrici Corbeienſis abbatis ſententiam, judicio apoſtolico confirmatam, jam quo ſe verteret infeliciſſimus abbas neſciens, ultimam poſt naufragium tabulam ſibi ſupereſſe ratus eſt, ſi deprecatores apud Wibaldum, qui ei poſt alterum Henricum ſubrogatus fuerat, adhiberet amicos ejus, quibus nihil illum poſſe denegare exiſtimabat. Hi erant Fredericus abbas S. Godehardi, & ut opinor Reinardus abbas Rheinhuſenſis, qui ſcriptis ad Wibaldum litteris enixe rogaverunt, ut illius miſereretur, atque eum ſibi vellet reconciliare. Reſpondit Wibaldus ſe omnes illi injurias ex animo condonare, at inflictas in eum ab apoſtolica ſede cenſuras non poſſe remittere. Tunc longe efficaciorem exiſtimavit Bernardi Hildesheimenſis epiſcopi ſanctiſſimi deprecationem, qui commiſeratione permotus Wibaldum obſecrat, ut eum in clauſtrum ſuæ profeſſionis benigne reciperet & paterna conſolatione contritionem ejus ſublevando foveret. In eumdem fere modum ad fratres Corbeienſes ſcripſit. At nimis juſta ſuſpicio eis remanſerat, ne ſuſdeque pertuberet omnia apud Corbejam; necdum etiam oblitus erat Wibaldus, aliquos ejus vitiis conſentientes ibi poſt illius depoſitionem remanſiſſe. Nam cum (*b*) anniverſarium Henrici prædeceſſoris ſui ſollemniter celebraret, tres ex junioribus a conventu & exſequiis ſeſe ex condicto ſubduxere. Interrogati vero cur ita facerent, reſponderunt impudenter, *ſe tute non poſſe orare pro excommunicato, cujus cadaver contra juſtitiam canonicam eſſet humatum intra eccleſiam*; nec ullis rationibus aut ſuaſionibus diſcordes illi, & ad omnem ordinis ruinam promtiſſimi, adduci potuerunt, ut ad meliorem frugem redirent. Quamobrem tam Wibaldus abbas quam fratres Corbeienſes inviti repulſam epiſcopo dederunt, nec ſine juſtiſſima cauſa. Rationes exponunt in ſua reſponſione, ubi Henrici depoſiti depravatam vitam enarrant, quam videre eſt in Appendice.]

(*b*) *Wib. epiſt.* 205.

LXXXI. Obitus quatuor fratrum Stabulenſium. (*c*) *Epiſt.* 136. [Eodem anno quatuor ex Stabulenſi monaſterio inſignes virtute fratres, quorum ex initialibus litteris G. S. A. W. nomen innoteſcit, ſæculo relicto ad cælum migraverunt. Horum obitum ut accepit Wibaldus, conſolatoriam ad fratres ſuperſtites ſcripſit epiſtolam, in qua inter alia ſic eos laudat. (*c*) *Nos triſtamur, fratres, atque lugemus illos nobis eſſe ademtos, qui orabant pro populo & pro civitate noſtra & meruerunt jugiter corde & voce ad ſui conditoris amorem & laudem, ſedulanter humiliter omnem obedientiam, diligenter veraciter noſtram perſonam. Sed lætatur in cœlis Chriſtus cum angelis, factos eos eſſe ex ipſius gratia domo gloriosæ civitatis ſuæ munificentiſſimi. Domine* Jesu *ignoſce nobis, quia ploramus eos quos tu recepiſti. Non tibi invidimus quod habes, ſed de acie noſtra fortiſſimos bellatores ſubtractos dolemus, licet apud te jam nos familiariter adjuvent, de ſe nunc ſecuri, ſed de nobis ſollicitos.... fundimus lacrymas non deſperationis, ſed dilectionis; non odii, ſed deſiderii, non quia ad te tranſierunt, ſed quia a nobis receſſerunt.* De ſtatre E. quinto etiam defuncto, licet *caſtigatæ vitæ & totus in lege Dei ſui die ac nocte* dolet maxime, quod *in quadam parte minus cautus, ſuo improviſo tranſitu nos*, inquit, *non abſque gravis offendiculi ſcrupulo conturbavit*. Cauſam ſcandali ſic exponit: *Partem quam-*

dam

dam adminiſtrationis ei commiſeramus, in qua tenacitatis culpa ſeductus eſt, ut plura ANN. CHR. 1149.
relinqueret, quam ejus ſaluti expediret, de quibus vobis in commune mandando præcipimus, ne quis veſtrum eas tamquam proprias ſeu communes, vel quaſi ex teſtamento delegatas vendicare præſumat; ſed ſalva & integra omnia ad untum decani ſerventur, donec vobis, divina opitulante gratia, redditi, quid de his agendum ſit ſollicite una vobiſcum inquiramus.]

LXXXII. Comes de Huxeria ſatisfacit abbati Corbeienſi.

[Cum Theodericus comes de Huxeria a Reinhero de Porta apud Wibaldum abbatem Corbeienſem infimulatus eſſet de furto & occiſione equorum ſuorum; idque ſingulari certamine contra eum Reinherus aſſeruturum ſe propoſuiſſet; Theodericus pro hujuſmodi perfidiæ ſuſpicione tam Wibaldo quam cæteris pene commiſſerialibus exſecrabilis & odioſus; volens ſe de impoſita ipſi perfidia purgare, pararum ſe & promtum ad duellum contra Reinherum declaravit. At vero prudentiores condomeſtici eorum, conſiderantes non abſque communi turpitudine comparium ſuorum, inter duos coæquales ſuos hujuſmodi puguam committi, Wibaldum abbatem obnixis precibus rogaverunt, ut Theoderici comitis reciperet ſatisfactionem, qui ad gratiam ipſius redire, & pro objecto ſibi crimine ſive per juſtitiam, ſive per miſericordiam ſatisfacere paratus erat. His precibus annuens abbas elegit ex miniſterialibus octo, quos huius reconciliationis conſiliarios conſtituit, ut quidquid ſecundum honeſtatem ipſius & eccleſiæ in conſilio invenirent ipſe ſequeretur, bocque eis ſe facturum promiſit. Qui diu habito inter ſe conſilio in hoc tandem conſenſerunt, ut domnus abbas ſua auctoritate & imperio duellum Reinherum inter & Theodericum prohiberet, iſte vero ad ſacras S. Viti reliquias juramento facto ſuam probaret innocentiam de his quæ Reinherus ei objecerat. Poſtmodum juraret quod cum domno Henrico poſt ejus depoſitionem nullam fecerit reconciliationem. Duodecim præterea de propinquis daret obſides, quod numquam deinceps contra abbatem Corbejenſem facto vel conſilio quidquam ageret: quod ſi hujus ſponſionis aliquando prævaricator exiſteret, hos duodecim obſides perinde atque abbatem adverſarios pateretur. Primum juramentum quod pertinebat ad Reinherum Theodericus explevit. Secundum & tertium quod Wibaldum tangebat, ſponte etiam non rogatus per miſericordiam abbas remiſit, pugnam utriuſque interdixit, deinde ipſos ad invicem reconciliavit. Conſequenter duodecim obſides dedit Theodericus, qui dat fide & propria manu in manum abbatis promiſerunt, quod ſi ille fidem ſuam violaret, adverſarios illos in perpetuum habiturus eſſet. Fidejuſſoribus ſub hac conditione recepris, Wibaldus abbas gratiam ſuam Theoderico reddidit, & in oſculo pacis eum recepit. Acta ſunt hæc Corbeiæ vt. idus Februarii MCXLIX.

LXXXIII. Bremenſium inclinat vota ad Wibaldum abbatem eligendum archiepiſcopum.

[Defuncto Alberone archiepiſcopo Bremenſi, cum de ſucceſſore per canonicam electionem illi dando ageretur, omnium fere vota in Wibaldum abbatem Corbejenſem inclinabant. Id gravate pertulit Hartwicus, qui electus eſt, nec iniuſtam potuit diſſimulare amaritudinem; unde & cum ei tamquam amico ſcripſiſſet Wibaldus, *quod* (*a*) *adverſus nos*, inquit, *graviter eſſetis commotus, & coram multis gravem de nobis querimoniam feciſſetis, inſuper & minas in nos & noſtros intentaſſetis*, ait id nequaquam credere potuiſſe, *quoniam conſcientia noſtra*, inquit, *nobis veraciter atteſtatur, quod nec in verbo nec in opere contra perſonam & dignitatem veſtram ſcienter quidquam egerimus*. Recordaretur veteris amicitiæ, qua antequam archiepiſcopatus culmen aſcendiſſet, litteras ei dederat, in quibus intimo affectu de quibuſdam præmonuerat & præmunire ſtuduerat, *in quibus ſi conſilium ſuum audire placuiſſet, hodie* ait, *eccleſia Bremenſis & vos pace meliori potiremini*. Cæterum ad rumorem quod in electione Bremenſis archiepiſcopi omnium in perſonam ſuam inclinabant vota, reſpondet nullum in eccleſia Bremenſi cognoſcere præter ipſum, & æquivocum ejus Hartwicum præpoſitum, Erfonem præpoſitum, & Albertum canonicum, quorum faciem etiam ignorabat. Civitatem ipſam numquam niſi ſemel intraſſe fero, & mane facto egreſſum fuiſſe. Extitiſſe Szabulenſi in monaſterio, quod ſeptem dierum ſpatio a Brema diſtat, ignarum eorum quæ ibi agebantur, dum facta eſt electio, nullam perſonam ſollicitaſſe, nullam ſubmiſiſſe. Addit: *Nos in talem diſceptationis aleam non libenter incidimus, ubi tam de natalibus quam de moribus ſubtiliſſime diſputatur, & frequentiſſime erratur. Atque infirmitatis noſtræ & humilitatis bene conſcii, ad tantam rem & tam reverendam oportune gerendam nequaquam accedere præſumeremus; præcipue cum eadem eccleſia prius domina gentium, & princeps provinciarum tamquam vidua facta ſit ſub tributo, ad cujus contritionem ſanandas ſi veſtra eruditio, prudentia, nobilitas, & fortitudo non ſufficiunt, deſperandum potius erit, quam de alicujus hominis adjutorio confidendum.*

(*a*) *Wibal. epiſt.* 148.

LXXXIV. Abbas Herſeveldenſis ejectus a ſuo monaſterio cedit.

[Non a ſolo Moguntino archiepiſcopo in concilio Erfordenſi vexatus eſt Henricus Herſeldenſis abbas, quod abbatiam Fuldenſem ſuſcipiens, a ſua ſe ſubtraxiſſet

ANN. CHR. 1149.

ſet obedientia; ſed ipſi etiam ejus monachi eo inſolentiæ proceſſerunt, ut ſuum abbatem de proprio expulerint monaſterio. Queritur hac de re Wibaldus (*a*) ad Hattwicum electum Bremenſem ſcribens his verbis: *Veniens ad nos venerabilis frater noſter A. Herſeveldenſis abbas, multis fratribus & coabbatibus noſtris, qui Corbeiæ convenerant, conqueſtus eſt, quod a monachis ſuis multis ſit injuriis affectus, & tandem de monaſterio ſuo per ipſorum violentiam expulſus: quod monaſterium nunc a laico & illiterato, qui abbati ſuo hanc invidiam conflavit, contra ſacræ regulæ auctoritatem, regatur. Quam querimoniam cum ad pedes veſtræ celſitudinis jam frequenter retulerit; non ſolum non eſt in ſua neceſſitate adjutus, ſed etiam adverſarii tanto ſunt præſumtionis ſpiritu animati, ut de ipſo ad vicinas eccleſias quædam convicia & probra conſcribant, contemtores regulæ, qua præcipit honorari abbates a monachis, etiamſi, quod abſit, aliter agant, nec abſque eorum conſenſu & voluntate apiſtolas dare vel accipere, atque ignari canonum, qui hujuſmodi ſcripturas ſub magna diſtrictione interdicunt, & auctoribus earum graviſſimæ animadverſionis pœnat imponunt.* Poſtea violentiæ cauſam exponit Wibaldus: *Reprehendunt abbatem quod inſolentiam & temerariam loquacitatem monachi ſui una alapa repreſſerit.* Factum non probat, ſed excuſat exemplo S. Benedicti qui inquietum & vagum monachum virga percuſſit, & Libertini monachi, qui, ut refert in primo dialogorum libro S. Gregorius, graviter percuſſus ab abbate non ſolum patienter tulit, ſed percutientem excuſavit, addit: *Propterea nos ac per nos omnes fere Saxoniæ abbates veſtram clementiam humiliter imploramus, ut quia ſcandalum hoc in principio veſtræ ad regimen eccleſiaſticum promotionis pullulare & erumpere præſumſit, tamo id diſcretionis zelo corrigatis, at eccleſia Dei gaudeat ſe de veſtra ſcientia, nobilitate ac potentia invenille ſolatium, & in diebus veſtri ſacerdotii omnis præſumtio conculcetur, & juſtitia & veritas accipiat incrementum.* Eamdem in rem abbati S. Godehardi Hildeſ-

(a) Epiſt. 152.

heimenſis & aliis Saxoniæ abbatibus ſcribens (*b*) cauſam abbatis Herſefeldenſis commendat: *Inter cætera*, inquit, *illi malo fortius occurrendum erit, quod Herſefeldenſes monachi fratrem noſtrum abbatem ſuum de claustro & abbatia ſua expulerint, & nullo in eum judiciariæ actionis ordine celebrato, prius exſulare & mendicare compellitur, quam delictum & crimen ſuum cognoſcere. Et quoniam vos miſericordem eſſe non ignoramus, eo fiducialius benignitatem veſtram erogamus, ut eum noſtra & omnium confratrum noſtrorum vice, domno Bremenſi archiepiſcopo præſentetis, quatenus eum eo aut miſericordiam agat, aut judicium juxta canonum tramitem exerceat.* Tantis in anguſtiis conſtitutus dignitati cedere prælegit, ut anno ſequenti videbimus.]

(b) Epiſt. 150.

LXXXV. Capitula generalia in Saxonia.

[Hac in epiſtola prima mentio congregationum ſeu capitulorum generalium abbatum S. Benedicti in Saxonia occurrit, quæ eodem ſæculo ſub pontificatu Innocentii II. in Gallia celebrari cœperunt. Clarius initio hujus epiſtolæ hæc mentio declaratur: *Lætati ſumus*, inquit, *in his quæ dicta ſunt nobis, quod cariſſimi patres & domni noſtri, abbates videlicet Saxoniæ convenire parater diſponunt, & de his rebus preſſius & ſtudioſius tractare & ordinare, quæ ad vitæ noſtræ correctionem, & monaſteriorum diſciplinam pertinere noſcuntur. Cui ſancto conventui nos omnium extremi famuli gratanter animo intereſſe deſideraremus, & eorum aſpectu atque colloquio diu deſiderato perfrui, niſi quod quibuſdam curis interpellantibus, verſus partes Lotharingiæ nunc evocamur. Aderit vobis Spiritus-ſanctus, & nos vobiſcum mente conſiſtentes, ad effectum perducere curabimus, quæcunque ad decorem domus Dei, eodem mediatore & auctore, ordinaveritis.*]

LXXXVI. De reconciliatione Kaminatenſis eccleſiæ.

[In Kaminatenſi monaſterio hoc ipſo anno XII. kalendas Maii cum quidam junior monachus & ſcholaris Hermannus nomine ad eccleſiæ tectum, quod tunc reſtaurabatur aſcendiſſet, caſu de faſtigio tecti per laqueat in pavimentum eccleſiæ cecidit mortuus in aquilonari abſide juxta altare S. Dionyſii, nec tamen eccleſia ullo modo reſperſa ejus ſanguine reperta eſt. Tum fratres Corbeienſes, qui divina eo in loco celebrabant, a divinis ceſſarunt; caſum vero illum ſignificaverunt Wibaldo abbati ſuo, qui eos conſolatus, mandavit ut Mindenſem præſulem eum ſuis epiſtolis adeant, & ſuper reconciliatione ejuſdem eccleſiæ, quam fratris caſu & morte judicat pollutam, miſericordiam ejus implorarent, interim vero ad altare quod erat in turri, ſi a reliquo rempli corpore ſeparata erat, ſecure divina celebrarent. Scripſit autem Wibaldus Mindenſi epiſcopo in hæc verba: *Fratres noſtri dum juxta mandatum domni papæ & domni regis ad reſtaurationem Kaminatenſis eccleſiæ laborant, ab inimico totius ſalutis tentati & exacerbati fuerunt; nam quidam puer monachus de culmine templi, cui tunc retegendo inſiſtebant, lapſus in pavimento eccleſiæ colliſus expiravit, nullo tamen cruore effuſo. Unde advoluti animo pedibus veſtræ ſinceritatis, rogamus ut pro reverentia domni papæ & pro honore domni regis & regni, juxta diſcretionem vobis a Deo conceſſam provideatis, ne locus ille divinis pro hoc offi-*

ciis

stis privetur. Wibaldi deprecationem posthabuit Mindensis episcopus, etiam plu- ANN. CHR. 1149.
ries ab eo rogarus. Postposoit etiam G. cardinalis & apostolicæ sedis in Germania legati mandatum, adeo ut Conradi imperatoris auctoritatem adhibere necesse fuerit abbati, quem allonde vexabat Mindensis episcopus: (*a*) *Conquerimur autem*, in- (*a*) *Epist.* 163.
quit Wibaldus, *serenitati vestræ quod Mindensis episcopus plurimum gravat nos, & hactenus impedivit de his rebus quæ Corbeiensi ecclesiæ attribuistis, Kaminatam videlicet & Wisbick. Et in Kaminata quidem ubi fratres nostros jussu vestro ordinavimus, divinum officium celebrari prohibuit, de cujus possessione mediam fere partem amisimus. In locum vero* Wisbick *numquam intravimus, nec passum pedis de tota possessione ibi pertinente adhuc obtinere potuimus, prohibente hoc episcopo Mindensi & comite* Adulfo de Scowenborch: *ubi etiam Mindensis episcopus res monasterii per fratres Cappenbergenses ordinavit*. Wibaldi litteras ubi accepit imperator, non distulit episcopum arguere de illata fideli suo Wibaldo vexatione, eamque cessare mandavit & ecclesiam pollutam omni postposita mora recognciliare. Cumque nihil apud ipsum profeciisset, secundas easque graves ad episcopum dedit epistolas, in quibus sic eum alloquitur: (*b*) *Meminimus quod per alia scripta pontificalem sollicitudinem tuam ad-* (*b*) *Epist.* 172. *apud Wibald.*
monuimus, ut Kaminatensem ecclesiam, quam pollutam judicasti, pro casu pueri monachi in reparciendo tecto laborantis reconciliare, ac purgare non differres. Et miramur ta non solum mandata nostra, sed officium tuum non implere. Satis diu patrocinatus es enormitati mulierum, quæ ibidem habitaverant, & nimium contradixisti, ne divini cultus religio per nos & nostros ibidem firmaretur. Tua etiam prudentia intelligat & judicet utrum abbatiam Wisbick *demutare, & aliquibus personis absque nostro justu attribuere debueris. Pro his igitur, & aliis in quibus nos offendere non dubitasti, per præsentia tibi scripta mandamus, & sub obtentu gratiæ nostræ præcipimus, ut in proxima nativitate Domini præsentiam tuam apud Aquisgrani nobis exhibeas, responsurus nobis judicio principum de his quæ circa nos & mandata nostra neglexisse visus fueris. Cæterum si reconciliationem ecclesiæ de qua supra diximus, amplius differre tentaveris, quoniam privilegium meretur amittere, qui concessa abutitur potestate, nec ajus purgationem ulterius dissimulare nequaquam valebimus*. Denique eum per annum in prædicta ecclesia divina jussu Mindensis episcopi cessassent, Eugenius papa declaravit quod si monachi casus, *nec violentiæ nec pravo studio contigit, nulla ratione videmur*, inquit, *quod eadem ecclesia propter hoc reconcilianda sit, vel a divinis debeat cessare obsequiis*.]

[Cum P. Esculanus episcopus a Siculo vexatus negotium haberet in curia impe- LXXXVII. Esculanus episcopus imploral Wibaldi auctoritatem. *Epist.* 80. *inter Wibaldinas*.
ratoris, nec quicquam ea in curia post novem menses profecisset, Wibaldi abbatis auctoritatem imploravit, præmisso hoc ejus elogio: (*c*) *Dei sapientia quæ disposuit omnia, quando vult, & quomodo vult, elegit te virum honestum, religiosum & sapientem, ut sedeas cum principibus, & solium gloriæ teneat, per quem ipsi omnium causas aut judiciali calculo dirimant, aut amicabili conniventia terminent, tantis principis gratiam abundantius tibi erogans, ut congregatos ab eo lætifices, desperatos ad spem vitæ quodam ingenio mirabili revoces*, &c.

ANno insequente, ejus sæculi quinquagesimo, Petrus Venerabilis Romam ad ANN. CHR. 1130.
Eugenium papam negotiorum causa profectus est, ut ipse testatur in epistola LXXXVIII. Petri Venerabilis iter Romam.
(*d*) ad S. Bernardum, quam in Franciam reversus scripsit. In hac epistola exponit, quanta cum humanitate & benevolentia, quanto cum honore ab Eugenio acceptus sit. *Præferebar omnibus*, inquit, *etiam majoribus gradu, nec patriarchalis dignitas, cum etiam Ravennas adesset, præire, me ipsum plerumque impellente, sinebatur. Senatui Romanorum, episcoporum, vel cardinalium non tantum adjungebar, sed & quandoque adjungi cogebar. Excludebantur universi non Romani a Romanis consiliis: solus, aut pene solus, ad mysteria jurata vocabar. Ista in publico. Jam secretiora & remota ab aliis colloquia quis explicet? . . . . Numquam amicum fideliorem, numquam fratrem sinceriorem, numquam patrem puriorem in hujusmodi colloquiis expertus sum . . . . Hæc dicens non glorior, sed vestra vota in me per ipsum impleta declaro*. Bernardus quippe Petrum Eugenio litteris commendaverat. Ad hæc paullo infra subdit de Eugenio. *Videram eum primo anno apostolatus sui Romæ; post videram Cluniaci, videram Autisiodori, videram Catalauni, videram Remis, videram alibi: sed talis nunc apparuit, quasi numquam vidissem. Qualem deinde totius Romanæ curiæ erga me ac nostra statum invenerim, succincte refero, ut amicorum fidelium, ut dulcissimorum fratrum, ut ex mero & sincero corde familiarium. Vestri omnes, maxime singularis ille vir dominus Hostiensis, non minus, non inferius mihi adstitit, quam vobis, si præsens esset, adstaret*. Hæc Petrus in prima epistolæ parte. Ostiensis ille episcopus est Hugo, qui ex abbate Trium-fontium in Campania (*c*) *Petr. Ven. l. 6. ep. 46.*

ANN. CHR. 1130. LXXXIX. Ejus natura quam mitis & placabilis.

ſub finem hujus anni ab Eugenio ad hanc dignitatem promotus eſt. Ad eum complures extant Bernardi epiſtolæ.

In altera ſuperioris epiſtolæ parte reſpondet ad alias litteras, quas Bernardus illi ſcripſerat, quæ litteræ non exiſtant; hortatuſque erat, ut ne redderet retributionibus ſibi mala; immo ut illi, qui voluerant, ſed non potuerant aliud agere experirentur ejus clementiam; & affectus patris filios recedentes reſignaret viſceribus ſuis. Inſtabat etiam, ut illi ſentirent eum in gremio ſedis apoſtolicæ plus patris quam judicis inveniſſe; & gladium, jam ad percutiendum exſertum, in vaginam pietatis eſſe repoſitum. Ea quibus intelligitur, Petrum abbatem quoſdam e ſuis rebelles & infeſtos habuiſſe, ad quos reprimendos & puniendos Eugenii auctoritatem imploraturus Romam adierit; quos ut benigne tractaret, Bernardus eum obteſtatus ſit. Quid ad hæc Petrus? *Non eſt*, inquit, *non eſt hic labor difficilis, aut inſuetus apud me. Natura ipſa ſatis ad indulgendum me provocat, uſus ipſe indulgendi inſtigat. Aſſuetus ſum pati, aſſuetus & indulgere. Declarat hoc, quod ita mea non ſuperbe jactito, de Pontiano ſchiſmate, in quod cum innumeri declinaverint, ac neſanda & in ordine monaſtico inaudita fecerint: numquam gladium meum, numquam mucronem, numquam frameam experti ſunt, vix aſquam aſperum ex ore meo verbum audierunt.* Verum in conſequentibus ait, non ſemper miſericordia in reos utendum; aliquando adhibendam judicii cenſuram, ne fontes indulgentiæ facilitate abutantur. Et poſt multa, *Non ulciſcar in hoſtes, immo benefaciam hoſtibus. Præferantur, principentur, regnent, ſed ſine me .... Habeant dignitates, habeant honores, ſi duci debet, monaſticos a me, ſed non circa me. Habeant extra poſiti, & res meas, & etiam, ſi merentur, cor meum: non ambiant latus meum.* Hæc tota Petri de ambitioſis illis, ut quivis intelligi, monachis pœna & ultio! Sub finem epiſtolæ re imparem eſſe dicit ad rependendam Bernardi in ſe amori vicem. Se quantocius ei occurſurum, ubi ipſe voluerit, vel apud Divionem, vel apud ipſam Claramvallem. Poſtremo purgat ſubpriorem ſuum, quem ſeditioſi illi & ambitioſi monachi apud Bernardum infamaverant.

XC. Nicolao Claræ-vallenſi ſcribit. (a) *ib. ep.* 427.

In ſequenti ad Nicolaum Claræ-vallenſem epiſtola (*a*) excuſat quod ſerius ad eum ſcripſerit. In cauſa non eſſe defectum amoris, ſed otii. Se læta omnia in reditu Cluniaci inveniſſe, & ab ovibus ſuis ſummo cum amoris affectu & jubilo non ſine lacrymis receptum fuiſſe. *Mirabar*, ait, *vix quinque menſium abſentiam meam in tantam amoris flammam eos occultis ſubito prodiiſſe: ut mirum videri poſſet, ſi quinquennii tantam parere potuiſſet.* Verum in ipſo ſtatim reditu ſuo inundatio aquas ſuper caput ſuum. *Aquæ iſtæ*, inquit, *populi fuerunt, & gentes ab Italia, Germania, Hiſpaniis, Anglia, ab ipſa noſtra Gallia Cluniacum derivatæ, ibique ſimul per totam abſentiam meam in immenſos cauſarum cumulos congregatæ. Hæ, in me præſentem ſenſerunt, ac ſi in caput meum conjuraſſent, quæcumque diu continuerant, profuderunt. Feci quod potui, & evaſi ut potui.* Hanc inter alias veniæ cauſam prætendit, quod Nicolao non citius ſcripſerit. Tum nonnulla inſerit *de conſanguineo ſuo abbate Miratorii Miraado* (id forte viro nomen) & *admirabili*. In fine Nicolaum dare operam rogat, ut dies colloquii inter ipſum & dominum Claræ-vallenſem *tertia poſt pentecoſten dominica* (hanc vero epiſtolam ſcribebat imminente pentecoſte) apud Divionem ſi fieri poteſt, habeatur. Has itaque litteras ſcribebat Petrus ante lapſum Nicolai, quem anno ſequenti contigiſſe inferius videbimus.

XCI. Pium inter Petrum ac Bernardum certamen. (b) *Bern. ep.* 264. *& ſeq.*

Pium erat ſubinde Petrum inter ac Bernardum de virtutibus, de mutua dilectione, de modeſtia & humilitate certamen. Petrus aliquando Bernardo (*b*) ſcribens, ut *ſorti ac ſplendidæ monaſtici ordinis, immo totius eccleſiæ Dei columnæ* his verbis uſus erat. *Si liceret, ſi Dei diſpoſitio non obſtaret, ſi in hominis poteſtate eſſet via ejus; maluiſſem cariſſimæ beatitudini tuæ nexa indiſſolubili adhærere, quam principari inter mortales alicubi, vel regnare. Quid enim? nonne regnis omnibus terrenis præferri a me deberet grata non ſolum hominibus, ſed & angelis ipſis cohabitatio tua? Concivem te illorum ſi dixero, licet nondum ſpes in rem tranſierit, per miſericordiæ Dei gratiam mendax non ero.* Quid ad hæc Bernardus? *Quid facis, o bone vir?* inquit, *Laudas peccatorem, miſerum beatificas? Reſtat ut ores, ne inducar in errorem. Inducor autem, ſi tantis delectatus præconiis, ignorare me cœpero. Propemodum id mihi contigerat viſis litteris beatitudinis tuæ & beatificationi meæ. Quam beatus nunc eſſem, ſi verbis beari poſſem? Beatum tamen me dixerim, ſed favore tuo, non meis laudibus: beatum, quod diligor a te, quod diligo te,* &c.

(c) *ibid. ep.* 367. *& ſeq.*

Sed vide alterum eorum certamen! Bernardus Petro ſcribens epiſtolam (*c*) inſcripſerat, *Reverendiſſimo patri & amico cariſſimo Petro Dei gratia Cluniacenſi abbati.* Ad hos titulos ſe mutum & elinguem factum eſſe reſpondet Petrus. *Reverendiſſimum*, inquit, *me dicis, patrem nominas, amicum cariſſimum appellas? Gaudeo ad iſta; ſed ſalva veritate, quæ ex Chriſto in te defluxit, dum præcedentia neſcio,*

ter-

tertium agnoſco. Nam reverendiſſimum me eſſe ignoro; patrem, quantum ad te, me eſſe nego; amicum & cariſſimum tuum me non ſolum ore profiteor, ſed & corde agnoſco. Ut enim de reverendiſſimi & amici cariſſimi nominibus taceam, quorum, ut dixi, alterum neſcio, alterum agnoſco; de patris interim nomine hoc tibi, reverende frater, ſcribo, quod ſingularis ſuo tempore, & præclariſſimus religionis ſtor, dominus Guigo prior Cariuſienſis, mihi quondam ſcripſit. Scribebam ei frequenter; & ſæpe cum eo, vel verbis ad invicem collatis, vel litteris familiaribus delectabar, & eum in epiſtolis meis patrem nominabam. Toleravit hoc primum, putans me finem factu-
» *rum ſcribendi. At poſtquam me perſiſtere vidit, & frequentibus patris litteris me-*
» *mem iterare; in hæc verba ſanctus ille tandem prorupit. Scripſit namque mihi*
» *epiſtolam, in quam inter cætera hoc inſeruit. Unde petimus per eam, qua in nos*
» *indignor veſtra fervent viſcera, dilectionem, ut quando noſtræ exiguitati veſtra*
» *ſcribere dignatur ſerenitas, ita de propria cogitetis ædificatione, ut infirmitatem*
» *noſtram periculoſa non inflatis elatione... Et illud præ omnibus ac ſuper omnia quæ-*
» *ſumus, & deſixis in terram genibus obſecramus, ne vilitatem noſtram patris nomi-*
» *ne dignam ulterius æſtimetis. Satis, & ſuperſatis eſt, ſi frater, ſi amicus, ſi fi-*
» *lius appelletur, qui nec ſervi nomine dignus habetur.* Hi erant ſerii ludi magnorum illorum virorum, quos huc afferre viſum eſt ad reprimendum, ſi fieri poteſt, immodicum ejuſmodi titulorum uſum, immo abuſum, qui apud religioſos etiam viros, nedum ſæculares, non raro locum habet. ANN. CHR. 1130.

XCII. Petri Venerabilis ſtatutum. (*a*) *Bib. Clun. p.* 592.

Non omittenda hoc loco ejuſdem Petri Venerabilis conſtitutio, ab eo edita præ-
» fecturæ ſuæ anno (*a*) viceſimo-octavo, in qua aſſerit, quod tempore ſuæ aſſumtionis
» in abbatem, in Cluniacenſi monaſterio magnam quidem eccleſiam, religioſam &
» famoſam invenit; ſed pauperrimam, magnarum expenſarum, &, comparatis red-
» ditibus cum expenſis, nullorum pæne redditurum. Trecenti quippe ibi erant fratres,
» nec centum de propriis ſumtibus procurare valebat. Turba hoſpitum ſemper, pau-
» perum numerus infinitus. Congregata de omnibus decaniis annona vix quatuor men-
» ſibus aliquando nec tribus; vinum undecumque collectum numquam duobus ali-
» quando menſibus, nec uno ſufficiebat. Panis parvus, niger & furfureus: vinum
» maxime aquarum, inſipidum & fere villum. * Præter alias & multo cum fœno-
» re mutuo acceptas expenſas, in emendo ſolummodo annonam & vinum, pluſ-
» quam viginti millia ſolidos Cluniacenſis camerarius expendebat. In his anguſtiis
» venerabilis & prudentiſſimus abbas, habito eum prudentioribus fratribus conſilio,
» *meſſatica*, id eſt impoſitiones, per decanias conſtituit; & ut conventum Cluniа-
» cenſem de pane & fabis & earum ſagimine quidam ex decanis uno menſe, quidam tribus hebdomadis quidam quindecim, quidam octo diebus, hoc eſt integro anno, procurarent, ordinavit. Inter alia primo ſtatutum eſt, ut quidquid panis & vini in refectorio vel in infirmaria ſupereſſet, eleemoſynario concederetur. Hæc conſtitutio per aliquot annos ſervata eſt: ſed proceſſu temporis Petro & fratribus viſum eſt, ut quædam ex ea mutarentur. Edita eſt integra hæc conſtitutio in to-
mo quinto (*b*) Miſcellaneorum ab eruditiſſimo Baluzio, quæ biennio prius edita
dicitur, quam in Bibliotheca Cluniacenſi. In ea id obſervare licet de domeſticis ſeu fratribus congregationis, qui hoſpites erant, quod prima tantum nocte eorum equitaturas procuraret camerarius, exceptis prioribus Hiſpaniæ & Angliæ, necnon prioribus Paredi, Borbonii, & Silviniaci, quorum equitaturas, ut hoſpitum, quamdiu Cluniaci manſiſſent, ex uſu antiquo camerarius procurare conſueverat.

* *Petit-vin.*

(*b*) *Baluz. miſcel. t. 4. p. 443.*

XCIII. Eugenii papæ epiſtola ad capitulum Cisterciense.

Cum celebraretur hoc anno apud Ciſtercium capitulum generale, Eugenius pa-
pa ſcripſit ad Goſwinum abbatem, cæteroſque abbates illic congregatos, optare
» ſe corporali præſentia ſacro eorum intereſſe collegio, ut de profectibus animæ
» communiter tractare poſſent. Sed quia, ex divina diſpenſatione ad regendam
» eccleſiæ navim inter medias fluctuum procellas poſitus ac detentus eſſet; ſaltem
» per ſpiritum & litteras eos convenire, ut & ipſi conjunctum cum ipſo ſpiritum
» habcant, & in communi ſuper eum omnipotentis Dei gratiam propenſius im-
» ploreut. Ut vero id ſuis precibus conſequantur, oprare ſe, ut de his quæ ad
» Deum ſunt, de obſervantia ordinis, de cuſtodia diſciplinæ, perquam ſolliciti
» ſint; & obliti quæ retro ſunt, ita ſe in anteriora extendant, ut nulla nubes
» in eorum operibus appareat, quæ orationes eorum, quominus ad Deum
» penetrent, valeat aliquando præpedire. Interim quæ corrigenda ſint, corrigant;
» quæ ſtatuenda, conſtituant, nec ea, quæ minora videntur, incorrecta relin-
» quant. Fruſtra quippe portas civitatis obſerari, ſi vel unum foramen hoſtibus
» qua ingrediantur apertum relinquatur: cum idem faciat ſentina neglecta, quam
» ventus irruens; cavendumque, ne dum vitas grandia, obruaris arena. Re-
» ſpiciant ad veteres patres, qui eorum ſacrum ordinem fundaverunt, quo pa-
» cto, relicto ſæculo, ſpretiſque omnibus, ad ſolitudinem volaverint, ut ipſi ad

ANN. CHR. 1150. » pedes Jeſu cum Maria ſedentes, tanto uberius cæleſte manna perciperent, quanto longius ab Ægypto receſſiſſent. Recogitent attentius, ut ab eorum virtutibus non degenerent. Ne facile acquieſcant filiis ſæculi, qui eos renitentes etiam ad regimen ſui trahere molianter, & de quiete contemplationis & deſerti ſilentio voluerint eos ad occupationes & negotia revocare. Ad mentis oculum patrum ſuorum exempla reducant, eligentes potius abjecti eſſe in domo Dei, quam habitare in tentoriis peccatorum. Hæc fere Eugenius ad patres Ciſtercii congregatos.

XCIV. Bernardo reſponſum. (a) *Bern. ep.* 273.

Ad has pontificis litteras ſuo ipſius nomine reſpondit (a) Bernardus, vocem turturis auditam ſuiſſe in capitulo ſuo; qua audita patres omnes exſultaverint & delectati ſint. Non facile dictu eſſe, quid amplius in iſtis litteris delectaverit, pontificis benignitas & inclinata majeſtas; an ſua utilitas & erecta humilitas; mordens ſeveritas, an mulcens paternitas. Qui in ipſis quantulumcumque eſuriebant juſtitiam, refectos; qui minus, compunctos fuiſſe; qui minime, confuſos. Solicitudinem, quæ omnibus debetur, nullo modo bis, quibus ſpecialius debetur, ſubtrahendam eſſe, ſed propenſius exhibendam. Denique non eſſe relinquendos, qui ſe ipſi reliquerint. Addit ſe ægre a ſe amittere abbatem Trium-fontium, ſcilicet Hugonem quem papa Romam evocabat. Nonniſi ægre avelli poſſe ab eo, qui ſecum ſit cor unum & anima una. *Heu! unus quod ambo*, inquit, *vix portabamus, quomodo portabo ſolus, ſubducto baculo ſenectutis meæ? Si de me parum eſt, moveat vos totius ordinis plaga non parva; & ut ſpe incerti boni, tam certa interim mala fieri velitis.* Nimirum pontifex volebat Hugonem creare cardinalem; quod re vera ſub finem hujus anni, ut jam dixi, præſtitit, inſtituendo eum epiſcopum cardinalem Oſtienſem.

XCV. Ejuſdem epiſtola ad S. Bertini abbatem. (b) *id. ep.* 208. (c) *id. ep.* 383.

Per id tempus Leonius Sithienſis ſeu S. Bertini abbas de Bernardo queſtus eſt, quod Thomam de S. Audomaro, nobilem juvenem, qui in monaſterio S. Bertini a parentibus Deo oblatus fuerat, in Claram-vallem admiſiſſet; atque ut ad eum ſibi reſtituendum efficacius Bernardum moveret, beneficia Ciſtercienſibus ab ſe collata commemorabat. Ad Leonii litteras, quæ non exſtant, reſpondet vir ſanctus, ſe beneficiorum, quæ ſuis Leonius impendebat, æternum memorem fore: ſed, ut ei Thomam redderet, ſuæ poteſtatis non eſſe. Vocatum eſſe Thomam, non a ſe, ſed ab eo qui vocat quæ non ſunt, tamquam ea quæ ſunt. Non ab homine, neque per hominem id factum eſſe, ſed a Deo, qui operatur in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates, quocumque voluerit. Non ergo revocet eum Leonius, quem Deus vocavit. Ad parentum oblationem quod attinet, videat ejus prudentia, pluſne vigoris habeat, id quod factum eſt de ipſo per alium ipſo neſciente; an illud quod ſciens & prudens de ſe ipſo fecit. Denique votum parentum integrum manere, & oblationem eorum non eſſe exinanitam, ſed cumulatam. *Nam & idem offertur*, inquit, *quod prius oblatum eſt; & eidem offertur, cui prius oblatum eſt; & quod prius a ſolis parentibus oblatum fuerat, nunc offertur a filio.* Atqui Thomam illum ante ſuum in Claram-vallem ingreſſum gravibus litteris (b) Bernardus admonuerat factæ ſibi promiſſionis, cujus effectum ille retardabat, ſed tandem exſecutus, ut ex ſuperiori epiſtola patet. In ſequente (c) Bernardus Leonium rogat, ut fratribus ſuis, qui juxta Audomaropolim erant, id eſt Claromariſcenſibus, ſolita humanitatis officia exhibere pergat; ſe non ingratum fore, ſi tempus & occaſio referendæ gratiæ ſeſe obtulerit. Idem in ſubſequente epiſtola (d) univerſis S. Bertini fratribus ſcribit. De alia (e) ad eoſdem epiſtola, qua Bernardus eis de ſtrictiori obſervantia gratulatur, eoſque ad ſtudium religioſæ perfectionis hortatur, in ſuperioribus actum eſt.

(d) *id. ep.* 284. (e) *id. ep.* 385.

XCVI. Adami Cazianenſis receſſus in Claram-vallem. (f) *Nicol. ep.* 59. (g) *id. ep.* 60.

Per idem tempus aliud conſimile Bernardo negotium procreavit Adami Cazianenſis monachi ſuſceptio in Clara-valle, inconſultis Simone Caziaci abbate, & Petro Cellenſi, qui eum ſuo conventui priorem præpoſuerat. Utrumque ſuo diſceſſu turbatum placare conatus eſt Adamus, ſcriptis ad eos epiſtolis per Nicolaum Claræ-vallenſem. Neque id factu difficile videbatur: ſiquidem ambo illi abbates erga Claræ-vallenſes optime affecti erant, & Simon ipſe ad eos ſe recipere, abjecta paſtorali ſarcina, ſæpius tentaverat: at, obſiſtente Bernardo, id ante ejus obitum exequi non potuit. Sed tamen Adami diſceſſum ægre ferebat. In epiſtola, quam » Adamus (f) ad eum miſit, ait, diu eſſe quod ad Claræ-vallenſes ſe recipere co» gitaverat; & reliquum vitæ agere inter illos, & cum illis. Se diu conceptum » animo propoſitum diſſimulaſſe ac retinuiſſe, *ne revelatum velociter laboretur*; ſed » demum ad homines Dei veniſſe, & tam diu pulſaviſſe, donec impetraſſet in» greſſum: cui Simonem conſentire obteſtatur. Idem poſtulat (g) a Petro Cellenqui haud gravate annuiſſe videtur. Non ſic vero Simon, cujus moleſtiam ea de re conceptam Petrus Cellenſis Bernardo ſignificavit: ſed hæc ejus epiſtola excidit.

» Pe-

ANN. CHR. 1150.

» Petro reſcripſit (*a*) Bernardus, moleſtiam domini Caziacenſis nulli moleſtiorem » eſſe quam ſibi: ſed voluntate & præcepto ipſius Adamum monachum jam du- » dum factum eſſe ſuum, ſibique obedientiam promiſiſſe, & tandem poſt multas » repulſas, ſe invito Claram-vallem intraviſſe profeſſum, ſe, ſi hinc proiiceretur, » longius abiturum, & nequaquam rediturum. *Quæ cum ita ſint*, ait Bernardus, *reſtrum eſt conſolari hominem, deliuire triſtitiam ejus, excuſatum me habere de tam rationabili cauſa. Poſtremo ipſe quoque, ut ſcitis, in pendulo eſt, & ſæpe cogitavit relinquere domum ſuam; quod ſi vellet nunc effectui mancipare, ego non prohiberem, pro eo quod in ea non ſine magna anxietate verſetur.* Id tandem haud exſecutus eſt Simon vivente, ut jam dixi, Bernardo, ſed poſt ejus obitum.

(*a*) *Bern. ep.* 393.

XCVII. Receſſus Bartholomæi Laudunenſis epiſcopi Fuſniacum.

Verum illuſtrior fuit hoc anno Bartholomæi Laudunenſis epiſcopi receſſus in Fuſniacenſe ordinis Ciſtercienſis monaſterium, quod ipſe, præter alia octo, in ſua dioecceſi conſtruxerat. Suffectus in vacantem epiſcoparum Gualterus ſeu Walterus de S. Mauricio ex abbate S. Martini ordinis Præmonſtratenſis apud Laudunum, cui Bernardus brevem, ſed familiarem epiſtolam (*b*) ſcripſit. Hunc poſt annos quinque excepit Gualterus alter, de Mauritania cognominatus, Laudunenſis eccleſiæ decanus, qui Bartholomæum tum monachum apud Hadrianum papam accuſavit, quaſi Laudunenſis epiſcopatus facultates prodegiſſet. Hinc Bartholomæus famam ſuam purgare, & adminiſtrationis ſuæ rationem reddere coactus eſt, litteris (*c*) ſcriptis ad Samſonem archiepiſcopum, quarum in titulo *frater Bartholomæus in Fuſniaco pauper monachus* dicitur. Accuſationi colorem præbebant novem abbatiæ, quas condiderat piiſſimus epiſcopus: at ipſe in prædicta epiſtola probat, ſe nihil de bonis eccleſiæ Laudunenſis detraxiſſe præter quoddam prædium, Præmonſtrato tributum, quod vix duobus aratris ſufficeret. Quanta vero eidem eccleſiæ decora & beneficia contulerit, in eadem epiſtola commemorat. Dein ſic concludit, *de cætero, quod illis ſedi acceſſit commodi & honoris, nolo humanum procedat judicium: ſi quid vero ut homo deliqui, in conſpectu hominum confundi non refugio. Cunctam itaque noſtram vobis, tanquam judicibus, allegare; tanquam teſtibus, intimare volui: in quibus calumniatorem non timeo, verum dicens. Liceat tamen mihi aliud audere apud vos; liceat aliquid humanum loqui. Nihilne ſedi noſtræ titulorum acceſſit & gloriæ, cum tot & tantas parturivit eccleſias, cum tot multiplicaverit regulares perſonas? Cur ergo, ut audio, dominus Laudunenſis ſine teſtibus bellum parat? Cur tentat, quod forte ei promovere non liceat? Si filios Dei congregavi, ſi ſuſcepi juſtum in nomine juſti, unum mihi ſuccenſeat: videat alias, ne congregata diſperdat.* Sic cauſam & famam ſuam tuebatur vir moderatiſſimus. Quam diu apud Fuſniacum monachus vixerit, incertum. Hunc pro beato habent Henriquez, & auctor kalendarii Ciſtercienſis, ejuſque obitus ad ſextum kalendas Julii referunt; at in veterrimo necrologio S. Remigii apud Remos, & in Dionyſiano apud Pariſios IV. idus Julii notatur. Duo ejus epitaphia exſtant, unum prolixum, *in quo regum ſtirpe, & ducum ſanguine generatur* dicitur: alterum breve, ad ejus tumulum appoſitum, quod ſic habet.

(*b*) *Bern. ep.* 372.

(*c*) ib. *ep.* 438.

Qui jacet hic præſul, Marianam condidit ædem
Lauduni, pariterque domos antiſtitis uſtas.
Templa decem inſtruxit: Benedicto contulit unum.
Bernardo quatuor: Norberto quinque piavit.
Dat diadema genus, Laudum eccleſia mitram;
Funera Fuſniacus, lauream & aſtra Deus.

Quod de templo Benedicto dato hic dicitur, intelligendum eſt de Laudunenſi S. Johannis-Baptiſtæ monaſterio, in quo, ejectis feminis, quæ licentius videbant, monachos Bartholomæus inſtituit, ut alias diximus.

XCVIII. Laudunenſes aliæ res & Cameracenſes.

Non omittendum id, quod tradit ad hunc annum Albericus in chronico, videlicet apud Laudunum in abbatia S. Vincentii ictu fulminis duos monachos percuſſos interiiſſe, & multa alia hoc ipſo anno accidiſſe in illa eccleſia, ſed quænam illa ſint, non explicat. Ad hæc, apud Cameracum incendio conflagraſſe principem eccleſiam cum abbatia S. Otberti ſeu Auberti, & palatio epiſcopi, necnon cœnobio S. Sepulcri in eadem urbe.

XCIX. Monachi canonicis ſubſtituti in eccleſia Compendienſi.

Idem auctor tradit, eodem anno juſſu regis amotos fuiſſe canonicos a Compendienſi S. Cornelii eccleſia occaſione cervi, quolibet anno ad iliam eccleſiam venientis, quem illi canonici interfecerant; eorumque loco poſitos fuiſſe S. Dionyſii monachos; & ita occæpiſſe abbatiam Compendienſem. Ut ut ſit de occaſione illius mutationis, eam hoc anno factam fuiſſe conſtat. Ejus rei conſilium Eugenius papa cum rege Ludovico, dum in reditu ex oriente Romæ diverſaretur, animo concepe-

ANN. CHR. 1150.

perat, ejuſque exſequendi facultatem Balduino epiſcopo Noviomenſi & Sugerio abbati commiſerat, litteris (*a*) ad Sugerium datis, in quibus hæc verba. *Præterea*

(*a*) *Chesn. t. 4. ep. 156. inter Sug.*

dilectioni tuæ notum fieri volumus, quoniam cum filio noſtro cariſſimo Francorum rege Ludovico de ſtatuenda religione in terra ſibi a Deo conceſſa colloquium viva voce habuimus, & monitis noſtris benignum præbuit aſſenſum. Quia ergo in Compendienſi eccleſia religionem propagari Domino auxiliante optamus, præſentium tibi auctoritate injungimus, ut ad hoc efficiendum omnimoda diligentia & attento ſtudio elabores. Tibi ſiquidem & venerabili fratri noſtro Noviomenſi epiſcopo omus ipſum impoſuimus. Datum

(*b*) *ib. ep. 158.*

Albani xiv. *kalendas Julii.* Scripſit (*b*) hac de re Sugerius ad Balduinum epiſcopum, eique gratulatus eſt de commiſſa ipſi auctoritate ad conſtituendam in illa eccleſia religionem, eumdemque ad id exſequendum forti animo eſſe jubet. Jam ad illum locum regendum deſignatus & electus erat Odo de Diogilo, Dionyſianus monachus, e ſacra expeditione recens cum rege reverſus: cujus benedictionem, ſi abſque magno ſcandalo fieri poſſet, in ipſa feſtivitate S. Cornelii ante ejus altare fieri cupit Sugerius.

Verum non ſine ingenti ſcandalo hæc mutatio facta eſt. Die condicta rex ipſe

(*c*) *ib. ep. 162.*

cum regina matre (*c*) adfuit. Prima die vocati ad capitulum clerici adeſſe recuſarunt. Poſtera rex ipſe eos convenit, vixque ab eis obtinuit ut adeſſent. Lectæ

(*d*) *ib. ep. 159.*

coram eis papæ hoc de negotio litteræ ad Sugerium: ſed nec ejus auctoritati delatum. Immo domnus Philippus (*d*) frater regis ejus loci abbas, cum ſacrilega „ tam laicorum, quam clericorum manu *monaſterium*, id eſt eccleſiam violenter in„ greſſus, pyxidem, *in qua non modica reliquiarum portio continebatur*, abſtulit, „ &, clauſis ſuper ſe eccleſiæ januis, præciſiſque campanarum funibus, *reveren„ dam Salvatoris noſtri coronam cum pretioſa & famoſa ejuſdem Domini noſtri ſi„ done rapere* & aſportare conatus eſt. Aſt opidani hoc comperto, *tam pro vene„ randis reliquiis, quibus locus ille toto terrarum orbe famoſus exſtitit; quam etiam „ pro fidelitate, quam abbati & fratribus jam fecerant, cum armis viriliter accele„ rantes*, eccleſiam, qua potuere, ingreſſi, ſacras eis reliquias eripuere, &, ni „ regiæ majeſtati ſuper fratre ſun deferendum cenſuiſſent, a prædonibus illis ſacrilegis manus haudquaquam abſtinuiſſent. Hæc omnia commemorant tum Balduinus

(*e*) *ib. ep. 162.* (*f*) *ep. 159.*

(*e*) epiſcopus in epiſtola ad Eugenium, tum Sugerius in ſuis ad Radulfum (*f*) Viromandenſem litteris, in quibus eum cum ſuo, tum regis nomine ſubmonet, „ ut omnia quæ ſub ipſius tuitione *ſcelerati* illi clerici habebant, ipſiuſmet præ„ cepto reſerventur, quippe qui, ſuis culpis exigentibus, ſe ipſos & officio, & ec„ cleſiæ beneficio privaviſſent.

C. Odo illic abbas primus.

Inter hæc ordinatus eſt Odo abbas, a Balduino epiſcopo, qui id Sugerio litteris (*g*) ſignificavit, ſimulque extremam ejus ac monachorum ipſius inopiam, cui a Sugerio ſubveniri poſtulat. Id ipſum etiam Eugenio (*b*) expoſuit, cui rotius negotii rationem reddit, rogatque omnia ab ipſo confirmari: ubi de penuria monachorum hæc habet. *Unde vivant monachi non habent. Clerici tam foranei, quam extranei, qui beneficia poſſident, nihil eis communicare volunt, ſed magis habere videntur fiduciam, quod Jordanis influat in os eorum. Rigatio plantationis novellæ in manu veſtra eſt, domine, ne areſcat, ne deficiat; quod omnino inimicus molitur. Pluviam voluntariam ſegregate hereditati Dei & veſtræ.* Non diu hanc novellam coloniam rexit Odo abbas, quippe qui non multo poſt translatus eſt ad S. Dionyſii abbatiam, poſt mortem ſcilicet Sugerii abbatis, quæ anno ſequenti ineunte contigit. Cognomen habuit de Diogilo * a loco natali, qui poſitus eſt in valle Montismorentiaci in pago Pariſienſi. Hic ſex libros ſcripſit de Ludovici VII. profectione in orientem, ut ſuperius (*i*) vidimus. De Odonis ſucceſſore in abbatia Compendienſi proximo anno agendum.

(*g*) *ib. p. 157.* (*b*) *ep. 163.*

* *Duſil.*

(*i*) *lib 78. n. 229.*

CI. Fraterni abbatis S. Audoeni conſtitutio.

Rotomagenſi S. Audoeni monaſterio præfuit ad hunc annum Fraternus abbas. Hic memor beneficiorum, quæ Ragenfredus ſeu Rainfredus ejus anteceſſor, eorum maxime, quæ dimiſſa præfectura, cum apud S. Michaelem in Monte Rotomagenſi prior eſſet, & Audoeni cœnobio contulerat, ſollemne anniverſarium (*k*) pro animabus ejuſdem loci abbatum, monachorum, propinquorum ac benefactorum communi capituli decreto inſtituit, poſtera die S. Romani epiſcopi celebrandum, eodemque die feſtivum epulum fratribus in refectorio exhiberi voluit. Inſuper ejuſdem Ragenfredi anniverſarias preces ipſo die, quo ejus obitus acciderat, fieri hoc anno ſtatuit. Hæc etſi minutiora notare viſum eſt ad reparanda facta Fraterni abbatis, qui poſt annos ſeptem abbatialem dignitatem, ut ipſius anteceſſor, ob infirmitatem abdicavit.

(*k*) *Neuſtria pia p. 28.*

CII. Fontanellæ abbates.

Hoc item anno Galterus ſeu Walterius Fontanelienſis abbas ex hac mortali vita ad æternam migravit, cum tredecim annis ſacrum illum locum rexiſſet. Hic ſanctus dicitur in quibuſdam indicibus: ſed optaremus, ut acta, quibus ejus ſanc-

ti-

ANN. CHR. 1150.

ſitas diſerte probetur, nobis ſuppeterent. Hunc Rogerus excepit ex priore abbas, cujus religionem Robertus de Monte laudat, cui concinit anonymi hoc diſtichon.

Huic tu felici ſuccedis ſorte, Rogeri,
Felix laude tua, laus tua præcipua.

A S. Wandregiſilo uſque ad Mainardum, qui hunc locum primi Richardi principatu emendavit, abbates viginti-quatuor fuere, reſtante Roberto de Monte: & a Mainardo uſque ad Rogerum, quo ſuperſtite Robertus ſcribebat, abbates duodecim. Rogero poſt annos quindecim ſucceſſit Aufredus ſeu Anfredus ex ædituo ejus loci, cujus ſucceſſores (*a*) Galterius, Gaufridus & Robertus nulla re geſta inſignes referuntur.

(*a*) *Neuſt. pia p. 174. & ſeq.*

Hoc tempore Ludovicus rex Francorum, cum Gaufrido Andium duce & Henrico ejus filio menſe Auguſto armis decertans, acuta febre in urbe Pariſiaca correptus decubuit: qui ubi convaluit, pacem eum illis reformavit, recepto (*b*) Girardo-Berlaii, qui præcipua diſcordiæ cauſa erat, & accepta fide clientelari ab Henrico de ducatu Northanniæ. Cum vero ex urbe Pariſiorum Gaufridus & Henricus lætl diſceſſiſſent, & dux Henricus optimatum ſuorum conventum apud Lexovium ad feſtum exaltationis ſanctæ Crucis indixiſſet, ut eum eis de itinere ſuo in Angliam ageret; Gaufridus ejus pater gravi febre vexatus, apud Caſtrum-Ledi deceſſit VII. idus Septembris, vir magnæ probitatis, & a ſuis magnopere deſideratus. Hic ſolus omnium mortalium, teſte Roberto, intra muros urbis Cenomanniæ ſepultus eſt, in principe ſcilicet eccleſia S. Juliani ante crucifixum. Sic primogenito filio ſuo duci Henrico ceſſit comitatus Andegavenſis ex teſtamento patris, qui quatuor tantum caſtella Gaufrido alteri filio conceſſit.

CIII. Gaufridus Andium dux obit.

(*b*) *V. l. 75. n. 163.*

* *Le Chateau-du-Loir.*

Tunc etiam ceſſit e vivis Herveus (*c*) S. Sergii abbas, pridie Kalendas Aprilis; cujus ſucceſſor Guillelmus Amauricus ex priore Belli-pratelli in diœceſi Andegavenſi abbas creatus eſt. Hic biennio poſt, S. Sergii capitis partem, quam ex orientis partibus acceperat, publicæ venerationi exponi curavit ab Engelbaldo Turonum archiepiſcopo, præſentibus Andegavenſi, Cenomannenſi, Namuetenſi & Redonenſi præſulibus, quibus etiam aſſentientibus, iis qui tranſlationi interfuerant, *anni ſlitus tertiam partem pœnitentiarum legitime acceptarum indulſit*; & diem anniverſarii in poſterum ſolemniter celebrandum indixit, iiſque qui ad ſancti Martyris memoriam convenirent, conceſſit quartam anni partem pœnitentiarum, ut fuſius in eius charta continetur, quæ data eſt anno MCLII. die XV. Kal. Februarii. Ad hæc poſt ſex annos corpus S. Brioci epiſcopi, quod ab Eriſpogio Britanniæ duce in Sergianam baſilicam allatum, & conditum fuerat, e tumulo levari fecit per Gaufridum Andium epiſcopum, præſente Henrico II. Anglorum rege & Andegavorum comite, cujus munificentia caput beati Antiſtitis argenteo loculo incluſum; fuit ſeorſim a reliquo corpore, quod in alia theca decenter compoſitum eſt. Huic tranſlationi interfuit Conanus Britanniæ comes, epiſcopo vere aſſiſtebant abbates Andegavenſes, Guillelmus S. Sergii, item Guillelmus S. Albini, Hugo S. Nicolai & Guillelmus B. Mauri, item Guillelmus omnium Sanctorum ex ordine Canonicorum regularium, uti ex veteri inſtrumento Henrici regis patet, dato anno MCLVI. pridie Kalendas Auguſti. De Ausberto ſeu Osberto Guillelmi ſucceſſore, aliiſque ſubſequentibus, Hugone & Luca nihil obſervatione dignum occurrit. De Augerio inferius.

CIV. S. Sergii abbates.

(*c*) *V. l. 76. n. 61.*

In Dolenſi epiſcopatu exſtat monaſterium beatæ Mariæ de Troncheto, quod medio hoc ſæculo condi cœptum eſt. Cujus origo tribuenda videtur Gauterio cuidam loci *magiſtro* laudato in bello de miraculis Bartholomæi Majoris-monaſterii abbatis, ubi Alanus filius Jordani, Seneſcallus Dolenſis, *per manus Hugonis archiepiſcopi* Tironenſibus monachis dediſſe dicitur *eccleſiam de Troncbet cum omnibus appendiciis ſuis, concedente Gauterio ejuſdem loci magiſtro, & omnibus fratribus ejus*. Hugo iſte Dolenſis epiſcopus ſeu archiepiſcopus fuit ab anno circiter MCLVI. ad octo fere annos: quo tempore, eum oculorum lumine orbatus eſſet, ultro dignitatem abdicavit. Erectum brevi monaſterium in abbatiam, quæ Tironenſi ſubjecta perſtitit uſque ad ſæculum quintum-decimum, quo Tironenſium jugum Troncheteníes excutere tentarunt. Verum controverſiæ finem impoſuere commendatarii abbates. Hanc ſubjectionem probavit Alexander III. in litteris Stephano Tironenſi abbati conceſſis, quibus Tironenſium poſſeſſiones & eccleſias confirmat, & ſpeciatim *in archiepiſcopatu Dolenſi abbatiam beatæ Mariæ de Troncheto*. Certe in capitulo Tironenſi, ubi habentur ſedes abbatum a Tironio pendentium, una eſt pro abbate de Troncheto. Primus inter Troncheti abbates occurrit Guillelmus, cui Alexander III. anno MCLXXVII. diploma indulſit. Nullus dein abbas ſe offert ante Johannem, cui Stephanus

CV. B. Mariæ de Troncheto abbatia fundatur.

ANN. CHR. 1230.

nus Dolenſis præſul quamdam S. Columbani capellam anno MCCXXVIII. contulit. Supereſt hoc monaſterium ſub Congregatione S. Mauri, a paludoſo & inſalubri loco ad proximum collem nuper tranſlatum.

CVI. Herveus Dolenſis monachus pietate & doctrina inſignis.

(a) *V. Annal. t. 3. d. 42. n. 12.*

Longe a Dolenſi Britanniæ epiſcopatu aberat Dolenſe ſeu Burgidolenſe (*a*) monaſterium, quod in Bituricenſi pago Ebbæ comes ante medium decimum ſæculum conſtruxit. In hoc inſigni quondam aſcererio florebat hoc tempore Herveus monachus, non minus doctrina quam pietate clarus, ut relicta ejus ſcripta & commentationes teſtantur. Erat is patria Cenomannenſis, ab adoleſcentia factus apud Dolum monachus, ubi quinquaginta circiter annis eum eximia morum probitate, aſque ad finem vitæ converſatus eſt, multis ibidem innocentiæ, pietatis & doctrinæ ſuæ monimentis relictis. A puero ſcholarum diſciplinis apprime imbutus, cum prædictum monaſterium ingreſſus eſſet, totum ſe ſtudio ſacrarum ſcripturarum dedit, atque catholicos tractatores, Auguſtinum ſcilicet, Hieronymum, Ambroſium, Gregorium, cæteroſque, noctu & interdiu frequentare cœpit. Horum lectione & doctrina inſtructus, primo expoſitionem in Dionyſii librum de hierarchiis angelorum fecit: tum commentarios in prophetiam Iſaiæ, in Jeremiæ lamentationes, & in extremam partem Ezechielis, ab eo videlicet loco, ubi S. Gregorius papa deſierat. Ut paucis abſolvam, pleroſque ſacræ ſcripturæ libros expoſuit, aliaque ſcripſit, relata in encyclica de ejus obitu epiſtola, quam, etſi in Spicilegii tomo ſecundo edita ſit, in Appendice, ob inſignis viti, ſed noſtro tempore fere ignoti, memoriam referre viſum eſt. Hi commentarii in bibliothecis maxime Ciſtercienſis ordinis, Claræ-vallenſi, Vallis-lucentis, Barzellæ, & Miſericordiæ-Dei hactenus delireſcunt, præter inſignem commentarium in epiſtolas Pauli, qui ſub nomine S. Anſelmi typis jam dudum vulgatus eſt. Præter hos commentarios librum de miraculis beatæ Mariæ, (*b*) quæ in Dolenſi baſilica ipſius tempore patrata ſunt, juſſu Girberti abbatis compoſuit. De eo haud dubie intelligendus eſt Albericus in Chronico ad annum MCLV. ubi *magiſter Henricus*, legendum Herveus, *degens in Biturta, de nigro ordine monachorum, nobile opus ſuper Iſaiam, & multa alia edidiſſe* dicitur.

(*b*) *Lab. t. 2. p. 316.*

CVII. Pie obit.

Demum, cum finem vitæ vir piiſſimus imminere intelligeret, rogatus a quibuſdam fratribus, ut de vulgata S. Cypriani Carthaginenſis epiſcopi Cœna ſcriberet quod ſentiret; rogantibus acquievit, dicens ſe cum ea commentatione vitam finiturum. Cum autem aliquam ejus partem deeſſe arbitraretur tam ipſe, *quam dominus abbas Gilbertus, qui hoc ei, tamquam monacho & filio ſuo mandaverat;* eamque a S. Savini abbate, qui ſe eam habere dicebat, & mittendam promiſerat, ſtultra exſpectaſſet, morte interceptus eſt, poſtquam quadrageſimæ tempus majore quam ante corporis virtute, in multa abſtinentia, *& quotidianis virgarum verberibus*, aſſiduiſque precibus exegiſſet. In Cœna Domini fratres in capitulo verbi ſacro pabulo refecit. Die ſancto paſchæ factus hebdomadarius, ſermonem in capitulo habuit. Secunda feria miſſam in conventu cantavit. Poſtmodum corporis debilitate correptus, quarta feria inunctus eſt, ſed tunc communicari non potuit; quod ipſa poſtea, reſumtis tantiſper viribus, divina providentia factum aſſeruit, dicens, *non Dominum ad ſe, ſed ſe ad Dominum venire debere*. Unde ſequenti die, quam præcedenti non audierat, ipſiuſque diei miſſam audivit, & confeſſione expiatus ſacroſancta myſteria corporis & ſanguinis Domini in viaticum devotiſſime percepit. Sic, cum per totam hebdomadam quotidie miſſæ interfuiſſet, cui nullo modo deeſſe ſuſtinebat; & domnum abbatem, qui tunc forte aberat, ante mortem videre cuperet; ubi ille rediit, ab eo viſitatus & abſolutus, inter manus ejus dominica in octavis paſchæ animam Deo reddidit: ſed incertum quo menſe, quove menſis die & anno.

Temporis ratio expenditur.

(*c*) *Lab. t. 2. p. 316.*

Ejus tempus obitus utcumque colligi poteſt ex præfectura Gilberti abbatis, cujus inter manus ex dictis exſpiravit. Atqui Girbertus obiit anno MCLIII. ex chronico (*c*) Dolenſi; ejuſque loco domnus Geraldus abbas Dolenſis ordinatus eſt: adeoque ante hunc annum Hervei obitus reponendus videtur. Verum huic calculo quædam obſtant. Unum eſt, quod Herveus librum de miraculis beatæ Mariæ apud Dolum ſuo tempore patratis ſcripſit; quæ miracula longe ſerius, ſcilicet anno MCLXXXVII. facta traduntur in prædicto chronico (*d*) his verbis: *Viſitatio monaſterii Dolenſis per miracula tempore Philippi regis Francorum, & Henrici regis Anglorum*. Certe vulgata ſunt apud Labbeum (*e*) miracula beatæ Mariæ ibidem facta abſque nomine auctoris, ex majori longe numero decerpta, quæ quidem ad tempora duorum illorum regum referuntur. Aut igitur ab alio quam Herveo hæc miracula conſcripta ſunt: aut fatendum eſt, Herveum Gigberto abbati (quod encyclicæ de ejus obitu epiſtolæ repugnat) diu ſupervixiſſe. Sed forte alia fuerint antiquiora beatæ Mariæ miracula, quæ Herveus ſcriptis mandaverit. Alterum incommodum eſt, quod

(*d*) *ib. p. 557.*

(*e*) *ibid. p. 319. & ſeqq.*

ſcri-

ſcripeum de Cœna Cypriani Carthaginenſis epiſcopi paullo ante mortem eaplicaſſe dicitur in prædicta epiſtola ea mandato Girberti ſui abbatis, quod forte quis de libro Ernaldi ſeu Arnoldi abbatis intelligendum puteт, de cardinalibus Chriſti operibus inſcripto, & Cypriano, perperam attributo, in quo unum capitulum eſt de Cœna Domini; quod mirum eſſet Cypriano tributum fuiſſe ab Herveo, qui Ernaldo æqualis erat. Verum in illo capitulo non reperitur verſus in epiſtola encyclica relatus, ex illa Cypriani Cœna, ſcilicet, *confundebatur Elizabeth, ſtupebat Maria, ridebat de facto Sara*, quo in verſu Hervei eaplicatio deſiiſſe dicitur. De alio itaque libro ſeu ſermone prædicta epiſtola interpretanda, qui Hervei tempore ſub nomine Cypriani circumferebatur. ANN. CHR. 1250.

Nihil proinde obſtare videtur, quo minus Hervei obitus ad hunc circiter annum MCL. referatur, tricnnio ante mortem Girberti abbatis, cujus inter manus exſpirabit. Girberto, ut jam diai, ſucceſſit (*a*) Geraldus abbas, *Moral* cognominatus: qui poſt annos viginti duos regiminis auno MCLXVI. abbatiam dimiſit, & Johanni de Roca locum fecit, ad annos decem ſuperſtes. Johannes iſte viceſimus-quartus abbas Dolenſis exſtirit: quem poſt octo præfecturæ annos excepit Geraldus de Spinolio: cujus tempore beatæ Mariæ miracula plurima facta ſunt apud Dolum, ut inferius videbimus. CVIII. Dolenſes abbates. (*a*) *Lab. t. 2. p. 316. & 317.*

Apud Burbonenſes exſtat puellare noſtri ordinis monaſterium ſub patrocinio & nomine S. Menulfi epiſcopi, de cujus origine, ſane obſcura, ad hunc locum agere diſtulimus. Menulfus, patria Hibernus, in minorem Britanniam acceſſiſſe (*b*) dicitur tempore S. Corentini Oximorum ſeu Coriſopitenſium epiſcopi, cui eum ſucceſſiſſe tradunt; indeque Romam profectum, in reditu apud Maliacum Burbonenſis agri vicum morbo interceptum obiiſſe IV. idus Julii, ibidemque ſepultum fuiſſe. Certe in veteri martyrologio (*c*) parthenonis S. Laurentii apud Biturigas, ipſo die ejus obitus notatur his verbis: *In territorio Bituricenſi, vico Maliaco, depoſitio beati Menulfi epiſcopi & confeſſoris, magnæ ſanctitatis viri*. Proceſſu temporis, id eſt ſub initia ſæculi undecimi, ejus oſſa ibidem revelata (*d*) fuiſſe perhibentur præſente Dagoberto ſeu Dacberto archiepiſcopo Bituricenſi tempore Adalgaſiæ, quæ prima ejus loci abbatiſſa nobis occurrit. Hæc quoque anriquor eſt illius parthenonis mentio, de cujus origine non conſtat. Neque ullam deinceps ejus memoriam reperire nobis licuit uſque ad pontificatum Eugenii III. qui in diplomate, quo univerſas Bituricenſis eccleſiæ poſſeſſiones rogatu Petri de Caſtra archiepiſcopi confirmat, *abbatiam* (*e*) *S. Menulfi* inter alias recenſet. Tunc temporis eidem monaſterio præerat Ermengardis abbatiſſa, ut patet ex litteris Heinrici Æduenſis epiſcopi, qui eidem Ermengardi abbatiſſæ *eccleſiam Iſoria* *, *quam tempore domni Stephani bonæ memoriæ ejuſdem ſedis epiſcopi poſſidebat, eccleſiæ S. Menulfi ſibi commiſſæ confirmat* charta *data Eduæ anno ab incarnatione Domini* MCI. IV. *idus Septembris, Eugenio apoſtolicæ ſedis pontifice*. Iſoriæ S. Petri eccleſia, in his expreſſa litteris, eſt parœcialis Iſodri eccleſia, cui adjunctum eſt Iſodrenſe partheulum, S. Menulfi abbatiæ olim ſubjectum, de quo alias (*f*) dictum eſt. Quaſdam alias S. Menulfi abbatiſſas in tomo IV. Galliæ chriſtianæ videre licet. CIX. S. Menulfi parthenonis. * *S. Menoul en Bourbonnois*. (*b*) *ib. p. 433.* (*c*) *ib. p. 702.* (*d*) *ib. p. 434.* (*e*) *ibid. p. 89.* * *Iſoure*. (*f*) *V. Annal. t. 3. l. 35. n. 8.*

Hæc abbatia ſub ordine S. Benedicti etiam nunc perſiſtit, uti & Iſodrenſis prioratus moa laudatus, qui S. Menulfi abbatiæ ſubditus permanſit uſque ad initium ſæculi ſexti-decimi, quo tempore Georgius de Ambaſia, Rotomagenſis archiepiſcopus & ſedis apoſtolicæ legatus, per ſanctimoniales S. Menulfi hunc prioratum teformari curavit, prioris electione Iſodrienſibus commiſſa, eo pacto, ut priorem e ſuo gremio, vel e S. Menulfi abbatia eligerent. Sed tandem, ut ſtabilior eſſet hæc reformatio, Petrus de Borbonio & Anna ejus conjua, cum ejus loci eccleſiam inſtauraſſent, ejus curam ac juriſdictionem patribus Congregationis Caſalis-benedicti commiſere, probante Georgio cardinale moa laudato, cujus hac de re litteræ anuo MDVII. apud Bleſas datæ ſunt; ſicque ejuſdem prioratus juriſdictio ad patres Congregationis noſtræ cum monaſteriis Congregationis Caſali-benedicti devoluta eſt. Hic locus paullo infra Molinas * Borboniorum ſitus eſt. CX. Iſodrenſis prioratus. * *Moulins*.

Tunc temporis Gellonenſe Septimaniæ monaſterium procurabat Raymundus abbas, eo nomine ſecundus, cui Petrus Ruthenenſis epiſcopus, locum illum bonoxare volens, in quo *ſalutaris ligni* ſanctæ Crucis *non modica portio & ſanctiſſimi confeſſoris Guillelmi pignus venerabile continetur*, eccleſias *de Creiſſel*, quas ad ſuſtentationem monachorum idem abbas dari petierat, cum omnibus ad eas pertinentibus eis contulit, eo pacto, quotannis albi incenſi una libra matri eccleſiæ perſolveretur. Raymundum iſtum præceſſerat Hugo abbas, Raymundi primi ſucceſſor, qui Hugo privilegium ab Eugenio III. ejus pontificatus anno I. adeptus erat. Raymundo prædicto abbati Hugo comes Ruthenenſium & Ermengardis ejus uaor, aſſentiente filio ſuo Hugone anno MCLIV. donant quidquid habebant in eccleſia S. Satur- CXI. Gellonenſibus datæ eccleſiæ.

ANN. CHR. 1150.

nini in caſtro *de Creiſſel*. Subſcribunt Petrus Ruthenenſis & Petrus Lodoenſis epiſcopi, & R. abbas Nantenſis.

Statutum de novitiis.

„ Eodem fere tempore ſtatutum fuit *in capitulo generali* Geſſonenſi, ad quod „ ejus loci cellarum priores convenire ſolebant, ut quandocumque aliquis ibidem monachus admittendus eſſet, ante altare beati Guillelmi a parentibus offerretur. Cum vero monaſtico habitu induendus eſſet, illi cum eodem *unam cappam decura-* „ *tam proceſſionalem* offerre deberent, & ipſe afferre *pro ſuis veſtibus & armario* „ duas cucullas, floccum unum, duo ſcriptionalia cum pennis, duas tunicas, duo paria ſtaminiarum, & alia in illo ſtatuto memorata, quod in Appendice referemus.

CXII. Geſſonenſes & Saviniacenſes abbates.

Raymundi II. ſucceſſores fuere Richardus ab anno ſaltem MCLV. tum poſt annos quindecim Bernardus; dein R. abbas, qui concilio contra Albigenſes anno MCLXXVI. habito ſubſcripſit; ac demum Hugo de Fodetia, gencte nobilis, qui anno MCCII. Petro-Raymundi locum fecit.

(a) *V. t. 5 l. 72. n. 85. & l. 75. n. 46.*

In Saviniacenſi agri Lugdunenſis monaſterio poſt Pontium (*a*) abbatem, cujus obitus VI. nonas Martii accidit, locum rexit Milo uſque ad annum circiter MCLX. bene ſuis meritus. Obiit VIII. idus Julii, ſepultus in clauſtro ad oſtium eccleſiæ cum rudi epitaphio, in quo *inluſtres ſenſu & præclarus* meritis dicitur. Succeſſorem ſortitus eſt Bernardum, qui apud Arbravillam * quædam acquiſivit (*b*) anno MCLXXIII. Guichardo Lugdunenſi eccleſiæ præſidente. Quo anno deceſſerit quemve ſucceſſorem habuerit, non ſatis liquet. Conditus eſt in clauſtro ad Milonem abbatem, cum rythmico & ſalebroſo itidem, ut tempora illa ferebant, epitaphio: in quo monetur ſucceſſor, ut ne ab eo degeneret, ſed eum ſupetare contendat. Ejus obitus notatur VI. idus Novembris.

* *la Breſſe.*

(*b*) *la Mure p. 400.*

CXIII. Gigniacenſium facinus in Miratorium, ut capiatur.

In eadem Lugdunenſi provincia horrendum facinus commiſſum eſt a Gigniacenſibus monachis in Miratorium * Ordinis Ciſtercienſis monaſterium occaſione decimatum, quas Innocentius Ciſtercienſibus relaxari mandaverat. Cum eas itaque Miratorii monachi vicinis ſibi Gigniacenſibus perſolvere detracterent, idque in magnum Gigniacenſium damnum vergeret; eo uſque horum furor exarſit, ut Miratorii monaſterium ſuſque deque per ſuos everterint. Id ubi reſcivit Eugenius, acres admodum litteras ad Petrum Venerabilem ſcripſit, ut, facta quamprimum damnorum compenſatione, Ciſtercienſibus fieret ſatis. Alias ſe rigide in reos animadverſum; commiſſa inſuper Lugdunenſi archiepiſcopo facultate eccleſiaſticas adhibendi cenſuras, ni intra viginti dies de damnis illaris paciſcerentur. Has litteras Manricus (*c*) vulgavit. Hujus rei cauſa convenere apud Cluniacum Bernardus Claræ-vallenſis abbas & Petrus Venerabilis. Quatriduo res agitata; damnumque ultra ſolidorum triginta millia æſtimatum. Verum, cum Gignacenſes ſententiæ ab illis arbitris latæ pare conſtarentur, Bernardus de dilatione ad Eugenium litteris (*d*) queſtus eſt: „ ſe apud Cluniacum occurriſſe Gigniacenſibus ſpe pacis; quatriduo rem ventilatam; „ laboratum multum, ſed elaboratum nihil. Ultra triginta millia ſolidorum eom- „ putationem factam amiſſorum: quæ ſumma, tametſi venerabili abbati Cluniacen- „ ſi permodica, Gigniacenſibus enormis viſa ſit. Quippe eos prætendere, quoſdam „ malignos de ſuis totum malum feciſſe. At iſtud ridiculum. Notum quippe eſſe „ in tota regione per homines eorum hoc grande facinus perpetratum, monachos „ quoque adfuiſſe quoſdam; conſentiſſe omnes. Denique ipſummet domnum ab- „ batem hujuſmodi tergiverſationes palam reviciſſe, & affirmare, juſte ab illa ec- „ cleſia repeti, quod per eccleſiam amiſſum eſſe conſtaret. Itaque ultimam exſpe- „ ctari manum a pontifice, quod nonniſi in manu valida poſſe emendari ſatis ſu- „ perque probatum ſit. Non tamen continuo ſarcita concordia eſt, ſed ſerius, an- „ no videlicet MCLV. *mediantibus dominis Eracleo Lugdunenſi archiepiſcopo, apoſtolica ſedis legato, & Henrico Vintonienſi epiſcopo*: cujus rei litteræ exſtant apud Guichenonem in Bibliotheca (*e*) Sebuſiana.

* *la Miroir.*

(*c*) *Manric. append. t. 2.*

(*d*) *Bern. ep. 283.*

(*e*) *Bib. Sebuſ. p. 113.*

CXIV. Manegaudi abbatis S. Michaelis ad papam epiſtola in comitem Barrenſem.

Pet id tempus S. Michaelis ad Moſam monachi gravem vexationem, graveſque injurias a Raynaldo Barrenſi comite paſſi ſunt, de quibus querimoniam apud Eugenium papam fecere. Tunc abbatiam obtinebat Manegaudus abbas, ſucceſſor Kalonis, qui Kalo confirmationem quarumdam cellarum adeptus erat ab Eugenio papa, pontificatus ejus anno primo. Manegaudi ad Eugenium litteras refert Waſſeburgus, (*f*) in quibus queritur, monaſterium ſuum, quod ſub tuitione regum & „ imperatorum fundatum fuerat, & libertatem ſuam, uſque ad tempora Ottonis „ imperatoris illibatam conſervaverat, hac libertate privatum fuiſſe a Friderico Lo- „ thatingiæ duce, qui illud in dominium ſibi uſurpaverat, & caſtro ſuo Barrenſi ter- „ tiam partem ſui monaſterii prædiorum ſubjugaverat; idemque dominium poſte- „ros ejus per quatuor ſucceſſionum gradus retinuiſſe, qui *hac tertiatione* nonconten- „ ti, etiam ex duabus reſiduis partibus complures villas militibus in beneficia di- „ ſtri-

(*f*) *Waſſeb. fol. 302. verſo.*

» ſtribaerint. Inſaper Raynaldum ejus temporis comitem, qui quinto illi gradu ſuc- ANN. CHR. 1130.
» ceſſit, pecuniarum exactiones eis impoſuiſſe, multaſque alias vexationes intuliſſe;
» & hanc tyrannidem filio ſuo Raynaldo reliquiſſe, tametſi palam faſſus ſit, ſe
» hæc omnia injuſte egiſſe. Denique eo uſque filii oppreſſionem ingraveſcere, at
» jam præ inopia rei familiaris domum vacuam deſerturi ſint monachi, niſi apoſto-
» licæ poteſtatis virga oppreſſorem coërceat. His literis acceptis Eugenius cauſam
» commiſit Stephano Mettenſis, Alberoni Virounenſi, & Henrico Tullenſi epiſco-
» pis, eiſque mandavit diſtrictius monere comitem, ut ab infeſtatione monachorum
» abſtineat, injuſte ablata reſtituat, irrogata damna reſarciat, & homines eorum ini-
quis exactionibus deinceps farigare deſinat. *Datum Signiæ* VII. *kal. Junii*. Legimus in chartario S. Michaëlis pactiones de teloneo villæ S. Michaëlis factas inter prædictos Manegaudum abbarem & Raynaudum comitem, ſed abſque chronicis notis. Legimus quoque Friderici comitis de Forrotis ad prædictum Raynaadum fratrem ſuum comitem de Montione * de cella Aſmantiæ, de cujus libertate prædictus Raynaudus citatus coram epiſcopo Tullenſi agere debebat; quam cellam cœnobio S. Michaëlis omnino liberam ſe dediſſe idem Fridericus teſtatur. * *de Monſem.* * *Amance* dicit Tull.

De hajas cellæ decimis litem habuit Manegaudus abbas cum Agnete abbatiſſa S. Glodeſindis; quam litem Hillinus Trevirenſis archiepiſcopus apud Treviros in præſentia Stephani Mettenſis epiſcopi compoſuit, non ante annum MCLII. quo Hillinus Alberoni ſucceſſit. Idem Manegaudus abbas alias quoque lites habuit: unam cum abbate de Vallibus ordinis Ciſtercienſis ſuper alodio de *Domenget*, quam litem Albero Trevirenſis archipræſul anno MCLI. finivit. Teſtes Seherus S. Maximini, & Bettholfus S. Eucharii apud Treviros abbates. Non defuit quoque eidem Manegaudo controverſia de cella Aſmingiæ *, quam Theodericus comes eodem ſæculo ineunte S. Michaëli donaverat. Proceſſa temporis Henricus comes de Salmis hanc cellam uſurpavit, ſed poſtmodum reſtituit; idque Stephanus Mettenſis epiſcopus, in cujus diœceſi poſita erat, anno MCLI. confirmavit. Verum, hujuſmodi rixis omiſſis, id memoria dignum fecit idem Manegaudus, quod memor beneficiorum, quæ S. Michaëli a fundatoribus Wolfaado duce & Alfinda ejus conjuge collata fuerant, *unam prebendam in cibo & potu & veſtimento* quotidie in perpetuum pro eis dari conſtituit. Denique ſanctimoniales in domo ſua de Mareyo * prope Nanceium ſubſtituit, ea lege, ut abbatiæ S. Michaëlis ſubjectæ eſſent. Quouſque vitam produxerit Manegaudus, nobis non conſtat. Ejus obitus notatur kal. Novembris. Fuit quoque alter ejuſdem nominis abbas anno MCCC. poſt Robertum, cui Johannes Treverenſis archiepiſcopus anno præcedente ſcripſit de parochialibus eccleſia S. Clementis. * *Infimire*. * *Maire*.

CXV. Sepulturæ ibidem inſignes.

Erga S. Michaëlis monachos non ita male affectus fuit Raynaldus ſenior Barrenſis comes, ut beneficii in eos omnino expers exiterit. Hic enim *ſub caſtro* ſeu oppido *Montione*, quod recentiores corrupto vocabulo Maſſipontem vocant, cellam exſtruxit, capellâ S. Cyrici, quæ *infra* ſea intra *caſtrum* in honorem S. Cyrici jam conſtructa erat eis conceſſa cum ea libertate, *ut abbas ad placitum ſuum cum laudo comitis capellanum ibi conſtitueret*. Huic Raynaldo ſeniori filius fuit Hugo Barrenſis comes, qui cum nullis liberis reliſtis anno MCI. præmature deceſſiſſet, fratri ſuo Raynaldo honorem ſuam reliquit, & Giſlæ matris ſuæ hortatu in monaſterio Sancti Michaëlis corpus ſuam humari præcepit, ſepultus in capitulo cum epitaphio, apud Waſſeburgum (*a*) relato, ſimul cum epitaphio Giſlæ parentis, quæ ibidem etiam condita eſt. Hujus epitaphium, quia nonnihil ſalis habet, hic referre libet. (*a*) *Waſſeb. fol.* 307.

De ſplendore patrum, prolis, magnique mariti,
Nil (quia vanus erat) Giſla, tenere potes.
Sed tua tanta manus, mens ſobria, lingua modeſta
Spem fecere dari ſplendidiora tibi.
Jam ſol poſt triduum ſplendebat ſe capricorno,
Cum juxta nati corpus & ipſa jacet.

Raynaldus ſenior ejus maritus in necrologio laudatur kal. Aprilis ob fundatum prioratum Montionenſem.

CXVI. Stephanus abbas S. Jacobi Leodienſis.

[Leodienſi S. Jacobi cœnobio Elbertus poſtquam duodecim annis laudabiliter præfuiſſet, utroque orbatus oculo abdicavit anno MCL. Ejus loco communi omnium voto electus abbas Stephanus IV. vir eximiæ virtutis; ſed cum humilitatem in primis coleret, onus impoſitum detrectavit. Qua de re gratulatur ei Wibaldus abbas Stabulenſis; (*b*) *Lætatus ſum*, inquit, *in his quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus. Audivimus, frater, & lætati ſumus, quod fratres tui ſpiritali patre orbati, te in regimen & paſtorem animarum ſuarum concordi & unanimi voto elege-* (*b*) *Ep.* 195.

ANN. CHR. 1150. *runt. Sed tu ſanctæ humilitatis conſcius, onus impoſitum fere detrectas. Pia quidem & chriſtianæ religionis intentio, quod elegiſti abjectus eſſe in domo Dei tui, magis quam habitare tu tabernaculis peccatorum. Tibi quidem frater utile, ſed propter alios non neceſſarium; & ſicut æquitatis diſtante juſtitia, ille repellendus qui deſiderat, ſic canonicæ rationis via ille cogendus eſt qui recuſat. Age igitur frater, divinæ diſpenſationi gratias, quæ & tibi humilitatis & temperantiæ ſpiritum adminiſtravit, & te ad participium ſuæ poteſtatis & nominis clementer vocavit*, &c. quæ ſuſe proſequitur; ac tandem addit: *Præbe igitur cor tuum ſapientiæ, & tene vocantem gratiam, precibuſque noſtris & admonitioni & conſilio efficaciter acquieſcens, ale matrem tuam qua te lactavit, genitricem rege quæ te educavit, fovi fer curam.* Amici precibus Stephanus acquievit.

CXVII. Quanta Wibaldus pertinacia recuſaverit Corbeienſem abbatiam. (a) *Epiſt.* 299.

[Qui ſic horrabatur amicum ad ſuſcipiendum onus paſtorale, non minori pertinacia recuſaverat ſuſcipere abbatiam Corbeienſem: *Memor eſſe debet dilectio tua*, inquit Wibaldus ſcribens ad Johannem Frithelelenſem, *qualiter nos multum remtentes & amariſſime flentes ad ſuſcipiendum regimen Corbeienſis eccleſia inſtantiſſima perſuaſione compuliſtis, & poſt ſuſceptionem ſtudioſiſſimo conſilio nos induxiſti, ut pro obtinendis eccleſiis de Kaminata, & de* Wisbick *& de* Hilduardenhuſen *laborem & impenſam aſſumeremus. Præſentaſtis etiam nobis tunc litteras amici noſtri comitis Hermanni, qui ut hoc ipſum faceremus intente admonebat. Te igitur omnium conſiliorum tam in curia domini regis, quam etiam domi principe & auctore, ſimulque annitentibus cum maximo fervore Corbeienſibus, ſententiæ veſtræ ceſſimus contra judicium animi noſtri, quippe rem tam arduam, tam difficilem, tam præſumtuoſam aggredi formidabamus.* Deinde exponit quanta perpulerit *pro delenda enormitate mulierum*; quæ habitabant in Kaminata; tum eunti in curiam imperatoris commendat res Corbeienſes, præcipue circa unionem horum conventuum.

CXVIII. Rebellio abbatiſſæ de Giſeka. (b) *Epiſt.* 200.

[Cum præpararet ſe Wibaldus ad legationem Romanam cum Henrico imperatoris cancellario, exiſtens tunc in ſuo Stabulenſi monaſterio & longe poſitus, *en vigilia nativitatis S. Mariæ abbatiſſa illa de Giſeka in Kaminatenſem eccleſiam armata manu intravit, & ejecit inde violenter fratribus Corbeienſibus, quos ad ſervicendum Deo, ex veſtro mandato*, inquit ad Conradum Imperatorem ſcribens (*a*), *ibi ordinaveramus, præpoſitum monaſterii in flumen jactari præcepit, ac turrim eccleſiæ impoſitis armatis ac victualibus incaſtellavit. E contra Corbeienſes tam liberi quam miniſteriales, cum noſtra præſentia carerent, neque noſtro conſilio uti poſſent, ſuper eoſdem malefactores irruerunt, & vim vi repellentes, eos de eccleſia & loco cum ignominia expulerunt, & quoſdam captos ſecum adduxerunt.* Quapropter cæſaris proteſtionem adverſus feminam illam implorat, *quæ abbatiſſa dici nec poteſt nec debet, pro eo quod nec in ſanctimonialem, nec in abbatiſſam ab ullo epiſcopo velata vel conſecrata fuit, profeſſionis ſuæ habitum in nigrum & candidum mutat & abiicit, anno fere integro antequam prædictum locum intraremus, per legatum domni papæ depoſita, & ab advocato & miniſterialibus Kaminatenſibus de loco projecta, cum nollet obedire, fuit.* Scripſit præterea Wibaldus ea de re ad Henricum regiæ curiæ notarium, qui reſpondit el: *Dominus rex de injuria vobis illata multum dolet; & ad commodum cauſa veſtra proſequendum nuncium cum litteris ſuis ad vos deſtinavit. Quod enim Corbeienſi eccleſiæ pro veſtra dilectione contulit, ratum habet, & omnimodis confirmare intendit.*]

(c) *Epiſt.* 202, 602.

CXIX. *Offenbach* cella S. Vincentii Metenſis conditur.

Monaſterio S. Vincentii in urbe Metenſi ſubjecta eſt cella *Offenbach*, diœceſis Moguntinæ, quam cellam quidam Reinfridus, *liberæ conditionis homo*, in prædio ſuo conſtruxit, eamque S. Vincentii abbatiæ tribuit *pro remedio animæ ſuæ, necnon pro dilectione filii ſui, qui in eodem cœnobio ſub monachica profeſſione degebat*, reſervato ſibi, poſteritque ſuis advocatiæ jure. Id autem ipſius Reinfridi rogatu confirmavit hoc anno Heinricus Moguntiæ ſedit archiepiſcopus, ea ſcilicet conditione, ut hæc cella *cum ſuis allodiis jure fundi Metenſi attineret eccleſia: jure autem diœceſano* Moguntinæ ſedis archipræſuli, cui ſingulis annis in ſignum obedientiæ & ſubjectionis *corporale* perſolveret. Heinrici litteris, quas ex authentico deſcripſimus, præter canonicos eccleſiæ Moguntinæ ſubſcribunt e noſtris *Heinricus abbas S. Albani*, item *Heinricus abbas S. Jacobi*, *Cono abbas de monte S. Diſibodi*, *Rodingus ſeu Rudingus abbas de S. Nabore*, & *Robertus abbas S. Vincentii*. Ex laicis Hermannus palatinus comes, Heinricus frater ejus, Gerlachus comes de Veldenere, Conradus comes, aliique. *Acta ſunt hæc anno dominicæ incarnationis* MCL. *indictione* XIII. *regnante rege glorioſo Conrado.*

CXX. Morbacenſe monaſterium a regulæ obſervatione deflectit.

[Exſtat in Alſatia, antiquiſſimum & inſigne Morbacenſe monaſterium, a S. Pirminio conſtructum, in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis, altiſſimis undique Voſagi montibus circumſepto, diœceſis olim Argentoratenſis, nunc vero Baſileenſis, olim religione florens, ſæculo vero duodecimo adeo prolapſum, ut regularis diſci-

plinæ

plinæ jam nullum appareret veſtigium. Deplorandum illius ſtatum, exponit Wibaldus abbas Corbeienſis in epiſtola ad Eugenium papam, quam ideo hic integram repræſentamus.] ANN. CHR. 1150.

[*Reverendo patri & domino* Eugenio, *uni & univerſali pontifici, frater* Wibaldus, *Dei & veſtra gratia id quod eſt in eccleſia catholica, dilectionem filii, & obedientiam ſervi. Poſt obitum confratris noſtri Betholdi, abbatis de* Morbach, *fratres & familia ejuſdem monaſterii ex quadam parte convenerunt in perſonam cellerarii ſui, eumque adduxerunt ad curiam glorioſi filii veſtri noſtri domini Conradi Romanorum regis, quam in proxima tranſacta nativitate apud* Bavemberch, *recuperata jam ſanitate, celebravit. Pars vero tam de monachis, quam de laicis, eiſdem electoribus ſe oppoſuit, dicenter non eſſe electionem, ſed potius ſubreptionem perſonam eſſe minus idoneam, ad tale onus ſuſtinendum, & ad ſanandas contritiones ejuſdem monaſterii. Intererat etiam eidem curiæ venerabilis filius veſter* Orthlevus *Baſileenſis epiſcopus, qui inter diſceptationes litigantium requiſitus a domino rege de ſtatu prædicti monaſterii, quod in parochia ejus ſitum eſt; reſpondit eoſdem fratres multum inordinabiliter & contra prepoſitum, & honeſtatem monachorum vivere, pro eo quod nec profeſſionem facere voluiſſent, & ſingulares domos, & ſeorſum proprietates haberent, nec refectorium, nec dormitorium commune haberent. Aſſerebat etiam ſub clericis ſui multorum tam abbatum quam monachorum religioſorum teſtimonio, quod præfatus abbas antequam decederet, ſibi conqueſtus fuerat quod monachi ſui inobedientes ſibi & prorſus rebelles exiſterent, neque diſciplinam, aut correctionem ullatenus recipere vellent. Hoc ipſum ſub multorum audientia idem abbas domino noſtro regi intimaverat. Nos quoque, cariſſime pater, oculis noſtris in eodem monaſterio poſitis vidimus, quod proprias haberent domos, & præbendas more clericorum ſecularium capiebant. Tunc quoque in conſpectu regni in tanta controverſia poſiti, neque tonſuram, neque habitum monachi exhibebant, ſed ſemilaici quodammodo derideudos ſe oſtendebant. Allegabant præterea religioſi viri, quod perſonam ſuis vitiis conſentientem ex induſtria elegiſſent. Collectis itaque in unum harum objectionum ſummis, adjudicatum eſt non potuiſſe non monachos abbatem eligere, cum præcipue qui nunquam monachus extitiſſet. Juſſi ſunt deinde tam monachi quam beneficiati, & miniſteriales eccleſiæ ad curiam quæ Spiræ in Purificatione Beatæ Mariæ celebrata eſt, convenire, ubi poſt multam monachorum pertinaciam, tandem pari voto & unanimi conſenſu expetierunt ſibi dari in patrem & paſtorem animarum ſuarum, virum nominatæ religioni, veſtræ ſanctitatis filium, videlicet abbatem* Erlacenſem Eilulfum. Dominus vero rex communicato tam Baſileenſis epiſcopi, quam aliorum religioſorum conſilio, prædicto conceſſit Morbacenſe monaſterium, ſub ea ſpe & ſub tali mandato, ut prafatam eccleſiam in divino cultu & monaſtica religione reformaret. Super quo pedibus veſtræ celſitudinis humiliter advoluti, devote clementiam veſtram imploramus, ut quod tam bene & tam bonorum ſuffragio inchoatum eſt, ad honorem Dei vos veſtra benedictione & confirmatione perficatis, neque pietatis aurem aliquibus pſeudomonachis hic tam recte geſtis contradicere volentibus inclinare dignemini.* His fuſe a Wibaldo (*a*) abbate enarratis concinunt ea quæ eodem tempore eidem pontifici Eugenio ſcribit Conradus Imperator: *Cauſam Morbacenſis monaſterii*, inquit, *a latoribus præſentium viris utique religioſis ac prudentibus plenius intelligere poteſtis, quæ in conſpectu & præſentia Baſileenſis epiſcopi, in cujus parochia idem monaſterium conſiſtit, necnon Conſtantienſis, Bavembergenſis, Eſtadenſis, ac Spirenſis epiſcoporum, necnon abbatis Corbeienſis, & aliorum multorum tam abbatum, quam religioſorum, atque litteratorum virorum diu tractata, & diligenter diſcuſſa eſt, & ex ordine juris ac rationis ad hunc finem perducta, ut quia concors in malis præfati monaſterii congregatio, quibuſdam tamen eorum contradicentibus, perſonam vitiis ſuis conſentientem elegerat, nos auctoritate regulæ S. Benedicti edocti, adhibito epiſcoporum & abbatum ſuffragio, non ſivimus pravorum prævalere conſenſum. Ad reformandam itaque religionem, & reſtaurandum regni noſtri honorem præfecimus eidem monaſterio virum venerabilem ac religioſum Eilulfum Erlacenſem abbatem, cujus annitente induſtria prædictum monaſterium ab antiquis ſpurcitiis emundetur, quod factum, ut a veſtræ ſanctitatis benedictione roboraretur attente monendo rogamus, nec inclinetis aurem veſtram cenſoribus illis pſeudomonachis, qui epiſcopum Baſileenſem nihil de eodem negotio tractantem ad veſtram præſentiam appellaverunt.* Hoc negotium examinandum commiſit Eugenius (*b*) papa Laudunenſi epiſcopo, qui ſecundum Eilulfum judicavit.]

(*a*) Ep. 219. inter Vibaldinas.

(*b*) Epiſt. 257. inter Vibald.

[Eodem anno H. Wibaldi abbatis Stabulenſis ſoror electa eſt abbatiſſa nobilis parthenonis ordinis Sancti Benedicti, dioceſis Colonienſis, duobus circiter milliaribus a Duſſeltorpio diſtantis *Geritheim* dicti, qua de re gratulatur ei piiſſimus ejus frater: (*c*) *Hactenus*, inquit, *eras mihi ſoror, deinceps eris mihi & ſoror & ſponſa tanto familiarius, quanto per denominationem noſtro oneri accceſſiſtis vicinius.*

CXXI. H. abbatiſſa *Geritheim*.

(*c*) Epiſt. 220.

ANN. CHR. 1150.

nint, Miſimus tibi anulum fabarrationis, ut nullum præter Chriſtum amatorem admittas.]

CXXII. Marcwardus abbas Fuldenſis.

[Celeberrimum tota qua patet Germania Fuldenſe monaſterium, poſt duos depoſitos abbates, regebat Henricus Herſefeldenſis abbas, qui cum ab archiepiſcopo Moguntino, tum a propriis monachis vexatus, vix exacto Fuldæ biennio abdicavit. Reverſus ab expeditione Jeroſolymitana Conradus imperator, diſſentiones ab eo loco eliminare, & rectum ordinem ibidem ſtatuere cupiens, Fuldam hoc anno cum tota curia acceſſit m. octas Aprilis, quo in ſolemni conventu aderant Hartvicus Bremenſis Archiepiſcopus, Odalricus Halberſtatenſis, Sigefridus Herbipolenſis epiſcopi, Wibaldus Corbeienſis, & Adamus Ebracenſis abbates, denique Ludovicus Turingiæ, Hermannus de *Voincenburg*, Poppo & Bertolfus de *Henneberg*, Godefridus & Poppo de *Sigenheim*, comites. His propoſuit imperator intet regni negotia, quibus providendum erat, res Fuldenſes. Summa autem verſabatur difficultas in eligendo abbate, quæ ſtatim evanuit. Nam imperatori offerenti Marcwardum abbatem Telekeingenſem, qui fuerat enutritus in Bambergenſi S. Michaelis abbaria, virum boni teſtimonii ab his qui *foris* & foris erant, omnes acquievere. Hæc omnia refert teſtis oculatus Wibaldus abbas Corbeienſis in epiſtola ad Eugenium papam, quam integram in Appendice referemus. Marcwardus a ſummo pontifice confirmatus res acciſas Fuldenſis monaſterii multo labore reſtituit, fundos alienatos recuperavit, pauperibus & peregrinis domum hoſpitalem condidit, atque ampliſſimis redditibus dotatam poſtmodum in imperatoris protectionem ſubmiſit. Simili zelo fratrum ſuorum neceſſitatibus undequaque providit, ſanctimonialium de Turba egeſtati ſubvenit, denique lo omnibus ſibi ſubjectis eccleſiis ac monaſteriis per circuitum anniverſariam memoriam promeruit: qui tandem poſt regiminis xv. annos ceſſit ut privatus viverer, obiitque anno MCLXVIII.

CXXIII. Conradi inſignc diploma pro Corbeia-nova.

Inter ea Wicboldus ſeu Wibaldus Corbeiæ novæ abbas ſtrenuam navabat operam, ut illuſtre illud cœnobium in antiquum ſplendorem reſtitueretur, emendando errata quæ tum injuria temporum, tum anteceſſorum ſocordia irrepſerant. Ex his unum erat in primis intolerandum, quod abbatiæ miniſteriales laici, dapiferi & pincernæ, eo inſolentiæ devenerant, ut omnia quæ ad victum fratrum & univerſam domus ſubſtantiam pertinebant, quaſi ſummo jure ſub cuſtodia tenerent, & pro ſuo nutu, inconſulto domino, id eſt abbare, paſſim cuilibet prodigerent, & ex his proprias alerent familias, ac milites ſuos paſcerent. Hujuſmodi damnoſas rerum diſſipationes cum emendare vellet Wicboldus abbas, unus ex iliis miniſterialibus nomine Rabono, * qui tunc dapiferi officio fungebatur, cum fratre ſuo Liudolfo & quibuſdam conſanguineis, vehementer reſtitit, non ſine minis affirmans, ſe officium ſuum cum ea, qua hactenus illud exercuerat, poteſtate dandi & accipiendi pro libito quæ vellet, poſthac adminiſtraturum, nec ejus rationem cuiquam redditurum. De hac itaque rebellione cum inter alios ejuſdem eccleſiæ miniſteriales a Wicboldo actum eſſet; eorum judicio tam eidem Rabononi, quam cæteris miniſterialibus arbitraria & imaginaria hæc poteſtas abrogara fuit, & abbari adjudicata: ita ut claves & cuſtodiam rerum ſuarum, cuicumque vellet, abſque conſilio dapiferi & pincernæ conferre ei liceret; dapifero autem & pincernæ interdicta citra ejus voluntatem & conſenſum dandi & accipiendi licentia. Verum cum Rabono comparium ſuorum judicio acquieſcere detrectaſſet; Wicboldus ad Conradum exſarem, qui tunc Spiræ comitia habebat, id retulit: ubi comparium ſententia principum aſſenſu confirmata eſt. Aliam inſuper moleſtiam idem Rabono fratribus irrogabat, quod hereditariam ſibi domum intra cœmeterii ejuſdem eccleſiæ ambitum vindicaſſet; quod ipſi primum comparium ſuorum, tum principum judicio negatum eſt. Tota hujuſce controverſiæ hiſtoria & judicium ſuſe referuntur in Conradi imperatoris præcepto, quod etſi apud Schatenum vulgatum, tamen ob materiæ gravitarem in Appendiee recudere viſum eſt, ut noſtri demum intelligant, quanti periculi ſit, ejuſmodi miniſterialibus arbitrariam poteſtatem facillus indulgere. Memini legere alicubi, quoſdam miniſtros culinæ deputaros tantum ſibi arrogaſſe, ut officium ſuum invitis dominis retinere conrenderint. Prædictis Spirenſibus comitiis interfuere principes cum miniſterialibus ſuis, ex epiſcopis Orthlevus Baſilecnſis, Heremannus Conſtaotienſis, & Gunrherus Spirenſis; ex abbatibus Eilulfus Murbacenſis, Waltherus Selſenſis, Fridericus Campidonenſis, Wiltzemburgenſis, ſeu Wirzemburgenſis, haud nominatus & omoium miniſteriales. Ad hæc *clerus & populus Fuldenſis monaſterii, quod tunc vacabat; clerus & populus Laurisbamenſis monaſterii, quod tunc vacabat*, &c. Data hoc anno, indictione XIIII. *anno domini Voicholdi abbatis tertio. Actum Spira in Chriſto feliciter.* Eodem anno idem imperator aliud perbreve diploma Wirziburgi conceſſit, a Schateno itidem relatum, quo Wiboldo abbati in monte Eresburgo venas argenti, aliorumque metallorum liberas permittit,

Utriuſ.

* *al. male* Rabano.

Utriuſque diplomatis mentio fit in brevibus Annalibus Corbeienſibus, ubi & Wiboldus inſuper laudatur, quod ſeniores & propoſitos ſuos hortatus ſit ad conſcribendos annales monaſteriorum ſuorum, ut ante eum fecerat Marcwardus. Id ipſum olim a noſtris in Anglia ſtatutum fuerat, ex Scoti chronico relato in præfatione Matthæi Pariſii hiſtoriæ præfixa: nempe, ut in unoquoque regali monaſterio unus aliquis deſignaretur ſcriba doctus ac diligens, qui regis & aliorum facta, regnique eventa notaret: quæ poſt cujuſque regis obitum ad proximum capitulum generale deferrentur examinanda, poſtea in chronicum accurate redigenda, in archivis adſervandum ad documentum poſterorum. Unde tot inſignes hiſtorici, & hiſtoriæ præſertim ex Anglia prodierunt, ut merito ſcribat Mareshamus: (*a*) *Abſque monachis*, inquit, *nos ſemper in hiſtoria patriæ ſemper eſſemus pueri*. Hoc in genere Henricus Meibomius in præfatione ad tertiam Witichindi editionem celebrat in primis Corbeiæ novæ monaſterium, quod nobis non modo Witichindum nobilem hiſtoricum, ſed multos etiam archiepiſcopos, epiſcopos, archimandritas, alioſque viros inſigniter doctos dedit, (quod de veteri quoque Corbeia merito prædicare poſſumus) adeoque primaria utriuſque Saxoniæ ſchola fuit; immo rem publicam litterariam inſigni beneficio affecis, conſervatis quinque prioribus libris Cornelii Taciti Annalium. Verum omnem hac in re laudem ſuperat antiquæ Corbeiæ illuſtre monaſterium, alterius parens, quod tot ſacræ & profanæ eruditionis monumenta nobis ſervavit, immo alumnorum ſuorum ſcriptis eccleſiam locupletavit.

ANN. CHR. 1150.

CXXIV. Noſtrorum ſtudium in conſcribendis hiſtoriis.

(*a*) *Marſham. in præf. ad Monaſt. Anglic.*

In præmiſſo Conradi præcepto Laurishamenſe monaſterium, uti & Fuldenſe, hoc anno vacaſſe dicitur. Id contigit poſt mortem Marquardi abbatis, quo mortuo abbatia fere per triennium paſtore deſtituta fuit, & ad extremam redacta inopiam: tandemque Conradi regis conſilio Henricus ex monaſterio Sunnensheimenſi electus eſt, vir omnium virtutum, cum naturæ tum gratiæ, genere conſpicuus, qui primo interiora monaſterii, tum exteriora recte compoſuit, ut ex chronico Lauriſhamenſi jam ſuperius (*b*) expoſitum eſt.

CXXV. Lauriſhamenſis abbatiæ vacatio.

(*b*) *ſupra n. 77.*

In eodem quoque Waltherus abbas fuiſſe dicitur Selſenſis ſeu Salſenſis monaſterii, quod in Alſatia ad Rhenum ab Adelaide imperatrice condirum alias (*c*) diximus, modo in præpoſituram redactum. Qui tunc Wizzemburgenſi monaſterio abbas præfuerit, incertum.

CXXVI. Selſense monaſterium.

(*c*) *Analect. to. 4. lib. 49. n. 78.*

[Peracta infelici expeditione Jeroſolymitana, Conradus antequam in patriam rediret, Conſtantinopolim convenit Manuelem imperatorem Græcorum, & aliquandiu apud ipſum moratus, pactum cum eo iniit adverſus Siciliæ regem. Quod ubi cœpit diſſeminari, rumoris etiam neſcio quid Eugenium papam afflavit, eodem fœdere bellum ſibi æque ac Rogerio Siciliæ regi inferendum, confirmante omnia Welfone duce, qui ex ſacra expeditione reverſum per Siciliam, Rogerio officioſiſſime acceptus, & magnis donatus muneribus, facile adductus eſt, ad inferendum imperatori bellum. Hæc ubi innotuerunt Romanis, cœperunt inveterato pontificis odio advocare Germanos, & in Urbe miſcere omnia. Tres ea de re facti ſorum inter Wibaldi epiſtolas habemus ad Conradum, quarum in prima, (*d*) *Appropinquet itaque nobis*, inquiunt, *regia celſitudinis vigor, quoniam quidquid vultis in Urbe, obtinere poteritis, ac ut breviter ac ſuccincte loquamur, potenter in Urbe, quæ eſt caput mundi, ut optamus, habitare, totique Italiæ ac regno Teutonico, omni clericorum remoto obſtaculo, liberius ac melius, quam omnes fere anteceſſores veſtri dominari valebitis. Sine mora ergo veniatis*. In ſecunda epiſtola Sixti, Nicolai & Guidonis curiæ Romanæ conſiliarorum. *Ut jam per plures litteras regiæ ſignificatum eſt majeſtati, videmus imperium Romanum temeraria uſurpatione clericorum a ſuo vigore plurimum decidiſſe, ex quo populus Romanus multum dedecoratus erat, ad orbem veſtris pedibus ſubdendum Chriſti auxilio, cum ſumma ſtudio ſenatum relevavimus, qui pacem in Urbe conſervans, & juſtitiam faciens bonis exaltando, malos autem delendo, ad adipiſcendam imperii coronam, omni clericorum obſtaculo remoto, veſtræ dignitati ad Urbem venienti congrue viam præparavit*. His conſtrictus anguſtiis Eugenius ad Wibaldum abbatem Stabulenſem & Corbeienſem, quem ſedi apoſtolicæ ſemper noverat addictum, & apud Conradum plurimum valere recurrit, juſſuque pontificis Guido cardinalis & papæ cancellarius, Wibaldi ipſius amicus & familiaris ab annis amplius viginti, graviori eum adhortatus eſt epiſtola, regi, ut ſuaderet, ne quid ſiniſtri moliretur adverſus eccleſiam Romanam. Ut pontificis animum ab omni anxietate liberaret Wilbaldus (*e*) ſcripſit in hæc verba: *Nos illorum imitantes diligentiam, qui pauca loqui & multa facere conſueverunt, raro veſtræ celſitudini ſtudium & devotionem noſtram circa vos & ſacroſanctam noſtram Romanam eccleſiam prædicamus, cum tamen quotidiana & aſſidua inſtantia ſedulum ad B. Petri & veſtram fidelitatem ſervitium exhibere non ceſſemus .. . certa etiam ſit veſtra beatitudo, quod in quantum valet noſtra mediocritas, & in quantum divina clementia nobis apud fere-*

CXXVII. Rebellionem meditantibus Romanis, Eugenius recurrit ad Wibaldum abbatem.

(*d*) *Epiſt. 212. inter Wibaldinas.*

(*e*) *Wib. epiſt. 118.*

ANN. ICHR. 1150. *ſereniſſimum principem gratia & facultatis indulſit, mentem ipſius, & verba, & omne opus ad dilectionem & reverentiam veſtræ perſonæ, & honorem ſanctæ matris ſuæ Romanæ eccleſiæ, cui a Deo defenſor ordinatus exiſtit, manſueſcere & inclinare non deſiſtimus.*]

[Interim Welfo Germaniæ principes commovet, & collectis copiis in junlorem regem Conradi filium dirigit aciem. Sed Deo volente, & pro illo pugnante cecidit Welfo & eontritus omnino eſt. Poſt tantam reportatam victoriam Welfonem ſibi reconciliavit Conradus, qui & ipſe non multo poſt, moriens a rebellione Romanorum Eugenium pontificem liberavit.]

CXXVIII. Nigelli poetæ carmen de religioſis & aliis.

Vivebat tunc temporis poëta quidam non omnino inſulſus, Nigellus nomine, qui librum carminum, *Speculum ſtultorum* appellatum, compoſuit, & *dilecto ſibi in Chriſto & ſemper diligendo fratri Willelmo dicavit*. In illo libro poëta per jocum invehitur in omnes tum laicos, tum religioſos, qui conditione ſua non contenti, aliena affectant. Tum de ſingulis ſui temporis ordinibus monachorum, de canonicis regularibus & ſæcularibus, de monialibus, de paſtoribus, de laicis quoque agit, & ſingulorum ordinum ſtatum, commoda & incommoda, bona & mala deſcribit, non intolerandus poëta, niſi ſubinde quædam inverecunde, quædam etiam contumelioſe intermiſceret, quædam etiam contra veritatem, ut eſt illud de Grandimontenſibus, quod nulla ſilentia ſervent; quod refellitur ea regulæ capite XLVII. in quo præſcribitur, ut *ſilentium ſecundum loca & tempora cuſtodiatur*; & quidem continuum a completorio uſque ad finem capituli, quod poſt primam diei ſequentis habetur: [niſi quod Grandimontenſes ejus ævo incipiebant jam declinare a ſuæ regulæ ſeveritate.] De nullo autem ordine tam bene loquitur Nigellus, quam de ordine Carthuſienſium, de quo ita canit.

Quid ſi Carthuſiam me convertendo revertar,
Pellibus & tunicis pluribus utar ibi.
Cella mihi dabitur, quam ſolam ſolus habebo,
Nemo mihi ſocius, nemo miniſter erit.
Solus enim pſallam, ſoluſque cibaria ſumam;
Et ſine luce meum ſolus adibo thorum.
Semper ſolus ero, cella retinente trimembri,
In qua continue pes meus alter erit.
Semper erunt præſto pulmento conficiendo
In cella propria ligna, legumen, aqua.
Viſere me veniet prior Ordinis; atque frequenter
Panis erit calidi portio magna mihi.
Hæc ovium, pecorum, nemorum terræque ferarum,
Vivere quo poſſint, portio certa datur.
Interior veſtis, quam lana caprina miniſtrat,
Carnem caſtigat aſperitate ſua,
Qualibet hebdomada ter panc cibantur & unda:
Non comedunt piſces, ſit niſi feſta dies.
Et ſemel in menſe vel bis de jure venire
Ad miſſam poterunt, ſi vacat atque volunt.
Contenti propriis, nec divitibus nec egenis
Eſſe volunt oneri eras, hodie, nec heri.
Non licet augere numerum pecorum vel agrorum:
Traxatur certo canone quidquid habens.
Carnis in æternum cunctis prohibentur ab eſu,
Præter cum ſi quem tabida lepra tenet.
Ad fora non veniunt, quo litem ſcite reſolvant,
Nec populi vanum depopulantur ave.
Hoſpitis adventu gaudent, mutantque diætam,
Dant quod habent hilari pectore, voce, manu.

Quod ait de leproſis Nigellus, aliter legitur in compilatione ſtatutorum per Riſſerum, ubi etiam leproſis carnium eſus interdicitur. Hæc in ſpecimen de illo poëta referre viſum eſt.

Quo tempore ille vixerit, ſatis aperit in verſibus *de ordine novo in Anglia conſtituto*, nempe Simplingamenſi, Eugenii III. pontificatu exorto, de quo ſic agit.

Eſt & adhuc alius nuper novus ordo repertus,
Quem bene (nam bonus eſt) commemorare decet.

Hic

Hic apud Anglorum fines exortus, ab ipſo
Nomen habet, natus quo fuit ille loco.
Simplingam dictus, de ſimplicitate vocatur,
Sive per antiphraſin ordo vocatur ita.
Canonici miſſas tantum, reliquumque ſorores
Explent officii debita jura ſui.
Corpora, non voces, murus diſjungit; in unum
Pſallunt directe, pſalmitir abſque metro.

ANN. CHR. 1130.

Sic ille de novo hoc ordine, qui anno MCXLVIII. exoriri cœpit auctore S. Gilberto confeſſore, cujus vita in Monaſtici Anglicani tomo II. refertur, ejuſque Ordinis exordium. Monaſteriis quibuſdam utriuſque ſexus jam erectis, Gilbertus Eugenium III. qui tunc in Ciſtercienſi capitulo aderat, convenit, ut Ciſtercienſium familiæ domos ſuas maneiparet. Verum id quod poſtulabat impetrare non potuit; eique reſponſum eſt ab Eugenio & patribus, ſui ordinis monachis non licere, *altorum religioni, & præſertim monialium præeſſe*. Reverſus itaque ad ſuos Gilbertus, cui pontifex novi Ordinis procurationem commiſerat, *monialibus regulam beati Benedicti; clericis vero regulam S. Auguſtini tenendam propoſuit*. Obiit Gilbertus pridie nonas Februarii anno MCLXXXIX. & poſt annos quatuordecim ab Innocentio III. in catalogum ſanctorum relatus eſt. Ejus inſtitutiones in Monaſtico Anglicano videre licet. Tantum de S. Gilberto, ejuſque inſtituto.

CXXX. Johannis patriarchæ oratio in Chariſticarios. (a) *Coteler. monum. Græc. t. 1. p. 459.*

Non omnino extra propoſitum noſtrum erit, ſi hoc loco in tranſcurſu pauca dixerimus de oratione, quam ſub medium hujus ſæculi habuit Johannes Antiochiæ patriarcha contra eos, qui monaſteria ex dono ſive pontificum, ſive imperatorum, accipiebant, & in ſuos uſus convertebant. Hæc oratio, quæ a viro multæ eruditionis Johanne-Baptiſta Cotelerio (*a*) evulgata eſt, duas habet partes, in priori parte de monaſtica diſciplina agitur, in poſteriori contra hujuſmodi uſurpatores, » quos Johannes *Chariſticarios* vocat. Principio monachorum ſacra initiatio, ad » exemplum divini baptiſmi, in renuntiationibus & profeſſionibus longe difficilio» ribus, magiſque formidabilibus poſita dicitur, quam ſecundum baptiſma, reno» vandi prioris vim habens, divini patres noſtri nominaverunt. In baptiſmo quip» pe ſatanæ, ejuſque operibus & omni pompæ renuntiatur: at in monaſtica pro» feſſione parentibus, fratribus, cognatis, poſſeſſionibus nuntium remittitur; im» mo & propria abnegatur anima, & omni auſteritati monaſticæ vitæ in perpetuum » profeſſus devovetur. Mitto quæ Johannes in poſteriori parte adverſus Chariſtica» rios illos exaggerat, qui ubi monaſterii cujuſvis donum accepiſſent, redditus o» mnes invadebant; præpoſitum ac monachos tamquam ſervos ac mancipia habe» bant, quibus minimam e toto reditu attribuebant portionem, eam velut propriam » eleemoſynam eis præbentes. Neque ulla eis cura erat de templorum & ædium » ac villarum inſtauratione, ad inferendum, immo ad auferendum dumraxat, non » ad in ſarta-tecta expendendum intenti, ex quo templorum & ædium ruinæ ſe» quebantur. Sed ne pietatis omnino expertes viderentur, dum propria monaſte» ria everti ſinebant, nova conſtruere aggrediebantur; quæ omnia utinam nonnul» lis noſtri temporis commendatariis abbatibus non convenirent! Hæc aliaque longe plura ſcribebat Johannes *elapſis jam quadringentis annis* ab everſa hæreſi Icouomachorum.

ANN. CHR. 1151. CXXXI. Sugerius abbas ad loca ſacra iter parat.

ANNUS inſequens ejus ſæculi quinquageſimus-primus toti Galliæ & Ordini noſtro, nedum monaſterio Diouyſiano funeſtiſſimus fuit ob mortem Sugerii abbatis, quæ ineunte ipſo anno accidit. Paullo aute extremum morbum cum ad ſubveniendum Jeroſolymitanæ eccleſiæ ſupra modum affictæ tum a patriarcha, tum ab Eugenio pontifice pulſatus fuiſſet, *regi quidem parcendum judicans*, ait ipſius vitæ ſcriptor, *vel reverſæ militiæ, quod vix paullulum reſpiraſſent*; epiſcopos ad ſuccurrendum ſæpius exhortatus eſt. Verum cum id fruſtra tertium uſque tentaſſet, nihilque proficeret, ipſe periclitanti eccleſiæ ſuccurrere ſtatuit, & ad loca ſancta, quamvis ſenex, proficiſci. Et quidem *magnificam hanc devotionem ſuam ad tempus occultare maluiſſet ſive propter incertos exitus, ſive ut jactantiam declinaret. Verum ingens illam prodidit apparatus. Nam exinde cœpit ſatagere, ut per manus ſacri Templi militum ſumtus tanta rei neceſſarios Jeroſolymam præmitteret, ex his ſcilicet redditibus, quos proprio ſudore vel ſolertia monaſterio adjecerat*. Sed dum de profectione deliberat, cordium inſpector Deus, votum ejus pro facto reputans, emerito ſeni parcere, eumque ad ſe vocare decrevit.

CXXXII. Sed morbo prævenius ad mortem ſe diſponit.

Levi itaque primum febricula ſub finem anni præcedentis correptus, nihilo minus ſæpius ſacra faciebat; qua de re Willelmus monachus, ejus vitæ ſcriptor & rei

ANN. CHR. 1151. rei geſtæ teſtis, ita Gaufridum ſodalem ſuum alloquitur. *Vidimus, mi Gaufride, vidimus ſenem, ſed animo virentem, & viridem, cum valetudine & imbecilli corpuſculo aliquamdiu colluctantem. Vidimus aliorum manibus ſuſtentatam frequenter ſacras hoſtias immolantem: donec ingraveſcente morbo, & viribus minoratus, lecto applicitus eſt, quod ſine dolore non vidi, ſine gemitu non eloquor. Cumque intellexiſſet hanc eſſe vocationem ſuam, & diem ſibi imminere ultimum, æquo animo & alacri tulit conditoris arbitriam: lætus, ut ait, quod ex hac quaſi fovea in illud aliquando evaderet liberum & ſublime.* Hic vocationis ſuæ præſcius, eodem anno votî cauſa ad ſepulcrum eximii confeſſoris Martini profectus fuerat, vale illi ultimum, ut ipſe afferebat, dicturus: ad cujus tumulum egregii operis veſtem ſericam obtulerat. Illud tamen moleſte ferre videbatur, quod devotionis ſuæ de Jeroſolymitano itinere propoſitum ipſe exequi non poſſet, veritus, ne is, quem ex nobiliſſimis Francorum proceribus ad id perficiendum elegerat, id ſegnius exſequeretur. Cum itaque opus ſuum & votum impreſſa cruce ei injunxiſſet; impenſas etiam, quæ illi & non paucis cum eo profecturis militibus ſufficerent, ſuppeditavit, ad cæleſtem ipſe Jeruſalem brevi profecturus.

Ex illa die, inquit Wilelmus, *cæpit horam ultimam hilarior expectare; nec trepidabat ad extrema, quia, vitam conſummaverat ante mortem; nec pigebat eum mori, cum juvaret vivere. Libens exibat, quoniam emiſſo ſibi ſciebat meliora reſtare: nec putabat exundum viro, ſicut exit qui eiicitur, qui invitus expellitur. Erat itaque in conſpecta mortis alacer, & promittentibus vitam, Deum teſtor, magis indignabatur quam morti. Qui mirum in modum eodem vultu, eodemque animo ſpectabat finem ſuum quo quis finem ſpectare ſolet alienum: quem non exciperet tam hilariter, niſi ſe diu ad illum præparaſſet. Quomodo quidam rogare ſolent vitam, ita ille optabat exitum: quia bene vivendo egerat, ut ſatis vixiſſet; nec quam diu, ſed quam bene viveret, ſemper attenderat.* Sic morbo quatuor menſibus, vel eo amplius detentus, *agebat Omnipotenti gratias, quod non repente avulſus, ſed ſubductus paullatim perduceretur ad requiem, homini fatigato neceſſariam.*

CXXXIII. Bernardus ad eum ſcribit. Ubi extremum ejus morbum, ſive per ipſum, ſeu per alios reſcivit Bernardus Claræ-vallis abbas, eum litteris animavit, ut mortem lætus exciperet, ſummque de eo ante mortem viſendo deſiderium illi ſignificavit. Hanc epiſtolam, quæ eximium viri Dei in Sugerium affectum, ipſiuſque de eo præclaram exiſtimationem diſerte prodit, hoc loco integram exhibere viſum eſt.

Cariſſimo & intimo amico ſuo Sugerio, Dei gratia abbati S. Dionyſii, frater Bernardus, gloriam quæ ab intus eſt, & gratiam quæ deſuper venit. Homo Dei, ne trepides exuere hominem illum qui de terra eſt, illum qui te deprimit aſque ad terram, & conatur deprimere aſque ad inferos. Iſte eſt qui vexat, qui onerat, qui oppugnat. Quid tibi & terrenis exuviis, qui ad cælum iturus, ſtola gloriæ mox indui habes? Præſto eſt, ſed veſtito non dabitur: veſtire novit illa, non ſupervеſtire. Suſtine ergo patienter, immo libenter accipe nudus & non veſtitus inveniri. Denique & Deus ipſe vult veſtiri: ſed cum nudus, non cum veſtitus eſt. Homo Dei non revertetur ad Deum, niſi is qui de terra eſt, & terra eſt, in terram ierit. Ait enim duo homines ſibi invicem adverſantur, nec erit pax, donec ab invicem ſeparentur: & ſi pax fuerit, non erit pax Domini, non erit pax cum Domino. Non es tu de illis, qui dicunt: Pax, & non eſt pax. Te exſpectat pax illa quæ exſuperat omnem ſenſum: te exſpectant juſti, donec retribuatur tibi; te exſpectat gaudium Domini tui. Et ego quidem, cariſſime, vehementer afficior ante videre te, ut benedictio morituri veniat ſuper me. Et quoniam non eſt in homine via ejus, non audeo, unde certus non ſum, pro certo polliceri: ſed quod nondum video, quomodo poſſim, ſatis ago ut poſſim. Forte veniam, forte non veniam. Sed quodlibet horum ſit, dilexi a principio, diligam ſine fine. Fideuter dico, non poſſam perdere ſic dilectum aſque in finem. Non mihi perit, ſed præit, cujus animæ meæ adhæſit glutino quod non diſſipabitur, & vinculo quod non dirumpetur. Tantum momento noſtri, cum pervenerit, quo nos prævenit: at & nobis cito detur venire poſt te, & ad te pervenire. Interim tamen nullatenus patet, quod tua dulcis memoria recedat a noſtra, etſi præſentia dolentibus ſubtrahatur. Quamquam poteus eſt Deus te adhuc nobis donare rogantibus, ſervare indigentibus: quod utique non eſt diffitendum.

Hactenus Bernardi epiſtola cujus lectionem Sugerio morienti non mediocre ſolatium attuliſſe non dubito. [Ad eam reſpondit Sugerius breviori ſed ſumma & ſolida pietate plena.]

Sugerii reſponſio. *Amantiſſimo domino & patri venerabili Dei gratia Claræ-vallis abbati* BERNARDO, *Sugerius adhuc beati Dionyſii humilis miniſter, ſalutem & ſinceræ dilectionis affectum. Viſitaſtis nos litteris veſtris, viſitet vos oriens ex alto. Munuſcula veſtra, immo munera maxima, mappulam pretioſam, pauem benedictionis veſtræ, litteras, conſolationis, ita quibus continentur verba bona, verba ſancta, melle & lacte redun-*

dan-

lantia mihi misero peccatori delegastis, & in extremis posito consolationem maximam præbuistis. Si enim angelicam faciem vestram vel semel ante decessum meum videre potuissem, ab hoc miserrimo sæculo securus exirem. Sciatis autem pro certo, quia si mille anni, aut ultra, vivere meruissem, nisi in beneplacito Dei remanere non curarem. Nec enim ex operibus justitiæ, sed in sola Dei misericordia confidens, quam semper in se sperantibus exhibet, ad eum redire, tota cordis intentione desidero, unde & animam meam in sanctas manus vestras devote commendo, & ut vestris & sanctarum congregationum vestrarum orationibus, divinam propitiationem animæ meæ concilietis, genibus vestræ sanctitatis provolutus efflagito.] ANN. CHR. 1131.

[Eodem tempore Sugerius alia ad regem epistola testificatur se regem regnumque Deo commendare, regi vero ecclesiam S. Dionysii; quam quidem uti & præcedentem ex ms. Coisliano descriptam hic repræsentare non gravabor.]

[*Glorioso Dei gratia regi Francorum & duci Aquitaniæ Ludovico, carissimo domino nostro, Sugerius, omnium abbatum B. Dionysii minimus, devotas in Christo orationes & fidele servitium. Gravissimi languoris longa attritione consumptus, excellentiæ vestræ significare dignum duxi, in bona spe & bona fide Dei misericordiam, quam nunquam in se sperantibus denegat, tota cordis intentione præstolando. Miratur siquidem omnes, quod tanto, tam longo dolore attritus supervixerim, existimantes hoc ex divinæ pietatis largitione meæ parvitati impertitum esse, ut cum tantum panitendi spatium habuerim, annos meos in amaritudine animæ meæ recogitem, & mihi provideam. In tanto enim honore positus, absque multis culpis vivere non potui. Personam vestram, & personæ prosperitatem, & regni statum Domino Deo attentius commendo, & ut inter felices reges coronam gloriæ æternæ immarcessibilem obtineatis, quæ possum prece divinæ pietati supplico. In omnibus vero & inter omnia & ante omnia pro nobili ecclesia B. Dionysii, quæ maxima regni & coronæ vestræ portio est, nobilitatem vestram attentius deprecor, ut eam tamquam bonus dominus & pius fovendo & manu-tenendo, & ei consilii & auxilii manum porrigendo. Meminerit regia majestatis celsitudo, quo modo juvenis de terra vestra existis, nobile regnum Francorum in manu ecclesiæ dimisistis, per tot pericula & mortes ecclesiam orientalem visitastis: videte, pensate, ne tantum laborem amittatis. Diligite ecclesiam Dei, pupillos & viduas defendite, & sic contra omnem potestatem tam aereum quam mundanum, & contra omnium infidias, quos multos habetis. Deo auxiliante, poteritis resistere. Hoc enim est meum consilium. Hanc epistolam, qui me non potestis, vobiscum semper retinete, & quod in ea scriptum est adimplere satagite. Pro vobis enim vobis loquor. Valeat celsitudo vestra.*] CXXXIV. Sugerii ad regem epistola.

Interim ad exitum properabat optimus senex, qui cum se circa natalem Domini diem acrius sensisset urgeri, a Domino eniae postulavit, ut ejus paullisper differretur transitus, post sacros scilicet dies, ne propter illum festivi dies in luctum converterentur. Annuit ejus votis misericors Dominus; nam expletis sacris diebus, octava epiphaniorum die migravit ad Dominum. Encyclicam de ejus obitu epistolam scripsit idem, qui libellos tres de ejus gestis edidit, Willelmus monachus: quam epistolam, etsi, tamrisper prolixiorem, ob tanti viri memoriam majori ex parte hic referre non dubitavi. CXXXV. Sugerii obitus & epistola de eo encyclica.

Omnibus fidelibus ubique in Christo constitutis, humilis beati Dionysii conventus salutem, & pro ea quæ in præsenti postulatur, æternam in cœlis consequi consolationem. Reverentissimi & piæ recordationis Suggerii abbatis gloriosum de hoc mundo transitum sanctæ unanimitati vestræ dignum duximus insinuare: ut in dolore, quo inæstimabiliter consternati sumus, a caritate vestra remedium aliquod solatii reportemus. Quia enim unius capitis omnes simul & singuli membra sumus, constat quia mutua compassionis invicem debitores existimus. Itaque licet memoratus, & omnibus sæculis memorandus pater pro singulari sapientia, pro strenuitate & industria sua orbi pene universo innotuerit, tamen quod ad nos attinet solliciti sumus, ne immensis tanti patris beneficiis & meritis ingrati & immemores appareamus. Non quod omnia egregia ejus facta vel laudes hac brevi schedula plene possimus comprehendere; quippe quibus explicandis non parvo volumine vel mediocri ingenio opus sit; nimirum cum & fama minor meritis, & laus virtutibus impar exsistat. Quis enim ejus vitam digno possit efferre præconio? Quis illius a juventute magnanimitatem, & tam in rebus ecclesiasticis quam & sæcularibus satis possit mirari prudentiam? Cujus circa divinum cultum vigilantiam, circa ecclesiæ ornatum instantiam nemo sufficienter referet. Cui præcipua semper fuit intentio vel studium, ut nobile beati Dionysii monasterium omni gloria & honore extolleret, religiose ordinaret, & ecclesiam redditibus opulentam, ædificiis ampliorem, ornamentis decoratam redderet. Cujus rei luce clariora exstant indicia usque in finem sæculi permansura. Unde nunc veraciter & secure Domino decantare potest: Domine dilexi decorem domus tuæ & locum habitationis gloriæ tuæ.

ANN. CHR. 1152.

Acumen ingenii, linguæ nitor, litterarum ſcientia, dictandi ſcribendique peritia ſimul & ſingulariter in eo reſplendebant: ut vix aliquis ſciret, quid horum in illo poſſimum emineret; cum id magis in illo mirabile videri poſſet, quod non lente, non anxie, ſed eadem pene qua loquebatur celeritate ſcribebat. In ipſo non ſolum naturalis memoriæ felicitas vigebat ſed & ars ad ſumma comprehendenda quæ opus eſſet, & cuſtodienda: adeo ut quæcumque egregie dicta vel audiſſet aliquando vel ipſe dixiſſet, loco & tempore in promtu haberet. In quo ſobrietas adeo viguit, ut nemo diſcerneret, utrum ante cibum, an cibo ſumto magis eſſet ſobrius. Cæterum ut multa breviter comprehendantur, quantæ virtutis vel opinionis vir iſte in toto regno habitus ſit, una hæc res teſtis exſtitit, quod rex Ludovicus Hieroſolymam proficiſcens, conſilio pontificum & procerum experta illius fidei & ſollertiæ regnum ſpecialiter regendum commiſit. Quod ille duobus ferme annis, juvante Deo, ita adminiſtravit & rexit, ut principi reverſo commiſſa ſibi reſtitueret integra. Sed & ſummus pontifex Eugenius, quotiens aliqua in regno graviora emerſiſſent, cum ad ipſius audientiam fuiſſent perlata, iſtius probatæ diſcretioni ſæpius terminanda remiſit. Qui cum invitus & coactus conſiliis regum intereſſet & principum, hoc ut fatebatur, non ſine magno mentis gravamine ſuſtinebat, ut pupillis, ut viduis, ut quibuſcumque pauperibus & injuriam ſuſtinentibus opem ferret: & præcipue, ut commiſſæ ſibi eccleſiæ, vel cæterit in regno conſtitutis, apud principem in opportunitate ſubveniret.

His itaque tantis ac talibus viri magnifici bonis in quemdam mentis exceſſum elati, ſemper eum optabamus ſuperſtitem, quem credidimus vita digniorem, & ideo plagam excepimus, quam vix ferre poterimus. Et quidem ſi pietati imperare poſſemus, lætandum nobis erat magis quod talem patrem habuerimus, quam dolendum quod talem præmiſerimus, quo nos quandoque ſecuturos non dubitamus. Non enim nobis ereptus eſt, ſed periculis; nec tam vitam amiſit, quam feliciter commutavit. Verum quia a conditione moriendi nemo excipitur, cum vir venerandus ea valetudine, qua & mortuus eſt, vexari cœpiſſet, fratrum manibus ſuſtentatus in conventum ſe deduci poposcit: ubi poſt verba exhortationis, cum lacrymis & gemitu omnium pedibus provolutus, qui communis Dominus judicium formidabat, fratrum ſe judicio humiliter expoſuit; lacrymabiliter poſtulans, ut quod in eos deliquiſſet, vel egiſſet negligentius, reſpectu pietatis ei relaxarent. Quod fratres omnes maxima cum devotione & copioſa lacrymarum effuſione gratiſſime fecerunt. Ipſe quoque negligentiores quoſque, qui pro quolibet reatu ligati cernebantur, cuicumque ſubjacuiſſent ſententiæ, ultro & elementiſſime abſolvit, atque omnibus tam remotis quam præſentibus in gratiam rediit, ac priſtinis eos officiis & gradibus reſtituit. Denique quantum in ipſo fuit, multis precibus ut a cura paſtorali prorſus abſolveretur, concupivit & petiit; ſed hujus petitionis aſſenſum a fratribus extorquere nullatenus potuit.

Poſt aliquantulum vero temporis cum ſe morbo acriter videret fatigari, & exitum ſuum imminere tam propria quam medicorum ſententia intellexiſſet, familiares ſuos, dominum videlicet Sueſſionenſem, Noviomenſem & Silvanectenſem venerabiles ad ſe aſcivit epiſcopos: quorum teſtimonio vel conſilio domui ſuæ ipſe diſponeret, quorum munitus ſuffragiis tutius de hoc ſæculo migraret. His quotidie aſſidentibus humiliter ſibi unus ſingillatim, nunc ſimul omnibus, quidquid conſcientia metuebat, cum multis confitebatur lacrymis. His fidem integram frequentius expoſuit; ab his quidquid ſibi injunctum eſt, devotus implevit, & ex eorum viciſſim manibus per quindecim fere ante exitum ſuum dies ſine intermiſſione Dominici corporis & ſanguinis ſacramenta ſuſcepit. Sicque totus ad Dominum converſus, tam diebus quam noctibus pſalmis vel ſanctorum nominibus per ordinem invocandis ſollicitus intendebat. Fratres quoque omnes indefinenter hortabatur paci ſtudere, unitatem ante omnia ſervare, ſcandala, ſeditiones, vel ſchiſmata omni ſtudio fugere, Ordinis conſervationi & divino cultui ſeu ſanctorum veneration diligenter monebat intendere.

Tranſiit autem idem deſiderabilis pater & paſtor egregius inter verba dominicæ orationis & ſymboli, die iduum Januarii, ſeptuageſimo ætatis ſuæ anno, a ſuſceptione autem monaſtici habitus fere ſexageſimo, prælationis vero ſuæ vigeſimo & nono anno. Tranſiit, inquam, plenus tam dierum quam virtutum, in cœlo ſanctis exultantibus, in terra vero omnis ſexus vel ætatis, omnis gradus vel ordinis fidelibus mœſtis & plangentibus. Cujus ſepulturæ & exſequiis pro perſonæ vel loci dignitate celeberrimis Dei nutu interfuerunt ſex epiſcopi venerabiles, & abbates ſeu alii religioſi viri quamplurimi, qui devotis precibus Deo ſpiritum, terræ corpus ſolemniter commendarunt. Chriſtianiſſimus quoque rex Ludovicus cum longius abeſſet, accepto obitus illius triſtiſſimo nuntio, pro familiaritate & amore, quem ad invicem diutius habuerant, negotiis omnibus intermiſſis, cum præcipuis regni optimatibus acceleravit exſequiis intereſſe: ubi & pietatis memor & regiæ celſitudinis immemor, amariſſime, dum ſepelirentur, flevit non deſiitit. Unum procul dubio conſtat, non potuiſſe ſcilicet illum non glorioſe

rioſe conſummari, cujus tota vita præceſſerat glorioſa; unde divinitus provifum eſt, ANN. CHR. 1151.
ut & tranſitum ejus pontifices conſecrarent, & ſepulturam; ſua præſentia rex inſigniret. Sed & ſacri Templi magiſter cum non parva ſui ordinis militia affuit; qui precibus & lacrymis vel quibus modis poterant, dilectam ſibi animam Domino commendabant, &c.

Prolixam hanc epiſtolam, paucis ex fine reſectis, quibus Dionyſiani mœrorem ſuum teſtantur, ut hoc loco exhiberemus, ſuaſit tanti viri, ut jam dixi, reverentia, cujus circumſtantias obitus nullius altetius teſtimonio melius diſcere poteramus, quam Ipſius Willelmi, qui morienti præſens adfuit, eamque ſe ſcripſiſſe teſtatur in tertio libello de ipſius Sugerii vita, quem Gaufrido conſodali ſuo, cujus hortatu eum ediderat, præmiſſa epiſtola dicavit.

CXXXVI. Sugerii virtutes chriſtianæ & monaſticæ.

In tribus illis de Sugerio libellis Willelmus non tam ejus facta, quam virtutes commemorat. Primo, quoniam ob publica regni vel eccleſiæ negotia a monaſterio frequenter abeſſe cogebatur, probatos e fratribus viros, qui in grege ſibi credito doctrina & exemplis vicem abſentis ſupplerent, conſtituere curavit. Ex his Herveum, *magnæ ſanctitatis & miræ ſimplicitatis virum*, licet minus litteratum, fratrum tamen congregationi præfecit. Sive domi erat, ſive foris Sugerius, ad eum cujuſque ordinis ac religionis turbas convolare videres: e quibus nullus ab eo mœſtus, nullus vacuus recedebat. Ejus in omnes caritatem ac munificentiam pauperes & ægri omnes, eccleſiæ quoque, & tam remota quam propinqua teſtabantur monaſteria: adeo ut non unius tantum monaſterii, ſed omnium eccleſiarum paſtor ac pater videretur. Erga fratres infirmantes non ſecus afficiebatur, quam ſi carnaliter omnes generaſſet. Ad ipſum quod attinet, corpus quidem breve & gracile fortitus erat, ſed labor aſſiduus. Magna tamen victus parſimonia eum uſque ad ſenectutem perduxit. Cibus illius nec vilis, nec exquiſitus. Numquam de qualitate cauſatus eſt, numquam de appararu. De ſingulis, quæ ei apponebantur, cum modicum quid præguſtaſſet, reliquum pauperibus mittebat, ſine quibus numquam refi-ciebatur. Eſu carnium numquam uſus eſt, niſi infirmitas, aut amicorum auctoritas compuliſſet. Vinum nonniſi multa aqua dilutum guſtabat, aqua pura in æſtate uti ſolitus. Somno breviſſimo contentus, poſt cœnam aut legebat, aut legentem diutius audiebat, aut conſidentes exemplis illuſtribus inſtruebat. Ejus autem lectio erat de libris patrum, vel eccleſiaſticis hiſtoriis. Poſt quietem expergefactus, poſtquam ſollemni more matutinorum celebraſſet officium, prima quotidie luce ad eccleſiam feſtinabat: ubi autequam accederet ad altare, ad tumulos martyrum provolutus, non ſine lacrymis Deo ſe totum precibus mactabat: ſicque ad altare ſalutares oblaturus hoſtias procedebat; quod tanta cum devotione & compunctione faciebat, ut Deum revera præſentem cernere videretur. Exſtant etiam nunc in cimelarchio Dionyſiano calix ex agathe, patena onychina, & ampullæ eryſtallinæ, quibus in re ſacra utebatur. In eccleſiæ ædificiis & ornamentis magnificus, cellula ipſe breviſſima contentus erat: quam cum aliquando vidiſſet Petrus Venerabilis abbas Cluniacenſis, in hanc fertur erupiſſe ſententiam: *Omnes nos*, inquit, *homo iſte condemnat, qui non ipſe ſibi ut nos, ſed Deo tantum ædificat*. Hæc cellula eccleſiæ adhærebat, vix decem pedes in latitudine, & quindecim in longitudine continens. Hanc decimo ante obitum anno ſibi ipſe ſtatuerat, ut vitam ibi recolligeret atque animum, quem in ſæcularibus diu negotiis diſperſum & diſtractum fuiſſe fatebatur. Hic illi quieſcenti pro pluma palea erat, pro lini mollitie ſubſternebatur lanea parum levis lena: quæ interdiu honeſtis tegebatur.

CXXXVII. Ejuſdem politicæ virtutes & ſcripta.

Ad hæc tanta prudentia, tanta animi conſtantia præditus erat, ut Willelmus non dubitet afferere, illius regimini vix orbem univerſum potuiſſe ſufficere. Hæc Ludovico Groſſo competta erat, ſed maxime Ludovico Juniori ejus filio, qui ad expeditionem ſacram profecturus, Sugerium regni procuratorem conſtituit, qui antea regni adminiſter, etiam vivente patre, exſtiterat. Tanta vero de ejus probitate & agendi peritia apud omnes exiſtimatio erat, ut abſque ulla invidia, ſine ulla impatientia ſubderentur non modo proceres, ſed etiam epiſcopi, gaudentes quod in clero talis fuiſſet inventus, qui rei publicæ curam unus pro omnibus ſuſtinere ſufficeret. Non defuere tamen, qui ei detraherent, piaque ejus conſilia perturbarent. Sed illorum invidiam ſprevit, horum conatus prudenter compreſſit, & ad condignam ſatisfactionem adegit. Tanta porro ejus erat fides, tantaque conſtantia, ut pro veritate vel juſtitia, ſi rex exegiſſet, mortem lætus eſſet excepturus. Porro in regni procuratione tam alienus a cupiditate exſtitit, ut etiam de ſuo militibus ſtipendia & dona ſuppeditaret: omnem pecuniam, quæ de fiſco regio proveniebat, peregrinanti regi aut tranſmittens, aut teſervans. Fuere nihilo minus nonnulli, qui eum apud regem abſentem accuſarint: ac ejus innocentiam Ludovico, dum ex oriente revertens Romam acceſſiſſet, purgavit Eugenius papa; ſicque fa-

dum

ANN. CHR. 1151. ſtum eſt, ut eum non modo læſerit invidia, ſed famam ejus ac laudem auxerit. Nam rex veritate comperta, cum eum ante profectionem plurimum dilexiſſet, omni jam ſuſpicione ſublata poſt reditum amplius illum dilexit, & non tantum vivo, ſed etiam mortuo gratiam retulit. Et merito quidem quippe qui rerum ſummam ſibi creditam ſtrenue ac fideliter rexiſſet, atque cum pace & integritate reconſignaſſet. Hanc tam a populo quam a principe PATER PATRIÆ dictus, habituſque eſt.

V. Vie de Suger. diſſert. 3. Ad ſcripta ejus quod attinet, librum de vita Ludovici VI. ſeu Groſſi compoſuit, eumque Joſleno Sueſſionum epiſcopo dicavit. Complures etiam ad diverſos epiſtolas ſcripſit. Exſtat inſuper liber de rebus in adminiſtratione ſui monaſterii abeo geſtis, auctore, ut quibuſdam, ſed levi fundamento, videtur, Willelmo monacho illius vitæ ſcriptore: quo ex libro quantum monaſterio Dionyſiano profuerit, manifeſtum eſt. Unde merito ejus anniverſarium ibidem hodie quoque ſollemni ritu idibus Januarii celebratur. Hunc librum ſequitur alter de conſecratione eccleſiæ ab ipſo ædificatæ, & de tranſlatione corporum S. Dionyſii, ejuſque ſociorum anno MCXL. facta, ſed in fine mutilus apud Cheſnium, qui omnia Sugerii ſcripta tomo IV. ſuo inſeruit. Optandum eſſet, ut tanti viri effigies, quæ in ſacello beatæ Mariæ in vitrea feneſtra, & ad majorem eccleſiæ Dionyſianæ portam ex cupro cernitur, accuratior eſſet: at eam, qualis qualis eſt, hic exhibere viſum eſt, ubi Sugerius ad pedes beatiſſimæ Virginis provolutus cernitur.

J. Pequet Fecit.

Ejus tumulus uti & aliorum quinque abbatum tumuli a Matthæo de Vindocino ſancti Dionyſii abbate, paullo poſt medium ſæculum tertium-decimum ex prioris ſepulturæ loco tranſlati ſunt ad duos arcus tranſverſæ crucis eccleſiæ, ad portam, qua patet e clauſtro aditus in eccleſiam, appoſito ad Sugerii tumulum brevi hoc epitaphio: HIC JACET SUGERIUS ABBAS, quod totum Sugerium melius expri-

primit, quam prolixius elogium. Ejus teſtamentum ſuperius (*a*) compendio retulimus. Plura de eo in libro IV. hiſtoriæ Dioyſianæ per noſtrum Michaelem Felibienum invenies, ex quo in Appendice referemus litteras Joſecii, aliis Jocelini epiſcopi Saresberienſis ad ipſum Sugerium, quæ inſigne ejus elogium continent. ANN. CHR. 1151. (*a*) *l.* 76. *n.* 147.

CXXXVIII. Odo ejus ſucceſſor exagitatus.

Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum, Sugerii obitum anno præcedente ſecuodum veterem calculum refert, eique ſucceſſiſſe ait Odonem cognomento de Diogilo, qui anno præterito in Compendienſi eccleſia, ejectis canonicis, conſtitutus (*b*) fuerat. Ejus electionem non omnibus fratribus probatam fuiſſe arguit ſæva in eum excitata tempeſtas. Ab ipſo quippe (quod inirere) præfecturæ » initio, certe ante Bernardi obitum, qui Sugerio vix integro biennio cum ſe» ptem menſibus ſupervixit, accuſatus eſt Odo, quod debita multa feciſſet, im» pignoraſſet terras, bona dilapidaſſet. Quin etiam de nece cujuſdam hominis in» ſimulabatur, quem Sugerii propinquum fuiſſe nonnulli tradunt. Odonis innocen» tiam apud Eugenium litteris (*c*) repetitis propugnavit S. Bernardus, aſſeritque, » abbatem eſſe boni teſtimonii, ſibique, utpote vicino, eſſe notiſſimum. Fruſtra » quoſdam inſurrexiſſe in hominem, quem fama publica ſatis excuſet, immo cele» bris commendet opinio. An ſorte bonos eſſe filios, qui patris verenda tam cu» rioſe ſcrutari ſint, neſcio, quæ incomperta omnibus ſomniantes? Stupete qui » audiunt ad ſubiram & inopinaram criminationem, quia numquam dictum quid » hujuſmodi fuerat de Odone. Denique eam incredibilem reddere unum illorum » nomine Raymundum, qui hujus attenuatæ matuiæ auctor ferebatur, hominem » quippe loquacem, ſuſurronem, ſubdole blandum; totum denique compoſitum ad » fallendum. Hæc ſere in priori de Odone epiſtola ad Eugenium. In altera eadem repetit, diluitque accuſationem de nece hominis, quem Odo ipſe a morte eripuerat. Ejuſdem eſt argumenti tertia epiſtola ad Hugonem Oſtienſem epiſcopum, ex qua nomen illius, de cujus nece Odo inſimulabatur a littera G incœpiſſe diſcimus. Non viderur ſuiſſe Sugerii nepos Guillelmus, qui beatæ Mariæ apud Pariſios canonicus erat. Hanc enim circumſtantiam haud dubie non omiſiſſent Odonis accuſatores. (*b*) *ſupra n.* 100. (*c*) *Epiſt.* 285. & 286.

CXXXIX. Guillelmus monachus ſecedit ad priorarum de Vallibus.

Hujuſmodi procellis ſe ſubduxit Guillelmus S. Dionyſii monachus, is qui Sugerii acta conſcripſit, & ad cellam beati Dionyſii de Vallibus, diœceſis Pictavenſis, ultro receſſit, ut ipſe diſerre tradit in epiſtola ad Dionyſianos ſuos, qui cum, ut ad S. Dionyſii abbatiam redirer, horrabantur. Hujus epiſtolæ fragmentum ex codice Peraviano alias (*d*) retulimus, in quo illius ceilæ ſitum & amœnirares idem Guillelmus egregie deſcribit. Initio epiſtolæ, præmiſſa ad quoſdam fratres ſalutatione, *Quid domino*, inquit, *meo abbati, quid veſtræ viſum eſt unanimitati, ut tam crebris me nuntiis ſollicitetis & litteris, atque locum moneatis deſerere? ubi melior eſt dies una ſuper millia; ubi quantulamcumque nactus mihi videor libertatem, & pæne fero gaudia. Aut ego deceptus ſum in eligendo loco; aut demens, ſi deſernero, & peream, ſi non ipſe locus invitat ut ſcribam, cujus meritum ſcribendi ſubminiſtrat materiam. Peream, ſi non poſt exactum in eo annum hoc mihi perſuaſit, ut hunc ultra mutare non cupiam. Nam vallis eſt vallata deliciis*, &c. quæ alias, ut jam dixi retulimus; tum his ſubjungit. *Tot certe, tantæque præter has ſunt loci dotes, ut vix aliqui, qui non viderit, perſuaderi poſſit; vix aliquis, qui hic ſemel appheuerit, niſi invitus recedat. Hunc ergo locum vultis ut deſeram, monetis ut mutem? Hinc ego exeam, illuc revertar, ut me mille ſcandaloſis periculis immergam? Monet Epicurus Idomeneum, ut quantum poteſt fugiat, & properet, antequam vis aliqua major interveniat, & auferat libertatem recedendi. Idem tamen ſubiteti, ubi eſſe tentandum, niſi eum apte potuerit tempeſtivuque tentari. Sed cum illud tempus diu captatum venerit, exiliendum ait; ſperatque ſalutarem etiam ex difficillimis exitum, ſi nec properemus ante tempus, nec ceſſemus in tempore. Scio, quia nimio mei deſiderio laboratis, quia cupitis me veſtris intereſſe gaudiis, veſtræque gloriæ. Amorem amplector, affectui congratulor: nec ignoro, quam benigne me vocetis animo. Verum ego aſſuevi paupertati meæ, quæ mihi non minus jam ſufficit, quam Cræſo opes ſuæ. Jam quippe rudis effectus, honoribus deſuevi, quibus dominus meus amicus beat, & bene de ſe meritos honorifice remunerat. Ut verum fatear, ut vobis in aurem loquar, non eſt mihi tibia tanti. Loco ceſſi, officio renuntiavi fortunam meturus: ne, ſi quid acciderit, imputetur mihi.* Hactenus Guillelmi epiſtola, ex qua diſcimus & hominis meritum, & receſſum ejus non modo propter illas procellas factum, ſed ob invidiam ſortaſſe Odonis abbatis, qui eum loco cedere, & officio renuntiare compulerit, ſed poſtea revocare voluerit. (*d*) *Anal. t.* 2. *l.* 37. *n.* 38.

CXL. Goſuinus an monachos induxerit in Compendienſem eccleſiam.

Odone ad S. Dionyſii abbatiam tranſlato, id conrigiſſe ſortaſſe videbitur quod legere memini in libro II. de vita B. Goſuini abbatis Aquincinctenſis, capite XVIII. in hunc fere modum. Compendienſis eccleſia, ſanctorum Cornelii & Cypriani pontificum & martyrum reliquiis, & ſpina, qua coronatus Chriſtus Dominus, nec-

non

ANN. CHR. 1151. non munda ſindone ; qua involutus fuerat, inſignita, primitus ſæcularibus canonicis commiſſa fuerat. Verum illi divina bonitate abuſi, pro bonis fructibus ſanctitatis fructus demum peſſimos protulerunt ; quod in cauſa fuit, ut ipſis expuliſis ſubſtituerentur Dionyſiani monachi, qui deſideratos ſanctitatis fructus afferrent. At cum neque hi publicæ de ſe expectationi reſponderent, ſed remiſſius viverent; Eugenii papæ juſſu & regis Ludovici precibus, Samſon Remorum archiepiſcopus, & Bernardus Claræ-vallenſis abbas, litteris impetrarunt a venerabili Goſuino, ut loci illius infamiam per ſuos penitus abſtergeret. Miſſus itaque illuc dilectiſſimus ipſius alumnus, ejuſdemque apud Aquicinctum futurus aliquando ſucceſſor Alexander cum quindecim ſociis, locum illum perpurgarunt, & ad fructus boni odoris afferendos aptiſſimum reddiderunt.

CXLI. Compendienſes abbates.

De hac mutatione nullam mentionem invenio in monumentis & inſtrumentis eccleſiæ Compendienſis, in quibus nullus Aleaander abbas occurrit : ſed ſtatim poſt Odonem Guillelmus ad pontificatum Hadriani IV. quo adhuc ſedente, Anſoldus Guillelmo ſucceſſit, præfuitque Compendienſi eccleſiæ uſque ad annum circiter MCLXXXIX. quo anno abbas erat Girardus. Hic poſt annos quatuor tranſlatus eſt ad abbatiam Corbeienſem, Petrum ſortitus ſucceſſorem, quem Richardus biennio poſt » excepit. Hadriani IV. habetur diploma Guillelmo abbati inſcriptum, quo pon» tifex abbatiæ Compendienſi confirmat eccleſiam S. Clementis, quæ vocatur abba» tia curam decaniæ, prædendam S. Petri, & dimidiam prædendam ſcholæ, tres » prædendas, quæ fuerant pignori obligatæ, omnes prædendas ſorenſes, quibus in» veſtiti erant monachi auctoritate ſedis apoſtolicæ, domum hoſpitalem, domum » de clauſtro canonicorum, & terras, quæ eis ea partitione inter ipſos & canonicos ſæculares facta aſſignatæ erant. Hoc diploma datum eſt VII. Kal. Martii, ſed abſque anni & indictionis nota. Idem Hadrianus IV. Compendienſibus clericis ſcri» bit in gratiam Anſoldi abbatis, eiſque præcipit, ut ei pacem eahibeant & obe» dientiam ſicut eam decano exhibere conſueverant. Ubi obſervare convenit, omnes tum Compendienſes eccleſias abbatiæ S. Cornelii ſubjectas fuiſſe. Eidem Anſoldo abbati Alexander III. anno MCLXI. indictione 2. nonis Novembris, pontificatus ſui anno IV. omnes illius monaſterii eccleſias & poſſeſſiones confirmavit. Inter hæc Philippus regis frater theſaurarii titulum retinebat in eccleſia S. Cornelii, ut patet ea controverſia, quæ inter Stephanum Meldenſem epiſcopum & *theſaurarium Compendienſis eccleſiæ*, *dominum videlicet Philippum fratrem regis* ſuper decima Nantolii diu agitata, demum anno MCLXIV. compoſita eſt.

CXLII. Ludovici regis divortium cum Alienordc.

Sugerio tribuitur a Baronio & pleriſque aliis liber de geſtis Ludovici VII. cujus in capite ultimo de divortio facto Ludovicum inter & Alienordem agitur. Verum ex hoc vel maxime capite manifeſte colligitur, hunc librum non eſſe Sugerii ſetum : tum quia divortium illud quod poſt ejus mortem factum eſt, nimirum *die Martis ante feſtum paſchatis-floridi* ſeu dominicæ Palmarum apud Balgentiacum in pago Aurelianenſi, & quidem anno MCLII. cum Sugerius idibus Januarii anno præcedente obiiſſet : tum quia in eodem capite agitur de ſubſecuto Ludovici connubio cum Conſtantia regis Hiſpaniæ filia, immo & de Margarita ea illo matrimonio parta, quæ poſtmodum Hentico filio regis Angliæ deſponſata dicitur, longe poſt obitum Sugerii abbatis. De cauſa prædicti divortii, quod conſanguinitatis præteatu factum eſt, deque conſecutis inde malis & incommodis agere non eſt noſtri inſtituti. Hoc unum notare ſufficiat, Alienordem a Ludovico ſic repudiatam nupſiſſe Henrico regi Angliæ & Nortmanniæ duci, cui ex his nuptiis provenit, magno Galliæ detrimento, Aquitaniæ ducatus, ea quo multa bella & inſortunia orta ſunt.

CXLIII. Odom S. Remigii ſuccedit Hugo.

Sugerio non diu ſupervixit Odo S. Remigii apud Remos abbas, vir inſignis meriti, hoc anno mortuus III. idus Junii. Sepultus eſt ad ſiniſtram partem ingreſſus in chorum, e regione Radulfi-Viridis archiepiſcopi, qui ad dexteram conditus eſt. Utriuſque tumulus, cum æneis craticulis chori aditus ornatus eſt, paullo inferius tranſlatus eſt. Ad tumulum Odonis exhibetur Cartuſiani monachi effigies in habitu laborantis cum brevioti ſcapulari, & cum cæmentarii bolide in manu, ad deſignandam Montis-Dei conſtructionem, cujus auctor fuit Odo abbas, ut ſuperius (a) diximus.

(a) *l.* 76. *n.* 47.

Odoni ſubrectus eſt Hugo ex priore clauſtrali, a Samſone archiepiſcopo benedictus, ad quem Eugenius papa præclaram ſcripſit epiſtolam, ut ei Montis-Dei aſcetas commendaret exemplo antecelſoris ſui, qui eos ibidem collocaverat; ſimulque S. Remigii monachos hortatur, ut Hugoni abbati ſuo ſedulam obedientiam impendant. Hanc epiſtolam Odoni abbati perquam honorificam, quam necdum editam eſſe puto, hic exhibere operæ pretium duai.

CXLIV. Eugenii ad Hugonem epiſtola.

Eugenius epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Hugoni abbati & monachis S. Remigii Remenſis, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Veneranda memoriæ abbas

bas veſter religioſos fratres Montis-Dei quanta caritate dilexerit, & erga eos pietatis opera curaverit exercere, nec a veſtra creditur memoria excidiſſe, nec nobis . . exſtat incognitum. Unde ſi, ſicut ſancti viri filii eſtis, ita omni affectu quoque probari cultis & opere, bonis moribus, & converſationis ejus (veſtigiis) diligentius adhærete atque huic præcipue tam ſancto & laudabili operi toto ſtudio caritatis inſiſtite. Dilectionem itaque veſtram rogamus attentius, & parentis affectu monemus, quatenus prædictos filios veſtros pro illius amore, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum, pro beati Petri & noſtra reverentia, toto pectore diligatis. Et quoniam quanto vitam magis arduam elegerunt, tanto minus ſæcularibus negotiis implicantur, & neceſſitatibus pluribus ſunt expoſiti; taliter ſubventioni eorum inteudite, taliter eis viſcera miſericordiæ aperite, taliter ejus obtuta caritatis ſolatia miniſtrate, ut & nos dilectionem veſtram commendare de piarum rerum imminentia debeamus, & omnibus quod cognoverunt quanta in pectoribus veſtris caritas radiet, augmentum vivacis experientiæ præbeatis. De cætero vobis, filii, qui ad vitæ patriam ſub prælati cuſtodia feſtinatis, per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſupradicto filio noſtro Hugoni, quem vobis hoc tempore abbatem voluit divina clementia ordinari, ſicut patri & animarum veſtrarum rectori honorem & reverentiam humiliter impendatis, ac ſalubribus monitis & præceptionibus ejus propoſitæ obedientiæ colla ſubdatis: ut & ipſe per ſuam ſollicitudinem ſuſceptum officium utiliter valeat, Domino donante, tractare, & vos per obedientiæ veſtræ ſollicitudinem cum eodem poſſitis ad gaudia regni pertingere. Ut autem melius valeatis his quæ a vobis agenda fuerint imminere; venerabilibus fratribus noſtris, Sumſoni Remenſi archiepiſcopo & Trecenſi epiſcopo ſcripta noſtra pro veſtra ſubventione tranſmiſimus, & de cætero utilitatibus veſtris, Domino au. ore, curabimus attento ſtudio providere. Datum Signiæ hal. XII. Februarii.

ANN. CHR. 1132.

His pii pontificis monitis obſecutus eſt Hugo, & novam Montis-Dei familiam fovere ſtuduit; quod eriam præſtiterunt ejus ſucceſſores: donec tandem matrem filia propemodum æquavit.

CXLV. Montis Dei prior Gervaſius.

Monti-Dei tunc præerat Gervaſius prior poſt Haimonem, cui Guigo majoris carthuſiæ prior, inſignem de vita ſolitaria inſcripſit epiſtolam. De Gervaſio intelligenda eſt S. Bernardi epiſtola CCXC. qui hanc ejus inſtinctu ſcripſit Hugoni Oſtienſi epiſcopo contra Jordanum de Urſinis cardinalem, in Germaniam legatum, qui *a radice alpium & regno Teutonicorum, per omnes pene eccleſias Franciæ & Normanniæ* pertranſiens, *fœda & horrenda* veſtigia ubique reliquerat. *Non ſic dominus Johannes Paparonus*, qui ſuum ubique miniſterium honorificaverat. Illa tacere Bernardus decreverat: *ſed venerabilis*, inquit, *prior Montis-Dei ad hoc me impulit, & animavit ut ſcriberem.* Nimirum illic aliquando diverſatus eſt Bernardus, cujus non ita pridem cellula ibidem viſebatur.

CXLVI. Cartuſiæ prioris Anthelmo ſuffectus Baſilius.

Nunc quando de Cartuſienſibus mentio incidit, dicendum eſt Antheimum (*a*) ſeu Nanthelmum Carruſiæ majoris priorem, cum ſacrum illum locum annis duodecim poſt venerabilem Gulgonem rexiſſet, ad Bellicenſem epiſcopatum hoc anno promotum ſuiſſe, eique ſuffectum Baſilium, natione Burgundum, qui prius apud Cluniacum monachus fuerat, ut ex Petri Venerabilis (*b*) ad eum epiſtola colligitur. In hac epiſtola Petrus ejus videndi deſiderium teſtatur his verbis. *Volo te, cariſſime, ſcire affectum illum meum, quo montana veſtra udire decreveram, magis cauſa te viſitandi, quam locum, licet ſanctum, videndi fuiſſe. Illum enim ac fratres alios, & a multis jam annis ſæpe videram; te vero, ex quo iſtud arduum & cæleſte propoſitum aſſumſiſti, numquam viſitaveram. Non fueram, nec ſum immemor, quanto me ſemper affectu coluerit; quam devoto ac ſincero animo ab ipſis adoleſcentiæ tuæ annis ad divina anhelaverit; quam frequenter eo ſpiritu Cluniacum tuam, & vere tuam, viſitaverit; quanto inſuper tempore in ipſo clauſtro fratribus noſtris, tuiſque adjunctus Deo militaverit.* Hæc manifeſte, ni fallor, probant, Baſilium olim Cluniaci monachum fuiſſe. Pergit Petrus dicere de ipſius tranſitu ad Cartuſienſes. *Placuit debuit*, ait, *ſpiritui illi, qui ubi vult ſpirat, ut te de virtute ad virtutem proveheret; & aſſcenſiones in corde tuo diſponens, de bonis ad meliora, de altis ad altiora tranſferret. Conſtituit te in gradu illo vitæ, quo altior aliquis, aut vix, aut nuſquam upparet. Ea de cauſa te inviſere, & profectui tuo quo violenter regnum Dei rapere contendis, propoſueram congaudere*, &c Hanc porro epiſtolam ſcribebat Petrus, *in procinctu*, ut ipſe ait, *Romani itineris conſtituitur, ab Herbini monaſteriolo ſuo, ab ipſis ulpium fauxibus*: ſeque ſocioſque ſuos Baſilio priori & ejus fratribus commendat. De hoc Petri itinere, ſi non ſit aliud, ſuperius (*c*) actum eſt.

(*a*) *Vid. 76. n. 156.*

(*b*) *Petr. Ven. l. 6. ep. 40.*

Petri Venerabilis ad eum epiſtola.

(*c*) *ſupra n. 87.*

CXLVII. Baſilii ad Petrum reſponſio.

Ad hanc Petri epiſtolam Baſilius (*d*) cum reciproco affectu reſpondit, gratias agens de tanta ejus dignatione, & præſentia ejus aliquando fruì cupiens: *quam licet multum*, inquit, *domini & fratres mei deſiderent, ego te ex debito avidius eſurio. Nonne enim ſum ego ille, quem pauperem & inopem non ſperabatis, ſed amabatis,*

(*d*) *ib. ep. 41.*

ANN. CHR. 1151.

tis, fovebatis; & ad omni ſuave religionis piis ſtudiis inſtruebatis? Cluniacenſis ordo, Cluniacenſis diſciplina, Cluniacenſis amabilis & honorabilis conventus, ut vere fatear, me ſemper ad meliora & artiora provocavit, pro certo etiam & adhuc provocat. Quid enim? Poteſt avelli ab homine, cujus anima Deo ſubjecta eſt chori, clauſtri, dormitorii, refectorii Cluniacenſis, cæterarumque nobilium officinarum omni hominis amulanda diſciplina? Sed non omnes vident quod vidi ego: non omnibus notum, quod mihi patuit, gratias Deo. Quid plura? Veſter ſum, ſui, & ero in æternum: quia vere & vos Chriſti Domini eſtis. Servate orationibus, quod ſacris adficaſtis exemplis. Hactenus Baſilius, quo nihil luculentius afferri poterat ad commendandum Ordinem Cluniacenſem: ſicut nihil luculentius ad Cartuſienſe inſtitutum, quam quod ſuperius ſcripſit Petrus, (*a*) afferri poterat; quod etiam aliis litteris idem Petrus teſtatus eſt.

(a) *Petrus ibid. ep.* 34.

CXLVIII. Turbæ in ordine Cartuſienſi.

Verum ſuam de ſacro illo Ordine exiſtimationem nuſquam ſincerius expreſſiſſe videtur, quam in epiſtola ad Eugenium ſcripta occaſione turbarum, quæ ob electionem Otmari e majori Cartuſia electi ad epiſcopatum Gratianopolitanum poſt Hugonem II. ex eodem Ordine aſſumtum, initio Baſilii præfecturæ exortæ ſunt. Has turbas ut reprimeret pontifex, ſatis egit venerabilis Petrus, ſcripta (*b*) ad eum epiſtola, in qua ſic loquitur. *Agnoſco me Cartuſienſium a triginta jam fere annis, hoc eſt etiam antequam præeſſe inciperem, præ cunctis pene mortalibus amaſſe religionem, coluiſſe ſinceritatem, amplexum eſſe veritatem. * Intellexi, nec me falli putavi, cunctorum Latinorum inſtitutis eorum propoſitum præferendum; nec eſſe eos de illis, qui liquant culicem, & camelum gluriunt: hoc eſt, qui irritum faciunt mandatum Dei propter traditiones hominum. Non enim præcipue in cibis, in potibus, in veſtibus, in laboribus, vel ſimilibus, regnum Dei conſiſtere putant: licet hæc, diſcretione facta, minime eidem regno Dei militent: ſed in pietate illa, de qua ait Apoſtolus:* CORPORALIS *exercitatio ad modicum utilis eſt, pietas ad omnia utilis, promiſſionem habens vitæ quæ nunc eſt, pariter & futuræ. Magni ergo ſunt, amandi ſunt, amplectendi ſunt. Et quid dicam? Invitus profero quod ſentio, ratione coactus dico quod nolo. Videor tangere arcam Dei, & eam manu præſumtuoſa, ut quondam Oza bobus laſcivientibus, ſublevare, ſed non ſum præſumtor, non ſum, quantum ad hunc caſum pertinet, dignus morte ut ille: quia ſecurum me faciunt verba illius, qui dixit:* SI OCULUS *tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Dicam ergo, nec jam ultra morabor. Audiat pater æquo animo, verba filii ... In cauſa, de qua adhuc agitur, Gratianopolitanæ electionis, videtur mihi, quod Cartuſienſis ordinis ſerenam diem impius turbo infecerit; & ſplendorem, hactenus cryſtallinum, nubecula, neſcio unde exorta, faſtaverit. Diviſa eſt inter ſe, & qua uſque ad hæc tempora ſpecialius aliis unum in Chriſto fuerat, hac de cauſa in invicem congregatio ſancta compugnat. Hinc Cartuſia, Excubiæ, Durbonum; hinc Portæ, Majorvenum, Silva, Alverium, & ſi qua ſunt alia ad ſacrum illum ordinem pertinentia loca, velut diverſor parietes ſtatuunt. Dicunt hi, non debere electum epiſcopari, & cauſas quaſdam quas non eſt nunc meum dicere, prætendunt. E converſo alii*, nempe Cartuſiæ majoris fratres; *Quid, inquiunt, ad vos iſta? Cartuſienſis ordinis inſtitutio eſt, mala, ſi qua noverint, his, ad quos ſpectat, nota facere, non autem & litigare*, &c. Tenuit nihilo minus electio Otmari, de qua, ut jam dixi, hic agere videtur Petrus, qui in alia (*c*) ad Baſilium epiſtola *illum nobilem carne & ſpiritu Otmarum converſum de Valbonnois* ſalutat.

(b) *ib. ep.* 22.

* f. *virtutem.*

(c) *ib. ep.* 40.

Haud ſcio an ad hanc occaſionem, aut ad aliam, de qua in S. Anthelmi vita agitur, referenda ſit illa fratrum quorumdam rebellio, quæ in majori Cartuſia, ut ex Bernardi epiſtola CCLXX. patet, eodem tempore orta eſt. Quamquam potius referenda videtur ad tempus Anthelmi prioris: qui, cum nonnulla in ſuis expendare voluiſſet, quoſdam e ſuis rebelles concitavit. Horum vero proterviam non ferens Anthelmus, ne allos in ſuam ſocietatem adducerent, e Cartuſia extrudiſſe traditur. Ex his quidam ad Eugenium confugere, a quo abſoluti, nulla impoſita pœna remiſſi ſunt; qua de re Bernardus in illa epiſtola queritur, quod *ab ipſa fundatione loci eſſet inauditum, ut quis extens ſine ſatisfactione reciperetur.* Porro ea res huc uſque proceſſerat, ut prior ipſe gradu ſuo ceſſiſſet, ſive propria ſponte, ſeu factione rebellium. Hunc Bernardus reſtitui poſtulat, *ut non glorietur omnis iniquitas. Alioquin*, inquit, (*quod non fruſtra timemus*) *niſi prior reſtituatur in gradu ſuo, Ordo non diu erit in ſtatu ſuo.* Non ſtatim ceſſaverunt illæ turbæ, ſed adhuc earum reliquiæ vigebant ſub Gaufredo epiſcopo Otmari ſucceſſore, ut inferius videbimus.

CXLIX. Raynaldi abbatis Ciſtercienſis obitus & Gozuini electio.

In eadem epiſtola Bernardus obitum Raynaldi Ciſtercienſis abbatis pontifici renuntiat, ſimulque Gozaini abbatis Bonæ-vallis in ejus locum ſubſtitutionem, quam ab Eugenio confirmari rogat. *Dominus Ciſtercienſis*, inquit, *deſeruit nos: plaga ma-*

gna

ANN. CHR. 1152.

gna ordine. Mihi vero duplex incumbit mœroris ratio, qui in uno homine & patrem amiſi, & filium. Et nunc habemus pro eo dominum Gozuinum Bonæ-vallis abbatem. Sit beneplaciti veſtri confortare eum litteris apoſtolicis, & quod de eo factum eſt, veſtro roborare favore. Noſtis eum, & non eſt ei apud vos opus commendatore, quem ſatis commendat vita ſua & ſapientia ſibi data a Deo.

Valentinus epiſcopus commendatur.

„ His addit vir ſanctus, dominum Valentinum epiſcopum convaleſcere, & ubi „ valet, operari bona. Eum diligi a boni amatoribus, & diligere bonos, quia bo„ nus ſit. Pontificis eſſe, tales diligere & fovere. Epiſcopus iſte Ortbertus erat, ex priore Caſæ-Dei aſſumtus ad illam dignitatem, cujus electionem ante annos ſex Bernardus a pontifice probari petierat. In fine vit Dei ſe plus ſolito infirmari, & viribus ſenſim deficere ſignificat. *Puer veſter*, inquit, *plus ſolito infirmatur: guttatim defluit, forte minime dignus qui occidatur ſemel, & cito ingrediatur ad vitam.* Attamen fere biennio ſuperſtes fuit in tanta infirmitate.

Bernardi morbus.

CL.

Ejus ſententia de beneficiis puero conferendis.

Præclara eſt ejuſdem epiſtola, eodem tempore ſcripta (*a*) ad Theobaldum Campaniæ comitem, qui Willelmo filio ſuo adhuc minorenni quaſdam eccleſiaſticas dignitates (ea eſt etiam bonorum in filios ſuos indulgentia) a Bernardo procurari petierat. Reſpondet ſanctus doctor ut ſincerus amicus, ſe Theobaldum diligere, ac diligi a Theobaldo non dubitare, ſed propter Deum: porro ſe ejus amore indignum fore, ſi ejus cauſa Deum offenderet. *Offendo autem proculdubio*, inquit, *ſi facio quod requiritis. Nam honores & dignitates eccleſiaſticas non ignoro debere his, qui eas digne ſecundum Deum adminiſtrare & velint, & poſſint. Porro eas acquiri parvulo filio veſtro precibus meis, vel veſtris, nec vobis juſtum, nec mihi tutum eſſe noveritis. Nam nec cuiquam, vel adulto, plures in pluribus eccleſiis habere licet, niſi diſpenſatorie quidem, ob magnam vel eccleſiæ neceſſitatem, vel perſonarum utilitatem. Quam ob rem, ſi vobis videtur hic durus ſermo, & placet quod cogitaſtis implere; parcite mihi in hoc. Sane Willelmulo noſtro cupio bene per omnia: ſed ante omnia Deum. Hinc eſt, quod contra Deum nolo aliquid habeat, ne non habeat Deum. Quod ſi alius ſecus voluerit, nolo per me habeat, ut perdam & ego Deum. Ubi vero emerſerit quod ſecundum Deum habere poſſit, probabo me amicum; & operam meam, ſi opus fuerit, non negabo. Apud amatorem juſtitiæ in excuſando eo quod pro juſtitia eſt, non multum mihi laborandum.* En ſincerus & verus amicus non palpans amicos, nec eis quantumvis patentibus, turpiter blandiens contra conſcientiam. En vera incorrupti doctoris ſententia de collatione & pluralitate beneficiorum, ad quam utinam ſeſe omnes componerent; quod magis optare licet, quam ſperare. [Vide Bernardi epiſtolam VII. ex novis editis in ampliſſima collect. pag. 728.] Willelmus ille Theobaldi comitis filius, non multo poſt patris obitum adeptus eſt præpoſituram Sueſſionenſis eccleſiæ; ſaltem ut ei conferretur, ſcripſit Petrus (*b*) Celſenſis ſummn pontifici p. per R. archidiaconum & magiſtrum H. forte Hugonem Farſitum, qui pro illa præpoſitura Guillelmo concedenda pontificem adiere. In hac epiſtola Petrus duo ejus brachia, id eſt duos fratres, commendat, Henricum ſcilicet comitem ac Theobaldum, futuros ei in omni auxilio & conſilio. Ad calcem epiſtolæ papæ commendatur *magiſter H. vir apud nos*, inquit, *probatæ honeſtatis*, qui *magiſtrum J.* id eſt Jhannem Saresberienſem, *clericum noſtrum & amicum docuit, & multa bona* ei fecit. Proceſſu temporis Guillelmus iſte, Ad-albas-manus appellatus, primo Carnutenſis epiſcopus fuit, de'n Senonenſis archiepiſcopus, ac demum Remenſis & S. R. E. cardinalis & legatus.

(*a*) Bern. ep. 272.

(*b*) Petr. Cell. l. 1. ep. 1.

CLI.

Nicolai Claræ-vallenſis lapſus.

Ad prædictam mœroris occaſionem & cauſam, quæ ex obitu Raynaldi Ciſtercienſis abbatis Bernardo accidit, alia non multo levior acceſſit ex lapſu Nicolai (*c*) nntarii ſui, qui Claram-vallem fœdiſſima defectione eodem tempore deſeruit. Hic Bernardi indulgentia & facilitate abuſus, non tantam epiſtolas ejus nomine, eo inconſulto, ad diverſos ſcripſit; ſed etiam ejus ſigillum in malos uſus adulteravit; quod Bernardus, tacito Nicolai nomine, Eugenio primum ſignificavit (*d*) his verbis, *Periclitati ſumus in falſis fratribus, & multæ litteræ falſitæ ſub falſato ſigillo noſtro in manus multorum venerunt, & quod magis vereor, etiam uſque ad vos dicitur falſitas pervolaſſe.* Sed tandem, cum res in publicum vulgata eſſet, funeſtum ejus caſum, non jam diſſimulato nomine, in alia (*e*) ad eumdem Eugenium epiſtola ſic deplorat. *Nicolaus ille exiit a nobis, quia non erat ex nobis: exiit autem fœda poſt ſe relinquens veſtigia. Et ego longe ante hominem noveram: ſed exſpectabam, ut aut Deus eum converteret, aut inſtar Judæ ipſe ſe proderet; quod & factum eſt. Præter libros, denarios, & aureos multos, in ipſo exitu inventa ſunt ſuper eum ſigilla tria: unum ejus proprium alterum prioris, tertium noſtrum... De turpitudinibus ejus, quibus terra ſordet, & factæ ſunt omnibus in paraboiam, ſuperſedeo polluere labia mea & veſtras aures.* Addit Bernardus, ſiquidem ille ad Eugenium, ut ille jactitabat, pergeret, dignum eſſe, ſi quis alius, *perpetua inclu-*

(*c*) *V. l. 7. n. 55. & l. 9. 9.*

(*d*) Bern. ep. 284.

(*e*) id. ep. 298.

ANN. CHR. 1151. *ſtone*. Nicolai lapſus non contigit ante hunc annum, certe poſt prædictam (*a*) electionem Gratianopolitanam, de qua Bernardo (*b*) ſcribens Petrus Venerabilis quid ſentiret, *in ore*, inquit, *cariſſimi mei veſtrique fidelis Nicolai vobis retegendum diligenter expoſui*. Nicolaum quippe ad Petrum miſerat Bernardus, ut ad eum perferret epiſtolam, ad quam hic Petrus reſponder: qua in epiſtola (*c*) Bernardus de illo Nicolao ſic loquitur. *Nicolaus iſte meus, immo & veſter, in ſpiritu vehementi commotus, commovit me, aſſerens ſe vidiſſe epiſtolam noſtram, directam ad vos, in qua voces amaritudinis claudebantur*; qua de re vir Dei ſe purgat, negans quidquam aliquando vel in corde ſuo ortum, vel ex ore extortum, quod amici aures exaſperaret. Neſcio an hæc diſſenſionis ſemina jam conſulto ſpargeret inter amicos Nicolaus, ut, ſi a Bernardo recederet, apud Petrum gratiam hac arte inveniret. Itane magnis illis viris illudebat verſipellis ille impoſtor, ut ambobus ſe gratum redderet! Sic ſunt candidi & cordati animi, qui aliorum corda ex ſuis æſtimant.

(*a*) num. 148.
(*b*) Petr. Ven. l. 6. ep. 3.
(*c*) Bern. ep. 387.

CLII. Petro Cellenſi præviſus. Non minus Petro Cellenſi abbati carus erat Nicolaus, adeo ut Petrus ad eum „ ſcribens, non alia quam hac inſcriptione (*d*) uteretur, *Suo ſuus*. Hic tamen „ ejus lapſum ſubodoratus videtur, ut patet ex quadam ipſius ad eum (*e*) epiſtola, in qua eum monet, ut caveat ſibi a labiis iniquis & lingua doloſa. *Apud nos enim*, inquit, *quædam de te diſſeminata ſunt, quibus forte, niſi elypeum cautæ proviſionis oppoſueris, læsi in curia poteris. Summi nempe quidam viri cuidam de curia, qui apud nos eſt, ut ipſe audivi, inſuſurraverunt te de curia dixiſſe quædam inhoneſta, & te falſum legatum domni papæ in his partibus geſſiſſe; quæ neſcio utrum ſint magis falſa, quam maligna, vel e converſo. Sapiens es, eſto tibi in his ſapiens*. Sed non ex amica illa admonitione reſipuit homo jam corrupti animi & perfrictæ frontis.

(*d*) Petr. Cell. l. 4. ep. 1. & ſeqq.
(*e*) ibid. ep. 4.

CLIII. Nicolaus iſte alius a Nicolao Anglo. Plerique ne dicam omnes, exiſtimant, eum profugiſſe in Angliam, ſeque in S. Albani monaſterium recepiſſe; ipſumque eſſe Nicolaum, qui poſt Bernardi obitum ejus de beatæ Virginis conceptione ſententiam traduxit, impugnavitque; atque adeo eum eſſe, quem Petrus Cellenſis refellit. Verum hunc Nicolaum a Clarævallenſi alium eſſe conſtat, utpote Anglum, & Petro Cellenſi facie ignotum, ut ex duabus ipſius Petri (*f*) adverſus eum epiſtolis manifeſtum eſt: cum Nicolaus Claræ-vallenſis Gallus fuerit, in Campania ortus, & quidem Petro Cellenſi maxime familiaris & amicus, ut ex dictis intelligitur.

(*f*) id. l. 6. ep. 23. & l. 9. ep. 20.

CLIV. Ad Arremarenſes redit. Quo igitur, inquis, Nicolaus Claræ-vallenſis poſt fuam defectionem ſe recipit? Nempe poſt diverſos hinc illincque diſcurſus, poſt Bernardi obitum ſubſtitit tandem in priſtino ſuo, unde olim diceſſerat Claram-vallem aditurus, monaſterio Arremarenſi, ubi ante, Bernardo ſcilicet ſuperſtite, ſibi ſotte tuto ac ſecuto remanere non licuiſſet. Id diſcimus tum ex epiſtola LIX. Arnulfi Lexovienſis epiſcopi ad ipſum Nicolaum, tum ex ipſius Nicolai (*g*) epiſtola, ad Willelmum Remorum archiepiſcopum ſcripta non ante annum MCLXXVI. quo Willelmus ad hanc dignitatem promotus eſt. In hac epiſtola Nicolaus Willelmio ſe gratum exhibet, quod ipſum receperit intra *ſacrarium* ſuæ familiaritatis, & quod ſuſurroni & detractori (quod timebat Nicolaus) locum non daret. Deinde ſe excuſat, quod ab ejus conſpectu tam diu abſtinuerit, ubi in rem noſtram hæc ſcribit: *Excuſabo me de difficultate itineris, de longinquitate regionis, quæ eſt inter Remenſem urbem & Arremarenſem eccleſiam?* ubi proinde tunc degebat Nicolaus. *Sed iter breve eſt, & via plana, & plena in circuitu amicorum meorum*. Illic ſe ſui juris eſſe, quod monachum pudere debuiſſet ipſe quaſi gloriabundus fatetur, cum ſubdit: *Adiciam, quia licentiam veniendi habere non potui, cum vadam, & veniam, eam & redeam tota die? Hæc dicerem, ſi ita eſſem ſub poteſtate conſtitutus, ut mei ipſius poteſtatem habere non poſſem*. In eo vero vel maxime vanitatem ſuam prodit, quod de multitudine amicorum, ut olim etiam tunc gloriabatur. Sic in quadam ad Henricum Campaniæ comitem (*b*) epiſtola, quæ eodem fere tempore, ac ſuperior, ſcripta eſt: *Ab ineunte ætate mea placui magnis & ſummis principibus hujus mundi: ſed tibi ſingulariter ex dominio naturæ debeo quidquid ſum*, utpote in Campania natus; *ex officio amicitiæ quidquid poſſum*. Sed ſatis ſuperque ſatis de illo Nicolao.

(*g*) Miſcell. Baluz. t. 2. p. 237.
(*b*) ib. p. 234.

CLV. Balmenſis abbatia in prioratum redacta. In ſuperioribus ſæpe actum eſt de Balmenſi virorum monaſterio diœceſis Veſontionenſis, quod a S. Columbano conditum fuiſſe tradunt. Illic diſciplina regularis ad ſæculum decimum, quo tempore fere ubique labefactata erat, virens ac vigens exiſtit ſub Bernone abbate, qui S. Odonem Cluniacenſem poſtmodum abbatem ibidem excepit, & ad inſtituendum Cluniacenſem ordinem informavit. Dein lapſu temporis, quæ humanarum rerum conditio eſt, lapſa eſt illic monaſtica diſciplina, eoque monachorum illius loci effrenis corruptela evaſit, ut in Osbertum ſedis apoſtolicæ legatum ſævierint; quod ubi reſcivit Eugenius papa, qui tunc apud Pariſios

ANN. CHR. 1131.

fios verſabatur, litteris datis ad Guillelmum Matiſconenſem comitem, & ad Humbertum archiepiſcopum Veſontionenſem, in quorum ditione monaſterium ſitum erat, juſſit, ut in placitum tam diri ſacinoris Balmenſis abbatia in prioratum redigeretur, & locus ipſe cum ſuo theſauro & poſſeſſionibus fratribus Cluniacenſibus traderetur, monachi vero ejus loci inde expulſi, ad Cluniacenſium obedientiam revocarentur. *Datum Pariſius* IV. *kal. Junii*, & quidem anno MCXLIX. ut ſuperius (*a*) obſervatum. Id tamen exſecutioni demandatum non eſt ante hunc annum, quo Petrus Venerabilis rem exſecutus eſt, uti nos docent ejus litteræ, quas hoc loco ex archivio Cluniacenſi referre viſum eſt.

(*a*) *ſupra n.* 16.

CLVI. Petri Venerabilis hac de re litteræ.

Ego frater Petrus, humilis fratrum Cluniacenſium abbas, notum facio tam eiſdem fratribus, quam cunctis legentibus ea quæ ſequuntur. Balmenſe monaſterium, a ſancto, ut fama eſt, Columbano fundatum, diu non ſub ipſo tantum, ſed & poſt ipſum diutius in ſanctæ religionis propoſito a ſancto fundatore ſuſcepto tempore non parvo perſeveravit. Adeo autem tam conſtantem ſui perſeverantiam in his ſacris ſtudiis exhibuit, ut tam apud Luxovium & Lirinum præcipua prius monaſteria, quam etiam in tota pene Gallia religione monaſtica langueſcente, in ſola Balmenſi eccleſia fugaces ejus reliquiæ longo poſt tempore velut ex propriis ſedibus expulſæ reſediſſe viderentur. Teſtis eſt horum quæ dico, cum multo amore & honore nominandus ſanctus Pater noſter Odo, qui ab ultimis pene occidentis finibus cauſa explorandæ religionis egreſſus, cum multa monaſteria per diverſas conſtituta regiones circuiſſet, non invenit ubi requieſceret pes ejus, niſi apud Balmam: ubi congruum votis ſuis ac ſanctis deſideriis locum inveniens, exuit ibi veterem hominem cum actibus ſuis, & induit novum qui ſecundum Deum creatus eſt.

Proceſſu debinc temporis a Willelmo magno & nobili Aquitanorum duce ad fundandum novum monaſterium in Matiſconenſi epiſcopatu, valle quæ Cluniaca dicebatur electa, eaque cura Bernoni Balmenſi abbati ab eo impoſita, provectus eſt de monacho in Cluniacenſem abbatem jam dictus pater Odo; qui de Balma Cluniacum tranſlatus, Cluniacenſis ordinis prima fundamenta jecit: eaque non ſuper arenam, ſed ſuper petram conſtituens, tam per ſe quam per ſibi ſuccedentes ſanctos Ordinis noſtri patres cœptum ſanctitatis ædificium, ut nunc datur cernere, per omnipotentis Dei gratiam uſque ad ipſa pene faſtigia cæli provexit. Sed ut inter innumera de talibus exempla ſuperbientibus mortalibus oſtenderetur, non ſolum hominem, ſed nec aliquid in mundo humanum eſſe poſſe diuturnum, verumque eſſe quod de ipſo homine verax ſcriptura loquitur, NUMQUAM *in eodem ſtatu permanet; & illud,* SUMMISQUE *negatum eſt ſtare diu, a longo bene diu ſervatæ religionis propoſito jam dictum Balmenſem monaſterium, quo caſu neſcio, paullatim concidit, & a ſummis ad ima defluxit.*

*Pratereo caſum, qui noſtri temporis hominibus nimium notus eſt, & qui indignitate ſui ſcripto ad poſteros tranſmittendus non eſt. Et ut ad rem, propter quam breviter iſta præmiſimus, cito accedamus; temporibus meis deſtitutum omni pene monaſtici fervoris propoſito locum ſæpe nominatum, Balmenſe dicu monaſterium, pater noſter dominus Eugenius papa III. mihi ex inſperato commiſit; & ut curam quam poſſem ad iſtud in melius reformandum adhiberem, litteris ſuis rogavit, pariter & præcepit. Præcepit etiam, & inſuper privilegio apoſtolico ſanxit, quatinus idem locus Balmenſis, non abbatiæ, ſed prioratus nomine, Cluniacenſi ſemper monaſterio ſubeſſet. Fecit autem hoc ea de cauſa, ut labor noſter vel ſollicitudo illi loco adhibita certius * ac liberius in fructum optatum prorumperet, & ad finem congruum remotis omnibus obſtaculis facilius perveniret. Confirmavit hoc idem Chryſopolitanus, qui & alio nomine Bizuntinus vocatur, archiepiſcopus dominus Humbertus, in cujus diœceſi locus ipſe continetur, laudante hoc & confirmante in mea præſentia univerſo capitulo ſuo, & hoc ipſum atteſtante charta, quæ in Cluniaco continetur ſignata ſigillo ſuo. Non defuit huic negotio voluntas & aſſenſus comitis Burgundiæ Willelmi ejuſdem monaſterii advocati, cujus non ſolum aſſenſu, ſed & inſtinctu omnia geſta ſunt. Oſtendit hæc charta, quam armarium Cluniacenſe continet, ſigilli ejus impreſſione ſignata. Hoc monaſterium ego frater Petrus, humilis fratrum Cluniacenſium abbas, jam dicti domni Eugenii papæ III. imperio, archiepiſcopi eccleſiæ Bizuntinæ aſſenſu, domni Willelmi comitis rogatu, ut jam dixi, regendum ſuſcipiens, multum in eo laboravi; multa, ut tam in ſpiritualibus quam in temporalibus proveheretur, expendi; & tandem brevi tempore majorem inveteratam in juvenem & formoſam Cluniaci filiam, gratia Spiritus ſancti, magis magiſque in dies decorandam converti. Unde quia dicente Domino juxta unum evangeliſtarum,* DIGNUS *eſt operarius cibo ſuo; & juxta alium,* DIGNUS *eſt mercede ſua; vellem, ſi omnipotenti Domino placeret, aliquem hujus laboris mei fructum non hic, ſed alibi percipere, & horarum laborem mercede perpetua compenſare. Præcipio itaque, & conſtituto ut die, qua viam univerſæ carnis me ingredi Domino placuerit, & commune mortis debitum ſolventem quo juſſerit evocare; a priore*

* al. citius.

Bal-

ANN. CHR. 1951.

Balmenſi, quicumque ille fuerit, refectio fratribus, tam in conventu, quam in infirmario, more majorum & ſollemnium procurationum, de bono pane & ſabir, vino bono, optimis & magnis piſcibus; vel, ſi congruum tempus fuerit, quantum ad infirmos ſplendide de carnibus magnifice exhibeatur. Præter hoc, conſtituo, ut eadem die centum pauperes de pane, vino, & carnibus; vel publicæ abſtinentiæ diebus, de eibis tempori competentibus pleniſſime reficiantur. Hoc per Dei gratiam poſt obitum meum annuatim ſemper: quam diu autem vixero, exhibeatur jam dictu refectio abſque aliqua immutatione fratribus & pauperibus VIIII. *kal. Novembris, hoc eſt in vigilia dedicationis majoris & novæ eccleſiæ, quam felicis memoriæ dominus Innocentius papa II. noſtro tempore, poſtulatione & ſtudio dedicavit. Quid pro unima mea vel viventis, vel mortui ea die fiat, non eſt meum præcipere, & nihil inde inſtituo: quia hoc ſollicitudini & caritati fratrum noſtrorum relinquo. Actum eſt hoc anno ab incarnatione Domini* MCLI. *die Circumciſionis Domini, lectumque eſt in capitulo Cluniacenſi, audientibus univerſis fratribus, idemque approbantibus eiſdem confirmatum.*

Hactenus Petri Venerabilis præceptio ſeu conſtitutio de Balmenſi monaſterio, quod Cluniacenſi abbatiæ Fredericus imperator poſt duos annos litteris ſuis (*a*) confirmavit, & poſt eum Hadrianus papa IV. quorum in litteris monaſteria & eccleſiæ, quæ a Balmenſi monaſterio pendebant exprimuntur, in his Jufanum apud Veſontionem monaſterium, olim puellarum, quod in utriſque litteris mendoſe *Viſanum* dicitur. His litteris ſubſcribunt Arnoldus Colonienſis archiepiſcopus, ex epiſcopis Gunterus Spirenſis, Conradus Wormatienſis, & Anſelmus Havelburgenſis; tum Wibaldus Corbeienſis atque Stabulenſis, Henricus dux Saxoniæ, Henricus dux Bavariæ & alii. Datum Wormatiæ III. idus Junii anno MCLII.

(*a*) *Bib. Clun. p.1414.*

CLVII. Ejuſdem Petri ſtatutum pro Radulfo comite benefactore.

(*b*) *Spicil. t.2. p.332.*

Non diu poſt Sugerium vixit Radulfus ſeu Rodulfus Viromandenſis comes, de Perrona cognominatus, filius Hugonis Magni, fratris Philippi regis Francorum, quem Radulfum Ludovicus Junior, ad orientem profecturus, cum Sugerio regni procuratorem conſtituerat. *Hic poſt reliqua bona*, inquit Petrus (*b*) Venerabilis, quibus Deum ſibi propitium reddere, dum incolumis eſſet, ſtuduerat *jam infirmus & morti proximus præcedentibus aliquid maius* ſuperaddidit. *Nam monaſterio de Creſpeio, quod antiquitus in eodem Creſpeii caſtro conſtructum fuerat, & Cluniacenſi eccleſiæ ſubditum erat, tam in terris, quam in terrarum redditibus, tanta largitus eſt, ut redditus annui terrarum illarum mille ſolidorum quantitatem excederent. Præter hæc, & multa alia, quæ diverſis ad Cluniacum pertinentibus monaſteriis delegavit, etiam ipſi Cluniacenſi monaſterio quingentas argenti marchas jure teſtamentario donavit; quæ ipſo jam vita exemto, paucis poſt diebus Cluniacum allatæ ſunt, & Cluniacenſi conventui publice in capitulo præſentatæ.* Tantis beneficiis ne ingrati eſſent Cluniacenſes, communi conſilio Petrus ſtatuit, duo pro Radulfo *tricenaria* fieri, tres miſſas ab unoquoque ſacerdotum celebrari, ter ſeptem pœnitentiales pſalmos a cunctis aliis non ſacerdotibus recitari; ad hæc per univerſa Cluniacenſis ordinis monaſteria, *ubi ordo tenetur*, tricenaria celebrari; ab aliis ſacerdotibus, qui extra ordinem ſeu conventum manent, duas miſſas abſque exceptione perſolvi. *Super hæc omnia, quod ruro cuilibet conceditur, datum eſt ei & anniverſarium ſollemne;* eademque die ſinguli Cluniaci ſacerdotes miſſam pro ejus ſalute celebrabunt; alii pſalmum L. recitabunt, & tredecim pauperes reficientur. Denique *annuale inſuper miſſarum, hoc eſt unno integro quotidiana miſſa, pro eo celebrabitur.* Hactenus Petri pro Radulfo comite ſtatutum, in quo prima forte *annualis* mentio occurrit. Ejus obitum hoc anno collocat Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum, ubi de illius libris agit. Sepultus eſt Radulfus in monaſterio Creſpienſi ſeu Criſpiacenſi.

CLVIII. S. Martini de Chora monaſterium.

* *Cure.*

* *Crevan.*

* *l'Yonne.*

(*c*) *Lab. Conc. t.10. p.1083.*

Exſtat in pago Nivernenſi ſub Æduenſi diœceſi locus haud ignobilis, Chora * nuncupatus ab Animiano Marcellino & a Jona monacho in vita S. Columbani, atque in Notitia imperii laudatus, ſic dictus a fluvio Chora, qui in eodem ortus pago poſt duodecim leugas apud Crevennum * in Icaunam * labitur. Poſita ſunt ad eum fluvium veterrima duo monaſteria, nempe Vizeliacenſe a Gerardo comite ſæculo nono conſtructum; & S. Martini de Chora, cujus origo cum auctore incerta eſt. Primam ejus mentionem invenio in litteris Eugenii III. qui G. abbati de Chora ſcribit (*c*) ſuper decima & parochialibus juribus villæ Priſciaci, quam Pontius Vizeliaci abbas ab eo per violentiam monaſterio ſuo ablatam, & injuſte detentam querebatur; quam controverſiam pontifex Stephano Regniacenſi abbati dijudicandam committit. *Baſilio abbati monaſterii eccleſia S. Mariæ & S. Martini Chorenſis, ejuſque fratribus* Alexander III. diploma indulſit, quo ejus loci poſſeſſiones omnes confirmantur. Hoc diploma ex authentico deſcriptum, ne pereat, in Appendice referre placuit ad qualemcumque illius monaſterii memoriam, quod modo ad tenuiſſimas fortunas redactum eſt. Noſtro tempore duo inſignes eruditione abbates

ejus

ejus loci exſtitere, Anabilis Bourſetus, & Johannes Galeſius, Græcarum litterarum in regio apud Pariſios collegio profeſſor, qui nuperrime deceſſit, anno ſcilicet MDCC. quo hæc ſcribo. ANN. CHR. 1251.

CLIX. Boſo abbas Lerinenſis, aliique.

Lerinenſi monaſterio poſt Raymundum II. præfuit (*a*) Boſo, qui anno ſecundo regiminis cum Guillelmo Maſſilienſi ſancti Victoris abbate quorumdam prædiorum permutationem fecit ad ſervandam inter utrumque locum pacem & concordiam. Eodem abbate, cum frequentibus Sarracenorum incurſionibus Lerinenſe monaſterium infeſtaretur, conſulibus & populo Graſſæ ſcripſit Hadrianus IV. ut Lerinenſes, eorumque poſſeſſiones pro ea qua pollebant poteſtate tutarentur: ut, *quo tunc & numero, & copiis, tum auctoritate officiorum regalium exſiſtebant majores: ita promptiores ad jura eccleſiaſtica tuenda invenirentur*. Inſuper rogat *fides deſertores, ſi qui adſint, ut reſipiſcant, & vultus contemplentur ſuos in ſpeculo præceſſorum ſuorum, qui tam fideles habiti ſunt, ut ſedes apoſtolica defenſionem eccleſiarum & monaſteriorum non ſemel tantum ſua fide committeret*. Boſone item abbate abſoluta eſt beatiſſimæ Dei-genitricis eccleſia, *toto mundo venerabilis*, inquit chronographus, eam que ab Enardo Senecenſi & Iſnardo Glandarenſi epiſcopis Boſo dedicari curavit IV. nonas Octobris, ipſo utique die, quo majoris eccleſiæ S. Honorati & baſilicæ ſanctæ Crucis conſecratio quondam facta fuerat.

(*a*) *Chronol. Lerin. p. 163.*

Boſoni poſt annos undecim ac fere dimidium præfecturæ ſucceſſit Raymundus III. cognomento Richardus, cui Raymundus Berengarius Provinciæ comes omnia bona Lerinenſibus ante collata confirmavit, idque litteris ſuis Ildefonſus ſeu Alfonſus rex Aragoniæ & Barcinonenſis comes, ejus conſanguineus, auctoritate ſua roboravit, qui & caſtrum Moginum * ſirum prope *Cane* opidum, Lerino in manu Raymundi abbatis donavit. Teſtes Hugo Tarraconenſis archiepiſcopus, Petrus Auſonenſis & Guillelmus Gerundenſis epiſcopi. Raymundum abbatem anno MCLXX. excepit Gaufredus, eo nomine primus, qui nihil memoria dignum geſſit ob brevem, unius ſcilicet anni præfecturam. De Augerio ejus ſucceſſore infelius.

* *Mugin.*

CLX. Artæ-cellæ ſeu Brignollæ incrementa.

In comitatu Aquenſi S. Perpetuæ eccleſia prope Brignollam, quæ ſub initio ſuperioris ſæculi monaſterio S. Victoris (*b*) collata fuerat, hoc tempore iam in cellam erecta erat, Cella Brigollæ dicta, & nova in dies incrementa capiebat, duplici cœtu, monachorum ac virginum inſignita. Illius cellæ hoc tempore prior erat Bermundus, cui Bermundo & *monialibus*, ſeu *dominabus de Arcellis* * Guillelmus de Pennis mediam partem caſtri de Pennis, & alterius partis quartam hoc anno vendidit pretio duorum millium ſolidorum regalium. Actum *in præſentia Barrali Maſſiliæ vicecomitis, vicem Ildefonſi illuſtris regis Aragonum in Provincia gerentis*, qui hanc venditionem confirmavit. Teſtes Gaufredus Biterrenſis epiſcopus Petrus-Colnis præfectus militiæ in Provincia, & alii. Idem Ildefonſus *rex Aragonenſis*, co„ *mes Barchinonenſis, Corſiæ Illerdæque marchio & Provinciæ dux*, donat, laudat, „ & concedit ob remedium animæ ſuæ, patrumque ſuorum *Domino Deo & ſanctæ Mariæ, ſancto Victori de Maſſilia, necnon abbati Petro cum monachis ibidem Deo deſervientibus; & ſanctis monialibus, quæ in monaſterio S. Perpetuæ ſunt*, eccleſiam de Campis, multaſque alias, & *omnes homines, quos prædicta moniales poſſident*, ſi„ cut pater ſuus Raymundus-Berengarii prædictis fratribus, ſanctiſque monialibus dederat. *Actum eſt hoc donum in capitulo præſcriptæ cellæ S. Perpetuæ in manu Guillelmi tunc prioris, & prioriſſæ Bona-Feyſſe*, VIII. *idus Madii, anno ab incarnatione Domini* MCLXVII. Teſtes archiepiſcopus Aquenſis V. & G. epiſcopus Barcinonenſis. Alias ejuſdem Ildefonſi pro Arta-cella litteras prætereo. Sæculo inſequente, id eſt anno MCCXXXII. Artæ-cellenſi monaſterio unitum eſt puellare monaſterium beati Zachariæ ſubtus Balmam per Willelmum abbatem S. Victoris, qui *deſolationi & deſtitutioni domus ſancti Zachariæ compatiens*, ſe id feciſſe teſtatur; illudque monaſterium Willelmo de Cerveria priori Artæ-cellæ commiſit. Denique, ut de his finem dicendi faciam, anno MCCCLXXII. Anglicus epiſcopus Albenſis & S. R. E. cardinalis, juſſu domini papæ, Gregorii ſcilicet XI. ad monaſterium Artæ-cellæ acceſſit, ad infirmandam pacem & concordiam inter priorem & moniales ex una parte, & prioriſſam & moniales ex altera, & ad diſciplinam ibidem reſtituendam: ſtatuitque inter alia ſub pœna excommunicationis, *ut ſanctimoniales in eccleſia & clauſtro deferrent habitum regularem & flocum*; ad hæc, ut initio quadrageſimæ traderent omnia quæ haberent dominæ prioriſſæ. De his ſatis.

(*b*) *Annal. t. 4. f. 54. n. 26.*

* *La celle de Brignolle.*

CLXI. Joſaphatenſes eximii abbates.

In Carnutenſi tunc temporis ſuburbano religione florebat Joſaphatenſe monaſterium ſub Girardo (*c*) eximiæ virtutis primo abbate, qui hunc ſæculum annum pervenit. In vivis enim erat adhuc anno præcedente, quo Girardo abbati & monachis donatur quoddam pratum, & Drogo camerarius monaſterii dedit Adelæ infantulæ, propterea *quod conſenſerat*, inquiunt, quatuor denarios in manibus matris ejus, quæ eam inter brachia portabat. Juvenibus quoque *bibrachium* ex mo-

(*c*) *V. n. 73. n. 26.*

re

ANN. CHR. 1151. Infantis conſenſus in donatione. (a) *l.* 12. *n.* 67.

re poſcentibus ob hujus rei recordationem projecit denarium. Ubi mirari licet illorum temporum ſimplicitatem, qui ad factæ donationis firmitatem imaginarium hujuſmodi conſeſum adhibebant. Vide quæ hac de re diximus in Annalium noſtrorum tomo (*a*) primo. Non diu poſt hæc ſupervixit Girardus abbas, cujus obitus cum inſigni elogio notatur in recentiori necrologio kal. Junii his verbis. *Depoſitio domini Girardi carissimi patris noſtri, viri religioſiſſimi &, ejus facta teſtantur, ſanctiſſimi, qui primus hujus loci abbas in ſanctitate & juſtitia laudabiliter converſatus* &c.

Ejus ſucceſſor Giſlebertus, ex priore creatus abbas, locum & ipſe religioſiſſime procuravit, ad annum ſaltem MCLXVIII. ſuperſtes. Obiit kalendis Septembris. Hunc excepit Sanctio abbas tertius, cujus caritas in fratres & pauperes prædicatur in necrologio, in quo ejus obitus XVII. Kal. Auguſti conſignatur. De Vernerio ejus ſucceſſore nihil reſcimus, niſi quod VII. idus Septembris obiiſſe dicitur. Sub Galterio ejus ſucceſſore quinquaginta illic monachi ſacerdotio inſignes erant, præter inferiorem graduum fratres: quorum penuriæ ut ſuccurreret Philippus-Auguſtus, Galterus rogavit, litteris ad eum datis anno MCCI.

CLXII. Spanheimenſes abbates.

Apud Teutones in Spanheimenſi monaſterio Bernhelmus abbas, annis amplius tribus & viginti in præfectura laudabiliter exactis, ætatis anno ſeptuageſimo-quarto, pie ad Deum migravit VI. kal. Aprilis. Sub illo monachorum numerus ad viginti excreverat. Eo mortuo, mox fratres in unum congregati, Craſtonem, ejuſdem cœnobii monachum, Megenhardi comitis Spanheimenſis filium, abbatem elegere, adhuc quidem novellum, ſed maturum moribus, qui vix electioni aſſenſum dediſſe dicitur, nonis Junii ordinatus ab Henrico Moguntinenſi archiepiſcopo in majori ejus urbis eccleſia. Monaſterio præfuit annis tribus & viginti.

Machildis incluſa.

Bernhelmo abbati ſoror erat Machildis nomine juxta monaſterium cum aliis quinque incluſa, quæ triennio poſt fratrem in recluſorio deceſſit IV. kal. Martii non ſine opinione ſanctitatis. Ibidem recluſæ poſt eam ad annos ſeptuaginta perſtiterunt, dum earum recluſorium penitus corruit. Anno inſequente Megenhardus comes, loci fundator, pridie Kal. Martii obiit, cui Craſto abbas ejus filius cum debito honore parentavit. Hæc omnia ex Trithemio in Chronico Spanheimenſi.

CLXIII. Radulfe S. Albani abbati ſuffectus Robertus. (*b*) *V. l.* 78. *n.* 214.

In Anglia Radulfus (*b*) S. Albani abbas decimus-ſeptimus, cum ante triennium Remis ab Eugenio privilegium obtinuiſſet, domum reverſus & morbo inſanabili correptus, fratribus auctor fuit, ut Robertum *de Gorham*, virum omnino commendabilem, loco ſuo ſubrogarent, eoque electo, ipſe hoc anno devixit. Robertus ex nobili Normannorum & Cenomannenſium proſapia ortus erat, Gaufridi abbatis, qui Radulfum præceſſerat, nepos, litteris apprime inſtructus. Hic monaſticem in patria profeſſus, cum avunculum ſuum S. Albani abbatem renuntiatum eſſe compertiſſet, abbatis ſui ad eum inviſendum obtenta facultate in Angliam trajecit. Ubi ad S. Albani monaſterium pervenit, ab avunculo ſuo & fratribus benigne acceptus, cum regularem illic diſciplinam vigere advertiſſet, in fratrum cœtum ſe admitti rogavit; quod ei non ante conceſſum, quam dimiſſorias a ſuo abbate litteras accepiſſet. Receptus itaque, & primum ſecretarii ſeu æditui, tum prioris officio rite perfunctus, demum unanimi fratrum aſſenſu electus eſt abbas, ordine decimus-octavus, dictus *reformator libertatum eccleſiæ S. Albani*, quas ab Hadriano IV. renovari curavit.

CLXIV. Hadriani IV. pater & fortuna.

De hoc Hadriano pontifice id obſervandum quod de eo ſcribit hoc loco Matthæus Pariſius ejuſdem loci cœnobita. Ejus pater Robertus de Camera, natu Anglus, in quodam viculo abbatis S. Albani *Langelas* dicto, demorari ſolitus, exactis in ſæculo aliquantis annis, poſtmodum religionis habitum induit in S. Albani monaſterio, ubi annis quinquaginta religioſe vixit. Huic filius erat, Nicolaus nomine, cognomento *Break-ſpear* in prædicto vicolo natus, quem ad idem monaſterium ſecum attrahere cupiens, pro ipſo interpellavit abbatem, non Robertum, ut cenſet Matthæus, ſed potius Radulfum aut Gaufridum, ut eum illic admitteret. Sed cum in ſtudiis parum exercitatus eſſet, poſtulanti abbas civiliter reſpondit, exſpectaret pauliſper, ac litteris amplius ſtuderet, quo aptior ad id quod petebat fieret. Id pro repulſa reputans Nicolaus, ad Pariſienſem academiam ſe contulit, ubi magnum in ſtudiis progreſſum fecit. Dein apud S. Rufum canonicus regularis factus, eum Romam quorumdam negotiorum cauſa profectus eſſet, primum cardinalis epiſcopus Oſtienſis, ac demum pontifex Hadriani IV. nomine poſt Anaſtaſium IV. anno MCLIV. creatus eſt.

CLXV. Gratianus Decreti compilator. * Chiuſy.

Tunc temporis Bononiæ in Italia florebat Gratianus, qui Decretorum ſummam hoc ipſo anno MCLI. compilaſſe traditur. Natus erat Cluſii * in Tuſcia, fratremque habuiſſe dicitur Petrum-Lombardum magiſtrum Sententiarum; quæ ſententia eſt Johannis Bromtonis & Henrici *de Knyghton*, qui cum S. Proculi apud Bononiam

mo-

monachum fuiſſe aiunt. At certius eſt eum fuiſſe monachum in cœnobio S. Felicis ejuſdem urbis, ubi ejus epitaphium legitur, quod mox referemus. Mirum eſt quam cito ejus collectio in exteras etiam provincias delata fuerit. *Decreta gratiani in magno volumine* eccleſiæ Cenomannenſi legavit Guillelmus *de Paſſavant*, qui anno MCLXXXVI. vivere deſiit. Gratianum laudat iu multis aliis Stephanus Tornacenſis in ſumma de Decretis, & Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum, ubi eum falſo Cluſinum epiſcopum vocat. Gratiani compilationem multis in locis emendarunt Romani correctores, & poſt eos Antonius Auguſtinus, vir ſummæ eruditionis, tum clariſſimus Baluzius. *Decretum Gratiani* vocari non probat Autonius, quod in antiquis libris rectius, ejus judicio, *concordia diſcordantium canonum*, vel *Exceptiones*, ſeu, ut ille vult, *Excerptiones decretorum* ſeu *canonum* appellari poſſit. At parum refert de titulo, quando etiam *Decretum Gratiani* in quibuſdam vetuſtis auctoribus & libris dicatur, ut Baluzius obſervavit. Quo anno deceſſerit Gratianus incertum: eum vero in monaſterio ſancti Felicis ſepultum fuiſſe probat renovatum a clariſſimo Aldovrando ejus epitaphium, quod ſic habet. ANN. CHR. 1151.

D. O. M.
GRATIANI CLUSINI, CÆSAREI JUR.
ET PONT. ENUCLEATORIS PROPE DIVINI,
QUI MONACHUS IN MARTYRUM FELICIS
ET NABORIS ÆDE, ABSOLUTISSIMUM
IBIDEM OPUS DECRETORUM
ANNO GRATIÆ MCLI. COMPILAVIT:
MONUMENTUM; QUOD ILLIC CARIE
RUDERIBUSQUE OBSORDUERAT,
HIC MAGNIFICENTIUS RENOVATUM
JOHANNES-FRANCISCUS ALDROVANDUS BONONIENS.
IIII. DICTATOR, ÆRE PUBLICO INSTAURAVIT.
ANNO SALUTIS MCCCCLXXXVIIII.
IDIBUS JUNII, JOHANNE BENTIVOLO II.
P. P. REMP. FELICITER GUBERNANTE.

Hoc ſanctorum Felicis & Naboris monaſterium, olim virorum, nunc puellarum eſt noſtri Ordinis: ubi lapis quondam ad Gratiani oſtium conclavis poſitus, in ſacrarium poſtea tranſlatus, ſequentes verſus inſcriptos continebat.

Hanc aulæ partem reverenter, lector, adito.
Namque loci monachus Decretum hic condidit
Divinum Gratianus opus, quantumlibet arto
Contentus ſepto: quod jam reparando caducum
Et vetus hoc claustrum, tolli fuit inde neceſſe.
Id tamen abbate conſtructum eſt Bartholomæo
Mille trecentenis decies-ſeptem atque quaternis
Annis a Chriſto pura de Virgine nato.

Gratiani Decretum anno MCCCCLXXII. Moguntiæ primum typis vulgatum eſt infinities poſtea recuſum. Alius ab eo fuiſſe videtur Gratianus, Alexandri III. notarius, ad quem ſcripta eſt Johannis Sareſberienſis epiſtola CCXCIV. in cauſa ſancti Thomæ archiepiſcopi Cantuarienſis.

CLXVI. De diſſidio inter Epiſcopum Mindenſem & abbatem Corbejenſem.

[Jam ſupra vidimus Henricum Mindenſem epiſcopum Wibaldo abbati Corbeienſi virorum optimo fuiſſe infenſum. Jam per quatuor annos averſum ab eo animum gerebat, nec ullam ei nocendi occaſionem prætermittebat. Verum quia Wibaldus eam in imperio perſonam agebat, ut merito vel potentiſſimi etiam epiſcopi ejus auctoritatem timere poſſent, Henricus Mindenſis antiſtes pacem cum eo ſinceram aut ſimulatam velle facere tandem viſus eſt. Per præpoſitum Corbeienſem primum, deinde per Henricum ſacerdotem, ad pacificum apud *Hamele* colloquium abbatem convocavit. Adfuit ad conditum diem Wibaldus; epiſcopo, ſi quæ in re offenderat, ſatisfactionem obtulit, atque innocentiam probavit ſuam, nec per eum ſtetit quin ſtatim pax concluderetur. Verum epiſcopus ſatisfactionem nec voluit recipere, nec per canonicos judices, ſed per laicos cauſam decerni, eoſque, inquit Wibaldus, *qui perſonam noſtram gravibus contumeliis affecerunt, & bona eccleſiæ noſtræ violenter & per ſacrilegium diripuerunt.* Qua de re ſic conqueritur: *Nos qui ſcripſeramus vobis*, ait, *quod ad pacem veniremus, hoc habentes in* (a) *Epiſt.* 242.

ANN. CHR. 1131. *corde, quod habuimus in ore, pacem vobis obtulimus & opere & veritate. Sed quia pax noſtra non reſpondit vobis, poteramus jure noſtro pro multis gravaminibus appellaſſe, nihil veremur quod hoc nobis poſſet accidere, quod veſtro abbati de Inſula in ſua appellatione contigit. Solent enim laici veſtri diſtrictis gladus de appellationibus, quæ ad dominum papam fiunt, judicare, qui nunc in colloquio veſtro duces verbi tui fuerunt, at ia nobis compleretur, quod per Moyſen dictum eſt*, Et inimici noſtri ſunt judices. *Illi ipſi veſtri homines, veſtri parochiani nobis ad vos pacifice tendentibus, & de veſtro ſecreto conductu nobis firmiter promiſſo confidentibus, nocere tam in perſona, quam in rebus voluerunt.* Quapropter tales judices recuſat Wibaldus: *Ne forte*, inquis, *excuſationem apud dominum regem habeatis, quod pro cauſa noſtra ad curiam ipſius, ad quam jam tertio ex coæqualium veſtrorum judicio vocatus eſtis, venire ſuperſedeatis. De injuriis vero & damnis, quæ nobis ex veſtro mandato a veſtris inferuntur, videat Deus & judicet*, &c. *Siquidem in verbo noſtro nulla potuit inveniri tergiverſatio, cum electorum judicium, a quibus appellare non licet, ſententiam fubire vellemus*; videlicet epiſcoporum Paterbornenſis, Monaſterienſis & Oſnabrugenſis.]

(a) *Epiſt.* 144. *inter Wibald.* [His ab objectis purgare ſe tentavit Mindenſis Epiſcopus. (*a*) *Nos*, inquit, *a vobis læſi dicimur læſiſſe, cum Deus mihi teſtis ſit, nunquam me, nunquam meorum aliquem, mea voluntate ſeu conſilio vel auxilio vobis nocuiſſe, ſed tantum de injuriis nobis illatis fraternam ſatisfactionem expetiviſſe. Corbejenſem eccleſiam, quæ me educavit & erudivit, neque prorſus deſpexi, neque indiſcrete tractavi, ſed veneror & venerabor; injuriarum noſtrarum ſolummodo ſatisfactionem, ſicut expetivi, expeto*, & cætera quæ fuſe proſequitur, negans omnia quæ ſibi objecerat Wibaldus,

(b) *Epiſt.* 245. ſed nihil probans. Ad hæc vero reſpondit Wibaldus: (*b*) *Ex litteraram veſtrarum tenore cognovimus, quod offenſa ſit veſtra ſublimitas ex litteris noſtris, quas proxime ad vos direxeramus, quæ duriores & aſperiores veſtræ intelligentiæ viſæ ſunt, quam mediocritatem noſtram ſcribere contemiſſet, & veſtram celſitudinem accipere decuiſſet. Quod eruditio veſtra ſciat eo conſilio factum eſſe, ut quoniam humiliter & pacifice multoties vobis ſuper eodem negotio ſcripſeramus, & nec ſermonem pacificum, nec pacis effectum receperamus, certa tandem eſſet veſtra prudentia, quod judicem adire neceſſitas cogeret extrema. Abſit enim a noſtræ humilitatis propoſito, ut pontificalem excellentiam maxime in perſona monaſticæ religionis quoquam temerario vel contumaci elogio impetere præſumamus*; ac tandem poſt alia declarat *electorum judicum, a quibus appellare non licet ſententiam fubire velle*, ſcilicet Paterbornenſis, Monaſterienſis & Oſnabrugenſis epiſcoporum.]

(c) *Epiſt.* 249. *inter Wibaldi.* [Interim Conradus imperator Henrico duci Saxoniæ ſcripſit in hæc verba: (*c*) *Recordatur tua nobilitas, quod ſæpe poſt reditum noſtrum de Jeroſolymitana expeditione diligentiam tuam monendo rogaremus, quatenus Corbejenſem eccleſiam, & fidelem noſtrum ejuſdem eccleſiæ abbatem in defenſandis & conſervandis bonis Kaminatenſis eccleſiæ adjuvaretis vos. Volumus etiam induſtriam tuam meminiſſe, quoniam advocatiam Kamiatenſem quam a nobis habueras ex veſtra petitione de manu Corbeienſi abbatis recepiſti, unde ad protegenda eadem loca plus ei debitor eſſe cœpiſti. Ea propter nobilitatem tuam iterum attente monendo rogamus, ut Thiedericum de Rekelinge, & filios ipſius de iniuria & contumelia, quam præfato abbati in eiſdem bonis irrogant, coerceas, & fratres monachos, quos illi jam ſecundo ejecerunt, clementer in eodem monaſterio recolligas, ac Deo ibidem ſervire facias. Hoc quoque prudentiæ tuæ notum ſit, quod domina illa de Jeſika, quæ bona Kaminatenſis eccleſiæ diſſipavit, & adhuc diſſipare non ceſſat, ex noſtra permiſſione non intravit*, &c. Sed & Eugenius papa Bremenſi archiepiſcopo & Mindenſi antiſtiti ſcripſit, ut prædia Kaminatenſis eccleſiæ, quæ eorum in parrochia conſiſtebant, Wibaldo abbati, cujus zelum in Romanam eccleſiam prædicat, reſtitui faciant. Hæc omnia cum nihil profeciſſent, epiſcopus Mindenſis Conradi imperatoris, cujus toties clementiam ſpreverat,

(d) *Epiſt.* 266. offenſam incurrit. (*d*) Quapropter Warnerium majorem eccleſiæ ſuæ præpoſitum & magiſtrum Conradum direxit Corbeiam, qui finceram pacem & reconciliationem nomine ſuo nuntiarent. Eos omni cum caritate in oſculo ſancto excepit Wibaldus, omnemque deinceps gratiam & fidele apud imperatorem ſervitium, tam epiſcopo, quam eccleſiæ ſuæ Mindenſi promiſit. Factam demum reconciliatio-

(e) *Inter Wibal. Epiſt.* 266. nem ratam habuit Conradus, & ſcripta ad epiſcopum epiſtola, (*e*) pergrata ſibi eſſe quæcumque fecerat declaravit; additque in fine, *experientiæ tuæ ſummopere injungimus, ut eumdem abbatem honores, & diligas.*]

CLXVII. Wibaldi abbatis legatio Romana. [Reconciliato ſibi Welfone, res magnas & maalmi pro imperio & eccleſia momenti meditabatur Conradus imperator, adeoque viros probos & religione inſignes quærebat, quos ad Eugenium papam *nuntios principales* mitteret, quales exoptabat, exſpectabatque ipſe pontifex, qui *de profectibus eccleſiæ & regni promoven-*

dis

dis efficaci conſilio proficeremus. Tunc in Wibaldum abbatem Corbeienſem & Arnoldum cancellarium oculos conjecit, ſcripſitque (*a*) Wibaldo: *Quoniam virtus tua in negotiis eccleſiæ & regni cnituit, & do tuo circa nos caritatis affectu certi ſumus, regni utilitas poſcit & noſtra voluntas ordinavit, ut noſtræ dilectionis obtentu, una cum cancellario noſtro legationis hujus laborem aſſumas*. Id ubi reſcivit Eugenius, Conrado de tali deſtinatione gratulatus eſt his verbis: *Quod per ſublimes legatos matrem tuam ſanctam Romanam eccleſiam, ſicut ex primis & ſecundis litteris excellentiæ tuæ percepimus, ex communi conſilio principum regni, tua deſtinavit ſerenitas viſitare, ut cum eis de ſtatu & utilitatibus eccleſiæ Dei ac regni tractare & ordinare poſſimus, nobis & fratribus noſtris gratum eſt & acceptum*. Verum Wibaldo ipſi non ita gratum & acceptam. Nam cum voluntatis imperatoris eſſe cognoviſſet, ut propriis ſumtibus & expenſis hoc in itinere ſervire deberet, excuſavit ſe a ſuſcipienda tali legatione, cum exhauſtæ eſſent prorſus ſuæ & monaſteriorum ſuorum facultates. *Nam bene novit veſtra ſereniſſima majeſtas*, inquit ad Conradum (*b*) ſcribens, *quod a principio imperii veſtri publicis laboribus veſtris unquam defuimus, ſed tam in perſona quam in ſubſtantia vobiſcum ſemper & pro vobis, abſque vobis frequenter, non ſine gravi impenſa militavimus, quod etiam nunc facere deſideraremus, ſi tenuitas rerum noſtrarum nullo modo pateretur*, &c. Additque ſolum cancellarium cum epiſcopis Conſtantienſi, Lauſanenſi & Baſileenſi hac legatione poſſe apte perfungi. Wibaldi excuſationem non improbavit imperator, verum urgens reſcripſit in hæc verba: (*c*) *Negotia, quæ nobis cum domino papa conveniunt, per alias perſonas, niſi per tuam & cancellarii noſtri diſcretionem tractari non poſſunt. Præterea in proceſſu legationis hinc ex parte fratris noſtri imperatoris Conſtantinopolitani, inde ex parte Rogerii, negotia ſe offerunt, in quibus tractandis, aliquas perſonas præter vos admittere nec volumus nec poſſumus. Multas injurias & gravia damna, quæ non ſolum toto anno præterito, ſed etiam ad præſens in contumeliam regni & noſtram ſuſtinet, capellano tuo H. referente ad plenum intelleximus, & tempore opportuno in his complanandis pro debito noſtro tibi aſſiſtemus. Rogamus igitur & certi eſſe volumus, quod laborem legationis noſtræ ad dominum papam cum cancellario aſſumas, & in feſto S. Michaelis Ratiſpone cum ipſo præſentiam noſtram adeas. Expenſas itineris, quas per te habere non poteris poſitis vadimoniis tuis accredas, quas nos, Deo annuente, quamprimum accepta opportunitate redimere parati ſumus*. His novis acceptis juſſis, ſcripſit Wibaldus cancellario, neceſſario ſubeundam legationem, indicetque ſibi diem, quo ipſum convenire poſſet. At cancellarius ſe ipſe quoque excuſavit, nec ullis Wibaldi adhortationibus & precibus moveri potuit. His ira ſe habentibus, Conradus abbatem ſuum fideliſſimum u legatione Romana tandem excuſavit eamque Conſtantienſi & Baſileenſi epiſcopis (*d*) commiſit.

ANN. CHR. 1151.

(*a*) *Epiſt.* 256. *inter Wibaldinas.*

(*b*) *Epiſt.* 260.

(*c*) *Epi.* 262. *inter Wibald.*

(*d*) *Epiſt.* 278. *inter Wibald.*

CLXVIII. Hafterienſium rebellio adverſus Walciodorenſes.

[Cum ſe ad legationem Romanam accingeret Wibaldus, Haſterienſes monachi, qui a ſuæ fundationis initio ſubditi erant Walciodorenſi ubbati, jugum ejus excutere & in eum rebellare cœperunt. Rebellionis cauſa fuere duo circumcelliones, videlicet Jul. & M. quos vagantes, peregrinos & egentes pane, abbas Walciodorenſis pro ſumma miſericordia ſuſceperat, probaturus hoſpitalitatis tempore, ſi converſatione ſua digni exiſterent, quos fraternitatis vinculo fratrum collegio deberet aggregare. At illi præterquam quod *enormiter* vivebant, inter monachos Walciodorenſes & Haſterienſes, atque ipſum ubbatem ſcandala & diſcordias accurato ſtudio ſerebant: ira ut projecto interdum ſacro & regulari habitu, armis accincti poſſeſſiones Walciodorenſes invaderent, & terminos ipſorum abſque ulla juris aſſertione convellerent. Quod cum diu diſſimulaſſet abbas, tandem Wibaldi & coabbatum ſuorum conſilio, capitulum intravit Haſterienſe, & fretus auctoritate regulæ S. Benedicti, dixit honeſte advenis & hoſpitibus litium ſeminatoribus ut diſcederent, quod illis facere detrectantibus, & convicia in abbatem impudenter jacientibus, præcepit aliis ne eos in conſortio ſuo retinerent, & quamdiu illi monaſterii ſedes inhabitarent, ab officiis divinis omnes prorſus abſtinerent. Sed nec iſti obedire voluerunt. Re ad Leodienſem eccleſiam delata, canonico judicio debita animadverſione punita eſt.]

[Haſterienſibus nihilo minus in ſua rebellione pervicaciter ſtantibus, Wibaldus Stabulenſis & Corbeienſis abbas, qui Walciodorenſem eccleſiam pro matre agnoſcebat, quæ ſæculi naufragium fugienti ſibi habitum monaſticum dederat, priorem & fratres Haſterienſes litteris ſuis hortatus eſt, ut contenti antiqua conſuetudine loci, ad concordiam cum fratribus ſuis Walciodorenſibus redirent: alioquin reluctantes ad ſedem apoſtolicam ad diem proximum circumciſionis Domini citabat, ubi Walciodorenſium cauſam ipſe defendere ſperabat. Scripſit ad Stephanum epiſcopum Mertenſem, cui a fundatoribus commiſſa erat illa eccleſia, ne pſeudomonachis Haſterienſibus aurem accommodaret, *qui otio vacantes fabulis ſtudent, vana & ſu-*

ANN. CHR. 1151. *perſtua meditantur & pacem eccleſiæ conturbant* : quamvis tam per privilegia regum & imperatorum, quam decreto Benedicti papæ VII. Walciodorenſi abbati, qui apud eos ordinem monaſticum inſtituerat, ſempet ſubjecti erant, & in ſubjectionis ſignum defuncti fratres Haſterienſes in cimiterio Walciodorenſi antiquitus ſepeliebantur: rogans ut *temeritatem infamientium Haſterienſium* auctoritatis ſua virga compeſcat, & ut ad pacem & concordiam fratrum ſuorum redeant, compellat; aut ſi contemnunt tamquam rebelles, & apoſtolicis decretis inobedientes, *de monaſterio eiici* faciat. Quæ omnia cum nihil proficerent, Wibaldus a Conrado rege privilegium obtinuit; quo, viſis authenticis imperatorum, principum & ſummorum pontificum privilegiis, decernit *ut Haſterienſis locus VValciodorenſi monaſterio contradatur & connexus eidem ſemper cœnobio ſubdatur ſicut cella vel præpoſitura, vel quocumque nomine dicatur, aliquod inferius ſuo ſuperiori debet adjacere. Et decedente eo, qui nunc ibi, Deo præſtante, regulariter præeſt, Theoderico abbate, ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum regulariter ordinandis, Haſterienſes monachi conveniant VValciodorum, tam ad exſequias defuncti abbatis devote peragendas, quam ad electionem futuri paſtoris diſciplinate & concorditer celebrandam, hoc videlicet diſcretionis tenore, ut primus aſſenſus, prima vox, prima denominatio penes VValciodorenſium conſtet arbitrium, & de ipſorum cœtu perſona, ſi fuerit idonea inventa, abſque contradictione Haſterienſium eligatur; quod ſi ibi forte reperiri non poterit, atque in Haſterienſi eccleſia perſona conveniens inventa fuerit, de ipſis potius quam de alio monaſterio aſſumatur*, &c. *Actum in palatio* Noviomagi *anno dominicæ incarnationis* MCLI. *indictione* XIII. XVI. *kalendas Junii, regnante domno Conrado Romanorum rege ſecundo, anno regni ſui* XIV. *in Chriſto feliciter, amen. Ego Arnoldus cancellarius vice Henrici Moguntini archiepiſcopi & archicancellarii recognovi.* Teſtes præceptionis hujus pluſimos adhibuit Conradus, quorum nomina ſubſequuntur: Arnoldus Colonienſis electus, Henricus Leodienſis, Otto, frater noſter, inquit, Friſingenſis, Warnerus Monaſterienſis, Philippus Oſenbrugenſis, Albertus Miſnenſis epiſcopi, Herinannus Trajectenſis electus, Wibaldus Stabulenſis & Corbeienſis abbas, Lambertus Werdenſis abbas. Adolfus comes de Montibus, Henricus comes de Gelra, God. & Hermannus fratres *de Kuic*, Marquardus *de Gruenbach*, Albertus *de Gruendinga*.]

[Anno ſequenti Eugenius papa III. ſuo diplomate Walciodorenſe ſub ſua protectione ſuſcipit monaſterium, ejuſque confirmat prædia & poſſeſſiones, in his *villam quæ vocatur Haſteria cum omnibus appenditiis ſuis*. His accedit diploma Stephani Mettenſis epiſcopi, in quo ait, *interventu amici noſtri venerabilis Stabulenſis eccleſiæ abbatis domni VVibaldi, necnon interceſſione noſtrorum fidelium, & etiam ipſius VValciodorenſis eccleſiæ abbatis Roberti, renovamus atque iterum conſtituimus, ut eadem præfata loca VValciodorus & Haſteria unum ſint, & in Chriſto cor unum & anima una indiſſolubiliter ſub uno abbate. Defuncto namque abbate de VValciodoro, omnes congregentur tam Haſterienſes quam VValciodorenſes in VValciodorenſi capitulo, qui ab utriſque partibus auditis ſententiis, eum quem ſecundum Dei timorem & canonicam auctoritatem perſonam fratres de VValciodoro elegerint, Haſterienſes ſuſcipiant*, &c. *Actum eſt Metis in præſentia noſtra anno ab incarnatione Domini* MCLII. *indictione* XV. *regnante Friderico rege anno regni ſui* I. *anno pontificatus noſtri* XXVIII. *anno ordinationis domni Roberti VValciodorenſis abbatis* I.]

CLXIX. Cella Aſmangiæ reſtituenda S. Michaeli ſupra Moſam. (a) *Ampliſſ. collect. tom. I. p.* 311.

[Eumdem epiſcopum Mettenſem hoc tempore monuit Eugenius papa (a), quod H. comes de Salinis, (forte de Salmis) nepos ejus cellam Aſmingiæ quam abbates S. Michaelis ad Moſam per plura jam tempora pacifice tenuerant, per violentiam occupaverat, & ejectis ex ea monachis, decimiſque & reditibus aſportatis ſacerdotem illuc pro ſuæ voluntatis arbitrio introduxerat. Quæ ſi ita ſe habeant eumdem comitem diſtricte moneat, ut cellam prædictam cum omnibus quæ abſtulerat abbati Manegaudo reſtituat. *Quod ſi facere contemſerit*, inquit, *in ipſa cella divina officia interdicas, & ipſum eccleſiaſtica diſtrictione percellas. Datum Signiæ* IX. *kalendas Junii*. Eodem fere modo, eodemque die ad ipſum etiam comitem ſcripſit prædictus pontifex]

CLXX. Privilegium pro S. Remigio Remenſi.

[Hoc ipſo anno Ludovicus rex Francorum Hugoni Remenſis ſancti Remigii archimonaſterio abbati inſigne contulit privilegium, quo *caſtrum in quo idem B. Remigius corpore quieſcit, cum burgo quod adjacet ſibi* indulget, *ut immune ſit ab omni aliena juſtitia & poteſtate, & præter abbatem & ejus monachos, nullus ibi exerceat ullam judiciariam diſtrictionem, & liceat abbati & fratribus ibidem habere & caumas, & furnos, & arcas, & molendinos, & piſcaturas & judetaria, & mercatum cum rei illud poſtulaverit, & quæcumque illorum plando & uſibus viſa fuerint eis libere* permittit & donat, confirmatque omnes illius monaſterii quas recenſet poſſeſſiones. *Actum publice Pariſius anno incarnati Verbi* MCLI. *epacta* XII. *concurrente*

le VII. *regni vero noſtri* XIX. *aſſantibus in palatio quorum nomina ſubtilata ſunt & figna. Signum Engelbaldi Turonenſis archiepiſcopi, ſignum Theobaldi Silvanectenſis epiſcopi, S. Odonis abbatis S. Dionyſii, S. Aſcelini Foſſatenſis abbatis, S. Radulfi Vicomanduorum comitis dapiferi noſtri, S. Guidonis buticularis, S. Matthæi camerarii, S. Matthæi conſtabularii. Data per manus Hugonis cancellarii.* Hoc diploma confirmavere poſtea Philippus Auguſtus anno MCCXV. & S. Ludovicus anno MCCXLVII.] ANN. CHR. 1231.

CLXXI. Eccl ia S. Magdalenæ datur abbatiæ S. Jacobi Leodienſis.

[Apud Leodios cum quidam Anhelinus conſtruxiſſet in Inſula eccleſiam in honorem B. Mariæ Magdalenæ, eamdemque collegiatæ S. Johannis in Inſula ſubjeciſſet, illam non multo poſt emancipatam, ne vacua & muta a laude Dei remaneret, ab omni ſubjectione liberam tradidit canonicis regularibus, qui die ac nocte ſervitium explerent Deo & S. Magdalenæ. Sed adeo egeſtate victualium & tenuitate redituum, cum clamore etiam incurſantium heredum exturbati & confracti ſunt, ut ad ultimum non niſi unus remaneret. Quapropter Henricus Leodienſis epiſcopus pro ſuo officio & cura ſibi commiſſa ſollicitus, ne locus ille penitus deſtrueretur, habito cum eccleſia S. Lamberti, & cum religioſis clericis & monachis conſilio, communi aſſenſu decretum eſt, ut quia abbatia S. Jacobi in Inſula contigua illi S. Magdalenæ eccleſiæ exiſteret, in manum & poteſtatem abbatis poneretur, *quatenus pro amore & honore Dei & B. Magdalenæ hunc ſubiret laborem, ut & de monachis ſuis aliquos ibi conſtitueret, & ubi minus facultas competeret eccleſiæ, ipſe de ſuis facultatibus ſubveniret, donec precibus & meritis Deo dilectæ peccatricis, ipſe ſummus paterfamilias largiorem ſuæ benedictionis abundantiam, interius & exterius provehendo, multiplicando indulgeret.* Actum eſt hoc anno incarnati Verbi MCLI. Teſtes Elbertus, Renerus, Dodo archidiaconi, Ludovicus comes de Los, Widricus de Prato & multi alii.]

CLXXII. Stabulenſe monaſterium rapinis & incendiis vaſtatur.

[Excuſatus a legatione Romana Wibaldus abbas, ad ſuam Stabulenſem eccleſiam ſtatim reverſus eſt, quam rapinis & incendiis concuſſam invenit: *Nam dominus Leodienſis epiſcopus*, inquit ad Conradum: (*a*) imperatorem ſcribens, *& comes Namurcenſis, & comes de Rupe, & comes G. de Monte-acuto diſſentientes, bonum pacis de finibus noſtris exturbaverant. Cum autem neminem noſtri neque nos læderemus ac in neutram partem inclinaremus, cum jam in Namurcenſem & ſuos fautores dominus epiſcopus ſententiam anathematis promulgaſſet, comes G. de Monte-acuto ſua & domni epiſcopi militia villam noſtram Okeriis devaſtavit & ſuccendit, quæ fere tribus menſibus monaſterio neceſſaria miniſtrabat. Intendit etiam cætera eidem monaſterio pertinentia devaſtare, ſuccendere, niſi graviſſimis redemtionibus & exactionibus ab hoc ſuo propoſito revocetur. Et cum violenter noſtra devaſtentur, diripiantur, & hoc auxilio domni epiſcopi, ſine quo idem comes G. hoc non præſumere, decet regiam majeſtatem veſtram, nos qui veſtri ſumus defenſare, & innocenter afflictis manum miſericordiæ porrigere.*] (*a*) Epiſt. 182.

[Præter hanc ad Conradum epiſtolam, ſcripſit & aliam ad Leodienſem epiſcopum, quam per R. monachum ſuum oliſit, tentans ſi quo modo hunc præſulem placare poſſet. Perveniens Leodium qui fuerat miſſus ibidem abbatem Floreſienſem de bonorum ſuorum violenta rapina jam conquerentem invenit. Epiſcopus ad ſubterfugia recurrit & poſt longum cum Wibaldi nuncio colloquium, nullum gratum dedit ei reſponſum. Quis autem legationis hujus exitus fuerit, diſcimus ex epiſtola R. monachi. (*b*) *Comes Namurcenſis*, inquit, *per abbatem Floreſicaſem nos multum ſollicitavit, ut ejus verbum apud dominum regem manu-teneretis, & bono fine, ſi poſſibile eſſet, terminaretis. Epiſcopus & comes nullo modo a guerra deſiſtere volunt, ſed rurſum poſt natale domini cuncta devaſtare intendunt. Comes God. ut dicitur, de Harzeis intrat terram noſtram, & in Conduſtrio & in Arduenna depopulaturus, niſi redemptione accepta ceſſaverit. Comes Henricus nondum convaluit. Comes de Loz Tournines noſtram vaſtabit, & Boſonem & Goſtinum fratres captivos tenet. Vvellin epiſcopus poſt natale ſe dicit incendio vaſtaturum, quod ex auctoritate domini papæ ne faceret monuimus, quia ad eum tranſituri eramus. Quod vos etiam tam ex domni papæ, quam ex domni regis auctoritate prohibere ſatagatis &c.* (*b*) Epiſt. 182. inter Wibald.

CLXXIII. Wibaldus abbatiam Stabulenſem dimittere meditatur. (*c*) Epiſt. 293. (*d*) Epiſt. 294.

[His conſtrictus anguſtiis Wibaldus, tactus dolore cordis interiuſecus, anxius meditatur unam ex ſuis abbatiis, tam longe diſtantibus, eamque Stabulenſem dimittere. Idque Roberto decano cæteriſque fratribus ſignificavit (*c*) quaſi conſilium ab eis & aſſenſum petiturus. Rationes vero quæ eum a retinenda abbatia Stabulenſi deterrebant explicat, ſcribens ad Henricum monachum ſibi familiarem in hæc verba: (*d*) *De ſtatu, immo de mutatione animi noſtri certius ex litteris communibus valebis addiſcere. Quæ autem nos a regimine Stabulenſis monaſterii deterrent, licet ignorare non poſſis, breviter tamen tuæ vigilantiæ annotabimus. In primis magna eſt ruina ordinis noſtri, quam in tam multiplici rerum neceſſariarum defectu nec ſublevare poſſe*

ANN. CHR. 1131. *posse non confidimus. Porro tanta est apud vos rerum tenuitas & præbendæ quotidianæ defectus, ut etiamsi totum regnum firmissima pace frueretur, vix tamen valeres te Stabulensi ecclesiæ sustentare. Advocati vestri, peccatis facientibus, non sunt pauperum defensores, sed crudelissimi vastatores, & libertatis vestræ inimicissimi infestatores. Ministeriales vestri, qui maxime deberent ecclesiam sustentare, conversi sunt in aroum pravum, & neque mandatis obtemperant, neque agriculturam, ubi sunt villici, exercere adjuvant; sed quod deterius est impediunt & vastant; a quibus detrimentis nulla fere ecclesiæ vestræ possessio aliena est, maxime illæ curtes vacuæ & negligitæ sunt, de quibus præcipua & præbenda supplementa capi solent. Inter hæc autem diurna flagella, nullum nobis auxilium, vel ab ecclesiastica vel a sæculari potestate. Non est itaque mirum si hæc omnia diligenter considerata tabescere faciunt sicut aranearn animam nostram & de salute nostra, & nobis commissorum sollicitus cogitare.* Ad hæc ille respondit tam suo quam fratrum suorum in commune nomine, nullo modo eos carere posse ejus regimine.]

[Ad hæc Wibaldus causatur eos *nimium properasse in re tam difficili, tam ardua, tam necessaria, super qua, inquit, universitatis vestræ consilium, tanquam divinum responsum quæsivimus, ubi nec orationes præmissæ nec fratres Malmundarienses vocati, nec latei fideles & filii ecclesiæ sunt invitati,* &c. *Fundendæ sunt igitur ad Deum preces cum omni humilitate & devotione; quærendum est non solum universæ vestræ, sed etiam vicinarum consilium & suffragium, ut divina pietas talem vobis præstare dignetur pastorem, qui ex ejus dono possit sanare contritos corde, & alligare contritiones vestras.*]

[Adhibuerunt ergo Stabulenses orationes tam suas quam amicorum, consuluere & Malmundarienses; una fuit vox omnium retinendum apud se Wibaldum, nec umquam dimissioni Stabulensis ecclesiæ assensum esse dandum, atque hunc in modum rescripsere: (*a*) *An ignorat prudentia vestra, quia de nobis a nobis electus, apud nos investitus, apud nos consecratus, inter nos & super nos non sine perpetuo fructu sexdecim annis conversatus, quasi nuper vocationi Corbeiensium, petitionis regitis & principum abbas noster & pastor præstitus esse potius, quam datus? Quare de tam atroci negotio non alterius ab alienis & extraneis nos quærere consilium decernis, cum penes nos firmum non dimittendi vos consilium habeamus? Quis hoc magnanimitati vestræ imposuit, ut ecclesiam, quæ vos ab adolescentia educavit, assumpsit, & dilatavit, deserere cupientes, et ecclesiæ cui præstitus estis, benedictionem nostram non sine supplantatione infundatis? Cesset, quæso domine, cesset hujus vestræ solitudinis intentio. Cesset pietas vestra suos filios tam crudeliter velle abicere, qui ut breviter dictum sit vagi & exules decreverunt mori potius, quam vos, dum vixeritis patrem & dominum non habere.* Tam instantibus precibus, quibus & accessit Corbeiensium deprecatio tandem acquievit Wibaldus.]

(*a*) *Epist.* 301. *apud Wibald.*

CLXXIV. Summa patientia Corbeiensium in tolerando victualium defectu.

[Dum versaretur in curia imperatoris Wibaldus abbas, contigit in Corbeiensi monasterio res memoratu digna. Erat eo in cœnobio præpositus, cui fratrum necessitatibus ac præcipue circa victum providendi cura demandata erat. Huic in primis Wibaldus absens commendaverat fratribus summa cum sollicitudine administrare necessaria. Hic sive anni hujus sterilitate cogente, sive ex negligentia, aut quacumque ex causa, officio suo sæpe deerat, & eo usque res processit, ut tandem in diebus rogationum, & in ipso die ascentionis dominicæ, fratres absque potu, & sequenti proximo sabbato absque *pane simul & potu*, quod numquam Corbeiæ evenerat, dereliquit. *Cum ergo ipsa die*, inquit prior ad Wibaldum scribens, (*b*) *sedentes ad mensam secundum ordinem & consuetudinem nostram, consuetam alimoniam expectaremus, nec ab eo quidquam acciperemus, impasti surreximus, & Deum, secundum ordinem nostrum euntes ad ecclesiam, cum psalmo benediximus. Statim igitur in unum congregati, quid facto opus esset in commune consuluimus, & ut vestræ paternitati hanc necessitatem celeriter insinuaremus, inter nos convenimus. Interim autem fratri. A. camerario nostro licet invito & multum renitenti hanc curam injunximus, ut donec redeat nuncius noster a vobis, panem & potum undecumque possit, mutuo acceptum nobis provideat, & argentum quod ad sarcophagum hoc anno deputaveramus, in pignore accepit.*

(*b*) *Epist.* 304. *inter Wibald.*

[Id ubi accepit Wibaldus summopere dolule, laudaviteque fratres suos, quod tanta *incommoda, tam inordinata, tam inaudita, quæ nunquam antehac Corbeiensi ecclesiæ accidisse credimus, patienter & æquo animo* sustinuissent, neque absentiam suam, quæ eorum utilitatibus officere putabatur acerbo reprehensionis verbo fatigarent: *In quo*, inquit, *nostram sollicitudinem arctissima vobis caritate obnoxiam ita devinciis ut nullus de cætero labor sit, nulla injuria, quam pro vestra dilectione & communi justitia subire & ferre pro viribus recusemus.* Tum excusat, se quod reditum ad eos suum accelerare prohibeat non solum Stabulensis ecclesia, verum

etiam

etiam totius Lotharingiæ concuſſio & everſio, *quæ noſtra patria eſt*, inquit, *quæ nos genuit, educavit & provexit, quam prohibeatr domino rege & multis principibus regni deferere, & ad vos tam animo quam corpore migrare non eſt nobis conceſſum.* Subditque jam ſeptem ſeptimanis cum rege reformandæ paci inſudaſſe, ſed necdum profeciſſe, ac demum epiſtolam ſic concludit: *Interim caritati veſtræ injungimus, ut ſtudio prioris veſtri & fratris A. camerarii veſtri ſic omnia pro tempore ordinentur, ut fratribus non deſint alimenta, nec divina inter vos ceſſent obſequia.*] ANN. CHR. 1131.

[Exſtat in principatu Clivenſi, in diœceſi Colonienſi, inſigne Gladbacenſe monaſterium, cujus miniſteriales cum fratres & abbatem fatigarent, Wibaldi abbatis Corbeienſis implorarunt conſilium, quem duplex ratio ad eos caritatis & dilectionis provocabat affectum, videlicet quod unius ordinis habitus & religionis nomine fruerentur, & unius ejuſdemque patroni interceſſione gloriarentur, nempe S. Viti, cui tam Corbeienſis quam Gladbacenſis conſecrata eſt eccleſia. Quibus ille reſpondit, ut de ſui conſilii & auxilii adjutorio omnino confiderent, ſciturî, quod in cunctis quæ ſecundum Deum poterit, opportune pro ſui facultate aſſilteret. Miniſteriales eorum, cum totum quod ſunt & eſſe poſſunt, monaſterii ſit, & tam in eorum perſonas quam ſubſtantias poteſtas tam legibus quam canonibus abbati & monaſterio attributa ſit ipſis ſatisfacere juxta canones contradicere non poſſe, nec patiendum eſſe, ut otio vacantes matrem ſuam & dominam, de cujus rebus aluntur, impinguati, incraſſati & dilatati pedibus conculcent & recalcitrent. *De cætero*, inquit, *de noſtris orationibus & intimo ſervitio plurimum tam in hac quam in omni cauſa confidere debetis.*] CLXXV. Gladbacenſes implorant Wibaldi conſilium. (a) Epiſt. 308. inter Wibald.

[Hoc eodem anno, Arnoldus archiepiſcopus Colonienſis ab officio ſuo ſuſpenſus, fato functus eſt. Sub eo cum varia Colonienſis eccleſia paſſa eſſet detrimenta, ſtatim ad ſucceſſoris electionem dies indicta eſt, in qua omnes metropolis hujus ſuffraganei convocati ſunt. Et primo triduanum indictum eſt jejunium, & *comportatis per omnes vicos urbis ſanctorum confeſſorum corporibus ſeverini Cuniberti, & Ailuiſi qui Colonienſem eccleſiam viventes in carne plantaverant & in carnate divina dilataverant*, omnipotentis Dei clementia invocatur, *ut talem ſuis ovibus paſtorem per merita & ſatercceſſiones prædictorum paſtorum oſtendere & ordinare dignaretur, qui eorum imitando veſtigia populo Dei poſſet & utiliter præeſſe & efficaciter prodeſſe.* Adveniente aſſignato ad electionem die, & invocata S. Spiritus gratia, communibus votis electus eſt Arnaldus Majoris eccleſiæ præpoſitus, Conradi imperatoris cancellarius, & Wibaldi abbatis Stabulenſis intime amicus, qui reluctans & reclamans potius tractus quam deportatus ad ſedem illam eſt. Tandem electioni de ſe factæ acquieſcens, cum ſe ad Romanum iter a papa conſecrandus accingeret, clerus, bonorati & miniſteriales eum rogaverunt, ut donec pax omnino firmaretur, iter differret ſuum; qui conſulens hac de re amicum ſuum Wibaldum, reſpondit: (c) *Cum de ſumma dignitatis obtinendæ agitur, nihil ſatis feſtinari poſſe videtur, quoniam cum ad ardua tenditur, non ſolum regreſſus, ſed etiam mora non immerito formidatur*: addidit eccleſiæ canones vetare metropoliranam eccleſiam ultra tres menſes vacare. Profectus eſt itaque cum Wibaldo abbate, & Henrico imperatoris notario, non ſolum honoris cauſa, ſed ut res imperii & ſuas Romæ tractarent, comitantibus Sigebergenſi & Campenſi abbatibus, præpoſito & decano S. Geronis. Benigne ab Eugenio ſuſceptus & propria manu conſecratus eſt, qui & pallii honorem, plenitudinem pontificalis officii ex conſueta ſedis benignitate ipſi contulit. CLXXVI. Electio Colonienſis archiepiſcopi. (b) Ep. Wibal. 310. (c) Epiſt. 315.

[Hoc circiter tempore Manuel Conſtantinopolitanus imperator litteras dilectionis ac devotionis plenas ſcripſit ad Wibaldum abbatem Stabulenſem, quem *prætoſiſſimum* abbatem & florentem virtutibus appellat, quibus preces ejus & ſuorum, favoremque apud Conradum Romanorum imperatorem implorat. His modeſte reſpondit, aſſiduis ſe precibus omnipotentis Dei clementiam cum fratribus ſibi commiſſis exorare, ut ipſi & Conrado fratri ſuo incolumitatem & victoriam de inimicis ſuis conferre dignetur. *Hortamur etiam*, inquit & *continuis monitis ſuggerimus ut præcelſus & glorioſiſſimus imperator noſter amicitiam & ſocietatem veſtram fideliter & firmiter conſervet, & omnia veſtræ majeſtati promiſſa ſine alla diminutione compleat.* Cæterum Conradum adverſus communem hoſtem Siculum Italicam expeditionem præparare, ideoque medianre præcedenti menſe Septembri apud civitarem Herbipolim convocaſſe quoſdam principes imperii, quos inter convenerant *Colonienſis archiepiſcopus, Bremenſis archiepiſcopus, Halberſtadienſis epiſcopus, Cicenſis epiſcopus, Bavembergenſis epiſcopus, Merſeburgenſis epiſcopus, Herbipolenſis epiſcopus, Argentinenſis epiſcopus, Wormatienſis epiſcopus, Pragenſis epiſcopus*, & legati diverſorum epiſcoporum & principum: & de laicis principibus convenerunt marchio de Witin, marchio de Brandeburg, *Palatinus comes de Bavaria*, comes de Wincemburch *ta Saxonia*, CLXXVII. Manuel Conſtantinopolitanus imperator ſcribit ad Wibaldum.

ANN. CHR. 1151.

sonia, præfectus urbis Moguntiæ, præfectus urbis Herbipolis, præfectus urbis Bavemberch *& alii multi comites, honorati & nobiles, qui omnes cum magna voluntatis hilaritate, fide data, & juramento præſtito promiſerunt quod ad eamdem expeditionem cum omni virtute & potentia militiæ veniant & proſequentur. Nos quoque, inquit, cum noſtra militia Domino noſtro famulantes, ſanctiſſimam faciem veſtram & permaximi imperii veſtri decorem videre, Deo præſtante, merebimur.*]

CLXXVIII. S. Abbatia Salvatoris de Guincampo data Majoris-monaſterio.

[In minori Britannia exſtat S. Salvatoris abbatia apud Guincampum in diœceſi Trecorenſi, *de propria comitum Guincampenſium meaſa fundata & ædificata, quæ prava & enormi habitantium converſatione ad tantam miſeriam & captivitatem devenerat, ut non ſolum extrinſecarum poſſeſſionum ſuſtineret incommoda, ſed & eccleſia ipſa clauſtrum, cum reliquis officinis corruerat, & religionis virtutumque defectus, omnia pene temporalia pariter ſecum abraſerat.* Cujus deſolationi miſereorditer condeſcendens Guillelmus Trecorenſis epiſcopus, de reſtitutione loci illius pertractans atque deliberans, habito ſuper hoc conſilio cum Engelbaldo venerabili metropolitano ſuo & aliis religioſis perſonis, rogatu & voluntate illuſtris comitis Henrici, honorabilis comitis Stephani filii, prædictam S. Salvatoris abbatiam cum omnibus appendiciis & pertinentiis ſuis tam in eccleſiis, pertinentiis & decimis, quam omnibus omnino poſſeſſionibus, *eccleſiæ & fratribus Majoris-monaſterii, quorum religio & caritas apud nos*, inquit, *plurimum commendatur*, in prioratum donavit, & in perpetuum poſſidendam, ſalvo jure Trecorenſis eccleſiæ conceſſit. *Credo enim*, inquit epiſcopus, *præcunte & ſubſequente Domini miſericordia, locum ipſum prædictorum fratrum Majoris-monaſterii ſtudio & induſtria, non ſolum in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus bonis in meliorem ſtatum quam fuerat poſſe reduci. Actum anno ab incarnatione Domini* MCLI. *menſe Septembri* XIII. *kalendas Octobris, die ipſo quo Henricus comes Matthildem filiam Johannis Vindociaenſis apud Meduanam duxit uxorem.* De ſupra dicto abbatiæ dono, Garnerium Majoris-monaſterii piiſſimum abbatem, qui præſens erat, per manum domni Engelbaldi archiepiſcopi & ſuam, necnon & Joſthonis epiſcopi Briocenſis inveſtivit. Hic duo maxime conſideranda ſunt, inveſtitio per manus pontificum, cum alias fieri ſoleat per feſtucam, cultellum & chirotecam, & epiſcopos Trecorenſem & Briocenſem archiepiſcopum Turonenſem pro ſuo metropolitano agnoviſſe non Dolenſem. Tam ſolemnis donatio locum non habuit. Nam ſequenti anno abbas S. Melanii comiti Henrico notum fecit, locum illum a ſuo pendere monaſterio: qui comes eum illi ea ratione reddidit, ut eccleſia ſancti Salvatoris de Guincampo fieret abbatia, cujus e cœnobio ſancti Melanii abbas aſſumeretur. Hodie ſimplex eſt prioratus a S. Melanio pendens.]

ANN. CHR. 1152.

CLXXIX. Conrado imperatori ſuccedit Fridericus.

ANno ſubſequente, ejus ſæculi quinquageſimo-ſecundo, Conradus imperator, dum arma in Lombardiam & Apuliam vertere molitur, repentino oppreſſus morbo, non ſine veneni ſuſpicione XII. kal. Martias iuteriit, relicto impubere filio Henrico, paullo ante, quam Jeroſolymam pregeret, in regem coronato, quem Friderico Sueviæ duce, fratris ſui filio commendavit. Hic vero ſtatim imperium uſurpavit, retento ſecum Conradi filio, qui non multo poſt mortuus eſt. [De Conradi autem ſepulturæ loco non conſentiunt auctores.] Hunc Viennæ in eccleſia S. Andreæ monaſterii inferioris ſepultum fuiſſe nonnulli opinantur, ex epitaphio quod ibidem repertum prope majus altare, Baronius ex antiquitatibus Viennenſibus ſacris & profanis in bibliotheca Floriacenſi editis retulit ad annum MCLII. At Otto Fiſingenſis diſerte habet Conradum Alemanniæ regem Madeburgi humatum eſſe, quod alii in monaſterio Laureacenſi factum fuiſſe volunt. Fallor, ſi illud epitaphium quod Viennæ habetur, Conrado Burgundiæ Juranæ regi, qui anno DCCCXCIII. obiit, tribuendum non ſit. Certe, etſi hic Conradus apud ſanctum Mauricium jacere vulgo dicatur, nonnulli tamen eum Viennæ ſepultum volunt, & recte ei congruunt quæ in laudato epitaphio habentur.

Qua jacet, eccleſiam gemmis reparavit & auro,
Andreæ ſancti promeriturus opes.
Is rex Conradus monachos ſtabilivit ibidem.

Quæ quidem verba neſcio quo pacto Conrado Alemanniæ regi aptari poſſint. At Conradus Burgundus ad eum locum multa bona contuliſſe, & ibidem monachos reſtituiſſe dicitur. His favet quod, ut jam ſupra obſervatum eſt, (a) in variis ejus loci chartis ſub Ludovico Orbo Boſonis filio datis, *Canonici S. Andreæ* appellentur, qui *monachi* dicuntur in illis quæ Conradum regnantem præferunt, quin & Almoinus ſeu Eimoinus, qui primus ab illa reſtitutione abbas fuiſſe memoratur,

(a) *l.* 30. *n.* 85.

Con-

Conrado illo & poſtea filio ejus Rodulfo regnantibus floruit. Denique ipſe Rodulfus in charta (*a*) pro eodem monaſterio data anno MCCCCXCIV. regni ſui primo, confirmat ea quæ a patre ſuo Conrado ad monaſterium ſancti Andreæ, *dudum a ſe*, id eſt ipſo Conrado *reſtitutum*, collata fuerant.

ANN. CHR. 1152.

(*a*) *Spicil. t. 13. p. 272.*

[Sed ad Fridericum revertamur. Is ejus nominis primus, cognomento Ænobardus, ſtatim ut fuit electus & conſecratus, nuntios ſolemnes ad Eugenium papam direxit, Eberardum, Bambergenſem epiſcopum, Hillinum Trevirenſem electum, & Adamum Eberacenſem abbatem, ut ſuam ad imperium promotionem ei ſignificaret, & omnem quamdiu viveret, reverentiam, omne obſequium promitteret: (*b*) *Vobis tamquam patri carissimo constanter promittimus, quod sicut eidem glorioso quondam regi, in regni solio successimus, ita hereditariam dilectionem tam ad vestram personam omnino specialem, quam ad sacro-sanctæ matris Romanæ ecclesiæ promtissimam ac devotissimam defensionem suscepimus, hac scilicet ordinis ratione, ut quæcunque ad liberationem & honorationem apostolicæ sedis intenderat, & ordinaverat, nos constanter perficere studeamus: ita ut juxta felicem ad sanctitatem vestram domini promissionem, inimicis vestris inimici simus, & odientes vos affligamus.* Verum quamvis principio fœdus cum Eugenio papa inire viſus ſit, pacem cum ſede apoſtolica diu non ſervavit, ſed Wibaldo abbate cujus conſiliis utebatur, & qui reverentiam ei in ſanctam ſedem inſpirabat, e vivis ſublato, funeſtum ſchiſma poſt Adriani IV. papæ obitum in eccleſiam invexit.]

CLXXX. Fridericus ſuam papæ ſignificat promotionem.

(*b*) *Epiſt. 345. inter Wibald.*

Multum ad ejus promotionem contulit, ut Fridericus ipſe teſtatus eſt, Wibaldus Corbeiæ novæ abbas, cui ob hanc gratiam ipſius monaſterii privilegia diplomate aureis litteris conſcripto renovavit. Hoc diploma retulit Scharenus, anno regni primo datum Merſeburgi; cui poſt multos principes & epiſcopos Marquardus Fuldenſis, Heinricus Hersfeldenſis, & Arnodus Niemburgenſis abbates ſubſcripti leguntur. In brevibus ejus loci Annalibus Fridericus a Wibaldo abbate invitatus hoc anno Corbeiam adiiſſe dicitur, ejuſque privilegia confirmaſſe; ibique tum Marcwartus doctus monachus claruiſſe.

CLXXXI. Corbeiæ novæ privilegia renovat.

[Cum Romæ verſaretur Wibaldus, non ſolis imperii rebus tractandis intentus, ſed pro ſe ſuiſque monaſteriis etiam ſollicitus plures ad epiſcopos retulit Eugenii papæ epiſtolas: unam (*c*) ad Henricum Leodienſem epiſcopum, ut & comitem *de Los* & G. comitem de Monre-acuto, *qui in bonis Stabulensis ecclesiæ diabolico instinctu incendia, cædes, rapinas committebant* monitis & cenſuris eccleſiaſticis compeſcat. Eodem tempore Gregorius & Jacobus S. R. E. cardinales epiſtolis ſuis hortantur eumdem præſulem, ut illatas a comite Namurcenſi Stabulenſi eccleſiæ injurias reſarciri curet. Simili modo ad Hartwicum Bremenſem archiepiſcopum ſcripſit Eugenius, quod quidam parochiani ſui, videlicet *Odiko, Riebertus, Thederus, Ramerus, & Hermannus, quasdam possessiones Kaminatensis monasterii*, quæ in ſuo epiſcopatu eſſe noſcuntur *a Judith quondam abbatissa postquam a regimine ecclesiæ remota fuerat, illicite receperint, & eas contra justitiam detineant, atque prædictæ ecclesiæ restituere modis omnibus contradicant.* Hos mandat eccleſiaſticis cenſuris ad reſtitutionem cogi. Eodem die Henrico Moguntino archiepiſcopo prædium *Oſtorp* ad Cotbeienſem abbatiam pertinens, & a quibuſdam parrochianis ſuis invaſum jubet reſtitui. Tunc etiam apud Eugenium gravem Wibaldus abbas depoſuit querelam, *quod Voldekindus cum quibusdam satellitibus suis cimiterium Corbeiensis monasterii sui violenter intraverit, & valens centum marcarum ausu sacrilego inde abstulerit, nec non capellam, quæ in porta ipsius cimiterii constituta est, violaverit, & quæ ibi invenit, ausu temerario auferre præsumsit.* Quapropter Bernardo Patherburnenſi epiſcopo (*d*) ſcribit pontifex, ut Widikindum parochianum ſuum ad emendationem compellat. Alias etiam Wibaldus ab Eugenio retulit epiſtolas ad Hermannum Trajectenſem epiſcopum, & Ulricum Halberſtadenſem, ut poſſeſſiones Corbeienſis monaſterii in ſuis diœceſibus poſitas ab invaſoribus & raptoribus defendat. Similiter ad Ferdenſem antiſtitem, conquerendo quod Hungeldus frater ipſius, & quidam alii Kaminatenſis eccleſiæ prædia violenter auferant, & inpuſte detineant. Taceo epiſtolam ad Mindenſem epiſcopum, atque ad ducem Saxoniæ, quibus mandat, ut Corbeienſi monaſterio benefacere pergant. Omnes illæ litteræ datæ ſunt *Segniæ v. idus Januarii.*]

CLXXXII. Plures Wibaldus epiſtolas papæ pro ſuis monaſteriis Romæ aſſeri.

(*c*) *Epiſt. 328. inter Wibald.*

(*d*) *Epiſt. 330. & ſeq. inter Wibald.*

[Interim Roberto Walciodorenſi abbate defuncto, Haſterienſes Walciodoro ſemper ſubjecti iterum rebellare cœperunt. Id ubi reſcivit Henricus Leodienſis epiſcopus, ad cujus officium pertinebat electionem examinare, & electum conſecrare, rem Stephano Mettenſi epiſcopo, cui a fundatoribus commiſſa erat hæc eccleſia, ſignificavit: (*e*) *Discretioni vestræ*, inquit *significamus, quod monachi Hasterienses vagi, & erronei, ac novitatibus intendentes, rer ejus monasterii prorsus destruunt, & quosdam perversitatis suæ fautores tam presto quam promissionibus*

CLXXXIII. Haſterienſes iterum rebellant.

(*e*) *Ep. ibid. 330. inter Wibald.*

ANN. CHR. 1152.

alliciunt : hoc ſua pertinacia emolumentum capere cupientes, ut ita una, hoc eſt Vualciodo-renſi abbatia duo abbates contra ſacrorum canonum inſtitutum, & apoſtolici privilegii auctoritatem ordinentur. Scripſit & ad Walciodorenſes & ad Haſterienſes, (*a*) quibus præcipit, *ut congregatis de circuitu religioſis abbatibus Florinenſi, Bronienſi, Gemblacenſi & Floriſſenſi, talem ſibi eligunt paſtorem, qui jam pene emortuam in eis reſuſcitet religionem.* Eodem tempore Wibaldus audita morte abbatis Walciodorenſis condoluit, ſcripſitque (*b*) ad Stephanum Mettenſem antiſtitem, ut negotium de electione futuri abbatis Walciodorenſis differat, donec novus eligatur rex Romanorum. Harum litterarum exemplum miſit ad ſuos Walciodorenſes, cum privilegio quod ab Eugenio papa III. dum adhuc Romæ verſaretur, pro eorum eccleſia obtinuerat. Monuit & Haſterienſes, ut de controverſia quæ ipſos inter & Walciodorenſes erat, agere differant donec facta imperatoris electione, ad ipſos veniat, & conſilio abbatum Gemblacenſis, Florinenſis, Lobienſis, Floreffienſis & Mulonienſis, ea quæ ad pacem ipſos inter & fratres ſuos Walciodorenſes tractate valeat. Interim Walciodorenſes conſolationem a Wibaldo quærentes ipſum elegerunt abbatem. Qui poſt ſuum a curia imperatoris reditum Walciodorum venit, & ab hoc ooere ſeſe humi proſtratus excuſavit humiliter.]

(a) Epiſt. 351.

(b) Epiſt. 342.

CLXXXIV. Folcuinus & Widikindus vaſtant Corbeienſe monaſterium.

[Poſt tot a ſummo pontifice ſcriptas ad varios epiſcopos & principes epiſtolas in gratiam Corbeienſis monaſterii, quis non crederet perpetua Wibaldum abbatem ejus pace fruiturum ? maxime initio novi regni Friderici, cujus *potentia nulla poſſit negotia obſiſtere*. Et ecce, inquit, ad imperatorem ſcribens, (*c*) *in huc confidentia ſecuros & nihil omnino metuentes, invaſerunt nos homines noſtri, qui nobis fidelitatem juraverunt, & magna beneficia a nobis habent, & armata manu oppidum noſtrum Huxarium, & præmiſſa paulatim & per turmas militia, tandem armati & potentibus vexillis, ſuper incautos, Folcuinus videlicet & Widikindus fratres, ut in vaſtitate hoſtili totum locum occupaverunt. Triduo itaque ibidem commoranter, & omnem circa regionem, quæ ad prædandum fratrum ſpecialiter pertinet, penitus devaſtantes, nefandiſſima ſcelera in viros & mulieres paſſim commiſerunt, & poſt publicam atque communem rapinam, qua æſtimata eſt fuiſſe nongentarum librarum denariorum, a captivis melioribus, quos a paupertore turba ſegregaverant, duceatas quinquaginta tres libras nummorum extorſerunt. Inſuper vallum & munitiones, quæ auctoritate regia, & præcipue privilegio beatæ recordationis patrui & prædeceſſoris veſtri conſtructæ fuerant, cum advocati eſſent ejuſdem loci, deſtruxerunt.* Quid inter tot anguſtias fratres Corbeienſes ? pergit Wibaldus: *Pro tam atroci calumnia fratres noſtri, cum ubſtantes eſſemus, corpora SS. Viti & Juſtini, quæ apud nos requieſcant, in terram depoſuerunt, & humiliatis crucifixi Salvatoris noſtri imaginibus, ab omni deinceps ſolemni officio divino, & a pulſatione campanarum abſtinuerunt.* Moris quippe apud antiquos fuit, ut in tribulatione poſiti, reliquias ad terram imagineſque crucifixi deponerent, altaria denudarent, ſpinis & cilicio circumdarent : qua de re vide lib. 3. de antiquis eccleſiæ Ritibus, cap. 3. pag. 428.]

(c) Epiſt. 366. & ſeq. inter Wibald.

(d) Epiſt. 360.

[Conqueſtus eſt etiam ea de re apud Bernardum epiſcopum Paterburnenſem, his verbis: (*d*) *Novit diſcretio veſtra, quam violenter & taboneſte propinqui veſtri, & homines tam veſtri quam noſtri Folcuinus & Widikindus, nos & eccleſiam Corbeienſem invaſerint, & quanta turpitudine oppidum & oppidanos noſtros affecerint, quantaque temeritate eccleſiam & loca conſecratu violuverint, dum homines noſtros ad eccleſiam tamquam ad ſingulare refugium confugientes, in manu armata u fuerit adibus abſtraxerunt, & præter communem prædam ſuppellectilis, quæ difficile ſuppatari poteſt, ad exſolvendas pro ſalute ſua duceatas quinquaginta tres marcas miſeros ſub periculo captivitatis & mortis compulerunt.* Quas quidem injurias epiſcopali vindicta puniri petit. Interim vero Fridericus imperator, tres ſcripſit epiſtolas (*e*) ad Wibaldum abbatem, ad Corbeienſes monachos, ad Burgenſes Huxeriæ, compatiens eis, & promittens promptam de illatis ſibi injuriis & damnis vindictam. Et revera, ut diſcimus ex Henrici notarii imperii epiſtola (*f*) ad Wibaldum, Fridericus Folcuinum, & Widikindum, in feſto S. Bartholomæi Vormatiam ad ſuam præſentiam vocavit, ut diſtricto judicio injuriam ſibi & eccleſiæ ſuæ illatam puniret. Rogat etiam enixe ducem Saxoniæ, ut de prædictis malefactoribus plenam faciat juſtitiam. Sub finem vero epiſtolæ ait Bambergenſem epiſcopum ex legatione Romana proſpere revertiſſe, & pro laboris ſui mercede, abbatiam Altahenſem expetere, ſed Altahenſes huic petitioni cum magna indignatione contradicere.]

(e) Epiſt 366. & ſeq. inter Wibald.

(f) Epiſt. 370. inter Wibald.

CLXXXV. Conradus abbas Mariani-monaſterii abdicat vitæ eremiticæ deſiderio.

[Hoc tempore Conradus abbas Mariani-monaſterii, quod ſitum eſt in diœceſi Paterbornenſi, vitæ eremiticæ deſiderio, onus paſtorale depoſuit, conceſſa fratribus facultate alium ut abbatem ſibi eligerent. Hi unanimi conſenſu in Henricum priorem Corbeienſem oculos conjecerunt, ut eis præeſſet. Bernardus tunc Patetbornenſis

ſis epiſcopus, poſt multas admonitiones & preces ne gregem deſereret, cum conſtantem in ſuo propoſito Conradum reperiſſet, petiit a Wibaldo (*a*) abbate Corbeienſi ſui prioris emancipationem, quam ille negavit, fultus auctoritate S. Gregorii papæ, cujus in ſecundo dialogorum libro hæc ſunt verba: *Ibi adunati æquanimiter portandi mali, ubi inveniuntur aliqui qui adjuventur*. Ex quibus conjicimus, Conradum aliquos ex ſuis monachis habuiſſe inquietos, quorum pravos mores non patiens vitam eremiticam abbatiali dignitati prætuliſſet. Aliam negationis ſuæ cauſam affert Wibaldus Ordo, inquit, *monaſterii noſtri habet, immo omnia monaſteria noſtri ordinis hanc obſervantiam tenent, ut ſi quando aliquis fratrum noſtrorum abbar ad aliud monaſterium eligendus eſt, prius a nobis & a fratribus noſtris quam ab extraneis eligatur; nec aliqua nobis perſona inter fratres noſtros in abbatem ab alio monaſterio, vel a quolibet hominum ex nomine deſignetur, ſed aſſumtio fratrum noſtrorum cujuſlibet in noſtro arbitrio & fratrum ſuorum electioni relinquatur: præſertim cum quilibet pecoris noſtri melius a nobis & a ſemetipſis quam ab extraneis agnoſcatur, immo convenientius a nobis & a ſuis domeſticis, qui dignus eſt, eligatur.*

ANN. CHR. 1152.

(*a*) *Epiſt.* 182. *inter Wibald.*

[Exſtat in diœceſi Ferdenſi Ullesheimenſe ſeu Ulſenſe monaſterium anno 990. pro ſacris virginibus fundatum, quibus monachos ex Corbeienſi abbatia aſſumtos anno circiter 1140. ſubſtituit Ditmarus epiſcopus. Huic monaſterio poſtquam præfuiſſet annis minimum duodecim Sifridus aſceta Corbejenſis, (*b*) *cum diſciplina & augmento ſui ordinis & rerum temporalium incremento, ita ut teſtimonium haberet ab his qui foris ſunt*, hunc H. Ferdenſis epiſcopus a pſeudomonachis, uti exiſtimare licet, infamatum, *abſque vocatione, ſine audientia, non convictum, non confeſſum, de abbatia ſua expulit, & omnibus monaſterii rebus pluſquam per anni ſpatium ſpoliavit*, nec Wibaldi, aliorumque fere omnium Saxoniæ abbatum monitis ac precibus flecti potuit, ut eum reſtitueret, aut certe ordine canonico ipſum tractarer; immo *ad intolerabilia contumeliæ enmulum, quoſdam pſeudomonachos quos prædictus abbas propter enormitatem vitæ ſuæ de monaſterio projecerat, in illam eccleſiam malignantium tanquam in ſentinam recollegit, & quidquid improbi & irati, ac ſi ulciſci cupientes confingere in famam abbatis potuerunt, conſtripſit & diſperſit*. Has redactus ad angustias infelix abbas ad Eugenium papam confugit: cui Wibaldus ſuo & aliorum Saxoniæ abbatum nomine ſcripſit in hæc verba: (*c*) *Pedibus veſtræ celſitudinis animo advolvi, cum univerſis fratribus noſtris, ſupplices preces effundimus, ut venientem ad veſtram clementiam prædictum abbatem, virum utique honeſtum & litteratum, in manſuetudine benitatis veſtræ ſuſcipiatis, & exauditum in neceſſitate ſua, in plenitudine dignitatis ſuæ litteris & mandatis auctoritatis veſtræ per aliquem fidelem legatum reſtituatis*. Interim Wibaldus gratias egit A. abbati de Monte, quod illum caritative ſuſcepiſſet; illumque ipſi & venerabili Etberto abbati de *Hnitbruc*, cujus religionis ſanctitatem prædicat, commendavit. (*d*)]

CLXXXVI. Abbas Ulleſheimenſis a Ferdenſi epiſcopo ejectus a ſuo monaſterio.

(*b*) *Epiſt.* 364.

(*c*) *Epiſt.* 364.

(*d*) *Epiſt.* 369.

[Apud Belgas floruit multo tempore cum omni libertate, regia & pontificia auctoritate confirmata, Elnonenſe S. Amandi monaſterium, donec miniſterialis villæ S. Amandi Almannus quædam ſibi uſurpavit, & quæ erant regia liberalitate Inſtituta tyrannica dominatione depravavit. *Sed ejus inſolentiam ſub abbate venerabili memoriæ Bovone II. comes Flandrenſis, Balduinus filius Roberti ſecundi Marchionis, & Clementiæ nobilis comitiſſæ ad ipſam villam veniens viriliter repreſſit, & ad antiquas libertates ab excellentia regia deſcendentes, ſecundum quod continet carta, quam ſuper hoc ipſe fieri mandavit, bona quæ ille depravaverat ſub jure & dominio abbatis & fratrum reformavit.* Sua deinceps Elnonenſes libertate gaviſi ſunt, quamdiu ſupervixit ipſe Almannus & ſucceſſor ejus Herimannus filius ejus quo defuncto, uxor ejus Gila, cognomento *Troſels*, & filius ejus Stephanus, qui fidelitatem S. Amando juraverant longe graviora & ſceleratiora commiſerunt. Nam *per ſervientes ſuos etiam monachis fuſtibus verberabant, & de equis ad terram turpiter impellentes, equos auferebant, in conductu monachorum homines capiebant. Silvam*, quam Dagobertus liberam S. Amando dederat, *violenter occupaner, & ſui juris eſſe dicentes, quercum & cætera ligna, quæ ad ſolum dominum ſilvæ maxime pertinent, ſuicidebant, & quibus volebant dabant & vendebant, homines etiam villæ in multis opprimebant*. Spretis Hugonis abbatis monitis & correctionibus, ad incutiendum eis terrorem, depoſitæ ſunt ad terram S. Stephani, S. Cyrici pueri & S. Amandi eccleſiæ patronorum loci reliquiæ, cum multo gemitu cordis & lacrymarum effuſione, adeo ut prædicti malefactores terrerentur, confunderentur, & ad miſericordiam quærendam convererentur. Electi ſunt ex utraque parte octo judices qui de S. Amandi juribus dicerent, quorum prolixa ſit enumeratio in diplomate Geraldi Tornacenſis epiſcopi, cui ſubſcribunt Galterius abbas S. Martini, & Hugo abbas Marchianenſis. *Actum Elnone anno Domini* MCLII.]

CLXXXVII. Illatæ per miniſteriales injuriæ Elnonenſi monaſterio.

(*a*) *Anecdot. t. 1. p. 430.*

ANN. CHR. 1152.

CLXXXVIII. Eskilus archiepiſcopus venit Claram-vallem.

Tunc Lundenſi in Dania eccleſiæ præſidebat venerabilis Eskilus archiepiſcopus: qui Bernardi Inviſendi, & forte dignitatis abdicandæ deſiderio Claram-vallem acceſſit non ſine multo labore, multiſque expenſis: qno in itinere argenti marcas amplius ſexcentas ſe expendiſſe teſtatus eſt, præſente Gaufrido, qui hæc ſcribit. (a) *Venit ergo*, ait ille, *Claram-vallem, tam humilis & ſublimis, quem a ſimilibus terræ non curioſitas audiendæ ſapientiæ, ſed fidei zelus & plenitudo devotionis attraxerat. Ubi quantum fleverit, qualem ſeſe non modo erga eum, quem tam unice ſuſpiciebat, ſed etiam erga minimos quoſque fratrum exhibuerit, non eſt facile dictu.* Tempus illius itineris eernitur ex epiſtola Gaufridi monachi Claræ-vallenſis de obitu S. Bernardi ad eumdem Eskilum, quem ait *noviſſime* ejus vitæ *anno* Claram-vallem veniſſe. In patriam rediturus, ut Benedictum a Dei famulo panem referre, & diutius conſervare poſſet, eum in clibano recoqui voluit; quo audito vir ſanctus, ut fidem ejus modicam argueret: *Itane*, inquit, *non poterit panem ipſum benedictio magis, quam recoctio conſervare?* Tum communem ſibi panem afferri præcepit, eumque Eskilo tradens, de ejus incorruptione ſecurum eſſe juſſit. Tulit ille, & ad ſuos reverſus gloriabatur, fidei ſuæ defectum evidentiſſima rei veritate convictum fuiſſe. Tandem abdicata dignitate factus eſt monachus apud Claram-vallem, poſtquam Ciſtercienſes, Cartuſienſes & Præmonſtratenſes in diœceſi ſua implantaſſet.

(a) *Vit. S. Bern. l. 4. c. 4.*

CLXXXIX. Theobaldus comes Latiniaci ſepelitur.

Inter ea motitur magnus ille Campaniæ comes Theobaldus IV. ſingularis Bernardi amicus VI. idus Januarii, & apud Latiniacum, inquit Albericus, ſepelitur, nimirum ſub porphiretico lapide, qui nuper e medio choti ad latus evangelii tranſlatus eſt. Quatuor reliquit filios præter filias ſex, Henricum videlicet Trecenſem comitem Palatinum, Theobaldum comitem Bleſenſem, Stephanum comitem de Sancerra, & Guillelmum, cognomento ad Albas-manus, qui poſtea Remenſis archiepiſcopus exſtitit. Theobaldi epitaphium Henrici comitis rogatu compoſuit Simon, cognomento Capra-aurea, ſancti Victoris apud Pariſios canonicus regularis, quod epitaphium apud Chiffletium, & in notis noſtris ad Bernardi epiſtolam XXXVII. videre licet. Falluntur qui eum ſive in Pontiniacenſi, ſive in Claræ-vallenſi monaſterio ſepultum dicunt, quem in Latiniacenſi, cujus advocatus erat, teſte (b) Bernardo humatum eſſe conſtat. Unde idem Henricus Theobaldi patris ſui anniverſarium (c) ibidem inſtituit, relaxatis monaſterio procurationibus, ob quas eccleſia illa tempore patris ſui plurimum gravata fuerat, quod factum *aſſenſu matris ſuæ Mathildis Bleſenſis comitiſſæ, & fratrum ſuorum Theobaldi Bleſenſis comitis, & Stephani & Guillelmi clerici*. Inſuper ex quadraginta vini modiis, quos illius eccleſiæ boſpites eidem annuatim perſolvebant, viginti remittit. Teſtes Manaſſes Meldenſis epiſcopus, eo nomine ſecundus, Lambertus abbas S. Faronis, Theobaldus abbas de Calnis, & Gaudefridus (d) abbas Latiniacenſis e noſtris, necnon Alveredus Latiniaci prior; ex canonicis vero regularibus Godefridus abbas de Caſtro-Theoderici, & Elias abbas S. Mariæ de Cagia. Actum hoc anno in *Pruinicaſtro*, Denique idem Henricus theſaurario B. Petri Latiniacenſis eccleſiæ *viginti ſolidos de cenſu Columarii* * aſſignavit ad lampadem perpetuo accendendam (e) ad tumulum patris ſui comitis Theobaldi.

(b) *Bern. ep. 230.*

(c) *Diplom. p. 584. & ſeq.*

(d) *ſupra n. 31.*

* *Calomier.*

(e) *ibi. p. 588.*

CXC. Hugo abbas Theobaldi filius naturalis

Exſtat in ejudem loci chartario notitia, in qua mentio fit de inſtitutione prædicti anniverſarii, & de procuratione fratrum, qui hoc anniverſarium celebraturi ſunt; idque in communi capitulo ſtatutum, *præſente & annuente domno Hugone abbate, præfati comitis fratre*: qui & ipſe *ad ſuum anniverſarium faciendum communi capitulo reddidit domui* ejus, *quæ Phatreia vocatur, in perpetuum conceſſit*. Teſtes *Robertus prior*, Alveredi ſucceſſor, *Vitalis præpoſitus, Guillermus cantor, Hugo Farſitb, Rogerus ſubprior*, &c. Hugo abbas, Henrici comitis frater, in hac notitia laudatus, *filius naturalis* fuit *Theobaldi ſenioris*, ſeu IV. factus primum *Tironis monachus*, teſte Roberto de Monte, dein *tempore Stephani regis patrui ſui aliquantum temporis abbas Homenſis in Anglia; qua abbatia relicta fuit abbas Cerneſienſis*: qui *iterum illa relicta, venit in Franciam ad* nepotes, immo fratres *ſuos Henricum & Theobaldum*; *& ſic, ut diximus factus abbas Latiniacenſis*, nimirum poſt Hugonem primum, prædicti Godefridi ſucceſſorem, ut ſuo loco videbimus. Certe Hugonem hunc non fuiſſe legitimum Theobaldi filium ex eo intelligitur, quod Henricus comes inſtituendo patris ſui anniverſarium, Latiniacenſi monaſterio procurationes relaxare ſe dicit aſſenſu matris ſuæ Mathildis, fratrumque ſuorum Stephani comitis Bleſenſis & Guillelmi clerici, omiſſo Hugone, quem proinde ut legitimum non agnoſcebat.

CXCI. Henrici comitis charta pro S. Eugendo.

Ejuſdem Henrici pietas elucet in litteris ejus ante triennium datis, in quibus ait, ſe, „precibus venerabilis *Bernardi Claræ-vallenſis & juſſu patris* ſui confirmare eccle-„ ſiæ S. Eugendi Jurenſis *dona & eleemoſynas*, quas anteceſſores ſui ei fecerant; „ ſci-

„ ſcilicet prioratum Sarmaſiæ, aliosque, nempe Montis-Barri, S. Petri de Barro „ Confinii, S. Eugendi in caſtro Firmitatis-ſuper-Albam, ne Silva-roura, multaque „ alia, ut in Appendice videre licet. Has litteras, *Ludovicus regis Francorum*, Philippi ſcilicet IV. *primogenitus, nominatus Dei gratia rex Navarræ, Campaniæ Briæque comes palatinus*, anno MCCCX. recognovit. In bulla Johannis VIII. pro S. Eugendo, data anno DCCCLXXVI. jam mentio fit de quadam ſilva, *quam vocant S. Eugendi ſuper fluvium Album*, quod argumento eſt, jam tum hanc cellam cnuditam fuiſſe. ANN. CHR. 1152.

Hoc tempore Ciſtercienſis familiæ monaſteria ad tantum numerum excreverant, ut patribus in capitulo generali viſum ſit, a novis exſtruendis poſthac abſtinere; qua de re Robertus de Monte in libro de immutatione ordinis monachorum (*a*) ita ſcribit. *Jam fere quinquaginta quinque anni ſunt, ex quo Robertus abbas, ut dictum eſt, Ciſtercium incoluit: & tantu virorum copia illuc confluxit, ut jude fere abbatiæ quingentæ a milleſimo nonageſimo octavo anno incarnationis dominicæ uſque ad annum ejuſdem divinæ incarnationis* MCLII. *conſurgent. Et hac de cauſa in generali capitulo, ubi annuatim mediante menſe Septembri apud Ciſtercium abbates, & etiam epiſcopi, qui aſſumti ſunt de illo ordine conveniunt, quatenus negligentiæ, quæ omino in tot & tantis conventibus nequeunt evitari, emendentur; hac de cauſa, inquam, quia tantum multiplicabuntur abbatiæ ejuſdem ordinis, ſtatutum eſt, ut amplius nullam novam abbatiam inſtituerent. In diſertis utique ſilveſtribus locis monaſteria proprio labore condiderunt, & ſacru illis nomnu ſollerti proviſione impoſuerunt: ut eſt Domu-Dei, Clara-vallis, Eleemoſyna, Curtu-Dei, & alia plura hujuſmodi, quibus auditores ſolo nominis nectare inviantur feſtinanter experiri, quanta ſit ibi beatitudo, quæ tam ſpeciali denotatur vocabulo. Multi nobiles & divites, & profundi ſophiſta pro novitate ſingularitatis ad eos concurrerunt, & inuſitatum diſtrictionem ſponte amplexati ſunt.* Hucuſque Robertus, quæ ipſis auctoris verbis, utpote non facile cuivis obvia, referre viſum eſt operæ pretium. CXCII. Ciſtercienſium abbatiæ quantum auctæ. (*a*) *Append. ad Gaib. p.* 812.

Hoc ipſo nihilo minus anno Bullencuriæ ſeu Bullencurtis abbatia diœceſis Trecenſis, quæ prius canonicorum regularium erat, ab Henrico (*b*) epiſcopo *venerabili patri & domui Clara-vallis emendanda & poſſidendu juxta conſuetudinem Ciſtercienſis ordinis* conceſſa aſt. [Eo in cœnobio vivebant ducenti circiter monachi, quorum poſtea numerum abbas Claræ-vallis viſitans Bullencuriam ad centum & ſexaginta perſonas reduxit. Ejus decretum ad calcem ejuſdem monaſterii martyrologii legitur hoc modo: *Quia definitum eſt a capitulo generali ut patres abbates in filiabus ſuis ordinent de numero perſonarum, nos abbas Claræ vallis de conſilio abbatis & ſeniorum Bullencuriæ, ſtatuimus, ut in eadem domo numerus centum ſexaginta perſonarum nullatenus augeatur.*] Roberto abbati de Bullencurte ſcribit Petrus (*c*) Cellenſis. Eodem quoque tempore Samſon (*d*) Remorum archiepiſcopus, rogatu Bernardi abbatis a S. Dionyſii apud Remos abbates & canonicis eccleſiam, quæ eſt apud Moras, ægre obtinuit *ad faciendam ibidem abbatiam ordinis Claræ-vallenſis*. CXCIII. Bullencuriæ & Moræ. (*b*) *Inter Bern. ep.* 439. (*c*) *Petr. Cell. l. 1. ep.* 9. (*d*) *Bern. ſcp.* 435.

Ex illo ordine aſſumtus fuerat Hugo epiſcopus Autiſiodorenſis, eo nomine ſecundus, ante epiſcopatum ex monacho factus primus abbas Pontiniacenſis, qui anno præcedente v. idus Octobris deceſſit apud Pontiniacum, ubi & ſepultus eſt. De irreligioſo ejus teſtamento, quod in extremis, ſuggerente Stephano diacono, fecerat, apud Eugenium queſtus eſt (*e*) Bernardus, & de fraude facta in eligendo ſucceſſore. Hinc vacavit epiſcopatus per annum, a feſto ſcilicet beati Dionyſii uſque ad adventum Domini; tandemque ex eodem ordine electus eſt Alanus abbas Ripatorii in diœceſi Trecenſi, natione Flandrenſis, de cujus electione duæ exſtant Bernardi (*f*) epiſtolæ: una ad Ludovicum regem, altera ad Eugenium. Hic poſt epiſcopatus annos quatuordecim rediit ad ſuam Claram-vallem: ibique *inter athletas Chriſti martyrium ſui corporis aggreſſus*, ut in actis epiſcoporum Autiſiodorenſium (*g*) legitur, *jejuniis, orationibus, lectionibus, utque ultis caritatis operibus ſolummodo vacans, fine, ut credimus beato in Domino quievit. Obiit autem* v. *idus Octobris, & ſepultus eſt Claræ vallis*. Hic eſt Alanus epiſcopus qui tres vitæ S. Bernardi ſcriptores continua ſerie in compendium redegit. CXCIV. Hugoni epiſcopo Autiſiodorenſi ſuccedit Alanus. (*e*) *Bern. ep.* 276. (*f*) *ibid. ep.* 280. & 282. (*g*) *Labb. t. 2. Bibl. p.* 465.

Nonnihil ſimultatis cum Alano habuit Petrus Cellenſis tum abbas, occaſione matrimonii Petri de Tornella cum ſua nepte Hawide in ejus diœceſi contracti: quod matrimonium non modo Alanus, ſed etiam Hugo Senonum archiepiſcopus, quaſi inter conſanguineos initum, improbabat; Petrus vero negabat. Acris eſt tandiſper ejus epiſtola (*h*) ad Alanum, quem tamen patrem cariſſimum vocat. Inſimulabatur Petrus, quod neptis connubium affectu carnis propugnaret. Ad quod ille reſpondet, ſe neptis ſuæ *cauſam non affectu ſolo carnis fovere, ſed in ſpiritu vere pietatis & juſtitiæ. Abſit a ſenſu meo*, inquit, *immo u veſtro, propter curialem ſupradictæ aeptis copulam, meam æternis condemnare ignibus animam, quod procul du-* CXCV. Petri Cellenſis cum Alano ſimultas. (*h*) *Petr. Cel. l. 2. ep.* 22.

„ bio

ANN. CHR. 1150. „ *bio facerem, ſi matrimonium illegitimum defenderem*. Tum ſubdit, ſubreptum fuiſ-
„ ſe Alani ſanctæ animæ, ut fidem duobus inhoneſtiſſimæ vitæ famæ hominibus ha-
„ beret, & de amici expreſſa ſibi veritate hæſitaret. Dein Petrus queritur, quod
„ *tædioſam ſententiam* in illud matrimonium, negata dilatione, protulerit Alanus.

(a) *Ibid. ep. 9.* „ Paullo minus acris eſt ejuſdem ad Hugonem Senonenſem (*a*) epiſtola, in qua
„ ſibi imputari ait, quod ſtando pro Petro de Tornella civile jus & naturale vio-
„ laret; quod carnem ſuam contra canones & evangelium diligeret. *Carnem quidem meam*, inquit, *diligo, ſed poſt ſpiritum carnem diligo, ſed ſecundum Apoſtolum*. Ad quod ejus æmuli: *Nos, inquiunt, diligendam carnem concedimus, ſed non contra juſtitiam. Adverſatur autem prorſus juſtitiæ adulterium, ſive inceſtus*. Et ille: *Nihil verius: ſed ego inceſtum ignoro, matrimonium legitime factum agnoſco. Convocavi namque ſeniores, quos conjunctim & ſeparatim, publice & privatim diligentiſſime examinavi; nec impedimentum coniugii advertere ex verbis eorum potui. Teſtes quoque qui nunc proferuntur, alter eſt minus idoneus propter apparens odium, alter propter cauſam reticendus uſque ad ſuum locum*. Cæterum ex verbis ſuperioris epiſtolæ haud obſcure intelligitur, Alanum ſententiæ ſuæ defectum agnoviſſe. Sed hæc ex abundanti.

In Nortmannia Johannes Romanus, qui Romæ a puero monachus S. Sabæ fuerat, & poſt abbas S. Mariæ in Capitolio Romano, ac demum relicta abbatia Becci monachus factus erat, hoc anno Romam profectus eſt; indeque revertens, caput B. Felicis Martyris, ſocii ſancti Audacti ſeu Adaucti, ſecum retulit, ac Becci repoſuit, ut ſcribit Robertus de Monte, alias de Torinneio, qui tunc & ipſe Becci monachus erat.

CXCVI. Res Beccenſes illuſtres & Pratellenſes.

Tunc etiam Michaël, ejuſdem loci aſceta, S. Petri de Pratellis abbas factus eſt poſt Ravnaldum qui hoc anno deceſſit, pridie nonas Martii, ſepultus Fontanellæ, unde aſſumtus fuerat. Michaël ejus ſucceſſor in feſto S. Thomæ electus eſt, præfuitque Pratellis annis ſexdecim. Hic poſt biennium benedictioni Roberti de Torinneio abbatis S. Michaëlis de Monte interfuit. Anno inſequenti Gualerannus comes de Mellento, *reſidentibus in curia ſua apud Brionium domino Rothroth venerabili Ebroicenſi epiſcopo, & domino Rogerio abbate Becci, & honorabili Michaële Pratellenſi monaſterii patre, atque domino Roberto de Novo-burgo*, pro requie animæ patris ſui, & pro incolumitate filiorum ſuorum Roberti & Gualeranni, filiarumque ſuarum, donat decimas *des eſtais*, id eſt de ſtallis, Pontis-Audomari, &c. Eodem Michaële abbate illuſtres viri nonnulli Pratellis monachi facti ſunt: in his Robertus filius Alberti de Turvilla; Henricus de Pratea in extremo morbo, ſic enim hæc verba interpretor, *Henricus de Pratea melioris vitæ viam ingrediens, ſanctitatiſque habitum ſuſcipiens*, quamdam donationem fecit. Idem præſtitere filii Roberti Columbelli de Hiſpania * cum Helvide matre ſua, cum Giſlebertum fratrem ſuum Deo ibidem obtulerunt.

* Hyspaque prope Pratellam.

CXCVII. Johannes ex monacho Sagienſi epiſcopus.

Hoc etiam anno, teſte Roberto de Monte, Joannes Monachus Sagienſis fit ſecundus epiſcopus inſulæ Meram ſeu Monæ, quæ ſita eſt inter Angliam & Hiberniam, ſed Angliæ propinquior: unde ejus epiſcopus ſubjacet archiepiſcopo Eboracenſi. Primus illius epiſcopus fuerat Wimundus monachus Savinienſis in Nortmannia, ſed propter ſuam crudelitatem privatus oculis & expulſus. De hac inſula fuſe agit Spedus in ſuo Theatro Britanniæ, ſed de epiſcopali ejus ſede omnino ſilet, quæ forte non diu duravit: tametſi hæc inſula ſuos quondam reges habuerit.

Britanniæ majoris epiſcopatus.

Ad hunc annum prædictus Robertus obſervat, tunc in Gallia quatuor extitiſſe epiſcopatus, in Anglia ſeptemdecim. In octo eorum eſſe monachos in epiſcopalibus ſedibus; in aliis octo canonicos ſæculares, in uno canonicos regulares. Ideo vero monachos in tot epiſcopalibus eccleſiis fuiſſe, quia primi prædicatores Anglorum, Auguſtinus, Mellitus, Juſtus & Laurentius monachi fuerunt.

Eodem anno Johannes Paparo cardinalis, in Hiberniam legatus, cum Chriſtiano epiſcopo Liſmorienſi, ordinis Ciſtercienſis, concilium habuit in monaſterio Melliſontis, cui concilio interfuere reges, epiſcopi, abbates & proceres Hiberniæ; quorum aſſenſu conſtituti ſunt in Hibernia quatuor archiepiſcopatus, Armachanus ſcilicet, Dublinienſis, Caſelienſis, & Tuamenſis. Harum ſedium archiepiſcopis pallium conceſſum, quod Malachias tantopere deſideraverat. Johannem Paparonem laudat Bernardus in epiſtola ccxc.

CXCVIII. Adelhaidis regina virginum cœnobium in ſilva Cotia exſtruit.

(b) *l. 78. n. 206.*

Revertor in Franciam, ubi Adelhaidis regina, Ludovici Groſſi quondam coniux, extremos vitæ ſuæ dies piis operibus exercebat. Jam ante annos quatuordecim in Monte-Martyrum apud Pariſios virginum (*b*) monaſterium exſtrui curaverat: poſtmodum vero prope Compendium, quod ipſi dotalitio jure a Ludovico rege conceſſum fuerat, aliud item ſanctimonialium aſceterium inſtituere cogitavit. Erat in

ſilva

ANN. CHR. 1153.

silva Cotia * Compendio proxima quidam locus, *Domus-regis* vulgo appellatus, forte quod illic Francorum reges inter venandum interdum subsidere consueverant. Hunc locum Ludovicus Grossus olim canonicis regularibus S. Quintini apud Bellovacos, seu ecclesiæ S. Hadriani Bestisiacensi, quæ ab eis pendebat, dono concesserat; quem cum virginum secessui aptum Adelhaidis erederet, facta permutatione ab illis canonicis comparavit, & in monasterium virginum sub patrocinio beatæ Mariæ & sancti Johannis-Baptistæ convertit, quæ jam juxta hunc locum domicilia habebant. Hæc permutatio hoc ipso anno facta est, probata ab Anselmo Suessionum episcopo, in cujus diœcesi locus iste positus erat. Utrasque ejus rei litteras in Appendice videre licet. Biennio tantum superstes fuit Adelhaidis, anno MCLIV. mortua, quæ in monasterio Montis-Martyrum ab se condito sepulta est. Hinc male dotata remansit nova illa domus: cujus inopiæ compassus Ludovicus Junior, angustia *feminarum pauperrimarum* cognita, eis concessit decimam panis & vini sui *quotcunque Compendii, Vermeriæ* *, *Bestiaci*, * ubi regum palatia proxima erant, *sive etiam in foresta* esset. Hanc donationem confirmavit Philippus-Augustus ejus filius, addita etiam simili decima, dum *apud Petram-fontem* * *in domo sua*, quæ non longe aberat, consisteret. Idem post id tempus statuit Ludovicus Hutinus, dum in castro Cauciaci moraretur, dato præcepto *apud Villam-Colli-ressi* * *anno Domini* MCCXV. *mense Novembri*. Ubi observare juvat, Ludovicum Juniorem fortasse primum esse ex nostris regibus, qui ejusmodi pium opus instituerit; quod etiam præstitit sanctimonialibus Hederensibus & aliis, ut in superioribus vidimus.

* *la forêt de Cuisse*.

* *Verberie*.

* *Bestizy*.

* *Pierre-font*.

* *Villers-Coterets*.

CXCIX. Abbatissæ primæ ejus loci.

Prima sancti Johannis loci abbatissa fuit Roscelina, forte assumta e Monte-Martyrum, ubi Adelaïdis regina, ut jam dixi puellare cœnobium construxerat. Sub Roscelinæ regimine, quod ad triginta fere annos productum est, magnopere crevit sanctimonialium numerus: adeo ut Ludovicus Junior vetuerit, ne ulla ibidem amplius admitteretur, donec earum numerus ad quadraginta redactus esset. Roscelina certos redirus ad vestimenta sororum assignavit, eo pacto, ut corporalem disciplinam in commemoratione omnium defunctorum exciperent, eodemque die totum psalterium recitarent. Roscelinæ abbatissæ S. Johannis-Baptistæ in Domo regis de Cotia seu de Cusia Alexander III. omnia ejus loci bona confirmavit anno MCLXXV. & post eum Lucius III. Roscelinæ successit sub annum Christi MCXC. Petronilla, quæ contimile privilegium a Cœlestino III. consecuta est. Præfuit usque ad annum sequentis sæculi saltem vicesimum-tertium, eamque Marcella abbatissa subsecuta creditur. Aliarum abbatissarum nuda nomina, quarum nec satis certum est tempus, referre non est nostri propositi. Ejus loci sanctimoniales Benedictinæ cum in loco non satis tuto consistere viderentur, jussu regio translatæ sunt anno MDCXXXIV. ad Regalem-locum prope Compendium, ubi prioratus erat Ordinis Vallis-scholarium canonicorum regularium S. Augustini, qui ad illud S. Johannis monasterium migrarunt. In regali-loco hactenus perseverant virgines Benedictinæ, quæ illic accuratam regulæ disciplinam & abstinentiam servant.

CC. Romaricensis parthenonis status & abbatissæ.

Romaricense in Vosago monasterium non leve, tam in temporalibus, quam in spiritualibus detrimentum pertulit, cum scilicet monachorum directioni nuntium remiserunt. Primo enim monasterii ædes incendio conflagrarunt: quarum ad instaurationem Callistus II. fideles omnes litteris excitavit, *ad porrigendas hujus monasterii monialibus adjutrices manus sub spe emendationis*, quam forte illæ pontifici promiserant: *quæ tamen*, aiunt earum visitatores, *non est subsecuta*. Sanctimonialium tamen habitum & regulæ S. Benedicti professionem, sed non observationem tunc retinuerunt; idque patet ex diplomate Lucii II. inscripto, *Dilectis in Christo filiabus Judith abbatissæ Romaricensis monasterii, ejusque sororibus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis*, non canonicalem: quo diplomate inter alia statuit pontifex, ut abbatissæ electio fiat *secundum Dei timorem & beati Benedicti regulam*.

Judithæ tempore multa eidem ecclesiæ gravamina intulit Matthæus dux Lotharingiæ; qua de re illa querelas apud Eugenium III. deposuit, qui illius causæ cognitionem Hillino Trevirorum archiepiscopo demandavit. Hoc mandato accepto, Hillinus coram episcopis, abbatibus & principibus illius regionis, præsente Matthæo duce, hanc causam examinavit ac denique definivit. Hillini hac de re litteræ sic incipiunt: *Hellinus Dei gratia Trevirensis archiepiscopus, dilectæ filiæ Judith eadem gratia abbatissæ Romaricensi & sororibus in perpetuum. Querimonias tuas contra ducem Matthæum, jam per tempora multa agitatas, & tandem secundum præceptum domini papæ coram episcopis, & abbatibus, & principibus terræ a nobis diffinitas, utile duximus tibi & ecclesiæ tuæ sigillo nostro, & auctoritate* » *tam nostra, quam suffraganeorum nostrorum diligenter munire*. In primis statuit » Hillinus, ut Romaricense capitulum liberam abbatissæ electionem habeat: cu-

» jus

ANN. CHR. 1158.

„ ejus dolectioni dux celerem præbebit assensum, salvo jure suo. Si vero persona „ electa postmodum ecclesiæ inutilis futura sit, ipsa voce capituli, qua constituta est, deponetur. Multa deinde statuuntur de beneficiis & prædiis in feudum non „ dandis; de advocatis & placitis ducis, ejusque procurationibus: Tum sancitur, „ ut, si forte dux aut ejus advocati in aliquo pacem istam infregerit, nisi admo- „ niti intra sex septimanas satis fecerint, ex præcepto domini papæ anathemati subjacebunt. Testes Srephanus Mettensis, Henricus Tullensis & Albero Virdunensis episcopi: tum post dignitates ecclesiæ Sancti Petri Trevirensis Sigerius abbas ac *Sprinchirbach*. Dein majores canonici ecclesiæ Mettensis; tum Willelmus abbas Gorziensis, & Manegaldus (*a*) abbas Sancti Michaelis ad Mosam. Ad hæc ex ordine Cistercienſi Rannulfus abbas de Clausiro, Rainardus abbas Morimondensis, Milo abbas de Crista, Odo abbas Belli-prati, & Richardus abbas de Vallibus. Succedunt nobiles & milites, Henricus dux *de Lembure*, Henricus comes *de Namur*, Henricus comes *de Salmes*, Fridericus comes *de Vianu*, Gosuinus comes *de Facermont*, Folmarus comes de Cast. Albertus comes Chiniacensis, Conradus comes Salvagil, Ulricus comes de Aira. Postremo homines de familia S. Petri, scilicet Trevirensis, post quos Roricus abbas Calmosiacensis, Durannus abbas Belli-campi. *Actum autem est hoc anno ab incarnatione Domini* MCLII. *epacta* XII. *indictione* XV. *concurrente* II. *Data Treviris per manum Hellini Trevirensis archiepiscopi* XVII. *kal. Septembris*. Hellinus seu Hillinus hoc primum anno Trevirensem adiit sedem post Alberonem.

(*a*) *V. supra* p. 214.

CCI. Pothonis monachi Prumiensis libri de Domo-Dei.

In Prumiensi agri Trevirensis monasterio tunc florebat Potho, presbyter & monachus, cujus libri quinque de Domo-Dei in Bibliotheca Patrum habentur, hoc ipso anno scripti, ut ex ipsius idiographo exemplo Alexander Brassicanus retulit in hæc verba. *Hoc anno, quo mortuus est rex Conradus, hoc est* MCLII. *ego frater Potho indignus presbyter Prumiensis, ad contemplandum decorem Domus-Dei mentis oculos attentius jubilevans, de statu ejusdem Domus-Dei, quantum in ipsum intellectu perspicere mihi datum fuit, secundum exemplar cœleſtium præsens opusculum scribere aggressus sum.* Hoc opusculum in libros quinque partitus est, eosque direxit Eugenio III. quem libri primi initio, & sub medium libri tertii compellat.

In primo libro agit de dispositione, constructione, & *venustate*, ut ipse loquitur, Domus-Dei, id est ecclesiæ, cujus pacem suo tempore valde turbatam esse dicit, necnon cujusque animæ fidelis, cujus *initia* & progressus ad perfectionem pie quidem & erudite, sed abstracte describit. In secundo libro ab interioribus ad exteriora progreditur, ubi sacrificia veteris legis comparat cum sacrificio novæ legis in qua *præter unum verum, summumque sacrificium, quod secundum ordinem Melchisedech in consecratione eucharistiæ offerimus, nullum aliud munus præstantius altari sancto superponi asserit.* Post hæc de spiritualibus sacrificiis agit, in quibus *præstantissimum* esse dicit jubilationis publicæ sacrificium, quæ secundum Psalmistam beatum populum facit. Dein quo pacto rebus exterioribus utendum sit docet, ut scilicet anima, rebus sensibilibus, ad quas per instrumenta sensuum descendit, non inhæreat; sed eis ad invisibilia Dei contemplanda utatur, id est ad interiora redeat, ubi quiescentis domus est: in qua lectio & meditatio necessaria. In tertio libro agit de exterioribus exercitiis, quæ *instrumenta boni* esse dicit, at non propter se facienda, sed propter alia majora bona: *ut scilicet carnis nostræ jubilantia, quo fit afflictior, eo fiat spiritus purgatior. Verum*, ait ille, *nos virtutum instrumentis corporalis laboris exercitio utimur: majora autem carnalis lucra, quæ perfectam conferunt vitæ puritatem, æquo negligimus.... Unde nec ipsi in ea*, id est domo nostra, *quieti manere possumus: sed curiositate ducti foras egredimur, exterioribus occupamur, cum corporalibus monasticæ disciplinæ observantiis tantummodo inhæremus, habentes quidem formam pietatis, virtutem eius ignorantes.* Ex illa vero exteriori tantum superficie quanta in ecclesiasticis dignitatibus mala oriantur, postea docet Potho: Unde sic concludit: *Nemo qui se fundit exterius, qui se curis vitæ hujus & terrenis occupationibus inserit, proficere valet in spiritualibus.* Tum subdit; sic tenendam unicuique ordini suam disciplinam, ut universalem tamen non omittat. Unde monachos, qui regulam propriam habent, canonibus nihilo minus subjectos esse debere probat. Ubi Romanæ ecclesiæ in sanciendis decretis auctoritatem extollit, & dispensandi potestatem in Romanis pontificibus, qui *in hoc aliis pares esse voluerunt, quod non tam novæ institutionis auctores, quam veteris executores esse voluerunt*. In fine libri monachorum sui temporis (quod utinam nostro non conveniret) præpostera studia deplorat, qui *in corporalibus quidem observantiis laborem habebant majorem*, in spiritualibus vero fructum consequebantur minorem. Denique augmentum divinorum officiorum arguit, & novorum festorum institutionem, scilicet sanctæ Trinitatis & Transfigurationis, quæ ante id tempus non ubique recepta erant.

Sed

Sed præ his improbat feſtum conceptionis ſanctæ Mariæ, quod *a quibuſdam* tunc adiiciebatur, ut de eccleſia Lugdunenſi ſuperius vidimus. Sed tamen, *Nos in his omnibus*, inquit, *devotioni fidelium minime derogamus, dum rationem quærimus, quæ rationabile obſequium noſtrum offerre domino debemus, ne forte a recta via deviantes, præſumtionis ſpiritu ſeducamur*. Denique in duobus ſequentibus libris ad exemplum hujus terreſtris domus proponitur cæleſtis domus, ad cujus exemplar noſtra converſatio informetur. His quinque libris ſubiicitur libellus alter de Domo ſapientiæ, quæ per creationem & incarnationem facta eſt. ANN. CHR. 1152.

CCII. Fundatio cellæ de Verno ſeu de Vere.

[Normannus Andegavenſis epiſcopus, qui Ulgerio ſucceſſerat, nec minori monachos Majoris-monaſterii proſequebatur benevolentia, hoc ipſo anno *eccleſiæ ſancti Martini Majoris-monaſterii, & fratribus ibidem Deo famulantibus, quæ ob religionis ſanctæ privilegium, quo ſpecialiter pollent, & quia boni ædificatores & propagatores ſui ordinis exiſtunt*, ſingulari complectebatur caritate, eccleſiam S. Gervaſii de Verno perpetuo habendam & tenendam juſte & canonice donavit: ita plane quod liberam habeant poteſtatem præſentandi presbyterum, ſalvo tamen jure Andegavenſis eccleſiæ. Hac donatione in eccleſia S. Albini de Pomeriis facta, cum anulo ſuo Bernardum Majoris-monaſterii priorem, aſſenſu Stephani archidiaconi ſui nepotis & Hugonis archipresbyteri reveſtivit. *Actum ab incarnatione Domini* MCLII. *indictione* v. Quam donationem, quæ abſente Stephano nepote Normanni, qui tunc ſtudiorum cauſa Pariſiis verſabatur, facta fuerat, poſtea confirmavit, uti & Anaſtaſius IV. papa. *Datum Romæ Apud S. Mariam Rotundam* VII. *kalendas Novembris*. Succeſſu vero temporis cella de Verno unita fuit prioratui de Viridario, dicto S. Eligii, & poſtmodum ſeminario Andegavenſi attributa.]

[Eodem anno Hugo archiepiſcopus Rotomagenſis, laudatis Majoris-monaſterii monachis, quod eorum *converſatio inter ſerpentes & ſcorpiones approbabiles* inveniatur, *ut quæ Dei ſunt & religionis in medio eorum attentius* conſervent, *& ad eos divertentibus pro facultate a Deo conceſſa viſcera caritatis promtiſſime* aperiant, decimas plurium eccleſiarum ſibi a diverſis hominibus remiſſas conceſſit Majoris-monaſterii fratribus cellæ Verliaci. *Datum Rotomagi anno ab incarnatione Domini* MCLII. *regnante in Francia rege Ludovico, principante in Normannia duce Henrico.*]

CCIII. Oldrio abbate Caſaurienſi mortuo, rixa de ſucceſſore.

In Italia Oldrius (*a*) Caſaurienſis abbas ſanctæ memoriæ hoc anno animam Deo reddidit pridie idus (*b*) Decembris, cum locum illum annis viginti quinque & octo menſibus rexiſſet, ſepultus in capitulo *ante majeſtatem* ſeu ſtatuam *noſtri Salvatoris*. Poſt ejus obitum, cum fratrum ſtudia in Leonatem monachum, genere, moribus & ingenio præſtantem, quippe qui ſolus monaſterii libertatem tueri valebat, inclinarent; ejus electioni obſtitit Boamundus Tarſitanus, qui tunc Manuplellenſem comitatum, rerram videlicet ipſius Leonatis conſanguineorum, regis Rogerii dono poſſidebat: veritus, ne ipſum comitatum, ſi abbas eſſet Leonas, amitteret. Itaque fatis egit, ut altet ex eadem congregatione, Conſtantinus nomine, eligeretur. Verum Eugenius papa, ubi id contra Leonatem, quem ſubdiaconum ordinaverat, factum reſcivit; Conſtantini electionem caſſam reddidit, permiſitque fratribus eligendi quem vellent liberum arbitrium. Interim mortuo Eugenio ſucceſſit poſt Anaſtaſium Hadrianus IV. cui comes Boamundus familiaris erat; ejuſque favore confiſus, Conſtantinum in ſedem abbatialem intruſit; quod Hadrianus miſſis literis magnopere improbavit, reprehenditque impudentiam comitis, præcipiens ei ſub anathemate, ne fratres ulterius cauſa electionis fatigaret. Cum hæc ita ſe haberent, rex Rogerius juſſit fratribus, qui ad ipſum in Siciliam perrexerant, ut, quia de ſuis quem vellent abbatem habere non poterant, eligerent ſaltem unum ex alienis monaſteriis, ex quibus tria eis aſſignavit, quæ habitu & vitæ genere multum a Caſaurienſi inſtitutione diſſidebant. Verumtamen, quia fratres ejus mandato repugnare non poterant, unum e fratribus Sacri-montis, quod forte Babilianorum in Apulia monaſterium erat, Rogerium nomine, poſtularunt. At eum rejecit Hadrianus. Itaque videns Boamundus, quod nihil proficeret, timenſque ne tandem Leonatis electio prævaleret, apertas in Caſaurienſes violentias exercuit, prædia eorum & poſſeſſiones invaſit, facto juramento, Leonatem, quamdiu ipſe comes foret, abbatem non futurum. Inter ea moritur rex Rogerius, ejuſque filius ac ſucceſſor Roberto de Baſta-villa comitatum Torotelli conceſſit. Ille vero non modo vicinas terras occupavit, ſed eriam monaſterium ſancti Clementis, cujus homines & quoſdam e fratribus ſibi fidem obſtringere coegit; quod rex Willelmus valde improbavit, ipſumque Robertum ab hac invaſione reſilire juſſit; quod ille indigne ferens, in Willelmum rebellavit, & terras circumquaque invaſit. Hujus violentiæ cum reſiſtere vellet comes Boamundus, ad ultimum cedere coactus eſt; quod ubi adverterunt illi, qui ab eo de comitatu Manuplelli fugati fuerant, ſua repetere cœperunt, & comitem expulerunt; eoque fugato, Caſaurien-

(*a*) *Vl. 772. n. 94.*
(*b*) *Spicil. t. 5. p. 499. & ſeq.*

ANN. CHR. 1158.

rienſes Leonatem abbatem adoptarunt, iſque juſſu Hadriani IV. qui Anaſtaſio ſucceſſerat, injunctum ſibi officium ſuſcepit, & ab eo Beneventi conſecratus eſt, & immunitatis ac libertatis privilegium adeptus eſt.

CCIV. Petrus Venerabilis Rogerio regi ſcribit. (a) *Petr. Ven. l. 6. ep. 16.*

Paullo ante obitum Conradus imperator Rogerio Siciliæ regi bellum inferre moliebatur: ſed, ne id exſequeretur, morte interceptus eſt non ſine ſuſpicione veneni, ipſo Rogerio, ut fama erat, ſuadente, a medicis propinati. Dum id conſilii animo agitaret Conradus, Petrus Venerabilis Rogerio ſcripſit (a) humaniſſimas literas, quibus ſuum in illum affectum teſtatus eſt ac mœrorem de morte ejus filiorum, & de diſcordia, quæ ipſum inter ac Romanorum imperatorem orta erat. *Audienter*, inquit, *obitum filiorum veſtrorum valde doluimus, & tam pro ſoſpitate veſtra quam pro animabus illorum miſſas celebrari, orationes ad Deum fundi, eleemoſynas fieri in conventu noſtro præcepimus. Non ſolum autem nunc, ſed & ſæpe diebus ſollemnibus & majoribus capitulis noſtris inter alios reges, amicos & benefactores noſtros veſtri memoriam frequentamus. De cætero notum facimus regiæ magnitudini veſtræ, nos multum dolere de inimicitiis, quæ inter vos & dominum regem Teutonicorum, ſeu imperatorem Romanorum verſantur. Multum enim tam ego, quam multi alii diſcordiam illam ſentimus obeſſe regnis Latinis, & chriſtianæ fidei propagationi.* Tum ſubdit, hanc diſcordiam ſibi, omnibuſque Gallis eo acerbiorem videri, quod obſtaculo futura ſit, ne Rogerius ulciſcatur factam a Græcis peſſimam, inauditam & lamentabilem de peregrinis noſtris, id eſt exercitu Dei viventis, proditionem. Neminem quippe eſſe, per quem tam bene & efficaciter, ſicut per illum, opus hoc tam ſacrum, tam cælo & terræ optabile, poſſet impleri. Ad ſe quod attinet *ſi neceſſe eſſet, quantum ad monachum pertinere poteſt, non recuſarem*, inquit, *mori, ſi mortem tantorum, tam nobilium, immo pene totius Galliæ & Germaniæ, miſerabili fraude extinctum florem, juſtitia Dei per aliquem ſuorum dignaretur ulciſci.* Addit ſe paratum eſſe pro jam dicta pacis cauſa imperatorem adire, & de pace cum eo reformanda & confirmanda tractare. Sic Petrus ſuum de tot chriſtianorum nece dolorem teſtabatur: at nec Conradus ſatis vixit, ut pacem illam reformaret; nec Rogerius, qui non integro anno ſupervixit Eugenio papæ, de cujus obitu mox agendum.

CCV. Monaſticæ religionis votum in extremis quo pacto ratum eſſe debeat.

Forte per id tempus accidit, ut S. Deodati in Voſago collegiatæ eccleſiæ decanus letali morbo decumbens, religionis monaſticæ votum feciſſe diceretur; adeoque hanc profiteri teneretur. Ille vero id a ſe factum negabat; aut, ſiquidem id feciſſet, ſui compotem non fuiſſe; ac proinde hoc religionis voto non eſſe obſtrictum. Ea re ad Eugenium per quemdam S. Deodati canonicum relata, reſpondit pontifex in hunc modum.

Eugenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Hu. decano & canonicis Tullenſis eccleſiæ ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Veniens ad apoſtolicum ſedem lator præſentium J. eccleſiæ S. Deodati canonicus in audientia noſtra expoſuit, quod A. decanus ſuas,... cum ad religioſam vitam propter hoc debere tranſire contendit, quoniam ipſum agritudine laborantem aſſerit hoc in ſua præſentia promiſiſſe. Ille vero firmiter aſſeverat, quia ſe hoc promiſiſſe non recordatur; vel, ſi promiſit, ita erat, ut ipſe aſſerit, a proprio ſenſu alienatus, ut quod ageret præ nimia agritudine ignoraret, & neque tonſus eſt, neque habitum religionis aſſumſit. Sane ſi ſuggeſtio hujus veritate ſubſiſtit, non videtur quod tranſire ad artiorem vitam ex tali ſit profeſſione cogendus. Rei veritatem diſcretioni veſtræ tranſmiſſimus inquirendam, per præſentia vobis ſcripta mandantes, quatenus iſto & illis, qui ei ſuper hac re calumniam inferunt, ante veſtram præſentiam evocatis diligenter id examinare curetis: & ſi ſuggeſtionem hujus inveneritis veritate fulciri, abſolutum eum ab artiori vita, ex illa promiſſione decernatis habendum. Data Romæ apud ſanctum Petrum XI. kal. Martii.

Quid ea de re ſtatutum ſit, non intereſt ſcire: ſed hoc Eugenii reſcriptum hoc loco referre viſum eſt aliquod opere prætium.

ANNA-

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER OCTOGESIMUS.

Ab anno Chriſti 1153. *ad annum* 1158.

ANNO ſubſequente illius ſæculi quinquageſimo-tertio ingentem eccleſia jacturam pertulit ex morte Eugenii III. & Bernardi abbatis Clarævallenſis. Prior ex hac vita ad immortalem tranſivit Eugenius octavo idus Julii: de cujus obitu epiſtolam Goſuino Ciſtercienſi abbati, Bernardo totique capitulo Ciſtercienſi ſcripſit (*a*) Hugo cardinalis, qui ex eodem ordine ad epiſcopatum Oſtienſem promotus fuerat. *Pater noſter*, inquit, *ac defenſor, felicis memoriæ papa Eugenius, trabea carnis exutus*, VIII. *idus Julii carne immaculatus tranſivit ad Chriſtum*, ſcilicet in urbe Tiburo *, ex qua ejus corpus Romam reportatum, in Vaticano ſepultum eſt. Id accidit paullo poſt quam Romanos ſibi reconciliaverat Eugenius, & ſenatus auctoritatem fregerat: & tamen ejus *exequiæ*, ut ſubdit Hugo, *præter ſpem omnium (jam fere enim ſenatum aduibilaverat) præter morem conſuetum, ita per biduum ſunt a clero & populo celebratæ, ut jam credaretis regnantem in cœlis, qui mortuus ita colebatur in terris. O quantus erat luctus omnium! quanta præcipue lamenta pupillorum & viduarum! Jam diceretis eſſe cum Deo, qui ita lamentabatur a populo..... Vos autem, de quorum collegio ipſe eſt electus ut ſederet ſuper principes & ſolium gloriæ teneret, orate pro eo, conſtituite perpetua beneficia; ut Deus ſibi indulgeat, & coronam gloriæ ſibi augeat.* Hactenus Hugo cardinalis. Breve ejuſdem epitaphium refert Albericus in hunc modum.

ANN. CHR. 1153. I. Eugenius III. obit, ſuccedit Anaſtaſius IV.

(*a*) *inter Bern. ep.* 437.

* *Tivoly.*

Hic habet Eugenius defunctus carne ſepulcrum,
Cui pia cum Chriſto vivere vita fuit.
Piſa virum genuit: quem Claræ-vallis alumnum
Exhibuit, ſacræ religionis opus.
Hinc ad Anaſtaſii tranſlatus martyris ædem,
*Ex abbate pater ſummus in Urbe * fuit.*
Eripuit ſollemne jubar, mundique decorem
Julius, octavam ſole ferente diem.

* al. Orbe.

Inter cæteras ejus virtutes ea in primis celebratur, quod a muneribus abſtinuerit; quæ res, utpote rara, Terracinæ litteris quadratis lapidi inſculpta eſt. Ejus beatitatem quæ mortem ſubſecuta ſunt miracula comprobarunt. Eugenio ſubrogatus eſt

ANN. CHR. 1153. II.

ad breve tempus Conradus Romanus, ex canonico regulari cardinalis epiſcopus Sabinenſis, qui Anaſtaſius IV. dictus eſt.

Eius privilegia pro Conchis & Saxo-Laterono.

Unum ex poſtremis Eugenii diplomatibus fuit illud, quod *Odoni abbati monaſterii ſanctæ Fidis Conchenſis* apud Ruthenos confirmat omnes ejus loci poſſeſſiones & alia jura. *Datum Romæ apud S. Petrum* VII. *idus Junii, indictione* X. hoc anno: cui diplomati novem cardinales ſubſcripſerunt. Paullo poſt idem pontifex bullum indulſit (*a*) *Attoni abbati monaſterii S. Benedicti de Saxo-Laterono* Clufinenſis diœceſis in Etruria, eique apoſtolicam tuitionem impertit, & bonorum confirmationem. Datum Romæ, apud S. Petrum idibus Junii, iiſdem anno & indictione. Hoc monaſterium, cujus incerta origo, poſtea S. Salvatori de Monte-Amiato unitum fuit, cujus modo nullæ reliquiæ ſuperſunt. Nunc eo loci opidum eſt, ſitum in Senenſi territorio, Latronis-mons ab incolis appellatum. Porro Montis-Amiati monaſterium ſæculo ſequenti tranſiit (*b*) ad Ciſtercienſes.

(a) *Ital. ſac. t. 3. p. 728.*

(b) *ib. p. 730.*

III. Bernardi extrema facta & dicta.

Non una hæc fuit illo anno eccleſiæ plaga; ſed alia non multo poſt ei acceſſit, & quidem gravior, ex morte Bernardi abbatis Claræ-vallenſis, qui ipſum Eugenium & monachum & abbatem, & ſummum quoque pontificem qua verbis, qua ſcriptis informaverat. Cum annum vitæ ſexageſimum-tertium expleret, qui aſſiduis corporis infirmitatibus jamdudum obnoxius fuerat, tunc gravioribus atteri cœpit. *Corpus lectulo decubans*, ait Gaufridus, *variis exercebatur incommodis, animus nihilo minus tamen liber & potens, quæ Dei erant exercebat invictus; non ceſſans in mediis quoque doloribus meditari ſacrum aliquid, aut dictare, orare affectuoſius, fratres exhortari. In oblatione hoſtiæ ſalutaris, quam uſque ad defectum ultimum vix aliquando intermiſit, artus ſibi vix cohærenter regere ſpiritus ſuſtentabat, ſemetipſum pariter offerens acceptabilem hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis.* Eodem tempore ad avunculum ſuum Andream, militem Templi, qui in Paleſtina *maxima columna* habebatur, & ad eum ſcripſerat, reſcripſit (*c*) in hunc modum. *Litteræ tuæ, quas noviſſime tranſmiſiſti, invenerunt me in lectulo decumbentem. Accepi eas obviis manibus libenter legi, & relegi .. Deſideras me videre, & de meo, ut ſcribis, arbitrio deſiderii tui pendet affectus; nam mandatum ſuper hoc meum te judicas exſpectare. Et quid dicam tibi! Et cupio ut venias, & timeo ne venias .... Unum dico: ſi venturus es, ne tardaveris: ne forte veniat, & non me invenias. Ego enim jam delitior, nec puto me longum facere ſuper terram.* In fine Girardum, qui in domo ſua, id eſt apud Claram-vallem, aliquando converſatus fuerat, & tunc epiſcopus Berhlemitanus factus erat, *affectu magno devotiſſime* ſalutat. Tunc etiam Bernardo & Gregorio cardinalibus in Germaniam ab Eugenio legatis ſcripſit (*d*) in gratiam Henrici Moguntinenſis archiepiſcopi, cujus depoſitionem Bernardi preces impedire non valuerunt. Varia fuere de eo auctorum judicia: ſed ei parum favorabilis eſt Hildegardis, ad ipſum epiſtola, nec certe Otto Fringenſis, qui eum *pro diſtractione eccleſiæ frequenter correptum* per legatos prædictos depoſitum fuiſſe dicit. Verum Conradus epiſcopus in chronico Moguntino Henrici innocentiæ favet, Ottone quidem ut ætate, ita auctoritate inferior.

(c) *Bern. ep. 288.*

(d) *id. ep. 302.*

IV. Mettenſibus pax ab eo reddita.

Dum lecto decumberet vir Dei, *gravis admodum plaga Mettenſi populo ſuperveniit*, quæ non ab allo, quam a Bernardo ſanari poſſe videbatur. Mettenſes a vicinis principibus laceſſiti ad arma convolarant, ſed multitudine oppreſſi, ad duo amplius millia cæſi fuerant, multaque ex eis præda facta. Hinc *vehementer indignatione concepta nobilis illa civitas*, ait Gaufridus, *totis ad ultionem viribus parabatur*: contra vero *adverſarios quoque, & furiores copioſa præda & audaciores fecerat eventus*. Haud ſcio an Mettenſis epiſcopus Stephanus his turbis immiſtus erat, an reformandæ pacl non ſatis idoneus erat. Ut ut eſt, Hillinus Trevirorum metropolites, cum totl provinciæ certam perniciem imminere videret, ad ſe pertinere exiſtimavit, ut tanto diſcrimini obviaret. Hinc unicum in tanta neceſſitate refugium ratus eſſe virum Dei, Claram-vallem adiit; atque ipſius Bernardi & omnium fratrum veſtigiis advolutus obſecravit, ut ille ſe tantis dignaretur opponere malis, quibus nemo alius modum imponere poſſe videretur. Forte vir ſanctus mœlius tantiſper, ut ſæpe evenerat in ſimilibus cauſis, ſe habebat. Ivit ille quo rogabatur. Ubi ad colloquium ventum eſt, reſidentibus in Moſellæ litore hinc inde partibus, adverſa pars recenti victoria ferocior, pacem negare; viri Dei preces reticere, ac denique ipſo inſalutato recedere, non ejus contemtu, ſed reverentia, ne tanto demum viro cedere cogerentur. Ille tamen pacis ſpem haud dubiam reriret; Mettenſes bono animo eſſe jubet. Nec diu tardavit effectus; nam prima ſubſequentis diei luce principes adverſæ, partis redeunt. Tum de pace per dies aliquot tractatur: tandemque, *compoſitis omnibus, ſecundum quod fidelis arbiter definivit, datis ſibi invicem dextris, reconciliati ſunt oſculo pacis*; quo facto, Bernardus rediit ad ſuam Claram-vallem, non amplius inde exiturus. Hic enim *viarum* ejus *finis beatus, & labor*

Labor ultimus fuit: in hoc opere, non minus utile quam difficili, laboris finem ANN. CHR. 1153.
complevit.

[Verum non admodum ſtabilis fuiſſe videtur illa pax, quæ brevi infracta eſt; unde paullo poſt Stephanus epiſcopus ægrotans, conſolationem a Wibaldo abbate Corbeienſi quærit. (a) *Nam, ut verum fateamur*, inquit, *quod per dominum Clarævallenſem pro bono pacis & ſaluto videtur eſſe diſpoſitum, dolori noſtro multum remedium attulit: verum etiam mentem noſtram graviori ulcere vulneravit. Quoniam tanti ſceleris auctores de facteſſu malitiæ ſuæ coronas aſſumentes, non ſolum impuniti evaſerunt, verum etiam præmium inde receperunt. Rogamus propterea fraternitatem veſtram, ut quod modo noſtrum tolerare eſt, illatum nobis, immo univerſæ eccleſiæ dedecus per dominum regem emendari faciatis.*] (a) *Epiſt. 308. inter Wibald.*

Ubi extremum Bernardi morbum teſcivit Ernaldus ſeu Arnaldus, Bonæ-vallis in agro Carnutenſi abbas, quædam ad eum xeniola miſit, & de morbo ejus, ſed ſine litteris, per nuntium ſciſcitatus eſt; quod argumento eſt, Ernaldum jam pridem viro Dei familiarem fuiſſe; uti præcipuis viris ſui temporis, Arnulfo Lexovienſi epiſcopo, aliiſque acceptiſſimus erat. Scripſit ad eum Bernardus, tametſi in extremis poſitus, & quidem propria manu, quæ ejus epiſtola extrema eſt, digna certe, quæ hoc loco inferatur; ſic autem habet. V. Ernaldo Bonæ-vallis abbati ultimam epiſtolam ſcribit.

Suſcepimus caritatem veſtram in caritate, & non in voluptate. Quæ enim voluptas, ubi totum ſibi vindicat amaritudo? niſi quod ſolum nihil comedere, utcumque delectabile eſt. Somnus receſſit a me, ne vel beneficio ſopiti ſenſus dolor unquam recedat. Defectus ſtomachi fere totum quod patior eſt. Frequenter, & in die, & in nocte, exigit confortari modico admodum qualicumque liquore; nam ad ſolidum omne inexorabiliter indignatur. Hoc parum quod dignatur admittere, non ſine gravi moleſtia ſumit: ſed timet graviorem, ſi ſe vacuum omnino dimiſerit. Quod ſi pluſculum quid interdum admittere acquieſcat, id graviſſimum. Pedes & crura intumuerunt, quemadmodum hydropicis contingere ſolet. Et in his omnibus, ne quid lateat amicum de ſtatu amici ſollicitum; ſecundum interiorem hominem (ut minus ſapiens dico) ſpiritus promptus eſt in carne infirma. Orate Salvatorem, qui non vult mortem peccatoris, ut tempeſtivum jam exitum non differat, ſed cuſtodiat. Curate munire votis calcaneum nudum meritis: ut is qui inſidiatur, invenire non poſſit, unde figat dentem, & vulnus infligat. Hæc ipſe dictavi, ſic me habeat, ut per notam vobis manum agnoſcatis affectum. Verumtamen reſcripſiſſe, quam ſcripſiſſe maluerim. * i. *ſcripſi.*

Hic nunc ſtatus erat tum corporis, tum animi viri Dei, qui magno ſpiritu vidit ultima. Quæ inſerit hoc loco Manricus (b) ex Bernardo Brito de duciſſa Lotharingiæ, olim a Bernardo converſa cujus literas nuncius ex Lotharingia veniens Bernardo jam moribundo retulerit, exſpectaret modicum, vel poſt ſe traheret ultro ſecuturam. Totum id, & quod ſequitur de Bernardi vaticinio, ei ſe reſponſum daturum, ſi Deus dediſſet; totum id inquam, valde dubium eſt, tum quia levioris auctoritatis eſt auctor ille, qui ſolus id refert: tum quia Adelaidis duciſſa tunc in Tartenſi parthenone, ubi monacha erat, non in Lotharingia demorabatur; & adhuc in vivis erat, cum tertius vitæ S. Bernardi ſcriptor Adelaidis converſionem multo poſt Bernardi obitum referebat. (b) *Manrig. hoc anno c. 7. n. 9.*

Imminente jam tandem viri Dei obitu, ad eius exitum convenere vicini quique epiſcopi & abbates, & ſenatrum copioſa multitudo. Hora diei fere tertia vir ſanctus, inter circumſtantium filiorum lacrymas & ſingultus, quos paullo ante monitis ſuis extruxerat, *a corpore mortis in terram viventium feliciter Chriſto duce migravit* XIII. kal. Septembris ſacrum ejus *corpus rite paratum & ornatum ſacerdotalibus indumentis*, nova baſilica necdum abſoluta, *oratorio beatæ Dei-genitricis* infertur. *Plurima quoque nobilium & ignobilium, de virinis quibuſque latis gemebunda protinus turba convenit, & vallem totam ploratus & ululatus multus implebat. Amarius tamen pro foribus monaſterii lamentabatur ſexus miſerabilior mulierum quod accedentibus ad beata veſtigia viris, monaſtici ordinis diſciplina inexorabiliter eis etiam tunc negaret ingreſſum.* Biduo manſit in medio gregis paſtor extinctus: quo temporis ſpatio ruens undique populi multitudo, pedes ac manus ejus oſculabatur, panes, nummos, aliaque applicabat, ſervanda ſibi pro benedictione, & variis neceſſitatibus profutura. Die tertia, poſt ſacra miſſarum ſolemnia, prima luce ad turbam evitandam celebrata, ſepultus eſt XI. kalendas ejuſdem menſis ante altare beatæ Dei genitricis, cujus devotiſſimus cultor fuerat, appoſita ad ejus pectus capſula, in qua B. Thaddæi apoſtoli reliquiæ continebantur, Jeroſolymis eodem anno ad ſe miſſæ, quas ſuo corpori ſuperponi præceperat, ut eidem apoſtolo in die communis reſurrectionis adhæreret. Sacrum ejus corpus in prædicto remanſit oratorio, quoad in novam baſilicam illatum, ac repoſitum ſub altari matutinali prope tumulum S. Malachiæ, excepto capite, quod in peculiari ſcrinio, uti & S. Malachiæ caput, repoſitum eſt. VI. Bernardi obitus, & miracula.

[Hic

» mantii eis interdixit, ut nulla ibi amplius ædificia conſtruerent, & inchoata relin- ANN. CHR.
» querent. At illi nihilo minus. Eugenii III. freti auctoritate, qui ex eorum nume- 1133.
» ro ad ſummum pontificatum aſſumtus fuerat, per duos amplius annos prædictum
» locum retinuerunt. Lamberto epiſcopo interim mortuo ſucceſſit Hugo, qui a
» Claræ-vallenſibus rogatus Buxiam acceſſit, ut cœmeterium benediceret. Hoc au-
» dito. S. Amantii monachi ſtatim adfuere, & quidquid benedictionem præparatum
» erat, diſſipavere. Super hoc querimonia in vico S. Amantii facta eſt, ubi multi
» viri religioſi, tam abbates quam monachi, cum baronibus regionis convenerant.
» Tandem iutet partes convenit, ut quidquid abbas Claræ-vallenſis de his decerne-
» ret ratum haberetur. Sub hac conventione Petrus S. Amantii abbas & monachi
» illi Claræ-vallenſes apud Claram-vallem conveniunt: ubi abbas Claræ-vallenſis,
» ſcilicet Bernardus, auditis utriſque partibus, locum illum Petro abbati reſtitui
» ſtatuit, eo pacto, ut S. Amantii monachi Claræ-vallenſibus ſexaginta marcas ar-
» genti, propter ædificia & cætera ibidem ab eis acquiſita, perſolverent; qua-
de re Bernardus litteras ſcripſit ſub hac forma.

In nomine Domini, ego Bernardus, Claræ-vallis vocatus abbas, notum volo eſſe, quod locum de Buxia, & quidquid in eo habeamus ex dono comitis Engoliſmenſis, & eccleſiæ Engoliſmenſis & Petri Auſtenſis, eccleſiæ S. Amantii conceſſimus. Teſtes fuerunt Ugo Engoliſmenſis epiſcopus, domnus Godefridus Lingonenſis epiſcopus, domnus Junius abbas de Corona, frater quoque Philippus prior noſter, & frater Girardus & frater Gaufridus monachi domus noſtræ. Actum apud Claram-vallem anno ab incarnatione Domini MCLIII. Sic concordia inter utroſque a viro ſancto pacis ſtudioſo ſancita eſt.

XI. Ciſtercienſi capitulo ſcribit Hildegardis.

Hoc ipſo anno patres capituli Ciſtercienſis ad Hildegardem Bingenſem abbatiſſam ſcripſiſſe dicuntur, eamque rogaviſſe, ut, *ſecundum quod Deus ei manifeſtaret, reſcriberet eis, ſi quid eſſet in ordine, quod ei diſpliceret*. Ad quod, ut tradit Albericus qui hæc refert, *in perſona Domini noſtri Jeſu Chriſti Ciſtercienſi capitulo generali* in hæc verba reſcripſit. *Ego ſono vivus dico ad illos, qui propter nomen meum tunica mea ſpoliati, peregrini ſunt in venatione mundi: O quam plangendum & lugendum, quod cælum ruptum eſt, & quod dies obſcurus eſt! Nunc ergo denarius revocandus eſt in atrium vocis laudis. O filii Iſrael, quare corrumpitis dulciſſimam caritatem ad* &c. Hanc epiſtolam non invenio inter epiſtolas Hildegardis, ſed aliam, quæ ſcripta eſt *ad Griſeos monachos*, quo nomine tunc donabantur aliquando Ciſtercienſes monachi, quippe qui, dum iter agerent, griſeo pallio viatorio utebantur, quale eſt illud S. Bernardi, quod in Victorina apud Pariſios abbatia ſervatur. In illa ergo epiſtola, *ad Griſeos monachos*, quæ prolixa eſt, quædam eis monita ſuggerit, maxime de illis, *quos ipſi Converſos vocant, quorum plurimi ſe ad Deum in moribus ſuis non convertunt*. Hos corripiendos & corrigendos monet: *quia plurima pars eorum nec in die, nec in nocte operatur*. Dein carpit eos, qui in quadam *ſi-*
» *litudine*, ut ipſis videtur *ſanctitatis* poſiti, cæteros ſpernunt, & inutiles repu-
» tant: & eos, qui nimium diteſcere ſtudent. *Homines enim iſti*, inquit, *cælum & terram ſimul habere volunt; quod eſt impoſſibile*. Cætera prætereo.

XII. Henricus Belvacenſis præſul male audit. (a) Bern. ep. 307.

Per id tempus Henricus Belvacenſis præſul, regis frater, qui ex ordine Ciſtercienſi ad epiſcopatum promotus fuerat, in curia Romana male audiebat, quod Hugo Oſtienſis epiſcopus ejuſdem ordinis Bernardo paullo ante ejus obitum litteris ſignificavit. Ad quem Bernardus (*a*) inter alia ſic reſpondet. *De domino Belvacenſi, quod primum poſuiſtis, primum ita reſpondo. Sui juris eſt: jam non eſt in mea poteſtate, ſed in cervice vitæ ejus & converſatio. Si ſcirem quam debet, vel decet, interdum agit, dolere poſſem, ſed emendare, prout volo, non valeo. Verumtamen quod vobis ſuggeſtum eſt de vagatione ejus, nimium exſtitiſſe in ea, uſque adhuc nos non comperimus, nec inde notatum apud nos quandoque audivimus .... Dabo tamen operam facere quod vultis de revocatione ejus, ſi quando honeſte & opportune potuero: jamque feciſſem, ſi eam pace epiſcopi potuiſſem, & non timuiſſem inutiliorem hunc ſubrogandum. In quadrageſima venit ad nos ipſe epiſcopus, paratus ire ad curiam cauſa cujuſdam appellationis; & venilſet, niſi nos diſſuaſiſſimus. Porro diſſuaſionis intentio fuit, quod non ita videretur eſſe paratus, ſive in conſilio, ſive in comitatu, ut juvenis epiſcopi perſonam decuiſſet. Propoſitum tamen ejus eſt profiteſci tempore opportuno. Grater veſter eſt; facite eum illo miſericordiam, ut adverſarii ejus non prævaleant adverſus eum, Velle vos ad ipſum potius, quam ad me ſcripſiſſe, & fraterne monuiſſe ſuper his, quæ de eo audiſtis.* Inter ea Henricus ipſe ſcripſit ad Hildegardem abbatiſſam, ab ea preces & conſilium expoſcens ſub hac inſcriptione: *Henricus Dei gratia de Bevez ſolo nomine vocatus epiſcopus*. Ad eum reſcripſit Hildegardis, referens viſum, quod ipſi de eo oſtenſum fuerat. In fine illum monet, ut ne ſit *timidus de multis terroribus inimicorum ſuorum, qui nec bene, nec recte de eo loquebantur*; quod ad ſuperiora referri poteſt.

Quid

ANN. CHR. 1153.

[Quid cauſæ fuerit quod Romæ male audierit Henricus, diſcimus ex epiſtola Eugenii papæ ad Hugonem Rotomagenſem archiepiſcopum, quæ ſic incipit: *Veniens ad præſentiam noſtram venerabilis frater noſter Henricus Belvacenſis epiſcopus, cum ab eo de ſtatu eccleſiæ ſuæ ſollicite quæreremus, nobis aperuit quod inter alia gravamina, quibus ipſa eccleſia perturbatur, quædam beneficia denariorum, quæ potius maleficia dicenda ſunt, per illicitam largitionem prædeceſſorum ſuorum multis militibus atque baronibus ſine utilitate eccleſiæ conceſſa, invenit. Super quo habito prudentum virorum & noſtro conſilio, eadem beneficia ipſis militibus denegavit, & ad opus eccleſiæ ſuæ retinuit, propter quod milites ipſi, prout accepimus, adverſus prædictum fratrem noſtrum vehementer commoti, memoratam Belvacenſem eccleſiam vexare & perſequi comminantur.* Purgavit ſe facile ab objectis Henricus epiſcopus, qui omnia ſummi pontificis nutu fecerat & conſilio. Poſtea ab onere pontificali ſolvi ab Eugenio poſtulavit, quod ille negavit. Vix autem Roma diſceſſerat, reverſurus in Gallias, cum tertio ſui itineris die, litteras ad papam dedit, quibus inſtat abſolvi ab epiſcopatu; at nihilominus flecti pontifex non potuit. Vide præfationem tomi 2. Ampliſſimæ Collectionis pag. 38. ad S. Hildegardem.]

(a) *Ampliſſ. Col. t. 2. p. 634.*

XIII. Hildegardis a ſummis viris quam honorata.

Mirum eſt quanta cum fiducia & reverentia non modo epiſcopi, abbates, cæterique inferiorum ordinum homines, ſed etiam ſummi pontifices, imperatores ac reges eidem Hildegardi ſcriberent, ut ab ea preces & conſilium expeterent. Poſt Eugenium Anaſtaſius IV. ſtatim atque ad pontificatum evectus eſt, litteras ad eam „ dedit, in quibus ei gratulatur, quod nomen Chriſti de die in diem in ea glori„ ficetur. *Scimus etiam*, inquit, *quod pie memoriæ prædeceſſor noſter, cui ad nutriendum ſponſum Chriſti per divinum gratium ſucceſſimus, te multo affectu dilexit, amplexus eſt, & audivit: cujus & nos veſtigia ſecuti, ſcribere tibi ſtatuimus, & reſcripta tua videre deſideramus.* &c. Hæc Anaſtaſio papæ magna cum libertate reſpondet, quem in fine ſic alloquitur: *Tu autem, o homo, apparens conſtitutus paſtor, ſurge & curre citius ad juſtitiam, ita ut coram magno medico non aecuſeris, quod ovile ipſius a ſorde non exterſeris, nec oleo unxeris.* Eadem libertate ſcribit tum Hadriano IV. & Alexandro III. tum Conrado imperatori, ejuſque ſucceſſori Friderico, cujus ſchiſma prædixiſſe videtur in epiſtola ad Conradum his verbis: *Poſtea pejora tempora venient, in quibus veri Iſraelitæ flagellabuntur, & in quibus catholicus thronus in errore movebitur.* Hæc erat omnium de Hildegarde opinio, ut etiam Jeroſolymorum patriarcha ad eam ſcripſerit, ſe a multis, qui ſepulcrum Domini frequentabant, accepiſſe, quod divina virtus in ea & per eam operetur. Quin etiam quæſtiones de ſcripturis ſacris ad eam ſolvendæ referebantur, quales ſunt illæ, quas Wibertus Gemblacenſis monachus *cum præſcriptis litteris Villarenſium* in Brabantia monachorum & ſuis ei propoſuit. Hic eſt Wibertus, qui poſtea Gemblacenſis monaſterii abbas factus eſt, ut inferius videbimus.

XIV. S. Benedicti regulam exponit.

Eodem animo & ſtudio adducta *congregatio Hunnenſis cœnobii*, eamdem virginem rogavit, *ut aliquid ſuper regulam beati Benedicti patris noſtri memoriale* quoddam *relinqueret, admodum* ipſis *neceſſarium. Dicimur enim*, inquiunt illi, *mendaces, perjuri, prædictæ regulæ tranſgreſſores, ſynodalumque decretorum tranſgreſſores. Quod ideo maxime evenit, quia quiſque prælatorum noſtrorum, pro libitu mentis ſuæ, tam inſtituta canonum, quam regulæ deſpicit: ut dum ipſi ſibi ſunt lex, ſecundum ejus regulæ teſtimonium quod volunt, hoc dicunt ſanctum; & quod nolunt, hoc putant non licere. Unde fit, quod omni vento doctrinæ circumferamur, & valde præſumptionibus hominum aggravamur..... ut tolerabilior ſit conditio Judæorum.* Horum itaque rogatu beata illa virgo quædam regulæ capita breviter exponit, exordium du„ cens a commendatione S. Benedicti, cujus doctrinæ ſeu regulæ nihil addendum, „ vel demendum eſſe dicit, *quia ei nihil deeſt, quoniam in Spiritu-ſancto facta „ & completa eſt.* Tum ſubdit, S. Benedictum primum eſſe, qui juſtabilem & in„ certam priſcorum monachorum vivendi formam ad certam regulam & normam reduxit. In hac vero expoſitione Hildegardis opinatur, S. Benedictum volatilium eſum ſanis non interdixiſſe. Nempe *quia tempore ſuo*, inquit, *monachorum converſatio rudis & adhuc fere inſolita fuit, eſum carnium ipſis per omnia interdicere devitabat. Unde, ut eſu volatilium uterentur, eis permittebat.* Verum priſcos illos monachos, qui S. Benedictum præceſſerunt, ab eſu etiam volatilium, nedum quadrupedum, abſtinuiſſe facile probari poteſt. Et certe, ut recte monet S. Hieronymus:

(b) *Hieron. in ep. 9. ad Salvinum.*

(b) *Non ideo te carne veſci non putas, ſi ſuum agreſtium, leporum atque cervorum, & quadrupedum animantium eſculentias reprobes. Non enim hæc pedum numero, ſed ſuavitate & guſtu comprobantur.* Plura de his diſſerimus in Annalium (c) noſtrorum tomo ſecundo. Hunnienſe illud cœnobium, cujus congregatio hanc expoſitionem ab Hildegarde flagitavit, forte ipſum eſt Heningenſe monaſterium, quod Eunucho comes *de Laningea* haud procul a caſtro ſuo in Wormatienſi diœceſi anno

(c) *l. 28. n. 58.*

MCXXXV.

MCXXXV. conſtuere cœpiſſe a Trithemio dicitur. Nec obſtat quod ex eodem auctore Buggo Wormatienſis epiſcopus, qui illud poſt annos ſex in honorem beati Petri apoſtolorum principis conſecravit, *primum canonicorum præpoſitum Hartungum nomine, ſuſtituit* Etſi enim illud cœnobium primitus canonicorum regularium fuerit, fortaſſe illi regulam S. Benedicti poſtmodum amplecti voluere, quod a præpoſitis ſuis nimium gravarentur novis loſtitutis, ſeu, ut illi vocant, *præſumtionibus hominum. Quas & beatus pater Auguſtinus*, inquiunt, *abhorrens, de eis ſic religionem noſtram quam pauciſſimis & manifeſtiſſimis celebrationum ſacramentis voluit eſſe liberam, adeo ſervilibus operibus premunt, ut tolerabilior ſit conditio Judæorum.* Quæ verba ſatis ſuperque arguunt, Hunnienſes illos fuiſſe canonicos regulares ordinis S. Auguſtini. ANN. CHR. 1155.

Florebat hoc ipſo tempore Eliſabeth Schonaugienſis abbatiſſa in diœceſi Trevirenſi, Egberti ejuſdem loci abbatis ſoror, & ipſa revelationibus illuſtris. Hæc in quamdam menſis perturbationem incurrit: quam cum Hidegardis divinitus cognoviſſet, Eliſabetham litteris conſolata eſt, qua de re hæc ipſi gratias egit, fatetur- „ que, ſe vere quamdam perturbationis nubem animo concepiſſe propter ineptos „ ſermones populi, multa de ſe loquentis, quæ vera non ſunt. *Sed vulgi ſermones facile*, inquit, *ſuſtinerem, ſi non & hi, qui in habitu religionis ambulant, ſpiritum meum acerbius contriſtarent. Nam & hi, neſcio quibus ſtimulis agitati, gratiam Dei in me derident; & de his, quæ ignorant, temere judicare non formidant. Audio & quoſdam litteras, de ſuo ſpiritu ſcriptas, ſub nomine mei circumferre. De die judicii me prophetaſſe diffamaverunt; quod certe numquam facere præſumſi, cum omnium mortalium cognitionem fugiat ejus adventus.* Tum illius rumoris occaſionem illi aperit, ut ipſi indicet, an temere quidquam hac in re fecerit, aut dixerit. *Sicut per alios*, inquit, *audiſtis, magnificavit Dominus miſericordiam ſuam mecum ſupra quam meruerim, aut meveri ullatenus poſſim, in tantum ut & cæleſtia quædam „ mihi ſacramenta frequenter revelare dignatus ſit.* Dein ſubdit, Deum ipſi per „ angelum ſignificaſſe frequenter, qualia ſuper populum ventura eſſent ſuis diebus, niſi de peccatis pœnitentiam agerent. *Ego autem*, ait, *ut arrogantiam evitarem, & me auctrix novitatum viderer, in quantum potui, omnia hæc ſtudui occul- „ tare.* Quam ob rem ſe ab angelo objurgatam fuiſſe dicit, quod hæc reticeret, „ & ab eo quinquies flagello percuſſam, ita ut per triduum ex illa percuſſione lan- „ guerit, & ad horam nonam ſequentis diei muta facta ſit; qua hora magiſtræ „ innuerit, ut libellum revelationum ſuarum, quem in ſtrato ſuo abſconderat, i- „ pſi afferret: hunc vero ad ſe allatum poſuiſſe in manus domini abbatis, qui ad „ ſe viſitandam venerat; tuncque ſolutam fuiſſe, linguam ioſius in hæc verba, „ *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.* Poſt hæc abbatis ſui „ conſilio Deum multis precibus exoraſſe, an vellet ea prædicari, quæ ſibi per an- „ gelum revelata fuerant, quod cum ita Deum velle intellexiſſet, ea coram ma- „ giſtratibus & viris religioſis manifeſtaſſe: ex quibus quidam ea cum reverentia exce- „ perint; alii irreſerint. Hinc confictam a quodam abbatis ſui nomine epiſtolam, ter- „ ribilibus refertam comminationibus, miſſamque Coloniam, ubi audiente cuncto „ populo lecta ſit. Hæc illa prædicti rumoris occaſio. Denique ſibi angelum de- „ nuo apparuiſſe, ex quo intellexerit, Deum multorum pœnitentia placatum eſſe. „ Cui illa dixerit: *Quid ergo, domine mi, nonne ero in irriſionem omnibus, apud „ quos verbum hoc divulgatum eſt?* at reſponſum ſibi fuiſſe, ut hæc patienter ſu- „ ſtineret exemplo Domini, qui hominum irriſiones ſuſtinuit. In fine Hilde- „ gardem rogat, ut ipſam hac de re conſoletur; quod illa ſcripta ad eam epi- „ ſtola præſtitit. XV. Eliſabeth Schonaugienſis ei ſcribit.

Multi etiam noſtri Ordinis abbates eidem Hildegardi ſcripſerunt, & ab ea preces & conſilium petierunt. Nam, ut Ciſtercienſes omittam, ſcilicet Eberbacenſes duos & S. Anaſtaſii abbatem, ad eam litteras dedere Cuno & Hallingerus S. Diſibodi abbates, de quibus inferius; abbas Campidonenſis, cujus nomen a littera „ H. incipiebat, ſcripſit Hatto, qui eam rogat, ut aliquid de ſtatu, eum ſuo, tum „ ſuæ eccleſiæ, quæ ipſi divinitus revelata fuerint, perſcribat. Cui illa reſpondet, „ ut ſtrenue contra diabolum decertet, qui omnibus artibus homines a bono facien- „ do deterret. Eidem quoque ſcripſit Adalardus abbas S. Martini majoris apud Co- „ loniam, petiitque ab ea quoddam conſolatinois levamen contra interiores anxie- „ tates quibus premebatur. Eam quoque conſuluit Conradus abbas *de Keitbeim*, „ utrum ipſi utilius eſſet onus paſtoralis curæ deponere, an diutius ferre. Reſpon- „ det illa, ſi nullum in ſuis fructum inveniat, ſatius eſſe ut abſtineat a ſua villi- catione. Ratiſponenſe S. Emmerammi monaſterium tunc procurabat Adalbertus, cujus tempore totum monaſterium inceodio conſumtum eſt. Inter ejus monachos unus erat, qui de ſua ſalute deſperans, ab eo petiit, ut ad relevandas animi ſui mi- XVI. Abbates multi eidem Hildegardi ſcribunt.

ANN. CHR. 1150. miſerias Hildegardem adire, eamque conſulere ſibi liceret. Annuit. petenti abbas, „ & cum litteris commendatitiis eum ad Hildegardem miſit. Illa vero abbatem „ monuit ſollicitus eſſet, ut abigeret inſidiatores ovium ſuarum, earumque vulne„ rum cicatrices curaret. Eidem Hildegardi itidem ſcripſit Hermanus abbas ſanctæ „ Mariæ ad Martyres apud Treviros, ab ea poſtulans, ut a Deo petat ſibi re„ velari, utrum in prælatione animæ ſuæ ſalutem conſecuturus ſit, vel ab ea pe„ nitus abſolvi ſatius ſit. Reſpondit illa, ſe audiſſe vocem de eo dicentem: *Vir qui in aratro & bubus in arida terra laborat, dicens ad ſeipſum: Hunc magnum laborem ſuſtinere non poſſum, quia durus mihi eſt: & ita vadit ad inaquoſa loca, ubi tamen ſunt molles flores, ſine labore hominum creſcentes, qui etiam per inutiles herbas ſuffocantur, & dicit: Aratrum dimittam, & has inutiles herbas auferam. Quæ utilitas in hoc eſt? Nunc tu, homo, vide, utrum ille probior ſit, laborans cum utilitate aratri in terra; an cum eradicatione inutilium herbarum in floribus.* Ejuſdem eſt argumenti epiſtola cum abbatiſſæ S. Glodeſindis Mettenſis, cujus nomen a littera A. incipit; cum Eloſtatenſis abbatiſſæ, eodemque tendit Hildegardis ad utramque reſponſio. Sed de his ſatis ſuperque ſatis.

XVII. Wibaldus abbas Anaſtaſio IV. de ſua promotione gratulatur.

[Anaſtaſii IV. electionem ubi audivit Wibaldus abbas Corbeienſis, non diſtulit ei gratulari & gratiam ejus deprecari, cujus cum adhuc eſſet cardinalis, familiaritatem expertus fuerat. Quapropter & præcipuo habuit in deſiderio corporaliter ei ſtatim exhibere præſentiam, ut certiore aliquo indicio filialem quam erga eum gerebat affectionem plenius intelligeret, ac quoniam proximo expoſitio Italica, quam præparabat imperator, ab hac eum facultate tetinebat, ſigais præſentibus & levi nuntio ſaaſtirati ejus ſuam obtulit devotionem. Ex cujus litteris juvat hic pauca delibare. *Siquidem a retro annis quinque & viginti veſtram beatitudinem ſatis intima & familiari notitia cognovimus, & gratia veſtra atque miti patrocinio in omni cauſa ſeu privata ſeu publica, quam apud Romanam eccleſiam egimus, perfrui cum omni benignitate & efficacia meruimus. Inde eſt quod intolerabilis dolor, qui de tranſitu reverendi patris noſtri, veſtri utique prædeceſſoris, animam noſtram fauciaverat, non parvo delimento mitigatus eſt, cum ordinator temporum Deus veſtram ſanctitatem in ipſius cathedra beata ſucceſſione ſedere fecit, ut vita veſtra inclyta cunctas illuſtrare poſſet eccleſias, & nobis confuſæ miſericordiæ benignum tribuatis effectum. Repetimus enim a veſtra celſitudine quodam pretatis jure familiarem gratiam, quam ab anteceſſoribus veſtris longo tempore obtinuimus, ut liceat nobis abſque præſumtionis nota de ſollicitudine, de ſtatu regni aliqua intimare. Quod tunc confidenter facere incipiemus, cum per ſacratiſſimos apices veſtros hoc facere admoniti fuerimus.* (*a*) Scripſit eodem tempore & ad duos S. R. E. cardinales a legatione Germanica revocatos, Bernardum & Gregorium, quibus uni Corbeienſis monaſterii, alteri Stabulenſis res commendat apud papam, *qui nos inquit a longis retro temporibus & novis & dilicere dignatus eſt.*]

(a) Epiſt. 393.

(b) Epiſt. 394.

XVIII. Duo cardinales ſcribunt in gratiam Corbeienſis monaſterii.

[Hi ſuat duo illi cardinales, qui adhuc in legatioae Germaaica poſiti, Odalrico epiſcopo Halberſtadienſi ſcripſere, ut cenſuris eccleſiaſticis compeſcat Luidolfum & Fridericum Palatinum parochianos ſuos, quos Wibaldus abbas Corbeienſis cauſabatur abſtuliſſe ſibi annonam, victualia & quaſdam alias, res hominesque ſuos iaquietaſſe: *At tua prudentia*, inquiuat, *ne tantus vir & ita domno papæ & toti regno acceptus in tua parochia offenderetur, efficere ſatis deberet.* Juſſis legatorum obedivit Odalricus, Fridericum Palatinum moauit, ut ablata Corbeiaſi monaſterio reſtitueret, utque homiaes illius inquietare deſiſteret; qui non ſolum epiſcopum ſuum (*b*) *audire contemſit, verum etiam manu in ſacerdotem miſſa ſacrilegii ſacinus incidere non formidavit.* Quapropter auctoritate apoſtolica & ſua epiſcopus eum excommunicavit, excommuaicatumque declaravit, & decano & archidiacoais, &c. Halberſtadienſis eccleſiæ mandavit, ut ab ejus commuaioae pcaitus ſe ſubtraherent.]

(c) Epiſt. 402. inter Wibald.

XIX. Fridericus imperator compeſcit Corbeienſe monaſterium infeſtantes.

[Eodem tempore, cum Palatinus comes *de Sumereburc* prædium *Hieſtende* Corbeienſi monaſterio abſtuliſſet, Fridericus imperator ſub obtentu gratiæ ſuæ ipſi præcipiendo maadavit, ut prædictum prædium, unde Wibaldi homines expulerat teſtitueret, atque ab omni laſeſtatione, ſi gratiam ejus diligeret, ceſſaret. Tum Wibaldum iavitat Coloniam in feſto omaium Sanctorum, *ubi*, iaquit, *poſtquam familiari relatione injurias & gravamina tua cognoverimus, dilectioni tuæ & hominibus terræ tuæ evidenter oſtendemus, quod pro devoto & diuturno obſequio tuo, quod nobis & regno hactenus impendiſti, gratioſum apud nos favorem in omnibus obtinuiſti. Quicumque enim fervitatem veſtram conturbaverit, gratiæ noſtræ offenſam ſe incidiſſe procul dubio cognoſcet.*]

(d) Epiſt. 390. inter Wibald.

XX. [Interim Stabulenſes Wibaldum rogant, ut velit eccleſiæ ſuæ, quam tantis laboribus & impenſis exornaſſet, impedire incendium; Stabulaus accederet, omnia pacі-

pacifice compoſiturus. Venit mandato & juſſu Friderici imperatoris, & cardinalium; & multiplicibus rapinis & prædis, quas Henrici comitis *de Salmes* miniſteriales inferebant, eccleſiam ſuam vexatam reperit. Has vexationes ad prædictum Henricum (*a*) ſcribens his verbis enumerat: *Homines veſtri præter alia mala maxima, quæ enarrare longum eſt in villa noſtra* Paletenmet *abſtulerunt nobis animalia centum oves, centum viginti porcos octo, capras tres, & in Beringervalle animalia ſexdecim, & apud Erkenberti manſum boves viginti octo, & in alia villa proxima caſtello veſtro noves optimos viginti, quatuor ea occaſione quod frater villici noſtri de* Lernau *viginti tantum vitulos veſtris abſtulerat. Perpendat itaque prudentiæ veſtra diſcretio, quam alienum fuerit ab omni nobilitate, & æquitatis jure tantis malis nobilem eccleſiam afficere pro eo tantum quod villicus noſter* de Lernau *quemdam hominem veſtrum, qui furto uxorem cujuſdam ex noſtris cum aliis bonis ſuis abduxerat, deprehenſum juſtitia cogente, oculis privare attentavit, cum hoc ipſum ei veſtri conceſſerint, ut auctorem perpetrati ſceleris inſequeretur, & ſi poſſet, prout geſſerat ei retribueret. Nos quoque cum ſuper eadem re vos frequenter amice & ſupplieiter convenſſemus, quippe cum jam veſtri propter hoc eidem villico noſtro panem nuptiis ſuis præparatum, & boves ſex panem ipſum ſubvehentes, violenter rapuiſſent, non ſolum nihil profecimus, verum ſi uti ſequentia demonſtrant, veſtros omnes, ut credimus, animaſtir: neque enim putatur, eos tam grandia abſque veſtro juſſu inchoaſſe & perfeciſſe*, &c. Ad hæc omnia reſcribens comes Wibaldi arbitrio controverſias ſuas omnes terminandas reliquit.]

ANN. CHR. 1153. Stabuletum vexatur ab hominibus comitis *de Salmes*.

(*a*) *Epiſt.* 401.

Mortuus eſt hoc anno Macarius abbas primus monaſterii S. Jacobi majoris in ſuburbano Herbipolenſis civitatis, teſtante Trithemio, qui ibidem abbas exſtitit. In illius tranſitu voces angelorum auditæ. Sepultus eſt in capella S. Jacobi ſub lapide juxta murum elevato cum hac inſcriptione: *Hic jacet Macarius primus abbas hujus loci, per quem omnipotens Deus aquam in vinum convertit.* Hunc ſanctum vocat Trithemius, ſed diem ejus obitus non aſſignat. Cujus ſucceſſor, re ac nomine Chriſtianus, vir magnæ religionis, ab anteceſſoris ſui ſanctitate minime declinaviſſe dicitur, & annis ſex ac viginti loco præfuiſſe. Uterque natione Scottus ab Imbrico ſeu Embricone Wirtzburgenſium epiſcopo loci conditore unus poſt alterum abbas inſtitutus fuerat. Is antiſtes, ut ait Bruſchius, monaſterium S. Jacobi in grati animi monumentum conſtruxerat, ob reſtitutum eccleſiæ ſuæ a Lothario auguſto Orientalis-Frauciæ ducatum, quem Henricus quintus per vim invaſerat. At ea de re nihil habent fundationis tabulæ, quas ex monaſterii archivo accepimus. In iis Embrico teſtatur ſe, cum aliquando Moguntiam adiret, obvium habuiſſe Scortum quemdam monachum, nomine Chriſtianum, qui ab eo efflagitavit, ut Herbipoli *Scottorum hoſpitale* inſtitueret, quod ſe feciſſe ait eo lubentius, quod Chriſtianus martyr Wirziburgenſium apoſtolus ex Scotia oriundus fuerit. Ad id electus eſt locus ſuburbanus, in quo pius antiſtes primum abbatem inſtituit Macarium, virum ſanctum ex eadem gente, cui ejuſque fratribus ibi jam commanentibus prædendam in eccleſia cathedrali, aſſentiente clero, attribuit, fama ejus ſanctitatis permotus, cum eum aquam in vinum tranſmutaſſe per idoneos teſtes certiſſime accepiſſet. Ex illis teſtibus recenſitis unus erat Pelegrinus abbas de ſancto Burchardo, qui etiam fratrum ſuorum conſenſu patrum & fluminis Mogi partem in monaſterii dotem, die VI. Julii, quo ejus eccleſia dedicata eſt, obtulit. Data eſt Embriconis charta anno MCXL. Idem antiſtes poſt biennium alia item bona adjecit in novi monaſterii augmentum; ac tandem mandavit ut poſt ſuum ipſius obitum corpus ſuum huc primum deferatur, inde poſt tranſactam ibi noctem & celebrata ſacra ſollemnia in eccleſiam cathedralem pro more ad ſepulturam tranſportandum; qui ritus exinde in Wirziburgenſium epiſcoporum exſequiis faciendis invaluit, hodieque religioſe obſervatur; hoc addito quod defuncti cor a reliquo corpore avulſum in Eberacenſe monaſterium deferri ſoleat, ibi aſſervandum; quæ conſuetudo a Sigefrido Embriconis ſucceſſore incœpit, qui cum monaſterium iſtud impenſe diligeret, id in ſe primo faciendum conſtituerat.

XXI. Macarius abbas S. Jacobi Herbipolenſis obit.

Is porro eſt Sigefridus, cujus permiſſu & mandato Raſtoldus ex monacho Hirſaugienſi abbas ſancti Srephani apud Herbipolim, monaſticæ diſciplinæ ſuo tempore inſtaurator, anno MCLII. *hoſpitale* ſuo monaſterio adhærens in alium locum transtulit; & cœnobium ex eo monialium ordinis noſtri in honorem ſanctæ Afræ conſtituit, quod tempore Trithemii ad regularem obſervantiam redactum eſt. Et quidem, ſi Bruſchio fides eſt, jam antea Hermannus Miſniæ marchio Monachorum-rotam inſtituti Benedictini cœnobium in eadem Herbipolenſi diœceſi condiderat, cujus initium anno MCXLVIII. idem auctor conſignavit.

XXII. S. Afræ ibidem partheaium.

Revertor in Galliam, ubi raptores & prædones in res Cluniacenſes impune graſſabantur. His ut occurreretur, Oddo cardinalis & apoſtolicæ ſedis legatus rogatu Petri Venerabilis conventum Matiſconem (*b*) indixit, cui Heraclius Lugdunen-

XXIII. Matiſcone conventus contra prædones Cluniacenſium.

(*b*) *Bib. Clun. p.* 592.

ANN. CHR. 1153. nensis archiepiscopus recens electus post mortem Humberti, cum suffraganeis suis, necnon Willelmo Burgundionum, & altero Willelmo Matisconensium comitibus, aliisque nobilibus viris interfuit. His omnibus in ecclesia sancti Vincentii adunatis, triduo fere integro de reformanda Cluniacensis ecclesia pace actum est, decretumque, ut res ejus intra terminos Araris, Ligeris & Rhodani, atque in civitate Æduensi & castro Cononis, quod est ultra Cabilonem, consistentes, plena & secura pace fruerentur, omnesque per cluniacum cum rebus suis transeuntes. Atque ut hæc pax firmior esset, Cluniacensis urbis incolæ promiserunt, se cum prædictis nobilibus ad arma semper paratos fore, quoties eorum opera exigeretur. Prælati quoque contra ejusmodi prædones pœnis ecclesiasticis acturos polliciti sunt. Prædictus Oddo cardinales cognomen habuit de Bona-Casa, eratque tantum subdiaconus, ut ex chronographo Vizeliacensi sub finem libri tertii discimus.

(a) *Bib. Sebus. p. 390.* * *de Vevay.* Idem qui supra Willelmus Matisconensis comes testis subscripsit diplomati (*a*) Friderici regis Romanorum, edito contra Odelhardum de Vivieis *, quod elegans opidum est in Provincia, super curte *Hercoir*, Paterniaco Lausanensis pagi monasterio subjecta, in qua ille advocatiam contra privilega superiorum regum usurpabat; statutumque est, ut abbas Cluniacensis ex fratrum Paterniacensium electione advocatum illic constituat. Testes Arnoldus Colonienſis, & Humbertus Bisuntinensis archiepiscopi; tum episcopi Amedeus Lausanensium, Ottilevus Basilienſis, & Hermannus Constantiensis; dein Henricus dux Saxoniæ, Hermannus marchio de Saxonia, Amedeus comes Gebennensis, & Willelmus comes Marisconensis. *Datum Bisuntii* XV. *kal. Martii, anno dominicæ incarnationis* MCLIII. *indictione* XV. *regnante domno Frederico rege glorioso, anno vero regni sui primo.*

XXIV. Vizeliacenses graviter vexati. Longe graviorem vexationem passi sunt Vizeliacenses a Willelmo III. comite Nivernensi, & a Vizeliacensibus *burgensibus*, seu opidanis: ex quibus ille homines ad *feriat* seu nundinans eorum accedentes prohibebat, multasque molestias ingerebat: hi vero debitam abbati & monachis obedientiam denegabant. Jam ad comitem reprimendum scripserant (*b*) Eugenius III. & S. Bernardus ad J. comitillam: sed frustra, nec opidani illi diris ecclesiasticis ad officium revocari potuerunt. Post Eugenii & Bernardi obitum, ad preces Pontii Vizeliacensis abbatis Anastasius IV. nullum non movit lapidem, ut tam contumaci persecutioni finem imponeret, scriptis litteris tum ad Hugonem Senonensem archiepiscopum, ejusque suffraganeos; tum ad Odonem II. ducem Burgundiæ, Henricum comitem, Archembaldum de Borbone, Guillelmum comitem Cabilonensem, aliosque; tum ad Petrum Bituricensem archiepiscopum; tum denique ad Ludovicum regem: sed nihil preces, vel minæ proferre. Hinc Pontio abbati consolatorias litteras scripsit idem pontifex, cumque hortatur, ut ne animum despondeat, sed se infractum pro sua ecclesia murum opponere pergat, nec quidquam de rebus ecclesiæ comiti Nivernensi concedat. Inter hæc tamen Pontius abbas, suasu forte fratris sui Petri abbatis Cluniacensis, hanc vexationem redimere cogitabat: præsertim cum comes Petri judicio rem committeret. Ea de re Macarium Floriacensem abbatem consuluit Pontius,

(b) *Spicil. t. 3. p. 492. & seqq.*

(c) *ib. p. 500.* qui fratrem suum suspectum habebat, cui ille ita respondit (*c*) *Pax vestra si venalis vobis proponeretur, quæ vos & a tantæ tribulationis angustia levaret, vestrosque adversarios humiliaret, & unanimes exhilararet, caro valde emenda videretur, dummodo ecclesia vestra statum sui rectitudinem & libertatis privilegia illibata servaret. Porro fratrem vestrum sic habere suspectum, ut, cum se comes ex toto ei se committat, vos ejus arbitrium declinetis, durum valde videtur. Libratis itaque hinc inde cautis, quod utilius judicamus dicimus, ut exspectetis legatos, quos ad dominum papam direxistis, & cum venerint, responsum domini papæ, & privilegia ecclesiæ vestræ domno abbati ostendite; & tunc demum negotium vestrum ejus arbitrio fideliter committite. Neque enim credimus, aut privilegiis vestris aut præceptis domini papæ contraria & repugnantia judicare.* Interim mortuo Anastasio, eius successor Hadrianus IV. Vizeliacensium tutelam itidem suscepit, scriptis litteris ad episcopos Galliæ, ut comitem & opidanos ab eorum infestatione compescant. Tum vero Pontius abbas Petri fratris sui intercessionem admisit. Hinc varii conventus, etiam præsente rege, habiti, apud Luzeium, Moretum & Autissiodorum, ubi de reformanda pace actum est. Damnum ex parte comitis æstimatum est ad centum sexaginta millia solidorum; ex parte opidanorum ad quadraginta millia; tandemque data est requies Vizeliacensi ecclesiæ, indefesso labore strenui abbatis Pontii, sed non diu tenuit; siquidem Guillelmus comes, filium suum cognominem non minus infestæ suæ in Vizeliacenses voluntatis, quam honoris heredem reliquit.

Fuit & alia Vizeliacensium controversia non minus gravis & obstinata cum Æduensi episcopo super: libertate & immunitate ecclesiæ Vizeliacensis, quam ille

(d) *l. 67. n. 83.* impugnabat; qua de re in superioribus (*d*) actum est. Prolixum de utraque controver-

troverſia tractatum Pontii abbatis juſſu compoſuit Hugo Pictavinus monachus in libris ſecundo & tertio Chronici Vizeliacenſis (*a*).

ANN. CHR. 1153.

(*a*) *Spicil. t. 3. p. 506. & ſeq.*

Sub idem tempus monaſterio ſancti Martialis præerat Albertus abbas, qui monachis ſuis interdixit adipis uſum (*b*) qualibet feria ſexta, *exceptis feſtivitatibus, quæ ſiunt ta eappis*; ſtatuitque, ut procurator oleum pro adipe in feria ſexta ſuppeditaret. Olim in adventu domini oleo utebantur ejus loci monachi in feſtis duodecim lectionum; quod idem Albertus omnino prohibuit. Hæc fuſius in Chronico Gaufridi prioris Voſienſis, qui multos peculiares ritus monachorum S. Martialis refert, cum illi una cum canonicis eccleſiæ cathedralis conveniebant.

XXV. S. Martialis abbates.

(*b*) *ib. p. 309.*

Tunc temporis Herſteus abbas Villælupæ apud Turones monaſterium adminiſtrabat, iſque locum Ligeti, qui a ſuo monaſterio pendebat, Carruſienſibus ad condendam ordinis ſui domum contulit, annuente & probante Henrico ſecundo Angliæ rege, cum adhuc in ſtatu ducali eſſet. Ex hoc templo, multiſque aliis, puta Montis-Dei, domus-Portarum, manifeſtum eſt, quantum ad ſacri illius Ordinis incrementum noſtri contulerint; quod multis aliis exemplis in conſequentibus patebit.

XXVI. Ligeti Carthuſia fundatur.

In brevi chronico Andegavenſi ad hunc annum S. Girardus monachus, de quo in ſuperioribus (*c*) egimus, in monaſterio S. Albini v. nonas Julii, multis virtutibus & miraculis eoruſcaſſe traditur. In his quidam puer toto corpore curvatus, *quem Henricus dux Normannorum & comes Andegavorum*, modo laudatus, *diligenter nutrivi fecerat, & in filium adoptaverat*, ab urbe Cenomannica delatus, ut Sancti mauſoleum attigit, in ſtatum naturalem ſuberectus eſt. In iiſdem miraculis fit mentio de Theophania *famula Chriſti, abbatiſſa monaſterii B. Mariæ quod extra muros Andegaviæ ſitum eſt*, alias de Caritate, vulgo de Roncereio dictum, *quam vir* beatus, dum adhuc in clericali degeret habitu, de *ſacro fonte levaverat*. Hæc cereos eidem Chriſti confeſſori, quos ſpoponderat, poſt longiorem pro craſtinationem tandem ſolleminiter ac devote reddidit. Alia eodem tempore ad beati Girardi mauſoleum edita miracula prætereo. De Guillelmo S. Albini altero monacho, qui ad Claræ-vallenſes tranſiit, præclara mentio eſt in Exordio (*d*) Ciſtercienſi.

XXVII. S. Gerardi monachi S. Albini miracula.

(*c*) *l. 74. n. 56.*

(*d*) *Exord. Ceſt. l. 3. c. 14.*

In Pontiſarenſi S. Martini monaſterio ad ſepulcrum beati Galterii (*e*) ſeu Walterii, primi ejus loci abbatis, crebra quoque per id tempus miracula fieri cœperunt; quod in cauſa fuit, ut de elevando e tumulo ejus corpore, Guillelmus abbas ſerio cogitaverit. Ea re cum Samſone Remorum archiepiſcopo, aliiſque Galliæ pontificibus communicara, eis viſum eſt, ut id quantocius fieret; idque miſſa legatione ad Hugonem Rotomagenſem archiepiſcopum diœceſanum retulerunt. Quam ob rem idem Hugo v. nonas Maias hujus anni cum Theobaldo Pariſienſi & altero Theobaldo Silvanectenſi epiſcopis Pontiſaram venit, aſſiſtentibus multis religioſis & illuſtribus viris. *Tunc apertum eſt*, ut ille in ſuis hac de re litteris teſtatur, *monumentum abbatis VValterii præfati monaſterii Pontiſarenſis S. Martini, invitantibus, immo cogentibus miraculis, non vanitate, ſed veritate coruſcantibus in præſentiarum ac multis retro temporibus. Quia vero*, inquit, *ſancta & celebris ac perneceſſaria ſanctorum patrum devotio pœnitentium miſereri maxime conſuevit, pro eneffabili gratia Redemtoris noſtri, qui peccata dimittit, & pro manifeſtatione fideliſſimi ſervi ſui VValterii, cujus reliquias præſens eccleſia reverenter aſpexit, & miraculorum ejus gloria lætificari meruit; Chriſti fidelibus, ipſius patris VValterii beneficia implorantibus pœnitentialis oneris indulgentiam ſtatuimus tribuendam.* Quales vero fuerint illæ indulegntiæ, operæ pretium eſt ipſis ejuſdem archiepiſcopi verbis explicare.

XXVIII. S. Galteri abbatis Pontiſarenſis elevatio.

(*e*) *Annal. t. 5. l. 68. n. 93.*

De pœnitentiis ergo criminalium, quæ ſeptennio concluduntur, pie confitentibus & vere pœnitentibus annus integer, & reliquorum annorum pars tertia relaxatur. His vero, qui annorum quatuordecim pœnitentiam ſuſceperunt, duo anni integri, & reſidui temporis pars tertia condonatur. Viginti autem annorum tres annos remittimus, & reſidui temporis partem tertiam indulgemus. De pœnitentiis vero quadraginta annorum & amplius, tertiam medietatem remittimus, & reliquorum annorum partem tertiam condonamus. De parvulis vero, qui baptizati, vel ſine baptiſmo infra ſeptem annos mortui ſunt per negligentiam parentum, pœnitentiam parentibus ipſorum remittimus, excepta ſexta feria in hebdomada, in qua etiam, ſi ad eccleſiam pœnitens acceſſerit, qualem caritatem ei presbyter ſuus dederit, talem habent. Si vero infirmus fuerit, aut mulier pragnans vel debilis, quæ jejunare non poſſit, dicat ſepties Pater noſter, *& faciat bonum quod potuerit. Partem vero tertiam de pœnitentiis minorum peccatorum remittimus. Sed & oblita peccata omnino condonantur. Hæc autem præſcripta indulgentia, a die craſtina inventionis ſanctæ Crucis in annum integrum, & ſingulis hujus præſentis anni diebus cunctis ad memoriam Sancti venientibus, ſub gratiæ divinæ confidentia, a nobis conceſſa eſt. Adſtipulatione autem reverendorum patrum epiſcoporum, & ca-*

XXIX. Indulgentiæ notabiles pœnitentibus datæ.

ANN. CHR. 1133. *& cæterorum, qui Leati Vualterii præſenti trauſlationi adſtiterunt, ſtatuimus, ut præſata Sancti feſtiva memoria ſequenti die proxima inventionis ſanctæ Crucis annuatim celebretur. Ita etiam & miſericordi ipſorum patrum conſideratione decrevimus, ut, quia abundante iniquitate his noviſſimis temporibus pauci digne pœnitentiæ fructus factunt, ubertatis indulgentiæ gratia peccantibus ſubveniatur. Quapropter omnibus illis, qui ipſa die inventionis ſanctæ Crucis, qua die beatum corpus levatum eſt; & die craſtina, in qua recolitur annua celebritas Sancti, ad ipſum Sanctum gratia remiſſionis advenerit, ipſo quocumque advenient anno, de qualibet provincia vel epiſcopatu, Sancti clementiam adierint, ſupra ſcriptam indulgentiam plenarie concedimus.* Hæc fuius retuli, ut innoteſcat, etiam tum peccantibus canonicas pœnitentias impoſitas fuiſſe: quibus ſubinde ſummorum pontificum & epiſcoporum indulgentia ſubveniebat. In fine denique Hugo archiepiſcopus hæc addit. *Ad hoc me quidem indignum, & peccatis gravibus, & culpis veteribus onuſtum vere confiteor; unde multa, & magna miſericordia Dei totus indigeo. Suffragantibus itaque meritis & precibus pii patris VValterii abbatis, Domini noſtri gratiam & Matris miſericordiæ clementiam, & omnium Sanctorum miſerationem aſſiduam ſuppliciter exoro, & eccleſiæ catholicæ communioni tranſitum meum finemque commendo*, quæ quidem verba Hugonis noſtri modeſtiam & pietatem oſtendunt.

XXX. S. Chri caſtellum B. Dionyſio donatum. Io pago Vilcaſino ad Eptam * ſeu Ittam fluvium extat haud ignobile opidulum S. Clari martyris nomine ac reliquiis inſigne, necnon prioratu, qui S. Dionyſii abbatiæ ſubjectus eſt. Illic caſtrum novum munierat Ludovicus (*a*) Junior, & tamquam proprium in ſua manu & poteſtate diu habuerat. At veritus pius princeps, ne hoc caſtellum aliquando in alterius forte domini manu veniret, idque in illius eccleſiæ, damnum verteret; pro honore ac reverentia B. Dionyſii, *interventu venerandi abbatis Odonis*, prædictum caſtellum per manum ejuſdem abbatis eccleſiæ Dionyſianæ donavit, eo pacto, ut ne rege inconſulto ac nolente illud cuiquam, tradat, ſed ab ipſo abbate in augmentum ac præſidium ejus terræ cuſtodiatur. *Actum publice Pariſius* hoc anno regni ejus XVII. cum regia domus ſine dapifero eſſet. Anno ſequenti Theobaldus comes Bleſenſis dapifer (*b*) erat. *Data per manum Hugonis cancellarii.* Qui illa in eccleſia colitur S. Clarus, eremita fuit, Anglus genere, juxta hunc locum, ex Conſtantienſi pago, & quidem ex Maduenenſi, ut traduot, monaſterio illuc profectus: ubi a ſceleratis parricidis cæſus eſt, ob idque pro more illorum temporum martyr habitus, cujus feſtum pridie nonas Novembris recolitur. Hoc ipſo anno Odo S. Dionyſii abbas Romam profectus eſt, ut ſe de objectis criminibus (*c*) purgaret: cujus vice Anſellus prior monaſterium adminiſtrabat.

(*a*) Felib. prob. n. 141.

(*b*) id. n. 142.

(*c*) Lib. 79. n. 238.

XXXI. Aquicinctenſes prædium Humolarienſibus vendunt. Aquicinctenſi monaſterio dum præeſſet venerabilis Gozuinus, communi fratrum aſſenſu ei viſum eſt, ut prædium quoddam in villa *Urſel*, quod in pago Laudunenſi ſub privilegio Bartholomæi epiſcopi & Eugenii III. pacifice poſſidebant, Guarino abbati & fratribus cœnobii Humolarienſis venderent pretio centum quadraginta librarum Pruvinenſis monetæ. Editæ ſunt hac de re commuoes ambarum partium litteræ, & recitatæ Aquicincti in capella hoc anno: quibus teſtes ſubſcripſere multi noſtri ordinis abbates, videlicet Ingranius ſeu Ingraonus S. Medardi Sueſſionenſis, Hugo S. Amandi, Walterus S. Martini Tornacenſis, Fulco Haſnoolenſis, Hugo Marcinienſis, Adam S. Andreæ de Novo-caſtello, & Rainardus S. Projecti. Eamdem venditionem ratam habuit Galterus epiſcopus Laudunenſis, dato diplomate Lauduni eodem anno, cui ſigna appoſita ſunt Brunonis abbatis S. Johannis, Guillermi abbatis S. Vincentii, Richardi abbatis S. Nicolai de Prato; qui tres noſtri ordinis erant, & poſt eos Guarini abbatis S. Martini ordinis Præmonſtratenſis, & Roberti Fuſniacenſis ex ordine Ciſtercienſi. Has minutias referre viſum eſt tantum propter abbatum ſubſcriptiones: quorum præfecturæ tempus ex his actis illuſtratur.

XXXII. Uſus anuli Wibaldo conceſſus in vita ſua. [Cum ſingulari benevolentia Wibaldum abbatem proſequeretur Anaſtaſius IV. antiqua devotione quam erga ſedem apoſtolicam ſemper ille habuerat inductus, & quorumdam cardinalium precibus inclinatus, uſum anuli ex aſſueta benignitate apoſtolicæ ſedis in vita ſua tantum illi indulſit, & in augmentum ſuæ dilectionis, anulum quoque ipſi per dilectum filium Gerardum diaconum cardinalem, qui ad partes Teutonici regni pro utilitatibus eccleſiæ ab eo tranſmittebatur, deſtinavit. Quo ex loco diſcimus Wibaldi ævo abbates anulo decoratos non fuiſſe, niſi ex privilegio ſedis apoſtolicæ.]

XXXIII. Theobaldus Cantuarienſis primas a Stephano rege vexatus. In Anglia hoc tempore Theobaldus Cantuarienſis archipræſule gravem a Stephano rege perſecutionem paſſus eſt, propterea quod Euſtachium ejus filium regem coronare detrectaret. Id quippe Eugenius apoſtolicis litteris Theobaldo interdixerat, quod rex Stephanus contra fidem Mathildi imperatrici, Henrici primi filiæ, in gratiam

etiam ejus filii Henrici datam, regnum præripuiſſet. Hinc Stephanus ejuſque filius Euſtachius in Theobaldum archiepiſcopum, eique adhærentes, (ex quibus Henricus Wintonienſis epiſcopus ejuſdem Stephani frater, qui ipſum coronaverat, unus erat) multis injuriis affecere, eumdemque Theobaldum, bonis omnibus ſpoliatum, in Galliam refugere compulere. Unde idem Theobaldus ad Alexandrum III. longe poſt ſcribens, ita loquitur. *Et vos quidem, ſi reminiſci placet, obedientiæ noſtræ prompta habetis experimenta. Nam deceſſorum veſtrorum tempore naufragium, exſilia, nuditatem, pericula mortis, ſicut eccleſia Domini novit, pro fide S. R. E. non ſubterfugimus; ſed ex adverſo principum ſtetimus, parati, ſi opus eſſet, pro indemnitate eccleſiæ proprium ſanguinem immolare.* Hac infeſtatione vexatus Theobaldus, Romam ad ſummi pontificis opem implorandam miſit Thomam, unum e domeſticis ſuis, juvenem quidem, ſed litteris & prudentia inſignem, qui eo munere recte functus eſt. Hic eſt magnus ille Thomas, ipſius Theobaldi in ſede Cantuarienſi ſucceſſor, & eccleſiaſticæ libertatis ad mortem uſque vindex ſtrenuiſſimus, de cujus primordiis quoniam ſæpe de eo in conſequentibus mentio recurret, hic quædam præmittenda ſunt. ANN. CHR. 1153.

XXXIV. Thomæ Beketi vitæ primordia.

Thomas honeſtis patentibus, Gileberto cognomento *Beket*, & Mathilde, Londoniæ natus eſt. De patre ejus, id memoriæ tradidit Stephanus *Langton*, Cantuarienſis inennne ſæculo tertio-decimo archiepiſcopus, eum cum cruce-ſignatis in Palæſtinam profectum, captivumque factum, a quodam paganorum amiraldo per ſeſqui-annum detentum fuiſſe; & ab ejus filia clam ſollicitatum, ſub promiſſione, ſi ſe in conjugem acciperet, chriſtiana ſacta Gilaberto tandem nupſerit, & Thomam procreaverit. Hæc, inquam, Stephanus archiepiſcopus litteris mandavit, quæ alii ſcriptores æquales reticent, qui Thomam progenitum tradunt Londonienſibus civibus medii generis, tametſi ejus pater vicecomes fuiſſe dicitur. Puer in religioſa domo canonicorum Meritonæ educatus, poſtea Lutetiam Pariſiorum cauſa ſtudiorum miſſus eſt. Reverſus in patriam, in familiam bonæ memoriæ Theobaldi Cantuarienſis archiepiſcopi admittitur, *eo familiarius*, ut quidam ejus vitæ ſcriptor ait, *quod* ejus parem *Gilebertus cum domino archipræſule de propinquitate & genere loquebatur, ut ille, ortu Normannus, & circa Tierici-villam de equeſtri ordine, natu vicinus.* Miſſus ſubinde Romam ab eodem archiepiſcopo Thomas pro negotiis Anglicanæ eccleſiæ, ſummorum pontificum & Romanæ curiæ gratiam ſibi conciliavit. Tum impetrata ab archiepiſcopo transfretandi facultate, Bononiæ primum, poſtea Autiſiodori legibus ſtuduit. In rediru ordinatus ab eodem diaconus, dein ad archidiaconatum Cantuarienſis eccleſiæ promotus eſt. Eodem agente factus Henrici II. cancellarius, tandem mortuo Theobaldo in ſede Cantuarienſi ſucceſſit.

XXXV. Stephani regis cum Henrico duce concordia.

Hæc de Thoma præmittenda fuere ad res ſubſequentes illuſtrandas. Interim poſt trium annorum diſcordiam, rex Stephanus & Henricus dux Normanniæ cognatus ejus VIII. Idus Novembris hoc anno, teſte Roberto de Monte, concordiam inierunt, his conditionibus, ut Stephanus, dum viveret, regnum retineret; Henricus vero, ſiquidem ei ſuperſtes foret, hereditario jure in regno ſuccederet. Ad hæc quod poſſeſſiones, ab invaſoribus occupatæ, ad priſcos & legitimos poſſeſſores revocarentur, & quod caſtella, quæ poſt mortem Henrici primi conſtructa fuerant, everterentur.

Ad hanc concordiam multum contulit non modo Theobaldus, ſed etiam Henricus Wintonienſis præſul, Stephani frater, qui prius Angliam turbaverat, eum fratri ſuo regium diadema impoſuit: cujus facti poſtea ipſum pœnituit. Hæc concordia ante natale Domini confirmata eſt, teſte Henrico Huntindonienſi archidiacono.

XXXVI. Bongartenſe monaſterium ſeu Pomerium accedit ad ordinem Ciſtercienſem.

[Hoc ipſo anno MCLIII. Ciſtercienſi familiæ acceſſit Bongartenſe ſen Pomerium in diœceſi Argentoratenſi monaſterium: cujus originem debemus Cunoni Argentoratenſi epiſcopo, ut hæc illius verba in charta fundationis probant anno MCXXV. *Dei omnipotentis inſpiratione, pro ſempiterna animæ meæ remuneratione, in loco quondam Bongarten nuncupato, pro honore omnipotentis Dei & ſanctiſſimæ Mariæ Dei-genitricis Domini noſtri Jeſu Chriſti & omnium Sanctorum, cum conſenſu & auxilio Moguntinenſis archiepiſcopi Adelberti, & cardinalis domini Gerardi conſtitui abbatiam, quatenus in loco præfato abſque omni omnium inquietudine* Deo ſerviatur. Hanc vero abbatiam voluit omni gaudere libertate, eique jus eligendi abbatis ex propria congregatione conceſſit, quem electum pro benedictione epiſcopo præſentent, &, ſecum reducant conſecratum. Cum vero floreret in eo religioſa profeſſio, an-

no

ANN. CHR. 1153. no MCXLIII. indictione X. regnante Lothario, Geberhardus epiſcopus Argentoratenſis intaitu futuri boni eumdem locum adiit, incœptumque prædeceſſoris ſui per conſecrationem ſolemnem confirmavit, auctam & dotatum pluribus fideliam donis. Jam vero qaomodo Pomerium ſeu Bongartenſe monaſterium ordini Ciſtercienſi acceſſerit, Burchardus Eberhardi in ſede Argentinenſi ſucceſſor ſic declarat: *Accepto ſaniori conſilio, zelo bono inſpirante, & auxiliante divina gratia, induxi in præfatum cœnobium fervos Dei monachos de ordine Ciſtercienſi, & dum tempus Deo placitum ſucceſſit, factis habitaculis eorum religioni aptis, exorante Drogone abbate, cum ſuis perſonis, anno incarnationis dominicæ* MCLIII. *concurrente* III. *epacta* XXIII. *indictione* I. *ſeptimo calendas Maii, dedicatione ſolemni conſecravi*, &c. Huic conſecrationi interfuere Drogo abbas ejuſdem loci, Allodus abbas Hugonis-curiæ, abbas de *Ebersheim*, abbas S. Leonardi, &c.]

XXXVII. Parthenium S. Johannis prope Tabernas. [De parthenone S. Johannis prope Tabernas, nihil hactenus, deficientibus inſtrumentis quibus demonſtretur, qao præciſe anno locum illum inhabitare cœperunt ſanctimoniales. Hoc unam ſcimus Petrum comitem de Lutzelnburgo inſtincta divino commonitum, *pro peccatorum ſuorum relevamine, & tam pro ſua quam conjugis filiique & parentum ſuorum animarum redemtione, in augmentatione divini ſervitii aliqua de patrimonio ſuo erogare deliberaſſe*, & prædium ſuum *Mageben-Wilre* ad hoc deſtinaſſe. Convocato autem piæ memoriæ Werhero abbate monaſterii S. Georii, quod ſitum eſt in ſilva nigra juxta fluvium Brignam, præſente & cooperante conjuge ſua Icha & anico filio Rogenaldo, dedit præfatum S. Georio prædium perpetua hæreditate poſſidendum, anno, MCXXVI. indictione IV. temporibus Honorii papæ & Lotharii regis anno II. aptatis ad habitationem monachorum tegularibus locis. Contendentibus Brunone & Eberardo de epiſcopatu Argentoratenſi, utriuſque contendentium aſſenſu convocatus eſt Stephanus Mettenſis epiſcopus ad eccleſiæ dedicationem peragendam. Dedicata eſt autem anno ab incarnatione Domini MCXXVII. indictione V. nonis Februarii in honore S. Johannis-Baptiſtæ, *ex cujus nomine locus ipſe cella S. Johannis de cætero vocari ab epiſcopo decretum eſt*.]

ANN. CHR. 1154. XXXVIII. Stephano Henricus II. ſuccedit. NOn dia poſt concordiam cum Henrico factam vixit rex Stephanus, mortuus anno ſequenti octo diebus ante feſtum omnium Sanctorum, & in abbatia de Faversham juxta axorem & filium Euſtachium, qui paullo ante obierat, ſepultus, *cum fere novem-decim annis laboriose nimis, & infeliciter regnaſſet*, ut ſcribit Henricus Huntindonienſis archidiaconus, cujus hiſtoriarum liber octavus & ultimus hic deſinit. Faversham enſe Salvatoris monaſterium ab ipſo Stephano rege, ejuſque conjuge conſtructum fuerat, ejuſque primus abbas Clarembaldus, aſſumtus e cella ordinis Cluniacenſis, ſcilicet Caritatis ad Ligerim, a Theobaldo archiepiſcopo (*a*) benedictus III. idus Novembris anno MCXLVII. datis prius litteris a Cluniacenſi abbate & priore Caritatis, quibus eum a ſua ſubjectione liberum & abſolutum declarabant. Stephano rege mortuo ſtatim a Theobaldo archiepiſcopo, regnique proceribus Henricus ex Normannia revocatur, at regnum iniret; dominica die ante natale Domini a Theobaldo coronatus; cujus laudes idem auctor in fine verſibus celebrat.

(*a*) *Chron. Gervaſii.*

XXXIX. Henrici Huntindonienſis ſcripta. (*b*) *Spicil. to. 3. p. 178.* Præter hos libros, quos Alexandro Lincolnienſi epiſcopo dicavit Henricus, epiſtolam ſea libellum ſcripſit ad Walterum amicum (*b*) *de contemtu mundi*, adductis illuſtrium virorum exemplis, qui ſuo tempore infeliciter interierant, at ex his ad contemtum mundi ſeſe animarent. In his memorat Albinum Andegavenſem magiſtrum ſaum, cujus fratres, *qui terno pollebant habitu*, id eſt *ſcientia profundiſſima, caſtitate clariſſima, innocentia ſumma*, lepra percuſſi fuerant. Agit etiam inter plures de Willelmo filio Henrici primi Anglorum regis, ad regnum nato & deſtinato, qai e Normannia in Angliam transfretando oceani andis abſorptus eſt. *Diſplicebat, mihi*, inquit, *& in animo meo eladem futuram portendebat nimius circa eum cultus, & animus in ipſo faſtus, & dicebat animus meus, hic adeo delicatus nutritur in cibum ignis*. Poſt hæc infelicem caſum refert Roberti comitis de Mellento, qui iſtanre morte male parta teſtitaere noluit, ne pauca liberi ſais telinqueret. Cum vero miniſtri Domini ei dicerent, ſafficere illis hæreditates avitas, cæterà proinde redderet, ut inferni gehennam evitaret, reſpondit ille: *Filius omnia tradam; ipſi pro ſalute defuncti miſericorditer agant*. Verum *eo defuncto*, inquit, Henricus, *filii ejus magis injuſte congregata injuſte ſtuduerunt augere, quam aliquid pro ſalute paterna diſtribuere*. Tum Gillebertum cognomento univerſalem prædicat, cui nullum uſque Romam ſcientia parem fuiſſe dicit; ſed avarum qui moriens infinitam theſauri copiam teliquit, ob id pro ſtultiſſimo a populo habitus. Mitto quæ de Thomæ de Marna & Roberti de Beliſmo merito interita narrat. Ex epiſcopis quam maxime laudat Lanfrancum & Anſelmum ſanctiſſimum, ac Theobaldum archiepiſcopum, quem *omni laude dignum* eſſe dicit. Ex abbatibus prædicat

do-

dominum ſuum Alvinum abbatem Rameſiæ, ejuſque ſucceſſores Bernardum & Raſ- ANN. CHR. naldum virum callidum, ſed inclementem commemorat, tum Walterum ſuo tem- 1154. pore abbatem. His addit Turoldum abbatem Burgenſem, & quinque ejus ſucceſſo- res, qui omnes obierant. Hæc ſcribebat Henricus ſuperſtite adhuc Heorico I. quæ cum abſolveret, nuntium accepit de more Walteri, cui hanc epiſtolam ſcri- pſerat.

XL. Anaſtaſius IV. ſuccedit Hadriano V. (a) Pagi, p. 36.

Sub finem quoque hujus anni Anaſtaſius IV. papa, dum Fridericus rex Romano- rum cum ingenti exercitu Italiam ingreſſus eſſet, immatura morte interceptus eſt IV. nonas Decembris, cum vix annum unum cum quinque menſibus Romanam ſedem tenuiſſet. Paullo ante obitum, Rainaldo (a) abbati Flaviniacenſi omnes monaſterii eccleſias & poſſeſſiones confirmavit, in his Colticenſem ſanctI Geor- gii eccleſiam ſeu cellam *cum burgo*, eccleſiam ſanctæ Mariæ Sinemurenſem cum ſua parochia, & alias. Datum Laterani VIII. kal. Maii, hoc anno, indictione II.

XLI. Ejus ſententia de ſummo pontificatu. (b) l. 79. n. 164. (c) Polycr. l. 8. c. 23.

Anaſtaſio ſucceſſit Hadrianus IV. domo Anglus, Nicolaus antea dictus, qui ex canonico regulari S. Rufi cardinalis creatus fuerat: cujus patrem S. Albani mona- chum factum fuiſſe ſuperius (b) diximus. Hadrianum Initio pontificatus adiit fami- liaris Johannes Sarisberienſis, qui ſe ab eo dictum audiviſſe (c) teſtatur, neminem Romano pontifice eſſe miſerabiliorem, ſpinoſam cathedram ſummi pontificis; man- » tum acutiſſimis conſertum aculeis, tantæque molis, ut robuſtiſſimos premat, te- » rat, comminuatque humeros. Se malle numquam ex Anglia exiviſſe, aut in- » clauſtro S. Rufi perpetuo remanſiſſe. Ambire ergo ſummum pontificatum, & » non ſine fraterno ſanguine illum conſcendere; perinde eſſe ac Romulo ſuccede- » re in parricidiis, non Petro in ovibus paſcendis. Audita ejus promotione, Ro- bertus S. Albani abbas (d) ſtatim ad eum perrexit, priſcæ familiaritatis memor, ut anno ſequenti videbimus. (d) ibid.

XLII. Hildegardi virgini ſcribit.

Initio pontificatus Hadrianus Hildegardi præpoſitæ S. Roberti ſeu Ruperti in monte Bingio ſcripſit tum ut eam ad ampliorem profectum & cautelam hortare- » tur, tum ut ab ea quædam *commonitoria verba* audiret. Principio ait ſuperva- » caneum videri eam ad bene operandum hortari, cum ejus anima per ſeſe divi- » ni amoris igne ſuccendatur. Verum tamen, quia & ignis aura flante magis » accenditur, & velox equus calcaribus urgetur ad curſum; id ejus religioni proponen- » dum videri, non incipienti, ſed perficienti palmam & coronam a Domino eſ- » ſe repoſitam; ſerpentem antiquum eo maxime rendere, ut magnos perdat. Mul- » tos vocatos, paucos electos; itaque intra numerum paucorum ſe colligat. In fine, *cætero*, inquit, *commonitoria verba de te audire deſideramus, quæ ſpiritu miraculorum Dei imbuta dicerit*. Ubi mirari licet modeſtiam ſummi pontificis, & inſignem ejus de Hildegarde opinionem. Reſpondet illa obſcure ſuo more; ſed tandem planiori modo eum monet, ut ſubjectis ſuis frenum imponat, nec eos » malum adverſus ſe loqui ſinat. Vigilet ſtrenue in moribus populi in hoc » tempore; memor, quod homo in terra ſit; & ne timeat, quod Deus ipſum » derelinquat.

XLIII. Claram-vallem adeunt Etkilus epiſcop. Gummarus, Simon abbas. (e) l. 79. n. 96.

Interim miracula frequentari, & concurſus hominum fieri ad tumulum S. Ber- nardi: cujus audita morte venerabilis Eskilus per Gaufridum monachum, ut in ſu- periori libro vidimus, eccleſia ſua Deo commendata Clatam-vallem acceſſit, S. Ber- nardi ſepulcrum inviſurus, ad ſacratiſſimam ejus tumbam deinceps vivere ac mori paratus; quod tamen diſtulit ad tempus, ſorte Roberti abbatis ſuaſu, ne tanto paſ- tore Daniæ eccleſia tam cito orbaretur. Eodem etiam acceſſit Gummarus Sardiniæ regulus, ibidemque monaſticum induit habitum, dolens quammaxime, quod il- lius prædicatione fruſtratus eſſet. Illic ſub ordinis diſciplina uſque ad decrepitam vixit ætatem, ſeque terrenum regnum pro cæleſti commutaſſe gloriabatur. Iiſdem ſeſe adjunxit Simon Caziacenſis abbas, qui, cum unius e ſuis monachis tranſitum ad Clarævallenſes paullo ante graviter tuliſſet, quod ipſe vivente Bernardo ex- ſequi prohibitus fuerat, eo mortuo, nullo jam reprimente, dimiſſa dignitate Cla- ram-vallem convolavit: ubi ſepremnium ſupervivens, magnum devotionis ac fervo- ris exemplum reliquit, ut inferius videbimus.

XLIV. Riſſendi abbatiſſæ Farenſi ſuccedit Emma, tum Luciana.

In S. Faræ monaſterio deceſſit hoc fere tempore Riſſendis abbatiſſa, in necrolo- gio laudata VI. idus Februarii, quo die *depoſitio domnæ Riſſendis bonæ memoriæ ab- batiſſæ hujus eccleſiæ*, de qua non ſemel in ſuperioribus facta mentio eſt. In quo- dam inſtrumento *merito probitatis genere nobilis, ſed nobilior morum honeſtate* dicitur. Huic ſucceſſiſſe creditur Emma, cujus depoſitio IX. Kal. Decembris in necrologio notatur. Poſt eam, ſiquidem Riſſendi ſucceſſit, electa eſt hoc anno Luciana, de cujus benedictione gravis controverſia exarſit inter Meldenſem epiſcopum, ſcili- cet Manaſſem II. vel Stephanum ejus ſucceſſorem, & electam abbatiſſam, Faren- ſeſque ſanctimoniales: cum ille promiſſionem obedientiæ ab ea exigeret, quam il-

ANN. CHR. 1154. Lis in ejus benedictione. * Macarius. ⁂ Riſſendis.

la præſtare detrectabat. Totum hoc negotium accurate expoſuit Macarius Floriacenſis abbas in epiſtola, quam ex ipſo autographo Farenſi hic ſubiicimus.

M. * *Dei gratia Floriacenſis abbas omnibus, ad quoſcumque litteræ iſtæ pervenerint, ſalutem in Domino. Defuncta bonæ memoriæ abbatiſſa* * *Farenſi monaſterii, cum aliam regulariter electam Meldenſi epiſcopo ad benedicendum ſanctimoniales & clerici præſentarent, benedictionem ejus diutiſſime diſtulit, quia obedientiam, nonniſi ſalvo jure & dignitate monaſterii ſui promittere voluit. Accedit autem, ut conventus pontificum pro quibuſdam negotiis regni Sueſſionie fieret: ad quem pradicta abbatiſſa perrexit, pro cauſa ſua congregatos rogatura pontifices; effecitque, ut archiepiſcopi Remenſis, Senonenſis, Bituricenſis, Turonenſis, pro ſe dominum Meldenſem convenirent. Cumque diutius eſſet inter eos cauſæ hujus ventilata tractatio, ſtatutum eſt ambarum partium conniventia & conſenſu, ut epiſcopus abbatiſſam benediceret, eaque obedientiam canonicam & debitam promitteret. Die ergo & loco benedicenda abbatiſſa conſtituto, Meldis venimus; & cum jam ex parte benedicta eſſet abbatiſſa, & miſſa ex parte celebrata, Meldenſis clerici obedientiæ cartulam, non juxta conditum, ſed ad libitum conſcribentes, ut obedientiam 1..... us debito contineret; percunctati ſunt, utrum obedientiam ullam & ſubjectionem, ſicut ſcribebatur, abbatiſſa promitteret. Cumque illa nihil plus condito promiſſuram ſe diceret, & illis in Sueſſionenſi illo conventu ſtatutam fuiſſe obedientiæ plenitudinem aſſererent: abbatiſſa & ſuis contra renitentibus, & dedicentibus uſque poſt medium diem; & abbatiſſæ benedictio, & miſſa conſummatio dilata eſt. Caſu erat Meldis ea die archipreſul Turonenſis, placiti Sueſſionenſis memor & actor: ad quem ab utriſque partibus miſſa legatio nil aliud reperit, quam obedientiam canonicam & debitam profitendam. Epiſcopus itaque habita cum ſuis deliberatione atque conſilio, abbatiſſam benedixit, miſſam complevit, & obedientiam, qua ſibi debebatur, expetiit. Monialce autem & clerici adverſæ abbatiſſam & epiſcopum audientiam dominæ papæ appellaverunt, ſi vel illa indebitum quippiam promitteret, vel ille indebitum extorqueret, quodque libertati vel privilegiis Farenſi monaſterii contrairet. Abbatiſſa autem, habito conſilio, juxta conditum Sueſſionenſem, obedientiam canonicam & debitam promiſit, ſalvo jure & privilegiis Farenſis monaſterii. Porro abbatiſſæ benedictione completa, cum domum redire vellet, dominus Radulphus archidiaconus aliquam ei ſtruxit, novavitque calumniam, dicens ſui juris eſſe inthronizare abbatiſſam. Quod cum illa conſtantiſſime negaret, appellavit dominum papam. Tandem tamen laudantibus abbatibus, qui tunc forte aderant, permiſſum eſt ei intereſſe inthronizationi, ita dumtaxat, ut nihil ibi exactionis ageret, nil procurationis acciperet, nec quod modo fiebat, in poſterum Farenſi eccleſiæ præjudicaret. Valete.*

Hactenus Macarii abbatis epiſtola, in qua licet ejus nomen prima dumtaxat littera deſignarum ſit, nec Riſſendis abbatiſſæ mortuæ, nec electæ Lucianæ nomina expreſſa ſint; quin tamen de illis hæc epiſtola intelligenda ſit dubitare non licet. Certe tunc temporis Meldenſis eccleſiæ archidiaconus erat, Radulfus in præmiſſa epiſtola memoratus; ſiquidem idem archidiaconus adhuc erat anno MCLXV. ut diſcimus ex diplomate Stephani (*x*) Meldenſis epiſcopi pro S. Faræ monaſterio: quo ex diplomate reſtituendus eſt Stephanus epiſcopus in vulgata ſerie epiſcoporum Meldenſium, in qua omiſſus eſt, & male protractus pontificatus Manaſſæ II. ad annum MCLXXXVII. Hadrianus IV. omnes monaſterii poſſeſſiones hoc anno MCLIV. confirmavit Lucianæ abbatiſſæ, quæ cum prædicto Stephano epiſcopo litem habuit ſaper advocatia monaſterii, ut ſuo loco dicturi ſumus. Sueſſionenſis convenrus, de quo in præmiſſa Macarii epiſtola agitur, habitus eſt anno ſequenti.

(*x*) Gall. Chriſt. t. 4. p. 368.

XLV. Roberti de Torinneio liber de immutatione ordinis monachorum.

Hoc anno Robertus de Torinneio librum ſuum de immutatione ordinis monachorum, & de abbatibus & abbatiis Normannorum ſcribebat, ut ipſe in capite IX. diſerte teſtatur: qui liber ad calcem Guiberti operum a noſtro Acherio editus eſt. In hoc libro agit de origine ordinis Ciſtercienſis, cujus abbatiæ jam ad quingentas fere excreverant. Tum de origine Carruſienſium, qui tunc feſtis tantum diebus ad eccleſiam & ad menſam conveniebant, & de ſpiritualibus inter ſeſe conferebant, nocturni & diurni officii penſum ſecundum regulam S. Benedicti perſolventes. Deinde agit de monaſteriis Caſalis-benedicti, Fonris-Ebraldi & Saviniacenſi tum de monaſterio S. Victoris apud Pariſios, ubi multi clerici nobiles & litterati conveniſſe dicuntur, *inter quos magiſter Hugo Lotharicuſis, & ſcientia litterarum, & humili religione maxime efflоruit*. His ſubiicit canonicos regulares Aroaſiæ & Præmonſtrati.

Poſtea idem auctor agit de reformatione antiquorum monaſteriorum, *qua propter abundantiam devitiarum nimium diſſoluta erant*. Horum abbates, cum monachos novi ordinis Ciſtercienſis & Carruſienſis diſtricte vivere animadverterent; pudore ſuffuſi, ſeu ſponte ſeu inviti, a pontificibus ſcilicet ac regibus compulſi, *monachos or-*

ordinatiſſimorum monaſteriorum, ſcilicet Cluniaci, Majoris-monaſterii, Becci, & aliorum æque ea religione vivere ſtudentium, ad ſe evocant, & ad eorum exemplum vitam ſuorum ſubditorum confirmare ſatagunt. ANN. CHR. 1154.

Poſt hæc de antiquis Normanniæ monaſteriis, eorumque inſtauratione tractat, nempe de Gemeticenſi, ubi *uſque ad annum* MCLIV. *quo iſte catalogus abbatiarum Normanniæ factus eſt, fuerunt abbates quatuordecim, quorum ultimus fuit Euſtachius, ejuſdem loci monachus.* XLVI. Normanniæ monaſteria & abbates.

In Fiſcamnenſi quinque, ex quibus quintus Henricus monachus Cluniacenſis.

In S. Audoeni monaſterio ſeptem, quorum ultimus Freherius monachus itidem Cluniacenſis.

In Monte ſancti Michaëlis quatuordecim, ex quibus decem fuerunt de extraneis monaſteriis. Ibidem hoc anno factus eſt abbas ipſe Robertus, ut mox videbimus.

In Fontanellenſi abbates duodecim, quorum ultimus Rogerius, ejuſdem loci monachus, adhuc ſuperſtes.

In Bernaio quartus erat Richardus ejus loci monachus.

Apud S. Taurinum quintus Ranulfus monachus Fiſcamni, in editis omiſſus.

In Beccenſi ſeptimus Rogerus.

In Ceraſienſi quintus Hugo monachus ejuſdem loci.

In Cadomenſi ſeptimus Petrus e gremio electus.

In Uticenſi ſeu S. Ebrulfi ſeptimus Bernardus ejuſdem loci afecta.

In monaſterio S. Trinitatis de Monte ſeu S. Catharinæ prope Rotomagum quintus Walterius.

Apud S. Leutfredum primus ab inſtauratione Albericus, ſecundus Henricus, tertius Willelmus monachi S. Audoeni; quartus & quintus Garnerius & Rodericus monachi ipſius loci.

In Conchenſi ſeu Caſtellianenſi, quod Rogerius de Toenio condidit, primus abbas Gillius, ſecundus Willelmus monachi Fiſcamni; tertius & quartus Willelmus & Letardus monachi Bleſenſes; quintus Giſlebertus monachus Becci; ſextus & ſeptimus Simplicius & Vincentius monachi Columbenſes; octavus Bernerius monachus ipſius loci; nonus item prædictus Vincentius; decimus Silveſter monachus Lyræ.

In ipſo Lyrenſi, quod Willelmus filius Osberni Normanniæ dapifer, in honorem beatiſſimæ Dei-genitricis ædificavit, primus abbas Robertus ejuſdem loci monachus; ſecundus Erfaſtus; tertius Barno; quartus Ernaldus; quintus Hildebertus; ſextus Giſlebertus monachi ſancti Ebrulfi; ſeptimus Willelmus ipſius loci monachus; octavus Radulfus monachus Becci, qui ordinem ibi reparavit; nonus Hildericus monachus ſancti Ebrulfi; decimus Willelmus monachus ejuſdem loci.

In Cormelienſi, quod eumdem auctorem habet, primus abbas Robertus monachus S. Trinitatis prope Rotomagum, qui in mari naufragio periit; ſecundus Gaufridus ejuſdem loci monachus; tertius Willelmus monachus Becci; quartus Benedictus monachus ejuſdem loci.

In Pratellenſi, quod Hunfridus de Vetulis fundavit, primus abbas Anſfridus monachus S. Wandregiſili; ſecundus Gaufridus monachus ejus loci; tertius Richardus de Dumellis, vir valde religioſus & litteratus, qui fuerat monachus S. Vigoris Bajocenſis ſub Roberto de Tumbalenia, primo & ultimo illius loci abbate; quartus alter Richardus; quintus Rainaldus ejuſdem loci monachus; ſextus Michael monachus Becci.

In Troarnenſi S. Martini, auctore Rogero de Monte-Gommerici, primus abbas Durandus monachus Fiſcamni; ſecundus Arnulfus Sagienſis prior; tertius Andreas monachus ejuſdem loci; quartus Richardus monachus Cluniaci; quintus Giſlebertus monachus ipſius loci.

In Sagienſi S. Martini, eodem auctore, primus abbas Robertus monachus Troarni; ſecundus Rodulfus monachus ejuſdem loci, uti & quatuor ſequentes, Hugo Giſleberti duo, & Johannes.

In Divenſi beatæ Mariæ, quod Lezelina Aucenſis comitiſſa exſtruxit, primus abbas Ainardus monachus S. Trinitatis prope Rotomagum; ſecundus Fulco prior ſancti Ebrulfi; tertius Benedictus prior ſancti Audoeni; quartus Gauterius monachus Gemetici; quintus Robertus monachus ſancti Dionyſii; tres ſequentes Radulfus, Richardus & Haimo monachi ejuſdem loci; nonus Warinus monachus Cluniaci.

In Ulteriori portu ſancti Michaëlis, cujus conditor Robertus comes Aucenſis, primus abbas Herbertus monachus de Monte-Rotomagenſi; ſecundus Alveredus; tertius Osbernus monachus ejuſdem loci; quartus Fulcherius monachus Cluniaci.

ANN. CHR. 1054. Apud S. Victorem in Caletis quod Rogerius de Mortuo-mari condidit, quatuor primi abbates, Richardus, Robertus, Mainardus, & Hugo monachi fuere S. Audoeni.

In Greſtenienſi S. Mariæ monaſterio quod Herlevinus de Contevilla condidit, primus abbas fuit Gaufridus monachus S. Sergii Andegavenſis; ſecundus Fulcrius monachus Sagii; tertius Herbertus monachus ejuſdem loci Conſuetudines & monachos initio habuerunt partim de S. Wandregiſilo, partim de Pratellis. Extat Arnulfi epiſcopi Lexovienſis epiſtola ad abbatem Greſtenienſem, ſcilicet Herbertum, de cujus longiori a ſuo monaſterio abſentia queritur, eoque redire quantocius jubet.

Apud S. Severum Conſtantienſem, quod Hugo vicecomes Abrincatenſis, poſtea Ceſtrenſis comes ſtruxit, primus abbas Anſelmus monachus Gemetici; ſecundus Arnulfus monachus Ebroïcenſis; tertius Petrus monachus Floriacenſis; quartus Robertus ejuſdem loci monachus; quintus Guido Ceſtrenſis.

Apud S. Trinitatem Exaquii, quod Eudo cum Capello fecit, primus abbas Rogerius monachus Becci; duo ſequentes Gaufridus & Garinus monachi ejuſdem loci; quartus Robertus monachus Cadomi; quintus & ſextus Radulfus & Rogerus monachi ejuſdem loci.

Apud S. Salvatorem Conſtantinienſem, quod monaſterium Nigellus vicecomes Conſtantinienſis exſtruxit, primus abbas Benignus monachus Piſcamni; ſecundus Hamelinus; tertius Anfridus; quartus Willelmus, quintus Hugo monachus S. Michaëlis de Monte.

Apud Fontanetum, cujus auctor Radulfus *Taiſon*, avus tertii Radulfi, patris Jordani *Taiſon*, primus abbas conſtitutus eſt Gauſtidus monachus S. Wandregiſili; ſecundus Hugo monachus Troarni; tertius Herbertus monachus Cadomi, quartus Willelmus monachus ejuſdem loci, ſcilicet, Fontaneti; quintus Robertus monach. Cadomi.

In monaſterio Monteburgenſi, quod a Rogerio monacho ſanctæ Crucis ſeu S. Leutfredi ædificarum, ait Robertus, primus abbas fuit idem Rogerius, vir religioſus, & ſocius Wimundi, ejus qui poſtea fuit epiſcopus Averſanus, eidemque Rogerio librum de corpore Domini ſcripſit. Secundus abbas fuit Urſus ſubprior Gemetici, qui eumdem locum ordine regulari, diſciplina & ædificiis nobilitavit: tertius Petrus; quartus Walterius ejuſdem loci monachi. Hanc abbatiam Henricus rex Anglorum, ſcilicet primus, commiſit Richardo *de Revers*, ut eam cuſtodiret ſervaretque velut propriam, quod quidem facere curavit, unde ejus fundator vulgo cenſetur.

In monaſterio de Ibreïo, quod Rogerius de Ibreïo condidit, primus abbas fuit Petrus monachus Columbenſis; ſecundus Durandus monachus Becci; tertius Osbernus monachus Piſcamni; quartus Humbertus monachus Columbenſis; quintus Normannus monachus Becci; ſextus Hubertus monachus S. Petri Carnotenſis, ex quibus nullus illic habuit ſepulturam.

In Lonleienſi ſeu Longidelenſi monaſterio, quod Willelmus Talevarius in diœceſi quidem Cenomannenſi, ſed in ducatu Normanniæ conſtruxit, primus abbas fuit Willelmus monachus S. Benedicti Floriacenſis; ſecundus Hugo monachus ipſius monaſterii; tertius Garinus monachus Ebronis; quartus Ranulfus monachus Cadomi; quintus Lanfredus monachus ejuſdem monaſterii; ſextus Johannes monachus S. Launomarii Bleſis: quo depoſito, ſuffectus ſeptimus Berno monachus Majoris-monaſterii.

Hæc ſunt monaſteria virorum, quæ tunc extabant in Normanniæ ducatu: ex quibus inſigniorum monaſteriorum ultimos tantum abbates, hic recenſere viſum eſt, propterea quod aliorum ſeries ea his annalibus ſatis elucescat: contra minus inſignium locorum omnes abbates, quos Robertus retulit, commemorandos duximus, quod alibi non facile locum habituri eſſent.

Quod attinet ad cœnobia virginum, ſeptem tantum memorat, videlicet Villare, a S. Filberto primitus in diœceſi Rotomagenſi exſtructum, quod Judith Richardi II. ducis Normannorum uxor inſtauravit; Cadomenſe ſanctæ Trinitatis, cujus auctor Willelmus dux Normannorum; Rotomagenſe S. Amandi, quod Goſcelinus vicecomes Arcacenſis intra muros urbis inſtituit; Pratellenſe, quod Hunfridus de Vetulis, uti & aliud virorum, inſtituit. Almeniſcarum monaſterium in diœceſi Sagienſi, ubi olim S. Opportuna fuerat abbatiſſa, quod comes Rogerus reſtituit: Laxovienſe S. Petri, quod Lezelina comitiſſa Aucenſis, relicta Willelmi comitis, qui filius naturalis erat Richardi II. Normannorum ducis, una cum filiis ſuis Roberto comite Aucenſi & Hugone Lexovienſi epiſcopo conſtruxit: & Salvatoris Ebroiceuſe, quod Richardus comes ejuſdem urbis in eadem urbe ædificavit.

Itaque tunc temporis in Normannia exſtabant, & adhuc ſuperſunt, triginta & octo monaſteria, nempe triginta & unum virorum, & ſeptem puellarum, præter mul-

multos prioratus, ad quorum claſſem monaſterium S. Vigoris Bajocenſe eodem tempore redactum eſt; præter etiam Saviniacenſe, quod Vitalis abbas in confinio Normanniæ & Britanniæ minoris conſtruxit. Hæc ſatis ſuperque ſatis ex illo Roberti de Torinneio tractatu, quæ ad exhibendum illius provinciæ monaſteriorum ſtatum hic ob oculos ponere viſum eſt. ANN. CHR. 1154.

XLVII. S. Sidonii eccleſia monachis reſtituta.

Præter antiqua illa Normanniæ monaſteria, unum inſuper erat in agro Rotomagenſi ſæculo ſeptimo a S. Sidonio abbate, beati Filiberti diſcipulo conditum, quod poſt varias alternantis fortunæ (*a*) vices in ſæcularium canonicorum manus devenerat. Quin etiam Matthæus locorum illorum dominus, fundatorum ſeu benefactorum ſucceſſor, injuſtam in ipſa eccleſia & in canonicorum præbendis dominationem uſurpaverat. Sed tandem *pietate anteceſſorum* ſuorum & *ſalute* propria *compunctus*, quid quid in illa eccleſia occupaverat, Rogerio S. Wandregiſili abbati contulit, ibique monachos canonicis poſtliminio ſubſtitui curavit. Id factum *annuente domno Hugone archiepiſcopo, in præſentia Gironis archidiaconi ejus nepotis, Vualterii decani*, &c. quod poſtmodum a Willelmo *d' Etouteville* & uxore ejus Adeliza coheredibus in præſentia Rottodi archiepiſcopi & aliorum confirmatum eſt. (*a*) *Pommeraye conc. Rotom. p.* 149.

XLVIII. Robertus de Torineio fit abbas Montis S. Michaelis. (*b*) *V. l.* 79. *n.* 36.

Haud ſcio an Robertus de Torinneio jam abbas eſſet Montis-ſancti Michaelis, cum prædictum librum de immutatione ordinis monachorum compoſuit. Jam quintus annus (*b*) erat, ex quo de hac abbatia contendebant Richardus de Muſca & Roberrus Audax, quorum prior ab epiſcopo Abrincatenſi propinquo ſuo, probante Eugenio papa, ordinatus fuerat: poſteriot ab Henrico Nortmanniæ duce protegebatur. Gliſcente diſcordia, dum ambo Romam ad finiendam litem pergunt, ambo in itinere extincti fuere. Poſt tot turbines electus eſt tandem Robertus de Torinneio, tunc Becci prior, qui eligentium votis optime reſpondit, vulgo poſthac de Monte a loco abbatiæ cognominatus. Hinc in Appendice de ſua promotione ad hunc annum, quaſi de alio agens, ita ſcribit: *Menſe Maio* VI. *kal. Junii, feria* V. *infra octavam pentecoſtes, monaſterium beati Michaelis de Periculo-maris, poſt tribulationem, quam per quinquennium fere jugem paſſum fuerat, Deo miſerante aliquantulum reſpiravit; electo unanimiter ab omni conventu Roberto de Torinneto, priore clauſtrali Beccenſis monaſterii*, tum de ſua confirmatione a principe facta hæc ſubdit. *Eodem menſe dux Henricus rediens de Aquitania*, obi Alienordem a Ludovico Juniori repudiatam deſponſaverat, *Rotomagi in die feſtivitatis ſancti Johannis-Baptiſtæ gratanter aſſenſum præbuit prædictæ electioni, quam archiepiſcopus Rotomagenſis Hugo, vir ſummæ religionis & induſtriæ, cum imperatrice matre ducit*, ſcilicet Mathilde, *antea ut præſentes libentiſſime confirmaverant: Sequenti vero menſe in feſtivitate S. Mariæ Magdalenæ prædictus electus benedictus eſt in abbatem apud S. Philibertum de Monte-forti*, quæ cella eſt monaſterii Beccenſis ad fluvium Riſelam * *ab Herberto epiſcopo Abrincenſi & Gerardo Sagienſi, præſentibus abbatibus Rogerio Beccenſi, Michaele Pratellenſi, Hugone de ſancto-Salvatore Conſtantem.* Hæc ille de ſe ipſo. Præclara ſunt, quæ fecit ad amplitudinem ſui monaſterii, tum ad reſtituendam augendamque rem familiarem, tum ad amplificandam bibliothecam, quam multis optimiſque codicibus, quorum plerique ſuperſunt, inſtruxit. Plura de eo in conſequentibus. * la Rille.

XLIX. Ludovici regis iter ad S. Jacobum. (*c*) *Roderic. l.* 7. *c.* 9.

Idem auctor tradit, aliique cum eo, Ludovicum regem Francorum gratia orationis perrexiſſe ad S. Jacobum in Gallicia, & ab imperatore Hiſpaniarum, Alfonſo ſcilicet, ſocero ſuo, cujus filiam paullo ante conjugem duxerat, favorabiliter ſuſceptum eſſe. Hanc noſtrates Conſtantiam, Hiſpani Eliſabetham vocant. Aliam hujus itineris cauſam affert Rodericus (*c*) Toletanus, videlicet ſuggeſtum fuiſſe Ludovico per ſuſurrones, Eliſabeth uxorem ſuam ortam eſſe ex concubina; quod rex experiti volens, iter ad S. Jacobum aggreſſus ſit. Id autem præſentiens imperator, (ſic regem Hiſpaniarum tunc vocabant) cum magnifico apparatu & comitatu Burgis ei occurrit, ubi ab eo cum rege Navarræ, qui cum eo erat, glorioſiſſime ſuſceptus, deductuſque ad S. Jacobum; & in reditu Toleti in ſollemni curia exceptus eſt; præſente Raymundo comite Barcinonenſi, ex cujus filia ſe Eliſabetham ſuſcepiſſe Alfonſus teſtatus eſt; quod Ludovico maxime placuit. Huic ſocer multa obtuliſſe donaria dicitur; *ſed nil eorum*, inquit Rodericus *voluit recipere Ludovicus, niſi quendam carbunculum, quem in corona ſpinæ dominicæ apud S. Dionyſium collocavit: quem etiam memini*, ait ille, *me vidiſſe*. Alfonſo vero Ludovicus brachiam S. Eugenii cujus reliquias ille petierat, anno ſequenti per Odonem abbatem miſit.

L. Donatio facta monaſter. Longi-pontis. (*d*) *V. l.* 65. *n.* 92.

Præerat tunc temporis monaſterio Longi-pontis in agro Pariſienſi Theobaldus prior; qui locus a vicini Montis-Letherici opidi dominis ſæculo præcedenti (*d*) conditus & Cluniacenſi monaſterio ſubjectus fuerat: at tenues ejus redditus erant; nec alendis monachis ſuffeciſſent, niſi ſucceſſorum liberalitas acceſſiſſet. Aliquot dona-

ANN. CHR. 1134. donationes refert Gerardus Boſcius in hiſtoria Pariſienſi, lib. XI. cap. I. præter quas unam habemus præ manibus a Stephano Pariſienſi epiſcopo factam aliquot altarium, quæ aſſenſu Theobaldi archidiaconi, & conſilio totius capituli Pariſienſis eccleſiæ ſub certis conditionibus conceſſit ad fratrum ſuſtentationem. Charta data eſt anno MCXXV. epiſcopatus ſui ſecundo, ſub Henrico loci priore. Verum poſt aliquot annos, id eſt anno præſenti MCLIV. Ludovicus rex eidem monaſterio ſubjecit eccleſiam S. Petri Montis-Letherici, quam tunc abbas & aliquot canonici incolebant. Id ſe feciſſe ait pius princeps *pro honeſtate* monachorum Longi-pontis, *intervento* Theobaldi prioris, quem ſuum amicum appellat, & *aſſenſu* Johannis de Cathena abbatis cunctorumque ejuſdem loci canonicorum. Hanc donationem, quæ hoc anno Pariſiis facta eſt, paullo poſt Anaſtaſius pontifex aſſentiente Theobaldo epiſcopo Pariſienſi, qui tunc Romæ præſens aderat, dato diplomate confirmavit, *ad ponendum in ea eccleſia monachos qui divina ibi officia, & ſtatum eccleſiæ in melius debeant providere*. Chartam Regis & pontificis confirmationem in Appendice referemus.

LI. Ernaldus abbas ſcribit librum ſecundum de vita S. Bernardi.

Non multo poſt S. Bernardi obitum Claræ-vallenſes, cum multis viris non minus doctis quam piis abundarent, ab Ernaldo nihilo minus Bonæ-vallis in agro Catnutenſi abbate, quem viri ſancti, dum viveret, amicum fuiſſe noverant, flagitaruot, ut librum ſecundum de vita S. Bernardi poſt Willelmum ſcriberet. Hanc eorum modeſtiam laudat Ernaldus in ſua præfatione. *Debuerant utique*, inquit, *viri illi, quibus nihil in aliqua gratia deeſt, hunc laborem aſſumere, & venerabilis patris inſculpere monimenta : ... Sed extrema æmulari, & quæ homines latcant, Claræ-vallis conſuevit humilitas : & proferre in publicum aliqua ſui indicia viri illi nobiles erubeſcunt, & quietiores facit eos contemptus & abjectio, quam quælibet oblatio dignitatis, in quæ ſibi profeſſio humilitatis periclitari videtur. Ob hujuſmodi cauſas ſeſe intra ſilentii cardines retinentes, magis in ſacco eremi, quam in ſerico palatii delectantur, nec jam in ſtilo, ſed in cruce gloriam quærunt. In hoc ergo, ſicut & in cæteris ejuſmodi, negotiorum ſuorum ſarcinas aliis libenter imponunt Et nunc, ſublato venerabilis memoriæ domno Guillelmo, qui ejuſdem viri ſancti glorioſa primordia fidelıter & devote conſcripſit, ad meam exiguitatem hujus operis devenit petitio, & impoſuit mihi dilectæ eccleſiæ caritas, ut coquam pulmentum filiis prophetarum : in quo ſi colocynthidas miſcuero negligens ; ſuperjecta, ut confido, farinula condiet Eliſæus, & exceſſus inſipientiæ obedientiæ excuſabit affectus*. Hactenus vir modeſtiſſimus, qui hunc librum orditur a pontificatu Innocentii II. & ad ejus obitum perducit, definitque in diſcordia, quæ inter Ludovicum Juniorem & Theobaldum Campaniæ comitem orta eſt.

LII. Alia ejus ſcripta examinantur.

Alia quoque opuſcula ſcripſit Ernaldus, quem Trithemius Arnoldum vocat, ſed ordinis Ciſtercienſis fuiſſe perperam dicit, cum Cluniacenſem fuiſſe ex miſſ codicibus conſtet. Ernaldus recte vocatur ab Henrico Gandavenſi, qui librum ejus de ſex ultimis Chriſti Domini in cruce verbis laudat ; ſed male cum Trithemio eum quatuor de vita S. Bernardi libros poſt Wilelmum ſcripſiſſe dicit. In nova Sancti Cypriani operum editione Oxoniæ facta eidem Ernaldo vindicatur, quod jam ab aliis obſervatum erat, liber *de cardinalibus operibus Chriſti*, Cypriano perperam antehac tributus : qua in editione vulgata eſt auctoris præfatio, quæ ſucum ſecit, *ad Cornelium papam*, pro Hadriani IV. nomine, cui liber ille ab Ernaldo inſcriptus dicitur in codice Claræ-vallenſi, In quo haberur ſub nomine *Domni Ernaldi Bonæ-vallenſis abbatis*. Ad eumdem pontificem profectus eſt Ernaldus, ut ex duabus ad ipſum epiſtolis Arnulfi Lexovienſis intelligitur, in quarum una de ejus profectione agit, & de ſacrificio pro ipſomet oblato : in altera vero, quæ prior in editis eſt, eidem gratulatur, quod ejus *prudentiam & honeſtatem honore debito Romana recognovit eccleſia*. In hac præfatione ait auctor, ſe nomen ſuum minime præfixiſſe, ne ſorte nobilis materia decoloratam ſe potius, quam ornatam ipſius præſumtione quereretur ; quod etiam ſub finem prologi repetit. In fine præfationis idem innuit, ſe a pontifice petiiſſe miſſionem ab impoſita ſibi præfectura. *Ego quidem*, inquit, *nec a me ipſo, neque ab alio quero nomen ; neque enim aliquid me exiſtimo eſſe, cum nihil ſim : qui hoc a vobis maxima ſupplicatione quæſivi, ut non eſſem quod ſum ; & humiliter ſupplicavi, ut ab hac flamma, in qua cructor, me veſtra clementia liberaret. Tentavi ſi poſſem, manu veſtra me ſuſtinente, honeſte deſcendere : quod quia non potui urgentibus flammis, non attendi quo profilirem, dum me vorax incendium non cremaret*. His verbis, ut jam dixi, miſſionem a paſtorali regimine poſtulabat Ernaldus, quam quidem demum obtinuit, reverſus ad Majus-monaſterium, unde aſſumtus fuiſſe creditur. Id colligitur ex quodam hujus loci inſtrumento, cui ſubſcribit *Ernaldus quondam abbas Bonæ-vallis*. Verum id non.

non contigit ante pontificatum Alexandri III. ut ſuo loco videbimus. Alia Ernaldi opera exſtant ad calcem Sancti Cypriani operum in nova illa editione Oxonienſi. Eidem *liber de donis Spiritus-ſancti*, necdum typis impreſſus, tribuitur, in codice Ciſtercienſi ſub hoc titulo, *Incipit liber Arnaldi abbatis Bonæ-vallis*; in cujus prologo, quem cuidam fratri dicat, eamdem, quam in aliis opuſculis, modeſtiam præfert. In allo codice habetur, *Tractatus pie memoriæ domni Ernaldi abbatis Bonæ-vallis de pſalmo* CXXXII. Utrumque manu deſcriptum habemus. In codice Ciſtercienſi libellus *de ſeptem verbis Domini* hunc præfert titulum: *Arnaudus abbas de Bonavalle in Francia de verbis Domini*. Hic liber primum editus eſt a Johanne Gagneio, Franciſci primi Galliarum regis a conſiliis & eleemoſynis, ſub titulo *Arnaldi abbatis Bona-vallis in diœceſi Carnotenſi*. Hunc librum recenſuit Franciſcus Tirelmanuus, præmiſſa præfatione, in qua hæc verba: *Fertur idem auctor præter duos hos tractatus*, nempe de verbis Domini & de laudibus beatæ Matiæ, *alia quoque conſcripſiſſe opuſcula, de operibus ſex dierum, deque corpore & ſanguine Domini, quæ hactenus nobis inviſa*. At forte liber de corpore Domini non aliud ſit quam capitulum de cœna Domini in libro de cardinalibus Chriſti operibus, in quo de Euchariſtia agit Ernaldus. ANN. CHR. 1234.

Cæterum mirum eſt, primos editores adeo cæcutiiſſe, ut librum de cardinalibus Chriſti operibus S. Cypriano tribuerint: cum ipſa libri nuda lectio contrarium facile perſuadere debuiſſet. Id unum ſufficere poterat, quod auctor agens de baptiſmo Chriſti ſcribit, baptiſmum, per quemcumque adminiſtretur, validum eſſe; nec hoc meritis conferendis eſſe datum, ſed gratiæ. Mitto quod dicit in capitulo de cœna Domini, de ritu patefaciendi ea die carceres & de liberatione damnatorum per judices; item de unctione renum & ſacerdotum tunc fieri ſolita, quæ recentiorum temporum eſſe conſtat. Mitto denique eaſdem loquendi formulas ac in libro de verbis Domini & de laudibus beatæ Mariæ: quæ hic prætermitto, ne longior ſim, qui jam forte propoſiti limites exceſſi.

LIII. Rogerii regis vitæ ſcriptor Alexander abbas.

Mortuus eſt hoc anno Rogerius rex Siciliæ IV. Kal. Martii, cujus res geſtas Alexander Teleſini cœnobii abbas hortatu Mathildis ejuſdem Rogerii ſororis, conjugis Ranulfi comitis litteris mandavit quatuor libris, in quibus non ſatis accurate ferierm temporum obſervavit. Typis vulgati ſunt hi libri cum Gauſrido Mala-terra ab Hieronymo Surita in tomo III. ſcriptorum Hiſpanicorum, ubi Alexander mendoſe *Celeſini cœnobii* abbas dicitur, legendumque *Teleſini*. Hoc cœnobium noſtri Ordinis ſub titulo Salvatoris prope Teleſam * urbem in Campania-Felice, poſitum eſt haud procul a confluentibus Wlturni, Sabatique fluviorum. Quo præciſe tempore conditum ſit hoc cœnobium, non ſatis liquet. Extabat ante annum MLXXV. quo Stephanus abbas ſancti Salvatoris *de Teleſia* cuidam inſtrumento (*a*) ſubſcribit. Alexandrum abbatem præceſſit Stephanus abbas, qui anno MCXLIV. quibuſdam diplomatibus (*b*) ſubſcriptus invenitur. Quædam bona Rogerius rex contulit eidem monaſterio, cujus abbas commendatarius erat anno MCCCCIV. Andreas Cajacenſis epiſcopus, ut Lubinus notavit.

* *Teleſ.*

(*a*) *Ital. ſac. t.8. p. 137.*
(*b*) *Ital. ſac. t.6. p.145. & 145.*

NOn expers turbarum fuit Hadrianus IV. initio pontificatus. Arnaldus quippe famoſus ille ſchiſmaticus, qui toties Romam obtentu reſtituendi ſenatus conturbaverat; Romanorum quorumdam factione Urbem ingreſſus, Hadrianum illinc exire coegit. Sed tandem homo turbulentus comprehenſus, a præfecto Urbis ligno adactus debitas pœnas luit; tum cadaver rogo impoſitum & in pulverem redactum, ne a ſtolida plebe venerationi haberetur. Non multo poſt Fridericus a pontifice coronatus eſt, cui ſtratoris officium non ſponte exhibuit. Nonnihil etiam negotii papæ ſaceſſivit Willemus Siciliæ rex novus, obſeſſa Benevento, & in Campaniam irruptione facta; ob id a pontifice ſacris interdictus: ſed paullo poſt reſipiſcens abſolvitur. ANN. CHR. 1155. LIV. Hadriani papæ quædam acta.

LV. Robertus S. Albani abbas eum adit.

Hujus rei cauſa pontifex Beneventum profectus eſt: ubi dum reſideret, eum convenit Robertus S. Albani in Anglia abbas; qui, audita conterranei ſui promotione, ad reparandas monaſterii ſui dignitates & prærogativas eum adire conſtituit. Erat ei non dubia ſpes impetrandi quod poſtularet; tum quia Nicolaus (id papæ olim nomen) in prædio (*c*) monaſterii S. Albani natus erat: tum quia Robertus de Camera ejus pater ibidem monachus factus erat, & filium ſuum S. Albano devoverat. Comparato itaque non ſine multo ſumtu & diſpendio ſacrorum cimeliorum viatico, die S. Dionyſii iter arripuit, adjunctis ſibi tribus epiſcopis, Cenomannenſi, Lexovienſi & Ebroicenſi; quibus omnibus, ſed in primis abbati, rex Henricus quædam negotia apud papam procuranda commiſit. Ubi Beneventum advenere, expeditis regni negotiis, epiſcopi receſſere: abbas vero in familiare papæ colloquium admiſſus eſt. Tum vero multa, eaque pretioſa pontifici donatia obtuliſſe dicitur, in

(*c*) *ſupra l. 79. n.164.*

ANN. CHR. 1155. in his tres mitras & ſandalia mirî artificii, quæ a quadam Chriſtina prioriſſa facta fuerant. Hæc omnia ſereno & benigno vultu intuitus eſt papa ſed nihil præter mitras & ſandalia tetinere voluit; feſtive & per jocum dicens ea ſe abnuere, quia ſe aliquando ad alas religionis S. Albani confugientem, & habitum monaſticum eniae poſtulantem admittere renuerant. Tum elegantèr ac civiliter adiecit: *Abbas cariſſime, audaciter pete quod vis: non poterit B. Albano deeſſe ſuus Albanenſis;* qua occaſione uſus abbas, privilegium eaemrionis a juriſdictione epiſcopi Lincolnienſis petiit, & impetravit. Ad hæc, in alio familiari eum papa colloquio, ei expoſuit, quanta humanitate & caritate ſuſcipereutur quilibet hoſpites & peregrini in domo caritatis ſui monaſterii, ubi totius regni concurſus erat populorum: at longe aliter actum erga ſe & prædictos epiſcopos in monaſteria S. Benedicti ſuper Ligerim: ad quod hoſpitandi gratia eum declinaſſent; abbas eis *procurationem & tectum* denegaverit; qua de re commotus papa, ejuſdem loci abbati (is Macatius erat) acrem epiſtolam ſcripſiſſe dicitur, ab his verbis incipientem, *Si religioſæ profeſſionis*, &c. Unde prædictus abbas pudore ſuffuſus, *ſtatuta hoſpitalitatis* cœnobii ſui amplificaverit. Expeditis itaque tum regni, tum monaſterii ſui negotiis, Robertus abbas domum reverſus eſt. Hæc omnia ſuſe proſequitur Matthæus Pariſius in hiſtoria monaſterii ſui abbatum, ubi conſequenter agit de contentione, quam idem abbas habuit cum epiſcopo Lincolnienſi ſuper privilegio a papa recens obtento: cui contentioni tandem Giſtebertus Herefordenſis præſul finem impoſuit. Hæc videre licet apud Pariſium, uti & ea, quæ ſubdit de duobus candelabris ex argento & auro fabrefactis, quæ idem abbas per quoſdam e ſuis Romam tranſmiſit ad papam Hadrianum, qui viciſſim ei uſum pontificalium inſignium indulſit; inſuper quæ repetita identidem lite Lincolnienſis epiſcopi idem auctor differit; quæ omnia hoc loco in tranſcurſu leviter tetigiſſe ſufficiat.

LVI. Andegavenſis epiſcopi electio turbata.

Inter alia negotia, quæ Hadriano papæ regis Henrici nomine ſuggerenda habebant ttes prædicti epiſcopi, & Robertus S. Albani abbas, unum erat de lectione epiſcopi Andegavenſis, cujus ſedes tunc vacabat, poſt mortem ſcilicet Normanni, qui Ulgerio epiſcopo ſucceſſerat. Ea jam dudum inoleverat conſuetudo in eccleſia Andegavenſi, ut mortuo epiſcopo tres patiter nominarentur, ea quibus unus *per principem terræ*, id eſt comitem Andegavorum, pro ejus beneplacito in epiſcopum aſſumeretur. Poſt Normanni obitum hæc conſuetudo canonicis illius eccleſiæ contraria canonicæ diſciplinæ & rationi viſa eſt: at rex priſcæ conſuetudini ſtandum eſſe contendebat. Quam ob rem cauſa hæc ad judicium Hadriani delata eſt per utriuſque partis deputatos. Ea parte regis fuere Rotrocus Ebtolcenſis epiſcopus & Guillelmus *de Paſſavant* Cenomannenſis, quibus Lexovienſem epiſcopum, nihilum Arnulfum, addit Pariſius, tum Robertus abbas S. Albani modo laudatus, & G. decanus S. Laudi; ex parte vero canonicorum capituli Andegavenſis quidam cano» nici. Auditis utrimque rationibus, hanc conſuetudinem rationi modis omnibus » contrariam eſſe definivit pontifex; ideoque eam anathematis interminatione de» communi fratrum ſuorum conſilio apoſtolicæ ſedis auctoritate damnavit. *Datum Beneventi* VII. *kal. Maii*, ut fuſius legitur in litteris in Appendice referendis, quæ præmiſſam Matthæi Pariſii narrationem luculenter confirmant.

LVII. Matthæus abbas epiſcopus eligitur.

Poſt hæc electus eſt Matthæus ex abbate S. Florentii prope Salmurum, de caſtro Lauſduno, doctrina & ſanctimonia clarus de quo in ſuperioribus, IV. idus Martii ordinatus, adeoque anno ſequenti: ſed non diu hac dignitate potitus eſt, mortuus anno MCLXII. Martii tertia-decima die; quod alii ad annum præcedentem pro veteri calculo revocant. Præclara Matthæo abbati elogia tribuit Ulgerius epiſcopus, a quo dicitur *ſedes & exemplum veræ religionis*. Item alibi eum vocat *amicum veriſſimum & probatiſſimum eccleſiæ* Andegavorum, & *qui multum ſæpe in officiis illius & noſtris*, inquit, *ſudavit & ulſit*. Unde non mirum, quod illius eccleſiæ præſul poſt Normannum Ulgerii ſucceſſorem electus eſt.

LVIII. Salmurenſes abbates.

Matthæo ad ſedem Andegavenſem tranſlato ſuffectus eſt in Salmutenſi abbatia Stephanus ex priore abbas loci viceſimus-primus de Roca-Fulcaudi apud Engoliſmenſes non obſcuris parentibus oriundus, vir inſigni prudentia & eloquentia præditus, qui abbatiali benedictione necdum ſuſcepta, ad Redonenſem epiſcopatum aſſumtus eſt, quem decem annis feliciter rexit. Obiit nonis Septembris anno MCLXVI. ſepultus eſt in clauſtro ſancti Melanii ad portam eccleſiæ. Ogerius prior Salmurenſi tertiotio ortus, ei in abbatiali munere ſucceſſit ad breve tempus; nam viceſimo-ſexto poſt ſuam benedictionem die exſtinctus, Philippo abbati locum fecit. Philippus vero ſancti Florentii reliquias in novam thecam transferri curavit, ut inferius dicturi ſumus. Huic tranſlationi prædicti epiſcopi, Matthæus & Stephanus interfuerunt.

Mor-

ANN. CHR. 1155.

Mortuo Stephano rege Angiorum, ejus frater Henricus Wintonienſis epiſcopus & apoſtolicæ ſedis legatus, non diu in Anglia demoratus eſt. Jam dudum Petrus Venerabilis abbas Cluniacenſis eum hortabatur, ut ad *ſuum Cluniacum* tandem rediret, & eccleſiæ illi ſuæ, cui poſt Deum animam ſuam commiſerat, corpus ſuum non negaret. Extant duæ hac de re Petri (*a*) epiſtolæ, profeſſi, ſi id faciat, omnibus Anglicis theſauris ſibi gratius fore. Ad hæc, cum reſciret Hadrianus papa nec rex Francorum Ludovicus, Burgundiæve proceres non ignorarent, Cluniacenſe monaſterium, ob regni & eccleſiæ neceſſitates debitorum onere ſupra modum obligarum eſſe; Henricum vero non modo in adminiſtranda re familiari experientiſſimum, ſed etiam opibus abundare; litteris eum interpellarunt, ut Cluniacum tandem ſe reciperet, matri laboranti ſuccurſurus. Acquievit ille tantorum virotum adhortamentis, & inconſulto rege, theſauro ſuo per Petrum abbatem tranſmiſſo in Galliam traiecit, & Cluniacum demum appulit. Id ubi rex Henricus acceipit, ira ſuccenſus caſtella eccleſiæ Wintonienſis ſubrui juſſit; quod Robertus de Monte Matthæus Pariſius, alique rerum Anglicarum ſcriptores hoc anno factum tradunt.

LIX. Henricus Wintonienſis præſul Cluniacum ſe recipit.

(*a*) *Petr. Ven. l. 2. ep. 24. & 25.*

Hoc œconomo & benefactore iocupletiſſimo Cluniacenſis familia, quæ ad trecentos amplius monachos excreverat, reſpirare cœpit. Henricus enim ampliſſimo illo theſauro eccleſiam gravi debitorum onere oppreſſam redemit, monachos per unam annum de ſuo pavit, ædificia nova ſtruxit, caduca refecit, & eccleſiæ quadraginta calices & multa ornamenta contulit: ita ut amplius ſeptem millia marcarum argenti in hæc omnia ſe expendiſſe teſtatus ſit. Tum vero monaſterii redditum ac cenſuum ratione inita, eorum uſum ſcite ac prudenter aſſignavit. Panis pondus *ad opus monachorum*, duarum marcarum & ſeptem unciarum ac quinque denariorum eſſe conſtituit; & ad panes trecentis illis amplius monachis ſuppeditandos tria ſextaria frumenti quotidie ſubminiſtrari, ex quibus centum ac viginti-quinque panes quorum ſinguli duobus monachis ſufficerent, conficerentur. Tot tantorumque beneficiorum memor Rodulfus Cluniacenſis abbas ejus nepos, ſolemne illi anniverſarium aſſenſu patrum inſtituit VI. idus Auguſti, die ipſius obitus, qui an. MCLXXII. contigit.

LX. Cluniaci rem familiarem reſtituit.

Eodem tempore recruduit altercatio Gigniacenſes inter ac Miratorii monachos, quæ Heraclio Lugdunenſi archiepiſcopo Petri Venerabilis fratri & Henrico Wintonienſi dijudicanda hoc anno commiſſa eſt. Tunc etiam in Burgundia ingens terræ motus factus eſt XV. Kal. Martii, quo Cluniacenſe monaſterium ter in nocte feſti ſancti Priſcæ ſuccuſſum eſt; & caſtellum quoddam proximum voragine abſorptum in abyſſum aquarum converſum, reſtante Roberto de Monte, qui eumdem terræ motum per totam quadrageſimam etiam in Longobardia frequenter accidiſſe, & apud Montem ſancti Michaëlis, ubi tunc abbas erat, penetraſſe tradit.

LXI. Aliæ res Cluniacenſes.

Hugo Pictavinus ſub finem libri tertii (*b*) Chronici Vizeliacenſis auctor eſt, hoc ipſo anno, Hadriani papæ ſecundo, agente rege Ludovico Juniore, Vizeliacenſi eccleſiæ requiem datam fuiſſe opera ſtrenuiſſimi Pontii abbatis, ejuſque libertatem aſſertam, *tam in privato, quam in forenſi negotio*. In ejus autem argumentum, Alanum Autiſſiodorenſem epiſcopum Pontii abbatis invitatu ſollemnes ordines ibidem celebraſſe ſabbato jejuniorum menſis Martii, *aſſiſtente in monaſterio cardinali ſubdiacono Odone de Bona-caſa*, præſente quoque & cooperante Stephano abbate Regniacenſi. Sequenti vero anno duos epiſcopos, Cenomannenſem ſcilicet ac Ebroicenſem, redeuntes ex urbe Roma cum abbate S. Albani, apud Vizeliacum paſcha celebraſſe, ibidemque ordines contuliſſe. Quæ quidem optime quadrant iis, quæ ſuperius (*c*) de horum epiſcoporum & abbatis S. Albani legatione diximus.

LXII. Vizeliaci libertas aſſeritur.

(*b*) *Spicil. t. 3. p. 564.*

(*c*) *ſupra n. 55.*

Eodem anno pridie kal. Aprilis exceſſit e vivis Gozevinus, Ciſtercii quintus abbes, vir ſanctus, cujus corpus ſepulturæ mandatum eſt juxta tres anteceſſores ſuos, (nam Robertus primus abbas Moliſmi jacebat) Albericum videlicet, Stephanum & Raynaldum. Vacantem præfecturam ſupplevit Lambertus ex abbate Morimundi ad annos ſex: quibus exactis, Stephani abbatis exemplo magiſtratum abdicavit.

LXIII. Ciſtercii abbati Gozevino ſuccedit Lambertus.

Hic eodem anno capitulum generale de more celebravit, ad quod Fridericus, poſt coronationem ſuam ex Italia revertens, legationem Ciſtercienſi familiæ perquam honorificam direxit, deditque ipſe non vulgare pietatis ſuæ documentum, miſſa ad venerabiles illos per nuntios (*d*) epiſtola, qua in eorum ſocietatem ſe adſcribi flagitat. *Credimus enim*, inquit, *immo vere ſcimus, quod tanta eſt ſanctitas hujus reverendi ordinis, tamque eſt placens, tamque ſuave & acceptabile holocauſtum orationum veſtrarum, quod ei quotidie offertis ſub carnis veſtræ macerationc & mortificatione, quod omne id, quod a Creatore noſtro duxeritis petendum, cum pius ipſe ſit & promptus ad benefaciendum, obtinebitis a multitudine miſerationum ſua-*

LXIV. Friderici imperatoris legatio ad capitulum Ciſtercienſe.

(*d*) *Manrig. hoc anno.*

ANN. CHR. 1155.

rum. Eſt etiam fides noſtra, non utique parva, quod hic mundus, qui lubricus & immundus eſt, & in maligno poſitus, orationibus veſtris ſuſtentatur, & a facie furoris illius tremendi Judicis, cujus iram peccatis noſtris accendimus, defenſatur, avertendo ſuam, quam meremur, indignationem. Cum igitur hoc firmiſſime credamus, quod ab ipſo Patre miſericordiarum piis orationibus veſtris impetretis, quidquid ab ipſo in nomine unigeniti Filii ſui humiliter poſtulaveritis, nos, qui peccati pondere reconſcimus oppreſſos nos eſſe, omni humilitate, omni devotione ab universis vobis & ſingulis, qui in nomine Chriſti hic conventiſtis, petimus & obſecramus omnium precum ſuffantia, quatenus in fraternitatem veſtram nos recipientes, & in conſortium ſanctiſſimum orationum veſtrarum nos colligentes, ſpeciales Creatori noſtro preces effundere dignemini, ut gratia ſua miſericorditer in nobis deleat, & emendet, quidquid hactenus commiſimus humanæ carnis infirmitate; & in his, quæ ſibi placita ſunt, nos confirmare dignetur, &c. qua quidem epiſtola, ſiquidem genuina eſt, nihil honorificum magis ad commendationem ordinis Ciſtercienſis, nihil aptius ad probandam Friderici pietatem, qualem in conſequentibus non ſemper retinuit. *Datum apud S. Naborem XII. kal. Septembris indictione* III. Hæc indictio huic anno recte quadrat: ſed de loco non levis difficultas. Non enim facile conciliari poteſt cum ſerie itineris, quod in reditu ex Italia Fridericus tenuiſſe dicitur ab Ottone Friſingenſi epiſcopo in libro ſecundo de geſtis ipſius Friderici, qui ex urbe Verona per Tridentum (*a*) vallemque Tridentinam in Bajoariam venit, & *mediante* Octobri Ratiſponam ingreſſus eſt, indeque progreſſus ad partes Rheni proximum natale Domini Wormatiæ celebravit. Num in toto illo itinere locus occurrat S. Naboris dictus, præter eum, qui in Lotharingia eo nomine occurrit, aliis diſquirendum permitto.

(*a*) Otto l. 2. c. 26. & ſeq.

LXV. Ciſtercienſium epiſtola notabilis ad regem Ludovicum de eſu carnium.

Non minus ad Ciſtercienſis ordinis commendationem facit epiſtola, quam patres illius capituli generalis ſcripſere ad Ludovicum Juniorem de ipſius fratre Roberto, qui in domibus eorum contra ordinis ſtatuta interdum carnes edere conſueverat. Hac de re turbati patres, ſupplices ad regem litteras, ut id prohiberet, ſubmiſere, quas ad noſtrorum documentum & caurelam, quibus idem vetitum eſt, ex tomo IV. Cheſnii hoc loco exhibere juvat; ſic autem habent.

Ludovico illuſtri & glorioſo Francorum regi chriſtianiſſimo, humilis epiſcoporum & abbatum conventus apud Ciſtercium congregatus, ſalutem & devotiſſimas orationes in Domino. Novit plenius humilitas noſtra de veſtra ſerenitate, quanto ſtudio noſtram adjuverit paupertatem, ut in regno veſtro quietam acturi vitam, ab inſtitutis noſtris a nullo impediremur. Ea propter eamquam excellentiſſimo principi notificamus emendanda, quæ de novo a quibuſdam in noſtri detrimentum Ordinis actitantur. Cum enim ab initio noſtri Ordinis ſtatutum ſit, & ſub excommunicatione gravi prohibitum, ne quis in domibus noſtris vel grangiis hoſpitatus, comedat carnes; comes Robertus frater veſter, hoc forſitam neſciens, ſæpius agit. Unde & fratres noſtri turbantur, & eum offendere, & peccatum incurrere, & noſtram ledere parvitatem ſtatuit. Ea propter Majeſtatem veſtram flexis genibus imploramus, ut pro amore Dei & bute ſuadere dignemini, ut a talibus abſtinere cauſa Dei & veſtri debeat; quoniam non deſunt ei honeſtiora hoſpitia, quam apud grangias de Pruliaco & aliarum domorum noſtrarum: nec debet ei grave videri, quod tam de levi corrigere poteſt, ne & alii ejus exemplo talia faciant.

Hæc epiſtola ſcripta eſt nomine non modo abbatum in capitulo generali adunatorum, ſed etiam epiſcopotum qui ex eodem ordine aſſumti fuerant; digna ſane tantis viris & tam religioſo cœtu, quidquid contra ſentiat Joannes (*b*) Saresberienſis, qui improbare videtur id, quod in libro conſuetudinum Ciſtercienſium apud „ pleroſque legitur & tenetur, *ut nec carnes apponantur hoſpitibus, nec propter eos „ aliquid ematur:* quaſi id ſit contra humanitatem illam, quam S. Benedictus hoſpitibus exhiberi præcepit. At longe inhumanius eſſet ac turpius, inquit Baſilius „ Magnus, propter delicatos aliquos, monaſterii leges ac frugalitatem mutare; qua de re alias (*c*) plura diximus, dicturique Deo dante ſumus inferius, ubi Innocentii reſcriptum hujus argumenti ad abbatem Silvæ-majoris referemus.

(*b*) Polycr. l. 8. c. 13.

(*c*) Annal. t. 2. l. 5. n. 14.

LXVI. Gaufridi epiſcopi epiſtola ad Cartuſianos.

In ſuperiori libro vidimus, in ordine Cartuſienſi turbas quaſdam fuiſſe excitatas occaſione electionis Otmari e majori Cartuſia poſtulari ad epiſcopatum Gratianopolitanum, quam quidem approbabant hujuſce domus alumni, aliæ vero domus improbabant. Haud ſcio an ſimultas illa omnino ſedata erat pontificatu Gaufridi (*d*) qui ex eadem Cartuſia poſt morte Otmari ad illam ſedem evectus eſt. Id melius lector intelliget ex litteris ipſius Gaufridi jam epiſcopi ad Cartuſienſes, quos capitulo generali omnino ſubjectos eſſe jubet. En tibi litteræ illæ ex tabulario Gratianopolitanæ eccleſiæ.

(*d*) l. 79. n. 248.

Ego Gaufridus, Dei gratia epiſcopus Gratianopolitanus, rogatu Baſilii Chartaſiæ prioris, & cæterorum fratrum ibidem Deo famulantium, præfatam domum communi capi-

capitulo, ſicut generali conſilio totius ordinis decretum eſt, epiſcopali auctoritate ANN. CHR. *erigendam, & in tali propoſito Cartuſienſi conſervandam concedo. Decernimus etiam,* 1253. *quod, ſi praedicta domus a ſuo propoſito ad aliud propoſitum, quod Deus avertat, aliquando ſe transferre voluerit, vel prior, vel perſona qualibet, vel etiam tota domus obedire praedicto capitulo noluerit, ſententiis excommunicationum tam noſtrae, quam totius capituli ſubjaceat.*

Ex his litteris conjicere licet, quoſdam ex illis repugnaſſe quibuſdam ſtatutis a capitulo generali conditis, eoque rem evaſiſſe, ut quidam de mutando propoſito cogitaverint, quod & capitoli generalis, & Gaufridi epiſcopi auctoritate ſub excommunicationis interminatione prohibetur. Neque vero mirum videri debet io tam ſacro ordine rixas quandoque ortas eſſe. Nullus enim tam ſacer locus, nulla tam ſancta ſocietas, in qua ejuſmodi aliquando ſimultates non oriantur. Cæterum quanta fuerit toto illo tempore de ordine Cartuſienſi exiſtimatio, etſi jam ſæpe obſervavimus, aperte declarat Johannes Saresberienſis (*a*) in Polycrarico, ubi hypocritarum nomen & notam cautius evitaſſe dicuntur Cartuſienſes & Magni-montis ſeu Grandi-montis nova profeſſio; quod tamen citra aliorum ordinum injuriam ille dictum vult Joannes, conſeſſus, ſanctos eſſe Ciſtercienſes, ſanctos Cluniacenſes, ſanctos canonicos regulares; (*a*) *Polycr. l. 7. c. 23.*

Tunc temporis Cartuſienſium colonia miſſa eſt in Daniam ſtagiratu Eskili archiepiſcopi Landunenſis, qui ea de re ſcripſit ad Petrum Cellenſem, ut ſcilicet fratrem quemdam, qui locum novæ coloniæ præpararet, quantocius illuc mitti curaret. Io nos docet ipſius Petri ad Eskilum epiſtola, (*b*) in qua, laudata ejus effuſiſſima liberalitate, hæc ſubdit. *Ex veſtra dignatione in mandato ab anno praeterito accepi, quatenus Cartuſienſes fratres expeterem, & de maturando negotio veſtro eo commonefacerem. Erat autem negotium, ſicut fitit, quatenus ad vos mitteretur frater Rogerius, ad locum ordini illorum in partibus veſtris perquirendum & praeparandum. Diſpoſuerat namque in animo veſtro plena & perfecta caritatis effuſio, nova ſeminaria de omni genere ſacrorum ordinum ſeminare provinciam vobis a Deo commiſſam: ut exinde fructus, qui permanent in aeternum, ſuſtiperetis, & manipulos juſtitiae de laboribus eorum ad aeterna tabernacula reportaretis, jam non ſolum in herbam, ſed in ſpicam Ciſtercienſis ſive Clarae-vallis ordo ibi multiplicatione fratrum excrevit; nihilo minus & religio Praemonſtratenſis .... Ecce factum eſt ut tuperaſſis. Acquievit ſanctus Cartuſienſium fratrum conventus juſtis petitionibus veſtris. Equidem res impetratu difficilis: ſed quis vobis negaret, quod forte Spiritus ſanctus in ſancto templo ſuo* » *ſuggerebat?* Hactenus Petrus, qui in alia ad ipſos Cartuſienſes epiſtola (*c*) eos » hortatur, ut quia meſſis multa in Dacia jam alba erat ad metendum, ſed operarii pauci, mittant ex ſuis, qui nomen Dei & ſanctum ordinem ſuum in terram illam portent. Ad noſtros reverror. LXVII. Cartuſienſium colonia miſſa in Daniam. (*b*) *Petr. Cell. l. 1. ep. 22.* (*c*) *id. l. 5. ep. 9.*

Jam inde ab Innocentii II. pontificatu Ciſtercienſium exemplo, non modo Cluniacenſes noſtri, ſed etiam abbates aliorum monaſteriorum, quæ oulli congregationi addicta erant, capitula generalia, ut idem pontifex præceperat, ſubinde celebrabant. Primum ex his fuiſſe videtur capitulum apud Sueſſionas congregatum, a S. Bernardo laudatum in epiſtola XCI. *ad abbates Sueſſione congregatos*, de quo in ſuperioribus egimus. Ab eo tempore nullus nobis conventus abbatum noſtrorum occurri ante pontificatum Hadriani IV. quo tempore duarum ad minus provinciarum, Remenſis nimirum & Senonenſis, abbates in Remenſi archiepiſcopatu convenerunt, & de emendandis ordinis erratis quædam ſtatuerunt. LXVIII. Capitula generalia noſtri ordinis.

In his actum eſt de abbate Latiniacenſi, ſcilicet Godefrido (*d*) ſeu Gaufrido II. cujus vita ordini ac dignitati ſuæ minime reſpondebat. Hinc ejus depoſitionem urgent illius capituli patres ab Hadriano papa, litteris ad eum ſcriptis, quarum hæc inſcriptio: *Amantiſſimo patri & domino Adriano, ſanctae Romanae ſedis ſummo pontifici, humilis conventus abbatum ſub Remenſi archiepiſcopatu in uno ſpiritu ad Dei honorem roadunatus, ſinceram caritatis obſequia & pia orationum ſuffragia.* Gaufridum accuſaot illi, quod monaſterio non ſolum non prodeſſet, ſed obeſſet plurimum, qoippe qui ſubditos ad normam religionis mioime dirigeret, & ignominoſe vivens, plures ex illis exemplo pravæ vitæ commacularet atque inficeret. Unde quidam ex fratribus, conſortium ejus, tamqoam letale contagium perhorreſcentes, ad alia monaſteria ſecederent, ut ſub legibus monaſticis religioſius converſarentur, quas *illa Latiniacenſis eccleſia, quondam celebris & famoſa* derelinquete videbatur. Tum pontificis eſſe aiuot, infructuoſam arborem, ne terram occopet, ſuccidere; & eam, quæ fructum ferat inſerere. Hæc epiſtola a nobis integra edita eſt ad calcem S. Bernardi epiſtolarum. Non tamen ſtatim præfectura dejectus eſt Gaufridus abbas, immo Romam profectus, ab Hadriano papa privilegium conſecutus eſt. Quin etiam *turrim communia*, ut tum vocabant, LXIX. Latiniacenſis abbas culpatus. (*d*) *V. l. 79. n. 31.*

ANN. CHR. 1155.

quam Henricus comes, Theobaldi Magni filius erectam volebat, everti curavit. Verum, repeticis de ejus moribus querelis, in ordinem tandem ab Alexandro III. redactus est, ut inferius dictum fuit. Sic Latiniacensis ecclesia sub Gaufrido isto multum agitata fuit, quæ prius sub Radulfo abbate ejus antecessore itidem vexata fuerat, sed ob causam longe dissimilem, ut superius ostensum est testimonio (a) S. Bernardi, qui Radulfi innocentiam propugnavit.

(a) *Bern. ep.* 231.

LXX. Suessionensis conventus.

Habitus est hoc anno conventus apud Suessionas IV. idus Junii, præsente Ludovico rege ad reprimendos prædones, qui in Francia impune grassabantur. Huic conventui interfuere archiepiscopi Remensis & Senonensis cum suis suffraganeis, necnon comites Flandrensis, Trecassinus, Nivernensis, aliique plures, ac dux Burgundiæ. In hoc conventu sancita pax & securitas ad decem annos, quam rex *in verbo regio* se irrefragabiliter servaturum promisit; idemque juraverunt dux Burgundiæ, comites & barones: episcopi vero & abbates *ante sacras reliquias* idem polliciti sunt. Exstat hac de re Ludovici regis decretum (b) apud Chesnium. Insignior de ejusmodi prædonibus & raptoribus apud Teutonicos pœna erat, ut paullo post (c) videbimus. In eodem conventu Ludovicus etiam clericos Suessionenses, qui cum episcopo dissidebant, ad concordiam revocavit. In eodem conventu ventilata est causa de Lucianæ Farensis abbatissæ benedictione, in qua episcopus Meldensis obedientiæ professionem volebat exigere, quam illa recusabat. Sed de his superius (d) actum est.

(b) *Chesn. t. 4. p. 523. & seq.*
(c) *infr. n. 58.*
(d) *sup. n. 44.*

LXXI. Adriani papæ epistola commonitoria ad Vedastinos. *Ex chartario Vedastino.*

[Circa hoc tempus Adrianus papa commonitoriam ad Martinum abbatem & fratres Vedastinos dedit epistolam, quæ sane hic locum habere meretur: *Vos qui Ægyptum reliquistis, & sicco pede mare rubrum jam videmini pertransisse, ad anteriora debetis oculos mentis vestra semper erigere, & ad terram promissionis tanto attentius anhelare, quanto plures in Ægypto positos conspicitis cum Pharaone submergi, & Ægyptiorum delectis citius quam æstimet defraudari. Defraudantur enim desiderio suo, qui super ollas carnium in Ægypto remanere desiderant, quoniam in puncto ad inferna descendunt, licet boni videantur temporalibus, & carnis voluptatibus abundare. Transivit quidem, & ecce non erat, quia licet firma videatur stultus radice consistere, percepta tamen maledictionis sententia, flatim arescit, & gloria penitus elongatur. Porro vos, dilecti in Domino filii, qui voluntates etiam propriæ pro Domino reliquistis, ad Ægyptiorum opera mentes vestras nullatenus convertatis, nec affectetis redire in Ægyptum animo, ubi Pharaoni deservitur in luto & latere, qui corporis habitu ab ipso videmini separari. Vestium siquidem qualitas videtur immutare, & opera quæ facitis caritatis, quod ad cælestem patriam tenditis, & ad ipsam festinantes secundum propositum vobis regulam curritis, & bravium superna vocationis, largiente Domino, contenditis obtinere. Verum, quia in via mandatorum Dei currentibus humani generis inimicus consuevit juxta iter offendicula ponere, cavendum est vobis filii, attentius & agendum, ut ita circumspecte & provide iter quod cœpistis, peragere studeatis, quatenus ad palmam felicitatis æternæ possitis pertingere, & cum B. Benedicto in cælesti gloria coronari. Nos vero commissam vobis ecclesiam & personas vestras tamquam B. Petri speciales filios, paterna caritate diligimus, & grata semper cupimus subsidia ministrare. Datum Laterani* X. *kal. Januarii.*

LXXII. Episcopus Tolonicosis infestus monachis Massilicnsibus increpatur ab Adriano Papa.

[Cum Willelmus Tolonicnsis episcopus ex Massilienti S. Victoris asceterio assumtus, fratribus suis, quos protegere debuisset, se præberet infensum, Adrianus papa defensionem eorum suscipiens, hanc illi scripsit epistolam. *Si aliquis in te caritatis ignaculus remansisset, & monastica professionis regulam non esses oblitus, fratres tuos monachos Massilienses diligeres, & nullam ipsis studeres injuriam irrogare. Ecce sicut ex ipsorum narratione didicimus, decimas ecclesiæ S. Johannis de Petrafoci eis contra justitiam auferes, atque etiam super ecclesiam S. Pontii de Colubreria injuriam eis non modicam non vereris inferre, cum liberam habeant sepulturam in eorum ecclesiis, qui se deliberant sepeliri, & ausa temerario contradicis. Quia ergo a fraterna caritatis unione declinare videris, quoniam illos persequi non desistis, quos debes ab aliis pro posse defendere, per apostolica scripta mandamus, quatenus, si verum est, quod prædicti fratres nostris auribus suggesserunt, de cætero prædictis fratribus in memoratis ecclesiis non præsumatis aliquam injuriam, vel aliquam molestiam irrogare, seu illos qui sepulturam apud eos elegerunt, quomodolibet prohibere. Alioquin scire te volumus, quod nos pro eorum defensione, tamquam pro illis qui ad jus B. Petri proprie spectare noscuntur, contra illos qui eos præsumserint infestare, murum nos tutissimum opponemus. Datum Laterani Kalend. Martii.*

LXXIII. Parthenoni S. Johannis in silva Cotia facta decimæ regiæ donatio.

Terrius hic annus erat, ex quo Suessionensem ecclesiam regebat Anselfus de Petra-fonte episcopus, qui in quodam instrumento testatur, Ludovicum regiam suam domum in silva Cuisiæ quibusdam sanctimonialibus inhabitandam contulisse, an-

anno MCLV. epiſcoparus ſui anno tertio, a nono Kalendas Octobris inchoato, quo die Joſſenus ejus anteceſſor obierat. Hæ ſunt ſanctimoniales ſancti Johannis-Baptiſtæ (*a*) in ſilva Cotia ſeu Cuiſia, ab Adeluide regina Ludovici genitrice, recens mortua illic inſtitutæ, quibus Ludovicus ipſe, eorum inopiam miſeratus, decimam panis regii, cum ipſe Compendii, Vermeriæ, & Beſtiſiaci verſaretur, liberaliter conceſſit, ut ex regio patet diplomate hic ſubiecto. ANN. CHR. 1155. (*a*) *V. lib.* 79. *n.* 158.

Ego Ludovicus Dei gratia Francorum rex notum facimus univerſis tam præſentibus quam futuris, quod genitrix mea Adelaidis, regina quondam, damnum feminarum pauperrimam in foreſta Cuiſiæ conſtituit, neque eis dum vivebat, corporale providit ſubſidium. Proinde cum terræ veniſſet in manum noſtram, illum locum viſitavimus: & anguſtia earum cognita, illis ſanctimonialibus multum compatientes, pro amore Dei & pro animabus parentum noſtrorum, regis ſcilicet Ludovici & prædictæ reginæ, & pro peccatorum noſtrorum remiſſione, decimam panis noſtri, quoties Campendii, Vermeriæ vel Beſtifiaci, ſive etiam in foreſta fuerimus, in eleemoſynam perpetualiter habendam donavimus. Quicumque autem terræ hujus, ſicut nominata eſt, poſt mor obtinuerit dominium, hanc noſtram eleemoſynam abſque retentione reddat prædicto loco, & nullatenus retinere præſumat. Quod ut ratum ſit, ſigillo noſtro firmari, & nominis noſtri charactere præcipimus conſignari. Actum Compendii anno incarnationis Verbi MCLV. *in palatio noſtra aſtantibus, quorum ſubtitulata ſunt nomina & ſigna. S. comitis Theobaldi dapiferi noſtri, ſancti Guidonis buticularii, S. Matthæi camerarii, S. Matthæi conſtabularii. Data per manum cancellarii.*

Hanc decimæ donationem idem rex poſtea confirmavit, & poſt eum Philippus Auguſtus ipſius filius, Ludovicus vero decimus uuxit.

LXXIV. Majoris-monaſterii abbates & viri quidam illuſtres.

Abbates quidam noſtri Ordinis hoc anno deſiderati ſunt. In his primus occurrit Garnerius Majoris-monaſterii abbas, cujus obitum hoc anno collocat Robertus de Monte his verbis: *Garnerius abbas Majoris-monaſterii moritur & ſucceſſit Robertus, natione Brito.* Garnerii obitus notatur x. kal. Junii Sepultus eſt in capitulo ad Gillebertum abbatem. Ejus tempore Gingomurus ſancti Fuſciani in agro Ambianenſi abbas, qui e Majori-monaſterio aſſumtus fuerat, eodem abdicata præfectura ſe recepit: ubi cuidam inſtrumenro ſubſcripſit *Gigomarus quondam abbas S. Fuſciani.*

LXXV. Johannes monachus.

Eodem Garnerio ubbate florebat ibidem Johannes monachus, qui Geſta conſulum Andegavenſium ſcripſit, & Henrico regi Anglorum dicavit ſub hoc titulo: *Domino Henrico regi Anglorum, duci Normannorum, comiti Andegavorum, Turonorum & Cenomannorum, principi Aquitanorum, duci Guaſconiæ, Arvernorum duci etiam Bituricum, frater Johannes Majoris-monaſterii humillimus monachorum & parviſſimus clericorum,* &c. Hæc inſcriptio ſic habebat in codice abbatis Willæ-lupenſis, referente Guſſanvilla in notis ſuis ad Petrum Bleſenſem: (*b*) ex quo corrigendi libri editi in Spicilegii tomo x. ubi Johannis nomen omiſſum eſt, & Henricus *dux Britonum* perperam appellatur, loco *Bituricum*. Ibidem Guſſanvilla ex eodem codice profert inſigne fragmentum ejuſdem libri, quod in aliis quoque editis deeſt, de Gaufrido ſcilicet *Plantagenet*, Henrici regis patre, & de ipſo Henrico, qui *quartus decimus in anteceſſoribus* ſuis, *comitibus videlicet Andegavorum* dicitur, cum inſigni ejuſdem Henrici elogio, quod hoc diſticho concluditur: (*b*) *Petr. Bleſ.* p. 702.

Vive prætor, ſed vive Deo: nam vivere mundo
Mors eſt; ſed vera eſt vivere vita Deo.

Hæc geſta contexuit auctor ex Thoma Luochenſi, *qui breves chronicas, nomine Odonis abbatis intitulatas, reperit, & multa, quæ fama vulgante cognovit, addidit;* ex ſcriptis quoque Gauterii Compendienſis, Majoris-monaſterii monachi, qui primus apud S. Murtinum in Vuile Carnutenſi prior extitit, & aliorum. Idem ipſe Johannes Geſta Gaufridi Normannorum ducis & comitis Andegavorum litteris mandavit, & Guillelmo Cenomannorum epiſcopo nuncupavit.

Robertus Meguerius, primus ejus nominis abbas Garnerio ſucceſſit: cujus religioni illuſtre reddit teſtimonium Jacobus cardinalis in epiſtola ad Ludovicum regem ubi agens (*c*) de Aimerico Burgulienſi abbate, quem nonnulli temere inſumbunt: *Credimus*, inquit, *quod religioſiores abbates ordinis nigrorum monachorum ſint ipſe & abbas Majoris monaſterii;* quod de Roberto dictum eſſe ex ſequentibus patebit Hic jura & poſſeſſiones monaſterii ſtrenue propugnavit, ejuſque tempore Alexander III. oratorium infirmorum in honorem S. Benedicti conſecrari curavit, ut ſuo loco videbimus. (*c*) *Chron. to.* 4. *p.* 663.

LXXVI. S. Criſpini & S. Vedaſti abbates.

Hoc etiam anno mortuus eſt pridie nonas Decembris Ernaldus ſeu Arnaldus S. Criſpini, majoris apud Sueſſionas abbas, cum ſuperiori anno privilegium ab Hadria-

ANN. CHR. 1153. driano IV. impetraſſet. Ejus beneficiorum fratres memores ipſius anniverſarium inſtituerunt, & ſerculum piſcium præter ſolitam annonam ſingulis dari præceperunt. Qui ei ſucceſſit Arnulfus, jam ætate grandævus erat, cum magiſtratum iniit. De ſucceſſore ejus venerabili Berneredo, ampliſſimus erit in conſequentibus dicendi locus.

His adiungendus eſt Guerricus abbas S. Vedaſti apud Atrebatas, qui hoc pariter anno e vivis migravit. Succeſſor ejus Martinus eo nomine primus, vir pietate & prudentia nulli ſecundus, animo infractus in propugnandis cœnobii juribus adverſus ſæculares etiam poteſtates, nempe Philippum Elſatium Flandriæ comitem, & Ludovicum Juniorem, qui communiam apud Vedaſtinos inſtrui volebat. Idem ab Alexandro III. ampliſſima immunitatis diplomata adeptus eſt: ac demum ad effetam uſque ætatem cum vitam produxiſſet, ſenio & laboribus confectus paſtoralem curam depoſuit poſt annos regiminis viginti-novem, relicto pio, quod etiam nunc viget, inſtituto, ut cereus ante ſacratiſſimum Chriſti corpus continuo & perpetuo arderet. Rejectum a Martino paſtoris onus humeris excepit Martinus alter ex Matcianenſi abbate, qui, licet ætate valentior, vix integro biennio illud ſuſtinuit, præpropera morte abreptus anno MCLXXXIV. Nec diuturnior Johannis II. *de Vy* cognominati præfectura. Johannes III. ejus ſucceſſor, ex priore Vedaſtino factus Hunocurtenſis abbas, mortuo altero Johanne poſtliminio a ſuis revocatur ad regendum Vedaſtini monaſterii clavum, quod eo ſedente incendio deformatum eſt. Dum vero templo inſtaurando totus incumberet, quarto regiminis ſui anno mœrore & morbo oppreſſus, Johanni IV. locum fecit, ad quem Cæleſtini III. litteræ datæ memorantur. Vix quartum itidem præfecturæ emenſus annum, Henricum III. jam ætate gravem ſortitur ſucceſſorem, qui poſt annos quinque curam depoſuit anno MCC. Piget commemorare Raymundum ejus ſucceſſorem, qui aliunde in monaſterii perniciem adſcitus, ejus bona dilapidaſſe, theſauros eccleſiæ convaſaſſe, denique non paſtoris, ſed mercenarii & furis officium geſſiſſe dicitur, plura nefanda patraturus, ni mors ſexto prævaricationis ſuæ anno eum ſuſtuliſſet. At bono odoris nomine ſuffectus Odo, ejus detrimenta reſarcire modis omnibus ſtuduit.

LXXVII. Guarinus abbas Humolarienſis. (a) Tom. I. Anecd. p. 443.

[Circa idem tempus Guarinus abbas Humolarienſis ſato etiam functus, cujus obitum ut audivit Hugo abbas Elnonenſis S. Amandi, qui anno MCL. ex Humolarienſi abbate aſſumtus, ut Galterio Elnonenſi abbati Claræ-vallenſi monacho facto ſuccederet, conſolatorias ſtatim ad ſuos priſtinos fratres epiſtolas dedit, quos *angelicum conventum* vocat, ſuper morte piiſſimi patris, conteſtatus iter ad *veſtrum*, inquit, *religioſum conventum conſolandum* diſpoſuiſſe, *cum ecce dominus noſter Tornacenſium epiſcopus, moleſtia corporali ad mortis uſque exitum, ut putatur, laborans, non equo, ſed navi ad eccleſiam noſtram adductus eſt*, cui tamquam epiſcopo ſuo & *excellentiſſimæ religionis monacho* providendum fuit. Interim preces pro futura novi abbatis electione effundere]

LXXVIII. S. Diſibodi abbates.

Inter tot mortes non omittendus Cono ſeu Cuno abbas quartus in monte S. Diſibodi, qui hoc anno, teſtante Dodechino, fato functus eſt VI. nonas Julii: cui Helingerus XVI. Kal. Auguſti ſucceſſit. Exſtat inter beatæ Hildegardis epiſtolas una Cuno-
„ nis abbatis, qua eam rogat, ut, ſi qua de patrono ſuo S. Diſibodo Deus ei re-
„ velaverit, ipſi apetiat. In reſponſo ſuo Hildegardis graviter Cunonem pungit:
„ ſed tamen ejus rogatu vitam S. Diſibodi epiſcopi ex revelatione ſibi facta compoſuit. Ad eam quoque ſcripſit Helingerus abbas Cunonis ſucceſſor, qui ſe ipſe principio accuſavit (forte ut Hildegardis correptionem prævenirer) de eo quod inerti tædio hactenus languerit, qui fratribus exemplo eſſe debuerat; queriturque, quod ſuo tempore fervor monaſticæ religionis pæne deperiiſſet. Hildegardis autem in reſponſione ſua eum culpat, quod in propoſito non ſit ſatis conſtans, ejuſque viciſſitudines valde improbat.

LXXIX. Eliſabeth Schonaugienſis ſcripta.

Superiori anno Eliſabeth abbatiſſa Schonaugienſis, de qua jam actum eſt non ſemel, beatam Hildegardem inviſit, ſicut ipſi, ut ait, divinitus ſignificatum fuerat; & cum eam audiiſſet, cælitus illuſtrata, continuo *librum viarum Dei* ſcribere cœpit, quem hoc anno inchoavit, ut in Alberici chronico legitur his verbis: *Eliſabet ancilla Chriſti de Sconaugia, Trevirenſis diœceſis, librum viarum Dei hoc anno inchoavit, qui erat quartus annus, ex quo viſitata fuit a Spiritu ſancto, & viſiones videre cœpit, & in ſequenti anno librum ipſum conſummavit. Sunt ibi decem ſermones ſecundum decem fidelium diſtinctiones, quaſi per decem vias ad unum montem aſcendentes: via contemplativorum, via activorum, via [virginum] via conjugatorum, via continentium, via prælatorum, via viduarum, via eremitarum & ſolitariorum, via adoleſcentium, via infantium.* Neſcio an hunc librum legiſſet Trithemius, cum de eo agens in chronico Hirſaugienſi (*b*) novæ editionis, ait, Eliſabeth tripliciem tantum viam ſanctorum deſcripſiſſe ad regnum cælorum tendentium, videlicet mar-

(b) Trithem. an. 1163.

tyrum

tyrum, confeſſorum & virginum. Plura alia ejuſdem virginis ſcripta ibidem recenſet idem auctor; in his ad Gerlacum abbatem Tuitienſem de nominibus, titulis & meritis quarumdam ſanctarum ex collegio undecim millium virginum, quarum ipſe corpora apud Coloniam invenerat. ANN. CHR. 1155.

[Cum Ludovicus Pius imperator Indenſe monaſterium prope Aquiſgranum fundavit, illud non ſolum variis privilegiis & beneficiis cumulavit, verum etiam homines cujuſcumque conditionis ad cœnobium illud pertinentes *hac nobilitavit libertate, quod eos ſua regali poteſtate ubique locorum in Romano imperio ab omni genere theloni abſolvit*. Sub Arnoldo autem ſecundo Colonienſius archipræſule, quidam *Voghelo magnæ diſcretionis homo, Colonienſis civitatis honeſtus thelonarius* prædictam Indenſium libertatem infringere tentavit. Tunc vero Anno nobilis abbas Indenſis, querelam de eo apud Fridericum imperatorem depoſuit, qui præpotens Indenſis abbatiæ fuerat advocatus. Hic ira commotus archiepiſcopo ſub obtentu dilectionis ſuæ & gratiæ præcepit, ut abbati & ſuis hominibus juxta tenorem juſtitiæ ſatisfaceret, & libertatem thelonii, quam a multis regibus quieta poſſeſſione inconcuſſam obtinuerunt judicis ſententia illis aſſereret. Archiepiſcopus vero convocato totius civitatis ſenatu & melioribus de civitate, & aliis qui erant ſanioris conſilii, cauſam juſſit diſcutere; qui omnes ſecundum Indenſes judicaverunt. *Hujus rei teſtes Hermannus advocatus, Voghelo thelonarius, Hermannus comes*, &c. *Hæc acta ſunt anno dominicæ incarnationis* MCLV. *epacta* IV. *indictione* III. *victoriosiſſimo rege Friderico regnante, Arnoldo II. epiſcopatum ſanctæ Colonienſis eccleſiæ feliciter gubernante*.] LXXX. Indenſis monaſterii libertas aſſerta.

Ubi Hadriani papæ promotionem reſcivit Wiboldus ſeu Wibaldus Corbeiæ-novæ abbas, Romam ſtatim profectus eſt, impetravitque novum privilegium, quo monaſterii ſui jura & poſſeſſiones confirmantur; in his tria monaſteria, videlicet Hetesburge, Groningenſe & Keminadenſe. Integrum privilegium refert Schatenus, datum v. kal. Martii anno dominicæ incarnationis MCLIV. ſecundum veterem calculum, Hadriani papæ primo, qui *Guieboldum* abbatem vocat. Idem pontifex eodem anno Judithæ abbatiſſæ Hervordenſis parthenonis privilegia renovavit. Ejus diploma itidem refert Schatenus, datum Sutrii XVI. kal. Junii indictione III. ſed mendum eſt in anno incarnationis MCLIV. pro ſequenti. Hujus parthenonis adminiſtrationem pontifex prædicto Wibaldo abbati commiſit. LXXXI. Corbeiæ-novæ privilegia renovata.

[Idem Hadrianus attendens prædicti Wibaldi abbatis erga ſedem apoſtolicam devotionem, *monaſterium* de Werbe, *quod ad jus B. Petri ſpecialiter pertinet, & in temporalibus & ſpiritualibus non modicum emolumentum, cum advocatia & omnibus pertinentiis ſuis* eidem Wibaldo, & per eum commiſſo ſibi monaſterio Corbeienſi commiſit, & *ſub tuo*, inquit, *& ſucceſſorum tuorum regimine perpetuis temporibus ſtatuimus permanere. Datum in territorio Tuſculano idus Julii*. Verum quia *comes Bobo qui ejus advocatiæ ſe aſſerit advocatum, cœnobium Werbenſe, & præfatum abbatem variis inquietatibus perturbare minatus* fuerat, Hadrianus papa Moguntinum archiepiſcopum ſuis litteris monuit, ut eumdem Bobonem compeſcat.] LXXXII. Monaſterium de Werbe abbati Corbeienſi commiſſum. (a) Ampliſſ. collect. t. 2. p. 619.

Obſcurum eſt quod hoc anno Dodechinus ſcribit de quibuſdam comitibus, qui *canes portaſſe* dicuntur, & poſt excommunicatione ſoluti fuiſſe. Hunc locum illuſtrat Otto Friſingenſis (*a*) ubi ait, Arnaldum ſeu Arnoldum Moguntinum archiepiſcopum & Hermannum palatinum comitem Wormatiam a Friderico citatos fuiſſe in judicium, propterea *quod abſente principe terrum illam præda & incendio perturbarunt*; quorum alteri *ob ſenii morumque gravitatem & pontificalis ordinis reverentiam* pepercit: alterum *pœna debita* plecti juſſit. Quænam illa pœna? *Vetus*, inquit ille, *conſuetudo pro lege apud Francos & Sueuos inolevit, ut, ſi quis nobilis, miniſterialis, vel colonus, coram ſuo judice pro hujuſmodi exceſſibus reus inventus fuerit, antequam mortis ſententia punitur, ad confuſionis ſuæ ignominiam nobilis canem, miniſterialis ſellam, ruſticus aruri votum, de comitatu in proximum comitatum geſtare cogatur. Hunc morem imperator ſervans, palatinum iſtum comitem, magnum imperii principem, cum decem comitibus compluribus ſuis canes per Teutonicum milliare portare coegit.* Nihil clarius & aptius ad illuſtrandum Dodechini locum, aliusque obſcurum. Eumdem ritum verſibus cecinit poeta Ligurinus, qui telato Arnoldi archiepiſcopi & Hermanni comitis facinore, & priſca illa Teutonicorum conſuetudine, de comite hæc ſubdit. LXXXIII. Raptorum & prædonum pœna. (b) Otto Friſing. de Frid. l. 2. c. 28.

cujus diſpendia pœnæ.
Ille palatinæ cuſtos celeberrimus aulæ
Non potuit vitare comes; cunctiſque videndus
Portavit ſcapulis paſſus plus mille latrantem.
Hanc quoque tunc alii ſimili pro crimine pœnam

Su-

ANN. CHR. 1155.

Suſtinuere decem comites; totidemque coacti
Fœda tulere canes generoſo pondera collo.

Hæc apud Teutonicos merita pœna erat eorum nobilium, qui provincias rapinis & incendio vaſtabant. Sic, antequam pœna capitis noxam luerent, hoc ſpectaculo provinciam luſtrabant, ut & injuriam paſſis aliquo modo facerent ſatis, & aliis terrori eſſent. Miniſteriales viri non canes his caſibus, ſed ſellas deferre cogebantur, ut ex Ottone Friſingenſi diſcimus, quamquam & poſtea ſellarum pœnæ ſubjectos quoque fuiſſe viros nobiles obſervat Cangius in Gloſſario, ubi ea de re plura congeſit pro more ſuo erudita ad verba *canis & Sella*. Quin & refert ex chronico Arnulfi Mediolanenſis ad annum MVIII. unam ex pacis initæ conditionibus hanc fuiſſe, *quod venientes Mediolanum tertio ab urbe milliario, nudis incedendo veſtigiis, epiſcopum eodicem, marchio canem bajulans ante fores eccleſiæ ſancti Ambroſii veniam propriis devotiſſime ſunt confeſſi*. Porro Hermannus comes paullo poſt peractam hanc pœnitentiam in monaſterium Ebracenſe diœceſis Herbipolenſis, quod tunc ſub Adamo abbate piiſſimo florebat ſeceſſit, ibique veſte monaſtica donatus ex hac vita migravit anno MCLVI. Ejus corpus poſtea Gertrudis ipſius uxor tranſferri curavit in monaſterium Bildhuſanum quod a matito inceptum perfecerat. Illud monaſterium ſicut & alia octo virorum ac trium virginum Ebraco ſub linea Clarævallenſi ſubjecta ſunt. Bildhuſanum ſub imperiali tuitione recepit Fridericus auguſtus anno MCLVIII. ut ex ejus diplomate (*a*) patet in gratiam Adami Ebracenſis & Henrici Bildhuſani primorum abbatum dato. In eo Hermannus laudatur quod *mundi gloriam & honorem palatii æterna retributionis obtentu* deſeruiſſet, &c. Gertrudis vero ejus *contboralis*, quod *religioſo ſtudio ea quæ vivens maritus facere decreverat laudabiliter* conſummaſſet. Eadem aliud monaſterium ad vitgines recipiendas exſtruxit haud procul a Bilthuſenſi, Wechterſwincbellenſe dictum; ſed tandem Bambergam, cui urbi Hermannus ejus frater epiſcopus præerat, ſe recepit, ibique exſtructo item alio in honorem ſancti Theodori parthenio, ſanctimonialis effecta vitam finiit anno MCLXX.

(*a*) Tolner. in diplom. palat. c. 55.

LXXXIV. Ambroſius fit archiepiſcop. Florentinus.

Ad res Italicas quod attinet, Ambroſius Vallumbroſanæ congregationis decimus abbas & præfectus generalis hoc anno ad ſedem archiepiſcopalem Florentinam (*b*) aſſumtus eſt, retenta congregationis ſuæ adminiſtratione. Hic poſtero anno privilegium indulſit Magdalenæ abbatiſſæ ſuburbani S. Petri Majoris-monaſterii, in quo Petrus epiſcopus Florentinus (*c*) noſtri Ordinis ſanctimoniales inſtituit, eaſque cum Gilla venerabili matrona dotavit pontificatu Alexandri II. qui hanc dotationem confirmavit. Idem Ambroſius Opeando S. Salvii abbati beneficia ejus monaſterio ab anteceſſoribus ſuis collata novo diplomate (*d*) eodem anno roboravit, ad biennium tantum ſuperſtes.

(*b*) Ital. ſac. t. 3. p. 334.
(*c*) Ibid. p. 98.
(*d*) ib. p. 133.

ANN. CHR. 1156.

LXXXV. Res civiles anni ſequentis.

SEnſim devenimus ad annum ejus ſæculi quinquageſimum-ſextum, quo Wibaldus Corbeiæ-novæ abbas Conſtantinopolim a Friderico cæſare miſſus (*e*) perhibetur, nimirum acturus cum Michaele Græcorum imperatore, ut conjunctis una copiis, Willelmi Siciliæ regis, qui Apuliæ inhiabat, molitionibus occurrerent. Eamdem ob cauſam Hadrianus papa Beneventum profectus eſt: ubi cum reſideret, eum convenit ipſius popularis Johannes Saresberienſis, qui ab eo familiariter interrogatus, quid de ſummo pontifice ac de Romana curia ſentiret, ſentiretque alii, ſciſcitanti ſumma cum ingenuitate & libertate reſpondit, ut ipſe ſcriptis (*f*) teſtatum reliquit. Inter ea tex Willelmus nihil cunctatus, in Apuliam irrumpit, fuſiſque Græcorum copiis Beneventum aggreſſus, papam ad ignominioſæ pacis conditiones cogit. Inde egreſſus pontifex, per montem Caſinum Romam revertit.

(*e*) Annal. Corb.
(*f*) Polycr. l. 6. c. 24.

Interim Fridericus, repudiata priori uxore, Beatricem Rainaldi Burgundiæ tranſjuranæ comitis filiam duxit apud Herbipolim, ubi frequentem ad nuptias celebrandas curiam habuit. *Ad eam curiam*, inquit Otto (*g*), *Gutbaldus* ſeu Wibaldus *Corbeienſis abbas, a Gratia rediens venit*, legatis Græcorum, qui cum eo venerant, *apud Juvaviam* ſeu Saltzburgum relictis, quos ad ſuam præſentiam admittere nolebat Fridericus, propterea quod litteras ſigillo ſuo munitas per dolum ab eo ſubripuiſſent, quarum virtute Græci Campaniam & Apuliam occupavetant, unde a Willelmo Siciliæ rege ſtatim fugati ſunt. Hæc fuſius apud Ottonem. In hac expeditione Willelmus civitatem Barim funditus (*h*) evertiſſe dicitur præter eccleſiam S. Nicolai, quia cives ejus contra ipſum Græcis faverant.

(*g*) Otto Friſ. l. 2. c. 29.
(*h*) Robertus de Monte.

LXXXVI. Wibaldus petit reſtitui decimas in Nortlandia, quas Oſnaburgenſis epiſc. injuſte detinebat.

[Hoc anno Wibaldus abbas Corbeienſis apud Fridericum imperatorem querelam depoſuit (*i*) de epiſcopis Oſnaburgenſibus, qui *quaſdam decimationes non parvæ utilitatis in Nortlandia, Corbeienſi eccleſiæ per longa tempora abſtulerant*. Conque-

(*i*) Epiſt. 412. & ſeqq.

queſtus eſt etiam de nece Thiderici comitis de Huxara, quem Widikindus *de Sualembere* ſuper conſecratum eccleſiæ murum propriis manibus cum ſatellitibus ſuis interemerat. Inſuper & de comite *Tekemburc*, qui bona Corbeienſis monaſterii & pauperum, qui de hoſpitali vivebant, uſurpaverat. Quod ſpectat ad primum, Hadrianus papa, ad quem cauſa de decimis delata fuerat, eam Wicmanno archiepiſcopo Megdeburgenſi diſcutiendam & terminandam commiſit. Nec diſtulit Fridericus imperator Wicmanno archiepiſcopo cauſam illam commendare, ut viſis & diligenter examinatis Corbeienſis eccleſiæ privilegiis, debitum & optatum finem eidem cauſæ imponat. Paruit Wicmannus papæ & imperatoris juſſis, atque Philippum epiſcopum Oſnaburgenſem præſuiem ac Wibaldum abbatem coram ſe ad diem x. kalendas Februarii citavit ad Merſeburgenſem civitatem. Citationi nullum reſponſum dedit Oſnaburgenſis, niſi quod nuntio dixit *ſe potius velle epiſcopatum dimittere, quam decimas illas, quas eccleſia ſua ſexaginta & amplius annis quiete poſſedit, ſui epiſcopatus tempore perdere*. Se archiepiſcopo, *omnem, quam deceat reverentiam libenter exhibere. Super hoc autem verbo totius eccleſiæ ſuæ, tam cleri quam populi conſilium ſe velle habere, conſiliumque ipſum per honeſtas & majores eiuſdem eccleſiæ perſonas* illi ante epiphaniam ſignificaturum. Adfuit Wibaldus cum ſuis aſſignato die coram judice apud Merſeburgum. Defuit epiſcopus Oſnaburgenſis. Viſus eſt tamen itineri ſe commitere; at ſuperveniens ægritudo longius procedere haudquaquam permiſit. Id ſuis litteris teſtari ſunt Wernerus epiſcopus Mindenſis, Fridericus Monaſterienſis & Bruno Hildesheimenſis, qui Oſnaburgenſis abſentiam excuſari rogant. At illius vice duo ex canonicis eccleſiæ ſuæ Thid. & Thed. adfuerunt, qui aſſererent dominum epiſcopum ſuum iter arripuiſſe, & non modicum viæ ſpatium proceſſiſſe, at corporis ægritudine prægravatum, redire coactum fuiſſe. Ad hæc Wibaldus reſpondit: qui potuit regredi, potuit & iter perficere. Protulit & diplomata & privilegia imperatorum, qui has decimas, a Ludovico Pio in ſua fundatione conceſſas confirmavere. Eaſque quiete poſſediſſe Corbeienſem eccleſiam uſque ad tempora Henrici IV. imperatoris, qui ea in diſcordia, quæ fuit eum inter & papam Romanum, pro indignatione illas dedit epiſcopo Oſnaburgenſi, qui nec pacifice eas tenuit. Sed Wibaldus videns rem in longum protrahi, appellavit ad papam Hadrianum, & ad præſentiam ejus provocavit dominum Philippum Oſnaburgenſem epiſcopum in Octava S. Martini reſponſurum ſuper decimationibus baptiſmalium eccleſiarum *in Nortl, Voredoren, Meppie, Aſchemorp, Lonnige, Vorsbick*, cum ſuis antiquis terminis, quas decimationes Corbeienſi eccleſiæ auferebat. Provocavit & Thid. præpoſitum & magiſtrum Thetdium, qui de re incerta jurare parati erant. De his omnibus certum fecit Hadrianum Wicmannus. Interim Fridericus imperator cui Wibaldi præſentia perneceſſaria erat, ægre ab eo obtinuit ut ab appellatione ceſſaret, ſcripſitque ad capitulum Oſnaburgenſe ut enm eo de eadem querela amice componeret. Additque: *Nos eum tempus acceperimus, ſi prius compoſita non fuerit, eamdem querimoniam per noſmetipſos diſcutiemus, & tam pro eccleſia Corbeienſi, quæ ad jus imperii ſpectat, quam pro perſona quæ ibi præeſt, quæ diu & multum imperio ſervivit, ſive judiciario ordine, ſive alia convenienti compoſitione, eamdem cauſam terminabimus.*]

ANN. CHR. 1156.

[Idem Fridericus imperator Henrico duci Bavariæ & Saxoniæ judicium de cæde Thiderici comitis de Huxara, quem Widikendus *de Sualemberg* occiderat, committit; qui in placito quod Corbeiæ in rogationibus habuit reo tantum ſcelus temiſit, impoſita illi hac pœnitentia; *Omnem Teutonicam terram, quam nobis Rhenus dividit, forjuravit ad feſtum S. Jacobi tranſiturus, nec umquam mea voluntate reverſurus. Prius autem domno abbati Corbeienſi, necnon & viduæ & pupillis Theoderici comitis quem occidit, ſecundum meum conſilium & præceptum ſatisfaciet & placabit*, &c.

LXXXVII. Judicium de cæde comitis de Huxara. (a) *Epiſt.* 245. *inter Wibald.*

Ineunte hoc anno rex Henricus ex Anglia in Nortmanniam trajecit, & purificationem beatæ Mariæ Rotomagi celebravit. Tum colloquio cum Ludovico rege habito, fratrem ſuum Gaufridum, qui conditiones ipſi oblatas acceptare noluit, in pagum Andegavenſem ſubſecutus eſt, ut ex Roberto de Monte, aliiſque diſcimus. Cum apud Salmurum verſaretur, Majoris-monaſterii abbas Robertus & monachi apud eum conqueſti ſunt de Rainaldo de Columbariis *, qui eorum terras apud Fontem-carum * inſeſtabat, nec ab his inſeſtationibus Engelbaldi Turonum archiepiſcopi, aliorumve monitis revocari potuerat. Hujus cauſæ cognitionem rex Maieto tunc temporis præpoſito Turonenſi commiſit. Eo demum ipſius Rainaldi pervicacia devenit, ut duello res finienda viſa ſit. Sed tandem ille amicorum precibus & ſorte conſcientiæ ſcrupulo expugnatus, injuſtas exactiones abnegavit; tum in Majoris-monaſterii capitulum venit, abbatiſque Roberti genibus provolutus, de illatis injuriis veniam popoſcit, & *per quemdam baculum in manum domini abbatis*

LXXXVIII. Henrici Angliæ regis judicium pro Majori-monaſterio. * *Caulomier.* * *Font-cher.*

ANN. CHR. 1156.

poſitum, de illatis injuriis ſatisfactione facta, res male uſurpatas ceſſit. Denique Salmurum profectus, coram Henrico rege ſenectutis in ſa iatæ acquievit, quod rex diplomate ſuo roboravit. *Teſtibus cancellario Thoma*, & aliis. Hic eſt ille Thomas Beketus, ſuperius (*a*) laudatus, qui poſtmodum ad archiepiſcopatum Cantuarienſem promotus eſt.

(*a*) *ſup. n.* 34.

LXXX. Thomas ejus cancellarius Petro Cellenſi ſcribit.

Jam ergo hoc anno Henrici cancellarius factus erat. Hic ſtatum Petri Cellenſis abbatis amicitiam litteris expetiit, ſimulque quaſdam ejuſdem Petri primitias ſeu ſcriptiones, necnon ſermones cujuſdam magiſtri. Ad tam humanas Thomæ litteras Petrus (*b*) reſpondit inter alia in hunc modum. *Rogaſtis de familiaritate & amicitia. Quod rogaſtis, ſi admitteretis, admirationi procul dubio habendum eſſet pro inæqualitate, rogantis & rogati fortuna. Quæ enim proportionalitatis habitudo inter abbatem Celleaſem & cancellarium regis Angliæ? Pane non eſt comparatio, ubi non eſt exiſtimationionis adaptatio. Secundum poſt regem in quatuor regnis quis te ignorat? Primum in miſeriis fratrum noſtrorum quis me non reputat? Dicam de compendio: quia quantum de vobis excellentiora, tanto de me ſentia & ſcia viliora.* Et infra. *Primitias illas non mitto, quia ampliorem gratiam facere propero. Non habebam ſermones magiſtri G. ſed quæro; & ſtatim ſcriptorem cum omni inſtantia huic operi ad opus veſtrum deſigno.* Id Sirmondus interpretatur de ſermonibus Gilleberti, cognomento univerſalis, qui Londinenſis epiſcopus fuerat: ſed forſan potius ioterpretandum de ſermonibus Gilberti ſeu Gileberti Porretani epiſcopi Pictavenſis.

(*b*) Petr. Cell. l. 2. ep. 27.

XC. Gilbertinorum error de conjugio monachorum.

Nunc quando incidit mentio de Gilberto Porretano, legere memini quamdam epiſtolam Gaufridi de Mauritania ad quoſdam ejuſdem Gilberti diſcipulos, qui ex dictis magiſtri ſui contendebant, abbatem & abbatiſſam, adeoque monachum & monacham, poſt factam profeſſionem poſſe legitimum inire conjugium. Quos reſellit Gaufridus ille prolixa epiſtola, cujus hoc exordium, *Gaufridus de Mauritania diſcipulis magiſtri Gilleberti, bene agere, & recte intelligere. Me nuper de quibuſdam ſententiis cogitante, memoriæ meæ occurrerunt ea, quæ de dictis magiſtri Gilleberti audivi vos inferre, qua cum fidei catholicæ in nulla adverſentur, ſed auctoritatibus firmiſſimis & inexpugnabilibus rationibus roborentur, tamen ſine admiratione non potui hoc unum præterire, quod cum dixiſtis affirmare, abbatem & abbatiſſam poſt votum continentiæ & profeſſionem regulæ a S. Benedicto inſtitutæ poſſe legitimum inire conjugium. Quod equidem incredibile eſt tam ſapientem virum ſentire, aut docere, quia potius credendum eſt, ut pace veſtra loquar, vos deceptos ex verbis ejus male intellectis illam concepiſſe abſurditatem, quam ipſum tale quid docuiſſe. Quid enim magis abſurdum eſt, quam dicere, aliquos poſt votum & profeſſionem legitimum inire conjugium, quod tam multis, & tam firmis auctoritatibus conſtat eſſe interdictum?* Dein profert auctor auctoritates ex Apoſtolo ad Timotheum, ex Gelaſio papa ad Sicilienſes; tum ſolvit objectionem ex dictis Innocentio I. & aliam ex beatæ Mariæ virginis exemplo, ex quo Gilbertini illi temere inferebant, licere monachis poſt continentiæ votum inire conjugium; quod Gaufridus merito reiicit: „ etſi concedat, inter illum abbatem & illam abbatiſſam, qui ante converſionem „ ſuam conjuges exſtitiſſent, uſque in finem permanere conjugium; quali de con„ jugio locutum fuiſſe Gillebertum arbitratur. Scriptura porro ejuſdem magiſtri Gilleberti, de quo in ſuperiori epiſtola egerat Petrus Cellenſis, in alia epiſtola (*c*) laudat.

(*c*) Petr. Cell. l. 7. ep. 29.

XCI. Johannes Saresberienſis a Theobaldo adoptatus.

Quo tempore Thomas ex eccleſia Cantuarienſi, in qua Theobaldus archiepiſcopus eum conſtituerat archidiaconum, ad munus cancellarii ab Henrico rege expetitus eſt; eodem ipſo tempore Johannes Saresberienſis a prædicto Theobaldo *degremio & ſinu* Petri Cellenſis in ipſius familiam adoptatur. Id diſerte atteſtatur Petrus ipſe, tunc S. Remigii abbas in epiſtola ad Richardum ejuſdem ſancti Thomæ in archiepiſcopali dignitate ſucceſſorem, cum Johannes ad epiſcopatum Carnotenſem jam provectus eſſet; ſic enim ſcribit: *Sanctiſſimæ memoriæ prædeceſſor veſter, archiepiſcopus Theobaldus, de gremio & ſinu noſtro magiſtrum Johannem Carnotenſem epiſcopum, inopem & pauperem ſuſcepit: ſed Deo juvante uſque ad nomen magnorum qui ſunt in terra fomentis ſuis provexit.* Quantum ad Johannem in ſtudiis alendum & promovendum contulerit Petrus noſter, ſuperius (*d*) dictum eſt, diceturque inferius.

(*d*) l. 7. n. 61. & 62.

XCII. Aimerici abbatis Burgulienſis facta & iniqua vexatio.

Redeo ad Regem Henricum, qui ex urbe Salmoro Burgulium acceſſit, ibique ab Aimerico abbate perquam honorifice, ut decebat, exceptus, comitia generalia habuit.

Aimericus ipſe (*e*) ineunte hoc anno in Italiam profectus, Hadrianum Papam apud Beneventum adiit, litteraſque ab eo impetravit XII. kal. Aprilis datas, quibus prioratum de Magnaco recuperavit, a monachis Novi-monaſterii Pictavenſis uſurpatum.

(*e*) *Vd.* 79. n. 20.

Non

Non multo poſt idem Aimericus gravem, ſed iniquam a falſis fratribus perſecutionem ſuſtinuit, nimirum a priori Caſtri-fortis ejuſque complicibus: ſed abſque hoc numquam ejus virtus ita enituiſſet. Querelæ de eo ad ſummum pontificem & ad Ludovicum Juniorem delatæ: quarum cognitionem pontifex Jacobo cardinali, Joſcio Turonenſi archiepiſcopo, qui Engelbaldo ſucceſſit anno ſequenti, Gaufrido Andegavorum epiſcopo & Roberto Majoris-monaſterii abbati commiſit. Omnium ana ſententia fuit non eſſe ullum per id tempus eo religioſiorem, prudentiorem & in procurando monaſterio magis ſtrenuum & ſollicitum abbatem. Extant ſex hujus argumenti epiſtolæ apud Cheſnium, (*a*) omnes fere ad Ludovicum regem a pud quem detractores illi Aimericum ſuſpectum reddiderant. Protracta eſt hæc cauſa ſaltem ad annum MCLXII quo Gaufridus Muſca epiſcopus Andegavenſis, unus ex judicibus Matthæo noſtro in epiſcopatu ſucceſſit. Hic Ludovico regi ſcribens (*b*) ſummopere ſe mirari ait, quod quibuſdam monachis de Burgolio abbati ſuo detrahentibus aſſenſum præbuerit. *Neſcio vero*, inquit, *ſi cujus opinionis abbas ſit ignoratis: cum manifeſtum ſit, non ſolum nobis, ſed omnibus viris honeſtis & religioſis, in quanta miſeria eccleſia Burgolienſis permanebat, antequam Aimericus abbas, diſpenſator ejus a Deo deſtinaretur. Nam retroactis temporibus per diſcordiam monachorum & abbatum domus eorum vaſtatæ erant, terræ incultæ, homines eorum oppreſſi, eccleſia diſcooperta, &, amiſſis ornamentis ſuis, per funeratorum gravamina flebilis & mœſta jacebat. Nunc vero per Aimericum abbatem omnia reſtaurata ſunt & reſtituta, nec unquam, ut ab omnibus dicitur, ſe melius habuit eccleſia. Namque ipſe vir juſtus & prudens eſt, ut credimus, & bonus ædificator ad opus Dei; & in magna religione & caritate modo ſe habet eccleſia.* Conſimile de eo teſtimonium (*c*) reddit Jacobus S. R. E. diaconus cardinalis in epiſtola ad eumdem regem in qua ſcribit, ſe » in præſentia Turonenſis archiepiſcopi, & Majoris-monaſterii abbatis, quibus do» minus papa mandaverat, ut de vita ipſius abbatis diligenter inquirerent, mona» chos ſeparatim & communiter auditos in virtute Spiritus ſancti adjuraſſe, eoſ» que confeſſos fuiſſe, abbatem ſuum *perfecta ſanctitate pollere*; ideoque ejus calu» mniatores, a prædictis judicibus excommunicatos. Addit etiam cardinalis, priorem » Caſtri-fortis, ejuſque complices, qui calumnias illas in abbatem ſuum confinxe» rant, confeſſos ſe dignos eſſe abſciſione linguarum. Sed poſtea ad priſtinam ma» litiam reverſos per dominum Caſtri-fortis, eccleſiam, quam ibi habet Burgulien» ſe monaſterium, exſpoliari feciſſe. Porro papam ſententiam excommunicationis » latam in eos ratam habuiſſe. Unde regem obſecrat cardinalis, ut prædictum abba» tem, ſicut verum religioſum & juſtum diligat, ejuſque eccleſiam defendat, ac prædi» ctum dominum Caſtri-fortis regia poteſtate cogat, ut res ablatas eccleſiæ Caſtri-fortis » ex integro reſtituat, & illos excommunicatos amplius tueri ne pergat. *Hoc e*» *nim*, ait ille, *ſecura conſcientia veſtræ magnitudini ſuadere poſſumus, quia tantam certitudinem de religione ſæpe dicti abbatis habemus, quod ſi in eo non eſt radicata religio, ipſam non credimus in alio habitare. Credimus enim, quod religioſiores abbates ordinis nigrorum monachorum ſint ipſe, & abbas Majoris-monaſterii.* Id ipſum repetit (*d*) idem cardinalis in alia (*d*) epiſtola, quo certe teſtimonio nihil iuculentius afferri poteſt ad Aimerici abbatis innocentiam vindicandam. Mitto alias aliorum de eo epiſtolas, in quibus una eſt Stephani (*e*) epiſc. Redonenſis e noſtris ad regem Ludovicum. Prævaluit tandem Aimerici innocentia contra falſos illos calumniatores, rexitque monaſterium uſque ad annum MCLXXXV. quo Hilarius abbas ei ſucceſſit ad annos viginti-duos, cujus opera dormitorium & capitulum ruinæ proxima eleganti opere inſtaurata ſunt.

ANN. CHR. 1156.

(*a*) *Cheſn. t. 4. ep. 2. 12. 239. 261. 274. 294. 310.*

(*b*) *ib. ep. 194.*

(*c*) *ib. ep. 274.*

(*d*) *ib. ep. 261.*

(*e*) *ib. ep. 262.*

XCIII. Villæ lupæ abbates & quædam acta.

Villæ-lupenſi Salvatoris monaſterio tunc præerat ejuſdem nominis abbas Aimericus ſucceſſor Reginaldi, cui Reginaldo Ingelbaudus Turonenſis archiepiſcopus ante annos ſex quaſdam eccleſias, eidem monaſterio ab anteceſſoribus ſuis collatas, confirmaverat. Aimericus vero, ejus ſucceſſor apoſtolicæ protectionis diploma obtinuit ab Hadriano IV. qui omnes ejus loci poſſeſſiones itidem hoc anno confirmavit. Aimericum excepit Herveus abbas poſt annos circiter tredecim, qui *fratribus Cartuſiæ locum illum qui vulgo Legetum* * ſeu Ligetum *appellatur, cum pertinentiis ſuis intuitu caritatis, & precibus domini Henrici regis Angliæ ducis Normanniæ, comitis Andegaviæ, & prece domini Stephani ſeneſcalli, jure perpetuo poſſidendum* ceſſit, acceptis ab Henrico rege in compenſationem centum libris. Actum in præſentia Mauricii Belli-loci abbatis, Goffredi abbatis S. Juliani Turonenſis & aliorum. De ſequentibus abbatibus Villæ-lupæ vix aliud præter nuda nomina invenias.

* *le Liget.*

XCIV. Roberto Vindocinenſi abbati ſuccedit Girardus.

Io Vindocinenſi monaſterio *obiit bonæ memoriæ dominus abbas Robertus* III. *idus Januarii* (in editis male *Februarii*) *feria* IV. quod in brevi chronico Andegavenſi (*f*) pro veteri calculo refertur ad annum præcedentem. Hic de bibliotheca monaſterii ſollicitus, cum videret cellerarium, & camerarium, qui antiquitus expenſas ad ligandos codices conferebant, inter ſeſe hac de re diſceptare, unde nec

(*f*) *Labb. t. 1. p. 290.*

ANN. CHR. 1154. veteres libri compingebantur, nec novi fiebant: constituit, *ut omnes priores obedientiarum ad jus Vindocinensis ecclesiæ pertinentium, excepta cella Andegavensi & Credonensi, annuum censum armario* seu *bibliothecario præbeant*, ut pater ex ejus constitutione, quam in Appendice referemus. Roberto successit Girardus, ut in eodem chronico legitur, non Guillelmus, ut quidam perperam correxerunt, ad sæculum insequens summovendus. Girardo abbate Theobaldus comes Vindocinense diripuit monasterium, ut postea videbimus.

XCV. S. Martialis abbates. (a) *V. sup. n.* 25. (b) *Labb. t.* 2. *p.* 309.

Apud Lemovicas io monasterio S. Martialis post Albertum (*a*) abbatem qui obiit v. idus Augusti, electus est v. *idus Septembris*, & quidem *die dominica*, Petrus prior Cluniacensis, ortus ex castro, quod vocatur *Petiviers*, ut in chronico Gaufredi (*b*) prioris Vosiensis legitur; quæ chronicæ notæ huic anno conveniunt. In chronico abbatum S. Martialis *vir magnæ religionis & honestatis* fuisse dicitur, & locum quatuor annis rexisse. At prædictus Gaufredus innuere videtur, Petrum abbatem ipso electionis ejus anno decessisse; sic enim post ejus electionem subdit: *Ipso anno mortalitas, simulque fames incredibilis populum undique stravit. Vigilia proximi natalis, post veniam capituli, dum Petrus abbas sermone mystico fratrum animos ad celebranda Salvatoris natalitia provocaret; repentina infirmitate correptus, voce penitus intercluſa, circa gallicinium sacratissima noctis spiritum exhalavit. Hic tractatus pernobilis, simulque prosas de beata virgine Maria composuit*, Ave *Maria*, *flos virginum*, &c. Tum de successoribus: *Post hunc*, inquit, *eligitur Hugo de Fasa, cui Petrus Grossus, a quibusdam electus, magnum intulit damnum: sed antequam diu illam occupavit, viam universæ carnis ingressus est, veatus sui omnia petita*. At in jam dicto chronico abbatum superioris Petri successor vocatur Petrus *de Barri*, abbas loci vicesimus-quartus, *magna cum honestatis, prævorumque morum rigidus corrector*, qui bona huic monasterio multa contulisse dicitur, donum infirmorum, multaque alia ædificia construxisse, ac multis libris auxisse bibliothecam, ac tredecim annis locum rexisse, denique anno MCLXXIV. obiisse. Verum præferenda Gaufredi scriptoris æqualis auctoritas, qui Petro ejus nominis primo post quatuor præfecturæ menses Hugonem ad breve tempus abbatem; tum Petrum Grossum, ac demum Petrum *Barri* substituit. Idem auctor singulares ritus, quos monachi (*c*) S. Martialis cum canonicis ecclesiæ cathedralis observabant, ibidem accurate describit, testaturque, se cum Gregorio Vosiensi *benedictionem monachalem a domno Petro*, scilicet Grosso accepisse. Idem Petrus fratribus indulsit, ut post matutinas (*d*) in lectis collocarentur, *quod aliàs numquam absque ad pascha, exceptis octavis Iunt festis, minime fiebat: cum crepusculo celebraretur in altum pro populo missa parochialis, & in choro canerentur prima conventualis*. Sicque *fiebat utsimque improbus labor psalmodia. Pro hac indulgentia jejunat conventus cunctis diebus dominici adventus, exceptis festis sanctorum Andreæ, Nicolai atque Valeriæ, cujus festivitas apud nos cum prima classe ac sollemni procuratione familiæ celebratur*. Ita Gaufredus.

(c) *ib. p.* 302. (d) *ib. p.* 313.

XCVI. Hugo Pictavinus scribit chronicon Vizeliacense.

Hoc anno Hugo Pictavinus, monachus Vizeliacensis, monasterii sui chronicon quatuor libris scribere aggressus est, Pontio tunc abbate, illudque sub Guillelmo Pontii successore, cujus notarius erat, anno MCLXVII. absolvit. In hoc chronico etsi multa subinde parum accurata, pararga etiam non pauca inveniantur; multa nihilo minus scitu digna etiam ad civilem historiam, maxime in duobus posterioribus libris referuntur: in quibus Vizeliacensium abbatum lites ac concertationes cum episcopis Æduensibus de spirituali immunitate & libertate monasterii, & de temporali dominio cum Nivernensibus comitibus fuse describuntur. Sed tandem nostro tempore concidit illa libertas, de qua tamdiu pugnatum est, senatusconsulto Parisiensi prostrata contra canonicos sæculares, qui cucullum monasticum ab anno MDXXXVII. abjecerunt, litteris bullatis a Paulo III. per dolum acceptis.

XCVII. Molismenses abbates.

In Molismensi cœnobio Stephanus hoc anno extinctus est IV. idus Februarii. Guilencus ejus successor post septem annos regiminis depositur, uti & Nivelo ei suffectus, post tres annos itidem abjectus; quod non tam monachorum vitio & culpa, quam vicinorum militum infestatione factum creditur. Quamquam non omnino accurata erat tunc Molismensium disciplina, ut ex Petri Cellensis epistolis intelligitur. Guilenci abbatis anno secundo Petronilla, Barri-super-Sequanam comitissa, sanctimoniales apud Liberam-vallem * instituit, earumque regimen Molismensi abbati commisit. De Theobaldo Nivelonis successore inferius.

* Franchevaux.

XCVIII. Berengario Crassæ abbati facto archiepiscopo quinam abbates successerint.

Hoc ipso anno Berengarius abbas beatæ Mariæ de Crassa, ad metropolitanam sedem Narbonensem promotus est, quam sex annis tenuit, mortuus VII. Aprilis. Huic suffectus in abbatiali dignitate Guillelmus eo nomine primus, confirmationem privilegii a Gelasio II. indulti impetravit. Guillelmo jam successerat anno MCLXV. Xarbertus, de quo, deque ejus successoribus Arnaldo de Levis, Hugone & Raymun-

mundo vix ulla notatu digna nobis occurrunt, niſi quod Arnaldus inſigne immunitatis & tutelæ diploma adeptus eſt ab Alfonſo Aragoniæ rege & Barcinonenſi comite, cui familiaris erat; & cum eodem Alfonſo Raymundus pro caſtro villaque *de Salſes*, hactenus munitiſſima pactus eſt, quem locum in jus regium tranſmiſit, multis ab eodem rege prædiis viciſſim acceptis. ANN. CHR. 1156.

XCIX. Stephanus abbas Obazinæ novum monaſterium condit.

Inter ea Stephanus (*a*) Obazinæ abbas novum hoc anno monaſterium conſtruere, & priori conjungere cœpit. Hujus rei cauſa feria ſexta (*b*) ante palmas, omnes ad locum, ubi ædificandum erat, cum cruce & aqua benedicta devote procedunt, dictiſque litaniis & pſalmis ad id pertinentibus, ab epiſcopo Lemovicenſi & abbate atque electo operis magiſtro cum invocatione Trinitatis primus lapis in fundamentum deponitur. Monenti epiſcopo, ut ad tanti operis ſupplementum indulgentiarum litteras ad omnes fideles ab ipſo acciperet abbas, nunquam acquieſcere voluit, dicens: *Non talem conſuetudinem introducere volumus, ut populis ſcandalum, & nobis ignominiam adquiramus, circumeundo eccleſias, oſtendendo beneficia, indulgentias largiendo, quæ dare non poterat niſi ſolus Deus*. Jam vero cum ad conſtructionem novi monaſterii omnes laborarent, ipſe etiam *toto die in opere erat, non virgam ferens, ut pleriſque mos eſt, qui in altiori loco ſedentes, alios ad laborem provocant, verbo, non facto; digito, non opere; virga non manu;* ſed laborans cum aliis *incurius ad ſolem & imbrem*; ſic tamen, ut omnes laborantes, ſive non laborantes obſervaret; & quid ſinguli facere deberent, plus operibus quam verbis laborantibus oſtenderet. Cumque videret quoſdam aut forte ſedentes, aut otioſa loquentes; non eos ſtatim corripiebat: ſed coram eis tranſiens, erroris agnoſcendi copiam præbebat: quod ſi ſe non corrigerent, acrius corripiebat. Cæterum longe aliter ſonis in opere, aliter domi ſe gerebat; intus ſe gravem ac ſerium, foris ſe jucundum exhibens, ut laborantes recrearet. Cum aliquando ſabbato poſt completorium officinas de more luſtraret, invenit piſtores in piſtrino, completo ſeptimanali labore ſolito lætiores, & arreptis quibuſdam perticis in haſtarum modum inter ſeſe decertantes. Tum ille per portæ foramen facto ſono gutturis, ne eos lateret, pertranſiit. Sed tantum timoris eis incuſſit, ut unus ex eis metu futuræ correptionis ſtatim ſe in fugam dediſſet, ni ſocius eum retinuiſſet. Craſtino ambo in capitulum veniunt, & ſponte veniam petunt. Cauſam interrogati, hoc tantum reſpondent, *Vos ſcitis*. Ille, velut indignans, ſeſſum abire juſſit. Sciebat quippe expiandæ culpæ fuiſſe timorem, quem eis incuſſerat, nolens eis addere dolorem ſuper dolorem, ut multi faciunt, eo minus timendi, quo magis ſe timendos præſtare volunt.

(*a*) *Vid. 79. n. 27.*

(*b*) *Miſcel. Bamb. lib. 4. p. 130. & ſeqq.*

Monachos qua arte corrigit.

C. Eboli Tutelenſis abbatis mors præceps.

Cum ad ſynodum Lemovicenſem aliquando vir Dei veniſſet, litem contra eum injuſte commoviſſe dicitur Ebolus de Turenna Tutelenſis abbas, & coram omnibus ei grandes intentaſſe minas. Ad hæc vir ſanctus nonniſi mitia verba repoſuit; at ille faſtu ſæcularis potentiæ tumidus, ira ſuccenſus, tanta ei ſe facturum commi-natus eſt, ut rumor facti in cunctis orbis Lemovicini partibus perſonaret. At vir Dei minis ejus nequaquam perterritus, ei reſpondiſſe ferrur: *O domine potens*, has minas depone. Neſcis enim quid ſuperventura paritura ſit dies. His rixis intercedunt præſentes amici; ſicque ambo utcumque ſedati ab invicem diſcedunt. Verum Ebolus ſequenti nocte repente mortuus inventus eſt. Certe Ebolum abbatem, cum ad ſynodum veniſſet, vm. idus Novembris morte præoccupatum, apud S. Martialem exſpiraviſſe, ibidemque ſepulrum fuiſſe tradit Gaufredus (*c*) prior Voſienſis; eique Geraldum *de Scoralle* ad octo annos ſucceſſiſſe. Geraldus porro abbas ipſe eſt, qui poſt triennium corpus beati Stephani abbatis apud Tutelam excepit, ut inferius videbimus. Gaufredus prior Voſienſis, qui hæc refert, Eboli abbatis funeri interfuit, *tunc puerulus in ſchola*, puerorum ſcilicet ſeu juniorum monachorum cœnobii S. Martialis.

(*c*) *Gaufrid. part. 1. c. 33.*

CI. S. Juliani ordo militaris inſtituitur.

Ad hunc annum Manricus refert originem militaris Ordinis S. Julſani in Hiſpania, cujus auctores fuere duo fratres, Suerius & Gomerius, nobiles Salmanticenſes. Hi conſilio Amandi eremitæ animati ad exſequendum vorum, quod mente conceperant, exſtruendi ſcilicet arces ad reprimendas Maurorum inſeſtationes; primam arcem confeſtim eriguut prope eccleſiam S. Juliano ſacram, a quo nomen arci, ipſique ordini poſtea impoſitum. Mox Ordonium Salmanticæ epiſcopum adiiſſe dicuntur, ut ſacræ militiæ nomen darent, quibus ille Ciſtercii leges, (is enim ex Ordine Ciſtercienſi aſſumtus fuerat) dediſſe fertur; tametſi milites non ſtatim Ciſtercienſi abbati ſive capitulo, ſed longe poſterius obedientiam præſtiterint. Hæc ex Bernardo Brito refert Manricus, parum idoneo certe & accurato auctore, cujus fides eo maxime hoc loco ſuſpecta redditur, quod eo ſaltem anno Salmanticæ epiſcopus non fuerit Ordonius, ſed Navarro, ut ex diplomate mox referendo conſtat.

Hoc

ANN. CHR. 1156.

cra illa congregatio priſcum ſplendorem, haud ſcio an aliquando ex integro reditutum, amiſit. Unde poſt ejus obitum *Ordo jacere* merito dicitur in illius epitaphio. Ejus votum ac deſiderium erat jam inde ab annis triginta, ut die nativitatis Domini curſum vitæ mortalis abſolveret. Unde ad ſanctos Cartuſiæ fratres, quos præcipuo affectu diligebat, ſemel quotannis pergebat, eoſque obnixe rogabat, ut pro ſuo deſiderio eaplendo Deum precarentur. Percontantibus illis, quodnam illud eſſet, tantum reſpondebat, ut deſiderium ſuum a Deo perfici poſtularent, quod illi poſt ejus obitum, quale eſſet, certis & evidentibus indiciis agnoverunt, idque per epiſtolam ſignificarant. Illa itaque die & hora, qua Verbum Dei natum de Virgine-matre eſt, Petrus viam univerſæ carnis eſt ingreſſus. Ejus corpus ad locum ubi mortuorum corpora lavari mos erat, delatum, viſum eſt *vitro purius, nive candidius*: ſed mores ejus longe puriores & candidiores. Sepultus eſt in capite majoris & novæ baſilicæ cum magno honore & ſuorum dolore ab Henrico Wintonienſi epiſcopo, qui Cluniacum paullo ante, ut ſuperius (*c*) diximus ſe receperat. Quod attinet ad annum, quo venerabilis Petrus deceſſit, is anno MCLVII. prima ipſius anni die obiiſſe dicitur in Chronico (*b*) Cluniacenſi & in Appendice Roberti de Monte ad Sigebertum. Id interpretandum ſecundum quorumdam veterum calculum, qui annum a nativitate Domini inchoabant: ſed extremo anno præcedente ſecundum noſtrum computandi modum; cum Petrus Cluniacenſem congregationem triginta-quatuor annis cum quatuor menſibus, tribuſque diebus rexiſſet; quod quidem recte conficitur ab anno MCXXII. quo abbas in octava aſſumtionis (*c*) B. Mariæ electus eſt.

(*a*) *ſupr. n. 59.*

(*b*) *Bib. Clun. p. 602.*

(*c*) *l. 74. n. 5.*

CVI. Ejus ſcripta vita, & patrimonia.

Ejus ſelum pro eccleſia probant editæ ab eo lucubrationes contra Petrobuſianos hæreticos, contra Judæos atque Mahumetanos. Ejuſdem pietatem ac ſtudium in rem monaſticam ſpirant omnia ejus opera, in primis ejus epiſtolæ, pro tempore elegantes, & ſæpe prolixæ. Unde non ſemel in aliorum epiſtolis cantatus eſt compendioſiorem brevitatem, quam vel inertiæ, vel ingenii ſterilitati tribuit. Omnia ejus ſcripta extant in Bibliotheca Cluniacenſi, & in nova Bibliotheca Patrum, una cum ejus vitæ compendio & duplici epitaphio. Ad hæc libellum de ejus vita ſcripſit Radulfus monachus ipſius diſcipulus, eumque dicavit Stephano Cluniacenſi poſt Petrum ſecundo abbati; ſed multo breviorem, quam tanti viri meritum poſtularet. In hoc enim libello pauca de ejus geſtis, præter quædam miracula, referuntur. In eo Petrus Mauritio & Raingarde, nobilibus Arvernis, in lucem editus, in monaſterio Celſinienſi educatus fuiſſe dicitur; tum ea monacho apud Vizeliacum *cuſtos ordinis*; dein prior de Domina; ac demum abbas Cluniacenſis. Proavus ejus Hugo *revelatione divina* monaſterium S. Michaelis de Cluſa ædificaſſe traditur, quod convenit iis, quæ de illius monaſterii origine in tertio volumine (*d*) diximus. Petri genitrix Marciniacum ſeceſſit, ibique piiſſime deceſſit: pater vero Celſinienſi monaſterio ſepultus eſt. *Fratres ejus*, inquit Radulfus, *quatuor eccleſiaſtici, & duo laici fuere: Jordanus abbas Caſæ-Dei, pontius abbas Vzaliaci, Armannus abbas Magni-loci, Heracleus præpoſitus eccleſiæ Brivatenſis; duo milites Diſcretus & Euſtachius, quorum nobilitas & honeſtas toti Arverniæ nota fuit.* Hæc Radulfus. Petrum Venerabilem Petrus Cellenſis (*e*) ſanctum vocat: cui certe, ut ſanctorum albo adſcribatur, non merita, ſed ſola deeſſe videtur eccleſiæ auctoritas.

(*d*) *lib. 47. n. 4.*

(*e*) *Petr. Cell. lib. 2. ep. 2.*

CVII. Lavennæ monaſterium ab eo inſtitutum.

Erat apud Arvernos Lavennæ * aliis Vennæ monaſterium in diœceſi Claromontenſi, non longe a Thierno, ubi olim octoginta ſanctimoniales, viginti domicellæ, & quatuor monachi erant ſub ordine Cluniacenſi. Hujus parthenonis originem, hactenus obſcuratam, Petro Venerabili tribuit Radulfus his verbis. *Inter cætera ætatem, quæ fecit homo-Dei, hoc extat pretioſum, monaſterium videlicet virginum, quod ipſe conſtituit, & Lavenna dicitur: quod hodie tantæ religionis & honeſtatis eſt, quod omnibus in Arverna ſanctitatis gratia præferatur. Nam nihil commune habent Deo dicatæ ſanctimoniales iſtæ cum mundo, niſi quod vivunt. Servant enim paternam inſtitutionem, & ab omni hominum aſpectu remotæ, caſtum Deo templum conſervant.* Ita ille. Hoc monaſterium indubia inſtituerat Petrus ad formam Marciniacenſis, quod ſanctus Hugo conſtruxerat. Perſtat etiam nunc hoc monaſterium, quod Gabriella de Poloniaco * abbatiſſa ad ſtrictiorem diſciplinam revocavit, dimiſſis Caſarum & Boni-loci abbatiis, quas habebat. De Petri Venerabilis in abbatia Cluniacenſi ſucceſſore mox agendum, poſtquam pauca quædam, quæ ad reliqua hujus anni eventa pertinent, diximus.

* *Lavennæ.*

* *de Polignac.*

CVIII. Graſſano monaſterio facta donatio

In monte-ferrato conditum eſt poſt medium ſæculum decimum Graſſani monaſterium ab Aledramo ſeu Aleramo comite, de cujus primordiis in tomo tertio (*f*) egimus. Eidem loco ſe munificum exhibuit hoc anno Guillelmus (*g*) marchio filius Rainerii quondam etiam marchionis cum Julita coniuge ſua, filia marchionis Leopoldi de Auſtria, qui donationes omnes *ab Aleramo primævo anteceſſore* ſuo *in marchia*

(*f*) *lib. 46. n. 43.*

(*g*) *Bibl. Sab. p. 210.*

ANN. CHR. 1156. *thia, ſeu a quolibet alio anteceſſore, de ejuſdem Alerami ſtirpe deſcendente*, factas confirmarunt, & quædam alia de ſuo addiderunt. *Actum in prædicto caſtro, quod vocatur Gracianum* ſeu Graſſanum hoc anno quarta die menſis Mail, indictione IV. Hoc monaſterium, ut alias dixi, ad ſimplex ſacerdotium redactum eſt.

ANN. CHR. 1157. CIX. Cluniacenſes rejecto Roberto Hugonem abbatem eligunt.

POſt Petri Venerabilis exceſſum, ubi de ſubſtituendo ſucceſſore actum eſt, pars Cluniacenſium tumultuarie quemdam extraneum, ſcilicet *Robertum Groſſum, cognatum comitis Flandriæ, pro parentela*, inquit Robertus de Monte, id eſt ob ſplendorem generis, elegerunt, reclamantibus cæteris maturioris judicii, maxime illis, qui *de eodem monaſterio ad paſtoralem curam aſſumti fuerant*: ex quibus unus fuit haud dubie Henricus epiſcopus Wintonienſis, qui tunc Cluniaci demorabatur. Cum electioni ſuæ multos adverſari videret Robertus, Romam cum ſuis fautoribus properavit, ut electionem ſuam ab Hadriano papa confirmari curaret. At contra accidit; nam ille depoſitus, & in reditu cum ſociis ſuis morte interceptus eſt, teſtante Roberto de Monte. Unde in ſerie abbatum Cluniacenſium locum non habet.

CX. Petri Cellenſis ad eum epiſtola. (a) *Petr. Cell. l. 2. ep. 20.*

Itaque nova electione Hugo prior Cluniacenſis creatus eſt abbas, ejus nominis tertius, ſicque Cluniacenſi familiæ paa & tranquillitas reddita eſt; qua de re Petrus Cellenſis Hugoni novo abbati gratulatur (*a*) bis verbis. *Serenior poſt nubila dies ſuccedit: dulcedo creſcit ex amaritudine præcedenti: ruina ſtatum amplius commendat. Sic in auditu commotionis magnæ, quæ in Cluniacenſi electione facta eſt, non parum concuſſa ſunt viſcera noſtra: ſed rurſum in concordia lætata eſt anima noſtra. Ab occaſu enim ſancti patris noſtri prædeceſſoris veſtri, earenus tamquam parturiens erat, donec reciperet virum alium, qui conſolaretur eam ab operibus ſuis. In dolore ſuſpirabat: ſed ecce jam non meminit preſſuræ propter gaudium: quia & libertatem recepit, & unum de filiis uteri ſui cum principibus populi ſui collaudavit.* Et poſt multa Petrus ad Hugonem abbatem hæc verba convertit. O *abbas Cluniacenſis, atteude, quia fecit tibi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen ejus. Fecit tibi ut Deus, ut pius, ut bonus. Exaltavit humilem, depoſuit potentem. Ecce itaque oculus monachorum factus es, ſpeculum & exemplar hujus ordinis. Si oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus monachorum, quod eſt congregatio Cluniacenſis, lucidum erit: ſi autem nequam fuerit, etiam corpus tenebroſum erit. Vide ergo, ne lumen, quod in te eſt, tenebræ ſint, ut ſic loquar.* Hactenus Petrus Cellenſis.

CXI. Eruſdem epiſtola ad Caziacenſes. (b) *id. ibid. ep. 15.*

Idem in alia epiſtola (*b*) Caaiacenſes monachos ad pacem & concordiam hortatur in eligendo abbate, haud dubie poſt Simonem abbatem ſuperius laudatum, qui eos relinquere, & Claram-vallem ſecedere voiebat. Hos itaque ad concordiam in electione ſervandam, fugiendamque diſcordiam hortatur, propoſito exemplo ſcandali, quod ex Cluniacenſium diſcordia ortum eſt. *Caſus fortium*, inquit, *terrere debet fortunam pauperum... In proximo Cluniacenſi eccleſia, antiquitate ſenior, religione ferventior, rerum abundantia plenior, multitudine numeroſior, quid fecit? Scandalum parvulis, piis mœſtitiam, religioſis verecundiam, amicis pudoris jacturam, univerſa eccleſia velamen opprobrii. Ubi enim ambitur honor ſecularis ſub tegumento religionis, quando ab eodem arcebitur crudus animus in maturitate dilectionis? Si ita favus mellis aceſcit, quid abſinthii amaritudo, quid aceti faciet acredo?* Denique ſic concludit. *Maneant igitur in vobis unitas, pax, & concordia, at idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata. Quamdiu patrem veſtrum, immo noſtrum, vobiſcum retinere poteritis, alium ne cogitetis. At ubi inevitabili cogente neceſſitate aliter diſponendum fuerit; Spiritus-paraclitus invocandus, cœtus ſanctorum convocandus: & vir bonus, religioſus, diſcretus, litteratus, pius, & in ſancta religione enutritus, qui patris veſtri imitator ſit, omni modo inveſtigandus.* Sic pia Petri ad Caziacenſes admonitio definit.

CXII. Simonis abbatis ſucceſſores. (c) *Exord. Ciſt. l. 3. c. 28.*

Verum retineri non potuit Simon abbas, quo minus ad Claræ-vallenſes migraret, quod Bernardo vivente impetrare non potuerat. Non itaque ante hunc annum illuc migravit: *ubi magno* (*c*) *Dei dono, magnoque miraculo ſeptennium ſupervivens, mirabile prorſus in tali ætate ac infirmitate, fervoris ac devotionis exemplum omnibus reliquiſſe* traditur. In ejus locum ſuffectus Caziaci Helias uſque ad annos circiter quatuordecim; tum Ebalus, quem *ſpeciali dilectione, tam pro litteraturæ, quam pro religione* ampleſti ſe teſtatus eſt Matthæus Trecenſis præſul, in literis *Ebalo venerando abbati* inſcriptis; nec minori honore proſecutus Henricus epiſcopus Argentinenſis, qui in ejus gratiam Ruffiaci cellam beati Valentini martyris in diœceſi Baſileenſi erexit anno MCLXXXIII. De Gaufrido, Nicolao & Raynaldo Ebali ſucceſſoribus nihil notatu dignum. Robertus II. loco ſuo commemorandus erit.

Apud

Apud Claram-vallem venerabilis Robertus de Brugis Chriſto morienti vitam ſuam litavit. *Tranſactis* quippe *tribus annis & dimidio*, ut habet liber ſepulcrorum Claræ-vallis, *cum die ſancto paraſtreves nudis pedibus inceſſiſſet, vehementerque frigore affligitur ſuiſſet; ad vigilias ſequentis ſabbati tam gravi febre correptus eſt, ut non ſine difficultate poterit ex ſtallo ſuo fratrum manibus in infirmitorium deportari, ubi eadem febre paucis diebus vexatus, in confeſſione pura & humili perſeveranti, non ſine magno planctu totius congregationis, III. kal. Maii in Domino requievit.* Ex his Roberti obitum Manricus ad hunc annum refert: & ita quidem exigit tempus ttium annorum ac dimidii, quo Robertus poſt Bernardum Claræ-valli præfuiſſe dicitur. Verum ſuper aliis ejus mortis circumſtantiis non levis difficultas. Robertus quippe ad vigilias ſabbati-ſancti letali febre correptus fuiſſe dicitur & *paucis diebus* ſuperſtes, & demum ttt. Kal. Maii obiiſſe. Atqui hoc anno MCLVII. paſcha in ultimum diem Martii incidebat. Itaque, ſi Robertus III. Kal. Maii deceſſit non *paucis diebus*, ſed integro fere menſe ſupervixit. Longe minor eſſet difficultas de anno ſequenti, quo paſcha in duodecimus kal. Maii incidebat. Huc calculo quadrat appendix Valcellenſium a Miræo relata, in qua Roberti obitus differtur in annum ſequentem. Verum hunc nodum tetigiſſe ſufficiat. Ejus memoria in faſtis monaſticis III. Kal. Maii conſignatur.

ANN. CHR. 1157. CXIII. Robertus Claræ-vallis abbas obit.

Roberto ſubrogatus eſt venerabilis Faſtredus ſeu Faſtradus, tunc Camberonenſis in Hannonia abbas, vir inſigni pietate, modeſtia, zelo & doctrina præditus: qui ad faciendam electionem vocatus, accedere noluit, veritus id quod accidit. Cum rumor de ejus electione ad ipſum perveniſſet, fugam arripuit, & in domo Vallis-ſancti-Petri, quæ Cartuſienſium eſt in diœceſi Laudunenſi, per dies aliquot latuit: ſed tandem beatiſſimæ Virginis Deiparæ monitu electioni acquievit. In habitu & cultu nihil ſingulare admittere voluit: hoc unum præ cæteris ſe timere profeſſus, ne occaſione abbatialis dignitatis, pauperem vitam, quam profeſſus erat, deſereret, & monachi præmium perderet: quod utinam omnium clauſtralium prælatorum animis aite infixum eſſet!

CXIV. Faſtredus ei ſuccedit.

Faſtredi zelus & ſtudium in rem monaſticam nullo alio argumento melius probari poteſt, quam præclara illa epiſtola, quæ cuidam Claræ-vallenſis lineæ abbati inſcripta eſt, cui *ſpiritum majoris evangelicæ paupertatis* apprecatur. In illa epiſtola, cujuſdam relatu ſe comperiſſe ait, quod abbas ille tegulæ ſuæ oblitus, in domo hoſpitum, etiam deficientibus hoſpitibus, menſam inſtruat; quod ornatiori habitu indutus incedat, quam ordinis ſtatuta præſcribant. *Non hæc vita eſt*, inquit, *quam me, & te docuit pater & prædeceſſor noſter Bernardus felicis recordationis; nec modus, quem noſtri ſacri ordinis abbates & monachi ſequuntur, qui non pane ex avena confecto, & herbis ſine oleo & abdomine coctis enutrierunt, & fabis piſiſque, ipſo etiam paſchatis feſto die; quæ auſteritas, vel ſimilis, in omnibus ordinis domibus obſervatur. Et tu, quaſi hujus ordinis non fores, cibos tibi procuras delicatos & lautos, ut gula faciat ſatis? Si abbas, & tuorum regula & exemplum es; qui audet carnes lautas, piſces recentes diverſimode paratos, & panem extra monaſterium a mulieribus coctam comedere? Non ſine pudore dico, quod tamen dicendum: quod multi ſunt in via Dei, ſubditi ſuo abbate, navigantes aanclero, milites duce perfectiores; quodque tuo in monaſterio multi reperiantur, qui eo tempore, quo tu horas noctis cœnis opiaris & ſuperfluis tranſigis, ipſi orationi vacant, & ad expiandas culpas & earum remiſſionem diſciplinas ſumunt. Quam procul abes, pater & frater mi, a ſocii noſtri perfectione, qui ipſo novitiatus anno obiit, quemque abſtinentiæ rigor adeo uſque comitatus eſt! Magna enim aauſta captat, & ovi cocti deſiderio affectus, indicare voluit, (ne voluntatis & appetitus negati merito exciderat) niſi ultimo vitæ puncto, dumque jam animam ageret, abbate prius promitteate, illum ad hoc deſiderium explendum non adactam iri.* Hæc certe præclara ſunt, & ad informandos prælatorum mores in primis accommoda: ſed quæ paullo infra ſequuntur, etiam ſubditis, id eſt monachis, maxime congruunt; ſic enim Faſtredus, quibuſdam interpoſitis proſequitur. *Crede mihi, pater mi, ſæpius ſanctum Bernardum pultes ex farina confectas, addito oleo & melle, cum ſcrupulo edentem vidi ad ſtomachum calefaciendum. Dumque eum de hac auſteritate accuſarem, mihi reſpondit:* Fili mi, *ſi monachi obligationem noſſes, omnis buccella, quam edis, lacrymis irriganda foret. In hoc enim monaſterium intramus, ut peccata noſtra & populi deploremus; & panem, quem ſuis laboribus, pararunt, comedentes, horum peccata comedimus, ut ea, tamquam propria, diſcamus. Addebatque:* Nec ſufficit monacho infirmitates allegare: *ſancti enim patres, majores noſtri, valles humidas & declives, monaſteriis exſtruendis indagabant, ut ſæpe infirmi monachi, & mortem ante oculos habentes, ſecuri non viverent. Si ergo ſancti agritudinis media inquirunt, quare tu illa indagas, ut ſanus habearis? & ſi ipſi medium hoc tantorum bonorum cauſa nobis acceſſus*

CXV. Faſtredi inſignis epiſtola.

ANN. CHR. 1157.

ſunt, quæ diſpenſatione tu monaſterii bona, infirmitatis excuſatione, in corporis tui commoditates, inſumis & prodigis. Hactenus Faſtredus, cujus ſententia his Annalibus non male convenire viſa eſt.

CXVI. Serlo & Guerricus abbates mortui.

Robertum Claræ-valleoſem e veſtigio ſubſecutus eſt Serlo Savigniacenſis quondam abbas, qui ſe ſuaque monaſteria Ciſtercienſi capitulo ſubjecerat, & dimiſſa, quæ ipſi relicta erat, præfectura, Claram-vallem ſe receperat. Ejus obitus notatur IV. idus Decembris.

Guerrici abbatis Igniacenſis obitum ad hunc annum etiam refert Manricus: at eum ante duos circiter annos obiiſſe ex eo intelligitur, quod Gaufridus, ejus in abbatiali munere ſucceſſor, ſocietatem cum noſtris Remigianis (*a*) iniit an. MCLV. Guerrici pietatem & doctrinam teſtantur ejus ſermones, in quibus S. Bernardi ſtilum & ingenium propius aſſecutus eſt. Sub finem vitæ eximium religioſæ modeſtiæ & obedientiæ ſpecimen edidit. Cum enim ad extrema (*b*) deveniſſet; & conſcientiæ ſecretiores angulos rimaretur, ne qu'd forte perperam geſtum diſtricto judici ingratum præteremiſſet; in memoriam rediit libellus ſermonum quos inconſulto capitulo generali (quod patres vetuerant) ediderat. Quam ob rem graviter ingemiſcens, inobedientiæ crimen coram fratribus ſe incurriſſe confeſſus eſt: ad quod expiandum allatos ſermones in ignem proiici juſſit; periiſſentque omnino piiſſimi illi ſermones, ni alia exemplaria alibi ſuperfuiſſent. Qui ei ſucceſſit Gauſtidus abbas, quem alii Godefridum vocant, is S. Bernardi notarius fuit, ejuſque vitæ tres poſteriores libros poſt Willelmom & Ernaldum abbates, qui duos priores libros ſcripſere, compoſuit, ac demum poſt Faſtredum tertius Claræ-vallis abbas factus eſt.

(*a*) *Marlot. t. 2. p. 870.*

(*b*) *Exord. Ciſt. l. 3. c. 8.*

CXVII. Bonæ-aquæ monaſterium conditur. * *Bonnaigue.*

In pago Lemovicino monaſterium beatæ Mariæ de Bona-aqua tunc temporis conſtrui cœptum eſt. Hujus rei cauſa Willelmus (*d*) *Uſſel* & Petrus ejus frater dederunt Deo & B. Mariæ, in præſentia domni Stephani, primi Obazinæ abbatis, locum qui vocatur Bona-aqua *, ad ædificandam abbatiam, eo pacto, ut ordo monaſticus ſecundum Domini præceptum & B. Benedicti regulam perpetuis ibidem temporibus teneretur. Actum hoc anno, regnante Lodoico rege, Geraldo-Hectore Lemovicenſium epiſcopo. Hæc ex litteris ipſius Willelmi de Uſſello, quæ in chartaceo codice illius monaſterii aſſervantur. In reſcripto tamen Gregorii IX. pro eadem abbatia, *nobilis vir Ebolus, dominus de Uſſello, fundator monaſterii* dicitur, nimirum quod multa eidem prædia, multaſque poſſeſſiones contulerit. Sita eſt hæc abbatia in confinio Lemovicenſis diœceſis & Claromontanæ, tribus admodum leucis ab Uſſello, ſex a Meimaco; ſuntque principio nigrorum monachorum, poſtea Ciſtercienſium, qui eam hactenus poſſident. Primus ejus loci abbas fuit Amelius, cujus ſucceſſores recenſere non eſt noſtri inſtituti.

(*d*) *Chaſa. t. 4. p. 649.*

CXVIII. S. Juliani Turonenſis abbatis electio.

Engelbaudo Turonenſi archiepiſcopo ſucceſſit hoc anno Joſcius, qui Aimerici, Butgulienſis abbatis cauſam contra priorem Caſtri-fortis, ejuſque aſſeclas ſtrenue propugnavit, ut ſuperius (*c*) diximus. Turonenſi S. Juliani monaſterio tunc præerat Aymericus alter: quo mortuo, ſucceſſoris electioni Joſcium archiepiſcopum intereſſe non debere contendebant. Quapropter ad Ludovicum regem ſcripſit (*d*) Joſcius, migraviſſe nuper a ſæculo abbarem ſancti Juliani, cujus monaſterium *de regali* ejus & ſuo fundatum ſit, ſeque illius abbatiæ eſſe advocatum, & ad ſe, ſicut ad principem ſuum, monachos de electione ſua *intendere* debere. *Verum tamen de amultis noſtris quidam*, inquit, *auribus monachorum inſtillant aliter, veſtræ dignitati & noſtræ quod ſus eſt dominii derogantes. Animadvertite igitur, princeps noſter, ne quod veſtrum eſt, ad alterius tranſeat principatum.* Itaque monachis illis regali auctoritate præcipi rogat archiepiſcopus, ut, ſicut a fundatione ſua in abbatum electionibus *Turonenſi archiepiſcopo ſemper intenderunt*, nihil novi immutare præſumant; alias regalia ipſis intetdicenda. In fine rogat archiepiſcopus, ut rex hac de re ad papam ſcribat. Quid inde ſecutum ſit ignoramus. Aymerico ſubſtituetus Garinus, aliis Garnerius, rem ſtrenue adminiſtravit, cujus ſucceſſorum nomina duntaxat novimus.

(*c*) *ſupr. n. 99.*

(*d*) *Chaſa. t. 4. p. 649.*

CXIX. S. Audoeni & S. Georgii abbates.

Apud Rotomagum in monaſterio S. Audoeni Fraternus ſeu Freherius abbas, infirmitate confectus, dignitatem ſponte abdicavit, ut quietius viveret, & ad mortem ſe præpararet. Suffectus in ejus locum Rogerius de Aquila monachus Cadomenſis, *vir religioſus ac timens Dominum*, teſte Roberto de Monte, hoc ipſo anno cum Mathilde abbatiſſa Almaneſcienſi ſuper quibuſdam juribus concordiam iniit. Mortuus eſt anno MCLXVII. quo anno idem Robertus ita ſcribit. *Ante quadrageſima rex venit Rotomagum*, ſcilicet Henricus II. rex Angliæ; *& mortuo Rogerio abbate S. Audoeni, viro ſummæ religionis, eamdem abbatiam dedit Haimerico cellario Becci*, qui quatuor tantum annis eam rexit. De Richardo, Samſone & Gaufrido ejus ſucceſſoribus legenda Neuſtria-pia.

Io

In monaſterio S. Georgii de Bauchervilla prope Rotomagum deceſſit etiam hoc anno Ludovicus, ejus loci primus abbas, ut Robertus de Monte nos docet, cique ſucceſſit Victor, monachus S. Victoris in Caletis, qui ad ſæculum tertium-decimum pervenit. ANN. CHR. 1157.

CXX. S. Columbæ Odo abbas.

Apud Senonas in monaſterio S. Columbæ Girardo abbati jam ab anno præcedente ſucceſſerat Odo monachus Foſſatenſis, cui Hadrianus IV. eodem anno ampliſſimum privilegium indulſit, *datum Laterani per manum Alberti ſancti Adriani diaconi cardinalis, vicem domini Rolandi S. R. E. presbyteri cardinalis & cancellarii gerentis*, XVII. *kal. Decembris indictione* VI. quo tempore Rolandus cancellarius cum Bernardo S. Clementis presbytero cardinali in Germaniam legatus erat ad Fridericum imperatorem, a quo male habiti ſunt. Novam S. Columbæ baſilicam exſtruxit, aut certe abſolvit Odo, eamque ab Alexandro III. cum Senonis eſſet, conſecrari curavit anno MCLXIV. qui ejuſdem Odonis abbatis ſupremus fuit, ut ſuo loco amplius exponemus. Ejuſdem Odonis ad Ludovicum Juniorem epiſtola exſtat apud Cheſnium (*a*), quæ nihil pro noſtris Annalibus notatu dignum continet.

(*a*) *Cheſn. t. 4. p. 740.*

CXXI. Ulmeti monaſterium duplex.

In diœceſi Catalaunenſi apud Ulmetum tunc exſtabant ſancti Johannis monaſterium duplex, monachorum ſcilicet ac ſanctimonialium. Id nos docet diploma Boſonis (*b*) Catalaunenſis epiſcopi, confirmantis donationem eidem loco factam a Guerrano de Oſchara: qui pro remedio animæ ſuæ, & pro filia ſua Gertrude, *ut ſanctimonialis fieret, dedit in eleemoſynam ſancto Joanni de Ulmeto, & monachis ſanctimonialibuſque ibidem manentibus, molendinum unum & manſum juxta, cum prata apud Rubeca curtem ſuper Everam fluvium ſitum*, & alia nonnulla, quæ in ipſius Boſonis epiſcopi litteris continentur. Teſtes Hadevildis comitiſſa de Domno-Petro, Helias-Raynaldus ejus avunculus, Willelmus *de Buxei*. Acta ſunt hæc anno ab incarnatione Domini MCLVII. (*b*) *Perard. p. 238.*

CXXII. Corbeienſium lis de parochia S. Thomæ.

In Corbeienſi monaſterio per id tempus orta controverſia eſt inter Nicolaum abbatem & Theodericum Ambianorum epiſcopum ſuper eccleſia parochiali ſancti Thomæ in vico Pratorum, quam epiſcopus ſibi competere adverſus abbatem contendebat. Cauſa ad Hadrianum papam delata, eam dijudicandam pontifex commiſit Miloni Morinenſi & Godeſcalco Atrebatenſi epiſcopis, ea lege, ut, ſi abbas quadraginta annorum poſſeſſionem pacificam & non interruptam teſtibus idoneis probare poſſet, vicus & eccleſia ei adjudicaretur. Cauſa hæc in præſentia prædicti Milonis epiſcopi & Balduini II. Noviomenſis ventilata eſt coram Samſone archiepiſcopo vice Godeſcalci Atrebatenſis; probataque quadragenaria Corbeienſium legitima poſſeſſione, ſecundum eos dicta ſententia eſt. *Actum Remis anno incarnati Verbi* MCLVII. *indictione* VI. *regnante Ludovico nobiliſſimo Francorum rege anno* XXI. *archiepiſcopatus autem domni Samſonis anno* XVIII *Robertus cancellarius recognovit, ſcripſit & ſubſcripſit*. Eamdem ſententiam Hadrianus papa Idibus Decembris auctoritate pontificia roboravit. Hæc ſancti Thomæ eccleſia hactenus ſubeſt juriſdictioni Corbeienſi.

CXXIII. Plures Hadriani papæ epiſtolæ ad Wibaldum.

[Fridericus imperator inflatus victoria quam de Polonis anno MCLVII. retulit, acceſſit ſe ad expeditionem Italicam. Tunc Hadrianus papa audiens quoſdam elaborare, ut *in animo ejus ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ devotionem exſtinguant*, litteris ſuis Wibaldum abbatem Corbeienſem hortatus eſt, imperatori ſuggeret, ut in veneratione ſedis apoſtolicæ permaneat. Commendavit etiam legatos ſuos ad imperatorem directos, & ut eos modis omnibus ſtudeat honorare. Scripſit quoque ei in gratiam Camaldulenſium Botardingorum, & S. Petri de Rota, *qui aſſidue Deo ſtudent deſervire, qui licet ſint temporalibus pauperes, theſauro tamen indeficienti locupletes eſſe creduntur*, ne aliquam jacturam ab exercitu patiantur. Eidem quoque & archiepiſcopo Colonienſi atque Conſtantienſi præſuli commendat monaſterium S. Antimi. Eamdem ob cauſam ſcripſit Wibaldo & epiſcopo Bavembergenſi pro abbare & conventu Farfenſi]

CXXIV. Novam Wibaldus ad Græcos legationem ſuſcipit, & obit.

[Interim vero novam Wibaldus ad Græcos legationem ab imperatore ſuſcepit, a qua dum reverteretur tantus vir ordinis noſtri decus, lumen imperii, eccleſiæ Romanæ difficillimis temporibus in Germania columen, Butelliæ in Paphlagonia, ut tradunt breviores Stabulenſium annales, Græcorum perfidia occubuit XIV. kal. Auguſti, anno MCLVIII. Oſſa ejus in baſilica civitatis depoſita, Stabuletum, agente Etlebaldo fratre ejus & ſucceſſore honorificentiſſime tranſlata ſunt anno ſequenti, & celebrante exſequias Heorico Leodienſi epiſcopo in choro VII. kal. Auguſti condita fuere.]

CXXV. Concilium Remenſe.

[Anno MCLVII. Remis ſub Samſone archiepiſcopo celebratum eſt concilium, ubi ſeptem ſunt edita capitula, quorum ſextum eſt *de regularibus qui tenent parochias*; ſtatuitque, ut ſi quis abbas alicui ex his qui ſibi ſubſunt eccleſiæ curam com-

ANN. CHR. 1137. miſerit, eum epiſcopo præſentet emancipatum, *ſicque cura accepta, ſine licentia epiſcopi eum removere a monaſterio atque revocare ad clauſtrum poteſtatem abbas non habeat*. Septimum eſt de ſanctimonialibus, *ut ſecundum profeſſionis ſuæ normam ſimplicibus agnuiſque veſtibus ſint contentæ, omneſque ad clauſtrum ab habituenlis indecentibus revocentur, ut intra clauſtra monaſterii, ubi vix tutæ ſunt, earum corpora & corda inviolata Domino conſerventur.*]

CXXVI. Adelbern levitæ Gregoriale. [Circa hæc tempora Adelbertus Levita defloravit ex libris moralium S. Gregorii loca ad inſtructionem aptiora, quod quidem opuſculum reperi in mſ. codice S. Ildii Claromontenſis ab annis circiter DC. exaratum cum hoc titulo, *Incipit Prologus Adalberti Levitæ ad Herimannum presbyterum, in quo promittit ei opuſculum exceptum quaſi lilia candentia a moralibus quæ B. Gregorius Spiritu ſancto afflatus luculentiſſimo ſermone diſſerit*. Idem ſe reperiſſe teſtatur in mſ. Prænonſtratenſi Mabillonius, tom. 1. analectorum, pag. 17. Idem & nos reperimus in mſ. S. Petri Salincurtenſis ordinis Prænonſtratenſis in diœceſi Ambianenſi, in Carolilocenſi ordinis Ciſtercienſis, in Grandimontenſi prope Lemovicas. Et in Grandimontenſi quidem ad calcem hæc leguntur: *Ego Adalbertus licet indignus monachus atque ſacerdos, qui ex moralibus B. Gregorii in Job edidi, ſtudui colligere flores, humiliter ac ſummiſſe omnibus legentibus per ineffabilem Trinitatem precor & ſuppleo, hortor & ſuadeo, atque totis ex præcordiis enixius expoſtulo, ut pro mole peccaminum omnipotenti Deo, qui cuncta creavit e nihilo, qui omnia quæcumque voluit, fecit in cælo & in terra, qui eſt judex vivorum & mortuorum, preces ex imis viſceribus fundant, ut & noſtra errata propitius indulgeat, & ſuam gloriaſiſſimam viſionem in cæleſti regno cum omnibus Sanctis pro ſua gratuita & immenſa clementia æternaliter frui concedat. Amen.* In alio codice Grandimontenſi habentur alia ex operibus S. Gregorii excerpta in libros XVI. diſtributa, quibus præmittitur index capitulorum cum hoc titulo, *Hæc capitula ſunt in libro diſtinctionum, & non ſunt in Gregoriano Garnerio.*]

AD-

ADDENDA ET CORRIGENDA
AD TOMOS PRIORES.

AD TOMUM PRIMUM.

IN *libro* 1. *Annalium Benedictinorum pag.* 19. De S. Cæſarii Arelatenſis regula pro virginibus loquens Mabillonius, ait: *hæc eſt regula, quam B. Radegundis in Pictavenſi S. Crucis parthenone ſecuta eſt.* Quod quidem comprobatur ex præclara Cæſariæ Arelatenſis abbatiſſæ ad S. Radegundem epiſtola cum ei regulam miſit. Hæc ſi Mabillonio innotuiſſet, tanti certe illam æſtimaſſet, ut religioni duxiſſet vel unum ejus apicem præterire: quapropter eam ex mſſ. codice Boheriano Divionis deſcriptam hic integram referimus.

Epiſtola Ceſariæ incipit.

Dominabus ſanctis Richildi & Radegundi Cæſaria exigua. Veniente miſſo veſtro & relectis apicibus ſanctæ pietatis veſtræ, inæſtimabili & ſpiritali gaudio repleta ſum quia vos illud elegiſſe & tenere cognovi; unde vobis, Deo adjuvante, æternam vitam præpararetis, æternaſque divitias acquiratis, & exultatione cum ſanctis, quæ finem non habet. Dominus Deus noſter, qui erigit eliſos & compeditos abſolvit, & illuminat cæcos, ipſe vos dirigat in via recta. Ipſe vos doceat ſuam facere voluntarem, ipſe tribuat ut in præceptis ejus ambuletis, & mandata ejus cuſtodiatis, & in lege ejus meditemini, ſicut ait Pſalmiſta, *& in lege ejus meditabitur die ac nocte.* Et illud: *Præceptum Domini lucidum elluminans oculos, lex Domini irreprehenſibilis convertens animas.* Quam attente ſæculi homines cum regalia præcepta leguntur, audiunt; tam attente vos, cum lectiones divinæ leguntur, auſcultate. Tota mens, tota cogitatio, tota meditatio de Domini ſit præceptis. Sollicite timete illud: *Maledicti, qui declinant a mandatis tuis*, &, Qui unum vel minimum de mandatis Domini præceptum non cuſtodierit, minimus vocabitur in regno cælorum. Implete illud: *Meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Incorde meo abſconde eloquia, ut non peccem tibi.* Et quia vos dominas mihi in Chriſto cariſſimas dignatus eſt Dominus eligere in hæreditatem ſibi, gratias illi agite & benedicite cum in omni tempore. Abſtinete ab omni vitio, ab omni peccato, quia *qui facit peccatum, ſervus eſt peccati.* Diligite & timete Dominum, *quia oculi ſuper timentes eum, aures ejus ad preces eorum.* Sit in vobis cor mundum, cor pacificum. Eſtote mites & humiles, patientes, obedientes. Audite Dominum dicentem: *Super quem requieſcam, niſi per humilem & quietum? Depoſuit potentes de ſede & exaltavit humiles.* Licet ſanctum & bonum & laudabile, quod regulariter vivere optetis; ſed non eſt major, nec melior, nec pretioſior, nec ſplendidior ulla doctrina, quam evangelii lectio. Hoc videte, hoc tenete, quod Dominus & magiſter noſter Chriſtus & verbis docuit & exemplis implevit, qui tanta mirabilia in mundo fecit, quæ numerari non poſſunt; & tanta mala ſuſtinuit a perſecutoribus ſuis per patientiam, quæ vix credi poſſunt. Patientia eſt quæ nos Deo commendat. Audite Apoſtolum: *Si qui volunt pie vivere in Chriſto, perſecutionem patientur.* Sicut lætatur Deus in incipientia converſionis veſtræ, ita luget de ea diabolus, cui ſunt mille & mille nocendi artes, & quærit a Deo eſcam ſibi, & ideo inceſſabiliter orate, ut illi reſiſtat Deus. Viriliter agite & confortetur cor veſtrum. Audite ſcripturam dicentem: *Fili accedens ad ſervitutem Dei, ſta in juſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* Quam vitiliter & fortiter, ſi vi-

ri

ri fuiſſetis, pugnatum eratis contra inimicos veſtros, ne corpus percuteretur, tam conſtanter & viriliter pugnate contra diabolum, ut non veſtras animas occidat per conſilia & cogitationes peſſimas. Jugiter clamate Deo: *Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me feſtina. Deus ne longeris a me, Deus meus in auxilium meum reſpice. Adjutor meus eſto, ne derelinquas me. Adjuva me & ſalvus ero.* Attentæ eſtote, quando dicitis pſalmum, quod ibi dicit, & ipſe vos docet, *Pſalliter ſapienter*. Qualiter pro vobis ſtetit, pro vobis dum in cruce ſtaret: ita & vos ſicut crucifixæ ſtate ad opus Dei: non aliud cogitetis, nec loqui præſumatis, nec aliquid operari. Per omnia pacificæ eſtote, quia factus eſt in pace locus ejus: *Beati pacifici quoniam filii Dei vocabuntur: Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Pax multa diligentibus nomen tuum Domine, & non eſt illis ſcandalum;* quia non valet virginitas carnis, ubi habita iracundia cordis. Et alibi ſcriptura dicit, pacificos & concordes atque unanimes in domo ſua Deus eſſe præcepit. Saluto humilitate & caritate, qua debeo, plus quam dici poteſt, licet minima & negligens. Deum deprecor, ut vos tegere protegere & conſervare dignetur, ut qui vobis incipientiam donavit donet & perfectionem, quia non qui cœperit, ſed qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit. Sicut noſtra humilitas exſultat & gaudet in Domino de veſtra incipientia: ita & Dominus & angeli ejus lætentur de veſtra converſatione & perfectione. Habes, & ſcio quia abundas facultate; da quantum potes pauperibus. Theſauriza tibi theſauros in cælo, ut impleatus in te illud: *Diſperſit, dedit pauperibus, juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi*, ſicut ſcriptum eſt: *Sicut aqua exſtinguit ignem, ita eleemoſyna peccatum.* Spes in Deo ſit, quia ſcriptum eſt: *Maledictus homo, qui ſpem ſuam ponit in homine*. Et nulla ſit de intrantibus quæ non litteras diſcat. Omnes pſalterium memoriter teneant: ſicut jam dixi, hoc per omnia ſtudete impiere, quod in evangelio legitis. Ego feci quod præcipiſtis, tranſmiſi exemplar de regula, quod nobis beatæ & ſanctæ recordationis dominus papa Cæſarius fecit: vos videte quomodo eam cuſtodiatis. Certa ſit, dominans ſit caritas veſtra, quia ſecundum eam vixeritis, inter ſapientes virgines locum accipietis, & introducet vos Dominus in regnum ſuum, & percipietis quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus diligentibus ſe in regione vivorum, ubi exultabunt ſancti in gloria, ubi gaudentes & exultantes in Domino dicetis: *Fecit nobis magna qui potens eſt & ſanctum nomen ejus*. Et illud: *Eduxit populum ſuum in exultatione, & electos ſuos in lætitia*, ad quam vos Dominus immaculatas faciat pervenire, qui regnat in ſæcula ſæculorum, amen.

Pervenit ad me quod nimis abſtineas. Totum rationabiliter fac, ſi tu mihi vivas, & ſemper poſſis; nam ſi per iſtam nimietatem cœperis infirmari, poſtea, quod Deus non faciat, neceſſe tibi erit delicias requirere, & extra hotam accipere, & non poteris illas benedictas regere. Audite quid Dominus in evangelio dicat: *Non quod intrat in os coinquinat hominem;* & apoſtolus, *Rationabile ſit obſequium veſtrum*. Totum ſic fac domina, quomodo in regula habes quam expetiſti, ut benedicatur & collaudetur Deus de tua bona converſatione, & ſis forma fidelium: quia *qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum*. Gaudete ergo & exſultate in Domino, venerabiles in Chriſto ſorores, & gratias illi jugiter agite, qui vos de tenebroſa hujus ſæculi converſatione ad portum quietis & religionis vocare dignatus eſt. Cogitate jugiter unde exiſtis, & ubi pervenire meruiſtis. Reliquiſtis fideliter mundi tenebras, & lucem Chriſti feliciter videre cupiſtis. Contemſiſtis libidinis incendium, & ad caſtitatis refrigerium perveniſtis. Et quia vobis uſque ad exitum vitæ non deerit pugna, quantum eſtis ſecuræ de præteritis, tantum eſtote ſollicitæ de futuris. Omnia enim peccata vel crimina cito ad nos revertuntur, ſi non quotidie bonis operibus expugnentur. Audite apoſtolum Petrum dicentem: *Sobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus, tamquam leo rugiens, circuit quærens quem devoret*. Quamdiu in hoc corpore vivimus, die noctuque, Chriſto Domino adjutore & duce contra diabolum pugnemus. Sunt aliquantæ negligentes & tepidæ, quæ putant quod illis ſufficiat veſtem mutaſſe. Veſtes enim deponere & religioſas aſſumere, unius horæ momento poſſumus: mores vero bonorum jugiter retinere, quamdiu vivimus, Chriſto adjutore laborare debemus. Omnis anima quæ religionem ſervare deſiderat, gulam, concupiſcentiam & ebrietatem vitare tota fidei virtute contendat: ita ut nec præ nimia abſtinentia corpus illius debiliteur, neque per deliciarum abundantiam ad luxuriam provocetur. Lectiones divinas jugiter aut legite aut audite, quia ipſæ ſunt ornamenta animæ: ex ipſis margaritas auribus veſtris appendite, ex ipſis anulos & dextralia. Dum bona opera jugiter exercetis his ornamentis decoramini. Quæ vero religionem immaculato corde deſiderat cuſtodire, ut immaculata in conſpectu Dei ambulet, in publico

blico aut numquam aut difficile procedat. Familiaritates virorum omnino quantum poteſtis, rarius habete ſi caſtitatem cuſtodire deſideratis, ne dicat aliquis: ſufficit mihi conſcientia mea, dicat ſibi quiſque de me quid voluerit; miſera & ſatis odibilis eſt Deo iſta excuſatio. Ecce ſecura es tu de conſcientia tua, numquid illius conſcientiam vides cum quo loqueris? Certiſſime ſciatis, qui femina quæ virorum familiaritatem non vitaverit, aut ſe aut alium cito perdet. Contra reliqua vitia oportet nos omni virtute reſiſtere: libidinem vero non potes expugnare niſi virorum conſortium fugeris. Si nobiles natæ eſtis, magis de religionis humilitate, quam de ſæculi dignitate gaudete. Audite Dominum dicentem: *Si quis reliquerit omnia & ſecutus me fuerit, centuplum recipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Si qua vero ex paupertate convertitur, Deo gratias agat, qui animas pauperum ſalvas facit, & qui liberavit eas de impedimento mundi. *Divites eguerunt & eſurierunt, inquirentes autem Dominum non deficient omni bono.* Omnes vos amate, ſi vultis ut Deus habitet in cordibus veſtris: quia ſcriptum eſt, Qui odit fratrem & ſororem ſuam, in tenebris ambulat, & neſcit quo eat, quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus. Sunt forte aliquæ quæ facultates ſuas parentibus derelinquant, & ſe inde exheredentur; audiant hæ dominum dicentem: *Venalite quæ poſſidetis, & date eleemoſynam & ecce omnia munda ſunt vobis. Diſperſit, dedit pauperibus, juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi.* Currite fideliter, ut poſſitis feliciter pervenire, & ſtare lætantes & exſultantes in conſpectu Domini Dei noſtri, qui vos dignatus eſt inter oves paſcuæ ſuæ eligere; & in regno ſuo ſicut in terreſtri miniſterio, ita in cæleſtibus ſævibus collocari præſtet, qui regnat in ſæcula ſæculorum, amen.

Explicit epiſtola Ceſariæ.

Pag. 44 In Stabulenſi monaſterio, dimiſſo Tungrenſi epiſcopatu, vitæ ſanctiſſimæ finem fecit beatus Remaclus, ibidemque ſepultus in oratorio S. Martini. Viſitur hactenus inter ſacras ejuſdem monaſterii reliquias cuculla ejus monaſtica ex rudi panno, quali ſere veſtes ſibi hodie conficiunt patres Capucini, & ejuſdem coloris, in qua Remacli paupertatis amorem prædicant varii ejuſdem materiæ panniculi, quibus paſſim lacera veſtis reſarcitur. Forma autem hujus cucullæ eſt inſtar veterum caſularum, quæ totum corpus circumdabant ſine manicis, ſed cum acuminato ſupetius affuto capurio, qualem nobis repræſentat S. Iſidorus in libro Etymologiarum, *Caſula eſt veſtis cucullata, per diminutionem a caſa, quod totum hominem tegat.* Et Theodemarus abbas Caſinenſis in epiſtola ad Carolum Magnum: *Cucullam eſſe dicimus, quam alio nomine caſulam vocamus.* Tantæ antiquitatis hoc in genere monumentum nullum umquam vidi pretioſius aut mirabilius; ſed neque Mabillonius: quapropter ad futurorum inſtructionem & ædificationem hic illud repræſentare juvat.

De re-

De regula quam in Stabulenſi monaſterio inſtituit S. Remaclus, non ſibi conſtat auctor novæ Galliæ chriſtianæ; nam prætermiſſa regula S. Benedicti, ſolum S. Columbani inſtitutum memorat. E contrario vero agens de Solemniacenſi monaſterio, in quo ipſe S. Remaclus primus abbas monachorum gregem gubernavit, ait eum ſub S. Benedicti regula militaſſe, addita & norma S. Columbani. Et certe litteræ S. Eligii, quas refert auctor in ſua Appendice, declarant ipſius fundatoris voluntatem, magna ſcilicet Solemniacenſi monaſterio beneficia contuliſſe, *tali tamen conditione interpoſita, ut vos vel ſucceſſores veſtri tramitem religionis ſanctiſſimorum Luxovienſis monaſterii conſequamini, & regulam beatiſſimorum patrum Benedicti & Columbani firmiter teneatis*:

AD

AD TOMUM II.

Pag. 34. Originem Sueſtrenſis parthenonis a pipino fundati, inveſtigavit Mabilionius, cujus inſtrumentum ſibi lectum fuiſſe aſſerit Broverus; nos vero ex chartario Epternacenſi deſcriptum edidimus tomo 1. Ampliſſimæ collectionis, pag. 20. Succeſſu vero temporis anno ſcilicet DCCCXCI. Arnolfus rex anno regni ſui IV. eamdem abbatiam, *ubi ſanctimoniales feminæ divinum ſubminiſtrant officium*, cuidam fideli presbytero Siginando illuſtri artifici tradidit. Paulo poſt idem *eximiarum artium Siginandus presbyter*, deprecatus eſt Arnolfum, *ut ipſe manu ſua propria, hoc ipſum quod ſibi tradidit monaſterium ad Deo acceptiſſimum locum Prumienſem* ... tribuendo firmaret. Quod quidem confirmavit, Zuentiboldus ejus filius anno DCCCXCV. regni ſui 1. *Actum in monaſterio S. Goaris confeſſoris*. Poſtea temporibus Caroli Simplicis viri potentes eamdem abbatiam *injuſta violentoque conamine* invaſerunt. Poſt multas autem ſine fructu reclamationes, Richardus abbas Prumienſis querelam de vi illata depoſuit apud Carolum regem, qui rem cupiens certo diffiniri in generali apud Heriſtallium placito, in conventu publico epiſcoporum, comitum & procerum re attentius examinata, Sueſtra Prumienſi abbatiæ eſt adjudicata *anno* XXII. *regnante domno Carolo rege, redintegrante* XVII. *largitore vero hereditate indepta* V. *Actum Heriſtallium palatium in Dei nomine feliciter*. Tandem regnante Ottone III. imperatore anno DCCCCXLVIII. viſis tot regum privilegiis, petente Ingranno abbate Prumienſi, in generali placito epiſcoporum, ducum, comitum & procerum in Nimaga auctoritate regia Prumienſi confirmata eſt. Hæc omnia uno intuitu inſpicienda huc referre libuit de varia Sueſtrenſis abbatiæ fortuna, quæ tandem in canonicarum collegium evaſit.

Pag. 34. Poſt Papulenum ſeu Papolenum Stabulenſe monaſterium adminiſtravit Rabangarius, Mabillonio aliiſque qui de Srabulenſibus rebus tractaverunt ignotus. Ejus notitiam debemus placito apud Glamanvillam habito coram Carolo Martello pro reſtitutione quarumdam villarum Stabuleto facienda, Toſni ſcilicet & Silveſtris-villæ. Eo in placito Rabangarius epiſcopus quaſdam protuliſſe chartas dicitur, quibus Rotgiſus dictas villas in beneficium ab anteceſſore Baboleno abbate accepiſſe memoratur. Hic autem Rabangarius abbas ter *epiſcopus*, ſemel vir apoſtolicus memoratur.

Pag. 45. Hoc eodem anno DCCXVI. *Vir illuſter Hedenus dux*, pro Dei timore „ ſuæque mercedis augmento, donavit, donatumque in perpetuum eſſe voluit, domno & in Chriſto patri Willibrordo in Meto, quod reſpicit ad Hamulum-Caſtellum, ubi & cogitabat Dei miſericordia per ipſius apoſtolici viri conſilium monaſterium conſtruere in parte occidentali ſuper fluvio Sala in pago Salvenſi, ipſas res quas pater & mater ejus derelliquerant ſibi, cum ſervis & ancillis VIII. quantumcumque ibidem habere videbatur, totum & integrum tradidit & transfudit, ut quidquid inde facere voluerit, liberam in omnibus habeat poteſtatem. *Actum publice Hamulo-Caſtello anno* 1. *Chilperici regis*, XIV. *kalendas Maias. Cato comes. Sigericus comes. Ego illuſter vir Hedericus dux donationem fieri volui & ſubſcripſi cum Theodrada conjuge mea. Ado nutricius Hedeni & Tiringus filius Hedeni, Adogoto Hererico, ego Richiſus clericus rogatus ſcripſi & reſcripſi.* *Ampliſ. Coll. t. 1. p. 22.*

Ad pag. 57. *in fine anni* 721. *adde*, Vitæ cæleſtis deſiderio, utque ſuæ ſaluti provideret Herelaef filius Badagaro, de rebus ſuis ad loca Sanctorum dare diſpoſuit, *hoc eſt ad Baſilicam SS. Apoſtolorum Petri & Pauli & S. Landeberti epiſcopi & martyris, quam nuper*, inquit, *conſtruximus in loco Baclao, ubi nunc domnus pater & pontifex Willibordus præeſſe videtur*, ſcilicet in ipſa Baclaoſ tres caſatos una cum Sala & curticle cum omni re appoſita quam ex materna hereditate poſſidebat, &c. *Actum loco Baclaos anno* 1. *Theodorici regis die* XII. *menſis Decembris. Ego Herelaef hanc donationis cartulam relegi & ſubſcripſi.*

Ad annum ſequentem proprie referenda eſt fundatio Prumienſis monaſterii, quod una cum filio Cariberto conſtruxit Bertrada ad fluvium Prumiam in proxima arce ſua *Murlebach*, in honorem B. Mariæ, SS. Petri & Pauli & S. Martini, cui præfecit Angloaldum abbatem. Fundationis chartam habes in tom. 1. Ampliſſimæ collectionis pag. 23. Ex qua Prumienſes noſtri aſſerunt Bertradam ſeu Bertradanam, quam faciunt aviam Bertæ Pippini regis uxoris, vere fundatricem eſſe Prumienſis monaſterii, utpote quæ vidua exiſtens in proxima arce *Murlebach*, cujus adhuc rudera exſtant, ad Prumiam fluvium conſtruxit in prato eccleſiam, adjunctis ædibus pro congregatione monachorum. Perſtat haſtenus in prato prima illa eccleſia, S. Benedicti capella dicta, ſed ruinam minans, in qua multi abbates, principes, & duces ſepulti jacent, fuitque ad noſtra uſque tempora Prumenſium monachorum

conditorium. Sed poſtea Pippinus, hortante Bertha uxore, proximo in loco longe ſplendidiorem exſtruxit baſilicam; eamqae tam pinguibus dotavit redditibus, ut pro fundatore haberi meruerit.

Lib. ATT. *num.* 12. *pag.* 4. Non confundenda cum S. Bertilla, Bertilendis illuſtris femina Deo in Calenſi parthenone conſecrata, cajus parer Wigibaldus & mater Oadrada: quæ ad fovendos S. Willibrordi apoſtolicos labores, inſignem eidem Sancto donationem fecit, relatam in Ampliſſima collectione noſtra tom. 1. pag. 17. *Actum publice in loco Cala* IV. *kalendas Auguſti anno* XVI. *regni domini noſtri Chuldeberti glorioſiſſimi regis*, &c.

Annal. t. 2. p. 9.

Pag. 186. *ad annum* 761. Refert Mabillonius * obitum Baldeberti epiſcopi & abbatis Morbacenſis, qui Romano abbati, S. Pirminii ſucceſſori ſuffectus fuerat. Biennio ante eidem Baldeberto epiſcopo, & abbati *cum monachis quos Dominus de diverſis provinciis propter nomen ſuum* ibidem adunavit, Rudmundus clericus *pro timore Dei, & aeterna retributione, animæ meæ*, inquit, *remedio, & indulgentia peccatorum*, inſignem donationem fecit *in pago Alſacenſi in loco nuncupato villa Laelinſſine*, quod vocatur *Heloldouiare*, nimirum quidquid poſſidere videbatur *in caſtris, campis, terris, araturis, pratis, ſilvis*, &c. *Actum in monaſterio S. Gregorii, quod vocatur Confluentes, publice anno* IX. *regnante domino glorioſiſſimo Pippino rege* VI. *kalend. Februarii. Signum † Rudmundi clerici, qui hanc epiſtolam donationis fieri & affirmari rogavit.* Ea hac charta obſervare licet aliquos Morbacenſis monaſterii rectores fuiſſe ſimul epiſcopos & abbates. Et ſane Mabillonius Analectorum tom. 4. pag. 323. refert epiſtolam encyclicam *Sindeberti*, qui *dono Dei vocatus epiſcopus atque abbas de monaſterio Morbac* erat. Vidi etiam in manuſcripto Morbacenſi catalogam informem ejuſdem cœnobii abbatum, quorum plurimi epiſcopi ſimul & abbates dicuntur, ſcilicet *Landelon epiſcopus & abbas, Vualdebertus epiſcopus & abbas, Romanus epiſcopus & abbas, Gerlobus Egiſtatenſis epiſcopus, & Murbac. abbas, Suntpertus epiſcopus & abbas Morbacenſis*. Erant autem illi epiſcopi aut Regionarii ad annunciandum vicinis populis barbaris verbum Dei, aut ad tollendam junioribus fratribus diſcurſus occaſionem ad ſuſcipiendos ſacros ordines & requirendum ſacrum chriſma, aut ne quies & tranquillitas monaſteriorum interturbaretur ex adventu epiſcoporum ad conferendos monachis ſacros ordines, & ad conſecrationes altarium. Tales fuerunt primi abbates Laubienſes, & Stabulenſes, de quibus egimus in præfatione ad tomum 2. Ampliſſimæ Collectionis pag. 2. & ſeq.

Pag. 186. *& ſeq.* Ad annum DCCLXIII. refert Mabillonius celeberrimi Prumienſis monaſterii fundationem, quam erudite ſuo more tractat. Sequenti anno DCCLXIV. Egidius vir illuſtris factus eodem in cœnobio monachus, *ubi venerabilis vir Aſſuerus abbas & plurima turba monachorum videtur eſſe adunata, ubi ego coram capitis mei propter nomen Domini depoſui*, inſignem fecit donationem, & talem quæ ad magni monaſterii fundationem ſufficeret. Fuit autem Egidio pater Betirigus & mater Viventiana, habuitque filios Aginaldum, Bertricum ſeu Bautienum & Paulum. Prædia autem quæ contulit recenſentur in charta donationis edita in tom. 1. noſtræ Ampliſſimæ Collectionis pag. 23. *Actum Prumiæ monaſterio publice ſub die* XVI *kalend. Martii anno* XIV. *regnante domno noſtro Pippino glorioſiſſimo rege.*

Inſignis donatio Caroli Magni facta in Italia S. Martino pro veſtimentis fratrum. *Ampliſſ. Coll.* t. 1. p. 37.

Pag. 210. Dum verſaretur in Italia Carolus Magnus ipſe & Hildegardis regina conjux ſua *ob amorem Dei & noſtræ*, inquit, *commune mercedis augmentum*, inſignem fecit donationem *ad ſacroſanctam eccleſiam beatiſſimi confeſſoris S. Martini & patroni noſtri Turonicæ civitatis conſtructam, ubi pretioſus dominus corpore requieſcit, & vir venerabilis Gulfardus abbas præeſſe videtur, donatumque in perpetuum ad eumdem ſanctum locum vel ejuſdem congregationi cauſa veſtimentorum eſſe volumus, hoc eſt inſula cum caſtello Sermonenſe*, &c. Plura alia enuntiat prædia ſita in Italia. Inſignem illam donationem propriæ manus ſubſcriptione corroborat. *Signum Caroli glorioſiſſimi regis. Itherius recognovi. Data* XVII. *kal. Auguſti anno* VI. *& primo regni noſtri*, id eſt VI. regni Francorum & I. regni Langobardorum. *Actum Papiæ civitate in Dei nomine feliciter, amen.*

Aſſuerus abbas Prumienſis dat ſuo monaſterio villam Caciacum in pago Andegavenſi. *Ampliſſ. Coll.* t. 3. p. 39.

Pag. 217. *& ſeq.* Præter ampliſſima eaque plurima prædia quæ Prumienſi monaſterio in ſua fundatione conceſſit Pippinus rex Francorum glorioſus, Aſſuerus abbas cum eſſet ex Andegavenſium comitum progenie, tantæ donationi ex paterna hereditate villam addidit in pago Andegavo *Caciacum cum omni integritate & ſoliditate vel appenditiis*, pro animæ ſuæ remedio, pro anima piiſſimi regis Caroli, pro anima domnæ reginæ Hildigardanæ & infantum ipſorum, quam ſolemni ſcripto Prumienſi monaſterio dedit, donatumque perpetualiter ad poſſidendum volait. *Actum eſt Prumia monaſterio ſub die* XV. *kal. Septembris anno* IX. *regnante domno noſtro Carolo*

rolo glorioſiſſimo rege. Ego Aſſuerus abbas hanc donationem a me factam ſubſcripſi. Signum † Egidii, ſignum † Reginfredi, &c. Subſignant alii novem quorum ſola nobis nota ſunt nomina.

Pag. 238. Idem Iterius *abbas de baſilica peculiaris patroni noſtri Martini, ubi ipſe pretioſus Domini corpore requieſcit, emunitates glorioſiſſimorum regum anteceſſorum manibus earum roboratas*, obtulit Carolo M. relegendas, quibus confirmantur tam ea quæ S. Martino in ſuis regnis Auſtria, Neuſtria, Burgundia, Aquitania, Provincia dederant, quam quæ ab aliis conceſſa confirmaverant, uti ea ipſe confirmare dignaretur: *Cujus nos petitionem*, inquit, *conſentientes & patrocinia venerantes, ſicut præceſſores reges ſingulariter expleverunt, & nos hoc indulgentia donum gratanter præſtitiſſe cognoſcite*, præcipiens ut omnia S. Martini prædia *ſub emunitatis titulum debeant conſiſtere*. Aliaque cedit, ut *in luminaribus beatiſſimi Martini, vel in alimonia pauperum ſeu ſtipendia monachorum proficiat in augmentum*, atque ut conceſſa perdurare valeant, manu propria ſubterfirmavit. *Signum Caroli glorioſiſſimi regis. Rado relegit & ſubſcripſit. Data in menſe Aprili anno* XIV. & IX. *regni noſtri. Actum Caſiaco palatio regio in Dei nomine feliciter, amen.* *Ampliſſ. Coll. t. 1. p. 42.*

Pag. 274. Nova Prumienſi monaſterio beneficia contulit Carolus Magnus anno DCCXC. nam *pro divino intuitu & æterna remuneratione* donavit ad monaſterium Domini & Salvatoris, quod bonæ memoriæ geniror ſuus Pippinus & genitrix Bertrada regina novo opere a fundamentis *pro futura ſalute, in loco qui dicitur Prumia, viſi ſunt conſtruxiſſe, ubi præſul venerabilis Aſoarius* donataſque eſſe voluit *tres aliquas proprietatis ſuæ*, quas prædictus abbas & Achardus miſſi ſui *juſto tramite, ſecundum legem in cauſa noſtra*, inquit, *ſuper hominem aliquem nomine Alpadum acquiſiſſent*, quæ in diplomate regis eommemorantur, *totum & ad integrum ad præfatum monaſterium in eleemoſyna noſtra jure firmiſſimo perpetuis temporibus ad poſſidendum*, conceſſit, *ut melius delectet ipſos ſervos Dei, qui ibidem famulare videntur, pro nobis uxoreque & liberis noſtris, ſeu pro ſtabilitate regni noſtri attentius Domini miſericordiam exorare*, &c. *Signum Caroli glorioſi regis. Ercambolt ad vicem Radonis recognovit. Data idus Junii anno* XXII. & XVII. *regni noſtri. Actum Moguntiæ civitate in Dei nomine feliciter, amen.* Eodem anno menſe Martio ſingulari præcepto Maſſienſe S. Victoris monaſterium prædictus rex ab omni publici judicis exactione eximit. *Actum Camaricia civitate.* Circa idem tempus *Berneradus ſanctæ Senonenſis urbis archiepiſcopus, qui eſt rector monaſterii ſancti, ubi S. Vuillibrordus corpore requieſcit, quod eſt ſitum in loco Epternaceo*, Carolo regi ſignificavit Carlomannum germanum ejus *pro mercedis ſuæ augmento villas aliquas in pago Bedenſe in loco nuncupato Drotſt ſuper fluvium Salmana, & officinas ſuper Licera una cum terris, domibus, adificiis* prædicto monaſterio conceſſiſſe. Sed cum ex negligentia, conceſſionis chartula nequaquam accepta fuiſſet, prædictus Berneradus, tertius a S. Willibrordo abbas Epternacenſis, deprecatus eſt Carolum regem, ut germani ſui eleemoſynam ſua auctoritate concedere & confirmare dignaretur, quod ille præſtitit: prohibens ne ullus ex ſuis fidelibus aut ex judiciaria poteſtate ullo umquam tempore *Bernerado archiepiſcopo, neque ſucceſſoribus qui fuerint rectores monaſterii S. Vuillibrordi, de jam dictis rebus inquietare, aut calumniam generare, aut aliquid abſtrahere nec minuere nllo unquam tempore præſumat.* Donum Caroli Magni factum Prumiæ. *Ampliſſ. Coll. t. 1. p. 45.*

Pag. 307. Cum verſaretur in Aquiſgrani palatio regio Carolus Magnus, acceſſit ad eum Aſſuerus ſeu Aſoarius abbas Prumienſis, ac ſerenitati ejus multotiens deprecatus eſt *pro aliquibus rebus ſitas in Audegavo, villas nuncupatas Lauriaco & Caſtaco*: afferens quod de parte genitricis ſuæ Wilharanæ, & aviæ *Theodildæ ei legibus pertinere debuiſſent*; poſtea vero *propter infidelitatem aliquorum hominum parentumque ſuorum in fiſco redactæ fuerant malo ordine & injuſte uſurpata deveniſſent*; quod quidem propter Aſſueri ſacerdotium & fidelia ejus ſerviria verum eſſe credens, *de rebus ipſis plenius eum revelari* juſſit, & per auctoritatis præceptum confirmare decrevit. Tranſacto vero aliquo tempore, inventum eſt manifeſte per Odilhardum ſanctæ Nanneticæ urbis eccleſiæ epiſcopum & alios veraces homines infra patriam habitantes, de prædicta villa Lauriaco, quod regis hereditari legibus ac juſte deberetur, & nullam inibi Aſſuerus abbas deberet habere juſtitiam; qui in conſpectu ejus ac plurimorum procerum ſuorum ſtans in judicio, ſecundum quod lex Romana docet, & ſui Scabini judicaverant, prædictas villas ſimulque præceptum confirmationis reddidit. Ex quibus Lauriacum pro ſalute genitoris ſui & genitricis ſuæ Prumienſi monaſterio per præceptum auctoritatis ſuæ delegavit. Aliam vero quæ vocatur Caelaeum, eum audiſſent agentes, & reſtari fuiſſent, vidiſſe aviam Aſſueri Theodolindam poſſediſſe, eamdem illi confirmavit. Elapſis vero quibuſdam annis, orta conventione inter Aſſuerum abbatem & comitem Nnnonem pro aliquibus appenditiis, probatum eſt per teſtes & per inſtrumenta Theodildam Aſſueri aviam *Ampliſſ. Coll. t. 1. p. 52.*

viam Pippino regi villam Caciacum cum appenditiis tradidiſſe, nec eam ex parte matris Wilharanæ eſſe illius: at cum Aſſuerus tota in cauſa ſimpliciter egiſſet, Carolus utramque villam cum appenditiis Lauriacum & Caciacum Promienſi monaſterio contulit, quatenus melius delectet ipſos ſervos Dei, qui ibidem Deo famulantur, pro ipſo, pro liberis, pro ſtabilitate regni, pro animabus genitorir ſui jugiter Dei miſericordiam exorare, &c. *Signum Caroli gloriosiſſimi regis. Erkambaldus ad vicem Radonis recognovit. Data* XIII. *Kal. Majas anno* XXIX. *&* XXIV. *regni noſtri. Actum Aquiſgrani palatio noſtro publice in Dei nomine feliciter.*

Pag. 355. *n.* LIII. Prædictus Traſarius abbas Fontanellenſis monaſterii anno II. imperii Ludovici Pii, obtulit eidem imperatori immunitatem *Caroli bonæ memoriæ piiſſimi auguſti*, in qua inſertum erat qualiter ipſe & anteceſſores ejus, reges videlicet Francorum, prædictum monaſterium, *propter divinum amorem tranquillitatemque fratrum ibidem conſiſtentium, ſemper ſub pleniſſima defenſione, & immunitatis tuitione habuiſſent.* Atque ob firmitatem rei poſtulavit, ut eamdem auctoritatem ob amorem Dei & reverentiam ipſius loci ſancti ſua confirmaret auctoritate; cujus petitioni libenter acquievit, &c. manu propria ſubterfirmavit, & annli ſui impreſſione ſignari juſſit, *Signum Hludovici ſereniſſimi imperatoris. Durandus diaconus ad vicem Helifachar recognovit. Data ſeptimo kal. Novembris anno Chriſto propitio ſecundo imperii domni Hludovici piiſſimi auguſti indictione* IX. *Actum Nimmago palatio regio in Dei nomine feliciter amen.*

Pag. 381. Obſervat Mabillonius Ludovicum Pium plura primo imperii ſui anno dediſſe pro monaſteriis diplomata. Id confirmant duo pro Stabulenſi & Malmundarienſi eodem die & anno Wirundo abbati conceſſa, & *a* nobis edita tomo 2. Ampliſſimæ Collectionis. Viſis enim omnibus ſuorum prædeceſſorum præceptis a Wirundo abbate ei exhibitis, Pius imperator ea confirmavit. Singulari ſtudio conſideranda ſunt ea quæ in illorum uno leguntur, quod ſcilicet cum rex Sigebertus utriuſque monaſterii fundator, S. Remaclo eorum patri XII. *leugas undique menſuratas de ſua foreſte* tradidiſſet, poſt fundatoris mortem, prædictus Sanctus *magis diligens quiete Domino ſervire, quam tumultuoſam ſæculi fluctuationem perpeti, deprecatus eſt* Childericum regem, *ut ſex leugas ei ſubtraheret, propter quietudinem monachorum ibidem conſiſtentium, & ſex ei per ſuum præceptum confirmaret, atque undique deſignare juberet*; quod ille præſtitit. Mirandus non ſolum quietudinis ſed etiam panpertatir amor, contemtuſque terrenorum ad cæleſtia aſpiranti! Altero diplomate Wirundo etiam abbati Stabulenſi & Malmuadarienſi theloninm de navibus ſuis per Rhenum & Moſam decurrentibus concedit. *Data kalendis Octobris, anno primo, Chriſto propitio, imperii domni Hludovici Auguſti, indictione* VIII. *Actum Criſpiaco palatio in Dei nomine feliciter, amen.*

Pag. 21.

De reſtauratione monaſterii Andaginenſis. *Hiſt. Andag. mon. n.* 8. *Ampl. coll. t.* 4. *p.* 925.

Pag. 411. De reſtauratione Andaginenſis monaſterii per Valcandum epiſcopum Leodienſem poſt concilium Aquiſgranenſe erudite, ut ſolet, Mabillonius tractat, & de reſtitutione obſervantiæ, adſcitis in eo ordinis monachis, quibus præfectus eſt Alveni abbas, qui in hiſtoria Andaginenſis monaſterii dicitur Altvenus: *Gualcandus vero epiſcopus*, inquit, *Altvenum abbatem, qui loco præeſſet ordinavit; poſſeſſioneſque, & redditus quibus fratres ſubſiſterent legali privilegio eccleſiæ facto in perpetuum confirmavit: credens ſpecialius profuturum ſibi quicquid ibidem gereretur uſque ad finem ſæculi.* Addit prædictus auctor, *Qui autem præfato abbati ſucceſſerunt vel quamdiu præfuerint, vel quomodo ſub unoquoque eorum locus ipſe profecerit aut defecerit, neque legimus, neque a quoquam certius audivimus. Ideoque his prætermiſſi, quæ noſtris temporibus audivimus vel vidimus geſta referimus.* Hujus defecta adeſt nobis Regino Prumienſis inſignis ſcriptor, qui Alveo ſeu Altveno ſucceſſores conſtituit Tancrednm, Marcwardnm, qui Andaginenſem ſimul & Prumienſem abbatiam adminiſtraverunt.

Ludovicus Pius eximit Indenſe mon. ab omni theloniο. *Ampliſſ. col. t.* 5. *p.* 76.

Pag. 432. Tribus diebus antequam a ſæculo migraret Benedictus, inſigne Hludovicus Pius Indenſi monaſterio contulit privilegium, quo, ab omni theloniο per totum imperium illud eximit, *tam de navibus quæ per diverſa flumina imperii pro qualibet re diſcurrunt, quam de carris & ſagmariis neceſſaria ipſius monaſterii vel congregationis ibidem Deo famulantis deferentibus, vel de qualibet alio negotio undecumque fiſcus theloninm exigere poterat, in integrum*, inquit, *conceſſimus, ut nullus quilibet theloninm, aut aliquam exactionem accipere aut exigere præſumat*, &c. *Durandus diaconus ad vicem Fridugiſi recognovit. Data* VI. *idus Februarii anno Chriſto propitio* VIII. *imperii domni Hludovici ſereniſſimi Auguſti indictione* XIV. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter amen.*

Pag. 433. *& ſeq.* Exſtat in Prumienſis monaſterii chartario diploma Hludovici Pii de quodam Fulquino de pago *Engrisgoe* & de villa *Metrsburs*, qui ad ſacram expeditionem contra Sclavos pro imperatore profecturus, *res proprietatis ſuæ* Teudar-

dardo quondam Ludovici chartulario commiſerat, ea conditione, at ſi ſanus de bello rediret, prædictus Teudardus res illi commiſſas Fulquino redderet; ſi vero iniquam belli ſortem experiretur, moreretureque, prædictas res *pro anima ſua* daret. Reverſus vero ſanus & integer, Teudardum invenit defunctum, & res illi commiſſas io juris imperatoris *veſtituram haberi acceptam*. Idem vero Imperatorem deprecans, ut de veritate facti inquiri juberet tunc *Hagonem vaſſallum ſuum hanc rem inveſtigare* præcipit, qui ſibi *renuntiaut per omnia ita verum eſſe ut dicebat, Ob hoc placuit nobis*, inquit imperator, *ut idem Fulcuinus præfatas res in noſtra eleemoſyna iterum ſibi obtineret*, nec ullam ab ullo judice calumniam aut fatigationem pateretur. *Faramundus ad vicem Fridugiſi abbatis recognovit. Data* XVII. *kalend. Auguſti*, *anno*, *Chriſto propitio*, *imperii noſtri* VIII. *indictione* ATV. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter*, *amen*.

Duobus poſt annis idem Hludovicus duplici præcepto confirmavit commutationem quorumdam manſorum, quam Tancradus abbas Prumienſis fecerat cum quodam Fulberto. *Data idus Octobris*, *anno*, *Chriſto propitio*, *decimo imperii domni Hludovici piiſſimi Auguſti*, *indictione prima. Actum Ariſtallio palatio regio in Dei nomine feliciter*. Altero præcepto confirmat commutationem quorumdam mancipiorum factam a Tancrado abbate cum Oppillone. *Data* IV. *kalend. Septembris anno*, *Chriſto propitio*, *decimo imperii domni Hludovici piiſſimi Auguſti. Actum Coaſlaentes ſuper Moſellam in Dei nomine feliciter*, *amen*. Hic addere poſſum aliud Hludovici diploma, quo confirmat inſigniorem commutationem factam iter Marcuardum abbatem Prumienſem & Liudaldum & conjugem Irmbirgam. *Data* VII. *idus Januarii anno*, *Chriſto propitio*, XVII. *imperii domni Hludovici piiſſimi Auguſti & Hlotharii* IX. *indictione* IX. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter*.

Ampliſſ. col. t. 1. p. 79.

ibid. p. 80.

ibid. p. 85.

Pag. 478. Regebat Stabulenſe monaſterium Ando abbas anno DCCCXXVII. quo cum Alberico actore fiſci imperialis, qui Tectis nuncupabatur, contendebat de quadam ſilva Aſtanetum appellata, inter duos rivulos Tailernion & Dulnoſum ſita. Qua de re querelam depoſuit Ando apud Ludovicum Pium & Lotharium filium ejus Auguſtos, qui contentionis hujus & ſeditionis veritatem cognoſcere volentes, duos de ſuis fidelibus miſerunt, Jaſonem videlicet comitem palatii, & Wirnitum magiſtrum parvulorum ſuorum, ut eum locum de quo contentio agebatur inſpicerent, & per circummanentes utriuſque partis veritatem inquirerent: qui facta ad imperatores relatione, placuit Auguſtis in hunc modum determinare, ut *cum præcepta regalia quæ de memorata ſilva circa præſcriptum monaſterium a priſcis Francorum regibus facta fuerunt*, *inviolabilia permaneant*, utraque pars & monaſterii Alberti fiſci imperialis actoris eadem ſilva pro ſuis commoditatibus uteretur *Data* XII. *kalendas Junii*, *Chriſto propitio*, *anno decimo quarto imperii domni Hludovici*, *& domni Lotharii* V. *piiſſimorum Auguſtorum indictione* V. *Actum Tectis palatio regio in Dei nomine feliciter*, *amen*. De hoc palatio regio altum in libro de Re diplomatica ſilentiam: vide quæ de eo ſcripſimus in præfatione primi tomi Ampliſſimæ noſtræ Collectionis.

Ampliſſ. col. t. 1. p. 85.

Pag. 529. Cum Prumienſe monaſterium adminiſtraret Marcuardus abbas, Batericus quidam Ludovici imperatoris vaſallus *in memorato Monaſterio monaſtice degere* deliberavit, & quamdam villam ſui juris, quam ouperrime ab imperatore *in proprium acceperat*, *quæ vocatur Madalbodi-Speranus*, *ſolemni more per teſtamentum donationis manu ſua & virorum illuſtrium manibus roboratum eidem monaſterio delegavit*. Atque ut donatio illa firmitatem in poſterum obtineret, largitionis auctoritatem, *per quam eadem villa memorato Baterico in proprium* ab imperatore *conceſſa fuerat*, *& teſtamentum donationis atque traditionis per quod hanc eamdem villam*, *dum monaſticam expeteret vitam*, *præſcripto monaſterio & monachis ibidem conſiſtentibus delegavit*, eidem Imperatori exhibuerunt, ſimulque petierunt, ut propter tergiverſationem malivolorum ſuper eaſdem conſcriptiones, imperialis auctoritatis præceptum firmitatis gratia fieri juberet. Quorum petitioni annuens princeps, juſſit ut nullus fidelium ſuorum de prædicta villa memorato Marcuardo aut ſucceſſoribus ejus inquietudinem facere, aut quamlibet calumniam ingetere præſumeret, ſed ſic Prumienſe monaſterium eam perpetua poſſeſſione poſſideat, &c. *Data* XIIII. *kalendas Auguſti*, *anno*, *Chriſto propitio*, XXI. *imperii domni Hludovici piiſſimi Auguſti indictione* XII. *Actum Theodonis-villa palatio regio in Dei nomine feliciter*, *amen*. Sequenti anno prædictus Ludovicus imperator Prumienſi monaſterio & monachis inibi Deo famulantibus, quibus Marcuardus abbas præerat, res propietatis ſuæ *in pago VVormacenſi in loco qui dicitur Albulfi-villa*, *manſam ſcilicet indominicatum*, &c. *necnon & eccleſiam in Albulfi-villa conſtructam cum decimis ex ſupradictis villis ad eam jure pertinentibus*, *ad proprium monaſterio Prumiæ* concedit ad ſublevandas monachorum neceſſitates. *Data* VIII. *kalendas Junii*, *anno*, *Chriſto pro-*

Ampliſſ. Col. t. 1. p. 90.

ibid. p. 93.

propitio, anno. *imperii domni Hludoviei piiſſimi Auguſti*, *indictione* xiii. *Actum Albulfi-villa palatio regio in Dei nomine feliciter amen.* Illud palatium regium perſpicacem Mabillonii diligentiam fugit in lib. 4. de Re diplomatica, qui eſt de palatiis regiis. Eodem anno Ludovicus confirmavit factam commutationem inter Marcuardum abbatem & Heberatium & Ebrardum. Dedit quippe Marcuardus de imperatoris permiſſu, ex rebus ſui monaſterii in pago Audegavenſi & Rothinenſi, in locis qui dicuntur Hulmontillus, Carmarias, Boſcus, & Tillus Eberario & Ebrardo fratri ejus. Et illi Prumiæ dederunt alia prædia in pago Nauvenſi & in Vormacenſi, quæ omnia Ludovicus tata habuit. *Datu* iv. *idus Septembris anno*, *Chriſto propitio*, anno. *imperii domni Hludovici piiſſimi Auguſti*, *indictione* xiii. *Actum monaſterio Prumiæ in Dei nomine feliciter amen.*

ibid. p. 94.

Donatio facta S. Maximino Trevirenſi. *Ampliſſ. coll. t. 2. p. 108.*

Pag. 558. *& ſeq.* Dum Trevirenſe S. Maximini monaſterium adminiſtraret Folcardus ſeu Fulcradus abbas, Hlotharius imperator ad petitionem *Maifridi fidelis miniſteriulis* ſui, quaſdam res ſuæ proprietatis in pago Eifienſi conſiſtentes Folcardo abbati S. Maximini conceſſit *ad proprium*, ſcilicet in villa Bettinga *manſum unum indominicatum*, *ud quem pertinere noſcuntur ulsi manſi* viii. cum eorum pertinentiis, ſcilicet cum eccleſia, domibus, ædificiis. Atque ut hæc largitionis auctoritas firmior haberetur, ſigno & annuli impreſſione corroboravit. *Signum Hlotharii ſereniſſimi Auguſti. Hruodmundus notarius ad vicem Hildini recognovit. Data* xiii. *kalendas Martii*, *anno*, *Chriſto propitio*, *domno Hlotharii per imperatoris in Italia* xxv. *in Francia* v. *indictione* viii. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter.*

Donatio facta S. Victori Maſſilienſi. *Ampliſſ. col. t. 2. p. 99.*

Pag. 589. Inſignem Maſſilienſi S. Victoris monaſterio pro animæ ſuæ ſalute donationem Sigofridus & Erleuba ejus uxor anno dccclii. fecerunt, terras ſcilicet ſui juris, id eſt in ſuburbio Maſſilienſi villam quæ dicitur Garvilianus, &c. Similiter in pago Aquenſi ſeu Exuenſi villam quæ dicitur Poſtemana cum terris cultis & incultis, &c. In pago Forojulienſi in loco qui dicitur Aqua-frigida ſeu & Siniaco, & in loco qui dicitur Borba. Iterum in pago Aquenſi ſeu Eaenſi villam quæ dicitur Bedata ſuper fluvium Durentiæ cum capella in honore S. Marcellini, &c. *Fuctu donatio hæc* viii. *kalendas Junii anno* i. *domno Hlotario imperatore*. *Signum* † *Sigofridus qui hanc chartam donationis fieri juſſit, & teſtibus ad roborandum tradidit manu ſua factam. Signum* † *Erleuba uxore ſua quæ conſenſit.* Sequuntur ſubſcriptiones teſtium.

Pag. 571. Exſtat in chartario Prumienſis monaſterii diploma Hludovici imperatoris de reſtitutione rerum illuſtris viri Richardi comitis, quem Theganus in vita Ludovici Pii capit. xlvii. *Pichardum Perfidum* vocat. Perfidiam ejus & remiſſam criminis refert Ludovicus in ſuo diplomate, quod idcirco hic integrum referre juvat.

Ampliſſ. coll. t. 2. p. 97.

In nomine Domini Dei & Salvatoris Jeſu Chriſti Hludovicus divina repropitiante clementia imperator Auguſtus. Notum igitur eſſe volumus cunctis fidelibus ſanctæ eccleſiæ & noſtris, præſentibus ſcilicet & futuris, quod olim famulante nobis Richardo tempore Oſtiario noſtro, conceſſeramus ei ud proprium quamdam villam noſtram in Ardenna ſitam, cujus vocabulum eſt Villantia: ſed quia emergentibus malis, obortis contra nos factionibus in noſtrum regnum & honorem, quidam malivoli conſpiraverunt, & ajuſdem partis memoratus Richardus fautor extiterat, utque cum filio noſtro Hlothario, relicto nobis abſceſſerat, eadem villa fiſco noſtro ſociata. Nunc autem quia miſerante Domino, idem Hlotharius filius noſter una cum ſuis ad noſtrum præſentiam, atque concordiam & unanimitatem humiliter properavit, indulsit ob amorem Dei omnibus, quæ in nos male patraverat, plucuit etiam miſericordiæ noſtræ, ut præſcripto Richardo jam dictum villam, pietatis intuitu, ſicut pridem fuerat, ud proprium reſtituere, & inſuper tria mancipia ex fiſco noſtro Romfels, *Goſtericum videlicet, Luitberum atque Ratuſcum, necnon de altero fiſco noſtro Mumberſtati quendam ſervum noſtrum, qui dudo appellatur, cum uxore ſua, & omnibus rebus jure proprietario a ſe poſſeſſit, atque eum ex altero fiſco noſtro appellatum Vindrinio alium ſervum noſtrum qui Vinigarius dicitur, tribuere, ut eis noſtræ auctoritatis miſericordiæ jure proprietario uti & dominari prævaleat. Firmitatis autem gratia hos imperiales apices noſtros ei fieri juſſimus per quos decernimus, ut ſæpe dictam villam cum omnibus ad eam jure & legaliter pertinentibus, videlicet eccleſia ibi conſtructa, domibus, aliiſque ædificiis, terris cultis & incultis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, exitibus & regreſſibus, mancipiis deſuper commanentibus, vel ad eam in quocumque loco jure adſpicientibus vel pertinentibus, totum & ad integrum, ſicut in præcepto dudum a nobis illi facto continebatur, cum prænominatis mancipiis deinceps jure proprietario teneat atque poſſideat, & quidquid de eis facere voluerit liberam habeat poteſtatem, neque illi quicquam ſuprudictorum turbanum*

defi-

defectio atque conſpiratio deinceps obſiſtat, quin quod noſtræ miſericordiæ munere ſibi conlatum eſt, quiete valeat poſſidere, vel quidquid iure proprietario faciendum decreverit propria dominatione pro ſuo libitu perfrui. Et ut hæc noſtræ reſtitutionis atque largitionis auctoritas ſemper incorrupta valeat manere, manu propria ſubter eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione adſignari juſſimus. Signum Hludovici ſerenissimi imperatoris, Herminmarius notarius ad vicem Hugonis recognovit. Data VI. kal. Julii anno Chriſto propitio XXVI. imperii domni Hludovici piiſſimi Auguſti, indictione II. Actum Vormatia civitate in Dei nomine feliciter, amen.

Prædictus vero Richardus quondam comes illuſter, ut eum vocat Hlotharius, fratrem habuit Bivinum, per quem & Gerardum & Baſinum qui & Tancradus, res proprias atque etiam villam Villantiam Prumienſi monaſterio pro animæ ſuæ remedio tradere fecit: quam quidem traditionem Marcuardus abbas, miſſis ad Hlotharium imperatorem Reinhardo præpoſito & Gerungo monacho aliiſque fratribus petiit ab eo confirmari, quod ille libentiſſime præſtitit & confirmationem manu propria ſubſcripſit. *Signum Hlotharii ſereniſſimi Auguſti. Eirmandus notarius ad vicem Ailmari recognovit. Data* II. *idus Novembris, anno, Chriſto propitio, regni domni Hlotharii in Italia* XXII. *& in Francia imperii* III. *indictione* V. *Actum Theodonis-villa palatio regio in Dei nomine, amen.* *Ibid. p. 101.*

Pag. 601. Baculus ſeu Baidulus in omnibus abbatum Majoris-monaſterii catalogis hactenus deſideratus, primam innotuit Mabillonio in fragmento veteris hiſtoriæ tranſlationis S. Savini martyris apud Pictones: at ſi acta integra tranſlationis hujus quæ Aimoinum monachum S. Germani habent auctorem, legiſſet, non ei locum tribuiſſet ad tempora Caroli Calvi circa annum DCCCLV. ſed longe antea. Acta autem illa ſincera reperi in vetuſto codice domini *Chauvelin* ante annos DCCC. exarato, quorum hæc ſumma: Poſt deſtructionem eccleſiæ S. Savini martyris a Vandalis, non a Normannis, ut habet fragmentum a Mabillonio viſum, corpus ejus quod inter rudera, inter vepres & ſpinas, hactenus ſine honore & cultu jacuerat, idonee tandem divinitus detectum eſt. *Erat tunc vir proſapia clarus, rebus inclytus, Baidulus clericus palatinus, abba Majoris monaſterii Turonenſis, hereditaria ibidem juxta in villa nuncupante Ceriſio, jure propinquitatis poſſidens prædia*, qui tactus miraculis ea in detectione patratis; corpus S. Martyris in urna quam ei paraverat honeſte recondens, in terram ſuam Ceraſiacam tranſtulit, ubi ad ejus cuſtodiam collegium canonicorum conſtituit, quorum loco Carolus Magnus congregationem monachorum ſub B. Benedicto Anianenſi abbate collocavit, quibus ſuperbiam, quæ hactenus ſupereſt, ædificavit eccleſiam. Baidalus abbas Majoris-monaſterii.

Pag. 607. Currente Caroli regis anno quinto, ad preces Marcuardi abbatis Prumienſis prædictus Carolus ſub ſua tuitione ſuſcepit res omnes Prumienſis abbatiæ in ſuo regno conſiſtentes. *Signum Caroli glorioſi regis. Bartholomæus notarius ad vicem Hludovici recognovit. Data* II. *idus Auguſti anno* VI. *regnante Carolo rege indictione* VIII. *Actum Mediana villa in Dei nomine feliciter, amen.* *Ampliſſ. col. t. 1. p. 110.*

Pag. 612. Cum quartum ab obitu patris ſui Ludovici annum ageret Hlotharius imperator, illuſtri viro Eſichoni comiti *ob ſua fidelitatis devotionem*, ſollemni donatione, & ſingulari præcepto tradidit *in pago Ribuarienſi in comitatu Buuenſi, in villa Caſtenacha manſos octo in beneficio ſuo cum omnibus pertinentiis eorum*, &c. quam quidem donationem manu propria ſubterſignavit & annuli impreſſione adſignari juſſit. *Signum Hlotharii ſereniſſimi Auguſti. Remigius notarius ad vicem Egilmari recognovit. Data* XII. *kalendas Aprilis anno, Chriſto propitio, imperii domni Hlotharii pii imperatoris in Italiam* XXIV. *in Francia* IV. *indictione* VII. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter, amen.* Eamdem donationem prædictus comes Eſico *pro remedio animæ ad monaſterium in Saxonia ſitum Corbeia vocabulo, quod eſt conſtructum in honore B. Stephani protomartyris Chriſti delegavit*, & a ſupra dicto imperatore confirmari fecit. Donatio facta Corbeiæ-novæ. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 103.*

Pag. 626. Suam erga Prumienſia monaſteriam pietatem Hlotharius oſtendit non ſemel, ſed præſertim anno DCCCXLVI. quo nutu divino inſpiratus pro remedio animæ ſuæ manſos tres & dimidium ſitos in pago Eiflia in villa *Geſtinberſtorph* ſuper fluvium Notinna Prumienſi monaſterio & Marcuardo abbati ad *luminaria conſtituenda* tradidit, quam donationem ſigno & annuli impreſſione ſignavit. *Signum Hlotharii ſereniſſimi Auguſti. Remigius notarius ad vicem Hilduini recognovit. Data* VIII. *idus Decembris, anno, Chriſto propitio, imperii domni Hlotharii pii imperatoris in Italia* XXVII. *& in Francia* VII. *indictione* IX. *Actum Flattana palatio regio in Dei nomine feliciter, amen.* Quod quidem palatium nullum locum habet in libro 4. de Re diplomatica. Ejuſdem anni initio confirmavit commutationem pro communi utilitate factam inter Marcuardum abbatem Prumienſem & Hetri archiepiſcopum Trevirenſem. *Data Kal. Januarii, anno, Chriſto propitio, imperii dom-* Lotharii donatio facta Prumienſi monaſt. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 114.*

domni Hlotharii piiſſimi Auguſti in Italia XXVI. *in Francia* VI. *indictione* IX. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter, amen.* Hunc Hetti ex abbate Epternacenſi factum ſuiſſe archiepiſcopum Trevirenſem, ſcribunt Sammarthani, immo vero breve chronicon Epternacenſe Sigoaldum abbatem quintum ceſſiſſe ait Hetti jam archiepiſcopo.

AD TOMUM III.

Aureliani liber de muſica. *Ampliſſ. coll. t.1. p.122.*

Pag. 17. Legi in perveteuſto codice Elnonenſis S. Amandi monaſterii Aureliani monachi Reomenſis librum de muſica viginti conſtantem capitulis, quem Bernardo abbati ſuo & futuro archiepiſcopo dicat, mittitque ei examinandum. In veteri caralogo abbatum Reomenſis monaſterii, quem refert Petrus Roverus, reperitur Bernardus epiſcopus Auguſtodunenſis, qui Reomenſibus præfuiſſe dicitur. At ille locum non habet inter epiſcopos illius eccleſiæ; ſed & Bernardus abbas Reomenſis, non epiſcopus, ſed futurus archiepiſcopus dicitur; cujus autem ſedis, hactenus ignoratur. Hunc Aurelianus prædicat *venerabilem, nobilem, ſanctum, pium, atque benignum.*

Donatio facta S. Maximino. *Ampliſſ. coll. t.1. p.130.*

Pag. 34. In civitate Trevirenſi, Erchanfrida Deo ſacrata volens peccata ſua eleemoſynis redimere, & animam ſenioris ſui Nithbaldi comitis & ſuam ſalvare, tradidit monaſterio ſancti Maximini juxta urbem Trevericam ſirum, ubi ipſe ſanctus corpore requieſcit, medius inter Sanctum Agritium & Sanctum Nicetium, tradidit inquam ea quæ ex donatione ſupradicti ſenioris comitis Nithbaldi eam eam contingebant, ſcilicet in pago Vabrinſe, in loco qui dicitur, *Mariſch*, eccleſiam in honore S. Michaelis dicatam, cum omnibus appenditiis, id eſt caſam & curtile cum terris dominicalibus, pratis, paſcuis, ſilvam vero tribus in locis, &c *Ea videlicet ratione ut annis ſingulis ad feſtivitatem S. Martini ex ipſis rebus quæ trado*, inquit, *opulenta refectio conſtituatur cultoribus prædicti loci, quatenus illi quoque ipſo tempore anni in vigiliis & miſſa, eum celebrationibus libentius recordentur noſtri*, &c. *Actum Treviris civitate in monaſterio S. Maximini anno ab incarnatione Domini* DCCCLIII. *regnante Hlothario imperatore Auguſto, ſub die kalendas Aprilis præſente Alardo comite & fratribus omnibus coram altari. Ego Erkanfrida Deo ſacrata, quæ hanc donationem ſcribere rogavi propria manu ſubſcripſi.* †

Donatio villæ *Hauvanis* facta Prumiæ monaſterio. *Ampliſſ. coll. t.1. p.133.*

Pag. 34. Cum *orationis gratia ad monaſterium Prumiæ* acceſſiſſet Hlotharius imperator, proprio motu dono & largitione ſuarum rerum *ex villa quæ Hauvannis vocatur, & eſt ſita in pago Hatbanio, eumdem ſanctum locum ob emolumentum animæ ſuæ honorare atque ſublimare* volens, memoratam villam *Hauvans* cum omnibus ad eam legitimo ordine pertinentibus *ad præfatum ſanctum ac venerabile ſancti Salvatoris Prumiacenſis monaſterium ſolemni more* tranſtulit, *ac de jure* ſuo *in jus ac dominationem ipſius* transfudit: *ita ut præſens familiaris noſter*, inquit *Egil abba ſucceſſoreſque ejus eamdem villam ſub integritate ad uſus vel ſtipendia fratrum ibidem Deo militantium per futura tempora, abſque alicujus poteſtatis contradictione vel repetitione ſeu qualibet refragatione ordinent atque utiliter diſponant, quatenus pro noſtra liberorumque ac fidelium incolumitate & totius regni noſtri ſtabilitate univerſa turma monachorum quæ inibi aſſidue Domino famulari videtur, attentius omnipotentis Dei miſericordiam exorare procuret*, &c. *Signum Hlotharii ſereniſſimi Auguſti. Ercamboldus notarius ad vicem Hilduini recognovit. Data* VI. *idus Julii, anno, Chriſto propitio, imperii domni Hlotharii imperatoris in Italia* XXXV. *in Francia* XV. *indictione* II. *Actum Manderfelt palatio regio in Dei nomine feliciter, amen.* De iſto palatio altum in libro 4. de Re diplomatica ſilentium.

Conſequenter ad petitionem Eigil abbatis Lotharius imperator dimittit Prumiæ leudem ſeu mulctam homicidii, quam homines, inquit, quondam noſtri fiſci de *Auvans* perſolvere debebant pro quodam clerico interfecto nomine Gozelmo.

Lotharius eligit ſepulturam in Prumienſi eccleſia. *Ampliſſ. coll. t.1. p.139.*

Pag. 39. Cum Hlotharius imperator in eccleſia Prumienſi ſuam elegiſſet ſepulturam, *pro amore Dei omnipotentis & animæ*, inquit, *noſtræ ſempiterna remuneratione, villam juris noſtri quæ conſiſtit in pago Ribuarienſi Albinacum* vocabulo, *cum omnibus juſte ad ſe & legaliter pertinentibus, monaſterio Prumiacenſi quod eſt dedicatum in honore Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ubi, Domino jubente, corpore jacere volumus, ad luminaria concinnanda vel componenda contulimus & delegamus*, &c. *Hæc vero noſtræ largitionis præceptio ut per futura tempora ſtabilis ac firma & rata perſeveret manu propria ſubter eam firmavimus & anuli noſtri impreſſione adſignari juſſimus. Signum Hlotharii ſereniſſimi Auguſti. Hercamboldus notarius ad vicem Hilduini recognovit. Data* XIII. *kalendas Octobris, anno Chriſto propitio, imperii domni Hlotharii piiſſimi atque ſereniſſimi Auguſti in Italia* XXXVI. *& in Francia* XVI. *indictione* IV. *Actum Scomlare palatio regio in Dei nomine feliciter, amen.* Locum non habet

habet hoc palatium in libro 4 de Re diplomatica. Quam optaverat pius princeps, consequutus est sepulturam in Prumiensi ecclesia, ubi visitur hactenus tumulus ex marmore nigro in medio chori, postquam habitum monasticum cum devotione suscepisset. Tanti principis effigiem nobis repræsentat codex antiquissimus, psalterium continens aureis characteribus, circa ejus tempora exaratus, cum his versibus quos hic cum effigie exhibere juvat.

Inclyta Cæsareum diffundit fama triumphum.
Hlotharii, celebras quem maximus ambitus orbis.
Hunc oriens recolit, mittens veneranter Achivos
Qui veniam curvi poscant & fœdera pacis.
Syderis occidui populi sua jura tremiscunt,
Et tanto gaudent proni se subdere regi,
Quem non verba valent titulis exponere certis.
Ingenii locuples neque sufficit illius umquam
Virtutes animi propriis percurrere verbis;
Nec si centeno loqueretur lingua meatu.

Inſignis donatio facta Verdinenſi monaſterio. *Ampliſſ. col. tom. 1. p. 240.*

Pag. 48. Cum illuſtris vir Folckerus omnem hujus mundi delectationem pro Dei omnipotentis amore contemnens in Verdinenſi cœnobio, ad Beati confeſſoris Chriſti Liudgeri memoriam monaſticam elegiſſet ducere vitam, de temporalibus rebus ſibi æternæ beatitudinis adquirere præmia ſtuduit, & quaſdam res ſuæ proprietatis quæ ſibi jure hæreditario pertinebant in pago *Hamulandæ*, in comitatu Wigmanni, necnon & in *Batuve* in comitatu Anſfridi, cum ædificiis omnibus de jure & poteſtate ſua in jus & proprietatem prædicti monaſterii, *in quo*, inquit, *& laicalem habitum & ſæcularem converſationem Domino miſerante dimiſi, pro remedio animæ & parentum meorum perpetuo poſſidendas tradidi, ea videlicet ratione, ut omnes ſupradictæ res ab hac die fratribus ibidem Deo ſervientibus ſerviant, & de his illud præfatum cœnobium conſtruatur & inluminetur, & memoria progenitorum meorum, ſive mea in eorum ſacris orationibus perpetualiter habeatur.* Si vero caſu aliquo aut negligentia monaſterium deſtrui contingat, tunc propinqui & hæredes ſui eaſdem

res

res & mancipia ſine ullius contradictione recipiant, & *illas ad monaſterium Fuldenſe S. Bonifacii perpetualiter tradant*. Quam magna & inſignis fuerit illa traditio conſtat ex receſſione prædiorum & bonorum quæ in fine chartæ Folckeri enumerantur, adeo ut præter S. Liudgerum præcipuus poſſit Verdinenſis monaſterii haberi fundator. *Data* XV. *idus Novembris anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti* DCCCLV. *indictione* III. *regnante domno noſtro Hludovico imperatore Juniore Auguſto* XV. Eodem anno & die ſanctæ memoriæ Willipertus archiepiſc. Coloniæ baſilicam S. Liudgeri in Verdina cum Hildigrimo epiſcopo dedicavit.

Pag. 79. Tanta erat Prumienſis monaſterii fama, ut ad remotiſſimas etiam regiones pervolaret. Teſtis eſt charta Salomonis ducis & principis Britonum, quem Ansbaldus ſeu Ansboldus abbas Prumiacenſis adiens rogavit, ut res memorati cœnobii, *quæ*, inquit, *in noſtra poteſtate & regno videntur eſſe, in ejus poteſtatem & dominationem redderemus, ad utilitatem videlicet monachorum qui ta jam dicto monaſterio Deo Salvatori noſtro deſerviunt*. Qui libenter annuens, omnia quæ illæ petiit, conceſſit, atque ante reliquias S. Salvatoris de Rothono de rebus quæ ad memoratum monaſterium pertineot, quæ ſub ſua erant poteſtate per vadium ſuum reveſtivit, ut tam ipſe quam ſucceſſores ejus liberam in omnibus habeant poteſtatem faciendi, qui memorato loco conſiſtunt. Petiit etiam idem Ansbaldus ut memoratas res ſub ſua tuitione & defenſione haberet: quod & fecit *cum magna devotione*: præcepit itaque ex auctoritate Domini & Salvatoris mundi Jeſu Chriſti, qui eſt creator omnium viſibilium, & inviſibilium, ut nullus judex publicus vel alia quælibet poteſtas aut minoſtri, inquit, tam temporibus noſtris quam ſucceſſorum noſtrorum, aliquam inquietudinem aut impedimentum aut damnum in rebus memorati Salvatoris mundi audeat inferre, &c. *Et ut hæc auctoritatis noſtræ proceſſumque noſtrorum præceptio firma & inviolabilis per futura maneat tempora, manu propria, proceſſumque noſtrorum manibus firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſubter firmare fecimus. Si quis vero hanc auctoritatem violaverit, ſexaginta libras auri puriſſimi ſolvat, & quod repetit evindicare non valeat. Signum † Salomonis principis. Signum † Voinbrit conjugis. Signum † Rivvali filii ejus. Signum † Bodoua. Signum † Alan. Signum † Morvvithan. Signum † Frutgandi. Signum † Bervvalt. Signum † Anagogert. Signum † Damareoc. Signum † Paſquitbaa. Signum † Bran. Signum † Sprevvi. Signum † Iriſpoi filii Galvei. Signum † Voarantou. Signum † Ruulia. Signum † Æſinit. Signum † Hoeruiam. Signum † Viomaro. Signum † Artur. Signum † Matvvedoi. Signum † Canatbedri. Signum † Finer. Signum † Catsnnoch. Signum † Commeſuen. Signum † Felix. Signum † Jaga. Signum † Voinoch. Signum † Matfredi. Signum † Jagu. Signum † Jaquera. Signum † Bernebart. Signum † Burtwoant. Signum † Conam. Signum † Riodoch. Signum † Bertuvalt. Signum † Ratwvilli. Signum † Helvother. Signum † Edrhodoch. Signum † Finou. Actum vulla publica ſedis noſtræ Bedulcampo ſub die nonas Octobris, anno Dominicæ incarnationis* DCCCLX. *indictione* VIII. *regni vero noſtri* III. *in Dei nomine feliciter, amen.*

Charta Salomonis Britonum ducis. *Ampliſſ. coll. tom. p.* 147.

Pag. 85. Cum Ansbaldus Prumiacenſis abbas commodo & utilitatibus monaſterii ſui continuo invigilaret, convenit Hlotharium regem, ipſique expoſuit, quod propter mercati & monetæ longinquitatem Prumia non modicum patiebatur diſcrimen, petiitque ut in loco qui vocatur Romari-villa non procul ab eodem monaſterio ſito, mercatum & monetam ad utilitatem ejuſdem loci fieri non dedignaretur. Cujus petitioni adquieſcens, *Has noſtræ pietatis litteras*, inquit, *fieri decrevimus, per quas ſtatuentes decernimus atque jubemus, ut ab hinc in antea in prædicto loco mercatum habeant more humano, & moneta ad bonos & meros denarios perficiendum fiat, & nulla pars publica inde thelonium vel aliquam exactionem exigat, ſed in utilitatem ejuſdem ſancti loci, vel fratrum ibidem Deo militantium in futuro perſeveret*, &c. *Signum Hlotharii gloriosiſſimi regis. Rotmundus notarius recognovit & ſcripſit. Data* V. *kalendas Auguſti, anno, Chriſto propitio, regni domni Hlotharii regis* VI. *indictione* IX. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter, amen.*

Mercati & monetæ conceſſio Prumiæ *Ampliſſ. coll. tom. p.* 158.

Pag. 141. Cum vir illuſtris Henricus ad limina apoſtolorum devotionis gratia Romam tendere cogitaret, conſilio & aſſenſu Hunfridi epiſcopi Morinenſis fratris ſui, qui ſimile iter meditabatur, in ipſius præſentia tradidit, *ad reliquias & monaſterium S. Salvatoris*, cui tunc præerat Ansbaldus abbas, villam proprietatis ſuæ, quæ ei ex paterna & materna ſucceſſione hereditario jure devenit, quæque ſita eſt infra *Naagao* in confinio ſeu pago Vimmacenſi ſuper fluviolum Elera, cum omni integritate, &c. *Hæc omnia denominata*, inquit, *ad reliquias Domini Dei & S. Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, locumque ſanctum nomini ejus dicatum hodierna die de jure meo ad jus ejuſdem tranſfundo perpetualiter ad poſſidendum in elemoſynam meam, fratriſque præſcripti Hunfridi venerabilis epiſcopi, patris noſtri Halbrici, matris Hunæ, itemque fratrum Heinrici, & Albrici, ea conditione, ut fratres ibidem Chri-*

Inſignis donatio facta Prumienſi cœnobio. *Ampliſſ. coll. tom. p.* 188.

ſto Domino famulantes ad ſpecialem conſolationem in uſus proprios alimoniamque perpetuo ac inviolabiliter res ipſas teneant, &c. Ex quibus diſcimus parentes Hunfridi epiſcopi qui ex monacho Prumienſi fuit abbas Sithienſis, tum epiſcopus Morinenſis, ubi pro ſancto habetur. *Actum in Voimundesheim publice* XII. *kalendas Septembris, firmatumque legaliter Anſbaldo abbate præſente, Megingaudo comite Pagenſi, proceribuſque ac Scabinis Pagenſibus anno incarnationis Domini Salvatoris* DCCCLXVIII. *indictione* I. *regnante domno & glorioſo Hludovico cum fratre Carolo* XVIII. *Lotharii vero nepote ipſorum. Signum Hereverici illuſtris viri, qui hanc donationem eleemoſynariam Domino Salvatori famulantibus una cum precaria fecit ac firmavit.* † *Ego Hunfridus indignus epiſcopus Morinenſis frater ejus hanc traditionem devotionis noſtræ ſigno ſanctæ crucis confirmavi. Signum* † *Megingaudi comitis. Signum* †. *Megingaudi vicecomitis.* Sequuntur LIII. ſubſcriptiones. *In Dei nomine ego Gundelbertus peccator presbyter, juſſu domni Hunfridi epiſcopi noſtri fratriſque ejus Hereverici illuſtris viri rogatu hanc chartam traditionis ſanctæ devotionis eorum Domino Salvatori facta ſubſcripſi.* Duobus poſt annis Hludovicus rex Henrici donationem confirmavit;

ibid. p. 191. quippe Vernherius nepos ejus res ab ipſo traditas & mancipia *a* Prumienſi monaſterio abſtraxerat: quem Ludovicus rex ad ſe vocatum interrogavit, quo jure res prædictas ſibi uſurparet. At nihil in eis juris habere confeſſus eſt. Hinc ad deprecationem Prumienſium ratam donationem habuit. *Signum Hludovvici gloriosiſſimi ac piiſſimi regis* †††. *Hebarardus cancellarius ad vicem Grimaldi archicapellani recognovi. Data* II. *idus Aprilis anno* XXXVII. *regni domni Hludovvicis ſereniſſimi regis in orientali Francia regnante, indictione* III. *Actum Triburiæ villa regia in Dei nomine feliciter, amen.*

Pag. 156. Obſervat ad annum 871. Mabillonius Carolum Calvum plurimas Vedaſtinis ad uſus eorum aſſignaſſe poſſeſſiones; eaſque ad quos uſus inſervirent ſingulas commemoraſſe, hoc vero ſuum decretum ab Hincmaro aliiſque Gallicanis epiſcopis confirmari curaviſſe. At Vedaſtini non ſola Gallicanorum epiſcoporum auctoritate contenti, ipſam etiam ſummi pontificis ſanctionem ad inſtantiam optimi principis ſimul exquiſierunt. Itaque vocatione Johannis apoſtolici Romam properans, voto quod ex longo tempore concupierat ſatisfaciens, poſt collatam ſibi a ſummo pontifice & univerſali papa imperii dignitatem, humiliter ei ſupplicavit, ut ſecundum Vedaſtinorum petitionem edictum tam ſuum, quam epiſcoporum Gallicanorum decreta ſua auctoritate aſtipulari dignaretur: quod reverendus pontifex, inquit, benigne noſtram ſuggeſtionem ſuſcipiens non minus humiliter quam devote curavit perficere. His ita peractis, reverſum in Franciam *prædicti fratres petierunt, ut ea quæ apoſtolica ſedes ſanciverat noſtro quoque inviolabili roboraretur edicto, & illa quæ tam nos, quam ea quæ venerabilis auctoritas epiſcoporum decreverat, noſtra imperiali munificentia firmaretur ad perpetuitatem.* Quod ille benigne annuens præſtitit, &c. *Signum Caroli ſereniſſimi imperatoris Auguſti. Gauzlenus abbas recognovi & ſubſcripſi. Data* III. *kalendas Junii, indictione* VIII. *anno* I. *domni Caroli ſereniſſimi imperatoris Auguſti, regni vero* XXXVI. *Actum compendio regio palatio in Dei nomine feliciter, amen.* Privilegium vero Johannis papæ VIII. habes integrum in tomo I. Ampliſſimæ noſtræ Collectionis pag. 200.

Datæ tres eccleſiæ Prumienſi monaſterio. *Ampliſſ. Col. t. 1. p. 194.*

Pag. 159. Cum Ludovicus res Aquiſgranum veniſſet, invenit ibi eccleſiam deſtructam, quam genitor & mater ſua in eleemoſynam conſtrui fecerant, ut ibi eſſet cœmeterium mortuorum: condoluit quod nec dotata fuiſſet, *nec prævisa ad Dei ſervitium ſicut eſſe debuerat.* Cui malo providere cupiens, Anſbalbo abbati Prumienſi & ſucceſſoribus ejus eam commendavit, ut ipſius curam haberent. Dotavitque eam, deditque manſa duo, & tertium manſum unum in dominicatum cum vineis, &c. quæ Prumienſi monaſterio conceſſit. Addidit & duas alias eccleſias, quarum una exiſtebat in *Voorneſalt*, altera in Antiquo-campo, ut ſimul una donatione conſiſtant cum appenditiis earum, ut pro ſe & ſuis *Domini clementiam delectabiliter exorare delectet.* Quam donationem propria manu confirmavit, & anuli ſui impreſſione aſſignari juſſit. *Signum domni Hludovvici ſereniſſimi regis. Ebarhardus cancellarius ad vicem Luitberti recognovit. Data* XVI. *Kalendas Novembis, anno* XXXIX. *regni domni Hludovvici ſereniſſimi regis in Orientali Francia regnante, indictione* IV. *Actum Aquiſgrani palatio in Dei nomine feliciter, amen.* Quo anno idem Ludovicus Prumienſi monaſterio piſcationem indulſit. *Actum Franconofurt palatio regio in Dei nomine feliciter.*

Diploma pro luminaribus & ornamentis eccleſiæ S. Amandi. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 267.*

Pag. 101. Cum acceſſiſſet Carolus Calvus rex Francorum ad Elnonenſe ſancti Amandi monaſterium, *ad gloriam nominis Dei & reverentiam S. Amandi confeſſoris, quem intereſſorem habere* cupiebat, ad ſacrum altare, ac venerabile ſepulcrum prædicti confeſſoris, ex monaſterii facultatibus deſignavit plura prædia, quæ enumerat & confirmat, ad luminaria aliaque eccleſiæ ornamenta; quod quidem de-

cre-

ceretum ſigno & anuli ſui impreſſione roboravit. *Signum Caroli glorioſiſſimi regis. Hildeboldus notarius ad vicem Hludovici recognovit. Data* III. *kalendas Octobris indictione* 21. *anno* XXIV. *regnante Carolo glorioſiſſimo rege. Actum monaſterio S. Amandi in Dei nomine feliciter, amen.*

Pag. 106. Fulbertus diaconus acceptas quondam a Carolo Calvo rege res quaſdam ob ſuæ animæ remedium fratribus Sueſſionenſis monaſterii SS. martyrum Criſpini & Criſpiniani *per ſtrumenta chartarum* cum delegaſſet, (*ſunt autem ſitæ in pago Orcinſi ſuper fluvium Ure, in villa nuncupata Fabrorum curtis, manſa quinque cum mancipiis decem & ſeptem,*) Carolum regem deprecatus eſt, ut prædictam largitionem ſuo præcepto confirmaret: quod ille annuens anuli impreſſione juſſit ſigillari. *Hildeboldus notarius ad vicem Hludovici recognovi. Data* VII. *kalendas Auguſti indictione* 21. *anno* XXV. *regnante Carolo glorioſiſſimo rege. Actum monaſterio S. Medardi in Dei nomine feliciter.* Donatio facta S. Criſpino. *Ampl. coll. t. 1. p. 173.*

Pag. 121. Jam ſupra diximus de Richardo Ludovici Pii oſtiario perfido, de ejus perfidia, de criminis remiſſione, & beneficiis ei poſtea ab imperatore præſtitis, deque villa Villantia quam ille Prumienſi contulit monaſterio. Cum vero Anſbaldus abbas ipſius donationis confirmationem petiiſſet a Lothario rege filio Lotharii imperatoris, hanc ille libenter indulſit anno DCCCLXV. cujus hic verba prætermittere non poſſum. *Cauſam ad quam, Deo inſpirante, venturi ſumus, pene omnium ſanctæ Dei eccleſiæ fidelium noſtrorumque præſentium univerſitas novit, qualiter illo tempore quo ſereniſſimus avus noſter Hludovicus hujus regni gloriam poſſidebat, necnon & Italici quondam diva memoriæ genitor noſter imperator, contulit idem avus noſter viro illuſtri Richardo auctoritatis ſuæ præcepto res quaſdam ad proprium conjacentes, videlicet in comitatu Arduennenſi, id eſt villam quam nuncupant Villantiam. Hic ſiquidem poſt paululum ob amorem genitoris noſtri dividens ſe ab ejus avi noſtri famulatione, cunctaque beneficia & omnes relinquens proprietates in Italiam profectus eſt, patri noſtro inclyto famulaturus. Hanc itaque cauſam avus noſter infidelitatis reputans memorato Richardo præfatam villam, quia ab illius obſequiis receſſerat, ſuo quoque fiſco ſociavit. Verum non longa poſt tempore, genitor noſter ex Italia una cum eodem Richardo Franciam repetens, atque, miſerante Deo, ad paternum, indultis omnibus, cum fuiſſet reverſus concordiam, fuis etiam illi memorata villa imperiali auctoritate reſtituta. Idem poſtmodum Richardus jam circa finem obitus ſui, ob divinum amorem, & animæ ſuæ remedium, villam ipſam ſeu alias res proprietatis ſuæ germano ſuo Bruno, necnon & Gerardo tunc temporis comiti palatii, atque Baſino, qui & Tancraus, ea conditione tradidit, quatenus illi vicem complentes, ipſi eccleſiæ S. Salvatoris, cœnobio ſcilicet Prumiacenſi, ob retributionis æternæ commercium, funditus a die præſenti traderent, ſicuti egiſſe illos traditio teſtamenti docet, necnon & præceptorum patris ſuper hoc reſcriptum apertiſſime declarat. Hæ itaque firmitatem venerabilis abbas Anſbaldus & cæteri fratres noſtri, noſtris fidelibus deferentes obtutibus, poſtulaverunt eadem auctoritatis noſtræ præcepto firmari; quorum devotiſſimas gratanter preces ſuſcipientes, hoc egregiæ dignitatis imperavimus apices fieri, in quibus ſæpedictam villam cum appenditiis ſuis pro remuneratione animæ, ſeu & genitoris noſtri ſeu genitricis noſtræ, pro ſalute inſuper noſtra & augmento animæ jam fati Richardi, veneranda S. Salvatoris monaſterio corroboramus, quatenus per hoc excellentiæ noſtræ decretum temporibus noſtris & ſucceſſorum noſtrorum, uſibus atque neceſſitatibus ea eodem loco Chriſto militantium, ſuæ ullius contradictione, jugiter famulentur. Et ut hoc noſtræ auctoritatis & confirmationis decretum firmum & inviolabile ſervetur manu propria illud roborantes anuli noſtri impreſſione juſſimus ſignari. Signum Hlotharii glorioſi regis. Erkambaldus regiæ dignitatis archicancellarius recognovit. Data nonas Martii anno, Chriſto propitio; regni domni Hlotarii glorioſi regis* 21. *indict.* VIII. *Actum Aquiſgrani palatio regio in Dei nomine feliciter.* *Ampliſſ. col. t. 1. p. 174.*

Pag. 151. *n.* IV. Ad hunc annum referenda videtur fundatio monaſterii S. Vincentii & ſancti Amantii in pago Ruthenico a Rodlando diacono, eo ſcilicet in loco qui S. Vincentius dicebatur, quem videns aptum & a viris religioſis venerandum, propoſuit ibidem monaſterium conſtruere pro remedio animæ ſuæ, & parentum ſuorum, & pro remedio avunculi ſui, qui ſuam ſibi Rodlandi nomen impoſuerat, idque ad monachos, qui ex cœnobio Vabrenſi Domino famulantur. *Facta ceſſione iſta in menſe Januario, regnante Carolo rege. S. Rodlanda diacono qui hanc ceſſionem fieri & affirmari rogavit, &c.* Fundatio monaſterii SS. Vincentii & Amantii Ruthenenſis. *Anecdot. t. 1. p. 44.*

Pag. 188. Cum Carolus Calvus imperator ſingulari amore ac veneratione S. Martinum proſequeretur, quem etiam paſſim *patronum* ſuum vocat, fratribus ipſius *cœnobii, divina inſpiratione* tractus *ac de æterna remuneratione ſollicitus*, Miliciacum villam inſignem in pago Cabilonenſi perpetuo poſſidendam tradidit ut orent pro piiſſimo Auguſto Ludovico genitore ſuo, genitrice ſua Judith imperatrice, pro ſua ſalu-

Tom. I. Anecdotor. p. 47.

ſalute, conjugis ac prolis, totiuſque imperii ſtatu, pro Boſone cariſſimo ſuo & Widone, *eo videlicet modo, ut a nemine ſucceſſore noſtro*, inquit, *per futura tempora a S. Martini eccleſia valeat ſeparari, ſed liceat eis fratribus in ſupradicta villa monaſterium adificare, & abſque inquietudine pro nobis, pro Hermentrude, præſenti conjuge, cunctaque plebe, ac fidelibus noſtris, his videlicet quos ardentiori deleximus amore, diuturnis precibus Dominum exorare*, &c. *Data kalendis Auguſti indictione* I. *anno* XXXVIII. *regni domni Caroli imperatoris in Francia, in ſucceſſione Lotharii* VIII. *imperii* II. *Actum in Monaſteriolo in Dei nomine feliciter, amen.*

Sequenti anno Ludovicus Balbus prædicti Caroli filius ad baſilicam ſancti Martini in ſuburbio urbis Turonicæ delegavit villam Merlaum, in pago Gauſiacenſi ſitam ſuper fluvium Vigeram, eum omnibus appenditiis & integritatibus ac decimis, ſtatuiteque ut quoad vixerit, diem nativitatis ſuæ quæ eſt Kalendas Novembris; & diem unctionis, qua per miſericordiam Dei in regio culmine ſublimatus fuerat, obſervent, id eſt VI. idus Decembris, refectione ſibi ex dictis rebus parata, pro genitore & genitrice ſua ac fratribus, ſcilicet Carolo & Carolomanno, pro ſe, conjuge ac prole, *vigiliis ac miſſarum ſolemnitis ex more celebratis Domini miſericordiam corde tenus implorent. Nobis vero*, inquit, *Deo propitio, ad meliora migrantibus, diem obitus noſtri annis ſingulis ſimiliter obſervare, ac pro nobis Dei omnipotentis clementiam exorare non negligant*. &c. *Datum* XI. *kal. Julii indictione* XI. *anno primo domni Ludovici glorioſiſſimi regis. Actum Turonis in monaſterio S. Martini in Dei nomine feliciter, amen.*

Villa Cruſcipiacum datur Indenſi monaſterio. *Ampliſſ. tol. 2. p. 202.*

Pag. 195. Hoc ipſo quo ſuſtimos anno Ludovicus II. rex. Germaniæ *propter amorem Dei omnipotentis & reverentiam ſanctorum ejus* ad petitionem Rodradi abbatis tradidit Indenſi monaſterio, quod conſtructum eſt in honorem S. Salvatoris, villam juris ſui *nuncupatam Cruſcinacum, cum omnibus manerpiis & rebus ibidem aſpicientibus*, juſſitque conſcribi præceptum, per quod firmat & transfundit ſupratoxatas res prædictæ cellæ ſeu abbatiæ S. Salvatoris, cum omnibus appenditiis, &c. illudque manu propria ſubterfirmavit & anulo ſuo ſubter fecit ſigillari. *Signum Ludovici ſereniſſimi regis. Geberhardus cancellarius ad vicem Luitberti archicappellani recognovit. Data idibus Martii anno* I. *regni Ludovici ſereniſſimi regis in Orientali Francia indictione* X. *Actum Tribura in Dei nomine feliciter, amen.* Idem Ludovicus collegium XII. clericorum a ſuo patre in ſua Francofordienſi capella inſtitutum, quæ quidem capella Williherio abbati commiſſa erat, confirmavit anno DCCCLXXX. &c. *Signum Ludovici ſereniſſimi regis. Arnulfus cancellarius ad vicem Luitberti archicappellani recognovit. Data* XV. *Kalendas Decembris anno dominicæ incarnationis* DCCCLXXX. *indict.* XIII. *an.* V. *regni Ludovici ſereniſſimi regis. Actum Franconofort in Dei nomine feliciter, amen.* Idem privilegium confirmavit etiam Carolus Craſſus imperator anno DCCCLXXXI. imperii ſui anno I. Francofurti III. idus Decembris indictione XIV. Waldo cancellarius ad vicem Luitwardi archicancellarii recognovit.

ibid. p. 222.

Donatio facta Prumienſi monaſterio a Nortmannis devaſtato. *Ampliſſ. tol. 2. p. 216.*

Pag. 218. Carolus Craſſus imperator audita infeſtatione paganorum, qui dicuntur Nortmanni, in Prumienſe monaſterium erumpentium, tradidit eidem cœnobio, curtem ſuam quæ dicitur *Neeb-karauva* in comitatu *Loubungouve* cum omnibus ad eam aſpicientibus mancipiis, ædificiis, terris, &c. Tradidit & tertiam partem ſilvæ quæ pertinet ad *Ludolvesheim* jure perpetuo, atque de ſua dominatione in jus & dominationem ipſius monaſterii per ſuæ auctoritatis præceptum transfudit, *ea videlicet ratione, ut rectores ipſius loci de ſupradicta curte & tertia parte prænominatæ ſilvæ liberam ac ſecuram habeant poteſtatem ordinandi, regendi, & diſponendi ſecundum ſuum libitum & utilitatem ſæpe fati monaſterii*, &c. *Signum domni Caroli glorioſiſſimi imperatoris Auguſti † Vvaldo notarius ad vicem Luitvvardi archicancellarii recognovi. Data* XI. *Kal. Junii anno incarnationis Domini* DCCCLXXXII. *anno imperatoris Caroli* II. *Actum Vvormatia civitate.* Idem imperator Trevirenſe S. Maximini monaſterium ſub ſua protectione ſuſcipit, eique libertatem eligendi abbatis reſtituit anno incarnationis DCCCLXXXV. imperii V. *Actum Vvormatia civitate.*

Ampliſſ. tol. 1. p. 32.

Pag. 240. Primos Strabulenſis monaſterii abbates fuiſſe epiſcopos alias demonſtravimus. Eo ritulo necdum omnino ſpoliatos foiſſe ſæculo nono conſtat; quippe Antonius Mabillonio ignotus, & in vulgatis indicibus deſideratus, abbas & epiſcopus fuit. Florebat autem *Antonius vir venerabilis epiſcopus* ſub Carolo Craſſo imperatore, apud quem anno DCCCLXXXII. deprecatus eſt *pro quibuſdam fratribus ſibi commiſſis ex monaſterio, quod vocatur Stabulaus*, ut fiſculum ſuum Blandonium nomine ipſis concederet, quod ille pro imperiali munificentia, ſingulari diplomate benigne annuit. Eo autem in diplomate obiter non prætereunda ſunt illa de Stabulenſibus monachis verba: *Qui ob Dei omnipotentis amorem, noſtramque fidelitatem, pignora ſanctorum a prædeceſſorum noſtrorum prudentia recognita eum theſauro ejuſdem* eccleſiæ Aquiſgranenſis *fideliter reſervarunt, & ad nos abſque diminutione de-*

tule-

tulerunt. Ubi vides quanta fuerit apud omnes, ſed præſertim principes, Stabulenſium fama & exiſtimatio, cum pignora ſancta, gazaque omnis ſacræ ædis Aquiſgranenſis ab incurſionibus, quæ ſub Ludovico Balbo templum illud imperiale cum palatio & oppido igne & ferro conſumſerunt, recondenda & conſervanda ipſis fuerint concredita.

Antonio addendus eſt Leutbertus, quem Albericus ad annum DCCCCXXI. epiſcopum & abbatem Stabulenſem fuiſſe aſſerit. Porro quam accurata fuerit apud Stabulenſes ſub his abbatibus epiſcopis regulæ S. Benedicti obſervatio probant Chriſtiani Druthmari in prologo ſuper Matthæum verba.

Pag. 240. Cum Corbeiæ-novæ monaſterium ſub invocatione SS. martyrum Stephani & *Viti* fundaſſet in Saxonia Ludovicus Pius imperator, ſtatim inter ipſa conſtitutionis exordia conceſſit, *ut neque abbates illius loci, neque homines eorum ejuſque ministeria in expeditionem ullam ire deberent, ſed liceret eis cum quiete & ſecuritate præfatæ utilitates eccleſiæ providere; necnon & regiis interdum legationibus exſequendis, ubi opus eſſet, operam dare*; quam conceſſionem confirmavit Carolus Craſſus imperator, *licet*, inquit, *ad præſens eam inſtantis periculi neceſſitas paulnlum minuere cogat. Nam propter immenſam barbarorum*, id eſt Nortmannorum, *infeſtationem, neceſſe habemus cum univerſo nobis divinitus commiſſo populo eccleſiæ Chriſti defenſioni inſiſtere; & ob hoc non omnes ſub memorati loci dominio conſiſtentes a profectionibus in hoſtem immunes relinquere poſſumus. Sed quoniam ejuſdem loci abbates miſſaticum regium peragere ſoliti erant, concedimus eis, ut triginta homines nobiles ab aliis profectionibus ſecum immunes habeant. Et ſi extra patriam eſt legatio peragenda, plures nobiles ad hoc opus paratos teneant, reliqui vero cum ſuo populo in hoſtem proficiſcantur, & hoc quamdiu tantorum bellorum pericula immineant. Ubi vero divina pietas pacem dederit, conceſſionem quam temporibus gloriosæ memoriæ avi, genitoris & germani mei habuerunt, firmam & ſtabilem manere volumus.* Et quia non parum ab infeſtatione Nortmannorum paſſum erat Corbeienſe monaſterium, ad tanta damna compenſanda inſignem ipſi fecit donationem, quam propria manu firmavit & anuli ſui impreſſione aſſignavit. *Signum Caroli ſereniſſimi Auguſti. Luitfridus notarius ad vicem Liutwardi archicancellarii recognovi. Data nonas Maii anno incarnationis Domini* DCCCLXXXVII. *Actum Veibulinga villa in Dei nomine feliciter, amen.*

Exemtio ab omni bellica expeditione data Corbeiæ-novæ. *Ampliſſ. Coll. t. 1. p. 230.*

Pag. 249. *ante ann.* XXXIV. Hoc etiam anno Arnulfus imperator ad precem fidelis ſui comitis *Megingoz*, ſuo diplomate Trevirenſi S. Maximini monaſterio inſignem fecit in pago *Meinfeld* donationem, quam propria manu firmavit. *Signum domni Arnolfi ſereniſſimi regis. Aſpertus cancellarius ad vicem Theotmari archicapellani recognovit. Data* X. *kalendas Februarii indictione* VI. *anno ab incarnatione Domini* DCCCLXXXVIII. *anno vero* I. *regni Arnulfi regis. Actum civitate Regina in Dei nomine feliciter.*

Ampliſſ. coll. t. 1. p. 223.

Pag. 258. Circa hoc tempus Remigius Autiſſiodorenſis monachus vir pro ſuo tempore doctiſſimus qui Pariſiis, ubi litterarum ſtudia moderabatur, auditorem in dialectica habuit S. Odonem, S. Martini Turonenſis canonicum, poſtea abbatem Cluniacenſem, Virduoum accerſitus eſt a Dadone hujus civitatis epiſcopo ſanctiſſimo, qui præcipuus vel ſolus pro calamitatibus ſanctæ Dei eccleſiæ ingemiſcebat. Evocavit autem ut clerum ſuum & doceret, & ſibi ipſi eſſet conſolationi; & multiplici munerum collatione decoravit. At ille excuſavit ſeſe, *quod longo ſenio putre corpus, & ſuccedentibus ſibimet morbis membra debilia hoc mihi*, inquit, *exoptabile bonum invident. Eſſem certe, eſſem apud vos, aſſiſterem, inhærerem, erudirer alloquio, firmiter exemplo, benedictionibus ſacrarer. Verum quia id non licet, ago quod poſſum, vos noctibus, vos diebus memoria, deſiderio tenendo & ſpirituali intuitu aſſidue contemplando*, &c. Et ſub finem epiſtolæ: *Fratres & domini mei, veſtri fideliſſimi & devotiſſimi oratores, omnis ſcilicet B. Germani congregatio aeterna vobis præmia exorant.*

Remigius Autiſſiodorenſis monachus. *Ampliſſ. collect. tom. 1. p. 230.*

Pag. 270. Anno DCCCXCIII. Hatto venerabilis Trevirenſis archiepiſcopus pio moneu poſtulavit Arnulfum regem, *ut collegio fratrum in monaſterio S. Maximini Treveris conſtructo Domino die ac nocte famulantium, ad ſua victualia & veſtimenta, ad uſus quoque hoſpitum peregrinorum, & pauperum*, aliquid concederet: quod ille benigne annuens inſignem ei fecit donationem quam manu propria & anulo ſuo firmavit. *Signum domni Arnolfi glorioſiſſimi regis. Engilperto notarius ad vicem Theotmari archicapellani recognovit. Data* III. *idus Februarii anno dominicæ incarnationis* DCCCXCIII. *indictione* XI. *anno vero* VI. *domni Arnolfi ſereniſſimi regis. Actum Ingelinheim curte regali in Dei nomine feliciter, amen.* Hanc donationem filius ejus Zuentipoldus rex ad petitionem Radbodi archiepiſcopi confirmavit, pro ſua & conjugis ſuæ Vodæ ſalute. *Signum Zuentebolchi glorioſiſſimi regis. Gilbertus cancellarius ad vicem Hermanni archicapellani recognovit. Data* IIII. *idus Junii anno incarnationis Domini*

Donatio facta S. Maximino Trevirenſi. *Ampliſſ. collect. tom. 1. p. 238.*

ibid. p. 244.

mini DCCCXCVII. *indictione* XV. *anno* III. *domni Zuentebolchi regis. Actum in villa Herolverbeum dicta feliciter, amen.*

Diplomata Zuentiboldi pro Prumia. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 245. & 246.*

Pag. 280. In chartario Prumienſi duo leguntur Zuentiboldi diplomata anno DCCCXCVIII. data, unum quo prædia quædam in villa *Totondorp* in pago Efflinſi, in comitatu Albuini Prumienſi monaſterio concedit. Quam donationem anuli ſui impreſſione per ceram diligenti cura juſſit inſigniri. *Signum domni Zuentipolchi gloriosissimi regis. Vualtgernus notarius ad vicem Ratpodi archiepiſcopi archiquecancellarii recognovit. Data* XVII. *kalendas Novembris, anno incarnationis Domini* DCCCXCVIII. *indictione* II. *anno vero piiſſimi Zuentipolchi regis* IV. *Actum in villa quæ dicitur Suncar in Dei nomine feliciter, amen.* Alterum quo ad Novum-monaſterium in pago Riwerenſi ſitum veniens, ſtatuit, *ut in eodem loco mercatum habeatur, & publica fiat moneta, & de thelonio ipſius mercati duas partes ad beatum Chryſanthum & Dariam, quorum corpora ibidem quieſcunt, perpetualiter* conceſſit. Eſt autem Novum-monaſterium cella in qua depoſita fuerant corpora SS. Chryſanthi & Dariæ, a Prumienſi dependens, de qua Wandalbertus monachus Prumiæ in ſuo martyrologio.

Chryſanthum Dariamque novo quos munere Chriſti
Roma nunc vectos tumulis nova cella veneſtat,
Quam Rheni gelſis ſuccedunt æquora filvis.

Factum eſt autem illud Zuentiboldi decretum *idibus Novembris anno* DCCCXCVIII. *anno vero domni Zuentipolchi glorioſi regis* IV. *indictione* II. *Actum Trevuris civitate in Dei nomine feliciter, amen.*

Datur Pinus S. Victori. *Ampliſſ. Coll. t. 2. p. 262.*

Pag. 298. Cum Maſſilienſe S Victoris monaſterium regeret Magnus abbas, adierunt Ludovicum IV. imperatorem Roſtagnus metropolita & Teubertus comes enixe poſtulantes, *ut pro remedio animæ ſuæ S. Victori concederet jure perpetuo fiſcum quod nominatur Pinus, cum ſalinis, piſcationibus & porta navium, & omnibus juſte & legaliter ad eundem fiſcum pertinentibus; conjacentem in comitatu Maſſilienſi, qui vulgo Paradiſus nominatur: ſicut eſt via quæ deſtendit a Guardia uſque ad portum Formigarium una cum terra comitali, quæ ante portam caſtri fore videtur, uſque ad Carnarium*, omnia, inquam, omnino in integrum per præceptum ſuæ auctoritatis concederet; quod ille benigne annuens, manu propria firmavit & anuli ſui impreſſione aſſignari juſſit. *Signum domni Hludovici ſereniſſimi imperatoris Auguſti. Araulfus recognovit & ſubſcripſit. Data* XI. *kalendas Maii anno Domini* DCCCIV. *indictione* VII. *anno* IV. *imperante domno noſtro Hludovico. Actum Arelate feliciter, amen.*

Hucbaldus S. Amandi monachus ſcribit vitam S. Libuini. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 265. & ſeq.*

Pag. 310. Circa hoc tempus Hucbaldus S. Amandi monachus, pro tempore vir doctiſſimus, ſcripſit vitam S. Libuini confeſſoris, quam Baldrico Trajectenſi præſuli dicavit, miſitque ad Petrum ſanctæ Cameracenſis eccleſiæ archidiaconum, & ad Odilonem Sueſſionenſis S. Medardi cœnobii monachum examinandam. Utrerque laudavit opus, in primis Odilo, cujus hæc verba: *Miſiſtis mihi libellum de vita beati Libuini amici Dei prudenter ornateque compoſitum . . . quem quidem legi, & nihil quod in eo corrigeretur, ſed quod diſcendo & imitando quiſquam proveberetur, reperire potui. Magno, ut vere fateor, polletis ingenio, infinitam ſermonis habetis ſuppellectilem, nihil latinius eloquentia veſtra, nihil pulerius, nihil umquam legi dulcius. O felix Gallia, quæ tali illuſtratur doctore.* Hanc vitam habes apud Surium ad duodecimum diem Novembris. Habemus etiam verſus Judlonis in confirmatione operum magiſtri Hucbaldi Baldrico præſuli deſtinatos.

Privilegium pro Morbaco. *Anecdot. t. 1. p. 62.*

Pag. 319. Cum Morbacenſe monaſterium regeret Nantbertus venerabilis abbas, Conradum regem adiit cum omni collegio fratrum, depreçatuſque eſt eum, ut res ejuſdem cœnobii ad præbendam & nutrimentum eorum pertinentes auctoritatis ſuæ præcepto confirmaret, eiſque inter ſe eligendi abbatem qui eiſdem rebus & fratrum regimini præeſſet, facultatem concederet. Quod ille pro Dei amore & divinæ mercedis augmento libenter annoſt, præceptumque conſcribi juſſit, *per quod eis omnia loca, quæ vel tempore Leutfredi uſibus eorum* conceſſa erant, aut poſtea per incrementa aucta & in eorum veſtitura habebantur, confirmavit, aut injuſte ablata reſtituit. Præterea regali ſceptro ſancivit, ut nullus judex, nulla præpotens perſona manſiones in illis locis haberet, aut paratas exquirere præſumeret, ſed & theloniom juxta anteceſſorum ſuorum conceſſiones, ab eis vel ſuis hominibus per omnes regni ſui fines, neque in urbe, neque in via, &c. exigatur. *Data* IV. *idus Maii anno incarnationis Domini* DCCCXIII. *indictione* I. *anno autem regni domni Chuonradi regis* II. *Actum Argentina civitate in Dei nomine feliciter, amen.*

Pag.

Pag. 358. Cum novas ſtrages Normanni & Hungari ubique molirentur, eorum furorem prævenire quiſque cogitabat; quapropter *anno Dominæ* DCCCCXXXVI. *depopulantibus Agarenis pene totum regnum Belgicæ Galliæ, ſtuduit unuſquiſque diligenter tuta loca perquirere, ubi aliquid firmitatis fieri poſſet contra prædictorum inſidias perfidorum. Invento igitur quodam caſtro a Francone videlicet, & Norpoldo, Hubertoque ſuper ripam fluminis qui dicitur Cyra, vallato undique præciſit montibus de hereditate S. Maximini Trevirenſis*, cum montem & rupem munitioni aptam judicarent, permutationem ejuſdem loci cum Giſelberto comite, abbate & congregatione ſancti maximini obuixe flagitarunt, duplum offerentes. Omnibus annuentibus, *actum eſt hoc concambium Treverim in cœnobio S. Maximini, aſtante plebe & advocato Volmaro, cui Vormaciæ in publico mallo ab Henrico rege miniſterium advocationis traditum eſt*, cum teſtibus ſubſcriptis. *S. Giſelberti comitis, qui hoc concambium fieri juſſit.* Sequuntur viginti quinque teſtium ſubſcriptiones.

Permutatio ad faciendam contra Agarenes munitionem. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 281.*

Pag. 403. Ad hunc annum referenda videtur fundatio monaſterii Reſurrectionis in urbe Pictavenſi. Anno ſiquidem DCCCCXXXVII. indictione X. pridie idus Novembris Alboinum epiſcopum Pictavenſem deprecatus eſt Froterius, ut *ipſam quam conſtruxerat eccleſiam in ſancta Reſurrectionis honore ſive amore conſecrare & dedicare dignaretur*, & dotaret de ſuis rebus; ut deinceps ſubjecta S. Cypriani monaſterio pertinaneret hæc cella, in qua tres monachi ſub abbate degerent. *Data menſe Aprilis, regnante Ludovico rege & Hugone comite Pictavenſi.*

Cella Reſurrectionis Pictavenſis. *Anecd. t. 2. p. 69.*

Pag. 433. Ad annum DCCCCXLII. referenda videtur fundatio monaſterii S. Hyppolliti Vernientis in pago Ruthenico, cujus præcipuus auctor fuit Raymundus Fridelonis. Ipſe enim pertractans humanæ fragilitatis caſum, & metuens diem extremum, ne ſubito mors improviſa adveniat, ut ſibi Dominus veniam donare dignetur, ceſſit ceſſumque eſſe voluit in perpetuum res proprietatis ſuæ pro remedio animæ ſuæ, Fredelonis patris & genitricis ſuæ Uddanæ pro anima Ludovici regis & ſenioris ſui Raymundi comitis, pro germano ſuo Fredelone, & pro ſuis omnibus fidelibus, qui adjutores & conſolatores fuerint, ut quorum fuit communis amor, ſit & communis eleemoſyna, cedit, inquam, res quæ ſitæ ſunt in pago Ruthenico, in miniſterio S. Aniani, hoc eſt alodium ſuum in valle Oliti, *villam ſuam quæ dicitur Vernia, cum eccleſia quæ fundata eſt in honore S. Hyppolyti martyris, & ſanctæ Mariæ & ſancti Johannis, & quantum in valle Olsti viſus ſum*, inquit, *habere vel poſſidere, totum & integrum*, &c. *cedo & condono in primis Domino Deo omnipotenti & S. Salvatori Vabrenſis monaſterii, & S. Mariæ genetrici Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel Rammulfo ſuiſque monachis dono ad monaſterium conſtruendum in illa Vernia, ut ibi eatervam congregent monachorum, qui ſecundum regulam S. Benedicti ibi ſerviant Deo, hoſpites recipiant, pauperes vereent, & pro nobis orent, pedes pauperum lavent*, &c. *Facta chartæ ceſſione iſta ſub die Veneris in menſe Septembris anno* VIII. *regnante Ludovico rege.*

Pag. 469. Ad petitionem Brunonis fratris Ottonis primi, & Berehatoldi Indenſis monaſterii venerabilis abbatis, poſtulantium prædictum Ottonem regem, ut privilegia quæ anteceſſores reges ad monaſterium Indenſe donaverant ſuæ auctoritatis munimine renovaret: horum petitionem benigno animo ſuſcipiens juſſit conſcribi præceptum, per quod jubet ut nullus judex publicus, ſuperioris aut inferioris ordinis, reipublicæ procurator, cauſas judiciario more audiendas in cellas, eccleſias, aut villas ſeu reliquas poſſeſſiones, quas moderno tempore in quibuſlibet provinciis & territoriis imperii noſtri, inquit, poſſidet, vel deinceps in jure ipſius monaſterii divina pietas voluerit augeri, ingredi præſumat aut jura violare, ſed liceat memorato abbati ejuſque ſucceſſoribus omnes res prædicti monaſterii ſub immunitatis regiæ defenſione quieto ordine poſſidere, & quidquid de rebus prædicti monaſterii fiſcus ſperare poterat, eorum pro æterna remuneratione dicto monaſterio conceſſit, ut in alimoniam pauperum & ad ſtipendia monachorum ibidem Deo famulantium proficiat in augmentis, &c. *Signum Othonis invictiſſimi regis. Bruno cancellarius ad vicem Rodberti archicapellani recognovi. Data* VI. *nonas Maii anno Dominicæ incarnationis* DCCCCXIIX. *indictione* VII. *regnante pio rege Othone anno* XIII. *Actum Aquiſgrani palatio in Dei nomine feliciter.* Anno ſequenti prædictus Otto Trevirenſi S. Maximini monaſterio ablatis eccleſias reſtituit III. Kalendas Martii. *Actum Nemetenſi civitate in Dei nomine feliciter, amen.*

Confirmatio antiquorum privilegiorum Indenſis cœnobii. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 290.*

Pag. 494. Anno DCCCCLVI. Villerus Trevirenſis S. Maximini monaſterii abbas, interventu Brunonis fratris Ottonis I. & Conradi ducis regalem adiens majeſtatem, conqueſtus eſt de perſonis quæ beneficia ex eadem abbatia tenerent, quibus abutezentur. Quapropter memorarus rex Otto conſilio ſuorum optimatum reddidit *prædicto venerabili abbati Villero cœnobitiſque, Deo ſanctoque Maximino in ejus proviſione ſub regula S. Benedicti famulantibus, omnibuſque in poſterum ſucceſſoribus cum-*

Decimationes Salicæ redditæ S. Maximino. *Ampliſſ. coll. t. 3. p. 293.*

ſtar abbatiæ S. Maximini dominicales, quas vulgo Salicas decimationes vocant, in quocumque regni noſtri, inquit, *epiſcopio, parochia, terminove ſint ſitæ, in uſus hoſpitum, peregrinorum & pauperum*, additque quod maxime attendendum: *Deſtructorem regni noſtri ſucceſſorumque noſtrorum deputantes, quicumque vel imperatorum vel regum, vel qualitercumque perſonarum ob alicujus perſonæ machinationes vel infringere vel debilitare hoc voluerit.* Quod decretum propria manu roboravit & annuli ſui impreſſione inſigniri præcepit. *Signum domni Ottonis invictiſſimi regis. Leutulfus cancellarius ad vicem Willemi archicapellani recognovi. Data* VI. *idus Martii anno incarnationis Domini* DCCCCLVI. *indictione* XIII. *regnante pio rege Ottone, anno* XXI. *Actum in Franconovurt feliciter, amen.*

Pag. 509. Circa annum DCCCCLX. fundatum eſt in pago Ruthenenſi monaſterium Ferretenſe ab illuſtri viro Saluſtro, qui ſuæ ſaluti providere cupiens, ceſſit, ceſſumque eſſe in perpetuum voluit res ſuæ proprietatis pro remedio animæ ſuæ, Ricuini patris, Hermengardæ genitricis ſuæ, pro filiis ſuis Ricuino, Pontione & Rainone, pro omnibus conſanguineis & amicis, qui conſolatores & adjutores fuerunt, ut quorum fuit communis amor, ſit & eleemoſyna communis, res in pago Ruthenico ſitat, in miniſterio Braſcenſe, alodium ſuum quod dicitur Ferretum, cum ipſo monaſterio quod eſt fundatum in honore Dei omnipotentis, & S. Petri & S. Ægidii, & in ipſa curte ſua eccleſiam quæ eſt fundata in honore S. Mariæ quæ dicitur Combas, quantum ad ipſum monaſterium aſpicit vel aſpicere videtur totum & integrum, *ego*, inquit, *Salaſter dono S. Salvatori, S. Mario, S. Alvera Deo dicata virgini, vel eæterorum ſanctorum*, quorum reliquiæ continentur in loco qui nuncupatur Vaber, & Aigfredo abbati, ac Deo ſervientibus, qui ibidem ſunt vel futuri erunt ad conſtruendum monaſterium in ipſo Ferreto, *ut ibi eæterva congregetur monachorum, qui ſecundum regulam S. Benedicti ibidem ſerviant, hoſpites recipiant, pauperes recreent, & pro nobis fideliter orent. Et ſi in hoc loco oblati venerint, Vabrenſi monaſterio offerantur. Et ſi converſi venerint, regulam ibi numquam promittant niſi in loco Vabrenſi monaſterio*, &c. *Facta charta ceſſione ſub die Mercoris in menſe Junio, regnante Lotherio rege*, &c.

Accedit. t. 2. p. 77.

Henricus Trevirenſis præſul, parochiæ *Mariſch* determinat limites. *Ampliſſ. coll. t. 2. p. 514.*

Pag. 514. Henricus ſanctæ Trevirenſis eccleſiæ præſul, adveniens in villam *Mariſch*, terminationem ſanctæ matris eccleſiæ in eadem villa conſtructæ multis annorum curriculis adſcriptam requirens, maxima ex parte antaceſſoris ſui huc illucque deciſam, negligentiaque ſubtractam invenit. Rogatu monachorum Deo ſanctoque Maximino famulantium, quorum utilitati eamdem eccleſiam ſciebat a comite Nithardo & conjuge ejus Erchanfrida donatam, placuit ingenuorum tam clericorum quam & laicorum cum ſua auctoritate fieri conventum, ut eamdem terminationem ab eccleſia prædicta ex parte mutilatam tantorum fidelium poſſet adunari & roborari teſtimonium; quod & factum eſt. Quapropter viſum eſt eamdem terminationem anno incarnationis Domini DCCCCLX. indictione III. fidelium teſtimoniis ſcriptis etiam aſſignari, & locorum adjacentium notari vocabulis, &c.

Donatio facta S. Maximino. *Ampliſſ. coll. t. 2. p. 526.*

Pag. 519. In Trevirenſi S. Maximini monaſterio Thiedo vir pius peccata ſua eleemoſynis redimere cupiens, tradit S. Maximino ob ſalutem animæ ſuæ, patriſque ſui Humberti, quoddam hæreditatis ſuæ prædium *Dalabeim* nominatum ubi ſunt quædam Stativorum Romanorum veſtigia, de quibus prolixius in hiſtoria mſ. monaſterii S. Maximini, & in hiſtoria antiquitatum Lucemburgi nondum edita; quod prædium ſitum eſt in Rezenſi pago, in comitatu Waidevinga, cui Egitolfus comes præeſſe videbatur. Dedit autem illud eum eccleſia, & quidquid ad illud pertinet, tam in mancipiis infra vel extra manentibus, quam in ædificiis, terris, &c. quatenus abſque ullius contradictione, monachi S. Maximini jure hereditario illud poſſideant. Quod ſi quis propinquorum ſuorum vel alius hanc donationis ſuæ eleemoſynam deſtruere tentaverit, *omnium fidelium pietas ei reſiſtat*, & in die extremi examinis, eleemoſynæ deſtructor coram Deo rationem exolvat. *Acta autem eſt hæc traditio publice Trevere in baſilica S. Maximini confeſſoris Chriſti utique pontificis, aſſumte venerabili abbate ipſius cœnobii Voikero, & omnibus monachis, ſimulque Hildrado domus advocato per fidejuſſores quos vulgariter Saleburgiones vocamus, Vualmarum & Harduicum, coram teſtibus ſubnotatis ..., anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXII. *indictione* V. *regni ſereniſſimi regis Ottonis* XXVI.

Erectio Archiepiſcopatus Magdeburgenſis. *Ampliſſ. coll. t. 2. p. 527.*

Pag. 520. Cum invictiſſimus rex Otto I. devictis barbaris, gentibus ſcilicet, aliiſque quampluribus, a Johanne XII. Romam evocatus, & ab eo ob eccleſiæ defenſionem imperii corona decoratus eſſet, poſt imperialem unctionem *in eccleſia ſancti Petri de ſtatu & regimine totius chriſtianitatis tractantes, quæ utilia ſunt utiliter ſecundum Deum tractarentur, præfatus piiſſimus imperator Otto qualiter Slavos quos ipſe devicit, in catholica fide noviter fundaverat papa innotuit, deprecans & obtu-*

obnixe poſtulant, ne ovet quas ipſe Chriſto acquiſierat, ob paſtoris defectionem antiqua ſerpentis verſutia dominaretur; ad hanc petitionem aſſenſum præbuit pontifex: *Per hanc*, inquit, *privilegii paginam jubemus, ut Magdaburgenſe monaſterium in regno Saxonum juxta Albim conſtructum, quod præfatus ſanctiſſimus imperator ob novam chriſtianitatem conſtruxit, qua vicinius id locorum gentibus eſt, in archiepiſcopalem transferatur ſedem, quæ per ſubditos ſuffraganeos totum Dei gregem regere & gubernare valeat.* Illud monaſterium conſtruxerat Otto I. anno DCCCCXXVII. inſtinctu piiſſimæ coojugis Edithæ in honorem SS. apoſtolorum Petri & Pauli atque SS. Mauricii & Innocenti, in quo eductos e Trevirenſi S. Maximini cœnobio monachos inſtituit, quibus præfectus eſt Anno vir venerabilis, factus poſtea Vormatienſis epiſcopus. Primus autem novi archiepiſcopatus pontifex creatus eſt S. Adalbertus & ipſe S. Maximini monachus. Addit Johannes XII. in bulla ſua, *Volumus & per hanc privilegii paginam jubemus ut Merſburgenſe monaſterium, quod ipſe piiſſimus imperator, quia Ungros proſtravit, futurum Deo devovit, in epiſcopalem debeat ſedem erigi, quæ Magedaburgenſi ſit ſubdita ſedi. Et quia tot gentes ſub uno paſtore regi minime poſſunt, volumus & per noſtræ auctoritatis privilegium ceaſemus, ut cenſum ac decimationem omnium gentium, quas idem piiſſimus imperator baptizavit, & per eum ſuumque filium aquivocum regem, ſucceſſoreſque eorum Deo annuente baptizandæ ſunt, ipſi ſucceſſoreſque eorum poteſtatem habeant diſtribuendi, ſubdendi Magedaburgenſi vel cuique voluerint futuræ ſedi. Volumus etiam, cariſſimi fratres, & ex Beati Petri juſſione præcipimus, ut Moguntienſis, Trevirenſis, Colonenſis, Salzeburgenſis, Hamaburgenſis archipræſules Magedaburgenſis monaſterii in archiepiſcopalem, & Merſburgenſem tranſlationem in epiſcopalem ſedem totis cordis corporeſque viribus conſentanei fautores perſiſtant.* Merſeburgenſe autem monaſterium in ſedem epiſcopalem erigi curavit Otto I. hortatu Boſonis S. Emerammi monachi; qui cum in Orientali Saxonia innumeram Chriſto prolem ſua prædicatione peperiſſet, imperatori auctor fuit, ut tres epiſcopatus illis in partibus conſtitueret, Miſnenſem, Cicenſem, & Merſburgenſem, cujus primus extitit præſul. Data eſt autem Johannis papæ XII. bulla menſe Februario per manum Leonis Scriniarii indictione V. *Data* II. *idus Februarii per manum Georgii ſecundiarii ſanctæ ſedis apoſtolicæ, anno Deo propitio pontificatus Johannis ſummi pontificis & univerſalis papæ* VII. *imperii domni piiſſimi Auguſti a Deo coronati magni imperatoris anno* I.

Erectio Merſeburgenſis epiſcopatus.

Ibid. p. 318.

Pag. 527. Anno DCCCCLXIII. Wikerus S. Maximini Trevirenſis abbas adiit Ottonem I. imperatorem poſtulans, *ut familiam prædicti confeſſoris Chriſti Maximini de Sugerbach a miſeriis & oppreſſionibus quas ab advocato patiebantur* abſolveret, *& juſtitiam quam patres eorum habuerant*, illis regali auctoritate corroboraret: eujus petitioni annuens, advocatorum de *Sugerbach* vexationes compeſcuit, & leges eis præſcripſit juſtiſſimas, quas figilli ſui impreſſione juſſit ſignari. *Signum domni Ottonis invictiſſimi regis. Ludolfus cancellarius ad vicem Willelmi archicapellani recognovit. Data* XII. *kalendas Auguſti, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXIII. *indictione* VI. *anno regni ſereniſſimi regis* III. *Actum Ingelinheim feliciter.*

Contra vexationes advocati *de Sugerbach.*

Ampliſſ. col. t. 1. p. 319.

Pag. 542. Exſtat in chartario Trevirenſis S. Maximini monaſterii diploma Ottonis I. imperatoris, quo declarat, ſe interventu Adalheidis conjugis ſuæ, fideliſque ſui Willelmi archiepiſcopi pro ſtatu & incolumitate regni & imperii, filiique ſui cariſſimi Ottonis, quamdam villam de proprietate S. Maximini in comitatu vel ſuburbio Trevirorum ſitam, *ad Valles nominatam*, quam Dagobertus rex Francorum quondam cœnobio S. Maximini dederat pro ſuæ animæ abſolutione, ut ſingulis kalendis pro eo vigiliæ agerentur, monachique Deo & S. Maximino famulantes, *in eiſdem kalendis paſcerentur. Sed & æſtivo tempore poſt meridianam quietem ob ejus memoriam inde vini hauſta vel potu* recrearentur; quam donationem Otto *imperiali benevolentia* confirmat, & jubet, *ut calices aquæ, quæ hactenus ob paupertatem æſtivo tempore, pro calicibus vini, quos Dagobertus rex inſtituit, acciperunt, in antiquum & priſtinum ſtatum redeant & mutentur;* prædictaque villa ſicut a Dagoberto rege oblata fuerat, monachis prælibati monaſterii perpetualiter deſerviat, ut eos pro ſua ſalute devotius Dominum exorare deleſtet, &c. *Signum domni Ottonis magni & invictiſſimi imperatoris Auguſti. Ludulfus cancellarius ad vicem Willelmi archicapellani recognovit. Data* VII. *idus Januarii anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXVI. *indictione* IX. *anno regni domni Ottonis* XXXI. *imperii vero* IV. *Actum Coloniæ in Dei nomine feliciter, amen.* Porro hauſtus ille vini æſtivo tempore poſt quietem meridianam, etſi præter regulam S. Benedicti, in monaſteriis noſtris communiter cooceſſus eſt, ut patet ex regula Magiſtri cap. XXVII. conſuetudinibus S. Benedicti Anianenſis tom. IV. Analect. ex capitulis monachorum ad Augiam directorum, ex capitulis Sancti-Gallenſium monachorum cap. XXVII. ex Udalrico & ex libro uſuum Ciſterc.

Hauſtus vini poſt meridianam quietem.

Ampliſſ. col. t. 1. p. 322.

Donatio facta Morbacenſi monaſterio.

Pag. 602. Anno DCCCLXXVII. Morbacenſe monaſterium inſigni donatione decoravit Adelaidis Imperatrix, ſcilicet capellam decimalem & baptiſmalem cum tota villa *Amelrubefvillre*, in quâ ſita eſt, cum clerico ſuo Odelrico ejuſdem villæ legitimo ſacerdote, cum tota familia ſua tam libera quam ſervili, cum agris, pratis, paſcuis, campis, &c. *eo tenore libertatis & juſtitiæ, quo ipſa præpotens regina hæc poſſidebat*, pro remedio tam animæ, ſuæ quam omnium parentum noſtrorum, inquit Otto imperator, donavit eccleſiæ Morbacenſi, ea videlicet conditione, ut ſine omni alterius advocati oppreſſione, ſub noſtra noſtrorumque ſucceſſorum imperatorum maneat ruitione. Quorum quædam, campos videlicet, ſilvas, aquas, aquarumque decurſus ſicut cohæredes ipſius cum ipſa ſimul hæc tenuerunt & communiter eis fruebantur; ſic inter familias eorum deinceps ſine omni controverſia communia permaneant. *Statuit enim, ut ſi quis locum ipſum vel populum incendio, aut præda, aut captione, ſeu aliqua vaſtatione inquietaverit, homo liber vel de familia damnum rei perdita in quadruplum reſtituat, & fiſco regio libras auri decem exſolvat; ſervilis autem perſona, & qui hæc non poſſit perſolvere, pilos perdat cum cutte, & ſeptem annorum damnetur exilio;* quæ omnia ſuo diplomate approbat & confirmat Otto imperator. *Data anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXVII. *indictione* V. *anno regni domni Ottonis* XVI. *imperii* X. *Actum Deremunte.*

Anecdot. t. 2. p. 93.

Otto II. reſtituit plures eccleſias S. Maximino. *Ampliſſ. coll. t. 2. p. 325.*

Pag. 605. Cum verſaretur in Italia Otto I. poſt acceptam imperii coronam, Thietfridus venerabilis abbas cœnobii S. Maximini futurus, adiit eum apud Ravennam, poſtulans *quædam proprietates prædicti confeſſoris Chriſti jure quodam præbendarias ejuſdem loci cœnobitis reſtitui. Cujus poſtulationem benigne in præſentia quidem diſtulit, hanc tamen, ſi felici ſucceſſu in patriam reverteretur, ſe completurum promiſit, ſed voti ejus effectum mors intervenieus impedivit.* Succeſſor vero ejus Otto II. interventu Adelhaidis dilectiſſimæ genitricis, Theophaniæ conjugis, fidelisque ejus comitis Bertolfi, petitionibus prædicti abbatis & monachorum annuit, & ſua imperiali auctoritate reddidit prædictis cœnobitis *quidquid in pago & in comitatu* Nahegowe, *& in pago & in comitatu VVormacenſi, & in pago & in comitatu Spirenſi habere* videbantur, ſcilicet totum quod hactenus Ruotbertus Moguntiacenſis archiepiſcopus in beneficio tenebat vel milites ejus, *ut monachorum Deo ſubi ſanctoque Maximino ſub regula ſancti Benedicti ſervientium quies his noſtris*, inquit, *donationis ſublevata beneficiis, ſuſtantius libentiuſque & pro animæ abſolutione pia memoriæ genitoris noſtri, necnon & pro ſtatu & incolumitate imperii noſtri Dei miſericordiam jugiter exoret*, &c. *Signum domni Ottonis imperatoris Auguſti. VVillegiſus cancellarius vice Roberti archicapellani recognovi. Data* VI. *kalendas Septembris anno incarnationis dominicæ* DCCCCLXXIV. *indictione* I. *anno regni domni Ottonis* XIII. *imperii* VI. *Franconofurt.*

Mulenbechienſi parthenio datum privilegium. *Ampliſſ. coll. t. 2. p. 329.*

Pag. 611. Exſtat in diœceſi Mindenſi virginum monaſterium ab Hildiburga nobili femina & Fulcharto presbytero fundatum in loco qui Mulenbechum dicitur, quod ad petitionem Mironis Mindenſis venerabilis epiſcopi, necnon Bernardi ducis gratiis cumulare volens Otto II. imperator, conceſſit ſanctimonialibus, *ut ab hominibus prædictæ eccleſiæ uſibus & ſervituti earum ſubditis regalis & imperialis cenſus, qui ſuo juri hactenus ſolebat perſolvi, a nullo comite vel judiciali perſona deinceps exigatur.* Ad hæc etiam præſcriptis ſanctimonialibus indulſit, *ut nullus comes, vel judex publicus vel aliqua potens perſona, homines præfatæ eccleſiæ in ſuo judicio, bannum eis imponendo, aut juſtitiam ab eis ullam aliquatenus exigendo andeat inquietare, excepta ſolummodo lege illa, quam advocatus epiſcopi qui præſidet eidem eccleſia ſolito more ſolet repoſtere, & illa juris ſanctione, quod neceſſario propter capitale crimen in præſentia ducis & judicum ſolet fiuri*, &c. *Signum domni Ottonis invictiſſimi imperatoris Auguſti. Hildeboldus cancellarius ad vicem Villigiſi archicapellani recognovi. Data* V. *kal. Maii anno dominicæ incarnationis* DCCCLXXIX. *indictione* VI. *anno vero regni Ottonis II. imperatoris* XVII. *imperii autem* XI. *Actum Dusburg. civitate feliciter, amen.*

Fundatio abbatiæ Vallisclusæ. *Ampliſſ. coll. t. 2. p. 330.*

Pag. 611. Anno DCCCLXXIX. Walcaudus divino favente juvamine Cavellicenſis eccleſiæ præſul, eum conſilio ſenioris ſui Cuonradi regis, atque inclyti marchionis Willelmi conſulis fundavit monaſterium in Valle-cluſa, ubi etiam religioſos ex eccleſia ſibi a Deo commiſſa miſit ſacerdotes, *qui hujus ſæculi abrenuntiantes pompam ardenter gliſcunt religioſorum imitari veſtigia monachorum*, eoſque informavit ut inibi deinceps inſudent monachorum implere officium. Quibus etiam ad victum tribuit medietatem.... ſupradictæ vallis & duos molendinos, *ea inſtante ratione, ut tam ipſi quam poſteri illorum ſic regulam teneant abſque ullius interpellatione, eoſque*, inquit, *jubeo ſub pia ditione epiſcoporum Cavellicenſium,.... ſed & ipſi ceu boni paſtores ſuper eos invigilent, & ſi forte aliquis oberraverit paſtoralis coerceant auctoritate. Quod ſi aliquis de ſucceſſoribus meis*, inquit Walcaudus, *ſeu quiſlibet*

homo

homo hujuſmodi donum irrumpere præſumſerit, nihil ei proficiat, ſed omnipotentis Dei iram & maledictionem incurrat, & poſt iſtius vitæ finem in inferno cum Juda traditore damnetur perpetuo anathemate, ac decem libras auri monachis in ipſo monaſterio Deo famulantibus reactus componat, &c. *Facta eſt donatio ſeu inſtitutio Avenione* IV. *idus Maii anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXIX. *indictione* VII. &c. *Signum VValtaudi epiſcopi, qui donationem iſtam ſcribere juſſi & teſtibus firmari rogavi. Signum Silveſtri archiepiſcopi Aquenſis. Signum VVarnerii Avenionenſis eccleſiæ. Signum VVillelmi comitis*. Succeſſu temporis Clemens epiſcopus Cavellicenſis hanc abbatiam Maſſilienſi S. Victoris monaſterio tribuit.

AD TOMUM IV.

Pag. 21. Præter hanc donationem quam Coxanenſi S. Michaëlis monaſterio contulit Miro Gerundenſis epiſcopus, alteram Arulenſi B. Mariæ & abbati Theuderico ſuo aſſignavit teſtamento, cujus eleemoſynarios ſeu exſecutores conſtituit Mironem ſacerdotem, Delam levitam, Oriol, Aronem, & Traſovandum, quibus commendavit doni ſui exſecutionem. *Facta ſcriptura donationis idus Aprilis anno* XXX. *regnante Leuthario rege filio Ludovici. Teudericus abba qui pro caligine oculorum ſcribere non potuit. Miro ſacerdos SS.* † *Dela levita SS.* † *Oriol. SS.* † *Ato* † *Traſovandus, qui ſimul in unum donationes fecimus, & teſtes firmare rogamus. S.* † *Dadilana, S.* † *Rcalſus*. *Anecd. t.1. p. 99.*

Pag. 21. Anno DCCCCLXXXIV. Villelmo comite in Manoaſcha, venit epiſcopus Pontius ſanctæ ſedis Maſſilienſis eccleſiæ, & abbas S. Victoris martyris Adalardus: reclamaverunt ſe de Rodulfo epiſcopo & Delmone, vel de ipſis heredibus qui ipſam terram Camaricas * tenebant. Fuere illo in placito judices Hildebertus & Garbedus. Venit Pontius & Adalardus abbas, voluerunt jurare & probare cum teſtibus, coram altare S. Mariæ, villam Camaricas melius eſſe S. Victori, quam Rodulfo & Imoni & heredibus, qui ipſam terram tenebant contra legem. Tunc *recognoverunt ſe ipſe Rodulfus epiſcopus & Imo, & heredes ipſi guerpiverunt, & in terras jactaverunt & ſtipulaverunt in manu Pontioni epiſcopi & in manu Adalardi abbatis, in præſentia Guillelmi comitis, Hildeberti judicis, Garbidi judicis*, & plurium teſtium &c. *Facta notitia iſta in die Mercoris, in villa Manaſta ante eccleſiam S. Mariæ* IV. *nonas januarii anno* XLIX. *regnante Conrado rege Alemannorum ſive Provinciæ. Emo firmavit, Nortaldus * epiſcopus firmavit, Radaldus epiſcopus firmavit*. Placitum pro S. Victore. *Ampliſſ. col. t.1. p. 334.* * *In Camargue*.

Pag. 25. Anno DCCCCLXXXV. Erwicus Indenſis venerabilis abbas cum ſibi ſubjecta caterva Ottonem III. imperatorem adiit, poſtulantes ut privilegium ſibi abbates eligendi tam a piiſſimo genitore ſuo quam a cæteris ſuis prædeceſſoribus regibus vel imperatoribus hactenus conceſſum *ſuæ renovationis auctoritate roboraret*. Quorum petitioni gratanter annuens, devotiuſque ob id genitrici ſuæ dileCtiſſimæ commonenti obſequens, privilegium quod prædeceſſorum temporibus obtinuit, per ſuam corroborationis auctoritatem firmavit. Ea ratione ut ipſe abbas nulli regiæ vel imperiali poteſtati ſub obſequio ſervitutis ſubdatur, neque jure cedat alteri poteſtati. Poſt deceſſum vero abbatis liceat eis ſecundum inſtitutam normam ſibi eligere abbatem, nullaque poteſtas abſque conſenſu & voluntate eorum monachum quempiam ex quolibet monaſterio in præſignato loco pro aliquo occaſione conſtituat, unde poſtmodum nulla oriatur diſſenſio. Decrevit quoque præceptum conſcribi, per quod firmiter jubet, ut nullus judex publicus ſuperioris aut inferioris ordinis, reipublicæ procurator ad cauſas judiciario more audiendas in cellas, eccleſias, poſſeſſiones monaſterii ingredi præſumat, aut tributa exigat, ſed liceat memorato abbati ſuiſque ſucceſſoribus omnia prædia ſub immunitatis imperialis defenſione quieto ordine poſſidere. Decimæ vero omnis dominicæ culturæ ad uſus fratrum pertinentes, jubet & præcipit, ut perennibus temporibus, ad portam monaſterii in alimonia pauperum atque hoſpitum dentur. Cætera omnia ad ſtipendia monachorum ibidem Deo famulantium proficiant. Mercatum quoque ibidem habendum una cum propria moneta, ſicut a genitore ſuo traditum reperit, interventu genitricis ſuæ ipſis ad ſupplementum hæreditario jure concedit, &c. *Signum Ottonis glorioſiſſimi regis. Hildibaldus epiſcopus cancellarius vice VVilligiſi archicapellani notavi. Data* XIII *kal. Septembris, anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXXV. *indictione* XIII. *anno vero regni tertii Ottonis ſecundo. Actum Novomagi in Dei nomine feliciter amen*. * *Apteuſis*. Privilegium Ottonis III. pro Indenſi abbatia. *Ampliſſ. col. t.1. p. 935.*

Pag. 51. Regnante Ottone III. imperatore, Helmericus venerabilis abbas Morbacenſis monaſterii obtulit ei auctoritates immunitatum beatæ memoriæ avi ſui Ottonis, & æquivoci genitoris ſui imperatorum, cæterorumque prædeceſſorum ſuorum regum & imperatorum, *in quibus continebatur inſertum, qualiter ipſum monaſterium* Otto III. confirmat immunitates Morbacenſis monaſterii, ac concedit jus eligendi abbatis. *Anecd. t.1. p. 100.*

ſterorum cum rebus & hominibus ſibi juſte ſubjectis ob amorem Dei tranquillitatemque fratrum ibi conſiſtentium ſub pleniſſima defenſione & immunitatis tuitione haberetur; ac pro rei firmitate cariſſima genitrix ſua Theophania imperatrix ſemper Auguſta una cum fidelibus ſuis Willigiſo Moguntinæ ſedis honorabili archiepiſcopo, & Hildibaldo Wormacienſis cleri venerabili epiſcopo, & Counrado Alemannorum & Alſaciorum duce glorioſo eum poſtulavit, ut hujuſmodi auctoritatis immunitatem erga ipſum monaſterium ob reverentiam ipſius ſancti loci ſua regia renovaret & confirmaret auctoritate. Quorum petitioni libentar annuit & novum conſcribi juſſit præceptum, per quod eis omnia loca quæ a tempore Eberhardi & Luitfredi uſibus eorum conceſſa ſunt, & poſtea per incrementa aucta fuerunt, aut injuſte abſtracta noſcuntur, regia auctoritate concedit & roborat, eiſque inter ſe eligendi abbatem qui eiſdem rebus fratrumque regimini præſit, concedit. *Inſuper regali ſceptro* fancivit, *ut nullus homo, aut judex ſeu qualibet præpotens perſona manſiones in illis locis habere aut paratas exquirere præſumat, ſed eis liceat quieto ordine degere & regulariter Domino militare*, &c. *Data* IV. *idus Octobris anno dominicæ incarnationis* DCCCCLXXVIII. *indictione* I. *anno autem tertii Ottonis quinto. Actum Conſtantiæ, amen.*

B. Magiorii immunitio a jurisdictione episcopi Paris. Thes. Anecd. t. I. p. 207.

Pag. 113. *num.* LXIV. Sub finem præcepti rea Robertus addit: *Volumus etiam ut omnium epiſcoporum & comitum noſtrorum in hoc concordet aſſenſus, ut idem locus ſemper abbatem habeat ex propria congregatione, qui ipſum Cuſum-Dei & monachos ibidem degentes cum normali honore cuſtodiendo tractet, ſimulque ut nullus metropolitanus aut aliquis ſuus ſubjectus, etiam pontifex Pariſiacus, cauſa alicujus ordinationis illuc ingredi præſumat, niſi vocatus venerit, aut ad ſanctam miſſam celebrandam, aut ad eccleſias conſecrandas, aut ad benedictiones clericorum faciendas, & quod debitum excuſare non debet, qui vocatus fuerit*, &c.

Fundatio S. Michaelis de Falio. Ampliſſ. col. tom. I. p. 354.

Pag. 115. In comitatu Barchinonenſi, diœceſi Auſonenſi erectum eſt monaſterium S. Michaelis de Falio, fundatum *a* Remundo comite & marchione & uxore ejus Ermenſende, qui dederunt balmam ſeu ſpeleam cum aliis titulis & prædiis ad conſtruendum monaſterium in loco qui dicitur Falio, in honorem archangeli Michaelis, propter deſiderium cæleſtis regni, ad refrigerandum utriuſque animas. *Facta ſcriptura donationis* III. *idus Junii anno* I. *quod cœpit regnare Rudbertus rex filius Ugonis regis, qui pridem fuit dux. S.* † *Remundi comitis & marchionis. S.* † *Erminſindis comitiſſæ quæ hanc donationem fecit & firmare rogavit. Arnulfus ac ſi indignus gratia Dei epiſcopus & abba. SS. Oliba ſacerdos, Wiſredus ſacerdos*, &c. Iſtud monaſterium Gunbaldus de Caſtro *Beſaure* anno MXLIII. tradidit S. Victori & Jarno abbati, cujus charta traditionis exſtat ex archivo S. Victoris in Ampliſſima Collectione noſtra tom. I. pag. 406.

Pag. 126. *num.* CXI. Edidit Mabillonius Aymonis, quem vocat Emmonem, libri primi *de Qualitate cæleſtis patriæ* præfationem, quam Guillelmo abbati nuncupat, *haud dubium*, inquit, *Divionenſi*: at ſatius eſt exiſtimare tres illos libros Guillelmo celeberrimo abbati Hirſaugienſi, qui ſub ſe habebat virum religioſum & doctum Aymonem nomine, in hujuſmodi ſcriptis exercitatum, qui & vitam ſui abbatis ſcripſit, nuncupatos fuiſſe. Hunc Mabillonius dubitat fuiſſe monachum, quia in libri primi inſcriptione non ſe dicit *fratrem* nec *monachum*. At monachum prodit ſe auctor ipſe in cap. 7. libri I. in quo hæc habet: *Quidam noſter religioſus, vir vitæ laudabilis valde, cum infra hoc triennium moreretur*, &c. & capite II. libri ſecundi *cum quali devotione & reverentia ſit orandum ſanctiſſimus ac beatiſſimus Pater Benedictus demonſtrat*. Sed nec aliud indicare videntur hæc prologi ſecundi libri verba: *Sufficit vita tua, o beatiſſime Willelme, omnibus nobis in exemplum, quia tali indigemus. Provocant nos ad deſiderium cæleſtis patriæ ſanctiſſimi genitus tui, & beatiſſimæ lacrymæ tuæ, omneſque ſplendidiſſimi actus tui*. Quis enim, amabo, hæc legens non ſtatim agnoſcat hominem familiarem ac contubernalem ipſi Willelmo, ac proinde monachum ſplendidiſſimorum ejus actuum teſtem & admiratorem. His accedunt conſimilis eloquii modi, & in vita S. Willelmi ab Haimone conſcripta, & in præfatione ad libros de amore cæleſtis patriæ, qui unum eumdemque auctorem utriuſque operis facile demonſtrant. Sic enim initio libri de vita S. Willelmi: *Flores virtutum ex divinis ſcripturis & ab exemplis ſpiritualium ſeniorum carpebat*. In præfatione vero libri de amore cæleſtis Patriæ. *Petiſti crebro, mi domine reverendiſſime pater Willelme, ut partes ſacrarum ſcripturarum omni cum velocitate percurrerem, & ex his floſculos perpetuos ad animæ tuæ ſalutem proficuos.... perquirerem*. Simili fere modo in libri ſecundi prologo ait ſe ejus juſſu *ſanctorum Patrum teſtimonia ex eorum opuſculis de ſanctis virtutibus excerpſiſſe*. De Aymone qui plura deſideraverit, adeat Trithemium in hiſtoria Hirſaugienſi editionis S. Galli.

Pag.

Pag. 150. Anno milleſimo ſecundo Ernoldus quidam cum Richilde conjuge ſua audiens veritatis verba: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula*, pro remedio animarum ſuarum *villam quæ dicitur Bovinas* S. Amando ſibique famulantibus in cœnobio fratribus tradit, donat, donatamque in perpetuum declarat cum omnibus ad eam adſpicientibus, cum ſervis & ancillis numero ſexdecim: *qua familia unoquoque anno in feſtivitate S. Amandi, quæ eſt* VII. *kal. Novembris perſolvat de reſpectione capitis ſui* II. *denarios, de mortua vero manu* VI. *de licentia maritali* VI. *ſimiliter*. Hæc autem omnia, ſupra memorata eo tenora tradit, ut amodo fratres jam dicti loci abſque ulla contradictione heredum ſuorum vel quorumcumque aliorum hominum habeant illa jure hereditario, inde faciant quod ad profectum & uſus eorum ſibi fuerit animo, &c. *Ego Hugo Grandis Noviomenſium ſeu Tornacenſium epiſcopus tam juſſu comitis Balduini, quam rogatu ipſius Ernoldi hanc traditionem præſentia mea confirmavi, & ut firma & ſtabilis permaneant ævo perenni, coram altari S. Amandi, aſtante domno abbate Malbaldo & cuncta congregatione S. Amandi, violatorem ſeu infirmatorem hujus traditionis excommunicavi, anathematizavi atque perpetua damnatione damnavi. Actum Elnone monaſterio anno dominicæ incarnationis* MII. *regnante rege Francorum Roberto, imperante vero Romanorum imperatore Henrico, annuente & conſentiente marchione noſtro magno Balduino, aſtante quoque eum aliis pluribus advocato noſtro Rodulfo*. &c. Donatio Bovinarum facta Elnon enſi abbatiæ. *Ampliſſ. col. tom. p.* 363.

Pag. 156. De Mulenbechano parthenone diximus ſuperius, cujus privilegia ab Arnulfo & Ottone II. imperatoribus conceſſa confirmavit S. Henricus: quæ quidem ipſi obtulit *venerabilis abbatiſſa nomine Berthesd*, ipſum ſupplicitèr precata, ut locum ipſum cum ſuis pertinentiis ſub ſuum mundibrium & defenſionem pro redemtione animæ ſuæ ſuſciperet, quod ille benigne annuit interventu Bernardi ducis & Theodorici epiſcopi, *Hæc firmiter ſancivit ut ſanctimoniales ibi devote perdeceſſionis tempora, quam meliorem noverint, inter ſe eligant licenter, & ſibi præponant abbatiſſam, communicato epiſcopi ſui conſenſu*. Præterea conceſſit ut ab hominibus prædictæ eccleſiæ uſibus & ſervituti ancillarum Dei ſubditis, regalis vel imperialis cenſus qui inde ſolebat ſolvi, a nullo exigatur, &c. *Signum domni Henrici regis in Chriſto invictiſſimi. Egilbertus cancellarius vice Villigiſi archicapellani notavi. Data* III. *idus Martii anno incarnationis Domini* MIII. *indictione* I. *anno vero domni Henrici regnantis adhuc* I. *Actum Munda*. Privilegia Mulenbechana ab Henrico rege confirmata. *Ampliſſ. col. tom. p.* 363.

Pag. 163. Exſtat in tabulario Maſſilienſis S. Victoris monaſterii electio Pontiæ abbatiſſæ S. Salvatoris, ut viderur, parthenonis, *anno* MIV. *incarnationis Domini, indictione* II. *menſe duodecimo qui dicitur Januarius*, in præſentia ſanctorum anriſtitum celebrata, quam electrices ita prædicant: *Itaque nos omnes præfignatæ puellæ elegimus ac præfecimus nobis hanc monacham nomine Pontiam, vultu decoram, ſenſu illuſtrem, natura ſublimem, moribus inſignem*. Facta electione regnante Francorum rege Roberto. Electio Pontiæ abbatiſſæ. *Ampliſſ. col. tom. p.* 364.

Pag. 170. Ad petitionem Warnerii abbatis Pſalmodienſis, *Pontius gratia Dei Maſſilienſis eccleſiæ epiſcopus cum totius eccleſiæ S. Mariæ ordine canonicorum ſub eo conſtitutorum, cum conſenſu etiam S. Victoris cœnobii monachorum, etiam cum conſilio domni ſcilicet abbatis. Archimici monaſterii Montis-majoris, atque domni Patoni abbatis S. Gervaſii eligendo decrevit virum nomine Veiffridum bonis moribus ditatum, abbatem S. Victoris, quo loci ſibi at credit, a Deo commiſſi curam pervigil gerens, ſuæ mercedem laboris percipiens, a vero paſtore cum ſibi ſubditis adſciſci mereatur. Anno ab incarnatione dominica* MV. *indictione* III. *cum conſenſu omnium ſupradictorum, domni ſcilicet Pontioni epiſcopi, & domni Voarnerii abbatis Pſalmodienſis, domnique Archimici abbatis & domni Patonicii abbatis, ſeu & domni Veillelmi vicecomitis fratriſque ejus, omniumque ſupradictorum canonicorum ac monachorum regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto qui cum Patre & Spiritu-ſancto vivit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum, amen*. Subſcribunt teſtes viginti-duo monachi, triginta & unus tam canonici quam laici. *Ego Erembertus indignus monachus rogante domno Everneio abbate meo, & Pontione epiſcopo & fratre ejus Veillelmo & Folcone & Ademaro ſcripſi*. Fuit autem Wiffridus ſub Warnerio abbate annis quinque præpoſitus S. Victoris, & quindecim abbatis officio functus ſucceſſorem habuit S. Iſarnum. Electio Wiffridi abbatis S. Victoris. *Ampliſſ. col. tom. p.* 366.

Pag. 170. Cum beneficio Caroli Magni per multos annos floruiſſet inſigne monaſterium Maſſilienſe S. Victoris, *quod olim præcipuum ac famoſiſſimum in tota Provincia fuerat*, & tandem pagauorum impreſſione deſtructum & ad nihilum pæne redactum fuiſſet, *quouſque bonæ memoriæ domnus Guillelmus & domnus Honoratus præfatæ civitatis epiſcopus, & frater ejus Guillelmus vicecomes, filiuſque ſuus domnus Pontius præſul, qui eidem avunculo ſuo in epiſcopatum ſucceſſit, & jam pene lapſo manum ſublevationis porrexerunt, qui non ſolum ex ſuis ei aliqua reddiderunt, verum etiam de propriis poſſeſſionibus ob remedium animarum ſuarum multa largiti ſunt*, ac Confirmatio donationum factarum S. Victori in reſtauratione. *Ampliſſ. col. tom. p.* 358.

ac monachos aggregantes abbatem ſibi ordinaverunt. Tunc Pontius epiſcopus *igne divini amoris ſuccenſus* & glorioſiſſimi martyris Victoris amore flagrans, ſtatuit ut ejus monaſterium ſtabilitum & convulſum per ſecutura ſæcula maneret, *una cum conſenſu Rodulfi regis Alemannorum & Provinciæ, ſeu etiam cum præcepto & conbibentia domni apoſtolici papæ urbis Romæ, cum voluntate etiam Rodbaldi comitis, & domnæ Adelaizis comitiſſæ, domnuſque Guillelmi comitis filii ejus, conſentiente etiam pariterque petente clero & populo ſanctæ eccleſiæ Maſſilienſis*. Confirmavitque donationes tam a ſe, ſuiſque, aut aliis S. Victori factas, *ut deinceps ſit ſicut monaſteria regularia ad honorem omnipotentis Dei ad ſanctorum ejus confiſtentia, in his abbatibus ac monachis qui ſecundum regulam S. Benedicti ac ſanctos canones vivere voluerint*. Si qui autem ex bonis & poſſeſſionibus ſancti Victoris uſurpare tentaverint, hos excommunicat, optaque a Patre & Filio Spiritu-Sancto excommunicari, atque a domno papa urbis Romæ, ab epiſcopis & presbyteris & ab omnibus qui poteſtatem habent ligandi & ſolvendi *& ſini*, inquit, *damnati in inferno inferiori cum Juda traditore, cum Ario, cum Sabellio, & cum omnibus hæreticis & infidelibus, tam qui faciunt, quam qui conſentiunt facientibus*, &c. Et denuo ſcriptura iſta ſit firma & ſtabilis permaneant. *Scripta anno incarnationis* MV. *Rodulfus rex Alemannorum ſeu provinciæ*. Johannes gratia Dei papa ſedis apoſtolicæ, Rodbaldus gratia Dei comes firmavit, volvit & conſenſit, & manu propria roboravit; † Signum Pontius epiſcopus manu propria firmavit. Adalaix inclyta comitiſſa aſſenſum præbuit & manu propria firmavit. Guillelmus comes Provinciæ filius ejus firmavit. Guillelmus Toloſæ urbis comes firmavit. Ermengardis uxor Rodbaldi comiris manu propria firmavit. Varnerius abbas Pſalmodiæ firmavit. Guiffridus licet indigne ejuſdem monaſterii opilio vocatus. Archinricus abbas Montis-majoris firmavit. Radó epiſcopus firmavit. Almeradus epiſcopus firmavit. Domnus Pontius Arelatenſis archiepiſcopus firmavit. Pato abbas. Deodatus firmavit. Andreas firmavit. Maſilius firmavit. Ugo firmavit. Guillelmus vicecomes firmavit. Fulco frater ejus firmavit. Lambertus firmavit. Redaldus firmavir. Amalricus Aquenſis epiſcopus firmavit. Domnus Franeo firmavit.

Donatio villaris S. Johannis facta S. Victori. *Ampliſſ. tab. t. 2. p. 731.*

Pag. 182. Cum vir Illuſter Atanulfus ad limina apoſtolorum Romam perrexiſſet, & in reditu fato functus fuiſſet, *priuſquam ab hac vita diſcederet, integro ſenſu ac plena memoria, omnia ſua ordinans atque diſponens, de ſalute animæ ſuæ ſollicitus, inter ea quæ ordinavit, diſpoſuit, delegavit & præcepit dari, aliqua de ſuo omnipotenti Deo & S. Victori ſuo martyri, ejuſque monaſterio apud Maſſiliam fundato, abbatibusque ac monachis ibidem famulantibus in pago Forojulienſi infra terminos de caſtro quod vocatur Salerna, villare quod vocatur S. Johannis, quantum ille habebat & ad diem obitus ſui tenebat, & in eccleſia S. Mariæ, quæ in eadem valle quæ ſuperjacet fundata eſt ſuam portionem*. Priuſquam autem Romam pergeret Wiffidum abbarem S. Victoris & fratres accerſivit, *commendanſque ſe eorum oratonibus, dixit ſe velle eamdem eccleſiam readificare & S. Victoris monaſterio quantum ad ſe pertinebat dari*, aliaque ad ſe pertinentia S. Victori largitus eſt. Addit cbarra donationis quæ anno MVII. indictione v. facta eſt: Nunc igirur ego Belletrudis mater ejus, & ego Judeta uxor ejus, & ego Petrus filius, & ego Jonam, & ego Iſnardus, & ego Pandulfus & ego Boniſacius, & ego Wiffridus nos omnes qui ſumus fratres & coheredes ejus hanc donationis elcemoſynam, quam propter remedium animæ ſuæ ille vivens inſtituit, nos omnes poſt mortem ejus bono animo & bona voluntate ac propriis manibus firmamus. Facta donatio hæc tempore præſcripto regnante Rodulfo rege Alemannorum ſeu Provinciæ. Atanulfus hanc donationem dedit, & ore proprio firmavit. † Bernardus ex ore ejus & ab eo rogatus manu mea firmavi, Belletrudis mater ejus firmavi, Judeta uxor ejus firmavi, Petrus filius ejus firmavi, Boniſacius & uxor ejus firmaverunt, Jonam frater ejus firmavit, Pandulfus frater ejus firmavit, Boniſacius frater ejus firmavit, Wifredus frater ejus firmavit, Anno vero MC. nonis Decembris regnante Rodulfo, rege, Belletrudis contulit S. villam S. Johannis.

Privilegium Moſomenſi monaſterio indultum. *Anecd. tom. p. 135.*

Pag. 244. Inter varias quibus ſemper agitatus eſt procellas Arnulfus Remorum epiſcopus, Moſomenſi beatæ Mariæ monaſterio beneficum ſe exhibuit, ac per conſilium Roberti regis Francorum, & deprecationem Boſonis abbatis ejuſdem loci, quædam bona quæ ſui juris erant miſericorditer indulſit, ut inibi Deo ſervientes ſua ſublevarent beneficia. Tanta autem erga prædictum Boſonem affectus eſt prædilectione, ut cum antea multo tempore Romam petiiſſet, prædictum abbatem ſecum habere voluit. Romæ autem exiſtens humiliter deprecatus eſt, & a ſede apoſtolica obtinuit, *ut ille locus Moſomi Romanæ auctoritatis mereretur habere privilegia*; quibus acceptis, & aliquibus decurrentibus annis, miniſteriales ſui plurimas hominibus beatæ Matiæ injurias fecere. Hac de cauſa cum prædictus Arnulfus archipræſul eſſet Lauduni in præſentia Roberti regis in paſcha, adiit eum prædictus ab-

abbas Boſo, *inſinuans ſuam neceſſitudinem & pauperum ſuorum oppreſſionem*, obſecrans etiam humiliter ut pro animæ ſuæ ſuorumque ſucceſſorum remedio, faceret *de iſta cauſa & oppreſſione aliquam miſericordiam & relevationem S. Mariæ monaſterio*. Quod cum regi oſtendiſſet, & eum ejus conſilio & benevolentia, multorum etiam bonorum hominum deprecatione conventus eſſet, *auctoritate*, inquit, *qua debui, & devotione qua potui, donavi eccleſiæ prædictæ* bannum & diſtrictum ſupradictarum rerum traditionem per manum Godefridi ducis ejuſdem eccleſiæ advocati; &c. *Qua traditione ſolemniter facta & banno ſub præſentia regis Roberti legaliter impoſito*, ne aliquis homo hoc infringeret, *ad futurorum memoriam & eccleſiæ libertatem conſervandam, auctoritatis ſuæ ſcriptum impoſuit & ſignari fecit. Signum Arnulfi Dei gratia Remenſis eccleſiæ archipræſulis* † *Signum Adalberonis ſanctæ Laudunenſis eccleſiæ epiſcopi.* † *Signum Fulconis Ambianenſis epiſcopi* † *Signum Herardi Cameracenſis epiſcopi.* † *Signum Rotgeri Catalaunenſis epiſcopi.* † *Signum Godefridi ducis ejuſdem eccleſiæ advocati. Signum Dudonis. Signum Odonis comitis. Signum Hilgandi. Signum Allulfi archidiaconi & vicedomini. Acta Lauduni monaſterio S. Mariæ anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti* MXVIII. *indictione* I. *regnante Roberto rege Francorum. Ego in Dei nomine Bardo cancellarius ſcripſi.*

Pag. 244. Bruno patre Hugone Conradi imperatoris cognomento Salici conſanguineo, matre Helwide nobilitate non impari, pietate haud diſſimili, anno MII. natus, poſtea Tullenſis epiſcopus, ac demum ſummus pontifex ſub nomine Leonis IX. eum quintum attigiſſet annum, Bertholdo Tullenſi epiſcopo educandus & litteris informandus a matre quæ ipſum lactaverat traditus eſt. Quo ſempore neſcio quo caſu, inſigne pſalterium aureis caracteribus exaratum, hactenus in Andaginenſi cœnobio aſſervatum, Tullum delatum eſt, quaſi in extera provincia ſecurius ibi celandum. *Divina tamen diſpoſitio reſtituit illud eccleſiæ ſuæ hoc modo. Mater domni Leonis IX. venale illud invenient, emit, & eidem filio ſuo tunc Brunoni, ut in eo pſalmos addiſceret, diſpenſavit. Sed cum in quolibet pſalterio & plane legeret & facile quod diſcedat redderet in illo tantum incurrebat tales offenſiones, ut nimio tædio a lectione videretur deficere. Nolebat enim Spiritus-ſanctus cujus electionis vas idem puer futurus erat, ne alicujus ſacrilegi contactu vel ignoranter contaminaretur: mirante vere matre ſic filium in pſalterio adverſari, audivit fama vulgante, fuiſſe illud eccleſiæ S. Huberti & multiplici anathemate per diverſas regiones publicam ejus quæſtionem fieri; nec diu morata ad locum properavit, puerumque ſecum deduxit, & abſolutionem hujus ſuæ ignorantiæ humiliter expoſtulans, pſalterium eccleſiæ reddidit. Obtulit etiam pro ſatisfactione librum ſacramentorum, quæ poſtea donatus eſt eccleſiæ beatæ ſemper Virginis Mariæ quæ ſita eſt beati Huberti apud Gabelium.*

De pſalterio S. Huberti aureis characteribus exarato. *Hiſt. Andag. n.* 23.

Pag. 251. Anno MXX. *Beroldus de Saxonia prorex Arelatenſis pro rege potentiſſimo Rodulfo, & ab auguſta majeſtate creatus vicarius*, veniens in pago Albanenſi, *in loco quo dicitur Talveve*, invenit eccleſiam & *monaſterium quod fundavit dominus ſuus rex ad honorem beatæ Mariæ & SS. Martini & Benedicti, in regimen & uſum domni abbatis S. Martini Sapiniacenſis & omnium ejus ſucceſſorum in laudibus Dei famulantium in dicto loco de Talveris, & de habitu & regula SS. Patris Benedicti ſicut ſunt & in futuro erunt*. Quod quidem monaſterium ſciens ſub tutela imperatoris eſſe, & *affectionem quam habuerunt prædeceſſores ſui ad monaſterium S. Martini de Sapiniaco & ad dictam eccleſiam de Talveris*, eam ſub ſua ſingulari protectione ſuſcepit. *Actum in eo loco de Talveris, laudante domino meo imperatore & genito meo cariſſimo Umberto, anno* MXX. *ſub ſigillo meo & ſigno manuali in menſe Julio.* † *Beroldus.* †. *Umbertus filius.*

Pag. 252. Pietatem erga loca Deo ſacra, ſe ad monaſteria præſertim omni occaſione demonſtrabat S. Henricus imperator, id ſibi ad mortalem vitam temporaliter tranſigendam, & ad æternam vitam feliciter obtinendam profuturum credens. Quapropter pro remedio animæ ſuæ ac dilectæ conjugis ſuæ Chunigondæ, & per interventum dilecti ſui Hilderadi abbatis, prædium nomine *Butenbart*, in pago Hulpiæ, in comitatu Hezellni comitis ſitum, quod poſt obitum Epponis viri, & legis jure & lege ad ſuas regales & imperiales manus devenerat cum utriuſque ſexus manciplis, &c. ad monaſterium S. Salvatoris ſitum in loco qui dicitur Prumia, in uſus fratrum Deo inibi ſub regula S. Benedicti ſervientium conceſſit & in proprietatem donavit, donationemque manu propria confirmavit, ac ſigilli ſui impreſſione juſſit inſigniri. *Signum domni Henrici Romanorum invictiſſimi imperatoris Auguſti. Vvitharius cancellarius vice Erchanbaldi archiepiſcopi recognovi. Data* V. *kalendas Octobris indictione* III. *anno dominicæ incarnationis* MXX. *anno autem domini Henrici ſecundi regnantis* XIX. *imperii vero ejus* III. *Actum Hamerſleia feliciter, amen.*

Prædium Butenhart datur Prumiæ. *Ampliſſ. col. t. 2. p.* 380.

Pag. 257. in margine *Olbertus S. Laurentii abbas*, lege *S. Jacobi*; & in corpore, *monaſterio S. Laurentii*, lege *S. Jacobi*.

Pag. 264. *num.* VI. Benedicti papæ IX. privilegium Gumbaldo abbati S. Crucis conceſſum de cella Solaco habes in noſtrorum Anecdot. tom. 1. pag. 157.

De monaſterio Brunvillarenſi. *Ampliſſ. col. t.1. p.393. & ſeq.*

Pag. 280. De fundatione inſignis Brunvillarenſis S. Nicolai monaſterii agit Mabillonius ad annum MXXIV. ubi merito redarguit auctorem vitæ S. Popponis, qui Elſonem palatii comitatum adminiſtrantem facit monaſterii conditorem. Nam veri illuſtris monaſterii fundatores fuere Erenfridus comes Palatinus & piæ memoriæ Mathildis ejus uxor, immatura morte prærenta, & ibidem ſepulta, ut legitur in litteris Piligrini archiepiſcopi Colonienſis: quem Erenfridus deprecatus eſt, ut ſuam confirmaret fundationem, & Brunvillarenſe cœnobium ſub ſuam & eccleſiæ Colonienſis tuitionem ſuſciperet, quod ille duobus diplomatibus anno MXXVIII. præſtitit; in ſecundo autem ſolo confirmationis teſtes commemorantur *Auſridus epiſcopus de Trajecto*, *Meginardus epiſcopus Paderbrunenſis*, *Tithardus præpoſitus Templi*, *Sigeſo præpoſitus*, *Vvereuſo præpoſitus*, *Godefridus dux Piloſus*, *Everardus antiquus comes de Moſella*, *Renchizo comes de* Eingebach, *Godefridus filius ejus*, *Hermannus comes de* Nozvenich, *Sicco comes* Starchri, *Embrico*, *Eppo*, *Ruotprat*, *Ruochri*, *Gerunc*, *Herman*. *Acta ſunt hæc anno dominicæ incarnationis* MXXVIII. *indictione* XI. *regnante Conrado Romanorum imperatore Auguſto*. Præterea tertio diplomate pro amore Dei, ſuæ animæ ſalute, tum etiam ob ſanctæ Colonienſis eccleſiæ honorem ad monaſterium S. Nicolai, quod ſuis diebus noviter fuerat a Palatino comite Erenfrido conſtructum, donat quamdam curtem infra muros urbis ſitam, ut cum primus abbas Ello & ejus ſucceſſores negotiorum cauſa Coloniam commigraverint, habeant aliquod refugium.

Reſtitutio eccleſiæ Duziaci facta Moſomo. *Anecd. t.2. p. 344.*

Pag. 284. Anno MXXIV. venerabilis B. Mariæ Moſomenſis abbas Bozo, Ebalum, Remorum archiepiſcopum adiens humili devotione rogavit, ut eccleſiam in villa Duziaco ſitam, Moſomeoſi ab antiquitate ſubjectam, ſed incuria anteceſſorum ſuorum ſubtractam, *amore Dei & cauſa paupertatis loci ad ſupplementum victus fratrum ibi ſub regula S. Benedicti militantium* reſtitueret. *Cujus humili petitioni*, inquit, *penuriæ loci compaſſus aſſenſum præbui, eamque prædicto loco, nonnullis fidelium coram aſtantibus, prout ex voto jam deſtinaveram, reddidi auctoritate Dei omnipotentis, ſanctæque Mariæ omniumque Sanctorum, necnon pontificali decreto noſtræ auctoritatis interdicens, ne nullus noſtrorum ſucceſſorum jam dicto loco aliquo modo eandem ſubtrahat eccleſiam vel præjudicium faciat*. Id quod ſuo ſigno confirmat. *Signum Ebali Remorum archipræſulis. Signum Adalberonis epiſcopi* †. *Signum Hugonis archidiaconi*, &c. *Actum Remis regnante rege Roberto, anno* XXXVIII. computatis ejus regni annis a tempore; quo cum patre Hugone regnare cœpit. *Anno epiſcopatus domni Ebali* 12. *indictione* VSSS. *Ego Odalricus cancellarius ſcripſi & ſubſcripſi*.

Donatio facta Walciodoro. *Ampliſſ. col. t.1.p.395.*

Pag. 324. Anno MXXVIII. vir inclytus Waltermus compunctione cordis tactus, conſilioque amicorum uſus, ſtatuit aliquod animæ ſuæ remedium quærere. Eſt autem cœnobium in Lomacenſi provincia ſitum nomine Walciodorum, B. Mariæ dedicatum, quo locus erat anteceſſorum ſuorum ſepulturæ. Quapropter locum adamavit, frequenter viſitavit, & electa in eo ſua ſepultura quantum vita comite potuit, profuit. Tandem ab inimicis graviter vulneratus & ad extrema deductus, cœpit cogitare, quid illuc pro remedio animæ poſſet dimittere. Convocatis autem amicis ſuis morti proximus ac eis precatui ſuo faventibus, quidquid jure hereditario competebat in Geſſinula pago Condruſco, id eſt quartam partem in omnibus, in Camba, in molendino, in aquis, in ſilvis, in pratis, &c. per manus Waſcolini fratris ſui, Guidonis filii ſui ipſi loco tradidit & jure perpetuo firmavit. Si quis autem fraudator hujus rei fierl voluerit, pœnam ſortiatur Judæ traditoris, & hereditate privetur regni cœleſtis. *Actum eſt hoc tempore domni abbatis Heremberti anno dominicæ incarnationis* MXXVIII. *indictione* XI. *imperante domno Cuonrado imperatore, anno regni ejus* IV.

S. Theoderici abbatis Andaginenſis vita auſtera. *Hiſt. Andag. c.12. & 14.*

Pag. 321. *n.* VII. Hic deſcribit accurate Mabillonius S. Theoderici monachi Laubienſis electionem in abbatem Andaginenſis monaſterii, promovente in primis abbate Stephano S. Laurentii, & Gonzone Florinenſi, atque ordinante epiſcopo Leodienſi, & deducentibus ad ſuum monaſterium ſeptem abbatibus, adde: *Cujus culmea cum de longe vidiſſet, ut erat tunc hiemis aſperrima, in mediis nivibus ad terram procidit, & Deum adjutorem ſibi adeſſe cum gemitu inclamavit, opertoque capite, nudis pedibus monaſterium uſque proceſſit*, ut legimus in hiſtoria Andaginenſi, quæ recenſet quos in eo reperit monachos, tum ſubdit: *His omnibus militantibus Deo ſub diſciplina regulari præerat abbas, quaſi quidam dux induſtriæ militaris. His omnibus omnia factus; conformabat ſe ſingulis, donec formaretur Chriſtus in eis, nec quemquam exiſtimabat fortuna vel conditione, ſed moribus & religione, & cum ab incunte ætate*

Digitized by Google

te religioſe inſtitutus, modeſte & caſte vixerit, tunc hunc ſibimet uſum vivendi continuandum inſtituit, ut non niſi ſemel in die ſemper reficeret, tam parce tamen, ut continuatim eſuriret, & hoc ſine ovis & caſeo, & abſque ſagina condimento. In legitimis autem adventus & quadrageſimæ biduanis & triduanis jejuniis ſe macerabat occulte. Præter communem monaſterii eleemoſynam, duodecim pauperes quotidie alebat, quibus lotis pedibus & manibus, & refectione ſufficienti impenſa, ſatis humiliter tamquam Chriſto ſe eis in terram proſtrabat, viliſſimo ſtrato ſuperjecto cilicio paululum quieſcebat: ex quo latenter ſurgens, communes vigilias ſemper anteibat: ſicque genuflexionibus & orationibus cum lacrymis Deo ſeipſum macerabat. Et poſt pauca: *Præter canonicas horas, quas ut debitas, diligenter Deo exolvebat, in veneratione B. Trinitatis & glorioſæ ſemper Virginis Mariæ, itemque Petri apoſtoli omniumque ſanctorum ſigilliatim vigilias & omnes horas diei decantabat, & pſalterium etiam inter noctem & diem ex integro percurrens, aut per ſe pſallebat, aut qui pro ſe pſalleret procurabat. In quotidianis vero miſſarum ſolemniis quibus, quamvis cordis contritione Domino ſacrificaturus aſſiſteret, ejus ſolius eſt approbare, cujus eſt omnium hominum corda peraſare. Cujus fuerit humilitatis in habita, cujus gravitatis in ceſſu, cujus æqualitatis in vultu, cujus honeſtatis in actu, mirabatur non ſolum quælibet eccleſiaſtica dignitas, ſed etiam faſtuoſa & aliis irrevereas ſecularis poteſtas, cujus & laudabiliter magnificabat abſentiam, humiliter honorabat præſentiam.*

Pag. 359. Cum orationis gratia Maſſilienſe S. Victoris monaſterium adiiſſet Pontius pontifex, & præmiſſa oratione ante regiam eccleſiæ, & diverſo hominum genere monachorum, canonicorum, laicorum fultus ſederet, aſſiſteretque ei quidam Bernardus nomine, rure ſolus presbyter, poſtea autem monachus, ſupplex rogavit ut eccleſiam S. Zachariæ & S. Johannis Baptiſtæ, quam ſuo ſumtu, quamvis grandi penuria, dudum veruſtate conſumtam aut a Mauris dirutam, qua poterat devotione reſtaurâſſet, in honorem prædictorum conſecraret; quod cum ille gaudenter adimpleviſſet, tunc Raimbaldus Arelatenſis hanc eccleſiam dotavit ſponſalitio ſuæ *donatione*, & una cum fratribus ſuis heredibus Boſone, Bonifacio, atque Fulchone & alio Bonifacio filio Atanulfi, conceſſit aliquid de alode, qui jure hereditario parentum ſuorum obveniebat eccleſiæ in honorem S. Zachariæ conſtructæ in comitatu Maſſilienſi, in territorio caſtri nomine Auriolis, ubi eſt eccleſia in loco qui vocatur Reſtonis. Tum ſubdit: *Sane ſi quis, vos videlicet donatores, id eſt Raimbaldus archiepiſcopus Arelatenſis & Pontius epiſcopus Maſſilienſis, & Boſo, & Bonifacius & Falco, & alius Bonifacius & Willelmus juvenis, & Iſnardus & Lambertus, aut heres noſter, aut ulla interpoſita perſona, quæ contra hanc donationem, ſponſalitia & dotalitii hujus eccleſiæ S. Zachariæ & S. Eliſabeth & S. Johannis Baptiſtæ, quam mittimus in manu Iſarni abbatis S. Victoris & manu canonicorum illius Deo ſervientium, quiſquis ſit qui contra hoc, ut diximus, retinquitare, aut irrumpere, vel violare voluerit, non valeat vindicare quod repetit, ſed iram & maledictionem Dei incurrat, & cum Juda traditore in inferno damnetur, & cum Datan & Abiron pœnas luat, & cum Simone Mago particepetur. Facta charta donationis iſtius menſe Januario in comitatu Maſſilienſi, regnante Ottone rege Alemannorum ſive Provinciæ, anno ab incarnatione Domini* MXXXIII. *Signum Raimbaldi & Pontii epiſcoporum, & aliorum ſupra ſcriptorum, qui hanc donationem fecerunt, & manus eorum firmaverunt & alios firmare rogaverunt*, &c.

De conſecratione eccleſiæ S. Zachariæ & S. Johannis, ejuſque dotatione. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 400.*

Pag. 367. Anno incarnati Verbi MXXXIV. decedente Renualdo abbate S. Huberti, ſucceſſit ei Adelardus, a Reginardo epiſcopo eccleſiæ S. Huberti abbas ordinatus, qui fuerat monaſterii S. Trudonis ſcholaſticus & theſaurarius. In vita S. Theoderici de negligentia regularis diſciplinæ accuſatur. Verum ſi ſpiritualia poſthabuit, temporalia aſſidue curavit, teſtante auctore hiſtoriæ Andaginenſis monaſterii, cujus hæc verba: *Ipſe ut erat vir induſtrius & prudens, cum gravaretur longa & maxima famis vecriſtate, tam etiam inter imperatorem Henricum & ducem Godefridi dum majorem diuturæ & uxorabili ſeditione, caſtri Mirvoldi eccleſiæ acriter imminentis ex edicto imperiali omnium fere principum cis Rhenum conſiſtentium graviſſima obſidione; tamen commiſſam ſibi locum, quod periculo temporis difficillimum erat, ne omnino deſereretur, non ſolum viriliter detinuit, ſed in poſſeſſionibus ampliavit. Ædificavit refectorium fratrum cum dormitorio, ædificavit cameram abbatis cum palatina domo. Eccleſiam Alvaturenſem, quam ex patrimonio ſuo epiſcopus Gualcandus olim loco contulerat, a quibuſdam invaſoribus viriliter defenſam retinuit. Quartam partem Calvicraci fiſci a quodam Roberto emit; cujus omnimodo medietas ab antiquo erat eccleſiæ donata ſibi pro ſatisfactione a Stephano comite, eo quod caſtellum Murvolt violenter & injuſte firmaſſet in eccleſiaſtica poſſeſſione. Habito quoque colloquio apud Leodium inter imperatorem Henricum, itemque Henricum regem Francorum, ejus imperatoris nunc & auctoritate firmatum eccleſiæ mercatum procu-*

Adelardus abbas S. Huberti.

Hiſt. Andag. monaſt. n. p.

Poſtquam vero, inquit Hugo, *factus ſum archiepiſcopus, domnus abbas ſupraſcriptus cœpit mihi ita eſſe familiariſſimus, cum ſim omnibus, quod non magis quam meum diligebat commodum, & ita ubicumque poterat noſtram ut ſuam exaltabat eccleſiam. Viſum eſt noſtris fratribus & dignum, ut quod antea capidinarie fuerat actum, caritative eſſet emendatum*, &c. *Hanc libertatem quam peragimus in plena ſynodo facimus*. Subſcribit Hugo archiepiſcopus cum præpolitis, decanis, primicerüis & canonicis, inter quos Fredericus Genevenſis epiſcopus & eccleſiæ Biſuntinæ archidiaconus, Frodo abbas S. Martini. *Acta Biſuntio publice in ſancta ſynodo*, VI. *feria*, VIII. *idus Novembris, regnante Henrico rege II. anno* IV. *præſulatus vero domni Hugonis* X.

Pag. 426. Quanto amore S. Victoris Maſſilienſe monaſterium proſequeretur Pontius epiſcopus Maſſilienſis, jam pluries demonſtravimus. Novum hic dilectionis teſtimonium exhibuit in gratiam monachorum Græcorum; nam ipſe & Iſarnus abbas S. Victoris una cum aſſenſu clericorum eccleſiæ ſibi a Deo commiſſæ dedit ad altare eccleſiæ S. Petri, quæ eſt conſtructa in territorio caſtelli vel villæ quæ vocatur *Auriol* in comitatu Maſſilienſi, tertiam partem rerum omnium, videlicet alodis, camporum, vinearum, hortorum, pratorum vel quarumcumque poſſeſſionum ad prædictam eccleſiam pertinentium, *ſervir Dei Græcis & ſucceſſoribus eorum in eadem eccl.ſia Domino ſervientibus ſub cura & regimine abbatis S. Victoris, ut quamdiu ad eumdem altare ſervierint, teneant & poſſideant..... Si autem evenerit, quod abſit, ut in eadem eccleſia Deo ſervientes non maneant, eadem pars tertia revertatur ad clericos ſedis Maſſilienſis*, &c. *Facta donatio hec anno incarnationis Domini* MXLIV. *indictione* XIII. *regnante Henrico rege. Theodatus canonicus epiſcopus Tolonenſis firmavit*, &c. *Acta publice apud Maſſiliam in conventu clericorum*, II. *nonas Julii, feria* VI.

De monachis Græcis ſub cura & regimine abbatis S. Victoris. *Ampliſſ. col. t. 2. p. 408.*

Pag. 432. Facta eſt hoc anno reſtitutio villæ de Jagurnis Iſarno abbati S. Victoris, per Petrum vicecomitem Vapincenſem una cum matre ſua Dalmatia, & uxore Inguilberga, & filiis ſuis Iſoardo,.. qui & donationem fecit de quibuſdam rebus ſuæ poteſtatis, videlicet de eccleſiis S. Mariæ & S. Petri, ſive S. Johannis, quæ ſitæ ſunt in comitatu Ebredanenſi, in villa Jagurnis, cum omni parochia, & tota medietate decimæ de toto territorio ejuſdem villæ, cum medietate mercati & omnibus rebus ad eaſdem eccleſias pertinentibus. Siquidem eumdem locum vel eccleſias monachi Bremetenſis monaſterii aliquanto tempore injuſte poſſederant, utpote deficientibus poſſeſſoribus monachis Maſſilienſibus, olim illorum monaſterio a paganis deſtructo, moderno tempore eidem cœnobio præſidente abbate Iſarno. Is miſſis aliquibus ex ſuis monachis qui requirerent locum in comitiis epiſcoporum & nobilium provincialium, non ſolum productis vetuſtis chartis, ſed adhibita etiam ferri *Z.* ignis probatione; cum pars adverſa merſiſſet hominem in aquam defecit in judicio, & reddita S. Victori antiqua ejus poſſeſſio. Sed & quidam Rodulfus cum uxore Tinidia ac filio Iſmidone & nepotibus addidit ex ſuis quædam in Jugurnis. *Facta donatio ſive redditio hec anno incarnationis dominicæ* MXLIV. *indictione* XIII. *regnante Henrico rege. Igitur ego Petrus & uxor mea & filii mei, & ego Rodulfus & uxor mea & filii mei & nepotes hanc charitam manu propria firmavimus, & teſtibus firmari roguvimus*.

Reſtitutio ſitus S. Victoris. *Ampliſſ. col. t. 2. p. 412.*

Pag. 453. Extat in pago Gerundenſi nobile S. Pauli monaſterium, quod Ermeſendis comitiſſa pro redemtione animæ ſuæ & redemtione animæ viri ſui Raymundi comitis, necnon & filii Berenguerii & filiorum ejus, *ſi tamen hujus donationis auctores extiterint*, Maſſilienſi S. Victoris tmonaſterio tribuit & fratribus qui in eo perpetuo Deo degunt famulaturi. Iſtud S. Pauli monaſterium ex parte Raymundi comitis viri ſui qaondam ei obvenerat ad proprium, nec diu illud ſibi ſervare voluit. Sed illud divina inſpirante clementia, clara mente, integroque conſilio Maſſilienſi abbatiæ conceſſit, ut cuncta quæ ad ipſum S. Pauli monaſterium pertinent Victorini deinceps poſſideant. *Facta hec ſcriptura donationis* VETT. *idus Februarii anno* XVII. *regni Henrici regis*. † *Ermeuſendis comitiſſa, quæ hanc donationem feci & firmavi, & teſtes firmare juſſi. Petrus ubba*, &c.

Abbatia S. Pauli Gerundenſis datur S. Victori. *Ampliſſ. col. t. 2. p. 443.*

Pag. 470. Poſtquam piæ memoriæ dux Otto, frater Richeſæ reginæ Poloniæ, annuente Hermanno archiepiſcopo Colonienſi fratre etiam ſuo, medietatem prædii Brunvillarenſis monaſterio S. Nicolai reconſignavit, pro illo paulo poſt defuncto aliqua etiam de ſuo ſuperaddere ſtudait prædicta Richeſa, velle habens bonum adhuc ampliora, ſi vita comes fuerit, conferre; *quia*, inquit, *illic locum ſepulturæ meæ juxta matrem meam elegi Deo volente*, longam prædiorum enumerationem ſubjungens. Datum VII. idus Septembris anno incarnationis Domini MI. &c. regnante Henrico tertio Romanorum imperatore. Auguſto. Anno ſequenti prædictus imperator monaſterio Brunvillarenſi factam a Richeſa regina donationem con-

Richeſa regina eligit ſepulturam apud Bruavillare. *Ampliſſ. col. t. 2. p. 434.*

confirmavit & ſigilli ſui impreſſione roboravit. *Signum domini Henrici III. regis invictiſſimi, ſecundi Romanorum imperatoris Auguſti. Wintherus cancellarius vice Bardonis archicancellarii recognovit. Data* XV. *kalendas Auguſti indictione* IV. *anno dominicæ incarnationis* MLI. *anno autem domni Henrici III. regis, ſecundo imperaverit, ordinationis ejus* XXIV. *regni vero* XIII. *imperii* V. *Actum Compingin feliciter, amen. Cujus rei teſtes ſunt Hermannus Colonienſis archiepiſcopus, Henricus comes Palatinus, Suco comes, Starchri comes, Gerardus* &c.

Henricus imp reſtituit S. Maximino curtem Prichinam & plures alias villas. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 435.*

Pag. 481. Dum Leo papa IX. Trevitis verſaretur, Henrico imperatori III. auctor fuit, ut ſi locis Deo dicatis, quibus beneficia non conferret, ſaltem ab aliis tradita & injuſte ſubtracta vel ablata reſtitueret; idque procul dubio divinitus remunerandum confideret. Quapropter *ob amorem Dei & interventum ſpiritualis patris noſtri domni videlicet Leonis, S. R. E. ſummi pontificis, & univerſalis papæ reddimus*, inquit, *cœnobium S. Maximini qui in ſuburbio Trevirorum corporaliter quieſcit, curtem quamdam vocabulo Prichiaz, in pago* Cinridke *ſitam, cum omnibus appenditiis, & cum omni utilitate, quæ ſcribi vel nominari poterit, quam nos cuidam Anſhelmoni Theodericum abbatem injuſte pro beneficio præſtare juſſimus: modo autem, juſtitia dictante, eamdem curtem cum omnibus in quibuſcumque locis ad eam juſte & legaliter pertinentibus vel aſpicientibus rebus, S. Johanni, ſanctoque Maximino, & fratribus eis famulantibus reddidimus, firmavimus & in æternum Deo auctore ſtabilimus, ea videlicet ratione ut nec præfatus Theodericus abbas, nec aliquis ſucceſſorum ſuorum alicui unquam præſtare vel vendere præſumant, ſed fratres iidem inde confolati, fagimen habeant, femoralia etiam, mantelos ac meuſalia, ad uſus neceſſarios inde percipiant, hoſpites ſuſcipiant & peregrinorum ac pauperum uſibus fideliter inde deſerviant.* Statuit etiam & imperiali auctoritate delegavit eccleſius, villar, & poſſeſſiones quar ſub Dagoberto, Pippino, & Carolo Magno habuerant, unde & victum & veſtitum accipiebant, &c. Et ut regale inde præceptum firmum ſemper & ſtabile permaneret, non ſolum manu propria & ſigilli impreſſione inſigniri juſſit; verum etiam ut apoſtolicæ defenſionis auxilium, ſi quis eis hæc infringere voluerit, habere valeant, prædicti patris noſtri domni videlicet Leonis ſanctiſſimi papæ privilegiem inde conſcriptum eidem venerabili loco obtinuit. *Signum domni Henrici III. regis invictiſſimi, II. Romanorum imperatoris Auguſti. Voinitherius cancellarius vice Bardonis archicancellarii & archiepiſcopi recognovi. Data* XII. *kalendas Februarii anno dominicæ incarnationis* MLI. *anno autem domni Henrici III. regis, ſecundi autem imperatoris regni* XIII. *imperii vero* V. *Actum vero Treviris in Dei nomine feliciter, amen.* Paucis poſt annis prædictus imperator interventu Agnetis imperatricis & dilecti filii ſui Henrici regis, & ad importunam Theoderici abbatis querimoniam, *Treviris in præſentia epiſcoporum Eberardi Trevirenſi, Liudbaldi Moguntiacenſis, Adalberonis Mettenſis, Deoderici Virdunenſis & aliorum principum*, advocati præſcripſit leges.

S. Sebaſtiani abbatia reformatur per Victorinos monachos. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 431.*

Pag. 432. Exſtat in Hiſpania pereelebre S. Sebaſtiani monaſterium, cujus ſub Miarone abbate cum obſervantia defleciſſet, ipſe Miro, & Miro Garibertus, & Guilla ejus uxor ex Maſſilienſi S. Victoris monaſterio monachos advocarunt; *ad ſervitium Dei omnipotentis & S. Sebaſtiani, & ut ordinem S. Benedicti ipſi monachi cum timore & amore Dei in eodem loco demonſtrent aliis; & ipſi teneant ſecundum ſuum eſſe, & ut obediantes ſint ipſi Mironi abbati, & honorent eum omnibus diebus vitæ ſuæ, ut abbatem ſuum.* Tunc Miro abbas conſtituit Durandum monachum S. Victoris præpoſitum, & priorem poſt ſe in prædicto monaſterio, & inter ipſos convenit, ut præpoſiti S. Sebaſtiani ſemper eſſent monachi Victorini; *& ut Udalardus præpoſitus S. Michaelis monaſterii honoret eumdem Maronem abbatem cum venerit ad S. Sebaſtianum*, &c. *Acta ſunt hæc anno* XXI. *Hegenrici regis in præſentia domni Mironis Garberti & uxoris ejus Guillæ & aliorum bonorum hominum* II. *idus Julii anno quo ſupra.*

Reſtauratur abbatia S. Victoris Nivernenſis. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 434.*

Pag. 508. Apud Nivernum quidam clericus nomine Belinus ſingulari pietate motus Henricum regem Francorum adiit, rogans ut regiæ auctoritatis privilegio donum ſibi a Willelmo comite Nivernenſi factum confirmaret, *ſcilicet in ſuburbio Nivernenſi quamdam eccleſiam in honore S. Victoris conſecratam, antiquiſſimam videlicet & ex primis ſupradictæ urbis abbatiam, primis temporibus locupletem, pluribus dotatam, augmentatam, & dotatam, poſtmodum vero mundo jam in maligno poſito, partim paſtorali incuria deſolative deſtitutam, partim peſſimorum Chriſtianorum barbarie diutam, & ut verius fatear, ſub impiorum manibus incurvatam & humiliatam. Hanc ex regali dominio ut multa alia emancipatam, & comiti Nivernenſi beneficiario jure a prædeceſſoribus regibus traditam, quidam Frotmundus poſt comitem habebat, militibus diſperciverat, mains dederat, minus ſibi retinuerat. Sic itaque eccleſia deſolata & ad nihilum redacta & pene deſtructa & a fundamentis everſa erat.*

Sed

Sed Deus omnipotens martyris honorem & eccleſiæ nomen non minui volens, quemdam clericum prælegit, qui ab ipſis cunabulis in eccleſiæ illius amore exarſit .... Hic aſſenſu Hugonis epiſcopi & Willelmi comitis ſuprataxatum Fromundum adiit, & ut captivaram eccleſiam.... a captivitate redimeret oravit, quodque petierat impetravit.... Statuitque rex piiſſimus, *ut ad priſtinum ſtatum eccleſia illa revertatur, & abbatia reſtituatur, res atque eccleſiæ diſperſtæ & a pluribus ſubtractæ, ſupradictæ eccleſiæ reſtituantur* regia auctoritate, & ut nulli fas ſit ex ipſius bonis aliquid ulterius diripere vel auferre, &c. *Actum eſt Carſiaco palatio regio aſtante exercitu, anno* XXII. *regni Henrici regis, Kalendas Maias, luna* X. *indictione* VI.

Pag. 523. Apud Maſſiliam piiſſimæ duæ ſorores, ambæ Deo dicatæ, *Adalmoir* videlicet & *Cliſſendis* pro amore omnipotentis Dei & remedio animarum tam ſuarum quam parentum ſuorum dederunt S. Victori martyri & monachis ejus præſentibus & futuris, cum conſilio & conſenſu fratrum ſuorum Raimbaldi archiepiſcopi Arelatenſis & Fulconis fratris ejus, omnem ſuam hereditatem quæ ſibi obvenerat hereditario jure patris ſui Bonifacii ad proprium alodem: quæ ſita in territorio Maſſilienſi in loco qui dicitur *Spalians*, omnia quæ ipſis pertinebant, quæque fuerant patris ſui Bonifacii in campis, vineis, &c. Item in comitatu Maſſilienſi villam quæ vocatur Laſa, quæ ſita eſt ſuper fluvium qui nuncupatur Weina, cum eccleſia S. Vincentii, & cum altaribus in eccleſia dedicatis, eunctiſque ejuſdem villæ ſibi pertinentibus ex paterna hereditate. Si quis aurem hanc donationem irrirare tentaverit, iram Dei in primis incurrat, & cum Juda Scarioth, & Datan & Abiron æterni ignis pœnas ſuſtineat, inſuper in vinculo auri optimi libras XX. componat. *Facta donatio hæc anno incarnationis dominicæ* MLVI. *indictione* VIII. *regnante Henrico rege Romanorum. Signum duabus ſororibus prædictis donatricibus, Adalmois videlicet & Cliſſendæ quæ hanc donationem fecerunt & propriis manibus firmaverunt & rejici firmare rogaverunt. Domnus Raimbaldus archiepiſcopus firmavit, Fulco frater ejus firmavit*, &c. Eodem anno facta eſt dedicatio SS. Trinitatis de Tritis, quam dotaverunt Raimbaldus archiepiſcopus Arelatenſis, Fulco, Willelmus, Goſfredus, Petrus, dorantibus indulgentias peccatorum remittunt Raimbaldus archiepiſcopus, Auſtindus archiepiſcopus Auſcienſis, Willelmus Tolonienſis præſul, & Petrus abbas S. Victoris.

Donatio facta S. Victori Maſſilienſi. *Ampliſſ. col. tom. p.* 440.

Pag. 523. Vix Henrico patri ſucceſſerat, thronumque imperiale aſcenderat Henricus IV. cum Prumienſis monaſterii privilegia a regibus & Auguſtis indulta, petente Roberto inclyto & venerabili abbate & omni congregatione monachorum, confirmavit, idque pro remedio animæ patris ſui Henrici II. imperatoris, necnon ob interventum cariſſimæ matris ejus Agnetis imperatricis Auguſtæ. Indulſitque monachis prædicti cœnobii jus eligendi ſibi abbatis more ſolito de ipſa congregatione, nec aliunde recipiendi rectorem *vi vel poteſtate alicujus perſonæ*, ſed in ea electione vigeat probitas & humilitas. Præterea omnes ejuſdem monaſterii poſſeſſiones ubicumque ſitas ſub ſua tuitione ſuſcipit, nec ullus in eis comes jus aliquod requirat. Abbas eligendi advocatos ſine regis præſentia licentiam habeat. Quicquid vero jus fiſci de ſupradictis rebus ad regios uſus miniſtrorumque ejus erigere poterit, ad luminaria eccleſiæ & recreationes indigentium, ſicut a prædeceſſoribus eſt conceſſum, in ſempiternum concedit. Nullus quoque theloneis exactiones aliquas requirat. *Placuit etiam illud interſerere, ut ſi quid minus reperitur de imperialibus edictis, regalibuſque præceptis, vel inſtrumentis chartarum, per quæ loca prædicta & nobilium filiis res vel prædia legaliter ſint collata, quod tum crematione incendi facti per irruptionem paganorum, ſeu aliqua negligentia vel nimia vetuſtate deperiiſſe probatur, nullus contra locum illum ejuſque privilegia aliquas repetitiones vel occaſiones propter hujuſmodi rem movere deinceps præſumat.* Jus quoque mercati & monetæ percutiendæ confirmat, & ſigilli ſui impreſſione jubet inſigniri. *Signum domni Henrici quarti regis. Voinnterius cancellarius vice Luitboldi archicancellarii archiepiſcopi recognovit. Data nonas Decembris anno dominicæ incarnationis* MLVI. *indictione* XI. *anno autem domni Henrici IV. regis, ordinationis* III. *regni* I. *Actum Coloniæ in Dei nomine feliciter, amen.*

Henricus IV. confirmat privilegia & poſſeſſiones Prumienſis monaſterii. *Ampliſſ. col. tom. p.* 442.

Pag. 535. Fallitur Mabillonius in ſepultura Emmæ Cenomannenſium vicecomitiſſæ; neque enim loco citato de obitu & ſepultura Emmæ agitur, ſed de ſepultura Huberti dulcis memoriæ quondam epiſcopi Andegavenſium, cujus Huberti, non Emmæ corpus ſepultum eſt intra monaſterium SS. Sergii & Bacchi.

Pag. 544 *lin.* 23. MCXV. *lege* MVCV.

Pag. 567. Hoc anno MLXI. Bernardus filius Richardi vicecomitis de Amilliano & Rixendis ejus uxoris, frater autem Berengarii, Ugonis, Raymundi & Richardi divino tactus Spiritu militare Deo magis quam ſæculo prælegit, voviteque ſe monachum

Bernardus de Amiliano fit monachus S. Victoris.

chum fieri Maſſilienſis cœnobii S. Victoris, partemque hæreditatis ſuæ quæ ei ex progenitoribus ſuis obvenerat, quam diviſit eum fratribus ſuis, dedit prædicto Maſſilienſi cœnobio, & abbati Durando, & ſucceſſoribus & monachis eidem loco ſervientibus tam præſentibus quam futuris, quadraginta ſcilicet manſos, tali ratione, ut ſi frater ejus Ugo ſine legali herede moreretur, ſexaginta manſi eum meliori cenſu revertantur ad ſupradictam ſuam donationem. *Facta donatio hæc anno incarnationis dominicæ* MLXI. *indictione* XIV. *ſub die ferta* IV. *regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, cujus eſt regnum & imperium in ſæcula ſæculorum. Ut autem hoc præceptum perpetualiter imprevaricabile maneat, opponimus omnibus male contradicentibus glorioſum & inexpugnabile ſignum Domini noſtri Jeſu Chriſti* †. *Signum Bernardi qui hanc chartam ſcripſit & donationem fecit & manibus firmavit. Signum fratrum ejus Berengarii, & Ugonis & Raimundi, & Richardi, ſignum Dagoberti magiſtri mei Bernardi, qui hoc donum feci, ſignum Berengarii de Cambolas, ſignum Nibilforas, S. Bernardi* de Favars. *Signum matris meæ Rixendis videlicet Bernardi, qui hoc donum fecit.* Hinc quinto poſt anno factus eſt abbas S. Victoris. Anno ſequenti MLXV. indictione XIV. duo fratres Raynaldus & Roduſus vitam religioſam in cœnobio S. Victoris amplectentes, inſigne donum in comitatu Ruthenico in parochia S. Laurentii conferunt.

Donatio eccleſiæ S. Sigolenæ factæ S. Victori. *Ampliſſ. coll. tom. 1. p. 458.*

Pag. 580. Cum ſtatutum fuiſſet in concilio Toloſano quod ſub Hugone legato apoſtolico anno MLVI. celebratum fuit, *neminem poſſe ingredi laicum patriam cæleſtem qui hic contra præcepta canonum male invaſam poſſederit eccleſiam*: inſpirante divina clementia, honorabiles viri Geraldus Ameſii, & Vidianus Ermengaudi, quorum in poteſtate erant quædam eccleſiæ, *una eſt ubi corpus B. Sigolenæ requieſcit, altera quæ in honore B. Petri dedicata fuit, in qua prædicta B. Sigolena cum pluribus virginibus monaſticam vitam duxit*, quæ *ſunt fundatæ in comitatu Albienſi, in loco quem dicunt ad Grava*, habito ſalubri conſilio, decreverunt prædictas eccleſias ad priorem ſtatum reparare. *Cumque complacuiſſet ut monachis Deo militantibus traderentur, deliberatum eſt faciendam eſſe donationem de prædictis eccleſiis & de omnibus rebus ad eaſdem eccleſias pertinentibus, monaſterio Maſſilienſi quod eſt fundatum in honore S. Dei genitricis Mariæ & SS. apoſtolorum Petri & Pauli, & beatiſſimi Victoris martyris & ſocioram ejus.* Idque alacriter præſtiterunt, dederuntque etiam ubi clauſtra & officinæ conſtruerentur, cum prædictis eccleſiis in manu Durandi abbatis S. Victoris. *Facta charta donationis* III. *nonas Aprilis anno ab incarnatione Domini* MLXII. *indictione quarta-decima, regnante Philippo rege. Nos Geraldus Ameli, & Vidianus Ermengaudi, qui iſtam chartam donationis fieri juſſimus & manibus noſtris firmavimus, & teſtes firmare rogamus.*

Abbatia Soricinii ſubjicitur S. Victori. *Ibid. p. 460.*

Eodem anno Froterius Nemauſenſis epiſcopus & Raymundus vicecomes nepos ejus excommunicationis ſententiam quam Nicolaus papa adverſus ſimoniacam hæreſim vibraverat pertimeſcentes, paventeſque ne propter eccleſiaſticos honores & abbatias hactenus a ſe male poſſeſſas & venditas anathematis periculum incurrerent, pro animarum tam ſuarum quam parentum ſuorum redemtione & æternæ vitæ retributione, monaſterium ſuæ ditionis in honorem S. Dei genitricis Virginis Mariæ ſanctique Benedicti aliorumque ſanctorum conſecratum, quod vulgo vocatur Soricinium, gratia recuperationis atque ſtudio regulari monaſtici ordinis donant Durando abbati S. Victoris Maſſilienſis monaſterii & omnibus ſucceſſoribus ejus ad dominationem & gubernationem & tultionem, ita ut ipſe Durandus & ſucceſſores mittant Soricinium abbatem ſuo judicio dignum, qui ſecundum inſtitutionem & ordinem monaſterii Maſſilienſis vivat, & monachos ſibi ſubjectos vivere exigat. Quod ſi ille Soricinenſis abbas a juſtitiæ tramite deviaverit, veniat abbas Maſſilienſis Soricinium, & corrigat & emendet eum. Si vero ſuperbia elatus emendare ſe noluerit, alium ejus loco digniorem abbas Maſſilienſis mittat, & negligentiorem ſecum reducat. *Facta charta nonas Novembris anno ab incarnatione Domini* MLXII. *regnante Philippo rege, indictione... die dominico. Acta publice in capitulo Soricinenſi in præſentia monachorum ipſius loci. Ego Froterius epiſcopus & Raimundus nepos meus vicecomes, & Guillelmus & Stephanus hanc chartam ſcribere fecimus & firmamus.*

Reſtitutio & confirmatio quarumdam eccleſiarum facta Prumienſi monaſt. *Ampliſſ. coll. tom. 1. p. 432.*

Pag. 600. Cum Prumienſe regeret monaſterium Rudpertus abbas, Eberhardum archiepiſcopum Treverenſem adiit, petiitque reſtitui & ſibi confirmari decimas quarumdam eccleſiarum in ſuo epiſcopio conſtiturarum, quæ a quibuſdam epiſcopis conſecratæ erant, etſi jus conſecrandi eas nullum habebant. Annuit archipræſul & facta viſitatione eccleſiarum, eas iterum conſecravit, & prædictas decimas reſtituit confirmavitque, ea conditione ut per temporum ſucceſſiones tres ibi pauperes ſuo nomine nutrirentur, & perpetuo in memoria noſtri, inquit, communis fratrum ejus loci perſeveret oratio, &c. *Signum domni Everhardi archiepiſcopi qui*

hanc

hanc chartam conſcribi juſſit. Signum Brunonis chorepiſcopi. Signum Rorici chorepiſcopi. S. Drethaldi presbyteri, &c. S. Waldonis advocati. S. Eberhardi comitis S. Bertholdi comitis, &c. Actum Prumiæ in domo Salvatoris noſtri kalendis Novembris anno dominicæ incarnationis MLXIII. *indictione* I. *anno pontificatus domni Everhardi* XVII. *Data autem eſt hæc charta in decimo kalendas Novembris, & recitata publice in totius ſacræ ſynodi conſpectu anno dominicæ incarnationis* MLXV. *indictione tertia, anno pontificatus domni Everardi* XII. Ex hoc loco patet necdum extinctos chorepiſcopos, quorum duo ſubſcribunt.

Pag. 602. *n.* LIII. *Evocatus ſæpe a religioſo Annone Colonienſium pontifice, amica veneratione excipiebatur, & apud tantum virum aliquando familiariſſime remorari coactus, divinarum ſcripturarum mutuo relatu, quaſi in aurea Salomonis reclinatorio media caritate conſtrato delectabatur. Cui cum forte inter loquendum familiari jocunditate obiceret, quare quoſdam barbaros ſua parochiæ trans Rhenum commorantes in quadrageſima ab ovis & lacte, & caſeo, auctoritate pontificali non compeſceret: Reſpondit pontifex, abſtinentiam & religionem eccleſiaſticam ſe quidem omnino approbare, atteſtari, & laudare, differentiam vero eiborum firmis in fide non obeſſe, cum Dominus in deſerto per eorum Eliam paverit, non piſcibus, ſed carne. Sapius autem id probuiſſe, nec prævaluiſſe: quod chriſtiani dies paterentur multum ſe gaudere, ne illum aliqua violentia abſterreret eoſdem barbaros, a chriſtiana fide elongaret. Et quia eidem pontifici tanto erat abbas gratior, quanto apud eum conſtabat honorandæ virtutis locus amplior, nunquam ab eo niſi muneratus redibat, quæ & danem & accipientem omnino decebant.* Hiſt. Andag. n. 27.

Quadam die cum orationis gratia & amore pontificis Coloniam peteret, mulier graviter infirma in ſomnis monita, ut mane ſe in eccleſiam deferri curaret, & de manu abbatis miſſam celebraturi panem benedictum peteret, ſeque ejus orationibus ſanandam confideret; parentibus languentem deferentibus, & abbati pro ea ſupplicantibus: *abbas non ſolatus loqui niſi poſt expletionem pſalterii, everſione qua poterat reniti, ſignis & nutibus hoc non eſſe ſuum conteſtari. Tandem convictus concurrentium lacrymis & precibus, quinque oblatas benedictas in ore languentis miſit. Illa ſtatim recepto manducandi uſu convaluit. Abbas vitans humanas laudes citius aufugit, nec ulterius per idem niſi latenter tranſire voluit.* S. Theodoricus abbas Andaginenſis mulierem infirmam ſanat. ibid. n. 28.

Pag 607. Cum regeret epiſcopatum Agathenſe Guntherus præſul, inſignis S. Andreæ abbatia ad muros Agathenſes conſtructa, in qua trecentos Severus primus abbas monachos aluerat, ſolitaria relicta erat, tantaſque ad anguſtias redacta, ut vix uni nutriendo monacho ſufficeret. Tunc Gunterus epiſcopus & Pontius abbas Rogerium adierunt comitem, precatique ſunt eum ut antiquum in ſtatum reſtauraretur, ocum Durando Maſſilienſi abbati ſancti Victoris monaſterii cedendo: conſilio Raingardæ matris ſuæ & Sibillæ uxoris ſuæ, donationem his exprimit verbis. *Ego Rodegerius comes pro redemtione animæ meæ & omnium parentum meorum & propter vitæ æternæ præmium, prædictam abbatiam S. Andreæ dono illam cum omnibus quæ ad illam pertinent omnipotenti Deo, & Sanctæ Dei genitrici Mariæ, ſanctoque Victori martyri in monaſterio Maſſilienſi, & domno abbati Durando ejuſque ſucceſſoribus & monachis omnibus ibi Deo ſervientibus, præſentibus & futuris, ut honorifice habeant & poſſideant, & ſervitium Dei & regularem ordinem, juxta quod Dominus poſſibilitatem illis donaverit, abſque illius inquietudine licenter cuſtodiant.* Addit epiſcopus. *Ego Guntherius epiſcopus facti hujus fideliſſimus executor ut omnipotens Deus tribuat mihi veniam delictorum & perducere dignetur ad regna cælorum, omnibus clericis noſtris magna congregatione id volentibus, bono animo, libentiſſima voluntate eidem Domino Deo & S. Dei genitrici ſemper Virgini Mariæ ſanctoque Victori glorioſiſſimo martyri in monaſterio Maſſilienſi, & domno abbati Durando & omnibus ſucceſſoribus ejus, & monachis omnibus ibi Deo ſervientibus præſentibus & futuris dono præſcriptam abbatiam S. Andreæ, cum omnibus quæ ad eam pertinent, ſalva fidelitate S. Stephani, ut eam honorifice habeant ad ſervitium Dei & regularem ordinem, juxta quod eis donaverit, abſque illius inquietudine licenter cuſtodiant. Facta donatio hæc anno ab incarnatione Domini* MLXIV. *indictione* II. *feria* V. *menſe Aprili, luna* X. *Philippo rege Francorum. Ego Rodgerius comes hanc donationem una cum Guntherio epiſcopo Agathenſi feci & facienſ firmavi. Signum Rodgerii comitis & matris meæ Raingardæ, & uxoris ejus Sibillæ, qui hanc chartam ſcribere juſſerunt & manu ſua firmaverunt & firmare rogaverunt. Signum Pontii abbatis, qui hanc chartam ſcribere juſſit & manu propria firmavit & firmari rogavit. Bermundus, qui præſentem donationem firmavit, Guntherius epiſcopus & omnes canonici, &c. firmaverunt.* Abbatia S. Andreæ Agathenſis datur S. Victori. *Ampliſſ. col. t. I. p. 463.*

Pag. 615. *poſt. n.* XCI. Tunc temporis Theodericus abbas Andaginenſis pro eccleſiæ ſuæ reſponſis Adalberoni Metenſi epiſcopo ſe præſentavit, qui ut erat monacho- De Alberone epiſcopo Metenſi. *Hiſt. Andag. n. 29.*

ehorum amator, honorifice eum excipiens, ad prandendum ſecum coegit. Cum vero inter prandendum deferrentur pirorum primitiæ, cœpit ea pontifex manibus attrectare, ſæpius olfacta ſuper menſam, teponere & quaſi ſub obtentu cujuſdam delectationis tangendo & non guſtando ſe in eis cruciare, cum tamen aliis ea divideret. Abbas qui quid fecerat præſul obſervaverat, cauſam facti ſolus cum ſolo ſedens, humiliter requiſivit. *Ad hæc epiſcopus ſuſpiravit ingemuit, & quia his olim in juventute ſua nimis delectatus ſe peccaſſe meminiſſet, reſpondit ſecum deliberaſſe, ut per quæ peccaſſet, per hoc & ſeipſum abſtinendo puniret. Ædificatus abbas exemplo ejus abſtinentiæ, gratulabatur multotiens apud familiares ſuos ſe ſibi poſtea multum profuiſſe, & ne excederet per illicita, ab ipſis licitis ſe conſtanter abſtinebat.*

AD TOMUM V.

Fundatio cellæ SS. Coſmæ & Damiani prope Mellentum. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 478.*

Pag. 9. Anno MLXVII. fundata eſt cella ſanctorum Coſmæ & Damiani prope Mellentum a Columbenſi B. Mariæ monaſterio diœceſis Carnotenſis dependens. Cellæ hujus fundator fuit Hugo comes Mellenti, qui pro ſalute animæ ſuæ, Adelidis conjugis ſuæ, Galeranni comitis patris ſui & Odæ genitricis ſuæ eccleſiam in honore SS. Coſmæ & Damiani in inſula, haud procul a Caſtro Mellenti ſitam, Gaufrido abbati, cujus ſtudio grandiuſcula facta fuerat conceſſit: exigens pro compenſatione doni ut duæ quotidiæ miſſæ celebrarentur, una in cœnobio Columbenſi, altera in eccleſia quam contulit. *Actum publice Columbis, dum commune bellum ibidem ageretur a Roberto Carnotenſi præſule cum Caſtro Novigento, anno Verbi incarnati* MLXVIII. *indictione* V. *regnante Philippo rege, anno regni ejus nono.*

Pag. 28. *in fine n.* XLVII. Qua de re vide epiſtolam Bernardi comitis Biſuldunenſis ad Bernardum abbatem Mathilienſem: qua ad eliminandam ex Rivipullenſi monaſterio ſimoniam, orat, ut illud per ſuos monachos regendum ſuſcipiat. *Ampliſſima Collectionis noſtræ tom.* I. *pag.* 473.

Felix obitus Johannis Toloſani. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 477.*

Circa illud tempus Johannes Toloſanus piiſſimus S. Victoris monachus felici morte tranſiit ad ſuperos abſente Bernardo abbate, ut diſcimus ex epiſtola E. ad ipſum Bernardum, cujus ipſiſſima verba hic referre juvat. *Noveritis cariſſimum fratrem dominum Johannem Toloſanum immutabili vitæ ſuæ abdita ultima felici confeſſione migraſſe a corpore. Poſt* VIII. *namque dies, quibus illa qua frequenter decumbebat capitis ægrotavit moleſtia, viſitantes ſe fratres de regulari ordine, de ſervanda diſciplina, de pia ſollicitudine, de majorum inſtitutis cuſtodiendis, ammonere non deſiitit. Priori autem & alteri fratri ſeorſum confeſſus, cum omnia indumenta, quæ regulariter habere licet, paucis quibus veſtiebatur reteutis, eis reddidiſſet, nec cultellum paſſus eſt lecto ſuo ſuſpendi. Deinc, ſicut petierat, oleo ſacro perunctus, data pace omnibus fratribus, priuſquam dominicam euchariſtiam ſumeret, confeſſus eſt omnia Dei propriique abbatis præcepta tranſgreſſum eſſe, ſeque inobedientem & præparicatorem & ſuperbum exiſtere; verumtamen de miſericordia piiſſimi domini, qui peccatores venit in hunc mundum ſalvos facere, numquam deſperare, ſed in illo totam ſpem veniæ habere, ſeque ab hac fidei firmitate numquam velle recedere. Tunc noſtri omnium generali interceſſione abſolutus, ſancta communione munitus, abhinc nocte altera, qua vigiliarum feſti S. Michaelis habebatur, priuſquam ad nocturnale ſurgeremus officium, excitati ad repentinum tabulæ ſonitum, accurrimus ad illum, quem in cilicio poſitum & cinere undique aſperſum in ſupremo ſpiritu invenimus conſtitutum. Nobiſque flentibus & pſallentibus, ejuſque animam Domino commendantibus, poſt paululum defunctus ad eccleſiam delatus eſt, cujus ſpiritum per gratiam Dei a B. Michaele ſuſceptum in Æthrubæ patriarchæ gremio non diffidimus collocatum.*

Ampliſſ. col. t. 4. p. 492.

Pag. 26. *n.* LXVIII. Non ſolum comitatum Flandriæ, ſed & vitam abſtulit; non quidem per ſe, ſed per Gerbaldonem quemdam, ut diſcimus ex hiſtoria Andagipenſis monaſterii n. XXXIV. in quo & homicidæ ſcelus & pœnitentia refertur his verbis. *Erat non longe a majore eccleſia fiſcus Cavniacus ex patrimonio Richeldis Montenſis comitiſſæ, qua viduata Baldnino Flandrenſium comite, Flandriæ amiſerat, occiſo filio ſuo Arnulfo a patruo ejus Roberto Vriſone per manum cujuſdam Gerbaldonis; qui Gerbaldo non multo poſt confuſus conſcientia tantæ injuſtitiæ & temeritatis, Romam petiit, & manus quibus dominum ſuum interfecerat, domno papa Gregorio VII. pro pœnitentia ejuſdem criminis detruncandas obtulit. Gregorius exſecutionem hujus detruncationis magiſtro coquorum ſuorum publice commiſit. Educto Gerbaldone ad pœnam quam decreverat pati, prædictum miniſtrum papa revocari præcepit, atque ſecreto eduxit, ut ſi elevato ferro aliquomodo manibus motis ictubaret, continuo eas incideret: ſi vero conſtanter perſiſteret, patientiæ perſiſtentis, ſtatim retento ictu, parceret. Gerbaldo ad ictum perſtitit, ſtatimque incolumen deputatus percuſſor papæ repræſentavit. Lætatus papa ſic proveniſſe, pœnitentia Gerbaldonis, manus quas detrun-*

truncandas obtulerat, non jam ſuas, ſed Domini eſſe judicavit, præcepitque ut per dominum Hugonem Clunacenſem abbatem revertens, referret ei omnem rei ordinem, ſeque ejus conſilio crederet. Ille ad abbatem veniens ejus exhortationibus credidit, & poſtea eximius ſub eo monachus claruit.

Pag. 31. Circa id tempus erecta eſt cella B. Mariæ Tuffiacenſis in diœceſi Cenomanenſi, ſubdita monaſterio S. Vincentii ab Hamelino Langiaci domino, qui conſors ſanctorum, & perpetuæ retributionis particeps fieri deſiderans, tranſitoriis cæleſtia ſemperque manentia acquirere ſtuduit. Quapropter ipſe Hamelinus, cum uxore ſua Halviſa filia Odonis Dublellii attenta mente perpendentes peccatorum ſuorum ſarcinam, pro ſalute animarum ſuarum atque parentum ſuorum, inſuper & pro remedio animæ Hugonis Dublelli junioris, filii ſcilicet Odonis Dublelli, cujus corpus in clauſtro S. Vincentii ſepultum requieſcit, una cum conſenſu & voluntate filii ſui Wauterii & filiæ ſuæ Herſendis, ſuique privigni Iberti, qui fuit filius Pagani, conſilio amicorum ſuorum, hortatu & precatu Ernaldi Cenomanenſis epiſcopi, atque domni Reginaldi abbatis, donaverunt Deo & ſancto martyri Vincentio locum B. Mariæ vocabulo Tuffiacum jure perpetuo habendum, & nomine cellæ poſſidendum cum omnibus ſuis appenditiis, &c. *Tali videlicet conventionis tenore, ut in eodem Tufficenſi loco S. Mariæ ſemper Deo aſſidue ſex monachi deſerviant, quorum tres ſacerdotes ſint, ita tamen ſi loci ſubſtantia adeo abundaverit ut ibi vivere poſſint; quidquid præter eorum victualia neceſſaria ſupererit, ad rectam abbatis S. Vincentii diſpoſitionem ſecundum Deum tractetur.* Donaverunt etiam Deo & B. Vincentio habendam atque perpetuo poſſidendam eccleſiam S. Mariæ de Monte Dublelli, cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, ſicut eam canonici ſolide, quiete & integre eam tenuerunt, &c. & ſubſcribunt. *Signum Hamelini. Signum Halviſæ. Signum Wauterii filii ſui. S. Herſendis filiæ ſuæ. S. Iberti privigni ſui S. Matthæi de Monte-Aureo, &c. S. Arnaldi epiſcopi, &c. S. Ragmaldi abbatis. Acta fuit hæc auctoriſatio in urbe Cenomannica in capitulo B. Juliani XIV. kalend. Aprilis tempore Philippi regis Francorum, eo videlicet anno quo Robertus Wilelmi regis Anglorum filius comitatum Cenomanenſem recuperavit*, &c. Poſt aliquot annos erectionem Tuffiaci confirmavit Hugo de Feritate.

Erectio cellæ Tuffiacenſis. *Ampliſſ. coll. t. 1. p. 482.*

Pag. 31. Hic juvat aliquid proferre de Godefrido Bullonii duce, de extremo ejus morbo, pœnitentia & morte: quod ut dignius exſequar, ipſiſſima hic verba hiſtoriæ Andaginenſis apponam. *Dux Godefridus in Italia infirmatur, & exciade Bullonium revectus, cum deſperaret vitæ ſuæ, miſſis ad abbatem Theodericum legatis, ſatis humiliter ut ſe viſitaret expetiit; neque enim proceſſus erat de monaſterio facilis maxime vero gratia alicujus perſonæ ſecularis. Tandem ad eum ingreſſus, cum tantæ prius poteſtatis virum ita videret affectum elevatis oculis ad Deum: Tu, inquit, humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbum. Dux ad verbum abbatis compunctus, Pater, ait, cariſſime, nihil verus. Et erumpens in lacrymas, vix præ ſingultibus conatus eloqui, purum confeſſionem pro expectatione mortis, Deo coram abbate reddidit, eaque reddita, gladium ſuum deferri juſſit, quem aſſidenti filio ſuo Godefrido, continuato gemitu pœnitentiæ, abbati reddendum præſentavit, eumque ſibi teſtem futurum in judicio Dei pro abrenuntiatione militiæ ſecularis ſatis humiliter, magis vero dolenter inclamavit. Quantas autem lacrymas ab omnibus circumſtantibus excuſſit tanti doloris ſpectaculum, penſandum potius cenſuimus, quam referendum. Cujus enim cor non emolliret, cujus vel inhumanos affectus non inclinaret pœnitentia tam devota, tamque humilis illius quondam nominatiſſimi Urbis patricii, & præfecti Anchonitani, & Piſani marchionis & totius interjacentis Tuſciæ & Italiæ dominatoris, invictique Virdunenſium comitis & Lotharingiæ ducis Henrici, etiam imperatoris per tot annos acerrimi impugnatoris? Nec multo poſt ad eccleſiam S. Petri trans pontem ſitam juſſit ſe tranſportari, proſequentibus cum abbate Theoderico, & Gonzone Florinenſi & Hermendo Virdunenſi, filioque Godefrido cum optimatibus ſuis. Ibi ſibi deferri juſſit capſam churneam, quæ fuerat Bonifacii marchionis, plenam pretioſis ſanctorum reliquiis, inter quas eminebat portio magna dominicæ Crucis, & Geſtatorium papæ Johannis. Ea accepta in manibus coram altare S. Petri, ſine alicujus ſuſtentatione in pedes libere conſtitit, & prædictam capſam tenens recenſuit ex ordine, videlicet ex edicto Alexandri papæ ſeparatum ſe eſſe a marchiſa Beatrice, & pro ejuſdem ſeparationis conditione ſtructurum congregationem monachorum de communibus poſſeſſionibus atrimque Deo devoviſſe, eaſdem quoque poſſeſſiones amborum conſenſu denominatas prædictum papam auctoritatis ſuæ privilegio confirmaſſe, quocumque ſibi placeret illas addicere: & quia pregravatus infirmitate, id per ſe ipſum exſequi non poſſet, orare Theodericum abbatem ut hujus ſui voti curam exſequendam pro ſe ſuſciperet.... abbas reſpondit dnci, quod rogabatur ſe exſequi non poſſe, alium potius quæreret, quem votis ſuis procurandis ſubſtituaret. Nec latuit ducem quod abbas timeret, & inclamato filio,*

De Godefrido Bullonii duce. *Hiſt. Andag. n. 31.*

cum amaritudine obiecit ei cur tam impudenter erga ſe violaret jura naturæ, cur adeo prodidiſſet ſe degeneraſſe, ut ſalutis paternæ deficeret in hac ſuprema neceſſitate; non debere eum prædam facere ſcelcris ſui pauca quæ deſtinabat redemtioni animæ ſuæ, cum ei plurima reliqueret parata ſuo labore. Reſpondente filio in nullo ſe defuturum ejus voluntati, Accede, inquit pater, & da oſculum mihi in conditione ſervandæ hujus tuæ fidei & promiſſionis, interpoſito teſtamento vitæ tuæ & honoris. Sic abbas iterum iterumque reclamatus ab utroque, cum veram eſſe crederet, quam viderat inter patrem & filium factam ſponſionem, jam non dubitavit vel inclamantibus adeſſe, ac taderetur fructum pœnitentiæ peccatoris de ſe confidentis, quantum in ſe eſſet aliquo modo defraudiſſe, & propius accedens, cariſſime pater, dux inquit, per hanc capſam, & ei porrexit illam, committo tibi hujus meæ devotionis curam, ut in ſalutem animæ meæ pro poſſe tuo exequaris eam. Ad filium autem: Tibi, inquit, edico in fide debita & promiſſa patri, adjutorium, cooperationem & defenſionem hujus executionis, ſecundum ammonitionem hujus abbatis, dextramque ejus aſtrictam implicuit dextræ ſuæ, præſentem hanc eccleſiam S. Petri apoſtoli, quæ mei patrimonii eſt, delego in perpetuum conſtituendis ea ex monachis, matremque ejus Sallitacum-rivum confirmo eorum ditioni, excluſis omnino hactenus tenentibus eam clericis. Præter poſſeſſiones vero quas huic meæ devotioni privilegio & auctoritate Alexandri papæ confirmavi, ex conſenſu conjugis meæ Beatricis, tuo quoque, mi cariſſime filii, & ſponſæ tuæ Mathildis in auro, argento, variiſque ornamentis coæſum mille librarum rerum mearum mobilium aggregavi, quæ veſtræ commiſto fidei, ut hujus eccleſiæ proficiant utilitati. Hæc autem a patre condicta, & a filio laudata, abbas, ut erat ſimplex & rectus, tred dit eſſe rata, omnique dilatione remota, collocavit ibidem deſervire Deo ſatis honeſtas perſonas majoris ſuæ eccleſiæ, ſcilicet Alfridam cuſtodem, Lambertum majorem, Liebertum poſtea ſub ſe ejus loci præpoſitum, Arnulfum capellanum. Quorum religioſe & honeſto conventu dux adeo conſolabatur, ut licet infirmitate ſua ſemper intreſcente, graparetur, audiſtis campanis quibus hora canonicæ monachico ritu ſignificabantur ejuſdem infirmitatis quaſi oblitus, quadam mentis hilaritate recrearetur. Interea cum vita ſua funditus diffideret, Virdunum ſe devehendum ſtatuit, ubi olim ſe condixerat ſepelri, gratia ſatisfactionis, ex quo eamdem civitatem ſuccenderat in contumeliam Henrici imperatoris. Præfixa autem die ſuæ hujus evectionis, fecit ſe primum deferri ad eccleſiam B. Petri, ubi ſe commendans ejus patrocinio, ſimulque abbatis & fratribus, ultimum vale faciens cum lacrymis, juſſit ſibi prandium in domo hannalis furni parari; quo devectus; proſequentibus eum abbate & filio, multiſque ex optimatibus ſuis, cum electo a ſe loco coram furno deponeretur. Huius, inquit, officinæ ſemper procurator eſſe debuiſſem, ſi mihi propitia divinitas tot mala quæ geſſi parcere voluiſſet; quo cum refeciſſet, convenientibus ad ſe mendicis, ex quo enim caperat infirmari, nullos convivas niſi pauperes habere voluit, ipſam hannalem officinam furni legavit, donatione B. Petro tradidit, ut in perpetuum deſerviret monachorum utilitati, licet hoc fruſtra, ſicut & alia omnia pene fecerit. Nam ab abbate ut deſtinaverat Virdunum dedactus, cum adhuc vivens ibidem moraretur, quæcumque promiſerat ei mentitus eſt filius, & in damnum vitæ ſuæ & honoris oblitus eſt miſericordiæ & veritatis. Factus enim jam potens hæreditatis paternæ, diſſimulavit meminiſſe quod ſe præſente & laudante deputaverat pater redemtioni animæ ſuæ. Saggerebatur ei a quibuſdam ſuorum, revera infidelium, quaſi ad gratiam non debere eum perdere militum ſuorum amicitiam, in manu eorum ſuam conſtare valentiam, defeciſſe patrem ſuum a ſenſu proprio in extremis, conſuleret potius rebus ſuis quam illius obtemperaret deliramentis. Sed deductus a ſententia ſervandæ pietatis, de d ſponenda elemoſyna patris, interpellantem ſe abbatem callide ſuſpendit, quamdin quidem ſupervixit. Supervixit vero fere per menſem virdini XIII. *kalendas Januarii terribiliter calum intonuit, & in craſtinum vita deceſſit.*

Hæc prolixiora forte videbuntur, ſed ita præclara ut vel unum eorum apicem præterire religio fuerit. Verum voti paterni violator filius id non impune tulit, ſed mox divinæ ultionis pœnas expertus eſt; nam Mathildis filia Bonifacii marchionis uxor ejus, eo proteſtus dereliſto reverſa eſt in Langobardiam, nec ullis eam precibus potuit emollire aut ei reditum perſuadere: capſam eburneam abbati violenter abſtulit & Mathildi retulit; *ſed nec ſic apud eam maritalem gratiam obtinuit, ſprotuſque ab ea & inultus ab Italia in Lotharingiam rediit.*

Jam vero cum de Godefrido deſperaret Theodericus abbas, ut erat Herimanno Metenſium epiſcopo amiciſſimus, diſpoſuit cum eo Romam ire, ut de rerum eventu papam conſuleret, & de eiſdem inter eundem ageret cum Beatrice marchiſa. Cum vero Piſas perveniſſent, a matre & filia multo cum honore ſuſcepti ſunt. Aderant tunc ſeptem epiſcopi ad paſchalia officia parati. His omnibus poſtpoſitis, celebritas miſſarum dominicæ reſurrectionis oblata eſt agenda Herimanno Metenſium

ſium epiſcopo. Celebrante autem eo cum maxima pompa & concurſu nobilium, abbas quodam in angulo ſe abſconderat, operto capite, ſatis humiliter vacans pſalmodiæ cum Lamberto majore & minore. Tunc Mathildis circumſpiciens deprehendit abbatem latere laborantem, & nihil glorias tam feſtivæ oſtentationis curantem. Aſſiſtebat ei in decantandis pſalmis Anſelmus poſt Alexandrum papam Lucenſis epiſcopus ordinatus, hunc ad abbatem miſit, & ut ſuperius aſcenderet mandavit. *Et cum obedienti ſedes deeſſet, Mathildis aſſurgens ei ſuam ut erat parata tranſmiſit, mirantibus cunctis quæ eſſet perſona tantæ apud eam dignitatis.* Diſceſſurus in craſtinum, cum ei inter familiaritatis colloquia deceptum ſe eſſe a Godefrido de elecmoſyna patris diceret; illa ſuper his conſulendum Gregorium papam reſpondit, deditque ei ad apoſtolicum litteras; ut cum favore exciperetur. Romam veniens, Mathildis litteras papæ præſentavit, graranter ab eo ſuſceptus. Per ſeptem autem dies in Urbe demoratus, cognita ejus vitæ probitate, *adeo factus eſt papa dilectus, ut die quadam ab hora prima in ſacra capella quæ dicitur ad ſanctum Laurentium, ubi cum ſandaliis dominicis, vestimentur capita apoſtolorum Petri & Pauli, pariter ſoli confidentes, amica viciſſitudine divinis eloquiis intenderent, eo uſque nocte ſupervenente, armatus Urbis præfectus, papa, jubente ad hoſpitium ſuum abbatem eum ſuis reduceret.* Privilegium pro ſuo monaſterio abbati petenti non ſolum conceſſit, ſed & ipſe dictavit: præterea duas ad Annonem archiepiſcopum Colonienſem & Leodienſem epiſcopum litteras dedit, *ut Godefridum ad hoc quod patri morituro condixerat exſolvendum vel conſilio inclinarent, vel eccleſiaſtico miniſterio inobedientem compellerent.* Reverſus abbas per Mathildem, illa nolentem aliquamdiu apud ſe retinuit, & caſula una alba, quæ fuerat domini papæ Leonis IX. ſubdiaconali quoque papæ Stephani, qui dictus olim Fridericus frater fuerat ducis Godefridi majoris a ſe digredientem honoravit. Nec tantum illa vice gratia curiæ illius eccleſiæ noſtræ proſuit, inquit chronographus Andaginenſis, *ſed & tempore Alexandri II. cum idem abbas Roma rediens diverteret ad matrem & filiam apud Fraxinutum, quo conſtruxerant monaſterium monachorum in Alpibus Apenninis, per ſeptem dies detentus ibi quotidie pallio uno muneratus eſt ab eis. In die vero digreſſionis data eſt capſa una eburnea reliquiis Claudii martyris pretioſa, quam ſe cum revehens in vigilia ſolemnitatis S. Huberti cum honeſta proceſſione reſponſorium* Cives apoſtolorum *detamante, eccleſia intulit. Et ex tunc in eadem die cum commemoratione Benigni martyris Divionenſis, Claudii quoque celebritatem agendam communi aſſenſu congregationis inſtituit.* Hiſt. Andag. n. 38.

Pag. 72. Cum Godefridus dux a Colonienſi & Leodienſi præſulibus ex mandato papæ monitus eſſet, ut promiſſam patri exſolveret fidem, illeque nec monentes, nec arguentes audire curaret, *accidit ut dominus Herimannus Metenſis epiſcopus*, inquit hiſtoria Andaginenſis, *ad eum Bullonium veniret. Erat autem dominici adventus dominica ſecunda, & ut ſunt eſt ejus temporis inhorruerat hyems aſperrima, exceptus a duce ut decebat tantum pontificem, cum poſt cœnam in lecto ducis pauſaret, duce altriaſcus in eadem camera quieſcente, primo gallicinio apud S. Petrum ſurrexerant ad vigilias fratres, Theoderico abbate tunc cum eis ibi demorante. Miratus epiſcopus ea tali hora ſe campanas audire, interrogavit, ducem quo vel ad quid ſonarent. Reſpondit dux fratres apud S. Petrum ad vigilias ſurgere, eoſque* „ *de elecmoſyna patris ſui ibidem locatos conſiſtere. Ad hæc epiſcopus ingemiſcens,* „ *o inquit nos infelices, qui in tantis deliciis quieſcentes Deo condemnant talem vi-* „ *gilias. Felices e contra, quos nec torpor mediæ noctis, nec horror hujus aſperrimæ* „ *hyemis reprimit a laudibus omnium creatoris Dei. Tu quoque infelicior infelicisſi-* „ *mus, quem necdum emollunt vel timor Dei, vel amor patris, qui elecmoſynam ejus* „ *defraudaveris, & fratribus tam devotis adhuc eam detraxeris.* Ad hoc Godefridus compunctus in lacrymas erumpens, & gratias agens rationabili ejus caſtigationi, quidquid ex hoc neglexerat, emendaturum amodo promiſit. Et ſtatim pro his quæ abbati ſubduxerat, Bellam-vallem ad uſum fratrum ei depoſuit, & eccleſiam Montis-Madienſis cum tribus manſis terræ B. Petro in perpetuum poſſidendam legaliter tradidit.

Pag. 144 Etſi flagranti Gregorii VII. ſtudio in extirpandis ab eccleſia ſimoniacis, presbyteris conjugatis & laicorum inveſtituris ſuccenſerent Henriciani, paſſim eum dicteriis, probris, calumniis & libellis famoſis dilaniantes: affulgebat illis nihilo minus radius veritatis, ſinceras ſummi pontificis viri integerrimi laudes demonſtrans. Teſtis eſt Theoderici epiſcopi Virdunenſis, accerrimi ejus adverſarii epiſtola ad Hildebrandum, cujus hic verba non poſſum hic non referre. *Nos autem ea quæ in veſtram finguntur perſonam primum propulſavimus, de vobis vel a fidelibus audita, vel a nobis ipſis comperta, eis in medium deduximus: puerilem veſtram non abſque aliquibus ſignis, quæ vos procul dubio illuſtrem futurum portenderent, ſi* Gregorii VII. elogium per ſchiſmaticum. Anecd. t. 1. p. 215.

quis

quis in loco ſancto a religioſis perſonis diligenter excultam adoleſcentiam veſtram aſſumto pietatis propoſito, ſub ſanctitatis habitu inter mundi contemtores, non ſine magni perfectionis indicio, militiæ chriſtianæ dedicatam: juventutem veſtram, ſicut ætate, ita & ſana doctrina & firmamento veritatis roboratam, ſub præclaris totius nomtuis chriſtiani tutoribus & præſulibus publicis ſanctæ eccleſiæ atilitatibus infudaſſe, ob ſingularem excellentis ingenii prærogativam in matris eccleſiæ archidiaconatum promotum, ſtrenuè & laudabili officii hujus adminiſtratione ta totius orbis notitiam & dilectionem brevi perveniſſe ad ſummum chriſtiani nominis culmen; decedentibus patribus ſæpe electum & accitum, ſemper quidem animi aliquando etiam corporis fuga dignitatis locum declinaſſe; ad ultimum divinitate ia electi ſui electione vel exaltatione communem fervorum ſuorum devotionem & aſſenſum incitante, ad perferendum quod abhorrebat jugum manſuetum animal domino ſuo cervicem ſubdidiſſe. Ibi in juſtitia & ſanctitate miro modo & paucis anto, aſſiduis votis pro ſe & grege ſuo exſtabantem, juxta quod boni & fide digni homines atteſtantur, non parvam in oculis Dei beatæ familiaritatis gratiam aſſecutum eſſe: urgente paſtoralis officii neceſſitate, diſſorta perverſorum corda ad rectitudinis lucam ſumma vi corrigere nitentem, abſque perſonæ acceptione veritatem omnibus palam facere, hæc faciendo bonorum omnium dilectionem & operam meruiſſe. Sed quia nulla eſt ſocietas luci ad tenebras, & perditorum hominum odium & detractionem, immo execrationem acerrimam uſque ad mortis damnationem incurriſſe: Pontificem tamen in omnibus inconcuſſum, immotum viam regiam quam ſemel iatravit per arma juſtitiæ, a deſtris & a ſiniſtris arguendo, obſecrando, increpando fortiter adhuc incedere. Hæc ſunt qaæ de vobis comperimus & ſentimus, hæc de vobis credimus propter quod & loquimur. Præclara ſane Gregorii laus in ore ſchiſmatici, & eo ſincerior quo ab inſenſiſſimo adverſario prolata. Nullus enim hactenus ſcripſerat Gregorium multoties etiam fuga corporis ſummum pontificatum declinaſſe.

Epiſcoporum benevolentia erga S. Hubertum.

Pag. 144. Tunc temporis vigebat in Andaginenſi S. Huberti monaſterio regularis diſciplina, fratrumque religio ſic demulcebat epiſcopos, ut eorum paſſim benefacta ſibi attraheret. Hinc Manaſſes Remenſis archiepiſcopus ne videretur gratiæ Dei ingratus, qui filiis eccleſiæ ſuæ elegit cura præeſſe, & ut cum venerit, inveniat profuiſſe, petente ſancto ac venerabili abbate Theoderico eccleſiæ S. Huberti, altare S. Hilarii, quod eſt in Guilleis & altare de *Noviant* tradidit Andaginenſi monaſterio, aſſenſu clericorum eccleſiæ Remenſis, *ea determinata conditione, ut ia exactione debitæ ſubjectionis, decem & octo denarios omni anno perſolvant eccleſiæ Remenſi, remiſſis & omnibus interdictis omnibus oppreſſionibus & injuſtitiis, quæ vel pravo uſu, vel etiam injuſto conſenſu exercentur ia multis. Ejuſdem quoque abbatis precata, de reditu hujus noſtræ eleemoſynæ,* inquit, *quinque ſolidos ſtatuimus ad refectionem B. Huberti matris eccleſiæ fratribus dandos, videlicet ia die noſtræ benedictionis, quamdiu vixerimus, & poſt ia anniverſario cum diſceſſerimus,* &c. *Acta Moſomi anno dominicæ incarnationis* MLXXIX. *indictione* II. *jubente & pontificante domno Manaſſe Remorum archiepiſcopo anno archiepiſcopatus ſui decimo, regnante Philippo rege Francorum anno regni ejus viceſimo, Godefridus cancellarius ſcripſit & ſubſcripſit.*

Ampliſſ. coll. t. 4. p. 930.

Manaſſis donationem ratam habuit Rainoldus Remenſis archiepiſcopus anno MLXXXVI. ad petitionem Theoderici abbatis, ne forte Manaſſis donario ob depoſitionem ejus in concilio Lugdunenſi, vacillaret. Quid depoſitus deinceps egerit, docet hiſtoria Andaginenſis monaſterii num. XXIV. his verbis: *Contigit autem non multo poſt, ut Adelaidis uxor Arnulfi, ſoror autem Ebali Rocceneſis, defuncta, in introitu eccleſiæ verſus clauſtrum ſepeliretur. Manaſſes quoque frater ejuſdem Arnulfi, divino flagello compellente, monachus effectus eſt, & poſt tafra menſem mortuus ibidem appoueretur.*

Eodem anno Henricus epiſcopus Leodienſis Andaginenſi abbatiæ in plena ſynodo aſſeruit decimas Wauveraliæ & Veterinæ, quas a rempore Walcandi pontificis per annos ducentos ſeptuaginta quatuor pacifice poſſederat, ſed tempore Deoduini præſulis quidam Godefridus præpoſitus S. Petri Leodienſis eas ſibi uſurpaverat. *Actum publice anno dominicæ incarnationis* MLXXIX. *indictione* II. *epiſcopatus autem domni Henrici quinto.*

Tribus vero poſt annis, anno videlicet MLXXXII. Helinandus Laudunenſis antiſtes, ante tribunal ſuperni judicis omnino vacuus metuens apparere, vel manipulum ad aream dominicæ meſſis ſtuduit reportare. Vir namque ſtrenuus Theodericus abbas Andaginenſis S. Huberti, intra ſuæ fines diœceſeos apud villam Ebernei-curtini S. Dei genitricis eccleſiam adorſus conſtruere, & ex parvula multo ampliorem reſtituere, fratres etiam ſub regulari diſciplina militaturos affectat ordinare, expetiit ab Helinando quædam altaria ſibi dari, unde res publica ibi deſerviens

poſ-

poſſet augumentari. In ſuo vero diplomate altaria quatuor cum quibuſdam capellis enumerat, in quibus ſtatuit ut ſui quotidie memoria apud S. Hubertum in orationibus fiat, & poſt mortem ſuum celebretur anniverſarium, &c. *Actum Laudumi idus Octobrit anno dominicæ incarnationis* MLXXXII. *indictione* IV. *epacta* XVIII. *concurrente* III. *Ego Robertus S. Mariæ cancellarius ſubſcripſi & relegi.*

Pag. 160. Tantam ſub primis abbaribus famam ſibi comparaverat Fiſcamnenſe S. Trinitatis monaſterium, ut etiam epiſcopi contenta in ſuis diœceſibus monaſteria illi ſubjicere ambirent. Ita anno MLXXX. Humbertus Tervanenſis epiſcopus donum anteceſſoris ſui Drogonis quod Fiſcamnenſi abbatiæ dederat, concedit & confirmat, & iterum donat, hoc eſt ſancti Johannis eccleſiam prope muros civitatis Tervanenſis ſitam, in monte qui dicitur *S. Fidei*, & quidquid addidi & addam, inquit Hubertus, *Facto autem hanc conceſſionem, patrocinante ipſi SS. Trinitatis eccleſia domno Voillelmo abbate tertio, regnante Francorum rege Philippo, & Anglorum & Normannorum duce glorioſiſſimo Voillelmo.* Additque, *Hoc autem facio, quatenus Tervanenſis & Fiſcanenſis eccleſia orationibus conjungantur, & in vita mea meo adjutorio & conſilio S. Johannis eccleſia tractetur per omnia ſecundum diſpoſitionem abbatis Fiſcanenſis nunc & in perpetuum.* Actum Fiſcanni in capitulo anno ab incarnatione Domini MLXXX. epacta XXVI. indictione III. Teſtes Gunduinus, Weſmannus, Bonecauſe. Signum Huberti Tervanenſis epiſcopi. Fiſcanno ſubjecta abbatia S. Johannis Tervanenſis. *Anecd. t. 2. p. 214.*

Pag. 178. Circa id tempus quidam ſervus Dei, Arbertus nomine, peregrinus, dominicæ juſſioni obediens, patriam parenteſque pro ejus amore derelinquens, ad virum illuſtrem vicecomitem Ottonem de Leomania ex Alemanniæ partibus acceſſit, & ſicut a divina voce ſibi imperatum fuerat, locum ab eo ſolitarium expetiit, ubi ſeparatus a cunctis mortalibus, libere Deo deſerviret: qui infra terminos Leomaniæ, in territorio de Feumarco, in ſaltu quem vocant *la Romeu* locum libere conceſſit. Dei autem ordinante miſericordia, infra biennium ob meritum Arberti, ad tantam propalationem idem locus devenit, ut jam fere centum manſiones continere videretur. Quod cernens Dei ſervus, divino tactus conſilio & Ottonis vicecomitis perſuaſus imperio, providens in futurum ut ſibi melius eſſet conſultum, obtulit ſemetipſum Deo & S. Victori ejuſque monaſterio Maſſilienſi in poteſtate Richardi cardinalis abbatis & Girberti prioris ejuſdem monaſterii, & dedit ei totum honorem quem ſibi vicecomes tradiderat, cum illis omnibus quæ ab Aynardo & Agaſia & ab aliis imperraverat, & inſuper mobile & immobile, & quidquid ipſe aut aliquis per eum acquiſirat ibi, inquit, *Quem videlicet honorem* inquit, *nos jam dicti donatores cum ſua voluntate ad proprium alodem Deo & S. Victori & jam dicto monaſterio & monachis ſimul donamus, concedimus, laudamus, & confirmamus, & de noſtra & noſtrorum tam natorum quam naſcendorum poteſtate in eorum ditione tranſfundimus, ut in perpetuum ibi habeant monachi liberam poteſtatem adificandi & faciendi quodcumque voluerint ad Dei ſervitium*, &c. *Hæc autem omnia ſupradicta jam nominati, Arbertus ſcilicet, & Otto vicecomes de Leomania, & Adelaidis comtiſſa & omnes alii donatores, ſic totum ſupradictum donamus honorem ab integro, quantum ibi habemus, & habere debemus, Deo & jam dicto monaſterio & monachis Maſſilienſibus tam præſentibus quam futuris, ſine aliquo retinemento, vel malo ingenio*, &c. *Facta charta donationis* V. *kalendas, Junii, anno* MLXXXII. *incarnationis Domini. Signum Arberti peregrini. Signum Ottonis de Leomania illuſtris vicecomitis. Signum Adelaidis comtiſſæ conjugis ejus, qui chartam donationis ſcribi fecimus & firmavimus & teſtes firmare rogavimus.* Donatio facta S. Victori. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 514.*

Pag. 196. Anno MLXXXIV. Henricus III. imperator pro remedio animæ ſuæ, parentumque ſuorum Conradi avi ſui Henrici patris ſui imperatorum, Giſellæ aviæ ſuæ & Agnetis matris ſuæ imperatricum, quoddam prædium nomine *Guntershuſen* ſitum in pago *Drecbre*, in comitatu *Bern*, cum omnibus appenditiis, & aliis areis, villis, in quocumque comitatu jacentibus ad abbatiam quæ vocatur S. Maximini, cui injuſte ablatum fuerat, reddidit, confirmavit & ſtabilivit, ea ratione ut Henricus ejus monaſterii abbas ſuique ſucceſſores idem prædictum prædium ad uſum fratrum ibidem Deo ſanctoque Maximino ſervientium poſſideant, & nulli umquam ullo modo dare, præſtare vel vendere præſumant. Cujus rei teſtem chartam conſcribi & ſua manu corroboratam ſigilli ſui impreſſione juſſit inſigniri. *Signum Henrici III. Romanorum imperatoris Auguſti. Gebehardus epiſcopus cancellarius vice VVilelmi archiepiſcopi & archicancellarii recognovi.* Data IV. nonas Octobris indictione VII. anno dominicæ incarnationis MLXXXIV. anno autem domni Henrici III. Romanorum imperatoris Auguſti regni XXX. imperii I. Actum Moguntiæ in Chriſti nomine feliciter. Reſtitutio facta S. Maximino. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 516.*

Pag. 214. n. VI. Eodem anno per monachos Maſſilienſes reformatur Biſuldunenſe S. Petri monaſterium, ſitum in caſtro Biſuldunenſi, juxta aquam Fluviani, in diœceſi

ceſi Gerundenſi; quod quidem Bernardus comes videns a religione & ordine monaſtico deſtitutum, & Deo parvum aut nullum exhibere ſervitium, Maſſilienſibus S. Mariæ & S. Victoris martyrio jam pridem tradiderat reſtaurandum: atque *illis per Dei gratiam tu prædicto cœnobio fideliter laborantibus, & ad juſtitiæ cultum fructumque pœnitentiæ eumdem locum S. Petri perducentibus*, iterum pro ſalute animæ ſuæ prædictum ex integro monaſterium abbati & monachis S. Victoris placuit conferre & confirmare. *Unde*, inquit, *ego Bernardus comes dono, trado, concedo, exhibeo, relinquo, & dimitto pro ſalute mea & parentum meorum, Deo & S. Mariæ & S. Victori martyri & tibi Richarde abbas Maſſilienſis, & omnibus ſucceſſoribus tuis abbatibus Maſſilienſibus monachiſque præſentibus & futuris ex toto omnino monaſterium S. Petri Apoſtoli Biſuldunenſis, quod eſt in epiſcopatu Girundenſi, & in comitatu Biſuldunenſi, ut habeatis & poſſideatis in perpetuum, & omnem ordinationem tam abbatum quam monachorum ſecundum regulam S. Benedicti & conſtitutiones Maſſilienſis monaſterii ibi faciatis. Habeas ergo tu tuique ſucceſſores vel monachi Maſſilienſes licentiam mittendi ibi quos voluerint monachos, & auferendi, & ordinandi prædictum monaſterium prout vobis viſum fuerit, ſine impedimento mei vel ſucceſſorum meorum comitum vel alicujus perſonæ*, &c. *Facta eſt autem hæc charta vel donum anno ab incarnato Filio Dei* MLXXX. *indictione* III. *epacta* XXVI. *menſe Auguſto*, IV. *idus ejuſdem menſis. Signum Bernardi Biſuldunenſium comitis*, &c. *Data per manum Bevaldi Maſſilienſis monachi, regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto*. Eodem die & anno prædictus comes Bernardus dedit S. Victori Balneolenſe S. Stephani monaſterium.

Reformatio monaſterii S. Petri Biſuldunenſis. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 305.*

Prædia de *Brax* & de *Grupont* data S. Huberto. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 317.*

Pag. 231. Henricus epiſcopus Leodienſis, probata honeſta converſatione fratrum eccleſiæ S. Petri & beati Huberti in Arduenna, tractus tam ejuſdem religionis amore, quam & ipſius loci ſolitudine, cœpit eis; familiariter cohabitare. Ordinata vero menſa prædictorum fratrum a Theoderico religioſo abbate, pro ejuſdem loci poſſibilitate, cum didiciſſet & indoluiſſet eis cœnam deeſſe, allodium *Brax* de ſuo proprio reditu emtum a Montenſi comitiſſa Richilde, filii ejus Balduini conſenſu & laude, deſtinavit eis delegandum & perpetualiter habendum ad augmentum cœnæ. Cumque egiſſet ibidem dominici natalis ſolemnitatem, primo die procedens ad majus altare ipſius eccleſiæ S. Petri, in ſolemni præſentia clericorum paſtoralem virgam eidem ſuperpoſuit, confirmans Deo & S. Huberto per manus Godefridi ducis & ejuſdem eccleſiæ advocati legalem donationem præfati allodii, cum familia & omnibus utilitatibus & appenditiis. &c. Hoc dono facto & confirmato anno incarnati Verbi MLXXXII. ordinationis ſuæ VIII. Ea conditione ut quoad viveret memoria ejus in omnibus menſium kalendis fieret, & poſt mortem tam pro ſe quam pro omnibus defunctis. *Procedente autem tempore anno* MLXXXVII. *ſuggerente Spiritu-ſancto allodium de* Grupont *eidem eccleſiæ legaliter in perpetuum habendum tradidit*, &c. *Ut autem hæc publica donatio permaneat legaliter, privilegii paginam ſub teſtibus ſigilli ſui impreſſione confirmavit. Signum Godefridi ducis. Signum Alberti comitis. S. Henrici fratris ejus. S. Cunonis comitis. S. Vvidonis fratris ejus. S. Hugonis de Bullon. S. Thebaldi advocati. S Rodulfi filii ejus.* Anno præcedenti ſcilicet MLXXXVI. Ralnaldus archiepiſcopus Remenſis ad precem Theoderici II. abbatis confirmavit altaria quæ dederat olim Manaſſes archiepiſcopus depoſitus, & alla tradidit S. Huberto.

Hiſt. Andag. p. 68.

Ampliſſ. col. t. 4. p. 966.

Pag. 232. Enarratis iis quæ de obitu S. Theoderici Andaginenſis monaſterii abbatis dicenda videbantur, juvat hic de ſucceſſoris ejus electione aliquid dicere, eamque ipſiſſimis hiſtoriæ Andaginenſis verbis repræſentare. Eodem ſcilicet ſancto Theoderico *ſepulto, epiſcopus obtulit fratribus eligendi abbatis optionem, proteſtatus inde nolle recedere, niſi eis loco defuncti ordinaret patrem. Convenit in unam ſententiam & fratrum electio, & curialium atteſtatio, popularis acclamatio, donandam eamdem abbatiam Theoderico præpoſito: quod licet ille videretur renuti, ſeque fateretur non convenire tanta aſſumtioni, adeo increvit ſemel emotus omnium clamor, ut de re agenda nec ipſi liceret retractare epiſcopo. Jamque donata abbatia quaſſans caput, cum præ admiratione familiaribus ſuis enuntiaret tanti favoris clamorem timere ſe in poſterum alienjus ſiniſtri portenti fore. Sed neque ejus hanc enunciationem eventus fefellit, & ut ſuo loco dicetur, per acceſſum temporis, quod verebatur accidit. Theodericus vero recedentem epiſcopum proſecutus, & ab eo ex more in abbatem conſeceratur in kalendis Septembris exceptus eſt a fratribus latanter illi procedentibus. Quia ergo, ut ait quidam, difficile imperium retinetur, niſi eiſdem artibus, quibus & paratur, ipſe adhuc rudis curæ paſtoralis, utpote eo tenus aſſuetus prudentiæ exteriori, recordatus tandem quis fuerit, quiſve ex aſſumto officio cogeretur jam fieri, invenit ſe nimis imparem impoſiti ſibi oneris. Et qui videbatur prius quaſi in plano firmiter ſtare, in præcipiti jam pede poſito cœpit apud ſe graviter titubare. Impoſ ergo ſuimet, veſtigia ſui prædeceſſoris, licet utcumque conaretur proſequi, nullomodo tantu prævalut aſſequi.*

Cir-

Circa idem tempus vir nobilis Sigefridus cum uxore ſua condixere ſibi gratia orationis inviſere eccleſiam B. Huberti; qui ab abbate honorifice ſuſcepti ab eoque per triduum retenti, pro impenſa ſibi benevoleotiam induẽti, allodium de Meroldi-Heis quod ſuum erat eccleſiæ obtulerunt, partim gratis donandum, partim ab eis emendum. Gaviſus abbas ſe inveniſſe opportunitatem hujus acquiſitionis, XIX. marcas argenti viro & uxor ejus antequam recederent appendit, & prædictam poſſeſſionem cum familia & omnibus appenditiis eccleſiæ in perpetuum legaliter donatam obtinuit. Theodericus abbas acquirit allodium Meroldi-Heis. *Hiſt. Andag. mon. n.70.*

Rogerius Macerienſis, vivente adhuc S. Thoderico abbate, aſſenſu filii ſui Godofridi donavit S. Huberto quidquid habebat in Chenugio pro habenda apud eum ſepultura, & conſequendo animæ ſuæ remedio. Poſt quadrienium hujus donationis Rogerio jam defuncto, & ut petierat ſepulto, Radulfus abbas Moſomenſis reclamavit, dicens promiſſam ſibi ante hanc donationem, cauſamque ad Raynoldum Remenſem archiepiſcopum detulit, qui rem dijudicandam commiſit ad concilium Sueſſionenſe, quod celebratum opinor anno MXCII. adverſus Roſcelini errores. Rogerius Macerienſis ſepultus apud S. Hubertum. *Hiſt. Andag. n.76.*

Pag. 233. Ineunte anno MLXXXVIII. Urbanus II. thronom apoſtolicum aſcendit quarto idus Martii: die autem inſequenti, miſſis ad univerſos catholicos litteris, ſuam electionem & ordinationem ſignificavit. Has litteras, quas fruſtra deſideravit Baronius, eo lubentius hic integras referimus, quod plura de Urbano II. contineant; quæ alibi nuſquam aut aliter referuntur.

*Urbanus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabilis Salzeburgenſi archiepiſcopo, cæteriſque reverentiſſimis epiſcopis Patavienſi, Virzeburgenſi, Wormatienſi, Auguſtenſi, Conſtantienſi, & venerandis abbatibus & glorioſiſſimis Welpboni, B. & B. atque omnibus majoribus & minoribus B. Petri fidelibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Noſſe volumus beatitudinem veſtram, quæ circa nos geſta ſunt noviter: reverendiſſimi ſiquidem fratres noſtri epiſcopi & cardinales, Savienſis * videlicet, Tuſculanenſis, Albanenſis, Signienſis præterea & Portuenſis legationem & conſenſum & petitionem ferens omnium fidelium laicorum noſtræ parti faventium clericorum Romæ eligentium, & religioſiſſimus abbas Caſinenſis omnium diaconorum, & R. cardinalis tituli S. Clementis omnium cardinalium, necnon & B. præfectus omnium fidelium laicorum una cum XII. epiſcopis & quatuor abbatibus apud Terracinam coadunati, & triduano jejunio cum multis precibus communiter celebrato, dominico tandem die IV. idus Martii mihi omnium indigniſſimo contra omne votum & deſiderium, Deus ſcit, & plurimum renitenti regimen ſedis apoſtolicæ commiſere, & omnium tam præſentium quam & abſentium prædictorum fidelium conſenſu me eligentes, & auctoritatem atque imperium ſanctæ memoriæ prædeceſſorum meorum Gregorii & Victoris habere ſuper hoc aſſerentes, longe impar viribus meis onus impoſuerunt. Sed quoniam, ut ante Deum loquar, nulla honoris ambitione, nulla omnino præſumptione, ſed ſola tot tantorumque religioſorum virorum non abſque periculo contemnenda obedientia, confidens inſuper de miſericordia omnipotentis Dei, tantum onus in præſenti, in tam periculoſo tempore ſubire fui coactus; roganus & obſecramus in Domino Jeſu, ut in ea quam cepiſti, & quam domino & prædeceſſori noſtro beatæ memoriæ Gregorio ſemper oſtendiſti fidelitate & devotione & benevolentia firmiter maneatis, ſanctamque Romanam eccleſiam matrem veſtram, omnibus quibus valeatis auxiliis adjuvetis. De me porro ita confidite, & credite, ſicut de beatiſſimo patre noſtro papa Gregorio, cujus ex toto ſequi veſtigia cupiens, omnia quæ reſpuit reſpuo, quæ damnavit damno, quæ dilexit prorſus amplector, quæ vero rata & catholica duxerit, confirmo & approbo, & ad poſtremum in utramque partem qualiter ipſe ſenſit, in omnibus omnino ſentio atque conſentio. Nunc ergo precor & amplector fraternitatem veſtram, ut agatis viriliter atque conſtanter, & confortemini in potentia virtutis Dei, aſcendentes ex adverſo, & opponentes murum pro domo Iſrael, ut ſtrenuiſſimi Domini bellatores ſtetis in prælio in die ipſius. Vos ergo qui ſpirituales eſtis, vos qui inſtructi non ſunt verbis & exemplis inſtruite, & exhortamini ſicut ſatis & neceſſitas exigit hujus periculoſi temporis. Cum enim apud vos eram, tales vos omnes inveni, ut voce ipſius Domini poſſem clamare, Amen dico vobis non inveni tantam fidem in Iſrael, qui autem perſeveraverit in finem hic ſalvus erit. Inſuper apud omnipotentis Dei miſericordiam continuas preces effundite, quatenus & eccleſiam ſuam ſanctam in gradum priſtinum miſericorditer reſtaurare dignetur. Deus pacis conterat ſatanam ſub pedibus veſtris velociter. Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit cum omnibus vobis dileĉtiſſimis in Chriſto. Datum apud Terracinam III. idus Martii.* Epiſtola Urbani II. de ſua electione. *Ampliſſ. col. t.2. p.520.*

* *f. Sabinenſis*

Pag. 247. In Sardinia duo hoc anno condita ſunt monaſteria. Primum fundavit Arto rex & judex Karalitanus, cum uxore ſua Vera & cum Conſtantino filio ſuo Dei volunrate judice conſtituto, & cum aliis filiis ſuis.... pro peccatis ſuis & ſtabili- Fundatio monaſterii ſancti Georgii & S. Geneſii in Sardinia. *Ampliſſ. col. t.2. p.523.*

bilitate regni ſui, eccleſiam S. Georgii de Decimo & eccleſiam S. Geneſii concedens, conſentiente & laudante Karalitano Jacob, *ut perpetuum eſſet monaſterium. Unde ego Conſtantinus*, inquit fundationis inſtrumentum, *una cum matre mea domna Vera, ne aliquis poſſit eleemoſynam patris mei diſquirendo deſtruere, laudante uxore mea & filio meo Marino & fratribus & parentibus meis, prædictum monaſterium S. Georgii & S. Geneſii cum omnibus ad ſe pertinentibus mobilibus & immobilibus Domino Deo & B. Mariæ & B. Victori, & abbati Richardo & ſuis ſucceſſoribus dono & confirmo .... ſub regula S. Benedicti & conſuetudine & diſciplina Maſſilienſis monaſterii .... Prædictus abbas mittat monachos, & ſtabilitatem regni mei continue dominum rogent & deprecentur*, &c. *Facta eſt hæc charta donationis anno* MLXXXIX. *indictione* XII. *menſe Junio* II. *kal. Julii. Ego Conſtantinus rex & judex, qui dicor Saluſius de Lacon hanc donationem firmo.* † *Jorgia regina firmavit.* † *Ego Marianus rex & judex filius ſupra ſcripti Conſtantini firmavi.* † *Artoc. frater ejus firmavit.* †. *Domicelx Cerchis curator de cruta firmavit.* † *Domicel Gonnar frater ejus firmavit.* † *Petrus* † *Torbino* † *& Marian.* † *& Trocator frater eorum firmaverunt. Virgilius epiſcopus de Dola .... Epiſcopus de Sulfis firmaverunt & corroboraverunt, & ne aliquo temerario auſu infringatur ſub anathemate confirmaverunt.*

Fundatio S. Saturnini in Sardinia. *ibid. p.* 524.

Alterum eſt S. Saturnini, cujus fundationis charta ſic incipit: *Ego Conſtantinus gratia Dei rex & judex Karalitanus, ob remedium animæ meæ & parentum meorum & filiorum meorum, cum conſilio fratrum & omnium fidelium meorum dono, concedo Domino Deo, & S. Victori martyri & domno Richardo & monachis ejus in monaſterio Maſſilienſi tam preſentibus quam futuris eccleſiam S. Saturnini cum ſuis appenditiis in poteſtate & dominio, ut monaſterium ibi ſecundum Deum conſtruant, & in eo habitantes ſecundum regulam S. Benedicti vivant & moreantur, bonos ad honorem Dei congregent, malos vero diſperdant & eradicent.* Deinde enumerat octo eccleſias quas S. Saturnino donat, & alia quæ concedit, &c. *Ego Vvido notarius domni regis ex juſſione domni Conſtantini regis & judicis ſcripſi, anno ab incarnatione Domini* MLXXXIX. *indictione* XII. † *Conſtantinus rex & judex firmavi.* †. *Jorgia Regina.* † *Marianus judex & rex filius iſtius Conſtantini firmavit. Zerchis frater judicis firmavi*, &c. *Ego Lambertus archiepiſcopus hujus rei inceptor & præceptor ac ſecundum Dominum conſilitator fui, atque canonice ſubſcripſi, anathema firmavi. Bernardus & Ugo monachi Maſſilienſes domnu abbate Richardo vice ſua hujuſmodi donationis chartam a ſuperiori rege receperunt & fideliter interfuerunt.*

ibid. p. 528.

Utramque hanc fundationem confirmavit anno MXC. Hugo Karalitanus archiepiſcopus, & ea quæ fecerat Conſtantinus & Vera mater ejus, & ſanctimonialis corroborat. *Data Karalis anno ab incarnatione Domini* MXC. *indictione* XIII. *menſis Aprilis die* XXII. *Ego Ugo Karalitana eccleſia archiepiſcopus manu propria firmo, & in perpetuum firmum eſſe confeo. Ego Virgilius epiſcopus manu propria firmo. Ego Raymundus epiſcopus manu propria firmo. Conſtantinus rex & judex Karalitanus firmavit. Vera mater ejuſdem firmavit. Zerchis ſeu Zerchis frater ejus judicis firmavit, Comita frater ejuſdem firmavit, cæteri fratres illius firmaverunt. Marianus judex & filius Conſtantini firmavit.*

Petrus Senecenſis confirmat cellas S. Victori quas habebat in ſuo epiſcopatu. *Ampliſſ. col. t. 2. p.* 326.

Hoc ipſo anno quo prædicta monaſteria in Sardinia fundata fuerunt, Petrus Senecenſis epiſcopus confirmavit, & dedit ea omnia quæ ſui prædeceſſores Richardo abbati & monachis ejus dederant in ſuo epiſcopatu, tam ſcriptis quam verbis, conſilio ſuorum clericorum, ut ſit ſibi S. Victor adjutor & protector & nunc & in futuro. In primis confirmavit *cellam de Petra Caſtellana ſimul cum ipſa eccleſia B. Mariæ qua ibi eſt, & cum ſuo clauſtro & domibus quæ ibi ſunt intus & extra, & cum decimis & primitiis, cum oblationibus tam vivorum quam mortuorum ibi quieſcentium vel aliquid dimittentium: ita ut non amplius modo teneatur ibi neque in aliis cellis, quas prædictum monaſterium Maſſilienſe impræſentiarum habet vel habebit in epiſcopatu Senecenſi ſeu diœceſi ſua, ille malus uſus pontificum ſuæ ſedis, qui de ipſa oblatione defunctorum falſi erant auferre tertiam partem contra præcepta ſanctorum canonum & privilegium apoſtolicæ ſedis.* Confirmavit etiam tres eccleſias ibidem exiſtentes, quas dederat Amelius ejus prædeceſſor, cellam de Mura cellam de Thoramena, & quaſdam alias eccleſias. *Factum eſt hoc privilegium anno dominicæ incarnationis* MLXXXIX. *indictione* XIII. V. *idus Februarii.*

Electio epiſcopi Metenſis. *Ampliſſ. col. t. 2. p.* 329.

Pag. 259. Defuncto anno MXC. Herimanno miræ virtutis viro, Metenſi epiſcopo, qui ſemper Gregorio VII. adhæſerat, qui ea in eccleſia horruerant ſchiſmaticos & Wiberto antipapæ faventes, dignum ei ſucceſſorem eligere ſatagentes, oculos in Burchardum eccleſiæ Trevirenſis præpoſitum conjecerunt, in cujus vota contulerunt ſua. Hi erant Lanzo abbas Metenſis S. Vincentii & Rodulfus Virdunenſis S. Vitoni, cum Adalberone primicerio, qui factam de viro catholico electionem Urbano II. ſignificaverunt. Eam pontifex magno cum gaudio approbavit, lau-

laudavieque quod *prædeceſſori bono ſucceſſorem probabilem* providiſſent. Et quia Burchardus ab archiepiſcopo Trevirenſi ſimoniaco nolebat conſecrari, facultatem ab Urbano II. ut a quocumque catholico epiſcopo poſſet conſecrari expetierunt. Annuit pontifex. *At illud modo requirendum* cenſuit, *utrum per manus Trevirenſis illius dicti archiepiſcopi ſimoniaci fuerit in diaconem ordinatus. Quidquid enim ab eo extraordinarie indigneque ſuſceptum, nos*, inquit, *Spiritus-ſancti judicio irritum eſſe cenſemus, ut eoſdem ordines ab aliquo ſortiatur epiſcopo catholico præſenti auctoritate præcipimus. Talis enim ordinator, cum nihil habuerit, dare non potuit.* Quid vero inde ſecutum ſit diſcimus ex Andaginenſi hiſtoria S. Huberti, in qua hæc legimus. *Interea Metenſis eccleſia viduata Herimanno venerabili pontifice, elegit ſibi epiſcopum ordinandum Burchardum præpoſitum Trevirenſem, qui ſine conſenſu Henrici regis in civitate ſuſceptus, cum a Trevirenſi pontifice benedici vitaret, eo quod ille Wiberto, ipſe vero Urbano conſentiret, evocavit ad ſe conſecrandum Hugonem archiepiſcopum Lugdunenſium & legatum Romanæ eccleſiæ. Hugo ut erat devotus catholicæ fidei Mediomatricum intrepidus acceſſit quinque comitatus epiſcopis, Conſtantienſi, Matiſconenſi, Lingonenſi, Tullenſi, Virdunenſi, Jareatone quoque abbate Divionenſi, eumque conſecravit.* *Hiſt. Andag. n. 83.*

Pag. 265. *num.* XII. De Henrici Leodienſis præſulis obitu, deque Otberto ejus ſucceſſore, juvat hic referre quod ſcribit auctor Andaginenſis hiſtoriæ, vir gravis & coævus. *Anno Verbi incarnati* MXCI. *ſuæ vero ordinationis* XVI. *dominus Henricus hominem exuit in damnum gloriæ Leodienſis, & magno diſpendio noſtræ, quam ſpecialius colebat, ſolitudinis, cujus vix audita morte, Otbertus ſine electione eccleſiaſtica de manu regis extorſit epiſcopatum cum maximis pactis præmiis. Contulerant ſe ad eumdem principem duo quondam pſeudo-abbates Gualboldo S. Laurentii & Leuppo S. Trudonis, quos convictos & excommunicatos, criminibus probatis, dominus Henricus ab epiſcopio Leodienſi expulerat. His audita ejus morte, inducti ea ſpem recuperandi honoris, & ipſi pacti ſunt pecuniam principi, Otbertus quoque reſtitutionem eorum ad gratiam ejus juravit, illos quoque ſecum Leodium deduxit. Diſſimulavit tamen interim quæ intenderet agere, donec conſecratus Coloniæ fidentior eſſet in maligniate exercenda. In eadem autem die reverſionis ſuæ mandavit Beringero abbati, ut ſine dilatione ab eccleſia S. Laurentii diſcederet, & Gualbodoni abbatiam libere habendam relinqueret. Beringerus ne irrationabiliter culparetur abieciſſe eccleſiam, quam legaliter ſuſceperat regendam, in cruſtinum Otberto ſe præſentavit, cauſatus publice coram melioribus civitatis, nimis injuſte ſe prægravari, ſine judicio juſtitiam violenter opprimi, divinam quidem vel diſpoſitionem, vel permiſſionem placere ſibi, velle tamen ab eis cenſeri, ſi ſic moreretur tractari. Succlamantibus quibuſque & hoc nimis tajuriosum eſſe, nec tale quid illum pati debere; reſpondit Otbertus idipſum ſe bene recognoſcere, ſed præceptum domini ſui non eſſe prætereundum ſibi, quod hoc juſſum ſive injuſtum illi juraverat exequendum. Ad hæc Beriagerus conſtantior, ſine magno dolore, inquit, relinquitur, quod non cum magno amore poſſidetur. Sic digrediens tulit ſecum baculum paſtoralem, atteſtantibus quibuſque, ipſo etiam Otberto, hunc illi juſte convenire, & aſſumtis ſecum fratribus quos placuit ſibi, receſſit ad eccleſiam B. Huberti, quam plane recognoſcebat matrem converſionis & profeſſionis. Ibi gratanter exceptus, cum illatam non ſolum ſibi injuriam referret, ſed etiam publicas exordinationes quas Otbertus temere exercebat, cum Theoderico abbate & fratribus conferret, ſcilicet quod de mana excommunicati, ſine legitima electione & pacta pecunia epiſcopatum arripuiſſet, quod ſe ſic ejecto, & Gualbodoni depoſito juſtitiam prodidiſſet, quod abbatiam Florineaſem Giſleberto Haſtienſi præpoſito, & Bronteaſem cuidam Gairemundo S. Jacobi monacho taxato publice pretio vendidiſſet, quod hactenus liberam & glorioſam S. Mariæ ſanctique Lamberti eccleſiam infecciſſet, tantam adverſus Otbertum ſuſcitavit eorum indignationem, ut communi conſenſu quaſi excommunicato probabiliter non amodo communicandum cenſerent.* *Hiſt. Andag. n. 82.* *ibid. n. 82.*

Pag. 271. Exſtat in Helenenſi diœceſi in territorio Confluenti, inſigne monaſterium S. Michaelis de Coxano, quod Guillelmus Ceritanus comes videns a regulari ordine penitus deſtitutum, & a nobilitate & gloria quam dudum habuit ex parte maxima minoratum, cogitavit qualiter illud cum Dei adjutorio ad religionem monaſticam poſſet reſtaurare. Quod cum per ſemetipſum perficere nequiviſſet, imitatus patrem ſuum, qui abbates Maſſilienſes Durandum & Bernardum multoties rogaverat, laudantibus atque acclamantibus ejuſdem monaſterii monachis, Richardum abbatem Maſſilienſem & congregationem ejus per caritatem Dei rogavit, ut in hoc ſibi adjutores exiſterent, & laborem pro tantæ fructo religionis aſſumerent, quod facere cum Dei adjutorio promiſerunt. Igitur prædictus comes dedit poteſtatem & ordinationem in dicto monaſterio Coxanenſi & in omnibus ſuis pertinentiis, interius & exterius Richardo abbati monaſterii Maſſilienſis S. Victoris & ſuceſ- Reformatio Coxanenſis abbatiæ per monachos Maſſilienſes. *Ampliſſ. col. t. 2. p. 537.*

ceſſoribus ejus in perpetuum, ut in eodem monaſterio abbatem & abbates & monachos mittant, qui regularem ordinem ſecundum regulam S. Benedicti & conſtitutiones Maſſilienſis monaſterii teneant. Quod ſi abbates vel abbas & monachi eorum regulam S. Benedicti non obſervaverint, & inobedientes prædicto abbati Maſſilienſi extiterint, & ab eo correcti, emendare noluerint, Maſſilienſis abbas ſemper poteſtatem habeat eiiciendi eos & mittendi bonos, &c. *Acta eſt hæc attributio & conſtitutio anno ab incarnatione Domini* MXCI. *indictione* XIV. *Kal. Maii ſolemniter coram idoneis teſtibus in ipſo loco de Coxano. Guillelmus Dei gratia comes qui laudo & teſtes firmare rogo, & propriis manibus evidenter confirmo ſigno crucis ſolito. Dalmatius gratia Dei Narbonenſis archiepiſcopus laudo & confirmo, & ne hæc conſtitutio diſrumpatur omnibus modis interdico.* † *Petrus abbas.* † *Benedictus Balneolenſis.* † *Bernardus abbas.* † *Bernardus Johannis ſacri cuſtos & clericus.* † *Guillelmus vicecomes*, &c. † *Artaldus Elnenſis eccleſiæ epiſcopus confirmo* † *conſilio clericorum meorum. Gaufridus ſacerdos qui hoc ſcripſi & ſubſcripſi die & anno quo ſupra.*

Reformatio S. Severi de Roſtano. *Ampliſſ. col. t. 1. p. 559.*

Eodem anno Beatrix comitiſſa Bigoritana ad priſtinum ſtatum & ad regularem ſtuduit reformare vigorem monaſterium S. Severi in valle Roſtanenſi, in loco Albiciaco, in epiſcopatu Tarbeienſi, in comitatu Bigoritano ſitum, quod a regulari ordine deflexerat, quodque Centullus vir ſuus videns penitus detractum, S. Victori & abbati Maſſilienſi jam dederat; illudque dedit, ceſſit & reliquit omnipotenti Deo & S. Victori martyri Maſſilienſi, & abbati Richardo & ſucceſſoribus ejus & monachis Maſſilienſibus in perpetuum habendum, ut illud ordinet ſecundum regulam S. Benedicti & conſtitutiones Maſſilienſes, & abbatem ex cœtu ſuo in eo inſtituat. Si vero abbas idem inobediens & vitioſus fuerit, ipſum corrigat & amoveat, & alium loco illius ſubroget, monachoſque ut voluerit transferat, alioſque eo mittat regulares, volente & conſentiente Dodone epiſcopo Tarbeienſi, laudantibus ſuæ ſedis clericis his verbis: *Ego Dodo Tarbeienſis eccleſiæ præſul hoc donum vel chartam, ſalva reverentia Tarbeienſis eccleſiæ cum clericis ejuſdem ſedis mea laudo & confirmo S. Victori Maſſilienſi, & abbati Richardo & ſucceſſoribus ejus. Bernardus archidiaconus laudat, Willelmus de Adurvilla archidiaconus, Sanctus & alii clerici ejuſdem ſedis laudant. Facta charta hujus donationis anno ab incarnatione Domini.* MXCI. *indictione* XIV.

Pag. 280. *n.* XLIII. Betingerus Leodienſis abbas S. Laurentii expulſus a novo epiſcopo Otberto, ad monaſterium S. Huberti, unde venerat, ſe recepit, a Theoderico abbate & fratribus humaniſſime exceptus: prædicens magna ea parte Otberti perſecutionem ſibi affuturam. Verum auxiliante Deo conſtantiam in fide promiſit. Ad hæc Theodericus abbas: *Malle*, inquit, *ſe Otbertum offendere, quam Deum: ſi quis eſſet Dominus, perſeveres, vel in loco, vel de loco ſecum exeas.* Nec mora Theodericus aſſumto ſecum Beringero receſſit in Franciam, & Reginaldum Remenſem archiepiſcopum conſuluit, qui auctor fuit ut in cellam Ebernei curtem Beringerus ſe reciperet, ipſe vero Cimenſem inhabitare elegit. Hæc ubi ad aures Otberti pervenerunt, furere & in abbatem indignari, & unde illi tanta conſtantia contra Leodienſem epiſcopum demirari, eiiciendos ea loco monachos, & militibus ſuis abbatiam diſpertiendam minari. Præcipuum Theoderico crimen objectum, quod Urbanum papam legitimum agnoſceret pontificem, & Reginaldum Remenſem archiepiſcopum ſuis in conſiliis adhibuiſſet; imperatorem dominum ſuum, & ſe ejus epiſcopum ſuo inſtinctu excommunicaſſet, & per hoc excommunicatum eum probare, quod ſe ſuoſque ab ejus ſubtraheret, communiones inſuper & Beringerum publicum ſuæ infamiæ præconem ad ejus injuriam retinuiſſet. Interim convenerant cum Beringero ad Ebernei-curtem, *tam ex noſtris* inquit hiſtoria Andaginenſis, num. 82. *quam ex fratribus S. Laurentii ad* XXV. *monachos, qui tanta honeſtate ſe agebant, tamque ordinata religione, ut Reginaldus Remorum pontifex, & Heltmandus præſul Laudunenſium affluti bonæ opinionis eorum odore, certatim eis vitæ neceſſaria ſubminiſtrarent. Abbas quoque Beringerus elaborabat eorum inter quos devenisset adeo ſe conformare moribus, ut in brevi fieret omnium cariſſimus, & comes Ebalus communis aliorum tyrannus, haberetur ille mitis & humanus: qui eodem tempore, ſuggerente uxore ſua Sybilla tertiam partem decimæ Ebernei-curtis eccleſiæ dedit, & pratum quod dicitur Regis legali auctoritate eidem loco habendum perpetuo confirmavit. Monaſter etiam præpoſitus eccleſiæ Remenſis tanta cum collegerat affectione, ut ſæpius evocatum per biduum aut triduum ſecum manere compelleret, & ad abbatiam S. Remigii habendam poſt abbatem Henricum promovendum deſtinaret.* Sed & Jarento abbas Divionenſis, qui Virdunenſes S. Vitoni monachus fugientes in ſuo receperat monaſterio, ſcripta ad Theodericum S. Huberti abbatem epiſtola, congregationem illi commiſſam ut ad ſanctum Benignum Sanvitonianos adjungeret invitavit.

Ot-

Otbertus amaricatus relatione geſtorum, ut ſolebat ira exarſit, & ſæpius ſeipſum arguebat, quod non confudiſſet penitus rebellem ſibi S. Huberti eccleſiam, *fratribus violenter expulſis*. Nec *diu conceptum furorem diſſimulare potuit, collectaque manu militari ad monaſterium venire diſpoſuit*, mandans ut cum proceſſione reciperetur; id quod, abſente abbate, ſtatres præſtare non poſſe cenſuerunt. *Erat autem ſolemnitas Johannis apoſtoli, qua recolitur ante portam latinam miſſus a Domitiano cæſare in dolio ferventis olei. Poſthabito igitur timore, cum fratres ordinem ſuum exſequerentur, & ſuo tempore jam major miſſa celebraretur, ecce ſupervenit Otbertus cum tumultu & ira, pateatem intravit eccleſiam, & nulla reverentia præmiſſa orationis, cum furore in ſuperiores cancellos ſe proripuit, manibuſque injectis diacono evangelium legenti librum clauſit, & cæptum officium, ira dictante, intermittendum minaciter indixit. Deinde totius moræ impatiens, arrepta ſacerdotali ſtola ambonem aſcendens, & ſine ulla retractatione abbatem abſentem & eos qui ſecum exierant excommunicavit, cenſatus publice eum meliora eccleſiæ ornamenta ſubduxiſſe, & quod magis eum gravabat, ſibi quaſi excommunicato non communicare, obſtupefactis circumſtantibus in admiratione ſic effrenatæ immoderationis, cum ad ea quæ videbant ſcandalizarentur ſinguli, tum vel maximo pudore afficiebatur qui cum eo venirant nobiles & laici.* Hiſt. Andag. n. 86.

Pag. 296. Apud Cenomannos cœnobium SS. Vincentii & Laurentii adminiſtrabat Ramnulfus abbas, cujus exhortationibus animatus Elias in urbe Cenomannica comes conſtitutus, crebriſque ejus petitionibus pulſatus, cæterorumque monachorum ſub eo degentium, quos pro ſui ordinis obſervatione diligebat; pro damnis & importunitatibus quæ eis fecerat in obſidione Montis-Barbati, quod caſtellum eſt a Guillelmo notho Normannorum duce conſtructum, ut Cenomannos ſub ſua contineret obedientia, dedit Deo & SS. martyribus Vincentio & Laurentio monachiſque ibidem in perpetuum Deo ſervientibus, ut ſecurius & abſque ulla inquietudine Deo ſerviant, & pro ſe ſuiſque prædeceſſoribus comitibus Cenomannenſibus & ſucceſſoribus Dei miſericordiam exorent, quidquid juſte aut injuſte in eorum eccleſiis, domibus, & toto burgo eorum ad vicariam pertinens habebat; ita ut ipſi ibidem vicarium ſuum habeant, qui juſtitias & diſtrictiones ſecundum præceptum abbatis & monachorum faciat. Si quis vero extraneus aut in latrocinio, aut in aliquo crimine ibi deprehenſus, ablatis rebus omnibus, bene flagellatus, corpus nudum, ad juſtitiam corporalem faciendam, quam monachi pro Deo & pro ſuo ordine facere nolunt, vicariis comitis reddatur. De ſuis vero hominibus, omnino liberam poteſtatem habeant faciendi quod volunt, &c. *Signum Eliæ comitis* †. *S. Silveſtri.* †. *S. Willelmi. S. Pagani.* † *S. Ingelbaudi Butarii. S. Odonis Cuncardi.* Elias comes Cenomanenſis pro injuriis in obſidione Montis-barbati S. Vincentio illatis dat ei vicariam ſeu plenam juſtitiam in burgo S. Vincentii. *Ampliſſ. col. t. 2. p. 544.*

Pag. 297. *poſt numer.* 71. Circa hoc tempus Otbertus, necdum ſedata ira, Theodericum S. Hubertiabbatem ex abbatia Andagineſi diſturbare meditans, eam Ingobrando Lobienſi monacho vendidit, *mandavitque Arnulfo Lobienſi abbati, ut ad ſe quatocius veniret, & monachum ſuum Ingobraudum ſecum deduceret, dedaltum ſibi liberum reddi juſſit, eoque præſente ordinavit abbatem eccleſia S. Huberti, nulla præmiſſa fratrum regulari electione, nullo cogaito in eo merito maturitatis & vitæ. Deinde miſſa legatione mandavit fratribus ſe eorum utilitatibus & honeſtati conſuliſſe, nobilem illum & ſatis humanum abbatem ordinaſſe. Orare ut gratia ſui amoris illum voluntarie ſuſciperent, ſibique cum eo venturo favore debito procederent.* Turbati ſtatres nullum favorabile reſponſum dedere. *Interea Otbertus illum ſuum ordinatum abbatem deducens advenit, habens ſecum Arnulfum Lobienſem abbatem, itemque Arnulfum comitem, plureſque epiſcopi nobiliores. Cumque vix ſe contineret a furore indignatus neminem ſibi ut mandaverat, proceſſiſſe, optimatum ſuorum ſuggeſtu, hoc ipſum compulſus eſt diſſimulare ne videretur eos exaſperare, quibus ignoti hominis perſonam veniebat ingerere.* Tandem tam per ſe quam per ſuos, abbatem Arnulfum & Arnulfum comitem, tentatis fratribus, ut ad ſuam eos inclinarent voluntatem, Ingobraudus demum *factus deſiderii compos, ut erat rudis & nimiæ ſimplicitatis, otio & licentia juvenili cæpit reſolvi, ſecurus, immo inſcius procurandæ prælationis. Piget meminiſſe quomodo ſub hac caſione pulcherrimus ille flos maximi honoris & decoris hujus loci decoloratus concidit, qua velocitate deſtruxerit tamdiu elaboratus ille ſtatus devotiſſimæ religionis, quæ cis Rhenum eo tempore laudabatur ſingularis.* Hiſt. Andag. monaſt. n. 87. ibid. n. 88. ibid. n. 90.

Pag. 319. *poſt n.* LXXVI. Beringerus ægre ferebat ſimoniaeos ſcbiſmaticoſque excommunicatos dominari in domo ſuæ profeſſionis, quapropter cum ad ſuſtentandos fratres ſuos quæſtionarias circuitiones ageret, ad Idam uxorem Cunonis comitis Montis-acuti venit, eamque apud Montem-acutum graviter infirmam invenit: quæ mortem proxime ſibi affuturam præſentiens, dum ſe apud S. Hubertum, ubi pater ſuus Lambertus jacebat, deliberaret ſepeliendam, Beringerus obſtitit ne id fieret; Ida comitiſſa Montis-acuti ſepulta apud Stabuletum. Hiſt. Andag. n. 91.

ret; utque ſubjectionem Otberti excommunicati vitaret, ſuaſit ut Stabulenſem ſepulturam potius expeteret, ibidemque eleemoſynam ſuam conſtitueret. Cauſantibus filiis ejus Lamberto & Henrico, quomodo Stabulenſis eccleſia videretur abſolutior, cum ex dono ſubjaceret regi Henrico, & ex cura paſtorali Otberto, Beringeri prævaluit ſententia, & reditum trium librarum quotannis eccleſiæ S. Huberti in perpetuum abſtulit.

Reſtitutio abbatum legitimorum.

Pag. 303. Erat inter Hoium & Leodium caſtrum quod Mons-clarus dicebatur, quod navigantibus per Moſam infeſtum erat. His ſæpius conquerentibus de injuriis acceptis, Otbertus collectis viribus caſtrum obſidere ſibi propoſuit. Huic obſidioni diſponendæ ducem epiſcopii & principes evocaverat. *Jam ordinata expeditione ante caſtrum conſtiterat, cum dux arrepto tempore Otbertum inclamat, eique publice conſilium ſuum & auxilium excuſavit, niſi abbatias S. Huberti ſanctique Laurentii ſuo ſtatui reponeret, & eas quas venditerat, ejectis emptoribus, per conductus perſonas gratis ibidem ordinatas diſponeret. Quod, inquit, commilitones, a Deo auxilium ſperabimus, qui ejus eccleſiis deprecantibus non ſolum defenſionem non impendimus, ſed & liberam vocem contradictionis ſubtrahimus? Scilicet hoc de nobis promeruit benigniſſima diſpoſitio creatoris, qui nos miniſtros ſuæ publicæ rei conſtituit, ut pro ſua quiſque perſona noſtram illi negemus ſervitium, quos pro tuendo jure ſuo hoc noſtro tempore elegit ejus generale dominium.* Aſſenſerunt principes, & *invecti pariter in Otbertum, præfixam a duce conditionem, de reſtaurandis eccleſiis, & reponendis abbatibus legitimis violenter ejectis exigere cœperunt. Decretum eſt ſtatim, ut remota omni dilatione VVolbodonem & Iagobrandum eiceret & legitimos abbates*

Hiſt. Andag. n. 97.

locis ſuis reponeret..... Scripſit extemplo Otbertus Beringero ſe illis regratiatum, & rejecto VVolbodone, ejus deliberaſſe monaſterium: placere ſibi & primatibus ut fideliter redeat, & fratres qui ad eum confugerant ſecum reducat. Abbate vero Theoderico licet idem ſuffragium, idemque judicium in cauſa fuerit, hoc ſcribere diſſimulavit, tentatiſſimus ergo eum conceptæ indignationis, optime etiam conſcius illum non communicatarum ſibi.... Beringerus vero ſæpius retractans non ſine divino nutu proveniſſe hunc in rebus tam mutatum tamque inſperatum eventum, aſſumens ſecum quoſdam ſuorum properavit Leodium. Ibi occurrentibus ſibi extra civitatem archidiaconis officioſiſſime, cum ſe eiſdem comitatus Otberto præſentaret; Otbertus ut ſibi eum affectuoſius attraheret, coram duce Godefrido, itemque primoribus civitatis, obtulit ei juſtitiam de ea quam fecerat diſcedens injuſtitia: quam licet ægre Beringerus viſus eſt ſuſcipere, ea tamen ab eo illi impoſita conditione, ut quidquid per VVolbodonem diſperſum diſperierat eccleſiæ, ſuo ſtatui reformaretur. Illo annuente, ſic deoſculatus eum ſecum ſedere collocavit, &c. His auditis abbas Theodericus, qui tunc morabatur Cunis, fratres ſuos ad conſilium vocavit, & quidquid in tali negotio ſibi agendum inquiſivit. Lambertus major, ut erat vir conſilii, itemque VVirednus, Robertus & Rainerius reſponderunt conſulenti, gratias agendas divinæ diſpoſitioni, quod præter ſpem omnium eorum locum eis patefecerit ad eccleſiam revertendi, redire quantocius ſicut fecerat Berengerus, ne eo cunctante eveniret aliquis ſiniſter eventus, ſua etiam eccleſiæ referret ornamenta quæ inde ſuſtulerat ſalvandi gratia. Id quidem nulla præ-

Ibid. n. 98.

ſtitit mora. *Jam vero triduum tranſierat, & ecce Beringerus abbas cum Henrico archidiacono veniebat, at ex præcepto Otberti quaſi vacantem diſponeret abbatiam. Audientes autem abbatem eſſe regreſſum & a fratribus receptum in villam quæ dicitur Brax diverterunt. Cumque ad Otbertum reverſi renuntiarent regreſſum abbatis, ille iratus interdixit ubi pro eo faciendum eccleſiæ miniſtris.*

Ibid. n. 100.

Ampliſſ. coll. t. 1. p. 553.

Pag. 337. Defuncto anno MXCI. Henrico Leodienſi epiſcopo, Otbertus Leodienſis S. Crucis præpoſitus ad Henricum regem confugit, emitque epiſcopatum magna numerata pecunia. Tunc Beringerum S. Laurentii piiſſimum abbatem non ſolum vexavit, ſed etiam de ſuo expulit monaſterio; ejuſque in locum Wolbodonem, quem Henricus depoſuerat, multo ab eo accepto auro collocavit. Quapropter conſolatoriam ad eum Urbanus II. ſcripſit ſequentem epiſtolam ex Hoienſium Cruciferorum mſ. erutam. *Urbanus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto in Chriſto fratri Beringero abbati S. & A. B. Gratias agimus Deo pro vobis in gratia Dei quæ data eſt vobis, qui in hoc malo tempore, cum omnis pene Gallia erroris caligine jacet immerſa, oculos mentis veſtræ ad cognitionem veritatis illuminavit, ut ad amorem juſtitiæ & catholicæ fidei defenſionem, igne ſui ſpiritus cor veſtrum accendat. Gratias illi, qui vos præclaro calice gratiæ ſuæ inebriavit, & ſpiritum Domini in vatione veſtra ſirventem ad tolerantiam multiplicis injuriæ paratum reddidit, & ad perferendos labore & pericula pro defenſione veritatis excitavit. Quod Dei munus ſpeciale eſſe non dubitamus, qui providâ diſpenſationis ſuæ gratia electos ſuos perſecutionis tempore utiliter probat & diſcutit; ſed ne penitus aberrent, aut labefactati funditus deficiant, potentia virtutis ſuæ ſuſtentat, ut ad omnia propter ſe ſuſtinenda paratiores ſiant, for-*

fortiores excitat. Antehac, ut pro certo compertum habemus, aliis pro defenſione veritatis & juſtitiæ laborantibus, cum officio charitatis ſubvenire ſolebatis, & cum magna cordis lætitia & vultus hilaritate ſanctorum neceſſitati ſupra vires veſtras miniſtrare, ſimoniacos Vuibertiſtas, novos eccleſiæ hoſtes, validis verborum jaculis impetere, & inſtantem rationis eorum murum ariete fidei pulſare, & athletas Dei qui in acie chriſtianæ religionis defecerant confortare. Nunc ergo devotionem veſtram pietas divina reſpexit, & tandem majeſtas excelſa dignatur, ut pro eo patiamini, qui pro veſtra gloria crucis ignominiam ferre non erubuit. Hinc tanto cæleſtis gratiæ beneficio prudentia veſtra debet reſpondere aliquid, & calice ſalutari gratanter accepto, gloriam & honorem æterni regis quærere, & in omni vita veſtræ ſtatu nomen ejus qui vobis tribuit intellectum invocare, laudare, benedicere & magnificare. Nec damna rerum temporalium vos debent movere, neque quod H. homo chriſtianæ pacis everſor, & eccleſiarum ſacrilegus venditor, Romani imperii deſtructor, hæreticorum auctor & defenſor, vos de eccleſia veſtra per ſatellitem ſuum Obertum epiſcopum expulit, curare. Nam ſi paterfamilias Beelzebut invocavit, quanto magis domeſticos ejus? Si Romanæ ſanctæ & apoſtolicæ eccleſiæ funeſtas manus intulit, nimirum vobis videtur, ſi uſque ad vos gladius infamiæ ejus pervenit? Si ſacerdotem ſummum, cui omnipotens Dominus per Petrum ſingulari privilegio poteſtatem aperiendi & claudendi, quibus voluerit januas cæleſtis regni dare dedit, de cathedra pontificali tyrannice exturbavit, & pro eo ſtatuam auream in loco ſancto erexit, & ad adorandum eos quos poteſt cogit: turbamini, quod vos violenter expulit, & in loco veſtro ficticium & conflatile idolum abominationis collocari fecit? Immo potius gaudete, quia Deus laborum ſanctorum ſuorum conſortes vos vult eſſe. Si rapinam bonorum temporalium pro Chriſto ferre non vultis, quomodo mortis æternitatem probriſtiana veritate ſuſtinere gaudebetis? Credo quod voluntas Dei eſt, immo divinæ propitiationis opus, ut aliqua vis humana feſſam illam maledictionis & nequitiæ vos compellat exire, ne juſtus Loth pereat cum injuſtis; ne ſanctitatis veſtræ ſpeculum admittat quicquam contagionis ex cohabitatione malitiæ circumſtantis. Quis enim murus ſtaret inconcuſſus? Quæ mens immobilis in ſua firmitate permaneret, ubi craſſi ſues grunnirent aſſidue, ubi innocentia veſtra ſimplicitatem turba militantium obſideret? Obertus antichriſti ſagittifer, ſatanæ jumentum, perfidiæ Simonis manſuetus ſectator, apoſtolicorum judicorum contemtor, eccleſiæ quantum in ipſo eſt conculcator, eccleſiarum quas in ſuam perditionem temerarius eutor invaſit, prædo & deſtructor, & profanus venditor, nunc mimi intonaret, nunc diabolicis blandimentis aſſimia capita veſtri rigoris incurvare contenderet. Quem nos ex decreto concilii a nobis nuper acti damnatum auctoritate Dei & B. Petri & ſanctæ Romanæ eccleſiæ, cui auſpice Deo deſervio, jam excommunicavimus, & cum ſua Voiberto beſtia terribile & varia, quæ aſcendit de mari, & facit bellum cum ſanctis, quam adorant, quorum non ſunt nomina ſcripta in libro vitæ & Agni, portionem maledictionis ei dedimus, pro eo quod ſimoniacus eſt, & epiſcopatum data pecunia uſurpavit, & quia vos injuſte de loco veſtro ex præcepto ſui regis expulit, & cum qui propter contumaciam & inobedientiam publica judicio abjudicatus & condemnatus erat, accepta ab eo pecunia ſuppoſuit, & quia cuidam Luppo & ſimoniacæ hæreſi & aliis capitalibus culpis publice & juſte damnato manus impoſuit. Similiter & illum eccleſiæ prophanum pervaſorem damnavimus & excommunicamus Vualbodonem, quia ſimoniace & tyrannica poteſtate per male acquiſitam pecuniam abbatiam veſtram, & locum unde per inſolentiam ſuam ſicut diabolus de cælo ceciderat, invaſit, & cum eo omnes malitiæ ejus adjutores & fautores. Omnes quoque quibus ipſe oblationes fidelium, res eccleſiæ & prædia divinis uſibus tradita, vel vendidit vel dedit pariter tum illo a gremio ſanctæ eccleſiæ apoſtolica auctoritate pellimus, anathematizamus, damnamus, & ſacrilegos judicamus, uſque dum ſua eccleſia reſtituant. Vos autem, frater cariſſime, gaudete, quia vos Iſrael filium ſumm vulſi ſuper flumina Babylonis ſidere & flere, & ad reditum in terram promiſſionis libere cordis affectu ſuſpirare, non in ipſis fluminibus & ſtudiis ſæcularibus implicitum interire. Summa noſtræ voluntatis eſt, ut teneat prudentia veſtra quod ratio perſuadet, divina ſcriptura teſtatur, ſanctæ religionis ordo requirit, martyrum ſanguis infimat, mater noſtra ſancta ſcilicet eccleſia præcipit & commendat. Veritas ipſa ut ad veritatem nos converteret, mori voluit, nihilque animas noſtras niſi ſola veritas a poteſtate diaboli liberabit. Salutant vos in Chriſto & qui vobiſcum ſunt fratres veſtros in præſenti nobiſcum congregati epiſcopi, clerici, abbates & monachi, ut memoriam noſtri in veſtris ſanctis orationibus habeatis, ut pro pace noſtra, & ſancta eccleſia eum qui natus pacem terris attulit, quique ſuo ſanguine eam ſibi deſponſavit, rogetis ſuppliciter exoramus. Cariſſimus filius noſter Gerbertus harum litterarum gerulus, quando, ubi, quomodo, cum quibus ad nos ſint impedimento ſathanæ venire poſſitis, ſecreto indicabit vobis. Bene valete.

Epi-

Poatius epiſcopus Glandatenſis fit monachus Maſſilienſis. *Ampliſſ. col. t.1. p.349.*

Epiſcopos olim abdicara dignitate vitam monaſticam ambiiſſe haud inſolitum fuiſſe in ordine noſtro probat exemplum Pontii Glandatenſis præſulis, qui *recordatione divini judicii & amore cæleſtis patriæ, pro remedio peccatorum ſuorum reliquit ſæculum..... converſus factus eſt monachus in monaſterio S. Victoris martyris Maſſilienſis cœnobii, ſub regimine venerabilis abbatis Richardi. Et dedit prædicto monaſterio atque monachis ibi degentibus, necnon etiam jam dicto abbati Richardo & ſucceſſoribus ejus de honore ſuo, quem per alodium ex parte genitorum ſuorum poſſidebat, videlicet decenam in Caſtellana & manſum unum in Rocha-raſa, & decenam Alanſio*, &c. *Poſtea vero domnus Richardus dedit aepotibus jam dicti epiſcopi Pontio ſcilicet & fratribus ſuis, ne omnino eſſent ſine hereditate avunculi ſui, decenam in Caſtellana cum manſo uno de Rocha-raſa*, &c. *Factum eſt hoc in Caſtro-Gallicano* XVII. *kalendas Februarii anno ab incarnatione Domini* MCXV.

Dedicatio Carrofenſis altaris ab Urbano II. *Anecd. t.2. p. 232.*

Pag. 339. Cum Claromontenſe concilium celebraret Urbanus II. Petrus poſt Fulcradum abbas Carrofenſis, adiens ſummum pontificem rogavit, ut magnificum altare quod Carrofenſes monachi conſtruxerant ſuper illud altare quod Leo papa III. tempore Caroli Magni eodem in loco benedixerat conſecrare dignaretur. Annuit Urbanus, pergenſque Carrofum magna virorum nobilium caterva comitatus, ſpectante & flente præ gaudio infinita populi multitudine, ſummam illam aram ad quam per decem aut duodecim gradus aſcenditur conſecravit. Huic conſecrationi interfuere Amatus archiepiſcopus Burdigalenſis apoſtolicæ ſedis legatus, Hugo Lugdunenſis archiepiſcopus ſimiliter legatus, Daibertus Piſarum archiepiſcopus, Rangerius Regienſis archiepiſcopus, Petrus Pictavorum, Bruno Signienſis epiſcopus, Johannes cardinalis diaconus. *Facta ſunt hæc* IV. *idus Januarii feria ſcilicet* V. *quæ tunc ante S. Hilarii feſtum fuit anno ab incarnatione Domini* MXCVIII. *pontificatus domni Urbani II. papæ anno* VIII. Perſtat hactenus ſub illa magnifica ara altare aliud quod Miraculorum appellatur, ad quod in dies confluunt infiniti infirmi ſanitatem recepturi, oſtenſuſque eſt mihi paralyticus nuper ibi curatus. Illud autem altare non aliud exiſtimo quam quod tempore Caroli Magni conſecraverat Leo papa III. Vide quæ de altare & tota eccleſia Carrofenſi diximus in noſtro Itinere Litterario primo, pag. 25.

Hiſt. Andag. n.206.

Pag. 348. Circa hoc tempus dum moraretur apud S. Remigium Theodericus abbas Andaginenſis, vitæ privatæ deſiderio & Otberti vexationum pertæſus, in feſto S. Egidii qui fuerat olim dies ordinationis ejus, renuntiavit dignitati; ac ne fratres circa ſucceſſoris electionem aliquam ab Otberto contradictionem paterentur elegit ipſi ſibi ſucceſſorem Beringerum abbatem S. Laurentii, qui cum jam ordinatus eſſet abbas, nihil moleſtiæ circa benedictionem ab Otberto timendum habebat. Obſtitere fratres. *Audivit interim rerum ſeriem Otbertus, & evocatis de monaſterio quos noverat meliores, mirari ſe dixit, cur Beringerum repulſſent, quem in eccleſiaſticis utilitatibus virum tam valentem rapuiſſe debuiſſent. Eadem ſententia de Beringero apud clericos & laicos crebreſtebat, & neminem rei & tempori utiliorem confebant. Jam fratres tot aſſertionibus convicti, conſenſerant ejus electioni, cum ille ſemel concepta indignatione prime repulſionis, nullis precibus Otberti, nullis exclamationibus fratrum vel cleri valuit procurationi oblatæ attrahi. Tot igitur tempeſtatibus, tot dilationibus jam pene deficientis eccleſiæ pertæſus Otbertus, indixit fratribus, ut quem velleat de ſuis eligerent, eique conſecrandum abbatem præſentarent....*

Ibid. p.208.

Ibid. n.211.

Dum Otbertus iterum atque iterum fratres de eligendo abbate compelleret, tunc demum illis præfixit ad eligendum diem, & communi omnium conſenſu electus Girardus monachus miræ virtutis, qui *ut erat vir probus, & nullius injuſtæ promotionis cupidus ſimpliciter ceſſit.* Interrogatus Beringerus quam digniorem ad hoc æſtimaret perſonam; paulum cunctatus *reſpondit pro tempore neminem utiliorem ſe noſſe quam ibi præſentem VViredum monachum illius eccleſiæ. Hortatus accedere VViredus, licet ut ſit aliquandiu reluctari videretur, tamen donante Otberto abbatiam ſuſcepit.*

Theodericus primus. *Hiſt. Andag. n.210.*

Ead. pag. Summo laboraverat ſtudio Theodericus ut vicinum & infeſtum S. Huberto caſtrum *Mirvold* deſtrueretur, idque tandem effecerat apud Henricum Leodienſem epiſcopum piiſſimum, qui obtentu ejuſdem Theoderici ſub interminatione perpetui anathematis illud dejecerat. Ipſum quoque montem qui ab antiquo fuerat eccleſiæ S. Huberti firmato privilegio reddidit, condita ibidem & conſecrata eccleſia in honorem S. Michaelis, in qua fratres Deo militaturos conſtituit. At Otbertus nullo habito anathematis ſui prædeceſſoris reſpectu, prædictum caſtrum refirmare aggreſſus eſt eodem anno. Tanto auſu territi *provinciales ex timore deſolationis quam verebantur non ſolum ſibi ſed & poſteris ſuis, conducta die convenere ad eccleſiam S. Huberti, expoſitulantes corpus ejus cum lacrymis Otberto præſentari, ſi forte reſipiſceret ab intentione hujus ſuæ inceptionis. Coacti fratres non ſolum accelſi-*

tate

tate communi, ſed & propria quæ magis præponderabat, licet nimis inconſulte, utque ſit in rerum tumultuaria perturbatione, nullis præmiſſis jejuniis, nullis vigiliis, nullo apparatu hujus executionis, aſſumto B. Viri corpore, proceſſerunt nudis pedibus & operto corpore. Videns paſſim concurrentium turbas augeri, luctaque populari cauentium lituaniat & pſalmos deprimi, audivit Otbertus tanti pontificis auctoritate ſe inſequi, & ad horam furore diſſimulato, aſcenſo equo cum ſuis & ipſe venientibus obviam proceſſit. Præmiſſa vero pauliſper reverentia orationis, poſt aſperſionem aquæ benedictæ, inter thurificandum, fuſtem ad hoc ipſum paratam arripuit, & de capitibus ſanguine fuſo, per ſilvam palantes huc illuc que diſperſit. Super tantam tamque injuriosſam temeritatem demirantibus turbis juſtitiam Altiſſimi, qui cum ſit patiens redditor, ſecundum multitudinem iræ ſuæ non quarit .... Non multo poſt ea ipſa die anniverſaria qua B. Huberto prædictam injuriam fecit Otbertus, captus eſt a comite Henrico & Durboimo aſque deductus incitato equo & ſitiri feroci duriſſime & inhoneſte colliſus, vix mortem evaſit; ſed & quamdiu ex tunc ſuperfuit, numquam adverſitatibus & dedecoroſis oppreſſionibus caruit.

Pag. 367. Etſi Viredus abbatiam S. Huberti donante Otberto ſuſcepiſſet, abbatis tamen benedictionem ab eo ſuſcipere non properavit, unde ipſe Otbertus ipſum redarguit quod tamdiu oblatæ benedictionis gratiam ſubterfugiſſet. *Ille ad horam quaſi reſumto zelo veritatis atteſtandæ, vel ut idem apud fratres excuſabilior videretur de ſua conſecratione, hanc prætenderet, in publica audientia ſubintulit libero ore, non ſibi videri commodam ejus benedictionem, quippe cum obſtinatione tam longa adverſus ſedem & auctoritatem apoſtolicam Henrico regi intentus ſingulariter faveret, tum quia ex hoc ipſo ſi benediceretur ob eo timebat fratrum ſuorum contradictionem, tum etiam quia in deſolationem eccleſiæ S. Huberti caſtrum* Mirvolt *refirmaſſet, quod ne a quoquam amplius fieret Henricus prædeceſſor ejus interdixerat ſub perpetuo anathemate.* Diſſimulara Otbertus callide indignatione invectionis tam ſubitæ, dixit *Benedictionem non eſſe Otberti, ſed Dei;* non tamen deſtitit urgere. Indixitque tempus ad Lamberti abbatis Florinenſis conſecrationem. *Tunc VViredus licet ſollicitus froterna contradictionis, magis autem curioſus quomodocumque retinenda prælationis, Lamberti prædicti conſecrationi agenda, ultro ſe conſecrandus ingeſſit.* Verum Lambertus non multo poſt ad ſe reverſus, *redarguente conſcientia, abbatiam Florinenſem ſponte deſeruit.* Interim Theodericus qui ea conditione ceſſerat, ut ſibi ſuccederet Beringerus, qui Otberti non egeret benedictione, voto fruſtratus, cœpit abbatiam repetere; conſilioque Reginaldi Remenſis archiepiſcopi & abbatum, qui reſtes fuerant conditionis, ſcripſit *VViredo, ſe ſatis ſuperque mirari, illum tam impudenter fieri monſtrum tam diverſæ diſſimilitudinis, ut a ſententia cujus olim ſecum fuerat acerrimus aſſertor, tam cito extiterit apoſtaticus deſertor.* Epiſtolæ inſcriptio ſic erat, *Frater T. cæterique fratres eccleſiæ B. Petri & B. Huberti VV. nimis ambitioſo, & inconſiderate gloriam propriam quærenti, & in hoc ipſo contra Deum & apoſtolicam ſedem ſibi faventibus.* Poſt epiſtolæ initia declarat eum probari *hereticum*, & ideo in eccleſia Dei ſecundum canones nullius promotionis & auctoritatis habendum, ſolumque ſibi locum pœnitentiæ ſupereſſe. *Si autem*, inquit, *gloriam Dei relinquentes, & veſtram conſtituere volentes, facti eſtis apoſtatici ... & effecti membra diaboli .... quomodo defecit veſtra virtus & conſtantia, qui nobiſcum per exteros regiones, ut videbamini, pro amore Chriſti mendicitates & exilia, & quaſi cujuſdam martyrii palmas in conſpectu hominum præferebatis? quomodo ſcandalizantur in veſtram apoſtaſiam in ſuis locis? Scandalizantur in vobis ſedes Remenſis, Laudunenſis, Virdunenſis, Tullenſis, quæ vobis præcantibus dolebant, imino, ſed adhuc dolent decoloratione quondam ſplendidiſſimæ & religioſiſſimæ eccleſiæ Leodienſis, ſed & noſtræ Andaginenſis.* Deinde poſtquam expoſuit quæ ab eo perpetrata mala ſubdit: *Nobis autem audientiam vel Remenſis vel Laudunenſis eccleſiæ reclamantibus, tandem Remis convenimus, ibique cum Manaſſe archiepiſcopo Engeramum Laudunenſem epiſcopum pridie Roma reverſum invenimus*, quorum ſententia *nullo modo competere vobis vel nomen vel officium abbatis, niſi Romana auctoritas id ſpecialiter religioni veſtræ adjudicaverit, aut legatione veraci, delatis tamen ſignatis litteris vobis confirmaverit.* Quapropter eum venturo feſto SS. Simonis & Judæ Romam citat, auditurum Romanæ ſedis judicium. *Hujuſmodi evocationem VViredus relectam ſprevit & neglexit, noluitque credere quod indignabatur timere ... neque ſine aſſenſu epiſcopi ſui, inquit, ullo modo mihi eſt Romam eundum, præſto ſum coram eo cum Theodorico ſubire judicium.* Hæc audiens Theodericus, videnſque Wiredum abhorrere a judicio Romanæ ſedis, libellum ſupplicem ad Urbanum papam Beneventi commorantem præſentavit, quem attente relegit & diſcuſſit, ac Wiredum, niſi reſipiſceret excommunicavit; ſcripſitque duas epiſtolas, unam fratribus S. Huberti, alteram catholicis omnibus in clero Leodienſi, quibus ea de re certiores facit.

Hiſt. Andag. n. 113.

Ibid. n. 115.

Ibid. n. 116.

Bulla Paſchalis II. pro Conchenſi monaſterio. *Anecd. t. 2. p. 337.*

Pag. 376. Dum celeberrimum Conchenſe S. Fidis monaſterium Bego abbas adminiſtraret, Paſchalis papa II. inſignem illi bullam dedit, qua in primis laudat Conchenſium conſuetudinem, feſtum S. Fidis martyris ſollemni jejunio & vigilia præveniendi, quam conſuetudinem decreti ſui auctoritate confirmat. Præterea indulget ut *in ordine miſſæ inter alias virgines ejuſdem S. Virginis & Martyris meria ex nomine celebretur*, hoc eſt ut in canone miſſæ nomen ejus cum ſacris virgiaibus recenſeatur; *paſſionem quoque ſeu miracula, quæ de eadem ſanctæ virgine a catholicis viris ſcripta creduntur in eccleſia pro ejuſdem reverentia virginis* approbat. Denique decernit *ut ad Rutbenenſis epiſcopi electionem Conchenſis abbas ſemper debeat advocari.*

Circa idem tempus prædictus Paſchalis II. papa, ſcripta ad Laurentium S. Vitoni abbatem epiſtola, monet eum Virdunenſes clericos in tantam prorupiſſe veſaniam, ut eccleſiæ ejus ſubjectionem & obedientiam ſibi vindicare contendant, ſed cum ipſi extra eccleſiæ catholicæ unitatem ſint, cum diu propter pertinaciæ nequitiam a fede apoſtolica excommunicati fuerint, præcipit tam ei quam ſucceſſoribus ſuis, *ut nullam eiſdem clericis ſubjectionem, nullam obedientiam neque communionem impendant, donec ad unitatem eccleſiæ catholicæ revertantur*, &c. *Data Tyberi* IV. *idus Junii indictione* VII.

Eccleſia S. Michaelis ſuper Garumnam adjudicatur abbati S. Crucis Burdigalenſis. *Anecd. t. 2. p. 376.*

Pag. 388. Anno MXCIX. Amatus archiepiſcopus Burdigalenſis & apoſtolicæ ſedis legatus exortam inter Fulconem S. Crucis abbatem & Petrum decanum ſuper eccleſia S. Michaelis controverſiam *infrugibili judicio* ſedavit. Conſiſtentibus enim in præſentia ſua abbate cum ſuis, & decano cum ſuis, auditis utriuſque partis rationibus, tale judicium protulit: Si abbas S. Crucis tenorem id eſt poſſeſſionem eccleſiæ S. Michaelis a prædeceſſore ſuo A. & a ſe ipſo habitam, prout multis confirmat aſſertionibus, ipſe cum duobus ſuis monachis ſacramento probaverit, quiete in poſterum eccleſiam habebit; ſin autem, ipſius cauſæ ſuperſedendum judicavit; quod judicium, collaudantibus omnibus, abbas Fulco cum ſuis aſſurgens ſuper quatuor evangelia juravit quod prædeceſſor ſuus bonæ memoriæ A. Trencardi cum ſuis monachis a reverendiſſimo prædeceſſore ſuo domno Goſſelino & a S. Andreæ capitulo eccleſiam S. Michaelis extra urbem ſuper Garumnam ſitam, ex integro in jus S. Crucis acquiſivit, præter illud quod dicitur tricenſimum & confeſſiones. *Quapropter, ut deinceps eccleſia S. Michaelis inviolabiliter & quiete, tamen ſemper per capellanos ſecundum deliberationem S. Crucis* tractaretur confirmavit, & impreſſione ſigilli ſui ſignari præcepit.

Eccleſia Araldi abbatis Pruliacenſis. *Anecd. t. 2. p. 384.*

Pag. 398. Exſtat in diœceſi Turonenſi Pruliacenſe S. Petri cœnobium ab Effrido Pruliacenſi toparcha fundatum initio ſæculi XI. in quo anno MCX. triginta quatuor converſabantur monachi qui numerantur in electione abbatis Araldi, quem monaſterii decanum exiſtentem Radulfo II. archipræſuli, & Goffrido, cognomento Jordano, comiti Vindocinenſi obtulerunt, virum *boni teſtimonii, ſapientem ac modeſtum*, ut eis eſſet loco *patris atque rectoris*, faventibus omnibus eccleſiæ Turonicæ proceribus & parochis ſeu comprovincialibus. Elegimus eum, inquiunt, *ut non paterno amore foveat, & veluti in Chriſto filios diligat, ſtudeatque plus amari, quam timeri, plus prodeſſe quam præeſſe, & non conturbet quaſi libera utens poteſtate injuſte gregem ſibi commiſſum, ſed ſit ſemper memor quod de omnibus judiciis ſuis redditurus eſt rationem judici æquiſſimo ideſt Deo;* deinde ſubſcribunt omnes.

Donatio facta S. Vincentio Cenomanenſi. * Connare. *Ampl. ſ. col. t. 1. p. 570.*

Pag. 402. Exeunte hoc ſæculo undecimo Aveſgaudus Conedrariі * dominus, filius Fulcaudi, quidquid habebat in eccleſia S. Symphoriani & B. Mariæ de Conedrario, medietatem ſcilicet primitiarum omnium ac decimarum, totumque cimiterium & presbyterium Deo & pretioſis martyribus Vincentio atque Laurentio, reſtum monachorum quod in eiſdem eccleſiis habebant recognoſcens, ſolide & perpetualiter habendum donavit. In eodem cimiterio eiſdem monachis licentiam faciendi burgum permiſit, unde omnes reditus abſque retinaculo libere habebunt, præter teloneum tantummodo, quod in vigilia S. Symphoriani & in die craſtina in foro ſuo reddi debebat, cujus tamen decimam monachi habeant. Fornum quoque in ipſo cimiterio ſi voluerint facere, faciant. Inſuper etiam decimam cujuſdam molendini ſui, &c. monachis nihilominus tribuit, &c. *Hæc vero omnia*, inquit, *uxor mea Britta, & Robertus de S. Celerino gener meus apud caſtrum meum Conedrarium libenter conceſſerunt. Filia vero mea Felicia ipſius Roberti uxor apud S. Celerinum hæc eadem annuit. Proinde in ipſa die qua hanc pactionem feci, kalendis ſcilicet Maii claves memoratarum eccleſiarum Rannulfo abbati tradidi, & per baculum ſuum de ipſis eccleſiis eumdem reveſtivi*, &c. *Actum apud caſtrum Conedrarium kal. Maii anno* MC. *dominicæ incarnationis, regnante rege Francorum Philippo, comitatum Cenomannicum tenente Vulhelmo rege Anglorum, epiſcopatumque Cenomannicum regente Hildeberto epiſcopo.* Circa hoc tempus Hamelinus de Baladone vir nobilis plurima dedit S. Vincentio in Anglia probante rege & Mathilde regina.

Pag.

Pag. 417. Ineunte ſæculo duodecimo Berengarius Barchinonenſis eccleſiæ epiſcopus, conſilio & voluntate clericorum ſuorum dedit omnipotenti Deo & ejus genitrici beatæ Mariæ & B. Victori Maſſilienſi martyri & B. Sebaſtiano & Richardo venerabili abbati Maſſilienſis monaſterii, & ejuſdem cœnobii monachis præſentibus & futuris eccleſiam S. Pauli, quæ ſita eſt in territorio de *Subirads* cum omnibus pertinentiis, &c. ut habeant & in perpetuum poſſideant ipſi Maſſilienſes monachi qui erunt in S. Sebaſtiano per imperium & obedientiam abbatis Maſſilienſis monaſterii, ſalva in omnibus reverentia & obedientia Barchinonenſis eccleſiæ, &c. *Facta eſt autem hæc charta in Gerunda civitate, celebrante Richardo cardinali & abbate Maſſilienſis cœnobii in eadem civitate conventum epiſcoporum, & abbatum, comitum, atque multorum principum, anno ab incarnatione Domini* MCI. *æra* MCXXXIV. VIII. *idus Februarii feria* IV. *indictione* VIII. *anno* XII. *Philippi regis. Berengarius Barchinonenſis epiſcopus.*

Donatio eccleſiæ S. Pauli de *Subirads* facta S. Victori Maſſilienſi. *Ampliſſ. col. tom. p. 584.*

Eodem anno Prumienſi monaſterio facta eſt reſtitutio prædii de *Prumiſfelt*, quod cum omnibus appendiriis olim Bruno quidam comes *de Hengebach* S. Salvatori in proprietatem tradendo firmaverat & firmando tradiderat: ea conditione ut quatuor manſos cum duobus ſervientibus Odilone & Stephano ſtatim ad manum eccleſia in ſuos uſus reciperet, cætera ipſe cum uxore ſua Mathilde, quouſque viverent, ad ſuos uſus retinerent; ſi & mariſum ſupervixiſſet, ante mortem ſuam ad eamdem eccleſiam Prumienſem veniret, & ſicut ab omnibus laudatum eſt, eidem eccleſiæ idem prædium, ſicut maritus ejus firmaverat, ipſa quoque firmando traderet, tradendo firmaret, quod & ipſa ita perfecit. Nam ante mortem mariti ſui eidem eccleſiæ idipſum prædium adhuc vivens firmavit, & ipſa defuncta ibidem in monaſterio S. Salvatoris eſt ſepulta. Illud vero prædium a Prumienſis eccleſiæ abbatibus diu poſſeſſum, diu retentum quidam Henricus comes de *Limburg* invaſit & rapuit, & quaſi proprium poſſedit. Qua de injuſtitia abbas Wolfrannus tamdiu conqueſtus Henrico imperatori, donec miſericordia motus, zelo Dei accenſus, judicio principum, ſuper ipſum comitem de *Limburg* cum exercitu venit, caſtella ejus deſtruxit, eumque, ac hnic Dei eccleſiæ, alliſque quat devaſtarat, juſtitiam faceret, compulit. Primum igitur Coloniæ in præſentia imperatoris & filii ejus Henrici, judicio principum convictus, præfatum prædium *Prumiſfeld* quod S. Salvatori rapuerat, in manu imperatoris & Wolfranni abbatis & advocati Bertolfi juſte reddidit. Aderant hi principes, Engilbertus Trevirenſis archiepiſcopus, Burchardus Monaſterienſis, Wido Oſenburgenſis, Henricus Paderbrunenſis, Adalbero Metenſis, Cuono Wormacienſis epiſcopi, dux Fredericus, marchio Burchardus, Gerard. de *Gulsche*, Wernerus de *Gronenche*, Adolfus de Monte comites, & alii multi principes. Deinde de Colonia ad inſulam Werdæ cum veniſſet imperator, prædictus Henricus de *Limburg*, prædictum prædium quod Coloniæ reddiderat, ſe rediditſe Werdæ negavit. Ubi principes convenire fecit imperator, & eundem Henricum in præſentia ſua judicio & teſtimonio principum, quod abbati prædium quod negaverat, reddidiſſe convicit. Quod ut numquam ulterius negare poſſet, idem prædium in manu ſua, manu abbatis Wolfranni & ejus advocati reddere fecit, præſente filio ſuo Henrico, adſtantibus principibus Burchardo Monaſterienſi, Widone Oſenburgenſi, Cuonone Wormacienſi, Hecelone Veronenſi epiſcopis, magno duce Ottone de Sutpheni, Gerardo de *Vvaſſemberch*, Theoderico de *Tonebursh*, Adolfo de Monte, Gerardo de *Gulsche*, Werinhero de *Gruningue*, Henrico de Diediſſo comitibus, & Berdolfo filio Berdolfi comitis & ſupradicti advocati & aliis compluribus, &c. *Signum domni Henrici tertii, Romanorum imperatoris. Data tertio nonas Auguſti, anno dominicæ incarnationis* MCI. *indictione* IX. *anno autem domni Henriſi* III. *Romanorum imperatoris Auguſti, ordinationis quidem* XLVIII. *regni autem* XLVI. *imperii vero* XVIII. *Actum Verdæ in Dei nomine feliciter, amen.*

Reſtitutio Prædii de *Prumiſfelt* facta Prumiæ. *Ampliſſ. col. tom. p. 585.*

Pag. 434. Inſignis hoc anno Maſſilienſi ſancti Victoris monaſterio facta eſt donatio. Nam Raymundus ſancti Ægidii comes, Provinciæ marchio, princeps militiæ chriſtianæ in itinere Hieroſolymitano obtentu redimendorum peccatorum dedit donavitque *unigenito Dei Filio, ejuſque venerabili matri S. Mariæ, necnon & pretioſis martyribus Victori & ſociis ejus, aliiſque quorum reliquiæ apud honorabile monaſterium Maſſilienſe in Chriſto requieſcunt, medietatem civitatis quæ vocatur Gibellet, quæ eſt in littore maris magni, altis muris firmiſque turribus munita, inter Tripolim & Beritum, & omnium ad eam mari & terra pertinentium, videlicet in eccleſiis, villis, caſtellis, caſalibus, terris cultis & incultis, in portu & naufragiis ſive in cunctis ubique pertinentiis. Iſta omnia, inquit, Ego R. Dei gratia comes immutabili donatione confirmo, & corroboro Domino Deo, prædictiſque ſanctis ac monaſterio, præſenti quoque ejuſdem loci abbati Ricardo, vel illius monachis, etiam præſentibus & futuris, ibidem Deo ſervientibus, ſine fraude & dolo, omnique malo ingenio, ut in perpetuum honorifice poſſideant, proteſtatem teneant, feliciter honeſteque habeant. Hoc*

Donum Medidæ civitatis *Gibellet* factum S. Victori Maſſilienſi. *Ampliſſ. col. tom. p. 600.*

autem feci venerabilibus commilitonibus meis conſulentibus, immo cohortantibus VVilelmo ſcilicet Arvernenſi comite, Biterrenſi vero vicecomite, B. denique Aicardo Maſſilienſi, Berengarioque Narbonenſi, quatenus omnipotens Deus per dictorum ſanctorum interceſſionibus, & meis propitietur iniquitatibus, & ſuæ pauciſſimæ chriſtianitatis, quæ me ſibi poſt ipſum in caput & principem elegit, ſe opponat adverſitatibus, &c. Facta eſt autem charta donationis hujus anno ab incarnatione Domini MCIII. *menſe Januario, ſub die* XVI. *kalendas Februarii, luna* V. *indictione* XI. *in caſtello quod appellatur Monſperegrinus, & eſt ante portam Tripolenſem conſtitutum, regnante etiam in Francia rege Philippo epacta* XI. †. *Raymundus comes firmat.* † *Signum Arvernenſis VVillelmus comes firmat* † *Signum Bernardus vicecomes firmat.* † *Signum Aicardus firmat.* † *Signum Berengarius Narbonenſis firmat.* † *Signum VVillelmus Ugonis firmat.* † *Signum Petrus epiſcopus Glandatenſis firmat.* †. *Signum Arbertus S. Evvardi abbas firmat. Signum Pontius Grillonenſis firmat. Signum VVilhelmus Petri firmat. Signum Berengarius VVillelmus firmat. Signum Aicfridus firmat, videntibus Durando & Raimundo qui hanc chartam fecit monachis, & Bernardo & Stephano clericis.*

Hiſt. Andag. mon. n.125.

Pag. 443. Anno incarnati Verbi MCV. Richardus eccleſiæ Romanæ cardinalis indictis conciliis, agebat per Gallias apoſtolicas vices; cui ſuffragante Roberto Virdunenſi, qui illi familiariter adhærebat, in eiſdem conciliis declamavit Th. ordinem ſuæ privationis. *Cujus cauſa dum ventilaretur, ex ſententia fidelium decrevit idem cardinalis, nec debere, nec poſſe illum prælationis ſuæ dignitate privari, quam nimis inconſulte intermiſiſſe videbatur ob defenſionem veritatis, & fidelitatem apoſtolicæ ſedis: ſciretque VV. Andaginenſem eccleſiam omnino interdictam ſibi, aut pro certo excommunicatam cum omnibus fautoribus & ſubjectis ſuis. Hanc apoſtolicæ auctoritatis ſententiam Laurentius abbas ſancti Vitoni & Robertus monachus intercepe-runt VV. enuntiandam. Cui cum ad colloquendum diem & locum indixiſſent, illeque non convenisſet, per Adelonem præpoſitum mandaverunt ei cardinalis decretum: Th. quoque litteris ad fratres deſtinatis ingravavit eis ejuſdem excommunicationis periculum.*

Boſo S. Agerici abbas. *Hiſt. Andag. n.79. Ampliſſ. vol. 2.4 p.97.*

Pag. 467. Ad annum uſque MCVI. Boſonem S. Agerici abbatem perducit Mabillonius, cujus obitum ait ſecundo idus Aprilis notatum eſſe in necrologio. Quis autem fuerit Boſo diſcimus ex hiſtoria Andaginenſis monaſterii, in qua hæc legimus: *Boſo abbas S. Agerici vir admodum optimæ religionis morabatur Jubilia cum epiſcopo ſuo Theoderico Virdunenſi. Ibi infirmatus, cum ſe præſentiret morſturum, omnimodis precibus exegit a ſuis ad S. Hubertum ſe referendum, ibique ſepeliendum. Proſequentibus autem quibuſdam nobilioribus caſtri Hoienſis (fuerat enim inde bene natus) nepos videlicet Boſonis archidiaconi (Leodienſis,) ſepultus eſt in eccleſia honorifice ad dextram altaris B. protomartyris Stephani, deſerviente ejus exſequiis, qui tunc morabatur ibidem domno Henrico pontifice Leodienſi. Ex ejus parentum jure hereditario proventerunt huic eccleſiæ duæ manſiones* XX. *librarum in Hoienſi foro.* Ex hoc loco patet Boſonem longe ante annum MCVI. diem ultimum obiiſſe; nam Theodericus epiſcopus Virdunenſis qui ipſi ſupervixit anno MLXXXIX. ex hac vita migravit.

Conventus Aquiſgranenſis adverſus Otbertum. *Hiſt. Andag. n.126.*

Pag. 468. Anno MCVI. factus eſt conventus apud Aquiſgranum feria v. primæ hebdomadæ quadrageſimæ adverſus Otbertum, qui ſuſdeque vertebat omnia jura, cum eccleſiaſtica, tum civilia. Unde evocatus querimonia totius cleri Leodienſis venit Aquiſgranum palatium, donec Fredericus metropolitanus Colonienſis ibidem audientiam canonicæ diſcuſſionis publicæ habendam ipſi indixit. Advenit ille, advenit etiam cum abbatibus & archidiaconis multiplex Leodienſium clerus. Cumque de eo fieret a variis multiplex querimonia, pontifex Colonienſis, eo ſecum introducto, conſedit. Tandem ſedato tumultu, & data ſententia, ut unus diceret pro omnibus, ad hoc exſequendum electus conſtitit in medio Henricus archidiaconus, qui dicere exorſus: *Hic*, inquit, *clamor ſuper dominum epiſcopum a nobis hodie agendus non ejus privata vita, cujus teſtis eſt Deus & judex ſolus; ſed de injuſtitiis eccleſiaſticis & noſtris legibus & rebus publicis, videlicet quod abbatias taxato pretio vendiderit, quod eccleſiaſtica miniſteria, quæ præſunt animarum curis, & quæ, utpote dona Spiritus-ſancti, donanda & accipienda ſunt gratis, pacta mercede diſtribuerit; quod in commune damnum eccleſiarum omnium provincialium monetas totiens mutaverit & minuerit, & quod deterius eſt, corrumpi conſenſerit; quod contra libertatem publici juris legee a majoribus noſtris hactenus habitas violenter infringere contenderit; quod nobis & quibuſvis fidelibus S. Lamberti, ne hoc faceret, ſuggerentibus, audire contenſerit; quod tandem potentioribus epiſcopii exigentibus, ut ſe corrigeret, corrigendi ſe fidem dederit, & datam irritam fecerit; quod theſauros eccleſiarum, quas expoliavit, necdum, cum poſſit, reſtituere voluerit. Quia ergo ſic ſe habet publica Leodienſis eccleſiæ relatio, præter privatas multorum querimonias quas longum eſt proclamare, convenit auctoritati veſtræ ſpiritum conſilii & fortitudinis adeſſe, ut dictante judicio reformetur juſtitia, & abſolutis filiorum ſu-*

orum

orum querimoniis in pace eorum latetur mater eccleſia. Ad hæc archiepiſcopus in concilio locutus Otberto rediit, breviterque concionatus ſuper querimonia communi, Otbertum ſubore immo indignatione confuſum, de quibus calpabatur publice iocrepavit; nec prius abſtitit, quam de quibus criminabatur, cleri ſui conſilio & arbitrio corrigenda ediceret, ejuſdemque conditionis propriam fidem & auctoritatem epiſcopalem in manu archiepiſcopi deponeret. Terminum quo fidem exſolveret in concilio Colonienſi ſecunda dominica poſt paſcha archiepiſcopus præfixit, ſicque jam veſpera imminente, audientiam ſolvit. Sequens paſcha Henricus rex Leodii celebravit, apud quem Otbertus effecit, ut concilium Coloniæ non celebraretur.

Pag. 468. Eodem anno Arnulfus comes Chimacenſis hoc in loco monachas effectus kalendis Aprilis, obiit XVI. kalendas Maii. Ipſe ante annos quadraginta cellam Pyrenſem, beato Haberto in perpetuum habendam contulerat, & tunc moriturus pretium X. libraram dedit in eleemoſynam. Pridie autem kalendas Maii obiit comes Cono apud caſtrum *Dothem* ſub Leodio; inde relatus ſepultus eſt Dinano loco prælecto. *Miſc. Amdag. n.* 129.

Ibidem. Quidam miles Odo caſatus erat de *Mons*, qui mediante Maio cum ſciret fratrem quemdam illo adveniſſe pro cenſu accipiendo, aſſumto nepote ſuo Thiebaldo, furibundus ſupervenit adhuc mane quieſcenti, & extracto gladio ſuo facinus de monacho perpetraſſet, niſi Thiebaldus objecto cubito conatus ferientis ſuſtinaiſſet. Sic fagato fratre cenſum rapuit. Sed non hoc diu illi impune ceſſit. Nam reverſus inde cum apad Rupem comitl Henrico in prandia miniſtraret, quaſi amens pedem exarendam injecit cacabo carnium bullienti adhuc, & ex occaſione ejuſdem combuſtionis toto corpore tabefactus reatam publice confeſſus eſt. *Ibid. n.* 130.

Pag. 485. Piſanam tunc eccleſiam adminiſtrabat Petrus epiſcopus, qui paſtoralis officii eſſe conſiderans, omniam ſibi commiſſoram ſaluti invigilare, & quieti atque utilitati venerabilium locorum in ſuo epiſcopatu conſiſtentium ſpecialiter proſpicere, & in eis viros honeſtate ac religione præclaros aggregare, de conſenſu omniam canonicorum ſuorum, quoddam juris eccleſiæ ſuæ monaſterium antiquitus conſtructum in honore XII. Apoſtolorum conſecratum, Richardo abbati & monachis Maſſilienſibus conceſſit, ut illud habeant, teneant, diſponant, & ordinent, in eoque fratres ſuæ congregationis ad Dei ſervitium ponant & conſtituant. Hoc namque libenter facere curavit, *quia*, inquit, *per Dei gratiam, & per veſtræ ſanctæ converſationis ſtudium, locus in ſanctitate & religione quotidie conſervabitur, & de bono in melius proficiet. Unde eorum animæ qui monaſterium conſtruxerunt, noſtrorumque fratrum coepiſcoporum, qui ex hoc ſæculo tranſierunt: noſtræ etiam animæ, qui huic negotio operam dedimus, noſtrorum quoque ſucceſſorum, ibidem fratribus commorantibus ſubvenientium, paradiſi amœnitate & ſanctorum conſocietate ſine fine fruentur. Sumpvero quadam qua pro matris eccleſiæ, cujus juris eſt, debito honore & reverentia ac ejuſdem loci ſalvatione, nobis retinemus, eccleſiæ ſcilicet & monachorum conſecrationem, expenſas quoque ia unoquoque anno pro refectione, ſi quæ erunt, XX. ſolidos Lucenſis monetæ valentes*, &c. *Hæc itaque acta ſunt dominicæ incarnationis anno* MCVIII. (*lege* MCVII.) *v. idus Julii, indictione* XV. *apud epiſcopium noſtrum juxta eccleſiam S. Georgii martyris. Hoc inſuper volumus & firmamus, ut nullo tempore liceat vobis vel alicui veſtræ congregationis ex jam dicto monaſterio a rege vel a papa, vel aliqua poteſtate aliquam ſecuritatem per privilegium vel per quamcumque ſcripturam quærere vel habere contra noſtræ eccleſiæ honorem, atque in obligationem a vobis fierè cenſemus & quærimus. Ego Petrus Piſanæ eccleſiæ indignus epiſcopus hoc ſcriptum fieri feci & manu propria firmavi*. Monaſterium XII. Apoſtolorum Piſanum datur S. Victori Maſſilienſi. *Ampliſſ. col. t.* 1. *p.* 604.

Pag. 555. Anno MCXIII. florebat in Trevirenſi S. Maximini cœnobio Beringoſas abbas, ad cujas freqaentes preces Henricus IV. Imperator ablata ab Emicone comire & Berlacho ejus filio reſtituit, idque *per interventum Brunonis reverendi Trevirorum archiepiſcopi, necnon venerabilium epiſcoporum Arlongi Vurzburgenſis, Ruodolfi Baſileenſis, Cuononis Argentinenſis, Brunonis Spirenſis, Burchardi Monaſterienſis, Odalrici Conſtantienſis, Ebbonis Novarienſis, Geroldi Riſenſis, Adalberonis Metenſis; necnon Odalrici Augienſis, & Erlolfi Morbacenſis venerandorum abbatum, Frederici etiam ducis, Herimanni marchionis, Godefridi & Manegoldi palatinorum comitum*, &c. *ea videlicet conditione, inquit, ut parentum noſtrorum & noſtri congruis miſſarum celebrationibus aſſidua commemoratio ſit*, &c. *Signum domni Henrici imperatoris auguſti. Bruno cancellarius recognovit. Data* VIII. *idus Aprilis anno Domini* MCXIII. *regnante domno Henrico anno* XIII. *imperante vero* II. *Actum Wormatiæ in ipſo die paſchæ in Domino, amen*. Reſtitutio facta S. Maximino. *Ampliſſ. col. t.* 1. *p.* 632.

In Vita Mabillonii emenda quod ibi dicitur natus in vico S. Petri de Monte, *Saint Pierre-Mont*, duabus circiter leucis Gallicis a *Muſſiponte*; lege a *Moſomo*; nam Muſſipontis civitas diœceſis Metenſis multo longius diſtat.

IN-

INDEX APPENDICIS SEQUENTIS.

I. *Raymundus Berengarii comes Barcinonenſis abbatiam S. Petri de Galli-canta prope Gerundam Berengeria abbati Craſſenſi reformandam donat.*

II. *Littera legati Engelifonenſis epiſcopi ad Comanum comitem pro cauſa Bella-inſula. Plures alia ea de re epiſtolæ.*

III. *Diploma Ludovici regis pro monaſterio Tironenſi.*

IV. *Bulla Innocentii II. papæ pro monaſterio Tironenſi. Cella B. Mariæ de Cumeis erecta in abbatiam per Willelmum abbatem Tironenſem.*

V. *Charta de fundatione monaſterii Prullienſis.*

VI. *Notitia de origine Boæ-vallis monaſterii prope Viennam.*

VII. *Charta pro Cella Condeminii.*

VIII. *Statuta magiſtri Lamberti prioris Equilarenſis.*

IX. *Gaiberti abbatis Novigenti prologus in Abdiam prophetam.*

X. *Societas Majoris-monaſterii cum canonicis eccleſiæ Turonenſis.*

XI. *Bulla Calixti papæ II. pro monaſterio Valturmenſi.*

XII. *Caroli Simplicis diploma pro monaſterio Mauriana-vallis.*

XIII. *Excerpta ex Allis Annoberti epiſcopi Sagienſis.*

XIV. *Privilegium Calixti papæ II. de eccleſia S. Remigii in provincia.*

XV. *Confirmatio Gaufredi Ratomagenſis archiepiſcopi de eccleſia S. Martini de Nogento.*

XVI. *Requinas Tullenſis epiſcopus confirmat compoſitionem factam inter Lambertum abbatem S. Michaelis & abbatiſſam Laudunenſem pro cella S. Theobaldi.*

XVII. *De electione Mabilia abbatiſſæ Caritatis ſeu Roncereii.*

XVIII. *Honorii II. papæ diploma apoſtolicum ad omnes epiſcopos & potentes Galliæ, ut Pontium olim abbatem Cluniacenſem coerceant. Ejuſdem ea de re littera ad monachos Cluniacenſes. & ad Humbaldum archiepiſcopum Lugdunenſem. Formula excommunicationis in Pontium & Pontianos. Honorii papæ Bulla ejuſdem argumenti.*

XIX. *Littera Aſcherii abbatis Centulenſis de rebellione opidanorum Centulenſium.*

XX. *Diploma Ludovici Conſi pro parthenone Calaſi.*

XXI. *Udo abbas & conventus S. Petri Carnotenſis aſſignant reditus ad renovandam augendamque armariam.*

XXII. *Ivonis epiſcopi epiſtola ad Adelam comitiſſam Blefenſem.*

XXIII. *Fridericus archiepiſcopus Colonienſis monachos Stabulenſes & Malmundarienſes revocat.*

XXIV. *Bulla Honorii II. pro Viridorenſi monaſterio.*

XXV. *Statutum de ſigillo abbatiæ S. Martini & alba-maria;*

XXVI. *Bartholomæi epiſcopi Laudunenſis notitia de excommunicatione & abſolutione comitis Rodenſis.*

XXVII. *De Erlom & manſo S. Lamberti S. Vincentio Laudunenſi reſtitutis & de indutiis de S. Gobano.*

XXVIII. *Chartæ Childeberti III. Francorum regis pro monaſterio Argentogilenſi. Chartæ Carlomanni pro eodem monaſterio.*

XXIX. *Admonitio in epiſtolam Frodoini abbatis. Prologus Frodoini abbatis in explanationem Dominicæ orationis.*

XXX. *Anſeleti archiepiſcopi Rotomagenſis charta, qua Savigniacenſis abbatia Caſa-Dei ſubjicitur.*

XXXI. *Charta Odonis Abbatis S. Remigii, de fundatione Carthuſiæ Montis-Dei, in diœceſi Remenſi.*

XXXII. *Goſſeni ſeu Joſſeni Sueſſionenſis charta pro monaſterio Silvæ-majoris de altari Terniaci.*

XXXIII. *Synodus Montispeſſulani, in qua eccleſia de Bociano S. Tiberio adjudicatur. Alia de eadem eccleſia.*

XXXIV. *Advocati jura in advocatia Condati pro monaſterio S. Michaëlis ad Moſam.*

XXXV. *Charta fundationis canobii S. Stephani Herbipolenſis.*

XXXVI. *Lotharii imperatoris diploma pro monaſterio SS. Hilarii & Benedicti apud Venetias.*

XXXVII. *Joſſenus Sueſſionenſis epiſcopus concedit Majori-monaſterio eccleſiam SS. Rufini & Valerii. Littera Odonis abbatis Majoris-monaſterii ad Joſſenum epiſcopum, de privilegiis epiſcopi Sueſſionenſis in prioratum S. Theobaldi. Innocentii papæ II. confirmatio.*

XXXVIII. *Epiſtola conſolatoria Petri diaconi Caſinenſis ad Richildam auguſtam ſuper morte Lotharii imperatoris. Alia ejuſdem ad eandem.*

XXXIX. *Epiſtola Guillelmi Feneſtrigenæ ad Innocentium II.*

XL. *Stephani epiſcopi Pacifienſis charta de inſtitutis monaſterii Hederenſis, Innocentii II. Diploma pro eodem monaſterio. Chartæ ejuſdem de donatione Euſtachii de Corbolio, factæ eccleſiæ Hederenſi. Eugenii III. diploma quo monaſterii Hederenſis omnes poſſeſſiones confirmatur.*

XLI. *Excerpta ex admonitione pravi ad theologiam chriſtianam Petri Abælardi*, tom. V. Theſ. Anecdoc. p. 1248.

XLII. *Acta primi capituli ordinis Carthuſienſis. Alia ejuſdem ordinis Statuta ann. 1261. 1289. 1290. 1291. &c.*

XLIII. *Series abbatum S. Auguſtini Lemovicenſis.*

XLIV *Excerpta ex necrologio abbatiæ S. Petri de Calma.*

XLV. *Prima donatio facta eccleſiæ S. Himerii ab Hugone I. comite Montis-fortis. Altera donatio eccleſiæ S. Himerii facta Berengi monaſterio ab Hugone II. comite de Monteforti. Bulla Lucii III. papæ data an. 1182. priori & monachis S. Himerii. Vitæ S. Himerii anachoretæ Baſilicenſis.*

XLVI. *Eugenii III. Bulla pro Caſa-Dei.*

XLVII. *Chartæ Bartholomæi epiſcopi Laudunenſis, qua exſtinguitur eccleſia S. Petri prope monaſterium S. Johannis.*

XLVIII. *Corbeia-nova monachorum epiſtola ad Eugenium III.*

XLIX. *Fragmentum hiſtoriæ de Ludovico VII. Francorum rege.*

L. *Eugenii papæ III. Bulla de dedicatione eccleſiæ Montis-martyrum.*

LI. *De felici obitu Bertranni abbatis Grandiſilvæ, & de viis cæleſtibus poſt ejus mortem in ipſius monaſterio factis.*

LII. *Ste-*

LII. *Stephani Mettenſis epiſcopi charta pro reformatione Wasgravillenſis parthenonis.*

LIII. *Epiſtola* CXIV. *Voibaldi abbatis Corbeienſis ad Eugenium papam III. de Adio in electione abbatis Fuldenſis.*

LIV. *Eugenii papæ III. epiſtola a paribus ad Gallicanos epiſcopos, qua ſora Majoris-Monaſterii in parochiali hut ei ſubjectæ definit.*

LV. *Eugenii III. privilegium pro monaſterio Ferrariensi.*

LVI. *Epiſtola S. Bernardi abbatis ad materteram imperatoris Hiſpaniarum.*

LVII. *Statutum capituli generalis Gellonenſis, de viis quæ deferre debet is qui monaſticum habitum induendus eſt.*

LVIII. *Conradi imperatoris præceptum contra miniſteriales Corbeia-nova.*

LIX. *Epiſtola Voibaldi abbatis ad epiſcopum Hildenesheimenſem, de ſua in abbatem Corbeienſem electione. Epiſtola Corbeienſium monachorum ad Bernardum epiſcopum Hildenes-heimenſem, de non admittendo apud Corbeiam Henrico quondam abbate depoſito.*

LX. *Epiſtola encyclica Dolenſium monachorum de obitu venerabilis Hervei monachi.*

LXI. *Permutatio domus regiæ in ſilva Cotia ad condendum illic virginum monaſterium. Confirmatio Anſculfi epiſcopi Sueſſionenſis. Donatio decimæ panis & vini facta ejus loci ſanctimonialibus a Ludovico Juniore. Ejuſdem Ludovici præceptum, quo ſanctimoniales ejus loci ad quadraginta redigantur.*

LXII. *Epiſtola Voibaldi abbatis Corbeienſis ad Eugenium papam III. de electione abbatis Fuldenſis.*

LXIII. *Joſcelli epiſcopi Saresberienſis epiſtola ad Sugerium S. Dionyſii abbatem.*

LXIV. *Privilegium Alexandri papæ III. pro abbatia S. Martini de Choro.*

LXV. *Diploma Henrici comitis, quo S. Eugenda prioratum Companiæ confirmantur.*

LXVI. *Privilegium Eugenii papæ III. pro abbatia Conchenſi.*

LXVII. *Charta Ludovici VII. Francorum regis, qua abbatiam S. Petri de Monte-Letherico unit monaſterio B. Mariæ de Longo-ponte. Anaſtaſii papæ IV. confirmatio prædicta donationis.*

LXVIII. *Decretum domni Roberti abbatis Vindenſis.*

LXIX. *Littera Samſonis in concilio Remenſi data pro monaſterio S. Gibſeni.*

APPENDIX
TOMI VI. ANNALIUM BENEDICTINORUM;
Varia monumenta & diplomata complectens.

I.

Raymundus Berengerii comes Barcinonenſis abbatiam S. Petri de Gallicanto prope Gerundam Berengario abbati Craſſenſi reformandam donat.

Ad lib. 73. n. 19. *Ex Autographo.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Raymundus Berengerii gratia Dei comes Barcinonenſis, propter remedium animæ meæ & patris mei & matris meæ & omnium parentum meorum, dono Domino Deo, & ſanctæ Mariæ monaſterii Craſſæ, & domno Berengerio abbati fratri meo & ſucceſſoribus ejus, & omnibus ipſius loci tam præſentibus quam futuris, quoddam monaſterium quod vocatur S. Petri de Gallicanto, quod eſt ſitum prope muros civitatis Gerundæ, cum omnibus pertinentiis, tali videlicet tenore, ut ipſe abbas S. Mariæ Craſſæ & ſucceſſores ejus abbatem ibi & monachos mittat, qui ordinem ibi ſecundum regulam S. Benedicti tenere faciat, & ipſe abbas ſupradicti loci S. Petri ſit ſub ..... abbatis S. Mariæ Craſſæ; ita ut ipſe abbas Craſſenſis .... eſt, abbatem & monachos ibi mittat de congregatione S. Mariæ Craſſæ. Ideo autem hæc facio, ut ſupradictus locus S. Petri haſtenus a ſæcularibus monachis valde diſſipatis.... etiam omnia bona ipſius domus interiora & exteriora tamquam negligentes, & nullam religionis regulam obſervantes, male tractaverunt, & ut fideliter emendetur & regulariter inſtituatur, ſicut ſupradictum eſt, dono & laudo ſupradictum monaſterium Domino Deo & S. Mariæ Craſſæ, & monachis & ſucceſſoribus eorum in perpetuum: & hoc facio cum conſilio bonorum meorum hominum, Geraldi Poncii vicecomitis Gerundenſis & Rajambaldi de Baſola, & Guilielmi Gaufredi de Cervano, & Berengari Bernardi ſeneſcalli de Barchinona. Facta charta vel ſcriptum conceſſionis & donationis necnon & confirmationis xi a. kalendas Februarii anno ab incarnatione Domini MCXVII. regnante Ludovico rege.

II.

Litera legati Engoliſmenſis epiſcopi ad Conanum comitem pro cauſa Bellæ-inſulæ.

Ad lib. 73. n. 20.

GErardus Engoliſmi epiſcopus & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus Conano comiti ſtrenuo & illuſtri principi Britanniæ ſalutem & benedictionem. Quia vos pacem ac juſtitiam diligere audivimus, gaudemus; ſic enim boni principes faciendo, ſummi regis gratiam adipiſcuntur. De vobis vero ſperamus, quoniam de bonis initiis ad profectum in melius ſemper intendatis: ſicut e contrario de malis initiis ad augmentum malorum pertingitur. Sanctorum igitur apoſtolorum benedictionem vobis impertimur, & ut honorem ſanctæ Dei eccleſiæ exhibeatis, ut ipſe principatum veſtrum conſervare dignetur, exhortamur. Porro abbatem Kemperelegienſem ac monaſterium illud quod anteceſſores veſtri religionis intuitu in honore ſanctæ Crucis fundaverunt, atrentina deſenſioni veſtræ commendamus. Quod autem audivimus quia perſonis terræ veſtræ interdiciis ne ad juſtitiam ſanctæ Romanæ eccleſiæ veniant, valde miramur, quod nec reges nec cæteri principes facere præſumunt, præcipue cum anteceſſores veſtros, ſicut in ſcripturis reperitur, o vicario beati Petri, ſcilicet domino papa, principatum ſuum tenuiſſe manifeſtum ſit. Quod ſi pravo alicujus conſilio facere volueritis, noveritis pro certo ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſententiam & gladium beati Petri vobis & principatui veſtro imminere.

Littera Geraldi Engoliſmenſis epiſcopi ad Coriſopitenſem epiſcopum.

GErardus Engoliſmenſis epiſcopus ac ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus Roberto Coriſopitenſi venerabili epiſcopo ſalutem & benedictionem. Dilectioni veſtræ mandamus quod ſi comes Conanus veſtræ terræ in res Kemperelegienſis abbatis manus ſuas inicere præſumſerit, eum interdicatis, & totam terram ejus quæ in epiſcopatu veſtro eſt, divinis officiis privetis. Quod ſi tantum ſacrilegium ſine juſtitia, quod abſit, ſuſtineretis, noveritis pro conſenſu vobis canonicam ſententiam imminere.

Datum & definitum judicium de controverſia ſuper bellam-inſulam inter Rotonenſem & Kemperlegienſem abbates a Gerardo Engoliſmenſi epiſcopo & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legato.

EGo Gerardus Engoliſmenſis epiſcopus & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus præſentibus & futuris notum fieri volo, quod fratres noſtri Herveus abbas Rotonenſis cum Briccio Nannetenſi epiſcopo & quibuſdam monachis ſuis, & Gurhandus Kemberelegienſis abbas cum Roberto Coriſopitenſi epiſcopo & quibuſdam monachis prn controverſia quam inter ſe habebant ſuper terram quæ Bella-inſula vocatur, in curiam noſtram venerunt. Cumque rationes ſuas pars utraque expoſuiſſet, & nos ſuper rationibus eorum judicii ſententiam dare intenderemus, prædictus abbas Rotonenſis, quia ſe inſufficienter ad cauſam monitum ſentiebat, a nobis inducias poſtulavit; cujus petitioni curiæ noſtræ conſilio adquieſcentes, inducias ei poſtulanti conceſſimus. Termino itaque conſtituto, præfatus abbas Kemperelegienſis iterum pro agenda cauſa ſua paratus in curiam noſtram venit, eacuſationes tamen ſuas, alias poſtulatus inducias per nunsium ſuum prætendit. Cum autem prædictus abbas Kemperelegienſis ut cauſæ ſuæ finem imponeremus, obnixius inſtaret, habito iterum curiæ noſtræ conſilio abbati Rotonenſi inducias annuimus. Interim vero termino cauſæ eorum a nobis affixo nondum tranſacto, ſupra nominatus abbas Rotonenſis ſiniſtro uſus conſilio, eccleſiaſtica cenſura ſæculari tyrannidi poſthabita, terram dictam Bellam-inſulam, de qua controverſia erat, per violentiam Conani Britanniæ comitis ingreſſus, homines Kemperelegienſis monaſterii armata manu inde expulit atque irrationabiliter occupavit. Unde nos cum ſupra tanta injura clamorem ſuſciperemus, abbatem Rotonenſem ut de tanta tamque enormi invaſione termino dato paratus reſpondere veniret, litteris & internuntiis noſtris præmonuimus. Quo termino tam ipſe quam Kemperelegienſis abbas præſentes ante nos affuerunt. Cum vero a nobis ammoneretur ut de prædicta invaſione reſponderet, excuſationes prætendere cœpit, & ſe minime adturum ad præſens de invaſione reſpondit. Nos igitur eum ſubterfugere nec canonicas eacuſationes prætendere audientes, una cum fratribus noſtris Petro Santonenſi electo, Hugone abbate ſancti Eparchii, Iterio magiſtro ſcholarum Santonenſi, Hugone Cenomannenſi canonico, Gurhando Kemperelegienſi abbati inveſtituram prædictæ inſulæ plenariam adjudicavimus; eumque quantum ad nos pertinuit ſalvo jure Rotonenſis monaſterii inveſtivimus, atque abbati Rotonenſi qui præſens aderat, præcepimus ut homines ſuos inde revocaret, & abbati Kemperelegienſi inveſtituram ſuam quiete dimitteret. Interfuerunt autem hujc noſtro judicio prædicti fratres qui una nobiſcum judicaverunt, Renaldus quoque prior Vertanenſis, Tiſo, Vitalis, Nannetenſis epiſcopi clerici, Guillelmus, Guardrardus, Guillelmus, Geraldus, Renaldus Santonenſes clerici, Richardus, Jubanus, Raimundus, Aldradus, Teduinus Engoliſmenſes canonici & plures alii clerici & laici. Et ut hoc noſtrum judicium firmius & certius permaneat, propria manu noſtra ſubſcripſimus & auctoritatis noſtræ ſigilla muniri fecimus. Actum eſt autem Engoliſmæ anno incarnationis dominicæ MCXVII. indictione decima, regnante Ludovico rege Francorum regis Philippi filio.

Littera item legati ejuſdem ad Morvanum Venetenſem epiſcopum.

GErardus Engoliſmenſis epiſcopus & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus, Morvano Venetenſi epiſcopo ſalutem & benedictionem. Cum fratres noſtri Herveus abbas Rotonenſis & Gurhandus abbas Kemperlegienſis prn cauſa Bellæ inſulæ in curia noſtra præſentes adeſſent, judicavimus quod abbas Rotonenſis Kemperelegienſem abbatem de Bella-inſula inveſtiret, quoniam eum fine audientia & judicio laicamanu eaſpoliaverat; ad quam inveſtituram plenarie faciendam minus menſis ſpatium terminum poſuimus, & niſi infra terminum inveſtiretur, proprio ore noſtro abbati Rotonenſi & ſacerdotis & abbatis officium interdiximus, atque abbatiam totam divinis officiis privavimus. Mandamus itaque fraternitati tuæ atque apoſtolicæ ſedis auctoritate præcipimus, ut hoc interdictum noſtrum & in abbate & in abbatia firmiter & inconeuſſe teneri ex noſtra & tua parte facias.

Item ejuſdem littera ad omnes Britanniæ epiſcopos.

GErardus Engoliſmenſis epiſcopus & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus venerabilibus fratribus Briecin Nannetenſi, Marbodo Redonenſi, Morvann Venetenſi, Rivallonn Aletenſi, cæteriſque Britanniæ epiſcopis ſalutem & benedictionem. Dilectionem veſtram noſſe volumus quod Rotonenſem abbatem pro invaſione quam ſuper Kempetelegienſe monaſterium fecerat, auferendo ei ſuam meliorem poſſeſſionem, ante præſentiam noſtram vocavimus, eumque de tanta præſumtione correximus, conſilioque ſapientum virorum adjudicavimus, ut Kemperelegienſes fratres cum omnibus ſibi ablatis ex integro reveſtiret, eique competentem terminum præfecimus quo id adimplere deberet, quod ni faceret & ſacerdotis & abbatis officium ei interdiximus, ſibique & ſuis monachis introitum eccleſiæ prohibuimus. Abbas vero Rotonenſis ſua Kemperelegienſibus fratribus non reſtituit, noſtrum interdictum immo ſanctæ Romanæ eccleſiæ fregit, & adhuc frangere præſumit. Unde fraternitati veſtræ mandamus ut in eccleſiis & conventibus veſtris eum publicetis, & pro ſchiſmatico & excommunicato habeatis, & parochianis veſtris enuntietis quatenus Rotonenſe monaſterium non viſitent, nec ſe ad ſepulturam ibi tradant. In obedientia quoque & cellis eorum quas in veſtris epiſcopatibus habent divinum officium fieri prohibete. Inſuper ex parte noſtra Cousnum comitem diligenter convenite, ut infra triginta dies tantam tamque præſumptuoſam invaſionem abſque dilatione corrigat; quod ni fecerit, in eum & in totam terram ſuam gladium ſancti-Spiritus terribiliter exeremus.

Item litera ejuſdem ad Herveum Rotonenſem abbatem de invaſione Bella-inſula & de inobedientia.

GErardus Engoliſmenſis epiſcopus & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus Herveo Ratonenſi abbati. In exordio epiſtolæ te ſalutatem, niſi quia interdictum noſtrum contemnis, &

cum monachis tuis ſchiſmaticis factia ſcienter participas. Apoſtolicæ ſiquidem ſedis auctoritate te invitamus, ut concilio quod in ſecunda hebdomada imminentis quadrageſimæ Engoliſmæ celebraturi ſumus remota omni occaſione interſis, de invaſione Bellæ-inſulæ & de inobedientia quod juſtitia dictaverit ſuſceputurus.

Ad Morvanum Venetenſem epiſcopum.

GErardus Engoliſmenſis epiſcopus & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus Morvano venerabili Venetenſi epiſcopo ſalutem & benedictionem. Adverſus pullulantia vitia & enormitates in eccleſia & populo Dei emergentes, ex præcepto domini noſtri papæ euncilium in ſecunda hebdomada imminentis quadrageſimæ Engoliſmæ celebrare diſpoſuimus; ad quod fraternitatem veſtram invitamus, atque apoſtolicæ ſedis auctoritate vobis præcipimus, ut Herveum Rotonenſem abbatem ex noſtra & veſtra parte, quod remotis occaſionibus eidem concilio interſit, invitetis. Quod ſi a tanto convenru ſe ſubtraxerit, procul dubio canonicæ diſtrictionis ſententiam ſuſcipiet.

Littera Ermengardis comitiſſæ ad Gerardum Engoliſmenſem legatum.

VEnerabili domino & pio patri Gerardo Engoliſmenſi epiſcopo & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legato, Ermengardis comitiſſa humilis veſtræ humilitatis ancilla ſalutem. Benevolentiæ veſtræ gratias ago, quod humilitatem meam & ſalute veſtra & benedictione imo & oratione dignemini. Quod autem mihi imponitis ut inter monachos concordiam & pacem reſormare ſtudeam, pro imperio veſtro libens amplector: unum mihi moleſtum eſt, quod Rotonenſes & interdictos tenetis & excommunicatos. Hoc ſi veſtræ diſcretioni placeret, ad tempus oporteret relaxari; præſertim cum filius meus in hoc ſe maxime gravari & monachos injuriari queratur. Quidquid enim hic fecit, ex præcepto domini papæ & veſtro aſſerit ſe feciſſe, & ſi quid aberravit, judicio epiſcoporum ſuorum præſto eſt emendare; ſed & in conſpectu veſtro, ſi ed locum idoneum accedatis, de omnibus reſpuoſurum ſe dicit, & quod juſtitia exegerit hoc facturum. Bene igitur feceritis ſi inducias uſque ad concilium veſtrum & comiti detis & monachis. Kemperelegienſes quoque quæſo interim ad nos dirigite, ut de concordia Deo annuente tractemus: ſed & dominum Coriſopitenſem per vos rogamus, ut redeat, plenam a filio meo ſecundum conſilium epiſcoporum conſecuturus juſtitiam vel aſſecuturus concordiam. Sin autem nihil horum prudentiæ veſtræ ſedet filius meus in concilio veſtro quod ei ratio oſtenderit, per epiſcopos & abbates ſuos vobis reſpondere curabit.

Ad Giſlebertum Turonorum archiepiſcopum littera Conani comitis.

GIſleberto Dei gratia Turonenſi erchiepiſcopo dilecto ſuo dulciſſimo Conanus Britannorum dux ſalutem & ſervitium. Grates de bono quod mihi mandare dignati eſtis vobis non modicas refero: de hoc autem quod de epiſcopo Coriſopitenſi & abbate ſuo mihi mandaſtis, vobis reſpondeo me, ſi error fuit, juſſu domini papæ erravisſe, & libentiſſime veſtro conſilio & Britanniæ epiſcoporum me maleſactum emendaturum, aut ſi ipſi malunt, rectitudinem coram vobis & Britanniæ epiſcopis facturum. Unde vobis mando & multum imploro, ut noſtri gratia ad unum iſtorum illos moneatis.

Giſleberti Turonorum archiepiſcopi littera ad Conanum comitem.

GIſlebertus humilis Dei gratia Turonorum miniſter dilecto filio Conano illuſtri Britanniæ duci ſalutem & benedictionem. In primis debitas vobis gratias referimus, quod nuntium noſtrum ad vos, ſicut ex verbis ipſius accepimus, honorifice ſuſcepiſtis: multo etiam gratius nobis fuit quod ad deprecationis & petitionis noſtræ legationem benignius ſi perheitis reſpondiſtis. De eo tamen quod conſilio domini papæ vos erraſſe, ſi error fuit, ſignificaſtis, pro certo ſcitote, quod quaſdam ipſius litteras ad vos de querela Coriſopitenſis epiſcopi & Kemperelegienſis abbatis, quaſdam etiam ad dominum legatum de eodem negotio vidimus, in quibus, ſalva veſtra gratia dico, conſilium illud papæ quod dicitis nequaquam conſonat. Cæterum quod illud emendare promittitis, & conſilio noſtro ſive judicio atque confratrum noſtrorum epiſcoporum Britanniæ de re iſta ſatagere, multum nobis placet, & inde vobis referimus gratias. Eſt itaque conſilium noſtrum ipſos confratres noſtros, Coriſopitenſem ſcilicet & Kemperelegienſem abbatem, ad dilectionis veſtræ benignitatem dirigere, & vos tamquam carißimum filium deprecari & exhortari fideliter, quatenus in hac re commonitionibus ſeu etiam præceptis domini papæ Paſchalis, præceptionibus quoque prædeceſſorum ejus pontificum, quorum privilegia de hac poſſeſſione Kemperelegienſis monaſterii vidimus, nequam obſtere ſtudeatis. Potius juxta conſilium domini papæ Paſchalis & Engoliſmenſis legati adjudicatam perceptionem Kemperelegienſem abbatem vos plenius inveſtire laudamus, deprecamur, monemus, & ſi querelam iſtam conſilio fratrum noſtrorum epiſcoporum Britanniæ pacificare, Deo juvante, poteſtis, volumus & concedimus. Verum, quod abſit, ſi ad præſens pacatum finem non eſt habitura, nos per Dei gratiam opportuno tempore & loco, juxta quod petitis & nos debemus, juſtitiæ utriuſque partis non deerimus.

Lugdunenſis & Biſuntina eccleſia archiepiſcopi ad Engoliſmenſem epiſcopum.

EGregio fratri Gerardo reverendo Engoliſmenſi epiſcopo & apoſtolicæ ſedis vicario Jocerannus Lugdunenſis eccleſiæ ſervus, & Anſerinus Biſuntinus archiepiſcopus ſalutem & veſtri ſacerdotii dignitatem. Judicium quo diſcretio veſtra controverſiam quæ inter Gurhaodum abbatem ſanctæ Crucis Kemperelegienſem & Herveum Rotonenſem abbatem terminavit, dominus papa audiens & auctor tate litterarum ſuarum, quidquid inde feceritis, corroboravit. Nos igitur de juſtitia ac rectitudine veſtra plurimum confidentes, ſummopere veſtram deprecamur dignitatem, quatinus præfatum judicium, a domino papa confirmatum, perpetuo teneri & obſervari facientes, abbati ſanctæ Crucis juſtitiam competentem ac legitimam faciatis, donec jus eccleſiæ ſuæ in pace puſſideat, ſcientes nos pro certo multo his majora pro vobis facturos, ſi ope noſtra in aliquo negotio indigere-

geretis. Optamus vos ſemper bene valere & in omnibus viriliter agere.

Exemplar litterarum domini Paſchalis papæ ad Engolismenſem legatum.

PAſchalis epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Gerardo Engoliſmenſi epiſcopo apoſtolicæ ſedis vicario. & fratribus qui cum eo ſunt ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Fraternitati veſtræ compatitur noſtræ dilectionis affectus, pro eo quod vos anguſtiari anguſtiis pleriſque cognovimus. Cæterum & nos non minora tribulationum pondera ferimus, pro quibus fraternitatem veſtram rogamus, ut ad omnipotentem Deum preces & gemitus effundatis, & idipſum per univerſas parochias veſtras fieri præcipiatis, quatenus omnipotens Deus multiplici miſeratione eccleſiam ſuam reſpiciat, & perſecutionem æſtus ceſſare præcipiat. Interdicti ſententiam quam ſuper Rotonenſem abbatem protuliſtis & ejus abbatiam, nos ratam ducimus, donec veſtro judicio ſatisfaciat. Comitem vero noſtris litteris commonemus, ne aſſenſum ſuum illius pertinaciæ præbeat, quin etiam vobis eum obedire compellat. Quod ſi aliter fecerit, ſi quid vos in eum communi conſilio auſterius decreveritis, nos favoris noſtri aſſentione firmamus. Data Trevanæ ſecundo kal. Decembris.

Item ejuſdem ad Conanum comitem.

PAſchalis epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Conano illuſtri Britannorum comiti ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Noſſe debes, fili cariſſime, quia non eſt poteſtas niſi a Deo. Per ipſum igitur poteſtate accepta, noli adverſus eum cervicem cordis erigere, nec ejus eccleſiam impugnare, ſed potius ejus omnipotentiam cogita, & humiliter eccleſiæ præcepta cuſtodi, ut qui magna ſuſcepiſti, mereariſ majora ſuſcipere. Rotonenſem abbatem audivimus, contenta vicarii noſtri Engoliſmenſis epiſcopi reverentia, per violentiam tuæ poteſtatis Bellam-inſulam invaſiſſe, & Kemperelegienſes inde monachos expoliſſe; quam ob cauſam eum judicio vicarii obedire contemneret, per eum eſt ab abbatis & ſacerdotis officio interdictus, & abbatia tota officiis privata divinis. Verum enimvero inrardictum ipſum pertinaci præſumtione contemnunt. Tuam itaque indolem commonemus, & tamquam eccleſiæ filii præcipimus, ne te eorum arrogantiæ, ſocies, ſed eos ad eccleſiæ judicium peragendum ipſe compellas; alioquin quæcumque adverſus te pro hoc reatu ſententia proceſſerit, nos ratam domino auctora tenebimus. Data Trevanæ III. kalend. Decembris.

Exemplar chartulæ Conani comitis de redditione & confirmatione Bella-inſulæ.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, ego Conanus humilis Britanniæ dux, cum ſorora mea Hadeuguis, & matre mea Ermenjari, dono & concedo pro ſalute animæ meæ & parentum meorum monaſterio quod Kemperelegii in honore ſanctæ Crucis conſtructum eſt, terram quæ Bella-inſula vocatur cum omnibus redditibus ſuis, ut pater meus Alanus fecit, & avus Hoël, & attavus Alanus. Calumniam namque Rotonenſium, quæ in noſtro tempore per capiditatem & invidiam ſuper hac terra orta eſt, & pro qua dominus Rubertus Coriſopitenſis epiſcopus cum clero Cornubiæ, & Gurgiandua Kemperelegienſis abbas cum monachis ſuis per annum & fere dimidium perſtiterunt, falſam eſſe atque omnino ſopitam apoſtolica auctoritate atque juditio novimus, ad quam Herveum Rotonenſem abbatem, & Gurchandum Kemperelegienſem abbatem pro controverſia quam ſuper hac terra habebant, miſimus. Nunc igitur prædictam inſulam cum omnibus * ſibi pertinentibus, quam Herveus Rotonenſis abbas per vim meæ poteſtatis invaſerat, pro qua invaſione cum tota abbatia ſua ultra ſpatium unius anni apoſtolica auctoritate juſte interdictus atque excommunicatus fuerat, Kemperelegienſi monaſterio & omnibus monachis ibidem manentibus in manibus Gurchandi ejuſdem eccleſiæ abbatis ſine aliqua per me vel per meos poſteros ulterius inquietudine in perpetuum reddo. Monachum etiam quem abbas Rotonenſis de ſæpe-dicta inſula ſecum adduxerat, de Rotonenſi clauſtro ad ſuum locum reddi feci. Quicumque autem Kemperelegienſe monaſterium pro hac re amplius inquietaverit, apoſtolica auctoritate percutietur & noſtra conſulari ſeveritate quaſſabitur. Actum eſt hoc Rotoni anno MCXVIIII. incarnati Verbi in præſentia domini Roberti Coriſopitenſis epiſcopi, & Marbodi Redonenſis epiſcopi, & Bricci Nannetenſis epiſcopi, & Morvani Venetenſis epiſcopi. Teſtes vero hujus rei ſunt hi...

* *al.* finis.

Relatio ſeu notitia controverſiæ prædictæ factæ a Garbedeno monacho Kemperlegienſi.

NOtum ſit omnibus a nemine Rotonenſium abbatum calumniam ullam uſquam noſtro monaſterio illatam fuiſſe, ſed concordi fraternitate utriuſque monaſterii abbates & conventus unanimiter vixiſſe, donec illorum quidam Herveus abbas comitis fultus auxilio, impetivit nos, cujus illatam injuriam veridica æquitatis ratione cooperante Spiritus-ſancti gratia adnihilavimus. Sed primum videamus quot abbates utriuſque partis fuerunt, & quam concorditer fuerunt. Sanctus igitur Gurloëſius ſanctæ Crucis eccleſiæ primus abbas exiſtens, eam annis viginti quinque in quiera & pace bona gubernavit, per quem in vita Deus multa oſtendit miracula, nunc quoque in mora uſu quotidiano plurima declarantur. Huic autem ſanctus Johannes in regimine eidem eccleſiæ ſuccedens, ſine vi & ſine calumnia nondecim annis vixit. Hujus multa bona opera, tam clericus quam laicus recitantur. Poſt hunc autem Vitalis abbas a nullo inquietatus in eadem ſede per novem laudabiliter viguit annos, cujus oſſa multos ſanitati infirmos reſtituunt. Quartus vero Vingomarus * eamdem adeptus eſt ſedem, quam tribus annis pacifice rexit, cujus corpus in eccleſia Dei-genitricis apud *Kemper* ſancti Corentini ſuaviſſimo radulens odora, aperto ſepulcro totum integrum conſpicitur. Poſt hos quoque Benedictus vir ſatis boni teſtimonii in eadem gubernatione L. & duobus viguit annis. Hic autem ſextus abbas, cui falſa calumnia objicitur, neque per ſe, neque per epiſcopum provinciæ interpellatus eſt, antequam injurioſe apud, ut aiunt, apoſtolicum & legatum nobis ignorantibus clamor factus ſit. Sed inſuper etiam abbas Rotonenſis erga tyrannicam & ſæcularem poteſtatem, videlicet terræ principem, de inſula ſupradicta fecit clamorem, data & promiſſa pecunia in ſupplantationem alterius eccleſiæ, nobis nuſquam veritatem fugientibus.

* *al.* Jungomarius.

Hæc autem noſtra abbatia a conditoribus ſuis, Alano & filio ejus Hoelu conſulibus & abbatibus ſupradictis ſub tutela & patrocinio ſanctæ Romanæ eccleſiæ in perpetua defenſione poſita eſt, pactis atque datis duobus denariis aureis in redditionem ſingulis annis & ad contractum, acceptis privilegiis a ſanctis apoſtolicis viris, quæ in ſecretario noſtri monaſterii ſervantur, & exemplaria in hoc libello continentur. Sciendum eſt autem ex alia parte quod Catwallonus abbas ſancti Salvatoris coadjutor fundationis eccleſiæ ſanctæ Crucis extiterit; ipſe enim priorem ſuum Gurloeſium comiti ad abbatem tranſmiſit, qui etiam fraternitatem noſtram ab abbate & fratribus in vita & in morte recepit, atque ea quoque donavit; quod pactum uſque hodie ſcriptum inter utroſque ſervatur. Hujus abbas Hugunnanus ſucceſſor eandem pactionem firmiſſima ſtabilitate tenens nullatenus tranſgreſſus eſt. Poſt hunc Perrencius cum ſumma caritate Kemperlegienſes fratres eodem tenore ſuſcepit. Deinde hujus ſucceſſor Almodus ſub vinculo fraternitatis illud idem ſervavit. Abbas quoque Bili * nomine, aliarum prædeceſſorum in pace eadem ſervavit. Poſt hos Robertus mutuam utriuſque loci devotionem jam dictæ fraternitatis abſque aliqua diſſenſione retinuit. Juſtinus etiam confectus ſenio inviolabilem utriuſque patris ſocietatem pari modo cuſtodivit. Gualterus vero quod ſui prædeceſſores firmaverant quamdiu vixit pari vinculo amicitiæ ratum tenuit. Hi omnes in eadem ſupradicta fraternitate & ſocietate ſine ulla calumnia exſtiterunt.

*al. Vili.

Ne placitum Hervei Rotonenſis abbatis & Gurhandi Kemperlegienſis monaſterii abbatis in curia Gerardi Engoliſmenſis epiſcopi & ſanctæ Romanæ eccleſiæ legati aliquantulum ventilatum oblivioni tradatur, ſcriptum fieri decrevimus. Herveus igitur Rotonenſis abbas in primis Bellam-inſulam ab Alano conſule ſuo monaſterio injuſte ablatam fuiſſe, & deinde ſuos monachos cum interfectione centum viginti hominum expuliſſe, ſicque de hac injuria in concilio plerumque clamorem feciſſe, ſed numquam juſtitiam invenire conqueſtus eſt. Abbas vero Gurhandus e contra reſpondit Bellam-inſulam ab Alano conſule qui eam hereditario jure poſſidebat, ſuo cœnobio ſine aliqua calumnia datam fuiſſe, ſuoſque anteceſſores ſcilicet quinque abbates eam in quiete poſſediſſe, poſtremo affirmans prædictam inſulam a ſuis prædeceſſoribus ad minus per triennium poſſeſſam fuiſſe. Cumque ab eo quæſitum fuiſſet, quot anni erant a fundatione eccleſiæ uſque ad tempus Benedicti abbatis ſui anteceſſoris & quo anno dominicæ inerrationis ſua eccleſia fundata fuerat; reſpondit ſuam eccleſiam fundatam fuiſſe anno MVIII. incarnati Verbi: a fundatione vero eccleſiæ uſque ad tempus Benedicti LVI. annos. Ad oſtendendum quoque calumniam Rotonenſium eſſe falſam, primum abbatem ſui monaſterii ſcilicet ſanctum Gurloeſium de monaſterio ſancti Salvatoris eum concordia ſuorum fratrum ab Alano conſule quæſitum & electum fuiſſe. Abbas vero Rotonenſis ad hæc reſpondit, ideo ſuos anteceſſores ſanctum Gurloeſium abbatem conceſſiſſe, quia eadem inſula vivente S. Gurloeſio ſibi non fuerat ablata. Sed cum a Rotunenſi abbate quæſitum fuiſſet, ubi & quando, & apud quem calumniam fecerat: reſpondit Hugunnarium abbatem ſui monaſterii apud Leonem papam Vercellis de ſancto abbate Gurloeſio Kemperlegienſi clamorem feciſſe, ubi rationi in contrarium inveneus eſt. Dixerat enim ſuperius, tempore prædicti ſancti eamdem inſulam ſui juris fuiſſe. Præterea addidit ſuper hæc re Santonas Redonis, Suldunis, ſuos monachos clamorem feciſſe. Iterum cum ab eo quæſitum fuiſſet, utrum inde haberet ſcriptum per manum alicujus cardinalia darum, vel teſtes, quos præſentaret; dixit ſe teſtes non habere, ſed ſcriptum tamen non ſigillarum domi remanuiſſe. Iterum quæſitum fuit ab eo quis abbatum Kemperlegii præfatam inſulam ſibi ſuiſque abſtulit; reſpondit, Benedictum abbatem Huelumque conſulem ſuum fratrem ante dictam inſulam ſibi ſuiſque abſtuliſſe; ubi plane mentitus eſt, quia in juſtis rationis ſuæ ab Alano conſule inſulam ſibi oblatam fuiſſe retulit. Quam cauſam ita inveſtigatam aliquandiu legatus ſuique uſque ad medium quadrageſimæ induciati ſunt.

III.

Diploma Ludovici VI. regis pro monaſterio Tironenſi.

Ad lib. 73. n. 58. *Ex archivis Tironenſibus.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus-ſancti, amen. Quanto regum celſitudinem cæteras ſui ſoliti potentates præcellere notum efficitur, tanto deceens eſt loca ſuæ fundationi cætera dignitate honoreque præcellere, ac libertatibus & prærogativis fulciora eſſe. Ea de re ego Hludovicus Dei permiſſu rex Francorum, precibus ſanctiſſimi viri Bernardi Tironenſium monachorum patris a peſtilenti illa & incurabili infirmitate liberatus, avida devotione, quam ad ipſorum monaſterium Tironenſe per me noviter fundatum habeo, ipſius augumentum & honorem præ cæteris deſideranis mei regni cœnobiis, vulumus & hoc regia munificentia conlargimur, quod ipſum cœnobium Tironenſe ſuper ſua membra ſicuti ſpirituali ita & temporali emineat ditione & ſuperioritate; ita ut forisfacto, reſurto, & quacumque alia ſuperioritate & civilitate temporali membra ipſa coram ſuo capite reſpondeant; caputque ipſum quibuſcumque omiſſis mediis ſuper præmiſſis coram magna prædentiali noſtra regia curia ſolummodo habeat & teneatur reſpondere, nec agere vel ſe defendere ſuper aliquo præmiſſorum ipſum monaſterium & ejus membra ipſorumve religioſi coram ſe, ſed nec alibi quam ubi præmiſſum eſt, per aliquos juſtitiarios ſive regios ſive alius compellantur inviti. Ad honorem autem & exaltationem ipſius monaſterii ipſum regia noſtra munificentia omnibus tam aliis caſtellanicis quam baronicalibus inſignitis, juribus & prærogativis in perpetuum dotamus & inſignimus. Præmiſſa autem volentes ris in perpetuum firma eſſe, & ea ipſos religioſos in perpetuum uti, ipſa omnia tam noſtra ordinaria quam abſoluta poteſtatibus eis in ſempiternum conlargimur. Has autem noſtrarum perennitatum & regiarum largitionum editiones nemo infringere quomodolibet audeat in futurum; qui autem ſecus egerit, indignationem & furisfactum regiæ celſitudinis ſe noverit incurriſſe. Unde in ſupradictorum omnium robur & teſtimonium præſentes ſigilli regii auctoritate & nominis noſtri caractere communimus. Acta ſunt hæc in prædicto monaſterio Tironenſi tertio nonas Aprilis anno gratiæ milleſimo centeſimo vigeſimo

geſimo primo, aſtantibus nobiſcum in ipſo monaſterio quorum nomina ſubtitulata ſunt & ſigna. S. Anſelli dapiferi †. S. Hugonis conſtabularii †. S. Gilberti buticularii †. S. Widonis camerarii †. Data per manus Stephani cancellarii.

IV.

Bulla Innocentii II. papæ pro monaſterio Tyronenſi.

Ad lib. 73. n. 53. *Ex archivis Tyronenſibus.*

INnocentius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Guillelmo Tyronenſi abbati ejuſque ſucceſſoribus regulariter inſtituendis in perpetuum. Officii noſtri nos hortatur auctoritas eccleſiarum omnium curam gerere, & earum quieti & utilitati, auxiliante Domino, providere. Quam ob rem, dilecte in Domino fili Guillelme abbas, cariſſimi fratris noſtri Gaufridi Carnotenſis epiſcopi precibus inclinati, tuis rationabilibus poſtulationibus clementer annuimus, & Tyronenſe S. Trinitatis monaſterium, cui Deo auctore præſides, apoſtolicæ ſedis patrocinio duximus muniendum. Statuimus enim ut quæcumque poſſeſſiones aut bona in præſentiarum ad idem monaſterium juſte & canonice pertinere noſcuntur, aut in futurum conceſſione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, eidem loco offerri contigerit, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant; in quibus hæc propriis nominibus abnotanda ſubjunximus. In regno Angliæ in epiſcopatu S. Davidi, eccleſia S. Mariæ de Cathmeis cum appenditiis ſuis. In epiſcopatu S. Andreæ de Scotia, abbatia ſanctæ Mariæ Rochaburgenſis cum appenditiis ſuis; eccleſiam ſanctorum martyrum Johannis & Pauli de Ogra cum appenditiis ſuis; eccleſiam S. Ægidii de Caſtenariis; eccleſiam S. Leonardi de Ferreriis; eccleſiam S. Mariæ de Aſincriis; eccleſiam S. Mariæ de Telio; eccleſiam S. Laurentii de Brigia; eccleſiam S. Petri de Audita; eccleſiam S. Martini de Hildrevilla; eccleſiam S. Mariæ Magdalenæ de Jarzia; eccleſiam S. Mariæ de Aguille; eccleſiam S. Johannis Baptiſtæ de Murgeriis; eccleſiam S. Andreæ de Anglia cum appenditiis ſuis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat veſtrum monaſterium perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu aliquibus moleſtiis fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus profutura, ſalva nimirum diœceſanorum epiſcoporum reverentia. Decimas ſane laborum quos propriis manibus aut ſumtibus colitis ſeu etiam veſtrorum animalium abſque alicujus contradictione vobis concedimus poſſidendas. Si qua igitur in poſterum eccleſiaſtica ſæcularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non factum digne ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui periculum patiatur, & a ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti aliena ſiat. Conſervantes autem eidem loco quæ juſta ſunt, omnipotentis Dei & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli gratiam conſequantur. Amen, amen, amen. Ego Innocentius catholicæ eccleſiæ epiſcopus †. Ego Lucas presbyter cardinalis ſanctorum Johannis & Pauli. † Ego Gregorius diaconus cardinalis ſanctorum Sergii & Bacchi. † Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii. † Ego Guido diaconus cardinalis ſanctorum Coſmæ & Damiani. Datum Valentiæ per manum Aimerici ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconi cardinalis & cancellarii, decimo-ſeptimo Kal. Aprilis, indictione x. incarnationis dominicæ anno MCXXXII. pontificatus autem domini Innocentii papæ II. anno tertio.

Cella B. Mariæ de Cameis erecta in abbatiam per Willelmum abbatem Tyronenſem.

Ad lib. 73. n. 55. *Ex archivo Tyronenſi.*

QUoniam cuncta quæ fiunt temporaliter, humanæ mortalitatis neceſſitate cogente, quam cito oblivioni traduntur, placuit nobis notificari præſentibus atque futuris fidelibus, quod monaſterium de Galis in epiſcopatu ſancti David in partibus de Cameis prope antiquam eccleſiam ſancti Dogmaeli non longe ab alveo *Theni* fluminis in honore Dei genitricis Mariæ fundatum, quondam cella extitit monachorum ſancti Salvatoris de *Tyron*, pluribus ibidem fratribus ſub priore degentibus. Sed quia Robertus Martini filius, qui tunc temporis ſub Henrico optimo rege Anglorum terræ illius dominium tenebat, propter honorem & exaltationem ſanctæ eccleſiæ in ſupradicti loci prioratu abbatem conſtitui a domno abbate Willelmo & omni conventu Tyronenſi popoſcit, Deo providente conceſſum eſt. Ipſe autem rex & filius ejus Willelmus atque jam dictus Robertus eamdem abbatiam ſanctæ Mariæ de Cameis ita libram omnibus temporibus conceſſerunt, ut nihil in ea poſſet conſtitui ab aliqua poteſtate ſæculari, ſcilicet nec ab ipſo rege vel ejus principibus, nec ab ejus vel eorum ſucceſſoribus. Conceſſit etiam ipſe rex & Willelmus filius ejus & ſupradictus Robertus, & abba tunc primum in ſupradicto loco de Galis electus, & ejus monachi, ut omnia electio futura abbatum ejuſdem loci de Cameis, & omnium locorum eidem loco ſubjectorum, ſi forte & ipſi abbatias inſtituerint, in providentia & poteſtate domni abbatis Tyronenſis atque omnis conventus ſit jure perpetuo, teſtantibus Willelmo de Albigneyo, & Othoëro comitis filio apud ſanctam Walburgam. Si vero quicumque abba ſæpe dicti loci ſanctæ Mariæ de Cameis vel aliorum locorum eidem ſubjectorum aliter quam oportet indecenter & ſæculariter, quod abſit, ſe ſuoſque rexerit, vel etiam a noſtræ humilitatis habita, & a noſtris aliis religioſis inſtitutionibus receſſerit, virga & imperio paſtoralis regiminis eccleſiæ Tyronenſis eſt removendus, atque alter qui dignus ſit, conſtituendus. Cavendum eſt autem ne quolibet modo ea quacumque parte aliqui vel in petendo honoris ambitione, vel in concedendo avaritiæ cupiditate cæcati crimen ſimoniacæ hæreſis incurrant; quod quicumque fecerit, ut juſtum eſt, a Chriſto anathema ſit. Hoc vero proviſum eſt propter vinculum caritatis & unitatem fraternitatis, quæ nec ſpatio locorum nec intervallo temporum ſejungi debent, quod quando unuſquiſque ea abbatibus ſupradictæ eccleſiæ B. Mariæ de Cameis a domno abbate, & omni conventu Tyronenſi expetitus & electus furrit, tunc matri eccleſiæ Dei Salvatoris de *Tyron* in præſentia abbatis qui tunc præerit, & omnis conventus Tyronenſis, eidem eccleſiæ Tyronenſi & rectoribus ejus obedientiam & debitam ſubjectionem ipſe tunc noviter abba electus & ejus monachi qui tunc præ-

ſentes

ſentes aderunt, coram Deo promittunt. Quando autem domnus abbas Tyronenſis ad ſæpe dictum locum ſanctæ Mariæ de Cameis vel ad quemlibet locorum ei ſubjectorum advenerit, ut decet honorifice recipiatur, & ipſe abbas ejus loci propriam ſedem ſuæ dignitatis ei præparet, in choro ſcilicet, in capitulo & refectorio, & ubique ei paterna reverentia exhibeatur, ſicut dicit Apoſtolus, *cui honorem, honorem;* itemque idem, *honore invicem prævenientes*. Omnia vero ſubſtantia corporalis noſtrorum monaſteriorum ita communis ſit, ut ſi forte in aliquo noſtro monaſterio temporalium rerum eguerint, ex aliis ei ſubveniatur, & ipſi talium beneficiorum tam pro vivis quam pro defunctis tanta ſit unanimitas, ut ex utraque parte, ſic pro aliis quam pro ſuis propriis fratribus ferveat caritas, ut nulla penitus ſit diverſitas. Statutum autem & definitum eſt a domno abbate Willelmo & omni congregatione Tyronenſi, ut abbates eccleſiæ Tyronenſi ſubjecti, qui in tranſmarinis partibus ſunt & erunt, ſemper in tertio anno ſtabilitate & confirmatione noſtræ religionis & gratia viſitandi fratres in ſollemnitate ſanctæ Pentecoſtes apud Tyronenſe cœnobium congregentur. Et ſi aliquis ex fratribus inobediens quicumque ex iſtis partibus receſſerit, nequaquam parti alteri ſine literis commendatitiis conjungendus erit. Hoc autem notum ſit ſanctæ eccleſiæ filiis, quod Tyronenſis eccleſia tale privilegium habet ſanctæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, ut quicumque in aliqua re injurium ei qualibuſcumque cauſis voluerit inferre, ab ipſo papa paſtore totius ſanctæ chriſtianitatis, qui ſpecialiter in ſancta eccleſia ligandi atque ſolvendi poteſtatem apoſtolorum vice ſuſcepit, excommunicatus ſit. Servantibus autem & idem Chriſti patrimonium amplificantibus benedictio & pax a Domino Jeſu Chriſto, qui cum dives eſſet, pro nobis pauper factus eſt, ut nos ſua paupertate diſcret, & ſua infirmitate ſanaret. Hæc autem facta ſunt anno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo vigeſimo, regnante Ludovico Francorum rege, & Henrico Anglium gubernante.

V.

Charta de fundatione monaſterii Pruliacenſis.

Ad lib. 73. n. 59. *Ex chartario Pruliacenſi.*

QUoniam diuturnitate temporum acta hominum ſæpe a memoria hominum ſubſequentium delentur, unde multocies inter cariſſimos malum diſcordiæ bacchatur, dum perdito certitudinis tramite, diverſi diverſa ſentiunt, idcirco hac pagina cunctis ſanctæ eccleſiæ filiis notum facimus, quod Holdevinus de Gligniſco, conſenſu mulieris ſuæ Richeldis, & filiorum ſuorum, vendidit domno Theobaldo comiti & matri ejus Adelæ comitiſſæ, omnes terras ſuas, quas apud Pruliacum poſſederat, illas ſcilicet terras quas infra terminos quos Hugo *Ventet* & cæteri Brajacenſes milites domno Stephano abbate Novi monaſterii & fratribus qui eo tempore cum comitabantur in prædicto Prulitacenſi loco determinaverant, pro quadraginta ſolidis & duodecim ſextariis avenæ, quos comes idem & mater ejus comitiſſa atque heredes eorum eidem Holdevion & heredibus ejus omni anno concederent, Jufferunt vero comes prædictus & comitiſſa, ut præpoſitus de Monte hunc cenſum avenæ omni anno Holdevino ſeu heredibus ejus ſine injuria traderet. Termini vero quos Hugo *Ventet* & cæteri milites Brajacenſes prædicto abbati deſignaverunt, ſunt a loco qui dicitur Crux-Drogonis, uſque ad pomerium monachorum. Hic terminus per viam quæ ducit ad viam Montigniacenſem jacet, & girat juſum per pomerium monachorum uſque in aquam quæ de Montigniaco fluit & per eamdem squam deſcendit uſque ad prædictum molendinum: omnem hanc terram de qua agimus, donavit domnus Theobaldus comes & domna Adela comitiſſa mater ejus domno Stephano abbati pro redemtione animarum ſuarum atque omnium parentum ſuorum ad victum monachorum, quor in eodem loco erat ordinaturus. Et hi ſunt teſtes, Theobaldus comes Radulphus de Eslengiaco, Frotmundus præpoſitus Montieri, & Herbertus filius ejus, Herbertus præpoſitus de Pruvigno, Galterus infans, Odo de Wimpalia.

VI.

Notitia de origine Bonævallis monaſterii prope Viennam.

Ad lib. 73. n. 59. *Ex Chartulario S. Andreæ Viennenſis.*

PRæſentibus & futuris mandare curavimus, quod quidam fratres venientes a Ciſtercio, Johannes & Gervaſius & alii, voluerunt habitationem facere in parochia ſancti Symphoriani in maleo, quæ eſt ſancti Petri foris Portæ. Quod audiens abbas Deſiderius & prior ſancti Juliani de Venco, Petrus videlicet ruſus, & cæteri ejuſdem monaſterii fratres, venerunt ante domnum Guidonem Viennenſem archiepiſcopum & canonicos ejuſdem eccleſiæ; & ne eccleſia ſancti Mauritii hoc pateretur multis precibus ſupplicaverunt. At illi monaſterium ſancti Petri aſſerentes a ſuis anteceſſoribus fundatum, & donis ac poſſeſſionibus ampliatum, nullo tertio eum volentes minuere vel lædere, prædictos fratres eremitas convenerunt, & ne id fieret omnino interdixerunt. Ut autem hoc audivit Sicbodus de Bello-videre, qui eos ibi conduxerat ad abbatem ſancti Petri cum multis rogatis & ſupplicatis, & ut hoc ſuſtineret obnixe poſtulavit. Tandem diu & multum fratres ſupra dicti ſancti Petri monaſterii reluctantes, ad prædictum locum ex utraque parte venerunt, & certum terminum præſente archiepiſcopo poſuerunt. Inſuper locum illum Bonam-vallem vocaverunt, confirmantes ut neque ibi neque in aliis ſancti Petri locis & parrochiis ſine conſenſu eorum ſe ſupercreſcerent. Promiſerunt etiam per manum jam dicti archiepiſcopi, ut & decimas ſicut parrochiani ſancti Petri ex integro redderent, & ſicut amici ſalvo Ciſtercienſi inſtituto juxta eor habitarent. Confirmatum eſt etiam ab omni ſancti Mauritii capitulo & ab univerſa qui ibi adfuerunt, quod ſi præfatus locus ab illis deſereretur, ad monaſterium ſancti Petri reverteretur.

S. domni Guidonis Viennenſis archiepiſcopi. S. Deſiderii abbatis. S. Sicbodi decani. S. Guigonis de *Suirieu*. S. Petri de Millery. S. Gerberti de Peraci. S. Homberti de Bella-garda. S. Willelmi de Chaſcia. S. Hugonis de Septimo. S. Amblardi de Verney. S. Deſiderii prioris Serra. S. Paſchalis ſacri-

eriſtæ. S. Petri eleemoſynarii S. Sichodi de Belleveer. S. Roſtagni & Eraclii fratrum de Croſſel. S. aliorum multorum qui affuerunt. Acta per manum Stephani cancellarii Viennenſis, ſeptimo kal Octobr. anno MCXX. indict. XIII. lunæ III. feria VI.

VII.

Charta pro cella Condominii.

Ad lib. 73. n. 67. *Ex archivo Cluniacenſi.*

GUido Dei gratia Genevenſis epiſcopus venerabili domno & amico noſtro Pontio Cluniacenſi abbati ejuſque ſucceſſoribus in perpetuum. Eccleſiam de Condominio cum omnibus appenditiis ſuis pro anima mea & pro animabus anteceſſorum meorum eccleſiæ Cluniacenſi concedimus, laudamus & confirmamus, ea tamen conditione, ut Radulfus nepos meus, & illi qui habuerunt principalem dominationem in caſtro Fulciniaci, ſemper habeant advocatiam Condominii & rerum pertinentium ad eam. Et ſi pro qualicumque injuria controverſia exorta fuerit inter homines illius qui fuerit dominus de Fulciniaco, & homines monachorum habitantium apud Condominium, clamor non ad aliam qualemcumque perſonam ſæcularem deferatur, niſi ad dominum de Fulciniaco & ad priorem Condominii, ita ut juſtitia fiat aut apud Fulciniacum aut apud Condominium. Hanc donationem facio Deo & ſanctis apoſtolis Petro & Paulo & Cluniacenſi monaſterio pro anima patris mei Lodoici, & avi mei Ermeriadi, & Willelmi fratris mei & filiorum ejus Radulfi, Ludoici, Raimundi, & epiſcoporum Geraldi Lauſanenſis, & Amedei Morianenſis nepotum meorum, & matris eorum Utiliæ, & matris Tetbergæ, & omnium qui nati ſunt vel naſcituri ſunt de noſtra progenie & generatione. Signum Aimonis comitis Genevenſis Sig. Willelmi filii ejus. S. Willelmi Dardelini. S. Caucerani fratris ejus. S. Fulconis fratris eorum. S. Widonis de Filinais. S. Aymonis de Peloniaco canonici. S. Richardi vicedomini militis. Conſervantibus hanc pax conſervetur æterna. Si quis autem, quod abſit, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, donec ad ſatisfactionem veniat, alienus a corpore & ſanguine Domini ſiat. Feci autem hoc donum ego Guido epiſcopus Genevenſis publice in civitate Gebenna in claſtro beati Petri, aſtantibus & collaudantibus canonicis meis, Alberico decano & Witberto priore de Condominio, & Pontio capellano, nec non Willelmo ejuſque filiis Rodulfo, Giraldo Lauſanenſi epiſcopo, & Amedeo Morianenſi epiſcopo, & multis aliis tam clericis quam laicis, præſente quoque domino Catalaunenſi epiſcopo qui cum prædicto abbate pro pace regni & ſacerdotii ad dominum imperatorem Henricum proficiſcebantur. Actum anno dominicæ incarnationis MCXIX. ſecundo nonas Septembris.

VIII.

Statuta magiſtri Lamberti prioris Squillacenſis.

Ad lib. 73. n. 74. *Ex archivo Carthuſiæ majoris.*

DE anachoritis. Ut illi de cellis jejunium continuum & continuum teneant ſilencium, ſicut melius tenebatur in diebus magiſtri Brunonis.

Pro cœnobitis. In inferiori autem cœnobio conſtitutum eſt ſilemium teneri, ſicut in regularibur tenetur monaſtetiis in quadrageſima, videlicet ſecunda, quarta & ſexta feria.

Item pro anachoritis. Si in adventu Domini dies contingat feſtiva, fratres non reficientur niſi ſemel, exceptis duebus dominicis. Ab idibus igitur Septembtis uſque ad adventum Domini conſtituit magiſter Bruno in quarta & ſexta feria conſuetudinaliter jejunium teneri in pane & aqua, ſecunda autem & ſeptima feria habent fratres unum pulmentum & vinum; tertia vero & quinta duo pulmentarta cum pittancia, ſi fuerit unde. Ab adventu Domini prius depoſito caſeo & ovis uſque ad natalem Domini, ſecunda, quarta & ſexta feria in pane & aqua, ſabbato vero vinum habeant & pulmentum unum, tertia vero & quinta duo pulmenta & vinum. In natale vero uſque ad octavas bis reficiant in refectorio, ſicut ubique habetur in conſuetudine. Ab octavis Domini uſque ad octavas epiphaniæ, ſemel reficiant fratres in cellis, excepto die epiphaniæ & feſtis duodecim lectionum. Ab octavis vero epiphaniæ uſque ad caput jejuniorum, quarta & ſexta feria in pane & aqua. in ſeptuageſima, caſeo depoſito & ovis, in ſolemnitatibus ſemel reficiant, exceptu feſto B. Mariæ candelabrieæ ..... A capite jejuniorum trea diea in hebomada in pane & aqua uſque ad paſcha, exceptо die cœnæ Domini & cæteris feſtis, in quibus debenc reſici in refectorio. A paſcha uſque ad octavas bia reficiant fratres in refectorio ſicut in diebua feſtis natalis Domini. Ab octavis paſchæ uſque ad pentecſtem vinu & pulmento cum aliqua pittancia, ſi ſuceit unde, ſemel reficiant frattes per quatuor diea hebdomadæ, tertis vero & quinta feris bis reficisnt, excepta litania majore & rogationibus, in quibus ſemel debent refici fratres. In feſto octavarum pentecoſtes in refectorio reficiant frattes ſicut in feſto paſchali, exceptis jejuniis quatuor temporum, in quibus ſemel in refectotio reficiant, caſeum habentes & ova. Ab octavis vero pentecoſtea uſque ad idus Septembris tertia & quinta feria bis reficiunt, reliquis autem quatuor diebus ſicut ab idibus Septembris uſque ad adventum Domini. Notandum autem quod hoc tempore remiſſiua agebat magiſter (id eſt prior) circa fratres pro qualitate temporis & laboris & ægritudinum.

Item pro cœnobitis. Fratres vero de ſancto Stephano a paſcha uſque ad adventum Domini reficiant, ſicut præcepit beatus Benedictus, exceptis rogationibus & litania majori, in quibus ſemel reficiant. In adventu Domini ſexta feria in pane & aqua, ſecunda & quarta ferta vinum habeant & unum pulmentum. A natali uſque ad octavas epiphaniæ bis reficiant, exceptа vigilia epiphaniæ. Ab octavis epiphaniæ uſque ad ſeptuageſimam ſemel reficiant, exceptis feſtis duodecim lectionum. In ſeptuageſima dimittant caſeum & ova; ſimiliter in-

ci-

cipiente adventu Domini. In ſeptuageſima bis non reficient in aliquo feſto, excepto feſto ſanctæ Mariæ. In quadrageſima reficient ſicut in adventu Domini. Magiſter, cum non longe equitaverit, quinque ducat equitaturas vel minus, ſi poteſt; ſi autem longe, ſeptem vel novem.

IX.

Guiberti abbatis Novigenti prologus in Abdiam prophetam.

Ad lib. 73. n. 85. *Ex mſ. cod. Pontigonenſ.*

PAtribus & dominis totius cultu reverentiæ amplectendis Sancti-Medardenſi abbati Gaufrido, & itidem ejuſdem gratiæ Florinenſi Alardo Gnibertus, ad omnem, proh dolor! impuritatem vita degenerans & moribus, votivos utriuſque ſalutis affectus. Quoniam & literaturæ celebritas, & dignæ converſationis integritas vos non patitur eſſe ſcientiæ moralis exortes, ad veſtrum præſens opus deſtinamus exagium: quia veſtro diuturno certamini credi nefas eſt aliquam ineſſe ſtatuum ignorantiam interiorum. In quo enim veſtra diſertitudo ambigat; quæ pene momentia omnibus indirimenta cogitationum promiſcuitate inborat? Contemplatim plane quæ Deo videndo inbiat, hoc tempore raria valde conceditur. Illa vera quæ ſuper interioritatis diſcretione ſe exercet, nulli fere, ſi ſanum ſapiat, de populo denegatur. Sic namque hæc ipſa contemplatio bifariam accipitur. Porro ſi ſuper tantæ, ut ſic dicam, præſumptionis auſu quempiam muſſitare cognoſcitis; vos vero indubie intentionis meæ originem ſcitis, quia a quo ipſas ab ineunte ævo hauſi litterarum notitias, hauſi etiam, haud dubium quin ab auctore Deo, in ipſis litteris quantumlibet difficilibus ſua gratia novas reperire ſententias. Quod ex libro monodiarum lucraram, cum legere libuerit, agnoſcetis, quod ex mei ſermonis frequenti conſertione jam noſtis. Animavit profecto ingenii mei tenuitatem ab adoleſcentia mea ceptorum ſortuna proſperior, dum apud me quandocumque deſperabilia, tua Deus inſpiratio reddet efficaciam. Nec minus viſio quædam cuidam admodum ſimplici viro a te oſtenſa, me non immerito animaſſe dinoſcitur, eo plane tempore quo animus dictaturiens beati Oſeæ librum meticuloſiſſime jam aggredi conabatur: denique ei videbatur, quod filium haberem, & is pro ſua multa ſpecie innumeris hominibus ſpectabilis habebatur, qui etiam parvus & impubi ætate, quaſi rediens ab Heſoſolymis palmulam tenens videbatur, quæ etiam palmula in ſui ſummitate diverſis floribus ornabatur. Quæ viſio ſpe non minima animum roboravit, quæ me de hujus pulcherrimi ſtudii, quod ſpecioſa prolea ſignificat, gloriaſa poſteritate ditavit: in palma vero ceptæ difficultatis victoria figuravit, quæ de viſione quaſi Jeruſalem de pacatæ ex Deo contemplationis afferitur: hujus palmulæ inſcruntur flores multimodi, videlicet interioris diſciplinæ colores, cui adnititur, quod ab altero quodam viſum eſt; quia ſcilicet ego & notarius meus tres imagines pretioſis & variis coloribus feceramus, quod ad tria opuſcula Oſeæ utique lamentationes, & Amos, quæ tunc explicui, neceſſe eſt referamus. Veſtro igitur judicio dicta noſtra addicimus, indubie æſtimantes vos fidelius judicaturos, quæ & deliter dixiſſe nos ſcimus. Explicit prologus. Incipit Abdias propheta.

Vita lib. 3.

X.

Societas Majoris-monaſterii cum canonicis eccleſiæ Turonenſis.

Ad lib. 73. n. 88. *Ex authentico.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen. Cum B. Petrus princeps apoſtolorum, cui ligandi atque ſolvendi a Domino tradita eſt poteſtas, dicat: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus*; & coapoſtolus ejus admoneat, Dei imitatores nos eſſe debere; Johannes quoque apoſtolus de ipſo ſacro Dominici pectoris fonte potatus doceat, dicens: *Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulavit, & ipſe ambulare*, nulluſque Chriſtianorum ab hoc recto tramite poſſit aut debeat deviare; nos maxime qui poſt baptiſmatis ſacramentum, poſt ſuſceptum ſanctæ chriſtianitatis vocabulum, monaſtico vel canonico habitu & nomine inſigniti ſumus, ſine gravi ori tranſgreſſione a regula legis hujus deviare non poſſumus. Neceſſe eſt ergo ut ſi ad regnum, ubi pax eſt continua, pervenire volumus, pacem quam Deus mandavit ac tenuit, ei obediendo, & eum imirando teneamus. Idcirco enim, ipſo nato, pax ab angelis nunciata hominibus bonæ voluntatis. Idcirco ipſe de mundo proxime egreſſurus, & ad cœlos reverſurus mandavit diſcipulis ſuis dicens: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*. Et apoſtolus *Pacem*, inquit, *ſequamur cum omnibus & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Dominum*. Hujus ergo pacis tuendæ, tam neceſſario tenendæ tranquillitas aliquando turbata eſt inter nos manachos Marioris-monaſterii & canonicos S. Mauritii Turonenſis, una cum metropolitano ſuo & noſtro. Et vere fatendum eſt propter utrorumque peccata, intecurrentibus cauſis, & diaboli invidia, per quam mora in orbem terrarum introivit, navim ſanctorum eccleſiæ propulſante: ſed Salomon ille Chriſtus noſter pacificus, lapis ille angularis, qui facit utramque unum, eccleſiam ſuam miſeratus, non paſſus eſt eam diutius tam gravi periculo naufragari, ne domus ſupra domum, aut regnum divisum in ſeipſum lapſum, ſui deſtructionem pateretur. Unde cum inter marrem & filiam diſſidentes pax fieri a multis perſonis quæreretur, & res tamen non veniret ad effectum, ipſe Chriſtus ipſam per ſe integerrime reformavit; nimirum innuens apud ipſum eſſe perfacile, quod apud nos eſt impoſſibile; nam cum omnes perſonæ de quibus modo prælibavimus, tam quaſi forſitan deſperarent, ſilerent, & abeſſent, ex utraque parte in hunc modum, Deo mediante, conventum eſt: Si quidem intce archiepiſcopum eorum dominum Giſtebertum, & abbatem noſtrum Willemum cum paneis ſenioribus, ſed conſilio ſamoribus, habito prius ſinceræ caritatis colloquio, & poſt ad capitulum hinc inde relato, laudante noſtro & eorum conventu, in capitulum eorum convenirent, id eſt abbas noſter cum fratribus quos ſecum duxit, & archiepiſcopus cum generali capitulo ſuo. Habet autem conventia ſic: Quando obeunte quocumque ex abbatibus

tibus noſtris per nos elegerimus ſucceſſorem, electum noſtrum benedicendum eorum archiepiſcopo offeremus, quem ipſe ſincere benedicet abſque ſcrutinio, abſque ſcripto, abſque profeſſione. Antequam vero benedictio fiat illa, vel poſtquam facta erit, verbo tantum promittet abbas obedientiam ei & eccleſiæ ſuæ ſicut matri, ſalva ex integro obedientia & auctoritate Romanæ Sedis. Monachos ſi habuerimus ordinandos, ipſe ordinabit. Nullam ſtationem faciet in monaſterio noſtro. Si ipſe vel ejus eccleſia propriam cauſam habendam habuerit ultra Alpes, ſi ſemel in anno aut bis rogaverit abbatem noſtrum aut nos, ut illuc eum eo eamus, ibimus cum procuratione noſtra, & ſicut filii cauſam matris noſtræ manu tenebimus. Similiter ubicumque citra Alpes cauſam habebimus, ſi rogatus fuerit a nobis archiepiſcopus vel ejus eccleſia, veniet nobiſcum cum procuratione noſtra, & ſicut mater cauſam filiæ in quantum poterunt, ſubſtinebunt. In privatis etiam negotiis in vicinis locis competentibus nos invicem juvabimus. Si dominus papa vel aliquis legatus ejus ubicumque concilium convocaverit, & archiepiſcopus ierit, non ſubmonebit abbatem noſtrum aut nos. Quod ſi ſponte aut pro cauſa noſtra iverimus, ex parte ejus erimus, & ſi forte in eum, vel in nos cauſæ obortæ fuerint, alteri pro alteris aſſurgentes, nos alternatim, ut opus exiget, juvabimus. Si vero ipſe per ſe infra provinciam concilium celebraverit, illuc ibit abbas noſter, ſicut omnes ſuffraganei ejus. Si inter ipſum & aliquem canonicorum ejus diſcordia commota fuerit, & inde requiſiti fuerimus, quantum licuerit, ſalva pace archiepiſcopi, concordiam revocare curabimus. Quando obierit archiepiſcopus præſens vel ſucceſſor ejus, abbas ſi præſens fuerit & ſanus, & totus conventus ibit ad ſepulturam ejus & ob faciendam anniverſariam commemorationem, ſcribetur nomen ejus in martyrologio noſtro. Ad ſepulturas quoque ſeptem priorum eccleſiæ ejus ibit abbas, ſi rationabili cauſa detentus non fuerit, & conventus. Pro quolibet alio canonicorum quando obierit, & nobis nunciari fecerint, ſigna pulſabimus, & tantum pro eo in ipſo die pro eo in eccleſia & in refectione faciemus, quantum & pro monacho noſtro. Ad eorum vero ſepulturam para conventus ibit, quanta nobis convenire videbitur. Quando autem abbas noſter præſens vel ejus ſucceſſor obierit, archiepiſcopus & totus conventus S. Mauritii ad ejus ſepulturam convenient, & ſimiliter ad ſepulturam majoris prioris, & clauſtralis. De aliorum vero fratrum deceſſu, quando fecerimus eis nunciari, pulſabunt ſigna, & defuncti animam commendabuot. Præterea faciemus per annos ſinguloa unum tricenarium, pro defunctis eorum, & ipſi pro noſtris anniverſarium unum; quia nec ror ſuot, quot nos, nec tantum poſſunt, quantum nos, nec ſunt in eccleſia aſſidui, ut nos. Porro ad celebrandum cum eis ſolemnitatem S. Mauritii, quæ in ſeptembri eſt, ibit abbas noſter, ſi præſens fuerit & ſanus, & conveorus eum cappis & albis noſtris ad miſſam tantum, & habebimur medietatem chori. Si in eorum præcipuis ſolemnitatibus archiepiſcopus non fuerit præſens, & rogaverint abbatem noſtrum, ibit, ſi ei licuerit & voluerit, & ſolemnitatem vice archiepiſcopi celebrabit. His omnibus in eorum capitulo a domino Alveredo eorum archidiacono ita pronunciatis & conceſſis, requiſierunt ut abbas noſter, qui jam dio abbatiam tenuerat, obedientiam promitteret, quam necdum archiepiſcopo vel ejus eccleſiæ promiſerat; qui verbo tantum dixit ſe obedientiam archiepiſcopo & matri eccleſiæ ſervaturum, ſalva prorſus obedientia & auctoritate Romanæ eccleſiæ. Ad quod archiepiſcopus reſpondit. Et ego eam cum hoc tenore ſuſcipio, quia Romana eccleſia eſt communis caput noſtrum, nec volo contra ire, nec debeo. Hæc ergo pax & conventio tota, Deo diſponente, ita compoſita utrimque conceſſa eſt & confirmata. His ita geſtis, ipſi nobis, & nos ipſis pacis oſculum porreximus, & ſic data nobis benedictione ab archiepiſcopo, ad monaſterium regreſſi ſumus. Nomina autem tam ipſorum, quam teſtium pacta & convenientiæ hujus ſubſcripta ſunt, multis tamen ob vitandam prolixitatem prætermiſſis. Giſlebertus archiepiſcopus qui & ipſe tunc decaniam in manu ſua tenebat, Alveredus archidiaconus, Robertus theſaurarius, Avitus cantor, Joſtho capiecrius, Guarinus cellerarius, Guatinus præpoſitus, Aurellanenſis, Folcredus præpoſitus, Radulfus Paciens-malum præpoſitus, Jacquelinus præpoſitus. Simpliciter canonici Petrus de Prulliaco, Petrus Mainerii, Titio Arpinus, Odo de Caſellis, Gualterius Clopaſcola, Paganus Theſcelini, Heliar de Monte Baſonis, Goffredus Geronis, Goffredus Redoneoſis, Alexander de Ardenna, Bido, Herveus de Villa Argonoſtri, Nicolaos Gironis, Alexander de Rupibur, Baterius Gano de Monte Baſonis, Bracedus, Paganus Manerii, Joſcho nepos capicerii, Goffredur de la Val, Philippus nepos archiepiſcopi. De clericis chorum non totraotibus. ſed non canonicis, Saxo, Martinus presbyter, Paganus diaconus, Hugo Buordus, Stephanus, presbyter, Herbertus de Vere-novo. Domnur Willelmus abbas, Willelmus Redonenſis prior, Theobadus de Columbir, Odo de Sonziaco, Odo prior Clauſtri, Willelmus Pictavenſis, Radulfur de Caſtro Joſcelini, Raynaldur prior Caſtri-Leat, Hervaudus de Reſitno, Petrus baiulus, Evanur ſacrita, Gualterius cantor, Duraodus camerarius, Radulfus catellus, Adebardus cellerariur, Hildebertus Nanoetenſis, Raioardur cleemoſynarius, Guarnerius baiulus, Johannes de Comboroio, Willelmur Longobardur. De laicis tam Turonicis quam noſtris, Raynaldos Framardi, Fulco filius Algiſi, Americus Etſcherpiriis, Paganos camerarios, Petrus Burdu, Hilgotus Parvus, Johannes Mareſcallus, Hubertus de Loratorio, Galdinus foreſtarius, Girardus Acherii, Garladonius.

XI.

Bulla Calliſti papæ II. pro monaſterio Vulturnenſi.

CAlixtus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Manſoni abbati venerabilis monaſterii ſancti Petri, quod in Monte-Vulturno apud Criptam beati Michaelis archangeli ſitum eſt, ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Cum univerſi per orbem eccleſiis debitores, ex commiſſi nobis adminiſtratione officii, exiſtamus, illorum tamen locorum protectioni propenſiori nos convenit ſtudio imminere, quæ ad jus proprium ſanctæ Romanæ, cui, Deo auctore, deſervi-

Ad lib. 73. n. 91. *Ex autographo monumento apud V. Cl. Franciſc. Valeſium Romanum.*

mus eccleſiæ noſcuntur ſpecialius pertinere. Quam ob rem, dilecte in Chriſto fili Manſo abbas, petitioni tuæ clementer annuimus, & beati Petri, Vulturnenſe monaſterium, cui, Deo auctore, præſides, ad prædeceſſorum noſtrorum exemplar, ſedis apoſtolicæ munimine conſovemus. Statuimus enim, ut cœnobium ipſum & abbates ejus, & monachi, nulli alii niſi Romanæ & apoſtolicæ ſedi, cujus eſt jus & proprietas, ſint ſubjecti. Nec alicui epiſcoporum liceat in eodem loco aut in cellis ejus aliquid conſtituere aut ordinare, quod ſacris canonibus aut noſtro huic ſtatuto refragari videatur, nec eis fas ſit, ſi prægravari Romanam ſedem appellaveritis, aliqua ſub occaſione judicii, violentiam, niſi ante Romanum pontificem, vel ejus legatum, vobis aut ſucceſſoribus veſtris inferre. Per præſentis etiam privilegii paginam tibi tuiſque legitimis ſucceſſoribus, & per vos eidem monaſterio confirmamus eccleſiam ſancti Andreæ de Octaviano cum caſtello ſuo, caſtellum de Monticulo cum eccleſiis ſuis, villam, quæ dicitur Aquateſta, cellam ſanctæ Mariæ de Luco, eccleſiam ſancti Nicolai de Vite-alba, ſanctæ Chriſtinæ, ſancti Laurentii in Rapulla, ſancti Nicolai, ſanctæ Mariæ de Monte, ſancti Georgii, ſanctæ Barbaræ, ſancti Apollinaris in ipſo Monte. In Melfia eccleſia ſancti Antonini, ſancti Nicolai, ſancti Euſtachii, ſancti Martini, ſancti Petri de Berula, ſancti Felicis de Fuciano, ſancti Faviani trans Aufidum, ſancti Jacobi, ſancti Laurentii, ſancti Stephani ſub Ciſterna. Item ſancti Marciani trans Aufidum. In Labello eccleſiam ſanctæ Barbaræ, ſancti Marci, ſanctorum Johannis & Pauli, & omnium ſanctorum. In territorio Spinacioli eccleſiam S. Trinitatis in Caruna, ſanctæ Mariæ de Ulmeto, ſanctæ Mariæ in Edera, & ſancti Egidii. In Andro eccleſiam ſancti Salvatorii, ſancti Nicolai. In Gurgo eccleſiam ſancti Salvatorii. In Paciano eccleſiam ſancti Angeli cum olivetis & trapetis. In Baro eccleſiam ſancti Matthæi & Leuci. In Arbore-longa eccleſiam ſancti Angeli. In territorio Salpitano eccleſiam ſancti Nicolai da Varifento, ſancti Theodori, ſancti Martini, eccleſiam ſancti Stephani in Plancaro, ſanctæ Mariæ de Calavio cum omnibus earum pertinentiis. In Monte Melone eccleſiam ſancti Andreæ. Quæcumque præterea vel in præſenti XIV. indictione ſæpe dictum cœnobium conceſſione pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis juſtis modis poſſidet, aut in futurum poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monaſterium temere perturbare, aut ei ſubditas poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum ſubſtentatione ac gubernatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura. Obeunte te, nunc ejus loci abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilii ſaniorís ſecundum Dei timorem & beati Benedicti regulam elegerint, a Romano pontifice conſecrandum. Oleum ſanctum & conſecrationes altarium ſive baſilicarum, ordinationes cujuſcumque profeſſionis vel ordinis clericorum, ab epiſcopis, in quorum dioeceſibus eſtis, accipietis, ſi ea impendere gratia & ſine pravitate voluerint, & ſi gratiam atque communionem apoſtolicæ ſedis habuerint, alioquin liceat vobis a quo malueritis catholico epiſcopo conſecrationis ſacramenta percipere. Ad hæc eleemoſynas, quæ gratis monaſterio pro vivis vel mortuis offeruntur, a vobis ſuſcipiendas abſque omni epiſcoporum moleſtia & contradictione cenſemus. Ad indicium autem ſupradictæ proprietatis & perceptæ a Romana eccleſia libertatis, auri unciam quoannis Lateranenſi palatio perſolvetis. Si qua igitur, in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Caliatus catholicæ eccleſiæ epiſcopus.
Ego Petrus Portuenſis epiſcopus.
Ego Johannes presbyter cardinalis tit. ſancti Grifogoni.

Datum Beneventi per manum Grifogoni ſanctæ Romanæ eccleſiæ diacon cardinalis ac bibliothecarii VI. idus Octobris indictione XIV. incarnationis dominicæ anno MCXX. pontificatus autem domni Caliati ſecundi papæ anno II.

XII.

Caroli Simplicis diploma pro monaſterio Mauriniænvallis.

Ad lib. 74. n. 36. *Ex chartulario Mauriniænvallis.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Carolus divina propitiante clementia rex Francorum. Si petitionibus fidelium noſtrorum juſtis & rationalibus divini cultus amore aſſenſum præbemus, id nobis procul dubio ad æternam beatitudinem capeſſendam profuturum eſſe credimus. Notum ergo eſſe volumus cunctis fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ & noſtris, tam præſentibus quam & futuris, quia comes venerabilis partiterque marchio & abbas monaſterii ſanctæ Mariæ Mauriniænæ-vallis Robertus noſtram adiens ſereniratem, expetiit quoddam renovare præceptum ſuper res fratrum atque ſanctimonialium ſupradicti cœnobii: contigit enim illud cœnobium igne cremari, in quo exuſta ſunt præcepta quæ virorum optimus avus noſter Carolus, de rebus eorundem fratrum ac ſanctimonialium fecerat per deprecationem bonæ memoriæ aviæ noſtræ Irmintrudis imperatricis. Deputavit, itaque imperator Carolus ob ſuam ſalutem & ſuæ conjugis præmemoratæ fratribus & ſanctimonialibus de cœnobio Mauriniænæ-vallis, ſito in pago Vadunſe, partem aliquam de rebus & villis abbatiæ Mauriniænæ-vallis ad diverſos uſus & neceſſitates illorum ſuſtinendas; quæ res ſubter ſunt notatæ. In pago Silvanectenſe villam eis largitus eſt, dictam Betton-cortem, in qua manſus ſit communicatus, ad quem reſpiciunt viginti ſeptem manſi & eccleſia, farina-

narius, camba, ſilva minuta. In eodem item pago in villa *Rovres* manſum unum ad vacarium habendum. Item conceſſit omnem tertiam partem ſilvarum, quæ pertinet ad villam Plailleyacum in uſibus eorum. In pago denique Meldenſi ſuper Maternam flumen, in villa conceſſit eis Taurinica manſos ſex: in pago vero Ambianenſium villam aſſenſit quam dicunt Parvo-villarem *, in qua manſus eſt indominicatus cum manſis viginti-duobus, cum camba, & eccleſiam cum capella, ſilvæ duæ. In pago etiam Virmendorum delegavit villam eis vocabulo Fonces *, ſitam ſuper flumen *Engon*, & eſt ibi manſus indominicatus cum manſis viginti-quatuor & dimidio, eccleſia, camba, ſilva. In pago Atrebatenſi præbuit ſuper flumen Senſadam, villam, Ducentis dictam, in qua habentur manſi viginti novem & dimidius, eccleſia, farinarii duo, cambæ duæ, ſilva. Præterea Theoderico comite venerabili & abbate jam dicti monaſterii deprecante, poſtea dignus memoria rex Karlomannus, qui noſter fuit frater, ſæpe dictæ congregationi, in pago Silvanectenſi dedit de jure ſuæ proprietatis fiſcum, qui vocatur Franſnedus *, & eſt ſitus ſuper flumen Altona *, in quo habentus manſi ſeptuaginta, in his locis conjacentes, in villa Feuy, in villa Rodomo, in villa Waſtente-vicino *, in Fabereas, in Belle-malle, in Viſteriaco, in Redo; hæc villa eſt in pago Sueſſionenſi: ſunt ibi ſilvæ tres, eccleſia cum capella, farinarii tres. De his igitur rebus ſuperius comprehenſis, ut nullus hominum præſentium ſeu futurorum inquietudinem, reſtragationem, præjudicium, violentiam, ſubreptionem, ſubtractionem, diminorationem, diviſionem rentrt facere præfatæ congregationi, hoc noſtræ auctoritatis præceptum fieri, eidemque dari juſſimus, per quod res quæ imperator avus noſter Karolus, ſeu ſex Karlomannus dederant cum eccleſiis, domibus, ædificiis, vineis, terris, paſcuis, ſilvis, pratis, aquis aquarumve decurſibus, farinariis, perviis adjacentiis, mancipiis utriuſque ſexus & omnibus aliis exactionibus juſtis confirmamus, jure firmiſſimo habendas prædictæ congregationi. Cum ſupradictis rebus, in pago Silvanectis confirmamus eis, in villa Almanorum ſeptem manſos & dimidium cum camba, & molendino, quas res quidam homo, nomine Abba, dedit memoratæ congregationi, & poſtmodum rex Odo eidem confirmando conſenſit. Ut igitur hujus præcepti auctoritas, pro futura annorum tempora firmiter obſervetur, manu propria ſubtus firmantes anulo noſtro eam ſigillari juſſimus. Datum XIII. kal. Febr. indictione VIII. anno XXVIII. regnante Karolo rege glorioſo, redintegrante XXIII. largiore vero hereditate indepta IX. Actum caſtro Sueſſionis feliciter & congrue. Amen.

* *Parvillers.*
* *Fonches.*
* *Fresny.*
* *Autone.*
* *Vaſtervuiſin.*

XIII.

Excerpta ex Actis Annoberti epiſcopi Sagienſis.

Ad lib. 74. n. 36.

EOdem tempore beatus Annobertus calmirat ſanctæ * religioſe ſub monachili ordine viveret, præfatus Chedulfus abbas ipſum famulum Chriſti pro cauſa beatæ Mariæ ad præſentiam regis Childerici direxit. Cumque vir Dei ſuggeſſiſſet regi negotium pro quo iſdem advenerat ipſe rex in venationem perrecturus cum ſuis principibus, eidem famulo Chriſti nec ipſe nec principes ejus dederunt reſponſum.

* *f.* cum Almaniſcæ.

Vir autem Dei ad alium locum pergens, ubi baſilica in honore Domini habebatur conſtructa, ex intimo corde ſupplicavit, ut ejus petitio non eſſet vacua: & cum ibidem oblationem offerret Domino, præfatus rex venationi inrenius, cervum quem de ſaltu canes inſequentes fugabant, uſque ad eumdem locum perſecutus eſt; quem cum apprehendere voluiſſet, retro altare, ubi vir Dei miſſam celebrabat, latitantem, & præ nimia fatigatione anhelantem invenit.

Stupefactus ergo rex, & in venerationem ſervi Dei converſus, quod antea occupatus audire noluit, tunc placatus recognovit, & quidquid vir Dei ab eo petiit, impetravit, cervum quoque conceſſit; & ſanctus Dei pauperibus illum erogavit.

Inter hæc ille cum velle augeri nolebat agnoſci, & qui, hæc eſt natura juſtitiæ atque virtutis, ut quanto ſtudioſius abſcondi optat, tanto clarius innoreſcat, occultatio ipſa prodita, paſſim per populos conſcia tantorum bonorum fama volitabat, & odorem amenitſſimæ ſuavitatis longe lateque diffundebat, eminebat in admiratione hominum, velut civitas ſuper verticem montis poſita, nec jam lucerna poterat latere ſub modio.

Beatus igitur Annobertus in ferenda gregis Dominici cura tanto robuſtiorem ſemetipſum exercendo demonſtravit, quanto non ſolum proſe, verum etiam pro creditis ovibus præfatarum cœnobiorum Deo ſe rationem redditurum agnovit. Ergo & ipſum cœnobium, quod præfatus anteceſſor ſuus Chedulfus ædificavit, vir Dei ſub regimine accepit, omnibus modis laborans, ut talentum ſibi creditum in terra non reponeret, ſed duplicatum Domino ſuo reportaret. Accidit autem ſequenti tempore dum beatus Annobertus ipſam ejuſdem cœnobii congregationem ſecundum regulam beati Benedicti doceret vivere, & in bonis operibus perſeverare, ſicut prius devoverat & cœperat, quorumdam nequitia præpediente, multas inſidias pertulit, & injuriam magnam ſuſtinuit. Contigit enim tempore anteceſſoris ſui Baldrici, ut per ignaviam & ſimplicitatem illius, monachi recto tramite deviaſent, & regulariter, ut debebant, vivere contemnerent.

Sed cum ipſe vir Dei zelo caritatis accenſus, pro animabus eorum lucrandis inſudaret, & devios corrigeret, ut ſecundum ordinem ſanctæ regulæ illos ad viam veritatis reduceret; pravi dogmatis auctores de parte ſiniſtra conſilium impietatis facientes contra virum Dei ſe erexerunt, & ut eum interficerent, unanimiter conſenſerunt: ſed & furore nimio uſque ad hoc perducti ſunt, quod etiam impiis & ſanguinolentis manibus alapas ei inferre dederunt.

Cumque patefactum fuiſſet hoc pontificibus, abbatibus, comitibus & viris illuſtribus, qui tunc temporis aderant, accedentes ad ipſum monaſterium Ebriciacum, monachos tam erudeliſſimæ neci conſentaneos ab eodem cœnobio expulerunt, & ſecundum meritum eorum per civitates & per alia monaſteria diſperſerunt, quoſdam etiam exſilio deputaverunt.

Poſtea vero ipſe pater & paſtor bonus beatus Annobertus exemplum Chriſti ſummi paſtoris ſequens, qui ſuis crucifixoribus clementer indulſit, monachos qui diſperſi fuerant, mi-

Ex legendario B. M. Mauriniacenſi edidit.

misericorditer revocavit, & in quantum potuit remeare fecit, atque, ut illud apostolicum impleret, non reddentes malum pro malo, quid-quid in eum deliquerunt, pie indulsit, & bonum pro malo rependit. Constantissime vero perseverabat in id quod cœperat, videlicet ut secundum hoc quod prius destinaverat .... sanctorum Patrum institutа viverent, & normam sibi traditam servarent.

Tanta quoque districtio in illa congregatione tenebatur, ut quando aliquis, horas canonicas psallentes, in psalmis vel antiphonis falsum aliquid protulisset, juxta interdictum prædicti patris ipsa duc sine potu permanere deberet. Veniebant autem senes, qui præ debilitate non poterant jejunare vel psallere, & veniam postulabant ab eo dicentes: indulge nobis, quia non possumus psallere nec jejunare. Ille vero secundum mores eorum, quod sibi salubrius esse videbatur, eisdem injungebat; ut neque dissoluta remissio eos destitueret, neque nimis abstinentia frangeret; quod factum usque in ævum ab omnibus imitari debet.

Cum vero basilica duorum Gemellorum adhuc canonicam vitam duceret, & apostolicus vir Gerebaldus pontifex, & beatus Annobertus Christi famulus in caritate essent connexi, &, ut ita dicam, cor unum & animam unam haberent; eo quod ipse vir Dei Annobertus prædictum pontificem in primitiis suæ confessionis erudierit, præsule jubente, & beato Annoberto sub.... chos Ebriciaci cœnubii ad ipsam basilicam duorum Gemellorum direxit, & ambo constituerunt, ut monasticus ordo secundum regulam sanctorum Patrum in eadem teneretur, & ipsa congregatio canonicorum monachali districtione vitam duceret, quod Deo miserante, illorum doctrina & exemplis illuminati perfecerunt; sed & alia cœnobia tam virorum quam feminarum & virginum sua prædicatione & exemplo regulariter vivere nuncuntur.

Nec illod tacendum, quod quodam tempore cœpit ira se volvere, quæ unquam similis beato Benedicto exstitisset, qui tantas virtutes divina voluntate & gratia fecisset; & venit vox ad eum dicens: Quid est quod tantum miraris virtutes beati Benedicti? homo fuit sicut & tu; fac sicut fecit, & eris socius ejus. Sed & tantam gratiam ei Dominus contulit, ut si quis ex monachis vel subjectis ejus a præceptis Dei declinaret, statim spiritu prophetico præsciens eum arguebat; & si veraciter confiteretur delictum suum, mox vir Domini pro eo lacrymas fundebat, & ipsum ad emendationem instituebat; si vero in cordis duritia permaneret, ipse vir Dei quidquid intrinsecus tegebat, coram e verbis indicabat, & quod negabat, quasi præsens adfuisset, approbabat; & sic peccatorem emendare culpam suam cogebat. Si aliquis præpotens de rebus monasterii sui aliquid abstulisset, cum ad præsentium ejus venisset, statim provolutus pedibus ejus veniam postulabat, & omnia reddens, placatus & correctus ab illo remeabat. Vobis igitur omnibus qui sancte & religiose vivendo salutem animarum vestrarum optatis, illum tam præclarum sanctitatis exemplar virum propono, ut quasi speculum præ oculis illum constituatis, & vere summum humilitatis exemplum, patientiæque virtutem, abstinentiæ quoque rigorem, necnon & castitatis decorem in vobis ipsis componatis, quoniam in illo reperistis quidquid in voto promisistis; & plus vobis vita illius reddidit quam fama vulgavit.

Sequantur & ingrediuntur cum illa fines vestros non extranei sed propriі ac domestici suffragatores, summo imperatori semper assistentes, videlicet timor Domini, qui est principium sapientiæ, amor Dei qui est fons pietatis & misericordiæ, mundi despectus, qui est initium confessionis & causa venиæ, quibus comitantur compunctio, purificatio & perfecta religio cum universo virtutum choro, videlicet sanctitate, benignitate, fide, mansuetudine, continentia, castitate, justitia, bonitate, patientia, fortitudine, temperantia, humilitate, prudentia, longanimitate, modestia, suavitate, carnate, spe, dilectione, misericordia, sapientia, timore & perseverantia. Ecce quibus thesauris ambitiosus fuit; ecce quali pecunia sacerdotium comparavit negligetor quietis, refuga voluptatis, appetitor laboris, patiens abjectionis, impatiens honoris, pauper in pecunia, dives in conscientia, humilis ad merita, superbus ad vitia, locuples in donis Dei; unamquamque gratiam in se excoluit, nec sicut pauci qui vix possunt tenere singulas, sed sicut multi solus implevit universas.

Semper in operis exercitio, semper in compunctionis affectu, semper occupatus & semper vacans, nulla illi ex omnibus propensior cura, nisi ut aut de Deo in lectione atque sermone, aut cum Deo in oratione loqueretur; & illum, sicut de Moyse dicitur, facie ad faciem in corde contemplaretur; illumque quasi præsens præsentem ad implenda promissa sua, voce precaris conveniret. Cum qua voce cogitationes puræ & pinguissimæ gratiam Dei medullæ atque arescentia & contrita continuatis jejuniis ossa clamabant. Cœnobia vero supradicta en regimine sun habuit annis triginta & uno; postea reminiscens pristinæ suæ voluntatis, qua pro Christi nomine pauperem se semper optabat fieri, relictis prædictis cœnobiis cum eorum substantiis, cum uno tantum discipulo nomine Turpino, solus habitavit, & omnes alios jugo Christi commendavit.

Accidit autem Dei nutu post sanctissimum obitum ejus, ut exigente necessitate ad lucrandas fidelium eleemosynas, per provincias gloriosa corporis ejus gleba deferretur: cumque ad hoc sanctum cœnobium in honore beatissimæ Dei-genitricis Mariæ constructum delatum sanctissimum corpus ejus fuisset, chorus virginum cum magna populi multitudine sollemniter ei obviam processerunt, & cum veneratione in ecclesia susceperunt. Mane autem facto cum illi qui eum attulerant recedere vellent, & sanctimonialibus atque plebi pro impenso beneficio & honore gratias egissent, accedentes ut ex more semper pontificem elevarent & sepulis imponerent, omnino tantum pondus sentirent quod nec modicum quidem erigere feretrum potuerunt. Mirantes stupentibus cunctis, iterum alii & alii accesserunt, & quotquot venerunt, vires suas defecisse mirati sunt. Ad extremum cognoscentes arbitrium superni numinis, quamvis inviti sanctum corpus dimiserunt, & flentes ac nimium de amissione tanti patris dolentes, a loco discesserunt; sed illorum fletus noster exstitit risus, illorum dolor noster fuit honor, tristitia illorum nostra est exultatio & gaudium. Cum ergo illi recessissent, omnis plebe Morina-vallis ad ecclesiam convenit, & innumeras grates cum sanctis virginibus

bas & Deo dicatis feminis auctoti omnium cum devotis lacrymis peregit, & in superiori loco venerabiliter & reverenter in hac sancta ecclesia sanctum Dei collocavit.

Nec mirum si senctus Dei beatus Annobertus in sanctæ Dei-genitricis templo, ubi e sacratis Deo serviebatur, remanere voluit; cum & in vita sua sexum femineum sincera caritate dilexit, & etdenti studio atque diligentia normam vitæ monstrevit, & affectum pietatis majorem erga dicatas Deo feminas habuit. Sciebat enim quod in castis sinibus Christus Virginis filius libenter quiescit, in illis dormit, cum illis moratur, cum illa delectatur, & angelorum spiritibus vallatus castas menes a malignis & incestuosis defendit. Credo quod ipse vir Dei locum istum sibi prævidit, ut sancta ejus ossa ad istam vallem deportarentur, suis sacris precibus ab agno nno Virginis filio obtinuit. Cujus adventue & susceptio kalendis Septembris fuisse perhibetur, & usque ad hæc tempora per singulos annos celebri memotia die præfata pecolitur.

Nos itaque de tanto patrono lætemur, tanto studiosius ei famulantes, quanto scimus eum familiarius dilexisse mentes castas & humiles, humiles inquam & castas, quie testante beato Gregorio, nec castitas magna est sine bono opere, nec opus bonum est aliquid sine castitate; & alibi: Qui sine humilitate virtutes congregat, in ventum pulverem parat. Ipsa quoque Mater virginum non gloriatur de virginitate, sed de humilitate, dicens in cantico suo: *Respexit humilitatem ancilla suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Humilitatem igitur virtutum custodem teneamus, & si auctorem nostrum in aliquo offendimus, faciem ejus in confessione præveniamue, & in humili pœnitentia permaneamus: quia teste scriptura, melior est humilis peccator quam virgo superba. In fine nostræ orationis beatum præsulem Annobertum deprecemur, ut nos sua intercessiooe commendet, locum istum defendat, plebem sanctam commissam custodiat. Per Dominum nostrum. Amen.

XIV.

Privilegium Calixti papæ de ecclesia sancti Remigii in Provincia.

Ad lib. 74. n. 48. *Ex chartario S. Remigii Remensis.*

CAllistus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Odoni abbati monasterii sancti Remigii & ejus fratribus salutem & apostolicam benedictionem. Quæ judicii veritete discussa sunt, inconvulsa debent stabilitate servati. Super ecclesia siquidem sancti Martini de villa sancti Remigii inter vos & Montis-majoris monasterium querimonia longo jam temnore agitata est, de qua domni quidem prædeceſſores nostri sanctæ memoriæ, Paschalis & Gelasius, apostolicæ sedis pontifices, juxta bonæ memoriæ Arberti Avinionensis episcopi concessiones, definitionis sententiam ediderunt. Cæterum Montis-majoris monachie renitentibus, & obedire omnino nolentibus, post multas dilationum fugas, a nobis quoque de restitutione litteræ missæ lunt. Postremo utriusque monasterii labores & dispendia paternæ pietatis oculo intuentes, post aliquantum temporis alia rursum scripte direximus, ad agandam causam utrique parti terminum præfigentes. Et vos quidem parati etque muniti statuto termino accessistis; abbas vero Montis-majoris absens fuit, neque pro se vel pro toto negotio, nisi quemdam Rodulfum clericum, delegavit. Causa igitur in nostra & fratrum nostrorum præsentia diligenter discussa, & diligentius indagata, communi consilio definitum est, prædictorum patrum decisionem & episcopi concessionem debere inconvulsam illibatamque servari: ut videlicet matrix sancti Martini ecclesia de villa sancti Remigii, cum medietate ipsius villæ, sub beati Remigii monasterii jurisdictione ac proprietate perpetuo maneat: reliquæ vero medietatis proprietatem cum capella sanctæ Mariæ, Montis-majoris monasterium quietam illibatamque obtineat: ita tamen, ut parochialia omnia de tota omnino villa eidem matrici ecclesiæ conferantur. Si vero mulieres a parte surgentes ad eamdem capellam pro beatæ Dei-genitricis semper virginis Mariæ devotione convenerint, sua ibi persolvere vota concedimus. Hanc itaque definitionis sententiam nos auctoritate apostolica confirmamus, & inconcussam omnino atque inviolabilem decernimus conservari. Montis-majoris abbati & fratribus perpetuum in causæ hac silentium imponentes. Si quis autem definitionie hujus tenore cognito, temere, quod absit, contraire tentaverit, nisi secundo tertiove commonitus satisfecerit, officii sui periculo & ecclesiasticæ severitatis oltioni subjaceat.

Ego Callistus catholicæ ecclesiæ episcopus laudans subs. Ego Cono Prænestinus episcopus interfui judicio & subs. Ego Lambertus Ostiensis episcopus subs. Ego Vitalis Albanus episcopus subs. Ego Clunzo Tusculanus episcopus interfui judicio & subs. Ego Gregorius Terracinensis episcopus interfui & subs. Ego Rainerus Ariminensis episcopus interfui & subs. Ego Gregorius sancti Angeli diaconus cardinalis subs. Ego Jacintus subdiaconue ptior subs. Ego Romanus S. R. E subdiaconus subs. Ego Hugo sacræ basilicæ subdiaconus subs. Ego GG. presbyter cardinalis tit. Lucinæ judex datus interfui & subs. Ego Petrus presbyter cardinalis tit. Calixti judex datus interfui & subs. Ego Saxo tit. sancti Srephani presbyter cardinalis subs. Ego Johannes tit. sancti Grisogoni presbyter cardinalis subs. Ego Odoaldus presbyter cardinalis cit. sanctæ Balbinæ interfui & subs.

Datum Lateranis per manum Grisogoni S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii xvet. kal. Junii, indictione xv. incarnationis dominicæ anno MCXXIII. pontificatus autem domni Calixti II. papæ anno sexto.

Arbertus Avenionensis episcopus petente abbate cum monachis per suos legatos, cum consilio canonicorum suorum ecclesiam S. Remigii cum capelle, cimitetio, oblationibus, decimis, primitiis, alodiis & omnious ad eam pertinentibus, concedit sub anno censu V. Melgorieosium solidorum, præter medietatem omnium decimarum, dividendam inter episcopos & pauperes, sicut sacri censent canones. Actum est hoc publice Avenioni anno ab incarnatione Domini MC. anno pontificatus domni Paschalis c. episcopatus vero præfati præsulis xv. Gibuinus Arelatensis archiepisc. firmavit. Berengarius Forojulienſis episcopus.

Char-

Charta S. Remigii, a domno Gaufrido Avenionenſi epiſcopo data & firmata.

IN nomine Dei æterni, notum ſit tam præſentibus quam futuris, quod ego Gaufridus Avinianenſis eccleſiæ humilis miniſter, controverſiam de parochiali jure cujuſdam villæ in epiſcopatu Avinionenſi, quæ inter monachos ſancti Remigii Remis & monachos Montis-majoris diutiſſime agitata eſt, mandato domini papæ Eugenii, & conſilio domni Durandi ſancti Ruſi abbatis, ſubſcripta determinatione diffinio. Mando igitur & apoſtolicæ juſſionis auctoritate confirmo, ut, quemadmodum a ſanctis & religioſis viris, Paſchali & Gelaſio, Romanæ ſedis pontificibus, judicatum intellexi, & ab eorum ſucceſſare bonæ memoriæ viro Calliſto ſecundo, privilegiatum inveni, & a prædeceſſore meo domno Arberto Avinionenſi epiſcopo conceſſum audivi, id inconvulſum &, ut dignum eſt, in ſuæ integritate permanens, firmum habeatur: ut videlicet juxta prædictorum patrum deciſionem, totum jus parochiale prædictæ villæ ſancti Remigii eccleſiæ ſancti Martini, quæ ſub juriſditione Remenſium eſt, in pace & quiete remaneat, & perpetuo in integrum conſervetur. Si tamen mulieres a partu ſurgentes, ad capellam monachorum Montis-majoris pro devotione glorioſæ ſemperque virginis Mariæ convenerint, juxta tenorem privilegii domni Calliſti papæ, ſua ibi vota perſolvere concedimus, ita tamen, ut obſtetricum ſuarum oblationes tantum recipiant & habeant; campanam quoque plusquam ſemel, & tantum quod ſufficiat ad excitandam familiam ſuam pulſare interdicimus. Adiicimus etiam ad ſapiendas utriuſque partis in perpetuum controverſias, ut monachi Montis-majoris in capella ſua aliquem vel aliquam, niſi de familia propria, & mulieres ſupra memoratas in id, quod diffinitum eſt, ad aliquod divinum officium nec admittant, nec ordinent. Et hæc diffinitio facta eſt in præſentia Stephani canonici ſancti Ruſi, quondam Viennenſis archiepiſcopi, & aliorum ſapientium virorum, & ab abbate Montis-majoris & priore ſancti Remigii & a quibuſdam, qui ibi erant, utriuſque partis fratribus recepta atque laudata, anno ab incarnato Domino milleſimo CLXIX. indictione 2. quam, ut in perpetuum inviolata firmaque permaneat, ſigilli noſtri ſigno ſignamus & roboramus. Teſtes diffinitionis hujus ſunt Guillelmus Barreria ſacriſta ſancti Pauli, Guillelmus Laugerii juriſperitus, G ll. de Lanrara canonicus ſancti Ruſi, Mainardus & Milo monachi ſancti Remigii, Bertranous de Miſone, Raimundus Rotbaldi, Gaufridus Rothaldi, Rainaldus, Ugo Roberti, Boamundus.

Privilegium domni Alexandri papæ III. de confirmatione eccleſiæ ſancti Remigii in Provincia.

ALexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis abbati & fratribus ſancti Remigii ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Ea quæ judicio ſunt vel compoſitione amicabili terminata, rata debent & firma conſiſtere, & ne recidivum contentionis poſſit incurrere, ipſa nos convenit auctoritatis noſtræ munimine roborare. Accepimus autem & ex autentico ſcripto venerabilis fratris noſtri G. Avinionenſis epiſcopi cognovimus, quod cum inter vos & monachos Montis-majoris in Avinionenſi epiſcopatu morantes ſuper jure parochiali cujuſdam villæ quæſtio verteretur, tandem ab eodem G. cui ſanctæ recordationis pater & prædeceſſor noſter Eugenius papa cauſam ipſam commiſerat, hoc modo fuit de aſſenſu partium terminata: ut videlicet totum jus parochiale memoratæ villæ ſancti Remigii eccleſiæ ſancti Martini, quæ ſub juriſditione Remenſi eſt, in pace & quiete remaneat, & perpetuo in integrum conſervetur. Si tamen mulieres a partu ſurgentes ad capellam monachorum Montis majoris pro devotione glorioſæ ſemperque virginis Mariæ convenerint, juxta tenorem privilegii piæ recordationis Calliſti papæ, ſua ibi perſolvere vota debeant, ita tamen, ut tantum earum & obſtetricum ſuarum oblationes prædicti monachi percipiant; campanam quoque plusquam ſemel & tantum quod ſufficiat ad excitandam familiam ſuam, interdixit pulſare. Adjecit etiam prædictus G. ad ſopiendas utriuſque partis in perpetuum controverſias, ut monachi Montis-majoris in capella ſua aliquem vel aliquam niſi de familia propria, & mulieres ſupra memoratas, ſecundum quod diffinitum eſt, ad aliquod divinum officium nec ordinent, nec admittant. Quam itaque compoſitionem, ſicut in autentico ſcripto ſæpe dicti epiſcopi continetur, & hucuſque noſcitur obſervata, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo hominum, &c. Datum Anagniæ 5211. id. Aprilis.

XV.

Confirmatio Gaufridi Rotomagenſis archiepiſcopi de eccleſia S. Martini de Nogento.

IN nomine ſummi Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Ego Gaufridus Ratomagenſium Dei gratia humilis archiepiſcopus, notum fieri volo omnibus ſanctæ & catholicæ fidei coltoribus, quoniam adiit noſtram præſentiam vir quidam ſecundum caducos hujus ſæculi honores nobilis ſatis ac potentiſſimus, Amalricus ſcilicet Monfortenſis comes Ebroicenſis, noſterque parochianus, deprecans parvitatem noſtram & multa prece depoſcens, ut eccleſiam quamdam B. Martini quæ dicitur de Nogento ſuper fluvium Andelum, quam ſibi jure quaſi hereditario a progenitoribus, qui eam conſtruxerant, dimiſſam, homo licet ſæcularis antiquorum more poſſidebat, Deo & B. Martino & monachis Majoris monaſterii, quibus eam ad emendandum & in melius reformandum devote donabat & concedebat, noſtra potius auctoritate & conceſſione monachis eiſdem confirmarem. Cujus ego juſtis in hac parte petitionibus, tum propter eccleſiæ ipſorum ubique religionem, tum quia eccleſiam illam, quam prius monachi alii, minus, ut videtur, regulares inhabitaverant, per eos in ampliorem credidi proficere religionem; aſſenſum benigne tribuens, præfatam S. Martini eccleſiam cum omnibus ad eam pertinentibus jam dictæ Majoris-monaſterii eccleſiæ & ejus monachis in perpetuum poſſidendam libere conceſſi. Et ut conceſſio hæc noſtra apud omnes ſucceſſores noſtros firma & illibata permaneat, proprii ſigilli impreſſione earndam hanc juſſu noſtro inde conſcriptam munire præcepi. Facta eſt autem

Ad lib. 74. n. 50. *Ex archivis Majoris-monaſterii.*

tem hæc noſtra conceſſio prius apud Rotomagum anno ab incarnatione Domini MCXXIIII. præſentibus atque laudantibus Tetbaldo venerabili Bleſenſium comite, Amalrico eodem, Evano Majoris-monaſterii ſacriſta, & Radulfo Mordente. Dehinc anno ipſo necdum tranſacto apud Carnotum IIII. idus Martii in eccleſia B. Mariæ tempore concilii ibidem a Romanæ eccleſiæ cardinalibus & legatis Petro presbytero & Gregorio diacono ſollemniter celebrati, ubi interfuere de monachis eorum domus Willelmus abbas, Laurentius prior, Evanus ſacriſta, Radulfus Mordens, Rainaldus de Caſtro-Gunterii notarius. De clericis quoque noſtris conceſſerunt hoc qui nobiſcum tunc erant Gaufredus decanus nepos meus, & dominus Guido de Stampis archidiaconus.

XVI.

Riquinus Tullenſis epiſcopus confirmat compoſitionem factam inter Lanzonem abbatem S. Michaelis & abbatiſſam Laudunenſem pro cella S. Theobaldi.

Ad lib. 74. n. 61. Ex authentico.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus-ſancti, amen, Riquinus Dei miſericordia Tullenſis epiſcopus, Lanzoni venerabili abbati, ejuſque in perpetuum ſucceſſoribus. Quoniam Deus noſter Deus pacis eſt, & non diſſenſionis; nos qui vicarii ejus ſumus, pacem omnibus, quantum in nobis eſt, procurare & facere exigimur. Unde illa quæ inter tuam & Laudunenſium ſanctimonialium eccleſiam diu protracta eſt controverſia, cum noſtrum quoque tempore moveretur, cura fuit & ſtudium, ut noſtris quoque diebus ſopiretur. Sane caſtrum de *Belmont*, & terra caſtro ſubjacent, fundus eſt ſanctæ Mariæ Laudonenſis ſanctimonialium; ſed ab antiquiſſimo tempore Campaniæ comitibus ita in beneficium traditum, ut nullum in aliquo reſponſum præfatis ſanctimonialibus inveniatur redditum. Cum itaque prædictum caſtrum nobilis quidam Hugo ab Hugone comite Campaniæ hereditaria ſucceſſione in beneficium poſſideret, ſub caſtro, in villa quæ dicitur ſancti Theobaldi, partem ejus fundi eccleſiæ tuæ contradidit, ut monachi ſancti Michaelis oratorium ibi & officinas imbi conſtruentes, ad divinum peragendum obſequium cellam ibi futuris temporibus obtinerent. Quia vero hi qui piè volunt vivere numquam deeſt oppreſſio; ſanctimoniales Laudunenſes, quæ dum illud ſæculares homines tenuerant, numquam aliquid exegerant, ſed nec de pluribus aliis, quæ ſimiliter tenent, quicquam aliquid exigunt; in te tuoſque titulum intentionis arripuerunt, & quaſi invaſores fundi ſui ſub noſtra audientia, quippe iſdem fundus in noſtra conſiſtit parochia, pulſaverunt. Not itaque, ſæpius ventilata, ac diſcuſſa controverſia, diligentius etiam immentes, quia ſi oblatum vobis fundum jure Dei redderetis, jure tamen mundi & præfati beneficii non ſanctimonialibus cederet, ſed ad dominium caſtri remearet; ambarum conſenſu partium media caritate diſpoſuimus, ut æſtimatione boni & æqui duos ſolidos Tullenſis monetæ nomine cenſus oræditia monialibus, earumque monaſterio in natale ſancti Johannis-Baptiſtæ annuatim ſolveretis, talique reſponſu, quod de fundo illo oratorium, quod denique veſtræ occupant officinæ, libere & quiete in perpetuum ſine ulla alia exactione poſſideretis. Placuit etiam, ut ſi forte aliquis aliquando de eadem terra futuris temporibus tuæ eccleſiæ obtulerit, non ouvus exinde cenſus a ſanctimonialibus requiratur, ſed per prætaxatos duos ſolidos ſimili quiete a vobis teneatur, æſtimantes utilius fore ſanctimonialibus vel multum a monachis per cenſum poſſideri, quam a ſæcularibus omnia ſine ullo reſponſu detineri, quoniam quidem in altero eſt fundi alienatio: at in altero eccleſiæ Laudunenſi fundi ſui per cenſum aſſignatur poſſeſſio. In hunc ſane modum in noſtra prætentia abbatiſſa, conſenſu earum quæ vice capituli directæ ſuerant ſororum, tibi tuiſque fundum, quem oratorium, quem veſtræ apud ſanctum Theobaldum ſub *Belmont* occupant officinæ, ſeu id quod adhuc forte aliquis exinde tuæ obtulerit eccleſiæ, perpetuo poſſidendum contradidit. Porro ambo poſtulaſtis, ut hanc ante nos & per nos factam juata quod prælibatum eſt, compoſitionem ſcripto firmaremus, & banno eccleſiaſtico muniremus. Si qua ergo eccleſiaſtica ſæcularive perſona temere, quod abſit, inter vos factam compoſitionem diſſolvere præſumpſerit, auctoritate Dei omnipotentis & noſtra anathematis maledicto innodetur, donec ad emendationem veniat, & parti quam læſerit ſatisfaciat. S. domni Riquini epiſcopi. S. Stephani primicerii. S. Berengarii decani. S. Haimonis archid. S. Hugonis archid. S. Goberti archid. & cantoris. S. Hugonis magiſtri. S. Hunaudi archid. & magiſtri. S. Hugonis archid. S. Ulrici cancellarii. S. Wylmi Lingonenſis archidiaconi. S. Atardi archid. Lingonenſis. S. Tyemari abbatis S. Manſueti. S. Petri abbatis ſancti Apri. S. Wiberti abbatis S. Salvatoris. Anno ab incarnatione Domini MCXXIIII. epacta XXIII. concurrente VI. indictione I. XVII. kal. Julii, feria VI. in eccleſia beati Stephani protomartyris Tullenſis, actum in Plenaria ſynodo.

Idem Riquinus eamdem compoſitionem confirmat.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, ego Riquinus Dei miſericordia Tullenſis epiſcopus. Quia, Domino annuente, regiminis locum ſortiti, in domo Dei diſpenſatoris vice fungimur, oportet ut & quæ circa eccleſias utiliter proviſa & congrue ordinata ſunt, inconvulſa tueamur, &, ſi qua extra normæ lineam exorbitaverint, zelo juſtitiæ atque injuncti nobis officii neceſſitudine pro noſtræ facultatis modulo & ſcientiæ captu ad ſtatum rectitudinis Domino largiente reducere ſatagamus. Notum igitur eſſe volumus tam præſentibus quam futuris, quia cum caſtrum de *Belmont* & terra caſtro ſubjacens, ſanctæ Mariæ Laudonenſis ſanctimonialium abbatiæ fundus ſit, ſed multo jam tempore per abſentiam ſanctimonialium & imbecillitatem atque inertiam earum a comitibus Campaniæ injuſta pervatione ab ipſa abbatia alienatus, atque indigens terræ in beneficium traditus; ſicque per multe tempora, tam juſtitiæ penuria, quam oppreſſorum violentia & ſororum loci debilitate ſeu negligentia permanſerit; noviſſime a quodam Hugone nobili viro, qui prædictum caſtrum ab Hugone Campaniæ comite in beneficium hereditaria ſucceſſione tenebat, in villa caſtro ſubjacente, quæ ſancti Theobaldi dicitur, pars ejus fundi monaſterio ſancti Michaelis data eſt, ut monachi oratorium imbi & officinas ofibus

mo-

nachorum aptas conſtruerent, cellamque ibi S. Mirhaelis abbatiæ ſubjectam obtinerent. Cumque hoc comperto ſanctimoniales in fundo ſuæ poſſeſſionis injuſſu ſuo non poſſe vel debere ecclesiam conſtrui reclamarent, nec diu multumque ventilata controverſia congruo ſine terminari potuiſſet; noviſſime ſub audientia noſtra, præſente Adelide abbatiſſa, & aliquantis ſororum vice capituli ad id deſtinatis, præſente etiam Lanzone abbate cum pleriſque loci ſui fratribus, utriuſque partis aſſenſu, caritativa diſpenſatione litem hoc modo terminavimus, ut pro oratorii ſui loco, & pro quibuſdam fratrum uſibus neceſſariis manſionibus, monachi duos ſolidos Tullenſis monetæ abbatiæ ſanctæ Mariæ Laudunenſis cenſus nomine annuatim perſolvant; quos etiam ad villam ipſius abbatiæ, cui Mandalas nomen eſt, ſanctimoniali terræ procuratrici vel majori villæ in natale S. Johannis-Baptiſtæ deportari faciant; ſicque tam oratorium quam officinas ſuas abſque ulla alia exactione ſeu retractatione in perpetuum libere ac quiete poſſideant. Quod ſi forte in futurum vel gratuito fidelium dono, vel pretio de ipſo fundo terram unius carrucæ uſui ſufficientem monachi acquirere potuerint, nullum alium pro ea cenſum quam ipſos, quos prædiximus duos ſolidos perſolvere compellentur. Hanc itaque conventionem per nos, in quorum parochia fundus ipſe eſt, factam ſcripto corroboratam utriuſque partis poſtulatione banno eccleſiaſtico munivimus, ſaneientes, ut ſi qua eccleſiaſtica ſæcularisve perſona temere, quod abſit, hoc infirmare temptaverit, anathematis ſententiæ ſubjaceat, donec ad emendationem veniens, parti quam læſerit ſatisfaciat. S. Riqoini epiſc. Subſcripſit etiam dominus Bartholomæus Laudunenſis epiſcopus. S. Adelidis abbatiſſæ. S. Goberti archid. &c. Actum IV. nonas Auguſti anno dominicæ incarnationis MCXXVIII. indict. 2. epacta XXIX. concurſo.

XVII.

De electione Mabiliæ abbatiſſæ Caritatis ſeu Roncerii.

Ad lib. 74. n. 88. *Ex vetuſtis monaſterii.*

INter glorioſos ſanctæ eccleſiæ patres qui nobis viam ſanctitatis & innocentiæ oſtenderunt, præcipuus meritis raſulget beatus Benedictus, qui vitam ſanctæ religionis in cœnobiis degeotibus ita inſtituit, ut multitudo hominum ſub ejus monaſterio congregata una lege regeretur, unum ſaperet, ad unum ecoderet; quod profecto fieri nequit niſi, quemadmodum multa membra rujuſlibet hominis una meote reguntur, ira quævis congregatio religionis inuitu adunata juxta illius ſanctiſſimi Patris Benedicti inſtituta, unius perſonæ conſilio & induſtria diſponatur. Quapropter nos ſanctimoniales monaſterii beatæ Mariæ quod dicitur Caritatis, diſceſſione abbatiſſæ deſolatæ, quæ non vitio, ſed morbo & ſenectute præpediente nos deſeruit, in Dei nomine concordi mente & una voluntate elegimus, & pontifici conveotui noſtro humiliter depoſcimus quamdam de ſororibus, nomine Mabiliam, „ virginem Deo ab infantia confectatam, clara ſtirpe progenitam, bonis moribue ornatam, humilem, ſobriam, cæteriſque vitturibus a Deo inſignitam, ut eam ad hoc perſerendum omni dubitatione remota credamus idoneam. In cujus electione ita omnis noſtra congregatio aſſenſum præbuit, ut nulla prorſus inter nos eſſet, quæ non in ejus electione acclamaret. Ad hanc electionem aſſuerunt venerabiles & religioſæ perſonæ, videlicet Hamelinus B. Albini abbas, & Petrus S. Sergii, necnon Johannes abbas S. Nicolai, & Goffridus ſanctæ matris eccleſiæ theſaurarius, qui vices tunc domini Ulgerii Tranſmeduaoi agebat, & aliæ multæ venerabiles perſonæ ſupradictæ matris eccleſiæ, cum favore principis noſtri Fulconis egregii comitis, collaudantibus hanc electionem multis clericorum ac laicorum inſignibus perſonis. Obedientiam ergo ei promittimus in domino eo tenore, ut regulam S. Benedicti, & ipſam indeclinabiliter pro poſſe ſun per adjutorium Dei teneat, & nos ammonitione materna invitet ad ſeqoendum, qualiter ipſa procedendo & nos ſequendo, illa pro fideli diſpenſatione & nos pro devota obedientione remuneratæ illam Domini dulcem pariete mereamur invitationem, *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine.* Ut autem in hac electione nos legitime in poſterum patear conſenſiſſe, hanc chartam contrectavimus, & aſſenſum præbentes nomina noſtra inferius ſcripta indidimus. *Cætera deſunt.*

XVIII.

Honorii papæ II. Breve apoſtolicum ad omnes epiſcopos & proceres Galliæ, ut Pontium olim abbatem Cluniacenſem coerceant.

Ad lib. 74. n. 148. *Ex archivo Cluniacenſi.*

HOnorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus patribus archiepiſcopis, epiſcopis, baronibus & aliis fidelibus per Franciam, Aquitaniam & Burgundiam conſtitutis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Univerſæ bonitatis inimicus diabolus, ut religionem fratrum Cluniacenſium eribraret ſicut triticum expetivit. Pontium namque ad perturbandos fratres divino famulstui mancipatos arrogantiæ ſpiritu ſumidem de ultra marinis partibus unco ambitionis adduxit, & ut ab eo monaſterium Cluniacenſe occuparetur efficit. Quam ob rem dilectum filium noſtrum Petrum diaconum cardinalem ad vos ex gremio ſanctæ Romanæ eccleſiæ dirigentes, caritati veſtræ mandando præcipimus, ut ipſius conſilio invaſorem Pontium a Cluniacenſi monaſterio & obedientiis, atque omnibus pertinentiis ejus eliminare ſummopere procuretis; idem enim filius noſter Petrus vice noſtra in Pontium & in omnes fautores ejus anathematis confirmabit ſententiam. Dilectum vero filium noſtrum Petrum Cluniacenſem abbatem manu tenere & honorare curetis. Data Lateranis VIII. kalend. Maii.

Ejuſdem litera ad monachos Cluniacenſes, ut Pontium abbatem rejiciant.

HOnorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei univerſis monachis & converſis ad Cluniacenſe monaſterium pertinentibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Gravamur admodum, quoniam, ſicut acccpimus, ſacri collegii mutatem & ſtatum religionis Pontius diabolico agita-

agitatus ſpiritu viſus eſt auſu temerario perturbare. Quamvis ergo væ ſit homini illi per quem ſcandalum venit, ad probationem tamen & purgationem bonorum neceſſe eſt ſcandala provenire; vir enim & audacia militis in bello cognoſcitur & fidei religioſæ conſtantia in adverſis comprobatur. Quo circa dilectum filium noſtrum Petrum cardinalem ad vos e gremio ſanctæ Romanæ eccleſiæ dirigentes mandando præcipimus, ut in caritatis unitate firmiter perſiſtentes, eidem Pontio nullum omnino conſilium vel auxilium præbeatis, ſed potius ab ipſo tamquam a ſchiſmatico & invaſore vos omnimodis abſtinete. Idem namque filius noſter Petrus vice noſtra in Pontium, & in omnes fautores ejus anathematis confirmabit ſententiam. Præcipimus autem ut dilecto filio noſtro Cluniacenſi abbati, tamquam paſtori veſtro & animarum veſtrarum rectori, humiliter obedientiam & reverentiam exhibeatis. Datum Laterani VIII. kalend. Maii.

Ejuſdem alia littera ad Humbaldum archiepiſcopum Lugdunenſem ejuſdem argumenti.

HOnorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili Hu... Lugdunenſi archiepiſcopo apoſtolicæ ſedis legato ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dolemus quoniam, ſicut accepimus, religionem Cluniacenſem Pontius temere perturbavit. Gratias ergo tuæ referimus fraternitati, quod tamquam religionis amator ei viriliter reſtitiſti. Inſtanti igitur vigilantia tam per eccleſiæ miniſtros quam per exteras poteſtates illum de monaſterio trahere & in carcerem ponere omnibus modis elabores. Nos autem de latere noſtro legatum e veſtigio tranſmittimus, qui tibi ad hoc explendum conſilium & auxilium præbeat. Data Lateranis VIII. kalend. Maii.

Formula excommunicationis in Pontium & Pontianos.

HÆc eſt excommunicatio quam fecit Petrus cardinalis ſanctæ Romanæ eccleſiæ legatus in virtute Spiritus-ſancti & in auctoritate domni papæ Honorii, cujus vice fungitur, in Pontium invaſorem & ſchiſmaticum, & in burgenſes Cluniacenſes, & in omnes eorum fautores in Lugdunenſi ſynodo VIII. kal. Junii in præſentia epiſcoporum conſentientium, & abbatum & presbyterorum multorum & clericorum.

Quoniam contra voluntatem Dei & domni papæ Honorii, totiuſque Romanæ eccleſiæ, Pontius Cluniacenſe monaſterium irrationabili laicorum violentia invaſit, Romanæ eccleſiæ miſericordiam magis quam juſtitiæ ſeveritatem ſequentes, tertio tam litteris quam nuntiis eum ad nos vocavimus, ut voluntatem domni papæ Honorii ex ore noſtro ſuper hoc audiret, eique veluti totius orbis univerſali patri in omnibus obediret. Verum quia domno papæ Honorio cujus vice fungimur obedire, & de perpetrata invaſionis eccleſiæ ſcelere noluit pœnitere, hanc injuriam Deo & apoſtolicæ ſedi illatam ulterius inultam non ferentes, auctoritate apoſtolorum Petri & Pauli, & domni papæ Honorii, qui nobis plenam in hoc negotio ſua vice tradidit poteſtatem, excommunicationis ſententiam domni Humberti archiepiſcopi Lugdunenſis S. R. E. & domni papæ Honorii legati & ejus ſuffraganeorum in eumdem Pontium, & in omnes fautores ejus juſte iterum prolatam, in præſenti confirmamus ſynodo, quam iterum renovantes, prædictum Pontium ac monachos ei cohærentes necnon & burgenſes Cluniacenſes anathematis vinculo ionodamus quouſque reſipiſcant, & ad condignam redeant ſatisfactionem. Præcipimus etiam ſub anathemate, ut nullus in eccleſiis vel in officinis infra ambitum muri Cluniaci, aut foris infra clauſtra, vel pertinentiam totius burgi conſtitutis, campanas pulſare, vel officia celebrare divina vel capitulum facere præſumat, quouſque Pontius inde exeat, & ab hac infeſtatione quieſcat. Ejuſdem anathematis vinculo iofuper eos innectimus, qui de theſauro eccleſiæ Cluniacenſis quidquid cauſa donationis vel venditionis ſeu pignorationis acceperunt, ac deinceps acceperint vel dederint. Præterea obedientias in quibus Pontius ſuos priores intruſit, ſcilicet Salviniacum cum Euſtorgio priore, & ſuis fautoribus, Maſſiliam cum priore, Lazlacum, & ejus priorem, Parronam cum priore ne divina officia ibi celebrentur interdicimus. Denique omne chriſtianitatis officium ſupradictis locis interdicimus, excepto baptiſmate puerorum & pœnitentia morientium, volentium ab hac nequitia converti, data ſecuritate in manibus Letaldi Vincentii, & aliorum qui obedientiam Romanæ eccleſiæ, & Petri abbatis fidelitatem ſervant. Eodem vinculo ligamus eos qui victualia vel arma burgenſibus Cluniaci pretio vel dono vel in defenſione hujus ſceleris portant.

Honorii papæ Bulla ejuſdem argumenti.

HOnorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto in Chriſto filio Petro Cluniacenſi abbati ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Univerſalis eccleſiæ ſollicitudo nobis a diſpenſatore omnium bonorum Deo commiſſa, mentis intentionem inceſſanter urgere non deſinit, religionis ſtatum inconvulſum ſervare, & religioſis locis libertatem debitam cuſtodire. Sancta tamen mater eccleſia, quæ ad tempus ex parte peregrinatur in terris, multarum oppreſſionum purgatur, turbine, & validæ perſecutionis examinatur fornace, cæſumque intpiciens gemebunda ſuſpirat, donec illi cælefti præſentialiter uniatur, quæ de immarceſcibilis coronæ remunerata præmio, ſui creatoris contemplatione lætatur. Cæterum navis S. Petri cælorum clavigeri, cui Chriſtus præſidet gubernator, quamvis multis emlidatur procellis, & horrendis ventorum flatibus agitetur, numquam tamen naufragii damnum incurret; ſed ad portum tranquillitatis cum eis qui ei adhærent, ſecura perveniet. Pontius ſiquidem S. Benedicti inimicus præceptionibus, & monaſtici ordinis malleus, qui Cluniacenſem abbatiam in manu prædeceſſoris noſtri felicis memoriæ papæ Calliſti ſine ſpe recuperationis reſutaverat, & ſe perpetuo Jeroſolymis victurum voto adſtrinxerat, contra voluntatem Dei & noſtram, Cluniacenſe monaſterium ſuperbo obſtinatione & præſumptione ſacrilega occupavit; nitorem vero religionis Cluniacenſium fratrum, quæ per totam Galliam claruerat, perturbans, corda ſimplicium veneno ſuæ pravitatis infecit. Præterea ſacrilegium & rapacitatis ſtigitium præteritis ſuperaddens peccatis, vaſa ſacra & theſaurum monaſterii, qui ex voto fidelium ad pauperum uſus, cum foret opportunum, fuerat deſtinatus, diripuit; & ejus maximam portionem

Ex Bullario Cluniacenſi.

pro retinendis militibus, ſagittariis & baliſtariis diſſipavit. Quia igitur in tanta pertinacia induratus, neqnaquam reſipiſcere voluit, venerabilis frater noſter Humbaldus Lugdunenſis archiepiſcopus apoſtolicæ ſedis legatus in eum excommunicationis ſententiam promulgavit. Cæterum poſtquam tantum periculum tantamque religionis ſtragem Cluniacenſi monaſterio imminere veridica relatione cognovimus, dilectum filium noſtrum Petrum diaconum cardinalem de gremio ſanctæ Romanæ eccleſiæ ad partes illas mittendum duximus, qui præcepto & auctoritate noſtra Pontium invaſorem & fautores ejus vinculo anathematis innodavit. Poſt hæc autem tu dilecte fili Petre Cluniacenſes abbas & idem Pontius proximis B. Michaelis octavis, ad noſtram venire præſentiam, & de prædicta controverſia & exceſſu noſtro & Romanæ eccleſiæ obedire judicio ſtatuiſtis, & ne ſuper hoc veſtrum aliquis falleretur, utrimque obſides in præſentia prænominati dilecti filii Petri cardinalis diaconi præbuiſtis. Statuto itaque termino, noſtro te conſpectui præſentaſti, Pontius vero cum monachis & burgenſibus, nondum tamen cum ſuis ab excommunicationis vinculo abſolutus, ad urbem venit. Ut autem ſecundum uſum eccleſiaſticum de exceſſu pro quo excommunicatus fuerat ſatisfaceret, & poſtmodum, juxta rationis ordinem, ad cauſam ſuam perniitteretur agendam, a noſtris fratribus eſt ſæpenumero requiſitus; ipſe vero ſpiritu elationis tumidus in inficiationes & verborum involucra aſſueto more huguam extendens, ſatisfacere nobis & eccleſiæ Romanæ contenſit; nos ſiquidem quoſdam monachos qui cum eo venerant, poſt acceptam ſatisfactionem rerepimus, & ad cauſam ſuam agendam admiſimus. Tunc ergo te in Cluniacenſem abbatem canonice & ſecundum beati Benedicti regulam electum, ac per prædeceſſorem noſtrum felicis memoriæ papam Calliſtum, & per nos ipſos confirmatum, modo vero per Pontium invaſorem & complices ſuos infideles burgenſes fuiſſe expulſum, bona etiam monaſterii & theſaurum fuiſſe diſtractum, per cariſſimum filium noſtrum Matthæum priorem S. Martini de Campis, quem advocatum & cauſæ tuæ patronum ſtatueras ſupplicem, allegaſti, & ut ubi de ablatis reſtitutio, & de irrogata injuria juſtitia fieret, poſtulaſti. Cæterum monachi qui cum Pontio venerant, ex adverſo paſtorem ſuum Pontio ſibi fraudolenter ablatum, nre unquam eum Cluniacenſia monaſterii regimen dimiſiſſe acclamabant. Qui ſtatim prodnctis apoſtolici viri regeſtorum papæ Calliſti voluminibus, & aſſertione reſtium, qui tunc præſentes fuerunt, convicti ſunt. Ur igitur verba „ ipſius ad Pontium directa ponamus, hæc ſunt. „ Tibi præcipimus ut ab hujuſmodi levitate „ deſiſtas, & quam in manu noſtra ſine recu„ perationis ſpe refutaſti, Cluniacenſem abba„ tiam nullarenus moleſtare præſumas. Si vero „ noſtri præcepti tranſgreſſor extiteris, gra„ tiam beati Petri & noſtram amittes; & ſi „ quando ad nos clamaveris, non exaudieris. „ Idem ad conventum Cluniacenſem inter cæ„ tera, Zelum inrer vos & contentiones agi„ tari multorum relatione compertmus, & ve„ hementius aggravamur. Pontius enim qui „ olim veſtro monaſterio præfuit, concordem „ unitatem veſtrsm dividere, & ſimpliciratem „ mentium veſtrarum ſollicitare non deſinit; „ unde univerſitati veſtræ præcipimus, ut ſicut „ per obedientiam beati Petri ſalvare animas „ veſtras cupitis, protinus abjecſit omnino „ ſchiſmatibus, cariſſimo filio noſtro Petro Clu„ niacenſi abbati unanimiter & devote humili„ tatis ſubjectionem & obedientiam deferatis, „ & in Pontio illo, qui in noſtris manibus „ ſine ſpe recuperationis abbatiam Cluniacen„ ſem penitus refutavit, nullam de cætero ſpem „ habeatis; cum quod de eo in cauſa hac con„ ſtituimus, nulla prorſus ratione mutabimus. „ Si quis autem veſtrum hujus præcepti noſtri „ temerator exſtiterit, ſi abbatiæ vel alicujus „ prælationis nomine inſignitus fuerit, vel or„ dinis promotionem habuerit, dignitatis & „ ordinis ſui detrimentum ſuſtinebit, & ana„ thematis ſententiæ ſubjacebit. Idem de eo„ dem ad te, Petre fili cariſſime. Quod autem de Pontio illo qui olim abbatiæ Cluniacenſi præfuit, quam omnino ſine recuperationis ſpe in manibus noſtris refumvit, conſtituimus, nulla volumus ratione mutare. Quocirca quemadmodum judicis poſtulabat officium, diligentius indagato negotio, habito conſilio, & communi aſſenſu fratrum noſtrorum epiſcoporum & cardinalium, Petro præfecto urbis & aliis nobilibus Romanis & legiſperitis collaudantibus, ex ſententia de Cluniacenſi abbatia, de monachorum obedientia, de omnibus tam exterius quam interius ad eamdem abbatiam pertinentibus, plenarie te per abundantem juſtitiam inveſtivimus: obſides vero quos pro exſecutione juſtitiæ dederas, abſolvemus. illos quos Pontius & burgenſes pro parte ſua obligaverant, alligavimus. Burgenſes etiam de theſauro Cluniacenſi monaſterio reſtituendo, & alio damno reſtaurando in manu tua, ad quem eora ſpectare cognoſcitur, damnavimus, pœna legali adhibita: verum ipſius pœnæ relaxatio eſt tuæ diſcretioni commiſſa. Præterea Pontium excommunicatum, invaſorem, depræda-torem, ſacrilegum & ſchiſmaticum condemnantes, ſententiam beatæ recordationis prædeceſſoris noſtri domni papæ Calliſti in ipſum Pontium datam, ut videlicet nullo tempore Cluniacenſem abbatiam recuperet, apoſtolica auctoritate firmavimus. Si quis autem in poſterum hanc noſtræ diffinitionis ſententiam violare tentaverit, laicus anathematis gladio feriatur, clericus honoris & officii privatione multetur.

Ego Honorius catholicæ eccleſiæ epiſcopus. Ego Petrus Portuenſis interfui.

Datum Laterani per manum Aymerici ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconi cardinalis cancellarii XIII. Kalend. Novembris indictione III. anno dominicæ incarnationis MCXVI. pontificatus autem domni Honorii II. papæ ſecundo.

XIX

Litteræ Anſcheri abbatis Certuſenſis de rebellione opidanorum Centulenſium.

EGo Anſcherus S. Richarii abbas & conventus, Notum fieri volumus quod venerabilis Francorum rex Ludovicus apud S. Richarium veoit, & cauſa utilitatis noſtræ inter homines noſtros communiam ibi ſtatuit, & ſtatuta illa diſcceſſit. Poſtea burgenſes in ſua multitudine confidentes, & jura noſtra, ſcilicet talionem de exercitu regis, & paſtum ejuſdem, & menſuras & relegia nobis auferre conati ſunt. Burſus homines curiæ noſtræ ante communiam a foſſis, ab excubiis, a talione liberos omnibus conſuetudinibus ſuis to- Ad lib. 7. n. 160.

to-

juſte ſubdiderunt; unde nos graviter commoti dominum noſtrum regem Franciæ precibus ſollicitavimus, ut iterum ad nos rediret, & in priſtinam libertatem res noſtras revocaret, & eccleſiam exactione & conſuetudine injuſta liberaret. Rex igitur noſtræ depreſſioni compatiens ad nos venit, omnemque ſeditionem quæ inter nos orta fuerat, ut debuit, ſedavit; eo tamen tenore, quod talionem de exercitu regis ſive minimam ſive magnam cum evenerit reddendam, & paſtum ſive minimum ſive magnum communiter a burgenſibus & ruſticis reddendum & menſuras & relegia ſicut ante communiam tenueramus, & conſuetudines alias ipſi burgenſes amoda libere nobis tenere in perpetuum conceſſerunt. Præter hæc baſſores noſtros, qui eum armis feodum ſuum deſerviunt, a prædictis conſuetudinibus, a talione videlicet, a foſſis & excubiis aſſenſu burgenſium provamus, famulos ſiquidem noſtros de pane S. Richarii viventes, & ruſticos omnes extra corpus villæ commorantes, de communia exire fecimus. Si quis libet ruſticus in communiam intrare voluerit, domino ſuo jus proprium reddet, & terram ſuam dimittet, & ſic in communiam intrabit. Homines autem S. Richarii capite ſenſivi ſine abbatis aſſenſu nunquam in communiam totrabunt. Item in præſentia domini regis conſtitutum eſt, quod comes Pontivi Guillelmus extra communiam in perpetuum habeatur, & quod nullus principum habens caſtrum ſine aſſenſu regis & noſtro in communiam introeat, nec majos inter burgenſes ſine aſſenſu regis & noſtro amodo ſtatuatur; & ſi fuerit ſtaturus numquam morabitur in majoratu ſuo, niſi quantum nobis placuerit. Præterea Robertus de Milo Burgo, & fratres ſui præfectura & vicecomitatu & omni poteſtate perpetuo privabuntur: poſtremo ſancitum eſt, ne quis burgenſium amodo in eccleſiam noſtram pro aliqua offenſione, niſi tantum orationis cauſa introeat, neque campanas noſtras pulſare ſine aſſenſu noſtro ulterius præſumant. Hæc omnia ita determinata burgenſes fide & ſacramento ſe exſequi promiſerunt, & inde nobis obſides donaverunt, ſicut comes Flandriæ Carolus, & Stephanus regis dapifer qui aderant viva voce diſpoſuerunt. Ego igitur Ludovicus Dei miſericordia rex Francorum hæc omnia præſcripta ſtatui & confirmavi. Actum apud S. Richarium anno Dominî MCXXVI.

XX.

Diploma Ludovici Craſſi pro parthenone Calenſi.

Ad lib. 75. n. 14.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Ego Ludoviens Dei gratia rex Francorum. Si Secundum magnitudinis & celſitudinis noſtræ ſublimitatem eccleſiarum Dei proventus magnifice procuramus, earumque tuitionem omnimoda ordinatione providere ſatagimus, profuturum nobis id quoque ad æternam beatitudinem facilius obtinendam procul dubio confidimus. Quapropter notum eſſe volumus omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus præſentibus pariter & futuris, quod venerabilis abbatiſſa Kalenſis monaſterii nomine Avelina, necnon etiam tutius congregationis ſibi commiſſæ tam clericorum quam etiam ſanctimonialium tradi Domino devote ſervientium uniformitas, per deprecationem Domini ac dilectiſſimi & in Chriſti viſceribus honorandi Radulfi comitis amici noſtri petierunt devotis precibus noſtram ſerenitatem, quatenus ipſum monaſterium cum omnibus ad ſe in præfeotiarum jure pertinentibus rebus ſub noſtræ tuitionis ac defenſionis cura ſuſcipere, ac firmiter tenere dignaremur. Quarum humilem & juſtam petitionem libenter ſuſcipimus, quoniam in præceptis prædeceſſorum noſtrorum Caroli, Ludovici aliorumque regum hoc confirmatum comperimus. Ita videlicet, quod prædictum monaſterium, & quidquid intra claustra vel extra per villas ſcilicet ſui juris diffuſum eſſe dignoſcitur, omneſque inſuper res ad ſe jure legitimo pertinentes, quæ a prædeceſſoribus noſtris regibus videlicet vel aliorum nobilium virorum ibidem collatæ ſunt vel conferendæ erant, tam in mobilibus quam in immobilibus rebus, ſub emunitatis noſtræ regia tuitione ſuſcepimus ac retinemus, ac retinenda perpetuo decrevimus, & æternaliter confirmamus, ita ut nullius poteſtatis ſive judiciariæ ſive fiſcalis, aut etiam reipublicæ . . . Quocirca adminiſtratio infra vel extra in manſionibus illarum, vel in agris, aut in villis, aliqua ibidem placita tenenda, aut homines illarum diſtringendos vel freda exigenda ſunt, ſive fidejuſſores tollendos eoſque rapiendos vel telonea requirenda, vel manſionaticos ſive paratas recipiendas, aut illicitas occaſiones objiciendas & expetendas ſeu exquirendas ingredi audeat nec licentiæ habeat facultatem. Sed hæc regia noſtra tuitione eadem eccleſia ſient prædictum eſt a nobis defenſa ac in perpetuum munita ſit. Mortuo vero ejuſdem loci abbatiſſa, in eligenda altera libero ſuæ electionis fruentur arbitrio, ſecundum quod & canonica & regulari cenſetur auctoritate. Notum etiam fieri volumus, quod univerſis ſervis ipſius eccleſiæ leges illas & conſuetudines eaſdem quas noſtri ſervientes habent, in omnibus & per omnia habendas & poſſidendas concedimus, & ubicumque terrarum in regno noſtro diſpergantur, lege conſimili & conſuetudine coæquentur. Quiſquis vero contra hoc noſtræ magnificentiæ præceptum ire tentaverit, & eo de teſtimonio reprobaverit, noſtræ violatæ majeſtatis reus exſiſtat, & C. libras inde perſolvat. Placuit ſane nominatim quæ ibidem monaſterio collatæ fuerunt hoc præceptum ſcribi. Sunt autem Kalæ monaſterium cum omni integritate ſua, eccleſiæ videlicet, decimis & vicaria, integraque totius villæ juſtitia cum multis villis aliis, videlicet Mymoracum cum eccleſia & vicaria, terris cultis & incultis, ſilvis, pratis, paſcuis, exitibus, & regreſſibus. Et villam quæ vocatur, Antoniam, & villam quæ vocatur *Harreo* in Gaſinenſe pago, villam quæ vocatur *Reyſſe* in Belvacenſe pago, villam quæ vocatur *Reny*. Has itaque villas cum earum ſumma integritate, terris ſcilicet cultis & incultis, vineis ſilvis, pratis, paſcuis, exitibus, regreſſibus, & manicipiis utriuſque ſexus uſibus, ut diximus CXX. ſanctimonialium perpetuo jure deputamus & concedimus. Ut autem hæc largitatis & inſtitutionis ſtabilita auctoritas jugiter in Chriſti nomine maneat inconcuſſa, ſigilli noſtri auctoritate muniri, noſtrique nominis ſuper ſcripta caractere corroborari præcepimus. Actum Pariſius publice anno incarnati Verbi milleſimo centeſimo vigeſimo-ſeptimo, regni noſtri anno decimo, aſtantibus in palatio noſtro quorum nomina ſubtitulata ſunt & ſigna.

S. Radulphi comitis.
S. Ludovici buticularii.
S. Hugonis conſtabularii.
S. Alberti camerarii.
Data per manum Symonis cancellarii.

XXI.

Udo abbas & conventus S. Petri Carnotenſis aſſignant reditus ad renovandum augendumque armarium.

Ad lib. 75. n. 37. *Ex mſ. cod. S. Petri.*

JUſtum & honeſtum eſt ut omnes ſanctæ eccleſiæ filii ſemper invigilent honori & utilitati; hac de cauſa ego frater Udo Dei gratia cœnobii S. Petri Carnoti abbas, eccleſiæ noſtræ armarium uſque ad meum tempus pauperrimum abſque diminutione, ut arbitror, alicujus rei augmentare curavi. Hoc autem fieri perneceſſarium erat, paupertatis enim extremæ quæ armarium deprimebat teſtes erant manifeſtiſſimi corroſi tineis & pæne deleti vetuſtate libelli ſparſim per armarium huc illucque projecti, qui a fratre qui armario præerat præ paupertate nimia non poterant renovari, nec etiam quod minus eſt religari; & ſane erat inhoneſtum & indecorum, ut noſtrum monaſterium quod magnæ eſt nobilitatis haberet armarium tantæ pauperetatis. Ut igitur inhoneſtas honeſtatæ & dedeceo decore pelleretur, totius capituli noſtri benevolentia & aſſenſu communi reditum determinatum aſſignavi armario, reditum videlicet talem, quem fretus qui armarium tenuerit ſingulis annis habeat, & unde libros renovare vetuſtos, vel vetuſtis ſuperaddere novos valeat. Hunc autem reditum reddent ei annuatim in feſtivitate omnium ſanctorum adminiſtratores obedientiarum noſtrarum. Et ne aliquis nimis hoc facto gravetur, parviſſimum quid unicuique impoſitum eſt, ut præſenti ſcripto monſtratur.

Abbas enim reddet ſemper per ſingulos annos tantum x. ſolidos. Camerarius, ſx. ſolidos. Eleemoſynarius, ix. ſolidos. Præpoſitus de Burgo, ſi. ſolidos. Ille qui monachos veſtit, ſx. ſolidos. Cellerarius coquinæ, ſx. ſolidos. Prior Leonis curiæ, ſx. ſolidos. Præpoſitus de Giſiaco, v. ſolidos. Sacriſta de Giſiaco, ſx. ſolidos. Præpoſitus de Bruerolis, v. ſolidos. Præpoſitus de Braiolo, v. ſolidos. Monachus de Turi, mix. denarios. Monachus de Nantilliaco, ſx. ſolidos. Monachus de Socello, mxx. denarios. Monachus de S. Georgio, ſx. ſolidos. Monachus de Treſonio ix. ſolidos. Monachus de S. Germano, ſx. ſolidos. Monachus de Mitten-villari, mix. denarios. Monachus de Calgeio, ſx. ſolidos. Monachus de Conſtantino, ix. ſolidos. Monachus de Planchis, xii. ſolidos. Monachus de Armentariis, ſx. ſolidos. Monachus de Rivillonin, mxi. denarios. Monachus de Senonchis, ſx. ſolidos. Monachus de S. Leobino Carnotenſi, ſi. ſolidos. Monachus de S. Leobino de Caſtro-duni, mix. denarios. Monachus de Pedanco, ix. ſolidos. Monachus de Alogia, mxi. denarios. Monachos de Reconis-villari, mix. denarios. Monachus de Spelternis, mix. denarios. Monachus de Puteoſa, mix. denarios. Monachus de Groſſu, mix. denarios. Monachus de Canzeiaco, mix. denarios. Monachus de Nigleholt, xii. denarios. Monachus de Abbonis villa, xix. denarios. Monachus de Yvonis villa, xxi. denarios. Monachus de Epreu villa xxi. denerios. Monachus de Germenonis villa, xix. denarios. Monachus de Boes villa, ix. ſolidos. Monachus de Torneſiaco, mix. denarios. Monachus de S. Paterno, ixx. ſolidos. Monachus de capella Oſenæ, mci. denarios. Monachus de Verno, mix. denarios.

Hos omnes tam obedientiarii quam clauſtrales unanimiter conceſſerunt & tenendum in perpetuum decreverunt. Hoc quoque auctoritate omnipotentis Dei & ſanctorum epoſtolorum Petri & Pauli, & noſtra tam ego quam totus conventus confirmavimus. Si quis hanc inſtitutionem reprehendere vel violare auſus fuerit, quod parvum decorem domus Dei diligat evidenter monſtrabit, & quod gravius eſt, Deo & ſanctis ejus & nobis omnibus inobediens erit, & ſciat in tremendi judicii die ſe eſſe damnandum, niſi in obedientiam ſuam per pœnitentiam & congruam ſatisfactionem correxeris. Factum & confirmatum eſt hoc in capitulo noſtro anno ab incarnatione Domini MCXLV.

XXII.

Yvonis epiſcopi epiſtola ad Adelam comitiſſam Bleſenſem.

Ad lib. 75. n. 42. *Ex autographo.*

IHumilis eccleſiæ Carnotenſis miniſter, A. nobili comitiſſæ ſalutem. Semota omni mundana cupiditate piam veſtram intentionem laudo, quod eccleſiam S. Martini de Valle, quæ olim monaſterium fuit, in antiquum ſtatum reformare deſideratis; ſimulque conſulo, ut quod pie deſideratis, ad celerem effectum cautè perducere ſtudeatis: ne antiquus hoſtis intentionem veſtram præpedat, & ad deſideratum finem pervenire non ſinat. Ego enim ad hoc implendum, prout ſatis & facultas permiſerit, & conſilium promitto & auxilium. Valete.

XXIII.

Fridericus archiepiſcopus Colonienſis monachos Stabulenſes & Malmundarienſes reconciliat.

Ad lib. 75. n. 43. *Ex archivo Stabulenſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Fredericus Dei gratia ſanctæ Colonienſis eccleſiæ archiepiſcopus fratribus in Stabulenſi cœnobio comanentibus æternam in Domino ſalutem. Memores, ſcripturæ dicentis, Beati pedes pacem portantes, ſicut nos in eccleſiis noſtris bonum pacis & concordiæ conſervare ſtudemus, ita in eis & ab eis ſcandalorum & diſcidii occaſionem præcidere curemus; & ſicut noſtre in ſuo ſtatu permanere cupimus, ſic aliorum juſte habite convellere formidamus. Ea propter materiam diſſenſionis & diſſeſſionis, quæ hactenus Stabulenſem & Malmundarienſem eccleſiam longa ſimultate vexavit reſecare volentes, ſubminiſtrante nobis fratre Wiboldo Stabulenſis eccleſiæ magiſtro neque portario, ſupradictorum locorum fundationem, & Stabulenſis eccleſiæ privilegia diligenter ſcelegimus. In quibus inventum eſt beatum Remaclum utriuſque loci ædificatorem, poſt conſtructum primo a ſe Malmundarium, ſuæ & ſucceſſorum ſuo-

ſuorum habitationis & ſepulturæ principalem locum apud Stabulaus eleguſſe, & pro eo quod idem locus in Leodienſi parochia eſt, omnea per ſucceſſionem utriuſque loci abbates ab epiſcopo Leodienſi conſecrari debere: ad hoc etiam accedit quod omnia privilegia tam banileugæ, quam electionis abbatum, & quæ de jure advocati aguut, quæ ab imperatoribus & regibus eiſdem locis multa collata ſunt, & eadem ab apoſtolicis Gregorio quinto, & Leone nono apoſtolica auctoritate roborata, quibus jus ſuum utraque eccleſia tuetur, apud Stabulaus recondita ſunt, in quibus illa Stabulenſis eccleſiæ præeminet dignitas, ut pace Malmundarienſium primam vicem in eligendo abbate Stabulenſes obtineant, & de ſeipſis idoneam perſonam ſine Malmundarienſium calumnia aſſumant. His ita ſe habentibus, perſpicuum eſt, quod eccleſia Stabulenſis, principatum obtineat, Malmundarium vero ſubjectionem ei & obedientiam debeat, quod Malmundarienſes eo uſque hactenus infirmare conati ſont, ut tempore divæ memoriæ Ottonis ſecundi diſſidii facto, abbatem per ſe habere vellent, quod in Engelheim judicio viginti epiſcoporum, ut in privilegio ſupradicti imperatoris, quod ſuper eadem re habetur, legi poteſt, caſſatum eſt. Tempore quoque domni Henrici imperatoris, hujus nomiois quarti per dominum archiepiſcopum Aunonem rurſus facto divortio, abbas quidam Malmundarii ordinatus eſt, ſed per beatum Remaclum in curia regis miraculis ineſtimabilibus corruſcantem, convictis omnibus qui adverſæ partis aderant, receptum eſt a Stabulenſibus Malmundariom. Nos vero, ut jam dictum eſt, omnem materiam diſſenſionis & ſcandali, ſecundum tenorem veritatis & rationis, a præfatis loco auferre cupientes, conſtituimus & præſenti privilegio in perpetuum firmamus, ut utraque loco unus ſemper præficiatur abbas, ut in prædictis privilegiis habetur, & ut Malmundarium eo ſubjectionis jure Stabulenſi eccleſiæ obediat, quo jure omnes cellæ vel præpoſituræ ſuis cœnobiis ſubeſſe videntur; benedictionem monachicam, & profeſſionem ſuarum chirographa non ut præſenti anno fecerunt, ſed potius, in Stabulenſi eccleſia, excepta mortis neceſſitate faciant, & reddant. Nec eis ad exemplum opitulari debet hoc, aut poteſt, quod jam moto præfato diſſidio, abbas Theodoricus quoſdam ex Malmundarienſibus Malmundarii benedixit, & profiteri fecit, ut ſcilicet per hoc fideliores & ſubjectiores ſibi faceret, quod eum uoo effeciſſe finis rerum indicavit. Neque vero ullus ſucceſſorum noſtrorum, Colonienſium videlicet archiepiſcoporum, abbatem Stabulenſem de ſubjectione ſibi faciendo, & cura Malmundarienſis loci ſuſcipienda, ue noſtris temporibus temptatum eſt, unquam fatiget, ſed in conſecratione ina curam utriuſque eccleſiæ ſuſcipiat. Porro quia de ordinibus & conſecrationibus Malmundarienſis loci ad noſtram parochiam pertinet, ſi abbati placuerit ordinatos fratres Malmundarium mittere, hoc ei, quia ubique inter hujuſmodi loca apud monachos fit, uon negamus; aut ſi ſub titulo ejuſdem loci voluerit nobis ordinandos præſentare, eis quoque manum impouemus. Atque ur omnem ſcandalorum pravitatem præcidamus, hoc quoque ſtatuimus, ut ſi aliqua gravis cauſa vel culpa Malmundarii contigerit, nullo modo abſque Stabulenſium deliberatione, & conſenſu terminari liceat vel emendari, ſitque abbati libera poteſtas commutandorum, mutiendorum, recipiendorum, prout ſibi videbitur, fratrum ſuorum. Quæ omnia ut ſtabili & inconcuſſa firmitate permaneant, ſub anathematis interpoſitione decernimus, & teſtes qui in donatione hujus privilegu aſſueruut ſubter notari fecimus. Arnolfus præpoſitus ſancti Petri, Hugo decanus, Bruuu præpoſitus ſancti Gereonis, Arnoldus præpoſitus ſanctæ Mariæ ad Gradus, Rubertus abbas Tuitii, Gerardus abbas ſancti Pantalronis. Comes Adolphus de Saſenbergh. Item Adolphus de Berge. Theodericus de Gladebach, & alii multi utriuſque ordinis probatiſſimi. Actum eſt hoc Coloniæ anno ab incarnatione Domui MCXXVttt. indictione ſexta, regnante domino rege Lothario tertio.

XXIV.

Bulla Honorii II. pro Vindocinenſi monaſterio.

HOnorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Gaufridu Viudocinenſis monaſterii abbati ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Sacro-ſancta Romana eccleſia, quæ a Deo ſibi conceſſum omnium eccleſiarum ſeriuet principatum, tamquam diligens mater fiogulis debet eccleſiis inſtanti vigilautia prov.dere. Juſtum eſt igitue & rationabile, ut eccleſiæ & venerabilin loca, maxime quæ ad ſpeciale jus & proprietatem ſanctæ Romanæ, cui Deo auctore ſervimus, ſpectant eccleſiæ ſpecialioris prærogativæ fortiantur honorem, & apoſtolicæ auctoritatis muuimine roborentur. Quocirca, dilecte in domino fili Gaufrede abbas, tuis rationabilibus poſtulationibus non immerito annuendum cenſuimus, ut Viudocinenſe monaſterium cui Deo auctore præſides, quod videlicet ab ipſis fundatoribus Gaufredo Andegavenſium comite, & Agnete Pictaveoſium comitiſſa ſedi apoſtolicæ oblatum eſt ad prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ memoriæ Alexandri, Urbani, Paſchalis & Calliſti Romanorum pontificum exemplar, apoſtolicæ ſedis privilegio muniremus. Poſſeſſiona itaque & bona quæ idem monaſterium in præſentiarum juſte & canonice poſſidet, firma tibi guſque ſucceſſoribut & illibata permaneant, in quibus hæc propriis nominibus duximus annotanda, eccleſiam videlicet ſanctæ Mariæ de Surgeriis, eccleſiam ſanctæ Mariæ de Caſtro Olerouis, & eccleſiam ſancti Nicolai, eccleſiam ſanctæ Mariæ de Caſtellis, eccleſiam ſancti Clementis de Credone, eccleſiam ſancti Salvatoris juxta muros Andegavis, & capellam ſancti Eutropii. Quæcumque præterea in futurum largiente domino conceſſione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium ſeu aliis modis juſta & legitime poteritis adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & integra conſervetur. Ad hæc ſicut iidem fundatures denuntiarunt & in eorum charta continetur, ſub apoſtolicæ ſedis defenſione ac Romana libertate ab omni conditione aliarum perſonarum abſolutum temper & liberum idem monaſterium permanere ſancimus; ita videlicet, ut inter Romanum pontificem & tuoſque ſucceſſores nulla cujuſcumque dignitatis vel ordinis perſona ſit media habeatur, uec ipſe Vindocinenſis abbas ad concilium ire ubi papæ

Ad lib. 75. n. 76. *Ex autheutico.*

papæ perſona non aderit, ullatenus cogatur. Porro eccleſiam beatæ Priſcæ in Monte-Aventino ſitam, cum univerſis pertinentiis ſuis, ſicut tempore prædeceſſorum noſtrorum anteceſſores tui poſſediſſe noſcuntur, tibi tuiſque ſucceſſoribus cum omni dignitate quæ ad eamdem eccleſiam pertinet, confirmamus ſancti Spiritus judicio decernentes, ut nulla deinceps eccleſiaſtica ſæculariſve perſona prædictam beatæ Priſcæ eccleſiam ſeu eccleſiæ dignitatem tibi miſve ſucceſſoribus quolibet aſtutia vel occaſione auferre præſumat. Quod ſi forte contigerit Romanæ legatum eccleſiæ prædictum Vindocinenſe monaſterium viſitare, caritative ibi ſuſcipiatur, & ei juxta loci poſſibilitatem diligenter quæ corpori ſuerint neceſſaria miniſtrentur. Sane legatus ipſe in eodem loco per ſe nihil diſponere vel corrigere audeat, neque occaſione legationis rectorem loci vel fratres moleſtare præſumat; ſed ſi quid forte corrigendum cognoverit, papæ notificare licebit. Si quis autem adverſus locum illum pro aliquibus rebus cauſari voluerit, nullatenus abbas vel fratres ei reſpondeant antequam Romanum pontificem conſulant: quia quod ſine noſtro vel ſucceſſorum noſtrorum judicio diſtractum vel diſſiminum fuerit, irritum erit. Ad indicium vero perceptæ hujus a Romana eccleſia libertatis, duodecim ſolidos monetæ veſtræ quotannis Lateranenſi palatio perſolvetis. Si quis igitur in poſterum eccleſiaſtica ſæculariſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini redemtoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Honorius catholicæ eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi. Ego GG. card. tit. ſanctorum apoſtolorum ſubſ. Ego Petrus presbyter card. tit. Calliſti ſubſ. Ego Petrus presbyter card. tit. S. Marcelli ſ. Ego Girardus card. presbyter tit. Faſciolæ ſubſ. Ego Gregorius presbiter card. tit. S. Balbinæ ſubſ. Ego Ruſticus presbiter card. S. Cyriaci ſubſ. Ego Guilielmus Præneſtinus epiſc. ſubſ. Ego Egidius Tuſculanus epiſc. ſubſ. Ego Johannes Oſtienſis epiſc. ſubſ. Ego Conradus Sabinenſis epiſc. ſubſ. Ego Johannes presbyter card. tit. S. Grilogoni ſubſ. Ego Gregorius S. Angeli diaconus card. ſubſ. Ego Saro card. presbyter tit. S. Stephani ſubſ. Ego Petrus presbyter card. tit. S. Equitii ſubſ. Ego Petrus presbyter card. tit. S. Anaſtaſiæ ſubſ. Ego Goſelinus presbiter card. tit. S. Ceciliæ ſubſ. Ego Sigizo presbyter card. tit. ſancti Sixti ſubſ. Ego Eibertus presbyter card. tit. S. Clementis ſubſ. Ego Deusdedit presb. card. tit. S. Laurentii in Damaſo ſubſ. Ego Jonathas diaconus card. SS. Coſmæ & Damiani ſubſ. Ego Gregorius diaconus card. SS. Sergii & Bacchi ſubſ.

Datum Laterani per manum Aimerici ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconi cardinalis & cancellarii tr. kal. Aprilis indict. VII. incarnationis dominicæ anno MCXXIX. pontificatus autem domni Honorii II. papæ anno V.

XXV.

Statutum de ſigillo abbatiæ S. Martini Albæ-Marlæ.

Ad lib. 55. n. 103.

Ex charta monaſterii.

IN nomine Domini, amen. Hoc eſt tranſcriptum ſive tranſumptum cujuſdam procuratori ſigillorum religioſorum virorum abbatis & conventus monaſterii ſancti Martini de Albamarla, ſigillis oblongis in cera viridi impreſſis. In medio primi ſigilli ſculpatur quædam imago ad ſimilitudinem cujuſdam abbatis quaſi pontificalibus indui, tenentis baculum paſtoralem manu dextera, & quemdam librum ad pectus ſuum in manu ſiniſtra; & in dorſo dicti ſigilli impreſſio cujuſdam rotundi ſigilli, in cujus medio ſculpatur quædam manus baculum paſtorale tenens, & ex anteriori parte ejuſdem baculi ſculpatur ſimilitudo roſæ, & ex alia parte ſimilitudo cujuſdam ſtellæ. In medio ſecundi ſigilli ſculpatur imago cujuſdam abbatis quaſi pontificalibus induti habentis baculum paſtorale in manu ſiniſtra, & manum ſuam dextram ſurſum erigentis quaſi ad benedicendum; & in dorſo dicti impreſſio cujuſdam ſigilli rotundi, in cujus medio imago ſancti Martini equitantis ſculpatur, gladium evaginatum in manu ſua tenentis, dividendo mantellum ſuum, eum pauperi adſtanti erogando; & in circumferentia ejuſdem ſigilli rotundi, *Ora pro nobis beate Martine*. Tenor vero dicti procuratorii talis eſt. Univerſis ſanctæ matris eccleſiæ filiis preſentes litteras viſuris vel etiam audieuris, nos Simon dictus Longus, abbas monaſterii ſancti Martini de Albamarla & ejuſdem loci conventus ſalutem in Domino ſempiternam. Noverit univerſitas veſtra unanimiter nos omnes & ſinguli in omnibus cauſis & negotiis, querelis omnibus, & ſingulis quibuſcumque motis ſeu movendis, nos & monaſterium noſtrum tangentibus, ubicumque in Anglia pro nobis & monaſterio noſtro, ſeu contra nos & monaſterium noſtrum contra quaſcumque perſonas tam eccleſiaſticas quam ſæculares, ſeu contra collegium coram quibuſcumque judicibus ordinariis, delegatis vel ſubdelegatis ſeu commiſſariis qualemcumque notitiam habentibus, & coram arbitris arbitratorum ſeu amicabilibus compoſitoribus, dilectum noſtrum Heliam de Monchiaco commonachum noſtrum, &c. *conſtituimus eum procuratorem*. In cujus rei teſtimonium ſigilla noſtra præſentibus duximus apponenda. Datum apud Albam-mallam, anno Domini milleſimo trecenteſimo viceſimo nono, die Martis poſt dominicam qua cantatur *Jubilate*.

Ego Laurentius de *Manere* clericus Norwicenſis diœceſis, publicus apoſtolica auctoritate notarius, &c. *qui tranſumptum fecit & recognovit*. an. MCCCXXX.

Bar-

XXVI.

Bartholomæi epiſcopi Laudunenſis notitia de excommunicatione & abſolutione comitis Rocieneſis.

Ad lib. 75. n. 127. *Ex authentico.*

BArtholomæus Dei gratia Laodunenſis eccleſiæ humilis miniſter, tam præſentibus quam futuris in perpetuum. Quoniam ſic, ordinante Dei ſapientia, quoreuot ſumus veritatis filii debemus teſtimonium perhibere veritati; audiant & intelligant futuri, quod præſentes recognoſcimus, videlicet qualiter Hugo comes Rocienſis, & Levoldus pro damnis quæ eccleſiæ ſancti Theoderici intulerunt, ſententiam excommunicationis ambo pariter incurreruot, & qualiter poſtea comes abſolvi promerit, Levoldo ſub anathematis vinculo remanente. Cum in Triniaco villa ſancti Theoderici prædicti comitis vicecomes Levoldus novas exactiones agere vellet, ſub occaſione vicecomitatus ſui, annua ſcilicet placita, & tallias de nummis de frumento & vino, contradicente abbate Guillelmo, & ruſticis ejuſdem villæ, ſicut rem novam & inauditam; apſum comitem cum violentia ſuper eos adduxit, & tribus ex ipſis occiſis, & multis vulneratis, & triginta & octo capris, villam damno pæne ducentarum librarum multaverunt, & pæne ad nihilum redegerunt. Super quo cum Rainaldus Remorum venerabilis archiepiſcopus, & abbas S. Theoderici juſtitiam a me, cujus parochiani erant, exigerent, apud Pontem-Variæ * convenerunt; ſed & comes & Levoldus ſubmoniti affuerunt: ſed illa die cum nullo fine res terminari potuiſſet, in alteram diem dilatum eſt. Ad diem nominatam comes nec venit, nec contumandavit: Levoldus affuit, placitum intravit, clamorem abbatis audivit, & reſpondit. Cum ad judicium ventum eſſet, diſceſſit, & audire noluit: ſicque judicatum eſt utrumque a cauſa decidiſſe. Cumque comes & Levoldus conquererentur ſe præjudicatos; rurſum conventum eſt: ſed cum de pace nihil terminari potuiſſet, rurſum in alterum diem dilatum eſt, cum pactioue pacis interim ſervandæ. Interim ad miſeram illam villam redierunt, & quod ſolum reſiduum erat, prædam ſcilicet uoiverſam tam monachorum, quam domeſticorum diripuerunt. Quapropter cum Remis conventus epiſcoporum ageretur; judicio eorum uterque excommunicatus eſt. Cœpit iterum comes audientiam petere: qua ſemel & iterum & tertio impetrata, tandem ad hoc ventum eſt, ut diceret comes & Levoldus de re feodi ſui judicium eccleſiæ ſe nolle ſubire, niſi judicatum eſſet. Judicatum eſt; ſubierunt. Adjudicatum eſt illis quidquid de villa illa nova exactione exigebant. Judicatum eſt abbati ſua damna debere reſtitui, quippe qui nec placitum ulcerius cum eis intrare debuiſſet, niſi reinveſtitus prius eſſet rebus ſuis, quibus intra inducias pacis erat deveſtitus. Cumqoe comes angeretur, dixit ſe garandum habitutum, & Levoldum protulit, quod quaſi eum doxiſſet ad villæ illius vaſtationem, & promiſiſſet ſe ei in hoc garandum laturum io omni curia & audieotia. Levoldus abnuit; ſicque & garandus & garaodia ejus defecit. Rurſum judicatum eſt utrumque a cauſa decidiſſe. Comes ſuſcepit judicium, diſcedente Levoldo, & miſericordiam petiit. Cumque dominus papa Innocentius Lauduni eſſet; præſentiæ ejus ſe obtulit, & me præſente, præſentibus etiam aliis epiſcopis & cardinalibus & abbate ſancti Theoderici, novas exactiones in villa illa, de annuia ſcilicet placitis & tallis guirpivit, & neque de ſuo jure, neque de ſuo feodo eſſe recognovit: & promiſit ſe ſuper hoc Levoldo nullam ulterius laturum garandam, nec ſe paſſurum ulterius vel ab illo, vel ab aliquo ſuæ ditionis homine ſuper hoc eccleſiam inquietari: abbati vero de ſuis damnis ibidem ſatisfecit. Dominus papa pœnitentem ſuſcepit, ſub conditione tamen, ut ſi aliquando ſponſionis hujus prævaricator appereret, ſtatim ſine omni reclamatione eidem ſententiæ excommunicationis ſubjaceret, quod & mihi qui præſens eram præcepit.

Et ne quis hoc ulterius interturbare præſumat ſub anathemate interdiximus. Teſtes Joraonus abbas ſancti Nichaſii. Ingubrannus abbas Altovillarenſis, Diogo abbas ſancti Johannis Laudunenſis, Lucas abbas Cuſciacenſis. Clerici etiam Remenſes, Henricus, Drogo, magiſter Albricus, Guido, magiſter Fulco. Clerici Laudunenſes, Wido præpoſitus ſancti Johannis, Robertus decanus, & Paganus. Rogerus decanus de Novo-caſtello, & Himbertus presbyter. Milites, Erandus qui in loco Hugonis comitis Rocienſis affuit, Guiardus filius Blihardi, filii Haimonis de Ulmimonte, Rainerus & Guiterus, Gualcherus, Theodericus & Machanius, Balduinus Remenſis. Thomas vicedominus, Girardus, Haimo. Anno incarnati Verbi MCXXIX. indictione VIII regnante glorioſiſſimo rege Francorum Ludovico anno XXII. Philippi autem filii ejus anno V. archiepiſcopatus vero noſtri anno V. Bartholomæi Laudunenſis epiſcopi ſigillum ceciderat. Rainoldi vero adhuc appendet.

* *Pont-a-Vere.*

XXVII.

De Erlons *& manſo S. Lamberti S. Vincentio Laudunenſi reſtituto & de induciis de S. Gobano.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, ego Bartholomæus, Dei gratia ſanctæ Laudunenſis eccleſiæ miniſter indignus, notum eſſe volumus tam præſentibus quam futuris, quia cum anno ab incarnatione Domini MCXXXI. domnus papa Innocentius ad Galliæ partes aeceſſiſſet, frater Anſellus abbas ſancti Vincentii apud eum clamorem fecit ſuper Mileſinde vidua Thomæ de Marla, & Ingelranno filio ejus, qui terras ſancti Vincentii, a Thoma violenter & injuſte pervaſas, poſt mortem ejus eadem violentia & injuſtitia retinuiſſeot. Cumque, aliis intervenientibus negotiis, cauſa illa ſub præſentia domni papæ terminari minime potuiſſet, poſt diſceſſum ejus prædictus abbas ipſius papæ nobis literas præſentavit, ex quarum ſententia nobis præceptum eſt, ot præfatam Mileſindem cum filio ſuo commoneremus, quatenus beato Martyri ad integrum terras ſuas reſtitueret; quod niſi infra quadrageſimum diem feciſſent, ipſis excommunicatis, in tota terra eorum, præter baptiſmum parvulorum & pœnitentiam morientium, omnia divina prorſus interdiceremus. Itaque e veſtigio vil-

Ad lib. 75. n. 127. *Ex chartario Remenſi.*

villam, quæ dicitur *Erlons*, & manſum S. Lamberti beato Vincentio reddiderunt; ſed de ſancto Gobano ab initante penteceſte uſque ad quatuor annos inducias poſtulaverunt, ut, interim re inquiſita & conſilio accepto, ſi jus beati Vincentii recognoviſſent, abſque ulla tetrastatione terram illam ei relinquerent: ſin autem, tunc ad diſcuſſionem cauſæ veniretur, & rea illa eccleſiaſticum judicium terminaretur. Quod ſi eo termino neque terram illam penitus liberam reddere, neque juſtitiam inde exſequi noluiſſent, eamdem juſtitiam e veſtigio ſuper eos, matrem ſcilicet & filium, epiſcopus exſequeretur, quam apoſtolicis litteris in eos facere juſſus fuerat, ſi intra quadrageſimum admonitionis diem beato Vincentio poſſeſſionem ſuam ad integrum non reformaſſent. Nos autem jus S. Vincentii ſcientes patenter denuntiavimus, quia ipſe Thomas aliquanto tempore ante mortem ſuam, cum Claſtris negotaret, ſe terram illam injuſte occupaviſſe, nobis coram poſitis, recognovit, atque in manu noſtra atque in manu Adalberonis tunc temporis abbatis donum terræ illius S. Vincentio reddidit, ſeque de culpa, quam inde incurrerat, abſolvi oravit; cui rei aſſuerunt illi, quorum nomina infra ſcripta ſunt: dominus Wido decanus, Radulfus archidiaconus, Godefridus capellanus, comitiſſa S. Quintini, Balduinus medicus, & Wanus Scotus de Vendolio, Radulfus de Francorum curte, Leſmo de Vendolio, Hugo Perchia, Odo Porcus, Johannes Rufus, Geraldus de *Erlons*, Barduinus famulus, Rogerus cocus. Laudavimus tamen abbati Anſello & fratribus loci, ut ſalvo jure ſuo inducias illas darent, atque efficientiam hanc ſcripto mandari, & teſtium, qui aſſuere, ſubſcriptione & ſigilli noſtri impreſſione roborari præcepimus. Signum Bartholomæi epiſcopi, qui hoc ſcriptum fieri juſſit. Actum Lauduni XVI. Kal. Maii anno dominicæ incarnationis MCXXXI. indictione nona, epacta XX. concurrente IV.

De Erlons *& manſo S. Lamberti & duorum molestate molendinorum apud Anguli-curtem.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, ego Bartholomæus Dei gratia ſanctæ Laudunenſis eccleſiæ miniſter indignus. Quia, Domino annuente pontificali cathedræ licet indigni præſidemus, omnibus, qui intra diœceſeos noſtræ terminos clauſi tenentur, paſtoralis providentiæ curam debemus, præcipue tamen erga illos benigniorem ac devotiorem, ratione exigente, exhibere compellimur affectum, qui & Laudunenſis matris eccleſiæ peculiares filii ſunt, quique, ut Deo ſoli expeditius vacare poſſent, terrenæ ſarcinæ pondus & ſæculi blandientis illecebras divinæ miſerationis reſpectu calcaverunt, atque ad placidum ſanctæ contemplationis portum de mundi hujus fluctuante pelago ſerici naufragio enataverunt. Notum igitur eſſe volumus tam poſteris quam modernis, quia cum monaſterium beati Vincentii de ſuburbio Laudunenſi alodium de *Erlons*, ex eleemoſyna Hugonis comitis de Regitheſte & Ingelranni de Fara longo tempore quiete & ſine ulla contradictione tenuiſſet, necnon & manſum S. Lamberti, ex ipſius Ingelranni dono, longa & firma poſſeſſione habuiſſet; Thomas de Marla ipſius Ingelranni filius utramque terram, poſt mortem patris ſui ſacrilego auſu pervaſit, & uſque ad exitum vitæ ſuæ in ſacrilegii illius malitia permanſit; uxor quoque ejus Mileſindis & filius Ingelrannus, cum, poſt mortem Thomæ uſque ad adventum domini Innocentii papæ in Gallias, ipſas terras eadem violentia obtinuiſſent, partim admonitione papæ compuncti, partim timore Dei correpti, ad monaſterium beati Vincentii venerunt, & alodium de *Erlons*, præter quædam beneficia quæ ſatellites quidam inibi ab antiquo tenuerant, cum terris, pratis ſilvis, & aquis, cum juſtitia & diſtrictu, abſque omni exactione vel advocaria ſancto Vincentio, ſicut umquam melius illud retinuerat, quietum clamaverunt. Similiter & manſum ſancti Lamberti cum ſilvis & pratis, cum juſtitia & diſtricto & omnibus eodem pertinentibus ſancto Vincentio reddiderunt, atque utriuſque terræ donum mater cum filio ſuper altare obtulerunt, hanc ab abbate Anſelmo & fratribus ipſius loci beneficii vicem requirentes, ut & Thomæ tranſgreſſionis ſuæ indulgentiam a Domino poſtularent, & ipſi, quantum ad ipſos pertinebat, remitterent; ſeſeque beneficiorum atque orationum loci participes eſſe concederent. Quo grataneer conceſſo, nos in poſterum præcaventes, coram altari in audientia matris & filii & omnium fatellitum, qui cum ipſis advenerant, in omnes illos, qui in poſterum donationem iſtam caſſare, pervertere, vel aliquatenus infirmare præſumerent, anathematis ſententiam dedimus, eamque præſenti privilegio firmari præcepimus. Firmamus etiam ipſi abbatiæ in terra S. Quintini apud Anguli-curtem duorum molendinorum medietatem, quæ eum abbatia S. Nicolai de Voſagi-ſilva communia habet, de quibus cum longa & grandis altercatio inter utrumque monaſterium exſtitiſſet, tandem conſilio & decreto domni Rainaldi Remenſis archiepiſcopi & cæterorum comprovincialium epiſcoporum ita inter eos convenit, ut illa duo molendina in omnibus communia habeant; & tam molendina quam etiam excluſas, ſi defecerint communi impenſa reficiant. Hanc ergo efficientiam præſenti privilegio aſſignatam, teſtium, qui aſſuerunt ſubſcriptione roborari, & ſigillo noſtri nominis imprimi curavimus. Signum Bartholomæi epiſcopi. Actum Laudani anno dominicæ incarnationis MCXXXI. indictione X. epacta XX. concurrente III.

XXVIII.

Charta a Childeberti III. Francorum regis pro monaſterio Argentogilenſi.

CHildebertus rex Francorum, vir inluſter. Si oportuna beneficia ad loca ſanctorum, quod pro juvamen fervorum vel ancillarum Dei pertinit, libenti animo præſtamus, ac hoc ma- Ad lib. 75. n. 61. *Ex autheutico.*

a Charta hæc, ut & ſequens, inter rejectaneas chartas in anguln turris cujuſdam domus Prioralis Argentogilenſis monaſterii temere conjectæ, nuper inventa eſt a clariſſimo & eruditiſſimo abbate domino Claudio Fleury, ejuſdem loci priore, qui utramque ſtatim, pro ſua humanitate, domno Renato Maſſuet communicavit. Prior hæc ſcripta eſt litteris Merovingicis ſeu Franco-Gallicis, ſequens Carolinis. Utrique affixum erat ſigillum, priori quidem minus, poſteriori paullo majus; ſed avulſi

nobia ad eterna retributione pertinere confidemus. Idoque cognoſcat magnetudo ſeu hutilitas veſtra, quod nus ſilva noſtra, qui vocatur Cormoletus ſuper fluvium Sequana in pago Pariſiaco, quicquid ibidem a longo tempore fiſcus fuit, aut in girn tenuit, vel foreſtarii noſtri uſque nunc defenſarunt, ad monaſtherin ſanctæ Mariæ, ſancti Petri & Pauli, vel ceterorum ſanctorum, qui eſt conſtructus in villa Argentoialo, ubi præeſt in Chriſto Domino ſacrata Leudeſinda abbas, pro mercedem, noſtri augmentum, vel pro conſolatione ancillarum Dei imbi referenti *, plena & integra gratia viſi fuimus conceſſiſſe. Adeo per preſente preceptione decernimus ordinandum, quod in perpetuum volumus eſſe manſurum, ut neque vos, neque juniores ſeu ſucceſſores veſtri, nec quiſlibet de ipſa ſilva noſtra Cormoletum memorate, Leudeſindæ, aut ſucceſſoris ſuas, vel ipſius monaſtherii ſui Argentoialo contradicere, nec nihil inde minuere, nec ulla ealomnia generare non præſumatis, niſi quicquid ſuperius continetur. Ipſa ſilva ad integrum, ſicut fiſcus noſter fuit, aut foreſtarii noſtri defenſarunt, jam dicta Leudeſinda, vel pars ipſius monaſtherii ſui Argentoiali, & congregatio ibidem conſiſtentium, omne tempore ex noſtra indulgentia ſub immunitatis nomine valet habere conceſſum atque indultum; ita ut ad ipſos cum loco perenniter proficiat in augmentum. Et ut hæc preceptio firmior habeatur & per tempora conſervetur, manus noſtris ſubſcriptionibus ſubter eam decernimus roborare.

Childebertus rex. Wiſolacus juſſus optolit.

Datum quod ficit menſis Abtilis dies tertia, anno tertio regni noſtri, Compendio, in Dei nomine feliciter.

* Sic quidem ſed legendum videtur *veſtidem-tium*.

Charta Carlomanni de emunitate eccleſiæ Argentoili, & rerum eccleſiæ pertinentium.

Ad lib. 75. n. 62. Ex authentico.

CArlomannus gratia Dei rex Francorum, vir inluſter. Decet enim regalis clementie ſuis fidelibus oportuna beneficia libenti præſtare, ut quod recti poſtulavit effectum mancipare ut fidem. Optenta beneficia quod ab anteceſſoribus noſtris noſcuntur habere indulta, pro noſtris oracula in eodem volumus firmare, ut eis melius deleclet erga regimine noſtro fideliter famulare. Igitur in Chriſto Domino ſagrata Ailina, abbatiſſa de monaſterio Argentoialo, clementiæ regni noſtri direxit ſuggerendo, eo quod anteceſſoris noſtri quondam regis per eorum auctoritatem, eorum manus roboratas, omni emunitate in integri de villas eccleſiæ ſuæ abſque introitu judicum conceſſiſſent vel firmaſſent, tta ut neque judex publicus nec ad agendum, nec ad ſrida exigendum, nec ad manſiones faciendum, nec ulla retributione requirendum de villas jam dicto monaſteriæ quidquid fiſcus noſter exinde potuerat recipere, ingerere non debeat. Unde & ipſa preceptione anteceſſorum noſtrorum per manibus habere adfirmat, dum & ipſa in præſenre obtulit relegenda, & ipſi beneficius ab ipſos reges ei fuit indultum tempore preſente ab eoſdem aferere vel conſervare, ſed pro integra firmitate petiit celſitudinem noſtri, ut circa ipſa noſtra hoc plenius deberit auctoritas confirmari. Sed cognoſcat utilitas ſeo magnitudn veſtra, quod nos hanc beneficium pro Dei amore pleniſſima voluntati dinuo confirmaſſit, vel conceſſiſſe. Proinde ergo jubemus, ut dum ſicni ab ipſos regia anteceſſores noſtros per eorum præceptiones, manus ſuas roboratas, memorate monaſteriæ vel jam dicte Ailinane abbatiſſe de omnes villas ſuas abſque introitum judicum integra emunitas, ut hoc preſenti tempore & futurum hoc beneficium ab eadem conſervare videntur, neque vos, neque junioret ſeo ſucceſſores veſtri, vel quiſlibet judiciaria poteſtas in curta ipſius monaſteriæ, vel jam dicte Ailinane abbatiſſe, nec ad agendum, nec ad frida exigendum, nec manſiones faciendum, nec ulla retributione requirendum, quicquid fiſcus noſter exinde potuetat ſperare, ingerere nec exigere non preſumatur, niſi ex noſtra indulgentia perpetualiter maneat inconvulſum. Et ut hæc auctoritas firma permaneat, manu noſtra ſignaculum ſubter decrevimus roborare.

Signum † domno Carolomanno glorioſiſſimo regi. Maginarius recognovi & ſign.

Datum in menſe Novembri anno ſecundo regni noſtri. Actum Pontionm palatin publico in Dei nomen feliciter.

XXIX.

ADMONITIO

in Opuſcula Frowini abbatis.

Ad lib. 75. n. 46.

IN *percelebri monaſterio Einſidlenſi inter alia duos codices invenimus, opera continentes Frowini monachi primum Einſidlenſis, dein abbatis in Monte-Angelorum apud Helvetos Subſilvanos poſt ſanctum Aldbolmum, qui primus loco præfuit a conditione cœnobii per beatum Conradum facta ſub annum* MCXXV. *Primus codex in quarto, ut vocant, expoſitionem in Orationem Dominicam complectitur; Secundus in folio, libros ſeptem* de Laude liberi arbitrii, *uti opus ſuum inſcribit auctor ipſe, ſex potius de præcipuis theologiæ quæſtionibus, quas Frowinus erudite, ſolide, & pro tempore elegantet pertractat* adverſus quorumdam errores novitatum, *fortaſſe adverſus Petrum Abaelardum. Eadem quippe tempore Gerhohus, Rrcherſpergenſis in Bajoaria præpoſitus*, opuſculum contra diſcipulos Petri Abaelardi *ſcripſiſſe memoratur. Quo minus mirandum, ſi ad Helvetos hujus ſolta fama penetraverit, & Frowinum ad ſcribendum impulerit. Optandum eſſet, ut noſtri Einſidlenſes, quorum maxime interest, & qui poſtremum hoc opus jam deſcriptum, ac prelo paratum habent, ſuis typis illud emitte-*

sunt in lucem. Interim prologum Frowini in expositionem Orationis Dominicæ, itemque præfationem in libros septem de Libero arbitrio cum capitulationibus hic edimus in quandam præsentationem futuræ editionis. Initio sequentes versus præmittit author.

Vive precor Berhtolth, tibi sit Dominus rogo * filholt.
A te quod liber sim, docet iste liber.
Hunc librum vivi, nunc promissum tibi solvi.
Jus est, si sapias, gratus ut accipias.

* *id est* multum amicus *Germanice.*

INCIPIT PROLOGUS FROWINI

Abbatis in Monte-Angelorum in explanationem Dominicæ Orationis.

QUamvis sim labilis memoriæ, tenaciter tamen memini tuam dulcissimam dilectionem, o venerabilis presbyter Berhtolde, animæ parvitate exegisse, quatinus ingenioli mei capacitatem in explanatione Dominicæ Orationis ostenderem, qua de re diu & multum apud me hæsitatum est. Deliberavi enim utrum satius esset caritati petentis obedire, & ob hoc morsibus invidorum patere; an quod jussetit caritas denegare, & ob hoc Deum caritatem forsitan offendere. Verum in ea constitit tandem animus meus sententia, qua sutius esse judicavi Deum placatum habere, quam obloquentium patere livori. Itaque hoc statui silicet sciens, manus in flammas mittere, id negotii quod mihi imponeres aggrederer, non nova sed quæ a Patribus de Dominica Oratione, licet sparsim dicta sint, aliqua colligerem. Quaptopter tua refert urare, quatinus propitia divinitas adjuvet perficere, quod inspiravit velle. Igitur quam sufficiens, quam conveniens sit ea quæ dicitur Dominica Oratio, licet renuerit, tamen elucidare pro captu meo operam dabo.

Nemo nescit homo, Deum hominem cum libero arbitrio condidisse, &c. In fine, *Explicit liber explanationis Frowini abbatis.*

Hæc precor, hoc hortor, dic devota prece lector,
Felix Frowinus quod sit, ugat Dominus.
Ut verum lumen cœleste dorot sibi numen,
Hujus scripta libri nam studuit fieri.

EJUSDEM FROWINI

Libri VII. de Libero arbitrio. Ad Adelbertum monachum.

Hæc Frowin chartæ dicto dogmate fertas
Fecit conscribi: fac bene Christe sibi.

Incipit præfatiuncula sequentis operis.

DEsiderio tuo, frater Adelberte, morem gerere cupavi, ob eam vel maxime causam quod te & ingenii agilis acumine validum, & gratiæ adjuvantis lumine fretum, indagandæ veritatis studiis invigilare perpendi. Hoc itaque opusculum congessi, excerptum de scriptis eorum, qui vel nostra vel priori clarnerunt ætate doctorum. In quo eas inferere sententias de libero arbitrio, atque de aliis quæstionibus fategi, quas tuo arbitrio acceptissimas, qualsque adversus errores quorumdam de novitatum fuarum adinventionibus gliriantium validissimas credidi. Codicis vero cujus titulum prænotare vului, *de Laude liberi arbitrii*, propterea quoniam totus ad eum refertur finem, ut commendet quanta gloria præ cæteris viribus quas ab artifice suo Deo rationalis natura sortita est præditum divinitus sit liberum arbitrium; quæ tamen communis intentio laudis quia divitas murrias habet, placuit per partes dividere ipsum libellum, tum ut legenti fastidium minueretur, tum ut facilior eluceret intellectus, cum per singulas distinctiones & animus respiret, & respirando renovatus redintegretur ad ea quæ restant. Prima ergo pars continet quid sit liberum arbitrium: & scubi loquitur de corruptione ejus, non ideo obliviscetur sui propositi. Nam ubi vitium vituperatur, integritas atque virtus e contrario extollitur. Secunda demonstrat, quod libero arbitrio, & in præsenti, vel remoter perspiciatur Deus & in futuro eriam non nisi libero arbitrio feliciter agnoscatur. Tertia in eo extollit liberum arbitrium, quod ostendit ipsum posse de omnibus aliis judicare, & a nullo judicari; & quod in ipso versetur omnium scientia disciplinarum. Quarta comparat duas vires liberi arbitrii duabus uxoribus Jacob, filiosque ejus virtutibus rationis & voluntaris, aliaqae multa de eadem re. Quinta attribuit ei imaginem Dei, & speculum per quod investigandus est Creator ejus. Sexta erudit ipsum ad speculandam substantiam Dei. Septima dirigit ipsum in viam fidei, qua redeat ad patriam speciei. Quoniam igitur codex iste demonstrat omnem tuam scientiam quam sapientiam, institiam & beatitudinem consistere, atque fundari in libero arbitrio; idcirco eum intitulavi *de Laude liberi arbitrii.* Multa quippe unde laudabile apparet ei attribuit. Sed quia in minimis quoque rebus divinum invocandum est præsidium, quo prætermisso nullum rite fundatur exordium, ante omnia precor, quatenus adsit mihi scribenti ejus veritas, cujus ut scribere vellem fecis Dei caritas.

INDEX CAPITULORUM

LIBRI I.

CAPITULUM I. Quid sit liberum arbitrium, & quod tribus modis accipiatur voluntas.
Cap. II. Quod voluntas instrumentum simplex, voluntas affectio duplex, voluntas usus sit multiplex.
Cap III. Unde discerni queant tres illæ voluntates.
Cap. IV. Quod quamvis dicatur facere voluntas instrumentum omnia opera hominis, Deus tamen vetius dicatur, qui omnia operatur tribus modis.
Cap. V. Quomodo differant duæ voluntates, quæ sunt affectiones.
Cap. VI. Quod ex duabus voluntatibus, quæ sunt affectiones procedant omnia merita bona vel mala.
Cap. VII. Unde voluntas tam prona sit ad malum, cum non fuerit sic creata, & quid in homine sit honor Dei.
Cap. VIII. Quod voluntas deserta justitia per se nequeat redire ad justitiam.
Cap. IX. Quæ voluntas sit liberum arbitrium.
Cap. X. Definitiones liberi arbitrii diversæ, & earum rationes subjunctæ.

Cap.

Cap. XI. Quod nulla ſubſtantia, vel actio, vel aliqua eſſentia ſit juſta niſi juſtitia; neque injuſta, niſi injuſtitia; & quod nihil punitur vel delectetur niſi voluntas.
Cap. XII. Quid Deus vel homo habeat in bonis vel malis operibus.
Cap. XIII. Quare laudetur rationalis natura de ſua juſtitia.
Cap. XIV. Quod injuſtitia nihil ſit, neque faciat aliquid, licet cauſa ſit quod mala opera fiant.
Cap. XV. Quid ſit malum, & quod ſint duo mala.
Cap. XVI. Quod Deus non puniat hominem pro nihilo.
Cap. XVII. Quod non ſint exorta niſi a bonis, nec eſſe poſſint niſi in bonis, mala.
Cap. XVIII. Definitiones affectionum & auctoritates de eadem re; ad probandum, quod voluntas per ſe non ſit mala; & quod idem motus, non tamen cum eadem forma, ſit virtus & vitium; & quædam de cauſis & perturbationibus animi; & quid valeat confeſſio, & quod virtus non laudatur, niſi vitio ſuo contrario.
Cap XIX. Quod miſericordia vel ira Dei inclineur voluntas hominis ad mala vel bona.
Cap. XX. Quod bonum ſit, non ſola bona eſſe, ſed etiam mala, & quod non ſit contrarium Dei voluntati, etiam quod ſine voluntate Dei agitur.
Cap. XXI. Dinumeratio bonorum, quæ ſunt a Deo.
Cap. XXII. Quomodo Deus per opera ſua cognoſcatur, & quam utilis ſit hæc cognitio.
Cap. XXIII. Quod originale peccatum ſit abſolute peccatum.
Cap. XXIV. Qua ratione infantes ſubjaceant peccato, & malo Adæ, & qua juſtitia Chriſtus inde excuſetur.
Cap XXV. Quare dicatur originale peccatum & quid ſit.
Cap. XXVI. Quomodo infantes concepti mox habere peccatum dicantur, cum tamen peccatum in nulla parte hominis ſit, niſi in rationali voluntate, quam nondum habent.
Cap. XXVII. Quomodo intelligatur homo perdidiſſe liberum arbitrium, cum ſit naturale homini.
Cap. XXVIII. Quomodo amiſerit primus homo libertatem a peccato, & a miſeria, cum nequeant amitti poſtquam habitæ fuerint, & unde ſit ille defectus, ut non faciamus, quæ volumus. Et quod perfectio voluntatis ſufficiat ad omnem bonum.
Cap. XXIX. Quod in tribus libertatibus contineatur imago & ſimilitudo Dei; & quod libertas arbitrii ſemper ſit æqualis, exteræ duæ alibi & alibi inæqualiter habeantur.
Cap. XXX. Quod voluntas a nullo penitus cogatur, niſi forte a ſe ipſa, & ad quid dicatur liberum, id quod dicitur liberum arbitrium.
Cap. XXXI Quod gratia ſtatuat, non evacuet liberum arbitrium: & quod Deus tripliciter operetur ſalutem humanam, & ubi ſit meritum hominis.
Cap. XXXII. Quod nonnulli accipiant veram dilectionem Dei, ſed non accipiant perſeverantiam in ea.
Cap. XXXIII. Quæſtio, ſi primus homo non habuerit perſeverantiam, quomodo ſine vitio fuerit.
Cap. XXXIV. Qualem gratiam primus homo acceperit; &, quia ſunt diverſa adjutoria, & diverſæ libertates voluntatis, & diverſæ poteſtates perſeverantiæ.
Cap. XXXV. Quare nonnulli, qui vere ſunt juſti, non acquirant donum perſeverantiæ.
Cap. XXXVI. Argumentum neceſſarium, quod bona voluntas ſit a gratia Dei; & quod ſine bona voluntate nihil ſalubre a Deo accipimus, vel habemus; & qua ratione bona opera ſint noſtra merita, cum non ſint niſi de munere Dei.
Cap. XXXVII. De concordia liberi arbitrii, & præſcientiæ Dei.
Cap. XXXVIII. De concordia liberi arbitrii, & prædeſtinationis Dei.
Cap. XXXIX. Quæſtio, ſi fides ſit in noſtra poteſtate: quid ſit in noſtra poteſtate eſſe.
Cap. XL. Quæſtio, an poſſit homo in hac vita ſine peccato eſſe; licet, nullum exſtet ejus rei exemplum.

LIBRI II.

Cap. I. Quæritur, quomodo noverimus juſtitiam & beatitudinem, cum nemo ex ſola fide poſſit amare quod ignorat.
Cap. II. Multæ auctoritates ſanctorum Patrum, quod Deus etiam in hac vita videatur.
Cap. III. Differentia inter credere, & videre.
Cap. IV. Definitur quid ſit ſcire; & diligens inquiſitio, utrum Deus modo tantum credatur, an etiam ſciatur.
Cap. V. Quid ſit ſanctus, quos non videmus, diligamus.
Cap. VI. Quod qui diligit fratrem, neceſſe eſt diligat ipſam dilectionem, & ob hoc Deum quia Deus eſt dilectio; & ideo novit & videt Deum, quoniam novit & videt dilectionem.
Cap. VII. Quod ex dilectione, quæ Deus eſt, diligatur Deus & proximus, & quod fides non faciat diligere Deum, tamquam omnino non cognitum & non dilectum, ſed quem cognovimus & dileximus, faciat amplius cognoſcere & diligere,
Cap. VIII. Quod in eo bono quod Deus eſt, videamus nihil eſſe potuiſſe, niſi eſſe debuerit.
Cap. IX. Quod etiam impii videant æternitatem: & regulis veritatis, quæ Deus eſt, multa judicent recte.
Cap. X. Quare non ſimus beati, cum videamus Deum, quod eſt beatitudo.
Cap. XI. Quod omnes ſciant beatitudinem, ſed ubi ſit, non omnes ſciant, & quis ſit beatus.
Cap. XII. Quæ ſit imago Dei in homine, & quod perfectio ejus ſit vita æterna.
Cap. XIII. Quid ſit bonum hominis, & quod illud ſit triplex, & quomodo perdatur verus hominis honor.
Cap. XIV. De ingenio hominis.
Cap. XV. Quod quidam ſtulte ſibi pollicentur majorem beatitudinem, quam ipſe Deus.
Cap. XVI. De verbis ſancti Auguſtini, quibus nonnulli inconſiderate affirmant, juſtos in futuro Dei regno Deum viſuros corporeis oculis.
Cap. XVII. Inducitur S. Auguſtinus ponens & exponens dicta S. Ambroſii de eadem quæſtione.
Cap. XVIII. Argumenta S. Auguſtini contra illos, qui putant Deum videndum corporeis oculis.
Cap. XIX. Contra eos qui dicunt ſententias ſancti Hieronymi & S. Auguſtini, quæ ponuntur de futura Dei viſione probanda, ac-

Cap.XII. De quibus certa ſit mens, & quæ vita ejus culpabilis.
Cap.XIII. Per quid recedat mens a Deo, & quæ ſit vis amoris.
Cap.XIV. Tria eſſe in anima, quæ ſunt unum, mentem, & notitiam, & amorem ſui.
Cap.XV. Quod mens, & notitia, & amor & ſingula in ſe insnent, & omnia in omnibus.
Cap.XVI. De amante, & amato, & amore.
Cap.XVII. Quomodo naſcatur verbum mentis.
Cap.XVIII. Differentia quædam ſpiritualis & carnalis amoris.
Cap.XIX. Quid ſit verbum mentis.
Cap.XX. Quæ fuerit cauſa beatitudinis bonis angelis, & miſeriæ malis; & quomodo videantur privationes; & quod non ſit efficiens cauſa malæ voluntatis; & quod ipſa ſit initium omnis mali; & de caſu diaboli: quod ſit liberum arbitrium, & etiam gratia Dei.
Cap.XXI. Quod notitia ſecundum ſpeciem ſit ſimilis rei & æqualis, cum res cognita neque ſuperior, neque inferior ſit cognoſcente.
Cap.XXII. Cur amor mentis non ſit proles ejus, ſicut notitia ſua.
Cap.XXIII. Quid ad ſe dicantur, & quid ad aliud referantur, memoria, intelligentia, voluntas; & quod æqualia ſint tota ſingula tota, & tota ſingula ſimul omnibus totis.

LIBRI V.

Cap.I. De quærenda imagine Trinitatis, etiam in his quæ anima ex ſenſibus corporis cognoſcit.
Cap.II. De viſibili, & videre, atque viſione.
Cap.III. Quanta violentia ferat, & referat aciem mentis formandam, conjungaque formatam voluntas, & ſimilitudo exterioris interiorisque viſionis.
Cap.IV. Quæ ſint innoxiæ cogitationes, & quod trinitas exterioris hominis non ſit imago Dei, licet aliquatenus ſimilia ei ſit, & quod voluntas nec parens, nec proles ſit viſionis.
Cap.V. De fine voluntatis.
Cap.VI. De trinitate, quæ ſit, cum ex memoria formatur acies animi.
Cap.VII. De multiplicatione trinitatis, quæ ex recordatione gignitur.
Cap.VIII. Quod voluntas quaſi parentem cum prole ter copulet, & quod ſint duæ viſiones, & duæ trinitates, a ſpecie corporis uſque ad cogitationem.
Cap.IX. Unde fiat quod falſa cogitemus, licet non cogitemus, niſi quod meminimus; neque memineramus niſi quod ſentimus, neque ſentiamus niſi vera, & quæ ſunt.
Cap.X. Quod ad memoriam menſura, ad viſionem numerus, & ad voluntatem pondus pertinere videatur.
Cap.XI. Quid nobis ſit & pecoribus, quid etiam proprium.
Cap.XII. Quod in eo ſolo, quod ad contemplationem, ſit trinitas & imago Dei; in eo quod temporalia reſpicit, ſola trinitas, & quod in corporalibus maſculi & feminæ figuretur communis naturæ mentis diſtinctio.
Cap.XIII. Quod ab immoderato progreſſu in exteriora, mens prolabatur ab æternorum contemplatione.
Cap.XIV. Quam pernicioſe relicto communi bono privata quærantur.
Cap.XV. Quod animus ſe, ac corpus ſuum ſemper diligat, & quis ordo dilectionis, & quod boni ſunt amandi, mali miſerandi, & quomodo Deus diligat nos.
Cap.XVI. Quam ſit comparabilis primorum hominum prævaricationi mens, quæ ad amorem temporalium ſenſu trahitur corporeo.
Cap.XVII. Quare noluerit S. Auguſtinus ſequi ſententiam eorum, qui mentem pro viro, ſenſum corporis pro femina acceperunt.
Cap.XVIII. Quod ſapientia non ſinat ſcientiam inflari, & quomodo peccet homo ante ſapientiam, & quomodo poſt; & alia quædam de ſapientia.
Cap.XIX. Oſtenſio ſapientiæ & ſcientiæ per ſcripturæ teſtimonium.
Cap.XX. Quis vivat ſecundum trinitatem interioris hominis.
Cap.XXI. Quod anima, etiam deformis & miſera, Dei imaginem non amittit.
Cap. XXII An etiam parvulorum mentes noſſe ſe poſſint.
Cap.XXIII. Quod mens, niſi cogitando, nequeat ſe conſpicere.
Cap.XXIV. Quod aliud ſit noſſe, aliud cogitare.
Cap.XXV. De principali mentis, ubi intuenda eſt imago ſummæ Trinitatis.
Cap.XXVI. Quod memoria temporalium prior ſit viſione eorum, & utriuſque conjunctio voluntate, quod non eſt in mente.
Cap.XXVII. Quare trinitas mentis ſit imago Dei: & quod omnes homines Deum noſcant naturaliter.
Cap. XXVIII. Quod mens, quæ ſe odiſſe dicitur, ſemper ſui meminit, ſemper ſe intelligit, ac diligit.
Cap.XXIX. Quod trinitas hominis, id eſt mens, & notitia, & dilectio ſui, differant a Trinitate, quæ eſt Deus.
Cap.XXX. Quod cogitetio ſit locutio ac viſio cordis; & quod hoc verbum naſcatur ex illa ſcientia, quam in memoria tenemus.
Cap.XXXI. Comparatio noſtri verbi, cum Verbo Dei.
Cap.XXXII. Quod noſtrum verbum diſtet a perfecta ſimilitudine Dei Verbi, licet tamen ei ſimile ſit.
Cap.XXXIII. De æqualitate Patris & Filii.
Cap.XXXIV. Quædam diſſimilitudo inter noſtrum verbum, & Dei.
Cap.XXXV. Quare non dicatur cogitatio Dei, licet dicatur Verbum Dei.
Cap.XXXVI. Quod Spiritus-ſanctus proprie dicatur caritas Dei, licet univerſaliter ſit caritas Pater, & Filius, & Spiritus-ſanctus.
Cap.XXXVII. Quod tota Trinitas operetur etiam quod ſingulis perſonis attribuitur.
Cap.XXXVIII. Quod magnum ſit illud, quo participari poteſt ſumma natura.
Cap.XXXIX. Quod ſicut Verbum Dei comparatur verbo noſtro: ſic Spiritus-ſanctus voluntati noſtræ.
Cap.XL. Quod tria illa quæ ſunt imago Dei, id eſt memoria, intellectus, & amor, unius perſonæ ſint, nec ipſa ſit illa tria; Pater autem & Filius & Spiritus-ſanctus, licet unus Deus, tres tamen perſonæ ſint.
Cap.XLI. Quod Trinitas Dei non ſit in uno Deo, ſed unus Deus: & quod non ſicut unus homo habens illa tria eſt una perſona,

ita

ita ſit illa Trinitas, ſed ſint tres perſonæ,
Cap. XLII. Quod qui vident mentem ſuam, nec eam vident eſſe imaginem Dei, videant quippe ſpeculum, ſed non per ſpeculum videant Deum.
Cap. XLIII. Quare Spiritus-ſanctus non dicatur natus, ſed procedens.
Cap. XLIV. Quod Spiritu-ſancto non ſit unctus Chriſtus, quando baptizatus eſt.
Cap. XLV. Comparatio noſtri verbi & voluntatis ad Filium & Spiritum-ſanctum.
Cap. XLVI. de excelleotia liberi arbitrii, & de ſimplici bono.
Cap. XLVII. Notantur ii, qui Deum quærunt to exterioribus, cum ſit ipſe omoibus interior.

LIBRI VI.

Cap. I. Quod quæcumque prædicantur de Deo ſubſtantialiter, de ſingulis perſonis & de omnibus dicantur ſingulariter.
Cap. II. Quod Deus ſit Trinitas, noo triplex.
Cap. III. Quod omnes tres perſonæ non ſit aliquid maius, quam una ſola.
Cap. IV Quod Deus ideo ſit unus, quia eſt indifferens, & quot modis idem dicatur, vel diverſom.
Cap. V. Quod Deus nulli ſit ſubjectum, quia eſt ſine materia & forma; & quod nulla forma ſubjecta ſit accidentibus, ſed materia ejus.
Cap. VI. Quod decem prædicamenta non ita in Deo ſicut in cæteris intelligenda ſint; & quod ſubſtantia, & qualitas, ac quantitas idem ſint in Deo.
Cap. VII. Quod præter hæc tria nullum prædicamentum dicatur de aliqua re ſecundum ipſam.
Cap. VIII. Quod prædicationes aliæ ſignificent rem ipſam, aliæ circumſtantias rei.
Cap. IX Quod relativa præ omnibus non prædicentur ſubſtantialiter.
Cap. X. Collectio per quam ſoluta eſt quæſtio; & unde ſit unitas, & unde Trinitas, & quod relatio non ſemper fiat ad differeos.
Cap. XI. Affirmatio unitatis & pluralitatis teſtimonio ſcripturæ.
Cap. XII. Quæ nomina ſingulis perſoois ſiot propria.
Cap. XIII. Quod Spiritus-ſanctus ſemper fuerit, & ſit Dei donum: ſicut Dei Verbum ſemper fuit, & eſt Filius Dei.
Cap. XIV. Quod omnia quæ ſunt propria nomina relative, dicantur vel ad ſe invicem, vel ad creaturam.
Cap. XV. Quod quamvis aliquid dicatur Deus ex tempore, & non ſecundum ſubſtantiam, nihil tamen dicatur ſecundum accidens.
Cap. XVI. Solutio objectionis Arrianorum, & quod præpoſitiones non ſemper idem ſignificent, cum præponuntur; & quod omne quod participat nomine, debeat quoque re participare.
Cap. XVII. Quod omnis res relativa ſit aliud aliquid, unde ſubſiſtit, excepta relatione.
Cap. XVIII. Quod ſit Pater per ſe ſapientia, ſicut Filius, quamvis Chriſtus ſit ſapientia Patris.
Cap. XIX. De ſimplicitate Dei, & multiplicitate creaturæ, & de nomine Dei & laude ejus.
Cap. XX. Quare Chriſtus dicatur ſapientia Patris, & Spiritus-ſanctus caritas amborum.
Cap. XXI. Auctoritates Patrum, de unitate & diverſitate perſonarum & ineuarrabili generatione Verbi Dei.
Cap. XXII. De origine perſonæ.
Cap. XXIII. De diverſitate eſſentiæ, ſubſiſtentiæ, ſubſtantiæ perſonæ.
Cap. XXIV. Quid ſit perſona; & quod aliter in Deo, aliter in cæteris rebus accipiatus perſona.
Cap. XXV. Quod Deo idem ſit eſſe, & perſonam eſſe; & quod non dicatur de eo relative; & quod ideo repertum ſit hoc nomen, ut reſpoodeatur, quando quæritur, quid tres ſint, cum Pater, & Filius & Spiritus-ſanctus vere tres dicantur.
Cap. XXVI. Quod Deus non proprie dicatur ſubſtantia, & quod commodius dicitur tres perſonæ, quam tres ſubſtantiæ.
Cap. XXVII. Quod perſona in Deo non ſignificet genus, vel ſpeciem, vel individuum.
Cap. XXVIII. Quod perſona non proprie dicatur de Deo, ſed per ſimilitudioem, & quod nullum nomen proprie dicatur de Deo.
Cap. XXIX. Reſponſio ad oppoſitionem quorumdam, & quid ſignificet in Deo perſona.
Cap. XXX. Quomodo intelligat S. Auguſtinus verba S. Hilarii.
Cap. XXXI. Quod non debeat dici, Deus gignit ſe; & multa de unitate & trinitate Dei.
Cap. XXXII. Quod Deus ubique ſit.
Cap. XXXIII. Quod Deus ubique ſit totus.
Cap. XXXIV. Quod Deus obique totus in ſe ipſo ſit.
Cap. XXXV. Quod Deum quidam cognoſcant, & non habeant; quidam vero habeant, nec cognoſcant.
Cap. XXXVI. Quare Deus dicatur incircumſcriptus; & quod Deus ubique ſit præſens duobus modis.
Cap. XXXVII. Quod Deus nec tempore, nec loco motus moveat ſpiritum per tempus, corpus vero per tempus & locum.
Cap. XXXVIII. Quod Deus in ſanctis Angelis, tamquam in ſede ſua præſidens inde ſe diffundat per cuncta ordinatiſſimo moto creaturæ; & comparatio, quomodo Dei voluntas ſit prima cauſa omnium quæ fiunt.
Cap. XXXIX. Quod voluntas Dei quinque modis accipiatur, & omnia poſita ſint in voluntate Dei.
Cap. XL. Quod Deus operatur naturalia & mirabilia.
Cap. XLI. Quomodo magi qoi fecerunt ranas & ſerpentes, non fuerant tamen creatores eorum.
Cap. XLII. Unde poſſent tam celeriter facere ranas & ſerpentes, & de apparitione Dei per aſſumptam creaturam.
Cap. XLIII. Quod Deus omnia penetret, & operetur ubique, & præſens ſit obique, & nemo poſſit obeſſe, vel prodeſſe cuiquam, niſi ipſo dante poteſtatem, & ideo noo fugiendum ſit a Deo, niſi ad Deum, nec timendus ſit, niſi Deus.
Cap. XLIV. De patientia & ſpe in Deum, & de laude Dei.

LIBRI VII.

Cap. I. Quod fide temporalium purgandi ſimus ad contemplationem æternorum.
Cap. II. Quod Chriſtus ex duabus & in duabus naturis exiſtat, & quomodo beatiſſima Virgo Maria vere dicatur conjux Joſeph, & ipſe maritus ejus; & quid ſit coojonium, & quare ſit inſtitutum. Cap.

Cap. III. Quod Filius Dei toti homini ſit conjunctus per ſpiritum animam, & per animam corpus ſuſcipiens, & contra multas hæreſes de Chriſto.
Cap. IV. Quod ſtulte quærant nonnulli rationem, quomodo Deus commixtus ſit homini.
Cap. V. Quod Verbum Dei incarnatum non dereliquerit rerum gubernationem.
Cap. VI. Quare Chriſtus unus idemque ſit Deus & homo; & quare ſit de Adam genere, & de femina & virgine natus.
Cap. VII. Quare potius Filius, quam Pater vel Spiritus-ſanctus deberet homini perſonaliter unirì.
Cap. VIII. Quomodo Filius Virginis eſſumi potuit ſine peccato de humani generis maſſa peccato fermentata.
Cap. IX. Quomodo adſtringantur infantes peccato Adæ, cum unuſquiſque onus ſuum portet.
Cap. X. Quod nullius patris peccatum præter Adam deſcendat ad infantes.
Cap. XI. In quo noceant peccata parentum animabus filiorum.
Cap. XII. Quod juſte damnentur infantes pro originali peccato.
Cap. XIII. Quomodo impotentia habendi juſtitiam excuſet infantes poſt baptiſma.
Cap. XIV. Quod Chriſtus non intendebat fallere diabolum, ſed hominem ſalvare eo ordine, quo ſalvari potuit, ac debuit.
Cap. XV. Rationes, quare homo non potuit ſatisfacere pro peccato.
Cap. XVI. Quare non debeat Deus dimittere peccatum ſine ſatisfactione.
Cap XVII. Quod vita Chriſti ſuperet omne quod non eſt Deus, & omne debitum.
Cap. XVIII. Quo ratione & illi ſalventur per Chriſtum qui eum occiderunt.
Cap. XIX. Quod humana natura in Chriſto nil paſſa ſit contra voluntatem; & quod nemo ſalvetur, niſi per fidem Chriſti.
Cap. XX. Quam neceſſaria ſit ſcientia & humilitas.
Cap. XXI. De Oratione.
Cap. XXII. Exhortatio ad orandum per exemplum & inſtitutionem Chriſti.
Cap. XXIII. A quanto malo liberati ſumus per Chriſtum, & quantum illi debeamus.
Cap. XXIV. Commendatio totius operis; & de ratione dandi, & accipiendi.

Incipit opuſculum Frowini abbatis ſo Monte-Angelorum, de Laude liberi arbitrii.

I. CAPITULUM.

LIberum igitur urbitrium eſt rationalis voluntas, &c.

XXX.

Anſerici archiepiſcopi Veſuntionenſis charta, qua Favermacenſis abbatia Caſa-Dei ſubjicitur.

Ad lib. 75. n. 164.

ANſericus Dei gratia Biſuntinus archiepiſcopus venerabili Stephano Caſæ-Dei abbati fratribuſque ibidem Deo famulantibus ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum. Ex commiſſa nobis paſtorali ſollicitudine oportet nos ad eccleſiarum pacem & ad religionis incrementum pervigili cura providere: quapropter illam nobilem Faverniacenſem eccleſiam, quæ antiquis temporibus religione ſanctimonialium floruerat, viſitavimus, ut ejus deſolationi aliquod ſuffragium præberemus. Convocatis itaque ibidem ejuſdem loci advocatis, videlicet Raynaldo conſule, Widone de Junci-villa, & Henrico fratre ejus, Theobaldo de Rubro-monte, Humberto de Fuſſiaco, & Ludovico fratre ejus, ab omni religionis cultu alienam, & ab incolis ſuis præ multimodis perturbatione deſertam reperimus. Noſtra igitur ſollicitudine & illuſtrium virorum ammoniione diſſenſio, quæ præfatum locum exterminaverat, Deo auctore pacificata eſt; pro religione vero præfati loci reformanda, prædicti advocati conſuetudines, quas in villa Faverniacenſi, & infra terminos parochiæ ejus ſive juſtas ſive injuſtas habebant, in manu Raynaldi comitis omnino depoſuerunt & gurpiverunt, & ſe nunquam ulterius repetituros ejuraverunt: illas vero conſuetudines, quas in villis Faverniaen appendentibus habere videbantur, ſimiliter in manu ejuſdem conſulis gurpiverunt, & præter debitas ajuraverunt; illas vero eaſdem Richardus de Monte-Falconis præter debitas in villis Faverniacenſi eccleſiæ appendentibus in manu noſtra depoſuit & gurpivit. Comes autem Raynaldus conſuetudines a prædictis advocatis in ſua manu depoſitas in noſtra manu donavit; & nos Deo & beatæ Mariæ ſuper altare obtulimus. Hoc itaque per Dei miſericordiam expleto, tanctimonieles clerus & populus, caſati, advocati pari voce & conſenſu acclamaverunt, ut eccleſiæ Caſæ-Dei Faverniacenſis ita uniretur eccleſia, ut de capitulo Caſæ-Dei perpetuis temporibus abbas aſſumatur, a quo ſecundum ordinem & conſuetudinem eccleſiæ Caſæ-Dei Faverniacenſis regatur eccleſia. Nos igitur præfatæ plebis voluntatibus inclinati, eccleſiæ Caſæ-Dei Feverniacenſem eccleſiam cum ſuis appendiciis, ſelva pontificali jure & miniſtrorum ejus, regendam concedimus, & abbatis correctionem abbati Caſæ Dei ſuiſque ſucceſſoribus, ſi in ordine ſuo peccaverit, ſore ſtabilimus. ſi vero culpa tam gravis exſtiterit, ut abbas dignus ſit depoſitione, nobis prius oſtenſa culpa vel archiepiſcopis nobis ſuccedentibus, ſi rebellis extiterit & emendare noluerit, poteſtatem deponendi eum prædicto abbati concedimus. Ut autem præſens pagina immobilis perſeverat, ſigilli noſtri impreſſione inſignivimus; & ne quis eam ulterius infringere attentet, ſub anathematis vinculo interdicimus. Hujus rei teſtes ſunt Willelmus de Arguel, Wido de Merlimeco archidiaconus, Petrus de Trevadecanus S. Stephani, Hugo Faverniacenſis archidiaconus, Wolbertus archidiaconus, Hugo de Dola, Hugo Luxovienſis abbas, Wido abbas de Caro-loco, Lambertus abbas de Glara-fontana, abbas de Morimonte, Warinus capellanus, Raynaldus comes, Fridericus comes de Fontiniaco, Wido de Junci-villa, & Henricus frater ejus, Tibaldus de Rubro-monte, Humbertus de Juſſiaco, & Ludovicus frater ejus. Data Biſuntii laude capituli S. Johannis anno ab incarnat. Domini noſtri Jeſu Chriſti MCXXXII. indictione XII. XV. kalendas Octobris.

Char-

XXXI.

Charta Odonis abbatis S. Remigii, de fundatione Carthuſiæ Montis-Dei, in diœceſi Remenſi.

Ad lib. 76. n. 47. *Ex autographo.*

UNiverſorum Domino, qui eſt ſumma ſanctitas, famulantibus & in ſacro religionis propoſito perſeverantibus, maxime his qui abjectis ſecularium negotiorum ſarcinis, jam præguſtant in tranquillitate vitæ quam ſuavis eſt Dominus, nos benignos eſſe convenit; & non ſolum eorum neceſſitatibus aliquod levamen impendere, verum etiam ſi quid eis devotio fidelium contulerit, ut illæſum ad ipſorum uſus permaneat, ſollicite curare. Ideirco memoriæ cunctorum, tam præſentium, quam futurorum, ſixum eſſe volumus, quod ego Odo humilis miniſter eccleſiæ beati Remigii, totumque capitulum ejuſdem monaſterii, communicato mecum labore, prompta voluntate & pia devotione benignum præbentes aſſenſum, cœnobium in quo uſus & ſacras conſuetudines Carthuſiani honeſtis moribus fratres teneant & cuſtodiant, in fundo eccleſiæ noſtræ, videlicet in loco qui nunc Mons-Dei nuncupatur, nam antiquitus vocabatur Mons-Boſonis, in honore beatæ virginis Mariæ & ſancti Johannis-baptiſtæ conſtruximus. Hoc totum factum eſt conſilio domni Hugonis Gratianopolitani epiſcopi, necnon & aſſenſu reverendi Guigonis, Carthuſienſium pauperum prioris, qui & primos ſacræ hujus inſtitutionis magiſtros ad nos miſit, & locus ille ut Mons-Dei vocaretur, præcepit & ſtatuit. Venerabilis etiam Raynaldus, ſecundus Remorum archiepiſcopus, in hoc opere ſtrenuus cooperator extitit, & ejus voluntate & conſilio evocatio Carthuſientium fratrum facta eſt, & conſtitutio loci.

In hoc ſiquidem monte fratribus ibidem in ordine Carthuſienſi Deo militantibus, & ſecundum ſacras ipſius ordinis inſtitutiones, a ſanctis eorum prædeceſſoribus datas, degentibus, prædictum cœnobium, & quidquid eccleſia noſtra in procincta ejuſdem cœnobii infra ſubſcriptos terminos poſſidebat, communi totius capituli noſtri aſſenſu gratanter, & ab omni cenſu & exactione liberum dedimus. Conceſſimus etiam ut terras, quas ruſtici infra eoſdem terminos poſſidebant, ſi dono vel pretio prædicti fratres acquirere poterint, libere & abſque ullo cenſu in perpetuum habeant. Similiter de omnibus, quæ ibi Richardus Moſomenſis abbas cum ſuis fratribus, & domnus Urſio S. Dionyſii abbas & ejus congregatio habebant, liberam donationem, & ab omni querela abſolutam prompta devotione obtulerunt & dederunt. Willelmus etiam Sethona, & Nicolaus de Burgo, & Guido de Altreio, quidquid ibi tenebant, & quod uſibus pauperum Chriſti otile ac neceſſarium viſum eſt, pro remedio animarum ſuarum pari libertate dederunt.

Hi ſunt termini, quibus prædicta loca limitantur: ab orientali plaga verſus meridiem, ab Aſia uſque ad rivulum qui defluit in Amoſias, ab Amoſia uſque ad viam regiam, a via regia ſicute tendit uſque in Foreſt, de Foreſt per verticem Montis-Rouel ſicut vergit uſque in Chermel, de Chermel uſque Buten rivulum, a Buten ſicut deſcit uſque in Barum fluvium. Item ab Aſia verſus ſeptentrionalem plagam uſque ad rivulum qui dicitur Altrepa, ſicut idem rivulus defluit in Barum. Ut autem hæc munificentia noſtra in perpetuum vires obtineat, & inconvulſa illibataque in omne conſervetur tempus, & permaneat auctoritate privilegii domni Innocentii papæ II. muniri fecimus. Sed & nos ſigilli beati Remigii impreſſione, & honorabilium annotatione perſonarum ac teſtium roboramus & confirmamus; & quicumque hanc infringere tentaverit, anathematis ſententia percutimus. Signum Gaufridi Catalaunenſis epiſcopi. Sign. Alviſi Atrebatenſis epiſcopi. Sign. Odonis abbatis S. Remigii. Sign. Ingulranni Altuvillarenſis abbatis. Sign. Richardi Moſomenſis abbatis. Sign. Hellini abbatis S. Theodorici. Sign. Joannni abbatis S. Nicaſii. Sign. Albrici S. Baſoli abbatis. Sign. Urſonis abbatis S. Dionyſii. Sign. Fulgonia abbatis Sparnacenſis. Sign. Willelmi abbatis de Mauri monte. Sign. Albrici & Hugonis archidiaconorum. Sig. Leonis decani. Sign. Gervaſii cantoris. Sign. Henrici, Gregorii, Rogeri presbyterorum. Sig. Boſonis, Rainerii, Bernardi diaconorum. Teſtes etiam hujus rei ſunt Joſcelinus tunc prior, Hugo ſubprior, Rainaldus præpoſitus, Sigibertus, Macharius, Hugo capellanus, Gaorerus Altreienſis, Arnulfus præpoſitus, Chriſtianus cantor, Haydericus cellerarius, Otho, Gervaſius, Benedictus Lambertus, item Lambertus, Balduinus, ſed & omnis conventus. Teſtes etiam hujus decreti & inſtitutionis ſunt de clericis, Drogo decanus S. Timothei, Lethardus, Tomas, Conſtantius Nicolaus. De militibus, Petrus & frater ejus Thomas. De laicis, Tomas villicus Simon decanus. Walterus, Lambertus, Guido Scabini. & multi alii. Actum Remis anno incarnati Verbi MCXXXVII. indictione XIII. regnante Ludovico Francorum rege anno XXX. archiepiſcopatus autem domni Rainaldi anno XII. ordinationis vero noſtræ anno octavo-decimo.

XXXII.

Goſſeni ſeu Joſſeni Sueſſionenſis charta pro monaſterio Silvæ-majoris de altari Terniaci.

Ad lib. 76. n. 54. *Ex archivo Silvæ-majoris.*

IN nomine Patris & Filii, & Spiritus-ſancti. G. Dei patientia Sueſſorum vocatus epiſcopus, P. ejuſdem gratia venerabili abbati monaſterii de Silva-majori, omnibuſque ſucceſſoribus ejus canonice ſubſtituendis in perpetuum. Cathedra, cui Deo auctore præſidemus, plus ſollicitudinis gerit, quam quietis, plus laboris ſecum trahit quam tranquillitatis; quod enim bonus paſtor ſibi commiſſarum ovium vexationibus opponere ſe debeat, eſrumque injuriis ſui ipſius interpoſitione refellere, divinum eſt præculum; bonus enim paſtor Chriſtus & animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis. Ea propter, frater in Chriſto cariſſime, injurioſæ vexationi, qua Raynaudus comes Sueſſionenſis monaſterio S. Pauli, quod juris eſt abbatiæ, ſuper altare de Terni faciebat, quoliter reſtiterimus, atque demum quomodo ad pacem revocaverimus, præſentibus notum fieri volumus & futuris. Sicut enim ex charta bullata prædeceſſoris noſtri bonæ memoriæ Liſardi epiſcopi comperimus, altare de Terni cum ſibi pertinentibus a domno Hugone IV. prædeceſ-

deceſſore noſtro monaſterio S. Pauli collatum eſt, cujus rei actio in eadem charta hiis verbis continetur. Noverit tam futurorum quam præſentium prudentia, eccleſiæ B. Pauli, quæ pertinet ad eccleſiam S. Mariæ Silvæ-majoris, datum eſſe altare de Terni a domno Hugone epiſcopo prædeceſſore meo, interveniente Raynaudo Teſcionis filio, qui idem altare ab Ingelranno Coſciacenſi in beneficio poſſederat, adnitente quoque & concedente eodem Ingelranno, ut illius altaria conceſſio per manum epiſcopi præfati Hugonis, de cujus beneficio deſcenderat, prædicto loco fieret, & facta eſt, & ſicut illud altare cum capella Novæ-villæ & appenditiis ſuis, ab illa B. Pauli eccleſia multo tempore poſſeſſum eſt. Poſtea vero cum prædictus Raynaudus Jeroſolymam adiens illa in terra inter Domini bellatores occubuiſſet, eſſetque ejus mortu eccleſia S. Pauli benefactore & defenſore ſuo deſtituta, Johannes Sueſſionenſis comes altare illud de Terni monachis S. Pauli violenter abſtulit, ſuiſque uſibus mancipavit. Sed ejus violentam ablationem Guido caſtellanus prædicti Raynaudi nepos & heres moleſte tulit, & patrui ſui viri clariſſimi eleemoſynam & donum mutari vel minui ferre non potuit. Frequenter igitur comitem illum per amicos & neceſſarios convenit, & hoc modo concordiam hujus rei obtinuit, ut comes prædictus Johannes in vita ſua tantum, altare illud haberet, poſt mortem vero ejus abſque mora & contradictione aliqua ad monachos S. Pauli, quibus ſe illud injuſte abſtuliſſe recognoſcebat, liberum & quietum rediret.

Contigit non multo poſt eumdem comitem morte deficere, poſt cujus mortem, antequam corpus ejus ſepulturæ daretur, uxor illius comitis & filius ejus Raynaudus in manus meas flentes reddiderunt, & S. Paulo per me reſtitui petierunt, & peccatum, quod pater inferendo contraxerat, indulgeri eum multis ſuſpiriis deprecati ſunt; cui redditioni & reſtitutioni multi ex clericali & laicali ordine interfuerunt. Hæc de charta domni Liſiardi prædeceſſoris noſtri ob rei geſtæ notitiam tranſtulimus.

Poſtquam vero Raynaudus comes Johannes comitis filius in militem aptatus eſt malorum inſtinctu idem altare ſaiſivit, atque in proprios uſus redegit, quamvis monachi S. Pauli idem altare poſt mortem Johannis comitis multis annis quiete tenuiſſent; quem cum ad rationem miſiſſemus, & ipſe juſtitiam ſubterfugeres, per duos annos fere eum extra eccleſiam fecimus. Denique cum nullam a nobis inde relaxationem habere potuiſſet, niſi juſtitiam noſtram ſubiens, altare cum univerſis redditibus monaſterio S. Pauli per manum noſtram reddidit, eo ſcilicet pacto, ut nec ipſe, nec aliquis ſucceſſorum, aliquo ingenio vel quamvis monachorum laceſſitus injuria, in ſupradictum altare vel redditus ejus manum mitteret.

Ilgerius vero S. Pauli prior promiſit ſe daturum ſingulis annis comiti Raynaudo, quoad viveret, illi inquam tantum, & nulli omnimodis heredum ſuorum, tres modios avenæ ad comulatam menſuram, & ſeptem annonæ mediatæ, id eſt quæ non eſſet minus quam media de frumento, undecumque vellet prior, non de redditibus altaris de Terni, ne forſitaſſe ipſum aleate comiti aliquando cenſuale videretur.

Denique ut monaſterium S. Pauli adverſus moleſtias & vexationes comitis ſive heredum ejus firmius in poſterum muniretur, ſollemni die natalis Domini, cum verbum facturi ad populum, poſt evangelium in pulpitum aſcendiſſemus, rei actionem præſente comite, clero & populo, qui ibi multus convenerat, expoſuimus. Comes vero omnia recognovit & conceſſit, & in præſentia totius eccleſiæ, altare de Teeni monaſterio S. Pauli quietum clamavit, adeo ut nec ipſe nec heredes ejus in univerſis redditibus ad ipſum altare pertinentibus amplius manum mittant, vel ſibi aliquid inde uſurpent. Matildis quoque comitiſſa ejuſdem Raynaudi comitis uxor, quantum ad ipſum pertinebat, altare ipſum cum pertinentiis ſuis refutavit, & refutationem ſui mariti conceſſit & laudavit. Nos vero ſicut inducti eramus ad miſſæ celebrationem, in oculis totius eccleſiæ excommunicavimus & anathematis ſententiam promulgavimus tam in comitem quam in comitiſſam ſive in quamlibet eccleſiaſticam ſæcularemve perſonam, quæ prædictum altare ſive redditus ejus ſibi uſurparet, aut ab eccleſia S. Pauli alienaret, niſi ſecundo, tertiove commonita infra XV. dies ablata reſtitueret & emendaret. Et ut hujus actionis memorialis charta inviolatum robur obtineat, ſigillo noſtro muniri eam præcepimus.

Datum eſt hoc anno incarnationis dominicæ MCXXXIV. epiſcopatus autem noſtri IX. regnante in Francia Ludovico patre, & Ludovico filio inundo in regem anno XV. ſicut denotavimus. Factum eſt hoc in oculis eccleſiæ, placuit tamen paucos de multis teſtes apponere.

Actioni comitis hi interfuerunt. Arnulfus præpoſitus, Rourdus decanus, Nivelo archidiaconus, Adelardus archidiaconus Tetbaldus archidiaconus, Ebalus archidiaconus Johannes ſacerdos, Galterus ſacerdos, Theobaldus ſacerdos, Gaufridus diaconus, Ingelbertus diaconus, Yvo diaconus, Ingenulfus ſubdiaconus, Rorigo ſubdiaconus, Arduinus cancellarius, Guillebertus de Firmitate miles, Giraldus de Caſtello miles, Germundus de Caſtello miles, Robertus de Foro M. Hugo de Vereriforo M. Wido de S. Medardo M. Petrus filius Walterii M. Ingelrannus Manſare, Dietus de Valle Balmerio, Theodericus de Novo-vico, Arnaldus de Cathena.

Conceſſioni comitiſſæ hi interfuerunt, Ebaldus archidiaconus, Petrus filius Guerinni miles, Robertus de Foro.

XXXIII.

Synodus Montiſpeſſulani, in qua eccleſiæ de Beciano S. Tyberio adjudicatur.

HUgo Dei gratia Rotomagenſis archiepiſcopus, ſedis apoſtolicæ legatus, dilecto filio Ademaro abbati S. Tyberii ejuſque ſucceſſoribus in perpetuum. Religioſis & Deo ſervientibus providere, eorumque poſſeſſiones & jura eccleſiaſtica conſervare omnibus qui in regimine poſiti ſunt, ſanctorum patrum mandat auctoritas; ea propter cauſam illam ſuper eccleſia de Beciano multo tempore ventilatam, auctoritate apoſtolica ſuſcepimus terminandam. AJ lib. 56. n. 63. *Ex archivo S. Tyberii.*

Confidentibus itaque nobiſcum apud Montem-peſſulanum venerabilibus archiepiſcopis B. * Arelatenſi, & A. * Narbonenſi ſedis apoſto- * *Bernardo* * *Arnaldo de Leveza.*

stolicæ legatis, & episcopis K. * Agathensi, & G. * Aurasicensi & P. . . abbate S. Ægidii & aliis quamplurimis religiosis personis, tu ad diem in supradicto loco tibi auctoritate apostolica præfinitum paratus ad justitiam stare nos venisti; abbas vero Casæ-Dei qui ad eumdem diem & eumdem locum auctoritate apostolica a nobis vocatus fuerat, nec ipse venit, nec pro se responsales misit, nec aliquam excusationem canonicam sibi prætendit. Eo itaque sic deficiente, nos præcepto domini nostri papæ Innocentii justitiam exsequentes, quæsivimus ab ecclesia Agathensi, in cujus parochia sita est ecclesia de Beciano, ut coram Deo & nobis omnibus ibidem consistentibus veraciter protestarentur, ad quod jure canonico vel tuum vel Casæ-Dei monasterium pertineret præfata ista ecclesia de Beciano. Illi siquidem quia vere, prout ab antecessoribus acceperant, ad jus & possessionem S. Tyberii, cui monasterio Deo auctore præsides, pertinere responderunt. Ad hæc tu, Ademare abbas, protulisti instrumentum donationis factæ de ecclesia de Beciano ecclesiæ S. Tyberii & prædecessori tuo Deodato, quod instrumentum a Berengario bonæ memoriæ Agathensi episcopo factum, & annis dominicæ incarnationis & testibus idoneis roboratum existit. Consequenter & tu produxisti quatuor testes viros antiquos, asserentes se vidisse, quia ecclesia S. Tyberii possedit quiete per multos annos ecclesiam de Beciano, antequam monachi de Casa-Dei intrassent in eam. Tunc illi canonice examinati, juraverunt super evangelia Dei hoc se vidisse & hoc verum esse. Prodierunt & alii quatuor testes, qui dixerunt se interfuisse placito illi quod habitum est apud Corbianum inter monachos S. Tyberii & monachos Casæ-Dei in præsentia Aldeberti Agathensis episcopi, præsentibus A. Narbonensi archiepiscopo & L. Nemausensi episcopo, dicentes se vidisse & audisse quosdam testes idoneos ibidem juratos, quod Bernardus Agathensis episcopus, qui induxerat monachos Casæ Dei in ecclesiam de Beciano, tum accepisset testimonia personarum authenticarum ecclesiæ suæ super donatione facta a Berengario antecessore sui Deodato abbati & monasterio S. Tyberii de ecclesia de Beciano, ipse idem Bernardus earum Bertrando Narbonensi archiepiscopo in placito de eadem causa habito apud Cabrila, præsentibus monachis Casæ-Dei & S. Tyberii factum correxit, & adjudicavit reddi ecclesiam de Beciano monachis S. Tyberii; quod prædicti Aldebertus Agathensis, & A. Narbonensis & L. Nemausensis audientes, sententiam restitutionis ipsius ratam esse & tenendam judicaverunt: & sicut præfati quatuor testes hoc se vidisse & audivisse protestati sunt, ita nobis præsentibus examinati, super evangelium Dei juraverant, hoc ipsum A. Narbonensis archiepiscopus, & Ermengaldus Agathensis archidiaconus, & R. sacrista, & magister Dulcianus qui interfuit præsato placito de Corbiano, coram nobis se vidisse & audisse viva voce protestati sunt hi omnes qui hoc testimonium nobis perhibuerunt, eamdem de præfata restitutione sententiam attestati sunt fuisse confirmatam apud Lupianum a supra nominato A. Agatensi, & A. Narbonensi, & P. Lutevensi, & R. Magalonensi episcopis, & R. tunc archidiacono, nunc episcopo Agatensi, præsentibus abbatibus de Casa-Dei, & S. Tyberii. His omnibus de causis & insuper admonitione & præcepto Guidonis diaconi cardinalis & apostolicæ sedis legati, præfatus R. Agathensis se & ecclesiam S. Tyberii de Ecclesia de Beciano revestivit. Hanc revestitionem eodem R. Agatensi episcopo attestante sic factam, nos & nobiscum sic assidentes supra-nominati archiepiscopi & apostolicæ sedis legati episcopi & quamplures authentici & religiosi viri approbamus, & approbatam vice apostolica, quam super hoc negotio gerimus, confirmamus, & pro canonica donatione a Berengario Agatensi episcopo facta, & legitima possessione subsecuta tibi tuisque successoribus & monasterio S. Tyberii cui præsides, præfatam ecclesiam de Beciano cum decimis & omnibus pro ea pertinentibus, omni deinceps quæstione sopita, perpetuo possidendam adjudicamus. Actum est hoc anno Verbi incarnati MCXXXIV. apud Montempessulanum universali papa Innocentio, rege Francorum Ludovico. † Ego Hugo Rotomagensis archiepiscopus & apostolicæ sedis legatus.

* Raimundo.
* Guillelmo Ll.

Hugonis archiepiscopi Rotomagensis & apostolica sedis legati epistola ad Innocentium papam de gestis a se super ecclesia de Beciano.

UNiversali papæ Innocentio domino & patri suo Hugo Rotomagensis sacerdus devotam & debitam reverentiam. Præcepto vestro diem dedimus, & locum statuimus abbati Casæ-Dei & abbati S. Tyberii pro controversia inter eos dirimenda super ecclesia de Beciano, videlicet xxx. nonas Novembris apud Montem-pessulanum: abbas vero Casæ-Dei misit nobis nuntios & litteram suam apud Tarascho nam significans se non posse venire ad diem dictam, quia habebat celebrare quædam consueta cum fratribus suis capitula, nec ad locum sibi præfinitum secure poterat venire pro Petro de Ribalta, quem inimicari sibi dicebat. Quibus nos respondimus, quia nos pro obedientia vestra habebamus transire per hostes & insidias manifestas, quæ nobis Adefonsus aperte per multa loca parari fecerat. Post aliquot denique dies vestra protecti benedictione ad Montem-pessulanum perveniimus, multis utique mirantibus. Ibi nobiscum habuimus venerabiles archiepiscopos B. Arelatensem, A. Narbonensem sedis apostolicæ legatos, & plures episcopos, & religiosos viros. Præsentavit se antenus ad justitiam abbas S. Tyberii, sed abbas Casæ-Dei nec ipse venit, nec pro se responsalem misit, nec excusationem vel aliquam. . . . prætendit. Eo itaque sic deficiente, quæsivimus ab episcopo Agatensi, in cujus parochia sita est ecclesia de Beciano, ut coram Deo & patribus ibidem confidentibus nobis ostenderet, ad quod vel Casæ-Dei vel S. Tyberii monasterium præfata ecclesia jure canonico pertineret. Inquisiti episcopus & clerici ejus responderunt, quia vere, prout acceperant ab antecessoribus suis, ad jus & possessionem pertinebat S. Tyberii. Tunc instrumenta Berengarii bonæ memoriæ Agathensis episcopi super hæc facta prolata sunt, & testes prodierunt viri bonæ famæ & antiqui, qui examinati probaverunt se vidisse, quod monasterium S. Tyberii possedit ecclesiam de Beciano quiete & multis annis antequam monachi de Casa-Dei in eam venissent. Inventimus etiam per attestationem domini A. Narbonensis episcopi & authenticorum testium, quia Bernardus successor Berengarii Agathensis episcopi, qui monachos Casæ-Dei in ecclesiam de Beciano induxit, cognita veritate factum correxit, & ecclé-

eleſiam de Beciano reddi S. Tyberio adjudicavit. Hoc A. Narbonenſis & ante ſe dne data inter abbates S. Tyberii & Caſæ-Dei probatum fuiſſe per legitimos teſtes aſſeruit, ibique reveſtiri monachos S. Tyberii de eccleſia de Beciano adjudicavit; quam reveſtitionem dominus Guido diaconus cardinalis & legatus apoſtolicæ ſedis fieri præcepit. Hanc reveſtitionem canonica ſæpius adjudicatam, nos & qui nobiſcum erant patres, ratam habuimus, & teneri mandavimus pro donatione canonica olim a Berengario Agathenſi epiſcopo facta, & legirima poſſeſſione ſubſecuta fere XXXIII. annorum, ut aſſerunt poſt inſtrumentum Berengarii epiſcopi, quod anno dominicæ incarnationis & teſtibus idoneis roboratum exſtitit.

Guidonis cardinalis & apoſtolica ſedis legati epiſtola ad Ademarum abbatem S. Tyberii de eadem eccleſia.

GUido diaconus apoſtolicæ ſedis legatus & cardinalis carniſſimo in Domino fratri Ademaro abbati S. Tyberii ſalutem. Inter monaſterium S. Tyberii, cui Deo auctore præeſſe dignoſceris, & monaſterium Caſæ-Dei ſuper eccleſia de Beciano controverſia eſt a longis retro temporibus ventilata, unde nimirum utrumque cœnobium multas & difficiles fatigationes ſuſtinuit, & plurimum occaſione tuendæ juſtitiæ quaſi in vacuum laboravit. Cæterum ſicut a domino noſtro papa Innocentio in mandatis accepimus, termino ad Uticenſem eccleſiam conſtituto, veſtras & alterius partis allegationes diligenter audivimus, perſpeximus inſtrumenta, & teſtibus qui ab utraque parte producebantur examinatis, ſecundum quod dictaret juſtitia conſilio ſapientum & diſcretorum virorum qui convenerant, ferre ſententiam parati eramus. Cum autem placuit ei, qui multorum & diverſorum hominum gentes unius efficit voluntatis, ut ſuper hac cauſa finem laboribus veſtris imponeret, & monachos S. Tyberii atque frarres Caſæ-Dei ad concordiam revocaret, favurem ſuperniæ clementiæ imitantes pro pace inter vos & illos, præſtante Domino, componenda, cum domino Guillelmo Arelatenſi archiepiſcopo ſedis apoſtolicæ legato, cum venerabilibus viris P. Niceenſi, R. Agathenſi, G. Nemauſenſi, Johanne Vivarienſi, & G. Utrenſi epiſcopis, P. S. Ægidii, & Johanne S. Elidii Claromontenſis abbatibus, diligenti efficacia laboravimus, & aſſenſu noſtro & abbatis ac fratrum Caſæ-Dei, concordiam ſic per Dei gratiam compotuimus, ut videlicet tu dilecte in domino frater A. abbas atqua ſucceſſores tui, & per vos præfatum beati Tyberii monaſterium eccleſiam beati Petri da Beciano cum decimis & nunibus aliis quæ ad eam pertinere noſcuntur, libere & quiete de cætero jure habearis; & abbas & monachi Caſæ-Dei tam præſentes quam futuri eccleſiam beati Martini de Valentianicis cum omnibus quæ ad eam perrinent, quæ utiqua juris erat monaſterii S. Tyberii, conceſſiona venerabilis viri R. epiſcopi, & canonicorum Agathenſium, & tua ac monachorum tuorum deinceps libere & quiete omnino poſſideant; per ſingulos autem annos in ſollemnitate pentecoſtes XV. ſolidos Melgorienſis monetæ de bonis eccleſiæ beati Petri de Breiano vos & ſucceſſores veſtri abbati & monachis Caſæ-Dei & eorum ſucreſſoribus perſolvetis: ita tamen quod in eadem eccleſia de Beciano monaſterium Caſæ-Dei neque jus proprietatis, neque jus poſſeſſionis deinceps habeat, nec vos ipſam eccleſiam vel quæ ad illum pertinent, ejuſdem monaſterii nomine poſſideatis. Si qua vero vel donatione aliquorum qui habitum religionis vel in vita vel in morte, ut in monaſterio Caſæ-Dei ſub eodem habitu vivere proponerent, ſuſceperunt, ad eccleſiam de Beciano non pertinentia monachis Caſæ-Dei enllara ſunt, vel emtionis titulo aliqua quæ non ſunt de jure Breianenſis eccleſiæ adepti fuerint, in poſterum abſque contradictione poſſideant, in ſerragine quoque quæ viridarium dicitur: illam habeant tatcham quam emerunt a laicis, & vos rerræ culturam. Portio illa quam laici morientes quorum corpora in eccleſia de Beciano vel in monaſterio veſtro ſepulta ſunt, ibidem pro animarum ſuarum ſalute reliquerunt, nihilominus habeatis. Hanc igitur concordiam inter vos & prædictum abbatem & monachos Caſæ-Dei, favente divina clementia ſtabilitam, ex auctoritate S. R. E. & domini noſtri papæ Innocentii confirmamus, & ratam perpetuis temporibus permanere decernimus. Acta ſunt hæc apud ſedem Uticenſem anno incarnationis Domini MCXXXIX. indict. rr. pontificatus domini Innocentii papæ II. anno X.

Ego Guido diaconus cardinalis apoſtolicæ ſedis legatus.

Ego Guillelmus Arelatenſis eccleſiæ archiepiſcopus apoſtolicæ ſedis legatus.

Alia ejuſdem cardinalis epiſtola ejuſdem argumenti.

VEncrabilibus & prudentibus viris A. Narbonenſi archiepiſcopo eccleſiæ Romanæ legato & R. Agathenſi epiſcopo Guido ſanctæ apoſtolicæ ſedis cardinalis diaconus & legatus ſalutem. Veniens ad noſtram præſentiam vir boni teſtimonii Ademarus S. Tyberii abbas, tam viva voce quam per inſtrumenta quæ attulit nobis, liquido intimavit, quia tuæ ſollicitudinis ſtudium atque diſcretio, domne archiepiſcope, religioſorum virorum A. bonæ memoriæ Agathenſis, Johannis Nemauſenſis, P. Lutevenſis, & R. Magalonenſis epiſcoporum conſilio reſtitutionem eccleſiæ de Beciano beati Tyberii monaſterio adjudicaverit; quod utiqua dominus papa Innocentius tam per querimoniam bonæ recordationis A. abbatis contra ejuſdem eccleſiæ monachos ſibi expoſitam, quam per tuam ei poſtmodum nuntiatam, ſicut ex litteris ejus apparet, ratum habuiſſe cognoſcitur. Et nihilominus venerabilis frater R. epiſcopus, antequam conſecrationem ſuſciperes per apoſtolica tibi ſcripta mandavit, ut datam ſuper hac cauſa ſententiam faceres obſervari, & monachi ad eum accederent de contemtu ſatisfacturi; hæc autem in nullo fuiſſe ſervata & præfatus abbas cum fratribus ſuis valde conqueritur, & nos miramur nimium ac dolemus. Ut ergo & domini papæ mandata, & factum a nobis judicium firmitatis vigorem & robur obtineat, prudentiam veſtram rogamus, quatenus pro beati Petri reverentia, ſub cujus utique tutela præfatum monaſterium & protectione conſiſtit, ipſum caritatis intuitu diligatis, manutenratis, & a pravorum hominum deffendatis incurſibus, & juſte prolatam de negotio iſto ſententiam abſque dilatione faciatis mancipari effectui, & firmiter obſervari.

Teſtimonia epiſcoporum Magalonenſis, Agathenſis & Lutevenſis de eadem re teſtificantium.

NOtum ſit omnibus præſentibus & futuris, quod ego R. Agathenſis epiſcopus fui in quod placito tunc temporis archidiaconus Biterrenſis, quod fuit agitatum apud Lupianum inter Ademarum abbatem S. Tyberii, & Stephanum abbatem Caſæ-Dei: & in ipſo placito utroque abbate præſente, patronoſque eſuſarum bene munnis, utrobique allegationibus diligenter examinatis, adhibitis P. Lucevenſi & R. Magalonenſi epiſcopis, & Augerio abbate Lutevenſi, & multis aliis religioſis perſonis, eccleſiam de Beciano Aldebertus Agathenſis epiſcopus cum Arn. archiepiſcopo Narbonenſi apoſtolicæ ſedis legato, nobis omnibus conſentientibus, eccleſiæ S. Tyberii & A. abbati reddi adjudicavit. Vidi etiam & audivi in placito, quod fuit apud Nemſuſum ante venerabilem Bernardum Arelatenſem archiepiſcopum Romanæ ſedis legatum & Petrum tunc temporis Vivarienſem epiſcopum, quibus controverſiam prædictæ eccleſiæ dominus papa Innocentius mandaverat terminandam; quodque A. ſancti Tyberii abbate juſtitiam accipere paratо, abbas de Caſa-Dei ſententiam audire & recipere nolnit. Hoc totum teſtificor ego R. Agathenſis epiſcopus ſic verum eſſe coram te Hugone Rotomagenſi archiepiſcopo apoſtolicæ ſedis legato, & coram B. Arelatenſi & Ar. Narbonenſi archiepiſcopis, & G. Arauſicenſi epiſcopo, & P. abbate S. Ægidii & aliis aſſidentibus.

Ego R. Magalonenſis epiſcopus ſic verum eſſe teſtificor coram dictis Hugone Rotomagenſi archiepiſcopo & aliis.

Ego *V.* Lutrenſis epiſcopus dum eram clericus Agathenſis eccleſiæ audivi recognoſci a clericis ejuſdem eccleſiæ, quod Berengarius Agathenſis epiſcopus eccleſiam ſancti Petri de Beciano ſancto Tyberio & Deodato abbati dederat; poſtea vero turei ſui placito, quod fuit agitatum apud Lupianum, & ea ſicut ſuperius ſunt ſcripta, vera eſſe recognoſco & teſtificor.

XXXIV.

Advocati jura in advocatia Condati pro monaſterio S. Michaelis ad Moſam.

Ad lib. 76. n. 84. *Ex archivo S. Michael.*

IN nomine ſanctæ Trinitatis roboretur auctoritas noſtræ conſcriptionis. Rerum varietas & temporum decurſus mortalium memoriam ſcilicet obducit, & ideo neceſſe eſt, ut cauſæ quæ ad poſteros tranſmittendæ cenſentur, litterarum apicibus annotentur. Noſtris ergo poſteris per præſentem paginam inſinuamus, quia cum comes Raynaudus Guidoni advocato Condatenſi feodum advocatiæ reddidit, ne in injuriis monachorum Lietardum patrem imitaretur, totum jus advocatiæ in plena curia determinari, & duplici charta conſcribi fecit, ut alteram ipſe advocatus, alteram monachi conſervarent. Sed poſtmodum idem Guido ſenſum ejuſdem conſcriptionis in quibuſdam locis non recte intelligens, cum plus quam conſcriptio decernebat exigere cœpiſſet, comes Raynaudus iterum ſuper hoc a monachis interpellatus, habito multo nobilium conventu, utriuſque partis chartas in medium afferri & recitari juſſit, & loca unde diſſenſio orta erat, conſilio illuſtrium virorum, & aſſenſu utriuſque partis elucidans, & verbis aptioribus deſignans, cætera ut erant reſcribi fecit hoc modo. In cunctis locis quorum advocatiam advocatus tenet, quidquid abbas & præpoſitus ſuus per ſe, & per familiam ſuam, atque miniſteriales ſuos emendare potuerit, nihil ad advocatum attinebit. Si vero cauſa fortitudine egueris, abbas nullam externam vim niſi advocatum, ſi ire velit, ad id diſcutiendum conducet. Si autem clamor exoriatur qui neceſſe ſit ut duello diffiniatur, abbas vel præpoſitus ſuus cum miniſterialibus eccleſiæ totum placitum ſine advocato deducet, fidejuſſores pro ſumma duelli perſolvenda ſuſcipiet; ad extremum ſi ad concordiam ruſticos revocare non potuerit, advocato nuntiabit ut veniat, & eos ad duellum deducat, & ſic tertiam partem ſummæ & diſtrictum ſuum accipiat, id eſt duos nummos; qui ſi infra illum diem vel noctem perſoluti non fuerint, jam deinceps ſi voluerit non ſine juſtitia accipiet; quod ſi aliqua occaſione præpedente ire non potuerit, & legatum ſuum tranſmiſerit, fideles eccleſiæ cum legato ipſius duellum deducent. Et tamen ipſi ſuam tertiam cum diſtricto perſolvent. Quod ſi ire vel legatum mittere diſtulerit, fideles eccleſiæ duellum deducent, ſuam tamen tertiam ſine diſtricto perſolvent. Si autem in advocatia clamor quiſquam ad advocatum pervenerit, non ſine ipſis deinceps diffiniri poterit, & ſic tertiam partem habebit, & diſtrictus totus ejus erit. Si ab externo ſuper hominem advocatiæ proclamatur ſd advocatum, per decanum monſtrabitur proclamatio facta, & monebitur proclamatus, ut ad domum advocati veniens ſatisfaciat. Si autem ad duellum hues tranſcendecim, in poteſtatem redire oportebit, & proclamatus advocatum conducet: ſi vero par de pare proclamaverit, infra poteſtatem diffinietur, & proclamans conducet advocatum: ſi vadimonia data fuerint, villicus & ſcabini cum fidelitate abbatis & advocati diſponent. Item per omnem advocatiam ſummam ſuper interfecto ſolvendam, abbas ſi per ſe placitare potuerit, totam ſibi retinebit; ſi vero advocato egueiit, ſic tertiam ſuæ juſtitiæ habebit. Si vera ingreienre advocatus ad mendas villas venerit, villicus & ſcabini de poteſtate illi ſervient. Si comes advocatum ſecum ire monuerit, vel ad caſtrum firmandum, vel ad caſtrum obſidendum, vel ad obſidionem depellendsm, vel ad aliud aliquod tale negntium, in quo ſui pares ſtipendia devehant, tunc ipſe advocatus duos ſaumarios ſtipendiis oneratos, & duos equos cum duobus homioibus eos deducentibus, cum ferris & clavis ipſis equis in via neceſſariis in Condato accipiet. Si ramen tot in eadem villa inveniri potuerint; quod ſi equi in hoc ſervitio motiantur, a villico & ſcabinis diſponatur quatenus a communi poteſtate perſolvamur. Si autem proſectio intermiſſa fuerit, & equi & cætera omoia ad poteſtatem reducentur. Item ſi forte in ſervitium comitis iens vel rediens apud Condatum neceſſe habuerit pernoctare, tet in anno ex debito ei ſervietur. Præterea ſi in villam eum ſex ſenatis venerit, theloneatit ter in anno ſerviem, & ſi tamen requiſierit. Nil quidem juris amplius apud Conditum habebit. In Girmari autem curte & Baldecumonte & Vileta & Marzona, & Robal-

baldicurte & Satenvilla hoc juris habet, ſemel in anno, ſcilicet in feſtivitate ſancti Remigii accipiet de ſingulis domibus panem unum & nummum & gallinam & avenæ ſextarium. Quod ſi aliquis ruſticorum hoc jus ei tempore conſtituto non perſolverit, ipſe poſtea, ſi voluerit, juſtitiam ſibi judicio ſcabinorum faciet, & villicus in ea bannum abbatis ſuſcipiet. Quod ſi ad villam propter hanc juſtitiam faciendam venerit, ipſi ei ſimplum perſolvant, pro quorum culpa perrexerit. Præterea ſi in ſervitium comitis iens vel rediens per eos tranſibit, bis vel ter in anno apud eos pernoctabit, & nil amplius juris in his poteſtatibus retinebit. Quod ſi aliquid ex his quæ hic ſcripta continentur, ipſe advocatus tranſgreſſus fuerit, in curia comitis judicio ſuorum pariũ corrigere debebit. Actum in curia ſancti Michaelis anno dominicæ incarnationis milleſimo CXXXV. concurrente VII. epacta IV. feria III. VI. idus Januarii, coram teſtibus hic ſubtitulatis, domno abbate Lanzone, monachis Mannone, Angelranno, Hugone, Haymone. Clericis, Waltero decano Barrenſi, Rodulfo & Lamberto presbyteris, Girardo de Acceio, Hugone de Coria militibus, Gualtero de Gundricurte & fratre ejus, Odone de Mediolano, Theoderico de Sorcero, Theoderico de Floriaco, Falcone & Helia de Belraim, Richero de ſancto Medardo, Girardo Caſtellano Barrenſi, Richero de Belran, Joffredo & Wiardo fratribus. Horum & aliorum quamplurium teſtimonio diſpoſitione & conſilio, hæc juris advocatiæ determinatio innovata & duplicitèr reſcripta eſt, ut duabus chartis per cyrographum interſectis, altera a monachis, altera ab advocato conſervetur, ut ſi forte aliquando eos diſſentire contigerit, ad chartas velut ad normam juſtitiæ recurratur, & per eas qui deviare voluerit corrigatur. Fiat, fiat.

XXXV.

Charta fundationis cœnobii S. Stephani Herbipolenſis.

Ad lib. 76. n. 89. *Ex autographo.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Adelbero ſacroſanctæ eccleſiæ Wirciburgenſis epiſcopus, univerſalis eccleſiæ gratia vobis & pax a Deo multiplicetur, amen. Quoniam gratuita Dei pietate, non noſtris meritis, ſed ſola ſua dignatione in opus miniſterii ſui nos elegit, & licet minus idoneos, ſuper familiam ſuam diſpenſatores conſtituit, omni ſollicitudine curare nos convenit, ne pro inſoſſa Domini pecunia ab ipſo judicemur, ſed pro ipſa diſcrete & fideliter erogata, *Euge* dominicum poſt finem laboris audire mereamur. Proinde notum eſſe volumus univerſæ eccleſiæ noſtræ fidelibus, qualiter nos præcedentium patrum & pontificum facta ſequi capientes, Deum in ſanctis ſuis honorare, loca ſancta inſtaurare, adjuvare, & divinum ſervitium in ipſis ordinare decrevimus. Igitur quod mente concepimus, Domino cooperante, perficiendi opportunitatem invenimus. Nam locum & cœnobium in vicino civitatis noſtræ ſuburbio poſitum, a venerabili prædeceſſore noſtro Heinrico antiſtite fundatum, divinæ religioni & monaſticæ profeſſioni ecenentes aptiſſimum, qualiter ipſum ſublimare, & divino inibi ſervitium amplificare poſſemus, mobiſcum cogitavimus, & ſuper hoc divinæ clementiæ ſuffragium, & cariſſimorum fratrum noſtrorum cœpimus flagitare conſilium, quorum provido & prudenti admodum uſi conſilio, fratres canonicæ profeſſionis, qui tunc in præfato monaſterio, erant, Deo famulantes in ipſam civitatem tranſtulimus, & canonicos cum canonicis, utpote ejuſdem profeſſionis & ordinis homines, collocare non incongruum duximus. Ut autem præfatum locum & cœnobium in honore B. Dei-genitricis Mariæ & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, ſanctique Stephani protomartyris dedicatum condigno honore ſublimaremus, & eccleſiam hactenus celebrem divinis celebriorem ſerviciis redderemus, triginta fratres monachicæ profeſſionis ibidem inſtituimus, ſtatuentes, ut ulterius ibi monachica converſatio & monaſtica profeſſio ſub abbatis regimine ſemper in divino permaneant famulatu. Ad ſupplementum vero ejuſdem monaſterii eorundem fratrum, & poſt futurorum, poſſeſſiones & prædia, cum parochiis redditibus, & exitibus aliiſque pertinentiis, vel quæ ipſe epiſcopus Heinricus primitus donaverat, vel ipſe locus ab aliis donata poſſederat, eidem ex integro aſſignavimus. Communicato inſuper cum fratribus noſtris canonicis & noſtris fidelibus viris religioſis conſilio & aſſenſu, novem manſos in villa *Eerstingerfelt*, quos hereditario jure poſſedimus, cum mancipiis utriuſque ſexus, areis, ædificiis, terris cultis & incultis, agris, vineis, pratis, campis, ſilvis, paſcuis, aquarum decurſibus, piſcationibus, viis & inviis, exitibus & redditibus, quæſitis & inquirendis, & horum ante prædictum atrium cœnobii ſitum, ex noſtra parte cum omni juſtitia, quam nos & eccleſia noſtra habuimus, pro noſtri & prædeceſſorum noſtrorum ac ſucceſſorum noſtrorum memoria dedimus atque delegavimus tali videlicet reſpectu, ut divini ſervitii quod ibidem poſtmodum ageretur, participes eſſicerẽmur. Ut autem hæc firma in perpetuum permaneant, duas inde cartulas fieri, & banni noſtri auctoritate, ſigilli quoque noſtri munimine ſignari ac roborari fecimus, & unam apud eiuſdem cœnobii fratres; alteram vero in noſtra eccleſia in notitiam futurorum ſervari decrevimus. Horum inſuper nomina ſubſcribentes, qui hæc ut acta ſunt audierunt, & viderunt.

Winther cancellarius, Bernolf præpoſitus. Aſelo decanus, Hazecho, Marcellin, Ecelin præpoſiti, Volrath, Bereelin, Hiltiger, Ebbo, Siecolf, Lindolf presbyteri, Hastn archidiaconus, &c.

Acta ſunt hæc anno dominicæ incarnationis MLVII. indictione XV. nonis Martii, regnante domino Heinrico quarto, anno ordinationis Adalberonis epiſcopi XII.

XXXVI.

Lotharii imperatoris diploma pro monaſterio SS. Hilarii & Benedicti apud Venetas.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Lotharius, divina favente clementia, tertius Romanorum imperator Auguſtus. Scientes in hoc maxime conſiſtere ſalutem animæ noſtræ, & ſtabiliri honorem imperialem, ſi eccleſiarum, & pauperum Chriſti ſolcrem cu-

Ad lib. 76. n. 92.

tam

tam habuerimus omnium fidelium noſtrorum tam futurorum, quam præſentium induſtriam noſſe volumus, qualiter venerabilem abbatem, Ugerium nomine, eccleſiarum ſanctorum Hilarii & Benedicti de partibus Venetiæ in finibus Rivenſenſium juxta flumen Unæ, pro petitione ſua ſatis benigne exaudivimus, ad exemplum prædeceſſorum noſtrorum imperatorum omnium a tempore Caroli, confirmantes ei, & eccleſiis ſuis omnia, quæ vel per donationes ſeu oblationes, aut quoquo modo legaliter ipſis collata ſunt, colonos videlicet in Ceresacia & in Pladaco, & in finibus illis, ſimul cum capella in ipſo Pladano in honorem Petri apoſtoli fundata; & decima de Ceresacia, & Pladano, & aliorum colonorum pertinentium ad ipſam capellam, cum vineis, terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, paludibus, portubus in prædicto Pladano conſtitutis, cum ripatibus, teloneis, quarantesimis, & cum omnibus ad prædicta loca pertinentibus. Teſtificantur quoque præcepta Caroli, eum ipſe eadem loca per commutationem accepiſſet a Terviſiano epiſcopo Landolo nomine, & eiſdem eccleſiis obtuliſſet; ipſeque, & omnes ſucceſſores ſui free per præcepta hæc confirmaverunt. Hæc quoque omnia ob devotionem præfati abbatis rata eſſe volentes, confirmamus ipſis eccleſiis prænominata loca cum omnibus olim pertinentiis ad jura ipſarum, & xenodochio beati Petri, & Viti martyris, quod eſt in Terviſana civitate, & ex omnibus, quæ ad prædicta loca pertinent Ceresacia, & Pladano, & prænominata capella cum prædicta decima, cum deſignatis, atque deſcriptis ſcribus; eorum ono latere firmante in flumine currcote juxta prænominatam villam; alio latere in Aurelia; tertio latere in Cornio; quarto vero in aquis ſalſis. Hæc omnia ipſis eccleſiis e nfirmamus cum terris, vineis, pratis, paſcuis, campis, ſilvis, venationibus, aquis, aquarumque decurſibus, paludibus, molendinis, ripatibus, portubus, ripis, teloneis, quarantesimis, decimis, cum omnibus prædictorum locorum pertinentiis. Ab eadem quoque confirmatione non minus comprehendimus & concedimus ipſis eccleſiis curtem Terſeculi, & aliam, quæ dicitur Aureliaco, & curtem ſanctæ Mariæ, quæ jacet juxta Pedagrum in comitatu Terviſiano cum omnibus appendentiis ſuis, & cum univerſis ad eaſdem jure aſpicientibus, cunctaſque alias terras a quibuſcumque viris præſcriptis ſanctis eccleſiis legaliter attributas. Præcipicodo itaque mandamus, & jubemus legali & imperiali auctoritate, ut nullus dehinc patriarcha, archiepiſcopus, aut Terviſanus epiſcopus, nullusque dux, marchio, comes, vicecomes, vel aliqua magna, vel parva perſona, de cunctis per ordinem ſupranominatis, vel in familia, vel in poſſeſſionibus, ſeu in aliis rebus prædictas eccleſias inquietare, moleſtare, diſveſtire audeas ſine regali judicio. Contradicimus homines earumdem eccleſiarum terras inhabitantes, univerſis judicialibus perſonis, ita ut de ipſis hominibus placitum nullum faciant, ſeu aliquid publici ab eis exigant, aut ſolem tollant; nullamque eis violentiam inferant, ſed in poteſtate ipſius abbatis libere permaneant. Si quis autem, quod non credimus hujus præcepti violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum auri puri libras mille, medietatem cameræ noſtræ, & medietatem prædictis eccleſiis: quod ut verius credatur diligentiuſque ab omnibus cuſtodiatur, hoc præceptum per ſcriptam chartam ſigillo noſtro inſigniri juſſimus.

Signum domini Lotharii tertii Romanorum imperatoris invictiſſimi.

Ego Erphurdus vice Brunonis archicancellarii recognovi.

Datum anno incarnationis dominicæ milleſimo centeſimo trigeſimo-ſexto, indictione tertia-decima, anno vero regni regis Lotharii undecimo, imperii quarto.

Actum apud Caſtrum faocli Boſiaoi in Chriſti nomine feliciter. Amen.

XXXVII.

Joſſenus Sueſſionenſis epiſcopus concedit Majoris-monaſterio eccleſiam SS. Rufini & Valerii.

Ad lib. 76. n. 128. *Ex archivo Majoris-monaſterii*

G. Dei patientia Sueſſorum vocatus epiſcopus, E. decano cæteriſque Baſilarum eccleſiæ canonicis, Ebalo, Hugoni, Conſtantio, Wallerio, Rogero, Hodoni, Girolmo & Vitali ſalutem. Eccleſia Baſilenſis quondam magnis poſſeſſionibus ditata, peccatis exigentibus de ſeptuaginta duobus fratribus ad numerum duodecim cum pauperibus redditibus redacta eſt: unde communicato conſilio cum bonis & religioſis viris, capituli noſtri aſſenſu, & domini papæ Innocentii confirmatione, Ludovici Francorum regis approbatione, Rainaldo Remenſi archiepiſcopo confirmante, religioſos monachos de Majori-monaſterio, qui ibi ad modum eccleſiæ ſuæ conventum tenerent ponere decrevimus, quod & fecimus. Sed ne canonici dignitate redditibuſque ſuis diminuerentur ſtatuimus quod quandiu canonici plures præbendas quam monachi obtinuerint: primatum in choro habeant: monachi vero 10 parte eccleſiæ officium ſuum celebrent, & canonici præpoſitum ponant, cum quo aliquis de monachis providcat. Quando vero monachi plures præbendas quam canonici obtinuerint, & chorum obtinebunt, & præpoſitum ponent, eum quo miniſter canonicorum providebit. Statutum eſt etiam quod quando parochianus eccleſiæ Baſilicenſis in lectum mortalem inciderit, quicquid poſtea pro anima ſua eccleſiæ Baſilicenſi vel eccleſiæ S. Theobaldi dimi erit, communiter per præbendas dividatur. Quod ſi aliquis de canonicis decani ſui vel epiſcopi licentia ad ſcholas vel ad negotium aliud perrexerit; præbendam ſuam ex integro habeat. Ad augmentum vero præbendarum de beneficin noſtro altare de Colongius cum oblationibus & re mouta, & decimam de Thaiſneriis eccleſiæ Baſilicenſi dedimus; & ut inſtituta canonicorum & monachorum firmius ſencantur, ſigilli noſtri impreſſione corroboravimus. Rogavimus etiam dominum archiepiſcopum Rainaldum, ut hoc idem ſigillo ſuo confirmaret.

Odonis abbatis Majoris-monaſterii littera ad Joſſenum epiſcopum, de privilegiis epiſcopi Sueſſionenſis in prioratum S. Theobaldi.

O. Dei gratia Majoris-monaſterii abbas indignus noiverſuſque ejuſdem cœnobii conventus G. eadem gratia venerabili Sueſſorum epiſcapo, omnibuſque ſucceſſoribus ejus canonice ſubſtituendis in perpetuum. Religioſi conſtitue eſſe propoſiti, eas ampliori caritate aſſe-

cta-

ſtare perſonas, quarum munificentia fundata ſive poſſeſſionibus ampliata religioſa noſcuntur eſſe monaſteria. Ea propter, Gotlene præſul in Chriſto cariſſime anteceſſoribus tuis Sueſſorum epiſcopis penes nos & monaſterium noſtrum abundans exſtat gratia, quorum liberalitate Petreſontis & S. Theobaldi ad nos acceſſere cœnobia; tibi vero diligentiori affectu non indebite obligamur; cujus benignitate eccleſia Baſilicarum in honore beatorum martyrum Ruſini & Valerii conſecrata, quæ epiſcopalis dominii propria eſſe dignoſcitur, collata eſt. Nos itaque beneficium tuum honorare cupientes, ad ſubſidium animarum tuæ & anteceſſorum ſive ſucceſſorum tuorum ſtatuimus, & inconvulſum in ſempiternum teneri volumus, quatinus in eccleſia Baſilicenſi tantus monachorum habeatur conventus, qui ordinem ad modum Majoris-monaſterii regulariter teneant. Siquidem quoniam illius eccleſiæ poſſeſſiones tot monachorum uſibus ſufficere poſſe non videntur; eccleſiam S. Theobaldi cum omnibus ſibi appendentibus Baſilicenſi monaſterio perpetuo jure ſubjicimus, adeo ut ad Majus-monaſterium niſi per Baſilicenſe non reſpiciat; neceſſitatibus fratrum apud Baſilicas Deo ſervientium omnimodis libere mancipatam. Sed & eccleſiam canonicalem de Caſtellione ſuper Marnam cum omnibus appenditiis ſuis, & eccleſiam Canle quas a munificentia tua eccleſia Majoris-monaſterii ſuſcepit. Quicquid in poſterum Deo volente per te Baſilicenſis eccleſia adipiſci poterit, perpetuo jure eidem Baſilicenſi ſubjicimus. Porro ne eccleſia Baſilicenſis a do... jure epiſcopali aliquando demigraſſe videatur, jure fundi & dignitate epiſcopi epiſcopo ſemper ſubjecta ſit. Prior quoque Baſilicenſis hoc ſpeciali debito Sueſſionenſibus epiſcopis præ cæteris prioribus jure perpetuo obligabitur. Abbas quidem & capitulum Majoris-monaſterii Baſilicenſi eccleſiæ, cum non erit, de fratribus ſuis priorem commodum providebunt; qui Sueſſionenſi epiſcopo præſentatus Baſilicenſi monaſterio aſſignabitur. Locatus autem in Baſilicenſi monaſterio prior ab abbate & capitulo Majoris monaſterii, abſque beneplacito Sueſſionenſis epiſcopi nunquam dimovebitur. Qui tamen ſi irreligioſus aut eccleſiæ Baſilicenſi incommodus, abbati Majoris-monaſterii & fratribus aliquando videbitur; poſtquam in præſentia epiſcopi talis eſſe demonſtrabitur; non habebit epiſcopus contradicere; quin abbas revocato monacho ſuo, in Baſilicenſi eccleſia priorem juxta modum præſcriptum conſtituat. Similiter ſi epiſcopo irreligioſus aut incommodus videbitur, ſignificabit abbati, qui infra quadraginta dies veniet vel perſonas mittet ante epiſcopum, ibique prior talis oſtendat dimovebitur, alterque ſubſtituetur. Prior quoque Baſilicenſis eccleſiam ſuam cum omnibus ſibi pertinentibus ita quietam obtinebit, ut non liceat abbati Majoris-monaſterii monachum loci contra voluntatem prioris dimovere, nec alium ibidem niſi petitione prioris imponere. Denique præter annualem cenſum, centum ſcilicet ſolidorum currentis apud Baſilicas monetæ, quæ inter Baſilicas & S. Theobaldum epiſcopalis benignitas Majori-monaſterio deſignavit, prior Baſilicenſis cum ſua eccleſia a cæteris exactionibus omnino liber erit. Tamen Majus-monaſterium in feſto hiemali B. Martini ex conſuetudine viſitabit. Inſuper theſaurariam eccleſiæ, quæ ad proprietatem epiſcopi pertinebat, adeo ut per quem vellet canonicum vel non canonicum eam adminiſtraret, ne per alienæ perſonæ adminiſtrationem, fratrum quies turbaretur, monachis eam benignitas tua conceſſit. Sed ne ſucceſſores tui epiſcopi redditus epiſcopii a ſe diminutos conquerantur, viginti ſolidos currentis apud Baſilicas monetæ in feſto B. martyrum Gervaſii & Prothaſii Baſilicarum prior epiſcopo perſolvet. Et ut hæc noſtræ inſtitutionis formula robur inviolabile in ſempiternum obtineat, cum atteſtatione capituli ſigilli noſtri impreſſione munivimus.

Idem confirmavit Anſculfus Sueſſionenſis epiſcopus anno MCLXIII. *indictione prima, epiſcopatus ſui anno ſecundo.*

Innocentii papæ II. confirmatio.

INnocentius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Odoni abbati Majoris-monaſterii, cuiſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Quotiens illud a nobis petitur quod rationi & honeſtati convenire cognoſcitur; animo nos docet libenti concedere & petentium deſideriis congruum impertiri ſuffragium. Et quemadmodum ea quæ a nobis ſtatuuntur firma volumus & illibata perſiſtere; ita nihilo minus ea quæ a fratribus noſtris rationabili ſtudio inventa ſunt conſtituta debemus auctoritate apoſtolica roborare. Ideoque, dilecte in domino fili Odo abbas, commoditatibus Majoris-monaſterii providentes, & petitionibus venerabilis fratris noſtri Gotleni Sueſſionenſis epiſcopi annuentes, Baſilicenſem eccleſiam in honore B. martyrum Ruſini & Valerii conſecratam ab eodem epiſcopo, conſenſu capituli ſui, tibi & per te B. Martino, concreſſam cum omnibus ad eamdem eccleſiam pertinentibus in perpetuum poſſidendam habendamque concedimus, ſalvis nimirum inſtitutionibus quæ de Baſilicenſi prioratu & eccleſia S. Theobaldi inter te & eumdem epiſcopum rationabiliter ſunt ſtatutæ & per mutua ſcripta veſtra firmatæ. Nulli ergo hominum fas ſit B. Martini Majus-monaſterium ſuper hac confirmatione noſtra de exercitio inſectare, & de præfata Baſilicenſi eccleſia & omnibus ad eam pertinentibus aliquam tibi vel tuis ſucceſſoribus moleſtiam vel contrarietatem inferre. Si quis autem auſu temerario contra hanc noſtram conſtitutionem venire temptaverit, ſecundo tertiove commonitus, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honorisque ſui dignitate periculum patiatur, & a ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti alienus fiat. Conſervantes autem omnipotentis Dei & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, & noſtram gratiam conſequantur. Amen, amen, amen.

Ego Innocentius catholicæ eccleſiæ epiſcopus S. Ego Willelmus Prænestinus epiſcopus S. Ego Wido Tiburtinus epiſcopus S. Ego Lucas presbyter Johannis & Pauli S. Ego Guido indignus ſacerdos S. Ego Azo presbyter cardinalis tit. S. Anaſtaſiæ S.

Data Piſis per manum Aimerici S. R. E. diaconi cardinalis cancellarii XVI. Kal. Julii, indictione XIV. incarn. dominicæ an. MCXXXVI. pontificatus domni Innocentii papæ II. anno VI.

Epi-

XXXVIII.

Epiſtola conſolatoria Petri diaconi Caſinenſis ad Richiſam auguſtam ſuper morte Lotharii imperatoris.

Ad lib. 76. n. 145. *Ex mſ. cod. Caſinenſi.*

DOminæ ſuæ Richiſæ Deo protectæ Romanorum imperatrici Petrus diaconus poſt præſentis vitæ metas æterni regni calculum. Multotiens, imperatrix invicta, imperium cœpi conſolandi veſtram eminentiam, multotiens continui: ut id protinus facerem, plurima incitabant, præcipue autem domini noſtri imperatoris Lothasii defuncti fidelitas, tum veſtræ auguſtalis elementiæ in nos indignos dilectio, ut lacrymas veſtras & ſi ex toto ſopire non potuiſſem, interim certe vel abſterſiſſem. Ut retardarem autem, ſeiebam dolori tuo, dum recens ſæviret, præpropere occurrendum non eſſe, ne illum ipſa eadem ſolatia potius irritarent, exagerarens, accenderent; nam ſæpe videmus in ipſis quoque morbis immaturam medicinam eſſe perniciosiſſimam. Expectabam itaque dum ipſemet dolor vires ſuas deponeret, & mora mitigatus tangi ſe quodam modo, attrectarique ad remedia ſuſtinenda permitteres. Ante tamen quam eum eo congrediar, adero illi, & aliquanta quibus excitetur in memoriam reducam & quæ jam quaſi obducta videntur, reſcindam & proferam, optimo videlicet ac ſollemni genere conſolandi. Hi itaque fleant gemantque diutius, quorum delicatiſſimas mentes enervavit longa felicitas, effeminavit luxuria qui ſpem ſuam omnino fixerunt in ſæculo, qui quæ ſint bona illa perennia vel ignorant ex toto, vel ſi ſciunt, obtectamentis ſopiti mundialibus negligunt. At quorum fere omnes anni per diverſas curas tranſierunt, quorum juxta apoſtolum converſatio in cœlis eſt, qui & vanitates ſæculi & cæli gaudia prudenti ſe diſcreto corde perpendunt, graviſſima quoque quælibet immobili conſtantia perferunt. Quid pergam referre numero quot calamitatibus quot infortuniis ab infantia ipſa jactata ſis, cum in eiſdem fere, ut ſic dicam, innata ſuesis. Felicis memoriæ dominus noſter imperator Lotharius, qui te ſibi in conjugem elegerat, ad imperiale faſtigium promoverat, to quam ſolam cuncta negotia Romani imperii commiſerat, poſt multas quas, eum ipſo pertuliſti angustias, poſt orbem Romanum, ut ita dixerim cum eo peragratum, cum in dies ad imperiale domicilium accelerares, regreſſum, heu, proh dolor, muitorum ſociorum dolore graviſſimo eumuliſti. Tranſeo toe pericula, tut metus, quos ſine interſtitio incurſantes in te cum tanto Cæſare peruliſti: modo cum nondum priores luctus integre compoſueris, ingenui adhuc tibi luctus adiunctus eſt, & cum quaſi ſolatium tot ærumnarum, quod videlicet ſolum reſidaom erat in vivente genetu veſtro Henrico duce Bajoariæ te habere putares, ſubito nec opinanti vobis mors ejus immaturarelata eſt. Graviſſimum plane eſt ex omnibus quæ vobis poſt deceſſum domini noſtri imperatoris Lotharii obtigerunt, recens vulnus, nec cuiquam ſummam rupit, ſed pectus, fateor, & viſcera ipſa diviſit: nec ex intacto corpore tuo hic ſanguis effluxit per ipſas cicatrices percuſſus, ſed quemadmodum tirones leviter ſauciati, tamen vooiferantur; at veterani quamvis confoſſi, patienter ac ſine gemitu curari ſe patiuntur. Non enim, clementiſſima domina, ita lugendi ſunt quique fideles, ait apoſtolus, *ſicut & cæteri qui ſpem non habent. Si enim credimus, quod Jeſus mortuus eſt & reſurrexit, ita & Deus eos qui dormierunt per Jeſum, adducet cum eo.* Ergo, clementiſſima domina, ut conſolationem accipiatis, hortamur: iſta enim mors quid eſt aliud niſi relictio corporis, depoſitio fæcium gravis. Nata es, o imperatrix moritura es, quo ibis, ut non moriaris? quid facis, ut non moriaris? ut Dominus Deus tuus conſolaretur te propria voluntate mori dignatus eſt. Quando vides Chriſtum pro te mortuum, tu mori dedignaris; ergo moritura es velis nolis, quo evades? quo effugies? ut non moriaris? Hodie fit, eras fit, futurum eſt, dubium non eſt, credendum eſt. Quid ergo agis? times, fugis, futurum eſt. Ergo, mi piiſſima domina, lamentationes & ululatus, ac ſi muliebres tumultus, a te viriliter amove; quanto enim dolor iſte veſter durior eſt, tanto majos vobis virtus advocanda eſt, & veluti cum noto hoſte & ſæpe jam victo acsius congrediendum. Fortem ac ſapientem nec ſecunda evehunt nec adverſa dimittunt. Facile illa fert, qui ſemper expectas; illis ſunt gravia quibus & repentina. Qui lætis rebus non ſe inflavit, nec mutatis contraxis, adverſus utrumque ſtatum invictum animum tenet jam exploratæ firmitatis. In ipſa namque felicitate quid contra infelicitatem poſſet, expertus eſt. Inſolito quidem dolore, cum aliquem ex cariſſimis amiſeris, ſtici, inepta indulgentia eſt; nullo autem, inhumana duritia. Nam & non ſentire dolorem non eſt hominis: & non ferre non eſt virtutis. Optimum inter utrumque temperamentum eſt, & ſentire deſiderium & reprimere; præſertim enm oec excellentiæ veſtræ convenias immenſum triſtari. Maximum ſolatium eſt cogitare, id vobis accidiſſe quod omnes ante paſſi ſunt, omoeſque paſſuri. Gaudes itaque habuiſſe te virum Romanum imperatorem? cogita jucundiſſimum eſſe quod habuiſti, humanum quod amiſiſti; quod talem habuiſti, in fumenis bonis pone; non eſt cogitandum vobes quam diutius habere illum potueris, ſed quamdiu habueris: non in eo mora veſtram ſatietatem, ſed ſuam ſequi voluit legem. ſtet taorum animus in procintu, mors alium alio tempose comprehendet, neminem præteribis, nullum certe exeipiet. Quiſquis ad vitam editur, ad mortem deſtinatur; ſed animus ſapientis quod neceſſe eſt, oumquam timeat, quod incertum, ſemper expectet.

Alia ejuſdem ad eamdem.

DOminæ ſuæ excellentiſſimæ atque piiſſimæ Richiſæ a Deo protectæ, magoæ ac pacificæ Romanorum imperatrici auguſtæ Petrus veſtri imperii ſervus, poſt præſentis regni potentiam æternam felicitatem. Licet nervus inciſus dolet, & ſpirimus triſtis oſſa cooterat, non tamen adeo lugendus eſt dominus noſter imperator Lotharius ſicut & hi, ſicut dicit apoſtolus, qui ſpem noo habeot. Ad ſuum perrexit, in qun ſummum bonum eſt, in quo omnis bonitas, omnis juſtitia, omnis pietas, omniſque ſanctitas eſt. Ad illum perrexit qui ſua præcepta ſervantibus clamare non ceſſat, venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego vos requieſcere faciam. Elias feſtinans rogabat ut acciperetus a ſe anima ſua.

Et

Et poſt multa.

Dolendumne eſt igitur in deceſſu? minime: quid enim abſurdius, quam ut id quod ſcias omnibus eſſe præſcriptum, quaſi ſpeciale deplores? Hoc eſt animum ſupra conditionem extollere, legem non recipere communem, conſortium recuſare, mente carnis inſtari, & carnis ipſius neſcire menſuram. Quid abſurdius quam neſcire qui ſis, affectare quod non ſis? aut quid imprudentius, quod futurum ſcias, id cum acciderit ferre non poſſe? Natura ipſa nos revocat, & hujuſcemodi mœrotibus quadam ſui collatione ſubducit. Quis enim tam gravis luctus, aut tam acer ineſt dolor, in quo non interdum relaxetur animus? Habet hoc natura, ut quamvis homines in triſtibus rebus ſint, tamen ſi modo homines ſunt, a mœrore mentem paullitper abducant. Fuiſſe etiam ferunt quidam papuli, qui ortus hominum lugerent, obituſque celebrarent, nec imprudenter: eos enim qui in hoc vitæ ſeculum veniſſet, mœrendos putabat; eos vero qui ex iſtius mundi procellis & fluctibus emerſiſſent, non injuſto gaudio proſequendos arbitrabatur. Mors æqualis eſt omnibus hominibus, indiſcreta pauperibus, indiſcreta divitibus. Hanc quotidie præ oculis tantus Cæſar habebat, qui, ſicut vidimus & experti ſumus, dum in ejus verſaremur obſequiis, ſub imperiali chlamyde alterius militiæ tirocinium oſtendebat. Prius enim in lucis crepuſculo miſſam pro defunctis audiebat, de hinc pro exercitu, poſtremo miſſam diei, demum cibum potumque viduis, pupillis ac cæteris pauperibus large diſtribuens, quæſtiones & oppreſſiones eccleſiarum relevabat, & in ultimo in cura imperii inſudabat. Quamdiu enim Caſini remoratus eſt, omnibus noctibus ita clauſtrum & omnes officinas monaſterii, ac ſi abbas vel quilibet decanus circuibat, ſcire cupiens, qualiter unuſquiſque ſub B. Benedicti magiſterio viverent; factoque mane, per omnes monaſterii eccleſias cauſa orationis diſcalceatis pedibus incedebat. Licet autem hoc ageret, numquam a conſortio archiepiſcoporum, epiſcoporum, abbatum, clericorum, vel monachorum ſequeſtrabatur, ut impleretur in eo quod legitur: Et cum ſapientibus ac religioſis fermocinatio ejus. Quis autem ejus gravitatem non miretur, cum ad ſedandas diſſenſiones fratrum, quæ pro electione abbatis ortæ fuerant, ad capitulum venicos, ab hora prima diei uſque in veſperum, non cibo non potui indulgens, exinde non egrediebatur. Quo autem affectu, quove amore Caſinenſem dilexit eccleſiam, oſtendit, cum dixit prius ſe finere omnia privilegia & conceſſiones eccleſiarum convelli, quam aliquid de dignitatibus & privilegiis Caſinenſis eccleſiæ minui: & priur fineret electionem omnium epiſcoporum, archiepiſcoporum & abbatum qui ſunt in toto orbe Romano tollere, quam ſolummodo Caſinenſis abbatis. Dicebat enim, abbas, ſi ex conſenſu monachorum electus non fuerit, abbas non eſt; & quicumque electionem monachis rollit, omnia monaſterii jura convellit. Et cum hæc omnia ageret, erat tamen cæcorum baculus, eſurientium cibus, ſpes miſerorum, ſolamen lugentium; & ita ſingulis virtutibus eminebat, quaſi cæteras non haberet. Sacerdotes honorabat ut dominos, clericos ut patres, pauperes ut filios, viduas ut matres, creber monitionibus, pervigil in vigiliis, lacrymas Deo non hominibus offerebat; volvuntur per ora lacrymæ, & obſtrmato animo non queo dolorem diſſimulare quem patior. Poſtquam enim noſtram parvitatem diſcipulum Bertulfi cancellarii effecerat, poſtquam Logotheræ, exceptoris & auditoris officio remuneraverat, poſtquam ſeſſionem ad pedes ſuos indulſerat, poſtquam a ſecretis effecerat, poſtquam de his quæ ad vitam æternam attinent, ſatis inſtruxerat, te præſente & cunctis imperii aulicis aſſiſtantibus, manum meam apprehendens & Guibaldo commendans abbati, dixit ad eum: ſi qua mea lectionis, ſi qua mei amoris in veſtro corde veſtigia ſunt, in iſto oſtende, eumque pro noſtro amore loco cariſſimi & unici filii habe. Hæc cum dixiſſet imperator auguſtus Cæſarque Romanus, & pater patriæ nominatus, ut clericis diſcordantes in pace reconciliſret una cum veſtra excellentia dum ſtuderet, corpus & animam cœlo reddidit. Conſortare igitur ſtrenuiſſima, & juxta illud Salomonis præceptum, accipe conſolationem propter triſtitiam. Sed fortaſſe dicis: Quomodo poſſum accipere conſolationem, cum eum quem diligebam amiſi? nonne hæc nobis cum ipſo mundo elementiſque communia ſunt, quia ad tempus creata in perpetuum tenere non poſſumus? Non amiſit virum quæ exhibet caſtitatem; non eſt viduata conjugio, quæ non mutavit nomen mariti. Recole quid David fecerit; is enim cum amiſiſſet filium, ſurrexit, comedit, bibit, & dixit: Ego vado ad eum, ille vero amplius non revertetur ad me. Hæc igitur excellentiſſima domina, advertens, ita vos ab imminente triſtitia temperate, ita ſtudete, quatenus Deum ut decet ſelici cernere poſſis intuitu. Salvationis etiam & conſolationis & orationis obſequium vobis congregatio Caſinenſis dirigit, puerumque Minonem filium domini Ptolomei, qui penes vos eſt, vobis commendantes, rogant ut illum loco filii habeatis.

XXXIX.

Epiſtola Willelmi Francigenæ ad Innocentium II.

Ad lib 36. n. 149. *Ex mſ. cod. Vallicell.*

DOmino religioſiſſimo ac reverentiſſimo ſummo & univerſali papæ Innocentio ſecundo, Francigena Willelmus, humilis & indignus monachus de cœnobio ſancti Bertini, quod in Flandria ſitum eſt, ſalutis & gaudii plenitudinem perenniter poſſidere. Cum ex præcepto omni ſæculo reverendæ & Deo amabilis veſtræ paternitatis in cœnobio ſanctæ Sophiæ, quod Beneventi ſitum eſt, habitarem, ſtimulante me jam diu cogitatione, quidam divinus, ut arbitror, ampliur ardor accendit, quatinus ad honorem veſtrum & matris utilitatem Eccleſiæ, & parvitatis meæ præ cæteris commendationem quidpiam ſcripſitarem. Cumque mecum frequenter, quid id eſſe poſſet, totis animæ meæ viſibus agitarem; accidit ut inter plura alia, quæ ſæpe fratribus in capitulo exhortationis cauſa dicere ſolebam, de hydropico evangelico quadam die facerem ſermonem: qui cum quibuſdam fratribus, abbati vero Franconi quammaxime, plurimum placuiſſet, inſtauti, & velut exactoria pro fraternæ caritatis fiducia, cœperunt a me precе poſtulare, quatinus eumdem ſermonem, valde poſteris, ut aiebant, utilem futurum, non pigeretur litteris commendare. Extimui, fateur, domine mi, pater amantiſſime: quia

nec in his aliquando exercitatus, nec tantæ æraim ſcientiæ. Sed quid eſſet, quod non vel eum meî pudoris detrimento blanda fraternæ caritatis entorquere poſſet exactio? Feci ergo ut potui, non tamen ita breviter, ut in capitulo prius dixeram; ſed triplicitèr expoſitum fratribus oſtendi. Quem cum viderem pluribus placere, mihi quoque, fateor, cœpit non diſplicere. Sumpta majori quapropter audacia, & conſiderant hominis non eſſe viam ejus, inclavi in domino cogitatum meum, & ſacro ſuffragante ſpiritu, alius facere quamplures aggreſſus ſum, non de litterarium ſeu facundiæ, quæ mihi nulla eſt, abundantia, ſed de conferenda mihi ſanctorum meritis & fratrum precibus præſumens gratia.

Sermones itaque de diverſorum temporum lectionibus LX. complevi, vtriuſque potiſſimum nomini ſacratiſſimo dedicavi. Non autem eos ſecundum, quod in hoc ordinati ſunt volumine deſcripſi, ſed ſecundum quod mihi tempus arriſit, & quietem meæ mentis invent. Unde etiam nonnullos, ſicut ſcribebantur, diverſorum preces abſtulere: domino quoque Guidoni Florentino, Beneventano quondam rectori, nunc autem de ſancto Griſogono cardinali presbytero, quoſdam ex his recolo me dediſſe, de cujus intellectus puritate non ambigo, quem ſibi quieta mentis manſuetudo divina cum gratia contulit, & rectæ ſimplicitas vitæ. In quibus certe nequaquam volui ludere floribus alienum: ſed ea dum manime, quæ labor proprius & meditationis inſtantia contulit per gratiam ſancti Spiritus datis auxilium. Inepium namque judicavi majorum bene dicta debiliore ſtilo depravare, cum ea noſtri temporis nemo valeat emendare: ſed tamen inde ego accepi, unde illi, quid dicerent, accepere. Sane ubi nova videantur eſſe quæ dica, aut auctoritates, ſi quas invenire valeo, aut rationes, quibus fulciri valeant, adjungo. Sunt autem quædam maxime in ſermone duodecimo, qui de Geneſi factus, & in illo qui de Eccleſiaſte quadrageſimus eſt, quæ minus intelligentibus dura forſitan videantur: ſed ſi ſubtiliore eliquata fuerint diſcuſſione, nullum inferre fidei periculum comprobantur. Nam de rebus creatis nullum peccatum eſt varie diſputare; quia, ſicut ait Salomon, *cuncta res difficiles, nec poteſt homo eas explicare ſermone. Mundum vero tradidit diſputationi hominum, ut non inveniat homo quod operatus eſt Dominus ab initio uſque ad finem.* Quod ergo ab homine, ſicut eſt, non invenitur, neceſſe eſt ut de eo quilibet opinetur, nec opinantes varie peccamus, ſi de Deo male non ſentiamus. Ille autem de Deo male ſentit, quiſquis eum cuncta de nihilo feciſſe non credit; aut animam ejus partem, aut de ſe, hoc eſt de ſua ſubſtantia, aliud eum quidquam feciſſe credit.

Hos itaque LX. ſermones omnes in unum corpus collegi, & ſecundum temporum rationem diſpoſui, veſtræque prudentiſſimæ & Deo amabilis excellentiæ judicio examinandos, & reverentiſſimæ commendandos auctoritate tranſmiſi. Ubi ſane ſi quid dictum ſecus, ac debuit, inventum fuerit, non pudebit emendare: quia quod melius eſt ſequi magis deſidero, quam inepta defenſare. Quamvis ego me non arbitror quidquam temere definiſſe, quod lecturis animum prudentis offendat: niſi forte tardioris cujuſlibet, qui exteriora tantum cogitans, ab intimis oculos mentis averat. Hoc autem opus in pleriſque lecturem intimum habere debere deſiderat, quia cum in cortice minus hereat diſputatio, ad interiora magis animum legentis invitat. Si qua ſane, quod benedictum eſt invidorum rodat inſania, non valde curo: quia quod ſanctiſſimæ nominis veſtri memoriæ dedicatum eſt, etiam ſi minus fortiter dictum fuerit, in univerſo mundo fama bonitatis notiſſimæ veſtræ auctoritatis patrocinio defendendum minime diffido. Quapropter tam me, quam hunc ipſum libellum, veſtræ fiduciaiter tuitioni commendo: quamvis quod bene dictum eſt apud juſtitiam veſtræ diſcretionis liberam commendatione non egeat, cum per ſemetipſum naturali & ingenita morum bonitate, quod bonum eſt & honeſtum promptiſſime defendat. Precor autem Dominum, hæc ipſa quæ ſcripta ſunt veſtræ gravitati placere; quia, ut fratribus utilitatem conferant, mihi quoque præmium ſalutis acquirant. Invidorum namque parum moveor laudibus, aut vituperatione: ſed in hoc mihi ſingularis erit lætitia, ſi hæc eſſe fratribus utilia, vobiſque noverim complacere.

XL.

Stephani epiſcopi Pariſienſis charta de inſtitutis monaſterii Hederenſis.

Ad lib. 77. n. 21. *Ex veteri membrana.*

STephanus Deo ordinante, Pariſiorum dictus epiſcopus, univerſis Chriſti fidelibus tam poſteris quam præſentibus ſalutem. Ad hoc nobis epiſcopalis officii cura ab omnipotente Deo commiſſa eſt, ut religioſas diligamus perſonas, & beneplacentem Deo religionem ſtudeamus modis omnibus propagare. Noverint igitur univerſi, quia eccleſiam ſanctæ Mariæ Hederenſis noſtro labore, noſtro ſtudio, Dei gratia nos in omnibus præcedente, a fundamentis extruximus, & ſanctimoniales feminas in ea ponentes religionis ordinem in eadem eccleſia perpetuo conſervari decernimus. Sed quia femineum ſexum fragilem atque ideo labilem eſſe cognovimus, idcirco prædictas ſanctimoniales archioris propoſiti diſciplina, tam per nos, quam per religioſos viros ligare curavimus. Habent enim inſtitutiones optimas ex maxima parte de ordine monachorum Ciſtercienſium ſumtas, partim etiam de obſervantiis aliarum religionum collectas. Quod quia conſilio venerabilis viri domni ſcilicet Hugonis Pontioiacenſis abbatis, nec non & induſtria fratris noſtri WVillelmi, & conſilio & voluntate cariſſimæ ſiliæ noſtræ Hildiardis ejuſdem eccleſiæ S. Mariæ venerabilis abbatiſſæ, totiuſque conventus factum eſt, volumus & epiſcopali auctoritate præcipimus, ut prædictæ ſanctimoniales prædictas inſtitutiones, ſicut determinatæ vel ſcriptæ ſunt in libris quos conſuetudines vocamus in perpetuum teneant, nec umquam in aliquo eas vel minuere vel mutare præſumant. Obeunte abbatiſſa, aliam quæ ſubſtituenda eſt, hoc modo eligendam cenſemus: in primis Pariſienſi epiſcopo voluntatem & neceſſitatem ſuam inſinuabunt, deinde religioſos viros abbatem Sancti Victoris ſcilicet, & abbatem ſanctæ Mariæ de Valle in ſuo capitulo præſente epiſcopo convocabunt. His autem in unum convocatis, de electione abbatiſſæ tractabunt, & ſine contradictione, quamcumque voluerint, dignamque ju-

udicaverint, eligant. Si vero abbates habere nequiverint, prior cum tribus religiosissimis sanctimonialibus in præsentia episcopi loco eorum substituatur. Hoc etiam notum fieri volumus, quod eamdem beatæ Mariæ ecclesiam ab omni exactione temporali, quantum ad nos & successores nostros spectat, liberam omnino & quietam Iore concedimus; obedientiam tamen episcopo Patisiensi debitam salvam per omnia esse decernimus. Quicumque autem prædictum institutum hoc violare præsumserit, si secundo tertiove admonitus, se emendare noluerit, excommunicationi subjaceat. Ne autem supra dicta possint oblivione deleri, scripto commendata, & sigilli nostri auctoritate sunt firmata. Actum anno incarnationis dominicæ MCXXXVIII.

Data per manum Algrini cancellarii.

Innocentii II. diploma pro eodem monasterio.

Ex autographo.

INnocentius episcopus servus servorum Dei dilectæ filiæ Hildiardi abbatissæ monasterii sanctæ Mariæ de Hedera, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regulariter substituendis in perpetuum. Ad hoc universalis ecclesiæ cura nobis a provisore omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas, & beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex caritatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservatus. Oporet igitur omnes christianæ fidei amatores religionem diligere, & loca venerabilia cum ipsis personis divino servitio mancipatis attentius confovere, ut nullis pravorum hominum inquietentur molestiis, vel importunis angariis fatigentur. Ea propter dilectæ in domino filiæ, venerabilis fratris nostri Stephani Parisiensis episcopi precibus inclinati, præfatum monasterium sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium inpræsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumtibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino clericus vel laicus decimas a vobis exigere præsumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum vestrum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur pro vestra & eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemtoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

In rotundo circulo legitur hoc dictum, Adjuva Deus salutaris noster.

Ego Innocentius catholicæ ecclesiæ episcopus. Ego Stephanus Prænestinus episcopus subscripsi. Ego Martinus presbyter card. tit. S. Stephani in Celio-monte subscripsi. Ego Ivo presbyter card. S. Laurentii tit. Damasi subscripsi. Ego Grito presbyter card. tit. sanctæ Ceciliæ subscripsi. Ego Gregorius diac. card. sanctorum Sergii & Bacchi subscripsi. Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad velum aureum subscripsi. Ego Guido diac. card. SS. Cosmæ & Damiani juxta templum Romuli subscripsi. Ego Imbaldus diac. card. sanctæ Mariæ in via lata subscripsi. Ego Hubaldus diac. card. S. Adriani subscripsi. Ego Guido sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconus card. subscripsi. Datum Laterani per manum Aimerici sanctæ Romanæ ecclesiæ diac. card. & cancellarii tt. kal. Maii indictione IIII. incarnationis dominicæ anno MCLXI. pontificatus vero domni Innocentii anno XII.

Charta Stephani Parisiensis episcopi de donatione Euphachiæ de Corbolio, facta ecclesiæ Hederensi.

EGo Stephanus Dei gratia Parisiensis episcopus licet indignus, pro certo sciens ea quæ temporaliter fiunt, transitoria temporum volubilitate ad memoriam * hominum deleri & quasi facta non fuerint, penitus adnullari, donum quoddam, adstitente clericorum & multitudine, manu mea factum ad posterorum notitiam transmittere volui, & litteris mei nominis sigillo impressis, legalium quoque testium, sub quorum præsentia factum est, subscriptis nominibus corroboravi. Notum sit ergo tam futuris quam præsentibus, quod Euphachia de Corbolio, assensu mariti sui Johannis de Stampis, & Federici filii sui, & Balduini de Corbolio generi sui, & Avelinæ filiæ suæ, quatuor arpennos terræ dedit sanctimonialibus ecclesiæ beatæ Mariæ Hederensis, ubi abbatia constructa est. Præterea dedit eidem ecclesiæ apud Locum-sanctum, duas partes decimæ & apud Brajam, tertiam partem decimarum. Donavit quoque supradictæ ecclesiæ terram de Raviaco, quæ est a nemore Ardano, sicut via Muneria dirigitur. Dedit etiam Pleisiacum quod emit de proprio; & super donum suum de Eder a quinque solidos censuales assignavit, quos heredes sui tenentur reddere annuatim eidem ecclesiæ ad festum sancti Remigii. Donavit quoque apud Villam-abbatis medietatem decimæ cum patronatu ecclesiæ; & ad opus infirmariæ, eidem ecclesiæ donavit quidquid habebat apud Cantum-lupi. Hujus rei testes fuerunt Bernardus archidiaconus, & Alardus canonicus sancti Victoris. Omnes ergo qui contra hanc donationem malitiose egerint, sciant se excommunicationis sententia denodari. Ad lib. 77. n. 1. * l. a memoria.

Eugenii III. diploma, quo monasterii Hederensis omnes possessiones confirmantur.

EUgenius episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus Hildiardi abbatissæ monasterii sanctæ Mariæ de Hedera, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Lo- Ex veteri membrana.

eorum venerabilium cura nos admonet de quiete atque utilitate ſollicite cogitare; nec dubium quod ſi fidelium Dei petitionibus benigne concurrimus, noſtris opportunitatibus clementem Dominum reperimus. Quam ob rem dilectæ in domino filiæ prædeceſſoris noſtri felicis memoriæ Innocentii papæ veſtigiis inhærantes, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatæ ſanctæ Mariæ monaſterium, in quo divino mancipatæ eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, præſentia ſcripti privilegio communimus. Statuentes ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem monaſterium in præſentiarum juſte & canonice poſſidet aut in futurum conceſſione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis eiſque quæ poſt vos ſucceſſerint illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Ex dono illuſtris memoriæ Ludovici regis Francorum terram de Amaro-boſco, & totam terram de Uno-villari cum omnibus ſuis pertinentiis liberas & ab omni exactione quietas, & decem & octo ſextaria avenæ in molendino ſuo ſingulis annis de Calliaco. Ex dono Ludovici regis filii prædicti regis terram de Manſionillo Ricuini. Item in eodem loco aliam ex dono Theodorici de Bovilla, & quidquid ibi habebat vinaticum apud villam quæ Cons vocatur, quidquid pro eodem vinatico redditur. Item ex dono prædicti regis Ludovici Junioris quotieſcumque rex Parriius fuerit, decimam totius panis, qui ad curiam ejus deferetur, vobis in perpetuum conceſſam. Molendinum quoque quod prope monaſterium eſt, liberum & quietum. Ex dono Hugonis filii Guarneri in molendino ſuo apud Brennacum modium frumenti vel alterius annonæ quæcumque melior ibi fuerit, & quantum duo aſini poterunt portare de ligois nemoris ſui quod ibidem eſt, ſingulis diebus ad faciendum ignem. Ex dono Eremburgis decem arpennis terræ apud Succi, & ſex ſolidor & dimidium cenſus de pratis, de Bretmaco. Ex dono bonæ memoriæ Stephani Pariſienſis epiſcopi eccleſiam de Villa-abbatis cum decima, decimam de Gebnaliaco, decimam de Silveniaco, & eccleſiam de Sveriaco & decimam, decimam de Crumelle, decimam de Athiia, decimam de Calendie, decimam de Conciſſo, decimam vini de Cons, decimam vini de Centeniaco, eccleſiam de Hedera & tertiam partem decimæ, eccleſiam de Alearibus & decimam, decimam de Braio, eccleſiam de Loco-ſancto cum decima, duas partes decimæ de Darancio, partem nemoris apud Monſiacum monaſterium de Gif cum omnibus ſuis appendiciis. Idem quoque epiſcopus præfatum monaſterium de Hedera ab omni exactione liberum eſſe conceſſit. Ex dono Henrici Senonenſis archiepiſcopi decimas de Merbuys & de Monſdunaco, & omnem decimam de Bovilla, & eccleſiam de Villari. In epiſcopatu Carnotenſi. Ex dono Simonis de Gaſerant & filiorum ejus locum qui Pometium dicitur, in quo G. Carnotenſis epiſcopus capellam fieri conceſſit. Item ex dono præfati Senonenſis archiepiſcopi decimam quam minutam vocant, de Cavannes, & decimam vini, decimam totius terræ quam Hugo Guiretly habet in ſuo dominio decimam duorum arpennorum terræ, quos idem Hugo vobis donavit, & decimam de Choſel, ex dono ipſius Hugonis dimidium modium frumenti, & dimidium hordei de horreo ſuo ſingulis annis & cenſum ſex nummorum. Præterea quatuor arpennos terræ in qua monaſterium veſtrum fundatum eſt, terram de Rivero, quidquid Euſtachia habebat apud Cantulupum ſeptem ſextaria annonæ, qua Fredericus comes habebat in molendinis apud villam quæ dicitur Valles, medietatem molendini de Pampiluna apud Corbolium, quartam partem molendini de Pontello ſancti Exuperii, apud Iſonam medietatem molendini, ſextam partem portus de Villa-nova, apud ultam Villam-novam decimam de Couter, decimam quoque ut de laboribus veſtris ſeu de nutrimentis veſtrorum animalium nullus decimas exigere præſumat. Nulli ergo omnino hominum liceat præfatum monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere ſeu quibuſlibet moleſtiis, fatigare, ſed omnia integra conſerventur earum, pro quarum ſubſtentatione & gubernatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate, diœceſanorum epiſcoporum canonica juſtitia. Si qua igitur in poſterum eccleſiaſtica ſæcularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore & ſanguine Domini redemtoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus ſit pax domini noſtri Jeſu Chriſti, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen amen, amen. Et erat ſcriptum in duobus parvis circulis ſeu rotunditatibus, in quibus erat quædam parva crux, S. Petrus, S. Paulus, Eugenius papa III. Hæc mecum domine ſignum in bonum. Sic ſubſcriptum, Ego Eugenius catholicæ eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi, Ego Albericus Oſtienſis Epiſcopus ſubſcripſi, Ego Odo diac. cardinalis S. Georgii ad Velum-aureum ſubſcripſi. Ego Imarus Tuſculanus epiſcopus ſubſcripſi. Ego Octavianus diacon. cardinalis ſancti Nicolai in carcere Tulliano ſubſcripſi. Ego Gregorius diaconus cardinalis ſancti Angeli ſubſcripſi. Ego Jacinthus diaconus cardinalis ſanctæ Mariæ in Cosmedin ſubſcripſi. Ibaldus presbyter cardinalis tituli ſanctorum Johannis & Pauli ſubſcripſi. Ego Hugo presbyter cardinalis tituli in Lucina ſubſcripſi. Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli ſanctæ Suſannæ ſubſcripſi. Datum Catalauni per manum Guidonis ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconi cardinalis cancellarii VIII. Kalend. Novembris indict. XI. incarnationis dominicæ anno MCXLVII. pontificatus vero domini Eugenii III. papæ anno III.

Ex-

XLI.

Excerpta ex admonitione prævia ad theologiam chriſtianam Petri Abaelardi, tom. V. Theſauri Anecdot. p.1142.

Ad lib. 77. n. 72.

HActenus a calamo temperaverat Abaelardus, aut ſi quid forte ſcripſerat, ab erroribus, qui Suaſſionenſi in concilio damnati fuerant, abſtinuerat. At ubi eos, quos tunc paſſus fuerat adverſarios, e ſæculo migraſſe animadvertit, amplius ſe cohibere non potuit. „ E mortuis quippe omnibus pæne doctrinæ „ eccleſiaſticæ magiſtris, inquit Guillelmus ab„ bas ſancti Theoderici, quaſi in vacuum rem„ publicam eccleſiæ domeſticus irruens inimi„ cus, ſingulare ſibi in ea magiſterium arri„ puit: agens in ſcriptura diuina, quod age„ re ſolebat in diſlectica, proprias adinven„ tiones, annuas novitates, cenſor fidei, non „ diſcipulus; emendator, non imitator. Ca„ ſu autem contigit, ut idem Guillelmus in lectionem libelli cujuſdam hominis illius, incideret, cui titulus erat *Theologia Petri Abaelardi*, quem cum titulus curioſam feciſſet ad legendum, aliqua invent, quæ ipſum non parum moverent; ea notavit, & cur moverent ſubnotavit. Duo autem nunc libelli idem pæne „ continentes, inquit Guillelmus, uſi quod „ in altero plus, in altero minus aliquando in„ veniretur. Hos ſuis cum obſet rationibus, hoc eſt cum refutatione errorum quos repererat, ad venerabilem Gaufridum epiſcopum Carnotenſem, & Bernardum abbatem Claræ-vallis miſit, ut ex eorum lectione, an recte ipſum moviſſent, facilius diiudicare poſſent.

Lectis errorum capitulis exhorruit Bernardus, „ reſcripſitque ad Guillelmum in hæc verba: „ Motum veſtrum & juſtum judico & neceſ„ ſarium ſed & otioſum non eſſe monſtrat „ libellus inanes & obſtruens os loquentium „ iniqua. Ne tamen auctorem ipſum temere judicare videretur; diem Guillelmo indixit poſt paſcha, quo ſimul convenirent, legerentque, atque attentius examinarent Abaelardi theologiam. Cumque ex ſedula librorum ejus lectione virus ejus in eis contentum deprehen-

Gauf. lib. 3. de vita S. Bern. c. 5. „ diſſent, Bernardus ſolita bonitate, & be„ nignitate deſideraus errorem corrigi, ho„ minem non confundi, ſecreta illum admo„ nitione convenit, cum quo etiam tam mo„ deſte, tamque rationabiliter egit, ut illa „ quoque, compunctus, ad ipſius arbitrium „ Correcturum ſe promitteret univerſa. Hæc obſervare uperæ pretium ſuis, ut appareat „ quam immerito, immo quam iniuſte Otto Friſingenſis ſcripſerit ſanctiſſimum abbatem tam „ ex chriſtianæ religionis fervore, zelotypum, „ quam ex habitudinali manſuetudine quodammodo credulum fuiſſe in cauſa Abaelardi; „ ſed vir arrogans, ſuoque tantum ingenio confidens, ut vix audiendos magiſtros ab „ altitudine mentis ſuæ humiliatus deſcenderet, ut fatetur ipſe ejus defenſor Otto „ Friſingenſis, cum ab eo receſſiſſet vir Dei, conſiliis ſimulatus iniquis, reſiliit a propoſito ſaniori. Immo expetens Senonenſem metropolitanum, quod in ejus eccleſia celebrandum foret in proximo grande concilium, Claræ-vallenſem cauſatur abbatem, ſuis in occulto detrahere libris, additque paratum ſe eſſe in publico ſua defendere ſcripta, rogans, ut prædictus abbas dicturus ſi, quid haberet, ad concilium vocaretur. Hæc ex Gaufrido vitæ S. Bernardi ſcriptore accurato perinde ac pio. E contra Otto Friſingenſis ſcribis Abaelardum ab epiſcopis abbateque Bernardo ad audientiam apud Senonas vocatum fuiſſe. Verum præterquamquod auctoritas Gaufredi auctoris domeſtici, & ab omni falſi ſuſpicione libeci, prævalere debet Ottoni auctori extraneo, patres concilii Senonenſis, non s S. Bernardo provocatum fuiſſe ad concilium Abaalardum, ſed Bernardum ab Abaelardo, diſertis verbis affirmant. Sic enim illi in epiſtola ad Innocentium, quæ, inter Bernardinas in nova editione eſt 337. poſtquam dixerunt mimis patienter, & nimium ægre tuliſſe, quod a Bernardo primum privatim, deinde publica coram teſtibus „ errores corrigere commonitus ſuiſſet: Ma„ giſter Petrus inquiunt, crebro nos pulſare „ cœpit, nec ante voluit deſiſtere quoad ad „ dominum Claræ-vallenſem abbatem ſuper hoc „ ſcribentes, aſſignato die, ſcilicet octavo pen„ teceſtes, Senonas ante noſtram ſubmonuimus „ venire præſentiam, quo ſe vocabat & offe„ rebat paratum magiſter Petrus, ad proban„ das & defendendas, de quibus illum domi„ nus abbas Claræ-vallenſis, quomodo præta„ xatum eſt, reprehenderas ſententias. Cæta„ rum dominus abbas, nec ad aſſignatum diem „ ſe venturum, nec contra Petrum ſeſe diſcu„ ptaturum nobis remandavit.

Ex Bernardi modeſtia ſactus arrogantior Abaelardus, ſuos cœpit undequaque convocare diſcipulos, & obſecrare, ut ad futuram inter ſe abbatemque Claræ-vallenſem diſputationem, una cum illo ſuam ſententiam ſimul & ſcientiam defenſuri venirent. Hinc Bernardus magnorum virorum monitis flexus, ne videlicet ex ejus abſentia ſcandalum populo, & cornua creſcerent adverſario, ad concilium venire, tandem adquievit, & quidem triſtis nec ſine lacrymarum effuſione. Adfuerunt concilio Francorum rex Ludovicus VII. Willelmus comes Nivernenſis religioſus, Remenſis archiepiſcopus cum quibuſdam ſuis ſuffraganeis epiſcopis, abbatibus multis, valdequa literatis clericis, Librum theologiæ Abaelardi in medium protulit S. Bernardus, quæ in eo annotaverat abſurda, immo plane hæretica capitula propoſuit, ut ea vel a ſe ſcripta negaret, vel ſi ſua fateretur aut probaret, aut corrigeret. Neutrum præſtare voluit Abaelardus, ſed ut tempus redimeret, ab æquiſſimis judicibus, quos ipſe delegerat, contra canones, ad ſedem apoſtolicam appellavit. Si credimus Ottoni Friſingenſi, Abaelardus *ſeditionem populi timens*, reſpondere recuſavit. Verum præſentibus rege Ludovico, comite Willelmo aliiſque nobilibus, quid a populo metuendum eſſe poterat? Hinc apparet Ottonem ea quæ de Abaelardo concilioque Senonenſi ſcribit, non tam a veridicis teſtibus, quem ab incertis rumoribus popularibus didiciſſe. Æquius eſt, ut Gaufrido vitæ Sancti Bernardi ſcriptori, Abaelardi, cum hæc agebantur, diſci„ pulo, fidem adhibeamus hæc ſcribenti: Sed „ ab egregio illo catholicæ fidei advocato, „ nempe Bernardo, monitus, ut vel jam ſci„ ens in perſonam ſuam nihil agendum, reſpon„ deret tam libere, quam ſecure, audiendus „ tantum, & ſerendus & in omni patientia, „ non ſententis aliqua ferendus: hoc quoquo „ omnimodis recuſavit. Nam & confeſſus eſt „ poſtea ſuis, ut ajunt quod ea hora maxi-

„ me

„ me quadam ex parte, memoria ejus turba-
„ ta fuerit, ratio caligaverit, & interior fu-
„ gerit ſenſus. Non itaque libertas defuit Abaelardo ſemetipſum defendendi, nec timore popularis ſeditionis id recuſavit, ſed injuſtam cauſam tueri minime potuit. Pro reverentia tamen ſedis apoſtolicæ ad quam appellaverat, damnatus perverſis ejus dogmatibus, perſonæ ipſius pepercit concilium.

Egreſſus a concilio Abaelardus errorum ſuorum ſcripſit apologiam, in qua acriori ſtilo invehitur in ſanctum Bernardum. Id certe diſcimus ex diſputatione abbatis anonymi contra Abaelardum, in cujus libro II. hæc legunntur: In apologetico ſuo reſponſione „ ſua ſuper hoc capitulum furiis exagitatus Petrus inſanit, & ſic nimis intemperanter in„ vehitur in hominem Dei, ut non eum loqui „ quæ loquitur, ſed per eum ſatanam, qui transformat ſe in angelum lucis aſſereret. Et „ in libro III. In apologia ſua multo vehementius ſpiritu vertiginis abducitur, & infelicius ægrotat: diligentiore ſiquidem tractatu, & quaſi viribus in unum collectis, „ hoc capitulum, *ſcilicet de poteſtate Dei*, ceteris diffuſius exſequitur. Poſtea Romam, ut cauſam coram pontifice defenderet, fretus amicorum diſcipulorumque, quos ibi non paucos habebat, auxilio proficiſci ſtatuit. Sed cum Cluniacum perveniſſet, audivit errorum ſuorum capitula debita damnatione „ ab Innocentio II. eſſe affecta. Hic itaque gradum ſiſtere coactus fuit, monituſque a Petro Venerabili abbate, ut Bernardum ſibi reconciliaret, & ſi qua catholicas aures offendentia aut ſcripſiſſet aut dixiſſet, ea a verbis ſuis amoveret, & a libris abraderet; Claram-vallem cum abbate Ciſtercienſi profectus prava dogmata retractavit, & ſopitis prioribus querelis in gratiam cum ſanctiſſimo abbate rediit. Hanc retractationem editis Abaelardi operibus præmiſſam habemus, quam apologiæ nomine donare placuit editori; cui tamen ab ejus apologia ſit omnino diſtinguenda rectius retractatio appellanda. Reverſus Cluniacum biennio religioſe ibidem vixit, ac tandem in Cabilonenſi S. Marcelli primatu in ſinu eccleſiæ requievit.

Adverſus Abaelardum ſcripſere Guillelmus abbas S. Theoderici, S. Bernardus, & abbas anonymus, quem eumdem eſſe credimus cum Gaufrido qui ex Abaelardi diſcipulo, anno MCXL. factus eſt monachus Clarævallenſis, Bernardi notarius, ac poſt Robertum & Fatredum ſucceſſor evaſit. Prioris & poſterioris lucubrationes habemus in bibliotheca Ciſtercienſi, in quibus ipſiſſima Abaelardi verba quæ impugnant, referuntur: nonnullos tamen ille pateonos habuit, in primis Ortonem Friſingenſem, in ſanctum Bernardum parum æquum, hominem exterum, & uti æſtimamus parum inſtructum: cujus certe auctoritas, nec Guillelmo abbati, nec ſancto Bernardo, nec Gaufrido, qui hominem noverant, ejus ſcripta attente legerant, ab omni prava ſuſpicione immunes, prævalere debet. Multo minus Petri Berengarii Pictavienſis, Abaelardi diſcipuli, qui ex profeſſo ejus defenſionem ſuſcepit, ſcripſitque apologeticum, ſuam ſecum condemnationem præferentem, quem rectius libellum in S. Bernardum contumelioſum appellare licet, opus in tenebris natum, & æterna oblivione dignum. Et certe ne quidem unum in eo verbum protulit in defenſionem ſui magiſtri, aut fidem ejus catholicam demonſtrandam, ejuſque adverſarios impugnandos, licet id ſe præſtiturum audacter promiſiſſet. Immo ipſe ſatior factus, contumelioſa ſcripta retractavit in epiſtola ad epiſcopum Mimatenſem, & pro non ſcriptis haberi voluit: Quia, inquit, proceſſu temporis meum ſapere crevit, & in ſententiam „ abbatis pedibus, ut dicitur, ivi. Nolui eſſe „ patronus capitulorum objectorum Abaelardo „ quia, etſi ſanum ſaperent, non ſane ſa„ nabant.

Hæc forte ſufficere deberent his qui noſtro ævo Abaelardi partes tuendas ſuſceperunt, ac ſanctum Bernardum præcipitis in eum judicii accuſare non verentur, quibus ſane fieri facta haud dubium poſſet, ſi Abaelardi introductionem ad theologiam integram haberemus. Nam mutila eſt in editis, nec perfectam invenimus in manuſcriptis. Ejus defectu lucem aliquam proferre poterit tractatus de Trinitate, quem ex manu exarato codice Majoris-monaſterii vetuſtiſſimo damus; quemque eumdem eſſe cum tractatu de Trinitate, Sueſſionenſi in concilio igni addicto, aut cum uno ex duobus illis libellis, qui in manus Guillelmi abbatis inciderunt, quique idem pene continebant, niſi quod in altero plus, in altero minus inveniretur, mihi conſtare videtur. Duo præſertim ex ſuo libro reprehenſo fuiſſe in concilio Sueſſionenſi aſſerit Abaelardus in hiſtoria calamitatis ſuæ, unum ſcilicet pag. 21. quod „ cum Deus Deum genuerit, nec niſi unus „ Deus ſit, negaret tamen Deum ſeipſum genuiſſe. Id quod probaſſe ſe dicit auctoritate S. Auguſtini, libro 1. de Trinitate, ubi „ hæc leguntur: Qui putas ejus potentiæ Deum, ut ſeipſum ipſe genuerit, eo plus erat, „ quod non ſolum Deus ita non eſt, ſed „ nec ſpiritalis creatura, nec corporalis: nulla enim omnino res eſt quæ ſeipſam gignat. Quæ quidem in noſtro tractatu, cum eadem S. Auguſtini auctoritate reperiuntur. Alterum pag. 24. quod aſſeriſſet *ſolum Deum Patrem omnipotentem*. Quæ propoſitio ex his quæ hoc in tractatu leguntur, facile cernitur, ut ex infra referendis patebit. Quod autem Guillelmus abbas S. Thederici ad Gaufridum epiſcopum Carnotenſem & S. Bernardum ſcribens, ait, Abaelardi ſub theologiæ titulo „ duos in manus ſuas incidiſſe libellos, idem „ pene continentes, niſi quod in altero plus in „ altero minus aliquando inveniretur, perfecte „ huic noſtro tractatui congruit. Si cum ejuſdem Abaelardi introductione ad theologiam conferantur. Et certe primus & quintus tractatus noſtri libri pene de verbo ad verbum integri reperiuntur in introductione ad theologiam, in qua etiam nonnulla leguntur, quæ in aliis tractatus noſtri libris exſtant, adeo ut nullus ſit dubitandi locus, quin unus ex duobus illis ſit libellis, qui in manus Guillelmi abbatis inciderunt; & forte idem qui in concilio Sueſſionenſi ante annos circiter viginti damnatus fuerat, in quo nonnulla addere potuit Abaelardus. An vero jure a patribus Sueſſionenſis concilii igni addictus ſit, & a Guillelmo abbate & S. Bernardo, aliisque abbate anonymo, tamquam perverſa continens dogmata exagitatus, æqui doctique lectores non ægre judicabunt ex ſequentibus propoſitionibus, quæ in ſequenti tractatu leguntur.

Et primo quidem in capitulis librorum ſuæ theologiæ dicit, quod *fidem Trinitatis omnes naturaliter homines habeant*. Ab hoc beneficio nequidem Judæos ac Gentiles excludit; ſic „ enim

„ enim ſub finem libri 1v. Cum anim Deum „ eſſe Patrem & Filium & Spiritum ſanctum „ tale ſis, ut diximus, Deum eſſe potentiam, „ ut dictum eſt, generantem, & ſapientiam „ genitam, & benignitatem procedentem, „ cum illud nemo diſcretus ambigat, ſive Ju„ dæus, ſive Gentilis, nemini hæc fides de„ eſſe videtur, quod & nos quidem concedi„ mus, ſequentes Apoſtolum, qui ait: *Quod* „ *autem eſt Deo, manifeſtum eſt illis*, ac ſi „ diceret, quod ad divinitatem pertinet, „ ratione percipiunt, quia hæc de Deo natu„ raliter ratio unumquemque edocet.

5. In capitulis librorum ſic commendat philoſophos gentiles, *ut digni illi videantur, quibus etiam Deus ſua fidei arcana revelare dignaretur*. Et in libro 1. hanc revelationem non divinæ gratiæ, ſed eorum continentiæ tribuit his verbis: *Tum ipſa continentiſſima vita ſobrietas quædam eis meritò acquiſivit*, felices Dei cognitionem.

5. Præ cæteris tamen hoc privilegium tri„ buit, Platonicis: Revolvatur, inquit, & „ ille maximus Philoſophorum Plato, ejuſ„ que ſequaces, qui teſtimonio ſanctorum „ Patrum, præ cæteris Gentilium philoſo„ phi, fidei chriſtianæ attendentes, totius „ Trinitatis ſummam, poſt prophetas paten„ ter ediderunt, ubi videlicet mentem, quam „ Noyn vocant, ex Deo natam & coæter„ nam eſſe perhibent, id eſt Filium, quem „ ſapientiam Dei dicimus, ex Deo Patre æter„ nalites genitum. Qui nec Spiritus ſancti „ perſonam prætermiſiſſe videntur, cum ani„ mam mundi eſſe aſtruxerunt tertiam a Deo „ & Noy perſonam. Neque id in Abaelardo „ ferre potuerunt ejus adverſarii, quod Spiritum ſanctum aſſereret animam mundi. Non tamen „ ſibo inficias Abaelardum Platonicorum verba „ in ſenſum catholicum inflectere tentaſſe. Verum omnino contra Platonis ejuſque ſequacium mentem, qui Noyn ſive mentem ſummo Deo, animam mundi Deo & Noy ſeu menti inferiorem faciebant. Et certe plures deos a Platone admiſſos fuiſſe docet ſanctus Auguſtinus in libro de civitate Dei, unde & S. Bernardus jure redarguit Abaelardum, quod dum multum ſudat, quomodo Platonem faciat chriſtianum, ſe probat ethnicum.

Non ſolum Platonem, ſed omnes ejus diſcipulos chriſtianos facere tentavit Abaelardus. Nam non multo poſt citata tam libri ejus primi „ verba, hæc addit: Pluribus quoque Sanctorum teſtimoniis didicimus Platonicam ſectam „ catholicæ fidei concordare. Et poſt pauca: „ Ex quo, inquit, liquidum eſt, Platonicam „ ſectam fidei ſanctæ Trinitatis plurimum ſemper aſſentire, & eam diligentius cæteris „ philoſophis a Platone & ſequacibus ejus diſtingui ac deſcribi. Tum referens id quod a Valerio Maximo ſcribitur, Platonis parvuli dormientis ori examen apum inſediſſe, prodi„ gium illud non ſuavitati ejus eloquii eum va„ tibut attribuit, ſed excellentius, inquit, & „ convenientius id interpretandum eſſe non dubito, ſi ad divinæ dignitatis gloriam hoc miraculum referatur, ut hoc ei inſigne præſagii „ conferret, qui divinitatis ſuæ per eum diligentiut *arcana* revelaturus eſſet. Oportebar quippe, ut ſummæ Sophiæ, quæ Chriſtus eſt, verbum videlicet & ſapientiam Dei „ ſummus philoſophus ejuſque ſequaces pluſi„ mum atteſtarentur.

4. Fidei donum non Platonicis tantum, ſed omnibus tribuit philoſophis. Sic enim in lib. a. „ Gentiles fortaſſa natione, non fide omnes „ fuerunt philoſophi.

5. Eis nun modo SS. Trinitatis, ſed Incarnationis Verbi quoque myſterium diſſertis „ verbis aſſerit: Quis enim aſſerat nullis eorum (philoſophorum) fidem Incarnationis „ revelatam eſſe ſicut & Sybillæ, licet in„ eorum ſcriptis non videatus expreſſa?

6. Ex hujuſmodi principiis exiſtetem beatitudinem philoſophis minime denegandam in„ ſert. Nulla, inquit, ratione cogendi vide„ mur, ut de ſalute talium diffidamus gentilium, qui ante adventum Redemtoris, „ nullo legis ſcripto inſtructi, naturaliter juxta apoſtolum, ea quæ legis ſunt facientes, ipſi ſibi lex eraot. Et non molm poſt: „ Hæc idcirco induximus, ne quis poſt legem etiam datam, uſque ad adventum „ Chriſti, de ſalute fidelium gentilium deſperet, ſi ſine perceptione ſacramentorum „ ſobrie ac juſte vixerint, inter quos quidam „ philoſophi, tam vita quam doctrina claruiſſe noſcuntur. Et iterum: Quid de philoſophis ante adventum Chriſti, tam fide „ quam vita clariſſimis diffidere cogamur ne „ indulgentiam ſint aſſecuti?

7. Longe certior fuit Abaelardus de ſalute philoſophorum, quam de ſalute catechumenorum ſine baptiſmo decedentium, unde „ paulo ante finem libri 2. improbat Ambroſium ſcribentem de ſalute Valentini imperatoris catechumeni defuncti minime deſperandum „ cum hoc inquit, non ſolum evangelio, varum & ſanctis doctoribus adverſari penitus „ videatur.

8. Philoſophos ſuos, non ſolum Judæit ipſis, quos in propriam Deus alegerat popu„ lum, non obſcure præfert. Sic enim in lib. „ 2. Nam & hunc finem eſſe eis (philoſophis) propoſitum conſtat, de perceptione „ ſcilicet æternæ vitæ, quam & ipſe Dominus nobis aſſignavit, & quem Iſrael nomus „ attendebat, ſpe & ambitiona terrenæ felicitatis magis ſubiectus, quam deſiderio æternorum. Unde & eis litteræ veneratoribus „ nulla retributio in lege de obſervatione „ legis juxta litteram promiſſa, aut expectanda eſt, niſi proſperitas terrena ad quam „ toto inhiant deſiderio.

9. Inter philoſophos Socratem ſanctis martyribus comparare non veretur; nam ſecundum ipſum, quaſi martyrem, & certum „ de remuneratione occubuiſſe, tam divi„ ni, quam ſeculares commemorans codi„ ces.

10 Ut ſanctum efficeret Socratem quod iſte philoſophus de communitata uxorum ſuo præſcripſerat, excuſare non erubuit, ad ſenſus figurativos ejus verba detorquens, contra manifeſtam Socratis mentem, qui, ipſo fatente Abaelardo, uxores quoque commu„ nes ſore inſtitui ut nullus proprios requiſas liberos, cum ſcilicet ignorarentus veri „ eorum patres.

11. Perenda certe non videntur hæc Abaelardi verba libro 11. Dixit & Moyſes omnia „ Deo valde bona aſſa facta, ſed plus ali„ quantulum laudis divinæ bonitati Plato aſſignare videtur.

12. Ipſi etiam Veſpaſiano imperatori ethnico miracula attribuere non hæſitas, ut videre eſt paulo ante finem libri 2.

13. In libro 4. Patri tantum tribuit omnipotentiam, Filio quamdam potentiam, Spi„ ritui ſancto nullam potentiam: ſic enim ha-

„ bes

„ bet: Ponamus itaque Deum Patrem, ut ſu-
„ pra monuimus, divinam potentiam, ac Deum
„ Filium, divinam ſapientiam, & conſide-
„ remus, quod ipſa ſapientia ſit quædam
„ potentia, cum ſit ipſa potentia diſcer-
„ nendi, ac providendi, ſeu deliberandi
„ veraciter omnia, ne quid Deum dece-
„ pere poſſit aut latere. Et paulo poſt:
„ Eſt autem Filium gigni a Patre divinam ſa-
„ pientiam, ita ut determinatum ſit, ex di-
„ vina potentia eſſe, cum ipſa, ut dictum eſt,
„ ſapientia ſit quædam potentia, atque ipſius
„ potentiæ, quæ eſt omnipotentia, quaſi *portio quædam*, ipſa ſit ſapientia, quo modo &
„ quilibet filius portio quædam parentum quo-
„ dam modo dicitur, &c. Et aliquanto poſt:
„ Spiritus a ſpirando dictus eſt, unde Veri-
„ tas, *Spiritus*, inquit, *ubi vult ſpirat*, i-
„ deoque ipſo nomine ſuo procedere ex Pa-
„ tre & Filio, potius quam gigni perhibetur.
„ Benignitas, quippe ipſa, quæ hoc nomine
„ demonſtratur, non eſt aliqua potentia ſive ſa-
„ pientia, cum videlicet benignum eſſe, non ſit
„ eſſe ſapientem aut potentem. Adverſus hanc de Trinitatis perſonis doctrinam vehementer inſurrexerunt S. Bernardus, Guillelmus abbas S. Theoderici, & abbas anonymus. Et merito quidem. Non deſuot tamen, qui partes Abaelardi tuentes, Bernardum, alioſque, qui adverſus eum ſcripſerunt, illius mentem minime aſſecutos fuiſſe jactitent, propterea quod ille diſertis verbis aſſerat Filium & Spiritum, perinde ac Patrem eſſe omnipotentem. Id quod non uno in loco docet. Verum neque id latuit Bernardum, neque Guillelmum abbatem, aliumque abbatem anonymum, qui Abaelardi libros non aſſiduè, ſed attente legerant. Sed quod ille uno in loco recte aſtruit, ab eo alio in loco deſtrui etiam animadverterunt, non verbis tantum, ſed ſimilitudinibus, quæ verba ejus confirmant, nec ullum dubitandi locum relinquunt ex comparatione æris & ærei ſigilli, ceræ & cereæ imaginis, materiæ & materiati, generis & ſpeciei, animalis & homiois, quorum unum longe latius patet altero. Ita enim in libro
„ IV. Eſt igitur divina ſapientia ex divina po-
„ tentia, quo modo cerea imago ex cera,
„ aut quo modo juxta philoſophos, ſpecies
„ ipſa ex genere eſſe dicitur, cum tamen
„ idem ſit ſpecies, quod genus, ut homo idem
„ quod animal, & imago ceres idem quod
„ cera. Ipſa quippe imago cerea ita eſt ex
„ cera, & homo ex animali, quod ex eo,
„ quod cerea imago exigit, ut cera ſit, &
„ ex eo quod homo eſt, ut ſit animal, ſed
„ non e converſo. Potentia quippe tam ad diſcernendum, quam ad alia agenda ſe habet, ſicut cera tam ad cereum imaginem,
„ quam ad id quod non ſit cerea imago, &
„ animal, tam ad hominem, quam ad non hominem. Certe ipſe Abaelardus, tam in privatis, quam in publicis cum Bernardo colloquiis, numquam cauſatus eſt ipſium ſiniſtra interpretatione verba ſua accipere. Immo cum urgeret eum Bernardus in concilio Senonenſi, ut aut errorem corrigeret, aut ſi quid objectis reſpondendum haberet, ediceret, utrumque tacite recuſavit, & ſub finem libri tertii hujus tractatus, facta ſibi objectione, cur Patrem & Filium per potentiam & ſapientiam potius diſtinguat, quam per æternitatem, aut aliud attributum, nullam reddit rationem, ſed
„ ſic reſpondet: Ad quod reſpondendum eſt,
„ non hoc nos ſuſcepiſſe negotium, cur hoc
„ potius modo, quam alio perſonæ divinæ di-
„ ſtinctæ ſint, ſed eas modo, quo diſtinctæ
„ ſunt, convenienter recipi poſſe, & fidem
„ noſtram tueri, &c. Denique in retractatione, ſe fidei confeſſione, nullam interpretationem benignam his verbis tribuit, ſed en audacter a ſe umquam dicta negat, & pernegat. *Quod enim mihi, vel per malitiam impoſitum eſt, quod ſcripſerim, quia Pater ploma potentia eſt, Filius quadam potentia, Spiritus ſanctus nulla potentia, hæc ego verba non tam hæretica, quam diabolica, ſicut juſtiſſimum eſt, abhorreo, deteſtor, & cum ſuo auctore pariter damno. Qua ſi quis in meis reperiat ſcriptis, non ſolum me hæreticum, verum etiam hæreſiarcham profitetur.* Hic impudentiam Abaelardi, qui ea ſe dixiſſe, negat, quæ diſertiſſimis aſſeruit verbis, merito redarguit abbas anonymus, qui eius quondam fuerat diſcipulus, & qui conſequenter ejus doctrinam aperte noſſe poterat. Nam ſi ejus verba benignam pati poſſunt interpretationem, cur eam hic non proferebat? Certe qui *omnes naturaliter homines* habere fidem S. Trinitatis aſſerit, recte de Trinitate ſentire non eſt dicendus.

14. Abaelardum redarguunt, etiam adverſarii, quod Verbum carnem factum eſſe aſſereret, non ut homines a peccato redimeret, ſed tantum ut verbis inſtrueret, & exemplis ad amorem Dei inflammaret. In hoc autem tractatu etſi non omnino neget Filium Dei hominem a peccatis redemiſſe, præcipuum tamen incarnationis ejus finem fuiſſe inſtructionem aſſerit. Ita enim libro 4. Ad hoc omnia geſſit in carne, ut nos vero eruditat ſapientia, quæ ad ſalutem ſufficeret. Et paulo poſt: Ad hoc *ſolum & maxime* Deus incarnatus eſt, ut ſuos prædeſtinatos veræ in ipſo habito carnis viſibili illuſtraret. Et non multo antea dixerat: Lumen divinæ ſapientiæ per hanc incarnationem carnalibus effulſit, atque hoc *ſolum* vel hoc *ſpecialiter* beneficium Deum intendiſſe in ipſo habita carnis nobis impertire, pro quo angelus conſilii ſive conſiliarius dictus eſt, &c. Gaufridus Antiſſiodorenſis qui fuerat olim ejus diſcipulus de eo ſic ait: Ego mihi magiſtrum aliquando fuiſſe recordor, qui pretium noſtræ redemtionis evacuans, nihil aliud nobis in ſacrificio paſſionis commendabat, niſi virtutis exemplum & amoris incrementum & quod ſcripturæ perhibent humanum genus pretioſo ſanguine de poteſtate diaboli eſſe redemtum, in eo ſolo conſtare dicebat, quod exemplum nobis exhibitum eſt uſque ad mortem pro veritate & juſtitia certandi, & adhibitum eſt velut quoddam amoris incentivum, cum ex impreſſo amore occaſio data eſt remandi. Sed B. Bernardus ſic imitandum prædicat Dominum patientem, & remandum amantem, ut principalem hujus ſacrificii veluti agni caput, redemptionem, in eo profiteretur & adoraret humanam. Tria namque ſpecialia nobis in ſua paſſione Chriſtus exibuit, exemplum virtutis, incentivum amoris, redemptionis ſacramentum; quod tertium ſi evacuatur ſecundum magiſtrum Petrum, non poterunt proſeſſe carnera: Et cum dicitur, *Caput agni eum pedibus ejus & inteſtinis vorabitis*, magiſter Petrus caput omittens, pedes & inteſtina verabit tantummodo.

Chron. Alberici ad an. 1142. p. 296.

15. Tantam Deo neceſſitatem imponit, ut ſecundum ipſum aliter agere, non poſſit quam
„ agat. Quidquid, itaque facit, inquit, li-

bro

„ bro v. ſicut neceſſario vult, ita & neceſſa-
„ tio facit &c. Et paulo poſt: Neceſſario
„ itaque Deus mundum eſſe voluit ac fecit,
„ nec otioſus extitit, qui eum priuſquam
„ fecit, facere non potuit, quia priuſquam
„ fecit, fieri non oportuit; quam doctrinam
„ merito impugnabat abbas anonymus in li-
„ bro tertio adverſus Abaelardum. Taceo quod
„ ille ſanctorum patrum, immo & ſcripturæ
„ dicta, quæ citat, ſæpe detruncat. Ex qui-
„ bus omnibus, ni mea me fallit opinio, fa-
„ tis apparet quam merito ipſius de Trini-
„ tate liber igni addictus ſit in concilio Su-
„ ceſſionenſi, ac poſtmodum ejus doctrina ec-
„ cleſiæ cenſuris affecta in Senonenſi & ab In-
„ nocentio II. nam quæcumque his interpretatio
„ donetur, nemo certe negare poteſt, quin hæc
„ omnia male ſonent, & incautis errandi viam
„ facile præbeant; nec ſufficit in his intelligen-
„ tia doctorum virorum, *requiruntur etiam verba Catholica*, ut ait ipſe Abaelardus. Si
„ quid ipſum excuſare poteſt, illud præſertim
„ eſſe exiſtimamus, quod ſcripta ſua peritiorum
„ ac proinde ipſius eccleſiæ judicio ſubieciſſe
„ videtur. Nam in libro tertio ita differit:
„ Quidquid itaque de hac altiſſima philoſo-
„ phia diſſeremus, umbram, non veritatem eſſe
„ profitemur, & quaſi ſimilitudinem quam-
„ dam non rem. Quid verum ſit, noverit
„ Deus; quid vero veriſimile, ac maxime phi-
„ loſophicis conſentaneum rationibus, quibus
„ impetitur, dicturus me arbitror. In qui-
„ bus, ſi culpis meis exigentibus, a catholica
„ quod abſit, exorbita vero intelligentia vel
„ locutione, ignoſcat illud mihi qui ex in-
„ tentione opera dijudicat parato ſemper ad
„ omnem ſatisfactionem de male dictis vel
„ corrigendis, vel defendis, cum quia fide-
„ lium vel virtute rationis, vel auctoritate
„ ſcripturæ correxerit. Utinam id ſponte
„ præſtitiſſet Abaelardus. Certe debitam er-
„ roribus ſuis cenſuram non adſciviſſet.

Ex præfatione ejuſdem Tomi V.

Petri Abaelardi Theologiam chriſtianam hactenus deſideraverant viri eruditi, ad elucidandas nonnullas difficultates, & componendas quæ de ejuſdem doctrina quæſtiones agitantur in ſcholis. Hanc ex mſ. codice Majoris-monaſterii editum habes, lectur erudite in hoc volumine; eum admonitione prævia, in qua plurima quæ nobis animadverſione digna viſa ſunt annotavimus. Neque tamen ignoravimus Petrum Abaelardum hac noſtra ætate patronos habuiſſe, qui ipſum purgare nitentes, Bernardum Clarævallenſem abbatem, virum ſanctiſſimum & manſuetiſſimum præcipitis judicii accuſare non formidarunt. Utrum autem jure purgetur Abaelardus, & Bernardus damnerur, paucis inquirendum eſt. Atque ut res clarius elucefcat, adeo laborare non debent Abaelardi defenſores, ut demonſtrent ipſum catholicam eccleſiæ doctrinam de diſtinctione trium in Deo perſonarum, & unitate ſubſtantiæ in ſuis ſcriptis tradidiſſe, ſed utrum aliquid huic doctrinæ contrarium ſcribendo non docuerit. Fieri enim poteſt, nec raro contingit, ut auctores vere catholici & in fide eccleſiæ ſtabiliti, ſive oſcitantia, ſive acrii ingenii præcipitatione, dubias & erroneas propoſitiones veris immiſceant, quæ debita quotidie cenſura afficiuntur. Primum in Abaelardo non negavit, ſecundum aſſeruit Bernardus. Et certe hujuſmodi ſuot inter alias iſtæ propoſitiones. *In Deo Pater eſt omnipotentia, Filius aliqua potentia, Spiritus-ſanctus nulla potentia. Omnis homo habet* naturaliter *fidem ſaltem Trinitatis.* Quæ cuivis catholico ſeoſum erroneum & hæreticum exhibent. At, inquies, hodie viri eruditi has propoſitiones ad catholicum ſenſum deflectunt. Ita plane: ſed ſi res ita ſe habeat, vix ulla eſt apud hæreticos ſcriptores propoſitio, cui ſenſus catholicus affingi ab homine ſubtili non poſſit. Sicut e converſo nullus catholicus ſcriptor, vel piiſſimus, in quo viri inquieti aliquam propoſitiones per ſe rectas & piiſſimas in pravum ſenſum non detorqueant. Hæreticæ verbi gratia ſunt iſtæ propoſitiones, *Chriſtus pro omnibus non eſt mortuus: Deus non vult omnes ſalvos fieri.* Et tamen iſtaa propoſitiones in ſenſu catholico poſſunt aliqui interpretari. Sed eſto Abaelardi memoratas propoſitiones poſſe ad ſenſum catholicum deflecti, an ideo purgandus ille & damnandus Bernardus, qui extractas ex ipſius ſcriptis propoſitiones ad ſedem apoſtolicam detulit, aut ſedes ipſa apoſtolica, quæ eas cenſura affecit, minorem meretur venerationem? minime gentium: quod quidem his argumentis demonſtro.

Quotieſcumque aliquis auctor ſcribendo propoſitiones aliquas dubias profert, quæ ſiniſtrum aliquem ſenſum ſortiri poſſunt, & ille canonice citatus coram legitimis judicibus, eas explicare recuſat, is certe a ſuſpecto errore purgari non debet, nec illi damnandi, qui auctorem erroris inſimulaot. At Petrus Abaelardus poſtquam Bernardum ad concilium Senonenſem etiam reluctantem provocavit, & coram legitimis judicibus, quos ipſe doctrinæ ſuæ arbitros elegerat, rogatus ab eodem Bernardo, ut extractas ex ſuis ſcriptis propoſitiones aut negaret aut fateretur, aut ſaltem explicaret, & catholicum eis ſenſum, ſi poſſet, affingeret, neutrum præſtare voluit. Quis ergo æquus rerum arbiter cum excuſare poterit, aut hoc temeritate Bernardum condemnare?

Deinde quotieſcumque alicui auctori ſcribendo aliquæ excidunt propoſitiones, quæ in ſenſu obvio pias aures offendunt, & ille de errore obvio in ſuis propoſitionibus inſimulatus, negat eas propoſitiones a ſe unquam prolatas fuiſſe, eaſque damnat, ut hæreticas, ubicumque reperiantur; ſi ille propoſitiones revera in eius occurrant ſcriptis, nonne eas in ſenſu erroneo & ab omnibus damnato exaratas ab eo ſuis ſe fatendum eſt, nec abſque temeritate culpari poſſe eos, qui auctorem damnant? Verum id contigit Abaelardo. Audi quid ipſe „ in ſua retractatione dicat: Quod autem mi-
„ hi vel per malitiam impoſitum eſt, quod
„ ſcripſerim, quod Pater plena poteotia eſt,
„ Filius quædam potentia, Spiritusſanctus
„ nulla potentia: Hæc ego verba non tam
„ hæretica quam diabolica, ſicut jolliſſimum
„ eſt, abhorreo, deteſtor, & ea cum ſuo au-
„ ctore pariter damno, quæ ſi quia in meis
„ reperiat ſcriptis, non ſolum me hæreticum,
„ verum hæreſiarcham profiteor. Quibus verbis quaſi proprio ſe gladio jugulat Abaelardus, ac Bernardo ſcriptorum ſuorum cenſori applaudit: cum ea verba in ipſius Theologia libro av. reperiri certiſſimum ſit.

Et ſane, qui Petri Abaelardi genium ſemel agnoverit, is facili negotio advertet hominem ira a natura compturatum fuiſſe, ut oppoitas ſibi invicem propoſitiones haud ægre ducere poſſet. Eſt penes nos ejuſdem Abaelardi liber, in quo genio ſuo indulgens, omnia chriſtianæ religionis myſteria in utramque partem ver-

verſat, negans quod aſſeruerat, & aſſerens quod negaverat: quod opus aliquando publici juris facere cogitaverat noſter Acherius. Verum ſerio examinatum æterna tenebris potius quam luce dignum de virorum eruditorum conſilio exiſtimavit. Hæc qui attente perpenderit, Petrum Abaelardum uno in loco eandem tribus in Trinitate perſonis potentiam tribuiſſe, in alio vero Patri omnipotentiam, Filio aliquam potentiam, ſpiritui-ſancto nullam potentiam adſcribere potuiſſe, haud difficile judicabit, nec proinde culpandum eſſe Bernardum, qui has propoſitiones in Abaelardo reprehendit.

Certe cum Trinitatis myſterium hactenus vel eruditiſſimis theologis incomprehenſibile apparuerit, Petro Abaelardo tanta lux affulſerat, ut illud vel ipſa ratione cognoſci poſſe affirmaret; quin & ipſi diſcipuli ejus tantam in eo ſubtilitatem prædicabant, quod trinitatis ſanctæ Trinitatis profundia myſteria, *Perfecte & ad plenum* cognoſceret, *qualiter tres perſonæ ſint in una divina eſſentia &, in perſonarum pluralitate unitas divina eſſentiæ*; quæ de re ſuggillat illum Galterius, qui poſt Bartholomeum Laudunenſis antiſtes effectus eſt, in epiſtola ad eum ſcripta Spicil. tom. 2. pag. 473. In qua etiam omnipotentiæ Dei explicandæ rationem ejus refutat; arguitque eum vehementer, quod divinæ ſcripturæ introductionem conſcripturus, *non tam veritatem de ea* promitteret, quam *opinionis ſuæ* ſenſum exponere. Quis enim, inquit, orthodoxus „ de fide catholica tractaturus non *veritatem*, „ ſed *ſenſum opinionis ſuæ* promittat expo„ nere? Quis etiam audiens non *veritatem*, „ ſed *opinionem* promitti, fidem audeat ſe„ quentibus adhibere? Sub finem vero epiſtolæ ſuæ ſic eum alloquitur: Per litteras veſtras ſcire deſidero, ſi in notitia Dei „ vos imperfectum eſſe ereditis, aut, ſi jam „ in hac vita ad ſummum ejus argumentum „ vos perveniſſe confidatis. Hoc enim veſtri „ jactitant diſcipuli, quibus ſcripta videntur „ atteſtari. Præterea notificate mihi ſi ereditis, „ quod Deus eſſentialiter non ſit in mundo vel „ alibi, & quod angeli & animæ nuſquam „ ſint: quod ſi bene memini audivi vos fateri, „ quando noviſſime invicem contulimus de„ quibuſdam ſententiis. Præterea apud nos „ venialitum eſt, veſtram affirmare ſapientiam „ quod Chriſtus prædicando, laborando ad „ extremum moriendo, nihil meruerit; quod „ nemo propter opera ſua bona vel mala, „ niſi pro ſola voluntate remunerari debeat „ vel puniri. Ceterum etſi Abaelardi ſcribendi licentiam haud probemus, Gerardi de Alvernia tamen de eo cenſuram multo minus ferendam eſſe cenſemus. Sic enim ille in mſ. chronico Cluniacenſi, quod exſtat in bibliotheca regia, ſub Petro Manricio ſcribit: Eo „ tempore fuit Petrus Abaelardus celeberrimus „ in opinione ſcientiæ, ſed de fide dogmatizans perfide. Fuit enim nigromanticus & „ dæmoni familiaris. Longe æquius de eo ſert judicium chronicon Cluniacenſe editum, cujus hæc verba: Abaelardus Petrus nomine ab erroribus fidei per Petrum Venerabilem abbatem noſtrum & S. Bernardum abbatem Claræ-vallenſem revocatus, quæ antea de fide dogmatizaverat perfide (retractans) monachus Cluniacenſis factus eſt, & deinde mens ejus, lingua ejus, opus ejus „ ſemper divina fuere, ſemper philoſophica, „ ſemper eruditoria meditabatur, docebat, „ fatebatur, & ſicut de M. Gregorio legitur „ momentum aliquod præterire ſolebat minime, quin ſemper aut oraret, aut legeret „ aut ſcriberet, aut diſſereret. Lectio ei continua erat, oratio frequens, ſilentium juge „ niſi cum aut fratrum familiaris collatio, „ aut ad ipſos in conventu de divinis publicus „ ſermo eum urgebat. Quare ipſum Petrus „ Venerabilis ſollicite commendans, tale conſcripſit de eo epitaphium, *Gallorum Socratem*, &c.

XLII.

Acta primi capituli Ordinis Carthuſienſis.

OMnibus ſanctæ & catholicæ eccleſiæ fidelibus præſentibus & futuris notum ſit, quod Carthuſienſis propoſiti primus, Portarum videlicet Bernardus, & Soffordus Excubiarum prior, Durbonis quoque prior Stephanus, atque Alveriæ prior Johannes, diu pro tenore ſtabili & firmitate præfaci propoſiti a prioribus & fratribus Carthuſiæ petierunt, quatenus in eadem domo Carthuſiæ commune capitulum eis liceret habere, obtentu correctionis & emendationis totius propoſiti. Hac igitur petitum inſtantes, & quaſi importunitate aſſidua, prior Carthuſiæ Anthelmus cum fratribus ſuis conſilio domni Hugonis II. venerabilis Gratianopolitanæ eccleſiæ epiſcopi tandem conſenſerunt, hac tamen conditione, ut ſinguli priorum acceptis ab archiepiſcopia, & epiſcopia ſuis, & a communi capitulo fratrum ſuorum litteris, in quibus generali capitulo omnium quæ corrigenda & emendanda eſſent in ipſo propoſito teſtas daretur per omnes domos, annotando dicm quo convenirent. Accepto igitur cum gratiarum actione tam deſiderabili conſenſu, & litteris impetratis die qui præmoratus fuerat, convenerunt: & quoniam ab archiepiſcopo & epiſcopis & ab ipſis capitulis conſimiles datæ ſunt litteræ, placuit unas epiſcoporum & unas capitulorum inſcribere litteras in hunc modum.

Ad lib. 77. n. 72. Ex mſ. cod. Monaſt. Dei.

Falco Lugdunenſis eccleſiæ miniſter dilecto fratri Anthelmo Carthuſiæ priori, cunctiſque primoribus ſub Carthuſienſi ordine Deo militantibus, & qui cum eo ſunt fratribus paupertatis præmium a domino obtinere. Domum Portarum & domum Majorevi veſtræ religionis æmulas pro voto & petitione ſua ad tenorem & confirmationem ordinis veſtri, ſicut communi conſilio capituli decretum fuerit, epiſcopali auctoritate concedimus & tradimus in perpetuum corrigendas.

Patribus & dominis reverendiſſimis & Dei gratia Carthuſiæ priori & qui ſub ejus regimine Chriſto militant fratribus, Portarum fratres univerſi pacem & ſalutem æternam in Domino. Quod tandem aſſenſum præbuiſtis, ut ad domum veſtram, quæ noſtri propoſiti mater eſt, noſtræ & ceterarum domorum priores opportuno, ſicut ſtatutum fuerit, tempore conveniant, ut de his quæ unitatem ac ſtabilitatem ſive firmitatem ordinis noſtri valeant diligentiſſime tractare, non ſolum concedimus & laudamus, ſed etiam cum gratiarum actione ſuſcepimus. In omnibus igitur quæ ad tenorem ordinis noſtri & confirmationem

bem pertinent, ſicut univerſalis capituli communi conſilio decretum fuerit, concedimus & tradimus vobis & ſucceſſoribus veſtris domum noſtram in perpetuum conſervandam atque corrigendam.

Hujus itaque univerſalis capituli decreta per ſingulas capitulorum diſtinctiones placuit annotari.

Primum itaque capitulorum hanc habet continentiam, ut divinum eccleſiæ officium prorſus per omnes domos uno ritu celebretur, & omnes conſuetudines Carthuſienſis domus, quæ ad ipſam religionem pertinent, unimode habeantur.

Secundum autem capitulum de prioribus decretum eſt, ut ſi quis priorum quod abſit, contra religionem & propoſitum egerit, ſemel, bis & ter a fratribus privatim & in capitulo ſuo admonitus, ſi incorrectus permanſerit, prior Carthuſiæ ex communi conſilio generalis capituli, aut eum, ſi fieri poteſt, corrigere, aut pro incorrigibili alium ſubſtituere habeat poteſtatem. Hoc idem de priore Carthuſiæ & emendatione ipſius domus ſtatutum eſt. Ipſe vero ſupradictus incorrigibilis depoſitus, poſtea vel in eadem domo, ſi tamen cum pace domus ipſius fieri poſſit, permaneat, vel ad aliam ipſius propoſiti domum, in qua juſſus fuerit, tranſire non differat. Prior autem qui ſubſtituendus in illa domo fuerit, ſecundum præſcriptas inſtitutiones de fratribus ejuſdem domus, ſi tamen rationabiliter fieri poſſit, aſſumetur. Sin autem, juxta conſiderationem communis capituli de aliqua aliarum domorum, excepta Carthuſienſi domo, prior deſolatis fratribus detur. Id quoque de electione prioris poſt obitum ſui anteceſſoris fieri decretum eſt.

Tertium quoque capitulum continet, ut ſi prior vel fratres cuilibet domus hujus propoſiti, propria voluntate ſua domum ipſam ad alterius propoſiti religionem, quod abſit, transferre voluerint, eis ſicut jure perpetuo huic propoſito confœderatis nullatenus liceat.

Quartum proinde capitulum eſt ſtatutum, ut nulla domus nova hujus propoſiti, ſine aſſenſu communis capituli extruatur, & inſtitutiones dari a nullo priorum præſumatur.

In quinto autem capitulo continetur, quod ſi domui Carthuſiæ, quæ aliarum mater eſt & nutrix, hæc neceſſitas ingruerit, ut de alia aliqua, quam de ſua domo ſibi priorem aſciſcat, quamlibet perſonam, exceptis domorum prioribus de domo qualibet hujus propoſiti ſibi aſſumat.

Sextum deinde capitulum hujuſce continentiam habet, ut ſi alicui domorum jam ſæpe dicti propoſiti cauſa intercederit, de qua ad præſens tractare neceſſarium ſit, prior Carthuſiæ ſtatim ad præfatam cauſam tractandam, tot ad ſe convocet priores, ſi per ſe facere non poterit, quot ad eam definiendam ſibi ſufficientes eſſe videantur. Horum autem definitio haud ſecus quam univerſalis capituli rata habeatur.

Septimum demum capitulum de his habeatur, ut neque priori Carthuſiæ, neque ceteris quibuſlibet prioribus his omnibus, quæ vel ad divinum officium, vel ad ceteras quaſlibet hujus religionis inſtitutiones pertinent, ſine communi conſilio generalis capituli demere aliquid, vel addere licitum ſit. Commune autem, ſive univerſale capitulum vocamus eos, qui convocati convenerunt. Ut igitur hæc omnia inſtituta, quæ ad ſanctæ hujus religionis firmitatem, atque indeficientem ſtabilitatem pertinent, a ſanctis viris utiliter inventa, & ſaluberrime conſiderata, perpetuam habeant perſeverantiam, cuncti priores humilitatis veſtigia ſectantes, ſeſe huic ſanctæ diſciplinæ, & perſeveranti correctioni cum omni devotione ſubdiderunt, & hujus ſanctæ obedientiæ jugum ſuave, & onus leve infatigabiliter atque indeficienter ſe ferre profeſſi ſunt his verbis: *Ego frater Stephanus prior Majoreti promitto obedientiam communi capitulo.*

Aderat autem præſens, quod prætermittendum non arbitramur, venerabilis jam prædictus epiſcopus, ejuſdem Carthuſienſis domus pater & monachus, cujus manum, in qua omnes has præſcriptiones tenebat, ſexis genibus oſculantes hanc profeſſionem fecerunt.

Item Capitula alterius Conventus.

1. Capitulum primum continet, quod paſſiones Domini ſicut cætera evangelia cantentur.

2. Secundum capitulum habet quod, quando Nativitas Domini quarta feria evenerit, ſequenti dominica reſpoſorium ſicut in die Nativitatis Domini cantetur. In miſſa, *Puer natus eſt nobis*, Oratio, *Concede, quæſumus omnipotens Deus, ut nos Unigeniti*. Epiſtola, *Apparuit benignitas*, Evangelium, *In principio*, &c. ſicut in comunicali Nativitatis.

3. Tertium capitulum eſt, quod in ea dominica, in qua eſt evangelium, *Erat Joſeph* cantatur antiphona, *Erat Joſeph* in ſabbato ad veſperas, eademque repetitur ad *Benedictus*. Idemque contigit in dominica poſt aſcenſionem, ut videlicet antiphona de evangelio, & ad veſperas in ſabbato & ad *Benedictus*, cantetur.

4. Quartum capitulum eſt, quod vi. dominica poſt epiphaniam, quæ præcedit ſeptuageſimam, canteur evangelium, *Confiteor tibi, Domine pater cœli & terræ*, & antiphonæ ex eodem evangelio, *Tollite jugum meum ſuper vos*, ad *Benedictus*, *Jugum enim meum*, ad *Magnificat*.

5. Quintum capitulum eſt, quod repetitio reſponſorii, *Ego dixi Domine*, fit, *Sana animam meam, quia peccavi tibi*, eademque repetatur poſt *Gloria*.

6. Sextum capitulum eſt, ut illa quæ emendata ſunt in pſalterio, emendentur in raſponſorio, verbi gratia, *Si mei non fuerint dominati, ipſe liberavit me*, & *Exaltabo manu mea ſuper iniquitates*, & *in generatione & generationem*.

7. Septimum capitulum eſt, ut poſt *Venite*, cantetur, *Æterne rerum Conditor*. Ad Laudes *Splendor paternæ gloriæ*. Ad veſperas, *Deus Creator*, &c. Ad Completorium, *Chriſte, qui lux es*.

8. Octavum capitulum eſt, ut ab octavis pentecoſtes, uſque ad adventum Domini omnibus feriatibus diebus, exceptis feſtis, dominicalea orationes dicantur ſd veſperas, & ad laudes.

9. Nonum capitulum eſt, ut in raſponſorio unius martyris in tertio nocturno dicatur verſiculus, *Lætabitur juſtus in Domino*.

10. Decimum capitulum eſt, ut in feſto ſancti Andreæ, ſi in adventu contingat ſemel cantum comedatur, ſed nihilominus ad collationem veniatur.

11. Statutum eſt etiam, ut pro charis in conventu aliquid facere, in ordinatione prioris & ſui capituli arbitrio conſtat.

ALIA STATUTA.

1. Statutum in Carthuſienſi capitulo, ut in claustro poſt nonam ſecundum arbitrium prioris pro ſermone ſolitu lectio habeatur.

2. Deinde decretum eſt, ut quomodo de equitatione fratrum cæterarum domorum ſtatutum fuerat, ſic & in Carthuſienſi ſervetur, ita dumtaxat ut cum ad capitulum venerint, vel per capitulum aliqui pro aliqua negotia miſſi fuerint, liceat eiſdem domibus, unde fratres mittentur, prout neceſſitas poſtulaverit, ſolito more fratrem equitando foras mittere.

3. Item communi aſſenſu decrevimus, quatenus pro domno P. Cluniacenſi abbate, quando eum obire contigerit, in cunctis noſtri ordinis domibus, excepto anniverſario, & quod in martyrologio non ſcribatur, idem ac pro officium fiat, quod pro priore vel profeſſo fieri conſuevit. Pro cæteris vero totius ordinis Cluniacenſis defunctis, præter privatas orationes, ſemel in anno generale officium, tam de miſſa, quam de agenda in conventu, celebrabitur. A ſingulis quoque ſacerdotibus unum pſalterium, a laicis CCC. dominicæ orationes perſolventur. Hoc vero obſequium ſingulis annis ab ipſo capitulo uſque ad nativitatem Domini expleri injunximus. Pro domno vero Amrico Wintonienſi epiſcopo, necnon pro prædicti abbatis ſucceſſoribus, poſt obitum ipſorum, generale officium in conventu ſimiliter celebrabitur.

4. Rurſum ſancitum eſt, ut ſi domus, aut quælibet perſona noſtri ordinis a Romana curia per ſe, vel per alium litteras contra inſtituta communis capituli poſtulaverit, a ſocietate univerſi ordinis ſeparetur, niſi per idem commune capitulum reconcilietur.

5. Præterea ſtabilitum eſt, ut, quia certus eſt numerus habitatorum locorum noſtrorum, certus atiam in animalibus & mercenariis haberetur & modus. Propter modeſtum igitur habitatem ubique ſervandam, ſtatutum eſt, ut nulla ordinis noſtri domus ultra XXV. mercenarios nec ultra MCC. tam oves, quam capras, exceptis hircis, nec ultra XII. canes, nec ultra XXXII. boves, ac XX. vitulos nec ultra ſex ſagmarios ulterius habeat.

6. De ſubmovendis quoque, ac ſubſtituendis prioribus, hoc atiam judicavimus eſſe ſervandum, ut nulli ordinis noſtri congregationi viventem priorem liceat ab officio ſuo amovere, niſi ex conſenſu communis capituli, neque ipſi communi capitulo liceat eumdem aggregatinnis fratribus, inconſultis ac nolentibus, abſque culpa condigna, priorem dare vel auferre. Si vero a fratribus cujuſlibet domus erga priorem ſuum pro ſuis exceſſibus, quæſtio ſuborta fuerit, idemque prior ab eiſdem ſæpius admonitus ſeipſum emendare noluerit, cauſa ipſa ad conſilium communis capituli deferatur, ejuſque judicio terminetur.

7. Dictum eſt etiam, ut nulli omnino domus pro ſua, aut alieno negotio, ad perſonam domni papæ ſcribere præſumat, ſine conſilio communis capituli.

8. Item ſtatutum eſt, ut ſi quilibet prior, vel per ſe vel per ſubjectum ſuum inſtituta capituli violare præſumſerit, poſtquam tranſgreſſio manifeſta fuerit, in conſpectu totius capituli culpam profeſſus, extra capitulum egrediatur nudatus pedes, veſtibus pro conſuetudine detractis, manu virgas portans, ante conventum pro ſuſcipienda diſciplina humiliter revertatur. Ipſe quoque in domo ſua, ſuis ſubjectis, pro ſimili culpa ſimilem imponat diſciplinam.

9. Decretum eſt etiam, ut ſi quis præſcriptum animalium numerum exceſſerit, ex decreto capituli, quod ſuperfuerit, pauperibus erogetur.

10. Præterea inſtitutum eſt, ut monachorum veſtimenta a ſemipede terram non tangant, laicarum quoque fratrum veſtes ultra ora calcamentorum non deſcendant.

11. Etiam hoc ſtatuimus, ut de Ciſtercienſium, ſive Præmonſtrati congregationibus, propter ipſorum reverentiam & pacem, nulla ulterius perſona in noſtrum ordinem ſuſcipiatur. Quod inſtitutum ſi quis noſtrorum tranſgreſſus fuerit etiam profeſſum expellere cogatur, & a toto ordine ſeparare.

Antiqua ſtatuta Ordinis Carthuſienſis de ſanctis vitibus.

1. IN omni miſſa de vivis quæ volvitur celebranda per ſingulos dicitur, *Omnipotens ſempiterne Deus qui vivorum.* Ex mſ. Colbert. 3828.

2. Declaramus quod miſſa benefactorum numquam debet reddi in feſtis XII. lectionum, etiam tricenario currente, ſi tamen alia vacaverit in qua poſſit reddi.

3. Quacumque die contingant octavæ Apparitionis, ſi aliter dici non poſſit reſponſorium *Ne in ira*, ipſæ octavæ fient in ſabbato.

4. Declaramus quod miſſa dominicalis non impediatur propter miſſam anniverſarii; ſed tunc dicatur miſſa anniverſarii privatim, & miſſa dominicalis in conventu, niſi alia dies occurrat in ipſa hebdomada, in qua dici poſſit miſſa dominicalis.

5. Cum dominus noſter ſummus pontifex ordinaverit, & diſtricte præceperit in virtute ſanctæ obedientiæ ſolemniter celebrari ab omnibus feſtum Corporis Chriſti, nos ob Dei & ſancti præcepti reverentiam ordinamus, & eodem modo quo in decretali præcipitur, præcipimus ut feſtum fiat in noſtro ordine, & tam in officiis quam in miſſis aliis cum candelis ſolemniter celebretur, ſcilicet feria V. poſt octavam penteccoſtes. Et ſint octavæ de prædicto feſtu eo ritu & ea ſolemnitate, quibus octava Aſſumtionis B. Mariæ celebrantur.

6. Præcipimus & monemus omnes priores & conventus noſtri ordinis, ut quolibet anno non omittaot facere triceparium olim conceſſum domino Amblardo epiſcopo Maurienenſi.

7. Declaramus quod quando vigilia natalis Domini accidit in die dominico, reſponſoria mutuata ſcilicet *Ecce dies veniunt*, & *Ave Maria* debent dici.

8. Declaratur quod in die exaltationis S. Crucis poſſit fieri dormitio ſecundum antiqua ſtatuta.

9. Ordinamus quod de cetero pax fumatur in eccleſia in tabula, in qua ſit depicta imago Chriſti crucifixi.

10. Omni tempore in elevatione corporis Chriſti in miſſis conventualibus cereus accendatur, excepto tempore interdicti & ceſſationis a divinis.

11. Declaramus quod ſecundum privilegia noſtra & ſtatuta, & ſecundum decretalem poſitam in titulo de privilegiis in ſecundo libro in fine dictæ decretalis, poſſumus miniſtrare ec-

eccleſiaſtica ſacramenta ſervitoribus noſtris domeſticis.

12. Declaramus quod priores & vicarii monialium ſi contingeret eos mori in domibus in quibus præſunt, non amittant aſſociationes domorum propriarum, niſi in domibus, in quibus ſunt priores vel vicarii fecerint profeſſionem.

13. Quando feſtum annunciationis celebrantur infra octavas paſchæ, in primis veſperis dicantur illi pſalmi, qui dicuntur infra dictas octavas, ſcilicet *Dixit Dominus*.

14. Declaramus quod ſecunda miſſa nativitatis Domini celebretur; & ſi non apparuerit aurora, redeant monachi ad cellas aotequam miſſa celebretur.

15. Inhibemus quod cum cucullis de telaſactis amplius non ſerviatur in conventu, nec etiam in privato.

16. Priores vel monachi noſtri ordinis, vel converſi de cetero non eant ad ſepulturas, niſi forte principum & magnorum prælatorum, vel patris & matris eorum de ordine ſi ſepelirentur infra terminos domorum ſuarum.

17. Statutum factum da præſentia epiſcoporum, quod priores dimittant fides ſuas in eccleſia ipſis epiſcopis præſentibus, intelligitur quando ſunt præſentes in eccleſia.

18. Ordinamus ut jejunia quarti temporis in Septembri in qualibet domo noſtri ordinis ſecundum conſuetudinem ſuæ dioeceſis celebrantur.

19. Ordinamus quod ſi contingat evenire feſtum trium lectionum habens officium miſſæ proprium, feria IV. capituli generalis dicatur miſſa feſti, miſſa vero *Salus populi* privatim ab aliquo perſolvatur.

20. Secundum conſuetudinem domus Carthuſiæ antiphonæ reſumantur, ſcilicet in voce in qua pſalmodia eſt finita.

21. Criminoſi reconciliati ordini ſpirituale beneficium habeant, juxta gradum ad quem ſuerunt reſtituti.

22. Ordinamus quod quando plura tricenaria cenot inchoanda incepto primo tricenario a priore vel ab antiquiori, cetera incipiantur ab eis, quibus miſſa tricenarii jam incœpti contigerit celebranda.

23. Præcipitur ut diſtrictius & efficacius poteſt fieri omnibus perſoois ordinis ut nullo modo, quovis colore, per ſe vel alium, directe vel indirecte factis, verbis vel litteris aliquam perſonam, cujuſcumque conditionis exiſtat, inducat ad petendum ab ordine aliquod beneficium ſpirituale præter recommendationem generalem, quæ precibus ordinis fieri conſuevit, nec leviter concedant aonivarſarium in domibus ſuis, nec ullo modo pro temporalibus ad ſpiritualia ſa oblipent, niſi proot licite fieri poterit, juxta conſilium petitorum,

24. Ordinamus quod de cætero, propter præceptum eccleſiæ, quod pet omnes domos ordinis in feſtis XII. apoſtolorum ſemel in anno, avangeliſtarum & quatuor doctorum olim non fecimus feſtum capituli, fiat feſtum capituli quantum ad monachos, & converſi in prædictis feſtis in operibus occupati, non ceſſent ab eis, nec propter capitulum ad domum ſuperiorem aſcendant. Nomina apoſtolorum ſunt Petrus, Paulus, Andreas, Jacobus, & Johannes Zebedei, Philippus, Thomas, Bartholomæus, Matthæus, Jacobus Alphæi, Simon, Judas & Mathias.

25. Ut uniformitas, ſicut in ſtatutis comioetur, in divino ſervitio ſervetur in ordine, procurent omnes priores & vicarii habere legendam, quæ legitur in Carthuſia in octabis & per octabas euchariſtiæ, cujus legendæ copia in Carthuſia poterit reperiri.

26. Priores & conventui Liminati, & aliis quibus placuerit conceditur, ut feſtum Conceptionis B. Virginis Mariæ poſſint ſolemniter celebrare, & fiat officium ſicut in nativitate, in nomen *Conceptionis* nomine *Nativitatis* commutato.

27. Concedituc domui Carthuſiæ, ut poſſit facere feſtum capituli de domno Ugone Lincolnienſi epiſcopo, qui fuit monachus Carthuſiæ.

28. Tempore paſchali dicatur evangelium, *Ego ſum vitis vera* in feſto B. Ambroſii & B. Ugonis, ſi in dicto tempora dicta feſta contigerit celebrari.

29. Monemus ut in omnibus domibus converſorum a domibus ſuperioribus ſeparatis, quibus aſt capella, ceſſante impedimento, celebretur miſſa a priore vel procutatore, bis vel ter ad minus.... Si vero prior in præmiſſis defecerit expleado clamet culpam ſuam io capitulo proximo.

30. Tricenarium, quod conceſſum eſt domino Amblardo annis ſingulis perſolvendum, circa feſtum S. Marci evangeliſtæ debite perſolvatur, ſicut fit Carthuſiæ, videlicet ot pro ipſo & ſuis parentibus dicatur prima oratio, *Inclina... famulorum & famularum*, deinde conſuetæ.

31. Licet ſtatutum ſit quod ſuper annum dicantur ſub certo numero centum breves, & non debent omitti, nec de cætero omittatur antiqua conſuetudo in ſtatutis contenta demittendo & nunciando per domos ordinis breves obeuntium perſonarum, ut pro nis dicatur oratio ſpecialis, & conſequenter pro aliis dicatur generalis, videlicet pro uno ſingularis, & pro pluribus ſingularia, ſicut habetur in ſtatutis,

32. Ordinationem olim factam admonendo quatenus omni die dicatur miſſa B. Mariæ poſt miſſam conventualem, alio impedimento ceſſante, ſicut fit Carthuſiæ, approbamus, & ut præmiſſum eſt, fiat. Item ordinamus & volumus quod dicatur.

33. Declaramus quod in domibus monialium & monachorum, quibus non ſuot tot ſacerdotes quot miſſas debitas, etiamſi ultra illam qua debentur hebdomadam differantur, reddere non ſufficiunt; pro qualibet miſſa debita, quæ ſolvi non potuerit, pſalmi quinquaginta dicantur, juxta ordinationem & diſpoſitionem prioris vel vicarii.

34. Conſuetudinem domorum ordinis, in quibus ſingulis diebus miſſa de B. Maria Virgine dicitur, tanquam ſanctam & laudabilem approbamus & confirmamus, & ammonentes in Domino nomullos priores & monachos ordinis prædictæ conſuetudini contrarios, quod ad honorem Dei & B. Virginis dictam conſuetudinem devotionis ſpecialis intuitu imitentur.

35. Quia per Dei gratiam numerus perſonarum augmentatur & domorum, conſequenter breviter ordinamus, quod a capitulo generali uſqua ad inſtantem nativitatem Domini omni anno breves L. & a nativitate uſque ad capitulum ſequens totidem dici poſſint, brevibus aliis qui ſuper annum mittuntur in hoc numero computatis: ita tamen quod duo breves in hebdomada perſolvantur.

36. Novam conſtitutionem de monachis ſemel in menſe communicandis per ſedem apoſtolicam ſpecialiter editam, cauſa devotionis exteodi volumus ad noſtros, cum præ cæterie religioſis devotioni debeamus intendere: ſtatuentes ut quilibet monachus non ſacerdos, clericus, redditus apud nos in prima dominica menſis cujuſlibet, ad minus juxta tenorem prædictæ conſtitutionis cum debita præparatione euchariſtiæ recipiat ſacramentum.

37. Monemus autem ſecerdotes rara celebraotes, quod de cetero ſe præparent & diſponant.

38. Propter officinæ benefactoram S. Stephani, Cluniacenſis capituli generalis, ne nimis differatur, concedit quod poſſit transferri anniverſarium: alia non anniverſaria quæ transferuntur, ſolvantur & reddantur quando & ſicut in noſtris Conſtitutionibus continetur.

39. Quæſtioni factæ de feſto B. Antonii & ejus officio reſpondetur, & ſicut fit in Carthuſia, ſermo in matutinis *Omne quod agimus*, &c. evangelium tam ed matutinas quam ad miſſam, *Si quis venit ad me*, &c. homilia B. Gregorii papæ, *Si conſideremus*. Introitus miſſæ *Os juſti*, & epiſtola *Juſtum deduxit*.

40. Cum ſecundum ſtatutum ordinis monachi non ſacerdotes & monialca loco miſſæ tricenarii L. pſalmos dicere teneantur: ſimiliter declaramus, quod in domibus monialium, & monachorum, ubi non ſunt rat ſacerdotes quot miſſas debitas, etiam ſi nlita illam qua debentur hebdomadam differantur, reddere non ſufficiunt, pra queliber miſſe, quæ ſolvi non potuit, pſalmi L. dicaotur juxta ordinetionem & diſpoſitionem vicarii & rationis, non tamen propter hoc moniales omittant reddere pro brevi unum pſalterium, ſicut in novis ſtatutis continetur.

41. Dominica infra octabas euchariſtiæ dicitur titulus primæ lectionis *Ex dictis ſanctorum*.

42. Ordinamus quod feſtum B. Hugonis epiſcopi Lincolnienſis, quondam monachi Carthuſiæ & prioris de *Vitaux* cum candelis & capitulo per totum ordinem celebretur. Converſi ab operibus non ceſſent, nec habeant capitulum. In primis veſperis ſuper pſalmos deber dici entiphona prima de laudibus *Ecce ſacerdos magnus*, & ſecundum reſponſorium, & miſſa ſine ſymbolo.

43. Declaratur quod miſſa feſti trium lectionum eveniens in die Cinerum & deinceps, propter miſſam jejunii non impeditur, ſed nb hebdomadario eſt dicenda.

44. Item declaratur quod quando plures breves eveniunt in hebdomada, & miſſas reddi ſecundom antique ſtatuta cum ſuis propriis orationibus, non obſtaote quod de duobus brevibus dicendis in hebdomada eſt ſtatutum. Si tamen plures quam duo breves in hebdomada contigerint evenire, quot plus evenient, tot minus dicentur in hebdomada ſubſequenti.

45. In feſto de Conceptione S. Mariæ dicatur loco *Conceptionis ſanctificationis*.

46. Declaramus quod quando occurrit anniverſarium præſente defuncto, duæ agendæ eodem die debent diri, una videlicet anniverſarii poſt veſperas in eccleſia, & alia more ſolito prope funus.

Statuta capituli generalis Ordinis Carthuſiæ edita anno MCCLXI.

1. ANno Domini MCCLXI. ſtatutum eſt quod prior & procurator poſſunt dicere *Placebo* & *Dirige* poſt nonam, quando ſuot extra conventum, & infirmi ſimiliter. *Ex mſ. Colbert.* 3817.

2. Item, quod domus Vellis-viridis poſſit ſcribere domino papæ pro ſibi neceſſaria.

3. Item, conventus non comendat extra domos.

4. Recepti & recipiendi de ordine Minorum & Predicatorum non poſſunt habere obedientias cum cure, ſine diſpenſatione ſummi pontificis. Ipſi etiam qui profeſſi fuerint in prædictis ordinibus vel in Ciſtercienſi, non poſſune aliquas obedientias etiam ſine cura habere in ordine noſtro ſine diſpenſatione capituli generalis.

5. Priores non dent vicariis generalem poteſtatem, niſi in caſu evidentis neceſſitatis vel utilitatis.

6. Beneficia anniverſariorum privatorum non fiant diebus ſecundum antiquam conſuetudinem abſtinentiæ deputatis; poſſunt tamen fieri in quibuſlibet feſtis capituli, cujuſlibet domus conſuetudine non obſtante. Illud etiam quod dabitur feria 2da. vel ſabbato poſſit pro beneficio anniverſarii computari, quidquid ſit illud.

7. Statutum de facienda coquina per monacos ſemel in menſe revocatur.

8. Nullus appellet niſi ad capitulum generale vel ad primam Carthuſiæ, aliter appellans ordinem emittat. Si autem judicio capituli pronuntietum fuerit ipſam appellationem injuſtitiam fuiſſe, is qui ſic eppellavit juxta modum culpæ graviter puniatur.

9 Nullus appellet, & correctionem niſi gravem & manifeſtam continet iniquitatem. Appellationem autem quacumque ex cauſa emiſſam non proſequatur in propria perſona, ſed per nuncium & litteras, & priores teneantur in hoc caſu miniſtrare ſubditis ſuis ouocium & expenſas.

10. Converſi & radditi teneantur oſtendere & exponera voluntari prioris, vel etiam procuratoris quicquid habent in cella vel alibi, quotienſcumque ab ipſis ſuper hoc fuerint requiſiti, ne ſententiam excommunicationis contra proprietarios latam incurrant.

11. Quando aliquis monachus de ordine Ciſtercienſi vel Nigrorum apud nos fecit profeſſionem, non benedicitur, ſi in ſuo ordine fuerit benedictus. Cetera tamen facit, videlicet verſum *Suſcipe me*, *Domine*, orari pro ſe poſtulat, profeſſionem legit, & communicat.

12. Si aliquis infirmetur infra terminos noſtros tam graviter, quod non poſſet intrare terminos pedes vel eques, non poteſt recipi vel indui ordinate.

13. Novitii non ſciant profeſſionem niſi proptin priora præſente, vel elin de ordine noſtra per volnotatem ejus, ſi præſens non poſſit eſſe.

14. Cuilibet ſtatutnm noſtri ordinis, ſcilicet monachorum, converſorum & redditorum, loco trium inutilium poſſunt addi tres utiles.

15. Nullus præſumat proponera aliquid ed ſtatuendum, per quod antiqnos tipor ordinis mintatur; quicumque vero hoc fecerit, & monitus a priora Carthuſiæ vel e definitoribus ceſſare nolnerit, ipſo facto ordine ſit priveeus.

16. Viſitationes domorum Cataloniæ, Angliæ

gliæ & Sclavoniæ & S. Bartholomæi & cæterarum domorum multum remotarum a Carthuſia non fiant niſi anno biſſextili, niſi capitulo vel priori Carthuſiæ videretur quandoque aliter faciendum.

17. Quicumque de incontinentia indicibili convicti fuerint vel confeſſi, perpetuo cascere mancipentur ſine ſpe deliberationis.

18. Singulæ domus noſtri ordinis carcerem ſufficientem habeant, in quo ad agendam pœnitentiam, recludantur criminoſi, & omnis qui minatur mortem vel ignem, donec de ipſis per capitulum aliter ordinetur. Ad incarcerandos vero prædictos criminoſos teneantur ſubditi ſuis prioribus vel vicariis, aut viſitatoribus obedire.

19. Prior Carthuſiæ poſſit reconciliare ordini quoſcumque criminoſos, ſervata ordinis diſciplina, propter cavendum ſcandalum & periculum animarum, & etiam prior proprius ipſorum criminoſorum in articulo mortis.

20. Fugitivi reperti abſque litteris prioris Carthuſiæ vel priorum ſuorum, per quoſcumque priores ordinis licite poſſunt capi.

21. Diffinitores fugitivorum non ſe debent intromittere de reconciliatione vel diſciplina fugitivorum, qui cauſa reconciliationis veniunt ad capitulum, ſed diffinitores capituli generalis.

22. Capitulum generale poteſt ex plenitudine poteſtatis quemcumque ordinis perſonam collocare ex cauſa rationabili in quemcumque domo ordinis ad profeſſionem etiam faciendam.

23. Si quis ſemel profeſſus fuerit in aliqua domo ordinis, & iterum profiteatur in alia, ſufficiat ei ad profeſſionem, ut promittat priori obedientiam in conventu.

24. In octava nativitatis Domini dicitur præfatio de nativitate, & *Communicantes*, & *Hanc igitur*.

25. Quando Apparitio Domini in dominica contingit, fit commemoratio de dominica, & ſunt antiphonæ *Cum factus eſſet*, *&c.*

26. Poſt lectiones de prophetis, cum terminantur cum *Explicit*, dicitur: *Tu autem, Domine*.

27. In feſto inventionis S. Stephani dicuntur antiphonæ & reſponſoria, ſicut in octava natalis ejuſdem.

28. Feria IV. & VI. jejuniorum XL. poſt alias orationes dicitur oratio, *Omnipotens, qui vivorum*.

29. In miſſis defunctorum, in quibus ex ordine debet dici tractus *De profundis*, dicatur introitus, *Requiem æternam*.

30. Qualibet hebdomada totius anni dicuntur duo breves, & non plures uſque ad capitulum generale, niſi in una hebdomada plures perſonæ in aliqua domo decederent, vel alia ſubeſſet aliqua juſta cauſa. Nam poſt capitulum generale dicuntur plures, ſi non ſufficerent antedicti.

31. Priores non teneantur ſequi conſilium converſorum in receptione aliorum, niſi viderint expedire.

32. Converſi & redditi communicare debent in die profeſſionis ſuæ.

33. Hoſpitantes in domo de Plantatis nihil ibidem, præter ea quæ per illos de S. Roberto promiſſa ſunt, requirant.

34. In ſtando in eccleſia ſuperiori converſi & redditi debent monachos imitari.

35. Laicorum numerus, quos converſos vocamus, treſdecim eſt ſtatutus, & redditorum duo poſſunt eſſe clerici, & intrare chorum monachorum etiam ſine cappa, & officium monachorum præter miſſas facere, capitulo intereſſe, & in refectorio monachorum comedere, cum a prioribus eorum, ut in prædictis, gratia eis fiat.

36. Reddini laici comedant in refectorio cum converſis, tempore quo comedent ipſi redditi in domo ſuperiori.

37. Nulla monialis poſſit eligi de cetero in prioriſſam, niſi triginta annos ætatis habeat. In qualibet domo monialium priorilla promittat obedientiam vicario, & moniales tantummodo priorillæ. Monachi vero qui ſunt in aliqua domo monialium, capellani atque converſi & redditi promittant obedientiam vicario tantum.

38. Capellani & clerici & redditi cum monachis vel monialibus converſantes, teneant ordinem in jejuniis ſicut moniales & monachi ſupra dicti.

39. Declaramus quod ordinem tenere eſt feria II. & IV. eſſe contentum pane & vino & coquina, feria III. & ſabbato pane, vino & coquina ſine pittantia, feria VI. pane & aqua, feſtis capituli & feria V. ſicut & alii ex debito.

40. Quam cito *Sanctus* incipitur, caputium induitur.

41. In pluribus tricenariis ſimul inchoandis, quilibet ſuam habet miſſam & propriam orationem, & poſtea addentur ſimul in oratione plurali.

42. Tapetia univerſa & quarrelli picturati vel carioſi de cellis amoveantur.

43. Picturæ curioſæ de eccleſiis & hoſpitiis delcantur.

44. Statutum eſt ne aliquis de ordine noſtro poſſit præfici in priorem de cetero, quoad uſque a tempore profeſſionis per duos annos laudabiliter in ordine noſtro fuerit converſatus.

45. Novitii qui veniunt ad ordinem noſtrum ſibi providcant de veſtibus, ſi habeant unde.

46. Sacerdos qui non poteſt celebrare miſſam, in conventu inutilis reputatur.

47. Clericum redditum priores recipiant, conſultis monachis.

48. Statutum quod termini deinceps per duos priores limitati more ſolito & ſcripti ad ſequens capitulum apportentur, & ibi rationabiliter examinati per omnes diffinitores confirmentur, & ſigillentur, & ex tunc habeant roboris firmitatem, approbatur & confirmatur.

49. Si contigerit mori equitaturam viſitando, emendationes quindecim librarum non excedant; ſi minus valet, emendatio minuetur.

50. Nulla domus habeat colloquium præter feſtum XII. lectionum.

51. Horetamur & volumus quod priores quorum conventus propter paupertatem diviſuntur, nullos novitios interim recipiant abſque licentia prioris Carthuſiæ vel capituli generalis.

52. Monitio ſit effectuoſa & diſtricta, ut nullus prior vel alia perſona ordinis libros vel quæcumque alia obſtinate ſibi appropriet pro uſum fructum ſibi conceſſum.

53. Qui reconciliatus fuerit ordini, licet alibi obierit, & ſepultus fuerit, non caret beneficio ordinis.

54. Procuratores ordinis in domo ſuperiori ſine licentia ſpeciali nihil debent dare, vel poſſunt, niſi manifeſte eis concedatur in ſtatutis.

55.

55. Illi qui volunt oſtium chori aperire, in elevatione habeant frachcum oſtium, quod aperiatur tantum in elevatione, & poſtea claudatur.

56. Cum communitas præferenda ſit proprietati, nemo de cetero ſuadeat, conſulat, vel procuret eleemoſynas aſſignari ad pittantiam, infirmariam vel ſacriſtiam, vel aliquid tale.

57. Monemus ne portetur potus a monachis foris, nec ſuper hoc credatur prioribus vel hoſpitibus adventitiis, & patres domorum quantum poſſunt, diſſuaſcant.

58. Ordinamus præciſe, & irrevocabiliter volumus obſervari, quod converſi & redditi, qui de cetero ad dominos ſæculares recurrent, conquerendo & denunciando per ſe vel per alium de ordinationibus ſeu correctionibus, domum ſuam perpetuo amittant, monachi vero voce careant in æternum.

59. Si quis voluerit exire ordinem, vel alium exire ſollicitaverit, per viſitatores perpetuo voce privetur.

60. Præcipimus, ut cum duo in cella fuerint, primo oſtio penitus aperto, ſecundum oſtium nullatenus obſeretur.

61. Ordinamus & volumus quod redditi clerici in illis caſibus, in quibus converſi amittunt barbam & cellam, ex nunc portentur cappam niſi griſam, & caputia habeant ad modum novitiorum, dimidiam turtam panis monachorum cum pane familiæ tantummodo. Et idem dicimus de redditis laicis ſuo modo.

62. Ordinamus & volumus modis omnibus, quod quælibet domus cuſtodiat depoſita ſub duabus vel tribus clavibus, quarum unam cuſtodiat prior, aliam vel alias cuſtodiant illi, quibus prior duxerit committendum.

63. Aſſociationem tricenarii faciendam ſtatuimus primo anniverſario poſt inceptionem tricenarii.

64. Non eredimus clericos redditos teneri ad pſalteria.

65. Sacerdos ad altare, quando ſe vertit ad populum, jungat manus, nec retorqueat ad pectus ad *Dominus vobiſcum*.

66. Novitii converſi & redditi poſſunt mitti extra terminos pro utilitate domus ſuæ.

67. Converſi ſe vocent ad invicem fratres; qui contra fecerit, veniam accipiat.

68. Nec monachi nec converſi præſumant de cætero ſigilla ſervare, vel ſculpere: ſed qui habent ſtatim reddere teneantur.

69. Quoties aliquis conſtituitur novitius, novitiorum propter diſciplinam ultimus intelligitur eorum quos invenerit, niſi aliud exprimatur.

70. Quando in feſto Trinitatis commemorationem fieri contigerit, fiat de officio paſchali.

71. Volumus & monemus ut viſitatores vigilent & intendant, nec mittant hoſpites, ubi hoſpites tres ſciverint eſſe.

72. Stola non cancellata, ſed uniformiter deportetur.

73. Caveant viſitatores, quantum poterunt ne converſi & ſervientes ſui culpas & modum viſitationum domorum quas viſitabunt, ſciant, vel inquirant & revelent.

74. Qui voluerint de cætero aliqua proponere capitulo generali, proponant in ſcriptis ſub brevibus verbis, & tradant lectori.

75. Capellani & clerici cum monachis & monialibus converſantes teneant ordinem ſicut moniales & monachi in jejuniis. Beneficia temporalia habent ſicut converſi, & ſpiritualia ſicut monachi, & ad reddenda ea pro aliis ſicut & ipſi teneantur.

76. Non detur pittantia monachis in cœna carniſprivii in refectorio, nec converſis in cellis.

77. Fiat commemoratio in feſto S. Crucis, ſi ſit in dominica, primo de dominica, poſt de octava B. Mariæ, & poſt de martyribus.

78. Qui profeſſionem fecerit in ordine noſtro, & exierit, & poſtea redierit, non faciat iterum profeſſionem, ſed ſtatim promittat obedientiam.

79. Monachi qui non ſunt ſacerdotes dicant unum pſalterium pro tricenario conceſſo illis qui non ſunt de domo.

80. Sabbato jejuniorum, legat prior quintam lectionem, licet in mane celebraverit.

81. Ad preces priorum ſuperventientium, niſi ipſis præſentibus, non detur monachis pittantia diebus ab ordine conceſſis, nec exeant domum, cauſa ſpatiandi.

82. Ordinatum eſt ut novitii, recitata lectione in capitulo, & propoſitis quæ proponenda ſunt a priore, confeſtim a capitulo, & omnino de capitulo generali excludantur.

83. Oratio de vigilia S. Andreæ & feſti S. Sylvæ bis continuatim dicantur.

84. Inobedientes ſcienter viſitatoribus, a ſuis prioribus abſolvi non poſſunt.

85. Viſitatores, ubi invenerint quod monachi extra clauſuras domorum comedere conſueverunt, conſuetudinem reprehendat, & caſtiget.

86. Non revelentur ſecreta ordinis.

87. Credit ordo, quod ſtatutum Lugdunenſis concilii non arcear nos ad inclinandum, quoties hoc nomen Jeſu auditur; ſed fiat ſicut ante.

88. Aliqua monialis non mittatur de domo ſua per viſitatores, niſi pro nova plantula conſtruenda, & tunc de licentia prioris Carthuſiæ vel capituli generalis.

89. Monachi qui miſſi ſunt, & qui mittentur de cætero ad domos ordinis ad profeſſionem faciendam, illam faciant infra menſem.

90. Priores qui exonerantur de hoſpitibus, illis tenentur expenſas neceſſarias miniſtrare.

91. Miſſa beneficiorum debet reddi in feſto XII. lectionum, etiam tricenarii durante.

92. Quacumque die contingit octava Apparitionis, ſi, aliter dici non poſſit reſponſorium *Domine, ne in ira*, &c. ipſæ octavæ fiant ſabbato præcedenti.

93. Ordinamus & volumus, ut præbendarii ſæculares de cætero non recipiantur in ordine ſine licentia capituli generalis vel prioris Carthuſiæ ſuper annum.

94. Omnes Indi manuales a perſonis ordinis evitentur.

95. Garciones non permittantur exire poteſtatem Carthuſiæ fedente capitulo generali, nec priores eorum dent eis pecuniam ad bibendum.

96. Ordinamus & volumus, quod ſi aliquæ perſonæ de ordine Mendicantium receptæ ſunt, vel recipiuntur (quod vix fiat) non poſſint habere obedientiam ſine licentia capituli generalis.

97. Priori Vallis-viridis conceditur tertius clericus.

98. Inhibemus ne de cætero converſi vel red-

redditi equitent in campis * nigris.

* f. in cap-pis.

99. Injungitur prioribus in virtute ſanctæ obedientiæ, & præcipitur ne præſumant dare parentibus vel cognatis ſine conſenſu aliquid vel aliqua de bonis domus, unde domus graveretur.

100. Declaramus & volumus, quod de cætero nullus prior recipiat aliquam perſonam ad ordinem ſine conſenſu & voluntate conventus ſui vel majoris partis,

101. Ordinamus, quod redditi, tam clerici, quam laici tenentur ad ſilentium, aliquando ratione loci ſicut in eccleſia & in refectorio, vel in menſa, vel in clauſtro; aliquando ratione perſonæ, ſicut cum perſonis quæ tenentur ad ſilentium.

102. De feſtis SS. Benedicti, Hugonis, Ambroſii, quando paſchali tempore evenerint, nihil immutatur, quin fiat ſicut ante paſcha, quantum ad homelias & evangelia & epiſtolas, tam in miſſa, quam in matutinis.

103. Viſitatores non poſſint emittere hoſpites extra provinciam quam viſitant, niſi mitterent in domum, unde ultimo fuerint profeſſi.

104. Statutum de relatione mobilium, quæ officia habuerint & dimiſerint, approbatur & confirmatur.

105. Injungimus viſitatoribus ordinis, quod non vereantur injungere prioribus, quod peccant miſericordiam, quotienſcumque rationabilem cauſam viderint apparere, & maxime illis quos in hoc viderint obſtinatos.

106. Deliberatione provida ſtatuendum, quod quicumque ſubditus monachus vel converſus ſeu redditus, commiſerit crimen furti, ſeu alienationis, vel proprietatis ultra valorem trium ſolidorum, nec ipſe priori ſuo ſaltem conſtitutis temporibus in ſtatutis confeſſus fuerit, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat, & hanc ſententiam denuncient annis ſingulis priores, vel ipſis abſentibus vicarii in domibus ſuis in dominica Ramis palmarum latam per capitulum generale; hoc addito quod priores poſſint abſolvere ſicut prius, & vicarii uſque ad adventum prioris.

107. Statutum eſt ut quicumque converſus de cetero peccatum incontinentiæ commiſerit, domum ſuam perpetuo amittat, & ad ſtatum ſedditi, quoad victum & barbam reducantur, & cellam amittant ſine ſpe diſpenſationis.

108. Similiter cellam amittit quicumque priorem ſuum diffamaverit, aut damnum domus procuraverit, ſollicitando creditores ad recuperanda debita, vel exhortando aliquos ad capienda bona domus, vel alia damna inferendo.

109. Illud idem obſervetur in de furto, & proprietate convictis.

110. Statutum factum circa victualia converſorum fiet, de duobus.... panum & pane avenaceo, & de vino dando ſolummodo temporibus ſtatutis, ſecundum formam in ſtatutis conventum firmiter obſervetur: ita quod, non obſtantibus aliquibus conſuetudinibus contrariis aliquarum domorum prædictum ſtatutum 2. modo teneatur; niſi priores, qualitate regionis & perſonarum & domorum conſiderata, duxerint cum eis miſericorditer diſpenſandum. Si vero propter hoc vel aliud a laboribus ſe ſubtraxerint, aut minus fideliter laboraverint, aut ... laborem fecerint, & hoc conſtiterit priori vel procuratori, & moniti ſe non correxerint, prior de conventus ſui vel majoris partis conſilio mittat eos ad priorem Carthuſiæ alibi ſuſtentandos.

111. Cum converſi & redditi recipiantur poſt ſalutem animarum præcipus pro labore, & nonnulli propria manu laborare recuſent, ſtatuimus, ut quicumque ſuper hoc a priore vel procuratore reprehenſi fuerint, & moniti non ſe emendaverint, vino & pittantia priventur, quandiu priori videbitur, niſi eos evidens neceſſitas excuſaret.

112. Converſi infra terminos domorum ſtarum non equitent, niſi ita eſſent debiles & infirmi, quod pedes ire non poſſent, nec extra, niſi ſecundum quod ſcriptum eſt in ſtatutis.

113. Prior & procurator quotienſcumque eis placuerit, vel ſaltem ſemel in menſe cellas & officinas converſorum diligenter viſitent, & inquirant, & ipſi converſi eis omnia exponere teneantur. Et ſi aliquis cibaria præter licita & debita in cella aſſuetus fuerit reponere & tenere, & monitus non ſe correxerit, cella perpetuo privetur. Et a modo ſeras claudſtinas non habeant ſub pœna contenta in ſtatutis; in oſtio vero anteriori ſeras poſſint habere, ſi priori videtur expedire, cujus clavem quotienſcumque extra domum exierint tradant coquinario; quod qui non fecerint, ſequenti die quo dabitur vinum & pittanſtia, careant ipſi.

114. Exhortamur priores, ut in correctione converſorum ſint pervigiles & intenti, & in receptione eorum non tenentur ſequi conſilium converſorum.

115. Ad ſtatutum quod converſi ſe vocent ad invicem fratres, additur quod qui contra fecerit, in ſequenti capitulo clamet culpam ſuam, & ſine miſericordia accipiat diſciplinam.

116. Statuta de novo facta converſis immediate poſt ſermonem legantur ab illo cui prior duxerit injungendum, quater in anno vel amplius, ſi priori videbitur.

117. Terræ inutiles, remotæ & ſteriles ad tempus poſſint dari in emphiteoſim de conſenſu conventuum, ſecundum quod ſibi videbitur faciendum. Si vero aliqui converſi prædicta impedire palam vel occulte tentaverint; ita quod poſſit probari, redditi efficiantur.

118. Ordinamus etiam quod prædicta ſtatuta ſtarim probentur & confirmentur.

119. De tribus vero perſonis, in quibus prior Carthuſiæ poterat diſpenſare ſupra annum ultra numerum treſdecim converſorum, ulterius cum domibus quæ multum indigebant, ordinamus quod, illæ tres perſonæ in redditis recipiantur, hoc adjecto quod ſi aliqua perſona valde domibus neceſſaria & utilis appareret, quod prædictus prior inſpecta qualitate perſonæ poſſit diſpenſare cum uno vel duobus de illis tribus, ut converſi efficiantur.

120. Volumus omnimodo quod prædicta ſtatuta obſerventur & in ſequenti capitulo confirmentur.

121. Quater in anno legantur hæc ſtatuta converſis & redditis omnibus congregatis in capitulo ipſorum, videlicet in feſto Purificationis, S. Johannis, & Aſſumtionis B. Mariæ.

NOTA

Etſi hæc ſtatuta annum MCCLXI. præfixum habeant, non omnia tamen eo anno, ſed aliqua ſubſequentibus annis edita eſſe oportet. Id patet ex ſtatuto LXXXVII. in quo fit mentio decreti editi in concilio Lugdunenſi.

Statuta edita in capitulo generali Ordinis Carthuſienſis anno MCCLXXXIX.

1. ANno Domini MCCLXXXIX. de novo ſtatuimus quod quælibet domus ordinis poſſit habere duos clericos redditos, qui ſint de numero VII. redditorum.

2. Item pro perſonis in domibus aſſociatis perſolvant priores, ſicut pro perſonis propriis, niſi mutua pactio aliud contineat.

3. Item de novo ſtatuimus, ut deinceps termini per duos priores more ſolito limitati & ſcripti ad ſequens capitulum apponantur, & ibi rationabiliter examinati per omnes diffinitores approbentur & ſigillentur, & ex tunc habeant roboris firmitatem.

4. Item de nova ſtatuimus quod priores & procuratores, qui reperti fuerint culpabiles negligentia vel alio modo de evaſione incarceratorum, ſequenti capitulo clament culpam ſuam, & ſi judicio capituli dignum fuerit, obedientiis priventur; alii vero qui evaſionis cauſam dederint, obedientias de cætero non habeant & locum ſubeant evadentis.

5. Item, de novo ſtatuimus quod monachi converſi & redditi de incontinentia convicti & confeſſi, ſi contigerit aliquo tempore reconciliari eos ordini, nullo modo fiat in domibus in quibus convicti fuerint, niſi ad perpetuum carcerem, de quo ſi educerentur, nullo modo ibi remaneant, ſed alibi collocentur ſub debita diſciplina.

6. Item, cum ſcandalum non modicum & inter magnos in terra iſta ortum fuerit propter cyphos argenteos a quibuſdam prioribus deportatos, inhibemus diſtricte ne de cætero extra domos per aliquem de ordine deportentur.

7. Item de nova ſtatuimus quod viſitatores quos obire contigerit intra domum aliquam ordinis, ibi habeant monachatum; & ſi prope, tricenarium habeant in domo in qua ſepelientur.

8. Item, inhibemus ne quis per ſe impetret vel impetrari faciat a principibus vel aliis quibuſcumque litteras rogatorias pro ſeipſis.

9. Item, aſſocietur nem tricenarii faciendam ſtatuimus primo anniverſario poſt inceptionem tricenarii.

10. Item, ad quædam verba prioris Vallis S. Petri reſpondetur, quod per modum ſtatuti non fuit conceſſum quod prior Carthuſiæ poſſet compellere per cenſuram eccleſiaſticam domos quæ ei debeant, & ideo non oportet quod ſtatum revocetur, quia nullum.

12. Item, domus Belli-larici vocetur de cætero Bellus-locus.

Statuta edita anno MCCXC.

1. ANno Domini MCCXC. ſtatutum de duobus clericis habendis approbatur, & de comedendo in refectorio cum monachis.

2. Item, ſi Cathedra S. Petri accidit in quadrageſima, miſſa ejus dicetur in mane, niſi acciderit in ſabbato vel dominica.

3. Item, quicumque cauſam evaſionis dederint incarceratis, obedientias amittant, & locum ſubeant evadentis quamdiu placuerit capitulo generali.

4. Item, ſtatutum quod monachi vel converſi aut redditi de incontinentia convicti, ſi contingat eos aliquo tempore reconciliari ordini, nullomodo hoc fiat in domibus principalibus, vel in quibus convicti fuerint, niſi ad perpetuum carcerem, &c. ut ſupra approbatur & confirmatur.

5. Item, ſtatutum de brevi dando illis qui habent participationem confirmatur.

Statuta anni MCCXCI.

1. ANno Domini MCCXCI. conceſſa ſunt auctoritate capituli generalis per diffinitores datos ab eodem ſuper litem quæ erat in ordine, pro littera a domino Gregorio papa X. impetrata, domno priori Carthuſiæ qui nunc eſt, & illis omnibus qui pro tempore fuerint, hæc quæ ſequuntur, videlicet omnimoda poteſtas in foro pœnitentiali audiendi confeſſiones priorum, & abſolvendi eoſdem qui ei voluerint confiteri. Item, quod poſſit facere miſericordiam prioribus ſuper annum eam petentibus, ſi ex juſta cauſa vel utili eam viderit faciendam. Item, quod ubicumque in tractatibus ordinis duplicem vocem habeat ad rigorem ordinis obſervandum. Item, quod quilibet prior Carthuſiæ ſemel in toto tempore ſuo tantum poſſit mittere duos ex monachis ſuis ad alias domos ipſius ordinis, cum pace tamen ipſorum & conventus dictæ domus, ſi contingeret quod aliqua bona perſona veniret ad dictam domum Carthuſiæ, nec poſſet ibi recipi propter multitudinem monachorum.

Statuta nova capituli generalis.

1. PRofeſſio non fit a novitiis, niſi priore præſente.

2. Recepti ad ſtatutum terminum venienter, ſi prior abſens fuerit & multum remotus, nihilominus a conventu induantur & ſocientur.

3. Viſitatio Scalæ-Dei fiat anno biſſextili.

4. Conceſſum eſt domibus Scalæ-Dei, Angliæ, S. Bartholomæi, Hiberniæ, Sclavoniæ, quod vicarius cum antiquiore poſſit confirmare electionem prioris a conventu ſi prior non fuerit in illis partibus, qui pro confirmanda electione poſſit vocari.

5. Injungitur prioribus, ut ſe defendant per privilegium indultum a præſtatione decimarum.

6. Poſt Completorium dicatur antiphona *Sancta Maria*, & oratio *Concede nos*.

7. A quarto nonas Novembris uſque ad ſeptuageſimam, Agendam (*a*) præter laudes in cella dicimus, poſt nonam vel poſt veſperas in feſtis XII. lectionum; ferialibus vero diebus poſt veſperas dicimus propriam ſive ſpecialem cum tribus antiphonis, & IX. lectionibus, quotidianam vero cum prima antiphona & tribus lectionibus. Et ſciendum quod in prædicto tempore dicuntur tres primæ lectiones diebus dominicis, &c. per ordinem.

8. Prior Carthuſiæ poteſt mutare viſitatores ex cauſa.

9. Corpus Domini ſervetur in capella inferiori cum fera a quibuſcumque placuerit, ita tamen quod renovetur in qualibet hebdomada, ſi commode fieri poteſt. Miſſa B. Mariæ in ſabbatis, in feſtis capituli & candelarum dicatur privatim, exceptis diebus natalis Domini, ſabbato ſancto, & quatuor feſtis B. Mariæ.

10. Vicarius dicat *Benedicite* etiam prioribus extraneis ſupervenientibus, abſente priore.

(*a*) Agenda eſt officium defunctorum,

11.

12. Pro tricenario inchoando poſſit transferri anniverſarium.

13. Agricultura non exerceatur in agrirelariis.

13. Loco erium perſonarum inutilium poſſunt recipi tres utiles, ita quod quilibet numerus non excedatur.

14. Novitii poſſunt celebrare miſſas privatas, & ad eas ſervire ad arbitrium prioris.

15. Nullus præſumat cootendere vel ludere palam vel privatim cum priore ſecundum regulam S. Benedicti.

16. Capitulum privatum compellat cum propter quem vocabitur ad ſolvendas expenſas quæ fient in eo.

17. Pro ſepultura redditorum laicorum non comeditur in refectorio, nec vigilatur a monachis, niſi eos obire contigerit in domo ſuperiori.

18. Prior non ceſſet ab officio in feſto Reliqoiarum eccleſiæ inferioris propter fragilitatem (*a*), ſicut nec io feſto dedicatioois ejuſdem.

19. In feſtis Purificatioois & Annunciatioois dicatur *Gloria in excelſis*, quandocumque cootingant.

20. Sine conſilio procuratoris, vicarii & ſacriſtæ prior non poſſit mutuo dare ultra decem libras ſimul vel per partes.

21. Oratiooes in miſſis ſeptenarium numerum noo excedant, niſi neceſſitas orationum incumbat.

22. Dedicatio non muteur oiſi propter feſtum candelarum, & tunc cum tota ſolemnitate ſor celebretur, & comeditur in refectorio: tamen poſſunt converſi & familia laborare.

23. Quando vigilia eootingit die dominico, fiat jejunium & commemoratio die ſabbati.

24. Infirmus in eccleſia ſedeat io loco ſuo, vel ſtet ſi placuerit, nec tranſeat ad locum inferiorem.

25. Comedatur in refectorio in ſepultura prælatorum.

26. Pro tricenario ſive pſalteriis dicant clerici vel monachi non ſacerdotes L. pſalmos & laici L. *Pater noſter*.

27. Clericus redditus quando ſit monachus in ſuo habitu eum cappa probetur.

28. Infra octavam Apparitionis, Aſcenſionis, & Aſſumptionis ac Nativitatis B. Mariæ dicatur feriale *Kyrie eleyſon* ſine *Gloria in excelſis*, niſi in ſabbato our feſto XII. lectionum.

29. Prior debet dicere primam miſſam tricenarii cujuſlibet, ſi ſit paratus etiamſi ſit hebdomadarius.

30. In feſto reliquiarum & dedicationis inferius non frangatur jejunium. Item, propter hoſpites jejunium non frangatur.

31. Pro archiepiſcopo vel epiſcopo dicatur oratio *Da nobis Domine ut animam famuli tui ſacerdotis & pontificis*.

32. Omnes monachi ſepelianeur cum cilicio, tunica & cuculis & caligis & pedulibus.

33. Converſus aliquis non ſerviat ad miſſas.

34. Quando contigerit duo feſta traoxferri officium maioris feſti fiat prima die, & aliud ſequenti; & ſi coutiogat anniverſarium die illa, non impediatur tranſlatione.

35. Omnes qui minitantur mortem vel ignem vel aliquid ſimile, cuicumque perſonæ ordinis, poſſint incarcerari juxta arbitrium ſuorum.

36. Miſſa de Cathedra S. Petri in die Cinerum & poſt dicetur ab hebdomadario, niſi ueciderit in ſabbato, vel dominica, nec dicetur tractus in ea.

37. Si aliquis prior prioratui cedens non invenerit locum vacuotem in domo ſua, prior poſſit eum ponere in hoſpitio vel in cella, & alium de monachis removere de cella & in hoſpitio ponere, cum pace & cum bona voluntate monachi.

38. Quando Annuncixtio dominica celebrabiur poſt paſcha, dicatur reſponſorium *Prope eſt Dominus, alleluja. Surrexit Dominus*.

39. Novitii excludantur a capitulo, ſi prior videbitor.

40. Converſi ſe vocent fratres, qui contra fecerit, veoiam accipiat.

41. Quotienſcunque dicitur *In unitate Spiritus ſancti Deus* in aliqua oratione quando poſtea dicendum eſt *Deus in adiutorium*, ad *miſereatur Dominus* erigamur, cum *In unitate*, &c.

42. Statutum eſt quod oullus appellet niſi ad capitulum generale, & appellans juſte non poſſit excommuoicari, & lata excommuoicationis ſententia contra juſte appellantem non teneat; aliter appellans incarcerari poſſit.

43. Noviter celebrantes non deſcendant a gradu chori pro oblationibus recipiendis.

44. Coovictus vel confeſſus de incontinentia qualicumque, ſi coottingat illum reconciliari, nullo tempore poſſit eligi in priorem.

45. Clerici redditi gaudeant eodem privilegio quo converſi in victualibus, & comedendo in refectorio, & veniendo ad mandatum.

46. Feſtum B. Dionyſii in domibus ordinis noſtri in regno Franciæ poſſit cum capitulo celebrari.

47. Hæc dictio *Litium*, in plurali uniformiter pronunrietur per r.

48. Quando duo feſta candelarum immediate ſuccedunt, veſperæ ſubſequentis feſti a capitulo incipiant, exceptis illis de quibus expreſſe contrarium ſtatutum eſt.

49. Declaratio quod a die paſchæ in officio B. Mariæ duplex *Alleluia* dicatur, approbatur, niſi in feſto Annuneiationis quando ſit poſt paſcha, io quo dicitur reſponſorium *Prope eſt Dominus*,

50. Statutum de faciendis carceribus approbatur, quibus includxatur falſarii, incendixrii, homicidæ, vel minantes mortem, vel ignem & vagantes per mundum, & cæteri de quibus ſcriptum eſt & ſtatutum.

51. Poſt quinquageſimam uſque ad paſcha pro nullo feſto frangitur jejunium.

52. Statotum eſt quod priures noo permittant mooachos vel cooverſos ſeu redditos profeſſos aliqua ex cauſa ſervare denarios, ſula vel extraneis oſibus appropriatos vel propriandos.

53. Statutum eſt quod qui leviter protulerint *Prius dimittorem ordinem*, ſive æquipollentia verba *quam faciam* vel *obmittam hoc vel illud*; ſi prior foerit, ſit extra ſedem ſuam in eccleſia per unum diem; ſi ſubiectus, recipiat in capitulo diſciplinam pro qualibet vice.

(*a*) Id eſt illuſionem nocturnam, pro qua veteres monachi ſolebant a celebratione abſtinere.

54. Et præcepto & decreto ordinis tenentur priores recipere & afferre ſempore competenti capitulo generali vel priori Carthuſiæ denunciationes conventuum ſecundum ordinis inſtituta, alioquin ſe noverint puniendos.

55. Sententia excommunicationis quæ fertur in Ramis palmarum a priore præſentibus monachis, converſis & redditis, in ſcriptis proferatur.

56. In miſſis ad *Gloria in excelſis* & ad *Credo* ad nomen JESU modice inclinetur.

57. Pelliciosos vulpinos & de beſtiolis ſilveſtribus, & calceamenta curioſa & plicata reprobamus, & de cetero non habeantur.

58. In omni miſſa quæ de vivis volvitur celebranda, per ſingulos dicitur *Omnipotens qui vivorum*.

59. Priores poſſunt dare poteſtatem vicariis abſolvendi in abſentia ſua de quolibet peccato: ita tamen quod de mortali certo, quod abſit, priori teneatur iterum confiteri.

60. Feſtum B. Magdalenæ cum candelis ſolemniter celebretur, non tamen dicatur *Credo*, nec communicet diaconus. In ipſo feſto propria oratio *Largire*, ad ſextam vero *Deus qui nos annua*, ad nonam *Exaudi*.

61. Simplices monachi vel clerici vel redditi noſtri venientes ad capitulum, exeant de capitulo oblatis petitionibus; nec redeant, niſi vocati quamdiu habetur ibi tractatus. Conceditur omni priori Carthuſiæ qui pro tempore fuerit, ut quilibet tempore ſuo tres monachos ordinis poſſit accipere de domibus ordinis cum pace perſonæ vocatæ, & ad profeſſionem admittere in domo Carthuſiæ. Cum tricenarium occurrit alteri tricenario ſacerdotis, pro incipiendo dicatur *Da nobis*, & pro præcedenti *Deus, cui proprium eſt . . famuli & ſacerdotis tui*, Deinde addantur in plurali numero, ſcilicet. *Da nobis Domine, ut animas*, &c.

62. Converſi qui contra formam ordinis inventi fuerint ſe cum novacula raſiſſe grenones (*u*) ſecundo, quarta & ſexta feria a vino abſtineant uſque ad aliam raſuram: priores vero & procuratores, qui hæc obſervari non fecerint, poſtquam ſciverint, abſtineant a vino ſemel in ſeptimana, quouſque ad ſequentem raſuram, præter abſtinentias ab ordine conſtitutas.

63. Inſtituta facta de numero converſorum redacto ad XXXX. confirmatur, hoc addito quod in magna neceſſitate prior Carthuſiæ ſuper annum vel capitulum generale cum domo indigente uſque ad XVI. poterit diſpenſare.

64. Quicunque celaverint viſitatoribus ea quæ debent revelari, eis, non poſſint a prioribus ſuis abſolvi, niſi injuncta eis penitentia ſeptem abſtinentiarum continuarum, diebus abſtinentiæ deputatis, ultra abſtinentias debitas, quam pœnam caute & diligenter faciant obſervari.

65. Statutum quod priores qui reperti fuerint culpabiles negligentia vel alio modo de evaſione incarceratorum, in quibuſdam confirmatur chartis. Poſt hoc verbum *incarceratorum* ſequitur: obedientiæ amittant, & eidem pœnæ ſubjaceant ſubditi, locumque ſubeant evadentis, quamdiu videbitur capitulo generali. Sequenti capitulo clament culpam ſuam, & ſi judicio capituli dignum fuerit, graviſſime puniantur. Alii vero qui evaſionis cauſam dederint obedientias de cætero non habeant, & locum ſubeant evadentis quamdiu placuerit capitulo. Idem faciant & recipiant procuratores coram viſitatoribus vel per eos. Approbatur & confirmatur.

66. Statutum quod priores omnes ſubditum ſuum convictum vel confeſſum de quocunque crimine, quod ſecundum ordinis inſtituta confuerunt de ordine penitus expelli, teneant in carcere anguſto uſque ad capitulum generale, vel viſitatores generales, vel ſpeciales, ne materia evagandi de cætero amputetur, approbatur & confirmatur, & ad hoc agendum ſubditi tenentur obedire.

67. Statutum quod monachi & converſi & redditi convicti de incontinentia, ſi contingat aliquo tempore eos reconciliari, nullo modo hoc fiat in domibus principalibus, vel in quibus convicti fuerint, niſi ad perpetuum carcerem, de quo ſi educerentur, nullomodo ibi remaneant, ſed alibi collocentur ſub debita diſciplina, approbatur & confirmatur.

68. Ordinatio quod clerici redditi non legant evangelium ſine licentia priorum ſuorum, nec comedant in refectorio, nec interſint capitulo ſine mandato prædicto, approbatur & confirmatur.

69. Statutum quod moniales teneantur reddere breves ordinis atque miſſas, ſcilicet pro miſſa una pſalterium unum, & nos faciamus pro eis ſecundum ordinis, inſtituta, ſicut pro aliis perſonis noſtri ordinis, approbatur & confirmatur. Pro tricenariis ſolvant quælibet quinquaginta pſalmos ſicut monachi non ſacerdotes.

70. Statutum quod converſæ monalium, quæ de cætero recipientur, non portent velum nigrum, & ſi aliqua monialis de cætero de incontinentia convicta fuerit, inter cæteras pœnas velo careat nigro in perpetuum, ſine ipſe aliqua rehabendi, approbatur & confirmatur.

71. Statutum quod moniales habeant vittas in ſcapularibus more monachorum, converſæ vero non, approbatur & confirmatur.

Statuta anni MCCCXXXII.

1. ANno MCCC.XXXII. Qui non fecerint carcerem in domibus ſuis infra primorum viſitatorum adventum, in futuro capitulo generali clament culpas ſuas.

2. Feſta apoſtolorum Petri & Pauli, Johannis, Jacobi utriuſque, Andreæ, Philippi, Thomæ, Bartholomæi, Matthæi, Simonis, & Judæ, & Mathiæ, quatuor evangeliſtarum, quatuorque doctorum, ſemel in anno cum capitulo celebrentur, nec ob hoc amplius ſolito ceſſent a negotiis, vel aſcendant ſuperius in operibus occupati.

3. Priores ordinis portent ubique ſiſſos ſotulares, cappas totaliter nigras; inter duo lineamina non jaceant, neque duo miniſtrent hoſpitibus, nec unquam dent ad menſam niſi duo fercula ad plus poſt coquinam.

4. Monachus a confirmatoribus eligatur, qui vadat ad requirendum priorem electum exterius.

5. Quicunque indiſciplinati vel contentioſa verba in colloquiis proferre ſuerint aſſueti, ad priorum ſuorum arbitrium a colloquiis excludantur.

6. Numquam vadat monachus deinceps ad generale capitulum cum priore.

7. Prio-

(*u*) Grenones ſeu graniones ſunt ea barbæ pars quæ infra nares eſt.

7. Primres & vicarii dominarum legendam ſibi procurent, quæ legitur in Carthuſia in Octobri & per octavam Euchariſtiæ.

8. Monachi vocati ad domos novas, ibidem ſtatim profiteantur.

9. Priores ſibi ad invicem ſcribentes, dicant *Patri venerabili vel dilecto*.

10. Litteræ de vocandis monachis aliiſve perſonis ordinis, ultra triennium nihil valent.

XLIII.

Series abbatum S. Auguſtini Lemovicenſis.

Ad lib. 77. n. 147. *Ex mſ. cod. S. Auguſt.*

ISti fuerunt abbates iſtius loci. I. paſtor iſtius cœnobii Martinus abbas in diebus Turpinus epiſcopi: requieſcit vero Pictavis in eccleſia S. Cypriani Pictavenſis.

II. exſtitit Ricardus abbas, & requieſcit in iſto loco.

III. Succeſſit ejus loco Adarzius abbas: corpus ejus jacet Tutellæ.

IV. Præfuit Rogerius abbas & epiſcopus: requieſcit in hoc loco.

V. Huic ſucceſſit Gauzbertus abbas & epiſcopus, poſitus hæc loco juxta eum, iſte fuit paſtor primus cœnobii S. Petri Uzerenſis.

VI. fuit Adalbaldus abbas, poſtea vero factus abbas S. Mersialis ibidem requieſcit. Iſte fuit abbas de Charrof & de Solemniaco, & fuit de monaſterio S. Maioli & beati Martini Tutellæ abbas, & Martini monaſterio.

VII. exſtitit dominus Stephanus abbas, qui optime rexit: humatus in iſto loco.

VIII. vero Adetius abbas, ſepultus eſt juxta eum.

IX. Ejus loco ſucceſſit Gaido abbas, qui ibidem juxta eum quieſcit.

X. Ejus loco ordinatus eſt dnunus Geraldus abbas, qui & ipſe conditus eſt & jacet cum aliis.

XI. Succeſſit ejus loco Adalbertus abbas, & ſepultus eſt juxta eum.

XII. eſt donnus Geraldus abbas grammaticus, qui eſt conditus in monaſterio ad caput Widonis epiſcopi; hic omnium liberalium artium peritiſſimus, huoc augmentavit loculum in ornamentis plurimis ex auro & argento conditis, in cappis, in libris valde honorandis. Ambaciacum etiam monaſterium & capellam de Chaſſucio ſua acquiſivit induſtria. Multa quoqua alia bona fecit, quæ difficile eſt breviter comprehendere.

Poſt hunc ſuſcepit curam regiminis piiſſimæ memoriæ donnus Guido abbas nutritus monaſterii hujus, anno ab incarnatione Domini MCIV. VII. idus Julii. Hic acquiſivit eccleſiam S. Johannis de *Rialor*, eccleſiam etiam S. Præjecti; officina vero monaſterii præ omnia vetuſtate diruta atque conſumta denuo renovavit; clauſtra ſcilicet, fontem, & multa alia prætermittimus, quæ breviter nequaquam poſſumus dicere. Poſtquam autem gregem ſibi commiſſum pie ac feliciter rexit, adpoſitus eſt ad patres ſuos, & ſepultus eſt in capitulo juxta S. abbatem MCX. ab incarnatinna Domini anno, kal. Septembris.

XIV. paſtor hujus eccleſiæ fuit donnus abbas Stephanus qui etiam ſimplici volumate, ſecuras tamen in actu, huic monaſterio multa bona ſeu induſtria acquirendo operatus eſt. Patet etiam quod monaſterium beatæ Mariæ Carvienſis, a lapide fundamenti uſque ad conſummationem totius eccleſiæ magno labore & longa vigilia pauper Dei honorifice conſtruxeris. Theſauros vero auri & argenti eccleſiæ, necnon & majeſtatem matris Domini, textum evangeliorum ex lapidibus pretioſis ornatum, calices & cappas & thuribulum fecit; non eſt penitus ornamentum in eccleſia quod ipſe non conſtrueret. Sanctæ Mariæ humillimus peccator eccleſiam, & villam quæ *Fayot* nuncupatur ædificavit; vineas S. Raphaelis plantavit: hic bona monaſterii S. Auguſtini, quamdiu vixit, ædificare non ceſſavit. Senex vero & plenus dierum bono fine quievit in pace, ſepultus in capitolo juxta anteceſſorem ſuum Guidonem. Exitus ejus ex hoc ſeculo celebratur. III. nonas Septembris; feria VI. circa horam IX. ex hac vita migravit ad Dominum, amen. Anno MCXXXVII. ab incarnatione Domini.

XV. fuit Philippus abbas.

XVI. Succeſſit huic loco Patrus *Dubarry* abbas, qui multa bona huic monaſterio contulit: ipſe enim clauſtrum marmoreum & fontem ædificavit, atque portam majorem & minorem, & domum hoſpitum, & domum infirmorum, & clauſtrum minor; ipſe ædificavit, & etiam vineas plantavit, nec non duas cappas & caſulam & textum minimum fecit, & multa bona huic loco acquiſivit. Poſtea ſactus abbas S. Martialis ibidem requieſcit. Amen.

XVII. fuit venerabilis abbas Raymundus, qui quanta bona huic monaſterio fecit, præſentia opera teſtantur; domum enim iſtam ex toto animo, ex tota mente & voluntate amplificans, valde eam in ædificiis & aliis acquiſitionibus inſignivit; monaſterium etenim, quod in præſenti ſtat, bonitate quidem divina cooperante, cum multo labore & expenſis plurimis ipſe in tam brevi tempore fecit, at non manibus hominum factum, ſed ex improviſo nstum diceres; multa etiam ornamenta monaſterii ipſa fecit, id eſt, majorem crucem argenteam & duos calices deauratos magnæ pulchritudinis, tumbam domini G. epiſcopi, chorum & pavimentum ſimiliter & quinque cappas ex ſerico valde bonas, & dalmaticam unam & quinque caſulas peroptimas, necnon & quinque libros honorabiles, ſcilicet epiſtolas Pauli & epiſtolas Hieronymi in uno volumine, Iſidorum etymologiarum, Joſephum, hiſtoriam Anglorum, Geſta Clementis. Præterea fecit duas capellas id eſt S. Salvatoris & beatæ Mariæ, & domum quæ eiſdem capellis vicina eſt. Acquiſivit inſuper eccleſiam de *Glenie*, cum omnibus pertinentiis ſuis, & capellam de *Montegal*, & eccleſias ſancti Germani & S. Petri de *Sanſac*, & multa alia bona fecit, quæ vix per quamplam poterunt explicari. Rexit itaque eccleſiam S. Auguſtini Lemovicenſis per ter denos annos, & poſtea vir pulchræ adhuc & elegantis ætatis VIII. idus Septembris in feſtivitate beatæ Imperiæ virginis feliciter vitam claudens, ſepultus eſt ibidem ad oſtium monaſterii per quod ingreſſus & egreſſus fit monachorum a clauſtro in monaſterium, a monaſterio in clauſtrum. Requieſcat in pace. Amen.

Sequentia alia manu.

XVIII. fuit donnus Ugo abbas ſenior: ſimiliter & multa bona contulit eccleſiæ, jacet vero in capitulo.

XIX. fuit W. abbas: iſte reſignavit & requieſcit apud Charvix.

XX.

XX. fuit Ugo abbas junior.

Item alia manu.

XXI. foit dominus Aymericus abbas, qui multa bona contulit huic eccleſiæ; jacet vero in capitulo. Nota vero quod Aymericus de *Bomas* abbas S. Auguſtini Lemovicenſis legavit ad ſuum anniverſarium faciendum XXX. ſolidos & XII. denarios renduales.

Item alia manu.

XXII. abbas hujus monaſterii fuit venerabilis vir dooous G. *Fabri* juſtus ac timens Deum, qui ſimplici voluntate ſua multa bona huic monaſterio, & plures redditus acquiſivit & ſus ſpontaoea voluntate acquiſivit huic eccleſiæ XXX. ſextarios frumenti & Trolium *de la Planche au Verziers*, & multa alis acquiſivit. Multa etiam ornamenta hujus monaſterii ipſe fecit. Inter omnes libros hujus monaſterii, fecit ipſe quoddam pſaltetium gloſſatum, & epiſtolas Pauli gloſſatas, & Jeremiam gloſſatum, Johannem & Marcum & Mattharum gloſſatos, ipſe fecit breviarium & bibliam manualem ſummam de caſibus & ſummam Gaufredi librum officiorum & reſponſoriorum pro conventu in duobus voluminibus. Præterea emit prædictus abbas in ornamentum hujus eccleſiæ quamdam cappam, caſulam, dalmaticam cortibaudam, douſaoa rubeum, & alias cappas & alis veſtimeota. Item eoodidit ille ſanctus abbas dormitorium excepto capitulo; fecit cellarium cum porticibus, ipſe condidit cameras privatas contiguas dormitorio, fecit etiam refectorium, fecit quoque coquioam. Multa vero alis bona fecit, & quandiu vixit, monaſteoio S. Auguſtini in hooore & laude gloriosæ B. Mariæ & omnium Sanctorum & glorioſiſſimi confeſſoris B. Auguſtioi acquirere non ceſſavit: qui debitum naturæ perſolvit XIV. Kal. Maii anno Domioi MCCLXIV. & ſepultus eſt in introitu monaſterii B. Auguſtini a dexiera paste.

Item alia manu.

XXIII. fuit S. Auguſtini Lemovicenſis abbas dominus Amelius de Monte-cuculli; erat quidem ſenex & ſimplex, tamen abbatiam rexit XXVI. annis, ac ſepultus eſt in introitu capituli.

XLIV.

Excerpta ex Necrologio abbatiæ S. Petri de Calma.

JANUARIUS.

Ad lib. 7. n. 6. Die 1. Circumciſio Domini, depoſitio domni Mauri.

2. Depoſitio domni Monfredi abbatis.

25. Converſio S. Pauli, depoſitio domoi Johaoois de Hannonia.

FEBRUARIUS.

Die 4. Depoſitio domni Simonis abbatis de Malla.

MARTIUS.

Die 29. Depoſitio domni Henrici abbatis de Courpalayo.

APRILIS.

Die 9. Depoſitio domni Hugonis fundatoris abbatiæ de Calmis.

23. Depoſitio domni Theobaldi abbatis.

MAJUS.

Die 18. Depoſitio domoi Stephani abbatis.

JUNIUS.

Die 25. Eligii epiſcopi, depoſitio domni Simonis abbatis de Eviaco.

AUGUSTUS.

Die 23. Depoſitio domni Rodulphi abbatis.

SEPTEMBER.

Die 25. Depoſitio glorioſæ vitæ probabilis & in fine piæ recordationis domni Roberti primi abbatis de Calmis.

28. Depoſitio domni Guillelmi.

NOVEMBER.

Die 13. Depoſitio domni Roberti abbatis.

22. Depoſitio domni Hugonis abbatis.

29. Depoſitio domni Odonis abbatis.

DECEMBER.

Die 4. Depoſitio domni Henrici abbatis.

31. S. Silveſtri papæ, depoſitio domni Arnulphi abbatis.

Abbatum ejus loci ſeries a domno Antonio Lemaigre *ejuſdem abbatiæ religioſo & theſaurario digeſta.*

1. Robertus.
2. Maurus.
3. Simon.
4. Odo 1192. in charta prioratus de *Turnan*.
5. Manfredus.
6. Stephanus.
7. Henricus.
8. Gaufridus 1235.
9. Robertus 1201. 2. 5.
10. Simon 1230.
11. Willermus de Liminiaco, *de Limini* 1258. 29. 20.
12. Hugo de *Neumcourt* obiit anno 1233.
13. Simon de Eviaco.
14. Johannes 1278.
15. Ludovicus 1283.
16. Johannes de Pinulo *de Vaux-le-Penil.* 1285.
17. Hugo 1296. 1301.
18. Henricus de Prauciaco 1303.
19. Arnulphus de *Montangland* obiit ann. 1328.
20. Theobaldus 1334.
21. Johannes de Hannonia obiit 1363. die Januarii.
22. Odoinerus 1371.
23. Johannes *Deponi* 1376.
24. Johannes *de Hainault* obiit 1380.
25. Johannis *Brodie* 1391.
26. Milo Mariæ 1408. & 19.
27. Johannes *Grandin* obiit 1439.
28. Simon *Chevalier* obiit anno 1441.
29. Johannes *Seyer* 1475.
30. Petrus *Domoiſeau* poſſeſſionem adiit 1475. & obtinuit ad annum 1482.
31. Triſtandus de Sancto-Lazaro, *de Salaſard* occupavit abbatiam Calmenſem anno 1482. dirutam ab Anglis reparavit, eamque obtinoit ad annum uſque 1527. Is fuit archiepiſcopus Senonenſis.
32. Triſtando ſucceſſit Johannes *de Foi*, vivebat anno 1519.
33. Johanni ſucceſſit Antonios a S. Martiali, vulgo *de Saint Marcel*, vivebat anno 1523.
34. Antonio ſucceſſit Carolus a S. Martino circa annum 1528. dictus alias *Berbet*: obiit anno 1532.
35. Cui ſucceſſit Johannes *Prudhomme* Fiſcannenſis monaſterii hoſpitalarius, eodem anno die 29. Octobris.
36. Johanni ſucceſſit Jacobus *Leprewier*: notatur ad annum 1562.
37. Jacobo Claudius *de Lair*; notatur ad annum 1583. obiit anno 1593. 38.

38. Claudio *de Lair*, Petrus *de Gondy* epiſcopus Lingonenſis; notatur ad annum 1564.

39. Petro *de Gondi* Nicolaus *Auroux*.

40. Dicto Nicolao Guillelmus *de Marandes*: notatur ad annum 1593.

41. Poſt Guillelmum vacavit 15. annos abbatia, a Calviniſtis diruta ante natum eminentiſſimum cardinalem *de la Valette*, cujus pater dominus de Fontaneto adminiſtrationem abbatiæ ſuſcepit.

42. Eminentiſſimo cardinali *de la Valette* ſucceſſit Johannes *de Bimet*, qui obiit anno 1680.

43. Johanni *de Bimet*, felicis memoriæ Ludovicus Henricus *de Gondrin* archiepiſcopus Senonenſis, cujus cor in eccleſia noſtra conditum eſt ſub cippo marmoreo; obiit an. 1674. die 20. Septembris.

44. Eodem anno ſucceſſit domino Senonenſi archiepiſcopo Antonius Arnaldus, Arnaldi celebris doctoris nepos; obiit anno 1698.

45. Antonio denique Arnaldo ſucceſſit 1699. Carolus *de Caſtelnau de Courrebourne*.

XLV.

Prima donatio facta eccleſiæ S. Himerii ab Hugone I. Comite Montis-fortis.

Ad lib. 78. n. 82.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, amen. Summa cautela obſervatum eſt ab antiquis, ea omnia litteris mandare quæ ignorata aliquo quandoque poſſent aliquam generare controverſiam. Igitur Hugo de Monte-forti, notum eſſe volo cunctis ſanctæ matris eccleſiæ fidelibus, tam præſentibus, quam futuris, quod idem beneficium quod Gillebertus tenuit de me, quando erat eques ſanctæ Mariæ, & ſancto Ymerio contuli, & Radulpho abbati concedo, & totam decimam omnium reddituum terræ meæ, ac de cunctis ſilvis meis decimam, hoc eſt de feris, de volatilibus, de venditione nemorum de eſſartis, de melle, de paſnagio, atque de cunctis conſuetudinibus ſilvarum, & de omnibus molendinis meis decimam, & de piſcariis, & de vivariis, & de cunctis pecuniis, & de caſeis, nec non etiam quodcunque in eadem villa habuit Gillebertus, excepta medietate cujuſdam molendini, & præterea medietatem vineæ meæ, atque tres ruſticos, quamdam partem de ſilva ſancti Ymerii. Et in Anglica terra adhuc do eccleſiam de Bradeborna, & de Tilletona, & de Brige cum tertis, & decimis ad eas.... meit, & de caſris.... & de piſcibus Hæca .... pro abolitione delic..... & ne merito ex paradi.... & matris meæ, & uxo..... fratrum meorum Raidulphi.... cum authoritate Domini noſtri.... mannorum principis .... & ſi quis in poſterum ioſutrexerit meo.... calumniando, & beatæ Mariæ.... ſancto ſutripere voluerit, cum Datan.... & Simone mago atque impiis.... a traditore procul dubio æternæ ma.... ſubjaceat, amen. Fiat. fiat. Ego.....lmus Dei gratia Rothomagenſium archiep..... meis hoc anathema confirmo. Signum Willelmi principis Northmannarum. Signum Hugonis epiſcopi Lexovienſis. Signum Hugonis de Monte-forti. Signum Rogerii de Bello-monte. Signum Hugonis de Grente-Maiſnil. Signum Roberti Bertramni.

Altera donatio eccleſiæ S. Himerii facta Beccenſi monaſterio ab Hugone II. comite de Monte-forti.

NOtum ſit omnibus ſanctæ eccleſiæ fidelibus, tam præſentibus, quam futuris; quod ego Hugo de monte-forti filius Gilleberti de Gant; conceſſione Gaufridi Northmanorum ducis, & filii ejus Henrici, conſilioque Hugonis Rotomagenſis archiepiſcopi; & epiſcoporum Northmanniæ, Arnulfi Lexovienſis, & Rotroci Ebroicenſis & Philippi Bajocenſis; Haelina uxore mea, & filiis meis Roberto & Valerano concedentibus, Baronibuſque meis præſentibus; do eccleſiæ beatæ Mariæ Becci, monachiſque ibi Deo ſervientibus eccleſiam ſancti Ymerii cum prædendis, & omnibus ad eam pertinentibus, ut monachi in ea loco canonicorum conſtituantur. Et inſuper Deo, & ſancto Ymerio do quamdam partem ſilvæ meæ, quæ nemus Heroldi, & vallis Corvi dicitur, uſque ad majorem viam vallis, per quam a domo Ricardi *Hache* ad ſanctum Ymerium deſcenditur, & medietatem meam de quodam virgulto vineæ; & quamdam aliam partem, quam Haelina uxor mea habebat circa eum, ſimiliter ſancto Ymerio do; atque aliud virgultum de quo Thomas medietatem tenebas, quam ipſe ſancto Ymerio prabuit. Et eum iſtis de omnibus ſalmis meis de foro vallis *Honebre* decimam do. Et præter hæc Haelina uxor mea apud Pontem-epiſcopi quamdam domum, quam Godefredus *Eſpibart* tenuit cum conſuetudinibus ſuis. & quoddam virgultum quod Ricardus *Porée* in Perrefita tenuit, S. Ymerio conceſſione mea dedit. Et præter iſta terram quam Robertus filius *Erfridi* tenuit, & terram, quam Turgottus presbyter circa eam de me habuit, ſancto Ymerio do ſimiliter, & concedo, ut omnia quæ iſta eccleſia tempore Hugonis avi mei habuit, in perpetuum teneat. Habuit enim de omnibus ſilvi, quas prædictus Hugo in Northmannia tenebat, decimas (*a*), & de omnibus molendinis, atque caſeis, cunctiſque pecuniis de foris; & in Anglica terra ſimiliter de caſeis, & univerſis pecuniis, & de piſcibus Hæca, & unam domum in eadem villa habuit, & de Bratheburna, & Tilletona, & Esbruge decimas do de annonis ſimiliter.

Signum Hugonis de Monte-forti. Sign. Roberti de Monte-forti. Sig. Heliæ de Baillolio. Sign. Roberti de Mannavilla. Sign. Willelmi ſancti Leodegarii. Sign Galteri *Pipart*. Sign. Roberti *Pipart*. Sign. Rogerii de Burgevilla. Sign. Jordanis de Suilleio. Sign. Philippi de *Bevredam*. Sign. Hugonis de *Bevredam*.

(*a*) Exſtat in tabularia Beccenſi hujus cartæ exemplum, in quo poſt hæc verba, *tenebat decimas*, additum eſt, hoc eſt de feris, de volatilibus, de venditione nemorum, de eſſartibus, de melle, de paſnagio, atque de cunctis conſuetudinibus ſylvarum, & de omnibus molendinis, atque caſeis, cunctiſque pecuniis, & fotis, & de omnibus redditibus terræ meæ. Et in Anglica terra ſimiliter de caſeis, & univerſis pecuniis; & de piſcibus Hæca, & unam domum in eadem villa, & de Bretheburna, & Tiltetona, & Esbruge decimas do de annonis ſimiliter.

Bul-

Bulla Lucii III. Papa data anno 1182. priori & monachis S. Himerii.

LUcius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis, priori eccleſiæ ſancti Ymerii, ejuſdem fratribus, tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Religioſam vitam eligentibus apoſtolicum conveoit adeſſe præſidium, ne forte cujuſlibet temeritatis incurſus, aut eos a propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis aliquatenus infringat. Ea propter, dilecti in Domino filii, veſtris juſtis poſtulationibus elemeoter annuimus; & præfatam eccleſiam, in qoa divino eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri & ooſtra protectione ſuſcepimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus: inprimis ſiquidem ſtatuentes, ut ordo monaſticus, qui ſecondnm Deum & beati Benedicti regulam in eccleſia veſtra inſtitutus eſſe dignoſcitor, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque, bona eidem eccleſia inpræſentiarum juſte & canonice poſſidet, aut io futurum conceſſione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatiooe fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo monaſterium veſtrum ſitum eſt, ex dono Hugonis de Monteforti cum omnibus pertineotiis ſuis, ſcilicet cum capella ſanctæ Mariæ in villa ſancti Ymerii, & cum capella ſancti Michaelis apud Pontem-epiſcopi, & cum decimationibus molindinorum de Cornevilla, & aliorum nemorum, & foreſtarum, & piſcariarum, & vivariorum, & caſeorum, & virgultorum, & omnium quæ decimari debent de honore de Monec-forti in Nortmannia, & Anglia. Et in Anglia eccleſias de Bradebuena, & Tiltentona, & de Esbrugge cum omnibus pertinentiis ſuis, & oominanm decimis piſcium de Heca, & unam domum apud Iream ſicut donatorum * cartæ teſtantur. Ex dono Hugonis filii Gilleberti de *Gant* partem illam ſilvæ, quæ vocatur nemus Heroldi, & vallis corvi, & virgultum quod fuit Ricardn *Porè* in Perreſita, & decimas de ſalinia, & mundinis de Ponteepiſcopi, & de valle *Auco*, ſicut ejus carta teſtatur. Ex dono illuſtris Henrici Anglorum regis capellam de Bello-loco cum decimis & omnibus pertinentiis ſuis. Ex dono Willelmi de Perreſita, aſſenſu uxoris ſuæ, & filiorum ſuorum, & Hugonis de Monte-forti domini ſui, decimam de mortua aqua, & de omnibus molendinis ſuis, ſicut in ejus carta continetur. Ex dono Roberti *Mauviel*, aſſenſu uxoris, & filiorum ſuorum, virgultum, & terram, & boſcum quæ tenebat de eo Hebertus clericus, & boſcum de Quarreria, & hortum unum juxta footem ſancti Ymerii. Et in Ferravilla unum hortum & unam arcam terræ. Ex dono Hugonis præpoſiti de Torta querco tres aeras terræ io eadem villa. Ex dono Willermi *Furtel* apud Magnam-villam unum vavaſſorem reddentem aecem ſolidos cum pertioentiis ſuis. Ex dono Roberti de Monte-forti paſturam, & terram de monte ſupra domum Hugonis *Peiſſum*, & aquam & piſcariam de Ives, & gardinum quod fuit Willelmi presbyteri, & decimam novi molendini & molendini fullereiii. Ex dono Heliæ de Baillolio terram apud Tortam quercum in eſſartis foreſtæ, & unam ſalinam ad Toleam, conceſſo domini ſui Roberti de Monte-forti. Ex dono Walteri *Pipard* terram de Huviſoſſe, quam Hugo de Monte-forti ei dederat pro ſervitio Ejus. Ex dono Oliverii de Albineo unum vavaſſorem reddentem quinque ſolidos cum reguardis & omnibus pertinentiis ſuis. Ex dono Albredæ de Tilio, & Roberti filii ejus tertiam partem decimæ molendini de Perreſita cum omnibus pertinentiis ſuis. Ex dono Willermi de Berevilla decimam molendini ſui in eadem villa, & terram quam eis dedit apud ſanctum Ymerium juxta foreſtam, ſicut in autenticis ſcriptis ſingulorum donatorum continetur. Sane novalium veſtrorum quos, propriis manibus, vel ſumtibus colitis, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum ullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat. Liceat, quoque vnbis clericos, vel laicos a ſæculo fugientes liberos, & abſolutos ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem fas ſit abſque prioris ſui licentia de eodem loco, niſi arctioris religionis obtentu diſcedere, diſcedentem vero ſine communi litterarum cautione nullus audeat retinere. In parochialibus autem eccleſiis, quas habetis, liceat vobis clericos vel ſacerdotes eligere, & diocefano epiſcopo præſentare, quibus ſi idonei fuerint, epiſcopus curam animarum committat, ot ei de ſpiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant reſpondere. Cum autem generale interdictum fuerit, liceat vobis, clauſis janois, exclufis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campaoia, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Antienas quoque & ..... in eccleſia veſtra hactenus ..... habemus, eaſque futuris illiba ..... Præterea ſtatuimus ut ..... epiſcopo, decano, archidiacono, vel eorum officiali ..... eccleſias veſtras, ſeu clericos familiæ veſtræ .... manifeſta, & rationabili cauſa, interdicti, excommunieationis aut ſuſpenſionis ſententiam liceat pervulgare. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ot eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui ſe illic ſepeliri deſideraveriot, niſi forte excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalva tamen juſtitia illarum eccleſiarum, a quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam eccleſiam renere, perturbare, aut eius poſſeſſiooes auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibuſlibet vexatiooibus vetigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſubſtentatione conceſſa, ſuot uſibus, omnimodis profutora, ſalva ſedis apoſtolicæ authoritate, & diocefani epiſcopi canonica juſtitia. Si qua ergo in futurum eccleſiaſtica ſæcularifve perſona, hanc ooſtræ conſtitutinois paginam ſciens, cootra eam temere venire tentaverit, ſecnndo, tertiove commonita, nec reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui careat-digniiate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetua iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore, ac ſanguine Dei, & Domioi redemptoria noſtri *Jeſu Chriſti* aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini *Jeſu Chriſti*, qnatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud judicium præmia æternæ pacis ioveniant. Amen. Ego

* *f.* donationum.

Ego Lucius catholicæ eccleſiæ epiſcopus. Ego Theodinus Portuenſis, & S. Ruſinæ ſedis epiſcopus. Ego Henricus Albanenſis epiſcopus. Ego Paulus Prænestinus epiſcopus. Ego Petrus presbyter cardinalis titulo ſanctæ Suſannæ. Ego Vivianus titulo ſancti Stephani in Celio monte presbyter cardinalis. Ego Laborans presbyter cardinalis ſanctæ Mariæ trans-Tiberim titulo Calixti. Ego Pandulphus cardinalis titulo duodecim apoſtolorum..... diaconus cardinalis..... ſancti Theodori. Ego Gra.... diaconus cardinalis titulo ſancti Angeli. Ego Oriani diaconus cardinalis.... Ego Galfredus titulo ſanctæ Mariæ in via lata diaconus cardinalis. Ego Albinus titulo S. Mariæ novæ diaconus cardinalis...Per manum Hugonis S. Romanæ.... notarii XIV. kalendas Julii indictione.... incarnationis dominicæ anno MCLXXXII. pontificatus vero domini Lucii tertii anno ſecundo.

VITA S. HIMERII.

Anachoretæ Baſileenſis.

LECTIO I.

HImerius medio inter Sequanos & Rauracos loco in vico Lugduniaco, non longe a Ponte-Ragentrudis nobilibus parentibus natus eſt: quo tempore maxima parte territorii Avenicenſis ab Alamanois incendio concremata, epiſcopalis ſedes ab ea urbe Lauſannam translata erat. Ab incunte ætate ſacris litteris & pietati operam dedit: ut autem vitaret multitudinis contagia, & liberius cæleſtium rerum contemplationi vacaret, paterna domo relicta, ſo viam ſe dedit cum Alberto famulo conſilii ejuſdem ſocio, & in deſerta Suſingæ vallis primum ſeceſſit. Ibi vili caſa conſtructa, inculatam terram ambo colere incipiunt; ſed cum in irritum cotum labor cederet, nihilque proferret ſatus agellus, ſatus aliam ſibi ſedem a Deo deſtinari, Lauſannam ſe contulit, ibique impetrata a clero ſenioris eccleſiæ agri prope epiſcopium colendi copia, de duplici fructuum parte cum illis pactus eſt, tertia ſibi, pauperibuſque reſervata; ſed nec ibi requiem nactus, in Palæſtinam proficiſci cogitavit, tum ut loca ſacris Chriſti veſtigiis nobilitata inviſeret, tum ut martyrii palmam ab infidelibus, qui recens eam regionem occupaverant, conſequi mereretur.

LECTIO II.

In locis illis obeundis triennium impendiſſe creditur, ibique ne incolis evangelii lumen proferret, in ediſcenda lingua Syra, Arabicaque deſudaſſe fertur; unde cum rediiſſet, primam Suſingæ ſolitudinem repetiit, & expurgata ſentibus veteri ſede, ſacellum ibi in honorem ſancti Martini exſtruxit in eo loco, qui poſtea ab ipſo Vallis ſancti Himerii appellatus eſt. Novem annos duræ ſupis uſus domicilio aſperrimam vitam duxit: orationi ſemper intentus, vix brevem corpuſculo ſomnum indulgebat. Tribus dumtaxat per hebdomadam diebus modico panis hordeacei cruſtulo victum ſuſtentabat. Tandem virtutibus & miraculis clarus Davidis pſalmos pie recitans obdormivit in Domino, pridie idus Novembris, quo die ab omni ævo celebrator in eccleſia Baſileenſi, ex cujus monumentis excerpta eſt ſancti Himerii vita.

LECTIO III.

Sancti Himerii memoriam in iis locis ubi ipſe floruerat viguiſſe apud poſteros, argumento eſt, quod in pago vallis ſancti Himerii cella fleterit ejuſdem Sancti nomine dicata, quam Carolus Craſſus imperatur anno octingenteſimo octogeſimo-quarto monaſterio Grandis-vallis cum omnibus quæ ad eam cellam pertinerent, confectis rite tabulis conſignavit. Anno vero nongenteſimo decimo-ſeptimo eum modiſſet Bertha Rudolphi ſecundi Burgundiæ regis conjux, quæ ad ſancti Himerii invocationem prodigia patrarentur, ejuſdem ſancti tumulum inviſens, collegiatam duodecim canonicorum eccleſiam præpoſiti dignitate illuſtrem fundaſſe ſcribitur, in ea valle quæ ſancti Himerii appellatur. Meminit item hujus Sancti debita cum veneratione Biſuntina, & Lauſannenſis eccleſia, in qua vallis ſancti Himerii in regione Argaugia prope Bielam ſita eſt. Eſt etiam milliare ad ſextum Gratianopolis eccleſia parochialis patronum habens ſanctum Himerium, ipſiuſque feſto die inter ſacra commemoratio fieri ſolebat in univerſa diœceſi. Exſtat etiamnum in diœceſi Lexovienſi in Neuſtria vetus eccleſia quæ toti viciniæ nomen dedit, quam pluribus auctam in Anglia & Normannia redditibus comites de Monteſorti, concedentibus Normannorum ducibus, & annuentibus provinciæ epiſcopis, circa initium ſæculi duodecimi monachis Beccenſibus donaverunt, ut in ea canonicorum loco monachi conſtituerentur; fundata fuit etiam antiquitus una e præcipuis in cathedrali Lexovienſi prædenda ſub nomine ſancti Himerii.

XLVI.

Eugenii III. Bulla pro Caſa-Dei.

EUgenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Stephano, abbati monaſterii ſancti Roberti de Caſa-Dei, ejuſque fratribus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. Deſiderium quod ad religionis propoſitum & animarum ſalutem pertinere cognoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum impertiri ſuffragium. Ea propter, dilecti in Domino filii, veſtris juſtis poſtulationibus libenter annuimus, & præfatum monaſterium, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona impræſentiarum juſte & canonice poſſidetis, aut in futurum conceſſione pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, poteritis adipiſci; firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Prioratus de Cornilione & de ſancto Salvatore cum eccleſiis, decimis & ſuis pertinentiis: prioratus Canteogelenſis eccleſiæ & Momis-Feſrandi cum eccleſiis, decimis & pertinentiis eorum: prioratus ſanctæ Mariæ Montis-piloſi & de Bullione cum eccleſiis, decimis & pertinentiis eorum: prioratus ſanctæ Liberatæ & de Bargia-

Ad lib. 78. n. 81.

Ex archivo Caſa-Dei.

eo & de Leucinco cum omnibus appendiciis ſuis: prioratus de Andsia, de Sepeio, de Jalioiaco & de Tecleda cum omnibus appendiciis ſuis: prioratus de Saviniaco, de Bellomonte, de Vecellis, & de ſancto Trevetio cum eccleſiis, decimis & pertinentiis ſuis: prioratus de Audancia & de Vera-villa & de Veracco cum eccleſiis ſancti Verani cum pertinentiis earum: monaſterium de Cruce cum eccleſiis de Flavino, de Aidoſchia, de Longacanal, de Biſonas, de S. Deſiderio, de ſancta Maria de Strata, de Leſchas, de S. Hilario, de S. Urſo, de Fratta, cum parochia de Monte, ſicut rivus dividit, cum capella de Boſcoſello cum decimis, & omnibus pertinentiis earum: prioratum de Portu-Dei cum eccleſiis, decimis & omnibus pertinentiis ſuis: cellam de Belli-cadro cum appendiciis ſuis: eccleſias de Piſcheo, de Monte-Ayraldo, de Balgro & de *Selvan*: eccleſiam quoque de ſancto Liberio cum appendiciis ſuis: abbatias etiam, in quibus abbates inſtituere conſuevi-ſtis, vobis in perpetuum confirmamus. Decernimus ergo, &c.

Ego Conradus Sabinenſis epiſcopus. Ego Albericus Oſtienſis epiſcopus. Ego Imarus Tuſculanus epiſcopus. Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum-aureum. Ego Guido diaconus cardinalis SS. Coſmæ & Damiani. Ego Gregorius presbyter card. tit. S. Laurentii in Damaſo. Ego Jordanus presbyter card. tit. S. Suſannæ. Ego Artaldus diac. card. S. Euſtachii juxta templum Agrippinæ. Ego Hyacinthus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin.

Datum Trani-Tiberim per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis & cancellarii kalendis Februarii, indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCXLVI. pontificatus vero domni Eugenii III. papæ anno 2.

XLVII.

Charta Bartholomæi epiſcopi Laudunenſis, qua eſtingitur eccleſia S. Petri prope monaſterium S. Johannis.

Ad lib. 78. n. 104. *Ex noſtro apographo.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. Quoniam ea quæ geruntur, tam ex tenuitu temporum, quam ex defectu hominum adnullata evaneſcunt; neceſſe eſt ſcripto mandari quod convenit poſteris commendari. Ea propter ego Bartholomæus, Dei gratia Laudunenſis epiſcopus notum fieri volumus tam præſentibus quam futuris, quod in eccleſia ſancti Petri, quæ eccleſiæ S. Johannis Laudunenſis eſt contigua, canonici ad ſerviendum monialibus in eccleſiaſticis officiis ſtatuti fuerunt: eandem conſilio religioſarum perſonarum, aſſenſu etiam Ludovici regis Francorum, monialibus inde ejectis, & monachis Deo devote ſervientibus ibidem ſubſtitutis, canonici ad ſerviendum monachis neceſſarii non fuerunt. Unde nos monialium ejectionem, eccleſiamque S. Petri de propriis impenſis & reditibus S. Johannis inſtauratam, divini inſuper ſervitii & ordinis inquietationem propter nimiam eccleſiarum affinitatem conſiderantes; precibus Balduini abbatis eccleſiæ S. Johannis, conſilio etiam & exhortatione Bernardi venerabilis abbatis Clarævallenſis, & conſenſu & unanimi voluntate capituli canonicorum majoris eccleſiæ Laudunenſis, aſſenſum præbuimus & conceſſimus eidem abbati, & ſucceſſoribus ſuis, memoratæque eccleſiæ S. Johannis, ut canonicis in eccleſia ſancti Petri decedentibus, alii ibidem non ſufficiantur canonici; ſed præbendæ ipſorum in uſus monachorum de cætero redigantur; atque in diſpoſitione ac poteſtate & providentia abbatis omnium præbendarum proventus, & totius ſtatus eccleſiæ S. Petri & ordinatio liber & pacifice in perpetuum remaneat. Ad majorem etiam ordinis quietem & ſilentium tranquillitatem & pacem, dictæ eccleſiæ conceſſimus & licentiam dedimus removendi & transferendi eccleſiam S. Petri poſt deceſſum canonicorum, ubi & quando voluerint: ne propter vicinitatem eccleſiarum & ſæcularium perſonarum frequentationem, ſtatus religionis & ſilentium monachorum aliquo modo valeat perturbari. Quod ut ratum & illibatum permaneat, ſub excommunicationis anathemate & ſigilli noſtri impreſſione ſcriptum hoc confirmavi, & teſtium ſubſcriptione honorare præcipimus. Sign. Bernardi venerabilis abbatis Clarævallenſis. Sign. Richardi archidiaconi. S. Bartholomæi archidiaconi & theſaurarii. S. Balduini abbatis ſancti Vincentii. S. Galteri abbatis ſancti Mastini. Sig. Gozuini abbatis Fuſciniacenſis. S. Gilleberti abbatis ſancti Nicolai de Silva. S. Guillelmi abbatis ſancti Nicolai in Pratis. S. Johannis abbatis ſancti Michaelis. S. Hugonis abbatis Humolarienſis. S. Milonis cantoris. S. Roberti clerici de Tugniaco. Actum anno Domini MCXLVI. indict. IX. epacta VI. concurrente primo. Aogotus cancellarius relegit, ſcripſit & ſubſcripſit.

XLVIII.

Corbeia-nova monachorum epiſtola ad Eugenium III.

Ad lib. 78. n. 107. *Ex annal. Paderborn.*

REverendiſſimo in Chriſto patri, ſuo domino Eugenio, divina gratia ſummo & univerſali pontifici W. licet indignus Corbeienſis eccleſiæ prior & ceteri fratres univerſi, qui in Corbeienſi monaſterio Deo militant devotam obedientiam & exiguas orationes in Domino, Sanctitati veſtræ ſuggerimus, quod poſt depoſitionem Henrici quondam abbatis noſtri, qui a venerabili legato veſtro ſcilicet magiſtro Thoma pro manifeſtis culpis ſuis & confeſſis, canonice ad totius monaſterii ſalutem, quod ipſe multis modis vaſtabat deſtitutus eſt; convenimus in perſonam cujuſdam fratris noſtri qui officium præpoſituræ adminiſtrabat, & elegimus eum, quibuſdam ex fratribus noſtris non aſſentientibus, & multis ex laico ordine reclamantibus, qui partibus depoſiti illius pertinacius faverant, qui poſt ſuam promotionem paucis menſibus vivens vita diſceſſit, & nos plenos mœrore & ſollicitudine, non ſine aliqua diſcordia reliquit. Et quoniam per abbatum noſtrorum negligentiam per annos fere quinquaginta, res monaſterii noſtri & dignitas tam intus quam foris, ultra quam credi poſſit, imminutæ ſunt, & nos penitus concordes non eramus; nulla tum in eccleſia noſtra perſona inveniri potuit, quæ ſufficere poſſet ad alligandas attritiones noſtras, & ut filii Dei & eccleſiæ noſtræ, qui diſperſi erant, aggregarentur in unum. His neceſſitatibus coacti, invocata Spiritu-ſancti gra-

gratia, & adhibito religioſarum & ſapientium virorum conſilio, communi omnium deſiderio ſine ullius perſonæ magnæ vel parvæ contradictione, immo favorabili omnium aſſenſu præſente & conſulente nobis in id ipſum venerabili filio veſtro B. Patherbrunnenſi epiſcopo, elegimus nobis in capitulo noſtro Corbeienſi in patrem & paſtorem animarum noſtrarum, in abbatem ſcilicet & dominum noſtrum Stabulenſem abbatem dominum Wicboldum, cujus religione & prudentia Corbeienſe monaſterium ad priſtinum ſuæ dignitatis ſtatum reformari poſſit. Quod cum facere & electioni noſtræ multis diebus aſſentire renuiſſet, & per noſtros legatos abſtrahi, ad conſulendum nobis, a monaſterio ſuo nequaquam valeret, tandem auctoritate regia ad curiam eſt evocatus, & cogente ipſum domino noſtro Conrado Romanorum rege, fratres noſtros & laicos noſtros, qui illuc frequentes convenerant, lequi & ad nos venire compulſus eſt. Et gratias Deo omnipotenti referimus, quia non ſumus fraudati a deſiderio noſtro, & a ſpe quam de ipſo patre noſtro conceperamus: quoniam mirabili induſtria omnes diſſenſiones noſtras ad pacem & concordiam renovavit, & poſſeſſiones non parvas, quas depoſitus ille alienaverat, magna cum prudentia & efficacia ad uſum monaſterii recollegit. Præterea ſunt in victima noſtra duo monaſteria feminarum, quæ ſuæ enormitatis pertinacia, noſtros & omnium religioſorum oculos & aures ſæpiſſime offenderunt; ad quod malum eliminandum, cum quidam ex noſtris abbatibus laborare cœpiſſent, quatenus & poſſeſſio eccleſiæ conferretur, & divina inibi religio reformaretur, obtinere non potuerunt, ſed dominus abbas noſter Wicboldus, multis ſuis obſequiis inclinatum habens animum principis, a domino noſtro rege Conrado impetravit eadem loca cum omnibus ſuis appenditiis monaſterio noſtro conferri, & per auctoritatis regiæ privilegium legitimam traditionem confirmari. Dilectam itaque nobis miſericordiam, flexis ad vos genibus cordis, humiliter imploramus, ut quoniam jam ſæpe dictus pater noſter quinque talenta, quæ acceperat, ſollicite duplicavit, Chriſtum imitantes verum & bonum paterfamilias, ſuper x. civitatem eum conſtituatis juxta illud, Omni habenti dabitur; & eum veſtra benedictione apoſtolica munitum, ut nobis & præeſſe & prodeſſe valeat, ad nos cum gaudio remittatis, & donationem, quam dominus noſter rex de prædictis duabus cellis fecit monaſterio, veſtri privilegii pagina confirmare dignemini.

XLIX.

Fragmentum hiſtoricum de Ludovico VII. Francorum Rege. Ex Stephani Pariſienſis Commentario mſ. in Regulam S. Benedicti, cap. 35.

Ad lib. 78. n. 121.

ANno incarnationis dominicæ, ut mihi videtur, milleſimo centeſimo quadrageſimoſeptimo venit in Franciam feliciſ memoriæ papa Eugenius natione Piſanus, dignitate & vita vere apoſtolicus totus. Exivit ei obviam Ludovicus rex glorioſiſſimus, alterius Ludovici regis Franciæ filius, ita pius, ita clemens, ita catholicus ac benignus, quod ſi ejus geſtum videres & habitus ejus ſimplicitatem, crederes utique quod rex non eſſet, niſi forte eum cognoſceres, ſed homo aliquis religioſus. Amator fuit juſtitiæ & defenſor egregius, eccleſiaſticus totus fuit converſatione & moribus: ſi quis ſanctæ eccleſiæ reſiſtere voluit, ipſe fuit ejus propugnator & adjutor fortiſſimus, & contra eam impugnantes inexpugnabilis clipeus. Certe vellem & mihi eſſet deſiderii, ut omnes reges mundi ejus exemplo ad ſanctæ Dei eccleſiæ honorem & libertatem ſervandam invitarentur. Vidi enim quam ſæpius quod in proceſſione ſolemni in eccleſia videlicet beatiſſimæ Virginis & Deigenitricis Mariæ Pariſienſis poſt epiſcopum veniens, reſpiciebat ſi aliquis clericus, vel ſuæ privatæ familiæ, vel aliquis ſcholaris, quia civitas illa dulcis & glorioſa multis abundat ſcholaribus, eum fortuito ſequeretur, quod ſi nullum videret, epiſcopum humilitre ſequebatur: ſi vero etiam pauperem aliquem, etiam perſonam contemptibilem forte ſe ſequentem conſpiceret, obſtupeſcebat utique quaſi angelico exhortatus hortatu, ſtatim fiebat retrogradus, ſibi ipſi, quaſi Deo intuliſſet mulcam injuriam, graviſſime indignabatur. Dicebat ergo: vos clerici procedite, per ſanctos de Bethleem ego non procedam, veſtrum eſt procedere. Ite, ite, meum eſt & omnium laicorum vos ſub equi, & vix nobis debetis oſtendere viam. Vidi etiam quod volens quadam die venire Pariſius, detentus eſt in via, recepit ſe propter noctis inſtantiam, quæ cum prævenerat, in quadam canonicorum villa pariſienſium, locus ille Chriſtolium vocabatur, ibi pavit, ibi ab hominibus loci data ſibi fuit expenſa. Summo mane quociatum eſt canonicis: conturbati ſunt valde, dixerunt ad invicem, deſtructa eſt eccleſia, fracta ſunt privilegia; aut rex iſte expenſas reſtituat, aut ceſſet univerſa ad nos reſpiciens eccleſia Pariſienſis. Venit rex eadem die Pariſius ſicut de conſuetudine, qualemcumque tempus eſſet, ſemper habebat ad majorem eccleſiam: foris ſtetit & altee concivis, quia clauſam contra ſe invenit januam eccleſiæ. Admiratus eſt, cœpit quærere quid eſſet in cauſa, & ſi forte, quis emendare vellet, aliquis offendiſſet eccleſiam. Reſponſum eſt ei tandem: vere rex tu es ille homo qui contra hujus ſanctæ eccleſiæ ſacratam conſuetudinem & libertatem apud Chriſtolium ſero non de tuo, ſed de hominum hujus eccleſiæ marſupio præſumiſti cœnare: igitur ceſſat hæc eccleſia, igitur hæc ipſa tibi clauſa eſt janua, & prius omnes canonici exeunt de veſtra potentia, quam ſuſtineant ſuis temporibus libertatem eccleſiæ deperire, & ob hoc ſi neceſſe eſt, parati ſunt antequam conſentiant omnia ſuſtinere tormenta. Expavit ille rex chriſtianiſſimus ad hæc verba, ſuſpiravit, ingemuit, lacrymatus eſt, pro nimis triſtitia cœpit ſe excuſare fortiter, non feci hoc inquit ſtudioſe, nox iter meum impedivit, non potui ſero Pariſius, ut propoſueram pervenire, me non cogente trera illa in expenſis me honoravit pro certo non contradixi; pœnitet me illorum hominum ſervitis gratuita, quia converſa ſunt mihi ad verecundiam, ſuſcepiſſe. Veniat Theobaldus epiſcopus, veniat & Clemens decanus, veniant omnes canonici, veniat & ipſe canonicus ejuſdem villæ præpoſitus: ſi culpabilis ſum ſatisfacere volo: ſi inculpabilis, eorum volo ſtare conſilio. Rex ille quaſi agnus manſuetiſſimus ante januas eccleſiæ clauſas in oratione remanſit. Nuntius ad epiſcopum audita regis præſentia cucurrit, gavifus eſt epiſcopus, gavifi ſunt canonici, ſpe-

fiuntur januæ, intrat rex eccleſiam cum maxima pietate, erat ut conſueverat humiliter & devote: dat ipſum epiſcopum ſidejuſſorem canonicis pro ſatisfactione. Epiſcopus vero duo ſua candelabra donat eis argentea, donec rex quicquid ibi expendit, deberet reſtituere: per virgam autem, quæ uſque in hodiernum diem, ut credo, inter privilegia eccleſiæ cum magna cautela repoſita eſt, canonicis ſatisfecit, eam propria manu ponens ſuper altare, in qua quis ſatisfactio ſcripta erat in memoriam libertatis eccleſiæ, in hoc quod ſervaretur ſub fideli cuſtodia, & rex & epiſcopus & omnes canonici unanimiter convenere. Hic ſanctæ memoriæ papæ Eugenio obviavit. Videns a longe apoſtolicam majeſtatem, ſtatim de palefrido deſcendit, pedes ei feſtinanter tamquam ipſi Petro apoſtolo vel etiam Jeſu Chriſto ipſi occurrit, amplexatus eſt pedem apoſtolicum, eorum deoſculabatur cum lacrymis. Apoſtolicus, equitabat, clamant videntes: Domine, Domine, rex eſt ipſe, recipite eum, quod ſuper palefridum aſcendat ei ſi placet dignemini apoſtolica majeſtate præcipere. Papa tamquam ſapientiſſimus diſſimulabat, fere tamquam videns regis humiliatem movebatur ad lacrymas; tandem ſtetit, eum prout tam apoſtolicam quam regalem decuit dignitatem benigna & paterna receptione recepit. Ait ergo, audi fili mi, audi benigne rex, conſiderare debes cum magna cautela & devotione diligentiſſima quæ fiunt in hoc mundo mira opera Dei: frater tuus carnalis Henricus ex regali proſapia a progenie in progeniem ortus, ſcutellas lavat factus monachus in monaſterio Clarævallenſi: Ego factus ſum per Dei occultiſſimam gratiam & diſpenſationem omnium Pater chriſtianorum, qui ſcutellas lavi quam ſæpius in ordine Ciſtercienſi; ideo ad majorem ſummi rerum ordinatoris gloriam te aliquantulum recipere doſtuli, ut omnipotentis Dei vicarii ad tuam perpetuam gloriam & corona humilem te exhiberes, ut quem ab omnibus vere te cognoſcentibus, & de te tibi loquentibus, benignum & chriſtianiſſimum regem eſſe intellexeram, ipſo effectu cognoſcerem te lumen eſſe aliorum in hoc mundo regnantium, gratia & virtute tibi, qui tam ſublimis & præcelſus rex es, a Deo conceſſa & deditæ veracisſimæ humilitatis. Si ergo Henricus frater regis Francorum in coquina monachorum monachus & hebdomadarius fuit, qui poſtea Belvacenſis epiſcopus & poſtmodum archiepiſcopus fuit Remenſis, ſi etiam ipſe papa Eugenius non dedignatus eſt etiam ſe ſcutellas coquinæ laviſſe humiliter profiteri, tam nullus eſt, niſi quos ipſa excuſat regula, qui a coquinæ officio debeat excuſari.

L.

Eugenii III. Bulla de dedicatione eccleſiæ Montis-martyrum.

Ad lib. 78. n. 126. *Ex autographo.*

EUgenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, univerſis Dei fidelibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Officii noſtri nos hortatur auctoritas venerabilia loca cum ipſis perſonis divino famulatui mancipatis diligere & fovere, & eorum opportunitatibus paterna ſollicitudine providere. Inde eſt quod nos ſanctimonialium de Monte-martyrum neceſſitatem attendentes, juxta petitionem earum anno ab incarnatione Domini MCLXVII. kalendas Junii locum ipſum per præſentiam noſtram adivimus, ibique Spiritus-ſancti gratia invocata, matrem altare in honore beatorum martyrum videlicet Dionyſii, Ruſtici, & Eleutherii, auctore Domino conſecravimus. Illis autem qui tunc locum ipſum devotionis & pietatis intuitu viſitare, vel de cætero in anniverſaria die ipſius conſecrationis viſitaverint; & de facultatibus ſibi a Deo præſtitis eiſdem ſanctimonialibus ſuas elemoſynas largiti fuerint, ſeptingentos dies injunctæ pœnitentiæ confiſi de beatorum apoſtolorum Petri & Pauli meritis indulgemus, & eamdem indulgentiam ſcripti noſtri pagina confirmavimus. Data Meldis idibus Junii. Pendet in bulla ex una parte Eugenius papa III.

LI.

De felici obitu Bertranni abbatis Grandis-ſilvæ, & de viſu cæleſtibus poſt ejus mortem in ipſius monaſterio factis.

Ad lib. 78. n. 138. *Ex mon. Antra vallis.*

AD Dei omnipotentis honorem tradatur, memoriæ id quod de reverentiſſimo & de venerabili patre noſtro Bertrando tempore mortis ejus pauca eſt ab ipſo reſeratum. Erit enim, ut confidimus, per gratiam Chriſti dignum præſentibus, poſteris profuturum, utile multis, mendacio vacuum, veritatis plenum, cunctis ſine dubitatione credendum. Qui prædictus & venerabilis patet cum per XX. & eo amplius annos Grandis-ſilvæ rexiſſet eccleſiam, glorioſum perficiens curſum, multis filiorum ſuorum Domino jam præmiſſis, feliciter pervenit ad palmam, & bravium ſupernæ vocationis, diu multumque deſideratum, Chriſto largiente, percepit. Quique etiam, qualis converſationis & ſanctitatis fuerit inclaruit.

Bertrandi præclaræ virtutes.

a. Fuit enim animi ſimplicitate incomparabilis, curdis mundi tis præclarus, abſtinentiæ præditus, manſuetudine & lenitate cunctis amabilis, patientia fortis, caritate præcipuus, humilitati deditus, & ut ſic concludam, in his omnibus aliiſque virtutibus Dei amicus inventus eſt. Igitur ante unum diem mortis ſuæ quibuſdam inquirentibus ſe fratribus quatinus ſi aliquando aliquam familiaritatis gratiam coram Deo meruiſſet, pie ipſis reſeraret. Humiliter interrogatibus tale dedit reſponſum: non ſum illius meriti, ut finem meum aliquando reſcire potuiſſem. Sed cum prædicti fratres petitioni ſuæ humiliter perſiſterent, tandem inſtantia eorum compulſus hoc modo reſpondit, dicens fuiſſe ſibi non minimum ſtudium in initio converſionis ſuæ, quatenus evangelia per ſingulos dies ſancta meditatione percurreret, omnique puritate, vitam ſuam cuſtodiret, in tantum ut nullus coram ipſo verba ſæcularium, ſalutationes parentum, narrationes ſomniorum referre præſumeret. Qua ſancta obſervatione ad hoc uſque profecit, ut ad invocationem nominis Domini Jeſu facile imbres profluerent lacrymarum. Qua in tempore appetuit ei beata & glorioſa Virgo Maria, ſed quo ordine & quo modo ignotum habemus. Ipſoque in tempore tantam gratiam in conſpectu Domini meruit invenire, ut adhuc

in

in hoc mortali corpore degens, Dominum Jesum videre mereretur. Referebat enim quia, cum in loco moraretur, vocabulo Tuscia (*a*), ubi prædictæ visionis metuit gratiam, effetque in conventu fratrum, & vespertina solemnia agerent, vidisse se Dominum astantem sibi ante faciem suam. Cumque omnium miraretur, vidit ipsum Dominum Jesum coram unumquemque transire. Æstimabat autem vir sanctus quod transeuntem Dominum unusquisque videret. Psalmus autem quem cantabant erat. *In exitu*.

Factus abbas ut persecutiones vitet in Siciliam se recipit.

3. Postquam pastoralis curæ onus suscepit, & ecclesiam Grandis-silvæ suscepit regendam, priora studii amicam sibi quietem omnino ex toto ertinere nequivit. Multis itaque necessitatibus, angustiis, tribulationibus in eodem loco insurgentibus, locum mutare loco optimum duxit, suspicatus in eodem loco fieri & esse semper religionis detrimentum propter impietatem & stultitiam hominum circa se habitantium. Quapropter de eodem loco discedens, Siciliam usque maximo cum labore deveoit: ubi divinam clementiam implorans, quatenus eum in omne beneplacitum voluntati suæ dirigeret, ostendit ei Dominus locum & loci qualitatem in quo venturus erat. Quo cum perveniſſet, eo modo locum esse invenit, sicut sibi ostensum fuerat. Conversusque ad Dominum, ut ei ostendere dignaretur beneplacitum voluntatis suæ, ostendit ei Dominus eum in illo loco minime posse permanere; sed ad alium locum eum inesse migraturum, locumque & loci qualitatem, sicut prius, ostendit illi. Ubi cum perveniſſet, sicut sibi ostensum fuerat invenit. Evolutis autem duobus annis ex quo abbatiam egressus fuerat, astiterunt ei per somnium duo monachi sui, quos in abbatia cum aliis reliquerat, & librum Job tenebant coram eo dicentes, cum multas tentationes & tribulationes esse passurum. Cumque hæc vir sanctus fratribus retulisset, ait: Ago gratias Deo quod sicut prædixit mihi, ita passus sum. Post hæc ad propriam ecclesiam regressus, cum tribulationibus, angustiis, ac necessitatibus undique angustaretur, & ob hoc auxilium Dei implorareț, ostendebat ei Dominus, a se semper illi auxilium adfuturum, & quod de omni tribulatione eum liberaret.

Et ad propriam redit ecclesiam. Celebranti Chr stus apparet.

4. Præterea dicebat se multotiens corde aerenti & frigido ad sanctum altare accessisse ad sacra mysteria peragenda, & inter ipsa sacrosancta mysteria sibi Dominum Jesum apparuisse aliquando ubi dicitur in canone: *Hoc est Corpus meum*, aliquando vero in fractione corporis Christi, videbatur illi Dominum proximum sibi fieri, ut ipse videretur ab illo osculum sibi dari. Interrogatus vero quomodo & in quali corpore Dominus Jesus ab ipso videretur, respondit, *in corpore glorificato*.

5. Asserebat quoque se frequenter dum per viam ambularet, & Christi misericordiam deprecaretur, dum oculos ad cælum attolleret vidisse cælestia, & quod maxima claritas de cælestibus ad se usque veniebat.

6. Ita omota quæ dicta sunt sanctus pater noster non ante scitantibus referavit, quæ usque fidem dederunt se super hoc nulli hominum quamdiu ipse viveret locuturos. Ap-

propinquante autem hora mortis ejus, congregati fratres circa eum, (erat autem nox, puto, plusquam media) jamque ut nobis pro certo videbatur certis indiciis eo examine facto, psallentibus fratribus oculos suos aperuit: o quam gratis oculis, vultu lætissimo & serenissimo astantes respexit.

Ante obitum ei apparet Virgo Maria.

7. Ante duos menses dormitionis suæ cum gravi molestia febrium urgeretur, retulit quod nocte per somnium apparuit ei gloriosa & perpetua Virgo Maria cum glorioso sanctissimoque conventu ad mensam residens. Cumque ingressus fuisset, coram ea, B. Dei genitrix & pissima Virgo Maria invitare cœpit eum ad mensam, ille vero se indignum tali invitatione testabatur.

8. Sequenti nocte, cum ner plene dormiret, nec penitos vigilaret, ermlit hujusmodi se vidisse visionem, dicens: Vidi, inquit, tali in loco Dominum Jesum talem, sicut ipse est, pius, dulcis, atque misericors, erantque quamplurimæ mansiunculæ ibi, sed vacuæ: admirans itaque, sicut ipse postmodum retulit, audivit Dominum dicentem, æquæ præcipientem sibi: Loquere; at ille, Domine, aio, quid loquar, aut unde, cum sim nescius, & ignorans, quid dicam? Cui Dominus: Tantummodo loquere, ego te instruam quid dicas. Hinc autem loqueris, abbatium nomen ejus. Post hæc, sicut ipse referebat, mansiunculæ illæ multimode hominibus replebantur, quæ mansiunculæ circa claustrum & ecclesiam videbantur.

Obit & ejus exsequias celebrat abbas alterius provinciæ.

9. Anno igitur Dominicæ Incarnationis MCXLIX. corporali molestia prægravatus, ad diem vocationis pervenit extremum; & quia veraciter scriptum est, dicente Domino: *Glorificantes me glorificabo*; ideo vir sanctus tempore mortis suæ meruit honorari a Domino. Nam abbatem longinquum & alterius provinciæ, sed ejusdem religionis, tunc ei Dominus misit ad ejus obsequium sepulturæ, cum propinqui & vicini abbates omnes deessent. Ingressum itaque ad se prædictum & venerabilem virum sic affatus est: Ideo te misit Dominus, ut obsequium mihi exhibeas sepulturæ. Quam verum in hoc dixeris, venerabilis pater, eri exitus adprobavit: nam in morte mea & obsequium ministri, & officium tibi exhibuit sacerdotis. Te enim defunctum exspoliavit, lavit, exterſit, & indult, & Domino animam, & terræ corpus ore proprio commendavit. Obiit autem sanctus pater v. idus Julii feria tt.

Suos post mortem protegit.

10. Prædictos itaque & venerabilis abbas post obitum sanctissimi viri cum se sopori dedisset, vidit hujusmodi visionem. Quinto idus enim, ut ipse postmodum referebat, greges ovium venientes ingrediebantur per viridarii loca, & admirans hæsitabat, quid sibi vellent ovium greges, & audivit vocem dicentem sibi: Oves istæ quas vides, homines sunt, & abbas ipsorum duxit eas. Vere quorum curam vivus gesserat, non minus post mortem suam eorum se curam gereret, homo Christo amabilis multis modis evidenter ostendit. Denique postquam sanctissimus pater & pastor migravit ad Dominum, antiquus hostis quorumdam fratrum corda corrupit & subvertit; sed ad hoc quod volebat, & sicut volebat, perducere statim omnino nequivit. Et alios quidem ordinem deserere, & alios ad ordinem remissiorem declinare fuasit; sed callidtas hujusmodi latere non potuit, tamen prævenra posse suum omnino non perdidit: nam unus ex his quos in

cot-

(*a*) Tuscia seu Tutio erat feminarum monasterium a Geraldo de Salis fundatum, ut supra vidimus in ejus vita, ad quod divertere facile potuit Bertrandus ejusdem instituti sectator.

cordis pravitate ſeduxerat, habitu monachum, inter manus & de manu ſeminarum cauſam conquirentium, callida ſeductione ſubtraxit, & fugere perſuaſit; ſed anguſtia circumcluſus, longius abire nequivit: nam poſt biduum veniam petivit, ad monaſterium rediit. In terea miſericors Deus calliditatibus obvians inimici, ei pietatem ſuam appoſuit, & vas gloriæ nominis ſui de vaſis captivitatis miſericorditer præparavit.

Novitio ad ſæculum revertere meditanti in mentis exceſſu apparet, & per eum ſuos hortatur ordinem ſervare

22. Die itaque XI. poſt exceſſum ſanctiſſimi patris, unus ex his quos calliditas inimici circumvenerat, adhuc in cella probationis degens, cum poſt horam nonam laboti ſe, ſicut eſt conſuetudinis, cum aliis præparaſſet, ante lectum ſuum reſedit, & cunctis exeuntibus, ipſe ſolus manens & remanens, omnibus ſtuporem incuſſit; ſed neque ſe vocantibus ullum reſponſum reddere valuit. Perturbati & commiti propios accedentes, & nomine proprio ſæpius inclamantes, cum nullum ab eo reſponſum acciperent, nec in eo aliquem motum niſi vix aſpicere poſſent, priori e fratribus indicaverunt, & eum morti propinquum nunciaverunt. Qui eum perveniſſent, mirabiliter nimis in quodam inæſtimabili mentis exceſſu corporalia cuncta tranſcendens, paulatim exceſſit, in tantum ut cunctis aperte clareſceret, tactum & uſum corporalem eum omnino procul dubio amiſiſſe. Nam quamdiu in exceſſu fuit, manus inflexibiles & ad cælum erectas tenuit, faciem & oculos ad Deum ſæpe elevans. Cumque, præſentibus cunctis, ſic cum gemitu loqueretur, Domine, inquit, Domine, & diutius hæc diceret, interrogatus ab eis utrum domnum abbatem videret? Audio, inquit, vel ſicut quibuſdam viſum fuit ſic reſpondit: Audin illum. Poſt hæc per ſpatia & moras vix aliquid loquebatur. Hæc tamen poſt primam interrogationem ſic loquutus eſt: Domine, inquit, Bertranne, Domine Bertranne, & poſt panlulum, domine, inquit, ſancte Bertranne. Quæ poſtquam diutius dixit, tacuit. Poſt hæc nunc Dominum Jeſum, nunc ejus glorioſam genitricem eum fletu & lacrymis ſæpius invocabat, & ſic loquebatur. Domioe Jeſu, non ſum dignus ego peccator, non ſum dignus. Non ſum, inquit, Domioe Jeſu, non ſum dignus. Deinde poſt aliquantulum ſpatium ſic loquutus eſt: Non dixi, Domine Jeſu, non dixi. Ad ultimum vero, cunctis audientibus atque videntibus, dulci & clara voce reſpondit: Deo gratias. Et quaſi de gravi ſomno evigilans, apertis oculis ſupplicam, circumſtantes rexpexit. Interrogantibus itaque ubi fuiſſet, reſpondit: In gloria. Vidiſti inquiunt, domnum abbatem? Vidi, inquit, & cohortatur vos multum. Iterum interrogant: Vidiſti, inquiunt, Dominum Jeſum? Vidi, inquit. Iterum ſicut prius interrogantes eum, ſi domnum abbatem vidiſſet? hujuſmodi reſponſum accipiunt: Vidi, inquit, & cohortatur vos multum, & conciotatur vos aote Deum multum. Maodavit itaque vobis de ordine & religione, ut cuſtodiatis & tenestis, & ipſe erit ductor veſter ante Deum. Quod ſi feceritis, mandat vobis & hoc, quia ubi ipſe eſt, & vos pervenietis. Dicuot ei iterum: Vidiſti Dei genitricem? Vidi, inquit, & concinatur vos multum coram Domino. Quomodo, inquiunt, aut qualiter vidiſti domnum abbatem? Splendidum, inquit, ipſum indutum ſicut ad miſſam, & multitudo, quæ cum ipſo erat, albis erat induta, & dulciter pſallentes pergebant. Cognoviſti, inquiunt, aliquem in ipſis? Nullum, inquit, cognovi præter ipſum. Dicunt ei: Nihil aliud mandat nobis domnus abbas? Nihil, inquit, niſi tantum de ordine. Ad quid, inquiunt, reſpondiſti, Deo gratias? Qui reſpondit, præcepto. Dicunt ei: Quali præcepto? Sed jam pleniſſime ad ſe reverſus qui hæc viderat, nihil amplius de his quæ viderat, ulli hominum voluit indicare. Comque priot præcepto obedientiæ putaret ſe poſſe eum conſtringere, quatenus cuncta quæ viderat, referaret, ille timorem Domini oppoſuit. Timeo, inquit, offenſam Domini mei, ſi amplius dixero. Iterum iterumque interrogantes, ſi aliquid amplius ipſis domnus abbas mandaret? reſpondit, tantum, inquit, de ordine, tantum de ordine, ut cuſtodiatis. Poſt hæc is qui viderat, viribus corporis deſtitutus ſatis admodum ægrotavit. Dehinc vero die octavo cum in eccleſia adveniſſet, cum ceteris laudes Domino redditurus, & jam pſalmus ille caneretur, *Attendite, populo meus, legem*, poſt inæſtimabilem odoris fragrantiam, nimium admirans, ſubito & immobilis vidit domnum abbatem tranſeuntem per medium chorum, & hoc in prima viſione dixit, quia multi de ordine & monaſterio receſſiſſent, niſi domnus abbas retinniſſet. Nam ipſe domnus abbas retinet vos, & hunc qui ſugerat, ipſe reduxit. Nam & ego diſcedere volui, ſed domnus abbas retinuit me. Hæc miranda quidem ſunt, ſed mirandis amplius miranda ſuccedunt, mendacio quidem vacua, ſed tamen veritate plena.

De mentis exceſſu cujuſdam fratris.

23. Beatæ memoriæ Bertrandus abbas Grandis ſilvæ, quorum vivus, ut ſupra dictum eſt, curam gefferat, eorum poſt mortem ſuam cuidam novitio apparuit. Eodem quoque anno ſimiliter alii novitio non minus glorioſus ſe manifeſtavit. Cum idem novitius matutinis in infirmitorio canetatis cum duobus ſociis ſuis fratribus in eodem vigiliis celebrantibus, ad ſtratum proprium rediſſet, ſubito audivit oſtium domus neceſſariæ vehementer concuti, ac ſi ingredientium turba premeretur. Latrones eſſe credidit, loqui volnit, ſed tamen diſtulit, & ſilere apud ſe omnino ſtatuit. Qui vero ingrediebantur, domum interiorem replentes, ad exteriorem, ubi idem jacebat, exire cœperunt; ſed antequam in exteriori domo exirent, idem novitius ut eorum præſumpſit adventum, & quos latrones eſſe credidit, malignos ſpiritus eſſe cognovit, cœpit anxiari, tremere, palleſcere, nimio frigore aſtringi. Socios ſonitu vocavit, & candelam porrexit, lumen petiit, & quantum potuit, in lectu ſurrexit. Quare ſocii ſui ita conturbati, palleſcere, anxiari videntes, eccleſiam accurrerunt, & abbati ſtattibus & quibuſdam qui cum eo eccleſiam tunc ingreſſi ſunt, quod ſocius eorum morereretur, nunciaverunt. Currunt feſtini, & eum non mortuum, ſed pene mortuum inveneruot, nimioque frigore & pallore conſtrictum. Vocant nomen ejus ingeminando, non tamen ab ipſo ullum potuerunt habere reſponſum. Si dominicum corpus ſuſcipere vellet, requirunt, eiſque annuit ſe ſuſcipere velle. Quod cum fuiſſet allatum, voce tunc recepta, locutus eſt. Interrogatus, Redemtorem & Salvatorem ipſum confeſſus eſt, crucem adoravit, Chriſti corpus ſuſcepit, & a timore ſuo recreatus eſt. Tamen adhuc domum eſſe plenam dæmonibus clamabat, & a præſentia ipſorum formidabat. Interrogatus quid ſibi vellent dæmones, Unum, inquit, hominem hinc abſtrahere volunt. Et dicebat, O miſer! o miſer! qui ad Deum venerat, nunc

a Deo

a Deo vult ſeparari. Hæc & hujuſmodi dicens, cœpit magis magiſque pavere, præſentiam dæmonum ferre non ſuſtinens. O quanti dæmones, aiebat, n quanti dæmones! Sed ad aſperſionem aquæ benedictæ eos fugiſſe teſtatus eſt, & per domum neceſſariam, per quam intraverant, egreſſi ſunt domum. Circumeuntes autem uſtium domus, magnum ſtrepitum concitaverunt, quem etiam alius novitius audiens, ſatis exterritus eſt. Sed qui hæc videbat, magis timebat; ut oſtium clauderetur clamare cœpit. Aſperſione vero aquæ benedictæ & divina virtute fugatis dæmonibus, ſiluit & quievit. Poſt paululum vero locutus eſt, admirans quoque quomodo, ait, nunc aſcendunt duo angeli in cælum. Inter hæc cœperunt oculi ejus deficere; vultus quoque cœpit in pallore mutari. Pallore enim vultus, & tactu venæ, aſpectuque oculorum ſe mori ſignabat. Abbas cum monachis aderat; omnes novitium circumſtabant, eumque mori exiſtimabant. Nec mora, oculi ejus vemſtiores ſunt redditi, faciesque hilarior, & omnium circumſtantium oculis facta eſt gratioſa, corporalem viſum atque auditum omnino amittens. Sublimiter namque & mirabiliter in extaſi raptus, oculiſque ſurſum intentis, dulciſſonum carmen audire ſe dixit. Læta quidem atque jucunda, nec minus mirauda ſuot quæ ſequuntur. Et ſatis admirans, quam præclaram Dominam video, inquit, o quam ornate cantat? Paullulum ſiluit; deinde dixit: *Ave, gratia plena*. Quo dicto, ſiluit Et poſt cum admiratione dixit: Nunc video Dominam noſtram, deinde Mariam, &, ubi? Illam video in cæſtis, & o quam ornatu cantat quemdam hymnum, B. Dei genitrix. Iſta videlicet hoc modo narrabat, non tamen continue, ſed aliquantulum ſilentii moram interponebat; tamen uno modo, quia nunc parum, nunc amplius ſilendo tacebat. Modicum ſiluit, & quem hymnum cantaret B. Dei genitrix, aperuit, dicens: *Ave, maris ſtella*. Siluit paruniper, poſtque admirans, ait: Bene ornate cantat, &, o quam dulcis eſt hymnus iſte. Aliquamdiu quievit; deinde dixit: Modo eſt in tertio verſu. Quievit paululum, & ait: Monſtrate eam mihi, & n quam ornate cantat. Quo dicto, tacuit. Poſtea dixit, modo conſummavit hymnum B. Virgo Maria. Quando iſta dicebat, quis dicat gaudium quod faciebat, & vultus ipſius gratitudinem, oculorum vetuſtatem? Nam & præ gaudio flebat, & circumſtantes præ gaudio flere cogebat. Quando autem loquebatur, inſcius hoc faciebat, nec præſentra attendens, nec ad interrogata reſpondens: nam omnino erat in extaſi raptus. Ut autem præſentes ex parte agnoſcere poſſent ea quæ in ſpiritu ipſe videbat, nonnulla more ſuo ipſe inſcius dicebat. Sunt autem talia quæ ipſe dixit, qualia quæ ſubſequens ſermo narrabit. Video, inquit, enuciculam parvulam valde perpulcram, & quidam bonus homo tenet ipſam. Modicum ſiluit, deinde dixit: Sanctus abbas Bertrandus o quantum gaudet, atque lætatur. Quanta jucunditas & exultatio tunc præſentibus fuit! Abbas quoque in prædeceſſoris ſui laudem verſus dixit: Eia, novitii, eia precamini, & exorate S. Bertrandum. Et, n cum quanta devotione cœpit exhortari omnes qui aderant in gloriam prædeceſſoris ſui. Qui autem iſta videbat, ait: O quam pulcrum collegium! o quam pulchra ſocietas. Pauliſper tacens, hoc quoque dixit: Sui fratres de Grandiſilva ſunt cum illo. Modicum ſiluit; deinde ait: Sui fratres, inquiens, de Grandi-ſilva ſunt cum noſtro abbate, & collegium Clarævallis. Ammirans quoque, quam magnum gaudium, inquit, poteſt habere Claravallis Ad modicum tacuit, poſtque ait: Modo induitur, & n quam pulcra ſunt veſtimenta iſta. Quo dicto, ſiluit. Deinde, quam ordinate, ait, incipit iſte bonus homo, *Gloria in excelſis Deo*. Quievit tacens, ſubſecutuſque adjunxit, *Et in terra*, interminans. *Pax*, inquit, *hominibus*. Quo dicto, ſiluit. Sed unionm, ſicut verba, ſic & gaudiom poſſet referre, gratæque ſuſpiria. Nam vere gaudebat, vere gaudebat, & præ gaudio ſtebat. Dum tacuit totus in extaſi raptus, beatorum ſpirituum laudibus intentus, per moras & ſpatia laudum quas audiebat, quædam & parva nonnulla in nre foo dicebat, & ait: *Cum ſancto Spiritu*; quod cum aſtantes audiſſent; angelici hymni, ultima eſſa dixerunt. Modico ſpatio quievit, & poſtea dixit: Quam ornate, inquit. puer quidam incipit epiſtolam. Ad hæc circumſtantes nimium admirati, miſſam eſſe dixerunr, ſed ut verum fateat, Chriſto teſte, tantæ dignitatis ſunt iſta, ut numquam aut vix humano ſermone digne eloqui poſſiot. Veruntamen, ne forte nebula obliviouis utilitati multorum iſta abſcondantur, Deo donante, paoperculus ſermo exhortationis percurrat cætera. Itaque cum dixiſſet, quam ornate incipit quidam puer epiſtolam, ſub unxit, *Ab initio*. Quo dicto, tacuit, uſque circa epiſtolæ finem. Et ait: *Et in plenitudine*, & cum ammiratione hæc repetens: *Et in plenitudine*, inquit, *Sanctorum*. Temperato uſus ſilentio, dixit: *Adorate Dominum*. Quod cum aſtantes audiſſent, & ultimt reſponſi iſtud eſſe dixiſſent; in voce exultationit & admirationis iterum dixit, Quam ornate incipiunt duo booi homines, *Alleluia*. Modicum ſiluit, deinde ait: Nunc dicunt verſum. Et ait: Vidimus Dominum, & cum integroti exultatione iſtud reperens, Vidimus, inquit, Dominum no... cujus finem tacuit. Hoc modo retulit, *adorate Dominum*. Deinde dixit: *Alleluia*. Admiranſque. Quam ornate, inquit, incipit quidam bonus homo evangelium. Quo dicto, tacuit, & cum lætitia iterum dixit a *Liber*, Quod præ gaudio repetens: *Liber*, inquit, *generationis*. Temperata ſiluit; deinde dixit: *Qui fuit Deus*. Quo dicto, tacuit, & poſt evangelii finem ſic locutus, ait: Modo oſculatur bonus homo librum. Pauliſper tacuit; deinde dixit: O quam ſpecioſum thuribulum! Poſt modicum iterum dixit: O quam ornatum thuribulum. Iſta cum diceret, quis refetar gaudium quo ipſe gaudebat? Et vere ultra humanum modum facies ejus erat jocunda, grati oculi ſurſum erecti, & lacrymis faciem rigans, grata ſuſpiria emittebat. Qui vero aſtabant, gaudenti congaudentes ſimul præ gaudio flebant. Facta ſunt non ficta, vera, non falſa, credi poſſunt, ratione comprehendi non poſſunt, Et, Chriſto teſte, mendacio careut veritate pleoa. Et, o Chriſti ineffabilis bonitas & immenſa pietas, quæ cum unum ad ineffabilia contemplanda ſuſtulit, ipſo mediante, ut ita dicam, mentes eorum qui ad ædes cæleſtes ſublevantur. Nam mediante, eo qui hæc videret, ipſius ineffabilis miſſæ beatorum ſpirituum participes ſe eſſe factos, ac ſi ſuperis animabus ſanctis intereſſent, gaviſi ſunt. Sed ad narrationem ſuam ſermo recurrat. Poſtquam enim dixit, qui iſta videbat. Quam ornatum thuribulum! temperato uſus ſilentio, ſecutus adjunxit: *Per omnia*. Et moderate tacens dixit, *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus*. Quievit, & ta-

tacuit; deinde cum gaudio ait: *Benedictus qui venit*, & in voce exultationis idipſum ingeminans, dixit: *Benedictus qui venit in nomine Domini*. Quo dicto, quievit, & tacuit uſque ad *Pater noſter*. Temperatoque uſus ſilentio, ait: *Agnus Dei*. Quod iterum tertio reperens, ſecutus adjunxit: *Dona nobis pacem*. Quod cum dixiſſet, modico facto ſilentio, admirans ait: Nunc ſervi ut duo angeli duas tenentes ampullas. Poſt hæc cum dixiſſet, *Dominus vobiſcum*, ſpatio unius orationis tacuit, & ſic iterum dixit: *Dominus vobiſcum*, & in voce exultationis adjunxit. *Ite miſſa eſt*. Magnifice gaviſi qui aſtabant, beatis ſpiritibus vocem jungentes lætati ſunt, & lætantes reſpondendo dixerunt. *Deo gratias*. Poſt quæ omnia, qui hæc videbat, dixit: *Benedictus Dei Filius*, temperatoque uſus ſilentio, ait modo exutus eſt. &c.

LII.

Stephani Mettenſis epiſcopi charta pro reformatione WVargavillenſis parthenonis.

Ad lib. 7. n. 154. *Ex ſchedis noſtris.*

STephanus Dei gratia Mettenſis epiſcopus omnibus tam præſentibus quam futuris eccleſiæ Dei cultoribus & venerabili ſancti Georgii Friderico abbati in perpetuum. Pii paſtoris & benigni officium eſt, ovibus dominicis vigilanter curam exhibere, eiſque conſilium & auxilium Deo opitulante cordi.er impendere, præſertim illorum, qui religionem ſancte ac devote videntur ampleſti, & ſub ea congaudent Domino ſervire, atque militare. Ea propter deſtructioni & diminutioni tam in ſpiritualibus quam in temporalibus Wargavillenſis eccleſiæ condolentes, communicato eccleſiæ noſtræ & religioſorum virorum, ac præcipue venerabilis abbatis S. Georgii, atque ejuſdem loci fratrum conſilio, eamdem eccleſiam Domino adjuvante cum ſanctimonialibus manere & in perpetuum conſiſtere ſalvo per omnia noſtro, quod ad dignitatem noſtram ſpecialiter ſpectat, jure, decernimus atque præcipimus; electionem quoque & ſubſtitutionem (abbatiſſæ) liberam & canonicam præfatæ eccleſiæ ſanctimonialibus devote fieri concedimus. Omnia inſuper beneficia & poſſeſſiones, quas hodie poſſidet, vel in futurum, Deo largiente, poſſit adipiſci, auctoritate noſtra confirmamus, & impreſſione ſigilli noſtri in poſterum corroboramus, videlicet in comitatu *Saraburg*, ubi venerabilis Odacher cognoſcitur præfuiſſe *, quicquid Fligericus comes fundator prænominatæ eccleſiæ cum conjuge ſua Berta nomine dedit in villa *Virſtorf*, octo manſos cum appendiciis ſuis, eccleſiam in honore S. Petri in eadem villa conſtitutam; molendinum unum cum pratis, paſcuis, ſilvis, agris cultis & incultis, aquis aquarumve decurſibus, exitibus & reditibus, ſeni ſcilicet XII. carradas, ſilvam ad centum porcos ſaginandos, etiam partem vineæ indominicatæ. In villa *Roburg* manſum unum cum toto ſervitio, pratum ad quinquaginta carradas, foreſtam ad quinquaginta porcos paſtinandos. In villa *Linſtorf* tts. manſos cum ſuis appendiciis, fenum ad VI. carradas, ſilvam ad CCC. porcos alendos. Ad *Gundeſtorf* & *Voirſtorf*, & *Geberſtorf* VIII. manſos cum commanentibus, & totis appendiciis, ſilvam ad CC. porcos ſaginandos, fenum ad XX. carradas. In comitatu *Dentbroe*, ubi Theodobertus præſidebat, prædia quæ eidem uxori ſuæ jure dotis ab Higmaro provenerunt. In villa *Quezlingen* manſos XXII. cum omnibus appendiciis ſuis, cultis & incultis, vineis & paſcuis, pratis, ſilvis, aquis vel earum decurſibus, cum medietate eccleſiæ. In villa Caſtellodicto, S. Martino conſecrata, capellam ſancti Dionyſii cum propriis decimis ac vineis ad CC. modia, fenum ad XX. carradas, ſilvam ad CCC. porcos paſtinandos, cumma ad L. modia ſeminanda, & ad avenam ſimiliter, molendinum unum. Item in eodem comitatu ad dominium Jurinum novem manſos cum omnibus appendiciis, & eccleſiam & molendinum & fenum ad XXII. carradas, ſilvam ad L. porcos in Tullenſi parochia in comitatu Mortelna ubi Regumboldus præfuit, eccleſiam Roſenlir. In comitatu eodem prædium *Northbrucurt* cum adjacentibus, molendinum unum, ſilvam ad CCC. porcos. Hæc omnia ſupra citata prædicto cœnobio ut ſanctimonialibus ibidem domino ſervientibus, prænominatus vir cum uxore ſua legitime ac canonice tradidit, atque in perpetuum habendum ad uſus earum conceſſit. Habetur præterea in territorio Vergavillenſi & aliis VIII. in beneficio manſos ad eccleſiam pertinere ſancti Petri Mettenſis, ubi ſanctimoniales morantur. Pro quibus ſingulis annis ejuſdem eccleſiæ ſanctimonialibus in feſto ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli XII. denarii pro cenſu perſolvuntur. Sunt enim alia ab aliis fidelibus pro remedio animæ in locis prædia antiquitus, ut noviter collata, quæ firmabuntur & ſtabilientur, hujus paginæ noſtræ breviter ſcilicet ſubſcripta, in *Altorf*, in *Buſelingen*, in *Daligen*, in *Aubeldingen* etiam villam de *Alberichelhoven*, quam totam integram cum omnibus appendiciis noviter acquiſierunt. Et quoniam dominus bonæ memoriæ Maltidus de *Vualtin* pro remedio animæ ſuæ eidem eccleſiæ contulit in perpetuum poſſidenda. Quam poſſeſſionem ſcilicet in villa *Thirpere* eis confirmamus. Inſuper quicquid habent in *Rebringen*, in *Cutigen*, in *Marſale*, in *Leden*, in *Kirpe*, in *Dalbein*, in *Lindreſingen*, in *Surbelingen*, in *Merchingen*, in *Herſtrof*, in *Ratermingen*, in *Lasungen*, in *Regegnhen*, in *Rebigen*, in *Lullingen*, in *Gifelingen*, in *Ruldingen*, in *Hinunge*, in *Navelvitre*, in *Dalevvitre*. Nos vero quieti earum in poſterum ſalubriter providentes, hæc omnia ſupra memorata, cum his quæ in futurum legitime & canonice potuerint adipiſci, noſtra auctoritate & præſentis ſcripti paginam confirmamus. Sane ſi quæ eccleſiaſtica ſæcularive perſona hanc noſtram confirmationem ſciens contra eam temere venire præſumpſerit, aut ea vinlare tentaverit, ſecundo aut tertio commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, ream ſe de perpetrata iniquitate cognoſcat, & non ſolum excommunicationem incurrat, verum etiam a ſacratiſſimo corpore Domini noſtri Jeſu Chriſti alienus fiat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri, quatenus & in præſenti fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Signum domini Theoderici premicerii. S. domini Philippi decani. S. domini Roſeclini archidiaconi. S. Walteri arch. S. Simonis cantoris. S. magiſtri Hugonis. S. domini Alberonis. S. Warnerii capellani. Signum Hugonis comitis. S. comitis Rei-

* *f.* præfe-

Reinaldi. S. Henrici comitis. S. Folmarii comitis. S. Alberti judicis. S. Alberti ſcabinis. Hos etiam teſtes probati fundatoris, qui dono interfuerit, huic chartæ ſubſcripſimus. Signum Odachri comitis. S. Hartwici ſcabini. S. Theoderici. S. Wipli. S. Adelonis. S. Regenharii. S. Hetonis. S. Theoberti comitis. S. Sigiberti comitis. S. Zamprionis. S. Leginonis. S. Regioboldi comitis. S. Rocelini ſcabini. S. Raginhelmi. [Actum Metris] anno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo-ſeptimo, indictione x. regnante Conrado rege feliciter anno x. & Eugenio papante anno v. * l. 5 v.

LIII.

Epiſtola CXIV. *Wibaldi abbatis Corbeienſis ad Eugenium papam III. de actis in electione abbatis Fuldenſis.*

Ad lib. 79. n. 23.

RElaturi rationem viſitationis noſtræ, quam veſtra ceſſitudo noſtræ parvitati commiſit opus habemus brevirate, ne mentem veſtram, quam omnium mundi eccleſiarum cura ſollicitat, prolixa relatio diutius detinet. Poſtquam diſcretio veſtra, juſto Spiritus ſancti judicio, Roggerium Fuldenſis monaſterii electum, ab ejuſdem eccleſiæ regimine ob canonicam notam removit, fratribus præfati monaſterii per dignationis veſtræ apices præcipiendo mandaſtis, ne perſonam de ſua congregatione eligerent: ſed ad viitandam eccleſiam ſorm reverendor fratres Eberacenſem, Everbacenſem, Heresfeldenſem abbates & nos ipſos omnium minimos ad ſeſe convocarent, quorum mediante conſilio, talem Deo auctore perſonam de alieno claoſtro ſtuderent eligere, per quam ruina Fuldenſis monaſterii tam in religione, quam in poſſeſſionibus poſſet, Domino adjuvante, fulciri. Miſiſtis etiam prædictis quatuor perſonis juſſionis veſtræ litteras, quatenus auctoritate veſtra ad Fuldenſe monaſterium accederent, & juxta præcepti veſtri formam in electione facienda conſilium præſtarent. Quas litteras nos tertia die poſt feſtum nativitatis B. Mariæ primo accepimus. Siquidem Fuldenſes pro obtinendo electo ſno quem duobus decretis canonica ratione ſubniiis notaveratis, ad veſtram clementiam remiſerunt, ſed cum Petro petram invenerunt. Redeuntes igitur legati eorum abſque mandatis & epiſtolis veſtris, noſtram parvitatem adierunr, rogantes ut electioni eorum, quam xxr. kalendas Novembris facere diſponebant, interceſſemus. Nos vero conſiderantes immutatum ſuiſſe ſtatum canſæ, & nullum de novo a veſtræ ſanctitatis celſitudine nobis manaſſe imperium, venire quidem dubitavimus, quoniam frequens rumor iſonuerat, venturum fore legatum veſtrum, qui Fuldenſe monaſterium per ſemetipſum ordinaret. Direximus tamen eis per duos fratres litteras noſtras, quarum exemplum veſtræ cenſuræ cum præſentibus mittere curavimus.

Verum parvo tempore interiecto, venit ad nos camerarius Fuldenſis cum altero quodam fratre, & cum litteris conventus ſui tam ad nos, quam noſtrum conventum, quatenus ob reverentiam nomnis veſtri, Fuldam abſque dilationis impedimento veniremus, futuris ibi tribus præoominatis abbatibus, & electione ad mandatum veſtrum celebranda, ſi per abſentiam noſtram non impediretur. Allegabant præterea defectum monaſterii lui in rebus victæ neceſſariis, quoniam quidem omnia diripiebant, qui prætergrediuntur viam. Diu multumque dubitantes timuimus, ne vel agendo vel ceſſando veſtram paternitatem offenderemus. Sed tandem de conſilio religioſorum, quos venturos audieramus, ſperantes, Fuldam cum Heresfeldenſi abbate IX. Novembris pervenimus, Sed cum Eberacenſis & Everbacenſis abbates non venilſent, alter quia mandatum veſtrum ſuper hoc, ut ipſe per nuntium fatebatur, non acceperat. Eberacenſis vero, qui ſeſe apud veſtram clementiam, ut poſtmodum per epiſtulam ejus cognovimus, de non veniendo excuſaverat, turbati corde & inopes conſilii ſumus, plurimum vereotes ne imprudentia noſtra veſtram offenſam mereremur. In hoc itaque noſtri cum Heresfeldenſi conſilii ſumma propoſita eſt, firmata ſuit, ut quoniam hi duo aberant, qui nobis doctiores & meliores longe exiſtebant, nullum in electionis actione aſſenſum præberemus, ſed ſuſpenſis atque incertis omnibus, veſtra iterum juſſio & legati veſtri auctoritas expectaretur.

Demum vocati a fratribus capitolium ipſorum uterque intravimus, juſſique verbum exhortationis ad ipſos facere, prout Spiritus-ſanctus in articulo temporis dedit, de caritate, de obedientia, de humilitate ſermonem habuimus. Quo terminato, majoris-monaſterii præpoſitus ſurgens egredi volebat ad Lotheuicum comitem regionarium, & ad alios quoſdam laicos, ſed retentus eſt a nobis multum ſuadentibus & petentibus, ut cum fratribus ſuis, qui in tempore diſcordiæ de monaſterio egreſſi vel ejecti fuerant, in concordiam redirent, ut ſi de electione agendum eſſet, is ab omnibus communiter eligeretur, qui omnibus præeſſe deberet. Diſſimulabamus, quod cauſam differre vellemus, donec in ipſorum verbis vel re aliquid aptum & commodum invenire poſſemus, quo abſque invidia & odio, ioſecto negotio, diſcederemus. Itaque nobis duobus & fratribus, qui nobiſcum venerant remotis, prolixa conſultatione rem in tempus traxerunt, revocatiſque nobis in armarium librorum, & adhibitis ſuorum fratrum paucis, reſponderunt, ſe cum eiſdem fratribus, pro quibus intercedere volebamus, reconciliari non poſſe, niſi ordinato prius abbate, qui eos mouere & cogere auctoritatis jure poſſet. Et quid, inquam, laici vobiſcum de inſtanti negotio contulerunt? Nullam, inquiunt, perſonam obligatam, & in alio monaſterio ordinatam, ut aſſumamus hortantur. Recte, inquam & canonice ac de ſacræ regulæ ſcotentia vos admonent. Cum enim hojus monaſterii poſſeſſio pariter & ſacra domino noſtro pontifici Romano pertineat, is, vobis eligeudus erit, cui ſecundum vetuſtam cœnobii veſtri dignitatem, manum imponere poſſit. Si enim ordiostum abbatem eligitis, optandum potius quam impetrandum vobis erit, quoniam canoniro & directo electionis jure eum ipſe agere non pateritis, ſed multo labore ac precibus inſinuandum erit, quæ vos neceſſitas a ſanctarum tramite regularum devinre compulerit. Præterea domino papæ, quem jamdiu laborare feciſtis, de vobis perſuaſum eſt a multis, quod poſtpoſito Dei timore, omnes quæ veſtra ſuot quæratis, non quæ Jeſu Chriſti: neque vobis futum eſt, ut cum de cætero inconſiderate agentes ad iracundiam provocare non timeatis. Hæc verba

noſtra dominus Hersfeldenſis cum maximo favore proſequebatur, materna lingua ſententiam amplificans & ornans.

Dum hæc aguntur, intromiſſus eſt ad nos comes Gudefridus & advocatus ejus eccleſiæ, orans tam ſua quam laicorum unanimi voce, ne adverſus libertatem electionis canonicæ, pro qua parentes ipſorum ſanguinem ſuum multis prælis fudiſſent, aliquid ſtatuere vellemus: nihil actum eſſe quod regibus pes vim electionis poteſtas eſſet ademta, quod eccleſiis in arcu & gladio laicorum libertas electionis eſſet aſſerta: ſi papa pro ſuo arbitratu eccleſias vellet ordinare, & perſonas in ipſis provehere, ſatius fuiſſe regiam vim quam pontificalem ſuſtinere, modis omnibus velle & conſulere, ut de ipſa Fuldenſi congregatione frater aliquis ad regimen omnium aſſumeretur, niſi forte quod fieri non poſſet, nullus in ea dignus ad præſidendum inveniretur. Nos veo cuncta hæc ſuavi & blando mitigare volentes alloquio, & opportunitatis locum reperire cupientes, quo ab eorum actione ſub aliquo rei honeſtæ titulo poſſemus diſcedere, poſtulavimus ut a nobis tantiſper egrederentur, donec collatis omnium ſententiis pari atque conſono verbo reſpondere poſſemus. At illi regreſſi quidem mox plures numero redierunt, tranſacto breviſſimi temporis ſpatio, petentes inſtantius, ut privilegia Fuldenſis eccleſiæ ſuper electione abbatum ponderentur, neſas eſſe proteſtantes illa violari, ſeſe pro dignitate monaſterii ſtare uſque ad mortem eſſe paratos: quæ ſi hoc continerent, ut de monaſterio nullus eligeretur, ſequendum eſſe ac renendum; ſin autem contra, ſuioam eſſe & omnium interitum, ſi ab his aliquatenus recedamur.

Hortabamur impenſe, fratres, ne contra mandatum veſtrum novum, quod urgente neceſſitate & poſcente utilitate factum fuerat, privilegii alicujus auctoritatem prætenderent, ne inter eos, quorum minime intereſt, diſſenſionis materiam ſeminarent, ſed jonis præceptu veſtri formam ad eccleſiæ ſuæ ſalutarem proviſionem ſeſe unanimiter coptarent, ſcituri quod ſi aliter præſumtum foret, quoniam manus Moyſi graves ſunt. Præterea jam non cum ratione honeſtatis amplius diſſimulandum eſſe judicantes, reſpondimus illis aſſertoribus libertatis, nihil a veſtra ſublimitate factum eſſe in hac cauſa violentum, nihil inſolitum, nihil contra juſtitiam & libertatem univerſalis eccleſiæ, nihil contra privilegia & dignitatem Fuldenſis monaſterii. Quia, inquam, quod a domino papa prohibitum eſt, ne de Fuldenſi congregatione in præſenti articulo ad regimen aliquis aſſumeretur, de ſacro fonte regulæ ſancti Benedicti manavit, quæ præcipit, ut ſi concors in malis congregatin perſonam vitiis ſuis conſentientem eligere voluerit, epiſcopus ad cujus dioeceſim locus perſincre videtur, non ſioat pravitum prævalere conſenſum. Electio vero veſtra quæ proxime auctoritate apoſtolica fuit caſſata, qualis fuerit, dominum noſtrum papam, qui veſter ſpecialis dominus eſt & epiſcopus, tota regione clamante, & ipſo electo annuntiante, non latuit. Ipſe vero electus veſter qualis foret in longum futurus, in principiis ſuis, quæ valde nociva fuere patenter edocuit, qui conſilio advocati & laicorum ad diſpergendum, non ad recolligendum utebatur: & ſacri canones loquuntur, quod privilegium meretur amittere, qui privilegii abutitur libertate. Noo igitur veſtra libertas ſubverſa eſt, ſed correcta; quia nec poteſt eſſe honor legitimus, qui fuerit de prævaricatione collatus. Prohibitio hæc tamquam medicina contra vehementem morbum ad tempus indulta eſt, non valitura diutius, niſi quamdiu neceſſitas durſverit. Licuit ſemperque licebit Romano pontifici, pro rerum qualitate & temporum varietate, rigorem canonum intendere vel remittere, & nova remedia novis morbis adhibere. Porro quod ad electionis veſtræ ſinceritatem procurandam viſitatores a ſede apoſtolica tranſmiſſi ſunt, veneranda ſacrorum canonum auctoritas canonicum eſſe plurimis ſcripturæ paginis demonſtrat: nec abhorrere vel aſperari debuiſtis duos illos abbates, viros utique religioſos & ſapientes, quibus viſitandi cura, & præcipua conſulendi facultas eſt attributa, ſine quorum præſentia & nutu nos duo nec conſilium nec conſenſum præbere poſſumus. Quod vero ſacroſanctum & dulcem libertatis titulum tanto pondere opponitis pace omnium dictum ſit, velamen potius eſt malitiæ, quam affectio juſtitiæ quoniam alius caſtellum in ſocibus monaſterii ædificat, elius penſiones, quæ monaſterio inferri ſolent, uſurpat, alius incendiis vaſtat, alius prædis & rapinis infeſtat. Fratres in claudro inedium, ſitim, nuditatem patiuntur, ut ne nobis quidem fratribus ſuis, domini papæ ſamulis officia hoſpitalitatis & humanitatis poſſint impendere. Ordinate pacem eccleſiæ, ſolvetur fratribus neceſſaria & debita ſtipendia, revocentur ad diem aliam non ſolum Eberacenſis & Everbacenſis, ſed etiam plures alii viri prudentes ac Deum timentes, quorum conſilio & opera talis, Spiritu-ſancto præſtante, eligi poſſit in ebbatem, cujus converſatione & ſtudio eam ſpiritualie quam temporalia correctionis effectum valeat recipere.

Minime indignabantur laici ad verba hæc, veritate ſeipſam tuente, quæ ipſos recognoſcere & fateri cogebat, quod ea quæ dicta fuerant, virtute rationis non carebant. Ceperunt itaque conſultare inter ſe atque conferre bini ſimul vel terni aut quaterni: & cum ſermonem nobiſcum nemo haberet, dieſque jam uſque ad octavam horam proceſſiſſet, egreſſi inde dormitorium intravimus, atque mox parvulo temporis interveniente ſpatio revertentes, quoſdam priores cum aliquibus fratribus obviam habuimus, qui pedibus noſtris advoluti, obnixe & cum lacrymis petebant, quatenus eis adjutorium in neceſſitate impenderemus, ut dominus Heresfeldenſis abbas prælationis illius ſarcioam ſuſciperet; & adjunxie unus ex eis, quoniam, inquit, noſter monachus, & frates ſuis, antequam in abbatem promoveretur.

Ad hæc a nobis ſic reſponſum eſt: nos fratres cariſſimi, quod de alicujus abbatis electione domino noſtro papæ credidimus beneplacitum, quod eccleſiæ veſtræ ſalutare, quod perſonæ veſtris ſuiam, palam ac ſimpliciter proteſtati ſumus, nec ſententiæ noſtræ prævaricatores eſſe valemus. Præterea non credimus abbatem qui ſit compos diſcretionis canonicæ, hac onus regiminis abſque domini papæ juſſione recipere, quod longi temporis & grandis expenſæ & infiniti laboris, & eventus incerti opus eſt. Si dominus Heresfeldenſis de propriis viribus confidit, ſi de gratia & de conſenſu domini papæ ſperat, ſua potius deliberatione quam noſtro conſilio nitatur. Quibus auditis, fratres rogabant tamen, quod abbatem, quem cum ipſis paululum reliqueramus, detinerium,

a co-

a cognitione hujus verbi ſubduceremus, donec capitulli ædem communiter ingreſſi ſuper perſona illius eligenda cunctorum aſſenſum requirerent. Introierunt illi, nos remanſimus, & aſſumto abbate ſeorſum, quid fratres Fuldenſes nobiſcum egiſſent ei adnuntiavimus. Dubitantem & quærentem ſuper hoc conſilium noſtrum ad cor ſuum & conſcientiam remiſimus, & cum ſe conſentire nullatenus aſſeraret, ſuggeſſimus ei, ut ſicut nos, ita & ipſe ab eis recederat, ne opus, quod illi nobis abſentibus & diſſuadentibus fariebant, ad noſtrum conſenſum ſpectare videretur. Ille abiit, nos in menſi refecturi corpora noſtra conſedimus. Poſt cœnam ſalutavimus abbatem, ſalutavimus & fratres Fuldenſes, ſignificantes eis, quod facto mane vellemus diſcedere. Precabantur fratres, ut manera vellemus, quando quidem ipſi abbatem elegiſſent, ſed dilatio a laicis uſque in craſtinum eſſet interpoſita, ut eorum electioni conſentirant. Nos vero petitioni eorum nequaquam acquieſcentes, ſummo diluculo receſſimus.

Hæc ſunt, cariſſime pater, quæ Fuldæ præſentes cognovimus, quæ vero poſt exitum noſtrum acta ſunt ex litteris, quas quidam frater Fuldenſis nobis non in membrana ſcriptas, ſed in tabella tranſmiſit, cognoſcere poteritis, quas ad veſtræ ſanctitatis pedes tranſcriptas direximus. Enimvero apud vos eſt manna, apud vos virga, apud vos canonum diſpenſatio, apud vos dectetorum interpretatio, apud vos regulæ moderatio, apud vos vinum, apud vos oleum, novit dextra veſtra parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. Cuncta diſcretioni veſtræ per ordinem intimare ſtudimus, ut pia & perſpirax anima veſtra, cui diſcretio ſpirituum a Deo collata eſt, plura legendo intelligat, quam nos videnda & agendo. Sicubi armante pietatis zelo decreta veſtra & joſſiones inſipienter defendimus, & quaſi cælum ſuſtinere humeris tentavimus, etſi effectur laudem non mereur, devotio tamen veniam a veſtra clementia impetrabit.

LIV.

Eugenii pp. III. epiſtola apud Gallicanos epiſcopos, qua jura Majoris-monaſterii in parochialibus ei ſubiectis definit.

Ad lib. 79. n. 25. *Ex archivo Majoris monaſterii.*

EUgenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratribus P. Bituricenſi, S. Remenſi, En. Turonenſi, G. Burdegalenſi & Hu. Rotomagenſi archiepiſcopis, G. Carnotenſi, M. Aurelianenſi, G. Pictavenſi, G. Cenomannenſi, V. Andegavenſi, A. Redonenſi, J. Aletenſi, B. Namnetenſi, T. Pariſienſi, M. Meldenſi, G. Sueſſionenſi, H. Trecenſi, G. Sagienſi, A. Conſtantienſi, R. Abrincenſi, R. Ebrocenſi, M. Morinenſi, B. Laudunenſi, T. Ambianenſi, & O. Belvacenſi epiſcopis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. In generalibus concilii ſtatutum eſſe cognoſcitur ut ſacerdotes qui in eccleſiis ad monaſteria pertinentibus commorantur de animarum quidem cura diœceſano epiſcopo reſpondeant, abbati vero & fratribus ſuis pro rebus temporalibus debitam ſubiectionem exhibeant. Quo contra dilecti filii noſtri G. abbatis Majoris-monaſterii & fratrum ſuorum querelam accepimus, quod presbyteri eccleſiarum ad eos pertinentium quæ in parochiis veſtris ſitæ ſunt debitam eis ſubiectionem ſubtrahunt, & malignitatis ſtudio archidiaconis adhærentes nihil eis ſe debere reſpondeant. Quia igitur neminem ſua volumus privari juſtitia, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatinus prædictos ſacerdotes de quibus idem abbas vel fratres ſui vobis conqueſti fuerint diſtricte commoneatis, ut debitam eis reverentiam & ſubjectionem exhibeant, & nulla occaſione quod eorum juris eſſe cognoſcitur eis immunuere vel ſubtrahere præſumant. Alioquin præfato filio noſtro abbati & ejus fratribus ſuper his quæ ad eos pertinent de prædictis ſacerdotibus debitam ultionem ſumendi liberam concedimus facultatem. Datum Remis XVIII. Kalend. Madii.

LV.

Eugenii III. privilegium pro monaſterio Ferrarienſi.

EUgenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Johanni abbati Ferrarienſis monaſterii ejuſque ſucceſſoribus regularem vitam profeſſis in perpetuum. Deſiderium quod ad religionis propoſitum & ſalutem animarum pertinere monſtratur, auctore Deo ſine aliqua dilatione eſt complendum, ea propter dilecte in Domino fili Johannes abbas, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium, cui Deo auctore præeſſe dignoſceris, ſub B. Petri protectione & noſtra noſtrorumque ſucceſſorum ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus; ſtatuentes ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque prædia, quæcumque bona idem monaſterium in præſentiarum canonice poſſidet, aut in futuro conceſſione pontificum largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus eidem monaſterio illibata maneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Eccleſiam S. Eligii quæ ſita eſt in proſpectu prædicti monaſterii, eccleſiam S. Andeæ Caſtri-Nantonis cum beneficiis & pertinentiis ſuis eccleſiam S. Petri de Arrevillis, eccleſiam S. Joannis de Prodais-fontana, eccleſiam S. Germani da Nergiato, eccleſiam ſancti Victurii de Fontaneto, eccleſiam ſancti Salvatoris de Cella, eccleſiam S. Martini da Curtemando, eccleſiam ſanctæ Crucis Longiacenſis, eccleſiam ſancti Dionyſii de Mulmento, eccleſiam ſancti Lupi de Branſitis, eccleſiam de Parchis, eccleſiam de Vallibus, eccleſiam de Pollimiaco, eccleſiam ſancti Genulfi de Bruſciaro, junioratorum eccleſiæ Buglinſcenſis, eccleſiam de Mundrevilla, & eccleſiam de Burſiaco. In parochialibus vero eccleſiis quas tenetis & in quibus beneficia accipitis, ſacerdotes eligatis & diœceſano, epiſcopo præſentetis, quibus ſi idonei fuerint epiſcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura epiſcopo rationem reddant, vobis autem pro temporalibus ad veſtrum monaſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant: ſepulturam quoque ipſius loci & ſancti Andreæ de Caſtro-Nantonis liberam eſſe ſancimus, ut eorum qui ſe illa ſepeliri deſideraverint devotioni & piæ voluntati, niſi forte excommuni-

Ad lib. 79. n. 25.

municati vel interdicti ſint, nullus obſtat. Prohibemus etiam ut nulli epiſcoporum liceat ordinationes aliquas in eodem monaſterio facere, & niſi ab abbate ipſius loci fuerit inviſatus, miſſas publicas celebrare. Adhuc autem prohibemus, ut nemo eccleſiam vel cemiterium in proprio fundo ejuſdem loci, niſi aſſenſu & voluntate abbatis & capituli facere præſumat. Obeunte vero te nunc ejuſdem loci abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, aut fratrum pars conſilii ſaniorис ſecundum Deum & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem benedictionem a quocumque epiſcopo, prout ſibi placuerit, accipiat, & cætera omnia ſecundum privilegia prædeceſſorum noſtrorum obtineat. Denique ſi contigerit ut abbas accuſetur de aliquo crimine, non unius epiſcopi judicio determinetur ſententia, ſed provincialis concilii exſpectetur cenſura, aut ſorte ſi appellare maluerit ſedem apoſtolicam, tes ad Romani pontificis audientiam differatur. Adicimus etiam ne prædictis eccleſiis pro communi provinciæ interdicto a divinis ceſſet officiis, nec eccleſia beatæ Mariæ quæ in veſtra munitione eſt, & eccleſia beati Andreæ Caſtri-Nantonis, ſed pulſis apertis januis & excluſis excommunicatis & interdictis divina vobis liceat alta voce officia celebrare. Præterea confirmamus vobis omnes eccleſias quæ de jure & manu firma ac feodo eccleſiæ Ferrarienſis ſunt: decernimus autem ut nulli hominum, &c. Datum Pariſiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis, vice domini Guidonis ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconi cardinalis & cancellarii, quarto kalendas Maii, indictione decima, incarnationis Dominі anno milleſimo centeſimo quadrageſimoſcptimo, pontificatus anno quarto.

LVI.

Epiſtola S. Bernardi abbatis ad materteram imperatoris Hiſpaniarum.

Ad lib. 79. n. 52.

ILluſtri dominæ G. reginæ & materteræ imperatoris Hiſpaniarum Bernardus Claræval-lis abbas ſalutem & orationes.

Devotionem veſtram ex relatione fratris noſtri Nivardi audientes, gratias agimus Deo, & oramus ut ſecundum fidem & fiduciam quam habetis in nobis, vobis retribuere pro ſua pietate dignetur. Fratesnitatem domus noſtræ, & orationum noſtrarum, ſicut deſideraſtis, graanter vobis annuimus, & ut tantumdem pro vobis fiat, quantum pro uno quolibet noſtrum, tam in vita quam in morte. De cetero neceſſe habuimus ſuggerere præſantiæ veſtræ de fratribus de Carreda, quia per neptem veſtram & per ſeipſos calumniam nobis ſtruunt de monaſterio..... Oportet not quoque providere bona, non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus, omnimodiſque cupimus ſic procedere in hoc negotio, ut non vituperetur bonum noſtrum, nec homines illi occaſionem habeat detrahendi. Proinde remiſimus ad vos negotium, ut ſcandalum illud compeſcera ſtudeatis. Et ſi aliter noluerint illi deſiſtere judicio, ut dignum eſt, domini Zamorenſis epiſcopi, & domini Aſturicenſis, vellitis & faciatis hanc controverſiam terminari. Ubi enim vel eorum confeſſione, vel epiſcoporum judicio innotuerit, non habere eos unde adverſum nos ſuper hoc poſſint vel debeant reclamare, parati ſumus, juvante Deo, ſic ordinare locum, ut & veſtra devotio gratuletur, & Deus glorificetur in opere veſtro.

LVII.

Statutum capituli generalis Gellonenſis, de iis quæ deferre debet is qui monaſticum habitum induendus eſt.

Ad lib. 79. n. 115. *Ex mſ. Gellonenſi.*

STatutum fuit in noſtro capitulo generali, & hoc volumus perpetuo & inviolabiliter obſervari; quod quandocumque aliquis receptus in monachum voluerit intrare monaſterium & aſſumere monachalem habitum, parentes ejus debent venire ante altare beati Guillelmi cum illo qui fuerit induendus, & ipſum offerre humiliter & devote Deo & beato Guillelmo Chriſti glorioſiſſimo confeſſori. Similiter debent offerre cum eodem unam cappam deauratam proceſſionalem bonam & honorabilem, & hoc antequam ille qui monachandus fuetit, aſſumat habitum monachalem. Debet etiam habere, & ſecum ad monaſterium deferra ille qui fuerit monachandus, pro ſuis veſtibus & arneſin duas cuculas & floccum unum, duo ſcriptionalia cum pennis, duas manicas, dun paria ſtaminiorum, & duo paria femoralium, & duo paria tribucum, & duo paria calſonum, & totidem calligarum. Debet etiam deferre & habere pro lecto ſuo palaſſam novam & duas ſtellatas & duo linteamina, unam culcitram novam detranſtis cum pluvi.... & unum pulvinare & r. aureale, item iria paria ſotularium, quæ omnia ſupradicta ſibi ſufficiant ad duos annos.

LVIII.

Conradi imperatoris præceptum contra miniſteriales Corbeiæ-novæ.

Ad lib. 79. n. 129. *Ex ſchedis noſtris & Schotano.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Cuonradus divina favente clementia rex. Si paci & tranquillitati eccleſiarum Dei pia & benigna ſollicitudine proſpicimus, hanc viciſſitudinem nos a pio creatore noſtro acceptare ſperamus, ut & regni noſtri, nobis a Deo commiſſi, gubernacula in hoc tempore cum pace, & tranquillitate poſſidere valeamus, & poſt regnum hujus temporis in regno æternæ beatitudinis requiem apud juſtum judicem inveniamus. Notum igitur eſſe volumus univerſis regni noſtri fidelibus tam præſentis quam futuræ ætatis hominibus, qualiter dilectus & fidelis noſter Wicboldus Corbeienſis monaſterii abbas, multimoda neceſſitate ipſius monaſterii compulſus, expoſuit in auribus clementiæ noſtræ incommoditates & injurias quas a dapiferis & pincernis ſuis quidam prædeceſſores ejus ſuſtinuerunt, & ipſe a die prælationis ſuæ in eodem monaſterio paſſus fuit. Siquidem dapiferi & pincernæ & reliqui qui monaſterii locum in domo Corbeienſi abbatis tenent, quam digni-

dignitatem vulgari nomine officia appellant, quasdam abusiones in eisdem officiis suis usurpaverunt, at videlicet omnia victualia, & universam substantiam domus domini sui sub custodia sua teneant, & cui placuerit, his, inconsulto domino suo, eadem bona servanda, & passim distribuenda conferant, tantamque potestatem in istis officiis asserere conentur, ut dominis suis pàlam & quasi de jure suo prohibeant, ne claves & custodiam rerum suarum alicui committant. Solent enim de rebus dominorum suorum propriis familias alere, ac milites suos pascere, in tantum, ut in propriis domibus plerumque aut tanta aut etiam plura quam domini sui de facultatibus eorum, quas debuerant servare expendant, & in dissipandis bonis eorum modum omnino nullum teneant. Hujusmodi ergo superfluas & damnosas rerum suarum dissipationes cum prænominatus fidelis & dilectus noster Wicboldus Corbeiensis abbas de eadem domo eliminare, ac domum suam secundum honorem Dei, & propriam utilitatem ordinare tentasset, quidam de ministerialibus ejus Rabono, qui tunc officium dapiferi administrabat, cum fratre suo Luidolpho & paucis consanguineis suis multum ordinationi ejus refragatus est, atque cum multa comminatione asserebat, quod potestatem officii sui, quam hactenus in domo illa exercuerat, numquam, dum viveret, relicturus esset, ita ut sub imperio suo essent universa victualia domini sui, ac potestatem de iis habendi tribuendi cui vellet, nec dati aut accepti aliquam rationem domino suo reddere, nec claves rerum suarum alicui servare liceret, nisi quem ipse ordinasset. Hæc itaque contradictio inter ministeriales Corbeiensis ecclesiæ a præfato abbate, domino suo ventilata est, & per judicium eorum eam eidem Rabani quam omnibus qui hujusmodi dominationem sibi de bonis domini sui usurparent, omnis potestas de committendis clavibus, & de custodia rerum domini sui abjudicata est, hancque potestatem abbati Corbeiensi præscripti ex ea sententia judicii unanimiter adjudicaverunt, ut claves & custodiam rerum suarum liceret ei committere absque consilio dapiferi & pincernæ cuicumque voluisset. Dapifere autem & pincernæ tale judicium adjudicaverunt, ut in victualibus domini nullam potestatem dandi absque voluntate ipsius, prorsus habeant, sed cum domino sua, secundum debitum officii sui, ad mensam servierint, hanc dignitatem de officio suo consequantur, ut refecto domino suo ad mensam ejus cum cæteris ministris domini sui reficiantur; & at præter hanc nullam aliam potestatem de rebus ipsius exerceant. Huic comparium suorum judicio idem Rabono cum acquiescere noluisset, prædictus fidelis noster Corbeiensis abbas apud clementiam nostram imperavit; quod in plena curia nostra quam Spiræ celebravimus, judicium super eodem verbo a ministerialibus regni scisitati sumus, qui etiam in conspectu nostro, & principum regni idem judicium quod Corbeienses invenerant, pari consensu asseruerunt. Aliam præterea molestiam idem Rabono fratribus, qui Deo serviunt in Corbeiensi monasterio irrogare præsumsit, quod videlicet infra muros, & ambitum cimiterii ejusdem ecclesiæ hereditarium mansionem sibi vendicavit; super qua mansione cum satis fuisset communitus tum a domino suo, tum a fratribus monachis, tum a comparibus suis, quatenus ab ea desisteret, noluit eorum salutaribus monitis obtemperare. Unde ministeriales Corbeiensis ecclesiæ, judicii sententiam interrogati, abjudicaverunt tam ei quam omnibus; sæcularibus beneficium in atrio ecclesiæ, & quod aliquis abbatum tale beneficium potuerit præstare. Cum adhuc reluctaretur, nos item rogati a fideli nostro prædicto Corbeiensi abbate, cum inferrogassemus ministeriales nostros super eodem judicio, adjudicaverunt ei in conspectu nostro & principum infra atrium ecclesiæ omnem hæreditariam mansionem, & omnibus abbatibus & monachis talis beneficii concessionem. Orta est nihilominus & alia temeritas ab eodem Rabone, quod infra muros Corbeiensis monasterii quamdam similitudinem dignitatis sibi hereditario jure vendicabat, quam præfecturam appellabat, & se Burcgrafium appellari faciebat, cum omnes abbates ejusdem monasterii hanc potestatem semper sub se habuerint, ut quicquid a suis intra muros delinqueretur, aut ipsi corrigerent, aut camerario vel dapifero sun seu alicui de familia sua, corrigendum absque ulla potestate in perpetuum mansora, committerent. Hac autem potestate præfatus Rabono in tantum usus fuit ut eam vulgari nomine appellarint *Burchbahn*, & secundum morem alicujus magnæ potestatis sæpe intra muros placitaret; & hujusmodi placita *Burcfding* appellabat. Ad hæc placita famuli fratrum monachorum de coquina aut de pistrino, seu de quolibet eorum servitio cogebantur venire. Qui alias, si propter impedimenta servitii fratrum occurrere non poterant, violenter & contumelioſe a famulis ipsius pertrahebantur & panem aut escam fratrum imperfectam relinquere cogebantur. Hujusmodi ergo temeritatem de hac præfectura circa Corbeiense monasterium, ex judicio principum regni, prorsus interdicimus, & hanc potestatem in manu abbatis, sicut antiquitus fuit, decernimus. Nam in veteribus regum & imperatorum præceptis continetur, ut nullus dux, nullus comes, nulla alia sæcularis potestas, aliquam potestatem infra muros ejusdem ecclesiæ exercendi judicium habeat, sed per abbatem & personas temporaliter a se ordinandas quicquid a famulis monasterii contra juris & æqui rationem admissum fuerit, judicari oporteat. Et si quid principibus contra privilegium imperiale non licet, multo minus ministerialibus licere constat. Hanc igitur præfecturam, & suprædictam infra muros laicorem habitationem, atque dapiferi & pincernæ de committendis clavibus potestatem ab aliquo usurpari, & hereditario jure vendicari in supra dicto monasterio nullatenus permittimus, sed has tres prædictas usurpationes secundum judicia ministerialium nostrorum atque sententiam principum regni, omnibus laicis decreto in perpetuum valituro interdicimus, & horum omnium potestatem abbati tribuimus. Judicium de clavibus invenit Conradus ministerialis noster de Haga et de habitatione intra muros & de præfectura judicium dedit ministerialis noster Conradus de *Walthusen*, camerarius noster & thesaurii. Principes autem cum ministerialibus suis hi interfuerunt, Ortlevus Basileensis episcopus, & sui ministeriales. Hermannus Constantiensis episcopus, & sui ministeriales. Guntherus Spirensis episcopus, & sui ministeriales. Eilulfus Murbacensis abbas, & sui ministeriales. Walterus Selsensis abbas, & sui Ministeriales. Fridericus Campidonensis abbas, & sui ministeriales. N. Wiltzemburgensis abbas, & sui ministeriales. Clerus & populus Wormacensis ecclesiæ quæ tunc vacabat. Clerus & populus

pulus Fuldenſis monaſterii quod nunc vacabat. Clerus & populus Laurishamenſis monaſterii quod tunc vacabat. Fridericus dux Sueviæ & Alſatiæ, & ſui miniſteriales. Otto palatinus de *Wittelisbach*, & ſui miniſteriales. Herimannus de *Baden*, & ſui miniſteriales. Wernerus comes de *Hasekesprech*. Othelricus comes de *Vinzenburch*. Wilhelmus comes de *Seitzberg*. Wilhelmus comes de *Juvaco*. Comes *Imito* de *Lininga*. Comes Willeramus de *Worten*. Marquardus de *Grimbach*. Arnoldus dapifer de *Rotenburg*. Henricus marſcallus. Reingerus pincerna. Tieperius camerarius de *Winsberg*. Signum domini Conradi Rom. regis II. invictiſſimi. Ego Arnoldus cancellarius vice Henrici Maguntini archiepiſcopi, & archiecancellarii recognovi. Data anno dominicæ incarnationis MCL. indictio XIII. anno veto Domini Conradi regis ſecundi invictiſſimi XII. anno, domini Wichboldi Corbeienſis abbatis XXX. Actum Spiræ in Chriſto feliciter. Amen.

LIX.

Epiſtola Wibaldi abbatis ad epiſcopum Hildenesheimenſem de ſua in abbatem Corbeiexſem electione.

Ad lib. 79. n. 80.

REverendo patri ſuo & domino Bernardo ſanctæ Hildeneshcimenſis eccleſiæ venerabili epiſcopo, frater Wibaldus Dei gratia id quod eſt in eccleſia catholica exiguus orationes & fidele ſervitium.

Litteris prudentiæ veſtræ, quas nobis dignatio veſtra per venerabilem confratrem noſtrum abbatem eccleſiæ S. Godehardi tranſmiſit, reſpondere diſtulimus, non ex oblivione, vel ex negligentia, ſed tantis poſtea curis & laboribus agendo & itinerando ſuimus occupati, ut reſcribendi opportunitas nulla nobis poſſet accedere. Reddentes nunc veſtræ ſublimitati devotum ſalutationis obſequium, breviter, ſi fieri poſſet, ad veſtram petitionem, quæ apud nos juſſionis pondus obtinet, reſpondere vellemus, niſi quod tanta eſt rerum ſeries, ut per brevitatem narrationis cognitio veritatis excludatur. Ac primo diſcretionem veſtram ſcire volumus, quod in cauſa ſtrarria illius Henrici, quem reconciliare Corbeienſi eccleſiæ veſtra celſitudo conatur, nos depoſitoribus ipſius æque conſilium, neque auxilium impendimus; quin potius in curia quæ Corbeiæ anno MCXLIV. in feſto S. Bartholomæi apoſtoli a domno rege Conrado celebrata eſt, pro prædicto fratre, regimen tunc ejuldem monaſterii renente, ſtetimus non ſolum conſtanter, ſed etiam efficaciter, quoniam a clementia domini regis multa precum inſtantia obtinuimus, ne adverſus eum lite conteſtata accuſatorum actio & ordo judicii procederet. Quando vero in præſentia & juriſdictione felicis memoriæ domini Thomæ cardinalis presbyteri apoſtolicæ ſedis legati de ſimonia & venditione eccleſiæ de *Limvorst* perpetrata convictus Corbeiæ in capitulo & confeſſus fuit, nos earum rerum prorſus ignari, eramus in Stabulenſi monaſterio, quod a Corbeienſi diſtat itinere ſex dierum. Quando etiam XII. Kalendas Aprilis a prænominato judice luo apud civitatem Patherburnam, ubi venire ſe abſentaverat, in ſolemni religioſorum conventu depoſitus fuit, nos eramus Stabulaus præparati & ſuccincti cauſa regiæ legationis Romam proficiſci, quod & fecimus, mox inde moventes IX. Kalendas Aprilis. Depoſitus itaque ibidem tam ab officio ſacerdotali, quam a dignitate abbatiæ, atque inſuper excommuniatus, ſi perſonas vel res monaſterii ullo modo vexaret vel diſturbaret, non recognovit manum domini ſuper ſe, nec acquievit ſententiæ judicantis, ſed in rebelliogem & apertam violentiam converſus, res abbatiæ ubicumque locorum potuit, nimis immodeiate diripuit, & in proximo paſchæ in monaſterio *Haſungo* infulis abbatiæ ornatus inceſſit, & publice divinum officium celebravit. Quaſdam integras curtes abbatiæ infeodavit, & multos manſos tam impignorando, quam præſtando alienavit; quibus peractis, regiæ præſentiæ in curia, quæ apud *Ruma* XVIII. Kal. Maii habita eſt, leſe obtulit, opinatus regiam æquitatem poſſe inflecti, ut per violentiam obtineret abbatiam, quam ordine judiciario perdiderat. Sed quia honor regis judicium diligit, non potuit, etiam oblata pecunia, diſtorqoere virgam directionis inelyti regnatoris, quin a cæſare firmaretur, quod a Petro proceſſerat. Interea dum ſic minis, muneribus, pollicitatione monaſterium vexat, & invadit, reverendus pater noſter Bernardus Patherburnenſis epiſcopus ad eccleſiam Corbeienſem vocatus, eumdem Henricum in pulpito ſub generali conventu pronuntiavit auctoritate apoſtolica excommunicatum, & omnes fautores atque adjutores illius; unde etiam plurima hominum para metu divino territa, ab ejus factione dilapſa eſt. Urgebat interim multis decretis juſſio apoſtolica Corbeienſem eccleſiam, quatenus, mediante Spiritu-ſancto, talem perſonam in abbatem eligerent, quæ ruinas Corbeienſis eccleſiæ, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus relatreire idonea eſſet; ſed partibus in ſua ſtudia nimium adhuc ferventibus, canonica & concors electio fieri non potuit uſque ad nonas Maii, quo die nos eramus apud Sutrium, civitatem Tuſciæ in curia domini papæ Eugenii III. Tum denique vix tandem unum ſapientes elegerunt virum integræ famæ, & laudatæ converſationis, Henricum præpoſitum ejuſdem monaſterii, qui a domno rege inſtitutus eſt VI. nonas Auguſti. Quo rempore eramus in Stabulenſi monaſterio, vix recepta non ad plenum valetudine, quoniam febre Romana quinque hebdomadibus apod Viterbium decubueramus, & vi non naturalis caloris eure & omnibus pilis amiſſis, fauces moris vix evaſeramus. Sedit itaque prædeceſſor noſter uſque VIII. idus Octobris, & viam univerſæ carnis ingreſſus eſt. Orbata ergo item Corbeienſis eccleſia ſuo paſtore, nos abſentes & procul poſitos, unanimi prorſus conniventia in patrem & paſtorem animarum ſuarum voluntarie adoptavit & elegit in capitolio Corbeiæ XI kal. Novembris. Stabulaus perveneruut, noſtram imbecillitatem ad regimen tantæ rei, tam per litteras ſuas, quam etiam per epiſtolam domini regis ac domini Partherburnenſis epiſcopi, & aliorum quorumdam principum, necnon præſenti nuntiorum alloquio officioſe & ſuppliciter invitarunt. Nos tunc eramus in ſynodo Leodienſis eccleſiæ, quam venerabilis pater noſter Henricus hujus nominis ſecundus Leodienſis epiſcopus ex more celebrabat. Unde cum reverteremur, ad monaſterium Malmundarienſe feſtum omnium Sanctorum celebraturi diverteramus, atque enm ad veſperam ſynaxim jam ingredi eſſemus parati, venit Stabulenſis nuntius, ſignificans nobis,

bis, quod legati regiæ curiæ noſtrum apud Stabulaus præſtolarentur adventum, nullo modo inde receſſuri, vel alias ſuæ legationis verba expoſituri, niſi in eccleſia Stabulenſi coram poſitus ejuſdem monaſterii fratribus. Nos vero pro reverentia domini noſtri regis continuo aſcenſis equis ad Stabulenſe monaſterium tranſire feſtinavimus, ubi jam ſero facto, mandata domini noſtri regis & principum, necnon eccleſiæ Corbeienſis petitionem, tum per ſcripta, tum per miſſorum verba ſuſcepimus. Inſpectis omnibus & auditis, rem omnem uſque in ſtatutum ad reſponſa præmeditanda diſtulimus. Jam venerande pater, ad eum locum narrando perveniimus, ubi nec tacere audeamus, propter ſanandas ac muniendas conſcientias fratrum noſtrorum Chriſti ſanguine redemtorum, nec tute loqui valeamus propter irriſiones eorum, qui ſuperbia inflantur, & ambitione inflammantur, & propter ſecreti noſtri bonum, quod evacuari formidamus. Sed accipiant homines ut volunt, & judicent; nos, quoniam in innocentia ingreſſi ſumus, verum, teſte Deo, referemus. Cum ad matutinam ſynaxim ſono canonico excitati fuimus, talis cogitatio nobis ſuborta eſt, ut peracto matutinali officio, fideles noſtros, cum de fratribus, quam etiam de laicis convocare deberemus, ut de verbo quod acceperamus moroſa & diligenti deliberatione tractantes ex conſilio reſpondere poſſemus. Quod autem in alterutram partem dubitavimus, nec oblatum nobis honoris locum debita humilitatis formidine reſpuimus, quædam præteritarum rerum recordatio ſuadebat. Siquidem & ante ea nonnullæ eccleſiæ nos ad locum regiminis vocavetant, quodam popularis judicii deceptæ præconio; ſed nos propriæ fragilitatis & ignorantiæ conſcii, plena & veraci libertate, illud eis prophaticum reſpondebamus: non ſum medicus, non eſt in domo mea veſtimentum, nolite me conſtituere principem populi. Atque ita, formatis abſque avaritia moribus, ſontentique præſentibus, ei monaſterio cui affecti eramus, etſi non bene vivendi exemplo, vel fideliter adminiſtrandi ſtudio deſerviebamus. Orta eſt interim, inſtigante omnium bonorum æmulo, inter nos & quoſdam villicos Stabulenſis monaſterii, viros utique genere, clientela, & opibus potentes, gravis & in longum agitata diſſenſio, pro eo quod ipſi villici volebant hereditarie poſſidere ſanctuarium Dei, & ipſa villicationis officia ex ſucceſſione paterna & avita capientes, dominabantur in rebus, noſtraque & præpoſitorum noſtrorum ſtatuta contumaciter reſcindentes, & colonos indebitis & aſſiduis exactionibus opprimebant, & juſtas penſiones monaſterio nequaquam inferebant. Ita miſerabili & importuno clamore populi, cujus terra jam fere vaſtata & deſolata, necnon inedia monachorum ac ruina ordinis propter alimentorum defectum ſæpe & nimis exacerbati, ſæpiſſime iniquo tempore tyrannis reſiſtere, certi quantum de futuris fieri poterat, quod aut circa ſalutem noſtram periſlitaremur, vel ad ſalutarem effectum cauſam tam neceſſariam perducere non poſſemus. Etenim, quod cum dolore & gemitu dicimus, jura omnia interierunt, leges occubuerunt, morum diſciplina extincta eſt, conſuetudo vetuſtatis abolita eſt, regis & principum virtus & poteſtas obſolevit, licet unicuique quod libet, & quod ſtatuit vim legis obtinet. Cum igitur in ea perturbatione labores infinitos & expenſas toleraremus, cum apud Romanam eccleſiam in urbe, cujus clementia & defenſione plurimum præmuniti ſumus, tum in curia ſerenſſimi & inclyti triumphatoris domini regis Romanorum Conradi II. cujus potiſſimum favore & munificentia illos mirabiles elationes maris per mirabilem in aliis Dominum mirabiliter enavigavimus, inter peregrinationis, & quaſi cujuſdam exſilii moleſtias, inter itinerandi & agendi fatigationes, inter periculorum aculeos, quædam infirmitatis noſtræ cogitationes adverſus nos murmurabant, & vellicabant amarius autem cordis noſtri, dicentes: Merito hæc patimur, quoniam Deus tuus, refugium & virtus & adjutor in tribulationibus quæ invenerunt te nimis, in ſemetipſo & per ſemetipſum jam aliquotiens tibi refugium obtulit, qui has miſerias vel prius evitare vel ſecurius tolerare poſſiſſes. Et licet, venerande pater, jam de præſtitis tempeſtatibus in aliquem quietis portum introiſſemus, tamen de futuris incerti, & ſimilia & acerbiora metuentes, in ambiguo, ut dictum eſt, ſumus, utrum oblatam gratiam recipere vel recuſare deberemus, cum antea in animum induxiſſemus, nec duabus abbatiis ſimul præeſſe, nec ad aliam ſive majorem ſive ditiorem ullo modo transferri ſuſtinere. In hac itaque ancipiti meditatione, in qua jam exarſerat ignis deſiderii volentis quæ potiora ſunt eligere, proceſſimus ad eccleſiam, aliquod pſalmorum lingua proferentes, cum tamen animus ab eorum intellectu ſalutari longius eſſet evagatus. Venientes autem aliare illud, ubi benedictionem epiſcopalem in nomen & officium abbatis ſuſcepimus, commovit nos repente quidam familiaris & intimus amor, quem ad patronum ejuſdem loci, ſanctiſſimum videlicet confeſſorem atque pontificem Chriſti Remaclum, ejuſdem cœnobii fundatorem, habemus, & concuſſit animæ noſtræ intima quodam affectuoſo timore, ex eo videlicet quod in mente noſtra volvebamus, utrum ipſius monaſterium relinquere pergeremus. Clamavit itaque anima noſtra ad Deum, & ad ipſum clamore vehementi, in verbo interiori, in verbo non diffidentiæ ſpei abſque ſono oris corporei; Fiat, Domine, voluntas tua, jam de cætero neque deliberationem noſtram neque amicorum ſequi conſilium ſtatuimus, ſed tuam voluntatem & te, qui es via veritas & vita, in hos præſenti negotio ſectari deſideramus. Sed qualiter tuam voluntatem cognoſcemus, qui præſens es majeſtate, ſed nos in regione longinqua diſſimilitudinis porcos paſcentes a te receſſimus? Temeratium eſt, ut certam voluntatem tuam ſuper hoc verbo, quem nobis indicare digneris ſive per angelum, ſive per aliquam ſubjectam tibi creaturam tuam, ſive per viſionem, ſive per oraculum expetere præſumamus. Pec eos itaque in quibus habitas ſcrutari tuæ voluntatis arcanum, impium & præſumtuoſum non eſt; atque adeo fratrum & filiorum noſtrorum ſententiam ſequendam voto tali tibi obligati arbitramur, ut quidquid ipſi dixerint tenendum ſit, quorum animas nobis ſervandas tradidiſti, cum ſimus ipſi animæ noſtræ mali ſuſtodes. Sic omni dubietate remota, ac ratiocinandi & judicandi cura depoſita, mente placida, ſedatiſque ac compoſitis ſogitationibus, maturinas laudes cum fratribus peregimus. Hora regulari, quando fratres capitolium ingreſſi ſunt, nos pariter introivimus, atque poſt exhortationis verbum, poſt diſciplinam clauſtralem, juſſimus afferri litteras cum ſigillis domini regis & principum atque Corbeienſis eccleſiæ. Quibus perlectis, fratres attoniti rerum

rum novitate, noſtræ voluntatis & reſponſionis modum intenti præſtolabantur. Ad hæc, inquam, fratres mei, ex quo divinæ providentiæ, quæ diſponit omnia ſuaviter, placuit nos omnium vitæ meritis & ſapientiæ doctrina extremos, per unanimis conſenſus veſtri miniſterium, ad hujus eccleſiæ regimen provehere, mei & animi & corporis poteſtas deſiit eſſe, & totum quod nobis a Deo in utriuſque hominis ſubſtantia collatum eſt, veſtræ ditioni ac poteſtati quaſi quodam jure proprietario ceſſit & vindicatum eſt. Nos veſtri ſumus, nec vos aut monaſterium veſtrum deſerere volumus, unde, & veſtrum conſilium, tamquam divinum reſponſum interrogantes expectemus. Nulla vero vos formido, nulla vos ſuſpicio terreat, quin inſpirante Deo, quod opportunum videbitur loquamini, quoniam cum Deo noſtro tale voti & ſponſionis fœdus iniimus, ut a veſtri conſilii verbo recedere nequaquam veleamus. Neque enim ſi grata nobis eſſet hujus dignitatis oblatio, ſi Corbeienſi eccleſiæ præeſſe juxta ſuam electionem appeteremus, hoc ſub incerto multitudinis conſenſu tractaremus, ſequentes videlicet noſtri deſiderii propoſitum. Nunc vero, Deo adjutore, noſtri cordis intentionem ita firmavimus, ut ea nobis conſilii portio pergrata ſit, quæ donante Spiritu-ſancto, nobis a veſtra fraternitate intimata fuerit. Hoc tantum veſtram prudentiam admonere nequaquam dubitamus, ut quantum per Dei providentiam corda hominum moventis, & in eorum cordibus operantis, ad inclinandae eorum voluntates, quocumque voluerit, veſtræ diſcretioni licitum eſt, hoc provideatis, hoc conſulatis, hoc ſuadeatis, quod animabus & corporibus noſtris atque monaſterio veſtro utile & tutum maxime judicabitis. Tanto pondere ſibi impoſito, fratres primum exterriti fuerunt, ſedulo petentes, ut fratrum ſuorum, qui aberant, & miniſterialium eccleſiæ præſentiam exſpectare valerent, cum quibus communicato conſilio, quid optimum factu videretur, pariter ordinarent. Nos contra inſtantiam legatorum, jam regredi deſiderantium opponebamus, & præcipue voti noſtri ac ſponſionis vinculum, quo ſic obligati eramus, ut ſub eadem hora ab his, qui præſentes erant, ſolvi io alterutram partem oporteret. Itaque emiſſis nobis a capitolio, fratres plurimum anxii ac mœrentes cauſæ hujus utrumque latus ſollicite pertractantes, diuque ac multum inter utrumque eunctati, legatos tandem admiſerunt, totius rei geſtæ ordinem plenius addiſcere cupientes. Bruno præpoſitus novæ eccleſiæ, qui inter miſſos erat honoratior, loquebatur quædam grandia, videlicet Corbeienſem eccleſiam jus liberum electionis habere, quo nunc eſſet uſa & concorditer & abſque ulla vel minimi verbi diſſenſione, futurum ut prius tria millia marcharum argenti expenderet, quam ab obtinendo electo ſuo deſiſteret. Corbeiæ maximas & paratas divitias eſſe, fratres religionem tenere, & ut cuncta deſiderare ac petere: miniſteriales valde locupletes eſſe, nullum inter eos verbum ſeu litigium de villicationibus jure obtinendis extitiſſe. Omne feodum vel beneficium liberum vel abſolutum fore, ubi mares non ſuccederent patribus: ſervitium regis tam in expeditione, quam in curia adeunda & in hoſpitiis procurandis exuberare, fratrem illum Henricum, de quo nunc agitur, judicium Dei & ſuæ depoſitionis ſententiam patienter ſuſtinere, ipſum quoque deſideranter electi adventum expectare, gaudentem, quod nullus eorum, qui ei adverſati fuerant, ſuccederet, Stabulenſis monaſterii defectum de plenitudine Corbeienſis poſſe ſubmoveri. Locue quidem invidiæ videbatur patrem, ac proviſorem tantis ac tam inſperatis bonis velle fraudari, cum in facultate Stebolenſis eccleſiæ nihil aliud niſi labor & dolor haberetur. Incredibilia tamen hæc videbantur, atque iden nobis ad ſuum colloquium revocatis, conſilium ſubeundi farcinam prælationis, ſub tali moderatione dederunt, ſi videlicet, quemedmodum acceperant, rerum ſtatus apud Corbeienſes inveniretur. Multum itaque rerinentibus legatis, unum de Stabulenſibus monachis, fratrem Henricum, virum utique excellentis ingenii & prudentiæ, ac ſingulari conſtantia præditum cum litterarum noſtrarum atteſtatione Corbeiam direximus, qui ſubtili inquiſitione diligenter intelligaret de toto electionis ordine, & univerſa rerum Corbeienſis cœnobii qualitate. Veniens igitur Corbeiam ſuſceptus eſt ab omnibus officioſe, & cum gaudio, en eo tamen dolentibus, quod adventus noſter aliquo modo tardabatur: atque cum in communi fratrum cœtu admiſſus eſſet, nullam invenit in tota electionis actione diſſonantiam, ſed excluſis præcipitis ac temerarii verbi vel actionis vitio, omnium pariter vota concordabant. Obſervatum eſt ſumma cautela, ne intelligeret illum dominum Henricum jam fuiſſe Romam profectum, ad reparandam famam ſuam, & ad repetendam abbatiam, quia jam ex legatis pro certo compererant, quod ad res etiam tutas non libenti animo migraremus, nec certamen pro aliqua prælatione obtinenda ſubire vellemus. Remiſſus eſt ad nos frater noſter prædictus cum litteris eccleſiæ, quæ de omnium deſiderio & conventu circa noſtram perſonam plenius continebant, quæ nos ad regimen ipſorum ſevorebili effectu invitabant. At vero dominus noſter rex frequenti juſſione nos ad curiam ſuam vocabat, graviter ſuccenſens, quod eccleſia Corbeienſis, non modicum videlicet regni ſui membrum, noſtra vel negligentia vel tarditate collaberetur. Venimus itaque ad oppidum *Frankenevort* v. idus Decembris, credentes dominum regem ibidem eſſe, ſicut ipſe nobis per nuntios & litteras ſignificeveret, & invenimus ibi Corbeienſes monachos, clericos & laicos non pauco, qui pro ſua electione obtinenda, omnium reliquorum mandato & teſtimonio adveneram. Didicimus tunc quodam caſu, cum hoc nollent Corbeienſes, dominum illum Henricum adiiſſe domini papæ pro ſue reſtitutione præſentiam. Quanto merum ac dolore affecti fuerimus, nequaquam explicare verbis poſſumus. Tenebamur obligatione divini præcepti, quod per os fratrum Stabulenſium acceperamus, quetenus ad vocationem Corbeienſium cœpto itinere procederemus, reſiſtebat nobis ratio noſtra, & deterrebat nos ooo improbabilis conjectura, quod impingere poſſemus in Romanam eccleſiam, & graviter ſub potenti manu cullidi, ſi caſum Corbeienſium terrae dere dominus papa inſiſteret. Doluimus & ſtevimus, & male nobis erat. Ad primum igitur pullorum cantum, cum dormirent Corbeienſes, nos clam receſſimus, ſperentes, quod in monaſterio Lauriſſamenſi dominum noſtrum regem, ſicut ab ipſo per nuntium acceperamus, invenire poſſemus, & aliquo modo apud ipſum ſetagere, ſi forte voluntas Dei eſſet, ut Corbeiam non perveniremus. Sequebantur nos Corbeienſes mane facto indignati, ac diſponente Deo, dominum regem ante quam ad nos perve-

veniret, in via obviam habuerunt, & totis ingeniis viribus apud ipſius manſuetudinem egerunt, ne ipſos ſpe ſua & electione vacuos & ſub ancipiti periculo conſtitutos in ſe confidentes dimitteret. Conſolatos eſt eos benigne, & plenos bonæ promiſſionis fecit hoſpitari ſecum in villa *Winheim* nominata. Die inſecuta nos non ſolum vocati, ſed etiam per fidem & ſacramentum adjurati, venimus, plus cogente Dei ordinationis vinculo, quæ in ore ſervorum ſuorum ſonuerat, quam impellente regiæ majeſtatis & offenſæ formidine. Conſumta eſt dies illa in utriuſque partis allegationibus, & quærebamus in domo regia interceſſores, qui antea pro multis etiam damnaris ſæpe interveneramus, & ſollicitabamus amicos noſtros, quaſi de eorum fide dubitantes, Anſelmum videlicet Havelbergenſem venerabilem epiſcopum, & Arnoldum majoris eccleſiæ in Colonia præpoſitum, regiæ curiæ cancellarium, quos a juventute noſtra ſumma dilectione ſumus amplexi, & diligenti ſtudio cum quotidiano caritatis incremento venerati, atque ut nobis aſſiſterent, & animum principis ab hac intentione revocarent, magna precum inſtantia rogabamus. Siquidem diſputandi & refragandi auſum ultra voti noſtri & reſponſi accepti ſtabilitatem nobis illud exhibebat, quod fratres noſtri ſub quodam ioſerpoſitæ conditionis pendulo conſilium dederant, or tunc ſequeremur rationem, ſi nullum vitium ſive dolus in actione & narratione ſubeſſet. Quid multis moramur? cum univerſa quæ dicta ſuor, nec temporis, nec epiſtolæ brevitas poſſit comprehendere. Turbari ergo & inopes facti totius conſilii, cum maximam lacrymarum & ſingultuum interruptione defenſionem cauſæ noſtræ reliquimus, domini regis arbitrio rei ſummam & terminum committentes, ea tamen prudentiæ ratione conſiderata, ut tunc regia manſuetudo cogeretur a propoſito declinare, cum nos & honorem noſtrum ac famam ſuæ fidei tradidiſſemus. Verum ipſe in ſui promiſſi ſtabilitate perſeverans, & tanquam de ſuæ voluntatis proceſſu adepto triumphans, vocatis Corbeienſibus, nobiſque tacentibus, nos more ſolemni de abbatia Corbeienſi inveſtivit. Induimus ibidem quamdam animi firmioris conſtantiam, perſonam prius & rem omnem jacturæ ſubiicere ſtatuentes, quam Corbeienſem eccleſiam noſtro conſilio & auxilio contra prædicti Henrici impetus nudare. Dimiſſi ergo a regia curia pervenimus Corbeiam XV. kal. Januarii, ubi mirabili omnium favore ſuſcepti ſumus. Nuntiatum eſt nobis Goſlariæ nonas Januarii, quod idem Henricus ab Urbe eſſet reverſus, confecto negotio. Nos tamen Spiritu-Sancto roborante, proceſſimus ad res eccleſiæ obtinendas, & contra ſpem humanæ judicii, tam perſonas, quæ illi fidelius adhæſerant, quam poſſeſſiones, quas ipſe alienaverat, abſque majoris difficultatis obſtaculo recepimus. Hæ vero ſunt poſſeſſiones, quas liberali manu poſt depoſitionem ſuam donaverat. In *Creppenſtedem* viginti manſus, in Nortlandia curtem integram *Loningen*, curtem integram *Boroberm*, in curte *Virbich* duos manſus, in curte *Latem* unum manſum, in curte *Werletem* unum manſum, in curte *Mettesdorp* unum manſum & alia quædam, quæ univerſa, Deo propitio, recuperavimus. Sed rumor quem acceperamus de illius reſtitutione, vanus fuit, quoniam uſque adeo nihil egit, ut a ſede apoſtolica abſque formata epiſtola redierit, nec litteras commendatitias, nec recepti ſacerdotalis officii, & abſolutionis ſuæ ab excommunicationis vinculo teſtimonium referret. Quid vero de epiſtolis a domino papa accipiendis, præcipue ab his, qui ad ipſum venientes negotium habent, ſacra canonum auctoritas decernat, veſtra melius eruditio novit. Cunctis itaque diſſenſionibus Corbeienſis eccleſiæ tam intus quam foris per Dei miſericordiam ſopitis, omnibuſque difficultatibus complanatis, miſſi ſumus a domino rege cum Wormatienſi & Havelbergenſi epiſcopis obviam domino papæ Eugenio ingredienti Galliam comitatum, cui occurrimus in oppido Divionis tertio kalendas Aprilis anno Dominicæ incarnationis MCXLVIII. cui cum ſuggeſtum eſſet, quod nos eccleſia Corbeienſis in abbatem elegiſſet, dilectione apoſtolica & providentiæ ſingularis cauſa edoctus, nullas Corbeienſi eccleſiæ ſive in privilegiis, ſive in epiſtolis ſub nomine noſtro litteras dirigere voluit, niſi prius de tota electionis ſerie & ſinceritate prius cognoviſſet: arbitratus etiam perſonarum tranſlationem de eccleſia ad eccleſiam, vel quod una perſona in altera eccleſia paſtoris, in altera viſitatoris officium obtineat ad ſuæ moderationis gubernacula pertinere. Fuimus tamen ab ipſo liberaliter & honorifice habiti, non ſolum pro reverentia regiæ majeſtatis, cujus legatione fungebamur, ſed etiam pro privatæ dilectionis gratia, qua nos jam pridem cognitos pie amplexari dignatus fuerat. Tunc etiam injunxit nobis in virtute obedientiæ, & in remiſſionem peccatorum noſtrorum, ut ad debellandos chriſtiani nominis hoſtes, ac Dei eccleſiæ vaſtatores trans Albim ſuper paganos militaremus, cum tamen ſciret hoc nequaquam a nobis poſſe fieri, niſi ex Corbeienſis eccleſiæ expenſa & militia. Miſit ergo Corbeienſis eccleſia communi conſilio & noſtro aſſenſu duos ex fratribus ſuis, Walterum ſcilicet monaſterii priorem & Reinherum præpoſitum de *Creebureh*, viros ſane probati teſtimonii & honeſtæ converſationis, ſed neque profundi ſermonis, neque diſertionis, armatos, quidem non arte ſed veritate; non facundia, ſed innocentia. Hi nunquam curiam Romanam prius intraverant, & perveneruntad dominum papam apud S. Dionyſium in territorio Pariſienſi. Decima poſtmodum die abſoluti ſunt in civitate Meldis, confirmata prius in celebri convento noſtra in Corbeienſi eccleſia electione & ordinatione ſub die X. kalendas Junii. Siquidem reverendus ac pius pater noſtram parvitatem publica laudatione proſequi dignatus eſt, noſque ampliſſimis verbis apud ignotos commendavit mandans legatis, & per ipſos omnibus, ut nos tamquam patrem & dominum diligerent & honorarent, atque cum ipſis tanto ſtudio & labore expetiti rantopere placuiſſemus, ne tunc diſplicere inciperemus, cum de religione reformanda & poſſeſſionibus recolligendis agere tentaremus, ſed tam ad ordinis reparationem, quam ad ſundorum reſtaurationem communi conſilio & auxilio fulciremur. Intellexerat namque vir ſubtilis ingenii, nos neque in obtinenda, neque in conſervanda hujus prælationis dignitate, cum aliquo ambitionis nævo laborare, ſed ſtetiſſe pro innocentia & fama noſtra, & pro quibuſdam rebus noſtris, quod ad incrementum cœnobii Corbeienſis non modico ſumtu inchoaveramus. Nondum reverſis legatis, intraveramus cum armata militia & exercitu Chriſtianorum principum terram Leuticiorum, tranſmiſſo Albi flumine, & eramos in obſidione caſtri *Dimin* ſub vexillo Crucifixi, cum ecce

jam ſæpe dictus Henricus parvo quidem armatorum numero, ſed multum armato animo Coebeiam acceſſit, miſſisque legatis ſuis, eccleſiam de fide & juramento admonuit & ut ipſum tamquam proprium dominum reciperent poſtulavit. Verum illi veræ fidei & jurisjurandi non immemores, monaſterium armis & propugnaculis, quæ utique hodie exſtant, munivit, & vim vi repellere jure gentium moliuntur. Fecerat & antea ſimile quid in monaſterio *Alvorde*, ubi ab Hillino ejuſdem monaſterii abbate, qui de Corbeienſi congregatione illic aſſumtus fuerat, qui a multis vir diſcretus & litteratus putabatur, hoſpitio poſt reditum ab Urbe receptus, ipſo annuente, in ſtationibus feſtis cum virga paſtorali inſignitus proceſſit. Cujus prævaricationis præmium præſumtori conſiliario tranſgreſſor ipſe reddidit. in eo videlicet, quod eodem abbate abſente, ſedem ſuam & abbatiam in capitulo invaſit; ſed a Frithenico ejuſdem loci advocato paulo poſt circumſeptus, fuga & pedibus pœnam evaſit. Præfictus abbas contentor ſane canonum & apoſtolicæ ſedis, relicta monaſterii & fratrum ſuorum cura, Jeroſolymam profectus eſt, armatam militiam ſequens, ubi & in mari ſubmerſus eſt: cujus obitu nuntiato, præfatus Henricus abbatiam ſibi canonica electione obtinere voluit, atque ut per nos a marchione Adelberto inducereſur efficere laboravit. Exſtat epiſtola, in qua perſuaſioni ejus & quorundam virorum non obſcuri nominis reſpondimus. Reverſi ab expeditione Sclavica in nativitate beatæ Mariæ, quam etſi peccatis exigentibus, non efficaciter, ſed tamen obedienter complevimus, ad quam nos traxerat & chriſtiana ſanctis intuitus, & ſpecialis monaſterii noſtri cauſa, pro recipienda videlicet regione quadam quæ a Teutonicis Rutiana, a Sclavis autem Rana dicitur, quæ Corbeienſi monaſterio Imperiali dono collata eſt a Lotharia cæſare, invenimus eccleſiam aſſulta prædicti hominis turbatam, plus dolentes ac metuentes de fraude ac pertinaciis eorum, qui conſilium & adjutorium illis impenderant, quam de ipſius temeritate. Anno præteritu fuimus Treviri in curia domini papæ, unde cum gratia & apoſtolicæ benedictionis roboratione reverentes, accepimus litteras ad Corbeienſem eccleſiam, plenas favoris & bonæ ſpei, in quibus continetur, ut Corbeienſes nos tanquam boni & humiles filii diligerent & honorarent. atque ut paſtori ſuo condignam nobis reverentiam & obedientiam impendentes, ad recuperandas & retinendas poſſeſſiones & bona Corbeienſis eccleſiæ viriliter aſſiſterent. Non profuit tam frequens ſua depoſitio, tam crebra noſtra confirmatio, tam perſeverans apoſtolicæ auctoritatis juſſio; ſeminatur terra mendaciis, ſemuatur ſecundis, & ut mos eſt gentis, priut hominem falſa delatione ſuffocant, quam ipſe ſeſe appeti intelligat. Venimus ad ſynodum Remenſem, quæ celebrata eſt mediante quadrageſima, ubi dominus papa pacis & tranquillitati Corbejenſis eccleſiæ providere volens, ſententiam, quam venerabilis pater noſter bonæ memoriæ Thomas presbyter cardinalis & apoſtolicæ ſedis legatus in Henricum quondam monaſterii ejuſdem abbatem verbo dederat, verbo & ſcripto confirmavit. Sententia vero prædicti cardinalis & legati, quam apud nos ſcriptam & imagine ipſius obſignatam habemus, hæc fuit. „ Nos, inquit „ communicato conſilio epiſcopi Patherburnenſis & aliorum, qui præſentes aderant, pro „ inutilitate perſonæ & confeſſione ſimoniæ, „ & inobedientia & ceteris, eum de abbatia „ & ſacerdotio depoſuimus, monachos ab o„ bedientia, & omnes qui juraverant ſibi fi„ delitatem, a debito juramenti abſolventes. „ Quod ſi viſis & auditis his litteris in abba„ tia conſiſtere pertinaciter voluerit, & ec„ cleſiam in perſonis vel bonis ſuis per ſe „ vel per aliquam ſubmiſſam perſonam læde„ re moliius fuerit, a proxima dominica pal„ marum eum excommunicamus. Viderit de„ abſolutione ſua, viderit de reſtitutione ſacerdotalis officii. Hæc in eum prolata in judicio, & ſcripta ſub ſigillo fuerunt. Sed videte qualiter totiens tam acerbe admonitus reſipuerit. Venit in menſe Junio *Giſeke*, in domum ſororis ſuæ abbatiſſæ, quæ nec ſacrum viriginis velamen per confecrationem epiſcopi ſuſcepit, nec benedictionem ad abbatiæ regimen a pontifice accepit, cum tamen jam antea duas abbatias, videlicet *Echemevorge* & Kaminata per violentiam occupaverit, præter illam, quam modo renet, & habuit conſilium cum miniſterialibus noſtris, numero quatuor, qui fuli de omnibus latcis ad depoſitionem ipſius maxime ſunt admiſi. Reconciliatus eſt eis in oſculo pacis, utinam propter eum qui eſt Caritas. Sed inveuerus eſt dolus in ore ipſorum, quoniam eorum quidam ſpe cujuſdam temporalis commercii & ipſum vocavit, & ipſe illuc venit: cujus rei relatione nec aures veſtras ſanctiſſimas decet gravari, nec noſtram profeſſionem nec ſtilum contaminari. Radicem convenienti & arborem conſilii nos de fructibus plane cognovimus. Recedentes enim ab eodem colloquio, cœperunt paulatim & occulte per extremæ conditionis & fortunæ perſonas in vulgus ſpargere, quod nequaquam eſſemus ultra redituri, dominum illum cui reconciliati fuerant, abbatiam ſive jure ſive injuria receperum; atque interim maledicta & inerediblia probra de perſona & converſatione noſtra in populum ſpargebant. Procedebat eorum audacia, & incipiebant graſſari in ſuos compares, ac profecta nominis noſtri ac poteſtatis reverentia, prædis eos & rapinis inceſſabant. Induxerunt præterea intra muros atrii monaſterii noſtri genus hominum deſperatorum, prædones videlicet & latrones, & quoſdam proſcriptos, de quibus publica querimonia clamabat, quod vias & itinera obſiderent, & latrocinnis omnia permiſcerent. Commovebant clandeſtinis conſiliis corda quorundam fratrum in ordine ſuo diſſolutorum, quod malum uſque adeo invaluit, ut poſt reditum noſtrum, quem hac neceſſitate ante præfinitum & opportunum tempus acceleravimus, tres de iunioribus fratribus in anniverſario die obitus prædeceſſoris noſtri abbatis Henrici pro eo nobiſcum orare multotiens admoniti detractarent, eo quod dominum ſuum depoſuiſſet, & in fede ejus ſediſſet contra canones. Pro qua rebellione & contentu tamquam inobedienter & temerarii de monaſterio communi omnium judicio ſunt ejecti. Quæ actio aliis ſingularibus litteris tuta conſcripta eſt. Hoc venenum de conſiatorio prædicti conventiculi fluxiſſe non dubitatur. Crevit quotidie ſimultas, & nocivis argumentis in tantum provecta eſt, ut illi ipſi, de quibus dictum eſt, non per ſummiſſos latrones trucidare tentaverint IV. Kalend. Januarii; qui nequitiæ conatu fruſtrati, effracto ſtabulo noſtro, quatuor equos abduxerunt, tres gladiis confoderunt. Hoc factum in ore omnium cum maledictione verſatur, & nos anxietate ac ſollicitudine im-

implevit. Perpendat nunc, reverende pater, ne judicet veſtra prudentia de veſtra petitione ſuper illius fratris in clauſtrum noſtrum receptione, qui tam mobilis & convertibilis animi eſt, qui conſuevit pravorum magis quam prudentium acquieſcere conſiliis, hoc eſt ignem in ſinu recondere. Audiſtis nunc quæ mala nobis fecerit, intelligite nunc quæ nos ei bona contulimus. Fuerat in obſequio ſuo juvenis quidam filius fratris ſui nomine Conradus, qui ad nos reverſus eſt, nondum deterſo ſudore ätheris Romani. Eum nos non ſolum clementer, verum etiam familiariter, atque in cibo & potu & ſomno tamquam cuſtodem corporis habuimus, quem etiam honore, poſſeſſione & honeſto matrimonio ſublimavimus. Puerum quemdam reliquerat Corbeiæ filium ſororis ſuæ, illo nativitatis ordine genitum, de quo leges & patrum inſtituta decernunt, ut in ergaſtulis monaſteriorum ſic concepti retrudantur, quem ipſe in monaſterio collocare nequiverat; ſed nos eum intuito divinæ retributionis tonſuratum & veſtimentis regulæ indutum, collegio fratrum aggregavimus. Quidam ex eis, quibus nuper reconciliatus eſt, cui frequenter legatos dirigit, gravi eum ignominiæ cauterio adufferat, qoaſdem ædes prope monaſterium deſtruendo, & inhabitantes in eis ingreſſu monaſterii arcendo, quam noſtam nos, humanitatis verecundia ſuadente, abolere feſtinavimus. Hunc locum erubeſcentes atque cunctantes attigimus propter illud apoſtolicum: *ConſideranS te ipſum ne & to tenteris*, &, *Qui ſtat videat ne cadat*. Illud verum, quod licet munus fuerit, non tamen a nobis beneficium reputatur, prætereundum putamus, videlicet quod a nobis veſtitus fuerit cunctis duplicibus eadem die, qua a ſubmiſſis latronibus vitam fere cum caballis amiſimus. Propterea deteſtanda eſt ambitio, quæ mentis oculum cæcat, quæ religionis intuitum renebrat, quæ Dei timorem & hominum reverentiam annullat. O altitudo divini conſilii? o profundum juſtiſſimum providentiæ! o inveſtigabiles viæ Dei! Dum hominem conſoli fragilitatis rejicimus, conſilio divino capimur, cum ad quietem diu deſideratam & corpore & animo tendimus, æternæ providentiæ judicio labores inextricabiles & anxios incidimus, & in hac via Domini cum amamus, odium recipimus, cum miſeremur, affligimur. Accuſatores quidam & teſtes atque cooperatores depoſitionis hominis illius eliſum recolligunt, odia inceudunt, armant iras, præſumptionem roborant, non quia eum deligunt, ſed quia ipſi inquieti ſunt. Quod autem veſtra eruditio ſcripſit, ut jam ſæpe nominatum fratrem in clauſtrum profeſſionis ſuæ benigne recipiamus, & paterna conſolatione contritionem ejus ſublevando foveamus, quamdam juris rationem prætendere videtur; ſed imbecillitati noſtræ nequaquam juſtum ſive legitimum, aut regulare creditor, ut ad tutelam redeat, de qui ſuit ſemel emancipatus. Emancipationem vero intelligimus abbatis promotionem, quia capite diminutus non poteſt fieri legitime tutor. Sicut ergo a prælatione alicujus dignitatis depoſitus, jure cogi non poteſt, ut ibi nolens habitet ubi præfuit, ſic nobis videtur eccleſiam cogi non poſſe, ut depoſitum ſuum, non dicimus alat, ſed in ſuæ habitationis penetralia cum formidine futuri ſcandali recipiat, niſi forte quis ſuæ depoſitionis ſententiam patienter ferat, & reverſus cum adverſariis in concordiam, in electionis aſſenſu illum arroget, quem poſtea patrem & tutorem abſque e contradictionis obſtaculo habere valeat. Ille vir duabus electionibus, quæ poſt depoſitionem ſuam canonicæ inſtitutionis ordine celebratæ ſunt, nec interfuit, nec acquievit, ſed potius contradixit, & uſque hodie clamare non ceſſat ſe fuiſſe circumventum & vi oppreſſum, cum tamen & confeſſio ejus, & accuſatorum atteſtatio, & operis ipſius irrefragabilis evidentia juſte damnatum manifeſte oſtendant. Non eſt ei tutum, non eſt ei honeſtum, non eſt ei pacificum in domo una inter perſonas eſſe, quæ agente Dei judicio, ſua accuſatione & teſtificatione eum depoſuerunt, niſi forte in animo ipſius ſoliditate humilitatis fundato, mundanæ altitudinis deſiderium penitus exoctum ſit. Præterea excellentiam veſtram latere nolumus, quod in literis quas dominus papa Eugenius depoſitionem illius confirmans ſcripſit, ſtatuiſſe dignoſcitur, ut ſi idem Henricus pacem monaſterii Corbienſis perturbare præſumſerit, & bis tertioque commonitus non reſipuerit, non ſolum ibi ulterius non habebit prælationis officium, ſed ne poſtmodum ibi inter ſubditos maneat, prohibuiſſe. Cum a conventu illo malignantium, qui apud *Giſelo* ut ſupra dictum eſt, fuit habitus, reverteretur, habuit hoſpitium præ foribus monaſterii, in domo cujuſdam laici, ubi antea familiaris, ubi a quibuſdam juvenibus nova cupientibus viſitatus fuit, & anneluccanis horis in eccleſiam vocatus & ſalutatus fuit. Unde egrediens mane invenit operarios in muro novarum ædium, quas erigere inchoavimus, hortatuſque eos ad ſtudium operis, promiſit a ſeipſo condignam retributionem accepturos, ipſum quoque cameratium noſtrum, cui hanc ſollicitudinem injunxeramus. Verba hæc inepti hominis; ſed ut ſcitis, populus cœpit ea exaggerare, & ſuſpicione ac metu omnia implere, ita ut etiam vici quos majoris oportuit eſſe conſilii, in offenſionem ſine adducti. Pro qua re admonuimus eum per venerabiles patres & coabbates noſtros, per abbatem videlicet de *Reinehuſen*, per abbatem de *Northeim*, per abbatem de S. Godehardo, per abbatem de *Gravenhorſt*, per abbatem de *Flixorp*, per præpoſitum de *Aschenhoreh*. Sic firmatam credimus ſententiam domini dapæ, ne idem dominus de cetero ſit habitator vel dominus Corbienſis monaſterii. Hæc, pater amantiſſime, vobis ſcribere digoum judicavimus, prolixiora fortaſſe, quam veſtris occupationibus ſeu valetudini conveniat, ſed eo animo factum eſt, ut totus rerum ordo vobis plenius innoteſcat, & noſtra parvitas apud veſtram diſcretionem, in eo quod petionem veſtram tanta neceſſitas exaudiri non patitur, placidam excuſatioooem inveniat. Quod vero plurali numero ſcribimus, non venit ex elatione cordis & pompa verborum, neque ut ex tumida dictione oratio fiat craſſior, aut ex producta poſitione numeroſior, ſed ex noſtra, id eſt monachorum conſuetudine hoc faeimus, qui nihil ſingulare aut proprium, niſi *mea culpa peccavi*, habemus. Superfluam fortaſſe; ſed tamen officioſam operam aſſumimus, videlicet Minervam docere artes, in ſilvam ferre ligna, mittere aquas in flumina, juvare lumen ſolis facibus accenſis. Non dolcatis, cariſſime pater, quod hoc non habetis, quod habent cymices & vermiculi, quoniam habetis quod multi homines non habent: non, inquam, triſtemini, quod non habetis illud, ex quo nemo Deum vidit unquam, quoniam illud haberis, ex quo beati ſunt, qui Deum videbunt. *Judicia Dei abyſſus multa!* &, *O altitudo di-*

vitiorum ſapientia & prudentia Dei, quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus & inveſtigabiles viæ ejus! Tirannis & eccleſiarum ſubverſoribus dat incolumitatem & rerum omnium affluentiam, religioſis & eruditis epiſcopis ſubtrahit viſionem oculorum, ne gregem ſuum oculis carnis videant, & officium altaris impleve valeant. Patitur & Apoſtolus aliquid, quod non vult, propter quod ter Dominum deprecatur. Sed dicitur ei: *Sufficit tibi gratia mea.* Et ad revelationum humiliandam ſuperbiam monitor quidam humanæ imbecillitatis apponitur, in ſimilitudinem triumphantium, quibus in curru comes retro adhærebat, per ſingulas acclamationes civium dicens: Hominem te memento. Valete.

Epiſtola Corbeienſium monachorum ad Bernardum epiſcopum Hildenesheimenſem, de non admittendo apud Corbeiam Henrico quondam abbate depoſito.

DOmino & patri ſanctiſſimo Bernardo venerabili epiſcopo ſanctæ Hildeoesheimenſis eccleſiæ, conventus eccleſiæ Corbeienſis devotæ orationis inſtantiam, & debitam caritatis perſeverantiam. Venit ad nos venerabilis abbas S. Godehardi, homo in noſtro monaſterio ex longo jam tempore dilectus & familiaris, afferens parvitati noſtræ litteras veſtræ ſanctitatis, quæ hoc deprecabantur, ut dominum Henricum, quondam eccleſiæ noſtræ abbatem, ad nos reconciliaremus, & volentem converti inter nos non repelleremus. Quod vero nobis in præſentiarum veſtræ paternitati reſpondere diſtulimus, cauſa erat, quod in hoc verbo magna anxietate tenebamur, nec in re tam difficili, quæ ſcandalum eccleſiæ noſtræ gignere poterat, inconſultis univerſis, qui tunc plerique aberant, quidquam ſtatuere incongruum arbitrabamur. Quid autem nunc in conſilio invenerimus veſtræ celſitudini per omnimitatis noſtræ litteras aperimus, hoc in principio poſtulantes, ne indigneni, nobis dominus noſter, quod petitioni veſtræ ſatisfacere non poſſumus.

Homo enim iſte pro quo interpellatis, magnam eccleſiæ noſtræ afflictionem intulit. Primo quidem cum a fratre ſuo comite Siffrido ad dignitatem abbatiæ violenter eſt intruſus: deinde cum in prælatione poſitus eccleſiæ inutilis fuit & damnoſus; poſtmodum etiam cum ex Dei judicio depoſitus, eccleſiam noſtram multis & magnis injuriis, in quantum potuit, eſt perſecutus. Siquidem ut apud excellentiam veſtram excuſabiles eſſe valeamus, violentam intruſionem ejus in abbatiam paucis verbis exponemus, in quibus tam vera loquemur, quam viſa & experta dolemus. Cum dominus noſter pie memoriæ Adelbero abbas viam univerſæ carnis ingreſſus eſſet, idem dominus Henricus erat apud nos adhuc in annis adoleſcentiæ, & nuper abſolutus de ſub jugo claſtralis cuſtodiæ. Hic aſpiciens ad dignitatem abbatiæ, quam etiam adeptus eſt, fratre ſuo Siffrido cooperante. Miſit namque idem comes ipſo articulo temporis, quo abbas ſenior deceſſerat, ſecretos nuntios ad Moguntinum archiepiſcopum, & cum hoc ignoraremus, callide egit, ut electionem, quam de conſuetudine monaſterii eadem die celebrare debueramus, per triduum differremus. Peracto triduo, venerunt legati domini Moguntini cum litteris ipſius miſſis ad nos. Litteræ autem continebant petitionem, & ſuaſionem archiepiſcopi de eligendo in abbatem fratre comitis; poſtremo etiam commiuationem quamdam, ſi petitioni ejus in eamdem perſuaſum non præberemus aſſenſum. Si, inquit, eum non elegeritis, & ſiniſtri aliquid provenerit, neque iniquitas mea, neque peccatum meum. Legati præterea ipſius quædam immania loquebantur, comminantes, ſi alius electus foret, dominum ſuum archiepiſcopum ne conſecraretur, prohibiturum, denique in conſpectu domini papæ eum eodem adverſaturum. Venit ergo dies, cum facta ſecundum conſuetudinem eccleſiæ ſolemni invocatione Spiritus-ſancti, ad eligendum patrem & paſtorem animarum noſtrarum in capitulo conſedimus. Comes vero ſupra nominatus de promovendo fratre ſuo ſollicitus erat. Unde & ambiendo ſingulatim, omnes, qui deſiderium ſuum promovere poterant, per ſe & per ſecretos nuntios conveniebat, & alium quidem ſuaſionibus, alium blandimentis, alium terroribus ad electionem ſollicitabat. Nam & præpoſito noſtro per familiares nuntios ſub diligenti interminatione ita pollicitus eſt, quod ſi electionem fratris ſui in aliquo impediret, omni honore eum in eccleſia noſtra prorſus nudaret.

Cum igitur de voluntate comitis in publicum dictum fuiſſet, & quidam de fratribus repleti ſpiritu Dei reſiſterent, & cauſas contradictionis ſuæ multas & convenientes redderent, ſive quod prædictus Henricus, quem eligere cogebantur, infra annos eſſet, ſive quod pene illiteratus hujus dignitatis officium verbo & doctrina minime adminiſtrare ſufficeret, ſive quod inops conſilii & totius prudentiæ, neque ſeipſum, nique rem tam grandem gubernare vel regere prævaleret, ſive quia libertas & ordo regularis electionis per eum caſſata videretur, qui propter timorem fratris magis quam reſpectu Dei & communis utilitatis aſſumeretur; cum ales, inquam, excuſationis cauſæ exponerentur, comes qui cum armata manu nobiſcum in capitulo ſedebat, advertens eos, qui huiuſmodi loquebantur, multo furore, & ire magna efferebatur, quibus & poſtmodum ſatis innotuit, quid nunc in eos moliebatur.

Noviſſime cum in electione conſenſus fieri nullatenus poſſet, gravis ſententia nobis propoſita eſt, quod ſi hanc denominationem perſonam non eligeremus, corpus venerandi patris noſtri Adelberonis abbatis, beati utique ſenis, & cujus memoria in pace eſt apud nos, ejici ex eccleſia ed contumeliam noſtram citu aſpiceremus. Pulſabatur nihilo minus idem comes, ſi frater eligeretur, multo adjutorio ſe eccleſiæ affutorum, & tam in perſona ſua, quam in rebus ſe fideliter & devote ſervitorum. Sed qualiter expleverit, rerum eventus comprobavit cum facto abbate eodem fratre ſuo, aſſidue cum uxore ſua & maxima multitudine ſuper eum & eccleſiam incumbebat, nec prius eum deſerebat, quam annonam de qua toto anno victurus erat, ſic prorſus conſumſerat, quod nec menſæ panem reſiduum ei dimittebat. Non itaque tam inducti his promiſſionibus, quippe quas vanas ac falſas ſuſpicabamur, quam ſuperati terroribus ac minis, quem ſolum principem & dominum ſuper nos aſpiciebamus, maxime ne communis eccleſiæ fieret in defuncto patre noſtro, in coacti fratrem ejus elegimus, non auſi dimittere, quod voluntatis eſſe perſpeximus, onu tamen communiter, quia prædicti fratres in contradictione perſtiterunt; & cum a domino rege multum

etiam

ſtiam invito ac fratris precibus conſtricto, inveſtitus de Fulda rediret, illi ſuſceptioni ejus ſe ſubdixerunt, quod electioni ejus, quæ ſecundum Deum facta non erat, conſentire noluerunt. Unde & eoſdem, qui erant numero quatuor, nobis inconſultis, comes & novus abbas exiliaverunt, cum quidam ex eis ſatis eruditi & honeſte apud nos converſati, multum a nobis fuerint dilecti, nec ſine magno dolore ſint a conventu noſtro ſubtracti. Quemdam vero ex eis, qui præſentiam domini papæ interpellaverat, poſtmodum idem dominus Henricus cepit, & in vincula conjecit, & fame ac ſiti, frigore ac nuditate intolerabiliter afflixit, & per tres menſes carceri mancipavit. Talem interim habuit in abbatiam.

Quam inutilis autem fuerit in eccleſia tempore prælationis ſuæ, & quam ſtulte omnia egerit, uno exemplo demonſtrare ſufficiet. Quod cum fratris ſui beneficium liberum ad eccleſiam reduxiſſet, de quo multum res noſtræ augmentari poterant, abſque omni & ſua & noſtra utilitate de manu ejus excidit, & hanc honeſtam opportunitatem benefaciendi, quam quaſi dormienti Deus obtulerat, prorſus neglexit; & ne aliquis ſucceſſorum ſuorum utilitatem inde conſequatur, variarum rerum intricatione effecit. Qualiter denique per dominum Thomam cardinalem presbyterum apoſtolicæ ſedis legatum depoſitus ſit accuſatus & convictus de ſimonia, de violenta intruſione, de inutilitate perſonæ, de inobedientia, quia veſtræ diſcretioni incognitum eſſe non credimus, ob faſtidium prolixitatis hic inſerere ſuperſedemus.

Quoniam igitur per miſericordiam Dei de perſona ejus eccleſia noſtra liberata eſt, gratias agimus Deo, & quod de cætero neque dominus, neque habitator loci noſtri ſit, ſponſione in perpetuum valitura firmavimus. Neque enim propterea depoſitioni ejus conſentientes fuimus, quod eum denuo nobis præponere voluerimus. Scimus autem quod niſi affectaret reſtitutionem dignitatis ſuæ, nequaquam tantopere quæreret ibi ſubeſſe, ubi aliquando præfuit, præcipue cum in principio ſedi apoſtolicæ rebellaverit, & tot conatuum ſuorum amputatis capitibus, quotidie tergeminis aſſultibus reſurgere attentaverit. Non ergo inter nos eum eſſe volumus, qui ſi opportunitas acciderit, iterum nobis dominari concupiſcat. Litteras etiam domini papæ confirmantes depoſitionem ejus præſenti anno habuimus, in quibus hoc demandavit, quod ſi Corbeienſem eccleſiam fatigare præſumſerit, & ſemel ac bis tertiove monitus non reſipuerit, non ſolum prælationis dignitatem, de qua depoſitus eſt, in Corbeienſi monaſterio non habebit, ſed nec inter ſubditos poſtmodum habitabit. Fatigantem igitur eccleſiam noſtram per venerabiles & religioſas perſonas dominus noſter abbas ex communi conſilio capituli noſtri, jam plaſquam tertio commonuit, nec tamen de fatigatione noſtra poſt commonitionem ceſſavit. Ex mandato igitur domini papæ attricti, eum in conſortio noſtro recipere non præſumimus, quoniam incidere in manus domini papæ, & ſimilem inobedienti exiſtere per noſtrum inobedientiam formidamus. Obſecramus itaque paternitatem veſtram, ne dure accipiatis; quod in receptione ejus veſtræ petitioni annuere non valemus, quia cauſas impoſſibilitatis noſtræ quanto potuimus brevius veſtræ diſcretioni oſtendimus, quas ſecundum inſitam vobis prudentiam conſiderando, in gratia veſtra nos excuſatos habeatis, quoniam excepta hac petitione, quam nulli mortalium concedimus, nos ad veſtram omnem voluntatem pro poſſe noſtro promtos & devotos famulos invenietis. Valete in Domino.

Hæ litteræ in communi fratrum conventu recitatæ ſunt, & omnium teſtimonium approbatæ. Hi autem fratres præſentes aderant. Walterius prior, Ermimoldus, Ingrammus, Engelgerus, Thidericus, Heremannus, Adelbertus præpoſitus, Adolfus, Cunradus, Elvingus, Metfridus, Yſico, Thegenhardus, Henricus, Bruno, Abrah, Marquardus, Struningus, Eico, Luidolfus, Lampertus, Erkebardus, Henricus, Adelbertus, Wernherus, Otthelricus, Arnoldus, Reimarus, Fridericus, Unarchus, Wernherus, Ruopertus, Hartmannus, Saxo, Adelbertus, Reinherus.

LX.

Epiſtola encyclica Dolenſium monachorum de obitu venerabilis Hervei monachi.

CUm Propheta dicat: *Dominus virtutum operum ſuorum enarrabit populo ſuo:* ipſe non pro ſua, ſed pro auditorum ſalute proprias enarrat laudes, quomodo nos, quorum tota ſalus in laudibus ejus eſt, tacere audebimus magnalia ipſius, quæ noſtris temporibus ſuſcepere nobis dignatus eſt? Noverit itaque quiſquis hæc auditurus eſt, vel lecturus, nos nequaquam vanis vel falſis laudibus velle mortuos extollere; ſed ad laudem & gloriam Chriſti, ſalutemque audientium, pro amore veritatis, de veritatis ipſius amatore verace, ſtilo pauco deſcribere. Fuit igitur vir tam vita, quam doctrina venerabilis, Herveus nomine, Dolenſis cœnobii monachus, degens ibi circiter quinquaginta annis in prædicanda morum probitate; patriæ autem Cenomannenſis indigena, multa apud nos ſuæ fidei & ſapientiæ, necnon & innocentiæ monimenta relinquens. Jam namque juvenis, & a puero ſcholarum dogmatibus multipliciter imbutus, eum prædictum monaſterium ingreſſus fuiſſet, totum ſe ſtudio ſanctarum ſcripturarum dedit, atque catholicos tractatores, Auguſtinum videlicet, Hieronymum, Ambroſium, Gregorium, ac reliquos frequentare cœpit, jugiterque diebus ac noctibus eorum lectioni incumbere, meditationi inſervire non deſtitit; nec quelibet impedimento ob inquiſitionem veritatis avelli potuit. Cumque ſingularis ingenii, atque inæſtimabilis memoriæ eſſet, cœpit in vaſculo cordis ſui multa profutura recondere, & columbæ more meliora grana eligere, ſibique memoriter tetinere, ſcriptoque commendare. Ad lib. 79. n. 106.

Fecit itaque ergo primum expoſitionem mirabilem ſuper librum B. Dionyſii de hierarchiis angelorum. Deinde expoſuit, totum librum Iſaiæ prophetæ, & Lamentationes Jeremiæ, extremumque partem Ezechielis, ibi incipiens ubi ſanctus Gregorius papa dimiſerat, & ad finem uſque perducens: ſimul etiam Deuteronomium Moyſi, & Eccleſiaſten Salomonis; necnon quoque librum Judicum, & libellum Ruth; librumque Tobiæ, omnia quæ in illis minus intelligentibus ſolam litteram ſonare videntur, inconvincibili ratione oſtendem Chriſti & eccleſiæ conteſtari, & prædicare myſteria. Præterea apoſtoli Pauli epiſto-

las

las eum tanta ſapientiæ affluentia expoſuit, ut qui eas legerunt, aſſerant numquam ſe illis comparabiles cognoviſſe, & vix aut numquam tanta expoſitas diligentia poſſe alicubi reperire. Ad ultimum cum fama doctrinæ ejus circumquaque ſpargeretur, & jam nullus ei, ſicut atteſtantur, qui eum veraciter cognoverunt, canonicarum ſcripturarum ſcientia primus haberetur; librum duodecim Prophetarum, & librum Geneſis ex integro tam mirabili ſenſu expoſuit, ut expoſitionem ſuper illos nec dum potuerimus invenire, quæ ſuæ æquiparari poſſit. Inter hæc quippe fecit plurimas expoſitiones de lectionibus ſanctorum evangeliorum; canticorum etiam quæ in eccleſia leguntur: libellum quoque de connexione quarumdam lectionum, oſtendens, aliter in quibuſdam eccleſiis legi, quam in ſacra hiſtoria continentur: de quibus unum quod ſubditur exemplum ſufficiat. Legitur in quadrageſima lectio quædam de libro Eſther, & ita in quibuſdam lectionariis incipit lectio libri Eſther: *Oravit Eſther ad Dominum dicens: Domine Deus Rex omnipotens, in ditione tua cuncta ſunt poſita.* Quam orationem ipſe illic ex auctore ſacræ hiſtoriæ probat non feciſſe Eſther, ſed feciſſe Mardochæum, & ideo non eſſe legendum: *Oravit Eſther*, ſed legendum eſſe *Oravit Mardochæus*, & multa ſimilia ibidem aſſerit, Librum etiam non minimum fecit de miraculis ſanctæ Mariæ Dei genitricis, quæ eadem inviolata virgo temporibus ejus geſſit in Dolenſi templo, quæ ipſe mox poſtquam geſta erant, ſicut audiebat ab ipſis in quibus fiebant, & a monachis cuſtode monaſterii, ſine aliqua dilatione ſcribebat.

Demum quamvis propinquum finis ſui terminum, paulatim vigore deficiente, ſenſiſſet; tamen ſine conſueto ſcribendi opere eſſe non poterat, & rogatus a nonnullis, ut qui omnes ſcripturas ſuper cunctos memoriter retinebat, de cœna ſancti Cypriani Cæcilii, Carthaginenſis epiſcopi, fere de omnibus libris canonicis aggregata, quæ quid intimaret extenus apud nos incognitum erat, edoceret ipſe quid de ea ſentiret: acquieviſt rogantibus, dicens, dum ſcriberet, ſe fortaſſis eum illa præſentem vitam finire; & quia prior libet expoſitionum ſuarum de dictis ſanctorum patrum, Dionyſii videlicet Areopagitæ, exſtiterat, de eorumdem ſanctorum patrum dictis iſte poſterior eſſet. Sicque contigit. Namque eum eamdem cœnam uſque ad illum locum expoſuiſſet, quo dicitur: *Confundebatur Elizabeth, ſtupebat Maria, videbat de facto Sara*, quo loco videlicet apud nos terminabatur: arbitraretur autem de ea non nimiam abeſſe partem; tam ipſe, quam dominus abbas Girbertus, qui hoc ei tamquam monacho & filio ſuo mandaverat, eamque quæ decrat partem ab abbate ſancti Savini, qui ſe eam habere dicebat, & mittendam eis promiſerat, exſpectabant; multa ſiquidem in ea vel demperurus fortaſſe, vel additurus, illam ſicut eras in abolitione reliquit.

Et cum tempus quadrageſimæ in maxima mentit, & majore corporis, quam nuper fuerat virtute, in multa abſtinentia, multiſque quotidianis virgarum verberibus, devotis atque aſſiduis orationibus; & in quotidiana ſacroſancti ſacramenti corporis & ſanguinis Domini reverenda celebratione, cum alacritate & gaudio ſancti Spiritus conſummaſſet; & in die ſancto cœnæ Domini nos dulciſſimo verbi Dei pane in capitulo refeciſſet, in die ſancto Paſchæ miſſæ hebdomadarius fuit, & ſermonem in capitulo fecit. Secunda feria miſſam in conventu cantavit, & poſtmodum debilitatus correptus, quarta feria inundus eſt, ſed tunc communicari non potuit. Quod ipſe poſtea aliquantulum convaleſcens, divina providentia accidiſſe aſſeruit, dicens non Dominum ad ſe, ſed ſe ad Dominum venire debere; & ſic ſequenti quam præcedenti die non audierat, ipſiuſque diei miſſam audivit, & confeſſus prius ſacroſancta myſteria corporis & ſanguinis Domini in tutelam exituræ in proximum animæ devotiſſime accepit; ſicque per totam hebdomadam, cum miſſam quotidie audiſſet, quam nullo modo amittere volebat; & dominum abbatem, qui tunc forte deerat, antequam recederet, multum videre vellet; poſtquam venit, ab eo viſitatus atque abſolutus, inter manus ipſius cui ſe accuſabat, cœpit acri quidem, ſed breviſſimo dolore fatigari uſque ad mortem, dominica in octavis paſchæ tranſiens ex hac vita, & ſcandens, ut credimus, ad ſiderea regna. Ne vero longius protrahatur epiſtola, de omni temnore vitæ ejus breviter dixerimus: In diebus noſtris majoris abſtinentiæ, pudicitiæ mundioris, ſanioris conſilii, humilitatis altioris, taciturnitatis magis aſſiduæ, locutionis plus circumſpectæ; prorſuſque a vanitate alienæ, purioris, vel amplius catholicæ doctrinæ, inque univerſa morum honeſtate prælatiorem nullum nos cognoviſſe. Hæc ſcribimus vobis, quoniam frater erat, ut de tanto fratre gaudeatis & quod ei promiſeratis, devote perfulvatis in regno Dei, ad quod eum evuliſſe confidimus, ei conſociari ſperantes. Valete.

LXI.

Permutatio domus regiæ in ſilva Cotia ad condendum illic virginum monaſterium.

Ad lib. 7. n. 198. *Ex authentico Regalit. loci.*

CUm in omnibus bene a nobis gerendis principium finemque debeamus ponere in eo qui eſt principium ſine principio, & finis ſine fine, in ipſius nomine notum volumus eſſe præſentibus pariter & futuris quod eccleſia ſancti Adriani Beſtifacenſis domum ſancti Johannis quæ eſt in nemore Cuſiæ, quæ cognominatur domus regis, ex dono & eleemoſyna magnifici regis Ludovici multis & continuis annis liberam & quietam tenuit. Inſtantibus autem precibus quarumdam ſanctimonialium quæ inxta manebant, pro eis etiam Adelaide regina prædicti regis conjuge unum inRante & quoſdam redditus in cambium præfatæ domus ſancto Adriano donante, ſcilicet quinque modios vini & quinque ſolidos Catalaunenſium, & unum ſextarium frumenti, & minam & dimidiam avenæ, & tres menſuras apud Beſtifiacum, ex quibus eccleſia noſtra antea cenſum habebat; & ex parte ſanctimonialium quicquid habebant ex dono Galteri de ſancto Martino: Ego Gaufridus eccleſiæ ſancti Quintini monaſter, aſſenſu capituli noſtri & fratrum noſtrorum donavi ſanctimonialibus illis domum noſtram de nemore in perpetuum poſſidendam, ſicut eam libere poſſederamus. Huic dono teſtes affuerunt Petrus prior, Rnticius, Erardus, Girardus, Radulfus capellanus earum; milites Richardus caſtellanus, Petrus major, Richardus Burdinus.

Adam

Actum ab incarnatione Domini anno MCLII. regnante & ſigillo ſun donum iſtud confirmante Hludovico filio Ludovici regis. *Pendebat ſigillum quod avulſum eſt, reſtat vitta ſerica coloris viridis.*

Confirmatio Anſculfi epiſcopi Sueſſionenſis.

Exanthen. tico Regalis-loci.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. Sicut caritatis eſt officium eccleſiis eleemoſynas erogare, ita nihilominus eadem caritas nos admonet quæ eis collata ſunt inviolata conſervare. Ego itaque Anſculfus Dei gratia Sueſſionenſis epiſcopus perpetuæ litterarum memoriæ commendo, quod illuſtris rex Franciæ Ludovicus, ſicut ex litteris ejus ſigillatis agnovimus, domum quæ in nemore Cuſiæ eſt, & domus regia appellatur, ſanctimonialibus inibi Deo ſervientibus conceſſit libere poſſidendam. Eccleſia quoque ſancti Quintini quæ prius eam poſſederat ſui impreſſione ſigilli atteſtatur, intercedente quodam cambit commerem, eamdem domum ſe prædictis ſanctimonialibus conceſſiſſe: ipſe in noſtra habitant diœceſi, & ob hoc a Deo & nobis habeant hoc monimentum, ut quicumque ſuper eleemoſyna prædicta eis injurioſus exiterit, anathematis ſententia feriatur. Data Sueſſione anno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo-quinto, epiſcopatus vero noſtri tertio. *Pendet ſigillum cum vitta ex corio.*

Ludovici Junioris præceptum, quo ſanctimoniales ejus loci ad quadraginta rediguntur.

Exanthen. tico Regalis-loci.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. Lodovicus Dei gratia Francorum rex. Regiam decet providentiam eccleſiarum utilitates vigilantius procurare, neque ipſarum expenſas adeo ſalubriter moderari, ne ſumptuum immoderato gravamine perælitetur earum ſubſtantia, & ad ultimam inanitionem in poſterum deponantur. Quia ergo perſpeximus monaſterium ſanctimonialium, quod in honore beatiſſimæ Virginis Dei genitricis Mariæ & ſancti Johannis-Baptiſtæ in foreſta noſtra, quæ dicitur Queſia, conſtructum eſt, tenues ac permodicas habere facultates, quæ multitudini monialium ſufficere non poſſent: habito prudentum conſilio, provida deliberatione ſtabilivimus, ne in prædicto monaſterio deinceps aliqua ſanctimonialis admittatur, donec ad numerum quadrageſimarium univerſitas reducatur. Poſtmodum vero in locum decedentium aliæ poterunt ſubrogari atque ſubſtitui; ita tamen quod prætaxatum numerum, id eſt quadragenarium non excedant. Sciant autem tam abbatiſſa quam conventus, quod ſi numerum iam ſæpe dictum exceſſerint, offenſam noſtram & regiam indignationem pro tam neceſſariæ conſtitutionis tranſgreſſione incurrent: quod tam utiliter ſtabilitum, ut firmum & ſtabile permaneat in perpetuum, ſigilli noſtri auctoritate, ac regii nominis ſubtus inſcripti caractere præſentem paginam fecimus communiri. Actum publice Senonis anno incarnati Verbi MCLXXV. aſtantibus in palatio noſtro quorum ſuppoſita ſunt nomina & ſigna. S. comitis Theobaldi dapiferi noſtri. S. Guidonis buticularii. S. Reginaldi camerarii. S. Radulfi conſtabularii; vacante cancellaria. *Pendet ſigillum cum vitta ex corio.*

Donatio decimæ panis & vini facta ejus loci ſanctimonialibus a Philippo Auguſto.

Exanthen. tico Regalis-loci.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Philippus Dei gratia Francorum rex. Noverint univerſi præſentes pariter & futuri quoniam nos inuitu Dei & ob remedium animæ patris noſtri & prædeceſſorum noſtrorum, monialibus ſancti Johannis de Cuiſia dedimus & in perpetuum conceſſimus decimam totius panis & vini noſtri quod expendemus quotiens erimus apud Chauſiacum, & præcipimus quod quicumque prædictam villam habeat, eamdem ſimiliter decimam præſtare teneatur prædictis monialibus. Quod ut ratum permaneat in poſterum, præſentem paginam ſigilli noſtri auctoritate ac regii nominis caractere inferius annotato præcipimus confirmari. Actum apud Chauſiacum anno ab incarnatinne Domini MCLXXX. ſeptimo, regni noſtri anno octavo, aſtantibus in palatio noſtro, quorum nomina ſuppoſita ſunt & ſigna. S. comitis Theobaldi dapiferi noſtri. S. Guidonis buticularii. S. Matthæi camerarii. S. Radulphi conſtabularii. Data vacante cancellaria. *Pendebat ſigillum.*

LXII.

Epiſtola Vvibaldi abbatis Corbeienſis ad Eugenium papam III. de electione abbatis Fuldenſis.

REverendo in Chriſto patri ſuo, & domino Eugenio, uni & univerſali pontifici, frater Wibaldus Dei gratia & veſtra id quod eſt in eccleſia catholica, honorem, ut patri; timorem, ut domino. Poſtquam glorioſus filius veſter, noſter ſereniſſimus dominus Romanorum rex, a Jeroſolymitana expeditione revertiſſus fuit, dilectus frater noſter H. Herfeldenſis abbas ab adminiſtratione Fuldenſis abbatiæ, quam ſuſceperat, ceſſit. Itaque dominus noſter rex tum pro innumeris vexationibus, quibus Fuldenſis eccleſia, tam intus, quam foris, quotidie fatigabatur, tum pro partium ſtudiis, quæ de facili componi non poterant, ordinare ipſum monaſterium diſtulit, & ſicut in recolligendis poſſeſſionibus, quæ inordinate ſnerant diſperſæ, potens & efficax eſſe poterat, ſic in curandis animabus, quæ eccleſiarum pretioſiſſima eſt ſubſtantia, invigilare & attendere non poterat: ſuper qua re a noſtra parvitate ſæpe commonitus, & ab Ebracenſi abbate & aliis religioſis viris, tandem ſuggeſtioni acquieſcens, venit Fuldam XII. Kalendas aprilis. Cui curiæ interfuerunt venerabiles filii veſtri, Bremenſis archiepiſcopus, Wirzeburgenſis, & Halberſtadienſis epiſcopi, & alii de laicorum ordine principes & nobiles multi, a quibus inter cetera regni negotia quæſivit, qualiter Fuldenſe monaſterium, ſic, Deo auctore, ordinaret, quatenus ibidem quæ ſunt Dei Deo, & quæ Cæſaris ſunt, Cæſari redderentur. Dubitatum eſt diu, ut in talibus negotiis ſolet, maxime propter multas in brevi tempore abbatum mutationes, & propter partium ſtudia & diſſenſiones, quæ in eodem monaſterio adhuc ſervere noſcebantur. Suſpenſis ergo omnibus, dixit dominus rex quamdam ſibi perſonam a viris religioſis eſſe oſtenſam boni teſtimonii & integræ famæ, quæ rem modicam re-

Ad lib. 79. n. 253.

li-

ligione, poſſeſſionibus, & ædificiis auxiſſet, de cujus pietate, fide & conſtantia nequaquam dubitarent, quin Fuldenſi eccleſiæ & præeſſe, & prodeſſe poſſet; in cujus electione perſonæ ſi omnium vota concordarent, fore in brevi, ut cum ſuo clementiori & propenſiori patrocinio, Fuldenſis eccleſia priſtinum ſuæ dignitatis honorem reciperet. Placuit omnibus qui aderant tam pia regis devotio, tam religioſa ſententia, & petitum eſt verbum ipſius ad electores à prænominatis epiſcopis, & ab Ebracenſi & Hatelesburnenſi abbatibus, à nobis etiam & ab aliis principibus; quem ſermonem tamquam divinitus miſſum pari conſenſu & unanimi voto omnes ſuſceperunt, nonenque viri, qui tanto laudis & principis ſuffragio juvaretur, ſibi exponi flagitabant. Ita celebri enſtorum conniventia elegerunt in abbatem, & rectorem animarum ſuarum, & dominum Fuldenſis eccleſiæ, dominum Marcwardum abbatem monaſterii de *Telchinge*, qui fuerat nutritus & educatus a puero in monaſterio S. Michaelis in monte, in civitate *Bamberg*, & ſine querela converſatus. Præfato autem monaſterio ſuo præfuerat annis octo, teſtimonium habens etiam ab his qui foris ſunt, & provexerat tam in divinis, quam in humanis rebus. Qui quoniam ab his, qui eum intime noverant, plurimum laudatur, non ſolum abſens, ſed etiam ignorans electus eſt, & valde invitus, & plurimum renitens hoc onus ſubire compulſus eſt, adhærante ſatis domino noſtro rege, & bona ſibi promittente, & quodammodo cogente. Noſtra quoque parvitas veſtram celſitudinem iotime rogare auſa ſanctæ caritatis præſumit, ut ſanare dignemini contritos Fuldenſes, & alligare contriiiones eorum, & per veſtræ benedictionis manum, quæ ſola medelam poteſt præſtare languoribus, opus quod circa prædictam perſonam inchoatum eſt, confirmetis. Hoc quoque ſublimitati veſtræ indicare ſtudnimus, quod ea die apud Fuldam eramus, quando nmnes Fuldenſes fratres regulariter & humiliter eidem dilecto ſun ſubiectionem & obedientiam promiſerunt. Salvum vos & incolumem ad regimen catholicæ eccleſiæ Deus omnipotens cuſtodiat.

LXIII.

Joſeeli epiſcopi Saresberienſis epiſtola ad Sugerium S. Dionyſii abbatem.

Ad lib. 79. n. 137. *Ex nova hiſt. S. Dion. Felib.*

Dilecto & merito diligendo patri & domino Sugerio, Dei gratia abbati ſancti Dionyſii, regni Francorum rectori Joſcelus eadem gratia Ssrab, epiſcopus, ſub pennis cherubim minus hominis. Opinionis veſtræ odor, qui circumquaque diffunditur, nos de tranſmarinis pareibus in amorem veſtri currere fecit. Venimus ergo de finibus terrarum, veſtram, ſcilicet noſtri temporis Salomonis audire ſapientiam Sapientiam audivimus; templum, quod ædificaſtis, aſpeximus; ornamenta, quæ a vobis oblata ſunt & offeruntur, vidimus; ordinem miniſtrorum & miniſteriorum attendimus; & meritn in illius auſtralis reginæ voces erumpimus: quia media pars non fuerit nobis nunciata, & quoniam maior eſt ſapientia & opera, quam rumor fuerit in terra noſtra. Quis enim non miretur hominem unum tot & tanta ſuſtinere negotia, ut & eccleſiarum pacem conſervet, ſtatum reformet, & regnum Francorum armis tueatur, moribus ornet, legibus emendet? Merito itaque miſre totrare debuimus, & vitam noſtram velo & ventis committere, & longi itineris innomeras experti difficultates, ut ad veſtram poſſemus pervenire notitiam. Sed pareat nobis veſtra ſerenitas, quod in diſceſſu noſtro a Gallia faciem veſtram, ſicut volumus, videre non valuimus: traait nos inevitabilis neceſſitas, injuncta obedientia. Cum enim in Normanniam tranſiſſemus pro negntiis eccleſiæ noſtræ, quæ vobis ex parte aperueramus, vocavit nos dominus Cantuarienſis metropolitanus noſter ad matris noſtræ Cantuarienſis eccleſiæ negntia, & oec indulto nobis reſpirandi ſpatio, in Angliam direxit. Excuſet nos ergo apud ſe veſtra benignitas, quos tam manifeſta excuſat neceſſitas. De cætero mittimus vobis archidiaconum noſtrum, qui nos plenius excuſet, & qui nobis amoris, quem erga vos habemus, fructum ex parte reportet, reliquias ſcilicet egregii martyris Dionyſii, per quas non ſolum in nobis, ſed in eccleſia Saresberienſi perpetua nominis veſtri memoria vivat. Cætera quæ a vobis poſtulamus, vivæ voci præſentium latori commiſimus. Valeat Excellentia veſtra, eſtiſſime pater.

LXIV.

Privilegium Alexandri III. pro abbatia S. Martini de Chora.

Ad lib. 79. n. 158. *Ex ſuribus.*

Alexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis, Baſilio abbati monaſterii eccleſiæ ſanctæ Mariæ, & ſancti Martini Chorenſis, ejuſque fratribus tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Religiuſam vitam eligeotibus apoſtolicum convenit adeſſe præſidium, ne forte cujuſlibet temeritatis incurſus, aut eos a propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, veſtris juſtis poſtulatinnibus clementer annuimus, & Præfatum monaſterium, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſoſcipimus, & præſentis ſcripti privilegin communimus, ſtatuentes ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem eccleſia inpræſentiarum juſte & canonice poſſidet, aut in foturum conceſſione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, poterit, adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaoeant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertioentiis ſuis, & ipſam villam, quæ dicitur Chora, & furnos, & molendina, & totam juſtitiam villæ cum hominibus ſuis, & nemora, ſcilicet Fraite-chalost, & partem ſuam de Rogeo, & aquam de rivo . . . . Cholistri uſque ad rivum de Priſciaco: eccleſiam de Domeziaco cum omnibus pertineotiis ſuis, eccleſiam de Bazochiis cum omnibus pertincotiis ſuis, eccleſiam de Montezahn cum omnibus pertinentiis ſuis, eccleſiam de Nuvemſootibus, eccleſiam de Montevizneo cum omnibus pertinentiis ſuis, eccleſiam de ſancta-Chriſtiana cum omnibus pertioentiis ſuis, eccleſiam de Petraperruſa cum omnibus pertinentiis ſuis, ecpellam de Curte

to ad celebrandum divinum officium, eccleſiam de Vaſſiaco cum appendiciis ſuis, & unum .... cenſualem in qualibet domo totius parochiæ, capellæ de Chora, & eccleſiæ ſancti Andreæ, eccleſiæ de Caſtelud, eccleſiæ de Epure, eccleſiæ de Montezabo, eccleſiæ de Saſſiaco, eccleſiæ de Venus, eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Maer, eccleſiæ de Dornachiaco, eccleſiæ de Brivà, eccleſiæ de Cerſi, eccleſiæ de Petrapertuſa, eccleſiæ de Domitiaco, eccleſiæ de Baſochiis, eccleſiæ de Montevinco, & uſum quem habet eccleſia de Chora in nemoribus domini de Petrapertuſa, in Faiis, in Herbert, in Batert, in Brolio, in Chancio de Veles, & in ſuis Battitiis, in Sauvezea, & partem ſuam in boſco de Cumbis, & ſedem grangiæ in eodem boſco liberam ab omni ſervitio caſtri quod dicitur Petrapertuſa, & cuſtodem grangiæ ſimiliter, & liberam donationem, venditionem, ingradationem cuiuslibet poſſeſſionis in toto caſamento prædicti caſtri, quicumque eam faciat de jure ſuo eccleſiæ prædictæ, & mediam coſdumam uniuſcujuſque domus de Uziaco, & de villa urbana, ſi fuerit in caſamento Pontii de Petrapertuſa, & terram, & tertias, & cenſus & coſdumas, & homines, & decimam culturæ monachorum de Minoda, ſecundum quod pertinet ad prædictam abbatiam, & terram, & tertias, & cenſus, & coſdumas & decimas, & homines, & nemora de Oziaco, & de Ciriaco, & de Ochis, & Urbiniaco, & de Ateis, & de Mullet, & de Empuriaco cum omnibus juſtitiis, & coſdumis quas prædicta abbatia habet in eis, & terram, & tertias, & coſdumas, & decimas, & cenſus, & prata, & vineas, & homines de Domitiaco, & de Baſochiis, & de Flaiaco, & de Ciſtriaco, & de Dormitiaco, & de Monteadverſiaco, & de Carentiaco, & de Chalauro, & de Seobreo, & de Petrapertuſa cum omnibus juſtitiis & coſdumis, quas prædicta abbatia habet in eis. Prioratum quoque de Curte cum tota juſtitia villæ, cum decimis culturæ monachorum, & terras, & tertias, & cenſus, & coſdumas, & homines, & partem nemoris de Arvial. Terram, & tertias, & cenſus, & coſdumas, & prata de ſancta Columba, & de Maſſiaco, & de Boiſum, & de Antiaco, & de Montoliblo cum omnibus juſtitiis & coſdumis quæ pertinent ad prædictum prioratum. Prioratum etiam de Vaſiacu cum omnibus terris, pratis, & cum tertiis, cenſibus, decimis culturæ monachorum, & cum placito generali, cum nemore de Sarreta, & cum omnibus juſtitiis & coſdumis quas prædictus prioratus habet in jam dicta villa, terras, & tertias, & cenſus, & omnia jura quæ prædictus prioratus habet in villa de Berriaco. Cum autem commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Obeunte vero te nunc ejuſdem loci abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilii ſanioris ſecundum Dei timorem, & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed illibata omnia & integra conſerventur, eorum, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis proſutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diocefani epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo, tertiove commonita, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honorisque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Alexander catholicæ eccleſiæ epiſcopus. Ego Hubaldus Hoſtienſis epiſcopus. Ego Bernardus Portuenſis & ſanctæ Ruſinæ epiſcopus. Ego Gualterius Albanenſis epiſcopus. Ego Joh. presbyter cardinalis SS. Joannis & Pauli tit. Pammachii. Ego Albertus presbyter cardinalis tit. ſancti Laurentii in Lucina. Ego Guillelmus presbyter cardinalis tit. ſancti Petri ad vincula. Ego Joſis presbyter cardinalis ſanctæ Pudentianæ tit. paſtoris. Ego Petrus presbyter cardinalis tit. ſancti Laurentii in Damaſo, Ego Johannes presbyter cardinalis tit. ſancti Marci. Ego Petrus presbyter cardinalis tit. ſanctæ Suſannæ. Ego Ardicio ſancti Theodori diaconus cardinalis. Ego Cynthius diaconus cardinalis ſancti Adriani. Ego Hug. Bononienſis diaconus cardinalis ſancti Euſtachii juxta templum Agrippæ. Datum Anagniæ per manum Gratiani ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſubdiaconi & notarii XVI. kal. Aug. indictione VII. Incarnationis Dominicæ anno MCLXXIIII. pontificatus vero domini Alexandri papæ III. anno quintodecimo.

LXV.

Diploma Henrici comitis, quo S. Eugendi prioratus Campaniæ confirmantur.

Ad lib. 79. n. 137. *Ex archivo S. Eugendi.*

LUdovicus regis Francorum primogenitus nominatus Dei gratia rex Navarræ, Campaniæ, Briæque comes Palatinus. Notum faeimus univerſis eam præſentibus quam futuris, nos infra ſcriptas vidiſſe litteras ſarmam quæ ſequitur continentes.

Quoniam oblivione deletur memoria, propterea quod decernitur litterarum apicibus commendamus. Ego igitur Henricus comitis Theobaldi filius, notum fieri omnibus volo, quod precibus venerabilis Bernardi Clarævallenſis abbatis, necnon & juſſu patris mei, laudavi & perpetuo habere conceſſi eccleſiæ ſancti Eugeodi Jurenſis, dona & eleemoſynas, quas anteceſſores mei olim pro ſalute animarum ſuarum illis fecerunt, Scilicet prioratum Sarmaſiæ in nemore *Cbuir* vocato, cum villa & nemoribus & terris & aquis, & juſtitiis ſuis, & quidquid habent Vitriaco, & Nuceriæ, & Colli. Prioratum Moneis-Barri, cum villa ibi ædificata, & bannum ejuſdem & veteris caſtri & quod habent in villa & juſtitia Barri, in aquis & molendinis, in domibus & logiis, in hominibus, & aliis juſtitiis, & ſurgum qui

dicitur Vallonis. Et quidquid habent in Barrenſi villa, & in finagio de *Fontaines*, & in villa de *Courreilles*, & in finagio ejus; & ceoſum quem habent ad *Collembert*, vicum de *Rouvroye* liberum omnino illis cum omni juſtitia, & grangiam illorum cum hominibus & poſſeſſionibus ſuis & quidquid habent apud *Bayer*, & grangiam ſanctæ Libariæ cum poſſeſſionibus ſuis, & medietatem decimæ Villarii ſiccæ. Prioratum ſancti Petri de Barro, cum univerſis poſſeſſionibus & pertinentiis ſuis infra Barrum & extra. Prioratum confinil cum juſtitia, & omnibus poſſeſſionibus ſuis. Prioratum ſancti Eugendi in caſtro Firmitatis fondatum cum atrio & infractura ejus. Capellam de Caſtello cum omnibus decimis, abſque medietate decimæ quæ eſt ultra Albam, forum prædicti caſtri, & ventas ad idem forum reſpicientes, furnos, molendina, batatoria, ſalones, torcularia; & quod nullus in prædicto caſtri banno uſivas aliquas conſtruat ſine laude prioris, & aſſenſu monachorum, præter ea quæ conſtructa ſunt ibi uſuaria in aquis & nemoribus & planis. Omnia inſuper in foreſta de Sylvaroura, montem qui dicitur ſancti Eugendi, & corvatum, & terram quæ dicitur Wsura. Grangiam ſancti Euſebii cum hominibus ſuis, & colongiis, & aliis poſſeſſionibus, & juſtitia ejuſdem villæ cum atrio; & quod habent apud *Villers* in-aſeto & villa ſubtus Firmitatem, & terragia terrarum quæ per miniſtros eorum ruptæ fuerunt. In finagio trans Albam grangiam Mathonvallir & partem illorum de *Feins*, & quod habent in villa quæ vocatur *Pons*. Molendinum Malenvillæ quod dicitur comitis. Homines ſuos Cyreſontis cum terris & aliis poſſeſſionibus ſuis, & cum omni juſtitia ad me pertinente, poteſtatem Aynſanvillæ cum hominibus ſuis & terris & aqoia & nemoribus & undecim grangiis ad eamdem ſpectantibus, cum legibus & omnimodis juſtitiis. Et eleemoſynam comitiſſæ Elizabeth apud *Brans* & ubicumque ſit. Terram de Brecivis, grangiam d'*Orges* cum terris & poſſeſſionibus ſuis & hominibus, homines prioris Firmitatis in præſcriptis locis manentes omnino ab omnibus legibus & forefactis illi liberos capitali reddente. Prioratum de Sylvaroura cum atrio & hominibus ſuis & juſtitia eorumdem, & furnum ejuſdem villæ bannalem, & uſuaria omnia in planis & nemoribus & aquis, & in foreſta ipſum dicta uſuarium ad proprium opus ſui, & furni. Et quidquid habent in villa ſancti Leodegarii, & in villa de Ulmeio. Laudo etiam priori de Sylvaroura medietatem molendini quam dominus Josbertus el dedit, & dominium mittendi molendinatium. Præterea concedo priori Firmitatis, priorique de Sylvaroura remanentiam hominum adventitiorum, qui ſuper illos remanere voluerint, commonitatem matrimoniorum inter illorum homines, & eos qui ad me pertinent. Hæc omnia præſcripta & ſi quæ alia poſſident, vel antehac ſecundum conſuetudines terrarum acquirere potuerint, præfatæ ſancti Eugendi eccleſiæ, & monachis ejuſdem in perpetuum habere concedo. Excepto quod homines illorum in meo proprio exercitu ibunt, & hoc tali pacto mihi conceſſerunt, quod nec ego, nec ſucceſſores mei de enſtodia obedientiarum ſuarum manum noſtram umquam deveſtiemus. Data Vitriſco per manum Guillelmi cancellarii anno milleſimo centeſimo quadrageſimo-nono, teſte Hugone vicecomite, Odone de Monte-Homern, Bertrando Vineterra, Johanne Urupello, Fulcone de Marolia, Lamberto Lingonenſi.

Nos autem omnia & ſingula præmiſſa prout ſupra ſcripta ſunt, rata & grata habentes, ea volumus, laudamus, approbamus, & iisdem prout rite ac juſte uſi ſunt, tenore præſentium confirmamus, ſalvo in aliis jure noſtro, & in omnibus alieno. Quod ut firmum & ſtabile ſit, & perſeveret, præſentibus literis noſtrum feeimus apponi ſigillum. Datum Trecis menſe Septembri anno Domini milleſimo trecenteſimo-decimo.

LXVI.

Privilegium Eugenii papæ III. pro abbatia Conchenſi.

Ad lib. 60. n. 1.

EUgenius epiſcopus ſervos ſervorum Dei: dilecto filio Odoni abbati monaſterii ſanctæ Fidis Conchenſis, ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum, Religionis deſiderii dignum eſt facilem præbere conſenſum, ut fidelis devotio celerem ſortiatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili Oda Conchenſis abbas, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & monaſterium B. Fidis virginis, quæ ibi requieſcere dicitur, cui Deo auctore præſides, ad exemplar predeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Urbani & Calixti Romanorum pontificum ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus.

Statuentes ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem monaſterium impræſentiarum juſte & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, eccleſias videlicet de Grandimabro, de Montiniaco, de Saunas, de S. Cypriano, de Nova-villa, de Marciliaco, de ſancto Marcello, de Brila-calma, de Manſo-Boſmis; & in eccleſia de Prunſologin quinque ſolidos cenſuales, eccleſiam de Cauniaco, de Pricio, de Pratis, eccleſias de Trebes & de Monteroferio, eccleſias de Perſia & de Spelou, de Anadeliaco, de Coredis, de ſancto Felice, de Organeto, de Albiniaco, de Bromme, de Brommaro, de Barro, de Camporeria, de Golinisco, de Spayraco, de Bilfiſco, de Rinisco, & quod habetis in eccleſia de Firminibo, eccleſias de Vivario, de Fluniaco, de Lemniaco, de Claniaco, de Malsvilla, de Pervenquerlis, de Croſo, de Gaſanguas, de Bellomonte, de Monte-Aldone, de Bodolayguas, de Seyraco, de Borno, de Monte-Acuto, de Sepedo, de Pina, de Caſtello-Mauron; eccleſias S. Fidis de Vauro & de Peraforin, & Salvitate Armandi, eccleſias de Molendino Pizimo & de Tavanella, de Avarolago, de Uffello, de Alavaſtria, de Montebruno, de ſancto Mamete, de ſancto Romano, de Auriaco, de Caſtelleto ſupra Ligerim & de ſancto Victore, de Chavannico, de Columbatio juxta Viſternum, eccleſiam ſanctæ Fidis, eccleſias de Palatio, de Vayraco, de Celliano, de Lecaraco, de Manabello, de Lareriis, de Caſſis, de Planeas. In epiſcopatu Albienſi eccleſias de S. Felice & de Pontelupino, eccleſiam de Caſſas, eccleſias de Vinairolin, & de Exculto,

&c

de Podio-palenoſo, & de *Carzag*, eccleſias de Caſtaneo, de Embaiſſo, de Cambone, de ſancto Chriſtophoro, de Murello, de Caparoſſo, de Gallitone, de *Barocz*, de Barbaſta, eccleſias ſancti Sepulcri & ſancti Johannis de *Eſteoſtas*, eccleſias de Horſon & de Horſorda.

Obeunte vero te nunc ejuſdem loci abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſurum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilii ſanioris ſecundum Dei timorem & B. Benedicti regulam elegerint. Electus autem a diœceſano epiſcopo benedictionem conſequatur, ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ſi eamdem ordinationem gratis & ſine pravitate voluerit exhibere: alioquin liceat ei vel ad apoſtolicum recurrere, vel catholicum, quem maluerit, adire antiſtitem, qui noſtra fultus auctoritate, quod poſtulaverit, indulgeat. Idipſum etiam de altarium ſive baſilicarum conſecratione, & monachorum, qui ad ſacros ſuertot ordines promovendi, ordinatione concedimus. Adjicimus etiam ut nulli epiſcoporum facultas ſit abſque Romani pontificis licentia locum veſtrum vel monachos interdictioni vel excommunicationi ſubjicere; nec pro communi diœceſis interdicto præfatum monaſterium a divino vacet officio, ſed portus clauſis januis & excluſis excommunicatis & interdictis, divina vobis liceat ſuppreſſa voce officia celebrare. Laicos præterea liberos vel clericos e ſeculo fugientes, niſi excommunicati ſint, ad converſionem ſuſcipere nullius epiſcopi vel præpoſiti contradictio vos inhibeat. Sepulturam quoque ejuſdem loci omnino liberam eſſe decernimus, ut eorum qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, devotioni & extremæ voluntati, niſi forte excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalva tamen juſtitia matricis eccleſiæ. Sane illam irregularem conſuetudinem, ne ultra fieri debeat interdicimus; id eſt ne ſanctorum ejuſdem monaſterii reliquiæ ad publicos conventus extra voluntatem fratrum ibi Deo ſervientium deferantur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, nullus omnimodis profutura, ſalva diœceſanorum epiſcoporum canonica juſtitia in ſupradictis capellis. Si qua igitur eccleſiaſtica ſeculariſve perſona hanc noſtræ, &c.

Ego Engenius catholicæ eccleſiæ epiſcopus ſubſc. Ego Conradus Sabinenſis epiſcop. Ego Ymarus Tuſculanenſis epiſcopus. Ego Hugo Oſtienſis epiſcopus. Ego W. tit. Calixti presbyter cardinalis. Ego Guido presbyter cardinalis tit. ſancti Chryſogoni. Ego Jordanus S. R. E. presbyter cardinalis tit. S. Suſannæ. Ego Odo diaconus cardinalis S. Georgii ad velum aureum. Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu. Ego Jacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in Coſmedin.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum per manum Rolandi ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyteri cardinalis & cancellarii VII idus Junii, indictione prima, incarnationis dominicæ anno MCLIII. pontificatus vero domni Eugenii papæ III. anno IX.

LXVII.

Charta Ludovici VII. Francorum regis, qua abbatiam S. Petri de Monte-Letherico omit monaſterio B. Mariæ de Longo-ponte.

Ad lib. 1c n. 50. *Ex chartar. Longipontis apud Cl. Ruteum.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. Ego Ludovicus Dei gratia Francorum rex. Cultoria Dei & chriſtiani hominis opus excellentiſſimum eſſe dinoſcitur eccleſias ampliare, & religioſorum fratrum paci providere, in quo geminæ caritatis, ad Deum videlicet & proximum communitum adimpletur præceptum. Et nos hanc cui divinitus tradita eſt adminiſtratio regni, eccleſias amare & ſervos Dei protegere ſollicite volumus & debemus. Sciant autem univerſi & præſentes & futuri, quod eccleſia S. Petri de Monte-Letherico ſecularis converſationis clericos habuit uſque tempora noſtra, & nos honori Dei & eccleſiæ correctioni attendentes, mutavimus canoniam, & prædictam eccleſiam cum eccleſia S. Mariæ de eodem caſtello & omnibus aliis pertinentiis & poſſeſſionibus fratribus S. Mariæ de Longo-ponte pro honeſtate eorum, & interventu venerandi prioris Theobaldi amici noſtri, aſſenſu Johannis de Cathena, qui S. Petri abbas erat, & cunctis aſſentientibus canonicis libere & in perpetuum habendam donavimus. Proinde eccleſiæ Longi-pontis quaſcumque conſuetudines & poſſeſſiones habuit temporibus dominorum Montis-Letherici, & patrii noſtri bonæ memoriæ Ludovici regia tempore, & antiquam libertatem ſuam per omnia habere de cætero & ſemper tenere regia auctoritate conceſſimus. Ut ita ratum ſit in poſterum & penitus inconvulſum, omniſque tollatur calumnia, præſentem paginam ſigillo noſtro muniri, & nominis noſtri charactere conſignari præcepimus. Actum publice Pariſius anno dominicæ incarnationis MCLIIII. aſtantibus in palatio noſtro quorum ſubtitulata ſunt nomina & ſigna.

Sign. Theobaldi comitis Bleſenſis dapiferi noſtri, S. Guidonis buticularii, S. conſtabularii, S. Matthæi camerarii.

Data per manum Hugonis cancellarii.

Anaſtaſii papæ IV. confirmatio prædicta donationis.

Ex eodem chartario.

ANaſtaſius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Theobaldo priori de Longo-ponte, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

Ea quæ nobiles viri & principes ſæculi pias locia, religioſis perſonis, pietatis intuitu & caritate debita largiuntur, in ſua volumus ſtabilitate conſiſtere; & ne in poſterum delicant quorumlibet hominum refragatione turbari, convenit nos auctoritate ſedis apoſtolicæ roborare. Ea propter dilecte in Domino fili Theobalde, tuis juſtis poſtulationibus facilem impertimus aſſenſum, abbatiam S. Petri de Monte-Letherico cum omnibus ad eam pertinentibus, quam cariſſimus filius noſter Lodoicus rex Francorum conſenſu Johannis abbatis, qui tunc temporis eidem eccleſiæ præerat, & canonicorum ibi exiſtentium, ſicut in ejuſdem regis privilegio continetur, eccleſiæ cui auctore Deo præeſſe dinoſceris, ad ponendum in ea monachos, qui divina ibi officia, & ſtatum eccleſiæ

in melius debeant promovere, rationabiliter contulit, & ſcripto firmavit, quam etiam donationem venerabilis frater noſter Theobaldus Pariſienſis epiſcopus, in cujus diœceſi eccleſia ipſa eſt conſtituta, in preſentia noſtra conceſſit, nos tibi & per te eccleſiæ tuæ auctoritatis noſtræ pagina confirmamus atque donationem ipſam perpetuis ratam temporibus decernimus permanere. Nulli ergo hominum fas ſit hanc noſtræ confirmationis paginam ſuæ temeritatis tefringere, vel ei ullatenus contraire. Si quis autem attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli apoſtolorum ejus noverit incorſurum. Datum Lateranis VIII. kalendas Decembris.

LXVIII.

Decretum domni Roberti abbatis Vindocinenſis.

Ad lib. Sec. n. 94. *Ex archivo Vindocinenſi.*

QUoniam humanus animus in diverſa diſtrahitur, præteritorum obliviſcent, præſentium etiam plerumque non recordatur: ideo neceſſarium atque opportunum duximus ſucceſſorum noſtrorum memoriæ litteris commendare, quod a domno Roberto abbate ſtatutum eſt atque decretum, pari conſenſu cunctorum fratrum tunc in capitulo Vindocinenſi conſiſtentium. In hoc Vindocinenſi cœnobio hactenus fuit conſuetudo, quod quando aliquem librorum ligari oportebat, cellerarius & camerarius expenſas tribuebant; ſed quoniam inter eos contentio oriebatur, quantum quiſque præbere deberet, librorum ordo negligebatur; nec novi fiebant, nec, ut decebat, veteres corrigebantur. Unde auctoritate Dei & ſua domnus abbas Robertus præcepit atque conſtituit, ut omnes priores obedientiarum ad jus Vindocinenſis eccleſiæ pertinentium (excepta cella Andecavenſi & Credonenſi) tantum cenſum armario præbeant. Quid vero de unaquaque domo habere debeat, ne de hoc quod volumus iterum contentio fiat, præſentibus & futuris litteris breviter intimare aggredimur: de S. Georgio quinque ſolidos, de S. .... v. ſolidos, de S. Nicolao IV. ſolidos, de Podio-rebelli III. ſolidos, de Fugereriis III. ſolidos, de Avultis XXI. denarios, de Olonz II. ſolidos, de Latcio XII. denarios, de S. Saturnino II. ſolidos de Meduvillo II. ſolidos, de Chivriacu II. ſolidos, de Broc XII. denarios, de Caſtell... XII. ſolidos, de Porcellis XII. denarios, de Villeriis XII. denarios, de S. Hypolito XII. denarios, de Gaſtinello XII. denarios, de Villa-Dei V. ſolidos, de Carmano XII. denarios, de Savincio II. ſolidos, de Villa-Odonis XII. denarios, de Balgenciaco III. ſolidos, de Audreio II. ſolidos, de Carcere * II. ſolidos, de Columbariis II. ſextarium frumenti, de capella Ancherii I. ſextarium frumenti, de Piſoto I. ſextarium frumenti, de Hulſeto I. ſextarium frumenti, de Pruneto S. ſextarium frumenti, de villa Gumbergia II. ſextarium frumenti, de Lozabulno I. ſextarium frumenti, de villis Marzini, I. ſextarium frumenti, de Monte-Odonis I. ſextarium frumenti, de Buſco I. ſextarium ſiliginis. Actum eſt hoc atque ſancitum in capitulo Vindocinenſi feria II. VS. kal. Junii poſt feſtivitatem SS. Trinitatis .. .... Scriptum per manum Guilelmi Sanctonenſis tunc temporis armarii præfecti anno ab incarnatione Domini MCLVI. *

* La Chaſtre.

* MCLV.

LXIX.

Littera Samſonis in concilio Remenſi data pro monaſterio ſancti Ghiſleni.

Ad lib. Sec. n. 125. *Ex archivis S. Ghiſleni.*

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti amen. Ego Samſon divina miſeratione Remorum archiepiſcopus, apoſtolicæ ſedis legatus, omnibus fidelibus in perpetuum. Divina inſtitutio nos admonet, hortatur ut tamquam filii pacis eccleſiaſticæ paci advigilemus. Quocirca notum fieri volumus omnibus ſanctæ matris Eccleſiæ filiis, tam futuris, quam præſentibus, controverſiam inter abbatem ſancti Ghiſleni, & dominum Goſcewinum de Montibus graviter exortam, & uſque ad nas ventilatam: quare utroſque reformandæ pacis gratia ad concilium noſtrum Remenſe, quod fuit VIII. Kalendas Novembris, evocavimus. Statuto autem die, abbas medium partem Hſynæ ad uſum molendinorum ſuorum in cella, quam longe abſque ulla inquietudine ſive calumnia tenuit ac poſſedit, præſente Goſcewino, & parum contradicente, vehementer reclamavit. Goſcewinus enim per decurſum alterius partis mediæ, quæ ſua juris erat, partem abbatis aſſerebat, quis molendinum ſuum de Pluviis, * & præcipue ſcluſam per niſiam & crebrum inundationem adnihilari permiſit, nec eam reficere voluit, quæ ſcluſa ab antiquo medium partem Hſynæ, quæ ad eccleſiam reſpiciebat, conſervavit, & ſemper conſervare debet. Super hoc igitur per privilegia bonæ memoriæ Urbani papæ II. Gelaſii item II. Baldnini etiam comitis Hayonenſis, qui Hanoni ſepultus eſt, de antiqua & uſque modo continua poſſeſſione, veritate audita; habito conſilio cum * jurii ſapientibus & amatoribus veritatis, videlicet epiſcopis, abbatibus & clericis, id providimus, & compoſuimus, quod etiam utraque pars laudavit, & unanimodis ratum eſſe voluit, ut Goſcewinus ſive abbas prædictam ſcluſam de gleba & ſilva adjacente reficeret, & jure perpetuo ſic conſervaret, quod eccleſia media parte ſua Hſynæ modo non privaretur. Ne autem eccleſiaſtica ſecularifve perſona aliquando noſtrum hanc confirmationis paginam, & quod in ea continetur, infirmare, labefactare, pervertere, aut deſtruere moliatur, interdicimus, idque machinanti tremendi Judicis iram proponimus, eamdemque paginam ſigilli noſtri impreſſione, probabiliumque perſonarum ſubnotatione roboramus. Signum Anculfi Sueſſionenſis, Walteri Laudunenſis, Nicolai Cameracenſis, Godeſcalci Atrebatenſis, Gerardi Cotuscenſis, Theodorici Ambianenſis, Milonis Morinenſis, Henrici Belvacenſis epiſcoporum: Bartholomei, Boſonis, archidiaconorum, Drogonis præpoſiti, Leonis decani. Hugonis ſancti Amandi, Franconis Lobienſis, Clarembaldi Altimontenſis, Algoti Criſpinienſis, Radulphi Mariolenſis, Arnulphi S. Dionyſii abbatum. Actum Remis anno incarnati Verbi MCLVII. indictione V. regnante Ludovico rege Francorum an. XVI. archiepiſcopatus autem noſtri an. XVIII. Robertus cancellarius ſcripſit & ſubſcripſit.

* Fluys.

* ſic.

Di-

APOLOGIA

QUA

CORPORA SANCTORUM

BENEDICTI

ET

SCHOLASTICÆ

Numquam a Sacro Cœnobio Caſſinenſi ad Floriacenſe tranſlata fuiſſe propugnatur.

AUTHORE

Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo

D. PETRO MARIA

JUSTINIANO

MONACHO CASSINENSI

ET

EPISCOPO

ALBINTIMILIENSI.

Dicatur ergo verum, maxime ubi aliqua quæſtio, ut dicatur impellit.... ne forte cum tacetur.... non ſolum veritate fraudentur, verum etiam falſitate capiantur, qui verum capere quo caveatur falſitas poſſunt..... nam alia eſt ratio verum tacendi, alia verum dicendi neceſſitas. S. Aug. de dono Perſever. cap. XVI. n. 40.

APOLOGIA
QUA
Corpora Sanctorum BENEDICTI & SCHOLASTICÆ nunquam à Sacro Cœnobio Caſſinenſi ad Floriacenſe tranſlata fuiſſe propugnatur.

COrpora Sanctorum Benedicti & Scholaſticæ in Baſilica Cœnobii Caſſinenſis quieſcere, neque inde umquam in Galliam tranſlata fuiſſe jam diu exploratiſſimum eſt plurium eruditorum lucubrationibus, quibus Gallorum quorumdam argumenta ſatis ſuperque diluuntur. Pro aris tamen ſociſque, atque adeo pro veritate cogimur & nos arma ſumere, haud quidem rixandi libidine, quæ à quolibet homine longiſſime ableganda eſt, ſed ut Johanni Mabillonio è congregatione S. Mauri Monacho doctiſſimo, & Cœnobii Caſſinenſis alioquin amantiſſimo faciamus ſatis, qui Gallorum ſuorum caoſæ, haud multum conſuluiſſe tatus peculiari hac de re diſſertatinne edita (*a*), novo quodam artificii genere ſparſim in quinque annalium Monaſticorum Tomis tem omnium incertiſſimam quaſi certam exploratamque venditat, ut lectores hominis authoritate eruditioneque commoti ſenſim, nullo adhibito examine, hanc tranſlationem veram etedant, vel præjudicata ſaltem opinione in examinandis Caſſinenſium rationibus teneantur. I. Controverſiam magnorum virorum diſſidiis celebrem. (*a*) Sæc. 2. P. r. act. SS. Ord. S. Bened. p. 337. iterum refricat Mabillonius.

Ea omnium animis inſedit juſtiſſima de Mabillonii eruditione & doctrina exiſtimatio, ut ego, quamquam veritati plurimum fidebam, paullo pudentius, vel invitius ad hoc genus ſermonis accederem, eumque Gallis noſtris doctiſſimis Hominibus manus conſerere verebar, ni Eraſmus Gattula Abbas ſancti Matthæi ſervorum Dei vir omni virtute præſtantiſſimus impuliſſet ad tuendum præclariſſimum Caſinatium, immo Italiæ univerſæ, Patrimonium, quod a Mabillonio, quocum ipſi magna olim neceſſitudo interceſſit, injuria abriperetur; nam cunctanti mihi, & quaſi verecundanti animos adjecit, operamque ſuam rem protelanti, plura argumento ſuppeditando, humaniſſime abundeque præſtitit. Accedebat hiſtoriæ Cœnobii Caſinenſis, cui ſcribendæ ab anno jam MDCCXVI. incumbimus, dignitas atque jus quoddam; cum hiſtorici munus ſit nedum vera referre, eaque tueri, quæ referat, verum falſas adverſariorum contra hiſtoricam veritatem aſſertiones pro virili parte refellere ac proculcare. In hac itaque cauſſa, quæ ab eruditiſſimis hominibus ſuſcepta jam eſt & perorata, potiſſimum enitar, non tam ut illi profim, quam ut nequid obſuiſſe Mabillonii rationum momenta & authoritas videatur.

Complures quidem e veteribus ſcriptoribus aſſeruerant, tranſlationem corporum Sanctorum Benedicti & Scholaſticæ in Galliam, negavetant alii. Sed nulla hac de re conteſtata lis fuerat inter Italos Galloſque, cum Johannes a Boſco monachus Cœleſtinus operâ Antonii Fouberti Proabbatis Floriacenſis, luſtratis ejus Cœnobii manuſcriptis, quæ poſt Calviniſtarum direptionem ſupererant, Bibliothecam Floriacenſem Lugduni edidit anno MDCV. in qua quædam inſerult Documenta ſuppoſititia, teſte Joſeph Scaligero; (*b*) in eâque brevi Apologiſmo (*c*) plura confert argumenta, quibus ſibi blanditur, cauſam pro Floriacenſibus eſſe peroratam, atque corpus S. Benedicti tranſlatum aliquando e Caſſino in Galliam — *Sole clarius eſſe: conſentientibus atque aſſerentibus id una voce omnibus penitus authoribus Italis, & Caſſinenſibus ipſis* — Io! belliſſime, ſi vere! *Germanis, Hiſpanis, denique toto Orbe Chriſtiano id fatente, atque confirmante, unico duntaxat Leone excepto Caſſinate hiſtorico, cujus authoritas utrum debeat totius orbis conſenſum evertere, atque proculcare quivis cordatus apud ſe reputet* —. Poſt Boſcium. (*b*) p. 582. (*c*) Epiſt. 355.

Omnia præterea diplomata a Caſſinatibus contra Floriacenſium aſſertionem allata, ſuppoſititia eſſe perfracte jactitar, qua quidem tatione Caſſinatibus infamem falſariorum notam inurit, cum conſtet, ea diplomata authentica in noſtro Archivo ſervari, quæ Camillus Peregrinus, Motus Phoebonius, Henſchenius, Bollandus, & Angelus Maria Quirinus, eruditiſſimi Critici viderunt; immo & Mabillonius ipſe, &

Ber-

Bernardus de Montfaucoo viri ex illuſtri Congregatione S. Mauri doctiſſimi, ut alios omittam viros eruditiſſimos, quibus dum ad nos ex omnibus Europæ partibus concedunt, Bibliothecæ & Archivi noſtri aditu patent, patebuntque quoad veritatis ſtudium, cui unice addicti ſemper fuere Caſſinates, placebit.

II. Cui reſpondit Lauretus.

Ut Floriacenſis Bibliotheca Caſſinum advecta eſt, Gregorius a Caſtione Aretino ibi tunc Abbas, nam a januario Anni MDCV. ad IV. nonas Auguſti MDCVIII. quo die obiit, Cœnobium Caſſinenſe rexit, refellendi argumenta Boſcii provinciam demandavit Muttheo Laureto Cervurienſi Hiſpano, qui ex Monacho montis Serrati facultate Pauli V. Caſſinas deinde evaſit An. MDCX. utque Abbatel S. Salvatoris de Caſtellis. Hic circa finem anni, MDCVI. (eo quippe anno kal. novembris edita eſt epiſtolu ejus operis nuncupatoria ad Philippum III. Hiſpaniarum Regem) luculentiſſime id eſt exequutus, edito neapolitanis typis libello anno MDCVII. (a) Ante id tempus, nam Boſcii nulla ibi mentio, lucubrationem Caſſinatium poſſeſſionis vindicem concinnaverat Bernardinus Saivedra Tranenſis, deinde Caſſini Abbas a menſe maii anni MDCXII. ad initium Decembris anni MDCXXIV.

(a) cui titulus de vera exiſt. Corp. S. P. Bened. in Caſſin. eccl. ea typogr. Joan. Bapt. Subtilis 1607.

Decem poſt editam Floriacenſem Bibliothecam annis nempe MDCXV. idem retexuit argumentum longe validius Carolus Sauſſeyus Decanus metropolitanæ Aurelianenſis in Annalibus eccleſiæ ſuæ (b), nulla tamen facta Laureti mentione. Quod haud æquo animo ferens Lauretus edito a ſe operi ſecundis curis munus admovens, quibus tantum aſperu quædam verba dulcioribus temperavit, mantiſſam addidit, in qua præter Sauſſeyum, Antonium etiam Yepeſium exagitat; utque non multo poſt breves contra Sauſſeyum vindicias ſcripſit Antoninus u Neapoli ab unno jam MDCXVI. idibus junii Caſſinenſis monachus, & deinceps Archivi noſtri Præfectus, poſt mortem, ut credimus, Laureti, quæ tertio Kal. Septembris an. MDCXXII. evenit in Cœnobio S. Liberatoris de Majella Caſſinatibus ſubdito, ubi abdicatâ Abbatiâ quietis & ſolitudinis ſtudio ſeceſſerat.

(b) lib. 4. cap. 2. 2. Pariſiis apud Hieronymum Drouart 1639. & Sauſſeyum quem impugnarunt idem Lauretus, & D. Antoninus.

Tres haſce lucubrationes, quæ haud pridem nobis innotuerunt, in appendice dare ſtatueramus, nequid curioſis oculis perſpiciendum demere videremur, novu ſtudio a nobis omiſſas quiſpiam deinceps criminaretur; (nam ita plerique ſunt comparati, ut majora, quæ numquum viderint, quam vere ſunt, credant:) utque demum ſcriptoribus de eauſa noſtra benemeritis gratias quas liceret referremus. Sed ne plus nimio creſcerer apologiæ moles ub umicis prohibiri fuimus.

(c) lib. 5. obſervat. in martyr. bened.

(d) Ann. eccl. Franc. 2. 3. A. 673. n. 42. & Milletium ac Menar um, quem ultimum exagitat Nuccus.

Eamdem controverſiam pro Floriacenſibus agitarunt Simon Milletius tractatu ſingulari gallice edito Pariſiis anno MDCXLIV. & Hugo Suenardus (c), ut Carolum le Cointe omittamus (d). Scripſerat Milletius unno uno poſt inſtitutam religioſiſſimis monachis congregationis S. Mauri ſolemnem corporis S. Benedicti tranſlationem ex uno tumulo in alium decentius ornatum, quam carmine heroico deſcripſit Guillelmus Hugo Vuillantius (e), eamque narrant Bollandiani (f).

(e) Pariſiis 1663.

(f) Tom. 3. martii p. 556.

Menardo obiecit Angelus de Nuce diſſerrationem romanis typis editam (g), quæ in not's ad caput vigeſimum octavum lib. III. Chron. Caſſin. à num. 1352. ad 1369. percurrere debebat, quæque in Typographia pariſienſi omiſſa eſt (caſu, an arte? divinare non auſim).

(g) incipit: Sacrum cœnobium Caſſinenſe.

Pugnam demum ita redintegravit Mabillonius, ut nullus unquum aut copioſius, aut ſubtilius in hoc genere dicendi ſit verſatus: quamquam hoc Mabillonio fere ſemper contigit, ut cum aliquid accuratius dixiſſet, numquam dixiſſe melius videretur. Hanc Mabillonii diſſertationem conſutavit Angelus de Nuce, eum jam Archiepiſcopus Roſſanenſis eſſet (h). Duas Nucci diſſertationes, quæ perraræ jam evaſerant, edidere mediolanenſes Palatini Socii inter italicarum rerum ſcriptores (i) primamque Cl. Angelus Maria Quirinus venetus ex Abbate Congregationis Caſſinenſis Archiepiſcopus Corcyrenſis (k).

(h) ea diſſertatio incipit: cum jam in Aula Perſarum. Quemadmodum & Mabillonium, quem incaſſum vellicat Macchiarellus.

(i) Tom. 4.

(k) Venetiis 1723. in vita græco-latina S. Bened. inter varior. not. n. 68.

Hiſce non contentus Mabillonius, ſummæ alioquin modeſtiæ vir, & ipſius Angeli argumenta aliorumque omnium ſparſim refringere conatur in quinque Annalium Monaſticorum Tomis, cui pro Caſſinaribus Apologiam oppoſuit Philippus Macchiarellus neapolitanus Eremita Camaldulenſis Neapoli ann. MDCCXIII. in qua nulla adhibita ſermonis comitate, nullo novo argumento rem agitat, ſi non enervat potius, eamque Gregorio Guliſio ejus temporis Abbati Caſſinenſi, inſcio, utque etiam, poſtquam id futurum iri ſubodoraverat, reluctanti diſſentientique nuncupavit.

III. Revectum in Cœnobio Caſſinenſi e Gallis corpus S. Benedicti plures ibi perſuadent.

Medii inter utramque partem ſtant Antonius Yepeſius, & Arnoldus Wion, qui tranſlationem S. Benedicti in Galliam, ſimulque ejus reductionem in Italiam tuentur Pſeudo-Anaſtaſii narratione decepti, quam hactenus repudiatam ub eruditis Cl. Ludovicus Muratorius, hanc & ipſe ſententiam haud improbans, luce dignam credidit inter Scriptores Rerum Italic. T. II. plura in eam præfatus. Sed de his alibi.

Du-

Dubii videntur eſſe Cardinalis Baronius, quamquam pro nobis plures affert eaſque validiſſimas conjecturas ad An. DCLXIV. & Bollandiani cum de tranſlatione Sanctorum Benedicti & Scholaſticæ agunt. Nos ita Caſſinenſium cauſam agemus, ut vix, aut ne vix quidem ab inſtituto à Mabillonio in Annalibus ſuis, quos integros hac potiſſimum ratione percurrimus, ordine deflectamus. Hinc nulla nobis adhibenda fuit methodus. Quidam ſtant dubii.

IV. Cum primis authoritate fretus Adalberti, ſeu Adrevaldi Mabillonius tranſlationem factam aſſerit.

Illud quidem certiſſimum videtur, narrationi Tranſlationis Corporum SS. Benedicti & Scholaſticæ in Gallias ab Adrevaldo, ſeu Adalberto Floriacenſi monacho ſæculo IX. concinnatæ omnes ſubeſſe falſitatis, (abſit invidia dicto), characteres. Quod ne remere atque inconſulto a Me dictum eſſe videatur, verba Adrevaldi, quamvis paulo prolixiora adamuſſim hic referam ex ipſiuſmet Mabillonii recenſione (*a*) ut inde etiam appareat, quantum præjudicatæ opiniones apud Homines vel doctiſſimos quandoque virium obtineant: nam Mabillonius criticæ Artis profecto peritiſſimus, hanc narrationem tamquam certam ex Adrevaldo, ſeu Adalberto refert Tom. I. Annal. (*b*), nbi dixerat eriam paullo ante obirer (*c*), corpus S. Benedicti in Galliam tranſlatum fuiſſe, idemque infra recantat (*d*); ejuſque narrationem tanti facit, ut prævia illam diſſertatione notiſque illuſtrare non ſit dedignatus (*e*); cum ſi nos hujuſcemodi ſcriptore uteremur, cauſſam Gallis, nobis ſarentibus, adjudicatum eſſe conclamaſſet.

(*a*) Sæc. II. Act. Sanct. ordin. S. Benedict. P. I. p. 357.
(*b*) p. 428. & ſeqq.
(*c*) Tom. I. Annal. p. 380. & 381.
(*d*) Ib. pag. 403. & 496.
(*e*) Sæc. II P. I. p. 337 Act. SS. ord. S. Benedicti.

Pudet in veterem ſcriptorem ex ordine noſtro calamum contorquere, quamquam non ſemel id nos docuit Mabillonius, Petrum Diaconum Caſſinatem proſcindens. Sed Caſſinenſis Cœnobii dignitas, Cauſſa, de qua agimus, & allata ejus ab Adverſariis authoritas nos adigit. Cærerum quemadmodum Beatus Oderiſius Cardinalis, & ab A. MLXXXVII. ad MCV., Abbas Caſſinenſis in epiſtola ſua ad Floriacenſes (*f*) hac potiſſimum de cauſſa monaſterium Caſſinenſe & Floriacenſe quaſi unum Cœnobium eſſe voluit — *Et quodam ſpirituali, atque inviolabili amore in perpetuum fœderatum, quod pari gaudio habere ſe incomparabilem Theſaurum Reliquiarum S. P. Benedicti exultat* — ſta ego, ac mecum hujus temporis Caſſinates, ſummopere exoptaverimus perpetuum cum Gallis noſtris Monachis ſinceriſſimi amoris fœdus ſervare inviolatum, cum ideo bujuſce rei patrocinium ſuſceptum a me ſit, quod a veritate ſtare credam, paratus contrarium fateri, ſi ſolidis invictiſque argumentis demonſtratum mihi a quoquam fuerit; nam omni in re quid ſit verl videre & tueri decet, contraque voluntate falli, errare, labi, decipi, tam dedecet, quam delirare, & menrecaptum eſſe. En itaque Adrevaldi, ſeu Adalberti (*g*) Verba (*b*).

(*f*) Tom. III. martii ap. Bolland. p. 337.
(*g*) V. Bollan. Tom. III. martii p. 300.
(*b*) Sæc. II. P. I. p. 353. Act. SS. ord. S. Bened.

Igitur cum proceſſu temporis evolventibus annis ſupradictus Leodebodus corpore exemptus (ſicut credimus) cultcas receſſiſſet ad ſedes, jam dictus Mummolus Gregis commiſſi cuſtodias optime ſervans, & lectioni aſſidue ſtudium dans, inter cætera reperit in libris Beati, ac præcellentiſſimi viri Gregorii Romani Antiſtitis, quomodo ſanctus, ac Deo dilectus Benedictus agonis ſui curſum in Beneventana Provincia conſummaverit: recordanſque quia iſdem venerabilis Pater oraculo Divino admonitus, prævidenſque futuros caſus, prædixerit illud monaſterium funditus evertendum, & quod ille ſpiritualibus oculis, iſte oculis patratum carneis conſpiciebat, miſit ad » *prædictam Provinciam unum* ex commilitonibus nomine Aigulphum monachum. » Sic namque ſibi fuiſſe revelatum divinitus dicebat, ut prædictus vir illuc per» gens, corpus jam dicti transferret Benedicti. Fuit namque idem Aigulphus ve» nerabilis vir, & Deo omnimodo placere geſtiens, qui quantæ ſanctitatis fue» rit, cujuſque virtutis, finis probavit, in quo omnibus laus ſecure canitur: nam, » qua cum bonis polleret operibus, & in Monaſterio Lirinenſi ob bonorum ſtu» dium operum peteretur aliquantiſper exempli gratia remorari, a contrariis re» ligioni divinæ inſidias perpeſſus, ad palmam martyrii uſque pervenit; cujus e» tiam paſſio penes nos habetur.

V. Ex ipſa tamen hac narratione fabulas referre conſtat Adalbertum ſeu Adrevaldum.

» 4. Non diſpar interea haic viſioni in Cinomannicæ Urbe apparuit viſio, ut » ſcilicet pergentes & ipſi in eandem Provinciam, corpus transferrent Sororis S. » Benedicti, Scholaſticæ nomine, ut quos unius urnæ habebat ſpatium, ſimul tranſ» ferendi oſtenderentur. Cum igitur utrimque laboraretur, quatinus viſionis ma» niſeſtæ non ſegnes invenirentur exequutores, paucis admodum diebus tranſactis » a ſuprædicta Cinomannica Urbe egreſſi, oraculi Divini Auditores carpebant iter » Italiam ducens: divertenteſque in Monaſterium Floriacum hoſpitandi gratia com» pererunt præfatum venerabilem virum Aigulphum præceptis Abbatis ſui obſe» quentem idem velle iter attripere.

» 5. Igitur communi decreto cœptum opus ſimul ſtatuunt peragere, junctique ſi» mul tamdiu indiviſibiliter ſibi adhærere quouſque Romam venientes B. Petri Baſili» cam oraturi intrarent. At cum in eadem urbe ſub obtentu viſendorum ſanctorum » locorum a ſe invicem dividerentur, ut rei aurem habet veritas, negotium, quod » cœperant, perfecturi; memoratus Aigulphus, intermiſſis interim his, quæ pa-

» lam oſtentaverat velle, locorum ſcilicet ſanctorum circuitionibus, expeditioni ope-
» tam dedit, certans ocius perficere, quod ſibi injunctum fuerat ſanctum manda-
» tum. Tandem itaque pervenit ad locum Caſtri, quod vocatur Caſſinum: ibi-
» demque pauliſper itineri finem imponens, expectabat eventum rei, oravs illum,
» qui viſionem ſuperius prolatam revelare dignatus eſt, qui per ſe ad hoc opus
» deſtinaverat, ut non in vacuum tantum iter conſumi vellet. Sed ſicut promiſerat
» Thecam Theſauri ſui al revelare dignaretur.

» 6. Cum itaque alicujus ſigni cauſu capiendi loca peragraret, & huc illuque cir-
» cumſpiciens oculorum orbes volveret ſedulus explorator; conſpiciens eum homo
» quidam multorum annorum crebro id ugentem, ſic eum priot affarut. Heus tu,
» inquit, quibus ab oris noſtras adiſti ſedes, cujuſve negotii gratia? Ad hæc ille non in-
» dagini illius auſus eſt propalare commiſſum ſibi ſecretum: Sed cum iterato ſuper
» ipſa re interrogaretur, ipſe tamen negotium divulgare metueret, hæc ab eodem
» ſenc audivit: cur, inquit, Me ſecreti tui non efficis conſcium? nam ſi delatoris
» ſcandalum caves, ſecurus eſto, in me tutam reperies fidem: & ſi dictis meis fidem
» accommodaveris, ſortaſſis etiam negotio tuo profuturum etit. Iſta vero cum prædi-
» ctus Dei famulus auribus hauſiſſet, cogitans quia in antiquis eſt ſapientia, &
» rerum præteritarum cognitio, reputans eriam ſicut poſtea rei probavit eventus
» propter hoc Ipſum eum Dominum præmiſiſſe, compellanti ex ordine rei geſtæ
» texuit Hiſtotias, qua cauſa veniſſet, quæque viſio propter hanc rem ſibi fuerit
» demonſtrata. Ad hæc Senex paululum terræ defigens aſpectom, vocemque intra
» fauces comprimens, ſic demum ora reſolvit. Si mihi quæ pro tali munere deben-
» tut præmia digna tependis, Deo faveate puto me ocius negotio finem perfe-
» ctionis imponere, quatinus pro his, quibus laborem tanti itineris aſſumpſiſti pe-
» ractis, ovans ad propria repedare queas. Hujus ergo verba cum vit Dei perotan-
» tis audiſſet; nulla inquam erit in munera dando difficultas, quin omnia quæ a
» me poſcis, dem, tantum eſt, ut promiſſionis tuæ memot dicta factis recompen-
» ſes. Ad hæc ille; Cum, innuit, luciſugæ noctis tempora, conticiniique me-
» tas propinquare proſpexeris, tuoc ad modicum quidem indulga quieti, ſed
» Tecti adita linquens, nudo ſub aeris axe indefeſſus ſpeculator adeſto. Cumque
» ſolitudinis hujus locum aliquem lumine clariſſimo radiare conſpexeris nivei mon-
» tis inſtar, notato certa mente locum: namque ibi inveniendum eſt, unde tuæ cu-
» ræ finis imponarut.

» 7. Igitur prædictus vir verbis fidem dans, utdens autem deſiderio, primo quietis
» ſomno percepto ſtraru ſe ſe excutiens, præceptorum ſenis haud ſegnis obtem-
» perator extitit. Namque prædictæ ſolitudinis plagam reſpiciens, conſpicit emi-
» nus locum, lumine claro micante, ceu cum luminaribus facibuſque denſis locus
» aliquis perfuſus illuſtratut. Quibus viſis reverendus Heros gaudio magno reple-
» tus mundi Gubernatori, & ſæculorum Rectori benedicens in iiſdem laudibus
» noctis terminum expectabat. Qui cum diu præſtolatus aſſuiſſat, ſoliſque globus,
» nec dum jubare ſuo mundi ſpatia ampla compleret, ad locum intrepidus pro-
» perat, cujus notator antiterat, ibique, ſicut longe optaverat, cuncta inve-
» niens, proſperatori itineris ſui grates innumeras rependit. Namque locum adi-
» ens loculum ibidem invenit, exterius quidem vilam, interius autem retinentem
» magni pretii margaritas. Pro foribus autem petræ ſcilicet ſuperpoſitæ præfixa
» erant notamina, quorum interius buſta jacebant. His ſicut diu optaverat inven-
» tis, patefacto a latere, avacuatoque locello, Theſaurum inventum unius ſportel-
» læ concluſit ſinu, quæ ſporta hactenus penes nos, quaſi nova, haberut. Quibus
» pattatis omnibus, improviſo adfuit ſocii, quos ſupra ſermo retulit a Cenoman-
» nica Urbe profectos, quærentes & ipſi non quæſita diu benedictione fruſtrari.
» Tuncque primum ſibimet mutuo patefacere ſui itineris cauſam, quia ſcilicet &
» ipſi revelatione divina admoniti ad corpus B. Scholaſticæ jerant deferendam;
» moxque cum feſtinatione terrogradum iter arripientes, feſtinato ſimul regredi
» curabant, portantes quas invenerant dono divino pretioſiſſimas margaritas.

» 8. Bajulis Sanctorum corporum Benedicti, & Scholaſticæ ſororis ejus celeritez
» repedantibus, jamque oras finium ſuorum attingentibus, vox alta divinitus
» per alta ſilentia noctis prohibuit eos motas innectere in eundo. Eadem hora
» Papam Romanum per viſionem quidam adſiſtens talia compellare viſus eſt, cur
» Te piger ſomnus temporibus preſſis negat ſtraribus relictis Cuſtodiam tuæ habe-
» re Provinciæ, & quare dimiſſis publicis utilitatibus, propriis implicaris? namque,
» ut dico, quod palam ſit, noveris re magnorum virorum patrocinüs carere, Be-
» nedicti ſcilicet, atque Scholaſticæ Sororis ejus, quorum corpora quidam a Gal-
» liæ oris huc adventantes, illuc ferunt humanda. His auditis Romanus Antiſtes
» protinus relicto Thoro, arma comiteſque inquirit, ac perſequi conatur recedentes

» ter, junctis ſibi Longobardorum auxiliis. Hac itaque Famuli Dei viſione accepta » formidantes alicujus incommoditatis triſtem aeceſſum, reſpiciunt retro, viden- » que ſe ſubſequi ab boſtibus; tuncque timore pleni, terræque conſternati, roga- » bant eum, qui ſuorum famulorum corpora, eis revelare dignatus eſt, ut ea il- » lis ad locum deſtinatum præciperet deferre: quorum precibus divinæ pietati an- » nuere libuit. Nam omnipotentis potentia tenebrarum denſitate ita eos oculuit, » ut ſibi quidem nil obeſſet, perſequutoribus vero eorum omnem facultatem ſe in- » veniendi auferret. Sicque famuli Dei malorum timore ſublato oculos redirent.

» 9. Tandem igitur quamquam laborioſe, ſalubriter tamen tanto confecto itine- » re in prædiolum quoddam diverterunt Bonodium nomine, ſitum in Pago Aure- » lianenſi, laſſitudine cogente. In quo loco cum pauliſper indulgerent quieti; » ecce quidam ſine oculis materno fuſus utero advenit, magniſque vocibus oris, » ac Fidei Sanctum interpellabat, ut quæ natura negaverat, ſibi lumina præſta- » ret. Igitur dum his vocibus perſtaret parvo intervallo, atque vix una hora » affluente, diſcuſſa caligine cæcitatis, lumen ſibi diu negatum cœpit adſpicere, & » datorem illius, ſimulque B. Benedictum magnis laudum vocibus extollere.

» 10. Placuit etiam divinitati huic miraculo aliud in eodem loco conjungere, ut » quantæ ſanctitatis eſſet, cujus corpus portabatur, oſtenderet. Namque debilis » quidam, qui erectus ire nequibat, per terram rependo ſe trahens, utpote qui & » omnium membrorum officio deſtitutus erat, advenit implorans auxilium ab om- » niporente Deo per famulum illius Benedictum. Itaque nutu modo cœperunt ſe » nervi diu contracti extendere, & aridi diu meatus venarum ſanguinis inunda- » tione humectari, atque ita Deo voleote accepto robore lætus ſuper pedes con- » ſtitit, & Curatori ſuo magnis vocibus benedixit. Qui locus hactenus Baſilicam » retinet Domino in Honore B. Benedicti dicatam.

» 11. Cumque ab eodem loco moveri placuiſſet, aliud prædiolum adeunt mille- » ſoingentis ferme paſſibus a Monaſterio, quo tendebant, diſtante novavilla co- » gnomine. In eo etiam cum aliquantulum eis requieſcere placuiſſet, obviam eis » quidam cæcus factus eſt, qui magno impetu ferociter facto ſparram, qua B. » Viri Cinis portabatur, apprehendit. Quem vir Domini Aigulphus moderata ſtu- » duit eorreptione caſtigare, atque ab illicita præſumptione revocare. Sed ille, » quem lumen amiſſum contriſtabat, reſpondit, nullo modo ſe poſſe ab ea di- » velli, niſi quamprimum lumen reciperet; pronuntiavitque ſe tantæ fidei eſſe, » ut quidquid peteret, S. Benedictus Domino ſibi annuente tribuere poſſet.

» 12. Poſt hæc vero cum in eundo nulla mora fieret, agmina monachorum cum ple- » be Territorii Aurelianenſis obviam eis proceſſerunt milliario a Monaſterio in vi- » co, qui dicitur vetus Floriacus: ibique cum gaudio, & lætitia, atque honore » magno exceperunt corpora Sanctorum ſupradictorum ſub die quinto Iduum Ju- » liarum. Io eodem quoque loco die illo eamdem ſolemnitatem cum ingenti læti- » tia in Dei laudibus peregeruot. Cum igitur ibi moræ fierent; Plebs Cinomanni- » eæ urbis, cujus ſupradiximus fuiſſe Cives, qui pro afferendo corpore B. Schola- » ſticæ jerunt, affuit obviam procedens cum Civibus ſuis, quos pro deportando cæleſti » Theſauro emiſiſſe gaudebant. Sed cum ad prædictum locum veniens cognoviſ- » ſet tei veritatem, & actus omnes venerabilis viri Algulphi, poſtulabat eum, ut » ſibi munus promiſſum, atque a Deo demonſtratum concedere deberet. Sed iſ- » dem venerabilis vir reſpondit, ſe nequaquam velle Sanctorum Germanorum corpora » ab invicem ſeparare, ſed ſicut eos in priori monumento ſimul fuiſſe conditos, » ita in ſecundo indiviſibiliter enmponere velle teſtabatur. Tunc veto nobiles qui- » que atque ſapientes bis contradixere verbis, juſtum non eſſe dicentes, ut quos » divina voluntas participes fecerat oraculi cæleſtis, & qui ſimul locum ſanctitatis » Thecæ Corporum adiſſent, quique in ſubeundo pares labore fuerant, non etiam » fructus laboris æque partirentur. Maxime vero non eſſe dignum, dicebant, ut » duo magna luminaria loci unius coartaret anguſtia, cum ſufficerent ſingulis lo- » cis ſingula. Tandem igitur ſæpe dictus venerabilis vir Aigulpus conſiliis vene- » randorum vitorum aſſenſum dedit, decrevitque ut ipſe cum ſuis retento Corpo- » re S. Benedicti, ſocios ſuos cum corpore venerandæ ſororis ejus dimitteret.

» 13. Sed quia certum non erat qualiter diſcerni oſſa potuiſſent, quæ confuſo » unius ſportellæ ſinus retinebat facta difficultate diſcernendi, ad hoc conſilium ven- » tum eſt, ut ea quæ minora viderentur oſſa ſeparatim ponerentur, majora vero » altrinſecus congregarentur. Dum igitur dividens hæſitaret, & certum quid ju- » dicari non poſſet, divinitati huic ancipiti ſententiæ talliter finem imponere pla- » cuit. Nam cum continuis divinitatem precibus noctis ſpatium utrique Populi » pro tanto ſibi manifeſtando negotio pulſaviſſent, factu mane conſpiciuntur emi- » nus duorum parvulorum exequiæ cadaverum, quorum unum erat maſculini ſe-

„ xus, alterum fœminei. Igitur ſalubri accepto conſilio ad ſe exanimata corpora „ deferri jubent. Quod cum factum eſſet, maſculi corpus prope oſſa poni fecerunt, „ quæ magnitudine præſtare videbantur, miroque modo mox, ut mortui mortua tetige- „ re oſſa jacentis, per mortuum mortuo & vita reddita eſt. Similiter autem eis „ placuit, ut penes minora mortuæ puellæ corpus poni deberet. Deus autem ut „ demonſtraret Germanos eſſe, qui ferebantur, merito, quemadmodum carnis una „ procreatione; uno eodemque tempore pares merito pares eſſe voluit in miraculo; „ ita ut Puella eadem hora ab officio funeris ſurgeret: & quæ a flentibus amicis „ portabatur ad Tumulum, eiſdem gaudentibus rediret domum. Antiquum nam- „ que, inuſitatumque poſt Heliſei actum revocatum hoc conſtat miraculum, quia „ omnipotentis Dei manus, ut demonſtraret B. Benedictum, nec novis, nec anti- „ quis Patribus imparem, merito parem illum exulit Prophetarum operibus: com- „ pleturque veridica vox veritatis promittentis: Qui crediderit in me, opera, quæ „ ego facio, faciet. Omnes igitur lætis animis, magniſque vocibus benedicunt „ Dominum, qui quæ ſibi occulta faerant, luce clarius propalare dignatus eſt.

„ 14. Igitur ſublata omni ancipiti ſententia, quæ ſuper corporibus diſcremen- „ dis diu eorum animos occupaverat, Plebes Ciuomannicæ ad corpus B. Schola- „ ſticæ ſalubriter verterunt. Quod ſumma celeritate levatum imponentes ſcapu- „ lis eum gaudio ad proprium locum deportaverunt: ibique magnis ſumptibus æ- „ dificata eſt Eccleſia, & ordinata quæq. erant neceſſaria fœminis Deo ſervien- „ tibus, infra breve ſpatium temporis plutimæ nobilium fœminarum in eodem Mo- „ naſterio aggregatæ ſunt, quæ ſe, relicto ſæculo, Domini ſervitio manciparunt. „ Sed & ipſam Monaſterium uſque nunc magnis miraculorum illuſtrationibus a Do- „ mino honoratur.

„ 15. At vero Mummolus Abbas, & venerabilis Aigulphus levaverunt corpus S. „ Benedicti, quod a Deo ſibi collarum certis indiciis apparentibus tenebant, & „ in Baſilica B. Petri ad cuſtodiendum depoſuerunt. Quod cum eximia cura ſer- „ vantes conferebant inter ſe quo in loco ejuſdem monaſterii id Divinæ volunta- „ ti concordantes humarent. Super qua re non minima eorum animos dubietas „ occupaverat. Sed Deus, qui benigna pietate ſua Sancti viri corpus de loco prio- „ ri transferendum decrevit, in ſequenti aptum locum ſepulturæ providit. Nam „ cum diu, ſicut jam dictum eſt, beatæ memoriæ Mummolus ſuper hac re co- „ gitaret conſiliumque utile quæreret, intempeſta nocte conſueta orationis furta „ requirens, ſtratis relictis, ſicut conſueverat, Dormitorium egreſſus, ſub nuoo „ Cœlo cœpit inter alia precari, ut Divina pietas ei ſalubre conſilium ſuggere- „ ret quonam in loco ſanctiſſima membra locaret. Affuit his precibus clemens „ auris omnipotentis, quæ ſervos ſuos juſta petentes audire conſuevit; nam lux „ ſubita cœlitus emiſſa ante Baſilicæ frontem B. Dei Genitricis Mariæ in modum „ facis ardens in eum locum, ubi nunc eſt conditum corpus, protendi viſa eſt. „ Quod viſum vir Domini Mummolus ut vidit, omni dubietate poſtpoſita certiſ- „ ſime credidit, quod hic locus aptus eſſet Sancti viri membris locandis. Igitur „ poſthabitis mordacibus curis, & viſioni omnimodis fidem dans, in eodem loco, „ quo ſibi demonſtratum fuerat, cum magno ſtudio in melius ornato ſub pridie „ nunas Decembris cum ingenti honore, & laudibus divinis Terræ humili, Ter- „ ram multi pretii reddere ſtuduit, vilique orna contexit cœleſtem Theſaurum. „ Nam quantum dilectus Deo, amabiliſque ipſe Theſaurus ſit, teſtantur innume- „ ræ debilium ſanitates corporum, maximæque animarum medelæ, quæ uſque „ hodie mortalibus pro tanti viri honore tribuuntur à Domino, ſed & locus iſ- „ dem, cujus ſit nobilitatis ex actibus Beati viri comprehendi poteſt. Nam cum „ eidem viro machinam in Sphæræ modum oſtendiſſet, credendum eſt eum præ „ omnibus locis plus eum dilexiſſe, quo præſcivit propria oſſa propriis relictis ſe- „ dibus transferenda: in quo hactenus tanta conſtat monſtrata miracula, ut ſi ſcri- „ bereutur, proprio indigerant libro, præſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto. „ Amen.

VI. Adalberti, ſeu Adrevaldi ridiculæ futileſque fabellæ examinantur; nam poſt vaſtatum etiam Caſinenſe Cœnobium monachi illuc miſſi.

Jam primum illud ut certum explorarumque concedent nobis, ſpero Floriacenſes noſtri, neminem poſſeſſione ſua dejiciendum, niſi injuſte, aut illegitimo titulo rem derinere certis argumentis conſtet. Deinde, corpora Sanctorum Benedicti, & Scholaſticæ proculdubio Caſſini humara initio fuiſſe. Quibus poſitis, videndum, an firma ſint, & vera quibus ſibi Galli corpora Sanctorum Benedicti, & Scholaſticæ vindicant.

Primum Mabillonius in ſcenam producit confarcinatam, quam exſcripſimus, ab Adalberto, ſeu Adrevaldo narrationem. Quis vero, amabo, neget, indignam eam eſſe, cui fidem præbeant Eruditi? nam ut omittam, haud potuiſſe Adrevaldo ſeu Adalberto uno ſaltem & ſeſqui ſæculo poſt Mummolum ſcribenti ea innoteſcere

quæ

quæ minutule adeo narrat, certe paullo ante ipſe dixerat (*a*), poſt direptum, vaſtatumque a Langobardis circa finem Sæc. VI. Caſſinenſe Cœnobium, locum latibula habitationemque Ferarum evaſiſſe. Cum tamen ſatis conſtet, ſedula Boniti Abbatis pietate, quatuor vel quinque monachos e veſtigio poſt eam cladem ad ſacra corpora cuſtodienda delegatos teſte Petro Diacono (*b*), cui adſtipulatur Paullus Warnefridi (*c*), & Leo Marſicanus (*d*), dum narrante a Petronace illuc adveneante pios quoſdam viros apud Caſſinum jamdiu reſidentes inventos. Verba Paulli hæc ſunt — *Petronax civis Brexianæ Urbis divino amore compunctus Romam venit, hortatuque, tunc Gregorii Apoſtolicæ Sedis Papæ, Caſſinum Caſtrum petiit, atque ad ſacrum corpus B. P. Benedicti perveniens, ibi cum aliquibus ſimplicibus viris jam ante reſidentibus habitare cœpit, qui eundem venerabilem virum Petronacem ſibi ſeniorem ſtatuerunt — unde colligimus* — inquiunt Bollandiani (*e*) — *jam tunc adhuc habitationem hominum fuiſſe, & quod corpus B. Benedicti ibi adhuc exiſtere credatur eſſe* —.

Quibus ſuas conjecturas addit Baronius, quem Mabillonius (*f*) in ſuam ſententiam accedere autumat, dum hanc controverſiam hiſce verbis agitat (*g*) — *Sciendum eſt, quod Aiguiphi acta docent, quibus & aliis complures ſcriptores adſtipulantur, ipſum* — (Aiguiphum) — *miſſum a Mummolo Abbate Floriacenſi Caſſinum ad auferendas inde ſacras Reliquias S. Benedicti Abbatis: addunt alii* (*h*) *& Scholaſtica ſororis ejus a Cenomanis, vel Aurelianenſibus eſſe ſublatas. Id cum plerique tradant, haud conſentiunt tempore, cum alii ad Martini Papæ Pontificatum, alii ad Deodati tempora referant. At alii ſunt innumeri, qui contradicunt, adeoque etiam diplomata aſſerant Romanorum Pontificum id teſtantia. Cujus probationis genere nec careat pars adverſa. Sed refugit animus tam denſum controverſiæ hujus Spinetum adire, quod horret vel e longe ſpectare. Prætermiſſis igitur omnibus his, ac ſi non extarent perplexitatum ambagibus, revocata ad ſuum principium quæſtione, modo tantum quid ſuadeant conjecturæ, velut e ſpecula attentius contemplemur, non ut quid verum ſit definiamus. Sed tantum quid verisimile conſideremus. Certum eſt a Langobardis Caſſinenſe Cœnobium devaſtatum. Sed rogo Te, num Monachi illis Caſſinenſibus Romam migrantibus, quibus cura fuit menſuram quoq. panis, & vini ſecum ferre, nulla fuit ratio ſacrorum oſſium Sanctiſſimi Benedicti, etſi non ſecum aſportandi, ſaltem occultandi, vel cuſtodiendi ea alicujus Monachi anachoreticam vitam illic ducentis aſſiſtentia? ita plane ſentiet: neque enim fas eſſe videtur exiſtimare tam ſacra pignora Benedicti atque Scholaſtica illic fuiſſe penitus abſque cultu aliquo derelicta a Monachis Caſſinenſibus Romæ degentibus; cum videas exemplis, quoſvis etiam regularis diſciplinæ ſolertiſſimos monachos ſui ipſorum Inſtitutoris memoriæ tenaciſſimos eſſe, ut pro ea conſervanda parati ſint vitam quoque profundere. Certe quidem quando Petronax Brixianus ad inſtaurandum locum perrexit, aliquos ibi reſidere invenit, prout idem Paulus Diaconus docet. Vel ſi velimus nimia oſtentatione ſtertiſſe omnes, vel abſque cultu veneranda ipſſana dereliquerint: quomodo transferre ea Romam ad Lateranenſe Cœnobium in mentem potuit non veniſſe, tot præterlabentibus annis? quod cum eos non feciſſe conſtet, plane bene cultum tunc & cuſtoditum faiſſe locum illum, aliquando reſtituendum, argumenta eſt. Rurſum vero, ſi innotuit Gallis & iis magnopere exultantibus, corpus ſancti Benedicti Floriacum eſſe tranſlatum: Cur non Floriacum, ſed Caſſinum a Francorum Principibus, & aliis innumeris undique confluentibus poſt hæc frequentes fuerunt pietatis ergo peregrinationes ſuſceptæ? Quam autem frequens, & celeberrima ex toto pene orbe, ex Tranſalpinis vero potiſſimum, peregrinatio ad Caſſinum mox fuerit, quæ ſuis locis inferius dicenda erunt, aperte docebunt. Sunt hæc, quæ (ut diximus) conjectura opinari nos admonet. Scimus tamen antiquiorem omnium Paulum Diaconum, qui hoc ſæculo vixit, & Monachus in dicto Caſſinenſi Cœnobio diem extremum clauſit, quæſtionem ita dirimere, ut dicat tranſlata oſſa fuiſſe, remanſiſſe vero redactas in pulverem carnes: Sæpe idem intelligit, quod ait inferius, dum agens de Reſtitutione monaſterii Caſſinenſis facta per Petronacem, corpus ipſum S. Benedicti illic eſſe abſque dubitatione teſtatur, cujus authoritas apud me plurimum valet* — Hactenus Baronius. Utrum vero Paulli textus tantum negocii facellere debuerit doctiſſimo Cardinali, mox videbimus. Cæterum fuiſſe eo tempore inter Cœnobii Caſſinenſis rudera Habitatores, aſſerit luculentiſſime Notkerus San-Gallenſis monachus in martyrologio ad diem xv. julii hæc habens: *Non diu locus ille* (Caſſinas) *Sanctorum Reliquiis venerabilis, Sanctorum conventu manſit inanis. Nam fratres, qui Hoſtium manus evadere potuerunt, iterato in unum conglobati & aliis ad invicem diſperſorum adhibitis multiplicati*, Sacros Cineres, *ſe ipſos jam cautius agentes, ſatis religioſe curarunt, donec nuper infeſtatione Saracenorum in omnem ventum diſperſi ſunt.* — Deſit *Monachi*, inquit Mabillonius (*i*) quod anno DCCCLXXXIV. evenit ſub S. Bertha-

(*a*) Hiſt. Tranſl. S. Benedicti n.2.
(*b*) de ortu & obitu juſt. Caſſin. in Bonito.
(*c*) lib.6. Hiſt. Longob. c.40.
(*d*) lib.1. Chron. Caſ. c.4.
(*e*) T. III. mart. die 21. p.303. n.c.
(*f*) Diſſert. n.4.
(*g*) Annal. T. VIII. A. DCLXIV. p. 491.
(*h*) Paul. diac. lib.VI.c.2.
(*i*) Sæc. II. P. 2. pag.353.

thario Abbate. Licet deinde parum bujuſce explicationis memor cineres ipſos — *in omnem ventum* — diſperſos a Saracenis fuiſſe dicat (*a*). Hic autem Notkerus *nuper* exemplo a ſcriptoribus ſequioris ævi non raro uſurpato pro ſpatio viginti circiter, & amplius annorum ſumit, eum anno DCCCCXII. ipſe obierit (*b*). Nos vero ideo Notkeri authoritate, quamquam implexa admodum ſibique parum cohærente, utimur, quod eam pro Tranſlatione S. Benedicti afferenda laudet Mabillonius (*c*), qui certe, ſi Notkero credit, nobis alteram hanc partem negare non poterit, nempe ſtatim a direptione Cœnobii ſui diſperſos Monachos Caſſinum remeaſſe. Notkeri vero Textum de Monachis eſſe intelligendum ex ejuſdem verbis conſtat. Si tamen Notkeri Martyrologium ſincerum dicendum ſit, cum omnia Martyrologia pluribus interpolationibus obnoxia ſemper fuerint, ut brevi conſtabit.

(*a*) Annal. Bened. T. II. p. 56.
(*b*) Oudin. de Script. Eccl. Tom. II. p. 320. & Mabill. Sæc. 5. Part. I. n. 19. p. 344. & Tom. 3. Annal. ad an. 912. n. 69. p. 339.
(*c*) Sæc. 2. P. 2. n. 29. pag. 344.

VII. Neque ex Operum S. Gregorii Magni lectione in mentem Mummoli veniſſe Tranſlationem ſatis ſpe dici poteſt.

Narrat deinde Adrevaldus (*d*), ſeu quivis alius eſt Author, quem deinceps aut Adalbertum, aut Adrevaldum appellabimus, Mummolum Floriacenſem Abbatem lectione operum S. Gregorii Magni comperiſſe, — *Quomodo ſanctus ac Deo dilectus Benedictus Agonis ſui curſum in Beneventana Provincia conſummaverit: recordanſque, quia ipſem Venerabilis Pater Oraculo divino admonitus, prævidenſque futuros caſus illud Monaſterium prædixerat funditus evertendum, & quod ille ſpiritualibus oculis, ipſe patratum carneis conſpicebat obtutibus, miſit ad prædictam Provinciam unum ex Commilitonibus ſuis nomine Aigulphum Monachum. Hic namque fuiſſe ſibi revelatum divinitus dicebat, ut prædictus vir illuc pergens, corpus jam dicti tranſferret Benedicti.* — Qui Mummolus S. Benedicti Monachus ante lectionem operum S. Gregorii Magni ignoraverit ſepulcrum Sanctiſſimi Patriarchæ?

(*d*) n. 3.

VIII. Neque Chronologiæ cohæreat narrata,

Sed age videamus, an S. Aigulphi Miſſio in Italiam ad Sacra Corpora exportanda, vera eſſe poſſit ex vi narrationis Adrevaldinæ. Sauſſeyus (*e*), aliique aſſerunt, tranſlationem corporis S. Benedicti in Galliam anno DCLX. eſſe factam per Aigulphum, authore Mummolo, idque teſtimonio Martyrologii Floriacenſis, ubi hæc leguntur — *Anno Domini* DCLX. *ſub Clodoveo filio Dagoberti tranſlatum eſt corpus B. Benedicti Abbatis a Monte Caſſino ad monaſterium Floriacenſe per Aigulphum Monachum*—: In quo tamen graviter errarunt Floriacenſes. Nam eo anno Clodoveus in vivis non erat, cum anno ad ſummum DCLVI. obierit (*f*). Verum Adrevaldus (*g*) Floriacenſis & ipſe Monachus haud hæſitanter eam Conſtantini Imp. tempore collocat, qui, ſiquidem de Pogonato intelligit, anno DCLXVIII. ſolus imperare cœpit (*h*); (Quamquam Auguſtus a Patre fuerat renunciatus anno DCLIV. (*i*),) quo nempe Clodoveus juniot vivus erat; neque Aigulphus, eodem Adrevaldo teſte in ejus Vita hoc Rege Martyrium paſſus; neque Mummolus, qui ex ejus Epitaphio eodem Rege eſt mortuus. Ut haſce difficultates declinaret Mabillonius, eam tranſlationem ad annum DCLIII. revocat (*k*) Principatu Clodovei junioris, quamquam de anno non conſtare fatetur. Pagius ex Berarii Cenomanenſis, cujus tempore hæc tranſlatio facta dicitur in ejus actis, Epiſcopatu anno DCLIV. eveniſſe autumat contra Cointium, qui illam ad Annum DCLXXIII. ſub Vitaliano Romano Pontifice retulerat. Clodovei vero mortem Pagius Anno DCLVI. collocat, quamquam alii ad Annum DCLXII. ejus vitam protrahunt, quos refellit Mabillonius, qui ad annum DCLIV. mortuum refert (*l*). Quamquam biennio deinde protraxit (*m*).

(*e*) Hiſt. Aurel. lib. 4. c. 2. pag. 174.
(*f*) Mabill. Tom. 3. Analect. de annortis Dagoberti I. & Clodovei junioris & Pagius T. 3. A. 656. n. 17. p. 25.
(*g*) In Lib. de mirac. S. Bened. c. 21. ap. Mabill. Sæc. II. P. 1. p. 371.
(*h*) Pag. ad eum An. T. III. n. 1. p. 54.
(*i*) Ibid. ad eum An. n. 13. p. 17.

Diſſident etiam in aſſignando S. Aigulphi Martyrio; nam Mabillonius Anno circiter DCLXXV. & Pagi A. DCLXXVII. conſignat contra Adrevaldi fidem, qui in ejuſdem Sancti Actis tempore Clodovei II. mortuum affirmat. Quomodo hæc cohærere poſſint plane non video; nam Mabillonius Tranſlationem eveniſſe ait tempore Clodovei ſecundi, quod adductis pluribus Veterum Scriptorum Authoritatibus confirmare nititur. Cum tamen Adrevaldus (*n*) ab ipſo tanti factus tempore Clodovei Martyrium S. Aigulphi collocet (*o*), eumque poſt tranſlatum corpus S. Benedicti Abbatem Lirinenſem evaſiſſe dicat; proindeque brevi admodum ſpatio Aigulphi in Italiam miſſio, corporis S. Benedicti tranſlatio evenite, atque Aigulphus Lirinenſis Abbas eligi debuit, mortemque ſubire. Cumque aliquot certe annis Aigulphum Abbatem Lirini fuiſſe ex ejus actis facile deducatur, quod non diffitetur Mabillonius, cum (*p*) ait, bieniium in Capreariæ inſulæ monaſterio cum ſociis degiſſe S. Aigulphum jam Lirinenſem Abbatem. Immo ejuſdem S. Aigulphi Vita a Vincentio Barrali Salerno edita — *ex vartis manuſcriptis, perantiquiſque codicibus Cœnobii lerinenſis* — ſanctum virum monaſterio S. Aniani apud Aurelianos præfuiſſe dicit (a qua tamen vita Barralus monachus Lirinenſis natione Gallus Tranſlationem corporis S. Benedicti utpote fabuloſam expunxit).

(*k*) Annal. T. 1. A. 653. p. 430.
(*l*) Sæc. II. P. 2. pag. 350.
(*m*) Annal. T. 2. l. 14. n. 44. pag. 437.
(*n*) Sæc. II. Par. I. p. 340.
(*o*) Sæc. II. P. 2. pag. 665. n. 27. & in Vita S. Aig.
(*p*) Annal. T. 2. p. 330.

Quare etiamſi Clodoveus anno DCLVI. obierit, eaque tranſlatio anno DCLIV. evenerit, haud tamen ejus regnum cum abbatia Lirinenſi S. Aigulphi ſatis ante conveniet. Videre has difficultates Mabillonius, & Pagius, dum S. Aigulphi mortem

ſe-

ſerius collocant, quem Adrevaldus. Neque dicas apte cohærere feriem Chronologicam a Mabillonio & Pagio invectam. Noſtri quippe inſtituti non eſt eorum calculos ſubverrere, ſed demonſtrare dumtaxat ſuſpectæ eſſe fidei Adrevaldum, qui ea referat, quæ connecti cum veritate non poſſint.

Gratis tamen aſſerit Pagius (*a*) poſt Audoeni Epiſcopi reditum ab Italia mortuum fuiſſe Aigulphum anno DCLXXVII. Eſto enim in Aigulphi vita (*b*) legatur, Inſidiarum, quæ ſibi ſtruebantur ab Audoeno monitum, haud tamen de hujus ab Italia reditu ulla ibi mentio: neque certo adſtrui poteſt, hunc fuiſſe S. Audoenum Rotomagenſem Epiſcopum. Neque eſt cur Mabillonius pro Clodoveo Theodericum ſupponat authoritate Chronici Malleacenſis, cujus author ſæculo XII. vivebat. Nobis enim ſafficit, eam fuiſſe Adrevaldi mentem, ut ſub Clodoveo ſecundo crederet mortem S. Aigulphi accidiſſe. Refert enim (*c*), Columbum, qui S. Aigulpho mortem molitus fuerat, Clodovei Regis, Ebroinique majoris Domus, & Francorum publico Judicio damnatum ad necem. Verum Ebroinus, qui Erchinoaldo mortuo ſucceſſit, cum ultimo Clodovei ſecundi anno convenire poteſt.

Hinc altum de hac tranſlatione a S. Aigulpho facta Silentium in Hymnis de eodem ex antiquo Membranaceo Breviario M. S. Eccleſiæ Lerinenſis deſumtis, eamque omiſit Dionyſius Faucherius Gallus Monachus Lerinenſis in Hymnis de ipſomet, atque in ejus Paſſione metrice ſcripta (*d*), in qua imo traditum aſſerit, brevi tempore in monaſterio Caſinenſi diverſatum S. Aigulphum vitæ perfectioris addiſcendæ cauſſa. En Faucherii verſus—

> . . . . . *optata ſilentia Claſtri*
> *Ingreditur, ſancta & Montis præcepta Caſini*
> *Servat & inde brevi ſupremum tempore culmen*
> *Vitæ Cœleſtis ſtadio prendiſſe frequenti*
> *Fertur—;*

quod ſi verum ſit, jam & Monachi a Bonito ſtatim a Cœnobii direptione Caſſinum miſſi, qui ad regulæ S. Benedicti amuſſim viverent, quorum Succeſſores lapſu temporis S. Petronacem ſibi Abbatem elegerint, cum hactenus lateranenſi abbati paruiſſent: proindeque impoſſibilis Aigulpho ſacrotum corporum raptus fuerit, neceſſe eſt. Imo ea S. Viri brevi apud Caſinates mora, inferendi ejus nominis in tranſlationis narratione forte occaſio nata.

Ut omittam, *Sacrilegum atque omnino intolerabile S. Gregorii M.* tempore (*e*) fuiſſe *ea totius occidentis partibus ſanctorum Corpora tangere*. Quis vero ſibi perſuadeat eam diſciplinam quinquaginta via annis poſt S. Gregorii mortem deſiiſſe, nam is anno DCIV. obiit, & Tranſlatio S. Benedicti facta dicitur a Mabillonio anno DCLIII. aut ſi ſervata poſtmodum ſit, 88. Mummolum & Aigulphum impias manus admovere ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ corporibus, eaque furari voluiſſe?

Quod ſi hæc demum tranſlatio ab Aigulpho ſit facta, permitum videtur, parum adeo ejus ſe memoriæ gratos oſtendiſſe Floriacenſes, ut ne nomen quidem ejus in duobus ſuis veterrimis martyrologiis exaraverint, teſte Mabillonio (*f*).

Neque profecto Mummolus Floriacenſis Abbas hujus tranſlationis author eſſe potuit; nam ſi hic idem eſt ac Mummolenus in Monaſterio S. Crucis apud Burdigalam ſepultus, ut probabile cenſet Mabillonius (*g*), jam cum in veteri epitaphio ab eodem relato (*h*) Mummolenus mortuus dicatur anno quinto regni Clodovei, Chriſti DCXLII. vel DCXLIII. (*i*), non potuit certe S. Aigulphum in Italiam mittere, immo nec etiam eſſe Floriacenſis abbas. Monaſterium quippe Floriacenſe a Leodebodo abbate S. Aniani, (quod tum monaſterium ſitum erat prope Mœnia urbis Aurelianæ, nunc eccleſia collegiata Mœnibus incluſa) anno DCXLI. Clodovei ſecundo conditum eſt (*k*) ut minimum. Immo nec ſatis liquet, an Monaſterium Floriacenſe hoc anno condi cœptum: nam, *—Sic res geſta videtur*— verba ſunt Mabillonii (*l*) *Clodoveus, Teſte Fredegario in Chron. cap. 89. anno IV. regni ſui, hoc eſt anno* DCXLI. *cum Nantilde Regina, ſeu Matre ſua, Aurelianis in Burgundiæ regnum venit, ibique omnes ſenatores, Pontifices, Duces, ac primates de regno Burgundiæ ad ſe venire præcepit, exceptique benigne. Tunc Leodebodus abbas monaſterii S. Aniani Floriacum vicum dato Attiniaco Prædio ad Axonam ſito cum rege commutavit. Eodem vel in ſequenti anno condidit teſtamentum v. Kal. julii, cui Teſtamento Audoenus anno III. regni Clodovei ordinatus Rotomagenſis Epiſcopus die Dominica ante Litaniam Rogationum, & Leodegarius Aurelianenſis Pontifex ſubſcripſerunt. Mox Leodebodus, manu Operi admota Floriacenſe Monaſterium exædificat, dua-*

(*a*) Tom. III. p. 47.
(*b*) n. 13. ap. Mabil. Sæc. II P. 2. pag. 651.
(*c*) Vit. S. Aigul. n. 27.
(*d*) Viacent. Barrali Saler. in Chronol. SS. &c. Sac. Inſ. lerin. Lugd. 1613. p. 327. 339. 340. & 341.
(*e*) Regeſt. l. 3. al. 4. in Dict. 22. Epiſt. 30.
(*f*) Sæc. II. Part. II. pag. 663. Not. a. IX. Neque Mummolus author eſſe Tranſlationi potuit.
(*g*) Sæc. II. Part. 2. p. 676. & Annal. T. 1. lib. 16. A. 679 n. 88. p. 546.
(*h*) ib. & T. 1. Annal. p. 548.
(*i*) Ex Mibil. in Chronol. Reg. Franc. præp. Sæc. II. & Annal. T. 1. pag. 437.
(*k*) Mabillon. Tom. 1. Ann. pag. 380.
(*l*) Sæc. II. P. 2. pag. 675.

duobus Baſilicis, altera S. Mariæ, altera S. Petri decoratum; eique anno circa DCXLVI. *ſupremam impoſuit manum.* —

Mummolus ſecundus fuiſſe dicitur hujuſce Floriacenſis Cœnobii abbas; licet Adrevaldus primum abbatem numeret, idemque aſſerat Aimoinus in Carmine de tranſlatione S. Benedicti. Magis tamen Mabillonio probatur ejuſdem Aimoini fides, qui (*a*) Mummolo Rigomatum in abbaria præmittit, cui poſt quinquennium Mummolus ſucceſſerit. Hinc que, vel fateri debet Mabillonius tranſlationem S. Benedicti tempore Clodovei an. DCLIII. non eveniſſe, vel non fuiſſe eam authore Mummolo factam, qui ante ſit mortuus. Quare intellecta difficile eſt, cur Mabillonius (*b*) ad annum DCLXXIX. mortem Mummoli differat, quem in Epitaphio obiiſſe legimus anno quinto Clodovei certe II. ideſt DCXLIII. Quod cum vir oculatiſſimus cognoviſſet, incertum eſſe ait (*c*), quis ille ſit rex Clodoveus. Licet autem epitaphium illud mendoſiſſimum Mabillonius in ſæculis dixerit, in Annalibus tamen (*d*) longe poſt, nempe anno MDCCIII. concinnatis nullius erroris accuſar, niſi voculæ alicujus & Syntaxeos; quod indicio eſt, illud maturiori examine libraſſe approbaſſeque pro vero, poſtquam in ſæculis pene rejecerat.

(*a*) lib. 4. Hiſt. Franc. p. 42. Mabil. Annal. T. 1. l. 13. A. 642. n. 20. p. 380.

(*b*) Annal. T. 1. lib. 26. n. 88. pag. 546.

(*c*) ibid.

(*d*) T. 1. p. 546.

Neque dicere ullus poterit, Mummolum Floriacenſem abbatem eumdem non eſſe cum Mummoleno, qui in S. Crucis Burdigalenſi monaſterio colitur; nam, præterquamquod Mabillonius, quo cum nobis lis eſt, Burdigalenſium & Floriacenſium plane traditionem approbat (*e*), eundem certe eſſe demonſtrat perveruſtum Floriacenſe Martyrologium ante ſexcentos annos conſcriptum (*f*), in quo eodem die conſignatus legitur obitus S. Mummoli abbatis his verbis —. *VI. Id. Auguſti Burdigalis depoſitio S. Mummoli Abbatis* —. Quo die in urbe Burdigalenſi, uti & apud Floriacenſes ejus memoria feſtive celebratur.

(*e*) Sæc. II. P. 2. pag. 677.

(*f*) Mabi. T. 1. Annal. p. 546.

Neque eſt cur reponant tranſlationis Patroni, Chronologiam, qua Galli uſi ſunt a nobis evidentibus rationibus non convelli. Novumque non eſſe, diſſidere intes ſe Chronologos circa tempus, quo aliquid accideſit, cum tamen proinde facti veritas non vacillet. Nec enim nobis hic fuit animus quæſtionem Chronologicam inſtituere, ſed tantum, quod ſæpe monuimus, oſtendere, vera non narraſſe Adrevaldum, cujus epochas ne ipſi quidem ejus Patroni defeodere potuerint. Sed pergamus.

X. Nec Auguſtus ſacra Ægyptiana ſubripere.

Præter operum S. Gregorii M. lectionem, nutu etiam divino incitatus fuerat Mummolus, ut corpus S. Benedicti Floriacum tranſferri ſtuderet, & haud abſimili viſione moti Cenomanneuſes, corpus S. Scholaſticæ exportari curarunt; ſeu Bercarius ejuſdem urbis Epiſcopus, ſicut in ejus vita & in relatione propria de tranſlatione S. Scholaſticæ legitur, quam dolemus non eſſe integram a Mabillonio editam, cum ex illa alii fortaſſe Prochroniſmi & Anachroniſmi, ac parum veriſimilia Miracula excerpi potuiſſent, quæ quidem non pauca ſunt in Adrevaldo, cujus narratio hac potiſſimum ratione falſa cenſenda eſt. Cum is ſit unus ex veritatis characteribus, res haud a vero abhorrentes referre. Cur enim tot invehantur ſine neceſſitate viſiones & miracula?

Verum ex ſententia S. Auguſtini repones — *quomodo fiant miracula ab homine non poſſe comprehendi* (*g*), — atque Miraculorum nullam proferri poſſe rationem; ſique ad tenue elimatis argurioiis iſta vertantur in dubium, omnia facile peſſumitura; eum plura hiſce ſimilia ſuppetant narrata a graviſſimis ſcriptoribus exempla.

(*g*) S. Aug. l. 3. de Trinit. n. 10. T. VIII. p. 804.

Fateor. Nam Deo longe omnia magis poſſibilia ſunt, quam ut mente concipere poſſimus; illudque ejuſdem S. Auguſtini alta mente repoſitum gerimus — *Si capere humano ſenſu miraculorum diſcutere rationem, timeo ne perdas fidem* (*h*); *nam quamquam de quibuſdam Miraculis ratio reddi non poteſt, non tamen non eſt* (*i*) *nec propterea incredibilia eſſe debent* (*k*). *Damus Deum aliquid poſſe, quod nos fatemur inveſtigare non poſſe. In talibus rebus tota ratio facti eſt potentia facientis.* (*l*) Porro tamen non de miraculis ab Eccleſia approbatis hic agimus, neque de revelatione una tantum & abſolute, ut ſcholæ loqui amant, ſed de integra Adrevaldi narratione, quam per partes cribrandam ſumſimus, quæque cum univerſim conſiderata plura ſine neceſſitate patrara miracula & viſiones referat, haud leve, aut perfunctorium præbet ſuſpicionis quoad omnia indicium. — *Fracta enim* — ait S. Auguſtinus (*m*) — *vel leviter deminuta authoritate veritatis, omnia dubia remanebunt, quæ niſi vera credantur, teneri certa non poſſunt.* — Sique omnia indiſcriminatim miracula, modo in ſcriptis redacta ſint, probanda forent, nullus erit Criticæ arti locus, irritæ caſſeque tot ſacræ rituum Congregationis in examinandis ſanctorum actis relatiſque miraculis curæ, nullum jam amplius apochryphum Evangelium, nullæ falſæ Apocalypſes, nullus confictus Patriarcharum, Apoſtolorum, aliorumque magnorum veterum virorum nomine liber, quod miracula revelationeſ-

(*h*) Serm. 247. de Temp. T. V. p. 1025.

(*i*) Id. Epiſt. 120. ad Conſentium n. 3. T. 2. p. 548.

(*k*) Id. de Civit. Dei l. 22. c. 5. T. 7. p. 822.

(*l*) Id. ep. 137. ad Volulian. n. 8. T. 2. pag. 405.

(*m*) l. de Mendacio c. 10.

que

que contineat. Quod in aliis etiam diſſertationis hujuſce partibus, quoties opus fuerit, tepetitum volumus.

Id quam recte a nobis animadverſum ſit, ſequentia demonſtrabunt. Cenomanenſes exportandi Corporis S. Scholaſticæ cupidi iter arripientes ad Floriacenſe Cœnobium divertunt, accitoque Aigulpho, quem ibi caſu Italiam meditari compererant, Romam petunt communi decreto ſimul iter peracturi. Pulchre! Ubi Romam devenere, Aigulphus clam ſocios Caſſinum convolat ſolus. Crederes S. Monachum inurbanum adeo, perfractæque frontis fuiſſe, ut inſalutatis Cenomanis abierit, quibus utpote fidiſſimis ſocils, uti poterat in eo exequendo facinore, quod difficillimum erat, tum ut rapere integra duo ſanctorum corpora poſſet, ut ea ex ultima fere Italia atque in ipſis dictionis Langobardicæ finibus (*a*) in interiorem Galliam exportaret, infeliciſſimis potiſſimum temporibus, quibus Langobardi ferox atque inhumana gens, Gallis cum primis infenſa Italiæ dominabatur.

(*a*) V. Peregr. de Inſtit. Fi. nib. & deScri. Antiq. ducat. Benevent.

Utut autem hæc vera ſint, duriora valde occurrunt. Aigulphus per deſerta Caſſini loca meditabundus crebro diſcurrens veterum obviam habuit, qui quonam S. Benedicti corpus eſſet, cœleſti plane indicio, demonſtravit, inquiens —: *Cum ſolitudinis hujus locum aliquem lumine clariſſimo radiare conſpexeris nivei montis inſtar, notato certa mente locum, namque ibi inveniendum eſt, unde tuæ curæ finis imponatur* —. Vetulus hic Angelus erat an Homo? Si Angelus cur ab Aigulpho indicii dandi præmia expetebat? & quomodo Aigulphus largus adeo promiſſor —: *Nullaſ erit in munere dando difficultas, quin omnia, quæ a me poſcis, dem*, — promiſſis ſtare potuiſſet, cum miſer adeo fuerit, ut ſportæ viliſſimæ tantum theſaurum, nempe corpora SS. Benedicti & Scholaſticæ incluſerit. Si homo erat, quomodo Mons Caſſinus vaſta ſolitudo ferarumque latebræ evaſerat, cum ibi ſenes quoque reperti ſint? Qui dicere poterit Aigulpho — *Tecti adita linquens, nudo ſub Æthris axe, indefeſſus ſpeculator adeſto?* — Si ibi Hominum habitationes erant, non itaque ferarum latibula locus evaſerat, in quo corpus S. Benedicti humatum erat.

Sique velis, Aigulphum in Caſtro Caſſino, quod ad radices Montis erat poſitum, conſtitiſſe, quamquam non ſatis conſtat, an incolume ea tempeſtate ſteterit, cum Blondus a Theodorico Gothorum Rege deſtructum fuiſſe ſcribat, haud gravate id conceſſerim. An putas igitur, (ut aliquas Baronii exemplo conjecturas hic adſeram) Cives Caſſinates ſocordes adeo inerteſque fuiſſe in ejus corpore ſervando cuſtodiendoque, cujus prædicationi, & exemplo obſtricti adeo eſſe debebant? Sique maximis beneficiis S. Benedicti devincti non fuiſſent, eo ſaltem nomine, quod ſanctus erat, vigilantiſſime cuſtodire debuiſſent. Caſſinates ergo irreligioſi adeo fuiſſent, qui pretioſiſſimas exuvias omnemque Theſaurum longe ſuperantes, omni cura, meditatione, fide, diligentia non ſervarent? aut ad eas ſervandas e ſuis aliquos non delegarent, qui ſolitarium omnibuſque patentem locum perpetuo incolerent, atque a temporum viciſſitudinibus & injuriis vindicarent? Sublacenſium Monachorum animos, qui quadraginta circiter lapidibus a Caſſino diſtabant, nulla ne Parentis ſui memoria tangeret? quorum tamen aliqui ipſos ſancti Benedicti diſcipulos Præceptores habuerint neceſſe eſt. Nulla ne viciniorum Terracinenſium? quorum Monaſterium ab ipſo ſanctiſſimo Patriarcha miraculo delineatum fuerat (*b*). Nulla Fundani, duodeviginti aut paullo amplius milliaribus hinc diſſiti Cœnobii monachos tantæ rei cura perculit? qui non longe ante monaſterii Caſſinenſis direptionem regulam S. Benedicti profeſſi tanto ſtudio fuerant (*c*): aut ſaltem nulla ne pietas inerat privato alicui Homini, vel Caſſinati, vel externo, qui eam ſibi curam aſſumeret? cum non de parvi hominis, ſed celeberrimæ ſanctitatis viro, atque monaſticæ vitæ in Occidente inſtauratore ageretur. Tantane Parentis ſui oblivio cœperat monachos Italiæ univerſos, quorum jam plura monaſteria, vivente S. Benedicto, excitata; & Caſſinates Aſcetas, qui non longe Caſſino Romæ in Cœnobio Lateranenſi conſtiterant, ideſt ante ipſos Romani Pontificis oculos, qui id eis vitio muneris pietatiſque ſuæ jure vertere poterat? An Monacho, ſoli, Gallo, ob ardens erga Parentem Studium, tantum irer, tot difficultatibus impeditum, metiri, ſacrum corpus ſubripere, animus vireſque inerat: Italiæ univerſæ, Romano Pontifici, monachis nulla illud cuſtodiendi memoria? Inter bella direptioneſque Normannorum ſecum ſemper ſancti Benedicti lipſana derulerint Floriacenſes hac illac vagantes, teſtibus eorum ſcriptoribus. Caſſinates nihil prorſus egerint? Id quidem ego ne ſuſpicari de Chriſtianis poſſum; cum potiſſimum nullam ſomniari liceat vim ab Aigulpho ſacri Theſauri cuſtodibus factam. Quid enim inermis, & pauperculus monachus atque advena potuiſſet?

(*b*) S. Greg. M. Lll. dialog. c. 22.

(*c*) V. Matth. Lauret. tract. 1. de exiſt. corp. S. Bened. c. 6. p. 34. & Mabill. Ann. T. 1. ad A. 560 n. 2. p. 143.

Sanctorum plura Corpora, & Reliquiæ, fateor, potiſſimum in Oriente ablata, ſed quæ tamen vel dono, vel plurimo auro corrupris cuſtodibus ditiſſimi Mercatores emerint, ſtatimque Navi ad amicas Terras deportaverint; vel fraude, aut vi armata

mata ſint habita. Verum Monacho inermi, pauperi, vel ſi mavis paucis Cenomanenſibus, terreſtri itinere iuter infenſos armatoſque Populos tantum fucinus moliri licuiſſe, nullus mihi perſuaſerit; cum præſertim unico ſibi ſatis ad id virium eſſe crediderit Aigulfus. Sique ſepulcrum S. Benedicti clariſſimo lumine nivei montis inſtar illeſtrabatur, idque patens erat vetulo, quomodo admirandum adeo prodigium vicinis populis non innoteſceret, qui propterea majoris devotionis ſtudio in ſacrum corpus accenderentur, ac proinde colerent, cuſtodirent, atque ſub ruderibus jacere non ſinerent? Ut omittam, non unum, ſed plures in Monte Caſſino cuſtodes inveniſſe Petronacem, quos ſtatim u diceptione Romæ miſerat Bonitus Abbas, ut ex Paulo Norkero, & Petro diacono oſtendimus.

Sed pergamus; quandoquidem ad nugas excutiendas adigimur. S. Benedicti corpus in Oratorio S. Jo: Baptiſtæ ſepultum eſt, teſte S. Gregorio M. (*a*). Vel itaque ſepulcrum diruti oratorii ruderibus coopertum erat, cum illuc pervenit Aigulphus; vel inde effoſſum, novum illi ædificium ſuperimpoſitum, ut aeris, imbrium, maleferiatorum Hominum, ac Belluarum injuriis arceretur. Siquidem hoc ſit factum, quibus curæ fuit corpus S. Patris effodere, illudque novis ædificiis communire, ipſi profecto, vel alii eorum juſſu ad ſacra lipſana cuſtodienda remanſerint, neceſſe eſt, quos certe plures reperit Petronax. Si corpus S. Benedicti ſeb Oratorii adhuc teinis & ſubdio jacebat, quomodo Algulphus ſtatim reperit, — *exterius quidem vilem locum, interius vero retinentem magni pretii Margaritas? Pro foribus autem Petræ ſcilicet ſuperpoſitæ, præfixa erant notamina, quorum intertus Buſta jacebant* —? Ergone credendum, illos, quibus curæ fuerat, inſcriptionem Tumulo S. Benedicti ſculpere, ſegnes adeo fuiſſe, ut illum ſub dio abſque ullo cuſtode reliquerint? Sique contendas inſcriptionem illam ſtatim poſt S. Benedicti obitum exaratam, quod probabile cenſeo, quomodo cooperta ſub dirutæ Eccleſiæ ruderibus non erat eo tempore, quo illuc Algulphos pervenit? aut quomodo u latere ſepulcrum aperuit, quod humo deſoſſum erat, humuſque ruinis altiot evaſerat?

(*a*) l. II. dial. cap. 37.

XI. Potiſſimum non adjuvantibus Cenomanis. (*b*) n.ss.

Vix ſacra corpora ſubripuerat Aigulphus, cum exinſperato Cenomanni adveniunt —: · *Tumque primo ſibimet patefacere ſui itineris cauſſam qua ſcilicet & ipſi revelatione divina admoniti ad corpus B. Scholaſticæ iterant referendum* — Quæ quidem connecti vix poſſunt cum inferius narratis (*b*); nam Cenomanni — *munus ſibi promiſſum* — poſtulabant ub Aigulpho, eoque pernegante S. Scholaſticæ corpus concedere, ne a Fratre ſepararet, nobiles quique præſentes — *contradixere, juſtum non eſſe dicentes, ut quos divina voluntas particeps fecerat oraculi cæleſtis, & qui ſimul locum Sanctorum Theca corporum adiiſſent; quique in ſubeunda pares labore fuerant, non etiam fructus laboris æque partirentur* — Cum quidem laborem omnem ſolus Aigulphus ſubierit: nam ſolus Caſſinum adlit, Sacra corpora effodit, ſporteque incluſa detulit. Quod unum eſt ex iis, quæ a vero prorſus abhorrent. Quomodo enim Algalpho poſſibile fuerit — *In unius Sportella ſinu* — includere duorum corporum exuvias, quorum unumquodque tercentum oſſa complectitur?

Dices, divino miraculo factum, ut nullo periculo tam grande iter metiretur. Perbelle! At cur Romanus Pontifex, & quidem Sanctiſſimus, nam fuiſſe S. Martinum contendant, acriter adeo divina voce objurgatur, quod ſegnis tantum ab Italia Theſaurum furari permitteret? En objurgationem — *Cur te piger ſomnus temporibus preſſit negat ſtratibus relictis cuſtodiam tuæ habere Provinciæ? & quare dimiſſi publicis utilitatibus, propriis implicaris* —? Hæc porro myſteria mihi videntur, non miracula. Pervenerat Aigulphus cum Cenomannis, qui Caſſini eum inopinantem convenerant, in fines Italiæ, cum Raptores — *vox alta divinitus per alta ſilentia noctis probibuit eos morari inuectere in eundo* — eademque hora Pontificem per viſionem quidam adſiſtens furti commonefecit: *quo audita, protinus relicta Thoro arma comiteſque inquirit, ac perſequi conatur recedentes, junctis ſibi Longobardorum auxiliis* —. Cur, quæſo, Pontifex eo tempore furti non eſt certior factus, quo intercipere raptores prope Romam facile potuiſſet?

Præmoniti interim fuerant divina & ipſi voce Raptores ſacrorum Pignorum imminentis periculi, cum hoſtibus adortos ſe pene vident. Conſternati ſalutem deſperaverant, cum Deus, ad quem enixis precibus confugerant, tenebris denſiſſimis eos occuluit, ne a Perſecutoribus conſpicerentur. Deus bone! Romanus Pontifex Provinciarum cuſtos inducitur arma geſtare, Satellites ducere, Gallos ſuperno monitu perſequi, breviſſimo temporis ſpatio pervenire ad Italiæ fines, Longobardos auxilio ſibi jungere, qui Romanis infenſiſſimi Hoſtes erant: & tamen anno DCLIII. & DCLIV, quo Tranſlationem S. Benedicti factam dicit Mabillonius & Pagius, S. Martinus Romanus Pontifex in exilium fuerat deportatus, ideſt die IX. Junii A. DCLIII, ut probat Pagius ad A. DCL. Cordati quique de Hiſtoriarum veritate dubitare ſolent, cum ud difficultates diſſolvendas adhibentur Miracula, quid cum hujus generis geras?

Ma-

Magnis periculis ſuperatis ad vetus tandem Floriacum uno dumtaxat lapide a Monaſterio diſtitum V. Id. Julii pervenerunt ſacrorum corporum Raptores, ubi Aigulphus Cenomannorum precibus fractus, ut S. Scholaſticæ corpus ab illo Fratris ſepararetur conſenſit. Quod factum improbat Notkerus (*a*) dum ait —: *væ miſerorum meritis, per quos ſeparationem paſſa ſunt, quæ diſpoſitione Sancti Spiritus conjungi meruerunt* —. Ac proinde ſanctorum id virorum Aigulphi & Mummoli opera factum exiſtimare non potuit Notkerus, *væ* minitans — *miſeroſque meritis* — appellans Authores.

XII. Neque ſacra corpora divelli iaviicem & diſcerpi potuerunt. (*a*) In Martyr. die XI. Julii.

Verum cum certo neſciret Aigulphus, quomodo S. Benedicti oſſa ub illis S. Scholaſticæ diſcerni poſſent — *Quæ confuſe unius Sportella ſimus retinebat; facta difficultate diſternendi ad hoc conſilium ventum eſt, ut ea, quæ minora viderentur oſſa, ſeparatim ponerentur, majora vero altrinſecus congregarentur* —. Præclarum ſane conſilium! Quantumvis enim humanum corpus giganteum eſſet, alludve pigmeum, adhuc giganteum quædam habet oſſa, quæ u pigmei corporis quibuſdam oſſibus magnitudine ſuperantur. Imo ne Anathomici quidem ipſi, ſi principaliora quædam excipias, inter maſculina & fœminina diſcrimen reperire poſſunt.

Mirum vero quomodo Adrevaldus hujuſcemodi ſeſe difficultatibus eatricet. Dum Aigulphus, omniſque populus hujus experimenti periculo uugereutur, cerrumque u Deo ejus rei indicium peterent, en, rem plane admirandam! videntur emiuus deferri duorum parvulorum corpora, quorum unum muſculi erat, fœminæ alterum. Maſculi corpus majoribus oſſibus admotum ſtatim eorum contactu revixit, fœminæ minorum: indeque iudicium habitum, minora oſſa fœminæ, ideſt ſanctæ Scholaſticæ, majora S. Benedicti eſſe. Quaſi vero non utrumque miraculum unius ejuſdemque Sancti preces obtinere a Deo potuiſſent, aut S. fœminæ fœminis præeſſent, maſculis maſculi.

Neque Sancti Benedicti corpus in tumulo ſine miraculo conditum: nam cum illud in Baſilica S. Petri fuiſſet depoſitum, eo loco haud contentus Mummolus, divinitus ſibi aptiorem deſignari optabat; quare intempeſta nocte orans unte frontem Eccleſiæ S. Mariæ lucem vidit in modum facis ardentem, quæ indicio fuit bumandum ibi ſacrum corpus. Id. prid. Non. Decembris factum, quo die Galli ſæculo etiam XI. Tumulatiouem, ut vocant, corporis S. Benedicti celebrabant (*b*), licet banc ſolemniratem relatio, ſeu illatio ejuſdem corporis ea Aureliana Urbe in Monaſterium Floriacenſe circa Principatum Carolomanni Ludovici Balbi Filii facta antiquaverit. Hinc Florus ad prid. non. Decembris in Martyrologio Attrebatenſi, Turnacenſi, & Lætienſi (*c*) habet —: *Aureliamis in loco, qui vocatur Floriacus, illatio corporis S. Benedicti Abbatis, & Monachi* —. Addit Turnacenſe —, *Cujus adventu feruntur ibi Arbores floruiſſe* —. Illationem hanc peculiari libello deſcribit Diedericus monachus, cui ne ipſe quidem Mabillonius omnimodam fidem præſtandam eſſe ceuſet, qua de re infra, ut mirum ſit, omnia quæ de S. Benedicti hac illac Tranſlationibus a Gallis traduntur, innumeris ſecumque pugnantibus circumſtantiis, uut ſaltem parum veriſimilibus referta eſſe. Quæ aliave ſtudio a nobis omiſſa, demonſtrant Romanenſium Fabularum loco habendam narrationem Adrevaldi, quem vigilantem ut plurimum in Hiſtoriis conſcribendis ſomniaſſe, dicunt Bollandiani (*d*), qui res ab Adrevaldo de ſummis Pontificibus, Imperatoribus, & Regibus narratas ne inſpici quidem poſſe autumant, adeo fabulis reſperſæ ſunt. Quod ſi tantum in rebus notiſſimis, omnibuſqae perviis auſus eſt Adrevaldus, cur non omnia e cerebro confiaerit ſuo, quæ de S. Benedicti Tranſlatione refert? Quod dictum de Adrevaldo volumus, ſi idem ille eſt cum libelli de Tranſlatione S. Benedicti confarcinatore.

(*b*) Rodulph. Tortarius de mirac. S. Benedicti c. 33.
(*c*) Ap Boll. T. II. martii p. 40.
(*d*) Tom. III. Mart. p. 305.

XIII. Arte certe quadam confictam hanc tranſlationem dubitandum eſt Aimoini Floriacenſis teſtimonio.

Confixiſſe vero non leve indicium præbet ſequens Aimoini Teſtimonium, prolixum ſane; ſed ad rem explicandam accommodariſſimum; quippe quod oſtendit, Floriacenſes re ipſa Sancti Benedicti reliquias apud ſe non habuiſſe, licet id perſuaſum eſſet Gallis. Hæc itaque ille Sæculo decimo refert (*e*).

Arnulphus Aurelianorum Epiſcopus alias ſane bonus, & Eccleſiaſticas Regulas ſcientia & Opere optime ſervans, nunquam ad parum Prælatos hujus Floriacenſis loci dilexit, ideo quam maxime, quod illi ſolummodo Dutoni parentes Regiæ, ſubjectionem, qua ipſe ultra modum delectabatur; nequaquam ei ad ipſius voluntatis dependerent nutum. Qua de re Vineas S. Benedicti in Suburbano Aurelianenſis Urbis, in loco, qui Boarsa dicitur, ſitas, ut ſui eas pervaderent ſatellites, aſſenſum præbuit. Propter quarum recuperationem cum prædictus Abbas — Oiboldus — *ad eum legatos miſiſſet, nec impetraviſſet; cum Senioribus habito conſilio deliberavit, ut ſumptis ſanctorum pignoribus, imminente Vindemia ad locum cum aliquibus e Fratribus, fructu earum collecturus, properaret; ut quia eidem viro viribus armatorum obuiti difficile erat, (cum ipſe multis ſæculari potentia præditis Regibus quoque perſæpe re-*

(*e*) lib. de Miracc. S Bened. ap. Bolland. T. III. Martii p. 323. a. 20.

ſtiſſe comprobetur) *ſaltem hac arte obviam iretur: cui idem Pontifex cunctos pene antiſtites Galliarum ſuo exiſtentes tempore in his quæ Jeſu Chriſti ſunt, ſapientiâ antecedens refragari intuitu divini reſpectus nequiret. Levatis igitur duorum corporibus martyrum Mauri, atque Frogentii ſub nomine inclyti Confeſſoris Dei Benedicti venitur ad locum; & inter iter agendum, victum, & qui viæ propinqua incolebant domicilia percontantibus, cujus tam celebris foret pompa prætereuntium, reſpondebatur, S. Benedicti. Inter quos quidam ager longo attritus vires febrium ardore, ſitiſcitabatur prætergredientes; cujus in obſequio tanta cum crucibus viam teneret turba? Reſponſum ei eſt, ſanctum Domini dilectum Benedictum eo itinere ad ſuburbana Aurelianenſium ob ſuarum defenſionem tranſire vinearum. Quo ille audito, ſpem promerenda ſalutis induens, imbecillia membra baculo ſuſtentans, Reliquias uſque beatas protraxit, proſtratuſque ſub argenteo, quo recondita erant, Scrinio, in ſomnum revolvitur. Tranſacta vero una nocte, mane primo ſurgens incolumitati Se ſenſit reſtitutum priſtinæ; ac gratias agens Deo laudum quibus poterat præconiis, ſanctum attollebat Benedictum, Procuratorem eum ſua dictitans ſoſpitatis. Nec multum a vero ejus deviabat opinio, ipſius enim ope ac precibus conflat eum propriæ redditum virtuti, cujus meritis fiſus, ſeu fama evocatus, ad illa properaverat loca; licet nos ſupranominatos veritatis teſtes nequaquam ab hujus ſecludamus operatione miraculi, immo per omnia æquales, & merito judicemur, & actu. Porro Fratres cum memorato Abbate, peractis abſque ullius interpellatoris impedimento, pro quibus, iverant, gemino lætabundi gaudio ad ſua regrediuntur —.*

Mirum etiam videri poteſt, cur exorta Floriaci acerbiſſima peſte, non S. Benedicti corpus ſupplicatione publica ſit circumlatum, ſed S. Mauri martyris, teſte Rodulpho Tortario ſæculo XI. Floriacenſi monacho (*a*), id quod indicio eſt, corpore prorſus S. Benedicti deſtitutos Floriacenſes, qui extinctionem peſtis meritis S. Mauri, cujus Reliquiæ efferrentur, & precibus S. Benedicti exſpectabaur. Cum potiſſimum, eodem Tortario teſte, veriti non fuerint ad Gordonicenſes uſque, apud quos peſtis graſſari paullo poſt cœperat, advehere corpus S. Mauri cum pignoribus S. Benedicti. Cur, quæſo, pro incolumitate propria ad extinguendam peſtem ſupplicaturi antea non detulerant pignora, nempe reliquias S. Benedicti, ſed corpus S. Mauri tantum; ad opem vero Gordonicenſibus ferendam, & S. Mauri corpus, & pignora S. Benedicti advexerint? Hinc teſte Tortario — *Durum Fratribus videbatur glorioſum martyrem* (Maurum) *Floriaco extrahere* —. De S. Benedicti pignoribus nil ſe oſtendunt ſollicitos, nil dolent, atque vix poſtulari, cum corpore S. Mauri efferunt. Sed hæc obiter dicta volumus.

(*a*) de mirac. S. Bened. c. 4. apud Bolland. T. III. mart. p. 342.

XIV. Mabillonius pugnantes inter ſeſe diſſidenteſque narrationes tranſlationis S. Benedicti veras eſſe credit.

Quomodo vero Adrevaldi narratio illi cohæreat, quam ex Anonymo Germano edidit Mabillonius (*b*), quandoquidem ex utroque authore tranſlationem S. Benedicti ipſe contexit in Annalibus, plane non video: quaſi oculatiſſimo acutiſſimoque viro fugere potuerit, nova ex huiuſce Anonymi teſtimonio cauſſæ noſtræ accedere argumenta, quibus altius in mente reponamus, vago quodam atque incerto rumore tranſlationis corporis alicujus ſancti, ſorte Benedicti juniotis, ſparſam io vulgus tranſlationem S. Benedicti Patriarchæ, quæ anſam otioſo alicui ingenio præbuerit ejuſdem Hiſtoriam contexendi. Juvat vero hic eadem Anonymi verba referre, quo facilius lectores hanc cum Adrevaldi narratione conferant, perſpiciantque quomodo pugnantia adeo inter ſeſe connectere potuerit Mabillonius, utramque veram genuinamque hiſtoriam credere, atque in Annales ſuos, luridiſſimos turbidoque fontes, tanquam defæcatiſſimos, derivare —.

(*b*) Analect. T. IV. p. 451.

XV. Anonymi narratio.

„ In Chriſti nomine. Fuit in Francia per pii patris prudentiam Presbyter doctus. „ Hic erat iter facturus ad Italiam volens inveſtigare, ubi ſepulta jacerent oſſa „ inculta ab homiſibus S. Benedicti Patris. Tandem pervenit in deſertum, quod „ diſtat a Roma LXX. aut LXXX. millibus: ubi olim conſtructa cella, concordia „ caritatis inhabitantium firma fuit B Benedicti. Et tamen adhuc Presbyter cum „ ſociis ſuis ſollicitus erat de incertitudine locorum. Qui dum nec veſtigium in„ venire poterat, aut Cimiterium corporum; tandem a ſubulco mercede conduc„ to intellexit, & perfecte invenit locum monaſterii: ſepulcrum tamen omnino „ agnoſcere non potuit, donec cum ſuis ſociis conſecravit jejunium per biduum ac tri„ duum, & poſtea coquo eorum per ſomnium revelatum eſt, & res ipſa illis innotuit. Ipſe „ vero mane demonſtrans, qui in honore ultimo eſſe videtur, ut tunc appareret, „ quod Paulus ait: Deſpecta mundi elegit Deus, & alta ab hominibus diſpicit: & „ ſicut ipſe Dominus prædixit: quicumque voluerit inter vos major eſſe, erit veſter „ miniſter. Et iterum: qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus. Et „ tunc diligentius perſcrutantes loca, inveneruut lapidem marmoreum perforandum: „ deſtructo vero lapide invenerunt oſſa S. Benedicti abbatis, & in eodem monu„ mento oſſa B. Scholaſticæ ſororis ejus ſubterjacere, marmore tamen interpoſito

„ quia

„ quia ut credimus, omnipotens, & misericors Deus maluit eos in sepultura
„ conjungere, quos aure per amorem germanitatis & caritatis Christi sociavit.
„ Congregatis vero ossibus, & lavatis, posuerunt super sindonem mundissimum,
„ seorsim tamen utriusque, ut secum portarent ad Regionem, Romanis ignoran-
„ tibus: quia si agnovissent, utique non sinerent absque conflicto aut bello a se
„ perduci tam sanctas reliquias, quos Dous declaravit, ut homines intelligere
„ potuissent tantam meredem religionis, & sanctitatis eorum, quod in miraculo
„ apparuit, quod ibi effectum est. Quia postmodum sindones obtegentes ossa eorum
„ inventi sunt de sanguine eorum erubere, velut de vivis corporibus emanasset
„ cruor. Ut per hoc ostenderet Jesus Christus, quod secum veraciter viverent in
„ futurum, quorum ossa hic miraculis coruscant. Et tunc erant caballo superpo-
„ sita, & per longa itineris spatia sic leviter portavit, quasi nihil oneris sentiret.
„ Quando vero in via silvatica, & angustica itinera ambularet, nec arborum offen-
„ dicula, nec difficultas viarum obstaculum eis, vel impedimentum esset itineris,
„ ut perfecte portitores agnoscerent ob merita hoc esse S. Benedicti atque B. Scho-
„ lasticæ sororis ejus, ut prosperitas itineris eorum tam secura esset, donec perdu-
„ cti essent in Franciam ad monasterium, cui Floriacus nomen est: ubi nunc sepul-
„ ti sunt in pace, & in novissimo resurrecturi in Gloriam, illic præstantes benefi-
„ cia petentibus Patrem per Jesum Christum Filium Dei, qui vivit & regnat in-
„ unitate Spiritus Sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.—

XVI. Verum quam apte Ratisponensis cum Floriacensi cohæreat fabile ostenditur.

Ex qua Ratisponensis Anonymi narratione invertitur penitus illa ab Adrevaldo excogitata, atque adeo plura etiam in hac leguntur, parum veritati consentanea. Nulla certe hic Cenomannensium mentio, nulla Aigulphi, nulla Mummoli. Induxit Anonymus Presbyterum cum sociis de loco sollicitum, ubi corpus S. Benedicti humatum esset; Cum Adrevaldus narret, Aigulphum solum ad Montem Casinum perrexisse. Asserit, a Subulco mercede conducto cognitum inventumque monasterii situm; sepulcrum vero haud inventum, donec biduo ac triduo exacto jejunio & ipsum raptorum coquo revelatum est. Ex hoc modo cognita — *laverunt lapidem marmoreum perforandum*—, eoque perforato ossa S. Benedicti reperta, inter quæ atque illa S. Scholasticæ alia marmorea tabula erat interposita.

Adrevaldus ait, solum Aigulphum, indicio per miraculum habito, sepulcrum S. Benedicti invenisse, eoque a latere effosso, sanctorum ossa extraxisse, quæ uni sportæ confuse incluserit; contra ex Anonymo raptores sacrotum corporum — *congregatis ossibus, & lavatis, posuerunt super sindonem mundissimum, seorsim tamen utriusque, ut secum portarent ad Regionem Romanis ignorantibus: quia si agnovissent, utique non sinerent absque conflictu, aut bello ad se perduci tam sanctas reliquias* — An Romani qui tanto in pretio Reliquias S. Benedicti habuerint, ut pro illis a raptoribus vindicandis sanguinem, vitamque profundere parati essent, inter spineta vepresque jacere permiserint nulli notas, absque veneratione cultuque?

XVII. Ratisponensis etiam fabulas refert.

Equo imposita sacra ossa leviter adeo ferebat, ac si nihil ponderis sentiret: quasi vero tanti penderent duorum corporum exuviæ, ut vehendis illis, (quæ uni dumtaxat sportulæ includetat Aigulphus, hisque onustus Italiam universam peragraverat, ut Adrevaldi, seu Adalberti fert narratio,) non sine miraculo equus non sufficeret; utque angustiæ itinerum, arborum offendicula, difficultates viarum equo negocium non facesserent. Sepulta ambo sacra corpora apud Floriacum ait Anonymus, cum illud S. Scholasticæ Cenomannis concessum sit ex Adrevaldo. Mirari profecto subit, scriptores, qui in scena non modo sibillis, sed etiam convicio explodi debuissent, sicut in aram confugisse in Mabillonii pectus, patrocinium, tutelam; atque virum quocumque genere doctrinæ præstantissimum, nimia Patriæ caritate abreptum, futiles hasce nugas non tantum non vidisse (*a*), ut etiam vidisse crederet, hunc Anonymum illi rempori æqualem, quo S. Benedicti translatio facta dicitur: atque nil ab Anonymo narratum improbare, præter illius de Aigulpho & Mummolo silentium, quodve S. Scholasticæ corpus Floriaci remansisse narravit. Quasi vero non melius Adrevaldo sæculi IX. scriptore scire id potuerit Anonymus, si æqualis translationi fuit.

(*a*) In Admot. ad hunc Anonym. p. 453.

Quibus de causis hunc Anonymum Gallum non fuisse autumat, atque etiam quod codex hanc narrationem continens in Germania est repertus. Æquius vero, meo quidem judicio magisque pro dignitate sua egisset Mabillonius, si non edidisset Anonymum, aut saltem veterem adeo & natione Germanum non credidisset. Anonymi enim silentium ejusque errores non patriam, ut Mabillonius contendit, sed imperitiam arguunt, & ineluctabilem quandam veritatis vim, qua fit, ut fabularum concinnatores ad ea celanda non reflectant, quibus falsitas sub specie veri personata apparet. Ego certe eadem libertate, qua Mabillonius Germanum facit, gallum crediderim, quemadmodum gallum esse Adrevaldum nemo negaverit, licet pluries in patriæ suæ eventibus enarrandis lapsus sit.

An

An vero codex Ratiſponenſis S. Emmerami ante nongentos annos conſcriptus ſit; & an ejuſdem ætatis ſint valvæ eccleſiæ S. Benedicti ad ligerim, ſeu Cœnobii Floriacenſis, tranſlationem hanc exhibentes, quibus affirmant duo ex congregatione S. Mauri (*a*) monachi nongentos a Mabillonio vetuſtatis etiam annos fuiſſe tributos, (quamquam plurimum, præcipue in rebus hiſce diſcernendis, Mabillonio deferendum eſſe ultro cum eruditis omnibus fateor) plane, neſcio. Mirandum ſane, quæ Mabillonius viderit de S. Benedicti tranſlatione monumenta, uno eodemque partu a nongentis annis diverſis in regionibus edita.

V. Sur la loüange. (*a*) Voyage litteraire Paris A. 1717. 4. p. 65.

Verbo. Nemo vel leviter doctus negaverit, plura legi in hiſtoriarum ſcriptoribus fabuloſa, conficta, falſa, ridicula, quæ pluribus ſæculis ut vera ſint habita atque in vulgus ſparſa. Sed juvat id ex Baronio audire (*b*). — *Felix profecto eſſet hiſtoria curſus, ſi abſque obice fabularum, ſincera tantum ferri veritate daretur, quæ ubi ſemel, ut zizania inter triticum ſeminata, fixis radicibus, tritici mentita ſpecie, altiori cumulo conſurgunt ſicut triticum meſſoris æqua falce metantur, & cum frumento in horrea recondantur: & mixta tritico, tritici jam nomine decorata, atque æquo precio eademque menſura cum tritica venundentur: Ita fabularum abolito nomine, receptæ ſemel tranſeant in hiſtoriam, ut opus ſit magno tribrario, qui magno labore, a veris falſa, & fabulas ſegreget ab hiſtoriis. Nec deſunt de his exempla: Nam fabula de collapſo Roma pacis templa tempore Chriſti ortus, quod nondum fuerat ædificatum, ſemel aſſerta, multiplicium haud vulgarium fuit ſcriptorum authoritate firmata. De Anima Trajani precibus S. Gregorii ab inferis revocata commentum ſemel creditum, etiam diſertiſſimos habuit aſſertores, immo etiam defenſores. Nonne hallucinatus fabula illa, ut hiſtoria lecta eſt, de Cyriaco papa Roma Coloniam comitante ſanctam Urſulam cum Virginibus undecim millibus: cum tamen nec per ſomnium quidem ejus nomen Pontifex ſederet in ſede Petri? De ſeptem dormientibus ſomno tentis annos prope ducentos quid dicam? Tam a Græcis in Oriente, quam a Latinis in occidente hiſtoriam lectam atque receptam? De Silveſtro papa ſecundo, quod per magiam pontificatum adeptus fuerit, atque dilaceratus in obitu a Diabolo? De obitu Adriani per muſcam illato quid addam? De fabularum officina Turpini, quot jam ex eis in hiſtoriam tranſierunt, & fidem ſibi pleniſſimam conciliarunt? Taceo de plurimis aliis, quæ vel a nobis ſuperioribus tomis ſunt confutata, vel erunt inferius confutanda.* Hæc Baronius poſt expoſitam putidiſſimam de Johanna papiſſa tamdiu creditam & venditatam fabellam. Porro nec minus ridenda proferunt tranſlationis S. Benedicti narratores, neque majoris authoritatis aut numeri ſunt, qui eis adſtipulantur, quam qui memoratas a Baronio fabulas, aliaſque a primis eccleſiæ ſæculis conſectati ſunt ſcriptores.

(*b*) Annal. T. X. ad A. 853.

Verum dixerit aliquis ex Floriacenſibus, incaſſum me hactenus tot commentatum. Fateri omnes, qui libellum de Tranſlatione S. Benedicti & Anonymum legant, eorum narrationes pluſquam aniles fabulas eſſe, neque tamen ideo tranſlationem ipſam ſuppoſititiam, aut falſam evadere, quæ non hiſce authoribus innitatur. Audio. Sed mihi cum Mabillonio lis eſt, qui tantum hiſce narrationibus tribuit, quam quod maxime, eaſque utpote rei fundamentum ſtatuit. Quod ſi vere fundamentum hujuſce vulgo ſparſe tranſlationis hiſce ſcriptoribus inhæreat, nemo non videt, quid mihi inde ominari liceat. Næ vacillet, labaſcat, ac demum in præceps tuat commentitiæ tranſlationis ædificium, neceſſe eſt.

XVIII. Mabillonia certe non favent martyrologia.

Hinc nil morari cauſſam noſtram poterit Mabillonius, dum præmiſſa in Annalibus Annonymi narratione, ſubnectit. — *Hæc tranſlatio conſignata legitur vetuſtiſſimis quibuſque Kalendariis non modo Gallicanis, ſed etiam Germanicis, immo etiam Italicis, ut ipſi oculis noſtris perſpeximus.* — Eſto enim ultro Mabillonio concederem vetuſtiſſima eſſe Kalendaria ab ipſo perſpecta, jure tamen afferere auſim, nimis glorioſe excidiſſe doctiſſimo viro, in — *vetuſtiſſimis quibuſque* — Martyrologiis conſignatam hanc tranſlationem; cum non omnia ipſe — *vetuſtiſſima* — viderit, ſique de plurimis emphaticos interpretandum id velis, ut nos quoque credimus, in quibus tranſlatio S. Benedicti legatur; haud certe in omnibus legere potuit de tranſlatione S. Benedicti in Galliam ſermonem eſſe, cum plurima *vetuſtiſſima* Martyrologia hæc verba dumtaxat ad V. Id. Julii referant. — *Depoſitio, vel Tranſlatio S. Benedicti*, — ne verbo quidem de Gallis facto, ut conſtat ex Hieronymianis contractis, a viro cl. Jo. Baptiſta Sollerio editis (*c*), in quibus ut plurimum ad V. Idus Julii — *Depoſitio S. Benedicti abbatis* — legitur. In Richenovienſi tantum — *Tranſlatio S. Benedicti abbatis* — Et in ſolo Labbeano ad prid. Non. Decembris hæc verba extant — *monaſterio Floriacenſi a partibus Romæ adventus corporis S. Benedicti abbatis*: — licet ad V. Id. Julii habeat — *Depoſitio S. Benedicti abbatis*, — quam ad utrumque prædictum diem refert Corbeienſe brevius. V. etiam Id. Julii in quibuſdam Uſuardi Martyrologiis S. Benedicti tranſlatio, & in aliis depoſitio conſignatur (*d*); licet quædam penitus omittant. Et

(*c*) T. VII. Junii Bolland.

(*d*) Martyrol. Uſuard. T. VII. jun. Bolland. p. 710.

Et quidem ad prid. non. Decembris ne ipſi Floriacenſes aſſerunt tranſlationem corporis S. Benedicti in Galliis fuiſſe celebratam, ſed vel ejus tumulationem a Mummolo in eccleſia S. Mariæ factam, vel ejus relationem ſeu inlationem ea Aurelianæ urbe ad monaſterium Floriacenſe Mabillonio teſte (*a*): qui tamen parum hujuſce rei memor (*b*) prid. Id. Decembris corpus S. Benedicti in Galliam advectum fuiſſe, air. Quod mihi perinde eſt; nam magis nimii erga rem de qua agitur, ſtudii nota Mabillonio inureur, afferenti *vetuſtiſſima quæque* — Martyrologia tranſlationem hanc conſignaram habere, cum pauca admodum ſint, quæ ad pridie Id. Decembris referant. Si plura enim Martyrologia menſe Julio tranſlarionem S. Benedicti collocanr, cur ipſe ad Decembrem refere? nempe veritatis vi actus parum ſibi conſtare poteſt vir, ſi quis alius, oculatiſſimus. Procul dubio, cum neque receptus hactenus a Gallis tranſlationis dies ad trutinam rite eapendi poſſit judice Mabillonio gentis ſuæ & bujuſce cauſæ acerrimo propugnatore, indicio eſt, martyrologia, quæ ad V. Id. Julii tranſlationem referunt, de illa in Galliam facta non loqui, eamque proinde concidere, cui martyrologia pro fulcimento appoſuerat Mabillonius.

(*a*) Sæc. II. P. I. P. 558.
(*b*) Annal. T. I. P. 430.

Amplius: ſi Mabillonio non placet ad diem XI. Julii, quo plura martyrologia ipſeque Adalbertus, libelli de tranſlatione S. Benedicti author, Tranſlarionem hanc contigiſſe, credendum ſane, tranſlationem ad eam diem recenſitam a Martyrologiis de feſto S. Benedicti eſſe interpretandam: atque ndeo, ipſum Mabillonium non omnem adhibuiſſe fidem Adalberto, cujus narrationem, utpote hiſtoriam non longe poſt ipſam tranſlarionem ſcriptam propugnat. Cum profecto nullus Adalberto melius eum diem ſcire poterit, ſaltem, quod Floriacenſis monachus Cœnobii ſui non longe a facto derivatæ traditionis conſcius eſſe debuerit. Vidit tamen ſcopulum Mabillonius, eum re accuratius perpenſa palynodiam cecinit (*c*) inquiens: — *verum mihi præferenda videtur Notkeri ſententia, qui tranſlationem a Caſtro Caſſino in Gallias collocat V. Id. Julii.*

(*c*) Annal T. III. p. 213.

Hinc ea variantibus adeo martyrologiorum lectionibus patet, nullius eſſe ad hanc probandam tranſlationem roboris argumentum ea eorum authorirate. Cum potiſſimum, vel hæc ab illis ſit addira pro arbitrio, qui vulgatæ a Floriacenſibus rranſlationi fidem adhibuerant cirra ullnm veritatis indaginem, vel qui tranſlationem feſti S. Benedicti ad V. Id. Jul. celebrabant, nr moa dicemus. Imo non pauca ſunt eriam martyrologia, quæ hac de re prorſus ſilent, ur Uſuardi Antuerpienſe, Max-lubecenſe, Ughellianum, Albergenſe, Danicum Vaticanum, & alia (*d*). Ut proinde verum non ſit quod jactitat Mabillonius — *In vetuſtiſſimis quibuſque Kalendariis* — tranſlarionem contignaram legi. Neque germanica martyrologia tranſlationem S. Benedicti in Galliam referunt; nam murenſe annorum ſeacentorum, eodem Mabillonio Teſte (*e*) habet, — *V. Id. Julii celebritas S. Benedicti abbatis*, — licet aliam ejus memoriam in martio ponat, quod undenam ortum habuerit moa exnminandum. Einfidlenſe æque antiquum eodem die: — *Tranſlatio S. Benedicti* — Salemenſe antiquius: — *Prid. non. decembris S. Benedicti abbatis.* —

(*d*) Jo. Baptiſta Sollerius in Auctariis ad V. Id. Jul. martyrol. Uſuar. P. 2. p. 514. T. VII. Jun. Bolland.
(*e*) Analect. T. IV. p. 455. Multoque minus illud Bedæ.

Bedæ ipſum Martyrologium a Papebrochio facta cum octo codicibus manuſcriptis comparatione, editum, quod vir eruditiſſimus ſincerum eſſe puravit; quodque ut ſincerum recognovir, illiuſque authoritate utpote maximi momenti uſus eſt Mabillonius (*f*), ad XII. kal. nprilis habet tantum — *S. Benedicti abbatis* — & V. Id. Jul. — *depoſitio S. Benedicti abbatis.* — Ea quo Bedæ teſtimonio triumphaſſe de Caſſinenſibus exiſtimat Mabillonius (*g*), dum ait: — *Quis ſit dies depoſitionis apud eccleſiaſticos ſcriptores norunt vel leviter pertti: nempe dies eſt, quo ſancti alicujus corpus vel in primarium tumulum, vel poſt tranſlationem aliquam alium in locum recondiiur.* — At quiſnam Angelus Papebrochio, ipſique Mabillonio revelavit, ſincerum tandem inventum Bedæ martyrologium? Cum nullus ea octo codicibus a doctiſſimo editore conſultus ætate Bedæ conſcriptus ſit: illudque certe certius conſtet, unamquamque eccleſiam ita proprio uſum martyrologio, ut novos adderet ſanctos quoties libebat. Quod ax Hieronymianis jam recenſitis, Uſuardinis, quæ in Auctariis edidit Jo: Baptiſta Sollerius, aliiſque quam plurimis ſatis ſuperque videre eſt. Immo codices illi longe poſt Bedæ, qui ab anno DCLXXIII. ad DCCXXXV. vixit, ætatem, ſcripti ſunt, eorumque pars major in Gnllia, & Flandria, quibus in locis addita forſan eſt hæc tranſlatio, quæ ur a Beda aſſerta videretur, eadem eum cæteris ſanctis a Bedn recenſiais manu conſcripta fuit.

(*f*) Differt. n. 9. Sæc. II. P. 2. P. 339.
(*g*) Ibid.

Præterea, eodem ipſo tempore, quo S. Benedicti corpus in Galliam tranſlatum eſt, tranſlatum etiam fuit illud S. Scholaſticæ; atqui de tranſlatione S. Scholaſticæ nulla apud Bedam mentio; de qua tamen ſilere non poterar, cum ſciret, eam S. Benedicti, cujus ordinem profitebatur, ſororem eſſe. Sique hæ conjecturæ non ſufficiant, hoc Bedæ martyrologium a Bollandianis editum ſincerum non eſſe, evincit omnino ipſius

ipſius Bedæ authoritas, quam Mabillonius laudat, cum agit de veterum martyrologiorum ſcriptoribus Benedictinis (*a*). — *Qui poſt Euſebium, & Hieronymum, a quibus quid hoc in argumento revera effectum ſit, haud ſatis conſtat, primus martyrologium privato ſtudio contexuit venerabilis Beda, cujus martyrologium Uſuardus in ſuo laudat. Sed & ipſemet Beda in operum ſuorum catalogo illud cenſet. Etſi enim in editione Baſilienſi anni* MDLXIII. „ nulla de ejus martyrologio mentio fiat, „ in aliis tamen editionibus diſerte habetur, immo & in Alfredi regis verſione „ Saxonica, quam Abrahamus Whelocus protulit in lucem. Sic vero habet Bedæ „ epitome: martyrologium de Natalitiis ſanctorum martyrum diebus, in quo omnes „ quos invenire potui, non ſolum quo die, verum etiam qua genere certaminis „ vel ſub quo judice mundum vicerint, diligenter adnotare ſtudui. Attamen Be- „ da plures dies intactos reliquit, teſte Uſuardo, ejuſque genuinum opus diu eru- „ diti viri deſiderarunt: ſed tandem ab ſe repertum, & a variis interpolationibus, „ quoad ejus fieri potuit, repurgatum, ſocii Bollandiani cum Flori Diaconi Lu- „ gdunenſis, *aliorumque auctariis ediderunt in Martii tomo ſecundo*. — ſi ergo martyrum tantum nomina in martyrologio ſua recenſuit Beda, qui genuinum eſſe poteſt Bollandianum, in quo plures confeſſores memorantur, S. Martinus, S. Auguſtinus, S. Benedictus, S. Gregorius magnus, S. Auguſtinus Anglorum Apoſtolus, S. Mellitus, & alii? Cumque ea editio feſtum Sanctorum omnium enunciet pro univerſali eccleſia tempore Bedæ nondum inſtitutum, ex unico hoc indicio, ſi cætera deeſſent, purum certe, & integrum dici non poſſet. Quam in ſententiam pluribus differit Jo: Baptiſta Sollerius in præfatione ad Martyrologium Uſuardi (*b*)

(a) In præf. Sæc. IV. P. II. p. 85.

(b) Art. II. p. 26. T. VI. Jun. Bolland.

Cum ergo id optime ſciret Mabillonius, cur tantum huic uni martyrologio authoritatis tribuit, ut actum eſſe de Caſſinatibus ſibi blandiatur? nempe negotium Caſſinatibus haud faceſſunt gigantea argumenta; ſi plumbeis mucronibus impetant. Opprimere certe nos pondere authoritateque ſua poterit Mabillonius, vir mea confeſſione ſummus, ſed vulneribus ſanguineque fœdare juſtam cauſam, Superi non patientur. Vidit certe plumbeum ictum Mabillonius ipſe, dum ait, quoad fieri potuit a Bollandianis illud martyrologium fuiſſe ab interpolationibus repurgatum. Neque diffitentur ipſi Bollandiani, qui in Prologo ad idem martyrologium (*c*), poſt- „ quam de variis martyrologiis varie concionatis diſſeruerunt, addunt — Talibus „ uſque tam variis, cum paſſim eccleſiæ per Italiam, & Gallias orerentur, & for- „ te etiam per Britanniam, Germaniamque, licet aliæ integrum Hieronymi opus „ utcumque conſervarent, ſicut e ſuperſtitibus hactenus exemplaribus liquet; vene- „ rabili Bedæ incidit cogitatio ad Kalendarium eccleſiaſticum, cui præciſe inſcriptæ „ erant Chriſti Domini, Apoſtolorum, & præcipuorum aliquot martyrum ſolemni- „ tates, novos aliquos addere, quorum erat memorabilior paſſio; iiſque aptare pro- „ lixiora quædam elogia, præter locum & nomen, etiam tempus gennſque paſ- „ ſionis indicatura, verbis ab ipſorum actorum, quæ quidem nanciſci potuerat, „ contextu acceptis, atque ita paulatim implere omnes Kalendarum dies; jamque „ ad nonaginta ejuſmodi encomia per totum anni circulum diſtributa habebat: dies „ aliquos ſola occupabant nomina eorum, quibus addere quidpiam, vel tanquam „ abunde cognitis nolnit, vel non potuit, actis necdum ut ſperarat, repertis. Cæ- „ terorum ſupra centum, ac ſexaginta prorſus adhuc vacabat locus, cum opus „ futurum eccleſiis omnibus acceptiſſimum, tanti viri mors præcidit, an. DCCXXXIV. „ obita —

(c) n. 4. T. II. martii p. 5.

XIX. Cur non ex Feſti tranſlat. orta fabula? (d) Pretiſſimum in cod. Sig. n. 249.

Verum eſto accurare Bedæ martyrologium a Papebrochio ſit editum, an omnia Bedæ manuſcripta exemplaria viderat vir eruditiſſimus? Certe in quibuſdam vetuſtis bibliothecæ noſtræ manuſcriptis adeſt Bedæ martyrologium (*d*), nec tamen ſive die undecima Julii, ſive quarta decembris aliquid de Benedicto eſt ſcriptum; ſed tantum die vigeſima prima martii — *S. Benedicti abbatis* — Verum hæc noſtra ſunt, ideoque ſuſpecta. Quare demus, omnia Bedæ martyrologia a Bollandianis viſa, quod cum eſt veritate falſum, tum ratione quoque eſt incredibile; quiſnam amabo Mabillonio dixerit, ex duabus illis vicibus, quibus S. Benedictus in Bedæ martyrologio memoratur, unam ad Benedictum Biſcopum revocandam non eſſe, de quo Beda Homiliam ſcripſit, neque alibi in toto martyrologio ejus meminit? An non depoſitionis nomen mortem S. Viri, ſeu ejus in Tumulum immiſſionem referre poteſt?

Vel forte duplex hæc S. Benedicti apud Bedam mentio ex tranſlatione ejus feſti originem habere potuit; quemadmodum bis Beda meminit S. Gregorii, nempe die duodecima martii, & tertia ſeptembris. Qua ratione etiam Cluniacenſes in kalendario noviſſimo eorum breviario præpoſito ad diem vigeſimam primam martii habent: — *S. Benedicti abbatis ſolemnitas major* — & in breviarii corpore: — *officium de tempore, ſed ſi occurrat dominica ſecunda, tertia, vel quarta quadrageſima, aut*

in

ſi aliqua feria ante dominicam Palmarum, miſſa ſolemnis celebrabitur de ea poſt tertiam: Miſſa vero de tempore, ſi ſit dominica, poſt primam, ſi ſit feria, poſt nonam. — In eodem kalendario ad diem XI. Julii habetur — *tranſlatio S. Benedicti, ſolemnitas major:* - at in corpore breviarii tantum: — *S. Benedicti abbatis*: — eaque ſolemnitas eſt tota de ejus obitu. Cum enim mors S. Benedicti in quadrageſima occurrat, neque poſſit cum octavis celebrari, ad diem undecimam Julii potior ejus ſolemnitas tranſlata eſt. Quod diſerte confirmat Emmanuel Theodoſius a Turre-Arverniæ Cardinalis Bullioonius in præfatione ad breviarium Cluniacenſe hiſce verbis: — Cum alia breviatia, omnes a quadrageſima excludant octavas, nec tum niſi rariſſime feſta celebrent, ut quæ jejunio, præſertim ſeveriori, non coaveniunt, adeo ut a conciliis (*a*) nououllis omnino prohibita ſint: viſum eſt idem in hoc etiam religioſius renere. — Hinc in rubricis generalibus (*b*) inquiuat hujus breviarii doctiſſimi compilatores Paullus Rabuſſon ſubcamerarius cluniaceoſis, & Claudius de Vert eiuſdem monaſterii theſaurarius, feriæ quadrageſimæ — *omnes omnem feſtivitatem, ac ſolemnitatem excludunt prater Annuntiationem Dominæ, de qua ſit eo die, quo per diœceſim celebratur*, — quod in cauſsa fuit, ut hodierni quoque Cluniacenſes ad diem XI. Julii feſtum obitus S. Benedicti transferreat, quod a nobis aliiſque eccleſiis die XXI. martii celebratur. Hinc in Murenſi martyrologio die XI. Julii legitur: — *Celebritas S. Benedicti abbatis*. — Ex feſti tranſlatioae fortaſſis orta fabula, quam deſcripſerit ornaveritque Adalbertus, ſeu Adrevaldus.

(*a*) Laodic c. 51. Toler. X. cap 1.
(*b*) Art. 2. ſect. 3. de feriis & vigiliis.

Nullæ quidem antiquitus in quadrageſima ſanctorum, præcipue confeſſorum, ſolemnitates celebrabantur, quoniam teſte Laodiceena ſynodo (*c*) *non decet quadrageſima ſpatio natalitia celebrare: ſed ſanctorum martyrum memoriam ſabatis, & dominicis agere neceſſe eſt*. — Et in veteri kalendario eccleſiæ Carthaginenſis (*d*) ante annos CCC. confecto, nulla reperiuntur feſta eo intervallo, in quod ſolet quadrageſimæ tempus accidere, ſed & Ratrammus Corbejenſis monachus refert (*e*): — *Cantica ſolemnia videlicet alleluja, ſeu martyrum ſolemnitates novem ante paſcha ſeptimanis occidentalem eccleſiam nequaquam ſolemni rita frequentare*. — Immo ſæculo adhuc XII. nulla ab eccleſia Lugdunenſi, & Mediolanenſi tempore paſſionis ſolemnitas celebrata, ut docet Johannes Belethus (*f*), quod de tota quadrageſima intelligendum eſſe oſtendunt hæc verba Rodulphi Tungreoſis (*g*): — *In officio Ambroſiano nullum Feſtum in quadrageſima ſervatur*. — Hinc concilium Toletanum X. anno DCLVI. celebratum de feſto Annuntiationis B. M. V. loquens canone primo conqueritur: — *In multis Hiſpaniæ partibus hujus S. Virginis feſtum non uno die per omnes anni circulos* — agi & — *quoniam die, qua inveniitur Angelus Virgini Verbi conceptum nunciaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem feſtivitas non poteſt celebrari condigne, cum interdum quadrageſimæ diei, vel Paſchale feſtum videtur inumbere, in quibus nihil de Sanctorum ſolemnitatibus, ſicut ex antiquitate regulari mutum eſt, convenit celebrari*. — Quare ſtatuit, ut — *ante octavum diem, quo natus eſt dominus, Genitricis quoque ejus dies habentur celeberrimus & præclarus*. — Additque hanc inſtitutionem exemplo non carere, quam — *per diverſas mundi partes digneſcitur obſervari. In multis namque eccleſiis*, — inquit, — *a nobis & ſpatio remotis, & terris hic mos agnoſcitur retineri*. — Eas inter reponi poteſt Mediolanenſis, quæ Dominica ſexta adventus Domini ſolemne celebrat officium de Incarnat. Verbi, ſeu de Annunriatione B. Mariæ, ut ex ejuſdem breviariis & miſſalibus conſtat. Eadem ratione feſta SS. Gregorii, & Ambroſii antiquitus ad dies ordinationis eorumdem tranſlata. In quo perſtant cluniacenſes, nam feſtum S. Gregorii M. a XV. Idus martii tempore quadrageſimæ ad III. nonas ſeptembris traoferuat.

(*c*) Can. 51.
(*d*) Martene de antiq. Eccl. diſcipl. in divina celebr. offic cap. 18. p. 171.
(*e*) li. 4. contra Græc oppoſ. cap. 4.
(*f*) cap. 64.
(*g*) In lib. de obſervant. canon. c. 16.

Quare poſtquam Rodulphus Tungrenſis ſæculi XIV. author (*h*) egit de tranſlatione feſti Annuntiationis, & ſanctorum Gregorii, & Ambroſii ſubdit — & Benedictus ad diem tranſlationis ejus de menſe Julio, ſed poſtea Annuatiatione in Romana Eccleſia ad locum ſuum redeunte, ſimiliter & alii apud nos redierunt; & exinde retenta eſt tranſlatio S. Benedicti — quare feſtum tranſlationis S. Benedicti in eccleſia Mediolanenſi idem eſt cum illo obitus. Et quidem in ea eccleſia ad V. Id. Julii nulla in officio divino de tranſlatione S. Benedicti in Galliam mentio, ſed tantum ejus mortis, ut patet ex lectione in officio Ambroſiano eo die recitata: quidquid contra reclamet Galeſinus, qui (*i*) tranſlationem S. Benedicti in eccleſia Mediolanenſi celebratam, illam eſſe ait, qua ejus corpus e Floriaco la Caſſinum revocatum eſt. Nullum certe aliud colit eccleſia Ambroſiana S. Benedicti feſtum quam V. Id. Julii. Quis vero credat, eccleſiam hanc celeberrimam Feſtum omittere ſancti, ut tranſlationem ejus corporis in Gallias, vel reductionem in Italiam celebret?

(*h*) lib. de obſerv. Can. obſervat. 16.
(*i*) In adnot. ad V Id. Julii ſui martyr.

Immo hodieque religioſiſſima Cluniacenſium congregatio in breviario ſuo anno MDCLXXXVI. edito Pariſiis, quod ſummo in pretio habetur a rerum eccleſiaſticarum

peritis, S. Benedicti feſtum ſeu obitus memoriam die undecima Julii tantum colit ut dictum eſt. Cum tamen antea die XI. Julii non obitus memoriam, ut ex veteri eorum breviario conſtat (*a*), ſed tranſlationis colerent, quam tandem hiſce de cauſis ablegarunt a Cardinali Bullionio memoratis, cum ait (*b*). — *Itaque hinc abſunt & aperte falſa, & apocrypha, & dubia, & in rebus hiſtoricis aliquid vel controverſiæ, vel reprehenſionis habentia; & quidquid denique minus congruebat cum maieſtate officii eccleſiaſtici, quod ſine errore ac nævo, ut eccleſiam ipſam ſine macula & ruga eſſe decet.* — Ex tranſlatione itaque feſti S. Benedicti e menſe martio ad julium duæ S. Patris feſtivitates in quibuſdam eccleſiis invectæ, quemadmodum hactenus eccleſia Toletana ſub expectationis B. Mariæ nomine, octava ante Domini nativitatem die feſtum Annuntiationis ſolemni ritu recolit, atque iterum die martii vigeſima quinta (*c*) cum eccleſiis reliquis.

(*a*) pag. 578. ap. Bolland. T. III. martii p. 305. not. e.

(*b*) in præf. ad Breviar. Cluniac.

(*c*) Bolland. T. III. mart. p. 138.

Sed etiam ſi concederemus depoſitionis vocem duntaxat ſignificate tranſlationem, an non poteſt depoſitio S. Benedicti in martyrologiis expreſſa de S. Benedicti tranſlatione in primarium Tumulum, vel in alium decentiorem Caſſini facta intelligi? Certe non ſemel repertum effoſſumque S. Benedicti corpus ab abbatibus Caſſinenſibus apud nos certis monumentis conſtat. Forte id primus Petronax Cœnobii Caſſinenſis inſtaurator pro ſua erga parentem ſanctiſſimum pietate præſtitit, occaſione conſtruendæ, vel reſtaurandæ eccleſiæ, nam per ea tempora inventa primum corpora SS. Benedicti & Scholaſticæ S. Zachariæ I. bulla infra laudanda refert.

Verum quantumvis conſtaret de corporis S. Benedicti tranſlatione hæc martyrologia loqui, haud quidem multum negocii eorum authoritas faceſſeret, quæ præjudicata concinnatorum opinione oritur, aut ſi mavis uniee ex Adrevaldi narratione, quæ pluribus impoſuerit. Vel tandem, quod aliqua S. Benedicti Reliquiarum particula aliquando in Gallias delata ſit, ex qua tranſlationis nomen invaluerit. Neque enim novum, ut parva exiliſque reliquiarum pars nomine totius ſignrate veniat, quod adductis exemplis adnotat Nuceus in reſponſione ad Menardum (*d*). Nos interim hoc uſo contenti ſumus, nullum Adrevaldo, ſen Adalberto vetuſtiorem hanc tranſlationem ſerio aſſeruiſſe: non Bedam, ut oſtendimus, non Florum, & Wandelbertum, non Paullum Diaconum, aut alios, de quibus mox.

(*d*) in notis ad Chro. Caſſin. L. III. c. 24. edit. clariſ. Muratori. T. IV. ſcript. Rer. Italic. p. 441.

XX.

Nil Caſſinatium cauſſæ officiunt martyrologi aliique ſcriptores non coæv.

Exploſa itaque jactata diu Martyrologiorum, & præcipue Bedæ authoritate, parum cauſſæ noſtræ officier Flori, Wandelberti, Uſuardi, aliorumque aſſertio a Mabillonio allata (*e*), nam quod ad Florum attinet, quamquam ejus auctaria edidiſſe credidit Papebrochius, demouſtrat tamen eruditiſſimis rationum momentis Jo: Baptiſta Sollerius ejus diſcipulus in præfatione ad martyrologium Uſuardi (*f*) nullo modo poſſe illa Floro tribui. Quo in loco hæc de Uſuardo addit. In codices Uſuardinos — *Tanta interpolatorum libertas graſſata eſt, ut auctaria & additamenta, ſi omnia conjungantur, ſingulis prope diebus, textum ipſum Uſuardinum duplo, triplo, ſæpe quadruplo, immo quintuplo, & amplius exſuperent.* — Idque citra jactantiam dictum oſtendit editio martyrologii Uſuardi ab ipſo eruditiſſime adornata, in qua ad v. Id. Julii recenſetur quidem — *tranſlatio S. Benedicti abbatis*, — ſed in auctariis plures notantur Uſuardini codices, qui hanc tranſlationem non referunt, quod jam monuimus.

(*e*) differt. n. 11. Sæc. II. pag. 342.

(*f*) Art. 2.

Idemque de aliis martyrologiis aſſerere jure poſſumus; quos inter Wandelberti monachi, ac diaconi monaſterii Prumienſis Trevireuſis diœceſis intra Ardnennæ Silvam, authoritas majoris certe ponderis eſſet, ſi interpolatum non fuiſſe conſtaret: vel ſaltem ex præjudicata opinione hanc tranſlationem ſcripſiſſe potuit, quæ jamdiu a Floriacenſibus eſſet jactata: quæque ea tranſlatione alicujus ſacri corporis, cui S. Benedicto nomen, originem duxerit. Evenire quippe potuit, quandoquidem in conjecturis verſamur, ut Floriacum corpus S. Benedicti Eremitæ, cujus meminit S. Gregorius M. (*g*), tranſlatum ſit, quod facile ſubripi aliumque in locum tranſferri poterat, cum in ſolitudine ſepultum fuerit. Hinc in martyrologio Barberino ad IV. Id. Septembris, manu licet recenti, ſcriptum eſt — *Tranſlatio S. Benedicti Eremitæ.* — Quæ conjectura facile diffidentium partium animos componeret. Quare decepti floriacenſes labente tempore, S. Benedicti Patriarchæ, ex nominis provinciæque ſimilitudine, corpus illud eſſe crediderint, vulgatiorque hujus rei fama apud alios evaſerit ex Adrevaldi libello, apud Gallos potiſſimum, quorum pars maxima pretioſi thеſauri deſiderio, patria caritate, factique vetuſtiſſimi ignorantia veram hanc tranſlationem crediderit.

(*g*) l. 3. dial. c. 8.

Quid? Si ea indole erat Avguiphus, quem eundem enm ſancto, cujus mentio in Martyrologio Romano ad tertiam ſeptembris diem, non credimus, monachus Floriacenſis, qua Græcos quoſdam deſcribit Gregorius Magnus ad Conſtantinam Auguſtam cum ait (*h*) — *In Romanir vel totius occidentis partibus omnino intolerabile eſt atque ſacrilegum, ſi ſanctorum corpora tangere quiſquam fortaſſe voluerit. Quod ſi*

(*h*) Regeſt. li. 3 alias 4. Indict. 12. epiſt. 30. p. 708.

præſumpſerit, certum eſt, quia hæc temeritas impunità nullo modo remanebit. Pro quâ re de Græcorum conſuetudine, qui oſſa levare Sanctorum ſe aſſerunt, vehementer miramur & vix credimus. Nam quidam Monachi Græci huc ante biennium venientes nocturno ſilentio juxta eccleſiam S. Pauli, corpora mortuorum in Campo jacentia effodiebant, atque eorum oſſa recondebant, ſervantes ſibi, dum recederent. Qui cum tenti, & cur hoc facerent diligenter fuiſſent diſcuſſi, confeſſi ſunt, quod illa oſſa ad Græciam eſſent tamquam ſanctorum Reliquias portaturi. Ex quorum exemplo, ſicut prædictum eſt, major nobis dubietas nata eſt, utrum verum ſit quod levare veraciter oſſa Sanctorum dicuntur — Certe — *multos Hypocritas* — in ſuo tempore conquerebatur S. Auguſtinus (*a*) — *ſub habitu monachorum .... membra martyrum, ſi tamen martyrum, venditaſſe* — quid? Si Floriacenſis quemadmodum duo magnilocenſes monachi (*b*) deluſus? nam plures fuiſſe potiſſimum ſæculo IX. imo & antea & poſt ſacrarum Reliquiarum nundinatores, certum eſt, (*c*) qui Gallis quandoque imponerent. Ut jure Amulus ſeu Amolo Lugdunenſis in Theotboldo Lingonenſi per Ingelrammum Chorepiſcopum conſultus de incognitis quibuſdam reliquiis in Divionenſi S. Benigni Baſilica depoſitis a duobus monachis, qui ſe vel ex urbe Roma, vel ab alia Italiæ parte ſuſtuliſſe dicebant, præceperit, oſſa illa Sacris Adytis arcerenrur. (*d*)

(*a*) T. VI. lib. de mendacio cap. 18. n. 36. col. 458.

(*b*) V. Bol. d. 20. Jan pag. 289. & Mabil. Sæc. IV. p. 1. p. 403.

(*c*) V. Boll. & Mabil. loco cit. & Sæc. III. P. 2. p. 60. & Sæc. IV. P. 2. pag. 48. Gregor. Turon. L. 9. n. 6. Hiſt. Fran. p. 422. edit. Ruinartii Baron. ad A. 1027. pag. mihi 92. T. XI.

(*d*) V. Mabil. T. 2. Annal. A. 844. n. 17. p. 655. & Pagi T. 3. ad An. 852 n. 14. p. 620.

Neque certo evinci poteſt Wandelberti martyrologium ſincerum ad nos uſque perveniſſe, aut ab interpolatoribus non fuiſſe corruptum. Mirum enim, inquit, Jo. Baptiſta Sollerius (*e*) — *Interpolatores magis ab hoc martyrologio, quam ab omnibus aliis abſtinuiſſe* — Sique corruptum non fuiſſe malis, non temere crediderim, Wandelbertum ab Adrevaldo hanc tranſlationem mutuarum: nam ſcripſit Wandelbertus hoc martyrologium vigeſimo quinto anno imperii Lotharii, qui ab ejus coronatione Romæ facta, nam hujus martyrologii epocha ab eo tempore ſtatuenda videtur, Teſte Mabillonio, (*f*) incidit in annum Chriſti DCCCXLVIII. Adrevaldi de Miraculis S. Benedicti liber definit poſt mortem Caroli Calvi, (*g*) quo Senex Capularis eſſe poterat Adrevaldus. Juvenis iraque hanc de S. Benedicti tranſlatione narrationem confingere potuit, quam viderit Wandelbertus. Idque multo magis verum eſſe poteſt quod ad Uſuardum Cœnobii Prarenſis, ſeu S. Vincentii Lutetiæ Pariſiorum monachum, cujus martyrologium anno circiter DCCCLXXV. conſcriptum eſt; quamquam S. Benedicti Tranſlationem non ab Uſuardo in ſuo Martyrologio conſignatam, ſed ab Interpolatoribus ex tot variantibus lectionibus jam allatis certiſſime credo. Nam ſicut in Blumanii martyrologio anno DCCLXXII. ſcripto ad diem viceſimum Julii inſertum fuit S. Severi Epiſcopi Caſſinatis nomen, cur non & tranſlatio S. Benedicti & in eo & in aliis exſcribi potuit ab imperito aliquo interpolatore. Inſertum vero ex ipſa lectione conſtat: nam hæc ibi habentur. *In Damaſco Savini, in Caſſino Severi, Saudi, Agrippiani, Medaduli, &c.* qui tres poſteriores martyrio & jam coronati Damaſci, eodem contextu legendi cum S. Savino erant, nec quicquam ad eos pertinere poterat S. Severus Confeſſor & Epiſcopus Caſſinenſis. Id quod tamen non advertit Florentinus, licet harum rerum peritiſſimus, qui de hoc Brumanii martyrologio differit (*h*).

(*e*) In præf. ad Martyr. Uſuard. p. 18.

(*f*) In præf. Sæc. IV. P. 2. p. 86.

(*g*) Adreval. cap. 39.

(*h*) pag. 1054. & ſeqq.

Quid? quod etiamſi in Martyrologiis tranſlatio hæc vere exarata eſſet, Author narrationis de tranſlatione S. Benedicti omnibus martyrologis impoſuit. Nam Teſte Rodulpho Tortario Sæculi XII. Floriacenſi Monacho in carmine de tranſlatione S. Benedicti, hanc tranſlationem primus literis conſignavit Adalbertus monachus Floriacenſis, quem eumdem eſſe cum Adrevaldo exiſtimaverat prius Mabillonius, ſed authoritate Chronici Floriacenſis monitus diverſum eſſe cognovit, (*i*) quamquam in Annalibus Adrevaldo narrationem iterum tribuit (*k*). Hinc nos ejus exemplo utrumque hoc nomen in hac Diſſertatione confudimus. Quare ſi non Adrevaldus, ſed Adalbertus ejus narrationis Author fuit, & Adalbertus anno DCCCLIII. obierit, omnes certe martyrologi, ac proinde Wandelbertus, ab ejus libello tranſlationem S. Benedicti hauſerunt.

(*i*) Sæc. IV. P. 2. p. 347.

(*k*) T. I. Ann. 653. lib. 24. n. 29. p. 429.

Hæc quidem non ideo allata a me ſunt, quod mali aliquid eveniſſe cauſſæ meæ crediderim ex Wandelberti, (quem ſcio haud multum criterio uſum in martyrologio ſuo concinnando *l*) aliorumque ſcriptorum authoritate (quorum nullus aſſerti poteſt, qui tranſlationi coævus fuerit; proindeque unus ab alio narrationem hanc hauſerit neceſſe eſt, haud expenſis a nobis hactenus demonſtratis difficultatibus, quæ tranſlationem S. Benedicti illis temporibus tentatam, atque exequutioni demandatam nedum difficilem, verum impoſſibilem fuiſſe evincunt;) Sed ut diſputandi conſuetudini parerem, quæ argumenta undequaque petenda jactandaque eſſe jubet.

(*l*) Jo. Bapt. Soller. in Præf. ad Uſuard. art. 5. §. 10. p. 16.

Quibus quidem rationibus facile etiam illius martyrologii Authoritas exploditur, quod ſecundum Eccleſiam Romanam in lucem ſe protuliſſe dicit Franciſcus Mauroli-

rolicus, *in quo die undecima julii translationis S. Benedicti fit mentio*. Cum maxime præter Romanæ ecclesiæ mentem id factum fuisse pluribus argumentis probare facile liceret, quorum tamen peremtorium est, martyrologium Romanum, haud quidem præcipitanter nulloque adhibito examine, neque ab uno erudito, sed mature a viris doctissimis expensum correctumve, atque publica, & inclutabili Romani Pontificis authoritate Ecclesiæ Catholicæ, ac proinde Gallicanæ etiam, propositum, ut in divinis officiis quotidie legatur, nulla ratione translationis S. Benedicti meminisse. Translationem quidem credere potuerunt memorati scriptores, nullo ex Cassinatibus aperte repugnante, quibus ob dissitas adeo regiones facile ea tempestate non erat Gallos errotis revincere. Hinc sensim sine sensu aucta in ultramontanis oris hujus translationis fama, a pluribus ut vera habita est & recepta.

Cum itaque translationis hujusce narratio fabulis undequaque referta sit, nemo non videt, inde deducta Historicorum omnium testimonia nullius esse momenti. Signum enim est evidens, Historicos illos cæco quodam impetu abreptos assensum absque criterio præstitisse, quod vulgata studio a Floriacensibus fama, vel Adrevaldi, aut si mavis Adalberti, testimonio didicerant. Nam tum demum gravis est testium nubes, si veritatem retineant; sin eam negligant, ita levis, ut omnes intelligant, non ad obtinendum mendacium, sed ad verum probandum auctoritatem adiuvare. Plures certe fabulas ab aliis alios scriptores mutuasse, iisdem Gallis notius est, quam ut id exemplis evincere sit necesse, ut ex Baronio supra demonstravimus.

XXI. Neque ipsa Pauli diaconi authoritas.

Haud multum hactenus laboravimus, non magni momenti argumentis lacessiti. Nunc cominus manus cum hostibus conserendæ, qui facto impetu vallum pervasere, & Catapultas Arietesque admovent ad quassanda Arcis Cassinensis mœnia; nempe Pauli Diaconi Adrevaldo atque Adalberto vetustioris decantatam centies a Mabillonio aliisque Gallorum eamsse Patronis Authoritatem. Hæc quidem, sponte fateor, me diu multumque torsit, quippe quod Paullus fuerit Monachus Cassinensis, ibique historiam suam concinnaverit, si Mabillonio tantisper credere hac in re velimus, atque confessione sua ostendat, vulgatam etiam ea tempestate apud Cassinates de S. Benedicti translatione famam, adeoque frequentem, ut eam referre in Historia sua coactus fuerit, quam alioquin reticere facile potuisset. Verum omnem a me scrupulum abegit constans ejusdem Pauli confessio, qui pluribus in locis assertæ hactenus a nobis veritati tam apposite favet, ut ego non dubitem, quin hæc fuerit genuina ejus sententia, ejusque verba ab adversariis nobis objecta alio sine traducenda.

Sed juvat Paullum *ipsum* differentem audire ex ejus historia de Gestis Langobardorum primum e Blattis situque eruta a Guilielmo Parvo ex illustri ordine Prædicatorum, editaque a Jodoco Badio Ascensio anno MDXIV. Habet ergo (*a*) — *Circa hæc tempora, cum in Casssino Monte, ubi Beatissimi Benedicti sacrum corpus requiescit, jam aliquot annis elapsis, vasta solitudo existeret, venientes de Cenomanorum, vel Aurianensium Regione Franci, dum apud venerabile corpus se pernoctare simulassent, ejusdem venerabilis Patris, pariterque ejus Sororis venerandæ Scholasticæ ossa auferentes, in suam patriam asportarunt: ubi singulatim duo monasteria in utriusque honore hoc est B. Benedicti, & S. Scholasticæ constructa sunt* — (quæ verba refert etiam Adrevaldus, (*b*) mutato TEXT — *requiescit* in *requiescebat*, forte ad ostendendum exactiores syntaxeos leges sibi notas esse; omittit tamen quæ sequuntur) — *Sed certum est nobis, et illud venerabile, & omni nectare suaviùs, & oculos semper cælestia contemplari solitos, cætera quoque membra, quamvis defluxa remansisse; solum etenim Dominicum corpus singulariter non vidit corruptionem: caterum... omnium Sanctorum corpora in æterna postea gloria reparanda, corruptioni subjecta sunt, iis exceptis, quæ ob divina miracula sine labe servantur* —.

(*a*) lib. VI. c. 2.

al. Aurelianensium.

(*b*) De mirac. S. Bened. c. 21. apud Mabil. Sæc. II. p. 2. p. 371.

Haud tamen aliorum editorum fides cum manu exaratis Codicibus, & Ascensiana editione convenit, nam vaticanus (*c*) Ambrosianus sæculi X. olim Bibliothecæ S. Columbani Bobiensis, & ejusdem ætatis Modoetianus, olim in celebri Basilica Reginæ Theodolindæ asservatus, nunc apud Comitem Donatum Sylvam, pro — *Requiescebat* — legunt — *Requiescit*, — quemadmodum habet etiam editio a Jodoco Badio Ascensio anno MDXIV. procurata, ut dictum est. Quæ quanti momenti variatio sit, mox patebit. Vaticanus etiam & Modoetianus non — *tu cuncta defluxa* — sed — *defluxa* — tantum habent; & Orrelianus, ut adnotatum est in editione Pauli ex officina Plantiniana cum notis Friderici Lindenbrogii apud Franciscum Raphelengium anno MDXCV. (*d*) — *Illibata remansisse*, — ut variantes alias minoris momenti lectiones omittam: nam Codex initio Sæc. X. ut videtur, scriptus, olim in Bibliotheca Reginæ Svecorum, (*e*) nunc orthodoxiana (*f*) — *Extractus ex Bi-*

(*c*) Sig. n. 2983.

(*d*) in var. lect. lib. 6. c. 2. p. 918.

(*e*) n. 1008.

(*f*) Sig. T. 3. 55. Catal. 1.

blio-

Viarbeca S. Martialis — ut ibi adnotatur, omnino cum edito Amburgi a Lindenbrogio anno MDCXI. convenit.

Hanc certe tranſlationem Paullus aliorum teſtimonio didiciſſe debuit, cum centum & amplius poſt illam annis ſcripſerit. Hinc Paulli Authoritati hæc repoſuit Leo oſtienſis (*a*) — *Qui Paulli Diaconi veracis utique, & inſignis Hiſtoriographi teſtimonio ſuper hoc ſe fulcire exiſtimant, noverint, conſuetudinem hanc eſſe rerum geſtarum ſcriptoribus, ut in narratione ſua opinionem vulgi ſequantur* — Hanc Leonis reſponſionem fugillat Mabillonius, non aſſequutus ejus, ut videtur, ſenſum, qui non omnibus quidem in rebus vulgi opinionem ab Hiſtoriographis ſequendam eſſe aſſerit, ſed in iis dumtaxat, quæ exploratæ non ſunt, quæque rumore tantum quodam noſcuntur. Eam fuiſſe Leonis mentem, certiſſime conſtat, cum Paullum præclaro elogio *veracem & inſignem Hiſtoriographum* appellet. Neque enim hæc de eo vere prædicarentur, ſi in Hiſtoria ſua concinnanda vulgi ſemper opinionem ſectatus eſſet. Quare injuria Mabillonius vulgi opinione abreptum ait Leonem Marſicanum, cum S Benedicti tranſlationem pernegat; ſi e trivio cenſendi non ſint S. Bertharius Abbas, Laurentius epiſcopus, S. Henricus Imperator, legati Alexandri II. S. Deſiderius Abbas, deinde Victor III. B. Urbanus II. aliique inſignes Viri, qui corpus S. Benedicti Caſſini extare teſtantur, ut paullo poſt conſtabit.

(*a*) lib. 3. chr. Caſſin. c. 44.

Recte vero de hac Paulli narratione ſcripſiſſe Leonem, ex eo maxime conſtat, quod Paullus nullum ejus Tranſlationis tempus deſignat, eamque prorſus jejune narrat; quam tamen rem peritiſſime examinare debuiſſet, quod eſſet Caſſinenſis monachus, deque ſumma rerum ageretur. Deinde plura Paullus refert, quæ Gallorum Hiſtoriis non quadrant. Cenomanicos enim, vel Aurelianenſes, (Modetianus habet Celimanicorum, Vaticanus & Ambroſianus Celmanicorum, primus & ultimus Aurianenſium populos,) ſcribit, SS. Benedicti & Scholaſticæ corpora tranſtuliſſe; ne verbo quidem de Floriaco habito deque Aigulpho. Duo conſtructa in honorem Sanctorum fratrum monaſteria, quod & falſum eſt, & Galli peroegant; nam Floriacenſe jam erectum erat. Ait vaſtam apud Caſſinum eo tempore ſolitudinem extitiſſe, atque Raptores Sacrorum Corporum ſimulaſſe apud S. Benedicti corpus pernoctare. Quid vero opus ſimulatione in vaſta ſolitudine, ubi nulli erant ad Sacri corporis cuſtodiam excubatores? Fatetur, Cenomannicos, vel Aurelianenſes ſacra oſſa rapuiſſe, neque determinat, uter ex his illa abſtulerit. Sique — *vel* — pro — *&* — ibi ſumit, decernendum erat apud quoſnam alterutrum ex ſacris corporibus remanſerit: deindeque ſubdit — *Cætera membra quamvis defluxa remanſiſſe* — Cum tamen Adrevaldus evacuatum S. Benedicti Sepulcrum ab Aigulpho narret.

Cæterum Paullus communem hanc vulgaremque famam in Galliis forſan accepit, dum apud Carolum magnum verſaretur; parum enim ſibi conſtans, nec aliquid certi hac de re ſciviſſe ex implexa ejus narratione paret. In prima itaque narrationis ſuæ parte, ut adnotarunt Laurens & Nuceus, vulgarem ſententiam referre videtur Paullus, in ſecunda propriam: dum nempe ait, certum eſſe, os, oculos, ac cætera S. Patriarchæ membra apud nos remanſiſſe. Neque eſt, quod Galli Cineres tantum S. Benedicti liberaliter nobis concedant; nam Paullus ipſa clare explicat, quid pro — *defluxit membris* — ſit intelligendum, dum ſubdit: — *ſolum etenim ſingulariter Dominicum corpus non vidit corruptionem. Cæterum omnium Sanctorum corpora in æternum poſtea gloriam reparanda, corruptioni ſubjecta ſunt; ſit exceptis, quæ ob divina miracula ſine labe ſervantur* — Quemadmodum itaque dominicum corpus corruptionem non vidiſſe dicitur, quod ejus membra non ſunt ad invicem diſſoluta, & diviſa, corrupta carne & nervis; ita ſanctorum corpora corrumpi dicuntur, cum diſſolvuntur in partes. Quare S. Benedicti membra ex Paulli mente defluxa quidem ſunt & corrupta, quamvis omnia integra atque illibata remanſerint. Cui interpretationi apprime favet Codex manuſcriptus Abrahami Ortelii, quo uſus eſt editor Paulli ex officina Plantiniana (*b*). Hic enim pro — *Defluxa remanſiſſe* — habet — *illibata remanſiſſe* — ut diximus.

(*b*) Lugd. Batav. apud Franciſcum Raphelengium 1595.

Quod ſi ex mente Paulli membra S. Benedicti *illibata* remanſere, jure contendimus, Paullum in ſecunda narrationis ſuæ parte luculentiſſime demonſtraſſe, Floriacenſes inani faſtu de corporis S. Benedicti poſſeſſione gloriari, & immerito Nuceum a Mabillonio redargui, quod ſcripſerit — *mirum videri, Paulli VVarnefridi authoritati adverſarios omnes:* — Fruſtraque Caſſinenſes ſuggillare, cum Alexandri ſecundi Bullam contra Floriacenſes producunt, in qua refertur, ſanctiſſima Benedicti, & Scholaſticæ corpora — *intemerata, & indiminuta inventa fuiſſe.* — Quid vero, amabo, intelligere potuit Paullus cum ſcripſit — *Os, & oculos ſempeo cæleſtia contemplari ſolitos* — quam calvariam tunc conſtantem cum oculorum Cavo? Quam etiam Angelus de Nuce incolumem ſuperſtitemque ſe vidiſſe Boliandia-

nis

nis vitis ex illuſtri ſocietate Jeſu doctiſſimis teſtatus eſt. Quid cum ſubdit — *Cætera quoque membra* — niſi corporis univerſam compagem? Textus Paulli vim vidiſſe videretur Adrevaldus, dum illum quantum Gallis prodeſt in medium affert, illaque verba reticet, quibus Caſſinatibus poſſeſſio S. Corporis adjudicatur. Videbat enim non aliter, quam de toto S. Benedicti corpore Paulli verba interpretari poſſe, ideoque fuiſſe illa a Paullo ſcripta, ut ſparſos a Gallis de hac tranſlatione rumores exploderet.

Imo, quid vetat aſſerere, Paullum diaconum hiſtoriam de geſtis Langobardorum in Gallia, dum in aula Caroli Magni verſaretur, conſcripſiſſe? in qua vulgato ea in regione rumore ductus tranſlationem in prima narrationis parte contentam literis conſignaverit, quam monachus factus relegens, & ad trutinam revocatam præcipitanter jam nimis latam ſententiam conrexerit revocaveritque? quid enim ſibi vult illud tam ſæpe & hoc eodem in textu juxta conſtantem M. SS. Codd. lectionem inculcatum, cum de Caſſino & corpore S. Benedicti loquitur: — *ubi requieſcit* —? & quidem plura Paullum in Gallia ſcripſiſſe certius eſt, quam ut jure dubitari poſſit. Nam, ut epitaphium Hildegardis uxoris Caroli Magni omittam; (*a*) libellum elucubravit de epiſcopis mettenſibus, cujus ipſemet meminit (*b*), Agilramno mettenſi epiſcopo dicatum. Jure itaque & Langobardorum Hiſtoriam in Gallia ſcripſiſſe credendum, nam hoc potiſſimum titulo, quod hiſtorias conſcripſerat, ambas ei manus præcidi veraverat Carolus Magnus. Paullus certe teſte Erkemperto ſub æquali ſcriptore & Leone Oſtienſi, (*c*) poſt Arichis mortem An. DCCLXXXVII. Caſſinum adiit, & monachus evaſit: ut proinde jam ſenex in concionibus potiſſimum ad fratres habendis, ut ex ejus de S. Benedicto Homilia patet, diſtentus, vix hiſtoriam ſuam de geſtis Langobardorum concinnare potuerit. Et quidem ad ſcribendas illi ex inſtituto Hiſtorias tempus ſuppetere non poterat in alio graviſſimi laboris & diligentiæ opere occupato, ad quod concinnandum, ſi non aliud (nam ordinandæ etiam erant ſtatis temporibus feſtiſque Homiliæ) omnes pene ſanctorum Patrum lucubrationes revolvendæ legendæque erant, qui ſi modo, cum tot editis diligentiſſime libris atque indicibus locupletati ſumus, difficilis, tunc certe intolerandus labor fuerit, neceſſe eſt.

(*a*) apud Bolland. in vit. S. Hildegard. die 30. April.
(*b*) De geſtis Langob. lib. 6. cap. 16.
(*c*) lib. 1. de Chron. Caſſ. cap. 13.

Homiliarium quidem jam monachus concinnavit Paullus, ſeu lectiones, quæ in totius anni Feſtivitatibus legerentur juſſu Caroli Magni, quæ magnis duobus voluminibus editæ ſunt Spiræ apud Petrum Drach juniorem anno MCCCCLXXXII. (quamquam aliæ ibi quædam inſertæ). Neque vero quod in epiſtola huic operi præfixa Carolus familiarem ſuum appellat Paullum, dubitare quiſpiam poteſt eum nondum fuiſſe monachum cum hoc opus compilavit, nam iſtud homiliarium, teſte Mabillonio (*d*) extat duobus magnis voluminibus in Bibliotheca Augienſi ante annos octingentos ſcriptis, ſed abſque Homiliis poſteriorum Authorum puta Aymonis, Hericl, aliorumque, quas Interpolatores addidere prout reperiuntur in editis; cui Homiliario carmina præpoſita ſunt, ex quibus & juſſu Caroli Magni hoc opus editum, & Paullum monachum S. Benedicti jam tum fuiſſe liquet. Præ cæteris enim hi verſus leguntur (*e*) —

(*d*) Annal. T. II. p. 399.
(*e*) Analect. T. IV. p. 631.

En juſtus Patris Benedicti mira patrantis
Auxilio, meritiſque pii noſtrique fidelis
Abbatis domuique mei & ſi juxtà nequivi
Explere ut dignum eſt: tamen o pietatis amator,
Excipe gratanter decus, & mirabile mundi
Qualemcumque tui famuli, rex magne laborem.
Quodque ſacro nuper mandaſti famine condi
Nunc opus acceptans rutilo comitare favore,
In quo ſi quid labis erit vitiique nocentis,
Illud veſtra fugax nimium ſapientia purget:
Utque legi per ſacra queat domicilia Chriſti.
Nullius titubante fide, ſi ſenſibus altis
Enixe, ut cupio, veſtris utcumque placebit,
Firmum ore capiat veſtra ſanctione vigorem. —

Quantum roboris haberent hæc argumenta vidit Mabillonius, qui propterea chronologicam vitæ Paulli rationem pro arbitratu ſuo compoſuit digeſſitque, & narrata de Paullo a Leone Oſtienſi fabuloſa cenſet, haud alia de cauſſa, niſi quod — *Inſigni Hiſtoriographo & Poetæ* — manus præcidi vetaverit Carolus Magnus. Ergone impune adeo citra authoritatem, citra cauſſam Leo peſſum datus, cujus Chronicon in cæteris tanti Mabillonius ipſe facit, ut totum pene Actis Sanctorum ordinis

dinis S. Benedicti & Annalibus ſuis inſerat? Cum præſertim Leo proximior Paulli ævo ſit præ omnibus, qui de ejus vita, excepeis Hilderico & Erkemperto ſcripſerint, deque multis a Paullo rebus geſtis certiores nos faciat, quæ incaſſum alibi quærerentur. Concederet, ſi in vivis eſſet, vir candidiſſimus, nobis etiam ejus exemplo, potiori certe jure, ea ſaltem negare, quæ ipſe de veteribus agens, ſine authore, ſine lege, ſine argumentis pronuntiat. Nam quod contendit (*a*) magnam cum Adhalardo Corbeienſi Abbate a Paullo initam neceſſitudinem in monaſterio Caſſinenſi, ubi ſub rempus obſidionis Papienſis Adhalardus verſabatur, verum eſſe non poteſt; quia Papia capta & Paullus cum rege ſuo deſiderio in Galliam eſt deportatus. In Galliis certe ortam hanc amicitiam nil prohibet; cum Adhalardus brevi admodum tempore Caſſini verſatus in Galliam eo tempore redierit, quo Paullus ibi erat, imo forſan in Gallias perreaerat pluries antea Paullus, ut regis ſui negocia perageret, atque in Aula Adhalardum cognoverat. Neque comminiſci quis poterit, monachum tum fuiſſe Paullum, quod Fratrem in epiſtola quadam ſua (*b*) appellat Adalhardum, niſi velit, monachum etiam fuiſſe Carolum Magnum, qui — *Dilectum Fratrem* — nuncupat Paullum in epiſtola verſibus ad eum ſcripta (*c*).

(*a*) Annal. T. II. p. 284.

(*b*) Apud Mabill. T. II. Annal. p. 264.

(*c*) Inter Alcuini opera c. 186.

Nequis vero, me hactenus ſiſtema aliquod, ſeu Hypotheſim propoſuiſſe cauſſetur, en argumentum, quod, ut mea quidem fert opinio, integre ſuadeat, hiſtoriam de geſtis Langobardorum, antequam monachus evaſiſſet, conſcriptam a Paullo. Nam Hildericus abbas Caſſinenſis Paulli diſcipulus in ejus epitaphio, ut adnotatum etiam deinde legimus ab erudito amico noſtro Horatio Blanco (*d*) hæc ſcribit —

(*d*) In notis ad cap. 2. lib. 6. Paulli diac. de geſt. Langob. inter Italic. rerum Scriptores T. 1. p. 495.

Divino inſtinctu Regalis protinus Aula
Ob Deus & lumen Patriæ te ſumſit alendum:
Cum tua poſt Tybridem populis & regibus altis
Tunc placida cunctis vita, ſtudiumque maneret.
Omnia Sophiæ cepiſti culmina ſacra
Rege monente pio Ratchis penetrare decenter,
Plurima captaſſes digne cum dogmata; cujus
Reſplendens cunctas, ſuperis ut Phoebus ab aſtris
Arctoas rutilo decoraſti lumine gentes: —

quibus certe Langobardorum hiſtoria luculentet, ſi quid video deſcribitur. Poſtea illa narrat Hildericus quæ a Paullo jam monacho ſunt geſta: —

Hæc ſint jam nimium ſtuvidi cum Gloria ſæcli &c.

ut in eodem epitaphio legere eſt a Peregrinio, Nuceo, Mabillonio, & Blanco edito.

Cujus rei, imo & extra Italiam concinnatam hiſtoriam ſuam, aliquod præbet argumentum idemmet Paullus, cum ait (*e*) — *Denique in Italia, ſicut & antiqui ſcripſerunt, circa diem Natalis Domini novempedes in umbra ſtatuæ humanæ horæ ſextæ metiuntur. Ego autem in Gallia Belgica in loco, qui Totonis villa dicitur, conſtitutus ſtatus mei umbram metiens decem, & novem, & ſemis pedes inveni* — An vero Paullus, ſi in Italia, dum hæc ſcriberet, verſabatur, alios vereſque Teſtes ad rem comprobandam adſciſceret, non ſeipſum? Obſervatione vero ſtaturæ ſuæ uteretur, eamque a tempore, quo in Belgio conſtiterat, repeteret? Quaſi in cœnoblo Caſſinenſi ſol defeciſſet, vel nullus Paullo modus ſupereſſet metiendæ umbræ? Adeone difficile Paullo fuiſſet e Caſſinenſi clauſtro in propatulum eſe proripere? Quare relegentis Hiſtoriam tetractantiſque opinionem caſu in Galliis hauſtam ſcriptamque ſunt, & illud — *Requieſcit*, — aliaque clariſſima, quæ mox in medium proferemus, teſtimonia, in quibus tanquam præſens de Caſſino loquitur, ubi *corpus S. Benedicti requieſcere* locupletiſſime teſtatur. Sique contendas, ſocordem adeo non fuiſſe Paullum, ut hiſtoriam omnem ſuam relegens, non correxerit. Reponam, correxiſſe quidem addidiſſeque, quæ oportuit, ſed iis tantum in locis, quæ majoris momenti erant, nempe exuvias S. Patris Caſſinatibus vindicando. Ultimus hic de Totonis villa textus memoria oculiſque excidit.

(*e*) De geſt. Langob. l. 1. c. 5.

V. Thion Ville.

Hactenus dictis vires auget, nullum Paullo ſe ſe offerre de corpore S. Benedicti differendi locum, in quo expreſſe non fateatur, illud Caſſini ſuo tempore extitiſſe. Quod quidem vir ingenuus præſtare non poterat, ſi alicubi contrarium docuiſſet. Age vero, Paullum audiamus quinque vicibus huic veritati diſerte adſtipulantem. Quarum prima eſt in lib. I. de Geſtis Langobardorum cap. XXVI. dum ait: — *Itaque cum divina admonitione a Sublaco in hunc, ubi requieſcit, locum, per quinquaginta ferme millia advenaret.* — Quid clarius dicere poterat Paullus ad

XXII. Paullus certe ipſe præſentiam S. Corporis fatetur apud Caſſinates.

men-

mentem ſuam oſtendendam, quam — *requieſcit*, — & non quidem cineres, ſed totum corpus? Cum potiſſimum nullo narrationis ſuæ diſpendio verba illa, — *ubi requieſcit*, — omittere optime potuiſſet.

In eodem etiam capitulo verſus quoſdam reciprocos in laudem S. Benedicti a ſe compoſitos refert, in quibus hæc præ cæteris rei noſtræ maxime favent.

— *Mens, quibus una fuit, Tumulo retinentur eodem.*
Gloria par retinet, mens quibus una fuit.

Quî autem verum eſſe poterat, Tumulum utriſque Sanctis Paulli tempore fuiſſe communem, ſi eorum corpora in Galliam tranſlata fuerant, & alterum quidem Floriaci, alterum apud Cenomannos? In editis plura deficiunt carmina, quæ ex Bibliothecæ noſtræ manu exararis codicibus in Appendice dabimus.

(a) Lib. VI. de Geſt. Langob. cap. 40.

Rem eamdem confirmat Paullus, cum (*a*) de Petronace loquens hæc habet. — *Caſſinum caſtrum petiit, & ad ſacrum corpus Beati Patris Benedicti perveniens, ibi cum aliquibus ſimplicibus viris jam ante reſidentibus habitare cœpit, qui eumdem venerabilem virum Petronacem ſibi ſeniorem ſtatuerant* — Quorſum vero hic S. *Benedicti corpus* pene affectate commemorare, ſi Caſſini non extare credidiſſet Paullus, aut cenſuiſſet ſaltem cineres tantum ibi remanſiſſe? nam de cineribus hunc Paulli Textum interpretatur Mabillonius (*b*).

(b) Annal. T. II. p. 55. 56.

Neque in hiſtoria ſua dumtaxat veritatem hanc teſtatam reliquit Paullus, ſed pluribus in locis allorum operum. In primo enim carmine de S. Scholaſticæ laudibus inſinuat (*c*) illud idem, quod de S. Benedicto cecinerat, nempe ſuo adhuc tempore ſanctorum Fratrum corpora eodem in Tumulo ſervari, quo poſita primum fuerant. —

(c) apud Mabill. Sæc. I. p. 44. P. I.

Collocat in tumulo parto ſibi membra ſororis,
Et ſua poſt ipſo collocat in tumulo.
Unus habet Tumulus, tenuit quos una voluntas;
Quos parit una Alvus, unus habet Tumulus.
Signa ſtupenda animis vita fecere fruentes,
Defuncti faciunt, ſigna ſtupenda animis.
Vidimus hic Homines ereptos Dæmone plures,
Infamos famos vidimus hic Homines.
Eſt data pluribus hic vox oris, lux oculorum,
Frugipedum virtus eſt data pluribus hic.
Hic Deus omnipotens meritis placatur eorum,
Quæ petitur præſtat hic Deus omnipotens.
Hic & ubique Deus precibus nos protegat horum,
Nos regat, & foveat hic & ubique Deus. —

Quis non videat hiſce in carminibus Paullum certo credidiſſe, amborum Fratrum corpora ano in Tumulo contenta ſuo tempore? Narrat enim a S. Benedicto ſororis corpus proprio in Tumulo collocarum, in quo ambo perſtarene, ibique ſigna ſtupenda aſſidue facerent. Quomodo autem —

Unus habet Tumulus, tenuit quos una voluntas,
Quos parit una Alvus, unus habet Tumulus, —

Si cineres tantum Caſſini remanſiſſent? Quorſum illud adeo repetitum — *hic*, — ſi Caſſini ſanctorum Fratrum corpora illibata non exiſtiſſent?

(d) T. II. Annal. p. 282. & in Præf. Sæc. IV. P. I. p. 61.

In epiſtola etiam Theodemari Abbatis ad Carolum Magnum, quæ a Paulo Diacono proculdubio conſcripta eſt, quamque egregie propugnat Mabillonius, (*d*) inter alios ſervatos a Caſſinenſibus ritus, ille quod ad officii divini recitationem narratur in hæc verba — *Si quem autem movet, quare Beatus Benedictus in æſtatis tempore quotidianis diebus ad nocturnum officium unam tantam de veteri Teſtamento lectionem præceperit legere, cognoſcat, nec dum eo tempore in Romana Eccleſia, ſicut nunc legnntur, ſacras ſcripturas legi mos fuiſſe: ſed poſt aliquot tempora hoc inſtitutum eſſe ſive a Beato Gregorio, ſive, ut ab aliis affirmatur, ab Honorio. Quæ de re noſtri majores inſtituerunt, ut hic in ſacro noſtro Cœnobio, quod juxta ſanctum illius corpus inſtitutum eſt, tres quotidianis diebus æſtivo in tempore ex veteri Teſtamento lectiones in Codice legantur; ne a S. R. Eccleſia diſcrepare viderentur.* — Ubi cum *majores noſtros* appellat Theodmarus, Petronacem certe ejuſque ſucceſſores indigitat, qui poſt Gregorium & Honorium vixere. Neque intel-

ligere

ligere umquam de iis potuit, qui ante excidium Caſſinenſe extiterant, eum ii ante Gregorii & Honorii Pontificatum a ſacro Caſſino evaſerint. Neque Theodemar, ſeu Paullus diaconus auſus ſuiſſet Catolo Magno Principi Gallo docto, & Pio, ſcribere, — *quod juxta ſanctum illius corpus inſtitutum eſt* — Si corpus S. Benedicti jam pridem in Galliam fuiſſet tranſlatum. Facile enim illum mendacii revinxiſſet Catolus, cum potiſſimum Mabillonius contendat, a fine uſque ſæculi VII. in Gallia aliiſque Europæ Provinciis perſpectam hanc tranſlationem fuiſſe. Sique ſacri tantum cineres Caſſini remanſiſſent, non — *juxta ſanctum ejus corpus* — vere dicere poterat Theodemar; ſed juxta ſacras Reliquias, vel ſacrum ſepulcrum, ne fucum tanto Principi feciſſe videretur. Cum præſertim nulla Paullus neceſſitate ad id hic aſſerendum adigeretur.

Ipſimet certe Carolo Magno perſuaſum fuiſſe corpus S. Benedicti Caſſini ſuo tempore extitiſſe ex ejus privilegio, de quo infra, Caſſinatibus anno DCCLXXXVII. conceſſo patet, in quo veritatem hanc expreſſe fatetur. Accedit, quod Theodemar origine Friſius, aut Francus erat, ut conjicit Mabillonius (*a*), quippe S. Liudgeri conſanguineus, ſi non Avunculus, teſte monacho Werthinenſi in litania rithmica de eodem (*b*) ac proinde naturali quadam erga patriam caritate propenſus, vel ſaltem ſparſæ vulgo in Gallis ea tempeſtate de tranſlatione S. Benedicti famæ conſcius. Quam vel ipſe noverat, hincque tranſlationem contraria Aſſertione ſua falſam rebatur; vel ignorabat, quare verum non eſt, vulgatam jam eam a ſæculo VII. in Galliis, ut contendit Mabillonius.

(*a*) Annal. T. II. lib. 25. A. 781. n. 23. p. 261.

(*b*) apud Mabill. Sæc. IV. P. 1. p. 25. not. 6.

Omnium vero luculentiſſime ſuam hac de re ſententiam aperuit Paulus in Homilia, quæ in pluribus Bibliothecæ noſtræ codicibus manuſcriptis (*c*) extat, quæque manca edita eſt a Mabillonio (*d*). Hæc a Paullo Diacono compoſita eſt, ut in Caſſinenſi eccleſia pro divinis officiis, vice quinquageſimæ Homiliæ venerabilis Bedæ, quæ de S. Benedicto Biſcopo erat, legeretur. Eſt in Evangelium — *nemo accendit lucernam*, — ibique Paullus de S. Benedicti laudibus agens, hæc præ cæteris habet. — *Teſtatur hoc quod loquitur recens illud miraculum, quod ante hoc fere decennium geſtum, multiſque veſtrum eſt cognitum, mutum ſcilicet ante ejus hoc corpus ſacratiſſimum fuiſſe loquutum; mox ut Benedicti opem totis votis expetiit, linguæ conſequutus eſt officium, & qui nullum ex die ortus ſui verbum edere poterat, quod eſt admirandum vehementius, non ſolum loquelam propriam, hoc eſt barbaram cœpit effari, ſed ſimul etiam & latinam.* In hac homilia ita ſemper loquitur Paullus, ac ſi præſentem S. Benedictum habeat. Ait enim — *Hic beatiſſimus Pater noſter; Hic index arctioris vitæ: Hoc præceptore noſtro; Pater hic eximius; ſanctæ hujus patris noſtri*, — & alia bujuſcemodi. De eodem S. Benedicti corpore Caſſini extante loquitur etiam Paullus dum ibidem habet. — *Cujus, inquam, corpus, quod opera ſignificare diximus, magis quam eſſius lucidum exiſtere potuit, qui tam multis, per vitæ excellentiam lumen exhibuit* — agit enim de miraculis Caſſini a S. Benedicto patratis, cum poſt narratam a Muto habitam ibidem ſanitatem addat: — *Plura ſunt & relatu digna, quæ per eum quotidie Chriſtus efficit, quæ propria, Deo Præſule, Seriæ veſtræ pandenda ſunt Caritati.* — Mabillonius more ſuo pro corpore interpretatur *cineres* (*e*) quod quam ſit inverisimile in luculenti adeo Pauli de corpore S. Benedicti loquutione, nemo non videt, qui præjudicata in rem hanc opinione non ducatur. Si enim generali hac reſpontione uti liceret, ut *Cineres* pro *corpore* ſumerentur, facile hujuſce generis controverſiæ dirimi poſſent: Atque hiſce ambagibus lectori facile imponeretur, quod quidem a Paullo homine docto, & veridico fieri non potuit, eum quinquies, vel ſexies corpus dixerit S. Benedicti Caſſini extare. Sique Scripturæ ſacræ juxta regulam Theologis omnibus probatam, in ſenſu obvio accipiendæ ſunt, ubi nil obſit; quanto id magis præſtandum in Paulli noſtri verbis toties diſerte repetitis? Mira certe atque incredibilia perſuadere nobis conatur Mabillonius, dum corporis nomen pro cineribus a Paullo diacono aliiſque Caſſinatium ſcriptoribus ſemper conſtanterque uſurpatum contendit; quaſi vero illi quid inter corpus Cinereſve intercederet diſcriminis non ſatis ſcirent: Multoque mirabilius eſt in tot Caſſinatium ſcriptorum teſtimoniis mox adducendis numquam cineres S. Benedicti nominatos, quos pro corpore atque oſſibus impune ſumere & ipſi potuiſſent, quemadmodum non ſemel uſurpat Adalbertus, ſeu Adrevaldus in narratione tranſlationis S. Benedicti, aliique veteres. Ego quidem confidenter aſſerere non vereor, ſæpius apud latinos ſcriptores Cineres ſignificare integrum corpus, quam nomen corporis pro Cineribus accipi.

(*c*) Sig. n. 109. 110. 146. 459. 449.

(*d*) T. I. Annal. Append. n. p. 674.

(*e*) In margine ejus Homil. & T. II. Annal. p. 329.

XXIII. Domeſtici plures Scriptores Caſſinatibus adſtipulantur.

Evidentiſſimis hiſce Paulli teſtimoniis adſtipulatur plurium ſcriptorum Caſſinenſium, qui ante Sæculum XI. vixere perpetuus conſenſus, contra ac ſentit Mabillonius, dum inquit (*f*) — *Si de argumentis, quæ a ſcriptorum privatorum, ac domeſticorum Authoritate petuntur, quæſtio eſt; nemo inficias eat, præferendos eos eſſe*

(*f*) Diſſert. n. 8.

quibus graviora Authorum exterorum teſtimonia ſuffragantur. Non unum, aut duos habent Floriacenſes noſtri domeſticos authores, qui tranſlationis Gallicanæ hiſtoriam confirmant. Unum habent Caſſinenſes Leonem Marſicanum chronici ſui authorem, ejuſque continuatorem Petrum diaconum: quibus Adrevaldus, Adelerius, & Almoinus monachi Floriacenſes ætate, ac proinde authoritate ſuperiores ſunt. His vero unanimis conſenſu favent mediæ ætatis probi quique ſcriptores, cum Caſſinates extraneorum ſuffragiis deſtituantur. Adeo ut ſi Bullas, & privatos authores utrinſque partis tantiſper ſeponamus, nullum pro ſe antiquorum Teſtimonium Caſſinates, Floriacenſes omnium vota ſibi vindicaturi ſint. — Non abnuo, verum eſſe Canonem u Mabillonio ſtatutum, modo domeſtici exterique Scriptores res u ſe viſas referant, vel ſaltem rebus ſint coevi; non cum alios alii citra ullum diſcrimen exſcribunt, quod illis evenit, qui S. Benedicti tranſlationem ſcriptis ſuis conſignarunt. Quare hac in re præferendi omnibus ſunt Caſſinenſes qui ſincera quadam ſimplicitate, non arte ulla, aut fuco, ſed e re nata, citra dubitationem conſtanterque aſſeruerunt, S. Benedicti corpus Caſſini extare. Neque impugnandi Floriacenſes ergo id retulere, quod cavillari poſſent adverſarii, cum nunquam Floriacenſium urque tranſlutionis S. Benedicti meminerint. Eſto vero Leoni & Petro, Adrevaldus, Adelericus, & Almoinus, Floriacenſes ſcriptores præferendi authoritate eſſent, quod oppido falſum eſſe ſucile oſtenderem, niſi invidioſo dicendi genere utendum eſſet; haud cerre æture uuthoritateque præferri poterunt Paullo diacono; cui ne ipſe quidem libelli de tranſlutione S. Benedicti conditor, veuſtior eſt, S. Berthario Abbati & martyri, Laurentio epiſcopo, uliſque mox udducendis etiam exteris ſcripteoribus, quibus non adeo deſtituti ſunt Caſſinates, ut prædicat Mabillonius, cum tot Romanorum Pontificum, nutione etium Gallorum, uuthenticæ apud nos ſervatæ bullæ utque monumenra, hiſtoricorum ſaltem loco eſſe debeant. Quamquam ſcio, potioris eſſe authorituris authentica hæc diplomata, quam ſint hiſtoricorum teſtimoniu; num ut omittam pontificium dignitatem Catholicis omnibus ſacroſanctam, eodem loco hubendu illa ſunt, quo Imperatorum veterum numiſmata, veteresque inſcriptiones ud inſigne uliquod factum comprobandum.

Floriacenſes, uſſeris, & ipſi bullas oſtendunt; at neſcio, an u doctiſſimo Mabillonio authenrica upud eos diplomata conſpectu ſint, cum noſtra & ipſe oculis conſpexerit, cum olim Caſſinum mugnus hoſpes advenit; viderit poſtmodum vir omnijuga eruditione doctrinaque celeberrimus Bernardus de Mont-Faucon, viderint untea Bollundiani, uliique doctiſſimi viri, quos ulibi memoravimus; eaque in Tabulario noſtro hactenus diligentiſſime cuſtodita quotquot ad nos unquam veniunt literati viri, quos frequentes excipimus, videre potuerunt. Sique vidiſſet Baronius, æquiores certe pro ſua pietute & doctrina animudverſiones in bullas noſtras edidiſſet, quam (*a*) præſtiterit, quod mendoſiſſime exaratas legerit in uppendice chronici Caſſinenſis A. MXXIII. Venetiis a Laurentio Vincentino monacho ediri. Illudque inter bullus u Floriacenſibus, ſi modo veræ ſunt, ullatas, noſtraſque diſcriminis intercedit, quod in noſtris u Laureto editis & propugnatis, aliiſque ub eo omiſſis, Pontifices ex condicto & ubſolute, ut dicl ſolet, de præſentia upud Caſſinum corporis S. Benedicti ugunt; in illis pro tenore libelli ſupplicis u Floriacenſibus expoſiti S. Benedicti corpus upud Floriacum extare, narratur, vel ſultem ex vulgari ſama, quam illa verbu exprimunt, quibus utuntur Eugenius III. Alexander III. & Uibanus V. in Bullis u Boſcio editis. — *Cujus corpus in veſtro monaſterio requieſcere dicitur, vel creditur.* — Quæ obiter dicta u me ſunto. Bullas enim & ego ut Mabillonio morem geram, poſthubere tuntiſper ſtatui, quo ſcriptorum teſtimoniu, qui Paullo cauſſæque noſtræ ſuffragantur, in medium proferam.

(*a*) T. XII. Annal. A. 1107.

Domeſticorum vero etiam uuthoritues ſune omiſiſſem, ſi hæ ab ullo anteu adductæ expenſæque ſuiſſent, ſique ea ad id ſaltem maxime non conducerent, ut non unum dumuxat præſentiæ S. Benedicti aſſertorem Leonem Marſicanum, qui A. circiter MLXVI. monachus evaſit, ue obiit A. MCXV. habuiſſe Caſſinates evidentiſſime demonſtretur.

S. Bertharius. S. Berthurius itaque ubbas Caſſinenſis, qui martyr obiit A. DCCCLXXXIV. quemque natione Gallum fuiſſe in hiſtoria noſtra demonſtrabimus, homiliu in evungelium — *ſimile eſt regnum cælorum decem Virginibus &c.* — de S. Scholaſticæ laudibus hæc ait (*b*) — *ecce in terris monachorum manibus aptatur in tumulo feretri, ut munt, quod una mater contulit, nec cæli janua, nec terræ ſepultura ſeparavit, & quibus una mens fuit ſemper in Chriſto, una eſſet corporum arca.* — nempe S. Bertharius Caſſini ſuo tempore extare SS. Frarrum exuvias perſuaſiſſimum habebat, quorum corpora uno adhuc in tumulo ſervari crederet; nam certe Galli dicta fuiſſe aſſerunt. Eadem ferme reperit in ſermone de ejuſdem S. Scholaſticæ laudibus hiſce verbis (*c*). *Quo factu contigit, ut quorum mens ſemper in Deo una fuerat, eorum-*

(*b*) Cod. mſ. Bibloth. Caſin. 453. 449. &c.

(*c*) Cod. 449.

que

quoque corpora nec ſepultura ſepararet. Et quibus unus venter fuerat domus, unum ſepulcrum fieret habitaculum; & quorum animæ ſimul gloriantur in Cœlis, eorum quoque corpora ſimul ſepultura in una in terris requieſcerent. Felix ille locus, cui conceſſa eſt hæc tantarum tam præclara poſſeſſio reliquiarum. Beati illi fratres, qui circa eos in illo ſancto cœmeterio requieſcunt. — Clarius vero in vita S. Benedicti verſibus a ſe exarata, quam edidit Mabillonius (*a*), hæc præ cæteris habet. (*a*) Sæc. I. Bened.

Poſt triduum frater gaudens de morte ſororis,
Hanc tumulat proprio protinus in tumulo.
Unica ſanctorum retinet nunc Arca duorum,
Pignora, quos ethera junxit humoque Deus.

Ut clariſſimam hanc S. Bertharii ſententiam elevet Mabillonius (*b*), interpretandum eſſe ait, vel de cineribus tantum, vel S. Bertharium loquutum — *Poetico more, quo res præterito facta tempore, eo modo deſcribitur, ut tunc primum fieri videatur.* — Sed age ex eodem Bertharo, an interpretandus hoc modo ſit, videamus. In pervetuſto bibliothecæ noſtræ codice manuſcripto (*c*), qui tempore S. Deſiderii abbatis eſt editus, jam dicta S. Bertharii carmina reperiuntur, cum aliquo tamen ſtyli verborumque diſcrimine, quod in cauſſa eſt, ut eadem integra in appendice referamus. Ubi hi verſus leguntur, qui in editis non extant. (*b*) diſſert. 29. (*c*) Sig. n. 453.

Nam veniens Hoſpes Germano Germine cretus
Andreas languens nomine dictus erat.
Corpore cum fractus matres a veſcere praſtans;
Qui nullis unquam greſſibus ire valet.
Terra tenus pergens devota mente miſellus
Ad tua conſcendit limina, ſancte Pater.
At ubi promeruit ſanctum conſcendere templum,
Quo tua per Secla Pignora ſancta manent
Extemplo meruit totus conſiſtere ſoſpes,
Vocibus excelſis perſonat ore Deum.

An non ubi *limina* S. Patris nominat, illudque addit:

At ubi promeruit ſanctum conſcendere templum,
Quo tua per Secla Pignora ſancta manent;

expreſſe ſignificat, ſemper antea & tum etiam ſtetiſſe S. Benedicti corpus in templo Caſſinenſi? Ita mihi, ſi quid tamen video, plane videtur.

Laurentius epiſcopus.

In eodem codice reperitur ſermo de S. Benedicto Laurentii, incertæ ſedis atque ætatis epiſcopi, Caſſini habitus, cujus meminit Petrus diaconus (*d*), in quo ita Laurentius diſſerit ac ſi S. Benedictum præſentem habeat; & præ cæteris hæc ait, — *quoniam quidem tanta eum tenantis clementia inſignivit Beatitudine, ut & polica regna juſtitiæ ſtemmate Laureatus poſſideat ovans, & ſua Pignora, quibus Caſſinenſe beatur cœnobium, a regibus terræ cernuo, ſubmiſſoque venerentur adoratu. Tantis enim miraculorum prodigiis etiam nunc apud ſuum honorificum larem præpollet, ut ejuſmodi rumoris tonitruum tranſmarinos, ultramontanoſque Principes ad ſui protrahat potenter obſequium.* En S. Benedicti pignora Caſſini miraculis clara, atque a tranſmarinis ultramontaniſque principibus ab eo jam tempore peregrinationibus ſuis venerata. (*d*) de Viris Illuſt. Caſſ. cap. 6.

Nihil has Peregrinationes pro cauſſa noſtra conficere ait Mabillonius in hæc verba (*e*) — *opponunt nobis ex Baronio Romanorum Pontificum Leonis IX. Alexandri ſecundi, Gregorii VII. Urbani II. Imperatoris Henrici II. aliorumque Peregrinationes Caſſinum factas, curationes, & miracula inibi perpetrata. Sed nos Sanctorum Adalberti Pragenſis, Oſwaldi Eboracenſis Antiſtitum, infinitorumque cujuſcumque dignitatis hominum itidem peregrinationes Floriacum ſuſceptas, nec minora, aut pauciora miracula reponimus. Neque tamen quiſquis devotionis ergo Caſſinum profectus eſt, de S. Benedicti corpore cogitavit. Habet & mons ſacer venerationem ſuam, utpote S. Patris veſtigiis, ac Tumulo conſecratus.* — Quomodo vero ad Caſſinum peregrinantes de S. Benedicti corpore non cogitarent, cum ejus *Pignora, — quibus Caſſinenſe beatur cœnobium cernuo ſubmiſſoque venerarentur adoratu, etiam tranſmarini, ultramontanique Principes* — ad eum locum miraculorum rumore evocati? neſcio, an ullum unquam Principem Italum afferre poſſint Floriacenſes, qui ad corpus S. Benedicti venerandum Floriacum perrexerit, inter infinitos illus, quos (*e*) diſſert. n. 28.

ſine nomine gloriose nobis venditat Mabillonius; quemadmodum Caſſinates Ultramontanos adducunt, quorum aliqui dubii de corporis S. Benedicti apud Caſſinum præſentia, certiores de veritate per miracula ſunt facti, ut evenit B. Urbano II. & S. Henrico II. Atque pro SS. Adalberto, & Oſuvaldo, quos unice nominat Mabillonius, (præterquamquod haud ſatis exploratum id eſt, Floriacum ad corpus S. Benedicti viſitandum, præſertim S. Adalbertum perrexiſſe,) opponimus, præter enumeratos ab eodem Mabillonio, viros ſanctiſſimos Petrum Damiani, Willehaldum, Wunebaldum, Odilonem, Hugonem, Romualdum, ipſum S. Adalbertum, Anſelmum Abbatem Nonantulanum, Liudgerum epiſcopum, Sturmium Abbatem Fuldenſem, Pontium Abbatem Cluniacenſem, Adalhardum Abbatem Corbejenſem Caroli Magni Patruelem, ut alios omittamus. Neque hæc Pignora, de quibus Laurentius differit, intetpretati ſuo more poteſt Mabillonius pro cineribus, qui Caſſini remanſerant, cum idem (*a*) contendat, Sacros illos cineres poſt obtruncatum S. Bertharium in omnem ventum diſperſos a Saracenis fuiſſe.

(*a*) T. II. Annal. p. 55.

Quandoquidem vero hic Mabillonius S. Adalberti Floriacum verſus peregrinationem contra nos affert, preſſe id adnotabimus, S. Adalberti Pragenſis acta apud nos reperiri, quæ eum quidem Floriacum adiiſſe referant, ſed non viſitandi corporis S. Benedicti cauſſa, ut illa habent, quæ a Mabillonio ſunt edita (*b*) in hæc verba: — *Hac ipſa tempeſtate adiit Turoniam, quærens auxilio S. Senem Martinum. Nec præteriit Floriacum, quæ* (ſic) *Beatiſſimum corpus Confeſſoris noſtri, & P. Benedicti ſuo grege collocare meruit.* — Quæ poſtrema verba nebulonem aliquem atque imperitum Interpolatorem referunt. Mabillonius tamen ne occaſionem vel minimam vindicandi ſibi corporis S. Benedicti poſſeſſionem amitteret, hæc adnotat. *Locus inſignis ad probandam præſentiam corporis S. Benedicti in monaſterio Floriacenſi, præſertim ab Authore Italico* — Verum Italum hujuſce vitæ auctorem eſſe, unde acceperit Mabillonius, divinare non poſſum. Quemadmodum ariolari non libet, cur idem in obſervationibus prævils, atque Bollandiani (*c*) aſſerant, Anonymum hunc authorem Cœnobii Romani ſanctorum Benedicti & Alexii monachum fuiſſe; etenim ſi conjecturæ liceat, ex ſequentibus verbis nequidem monachum fuiſſe ſuſpicari aliquis poteſt. *Dicunt autem Abbas, & Fratres ejus de eo, quia in omni virtute ad unguem perfectus eſt, & extra martyrium vere ſanctus erat.* Ex quibus etiam deducas, quam ſolide hæc ſubdantur a Mabillonio de hujus vitæ Authore: *ut ſæpe cum Adalberto converſatus in eodem monaſterio, non magis ab aliis accepta, quam ab ſe viſa commemorat* — Cum nunquam author Adalbertum ſe vidiſſe, nedum expreſſe dicat, verum nequidem muſitet; omneſque a Bollandianis adducti ad contrarium comprobandum Textus pro exteto etiam Authore, nec Italo interpretari poſſint. Poterat enim Anonymus hic & noſcere Adalberti ſcientiam, & Johannem urbis Præfectum, & tamen nec Italus eſſe, nec Monachus; nec cum Adalberto familiariter verſatus. Niſi tamen velis, hujus Anonymi monachatum deduci ex verbis jam recenſitis — *Confeſſoris noſtri, & Patris Benedicti*, — Quæ ab interpolatore adjecta eſſe cenſeo, ſique adjecta nolis, nil morabor, quamquam ſcio Patris nomen etiam a non monachis S. Benedicto tributum aliquando.

(*b*) Sæc. V. p. 861.

(*c*) T. III. Aprilis p. 176.

Illud tantum non paullum miramur, quomodo unquam Abraham Bzovius ex illuſtri ordine Prædicatorum Vir doctus afferere potuerit, S. Adalberti vitam a ſe editam, in qua eadem a Mabillonio allata verba habentur, ex codice Bibliothecæ Caſſinenſis exemplatam, in ejuſque rei teſtimonium, fidem afferre ab Antonino Neapolitano Caſſinenſi monacho Archivi noſtri Præfecto & Protonotario Apoſtolico ſubſcriptam, cum omni adhibita diligentia certo certius deprehenderim, in duobus tantum e noſtris membranaceis codicibus langobardicis characteribus conſcriptis Acta S. Adalberti reperiri, in quorum uno (*d*) hæc vita pro quatuor lectionibus divini officii eſt diſtributa, in quibus poſt enarratum ejus ortum atque initum epiſcopatum Pragenſem, cæteris omiſſis ad illius prædicationem & martyrium devenitur. In altero vero codice (*e*) integra adeſt hæc vita in quibuſdam a Bzoviana diverſa. In ea hæc tantum verba habentur (*f*): *Viſerat etiam hoc tempore Turoniam & Floriacum, & poſt tam venerabilem duorum locorum viſitationem regreditur ad imperiale domicilium;* — & aptius ſane ad ſyntaxeos leges. Qui evenerit, ut Bzovius vitam a ſe editam ex Caſſinenſi codice deſumtam ſcripſerit, haud facile divinaverim, cum illud de homine ingenuo ac litetato ſuſpicari nequidem poſſim, egiſſe mala fide; ſed memotia lapſum crediderim: cumque ex diverſis codicibus exemplatam S. Adalberti vitam haberet, unam pro altera edidiſſe, quod non ſemel evenire ſolet. Id ita ſe habere cordato cuique facile perſuaſerim, qui reflectat, Bibliothecam noſtram præterito ſæculo haud expilatam, nullumque e noſtris codicibus a Bzovii tempore ab illa abſtractum aut amiſſum, ut ex noſtris manuſcriptorum codicum indicibus videre eſt; neque imprudentem adeo credendum

(*d*) Sig. n. 220. p. 265.

(*e*) Sig. n. 245. p. 209.

(*f*) p. 215.

dum Antoninum ut contra Veritatem, præſertim cum eſſet Protonotarius Apoſtolicus, aliquid teſtatus ſit; cum potiſſimum apud nos prudentiſſimus quiſque Cartophilax ſemper fuerit, ac cum primis Antoninus pro S. Benedicti præſentia ſcripſerit, ut dictum eſt. Hæc lectores monitos volui, quo traductam a Bzovio codicum noſtrorum fidem liberarem. Cæterum cum in noſtro codice verba illa a Mabilonio & Bollandianis edita non extent, nullus mihi perſuaſerit, genuina eſſe. Sua Gallis libertas eſt oppoſitum aſſerendi, cum alios etiam habeant, qui ea præjudicata opinione S. Benedicti tranſlationem credidere. Sed a brevi, quamquam opportuna, digreſſione redeundum in viam eſt.

In perveteſto alio noſtro codice (*a*), a quo Mabillonius minutulam, ac ſalebroſam deſcriptionem Turris Caſſinenſis exſcripſit, tempore Johannis A. CXXV. inaugurati Abbatis Caſſinenſis ſcripto, cujus effigies regulam e manu S. Patris Benedicti recipientis in prima pagina viſitur, præter alia adeſt hiſtoriola rerum a Langobardis geſtarum in Ciſlyberina Italia ab Anno fere DCCCXL. ad tempora Landulphi Campaniæ epiſcopi & comitis, atque S. Bertharii abbatis Caſſinenſis, continens annos plus minus XXXV. ignoto monacho ejuſdem monaſterii authore conevo, ut ex illis verbis conſtat. — *A Petronace abbate uſque hunc annum domini Bertharii Abbatis, qui eſt Deo præſule in cœnobio tertius decimus paſtor, dinumerantur circiter Anni &c.* — quam edidit Camillus Peregrinius (*b*). In ea hæc habentur: *Dominus Imperator Hludovicus Auguſtus cum uxore ſua pariter glorioſa Angelberga — Auguſta Benevento properantes, junio menſe ad monaſterium venium ſanctiſſimi Benedicti Patris: Ubi a venerabili Berthario abbate cum ſacerdotali officio, lampadibus, & Thymiamatibus, necnon & fratrum laudibus honorifice ſuſcepius eſt. Aſcendens autem montem, ubi dicti almi patris pii Benedicti ſacrum corpus humatum eſt, pari gloria ibidem ſuſceptus, aliquid ibidem ſancto & bene confereus munere dictum — omne Cœnobium conſpiciens, laudabiliter admiratus deſcendit.* —

(*a*) Sig. n. 953. Ignotus Caſſinenſis; & Chronicon breve.

(*b*) In Hiſt. Princip Langob. p. 97.

Reperitur etiam in eodem codice — *Chronica de monaſterio ſanctiſſimi Benedicti* — quam Angelus de Nuce (*c*) genuinum ipſius Johannis opus cailtimat. In ea prope finem hæc habentur. — *In ejuſdem vero orbis arcem, quæ mello dicitur, ubi decenter B. Corpus Benedicti humatum eſt, iſdem Giſulphus armipoteus Dux cum conſcendiſſet, tunc divino tactus amore, B. Patri Benedicto cuncta in circuitu montana, & planiora confereus, & fixis donariis poſteris habenda in perpetuum conceſſit.* — Hujuſce codicis meminere Camillus Peregrinius (*d*), Mabillonius (*e*), ut dialmus, & Theodericus Ruinart in Apologia promiſſione S. Mauri in Galliam (*f*), præter Nuceum (*g*).

(*c*) In not. ad Chron. Caſſ. lib. 1. cap. 5. n. 517. & 519.

(*d*) In Hiſt. Princ. Lang. p. 84. 114. 118

(*e*) T. 1. Ann. p. 95. & 635.

(*f*) p. 25.

(*g*) In not. ad cap. 24. Vit. S. Ben.

In M. S. etiam codice bibliothecæ noſtræ (*h*) juſſu Theobaldi ab anno MXAII. ad MXAAV. abbatis Caſſinenſis ſcripto hæc notula (*i*) legitur. — *In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti anno dominicæ incarnationis* MXXIII. *Indictione* VI. *Anno videlicet ordinationis ſuæ II. domnus Theobaldus Reverentiſſimus Abbas hunc librum S. Trinitatis, quæ Deus eſt, edito* (ſic) *a S. Auguſtino epiſcopo in hac eccleſia S. Benedicti, ubi ſacratiſſimum corpus ejus humatum eſt, ſcribere præcepit cum alior* [ſic] xa. *codices tuſunt in primis hom.* at. — Eadem verba repetuntur in duobus aliis ejuſdem Theobaldi juſſu conſcriptis codicibus (*k*).

(*h*) Sig. n. 18.

(*i*) p. 179. Notæ Theobaldi tempore

(*k*) Sig. n. 28. & 57. p. ult. Et S. Defider.

Extat & alius in bibliotheca noſtra codex manu exaratus (*l*) quem laudat Mabillonius (*m*), & Mont Faucon (*n*), in quo talis a fronte nota præmittitur. — *Anno dominicæ Incarnationis milleſimo ſeptuageſimo ſecundo indictione* a. *Cum poſt tranſitum Sanctiſſimi, & eximii Patris Benedicti in hoc ejus venerabili cœnobio Caſſinenſi, ubi ſacratiſſimum ejuſdem Patris, & legiſlatoris noſtri, qui* (ſic) *ipſius egregia ſororis Scholaſticæ corpora honorifice humata quieſcunt, ſeptimo, ac triceſimo loco domnus Deſiderius venerabilis abbas præeſſet, inter cætera ſuorum monimenta magnalium, quibus præ omnibus ſuis anteceſſoribus mirifice floruit, hunc quoque pulcherrimum librum deſcribi præcepit, continentem ſtilicet eas lectiones, quæ in vigiliis præcipuarum Feſtivitatum, ideſt Nativitatis Domini, S. Stephani, S. Johannis Evangeliſtæ, Epiphaniæ, Reſurrectionis, Aſcenſionis, ac Pentecoſtes, debeant legi. Quem videlicet librum ego Frater Johannes Marſicanæ dudum eccleſiæ Archipreſbyter, nunc autem ultimus ejuſdem S. Loci famulus, ob meam meorumque ſalutem, ex propriis ſumptibus componere feci. Ipſique Sanctiſſimo Patri Benedicto, eo die, quo ejus habetum ſuſcepi, ſuper illius ſacrum altare devote obtuli, conteſtans de cætero ut ſi quis hunc qualibet obtentu ex hoc ſancto loco auferre præſumpſerit, cum illis manſionem ſortiatur æternam; quibus in extremo judicio dicturus eſt Chriſtus: Ite, maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo, & Angelis ejus. Quiſquis autem hæc legeris, ſubjectum quoque diſticon legere ne pigriteris.*

(*l*) Sig. n. 99.

(*m*) T. V. Annal. p. 49.

(*n*) In diar. Ital. p. 322.

Hu-

Hujus ſcriptorem libri pie Chriſte, Leonem,
In libro vitæ dignanter, ſupplico, ſcribe.

Poſt relatam hanc inſcriptionem addit Mabillonius. — *Cæterum totam illam inſcriptionem, etiam ubi agitur de ſanctiſſimi Patris Benedicti, ſororiſque S. Scholaſticæ corporibus, quæ Caſſini quieſcere dicuntur, relatam volo abſque præjudicio noſtræ poſſeſſionis, quam in ſuperioribus ſatis aſſeruiſſe mihi videor.* — Nil Galliorum poſſeſſionem, quæ nulla eſt, moramur. Sed an ſolide Mabillonius aſſertam a ſe ſatis S. Benedicti tranſlationem jactitet, eruditorum eſto judicium.

Albericus Diaconus, & monachus Caſſinenſis vir ætate ſua diſertiſſimus, teſte Petro Diacono (*a*) qui ſub S. Gregorio VII. in concilio Romano anno MLXXIX. Berengarium egregie confutavit (*b*), inter lucubrationes alias ſcripſit vitam S. Scholaſticæ (*c*) quæ in pluribus bibliothecæ noſtræ codicibus manuſcriptis reperitur. In ea hæc præ aliis leguntur (*d*); — *Parent omni cum feſtinatione diſcipuli, veniente ſque ad cellam virginis, hora, qua ſe in columbæ ſpecie ipſius animam conſpexiſſe Benedictus teſtatus eſt, ejus fuiſſe obitum repperirunt. Implentur, quæ Pater præceperat univerſa. Feruntur reverentiæ debita ad Cœnobium pignora ſacroſancta, atque in ſepulcro fraterno ſororis venerandæ reliquiæ reconduntur, ut quos eadem generatio, & regeneratio eadem, & eadem in Chriſti ſervitute voluntas in hac vita conjunxerat, eos ipſa etiam non divideret ſepultura. Ubi ad utriuſque merita declaranda mira Chriſtus Dominus in diem hodiernum operari non ceſſat* —. In ejuſque rei teſtimonium plura deſcribit miracula Sanctorum Fratrum interceſſione apud Caſſinum facta, potiſſimum Theutonis contracti — *qui*, verba ſunt Alberici, — *ad Tumulum ſacratiſſimorum corporum* — veniens ſanatus eſt. Subditque de Euergumeno (*e*): *miſerate die quadam vexatum Puerum fratres eoſque unte ſanctarum Reliquiarum locum pro eo S. Patris, ſanctæque virginis implorandis ſuffragiis inſiſterunt.* — Sæpe in orationis decurſu repetit, — *Ad memoriam ſanctorum, ad ſanctorum limina, ad tumulum ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ* — veniſſe ægros. Quid vero ſibi velint apud ejus & anterioris ævi ſcriptores, — *Tumulus, limina, memoria ſanctorum*, norunt eruditi. Nil mea quidem opinione, dicere poterat expreſſius pro Caſſinatium cauſſa Albericus. Extat etiam hæc ſanctæ Scholaſticæ vita ſub Roderici monachi Caſſinatis nomine in Sublacenſi codice (*f*) cujus exterior epigraphe eſt, — *Paſſio S. Placidi martyris.* — Hiſce addi poteſt S. Deſiderius, ſeu Victor III. qui ſimina & ſepulcrum S. Benedicti ſæpe nominat in ſuis dialogis, & quidem SS. Benedicti & Scholaſticæ corporibus, quæ ipſe reperit, plenum, ut dicemus B. Oderiſius abbas in epiſtola ad Floriacenſes, de qua mox, & hymnus antiquitus in eccleſia Caſſinenſi decantari ſolitus in honorem S. Scholaſticæ (*g*), in quo expreſſe dicitur, corpus S. Scholaſticæ Caſſini extare hiſce verbis:

(*a*) lib. 3. Chr. Caſſ. cap. 35.
(*b*) V. Mabill. Sæc. VI. in præf. P. 2. n. 62. pag. 37.
(*c*) Petr. Diac. de Vir. illuſt. Caſſin. c. 25.
(*d*) Ex cod. mſ. 246. p. 256.
(*e*) pag. 257.
(*f*) pag. 7. S. Deſiderius & Oderiſius, Hymnus in honorem S. Scholaſticæ.
(*g*) Sig. n. 445. Cod. Bibl. Caſſin.

Mons hic ſueratus concrepet
Laudes ferens ad ſydera
Datur almis oſſibus
Hujus B. Virginis.

& Oblatorum Parentes.

Præſentiam quoque Corporis S. Benedicti apud nos fatebantur, qui filios ſuos in Cœnobio Caſſinenſi offerebant, ut ex hac formula conſtat (*b*). — *Ego N. Princeps, vel comes in Dei omnipotentis nomine hunc filium meum N. coram Domino N. abbate, & cuncta congregatione hujus S. loci trado in hoc monaſterio S. Confeſſoris Chriſti Benedicti, cujus corpus hic continetur, coram teſtibus cum oblatione, atque petitione in hoc S. Cœnobio regulariter permanſurum, & cum cæteris gratanti animo militaturum ita ut ab hac die non liceat illi collum excutere de ſub jugo regulæ, ſed magis ſtudeat ejus inſtituta ſervare; & ut hæc mea traditio inconcuſſa permaneat, promitto ſub juramento coram Deo, & ſanctis ejus, numquam per me, numquam per ſuffectam perſonam, nec quolibet modo facultatem exeundi de hoc Monaſterio me illi tribuere.*

(*b*) Ex Cod. mſ. Bibl. Caſſ. fig. n.

Ad firmamentum hujus meæ petitionis manu propria eam ſubterfirmavi, & idoneis teſtibus affirmare curavi. Ego N. ſubſcripſi. Tunc faciat ibi manu ſua Signum ✠. *Deinde roget Teſtes, qui ibidem ſubſcribant* —

XXIV. Exteri quoque Scriptores Caſſinatibus favent.

Neque externorum ſuffragiis deſtituuntur Caſſinates, ut jactitat Mabillonius; nam eodem S. Deſiderii tempore S. Petrus Damiani Caſſini extare S. Benedicti Corpus credebat. Narrat enim Johannes ejus diſcipulus (*i*) S. Petrum, dum Caſſini verſaretur, rogatum a S. Deſiderio Abbate, ut operarios quoſdam pueros a Dæmone acerbiſſime vexatos liberaret, teſpondiſſe: — *Habent hic ſanctiſſimi Benedicti præſentiam, qui eis ſi velit, valet ſalutis conferre medelam. Ego enim quid ſum?* — ergo Scriptoris extranei teſtificatione perſuaſum erat S. Petro, S. Benedictum corpore Caſſini fuiſſe eo tempore, & quidem paullo antequam inventio corporum ſancto-

(*i*) In vita S. Petri Dam. n. 47. apud Ladelchium T. II. p. 2443

rum

rum Benedicti, & Scholaſticæ eveniſſet. Cum enim Caſſini commoraretur ſanctus Petrus — *Baſilica fundatur* —, eodem Johanne Teſte. Neque profecto dici poterit, præſentiæ nomine virtutem potentiamque ſancti Benedicti intellectum; nam hæc ubique eadem eſſe poterat.

Idem perſuaſum longe antea Ultramontanis etiam fuiſſe conſtat ex Annalibus Corbejenſibus laudatis a Mabillonio, qui (*a*) de Bovone Corbejenſi Abbate agens, hæc ſcribit. — *Ejus tempore floruere Corbeiæ Addaſto doctus monachus, qui Commentarium in Danielem Anno* DCCCCI. *ſcripſiſſe traditur in Annalibus Corbejenſibus, eumque epiſcopo Hildenbermenſi, ſcilicet Vvigberto, qui ejuſdem loci monachus fuerat, obtuliſſe. Anno inſequente* DCCCCII. *Audalius monachus Caſſinum migravit, permiſſu Bovonis abbatis, haud ſcio, an idem cum Adelgero, qui Anno* DCCCCV. *ex Monte Caſſino rediſſe dicitur, & inſignem portiunculam de ſancto Patre noſtro Benedicto attuliſſe.* — Quod quidem magnifaciendum ob loci celebritatem, & diſtantiam. Facilius enim Corbejenſes poterant a Floriacenſibus ſacras P. N. Reliquias repetere.

(*a*) T. III. Annal. p. 360. A. 915.

Et Adamus Bremenſis Sæculi X. Scriptor (*b*) author eſt ſanctum Liudgerum, una cum ſancto Willehado primo, deinde Bremenſium epiſcopo Romam perrexiſſe, atque colloquio Adriani Pontificis recreatum in Monrem Caſſinum circa finem Sæculi VIII, nempe circa tempus, quo Hiſtoriam ſuam ſcripſerat Paulus Warnefridi, ſeceſſiſſe — *Ad confeſſionem* — ſancti Benedicti, dum Villehadus in Galliam ad ſancti Willebrordi ſepulcrum remeavit. Confeſſionis vero nomen apud plures veteres probatoſque Scriptores pro ipſis Sanctorum corporibus ſumi, quæ ſub Altari fuiſſent recondita, nemo eſt, qui neſciat (*c*).

(*b*) Hiſt. Eccl. cap. 8. ex Mabil. Annal. T. II. p. 180.

Quilibet etiam prudentes rerum æſtimatores, nullo partium ſtudio præventi, facile concedent, eos omnes Scriptores de præſentia Corporis ſancti Benedicti apud Caſſinum loquutos, qui pro ea phraſi, — *Perrexit ad Monaſterium Caſſinenſe*, — conſtanter hanc uſurpent, — *perrexit ad S. Benedictum* —. Quorſum enim per Antonomaſiam Monaſterium Caſſinenſe ſanctum Benedictum appellare, ſi eo tempore nota jam erat omninmque ore pervulgata ſancti Benedicti Tranſlatio in Galliam? Hic vero loquendi modus uſurpatur potiſſimum a Scriptoribus VIII. Sæculi, quos e Bibliothecis majori ex parte Gallicanis edidere Philippus Labbeus, Andreas Ducheſnius, aliique. Certe cum ad ſanctum Petrum, ad ſanctum Franciſcum pergere velle dicimus, mens nobis eſt ad eorum corpora veneranda peregrinationem inire.

(*c*) V. Ducan. in Gloſſar. v. confeſſio.

Aliquid amplius ad hanc rem confirmandam videre mihi videor in vita S. Wunebaldi primi Heidensheimenſis abbatis, qui anno DCCLXI. obiit (*d*) a ſanctimoniali Heidensheimenſi ejus æquali & conſanguinea ſcripta, in qua hæc habentur de S. Viro — *Cum mens jam in eo devota, & multo agilior eſſet, quam corpus perferre poterat, magna mentis devotione cupiebat, ut ad S. Benedictum pergeret, & ibi vitam finiret.* — Qua de re ſcripſit Abbati Caſſinenſi. Cur autem Caſſini apud S. Benedictum mori cuperet vir ſanctiſſimus, & non potius Floriaci, ubi S. Benedicti corpus extare illi notiſſimum eſſe debebat, quippe cum magnum tunc temporis inter Gallos Germanoſque commercium intercederet ob communes principes, quibus parebant?

(*d*) Ap. Mabill. Sæc. III P. 2. p. 146.

Quod ſi ita ſe res habeat, omnium ſæculorum ſcriptorumve etiam Galliæ conſenſu, Caſſinatium poſſeſſio confirmabitur. Si vero haſce conjecturas Galli noſtri rejiciant, ut certe improbabunt, juſtiſſima tamen cauſſa non cadent Caſſinates, pro quibus innumera eaque luculentiſſima ad perennem corporis S. Benedicti poſſeſſionem vindicandam argumenta pugnant, præſertim continua quædam & perpetua ac nunquam interrupta traditio. Ut jure olim in matutinis laudibus cancretur Hymnus a Cl. Quirino editus, ex Breviario MS. S. Zenonis Veronæ (*e*) in quo, eodem in Tumulo Caſſini hactenus ſervata corpora SS. Benedicti & Scholaſticæ, aſſeritur hiſce ſtrophis. —

(*e*) In vita G. L. S. Bened. inter carmina vet. p. 41.

Poſt ſpecum, quam incoluit,
Ubi lux mundo elarnit,
Caſtrum Caſſinum temnit,
Cui præfuit, & profuit.
Hinc poſt virtutum æmulum
Mortis hujus ergaſtulum
Reſolvens carnis vinculum
Tranſit ad Dei Populum.
Fratrem ſororem Populus
Deflet & omnis oculus,
Quos ſanctorum faſciculus

Ser-

Servat & idem Tumulus. —

XXV. Idem evincunt monumenta plurima.

Verum quid externos ſcriptores e Bibliothecis repetimus? Cum innumera propemodum ſint in Archivo noſtro vel Autographa, vel authentica exſcripta monumenta, in quibus diverſis temporibus locisve, non quidem ſtudio, ſed occaſione data, luculentiſſime præſentia corporis S. Benedicti in cœnobio Caſſinenſi exprimitur perpetua quadam traditione ante Leonis Oſtienſis atque Petri diaconi tempora, ut plane cognoſcere poſſint adverſarii, an ſcriptores pro eorum cauſſa externi, cum iis, qui Caſſinatibus, faveant, & tempore & dignitate & numero ſint comparandi.

(a) ex Regeſt. Petri diac. n. 107.
(b) Annal. T. III. p. 179.
(c) ex Autog. in Archiva Caſſ.

Agmen ducat Carolus Magnus Gallus Paullo coævus, cujus nobis auctoritatem obiicit tanto impetu Mabillonius, qui in privilegio (*a*) Theodemario ab anno DCCLXXVIII. ad DCCXCVII. Abbati Caſſinenſi dato, quod cum aliis laudat ipſe Mabillonius, (*b*) habet de cœnobio noſtro: — *Ubi ſacratiſſimum ejus corpus humatum eſt* — & Lotharius Gallus in privilegio anno DCCCXXXV. (*c*) ait de S. Benedicto eodemque cœnobio — *Ubi ipſe corporis ſepultura locum veneratione dicavit.* — Qua eadem formula utuntur in diplomatibus ſuis Autographis Otho magnus anno DCCCLXX. Otho II. an. DCCCCLXXXI. & Otho III. an. DCCCCXCVIII. Ne quis vero alium in ſenſum hæc Imperatorum verba detorqueat, & vacui dumtaxat Tumuli venerationem recenſitam contendat, is antequam ferat ſententiam, reflecteret vellem S. Henricum II. Imperatorem, qui in diplomate Autographo anno MXXII. conceſſo dixerat de monaſterio Caſſinenſi — *In quo venerabilis Patris noſtri ſanctiſſimi Benedicti corpus fovetur.* — In alio anno inſequenti ſcripto Poderbrunnon eadem, quæ memorati Imperatoris, verba referre. Quo nimirum oſtenderetur, non abſimilem prioribus hæc ſenſum continere. Poſtrema iſta verba uſurpat etiam Chuonradus Imperator in Autographo privilegio Beneventi anno MXXXVIII. Caſſinatibus conceſſo, & anno MXL. Ugo F. Docibilis cognomento de Donna Poleſſina Cajetanus in donatione cœnobio noſtro facta, atque Gualmarius Salerni Princeps anno XXII. Principatus ſui. Et longe antea, nempe anno quinto Principatus Adelchis menſe Aprilis VI. indictione, Berteſtidus quondam Roſride habitator urbis Laurini tempore S. Bertharii Abbatis in donatione quadam ſua Autographa habet de monaſterio Caſſinenſi, & S. Benedicto: — *In quo tuum Sacratiſſimum Corpus humatum eſt.* — Richardus & Joardanus Capuani Principes anno MLVIII. habent: *Ubi ſanctiſſimum, ac venerabile corpus ejus humatum eſt* — & anno MLXV — *In quo Patris noſtri Sanctiſſimi Benedicti corpus fovetur.* — Eademque reperunt anno MLXVI. bis, potiſſimum in conceſſione Interamnæ, ac demum anno MLXX. Joardanus deinde ſolus an. MIXXX. habet. — *Ubi ſanctiſſimum & venerabile Corpus ejus humatum eſt.* — Quemadmodum Berardus Sangretanus Comes anno MXCVIII. Horum diplomatum Autographa in Archivo noſtro eruditis patent, quemadmodum & aliorum quorumdam, quæ recenſet etiam Petrus diaconus in Regeſto ſuo juſſu Senioretti Abbatis concinnato.

Ex iis aliquot monumenta profecte haud prorſus inutile & injucundum erit; & quidem Leo nobilis Beneventanus plura cœnobio noſtro dono dedit, atque in Chartulæ oblationis ſuæ fine hæc leguntur: — *Hanc vero offerionem, & me propria manu ſcribens meme, & omnia mea per proprietatem tradens ſuper ſanctiſſimum corpus ejus* — (S. Benedicti) — *coram Deo, & præſentibus teſtibus optuli ſemper habenda.* — Hæc Tomichi Abbate acta, qui ab anno DCCLXIV. ad DCCLXXI. cœnobium noſtrum rexit, ideſt antequam ſcriberet Paullus diaconus, vel eodem ſaltem tempore. Et Grimoaldus Beneventi Princeps tempore Theodemari Abbatis habet: — *Ubi Sacratiſſimum Corpus ejus requieſcit.* — Alia plura, quæ eadem — *Ubi ſacratiſſimum Corpus ejus humatum eſt,* — aut hiſce ſimilia verba ante Leonis Oſtienſis & Petri diaconi tempora, vel iis viventibus referunt, confertim dabimus, ne tædio lectori ſimus.

Memoratis itaque piis fidelibus adnumerandi in donationibus ſuis tempore Theodemari ab anno DCCLXXVIII. ad DCCXCVII. Abbatis Caſſinenſis, fortis Grimoaldi Principis anno II. & Aripertus ejuſdem Principis an. IV. Giſulphi ab anno DCCXCVII. ad DCCCXVII. Abbatis, Dondona. S. Apollinaris ab an. DCCCXVII. ad DCCCXXVIII. Abbatis, Tranſemundus, Daniel, Dachenoldus, & Daeopertus S. Deuſdedit ab an DCCCXXVIII. ad DCCCXXXIV. Abbatis & Martyris, Romualdus Dux, & Adelpertus, Baſſacii ab anno DCCCXXXVII. ad DCCCLIV. Abbatis Arnefrid, Theodericus & Genardus S. Bertharii ab an. DCCCLVI. ad DCCCLXXXIII. Abbatis & Martyris Hertefridus, & Theodericus: Regemprandi ab anno DCCCXC. ad DCCCXCIV. Abbatis, Sireifrid: Aligerni ab anno DCCCCXLIX. ad DCCCCLXXXVI. Abbatis Landolphus Saldefrid, & Petrus, qui

in

in donatione ſua habet —: *Ubi Beatiſſimum corpus ejus jacet*,— Pandulphi Principis anno XXXVII. Atenulphi ab an. MXI. ad MXX. Abbatis, Deodatus & Benedictus Presbyteri, Ranierus, Ademundus an. MXIII. Tadolphus an. MXXI. Magipertus, Robertus Conſul, & Amatus Comes. Theobaldi ab an. MXXII. ad MXXXV. Abbatis, Petrus. Richerii ab anno MXXXVIII. ad MLV. Abbatis, Petrus Comes, Hugo an. MXL. & Rolandus an. MXLV. S. Deſideril ab an. MLVIII. ad MLXXXVIII. Abbatis, Rainus & Bonus, Gregorius, qui in donatione ſua habet — *Ubi nunc requieſcunt tua ſancta Corporis membra*, — Octavianus, Borellus an. MLXIX. Landolphus an. MLXX. Gerardus an. MLXXII. Hugo, ſeu Morinus an. MLXXIV. Johanner an. MLXXVII. Robertus an. MLXXX. Adenolphus, Landolphus, Pandolphus, & Lando comites Aquini, an. MLXXXII. & Johannes comes an. MLXXXVI. B. Oderiſii ab an. MLXXXVII, ad MCV. Abbatis, Morinus comes an. MLXXXIX. Pandulphus an. MXCI. Landus an. MXCIII. Paldus an. MXCIV. Landemulphus an. MXCVII. Bonus comes an. MC. Landulphus an. MCI. Otthonis ab an. MCV. ad MCVII. Abbatis, Hugo comes an. MCV. & Carborellus an. MCVI. S. Brunonis ab an. MCVII. ad. MCXI. Abbatis, Robertus an. MCIX. & alii plures, quorum nomina ſtudio omittimus. Integra hæc monumenta hic non excripſimus, quod propediem in lucem proditura ſint opera Cl. Gattulæ & noſtra. Quod etiam in cauſſa fuit, ut donationum annos diligenter non ſuppuraverimus; in ils tantum numeraſſe contenti, in quibus ſunt expreſſe ſcripti, nempe poſt annum Chriſti milleſimum. Innumera alia ſuperſunt in Archivo noſtro, quæ vel revolvere, vel in medium proferre, vani eſſe laboris credidimus. Satis enim jam allata perpetuam præſentiæ apud Caſſinates corporis S. Benedicti Traditionem evincunt. Sique Floriacenſibus rem iſta non ſuaſerint, ne myriader quidem ſufficient. Viderint itaque Floriacenſes an domeſtici eorum ſcriptores Caſſinenſibus ſint præferendi, quibus — *gravium adeo authorum exterorum teſtimonia ſuffragantur*.

XXVI. Medii & poſteriores ævi Scriptores Caſſinatibus ſuffragantur.

Neque medii & poſterioris etiam, ſi vis, ævi ſcriptores deſunt, qui Caſſinatibus poſſeſſionem S. Corporis vindicent. Quod cum illorum omnium confeſſione patet, qui reductionem e Gallia recipiunt, tum eorum præſertim, qui a nobis modo proferentur. Non enim ſcriptores omnes revolvere otium fuit, ſed caſu quodam inter legendum oblata adnotavimus, & Authorum dicta, & monumenta: ex prioribus tres nobis præcipui videntur, nempe auctor vitæ S. Thomæ Aquinatis, atque ille Gregorii IX. & Bartholomæus Fatius.

Guillelmus itaque de Thoco ordinis Prædicatorum in vita S. Thomæ Aquinatis coævi ſui, ſic honum Eremitam alloqoentem Theodoram ſancti Thomæ matrem Inducit (*a*) —: *Gaude domina, quia es prægnans, & paries Filium, quem evocabis Thomam, & tu, & vir tuus cogitabitis eum facere monachum in Monaſterio Montis Caſſini, in quo Corpus B. Benedicti quieſcit* —.

(*a*) Apud Bolland. T. 7. mart. d 7. p. 659. n 2.

Hiſce ſimilia habet Author vitæ Gregorii IX. (*b*) cum ait —: *Nobile Monaſterium Caſſinenſe, quod eccleſia Romana nullo mediante ſubjectum eſt, ut ipſius fundatio, & Apoſtolicæ Sedis oſtendit Archivum, cuius etiam ſunt adificia per victorem Sedis Apoſtolicæ Pontificem opere decoro conſtructa, in quo venerabile Corpus beatiſſimi Benedicti quieſcit, in illum caſum ignobilitatis adduxit, ut Caſtris, Vaſſallis, & poſſeſſionibus ſpoliatum contra munifica Sedis Apoſtolicæ privilegia, & multorum Imperatorum indulta, ſingulari præmiuentia libertate taliter vindicare præſumens, ipſum Monaſterium inter Monaſteria cætera dignitate ac Immunitate ſublimus, venerando monachorum depulſo Collegio Prædonum contagiis deputavit*. —

(*b*) ap. Oderic. Raynald. A. 1239. n. 30.

Et Bartholomæus Fatius (*c*) hæc ſcribit —: *Id oppidum* —(S. Germani)— *ad Montis Caſſinatis, quem dixi, radices ſitum eſt, idque exiguus Amnis interluit; Arx ab oppido aliquantum diſtat eminenti loco ſita. Supra arcem ad mille ferme paſſus templum eſt, de quo diximus, opus vetuſtate, Religione, præcipue Divi Benedicti corpore, percelebre, Caſtelli cujuſdam inſtar duplici muro circumdatum* —.

(*c*) De rebus geſt. ab Alph. 5. Neapolit. Rege Lugd. ap. Seb. Gryph. A. 1560. p. 172.

XXVII. Et monumenta.

En vero Autographa Monumenta reliqua, quæ ſeleginus, quæque poſt Leonem Oſtienſem, & Petrum Diaconum, vel hoc adhuc vivente, perpetuam ad hæc noſtra tempora Caſſinatium traditionem de poſſeſſione corporis S. Benedicti confirmant. Lotharius Imperator A. MCXXXVII. in Privilegio Caſſinatibus conceſſo expreſſe ſancti Benedicti corporis præſentiam apud Caſſinates fatetur, & Henricus VI. in Privilegio, quo memoratum Lotharii confirmat. Idemque aſſerit Rogerius Rex Anno MCXLVII, & Gonnarius Rex Sardiniæ eodem anno, atque Federicus Imp. in confirmatione Bonorum pro Valetudinario Caſſinenſi A. MCCXX, Ladiſlaus Rex Anno MCCCXCV, Johannes abbas in quorumdam bonorum conceſſione Menſæ Monachorum facta A. MCCCCLXXVIII, Rex Ferdinandus A. MDXV. Jobanna, & Carolus Rex A. MDXVII, & Philippus IV. Hiſpaniarum Rex A. MDCXXV. quibus, ſi infra adducendos Romanos Pontifices adnectas, invictam plane ac perpetuam pro Caſſinatibus Traditionem nullo unquam interrupteam ſæculo habebis evidentiſſime. Quo

neſcio, an validius ullum vel certius in rebus hiſtoricis argumentum proferri poſſit.

Injuria itaque Mabillonius ſibi, & Floriacenſibus ante tempus plaudens edixit —: *Floriacenſibus vero unanimi conſenſu favent mediæ ætatis probi quique ſcriptores, cum Caſſinates extrancorum ſuffragiis deſtituantur, adeo ut ſi Bullas, & privatos Authores utriuſque partis tantiſper ſeponamus, nullum pro ſe antiquorum teſtimonium Caſſinates, Floriacenſes omnium vota ſibi vindicaturi ſint —.*

Neque eſt, quod reponas, habere & Floriacenſes traditionem ſuam. Nam hæc ab infecta ſubulis ſcaturigine promanans nullius momenti eſt: Neque incorruptis adeo & perpetuis monumentis, quemadmodum illa Caſſinatium, innititur; ſed aliquibus dumtaxat ſcriptoribus, quorum facile authoritas eludi poteſt, ut a nobis hactenus eſt demonſtratum. Hinc jure Ultramontani etiamnum corporis S. Benedicti reliquias a nobis expetunt, quod potiſſimum factum anno MDCCXX. a Cardinali Wolphango Annibale de Schratembach Pro-Rege Neapolitano, cujus nomine hæc ad ubbatem Caſſinenſem Nicolaum Ruggium ſcriptu epiſtola a celebri juriſconſulto Dominico Caravita.

Queſto Eminentiſſimo Signor Vice-Rè deſidera con ogni ardenza per lo Moniſtero de' Benedittini di Salisburgo una Reliquia del Glorioſo S. Benedetto; ne hà richieſto per interceſſore preſſo di V. S. Illuſtriſs. il Signor D. Nicola d' Affitta, in nome del quale anch' io la ſupplico. Il deſiderio di S. E. è giuſtiſſimo, e piiſſimo. Quel Moniſtero non ha Reliquia alcuna di detto Santo; coſtì ce ne ſono molte, e di detto Santo, e di molti altri. Onde ſpero, che V. S. Illuſtriſs. voglia anche queſta gloria di propagare nella Religione ſua le Reliquie. Non mi dilungo di vantaggio, ſapendo la ſua gran pietà. Si aſſicuri però, che di tal grazia le reſterò infinitamente obligato così io, come il Signor D. Nicola, e 'l Signor Vice-Rè ancora. E certo del favore reſto baciandole divotamente le mani. Napoli 2. Giugno 1720.

XXVIII. Nunquam in Galliam ad repetendum corpus S. Benedicti perrexit Carolomannus.

Poſt adductam Paulli uuthoritatem ſubdit Mabillonius. — *Hæc ſcribebat Paulus poſt mortem Carolomanni Principis, qui juſſu abbatis ſui Caſſinenſis miſſus ad Pippinum Regem Germanum ſuum, corpus ſacrum beati Benedicti Caſſinum revehere, ſed fruſtra, tentavit.* — Quod idem obiter recantat (*a*), in ejuſque rei confirmationem aſſerit (*b*), a Zacharia ſummo Pontifice rogatu Optati Abbatis Caſſinenſis & Carolomanni ſcriptam fuiſſe epiſtolam ad omnes Epiſcopos & Presbyteros Francorum, qua eos hortabatur, ut corpus S. Benedicti Caſſinatibus reſtituerent. Quomodo autem corporis S. Benedicti in Italiam revectio tentata a Caſſinatibus fuerit enarrat idem Mabillonius (*c*) in hæc verba. — *Petronaci ſucceſſit Optatus abbas in annos decem. Is ab ipſo Prælatura exordio cum Carolomanno conſilium cepit repetendi corporis S. Patris Benedicti, quod ante annos fere centum in Galliam tranſlatum fuerat. Miſſi ejus rei cauſſa Romam monachi ad Zachariam Pontificem, ut ejus literis & authoritate muniti facilius id impetrarent. Alia etiam Carolomanno ejus legationis cauſſa erat, ut ſcilicet Pippinum, ac Griſonem ad invicem diſſidentes, ad pacem, & concordiam revocaret. Annuit poſtulatis Zacharias, ac Monachis e Caſſino miſſis ad omnes epiſcopos Presbyteroſque Francorum eccleſiæ literas dedit, quibus eos hortabatur, primum, ut Germanos fratres ad concordiam reducere conarentur, deinde ut S. Benedicti corpus Caſſinatibus reſtituendum curarent. Extant hæ literæ apud Adrevaldum, qui eos a Carolomanno ipſo delatas ſcribit; additque ejus reſtitutionis curam Pippini juſſu demandatam fuiſſe Remigio epiſcopo Rotomagenſi, qui ab efferendo ſacro corpore, offuſis denſiſſimis tenebris, divinitus impeditus ſit. Veram id per ſe non præſtitit Carolomannus, qui nonniſi Zacharia mortuo in Galliam venit juſſu Stephani Papæ, ut a Pippino fratre auxilium adverſus Aiſtulphi Regis vexationes obtineret. Neque vero Zacharia Pontifice ſedem Rotomagenſem obtinuit Remigius, ſed tantum poſt annos quinque: At ſcriptoris oſtentatio facile id tribui potuit jam Epiſcopo, quod necdum epiſcopus exequutus eſt.* —

Quo authore aſſerat Mabillonius, Paullum ſcripſiſſe hiſtoriam ſuum de geſtis Langobardorum Caſſini paullo poſt Carolomanni mortem, haud facile divinaverim. Illud exploratum comperrumque eſt, longe poſt Carolomanni mortem Paullum evaſiſſe monachum Caſſinatem; nam ille anno DCCLIV. obiit, hic Monaſticum habitum induit poſt mortem Arichis, ut dictum eſt, quæ anno DCCLXXXVII. contigit. Imo anno DCCLIV. juvenis admodum erat Paullus, non longe ante a Ratchiſi aula egreſſus (*d*), uc necdum a ſecretis deſiderii Langobardorum Regis poſt Aiſtulphi mortem inauguratî, quod munus ad Domini ſui ſoamque in Galliam deportationem obiit, non quidem monachus ſed diaconus tantum Aquileienſis. Vel itaque hiſtoriam ſuam de geſtis Langobardorum paullo poſt Carolomanni obitum ſcripſit Paullus; ergo non Caſſini, nec jam monachus. Si Caſſini & jam monachus; ergo non paullo poſt memoruti Principis obitum.

(*a*) Annal T. III. p.216.
(*b*) Annal. T. II. p.132.
(*c*) T.II. Annal. p.152.

(*d*) ea ejus epitaphio in Cod. MS. Bib. Caſ. Sig. n. 353. & apud Marum in Not. ad cap. 2. Pet. diac. de vir. Ill. Caſſin. atque Mabill. in Ap. ad T.II. Annal. p.716.

Mi-

Mirum vero eſt, quomodo ſeſe inflexiſſimis hiſce anfractibus extricet Mabillonius. Nulla quippe adducta authoritate, præclare ad rem ſuam ſummaque dexteritate narrationem ab Adrevaldo deſumtam accommodat, cum ait, primum literas in Galliam a Zacharia pro repetendo S. Benedicti corpore fuiſſe miſſas, deinde iter in Galliam arripuiſſe Carolomannum tempore Stephani III. & quidem ejus juſſu. Non ſemel tentatum a Caſſinarſibus corpus S. Benedicti e Gallia in Italiam revehere, clarius dixerat (*a*) hiſce verbis: — *denique apud Adrevaldum in libro de miraculis S. Benedicti extat Zachariæ epiſtola ad epiſcopos Galliæ, tum pro concordia inter Pippinum & Griphonem conciliandâ, tum pro reſtituendo Caſſinatibus S. Benedicti corpore, quæ epiſtola ex Schedis Pithœanis edita eſt a Sirmondo in T. 1. Concil. Gall. cum hac ſalutatione: Zacharias epiſcopus ſervus ſervorum Dei omnibus ſacerdotibus, & Presbyteris Francorum; & in contextu epiſtolæ: Ergo quia innotuerunt nobis Optatus religioſus abbas Presbyter monaſterii S. Benedicti, & Carolomannus &c. ut apud Adrevaldum, qui paullo aliter expreſſit ſalutationem, & Optati abbatis nomen prætermiſit. Porro eam epiſtolam recitavit alieno loco Zachariæ, & Stephani tempora confundens, uti Sirmondus recte obſervavit. Non enim ſemel tentavere Caſſinates, ut ſacrum corpus communis patris noſtri in Galliam furtim adductum recuperare poſſent, primo quidem literis a Zacharia pontifice impetratis; deinde vero Carolomanno monacho Pippini Regis Fratre in Galliam miſſo.* —

(*a*) Sæc. III. P. 2. p. 303.

Verum ſatis conſtat, nullum præter Adrevaldum, ex quo poſtea Hugo Floriacenſis monachus aliique acceperunt, teſte Mabillonio (*b*) hæc narrare, proindeque illius dumtaxat authoritati ſtandum erat a Mabillonio; nam ille expreſſe aſſerit, Zacharia Romano Pontifice, Carolomannum Galliam petiiſſe, ejuſdemque Pontificis epiſtolam per ſemet ad Galliæ epiſcopos attuliſſe. Aut ſi Mabillonio placuit adhærere ſcriptori ſæculi XI. fateatur ſaltem neceſſe eſt, Hugonem & alios, qui hac in re Adrevaldum non diſcuſſa veritate ſecuti ſunt, eodem ſe modo præſtitiſſe in aliis ab ipſo narratis credendis rebus. Si autem, ipſo fatente Mabillonio Zachariæ tempore Carolomannus in Galliam pergere non potuit, neque Remigius ejus Frater, cui recuperandi corporis S. Benedicti cura demandata fuerat, epiſcopus eſſe Rotomagenſis, cum quinque poſt Zachariæ mortem annis epiſcopus evaſerit; jam falſa hæc omnis narratio habenda eſt.

(*b*) Sæc. II. P. 377. not. a.

Hinc Floriacenſium ſuſpecta fides, qui malam ſe cauſſam habere crederent, dum ad tranſlationem S. Benedicti aſſerendam tot fabulas comminiſcantur. Nullus enim e coævis auctoribus, qui legationis Carolomanni in Galliam meminere, aſſerit reperendi corporis S. Benedicti cauſſa Carolomannum Galliam petiiſſe, quam certe non reticuiſſent; cum celebris fuerit miraculorum multitudine, cumque pro Caſſinatibus ſtarent Rex Pippinus, Carolomannus, atque Remigius Rotomagenſis Epiſcopus fratres, cui corpus S. Benedicti repetenti ea evenere miracula, quæ ipſemet aliique ejus ſocii Regi Pippino narrarunt, teſte Adrevaldo; (*c*); nempe Remigium aliosque ſocios cæcitate percuſſos, dum corpus S. Benedicti repetere tentarent, illiſque viſum reſtiturum, cum petita venia id ſe amplius non auſuros promiſerunt.

(*c*) In lib. de mirac. S. Bened. c. 13.

Et quidem celeberrimus Eginhardus in ipſa Caroli Magni Aula educatus ejuſque familariſſimus, atque a ſecretis, qui Authorum omnium ſententia omnes Pippini ac Caroli Magni actiones optime noverat, in Annalibus ſuis, qui An. DCCXLI, incipiunt, & deſinunt An. DCCCXXIX (*d*), hæc habet Anno DCCLIII. *Eodem anno Stephanus Papa venit ad Pippinum Regem in Villa, quæ vocatur Carifiacus, fuggereus ei, at ſe, & Romanam Eccleſiam ab infeſtationibus Langobardorum defenderet. Venit & Carolomannus Frater Regis jam monachus factus juſſa Abbatis ſui, ut apud Fratrem precibus Romani Pontificis obſiſteret. Invitus tamen hoc feciſſe putatur, quia nec ille Abbatis ſui juſſa contemnere, nec Abbas illius præceptis Regis Langobardorum, qui ei hoc imperaverat, audebat reſiſtere* —. Quæ verba excribit Aimoinus Floriacenſis acerrimus alioqui Tranſlationis S. Benedicti in Galliam aſſertor (*e*). Eademque referunt vetuſtiſſimi Francorum Annales ad Annum DCCLIII, qui incipiunt A. DCCVIII, & deſinunt A. DCCCVIII, quo tempore eorum Author vivebat (*f*), Annales Hiſtoriæ Francorum (*g*) ab Anno DCCLI, ad An. DCCCXIV, Anaſtaſius Bibliothecarius in vita Stephani III. (*h*), Annales Fuldenſes ab A. DCCXIV ad A. DCCCC. (*i*); Annales Bertiniani ab A. DCCXLI ad A. DCCCLXXXII (*k*); Annales metenſes ab A. DCLXXXVII ad A. DCCCCVII (*l*); & Chronicon incerti ab A. DCLXXXVIII ad A. MXV. (*m*).

(*d*) Apud Andream Ducheſn. Scriptt. Franc. T. II. p. 532 & ſeq.

(*e*) L. 4. Hiſt. Franc. c. 62.

(*f*) apud Ducheſn. T. II. p. 12.

(*g*) ibid. p. 25.

(*h*) p. 210.

(*i*) ib. p. 554.

(*k*) Ap. Ducheſn. T. III. p. 251.

(*l*) ib. p. 276.

(*m*) ib. p. 358.

Neque minus a veritate abhorret, quod ait Adrevaldus (*n*), Carolomannum a Zacharia Pontifice datas pro corpore S. Benedicti repetendo epiſtolas ad Pippinum Regem per ſemet reddidiſſe, cum quod Zachariæ tempore in Galliam non perrexerit Carolomannus, ut diximus, tum quod Zachariæ epiſtolam ad Epiſcopos, & Preſbyte-

(*n*) de mirac. S. Bened. c. 13.

byteros Galliæ refert Adrevaldus, de illa ad Regem prorſus ſilet. Deinde quomodo epiſcopi Galliæ nullomodo Romani Pontificis hortationibus morem geſſerint, vel ſaltem non obediendi cauſſas haud attulerint? Ut omittam quod plane peremtorium eſt, non potuiſſe S. Zachariam illa repetere, cum in ſupra memorata Bulla teſtetur, ſe integra Caſſini vidiſſe Sanctarum Benedicti & Scholaſticæ corpora.

Brevius de tentata a Caſſinatibus ſacri corporis recuperatione ſermonem texit Sæculi XI. Author anonymus manuſcriptus Hiſtoriæ epiſcoporum Rotomagenſium (*a*) de Remigio ita ſcribens —: *Cumque ad locum veniret, & Abbatem, qui tunc temporis monaſterium regebat, & Medo diſcebatur, vocaret, Regis rebella diſſerent cum legatis Carlomagni eccleſiam ingreſſus eſt. Cumque ſepulcrum Beati viri appropinquaſſent, repentina cæcitate multati ſunt. Perinde terrore valido concuſſi, ante præfatum Abbatem fratreſque loci illius ſolotenus proſternuntur miſericordiam deprecantes, quatinus pro eis dominum exoraret, ut eis indulgeret: promiſitque B. Remigius, quod nunquam S. Corpus inde amplius transferret. Quid plura? illico ſunt exaudiți, & Beatus Remigius cum ſuis ſodalibus priſtinam ſanitatem recepit. Precatus eſt autem præfatum Abbatem, ut corporis B. viri Reliquias illis exhiberet, ut locus, in quo Deo devotr ſervierat, tanto patrocinio caſtaretur. Qui libenter adquieviț. Sicque legatis remeantibus ad propria, Remigius rediit ad ſua* — Hanc Medonis donationem ratam habet Sauſſejus (*b*), cum ait —: *Sufficiat Caſſinenſibus Sacros ſancti Benedicti pulveres cum oſſibus quibuſdam a Medone Abbate Floriacenſi Carolomanno donatos poſſidere*, — Videſis, quæſo, an Medo & Floriacenſes monachi partem oſſium S. Benedicti tribuere libentes Carolomanno voluerint poſt tot prædicata miracula contra Remigium Rotomagenſem epiſcopum facta, cum partem capitis præter voluntatem ſummiſque ſuſpiriis Urbano V. petenti vix conceſſerint, ut idem refert Sauſſeyus (*c*). Quare hanc Medonis donationem ideo confictam fuiſſe autumo, ut vulgo imponeretur. Sciebant enim, certiſſimum id eſſe omnibus, S. Benedicti exuvias Caſſini reperiri.

(*a*) Cit. a Mabil. Sæc. II. P. 1. p. 575. n. 2.

(*b*) In Annal. Aurel. p. 229.

(*c*) ib. p. 204.

Ex tot itaque adductis hactenus probatiſſimorum ſcriptorum Authoritatibus, aliiſque rationum momentis eruditus quiſque facile deprehendet, an jure perſtent Caſſinates in aſſerenda ſibi poſſeſſione Sacri corporis, *quod non modo*, ait Mabillonius (*d*) — *ſæculo XI. ſub Altari repertum perhibent, atteſtante Leone Marſicano in Chronico Caſſinenſi, ſed etiam Angelus de Nuce in ſingulari hac de re diſſertatione adverſus me ſcripta, in qua ait, repertum a ſe, dum majus Altare Baſilicæ Caſſinenſis de novo erigeretur, detectumque ſacrum loculum, in quo B. Patris oſſa jacebant. Verum exoratus a Me, dum Romæ verſarer, venerabilis ſenex, tum Roſtanenſis Archiepiſcopus, ut rei veritatem mihi ſincere aperiret, reſpondit: inventum quidem ab ſe Tumulum, inventa oſſa ſub Altari, ſed abſque ulla inſcriptione, abſque ullo denique indicio, quo ea eſſe S. Benedicti oſſa teſtatum fieret: niſi quod Tumulus eo in loco poſitus eſſet, ubi ſanctiſſimi Patris corpus ſepultum fuiſſe majorum ferebat Traditio; at quid ni, inquiebam, alter quidam Abbas ibi ſe humari voluerit? An locus ignotas erat Pauli diaconi tempore, & poſteris demum revelatus? Hucuſque tantum noſtra hac de re collatio: cujus hoc loco meminiſſe haud ab re viſum eſt* —. Vix cederem, virum piiſſimum in eam tandem abiiſſe ſententiam, ut cenſeret, perfractæ adeo frontis fuiſſe aliquem ex Caſſinatibus Abbatibus, qui eodem in loco ſepeliri voluerit, quo S. Pater fuerat humatus. Scio id quidem pios aliquos viros præcepiſſe, potiſſimum epiſcopos, ut ſub Altari ſepelirentur; at id a Filio S. Benedicti factum, ut eodem quo Pater loco conderetur, in quo tot ſanctorum Corpora fuerant humata, nemo mihi perſuaſerit. Neque Sepulcri S. Benedicti locus Pauli tempore ignotus erat, cum illius Paullus pluries meminerit, ut dictum eſt.

(*d*) Annal. T. I. p. 419. XXIX. Nucens Inſcriptionem Corporis S. Benedicti Præſentiam referentem vidit, cum ſacra lypſana effodit apud Caſſinates.

Quod vero ad factum attinet a Mabillonio hic enarratum, illud eſt certum, ab Angelo de Nuce Abbate Caſſinenſi, ut ipſemet in ſecunda ſua diſſertatione teſtatur, viſum fuiſſe S. Benedicti corpus an. MDCLX. vereor tamen, ut Mabillonius recte illorum meminerit, quæ ſibi ab Angelo ſunt dicta. Angelus enim aſſerere non potuit, inſcriptionem nullam, nullum denique indicium ad corpus S. Benedicti cognoſcendum inveniſſe, aut viſum a ſe, cum inſcriptionem impreſſam Marmori, quod Tumulo SS. Benedicti & Scholaſticæ affixum erat, eius rei teſtem ſe vidiſſe juramento affirmet Archangelus de Nuce Angeli noſtri Patruus, Decanus atque edituus Eccleſiæ Caſſinenſis, cum in ſacram Cryptam in qua corpora Sanctorum Benedicti & Scholaſticæ ſecondunture, juſſu Simplicii Cafarelli Abbatis Caſſinenſis an. MDCXXVII. deſcendiſſet, quo Angelus de Nuce monachus erat, cum Religioſum habitum an. MDCXXII. in cœnobio noſtro induerit. Archangeli teſtimonium extat in authentico manuſcripto libro in Archivo noſtro aſſervato (*e*) Cui titulus —: *Proceſſus de recognitione ſanctorum Corporum Simplicii, & Conſtantini Abbatum, Carolo-*

(*e*) Capſ. 117

olomanni Regis & Monachi Guinizonis & Januarii, & aliorum ſanctorum monachorum Caſſinenſium innominatorum ſub Ara maxima Cathedralis Eccleſiæ Caſſinenſi repertorum, & miraculorum, quæ in eorum detectione contigerunt, Abbate Simplicio Caſarello anno MDCXXVII. — Quibus etiam in actis jutati Teſtes Zacharias Petronius Abbas, S. Johannis Eremitarum magnæ pietatis vir, ut ex ejus vita conſtat a Caſimiro Vincentio Chracovio alias Chrzanouski monacho Benedictino Polono Neapolitanis Typis edita an. MDCLXXVIII. Placidus Meſſanenſis, & Carolus de Mauro ab Averſa Decani Caſſinenſes, quorum hic Abbas deinde cœnobii noſtri evaſit, & Eques Coſmus Fonſago Bergomas celebris ejus temporis Architectus (qui Caſſini verſabatur, ut Aram maximam, ſub qua S. Benedicti corpus recondítum eſt magnificentius adornandam curaret) aſſerunt, capſulam plumbeam, in qua exuviæ SS. Conſtantini & Simplicii repoſitæ erant ad pedes S. Benedicti repertam. Tunc ergo corpus S. Benedicti videbant, vel inſcriptionem ab Archangelo Nuceo viſam: ſecus, qui vere inviolata juramenti religione aſſerere potuiſſent, jam dictam capſulam ad pedes S. Benedicti fuiſſe.

Idque roboratur publico Inſtrumento ſtipulato die prima octobris A. MDCXXVIII. ab Antonino a Neapoli monacho Caſſinenſi Archivi noſtri Præfecto & Protonotario Apoſtolico, Franciſco Mella ab Atina Protonotario Apoſtolico, Tiberio Policella, Dominico Petrolinio, & Jacobo Colaccio notariis Apoſtolicis, Luca Pagliatio, & Antonio Pagliario, Benedicto Bordonio, & Jo. Petroſimonio Regiis Notariis, in quo refertur, illo die Solemnem ſupplicationem a toto Clero & Populo Diœceſis Caſſinenſis habitam, atque aliqua ex inventis ſanctorum Corporibus ſub Ara maxima, alia alibi repoſita, cui ſolemni Tranſlationi plures Regni Neapolitani magnates, atque Equites, utpote Teſtes, adfuere.

Hæc vero præ cæteris ad rem noſtram ibi referuntur. *Quartum vero* (feretrum) *— In quo ſanctorum Abbatum Conſtantiani, & Simplicii contegebantur exuviæ a Reverendiſſimis præfatis abbatibus Pontificalibus veſtibus indutis geſtata fuerunt, atque ſupplicatione ſolemniter cum Hymnis, & Canticis ac Muſicorum modulatorum jubilatione peracta, cum ad ipſum majus Altare jam decentius, & honorificentius exornatum eſſet perventum, ſubtus ipſum ad pedes ſanctiſſimi Patriarchæ Benedicti repoſita fuit capſula cum corporibus ſanctorum Conſtantini, & Simplicii cum inſtraſcripto ad futuram rei memoriam documento. Videlicet ſanctorum Abbatum Conſtantiani, & Simplicii ſanctiſſimi Patris Benedicti diſcipulorum & ſucceſſorum corpora ad ejus pedes poſita. Simplicius Caſarellus hoc nomine II. & hujus ſacri cœnobii Abbas* CXXVIII. *dum Altare majus exornandum curaret, ingenti ſua, ac monachorum omnium lætitia reperit, cum rivi ſacri nectaris ex aredis oſſibus emanarent, & jucundiſſimo cum animi ſui ſenſu ſacras ſuorum prædeceſſorum exoſculatus & veneratus exuvias, ut honorificentiori loculo condita ea poſterum ſervarentur ſolemni pompa elevavit, & repoſuit kalendis octobris, An.* MDCXXVIII. *Pontificatus SS. D. N. Urbani VIII. an.* VI. *Philippo IV. Hiſpaniarum Rege Catholico Regnante —* (*a*).

Neque negari ullo modo poteſt, Sacra corpora Simplicii & Conſtantini ad S. Benedicti pedes fuiſſe olim locata, cum illud teſtatum habeatur in inſtrumento a Chriſtophoro Perrone Sangermanenſi Abbatiali & Regia authoritate Notatio an. MCCCCLXXXVI. die XVIII. menſis novembris ſtipulato, (*b*) ubi præ cæteris habetur: *— juxta vero pedes eorum —* (Sanctorum Benedicti & Scholaſticæ) *— inventa fuerunt ſepulcra, in quibus Carolomannus Rex & monachus, S. Conſtantinus & Simplicius requieſcebant. A dextero autem Altaris latere Benedictus Pater ſanctiſſimus, & Scholaſtica ſoror inventi fuerunt —* de qua ioventione agit cœvus author Raphael Volaterranus in Antropologia (*c*), eamque negare haud potuit Mabillonius ipſe (*d*), dum fatetur, præter ſimplicium Cafarellum corpora Sanctorum Conſtantini, Simplicii, & Carolomanni inveniſſe primum S. Deſiderium abbatem, deinde Johannem Aragonium. Qua in re notanda eſt occulta quædam veritatis vis, quæ a Mabillonio vel invito confeſſionem extorſit, Corpora SS. Benedicti & Scholaſticæ Caſſini extare. Ea quippe monumenta, quæ corpora Sanctorum Conſtantini, Simplicii, & Carolomanni inventa teſtantur, referunt etiam expreſſiſſime eodem tempore ac loco corpora ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ reperta. Si ergo SS. Conſtantini, Simplicii & Carolomanni inventionem credit Mabillonius, eamque ſæpe in Annalibus fatetur, alteram quoque Corporum SS. Benedicti & Scholaſticæ credat, oportet.

Viderat ſaltem Nuceus inſcriptionem illam ab Hæſteno relatam (*e*), quæ in Pavimento ante ſepulcrum S. Benedicti marmoreæ Tabulæ inſculpta erat -; *Divi Patris Benedicti ejuſque Sororis ſacræ Virginis Scholaſticæ ſepulcrum, quorum mens ut ſemper in Deo una fuit, ita eorum Corpora nec ſepultura ſeparavit —*. Quæ quidem indicio illi eſſe poterat ad corpus S. Benedicti cognoſcendum.

(*a*) V. deſcriptio Marci Ant. Scipionis de noviſſima SS. Corporum Inventione ap. Bolland. T. VI. maii die 26. cap. 3. p. 455.

(*b*) in noſtro Archivo & ap. Lauretum de exiſt. corp. S. Bened. Tract. 1. cap. 34.

(*c*) lib. 20. col. 624.

(*d*) T. 1. Ann. p. 158.

(*e*) Diſquiſit. T. I. p. 181. Idque ipſemet diſerte teſtatur.

Sed

Sed quid argumentis aliunde petitis opus eſt? Cum ipſemet Angelus vidiſſe ſe affirmet Inſcriptionem illam, quam Johannes Antonius Caraſa comitis Magdaluni filius & Caſſinenſis Abbatiæ Gubernator ſupra corpus S. Benedicti ſculpendam curavit cum anno MCDLXXXVI. Corpora ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ juſſu Johannis de Aragonia Cardinalis & Abbatis Fiduciarii Caſſinenſis loco emota, priſtinum in locum reſtituit. Nam de Paulli Diaconi authoritate agens hæc habet. — *Caterum in Paullo nobis aſſerendo quid diutius immoramur? Fuerit Paullus in eo dubius: in eodem anceps quoque fuit Adam Monachus, & ipſe Caſſinas, & uſque adeo vacillans, ut pene deſperaret ex Chron. lib. 2. cap. 47. Hauſerat id ergo Paullus a Gallis, quibus gratificandi, vel non contradicendi cauſas non procul habebat; ob reciprocas offenſiones omnibus manifeſtas. Dubiam vero fidem, etſi mavultis ſententiam, (quamvis erroneam) detergere ipſe non potuit oculata inſpectione, id enim ſilentio non obvolviſſet in loco tam dextero. Auritus ergo tantum teſtis computandus eſt. Fecerit itaque Paullus ſuffragator veſter (ceraitis quam liberaliter vobis indulgeam, cum indulgendi nulla me adigat neceſſitas?) Quid proinde? Faſces Auritorum Teſtium una, plus virga cumulabitis: numquid lanceam vel ſecurim ſuperaddetis? Nihil minus. Uni autem ex noſtris aurito Paullo, & exceptionibus obnoxio, oculatos ex noſtris quamplurimos opponimus teſtes, omnis exceptionis expertes. Legator Pontificis Alexandri II. ut ex ejus Gemina Bulla, deſiderium poſtea Pontificem maximum, Leonem, & Oderiſium Cardinalem. Opponimus Joannem Aragonium Purpura biſtincta ſplendentem, Joannem Antonium Caraſam cubitalibus (nota) literis in marmore loquentem, ejuſque publicum inſtrumentum. Opponimus iteratam inventionem anno MDXLV. XII. Martii ab univerſo Clero, & Populo Caſſinenſi concelebratam, ac eadem opponimus inſpectionem noſtram anno MDCLIX. die Auguſti VII. Caſſiaatibus cunctis, altiſque innumeris ad ſacrum ſpectaculum religioſe accurrentibus, & in lætitiæ lachrymas eliquatis. Quod mihi feliciſſimum ducens penitiſſimis ex viſceribus cecini, nunc dimittis ſervum tuum domine in pace, quia viderunt oculi mei ſanctiſſimum Patriarcham, Italiæ decus, Galliæ deſiderium.* — Bollandiani etiam aſſerunt, factum ſibi Nuceum corpora SS. Benedicti & Scholaſticæ a ſe quidem bis viſa, ſed non ita integra, quin alibi pars quoque eſſe poſſit; quod tamen cum eſt veritate falſum, tum re ipſa eſt incredibile, ut infra conſtabit.

Non abs re interim erit, quandoquidem de Bollandianis ſermo incidit, eorumdem verba, quamquam paululum prolixa, referre, cum plura notatu digniſſima Caſſini ſe vidiſſe commemorent, quæ cauſſæ noſtræ plurimum favent. Habent ita-

(a) T. III. Mart. p. 299. &c.

» que (a): Neapoli Romam reverſuri Caſſinum devenimus XVI. Martii MDCLXI. &
» ſicut de S. Odilone Abbate Cluniacenſi ſcribit Leo Oſtienſis lib. 2. Chron. cap.
» 54. ita & nos dicere potuimus: ſicut audivimus, ita & vidimus in Civitate
» Domini virtutum, in Civitate Dei noſtri, & in monte ſancto ejus. Non eſt no-
» ſtrum hic fabricam monaſterii, & templi deſcribere, non etiam eximiam carita-
» tem qua excepti fuimus, aut ſacrum virtutum ſplendorem, quem in religioſiſ-
» ſimis monachis apparere conſpeximus lectori indicare. Certe non fuimus mitati
» ad hunc montem pietatis cauſſa fundatorem noſtræ ſocietatis S. Ignatium pere-
» grinarum fuiſſe, in quo inter ſacra exercitia, animo ſenſibus avocatus vidit ani-
» mam Jacobi Hoſſii unius ex primis ſociis in cœlum migrare. Quæ omnia in al-
» baneta monaſteriolo parum diſſito depicta ad rei memoriam, & ſancti laudem
» conſpeximus. Verum his omiſſis, illa proponimus, quæ circa ſanctorum Reliquias
» in eccleſia, & circa antiquos codices, & chartas in bibliotheca, & Archivio
» conſpeximus. Quæ ſupra in hiſtoria Inventionis corporum SS. Benedicti, & Scho-
» laſticæ traduntur, ea crypta ſubterranea nobis exhibuit ſub ipſo choro excava-
» ta, ubi ſub altari majori Mauſoleum conſpicitur, in quo dictorum ſanctorum
» lypſana magna cum venetatione adſervantur, atque ſub iſto Mauſoleo altare
» eſt, in quo ipſi ſacrificium miſſæ ad honorem ſanctiſſimi hujus fundatoris Deo
» obtulimus; legimuſque ibidem ad lumen cerei, per apertum in ſtellæ formam
» marmor intromiſſi, nomina S. Caroiomanni Regis, & monachi, item SS. Sim-
» plicii, & Conſtantini, quorum iſthic adhuc corpora requieſcunt: prout ſupra
» in hiſtoria Inventionis indicatur. Aliæ reliquiæ adſervantur in ſacriſtia ſuper al-
» tare, inter quas ſunt tres ſpinæ ex corona Chriſti Domini, quæ viſibiliter mutant
» colorem in die Paraſceves, ſeu feria VI. hebdomadæ ſanctæ: cujus rei teſtes o-
» culati tot dicuntur eſſe, quot ſunt Religioſi in monaſterio. De aliis Reliquiis a-
» libi erit opportunior dicendi locus. Deducti ad archivium, vidimus in eo mo-
» numenta omnia, ipſaque originalia inſtrumenta, per ſuas quæque capſas concin-
» ne commodeque digeſta, atque inter cætera bullas ſummorum pontificum, quæ
» a Laurero inde erutæ extant typis vulgatæ, quibus dicta corpora SS. Benedicti
» & Scholaſticæ ibidem adſervari probatur. Præcipuum tempus impendimus in-

» Bi-

» Bibliotheca, in qua codices antiqui charactere longobardico exarati circumcirca » diſpoſiti erant, & fuerunt in iis non pauca, quæ nobis ſubſervitura adnotavi- » mus, ac miſſo dein Roma amanuenſi curavimus deſcribi. In quibus omnibus » continuam nobis operam, præſentiamque commodarunt D. Franciſcus Roma- » nus Archivita, & Prothonotarius Apoſtolicus, & D. Maurus a Neapoli Biblio- » thecarius. Aberat tunc Reverendiſſimus Abbas D. Angelus a Neapoli Romam » profectus, inde a Paſchate Parmam abiturus ad comitia generalia totius congre- » gationis Caſſinenſis, quem & nos Romam reverſi adivimus, gratiaſque egimus » de eximia caritate nobis in ajus monaſterio exhibita; cumque de controverſia » circa corpus S. Benedicti ſermo incidiſſet, inter alia dixit, dolere ſe quod iſthic » eo tempore non adfuerit: Curaturum ſe fuiſſe, ut apertis loculis, ipſa quæ » ſupererant ſacra oſſa conſpexiſſemus: ea certe a ſe olim Priore, & tunc Abba- » te bis conſpecta, non tamen ſic integra, quin alibi pars quoque eſſe poſſit; » ideoque jam olim curaſſe, ut inducereiur inſcriptio, qua afferebatur intemera- » tas eſſe reliquias S. Benedicti. Caput quoque ex marmoreæ tabulæ caſu in ipſum » procidentis loculum fuiſſe ex parte comminutum. Reliqua apud Lauretum legi » poſſunt, quæ ipſe de exiſtentia Corporis S. Benedicti in monaſterio Caſſinenſi » pluribus deducit.

Ex quibus deducas, viſas a Bollandianis authentice ſervatas in noſtro Archivo Pontificum Bullas, aliaque autographa inſtrumenta a Laureto allata. Hincque jure illas Floriacenſibus obiicere nobis liceret contra ac ſentit Mabillonius.

Quod vero ad illud attinet a Bollandianis hic narratum, faſſum quidem eſſe Nuceum, corpus S. Benedicti ſub Ara maxima eccleſiæ Caſſinenſis ſe Inveniſſe, ſed non ita integrum, quin alibi pars quoque eſſe poſſit, veteor ut a prave intellectis Angeli verbis originem ducat; cum idem Angelus de Textu Paulli Diaconi loquens (*a*) hæc ſcribat: — *Cave autem putes uſquequaque in Cinerem ex tunc membra defluxa. Cum A.* MDXLV *capita Sanctorum fratrum adhuc integra perdurarent; & ex recenti Inſpectione* MDCLX. *oſſa aliqua, Cranii partes Craſſiores, os, quod vocant, Sacrum, altera licet parte corroſum, ſupereſſe conſpeximus, præter oſſa minutiora innumera, Cineremque copioſos in eadem capſula ſepoſitos* —. Ex qua deſcriptione conſtat, nihil hujuſmodi dicere potuiſſe Nuceum Bollandianis.

(*a*) In differt. L.

Neque porro contrariam aſſerere ſincere potuiſſet Nuceus, qui *oſſa minutoria innumera Cineremque copioſos* ſe vidiſſe perhibet: quive vir quidem doctus erat, ſed non adeo Anathomicæ Artis peritus, ut omnia, quæ ſupererant oſſa, quorum major pars in Cinerem temporis edacitate abierant, numerare & cognoſcere potuerit; quod ne ipſis quidem Anathomes periti ſimis licuiſſet: memoria forte lapſi id ſcripſere Bollandiani, quemadmodum cum addunt, ab Angelo bis viſum Sacrum corpus, nempe cum Prior, & deinde Abbas Caſſinenſis eſſet. Nunquam enim illud ante Annum MDCLX vidit, aut videre potuit Nuceus, nulla hactenus publica authoritate uſus antequam Abbas renunciaretur: utque locus, in quo Sepulcrum S. Patris eſt, non niſi cum Angelus Monaſticum Tyrocinium ageret apertus ſit tempore Abbatis Simplicii Capharelli. Neque Is curare potuit, ut obliteraretur inſcriptio, quæ intemerata ſanctorum Benedicti, & Scholaſticæ corpora promebat. Nam hæc non alia eſſe poterat, niſi quam vidit Milletius Monachus Gallus non longe ante Angeli Nucei inventionem, nam A. MDCXLIV Libellum ediderat, cujus initio hujus Apologiæ meminimus, quamve ſupra excripſimus (*b*). In hac quidem nulla de ſanctorum Corporum integritate mentio. Niſi forte diminuta ex ratione dixerit Bollandianis Nuceus, quod quædam e S. Benedicti ſepulcro Reliquiæ olim extractæ fuerint, ex quibus ih Sacratio noſtro duæ extunt, nempe una S. Benedicti, & altera ſanctæ Scholaſticæ.

(*b*) Hæftenum diſq. T. I. in not. ad cap. 27. l. 2. Dial. S. Greg. M. p. 181.

Ex his itaque, aliiſque rationum momentis liquet, incaſſum laborare Mabillonium ud Corpus S. Benedicti ita Gallis vindicandum, ut ne dubitare quidem hac de poſſeſſione videatur, dum plures corporis S. Benedicti e monaſterio Floriacenſi tranſlationes commemorat.. Habet enim (*c*): *Tunc proximum Floriacenſe cœnobium regebat Bernardus, ... qui Corpus S. Benedicti Tumulo extulit* — deinda (*d*) narrat, a Normannis monaſterium Floriacenſe fuiſſe combuſtum, atque addit: — *Aberat jam tunc a Floriaco S. Benedicti Sacratiſſimum corpus, quod in Letiulo Caſtaicero hac illacque prout opportunitas fugæ ſi obtulit, a fratribus delatum eſt.* — Concluditeque, iterum ad Floriacenſe cœnobium fuiſſe reductum. Hæc omnia Mabillonius ab Adrevaldo ſubieſtæ, vel ſaltem dubiæ fidei ſcriptore accepit.

XXX. Incaſſum Bullam Johannis VIII. venditant Floriacenſes.

(*c*) Annal. T. III. p. 320.

(*d*) p. 229.

Demonſtratum vero u nobis jam eſt, corpus S. Benedicti in Gallias tranſlatum non eſſe, atque libellum hac de re ab Adrevaldo, ſeu Adalberto concinnatum, fabalis undequaque referrum; quare veru iſta non ſunt, ſed aliud forte erat corpus, quod tantu cura, ac diligentia cuſtodiebant Floriacenſes. Ex hiſce tamen nar-

narrationibus id ad rem noſtram colligitur, Floriacenſes, apud quos tunc temporis ne minimum quidem Regularis obſervantiæ veſtigium extitiſſe probat Mabillonius (*a*), ſumma diligentia ſuppoſitum S. Benedicti corpus ſervaſſe. Ergone credi debet, Caſſinates in ipſis potiſſimum initiis perfectæ vitæ monachos nullam adhibuiſſe curam, nullum ſtudium, ut S. Benedicti corpus cuſtodirent, quod compertum erat in Oratorio S. Joannis Baptiſtæ quieſcere? Ergo ne remiſſiores monachi ipſis ſerventiſſimis diligentiores fuiſſent?

(*a*) Ib. p. 400.

(*b*) Ib. p. 214. Neque refert quod ſubdit Mabillonius (*b*) — *Tempore Trecenſis Concilii Joanni Papæ ſuggeſſit venerabilis Teotbertus Floriacenſis Abbas, quod idem monaſterium quidam Religioſus Abbas Leodebodus nomine monachis extruxerit in honore Dei, & S. Dei Genitricis Mariæ, necnon B. Petri Apoſtolorum Principis, & quod revelatione divina per monachos ejuſdem loci a Beneventana provincia corpus illuc S. Benedicti pervenerit olim allatum, ibique reverenter humatum, ſicut manifeſtiſſima conſtat veritate* —. Hujuſce privilegii authoritati, (ſiquidem aliqua eſt, nec enim an collector Conciliorum Galliæ Jacobus Sirmondus ex autographo, aut ex fineeris monumentis deſcripſerit ſatis conſtat,) efficaciſſime reſpondetat Nuceus (*c*): quare non video, cur Mabillonius, ſpretis doctiſſimi viri rationibus, diploma illud iterum in medium proferat.

(*c*) In differt. 2.

Aliaque Pontificum Romanorum diplomata.

„ En ipſiſſima Nucei verba fuſiora quidem, ſed quæ Adverſarium confodiant: — Producendum eſt, inquit Mabillonius, monumentum illuſtre a nullo hactenus adductum, ſcilicet Johannis Papæ VIII. teſtimonium in Synodo Trieaſſina Anno DCCCLXXVIII. in quo nempe hiſtoria tranſlationis appellatur manifeſtiſſima veritas Johannis, inquit, octavi teſtimonium? Grande promiſſum! Quid ſi cunctanter id negem? Experiamur. Certe quiſquis canoniſtarum ſcholam, non dico, frequentavit, ſed vel ſemel evertit, compertum habet, duo verborum genera in Pontificiis diplomatibus diſtingui debere. Alterum, quo partis, ſeu ſupplicis libelli tenor natratur, rem nempe ſimpliciter exponens; atque id genus verba in ipſo diplomatum limine præmittitur. Alterum definiens, decidens, determinans, quo Pontifex ipſe loquitur, ac decernit, & verba hujuſmodi poſteriora ſequuntur. Itaque in illis poſtulata referuntur; in his lex ipſa profertur. Hæc ſane vel pueri non ignorant. Modo quæro quanam, obſecro, Bullæ parte hiſtoriam de tranſlatione manifeſtiſſimam veritatem appellat Pontifex? Sed libet ipſum audire. Joannes epiſcopus &c. igitur, cum propter multiplices Eccleſiæ Dei curas Gallicanam adeuntes regionem, Trecas Civitatem deveniſſemus, Anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXVIII. & ad reſecanda quælibet inurilia, vel ſtatuenda eccleſiaſtica jura Synodum Generale plurimorum celebraremus epiſcoporum, inter alia ſuggeſſit authoritati noſtræ venerabilis partium veſtrarum Abbas nomine Teotbertus ex cœnobio, quod vocatur Floriacus in pago Autelianenſi, quod idem monaſterium quidam religioſus Abbas Leodebodus nomine monachis extruxerat in honore Dei, & S. Genitricis Mariæ, necnon Beati Principis Apoſtolorum Petri, quod revelatione divina per monachos ejuſdem loci a Beneventana Provincia corpus illue S. Benedicti pervenerit, olim allatum ibique reverenter humatum, ſicut manifeſtiſſima conſtat veritate: & quod propter ſtabilimentum monaſticæ religionis, piæ memoriæ Imper. Carolus, per præceptum ſuæ authoritatis, eidem loco res denominatas delegavit. Nunc vero tam ſe ipſum, quam unanimem congregationem ſibi commiſſam humiliter poſtulare &c. Quocirca &c. Jam vero quis non cernat, univerſa verba hæc non Pontificis, ſed ſupplicantium verba eſſe, in Bulla ex ritu relata? Proindeque ipſam illam manifeſtiſſimam, ut aiunt, veritatem, aſſertionem eſſe non Joannis Papæ, ſed Floriacenſis Teotbetri? neque ſane ea per ſe Pontifex protuliſſet in loco non ſuo, qui loqui demum incipit a §. Quo circa. Oſtendant itaque, ſi poſſunt Floriacenſes a §. Quo circa, Pontificem ita loqui, ut illam de tranſlatione Hiſtoriam, pro manifeſtiſſima veritate aſſeveranter ipſe confirmet; & ſiquidem id oſtendere minus poſſunt, ingenue fateantur, aut Pontificiorum diplomatum ſtyli conſcios ſe non eſſe, aut nihilo plus authoritatis hanc Hiſtoriam obtinere, quam conciliare illi potuerit propria ſupplicantium præjudicata credulitas, a Bulla propriis eorum verbis relata. Qua igitur veritatis ſpecie Author iſte cum dixiſſet. Hic exponit Teotbertus Abbas Joanni Pontifici Romano, imo tori Synodo Trecenſi Corpus S. Benedicti revelatione divina per Monachos Floriacenſes ex Beneventana Provincia in Cœnobium ſuum fuiſſe delatum, qua, inquam, veritatis ſpecie ſtatim ſubnectit. Cui reponit Pontifex id manifeſtiſſima conſtare veritate? non enim Pontifex id reponit, ſed membrum ejus eſt, quod Theotbertus exponit, quodque Pontifex ex Formula in Bullam retulit. At quanto minori cum fundamento hic Author ſubjecit. Quamvis orationis contextus contrarium ſa-

„ dere videtur? Cum potius apertiſſime, ut oſtenſum eſt, id quod contendimus, „ perſuadeat. Neque enim eo in loco minus idoneo, & impropriо Pontifex deter„ minare pro vera voluiſſet Hiſtoriam, quam non ipſe prius expendiſſet ad libræ „ momenta. Verum Bullæ ſcopus is non erat, ideoque Pontifici curæ non„ fuit, ſed rei fidem, ut fieri aſſolet, penes Authorem eſſe, permiſit, „ conſcius nullum inde cuicumque præjudicium oboriri nunquam poſſe, quod non „ ipſe decreviſſet. Neque cauſa concedendi privilegium illud, fuit Hiſtoria prædi„ cta: id quippe Pontifex non aſſerit: imo nec pro cauſa adducitur a ſupplican„ tibus, ſed tantum adducitur pro cauſa ad reprimendam quorumlibet cupidita„ tem: maxime cum ejuſdem generis privilegia aliis etiam monaſteriis con„ ceſſa reperiantur, pro quibus ea cauſſa non militat, ut videre eſt in bul„ lariis: vide igitur erudite lector, quo tandem evaſerit illuſtre monimen„ tum; quo mature claſſicum canebat author iſte, & forraſſe ab aliis con„ ſulto non productum, quia produci nequaquam meruit. Porro nec hilum„ ſuam cauſſam juvat, quod & addit author hic, quanta, inquiens, Theo„ betti impudentia, & imprudentia fuiſſet, papæ in frequenti multorum epiſco„ porum, etiam Italorum conſeſſu audacter aſſerere, corpus S. Benedicti in ſuo „ monaſterio ex manifeſtiſſima veritate adſervari: ob idque privilegium ſe expete„ re, ſi tunc temporis lis, & controverſia ea de re fuiſſet? Nam impudentem il„ lum aſſerere religio mihi eſt. At imprudentiæ nota eumdem exſolvere, nulla„ opinor, me adigit neceſſitas; & nihilominus ſponte gratiſque id onus ſubire non „ gravabor, eritque obſequii, & amoris erga vos mei qualecumque argumentum. „ Neque enim pervicacia eſt, nec imprudentia aliquid etiam apud ſummum Hie„ rarcham aſſerere, quod alioqui verum eſſe, quamtumlibet non ſit, arbitreris, „ aut credes. Ut peccati expertem te probes, ſatis eſt ſi non mentiaris, non„ etiam neceſſe eſt, ut falſum non dicas; &, minime quidem mentitum fuiſſe„ Theotbertum, facillime concedam. Quamvis enim verum non erat, quod ea„ ponebat; verum ipſe tamen eſſe credebat. Cujus rei judicium ferre operæ pre„ tium tunc pontifex non putavit, totidemque forſitaſſe verbis contrarium retuliſ„ ſet in ſuam bullam, ſi ex adverſo Caſſinates manifeſtiſſimam pro ſe ſtare veri„ tatem expoſuiſſent. Nimiam tamen hanc ſupplicandi cautelam, non unquam„ puto Caſſinates imitarentur. Abundans quippe cautela nocet, ajunt juriſtæ. „ Tot enim cautelæ, ac diligentiæ verborum, timoris argumenta ſunt, ſibique„ diffidentis conſcientiæ, ac fraudis ſuſpicionem ingerunt. Contra vero, qui am„ bulat ſimpliciter, ambulat confidenter; ideoque monebat ſapiens: Prudentiæ tuæ „ pone modum. Epiſcopos vero Italos non contradixiſſe, quid quæſo momenti „ in tem affert? An bulla illa actio conciliaris fuit? An conſtat, de ejus Bullæ „ tenore Italos epiſcopos certiores factos fuiſſe. Immo veriſimilius eſt, factos non „ fuiſſe. Non enim in concilio lata fuit, ſed tantum occaſione concilii, ut ea ip„ ſa verborum ſerie palam liquet. Quapropter abſque fundamento author ait „ Theotbertum aſſertionem ſuam in frequenti epiſcoporum conſeſſu expoſuiſſe. „ Nec longiorem contentionis funem hic traham. Hactenus oſtendi, a bulla Jo„ annis VIII. quantolibet munita plumbo nullum pondus accedere opinioni Floria„ cenſium. Manifeſtiſſima ſiquidem veritas illa ſupplicantium, non pontificis de„ cernentis, aſſertio eſt. Jam vero cum hac Joannis VIII. bulla conferant, obſe„ cro, Floriacenſes Alexandri II. bullam pro Caſſinenſibus, & continuo intelli„ gent, qua verborum forma, quo tenore orationis ad veritatem aliquam con„ firmandam pontifex ipſe loquatur. Non enim, quod ſibi Caſſinates expoſuiſſent „ refert Alexander: ſed quod pontificis ipſius legati propriis & ipſi oculis inſpe„ xiſſent. Quorum fidem cum dubiam ille habere non poſſet, quid pro vero ha„ bendum eſſet abſolute decernit, abiegatque contrarium. Hæc ſi exuſſis affecti„ bus, mentiſque præjudiciis ad veritatis trutinam expendere Floriacenſes volue„ rint, næ illud ſaltem obtinebunt, ut hujuſmodi argumentis in poſterum ipſi non „ fidant, eritque operæ lucrum cordatis viris nonnihili faciendum. Hactenus Nu„ ceus.

Allato diplomati duo alia jungi poſſunt Leonis VII. a Boſcio primum in luce prolata, quæ refert approbatque Mabillonius (*a*) eaque ex Codice Floriacenſi exſcripſit (*b*), in quo ſub nomine Leonis VI. ſunt reddita. Mirum autem eſt, Mabillonium eas hic afferre Bullas, quæ authenticæ non ſunt, & cujuſnam Pontificis, ſatis non conſtat; cum contra noſtra omnia diplomata authentica ſint, & Autographa, & diligentiſſime conſervata. Neſcio autem qua fide Boſcius inter authentica reſcripta hæc diplomata numeraverit (*c*), quæ certe Mabillonio nec unum quidem poſt ſæculum diſſito videre darum non eſt. Ut proinde ſuſpicari liceat, in aliis adducendis eadem fide uſum Boſcium.

(*a*) T. IV. Annal. P. 49. & 440.
(*b*) Sæc V. p. 907.
(*c*) Bibl. Flor. p. 239.

Supposita hæc Leonina ab aliquo Sycophanta fuisse evincunt illa verba: — *Inde ergo valde gavisi sumus, quia prædictum Cœnobium beatissimi Patris Benedicti, qui est Pater, & dux monachorum reflorescere ad normam monasticæ Religionis audivimus; nam cum ille monasticus ordo ubique sit nimium imminutus, spes nobis inest, quia si in illo Cœnobio, quod est quasi caput, ac primas omnium Cœnobiorum, vigor monasticus convalescat, cætera quasi membra convalescunt* —. Qua enim veritate dici potest, monasticum ordinem tempore Leonis VI aut VII nimium imminutum, qui toto pene terrarum Orbe nedum in Galliis diffusus jam erat (*a*). Sique de imminutione Monasticæ Disciplinæ sermonem ibi esse contendas, neque *ubique nimium imminutam* tunc fuisse ipsemet Mabillonius in Annalibus evincit, & quomodo quasi omnium monasteriorum Caput, & primas dici poterat Floriacense, quod tale tunc, nec unquam vere fuit?

(*a*) V. Menard de origine, & increm. ord. S. Bened. post martyrol. P. 519. Philip. Battide diss. de ord. S. Bened. intra Gallias propagatione post Sæc. III. Mabill. P. II. & Ruinart. de missione S. Maari in Append. T. I. Annal. Mabil. p. 629.

At faciamus, Diplomata hæc vera esse, quid inde? Si sancti Benedicti Translationem credidit hic Pontifex, plures alii negavere, ut constat ex diplomatibus a Laureto editis, contraque Boscii argutationes egregie propugnatis, quæ in Archivo nostro authentica, & Autographa exstant, quemadmodum & alia a nobis laudanda, e quibus aliqua prælo forte dabit Cl. Gattula; nempe S. Zacharias, de quo mox, Johannes IX. in Privilegio Regemprando ab A. DCCCXC ad DCCCXCIX Abbati Casinensi concesso, habet de S. Benedicto & Monasterio Casinensi —: *Ubi corpus illius humatum esse videtur* —: Idemque repetit Marinus II. tempore Balduini ab A. DCCCCXLIII ad DCCCCVIII Abbatis, cujus epitome refert Mabillonius (*b*); Johannes XII. tempore Aligerni duplici Bulla; Johannes XV. Mansonis, & Benedictus VIII. duplici & ipse bulla. Nicolaus vero II. tempore S. Desiderii ab Anno MLVIII ad MLXXXVII Abbatis ait —: *Pro reverentia tanti loci, qui primum ac summum monasticæ Legislatorem vivum, ac mortuum retinere meruit* —. Eadem habet Innocentius II.

(*b*) Annal. T. III. p. 470.

Horum Pontificum diplomata in regesto Petri diaconi legere est; aliorum vero, quæ laudabimus, autographa in Archivo nostro custodiuntur. Ex hisce illud est Victoris II. qui eadem refert ac Nicolaus II. quemadmodum & Alexander II. & Urbanus II. ut omittam Gregorium IX. qui in Bulla Laterani data Pontificatus sui an. IV. hæc habet: *Pro reverentia SS. Benedicti, cujus corporis pretiosus Thesaurus quiescit in monasterio Casinensi, exhorante ad illud nostræ dilectionis affectu, nobisque ad ipsum devotionem habentibus specialem, libenter idem monasterium Apostolicæ sedis communimus præsidiis* — Urbanum IV. Gallum, qui in Bulla sua cujus vigore creatus est Abbas Casinensis Bernardus & ipse Gallus, hæc præ cæteris habet de monasterio Casinensi. *Hic est vere locus insignis hujus Almi Benedicti signis præfulgidis insignitus, cujus Sydereus ordo per orbem patet diffusus pro eminentia claritatis irradians, inibi fundamenta fulcepit, & ut majoris præcellentiæ gloria locus ille fulgeret post corruptibilis vitæ decursum idem sanctus spiritualiter ad superna vocatus, eodem corporaliter in domino requiescit* — Data est hæc bulla apud urbem veterem IV. Kal. April. Pontificatus an. II. Clementem IV. Gallum, qui præter confirmatam Urbani II. Bullam, aliam G. S. Georgii ad velum aureum Cardinali scribit, in qua hæc habentur —: *Pro reverentia confessoris sanctissimi gratia, & nomine Benedicti, cujus corpus gloriosum in Casinensi monasterio est venerabiliter collocatum &c.* — quæ verba repetit in Bulla Castellano Roccæ de Cesis scripta; Johannem XXII. Gallum, qui in Bulla an. MCCCXXIII. Avenione data, qua Casinensem ecclesiam in Episcopalem erigit hæc habet — *Ad ipsum quoque monasterium quod Confessor almus gratia Benedictus & nomine multipliciter illustravit, quod etiam Confessoris ejusdem venerando vocabulo insignitur, cuinsque Sanctissimi corporis sacræ Reliquiæ inibi venerabiliter requiescunt, specialiter gerentes devotionis affectum &c* — Julium II. in Bulla, qua an. MDIV. monasterium Casinense congregationi S. Justinæ univit, eamque deinceps ob loci reverentiam Casinensem nuncupari voluit, hæc de monasterio Casinensi loquentem: — *Cum tamen caput dicti ordinis existat, & in eo corpus S. Benedicti multa cum veneratione conservetur &c.* — Leonem X. in literis ad Pro-Regem Neapolitanum an. MDXVIII. Clementem XI. in Bulla, qua perpetuam plenariam indulgentiam visitantibus Ecclesiam nostram concedit: Ac demum Benedictum XIII. vere sanctum, vere pium, & a Deo electum Pontificem, qui in celebri constitutione pridie nonas Augusti anno Jubilæi MDCCXXV. Romæ expedita, in qua *literæ Apostolicæ S. Mem. Sixti V. & Urbani VIII. & Innocentii XI. atque decretum DD. Judicum querelarum, & controversiarum Sacri Concilii Romani in favorem Abbatialis Ecclesiæ, & Abbatis sacri monasterii Casinensis ordinis S. Benedicti amplissime confirmantur; necnon eamdem Abbatialem Ecclesiam fuisse, & esse quasi Cathedralem, & Abbati prædicto jurisdictionem quasi Episcopalem in omnibus dioecesis Casinensis Ecclesiis competisse, & competere declaratur; ac insuper Capitulo,*

pitulo, Clero & Populo oppidi, ſeu civitatis S. Germani, quoad novi Epiſcopatus erectionem, ſeu reſtitutionem perpetuum ſilentium imponitur, cum aliis ordinationibus, & clauſulis, atque derogationibus opportunis: — Præcipuas inſignis adeo nobis conceſſi » privilegii cauſſas hiſce verbis elegantiſſime recenſet: Sanctiſſimus Pontifex — Nunc » autem conſiderantes, præfatum Caſſinenſe monaſterium nullius diœceſis Provin» ciæ noſtræ Romanæ utpote diuturno Fundatoris ſui uſque ad obitum incolatu » conſecratum, & ab ipſo promulgatione Regulæ miraculorum ſplendore, ſuique » tandem Sacri Corporis depoſito decoratum, & caput ordinis conſtitutum, ma» gno ſemper in honore ac pretio apud omnes, præſertim vero apud Romanos » Pontifices prædeceſſores noſtros, qui non ſemel ad benedicendum Abbatem in » proprio monaſterio perſonaliter acceſſerunt, eorumque exemplo nos ipſi nuper » dilecto Filio Sebaſtiano Gadaleta electo ejuſdem monaſterii Abbati ſtato ritu in » eccleſia S. Caiſti de urbe benedictionis munus ſolemniter impertivimus, extitiſ» ſe, atque meruiſſe, ut ab eis conſpicuis augerentur beneficiis, & privilegiis, » ac ſub immediata Sedis Apoſtolicæ ſuperioritate, & patrocinio ſuſciperetur; Ac » inſuper compertum habentes a monachis ibidem degentibus omnia, quæ ad eo» rum regularia inſtituta pertinent, laudabiliter obſervari, ſacrarum literarum ſtu» dia ſedulo exerceri, divinumque in primis cultum ſamma cum religione pera» gi, quemadmodum propriis inſpeximus oculis, dum in minoribus conſtituti il» luc ſanctuarium adeo celebre devotionis gratia viſitaturi perreximus. — Plura a nobis omiſſa Pontificum Romanorum diplomata, quæ Cl. Gattula cum memoratis edenda forte curabit de cœnobii Caſſinenſis dignitate juriſdictioneque acturus. Mihi certe omnes Archivi & Bibliothecæ noſtræ chartas evolvere nec otium fuit, nec animus.

Et fragmentum Bullæ Leonis Papæ.

Affert præterea Mabillonius aliud literarum ejuſdem Leonis ad Gallicanos antiſtites fragmentum, in quo Floriaci corpus S. Benedicti requieſcere obiter dicitur hiſce verbis: *Intimatum eſt nobis etiam, & certa veriſſimaque relatione comperimus, quod filius noſter Odo venerabilis Abbas ex monaſterio admodum reverendo vocabulo Floriaco, quod eſt in honore S. Dei Genitricis Mariæ, & S. Petri conſtructum, ubi requieſcit egregius pater dominus noſter Beatiſſimus Benedictus &c.* — Dolet Mabillonius haſce litteras integras non extare; at vehementius ego & haſce, & alias non extare authenticas. Inde enim conſtaret an Pontificum ſententia cauſſa Floriacenſibus adjudicata fuerit, nam uſquedum authentica non oſtendantur monumenta, ſuſpicari quiſque libere poteſt, Amanuenſis malitia in codice a Mabillonio viſo adjectas haſce particulas.

Nos tamen ultro Leonis aliorumque Pontificum litteras veras eſſe Gallis dabimus, ſi optant, modo & nobis S. Zachariæ dumtaxat Bullam, cujus Autographum in Archivo noſtro aſſervatur, legitimam ac genuinam eſſe concedant. Quid tum? Caſſinates triumphaverint. Nam S. Zacharias intemerata Caſſini reperta ſanctorum Benedicti, & Scholaſticæ corpora ſe vidiſſe affirmat; & quidem ante Paullum Diaconum, & antequam Adalbertus, ſeu Adrevaldus libellum de Tranſlatione concinnaſſet, vel Remigius Rotomagenſis aliqua ſanctiſſimi Parentis oſſa Caſſinatibus vindicaſſet a Medonis abbatis Floriacenſis liberalitate habita. Hoc certe diploma ad verbum ſuis epiſtolis inſertum confirmarunt Gregorius IX. Urbanus V. Gallus bis, & Bonifacius IX. qui fatetur, a memoratis Pontificibus confirmatum, ut refert etiam Lauretus (*a*), qui S. Zachariæ iſtud Diploma a quorumdam criminationibus vindicat.

(*a*) Tract. I. de exil. Corp. S. Bened. c. 9.

Hinc obiter advertendum, Urbanum V, qui tanto ſtudio Capitis ſancti Benedicti partem a Floriacenſibus petierat, ut a Sauſſeyo eſt dictum, integrum extare Caſſini ſancti Viri Corpus, & nunquam in Gallias tranſlatum, priorem ſententiam retractans, aſſeruiſſe ultimis Pontificatus ſui annis, nempe VII, & VIII, quibus ejus Bullæ conſignatæ ſunt: ac proinde incredibilem certe vim ejus pro nobis auctoritas facit.

XXXI. Neque viſiones Floriacenſibus aliquid ſuffragantur.

Poſt Joannis VIII Diploma refert Mabillonius viſiones ejuſdem Theotberti Abbatis tempore exhibitas duobus Floriacenſibus monachis, quibus S. Benedictus Floriaci ſe extare revelavit. Hiſce reponi illud poſſet, quod ipſemet Mabillonius de viſione Adami Monachi Caſſinenſis ait (*b*) —: *Hæc ſomnia ſunt, in quibus imaginatio paſſim pingit, fingitque id, quod quiſque cupit* —. Verum abſit, ut omnes pene revelationes hac reſponſione peſſam demus. Illud tantum ſubjungimus, haſce revelationes non rite convenire cum Floriacenſium corruptis perditiſque moribus, de quibus agit Mabillonius (*c*); Cum potiſſimum authoritates Adelerii atque Adrevaldi, qui viſiones iſtas referunt, ſuſpectæ valde ſint. Deinde, quid illud eſt, quo die prima revelatio evenit, ſexaginta utriuſque ſexus, ejuſdemque ætatis homines cœlitus in monaſterio Floriacenſi ſanatos, & in ſecunda ſeptuaginta quinque,

(*b*) T. IV. Annal. p. 189.

(*c*) ib. p. 400.

niſi portenta haud vera parum veriſimilibus miraculis conſitmare? Hiſce relationibus alias a clariſſimis ſcriptoribus teſtatas habent, quas opponant Caſſinates, ut dicemus.

XXXII. Fabuloſa Diederici narratio pro Floriacenſibus. (a) p. 215. & ſeqq. & T. IV. p. 317.

Proſequitur deinde Mabillonius plura narrare (a), nempe revectum ſancti Benedicti corpus ex Aureliana Urbe ad Floriacenſe Monaſterium poſt cladem eidem monaſterio a Nortmannis illatam. Cujus rei ſeriem a Diederico Hesfeldenſi monacho deſumſit, qui ſtudiorum ac diſciplinæ cauſſa diu Floriaci commoratus, poſt reditum in Patriam, id eſt Turingiam, libellum ea de re compoſuit erroribus pleniſſimum, quos nec ipſe diſſimulat Mabillonius, imo ait tantos eſſe, ut hujus — *Scriptoris teſtimonium penitus elevarent* —, niſi Radulphi Tortarii, & Petri venerabilis authoritas ei accederet. Neſcio tamen an aliquid horum authoritas Diederico ſuffragari poſſit, cum hi Diedericum excripſerint, potiſſimum Petrus venerabilis in Hymno ſuo, ſi tamen illius eſt; in quo eadem, quæ Diedericus refert, portenta.

Implexas in Diederici narratione difficultates ſolvere utcumque nititur Mabillonius; quam tamen feliciter eruditi viderint. Noſtra enim hic nil refert oſtendere, falſam S. Benedicti reductionem ex Aureliana urbe Floriacum fuiſſe, cum hactenus ſit demonſtratum, nunquam in Galliam tranſlatum eius corpus. Illud tamen advertendum, nullum eſſe ex Authoribus, Gallis hac in re faventibus, qui erroribus non ſcateat; atque Floriacenſes, quibuſcum longo tempore vixerat Diedericus, nova ſemper novaque portenta commentos, quo nutantem Corporis S. Benedicti poſſeſſionem per fas atque nefas apud vulgus ſibi vindicarent. Quale, quæſo, illud eſt Diederici effatum, S. Benedictum propriam requiem in Caſſino Monte ſpreviſſe, & elegiſſe Floriacum, ut inde — *lucerna diſciplinæ per ejus corporalem coeſſentiam univerſa tunc teſteretur Gallia?* — An non Benedictina Regula Gallis per S. Maurum innotuerat? aut Benedictinus ordo non a Glannafolienſi Cœnobio, ſed a Floriacenſi in univerſam Galliam eſt propagatus? Id quidem nemo monaſticarum rerum peritus dixerit (b).

(b) V. Ruinart. in Apol. de miſſione S. Mauri in Galliam.

XXXIII. Nil Floriacenſibus prodeſt Abbonis epiſtola. (c) Mabil. T. IV. Annal. P. 200.

Neque aliquid Mabillonio prodeſt epiſtola Abbonis Floriacenſis abbatis ad Leonem abbatem Sancti Bonifacii Romæ, qui ſedis Apoſtolicæ legatus fuerat in Concilio Remenſi, in qua præ cæteris hæc habet Abbo (c) — *ſe, cum ambo Remis verſarentur, ejus colloquio mirifice recreatum ab eodem interpellatum fuiſſe ut pretioſarum reliquiarum S. Patris Benedicti inſignia ei concederentur eo quod indubitatum penitus eſſet ſanctiſſimam ipſius corporis præſentiam a Floriacenſibus retineri, quippe qui in honore illius oratorium conſtituere vellet.* — Subdit Mabillonius: — *ex hac epiſtola, quam in appendice integram referemus, facile intelligitur, tunc Romanis perſuaſum fuiſſe S. Benedicti corpus in Galliam tranſlatum Floriaci aſſervatum fuiſſe.* — Sed quæ nam, obſecro, hæc inductio eſt? Nec enim ex uno Leone ad univerſos Romanos ſententia detorqueri debet, cum potiſſimum Galli & Abbatis Floriacenſis hæc epiſtola ſit, non Romani; & Leo illam ſibi ſententiam adoptare potuerit ex Gallorum colloquio, dum legatum Sedis Apoſtolicæ ageret in Concilio Remenſi, eorum argumentorum inſcius quæ pro tuenda cauſſa ſua Caſſinenſibus ſuppetebant.

XXXIV. S. Henricus præſentiam Corporis S. Benedicti Caſſinatibus indicat. (d) T. IV. Annal. p. 288.

Ex his certe unum eſt miraculum pro S. Henrico Imperatore a S. Benedicto in monaſterio Caſſinenſi factum quod Mabillonius refert (d) hiſce verbis: — *Caſſinum venit Imperator una cum Benedicto Romano Pontifice, cum fratres de eligendo Abbate tractarent. Erant qui Johannem quondam abbatem, deinc Eremitam factum, in gradum reſtituere vellent: at cum nimia decrepita eſſet ætate, ſatius ſapientioribus viſum eſt, ut præponeretur dominus Theobaldus, genere, & moribus inſignis, qui tunc temporis marchia Teatinæ præpoſituram, unde & ortus erat, adminiſtrabat. Probata a Pontifice & Imperatore electio; ſicque die altera nativitatis Petri, & Pauli Apoſtolorum ab ipſo Pontifice novus abbas conſecratur. Addit Leo marſicanus, Henricum Imperatorem calculi morbo Caſſini graviter laboraſſe, & ſanitatem ei conceſſam meritis S. Benedicti, qui id factum ei in ſomnis aſſeruit ad probandam ipſius corporis in ſacro monte præſentiam, de qua ille dubitabat, ſuſpicatur, iſtud in Galliam tranſlatum fuiſſe. Idem fere legitur in actis ipſius ſancti Henrici. Verum Henricus facile tribuere potuit ſancti Corpori in monte Caſſino præſentia receptam ab ſe ſanitatem, quæ ſolis B. Patris meritis tribuenda erat. In actis S. Meinwerci, ubi de hoc miraculo agitur, nulla mentio eſt revelationis Imperatori factæ de hac exiſtentia ſacri Corporis in Montecaſſino, nec quivis alius Author Leoni ſuffragatur, aſſerenti, teſtimonia tranſlationis in Gallias facta juſſu Imperatoris, ubicumque reperire potuit, combuſta fuiſſe: cum e contrario in Germaniæ, imo & in Italiæ monaſteriis non pauca, hujus tranſlationis memoria Kalendariis conſignata hactenus reperiatur. Non majoris videntur fidei quæ hac de re Adamus ecclé-*

eleſiæ Caſſinenſis Cuſtos Leoni Abbati S. Pauli retuliſſe fertur. Hæc ſomnia ſunt, in quibus imaginatio paſſim pingit fingitque id, quod quiſque capit. Tantæ gratiæ, ut ſe gratum exhiberet Imperator; multa ſacro illi Monaſterio dona contulit, Textum evangeliorum auro gemmiſque coopertum, tatui vero uncialibus ex auro literis figuriſque, decoratum. Calicem aureum cum patena gemmis itidem adornatum, & varia Eccleſiæ ornamenta; adhæc veſtem unam de Altari S. Benedicti, quæ quondam fuerit Caroli Regis a Judæis redemptam, cum calice argenteo Saxonico majori, & patena ſua, quem Theodoricus Saxonum Rex olim B. Benedicto dono miſerat. Obſervandus hic locus de Theodorico Saxonum Rege, qui non alius eſſe videtur a Theodorico Oſtrogothorum Rege, qui licet Arianus, S. Benedicti Sanctitatis fama commotus hunc calicem ei miſerit; omitto præcepta duo, quibus prædictus Henricus Roccam, quæ Vantra dicitur, Monaſterio reſtituit, ejuſque poſſeſſiones omnes confirmavit. Tanti Principis etiam ſanitati congratulani Benedictus Papa, ejuſque exemplo Peligrinus Archiepiſcopus alia inſuper ornamenta S. Benedicto contulerunt. Quia etiam reverſus in Germaniam Imperator, Planetam præclaram cum ſtola, manipulo, & Cingulo, atque Alba ad Beatum Benedictum cum novis gratiarum Actionibus tranſmiſit, tantæque de cætero circa hunc ſanctum locum devotionis extitiſſe dicitur, ut ſi diutius viveret, relicto Imperii faſtigio, Deo ſe ſub ſanctæ profeſſionis habita illic ſervaturum ſpopondiſſet.

Quam frivola ſit allata a Mabillonio reſponſio ad hujus miraculi fidem elevandam, dum ait —: *Verum Henricus facile tribuere potuit ſacri corporis in Monte Caſſino præſentiæ receptam a ſe ſanitatem, quæ ſolis B. Patris meritis tribuenda erat* — nemo non videt. Aperte quippe refragatur tum Leonis Oſtienſis authoritati; tum ipſi authori vitæ S. Henrici, qui nec Italus eſt, neque monachus Caſſinenſis; omnibuſque miraculis tribui poteſt quæ ab Adrevaldo, Adelerio, Aimoino, aliiſque Floriacenſibus referuntur, quibus probant Galli, corpus S. Benedicti Floriaci extare; neque ſatis attendit Mabillonius, dum nimium miracula elevare nititur, quæ pro Caſſinenſibus adducuntur, contra Authores ſuos æque pugnare.

Neque refert, in Actis S. Meinuverci nullam de Præſentia Corporis S. Benedicti in Eccleſia Caſſinenſi mentionem factam, unde conjicit Mabillonius (*a*), ab ipſo Leone excogitatas miraculi circumſtantias: nam præterquamquod nullius pene momenti eſſe argumentum negativum Eruditi omnes ſciunt, non eſt cur tanti faciat Mabillonius ſcriptoris vitæ S. Meinuverci Authoritatem, quippe ſæculo XIII. ſcribens (*b*) nullo modo ſit cum Leone Oſtienſi comparandus. Cum potiſſimum Author vitæ S. Henrici veritatem hanc reſtatam reliquerit, atque, quod magis eſt, Benedictus VIII. facto præſens, edito hac de re diplomate, cujus verba pene exſcripſit Leo Oſtienſis. Imo ipſe Imperator in diplomate ſuo autographo in noſtro Archivo, quo monaſterio Caſſinenſi Roccam Vantræ concedit, idem fatetur hiſce verbis —. *Quamvis communiter loca Deo ubique dicata, quotidie in melius proficere, noſtra opera adhibita, velimus, ſingulariter tamen & quaſi ſpecialius cæteris locum, in quo venerabilis Patris noſtri ſanctiſſimi Benedicti corpus fovetur pollere admodum cupimus; quippe quem a primo ætatis flore ſemper maxime dileximus, cujuſque interceſſione, piiſſima hactenus & in Regno roborati, & in infirmitate poſiti, ſæpius miſericorditer relevati ſumus &c.* — Citata a nobis diplomata vitæ S. Henrici Author Caſſini extare ſciverat, cum poſt narratum hoc miraculum addat: — *Hæc in Caſſino monte ſcripta inveniuntur, ut & moderni magnalia Dei in memoria habeant, & apud poſteros per Antiquitatem temporis in oblivionem non veniant*: —

(*a*) Sæc. VI. P. 1. p. 453.

(*b*) Apud Bolland. T. I. Jun. p. 509.

Neque officit, paullo aliter miraculum in hiſce actis referri, quam a Leone fuerit narratum; major enim potiorque fides adhibenda Leoni, qui Tabulas Caſſinenſes potiſſimum Benedicti VIII. diploma, inſpexerat, eoque in loco vivebat, quo factum evenerat paullo antequam ipſe monachus evaderet; quam vitæ authori, qui non viſa referat, quamquam audierat iſtud miraculum in Tabulis Caſſinenſibus relatum. Potuit ergo fieri, ut vitæ author longe a Caſſino diſſitus, rem alioquin celeberrimam atque in Caſſinenſibus Tabulis teſtatam, aliis, prout fit in hiſce rebus, aliter referentibus audierit; neque teſtimonio tantum aliorum compererit, in Tabulis Caſſinenſibus iſtud miraculum eſſe conſignatum, quas tamen ipſe non legerit.

Neque vero, quod contendit Mabillonius, Leo aſſerit, teſtimonia de tranſlatione S. Benedicti in Galliam Imperatoris juſſu fuiſſe combuſta; nam ait tantum id, quod ad libellum hac de re concinnatum, peractum eſſe, ut ex ejus contextu (*c*) liquet, ubi ejus libelli authorem refutare nititur. Eſto tamen quod ad omnia de tranſlatione S. Benedicti teſtimonia id peregere tentaverit pia S. Henrici ſedulitas, non aſſerit tamen Leo, publico Imperatoris decreto omnibus hoc juſſum eſſe; quare nil mirum, ſi in Kalendariis quibuſdam remanere hujuſmodi tranſlationis memoria potuerit: quamquam, ut vidimus, hæc tranſlatio in quibuſdam martyrologiis pro feſti tranſlatione intelligenda eſt.

(*c*) Lib. 2. Chron. Caſſin. c. 44.

Re-

XXXV. Et Adam Caſſinenſis monachus.

Revelationi S. Henrico factæ optime quadrat viſio ab Adamo monacho, Caſſinenſi ædituo habita, in qua S. Benedictus illi apparens aſſeruit, nunquam ſuum corpus in Galliam tranſlatum; quam viſionem (*a*) ipſemet Adam Leoni Abbati S. Paulli in urbe juratus enarravit. Tanta erat in Mabillonio turandæ poſſeſſionis corporis S. Benedicti cupido, ut ad viſionem Adami monachi enervandam illud repoſuerit — *Hæc ſomnia ſunt, in quibus imaginatio paſſim pingit, fingitque id, quod quiſque cupit*, — quo plures ſanctis factæ revelationes peſſum dantur (*b*). Utcumque vero id jure, an injuria aſſeratur, illud quidem mirari ſubit, Mabillonium, in omnibus Annalium tomis ſumma facilitate magnam miraculorum copiam referre ad evincendam corporis S. Benedicti præſentiam in monaſterio Floriacenſi, cum tamen ipſe paucis illis viſionibus præbere fidem abnuat, quæ a Caſſinatibus adducuntur, quæque vel a viris omni exceptione majoribus narratæ ſunt, vel juramento confirmatæ. Nam Adam magnæ ſanctitatis Vir erat (*c*) & manu ſupra Corpus S. Paulli poſita Leoni ſancte affirmavit — *veraciſſimum & ſine omni mendacio eſſe* — quod narrabat.

(a) l. II. Chro. Caſſin. c. 47.

(b) V. Card. Bona de diſcretione ſpirituum c. 26.

(c) l. II. Chron. Caſſin. c. 47. 48. 49.

Sauſſeyus poſt narratum de S. Henrici ſalute miraculum, atque viſionem Adami monachi, ſubdit, chronicon Caſſinenſe non tantæ eſſe authoritatis, ut ei ſoli fidendum ſit, cum Leo Marſicanus domeſticus ſit author; iſque aliàs glorioſe atque mendaciter ea Baronio loquutus convincatur, cum de Alberici diaconi Caſſinenſis contra Berengarium diſputatione agit. Verum hanc S. Henrici viſionem etiam alii authores narrant, ut vidimus; ſoluſque Leo æquo rerum æſtimatori ſufficeret, cum pene cœvus S. Henrico ſit author, omnique exceptione major. Injuria vero hinc eum ſuggillat Sauſſeyus (*d*) quod uno in loco mendaciter & glorioſe loquutum ſcribat Baronius. Nec enim ſatis conſiderate acrem adeo cenſuram de viro plurimum antea a ſe commendato, cujuſque Chronicon univerſum ad verbum annalibus ſuis intexuerat, protulit Baronius, cum non Leo, ſed Petrus diaconus illius capitis ſit author, in quo de Alberici diſputatione agitur.

(d) Ann. Ec. Aurelian. l. 4. p. 213.

Et præterea duas contra Berengarium Synodos diſtinguere debebat Baronius, in quarum ſecunda ſub Gregotio VII. Albericus cum Berengario diſputavit an. MLXXIX. (*e*) in eaque Albericus inſtitit, ut profeſſioni Fidei Berengario propoſitæ vox — *ſubſtantialiter* — adderetur; cujus rei author eſt ipſe Berengarius his verbis: — *Si erravit qui dixit, Panis Sacratus in Altari eſt panis Chriſti, pro eo quod non addidit ſubſtantialiter; Erravit ipſa veritas, quæ dixit, hic panis eſt meum corpus* — & poſt citatas Apoſtoli, Ambroſii, Auguſtini aliorumque patrum ſententias, ſubdit: *non realiter eorum quiſque, non ſubſtantialiter, quæ nec ipſa veritas addendum eſſe putavit. Erravit potius facilius, plane erravit Caſſinus ille non monachus, ſed dæmoniacus Albericus, qui mentis acie perſpicuam mecum intuens veritatem .... in veritate tamen non perſtitit .... mentituſque eſt errare me de menſa dominica, niſi cum dicerem, Panis Sacratus in Altari eſt Corpus Chriſti, adderem ſubſtantialiter* — Reſtitueret igitur, ſi hæc reſciſſet Baronius, elogium Leoni a ſe jure tributum, (*f*) — *Scriptoris integerrimi ſui temporis, & ſcriptoris fineræ fidei* (*g*). Jactet eriam, ut vult Mabillonius, per me quidem licet, varias in Galliis factas tranſlationes corporis S. Benedicti; ut cum loquens de Guillelmo Floriacenſi Abbate habet (*h*): *Idem nonum loculum, quo S. Benedicti oſſa recluderentur fabricari curavit, quæ antea in Area lignea ferinio æneo intrinſecus ambiente, recondita erant. Ex ipſa vero lignea Capſa decerptæ a multis particulæ variis morborum generibus medelam attulerunt*, — quod idem narrat tom. V. Annal. (*i*), in quo etiam refert (*k*), oppidum Floriacenſe, & tantum non ipſum monaſterium, incendio conflagraſſe; eoque igne territos monachos corpus S. Benedicti in Gazophylacio fornice lapideo tecto comportaſſe. Et infra (*l*), tranſlationem in monaſterio Floriacenſi factam corporis S. Benedicti in novam Thecam præſente Ludovico Rege deſignato, ac pluribus epiſcopis, Abbatibus, & Proceribus. Verum hi omnes communi vulgatoque apud Gallos errore decepti eo in loco præſentes erant, huicque tranſlationi intererant.

(e) Mabil. in Præf. Sæc. VI. P. 2. p. 37.

(f) T. XI. An. A. MLIX.

(g) A. MLXXVII. ibid.

(h) T. IV. Ann. p. 624.

(i) p. 157.

(k) p. 355.

(l) p. 508.

Addere hiſce poterat Mabillonius ſolemnem illam a religioſiſſimis, & a nobis amariſſimis monachis congregationis S. Mauri tranſlationem factam corporis S. Benedicti, quam narrant Bollandiani, (*m*), atque authoritate Tortarii Floriacenſis monachi reflectunt, corpus S. Paulli epiſcopi Leonenſis permixtum olim a Floriacenſibus circa an. DCCCCLX. S. Benedicti oſſibus fuiſſe. Et tamen in inventione a San-Maurianis an. MDCXIV. inſtituta, unicum ſolummodo cranium repertum, eaque oſſa recondira in ciſta duobus pedibus longa, & uno lata.

(m) T. III. Mart. p. 556.

XXXVI. Plures Caſſini inventa SS. Benedicti, & Scholaſticæ corpora.

Nobis certe illud ſufficit hactenus oſtendiſſe, nonquam ſancti Benedicti corpus in Galliam tranſlatum, cujus demum ſancti illud fuerit, quod in Monaſterio Floriacenſi viſum pluries referunt. Haud æque tamen liberalis erga nos eſt Mabillonius, qui (*n*) narrans S. Deſiderii Caſſinenſis Abbatis tempore effoſſum fuiſſe

(n) Annal. T. IV. p. 682.

tumulum ſancti Benedicti, ait — *Quidam Tumulus detectus eſt, quem Beatiſſimi Patris Benedicti eſſe confuere: ſed illum aperire viſum non eſt ſive ut ne quis aliquid de tanto Theſauro ſurriperet, quod teſtatur Leo Marſicanus; ſive ut ne vacuum illum reperirent, ſicque Gallorum poſſeſſionem firmarent. Communi itaque conſilio placuit, ut illum Tumulum pretioſis lapidibus denuo tegerent, ac ſuper illum Arcam ex parto marmore componerent* —

Hic Mabillonius immerito imperitiæ, imo inſulſitatis Caſſinates redarguit, atque ut Homines malæ fidei traducit, cum autumat, illos ſub Ara maxima Capſam vacuam recondidiſſe, & tamen ſibi ipſi blandirentur, corpus ibi S. Benedicti humatum eſſe. A Mabillonio omni eruditionis genere præſtantiſſimo ſuique amantiſſimo, nulla hæc ratione expectare poterant Caſſinates, cum potiſſimum omni tempore apud eos vixerint complures monachi pietate, doctrina, ac prudentia celeberrimi, præcipue vero ſancti Deſiderii ætate, de cujus Aſceteris loquens ſanctus Petrus Damiani in ſua ad Caſſinates epiſtola eorum mores Teſtis oculatus ita deſcribit: — *Igitur, ut jam omnes communiter alloquar, nolo vos lateat, venerabiles Fratres mei quia, ex quo glorioſi Cœnobii veſtri limen exceſſi, vos jugiter præ oculis habui, vos maxime dilectionis viſceribus aſtrinxi, atque ut fatear redeunti mihi e Caſſino ſæratiſſimo idem mihi contigit, quod mulieri, quæ revertebatur a Tabernaculo filio, ut nimiram vultus ei non ſint amplius in diverſa commutati. Vobiſcum ſane præſentialiter habito, vobis ſemper aſſiſto. Alioquin, ſi propterea non ſum vobiſcum, quia corporalibus oculis vos non intueor, ergo nec ipſi oculi ſunt in capite, quia caput cernere nequeunt; vel ipſi ſibimet oculi abſentes ſunt, quia nec quiſquam ſe, nec uterque ſe invicem mutua contemplatione poſſunt conſpicere. Beati ſiquidem, qui inter vos & in Sanctis operibus veſtris moriuntur. Pia aimiram fide credendum eſt, quia ſcala illa, quæ de Caſſino monte olim in Cælum videbatur erecta, adhuc palliis ſtrata, lampadibus coruſcat: & ſicut tunc excepit ducem, ita nunc exercitum tranſmittat ad cæleſtia ſubſequentem. Nec ab ejus glorioſo tramite exorbitant declinantes, jam defuncti, cujus in hoc exilio dum viverent, veſtigia ſunt ſequuti. Hoc eſt enimi fervoris incendium illud, quod mihi inextinguibiliter flagrat in corde. Hæc perpes fabula, quæ meo verſatur in ore. Inter cunctos autem virtutum Flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus, reperi: hoc fateor, mihi non mediocriter placuit, quod ibi ſcholas puerorum, qui ſæpe rigorem ſanctitatis enervant, non inveni: Sed omnes, aut ſenes, cum quibus vir nobilis ſedebat in portis eccleſiæ: aut juvenili decore lætantes, qui nimirum ut Filii Prophetarum idonei ſint ad Eliam per deſerta quærendum, aut certe adoleſcentiæ adhuc flore vernantes, juxta Apoſtolum Johannem, vicere malignum* —.

Cæterum Leonem ipſum Oſtienſem aſſerere, Corpus S. Benedicti viſum in illa ſepulcri Inventione, luculentiſſime videre mihi videor. Ait enim (*a*) *Adytum interea cum planitiei Baſilicæ, quæ cubitorum ferme ſex putabatur, conſequenter diſponeret coæquare, tres non integras ulnas fodiens, ſubito Beati Patris venerabilem Tumulum reperit: mosque cum Religioſis viris communicato conſilio; ne illum aliquatenus mutare præſumeret, conſtitit, nequis aliquid de tanto poſſet Theſauro ſubripere, eumdem Tumulum, eodem, quo ſitus fuerat, loco, pretioſiſque lapidibus reopernit, ac deſuper Arcam de pario marmore in tranſverſum Baſilicæ, id eſt a Septentrione in meridiem quinque per longum cubitis opere nimis pulcro conſtruxit.* — Quid enim illud ſibi vult — *Conſeſtim nequis aliquid de tanto poſſet Theſauro ſubripere, eumdem Tumulum, eodem, quo ſitus fuerat, loco pretioſiſque lapidibus, reopernit?* — & quomodo timerent Caſſinates, ne quis de tanto Theſauro aliquid ſubriperet, quem non certo ſcirent ſe poſſidere? Si e veſtigio, ne minima quidem interpoſita temporis mora, contectus eſt Tumulus, quomodo eum ornaſſent Caſſinates pretioſis lapidibus, ac marmore pario? Quomodo Tumulum S. Deſiderius reoperuit, qui apertus non fuerat? ſaltem illa in Tumulo extitiſſent oſſa, quæ nobis liberaliter Galli concedunt a Medone Abbate Floriacenſi data.

(*a*) Chron. l. III. c. 28.

Hinc non recte arguit Mabillonius, Petrum diaconum aſſerere, ignorantibus cunctis Sepulcrum S. Benedicti inventum, indeque deducit, nullam Caſſinates tetigiſſe curam requirendi Sepulcri S. Benedicti, quod aliud agentes, ex inſperato invenerant, quia perſuaſum haberent, ſacrum corpus in Gallias tranſlatum fuiſſe. Verum S. Bertharii, Laurentii Alberici, allorumque Teſtimoniis jam fuſe oſtendimus, perſuaſum ſemper fuiſſe Caſſinatibus, corpus S. Benedicti in Cœnobio ſuo aſſervari, ac proinde deſides in eo conquirendo eſſe non poterant, cujus Tumuli ſitum optime noſſent. Cumque Petrus Diaconus in eo ſermone, quem de hac inventione conſcripſit, quemque Bollandiani ex mſ. Card. Sanſeverini edidere (*b*), ait, ignorantibus cunctis inventum fuiſſe Sepulcrum; id quidem haud aſſeruit, quod cunctis notus non eſſet Sepulcri S. Patris locus, ſed quod citius inventum, quam cun-

(*b*) die XXI. martii T. III. p. 288.

cunctí cenſerent; credebant enim altius fuiſſe defoſſum, ideoque ait Petrus, — *ſubita ignorantibus cunctis* — inventum, id eſt præter ſpem præterque expectationem tam cito inveniendi.

Neque ad mentem Mabillonii Petrus loqui potuit, qui perſuaſiſſimum habebat, ut ex univerſis ejus operibus conſtat, S. Benedicti corpus Caſſini extare. Ipſemet certe in eo ſermone refert, S. Deſiderium reliquiſſe quamplures monachos, qui vigiliis apud ſacrum corpus celebrarent, atque ſepulcrum inventum nonniſi clam abbare noctu aperuiſſe Georgium ædituum, qui ob furatas inde reliquias morbo graviſſimo correptus ſit; ac mox S. Deſiderium coram cardinalibus iterum vidiſſe ſacra corpora. Amplius ut Nucei verbis utar: — *Si credit Petro cunctos tunc ignovaſſe locum ſepulcri, cur æque non credis eidem, inventa fuiſſe ſacra corpora, viſa, contrectata, repoſita? An licet dimidiare fidem, ut libet, & quæ tibi faveant, arripere ut vera, cætera ut falſa rejicere?* — Piget hic alia repetere, quæ elegantiſſime Nuceus in Mabillonium diſputat.

Illud etiam prætereundum non eſt, ex S. Deſiderii ſilentio in ſuis dialogis de hac inventione, Mabillonium argumentum contra nos deſumere ſane non contemnendum, ſi genuinis monumentis doceret miraculum aliquod tum eveniſſe, cujus occaſione eam inventionem narrare debuerit S. Deſiderius; ejus certe in duobus primis e quatuor dialogotum ſuorum libris ſcopus non alius eſt, quam miracula deſcribere, quæ ſuo tempore a S. Benedicto aliiſve monachis in monaſterio Caſſinenſi ope divina eſſent acta. Cujus itaque boni inventionis narrario, in qua nullum miraculum, nulla viſio accidiſſet? non ne extra præſcriptum ſibi ſcopum iviſſet vir ſanctiſſimus? At Petrus Diaconus duos in ea inventione ſanatos energumenos narrat. Optime ergo credit Petro Mabillonius? ergo non ille inventionem e cerebro confinxit ſuo, quod paullo ante jactabat (*a*): forte non tanti hæc a S. Deſiderio facta, ut ea in dialogis ſuis referre opportunum exiſtimaverit; quamquam hiſce ſimilia iiſdem innectere non ſit dedignatus. Cur quidam authores tacuerint aliquid, ariolari non libet. Potuit enim id iiſdem de cauſſis evenire, quæ nobis videntur impoſſibiles, quamquam veræ ſunt; plura quippe in dies eveniunt, quæ vera ſunt, licet non ſint veriſimilia.

(*a*) Diſſ. n. 35.

Quod itaque omiſit S. Deſiderius, ſcripſit S. Deſiderio coævus, & jubente B. Oderiſio Abbate S. Deſiderii ſucceſſore, Leo bibliothecarius Caſſinenſis, deinde S. R. E. epiſcopus Cardinalis Oſtienſis. Neque opus erat S. Deſiderio omnia, quæ ſuo tempore evenerant, ſtrictim in ſuis dialogis narrare, quæ Aifano archiepiſcopo deinde Salernitano, ſcribenda mandaverat (*b*). Quis itaque honeſtus rerum æſtimator credat, Leonem bibliothecarium Caſſinenſem, quod munus inſigne ſemper apud noſtrates eſt habitum, cum præſertim eo tempore cum archivi præfectura copularetur, atque antequam ſcribendo Caſſinenſi Chronico daret operam rerum humanarum peritiſſimum, utpote qui — *in ſervitio domini apoſtolici* — juſſu abbatis ſui per aliquod tempus fuerit occupatus (*c*), paullo poſt creatus ſit epiſcopus Cardinalis Oſtienſis: quis, inquam, ſuſpicabitur, nedum credat, tantum virum ea fuiſſe commentum, circa quæ mendacii facile revinci poterat plurium coævorum teſtimonio; atque contra ſuam, S. Deſiderii, & B. Oderiſii famam illa ſcribere voluiſſe, quæ vera non eſſent? Hæc quidem de homine ingenuo, mea quidem opinione, dici nullo modo poſſunt.

(*b*) Leo Oſt. in Prol. Chr. Caſſ.

(*c*) ibid.

Cum itaque illa, quam narrat Leo, inventio S. Deſiderii tempore evenerit, non de nudo, & vacuo ſarcophago intelligendus S. Deſiderius, cum ſepulcrum S. Benedicti in ſuis dialogis ſæpe nominat, ſed de ipſo S. Benedicti corpore. Hinc ipſemet B. Oderiſius Abbas Caſſinenſis, in ea, quam, ſcripſit epiſtola ad Floriacenſes hæc habet. — *Licet a nobis haberi* — (corpus S. Benedicti) — *multis miraculis, & prodigiis, ac revelationibus, & quorundam etiam noſtrum oculis ſit veritas comprobata* — quo in loco ſe ipſum atque viventes ſuo tempore monachos, immo hiſtoriam ipſam a Petro Diacono enarratam graphice videtur deſcribere.

Contendit Mabillonius, litem a B. Oderiſio indeciſam fuiſſe relictam in ea epiſtola, in qua de ineunda inter Caſſinates & Floriacenſes mutua amoris ſocietate differit. Neque tamen aliter profecto facere poterat B. Oderiſius. Inurbanum quippe præterque rem, qua de agebatur, valde fuiſſet eo tempore rixas ſerere, quo de ineundo mutui amoris fœdere agebatur. Non autem temperare potuit B. Oderiſius, quin de S. Benedicti corpore ſcriberet, quod mox retulimus, quoque nil clarius eſſe poteſt ad vindicandam Caſſinatibus S. Theſauri poſſeſſionem. Neque in ea epiſtola ſe ipſum tacuit B. Oderiſius, cum aſſerit; — *quorundam noſtrum oculis* — quibus verbis, ſi quid video per τω — *noſtrum*, — ſe aliosque quosdam concluſit. Vere enim B. Oderiſius tempore quo ſacra corpora inventa ſunt, Caſſini præpoſitus

tus erat, illique inventioni proculdubio interfuerat. Hincque aſſertione ſua, & S. Deſiderium tacentem, & Leonem loquentem luculentiſſime interpretatur.

Hanc inventionem narrat etiam Alexander II. in bulla, cujus autographum in archivo noſtro aſſervatur hiſce verbis. — *Cum dilectiſſimus filius noſter* (Deſiderius) *eamdem renovaret* (Caſſinenſem) *eccleſiam, & Adytum Baſilicæ diſponeret adæquare, cum tres non integras ulnas fodiſſet, ia dextro Altaris latere, laterem reperit, nomen ejuſdem Confeſſoris* (S. Benedicti) *continentem. Cumque fragmenta altaris remota fuiſſent, invenit ſuper ſepulcra Syndonem expanſam candidiſſimam, quæ eum tangebatur evaneſcebat. Hac viſione certiſſimus redditus, reſerari ſanctiſſimi Patris præcepit tumulum: quo facto ſanctiſſima corpora intemerata & indiminuta invenerunt, nuncios noſtros aſciſcunt, pretioſiſſimaque corpora eis oſtendunt, tam præſentes, quam futuros certiſſimos, & indubios de ſanctis corporibus reddidit.* Hanc Alexandri bullam Laurentius propugnat, contra quam quædam opponit Sauſſeyus, quod genuinam non viderit: at illud viro docto indignum eſt, quod addit, bullam barbaram eſſe, & mutilam, quod numero multitudinis corpora nominet, cum tamen S. Scholaſticæ corpus inventum ibi non dicatur. An, quæſo iſta legens, riſum contineas? Quid ſibi amabo, illa verba volunt: — *Reſerari ſanctiſſimi Patris præcepit tumulum: quo facto ſanctiſſima corpora intemerata, & indiminuta inveniens &c.?* — Quis non videat hic de utroque ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ corpore ſermonem inſtitui, quæ eodem ſepulcro humata fuiſſe certo certius ſciebant Caſſinates ex S. Gregorii M. narratione? Miratur adventanti ad celebris Caſſinenſis eccleſiæ dedicationem Alexandro nihil de illa inventione mentionem fieri (*a*). At quorſum iterata hæc inventionis mentio, cum in eadem omnino bulla hæc inventio ſacrorum corporum, & dedicatio eccleſiæ narretur? Vide lector, quanti pondetis ſint adverſariorum in bullas noſtras animadverſiones.

(*a*) in Annal. Aurel. p. 228.

De hac Alexandri II. pro Caſſinenſibus bulla loquens Pagius (*b*), in qua Indictio nona cum anno Domini MLXXI. conjungitur, ait incertum eſſe, an in anno Incarnationis, an in Indictione mendum cubet. Quod nempe credat, indictionem a Septembri, auſpicatos eſſe Romanos Pontifices. Sed nullum in indictione mendum; nam teſte Mabillonio (*c*) græcam quidem, ſeu Conſtantinopolitanam adſcribunt epiſtolæ S. Gregorii M. Johannis VIII. & S. Gregorii VII. at ſubſequentium pontificum diplomata paſſim eam præferunt, quæ a kalendis Januarii incipit, ſeu a Natali Domini pro novi anni exordio; ob idque pontificia dicta eſt, & a nonnullis chriſtiana. Neque in anno error eſt, cum Anonymus Caſſinenſis ab Antonio Caracciolo editus (*d*) eam conſecrationem anno MLXXI. factam dicat, quod agnoſcit etiam idem Pagius (*e*). Id vero haud abs re noſtra erit adnotaſſe, Pagium ubique bullam hanc Alexandri II. ut veram genuinamque adoptare, ex eaque argumenta pro ſtatuenda hujus Pontificis epocha eruere; ut proinde vir eruditiſſimus gallus crederet, oporteat, integra inremeraraque extare in baſilica Caſſinenſi corpora ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ, quippe ita viſa teſtis eſt Alexander II. neque unquam in Gallias tranſlata, quæ in fruſta diviſa ſeparataque ſcribit author de tranſlatione Floriacum.

(*b*) A. 1061. T. IIII p. 216. a. 2.

(*c*) de re diplom. l. 2. c. 14. n. 3. 179. P. e.

(*d*) Antiqui Chronol. quatuor p. 121.

(*e*) ad A. 1071. n. 21. T. IV. p. 245.

Ut Alexandri II. bullam enervet Boſcius (*f*) affert aliam ejuſdem, quæ ſic Incipit: — *Guillelmo venerabili Abbati Floriacenſis monaſterii, ubi venerabile corpus B. Benedicti requieſcit.* Quæ ſaltem verba adjecta fuiſſe inſolitus pontificiarum bullarum uſus ac nimia cautela oſtendit. Cum in corpore, ubi id aſſerendi locus proprius erat, dum abbati Floriacenſi ſupra omnes Galliæ abbates præeminentia conceditur, nulla de hac præſentia mentio fiat. Ea data dicitur Lucæ anno XI. pontificatus Alexandri II. Indictione X. vel. Id. novembris; ac proinde uno menſe pauciſque diebus poſt editam bullam pro Caſſinenſibus. Haud tamen potuit pontifex contrarias adeo inter ſeſe bullas brevi admodum tempore concedere.

(*f*) In Bibl. Flor. n. 246.

Ulterius Floriacenſium hæc bulla impoſturæ argui poteſt, tum ex characteribus — *fere ignotis, ac fere gothicis*, — quibus ea exarata dicitur a Boſcio, quibuſque tunc temporis Romani Pontifices non utebantur; tum quod in illo diplomate Floriacenſe Cœnobium caput omnium monaſteriorum Galliæ conſtituatur, quod nunquam tale eſt habitum; tum demum, quoniam in inſcriptione bullæ appoſita hæc leguntur: — *Deus noſter refugium, & virtus*; Cum tamen Alexander illis uti ſoleret: *Exaltavit me Deus in virtute Brachii ſui*, — Ut ex genuinis ejus bullis conſtat, quarum una habetur apud Baronium (*g*), aliaque in bullario canonicorum regularium Lateranenſium. Mabillonius certe ſilentio ſuo demonſtrat, ſuppoſititium eſſe celebratum a Floriacenſibus Alexandri II. diploma. Ejus quippe non meminit, quod facile apud Boſcium viderat; cum omnia diligentiſſime recenſeat, quæ genuina ac vera credidit.

(*g*) Annal. T. XI. A. 1062. p. 328. V. Ciaconius p. 883. T. I.

(a) differt. n. 25.

Neque ſuſpicari jure poteſt Mabillonius, (*a*) Petrum Diaconum in ſermone ſuo de inventione S. Benedicti commentum eſſe, non nudum Sepulcrum, ſed ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ corpora *inventa*, licet enim Nuceus Petrum judicaverit, — *Properantis ac ſubinde præcipitis interdum judicis*, nulla tamen pars, ut

(b) In differt. contra Mabil.

idem explicat Nuceus (*b*) eſt tribuenda judicio, cum quiddam ſimpliciter nudeque narratur, nullam de proprio penu addendo ſententiam, quemadmodum hac in re egit Petrus; quem vera dixiſſe evidenter colligitur ex corporis S. Benedicti invenrione tempore Johannis de Aragonia facta, in qua, ut ex publico hac de re ſtipulato inſtrumento, de quo ſupra a Chriſtophoro Perrone in noſtro Archivo authentice aſſervato, (*c*) conſtat, eodem modo reperta ſunt corpora ſanctorum

(c) & apud Lauretum p. 162.

Benedicti & Scholaſticæ, quo jam olim deſcriptum fuerat a Petro diacono nempe: — *levantes autem lapidem* — verba ſunt Petri diaconi — *Invenerunt duas ſepulturas, in quibus hoc ordine Reliquiæ poſitæ erant: capita eorum contra chorum, pedes contra Altarium S. Joannis Baptiſtæ habentes.* — Quæ verba cum deſcripſiſſet notarius Chriſtophorus Perronus, ſubdit: —*mandato dicti Illuſt. & Rev. Domini Card.* — (Johannis de Aragonia) — *magiſtris ipſis effodere propter hoc minime ceſſantibus dicta ſanctiſſima corpora Sanctorum invenerunt, eo quidem ordine, quo ſupra ſcriptum eſt.* Hujus inventionis tempore Cardinalis Aragonii factæ meminit Raphael Volaterranus Cœvus author, ut alibi diximus.

Neque contra veritatem poterat certe Petrus hæc enarrare eo tempore vivus, quo plures adhuc ſuperſtites erant monachi, qui miracula videre potuerant, atque inventioni ſacrorum Corporum interfuiſſe. Imo quæ in hoc ſermone enatravit ab oculatis teſtibus didicit: neque enim perfractæ adeo frontis eſſe poterat, ut eo in loco publice falſa narraret coramque illis auditoribus, qui illum falſitatis & impoſturæ facile revincere potuiſſent. Incredibile mihi eſt, ingenuum hominem ne dicam monachum, hæc publicitus effutire auſum; nedum Petrum qui nobiliſſima ampliſſimaque Tuſculanorum comituni familia natus erat & Bibliothecarius Caſſinenſis.

Sæpe alias inventa Caſſini ſacra corpora, nimirum ſub S. Zacharia Pontifice aliſque poſterioris ævi Abbatibus, quos inter adnumerandus Hieronymus Sclocquetus a Piscentia, qui Odei conſtruendi cauſſa remota majori Ara corpora ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ effodit, vidit*que* cum monachis, atque Sangermanenſibus die XIII. & XIV. Martii an. MDXLV. Quam inventionem memorat Petrus Ricordatus (*d*) Coævus ſcriptor, quippe qui monaſticum habitum induit in cœnobio Florentino an. MXXXVI. (*e*): mendum tamen cubat in anno, forte culpa Typographi, nam pro an. MDXLV. habet Ricordatus MDXLIII. Nucei inventionem omittimus, quippe de qua ſatis ſuperque alibi actum.

(d) Hiſt. Monaſt. giorn. 1. pag. 85.
(e) Placidus Puccinellius in Chron. Abbatiæ Florentinæ pa. 142.

XXXVII. Præſentiam S. Corporis teſtimonio ſuo comprobat B. Urbanus II.

Mabillonius narrato miracolo (*f*) a S. Benedicto in Caſſinenſi cœnobio patrato, quo B. Urbanus II. Pontifex maximus natione Gallus calculi dolore ſanatus eſt, certiorque redditus, corpus S. Benedicti Caſſini extare, aſſerit a Petro etiam diacono hanc revelationem fuiſſe confictam; nam ſubdit: — *in argumentum, ut Petrus diaconus interpretatur, exiſtentiæ apud Caſſinum beatiſſimi Patris, cujus Reliquiæ in Gallias exportatas fuiſſe jam tum agre ferebant noſtri Caſſinates, quod Paulus diaconus & ipſe Caſſinas ante annos trecentos probaverat.* — Verum haud. valde æquum ſe præbet Mabillonius erga Petrum diaconum, contra quem præjudicata neſcio qua opinione pluries egit, cum Adrevalduin alioſque ſibi ſaventes, quamquam fabulis refertiſſimos tantopere æſtimet. Petrus certe poſt narratum miraculum (*g*) ſubdit: — *quanta autem tunc lætitia, & quanta mentis exultatio de ſancti Pontificis ſanitate omnibus fuerit, quia adhuc fere omnes, qui videre, ſuperſunt, omitto referre.* — qua vero fide plures ætate ſua ſuperſtites compellaſſet Petrus, ſi ex officina id cudiſſet ſua? effrontem adeo perditique roboris fuiſſe virum ſuo tempore doctrina, genere & dignitate clariſſimum Bibliothecarium Caſſinenſem, vel ſuſpicari quidem graviſſimum mihi eſt, cum præſertim non id Petrus interpretetur, ſed ipſe B. Urbanus Cluniacenſis olim monachus in Bulla hac de te, cujus autographum in Archivo noſtro aſſervatur, illud expreſſe fateatur. Bullam egregie propugnat Lauretus, eaque a Clemente IV. item Gallo ad verbum eſt confirmata: quorum diplomatum aliorumque monumentorum Autographa a Laureto laudata videre in Archivo noſtro Bollandiani, de quibus ſupra eſt dictum.

(f) Annal. T. V. p. 294.

(g) lib. 4. chr. Caſſin. c. 5.

En Urbani ipſiſſima verba — *Cujus* — (S. Benedicti) *dum ſacratiſſima limina more prædeceſſorum noſtrorum ipſo die vigiliarum ejuſdem Patris viſitaſſemus: Conſuetudinario lateris dolore attacti ad extrema devenimus; unique jam ſalutis ſpes fondtus nobis adimi videretur, ac de corporali ejuſdem Patris Benedicti in eodem loco præſentia in noſtro Animo dubietas verſaretur, nocte, qua ejuſdem Patris celebratur ſolemnitas, idem ſanctiſſimus Benedictus noſtræ exiguitati viſibiliter apparens*

di-

dixit: Cur de noſtra Corporali præſentia dubitas? quem dum quis eſſet interrogaſſemus; ſanctus domini reſpondit: Ego ſum Frater Benedictus hujus Caſſinenſis Cœnobii Cuſtos, & habitator in ſempiternum. Quia autem Tu me hic dubitaſti quieſcere, id ut amplius dubites, meumque hic quieſcere Corpuſculum credas, hoc tibi ſignum erit. Cum primum ad nocturnale officium pulſatum fuerit, ulterius dolore iſto non laborabis, & his dictis diſparuit. Adveniente autem hora, juxta quod ſanctus domini dixerat, ſanitati priſtinæ redditi cum epiſcopis & Cardinalibus Deo, & ſanctiſſimo Confeſſori Benedicto grates permaximas referentes, ejus feſtivitatem digna cum veneratione peregimus. Ob quam rem rogamus, & obſecramus in domino Jeſu, qui pro noſtra ſalute incarnari, & mori dignatus eſt, & ex Authoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis, cujus vice Romanæ Eccleſiæ præſidemus, & in virtute ſpiritus ſancti expreſſe præcipimus, nequis ulterius falſam Patris Benedicti Tranſlationem celebrare præſumat. Contradictoribus hujus noſtri Apoſtolici conſtituti divinum judicium intentantes, & anathematis vinculo innodantes —. Datum eſt hoc B. Urbani diploma A. MXCII. illudque miraculum accidiſſe aſſerit Petrus diaconus (*a*) ante Concilium Trojanum, non quidem primum, quod A. MLXXXIX. celebratum eſt, ſed ſecundum, Baronio teſte, A. MXCIII. coactum in Quadrageſima. (*a*) l. IV. Chr. Caſſ. cap. 7.

Injuria itaque olim Baronius impoſturæ hanc Bullam inſimulaverat (*b*), deceptus mendoſa Chronici Caſſinenſis A. MDXIII editione. Æquius certe de illa tuliſſet judicium vir æquiſſimus, ſi vidiſſet authenticam. Cum potiſſimum non tanti illud argumentum faciendum ſit, quod in hanc Bullam contorquet, dum illa B. Urbani verba recitans, in quibus jubetur, — *Nequis ulterius falſam Patris Benedicti tranſlationem celebrare præſumat.* — addit —: *ſi ab Urbano Papa ejuſmodi fuiſſet divulgatum diploma, quomodo Petrus venerabilis Cluniacenſis abbas decretorum Romanorum Pontificum obſervantiſſimus, paulo poſt hac ſacrum hymnum canendum edidiſſet de tranſlatione ſancti Benedicti in Galliis.* — Quis enim doctiſſimum Cardinalem certiorem reddidit, hymnum hunc a Petro Cluniacenſi fuiſſe compoſitum, idque poſt promulgatam hujus Pontificis Bullam? Verum eſto Hymnus ille Petri fuerit, & poſt evulgatam Bullam editus. Certe hanc Bullam ad Petri notitiam tunc temporis non deveniſſe impune aſſerere licet. (*b*) ad An. MLXXXVIII.

Grande vero eſt, quod Mabillonius (*c*) ob impugnatam a Baronio B. Urbani II. Bullam generatim deducit. Baronius, inquit, — *dum Bullas a Caſſinatibus prolatas reiicit, Floriacenſes probat* —. Nam Baronius illas reiicit, quarum numeri Chronologici prave erant exarati, conſultius æquiuſque acturus, ſi autographa, ut par erat, vidiſſet, antequam cenſoriam ferret ſententiam. Nec quoniam A. MCVII (*d*) Bullas Eugenii III, aliorumque Pontificum a Boſcio editas approbat, noſtras reiicit, quarum autographa numquam viderit. Cum itaque nec noſtras unquam authenticas inſpexerit, nec Floriacenſem, ejus hac in re judicium nil ponderis utriſque addit. (*c*) Sæc. II. P. 1. p. 338. (*d*) T. XII. p. 60.

Acrius Petrum Diaconum impetit Mabillonius (*e*), cum ſcribit —; *Fabulam narrat Petrus Diaconus Caſſinenſis Chronici continuator, ubi ait, Paſchalem Papam Floriacum adiiſſe cum celebritas ageretur tranſlationis S. Benedicti, quam falſiſſimam temere dicit contra expreſſam Pauli Diaconi, & monachi Caſſinenſis, tribus ſæculis ipſo Petro antiquioris, authoritatem, & Monachos, quidem cum nonnullis epiſcopis, & Cardinalibus, Gallicanis tranſlationis officium celebraſſe. Pontificem vero, qui eam falſam eſſe ſciebat, non illius Feſtivitatis, ſed ipſius diei officium cum Cardinalibus italicis peregiſſe, & preces ad Deum fudiſſe, ut aliquo inducio veritatem oſtendere dignaretur. Celebrantibus porro monachis nocturnalem ſynaxim, tantam eos invaſiſſe mentis hebetudinem, ut omnino, quid dicerent, ignorarent. Quo comperto, Papam deo gratias egiſſe, quod hoc ſigno veritatem propalaſſet, & accerſitis mane abbatibus & Prioribus præcepiſſe, ne Altare de loco tolleretur, ne quis deinceps de corpore Beati Benedicti eorum ambagibus deciperetur. Illos autem ad pedes Papæ proſtratos obſecraſſe, ne Altare effoderetur, ex quo monaſterii ruina conſequeretur; cæterum, ſe nihil certi de corpore Beati Benedicti, niſi fama tantum ex majorum relatu acceptiſſe. Tunc Papam illorum precibus conſcendiſſe, at omnino interdixiſſe; ne ulterius eamdem tranſlationem celebrarent. Poſt hæc Apoſtolicum, ordinatis in Gallia negotiis, Romam reverſum fuiſſe. Hæc fere Petrus diaconus, quæ ſimpliciter retuliſſe refutare eſt. Falſum eſt, Paſchalem toto illo tempore A* MCVII, *quo fuit in partibus Gallicanis, Floriacum adiiſſe* —. Atque quibuſdam ad affectum hoc comprobandum allatis, ſubdit —; *Denique menſe junio Floriaci non adfuit Pontifex, ſiquidem a S. Dionyſii monaſterio Catalaunum, inde Trecas profectus eſt, ubi Concilium celebravit; quo peracto propere ad ſedem B. Petri remeavit, ut paullo ante ex Sugerio retulimus. Certe longe alia ab hac Petri Fabula perſuaſio fuit Philippi Regis &c.* (*e*) Annal. T. V. p. 502. XXXVIII. Nugas non narrat Petrus diaconus Paſchalis facium referens.

Bis hic fabulam vocat Mabillonius hiſtoriam a Petro diacono narratam; licet eam fabulam eſſe nullo valido argumento, nulla authoritate evincat. Falſum eſt enim cum primis, Sugerium aſſerere, Paſchalem — *propere ad ſedem B. Petri remeaſſe*, — eum in ejus operibus legatur — *proſpere*; — ac præterea Sugerius non omnes Galliæ locos deſcribit, in quibus Paſchalis eſt commoratus, cum in pluribus aliis fuerit Pontifex, ut probat Pagius (*a*); idque ipſe Mabillonius faretur. Inſuper apud eumdem Pagium Abbas Uſpergenſis ait: — *Paſchalis II. Autumni tempore ex Gallia Romam rediit*. — Potuit itaque Paſchalis menſe Julio Floriaci eſſe. Idemmet Mabillonius habet: (*b*) Pontifex — *Parmam pervenerat III. Non. novembris*. — Haud itaque ſtatim poſt Concilium Trecenſe Romam perrexerat, eum illud vel ſub finem menſis mail, vel initio junii defierit; ipſeque Mabillonius locos refert, quos poſt Trecenſe Concilium adiverat Pontifex. Porro Paſchalis Papa amantiſſimus cœnobii Caſſinenſis erat, ut optime liquet ex ampliſſimo illi conceſſo Privilegio, cujus autographum in Archivo noſtro ſervatur, in quo (*c*) ſacrum Caſſinenſe monaſterium, cæteris per Occidentem cœnobiis præferendum, a quacumque juriſdictione liberum, ſolique ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſubjectum fore confirmat; ejuſdemque Abbarem, in omni epiſcoporum ac Principum conſeſſu ſuperiorem cæteris Abbatibus locum habere, prioremque omnibus ſui ordinis ſententiam dicere ſub anathemate ſtatuit. Petrus Diaconus illius temporis Author natione Romanus erat, & ex nobiliſſima gente. Potuit itaque Paſchalis miraculum illud referre Caſſinatibus, illudque etiam reſcire Petrus ab aliis proceribus, qui miraculo interfuerant, vel qui illud a viris fide dignis didicerant. Certe nullus mihi unquam de Petro perſuaſerit, effrontem adeo fuiſſe, ut omnium oculis in Hiſtoria ſua legendam propoſuerit putidiſſimam fabulam, quæ ab omnibus quotquot erant Caſſini monachis, aliiſque ejus temporis hominibus ſtatim falſi convinci reprehendique poterat; quod ſæpe repetiiſſe juvat ad compeſcendas Mabillonii iras. Ego quidem id nunquam etiam pro fama fortuniſque omnibus tuendis, aut quocumque propoſito premio agetem, non Mabillonius ſi viveret, nemoque, non dicam ex Galliæ doctis viris, qui ſinceri maxime ſunt, ſed ne Sycophanta quidem quid tale de rebus ſuo tempore actis effutiret.

(*a*) ad An. MCVII.

(*b*) p. 502. Annal. T. V.

(*c*) Bullar. Caſſ. T. II. p. 129.

Hanc etiam Petri narrationem ſuſpectam habet Baronius (*d*), ob Eugenii III. aliorumque Pontificum Bullas, quas edidit Johannes a Boſco. Cum tamen illarum Autographa Baronius non viderit, neque Caſſinenſium Bullas illis repugnantes æqua lance ponderaverit, nullum, quod ad rem hanc, illius authoritas nobis negocium faceſſit, ut dictum eſt.

(*d*) T. XII. Ann. ad A. MCVII. p. 60.

Injuria tandem Mabillonius temeritatis notam inurit Petro, quod ſancti Benedicti Tranſlationem in Galliam falſam nuncupaverit, niſi temere loquutum ſuiſſe B. Urbanum II. velit; definatque jam recantatam centies ad nauſeam Pauli Diaconi authoritatem amplius jactare. Sique narraſſe hanc Petri Hiſtoriam, refutaſſe eſt, ut contendit Mabillonius, nobis certe potiori titulo excripſiſſe Adalberti, ſeu Adrevaldi dicta, quibus tantum tribuit ipſemet Mabillonius, Anonymi Ratiſponenſis, Diederici, ſatis ſuperque ad confutandam commentitiam Tranſlationem ſancti Benedicti in Gallia fuiſſet, cum nil futilius, nil fabuloſius, nil nugacius excogitari unquam potuerit. Oſtendimus tamen non leves dubitandi cauſſas, quod non præſtat Mabillonius, cum eam Petri narrationem fabuloſam edicit. Si quippe quod non placeat, pro arbitrio voluntateque nullis in medium prolatis rationum momentis, nulla conjectura, nullo denique indicio, negare liceat, ut modo facit Cl. Mabillonius, actum de cauſſa noſtra erit.

Atque hæc ſunt, quæ pro Tranſlatione Corporum ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ in Galliam Mabillonius ſparſim in quinque omnijuga eruditione refertiſſimis Annalium Ordinis S. Benedicti Tomis affert. Quibus potiſſimum reſpondere pro veritatis præſidio noſtroque munere adacti ſumus; licet aliquando obiter repetita etiam ab aliis Mabillonii aliorumque Gallorum operibus rationum momenta expenderimus, nequid omiſiſſe ſcientes lubenteſque videremur, quod cauſſæ noſtræ vel minimum officeret, quodve Lauretus, Nuceus, aliique Caſſinatium patroni, vel omiſiſſent, vel haud ſatis explicaſſent. Cæterum quod Apologiæ initio dictum eſt, hic repetendum ducimus: paratos nos in Mabillonii viri ſummi ac præſtantiſſimi, Gallorumque noſtrorum ſententiam abire, ubi argumenta attuletint, quæ abſque ullo partium ſtudio ad veritatis trutinam expenſa evincant, tranſlationem S. Benedicti in Galliam vere factam fuiſſe. Firma quippe hactenus & inconcuſſa eſt Caſſinatium traditio evidentibus argumentis roborata, quæ tum ab Adalberti, vel Adrevaldi narratione, atque argumentorum a Floriacenſium patronis adductorum imbecillitate; tum a domeſticis exteriſque pro Caſſinenſium cauſſa authoribus, qui ante Leonem Oſtienſem, & poſtea ſcripſere; atque ab ipſius Pauli diaconi authoritate,

quæ

quæ adverſariorum achilles eſt & Cynoſura, petuntur. Sique me hac in re viri docti, ut in rebus certe omnibus, vicerint, fraud tamen poſſeſſione ſacrorum oſſium cadent Caſſinates, quæ Galli etiam ſponte illis concedunt: Sanctorumque cinerum, vel minima quippe Reliquiarum ſanctiſſimi parentis particula inæſtimabilis eſt theſaurus. Uſque dum tamen invictis certiſque argumentis non demonſtraverint Floriacenſes, corpus S. Benedicti in Galliam tranſlatum, manebit integra & firma Caſſinatibus poſſeſſio, apud quos omnium populorum confeſſione conſtat, ſepulta initio ſanctorum Benedicti & Scholaſticæ corpora. Certe vulgatum habet axioma *— potior eſt conditio poſſidentis.* — Nam quæ hactenus a Gallis noſtris prolata ſunt ad id evincendum teſtimonia, ſi non prorſus vana ſubleſtæque fidei, ſaltem dubia & incerta quilibet, qui partium ſtudio non abripiatur, volens ſubenſque fatebitur.

FINIS.

APPEN-

APPENDIX

I.

Verſus Paulli Diaconi, qui deficiunt in Hiſtoria de Geſtis Langobardorum lib. 2. cap. 26. deſumti ex Codicibus Manuſcriptis Bibliothecæ Caſſinenſis ſignatis num. 37. 107. 272. 453. 449.

NUnc venerande Pater cunctis celeberrime Sciis
Mitis adeſto Gregi, nunc venerande Pater.
Funde Benigne preces cunctis quo noxia vita
Quo vitam capiat, funde benigne preces.
Vincula ſolve mei ſolita virtute piiſti
Pectoris, & Plectri vincula ſolve mei.
Arce piis meritis varium a corde figuras
Deſidiam & ſomnum arce piis meritis.
Currere cede viam tua per veſtigia furſum
Nil remorante fidem currere cede viam.
Guttura claude lupi ſemper lacerare parati
Ne male me rapiat guttura claude lupi.
Cor labiumque meum fac laudent cuncta creantem
Chriſtum habeant ſemper cor labiumque meum.
Faſtifer ille Draco mea ne procul intima turbet
Nonque mihi ocurrat Peſtifer ille Draco.
Me tua ſancta Palanx habeat poſt funera Carnis
Oro ne excludat me tua ſancta Palanx.
Omnia nempe potes meriti pro lampade Summi
Magnus Amter Dei omnia nempe potes.
Perfice cuncta precor per eum quem ſemper amaſti
Dulcis amando Pater perfice cuncta precor.
Sit tibi laus & honor pietas immenſa per avum
Qui tam mira facis ſit tibi laus & honor

II.

Verſus Domni Bertharii Abbatis de miraculis Almi Patris Benedicti ex Cod. ſig. 453.

O Benedicte Pater cunctis celeberrime terris
Qui in cœlo & in terra culmen honoris habes,
Te Deus a puero conſervans celitus atque,
Inſtituit Sanctum, ſemper adeſſe Patrem.
Tu vie, Tu dulcor, paſtor Doctorque beate,
Inſtruis en cunctos, ſcandere lucis iter.
Cuncta quæ tempſiſti pravum dogmata Romæ
Dant Domini ſupplex, Cella beata jugo.
Mens Parentum tempſiſti munia ſolleri,
Ob Domini Regnum quod Paradyſus habet.
Tu precibus fractum vinxiſti concite naſcultum,
Obſequiis veſtris, quod pelagoga tulit.
En lapidis jactu confregit lavidus hoſtis,
Signaculum menſa o Benedicte tua.
Sed celitum puero non teſſit reddere guſtum,
Romanus frater, vir benitate pius.
Prandia magna tibi condantur magne Sacerdos,
Nil habet impaſtu ſervulus eſſe meus.
Surge Puer Domini tranſmiſſum excipe Conum,
Quam tibi dat paſte tempus amore Dei.
Tetra nimis volucris quam geſſit vultibus almis,
Qua quondam inſpexit noxia mente puer.
Mentibus ictibus cultrifi ſordida Carnis
Exſuperans vulnus, vulnere namque pio.
Prangitur arte crucis, vitreum vas concite ſancta,
Et placido vultu tulia dicta dedit.
Moribus en Patrem veſtrum perquirite Fratres,
Nam repetam montis, frondea tecta celer.
Cur Sacras laudes refugis ſtultiſſime Frater,
Et pueri tetri horrida terga terit.
Percutit hunc virga tanto pro ſcelere Paſtor
Laudibus in ſanctis. Sic bene monte fuit.
Suſcipe ſancte Pater puerum, quæ gloria Romæ
Ad tua tranſmiſit, limina monte pia.
Fratribus ipſe tibi commiſſi mens dedit Anne
Ut reſtuat curſum tempus in omne ſuum.
Excipe gothe tuum repetens a gurgite ferrum,
Et operis cœptum concite compleatur.
Aſſiduam placidus dum ferret gurgitis amnem,
Obſequiis ſanctis; hunc tulit unda fluens.
Perge celer Maure frater juvamine Chriſti,
Ut repetas puerum quem traxit unda procul.
Juſſa ferens ſancta terrenis greſſibus inſtat,
Diſcipulus ecce ſecundis in omne viam.
Promptus ad omne malum, diva cum mente Sacerdos,
Texica, qua geſſit, ſuſtulit ipſe prius.
Corruit ecce miſer celſo cum Culmine tecti
Corpore confractus, tartara regna tenens.
Talia Diſcipulus dum confert nuncia curſim,
Concuſſit ſancti intima corda Patris.
Diſcipulo indixit tali pro gaudio meriti,
Ut lacrymis culpam deſleat ipſe ſuam.
Tolle corax panem infectum felle colubri,
Quem aulius unquam cernere paſſi homo.
Tu meritis Sanctis falſorum templa Deorum
Vertiſti in laudem ſemper habenda Dei.
Perfidus ille Draco Cælo demerſus ab alto,
Cujus opus numquam perſtat in orbe bonum.
Horrida nam ſemper deprimens verba malignus,
In famulum Chriſti talia dicta dedit?
Quid maledicte tibi geſſi nam non Benedicte,
Quid me perſequeris? mille dieque ſimul.
Stat lapis immobilis gravis pro pondere fixus,
Quo reſidens hoſtis, impius arte premit.
Tollitur ecce lapis Benedicti concite juſſu
Siſte procul Seſſor, nil tua jura valent.
Fuſca vorax flamma conſcendens tecta celinæ
Adveniens paſtor falſitus omnis abeſt.
Attrivit en pueri parietis confractio membra,
Ad operis cœptum juſſit adire pater.
Prandia multigenis retinens omne ventre ſyen,

Non

Non mihi clam ſiſtunt, fraudibus aſtu tuis.
Sofpes adeſt ſimplex, quem fallit callidus hoſtis,
Mellibus in pratis, prandia falſa dedit.
Aequit hunc Paſtor tali pro ſcelere Sanctus,
Et veniam culpa expetit ipſe ſua.
Veſte omnes ſplendens, fraudanter rigo tyranni.
Non eum ſunt, inquit, qua tua dorſa gerunt.
Totila Rex veniens, proſtrato corpore ſupplex,
Praſcivit vita commoda cuncta ſua:
Bis quinis annis ertaebris culmina Regni
Mors tibi ſuccedit, mocibus ipſe pias.
Deſunt in ſacris ex tunc ferveſcere mentem
Blandiſius vixit tempora data ſibi.
Excole Roma tuo patrem de germine dultum,
Qui tua per ſecla mania ſalva monet.
Turbinibus multis quaſſavis ſanctibus atque
Nullus adeſt hoſtis, qui tua Septa petat.
Non Cazmis eſtum, non Sacri ordinis unquam,
Excipias queſtam, ſteeice ſalvus vis.
Fraudis amictus adeſt repetit vas perditus olim,
Ut vatis Sanctus dixerat ore prius.
Quaque piis monachis congeſſ manere Chriſti,
Judicio Domini perdita cuncta manent.
Vix potui precibus Dominum pulſare beatis,
Ut animos Fratrum, abſterret ipſe Deus.
Nam gens advenient barbarum tempore noctis.
Omnia vaſtantes, cuncta rulere ſimul.
Eterni Regis ſalvaci munere fratris
Perſtitit cnlaſa contra ſancta ſimul.
Vas vetuſtum ſeepens tranſmiſſum munere fratris
Ammonet ut ſollers, vas retinere queat.
Mappala teſtis adeſt, ratines quam pectore frater,
Cuncta procul ſiſtant noxia ceſſa tibi.
Non mihi clam ſiſtunt, retinos qua mente ſuperba
Corda maligna gerens, concito ſiſte procul.
Fratribus en nullas conſiſtit pauſe in amorie
Crae pietate Dei horrea plena manent.
Sacra monachorum ſatagens dum tendere ſepta,
Per Summum ſtans, tendere monſtrat opus.
Redduntur Tumulis, ſemperque more ferores,
In famulos Chriſti nexus verba dabant.
Parvulus namque Puer matris dum tecta requiecit,
Injuſſus pergens lapſus ad imus ruit.
Cujus non potuit Corpus retinere Sepulcrum
Hunc Domini corpus paſt faciavit humo.
Ore patens anguis medio ſtat calle malignus,
Quem cernens frater ad pia ſepta redit.
Et repetens rurſum Benedicti ad ſalmina ſancti
Promernit ſemper vivere mente Deo.
Ruſticus ecce venit variato corpore perſtans
Abſceſſit ſoſpes glorificando Deum.
Aurea dona tibi ſunduntur cultus ecce,
Ut habeat poſcene munera ſancta tua.
Vas vitreum ſuſſit montis per concava murgi
Vas precibus impleus, juſſus ab ethre Pater.
Quo properas curſum medicorum more ſatellit?
Poſtiferum miſſam Fratribus adde tuis.
Ruſticus ecce venit conſtriſtat vocalo Zalla,
Intuitu ſancto ſtat conſolatus homo.
Doctora ſancta ſenem perculſum Damonie ictu,
Salvavit Fratrem mox pietate Dei.
Paſſulat orbatus; animam ut corpori reddat
Surrexit infans, perdita morte celer.
Sacra Sorer precibus diffudit ſalitus imbrem,
Paſtor adeſt pernox, terda beatu monens.
Sanctorum animas cultum conſcendere cernit,
Angelicis nitet corde precanda Deum.
Teſtis adeſt ſpes ſervandus nomine juſtus,
Luminie en pactem ſtruit & ipſe ſimul.
Totus adeſt orbis collectus ſolis ad inſtar
Tempore ſub uullic viſibus atme tuis.
Regula namque tua magno moderamine compta
Corda monent fratrum, ut pia dicta colant.
Quos tua prex ſancta jugiter tranſmittie ad Ethra,
Conſociant famulis hos ſine fine thorie.
Flat Domini famulae animam cum laudibus almis,
Angelicae ulmie vectus ad aſtra Poli
Pallia ſtruuntur divino lumine mixtu
In quibus afrendit ad pia Regna Patre.
Congaudent ſanctus Fratres de morte Sororis,
Exequiis ſanctis hanc tumulare monet.
Aacca Sanctorum retinet nunc area piorum
Pignora qua territ vlanti & ethre Deus.
Perdita mente manens mulier per devia ſtrandens,
Quam bene ſalvavit uetula ſancta Patrit.
Plurima ſigna ethi conceſſit Chriſtus ab Aſtrie
O Pator inſignie modoque lingua filet.
Sed tua quis Doctor mundi per clemetu perſtat,
Qui tua facta pia, pangere vite queat.
Quaque tuis famulis monſtraſti cultibus almie,
Tu prius impleſti, ſempee in orbe Patee.
Atque miſant ſua ſigmeum facta priorum,
Tempocibus iſtis geſta beata ſimul.
Nam vomens oſpes germano germine creſcens,
Andreas languens nomine dictus erat.
Corpore confractus matris a veſtere perſtans,
Qui nullis unquam greſſibus ire valet.
Terrateaus pergens devota mente miſellus,
Ad tua confcendit limina ſancta Pater.
At ubi promeruit ſanctum conſcendere templum,
Quo tua pre Seclum pigaora ſancta manent.
Ex timplo meruit totus conſiſtere ſoppe,
Vocibus exceſſi perſonat ore Deum.
Alter adeſt valide conſtriſtus funere poſtis.
Serpentem geſtans, ventris ex arce ſui.
Nocte dieque miſer ſpectabat funera mortis,
Obſtaculum nullum nec medicina dabat.
Conſite ſed ſtandent pietatis munera poſcens,
Ad tua conſcendit limina ſancta Pater.
Evomuit Anguem carpſit qui viſcera leto
Periſtit ſeculumie bino pietate Dei.
David alter erat gemuit quem Cymbria Tellus,
Corpore contractus orrida membra gerens.
Aſt ubi ſancta tua ſalvavit ſepta beata,
Concete ſalvatus ſemper in orbe fuit.

Precatio pro ſe & aliis.

Eſu Pater ſancte tanta qui gloria fulgis
Sedibus in ſuperis Chriſti & pietate cornſcate.
Eſto tuis famulis cuſtos dolorque pse avnum.
Ne lupus inſidians, nec hoſtis peſtifer unquam,
De grege tollat ovem, retinas quam jure beato.
Neque tuum famulum commendo Berthare ſupplex,
Ductus amore tuo parvum qui carmine compſi.
Tu quoque omnipotens ſalvas qui cuncta potenter,
Qui Cælum terramque regis per ſecula Chriſte
Dona tuis famulis vomam per ſtcula cuncta.
Ut tua ſalvati confſtant gratia ſemper.
Poſt capiamo nec non Paradiſi gaudia ſancta,
Et tecbuat Chriſtus ſanctus ſine fine Coronas.
Amen. Ser-

III.

Sermo Dompni Laurentii Epiſcopi de S. Benedicto ex Cod. Sig. n. 453.

ALmifici Patris Noſtri Benedicti O veneranda Concio celebraturi ſollemnia. Cunctipotentis Dei qui perfectionis culmen ei ſcandere conceſſit ſupplices flagitemus clementiam quatinus mens noſtra viciorum emundata rubigine. Sic ſui patroni devote preſtolantes adventum ut ejus preſenciam letabunda mereatur amplecti. Nullatenus ſiquidem dubitandum eſt hunc ſacratiſſimum Patronum adeſſe nobis preſentem. Cum ejus gloriofam feſtivitatem devocioni colere ſtudemus affectu. Et quidem cum omni tempore obſervantes almifica ſua mandata pietate ſolita dignetur inviſere munireque non deſinat. In hac tamen ſua ſanctiſſima ſollemnitate ſpeciali quadam humanitate ſuis intereſſe dignabitur famellis qui utique ſpecialius ſolitoque more devocius omni induſtria ſua ſtudent precordia comere ad tantum Patrem excipiendum. Siquidem illius cum Capitis conſtat eſſe potiſſimum membrum qui evangelica iotonans voce dicere eſt dignatus. Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo illic & ego in medio eorum ero. Si ergo Caput Chriſtus videlicet nobis in ſuo nomine congregatis ad ſe dignaretur, ejus utique membra nullatenus abſunt. Si autem ei membra electi ſcilicet omnes generaliter adſunt. Quanto magis gloriofiſſimus Patrum noſter Benedictus ei adherens ſuos fovit clientes eorumque precamina votaque ſalubria. Studet apud eundem altithronum commendare. Quem utique tanto facilius noſtram impetrare ſalutem ab eodem Deo & Domino noſtro haud dubie credimus quanto poſt beatos & ſanctos Apoſtolos precunctis pene Terrigenis, & meritorum gloria ſublimatus, & miraculorum ingenium efficaciis eminencius exaltatus eſt. Denique meritorum ejus inſignia, ſic humanis unnimodo admiranda ſunt ſenſibus, ut eorum modulum nimis excellere videantne. Puerili namque ſub evo ſancti flaminis gratia potitus ita ſenſu factus eſt ſapiencia ut relictis paternis opibus ſpretaque pompa humana quam quidam liberalibus maxime artibus ſtudentes aſſequi tunc conabantur. Poſtremo nutricis ſibi obſequentis ſpreto ſolamine arduum petcret inſtiturum. Callem quoque perdifficilem tantum ſola effecit ſequacibus extemplo operum docteinaque melliflua facilem ut hertis vos paſſim expeciatue. Qua dicitur jugum quidem meum ſuave eſt & onus meum leve. Nam cujus Doctrina affatuque mirifico immo precipuo exemplo tanta monachorum falanx divinis ſe manciparunt preceptis niſi ejus qui Deo preſule eaque luculenter & ſuaviter docuit opere, efficaciter adimplevit. Quam dignantee notem Deus ejus approbaverit famulatum binc liquido claret, quod eum quem multis in exemplo vitæ proponere deſtinaverat in Cavernis moncium dio latitare nequaquam permiſit. Ut enim in ejus vita legitur, quam Beatus Gregorius dulciter edidit. Et primo cuidam Presbytero refeccionem ſibi in Paſchali ſollemnitate preparanti, preciperc dignatus eſt ut ſuum devotiſſimum famulum in ſcopulorum abruptis inedia confectum ioviſeret & poſtmodum ſubulcis & aliis quampluribus eum voleit manifeſtari. Digno proculdubio ſanctoque judicio quatinus tam emicans virtutum excmplis luerrna tamque penitens ſignorum efficacia gemma dio ſub latibuli modio non eſſet occulata. Porro quanta ſit eum comitata prodigiorum efficacia nullum ſrire diffido rum utique tam ſint inſignia ut poſt ſanctos ut preſatum eſt Apoſtolos et ſpecialiter quodammodo a Salvatoee dictum fuiſſe videatur majora hia facies credens in nomine meu. Vere in ejus nomine credens tot taliaque exhibere miracula valuit quem omnibus ſepoſitis hujus labantis vitæ proſperis eſt amplexus. Unde jure celitus ei collata eſt virtus excelſa; qua utique exanimi Cadaveri vitam orando reſtituit & inter cetera innumera ſolo intuitu victorum loca brachiorum diſſolvit. Dolium quoque omnino vacuum orato ſupplici leuſto manare potenter exhibuit. Placidum aecnon Puteum equorea demerſum in unda ſui pepli apparitione per Maurum eque beatum ſtabili ceddidit ſulo & reliquaque pene toto orbi terrarum & notiſſima & celebria fore non ambigo. Digne ergo a nobis ſuis ſeculis debita celebratur ſollemnitate qui corporea tranquille depoſita farcina ad etherea tranſmigravit palacia illa ſuſcepturus ineffabilia premia que humana eſtimacione propter ſui magnitudinem plene non poſſunt conſiderari. Merito quoque in ejus ſacroſancta ſollemnitate ſpirituali tripudiamus jubilo qui vigilum comitatus obſequio perſtratam polico decoraram ornatu Celorum tripudiant alta conſcendit. Nempe dignum eſt ut ejus amplectamur devota exultatione ſolemnia, quem e terris abſtractum ſua Chriſtus ditavit munificentia. Non ab ee eſt eumque ceteris ſanctis devocius celebrare Cujus divina annuente clemencia quotidie experimur juvamen. Porro valde eſt indecens ut eum ſua propria concio conatu qua valet glorificare neglegat quem extere quoque procolque pnſite proviocic meritorum eius ſpiculis illuſtrate devotiſſimus obſequiis veneeantur. Sed interim quibus potiſſimum hic noſter beatiſſimus Pater declaeari dignetue obſequiis ejus ſanctæ inſtitucionis eegula perlecta diligenterque perſcrutata perpendamus quatinus ejus ſequentes tramitem deviis quibuſque poſſimus vigilantee carere dumetis. Inree cetera nimirom que celeberrimus idem Pater edocuit inſtrumenta virtutum Caritatemque eſt perfectionis vinculum humilitatemque quam conſtat omnium reliquarum eſſe cuſtodem virtutum precipue commendavit. Pſallendi quoque offirium quam caute moderateque & ut ipſius ntar elogio qua gravitate nobis exhibendum preceperit veſtra Caritas minime ignorat. Dicit enim inter cetera. Sic ſtemus ad pſallendum ut mens noſtra concordet voci noſtre. In quibus verbis luce clarius indicat non ſe vocum dulredine immoderateque ſublimata cantilena ſed potius inſpeccione vis verborum ſalubrique delectari compunctione. Studeamus itaque dulciſſimi Fratres in hac ejus precipua ſolemnitate caritate ſervido mentia humilitate decori. Cantilene ſuavirate ſalubriter compuncti tanti Patris celebrate memoriam cujus patrocioiis ubique mereamur muniei. Sed quia ſicut idem ſanctiſſimus dicit. Eaque agenda ſunt oratu debent inchoaei aliquantis per illius ſupplicemus patrocinaui quatinus devore cepta feliciter conſummentur. Igitur te noſtrum Paſtorem cernua mente tue flagitamus bidentes ut noſtri dignanter miſertus ſolita offeras cuncti fatori Deo pro tuo grege preces

ab

ab antiqui hoſtis nos tuos famelluſos incurſionibus pie tuearis, caritatis nos pollere virtute miſericorditer faxis, chariſmatum omnium affluentiam clementer largiſris tuis clientulis, ac quandoque tuis nos facias aggregari cetibus. Me quoque tui enkomii preſumtorem. litterarie pericie nimia edoctum famulorum ſcilicet tuorum vernaculum ultimum tua queſo protege patrocinia quatinus omnes pariter tua munere ditati, noſtrorum impetremus facinorum veniam. Interea noſtre pagine calx brevirer hujus excellentiſſimi Patris noſtri ſummam concludat. Sed quando noſtra inercia facero lepidoque ſermone hujus plene valet enarrare meritorum inſignia? Cum eciam Plato vel Demoſthenes eloquencie ſicut ajunt torrentes ſi ab Herebi faucibus in quo cruciantur reſurgerent tanti preconia Patris pocius poſſent ſupere quam loqui. Quouism quidem. tamen cum tonantis clemencia inſignivit beatitudiun nt & polica Regna juſticie Stemmate Lauratas poſſideat ovans & ſua pignora quibus Xriſuente beatur Cenobium a Regibus Terre ſernuo ſummiſſoque veneretur adoretu. Tauris enim miraculorum prodigiis eciam nunc apud ſnnm honorificum larem prepollet nt ejuſmodi Rumoris tonitruum tranſmarinos ultramontanoſque principes ad ſui petrahat potenter obſequium. Nec immeritu ſane terrenis a Principibus venerabiliter honoratur qui Regnum omnium regi colla ſubmittens in omni ſtuduit vita ſua digniſſime famulari. Ipſe ſiquidem per Prophetam dignatus eſt polliceri. Ego glorificantes me glorificabo. Vero quidem inſignirer hunc noſtrum ſacratiſſimum Patrem glorificavit & glorificat non tantum in ethereis regnis, ſed etiam coram hominibus in terris qui totus aguoſcar orbis quanta beatitudnis gloria exaltatur, qui pro ejus nomine ſtuduit in hac vira ſalubriter homiliari. En illum quem ſpelea tenuerunt aliquantulum latitantem nunc Paradyſus retinet exultantem. Et quem arva quoudam habuerunt confectum jejuniis, nunc olimpi gaudia complectuntur tripudiis. En illins veſtigiis quem olim ſola campania noverat nunc Reges Tnrre litant devotiſſima oſcula necnon permonifica munera. Jam nunc ergo Pater excellentiſſime Patrum tue cernil flagitamus clementiam ut nobis opis tue porrigas dexteram. Obſtrue queſumus noſtri miſertus licorum ora crudelia qui tnos fraudulenter geſtiunt illicere vernulas. Da ſolamen tuum pater tuis clientulis quos ad tunm imitandum callem pertraniſti clemeneins. Pande dignanter poſcimus iter qno ad Patriam pervenirur quatinus ex tuo grege nullum raneiſcarur periculum, ut olim tibi collata talenta communi Domino geminata de nobis reſtituens duplici premin potiri merearis. Nos quoque immeriti per tunm interventum ſaltem evadamus ſupplicium, quos ob meritorum qualitatem ſeeuturos ambiginus premium Preſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto qui Beatiſſime Pater adeo ſublimavit ut nullo ſanctorum poſt beatos Apoſtolos inferior videaris. Ipſo utiqnn qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat per omnia Secula Seculorum. Amen.

IV.

Vita & obitus S. Scholaſticæ Virginis edita a Fratre Alberico Diacono & Monacho ex Cod. MS. Bibliotheca Caſ. ſign. 146. pag. 252.

TEmpore, quo Juſtinus ſenior Romanæ Reipublicæ jura moderabatur, beatiſſimæque Johannes memoriæ ſummæ ſedis & vita & Doctrina Pontifex digniſſimus habebatur, ſanctus vereque per omnia Apoſtolicus Benedictus Pater in finibus occidentis effulſit. Cujus incomparabilem ſanctitarem, virtutes magnificas, ſtupends ſigna, ortus, & occidens, meridies cum aquilone miratur. Huin Soror fuit nominis proprietate Scholaſtics, in ſchola Chriſti ſub Sancti Spiritus magiſterio, ab Infantiæ tempore in ſanctimonisli habitu converſata. Fœmina, quæ & jejuniis continuis, & orationibus crebris, & vigiliis indefeſſis, & compunctionis prærogativa, & lacrymarum gratia earum inter quas ei converſari conceſſum eſt nulli penitus vita eſt extitiſſe ſecunda. Et ut ejus virtutes innumeras verbis claudam pauciſſimis; Benedicto extitit quam ſanguine tam etiam ſanctitate germana. Hanc igitur & moribus & pedibus ſequuta fratrem ex voluntate & conſenſu ejuſdem in vicinia Caſſini montis ſtationem fixit, ubi etiam ſicut in ſequentibus erit liquidum, vitam ſanctiſſimam morm celeberrima conſummavit. Stoduit autem illue veniens obnixis ſrstrem precibus flagiesre quatinus ei de totius anni ſumma diem ſaltim unam dignaretur concedere. In qua videlicet eum loco inſtituto adire, atque cum eo de fide, de ſpe, de Dei dilectione ac proximi confabulari liceret. Annuit pius Germanæ petitionibus ſanctus Frater, locumque in ipſo montis vergentis deſcenſu, in quo ad honorem ejuſdem Virginis Eccleſiam poſteri fabricarunt, ad id negotium habilem judicavit. Ad quem videlicet & virgini non nimis effet laborioſus aſcenſus, & ſibi a Monaſterio non multæ eſſet elongationis deſcenſus. Ad hunc igitur locum quoad uſque præſens a... corpus rexit virgineum, & virgo annis ſingulis, die conſtituta aſcendit, & Benedictus Choro ſemper comitatus diſcipulorum deſcendit, dieque illa in rerum ſpiritualium ſermocinatione conſumpta, refectiſque vergente ſole, eum gratiarum actione corporibus, illa ad Cellam virginum, iſta ad habitationem monachorum.

Triduo antequam ex hac luce virgo ſancta migraret, ſit ad memoratam locum feſtivus ille ac celebris fratris Germanæque Conventus, ubi quanti eſſet apud Deum Scholaſtica meriti, quantumque ejus precibus Deitatis eſſet acclinia auditus, ſtupenda eſt exhibitnne miraculi declaratnm. Cum enim de contentu præſentium, de ſpe foturorum, de felicitate Regni, de terrorn ſupplicii, de inſidiis hoſtium, de pugna vitiorum. Cum de his inquam & hujuſcemodi ceteris facta confabulatin diem pertraxiſſet in veſperum, menſa ponitur, apponuntur edenda, conſuetis laudibus & precibus Deo redditis, diſcumbunt cenaturi; veſcebatur gemina refectione Scholaſtica, extrinſecus cum Fratre menſæ comedebat appoſita, intrinſecus ex ore Fratris quæque ruminabat audita. Cumque quæ dicta ſunt ad memoriam re-

vocat, mente ad alia audienda anhelat. Cumque nimis oblectabiliter palato mentis verbi pabula ſapiunt, amplius & amplius ardorem gutturis interioris accendunt. Reficienda ad Fratrem pane verbi advenerat, ſed dum minus ſufficit quod bene ſapit, magis eſuriens recedebat; verſaque res fuerat in contrarium. Nam unde ſibi famem inſignem expectaverat pelli; inde magis ac magis eam ſentiebat augeri. Suggerebat animus ut Fratris in loco ea nocte commorationem expeteres, & metuebat, ſciens hominem animo ſtatuiſſe, nocte nulla extra cellam manere. Optabas tamen protelari rœnam, optabat ſolem cinius occidere, optabat nocturnas cinius tenebras advenire, ſperans ſe noctis ingruente caligine fratrem facilius ab itinere removere.

Jam a menſa ſurgere, jam conſuetas gratiarum Deo parabant actiones perſolvere, cum mens Scholaſticæ fluctuans & exæſtuans, nullam poterat quietis ſedationem admittere. Quid agere, quo ſe vertere neſciebat; locutionem an ſilentium præligeret, hæſitabat. Aperiebas, ut loqueretur labia, & iterum recogitans titubabas. Si peteret quod Fratri noverat diſplicere, metuebat tanti Patris, tantæ animum ſanctitatis offendere. Si non peteret, non poterat contritionis intimæ violentiam ſuſtinere. Quid tantis? Vincitur tandem impatientia animi, etumpit in voce, atque in hæc verba ſanctum virum alloquitur. Diſcedis Pater venerande, diſcedis, & in quanta afflictione animi Scholaſticam deſerat, non attendis. Veni ad ſe eſuriem intimam depulſura, recedo ecce famis ardoribus vehementioribus arceſſa. Acceſſi ſitiens ad fontem viventem, & ipſe me deſerit magis quam adveneram ſitientem. Per elapſum horarum dum taxarat novem aquas ſapidiſſimas epotavi, quarum non poſſem per elapſum anni integri hauſtibus ſatiari. Noſti vir Dei me eſuriem ſitimque hujus diei tempore eximendam per trecentorum & ſexaginta quatuorque dierum ſpatium ſoleraſſe, & privatas de tanto ſtudio languorem congeſtum tanta poſſe brevitate curare? Ecce cibi ſapidiſſimi tui dum novam palatu ſuavitatem ingerunt, ardentiores in me edendi Concupiſcentias accenderunt. Quantum ad perſonam attinet tuam ſummum eſt Patre, quantum vero ad concupiſcentiam meam longe majora ambientem, breve & perexiguum, quod a te geſtio poſtulare. Ne id velis precor, cui nihil fortaſſis amplius in hac vita conceſſurus es denegare.

Ecce ſol intentat occaſum, majores cadunt umbræ de montibus, priuſquam accipiendum iter ad mediam ſui veniat portionem, omnis diei tibi claritas auferetur. Solæ Stellæ illuſtratrices eſſe poterunt reliqui itineris potioris. Non tuis modo eſt pedibus metienda planities, mons eſt ſcaber & arduus conſcendendus. Annue ergo petitioni Ancillæ tuæ, qui a magiſtro tuo edoctus es omne eſſe largiendum petenti; faciemque oculis meis tuam, vocem auribus hac nu velia, nocte ſubtrahere. Non enim in corpore vivens tuam ultra viſi faciem, tuam ut caſtimo auditura ſum vocem. Hæc eris auribus meis, ut reor, verbi tui ultima, hæc poſtrema refectio. Hæc ut mihi mens ſuggerit nox erit, quæ mihi lucis tuæ extremam conferet viſionem. Novi quidem ſtatutum tuum. Novi mentis propoſitum. Novi te decreviſſe, nullam noctem extra cellam ſranſigere, ſed caritas, quæ ſuades in ſuſceptionibus Hoſpitum mente decreta violare jejunia, ſuadet ut arbitror, quo tempore & alia menſis commutare propoſita, & quæ per tuas Benedicti Patris filium ad temp.. juxta aſſumtam Carnem extra Cœlum manere, ipſa rogo perſuadeat Benedictum ad tempus extra cellam quiekere. Porro ſi qualibes immutatione propoſiti putas eſſe delictum. Cu ris... illud indubitanter operatura eſt, quæ multitudinem operit peccatorum. Nec dubites pro ea quæ ſibi & carnali generatione, & ſpirituali regenerazione furor eſt, delictum propoſiti commutandi incurrere, qui legis Paulum pro fratribus ſecundum carnem duntaxas ſuis aſſe a Chriſto anathema optare. Adhuc alia Virginem volentem annectere ſanctus reſponſione maturata non patitur. Non fruſtra inquiens ſorur in verba, non fruſtra in hujuſmodi raſionibus fatigatur reddendis. Supra petram poſui firmamentum, non voluminibus verborum, non ventorum flaminibus, non fluminum qualibet poterit in pachione evecti. Quod ſemel decrevi, immobile eſt, quod diſponi ſtabile, quod deo vovi penitus immutabile. Audivi veritatem docentem, qui amat patrem, aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. Quod pro matre prohibetur fieri, non conceditur exhiberi ſorori. Quod deo quiſpiam ſtatuit perſolvendum feſtines reddere, neque illud pro cujuſlibet affectione viventis præſumat immutare. Unde bono animo eſto ſoror, negun a me ultra illud velis expetere, unde utrique in pernicium noſtri divinæ debeamus furorem iracundiæ provocare. Nondum compleverat Benedictus exorſa, cum Scholaſtica tota, ſicut aqua effunditur, ſaſtumque eſt eor ejus ſicut cæra liquefiens in medio ventris ejus. Hæſit ſaucibus lingua, nihilque eſt ad verba Benedicti reſponſum. Perſunduntur genæ, inundantur fluentibus rivulis lactymarum. Connexit poſt hæc manus digitis conſertis alterutro, quæ videlicet manus a parte exteriori menſæ ſuperimpoſitæ ab interioribus ſuis ruentem faciem excepere virgineam.

Depoſito igitur in menſam vertice mentem ad Deum virgo ſacratiſſima erigit, eumque, quem ſuavem ac mitem & copioſum in miſericordia omnibus invocantibus ſe, & ſacri authoritate eloquii, & ipſa frequenter rei experientia recognoverat, cepit ore ſilenti lacrymis cordiſque clamoribus invocare, ut per ipſum qua ratione congruum judicare efficeretur, ne Fratris ea nocte dulciſſima ſaluberrimiſque colloquiis p ivaretur. Priu ſquam virgo in manus faciem derlmiſſet, omnis circumquaque aer & ſerenitata dilucidus, & ventorum omnium erat ceſſatione tranquillus. Mox ut manibus vertex elevaretur virgineus, tota in circuitu nubibus Cœli facies operitur. Fiant venti undique, oculi coruſcatione creberrima, aures tonitrum horribilibus perceluntur. Imber tanta copia deſluit, ut Cataractarum Cœli facta putaretur apertio. Obſtupet viſione miraculi Benedictus pater, Germanamque temeritatis atque præſumptionis clamoſis cepit vocibus increpare. Ad quem confeſtim Scholaſtica, ſincera modo veritate cognovi non eſſe Deum ſirue Hominem, juxtaque propheticum teſtimonium, quantum Cœli ſeparantur a terris, tantum ſeparati vias ejus a vis noſtris, & cogitationes ejus a cogitationibus noſtris, multaſque in manu ejus miſerationes eſſe quam in manu hominis. Ecce ab homine miſericordiſſimo deſtituta ad ipſum me miſericordiarum omnium fontem pleniudinemque converti, ubique copioſiſſime reperi

quod

quod quærens prius in homine non inveni. Spevit me de carne mecum generatus eadem, non ſprevit me, qui condidit omnem carnem. Ecce modo non poſtulo, non flagito, nec exoro, ut maneas, ut moreris ſi tibi ſappetit egrediendi facultas, egredere, meaſque, mali lacrymas, noli preces, noli eſuriem hominis interioris adtendere. Sanctus igitur pater, quem magiſter edocuerat ſuus, & qui diſcipulos ipſe edocuerat ſuos non ſuam, ſed patris, qui in Cœlis eſt, voluntatem eſſe opere conſummandam, fecit quod Deum vel ſigni patratione mirifice accognovit. Quia & quod ipſe prius reditum diſponebat, ea proculdubio cauſa erat, quoniam id divinæ congruere voluntati conſtantiſſima credulitate tenebat. At poſt quam patratum ſignum divini animi voluntatem, tanta evidentia patefecit, quod placere Deo didicit operis exhibitione complevit. Cujus mentem quamvis repentina ſigni cunſpectio ad horam credenda ſit contriſtaſſe, poſt tamen omni dubitatione remota gratulatus in Domino eſt, cernens tanti penes eum germanam meriti, cujus precibus dignaretur eanræ ſignum admirationis patrare.

Eam igitur noctem utrique exegere inſomnem, conferentes invicem de abyſſo judiciorum Dei. De ſuperabundantia miſerationumque ejus, de ſcripturæ myſteriis, de divinorum operum Sacramentis, de moleſtiis, de miſeriis vitæ præſentis, de gaudio, de felicitate perenni, quis metus in morte ſit, quis tremor in judicii viſione, quæ in diſcuſſione diſtrictio. Io his & in bis ſimilibus ceteris maxima noctis portione conſumpta partem reſiduam in precibus, & divinis laudibus tranſegere. Luceſcente poſt iſta diluculo, collatione inter ſe facta, benedictione poſtremo petita, & tradita, deſcenſum illa, aſcenſum iſte cum diſcipulis eſt aggreſſus in propria. Tranſierat poſtquam iſta peracta ſunt triduum, cum incella Benedictus conſiſtens, precem Domino offerebat. Et ecce ſubito erectis oculis in ſuperna, Columbam Cœli intima penetrantem conſpexit, quam furoris eſſe animam ipſo, qui hanc exterius intueri conceſſerat, intenſius revelante cognovit. Qua viſione plurimum jocundatus in Domino, pro tanto ſorori exhibiro beneficio, gratiarum actiones perſolvit; atque ad ſe ſe protinus fratrum omne Collegium evocavit, ad eoſque huiuſmodi orationem habuit. Sicut benigni Patris eſt dilectos filios ſuorum conſcios facere ſecretorum, ita piorum quoque filiorum eſt, ſuam propriam depuerare paternorum lætitiam gaudiorum. Unde ſicut meum eſt vobis quod mihi ſuperna dignatione reſeratum eſt innoceſcete, ita veſtrum nihilominus eſt exultationi congratulari paternæ. Noveritis ſororis meæ Scholaſticæ animam carnis vinculis abſolutam, neque eam hac hora contuitum in columbæ ſpecie cœlorum intima penetraſſe. Sicut autem fratris eſt tanræ gloriæ congaudere ſororis, ita filiorum eſt etiam ſua gaudia ducere genitoris. Congaudete igitur ei mecum, & congratulamini, quia in choro virginum lucidiſſimam hodie in ſupernis adepta eſt manſionem. Cumque ad hæc verba fratres omnes mentis lætitiam vultus exhilaratione monſtrarent, Deoque omnes elevatis in Cœlum vocibus immenſas gratiat perſonarent, præcepit ſanctus, ut ad locum, quo virgo mortem obierat, pergeretur, corpuſque ejus ad monaſterium debita veneratione ferretur, atque in tumulo, quem ſuæ idem Pater ſepulturæ paraverat, humaretur. *Annal. Bened. Tom. IV.*

Parent omni cum feſtinatione diſcipuli, venienteſque ad cellam Virginis, hora, qua ſa in Columbæ ſpecie ipſius animam conſpexiſſe Benedictus reſtatus eſt, ejus ſuiſſe obitum reperierunt. Implentur quæ Pater præceperat univerſa, feruntur reverentia debita ad emnobium pigoera ſacroſancta, atque in ſepulcro fraterno ſororis venerandæ Reliquiæ reconduntur, ut quos eadem generatio, & regeneratio eadem, & eadem in Chriſti ſervitute voluntas in hac vita conjunxerat, eos ipſa etiam non divideret ſepultura. Ubi ad utriuſque meaita declaranda, mira Chriſtus Dominus in diem hodiernum operari non ceſſat. Ioteraque illud habetur celebre, quod Andreas quidam de Germaniæ finibus oriundus, ita officium pedum nervorum contractione perdiderat, ut nuſquam ei eſſet penitus abſque adminiculo ſcabellorum gradiendi facultas. Iſte igitur a finibus illis ad Tumulum Sactatiſſimorum Corporum magnis eum ſudotibus veniens, Fratris, Germanæque ſuffragia fide cepit credula implorare, ut utrique videlicet ſuis apud Deum precibus potentiſſimis abtinerent, quatinus ex tenſis nervis plantis baſibuſque conſolidatis ad pedum proprium reformaretur officium, & quorum illo fultus auxilio venerat, in ſempiternam ſigni memoriam ibidem pignera relinqueret trabellorum. Auditæ ſunt preces hominis ſanctorum mediantibus meritis, erectuſque in pedes firmatis plantis nerviſque explicitis in laudes Dei primus ipſe proſiliens, multorum etiam aliorum ora in laudes & gratiarum patitea actiones aperuit.

Cui magni prodigii ſigno neque illud inferius æſtimamus. Quod David Cymbrus genere deformis gibbi preſſione curvatus apud eundem tumulum extenus in erectum ſtatum meruit reformari, ut quis eum prius curvum fuiſſe nulla ſuſpicari ratione valeret.

Porro illud quis inter inſignia nequeat computare miracula, quod quidam, cujus anguis viſcera per os illabens dormentis irrepſerat, ad memoriam ſanctorum veniens, ſerpentem vomuit, omnique morbo, quem de invaſione ſerpentis contraherat, effugato pleniſſime per omnia reſtitutus eſt ſoſpitati.

Jam vero illud nulla ratio patitur tegendum ſilentio, mutum barbarum quemdam ita barbaram ibidem reſumpſiſſe loquelam, ut expedite fatis linguam etiam loqueretur latinam. Demonibus obſeſſorum ad ſanctas exuvias ita frequens eſt facta ereptio, ut ſigni hujus ſolius patratio ſingillatim apicibus ttadita diffuſi poſſet operis occupare volumen. Verum nos lectoris providentes faſtidio, tres duntaxat de ereptis innumeris huic noſtro judicavimus operi inferendos. Puer quidam in domo hoſpitum io eodem cum Patre lectulo eubans, eum nocte quadam ad corporis purgationem neceſſariam ſurreniſſet, repente ejus ocalis leo ingens apparuit; qui frendens dentibus, extenſione pedum diſcerpendum eum anguibus minabatur. Pertertitus ad viſionem puer ingentis vocem clamoris emitteus, in rerram corruit. Ad quem Pater clamorem ſubito experrectus ſurrexit, feſtinuſque cucurrit ad puerum, erectumque de terra complexus, emiſſi abeo tanti cauſam perconctatur clamoris. Quem quid viderit referentem delimitum Pater blanditus in ulnis ad lectum portavit. Diebus vero interea labentibus paucis, eum ſe invaſiſſe qui apparuerat leo, manifeſta cepit vexatione monſtrare. Quo comperto ad Tumulum Sanctorum Benedicti atque Scholaſticæ a Patre

ſiente ejulanteque deducit. Ubi cum ante Altare eorum in pavimento proſtratus obſeratis jaceret luminibus, quoſcumque portas ingredientes cœnobii dictu mirabile propriis exprimebat nominibus. Miſerari die quadam vexatum puerum fratres, eo uſque ante Sanctarum Reliquiarum locum pro eo ſancti Patris, ſanctæque virginis implorandis ſuffragiis inſiterunt, quo immundus ſpiritus nunquam ad eius inſeſtationem in perpetuum reditus abſcederet.

Alter quidam puerulus ingentem ſuper tectum domus propriæ conſpexit remurantem Æthiopem. Ad cujus territus viſionem, fugam arripuit. Quem demon ad domus uſque inſequens oſtium arripit, hominoque proſtratum continuo atrociſſime vexare cepit. Hic igitur ad memoriam ſanctorum ductus, ibique per dies aliquot commoratus demoniacæ vexationis plenam ibidem eſt liberationem adeptus, ita ut expulſus dæmon nunquam ad eum ultra cognitus fuerit remeaſſe.

Johannes quidam nomine marſus origine cum furentiſſimo obſeſſus dæmone de ſolo nativitatis propriæ ad ſanctorum limina propinquorum vectione veniſſet, non multo tempore intermiſſo, ſaluti reſtitutus pleniſſime, individuam remorationem, & perpetuam ſancto loco, cujuſque in diem ſubjacet hodiernum, eſt pollicitus ſervitutem. His & hujuſmodi ſignis innumeris non ceſſat uſque ad artis noſtræ memoriam mirificare Dominus ſanctos ſuos, roſque quantum ſibi placuere viventes, mortuos nunnibus declarare, & per ea, quæ eorum exhibet interventione in terris quædam eunctis largiri indicia qua fruantur gloria in ſupernis. Cujus nos gloriæ eorumdem reddat intereſſione participes, qui ſua ipſos dignatur facere contemplatione felices, Jeſus Chriſtus Dominus noſter qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

V.

Sermo S. Bertharii Abbatis in ſolemnitate S. Scholaſticæ Virginis ex Cod. mſ. papyraceo Biblioth. Caſinenſis Sig. 449.

Virginis Domini vitam, ſecundum ſapientiam, divinitus ſibi datam facili Gregorius ſatiſque compendioſo ſermone, comprehendit multaſque ejus laudes atque virtutes pauciſſimis in verbis coartavit. Nobis autem cordis eſt ea latius aliquantulum explicare: qua in re, & Doctoris ingenium de brevitate, & laudes Virginis de prolixitate ſicut ſperamus, clarius innoteſcent. Ipſa igitur erat verba præponere, operæ pretium fore putamus, quatinus ante oculos ea habentes ſemperque ad ea reſpicientes, ex ipſis eiſdem loquendi materiam, ſuſcipiamus. Factum eſt igitur ut quadam die, cum de Beatiſſimi Patris noſtri Benedicti miraculis, beatus Gregorius loqueretur, diſcipulus ejus Petrus Diaconus, quo præſentialiter, uderat, cur etiam ipſe loquebatur, de tanta virtutum efficacia vehementer admirans reſponderet dicens. Quæſo te ut indices mihi, ſi ſancti viri omnia, quæ volunt, poſſunt, & cuncta impetrant, quæ deſiderant, obtinere. Cui Beatus Gregorius ait. Quiſnam erit Petre in hac vita Paolo ſublimior, qui de carnis ſuæ ſtimulo ter dominum rogavit, & tamen quod voluit obtinere, non valuit. Ex qua re neceſſe eſt, ut tibi de Venerabili Patre Benedicto narrem: quia fuit quiddam, quod vnluit implere, ſed non potuit. Sequitur.

Soror namque ejus Scholaſtica nomine omnipotenti Domino, ab ipſo infantiæ tempore dicata ad eum ſemel per annum, venire conſuevetat. Ad quam Vir Dei, non longe extra januam in poſſeſſione monaſterii deſcendebat. Quadam vero die venit ex more, nque ad eam cum Diſcipulis, venerabilis ejus deſcendit Frater. Qui totum diem in Dei laudibus, ſacriſque Colloquiis ducentes, incumbentibus jam noctis tenebris, ſimul acceperunt cibum. Cumque adhuc ad menſam ſederent, & inter ſacra Colloquia, tardior ſe hora protraheret, eadem ſanctimonialis fœmina ſoror ejus, eum rogavit dicens. Quæſo te, ne iſta nocte, me deſeras, ut uſque mane aliquid de Cœleſtis vitæ gaudiis, loquamur. Cui ille reſpondit. Quid eſt quod loqueris ſoror? manere extra Cellam, nullatenus poſſum. Tanta vero erat Cœli ſerenitas, ut nulla in sere nubes appareret. Sanctimonialis autem fœmina cum verba fratris negantis audiſſet, inſertas digitis manus ſuper menſam poſuit, & caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinavit. Cumque levaret de menſa caput, tanta coruſcationis & tonitrui virtus, tantaque inundatio pluviæ erupit, ut neque venerabilis Benedictus, neque Fratres, qui cum eo aderant, extra loci limen, quo conſederant, pedem movere potuiſſent, Sanctimonialis quippe fœmina, caput in manibus declinans, lacrymarum fluvios in menſam fuderat, per quos ſerenitatem aeris ad pluviam traxit. Nec paulo tardius poſt rationem, inundatio illa ſecura eſt, ſed tanta fuit convenientia orationis, & inundationis, ut de menſa caput jam cum tonitru levaret, quſtinus unum idemque eſſet momentum, & levare capur, & pluviam deponere. Tunc vir Dei inter coruſcos & tonitruos, atque ingenis pluviæ inundationem, vident ſe ad monaſterium non poſſe remeare, cepit conqueri, contriſtatus dicens. Parcat tibi omnipotens Deus ſoror, quid eſt quod feciſti? Cui illa reſpondit: Ecce Te rogavi, & audire me noluiſti, rogavi Dominum meum, & audivit me. Modo ergo ſi potes egredere; & me dimiſſa, ad monaſterium recede, ipſe sotem exire extra tectum non valens, qui remanere ſponte noluit, in loco manſit invitus; Sicque factum eſt ut totam noctem pervigilem derent; atque per ſacra ſpiritualis vitæ Colloquia ſe ſe vicaria relatione ſatiarent. Qua de re dixi, eum voluiſſe aliquid, ſed minime potuiſſe, quis ſi memorabilis viri mentem aſpicimus, dubium non eſt, quod eamdem ſerenitatem voluerit, in qua deſcenderat, permanere; ſed contra hoc quod voluit in virtute omnipotentis Dei ex fœmineo pectore miraculum venit. Nec mirum quod plus illo fœmina, quæ diu Fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit. Quia enim juxta Johannis vocem, Deus caritas eſt, juſto valde Dei judicio, illa plus potuit quæ amplius amavit. Cumque die altero eadem venerabilis fœmina, ad Cellam propriam remeaſſet, vir ad monaſterium redit. Cum ecce poſt triduum in Cella conſiſtens elevatis in aera oculis, vidit ejuſdem Sororis ſuæ ani-

nimam de ejus corpore egreſſam in Columbæ ſpecie Cœli ſecreta penetrare. Qui tantæ ejus Gloriæ congaudent, omnipotenti Deo, hymnis, & laudibus, gratias reddidit, ejuſque obitum Fratribus denunciavit. Quos etiam protinus miſit, ut ejus corpus, ad monaſterium deferrem, atque in ſepulcro, quod ſibi ipſe paraverat, ponerent. Quo facto contigit, ut quorum mens ſemper in Domino una fuerat, eorum quoque corpora nec ſepultura ſepararet. Sequitur.

Hæc ſunt igitur, quæ de Virgine Domini Scholaſtica Beatus Gregorius, brevi ſermone comprehendit. Hæc ſunt, quæ nos quoque ad ejuſdem virginis Gloriam & honorem latius aliquantulum explicare deſtinavimus. Et ego quidem non facile erediderim de hac beatiſſima ſrarernitate, caſu hoc accidiſſe, ut alter Benedictus, altera vero Scholaſtica vocaretur. Sed magna Dei omnipotentis diſpoſitione factum eſſe credo, qui novit omnia antequam fiant, & vocat quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt, ut jam tunc ab ipſa nativitate eorum nominibus ſignificaretur, quales poſſea per Dei gratiam, futuri erant. Quod autem divino oraculo, & cœleſti diſpoſitione multis ſanctorum ſua nomina impoſita fuerint; illi quidem dubitare non poſſunt, qui ſanctarum ſcripturarum lectioni operam dantes, ea quæ legunt intelligere valent. Et ne longe per multa diſcurrere videamur, ipſe Dominus, & Salvator noſter, ejuſque præcurſor Joannes Baptiſta, David quoque Rex & Propheta nobis ſufficiant ad exemplum. Et de ipſo quidem Salvatore noſtro in Evangelio ſcriptum habemus, quod Angelus Gabriel ad Virginem miſſus poſtquam tam officioſiſſime ſalutavit deſponſatum, qui ei naſcituras erat, pronuncians inquit: Ne timeas Maria, invenilli gratiam apud Dominum, ecce concipies in utero & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jeſum, Jeſus autem Salvator interpretatur. Hoc enim ipſe Angelus oſtendit dicens. Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum. Similiter autem idem ipſe Angelus Gabriel ad Zachariam veniens, & juxta Altare orantem inveniens dixit illi: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita eſt oratio tua, & Neliſabet uxor tua pariet tibi Filium & vocabis nomen ejus Joannem; Joannes autem gratia interpretatur. Quantam autem Dei gratiam Joannes habuerit, ipſe Dominus oſtendit direns: inter natos mulierum non ſurrexit major Joanne Baptiſta. Magna enim & immenſa eum gratia eſt unum hominem tantum exaltari, ut nemo ſublimior illo, nemo melior illo, & nemo illo major eſſe valeat. David quoque qui manu ſortis interpretatus; quamvis hoc ſcriptura non dicat, non tamen ſine Dei diſpoſitione hoc nomen habuiſſe credendum eſt. Quippe cum ejus virtus & fortitudo tam elegantier huic nomini conveniat. Cum enim adhuc puer eſſet, ut ejus fortitudo jam tunc intelligi poſſet, & leonem & urſum, ſicut de ſe ipſe teſtatur, ſæpe interfecit. Cujus virtutem & fortitudinem, qui cognoſcere cupit, legat in hiſtoria & inveniet. Manifeſtum eſt igitur divina diſpoſitione, multis ſanctorum, ipſa ſua nomina impoſita eſſe. Sequitur.

Quod quidem in B. Benedicto factum eſſe credimus, cujus & vitam & nomen tam egregie convenire videmus. Quis enim ejus vitam, & ſanctam converſationem audiat, & non eum benedicat. Quis ejus virtutes audiat & miracula quæ per ipſum operatus eſt Deus, & non eum benedicat. Quis ejus Regulam, & Doctrinam legat, tam vivificatricem, atque diſcretam, & non eum benedicat. Quis familiam, & monachorum exercitus tam bene compoſitos, tam bene diſciplinatos per ſingula monaſteria videat, & non eum benedicat. Tantis igitur benedictionibus plenus, non immerito tanto talique nomine dignus habetur. Sed parva ſunt hæc, ſi ad eas benedictiones, & ad eas ſancti ſpiritus gratias reſpiriamus, quas, ſuper eum de cœleſtibus tam affluenter, deſcendiſſe cognovimus. Sequitur.

Quid etiam de ſorore ejus beatiſſima Scholaſtica Virgine & Sponſa Chriſti, & ab ipſa ſua infantia domino dedicata dicemus. Cujus quidem, quamvis hoc nomen proprium eſt, omnium tamen ſanctarum virginum commune eſt. Si enim & ceteræ Virgines hoc nomen non habuiſſent in ſcholis Chriſti, non diciciſſent, nec ejus diſcipulæ fuiſſent. Scholaſticus enim ſive Scholaſtica a ſcholis vocatur. Sed non omnis qui in ſcholis moratur, hoc nomine dignus eſt: verum enim vero ille ſolus Scholaſticus vel ſcholaſtica dici debet, qui pro ingenii capacitate, vel lectionis aſſiduitate, multum jam in ſapientia profeciſſe dignoſcitur. Sed quæſo quibus in ſcholis hanc virginem didiciſſe arbitraris, nunquam enim Philoſophorum, & Poetarum ſcholas ingreſſa eſt, nunquam eorum ſcientia, & doctrina ei placuit. Quorum doctrina error eſt, quorum ſapientia ſtultitia eſt: liquidem ſapientia hujus mundi ſtultitia eſt: apud Deum. Nunquam reſpexit in vanitates, & inſanias falſas: nunquam vana & inutilia ſibi placuerint. Omnibus igitur, quæ mundi ſunt, pro nihilo ducens, ad veras omnipotentis Dei ſcholas totam ſe contulit, ad Scholas Jeſu Chriſti Filii Dei, ad ſcholas illius magni & univerſalis magiſtri, qui totum magiſterium ſibi vendicans, omnes alios magiſtro vocari prohibet dicens. Quamvis enim multi in S. Eccleſia magiſtri eſſe videantur: Si quidem Apoſtoli, & Epiſcopi omnes Eccleſiæ prælati magiſtri dicuntur, unus tamen eſt magiſter Chriſtus Jeſus, quia omne magiſterium, omniſque doctrina ab ipſo eſt, & quidquid ceteri docent, non ipſorum ſed illius eſt. Hic eſt ille magiſter optimus, qui veram ſapientiam promittens ait: Ego dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere, & contradicere omnes adverſarii veſtri. Sed quare non os ſine ſapientia? quare ſapientia ſine ore: Hoc etenim os ſine ſapientia, inutilis aliquando ſapientia ſine ore. Et hæretici quidem os habent ſine ſapientia, quia in ſola loquacitate confidentes, non quidem ſapientiam prædicant, ſed mortem, errores, & ſtultitiam ſeminant. E contra vero illi ſapientiam ſine ore habent, qui talentum ſibi creditum terræ ſuffodiunt, & hujus optimi magiſtri doctrinam non manifeſtant. De quibus etiam non immerito dicitur. Canes muti non valentes latrare. Quid enim prodeſt Chriſti ſcholas intrare, & Chriſti doctrinam non prædicare. Nec eſt mirum ille magiſter, de quo ſcriptum eſt: In dextera ejus ignea lex: qui autem appropinquant pedibus ejus, accipiunt de doctrina illius, ſed quare ignea? ignea quidem, quia illuminat, ignea quia vitia & peccata exurit, ignea quia frigidos & tepidos calefacit, & in dei dilectione ſuccendit, & ardere facit. Eſt igitur in dextera ignea lex. Et in dextera quare. Vis audire quare, quia in dextera judices ſedent. Illi videlicet judices, quibus ipſe Dominus, ait. Vos qui ſequuti eſtis me,

ſe-

ſedebitis ſuper duodecim tribus Iſrael. Si enim in dextera lex non fuiſſet, quomodo hi qui ad dexteram ſedent, judicare potuiſſent, qui autem appropinquant pedibus ejus, accipiunt de doctrina illius. Maria nobis illa beata maria, inquam, ſoror lazari ſit nobis in exemplum, quæ quidem, quoniam dilexit multum, dimiſſa ſunt ei peccata multa. Cum enim intraret Jeſus in quoddam Caſtellum, & Martha ſuſcepiſſet eum in domum ſuam; Maria ſedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius. Intellexerat enim multumque memoriæ commendaverat, id quod modo diximus, quoniam illi qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina illius. Unde etiam cum ſoror ejus Martha, quæ circa frequens miniſterium fatagebat, rogaret dominum dicens. Domine non eſt tibi curæ, quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare, audivit a Domino: Martha Martha ſollicita es, & turbaris erga plurima, porro unum eſt neceſſarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Optima igitur pars eſt, Chriſti pedibus appropinquare, ejus verba audire, ejuſque contemplationi vacare, hanc optimam partem elegit Maria; hanc & B. Scholaſtica virgo Chriſti optimam ſibi partem elegit. Quæ quidem ſi tunc temporis fuiſſet, ipſa quoque ad pedes Domini cum Maria ſimul ſediſſet. Nulla enim ut puto ſollicitudine, nullis Marthæ precibus a Chriſti pedibus divelli potuiſſet. Sequitur.

Hæc enim ea, quæ ſuperius dicta ſunt ſatis oſtendunt quibus ipſum Fratrem, ſuum Patrem videlicet, noſtrum beatiſſimum Benedictum, tota nocte, quamvis invitum obtinuiſſe legitur, ut ſimul cum eo uſque mane de Cœleſtibus loqueretur. Conſidera modo, quo affectu verba Chriſti audiret a Chriſto, qui tanto deſiderio, ea ſuſcipiebat a Diſcipulo Chriſti. Conſidera, ſi potes, quo affectu verba Domini audiret, ab ipſo Domino, quæ tanto deſiderio ea audire cupiebat a ſervo. Nunquam eius verbis ſatiari potuiſſet, ſi ab ejus ore eorum dulcedinem deguſtare ſibi contigiſſet, diceret enim cum propheta, & indefinenter diceret. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua Domine, ſuper mel & favum, ori meo. O Clementiſſimum magiſtrum, cujus eloquia tam dulcia ſunt, cujus Doctrina tam ſuavis eſt, cujus verba præſtant vitam. Cujus ſpiritus docet omnem veritatem, & ab omni liberat vanitate. Feſtinemus igitur Fratres ad his ſcholas, & ad hujus magiſtri pedes, appropinquemus. Rogemus Virginem Chriſti Scholaſticam, quæ in his ſcholis, aſſueta eſt, & ab his ſcholis nomen accepit, ut ſuis orationibus, ad eas nos perducat, & ſapienter in eis perſeverare faciat, quatenus per gratiam Salvatoris noſtri doceamur omnem veritatem, & a tantis vitæ hujus corporis, & Animæ vanitatibus, liberemur. Ecce venimus ad ſcholas, & Chriſti pedibus appropinquavimus, a quo nunquam longe ſumus, niſi cum peccamus. Reſtat nunc ut de eius Doctrina; accipiamus qui enim appropinquant pedibus ejus, accipient de Doctrina illius. Reſtat ut ab eius ore ſermonem aliquem audiamus, & non qualemcumque, ſed ſermonem perfectionis: ſi vis, inquit perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da panperibus, & veni ſequere me, & habebis Theſaurum in Cœlo. Qui enim reliquerit Patrem, & Matrem, Fratres & Sorores, Uxores & Filios, Servos, & ancillas, Domos & Agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Qui enim non renuntiaverit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe Diſcipulus. Si quis igitur vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam, & ſequatur me. Prius mundum, deinde nos ipſos relinquere admonet. Sufficiunt iſta nobis, hæc eſt regula perfectionis. Hanc Beatiſſimus Pater noſter Benedictus, hanc & Soror ejus vigo venerabilis Scholaſtica, cujus hodie feſtivitatem celebramus, audierunt, memoriæ commendaverunt, totis viribus cuſtodierunt, & nobis cuſtodienda mandaverunt, nobis inquam Diſcipulis ſuis, nobis ſuis fidelibus, & ſervis ſuis. Sequitur.

Nec autem virgo beatiſſima, ſicut Beato Gregorio modo recitante audivimus, per ſingulos annos, ſemel in anno glorioſiſſimum fratrem ſuum viſitare ſolebat. Puto enim quod hoc in ſe ambo conſtituerant, ut ſemel in anno, & non amplius ſe viſitarent. Quod quidem valde rationabile, multumque æquum mihi eſſe videtur: ſi enim aliquando vel raro ſe non viſitaſſent, inhumanitas videretur: ſi vero hoc frequenter egiſſent, magis carnalis quædam affectio, quam ſpiritualis intentio putaretur. Semel igitur in anno virgo beatiſſima veniebat ad ipſum, ſed non perveniebat uſque ad ipſum. Locus enim quidam in monaſterii poſſeſſione conſtitutus erat, ad quem uſque virgini Domini venire licebat. Inde vero nuntius aliquis ad Fratrem mittebatur, qui de ſororis advcutu ei nuntiarct. Tunc vero cum quibuſdam de fratribus vir Domini ad eam deſcendebat, prout ſibi convenens eſſe videbatur. Cum autem in unum locum ſimul convenirent, & fraterna dilectione ſe invicem conſpexiſſent, mox pio affectu lacrymæ fundebantur; & virgo illa beatiſſima, fœminea pietate, tota in lacrymas ſolvebatur. Inde vero ad Cœleſtium mandatorum collationem & colloquium accedentes, quid aliud eos dixiſſe putamus, niſi quia ſe viciſſim, pura devotione interrogabani, qualiter ſe habuerint, qualiter & Deo ſerviverint, qualiter jejunaverint, & vigilaverint, quomodo carnem maceraverint, quomodo in ſervitutem ſpiritus eam redegerint, & quantum in omnipotentis Dei amore profecerint. Et quamvis bene omnia peregiſſent, Dei tamen mandati, nos in Evangelio ad humilitatem provocantis non immemores, ſuppliciter dicebant. Servi inutiles ſumus, quod debuimus facere fecimus; protinus autem Patriarcharum longam expectationem, Pmphetarum acutam contemplationem, Apoſtolorum fidem, martyrum conſtantiam, confeſſorum & virginum puritatem & continentiam ſummis laudibus extullebant. Quoſdam etiam ut Heliam, & Heliſeum, Jeremiam, & Joannem Baptiſtam, ſanctitate & virtutibus præditos nominatim prædicabant; & in eorum vita, & ſancta converſatione vehementer admirabantur. Hos imitandos eſſe, horum facta & exempla ſequi oportere dicebant. Sequitur.

Inde ad majora ſe transferentes, & Dei omnipotentis immenſam miſericordiam conſiderantes, ulterius lacrymas cohibere non poterant. Pro eo videlicet, quod miſericors & miſerator Dominus patieus & multum miſericors proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Ipſius quoque Domini, & Salvatoris noſtri ineffabilem pietatem, non ſine multis lacrymis, ſibi invicem nuntiabant, & quod uterque ſciebat, alter ab altero audire

dire cupiebat, neque ſic tamen ſatiari valebant. His igitur & ſimilibus ſe hortantes, & ad Dei ſervitium & amorem ſe provocantes, totum illum diem, diu expectatum, multumque deſideratum, in Dei laudibus expendebant. Inde vero multum ædificati, & quodammodo innovati ad ſua habitacula remeabant. Sic frater & ſoror per ſingulos annos ſe viſitare ſolebant, & hanc beatiſſimam collationem ſemel in anno inter ſe faciebant; donec ad illum annum ventum eſt, qui ultimus erat beatæ Scholaſticæ in hac vita, primus vero ad beatam æternam vitam. In qua de hoc ſeculo ad Regna cœleſtia proficiſceretur, quatenus de noctе tranſiret ad vitam, de tenebris ad lucem, de mœſtitia ad jocunditatem, de fame & ſiti ad ſatietatem, de cunctis hujus mundi miſeriis ad æternam felicitatem. Et jam vitæ curſus pene totus finitus erat; jam cum Apoſtolo lætabunda canebat. Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi, de reliquo repoſita eſt mihi corona Juſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die juſtus judex. Jam cupiebat diſſolvi & eſſe cum Chriſto, jam deſiderabat videre bona Domini in terra viventium, jam vitæ terminus inſtabat, & quinque dies & non amplius in hac vita habitura erat, ſicut ei divinitus revelatum fuerat. Memor tamen fraternæ dilectionis & illius quam ſemel in anno facere ſolebat, collationis, feſtina vadit ad Fratrem, jam ſicut æſtimo valedictura, & licentiam petitura, cui in hac vita, non erat ulterius loquuturа. Numiatur Fratri de adventu ejus, ſciſcitanter & ipſe cum quibuſdam de Fratribus ad eam deſcendit. Quam lætus ille dies & jucundus eis fuit! Utrum autem Beato quoque Benedicto ſororis tranſitus divinitus nuntiatus fuiſſet, an etiam ipſa ſortiſſe ſibi nuntiaſſet vel forte cælaſſet & occultum eſſe voluiſſet, dubitari poſſet. Ego tamen facile crediderim, ut unus idemque ſpiritus hoc nuntiaret ambobus, quia unus ſpiritus erat in ambobus. Per totum igitur illum diem in Dei laudibus perſeverantes, & de futura, & æterna beatitudine inter ſe colloquentes, uſtanim jam nocte dies pertranſiit. Placuit illis, ut una caperent cibum. Ponitur menſa, accedunt ad convivium, cibi ponuntur, illæ utique eorum deliciæ, quibus vivere, & corpora ſuſtentare ſolebant, panis videlicet, & aqua, poma quaque & herbarum diverſa genera. Nec mora poſtquam cœna completa eſt, cum adhuc menſa ante poſita eſſet, & nondum a cœna ſurrexiſſent, beatus Benedictus ad Monaſterium redire cogitabat, & ad ſurgendum & revertendum ſe præparabat. Tunc virgo Domini magnis precibus eum rogare cepit, ut ipſa nocte eam non deſereret, ſed ſimul uſque mane, de cœleſtibus loquerentur. Jam enim mente & ſpiritu in cœleſtibus poſita, ubi poſt modicum ſtatura erat, ſolam illius Regni gloriam audire cupiebat, ad quam totis deſideriis anhelabat. Superni namque ſponſi amore ſuccenſa, illa ſola verba in mente volvebat, quæ in canticis canticorum ſancta Dei eccleſia ſive unaquæque fidelis anima, præ nimio amore loquitur dicens. Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Iſti quidem flores, ſententiæ ſunt, hæc poma, verba ſunt, quæ de Patudiſi Amœnitate collecta ſunt, quorum odoris ſuavitas, quorum ſaporis dulcedo, cunctis infirmitatibus ſanitatem tribuunt, & fidelium mentes, ad cœleſtia deſideria dirigunt. Hi flores in ſanctarum ſcripturarum voluminibus inveniuntur. Hæc poma de Eccleſiæ Dei fructiferis magniſque arboribus colliguntur: talis arbor erat B. Benedictus, tales flores talaque poma ferebat; quibus Virgo Domini Scholaſtica Soror ejus ſtipari cupiebat, & per totam noctem eorum dulcedine & ſuavitate perfrui volebat, quoniam Cœleſtis ſponſi amore languebat. Sequitur.

Cui Beatus Benedictus reſpondens ait. Quid eſt quod loqueris Soror? manere extra Cellam nullatenus poſſum. O virum ſapientiſſimum, a beatis monachis de tali magiſtro, qui ne ſuis poſteris, ſimilia faciendi exemplum daret, & extra Cellam manendi, vel etiam vagandi, quod deterius eſt, licentiam præbuiſſe videretur. Nolebat etiam cum Sorore, quamvis Sancta, quamvis Religioſa, quamvis ſubito de hac luce migratura, vel una nocte commorari. Quid ergo fecerat Virgo Domini? quo ſe verterat, cujus auxilium imploraret? ipſe eam non audiebat, ipſe indurato animo ei reſiſtebat, ipſe ejus petitionibus conſentire nolebat. Subito illi venit conſilium, & eum, quem ſolebat, Dominum & Sponſum ſuum vocavit in auxilium, vocavit autem non ore, ſed corde. Clamor cordis clarior eſt, clamor cordis cœlos peneteat, ſublimius auditur, & reſonat in auribus Dei. Inclinato namque in menſa capite; quod quidem devotionis, & humilitatis indicium eſt; ſimul cum lacrymis orationem fudit ad Dominum; ſed neque orationem aliquis audivit, neque lacrymas quanda eas fundebat, aliquis vidit niſi Deus. Ideo enim Caput inclinaverat, ut ad ejus devotionem Deus reſpiceret, & ejus lacrymas Frater illius videre non poſſet. Vidit tamen cum caput erexit, & quid inclinato capite fecerit, intelexit. O ineffabilis clementia omnipotentis Dei, o immenſa profunditas bonitatis ejus! Quis unquam hoc pro Uxore, quis hoc pro Sorora vel filia faceret, quamvis magna injuria illata fuiſſet; nonne prius cauſam totam audirat, nonne prius quomodo res acta fuiſſet intelligeret? Si autem omnipotens hoc non fecit, ſed confeſtim ut Virgo Domini ſe ad lacrymas convertit, & orationem fundere cepit, non paſſus eam vel ad modicum contriſtari, continuo elementa commovit, & ventorum exercitus deſtinavit, qui virginis Domini, ſicut volebat, facerent voluntatem. Et ecce ſubito ventorum impetus, pluviarum inundationes, Aeris coruſcationes, fulgura diſcurrentia, & terribiles tonitruum ſonitus omnia circumquaque replentes, virum Dei Benedictum jam de domo exire volentem, & ad monaſterium redire cupientem, in ipſo limine obſedere, & ſimul cum Sorore quamvis invitum manere coegere. Ille vero de tam ſubita aeris permutatione eſt, & aquarum inundatione attonitus, ad Sororem reſpiciens, & ejus machinatione, imo vero devotione, factum hoc eſſe intelligens; ait. Parcat tibi omnipotens Deus Soror; quid eſt quod feciſti. Tanta enim erat Cœli ſerenitas, ut nec una in aere nubes appareret. Tantaque fuit convenientia orationis, & inundationis, ut ſimul jam cum tonitru, caput de menſa levaret. Sequitur.

Sed quid eſt o pater Sanctiſſime quod dici parcat tibi omnipotens Deus ſoror; quid eſt quod facere voluiſti, & non potius dicis parcat mihi omnipotens Deus, qui te non audivi, & tuis petitionibus non nequievi. Si enim eam audiſſes & ejus petitionibus acquieviſſes, illa tanta aeris permutatio, tantaque pluviarum inundatio facta non fuiſſet. Dicis propterea

quid

quid feciſti, quod utique non increpando, ſed increpando dicis. Sciebas enim quid fecisſet, quæ elementa commoviſſet, per pluviam depoſuiſſet, & per totam noctem, quamvis noleotem, quamvis abire cupientem juxta ſe ſedere feciſſet. Mihi autem talia ſcribenti, & immenſa Dei magnalia conſideranti, ſimul cum propheta dicere placet. Quis Deus magnus ſicut Deus noſter, tu es Deus, qui facis mirabilia. Et illud: quis ſimilis tibi in Dis Domine, quis ſimilis tibi, magnificus in ſanctitate, terribilis, atque laudabilis & faciens mirabilia. Verum enim eſt, & omnino verum eſt, & cui contradicere fas non eſt; quia ſicut propheta ait. Omnia quæcumque voluit Dominus fecit in cœlo & in terra, in mari, & in omnibus abyſſis; educens nubes ab extremis terræ, fulgura in pluviam fecit, qui producit ventos de theſauris ſuis. Nulla Creatura Dei voluntati reſiſtit, omnis creatura ejus obediens eſt, omnis Creatura ejus voluntatem facere gaudet. Solus homo & Diabolus ei reſiſtunt; ejuſque præcepta & beneficia parvipendunt. Sol, Luna, & Stellæ ſuum ordinem ſervant, & a ſervito, obedientia ab initio ſibi impoſitii, non recedunt, dies & menſes ſimiliter faciunt; quia ſicut Pſalmiſta ait: ordinatione tua Domine perſeverant dies, quia omnia ſerviunt tibi; ſic & mare, quamvis omnia flumina in ſe perpetuo recipiat, terminos ſibi a Deo conſtitutos non tranſit. Unde etiam ſcriptum eſt: omnia flumina vadunt in mare, & mare non redundat. Omnia numerare neque poſſibile, neque neceſſarium eſt. Crederem tamen ſic eſſe neceſſarium. Sequitur.

Sic igitur omnis creatura ſuam naturam ordinemque cuſtodit, niſi eo aliter jubente, cui nihil impoſſibile eſt. Et qui ipſam quoque naturam, quando vult, & quomodo vult, etiam in contraria mutare poteſt. Quod enim mare aperitur, quod Petra fundit aquas, quod manna pluit, quod aſina logitur, quod Jordanis convertitur retrorſum; quod jubente homine ſol non movetur, quod in fornace ardenſe tres pueri calorem non ſentiunt, quod virgo parit, quod in vinum aqua convertitur, quod ad unam Virginis hujus petitionem Cœlum ſereniſſimum tam ſubito in tantas pluviarum inundationes erupit, contra naturam eſt. Similiter autem & Heliss feciſſe legitur, qui quanto tempore voluit, Cœlum clauſit, & iterum quando voluit, aperuit. Qui cum Cœlum ſereniſſimum eſſet, & jam per tres annos, non pluiſſet, facta oratione dixit his, qui ſecum erant, ut iode cum feſtinatione abirent, quia multa pluvia immineret, & ſicut dixit, conſeſtim vehementer pluere cœpit, & hoc quidem contra naturam factum eſt. Sunt & multa alia his ſimilia, quæ dicere poſſemus; ſed iſta pro tempore modo ſufficiant. Nunc autem vos audire delectat, quam ſapieoter virgo Domini noſtri reſponderit, quamquam incunde atque honeſte ei inſoltraverit, quando poſtea Frater commotus adverſus eam loquebatur dicens. Parcat tibi ſoror ommpotens Deus, quid eſt quod feciſti. At illa, rogavi te, inquit, & audire me noluiſti: rogavi Dominum meum, & exsudivit me; modo ergo, ſi pores egredere, & me dimiſſa, ad Monaſterium recede. Ipſe autem exire extra tectum non valens, qui remanere ſponte noluit, in loco manſit invitos. Sicque factum eſt, ut totam noctem pervigilem ducerent, atque per ſacra ſpiritoalis vitæ colloquia, ſe ſe vicaria relatione ſatiarent. Sequitur.

Sed quæ præcipue inter ſe eos loquntos fuiſſe putamus, quorum verborum relatione eos maxime jocundatos fuiſſe arbitramur. Ipſum enim miraculum, quod noviter acciderat, & quod pro Virginis Chriſti amore, omnipotens Dominus tam ſubito operatus fuerat, ad magnam expeſtioocm, ad magnam contemplationem, & ad immenſam ſpei dulcedinem, & conſolatiooem, eorum animos elevare poterat. Et jam tunc alia intentione, Beatus Benedictus, vehementer grauiabatur, quod fororis verba audire noluerat, & ejus ſanctis juſtiſque petitionibus non acquieverat. Si enim ejus verbis ſtatim a principio acquieviſſet, hoc tam magnum miraculum, quod adhuc immanebat, & adhuc eum intra Domum clauſum tenebat, factum non fuiſſet, & tam ineffabilem omnipotentis Dei amorem erga eam eſſe intelligere non potuiſſet. Totum igitur ad eam converſum, & læta facie ad eam reſpicientem dixiſſe non dubito. Beata ea ſoror mea, quæ mundum ſprevitſi. Beata es, quæ mundi hujus bona fugitiva, caduca, & tranſitoria ſprevitſi, quæ Chriſti amorem carnis voluptatibus, & deſideriis prætulitſti, & ad ea bona, quæ æterna ſunt, & nunquam deficient, mentis oculos erexiſti. Ecce nunc o felix, de hoc mundi hujus miſerabili carcere exibis, & de tamis calamitatibus liberata, Cæleſte illud palatium ingredieris, cujus ædificiorum ſuavitatem, cujus ſplendoris claritatem, cujus delicias & jucunditatem nulla lingua narrare valet. Unde & Apoſtolus tam ineffabilem illius Regni felicitatem admirans ait. Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, præparavit Deus diligentibus ſe. Quis enim ea dicere poterit; quæ nunquam videre, vel audire potuit? Quomodo lingua & voce ea dicemus, quæ nec ipſa cordis intelligentia, comprahendere valemus. Quæcumque de illa Cœleſtis Regni tanta beatitudine dicimus, quaſi per ſomnium inſpecta narramus, quoniam in hac vita ignorantiæ caligine plena, pro ſua dignitate ea videre non poſſumus, ſed ſicut Apoſtolus ait: Per ſpeciem ſolummodo & in enigmate ea conſpicimus. Sed cur ego dicerem tibi, quæ tu ipſa meliius noſti, & quæ poſt modicum ſicuti ſunt, videre habebis; videbis enim modo, ſponſum tuum Jeſum Chriſtum Dominum & ſalvatorem noſtrum, ad quem accedendo, ſicut Joannes Apoſtolus ait: Similis ejus efficieris, quia videbis eum, ſicuti eſt. Nunc ejus pedibus appropinquabis, & quod ſemper deſideraſti ad omnem plenitudinem, & ſufficieotiam, accipies de Doctrina illius. Sequitur.

Præpara te igitur, & de tanti itineris profectione eſto ſollicita: pauci dies in hac vita tibi ſuperſunt, quamvis pro illius alterius vitæ deſiderio, multi tibi eſſe videantur. Induere veſtibus jucunditatis, compoſite, & exornare ſpiritualibus indumentis, quatenus in veſtim deaurato circumdata varietatibus, tota pulchra, tutaque Decora, tanto viro apparens: intelligis, quæ dico, & quid iſta ſignificent non ignoras. Tantum autem, memor eſto mei, & quem ſemel in anno, viſitare ſolebas, amodo tuis Sanctis orationibus adjuvare & viſitare non deſinas. Quam lætus & ego modo tecum venirem, ſi mihi quoque divina clementia dicere dignaretur: amice aſcende ſuperius, ſed quia hoc ſibi nondum placet, & quia tempus meum nondum advenit, expectabo & ego horam vocationis meæ: Dominus eſt, fiat voluntas ejus.

Cum

Cum autem Beatus Benedictus loquendi finem feciſſet, tunc & ipſam prolixum valdè ſermonem de eadem Beatitudine habuiſſe, de qua & frater ejus loquutus fuerat, manifeſtum eſt. Non enim ad audiendum ſolum, verum etiam ad conferendum, colloquendum, & reſpondendum parata erat. Unde etiam paulo ſuperius ait. Quæſo Te ne iſta nocte me deſeras, ut uſque mane aliquid de Cæleſtis vitæ gaudiis loquamur. Loquamur dixit, & non loquaris, quoniam & ipſa loqui volebat, hoc enim & B. Gregorius, teſtatur dicens. Factum eſt autem, ut totam noctem pervigilem ducerent, atque per ſacra ſpiritualis vitæ colloquia ſe ſe vicaria relatione ſatiarent. Cum autem vicariam relationem audis, non unum, ſed ambos intelligas fuiſſe loquutos. Et jam nocte tranſacta dies advenerat, cum poſt ejus loquutionem Vir Domini Benedictus air. Satis quidem loquuti ſumus, quamvis ſatis nobis eſſe non poteſt, quod de Dei laudibus & bonitate ex illius vitæ beatitudine loquimur. Quis enim immenſas Dei laudes, & illius beatitudinis gloriam & honorem verbis valeat explicare. Non enim Pſalmiſta plenus Spiritu Sancto, conſiderans cœlum & terram, Angelos & omnes virtutes, Solem & Lunam, Stellas & lumen, Cœlos cœlorum, & aquas, quæ ſuper cœlos ſunt, ad ſui creatoris laudes ineffabiles invitabat dicens. Laudate Dominum de cœlo, laudate eum in excelſis &c. Et quia ſingulariter omnia numerare non poterat, tandem univerſaliter ſubdidit dicens. Omnis Spiritus laudet Dominum. Apoſtolus quoque ad hujus Beatitudinis gloriam pervenire deſiderans, loquitur dicens. Cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Et adhuc in terris poſitus ſuam converſationem in cœlis eſſe dicit. Hujus nimirum beatitudinis deſiderio Virgo Chriſti Beata Scholaſtica flagrans, dilectiſſimo Fratri ſuo Benedicto dicebat. Quæſo te, ne ipſa nocte me deſeras, ut uſque mane aliquid de cæleſtibus loquamur. Et his dictis paulum commorati ſurrexerunt, magnaque cum devotione, ſe ſalutantes, & ave ſibi dicentes, ab invicem receſſerunt; gaudentes pariter & flentes, lacrymantes & gratulantes, pro ſe invicem orantes, & ſe viciſſim domino commendantes. Quarto autem die, qui B. Scholaſticæ, ſicut ei revelatum fuerat, in hac vita ultimus erat, placuit Domino, & Salvatori ſuo; ut quemadmodum in canticis canticorum, & de ipſa, & de tota Eccleſia dicitur, eam Dominus ad ſe vocara dicens: ſurge propera ſoror mea, Sponſa mea, Columba mea, immaculata mea, & veni. Jam enim Hyems tranſiit, imber abiit & receſſit. Ad quam videlicet vocem, Beatæ Virginis anima vinculis corporeis abſoluta, celeri curſu facilique volatu, cœlos aſcendit. Quam Beatus ejus Frater Benedictus in Cella conſiſtens, elevatis in aera oculis, in Columbæ ſpecie cœli ſecreta penetrara vidit. Qui tantæ ejus gloriæ congaudens, omnipotenti Deo hymnis & laudibus gratias reddidit; eujuque obitum Fratribus denuntiavit. Quos utiam protinus miſit, ut ejus Corpus ad Monaſterium ferrent, atque in ſepulcro, quod ſibi ipſe paraverat, ponerent. Quo facto contigit, ut quorum mens ſemper in Domino una fuerat, eorum quoque Corpora nec Sepultura ſepararet. Voluit enim omnipotens Deus, ut in Columbæ ſpecie Beatæ Virginis omnia cæli ſecreta penetraret, ut per hoc quantæ bonitatis, quantæ humilitatis, quantæ ſimplicitatis, quantæ innocentiæ fuerit, apertiſſime daretur intelligi. In hac enim ſpecie etiam Spiritus Sanctus, per Dominum, & Salvatorem noſtrum apparere dignatus eſt, ſicut Beatus Joannes Baptiſta teſtatur. Vidi inquit, Spiritum Domini, ſicut Columbam deſcendentem ſuper eum; & ego neſciebam eum; ſed qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: ſuper quem videris Spiritum Sanctum deſcendentem, & manentem in eo: hic eſt qui baptizat in Spiritu Sancto, & bene quidem in ea ſpecie, in qua Spiritus Sanctus apparuit; Virgo Domini cœlos aſcendit, quoniam ipſo ſpiritu plena, in ipſo baptizata, ab ipſo illuminata, & ſanctificata fuerat. Ipſe eam docuit, ipſe fuit magiſter ejus, ipſe eam dilexit & rexit, & tandem ad cœleſtia vexit. Sequitur.

Cum autem de tota Eccleſia, & de omni fideli anima intelligatur, hoc quod paulo ſuperius dicitur. Surge columba mea. Quare non potius, & quadam dignitatis prærogativa de illa intelligi debeat, quæ in ipſa ſpecie, & non in alia Cœlos aſcendit; in qua ab ipſo Domino, & ſponſo ſuo venire jubetur. Surge inquit columba mea. Columba quidem vocata eſt, quia felle omnique amaritudine caruit. Hæc eſt enim natura columbæ. Inſuper etiam quia ſimplicitate prædita, humilitate, manſuetudine compoſita, innocentia, & patientia ornata, cunctiſque virtutibus decorata erat. Multa ſunt, quæ de natura columbæ dici poſſunt; ſed nos ad ea præcipue reſpicimus, quibus in divino eloquio ipſa ejus natura maxime commendatur. Legimus enim, cum adhuc in tempore Noe aquis diluvii omnia operta eſſent, & terra nuſquam appareret, quod emiſſa de Arca columba cum ramo olivæ, per quem pacem & miſericordiam intelligimus, ad eandem Arcam reverſa eſt. Similiter autem cum Johannes Baptiſta, ſicut ipſe teſtatur nondum Chriſtum perfecte cognoſceret, ipſe eum per Spiritum Sanctum, ſive potius Spiritus Sanctus in ipſo eum oſtendit, ſibique manifeſtavit. In evangelio quoque ipſe Dominus & Salvator noſter, ad columbæ ſimplicitatem, nos informat, & ut nos ipſi columbæ per ſimplicitatem efficiamur admonet dicens: Eſtote ſimplices ſicut columbæ. Ecce dum de una columba loquimur omnes Deo gratias, Columbæ facti ſumus. Qui enim columba non fuerit, ad Deum volare non poterit. Qui columba non fuerit, hoc ipſum quod Chriſtianum eſt perdet; quid enim prodeſt homini Chriſtianum eſſe, niſi columba factus, ſimplicitate, & manſuetudine, humilitatem & innocentiam cuſtodiat. Et de ſimplicitate quidem ipſa Dominus ait. Niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in Regnum Cœlorum. Unde & alibi dicitur. Et cum ſimplicibus ſermocinatio ejus. Beatus quoque Job inde laudatur quod ſimplex fuerit, & timens Deum. Sed quid de humilitate & manſuetudine dicemus, de quibus ipſe quoque Dominus ait; ſuper quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & manſuetum, & trementem ſermones meos. Nemo enim ſine humilitate & manſuetudine veniet ad ipſum. Si quidem ipſe Angelorum Princeps, qui nunc Diabolus vocatur per ſuperbiam receſſit ab ipſo: cui etiam per Prophetam dicitur quomodo cecidiſti de Cœlo lucifer, qui mane oriebaris. Cedri non fuerunt ſublimiores illo in Paradiſo Dei. Omni lapide pretioſo decoratus & ornatus erat: cecidit tamen, quia in ſuperbiam ſe erexit, &

ab humilitate receſſit: deponit enim Dominus ſuperbos, & exaltat humiles. De parientia vero & innocentia, ipſe quoque Dominus ait; in parientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Et quod tibi non vis, alii ne feceris. Unde & Pſalmiſta, innocentes & recti adhæſerunt mihi, quia ſuſtinui te Domine. Quid prodeſt propterea homini chriſtianum eſſe, niſi columba factus, olivæ tantum in ore ferat, ut ſemper pacem & miſericordiam diligat, ſemper pacem miſericordiam prædicet & cuſtodiat; ſine pace & miſericordia ad arcam ideſt ad Eccleſiam non veniat. Oliva namque pacem & miſericordiam ſignificat, oleos enim græce, latine miſericordia dicitur; ſicut enim in liquoribus oleum, ita & in virtutibus miſericordia ſuperior eſt. Quemcumque enim liquorem oleo ſuper fuderis; oleum ſemper deſuper natat: de miſericordia vero dicitur: Suavis Dominus univerſis, & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. Multa ſunt, quæ de miſericordia dici poſſunt; ſi quidem miſericordia Domini plena eſt terra. Sed quis ſapiens & cuſtodiet hæc & reteliget miſericordias Domini? quod autem oliva pacem ſignificet, ipſi etiam poetarum libri oſtenduot, qui nuntiuns homines, eum pacem quærebant, olivæ ramos manibus prætuliſſe narrant. Ipſe quoque Dominus & Salvator noſter, olivæ Ramum in ore habebat, quando Diſcipulis loquebatur dicens, pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Et Apoſtolus, pacem ſequimini cum omnibus & ſanctimonis, ſine qua nemo videbit Deum. Et Pſalmiſta cum his inquit, qui oderant pacem eram pacificus, cum loquebar illis, impugnabant me gratis. Si igitur quotiens de pace & miſericordia loquimur, totiens olivæ Ramum in ore habemus. Quid prodeſt denique homini Chriſtianum eſſe, niſi Columbe factus templum fiat, & habitaculum Spiritus Sancti. Apoſtolus enim dicit: neſcitis quia Dei templum eſtis, & Spiritus Sanctus habitat in vobis, templum enim Dei ſumus, ſi Columbæ naturam. & pulchritudinem habemus. In ipſa enim ut jam diximus apparuit Spiritus Sanctus, in ipſa Chriſtum manifeſtavit, de quo ipſa Joannes ait. Et ego neſciebam eum. Sed qui miſit me baptizare, ille mihi dixit: ſuper quem videris Spiritum Sanctum in Columbæ ſpecie deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat. Quod autem ait, & ego neſciebam eum; tale eſt ac ſi diceret, nondum ſciebam illum eam gratiam ſuo Baptiſmo dediſſe, ut a quocumque fieret, non ab ipſo fieret, ſed ab illo. Columba igitur docet nos cognoſcere Jeſum; columba informat nos ad ſimpliciratem, columba docet nos prædicare, & cuſtodire miſericordiam & pacem. Beata igitur illa anima, quæ in illa ſpecie cœlos aſcendit, quam qui non habuerit, illuc volare non poterit. Dicamus igitur cum Pſalmiſta, quis dabit mihi pennas ſicut Columbæ & volabo & requieſcam. Rogemus virginem Domini ſcholaſticam, ut nos volare doceat, quatenus ſulti orationibus, obi ipſa eſt, nos quoqoc aliquando per Dei miſericordiam enaſcendere valeamus. Ideo enim plurima tabernaculi ornamenta opere plumario facta ſunt, ut volare diſcamus, & virtutum aliis ad cœleſtia conſcendamus. Sequitur.

Ipſa eſt enim virgo ſapiens & una de numero prudentum. Ipſa eſt virgo ſapiens, quam Dominus vigilantem invenit, cuius lucerna non extinguetur, cuius lampadis oleum numquam deficiet. Sic enim in Evangelio ſcriptum habemus, quia ſimile eſt Regnum Cœlorum decem virginibus, quæ accipientes lampades ſuas exierunt obviam ſponſo, & ſponſæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes, ſed quinque fatuæ acceptis lampadibus non ſumpſerunt oleum ſecum. Prudentes vero acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus; decem quidem virgines dixit, quia in hoc numero omnes numeri continentur. Neque minus fuit, decem dixiſſe, quam ſi omnibus virginibus ſimile eſſe dixiſſet; tantumdem enim ſignificat decem, quantum & omnes, omnis enim qui numerat poſtquam ad decem venit, niſi iterum a capite incipiat, non habet ultra quid dicat. Unde etiam decem ſunt cortinæ tabernaculi, decem quoque verba legis, decem plagis flagellatur Ægyptus. Et de ſanctis in Apocalypſi legitur, quod decem diebus tribulationem patiantur. Sed quare quinque fatuæ & quinque prudentes eſſe dicuntur; cum & has & illas multo plures, & pene innumerabiles eſſe, manifeſtum ſit. Quinque enim ſunt corporis ſenſus, quibus vel ſatui vel ſapientes homines fiunt. Quinque igitur ſunt virgines fatuæ, quia quioque ſenſus ſunt, qui ad fatuitatem eas perducunt. Similiter autem quinque ſunt & virgines prudentes, quia quinque ſenſus ſunt, qui eas ſciunt eſſe prudentes. Ad ſenſus ergo ſolummodo reſpicis, ſi de ipſis quales ſint cognoſcere velis. Facile enim vel in viſu, vel in auditu vel in guſtu, vel in odoratu, qualis unuſquiſque homo ſit, cognoſcere poteris; ſed quinque fatuæ acceptis lampadibus non ſumpſerunt oleum ſecum; ſi enim oleum ſecum tuliſſent, fatuæ utique non fuiſſent. Hæ lampades opera ſunt, quæ facile quidem extinguuntur, nullumque ſeſe ferentibus lumen præbent, niſi habeant oleum, quo nutriantur. Si jejunaſti, unam lampadem habes, ſi vigilaſti, duas habes, ſi eleemoſinas feciſti, tres habes, ſi infirmos viſitaſti, quatuor habes. Sed quid multa, quot virtutes habes, quot opera bona feciſti, tot lampades habes, ſecurus es, nihil times; ſic rameo ſi oleum habeas, quo lumen nutriatur, & opera illumineotur. Alinquio vel parum vel nihil valent opera tua; ſed vis ut hoc tibi de Evangelio probetur. Cum enim de quibuſdam Dominus loqueretur, qui omnia opera ſua faciebant, ut viderentur ab Hominibut; confeſtim ſubdidit dicens: Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. Iſti quidem & jejunabant, & vigilabaot, & orabant, & eleemoſinas faciebant, infirmos viſitabant, & nudos veſtiebant, multaque alia bona opera faciebant. Sed quia ab hominibus videri cupiebant, & non pro Deo hoc agebant, nullam a Deo mercedem accipient, quoniam jam ab Hominibus eam receperunt. Tales igitur lampades quidem habent, ſed oleum non habent; Oleum utique bonæ intentionis & mundæ Religionis: bona igitur intentio, & munda Religio, oleum eſt, ſine quo quidem lampades extinguuntur, & opera nihil ſunt. Prudentes vero acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus: ideo enim prudentes dicuntur, quia olei non obliviſcuntur. Habent lampades prudentes, habent & oleum; ſed he lampades nondum lucent, nondum apparent, nondum ſui luminis flammas oſtendont; ſed quare non apparent, quia nolunt; ideo enim omnia opera ſua prudentes abſcondebant, quia non ab hominibus, ſed a Deo videri volebant, non hominum, ſed

Dei

Dei laudem quærebant. Ideo & jejunantes Caput ungebant, & faciem lavabant; idro non in plateis, ſed in Cubiculo orabant, ideo ſiniſtra neſciebat, quod dextera faciebat; quia non hominibus, ſed Deo placere volebant. De quibus ipſe Dominus ait; quin pater eorum qui videt in abſcondito reddet eis. Horum igitur operi, quia non pro vanitate, vel pro aliqua mundana retributione; ſed potius ſancta intentione, & munda religione facta ſunt, nunquam lumine carebunt, magnoque in mundi fine, ſplendore fulgebunt. De his autem prudentibus facriſque Virginibus, beata Scholaſtica una eſt, quæ accenſis lampadibus, & vaſe illo ſuo nobiliſſimo de terræ pulvere ſuſcitato, multoque Sancti Spiritus oleo perfuſo, & indeficientis lumine perluſtrato, ſponſo & Domino ſuo ad judicium venienti, læta occurreret. Et quia ſemper vigilas, ſemperque parata eſt, ſimul cum eo ad nuptias introibit, Sequitur.

Conſiderate modo fratres mei, conſideratequæſo quid ſignificet hoc quod dicitur, & introivit cum eo ad nuptias, magnum enim aliquid hoc uno verbo ſignificatur. Cum tali namque tantoque ſponſo ad nuptias intrare, quid aliud eſt, quam omnem gloriam & dignitatem, omnem honorem & felicitatem ſuſcipere, habere, tenere, & poſſidere. Non enim Pſalmiſta conſiderans, de multis, quas paſſus fuerat anguſtiis, conſolatus ait. Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam, quoniam ingrediar in locum tabernaculi admirabilis uſque ad Domum Dei, in voce exultationis, & confeſſionis. Hoc inquit recordatus ſum, hac recordatione vehementer lætatus ſum; hac videlicet, quia introibo eum eo ad nuptias, quia ingrediar in locum tabernaculi admirabilis. Hoc eſt, autem illud tabernaculum admirabile; hoc eſt illud tabernaculum non manufactum, in quod ſicut Apoſtolus ait. Jeſus introivit ubi apparet, nunc vultui Dei pro nobis. Sed non ſuffecit prophetæ, non ſufficis virginibus ſacris, non ſufficit Beatæ Scholaſticæ virgini, in hoc tabernaculum quamvis admirabile introiſſet. Altius aſcendere voluit, majora quærere, & uſque ad Domum Dei, uſque ad ſecretarium judicii, uſque ad Æterni Regis Thalamum, ſe penetrare & accedere dignatur, quatenus eum ſicuti eſt, videant, & facie ad faciem eius gloriam contemplentur, & contemplando ſummi boni ineffabili dulcedine fatientur, de qua videlicet ſatietate idem ipſe propheta loquitur dicens. Ego autem cum juſtitia apparebo in conſpectu tuo, ſatiabor dum manifeſtabitur gloria tua. Ecce audivimus, quia ad nuptias introibunt; audivimus, quia ingredientur uſque in locum tabernaculi admirabilis; audivimus quia ingredientur uſque ad Domum Dei. Sed quomodo ingredientur: in voce inquit exultationis & confeſſionis ſonus epulantis. ſonus inquit non erit ibi niſi epulantis aut jubilantis, & exultantium. Non erit ibi ſonus niſi ſatietatis, niſi jucunditatis, lætitiæ & felicitatis. Ibi pſalterium cum cythara, ibi organum & cimbalum, ibi omnia muſicorum genera. Alterius materiæ, compoſitionis alterius, quæ mira & ineffabili ſuavitate, eos delectabant. Quorum ſonus inenarrabilis; mox ut auditus fuerit omnem ſapientiam & ſcientiam eos docebit. Nihilque jam ulterius ignorare poterunt, cum ipſum Dei filium, ipſam Dei ſapientiam non per ſpeculum & in enigmate, ſed præſentaliter corporaliterque videbunt. Erit enim ipſe Deus omnia in omnibus, & quia ſuper omnia bona ſua conſtituet omnes, quicquid deſideraverint, & voluerint, habebunt omnia. Sequitur.

Sicut paulo ſuperius Beato Gregorio narrante audivimus, eadem ipſa hora, qua virgo Domini Scholaſtica de hac vita migravit, Frater ejus Beatus Benedictus in cella conſiſtens, ipſius animam in Columbæ ſpecie cœlos penetrare conſpexit, qui de ejus tanta gloria gavisus; mox ejus Fratribus obitum nuntiavit. Bonus Frater, qui de Sororis gloria lætatur, & de morte non contriſtatur. Pretioſa enim eſt in conſpectu Domini mors Sanctorum ejus. Docebat igitur nos Beatus Benedictus de illorum morte dolendum non eſſe, de quorum tranſitu Deus ipſe lætatur. Magnum in hoc facto exemplum poſteris relinquens, quomodo in propinquorum ſuorum morte habere ſe debeant; qui non ſolum flere, & lacrymari, verum etiam crudelitate quadam impiis unguibus facies ſibi dilaniare non timent. Neque vero hoc dico, quod pietatis humanitatiſque affectu, pias quandoque lacrymas in propinquorum morte fundere non liceat: cum etiam ſi velis, eas aliquando cohibere non valeas. Sed tales quidem lacrymæ inutiles ſunt & his qui eas fundunt, & illis pro quibus fundunt. Si igitur vis fere pro amico tuo, ſi vis flere pro filio vel proximo tuo, noli flere, quia mortuus eſt. Non enim neceſſarium erat, & omnino vitari non poteras, ſed ita potius flere, quia in peccatis mortuus eſt; ſi tamen venialia ſunt illa peccata, & pro quibus non æternaliter damnatus, ſed purgatoriis deputatus ſit. Dicit enim Beatus Joannes: eſt peccatum ad mortem, pro qua non dico, ut roget aliquis. Peccatum enim ad mortem eſt, in quo uſque ad mortem homo perſeverat; & de quo nec in ipſa morte ad pœnitentiam revertitur: pro talibus igitur flere omnino inutile eſt. Pro illis vero, qui in purgatorio ſunt, & qui in pœnitentia mortui ſunt, & flere & orare, Eleemoſynas fatere, & ſacrificia Deo offerre, ſemper laudabile eſt, ſemper religioſum eſt, ſemper utile eſt, & illis, qui faciunt, & illis, pro quibus faciunt. Si quis autem eſt, cui hoc exemplum S. Benedicti non ſufficit, vel prophetæ David exemplum ei ſufficiat. Qui cum filius carissimus, & quem multum diligebat, ei mortuus fuiſſet, mox læta facie ad conviviam acceſſit, quaſi bonum aliquid ei accidiſſet. Quem cum ſervi interrogarent, cur hoc feciſſet. Reſpondit. Nos potius ibimus ad eum, ipſe vero, non revertetur ad nos. Docens videlicet pro illis lacrymas fundendas non eſſe, qui lacrymis ad hanc vitam revocari non poſſunt. Similiter autem ipſe Dominus & Salvator noſter, cum appropinquaret ad Civitatem, quæ vocatur Naym, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris ſuæ, & hæc vidua erat, & turba Civitatis multa cum illa. Quam cum videret Dominus, miſericordia motus ſuper illam dixit: noli flere numquid non intelligis, quia Dominus eſt, qui dicit noli flere. Ceſſa igitur a fletu, ſi Domini non vis contradicere mandatis, ſed dicis. Quare ergo ipſe Dominus in morte Lazari lacrymatus eſt. Quare & David de morte Saul, & Jonathæ & ipſius filii ſui Abſalon, qui eum perſequebatur, tam immenſo planctu fleviſſe narratur, quidem etiam quod de S. Stephano dicitur, quia ſepelierunt eum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum, Ipſos quoque Patriarchas filios Jacob planctu magno, atque vehementi

patrem ſuum per ſeptem dies fleviſſe ſcriptura commemorat. Unde & locus ille, in quo ſepultus eſt, vocatur a lacu illius habitatoribus plantus Ægypti. Sunt autem & alii multi qui ſimili modo Amicos ſuos fleviſſe legantur. Huic quæſtioni nos reſpondere neceſſe eſt, quia valde rationabilis eſſe videtur. Dicat igitur ipſe Apoſtolus, ipſe nos doceat quid reſpondere debemus. Omnia inquit in figura contingebant illis, & quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram Doctrinam ſcripta ſunt, ecce abſoluta eſt quæſtio, & quæ valde difficilis eſſe videbatur, paucis verbis determinata eſt. Si enim omnia in figura contingebant illis, aliter quidem a nobis fieri debent, aliter ab illis. Quod ergo ipſi in morte corporis faciebant, hoc nos quoque in morte animæ facere debemus, cui enim ſalvator noſter de morte Lazari lacrymatus eſt, quem tam facile ſuſcitare poterat, niſi ut nos doceret de morte animæ multum fleſe, multumque orare debere, ut eam omnipotens Deus noſtris lacrymis noſtriſque orationibus reſuſcitare dignetur; qui enim in mortuo peccato eſt, in anima mortuus eſt. Quoniam igitur cognoſcimus fratres noſtros, amicos & propinquos noſtros adulteros eſſe, perjuros, & homicidas. Tunc de eorum animabus, quæ jam mortuæ ſunt, & quaſi in monumento in eorum fetidis cadaveribus ſepultæ ſunt, tunc aliquando pro eis flere, tunc pro eis lacrymari, & lugere debemus. Hoc ſignificabant nobis illæ ſanctorum lacrymæ, qui pro ſuis amicis & propinquis tanto planctu fleviſſe narrantur. Hoc & ipſi intelligebant, magiſque de morte animæ, quam de morte corporis flebant. Sic enim David fleviſſe putamus, quoniam de Abſalon perſecutoris ſui morte plorabat. Sic & Salvator noſter de Judæ perditione, ſpiritu turbatus & proteſtatus ait. Amen dico vobis: unus ex vobis tradet me. Monens ſuos videlicet quid in tali eventu facere debeamus, ſi quando Chriſtianum aliquem in mortem ſceleris ruere videmus. Tunc enim lacrymis jubendum eſt, tunc corde contrito, & ſpiritu contribulato Dei miſericordia imploranda eſt; ne tuam creaturam perire patiatur. Sic & Samuel flebat Saulem unctum diebus. Unde & Apoſtolus quoſdam ad pœnitentiam provocabat, lugens eos, qui peccaverunt & pœnitentiam non egerunt de peccatis ſuis. Sequitur.

Beatus ergo Benedictus cum tutius monaſterii futuram deſtructionem Domino revelante cognoviſſet; mox totam ad Deum pro ſalvandis animabus orationem intentionemque convertit, ut in illa tanta fœvientium hoſtium perturbatione, ſaltem animas ſibi donare dignaretur, & poſt multos fletus, multaſque lacrymas, ſicut ipſe dicit, hoc apud Deum vix obtinere valuit, ut etiam animæ ſibi concederentur. Ecce vir Domini pro fratribus luget & lacrymatur, qui de furore nec ad modicum contriſtatus eſt, quoniam de illorum animabus in tanta perſecutione ſollicitus erat, de ſororis vero anima nihil timebat. Et tantum quidem illæ lacrymæ profuerunt; ut de tota illa Congregatione nec unus quidem teneri potuiſſet. Similiter autem & Salvator noſter cum appropinquaret Jeruſalem videns civitatem ſubitu perituram, quæ jam etiam in ipſius morte exſpiraverat; flevit ſuper illam dicens. Quia ſi cognoviſſes, & non murorum lapidum ut ruinam ſed animarum deflens perditionem; neque dolebat de morte corporum, quæ neceſſaria erat, ſed animarum interitu, quæ in æternum vivere debebant, & illis quidem lacrymis multis poſtea ſalvati ſunt; qui ad fidem converſi ſe peccaſſe & erraſſe intelligentes ſanguinem, quem fuderunt lavientes, poſtea biberunt credentes. Sequitur.

Quod igitur pro morte corporis, mortem animæ intelligere debeamus, Moyſes de Sacerdotibus loquens, manifeſtiſſime oſtendit dum eos ad nullum mortuum accedere, neque in ſuorum Civium mortuis contaminari præcepit, niſi tantum in conſanguinei & propinquis, ideſt ſuper patre & matre, filio & filia, fratre quoque & ſorore virgine. Anima enim immortalis eſt, nulloque mortis genere, niſi a ſuo peccato occidi poteſt. Mors igitur animæ peccatum eſt, hoc ſolum eam occidit, hoc ſolum vera vita, quæ ſpiritus eſt, eam privat. Quid eſt enim mors niſi privatio vitæ? moritur igitur anima quando a ſpiritu ſeparatur. A ſpiritu vero niſi peccatum ſeparari non poteſt, quot ergo ſunt peccata, tot ſunt & animæ mortuæ. Unde non ſingulariter mortem, ſed pluraliter mortes dixit; nam & ſuperbia & avaritia, invidia, & luxuria, multaque alia his ſimilia eam occidunt. Ad has igitur mortes ideſt ad hæc peccata ſacerdotes accedere prohibentur. Unde & Apoſtolus Sacerdotes & Epiſcopos ſine crimine eſſe præcepit. Et tamen una mora ideſt unum peccatum, quo noſtri quidem Sacerdotes baptiſmo liberati & mundati ſunt. Illi vero Sacerdotes omnium mundati non poterant. Unde etiam ad hanc unam mortem eis accedere non interdicitur. Hæc autem mora originale peccatum eſt, quod quidem non a ſe habebant, ſed a Parentibus acceperant, & ideo ad hanc unam mortem accedebant, immo vero non accedebant, quia in ipſa & nati, & concepti erant. Unde & Pſalmiſta ait; quoniam in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis peperit me mater mea. Conſtat igitur in morte corporis, mortem animæ ſignificari. Siquidem ad mortem corporis Sacerdotem accedere, nullum videtur eſſe peccatum, præſertim cum nemo mortuum ſuum modo ſepelire velit, niſi prius ad eum ſacerdotes accedere faciat. Summo vero ſacerdoti ad nullum omnino mortuum accedere licebat, quia illum ſacerdotem maximum ſignificabat, de quo ſcriptum eſt. Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Hic enim ſolus ſine peccato natus eſt, & ſolus ſine peccam in hoc mundo converſatus eſt, quia peccatum non fecit, nec dolus inventus eſt in ore eius. Illis namque diebus, quibus lex per moyſem data eſt, frater ejus Aaron jubente Domino ſummus Pontifex conſtitutus eſt. Lex propterea promulgata eſt, ut ad illius dignitatis celſitudinem nemo aſcenderet; niſi illi ſoli qui de e jus ſemine progenieque deſcenderent; & tunc quidem filii ejus Nadabet, Abiu cum ignem alienum, & de quo mandatum non acceperant ad Altare attuliſſent, ſicut ſacra narrat hiſtoria, egreſſus ignis a Domino devoravit eos, & mortui ſunt coram Domino. Ad quos cum Pater eorum ſimul cum aliis ſuis, qui & ipſi ſacerdotes erant, ploraturi ire voluiſſent, Moyſes eis occurrens: Quo ruitis inquit, numquid & vos perire vultis: Sicut & illi mortui ſunt. Capita veſtra nolite nudare, & veſtimenta veſtra nolite ſcindere; ne forte moriamini, & ſuper omnem Cœtum oriatur indignatio. Et quaſi diceret, numquid non intelligis Aaron, cujus imaginem portas, numquid non intelligis quem in hoc tuo habitu ornatuque ſignifica. Pontifex enim ille magnus qui per te figuraſicatur ad nullius aliquando mortem

tem accedet. Apparebit enim in ſimilitudine carnis peccati: ſed nullam de hominis natura ſuſcipiet contagionem peccati. Ad illum igitur reſpice, illius dignitatem attende, & quod in te habere non potes, in illo te habere oſtende. Satis, ut opinor, oſtenſum eſt, quod per mortem corporis, mortem animæ intelligere debeamus, & quod illæ ſanctorum lacrymæ non ad imitationem, ſed ad Doctrinam, & ſignificationem nobis foerint. Multum quidem digreſſi ſumus, & dum de Virginis Chriſti Scholaſticæ morte loqueremur, ſumta occaſione de omni pene mortis genere loquuti ſomus; nunc autem ad propoſitum revertamur. Sequitur.

Poſt quam igitur Beatus Benedictus Sororis animam in Columbæ ſpecie cælum penetrare vidit, tantæ ejus gloriæ congaudens, omnipotenti Deo Hymnis & laudibus gratias reddidit, ejuſque obitum Fratribus denuntiavit, quos etiam protinus ire præcepit, ut ejus Corpus ad monaſterium deferrent; atque in Sepulcrum, quod ipſe ſibi paraverat, pooerent. At illi ſicut ſemper cari magiſtri præceptis obedientes, ſine mora iter arripiunt, læti valde de tanto theſauro, quem inventuri, ſecumque delaturi erant. Hoc ſe divites fieri, hoc monaſterium ornari, hoc ſe ab hoſtibus defendi ſperabant. Venientes autem ad locum, in quo virgo Domini Scholaſtica dum adhuc viveret habitabat, ſimulque cum aliis religioſis Sanctiſque Virginibus Domino ſerviebat, quas illa docuerat, & ad Dei ſervitium informaverat; jam defunctam eam inveniunt, ſicut eorum magiſter Beatus Benedictus eis nuntiaverat. Sequitur.

Sorores vero ſanctimoniales circa lectum mœſte ſedebant, quæ tanto ſolatio deſtitutæ, non immerito de Virginis obitu lamentabantur, & flebant: Videntes autem eos venientes, qui illud quoque, quod eis remanſerat Corpus videlicet ſublaturi erant. Tunc planctus & lacrymæ innovantur, tunc ſive honeſtatis & religionis oblitæ quaſi amentes voces extollunt, & fœmineo ululatu circumquaque omnia replent. Vix tandem aliquando facto ſilentio, fratres qui advenerant blande eas conſolantur, magnaque in Deum devotione, lectum, in quo Virginis Corpus jacebat elevantes, læti ad monaſterium redire cœperunt, cantantes & jubilantes pſallentes & exultantes, hymnis & laudibus Deo gratias agentes. Nihil ibi funebre, nihil lugubre reſonabat, omnia læta, omnia jucunda, omnia feſtiva audiebantur, nihilque aliud audiebatur ibi, niſi ea, quæ in Sanctarum Virginum ſolemnitatibus canare conſueveraot. Tali igitur triumpho, talique proceſſione pſallentes & jubilantes jam monaſterio appropinquabant, cum ecce vir Domini B. Benedictus mundi gaudium, monachorum ſpeculum, Religionis forma. Totus lætus, totus jucundus, totus feſtivus, nihil facie immutatus, nihil pro his quæ acciderant contriſtatus, ſorori obviam venit, cupiens & ipſe illius tantæ ſolemnitatis particeps fieri. Quem poſtquam Fratres e contra venientes conſpexerunt, pio affectu præ gaudio lacrymari cœperunt. Illo igitur prævio cum hymnis & confeſſionibus oratorium ingrediuntur. Quanta tunc lætitia cunctis Fratribus fuerit, quis dicere valeat. Utpote qui magnum adjutorium ad Dei omnipotentis miſericordiam adipiſcendam, ſe invenïſſe & ſuſcepiſſe gratulabantur. Omnibus igitur rite peractis, quæ tempori & officio conveniebant, ſicut Beatus Benedictus illis præceperat, in Sepulcrum, quod ipſe ſibi paraverat, virginis corpuſculum poſuerunt, in quo & ipſe poſtea juxta ſororem poſitus eſt. Quo facto contigit, ut quorum mens ſemper in Deo una fuerat, eorum quoque Corpora nec Sepultura ſepararet, & quibus unus venter fuerat Domus, unum Sepulcrum fieret habitaculum, & quorum animæ ſimul gloriantur in cœlis, eorum quoque corpora ſimul ſepultura lo una in terra requieſcerent. Felix ille locus, cui conceſſa eſt hæc tantarum tam præclara poſſeſſio reliquiarum. Beati illi Fratres, qui circa eos in illo ſancto Cœmiterio requieſcuot. Beati qui illi ſervierunt, qui illos imitati ſunt, qui illorum facta & exempla ſequuti ſuot, qui ſimul cum illis eodem momento de eodem loco in judicio reſurgentes eorum Ducatu ipſiſque tutoribus, & defenſoribus ante Judicem ducentur æternum. Utinam & mihi ſimul cum illis tunc eſſe contingat. Quatenus qoi me totum eis in ſervitutem tradidi, eorum protectione defenſus, Judicem illum diſtrictum placabilem inveniam, cujus iram & indignationem omnis creatura contremiſcit. Qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat. Amen.

FINIS.

DE

De Mandato &c.

Vidit F. Stephanus Maria Mansi.
Ord. Prad. S. T. M.

IMPRIMATUR.

JOSEPH ARCHID. PALMA VIC. GEN. & CAP.

NICOLAUS PARENSI Offic. ſuper Juriſd. Præpoſ.

APPENDIX
ANECDOTORUM.

I. VErſus Pauli Diaconi, qui deficiunt in Hiſtoria de Geſtis Langobardorum.
II. Verſus S. Bertharii Abbatis Caſſinenſis & Martyris de miraculis S. Benedicti.
III. Sermo Laurentii incertæ ſedis & ætatis Epiſcopi de miraculis S. Benedicti.
IV. Vita & Obitus S. Scholaſticæ Virginis Authore Alberico Diacono & Monacho Caſſinenſi.
V. Sermo S. Bertharii Abbatis Caſſinenſis & Martyris in ſolemnitate S. Scholaſticæ Virginis.

ELENCHUS CAPITUM.

I. Controverſiam magnorum Virorum diſſidiis celebrem, pag. 679.
Iterum refricat Mabillonius, pag. 679.
Poſt Boſcium, pag. 679.
II. Cui reſpondit Lauretus, pag. 680.
Et Sauſſeyum, quem impugnarunt idem Lauretus, & Antonius a Neapoli, pag. 680.
Et Milletium ac Menardum, quem ultimum exagitat Nuceus, pag. 680. Quemadmodum & Mabillonium, quem incaſſum velliçat Macchiarellus, pag. 680.
III. Revectum in Cœnobio Caſſinenſis e Gallia Corpus S. Benedicti plures ſibi perſuadent, pag. 680.
Quidam ſtant dubii, pag. 681.
IV. Cum primis Authoritate fretus Adalberti, ſeu Adrevaldi Mabillonius Tranſlationem factam aſſerit, pag. 681.
V. Ex ipſa tamen hac narratione fabulas referre conſtat Adalbertum, ſeu Adrevaldum, pag. 681.
VI. Adalberti ſeu Adrevaldi ridiculæ fatilelque fabellæ examinantur; nam poſt vaſtatum etiam Caſſinenſe Cœnobium Monachi illuc miſſi, pag. 684.
VII. Neque ex operum S. Gregorii Magni lectione in mentem Mummoli veniſſe Tranſlationem ſetis apte dici poteſt.
VIII. Neque Chronologiæ cohæreat narrata.
IX. Neque Mummolus Author eſſe Tranſlationis potuit.
X. Neque Aigulphus Sacra lypſana ſubripere.
XI. Potiſſimum non adjuvantibus Cenomanis:
XII. Neque Sacra Corpora divelli invicem, & diſcerpi potuerunt, pag. 691.
XIII. Arte certe quadam confictam hanc Tranſlationem dubitandum ex Aimoini Floriacenſis Teſtimonio, pag. 691.
XIV. Mabillonius pugnantes inter ſe ſe diſſidenteſque narrationes Tranſlationis S. Benedicti veras eſſe credit, pag. 692.
XV. Anonymi narratio, pag. 692.
XVI. Quam apte Ratiſponenſis cum Floriacenſi cohæreat facile oſtenditur, pag. 693.
XVII. Ratiſponenſis etiam fabulas refert, pag. 693.
XVIII. Mabillonio certe non favent martyrologia, pag. 694.
Multoque minus illud Bedæ, pag. 695.
XIX. Cur non ex Peſti Tranſlatione orta Fabula, pag. 696.
XX. Nil Caſſinatium Cauſæ officiunt Martyrologi, aliique Scriptores non ævi, pag. 698.
XXI. Neque ipſa Pauli Diaconi Authoritas negocium Caſſinatibus faceſſit, pag. 700.
XXII. Paulus certe ipſe præſentiam Sacri Corporis fatetur apud Caſſinatea, pag. 703.
XXIII. Domeſtici plures Scriptores Caſſinatibus adſtipulantur, pag. 705.
S. Bertharius, pag. 706.
Laurentius Epiſcopus, pag. 707.
Ignotus Caſſinenſis, & Chronicon breve, pag. 709.
Notæ Theubaldi tempore, pag. 709.
& S. Deſiderii pag. *ibid.*
S. Deſiderius, Beatus Oderiſius, Hymnus in honorem S. Scholaſticæ, pag. 710.
& Oblatorum Parentes pag. *ibid.*
XXIV. Exteri quoque Scriptores Caſſinatibus favent, pag. 710.
XXV. Idem evincunt monumenta plurima, pag. 712.
XXVI. Medii & Poſterioris Ævi Scriptores Caſſinatibus ſuffragantur, pag. 713.
XXVII. & Monumenta, pag. 713.
XXVIII. Nunquam in Galliam ad repetendum, Corpus S. Benedicti perrexit Carolomannus, pag. 714.
XXIX. Nuceus Inſcriptionem Corporis S. Benedicti præſentiam referentem vidit, cum ſacra lypſana effodit apud Caſſinates, pag. 716.
Idque ipſemet diſerte teſtatur, pag. 716.
XXX. In Caſſum Bullam Johannis VIII. venditant Floriacenſes, pag. 719.
& Fragmentum Bullæ Leonis Papæ, 723.
XXXI. Neque viſiones Floriacenſibus aliquid ſuffragantur, p. 723.
XXXII. Fabuloſa Diederici narratio pro Floriacenſibus, pag. 724.
XXXIII. Nil Floriacenſibus prodeſt Abbonis Epiſtola, pag. 724.
XXXIV. S. Henricus Præſentiam Corporis S. Benedicti Caſſinatibus vindicat, pag. 724.
XXXV. Et Adam Caſſinenſis Monachus, pag. 726.
XXXVI. Pluries Caſſini inventa SS. Benedicti & Scholaſticæ corpora, pag. 726.
XXXVII. Præſentiam S. Corporis apud Caſſinates teſtimonio ſuo comprobat B. Urbanus II. pag. 730.
XXXVIII. Nugas non narrat Petrus Diaconus Paſchalis factum referens, pag. 731.

INDEX GENERALIS

EORUM, QUÆ CONTINENTUR

IN TOMO SEXTO

ANNALIUM BENEDICTINORUM.

A

Abelleemitanus epiſcopus obedientiam Innocentio promittit, *pag.* 593.

Abaelardus, Petrus, dictus Petrus Bajulardus, 293. Excelleutiſſimus rector ſcholarum, 562. Perſonas Trinitatis nimis attenuat, & in concilio Sueſſionenſi Sabellianus hæreticus judicatus, 299. Infolitas SS. Trinitatis figuras fabricari curat, 78. Ob novam de S. Dionyſio ſententiam fugere cogitur, 58. Initio abbate a S. Dionyſio fugit, & ad cellam Pruvinenſem ſe recipit, 77. Dimiſſionem ſeu abſolutionem per Theobaldum comitem petens, repulſam ab abbate paſſus, *ibid.* Eam tandem a Sugerio abbate Adami ſucceſſore ſub certis conditionibus impetrat, *ibid.* Ad ſolitudinem Trecenſem recedit, ubi & diſcipulos colligit & Paraclitum condit, 78. Ejus adverſarii Albericus & Lotulfus, 77. S. Norbertus & S. Bernardus, *ibid.* Contra eum ſcribit Galterius de Mauritania epiſcopus Laudunenſis, 223. Adverſarios patitur Carthuſianos, 76. Ejus epiſtola ad S. Bernardum de Ciſtercienſium novitatibus in divinis officiis, 279. Eligitur abbas Ruyenſis, 77. 131. Mores ſuorum monachorum, & quantum ab ea paſſus ſit, 131. Mortuis qui damnaverant eum in concilio Sueſſionenſi, ſuos renovat errores, 629. Amice monitus a S. Bernardo ut eos corrigeret, promittit emendare, ſed promiſſis non ſtat, 629. Verum provocat ſanctum abbatem ad concilium Senonenſe, 629. Immo & excgerunt Patres concilii, 629. Invitat & ſuos diſcipulos, futuros teſtes futuræ confuſionis ſancti abbatis, 629. Coactus abbas modeſtiſſimus vix aperuit os. Abselardus obmutuit, turbata omnino ejus memoria, 629. In concilio Senonenſi damnatus, 297. Appellat ad papam, 298. Pacem cum S. Bernardo facit mediante abbate Ciſtercienſi, 300. Cluniaci demoratur, 579. 624. Petrus Venerabilis abbas Cluniaci ſcribit Innocentio de pace Abaelardi cum S. Bernardo, & de ejus Cluniacum receſſu, 300. Abaelardus vitæ monaſticæ addictus contra canonicos regulares ſcribit, 328. Varia ejus ſcripta nondum edita, 328. *ibid.* Arnaldus Briacenſis ejus diſcipulus, 288. Apologiæ ſcriptæ pro Abaelardo, 299. *& ſeq.* Abaelardus ſcribit apologiam ſuam in qua arguitur mendacii, 299. 630. Abaelardi fautor Otto Priſingenſis, 299. Ejus errores de Trinitate, 632. Diſſertatio de varia ejus fortuna & doctrina, 629. Abaelardi elogium a Petro Venerabili, 327. Vivens petierat in cimiterio Paraclitenſi humari, 327. Ejus corpus ad Paraclitenſe monaſterium deferri curat Petrus Venerabilis, 327. Abaelardo defuncto abſolutionem dedit Petrus Venerabilis, 328.

Abbas, ſi ex conſenſu monachorum electus non fuerit, abbas non eſt, 625. Abbas poſt ſuam conſecrationem nudis pedibus accedit ad ſuum monaſterium, receptus a fratribus in cappis, 103. Abbates primi Stabulenſes epiſcopi, 342. Abbates epiſcopi plures in monaſterio Morbacenſi, 532. Abbas emancipet monachum ſuum cui alicujus parochiæ curam commiſit, 524. Nec revocare ad claſtrum poſſit, *ibid.* Abbates Puntaoellæ & Gemmetici obedientiam recuſant archiepiſcopo Rotomagenſi, 215. Abſente archiep. Turon. in feſtis præcipuis invitatus abbas Majoris-monaſterii celebrabit, 593. Abbatum luxus & equitaturas damnat Bernardus, 75. Abbatum conventus apud Corbejam, 432. Abbates variorum monaſteriorum ex Laudunenſi ſancti Vincentii aſſumti, 314. Abbatum legitimorum depoſitorum reſtitutio, 574.

Abbatiſſæ & monales ne vagentur per urbes, 296.

Abbatiæ Ciſterrienſes brevi multiplicantur, 223. Abbatiæ ducentæ io ordine Ciſtercienſi, 252. Abbatiæ ſeptuaginta in ordine Præmonſtratenſi intra viginti annos erectæ, 252.

Abbo vel Adalardus abbas Melundenſis, 218.

Abdingoffenſis abbas Conradus, 368.

Abrincenſes epiſcopi Turgiſius, 48. Herbertus, 501.

Abſalon Roſchildæ in Dania epiſcopus, 584.

Abſalon abbas S. Amandi, 255. 285. Electus epiſcopus Turnacenſis non conſecratur, 550. Sed paulo poſt moritur, 571.

Abſalon abbas S. Bartholomæi Noviomenſis, 413.

Abſolutio Petro Abaelardo data a Petro Venerabili, 328.

Abſtinendum a peregrinis potionibus, ut a pigmentis, 598. A carnibus præter infirmos, 598. Ab ovis, lacte & caſeo in quadrageſima

ſima, 199. Ab edipe toto adventu, 198. Et feria VI. præter natalem Domini, 198.
Acelinus ebbas Metenſis S. Clementis excipit in ſuo monaſterio Theotgerum epiſcopum, 37.
Adalaia comitiſſa inclyta, 532.
Adalardus ebbas Andaginenſis, 555. Quam bene geſſerit in temporalibus, *ibid.*
Adalardus abbas Egmundenſis, 112.
Adalardus abbas Lugdunenſis, 536.
Adalardus abbas S. Martini majoris Colonienſis, 489.
Adalardus abbas Trevirenſis S. Maximini, 548.
Adalardus abbas ſancti Victoria Maſſilienſis, 549.
Adalbaldus abbas ſancti Martialis fuit etiam abbas ſancti Auguſtini Carrofenſis & Solemniacenſis, 645.
Adalbero Bremenſis archiepiſcopus, 207.
Adalbero archiepiſcopus Trevirenſis, 246. 309. 401.
Adalbero epiſcopus Laudunenſis, 559.
Adalbero Leodienſis epiſcopus piiſſimus, 124.
Adalbero epiſcopus Mettenſis, 538.
Adalbero Virdunenſis epiſcopus, 243.
Adalbero epiſcopus Virceburgenſis transfert in urbem canonicos, & monachos inducit in eccleſiam S. Stephani, 622.
Adalbero epiſcopus Herbipolenſis, 244.
Adalbero ebbas S. Vincentii Laudunenſis, 285. 608.
Adalbero primicerius Mettenſis, 555. Frater Godefridi ducis Loveoienſis eligitur epiſcopus Leodienſis, 65.
S. Adalberti patrocinium, 212.
Adalbertus archiepiſcopus Magdeburgenſis ex monacho S. Maximini, 547.
Adalbertus archiepiſcopus Moguntinus, 42. 112. 116. 116. 179.
Adalbertus abbas S. Emmerammi, 490.
Adalgodus archiepiſcopus Magdeburgenſis adfuit Theotgero epiſcopo conſecrando, 26. Ejus obitus, 30.
Adalmois virgo Deo ſacrata, 559.
Adam abbas S. Andreæ de Novo-caſtello, 273. 324. 425. 494.
Adam abbas Buzaii, 237.
Adam abbas S. Dionyſii contrarius Abaelardo moritur, 59. 70.
Adam abbas S. Judoci, 312.
Adamus Majoris-monaſterii monachus deinde Ciſtercienſis, 118. S. Bernardi ad eum epiſtolæ, *ibid.* Adhæret Arnoldo abbati illicite vagaoti, 119.
Adam abbas Eberbacenſis in Franconia, 229. 325. 403. 475. 512.
Adam de Parvo-ponte ſcholæ magiſter, 401.
Adami monachi Cariacenſis receſſus ad Clarum-vallem, 436.
Adefonſus Salmanticenſis præſul obia Cluniaci, 41.
Adela, ſeu Adelaïs regina, uxor Ludovici Groſſi, 7. 27. 76. 114. 258. 265. Calixtu gratulatur de ſua promotione, 34. Fundatrix parthenonis Montis-martyrum, 228. 384. Ei pro xeniis gratias agit Innocentius papa, 193. Confirmat donationem factam S. Martino Pontiſarenſi, 418. Condit monaſterium virginum in ſilve Cotia, 479. Moritur & ad Montem-martyrum ſepelitur, *ibid.*
Adela Bleſenſis comitiſſa, 26. 132. Ejus epiſtola in gratiam monachorum Majoris-monaſterii adverſus canonicos S. Carileſi, 178. Ei ſignificat obitum Henrici regis Angliæ Petrus Venerabilis, 239.
Adela filie Godefridi ducis Loveniæ ſic regina Angliæ, 27. 62.
Adela comitiſſa ſoror Guillelmi regis Anglorum, 277.
Adela uxor Welterii comitis Ambianenſis, 7.
Adela, germana Manaſſis II. archiepiſcopi Remenſis, 425.
Adelaïs imperatrix, 548.
Adelaïs Lotharii imperatoris ſoror, Simonis Lotharingiæ ducis conjux, Matthæi ducis mater fit monialis in Tartenſi parthenone, 121. 333. 485.
Adeleia auguſte conditrix monaſterii Paterniacenſis, 139.
Adelais uxor Guillelmi comitis Nivernenſis, 26. Filii ejus Raynaldus & Robertus, 224.
Adelais uxor Radulphi comitis Claromontenſis, 192.
Adelais comitiſſa uxor Ottonis vicecomitis de Leomania, 567.
Adelais prima Montis-martyrum abbatiſſa, educte ex parthenone S. Petri Remenſis, 229.
Adelida S. Johannis Laudunenſis abbatiſſa, 90. 149. 600. Ejus effigies, 93.
Adeliſa filie Ricardi de Colungia, monialis in parthenone Cadomenſi, 132.
Adelbero epiſcopus Metenſis, 579.
Adelbero epiſcopus Virdunenſis, 596.
Adelbertus archiepiſcopus Moguntinus, 69. Quingentis militibus ſtipatus venit ad concilium Remenſe, 30. 325.
Adelbertus epiſcopus Agathenſis, 620.
Adelbertus ſanctæ recordationis monachus, 297.
Adelelmus primus prior ebbatiæ Montis-Angelorum, 55.
Adelhelmus S. Diſibodi abbas, 113.
Adelo abbas S. Clementis Metenſis, 86.
Ademarus epiſcopus Ruthenenſis eccleſiam Loci-Dei conſecrat, 107. 258.
Ademarus abbas ſancti Benigni Jarentonis ſucceſſor, 79.
Ademarus abbas Fleriacenſis depoſitus, 548. Ei indulget Eliæ Aurelianenſis ut in Soliacenſi eccleſia S. Iterii conſtituantur monachi, 249.
Ademarus abbas Salvanienſis, 259.
Ademarus abbas S. Tyberii, 232.
Ademarus comes filius Emenonis & Sancie ejus uxor Aulamvillam cellam S. Eparchii conferunt, 70.
Adenulfus abbas Farfenſis, 181. 355. Vult conſtruere monaſterium Clarevallenſibus monachis, 307. Ejus liberalitas erga S. Bernardum, 308. Coloniam monachorum a S. Bernardo petit, quam pro monaſterio S. Anaſtaſii ed Aquas-ſalvias retinet Innocentius, 186. Adhæret Ionocentio, *ibid.* Ideo vexatus a Rogerio rege, *ibid.* Epiſt. S. Bernardi ad imperatorem in gratiam Adenulfi abbatis Farfenſis cardinalis, 308.
Adenulfus ex monacho Caſinenſi epiſcopus in Dalmatie, 90.
Adennlfus comes Aquinenſis letali odio in Oderiſium abbatem Caſinenſem percitus, 127.
Aderaldus ſeu Evrardus abbas Moliſmenſis, 164.
S. Adjutoria monachi Tironenſis vitæ compendium, 214.
Admontenſe Stiriæ monaſterium duplex, 68.
Ado ſru Odo comes Marchiæ, conſentiente Aldeberto fratre ſuo dat Turelenſibus monachis ſilvam Monſalmi dictam, 36.
Ado nutricius Hedeni comitis, 429.
Adolfus comes de Montibus, 468. 579.
Adrianus papa IV. 409. 481. Ejus pater & for-

fortuna, 464. Johannem Saliſberienſem familiariter interrogat, quid ipſe aus alii de Romana curia ſentiant, 512. Eius ſententia de ſummo pontificatu, 497. Fridericum imperatorem coronat, qui ei ſtratoris officium exhibuit, 505. Increpat Epiſcopum Tulonienſem quod moleſtus ſit fratribus ſuis Maſſilienſibus monachis, 508. Eum Urbe fugere cogit Arnaldus ſchiſmaticus, 515. Conradum abbatem Biburgenſem commendat Eberardo Salzburgenſi archiepiſcopo, 595. Eius epiſtola ad S. Hildegardem, 497. Damnat Henricum II. regem Angliæ quod turbaret electionem epiſcopi Andegavenſis, 504. Confirmat ſtatutum Petri Venerabilis de Balma, 462. Eius inſigne diploma pro Guillelmo abbate S. Cornelii Compendienſis, 456. Eius epiſtola commonitoria ad Vedaſtinos, 508. Uſum pontificalium ornamentorum Roberto abbati S. Albani indulget, 504.

Adventus ſejunium, 516.

Adviſa comitiſſa Perticenſis, 536.

Adulfus comes, 266.

Adulfus comes de *Scavemberh*, 455.

Advocati non ſunt pauperum defenſores, ſed crudeliſſimi vaſtatores, & libertatis inimiciſſimi inſidiatores, 470. *& ſeq.*

Advocati de *Sargenbach* compeſcuntur, 547.

Ædnenſes epiſcopi, Humbertus, 248. Henricus, 248. Robertus, 248. Stephanus, 215. 239. 240. Stephanus II. 241. Henricus, 404.

S. Ægidii digitus in Bambergenſi hoſpitali depoſitus, 3.

S. Ægidii abbates Hugo, 25. Petrus, 296.

S. Ægidii abbatiam Cluniaco reformandam reſtituit Honorius, 129.

Ægidius ſeu Gilo abbas Nucarienſis, 255.

Ægidius epiſcopus Prænestinus, 606.

Ægidius abbas Venuſinus, 238.

Ægidius abbas S. Agerici, 294.

Ægidius vir illuſtris factus monachus Prumienſis inſignem eidem monaſterio facit donationem, 532. Ejuſdem Ægidii pater, mater & filii, 532.

Ægidius Aureæ vallis, 17.

Ælredus ſcripſit vitam S. Eduardi, 580.

Ælredus fit monachus & abbas Rievallis; ejus converſio, 239. Eius ſcripta, 240.

Affligemienſis abbas Fulgentius, 204. Eius monaſterio data abbatia Bornhemenſis, 53. Cella Fliderbeca prope Lovanium, 225. Affligemium unire ſuo ordini fruſtra tentat S. Bernardus, 577. Affligemii monachi Radulfus vir ſanctiſſimus, & Balduinus de Aloſt princeps, 97.

Agapitus papa reſtaurator Caſinenſis monaſterii, 557.

Agathenſes epiſcopi, Reimundus, deinde archiepiſcopus, 426. Gunthertus, 556. 619. Adelbertus, 620. Berengarius, *ibid.*

S. Agerici abbates Boſo quis fuerit, 580. Richardus, 67.

S. Agili reliquiæ datæ Henrico Trecenſi comiti, 574.

Agennenſis epiſcopus Ildebertus, 426.

Agletina abbatiſſa Potei-orbis, 215.

S. Agnetis caput in Farenſe monaſterium, 514.

Agnes abbatiſſa S. Glodeſindis, 443.

Agnes prioriſſa Paracliti neptis Abaalardi, 162.

Agnes filia Anſelmi Ribodimontis ſanctæ vivit in eccleſia Leſcienſi, 300.

Agnetem Guillelmi Pictavorum & Aquitanorum ducis ſororem ducit Ranimirus rex Aragonum, 232.

Agnes de Berbezilla amita Alienordis neptæ Ludovici Junioris, 270.

Agnes nuor Alaidi principis, 8.

Agnetis reginæ erga Farfenſe monaſterium beneficia, 40.

Agnes Alani ducis filia, uxor Baldnini comitis Flandriæ, 37.

Agrippinæ templum, 630.

Aigfredus abbas Vabrenſis, 546.

Ailina ſeu Alinana abbatiſſa Argentolienſis, 560.

Ailmarus cancellarius Lotharii imperatoris, 535.

Aimericus diaconus cardinalis & cancellarius ſeu bibliothecarius, 169. 580. 602. 627. Petit ſibi mitti aliqua opera S. Bernardi, 158.

Aymericus epiſcopus Clarimontanus Romam ab Innocentio papa evocatus non comparet, 540.

Aimericus abbas Burgulienſis gravem patitur perſecutionem a ſuis fratribus, 515. Redditur ſuſpectus Ludovico Juniori, *ibid.* Eius innocentia agnoſcitur, *ibid.* Eius elogium, *ibid.* 551. Laudatus ab Alexandro III. 406.

Aimericus abbas Caſtallanæ, 40.

Aimericus Archembaldi militis filius monachus Glannafolii, 216.

Aimericus vicecomes Thoarcenſis, 295.

Aimericus hæreticus flammas evadit, 555.

Aimo abbas Divenſis ſcribit libellum de conſtructione baſilicæ ſui monaſterii, 562.

Aimo comes Genevenſis, 591.

Aymo auctor librorum de amore cæleſtis patriæ, an fuerit monachus, an decaverit eos Guillelmo abbati Divionenſi, an Hirſaugienſi, 550.

Aiſelina abbatiſſa Arelatenſis ſancti Cæſarii, 296.

Alanus epiſcopus Autiſſiodorenſis, 359. 404. Ex abbate Ripatorii, 248. Ordines celebrat apud Vizeliacum, 505. Eius ſimultas cum Patrio Cellenſi, 477. Revertitur ad Caramvallem, *ibid.*

Alanus Epiſcopus Redonenſis 255. 305.

Alanus abbas Cadomenſis ex Fontanella aſſumtus, 325. Electus negat archiepiſcopo Rotomagenſi obedientiæ profeſſionem, 147.

Alanus princeps reconciliatur Uſſanis monialibus, 8.

Alanus comes Britanniæ, 365.

Alanus pater Conani comitis Britanniæ, 587.

Alanus atavus Conani comitis Britanniæ, 587.

Alanus comes Cornugalliæ Bellam-Inſulam dat Kemperlegienſi monaſterio, 9.

Alanus Fergentius nihil ſub velle monaſtica, 56.

Alardus abbas cellæ S. Ghiſleni intereſt concilio Claromontano, 552. Et ab Urbano II. privilegium obtinet, *ibid.*

Alardus comes, 556.

Alardus abbas Flaviacenſis, 46. 592.

Albanenſes epiſcopi, Matthæus, 2. 181. Ricardus, 25. Gualterius, 673. Henricus, 649. Humbertus, 322.

Albanus abbas S. Martini Colonienſis, 253. 244. 402.

S. Albani abbas Radulfus, 580.

Albericus Aquitanorum primas id eſt Bituricenſis archiepiſcopus, 258. 259. Ex canonico Remenſi, 96.

Alberici Remenſis ſchulaſtici electio in epiſcopatum Catalaunenſem non tenet, 230.

Albericus cardinalis, 340. 102.

Albericus epiſcopus Oſtienſis, 357. 366. 589. *& ſeq.* 596. 597. 599. 628. 650. A Lucio pa-

papa legatus in Galliam, 249. Bernardum contra hæreticos pergentem comitatur, 587. Cum Hugone archiepiſcopo pergit in Britanniam adverſus hæreticos, 388. Mittitur legatus in Angliam, 280. Acta ejus in Anglia, 280. A Davide rege Scotiæ honorifice receptus, *ibid.* Adolfum epiſcopum Carleolenſem reconciliat regi Scotiæ, Johannem epiſcopum Glaſcuenſem, qui dimiſſo epiſcopatu ſe receperat Tironium, revocat, 280. In Anglia amoto abbate Crulandenſi Godefridum priorem S. Albani ejus loco, & Adamum monaſterii de Bello electum abbates benedicit, *ibid.* Et dicat libros de hæreſibus Hugo Rotomagenſis epiſcopus, 588. Dedicat eccleſiam Farenſis monaſterii, 315. Virduni moritur, 350. 398. 387. Ubi S. Bernardus ad ejus tumulum pro eo miſſam celebrat, 549. 388.

Albericus abbas Vizeliacenſis, 198. 212. 224. 276. 316. Ipſi creato epiſcopo Oſtienſi ſuccedit Pontius frater Petri Venerabilis, 280.

Albericus poſtulatus ad epiſcopatum Catalaunenſem, 142.

Albericus abbas Ciſtercii, 222.

Albericus abbas Domorum, 382.

Albericus & Lotulfus æmuli Abaelardi in concilio Sueſſionenſi, 58.

Albericus fiſci imperialis actor, 533.

Albericus decanus Gebennenſis, 392.

Alberius ſeu Albero archiepiſcopus congregatis in deſerto loco clericis Metenſibus, referat Cunonis legati litteras, quibus epiſcopi electio præcipiebatur, 3.

Alberius ſeu Albero primicerius, electi ſui Theotgeri cauſam propugnat in concilio Colonienſi, 14.

Alberius comes coram legato propugnat electionem Theotgeri in epiſcopum Metenſem, 3.

Alberus ad Paſchalem papam fugit, & ei exponit Mettenſis eccleſiæ miſerabilem ſtatum, 12.

Albero Trevirenſis archiepiſcopus, 25. 37. 266. 286. 306. 350. 363. Apoſt. ſedis legatus, 393. Eum perſequitur Henricus imperator, 2. Ejus elogium, 342. *ibid.* S. Maximini monaſterium de manu laica tentat eruere, 342. Eugenium papam invitat, 396. Ejus in eo recipiendo munificentia, 396.

Albero abbas Neoburgenſis & Luneburgenſis, 207. 212. Fit epiſcopus Baſilienſis, 254. 266. In Italia mortuus, 259.

Albero epiſcopus Leodienſis, 65. 254. 266. 286. 306. 343. Profert judicium adverſus avunculum ſuum Godefridum Namurcenſem comitem, 295. 302.

Albero epiſcopus Mettenſis, 3. 254.

Albero epiſcopus Virdunenſis, 293. 370. 443. 479. Ejus ſtudium in monachos, 252.

Albero filius Aroulfi comitis Chiſncienſis fit epiſcopus Virdunenſis, 158. Expellit monachos ex abbatia S. Pauli, & in ea collocat Præmonſtratenſes, 252.

Albero epiſcopus Mestenſis familiaris Theodorico Andaginenſi, 561.

Albero abbas Siburgenſis, 395.

Albero abbas S. Vincentii Laudunenſis ex Andaginenſi monaſterio aſſumtus, 45.

Albertus S. Adriani diaconus cardinalis, 609.

Albertus archiepiſcopus Bremenſis, 431.

Alberto archiepiſcopo Moguntino epiſtola Laurentii S. Vitoni abbatis, 157.

Albertus epiſcopus Miſnenſis, 468.

Albertus ex imperiali profapia eccleſiam Mettenſem opprimit & invadit, 2.

Albertus ex monacho Caſinenſi epiſcopus in Sardinia, 90.

Albertus presbyter cardinalis S. Laurentii in Lucina, 673.

Albertus abbas S. Juſtinæ Patavienſis, 22.

Albertus primus abbas de *Marienberg*, 366.

Albertus abbas Mauriniacenſis, 266.

Albertus Urſus primus Brandeburgenſium marchio, 98.

Albertus dux Bavariæ, 52.

Albertus comes de *Scemberg* vir ſanctus claret miraculis, 206.

Albertus camerarius Ludovici VI. 604.

Albertus comes Chiniſcenſis, 212. 480.

Albienſis epiſcopus Anglicus reformas Articellam, 463.

Albingaunenſis apud Ligures epiſcopus Otto, 127.

S. Albini tranſlatio, 144.

Albinus cardinalis diaconus S. Mariæ-novæ, 649.

Albious Andegavenſis magiſter, 496.

Alboinus epiſcopus Pictavenſis, 545.

Alboldus S. Edmundi abbas, 54.

Albricus archidiaconus & magiſter philoſophiæ, 410.

Albricus pater S. Kunfridi epiſcopi Morinenſis, 540.

Albulfi-villa palatium regium, 533.

Alchiaci abbas Simon, 177.

Alcorani verſionem fieri curat Petrus Venerabilis, 323. Alcorani verſio & refutatio edita typis ſeminarii Patavini, 317.

Aldebertus abbas Agathenſis, 618.

Aldebertus epiſcopus Nemauſenſis, 574. Molcſtus monachis S. Baudilii, 426. Pacem init cum monachis Caſæ Dei, 427.

Aldelmus primus abbas in Monte-Angelorum, 609.

Aldenburgenſis monaſterii Hariulfi abbatis obitus, 178.

Aldiarda electa S. Cæſarii abbatiſſa, ſed a papa rejecta, 296.

Eldiardis ſeu Aldiarda abbatiſſa Arelatenſis S. Cæſarii piiſſime obiit, *ibid.*

Aldo abbas S. Eugendi, 264.

Aleolfus abbas Corbeienſis, 598.

Aleolfus abbas Fuldenſis depoſitus, 403.

Aletenſes epiſcopi, Judicalis, 48. Donoaldus, 213. Rivollonius, 39. 265. 583. Johannes, 235. 359. 360.

Alexander II. papa, 512.

Alexander III. papa, 495. Oratorium S. Benedicti apud Majus-monaſterium conſecrat, 509. Eum ſchiſma excipit Gerardus abbas S. Petri-vivi, 391.

Alexander archidiaconus Leodienſis ambiens epiſcopatum turbas in electione epiſcopi concitat, 38. De eo, 192. 210. Obtento tandem epiſcopatu Leodienſi, a Friderico Colonienſi conſecratur in Gladbacenſi monaſterio, 224. Joſimulſtus apud Honorium papam ab eo incitepatur, 224. Simoniacus auctoritate imperiali fultus, ſchiſma ſuſcitat in eccleſia Leodienſi, 64. Hoii oppido obſeſſus cedit Friderico, 64.

Alexander rex Scotiæ Eadmerum petit in epiſcopum S. Andreæ, 53. Regi Scotiæ ſcribit Eadmerus de ſua electione in epiſcopum S. David, 63. Scribit & Rodulfus archiepiſcopus Cantuariæ, 63.

Alexander Lincolnienſis epiſcopus, 370. 380. 496.

Alexander abbas Grandis-ſilvæ, deinde Ciſtercienſis, 389.

Alexander abbas Savinisci, qui prius fuerat abbas Grandis-silvæ, 408.
Alexander Rupium dominus factus monachus apud Majus-monasterium, 99.
Alexius Comnenus imperator Constantinopolitanus, 105. Monasterium *Cryptæ* Carrati & abbati Cluniacenſi ſubdit, 76.
Allereda abbatiſſa B. Mariæ de Capua excommunicatur, 55.
Alfonſus Hiſpaniarum imperatur donationem facit S. Dionyſio in Francia, 518.
Alphonſus VIII. Raymundi Burgundi ex Uraca filius cognomento Bonus, 426. Majori-ſilvæ eccleſiam & cimiterium ad villam dictam Unum-caſtellum ædificari curat, quam recenſante epiſcopo Pampilonenſi tex per Bertrannum epiſcopum Valatenſem conſecrari, & primam miſſam in ea cantari jubet, 523. Cluniaco abbatiam Saguntenſem ſubjicit, 399.
Alfonſi regis donario facta eccleſiæ S. Johannis Burgenſis, 199.
Algarus epiſcopus Conſtantienſis confirmat donationem a Wilhelmo-Silvano factam Solopetræ, 420.
Algerus an ſcripſerit in Rupertum, 242.
Algeri Leodienſis vita compendio r fit monachus Cluniacenſis, 65. Ejus elogium, 66.
Algeri & Guimundi comparatio, 66. Ejus donario facta Cluniaco, 66.
Algotus epiſcopus Curienſis, 366.
Algrinus cancellarius Ludovici VII. 283.
Alienor regina intereſt dedicationi eccleſiæ S. Dionyſii, 348. Repudiata nubit Henrico II. regi Angliæ, 456. 501.
Allodus abbas Hugonis-Cutiæ, 406.
Allodiorum abbas Grimoaldus fit epiſcopus Pictavenſis, 335.
Almaricus abbas Caroli-loci, 373.
Almæ abbatiæ fundatio, 376.
Alolfus comes Admontenſis, 419.
Alpenſe monaſterium pro Moliſmenſibus ab Humberto Sabaudiæ fundatum, 247. Ad Claræ-vallenſes tranſit agente Garino, 247.
Alquinus prior Sancti Albani vir laudabilis, 380.
Altare in turri, 432.
Alvifus Attrebatenſis epiſcopus, 392. 53. 383. 294. 348. 616. Intereſt concilio Senonenſi, 297. Dat Sancto Nicaſio altare de Oigmi, 285. Eccleſiam S. Martini de Paſſa de manu laica ereptam dat Theobaldo priori S. Martini a Campis, 281. Decidit cauſa adverſus Marcianenſes, 313. Ejus elogium a S. Bernardo, 313. Ejus famam tuetur S. Bernardus apud pontificem, 303. Regem comitatur in ſacra expeditione, 385. Obit, 306. 386.
Alvifus abbas Aquicinctî Gozuinum ad S. Criſpinum mittit, 22.
Alulfi Tornacenſis monachi Gregorialis Odonis abbatis juſſu ſuſceptus, 432.
Amabilis Bourſetus vir devotus, 463.
Amalricus Aquenſis epiſcopus, 532.
Amalricus Criſpini dominus Caſtri-Celſi, & Ermengardis Germeſia dant Majori-monaſterio eccleſiam Andegavenſem S. Magnebodi, 235.
Amalricus comes, 416.
S. Amandi abbas Abſalon, 255. 281.
S. Amandi Rotomagenſis abbatia conflagrat, 231.
S. Amantii abbas Petrus, 486.
S. Amantii de Boria lis de eccleſia de Ambairiaco cum monachis de Alla-villa, 104.
Amatus archiepiſcopus Burdigalenſis apoſtolicæ ſedis legatus, 33. 576. Adiudicat monaſterio S. Crucis eccleſiam S. Michaelis ſuper Garumnam, 578.
S. Amatus epiſcopus Naſcanus, 335.
Amauricus de Monte-forti, 21.
Amauricus de Monte-forti avunculus Fulconis, de Monte-forti, 163. 266, 275. 398.
Ambianenſes epiſcopi, Fulco, 553. Gervinus, 22. Godefridus, *ibid.* Ejus tranſlatio, 284. Guarinus, 27. 230. 231. 267. Ingelrannus, 22. Theodericus, 203. 218. 328.
Amblardus Abbas S. Martialis Lemovicenſis, 218.
Amblardus epiſcopus Maurianenſis, 636.
Ambroniaci abbas Iſmion, 564.
Ambroſius Vallis-umbroſæ abbas & præpoſitus generalis fit archiepiſcopus Florentinus, 322.
Amedeus epiſcopus Lauſanenſis, 396. 397. 492.
Amedeus epiſcopus Maurianenſis nepos Gaidonis epiſcopi Gebennenſis, 501.
Amedeus Altæ-cumbæ dominus fit Monachus Bonævallis, 27.
Amedei viri nobiliſſimi & monachi Bonævallenſis Viennenſis vitæ primordia, 79.
Amedeus Amedei filius fit monachus Claræ-vallenſis, deinde abbas Altæ-cumbæ, tum epiſcopus Lauſanenſis, 80.
Amedeus comes Gebennenſis, 402.
Amelina abbatiſſa Roncerei concordiam init cum monachis, S. Albini, 202.
Amelinus epiſcopus Senecenſis, 570.
Amelius abbas Dalonenſis, 107.
Americus Alvernorum epiſcopus, 237.
Amicus ex decano Caſinenſi abbas S. Vincentii de Vulturno, 126.
Amicus abbas ſancti Laurentii ſuris muros 54.
Amiliua abbas Brunvillarienſis, 306. Citatus ad concilium Remenſe excuſatur a Vvibaldo, 402. Patri & matri perſuader ampleſti vitam religioſam, 402.
Anacletus II. (Petrus Leonis) quis & qualis fuerit, 168. Fuit monachus Cluniacenſis, *ibid.* Poſtea cardinalis & legatus in Gallias ubi celebret concilia Carnoti & Bellovaci, 169. Ipſi favet Pettus Portuenſis cardinalis, 169. Eum conſecrat, *ibid.* Urbe potitus literas ad omnes eccleſias & principes ſcribit, 169. Ejus epiſtola ad Cluniacenſes, *ibid.* Ei adhærent epiſcopi Aquitaniæ, 170. Caſinenſes cum Rogerio Siciliæ & Apuliæ duce, 171. Qui ab eo rex Siciliæ dictus eſt, *ibid.* 386. Regem Siciliæ coronat, 186. Ejus aſſeclæ necem Innocentii attentant, 208. Eorum in Germanos infeſtationes, 208. In concilio Anicienſi excommunicatur, 272. Et in concilio Piſano, 237.
Anaſtaſius papa IV. 305. Ejus in papam creatio, 484. Ei de ſua promotione gratulatur Wibaldus, 508. Confirmat charram Ludovici regis, qua monaſterio Longi-pontis in diœceſi Pariſ. unit abbatiam S. Petri de Monte-Letherico, 765. Ejus obitus, 497.
S. Anaſtaſii ad Aquas-ſalvias monaſterium, 286.
S. Anaſtaſii abbas Henricus Piſanus, 399.
Andaginenſes abbates, Theodericus, 45. 254. Johannes Vabardus, 244. Robertus, *ibid.* 293. Taneredus, Marewardus & Sevoldus, 532.
Andaginenſis eccleſia conſagrat, 244. Reſtauratur, *ibid.* Ejuſdem monaſterii reſtauratio per Valcaudum epiſcopum Leodienſem, 532.

Eam-

Eamdem Otbertus epiſcopus Leodienſis abbatiam Ingobrando monacho Lobienſi vendit, 573.
Andegavenſes epiſcopi, Matthæus, 215. 218. 227. Nostmannus, 504. Reginaldus ſeu Raynaldus, 8. 34. Ulgarius, 95. 144. 153.
Andegavenſis epiſcopi electio turbata, 504.
Andegavnrum comes Fulco, 8.
Andernenſis abbas Rainaldus, 89.
Andn abbas Stabulenſis, 440.
S. Andreæ epiſcopus Arnaldus, 24. Turgotus, 53.
S. Andreæ epiſcopus poſtulatus Eadmerus, 53.
Andreas epiſcopus Trajectaoſis, 512. 286.
Andreas Cajacenſis epiſcopus, abbas Theleſinus, 503.
Andreas abbas S. Faronis, 283. 502 Ei tres eccleſias ſeu primatus taibuit Manaſſes II. epiſcopus Meldenſis, 283.
Andreas abbas Novigenti, 502.
S. Andreæ Viannenſis abbas Aymo, 564.
Andreas Delphinus Albonis & Viennæ comes, 110.
Andreas miles templi, maxima columna, nvunculus S. Bernardi, 484.
Andreas da Baldementa, 140. Theobaldi comitis Meldenſis & Carnutenſis procurator, 77.
Andreas comes, 28.
Andrenſes monachi a Carrofenſibus informati, 85.
Andrenus epiſcopus Ebroicenſis intervenit inelectione abbatia Beccenſis, 257.
Andronus abbas S. Crucis Burdegalenſis monachos ſancti Machatii ſibi rebelles ſubiicit in concilio Romano, 91.
Anfoſſus ſeu Hildephonſus comes Toloſanus, 203. 324.
Angariacenſis abbas Gaufridus, 266.
Anglia papæ legatos non admittit, 62. Angliæ reges an ſcrophas tactu ſanent, 50.
S. Aniani abbates, Ermengaudus, Willelmus, 289. Anianenſi monaſterio adjudicata cella de Gordanicis, 34.
Anniverſarium Ludovici VIII. regis apud Caritatem, 281.
Anno archiepiſcopus Colonienſis, 565. 547. Barbaros trans Rhenum finit in quadrageſima ovis, lacte & caſeo uti, malens eos eſſe chriſtianos, quam a fida daſicere, 562.
Anno epiſcopus Wormatienſis, 547.
Anno abbas Indenſis, 570. 512.
Anno abbas Luneburgenſis, 262.
Annonæ caritas daſicientibus colonis, 120.
S. Annoberti epiſcopi Sagienſis corpus tranſlatum in monaſterium Maurinianæ-vallis, 87. Ejus acta, 599.
Ansbaldus abbas Prumienſis, 540. 541. Obtinet a Lotharia rege jus monetæ & mercati, 539. Et prædia quædam monaſterii ſui olim uſurpata, 539. Illi damnat trea eccleſiæ, 540.
Ansboldus abbas Blandinienſis, 4.
Anſeberus abbas S. Richarii, 130. Monaſterium reſtaurat, 149. Ejus literæ contra rebellinnem oppidanorum Centulenſium, 602. Obit, 257.
Anſcherus monachus Vedaſtinus ſcriptor librorum, 219.
Aoſculſus epiſcopus Sueſſionenſis, 479. 527. 615. Confirmat permutationem domus regiæ in Silva-Cotia ad condendum monaſterium virginum, 671.
Anſelmus abbas Egmundenſis deponitur, 511.
Anſellus de Garlanda ſeneſcallus Franciæ, 566.
Anſallus de Garlanda regis dapifer Gormicenſis cellæ benefices, 77.
Anſallus Triagni caſtri dominus, 295.
Anſellus de Triangulo, 165.
Aoſellus de Ribodmonte reſipiſcens de damnis illatis S. Vincentio, nudus in capitulo flagellis cædi poſtulat, 213.
S. Anſelmus Boſonem monachum Beccenſem bis ſecum in Angliam ducit, & ſuo nomine mittit ad concilium Claromontanum, 183. An auctor faſti Conceptionis, 301.
Anſelmus, ſancti Anſelmi nepos ex abbate S. Eadmundi epiſcopus Londonienſis, 159. Ejus electio non tenet, *ibid.*
Anſelmus archiepiſcopus Mediolanenſis qui Conradum Modoetiæ comitem verat, & Mediolanenſes in ſchiſmatia ſocietatem induxerat, depoſitus, 219. Eum reſipiſcentem reſtitui in ſua dignitate procuras ſanctus Bernardus, 119.
Anſelmus Havelbergenſis epiſcopus, 159. 266. 344. 363. 370. 378. 462. A S. Bernardo ſanatus, 247. Wibaldi amicus, 665. A Lothario miſſus ad Johannem Comnenum ſeu Kalo-Johannem Conſtantinopolim, ubi cum Nechite archiepiſcopo Nicomedienſi collationes habet, quas tribus libris juſſu Eugenii III. ſcripſit, 246.
Anſelmus poſt Alexandrum II. epiſcop. Luzenſis, 365.
Anſelmi abbatia Gemblacenſis obitus, 156. In dando ei ſucceſſore turbæ, 256.
Anſelmo abbati ſancti Vincentii Laudunenſis datur eccleſ. S. Johannis de Leſcheriis, 213.
Anſellus ſeu Anſelmus abbas S. Vincentii Laudunenſis, 502, Clamorem faxit ad Innocentium papam II. da Mileſende vidua Thomæ de Marla & Ingelranno ejus filio, quod invaſiſſent & retinerent res S. Vincentii, 285. 607. Ex ejus diſciplina plures prodiere abbates, 573. Fit primus epiſcopus Tutnacenſis, 273. 372. 372. 402.
Anſelmus abbas Ciſonienſis, 140.
Anſelmus abbas, a. Legatus in Angliam, 51.
Anſelmus Laudunenſium ſcholarum moderator obit 18.
Anſelmus decanus Laudunenſis, 6.
Anſelmus regis dapifer apud Puteolum occiſus, 21.
Anſericus archiepiſcopus Biſuntinus, 130. Abbatiam Favermacenſem donat Caſæ-Dei, 201. 615. Ejus litteræ ad Gerardum epiſcopum Engolismenſem pro Kempetlegienſi abbatia, 587.
Anſridus epiſcopus Trajectenſis, 554.
Anſterius ex monacho Salmuriena epiſcopus Catanenſis, 25.
Anthelmus majoris Cartuſiæ prior, 502. 458. Sub quo celebratum eſt primum ordinis capitulum generale, 634. Fit epiſcopus Bellicenſis, 457. Et familiaris Guidi Brito, 123.
De antichriſto ſancti Norberti ſententia, 134.
Antonius epiſcopus & abbas Stabulenſis, 514.
Antonius abbas Senonienſis, 26. Ejus obitus, 152.
Antonius monachus Glannafolienſis, 34.
Apologia S. Bernardi abbatis ad Guillelmum abbatem, 74. Cujus cenſuræ eam ſubiicit, 75.
Apoſtatæ pluſquam tertio recipi poſſunt, 76.
Aprutinenſes epiſcopi, Bernardus, ſeu Eberardus & Arduinus, 88.
Apuliæ dux Guillelmus, 12.
Aquicinctenſes abbates, Alviſus, 22. 46. 97. 149. Guſuinus, 181. 404. Johannes, 155.
Aquilinæ ſilvæ Eremitæ, 280.
Arbertus epiſcopus Avenionenſis, 225. 598.
Arbertus abbas Loci-Dei, 107.

Archembaldus Burbonienſis, 386.
Archembaldi ſubdecani Aurelianenſis ædes inſtinctu Johannis archidiaconi, 209.
Archembaldus de Solitaco cum Mathilde de Balgentiaco conſanguinea conjunctus, 248.
Archidiaconus Claromontanus fit monachus Majoris-monaſterii, 61.
Archimbricus abbas Montis-majoris, 551.
Ardicin diaconus cardinalis S. Theodori, 675.
Arduinus abbas S. Savini Placentini epiſcopus Aprutinus, 34. 88.
Arduinus Carthuſianus mole nivium obrutus, poſt duodecim dies vivus repertus, 226.
Arelatenſes archiepiſcopi, Gibuinus, 598. Otto, 10. Raimundus ex epiſcopo Agathenſi, 427.
Arelatenſis monaſterii Montis-majoris lis cum S. Remigio Remenſi de juribus parochialibus in eccleſia S. Martini de Villa S. Remigii in diœceſi Avenionenſi, 91.
Aremburgis comitiſſa Andegavenſis, 505. Ejus anniverſarium in eccleſia Fontis-Ebraldi, 545.
Aremburgis filia Hugonis ducis Burgundiæ oblata Deo apud Lariacum, 140.
Argentinenſes epiſcopi, Burchardus, 526. 544. Cuno ſeu Cuono, 495. 581. Gebehardus, 496. Henricus, 520.
De Argentoratenſi epiſcoparu contendunt Bruno & Eberardus, 497.
Argentum ſceretri S. Albani conflatum in gratiam pauperum, 580.
Arialdus S. Dionyſii Medinlanenſis abbas, 99.
Aribertus epiſcopus Avenionenſis tradit S. Remigio Remenſi eccleſiam S. Martini de Villa S. Remigii, 92.
Aries epiſcopus Legionenſis, 599.
Ariminenſis epiſcopus Reinerus, 597.
Arlongus epiſcopus Wirziburgenſis, 581.
Armachanæ eccleſiæ miſerabilis ſtatus, 290.
Arnaldus de *Lovera* intereſt concilio Montiſpeſſulani, 232.
Armannus frater Petri venerabilis, 220.
Armeconum legatos ad communionem admittit Eugenius III. 355.
Arnoldus Burdigalenſis epiſcopus fundat cellam S. Dionyſii de Pila, 505.
Arnoldus majoris eccleſiæ Colonienſis præpoſitus & imperatoris cancellarius, 286. 605. Excuſat ſe a legatione Romana, 467 Una voce electus archiepiſcopus Colonienſis, 471. Romam conſecrandus a pontifice tendit, 471. Concedit Wibaldo abbati decimas de Bullenga, & eas confirmat quas donaverat S. Heribertus, 506. De eo, 295. 551. 563. 570. 468. Obviam Eugenio III. pergit, 596. Non depoſitus, ſed tantum ſuſpenſus, 402. Ejus obitus, 471.
Arnaldus archiepiſcopus Mogunrinus, 315.
Arnaldus archiepiſcopus Narbonenſis, 209. 296. Apoſtolicæ ſedis legatus, 618.
Arnaldus abbas de *Selebirche*, poſtea epiſcopus S. Andreæ, 24.
Arnaldus epiſcopus Barchinonenſis, 324.
Arnaldo Caunenſi abbati privilegia confirmantur, 15.
Arnaldus, abbas Loci-Dei, 207. Abdicat, *ibid.*
Arnaldus Palatinus expleta pœnitentia fit monachus in Ebracenſi monaſterio, 522.
Arnaldus de Ponte vir præpotens in diœceſi Vabrenſi, 258.
Arnaldus de Brixia, Abaelardi diſcipulus, 298. 299. Damnatur, 289. Fugit apud Helvetos, *ibid.*
Arnaldiſtæ Urbem conturbant, 344. Diripiunt domos cardinalium, 335.
Arnaldus ſchiſmaticus Romæ turbas excitat, 303. Sumtum de eo ſupplicium, 504.
Arnoldus Gandenſis S. Petri abbas, 512.
Arnoldus abbas S. Petri vivi, 21. 26. 34. 43.
Arnoldus abbas Morimondenſis, a Murimondo ſecedit, 528. Bernardi ad eum epiſtola, *ibid.* Arguitur quod abſque facultate abbatis Ciſtercienſis diſceſſiſſet, 528. 577. Moritur, 96.
S. Arnulfi epiſcopi Sueſſionenſis elevatio in concilio Remenſi & in Belvacenſi decreta, ac deinde facta, 32. 45. 57.
Arnulfus archiepiſcopus Remenſis beneficum ſe Moſomenſi monaſterio exhibet, 553.
Arnulfi Sagienſis electio in epiſcopum Lexovienſem: pro eo ad papam ſcribunt Petrus Venerabilis & S. Bernardus ejus amicus, 520. 485. Ejus ſcripta & opera, 239. 304. 350. 550. 500. De eo, 366. 460. 504. 647.
Arnulfus abbas Blandinienſis, 4. 64. Cluniacenſes ritus ſuſcipit, 206. abdicat, *ibid.*
Arnulfus epiſcopus & abbas, 550.
Arnulfus abbas S. Criſpini Sueſſionenſis, 570.
Arnulfus ex S. Nicaſii Remenſis monaſterio abbas Gemblacenſis, an tranſierit ad ſignienſe monaſterium, 256. 595.
Arnulfus abbas Lobienſis, 575. 574.
S. Arnulfi Metenſis abbas Bertrannus, 534.
Arnulfus comes Chiſneienſis, 521. 538. Fit monachus & obit, 581.
Arnulfus eremita novitius, 320.
Arnulfus comes, 573.
Arnoldus ſeu Arnulfus comes frater Balduini comitis Hannoniæ, 306. A Gerbaldone occiſus, 562.
Arnulphus imperator, 56. Inſignem facit donationem monaſterio Ttevitenſi S. Maximini, 543.
Arnulfus comes Loenſis, 64.
Arnulfus miles, 285.
Arnulfus cancellarius, 542.
Arremarenſer abbates, Otto, 29. Gualterius, 78. Guido, 283. Arremarenſi monaſterio facta donatio, 78.
Artæ-cellæ ſeu Brignolæ incrementa, 465. Ejus cœnobii prioriſſa Bona *Feyſſe*, 465. Et reformatin per Anglicum Albienſem epiſcopum & cardinalem, *ibid.*
Artaldus diaconus cardinalis S. Euſtachii, 650.
Artaldus diaconus cardinalis B. Mariæ in Coſmedin, 567.
Artaldus Elnenſis epiſcopus, 572.
Artaldus abbas Pauliacenſis fundator Vallislucentis, 265.
Artaldus prior de Nantolin, 7.
Arulenſis abbas Theudericus, 549.
Arzo rex & judex Karalitanur fundat monaſterium SS. Georgii & Geneſii in Sardinia, 569.
Aſneriarum cella in abbatiam converſa, Tironio ſubjecta, 24. 295.
Aſpertus cancellarius Arnulfi imperatoris, 543.
Aſſuerus abbas Prumienſis repetit a Carolo magno quaſdam villas in pago Andegavenſi, 519. Dat ſuo monaſterio villam Caciacum in pago Andegavenſi, *ibid.*
Aſtinenſis monaſterii abbas Gregorius, 228.
Aſtralabio filio Petri Abaelardi & Heloiſſæ prænenda in eccleſia Pariſienſi aut alibi procuratur, 527.
Aſtulfus Langobardorum rex monaſterii S. Martini Papienſis fundator, 426.
Aſturicenſes epiſcopi, Robertus, 599. Petrus, 518.

Atha-

Athanacenſes abbates, Bernardus de Chambernaco ſeu Talario, Pontius, Otgerius & Bezardus, 204. Athanacenſis abbatis cauſa male judicata, *ibid.*
Attrebatenſes epiſcopi Alvinus, 53. 298. Obit, 386. Godeſcalcus, 392. Petrus, 52.
Atto Piſtorienſis epiſcopus, ejus elogium, 276.
Atto epiſcopus Trecenſis, 140. 158. 305. Ante epiſcopatum an fuerit monachus, 79. Infirmus bona ſua tribuit pauperibus, 552. Ripatorium monaſterium fundat, 252.
Atto Vallumbroſani ordinis generalis. 276.
Atto abbas monaſterii S. Benedicti de Saxo-Laterono Cluſinenſis diœceſis, 484.
S. Audoeni Rotomagenſis abbas Freherius, 409.
Avelina Abbatiſſa Calenſis, 142. 603.
Avsmonenſes epiſcopi Arbertus, 597. Gaufridus, 91. 598.
Avero cella, 8.
Averſanus epiſcopus Wimundus, 500.
Aoefgudus de Conedrario facit donationem monaſterio S. Vincentii Cenomannenſis, 578.
Augerius abbas Lunevenſis, 620. A Calliſto papa obtinet privilegium, 89.
Augerius abbas Radingenſis, 63.
Augiæ B. Mariæ abbates, Vvaltramnus, 289. Fridelo, 334.
Auguſtenſes epiſcopi Herimannus, 27. Vvalterius, 126.
Auguſtinus epiſcopus S. Juſtæ, 45.
S. Auguſtini Cantuarienſis abbas Badulfus, 103. Cantuarienſium monachorum privilegia, 291. Ea impugnat Theobaldus Cantuarienſis archiepiſcopus, 291.
Auguſtodunenſis epiſcopus Stephanus, 258.
Avilenſis epiſcopus Ennicus, 518.
Aureæ-vallis dedicatio, 552.
Aurelianenſes epiſcopi, Johannes, 41. 158. Elias, 269. 548. Manaſſes de Garlanda, 473.
Aurelianenſis eccleſiæ B. Mariæ de Bono-nuntio antiquitas, 418. Puellaris dicebatur, *ibid.* Clericis ſæculo ſu. ceſſerat, *ibid.* Dicitur abbatia, *ibid.*
Aureliani monachi Reomaenſis liber de muſica, 536.
Aurienſis epiſcopus Martinus, 518.
Auſonenſis epiſcopus Raymundus, 324.
Auſtindus archiepiſcopus Auſcienſis, 559.
Autiſſiodorenſes epiſcopi, Alanus, 248. 359. 404. Hugo, 22. 374. 398. Hugo de Monte-acuto, 248. Hugo abbas Pontiniaci, *ibid.* Odo, 348.
Auxanenſe S. Johannis monaſterium, 88.
Aybertus Criſpinii reclusus audit confeſſiones, 190. Ejus obitus, 306.
S. Ayguſi cella Pruvinenſis combuſta, 360. S. Ayguſi reliquiæ per orbem delatæ ad colligeodas elsemoſynas, 360.
Aymo abbas S. Andreæ Viennenſis, 263.
Aymo *de Lay* vir nobilis inſignem donationem facit monaſterio Saviniaci in agro Lugdunenſi, 153.
Azenarius abbas S. Remigii Remenſis ab Hugone Regiſtenſi comite repetit eccleſiam B. Mariæ, 79. Ejus obitus & epitaphium, 20.
Azo presbyter cardinalis S. Anaſtaſiæ, 623.
Azoni abbati S. Egidii eccleſiam de Heramſonfert Vvibaldus, 554.

B

BAmbergenſes epiſcopi, Eberardus, 473. Egilbertus, 297. Otto, 17. Rupertus. 4.
Bambergenſe S. Michaelis monaſterium, 297. Terræ motu corruit, 4. Inſtauratum ab Ottone dedicatur in honorem S. Michaelis & S. Benedicti, *ibid.* In eo floret religio, *ibid.* Ejus abbates, Humboldus, *ibid.* Hermannus, 534. Vvolframnus, ejus vitæ ſompendium, 4.
Bardulus ſeu Baidolus clericus Palatinus, abbas Majoris-monaſterii, S. Savini martyris corpus transfert in Ceraſiacum villam ſuam, ubi collegium canonicorum ad ejus cuſtodiam condit, 535. Horum loco monachos ſub S. Benedicto Aniſnenſi inſtituit Carolus Magnus, *ibid.*
Bajocenſes epiſcopi, Gerebaldus, 88. Richardus, 248. Turoldus, 102.
Balanſiæ ſeu Vallelhæ fundatio a Vvidone comite Pontivi, 405.
Baldemarus abbas Blidenſtadienſis prope Moguntiam, Lanresbamenſem præpoſituram ſimoniace invadit, & deponitur, 526. 325.
Baldricus Dolenſis epiſc. funebrem pompam Alani ducis curat, 36.
Baldricus epiſcopus Tornacenſis, 285.
Baldrico Trajectenſi præſuli dicata vita S. Libuini, 544.
Baldricus abbas Almaniſcæ, 87.
Baldricus prædeceſſor Chedulfi abbatis, 595.
Baldowinus abbas, 376.
Balduinus archiep. Cæſareæ Palæſtinæ, 396. 401.
Balduinus Noviomenſis epiſcopus, 413. 438. 553.
Balduinus Theoderici comitis Flandriæ filius intruſus in ſedem Morinenſem, 177.
Balduinus abbas Caſtellionis, 306.
Balduinus abbas Criſtæ, 306.
Balduinus abbas S. Jubanni Laudunenſis, 352. 372. 650.
Balduinus abbas S. Vincentii Laudun. 372. 650.
Balduinus abbar Liesbornenſis, 333.
Balduinus abbas Orbacenſis, 273. 324.
Balduinus abbas S. Quintini de Inſula, 240. 348. 413. 414. Favet fundationi abbatiæ Montis S. Martini, 257.
Balduinus abbas canonicorum S. Vincentii Silvanect. 7. 22. 373.
Baldninus abbas Vizcliaci, 547.
Balduinus abbas S. Wimari, 157.
Balduinus rex Jeroſolymitanus, 47. 89. 385.
Balduinus Barbarus comes Flandrenſis viros feminis ſubſtituit in Marchianenſi monaſterio, 52.
Balduinus *de Dure* & Beatrix eius nuor abſoluti ab excommunicatione quam incurrerant ob damna illata eccleſiæ Ambianenſi, 422.
Baldnimus de Supeio inveſtituras canonicatuum in eccleſia S. Johannis de Leſcheriis remittit in manu Bartholomæi epiſcopi Laudunenſis, 213.
Balduinus comes Flandriæ Henricum regem Angliæ Bononiagi ad prælium invitat, 36. Apud S. Bertinum ſecedit, ubi cum veſte monaſtica ſepelitur, 37.
Balduinus comes Flandriæ, 4.
Balduinus comes Flandrenſis filius Roberti II. marchionis, 475.
Balduinus comes, 558.

Bal-

Balduinus de Alosto princeps fit monachus apud Affligemium, 97.
Balerna monaſterium ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Veſontionenſi, 246. Ejus abbas Burchardus, 558.
Balmeoſis abbatia in prioratum redacta, 405. 460. Ea de re Petri Venerabilis epiſtola, 461. Ejus ſtatutum confirmatur a Friderico imperatore & Adriano papa IV, 462.
Baptiſmus alter monaſtica profeſſio, 321. 449. Baptiſmi ritus, 124. Baptiſmus valet per quemcumque adminiſtretur, 503. De baptiſmo ſanctum Bernardum conſulit Hugo Victorinus, 328.
Baptiſterium virorum ſeparatum a baptiſterio feminarum, 214.
Baptiſterium in monaſterio Erfordienſi, 554.
Baralis in chronologia Lorinenſi corrigitur, 49.
Barcinonenſis epiſcopus Arnaldus, 324.
Barcinonenſis comes Raymundus Beringerii, 9.
Bardo archicancellarius, 558.
Barn faeri palatii ſubdiaconus, 41.
Barralis Maſſiliæ vicecomes vicem gerens Hildeſonſi regis Aragonum in Provincia, 463.
Bartholdus epiſcopus Hildesheimenſis, 113.
Bartholomæus epiſcopus Belvacenſis dedicat eccleſiam Britulienſem, 191.
Bartholomæus epiſcopus Catalaunenſis, 390. 401.
Bartholomæus epiſc. Laudunenſis, 81. 108. 110. 112. 122. 158. 165. 302. 414. 425. 494. Ejus profapia, 425. Proficiſcitur in Hiſpaniam ad videndum Hildeſonſum regem Feliciæ materteræ ſuæ filium, 425. Præmonſtratenſi eccleſiæ dat initium, 44. Cœnobium virginum Ciſterc. inſtituit, 122. Dat Anſelmo abbati S. Vincentii eccleſiam ſancti Johannis de Leſcheriis ut in ea ſubſtituat monachos oſtin canonicis, 212. Extinguit eccleſiam ſancti Petri in gratiam monachorum S. Johannis, 381. 650. Ei origines ſuam debet Vallis-clara, uti & Fuſniacenſe monaſterium & Spinetenſe, 223 Ejus litteræ de fundatione Fuſniaci, 62. Ejus in ea fundatione magnificentia, Templum dedicat, 62. Abjecta ſarcina paſtoralis fit monachus apud Foſniacum, 425. Ejus epitaphium, 457. Ejus litteræ de reſtitutione villæ *Erlons* factæ ſancto Vincentio Laudunenſi, 608. Alberonem abbatem S. Vincentii educit en Andagmenſi abbatia, 45. Notitia de excommunicatione & abſolutione comitis Roceii, 607. Ejus diploma pro Nicolao de Roceio, 136. Suſpenſus ob probatum divortium Radulfi Viromandenſis comitis, 314.
S. Bartholomæi Noviom. abbas Raymardus, 140.
Bartholomæus abbas, 466.
Bartholomæus prior S. Martini de Campis, 407.
Bartholomæus notarios Caroli Calvi, 535.
Bartholomæus comes Vindocinenſis, 593.
Baſileenſes epiſcopi, Albero, 254. 266. Moritur, 259. Ortlievus, 662. Radulfus 17. 50. 581.
Baſilicarum SS. Rufini & Valerii collegium, 66. Canonicorum a S. Remizio fondatum datum Majori-monaſterio, 258.
Baſilius prior Carnutiæ, 497. Anthelmo priori Carthuſiæ ſuccedit, 457. An fuerit monachus Cluniacenſis, 457. Petri Venerabilis ad eum epiſtola, 457. Baſilii ad eum reſponſio, *ibid.*
Baterius factus monachus, Prunienſi monaſterio inſignem facit donationem, 535.
S. Baudilii cella ab epiſcopi Nemauſenſis juriſdictione immunis & libera, 427.
Beatrix dn Huguevilla abbatiſſa Cadomenſis, 132.
Beatrix comiſſa Bigoritana committit Richardo Maſſilienſi abbati & ſucceſſoribus reformandum monaſterium ſancti Severi de Roſtano, 572.
Beatrix abbatiſſa cœnobii quod dicitur Herſe ſit abbatiſſa Quidlinburgenſis, 272.
Beatrix comitiſſa Albonis & Viennæ, 210.
Beatrix uxor Godefridi Bullonii, 563.
Beccenſes monachi loco canonicorum ponuntur in eccleſia S. Himerii, 647. Altera donatio eccleſiæ S. Himerii Beccenſi monaſterio facta ab Hugone de Monte-forti, 647. Hujus monaſterii privilegium ab Hugone præſule Rotomagenſi renovatum, 309. & *ſeq.*
Bego abbas Conchenſis, 578.
Bela rex Hungarorum, 68.
Beleſenſis epiſcopus Pontius, 264.
Beliſmenſia eccleſia a Guillelmo comite pro canonicis fundata, poſtea data Majori-monaſterio, 236.
Bella-Inſola ab Alano comite Cornugalliæ Kemperlegienſi monaſterio data, 9. De eadem inter Rothonenſes monachos, *ibid.* Kemperlegienſi monaſterio adjudicatur, 585.
Belletrudis mater Atamulfi viri illuſtris, 352.
Bellicenſis epiſcopus Anthelmus ex priore Carthuſiæ, 270. 457.
Bellinus epiſcopus Patavinus ergo S. Juſtinam munificus, 22. Impie trucidatus, 278.
Bellum Standardii, 239.
Ad bellum ſacrum ſubſidia per omnes eccleſias Galliæ, 373.
Bellum civile in Gallia inter Ludovicum regem & Theobaldum Carnutenſem, 22. Sopitur, 22.
Bellum inter Robertum epiſcopum Carnotenſem & Novigentum, 562.
Belvacenſes epiſcopi, Bartholomæus, 198. Galo, 553. Henricus ex monacho Clarevallenſi, 580. 417. Henrici novitii Clarevallenſis epiſtola ad S. Bernardum, 417. Odo en abbate S. Symphoriani, 267. 292. 417. Petrus, 149.
Belvacenſis S. Luciani abbas Giroldus, 22. Sanxon, 181. Serlo, 310. 578. 256.
Belvacenſis abbas S. Quintini Rudolfus, 22.
Belvacenſis S. Symphoriani abbas Odo, 59.
S. Benedictus totius monaſticæ religionis inſtitutor, 269. Vir Deo dignus, Spiritu ſancto plenus regulam Spiritu-ſancto dictante ſcripſit, 246. Ordinem monaſticum jam tunc vacillantem renovavit & firmavit, *ibid.* Purgat Caſinum idolis, & illuſtrat miraculis, 80. Ejus virtutes, 596.
S. Benedicti monaſterium Capuanum ab incendio liberatur oppoſito flammis corporali, 56.
S. Benedicti ſuper Padom abbatia Cluniaco reſtituitur, 129.
S. Benedicti oratorium in Majori-monaſterio conſecrat Alexander III. 509.
S. Benedictus Anianenſis primus abbas S. Savini apud Pictones, 535. Indenſis, 332.
Benedictus abbas S. Petri Catalaunenſis, 122.
Benedictus *Brachet* præpoſitus generalis Congregationis S. Mauri, 429.
Beneficia pueris non conferenda, nec uni plura, 450.
Beneventum ſecedit Paſchal. II. a Beneventi obſidio, 160. Rogerio deditionem faciunt Beneventani, 263. Beneventum & Capua Innocen-

centio & Lothario ſc dedunt, 262.
S. Benigni eccleſia ub Eugenio conſecrata, 382.
Benno primus Ciſtercienſium apoſtolus ad Vandalos miſſus, 210. Tertius in ſede Mekelenburgenſi epiſcopus, 210.
Benzo abbas S. Juſtinæ Patavienſis, 51.
Beraldus Aſcarellus ab imperatore abbas Farfenſis nominatus, 40.
Berardi epiſcopi Matiſconenſis vexationes in Cluniacenſes monachos, pro quibus epiſcopale officium ei interdicit Calixtus papa, 35.
Berardus ſeu S. Eberardus epiſcopus ſanctiſſimus Aprutinus, ſeu Interamnenſis, 88.
Berchatoldus abbas Indenſis, 545.
Berengaria Hiſpaniarum regina, 599.
Berengaria Hiſpaniarum imperatrix, uxor Alfonſi Boni, 426.
Berengarius abbas Craſſenſis, 218. Fit Archiep. Narbonenſis, 518.
Berengarius epiſcopus Agathenſis, 618. 620.
Berengarius epiſcopus Barchinonenſis dat S. Victori Maſſilienſi eccleſiam S. Pauli de *Subirats*, 579.
Berengarius epiſc. Forojulienſis, 49.
Berengarius epiſcopus Gerundenſis, 50. 245. 324.
Berengerio abbati Craſſenſi abbatiam de Gallicantu reformandam dat Raimundus Berengerii ejus frater, 218. 584.
Berengario abbati Craſſenſi datur eccleſia S. Petri reformanda, 41.
Berengarius abbas S. Felicis, 353.
Berengarius filius vicecomitis de Amiliano, 360.
Berengarii error de Euchariſtia, 142.
Berengasius de Luteva Albigenſium hæreticorum hoſtis infenſiſſimus, 233.
Berengarius diſcipulus Abaelardi, Bernardo inſultat quod læta triſtibus miſcuerit de Gerardo ejus fratre, 278. Scribit apologiam pro magiſtro ſuo, ſeu potius libellum contumelioſum in S. Bernardum, 299. Scripta ſua retractat, *ibid.*
Berengarius decanus Tullenſis, 599.
Berengarius Niger ſeu Nigreti, 233.
Beringerus vir ſanctiſſimus, 544.
Berengerius ſeu Beringerus ex priore Andaginenſi abbas S. Laurentii, 65. Quam bene ſe geſſerit, 254. Ab Otberto epiſc. ſimoniaen perſecutionem paſſus, & ab eo ejectus recipit ſe ad S. Hubertum, *ibid.* 571. 572. Conſulit Reginaldum urchiepiſcopum Remenſem, *ibid.* Recipit ſe ejus conſilio ad cellam Eberneci-Curtem; præcipit S. Huberto magnam perſecutionem, *ibid.* Ei deſtinatur abbatia S. Remigii Remenſis, 572. Ei epiſtolam conſolatoriam ſcribit Urbanus II. 574. In abbatia ſua reſtituitur. 574. Fundat collegiatam eccleſiam de Ayoncutte, 255. Ejus obitus, *ibid.*
Beringerus comes, 57.
Beringerus comes de *Sulzbach*, 525.
Berengoſus abbas S. Maximini, 581.
Berengoſus abbas S. Maximini de Adelberto cancellario archiep. Moguntino apud imperatorem conquerirur, 17. Et de Godefrido palatino comite, 1225.
Bermannus S. R. E. ſubdiaconus, 56.
Bermundus de Clauſona abbas Andaonenſis, 204.
Bernaii abbas Richardus, 499.
S. Bernardus abbas Clarævallis, 502. 539. 540. 204. 340. 372. 494. 650. Infirmus ſeparatur a fratribus, 6. A Willemo nondum abbate S. Theoderici viſitatur, *ibid.* Ejus prædicatio 34. Suorum precibus ſanatus, 47. Ad concilium Stampenſe invitatus, 169. Cui intereſt, 381. In eo unus electus judex in cauſa ſchiſmatis, declarat Innocentium verum & legitimum papam, cui omnes adhæſerunt, 170. Dux belli electus ſe excuſat, 369. In Vizeliacenſi conventu extra oppidum in campo crucem prædicat, & infinitos cruce ſignat, 468. Et crucis prædicandæ in Gallia & in Germania munus imponitur, 369. Reprimit Radulfum cremitam, 375. In Germania crucem prædicat ac multa patrat miracula, 376. Venit Leodium, ubi multis coruſcat miraculis, 376. Miſſus in Germaniam ad reconciliandum imperatorem cum Conrado Sueviæ duce, 209. Maſcelinum nobilem clericum, ab Alberone Moguntiæ præſule ſibi obviam miſſum, prædicit fore monachum, *ibid.* Vocatus in Italiam ſuis valedicit, 260. Anacleto adhærentes ad Innocentii partes ſeducit, 261. Ejus in concilio Piſano auctoritas, 216. Inde miſſus ad reconciliandos Mediolanenſes, 217. 219. Mittitur ad Rogerium, 263. qui ei poſtea monaſteſium conſtruere cupit, 288. 289. Extinguit ſchiſma in Aquitania, 234. & *ſeq.* Ejus poſt longam abſentiam reditus ad Claram-vallem, 234. Pergit ad Toloſates conſtra Henricianos, 586. Henricum hæreticum vivis coloribus depingit, 319. Ejus apud Toloſates miracula, 387. Petit non implicari cauſis eccleſiaſticis, 158. Licet ejus conſiliis regna & eccleſiæ innitantur, 158. Ludovicum VII. regem conciliat cum Algrino Aurelianenſi archidiacono, 23. Purgat ſe apud Innocentium de Ivonis cardinalis teſtamento, 337. Litem inter Luxovienſes & S. Apri Tullenſis monachos componit, 305. Suppetias ab Henrico rege Angliæ poſtulat, 208. Nomine concilii Senonenſis ſcribit ad papam, 298. Quatuor capitula cum fidei ſymbolo condere cogitur ab epiſcopis in concilio Remenſi, 399. Recuſat admittere Cluniacenſes ad Ciſtercienſes tranſire volentes, 75. Purgat ſe quod monachos ex alienis clauſtris receperit, 179. Robertum Leſcienſem monachum qui ſe ad monaſterium Claram-vallem receperat ad ſuum abbatem remittit, 110. Ejus epiſtolæ ad Flaviacenſes, 102. Ad Joannem abbatem de diſceſſu Drogonis apud Pontiniacum, 60. Amittit amicitiam Innocentii, 337. Objurgatus ab Aimerico ſe purgat, 259. Ejus opera pax ſacerdotio & regno reddita, 340. Claræ-vallenſes ſuos de ſua abſentia conſolatur, 219. & *ſeq.* Genuenſem epiſcoparum recuſat, 295. Et Catalaunenſem, 283. Ejus epiſtola qua ſe excuſat a recipiendo Remenſi archiepiſcopatu, 275. Ejus conſilio Henricus in epiſcoparum Virdun. intruſus abdicat, 2. Concilio Launiacenſi intereſt, 314. Purgat ab objectis apud papam Radulfum abbatem Latiniacenſ. 102. Acres ſcribit epiſtolas adverſus Marchianenſes pro Alviſo epiſc. 312. Quo de re reprehenſus facetus ſe deceptum, 313. Expulſionem monachorum a S. Paulo Virdunenſi perſuadet Innocentio papæ, 252. Quid contulerit origini Præmonſtrati, 44. Ad Sugerii converſionem non parum confert, 172. Ejus epiſtola ad Sugerium, qua eum hortatus ad bene moriendum, 450. Ejus cum Carthuſienſibus amicitia, 519. Ob ſacri belli eventum male audit, ſed purgatur, 418. Ex-

cuſatur ab Ottone Friſingenſi, *ibid.* Er purgat ſeipſum, 418. 419. Ejus epiſtolæ pro ſancti Benigni monachis contra Luxovienſes, 13. Excommunicat muſcas in eccleſia Futniacenſi, 101. Ejus veſtigia ſilici impreſſa in via ſtrata quæ ducit Urſicampum, 165. Ejus 2. epiſtola ad G. materteram imperatoris Hiſpaniarum, 660. Acres ejus literæ ad Romanos pro Eugenio, 367. Et ad Conradum regem Romanorum ut tueatur ſedem Apoſtolicam adverſus rebellea, 367. Ad Eugenium ſcribit, 355. Ei commendat Petrum Venerabilem, 433. Gravis ejus de cæde Thomæ prioris S. Victoris epiſtola, 209. Plures epiſtolæ de Abaelardo, 298. Apologia pro Bernardo adverſus Abaelardum, 299. S. Bernardi ad Adam epiſtolæ, 129. Ejus zelus ad exſtinguendum bellum, 336. Scribit ea de re ad Sugerium abbatem & Juſtenum regis conſiliarios, 336. Prædicit Rogerio regi Siciliæ ſi pugnet vicendum, 263. Eugenio papæ ſcribenti ad capitulum generale Cîſtercienſe reſpondet, 436. Variæ ejus ad Sugerium epiſtolæ, 416. Ad Amedeum Alræ-combæ abbatem, 289. Prima epiſtola ad Robertum, 35. Prima ejus opuſcula, 60. Betractatio præmiſſa libro de gradibus humilitatis, 61. Scribit librum de gratia & libero arbitrio, 158. Et libros de conſideratione ad Eugenium papam, 419. Incipit ſcribere in cantica, 237. Sermones in cantica reſumit, 276. Refellit in cantieis canticorum ſententiam Gilberti Porretani, 400. Ejus apologia ad Guillelmum abbatem, 74. Quam ſubiicit cenſuræ Guillelmi abbatis, 75. Scribit librum de præcepto & diſpenſatione, 151. S. Bernardi epiſtola ad Henricum archiep. Senon. relata inter tractatus, 158. *& ſeq.* Eum de Bapiſmo conſulit Hugo Victorinus, 328 Componit officium S. Victoris confeſſoris, 284. Ejus ſententia de feſto Conceptionis impugnatur, 301. Ejus de S. Norberto epiſtola. 134. Spariofium in locum tranſfert ſui monaſterii ædificia, 234. Condit monaſterium de Columba prope Placentiam, 88. Ex donatione Buzati cum Conanus fundator multa ſubtraxiſſet, S. Bernardus ſuos fratres reverti jubet, 236. Celebrans ad tumulum Alberici Oſtienſis epiſcopi mutat orationem de defunctis in collectam de ſancto confeſſore, 387. Ipſius vitæ primus liber ſcriptus eo adhuc vivente, 391. Varia luſtrat monaſteria, 376. Ejus diſcipuli & monaſteria, 486. Sanat Willelmum abbatem S. Theoderici apud Claramvallem, 45. Et Bernardum paralyticum, 367. Ejus epiſtola ultima ad Ernaldum abbatem Bonævallis in agro Carnoteſi, 485. Mortbus, extrema facta & dicta, 584. In infirmitatibus mortificatto, præclara dicta de obligatione monachi, 521. Ejus ſententia de oſu medicinæ, 323. Ejus ſigillum, 163. Baculus & caſula, 377. Obitus, ſepultura & miracula, 485. Ejus eloginm, 246. 486. Vitæ ſcriptores, *ibid.* Dicitur prædicator famoſiſſimus, 281. Miraculorum libri tres, quibus ſunt inſcripti, 376. Philippus monachus Claræ vallenſis & Bernardi ſocius ſcribit primum miraculorum librum, *ibid.* S. Bernardus dictus Robertus ſeu Norbertus in chronico Caſinenſi, 262. Bernardinus ſeu Flores S. Bernardi, 353.

Bernardus ex vicedomino Piſano monachus, ſit abbas S. Anaſtaſii ad Aquas-ſalvias, 307. Ejus epiſtola ad Innocentium papam, *ibid.* Et alia ad S. Bernardum abbatem Claræval-lenſem, 307. Fit papa Eugenius III. 359.

Bernardus Toletanus primas obit, ſepulturæ ejus locus, 156. Bracaram civitatem dignitati priſtinæ reſtituit, & S. Gerardum cantorem Toletanum archiepiſcopum conſecrat, 153. 156.

Bernardus Arelatenſis archiepiſc. legatus, 232. 618. 620.

Bernardus Auſciorum archiepiſcopus, 25.

Bernardus epiſcopus Portuenſis, 673.

Bernardus cardinalis S. Clementis legatus in Germaniam ad Fridericum imperat. 523.

Bernardus & Gregorius legati in Germaniam, 490.

Bernardus epiſcopus Autiſſiodorenſis, 590.

Bernardus Agathenſis, 618.

Bernardus Imberti epiſcopus Gerundenſis, 243. 333. Dedicat eccleſiam S. Thomæ Flavianenſir, 333.

Bernardus epiſcopus S. David miſſus a rege Angliæ obviam legato, 62.

Bernardus epiſcopus Hildenſhemenſis, 292. 305. 401. Corpus S. Godehardi elevat & ornat pretioſa theca, eique monaſterium erigit, 221. Intercedens pro Henrico depoſito Corbeienſi repulſam patitur, 430. Ei ſcribit Wibaldus de ſuo in abbatem Corbeiæ-novæ electione, 662.

Bernardus abbas S. Syri Genuenſis recuſat epiſcopatum Brumadenſem, 216.

Bernardus epiſcopus Numanenſis grangiam fratrum de Buzaio & eorum terras ab omni exactione liberas facit, 236.

Bernardus epiſcopus Paterbornenſis, 253. 306. 352. 378. 479. Uſum *rationalis* pro ſe ſuiſque ſucceſſoribus impetrat, 307. Tranſfert moniales Ibargenſes in Gerden., 334. Tria fondat monaſteria, 430. Corbeiam vocatus Henricum abbatem depoſitum in pulpito & ejus fautores apoſtolica auctoritate excommunicat, 662.

Bernardus abbas Beneventani S. Sophiæ cœnobii, 12.

Bernardus abbas Vallis-aquæ, 387.

Bernardus abbas Faverniacenſis, 209.

Bernardus abbas Henſonenſis S. Jovini, 296.

Bernardus abbas Juncellenſis, 296.

Bernardus abbas Loci-Dei, 307.

Bernardus abbas S. Martialis, 55.

Bernardus de Amiliano filius Richardi vicecomitis de Amiliano fit monachus S. Victoris, 559.

Bernardus abbas Maſſilienſis acquirit eccleſiam de Fontibus ſubterioribus, 145. Bernardo Maſſilienſi abbati committitur evellenda ſimonia de cœnobio Ripipulli, 562.

Bernardus ex monacho Beccenſi abbas S. Michaelis in periculo maris, 102. 421. Prioratus in Anglia conſtituit, *ibid.*

Bernardus abbas Bameſiæ, 497.

Bernardus abbas Reomaenſis, duas monialium abbatiar Orbiaci & Bubemontia ſuæ mriſdictioni ſubiicit, 26. Futurus archiepiſcopus, 215. 536.

Bernardus abbas primus Sigoiaci, 225.

Bernardus abbas Tironii, S. 214. Famoſus paupertatis amator, 55. Ejus miracula, 24. Suis precibus ſanat Ludovicum VI. regem, 588. Ejus obitus, 23. Quo anno acciderit, *ibid.*

Bernardus Vverdinenſis abbas, 507.

Bernardus Groſſus prior Cluniacenſis, 6. 207. 217. Avunculus Bernardi de Uſella dicti etiam Groſſi, Landrici filii, 6.

Bernardus prior portarum, 300. Incentor Bernardi ad ſcribendum in cantica, 238.

Ber-

Bernardus vir nobilis filius Fulcmari de *Domemeſtove* obit monachus, 4.
Bernardus comes Biſuldunenſis, 562. 568.
Bernardus dynaſta Morolii, 530.
Bernardus frater S. Goſuini, 21.
Berneradus archiepiſcopus Senonenſis, tertius a ſancto VVillibrordo abbas Epternacenſis, 531.
Berneredus abbas S. Criſpini Sueſſionenſis, 559. 510.
Bernerius abbas S Florentini de Bona-valle, 36. 152. 350. 351.
Bernerius abbas Nucarienſis acerbam litem ſuſtinet & obtinet adverſus clericos S. Maurꝫ in concilio Lateranenſi, 215.
Bernhelmus primus abbas Spanheimenſis, 212. 342. 464.
Berno abbas Balmenſis S. Odonem excepit ad ordinem, 460.
Beroldus de Saxonia prorex, 553.
Berta Rudolfi 3I. Burgundiæ regis conjux, 649.
Bertæ uxoris Pippini avia Bertrada, 529.
Berta uxor Alani comitis Britanniæ, 364.
Bertheid abbatiſſa Mulenbechana, 551.
Berthereda Fuldæ religioſa, 270.
Berthildis Calenſis abbatiſſa, 181.
Bertholdus in Italia legatus, 365.
Bertholdus abbas Fuldenſis ab Innocentio II. impetrat uſum pontificalium, 155.
S. Bertholdus abbas Garſtenſis in Auſtria obit, 334.
Bertholfus S. Eucharii abbas, 443. 480.
Bertilendis illuſtris fœmina Deo conſecrata in monaſterio Calenſi, facit S. VVillibrordo donationem, 530.
Bertoldus epiſc. Tullenſis, 553.
Bertoldus abbas Morbacenſis, 334.
Bertolfus comes, 550.
Bertrada ſeu Bertradana avia Bertæ uxoris Pippini regis, 529.
Bertrandus epiſcopus Forojulienſis, 203. 324.
Bertrandi abbatis Grandis-Silvæ felix obitus, & de vitis ejus cæleſtibus, 652. Ejus præclaræ virtutes, *ibid.* Fugit in Siciliam, 653. Pie obit, & poſt mortem ſuos protegit, 653.
Bertrandus abbas Pſalmodienſis, 210.
Bertrannus archiepiſcopus Narbonenſis, 209. 618.
Bertrannus epiſc. Vaſatenſis, 523.
Bertrannus abbas S. Arnulfi Metenſis, 534.
Bertrannus eremita, 576.
Bertrea regina, 545.
Bertulfus abbas S. Eucharii, 596.
Bertulfi cancellarii diſcipulus Petrus diaconus, 655.
S. Berrini abbatiam Cluniacenſibus reformandam & conſervandam reſtituit Honorius papa, 529. Berrinienſes monachi reformant monaſterium Blandinienſe, 3. His de ſtudio perfectionis gratulatur S. Bernardus, 212. S. Berrini abbas Leonius, 281.
Berulli cardinalis ortu inſignis locus *Cirilli*, Valli-lucenti vicinus, 563.
Beſuæ abbas Gerardus, 530.
Statutum pro Bibliotheca, 556.
Bethleemitanus epiſc. Gerardus, 484.
Biburgenſis in Bavaria primus abbas Eberſrdus vir ſanctiſſimus ſit archiepiſcopus Saltzburgenſis, 210. 395.
Bigardia duplex monaſterium virginum prope Bruxellas, 97 Major a Gadefrido Barbato Lotharingiæ & Brabantiæ duce fundata, & Aſſigemienſi monaſterio ſubjecta, 226. Minor a Johanne de Monte milite, *ibid.*
Bildhuſanum monaſterium ſub ſua tuitione ſuſcipit Friderieus imperator, 512.
Biſuldunenſis S. Petri abbatiæ reformatio per monachos Victorinos, 568.
Biterrenſis epiſc. Gaufredus, 463.
Bituricis conventus pro ſacra expeditione, 367. In eo Samſon archiepiſcopus Remenſis coronat Ludovicum regem, 367. Id in ſuæ dignitatis præjudicium conqueritur Petrus de Caſtra archiepiſcopus Samſonem uſu Pallii privat Eugenius, ad quem ſcribit pro Remenſi archiep. Bernardus, 368.
Bituricenſes archiepiſc. Albericus, 102. Leodegarius, 8. VVulgrinus, 56. 258.
Bivious frater Richardi perfidi Oſtiarii Ludovici Pii, 541.
Blandinenſes abbates, Amboldus, 4. Arnulfus ſeu Arnoldus, *ibid.* 64. 212. 206. Giſſebertus, 206. 285. Sigerus, 4. Blandinienſe monaſterium reformatus per Bertinienſes, *ibid.*
Blandinus Viennenſis, 556.
Blangiacenſis abbatia Fiſcamno ſubjecta, 324.
S. Blaſii monaſterium, 568.
Bleſenſis comes Theobaldus cognomento Magnus, 24.
Gleſenſis comitiſſa Mathildis, 476.
Bleſenſis S. Launomari eccleſia conſtruitur, 287.
Blidenſtadenſis abbas Baldemarus, 325.
Boamundus Turſitanus comes Manupellenſis turbat electionem abbatis Caſaurienſis, 481. Piſcarienſe monaſterium invadere tentat, 308.
Boleſlaus dux Poloniæ Pomeranos vincit & debellat, 514.
Bonæ-aquæ monaſterium conditur a Guillelmo de Uſſella & Petro ejus fratre, 522. Primus eius abbas Amelius, 522.
Bonæ-vallis monaſterii in dioeceſi Viennenſi origo, 590. Fundatur a Guidone Viennenſi archiepiſcopo, 27. Bonæ-vallenſium vita auſtera, 27. Qualis eſſet diſciplina, 80. Abbas I. Johannes, epiſcopus deinde Valentinenſis, 27. 79. Duo magna ejus monaſterii lumina Amedeus & Petrus Tarentaſiæ archiepiſcopus, 79.
Bonæ-vallis abbas Bernerius, 252. Gozuinus, 458.
Bongartenſe ſeu Pomerienſe monaſterium ad Ciſtercienſes accedit, 495. Ejus abbas Droſo, 496.
Bonifacius filius Arenulfi, 555.
Bonifacius frater Raimbaldi archiep. Arelatenſis, 555.
Bonifacius filius Imillæ comitiſſæ in cimiterio S. Juſtinæ ſepultus, 21.
Bonifacius marchio, 227.
Boni radii abbas Gaufridus, 224.
Boſcodunum abbatia ſub regula S. Benedicti vel S. Baſilii, 179. Subjicitur Cluſenſi monaſterio, *ibid.*
Boſcus Alberici, abbatia ordinis Tironenſis, 270.
Boſo presbyter cardinalis S. Pudentianæ tit. Paſtoris, 673.
Boſo Portuenſis epiſc. intereſt Remenſi concilio, 50.
Boſo epiſc. Catalaunenſis, 523.
Boſo abbas ſancti Agerici Virdunenſis, vir ſanctus, 580.
Boſo de Bacho abbas, 582.
Boſonis abbatis Eccleſienſis electio & vitæ compendium, 203. Obit, 257. Ejus in tranſlatio-

tatibus patientia, *ibid.* Eum infirmum viſitat Henricus rex Angliæ, *ibid.* Sub eo recenſentur centum octoginta duo monachi, *ibid.* Eunus ejus curas Richardus abbas Pratellenſis, *ibid.* In capitulo ſepelitur, *ibid.*
Boſo abbas Floriacenſis, 266.
Boſo abbas Lerinenſis concordiam init cum Guillelmo abbate S. Victoris Maſſilienſis, 463.
Boſo abbas Moſomenſis, 552. 554.
Boſo fratres Raimbaldi archiepiſcopi Arelatenſis, 555.
Boſo monachus S. Emmerammi, auctor erectionis trium epiſcopatuum, Cicenſis, Miſnenſis & Merſeburgenſis, fit epiſcopus, 347.
Boſo vicecomes de Torena, 36.
Boſovienſis abbas Erkebertus ex monacho Hirſaugienſi, 98.
Villam-Bovinicum reſtaurat Wibaldus, 254.
Bovinarum villa data monaſterio Elnonenſi, 552.
Bovo II. abbas Elnonenſis, 475.
Bracarenſis archiepiſcopus Mauricius Burdinus, 1. Fit antipapa, 12. Bracarenſi eccleſiæ providetur loco Burdini, 13.
Bremenſis archiepiſcopi in electione omnes vota ſua inclinant in Wibaldum, 432.
Bremetenſe monaſterium, 557.
Briccius Nannetenſis epiſcopus, 9. 34. 36. 235. 244. 584.
Briccius abbas Resbacenſis dat quaſdam S. Agili reliquias Henrico Trecenſi comiti, 174.
S. Brioci corpus ab Eriſpoio duce Britonum acceptum in monaſterio S. Sergii depoſitum, 439.
Briocenſes epiſcopi, Haimo, 165. Guillelmus, *ibid.* Johannes, 202.
Britanniæ dux Alanus Pergentius obit, 36.
Britolii abbatia in dioceſi Belvacenſi, 192. Ejus abbates, *ibid.*
Broburg comitatus S. Bertino aſſertus, 225.
Bronienſem abbatiam Witemundo S. Jacobi monacho vendit Olbertus epiſcopus ſimoniacus, 572.
Broveri ſententia de abbatibus Corbeienſibus emendatur, 398.
Brumadenſis abbatia in epiſcopatum erecta, 216.
Bruno apoſtolicæ ſedis legatus, 26.
Bruno archiepiſcopus Colonienſis, 245. Bernardum conſulit an electioni de ſe factæ aſſenſum præbeat, 295. Valencenas miſſus ab Othone II. ad reformandum Clerum, 51. Tranæ moritur, 259.
Bruno archiepiſcopus Trevirenſis, 17. 582. Ipſius eccleſiæ privilegia confirmat papa Calliſtus, 42. Fundat monaſterium Odenheimenſe, 98. Damnat Henricum epiſcopum Virdunenſem, 2.
Bruno epiſcopus Hildesheimenſis, 523.
Bruno epiſcopus Mindenſis fundator monaſterii Inſulæ S. Mauritii extra muros Mindenſes, 307.
Bruno Signienſis epiſcopus, 33. 576. Ejus obitus, 221. Ejus opera ab operibus Brunonis Cartuſiani ordinis inſtitutoris diſtinguenda, 126. Sincera edita Venetiis a Mauro Marcheſio monacho Caſinenſis congregationis, 126. Ejus canonizatio, 226.
Bruno Spirenſis epiſcopus 27. 381. Legatus ad papam conciliandæ pacis gratia, 67.
Bruno epiſcopo Tullenſis, qui poſtea fuit Leo papa IX. Conradi Salici Imperatoris conſanguineus, Bertholdo epiſcopo Tullenſi erudiendus traditur, 553. Pſalterium in codice aureis litteris ſcripto diſcere non poteſt, *ibid.*
Bruno & Eberhardus de epiſcopatu Argentoratenſi contendunt, 496.
Bruno individuus comes S. Bernardi ſit abbas in Sicilia, 288.
Bruno abbas Carævallis, 219. 365. Bruno abbas Hirſaugienſis, 17. 39. 69.
Bruno abbas Iſenhovienſis & Schirenſis, 59.
Bruno abbas S. Johannis Laudunenſis, 494.
Bruno abbas Novigenti, 202.
S. Bruno prior Squilliacenſis, 592.
Bruno frater Ottonis imperatoris, 545.
Bruno I. Saxonum dux Brunteshauſe monaſterium condit, 113.
Bruno comes de *Hongebach* dat Prumiæ prædium de *Prumisfeld*, 579.
Bruno archicancellarius Lotharii imperatoris, 622.
Bruno cancellarius, 17.
Brunvillare monaſterium, 376. Cujus abbas Amelius, 306. Sub patrocinio S. Nicolai fundatur ab Ercnfridu comite Palatii & Mathilde ejus uxore, 554.
Buces Vitelli, 266.
Bucelinus redarguitur, 307.
Bucem epiſcopus Wormatienſis, 306. 378.
Budicus comes & Adois illius conjux, 585.
Buggo epiſcopus Wormatienſis conſecras eccleſiam Spanheimenſem, 182.
Burdigalenſes archiep. Amatus, 33. 576. Gaufridus, 316. Arnoldus qui fundat cellam S. Dionyſii de Pila, 105.
S. Crucis Burdigalenſis abbas Andronus intereſt concilio Romano, 90. Calliſti reſcriptum de ſubjectione cellæ Sancti Macharii ad S. Crucem Burdigalenſem, 90. Huic monaſterio adjudicatur eccleſia S. Michaelis ſuper Garumnam, 577.
Burdinus antipapa excommunicatur, 31. Apud Cavam monaſterium retruſus ibi moritur, 57.
Burchardus epiſcopus Argentoratenſis, 343. 406.
Burchardus epiſcopus Cameracenſis, 52. 53. 97.
Burchardus epiſcopus Meldenſis, 77. 140. 174. Multa beneficia confert monaſt. de Funtanis, 230.
Burchardi præpoſiti Trevirenſis electio in epiſcopum Metenſem ab Urbano II. probatur, 570.
Burchardus epiſcopus Monaſterienſis, 579. 582.
Burchardus abbas Balernæ, 147. 391.
Burchardi Inſulæ Burchardi Toparchæ tumulus, 267.
Burchardus de Guiſia, 223.
Burchardus marchio, 379.
Burgenſis epiſcopus Victor, 426.
Burgenſis abbas Turoldus, 407.
Burgulienſes abbates Aimericus, 406. 525. Hilarius, 525. Baldricus, 575.
Burgundiæ dux Hugo, 26.
Burgundiæ comites Stephanus, Guillelmus Infans, Rainaldus III. Guillelmus, 139.
Burgundio Piſanus, in utraque lingua latina & græca peritus, 246.
Buticularii Franciæ, 41. Gilbertus, 589. Guido, 675. Guillelmus, 283. Ludovicus, 603. 606. Matthæus, 343. Goido, 670.
Buzaii ordinis Ciſtercienſis fundatio, 233.

C

Cabilonenſis epiſcopus Gualterius, 223.
Cadomenſes abbates S. Stephani, Alanus, 323. Eudo ſeu Odo, 22. Petrus abbas ſeptimus, 499.

Cadouenſe S. Trinitatis parthenium, 500. Illius abbatiſſæ, Beatrix de Hugueuilla, Ceciliæ, Iſabella, 233.
Cadurcus cancellarius Ludovici VII. 339. 344. 393.
Cæder in eccleſia S. Quintini ut punita, 424.
Cæleſtinus II. ſuam ad ſummum pontificatum electionem Petro Venerabili ſignificat, 339. Ejus litteræ in capitulo Cluniacenſi recitatæ, 340. Ejus privilegium pro Scabulenſi monaſterio, 343. Latam in vexatores Stabulenſis monaſterii excommunicationis ſententiam confirmat, 343. Ejus obitus, 344.
Cæſarauguſtanus epiſcopus Petrus, 124.
Cæſareæ in Paleſtina archiep. Balduinus, 407.
Cæſariæ Arelatenſis abbatiſſæ epiſtola ad S. Radegundem, 325. Mittit ei regulam S. Cæſarii, 326. Præclara ei dat monita, *ibid.*
Cæſarii martyris dentem Roma affert S. Bernardus, 274.
Caladia abbatia ordinis Ciſtercienſis, 252. Ejus origo, 257. In eo monachorum coloniam inducit Guido abbas Trium-fontium, 157. Qui uſque ad trecentos accreverunt ſub abbate Guntero, *ibid.* Hunc locum primus incolere cœpit Robertus monachus S. Vitoni, *ibid.*
Calenſis abbatia datur viris ſæcularibus, 142.
Caleſii abbatia a S. Hugone Gmilianopolitano fundata, 579. Majori Cartuſiæ incorporata, *ibid.*
Calixtus papa II. 8. 10. A Willelmo Apuliæ duce fidei clientelaris ſacramentum exigit, & omnem ei ditionem per vexillum tradit, 56. Giſortium convenit regem Angliæ, 38. Ejus legati conveniunt imperatorem apud Triburias, 30. Et apud Argentinam, 30. Ejus iter & geſta per Galliam, 33. Moſomum ad imperatorem properat, qui cum triginta militum millibus venerat, ſed ne viſa quidem imperatore Remos revertitur, 30. Ubi concilium celebrat, 30. In eo conſecrat Turſtinum ſeu Turſtanum archiepiſcopum Eboracenſem, & Fridericum Leodienſem epiſc. *ibid.* Concilium Viennæ celebrat, 42. Eccleſiam B. Mariæ de Caritate ſeu de Roncerio dedicat, 34. Ejus reditus Romam, 42. Quomodo Romæ exceptus, 42. Romæ concilium celebrat, 89. Conſecrat Oderiſium II. abbatem Caſinenſem, *ibidem*. Favet Caſinenſibus, 55. Confirmat bona ſancti Remigii Remenſis, 31. Ejus privilegium pro eccleſia ſancti Remigii in Provincia, 597. Paſchalis & Gelaſii pontificum bullas confirmat, 507. Scribit ad Arelatenſem & Ebreduncnſem archiepiſcopos in gratiam S. Victoris, 20. Chartam caritatis Ciſtercienſium approbat, 32. Mauriginacenſes tuetur adverſus canonicos Stampenſes, 43. A Sigemio confirmat abbatiam Bornhemenſem, 53. Ejus litteræ epiſcopo Nicienſi & epiſcopo Forojulienſi pro Lerino, 50. Ejus epiſtola ad Berardum epiſcopum Matiſconenſem, 33. Ejus mors, 100. 104.
Camberonenſe monaſterium ab Anſelmo de Perona fundatum, 474. A Nicolao epiſcopo Cameracenſi conſecratum, *ibid.* Primus abbas ejus Faſtredus, 414. 522. Gerardus illius monaſterii abbas, 414.
Camenſis in Wallia abbatia ſubjecta Tironio, 23.
Cameracenſes epiſcopi, Burchardus, 97. Gerardus, 553. Manaſſes, 82. Nicolaus, 286. 673. Odo, 11. 97.
Cameracenſes abbates, Fulbertus, 159. Parvipus ex monacho S. Vincentii Laudunenſis, *ibid.* 273. 312.
Cameracenſes eccleſiæ cathedralis S. Auberti & S. Sepulcri incenſæ, 437.
Cameracenſes decani, Erlebaldus mitræ ſanctitatis, & Odardus, 59.
Camerarius Ludovici VI. regis Wido, 589. Ludovici VII. Matthæus, 223. 343. 671.
Camerinenſis præſul Theodinus, 381.
Campaniæ comes Theobaldus rebellat in regem Francorum, 50.
Campaniæ comes Hugo, 97.
Campenſis abbas Theodericus, 306. 587.
Campidonenſe monaſterium, 366. Ejus loci abbas Fridericus, 662.
Cancellarii Ludov. VI. Stephanus, 589. Simon, 604. Ludovici VII. Algrinus, 282. Cadurcus, 343.
SS. Candidi & Victoris ex legione Thebæorum, &c. tranſlatio Walciodorum, 341.
Canoni miſſæ papa inferi permittit nomen S. Fidis, 578.
Canonici facti monachi vita auſtera, 393.
Canonicis regularibus Sparnacenſem eccleſiam tribuit Theobaldus comes Campaniæ, 146. Canonicis regularibus datum Carentanium parthenium reſtituitur monialibus, 56. Canonici regulares & monachi leges temporales & medicinam lucri temporalis gratia non addiſcant, 401. Canonicis regularibus adverſatur Abaelardus & Rupertus Tuiticenſis, 328.
Cantogilum datum Stephano abbati & monaſterio Caſæ-Dei, 258.
Cantuarienſia eccleſia dicta *Eccleſia Chriſti*, 103.
Cantuarienſes archiepiſcopi, Radulphus, 22. 62. 63. 83. Theobaldus, 84. 103. 259. 343. 401. 467. Willelmus, 84. Pro ſua legati apoſtolici dignitate Ratinnalit uſu gaudebant, 207. Cantuarienſi archiepiſcopo obedientiam recuſat archiep. Eboracenſis, 2. Cantuarienſis archiepiſcopi ſuffraganei ſuſpenſi ab Eugenio in concilio Remenſi, 403.
Cantuarienſis S. Auguſtini abbas Scotlandus 104.
Cantus qualis eſſe debeat, 284. Qualia in eccleſia legi debeant, *ibid.*
Canzolinus Capuæ præfectus, 24.
Canzolinus Capuani principatus camerarius, 267.
Capellani ſeu vicarii eccleſiarum ad nutum mutabiles, 265.
Capellanus monialium ne præſumat eis extremam unctionem impertire, 297.
Capitulum generale monachorum apud Sueſſiones, 173. Majoris-monaſterii, 269. Aliud ab Innocentio II. laudatum & approbatum, 256 Capitula generalia apud Cluniacenſes & Ciſtercienſes, 173. 432. Et in Saxonia, 498. Acta primi capituli generalis ordinis Carthuſienſis, 634.
Capuæ princeps Robertus, 12.
Capuanur archiepiſc. Otto, 56. Capuanos expugnat & diripit Rogerius, 263. Capuanorum clericorum facinus & urbis incendium, 56.
Carceres reis aperiuntur in cœna Domini, 503.
Cardinales ſeptem apud S. Remigium, 45. Eorum munus, *ibid.*
Carnium eſum ſuis permittit regula Paraclitenſis, 162. Carnium eſus hoſpitibus prohibitus, 506.
Carolus rex Macellam villam S. Theoderico donat. 93.
Carolomanni charta de emunitate eccleſiæ Argentolii, 609.

Carolus Magnus inſignem donationem facit monaſterio S. Martini Turonenſis, 52. Confirmat privilegia S. Martino ab anteceſſoribus conceſſa, 532. Inſtituit monachos loco canonicorum in Cenaſienſi eccleſia, 535. Novam donationem abbatiæ Prumienſi facit, 532. Maſſilienſe S. Victoris monaſterium eximit ab omni judicis exactione, *ibid.*

Carolus Calvus rex coronatur imperator, 540. Altare S. Dionyſii aurea tabula decorat, 547. S. Martino Turonenſi dat Miliciacum, 542. Plures Vedaſtinas poſſeſſiones ad uſus Vedaſtinorum aſſignat, idque confirmari ab Hincmaro & aliis Gallicanis epiſcopis facit, 540. Ejus diploma pro Elnonenſis S. Amandi monaſterio, 540. 594.

Carolus Craſſus, 542. Trevirenſes S. Maximini ſub ſua tuitione ſuſcipit, 542. Facit donationem Corbeiæ-novæ, 543. Cellam-vallis S. Himetii donat monaſterio Grandis-vallis, 649.

Caroli Simplicis diploma pro monaſterio Mauriniæ-vallis, 594.

Carolomannus frater Caroli Simplicis, 594.

Carolus-Heoricus imperator, & Burdinus antipapa excommunicantur in Concilio Remenſi, 32.

Carolus Canuti regis Daniæ filius fit comes Flandriæ, 37. 89. 125. 605.

Carolus-Bonus comes Flandriæ famis temporе prohibet fieri cerviſiam. Ejus cædes in pauperes, 115. Brugis a ſuis occiditur in templo S. Donatiani, 138. Arnulfus Blandinienſis abbas vult transferre occiſi corpus in ſuum monaſterium, 252.

Carolus Steugelius monachus S. Udalrici & S. Afræ abbas Anhuſanus reſtaurat ſuam abbatiam per Luitbrandum deſtructam, 126.

Carolus abbas ſeveriorem diſciplinam Ciſterc. reſtituit in Aurea valle, 112.

Carnutenſis civitas odio Theobaldi comitis a Ludovico rege incenſa, 34. 231.

Carnotenſis epiſcopus vicarius Senonenſis archiepiſcopi abſentis eſſe ſolet, 240.

Carnotenſes epiſcopi, Gaufredus de Leugis 8. 27. 42. 43. 58. 240. 267. 348. 349. Gauſridus apoſtolicæ ſedis legatus, 223. Intereſt concilio Remenſi, 30. Goſcenus, 8. Ivo, 22. Petrus Callenſis, 359. VVillelmus ad Albas manus, 368.

Carnotenſis S. Petri abbatis decretum pro bibliotheca ſeu armario, 604.

Carroſenſis altaris dedicatio ab Urbano II. 576.

Carthuſienſes alii eremitæ, alii cœnobitæ, eorum ſtatuta, 41. Excellentiſſimorum eremitarum Carthuſienſium literæ per Gaufridum epiſcopum Carnoteenſem recitatæ in concilio Remenſi, 283. Incipiunt celebrare capitula generalia, 300. Carthuſiæ domus ſubjecta capitulo generali, 407. Eorum continuum ſilentium, in quadrageſima, feria ſecunda, quarta & ſexta feria, 501. Feſtis tantum diebus ad eccleſiam & ad menſam convenichant, 498. Eorum lectus, 81. Equiraturæ, 502. Cum eis init amicitiam Bernardus & Petrus Venerabilis, 120. A quo laudantur, 501. Sacramenta ſervitoribus adminiſtrant, 637. Carthuſiani ſeptem nivium mole obruti, 217. Guigonem & reliquos fratres conſolatur Petrus Venerabilis, 217. Turbæ in eorum ordine, 458. A Berengario temere accuſantur, 300. Eorum inſtituti & ordinis elogium, 252. 448. Majori Carthuſiæ unitur Caleſium, 279. Carthuſienſium colonia in Daniam miſſa, 307. Carthuſia Monris Dei fundatur, 20. Carthuſienſes conſulit Stephanus Obazionenſis, 236.

Caſiacum palatium regium, 315.

Caſimirus dux Poloniæ, 252.

Caſinum purgat ab Idolis S. Benedictus, 90.

Caſinenſe monaſter. per Gregorium & Zachariam pontifices reſtauratum, 257. Et ab Agapito, *ibid.* Caſinum adit Paſchalis II. 21. Quæ in ejus gratiam geſſerit papa Calliſtus, 58. Ejus immunitas in Romana ſynodo generali aſſerta, 90. Numquam in hæreſim inciderunt Caſinenſes, 138. Viri illuſtres, 90. 126. Caſini monachus S. Berardus epiſcopus Aprutinus, 88. Gerardo abbati Caſinenſi datur brachium S. Matthæi apoſtoli, 89. Caſinenſes favent Anacleto, 186. Primum ei adhæſerunt re nondum eliquata, 271. Caſini motus de novo abbate, 227. Ingentes turbæ a Lotharii cancellario excitatæ, 244. Caſinenſis electus Nicolaus depoſitur, 237. Caſini turbæ in electione abbatis poſt Senioretum, 169. Ejus obitus, 262. Caſinenſibus ablatum monaſterium S. Mariæ de Cingla reſtituitur, 55. Caſini aditum obſidet Heuricus & in deditionem compellit, 262. Caſino colonia mittitur Raguſam, 90.

Caſſius Narnienſis epiſcopus, 240.

Caſtri Theodorici abbas Gauſridus, 476.

Caſtrorum poſſeſſio non eſt contraria regulæ ſancti Benedicti, 76.

Caſula alba Leonis papæ IX. 565.

Catangenſis epiſcopus Angerius, 25.

Catalaunenſis eccleſia ab Eugenio III. dedicata, 390.

Catalaunenſes epiſcopi, Bartholomæus, 300. Boſo, 523. Ebalus, 57. Gauſridus, 102. 298. 302. 514. Guido, 348. Rogerius, 553. Guilelmus de Campellis, 5. Viſitat Bernardum, qui ejus juſſu ruſtico medico traditur, *ibid.* & 20. 43. 48. 57. Papæ legatus ad imperatorem pro pace eccleſiæ, 30. Quo anno obierit, 18.

Cato comes, 520.

Caturcenſis epiſcopus Froterius, 36.

Cavellicenſis epiſcopus Walcaudus, 348.

Cecilia filia Guillelmi cooqueſtoris abbatiſſa Cadomenſis, 252.

Cecilia uxor Radulfi vicecomitis de *Leuſon*, 352.

Celans in confeſſione mortale peccatum Euchariſtiam non poteſt gluttire, 122.

Celſus archiepiſcopus Armachanus deſignat S. Malachiam ſucceſſorem, 190.

Cenomannorum civitas incenſa, 2316

Cenomannenſes epiſcopi, Ernaldus, 565. Guido, 107. 155. Guido Brito, 123. Guido de Stampis, 259. Guillelmus de *Paſſavant*, 504. Hildebertus, 85. 123. 144. Paganus de S. Carilefo, 259. Vulgrinus, 223.

Centenarium pro defunctis, 508.

Centius Frangipanes papam pedibus calcat & in vincula conjicit, 31.

Centullus comes de Bigorra, 224. 572.

Cergiaci eccleſia S. Dionyſio donata, 44.

Chedulfus Almanicæ abbas, 87. 595.

Chariſticarii qui, 440.

Charta Caritatis, ordinis Ciſtercienſis fundamentum, conditur & approbatur, 25. 32.

Childeberti III. regis charta pro monaſterio Argenteolii, 608.

Childericus rex, 87. 595.

Chirographum quid, 422.

Chriſtianorum triſtis reditus e locis ſacris, 426.

Chri-

Chriſtianus epiſcopus Liſmorienſis, 478.
Chriſtianus archiepiſcopus Moguntinus, 559.
Chriſtianus abbas Sancti Jacobi Herbipolenſis, 491.
Chriſtianus anachoreta, 6.
SS. Chriſanthi & Dariæ corpora in Novo-monaſterio quieſcunt, 544.
Chryſogonus diaconus cardinalis, 30. 33. 43. 594.
Cicenſis epiſcopus Udo, 306.
Ciceſtrenſis epiſcopus Siſridus, 203.
Ciſonti inſtituti canonici regulares ſancti Auguſtini, 624.
Citizenſis epiſcopus Udo, 134.
Clarembaldus epiſcopus Silvanectenſis, 7. 22.
Clarembaldus comes de Rofero, 341.
Claromontanus epiſcopus Aimericus, 340.
Claromontanus archidiaconus fit monachus Majoris-monaſterii, 61.
S. Clarus martyr, 494.
S. Clari caſtellum dstur S. Dionyſio, 494.
B. Claudii martyris reliquiæ, 565.
Clemens epiſcopus Cavellicenſis dat S. Victori Vallemcluſam, 549.
S. Clementis abbas miſſus ad electum Metenſem, 3.
Clement decanus Pariſienſis, 65.
Clementia comitiſſa Flandriæ Baldumi comitis mater, 4. 53. 475. Ejus obitum concilio Remenſi ſignificat, 30.
Clementius & Ebrardus hæretici apud Sueſſiones combuſti, 518.
Cliſſendis virgo Deo ſacrata, 594.
in Cœna Domini reis carceres aperiuntur, 505.
Collatio de ritibus habita Conſtantinopoli inter Græcos & Latinos, de azymo & fermento, & de proceſſione Spiritus ſancti, 846.
Coinceii prior Hilo, 7.
Calomannus rex, 193.
Colonienſes archiepiſcopi, Anno, 115. Arnoldus, 293. 370. 462. Bruno, 52. 193. Fridericus, 27. 56. 113. Heribertus, 32. Sigewinus, 113. Willibertus, 50. 539.
Comita frater judicis Karalitani, 570.
Commarcus Mummoniæ rex, 289. Sancte vivit, *ibid.*
Communio infantium & infirmorum ſub unica ſpecie, 15. *ibid.* 316. Communionis ſub utraque ſpecie neceſſitas eſt hæreſis, 13. Quando defierit, *ibid.* Communio Peregrinorum in eccleſia Jeroſolymit. *ibid.* Communionem intinctam plures improbant, 22. Quidam probant, 23. Communionem corporis Domini an acceperit Judas in cœna Domini, 29.
Compendienſes eccleſiæ omnes S. Cornelio ſubjectæ, 456. Ad ſubſtituendos canonicis monachos multum confert S. Goarinus, 404. Non ſine ſcandalo facta in ea eccleſia canonicorum mutatio, 438.
Compoſtellanus epiſcopus Dalmatius, 271. Didacus, 299.
Conanus dux Britanniæ, 56. 107. 153.
Conanus comes Cornugalliæ, 9. 12.
Conanus comes Britanniæ, 364.
Conanus comes princeps Britanniæ impedit genteos ſuas ne ad curiam Romanam pro juſtitia recurrant, 584. Kemperlegienſem ſbbatiam in caſtra Bellæ-Inſulæ ei commendat Gerardus epiſcopus Engoliſmenſis & legatus, 584. Bellam-Inſulam quam Herveus abbas ejus auctoritate invaſerat Hemperlegienſi reſtitui curat, 587. Ejus litteræ ad Honorium papam pro monaſterio Rotbonenſi, 123.
Conanus comes Britanniæ Tironio facit donationem, 267.
Conceptionis feſtum quando inſtitui cœptum, 301. 379. Improbatur, 481. Fit ſub nomine ſanctificationis, 637. 638.
Concilium Anicienſe in quo Anacletus excommunicatus, 172. Belvacenſe, 32. 43. 44. Burdigalenſe, 48. Capuanum, 12. Carnotenſe a Petro & Gregorio cardinalibus legatis celebratum, 91. Claromontenſe ſub Innocentio quo tempore celebratum, 171. Catalaunenſe ſub Matthæo epiſcopo legato, 157. Colonienſe, 13. 16. Divionenſe, 36. Dolenſe, 153. Engelheim viginti epiſcoporum, 604. Engoliſmenſe, 25. 585. Erfurdienſe, 430. Fritiſlariæ, 17. Jotrenſe quatuor provinciarum ad Thomæ primis necem vindicandam, 509. Lateranenſe ſub Paſchali papa, 3. 287. Latiniacenſe in cauſa Marcianenſium, 313. Londonienſe in Weſtmonaſterio ſub Johanne de Crema cardinali legato in Anglia, 227. 301. Loſdunenſe, 25. Mediolanenſe, 23. Melliſontenſe, 478. Metenſe, 16. Monriſpeſſulani, in quo eccleſia de Beciano S. Tyberio adjudicatur, 617. Nannetenſe, 48. Noviomenſe tempore Ludovici Pii, 163. Piſanum, 117. Ex eo redeuntes præſules Galliæ & abbates apud Pontem Tremuli in Liguria a prædonibus capti & ſpoliati, 217. 218. In eo S. Bernardi auctoritas, 217. Excommunicatus Anacletus & ſui fautores, 217. Henricus hæreticus damnatus, *ibid.* S. Hugo Gratianopolitanus epiſcopus in albo ſanctorum relatus, 518. Placentinum, in quo Anacletus cum ſuis damnatus, 194. Remenſe 3. 25. Contes ſimoniacos, 30. Remenſe ſub Innocentio II. in quo inungitur Ludovicus Junior, 172. 183. 192. Sub Eugenio, 399. 400. Contra Gilbertum Porretanum, 399. Rem in hoc concilio ſine epiſcopis cardinales definire cauſantur epiſcopi, 399. Remenſe ſub Samſone archiep. 553. Romanum generale ſub Calliſto papa II. in quo componitur querela de inveſtituris, 89. Caſinenſis cœnobii libertas in eo aſſeritur, 90. Cella S. Macharii monaſterio Burdigalenſi confirmatur, 91. Rotomagenſe pro pace regni, 25. 131. 147. Senonenſe damnat Abaelardi ſcripta, & excerpta illius mittit ad papam, 198. Stampenſe a Ludovico rege congregatum, 269. Cui intereſt S. Bernardus, 381. Sueſſionenſe in quo damnatus eſt Petri Abaelardi liber de Trinitate, 57. Ejus concilii acta, 57. Sueſſionenſe adverſus errores Roſcelini, 569. Conventus epiſcoporum Sueſſionis, 498. Toluſanum, 34. 560. Trecenſe in quo regula multitum Templi approbata, 146. Viennenſe ſub Calliſto papa, 29. 42. Weſtmonaſterienſe, 103. 579. 580. Uzeticenſa præſide Guidone legato, 533.
Concilium occidentalis & orientalis eccleſiæ auctoritate Romani pontificis petunt Græci, 846.
S. Concordii presbyteri & martyris reliquiæ in monaſterio S. Petri Biſuldini in diœceſi Gerundenſi, 25.
Confeſſio pluribus ſacerdotibus facta, 48.
Conganus abbas Hiberniæ, ad cujus preces S. Malachiæ vitam ſcribit S. Bernardus, 409.
Conneretenſis epiſcopus S. Malachias, 289.
Connubium Ludovici regis Junioris cum Conſtantia regis Hiſpaniarum filia, 457.
Cono Prænestinus epiſcopus, 597.
Conradus clericus Romanus apoſtolicæ ſedis legatus

gius querelas de Carolo ſeu Henrico V. imperatore & Burdino pſeudo-papa deponit in concilio Rotomagenſi, 22.
Conradus Sabinenſis cardinalis, 367. 606. 650. 675. Fit papa Anaſtaſius IV. 484.
Conradus Magdeburgenſis archiepiſcopus, 245. 254. 266.
Conradus archiep. Juvavienſis adeſt Theotgero epiſcopo Metenſi conſecrando, 16. Miſſus in exilium ab imperatore, 16. De eo, 250. 280. 305.
Conradus epiſcopus Conſtantinenſis ad Rhenum, 31.
Conradus epiſcopus Wormatienſis, 462.
Conradus rex, 325. 488. 548.
Conradus Franconiæ dux a Friderico Sueviæ duce aliiſque nobilibus rex ſalutatus, ab Anſelmo archiepiſcopo Modoetiæ in regem ungitur, 246. Ab Honorio papa excommunicatus, 246. Spiræ a civibus exceptus, a Lothario obſidetur, *ibid.* Rex Romanorum favente Theodvino legato creatur, 270. Confluentiæ imperator electus, 270. Imperatorem Lotharium impedit quominus Innocentium Romam reducat, 295. Eum ad ſuſpiciendam crucem inducit S. Bernardus, 376. Ab expeditione ſacra revertens moratur apud Manuelem imperatorem, cum quo pactum init ad inferendum bellum Rogerio Siciliæ regi, 416. 447. Expeditionem in Siculum parat, 472. Radulfi advocati Etuſidienſis monaſterii tyrannidem reprimit, 334. Confirmat S. Remigio Marſnam præpoſituram, 363. Privilegium Morbaco concedit, 306. Omnes Monaſterienſis abbatiæ poſſeſſiones confirmat, 280. Curiam in monaſterio Corbeienſi celebrat, 664. Ejus præceptum contra miniſteriales Corbeienſes, 660. Ejus diploma inſigne pro Corbeia-nova, 446. *& ſeq.* Cogit Vigbaldum ſubire præfecturam Corbeienſem, 378. Duo virginum monaſteria Keminadenſe & Visbacenſe dotat Corbeiæ-novæ, *ibid.* Obit non ſine ſuſpicione veneni, 472. 482. Ejus ſepulturæ locus, 472.
Conradus Burgundiæ Juranæ rex, 472.
Conradus Alemannorum & Alſatiorum dux, 550.
Conradus dux Zeringenſis poſſidet comitatum Burgundiæ, titulum ſine re, 539.
Conradus Palatinus Rheni comes, 429.
Conradus comes Salvagii, 480.
Conradus comes Lucilinburgenſis advocatus S. Maximini, 342.
Conradus marchio, 354.
Conradus marchio de Witin, 254. 266.
Conſecratio eccleſiæ SS. Zachariæ & Johannis, & eius dotatio, 555.
Conſiderationis libri quid docuerint, 459. Quibus temporibus ſcripti ſint, 419.
Conſtabularii Franciæ, Hugo, 283. 590. 604. Matthæus, 343. Radulfus, 671.
Conſtantia uxor Ludovici Junioris, 305. Dicta ab Hiſpanis Elizabetha, 305.
Conſtantienſes epiſcopi, Conradus, 51. Herimannus, 662. Odalricus, 581. Udalricus abdicat factus monachus in monaſterio S. Blaſii, 268.
S. Conſtantinianus monachus Glannoſolienſis, 34.
Conſtantinum bis fuiſſe baptizatum a Silveſtro & ab Euſebio Nicomedienſi epiſcopo docet Anſelmus Havelbergenſis, 247.
Conſtantinus judex & rex Karalitanus, 569. Fundator monaſterii S. Saturnini in Sardinia, 570.
Conventus epiſcoporum, Aquiſgrani adverſus Olbertum Leodienſem epiſcopum, 580. Apud Atrebates, 149. Sueſſione contra prædones, 509. Remis ſub Matthæo Albanenſi legato, 149. Principum, apud Corbeiam-novam, 268. Carnoti pro expeditione belli ſacri, 368. Leodii & Wormatiæ, 370. *& ſeq.* Virzeburgi, in quo Henrici Paterbornenſis, & Walterii Auguſtenſis electiones confirmatæ, 222.
Converſæ apud Aquicinctum, 414.
Converſi, quo ſenſu non ſunt monachi, 294.
Coriſopitenſes epiſcopi, S. Corentinus, 448. Radulfus, 364. Robertus, 28. 225. 587.
Coronæ ſpineæ carbunculus collocatus apud S. Dionyſium, 502.
Corona regum defunctorum apud S. Dionyſium deferri debet, 504.
Contemplatio bifariam accipitur, 598.
Continentia conjugatorum ante communionem, 303.
Corporale ad incendium extinguendum adhibitum, 155. Corporale ſacrum flammis oppoſitum ſedat incendium, 56. Illud in ignem proiicere vetitum, *ibid.*
Cremenſis epiſcopus Johannes, 49.
Cremonenſis epiſcopus Ombertus, 258.
Criſpeii prior primarius, 22.
SS. Criſpini & Criſpiniani corpora in novam thecam tranſlata, 284.
Criſpinenſis receſſus Ayberti obitus, 306.
Crux a S. Eligio fabricata, 502. Crucis in Gallia & Germania prædicandæ S. Bernardo munus impoſitur, 369.
Criſtum uxor S. Dionyſii Eugenius III. in die paſchæ conſecrat, 347.
Cuculla S. Remacli, 528. Cucullo olim inſtar caſulæ, 527.
Cunegundis imperatrix, 553.
Cunegundis uxor Matfridi erga S. Vitonum benefica, 202.
Cuno cardinalis, epiſcopus Præneſtinus, 33. 34. 44. Legatus in Galliam, concilium Remis pro Mettenſis epiſcopi electione convocat, 2. 3. Suam ipſi electionem ſignificat Gelaſius, & Burdini per Henricum intruſionem, 13. Gelaſii electioni aſſentit, & ab eo accipit legationem 14. Theotgero ſcribit ut Mettenſem jubeat epiſcopatum, 26. Fritiſlariæ in Turingia concilium habet, 29. Aliud Bellovaci, 45. Recuſat ſummum pontificatum, 29. Remenſi concilio intereſt, 30. Damnat Abaelardi librum in concilio ſueſſionenſi, 58.
Cunoni epiſcopo Argentoratenſi Bongatanſes monaſterium ſuum debet originem, 495.
Cuno abbas Sigebergenſis, 503. Rupertum ad ſuum monaſterium invitat, 38. Ei libros de Trinitate dicat Rupertus, 3. Fit epiſcopus Ratiſponenſis, 132. In epiſcopatu ut ſe gerit, 153. S. Martino comparatur, *ibid.* Ei Rupertus tredecim libros in Matthæum dicat, 133. De eo, 280. 133. 579. Monachos Benedictinos in Waltenburgenſi Bajoariæ monaſterio, loco canonicorum regularium qui Benedictinis ſubſtituti fuerant reſtituit, 146.
Cuno comes Montis-acuti, 573.
Cuono Argentinenſis epiſcopus, 581.
Curienſis epiſcopus Algotus, 365.
Cynthius diaconus cardinalis S. Adriani, 673.
Cyprianus & Petrus diſcipuli Henrici hæretici reſipiſcunt, 369.

D

DAcbertus archiepiſcopus Bituricenſis, 442.
Dado Virdunenſis epiſcopus, 543.
Dagobertus I. fundator monaſterii Mauriniacæ vallis ex tradrione, 87.
Dagobertus rex, 547.
Daibertus archiepiſcopus Piſarum, 576.
Daimbertus archiepiſcopus Senonenſis, 45.
Dalmatia mater Petri vicecomitis Wapincenſis, 557.
Dalmatius epiſcopus Compoſtellanus qui fuerat monachus Cluniacenſis, conſecrat unum altare Cluniaci in honorem S. Jacobi, 272.
Dalmatius archiepiſcopus Narbonenſis, 572.
Dapiferi Ludovici VI. regis, Anſellus, 589. Willelmus, 41. Ludovici Junioris, Radulfus, 543. Theobaldus, 671. Philippi Auguſti, Theobaldus, *ibid.*
David dux Lothonenſium & poſtea rex Scotiæ venit in Galliam viſurus Bernardum Tironienſem, duodecim ex diſcipulis ejus ducit in Scotiam, 24. 239.
David comes Huntindonenſis, abbatiæ *Loudonenſ* fundator, 24.
S. David epiſcopus, Bernardus, 62. Robertus ab archiepiſcopo Eboracenſi conſecratus, 63.
Decimæ a laicis non recipiantur, 147. Decimationes ſalicæ S. Maximino Trevirenſi conceſſæ, 545. Decimarum exemtio Ciſtercienſibus data quibus rationibus fulta, 195. Huic ſe opponit Petrus Venerabilis, *ibid.* Graves ad Innocentium pro ſuis Gigniacenſibus litteras ſcribit, 295. Graviores ad Haimericum cancellarium, *ibid.* Decima panis regii dum rex Pariſiis verſaretur, data Hederenſibus monialibus, 539.
Dedicatio eccleſiæ B. Mariæ de Caritate Andegavenſis a pluribus epiſcopis, 34.
In Defunctorum commemoratione ſanctimoniales corporalem ſumunt diſciplinam & integrum recitant pſalterium, 479. Defunctis fratribus die anniverſario ſexaginta præbendæ dantur, 199. Annuales præbendæ fratrum morientium in quo conſiſtunt, 161.
Deoderius epiſc. Virdunenſis, 558.
S. Deſiderii & Raginfridi corpora Motbacum delata, 556.
Deſiderius cardinalis, 74.
Deus-dedit presbyter cardinalis rituli S. Laurentii in Damaſo, 53. 606.
Diaconatum anno decimo octavo accipit Ordericus Vitalis, 309.
Didacus archiep. Compoſtellanus, 273.
Dido Mutinenſis epiſc. 123.
Diepoldus dux, 180.
Dietericus ſeu Theodericus epiſcopus Cicenſis ſeu Ceticenſis, fundator monaſterii Boſovienſis, a perverſo monacho occiditur, 98.
Dietmarus epiſc. Fardenſis ſeu Verdenſis, 33. Dat Corbeienſi monaſterio Ulſenſe virginum monaſterium, 475.
Dietvinus cardinalis, 99.
Dinienſes epiſc. Guido de Revello, 279. Odolricus, 199.
Dionyſia Germana Petri Abaelardi, 562.
S. Dionyſii baſilica extructa a Sugerio, 502. Ejus dedicatio, *ibid.* Quam celebris, 348. *& ſeq.* S. Dionyſio poſt regum mortem regia inſigna reſignata, 44. S. Dionyſio coronam patris ſui, quam retinuerat, reſtituit Ludovicus VI. 104. S. Dionyſii reformatio per Sugerium abbatem, 172. Qui opidanos a manu mortua abſolvit, 122. Dionyſianorum fratrum funeri debent adeſſe canonici S. Pauli, 268. S. Dionyſio datur caſtellum S. Clari, 494. S. Dionyſio & Odoni abbati donationem facit Alfonſus imperator Hiſpaniarum, 519.
S. Dionyſii abbates Adam, 30. 56. 71. Henricus, 71. Matthæus Vindocinenſis, 454. Odo, 469. Sugerius, 23. 71. 141.
S. Dionyſii de Carcere eccleſia canonicis attributa ab Anſoldo milite & Reitrude ejus conjuge confirmante, fit cella S. Martini a Campis, 229.
Diotmarus abbas, 556.
Diotmarus archicapellanus Arnulfi imperatoris, 503.
Divenſis B. Mariæ baſilica mire perfecta, 362.
Divitius epiſc. Tuſculanus obit, 31.
Dodo epiſc. Tarbeienſis, 572.
Doda abbas Ferrarienſis baſilicam ſancti Petri conſecrari curat & privilegia confirmari, 405.
Dolenſis archiepiſc. Baldricus, 9. 36.
S. Domnolus in Calmenſi monaſterio colitur, 338.
SS. Donatiani & Rogatiani corpora, 582.
S. Donati monachi & martyris eccleſia S. Manſueto data, 393.
Donoaldus epiſcopus Aletenſis, 88. 123. 165. 184. Intereſt capitulo generali Majoris-monaſterii, 269. Redeuntes e concilio Remenſi Majori-monaſterio donas eccleſiam B. Mariæ de Comburnio, 85.
Dormitio poſt matutinas, 526.
Drogo ex priore Nicaſiano abbas S. Johannis Laudunenſis, 165. 607. Deinde Oſtienſis epiſcopus, 60. 102. 149.
Drogo epiſc. Teruanenſis, 567.
Drogo cancellarius Remenſis archipræſulis, 414.
Drogo monachus apud Pontiniacum receptus a ſuo abbate repetitur, 60.
Druſinus epiſc. Setinus, 28.
Duati obſidio, 94.
Duellum ad deregenda dubia, 431.
Duellum inter Henricum filium Theobaldi comitis Campaniæ & Robertum regis fratrem, 416. 513.
Dunelmenſes epiſcopi, Rannulfus, 63. Radulfus 84.
Dunenſis epiſc. S. Malachias, 290.
Dunenſis abbas Robertus fit Clarævallenſis, 446.
Duorum Gemellorum baſilica diœceſis Bajocenſis a clericis tranſit ad monachos, 87.
Durandus notarius Ludovici Pii, 532.
Duranus abbas Salebienſis depoſitus ſecedit Cluniacum, 87.
Duziaci eccleſia Moſomo reſtituta, 554.

E

EAdmerus Radulfi archiepiſcopi Cantuarienſis comes in legatione Romana, 2. S. Andreæ epiſcopus ab Alexandro rege Scotiæ poſtulatus, 53. De ſua electione in epiſcopum S. David ſcribit Alexandro Regi Scotiæ, 63. Ab archiepiſcopo Eboracenſi conſecrari recuſat, & Cantuariam redit, 53. Ejus ad Vigornienſes epiſtola, ut eligant ſibi monachum in epiſcopum, 96.

Ebalus archiepiſc. Remenſis, 334.
Ebalus comes de Rameruco ſit epiſc. Catalaunenſis, 37. 122. 138.
Ebalus abbas Tutelenſis, frater Boſonis vicecomitis de Tarena, 37. Ejus mora præceps, 317. Apud S. Martialem ſepultus, *ibid.*
Ebalus comes, Beringerii abbatis amicus, 372.
Ebalus Rocienſis, 566.
Ebbo epiſc. Nivarienſis, 581.
Eberardi archiepiſcopi Salzburgenſis initia, 220. 305.
S. Eberardus Aprutinus epiſc. 88.
Eberardus Bambergenſis epiſcopus, 473.
Eberardus epiſc. Ratiſponenſis, 180.
Eberardus Alexandri III. adjutor contra ſchiſmaticos, 305.
Eberardus notarius ſub Lulthberto cancellario Ludovici regis Franciæ Orientalis, 540.
Eboracenſis D. Mariæ monaſterii abbas Gaufridus, 63. 84. Quidam ejus monachi ad ſtrictiorem vitam eo refragante tranſeunt, 204.
Eboracenſis archiepiſc. Turſtanus ſedi ſuæ reſtituitur, 2. 84. Eboracenſis præſul Henricus *de Coilli* Stephani regis Angliæ nepos, 413. Eboracenſi archiepiſcopo VVillelmo defertur pallium, 326. Depositur, 356. Hebritur *de Murdac* ei ſufficitur, 291. 356.
Ebrardus filius Hugonis domini Puteacenſis, 343.
Ebrardus de Britolio occiſus in bello ſacro, 386.
Ebroicenſis epiſcopus Rotrocus, 348. 478. 504. 647.
S. Ebrulfi brachium Uticenſibus conceſſum, 273.
Eclypſis ſolis, 590.
Eccleſiam Metropolitanam ultra tres menſes vacare vetant canones, 472. Eccleſia ædificandis homines vice jumentorum trahunt carpenta, 360.
Edeſſa civitas a Sarracenis capta, 367.
Edita imperatrix, Ottonis I. imperatoris uxor, 587.
S. Eduardus Angliæ rex ſcrophas tactu ſanat, ſed curatio tribuitur ejus ſanctitati, non regiæ dignitati, 539.
Edridæ Pruilliacenſis toparcha fundator monaſterii S. Petri, 578.
Egberti epiſc. Monaſterienſis, ejectis monialibus Liesbornenſibus partheniam ſubſtituit monachos, quibus præficit Balduinum abbatem, 281.
Eggebertus marchio, 260.
Eggebertus abbas Schonaugienſis, frater S. Elizabeth, 579.
Egilbertus archiepiſc. Trevirenſis, 579.
Egilbertus epiſc. Bambergenſis, 297.
Egilbertus cancellarius, 551.
Egino abbas S. Udalrici cum ſuis expellitur, 40. Fratres revocantur, *ibid.* Romam adit, 42. Ejus epiſtola de ſuo itinere Romano, *ibid.* Piſis moritur, 42.
Egitolfus comes, 346.
Eibertus presbyter cardinalis tituli S. Clementis, 606.
Eigil abbas Prumienſis, 536.
Electio epiſcoporum extra fines epiſcopatus fieri non debet, 3. Eligendi non ſant epiſcopi neſcium defectum patientes, aut filii ſacerdotum, 5. Electio Innocentii II. & Anacleti II. ut peracta, 168. Electio Colonienſis archiepiſc. quomodo celebrata, 471. Electio archiep. Cantuarienſis, 84. Electio & ordinatio Theodetici II. abbatis Andaginenſis, 568. Valterii abbatis S. Albini Andegavenſis, 536. Electionis abbatis Fuldenſis acta, 657.
Electio Araldi abbatis S. Petri Prulliacenſis in diœceſi Turonenſi, 578. Viffridi abbatis S. Victoris Maſſilienſis, 551. Vvillelmi abbatis S. Anigni ad Vernodubrum, 109. Pontiæ abbatiſſæ Maſſilienſis, 551. Electio per compromiſſum quomodo facta, 40. Eligendi abbatis jus, 550. Electioni præmiſſum jejunium, 472. Et proceſſio reliquiarum patronorum per urbem, 471. Epiſcoporum electionibus interceſſus abbates, 271. Eligendi abbatis formula apud Caſaurienſes, 539.
Electio contemnentis & impœnitentis obſtinatio, in minimis quoque culpam facit non minimam, 552.
Eleemoſyna commendatur, 327. Quod de menſa quotidiana reſtat eleemoſyna communis accipiat, 599.
Eleonora filia Vvillelmi ducis Aquitaniæ uxor Ludovici Junioris, 266.
Elfegus archiepiſcopus Cantuarienſis, 223.
Elias abbas S. Sulpicii Bituricenſis ſit epiſcopus Aurelianenſis, 349. Scribit pro eo ad Innocentium papam Petrus Venerabilis, & petit ejus electionem confirmari, 249. Celebrat ſacros ordines Vizeliaci, 304. Dat Ademaro abbati eccleſiam S. Itherii Solacenſis, 269. De eo, 349. 418. Vexatus a ſuis clericis excommunicatur a Lucio II. 249. Abdicat conſilio S. Bernardi, 370. Pro eo ad Engenium ſcribit Petrus Venerabilis, *ibid.* Præclara ad eum prioris S. Johannis Senonenſis epiſtola, 371.
Elias comes Cenomanenſis, 505. Pro illatis S. Vincentio injuriis ſatisfacit, 573. In eccleſia S. Petri de Cultura ſepultur, 106.
Eliæ Talairandus princeps approbat reſtitutionem factam S. Mariæ Sanctonenſi, 287.
Elica filia ducis Saxoniæ, 98.
Elienſes epiſcopi Hervæus, 216. Nigellus, *ibid.*
Elienſes monachi multa pſtiuntur a Nigello & a ſuis miniſtris, 216.
Elizabeth uxor Theobaldi comitis Campaniæ, 29.
Ellenhardus monachus Bambergenſis vir ſanctus, 551.
Ello comes palatii, 534.
Elnenſis epiſcopus Artaldus, 572.
Elnonenſi monaſterio data villa Bovinarum, 550.
Embaldus diaconus cardinalis S. Mariæ in Viatata, 627.
Embrico epiſcopus Virzeburgenſis, 286. 306. Conditor cœnobii ſancti Jacobi in ſuburbio Virzeburgenſi, 491. Curat funus Othonis epiſcopi Bambergenſis, 297.
Emehardus epiſcopus Herbipolenſis erga S. Stephani monachos beneficus, 244.
Emma vicecomitiſſa Cenomanenſis, 559.
Emma conjux Manaſſis comitis Giſnenſis, vidua in monaſterio ſanctimonialium habitum induit, 204.
Emmanuel Comnenus imperator Orientis, 552.
S. Emmerami Ratiſponenſe monaſterium conflagrat, 490. Apud S. Emmeramum ſepultus Harvicus epiſcopus, 232. Et Cuno epiſcopus, 235.
Enardus epiſcopus Senecenſis, 463.
Engelbaudus archiepiſcopus Turonenſis, 393. 419. 463. 523. 525.
Engelrammus epiſcopus Laudunenſis Roma re-

dux

dux ſententiam fert pro Theoderico Andaginenſi adverſus Vviredum, 577.
Engoliſmenſes epiſcopi, Girardus apoſtolicæ ſedis legatus, 9. Citat ad concilium epiſcopum Venetenſem, 10. Intereſt concilio Remenſi, 31. Ejus epiſtolæ plures in cauſa Bellæ-Inſulæ, 584. De eo, 49. 91. Hugo, 486. Lambertus, 10. 487.
Ennicus epiſcopus Avilenſis, 518.
Eon ex minori Britannia hæreticus, 588. In carcerem retruditur, 400. Ejus diſcipuli igni traditi, *ibid.*
Epiſcopatus Galliæ, octo monachorum, octo laicorum, unus canonicorum regularium, 478. Magdeburgenſis epiſcopatus erectio, 546.
Epiſcoporum electio extra fines epiſcopatus fieri non debet, 3. Primi Angliæ epiſcopi fuere monachi, 478. Epiſcoporum Ciſterc. leges, 109. Epiſcopi in monaſteria retrufi an habitum monaſticum induerint, 251. Epiſcopi mortui corpus per diverſa monaſteria delatum, 297. Epiſcopi presbyteri, ſubdiaconi, canonici regulares, monachi & converſi uxores ſibi non copulent, & eorum matrimonium nullum declaretur, 400.
Equitaturas abbatom damnat Bernardus, 75.
Equitaturæ Cartuſienſium, 592. Equitaturæ itinerantium, 599.
Eralius archiepiſcopus Lugdunenſis, 442.
Erbo fidus Theotgeri abbatis amicus, 3. 25. Abbas, 50.
Erchambaldus notarius Lotharii imperat. 556. 553.
Erchanſrida Deo ſacrata inſignem facit donationem S. Maximino, 536.
Erchembertus abbas Corbeiæ-novæ Jeroſolymam pergit, 4. Ejus juſſu ſcribitur libellus de bello ſacro per Teutonicos, qui ei dedicatur, *ibid.* Obtinet privilegium a Friderico archiepiſcopo Colonienſi, 56. Obit, 146. 92.
Ereberti fratris Wibaldi abbatis domum deſtruit Henricus de Rupe, 543.
Eremitæ Cluniacenſes, 320.
Erkebertus abbas Boſovienſis, 98.
Erkebaldus decanus Cameracenſis miræ ſanctitatis, 59.
Erlolfus qui & Arnulfus dictus eſt, abbas Corbeienſis, legatus Romam conciliandæ pacis cauſa, 67. Obit Wormatiæ, *ibid.*
Ermengardis mater Conani comitis Britanniæ, 207. 124. 586. Ei ſcribit Gerardus Engoliſmenſis, 9. Prece legati tractat de pace inter monachos Rorbonenſes & Remperlegienſes, & petit ab eo indueias, 586. Jeroſolymam profecta in eccleſia S. Annæ monaſticam vitam profeſſa, vitam profeſſioni convenientem ducit, 255.
Ermengardis comitiſſa de Roceio, 522.
Ermengardis uxor Hugonis Ruthenenſis, 441.
Ermengandus abbas ſancti Aniani ad Vernodubrum, 173.
Ermenſendis comitiſſa, 550. Dat Maſſilienſi S. Victoris cœnobio abbatiam ſancti Pauli Gerundenſis, 557.
Ermentrudis uxor Caroli Calvi, 542.
Ermeriradus avus Guidonis epiſcopi Genevenſis, 501.
Erminoldi abbatis Pruſenengenſis martyrium, 69.
Ernaldus epiſcopus Cenomanenſis, 563.
Ernaldus abbas Bonæ-vallis in diœceſi Carnotenſi amicus S. Bernardi & Arnulfi Lexovienſis, 550. Aſſumitur ex Maiori-monaſterio ad illud abdicatione facta ſe recipit, *ibid.* 502. Perſecutiones patitur, an a ſuis an ab exteris, 550. Ad eum tres Arnulfi Lexovienſis epiſtolæ, *ibid.* Ejus iter Romanum, 551. Auctor eſt libri 2. Vitæ S. Bernardi, *ibid.* Ad eum ultimam ſcripſit epiſtolam S. Bernardus, *ibid.* 485. Ejus humilitas & ſcripta, 502. & *ſeq.*
Ernaldus ſeu Arnaldus abbas S. Criſpini, in novam capſam hujus Sancti reliquias tranſfert, 284.
Erneſtus comes Hersbergenſis, Gebehardi Eiſtetenſis epiſcopi frater, Blanckeſtetenſem abbatiam condit, 168.
Erphurdus Lotharii III. notarius, 61.
Eſculanus epiſcopus Wibaldi auctoritatem implorat, 453.
Eſicho comes donationem facit Corbeiæ-novæ, 535.
Eskilus archiepiſcopus Lundenſis in Dania venit Claram-vallem, 476. A S. Bernardo recipit panem benedictum, *ibid.* Carthuſienſium coloniam in Daniam inducit, 507. Adit S. Bernardi ſepulcrum, 497. Fit monachus apud Claram-vallem, 476.
Ethelind mulier religioſa, 145.
S. Eucharii dedicatio in epiphania, 596.
Eudo cum Capello fundator S. Trinitatis de Exaquio, 580.
Evenus epiſcop. Venetenſis intereſt capitulo generali Majoris-monaſterii, 269.
Everardus epiſcopus Uaxiecnſis, 296.
Everardus antiquus comes de Moſella, 554.
Everardus & Romanus apoſtolicæ ſedis legati Lotharii imperatoris electioni interſunt, 116.
S. Eugendi plures prioratus, 477. S. Eugendo omnes Campaniæ prioratus confirmat Henricus comes Trecenſis, 673.
S. Eugenii epiſcopi Toletani brachium datum regi Hiſpaniarum. 502.
Eugenii papæ III. electio, 356. Intempeſta nocte Urbe egreditur, 355. A Romanis vexatus, 367. Stephano abbati Caſæ-Dei privilegium indulget, *ibid.* In Franciam venire ſtatuit, 367. Quædam ejus acta in Gallia, 389. Geſta Cluniaci & Divione, 382. Montem-Dei ſecundum regulam S. Benedicti confirmat, 226. Antiſſiodori a duobus archidiaconis Pictavenſibus Arnaldo & Calone convenitur, qui ei Gilbertum Porretanum iterum deferunt ut perverſæ doctrinæ auctorem, 382. Venit Pariſios, & ei rex occurrit, ibique ſynodum celebrat, 382. Ad eam citatus Gilbertus Porretanus, cujus judicium remiſſum ad concilium Remenſe, 382. Ei in Gallias venienti Ludovicus Junior obviam pergit, 651. Conſecrat majus altare Montis-martyrum, 652. Moratur apud S. Dionyſium, 578. Meldis ſcribit ad Stephanum regem Anglorum & ad Mathildem reginam pro Roberto Londonienſi epiſcopo, 407. Conſecrat eccleſiam Fontanenſem, 27. Ante concilium Remenſe venit Virdunum, inde Treviros, 395. Solemnis ejus in ea urbe ingreſſus, 596. Apud S. Eucharium hoſpitatur, 596. Natalem Domini Trevirii magnifice celebrat, 396. Quomodo cum cardinalibus & epiſcopis accumbit in menſa, 597. Trevirii convocat ſynodum epiſcoporum, 597. Pergit ad concilium Remenſe, 598. In conc. Remenſi cum Wibaldo abbate agit de eligendo abbate Fuldenſi, 403. Remit Pariſios venit. 405. Senona venit ubi aliquamdiu moratur, 403. Adit Claramvallem, 407. Deinde Ciſtercium, 407. Capitulo generali Ciſtercienſi præſidet,

benedicit cimiterium, & ſurdo puero reddit auditum, 407. Ejus epiſtola ad capitulum Ciſtercienſe, 455. Electus judex controverſiæ inter Henricum Æduenſem epiſcopum & Pontium Vizeliacenſem, 305. Ejus epiſtola ad epiſcopos Gallicanos, qua jura Majoris-monaſterii in parochialibus ei ſubjectis definit, 459. Ejus diplomata pro Majori-monaſterio, pro Moliſmenſi, pro S. Michaele ad Moſam, 356. Deponit Guillelmum Eboracenſem archiepiſcopum, 356. Mutuenſes privat dignitate epiſcopi, quod ab injuriis contra Nonantulenſem abbatem non abſtinuiſſent, 347. Balmenſem abbatiam redigit in prioratum, 461. Ad eum ſcribit S. Bernardus pro Sugerio abbate, 367. Sugerius ſcribit pro monaſterio S. Medardi, 404. Petro Bituricenſi archiepiſcopo privilegium indulget, 367. Ejus epiſtola ad Hugonem abbatem S. Remigii pro Carthuſianis de Monte-Dei, 457. Tres ejus epiſtolæ de electione abbatis Fuldenſis, 403. Inſtruitur de actis in electione Fuldenſir abbatis, 657. Ejus bulla pro Caſa-Dei, 649. Cellam S. Bandilii Caſæ-Dei aſſerit, 427. Privilegium monaſterio Ferrarienſi concedit, 652. Ejus diploma pro monaſterio S. Benedicti de Saxo-Laterono, 484. Pro Conchenſi apud Ruthenos monaſterio, 484. Confirmat privilegia Walciodori, 448. Committit Gaufridu Aventonenſi epiſcopo controverſiam inter abbatem Montis-majoris & abbatem S. Remigii dirimendam, 308. Confirmat poſſeſſiones Hederenſis monaſterii, 618. Declarat Kaminatenſem eccleſiam non eſſe pollutam ex caſu monachi, ex tecto, 433. Qualis fuerit in pontificatu, 556. Legatos Armenorum admittit, *ibid.* Ejus obitus, 483. Sepultus in Vaticano, 483. Ejus epitaphium, *ib.* Et elogium, 407. A monetibus abdicabat, 483. Ejus miracula, 484.

Euſtachia du Corbolin an ſoror Ludovici VII. 283. Fundatrix Hederenſis parthenonis, 282. Ab ea Hederæ factæ donationes & ejus obitus, 347.

Euſtachius Alberonis epiſcopi Germanus & advocatus Leodienſis, 292.

Euſtachius comes Bolonienſis Merkenſem terram ſancti Bertini liberam facit, 89. Fit monachus Cluniaci, 89. 117.

Euſtachius vicecomes, 89.

Euſtorgius epiſcopus Lemovicenſis, 36. 176.

Exemtiones a fundatoribus expetitæ non improbandæ, 76.

Extremam-unctionem expellanus ſanctimonialium ne eis impertire præſumat, 482.

F

FAlco archiepiſcopus Lugdunenſis domos inſtituti Carthuſienſis ſuæ diœceſis ſubicit capitulo generali, 634.

Falſarii monetarum in Anglia, inducunt caritatem annonæ & famem, 127.

Famis graviſſima, 372. Famis tempore Remigiani monachi rebus ſacris non parcunt, & argentum capſæ S. Gibriani diſtribuunt pauperibus, 373. Ad alimoniam pauperum diſtrahit argenteum Crucifixum Macarius abbas Fluriacenſis, 373. Vaſa ſacra a noſtris vendita in ſolatium pauperum, 225.

Farenſe monaſterium conflagrat, 314. S. Faræ corpus delatum per Gallias ad colligendum eleemoſynas, 305. S. Faræ miracula in eccleſia S. Martini Turonenſis, 314. Baſilica dedicatur, 315.

S. Faræ abbatiſſæ cum epiſcopo Meldenſi concordia, 230.

Faramundus notarius Ludovici Pii, 533.

S. Faronis corporis manifeſtatio, 302. Elevatio, 283.

Faſtredus ſit abbas Clarævallis, 321. Fugit hanc dignitatem, *ibid.* Ejus præclara epiſtola ad abbatem qui laxiora amplectebatur, 321.

Faverniacenſis monaſterii ſtatus, 530. Ejectis ſanctimonialibus tranſit ad monachos Caſæ-Dei, 130.

Faverniaci advocati, Rainaldus conſul, &c. 615.

S. Felicis martyris corpus datum Beccenſi monaſterio, 478.

Feminarum colloquium monachis vetitum excepta matre & ſorore, 216.

Femoralium uſus apud monachos, 233.

Ferdenſes epiſcopi, Bruno & Dietmarus, 333.

Fernandus rex Alfonſi filius ab eo factus miles, 318.

Ferreis vinculis cincta mulier ad tumulum S. Bertini liberata, 117.

S. Ferreoli Viennenſis tribuni eccleſia datur S. Victori Maſſilienſi in plena ſynodo, 356.

Feſtum Corporis Chriſti, 636.

Feſtum Conceptionis B. Mariæ, 637. Sub nomine ſanctificationis, 638.

Frigericus comes cum Berta ejus conjuge fundatores parthenii Wargavillæ, 656.

Firmandus notarius Lutharii auguſti, 585.

Fiſcamno ſubrecta abbatia S. Johannis Tarvanenſis, 567.

Flagellorum uſus, 2.

Flatana prlatium regium, 535.

S. Florentini eccleſia reformanda tribuitur Gervaſio abbati S. Germani Autiſſiodorenſis, 287.

S. Florentii tranſlationem curat Philippus abbas, 504.

Florentius Craſſus comes Hollandiæ, 212. *& ſeq.*

Floriacum accedit Innocentius, 171. Floriacenſibus data S. Iterii Solnacenſis eccleſia, ut eam occupent monachi, 269. Floriaco datur altare Sorbonæ, 32.

Folcardo ſeu Fulcardo abbati S. Maximini Trevirenſis fit donatio, 534.

Fulgkerus vir illuſtris factus monachus inſignem facit Verdinenſi monaſterio donationem, 538.

Folcuinus & Witikindus citantur a Friderico imperatore Vurmatiam puniendi de illatis Corbeiæ & ſuis injuriis, 474.

Fulmarus comes, de Caſt. 480.

Forojulenſes epiſcopi, Berengrius, 49. Bertrandus, 203. 324.

Fontebraldenſem eccleſiam dedicat Gelaſius papa & laudat monialium ſanctitatem, 23.

Franciæ reges refugium Romanis pontificibus perſecutionem patientibus, 23. Scrophas tactu & ſigno S. crucis curant, 59.

Francorum reges Ludovicus VI. 30. Philippus, 44.

Franciſcus Sauterellus abbas Boſcodunt reſtaurat monaſterium, 179.

Franciſcus Aldovrandus Bononienſis dictatur, vir doctus, 465.

Frangipanes cum lapidibus & ſpiculis irruunt in Gelaſium papam & ejus comites, 14. *& ſeq.* Lambertum Oſtienſem epiſcopum acclamant papam pro Theobaldo canonice electo, 104.

Fraternus ſeu Freherus abbas B. Audoeni, 310. Abdicat, *ibid.* Ejus conſtitutio, 438.

Fredelous abbas Augienſis renovat ſocietatem cum S. Gallo, 363.

Fri-

Fridericus archiepiſcopus Colonienſis, 17. Frater Ingelberti marchionis Carinthiæ & Hartwici epiſcopi Ratiſponenſis, 254. Lothatium inunxit in imperat. 116. Conſecrat Alexandrum Leodienſem epiſcopum apud Glaldbacenſe monaſterium, 124. Regi reconciliatur, 268. Componit diſſidium inter Malmundarienſes, & Stabulenſes, & ſecundum Stabulenſes iudicat, 154. 604. Ejus diploma pro Graffehauenſi monaſterio, 183. Confirmat Corbeienſi monaſterio antiquas decimas, 56. Ejus literæ ad concilium Mediolanenſe, 13. De eo, 58. 65.
Fridericus epiſcopus Gebennenſis & archidiaconus Biſuntinus, 557.
Fridericus epiſc. Leodienſis, 4. Ejus electio & conſecratio in Remenſi concilio, 30. 38. Mors & ſepultura, 65. Claret miraculis, 58. Ejus occaſione Alexander ſimoniacus excitat ſchiſma, 64.
Fridericus Magdeburgenſis epiſc. 357.
Fridericus epiſc. Monaſterienſis, 513.
Fridericus præpoſitus Leodienſis, 293.
Fridericus præpoſitus eccleſiæ Remenſis, filius Ottonis comitis Chimenſis, 221.
Fridericus imperator, 488. 521. Suam Eugenio ſignificat promotionem ad imperium, & omnem ei promittit reverentiam, 475 Ab Adriano IV. coronatur, eique ſtratoris officium exhibet, 504. VVormatiæ conventum tenet, 511. VVibaldum convocat ad Colonienſem conventum, 490. Corbeienſem monaſterium infeſtantes compeſcit, 490. Legatos mittit & ſcribit ad capitulum Ciſtercienſe, 505. Confirmat Petri Venerabilis ſtatutum de Bulma, 462. De Polonis victoriam refert, 523. Repudiata priori uxore, ducit Beatricem Rainaldi Burgundiæ tranſjuranæ comitis filiam, 514. Italiam cum exercitu ingreditur, 497.
Fridericus dux Sueviæ & Alſatiæ, 17. 286. 306. 579. 581. Uſurpat imperium, 472.
Fridericus dux Lotharingiæ, 443.
Fridericus marchio de Aiona, 266.
Fridericus comes de Fontiniaco, 615.
Fridericus comes de *Viana*. 480.
Fridericus de Aſca ſubadvocatus Stabulenſis, 287.
Fridericus palatinus excommunicatur ob vexationem Corbeienſis monaſterii, 490.
Fridugiſus cancellarius Ludovici Pii, 533.
S. Frigidianus olim Lucenſis epiſc. 222.
Eriſingenſis epiſc. Otto, 468.
Fromundus electus abbas Vindocinenſis, 200. A Gaufrido Carnotenſi fine profeſſione benedictus, *ibid.*
Froterius epiſc. Cstureenſis Bernardo abbati Tutelenſi confert eccleſiam de Rupe-amstoris. 36.
Froterius epiſc. Nemauſenſis, 560. Ejus nepos Raymundus vicecomes, *ibid.*
Fulcherius abbas Carnutenſis, diſtinctus a Fulcherio capellano Balduini ducis, ſcriptore expeditionis Jeroſolimitanæ, 232.
Fulcherius abbas Pontilevienſis nobili genere natus patre Anſoldo & Odelina matre, a Lucio II confirmationem bonorum ſui monaſterii impetrat, 202. 549.
Fulco epiſc. Ambianenſis, 555.
Fulco comes Andegavorum, 8. 153. 556. Ei Andegavenſem majoratum & ſeneſcalliam aufert Ludovicus VI. 166. Cum Aremburge uxore & filio ſuo natu majore fundat anniverſarium ſuum in eccleſia Vindocinenſi & in cella Andegavenſi ubi ſepultus jacet, 206.
In Fulconem comitem Andegavenſem corruptus pecunia per regem Angliæ judicium, profert Gerardus Engoliſmenſis, quod papa confirmare recuſat, 552.
Fulcho Rechini Andecavorum comes obſidet Doadum, 94.
Fulco Andegavenſis filius Fulconis Rechini expugnat caſtrum Girardi Berlaii, id eſt Monaſteriolum caſtrum, 105.
Fulco comes Andegavenſis futurus rex Jeruſalem, 144.
Fulbertus archidiaconus & decanus Rotomagenſis ſit monachus ad ſuccurrendum in monaſterio S. Audoeni, vir pluribus commendandus, 131.
Fulbertus abbas Pontelevienſis præfecturam abdicat, 202.
Fulgentius abbas Affligemienſ. ex monacho S. Agerici, 294. Ejus patientia & felix tranſitus, 96.
Fulcuinus & VVidikindus res monaſterii Corbeienſis diripiunt & vaſtant, 474.
Fulquinus ad ſacram expeditionem contra Sclavos proficiſcitur, 533.
Fuldenſi baſilica corruit, 67. Fuldenſem abbatem Rogerium a ſua removet dignitate Eugenius papa, 657. Fuldenſis abbatis electionis acta, *ibid.* Eligitur Marcvvardus, 672.
Fuldenſi monaſterio novem ſubſunt virginum monaſteria, 145.

G

Gabriel Pennotus delirat de Hugone de Folieto, 421.
Galdrici S. Bernardi avunculi obitus, 108.
Galerannus de Meulento comes, 195. Das Beccenſibus eccleſiam S. Nicolai de Mellento, 202. 562.
Galfridus abbas Eborſcenſis monaſterii, 65.
Gallia portus fluctuantis Petri naviculæ, 25.
Galli-cantus S. Petri abbatia prope Gerundam abbati Craffenſi traditur, reformanda, 584.
Galo Belvacenſis deinde Pariſienſis epiſcopus, 553.
Galo epiſcopus Lehonenſis, 53. 207. 253. 556.
Galterii archiepiſcopi Ravennatis electionem poſt abdicatum ſchiſma confirmat papa, eique pallium concedit, 15.
Galterius epiſcopus Cabilonenſis, 264. Benedicit Rainaldum abbatem Ciſtercienſem, 223.
Galterius epiſcopus Laudunenſis, 455. 513.
Galterius de Mauritania magiſter & poſt epiſcopus Laudunenſis, 402. 410. 425. 654. Ejus epiſtola ad Abaelardum contra ejus errores, 212.
Galterius abbas S. Martini Laudunenſis, 572. 650.
Galterus abbas S. Medardi, 283.
Galterus abbas Moribundi, 209.
Galterius abbas Pontiſarenſis, 20.
Galterius abbas S. Martini Tornacenſis, 425. 475.
Galterius abbas Trecenſis, 184.
Galterius abbas S. Vandregeſili, 510.
Gamo prior de Gornaco, 77.
Gaudavenſe S. Bavonis monaſterium reformatur, 4. Gualdricus hujus monaſt. abbas, 64. 205.

Gau-

Garſionem ſibi Navarres regem eligunt, 232.
Garions epiſc. Ambianenſis, 230. 267. Amicus Petri Venerabilis Cluniaco dat eccleſiam S. VVlfranni, 319.
Garinus abbas Alpenſis ad epiſcopatum Sedunenſem aſſumitur, 247.
Garinus epiſc. Silvanectenſis, 373.
Garinus abbas Humolarienſis, 425.
Garino abbati Letioenſi jubet Honorius papa reſtitui a Regienſibus canonicis eccleſiam de Monaſterio, 226.
Garinus abbas S. Vedaſti, 422.
Garinus abbas Uticenſis, 304. Moritur, 269.
Garinus Lotharii cancellarius, 265. Salerni moritur, 243.
Garnerius abbas S. Petri Catalaunenſis, 222.
Garnerius abbas Majoris-monaſterii, 269. 393. 429. Celebrat capitulum generale cui interfuot, tres epiſcopi, 269. Excipit donum eccleſiæ de Guincampo, 472. Obit, 309.
Garnerii Gregorianum, 324.
Garſtenſis in Auſtria monaſterii abbas S. Bertholdus obit, 334.
Gaſto vicecomes Bigotrenſis, 224.
Guacelmus abbas S. Victoris, 22.
Guacelmus ex abbate Athanacenſi archiep. Lugdunenſis, 204.
Gaucherius de Monte-Gaio defideratus in bello ſacro, 386.
Gaudentius abbas S. Victoris Mediolan. 99.
Gaufredus diaconus cardinalis S. Mariæ in Via-lata, 649.
Gaufridus de Loratorio archiepiſcopus Burdigalenſis, 259. 270. 401. Ei Petrus Venerabilis commendat inſtituti Cluniacenſis monaſteria, 316.
Gaufridus electus archiepiſc. Doleoſis poſt Baldricum, 275.
Gaufridus archiep. Rotomagenſis, 22. 503. Confirmat Majori-monaſterio propter ejus ſummam religionem eccleſiam ſancti Martini de Nongento, 91. 598. Ejus obitus, 247.
Gaufridus Mulca Andegavenſis epiſcop. 515.
Gaufridus epiſcopus Avenionenſis, 91. Ejus charta de villa S. Remigii in Provincia, 598.
Gaufridus epiſc. Biterrenſis, 463.
Gaufridus epiſc. Carnotenſis, 25. 27. 41. 43. 144. 549. 599. 338. 548. 349. 589.
Gaufridus de Leugis epiſcopus Carnotenſis a Paſchali conſecratus, 7. Apoſtolicæ ſedis legatur, 194. Loquitur in gratiam Abaelardi in concilio Sueſſionenſi, 58. Concilio Remenſi intereſt, 31. Et Rotomagenſi, 247. Miſſum ad Mediulanenſes Bernardum, & apud Toloſates contra Heroicianos prædicantem comitatur, 219. 387. Ejus epiſtola ad Stephanum epiſcopum Pariſienſem, 202. Contumeliam a monachis Pontilevienſibus accipit, 202. Caſtridunum ob illatas a Gaufrido vicecomite Tironii iojurias ſuppoait interdicto, 564. Intereſt capitulo generali Majoris-monaſterii, 269. Accipit a Majori-monaſterio ſocietatem precum, 86. Permittit in cella Belfordienſi fieri eccleſiam lapideam, & in ea haberi ſigna, *ibid.* Inſtituit monachos Majoris-monaſterii in eccleſia S. Martini in valle præſente Matthæo legato, 253. Stephanum Obazinæ priorem conſtituit, 236. Ei dicatur vita Bernardi Tironicenſis abbatis, 24. Sermonem ad populum habet in conſecratione altaris crucifixi apud Mautiniacum, 181. Ejus elogium, 405. Joſaphatenſem abbatiam condere cœpit, ubi ſepelitur, *ibid.*
Gaufridus epiſcopus Catalaunenſis, 227. 230. 232. 280. 302. 340. 616.
Gaufridus cognomento Collum-cervi ex monacho ſancti Nicolai abbas S. Theoderici, deinde S. Medardi, tom epiſcopus Catalaunenſis, 283. 301. Intereſt concilio Senonenſi, 297. Erga S. Vitonum beneficus, 192. Dat S. Remigio altare Curtis-Auſorum, 329. Petrus Venerabilis eum colit & laudat, 329. Obit, *ibid.*
Gaufridus epiſcopus Gratianopolitanus, 458. Ejus epiſtola ad Cartuſianos, 497. Et morienti adeſt Geoffridus Carnotenſis, 200.
Gaufridus II. abbas Silvæ-majoris ſit epiſcopus Vaſatenſis, 231.
Gaufridus decanus nepos Gaufridi Rotomagenſis archiepiſcopi, 598.
Gaufridus de Mauritania refellit errorem Gilbertinorum de conjugio conſanguineorum, 515.
Gaufridus *de Gorram* abbas S. Albani in Anglia, 54. 464.
Gaufridus abbas Angeriacenſis, 266.
Gaufridus abbas B. Mariæ Ebotacenſis, 84.
Gaufridus abbas Ingiscenſis, 522. Poſt Faſtredum ſit abbas Clarævallis, 522. A ſuis vexatus abbatiam dimittit, 486.
Gaufridus abbas Lauriacenſis apud pontificem inſimulatus ab abbatibus provinciæ Remenſis & Senonenſis, 307. Infeſtum habet Rodulfum Veromandenſem, Heroicum comitem Campaniæ, & abbates ſuæ provinciæ, 410.
Gaufridus inconſulto Stephano rege factus abbas ſancti Michaelis in periculo maris, ab Hugone archiepiſcopo Rotomagenſi benedictus in eccleſia S. Georgii de Bucherville, 422.
Gaufridus abbas Suviniacenſis diœceſis Abriocenſis, 408. Multa monaſteria ædificat, 82.
Guiffridus S. Victoris upilio, 552.
Gaufridus abbas Vindocinenſis, 9. 34. 136. 284. 236. Intereſt concilio Claromontano, 249. Nudatum nocte a furibus Calliſtum veſte donat, 33. Scribit Honorio papæ, 105. Wiberto antipapæ obedire deteſtat, 532. Honorio munuſcula mittit, *ibid.* Ampliſſimum ab eo privilegium obtinet, 266. Et Romana S. Priſcæ eccleſia confirmatur, 167. A Ludovico rege electus inter arbitros controverſiæ de majoratu & ſeneſcallia Franciæ, 166. Ejus rixa cum Gerardo Engoliſmenſi epiſcopo, 252. Ejus prioris morbus, *ibid.* Odonem abbatem Majoris-monaſterii a peregrinatione Jeroſolymitana dehortator, 143 Ejus morbus & mores, 574. Camerulam eccl. Cre-donienſis quæ ſtupro polluta fuerat ſubrui jubet, 275. Sequioris ſexus familiaritatem ægre patitur, *ibid.* Zelus pro obſervatione regulæ S. Benedicti, 274. Ejus obitus & ſcripta, 200. Effigies, 202.
Gaufridus diſcipulus Petri Abaelardi cum eo concilio Senonenſi intereſt, 619.
Gaufridus monachus Clarævallenſis miſſus in Angliam, extra Claramvallem mori timet, 206.
Gaufridus vicecomes ſit monachus Tironienſis, 364.
Gaufridus Normannorum dux, 647. Et comes Andegavenſis, 292. Frater Henrici regis Angliæ, 514. Contrarius electioni Arnulfi epiſcopi Lexovienſis, 310. Vi expugnat Monaſteriolum, & Girardum Belleji capitum duxit Andegavum, 202. Obit, ſulus intra muros Cenomanenſes in principe eccleſia S. Juliani ſepultus, 459.
Gaufridus filius Fulconis Jeroſolymitani, 202.
Gaufridus Griſagonellæ comes Vindocinenſis, 206. Majori-monaſterio ſatisfacit de illatis injuriis, 42.

Gaufridus filius Gaufridi comitis Vindocinenſis, 25.
Gaufridus comes ejectis e Rameſienſi monaſterio monachis a vili mancipio percuſſus ſanguine, interiit, 254.
Gaufridus de Balgentiaco, 428.
Gaufridus de Caſtrodunno Tironio facit donationem, 25.
Gaufridus dominus Dinanenſis, 284. Majori-monaſterio dat duo in Anglia maneria, 86. Donum confirmari curat ab Oliverio filio, Orielde uxore & Henrico rege, 86.
Gaufridus de Joinvilla terras Onæ monialibus confert, 361.
Gaufridus & Ganterius archidiaconi Eboracenſes viri docti, 401.
Gaufridus Sinemurienſis patronus Marciniaci, 9.
Gauſlenus abbas, 340.
Gauſlenus de Daumeriaco factus monachus apud Majus-monaſterium, 48.
Gauterus Caladiæ abbas, 157.
Geberhardus epiſcopus Argentoratenſis, 496.
Gebehardus epiſcopus Eiſtetenſis, 568. Ex præpoſitura Hildesheimenſi ejectis clericis facit abbatiam ordinis S. Benedicti, 167.
Gebehardus epiſcopus cancellarius, 567.
Gebehardus Hirſaugiæ abbas, 17.
Gebenneníes epiſcopi, Harwicus, 40. 397. Guido, 30.
Gelaſius II. ex monacho Caſinenſi electus papa, 2. 10. 22. 26. Electum Centius Frangipanes calcat pedibus & conjicit in vincula, 12. A præfecto Urbis Petro Leonis & nobilibus Romanis liberatur, *ibid.* Roma clam fugit Gaietam, ubi presbyter deinde pontifex ordinatur, 22. In concilio Capuano Henricum imperat. & pſeudo-papam excommunicat, 12. In eum irruunt Frangipanes, 15. Confirmat electionem Galterii Ravennenſis archiepiſcopi, eique concedit pallium, 23. Ejus literæ, 23. Genuenſem S. Laurentii præcipuam eccleſiam conſecrat, 30. Fugit in Franciam, 15. Ejus iter deſcribitur, 25. Venienti in Gallias Sugerius a rege mittitur obviam, eique inopia laboranti ſuppetias affert, 15. Ad Maſſiliam appellit, *ibid.* Triginta equos ei offert Pontius abbas Cluniacenſis, decem abbas S. Concordii, 15. Altara matutinale in Majori-monaſt. conſecrat, 33. Ad Metenſes ſcribit ut Theotgerum honorifice recipiant, 55. Ejus obitus, 30. Apud Cluniacum prævifus, 94. Ejus elogium, 35.
Gelaſius archiepiſcopus Armachanus, 290.
Gelduinus ex priore Lupercienſi factus abbas S. Sepulcri mittit reliquias Cluniacum, 48.
Gelduinus ex abbate S. Walarici fit abbas Centulenſis, 257. Ad ſacra loca cum rege proficiſcitur, 406. In raditu fit epiſcopus de *Beſſinum*, 257. 406.
Gellonenſis capituli generalis ſtatutum de his quæ debet afferre novitius, 660.
Gembiacenſe monaſterium, ibi S. Bernardus miracula patrat, 377. Incenditur, 267. Uti & bibliotheca, 87.
Gemmeticenſes abbates, Urſus, 22. Guillelmus, 147. Judicium adverſus Gemmeticenſes pro Genomanenſi S. Vincentii monaſterio, 402.
S. Genebaudus primus Lauduni epiſcopus in crypta pœnitentiam agit, 372.
Gengenbacenſis monaſterii abbas Hugo, 90.
Turbæ apud S. Genovefam præſente rege & papa, 382. Monachos ad S. Genovefam ex monaſterio ſancti Martini a Campis aſſumtos canonicorum loco conſtituere jubet Eugenius, 382. Cujus rei cura Sugerio demandata, 382. Canonici regulares apud S. Genovefam ex proximo S. Victoris monaſterio inſtituti, 383.
Genuenſem epiſcopatum renuit Bernardus, 195. Genuenſes inter & Piſanos pax compoſita, 195.
Georgius de Ambaſia archiepiſcopus Rotomagenſis apoſtolicæ ſedis legatus, 441.
S. Georgii abbas Fridericus, 656.
SS. Georgii & Geneſii monaſterium in Sardinia datur Richardo abbati S. Victoris Maſſil. 476.
Abbatia S. Georgii in Silva canonicorum regularium datur Majori-monaſterio, 29.
Geraldus epiſcopus Tornacenſis, 413.
Geraldus de Podio-alto abbas Andanenſis, 204.
Gerardus ex canonico regulari cardinalis, factus papa Lucius II. 337. 344.
Gerardus cardinalis S. Crucis, 262.
Gerardus cardinalis, 495.
Gerardus presbyter cardinalis titulo S. Paſcialæ, 606.
Gerardus presbyter cardinalis ac Bibliothecarius, 343.
Gerardus ex cantore Toletano archiepiſcopus Bracaranſis, 256.
Gerardus ex monacho Claravallenſi epiſcopus Bethlemitanus, 484.
Gerardus Bononiæ epiſcopus, 367.
Gerardus epiſcopus Cameracenſis, 553.
Gerardus epiſcopus Engoliſmenſis, 23. 90. Legatus Honorii papæ in Gallia, 123. 136. 143. 184. Remenſi concilio intereſt, 31. Nannetenſe concilium celebrat, 48. Et Dolenſe, 254. Ejus epiſtola ad Conanum comitem & principem Britanniæ, qua commendat ei abbatiam Kemperlegieoſem in cauſa Bellæ-Inſulæ, 584. Litem inter Rothomenſes & Kemperlegienſes monachos examinat, 9. Præcipit Ulgerio Andegavenſi reſtituere ablatas monaſterio Vindocinenſi eccleſias, 105. Ejus libellum de electione duorum contendentium facerat Petrus Venerabilis, 171. Ejus interitus, 235. 250. Ejus corpus exhumari jubet Gaufridus legatus, 235.
Girardus cardinalis apoſtolicæ ſedis legatus in Germaniam, 116. Deponit Udalricum abbatem Fuldenſem, 134.
Girardus epiſc. Lauſanenſis, imperatoris cancellarius, 30. 589.
Gerardus epiſc. Lemovicenſis abbatem conſecrat Stephanum Obazinenſem, 332.
Gerardus-Hector epiſc. Lemovicenſis, 522.
Gerardus epiſc. Patavinus, 271.
Gerardus abbas Villarienſis deinde epiſcopus Tornacenſis, 377.
Girardus epiſc. Sagienſis, 536. 502.
Gerardus frater S. Bernardi, 46. 140. Ægrotat in Italia, 260. Ejus mori & funus, 279.
Gerardi monachi S. Albini Andegavenſis vita & mors 94. Ejus epitaphium, 94. Elogium, 95. Ejus miracula, 495.
S. Gerardi abbatis Bronienſis canonizatio, 592.
Gerardus pius monachus electus abbas Andagienſis cedit, 576.
Gerardus de Salis obit Caſtellariæ 49.
Girardus abbas Caſinenſis, 126.
Gerardus abbas Florioenſis Signiaci prior, obit miraculis clarus, 223.
Gerardus abbas S. Columbæ renovat ſocietatem cum Sugerio abbate & monachis Dionyſianis

nis, & cum Thevino abbate Mauriniacenſi, 392. 523.
Gsraldus *Moral* abbas Dolenſis, 441. Abbatiam dimittit & relinquis Johanni de Roca, *ibid.*
Geraldus de Spinolio abbas Dolenſis, 441.
Gerasdus primus abbas S. Mariæ in Saxonia, 146.
Gerardus abbas S. Maximini Trevir, 287. Ejus mala adminiſtratio, 341. Ad Innocentium papam defertus, 342. Bernardus contra eum ſcribit ad papam, *ibid.* Queritur quod papa S. Maximini liberratem aſſerat, 342. Accuſatos de ſimonia, citatus ad papam comparere contemnis, 210. Accuſatores venat, 210. Rem ad Albesonem archiepiſcopum remittit pontifex, 210. Qui poſtea deprecatore Lothario imperatore cauſam differt uſque ad ſacram expeditionem, *ibid.* Exſul in Monte S. Diſibodi, 343.
Gerasdus poſt Guidonem abbas Moliſmenſis, 355. Obtinet ab Eugenio ampliſſimum privilegium quo confirmantur eius poſſeſſiones, in his quatuor monialium cellæ, 361.
Gerardus abbas S. Pantaleonis, 153. 154. 306.
Gerardus abbas S. Petri-vivi ab Eugenio privilegium impetrat, 391. Ab obedientia Cluniacenſium abſolutus, 391. Sæpius Alexandrum III. in ſuo monaſterio excipit, 395.
Gerardus abbas Prumienſis, 402.
Gerardus abbas Pultarienſis, 224.
Gerardus abbas S. Vincentii Cenomanenſis, 309.
Gerardus abbas Virtuenſis ex monacho Majorismonaſterii, 376.
Gerardus prior S. Salvatoria Nivernenſis, vir ſanctus. 322.
Gerardus abbas ſis monachus Signiacenſis, 391.
Gerardus procurator Marciniaci, 9.
Gerardus abbas Trojanæ ſynodo intereſt, 1.
Gsrardus Berlaii captivus ducitur Andegavum, 202. 439. Fundator cellæ ſeu abbatiæ Aſneriarum, 295.
Gerardus *de Guliche* comes, 580.
Geshasdus comes Juliacenſis, 153.
Gerardus comes Palatii, 341.
Gerardus comes Roceii renovat lites in S. Theodericum, 121.
Gitardus de Caſtellione vir nobilis, 140.
Gerardus comes fundator monaſterii Vizeliacenſis, 462.
Gerbaldo occidit Arnulfum Flandriæ comitem, 562. Ejus pœnitentia ſingularis, 562.
Gerberga Francorum regina S. Remigio facit donationes, 363.
Gerbesonii judicium de Ruperto, 5. Ejus pro eo Apologia, 241.
Gerburga Quedelinburgenſis abbatiſſa obit, 271.
Gerebaldus epiſc. Bajocenſis, 88.
Gerebaldus pontifex, 596.
Gerdinenſe monaſterium duplex, virginum & virorum, 533. Floret ſanctitate, *ibid.*
S. Gereonis elevatio ab abbate Rodulfo S. Pantaleonis, 66. Ejus reliquiæ e S. Pantaleone ad S. Trudonem miſſæ, 66.
Gerisbsim parthenonis abbatiſſa ſoror VVibaldi, 445.
Geslacus abbas Tuitienſis, 512.
Gerlschus comes *de Veldenetz*, 445.
Gerlandus abbas Novi-caſtri, 97.
Germanus abbas Salebienſis, 84.
S. Germani Autiſiodorenſis epiſcopi liber miraculorum in cœnobio Salebienſi, 84.
S. Germani de Ribodimonte eccleſia datur abbatiæ S. Nicolai de Pratis, 352. Et in ea inducuntur monachi, 512.
Gero abbas Einſidlenſis, 99.
Gerohus Reichsrſpergenſis præpoſitus Abailardum derriſorie vocat Abaiolardum, 609. Contra eum ſcribit, 195.
Geroldus epiſc. Riſenſis, 581.
Gertsudis uxor Hermanni palatini comitis Bilduſanum monaſterium & alia condit, ſitque tandem ſanctimonialis, 512.
Gesvaſius abbas S. Germani Autiſſiodorenſis, 224. Ei datur eccleſia S. Florentini reformanda, 287. Obis, 389.
Gervaſius abbas Dunelmenſis, 380.
Gervaſius prior Montis-Dei, 457.
Gervinus Ambianenſis epiſc. 230.
Gerundenſes epiſcopi, Berengarius, 10. 324. Miro, 549. Guillelmus, 463.
Gerundenſis abbatiæ de Galli-cantu reformatio, 9.
Gecundenſe S. Pauli monaſterium datur Maſſilienſi S. Victoris, 557.
Geſtatosium papæ Johannis, 563.
Geva illuſtris Ernaldi Geroiani filia, monialis in Cadomenſi monaſterio S. Trinitatis, 132.
Ghiſnenſis S. Leonardi parthenii fundatores, 177. Ejus cura Sithienſibus commiſſa, *ibid.*
Gibellet civitatis media para datur S. Victori Maſſilienſi, 579.
S. Gibriani miracula, 227. Ei thecam argenteam fabricat Habertus comes, 363. Ejus tranſlatio, 285. 363.
Gibuinus archiep. Arelatenſis, 598.
Gigniscenſes inter & monachos Miratorii altercatio, 505. Gigniacenſium facinus in Miratosium ut expiatur, 442. Ob negatas Mirasosio decimas interdicto ſuppoſiti, 175. In ipſa nativitate Domini divinis officiis carent, 196. Graviſſimas rationes opponit Petrus Venerabilis exemtioni decimarum Ciſtercienſibus, 196. 197.
S. Gildaſii de Nemore abbas Simon, 523.
Gilduinus abbas S. Victoris Pariſ. 328. Odonem priorem cum 12. canonicis regularibus in eccleſia S. Genovefæ conſtituit, 385. 384. Fuit confeſſarius Ludovici VI. 267.
Gilbertinorum error de Conjugio Monachorum, 514.
Gilbertus Porsetanus famoſus magiſter ſit epiſcopus Pictavenſis, 313. Ejus epiſtola ad Matthæum abbatem S. Florentii, 215. 316. Defertur a duobus diaconis quaſi male ſentiens de fide Tsinitatis, 358. Ejus doctsina de Trinitate & divinitate examinatur, 399. Eum S. Bernardus in concilio Remenſi aggreditur, *ibid.* Ejus error condemnatus, 238. Aequieſcens ſententiæ in ſe latæ cum ordinis integritate & honoris plenitudine ad eccleſiam ſuam redit, 400. 514.
Gilbertus Andaginenſis abbas, 293. Combuſtum monaſterium inſtaurare cœpit, 144.
Gilbertus abbas VVsſtmonaſtenii, 22.
Gilbertus abbas Ssivagienſis, protectionis privilegium obtinet, 389.
Gilbertus frater Boſonis abbatis Beccenſis, 257.
Gilbertus buticularius Ludovici VI. regis, 589.
Gilbertus abbas Gloceſtrenſis ſit epiſcopus Herefordenſis mortuo Roberto, 291.
Gilsbertus *Bebet* pater S. Thomæ Cantuariæ poſtea archiepiſcopi, 495.
Gilebertus abbas Andrenſis, 85.

Gillebertus abbas S. Evodii Præmonſtratenſis, 588.
Gillebertus abbas Einamenſis prope Aldenardum 97. 206.
Gillebertus abbas Salebienſis, 84.
Gillebertus abbas S. Dionyſii Remenſis, 140. Qui Urſioni electo Virdunenſi ſuccedit, 158.
Gillebertus abbas Majoris-monaſterii, 309.
Gillebertus abbas S. Quintini de Inſula, 78.
Gillebertus vicecomes de Corbolio, 347.
Gilo cardinalis epiſc. Tuſculanus; eum a ſchiſmate revocare tentat Petrus Venerabilis, 273. Suam differt converſionem, *ibid.* Tandem opera S. Bernardi procumbit ad pedes Innocentii, qui ſuam ei reddit dignitatem, 273. Ejus obitus, 326.
Gingomarus abbas S. Fuſciani Ambianenſis abdicat, & ad Majus-monaſterium ſe recipit, 509.
Girbertus epiſc. Pariſienſis, 41. 77.
Girbertus abbas Dolenſis, 440. Obit, 440.
Giſelbertus comes, 545.
Giſla mater Raynaldi comitis Barrenſis ſepulta in capitulo S. Michaelis ſupra Moſam. Ejus epitaphium, 443.
Giſlebertus eremita ſit recluſus, 321.
Giſlebertus presbyter cardinalis tituli S. Marci, 396
Giſlebertus apoſtolicæ ſedis legatus in Hibernia, 290.
Giſlebertus archiepiſc. Turonenſis, 2. 20. 42. 92. 100. 123. Monachorum Majoris-monaſterii amicitiam requirit, 48. Cum Guillelmo abbate Majoris-monaſterii pacem, imit, 392. Ipſius litteræ ad Conanum comitem Britanniæ promittentem emendare quod erraverat, 586. 587. Obiit, 123.
Giſlebertus epiſc. Hereſordienſis contentionem inter epiſcopum Lincolnienſem & abbatem S. Albani terminat, 504.
Giſlebertus epiſc. Lexovienſis, 309.
Giſlebertus univerſalis ex canonico Antiſſiodorenſi epiſc. Londonienſis, 259. 514. Vir doctus ſed avarus, 496.
Giſlebertus Blandinienſis abbas, obit, 285.
Giſlebertus buticularius Ludovici VI. regis, 40. 554.
Giſonis abbatis Caſaurienſis obitus, 38.
Giſo ſeu Geiſa Hungarorum rex, 68.
Giſo comes Haſſiæ obit, 262.
Gitzekenſem abbatiam poſſidet Judith, 398. Quæ nec ſacrum velamen per conſecrationem epiſcopi, nec benedictionem ad regimen a pontifice accepit, licet jam duas abbatias *Aſtnevege* & Kaminatam per violentiam occupaverit, 667. A Thoma legato depoſita, 401. Cujus depoſitio rata in concilio Remenſi, 402. Ejus rebellio adverſus VVibaldum & Corbeienſes, 444.
Gloceſtrenſis abbas Serlo, 55.
Godeboldus epiſc. Miſnenſis, 307.
Godefridus archiepiſcopus Trevirenſis, 111.
Godefridus epiſcopus Ambianenſis, 22. Ejus tranſlatio, 284.
Godefridus epiſcopus Lingonenſis, 215. 234. 305. 318. 404. 417. 487.
Godefridus ex priore Clarevallenſi factus epiſcopus Lingonenſis, 247. 276. Primus abbas Fontaneti deinde epiſcopus Lingonenſis, 27. Ei S. Bernardus dicat tractatum de gradibus humilitatis, 60.
Godefridus epiſcopus Nivernenſis, 404.
Godefredus abbas Andrenſis, 332.
Godefridus abbas de Caſtro Theoderici, 476.
Godefridus abbas Latiniacenſis, 518.

Godefridus abbas Prumienſis, 370.
Godefridus ex monacho S. Agerici fit abbas S. Quintini de Monte, 294.
Godefridus rex Jeroſolymitanus, 89.
Godefridus Barbatus Bullonius, urbis patricius Anconæ præfectus, &c. 563. Infirmatus in Italia redit Bullonium, *ibid.* Theoderico abbati Andaginenſi peccatorum confeſſionem facit, *ibid.* Cellam Bullonienſem erigit, 563. Defertur Virdunum & ibi moritur, 564.
Godefridus ejus filius patris acta confirmat, & poſtea violat promiſſam patri fidem, 564.
Godefridus dux Pilotus, 554.
Godefridus Lovanienſium comes, 37. 64. 256. 306. 377.
Godefridus dux Lotharingiæ & comes Lovanienſium cellam Fliderbecam erigit prope Lovanium, ſubjectam Aſſigemio, 225.
Godefridus Barbatus dux Brabantiæ res ab Henrico fratre collatas Aſſligemio confirmat, 278. Addita cella Fliderbecana, *ibid.* Apud Aſſligemium ſepelire cupit, 279.
Godefridus Barbatus dux Lotharingiæ inferioris & comes Lovanienſis Litram reſtituit S. Remigio Remenſi. 204.
Godefridus filius Godefridi Barbati, ducis Lotharingiæ inferioris, 204. Et ſucceſſor, *ibid.*
Godefridi Barbati comitis Lovanienſis obitus, 294.
Godefridus Bolonienſis dux junior, 45.
Godefridus comes, 27.
Godefridus comes Hamuicenſis, 286. Avunculus Alberonis epiſcopi Leodienſis, 293. Quam abſtuleras villam *Turnines* Stabuleto reſtituit, 282.
Godefridus comes Palatinus, 225.
Godefridus filius Antelli de Riboldi-monte, 213. 322.
Godefridus & Poppo de Sigenhsim comites, 446.
Godefridus comes & advocatus eccleſiæ Fuldenſis, 658.
Godefridus de Rupe advocatus Stabulenſis, 287.
Godefridus dux advocatus monaſterii Moſomenſis, 353.
Goffridus cognomento Jordanus comes Vindocinenſis, 578.
Goiſridus archiepiſcopus dedicat eccleſiam S. Petri, 531.
Godeſcalcus epiſcopus Attrebatenſis, 392. 523.
Godeſcalcus abbas Montis S. Eligii excerpta ex libris Gilberti Portetani offert papæ in concilio Remenſi, 388.
Godeſcaldus abbas Altiacenſis, 235.
S. Godehardi canonizatio in conc. Remenſi, 192. 255. Elevatio, *ib.* Monaſterium in ejus honorem erigit Bernardus epiſcopus Hildesbcimenſis, *ibid.*
Gonfridus abbas Clarimariſci, 303.
Gonzo abbas Florinenſis, 563.
Gornacum ſeu Gornayum cella S. Martino a Campis ſubdita a Guidone Rubeo & Adelaide ejus conjuge, ad Matronam fluvium fundata, 76.
Gorzienſis abbas Theodwinus poſtea cardinalis, 3. 254. Willelmus, 480. Gorzienſi in monaſterio chriſma confecerat Theotgerus epiſcopus Metenſis, 38.
Gosbertus Ludovici monachus Majoris-monaſterii vir ſanctus, 505.
Goſcelinus vicecomes Arcacenſis, 500.
Goſtenus de Leugis vir nobilis frater Gaufridi & Goſleni epiſcoporum Carnotenſium, 8.
Goſtenus epiſcopus Sueſſionenſis, 280.
Coſmarus abbas S. Petri de Cella Trecenſi, 29.

Gozaldus abbas Schirenſis, 39.
Gozelinus presbyter cardinalis tit. S. Ceciliæ, 181. 616.
S. Goſuinus abbas Aquicinctenſis, 190. 401. 454. 474. Singulari humanitate ab Eugenio in concilio Remenſi exceptus, 404. Miſſus ad ſanctam Criſpinum & ad S. Medardum, 21. An monachos induxerit in Compendienſem eccleſiam, 456.
Gozuinus abbas Bonæ-vallis in pago Viennenſi obtinet ab Eugenio confirmationem exemtionis a decimis, 381.
Goſuinus abbas Ciſtercienſis, 435. Bernardo mortuo increpavit ne miracula faceret, 486.
Gnſuinus prior S. Medardi, & poſt S. Remigii, 46.
Gnſuinus abbas Signienſis, 65n.
Goſuinus comes de *Facremont*, 48n.
Goſuinus de Oiſiaco caſtellanus Cameracenſis, inſenſus monachis, 120.
Græci monachi ſub regimine abbatis S. Victoris, 557.
Græcorum dulis exercitus regius & peregrinorum Terræ-ſanctæ labefactatur, 385. 482.
Græcorum legatos Fridericus non vult recipere, 512.
Grandis-Urbs, 52.
Grandis-Silva inſignis abbatia Gerardi de Salis ſubiicitur Clarævalli per Bertrandum abbatem, 589.
Grandis-vallis monaſterio dat cellam-vallis S. Humerii Carolus Craſſus imperator, 649.
Graſſæ ſeu Craſſæ ſubjicitur Gerundenſis abbatia S. Petri de Galli-cantu, 9.
Graſſenſes ſeu Craſſenſes abbates, Leo, 10. Berengarius frater Raymundi comitis Barcinonenſis, 10. Tranſlatus ad ſedem Narbonenſem, *ibid.*
Gratianopolitani epiſcopi, Hugo II. 381. Johannes, 110.
Gratianus Alexandri III. notarius, 465. 673.
Gratianus Decreti compilator, 465. Emendatur ab Antonio Auguſtino & Baluzio, *ibid.* Eius epitaphium, *ibid.* De Gratiano verſus, 465.
Gregorius V. papa, 605.
Gregorius papa VII. 9. 569. Ejus elogium per ſchiſmaticum, 566. Papatum ſæpe, etiam ſuga recuſavit, *ibid.* Ut punit homicidium, 565.
Gregorius VIII. antipapa, 12.
Gregorius & Bernardus, Eugenii III. legati in Germania, 307.
Gregorius cardinalis & apoſtolicæ ſedis legatus componit litem inter Baſilienſem epiſcopum & abbatem S. Blaſii in Hercinia-ſilva, 50.
Gregorius legatus in Germaniam, 484.
Gregorius cardinalis legatur, 117.
Gregorius diaconus cardinalis tit. S. Angeli, legatus in Franciam, 72. 496. 507. 606.
Gregorius presbyter cardinalis S. Laurentii in Damaſo, 366. 650.
Gregorius cardinalis, 83.
Gregorius presbyt. cardinalis tit. S. Balbinæ 606.
Gregorius presbyt. card. S. Laurentii in Lucina, 597.
Gregorius diaconus cardinalis, 33. 383.
Gregorius cardinalis tit. ſanctorum Apoſtolorum miſſus ab Honorio papa Caſinum, 137. 606.
Gregorius diaconus card. SS. Sergii & Bacchi, 606. 617.
Gregorius & Jacobus cardinales, 473.
Gregorius epiſc. Bergomas S. Bernardo familiaris, 518. Scripſit de Euchariſtia adverſus renatcentes Berengarii hæreſes, *ibid.*
Gregorius epiſcopus Hegurenſis, 25.
Gregorius ex monacho Caſinenſi epiſcopus Terracinenſis, 126. 507.
Gregorius Turonenſis inviſit S. Wilfilaicum Stylitem, 111.
S. Gregorii in Hercinia-ſilva abbas Theotgerus eligitur epiſcopus Metenſis, 30.
Gregorius abbas Andrenſis, 335. 333.
S. Gregorii in Clivo-Scauri abbas Laurentius, 269.
Gregorio abbati Coxanenſi data bulla ab Innocentio II. 172.
Gregorius Gregorii conſulis Romani filius, 538.
Gregoriale Adalberti levitæ, 524.
Gregorialis Ahulfi monachi Turnacenſis, 353.
Gregorialis Garnerii, 554.
Grimaldus archicapellanus Ludovici regis Franciæ orientalis, 540.
Grimoardus frater Gerardi de Salis, abbas S. Mariæ de Allodiis & epiſc. Pictavenſis, 49. 232. 315.
Grizo presbyter cardinalis S. Ceciliæ, 657.
Gryſogonus diaconus cardinalis & Bibliothecarius, 597.
Gualdo generalis ordinis Vallumbroſani, 256.
Gualdrici epiſcopi Laudunenſis cædes, 415.
Gualerannus de Meulento, 478.
Gualterius epiſcopus Albanenſis, 673.
Gualterius de S. Mauricio ex abbate S. Martini Laudunenſis epiſcopus Laudunenſis, 437.
Gualterius de Mauritania epiſcopus Laudunenſis, queritur apud papam de Bartholomæo prædeceſſore ſuo, 437.
S. Gualterii primi abbatis Pontiſarenſis miracula & elevatio, 493.
Gualterius abbas S. Vedaſti, 303. Poſt varias lites cum Alviſo epiſcopo præfecturam deponit, 302.
Guarinus epiſcopus Ambianenſis, 27. 329. An fuerit monachus, 231. In prætentia Albesici Oſtienſis epiſcopi legati dat Theobaldo priori ſancti Martini a Campis eccleſiam S. Gervaſii de Encra, 586. Obit, 348.
Guarinus Alpenſis abbas, epiſcopus Sedunenſis, 277.
Guarinus abbas Bainlienſis a Vvilgero *de Noxa* viro, nobili exagitatus, 191.
Guarnerius dux Spoletanorum ſubiicit monaſterio de Caravalle abbatiam S. Mariæ de Flaſtra, 465. Monaſterium domorum ſubiicit Carævalli prope Mediolanum, 381.
Gnencampi S. Salvatoris abbatia S. Melanio ſubjecta, 364.
Guerricus ex Leſcienſi monaſterio abbas Vedaſtinus poſtulatus, ab Eugenio III. jugum ſubire jubetur, 303. 305.
Guerricus abbas Igniacenſis, 277. Quia fuerit antequam Claramvallem accederet, 278. Eius ſermones, 578. Suadet poſtulari ad abbatiam S. Dionyſ Remenſis Hugonem de Follieto, 409. 412. Eius pius obitus, 313.
Guibaldus abbas Caſinenſis, 655.
Guibaldus ſeu Guibardus abbas S. Eligii Noviomenſis, 348. 413.
Guibertus ſeu Vvibertus cognomento Martinus abbas Gemblacenſis, 256.
Guibertus abbas de Nogento, 7. Eius epiſtola de buccella Judæ data, 19. Sigefridi primi S. Nicolai dicat epiſtolam de veritate corporis Domini, 45. Dicat S. Norberto commentarios in minores prophetas, 46. Ejus prologus in Abdiam prophetam Gaufri-

frido abbati S. Medardi & Alardo Florinenſi abbatibus oblatus, 592. Quibus commentarios in eumdem prophetam dicat, 46. Scribit quatuor libros de pignoribus ſanctorum contra Sancti-Medardenſes, qui gloriabantur ſe habere dentem Domini, 46. 59. Liber Monodiarum, 592. Ejus obitus & opera, 101.
Guichardus archiepiſcopus Lugdunenſis, 442.
Guido de Caſtello cardinalis, factus papa Cæleſtinus II. 339. Quondam Abaelardi diſcipulus, 299.
Guido diaconus cardinalis apoſtolicæ ſedis legatus, 618. 619.
Guido cardinalis S. Mariæ in Portica, 361. 675.
Guido cardinalis Sanctæ Mariæ in Via-lata, 181.
Guido diaconus cardinalis & cancellarius, 628.
Guido Florentinus, Beneventanus rector, poſt cardinalis S. Chryſogoni, 268. 626.
Guido diaconus cardinalis, 184.
Guido diaconus cardinalis SS. Coſmæ & Damiani, 589. 627. 622.
Guido diaconus cardinalis S. Euſtachii juxta templum Agrippinæ, 367.
Guidonis cardinalis epiſtola ad Arnaldum archiepiſcopum Narbonenſem de concordia facta ſuper eccleſia de Beciano, 619.
Guido Tiburtious epiſcopus, 182.
Guido Vienoenſis archiepiſcopus, 3. Papæ legatus excommunicat epiſcopum Virdunenſem, 2. Fundat Bonam-vallem in ſua dioceſi abbatiam, 26.
Guido ſeu Vvido Senonenſis archiepiſcopus, 348.
Guido epiſcopus Catalaunenſis, 348. Ejus electioni non aſſenſit Ludovicus rex antequam bienniam ob diſſidia Theobaldi comitis Campaniæ, 329.
Guido Brito fit epiſcopus Cenomanenſis, 123. 244. 133. 202.
Guido de Stampis epiſcopus Cenomanenſis, 259.
Guido de Revello abbas Boſcoduni, epiſcopus Dinienſis retenta abbatia, 179.
Guido cardinalis papæ cancellarius, Vvibaldi amicus, 447.
Guido epiſcopus Genevenſis cellam Condominii dat Pontio abbati Cluniacenſi, 592. Eamque confirmat Cluniaco, 30.
Guido epiſcopus Leodienſis, 364.
Guido Piſanus, 396. Cum S. Bernardo, pergit Mediolanum, 219.
Guido primogenitus frater S. Bernardi, 109. 140. Ejus uxor monacha apud Lariacum, 140.
Guido abbas Trium-fontium 142. Poſtea Ciſtercienſis, 122. 142. Colonias monachorum in Caladiam monaſterium inducit, 157. Introducit Ciſtercienſes apud Aream-vallem, 122. Ejus ad S. Bernardum epiſtolæ, 222.
Guido Remenſis, prior Longiæ-novæ prope Dolam, Raynaldo Burgundiæ comiti ſpecialiter dilectus, 79.
Guido princeps Juncivillæ, 79.
Guido Caſtellanus, Raynaldi comitis nepos, ægre ſert eleemoſynam ſui patrui imminui, 617.
Guido buticularius Ludovici Juvioris, 509. 671. 675.
Guigo comes Albonenſis, fundator cellæ de Corniliono, fit monachus, 250.
Guigo quintus prior Cartuſiæ, 299. Æmulator virtutis, 120. Singularis & præclariſſimus ſui religioois, 158. Vir diſcretus & in religione fundatus, 236. Mittit primos fratres ad Montem-Dei, 616. Ejus epiſtola ad concilium Remenſe, 184. Humilitas, 120. Hunc conſolatur de morte ſubita plurium ex ſuis fratribus Petrus Venerabilis, 217. Obit, 270. Ejus ſcripta, *ib.* Et ſucceſſores, 271. Ei tribuitur famoſa epiſtola ad fratres de Monte-Dei, perperam S. Bernardo tributa aut Goillemo abbati S. Theoderici, 226.
Guihomarus filius Hervei vicecomitis Leonenſis, 153.
Guillelma ſeu Guillelmina Boema præſtigiatrix, ſepulta apud Caram-vallem, deinde exhumata, 219.
Guillelmus Præneſtinus epiſcopus, 181. 184. 222.
Guillelmus presbyter cardinalis S. Petri ad Vincula, 673.
Guillelmus patriarcha Jeroſolymitanus obedientiam Innocentio promittit, 103.
Guillelmus archiepiſcopus Arelatenſis, S. A. legatus, 619.
Guillelmi archiepiſcopi Cantuarienſis obitus, 259.
Guillelmus Eboracenſis archiepiſc. deponitur, 356. Reſtituitur, *ibid.*
Guillelmus archiep. Karalitanus conſecrat & donat eccleſiam S. Saturnini S. Victori Maſſilienſi, 42.
Guillelmus ad Albas-manus archiepiſc. Remenſis, 476.
Guillelmus archiepiſcopus Rotomagenſis, 309.
Guillelmus Arauſicanus epiſc. concilio Montiſpeſſulani intereſt, 232.
Guillelmus epiſc. Briocenſis, 165.
Willelmus de Campellis epiſcopus Catalaun. 22. 53. Vir ſanctus, 550. Sublimes ſcholas rexerat, 43. Columna doctorum intereſt concilio Belvacenſi, 43. Et Remenſi, 30. Legatus papæ ad imperatorem pro pace eccleſiæ, 30. S. Remigio confert eccleſiam Curtis-auſorum, 20. Conditur eo agente Trium-fontium abbaria, 27. Ex Cluniaco & Divione monachos educit S. Petri & S. Urbani monaſteriis præficiendos, 122. Fragmentum ejuſdem de communione ſub unica ſpecie, 13. Obit ſepultus apud Claramvallem, 37. Quo anno, 18.
Guillelmus *de Paſſavant* epiſcopus Cenomanenſis, 465. 504. 505.
Guillelmus Gerundenſis epiſc. 463.
Guillelmus epiſc. Gratianopolitanus Majori-Cartuſiæ olim Caleſium abbatiam, 179.
Guillelmus abbas Gloceſtriæ, 415. Fit epiſcopus Hereford enſis, 414. Tranſlatus ad Londonienſem epiſcopatum, 416.
Guillelmus epiſcopus Maſſilienſis, 90.
Guillelmus II. epiſcopus Mimatenſis, 299. Cum Stephano Caſſenſi abbate concordiam init de eccleſiis Caſæ-Dei quæ erant in ſus dioceſi, 364.
Guillelmus epiſcopus Nemauſenſis, 296.
Guillelmus epiſcopus Parienſis, 163.
Guillelmus epiſcopus Petragoricenſis, 25.
Guillelmus cognomento Gilleberti epiſcopus Pictavenſis, 26.
Guillelmus II. epiſcopus Pictavenſis, 296. Obiit, 316.
Guillelmus monachus Cormeriacenſis epiſcopus Salpenſis, 106.
Guillelmus epiſcopus Trecorenſis, 472.
Guillelmus frater Guidonis epiſcopi Genevenſis, 591.

Guillelmus de Podio-Alto, Gerardi ex fratre nepos, abbas Andaonenſis, 204.
Guillelmus Balotenſis abbas S. Audoeni, 138.
Guillelmus abbas de Cruce S. Audoeni, 22.
Guillelmus abbas, Becconenſis, 22. Ejus mors ſancta, 102.
Guillelmus abbas Majoris-monaſterii, 595. Intereſt concilio Carnotenſi, 91. Viſitat cellas ſuas in Armorica, 87. Ei datur Inſula Triſtandi, 28. Et eccleſiæ Nuſcerii & Hucharii, 80. Mater ejus monialis apud Majus-monaſt. 86. Abſolvit Gaufridum Vindocinenſem de illatis injuriis ſatisfacientem, 48.
Guillelmus prior Majoris-monaſterii, quondam archidiaconus Redonenſis, 48. 99.
Guillelmus prior Cluniaci vir ſanctiſſimus veneno ſublatus, 356.
Guillelmus ſeu willelmus monachus Signenſis, olim abbas S. Theoderici, ſcribit librum I. de vita S. Bernardi eo adhuc vivente, 391.
Guillelmus puer in Anglia a Judæis crucifixus & extra urbem ſepultus miraculis coruſcat, 374.
Guillelmus monachus S. Dionyſii ſecedit ad prioratum de Vallibus, cujus amœnitates deſcribit, 455.
Guillelmus Vercelleoſis vir ſanctus, 289.
Guillelmus S. Albini monachus tranſit ad Clarævallenſes, 493.
S. Guillelmi Gellonenſis ducis elevatio, 296.
Guillelmus dux Aquitaniæ ejus nominis IX. ſæpius Pyreneos montes tranſiit, 48. 396.
Guillelmus dux Apuliæ, 12. Ejus obitus, 158.
Guillelmus Rogerii tyranni filius, 289.
Guillelmus Henrici regis Angliæ filius in mari ſubmerſus, 54.
Guillelmus Burgundiæ comes, 492.
Guillelmus comes Seduncoſis a ſuis gladio confoſſus, 130. Humatus in monaſterio Paternacenſi diœceſis Lauſanenſis, *ibid.*
Guillelmus infans comes Burgundiæ, 139.
Guillelmus comes Matiſconenſis, 404. 467. 492.
Guillelmus comes Viennenſis & Matiſconenſis, 140.
Willelmus comes Nivernenſis, 26. 559. Captivus apud Bleſas, 8. Procurationem regni cum Sugerio recuſat, 581. Secedit in Carthuſiam, *ibid.* Regniaci fundator, & poſtea Carthuſianus, 214.
Willelmus princeps Normannorum, 647.
Guillelmus Pictavorum comes Pictavenſem & Lemovicenſem epiſcopos expellit, 234. Comitem aggreditur S. Bernardus & convertit, 253. Enpul os epiſcopos reſtituit, *ibid.*
Guillelmus comes Provinciæ, 532.
Guillelmus comes Toloſæ, 552.
Guillelmus vicecomes Thoarcenſis, 295.
Guillelmus vicecomes Ceritanenſis, 572. Conanenſis monaſterii reformationem monachis Victorinis committit, 571.
Guillelmus Iprenſis Philippi Flandrenſis filius nothus, 37.
Guillelmus Nothus dux Normannorum, conſtruit caſtellum Montis-Barbati ad continendum Cenomanenſes, 573.
Guillelmus comes Pontivi, 603.
Guillelmus de Caſtellione ob deprædatas res Caſaurienſis monaſterii divinitus punitus, 139.
Guillelmi Montis-forelli tumulus, 167.
Guillelmus de Garlanda, 166.
Guillelmus buticularius Ludovici Junioris, 285. 343. 393.
Guilencus ſeu VVilencus epiſc. Lingonenſis, 26. 121. 158. 164. 172. 224. Hunc monet Hugo Metellus iovigilare gregi dominico, 272. Favet Divionenſi monaſterio S. Benigni contra Luxovienſes, 230.
Guiſarci epiſc. Petrus, 41.
Guitterus Regiſtetenſis comes excommunicatus juſſu Honorii papæ ob illatas S. Remigio injurias petit abſolvi, & S. Remigio ſatisfacit, 141.
Gujumarus ſeu Guido epiſcopus Cenomanenſis, 123.
Gulfardus abbas ſancti Martini Turonenſis, 530.
Gulfradus abbas Erfordienſis, 354.
Gummarus regulus Sardiniæ fit monachus Clarevallis, 497.
Gumpo decanus S. Jacobi, Hoſpitalis Bambergenſis curam gerit. 4.
Gundulfus Roffenſis epiſc. 104.
Guntardus abbas Thornienſis in Anglia, 93.
Guntherus epiſc. Agathenſis, 561.
Guntherus epiſcopus Spirenſis, 446. 462. 661.
Gontherus intruſus S. Udalrici, 39.
Guntherus abbas *de Minſter*, 326.
Gurhandus abbas Kemperlegienſis, 585.
S. Gurlocius primus Kemperlegii abbas e Rothonenſi cœnobio ab Alano conſule eductus, 588.

H

Habertus comes thecam argenteam S. Gibriano fabricat, 563.
Hadeuguis ſoror Conani ducis Britanniæ, 587.
Hadevildis comitiſſa de Domno-Petro, 523.
Hadrianus IV. papa, 513. Plures ejus ad VVibaldum abbatem epiſtolæ, 515. *Vide*, Adrianus.
Hadvidis abbatiſſa Juviniaci pergit Romam, 154.
Haduis conjux Rogerii comitis ſancti Pauli, 514.
Haelina uxor Hugonis de Monte-forei, 647.
Hæreſis nova detecta apud Leodium, 635.
Hæreticos Colonienſes revincit S. Bernardus. Eorum errores, 587.
Hæretici igni addicti, 555.
Haimericus epiſc. Claromontenſis, 158.
Haimericus cellerarius Becci abbatiam dat Henricus II. rex Angliæ, 523.
Haimo epiſc. Briocenſis, 265.
Haimo prior Carthuſiæ Montis-Dei, 590.
Halberſtadenſis epiſc. Odalricus compeſcit cenſuris Fridericum Palatinum a vexatione Corbeienſis monaſterii, 490.
Halberſtadenſes epiſcopi, Rodulfus, 352. Ulricus, 475.
Hiſtoria Anglicana plurimum debet monachis, 27.
Hamelinus abbas S. Albini, 94. 206. 600. Fit epiſc. Redonenſis, 167. 125. 144. 184.
Hamelinus de Langiaco cum uxore ſua Halviſa filia Hugonis de Monte-Dubleiu donat Cenomanenſi S. Vincentii monaſterio Tuffeium ad erectionem cellæ ſex monachorum, 563.
Hamelinus de Baladone vir nobilis & prudentiſſimus facit donationem S. Vincentio Cenomanenſi, 578.
Hariulfus abbas Aldenburgenſis, 57. Ejus obitus, 178.
Hartbertus epiſc. Trajectenſis, 363.
Hartwicus archiepiſcopus Bremenſis, 431. 446. 473.
Hastwicus epiſc. Gebennenſis, 396.

Hare-

Hartwicus epiſc. Ratiſponenſis apud S. Emmerannum ſepultus, 132.
Hartwicus abbas Monaſterienſis in Bajoaria, 180.
Haſterienſes defuncti apud Walciodorum ſepulti, 458. Haſteſienſium rebellio in Walciodorenſes, 467. 474. Eos in rebellione perſeverantes Wibaldus citat ad papam, 467.
Hatto Trevirenſis archiep. 283.
Hatto epiſc. Trecenſis, 283.
Hatto Vivarienſis epiſc. intereſt concilio Remenſi, 30.
Havelbergenſis epiſc. Anſelmus, 259. 266. 344. 363. 370. 378. 461.
Havelbergenſe epiſcopium pene deſtructum paganorum incurſionibus, 134.
Hauſtus vini poſt meridianam quietem, 547.
Hawidis neptis Petri Cellenſis nupta Petro de Tornella, 360.
Hedeni ducis donatio facta S. Vvillibrodo ad conſtruendum monaſterium, 529.
Hedenæ fundatrix Euſtachia de Corbolio, 347. Hedorenſi parthenoni optime fuit affectus Theobaldus epiſcopus Pariſienſis, 346. In eo erant moniales & monachi, qui earum curam habebant, 283. Illius inſtitutiones, 282. Abbatiſſam quomodo eligerent, *ibid.* Ipſi ſubjecta abbatia S. Remigii Silvanectenſis, 283.
Hegorenſis epiſcopus Gregorius, 26.
Heberardus notarius Ludovici regis Franciæ orientalis, 540.
Helbertus ſeu Hilbertus epiſcop. Catalaunenſis, 230.
Helgotus ex monacho Latioiacenſi fit abbas Leſcienſis, 391. Cedere cogitur, *ibid.*
Helinandus epiſcopus Lauduneoſis, 572. Erga Andaginenſe monaſterium beneficus, 566.
Heliſendis vicedomina Innocentium hoſpitio recipit, 170.
Heloiſa Paraclitenſis abbatiſſa, 163. 212. 340. Cum ſuis ex Argenteulio ad Paracletum Trecenſe tranſit, quod eis cedit Abaelardus, 531. Annuente epiſcopo Trecenſi, & papa, confirmante, 562. Nugæ de Heloiſſa Paraclitenſi, 328. Ejus epiſtola ad Petrum Venerabilem, 317. Qui ei defunctæ tricenariam Cluniaci promittit, *ibid.* Ejus obitus, 547.
Heloïs uxor Gaufridi poſtea monachi, & Hugo ejus filius gigant apud Tirodium ſepulturam, 364.
Henricus Albinenſis epiſcopus, 649.
Henricus Piſanus ex abbate S. Anaſtaſii cardinalis, 399.
Henricus *de Murdach* diſcipulus S. Bernardi, 189. Primus abbas Vallis-claræ, deinde Footanenſis in Anglia, poſtmodum archiep. Eboraceoſis, 113. 291. 326. De eo, 356. 396. 397. 401.
Henrici *de Cailli* electio in Eboracenſem archiepiſcopum nulla, 326.
Henricus archiepiſcopus Lugdunenſis, 164.
Henricus archiepiſcopus Moguntinus, 306. 444. 473. Archicancellarius, 468. Celebrat concilium Erfordienſe, 430. Scribit ad S. Bernardum de Radulfo eremita; Bernardi ad eum reſponſio, 374. Eugenio III. obviam pergit, 396. Se a concilio Remenſi ſubducit, 403. Deponitur, 484. Varia de eo judicia, *ibid.* Ejus diplomata pro Eſſordienſi, monaſterio, 554.
Henricus archiep. Senonenſis, 77. 166. 283. 289. 294. 404. 618. Suſpectus, 248. Perſecutionem patitur, 542. Innocentio II. altare crucifixi apud Mauriniacum conſecrato capellani officio fungitur, 181. Eccleſiam laicalem S. Florentini tranſfert ad monachos, 287. Concilium apud Senonas convocat ad initiationem Abaelardi, 298.
Henricus Trevirenſis archipræſul limites *Mariſci* parochiæ determinat, 546.
Henricus Odonis II. ducis Burgundiæ germanus frater electus epiſcopus Æduenſis, 450. Vizeliacenſium jura aggreditur, 505.
Heoricus epiſcopus Baſileenſis omnino degradatus, 222.
Heoricus frater regis Franciæ factus monachus Clarevallenſis hebdomadis in coquinæ manus obit, deinde profeſſione emiſſa reluctans ad ſedem Belvacenſem coaptatur, 417. Conſulit Petrum Venerabilem, qui ejus appetebat electionem, *ibid.* Male audit in curia Romana, 488. Diſſenſiones habet cum rege, & transfertus ad ſedem Remenſem, 417. 652. Petit a Sugerio alium eligi epiſcopum 417. De eo, 592. 417. 418. Scribit ad S. Hildegardem, quæ reſcribit ne timeat, 488. Qua de cauſa Romam abierit, 488. Purgat ſe apud pontificem, *ibid.* Petit abſolvi ab onere pontificali, 488.
Henricus de Greſſu epiſcopus Carnotenſis, 206.
Henricus Herbipolenſis epiſcopus fundat collegium canonicorum, 244.
Henricus epiſcopus Leodienſis dictus pacificus, 377. 570. 460. 473. Allodia, de *Iraz* & de *Grupon* tradit abbatiæ Andagioenſi, 568. Andaginenſi monaſterio aſſerit decimas Wiuveraliæ & Veteſimæ, 567. Berengero abbati S. Laureotii dat eccleſiam de Ayoncurte & poſſeſſiones ei deſtinatas, 255. Alnæ monaſterium quod erat canonicorum ſæcularium tranſfert ad Ciſtercienſes, 376. De rebellione Haſterienſium ad Stephanum Metenſem ſcribit, 374.
Henricus II. Leodienſis epiſcopi obitus, 571.
Henricus Mindenſis epiſcopus, 552.
Henricus Mindenſis Corbeienſ. monachus, 466.
Henricus abbas inſulæ S. Mauricii ſit epiſcop. Miodenſis, 308. Depoſitus ad Buraſeldenſe monaſterium ſe recipit, *ibid.*
Henricus epiſcopus Olomucenſis, 352.
Henricus Patersbornenſis epiſc. 145. 252. 570.
Henricus epiſcopus Ratiſponenſis 51. 550. Et archicancellarius 266.
Henricus epiſcopus Trecenſis, 404.
Henricus epiſcop. Tullenſis, 212. 254. 266. 443.
Henricus frater Theobaldi comitis Bleſenſis abbas Glaſtonienſis & Radingenſis, poſtea Wintonienſis epiſcopus, 532. 555. 443. 505. Apoſtolicæ ſedis legatus, 292.
Henricus frater Stephani regis epiſcopus Wiotomenſis electus Cantuarienſis, cujus electio non tenet, 259. 495. Stephanum Angliæ regem fratrem ſuum deſerit, 309. Electum Eboracenſem purgat & conſecrat, 326. Ei poſt mortem ſuffragia promittunt Carthuſienſes, 540. Secedit Cluniacum, 505. Ad id hortatus Petrus Venerabilis; duæ ejus ad illum epiſtolæ, *ibid.* Theſauros ſuos inſcio rege Clunizacam tranſmittit, 505.
Henrici Giffardi epiſcopi Wiotonienſis obitus, 567.
Henricus epiſcopus Virdunenſis, 556. 244. Plura confert altaria monaſterio S. Mochaelis ad Moſam, 67. Conſecrat eccleſiam Aureæ-vallis 121.
Henricus ex archidiacono Wintonienſi epiſcopus

pus Virdunenſis, 2. Excitat in epiſcopatu turbas, *ibid.* Excommunicatur, *ibid.* Romam pergens a Cæſarianis captus, 2 Johanne Cremenſi cardinali legato abſolvitur & conſecratur, 2. Ejus depoſitionem moliuntur Virdunenſes, *ibid.* In concilio Catalaunenſi a Matthæo epiſcopo Albanenſi deponitur, 157. Conſilio Bernardi abdicat, 2.

Henricus frater S. Hunfridi epiſcopi Morinenſis, 540.

Henricus vir ſanctus & doctus, abbas Breydenaugienſis, 206.

Henrici I. abbatis Corbeienſis quam vitioſa & violenta electio, 668. De ſimonia convictus, & a Thoma cardinali & legato depoſitus, 398. 401. 430. 650. 662.

Henricus II. præpoſitus Corbeienſis canonice electus abbas, 450. Sed brevi defunctus, 662.

Henricus prior Corbeienſis, electus abbas Mariani-monaſterii: hunc Wibaldus emancipare recuſat, 475.

Henricus abbas Fiſcamni, 524.

Henricus abbas Herſefeldenſis factus abbas Fuldenſis poſt duos annos abdicat, 446.

Henricus I. abbas Fuldenſis eligitur, 135. Poſt ſeptem annos abdicat, 131. 145. 207.

Henricus abbas Vallis-claræ in diœceſi Laudunenſi factus abbas Fontanenſis, 206.

Henricus abbas S. Vedaſti ſocietatem init cum S. Stephano abbate Ciſtercienſi, 1190.

Henricus eremita obit, vir ſanctiſſimus, 55.

Henricus monachus apoſtata, pſeudo-eremita, damnatus in concilio Piſano, 228. Se diaconum dicit; ejus vitæ ſeries, 319. Enm vivis coloribus depingit S. Bernardus, *ibid.* Captus & catenatus epiſcopo præſentatur, 387. Ad concilium Remenſe ductus & hæreſeos convictus, in carcerem retruditur, in quo paulo poſt moritur, 400.

Henriciani hæretici: perverſa eorum dogmata & facta, 387. Apud Toloſam a ſancto Bernardo refelluntur, 389. Blande apud Cenomanos ab Hildeberto epiſcopo excepti, 389. Ab eodem epiſcopo poſtea damnati, *ibid.*

S. Henricus imperator dat Prumiæ prædium Barenhart, 553.

Henricus III. imperator reſtituit Brichinam-curtem & alias villas S. Maximino, 557.

Henricus V. dictus etiam *Carolus imperator* & *Karolus Henricus*, 22. Acdita morte Paſchalis papæ, Romam advolat, 52 Conſecrat tum novum pontificem eo inconſulto audiens, Mauricium Burdinum archiepiſcop. Bracarenſem papam deſignat, quem Gregorium VIII. appellat & conſecrari jubet, 12. A Gelaſio excommunicatur, *ibid.* Poſtulat a Paſchali II. in fidelium communione recipi, 1. Quod ille negat, *ibid.* In concilio Fritiſlariæ cum Burdino excommunicatur, 17. Citatur ad concilium Herbipolenſe, 10. A cardinalibus iterum coronari petit, 1. Illis negantibus a Mauricio Burdino coronam accipit, *ibid.* Sanctæ Juſtinæ Patav. monaſterium a ſuis expoliatum, 11. Bis excommunicatus Roma revertens excipitur in ſancti Udalrici monaſterio, 40. Legatos Romam mittit conciliandæ pacis cauſa, 67. Dat epiſcopo Oſnaburgenſi decimas plurium eccleſiarum a Ludovico Pio olim in Nortlandia Corbeiæ conceſſas, 513. Confirmat privilegia & poſſeſſiones Prumienſis abbatiæ, 559. Alberium ſen Alberonem archiepiſc. Trevir. perſequitur, 3. Ad Remenſem urbem invadendam & deſtruendam ſe præparat, 124. Ducatum Orientalis Franciæ uſurpat, 491. Reſtituit S. Maximino Trevirenſi bona ab Emicone & Berlacho ejus filio ablata, 581. Ejus diploma pro S. Maximino, 27. Spiræ eſt ſepultus, 1176.

Henricus rex Romanorum, 403.

Henricus puer Conradi Teutonicorum regis primogenitus, 68. 429.

Henrici Junioris regis Romanorum litteræ recitatæ in concilio Trevirenſi, 397. Obit, 472.

Henricus I. rex Angliæ, 22. 27. 53. 54. 103. 247. 589. Adelaidem ducit uxorem filiam decis Lovanienſis, 61. Apud Carnotum Innocentio occurrit, & ei promittit obedientiam, 570. Plura condit monaſteria, in bir Radingam, 63. Ubi & ſepelitur, 63. Invitat comitem Theobaldum ad colloquium in Normannia 22. Roberto fratri ſuo Normanniam eripit, eum detinet in vinculis, & Tetbaldum comitem Campaniæ rebellare facit in regem Francorum, 30. Henricum imperatorem excitat ad inferendum bellum in Francos, 104. Turbat electionem epiſcopi Andegavenſis, 504. Petit a papa abbates benedici abſque obedientiæ promiſſione, 215. Quod ille concedit, *ibid.* Colloquium Rotomagi habet cum Ludovico Juniore, 514. Tractat de pace in concilio Rotomagenſi, 22. Ejus judicium pro Majori-monaſterio, 513. Ejus litteræ ad concilium Remenſe, 183. Inſignem Cluniaco facit donationem, 233. Erga ſanctum Mrrtinum a Campis beneficus, 7. Adeſt Guillelmo abbati Beccenſi morienti, 102. Ejus obitus, 238. Paulo ante obitum vocat Hugonem archiepiſcopum Rotomagenſem, 238. Petit ſepeliri apud Radingas, *ibid.* Hugonis archiepiſcopi Rotomagenſis epiſtola ad Innocentium II. de morte Henrici regis, 238. Henrici regis filii Guillelmus & Richardus naufragium paſſi in mari ſuffocantur, 54.

Henricus II. Angliæ rex, 415. A Theobaldo coronatur, 496. Roberto abbati S. Albani committit negotia apud papam procuranda. 505. Comitia generalia apud Burgulium celebrat, 514. Caſtella eccleſiæ Vvintonienſis ſubrui jubet, 505.

Henricus rex Francorum, 557.

Henricus Bajoariorum dux, 260. 462.

Henricus dux Bavariæ & marchio Tuſciæ, 254.

Henricus dux Saxoniæ, 493. Lotharii gener inſignia quæ ſocer moriens ei commiſerat Conrado reſignat, 237. Vvidonem comitem rebellem vincit, 260. Ei committitur judicium de eæde Thiderici comitis de Huxara, 513.

Henricus filius Godefridi Barbati comitis Lovanienſis, 294. Fit monachus Affligemienſis, *ibid.*

Henricus dux Normannorum & comes Andegavorum, 493.

Henricus dux Bajoariæ gener Lotharii imperatoris morte immatura præreptur, 624.

Henricus comes Alani frater, 364.

Henricus comes ducit Mathildam filiam Johannis Vindocinenſis, 472.

Henricus comes de Gelra, 468.

Henricus comes Guincampenſis, 472.

Henricus dux de *Limburg*, 480. Invadit bona Prumienſis monaſterii, 579. In eum cum exercitu Henricus imperator inſurgit & caſtella ejus deſtruit, 570.

Henricus comes Namurcenſis, 258. 306. 480. Ob ſuſceptum indiſciplinatorum monachorum pa-

patrocinium, ei triginta munitiones & caſtella everrit Albero archiepiſc. Trevirenſis, 342.
Henricus comes Palatinus, 557.
Henricus comes Porcenſis, 540.
Henricus de Rupe, 293. Erleberti fratria abbatis Wibaldi domum deſtruit, 344.
Henricus comes de Salmis, 443.
Henricus comes, 485.
Henrici Trecenſis comitis pietas, 476. Ei datæ reliquiæ S. Agili a Briccio abbate Resbacenſi, 174. S. Eugendo omnes prioratus Campaniæ confirmat, 673. De eo, 416. 476.
Henricus gener comitis Luciliburgenſis advocatus S. Maximini, 341.
Henrici-Clementis Mareſcalli Franciæ tumulus, 167.
Henricus de Grandi-prato & Rainaldus comes de Virdunenſi comitatu dimicant, 2.
Henricus dux aditum Caſini obſidet & ad deditionem compellit, 202.
Henricus II. Corbeienſis frater Sigefridi marchionis, 378.
Henricus regiæ curiæ notarius, 444.
Heraclius electus Lugdunenſis, 492.
Heribertus presbyter cardinalis tit. S. Anaſtaſiæ, 396.
Herbertus *de Selebirche*, abbas, 14. Poſtea epiſcopus Glaſcuenſis, *ibid.* Confreratus Autiſſiodori ab Eugenio III. *ibid.*
Herbertus epiſc. 2.
Herbertus ex monacho Clarevallenſi Turritanus in Sardinia epiſcopus, 486.
Herbertus epiſc. Abrincenſis, 501.
Herbertus abbas S. Petri-vivi ernce ſignatus interficitur a communia Senonenſi, 328. 391.
S. Heribertus archiepiſc. Colonienſis concedit decimas Stabulenſi monaſterio, 302.
Heribertus frater S. Norberti, 315.
Hereſordenſes epiſcopi, Robertus, 191. Cui mortuo ſuccedit Gilbertus abbas Cloceſtrenſis, 291.
Hereſordenſis abbas qui monachus fuerat Fuldenſis abbas eligitur, 99.
Hereſordienſium privilegia, 379.
Herelaef S. VVillibrordo donationem facit, 530.
Hereticus vir illuſter frater Hunfridi Morinenſis epiſcopi Romam devotionis gratia profecturus inſignem Prumiæ facit donationem, 539.
Herimannus abbas S. Martini Tornacenſis mittitur Romam ad proſequendam erectionem epiſcopatus Tornacenſis, 371.
Herimannus comes de *VVincemburc* Corbeiæ advocatus, 402.
Herlevinus de Contevilla fundator Greſlenienſis monaſterii, 500.
Hermannus archiepiſc. Colonienſis, 558.
Herimannus epiſc. Auguſtenſis, 17.
Hermannus epiſc. Bambergenſis, 512.
Heremannus epiſc. Conſtantienſis ad Rhenum, 376. 446. 492. 662.
Herimannus Metenſis epiſc. Piſis cum magna pompa & concurſu paſchalem ſolemnitatem celebrat, 564. Fleſtit Godefridum repugnantem voto patris ſui, 565. Ejus obitus, 570.
Hermannus epiſc. Trajectenſis, 466. 473.
Hermannus abbas ab impiis invaſoribus occiſus, 366.
Herimannus pſeudo-abbas S. Udalrici expellit Egnonem legitimum abbatem & ſuos, 39. 42.
Hermannus Dalmata ſcholaſticus, interpres, Alcorani, 317.
Herimannus marchio, 581.
Hermannus marchio Miſniæ monachorum-rotam, inſtituti Benedictini apud Herbipolim condit, 491.
Hermannus marchio de Saxonia, 492.
Hermannus comea amicus VVibaldi, 444.
Hermannus comea *de Norveneb*, 554.
Hermannus Palatinus comes, 444. 511.
Hermannus & Gad. *de Kuik*, 468.
Hermannus marchio, 306.
Hermannus *de VVincemburg* comes, 446.
Hermangardis abbatiſſa Remenſis, 32.
Hermenricus & ejus conjux Numma fundatores monaſterii Argentolienſis, 160.
Hermes abbas Bergenſis S. VVinoci a ſuis male tractatus ad S. Nicaſium ſe recipit, 53.
Herveus Dolenſis monachus pietate & doctrina inſignis, 440. Ejus elogium & opera, *ibid.* Pie obit, 440. Diſſertatio de anno ejus obitus, 441.
Herveus vir magnæ ſanctitatis præpoſitus S. Dionyſii, 453.
Herveus de Relgentiaco abbas Urſicampi, 163.
Herveus abbas Rothonenſis, 37. Auxilio Alani Britanniæ ducis Bellam-Inſulam invadit, 585. 588. Ob id excommunicatus denuntiatur, 585. Citatur ad concilium Engoliſmenſe, 586. Renovat litem de Beriaco, 473.
Herveus abbas Villæ-lupæ locum Ligeti ad condendam Carthuſiam confert, 493.
Herveus vicecomes Lchonenſis fundat cellam de Monte-relaxo, 153.
Hervordenſis parthenonis adminiſtratio committitur VVibaldo abbati Corbeienſi, 511. Item VVerbenſe monaſterium, *ibid.*
Hetti archiepiſcopus Trevirenſis, 536.
Hezelo canonicus Leodienſis factus monachus Cluniacenſis, 65.
Hezelo epiſc. Veronenſis, 579.
Hiacinthus cardinalis B. Mariæ in Coſmedin, 392. 450. 675.
Hiacinthus diaconus cardinalis SS. Coſmæ & Damiani, 274.
Hiacinthus ſubdiaconus cardinalis, 133.
Hilarius abbas S. Hilarii factus archiepiſcopus Corphienſis, 246.
Hildebertus epiſc. Aginnenſis, 426.
Hildebertus epiſc. Cenomanenſis, 85. 188. 239. Ad ſedem Turonenſem tranſlatus, 123. 318. De eo, 190. 107. 246. 153. 167. Benedicit Gedonem Fontanenſem abbatem, 131. Ipſe & Girardus Engoliſmenſis juſſu Honorii papæ compeſcunt vexantes Rothonenſe monaſterium, 123. Rogatu Hervei abbatis conſecrat altare infirmorum, 153. Ejus obitus, 231.
Hildeboldus notarius Caroli Calvi, 541.
Hildefonſus Aragoniæ rex comes Barchinonenſis, &c. 483.
Hildefonſi Senioris & Junioris inferioris Hiſpaniæ regum litteræ ad concilium Remenſe, 183.
Hildefonſus comes S. Ægidii ab Henrico hæretico deceptus, 319.
Hildegardis revelationibus celebria, 324. Ejus vitæ compendium, 315. A ſummis viris quam honorata, 488. Ei mulei abbates ſcribunt, 489. Scribit ad capitulum Ciſtercienſe, 487. Dat monita Ciſtercienſibus, 50. Scribit ad Eliſabeth abbatiſſam Schonaugienſem, 489. Ejus ſcripta & revelationes ab Eugenio examinatæ & approbatæ, 397. Ejus variæ ad varios epiſtolæ, ſed præcipue ad ſanctum Bernardum, 397. An eam viſitaverit S. Bernar-

nardus, 377. Redsrguit converſos, 487.
Hildegarius abbas Flaviacenſis, 102.
Hildesheimenſes epiſcopi, Bartholdus, 512. Bernardus, 192. 353. Bruno, 513. Gndehardus, 192.
Hildibaldus epiſcopus Vvormatienſis cancellarius, 549. 550.
Hildigrinus epiſcopus, 339.
Haldinus cancellarius Lotharii imperat. 536.
Hillinus electus Trevirenſis, 473.
Hillinus archiepiſcopus Trevirenſis, 443. Convocat epiſcopos & abbates ad examinandam & dijudicandam cauſam ſanctimonialium Romaricenſium adverſus Matthæum ducem Lotharingiæ, 480. Tendit Clatam-vallem, orat Bernardum ut paci Metenſibus procurandæ incumbat, 484.
Hillinus ex monacho S. Amandi in pabula abbas ſancti Theoderici, 245.
Hilo prior de Coinceio, 7.
S. Himerius anachorita Baſileenſis, 649. Ejus eccleſia a canonicis tranſit ad monachos Beccenſes, 647. Primæ ejus eccleſiæ dnnatin facta ab Hugone de Monteforti, 647.
Hincmarus archiepiſcopus Remenſis, 540.
Hirminmaria notarius Ludovici Pii, 535.
Hirſaugienſi monaſterio minuſcula mittit S. Otto epiſcopus Bambergenſis, 4. Hirſaugienſea uſus ad Bambergenſe S. Michaelis monaſterium introducit S. Vvlfrannus, *ibid.*
Hiſpaniæ regina Urraca, 48. Conſtantia, *ibid.*
Hodierna comitiſſa, 229.
Hodricus abbas, 556.
Hoel avus Conani comitis Britanniæ, 587.
Hoellus Britanniæ comes, 236.
Homo-Dei ex monacho Caſinenſi epiſcopus in Sardinia, 90.
Honoratus epiſcopus Maſſilienſis, 551.
Honorii II. electio in papam, 105. Ejus diplomata apoſtolicum ad omnes epiſcopos & proceres Galliæ, ut Pontium olim Cluniacenſem abbatem coerceant, 600. Petrum abbatem eis commendat, *ibid.* Alia ejus diplomata ad monachos Cluniacenſes, & ad archiepiſc. Lugdun. ut Pontium eiiciant, 605. Excommunicat Pontium Cluniacenſem abbatem per Petrum legatum ſuum, 118. Qui plures ejus litteras in gratiam Petri Venerabilis affert in Galliam, 128. Solvit interdictum in regnum Francorum, qua de re queritur S. Bernardus, 142. 559. Hortatur, fideles ut ſuppetias ferant Lerinenſi abbatiæ ad conſtruendam munitionem adverſus Saracenos, 127. Exauctorat Anſelmum Mediolanenſem archiepiſcopum & excommunicat Conradum regem & ei adhærentes, 146. Henricum epiſcopum Virdunenſem de multis accenſatum ad ſe evocat, & remittit a Matthæo legato judicandum, 157. Jubet excommunicari Gnitterum comitem Regiteſtenſem ob illatas S. Remigio injurias, 141. Ejus bulla pro Vindocinenſi monaſterio, 605.
In hoſpitibus recipiendis vitandi ſumtus immodici, 74.
Hubaldus epiſcopus Oſtienſis, 675.
Hubaldus diaconus cardinalis tituli S. Adriani, 627.
Hugbaldus archiepiſcop. Lugdunenſis in concilio Remenſi conqueritur quod Pontius abbas Cluniacenſis debitam ſibi ſubjectionem deneget, 30.
Hugo epiſcopus Oſtienſis, 455. 457. 675.
Hugo ex abbate Trium-fontium cardinalis Oſtienſis, 434. 436. Mortem Eugenii III. capitulo Ciſtercienſi ſignificat, 483. De Henrico Belvacenſi epiſcopo ad S. Bernardum ſcribit, 487.
Hugo Humolarienſis abbas fit epiſcopus Albanenſis, 222. 228.
Hugo presbyter cardinalis agens vicem Guidonis diaconi cardinalis, 389.
Hugo presbyter de titulo S. Laurentii in Lucina, 396. 628.
Hugo diaconus cardinalis S. Euſtachii juxta templum Agrippinæ, 673.
Hugo ſacræ baſilicæ ſubdiaconus, 597.
Hugo S. R. E. ſubdiaconus Calliſti papæ notarius, 89. 92.
Hugo archipræſul Biſuntinus dedicat abbatiam S. Deſiderii a Morbacenſi dependentem, 557.
Hugo archiepiſc. Colonienſis Meliæ mortuus, 259.
Hugo archiepiſcopus Dolenſis, 459.
Hugo archiepiſcopus Karalitanus, 570.
Hugo archiepiſcopus Lugdunenſis, 34. 35. Sedis apoſtolicæ legatus, 576. Burchardum epiſcopum Metenſem conſecrat, 572.
Hugo Meſſanenſis archiepiſcop. favens Anacleto deponitur, 593.
Hugo archiepiſcopus Rotomagenſis, 299. 302. 348. 566. 402. 487. 493. 494. 501. 518. Vir ſummæ religionis & indulriæ, 501. Ex abbate Radingenſi fit archiepiſcopus Rotomagenſis, 63. 147. Ejus genus, patria & ſcripta, *ibid.* Dialogus ejus de rebus theologicis Matthæo Albanenſi dicatus, 548. Electioni ſuæ non vult acquieſcere, licet ab Henrico rege & epiſcopo Sarisberienſi approbata, 148. Ejus opera, 388. Ejus epiſtola ad Theodericum epiſcopum Ambianenſem de hominibus qui vice jumentorum trahebant carpenta ad ædificandas eccleſias, 362. Sedis apoſt. legatus concilio Montiſpeſſulani præeſt in cauſa eccleſiæ de Beciano, 232. 617. Ejus ea de re epiſtola ad Innocentium papam, 618. Litteras defert Henrici reg. Angliæ ad concilium Remenſe, 184. Scribit contra hæreticos, dicaſque opus ſuum Alberico Oſtienſi epiſcopo, 387. Apud Fontanellam ordinat abbatem Beccenſis monaſterii Rogerium, 421. Confirmat Beccenſe privilegium, S. Anſelmo olim a Guillelmo archiepiſcopo collatum, 309. Erigit abbatiam Albæ-Marlæ, ea conditione, ut abbas ei obedientiam promitteret, 177. Cellam B. Mariæ dat Tironienſibus, 167.
Hugo de Dociaco archiepiſcopus Senonenſis poſt Henricum Aprum, 358. 359. 417. 477. 518. Quaſdam S. Lupi reliquias obtinet ab abbate S. Columbæ, 546.
Hugo de Stampis archiepiſc. Turonenſis, 259. 267. 401. Fit archiepiſcopus & prævalet Philippo contendenti, 231. 267. Erigis cellam S. Michaelis de Lucezio in abbatiam, 270. Fit monachus Cluniacenſis, 311. Ad ſuam eccleſiam juſſu papæ revertitur, *ibid.*
Hugo Terraconenſis archiepiſcopus, 463.
Hugo epiſcopus Albienſis, 487.
Hugo ex abbate S. Germani Autiſſiodorenſis epiſcopus, 23. 188. 198. 230. 314. 336. 390. 402. 479. Obit ſepultus in capitulo S. Germani Autiſſiodorenſis, 247.
Hugo abbas Pontiniacenſis fit epiſcopus Autiſſiodorenſis, ordinatus apud Ferrarias a Godefrido Carnotenſi epiſcopo, 248. Quoſdam monachos Vizeliacenſes ordinat, 288. Interfuit concilio Remenſi, 399. Obit, 477. Irreligioſum ejus teſtamentum, *ibid.*
Hugo electus Dunelmenſis contradicente Henrico Eboracenſi archiepiſcopo, 580.

Hu-

Hugo epiſcopus Engoliſmenſis, 487.
Hugo epiſcopus Gratianopolitanus, 284. Excommunicat Anacletum, 272. Fundat abbatiam Caleſium, 279. Ejus obitus, 299. Funus ejus proſequuntur duo epiſcopi, Gaufridus epiſcopus Carnotenſis & Odolricus Dienſis, necnon & Hugo Gratianopolitanus ejus alumnus, 200. Ejus vita a Guigone ſcripta, 200. Vitæ monaſticæ profeſſio, 200. Canonizatio in concilio Piſano, 200. 217.
Hugo II. epiſcopus Gratianopolitanus, 200. 300. Ex Carthuſia aſſumtus, 634. Eus conſilio fundatur Carthuſia Montis-Dei, 616. Ipſe & Guigo prior Carthuſiæ hortantur concilium Jotrenſe ad vindicandam necem Thomæ prioris S. Victoris, 209.
Hugo epiſcopus Laudunenſis, 312.
Hugo de Petra-ponte epiſcopus Leodienſis, 341.
Hugo epiſcopus Lexovienſis, 500. 647.
Hugo epiſcopus Lincolnienſis monachus Carthuſienſis, 638.
Hugo epiſcopus Nivernenſis, 390. 550.
Hugo Grandis epiſcopus Noviomenſis & Tornacenſis, confirmat Elnonenſi monaſterio villam Bovinatum, 552.
Hugo de Campoflorido cancellarius poſtea epiſcopus Sueſſionenſis, 582.
Hugo epiſcopus Sueſſionenſis, 229. 617.
Hugo abbas Corbeienſis, 422.
Hugo S. Germani Pariſienſ. abbas, 266.
Hugo Metellis, ejus epiſtolæ, 212. Contra reliquias Berengarianæ hæreſis ſcribis, *ibid.*
Hugo de S. Victore, 294.
Hugo Lotharienſis canonicus regularis S. Victoris, 498. Conſulit S. Bernardum de baptiſmo, 328. Ejus patria, 329. Obitus, *ibid.* Ejus elogium, 329.
Hugo alter canonicus de S. Victore, Sugerio ab Eugenio commendatur, 504.
Hugo canonicus regularis S. Victoris Pariſienſis non fuit cardinalis, 326.
Hugo Farfitus, 459. Hugones Farfiti plures, 150. Hugoni Farfito ſcribit S. Bernardus, *ibid.*
Hugo de Folieto: variæ de eo variorum ſententiæ, 422. An fuerit monachus Corbejenſis, *ibid.* Fuit canonicus regularis S. Auguſtini in cella ſancti Laurentii de Helliaco, 422. Poſtulatus ad abbatiam S. Dionyſii Remenſis eam recuſat, 422. Ejus eſt liber de Clauſtro animæ, 309.
Hugo ex priore S. Johannis Laudunenſis abbas Humolarienſis, deinde Elnonenſis, poſtea cardinalis, 403.
Hugo abbas S. Ægidii excipit Gelaſium papam, 15.
Hugo abbas S. Benigni abdicat, ſucceſſorem ſortitur Petrum, 140.
Hugo filius naturalis Theobaldi IV. Campaniæ comitis, abbas Latiniaci, 476.
Hugo abbas Luxovienſis conſanguineus Henrici V. imperatoris, 230. 209.
Hugonis Marchianenſis abbatis electio & vitæ compendium, 470.
Hugo abbas Pontiniacenſis, 626. Ejus & Bernardi Clarævallenſis nomine capituli Ciſtercienſis ad Ludovicum VI. pro Stephano Pariſ. epiſcopo, 141. Drogonem Remenſem monachum admittit, 60.
Hugo I. abbas Præmonſtrati, 45. 401.
Hugo abbas Salebienſis abdicat, & ſolitariam vitam ducit, 84.
Hugonis monachi pius obitus, 345.
Hugo monachus S. Vitoni vir ſerventiſſimus, cujus hortatu Laurentius de Leodio conſcribit ſuam hiſtoriam, 252. 353.
Hugo de Paganis magiſter militum Templi, 246. 252.
Hugo Cluniacenſis Marciniacenſes moniales recludit, 332.
Hugo-Magnus obit in terra ſancta, 22. Pro ejus animæ requie S. Arnulfo Criſpienſi facta donatio *ibid.*
Hugo dux Burgundiæ, 26. 265. 274. Aremburgem filiam ſuam offert Lariaco prope Divionem, 140. Ejus filii Odo, Robertus, Henricus, Hugo, 140.
Hugo dux Burgundiæ Henrici fratris morte turbatus laude Mathildis uxoris ſuæ facit donationem ſancto Benigno, 79. Iter S. Jacobi ſuſcipit, *ibid.*
Hugo Caſtri-Ambroſiaci dominus, 205. Cruce ſignatur in capitulo Majoris-monaſterii, 253. Majori-monaſterio ſatisfacit de illatis injuriis, 253.
Hugo Barrenſis comes, 443.
Hugo comes Campaniæ, 29. 97. 599.
Hugo Camdavena comes S. Pauli, 324 S. Richarii monaſterium incendit, 291. Cari-campi monaſterium in expiationem tanti facinoris conſtruit, 191.
Hugo dominus Puteacenſis, 343.
Hugo Puteacenſis comes Jeroſolymam profecturus anniverſarium ſuum Tironii facta donatione inſtituit, 267.
Hugo comes Pictavenſis, 345.
Hugo & Levoldus comes Roceii invadunt poſſeſſiones monaſterii S. Theoderici, ideoque excommunicantur, 607. Satisfacit S. Remigio pro injuriis illatis, 302. Comitiſſa ejus uxor coram Samſone archiepiſcopo ob illatas injurias ſatisfacit S. Petro Remenſi, 229.
Hugo comes Regitеſtenſis, 222. Reſtituit S. Remigio eccleſiam B. Mariæ, 29. 31. 200.
Hugo comes Ruthenenſis, 207. 442.
Hugo Triciſſinus comes, 78.
Hugo de Creciaco Milonem de Monte-Lcherico dominum & cognatum ſuum proditorie occidit, 22. De homicidio purgare ſe duello cogitur, 22. Confeſſus enſiam, ad pedes regis dimiſſa ſua terra ſe proicit, *ibid.* Statimque monaſticum habitum induit, *ibid.*
Hugo Burgundio miles, in Caſtello S. Mauræ detentus, a Gaufrido comite obſeſſus & oceiſus ſepultus in Majori-monaſterio, 205.
Hugo vicecomes, 675.
Hugo frater Bernardi de Amillano, 560.
Hugo comes de Monte-forti, 566.
Hugo alter comes de Monteforti filius Gilberti de *Gant*, 566. 648. Ejus prima donatio de eccleſia S. Himerii, 647.
Hugo dominus Baſulenſis, 83.
Hugo cancellarius Ludovici Pii, 535.
Hugo cancellarius Ludovici regis, 494.
Hugo conſtabularius Ludovici VI. regis, 524. 589. 604.
Hugo conſtabularius Ludovici VII. 283.
Hugo Borellus, 428.
Humbelinæ filiæ Teſcelini converſio, 33.
Humbelinæ ſororis S. Bernardi converſio, 80. Fit monialis in Joliacenſi monaſterio, 81. Ejus obitus, *ibid.* Dicta eſt etiam Humberga, 81.
Humbertus cardinalis, 13.
Humbertus cardinalis epiſcopus Albanenſis, 322.
Humbertus-Rubeus cardinalis S. Clementis, 281.
Humbertus Biſuntinus archiepiſcopus, 461. 492.

Humbertus archiepiſcopus Lugdunenſis & legatus apoſtolicus, 601. Ad conveotum Carnotenſem venire ſe excuſat, 569. Excommunicat Pontium abbatem Cluniacenſem, 518.
Humbertus de Balgiaco electus epiſcopus Æduenſis, 304. Poſtea Lugdunenſis archiepiſcopus, *ibid.*
Humbertus epiſcopus Æduenſis ordinatis Vizeliaci ab Elia Aurelianenſi ordinum ſuorum officium interdicit, 325.
Humbertus nepos Stephani fit epiſcopus Æduenſis, 248. Multas lites habuit cum Pontio abbate Vizeliaci, *ibid.*
Humbertus dulcis memoriæ epiſcopus Andegavenſis ſepultus in monaſterio ſancti Sergii, 359.
Humbertus epiſcopus Teruanenſis, 367.
Humbertus primus abbas Igniacenſis, 23. Inde deducit Igniacum coloniam monachorum, 241. Abdicat præfecturam, quam raſumere hortatur S. Bernardus, 277. Obit apud Clarum-vallem, 409.
Humbertus Bituricenſis magiſter, 401.
Humbertus comes, 336.
Humbertus de Juſſiaco, 204. 675.
Humboldus presbyter cardinalis, 396.
Humilitas in virginibus commendatur, 396.
Humolarienſis abbas Hugo fit epiſcopus Albanenſis, 228.
Huna mater S. Hunfridi Morinenſis epiſcopi, 339.
Hunfridus monachus Prumienſis deinde abbas Sithienſis, tum Morinenſis epiſcopus, ejus parentes, 340.
Hunfridus de Vetulis fundator Pratellenſis abbatiæ, 499.
Hungarorum rex Bela, 68.
Hungeldus frater Ferdenſis epiſcopi, 475.
Hymnos de S. Benedicto ſcribit Petrus Venerabilis, 320.

I

Jacobus de Trecis archidiaconus Laudunenſis fit ſummus pontifex Urbanus IV. 247.
Jacob epiſcopus Berriniacæ-curtis fundator, 79.
Jacobus de Ponte-Tremulo epiſcopus Brumadenſis, 216.
Jacobus Lehonenſis epiſc. 36.
Jacobus Venetiens in utraque lingua Latina & Græca peritus, 246.
Jacquelinus de Daumeriaco vir illuſtris factus monachus apud Majus-monaſteriam, 48.
Jaranto abbas Divionenſis, 293. 372. Excipit exules monachos S. Vitoni, *ibid.* Andaginenſes monachos ad ſuum monaſterium invitat, 372.
Jaſo comes Palatii, 333.
Ida ſanctimonialis Romaricenſis, 394.
Ida comitiſſa Bononienſis, 89.
Ida comitiſſa Montis-acuti ſepulta apud Stabuletum, 573.
Ida uxor comitis Pontivi, 405.
Jejunia Carthuſianſium tam eremitarum quam cœnobitarum, 391.
Jejunia regularia ſervantur, 198. Ex diſpenſatione abbatis poſſunt relaxari, 76.
Jeſike abbatiſſa bona Kaminatenſis eccleſiæ diſſipat, 466.
Ildefonſus comes Toloſæ dux Narbonæ, marchio Provinciæ, 330.
Ildephonſus comes S. Ægidii, 386.
Ildeprandus epiſc. Brumadenſis, 216.
S. Ignatius de Loyola cum ſociis prima vota emiſit in Monte-martyrum, 384.
Igniacenſis abbas primus Humbertus ejus elogium pronunciat S. Bernardus, 26.
Ignis facer devorat homines apud Sueſſiones, 249.
Ilinenſes converſi ad fidem chriſtianam, 534.
Imarus epiſc. Tuſculanus, 337. 349. 366. 389. 396. 397. 650. 675. Monachus S. Martini e Campis ſub Matthæo priore, prior caritatis ad Ligerim, deinde abbas monaſterii Novi a Lucio creatur cardinalis Tuſculanus, 275. 326. Extant ad eum S. Bernardi Epiſtolæ, 326. Victorem antipapam contra Alexandrum ſecutus, 327. In cujus gratiam rediiſſe dicitur, *ibid.* Legatus Lucii papæ in Anglia, 344. Ex Italia in Galliam rediens a prædonibus Placentinis ſpoliatus, Cluniaci ſe recipit, ubi ſepultus eſt, 327. De eo, 22.
Imarus monachus & abbas in Hibernia, 290.
Imbertus epiſcopus Glandatenſis, 324.
S. Imerii eccleſia data B. Mariæ de Becco, 118 in ea canonicorum loco monachi conſtituuntur, 566.
Imilla comitiſſa, 21. In cimiterio S. Juſtinæ Patavienſ. ſepulta, *ibid.*
Incendium Tuitienſis monaſterii, 254. *& ſeq.*
Indulgentiæ notabiles pœnitentibus datæ, 495.
Infirmis nullus famulus laicus ſerviat, ſed tantum monachi aut converſi barbati, 299. Infirmis fratribus inungendis non aurea crux aut argentea præbeatur, ſed lignea, 199.
Ingelbertus marchio Forojulienſis ſeu Cariothiæ, cujus fratres erant Hartwicus epiſc. Ratiſponenſis & Fridericus Colonienſis archiepiſc. 232.
Ingelramnus epiſc. Ambianenſis, 82. Ejus litteræ pro Flaviaco, 86.
Ingelramnus de Fara, 555.
Ingelramnus de Maria monaſterio S. Nicolai de Saltu-villam Farneris pro anima patris ſui Thomæ ad conſtruendam cellam cum Milleſcendo de matre donat, 283.
Ingelramnus miles, 7.
Ingobrando monacho Lobienſi Andaginenſem abbatiam vendit Odbertus, 373. Ejicitur, 374.
Ingrannus abbas Marchisnenſis, 404.
Ingrannus abbas S. Medardi Sueſſionenſis, 404. 412. 425. 494. Factus epiſc. Laudunenſis, 377.
Inguilberga uxor Petri vicecomitis VVapincenſis, 358.
Innocentius II. an fuerit monachus, 168. Ejus electio ut peracta, 169. Piſas ſe recipit deinde tranſit in Gallias, 169. Ejus necem tentant Anacletiani, 208. Piſas revertitur, ibidemque concilium generale indicit, 208. Piſanos ad fidelitatem Innocentio exhibendam hortatur S. Bernardus, *ibid.* Ejus acta in Gallia, 286. Primum ab Arelatenſibus ſuſceptus legatos in Fraociam mittit, 270. A Petro Venerabili muneribus donatus, apud Cluniacum ſuſceptus undecim dies demoratur, & eccleſiam dedicat, 270. 462. Ipſius erga Cluniacenſes affectus, 249. Ejus acta Cluniaci & alibi, 294. Eum verum & legitimum papam declarat S. Bernardus in concilio Stampenſi, 270. Ab epiſcopis & religioſis ordinibus agnoſcitur, 270. Mauriniacenſe altare conſecrat, 285. Accedit ad S. Dionyſii monaſterium Paſcha celebraturus more Romano, 282. Et ejus privilegia confirmat, 278. Laudunum venit, 607. S. Medardi baſilicam dedicat, 285. Leodium tendentem ſuſcipit Leonius abbas Lobienſis, 285.

185. Romam redit cum Lotharii rege, 207. 262. Urbi redditus ſcribit ad Cluniacenſes, 208. Ejus ad Petrum Venerabilem epiſtola, *ibid.* Ad Lotharii colloquium iter inſtituit 265. Cum Lothario Beneventum pergit, 260. In obſidione Beneventana cum Henrico duce verſatur, 260. Bellum inferens Rogerio ab eo capitur, 288. Rogerium Regem Siciliæ ducem Apuliæ & Calabriæ principem Neapoli agnoſcit, *ibid.* Pacem cum eo init, *ibid.* Ipſius epiſtolæ tres in gratiam Monachorum Monaſterienſium, 180. Duæ ad Henricum epiſc. Paterbornenſem, tertia ad Diepoldum marchionem loci advocatum, *ibid.* Profert judicium adverſus Alviſum epiſcopum pro Marrhianenſibus, 303. Suſpectos Virgeli. ei ordinibus reſtituit, 305. Ejus epiſtolæ ad Senonenſem archiepiſc. Samſonem Remenſem, & Bernardum contra Abaelardum & Arnaldum de Brixia, 299. Statuit limites Montis-Dei, & ut nulla femina fines illos introeat, 226. Gratias agit Adelæ reginæ pro xeniis, 293. Inter ipſum & Ludovicum Juniorem diſſenſio, 371. Componit litem inter abbatem Vindocinenſem & Ulgerium Andegavenſem, 295. Hortatur ad ſæveriorem vindictam necis & ad honorificam ſepulturam Thomæ Victorini, 209. Viſitat Claramvallem, 182. Abbatem Ciſtercienſis ordinis conſtituit ad Aquas Salvias, 307. Petente Stephano abbate Ciſtercienſibus inſigne privilegium concedit quo a decimis eximuntur, 294. Inſigne privilegium Cluniaco indulget, cujus baſilicam conſecraverat, 194. Duæ ejus bullæ pro Cluniaco, quibus confirmat cellam de Rocabovecourte in diœceſi Petragorienſi, 249. Et cellam Montis-Deſiderii in Ambianenſi, 249. Confirmat Odoni & Majori-monaſterio eccleſiam SS. Rufini, & Valerii, 623. Ejus diploma pro Monaſterio Hederenſi, 627. Eliſabethæ abbatiſſæ S. Petri Remenſis privilegium indulget, 32. Plures ejus litteræ in gratiam Sithienſium, 292. Suos ei ſermones dicat Willelmus Francigena, 268. Confirmat fundationem Montis-Dei, 614. Bullam protectionis monaſterio Tironienſi concedit, 389. Ejus amicitiam ſmittit Bernardus, 337. Ejus & Lucii II. ac Eugenii III. bullæ pro Monte-martyrum, 219. Ejus obitus, 339. Sepultur in eccleſia Lateranenſi, 339.

Inſula Triſtaodi data Majori-monaſterio, 28.

Interamenſis epiſcopus Berardus, 88.

Inveſtitura per manus epiſcoporum, 472. Inveſtituras eccleſiarum a laicis tollit Wibaldus abbas Stabulenſis, 210.

Joceramus archiepiſcopus Lugdunenſis, 10. Ejus ad Gerardum epiſcopum Engoliſmenſem litteræ, 386.

Joffridus abbas Croilandenſis, 22.

Johannes papa, 552. Ratam habet Gallicanorum epiſcoporum confirmationem diplomatis Caroli-Calvi pro Vedaſtinis, 540.

Johannis VIII. bulla pro S. Eugendo, 477.

Johannes XII. papa Ottonem I. imperatorem coronat, 547.

Johannes Cajetanus cardinalis, ſub tribus pontificibus cancellarius, fit papa Gelaſius II. 11.

Johannes Cajetanus S. R. E. bibliothecarius, 34.

Johannes Camaldulenſis prior epiſcopus Oſtienſis, 221.

Johannes Oſtienſis epiſcopus, 181. 606.

Johannes presbyter cardinalis, 59.

Johannes cardinalis tituli S. Euſebii, 56.

Johannes cardinalis tituli S. Mariæ-novæ, 396.

Johannes presbyter cardinalis S. Marci, 673.

Johannes presbyter cardinalis tit. S. Chryſogoni, 594. 606.

Johannes Cremenſis cardinalis vice papæ abſolvit Henricum Virdunenſem & conterrat epiſcopum, 2. Intereſt Remenſi concilio, 30. Decreta concilii Remenſis contra ſimoniacos dictat, 30. Jura Cluniacenſium in concilio Remenſi aſſerit, 31. Sutrium expugnat & ei traditur Burdinus pſeudo-pontifex, 37. Legatus præſidet concilio Londonienſi, 117. 181. 184.

Johannes presbyter cardinalis SS. Johannis & Pauli, 673.

Johannes cardinalis, 402.

Johannes cardinalis legatus in Angliam, 84.

Johannes S. R. E. legatus, 103.

Johannes Paparo cardinalis legatus in Hiberniam, cum Chriſtiano epiſcopo Liſmorienſi quatuor archiepiſcopales ſedes inſtituit, 478. 457.

Johannes diaconus cardinalis, 376.

Johannis patriarchæ oratio in Chariſticarios; eos ſcilicet qui de manu pontificum & imperatorum accipiebant monaſteria & in uſus ſuos convertebant, 440.

Johannes archiepiſcopus Toletanus, 518.

Johannes archiepiſcopus Trevirenſis, 443.

Johannes epiſcopus Maclovienſis, 235. 560.

Johannes epiſcopus Aletenſis, 401. Accedit Claram-vallem, ut Henrici novitii protectionem imploret erga Eugenium papam adverſus monachos Majoris-monaſterii, 417.

Johannes epiſcopus Aurelianenſis, 40. 158.

Johannes epiſcopus Briorenſis, 202. Beneficum ſe exhibet erga Manſus-monaſterium, 165.

Johannes epiſcopus Exonienſis, 426.

Johannes epiſcopus Glaſcuenſis, 63.

Johannes prior S. Roberti de Cornilione epiſcopus Gratianopolitanus, 120.

Joannes Lexovienſis epiſcopus, 91. 203. Funus Willelmi abbatis Beccenſis curat, 103. Obit. Funus ejus curarunt Roerocus epiſcopus Ebroicenſis, Radulfus abbas Uticenſis, & alibi abbates, 310.

Johannes epiſcopus Lucenſis, 518.

Johannes ex monacho Sagienſi epiſcopus inſulæ Meram ſeu Moræ ſecundus, 478.

Johannes Morinorum epiſcopus, 4. 53. 85. 89. Piæ memoriæ, 177. Ad reſtaurationem monaſterii Andrenſis confert, 204.

Johannes epiſcopus Nemauſenſis, 619.

Johannes epiſcopus Sagienſis, 136.

Johannis abbatis Fuldenſis capellanus fit epiſcopus Sutrinus, 260.

Johannes epiſcopus Valentinos, 364.

Johannes *de Cumont* ex monacho S. Petri de Regula epiſcopus Vaſatenſis, 131.

Johannes epiſcopus Vivarienſis, 619.

Johannes Sugerii nepos nuntius ad papam obit, 367.

Johannes abbas Caſemarii S. Bernardum conſolatur de malo eventu belli ſacri, 418.

Johannes Ludovici VII. affinis ex monacho Corbeienſi fit abbas Cennulenſis, 257.

Johannes eligitur abbas Sithienſis & conſecratur a Johanne Morinorum epiſcopo, 216. Non canonice electus juſſu Innocentii præfecturs dejicitur, 197. 277. 256.

Johannes abbas Boœvallenſis monaſterii in diœceſi Vienn. 70. Sub eo Amedeus pro Amedeo filio petens ab abbate peritum didascalum, repulſum paſſus eſt enim filio Cluniacum fugit, ibi honorifice a Pontio abbate ſuſceptus, 80. Amedeus filius ejus mittitur

in Germaniam ad Conradum imperatorem conſanguineum ſuum, a nominatiſſimis doctoribus erudiendus, *ibid.* Pœnitens Amedeus pater aſſentiente abbate revertitur ad Bonam-vallem, ubi ſanctiſſime reliquos vitæ dies exigit, 80.

Johsones Wabertus abbas Andaginenſis S. Huberti abſolvit monaſterium & dedicari cupit, 144.

Johannes abbas S. Illidii & canonicus Claromontenſis, 258.

Johannes de Nuſco diſcipulus S. Guillelmi, 335.

Johannes monachus Cluniacenſis & papæ capellanus, 222.

Johannes de Monte-mirabili factus monachus Longi-pontis, 288.

Johannis Toloſani monachi S. Victoris felix obitus, 362.

Johannis monachi pius obitus, 345.

Johannes Romanus abbas S. Mariæ in Capitolio Romano, deinde monachus Beccenſis, 476.

Johannes Kelchoenſis vult excutere jugum Trunienſium, 24.

Johannes Michaelenſis ſcriba concilii Trecenſis, 246.

Johannes Haſterienſis prior noviesium amator rixas movet ad verſus Walciodurenſes, 941.

Johannes Alveriæ prior, 301. 634.

Johannes Galeſius Græcæ linguæ profeſſor in Collegio Regio, 463.

Johannes Sariſberienſis, 459. A Theobaldo archiepiſcopo Cantuarienſi adoptatur, 524. Ejus epiſtola in cauſa S. Thomæ Cantuarienſis, 465. Ipſius epiſtola ad epiſcopum Exonienſem, 327. Amicus Petri Cellenſis, 360. Redarguitur, 506.

Johsnni Comneno imperatori ſcribit Petrus Venerabilis ad recuperandum *Crotos* monaſterium, 76.

Johannes comes Sueſſionenſis invadit altare de Termaco, 229. Quod ejus morte monachis S. Pauli reſtituitur, 617.

Johannes rex cognomento Bonus prohibuit carcerem quem *Vade in pace* appellant, 7.

Johannes frater comitis Pontivi, 406.

Jonathas diaconus cardinalis SS. Coſmæ & Damiani, 606.

Jordana abbatiſſa Arelatenſis S. Cæſarii, 296.

Jordanus presbyter cardinalis tit. S. Suſannæ, 553. 618. 650.

Jordanus de Urſinis cardinalis legatus in Germaniam fœda poſt ſe relinquit veſtigia, 457.

Jordanus frater Petri Venerabilis, 220. Abbas Caſæ-Dei pro cella S. Baſilii cum Aldeberto epiſcopo Nemauſenſi litigat, 426. 374. Romam cum litteris Petri Venerabilis proficiſcitur. 427. Ipſi confirmatur monaſterium S. Johannis Burgenſis, 426.

Jorgia regina in Sardinia, 570.

Joſcelinus epiſcopus Sariſberienſis, 455.

Joſcelinus de Mortno-mari, 25.

Joſcerannus epiſcopus Lingonenſis, 34. 79. 584.

Joſcerannus abbas Loxovienſis, 250. Ipſi inſigne privilegium indulget Innocentius, *ibid.*

Joſcius archiepiſcopus Turonenſis Engelbaldi ſucceſſor, 515. Scribit ad Ludovicum regem de electione abbatis S. Juliani, 522.

Joſſenus epiſcopus Sueſſionenſis, 21. 27. 140. 253. 258. 229. 267. 284. 285. 302. 314. 340. 348. 390. 400. 401. 424. Regis conſiliarius, 309. Lyſiardi ſucceſſor poſt monachos ſubſcribit Sugerii teſtamento, 125. Tranſfert corpus S. Godefridi epiſcopi Ambianenſis, 284. Contradicit ſteti benedictionem Odonis abbatis S. Medardi per Innocentium papam, 283. Intereſt concilio Rotomagenſi, 247. Et concilio Senonenſi, 298. Eccleſiam SS. Rufini & Valerii, in qua S. Remigius ſeptuaginta canonicos congregaverat, Majori-monaſterio tribuit, 258. 623. Confirmat donationem Radulfi vicecomitis *de Lanſon* monaſterio S. Ghiſleni, 352. Ejus charta pro monaſterio Silvæ-majoris de altare Terniacei, 626. Ejus obitus, 309.

Joſſeni epiſcopi Carnotenſis electio Sugerio proregi ſignificatur, 405.

Joſſtho epiſcopus Briocenſis, 472.

Irmentrudis imperatrix, 87. 594.

Iſabella filia comitis Stephani abbatiſſa Cadomenſis, 132.

Iſnardus epiſcopus Glandatenſis, 463.

Iſodrenſis prioratus, olim ſubjectus S. Menulfo reformatur, 441.

Iterius abbas Burgulii deinde epiſcopus Namnetenſis, 218. 236.

S. Iteriosepiſcopus Nivernenſis, 269.

Juda inclusa ſoror Meginhardi comitis de Spanheim, 324.

Judæi in Anglia puerum crucifigunt, 374. Teſtes ſunt redemtionis noſtræ, 374. Non ſunt perſequendi, *ibid.* Eorum in fine converſio promiſſa, 374. Ad necem quæſiti incentore Radulfo eremita, 374. Petri Venerabilis de Judæis occidendis ſententia, 375. Judæis imponenda penſio ſubſidiaria, *ibid.*

Judas in Cœna Domini an acceperit Corpus Domini, 29.

Judicalis epiſcopus Aletenſis, 48.

Judicalis decanus Briocenſis, 165.

Judith mater Caroli-Calvi, 541.

Judithæ abbatiſſæ Hervodenſis parthenonis privilegia renovat Adrianus papa IV. 521.

Judith abbatiſſa *Wiſbik* non comparet in concilio Ramenſi, 402. Ejus depoſitio ibidem confirmata, & poſſeſſiones quas alienaverat monaſterio reſtituitæ, *ibid.* Amatoribus ſuis centum manſos abbatiæ ſuæ in beneficio concedit, 402.

Judicha nobiliſſima matrona, 12.

Judicum ſuper controverſia inter Rothonenſem & Kemperlegienſem abbates ſuper Bella-Inſula a Gerardo Engoliſmenſi & legato definitum, 585.

Juhellus Dominus Meduanæ caſtri ſui capellam dæ Majori-monaſterio, 85.

S. Juliani Cenomanenſis corpus in S. Vincentii ſuburbano monaſterio conſervatur, 232.

S. Juliani ordo militaris in Hiſpania, 517.

Julius cardinalis, 402.

Julius presbyter de tit. S. Marcelli, 402.

Ivo cardinalis legatus ſedis apoſtolicæ, 528.

Ivo cardinalis presbyter S. Laurentii in Damaſo, 627.

Ivonis cardinalis teſtamentum, 337. Obitus & epitaphium, 337.

Ivo Carnotenſis voluit monachos Majoris-monaſterii inſtituere in eccleſia S. Martini in valle Carnotenſi, 652. Ejus epiſtola ad Adelam comitiſſam, 604.

Ivo epiſcopus Redonenſis, 95.

Ivo Nigellenſis dominus, 201.

Ivo comes Sueſſionenſis S. Medardi monaſterium infeſtat, 402.

Juramentum ad reliquias S. Viti, 431.

Juſſolma illuſtris femina, 41.

S. Juſtæ epiſcopus Auguſtinus, 41.

S. Juſti abbas Clarus, 22.

Jutta incluſa ſub ſe habet incluſas, 325.

Juvavenſis archiepiſcopus Conradus ab imperatore miſſus in exilium, 56.

K

Kalendarii fratres exſtincti, 51.
Kalo abbas S. Michaelis ad Moſam, 442.
Kaminatenſis eccleſiæ bona violenter ablata, 273. Ea diſſipat abbatiſſa de Jeſka, 466. Ejus loci abbatiſſa depoſita, 398. Corbeiæ-novæ datur hoc virginum monaſterium, 377. Donationem Kaminadæ & Visbik a Conrado imperatore Wibaldus confirmari curat, 378. Kaminata & Visbik monaſteria in moribus depravata, 402. Kaminatenſis eccleſiæ reconciliatio, 432.
Karalitani archiepiſcopi, Guillelmus, 41. Hugo, 570.
Kemperlegienſe monaſterium S. Crucis, 9. Quo anno fundatum, 588. Lis inter Kemperlegienſes & Rothonenſes monachos de Bella-Inſulis, 9.
Kilianus martyr VVirtzeburgenſium apoſtolus, 491.

L

Labor manuum ſpiritualibus exercitiis compenſari poteſt, 76.
Laborans presbyter cardinalis ſanctæ Matiæ trans Tyberim, 649.
Lambertus Oſtienſis epiſcopus fit papa Honorius II. 70. 104. Oderiſio abbati infenſus, 90.
Lambertus Oſtienſis epiſcopus, 33. 597. Duoque cardinales juxta VVangiones pacis conditiones inter regnum & ſacerdotium conſtituunt, 67. Intereſt Remenſi concilio, 30.
Lambertus archiepiſc. 570.
Lambertus ex abbate Ilſinceburgenſi Brandeburgenſis eccleſiæ epiſcopus electus, Rodulfi epiſcopi rogatu Romam proſectus, in reditu a latronibus occiditur, 287.
Lambertus epiſcopus Togoliſmenſis, 20. 401. 486.
Lambertus epiſc. Noviomenſis, 52.
Lambertus epiſc. Tornacenſis, 43. S. Arnulfi epiſc. elevationem procurat, 57.
Lambertus Junior Andaginenſis monachus, fit ſcholaſticus & cardinalis apud S. Remigium 45.
Lambertus ex abbate Morimundi fit abbas Ciſtercii, & poſt ſex annos abdicat, 505.
Lambertus abbas Sithienſis vendit tabulam altaris argenteam 555.
Lambertus abbas Florinenſis acquiſitam dimittit abbatiam, 577.
Lambertus prior Squillaci edit ſtatuta pro eremitis & cænobitis Carthuſienſibus, 41. 598.
Lambertus comes, 293.
Laocea domini, 72.
Lancelinus nepos Alberici legati, 549.
Lancelinus de Baugentiaco, 26.
Landolus Terviſanus epiſc. 622.
Landulfus de S. Johanne auxilium fert Caſinenſibus, 245.
Landulfus comes, 266.
Lanfrancus archiep. 406.
Lanuinus prior Squillaci obit, 42. Ejus oſſa permixta cum oſſibus S. Brunonis, 42.
Lanzonis ſanctæ Pancratii prioris pius obitus, 55.
Lanzo abbas, S. Michaelis ad Moſam, 67. *ibid.* 97. 599. Litigat cum Halvide abbatiſſa Juvmiacenſi, 554.
Landunenſes epiſcopi, Adalbero, 553. Bartholomæus, 52. 101. 558. 512. Gualterius de Mauritania, 212. 423. 494. Hugo, 312. Ingrannus, 577.
Laudunenſis S. Johannis abbatia quæ *regalis erat*, electis monialibus, petente Rainaldo Remenſi archipræſule & Bartholomæo Laudunenſi tranſit ad monachos, 131. 549. 559. Ejus primus abbas Drogo ex monacho S. Nicaſii, 149. Fit cardinalis, *ibid.* 60. 502. 607.
Laudunenſes monialeſ concordiam ineunt cum monachis S. Michaelis ad Moſam ſuper eccleſia de *Solmunt*, 97. Cum ſua abbatiſſa apud Crandelam villam ablegatæ, 149.
Laudunenſis S. Johannis abbatiſſa Adelidis; ejus effigies, 93.
Laudunenſes S. Vincentii abbates, Anſelmus, 573. 512. Scyfridus, 173. Ex S. Vincentio Laudun. edocti decem abbates tempore Alberonis & Sigefridi abbatum, 45. Duo monachi icto fulminis occiſi, 438. In capitulo S. Vincentii nudus flagellatur Anſelmus de Ribodimonte, 213. Quid ad originem ordinis Præmonſtratenſis contulerit S. Vincentii Laudun. abbatis, 44. 45.
Laudunenſem S. Martini eccleſiam ſibi oblatam recuſat S. Norbertus, 44. Prima eſt Præmonſtrati filia de feodo S. Vincentii, 45.
Laudunenſis eccleſiæ incendium, 425.
Laudunenſis decanus Anſelmus, 5. 18.
Laudunenſis eccleſia S. Petri ſuppreſſa, 372.
Laureotius abbas S. Gregorii in Clivo-Scauri, 169.
Laurentii S. Vitoni abbatis epiſtola ad Albertum Moguntinum archiepiſcopum de reſtituendis bonis eccleſiaſticis tempore ſchiſmatis ablatis, 556. Ad eum ſcribit Paſchalis II. 578.
S. Laureotii Leodienſis abbas Berengerius, 63.
Laurentius abbas Vvelmonaſterienſis, 380.
Laureshamenſis abbatia diſputatur, 525.
Lauſanenſes epiſcopi, Amedeus, 306. Geraldus nepos Guidonis epiſcopi Gebeonenſis, 502.
Laveonæ abbatiſſa Gabriella de Poliniaco reformat monaſterium, dimiſſis Caſarom & Boni-loci abbatiis, 319.
Lazarus prior Burbonis, 502.
Lectiones de vita Ludovici regis a Sugerio compoſitæ, legendæ in ejus anniverſario, 267.
Legionenſis epiſcopus Aries, 299.
Lemovicenſes epiſcopi, Euſtorgius, 36. 575. Ramnulfus, 234.
Leo pſpa III. apud Carroſſum conſecrat altare miraculorum, 376.
Leo IX. papa. 9. 605. Ejus privilegium pro S. Maximino, 558. Treviris procurat S. Maximino ablatorum reſtitutionem, 558.
Leo Oſtienſis cardinalis, 90.
Leobinus epiſcopus Carnotenſis ſepultus in eccleſia S. Martini in valle, 152.
Leodegarius archiepiſcopus Bituricenſis, 8.
Leodegarius archiepiſcopus Viennenſis, 556. Eccleſiam S. Symphoriani tribuit cellæ S. Ferreoli, 546.
Leonenſes epiſcopi, Galo, 33. 107. 225. 237. Guido, 363. Jacobus, 36.
Leonius abbas Lobienſis, 184. Walterin ſuffectus, *ibid.* Sanctiſſime regit Lobienſe cænobium, 185. Fit abbas Sithienſis, 256. 288. 332. Romam evocatur, 291. In concilio Lateranenſi movet litem contra Cluniacenſes, *ibid.* Et declarantur liberi Sithienſes a Cluniacenſibus.

niacenſibus, *ibid.* Ei gratias agit S. Bernardus de beneficiis impenſis ſuis Claromariacenſibus, 303. De S. Bernardo conqueritur, quod apud Claram-vallem admiſerit Thomam de S. Audomaro, S. Bertino a parentibus oblatum, 436. Ludovicum regem in ſacra expeditione comitatur, 385.
Leodienſes epiſcopi Adalbero, 65. Albero, 252. 266. 306. Alexander, 192. Fridericus, 4. Ejus mors & ſepultura, 65. Henricus, 370. 468. Otbertus, quem de pluribus Leodienſis cleri nomine accuſat Henricus archidiaconus, 581. Ejus obitus, 17 In epiſcopi Leodienſ. electiona turbas concitat Alexander archidiaconus, 38.
Leodienſes ſuſpenſi an Innocentius aut Anacletus agnoſcendus ſit papa, 171.
Leproſaria S. Quintino in inſula data a Samſone archiepiſcopo Remenſi, 404.
Lerinenſe monaſterium ab omnimoda ſervitute liberat Raymundus comes Mergulienſis & marchio Provinciæ, 203. Lerinum infeſtant Saraceni, 352. 463. Lerino facta donatio, 324. Lerinenſis monaſt. & Inſulæ proſpectus, 126.
Letaldus abbas Becci, 103. 292. Ejus ſanctiſſimus obitus, 420.
Leudovicus abbas Augenſis in Eccleſia occiſus, 244.
Levoldus vicecomes favente Hugone comite de Roceio S. Theoderici villam Trignacum vexat, 185. Agente Bartholomæo epiſcopo eandem ſe a vexationibus ceſſurum & monachis ſatisfacturum promittit, *ibid.* A Guillelmo abbate S. Theoderici culpatur ut invaſor, 607.
Leuppo pſeudo-abbas S. Trudonis multo auro obtinet ſuam reſtitutionem, 571.
Leutbertus epiſcopus & abbas Stabulenſis, 543.
Lexovienſes epiſcopi, Arnulfus, 647. Gilbertus, 309. Hugo, 649. Johannes, 103.
Libris ſcribendis & hiſtoria noſtri maxime ſtudent, in Anglia præſertim & in utraque Corbeia, 447.
Libertatis aſſerendæ & auferendæ ritus, 106.
Lietardus epiſc. Cameracenſis benedicit Leonium abbatem Lobienſem, 184.
Ligeti carthuſia fundatur, 493. Ejus initia, 515.
Lincolnienſes epiſcopi, Alexander, 580. Hugo 637.
S. Lindanus ſeu Ligdanus obit, ejus elogium, 28.
Lingonenſis epiſc. electionem improbat S. Bernardus, 274. Eam defendit Petrus Venerabilis, *ibid.* Lingonenſis electus an fuerit abbas Viaeliacenſis, 276.
Lingonenſes epiſcopi, Godefridus, 27. 215. 247. 404. Guillencus, 15. 247. Joſcerannus ſeu Goſcerannus, 26. 34. 79.
Liſiardus epiſc. Sueſſionenſis, 22. 42. 43. 52. 85. 229.
Liudbaldus archiepiſc. Moguntinus, 558.
Lobium divertit Innocentius, 584. Johannis papæ decretum de ſepultura Lobienſium monachorum, in concilio Piſis celebrato confirmatum, 185.
Lodoicus pater Guidonis epiſcopi Genevenſis, 591.
Londonienſes epiſcopi, 234. 416. Giſlebertus Univerſalis, 259. Londonienſis epiſcopus electus Anſelmus abbas S. Edmundi, 34.
Longi-pontis abbatia per Joſſenum epiſcopum in diœceſi Sueſſionenſi fundata, 188.
Longi-pontis abbas poſt 14. annos abdicat, 188. Radulfus comes Veromandenſis & Adelis uxor ejus inſignem baſilicam & magnifica loca regularia Longi-pontis conſtruxere; ob id ſecundarii loci fundatores habiti, *ibid.*
Longus-pons, cella Cluniacenſis, in agro Pariſienſi a dominis de Monte-Letherica fundata, 26. 349. Ei unitur abbatia ſancti Petri de Monte-Letherico, 675. Eidem loco factæ donationes a Stephano epiſcopo Pariſienſi & Ludovico rege, 501. *& ſeq.*
Lotharingiæ concuſſio & everſio, 471.
Lotharingiæ duces, Simon, Matthæus, 221.
Lotharius imperator, 113. 115. 121. 245. Donationem facit Prumienſi monaſterio, 535. 556. Eligit ſepulturam in monaſterio Prumienſi, 536. Ibi ſuſcipit habitum monaſticum *ibid.* Ejus tumulus, 537. 264. Effigies, 538. Verſus de eo, 537.
Lotharius, II. Henrico V. imperatori ſuccedit, 216. Venienti Leodium Innocentio occurrit, 181. Inveſtituras quas repetebat renuntiat, 182. Soluto Leodienſi conventu cum Richiſa imperatrice Stabuletum contendit, & privilegia a regibus & imperatoribus conceſſa confirmat, *ibid.* Romæ honorifice ab apoſtolico clero, & Romanis ſuſceptus ad ſanctum Johannem de Lateranis, ibidem Pentecoſten celebrat; ipſo vero die in Monte-Aventino coronatus procedit, 207. Poſt ſex hebdomadas conſilio principum, agente S. Norberto, imperiali benedictione cum Richiſa coniuge inſignitur, 207. Varia ejus in Italiam itinera, 259. Res geſtæ, 245. Ejus epiſtola ad principes de Anacleti ſeu Petri Leonis damnatione, 207. Eccleſiæ Virtzeburgenſi reſtituit orientalis Franciæ ducatum, 491. Revocat S. Ottonem ad ſedem ſuam, ut ejus præſentia & auctoritate ſui ipſius reprimantur inimici, 234. Ad Fuldenſe monaſterium divertit, 353. Ejus obitus, 263. Sepultus in Lutrera monaſterio a ſe fundato, *ibid.* Petrus diaconus redarguitur ſuper loco ſepulturæ Lotharii, 263. Ejus tumulus apertus, *ibid.* Dum eſſet Caſini plures quotidie miſſas audiebat & pauperibus eleemoſynas diſtribuebat, 625. Singulis noctibus monaſterii veſtibulum abbas perluſtrabat officinar, *ibid.* Manebat per omnes eccleſias diſcalciatus incedebat, *ibid.* Qualis fuerit in capitulo pro electione abbatis, 625. Ejus privilegium pro monaſterio Stabulenſi, 253. Diploma pro monaſterio SS. Hilarii & Benedicti apud Venetias 622.
Lotharius rex filius Lotharii imperatoris, 493. 540.
Lotharius filius Ludovici Tranſmarini, 540.
Lotharii Alemannorum regis litteræ ad concilium Remenſe, 183.
Lotewicus comes regionarius, 657.
Lotio pedum ſabbato, 552.
Lovanienſium comes Godefridus, 57.
Lucas presbyter cardinalis SS. Johannis & Pauli, 589. 625.
Lucenſis epiſcopus Johannes, 558.
Lucius II. papa, 134. Pacem cum rege Siciliæ tentat, 344. Ejus obitus, 355.
Lucii papæ III. bulla pro cella S. Himerii, 648.
Ludevenſes ſeu Lutevenſes epiſcopi, 678. 679. Petrus, 296. 442.
Ludewicus comes, 57.
Ludolfus cancellarius, 547.
Ludolfus frater Bernardi epiſcopi Paderbornenſis, 430.

Ludovici Pii duo diplomata pro Stabulenſi & Malmundarienſi monaſteriis, 532.
Ludovicus IV. imperator, 544.
Ludovicus rex Franciæ orientalis, 540.
Ludovici Balbi regis dies nativitatis & coronationis, 542. 543.
Ludovicus Hutinus, 479.
Ludovicus VI. rex, 8. 27. 347. 44. 585. 630. Gelaſio in Gallias venienti Sugerium obviam mittit, 13. Gratulatur Calliſto de ſua promotione, 33. Ejus epiſtola ad Calliſtum papam de captione Burdioi, 37. In concilio Remenſi coram Calliſto II. papa deponit querelas adverſus Henricum regem Anglorum, qui Roberto fratri Normanniam abſtuliſſet & Thebaldum Campaniæ comitem in ſe rebellare feciſſet, 30. Acta in concilio Stampenſi Innocentio ſignificat, eique ad ſe venienti occurrit, 570. Patris coronam, quam retinuerat S. Dionyſio reſtituit, facta Cerniſci donatione, 44. 104. Scrophas tactu & ſigno crucis curare intendit, 59. Bernardi abbatis Tironii precibus peſtilentia ſoluta, 588. Diploma ejuſdem regis pro Tirocio, 94. 588. Fulconi Andegavenſi ſeneſcalliam aufert, 566. Sumto apud S. Dionyſium vexillo, occurrit Henrico imperatori, quem fugat, 504. Bellum gerit cum Henrico rege Anglorum, 166. Regnum ſuum Ludovico Floro committit, 238. Cum exercitu deſcendit in Flandriam ulturus necem Caroli comitis, 138. Pergit ad S. Richarium contumacium opidanorum repreſſurus, 532. Statuta pro Cenſulenſibus conſtituit, 603. Eius diploma pro monaſterio Calenſi, 603. Protegit monaſterium Carnotenſe S. Petri, 543. Dat Columbenſi monaſterio terram S. Liphardi Magdunenſis, 42. Cum Adelaide regina fundat monaſterium Mooris martyrum, 229. Ejus privilegium pro S. Martino a Campis, 7. 229. Invadit cellam S. Audoeni in Vilcaſſino, 22. Carnotas incendit odio Comitis, Theobaldi, 34. Ejus obitus, 77. 359. In habitu S. Benedicti moritus, 266. In eccleſia ſancti Dionyſii ſepultus, 267.
Ludovicus VII. rex, 77. 494. 550. Dictus Junior & Ludovicus Florus; ei committitur regnum, 238. In regem inunctus, 617. Coronatur, 583. Ejus nuptiæ cum Alienorde apud Burdigalam celebratæ, 266. Venienti in alias Eugenio obviam pergit, 631. Ejus eximiæ virtutes & elogium, *ibid.* Theobaldo comiti bellum indicit & Victoriacum incendit, 309. Electiones & ordinationes epiſcoporum fieri prohibet, 336. Roberto fratri ſuo vices epiſcopi committit in eccleſia Catalaun. *ibid.* Indigne ferri quod ſe inconſulto papa inſtituiſſet Petrum de Caſtra, & Rituricenſi capitulo alium eligendi facultatem dat, 308. Cum Gaufrido Andium duce & Henrico ejus fratre armis decertat, 439. Inter regem & comitem Theobaldum bellum civile, 21. Cauſa illius, 22. Sopitur, *ibid.* Compeſcit violentiam dominorum Buraceenſium, 343. Inter ipſum & Algrinum archidiaconum Aurelianenſem concordia, 22. In conventu Vizeliacenſi crucem ſibi a ſummo pontifice miſſam de manu S. Bernardi ſuſcipit, 368. Ut ſe ad ſeram expeditionem parat, 384. Cum monachis S. Dionyſii aſſidet ad menſam, 285. De aluari accipit vexillum, *ibid.* Progreſſio ad ſacram expeditionem & infelix exitus, 385. Ejus in bella ſacro pietas & ſtrenuitas, 386. A Rogerio Siciliæ rege & ab Eugenio papa honorifice recipitur, 416. Rediens a locis ſacris a Græcis capitur, ſed a Rogerio Siciliæ rege liberatur, *ibid.* Ejus ad Sugerium epiſtola, 386. Iter ad S. Jacobum, 502. Ab Alphonſo Hiſpaniarum imperatore favorabilis ſuſcepitur, *ibid.* Eccleſiæ S. Dionyſii primum lapidem ponit, 502. Ejus divortium cum Alienorde, 456. Ipſi inviſus Theobaldus Campaniæ comes ob divortium Raduſſi comitis Vermandenſis & electionem Petri de Caſtra in archiepiſcop. Rituricenſem, 514. Confirmat omnia quæ prædeceſſores reges conceſſerant S. Germano in Laya, 343. Ejus beneficia erga Hederenſes ſanctimoniales, 282. 628. Decimas panis regii dum Pariſiis verſaretur eis concedit, 330. Similem decimam dum moraretur Compeodii, Vermeriæ, &c. donat monialibus in Silva-Cotia conſtitutis, 479. 509. Ejus diploma pro eccleſia Aurelianenſi B. Mariæ de Bononuntio, 419. Eccleſiæ Longi-pontis dat eccleſiam de Monte-Letherico, 502. 675. Fragmentum hiſtoricum de Ludovico Juniore, 631.
Ludovicus comes de *Lot*, 469.
Ludovicus Turingiæ comes, 446.
Ludovicus cancellarius Caroli-Calvi, 632.
Lugdunenſes archiepiſcopi, Gnichardus, 441. Hugbaldus ſeu Umbaldus, 30. 546. Huzo, 80. 576. Jocerannus, 10. 30. Rainaldus, 546. Ejus epitaphium, *ibid.*
Lugdunenſem eccleſiam redarguit S. Bernardus quod celebraret feſtum Conceptionis inconſulta ſede apoſtolica, 302.
Luitbertus archicapellanus, 542.
Luitboldus archicancellarius, 558.
Luitfridus notarius Caroli-Craſſi imperatoris, 543.
Luitulfus cancellarius, 546.
Luitwardus archicancellarius Caroli-Craſſi, 542. 549.
S. Lupi Senonenſis archiepiſcopi reliquiæ miraculis illuſtratæ, 546.
Lutgardis ſoror Conradi imperatoris uxor Godefridi comitis Lovanienſis, 294.
Luxovienſis abbatiæ infelix ſtatus, 249. Pro reſtituenda in ea diſciplina Innocentius papa petit abbatem & officiales a Petro Venerabili, 205. 250. Qui reformandi monaſterii difficultates exponit, 250.
Luxovienſis abbas Hugo, 130.
Lyſiardus epiſcopus Sueſſionenſis, 657.

M

Mabilia abbatiſſa Roncereii, 106. Ejus electio, 599.
Mabillonii vita emendata, 582.
S. Macarii cella abbatiæ ſanctæ Crucis Burdegalenſis ſubdita, 92. Titulum abbatiæ uſurpat, *ibid.* Baculum abbatialem per fraudem a Gerardo Engoliſmenſi obtinet, 95. Subreptum privilegium declarat Calliſtus & Macarienſes condemnat, & ſubjicit abbatiæ S. Crucis in concilio Romano, 90. Calliſti papæ de ea re reſcriptum, 98.
Macarius abbas Floriacenſis, 269. 402. Nepos Alberici legati, 349. Abbas Mauriniacenſis benedicitur, 293. Romam profectus inde refert privilegia pro ſuo monaſterio, in qua inſtituta Cluniacenſium inducit, 293. Transfertur ad S. Benedicti Floriacenſis regimen, 293. Tempore famis crucifixum argenteum marcarum circites quadraginta in alimoniam pauperum diſtrahit, 378. Ma-

Macarius abbas S. Jacobi Herbipolenſis vir ſanctiſſimus, 235.
Maclovienſes epiſcopi, Donoaldus, 269. Johannes, 235. 559. 560. 618. 619.
Magdeburgenſes archiepiſcopi, Adalgotus, 59. Cuonradus, 254. 266. Fridericus, 352. Norbertus, 284. Rockerus, 59. Wicmannus, 513.
Magdeburgenſes abbates, Hugo, obit, 59. Arnaldus, *ibid.* Commotio permaxima civium Magdeburgenſium in S. Norbertum archiepiſcopum, 567.
S. Maglorii Pariſienſis exemtio a Pariſienſis epiſcopi juriſdictione, 550.
Maginarius notarius Carolomanni, 609.
Magingaudus vicecomes, 540.
S. Magnebodi eccleſia collegiata Andegavenſis data Majori-monaſterio, 555. Confirmata a Fulcone comite & Atemburgi comitiſſa, *ibid.*
Mahumedis vitæ & Alcorani verſionem fieri curat Petrus Venerabilis, 517.
S. Malachias, 289. Ejus vita, 289. Fit epiſcopus Dunenſis, 290. Romam adit & inde redit per Claramvallem, *ibid.* Fit legatus in Hibernia, *ibid.* Imponit mitram ſuper caput ejus Innocentius, 291. Eidem ſtolam cum manipulo dedit, *ibid.* Ejus obitus in Claravalle, 408.
Malchus Liſmorienſis in Mumonia epiſcopus, 289.
Malcolmus IV. rex Scotiæ, 24.
Malmundarium Stabuleto ſubjectum, 306. Eo ſubjectionis jure quo cellæ ſubiiciuntur abbatiis, 343. 604. Malmundarienſes jugum Stabulenſium ſæpe tentant excutere, 154.
Mamſendis piiſſima ſanctimonialis apud Tornacenſe S. Martini monaſterium ſepulta, 116.
Majoris monaſterii monachorum elogium, 481. Ab Ulgerio Andegavenſi præſule prolatum, 206. Eorum cum eccleſia Turonenſi ſocietas, 48. Abbas noviter electus offertur Turonenſi archiepiſcopo, qui eum benedicet ſine ſcripto, ſine ſcrutinio, obedientia ſibi verbo promiſſa, ſalva auctoritate & integritate Romanæ eccleſiæ, 587. Majori-monaſterio eccleſiam S. Leonardi de Veteri Bellimo ſoli Romanæ eccleſiæ ſubditam a fundatoribus, confirmat Rotrodus comes Pertucenſis, 536. Placitum de eccleſiæ Beliſmenſis ſubjectione inter epiſcopum Sagienſem & abbatem Majoris-monaſterii, 246. Inſulam in Ligeri Majori-monaſterio dat Robertus dominus Rupium, 92. Ibi conſtituitur eccleſia S. Nicolai, *ibid.* Majori-monaſterio dantur duo maneria ditiſſima in Anglia, 86. Ei datur abbatia S. Georgii in Silva canonicorum regularium, 29. Ei tradita eccleſia SS. Roſini & Valerii & cella S. Theobaldi, 85. 258. Ei datur eccleſia B. Mariæ de Bono-nuntio Aurelianenſis, 428. Datur cellæ de *Infundis*, 85. Et E el. B. Mariæ de Comburnio, 86. Inſula Triſtandi, 2b. Et capella caſtri Medusnæ, 85. Majori-monaſtecio duo Calliſtus indulget privilegia, 53.
Manaſſes I. archiepiſc. Remenſis depoſitus in concilio Lugdunenſi fit monachus & moritur, 566.
Manaſſes II. archiepiſc. Remenſis, 425. Ejus beneficia erga S. Hubertum, 566. Theoderico abbati Andaginenſi abbatiam reſtituendam judicat, 577.
Manaſſes de Garlanda epiſc. Aurelianenſis, 371. 429.
Manaſſes epiſc. Cameracenſis, 52.
Manaſſes epiſc. Meldenſis, 77. 253. 274. 230. 302. 348. 383.
Manaſſes II. epiſcopus Meldenſis, 476. Ejus pontificatus protractus, 498. Tres eccleſias ſeu prioratus tribuit monaſterio ſancti Faronis, 283.
Manaſſes epiſc. Sueſſionenſis, 85.
Manaſſes comes, 192
Manaſſes comes factus monachus, 332.
Manaſſes Ghiſnenſis comes, 204. In extremis habitum monaſticum ſumit, *ibid.*
Manaſſes abbas S. Pauli Virdunenſis, 73.
Manaſſes de Bullis a Barbaris cæſus, 386.
Manaſſes filius Rogerii comitis ſancti Pauli, 324.
Mandecſels palatium regium, 536.
Mandontienſis epiſc. Petrus, 358.
Manegaldus abbas S. Michaelis ad Moſam, 480. Ei cella Aſmingia reſtituta, 344. Ejus epiſtola ad papam in comitem Barrenſem, 442.
Manegaudus II. abbas S. Michaelis ſupra Moſam, 443.
Manegoldus comes Palatinus, 581.
Manſuidus Imillæ comitiſſæ vir in cimiterio S. Juſtinæ Paravinæ ſepultus, 12.
Manichæorum reliquiæ hæretici Cameracenſes in ſynodo Attrebatenſi damnati, & Aurelianenſes igne combuſti, 320.
Manſi abbas S. Petri Vulturienſis obtinet privilegium papale, 50. 593.
Manuel imperator Conſtantinopolitanus implorat Wibaldi auxilium erga Conradum imperatorem, 471. Corcyram obſidet, 456.
Manus-mortua quid? 122.
Marbodus epiſc. Redonenſis 9. 37. 585. 587. Fit monachus, 93. Encyclica epiſtola de ejus obitu, 95.
Marchianenſes in concilio Latiniacenſi ſuperiores ſunt adverſus Alviſum, 312.
Marcilicoſes contendunt cum Tutelenſibus de Rupe-amaris, 36.
Marciniacenſes moniales recludit S. Hugo, 538.
Marciniacum ſecedit Raingardis, matre Petri Venerabilis, 9.
Marcwardus abbas Tuitienſis, 32.
Marcwardus abbas S. Michaelis Bambergenſis, poſt Fuldenſis, 233.
Marcwardus abbas Telckeingenſis fit abbas Fuldenſis & reſtituit diſciplinam, 446. 66.
Marcwardus abbas Prumiæ permutat quædam prædia in pago Andegavenſi cum Eberardo & Ebrardo, 334.
Maria Tartenſis abbatiſſa, 525.
Maria Malcolmi regis filia, 157.
Marianus Judex ſeu Princeps Karalitanus, 41.
Marquardus de *Grumbach*, 468.
Marina præpoſitora S. Remigio aſſerta, 563. Ad canonicos regulares tranſiit per commutationem, *ibid.*
Martinus cardinalis cituli S. Stephani in Cœlio-monte, 627.
Martinus epiſc. Ovetanus, 558.
Martinus epiſc. Aurienſis, 518.
Martinus abbas S. Dionyſii prope Montes-Hannoniæ, 524.
Martinus abbas Vedaſtinus, 559.
S. Martini Turonenſis abbas Gulfardus, 32.
S. Martinum patronum ſuum vocat Carolus-Magnus, 52.
Maſcelinus, nobilis clericus futurus monachus, 208.
Maſſilienſes epiſc. Pontius, 549. Raimundus, 58.

Maſ-

Maſſilienſis abbas Petrus, 296. Maſſilienſi ſancti Victoris monaſterio datur Pinus, 544.
S. Matthæi brachium datum Caſinenſi monaſterio, 89.
Matthæus epiſc. Oſtienſis, 262.
Matthæus prior S. Martini a Campis, 22. Ex canonico Remenſi factus monachus Cluniacenſis, 501. Prior S. Martini de Campis a Petro Venerabili accerſitur Cluniacum, commiſſa ei cura ordinis, 73. Fuit prior Cluniaci ſimul & S. Martini, *ibid.* Poſtea remiſſus ad S. Martinum, *ibid.* Advocatus Petri abbatis in cauſa Pontianorum, 228. 602. Fit cardinalis epiſcopus Albanenſis: cardinalis ut ſe gerit, 229. Ejus ſtudio tota fere Gallia, Hiſpania, Anglia, Germania Innocentio unita eſt, 271. Depoſuit Henricum epiſc. Virdunenſem, 157. Treeis concilium celebrat, 546. Et Rotomagi, 247. Ad Mediolanenſes miſſum S. Bernardum comitatur, 219. Caſinum directus Seniorectum abbatem eligi procurat, 248. Ejus fidei confeſſio in extremis, 222. Ei morienti accurrit Innocentius II. & pro eo celebrat, 225. Ejus obitus, 7. 229. Ejus tumulum viſitat Petrus Venerabilis, 316. Matthæo priore S. Martini a Campis abſente, res ſui monaſterii creſcebant. De eo, 149. 153. 154. 181. 346. Confirmatione bonorum monaſterii ſui a papa Calliſto obtinet, 34. Quoſdam monachos Vizeliaci ordinat, 588. Ei commiſſa cauſa Henrici epiſcopi Virdunenſis, 2. Confirmat Udonis abbatis S. Petri Carnutenſis electionem & monaſterii ejus liberam eligendi abbatis facultatem, 552. Ad eum ſcribit Honorius papa, 528.
Matthæus ex abbate S. Florentii epiſc. Andegavenſis, 275. 278. 575. 504. Ejus elogium, *ibid.* Conſulit Gilbertum Porretanum ſuper defectu in miſſa, 315.
Matthæus epiſcopus Trecenſis, 520.
Matthæus Vindocinenſis, abbas S. Dionyſii, 454.
Matthæus dux Lotharingiæ, 525. 533. 590. Infeſtus partheſoni Romaricenſi, 479.
Matthæus de Monte-aurco, 563.
Matthæus camerarius Ludovici VII. 282. 593. 600. 675.
Matthæus conſtabularius Ludovici Junioris, 343. 375. 509.
Matthæus camerarius Philippi Auguſti, 671.
S. Matthiæ ſeu S. Eucharii Trevir. eccleſia ab Eugenio III. conſecratur, 396.
Mathildis abbatiſſa Calenſis, 191.
Mathildis abbatiſſa Chiemenſis, 325.
Mathildis abbatiſſa B. Mariæ Sueſſionenſis, 550. Ei tuitionis privilegium indulget Eugenius, 389.
Mathildis II. abbatiſſa B. Mariæ Sueſſionenſis, 341.
Mathildis Toloſana filia Raymundi V. & Conſtantiæ Ludovici VI. nuba, 341. Eccleſiam conſtruit, *ibid.* Privilegia a ſummis pontificibus obtinet, *ibid.*
Mathildis recluſa circa Spanheimenſe monaſterium, 212. 464.
Mathildis imperatrix, 532. Regis Angliæ filia, 2. 495. Gaufrido Andegavenſi nupta, 300. Regno hereditario privata, 239.
Mathildis marchiſa S. Theoderico abbati Andaginenſi in magna ſolemnitate paſchali locum cedit, 565.
Mathildis regina, 225.
Mathildis regina Angliæ, 578. Obit. Ejus elogium, 27.

Mathildis uxor Hugonis ducis Burgundiæ 240.
Mathildis filia Bonifacii marchionis uxor Godefridi Gibboſi eum derelinquit, 565.
Mathildis ſoror Rogerii regis Siciliæ & conjux Ranulfi comitis, 503.
Mathildis Euſtachii comitis Bolonienſis filia, Stephano nepoti nupta, 135.
Mathildis relicta Euſtachii comitis nupſit Stephano comiti Mortitonienſi, poſtea regi Angliæ, 117.
Mathildis uxor Theobaldi comitis Campaniæ, 134.
Mathildis Bleſenſis comitiſſa, 476.
Matiſcone conventus contra prædones Cluniacenſium, 491. *& ſeq.*
Matiſconenſis epiſc. Berardus, 35.
Matiſconenſis comes Guillelmus, 240.
Matrimonium monachi an ſit validum, 151.
Matrimonium presbyterorum, diaconorum, ſubdiaconorum, canonicorum regularium, monſcholorum, monialium nullum declaratur, 288. 400.
Mauricius Burdinus Bracarenſis archiepiſcopus, 1. Fit antipapa 12.
Mauricius epiſc. Pariſienſis, 558.
Mauricius nepos epiſc. Briocenſis, 165.
S. Mauricii Remenſis monachis donum facit Raynaldus archiepiſcopus, 155.
Maurianenſes epiſcopi, Amedeus nepos Gnidonis epiſc. Gebennenſis, 591. Amblandus, 635.
Maurilius archiepiſc. Rotomagenſis dedicat eccleſiam Albæ-Mariæ, 277.
Mauriniacenſem eccleſiam dedicat Calliſtus papa, 34. Altare conſecrat Innocentius papa, 281. Mauriniscenſis abbas Macarius, 594. Nepos Alberici Oſtienſis epiſc. *ibid.* Mauriniacenſium ſcrupulus de eccleſiis & decimis, 43. Turbæ in hoc monaſterio occaſione eccleſiæ veterum Stamparum, 173. Mauriniacenſes inducti in eccleſiam S. Martini de veteribus Stampis, 42.
Maurinianæ vallis monaſterio collatum a Carolo Simplici diploma, 594.
S. Maximinus Trevir. medius inter Agricium & Nicetium requieſcit, 536.
S. Maximino fit donatio, 536. 543. Huic monaſterio plura prædia & plurea eccleſiæ reſtituit, 17. 125.
S. Maximini abbates Gerardus, 287. Poppo, 57. Scherus, 443. Sigerus, 480.
Maynardus comes ob illatas S. Dionyſio vexationes excommunicatus ei reſtituit cellam novam, 116.
Medicinæ uſum in monachia improbat Bernardus, 323. Medicinam fueri temporalis gratia non addiſcant monachi, 400.
Mediolanenſium ſchiſma, 544. Mediolanenſes reconciliat S. Bernardus, 227. Tres ejus ad eos epiſtolæ, *ibid.* Mediolanenſem archiepiſcopatum recuſat S. Bernardus, 279.
Meduanæ domini, 85.
Meginardus epiſc. 554.
Meginhardus comes de Spanheim, 224. 429. Spanheimenſis monaſterii confirmationem impetrat ab Adalberto archiepiſc. Moguntino Henrico imperatore & Honorio papa, 515.
Megingaudus comes Pragenſis, 540.
Megingoz comes, 543.
Meldenſes epiſc. Burchardus, 77. 540. 574. Manaſſes, 342. Mauſſes II. 274. 302. 314. 476.
Meinfridus marchio, 266.
Merkenſi terræ S. Bertini libertas conceſſa, 89.

Merſeburgenſi archiepiſcopatus erectio, 547. Merſeburgenſis archiepiſcopus Meingotus, 254. 266.
Mediolanenſis archiepiſc. Hugo, 295.
Metenſes epiſcopi, Adelbero, 2. 558. 579. 581. Albero, 154. Albertus invaſor, 2. Herimannus, 566. Poppo, 2. Stephanus, 154. 506. 445. 480. 496. Ejus charta pro reformatione Wazgavillenſis parthenonis, 656. Theotgerus, 37. 50.
Metenſis eccleſiæ miſerabilis ſtatus, 2. Metenſibus per S. Bernardum pax reddita, 484.
Michettus comes, 27.
S. Michaeli ad Moſam plura data altaria, 67. Ipſi ſubjectæ ſanctimoniales ſupra Moſam, 445. Concordia cum monialibus S. Johannis Laudunenſis, 97. Monaſterium alium in locum papa transferri permittit, ea conditione ut defunctorum corpora in veteri cimiterio humarentur, 185.
S. Michaelis in periculo maris abbas Robertus de Torinnio, 478. Diſcordia de abbatia inter Richardum Muſca, & Robertum audacem, 501. Hæc abbatia triennio in manu regis Henrici Angliæ, 94.
S. Michaelis de Falro monaſterium S. Victori Maſſilienſi, datur, 550.
Miſciacus villa in pago Cabilonenſi datur S. Martino Turonenſi, 542.
Miſeſendis de Faza, 122.
Milo Morinenſis epiſcopus, 53. 279. 204. 292. 335. 348. 401. Intereſt concilio Remenſi, 309. Cluniacenſibus monachis detraxiſſe dicitur, 311. Præclara de eo epiſtola Petri Venerabilis, 321. Canonicæ donationi Abbavillæ quam Garinus epiſcopus Ambianenſis facere volebat ſolus obſtat, 312. S. Salvio Monaſteriolenſi dat eccleſiam de *Dainefal*, 515.
Milo comes Barri ſuper Sequanam, 223.
Milo de Monte-Leherio vir ~~Normanus~~ proditorie occiſus, ſepultus ad Longum-pontem cellam Cluniacenſium, 21.
Milo de Nogentisco aquis ſuffocatur, 586.
Milo de Curteniaco, 141.
Mindenſes epiſcopi, Henricus, 307. 352. Siwardus, 146. 307. Wernerus, 515. Henricus venat Corbeienſes monachos, 435. Imperatoris mandata ſpernit, 453. Diſſidium inter ipſum & Wibaldum abbatem Corbeiæ, 465. Simulatam pacem requirit, *ibid.* Pacem inter ipſos compoſitam approbat Conradus imperat. 466.
Minores fratres cum diſpenſatione recepti in ordine Carthuſienſi non poſſunt habere obedientias, 638.
Miracula ſingularia, 59. A Miracnlis ceſſare jubetur Gerardus prior Signienſis, 223.
Miro Gerundenſis epiſcopus, 549.
Miro Mindenſis epiſcopus, 348.
Mirvolt caſtrum deſtruitur. Ibi ſit cella ſub invocatione S. Michaelis, 577.
Miſocenſes epiſcopi Albertus, 458. Godebold, 307. Reinwardus, *ibid.*
Miſſæ ſacrificium erogatum proficit alii, ipſamque nihilominus adjuvat erogantem, 350. Defectus in miſſæ ſacrificio quomodo expiandus, 145. Miſſa major dum cantatur, nullus privatim celebret, 198.
Moderationis præclarum exemplum, 235.
Moguntini archiepiſcopi Adalbertus, 30. 69. 156. Chriſtianus, 211. Henricus, 374. Luidbaldus, 558. Willigiſus, 550.
Molanus corrigitur aſſerens Innocentium papam fuiſſe Bruxellis, 583.
Monachorum obligationem extollit S. Bernardus, 521. Monachis periculum ſolis verſari in terra aliena, 288. Monachorum in monaſteriis numerus, 424. Monachi octingenti apud Clarum-vallem tempore Bernardi, 486. Monachi lucri temporalis obtentu medicinam non addiſcant, 401. Monachi indiſciplinati fuga, 324. Monachorum cibi & veſtes, 424. Monaſtica profeſſio cur ſecundus baptiſmus cenſeatur, 252. 522. Monaſticæ religionis votum in extremis quo pacto ratum eſſe debeat, 485.
Monaſterium abſque diſciplina ergaſtulum vitiorum, 342. Monaſteria decem a Bartholomæo Laudunenſi epiſco. fundata, 425. Tranſlatio de uno monaſterio ad aliud damnata, 256. Bernardi ea de re ſententia, 65. Monaſteriorum violatores cæleſtis puniti, 354.
Monaſterienſis epiſcopi, Burchardus, 570. 581. Fridericus, 513. Wernerus, 370. 468.
Monaſteriolum caſtrum expugnat Fulco, deinde Gaufredus comites Andegavenſes, 105. 202.
Moniales ſuæ diœceſis reformat Stephanus Pontheſius epiſcopus Pariſienſis, 163. Moniales non habitent in domibus privatis, 288. Cum canonicis in uno choro non pſallant, *ibid.* Moniales reclusæ apud Obazinam, 332.
Mons-Boſonis, 616.
Montis-Clari obſidio, 574.
Montis-Barbati caſtellum a Guillelmo Nuthe Normannorum duce conſtructum, 573.
Montis-Dei Carthuſia fundatur, 20.
Montis-martyrum eccleſia ab Eugenio III. dedicatur, 584. Eugenio papæ celebranti in eccleſia Montis-martyrum S. Bernardus & Petrus Venerabilis diaconi & ſubdiaconi officiis funguntur, *ibid.* Duplex olim eccleſia, 384. Specus ubi S. Dionyſius celebravit, *ibid.*
Montispeſſulani ſynodus, 252.
Montalba urbs erigitur, 551.
Morinenſes epiſcopi S. Hunfredus, 540. Johannes, 53. 85. 577. Milo, 53. 89. 277. 267. 532. 589. 513.
Moravienſis epiſcopus Willelmus, 24.
Mors infauſta cujuſdam presbyteri Liziniaci, 351.
Morvannus epiſcopus Venetenſis, 9. *ibid.* 48. 585. Ad eum ſcribit Gerardus Engolismenſis epiſcopus in cauſa Bellæ-inſulæ, 585. Eum ea de re ad concilium Engolismenſe invitat Gerardus, 586.
Motus terræ ingens, 515.
Motus-magni in Gallia & in Anglia, 508.
Moyſes Italus de Pergamo in utraque lingua Græca & Latina, petitus, 246.
Mulebechienſe parthenium ab Hildburga nobili femina & Fulcharto presbytero fundatum, 548. Ipſi Otto II. concedit privilegium, *ibid.* Ejus privilegia confirmat S. Henricus rex, 551.
Mumoniæ rex Commarcus, 289.
Muſſitimues adverſus Agarenos & Normannos, 545.
Mutinenſis epiſcopus Dido, 243.

N

Namnetenſes epiſcopi Briccius, 9. 34. 36. 144. 585. 587. Iterius, 218. 235. Odilhardus, 531.
Namurcenſis comes Godefridus, 192.
Nantildis regina, 547.
Nantolii prior Alealdus, 7.
Narbonenſes archiepiſcopi, Arnaldus 10. 109. 296.

296. Berengarius, 10. 516. Bertrandus, 100. Dalmatius, 572. Petrus, 10. Richardus, *ibid.* 10.
Narmenſis epiſcopus Caſſius, 240.
Natalis abbas Resbacenſis, 77. 255. 283. 314. Ludovici VI. cancellarius, 173. 294. In Cluniacenſi monaſterio ſe petit admitti, & ab Innocentio II. Petrus Venerabilis petit eum recipi, 574. Fit Monachus Cluniacenſis, 310. Quantæ fuerit auctoritatis, *ibid.*
Natalis abbas S. Martini de Alba-maria, 310.
Navarrus epiſcopus Salmanticenſis, 317. 518.
Nemauſenſes epiſcopi, Aldebertus, 374. Moleſtus Caſæ-Dei monachis, 426. Concordiam init cum eis, 427. Guillelmus, 296. G. 619. L. 618.
Neglectus & contemtus quid differant, 251.
Nichetes archiepiſcopus Nicomedienſis, 246. Concilium eccleſiæ orientalis & occidentalis auctoritate Romani pontificis celebrari petit, *ibid.*
Nicienſis epiſcopus Petrus, 49. P. 659.
Nicolaus epiſcopus Cameracenſis, 286. 414. Quædam altaria cellæ S. Ghiſleni concedit, 352.
Nicolaus Corbeiæ abbas obit, 92.
Nicolaus de Morolio ſit abbas Corbeienſis, & a papa privilegia obtinet, 329.
Nicolaus abbas Corbeienſis abbatiam igne conſumtam reſtaurat, 268. 421. Privilegium ab Eugenio impetrat, 389. Litigat cum Theoderico Ambianenſi præſule ſuper parochia S. Thomæ in vico pratorum, 513. Quam obtinet judicio Milonis epiſcopi Morineoſis & Balduini II. epiſcopi Noviomenſis, *ibid.*
Nicolaus monachus S. Albani in Anglia impugnat ſententiam de feſto Conceptionis, 901.
S. Nicolai Andegavenſis monachi cujuſdam defuncti corpus tranſferunt ad eccleſiam ſuam, quod poſtea referre coguntur, 202.
S. Nicolao de Pratis datur, eccleſia S. Germani de Ribodimonte, 312.
Nicolaus Arremarenſis monachus, 305. Romam defert Bernardi epiſtolam contra Abaelardum, 298. Petri Venerabilis amicus, 357. Petentem admitti ad Claramvallem recuſat S. Bernardus, *ibid.* A Rualeno priore, poſt abbate S. Anaſtaſii ad Aquas-Salvias admittitur, *ibid.* Monachus Clasevallenſis, 428. Fit notarius S. Bernardi, 358. Ejus caſus, 459. S. Bernardi ſigillum adulterat, *ibid.* Tria habebat ſigilla, 459. Petri Venerabilis fuerat amicus, 460. Petri eriam Cellenſis, qui ejus prævidit caſum, *ibid.* A Nicolao Anglo diſtinguendus, 361. 460. Ad Arremarenſe monaſterium ſe recipit, 460.
Nicolai electionem in abbatem Caſinenſem irritam declarat Honorius, 127. Sacra vaſa diripit, 137. Depoſitus, 137. 138.
Nigellos epiſcopus Elienſis rebellat in regem Stephanum, 226.
Nigellus pluries necem S. Malachiæ molitur, 290.
Nigellus vicecomes Conſtantienſis conditor monaſterii S. Salvatoris, 300.
Nitardus epiſcopus Leodienſis, 255.
Nithbaldus comes, 536.
Nivardus frater S. Bernardi, 420. 660.
Nivardus de Piſſiaco ſeu de Piſſaro, 8.
Nivernenſes epiſcopi, Goſſridus, 358. Hugo, 390.
Nivernenſis epiſcopatus vacat, 370.
Nivernenſis comes Willelmus, 26. 27. Regniaci fundator & poſtea Cartuſianus, 123.
Nivernenſes comites infeſti Vizeliacenſi monaſterio, 404.
Nogenti ſupes Andelam fluvium eccleſia Sancti Martini data Majori-monaſterio, 91.
Nivernenſis comitiſſa Adelais, 26.
Nivernenſis S. Victoris abbatia reſtauratur, 558.
S. Norbertus in Sigebergenſi monaſterio educatus, 358. Fit canonicus Sanctenſis, poſtea Magdeburgenſis præſul, *ibid.* Ordini Præmonſtratenſi dat initium, 44. 425. Ejus inſtitutum ubique terrarum diffuſum, 246. 426. Accuſatur quod prædicatoris officium uſurpaverit, 18. Rupertum hæreſeos de Spiritu-ſancto male infamaſſe creditur, 18. Prædicandi poteſtatem a Gelaſio II. papa accipit, 29. Magnus prædicator, 66. Eligitur archiepiſcopus Magdeburgenſis, 133. A Lothario inveſtitus, & ab Udone epiſcopo Coticenſi conſecratur, 134. 193. Mittitur a Theobaldo comite Campaniæ ad accipiendam & deducendam ſibi uxorem Mathildem filiam Ingelberti marchionis Forojulienſis ſeu Carinthiæ, 134. Lotharii litteras ad concilium Remenſe defert, 184. Abſente archiepiſcopo Colonienſi cancellarii vices gerit, 195. 207. Eo agente, Lotharius benedictione imperiali coronatur, 207. Ei commentarios in minorum prophetas dicat Guibertus, 45. Permaxima contra eum ortium Magdeburgenſium commotio, 168.
Normannus epiſcopus Andegavenſis, 481. Ejus obitus, 504.
Normannorum devotio in fabrica eccleſiarum, 561.
Normanniæ dux Robertus detentus in vinculis, 30.
Nortardus epiſcopus Aptenſis, 549.
Norwicenſis epiſcopus, Herbertus, 2.
Nova-logia cella S. Benigni Divionenſis prope Dolam, 339.
Novigenti abbas Guibertus, 7. 19. 45. 46. 59. Ejus ubitus & opera, 121.
Noviomenſes epiſcopi, Balduinus II. 523. Lambertus, 51. 52. Simon, 88. 149. 558. 384.
Novitii non ſemper abſolvunt annuam probationem apud Cluniacenſes, 9. Ad ſuſceptionem puerorum & novitiorum an poſſit exigi pecunia, 67. Novitiorum an probatio recte aliquando breviari poteſt, 76.
Novum-monaſterium dicitur Ciſtercienſe, 33.
Novum monaſterium, cella dependens a Prumienſi cœnobio in qua depoſita ſunt corpora SS. Chryſanti & Dariæ, 565.
Nundinæ ſeu feriæ deteſtabiles damnatæ, 288.
Nuſcanus epiſcopus S. Amatus, 355.

O

Obedientia commendatur, 323. De ea S. Bernardi ſententia, 119.
Obedientiam archiepiſcopo Cantuarienſi recuſat Eboracenſis archiepiſcopus, 2.
Obertus ſeu Oubertus, vel Otbertus epiſcopatum Leodienſem emit ab Henrico imperatore ſchiſmatico & ſimoniaco, 372. Ingobrando Lobicoſi vendit abbatiam Andagioenſem, 373. Furens invadit cum militibus eccleſiam S. Huberti; vi intrat chorum, miſſam cantantes monachos male tractat, 373. Refirmanti caſtrum *Mirvolt* obicitur corpus ſancti Huberti, 376. At ille ſumto ſuiſſe, cæſis fratrum capitibus eos fugat, 376. Jubet Andaginenſes monachos abbatem ſibi eligere,

576. Vexationes meditatur Theoderico abbati Andaginenſi, 574. Per ſuos proceres redarguitur & cogitur reſtituere legitimos abbates, 574. Obit, 17. 38.
Obſidio Beneventi, 268. Montis-Barbati, 573. Montis-Clari, 56.
Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano, 628. 596. 429.
Oda unor Galcranni comitis Mellenti, 563.
Odcher pratul Argentinenſis, 656.
Odaldus presbyter cardinalis tit. S. Balbinæ, 597.
Odalricus epiſcopus Conſtantienſis, 581.
Odalricus epiſcopus Halberſtadenſis, 646. Ei ſcribunt duo cardinales ut Lodolfum & Fridericum Palatinum cenſuris eccleſiaſticis compeſcat a vexatione Corbeienſis monaſterii, 490.
Odelerius pater Ordrici Vitalis, 309.
Oderiſius I. abbas Caſinenſis, 89.
Oderiſius II. eligitur abbas Caſinenſis, 89. Romæ conſecratur a Calliſto papa, *ibid.* Et fit cardinalis, 526. Ipſi infenſus Lambertus cardinalis, qui poſtea fuit Honorius II. 90. Ejus depoſitio, 237.
Odilhardus epiſcopus Namnetenſis, 551.
Odo factus cardinalis, 564.
Odo Urſi-campi abbas cardinalis S. Ludovicum in ſacra expeditione comitatus, 563.
Odo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum aureum, 566. 628. 650. 675.
Odo Autiſſiodorenſis epiſcopus, 348.
Odo epiſcopus Belvacenſis, 507. 508. 548.
Odo abbas S. Symphoriani Belvacenſis fit epiſcopus Belvacenſis, 417. Ei dicatur opus de pignoribus ſanctorum, 59.
Odo II. epiſcopus Belvacenſis ex monacho S. Germari, 417. Dat S. Martino a Campis eccleſiam Inſulæ Adam, 418.
Odo ex abbate Turnacenſis fit epiſcopus Cameracenſis, 51. 41. 97.
S. Odo canonicus Turonenſis Pariſiis philoſophiæ ſub Remigio operam dat, 549. Cluniacenſis ordinis fundamenta jacit, 461.
Odo monachus Foſſatenſis abbas S. Columbæ, impetrat ab Adriano IV. ampliſſimum privilegium, 523. Novam conſtruit baſilicam quam ab Alexandro III. conſecrari curat, *ibid.* De eo, 546. 302.
Odo abbas Conchenſis S. Fidei ab Eugenio III. impetrat privilegium pro ſuo monaſt. 674.
Odo de Diogilo monachus S. Dionyſii fuit cum rege in bello ſacro, 586. Deſcribit conventum Viaelacenſem, 558. Fit primus abbas Compendienſis ordinatus a Balduino epiſcopo Noviomenſi, 438. Ex Compendio ſtatuſ. ticus ad S. Dionyſii adminiſtrationem, 458. 455. Sæva in eum excitata tempeſtas, 455. Ejus innocentiam apud Eugenium papam defendit S. Bernardus, *ibid.* De eo, 459. 518. Romam proficiſcitur, 404.
Odo fit abbas Majoris-monaſterii, 106. 255. Eum a peregrinatione Jeroſolymitana deburtatur S. Bernardus, qui etiam lites in eo cum canonicis regularibus damnat, 144. In concilio Remenſi obtinet judicium advenus monachos S. Jacut. 184. Excipit domum & confirmationem eccleſiæ cullegiatæ S. Magnobodi, 235. Excipit donationem Rullandi de Lyriaco, *ibid.* Dat epiſcopo Sueſſionenſi privilegia in prioratum S. Theobaldi, 619. Moritus, 269.
Odo prior claoſtri Majoris-monaſterii, 504.
Odonis abbatis S. Medardi benedictio Aurelianis facta per Innocentium, 183.
Odo abbas S. Remigii olim Maurigolaci profeſſus, 266. Abbas S. Criſpini, & poſt Remigii, 19. 20. Pergit Romam, 141. Conſilio S. Hugonis epiſc. Gratianopolit. fundat Carthuſiam Montis-Dei, 20. 226. Ejus charta de ea fundatione, 216. Obtinet privilegium a Calliſto papa pro villa S. Remigii in Provincia, 597. Ejus littera de S. Thoma Apoſtolo, 185.
Odo prior S. Martini a Campis ſuccedit Theobaldo, 345. Abbas Marcianenſis, poſt duos annos abdicat, & ad S. Martinum revertitur, 313.
Odo ſubprior S. Martini a Campis, 77.
Odo filius Roberti Fortis, 428.
Odo dux Burgundiæ infeſtus Pontio abbati & fratribus Viaeliacenſibus, 404.
Odo Dubelius ſepultus in capitulo S. Vincentii Cenomanenſis, 563.
Odolricus epiſcopus Divionenſis adfuit morienti Hugoni epiſcopo Gratianopolitano, 200.
Offenburgenſis epiſcopus Sicardus, 146.
Officium dominicale propter feſtum, 25. Leſtionum non omittendum, 198. Officiorum divinorum augmentum improbatur, 484.
Ogerius canonicus regularis, 75.
Ogerius abbas Venetenſis ab imperatore confirmationem ſuarum poſſeſſionum obtinet, 264.
Ogiva comitiſſa Poloniæ, 117.
Oisbertus monachus Vedaſtinus egregius ſcriptor, 159.
Oleum olim edebant monachi in adventu Domini, 493.
Oliverius caſtri Jugon dominus, 165.
Olomucenſis epiſcopus Henricus, 352.
Ombertus Cremenſis epiſcopus, 218.
Onæ cellæ monialium Gaufridus de Joinvilla cum uxore Felicitate & Gaufrido filio quaſdam terras confert, 361.
Onus Chriſti quo creſcit amplius, eo portabilius, 503. Magis portat quam portatur, *ibid.*
S. Opportuna abbatiſſa, 500.
Orcadenſis epiſcopus Radulfus, 65. 84.
Orchadesabbatiſſa Roncerelli, 202.
Ordericus Vitalis ſuam abſolvit hiſtoriam, 309. Ejus vita, *ibid.* Odelerius ejus pater, *ibid.* Fit monachus, *ibid.* Fit ſubdiaconus anno ætatis 18. Ejus error de condemnatione Anacleri. 207.
Ordo Clarevallenſis, 365.
Ordo Paraclitenſis, 165.
Ordo Tironienſis quibus conſtaret abbatiis & cellis, 24.
Ordinum diverſitas caritatis vinculo obeſſe non debet, 74. Ordines religioſi laudantur, 246.
Ordines ſacri a ſimoniaco collari iterandi, 571. Ordines ſacri apud Caritatem ad Ligerim ab Artone epiſcopo Trecenſi collari, 505. Ordinari a quo maluerint epiſcopo poſſunt Cluniacenſes, *ibid.* Ordinatus extra tempora diaconus & presbyter S. Malachias, 289.
Ordonius epiſcopus Salmanſicenſis, 51.
Orilbertus ſeu Ortbertus Caſæ-Dei prior, epiſcopus Valentinus ſuccedit S. Johanni; pro eo ad Eugenium ſcribis S. Bernardus, 364. 459.
Ortlevus epiſcopus Baſilienſis, 445. 446. 492. 661.
Oſanna recluſa apud Andegavos ſanctiſſima, 94.
Osbertus apoſt. ſedis legatus, 404. 460.
Osbertus ægrotanti Hugoni Victorino & morienti adeſt, 529.

Oſcenſis epiſcopus Stephanus, 514.
Oſculum cunctis fratribus datum a morientibus, 55.
Oſnaburgenſes epiſcopi, Philippus, 352. 370. 408. Udo, 586. 606. Wido, 579.
Oſtienſes epiſcopi, Albericus, 528. 650. Humbaldus, 673. Hugo 675. Johannes, 281. Johannes primum prior Camaldulenſis, 522. Lambertus, 30. 33. 98. 597. Oddo cardinalis apoſtolicæ ſedis legatus, 491.
Oſwinus rex & martyr, 55.
Otmarus Carthuſianus electus epiſcopus Gratianopolitanus, 458. Petri Venerabilis de ea electione epiſtola, *ibid.*
Otto cardinalis tit. S. Georgii ad Velum-aureum, 506.
Otto archiepiſcopus Arelatenſis, 50.
Otto Cſpuanus archiepiſcopus, 56.
Otto Bambergenſis epiſc. 17. Monaſterium S. Michaelis inſtaurat, & ei plurima dona ac beneficia confert, 30. Oratorium ſub monte S. Ægidii cum hoſpitali pauperum exſtruit, 4. Dedicat eccleſiam S. Michaelis quam fundaverat, 68. Ab abbate ſancti Michaelis habitum monaſticum petit, & petenti conjungitur, obedientia, 88. Ei pretioſa munera tribuit Bela rex Hungariæ quæ ille tribuit monaſterio S. Michaelis, 193. A. S. Norberto honorifice ſuſceptus, 134. Condit Vraugicenſe monaſterium, 17. Pomeranorum converſioni ad fidem adlaborat, 514. Ad Pomeranos ſecundo proficiſcitur, 225. 234. Reſtaurat Monaſterienſe monaſterium, 279. Obit, 297. Ejus funus curat Imbertus Herbipolenſis epiſcopus, 297. Ejus canoniſatio, 303.
Otto Albingannenſis apud Ligures epiſcopus monaſterium S. Lautentii de Vstigato Lerino confert, 127.
Ottonis Auſtriæ principis converſio apud Morimundum, 130. Ejus illuſtre genus, *ibid.* 461. Poſt profeſſionem ſtudii cauſa mittitur Pariſios, 130. Fit abbas Morimundi & poſt epiſcopus Friſingenſis, 130. Ejus ſcripta, *ibid.* Fuit fautor Abaelardi, 299. Plus æquo favet Gilberto Porretano ori & Abaelardo, 400. Se morienſ retractat, *ibid.* Excuſat S. Bernardum de triſti eventu belli ſacri, 488.
Otto abbas Morimundi, 209.
Otto epiſcopus Genuenſis, 20.
Otto I. imperator, ejus diploma pro S. Maximino, 548.
Otto II. imperator, 603. Plures S. Maximino teſtituit eccleſias, 548.
Ottonis III. privilegium pro Indenſi monaſterio, 549. Confirmat immunitates monaſterii Morbacenſis & jus eligendi abbatis concedit, *ibid.*
Otto rex Alemannorum & Provinciæ, 555.
Otto Chinienſis comes abſolvit eccleſiam Aurex-vallis & eam dedicari curat, 122.
Otto vicecomes de Leomania, 567.
Oximenſis epiſcopus Petrus, 156

P

PAcienſis S. Bartholomæi abbatia ejectis Saracenis a Rogerio comite erigitur, 193. Ambroſius primus abbas deinde Johannes, quem Hugo Meſſanenſis archiepiſcopus auctoritate Anacleti antipapæ fultus epiſcopum Pacienſem conſtituit, ereſta, in ſedem epiſcopalem abbatia, 194.
Pactum inter Pontelevienſes & Ambianenſes canonicos S. Florentii, 312.
Pæterbotmenſes epiſcopi, Bernardus, 306. 352. Henricus, 579. Meginardus, 554.
Padolitonenſi S. Benedicti monaſterio unita a Calliſto II. abbatia de Prataléa ſeparata a Martino V. 99.
Pœnitentia pro homicidio, 562.
Pœnitentia falſa damnatur, 288.
Paganus de S. Carileſo proprio nomine Hugo epiſcopus Cenomanenſis, 259.
Palavicious marchio & nobilis ſignifer Placentinæ civitatis, 89.
Palentinus epiſcopus, Petrus, 599.
Palladius epiſcopus Satinus, 28.
Pandulfus cardinalis XII. apoſtolorum, 264.
Pandulfus epiſcopus Teaneoſis, 262.
Papa dictus vicarius S. Petri, 9. Papæ diœceſis univerſus orbis, 284. Ad ſedem apoſtolicam debent referri ſcandala & fidei pericula ubi non poſſit fides ſenſim defectum, 298.
Paraclitenſis regula, 251.
Pariſienſes epiſcopi, Galo, 353. Gilbertus, 41. 77. Guillelmus, 263. Stephanus 141. 158. 289. Stephanus Poocherus, 157. Theobaldus, 229. 348. Ex priore S. Martini a campis, 338. 385. 390. 495.
Parochiales eccleſias, decimas & oblationes vindicat Cluniacenſibus Petrus Venerabilis, 76.
Paſchalis II. Beneventum ſecedit, 2. Caſinum adit, 2. Eccleſiam S. Vincentii de Vulturno dedicat, 2. Recuſat inconſultis epiſcopis Henricum imperatorem fidelium communioni reſtituere, 2. Ejus epiſtola ad epiſcopos & regem Angliæ, 2. Bulla pro Conchenſi S. Fidis monaſterio, 578. Approbat celebrari feſtum S. Fidis cum vigiliis & jejunio, & ejus nomen canoni miſſæ inſeri permittit, 578. Ejus littera de communione totincta, 12. Sententia de Bella-Inſula, 586. Ratam habet latam excommunicationem in Rothomenſes monachos, 10. Ejus epiſtola ad Gerardum epiſcopum Engoliſmenſem, ut confirmet ſententiam latam in gratiam Kemperlegienſis abbatiæ, 587. Ejus epiſtola ad Conanum comitem Britanniæ, 587. S. Benigni eccleſiam confecrat, 582. Ejus privilegium de eccleſia S. Remigii in Provincia Odoni abbati S. Remigii confirmatur contra monachos Montis-majoris, 597. Ejus obitus, 2. 12. Ejus elogium, 14.
Paſtoralis officii periculum, 120.
Patavionus epiſcopus Barbadicus cardinalis, 317. Bellinus, 11.
Patavienſe S. Juſtinæ templum terræ motu corruit, 18.
S. Paulini collegiata eccleſia Trevirenſis ab Eugenio III. conſecratur, 396. 397.
Paulus Præneſtinus epiſcopus, 649.
S. Paulus Virdunenſis epiſcopus, 252.
S. Pauli eccleſia collegiata a Sugerio fundata, 288.
Pauſæ in divinis officiis faciendæ, 598.
Pax regno & ſacerdotio reddita per S. Bernardum, 340. Pax regni & ſacerdotii inter Calliſtum papam & Henricum V. imperat. 70. Pax inter Genuenſes & Piſanos compoſita, 194. Inter Ludovicum regem & comitem Campaniæ, 340. Pax Meldenſis per S. Bernardum procurata, non ſatis ſtabilis, 485.
Pelliciarum uſus non eſt contra regulam, 75.
Peregrinus ſcriptor, 127.
Peregrinorum communio in eccleſia Jeroſolymitana ſub una ſpecie, 130.

Pe-

A Peregrinatione Jeroſolymit. Odonem Majoris-monaſterii dehortatur Gaufridus Vindocinenſis, 145.
Perfectionis monaſticæ ſpecimen, 277. Perfectionis ſtudium laudat S. Bernardus in monachis S. Bertini, 303.
Petronilla recluſa apud Andegavos, 94.
Petronilla abbatiſſa Calenſis dat monialibus Malæ-Noe annuale ſororum decedentium, 163.
Petronilla Barri ſuper Sequanam comitiſſa moniales apud Libersm-vallem inſtituit quarum curam abbati Molismenſi committit, 516.
Petronilla Hollandiæ comitiſſa, 112. 211. Reinsburgenſe parthenium fundat, 211. *& ſeq.*
Petronius ex monacho Caſinenſi epiſcopus in Dalmatia, 90.
Petrus Leonis nobilis Romanus, 1c.
Petrus Leonis legatus & cardinalis, 107. Fuerat monachus Cluniacenſis, 270. Legatus in Angliam miſſus a Calliſto papa, quo modo a rege & archiepiſc. Cantuarienſi exceptus ſit, 62. 273.
Petrus Portuenſis epiſcopus, 49. 594. 602.
Petrus presbyter casdinalis tituli S. Anaſtaſiæ, 606.
Petrus presbyter cardinalis tituli S. Callixti, 597. 606.
Petrus presbyter cardinalis tit. S. Equirii, 606.
Petrus presbyter cardinalis S. Laurentii in Damaſo, 673.
Petrus presbyter cardinalis tituli S. Marcelli, 511.
Petrus presbyter cardinalis tituli S. Suſannæ, 649.
Petrus diaconus cardinalis, 33. 71. Legatus in Franciam ad excommunicandum Pontium quondam abbatem Cluniacenſem, 518.
Petrus-Rubeus cardinalis S. Martini, 185.
Petrus de Caſtra ab Innocentio II. creatus archiepiſcopus Bituricenſis, 308. 364. 402. 404. 441.
Petrus archiepiſc. Lugdunenſis, 274.
Petrus archiepiſc. Narbonenſis, 50.
Petrus ex primo abbate firmitatis archiepiſcopus Tarentaſienſis, 277. 509.
Petrus Stamedienſis abbas fit archiepiſcopus Tarentaſienſis, 277. Ejus primordia, 80.
Petrus Aſtoricenſis epiſc. 518.
Petrus Atrebatenſis epiſc. 52.
Petrus epiſc. Auſonenſis, 465.
Petrus Belvacenſis epiſc. 33. 149.
Petrus epiſc. Cæſaraugustanus, 124.
Petrus epiſc. Florentinus, 512.
Petrus epiſc. Glandatenſis, 580.
Petrus epiſc. de Guifarca, 42.
Petrus Lodovenſis epiſc. 296. 441. Fuit clericus Agathenſis, 620.
Petrus-Raymundi epiſcopus Lodevenſis, 427.
Petrus epiſc. Mandonienſis, 528.
Petrus epiſc. Nitienſis, 49.
Petrus Palentinus epiſc. 199.
Petrus epiſc. Papienſis, 229.
Petrus Mauritius epiſc. Pariſienſis, 338.
Petrum Piſanum Innocentio reconciliat Bernardus, 263.
Petrus epiſcopus Piſarum monaſterium xii. apoſtolorum dat S. Victori & Ricardo abbari & cardinali, 581.
Petrus Piſtavorum epiſc. 25. 376. Willelmum IX. Piſtavorum comitem redarguit & excommunicat, 74.
Petrus abbas Cavenſis & epiſc. Policaſtrenſis, 28. Ejus obitus prænuntiatus, 28.
Petrus epiſc. Ruthenenſis, 442.
Petrus Sanctonenſis electus, 9. 585.
Petrus epiſc. Senecenſis, cellas confirmat quas S. Victoris monaſterium in ſuo epiſcopatu poſſidebat, 570.
Petrus epiſc. Silvanectenſis, 88. 305. 348. 415. Subiicit parthenium S. Remigii Hedorenſi, 373. Suſpenſus ob probatum devortium Radulfi comitis Veromandenſis, 314.
Petrus epiſc. Siſtarienſis, 279.
Petrus electus Vivarienſis monachus Cluniacenſis, 427. 620.
Petrus papæ Calliſti nepos, 34.
Petrus legatus papæ Calliſti, 42.
Petrus Andaonenſis monaſterii abbas plenus dierum obit, 204. Monaſterii ſui poſſeſſiones novis ab Innocentio II. & Eugenio III. diplomatibus roborari, curat, *ibid.*
Petrus abbas S. Auguſtini Lemovicenſis laudatur a Petro Venerabili, 330.
Petrus vir juſtus & ſanctus abbas S. Benigni, Hugonis ducis Burgundiæ ſocius in itinere S. Jacobi, 79. Intereſt concilio Trecenſi, *ibid.*
Petrus Bleſenſis, in Sicilia ſigillarius & doctor Guillelmi ſecundi pueri, 350.
Petrus Cellenſis abbas, 284. 456. 837. 514. Ejus amicus Johannes Sarisberienſis, 360. Et quam carus ſit Nicolaus Clarevallenſis, 314. Ejus prima facta, 349 Tuetur ſcotentiſm S. Bernardi de conceptione, 301. Ejus ſimultas cum Alano epiſcopo Antiſiodorenſi & Hugone archiepiſcopo Senonenſi, 192. Hortatur Cariacenſes ad ſervandam concordiam in abbatis electione, 520.
Petri abbatis Centulenſis electionem confirmat Sugerius, 406.
Petrus de Claromonte Roduſi comitis Claromontis conſanguineus ſit monachus Britulienſis, 191.
Petrus abbas S. Ægidii diploma pro ſuo monaſterio ab Innocentio obtinet, 194.
Petrus II. abbas Lerinenſis obtinet a Calliſto papa confirmationem donationis eccleſiæ S. Mariæ de Silva, 49.
Petrus abbas ſancti Maglorii obtinet a Ludovico VI. rege piſcarionem in Sequana, 163.
Petrus Lombardus magiſter ſententiarum, 464. Gilduino abbati S. Victoris a S. Bernardo commendatur, 362 402. Bernardo a Lucenſi epiſcopo commendatur, 318.
Petrus de Ambaſia abbas Silvæ-majoris, S. Geraldi diſcipulus & capellanus, 131. 229. 230. 330.
Petrus de Didonia abbas Silvæ-majoris, 230. Societatem iniit cum monaſterio Corbeienſi, 330. 616.
Petrus diaconus auctor chronici Caſinenſis, quslis fuerit, 262. Logothetæ exceptoris, & auditoris officio a Lothario imperatore honoratus, 264. Iniquior Innocentio papæ, 273. Caſino exſul, 138. A parentibus benigne exceptur, *ibid.* Poſt mortem Ægidii abbatis Venuſini inſtitutus abbas, 138. Ejus epiſtola conſolatoris ad Richiſam Auguſtam ſuper morte Lotharii imperatoris, 264.
Petrus abbas, Valciodorenſis, & Haſtarienſis, jugum Valciodorenſium tentat excutere, 424.
Petrus Bernardi prior Grandimontis reconciliat S. Thomam Cantuarienſem cum rege Angliæ, 252.
Petrus Cantor ſit monachus Longi-pontis, 188.
Petrus Cometor, 359.

Pe-

Petrus eremita in expeditione ſacra infelicem habet exitum, 374.
Petrus Monachus Cluniacenſis Petro Venerabili familiaris, 321.
Petrus S. Stephani Obaninenſis ſocius, 276.
Petrus Pictavenſis Petri Venerabilis notarius, 78.
Petrus Pictavinus prior Monaſterii-novi apud Pictavos, 321.
Petri Pictavenſis libri ſententiarum, 361.
Petrus comes Lucemburgenſis, 496.
Petrus vicecomes VVapincenſis, 557.
Petrus Montis-aurei dominus, 503.
Petrus de Chemilliaco dominus ſit monachus ad ſuccurrendum, 49.
Petri de Bruis errores a Petro Venerabili refelluntur, 225. 328. 359. Igni traditur, 328.
Petri de Bruis & Henrici hæreticorum chronologia expenditur, 318.
Petrus de Monte-Boxerii, dictus Venerabilis, vir pacificus, 292. Natura mitis & placabilis, 434. Eo nullus ſub cælo ſuperior, 353. Pium inter Petrum Ven. & Bernardum de virtutibus certamen, 434. Bernardo non impar ea dilectione quæ per dilectionem operatur, 276. Ejus moderatio, 320. Paulo minus inferior Bernardo, *ibid.* Secedit in eremum, 320. Abbas Cluniacenſis eligitur, cujus electio papali reſcripto duplici confirmatur, 72. 73. 601. Petri Venerabilis fratres, 220. Pater apud Celſinias ſepultus, 220. Mater Raingardis, 9. Cujus componit epitaphium, 221. Encyclicam de ea ſcribit epiſtolam, 221. Ad conventum Carnotenſem a Sugerio & S. Bernardo invitatur, 269. Se excuſat, *ibid.* Romam adit viſurus novum pontificem, 344. Ejus epiſtola ad Lucium II. papam, 344. Concilio Piſano intereſt, 220. Ejus cum Carthuſianis neceſſitudo, 120. Guigonem priorem Carthuſiæ conſolatur de morte ſuorum fratrum nivium mole obrutorum, 257. Ejus ad Carthuſianos epiſtola, 220. Mittit ad eos varios 88. Patrum libros & alios petit, *ibid.* 156 poſt mortem eadem ſuffragia promittunt ac pro priore Carthuſiæ, 635. Ejus epiſtola ad Eugenium papam pro Jordane abbate Caſa-Dei, 456. Rogerio regi Siciliæ gratulatur, 288. Ejus literæ ad Rogerium Siciliæ regem de morte filiorum ejus, & de diſcordia cum imperatore, 482. Subſidium a Rogerio Siciliæ rege pro cluniaco petit, 375. Offert ſe adire Imperatorem ad tractandum de pace cum eo & Rogerio Siciliæ rege, 481. Ejus ſtatutum pro Rodulfo Viromandenſi comite erga Cluniacum benefico, 462. Aliud ejus ſtatutum, 435. Cum Henrico epiſcopo Wintonienſi amicitia conjunctus, 267. Queritur quod ſui a Ciſtercienſibus in Clauſtra non admittantur, 427. Reſpondit ad objecta Ciſtercienſium, 75. Ejus epiſtola ad capitulum Ciſtercienſe, 197. Robertum ad Claram-vallem remittit, 60. Romam proficiſcitur, ab Eugenio III. humaniſſime ſuſceptus ad commendationem S. Bernardi, 433. Ipſi viſio facta Romæ, 356. Intercedit pro quodam abbate Ciſtercienſi depoſito, 356. Roma rediens Honorii literas affert ad ſuos Cluniacenſes, 128. Iter in Italiam aggreditur ad reconciliandos Piſanos & Lucenſes, 316. Piſis accedit ad tumulum Matthæi Albanenſis epiſcopi, *ibid.* Ejus iter Hiſpanicum, 316. Viſitat ſua Hiſpaniæ monaſteria, 316. Mahumedis Vitam & Alcoran verſionem fieri curat, 317. Excitat S. Bernardum ad ſcribendum contra Alcoranum, qui ſe excuſat, 317. Commendat domos inſtituti Cluniacenſis Gaufrido archiepiſcopo Burdigalenſi, 316. Paci Vizeliaco procurandæ laborat, 492. Reclusis præclara dat monita, 321. Scribit ad Cæleſtinum, 55. 340. Reclamat contra expulſionem monachorum a Virdunenſi abbatia S. Pauli, 231. Ad Abaelardum binæ ejus epiſtolæ, 78. Petro Abaelardo defuncto dat abſolutionem, 328. Ejus epiſtola ad Nicolaum Clarevallenſem, 434. Petri Pictavini carmen congratulatorium de victoria Petri Venerabilis contra Pontium ejuſque aſſeclas, 528. Petrus Venerabilis ſcribit hymnos de S. Benedicto, 320. In ejus anniverſario refectio inutiſſima, *ibid.* Ejus nelus *prot* eccleſia, 310. De eo, 48. 194. 257. 390. 404. Ejus obitus, 519. Quo anno contigerit, *ibid.* Poſt mortem vitro purior nive candidior viſus eſt, ſed longe purinres ejus mores, *ibid.* Sepultus eſt in eccleſia ab Henrico Vintonienſi epiſc. *ibid.* Ejus ſcripta & parentes, *ibid.*
Philippus epiſcopus Baiocenſis, 366. 647.
Philippus Oſnabrugenſis epiſcopus, 352. 370. 468. 523.
Philippus epiſcopus Trecenſis, 28.
Philippus nepos archiepiſcopi Turonenſis, 393.
Philippus ſedis Turonenſis invaſor, 260. Gilleberti archiepiſcopi Turonenſis nepos contra canones electus ad Anacletum confugit, 231.
Philippus decanus Metenſis, 637.
Philippus abbas Salmurienſis S. Florentii curat tranſlationem S. Florentii, 314.
Philippus prior Clarevallenſis, 487.
Philippus imperator ab Ottone palatino occiſus, faventibus Andecenſibus comitibus, 51.
Philippus I. rex Francorum, 366. 574. Scrophis laborantes tangit & ſigno crucis ſanare intendit, 50.
Philippus rex filius Ludovici VI. 167. 175. Remis a Rainaldo archiepiſcopo inungitur, 158. Ejus diploma pro Argentolio, 258. Mors infeſta, 558.
Philippus frater Ludovici regis abbas Compendienſis, 438.
Philippus Anguſtus, 479. Dat monialibus S. Mariæ de Nemore decimas panis quem expenderet apud Montem-Lethericum, 162. Decimas panis & vini menſæ regiæ concedit parthenoni S. Johannis in Silva-Curſia quamdiu erit apud Chanſiacum, 671. Dat S. Cyrico decimas panis & vini regii cum ipſe apud S. Germanum de Laya & Piſſiacum verſaretur, 618.
Philippus cancellarius ad vicem Adalberti Moguntini archicancellarii, 126.
Philippus Flandriæ comes, 37.
Philippus filius Theoderici Flandriæ comitis, 413.
Philippus Eliſarius Flandriæ comes, 511.
Pibo epiſcopus Tullenſis dedicat eccl. S. Donati, 394.
Pictavenſes epiſcopi, Grimoardus, 49. Guillemus, cognomento Giſleberti, Parretanus, 25. 48. 40. Petrus, 49. 55. 176.
Pictavenſis monaſterii S. Trinitatis abbatiſſa Eliſabeth, 33.
Picturæ curioſæ de cellis Carthuſienſium & hoſpitiis amoveantur, 638.
Piſarum archiepiſcopus Daibertus, 576.
Piſanus epiſcopus Petrus dat monaſterio S. Victoris & Richardo abbati Maſſilienſi & cardi-

dinali monaſterium xii. apoſtolorum, 381.
Pinus datur S. Victori Maſſilienſi, 544.
Piriſſa urbs Pomeraniæ converſa ad fidem per S. Ottonem, 115.
Piſcatio in Sequana conceſſa monaſterio S. Maglorii Pariſienſis, 166.
Pictorienſis epiſcopus Atto, 216.
Placitum pro S. Victore, 349.
Policaſtrenſis epiſcopus Petrus ex abbate Cavenſi, 28.
Polonienſis ducisſæ eanſa & Juditha Kamminenſis abbatiſſæ ad concilium Remenſe remiſſa, 398. Et ibi agitata, 401.
Pomeraniæ converſio per S. Ottonem, 214.
Pontius Arelatenſis archiepiſcopus, 552.
Pontius Belifenſis epiſcopus, 164.
Pontius epiſcopus Claromontanus, 293.
Pontius abbas Vizeliacenſis electus epiſcopus Lingonenſis, ſed obſtat Petrus Venerabilis, 276.
Pontius epiſcopus Glandatenſis fit monachus S. Victoris, 576.
Pontius epiſcopus Maſſilienſis, 349. 551. 552. 555.
Pontius frater Petri Venerabilis abbas Vizeliaci, 147. Ordinatus a Stephano Æduenſi epiſcopo, 280. Ordiner ſacros per Eliam Aurelianenſem in ſuo monaſterio celebrari procurat, 305. Ipſum & monachos Vizeliacenſes inſectatur Guillelmus comes Nivernenſis, 404. Baſilicam in honorem S. Crucis conſtruit eo in loco ubi multitudo cruce ſignata fuerat, 368. Exulare cogitur, 404. Privilegia a ſummis pontificibus contra ſuos vexatores obtinet, 491. 577. 561.
Pontius abbas Cluniacenſis, 42. 48. Turonis orationem gratia ad S. Martinum venit, 6. Societatem init cum monachis S. Juliani, *ibid.* Eum laudat Gelaſius papa, 13. Trigiora equos offert Gelaſio, 13. Calliſti legatus ad Imperatorem pro pace eccleſiæ, 30. Hubertum priorem apud S. Salvium prope Valencenas conſtituit, 32. Inſtituit Cluniaci anniverſarium Bernardi abbatis S. Martialis, 35. Ipſi datur cella Coodominii a Guidone epiſcopo Gebennenſi, 501. Paſchalem papam conſulit de communione intincta, 12. Origo turbarum Cluniaci per Pontium abbatem, 35. Abſolvi a curæ paſtoralis onere petit & obtinet a Calliſto papa, conceſſa monachia novi eligendi abbatis facultate, 36. 602. Abdicationem ejus admittit papa, 72. 73. Pergit Hieroſolymam, 72. Abbatiæ Cluniacenſi præfert decanatum Caſinenſem, 72. In certamine Chriſtianorum habito apud Aſcalonem lanceam Domini prætuliſſe dicitur, 72. Perpetuo voto ſe Jeroſolymis victurum promiſerat, 602. Abbatiam Cluniacenſem diripit, vaſa ſacra conflat, & ſchiſma inter fratres ſuſcitat, 117 Paulo mitior de eo ſentit Ordericus Vitalis, 118. Excommunicatur ab Humbaldo Lugdunenſi archiepiſc. A. S. legato & ab Honorio per Petrum legatum ideo miſſum in Gallias, 118. 602. Condemnatur, 128. Obit, & ſepulturam ei concedit Honorius, 128. Honorii papæ ad Petrum Venerabilem litteræ de morte & ſepultura Pontii, 158. Orderici Vitalis ſententia de condemnatione Pontii Cluniacenſis, 128.
Pontii de Larazio converſio, 238.
Pontius comes, major-domus, 426.
Pontius abbas Grandis-Silvæ, deinde Claræ-vallis, 389.
Pontius vicecomes, 12.
Poppo epiſcopus Mettenſis, 2.
Poppo comes, 98. 266.
Poppo & Bertholdus comites de Henneberg, 446.
Porcenſis caſtri eccleſia data S. Nicaſio, Remenſi, 340.
Portuenſes epiſcopi, Bernardus, 673. Boſo, 32. Petrus, 49. 566. 602.
Portuenſis & S. Rufinæ epiſcopus, 649.
Poſſeſſione triginta annorum conſervatur, jurisdictio eccleſiaſtica, 136.
Pocho Prumienſis libros v. de Domo Dei componit & dicat Eugenio III. 480. Improbat inſtituta feſta S. Trinitatis, Transfigurationis & Conceptionis Mariæ, 301.
Prædonum pœna, 511.
Præmonſtratenſis abbatiæ in tia, 44. Præmonſtrati origini quid contulerit S. Bernardus, 45. Præmonſtratenſis ordo quam brevi multiplicatus, 44. Conſtat ex viris & feminis, *ibid.* Præmonſtrati abbas Hugo, 45. Præmonſtratenſes in Laudunenſi S. Martini eccleſia inſtituti, 101. In ordine Carthuſienſi non recipiuntur, 637.
Præneſtini epiſcopi Cuno, 13. 14. 30. 507. S. A. legatus in Galliam, 3. Recuſat ſummum pontificatum, 29. Guillelmus, 181. 683. Paulus, 649. Stephanus, 627.
Presbyteri uxorati damnantur, 147.
Presbyterium donativum quod ſummus pontifex faciebat in cœna Domini, 181.
Prioratus præcipui a Caſa-Dei dependentes, 649.
Privilegium meretur amittere qui privilegio abutitur, 658. Privilegium ampliſſimum S. Remigio conceſſum a Ludovico VI. rege, 468.
Privilegium B. Mariæ Moſomenſi indultum, 353.
Probatio ferri & ignis, 537.
Probatio novitii menſtrua, 199.
Proceſſio nuda pedibus, 577. Proceſſio reliquiarum ad colligendas eleemoſynas pro reſtauranda eccleſia quæ conflagrarat, 597.
Profeſſio monaſtica alter baptiſmus, 449.
Proprietas in monachis ut punita, 233. Proprietarius moriens ſepultus in ſterquilinio, 411.
Prumienſi monaſterio datur abbatia Sueſtrenſis & aſſeritur, 530. Eidem monaſterio facta donatio a Carolo-Craſſo imperatore, 541. Indulta piſcatio, 541. Datur villa *Hiewaux*, 537. Facta reſtitutio prædii *Prumisfeld*, 579. Duo in ejus gratiam Zuendipoldi diplomata, 544.
Pſalmodienſes abbates Bertrandus, 20. Varnherius, 551.
Pſalterium in tribus columnis, 83.
Pſalterium S. Huberti litteris aureis ſcriptum raptum S. Huberto reſtituitur, 553.
Ptolomeus Julia ſtirpe progenitus conſul Romanus, 138.
Puer in cunabulis Deo obſtus, 136.
Pulcritudines ædificiorum enervant propoſitum monaſticum, 227.
Puteacenſis dominus Hugo, 343.

Q

S. Quintini de inſula abbates, Balduinus, 149. 257. 413. Gilbertus, 32. 413.
S. Quintini de Monte abbates, Godefridus, 294. Henricus, 149. 213. Hugo, 548. 413.

R

Rabangarius abbas & epiſcopus, vir apoſtolicus, 519.
Radbodus archiepiſcopus Trevirenſis, 543.
Radn epiſcopus, 552.
Radulphus archiepiſc. Cantuariæ, 22. 53. Ejus Romana legatio, 2. Ut ſe gerit in regis & reginæ coronatione, 62. 63. In Gallia morbo correptus, 2. Obit, 83.
Radulfus Viridia archiepiſc. Remenſis, 6. 22. 31. 32. 34. A S. Arnulfo ordinatus ſubdiconus, 32. Quid egerit in concilio Sueſſionenſi adverſus Abaelardum, 58. Altare Sorbonæ confert Boſoni abbati Floriacenſi, 32. Ejus obitus, 103. Ejus apud S. Remigium ſumulus, *ibid.* Tumuli explicatio, 100. Ejus elogium, 100. Sigillum, 92.
Radulfus archiepiſcopus Turonenſis, 8. 48.
Radulfus II. archiep. Turonenſis, 578.
Radulfus epiſcop. Baſileenſis, 50.
Radulfus epiſcop. Coriſopitenſis, 563.
Radulfus epiſc. Dunelmenſis, 84.
Radulfus epiſcopus Halberſtadenſis, 532.
Radulfus epiſcop. Orcadum, 63. 84.
Radulfus epiſcop. Trecorenſis, 153.
Radulfus abbas S. Albani in Anglia, 464. Intereſt concilio Remenſi, *ibid.*
Radulfus ex monachu S. Nicolai de Silva conſilio domni Norberti ſit abbas Latiniacenſis a Theobaldo comite Campaniæ, 102. 110. Præclaro eum Bernardus decorat elogio & ab obiectis apud eum purgat, 102.
Radulfus abbas S. Trudonis, quid in ea abbatia fecerit, 124. Multa patitur propter juſtitiam, 38. Ejus epiſtola ad Alexandrinos, *ibid.*
Radulfus frater Anſelmi magiſtri Laudunenſis ei in ſcholis ſuccedit, 18.
Radulfi Tornacenſis monachi mors piiſſima, 115.
Radulfus Affligemienſis monachus vir ſanctiſſimus, 97.
Radulfus Miles de Avaaiis factus monachus S. Martini Pontiſarenſis, 418.
Radulfus eremita temere uſurpat prædicatoris officium, 374. Hunc reprimit S. Bernardus, 375.
Radulfus comes Viromandenſis, 183. 266. 312. 253. 419. Dapifer Ludov. regis, 345. 393. In cujus poſtea poteſtatem devenit caſtellum Ribodimontis, 213. Excommunicatus ob repudiatam Alienordem uxorem, Theobaldi comitis Campaniæ, ſororem, & ſuperductam Adelidem Guillelmi Pictavorum comitis filiam, 313. 372. In obſidione Lauduni Thomam de Marla occidit, 185. Erga Criſpeium beneficus ibidem ſepelitur, 462.
Radulfus caſtellanus Nigellenſis decimas quaſdam confert Novigento, 101.
Radulfus Comes Clarimontis, 191.
Radulfus Conſtabularius Philippi Auguſti, 675.
Radulfus nepos epiſc. Guidonis, advocatus Condomini, 591.
Radulfus vicecomes de *Lanſon*, 331.
Radulfus de Haia erga Silvam-majorem beneficus, 956.
Radulfus de Balgentiaco, 256.
Radulfus comes, 603.
Radulfus comes de Criſpein, 198.
Radulfus de Diceto, 403.
Raimbaldus archiepiſc. Arelatenſis & ejus fratres, 553. 559.
Raimbaldus Leodienſis alumnus, 571.
Raymundus epiſc. Agathenſis, dein archiepiſcopus Arelatenſis, 416. Ejus patria & officia, 427.
Raymundus archiepiſcopus Toletanus, 556. 599.
Raimundus epiſc. Agathenſis, 618. Intereſt concilio Montiſpeſſulani, 232.
Raymundus Auſonenſis epiſc. 324.
Raimundus epiſc. Maſſilienſis, 19.
Raimundos epiſc. Oxomenſis, 156.
Raymundus epiſc. Palentinus, 426.
Raimundus de Poſqueriis epiſc. Ucetienſis, 427.
Raimundus III. abbas Lerinenſis cognomento Richardos, 463.
Raimundus-Berengarius comes Provinciæ confirmat bona Lerino collata, 463.
Raymundus comes Mergulienſis & matchin Provinciæ caſtellum Marcellinum & totum Lerinenſe monaſterium ab omnimoda ſervitute liberat, 203.
Rymundus princeps Antiochiæ Alienordis patruus, 385.
Raymundus Berengerii comes Barcinonenſis abbatiam ſancti Petri de Galli-canu reformandam dat Berengario abbati Craſſenſi, 584.
Raymundus S. Ægidii comes, 351. Provinciæ marchio, princeps militiæ Chriſtianæ in itinere Jeroſolymitano dat S. Victori Maſſilienſi mediam partem civitatis de *Gibelet*, 379.
Raimundus Beringerii comes Barcinonenſis, 9. 232.
Raimundos comes Barchinonenſis, 501.
Raymundus filius Johannis comitis Sueſſionenſis invadit altare de Terniaco, 229.
Rainaldus abbas Vizeliacenſis & poſt archiepiſcopus Lugdunenſis, 146. 264.
Raynardus de Martiniaco epiſcopus Andegavenſis, tranſlatus ad ſedem Remenſem, 106. 143.
Rainaldus archiepiſc. Remenſis, 205. 212. 232. 249. 263. 285. 343. 502. 512. 569. Inungit & coronat Philippum Ludovici regis filium, 258. Donum facit S. Mauritii monachis Majoris-monaſterii, 152. Ejus conſilio & voluntate evocantur fratres ad Montem-Dei, 616. Excommunicat comitem Regineſtenſem ob illatas S. Remigii injurias, pœnitentem vero & ſatisfacientem abſolvit, 141. Conſentit ut collegium canonicorum Montis-Deſiderii convertatur in cellam Cluniacenſis ordinis, 232. In ſubſidium pauperum & peregrinorum altare de Puteolis S. Theoderico donat, 285. Fundat abbatiam Igniacenſem, 141. Obit, 267. 275. Ejus litteræ de inſtitutione canonicorum regularium in Ciſonio, 158.
Rainaldus Milidunenſis pagi comes, 229.
Rainaldus Colementanus ſit abbas Caſinenſis, 265.
Rainaldus Etruſcus pſeudo-abbas Caſinenſis, 264. Non canonice electus Romani imperii hoſtis declaratur, 261. Anacleto adhærct qui eum in abbatia confirmat, 261. Eo dejecto eligitur VVibaldus abbas Stabulenſis, 262.
Raynaldus ſit abbas Ciſtercienſis & benedicitur a Gualterio epiſcopo Cabilonenſi, 223. Petri Venerabilis ad eum epiſtola, 357. De eo, 402. 405. Admittit in ordine Stephanum Obazinenſem, 408. Ejus obitus, 459.
Raynaldus & Rodulfus, facto dono in pago

Ruthenico fiunt monachi S. Victoris Maſſil. 560.
Rainaldus de Argentolio miles filium ſuum monaſticæ religioni apud Moliſmum mancipat, 361.
Rainaldus de Daumeriaco vir illuſtris factus monachus apud Majus-monaſterium, 48.
Rainaldus prior Caritatis, 323.
Raynaldus comes Burgundiæ filius nobiliſſimi conſulis Stephani, 79.
Rainaldus comes Burgundiæ Tranſjuranæ, 522. 200.
Rainaldus III. comes Burgundiæ fidem elientelarem Lothario imperatori reddere renuens prædictis comitatus tribuitur Conrado duci Zeringenſi, 140.
Rainaldus & Robertus filii Guillelmi comitis Nivernenſis, 224.
Raigaldus filius comitis Nivernenſis, 26.
Rainaldus comes & Henricus de Grandi-prato de comitatu Virdunenſi dimicant, 2.
Rainaldus comes Barrrnſis, 442. Sepultus in capitulo ſancti Michaelis ſupra Moſam, 443.
Raynaldus frater Botonis abbatis Beccenſis, 557.
Raynaudus comes Sueſſionis in expeditione Jeroſolymitana inter bellatores occumbit, 617.
Rainfredus ſeu Ragenfredus abbas S. Audoeni abdicat, 438.
Raingarda mater Rogerii comitis Agathenſis, 560.
Rainwarda mater Petri Venerabilis Marciniacum ſecedit, 9. Ejus pietas & obitus, 220.
Rainaldus comes, Faverniaci advocatus, 615.
Rainerus de Rupe vir nobilis, 140.
Rangerius archiepiſc. Regienſis, 34. 576.
Ranimirus ſeu Ramirus ex monacho fit rex Aragonum, 232. Ducis Petronillam filiam Raimundi comitis Barchinonenſis, 324. Regnum cum filia ſua Raimundo Berengarii Barchinonenſi comiti tradit, 270.
Rannulfus epiſc. Dunelmenſis, 63.
Rannulfus epiſc. Lemovicenſis, 287. 534.
Rannulfus Nongionis prior eligitur abbas Uticenſis, 304. Ejus electio a Stephano rege confirmatur & a Johanne epiſc. Lexovienſi conſecratur, *ibid.*
Rannulfus dux Apuliæ, 263. Eum bono animo eſſe hortatur Bernardus, eique promittit victoriam, 263.
Rationalis uſu gaudebant Remenſes & Cantuarienſes archiepiſcopi, 207.
Ratiſponenſes epiſcopi, Cunn, 135. 180. 240. 317. Hartvvicus, 14. 532. Frater Ingilberti Marchionis Cariothiæ & Friderici Colonienſis archiepiſc. 134. Henricus, 51.
Raptorum pœna, 511.
Ratpoto intruſus S. Udalrici excommunicatur, 40.
Ravennenſis archiepiſc. Galterina, 13.
Rebellionem meditantibus Romanis Eugenius recurrit ad VVibaldum abbatem Stabulenſem & Corbeienſem, 447.
Rebellio in Stephanum regem Angliæ, 309. Rannulfus Cestriæ comes & Guillelmus uterinus ejus frater rebellionis vexillum extulerunt, *ibid.*
Rebelles ſub Anthelmo priore Carthuſiæ, 418. Rebelles monachi apud Cluniacum, 434. Rebellio abbatiſſæ de Giſeka, 444.
Recluſorium, 115. Recluſis dat monita Petrus Venerabilis, 321. Recluſæ moniales apud Obazinam, 532. Rerluſæ apud Spanheimenſes, 464. Recluſa in monaſterio S. Albani Moguntini filia Ricolfi comitis, 179.
Redditi fratres qui ſub ſegulari habitu exteriora monialium procurabant, 563. Redditi ſeu donati apud Aquicinctum, 424.
Redonenſes epiſcopi, Alanus, 393. 564. Hamerlinus, 207. 523. 544. Marbodus, 9. 36. 585. Fit monachus, 95. Encyclica epiſtola de ejus obitu, *ibid.* Ejus ſcripta, 95. Stephanus, 535.
Redonenſi ſancti Melanii monaſterio ſancti Salvatoris de Guemcampo abbatia ſubjecta, 363.
Reformatio Coxanenſis abbatiæ S. Michaelis per monachos Maſſilienſes, 571. Gerundenſis abbatiæ S. Petri de Galli-canta, 9. Monaſterii S. Petri Biſuldunenſis per monachos Victorinos, 586. S. Severi de Roſtano per monachos Maſſilienſes S. Victoris, 572. S. Remigii Remenſ. per monachos ſancti Bertini, 20.
Regalia reddendi ordo, 405.
Regia inſignia poſt ragum mortem S. Dionyſio reſignata, 44.
Rrgienſis archiepiſcopus Rangerius, 34. 576.
Regienſes canonici auferunt a Lerinenſibus eccleſiam B. Mariæ de Monaſterio, 526.
Reginaldus epiſcopus Andegavenſis, 9. 34.
Rrginardus epiſcopus Leodienſis obit, 255.
Regiteſtenſis eccleſia B. Mariæ reſtituta S. Remigio, 19. Per Hugonem comitem, 510. 205.
Rrgula ſanctorum patrum, 595.
Regula S. Benedicti in Stabulenſi monaſterio obſervata, 528.
Regula Paraclitenſis, 561.
Rrinerus epiſcopus Ariminenſis, 597.
Reinwardus epiſcopus Miſnenſis, 307.
Reliquiæ ad terram depoſitæ, 474. 476. Reliquiæ delatæ per urbem ad colligendas eleemoſynas, 341.
S. Remaclus Childerico regi mediam ſuæ fundationis partem quietis & pauperatis amore reddit, 532. Ejus veſtis monaſtica, ejus forma & color, 527. Coruſcat miraculis, 605. Illius corpus tempore perſecutionis Danorum latuit in villa Bovranica, 254.
Remenſes archiepiſcopi, Rodulfus, 6. 18. 22. 57. 92. Ejus obitus & tumulus, 101. Rainaldus, 105. 552. 205. Samſon, 269. 298. 348. 478. 523. Eligitur recuſante hanc dignitatem Bernardo, 275. Willelmus ad Albas-manus, 459.
Remenſis ſedes biennio vacat, 275. Rrmenſes olim archiepiſcopi utebantur rationali, 207.
Remenſem urbem ab Hcorico imperat. invaſione liberat Ludovicus VI. 504.
Remenſis S. Nicaſii abbas Jorannus, 20.
Remenſis S. Dionyſii abbatia canonicorum regularium, 477. Abbas Urſio, 340. 363. 390. 616.
Remenſi monaſterio S. Remigii aſſerta Marſna præpoſitura, 363. Aſſerta etiam villæ S. Remigii in diœceſi Avenionenſi parochialia jura, 91. 598.
S. Remigio donationes facit Gerberga regina, 563. Ludovicus VI. 469. Fit reſtitutio a Godefrido Barbato duce Lotharingiæ inferioris & Lovanienſi comite, 594. Eidem Hugo Rcgiteſtenſis comes reſtituit eccleſiam B. Mariæ, 201. Eidem ſatisfacit Guiterus comes Rrgiteſtenſis de illatis injuriis, 541. Et Hugo Roceienſis comes, 599. Sub patrocinio abbatis S. Remigii ſunt canonici S. Timothei.

thri, 59. Abbatum prava conſuetudo qua decedente S. Timothæi canonico, ejus præbendam pretio dare ſolebant, a Calliſto papa improbatur, 59.
S. Remigii abbatia deſtinatur abbati Beringero, 572.
S. Remigii abbates, Azenarius, 59. Odo, 32. 241. 255. 256. 258. 563. 590. Henricus, 45. Hugo, 322. Petrus, 359. Robertus depoſitus, 59.
Remigius notarius Lotharii imperatoris, 555.
Remigius Autiſſiodorenſis vir doctus, præceptor ſancti Odonis abbatis Cluniacenſis, a Dadone epiſcopo Virdunum accerſitus, 543.
Remundus de Galardo ultimus abbas regularis & primus epiſcopus Condomienſis, 205.
Renzo decanus Leodienſis & abbas civitatis, 295.
Resbicenſis abbas Natalis, 255. 283. 314.
Ribodimontis caſtellum in poteſtatem Radulfi veromandenſis devenit, 213.
Richa ſoror S. Ottonis apoſtoli Pomeranorum, 214.
Richardus Albanenſis apoſtolicæ ſedis legatus, 25.
Richardus archiepiſcopus Cantuarienſis, 554.
Richardus abbas S. Victoris deinde archiepiſcopus Narbon. Berengarii vicecomitis Carladenſis & Bernardi abbatis S. Victoris frater, 10. 51. 57.
Richardus II. epiſcopus Abrincenſis, 421.
Richardus epiſcopus Baiocenſis confecrat Hugonem archiepiſcopum Rotomagenſem, 148.
Richardus epiſcopus Virdunenſis, 2.
Richardus epiſcopus & monachus S. Dionyſii, 78.
Richardus papæ capellanus Caſinum mittitur ad turbas ſedandas, 262.
Richardus abbas S. Victoris Maſſilienſis, 568. 570. 576. Et cardinalis celebrat conventum epiſcoporum apud Gerundam, 579. Per Galliss vice pontificis concilia celebrat, cui adhæret Robertus Virdunenſis, 580. Ei datur monaſterium S. Saturnini in Sardinia, 570. Ipſi datur reformandum monaſterium Coxanenſe, 571. Et abbatia S. Severi de Roſtano, 572. Ei confirmantur ea quæ habebat in Senecenſi epiſcopatu, 570. Et datur locus *de la Romeu*, 567.
Richardus Muſca abbas S. Michaelis in periculo maris, ordinatus ab epiſcopo Abrincenſi probante Eugenio III. 408.
Richardus *de Mere* ex monacho Cluniacenſi abbas S. Michaelis in periculo maris abdicare cogitur, 94.
Richardus Henrici regis Angliæ natus aquis ſuffocatur, 54.
Richardus comes Ludovici Pii Oſtiarius vir perfidus, 534. Rebellat in imperatorem & adhærens Lothario fugit cum eo in Italiam, 534. 541.
Richardi I. & II. ducum Normannorum corpora e tumulis tranſlata, 304.
Richardus comes Ruthenenſis, 507.
Richardus vicedominus Miles, 591.
Richardus de Colungis heros illuſtris, 232.
S. Richarii communia repreſſa, 532.
Richilda comitiſſa Montenſis, 568.
Richiza imperiali benedictione inſignitur, 207. Ejus obitus, 264.
Richiza regina Poloniæ eligit ſepulturam apud Brunvillarenſe monaſterium, 557.
Richizo comes *de Heingebach*, 554.
S. Rictrudis reliquiarum tranſlatio, 52.
Ricolfus comes, 579.

Rievallenſe monaſterium in Anglia ſuſcipit a S. Bernardo coloniam monachorum, 204.
Ripatorii abbas Alanus, 248. 477.
Riquinus epiſcopus Tullenſis, 97. S. Benigno caritate conjunctus, 79. Confirmat compoſitionem inter Lanzonem abbatem S. Michaelis ad Moſam & abbatiſſam Laudunenſem pro cella S. Theobaldi, 599.
Riſendis abbatiſſæ Farenſis concordia cum Manaſſe II. epiſcopo Meldenſi, 354. Ab Eugenio papa confirmatur, 313.
Riſenſis epiſcopus Geroldus, 581.
Rivallonus epiſcopus Aletenſis, 585.
Rivipullenſe monaſterium ſimonia infectum, 562. Huic monaſterio inſignis facta donatio a Raimundo Barcinonenſi domino & regni Aragonum adminiſtro, 314. Qui eo in monaſterio ſepultus eſt, 324.
Riwalus filius Salomonis ducis Britanniæ, 539.
Robertus cardinalis & cancellarius, 566. 650.
Robertus Pullus cardinalis obit, 561. Ejus opera, *ibid.*
Robertus filius ducis Burgundiæ fit epiſcopus Æduenſis, 248. Ejus obitus, 504.
Robertus Aſturicenſis epiſcopus, 199.
Robertus epiſcopus Atrebatenſis dat quatuor altaria S. Bertino, 90. Huic ſuccedit ex abbate Aquicinctenſi Alviſus, 90.
Robertus epiſcopus Carnotenſis, 562.
Robertus II. epiſcopus Carnotenſis apud Joſaphatum ſepultus, 518. Tres abbatias fundavit, B. Mariæ de Clarafonte, S. Remigii in Silva-Aquiliaa, & S. Cyrici, 558.
Robertus epiſcopus Coriſopitenſis, 585. 587. Dat Majori-monaſterio inſulam S. Tutuarni, vulgo Inſulam Triſtandi, 28. Ei ſcribit Girardus Engoliſmenſis pro Bella-Inſula Kemperlegienſis monaſterii, 584.
Robertus epiſcopus S. David ab archiepiſcopo Eboracenſi Turſtano conſecratus, 63.
Robertus abbas Burgulienſis vir magni meriti, 406. Ejus electio a Sugerio approbatur, 406. Obit, *ibid.*
Robertus S. Bernardi nepos e Clarævalle Cluniacum redit, 6. Ejus reditus firmatur privilegio papali, *ibid.* Eum ad Claramvallem revocat S. Bernardus, 54. De Cluniaco ad Claramvallem remittitur, 60.
Robertus ſecundus abbas Clarævallis, 410. 486. Ejus obitus, 520.
Robertus de Arbriſello, 54. 220. Ejus famæ non obſunt litteræ Marbodi, Gotfridi Vindocinenſis & Petri Salmurienſis, 9. 95. Ejus obitus, 8. Corpus ejus ad Fontem-Ebraldi delatum, 8.
Robertus Groſſus cognatus comitis Flandriæ tumultuarie eligitur abbas Cluniacenſis, 320. Ab Adriano IV. papa depoſitus moritur, *ibid.*
Robertus abbas S. Albani in Anglia, 497. Ad familiare colloquium Adriani papæ admittitur, qui ei exemtionem a juriſdictione epiſcopi Lincolnienſis concedit, 504.
Robertus Brito abbas Majoris-monaſterii, 509.
Robertus Meguerius abbas Majoris-monaſterii, 509. Ejus elogium, *ibid.* 515.
Robertus Audax proceſtus ab Henrico duce Normanniæ, contendens pro abbatia S. Michaelis in periculo maris, in itinere Romano cum contendente moritur, 502.
Robertus de Torinneio prior Becci fit abbas S. Michaelis de Monte, 292. 501. Confirmatus ab Henrico duce Normanniæ, & ordinatus ab Hugone archiepiſcopo Rotomagenſi, *ibid.*

Robertus archicapellanus, 545.
Roberto abbati Majoris-monaſterii Rainaldus de Columbario ſatisfactionem facit de illatis apud Fontem-ebrum injuriis, 513.
Rotbertus quondam abbas S. Remigii, prior Senuci amotus, 59. Ibi componit hiſtoriam belli Jeroſolymitani, *ibid.* Obit, *ibid.*
Robertus abbas vir ſanctus ex Vitebienſi monaſterio exiens ad Fontanenſea tranſit, 506.
Robertus decanus electus abbas Walciodorenſis, 341.
Roberti abbatis Vindocinenſis decretum pro Bibliotheca, 116.
Robertus prior de S. Margarita, 7.
Robertus Prunerienſis vir litteratus, 93.
Robertus de Stabulis habitum monaſticum apud Humolaicas induit, & dat partem decimæ de Landrecurte, quam poſſidebat, 413.
Robertus eremita poeta, 320.
Robertus rex Francorum, 7. 529. 555. 554. Ejus diploma pro S. Maglorio 550. Ejuſdem diplomata duo quibus donationes S. Dionyſio de Carcere factas confirmat, 229.
Robertus frater regis Ludovici, 416. Caenes manducat in grangiis Ciſtercienſium, 506. Ei vices epiſcopi in eccleſia Catalaunenſi committit rex Ludovicus VII. 336. Invadit eccleſias Remenſis epiſcopatus & eas devaſtat, 336.
Roberti-Guiſcaedi linea deficit, 238.
Robertus Capuæ princeps, 12.
Robertus dux Normanniæ ab Henrico Angliæ rege detentus in vinculis, 30.
Robertus filius Willelmi regis Angliæ comitatum Cenomanenſem recuperat, 563.
Robertus comes Gloceſtriæ filius naturalis Henrici regis Anglorum, 54. Ei dicatur hiſtoria de geſtis regum Anglorum, 54.
Robertus Friſo, 562.
Robertus Manuplelli in Apulia comes, qui abbatem & monachos infeſtabat, divinitus punitus, 139.
Robertus de Sorbona, 32.
Robertus filius Nivernenſis comitis, 26.
Robertus filius Rogerii comitis ſancti Pauli, 324.
Robertus comes Aucenſis, 500.
Robertus de Novo-burgo totius Normanniæ vicecomes, 202.
Robertus de Beliſmo, 496.
Robertus de Fara, 121.
Robertus comes de Mellento, 269. Ejus ſubita mors, 496.
Robertus Rupium dominus dat Majori-monaſterio Bellam-inſulam ad faciendum cellas, ubi infirmi pueriorem aerem haurirent, & in quibus fratres qui vellent contemplationi vacarent, 100.
Robertus & Valerannus filii Hugonis de Monteforti, 647.
Robertus cancellarius regis Rogerii, 308.
Robertus de Petra-ponte, qui multa damna intulerat S. Vincentio Laudunenſi, pœnitens indulgentiam poſtulat, & damna illata donationibus compenſat, 213.
Rocenſes comites vexant S. Theoderici monachos, ideo excommunicati, 165. Petunt abſolvi ab archiepiſcopo Remenſi, 165.
Roekeri ſen Rutgerii archiepiſcopi Magdeburgenſis obitus, 133.
Rodbaldus comes, 552.
Rodulfus epiſcopus, 549.
Rodulfus Baſileenſis epiſcopus, 27.
Rodulfo abbati Maſſilienſi dat Callixtus facultatem ædificandi domum apud Taraſconem, 56. Eidem datur eccleſia S. Saturnini Karalitani, 41. Controverſiam habet cum canonicis majoris eccleſiæ de juriſdictione, 10.
Rodulfi abbatis S. Teudonis varia fortuna, 64. Eum ſede ſua pulſum excipit Arnulfus abbas Blandinienſis, 4. Ejus ſcripta, 125.
Rodulfus abbas S. Pantaleonis elevat corpus S. Gereonis, 66.
Rodulfus prior Caritatis, 353.
Rodulfus rex moriens reliquit auream & gemmis ornatam dat S. Columbæ Senonenſi, 302.
Rodulfus filius comitis Euſtachii Bolonienſis, 89.
Roffenſis epiſcopus Radulfus transfertur ad Cantuarienſem ſedem, 83.
Rodulfus rex Alemannorum & Provinciæ, 552. 553.
Rogerius epiſcopus Catalaunenſis, 552.
Rogerius de Aquila ex monacho Cadomenſi abbas S. Audoeni Rotomag. 523. Ab Hugone archiepiſcopo obtinet privilegium, 310.
Rogerius abbas Becci, 478. Ab Hugone archiepiſcopo Rotomagenſi apud Fontanellam ordinatus, 421.
Rogerio abbati Columbenſi datur terra S. Liphaedi Magdunenſis, 41.
Rogerius abbas Fuldenſis, 233. A ſua removetur dignitate, 656.
Rogerius abbas S. Johannis Laudunenſis, 507.
Rogerius abbas S. Michaelis in periculo maris redit Gemeticum, ubi & moritur, 93.
Rorgerus abbas S. Pauli Virdunenſis, 243.
Rogerio Uticenſi abbati ſuccedit Guarinus de Salis cognomento Parvus, a Johanne epiſcopo Lexoviens. conſecratus, 93.
Rogerius pelor de Choſcio, 77.
Rogerius Siciliæ tyrannus invadit Apuliæ ducatum, & alia, 138. 288. Capuanos expugnat & diripit, 263. In ſchiſmate obſtinatus, 263. Ab Anacleto rex Siciliæ declaratus, 271. Et ab eo coronatus, 538. S. Bernardum ad ſe mitti jubet & cum Petro Piſano peeorare de cauſa Innocentii & Anacleti, 263. Monaſterium Ciſtercienſium in Sicilia conſtruit, 288. Ab eo pro Clariaco ſubſidium petit Petrus Venerabilis, 375. Caſauriense ſeu Piſtarienſe monaſterium adit, & ei ſuum promittit protectionem, 308. Ejus mors, 481. 482.
Rogerius Macerienſis apud S. Hubertum ſepultus, 560.
Rogerius comes Caſtri S. Pauli, 324.
Rollandus presbyter cardinalis & cancellarius, 675. Cum Bernardo S. Clementis presbytero legatus in Germaniam ad Fridericum imperat. a quo male habiti ſunt, 523. Pelmis Eugenii temporibus non fuit cancellarius, 361.
Rollandi domini de Lyciaco pietas & moderatio, 136.
Romanæ eccleſiæ auctoritas in ſanciendis decretis, 480. Ab Alexandro II. ad Cæleſtinum pacem habere non potuerunt Romani pontifices, 340.
Romanus S. R. E. ſubdiaconus, 507.
Romanus legatus interfuit electioni Lotharii imperatoris, 116.
Romani S. Pauli abbas Anaſtaſius, 269.
Romani monaſterii SS. Stephani & Laurentii abbas, Johannes, 169.
Romaticenſis pacthenonis ſtatus & abbatiſſæ, 470. Ille eligi debent ſecundum regulam S. Benedicti, 479. Conflagrat monaſterium, 479. Calliſti II. papæ pro eo Bulla, *ibid.* Item Lucii II. *ibid.* Sanctimoniales promittunt vi-

tæ emendationem, *ibid.* Judith abbatiſſa Romæ querimoniam deponit adverſus Matthæum Lotharingiæ ducem ſibi & ſuis inſectum, 479. Hillino archiepiſcopo Trevirenſi canſim remittis Eugenius, *ibid.*
La Romea, locus ab Arberto S. Victori Maſſilienſi traditus, 567.
Roſcelini errores, 569.
Roſcelinus abbas S. Columbæ Senonenſis, 315.
Roſcemannus cardinalis ex monachis Caſinenſi, 226.
Roſchildæ in Dania epiſcopus Abſalon, 384.
Roſtagnus archiepiſcopus Arelatenſis, & Amelius ejus frater S. Hugoni committunt reformandum Foſſenſe monaſterium, 276.
Roſtannus abbati S. Blaſii in Silva Hercinia, 50.
Rotaudus epiſcopus Venetenſis, 235.
Rothonenſe monaſterium a Ludovico Pio fundatum, & proprio juri S. Petri ſub Leone papa ſociatum, 223. Conani ducis epiſtola ad Honorium Papam pro eo, *ibid.* Qui Hildeberto Turonenſi antiſtiti & Gerasdo Engoliſmenſi commiſit ut vexantes Rothonenſes compeſcerent, *ibid.*
Rothonenſes monachi excommunicati, 50.
Rothonenſes inter & Kemperlegienſes monachos lis de Bella-Inſula, 9. Abbas Hesvetii, 9. 36. 48. 523. 585. Abbatis & ſacerdotis officia interdicta & ejus abbatia privata divinis officiis, 587.
Rotomagenſis clesi epiſtola ad Honorium papam de electione Hugonis archiepiſcopi, 548. Ejus ordinatio ab epiſcopo Bajocenſi in eccleſia S. Audoeni, 148. Bernardi & Petri Venerabilis ad eum epiſtolæ, *ibid.* Ejus elogium, *ibid.*
Rotomagenſes archiepiſc. Gaufridus, 22. Hugo, 348. 500. 647. Rotrodus, 350. 501.
Rotomagenſes S. Audoeni abbates, Fraternus ſeu Frebertus, 523. Hamesicus, *ibid.*
Rotrocus Ebroicenſis epiſcopus, 348. 478. 504. 647. Ejus privilegium pro Becceoſi monaſt. 300.
Rotrocus de Monteforti, Guatho de Villa-petroſa, Milo de Mellayo, Willelmus de Ilieto viri nobiles apud Tiroonum cruce ſignantur, 167.
Rotrodus comes Perticenſis filius Gaufridi comitis, & Beatricis comitiſſæ eccleſiam S. Leonardi de Beliſmo ſoli eccleſiæ Romanæ a fundatoribus ſubditam confirmat Majoſimonaſterio, 236.
Rualenus abbas S. Anaſtaſii ad Tres-fontes, 379. S. Bernardi pro eo ad Eugenium epiſtola, 370.
SS. Rufini & Valerii eccleſia in diœceſi Sueſſionenſi Majori-monaſterio tradita, 85. Hanc confirmavit S. Remigius traditur, & in ea poſuiſſe collegium, 66. Canonicorum, *ibid.*
Ruggerus abbas Fuldenſis, 403.
Ruggerus abbas Corbeienſis, 398. Ejus electionem reſcindit Eugenius III. 403. Ille obſtinatum in ſua ſententia Eugenium inveniens diſparet, 403.
Rudmundus clericus inſignem Morbaco facit donationem, 530.
Ruodbertus archiepiſcopus Moguntinus archicapellanus, 548.
Ruodmundus notarius Lotharii imperatoris, 534.
Ruodolfus epiſcop. Baſileenſis, 581.
Rupertus optimus epiſcopus Bambergenſis, 4.
Rupertus abbas Tuitienſis, 65. 222. 554. Sigebergam migrat, 38. Ejus quædam opera in Apocalypſim, in 12. propheras, de Victoria Vesbi, 4. 59. Vitam S. Eliphii martyris ſcripſit, 52. Fit abbas Tuiticenſis, 52. Scribit vitam S. Heriberti archiepiſcopi Colonienſis, 52. Venit in Franciam ut cum Willelmo Catalaunenſi epiſcopo, & Aoſelmo Laudunenſi decano diſputaret, 5. 58. In Italiam pergit & commoratur, 233. Vexatur quod dixerit in Cœna Domini Judam non acceſſiſſe Corpus Domini, 59. Infamatur quod docuerit Spiritum-ſanctum incarnatum, 28. Purgatur, *ibid.* Accuſator illius creditur S. Norbertus, 28. Ejus libri de Glorificatione S. Trinitatis & de proceſſione Spiritus-ſancti qua occaſione ſcripti, 553. Libros in Matthæum dicat Cunoni epiſcopo Ratiſponenſi, 533. Libros ſuos papæ Honorio offert, 533. Catholice cenſet de ſcalæ præſentia Chriſti in Eucharaſtia, 245. Ab impanationis errore vindicatur, 245. Ejus fides & doctrina a Friderico archiepiſcopo Colonienſi, Cunone epiſcopo Ratiſponenſi, & Honorio papa probata, 242. An damnatus ab Algero, 242. Ab errore vindicatus, 242. Ejus obitus an prædictus, 240.
Rupertus ex S. Georgii in Hercinia ſilva monaſterio aſſumitur abbas Ottenburæ ſanctiſſimus, 365.
De Rupe-Amatoris contendunt Marcilienſes monachi & Tullenſes, 36. Oratorium de Rupe-Amatoris Tutelæ ſubjectum, 36. Rupis-Amatoris multa confere Alfonſus rex Caſtellæ & Toleti, 36.
Ruſticus presbyter cardinalis titulo S. Cyriaci, 606.
Ruthenenſis epiſc. electioni poteſt intereſſe abbas Conchenſis, 578. Ruthenenſes epiſcopi, Ademarus, 207. 259. Petrus, 442.
Ruyenſis abbas Abaelardus, 531. Ruyenſem abbatiam tyrannus potentiſſimus ſibi ſubjugat, & omnia illius ad uſus proprios redigit, 53.

S

Sabæ monaſterium per Cluniacenſes reformatur, 345. Hujus monaſterii abbas Aoſelmus S. Anſelmi nepos ſit abbas S. Edmundi, 54.
Sabinenſis epiſc. Conradus, 650. 675.
S. Sabini martyris inventio & tranſlatio ad Cerafienſe monaſterium, 535.
Sagienſis S. Martini monaſterii abbas Radulfus, epiſc. Roffenſis, deinde archiepiſcop. Cantuarienſis, 83. Obit, *ibid.*
Sagienſes epiſcopi, S. Aonobertus, 595. Girardus, 236. Johannes, 83. Serlo, 81. 236. 350.
Saguntenſem abbatiam Cluniaco ſubiicit Alfonſus rex Caſtellæ & Legionis cognomento Bonus, 299.
Salemannenſi in eccleſia clericis ſubſtituti monachi, 341.
Salmanticenſis præſul Adefonſus obit, 42.
Salomonis ducis & principis Britanniæ charta pro Prumienſi monaſterio, 539.
Salpenſis epiſc. Guillelmus monachus Cormeriacenſis monaſterii, 206.
S. Salvii monaſterii prope Valencenas variæ fortunæ, 52.
S. Salvio Monſtecolenſi dat Milo epiſc. eccleſiam B. M. de *Darnetal*, 312.
Salzburgenſis archiepiſc. Conradus, 280. 395.
Samſon archiepiſc. Remenſis, 222. 592. 267. 683. 302. 340. 402. 404. 477. 523. Eligitur ar-

archiepiſcopus Remenſis, 275. Ad Igniacum interdum ſecedit, 141. S. Gibriani reliquias in novam capſam transfert, 363. Sugerio in regni adminiſtratione cum Radulfo Viromandunorum comite adjunctus, 382. Dat S. Remigio altare Novionis, 390. Intereſt concilio Senonenſi, 298.
Sancia ſoror Alfonſi regis Hiſpaniarum cognomento Boni, 299. Carracentenſi monaſterio favet, 599. 420.
Sancius rex, 518.
Sancius rex Aragonenſis, 455.
Sanctimoniales modeſtis utantur veſtibus & reeludantur, 524. Sanctimoniales atque canonicæ juxta S. Benedicti regulam aut S. Auguſtini corrigant ſe, 400. In claustro perpetuo permaneant, *ibid.* Relictis propriis de communibus eis providetur, 400.
Sanctonenſis electus Petrus, 9. 585.
Sanxon ſrrte Sanſon abbas S. Luciani de Belvacu, 235.
Saraceni Lerinum infeſtans, 352. 463.
Sarisberienſis epiſcopus Joſcelinus, 455.
Saro presbyter cardinalis tituli S. Stephani, 606.
Sarum epiſcopus R. 253.
Savinus nobilis Dalmata ſcyphos argenteos dono mittit S. Benedicto, 157.
Savinienſe ſeu Sapinienſe monaſterium in diœceſi Lugdunenſi, 555. Ejus abbas Pontius, 92.
Saviniacenſe monaſterium in diœceſi Abrincarenſi condit Vitalis primus abbas, 480. Serlo abbas, 252. Se ſuaque monaſteria ſubjicit Clarevalli, 408. Ei concceditur ſedere poſt quatuor primos patres, *ibid.*
Saxo presbyter cardinalis tituli S. Stephani, 597.
Schiſma novum in eccleſia poſt mortem Honorii II. 168. Inter Innocentium II. & Anacletum II. 167. Schiſmatis finis per Bernardum, 273. Quo tempore ſchiſmatici cardinales ad Innocentium redierunt, 273.
Schiſma in eccleſia Leodienſi occaſione Friderici epiſcopi, 64.
Schocelinus agri Trevirenſis eremita, 559.
S. Scholaſticæ oſſa combuſta dicuntur, 235.
Scotilare palatium regium, 559.
Scotiæ reges Alexander, 53. Malkolmus, IV. 24
Scori inhabitant monaſterium S. Jacobi Herbipolenſis, 405.
Scriptorioli Clarevallenſis deſcriptio, 358.
Scropharum curatio per reges Francorum, 59. Scrophas an reges Angliæ tactu ſanent, *ibid.*
S. Sebaſtiani in Hiſpania abbatia per Victorinos monachos reformata, 558.
Sedunenſis epiſcopus Garinus, 247.
Segardus ex priore factus abbas S. Martini Tornacenſis, 51. Vexarus a canonicis eccleſiæ cathedralis vitæ privatæ deſiderio fugit, ſed ab epiſcopo revocatur, 55. Vendit vaſa ſacra in gratiam pauperum, 225. 556. 410. Obit, 144.
Segardus abbas S Vitoni Virdunenſis, 293.
Seguinus apoſtolicæ ſedis legatus, 25.
Seherus abbas S. Leonis Tullenſis, 540.
Seherus abbas S. Maximini, 445.
Seibaldus abbas S. Leonis Tullenſis, 395.
Seifridus abbas S. Vincentii Laudunenſis, 201.
Semicinctium quid, 559.
Senecenſis epiſcopus Enardus, 463.
Seneſcallia Franciæ hereditario jure a tempore Roberti regis comiti Andegavenſi obtigit, 367.
Senioreſtum abbatem Caſinenſem eligi petit Honorius, 527. 537. Agente Mattheo cardinali, eligitur abbas Caſinenſis, 538. Hunc Caſini conſecras Honorius papa fine fidelitatis ſacramento, 538. Anacletu favet, 244. Obit, 262.
Senonenſes archiepiſcopi, Bernardus, 551. Daimbertus, 43. Guido, 548. Henricus, 77. 283. Hugo, 477. Willelmus ad Albas-manus, 459.
Senonenſium archipræſulum ſeries emendanda, 458.
Senonenſis S. Columbæ abbas Theobaldus, 368.
Senonienſis abbas Antonius, 26.
Sepulturæ in quadrivis ad cruces extra cimiterium probibitæ, 264.
Sepulturæ Virtzeburgenſium epiſcoporum ritus, 495.
Sepultura archiepiſcopi Turonenſis & abbatis Majoris-monaſterii, 592.
Sepultura monachorum S. Michaelis ad Moſam in loco remotiſſimo, 285.
S. Sequani & canonicorum S. Stephani Divionenſis lis finita, 264.
S. Sergii pars capitis publicæ venerationi exponitur ab Engelbaldo archiepiſcopo Turonenſi, 439.
Sergius monachus Cavenſis ob minorem exhibitam reverentiam ſepulcro S. Petri percuſſus, ſanatur intercelſione S. Petri, 27.
Serlo epiſcopus Sagienſis, 92. 536. Confert diaconatum anno ætatis XVIII. Orderico Virali, 309. Ejus obitus, 81. Sepultus a Johanne epiſcopo Lexovienſi, 83.
Serlo abbas Saviniacenſis in diœceſi Abrincenſi obtinet privilegium a Lucio II. 352. Ejus obitus, 552.
Servi quanti fierent apud antiquos, 7.
Setini epiſcopi, Palladius, 28. Druſinus, *ibid.*
Severus primus abbas S. Andreæ Agathenſis trecentos alit monachos in ſolitudine, 561.
S. Severi de Roſtano reformatio per monachos Victorinos, 572.
Seyfridi abbatis ſancti Vincentii Laudunenſis obitus, 273.
Sibilla abbatiſſa S. Mariæ Sanctonenſis, 270. Ei reſtitutum S. Silvani monaſterium, 287.
Sibilla comitiſſa Flandriæ, 295. 503. 455.
Sybilla uxor Rogerii comitis Agathenſis, 562.
Sicardus epiſcopus Offenburgenſis, 546.
ſicco comes, 558.
Sicco comes Starchri, 554.
Siciliæ rex Rogerius ab Anaclete coronatur, 538.
S. Sidonius abbas diſcipulus S. Philiberti, 501. Ejus eccleſia poſtmodum a canonicis ad monachos reverſa & S. Vvandregeſilo reſtituta, 502.
Sifridus Ciceſtrenſis epiſcopus, 205.
Sifridus comes frater Henrici abbatis Corbeienſis, 668.
Sigebergenſis abbas Cuno, 30. 402. Ei Rupertus dicat libros de Trinitate & libros in Johannem, 5.
Sigefridus archiepiſcopus Moguntinus, 542.
Sigefridus epiſcopus Spirenſis, 306.
Sigefridus epiſcopus Herbipolenſis, 446. 491.
Sigefridus ſeu Seifridus abbas S. Vincentii Laudunenſis, 59. Ei dicat Guibertus epiſtolam de buccella Judæ dicta, 59.
Sigefridus vir illuſtris tradit Theoderico abbati Andaginenſi allodium de Meroldi Heis, 569.

Sigerus abbas Blandinienſis profectus ad ſacra loca, 4.
Sigerus II. abbas Blandinienſis, 286.
Sigerus abbas S. Maximini, 480.
Sigevinus archiepiſc. Colonienſis, 223.
Sigillum epiſcopi pontificalibus induti pedum manu geſtantis ſine mitra, 136. Statutum de Sigillo Albæ-Mariæ, 606.
Sigizo presbyter cardinalis ſituli ſancti Sixti, 606.
Signienſis epiſc. Bruno, 34. 576.
Sigonis abbatis S. Florentii corpus incorruptum poſt multos annos reperitur, 25.
Sigoaldus abbas Epternacenſis, 536.
S. Sigulena cum pluribus vixit in monaſterio, 560.
S. Sigolenæ eccleſia S. Victori Maſſilienſi reformanda traditur, *ibid.*
Silentium negligi ſine offenſa, contemni ſine crimine non poteſt, 151. Silentii nocturni præclarum exemplum, 55. 97. 236. Silentium ter in hebdomada per quadrageſimam, 41. Ad ſilentium exhortatio, 303. Silentium quibus in locis ſervandum, 185.
Silvanectenſes epiſcopi, Clarembaldus, 7. 88. Petrus, 88. 348. Theobaldus, 469. 493.
Silvanectenſium S. Vincentii canonicorum abbas Balduinus, 7. 22.
Silvanectenſis S. Remigii abbatia Hederenſi ſubdita, 283. 373.
Silvæ-majori plurima monaſteria in Hiſpaniis ſubjecta, 523. Ei facta donatio a Radulfo de Haya, 156.
Silveſter archiepiſc. Aquenſis, 549.
Simon epiſc. Tornacenſis, 53.
Simon epiſc. Noviomenſis, 88. 101. 158. 178. 218. 285. 343. 413. Acquievit erectioni epiſcopatus Tornacenſis, 372. Dedicat eccleſiam S. Martini, 144. Diſponit de præbendis canonicorum Montis-Deſiderii, 230. Riſimo S Theoderici abbati donat altare de Dotannit, 285. Suſpenſus propter probatum divortium Radulfi comitis Veromandenſis, 314.
Simon epiſc. VVigorniæ, 96.
Simon abbas S. Nicolai religioſiſſimus, frater Guillelmi abbatis S. Theoderici, 210. Sub eo floret religio, 210. Perſecutiones patitur, 211. Ejus obitus, 211.
Simon abbas Cariacenſis S. Bernardo acceptiſſimus, 283. Repetit Adamum monachum admiſſum apud Claramvallem, 436. Cupit fieri monachus Clarævallis, ſed cum Bernardus non vult admittere, 283. Poſt mortem S. Bernardi tranſit ad Clarevallenſes & ibi pie moritur, 284. 497. 520. Ejus ſucceſſores, 521.
Simon prior Carthuſiæ Montis-Dei reconciliat ſanctum Thomam Cantuarienſem cum Henrico rege Angliæ, 227.
Simon de Merlo prior S. Martini a Campis commendatur Sugerio a Petro Venerabili, 487.
Simon electus abbas S. Bertini, 516. Sed electio nulla declaratur, 177. 253.
Simon Latiniacenſis præpoſitus fit abbas Leſcenſis; a Willelmo Remenſi archiepiſcopo amovetur, 392.
Simon Capra-aurea canonicus regularis S. Victoris, 476. Ejus anniverſarium, *ibid.* Lampas ad ejus tumulum ardet, 476.
Simon monachus piiſſimus Rievallenſis, & ejus obitus, 240.
Simon dux Lotharingiæ, 121. 333.
Simon de Balgentiaco dat Majori-monaſterio & Garnerio abbati eccleſiam B. Mariæ de Bono-nuntio Aurelianenſi, 429.
Simon cancellarius Ludovici VI. 603.
Simplinghamenſis ordinis origo, 449.
Sitſaricenſis epiſcopus Petrus, 279.
Sithienſis abbas Hunfridus ſactus epiſcopus Morinenſis, 540. Lambertus, 20. 53. 89. Lis inter Sithienſes & Cluniacenſes, 256. Definita, 292. Turbæ in abbatis electione, 256.
Sivardus epiſcopus Mindenſis, 146. 308.
Sixtus curiæ Romanæ conſiliarius, 447.
Sizo comes abbatiam de Burgilin vexat, 430.
Societas Majoris-monaſterii cum eccleſia Turonenſi, 48.
Soſſordus prior Excubiarum, 301. 634.
Solemniacenſe monaſterium regulam SS. Benedicti & Columbani initio obſervavit, 528.
Soliacenſes domini multas moleſtias inferunt Floriacenſibus monachis, 269.
Soliacenſis eccleſia redit ad canonicos, 269.
Solitariorum tentationes, 321.
Sophia Belæ regis filia fit monacha, 68. Henrico adhuc puero Conradi regis filio a patre deſponſa mortuo patre & futuro ſponſo, numquam adduci potuit ut e monaſterio egrederetur, 193.
Sophia comitiſſa, 154.
Sophia receluſa, 222.
S. Sophiæ Beneventana in urbe abbas Franco, 268.
Sorbonæ altare Boſoni abbati Floriacenſi conſert Radulfus archiepiſcopus Remenſis, 32.
Sorduenſi monaſterio fit reſtitutio, 48.
Soricini abbatis ſubnectitur S. Victori, 560.
Sparnacenſem eccleſiam dat Theobaldus comes Campaniæ regularibus canonicis S. Auguſtini, 140. Sparnacenſem abbatiam Valeriano domini Andreæ dapiferi ſui filio conſert, 240. Sparnacenſis abbas Fulco, 616.
Spirenſes epiſcopi, Bruno, 17. 67. Guntherus 401. 662. Sigefridus, 306.
Spiræ ſepultus imperator Henricus, V. 216.
Squillacenſis prioris Lamberti ſtatuta tam pro eremitis, quam pro cœnobitis, 591.
Stabilitatis voti obligatio, 219.
Stabulenſis abbas VVibaldus, 334. 352. Stabulenſem abbatiam dimittere meditatur, 469. Eum Stabulenſes nolunt dimittere, 470. Stabulenſibus creditur theſaurus Aquiſgranenſis ab incurſione Normannorum conſervandus, 543. Stabulenſe monaſterium rapinis & incendiis vaſtatur, 469. Vexatur ab hominibus comitis de *Salmes*, 401. Vexatores excommunicati, 343. Reſtitutio villæ *Turnimæ* auctoritate pontificia aſſerta, 293. Obitus quatuor Fratrum Stabulenſium, 430. Privilegia Lucii & Eugenii papæ pro Stabulenſi monaſterio, 343.
Stamedienſis abbas Petrus fit archiepiſc. Tarantaſienſis, 277.
S. Stephani brachium, 347.
Stephanus papa, dictus olim Fredericus, frater Godefridi ducis, 564.
Stephani papæ aquimanile, 137.
Stephanus epiſc. Præneſtinus, 326. 536. 537. 546.
Stephanus Tuſculanus epiſc. 102.
Stephanus patriarcha Jeroſolymitanus ex abbate S. Johannis Carnotenſis canonicorum regularium, 146.
Stephanus de *Langton* archiepiſc. Cantuarienſis, 495.
Stephanus archiepiſc. Viennenſis apoſtolicæ ſedis legatus, 264. Viennenſi dignitate dimiſſa a Pe-

a Petro Venerabili ad Cluniacum invitatur, 368.
Stephanus canonicus S. Ruſi quondam Viennenſis archiepiſcopus, 598.
Stephanus epiſc. Æduenſis, 158. 215. 441. Pontium abbatem benedicit, 180. Corpus S. Lazari e veteri eccleſia in novam transfert, eique præclarum mauſoleum erigit, 188. Abdicat & ſit monachus Cluniacenſis, *ibid.* 248. 304. An idem cum Stephano Æduenſi auctore libri de ſacramentis, 248. Quo anno ſecedit Cluniacum, ubi inter manus Petri Venerabilis expiravit, 249.
Stephani epiſc. Meldenſis diploma pro S. Paræ monaſterio, 498.
Stephanus Metenſis epiſcopus, 254. 305. 335. 443. 480. 496. Reſtaurat Wergavillæ monaſterium, 394. Ejus charta pro ejuſdem monaſterii reformatione, 656. Ipſi commiſſa eccleſia Haſteriacenſis, 467. Confirmat privilegia Walciodorenſis monaſterii, 468.
Stephanus epiſcopus Oſcenſis, 223.
Stephanus epiſcopus Pariſienſis, 140. 158. 274. 294. 267. 283. A rege Ludovico VI. perſecutionem patitur, 242. Qui regnum ejus ſupponit interdicto, 242. Ejus dolor de cæde Thomæ prioris S. Victoris, & epiſtola ad Gaufridum Carnotenſem epiſcopum & apoſtolicæ ſedis legatum, 209. Ipſius charta de donatione Euſtachiæ de Corbolin facta monaſterio Hederenſi, 617. Charta de fundatione & inſtitutis Hederenſis parthenonis, 282. 616. Dat quædam altaria monaſterio Longipontis prope Pariſios, 502. Ejus obitus, 337. 338. Sepultura, *ibid.*
Stephanus Poncherius Pariſienſis epiſcopus reformat moniales ſuæ diœceſis, 163.
Stephanus epiſcopus Redonenſis, 515.
Stephanus Primicerius Tullenſis, 600.
Stephanus abbas Ciſtercienſis, 118. 240. 246. 264. 286. Ipſe & primi abbates ordinis conduxt Chartam Caritatis, 32. Quid in ea præcipiatur, 33. Condit Bonum-vallem, 26. Obtinet ab Innocentio exemtionem a decimis, 294. Verſatur in Flandria. 110. Societatem init cum Vedaſtinis, 200. Ad ſacrorum bibliorum emendationem adhibet Judæos & Hebraicæ & Arabicæ linguæ peritos. 222. Ejus feſtum celebratur ad petitionem patrum Pontiniorum, *ibid.* Biennio ante mortem abdicaverat præfecturam, *ibid.* Obit, 222.
Stephani Obazinenſis primordia, 176. Obazinæ fit monachus cum ſcit, & prior, 331. 337. Prior factus ut ſe gerit, 236. Fit abbas, 331. Qua arte monachos corrigit, 317. Novum monaſterium condit & amplificat, 236. 317. Multi ad eum utriuſque ſexus confluebant, 236. Feminis monaſterium conſtrui curat duobus aut tribus a ſuis ſtadiis ſeparatum, 237. Monachorum inſtitutum ſuſcipiunt, a Dalonenſi acceptum, 237. 337. Ciſtercio ſe ſubdit, 407. Ante quam ſe Ciſtercio ſubdiderit, carnes infirmis non dabat, 408.
Stephanus de Mercorio abbas Caſæ-Dei, 25. 232. Vir ſanctus, 176. Res ad ſuum monaſterium pertinentes confirmantur ab Innocentio papa, 194. Bullam protectionis ei indulget Eugenius III. in qua memorantur præcipui prioratus ſui monaſterii, 640. Ei ſubjicitur abbatia Favernacenſis in diœceſi Veſontionenſi, 202. 615. Contendit cum abbate S. Tyberii, 615. Sanctiſſime obit, 374. Ejus vita, *ibid.*
S. Stephani de Muretto abbas, regulæ & doctrina, 107. Canonizatio a Clemente III. 107. Ejus corpus ad Grandem-montem tranſlatum, *ibid.*
Stephanus cognomento Calvus primus beati Roberti de Cornilione recluſus, 120.
Stephanus prior Durbonis, 634.
Stephanus prior Majorevi, 198.
Stephanus magiſter Gilberti Porretani diſcipulus, 401.
Stephanus rex Hungariæ, 68. Inſtante morte in ſignum pœnitentiæ habitum monaſticum ſumit, 193.
Stephanus Bleſenſis & Bononiæ comes, 217. 231. 267. In regno Angliæ Henrico regi ſuccedit agente præſertim Henrico Wintonienſi epiſcopo fratre ſuo, 238. Præſentibus Cantuarienſi, Wintonienſi & Sarisberienſi epiſcopis coronatur, 239. Captus & in vincula conjectus, 309. Ejus cum Henrico duce concordia, 495 Eum deſerit Henricus Wintonienſis ejus frater, 309. Ejus obitus & ſepulturæ locus & Enſtachii ejus filii, 496.
Stephanus comes Burgundiæ, 239.
Stephanus comes filius comitis Guemeampenſis, 472.
Stephanus comes ſatisfacit Andaginenſi monaſterio quod caſtrum *Mirvoli* firmaverit, 555.
Stephanus de Garlanda, 142. Diſtinguendus a Stephano Pariſienſi epiſcopo, 338.
Stephanus cancellarius Ludovici VI. 42. 589.
Stephanus dapifer Ludovici VI. regis, 214. 603.
Stephanus comes de Sancera, 476.
Stetinenſes ad cultum idolorum revoluti, ad ſanam mentem reverſi, 234.
Sterilitas viri. annorum, 269.
Subdiaconale Stephani papæ IX. 565.
Subdiſconatus collatus anno ætatis XVI. 309.
Sueſſionenſes epiſcopi, Anſculfus, 479. 623. Hugo, 229. Goſſenus, 17. 123. 140. 253. 258. 259. 283. 298. 314. 340. 348. 390. Liſiardus, 22. 32. 42. 43. 52.
Sueſſionenſis S. Medardi dedicatio per Innocentium II. 289. Monaſterium infeſtat Ivo comes Sueſſionenſis, 404.
Sueſtrenſis monaſterii origo & varia fortuna, 529. Siginandus presbyter & egregius artifex donatur abbatiæ Sueſtrenſi, quam reſignat abbatiæ Prumienſi, 529.
Sugerius abbas S. Dionyſii, 53. 147. 401. Devotus B. Petro & Romanæ eccleſiæ, 283. Gelaſio in Gallias venienti a rege obviam mittitur, & inopia laboranti ſuppetias offert, 25. Nondum abbas ad Calliſtum papam a Ludovico rege miſſus, 55. Synodo generali Romanæ intereſt a Calliſto papa gratiſſime acceptus, 80. Romam a Calliſto papa evocatus, 204. Adit Caſſinum Beneventum, Salernum & Garganum, 90. Moguntiæ intereſt electioni Lotharii imperatoris, 216. Ibidem ei reſtituitur Cella-nova in diœceſi Metenſi, *ibid.* Fit abbas S. Dionyſii, 70. Ordinatur presbyter, & conſecratur abbas, 71. Regis conſiliarius, 309. Regni procurator procerum conſilio eligitur, 381. 452. Ejus converſio & monaſterii ſancti Dionyſii reformatio, 272. De ea laudatur a ſancto Bernardo, 272. Ejus pia conſtitutio, 71. Pacis cauſa non monachos ſed canonicos regulares apud S. Genovefam inſtituit, 583. Ejus anniverſarium in necrologio S. Genovefæ, 584. Inſtituit monachos Dionyſianos in eccleſia Compendienſi, 437. Probat electionem Goſſeni epiſcopi Carnotenſis, 405. Confirmat electionem P. abbatis Maſciacenſis, 406. Ejus elogium, 416. Scribit ad Ludovicum regem, ut quantocius rediret in Franciam, 416. Regis ad eum reſ-

pon-

ponſio, 456. Ad loca ſacra iter parat, 449. Febre correptus ad mortem ſe præparat, 450. Ad tumulum S. Martini proficiſcitur, 450. Exſtruit novam baſilicam S. Dionyſii, 302. *ibid.* Eam perficit & ornat, 347. Altari principi ad monaſticum propoſitum oblatus fuit, 347. Intereſt concilio Remenſi, 399. Ejus acumen ingenii, felix memoria, 452. Sobrietas in cibo, 452. Condit teſtamentum, 267. Opidanos S. Dionyſii a mortua-manu abſolvit, 122. In aula regia præclarus & optimus cauſidicus, 166. Ejus ad S. Bernardum reſponſio, cui gratias agit de munuſculis, 450. Ejus epiſtola ad regem qua ei commendat regnum, pauperes & viduas & monaſterium S. Dionyſii, 451. Eugenii papæ de Sugerio exiſtimatio, 452. Fratrum manibus ſuſtentatus ducitur in capitulo, & omnium pedibus provolutus, veniam ab omnibus, ſi quid peccaſſet petit, 452. A cura paſtorali abſolvi petit, *ibid.* Epiſcopos Sueſſionenſem, Noviomenſem & Silvanectenſem advocat, & eis peccata confitetur, 452. Per quindecim dies viaticum corpori Domini ſuſcepit, *ibid.* Ejus ſepultura, *ibid.* De eo epiſtola encyclica, 451. Virtutes chriſtianæ & monaſticæ, 452. Ejus caritas erga proximum, 452. Ejus parcimonia in cibo & potu, *ibid.* Lectiones ſtudium orationis, attentio in officio divino, ejus cellula, 453. Ejus in ſacris vaſis magnificentia, *ibid.* Ejus virtutes politicæ & ſcripta, 453. Ejus effigies & tumulus, 455. De eo, 183. 266. 429.
S. Sulpicii apud Redones abbatiſſa Maria, 232.
Sutrinus epiſcopus Johannes, 250. Otto Petri Leonis fautor depoſitus, *ibid.*

T

Tanchelinus Antuerpienſis hæreticus, 387.
Tarbeienſis epiſcopus Dodo, 572.
Tarentaſieoſis archiepiſcopus Petrus abbas Stamedienſis, 27. 277.
Tarvanenſes epiſcopi, Drogo, Humbertus, 567. Milo, 348. Dat S. Salvio Monaſterolii eccleſiam B. Mariæ de *Darnetal*, 312.
Tarvanenſis S. Johannis abbatia ſubjecta Fiſcanno, 567.
Tecta palatium regium, 533.
Templum Agrippinæ, 650.
Templum Romuli, 627.
Tenacitas damnatur, 452.
Tentationes ſolitariorum, 321.
Terniaci altare S. Pauli monachis reſtitutum, 229. 677.
Terræ motus ingens, 55.
Terracinenſis epiſcopus Gregorius ex monacho Caſinenſi, 126. 597.
Terragonenſis epiſcopus Hugo, 463.
Tervisanus epiſcopus Landolus, 622.
Teſcelinus S. Bernardi pater fit monachus Clarævallis, 34.
Teubertus comes, 544.
Teulfus electus abbas Mauriniacenſis anteqoam conſtreretur a promotione dejectus fit prior S. Criſpini, 21.
Tezelinus canonicus Leodienſis fit monachus Cluniacenſis, 63.
S. Thadeæ reliquiæ cum Bernarda ſepultæ, 487.
Theobaldus cardinalis presbyter S. Anaſtaſiæ electus canonice in papam noluit aſſentiri, 204.
Theobaldus ex Beccenſi abbate Cantuarienſis archiepiſcop. electus, 503. 259. 270. 280. Benedictio ejus propter negatam profeſſionem retardatur, 257. Ejus ordinatio, 295. Litem movet in Auguſtinenſes Cantuariæ, *ibid.* Petita & non obtenta licentia veniendi ad concilium Remenſe, iram Stephani regis incurrit, 401. Adoptat Johannem Sariſberienſem, 514. Perſecutionem a Stephano rege patitur, 495. Euſtachium filium ejus recuſat coronare, *ibid.* Summis laudibus effertur, 403. De eo, 84. 348. 401. 407. 489. 494. 496.
Theobaldus epiſcopus Ambianenſis, 422.
Theobaldus prior S. Martini a Campis, 77. Fit epiſcopus Pariſienſis, 338. De eo, 346. 384. 390. 401. 518. Hederenſi monaſterio decimas concedit, 282. Pro rege fidejuſſor, 632. Ejus obitus, 7.
Theobaldus epiſcop. Silvanectenſis, 469. 493.
Theobaldus abbas S. Columbæ filius Hugonia Pagani primi magiſtri Templi Jeroſolymitani, 313. Cluniacenſium diſciplinam in ſuo monaſterio inſtituit, *ibid.* De pluribus conſulit Petrum Venerabilem, *ibid.* Novam eccleſiam conſtruit, *ibid.* Cruce ſignatus, 368. 385. Obit, 392.
Theobaldus abbas Foſſatenſis dat monialibus S. Mariæ de Nemore annales prædendas fratrum ſuorum morientium, 163.
Theobaldus de Oxonia magiſter & doctor Cadomenſis, 64.
Theobaldus magnus Campaniæ comes poſt regem regnum adminiſtrat, 287.
Theobaldus comes Campaniæ rebellat in regem Franciæ, 30.
Theobaldus Campaniæ comes IV. ſepultus apud Latiniacum, 476. Quatuor habuit filios & ſex filias, *ibid.* Ejus epitaphium, *ibid.*
Theobaldus comes Campaniæ Radulfum monachum S. Nicolai de Silva facit abbatem Latiniacenſem, 101.
Theobaldum comitem rex Angliæ Henricus invitat ad colloquium in Normannia, 22.
Theobaldo comiti proceres Normanniæ deferunt regnum Angliæ & ducatum Normanniæ, 309.
Theobaldo Campaniæ comiti præcipit Petrus Juliacenſis prior ne traiceret in Angliam, & alia prædicit, 253.
Theobaldus comes Campaniæ fruſtra intercedit pro Abaelardo, 59.
Theobaldus comes & canonici Carnotenſes reconciliantur, 8.
Theobaldus comes Bleſenſis regis dapifer, 494. 509. 671. 675. De Tetbaldo venerabili comite Bleſenſi, 27. 77. 92. 153. 476. 569.
Theobaldus comes Bleſenſis & Carnotenſis cognomento magnus, 24. Apud Bleſis Guillelmum comitem Nivernenſem tenet captivum, 8. Donat terram de Alterani-fonte abbati Altivillarenſi, 135. Subſidia conſert ad Clarævallis nova ædificia, 234. Fuit inviſus Ludovico regi ob divortium Radulfi comitis Veromandenſis & cauſam Petri de Caſtra electi Buturicenſis, 314. 336.
Theobaldus comes Briæ, 77.
Theobaldus comes Vindocinenſis, 556.
Thierbaldus, marchio, 17.
Theobaldus Moterius cædis Thomæ prioris S. Victoris conſcius, 209.
Theobaldus comes, 144.
Theobaldus Palatinus comes, 266.
S. Theodardi abbatia in cathedralem erecta, 351.
S. Theodardus archiepiſcopus Narbonenſis a-

pud Mont-albam ſepultus, 351.
Theodardus prior Caritatis poſt Olricum, 323. Petit ab officio abſolvi, 323.
Theodatus canonicus epiſc. Tolonienſis, 357.
Theodericus abbas S. Eligii Noviomenſis ſit epiſcopus Ambianenſis, 329. 348. 401. 422. 525. Petit a Sugerio abbatem religioſum pro S. Richario, 405. De eo, 120. 122. 175. 228. 285.
Theodericus ſeu Dietericus epiſcopus Citicenſis, 98.
Theoderici Virdunenſis epiſcopi epiſtola ad Hildebrandum, 566.
Theodericus primicerius Metenſis, 657.
Theodericus abbas Andaginenſis, 45. 255. 566. Ejus electio, ordinatio, & vita auſtera, 554. Annoni archiepiſcopo Colonienſi familiaris, 561. Et Alberoni epiſcopo Metenſi, 561. Apud Henricum epiſcopum Leodienſem efficit, ut caſtrum *Mirvolt* ſibi infeſtum deſtruatur, 576. Cellam Ebernei curtem conſtruit, 566. Romam cum Herimanno Metenſium præſule pergit, 565. Piſis cum honore excipiuntur, *ibid.* Per ſeptem dies moratus Romæ honorifice a Gregorio VII. exceptus eſt, 565. Mulierem infirmam ſanat, 561.
Theodericus II. abbas Andaginenſis acquirit allodium Meroldi Heis, 596. Ei vexationes meditatus Olbertus epiſcopus, 574. Recipit ſe in cellam Cimenſem, 572. Remis apud S. Remigium renunciat digoitati in gratiam Beringerii abbatis ſancti Laurentii Leodienſis, 576. A Wiredo repetit ſuam Andaginenſem abbatiam, quam ſoli Berengerio ceſſerat, 577. Eam illi reſtituendam cenſent Remenſis archiepiſcopus Manaſſes II. & Ingelrannus Laudunenſis, 577. Et reſtituitur abbatia Andaginenſis, 570.
Theodericus deſignatur ſucceſſor S. Witmonis, 144.
Theodericus rex terram S. Theoderico ob reſuſcitatam filiam ſuam tradit, 92. Villam Macellam S. Theodetico donat, 92. Eidem monaſterio aquæ Vidulæ aſſerta, 165. Ei altare de Dotannis dat Simon epiſc. Noviomenſis, 249. Ipſi factæ donationes, 285.
S. Theoderici abbatis Gnillelmi hortatu S. Bernardus ſcribit Apologiam, 74.
S. Theoderici abbates, Aldricus, 390. 413. Gauſtidus, 5. 10. 32. Willelmus, 5. 92. 222. 255. 258. Hillinus, 255. 540. 626.
Theodericus magiſter Carnotenſis, 402.
Theodericus de Domna-baſula reſtaurat cellam S. Donati, 394.
Theodericus Sexonum rex calicem aureum mittit S. Benedicto, 135.
Theodericus Flandriæ comes, 53. 292. 415. Fundator Claromariſci, 303.
Theodericus Alſaticus ſit comes Flandriæ, 139.
Theodericus comes Hollandiæ nonus pergit Jeroſolymam, & privilegium exemtionis impetrat pro monaſterio Reynsburgenſi, 212.
Theodericus comes cellam Aſmangiæ donat S. Michaeli ſuper Moſam, 443.
Theodericus & Widricus fratres comitis Friderici, 203.
Theodericus Nuxariæ comes abbati Corbeienſi ſatisfacit, 431. Occiſus a Widikindo de *Swalenberg*, 533.
Theodericus de *Rabelinge* Wibaldo infeſtus, 466.
Theodericus comes de *Tomeburch*, 579.
Theodericus Galeranni, 428.
Theodilda avia Aſſuerī abbatis Prumienſis, 532.
Teodinus epiſcopus Camerinus, 385.
Theophania imperatrix, 550.
Theotgerus abbas in Hercinia Silva eligitur epiſc. Metenſis, 3. Ad eum mittitur abbas S. Clementis & Theotgerus ſeu Theodwinus, *ibid.* A quibus ad legatum ducitur, *ibid.* Grate a legato exceptus ſuæ electioni aſſentiri recuſat ob natalium defectum, 3. Ejus electionem coram legato Conone apud Compendium propugnat Alardus, 15. Canonis littera qua epiſcopatum Metenſem accipere, & conſecrationis gratia archiepiſcopum Vtennenſem convenire jubetur, 15. Admioiſtratio monaſterii S. Georgii ei committitur, *ibid.* Ejus electionem propugnat in concilio Colonienſi Alberus ſeu Albero primicerius, 16. Ejus electio in concilio unanimi patrum ſententia confirmata, 16. Juſſus auctoritate concilii conſecrari, & legatum ad Gonſluentiam convenit, *ibid.* Corbeiæ conſecratur, 16. Ordinatus baſilicam in honorem S. Georgii conſecrat, & altare S. Andreæ, 16. Accedens ad ſuam eccleſiam a Cæſariania reiicitur, *ibid.* Gelaſii litteræ ad Metenſes ut eum honorifice ſuſcipiant, 17. A clero & populo invitatus ægre accedit, eique obviam exeunt abbates, primicerius & ſanioris conſilii cives & clerici, 37. A furibundis reiicitur, *ibid.* Ab abbate S. Clementis in ſuo monaſterio excipitur, *ibid.* Chriſma conficit apud Gorziam, *ibid.* Parat ſe ad civitatem ingredi nudis pedibus, 38. Adit Trevirenſem archiepiſcopum, 38. Et imperatorem, *ibid.* Ejus obitus, 38. 50. Et ſepultura, *ibid.*
Theotmarus archicapellanus Arouiſi imperat. 543. Ad vicem Adalberti archicancellarii diploma recognoſcit, 182.
Theotrada conjux Hedeni ducis, 529.
Theodwinus ſeu Theodinus Gorzienſis abbas poſtea S. Rufinæ cardinalis epiſcopus & legatus, 3. 280. 386. 525. 552. 565. Conſecrat Rodulfum electum abbatem Einſidlenſem, 519. Conradum imperatorem conſecrat, 270.
Thevinus ex priore Argentolii eligitur abbas Mauriniacenſis, 405. 549.
Tibaldus marchio de *Vohoreh*, 306.
Tibaldus de Rubro-monte, 202. 615.
Tiburtini epiſcopi Johannes, 281. VVido, 623.
Tietgerus dictus etiam Dieggerus Metenſis, 50.
S. Timothei canonici Remenſes ſub patrocinio abbatis S. Remigii, 60. His monachos ſubſtitui jubet Callixtus papa, *ibid.* Si debita ſervitia neglexerint horum beneficia aliis conferri permittit Lucius III. *ibid.* & Urbanus III. refectioner in feſtivitatibus dari ſolitas in aliud commutari, *ibid.*
Tiringus filius Hedeni ducis, 529.
Tironienſi monaſterio bullam protectionis concedit Innocentius II 589. Tironium in Scotia ſubjecta Tironio, 24. Tironienſis abbatis auctoritas ſuper abbatiam de Cameis in epiſcopatu S. David, 589. *& ſeq.* Tironienſes quando inſtituti in Scotia, 24. Membra a Tironienſi monaſterio dependentia, & ejus ſuper ea auctoritas, *ibid.* 589. Tironienſibus datur cella de Baſchevilla, 214. Tironienſes monachi omnes ſalvati præter unum, 23.
Tironienſes abbates Bernardus, 8. Guillelmus, 364. Stephanus, Gualterius & Lambertus, *ibid.* Hugo, 8. 23. VVillelmus, *ibid.*
Tirmarus II. epiſc. Ferdenſis, 259.
Thomæ Beketi vitæ primordia, 495. Fit archidiaconus Cantuariæ, & regis Henrici cancel-

cellarius, 495. 514. Scribit Petro abbati Cellenſi, 514. Petri Cellenſis ad eum reſponſio, *ibid.* Regi Angliæ reconciliatur per Simonem priorem Montis-Dei, & Petrum Bernardi priorem Grandimontis, 227.
Thomas cardinalis, 355.
Thomas legatus deponit Henricum abbatem Corbeiæ-novæ vitioſum, 378. 401. 666. Deponit Judith abbatiſſam Kaminatenſem, 398.
Thomæ prior S. Victoris cædes, 141. 208.
Thomas Maurigniacenſis abbas, 34. 43. 176. 281. Privilegium obtinet adverſus canonicos Stampenſes, 33. Intereſt unctioni Philippi regis, 166. Suſpenſus quod non interfuerit concilio Lateranenſi, 288. Abdicat, & recipit ſe ad S. Martinum a Campis, 294. 349. Ejus epiſtola famoſa in legatum Albericum refutatur, 349. Recipit ſe ad Columbenſe monaſterium ubi diem agit extremum, 349.
S. Thomas Aquinas rogatus ſcribere in cantica, non eſt auſus opus tentare, 258.
Thomas de S. Audomaro diſcipulus S. Bernardi, 189. Factus monachus apud Claramvallem, 436.
Thomæ de Beverla inſelis exitus, 190.
Thomas de Marla, 112. Ablata S. Vincentio reſtituit, 608. Ejus interitus, 185. Sepultus Novigenti, *ibid.*
Thomas Garzonius canonicus regularis, 453.
Thomas notarius Adelaidis reginæ, 418.
Thrſcelinus abbas Leſcienſis abdicat, 395.
Toletani archiepiſcopi, Bernardus, 53. 556. Johannes, 518. Raymundus, 199.
Tolonienſia epiſc. Maſſilienſibus monachis infeſtus, 508.
Tornacenſes proprium epiſcopum repetunt, 379.
Tornacenſes epiſc. Gerardus, 475. Lambertus, 43. 57. Simon, 53.
Tornacenſis S. Martini abbas Valerius a Simone epiſcopo conſecratur, 256. Ejus elogium, *ibid.* Eccleſia dedicatur a Simone epiſcopo Tornacenſi, 244. Monaſterium vexant canonici Tornacenſes, 52.
Torneamenta damnata, 416.
Tornodurenſes S. Michaelis remiſſæ conſuetudines, 254.
Trajectenſes epiſcopi Andreas, 522. 586. Anſfridus. 554. Hattebertus, 563. Hermannus, 474.
Trasmundus Camerinenſis præſul, 381.
Transfigurationis feſtum improbatur, 481.
Tranſubſtantiationis vocabulum quam antiquum, 248. Eam docet Franco Affligemienſis abbas 96. De ea, 245.
Trafarius abbas Fontanellæ confirmationem privilegiorum ſuorum a Ludovico Pio obtinet, 532.
Trecenſis epiſcopatus vocat, 370.
Trecenſes epiſcopi, Atto, 552. 558. 583. Anſoerit ante epiſcopatum monachus, 78. Henricus, 404. Philippus, 29.
Treviris fecunda Roma, 337.
Trevirenſes archiepiſcopi, Alberius ſeu Albero, 2. 37. 254. 266. 286. Eum ad ſedem ſuam remittit legatus Cuno, 3. Bruno, 29. 27. 42. 582. Fundator monaſterii Odenheimenſis, 98. Eberardus, 558. Egilbertus, 579. Godefridus, 225. Hatto, 543. Radbodus, *ibid.*
Trevirenſis S. Maximini abbas Berengoſus, 581. Gerardi abbatis mala adminiſtratio defertur ad papam, 342. Contra eum ſcribit S. Bernardus, 342. S. Maximini abbati ſit reſtitutio, 558.
Trevirenſis Synodus, 390.
SS. Trinitatis de Tritis eccleſiæ dedicatio, 559.
SS. Trinitatis feſtum improbatur, 481.
SS. Trinitatis imaginas figuras fabricat Abaelardus, 78.
Trithemius abbas Spanheimenſis, 512.
Trium-fontium abbas Hugo cardinalis Oſtienſis, 433.
Trudonienſium monachorum præbenda, 225.
S. Trudonis monaſt. quarta vaſtatio, 125. Trudonenſis abbas Rodulfus, 58. Ejus verſus de communione ſub utraque ſpecie, 52. Sede ſua pulſus eacipitur ab Arnulfo Blandinienſi abbate, 4.
Tuitienſe monaſterium, 56.
Tuitienſes abbates, Gerlacus, 522. Henricus, 39. Marcwardus, 32. Rupertus, *ibid.* 65. 213. 554. Radulfus, 306.
Tullenſes epiſcopi Bertoldus, 553. Bruno, 79. Henricus, 222. 554. 566. 479 Jacob, 79. Pibo, 489. Riquinus, 79. S. Benigno Divionenſi caritate conjunctus, 79.
Tullenſis abbas S. Leonis Seibaldus, 394.
Tunicas multiplices induebant Ciſtercienſes, 75.
Turgiſus epiſc. Abrincenſis, 48.
Turgoſus epiſcopus ſancti Andreæ in Scotia, 53.
Turnines villa a Godefrido comite Namurcenſi ablata Strabuleto reſtituitur, 182.
Turoldus epiſc. Bajocenſis, 150.
Turonenſis archiepiſc. primatus in Armoricos confirmatur in concilio Remenſi, 403.
Turonenſes archiepiſcopi Engelbaldus, 393. 469. 513. 555. Gilbertus, 20. 25. 41. 92. Hildebertus, 29. 107. 144. 146. 555. Hugo, 267. Fit monachus Cluniaci, & papæ juſſu revertitur ad ſuam eccleſiam, 512. Radulfus 8. 48.
Turpinus diſcipulus Annoberti, 596.
Turricula in 821 facis in cimiterio ad quid, 351.
Turris ſuper matronam altare datur Cluniaco, 222.
Turritanus epiſcopus in Sardinia Herbertus, 486.
Turſtanus ſeu Turſtinus archiepiſc. Eboracenſis, 84. Eum conſecrat Calliſtus papa in concilio Remenſi, 35. Eum ſuæ ſedi reſtituit Paſchalis II. 2. In gratiam Fontanenſium ſcribit ad Guillelmum Cantuarienſem archiepiſcopum, 204. Conſecrat epiſcopum S. David, 63. Ejus conſecratio diſcuſſa & improbata, 35. Ei prohibet rex Henricus aditum Angliæ, *ibid.* Recuſat obedientiam Cantuarienſi archiepiſcopo, 31. Sub finem vitæ fit monachus apud Pontem-fractum. Ejus pius obitus, 322.
T. Eboracenſis epiſc. 253.
Tuſculani epiſcopi, Clunzo, 597. Imarus, 628. 650. 675.
Tutelenſi abbati datur Rupes-Amatoris, 36. Et Silva Monſalmi, 36.
S. Tyberio aſſerta eccleſia Beciani in concilio Montiſpeſſulani, 617. S. Tiberii abbas Ademarus, *ibid.*

V

Vabrenſe monaſterium, 341. 345. 346.
Vade in pace interdictum, 7.
Valeriarum eccleſia Berengario abbati Cruſſenſi datur reformanda, 42.

Vallis-cluſa data S. Victori, 549.
Vallis-Umbroſæ abbas Ambroſius fit archiepiſc. Florentinus, 512. Vallumbroſani laudantur, 246.
Vanitates & ſuperfluitates in monaſteriis a ſanctis non ſuos inſtitutæ, 75.
Vaſatenſes epiſcopi, Bertrannus, 223. Gaufridus ex abbate Silvæ-majoris, 231. Johannes *de Chaumont*, *ibid.* Guillelmus, 231.
Vaſelinus I. abbas S. Laurentii Leodienſis, 383.
Vaſelinus II. abbas Leodienſis; ejus epiſtola de continentia conjugatorum ante communionem, 392.
Ubaldus cardinalis tit. SS. Johannis & Pauli, 628.
Udalricus epiſcopus Conſtantienſis abdicat & in ſancti Blaſii monaſterium ſe recipit, 268.
Udalricus abbas Fuldenſis Romæ conſecratus a Calliſto papa, 67. Depoſitus a Gerardo Hoorii legato qui poſtea fuit Lucius II. papa, 234.
Udalricus de Teraſpo, aſſumto monaſtico habitu, cum uxore ſua Utza apud Marienberg ſepultus, 366.
Udo Citicenſis epiſc. 305. Conſecrat S. Norbertum Magdeburgenſem archiepiſcopum, 234.
Udo Oſenburcenſis epiſc. 286. 306.
Udo abbas Carnutenſis ſancti Petri, 363. Ejus decretum pro bibliotheca, 364. 343. 604.
S. Vedaſti eccleſia conflagrat, 399. Adriani papæ IV. epiſtola commonitoria ad Vedaſtinos, 508. Vedaſtinorum poſſeſſiones ad uſus fratrum plures aſſignat Carolus Calvus, idque confirmari procurat ab Hincmaro & Gallicanis epiſcopis, 340.
Venetenſes epiſcopi, Evenus, 222. Morvannus, 9. 48. 385. 367. Rotaudus, 235.
Vera uxor Arzonis regis, & Judicis Karaſirani, 569. Mater Conſtantini regis & ſanctimonialis, 370.
Verdinenſem eccleſiam conſecrat VVillebertus archiepiſcopus, 339. Verdinenſi monaſterio inſignis facta donatio, 538.
Veronenſis epiſc. Heccelo, 379.
Veſtes reformandæ, 212.
Ughellus in ſerie epiſcoporum Sutrinenſium corrigendus, 239.
Ugerius abbas SS. Hilarii & Benedicti apud Venetias, 622.
Viaticum ante Unctionem recipit rex Angliæ Henricus, 238.
Victorum leges, 199.
Vicariorum perpetuorum leges, 245.
Vicelinus ex monacho Sigeburgenſi in Holſatia epiſc. reliquias Sclavorum ad veritatem convertit, 326.
Victor III. papa, 370.
Victor antipapa redit ad Innocentium, 273.
Victor Burgenſis epiſc. 426.
S. Victoris monaſterium Maſſilienſe eximit Carolus-Magnus ab omni judicis exactione, 331. Ipſi ſit inſignis donatio per Sigefridum & Erleabam ejus uxorem, 334. Confirmatio donationum in reſtauratione monaſterii factarum, 334. Reformat abbatiam S. Sebaſtiani, 338. Ipſi datur in pleno tyrocinio eccleſia S. Ferreoli Viennenſis, 336. Datur & monaſterium SS. Georgii & Geneſii, & S. Saturnini in Sardinia, 570. *ibid.* Ei ſubjicitur abbatia Soricinii, 560. Ei facta reſtitutio villæ de Jugurnis a Petro vicecomite Vvapiocenſi, 557.
Vicenæ concilium celebrat Calliſtus papa & ampliſſimum eccleſiæ Viennenſi indulget privilegium, 42.
Viennenſes archiepiſcopi Guido, 3. 590. Stephanus, 264. 597.
Vienneniis comes Guillemus, 249.
Villipps villa quam Stabuleto Vvarnerus de Kerpene invaſerat reſtituitur, 182.
S. Vincentii martyris corpus promittitur Bartholomæo epiſcopo Lugdunenſi cum caſula data a B. Maria S. Hildefonſo, 423.
S. Vincenti de Vulturno eccleſiam dedicat Paſchalis II. 2.
Vindocinenſis abbatiæ fundatores Gaufredus Andegavenſis, & Agnes Pictavorum comitiſſa eam offerunt S. Petro, 605. A Vindocinenſi abbatia eccleſiæ dependentes, 603. In primis Romana ſanctæ Priſcæ cum ſua dignitate, 606. Vindocinenſium lis de altarium redemtione cum Ulgerio Andegavenſi, 243.
Vindocinenſis abbas Gaufredus, 33. 34. 236.
Vindocinenſis comes Goffridus cognominatus Jordanus, 398.
Virdunenſes epiſcopi, Adalbero, 244. 293. 370. 396. 480. Albero, 293. Deodericus, 338. Henricus, 211. 244. Ricardus obit, 2. Electus Urſio abbas S. Dionyſii Remenſis, 153. Nondum conſecratus abdicat, 238.
Virdunenſis epiſcopatus turbatus, 2.
Virdunenſes clerici excommunicati, 577.
Virdunenſe S. Pauli monaſterium datur Præmonſtratenſibus, 231. Illius abbates Manaſſes, 67. Faſtiadus, *ibid.*
Virdunenſi de comitatu dimicant Rainaldus comes, & Henricus de Graudi-prato, 2.
Viredum abbatem Andaginenſem apoſtatitem & membrum diaboli vocat Theodericus abbas, 377
Virgilius epiſcopus, 370.
Virginibus fugienda virorum converſatio, 527.
Virginum Colonienſium duo corpora Vverthinæ, 379.
Viromanduorum comitiſſa Adela, 22.
Vitalis epiſcopus Albanus, 597.
Vitalis abbas Savigniacenſis in diœceſi Abrincatenſi, 408. Obit, 81.
S. Vitoni tranſlatio in novam thecam per Eugenium III. 395. Contra inundantem imbrium defertur, 398. S. Vitoni eccleſia combuſta, 2.
Vitriacum exſtruit agri Catalaunenſis a Ludovico rege incenditur; ex quo incendio in eccleſia mille trecentæ animæ pereunt, 336.
Vivarienſes epiſcopi, Hatto, 30. Johannes, 619. Petrus, 620.
Vivianus presbyter cardinalis tit. S. Stephani in Cœliomonte, 649.
Vivianus abbas S. Vincentii Mediolanenſis, 99.
Vizelacenſis conventus in paſcha pro ſacra expeditione, cui interfuit Bernardus, 368. In eo Ludovicus rex orationem habuit, *ibid.*
Vizeliacenſe monaſterium a Gerardo comite fundatum, 462. Illius immunitas & poſſeſſiones confirmatur a Calliſto papa, 45. Ejus libertas aſſerta agente Pontio abbate, 505. Gravatur vexatur a comite Nivernenſi, 492. Rixa cum epiſcopo Æduenſi ob collatos ordines, 304. 492. Vizeliaci incendium, 94.
Vizeliacenſes abbates, Albericus, 231. Ex ſub priore Cluniacenſi ab Innocentio II. ſuffectus, 287. 514. Pontius, 568. 404. 462. Rainaldus, 6. 48. Archiepiſcopus Lugdunenſis qui cum epiſcopatu abbatiam retinuerat, 287.

Ul-

Ulgerius ſit epiſcopus Andegavenſis, 206. Confert eccleſias Balgcii S. Sergio, 236. De eo, 95. 203. 207. 143. 244. 253. 294. 202. 304. 309.
Ulricus Halberſtadenſis epiſcopus, 473.
Ulricus comes de Aira, 480.
Umbaldi archiepiſcopi Laudunenſis obitus, 246. 153.
Unctio infirmorum reiterata, 315.
Unctio tenom & ſacerdotum, 503.
Vodalricus ſeu Udalricus IV. abbas S. Galli & epiſcopus Curienſis, 98.
Volcmarus abbas Corbeiæ-novæ fundationis monaſterii B. Mariæ confirmationem a Lothario obtinet, 40.
Urbani II. electio, 569. Ejus epiſtola ad epiſcopos Germaniæ de ſua aſſumtione, 569. Ejus epiſtola conſolatoria ad Beringerum abbatem S. Laurentii, 574. Majus altare Cluniacenſe conſecrat, 172.
Urraca regina Hiſpaniæ filia Adelſonſi regis & Conſtantiæ reginæ eccleſiam S. Nicolai de Villafranca dat Pontio abbati Cluniacenſi, 48.
Uriſpergenſis abbas Conradus plagiarius, 17.
Urſio abbas S. Dionyſii Remenſis, 153. 158.
Uzetienſes ſeu Uzetienſes aut Urcenſes epiſcopi, Eberardus, 296. G. 619. Raymundus de Poſqueriis, 427.
Walarannus prioreps Edeſſæ, 85.
Walbertus abbas Cellæ S. Ghiſleni pie obit, 352.
Walcaudus epiſcopus Cavellicenſis fundat abbatiam Vallis-Cluſæ, 548.
Waldermus vir inclytus ſepulturam eligit apud Walciodorum, 554.
Waldo notarius Caroli Craſſi, 542.
Waleraonna dua Lotharingiæ, 286.
Walerannus abbas Sparnacenſis ſit monachus apud Clarum-vallem, 245.
Walpurgis abbatiſſa Chiemenſis, 325.
Walterus Auguſtanus epiſcopus, 226.
Walterius comes, 229.
Walterius comes de Roecio excommunicatus ob invaſam poſſeſſionem Vidulæ ad S. Theodericum pertinentem, in extremis pœnitens, facta reſtitutione, abſolvitur, 521.
Walterus nobilis juvenis, 358.
Warenenſis comes occiſus in bello ſacro, 386.
Walterius *de Lacy* abbas Cloceſtrenſis obit, 291.
Warinus primus abbas Viconienſis, 45.
Warinus prior Mauriniaci vir ſanctus, 266.
Warnerus epiſcopus Monaſterienſis, 458. 256.
Warnerus frater Frederici marchionis de Aiona, 266.
Wazelinus abbas ſancti Laurentii Leodienſis, 255.
Wazelinus II. abbas S. Laurentii Leodienſis Ruperti magiſter ſcribit librum de concordia evangeliorum, 255.
Wehelo archiepiſcopus & archicancellarius, 567.
Welfo a rege Siciliæ humaniſſime acceptus, 447. Colligit copias adverſus Henricum regem Conradi imperatoris filium, qui de eo triumphat, & pacem cum imperatore facit, 448.
Wernerus epiſcopus Mindenſis, 513.
Wernerus epiſcopus Monaſterienſis, 370.
Wernesus I. ex comitum Lentzburgenſium ſtirpe, 98.
Wibaldus habitum religionis ſomſit in Vualciodorenſi monaſterio, & in eo profeſſionem fecit, 254. Pro eo adverſus Haſterienſes privilegium a Lothario rege impetrat, 254. Valciodorum mater Vvibaldi, 468. Qui ſit magiſter & portarius Stabulenſis, 550. 605. Abbas Stabulenſis, 534. 351. Intereſt conventui Leodienſi, 570. Tollit inveſtituras eccleſiarum a laicis, 210. Reſtaurat Caſtellum-Longiæ & villam transfert, 286. Abbati S. Egidii Azoni eccleſiam *de Horam* confert, 254. Boni vir teſtimonii & in eccleſia bene nominatus, 401. Ejus elogium, 286. Privilegium inſigne obtinet a Conrado imperatore, 286. Statim ab initio quam bene geſſerit, 651. Eum Vvalciodorenſes ſuum eligunt abbatem, qui humi proſtratus ſe excuſat, 341. 414. 475. Electus abbas Corbeiæ-novæ reluctans & cogente Conrado imperatore, 661. Quanta pertinacia recuſaverit abbatiam Corbeienſem, 444. Ejus epiſtola ad epiſcopum Hildensheimenſem de ſua in abbatem electione, 662. Ejus electio ei ſignificata, 665. Quam ægre eam admittit, 377. 663. Ejus electio examinata & a papa confirmata in concilio Remenſi, 378. 401. Eum commendas fratribus ſuis Eugenius, 398. Et mandat ut ei obediant, 666. Quam ægre ferebat præfecturam Corbieuſem, 379. Scholas reſtituit, 379. Ejus labores in adminiſtratione imperii, 253. Quæ pro imperatore egerit, 472. Divitiori Galliam intraori Eugenio occurrit, ab eo benigne acceptus, 378. 666. Ejus epiſtola ad Eugenium III. de electione abbatis Fuldenſis, 657. 672. Conradum imperatorem hortatur, ut nihil moliatur in papam, 448. Reverentiam erga papam inſpirat Friderico imperatori, 473. Plures ab Eugenio papa Roma refert epiſtolas ad epiſcopos ut compeſcant invaſores ſuorum monaſteriorum, 473. Ejus legatio Romana, a qua ſe excuſat, 467. Abbatiam Caſinoenſem abdicat, 264. Wibaldus in expeditione Sclavica, 666. Quam beneficus ſuis adverſariis, 666. In eum omnes vota ſua inclinant in electione Bremenſis archiepiſcopi, 431. Repetit decimationes ab epiſcopis Oſnaburgenſibus uſurpatas, 563. Obtinet privilegium a Conrado imperat. pro ſuo monaſterio, 306. Item ab Arnoldo archiepiſcopo Colonienſi, 306. Stabulenſem abbatiam dimittere meditatur, 469. Ei committitur adminiſtratio Hervordenſis parthenonis, 511. Et Werbenſis monaſterii, *ibid.* Quantum laboraverit pro tollenda enormitate mulierum de Kaminata, 444. Pro eo virorum illuſtrium teſtimonia, 402. Navali expeditioni imperatoris præfectus, 262. Interventu Richuſæ imperatricis obtinet a Lothario omnia Caſſini bona confirmari, 262. Revertitur Stabuletum, pro quo obtinet Innocentii II. Celeſtini II. Lucii II. & Eugenii III. privilegia, 265. Anaſtaſio IV. de ſua promotione gratulatur, 490. Plures ad Wibaldum Adriani IV. epiſtolæ, 523. Uſus annuli ei conceſſus in vita ſua ab Anaſtaſio IV. 494. Ejus legatio Conſtantinopolim ad Manuelem Græcorum imperatorem, 512. Novam ad Græcos legationem nomine imperatoris ſuſcipit, in cujus reditu Betulliæ moritur dolis Græcorum, 513. Corpus ejus Stabuletum relatum ſepelitur ab epiſcopo Leodienſi, *ibid.* De eo, 363. 446. 462. 468 662.
Vviberetus abbas S. Salvatoris, 599.
Vvicmannus archiepiſcopus Magdeburgenſis, 513.
Vvidikindus *de Swalemberg* occidit Thidericum comitem de Huxara, 513. Cum Lutrude conjuge ſua fundat monaſterium S. Mariæ in Saxonia vulgo *Marien-munſter*, 255.

Vvi-

Vvido archiepiſcopus Viennenſis, 591. Fit papa Calliſtus II. 29. Electio ejus ſignificatur cardinalibus Romæ degentibus qui eam approbant, 30. Ipſi etiam hæretici & ſchiſmatici, 30.
Vvido de Summa presbyter cardinalis S. Laurentii & Damaſi, 396.
Vvido presbyter cardinalis de tit. S. Potentianæ, *ibid.*
Vvido diaconus cardinalis tit. SS. Coſmæ & Damiani & cancellarius, 396.
Vvido epiſcopus Oſenburgenſis, 579.
Vvido Cremenſis, 396.
Vvido epiſcopus Tiburtinus, 623.
Vvido primus Præmonſtrati incola quis fuerit, 45. Cedit locum S. Norberto, & fundat Vviconiam abbatiam, 5.
Vvido abbas Ciſtercienſis ob vitioſos mores ejectus, 222. An Guido abbas Trium-fontium, 222.
Vvido cognomento abbas, 540.
Vvido camerarius Ludovici regis, 589.
Vvido princeps de Junci-villa, 202. 203. 625.
Vvigornienſis epiſcopus Simon, 96.
Vvilharana, mater Aſſueri abbatis Prumienſis, 532.
Vvillelmus epiſcopus Præneſtinus, 254. 623. Apoſtolicæ ſedis legatus in Germania, vir eruditus, 155.
Vvillelmus prior S. Oſithæ eligitur archiepiſcopus Cantuarienſis, 84. 104. 533. Vvigornienſes monachos conſolatur de morte Teulfi ſui epiſcopi, 96.
Vvillelmi theſaurarii electionem in archiepiſcopum Eboracenſem rex Stephanus confirmat, 326. Ei defertur pallium, 326.
Vvillelmus Tornus refert litteras Innocentii II. papæ ad Henricum Vvintonienſem epiſcopum, Stephanum regem & ad Theobaldum Cantuarienſem archiepiſcopum, 291. Fuſe tractat de lite inter Cantuarienſes monachos, & Theobaldum archiepiſcopum, 291.
Vvillelmus Theobaldi Campaniæ comitis filius fuit præpoſitus Sueſſionenſis, deinde epiſcopus Carnotenſis, archiepiſcopus Senonenſis, 459. Tum Remenſis, *ibid.*
Vvillelmus de Campellis epiſcopus Catalaunenſis, 5. Viſitat S. Bernardum, *ibid.*
Vvillelmus epiſc. Cenomanenſis aſſenſum præbet unioni Fontis-Gehardi ad Majus-monaſt. 393.
Vvillelmi epiſcopi Dunelmenſis obitus, 280.
Vvillelmus de Sabrano electus Lingonenſis, 27.
Vvillelmus epiſcopus Moravienſis & apoſtolicæ ſedis legatus, 24.
Vvillelmus epiſcopus Petragoricenſis concedit Pontio abbati Cluniacenſi cellam de *Rochabeveourte*, 249.
Vvillelmus III. epiſcopus Petrogotic. Innocentio ſemper adhærens ſua ſede pulſus, 287.
Vvillelmus Tolonienſis præſul, 559.
Vvillelmus ex monacho Maſſilienſi epiſcopus Tolonienſis, increpatur ab Adriano IV. papa quod moleſtus ſit ſuis fratribus Maſſilienſibus, 508.
Vvillelmi abbatis Beccenſis funus curat Johannes epiſcopus Lexovienſis, 102.
Vvillelmus S. Edmundi monachus eccleſiam S. Andreæ regit, 53.
Vvillelmus abbas Majoris-monaſterii, 85. 599. Ei datur abbatia S. Georgii de nemore, 29. Excipit fundationem cellæ S. Dionyſii de Pila, 105. Cellæ etiam B. Mariæ de Troo, *ibid.* Archidiaconum Claromontanum ad monachatum admittit, 62. Qui ejus imminentem mortem a S. Martino didicit, 62. Ejus obitus, 105.
Vvillelmus Redonenſis major prior Majoris-monaſterii, 593.
Vvillelmus nondum abbas S. Theoderici viſitat S. Bernardum, 5.
Vvillelmus abbas Tironenſis præclarum condit ſtatutum pro monaſterio Camenſi, 25.
Vvillelmus Normannus in obſidione Aloſti vulneratus in pollice paullo poſt obit, ſepultus ad S. Bertinum in habitu monaſtico, 239.
Vvillelmus frater Leodegarii archiepiſcopi Viennenſis, 556.
Vvillelmus archicapellanus, 546. 547.
Vvillelmus II. rex Angliæ, 322.
Vvillelmus Henrici I. regis Angliæ natus aquis abſorptus, 496.
Vvillelmus rex Scotiæ in honorem S. Thomæ Cantuarienſis fundat abbatiam Aberbrothenſem, 24.
Vvillelmus novus rex Siciliæ obſidet Beneventum, 503. In Apuliam irrumpit, finis Græcorum copiis, 512. Beneventum obſidet & Adrianum papam ad ignominioſæ pacis conditiones cogit, *ibid.* A Villelmo duce Apuliæ fidei clientelaris ſacramentum exigit Calliſtus, eique omnem ditionem per vexillum tradit, 56.
Vvillelmus dux Aquitanorum, Toloſana matre natus, 186.
Vvillelmus comes Aquitaniæ & Vvaſconiæ concedit abbatiæ S. Crucis Burdigalenſis cellam S. Macarii, 90.
Vvillelmus Aquitanorum dux, 258.
Vvillelmus Aquitanorum dux X. Anacleti partes acriter tuetur agente Gerardo Engoliſmenſi epiſcopo, 186. Angeriacenſi monaſterio jus azyli reſtituit, 186. Et pro vexationibus ſatisfacit, *ibid.* Ejus extrema facta & obitus, 266.
Vvillelmus Pictavorum comes excommunicatus, 8.
Vvillelmus Aquitaniæ & comes Pictavorum VIII. moritur, & in monaſterio novo ſepelitur, 139.
Villelmus comes Nivernenſis pervaſas res eccleſiæ reſtituere cogitur, poſtea fit Cartuſianus, 26. 224.
Vvillelmus Petragoricenſis comes eccleſiam Silvani, quæ abbatiæ S. Mariæ Sanctonenſis fuerat, monachis S. Martialis numeratis mille ſolidis vendit, 587.
Vvillelmus comes Palatinus, 306.
Vvillelmus inclytus marchio, 550.
Vvillelmus vicecomes Maſſilienſis, 551.
Vvillelmus Caſtellanus S. Audomari, 592.
Vvillelmus dapifer, 41.
Vvillelmus d' Eſtoureville, 502.
Vvillelmus de Molendinis, 25.
Vvillelmus pater Leodegarii Laudunenſis, 556.
Vvillencus epiſc. Lingonenſis, 79. Albæ-ripæ fundator, ſepultus ad Claram-vallem, 247.
Vvilgerus de Norran vir nobilis excommunicatus ob illatam Garino abbati Britolienſi injuriam, 191.
Vvillibertus archiepiſc. Colonienſis conſecrat eccleſiam Vertinenſem cum Hildigrino epiſc. 539.
S. Vvillibrordo facta donatio ab Hedeno duce ad conſtruendum monaſterium, 529.
Vvilligiſus Moguntinus archiepiſc. 550. Archicapellanus, 549. 551.
Vvimundus Averſanus epiſcopus qui ſcripſit de Corpore & Sanguine Domini, 500.

Vvi-

Vvimundus ex monacho Savinienſi in Normannia epiſc. Meram ſeu Monæ pſivatus oculis & expoſtus, 478.
Vvinbrit coniux Salomonis ducis Britanniæ, 539.
Vviniterius cancellarius, 558. 559.
Vvintherus cpncellarius, 558.
S. Vvinoci monaſterium conflagrat, 55.
Vvintonienſes epiſc. H. 235. Henricus, 505. Cluniacum ſecedit, 505.
Vvaredus Andaginenſem abbatiam donante Olberto ſchiſmatico & ſimoniaco ſuſcipit, 576. Differt ab Olberto accipere benedictionem abbatialem, eique objicit ſua crimina, 577. Nihilominus ultro ſe ingerit conſecrandum cum Lamberto Florinenſi, 577. Ab eo Theodeſicus repetit abbatiam ſuam, quam in gratiam Beringerii ceſſerat, & eum vocat hæreticum, *ibid.* Privatur abbatia S. Huberti, 580.
Vvirziburgenſes epiſc. Arlongus, 581. Embricco, 286. 306.
Vvirundo abbas Stabulenſis & Malmundarienſis concedit privilegium Ludovicus Pius, 532.
Vvitharius cancellarius, 553.
S. Vvlfilaici eccleſia a famoſo illo ſtylita ſæculo VI. extructa, 512.
Vvolbero abbas S. Pantaleonis vir doctus, quatuor libros in cantica ſcripſit editos Coloniæ, 414.
Vvolbodo pſeudo-abbas S. Laurentii Leodienſis ſimoniacus excommunicatur, 575. Ob exceſſus exauctoratur, 255. Magna pecunia emit ſuam reſtitutionem, 575.
Vvolfſudus dux & Alfinda ejus conjux fundatores monaſterii S. Michaelis ſuper Moſam, 443.
Vvolframus abbas S. Michaelis Bambergenſis, 68.
Vvolfrannus abbas Prumienſis implorat Henrici imperatoris potentiam adverſus comitem de *Limburg*, 570.
Vvormatienſes epiſcopi Buggo, 112. 306. 378. Conradus, 461. Cuono, 579. Hildibaldus, 550.
S. Vvulfranni eccleſia Cluniaco dstur a Garino epiſcopo Ambiani, 520.
Vvulgrinus archiepiſc. Bituricenſis, 56. 558. 249.
Uxella caſtrum Cluniacum inter & Cabilonem marchionatus titulo donatus, 153.

Y

YLio abbas vis in eccleſia Lugdunenſi præcipuus, 368.
S. Yonii cella agri Pariſienſis, 51.

Z

ZAchsrias papa, 237.
Zachis frater Judicis Karalitani, 570.
Zuentiboldus rex, 495. 545. Ejus diplomata pro Prumia, 544.

INDEX PECULIARIS MONASTERIORUM ET ABBATUM.

A

ABælardum damnat Hugo Metellus, 212.
Abbo vel Adalardus abbas Melundenſis, 118.
Abdingoffenſe S. Petri monaſterium apud Paderbornam cujus abbas Conradus, 368.
Abendonienſes abbates, Faricius, 64. Ingulfus, 64. Vincentius, *ibid.* Ejus elogium, *ibid.*
Aberbrothenſis abbatia in honorem S. Thomæ Cantuarienſis a Villelmo rege Scotiæ fundata, 24. Ejus abbas Reinaldus 25.
Abſalon abbas S. Bartholomæi Noviomenſis, 415.
Abſiæ duplicis origo, 49.
Abſia Brignonii fundatur, cujus primus abbas Johannes diſcipulus Gerſidi de Salis, 49.
Abſiæ Gaſtinæ auctor Petrus, *Bunr* eremita, primus ejus abbas, 49.
Accelinus abbas S. Clementis Metenſis, 37.
Adalardus abbas Andaginenſis, 555.
Adalardus abbas Egmundenſis, 122.
Adalardus abbas Colonienſis Sancti Martini, 489.
Adalardus abbas Sancti Victoris Maſſilienſis 549.
Adalbaldus abbas Lemovicenſis S. Martialis, S. Auguſtini, Solemniacenſis & Carrofenſis, 645.
Adelbero piæ memoriæ abbas Carbeienſis, 670.
Adalbertus abbas S. Emmeranni, 489.
Adam abbas S. Andreæ de Novo-caſtello, 273. 514.
Adam abbas Buzeii, 235.
Adam abbas S. Dionyſii, 59. 70.
Adam abbas Eberbscenſis in Franconia, 229. 141. 403. 473. 512.
Ademarus abbas Floriacenſis depoſitus, 349.
Ademarus abbas Salvsnienſis, 259.
Ademarus abbas S. Tyberii, 232.
Adenulfus abbas Farfenſis, 307.
Aderaldus ſeu Everardus abbas Moliſmenſis, 264.
Admontenſe Stiriæ monaſterium duplex, 68.
Admontenſe virginum monaſterium, 595.
Affligemienſes abbates, Albestus 97. 178. Franco, *ibid.* Fulgentius, 55. 64. Petrus, 97. 278.
S. Afræ parthenium apud Herbipolim, 491.
Aildicurtis canonicosum regularium monaſterium, 47.
Aimericus cancellarius card. S. Mariæ-novæ, 181.
Aimericus S. R. E. diaconus cardinalis & cancellarius, 626.

Aimericus papæ cancellarius, 221.
Aimericus ex abbate Caſæ-Dei epiſcopus Claromontis, 188.
Aimericus abbas Burgulienſis diploma ab Adriano IV. papa impetrat pro recuperatione prioratus de Magnaco, 514.
Aimericus abbas Caſtellariæ, 49.
Aimericus abbas Ojenſis, 29.
Alardus abbas Florienſis, 46. 592.
S. Albani in Anglia abbates, Richardus de Albineis, 54. Gaufridus de *Gorram*, 54. Robertus, 380.
Alba-marla abbatia erigitur, 177. Eccleſia primum canonicorum, deinde in abbatiam erecta ſub Belvacenſi S. Luciani abbate, 177. Conditorium comitum Alba-marlenſium, 177. Reſtauratur, *ibid.* Albæ-marlæ abbates, Natalis, *ibid.* 311. 392. Fulco, 177. 392. Guillelmus, *ibid.* VVibertus, 177. Herbertus, *ibid.*
Alba-vallis abbatis in diœceſi Siſtaricenſi, 279.
Albericus abbas Domorum, 381.
Albericus Abbas Vizeliacenſis, 218.
Albero nbbas Biburgenſis, 395.
Albertus abbas Affligemienſis, 97. Abdicat, 178.
Albertus abbas Lucionenſis, 187.
Albertus abbas S. Juſtinæ Patavienſis, 21.
Alboldus S. Edmundi abbas, 34. 103.
Albricus abbas S. Baſoli, 101. 253. 258. 285. 540. 616.
Alciacl abbates Godeſcalcus, 177. 232. Simon, 177.
Aldeburgis ſeu Hildeburgis abbatiſſa Roncereii, 106. 107. 202. Judicium ab Ulgerio contra monachos S. Nicolai obtinet, *ibid.*
Aldelmus primus abbas in Monte-Angelorum, 609.
Aldemburgenſe monaſterium, in quo S. Arnulphus epiſcopus conditus eſt, 32. Cujus nbbas Hartulfus, 43. 57.
Aldefleibenſis abbas Hilrene, 326.
Aldemmunſter monaſterium, 325. 429.
Aldricus abbas S. Theoderici, 363. 390. 413. 414.
Alexander abbas Grandis-ſilvæ, 408.
B. Alferii cella, 28.
Alfonſus rex Hiſpaniarum cognomento bonis nbbatiam SS. Facundi & Primitivi dat Cluniaco, 199.
Algerus abbas S. Vinoci, 53.
B. Mariæ de Allodiis monaſterium conditur, 49. Cujus abbates Petrus, Giraudus, Grimoardus, 49.
Allodus abbas Hugonis-Curiæ, 496.
Almaniſca monaſterium diœceſis Sagienſis, 88. 502.
Almaricus nbbas Cari-loci, 373.
Almeradus epiſcopus, 552.
Alnæ abbatiæ fundatio, 376.
Alpenſe monaſterium pro Moliſmenſibus fundatum ad Clarevallenſes tranſit, 247.
Altæ-combæ monaſterii abbati Bibiano ſuccedit Amedeus poſtea Lauſanenſis epiſcopus, 80.
Altahenſe monaſterium, 474.
Altahæ ſuperioris abbates, Erneſtus, 226. Egino, *ibid.* Liudgerus, *ibid.* Illi libertas conceditur ab Alberto Pogenſi comite, & Romanæ eccleſiæ tuitioni ſubjicitur, *ibid.*
Alba-ripa monaſterium Ciſtercienſium in diœceſi Lingonenſi a VVilenco epiſcopo fundatum, 247.
Alta-villa cella S. Eparchii Engoliſmenſis, 20.
Altivillarenſes abbates, Hugo, 29. 32. Ingebrandus ſeu Ingubrandus, 235. 241. 253. 265. 616.
Alvinus abbas Aquicinctenſis, 46. 149.
Alulfus nbbas S. Mariæ Calniacenſis, 413.
Alvinus abbas Rameſiæ, 497.
Amalricus de Montefort Ebroicenſis comes fundator eccleſiæ S. Martini Nogenti ſuper Andelam fluvium, 91.
S. Amancii abbas Petrus, 487.
Amelungbornenſe monaſterium in diœceſi Paterborneoſi a Sigefrido Homburgico fundatur, 51. 168.
Ambroſiani abbates Guillelmus, Johannes, 99.
Amelius abbas Dalonenſis, 107. 237.
Amelius nbbas Loci-Dei, 107.
S. Anaſtaſii monaſterium ad Aquas-ſalvias, 286.
Andaginenſe monaſterium reſtauratur per Valcaudum epiſcopum Leodienſem, 532. Alveus ſeu Aluvenus abbas Andaginenſis, 532.
Andaonenſes abbates S. Andreæ, Petrus, Geraldus de Podio-alto, Petrus de Clareto, Remundus, Guillelmus de Podio-alto, Bermundus de Chuſona, 204.
Andecenſe monaſterium Mont-ſanctus dictum conditur, 51. Andecenſes abbates Ebenhardus, *ibid.* Maurus, *ibid.* Andecenſis monaſterii monachi ejecti & iis ſubſtituti clerici, ac tandem reſtituti monachi, *ibid.*
Andegavenſis S. Albini monaſterii nbbates, Archembaldus, 34. Girardus, 94. Guillelmus, 34. 439. Hemelinus, 94. 106. Poſtea epiſcopus Redonenſis, 34. Robertus de Turre Landericl, 144. 232. Obiit in ſenectute bona, 202.
Andegavenſes S. Sergii abbates, Petrus, 106. 284. 600. Guillelmus-Amauricus, 439. Henricus, 232.
Andegavenſes S. Nicolai abbates, Johannes, 106. Hugo, 439. Johannes, 600.
Andegavenſis eccleſia S. Trinitatis de Aquuria combuſta, 200.
Andegavenſis Roncereii eccleſia a Calliſto papa dedicata, 106. Abbatiſſæ, Tiburga, *ibid.* 202. Mabilia, 106. Aldeburgis ſeu Hildeburgis, *ibid.* 107.
Angelacenſe monaſterium Richardis imperatrix condidit, 389. Mathildis abbatiſſa, *ibid.*
Ando nbbas Stabulenſis, 440.
S. Andreæ Agatenſis abbatia datur S. Victori Maſſilienſi, 561.
S. Andreæ de Novo-caſtello abbas Adam, 273. 415. 493.
Andræas abbas Novigenti, 101.
S. Andreæ Viennenſis abbas Aymo, 164.
Andræas epiſcopus conſecrat templum Reynſburgenſis partbenonis, 212.
Andrenſe monaſterium in Morinia, 85. Ab antiquo ſubjectum Carroſenſi, 532. Conflagrat, 204. Cantuarienſium monachorum caritat erga illud, 204. Abbates, Gilebertus, Rainaldus, Petrus Carbooellus, 85.
Angericenſis abbas Gaufridus, 266.
Anhuſanum in Suevia monaſterium dictum etiam Brientianum diſtinctum ab alio ejuſdem nominis in Rbiæſia fundatum, 226. Ejus abbas primus Sigefridus, *ibid.* Defecit ad Lutheranos, *ibid.* Reſtituitur edito Ferdinandi II. imperatoris per Carolum Stengelium ex monabco S. Udalrici abbatem, *ibid.*
Anno abbas Indenſis, 370. 522.
Anno abbas Luneburgenſis, 268.
S. Antimi monaſterium, 523.
Antonius epiſc. & abbas Stabulenſis, 513.
Aquicinctenſes abbates, Alviſus, 92. 46. 97. 149.

549. Goſuinus, 281. 404. Johannes, 255.
Archinricus abbas Montis-majoris, 552.
Arciſiæ monaſterium, 24.
Arduinus abbas S. Germani Antiſſiodorenſis, 389.
Argenteolii monaſterii origo & varii ſtatus, 560. *& ſeq.* Abbatiſſa Adina, ſeu Adiosna, 609. Ejectis monialibus datur monachis ſancti Dionyſii reformandum auctoritate papæ Honorii, 160. Heloiſſa abbatiſſa, cum ſuis ejecta tranſit ad Paraclitum pagi Trecenſis quod illi cedit Abaelardus, 131. Argentolii Chriſti tunica inconſultilis inventa, 518.
Arialdus S. Dionyſii Mediolanenſis abbas, 99.
Arnaldus Cauuenſis, 55.
Arnaldus abbas Loci Dei, 107. abdicat, *ibid.*
Arnulfus abbas Blandinienſis, 4. 64. Cluniacenſes ritus ſuſcipit, 206. Abdicat, *ibid.*
Arnulfus abbas S. Criſpioi Sueſſionenſis, 510.
Arnulfus abbas Laubienſis, 573.
Artæ-cellæ ſeu Srignolæ increments, & reformatio per Anglicum cardinalem, 463.
Artaldus abbas Prulliacenſis, fundator Vallis-lucentis, 163.
Arulenſis abbas Theudericus, 569.
Aſcelinus abbas Foſſatenſis, 339. 469.
Aſchawenſis abbatiſſa Cunegundis, 343.
Aſmingia cella S. Michaelis ſupra Moſam reſtituta Manegaudo abbati, 458.
Aſneriarum cella in abbatiam erecta & Tironio ſubjecta, 24. 813.
Atto abbas monaſterii S. Benedicti de Saxo-Laterono Cluſinenſis dioeceſis, 484.
Acto ſeu Atto abbas Domorum, 587.
Athelheidis abbatiſſa Gandersheimenſis Henrici III. imperatoris filia erga Cluſinum benefica, 113.
Attrebatenſes S. Vedaſti abbates Guerricus, 510. Martinus I. jura monaſterii ſtrenue propugnavit, *ibid.* 508. Martinus alter ex Marchianenſi abbate, 510. Johannes *de Vy* II. *ibid.* Johannes III. eo ſedente Vedaſtinum monaſterium incendio deformatum eſt, 510.
Johannes IV. Henricus, Remundus dilapidator, *ibid.*
S. Audoeni abbates, Fraternus ſen Frecherius, Guillelmus Eſtotenſis, Ragenfridus, 130.
Avelina abbatiſſa Calenſis, 142. 605.
Augerius abbas Lerinenſis, 462.
Augerius abbas Lutevenſis, 620.
Augerius abbas Radingenſis, 63.
Augienſis abbas Odolricus, 581.
Auls-villa cella S. Eparchio collata, 50.
Aurelianenſis B. Mariæ de Bono-nuntio cellæ antiquitas, 428.
Auriflamma a quo deferretur ad bellum, 385.
Auxanenſe S. Johannis monaſterium, 88.
S. Aygulfi cella Pruvinenſis, 460.
Azenarius abbas S. Remigii abdicat, 20.

B

Babenbergenſe S. Michaelis monaſterium a S. Ottone reſtauratum, 297.
Baldemarus abbas Blidenſtadienſis prope Spiram ſimoniacus, 226. 525.
Baldrici archiepiſcopi Dolenſis obitus & ſcripta, 575. Ejus elogium, 575. Sepultus apud Pratellum, *ibid.*
Baldricus abbas Almaniſcæ, 87.
Balduinus fundator, Andrenſis monaſterii, 83.
Balduinus abbas Caſtellionis, 306.
Balduinus abbas Criſtæ, 306.
Balduinus abbas S. Johannis Laudunenſis 312. 378. 630. Sanctiſſime regit, 228.

Balduinus abbas S. Vincentii Laudunenſis, 578.
Balduinus abbas Liesbornenſis in dioeceſi Monaſterienſi, 535.
Balduinus abbas Orbacenſis, 275. 514.
Balduinus abbas Vizeliaci, 547.
Balduinus abbas S. Vvlmari, 89. 517.
Balneariæ ſeu Valeliæ fondatio a Vvidone comite Pontivi, 404.
Balernæ in dioeceſi Veſontionenſi fundatio, cujus primus abbas Burchardus a S. Bernardo laudatus 247. 358.
Balleoſtidenſe monaſterium fundatur ab Ottone comite Aſchaniæ in principatu Anhaltano, 98. Conditorium fuit principum Aſchanienſium, *ibid.* Primus ejus abbas Johannes, 99.
Balmenſis abbatia jo prioratum redacta, 404. 460.
Barbadicus cardinalis epiſcopus Patavinus Alcorani verſionem & refutationem a Ludovico Maraccio Innocentii XI. confeſſario factam typis ſeminarii Patavini edi curavit, 317.
Baſilius abbas S. Martini de Chora impetrat privilegium protectionis ab Alexandro III. pro ſuo monaſterio, 672.
S. Baſoli abbates, Albricus, 101. 253. 538. 540. 616. Hugo, 20. 52.
Beccenſes abbates, Boſo, 257. Guillelmus, 22. Letaldus, 292. 421. Theobaldus, 258. Rogerius ſeptimus abbas, 421. 499.
Bells-vallis monaſterium dioeceſis Biſuntinæ, 118.
Belli-loci prope Locas abbates, Hamelinus, 106. Mauricius, 515.
Bellilocenſis monaſterii S. Mauricii abbas Robertus, 157. 244.
Bellimontis Rogerius cellam pro canonicis conſtruit, quam Gualerannus Bellimontis comes & hæres dedit monachis Becci, 192.
Belli-prati abbas Odo, 480.
Belvacenſes S. Luciani abbates, Guillelmus, I. 392. Petrus II. *ibid.* Serlo, 392.
Belvacenſe S. Pauli parthenium, 375.
Benchor monaſterium, 289. Eccleſia ex ligneſit lapidea, 290.
Beneventani S. Sophiæ monaſt. abbas Bernardus, 52.
Berchtoldus abbas Indenſis, 345.
Berchtoldus comes fundat monaſterium Andecenſe, 50.
Bergenſe S. Johannis monaſterium, prope Magdeburgum, 244. 307.
Bernardus Brito auctor parum accuratus, 317.
Beringerius abbas Craſſenſis, 9.
Bernhelmus abbas Spanheimenſis, 287.
Bernerius Bonæ-vallis abbas, 521.
Bertheid abbatiſſa Mulenbechana, 556.
Bertbildis Calenſis abbatiſſa, 181.
S. Bertholdus abbas Garitenſis in Auſtria, 534.
Bertholdus abbas S. Enchirii, 443. 480.
Bertholdus abbas Morbacenſis, 534.
Bertrandus abbas Grandis-ſilvæ, 652.
Bertrandus abbas Pſalmodienſis, 10.
Bertrannus Metenſis abbas S. Arnulfi, 154.
Bertulfus Trevirenſis abbas, 396.
Beſuenſes abbates, Girardus, 36. 130. Guidricus, 36. Joſfredus, Stephanus, *ibid.*
Biburgenſe monaſterium in Bajoaria fundatur, eique præficitur Eberardus archiepiſcopus Salzburgenſis, 815.
Bigardia major prope Bruxellas a Godefrido Barbato Lotharingiæ & Brabantiæ duce fundata & Affligemio ſubjecta, eique præfectis S. Vivina, 97. 216. Minor vero a Johanne de Montemilite, *ibid.*

Bildusanum monaſterium ſub ſua protectione ſuſcipit Fridericus imperat. 512. Per Victorinos reformatum, 568.
Bituricenſes S. Sulpicii abbates, Eliss, Savaricus, Petrus, Raynaldus, Cadurcus, 249.
Blandinienſes monachi reformati per Bertiutenſes, 4. Abbates, Ansboldus, 4. Arnoldus ſeu Arnulfus, 64. 222. Giſlebertus, 206. 285. Sigerus, 4.
Blangienſis abbatia in diœceſi Bolonienſi Fiſcanno ſubjecta, 324.
S. Blaſii in ſilva Hercinia monaſterium, 268.
Bleſenſis S. Lauuomari eccleſia conſtruitur, 287.
Blidenſtadenſis abbas Baldemarus, 325.
Bodini-curtis cella Majori-monaſterii, 230. Ab Anſcheromalire fratre Anſcheri abbatis Cenſulenſis Lerzelina conjuge dotata, 230.
Boheriæ abbatis filia Fuſniaci, 60.
Bonæ-aquæ monaſterium conditur a Guillelmo de Uſella & Petro ejus fratre; primus abbas Amelius, 522.
Bonæ-vallis in diœceſi Viennenſi origo, cujus primus abbas S. Johannes deio epiſcopus Valentinus, 590.
Bonæ-vallis abbates, Bernerius, 34. 550. 551. Ernaldus, Galterius, Tedfridus, 550.
Bongartenſe ſeu Pomerienſe monaſterium in diœceſi Argentoratenſi tranſit ad Ciſtercienſes, cujus abbas fuit Drogo, 495. 496.
Boni-radii in diœceſi Buturicenſi abbas Gaufridus, 224.
Bornetum B. Mariæ monaſterium inſtituti Gerardi de Salis, 50. Cujus primus abbas Willelmus, *ibid.*
Bornhemenſis abbatia a Winemaro caſtellano Gandenſi fundata data Affligemienſibus, 52.
Boſcodunum in diœceſi Ebredunenſi abbatia ſub regula S. Benedicti ſeu S. Baſilii ſubjicitur Cluſenſi, 270.
Boſcus-Alberici abbatia ſubjecta Tironio, 24. 270.
Boſo abbas Floriacenſis, 166.
Boſonis abbatis Beccenſis vitæ compendium, 505.
Boſo abbas Lerinenſis, 463.
Boſo abbas Moſomenſis, 552. 554.
Boſo abbas Virdunenſis S. Agerici, 589.
Boſowienſis monaſterii fundationis occaſio, 98. A Dietetico ſeu Theoderico epiſcopo Cicenſi ſeu Citizenſi ac Nurembergenſi fundatum, *ibid.* Abbas Erchebertus ex monacho Hirſangienſi, 98.
Bovo II. abbas Elnonenſis, 207.
Breydenaugienſe monaſt. in Raſtia fundatur, 39.
Breydenaugienſe diœceſis Moguntinæ cœnobium, 206.
Britolii in diœceſi Belvacenſi abbates, Guillelmus I. 22. Guillelmus II. vir ſanctus & miraculis clarus, 191. Guarinus a Vilgero de *Nouaz* viro nobili exagitatus, 191. Radulfus, *ibid.* Laurentius, *ibid.* Ejus cellæ, 192.
Bruntesbuſenſe monaſterium a Brunone I. Saxonum duce fundatum, 523.
Brutwinus abbas vir ſanctus obit, 206.
Bulencuris abbatia canonicorum regularium, deinde Ciſtercienſium, 477. In ea numerus monachorum ad centum & ſexaginta redactus, 477.
Burchardus abbas Balernenſis, 358.
Burafeldenſis abbas, Bernhelmus, 429.
Buſienſe monaſterium, 59.
Buxeriæ abbatia ordinis Ciſtercienſis primum dicta de *Aſperaulx* a Garnerio Sombernonenſi toparcha fundata, 189.
Buxiæ monaſterium cedit S. Bernardus, 486.

C

Cagienſis abbas Elias, 77. 476.
Calenſes abbatiſſæ, Avelina, 191. Matbildis, *ibid.* Matbildis de Nantolio, *ibid.* Petronilla, 263. Calenſis abbatia data viris ſæcularibus, 141.
Calmenſis abbatiæ initia obſcura, 358. Abbas Theobaldus, 476.
Calniacenſis abbas Aſulfus, 450.
Cameracenſis ſancti Sepulcri abbas Parvinus, 255.
Capellæ abbas Mengerus, 89.
Capuenſia parthenonis abbatiſſa Alſereda excommunicatur, 551.
Carævallis monaſterium conditur, 229. Illius prixus abbas Bruno, 219. In eo ſepulta Guillelma ſeu Guillelmina Boema præſtigiatrix deinde exhumata, *ibid.*
Carentonium parthenium a Leodegario archiepiſcopo, ejectis monialibus, datum canonicis regularibus, 56. Et reſtitutum monialibus, *ibid.*
Caritas monaſterium, 76. Priores, Ymatus ſeu Igmarus, Theodardus, Olricus, 76.
Carnutenſe S. Petri monaſterium ab illicitis exactionibus liberat Ludovicus Junior rex, 343. Abbates, Fulcherius, Guillemus II. 364. Udo, 150. 231. 343. Ejus electionem confirmat Matthæus Albanenſis. & ejus monaſterio jus eligendi abbatis & alias concedit libertates, 151. Ejus decretum de libris reſtaurandis & acquirendis, 151.
Carnutenſis abbas S. Johannis in Valleia Stephanus, 34.
Carrofenſe monaſterium, 252. Ejus altario dedicatio ab Urbano II. 576. Illi ſubjectum ab initio Andrenſe monaſterium, 552. Abbates, Adlabaldus, 645. Fulcradus, 576. Petrus, *ibid.* Jordanus, 333.
Cari-campi monaſterium ordinis Ciſtercienſis ab Hugone de S. Paulo fundatum, 191.
Cari-loci abbatia nigrorum monachorum in diœceſi Matiſconenſi, 188.
Cari-loci abbatia in diœceſi Veſontionenſi Beginaldum comitem Burgundiæ agnoſcit præcipuum benefactorem, 288. Primus abbas Guido ſubſcripſit litteris Anſerici pro Faverniacenſi abbatia, 288. 306. 615.
Caſæ-Dei commiſſum Papienſe S. Marini monaſterium, 426. Ei ſubjecta monaſteria, 427. Data cella Montis-Ferrandi, 258. Abbates, Stephanus de Mercorio vir ſanctiſſimus, 21. 574. Aimericus, 587. Humbertus monachus pietate inſignis, tranſit ad Clarevalleuſes, 26.
Caſalis-benedicti abbates, 257.
Caſaurienſi monaſterio ſuam protectionem promittit Regerius rex Siciliæ, 308. Abbates, Oldrius, Leonas Conſtantinus intruſus, 480.
Caſinenſes abbates, Gerardus, 89. Oderiſius I. Oderiſius II. fit cardinalis, 89.
Caſtellariæ monaſterium ordinis Ciſterc. 49. Abbates, Girardus prior, Aimericus, Thomas, 49.
Caſtellionis abbas Balduinus, 306.
Cataloneuſis S. Petri monaſterii abbates, Riebardus, Odilardus, Garnerius, Wido, Benedictus, Radulfus, 222. Hugo, Ludovicus, Thomas, *ibid.*

Cavenſe monaſterium, ibi moritur Burdinus antipapa, 57. Abbates, Conſilabilia, 28. 57. Petrus, *ibid.* 615.
Caonenſi abbati Arnaldo poſſeſſiones confirmat Geleſius II. 25.
Caziacenſis abbas Simon, 255. 514. Caziacenſem monachum in Claravalle admiſſum repetit, 284. Caziacenſes hortatur Petrus Cellenſis ad concordiam ſervandam in electione abbatis, 520.
Cella ſepulcro comparata, 321.
Cellæ debent eſſe duodecim monachorum ſecundum uſum Majoris-monaſterii, 105.
Cella Aſmingiæ & Aſmantiæ & Monciacenſis, 355. Data a Theoderico comite S. Michaeli ſuper Moſam, 443.
Cella S. Audoeni in Vilcaſſino dicta Vadum-Nicaſii, 22.
Cella de Baſchevilla datur Tironienſi monaſterio, 214.
Cella S. Baudilii Nemauſenſis, 374. Eam Caſæ-Dei aſſerit Eugenius, 427.
Cella Belfordienſis, 86.
Cella-Bellimontis in Algia a S. Audoeno dependens, 295.
Cella Bellimontii Rogerii, 592.
Cellæ-Belli Pratelli dreimæ reſtitutæ, 852.
Cella Bereiniacæ-cuetis, 79.
Cella Cabilonenſis S. Marcelli, 527.
Cella Calidæ-Fontanæ, 691.
Cellæ B. Mariæ de Cameia erectio in abbatiam per Guillelmum abbatem Tironienſem, 589.
Cella-Caſtri-Porcenſis, 285.
Cella Clarimontis, 164.
Cella Condominii ſeu Contraminæ apud Gebennam, 30. Cellæ tres illi ſubjectæ, de Selingiaco, de Tioa, de Roſaco, 30.
Cella Creccii data S. Martino a Campia, 77.
Cella Domni-Medardi fundata a Walterio & Bernardo Caſtellanis, 22.
Cella S. Petri de domno-Petro fundatur, 29.
Cella Ebernei-cuetis in diœceſi Laudunenſi a Theoderico abbate Andaginenſi extructa, 566.
Cella de Fanuitiis a S. Nicolao de Silva pendens, 215.
Cella S. Ghiſleni conflagrat, 352. Ejus abbas Odoinus, 97.
Cella de Goedinicis adjudicata Anianenſi monaſterio adverſus archiepiſcopum Arelatenſem & monachos Caſæ-Dei, 33.
Cella Heſdinenſis ubi degebant taigiuta ſera monachi, 184.
Cellæ S. Johannis de Fontibus fundatio, 53.
Cella Joſſelini pendens a Majoci-monaſterio, 265.
Cella S. Laurentii de Helliaco, 422. Ejus priores, 422. A canonicis regularibus tranſit ad monachos Lehunienſes, deinde ad Corbeienſes, *ibid.*
Cella-Leonis-montis a Senonienſi abbatia dependens, 253.
Cella S. Maciæ de Dune, 66.
Cella S. Martini de villa S. Remigii in diœceſi Avenionenſi S. Remigio Remenſi ſubjecta, 91.
Cella Metenſis B. Mariæ de Campis a Caziacenſibus monachis condita, in lundo abbatiæ S. Clementis, 86. Deſtructa a Renato Lotharingiæ principe & Ludovico Delphino Caroli V. filio, 86.
Cellæ de Monte-Relaxo fundatio, 253.
Cellæ S. Petri de Mortone diœceſis Pictavenſis erectio, 250.
Cella de Muca, 570.
Cella-nova in diœceſi Metenſi S. Dionyſio reſtituta, 216.
Cella S. Pauli a Silva-majori dependens, 623.
Cella Peytaei ſubjecta S. Martiali, 36.
Cella Pruvinenſis, 58.
Cella de Solaco, 554.
Cella S. Throbaldi in diœceſi Sueſſionenſi, 258.
Cella S. Theobaldi in diœceſi Tullenſi, 599.
Cella de Thoramena, 570.
Cellæ Trecenſis abbates Goſmarus, 29. Petrus, 359.
Cellæ Tuſſiacenſia erectio, 563.
Cella Turris ſuper Matronam, 122.
Cella S. Valentini de Ruffiaco ab Henrico epiſcopo Argentino fundata, 520. Dependens a Caziacenſi abbatia, 86.
Cella Vangiouis-Rivè Divionenſi monaſterio adjudicata, 164.
Celſinienſi in monaſterio ſepultus pater Petri Venerabilis, 220. 519.
Cenomanenſi in eccleſia S. Petri de Culturæ ſepultus Elias comes Cenomanenſis, 106.
Cenomanenſis S. Vincentii monaſterio ſubjicitur cella Tuſſiaci, 563. Fit donatio ab Aveſgaudo de Conedeiario, 578. Et in Anglia ab Hamelino de Paladone viro nobili, 578. Illius abbas, 405.
Centulenſes abbates, Ancherus, Gelduinus, Johannes, 257. monaſterium crematur, 190.
Cepia monaſterium pro ſanctimonialibus Roncereii in honorem S. Albini, cujus Ulgerius cimiterium benedixit, 202.
Ceraſienſis abbas Hugo, 499.
Chariſiaci abbas Lambertus, 80.
Chiemenſi parthenoni datum privilegium, 385.
Choræ monaſterium S. Martini, 462.
Chriſtiana abbatiſſa Montis-martyrum, 824.
Chriſtianus abbas S. Jacobi Herbipolenſis, 233.
Chriſtiana de *Courtebrune* abbatiſſa Montis-martyrum, 229.
Chunegundis abbatiſſa Aſchavenſis hoſpitala ad ſuſceptionem peregrinorum conſtruit, 343.
Ciſonienſis abbas Anſelmus, 240.
Ciſtercienſes monachi dicti monachi Griſæi, 487.
Ciſtercii abbates Albericus, Raynaldus, 223. 401. 458. 505. Gotmius, 458. Vvido depoſitus, 222. Alexander, 389. Lambertus, 505. Stephanus, 26. 32. 218. Ciſtercienſium quam difficilis diſciplina, 79. Infirmi convaleſcentibus carnea non dabant, ſed pueris, 405. Quando exempti a juriſdictione ordinariorum, 32. Ciſtercienſis familia creſcit in Germania, 209. Brevi multiplicantur abbatiæ ad numerum quingenteſimum auctæ, 223. 477. Decernunt ne novas condant aut ſuſcipiant abbatias, 477. Friderici imperatoris legatio & epiſtola ad Ciſtercienſes, 505. Ciſtercienſium epiſtola notabilis ad Ludovicum regem de eſu carnium, 506. Ciſtercienſium epiſcopocum legea, 109 Quid Ciſtercienſes in Cluniacenſibus redarguebant, 74. S. Bernardus Ciſtercienſes ſuos arguit quod damnent Cluniacenſes, 74. Ciſtercienſium & Cluniacenſium diſcrimen in cibis & veſtibus, 55. Ciſtercienſium tunica & veſtis, 358. Multiplices induebant tunicas, 29. Ciſtercienſium & Cluniacenſium ſimultates renudeſcunt, 367. Ciſtercienſium inſtitutum amplecti conſulunt Carthuſiani, 257. Ciſtercienſes & Præmonſtratenſes in ordine Carthuſienſi non recipiuntur, 636. Ciſtercienſes monialium monaſteria non admittebant, 408. Eorum inſtitutio ad virgines Tartenſes propagata, 225. Laudantur, 246. Eorum pre-

em petit pro ſe & ſuis parentibus Anſchcrus monachus Vedaſtinus, 580. Eos a dremis eximit Innocentius II. 594. Eboracenſi electo obſiſtunt, 326. Capitulum generale Ciſtercienſe, 3. 209. Aurea illi Ciſtercienſi capitulo Petri Venerabilis epiſtola, 197.

Cladruva abbatia in Boemia, 214.

Claræ-fontanæ abbas Lambertus, 203. 615.

Clarævallis fama multos trahit, 47. Claramvallem viſitans Innocentius II. ut exceptus, 182. Claræ valli Toldanenſe monaſterium mancipatum, 410. Clarevallenſes abbates, Faſtredus, 486. Robertus Dunenſis, 486.

Clauſtri duoceeim abuſus, 414. Librorum dn clauſtrn animæ quis auctor, 423. Diviſin & œconomia, *ibid.*

Clauſtri abbas Ranulfus, 480.

Clarius monachus S. Petri Vivi intereſt concilio Belvacenſi, 43.

Clari-fontis B. Mariæ abbatia ordinis S. Auguſt. 518.

Claromariſci monaſterii origo, 303.

Clarus abbas S. Juſti, 22.

Clari-loci abbas Wido, 203.

Clauſura monialium, 397.

S. Clementis Metenſis abbas Adilo, 86.

Clementia Adolfi comitis Almontenſis filia fit monialis in S. Irminæ parthenone dicto Horreum, 429.

Clementia comitiſſa Flandrenſis Montem-ſalſum monaſterium feminarum condit, 410.

Cluniacum quaſi magnum totius orbis luminare, 222. Eius in eccleſia magna auctoritas, 170. 369. Romanæ eccleſiæ ſubditum a fundatoribus, 76. In eo trecenti monachi, 306. Eorum elogium, 63. 199. Cluniacenſes inſtitutiones, ordinem & obſervantias laudant Rodulfus Viridis archiepiſcopus Remenſis & S. Bernardus, 6. 74. Cluniacenſes ad ordinem Ciſtercienſem venire cupientes S. Bernardus admittere recuſat, 74. Plura reformant Germaniæ monaſteria, 213. Eis abbatias S. Ægidii, S. Bertini, & S. Benedicti ſuper Padum reformandas & conſervandas reſtituit Honorius papa, 129. 8. Sabæ monaſterium reformant, 344. Eorum diſciplinam apud S. Columbam inducit Theobaldus abbas, 313. Cluniacenſes a quibuſdam improbati quod primi agnoverint Innocentium & Anacleto monacho ſuo prætulerint, 371. Illuſtres mortui Cluniacenſes, 321. 345. Cluniaci acta Innocentii, 193. Eccleſiæ conſtruendæ conferunt reges Hiſpaniæ & Angliæ, 66. Ab Innocentio dedicatur, 98. 462. Ibi obit & ſepelitur Aldefonſus Salmanticenſis præſul. 42. Illuc fecedit Henricus epiſcopus Wintanicenſis, 505. Fit monaſterii œconomus & rem familiarem reſtituit, 500. Ibi ſit monachus Stephanus Æduenſis epiſcopus, 351. Et tres canonici Leodienſes, 65. Cluniacenſium caritas, 375. Magnæ elemoſynæ, 436. Ibi obit Gelaſius II. 29. Sepultus Imarus cardinalis, 346. Cloniacenſes eremitæ, 320. Cloniacum miſſæ reliquiæ a Gelduino abbate S. Sepulcri Jeroſolymitani, 47. Conventus priorum, 369. Capitulum generale Cluniacenſe cui interfuit Ordericus Vitalis cum mille docentis monachis, 297. Statuta in eo facta, 598. Cluniaci turbæ per epiſcopos & abbates, 35. Cluniacenſium jura in concilio Remenſi diſcuſſa, 30. A quo maluerint epiſcopo poſſint ordinari, 305. Ante annum completum aliquando emittunt profeſſionem, 7. Nullus in monachum Cluniacenſem recipiatur abſque abbatis Cluniacenſis præcepto, 199. Clauſtrum & regulares domos nullus laicorum ingrediatur, *ibid.* Cluniacenſium & Ciſtercienſium diſcrimen in veſtibus & cibis, 35. Cluniacenſes vitæ remiſſioris arguit Petrus Cellenſis, 359. Redarguuntur de eſu carnium, 331. Quid in eis redarguebant Ciſtercienſes, 74. 75. Cluniacenſium & Ciſtercienſium ſimultates recrudeſcunt, 317. Cluniaco factæ inſignes donationes, 233. 283. Data in Hiſpania eccleſia S. Nicolai de Villa-franca, & abbatia SS. Facundi & Primitivi, 3. 109. Eccleſia S. Wifranni, 329. Et altare Turris ſuper Matronam, 224. Contra Cluniacenſium prædones Matiſcone conventus, 492. Cluniaco ſubjecta cella Monaſt-Defiderii, 230. Cluniacenſium concordia cum eccleſia Claromontenſi, 287. Volunt abbatem e ſuis habere in Sithienſi S. Bertini monaſterio, 116. Cluniacenſes abbates, Odo, 28. Odilo, 28. Majolus, 28. S. Hugo, 30. 106. Qui recludit Marciniacenſes virgines. 332. Pontius, 30. 42. 48. Conſulit Paſchalem papam de communione intincta, 22. An fuerit Caſini, 72. Cluniacum diripit, 227. Petrus Venerabilis, 48.

Cluſinum monaſterium in diœceſi Hildeshimenſi, 223. Cluſenſi monaſterio unitur Bruntershauſenſe, 523. Cluſenſis abbas Henricus cui ſucceſſit Winemarus cum alter Henricus, 223.

Cluſini reformati, 523. Cluſenſium leges, 523. Cluſenſi monaſterio ſubiiciuntur Botcodunum, 179.

Coelei ſententia de commentariis Ruperti in apocalypſim, 39.

Colonienſes S. Martini abbates, Albanus, 320. 223. 402. Adalardus, 489.

Colonienſis S. Pantaleonis abbates, Embricus, 402. Gerardus, 209. 254. 306. Hermannus, Rodulfus, 65. Gerardus Rodulfi ſucceſſor obit, 414. Walbero Sugerii amicus, ei commendat ſuum nepotem, 475.

S. Columbani regulæ & S. Benedicti conjunctio, 329.

S. Columbæ abbates, Gerardus, Odo, Theobaldus, 302.

B. Mariæ de Columbis cœnobium in diœceſi Carnotenſi, 362. Ejus abbates, Rogerius, 41. 172. Turoldus, 152. Rogerius Guinimari militis filius, 232. Eccleſia S. Germani de Laia a Roberto rege fundata, ab Henrico, Philippo & Ludovico VI. regibus Francorum Columbenſibus, monachis confirmata, 223.

Monaſterium B. Mariæ de Columba prope Placentiam ordinis Ciſtercienſis dictum etiam Caretum, 88.

Compendienſi in eccleſia canonicis ſubſtituti monachi, 457. Compendienſes abbates, Anſoldus poſt tranſlatus ad abbatiam Corbeienſem, 456. Gnillelmus, Petrus, Richardus, *ibid.* Pauperras monachorum Compendienſium, 438. Compendienſes canonici fundum ad condendam abbatiam Trium-fontium tribuunt, 27.

Conchenſis ſeu Caſtellionis monaſterii conditor Rogerius de Toenio, 499. Abbates, Gilliut Willelmus ex Piſcanno aſſumtus, Willelmus & Lethardus monachi Bleſenſes, Giſlebertus monachos Becci, Simplicius & Vincentius monachi Columbenſes, Bernerius, Vincentius, Silveſter, 499. Gilbertus, 105.

Condomienſes abbates recenſentur, 203.

Condominii cella data Pontio abbati Cluniacenſi a Guidone epiſcopo Gebennenſi, 30.

592. Ei ſubjectæ erant tres cellæ, 30.
Cuno abbas Sigebergenſis, 65. Poſtea Ratiſponenſis epiſcopus, 402. 444.
Conradus abbas Abdingoſſenſis, 368.
Conradus abbas Biburgenſis, 395.
Conradus Fuldeoſis abbas, 254. 266. 270. Comes Lotharii imperatoris in Italia, 260.
Conradus abbas de Helmwardeshuſen, 333.
Conradus abbas de Keisheim, 490.
Conradus abbas Matiani monaſterii vitæ ſolitariæ deſiderio abjicit dignitatem, 474.
Conradus abbas de S. Paulo, 333.
Conradus abbas Vilbacenſis, 429.
Conradus abbas Urſpergenſis plagiarius, 27.
Conradus monachus doctus, dictus Peregrinus, ejus opera, 193.
Conſtabilis abbas Cavenſis ſanctiſſimus, 28. 185.
Conſtantinienſis monaſt. S. Salvatoris fundator Nigellus vicecomes, 500. Abbates, Benignus monachus Fiſcanni, Hamelinus, Anfridus, Willelmus, Hugo monachus S. Michaelis, *ibid.*
Conſtantinus primus abbas Aureæ-vallis, 217.
Conſtantius abbas meruſus monaſterii Calaurienſis, 481.
Converſi fratres dicti fratres illiterati, 340.
Converſis mulieribus juxta domos monachorum infra duas leucas habitatio non concedatur, 199.
Corbeiæ veteris eccleſia incendio conſumta, 92. 268. 329. 421. Abbates, Hugo tranſlatus ex monaſterio S. Quintini de Monte, 213. 401. Rogerius ex Aquicinctenſi monaſterio aſſumtus, 213. Hugo, *ibid.* Anſoldus, 456. Nicolaus, Robertus, 93. 362. Corbeiæ ſigillum, 421.
Corbeiæ novæ eccleſia nobile imperii membrum, 665. Hanc abbatiam quanta pertinacia recuſaverit Wibaldus, 444. Monachorum epiſtolæ ad Eugenium papam & ad Guidonem ejus cancellarium, *ſuper* electione Vibeldi abbatis ſui, 378. 650. Prædium ei a comite palatino de *Somerwure* reſtitutum, 600.
Corbeiæ-novæ data exemtio ab omni bellica expeditione, 565. A Wigbaldo abbate reformatur, 578. Ab Hadriano IV. papa monaſterii poſſeſſiones confirmantur, in his tria monaſteria Heresburgenſe, Groningenſe & Kaminadenſe, 511. Ei donationem facit Eſicho comes, 555. Corbeienſium ſumma patientia in tolerando victualium defectu, 470. Corbeienſes monachos apud Kamiotam inſtitutos inde ejectos commeodat Conradus imperator, 466.
Corbeiæ-novæ abbates, Adalbero, 284. 378. Folcmarus, 286. Henricus, Henricus alter, Rotgerus, Wibaldus, 286. Adalberonis epitaphium, 351. Depoſitionis ſententiam in Henricum Corbeienſem abbatem confirmat Eugenius, 398. Monaſterii ſtatus deflendus ſub his abbatibus, 352. Corbeiæ-novæ datur Uliſenſe monaſterium, 333.
S. Coreotini abbatia a Reginaldo epiſcopo Carnotenſi erecta in gratiam Elizabeth ſororis ſuæ primæ abbatiſſæ, 578.
Cormaricenſes abbates, Johannes, Rogerius, Sulpicius, Willelmus, 295.
Carmelienſis abbatiæ conditor Willelmus filius Osberni dapiferi Normanniæ, 490. Abbates, Robertus, Gaufridus, Willelmus monachus Becci, Benedictus, 499.
Coronæ abbas Junius, 487.
Cotiæ-ſilvæ virginum monaſterium, 670. Sanctimoniales ad Regalem-locum transferuntur, 479. Abbatiſſæ, Roſcelina, Marcellina, Petronilla, 476.
Coxanenſe S. Michaelis monaſterium, 549. Per monachos Maſſilienſes reformatum, 571.
Craſto Megiohardi comitis filius & abbas Spanheimenſis, 654.
Craſſæ abbates, Berengarius, 42. Factus archiepiſcopus Narbonenſis, 536. Guillelmus, Xatbertus, Arnaldus *de Levi*, Hugo, Raimundus, 536. *& ſeq.*
Criſenonenſis cella in diœceſi Antiſſiodorenſi data S. Roberto Abbati Moliſmenſi, 224. In ea Juliacenſes moniales inſtitutæ, *ibid.* Quæ ab Innocentio II. petunt & impetrant in abbatiam promoveri, *ibid.* Numerus monialium uſque ad centum aſcendit, *ibid.* Eidem ſubjecta alia monaſteria, *ibid.* Abbatiſſæ A. Eliſabeth, Claudia *Larcher* quæ monaſterium reſtaurat, 225.
Criſpeienſis prior Hugo, 22. Richardus, 220. Ibi ſepultus Radulfus comes Viromandenſis, 462. Criſpeio facta donatio ab Adela comitiſſa Viromandenſi, 32.
Criſpinenſe monaſterium in Hannonia, 190.
Criſta-alba monaſterium Ciſtercienſis ordinis, diœceſis Lingonienſis, 218. Abbas Baldinus, 306. Milo, 480.
S. Crucis in Auſtria celebre monaſterium, 230.
Crucis S. Audoeni abbas Guillelmus, 22.
Cruilandenſis abbas Joffridus, 22.
S. Cucufatis abbatis Rotlando conceſſum privilegium mendoſum, 42.
Cuno abbas S. Diſibodi, 325. 344. 644. Scribit ad S. Hildegardem, 489. Ejus obitus, 510.
Cuno II. abbas Stabuli dilapidator, 182.
Curiæ-Dei monaſterium, 26. Ejus abbas Almatricus, 26.
Curienſis epiſcopus Udalricus abbas S. Galli, 98.
Cuſſiacenſis abbas Lucas 122. 165.
S. Cyrici abbatiæ fundatio, 518. Abbatiſſæ, Geneſina, 518. Hildeburgis, *ibid.*

D

Daloneoſe monaſterium, 237. Ejus abbas Amelius, ſucceſſor Rogerii, 107. 137. Subjicitur Ciſtercienſi ordini & Pontiniacenſi abbatiæ, 107. Dalonenſes inſtituunt in vita religioſa Obazinenſes, 332.
Daniel abbas Herſefebuſenſis, 333.
Dechingenſe in extrema Rætia monaſterium reſtauratur, 297.
Deodatus abbas Juncellenſis, 296.
Deodatus abbas S. Tiberii, 618.
Derveaſes abbates Rogerius, 230. Theobaldus, 300.
S. Deſiderii abbatia reſtaurata dedicatur, 556.
Deſiderius abbas Viennenſis S. Petri, 27. 590.
Dirmo miniſterialis Conradi marchionis fit monachus in Erphurdienſi monaſterio, 354.
Diemo abbas Lauteshamenſis, 226.
Diepoldus marchio Vohenburgenſis condit monaſterium Reichenbacenſe & ſedi Apoſtolicæ aſſignat, 50.
S. Dionyſii abbas poſt Sugerium Odo de Diogilo, 638. Ejus ſcripta, 638.
S. Dionyſii de Carcere eccleſia commutatur pro eccleſia Montis-martyrum, 229.
S. Dionyſii Remenſis abbas, Gillebertus, 240. 558.
S. Dionyſii in Brocheroia prope Montes Hanoniæ monaſterium conflagrat, 224. Ei aſſertæ ec-

ecclesia S. Petri apud Montes Haononiæ, 97. Illius abbates, Heribertus, Martinus, 123.
S. Disibodi abbates, Cuno & Hallingerus, 489. Adelhonus, 512. Dodechinus, 325. Cuno, 287. 544. 550. S. Disibodi sepulcrum apertum, 287.
Divensis monasterii fundatrix Lezelina comitissa Aucensis, 499. Abbates, Ainardus monachus S. Trinitatis prope Rotomagum, Fulco prior S. Ebrulfi, Benedictus prior S. Audoeni, Gauterius monachus Gemmetici, Robertus S. Dionysii, Radolfus, Richardus, Haimo, Warinus monachus Cluniaci, 499. 562. 563.
Divionenses sancti Benigni abbates, Petrus, Philippus, 194. Heoricus, Hugo, Petrus II. 79. 140. Petrus III. de Gesnceio, torius diœcesis Lingonensis vicarius dum Godefridus episcopus in Palæstinam proficiscitur, 382. Johannes, Aymo I. 382. Herbertus, 140. 164. 186. Hugo abbas S. Benigni cum Hugone duce Burgundiæ ad S. Jacobum proficiscitur, 264. Lis inter Divionenses & Luxovienses, 264. 286.
Dodechinus abbas S. Disibodi, 324.
Dolense seu Burgidolense monasterium in pago Bituricensi, 440. Cujus abbas Joannes, 8.
Domorum monasterium in Umbria quod Guarnerius dux Spoletanus Carz-vallensi prope Mediolanum subjecit, 580.
S. Donatus a Ripa candida monachus, 555.
Drogo abbas Bongarreosis, 496.
Drogo Glannofoliensis abbas adit Casinum, 225.
Drutwinus abbas Breydenaugiensis, 80.
Dunense monasterium ordinis S. Benedicti deinde Cistercionsis, 303.
Durandus abbas S. Victoris Massiliensis, 560. 562.
Durannus abbas Belli-campi, 252.
Durannus Maurimontis abbas, 30.

E

Ebalus abbas Caziacensis, 520.
Eberardus Trevirensis archiepiscopus, 558.
Eberardus abbas Molismensis, 224.
Eberardus abbas Morbacensis, 356.
Eberhardus abbas Odenheimensis, 28.
Ebolus de Ussello fundator Bonæ-aquæ, 522.
Ebracensis abbas Adam, 522.
Ebriacum monasterium, 87. 596.
Ebroicense S. Salvatoris partheonum a Richardo comite Ebroicensi fundatum, 500.
S. Ebrulfi abbas Guarinus, 547.
S. Edmundi abbates, Albodus, 54. 125. Anselmus, 54.
S. Egidii Leodiensis abbatia canonicorum regularium in monte publico, 254. Ejus fundator Beringerus abbas S. Laurentii, *ibid.*
Effrem abbas S Martini de Oriooc, 590.
Eubertus abbas Schonaugiensis, 489.
Egericus abbas cellæ S. Ghilleni, 552.
Egmondenses abbates, Athalardus seu Adalardus, Anselinus, Walterius, 512.
Egino abbas Altahæ superioris, 226.
Eilulfus Erlacensis abbas, sit abbas Morbacensis, 445. 446. 662.
Einhamensis abbas Gillebertus, 97. 206.
Einsidlense monasterium, 593. 525.
Einsidlenses abbates, Gero, 99. Wernerus, 281. Obir, 534. Rodulfus II. ex comitibus Lupoduni, *ibid.*
Ekkardus abbas Vraugiensis, 17.
Ekkembertus abbas Corbeiæ-novæ impulit Rupertum ad scribendum in prophetas, 59.
Elbertus abbas, 256.
Elbertus abbas S. Jacobi Leodiensis, 194. Abdicat, 444.
Elbertus abbas S. Michaelis de Theorascia das locum ad condendum monasterium Fulsiniacum, 61. 120.
Elias abbas S. Supliicii Bituricensis, 218.
Elias abbas Cagiensis, 77. 477.
Elias abbas Caziacensis, 520.
Elias abbas Salebicensis, 84.
S. Eligii abbas Guibardus, 475.
S. Eligii Noviomensis abbas Theodericus, 125.
S. Eliphii martyris vita a Ruperto scripta, 52.
Elizabeth abbatissa Montis-martyrum, 224.
Elizabeth abbatissa S. Petri Remensis, 52.
Elizabeth Rotatensis monasterii conditrix, 548.
S. Elizabeth Schonaugiensis abbatissa revelationibus illustris, 179. Scribit ad S. Hildegardem de suis revelationibus, 489.
Elizabeth abbatissa Tarlensis, 121. 535.
Elizabeth abbatissa S. Trinitatis Piclaveosis obtinet a Callisto papa confirmstionem bonorum sui parthenonis, 55.
Elnonensi monasterio illatæ per ministeriales injuriæ, 475. Abbates, post Absalonem Walterius abdicata dignitate factus monachus Clarevallensis, 532. 413. Hugo Humolariensis postea S. Amandi abbas, *ibid.* 425.
Elostatense partbenium, 490.
Elsinus abbas Rameiensis, 502.
Embricus abbas S. Pantaleonis, 482.
Emma abbatissa S. Farræ, 497.
Engelbergense monasterium conditor a viro nobili Conrado a *Sellemburen*, 50.
Engelbertus abbas Liesbornensis, 281.
Engolismensis S. Eparchii abbas Hugo, 9. 585.
Epternacenses abbates, Berneradus, 551. Hetzi, 536. Sigoaldus, 536.
Erchengerus abbas Reichenbacensis, 52.
Erfordiense monasterium, 534. A canonicis transit ad monachos, 344. Abbas Wernherus, 554. Diploma Henrici archiepiscopi Moguntini pro Erfordiensi monasterio, 344.
Erlebaldus frater Wibaldi, ejus successor in abbatia Stabuleti, 523.
Erlolfus abbas Morbacensis, 582.
Ernaldus abbas Bonæ-vallis in agro Carnutensi, scribit secundum librum vitæ S. Bernardi, 502.
Ernaldus abbas 38. Crispini & Crispiniani, 532.
Ernaldus abbas S. Launomari, 225. Nepos Petri Blesensis, 350.
Ernestus comes fundator Anhusani monasterii in Rhætia, 126.
Ernestus abbas Altahæ superioris, 126.
Erwicus abbas Indensis, 549.
Esterwege monasterium virginum, 401.
Evanus abbas Saviniaci diœcesis Abrincensis, 408.
Eudo seu Odo abbas Cadomensis, 22.
Evecardus abbas Morbacensis, 550.
S. Eugendi abbas Aldo, 264.
Eugenius abbas, 556.
Eunuecho comes de *Laningen* fundator monasterii Hunensis, 488. *& seq.*
Eustachius abbas S. Fusciaci, 230.
Eustachius abbas omnium Sanctorum apud Catalaunum, 140.
Ewervinus abbas Steinfeldensis, 587.
S. Trinitatis de Exaquio abbates, Rogerius monachus

nachus Becci, Gaufridus, Garinus, Robertus monachus, Cadomi, Radulfus, Rogerius, 500.

F

S. Michaelis de Falio fundatio, 550.
Farenſes abbatiſſæ, Luciana, 508. Riſendis, 514.
Farſæ monaſterium impetrat privilegium ab Henrico V. imperat. 12. Farſenſes abbates, Adenulfus, 282. 307. Beraldus Aſcarellus ejus nepos, Guido, 40.
Faricius abbas Abendonienſis, 64. Ejus ſententia de ſalvatione puerorum ſine baptiſmo defunctorum, 64. Giffardum virum nobilem ad vitam monaſticam adducit, *ibid.*
S. Faronis abbates, Fromundus, 236. Lambertus, 476.
Faſtiadus abbas S. Pauli Virdunenſis, 67.
SS. Felicis & Naboris Bononienſis monaſterium, 465.
S. Felicis abbas Berengarius, 533.
Ferdinandus abbas Toſdanenſis Carracetenſium jugum excutere volens ſuum monaſterium Clarevallenſi mancipat, 420.
Ferrariæ regalis abbatia, 33. Abbates, Conſtantinus, Johannes ex monacho S. Dionyſii, Sugerio familiaris, Raynardus, Petrus, Dodo, 406.
Ferrarienſis S. Leonardi abbatia ſubjecta Tironio, 24.
Fidemienſes abbates, Robertus, 61. Gerardus, 273. 314. Fidemienſes erga Fulmiacum benefici, 61.
Firmitatis abbates, Bartholomæus frater S. Bernardi Petrus, 209.
Firmitas monaſterium in diœceſi Nivernenſi, 224.
Fiſcanui magna religio viget, 304. Abbates, Johannes, Henricus, 324. Vvillelmus, 567. Henricus ex monacho Cluniacenſi, 499. Henricus de Soleio, 304. Radulfus, Richardus I. & II. *ibid.* Rogerius, 22. 247. 304. Conflagrat eccleſia, 304. Fiſcanno ſubjecta Blangiacenſis abbatia, 324.
S. Martini de Fivis prioratus, 285.
Flaſira monaſterium ſubjectum Carævalli, 365.
Flaviniacenſes abbates, Raimaldus, 497. Hildegarius, 102.
Flavianenſis S. Thomæ cella S. Victoris Maſſilienſis, 333. Ei fit reſtitutio eccleſiæ S. Geneſii de Palatiolo, 333.
Fliderbecana ſeu Ulierbecana cella Aſſigemienſi abbatiæ ſubjecta fundatur a Godefrido-Barbaso duce Lotharingiæ & comite Lovanienſi, 125.
Flonenſis abbas Vvalcherus, 293.
S. Florentini eccleſia reformatur, 287.
Florentius abbas Toldanenſis, 420.
Floriacenſes abbates, Ademarus, 223. 349. Boſo II. 269. Macarius nepos legati Alberici, *ibid.* 349. 402.
Florinenſes abbates, Alardus, 46. 592. Gonzo, 563. Florinenſem abbatiam dimittit abbas Lambertus, 577.
Folcnandus abbas Laureshamenſis, 325. 401. Vir magni meriti, 429.
Folmarus abbas Hirſaugienſis, 325.
Fontis-humidi ſeu Fontiſmi monaſterium dat originem Regniaco, 223. Abbates, Gazinus, Gerardus, Stephanus de Tociaco, *ibid.* 224.
Foreſtenſis abbas Vvido, 230.
Foreſtum monaſterium monialium prope Bruxellam, 97.
Formbacenſes abbates, Wirnto, Theodericus, Henricus, I. Bernardus, Henricus II. Bernardus, 545.
Fontanellenſis abbates Gualterius ſeu Walterius, 215. 310. 369. 439. Rogerius, *ibid.* 499. Mainardus, 439. Alanus, 547.
Fontanenſis monaſterii in Anglia origo, 289. Ejus primordia, 204. Quam auſtera Fontanenſium vita, *ibid.* Eligunt Ciſtercienſium inſtitutum & Claram-vallem matrem agnoſcunt, 206. Abbates Richardus I. Richardus II. Henricus ex abbate Vallis-claræ, 206.
Fontanenſe monaſterium in diœceſi Tutonenſi, 231. Ex ordine Saviniacenſi, *ibid.*
Fontaneti in diœceſi Æduenſi origo, 27. Eccleſiam conſecrat Eugenius III. 27. Primus abbas Godefridus, *ibid.*
Fontaneti in Normannia auctor Radulfus *Taiſon* abbates Gaufridus monachus Fontanellæ, Hugo monachus Troarni, Harbertus Cadomi, VVillelmus, Robertus monachus Cadomi, 500.
S. Fortunati abbatia, 246.
Foſſatenſes abbates, Aſcelinus, 339. 469. Aſcelinus alter, Ilembaldus, Theobaldus, 339.
Foſſenſe monaſterium Arelatenſis provinciæ, 171. Ejus origo, 576. Abbates, Paco, *ibid.* Guillelmus, 176.
Franco vir piiſſimus abbas Affligemienſis, 178. 97. Realem in Euchariſtia præſentiam docet 96. XII. libros de gratia Dei ſcribit juſſu Fulgentii abbatis, *ibid.* Ejus epiſtolæ & alia ejus opera, 96.
Franco Liesbornenſis abbas, 181.
Franco abbas ſanctæ Sophiæ Beneventanæ, 268.
Fraternus ſeu Freherius Rotomagenſis abbas S. Audoeni, 131. 409. Abdicat, 522.
Fraulandus abbas S. Marini-Papienſis, 426.
Fridelo abbas Augienſis, 334.
Fridericus epiſc. Leodienſis in concilio Remenſi, contectatur, 30.
Fridericus abbas Campidonenſis, 446. 662.
Fridericus abbas S. Georgii in Hercinia-ſilva, 394. 656.
Fridericus abbas S. Godehardi, 430.
Fridesindis abbatiſſa S. Petri Remenſis, 52.
Friheleſenſis abbas Johannes, 444.
Frodo abbas S. Martini, 557.
Fromundus abbas Vindocinenſis, 295.
Frotherius fundat cellam Reſurrectionis Pictav. 545.
Frotmundus abbas Montis-Angelorum, 51. 431. Ejus opera, 103. Prologus in explicationem orationis dominicæ, 610. In libros ſeptem de *Laude liberi arbitrii*, quorum capitula reſeruntur, 610.
Fulbertus Cameracenſis abbas S. Sepulcri, 314. Dilapidator, 150.
Fulco abbas Albæ-marlæ poſt Nivelam, 392.
Fulco abbas S. Crucis Burdigalenſis, 578.
Fulco abbas Haſnonienſis, 173. 313. 425. 494.
Fulco abbas Lerinenſis, 227. 324.
Fulco abbas Sparnacenſis, 153. 285. 616. Ex canonico Tullenſi S. Leonis, 140. Remis a Rainaldo archiepiſcopo benedictus, 140.
Fulco abbas S. Stephani de Beania, 125.
Fulco frater Raimbaldi archiepiſc. Arelatenſis, 555.
Fulcradus abbas Carrofenſis, 576.
Fuldenſe S. Bonifacti monaſterium, 539.
Fuldenſes abbates, Bertholdus veneno extinctus Conradus fraſu S. Bernardi electus, Albolfus ob ingnite ingenium exanctoratus, 233.

233. Conradus, 254. 266. Bertholdus, Henricus I. Udalricus, 135.
Fulgentius abbas Willemus de Caſſania, 207.
Fulgentius abbas Affligemienſis, 53. 64. 96.
Fundatio cellæ SS. Coſmæ & Damiani ab Hugone comite Mellenti, 562.
Fundatio monaſterii Ferretenſis in pago Ruthenico, a viro illuſtri Saluſtro: ejus parentes, 345.
Fundatio cellæ Fontis Gehardi, 393.
Fundatio monaſterii SS. Georgii & Geneſii in Sardinia, 569.
Fundatio monaſterii S. Hyppoliti Vernienſis in pago Ruthenico, 345.
Fundatio parthenonis Javagias, 415.
Fundatio cellæ S. Imerii in diœceſi Lexovienſi. 366.
Fundatio abbatiæ de Linhano in diœceſi Burdigalenſi ſubjecta monaſterio S. Crucis Burdigalenſis, 393.
Fundatio parthenonis Montis-martyrum, 228.
Fundatio cellæ Reſurrectionis Pictavenſis ab abbatis S. Cypriani dependentis, 345.
Fundatio cellæ S. Dionyſii de Pils, 205.
Fundatio S. Saturnini in Sardinia a Conſtantio rege & judice Karalitano, 570.
Fundatio abbatiæ Aberbrothenſis in Scotia in honore S. Thomæ Cantuarienſis a rege Scotiæ Willelmo, 24.
Fundatio cœnobii S. Stephani Herbipolenſis, 622.
Fundatio monaſterii S. Vincentii & S. Amantii in pago Ruthenico a Rutlando diacono, 541.
Fundatio Vallis-cluſæ, 552.
Fundatio cellæ de Vere ſeu de Verno, 481.
S. Fuſciani abbas Euſtachius, 230.
Fuſniacenſe monaſterium conditur, 61. 210. Boheria ejus filia, 61. Baſilicæ dedicatio, *ibid.* 121. Abbates, Raynaldus, *ibid.* Gofuinus, 61. 370. Robertus, 494. Benefactores, 61.

G

S. Galli abbates, Manegoldus, Vernerus ſeverior in fratres, 98. Vodalricus ſeu Udalricus, IV. vir eximiæ modeſtiæ, poſtea Curienſis epiſcopus, *ibid.* Udalricus V. dilapidator, Henricus Klingenſis, 99.
Gandesheimenſes abbatiſſæ, Atheleidn, Barthta Leutgardis ſeu Loicardis, 113.
Garnerius abbas S. Bartholomæi, 348.
Gaudinus abbas Nucarienſis, 215.
Gaufridus epiſcopus Catalaunenſis, 314.
Gaufridi abbatis S. Albani in Anglia pia facta & obitus, 379.
Gaufridus abbas Borracenſis, 224.
Gaudefridus abbas Latiniacenſis, 476.
Gaufridus abbas Lerinenſis, 463.
Joffridus ſeu Gauffridus abbas S. Theoderici, 19. 32.
Gaufridus Collum-cervi ex abbate S. Theoderici transfertur ad Sueſſionenſ. S. Medardi abbatiam, 46.
Gaufridus prior Voſienſis plures uſus refert monaſterii S. Martialis, 493.
Gauterus Caladiæ, abbas, 157.
Gellonenſes abbates, Richardus, Bernardus, R. qui in concilio contra Albigenſes ſubſcripſit, Hugo de Foderia genere nobilis, Raimundus I. Raymundus II. 458. Gellonenſi monaſterio datæ eccleſiæ, 441.
Gemblacenſes abbates, Anſelmus, Arnulfus, Guibertus cognomento Martinus, 158.
Gemmeticenſis abbas Guillelmus, 215.
S. Georgii de Boeherville abbates, Lndovicus, 552. Victor monachus S. Victoris in Caletis, *ibid.*
Gerardus abbas Florinenſis, Signiaci prior obit miraculis clarus, 224.
Gerardus S. Bernardi frater, 164.
Gerardus abbas Beſuæ, 130. 164.
Gerardus abbas Fidemienſis, 175.
In Gerden transfertur Iburgenſe parthenium, 333.
S. Germani a Pratis abbates, Hugo, ejus elogium, 166. 218. 373. 384. Gillo qui ſponte ceſſit, Hugo Criſpeienſis, Joffridus, Theobaldus ex Vizeliſeenſi monaſterio aſſumtus, miſſus a Ludovico rege ad recipiendum Alexandrum III. 373.
Ghisler civitatis media pars data S. Victori Maſſilienſi, 579.
Giſſenſis monaſterii origo, 283. Falſo dictum de Cliſe, *ibid.* Hedereenſi abbatiæ attributum ut in abbatiam erigeretur, 283 627. *& ſeq.* Eremburgis abbatiſſa 283. Mauricius epiſcopus Pariſienſis Giſſum reſtaurat & in abbatiam erigit, *ibid.*
Gilbertus abbas Conchenſis, 203.
Gilleberrus abbas S. Michaelis de Teoraſcin transfertur ad S. Nicolaum de Nemore, cujus monachus & prior fuerat, 110. 213.
Gilleberrus abbas S. Nicolai de Nemore, 281. 312. 348. 372. 413.
Gilbertus abbas de Joſaphat, 8.
Girardus abbas S. Albini Andegavenſis, 94.
Girardus abbas Beſſenſis, 56.
Girardus abbas Fidemienſis, 314.
Girardus abbas S. Mauri Glannafolienſis, 54.
Girardus abbas Moliſmenſis, 163.
Girardus abbas Werthinenſis, 379.
Girardus abbas Vindocinenſis, 516.
Girardus abbas B. Mariæ de Allodiis, 49.
Giroldus abbas S. Laurani Belvacenſis, 22.
Glidbacenſe S. Viti monaſterium, 124.
S. Godehardi abbates, Fridericus, Bertrannus, Arnaldus, 211. Theodericus, 212.
Godeſcalcus abbas Alciaci, 177.
Gonzo abbas Florinenſis, 554.
Goſuinus abbas Aquicinctenſis, 281.
Gozulnus abbas Bonarum-vallium factus abbas Ciſtercienſis, 458.
Goſuinus abbas Fuſniaci, 61. 372.
Graffchatenſe S. Alexandri monaſterium a S. Annone archiepiſcopo fundatum, 113. Friderici archiepiſcopi Colonienſis pro eo diploma, *ibid.* abbas Wichertus, *ibid.*
Grafto abbas Burſfeldenſis, 429.
Graffanum monaſterium ab Aleranno comite conditum, 520.
S. Gregorii monaſterium quod vocatur Confluentes, 530.
Greſtenienſis monaſterii fundator Herlewinus de Contavilla, 500. Abbates, Gaufridus monachus ſancti Sergii Andegavenſis, Fulcrius monachus Sagii, Herbertus, *ibid.*
Grimaienſium monaſterium, 368. Monachorum, 356.
Gronengenſe monaſterium, 522.
Gualdricus abbas S. Bavonis, 64. 206.
Gualteriur abbas Arremarenſis, 78.
Gualterius abbas Fontanellenſis, 369.
Gualterius abbas Machicotenſis, 223.
Gualterius abbas S. Martini Tornacenſis, 285. 413.
Guarinus abbas Uticenſis, 147. 173.
Guarinus abbas Humolarienſis, 413. 494. Ejus obitus, 510.

Gua-

Guerinus abbas ſancti Martini Laudunenſis, 494.
Guarinus abbas S. Præjecti, 348.
Guichardus abbas S. Urbani, 362.
Guido abbas Arrenarcoſis, 283. 337.
Guido abbas Cari-loci, 306.
Guido abbas ſancti Vincentii Cenomanenſis, 231. 402.
Guido abbas Farfenſis eligitur, 40. Poſtea ejectus, 41. Ei ſuccedit Adenulfus, 586.
Guido abbas Moliſmenſis, 146. 164.
Guido abbas Tornodorenſis S. Michaelis, 26.
Guidricus abbas Beſuenſis, 36.
Guillelmus prior S. Barbaræ, 350.
Guillelmus abbas Britolii piæ memoriæ, 22. Intereſt concilio Remenſi ſub Calliſto II. unde refert privilegium pro ſuo monaſterio, 295. Clarus miraculis, *ibid.*
Guillelmus Primus abbas Boſeoduni, 579.
Guillelmus II. abbas Carnotenſis, 364.
Guillelmus abbas Catalis-Benedicti, 237.
Guillelmus abbas S. Vincentii Cenomanenſis, 231.
Guillelmus abbas Claromarifel, 303.
Guillelmus abbas S. Corneli Compendienſis impetrat privilegium ab Anaſtaſio papa pro ſuo monaſterio, 456.
Guillelmus abbas Dervenſis, 218.
Guillelmus abbas S. Florentii Salmurienſis obit, 25.
Guillelmus abbas Gemmeticenſis, 147. 215.
Guillelmus Hirſaugienſis abbas, 17.
Guillelmus abbas Majoris-monaſt. ſopit contentiones Rothonenſium de Beriaco, 48. Excipit donum Bellæ-inſulæ, 100.
Guillelmus I. prior S. Martini a Campis, 407.
Guillelmus abbas Morimontenſis, 573. 226. 324. 614.
Guillelmus abbas S. Mauri Glannofolienſis, 232. 439.
Guillelmus abbas S. Martini Pontiſarenſis, 418. 493.
Guillelmus abbas de Ribodimonte, 573.
Guillelmus abbas S. Nicolai a Prato prope Ribodimontem, 372. 650.
Guillelmus primus Rievallis abbas, 35.
Guillelmus abbas *Selerbirche*, 24.
Guillelmus abbas ſancti Michaelis de Teoraſcia, 573.
Guillelmus ſit abbas S. Theoderici, 46. Invitatus a S. Bernardo adit Claram-vallem, & ibi a morbo ſanatur, *ibid.* Monaſterii ſui poſſeſſiones omnes ab Honorio papa confirmari curat, 121. Ejus ad Rupertum abbatem epiſtola, 241. Ejus hortatu ſanctus Bernardus ſcribit apologiam, 74. Ejus obitus, revelatio & ſcripta, 391. De eo, 75. 201. 215. 222. 253. 263. 273.
Guillelmus abbas de Tironio, 8. 167. 205. 364. 439. 589. Cellam de Cameis in epiſcopatu S. Dzvid erigit in abbatiam, 589.
Guillelmi Vercellenſis Vitæ compendium, 333. Ejus congregationis inſtitutio & auſteritas, 334. Rogerio Siciliæ principi ſalutaria dat monita, 334. Georgius regis ammiratus ejus tentat pudicitiam, *ibid.* Eius obitus, vita, & diſcipuli, *ibid.*
Guillelmus abbas S. Victoris Maſſilienſis, 463.
Guillelmus de Uſſello & Petrus frater ſuodatores monaſterii Bonæ-aquæ, 321.
Guillelmus frater Radulfi Caſtellani Higellenſis factus monachus apud Hovigentum, 101.
Guingampenſia abbatia data Majori-monaſterio, 472.

H

Hagenbuſch monaſterium virginum conditur ſub patrocinio Weſthinenſis abbatis, 379.
Haidericus abbas Moſomenſis, 20. 32.
Hallingerus abbas S. Diſibodi, 489.
Hamelinus abbas Belli-loci, 106.
Hamenſis eccleſia olim virginum monaſterium datur Carnotenſi S. Petri, 420.
Hamenſis abbas Ramardus, 473.
Hammaticenſe parthenium deſtructum, pro viris reſtauratur, 32. Fit cella Marchianenſis monaſterii, 32.
Hamuko abbas Abdingoffenſis, 145. 146.
Hafnonienſe monaſterium, 32. Abbates, Fulco, 173. 374. 425. 494. Hugo, 287.
Hartwicus abbas S. Petri in loco qui vocatur Monaſterium, 356.
Haſſio abbas Campidonenſis, 489.
Herderenſis parthenonis initia & inſtitutiones, 281. Ejus inſtitutores Euſtachia de Corbolio & Stephanus epiſcopus Pariſienſis, 281. 333.
Helingerus abbas S. Diſibodi, 550.
Helmericus abbas Morbacenſis, 349.
Helmwardeshuſenſia abbas Conradus, 333.
Henricus abbas S. Agerici, 294.
Henricus abbas S. Albani, 444.
Henricus abbas Biburgenſis, 305.
Henricus primus Bildhuſani abbas, 322.
Henricus abbas Cluſeoſis, 173.
Henricus *de Cpilli* non reperitur in ſerie abbatum Cadomenſium, 323.
Henricus abbas S. Dionyſii, 162.
Henricus Klingenſis abbas S. Galli, 99.
Henricus Herſfordenſis abbas, 405. Gravatur ab archiepiſcopo Moguntino, 431. Eum excuſat Wibaldus, 432. A ſuis monachis expulſus, 432.
Henricus abbas Hereſheimenſis, 39.
Henricus electus S. Jacobi Moguntini, 344. 444.
Henricus abbas Kemnitzenſis ob amorem librorum a Paulo Langio laudatus, 264.
Henricus abbas Laureshamenſis, 447.
Henricus ex monaſterio Sunesheimenſi abbas Lureshamenſis, 459.
Henricus aſſumitur ex Burſfeldenſi monaſterio abbas Inſulæ S. Mauricii extra muros Miodenſes, 307.
Henricus abbas de Nemore S. Mariæ, 372.
Henricus abbas S. Quintini de Moote, 149.
Henricus abbas Radingenſis, 63.
Henricus abbas Tuittenſis, 22.
Henricus abbas Vivarienſis, 415.
Henricus de Pratea monachus Pratellenſis, 478.
Henricus de Solliaco Stephani regis Angliæ & Henrici Wintonienſis epiſcopi ex ſorore nepos ſit abbas Fiſcanenſis, 304.
S. Henricus rex confirmat privilegia Mulenbechana, 532.
Henrici V. privilegium pro Farfa, 12.
Henſionenſis S. Jovini monaſterii abbates, Bernardus, 505. Simon II. 295. Io eo ſepulti Guillelmus & Aimericus vicecomites Thoarcenſes, *ibid.*
Heliobrunenſe monaſterium Ciſtercienſis ordinis in diœceſi Eiſtatenſi, 209.
Heimardus abbas Cluniacenſis, 322.
Herbipolenſe monaſterium S. Stephani a canonicis tranſit ad monachos, 244.
Herbertus Rocoberienſis monaſterii abbas, 63.
Herbertus abbas Salebienſis, 84.

Herbertus abbas S. Sequani, 164. 186.
Herbertus abbas S. Symphoriani Metenſis, 154.
Herefordienſis abbas Grillebertus, 504.
Herembertus abbas Valciodorenſis, 554.
Heresburgenſe monaſterium, 512.
Heribertus abbas S. Dionyſii prope Montes Hannoniæ, 114.
Herlevinus abbas Glaſtonienſis, 132.
Hermannus abbas S. Michaelis Bambergenſis, 134.
Hermannus abbas Laureshamenſis, 126.
Hermannus abbas S. Martini Tornacenſis, 216.
Hermannus abbas Medianenſis, 306. 394.
Hermes abbas Bergenſis S. Vvinoci, 53.
Herfelchufenſis abbas Daniel, 333.
Herveus abbas Francigena, 171.
SS. Hilarii & Benedicti in partibus Venetiæ monaſterium, 245.
Hilarius abbas Burgulienſis, 515.
Hildebertus abbas Laureshamenſis ex Fuldenſi monaſterio, 419.
Hildeburgis abbatiſſa Roncereii, 102.
Hildelinus ſeu Hildelmus abbas Schonaugienſis, 179.
Hildeſenhemenſe monaſterium S. Mauritii & S. Nicolai, 4.
Hildiardis abbatiſſa Hederenſis, 337. 338. 626. 627. Privilegium obtinet ab Innocentio II. & ab Eugenio III. 181.
Hilduinus comes Rocrienſis, 425.
Hillinus abbas monaſterii Aldeſleve, 666.
Hillinus abbas S. Theoderici, 226. 255. 285. 340. 606. Obit, 363.
Hiltene abbas Aldeileybenſis, 354.
Hirſaugiæ abbates. Gebehardus, 17. Bruno, 27. 39. 69. Vvolmarus, 27. 69. 344. Vvillelmus, 17. 550. Eius vita, 280.
Hugo abbas Altivillarenſis, 19. 32.
Hugo abbas Angeriacenſis, 186.
Hugo abbas S. Baſoli, 20. 32.
Hugo de Floriaco abbas S. Auguſtini Cantuar. 103.
Hugo de Troteſclive ex monacho Roſſenſi abbas ſancti Auguſtini Cantuarienſis, 103.
Hugo fundator abbatiæ S. Petri de Calmis in diœceſi Senonenſi: abbatum ſeries, 646.
Hugo abbas S. Petri Catalaunenſis, 122.
Hugo Marciniacenſis prior eligitur abbas Cluniacenſis, 72.
Hugo abbas Cluniacenſis, 117. 321. 563. Ei reformandum committitur Foſſenſe monaſterium, 277. Datus locus S. Salvii prope Valencenas informandus, 51.
Hugo II. abbas Cluoiacenſis, 72. Ejus epitaphium, 71.
Hugo III. eligitur abbas Cluniacenſis; de ejus electione ei gratulatur Petrus Cellenſis, 320.
Hugo Conſtantienſis abbas ſancti Salvatoris, 501.
Hugo Criſpiacenſis ſeu Criſpeienſis prior, 1. 7. 77.
Hugo abbas Corbeienſis, 401. 422.
Hugo Rogerii Caſtellani Peronenſis germanus Deo oblatus in monaſterio Corbeienſi, 213. Fit abbas Corbeienſis, *ibid.*
Hugo Elnonenſis abbas, 494. 510.
Hugo abbas S. Eparchii, 9. 585.
Hugo abbas Gengenbacenſis, 99.
Hugo abbas Hefnonienſis, 181.
Hugo *de Hoſtrus* abbas Leſeienſis, 398.
Hugo abbas Luxovienſis, 249. 250. 625.
Hugo abbas Marchianenſis, 475. 494.
Hugo prior Marciniaci, 9. 415.
Hugo abbas de Monte S. Eligii, 204.
Hugo de Mateſelone nobilis miles factus monachus ad ſanctum Sergium Andegavenſem, 232.
Hugo de Morvilla fundator monaſterii *Kylveming* in Scotia, 24.
Hugo abbas S. Nicolai de Nemore, 113.
Hugo abbas Pontiniacenſis, 146. 224. 282.
Hugo abbas S. Quiotini de Monte, 348. 413.
Hugo abbas Radingiæ, deinde archiepiſc. Rotomagenſis, 55.
Hugo abbas S. Sepulcri, 28.
Hugo vicecomes Abrincenſis, dein comes Cathrenſis, fundator monaſterii S. Severi in diœceſi Conſtantienſi, 500.
Hugo abbas Radingenſis & poſt abbas Cluniacenſis eo nomine V. 63.
Hugo abbas Humolaricenſis, 372. 415. 630. Privilegium obtinet, 389.
Hugo abbas S. Urbani, 122.
Hugo proavus Petri Venerabilis, fundator S. Michaelis de Cluſa, 319.
Hugonis-Curiæ cella, 3.
Hunienſe ſeu Henigenſe monaſterium in diœceſi Wormatienſi, 488.

I

S Jacobi Herbipolenſis ſeu Wirzburgenſis monaſterii fundatio, 233. Ab Embricone epiſcopo conditur, 491.
S. Jacobi Mogunt. abbas Werimboldus, 218.
Jeraneo abbas Divionenſis, 293. 571.
Jevagienſis monaſterii fundatio, 415.
Ibreienſis monaſterii abbates, 500.
Igniacenſis monaſterii origo, 141. Abbates; Humbertus, 130. 409. Guerinus, *ibid.* Gaufridus, 486.
Indenſe monaſterium ab omni telonio eximit Ludovicus Pius, 532. Et indultum ab Ottone III. privilegium, 549. Ejus libertas aſſerta, 552. Antiquorum privilegiorum confirmatio, 545. Abbates, Anno, 570. Burchatoldus, 545.
Infundic cellæ fundatio & Majori-monaſterio donatio, 85.
Ingelbertus abbas S. Johannis Tarvanenſis, 85.
Ingelrannus ſeu Ingubrandus abbas Altivillarenſis, 141. 154. 157. 158. 224. 607. Obtinet a Theobaldo comite Carnotenſi & Blefenſi terram de Alterani-fonte, 135.
Ingrannus abbas Prumienſis, 519.
Inſulæ-Adami cella, 407.
Inſula S. Mauricii monaſterium, 307.
Joceranus abbas Luxovienſis, 306.
Joffredus abbas Beſuenſis, 36.
Joffredus ſeu Gaufridus abbas S. Theoderici, 22.
Johannes abbas Aquicinctenſis, 190.
Johannes abbas Balleoſidenſis, 98.
Johannes de Poliniaco abbas Boſcoduni, 279.
Johannes Abbæ Brignonii abbas, 49.
S. Johannis Carnotenſis abbas Stephanus, 146.
Johannes abbas Cormaricenſis, 295.
S. Johannis in Silva-Cotia parthenium, 508. 631.
S. Johannis in Silva Guiſiæ ſanctimoniales ad numerum quadragentrium rediguntur, 622.
Johannes abbas Dolenſis, 8.
Johannes abbas Ferrarienſis obtinet ab Eugenio III. privilegium pro ſuo monaſterio, 659.
Johannes abbas Fiſcanni, 324.
Johannes abbas Fritheletenſis, 444.

Johannes a Guiſis abbas ſancti Vincentii Laudunenſis, 45.
Johannes abbas S. Illidii Claromontanus, 659.
Johannes II. abbas S. Juſtinæ Patavienſis, 52. 275.
Johannes III. abbas S. Juſtinæ, *ibid.*
Johannes abbas S. Michaelis de Teoraſcia, 354. 372. 650.
Johannes de Monte fundat minorem Bigardiam, 226.
Johannes de Mathera abbas Pulſanenſis, 335. Obit, 288.
Johannes abbas SS. Stephani & Laurentii, 569.
Johannes abbas Sublacenſis, 115.
Johannes Wahareus abbas Andaginenſis S. Huberti, 544.
Jordanus abbas Carrofenſis, 332.
Jordanus abbas Pulſanenſis, 289.
Joſaphat abbatiam incipit Gaufridus de Lengis Goſſenus ejus frater abſolvit, 8. Abbates, Girardus, Giſlebertus, Gualterius, Sancho, Vernerus, 464.
Joſcelinus Melodunenſis abbas, 294.
Joſephus abbas inſulæ de Albenco ſeu de Gallinaria, 324. 323.
Iſarnus abbas Maſſilienſis S. *Victoris*, 550. 556. 557.
Iſengrinus ex Auguſtano ſancti Udalrici monaſterio poſtulatus abbas Ottemburanus, 566.
Iſenhovenſe monaſterium Schiram in diœceſi Friſingenſi tranſfertur, 39.
Iſenricus abbas Biburgenſis, 395.
Iſmion abbas Ambroniaci vir eruditus, 564. 594.
Judith Hervordenſis parthenonis abbatiſſa, 521.
Judith abbatiſſa S. Petri Mettenſis, 394.
S. Judoci-abbates, Adam, 320. Robertus, 230.
Jugum-Dei monaſterium conditur, 23.
Julcium ſeu Juliacenſe monaſterium virginum Moliſmenſis inſtituti, 123.
S. Juliani Turonenſis abbatis electio, 322. Abbates, Aimericus, *ibid.* Garinus aliis Guarnerius, 322. Odo, Johannes II. Sulio, 6.
Juncellenſis abbas Guillelmus controverſiam habet cum Pſalmodienſi monaſterio, 296. Abbates, *ibid.*
Junius abbas de Corona, 487.
Ivo epiſcopus Carnotenſis, 22.
Ivo abbas S. Martini Tornacenſis, 62.

K

Kelchovenſis abbatia ſubjecta Tironio, 24.
Keminadenſe monaſterium, 515.
Kemnitz monaſterium in territorio Miſnenſi conditum a Lothario imperatore, 264.
Kemperlegienſe S. Crucis monaſterium a principibus Britanoiæ fundatum, 585. Abbates, 587. Relatio ſeu notitia controverſiæ inter Rotonenſes & Kemperlegienſes monachos de Bella-inſula, *ibid.*
Kylwinning monaſterium ſub titulo S. Winnini abbatis conditum ab Hugone de Morvilla, 24.

L

Lambertus abbas Charifiaci, 80.
Lambertus abbas de Clara-fontana, 203. 655.
Lambertus Criſpinienſis abbas, 191.
Lambertus abbas S. Faronis, 476.
Lambertus abbas Lobienſis, 255.
Lambertus abbas Pultarienſis, 29.
Lambertus abbas Sithienſis, S. Bertini, 4. 20. 33. 89. 177. Eo mortuo lis de ejus ſucceſſore ſubſtituendo, 226.
Lambertus abbas Verdinenſis, 307. 370. 379. 468.
Lankenbeimium monaſterium ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Bambergenſi ab Ottone epiſcopo fundatum, 209.
Lanzo abbas S. Michaelis ad Moſam, 67. 97. 599.
Laciacenſibus monialibus apud Divionem fit donatio, 230.
Latiniacenſes abbates, Arnulfus, Gaufredus, 204. 476. 507. Radulfus, 502. 250. 255. 508. Latiniſci ſepultus comes Campaniæ Theobaldus IV. 476.
Lavennæ ſeu Vennæ monaſterium inſtituit Petrus Venerabilis, 519.
Laudunenſes S. Johannis abbates, Balduinus, 312. Bruno, 494. Drogo 565.
Laudunenſis abbatia S. Martini, 59. Abbas Guarinus, 494.
Laudunenſes abbates S. Vincentii, Albero, 45. Ei ſuccedit Seifridus, 45. Balduinus, Guillelmus, Guillelmus alter, 373. 494. Hugo, 372. Sigefridus, 19.
S. Laurentii de Vatigoto monaſterium datum Lerinenſi abbati Garino, 227.
Laureshamenſes abbates, Diemo, Baldemarus ſimoniacus depoſitus, Heridolfus pſeudo-abbas ejectus, 126. Hermannus, *ibid.* 526. Folcmandus, 402. 429. Hildebertus, Marquardus, Henricus, *ibid.* Henricus ex monaſterio Sunnesheimenſi, 447.
Lemovicenſis S. Auguſtini abbatia, 508. Abbates, 645.
Lemovicenſes S. Martialis abbates, Amblardus, Albertus, 330. Adipem prohibuit feriis ſextis, exceptis feſtis in cappis, 493. Eccleſiam Sancti Salvani conſtit parthenoni Sanctonenſi, 287. Petrus ſubprior Cluniacenſis, 516. Bernardus, 35. Petrus de *Treviers* Petrus *de Baeri*, 330. 645. Hugo de Fuſa, Petrus Groſſus, 516.
Leodienſi abbatiæ S Jacobi datur eccleſia S. Magdalenæ, 469.
Leodienſis abbas S. Jacobi Elbertus, 203.
Leodienſes abbates S. Laurentii, Heribrandus, Vzelinus I. Vzelinus II. 255. 293.
Leonius abbas Lobienſis, 284. Fit abbas Sitienſis, 257. 281. 332.
Lerinenſes abbates Petrus II. Garinus, 226. 227. 203. Fulco, 227. 203. 352. Hugo, duo Raymundi, Boſo, 204. 355. Petrus II. Petrus III. 49. Augerius, Gaufridus, Raymundus, III. cognomento Richardus, 463.
Leſcienſes abbates, Helgotus, Hugo *de Heſtrus* Simon, Tieſcelinus, Guerricus, 392. 255.
Letaldus abbas Beccenſis, 309.
Ludeſinda abbatiſſa Argentolienſis, 608.
S. Leufredi abbates, Albericus, Henricus, Vvillelmus S. Audoeni monachus, Garnerius & Rodericus, 499.
Lexovienſe S. Petri parthenium fundatum a Lezelina comitiſſa Aucenſi, 500.
Lezelina comitiſſa Aucenſis fundatrix Divenſis monaſterii, 499.
Libera-vallis, parthenium Moliſmo ſubjectum, 516.
Liberiacum monaſterium a Gerebaldo epiſcopo Bajocenſi conditum, 28.
Libertus abbas Marcianenſis, 281.
Liesbornenſe monaſterium in Saxonia quod Carolus-Magnus pro virginibus ſtruxiſſe dicitur,

citur, 280. Cui præfecta Roſwinda prima abbatiſſa, quam filiam ejus eſſe fabulantur, *ibid.*
Lieſbornenſes abbates, Balduinus, 581. 333. Engelbertus, Franco, Vvenſo, Vvernerus, 582.
Lietbertus abbas Marcianenſis, 352.
Lietwinus abbas S. Vedaſti, 52.
Limanium datum Petro Venerabili, 594.
Lindgerus abbas Altahæ ſuperioris, 526.
S. Lizerii abbatiam Briccius de Chilo vir magnæ diſcretionis & generoſitatis fundat, 574.
Lobienſes abbates Helgodus monachus Latiniacenſis, Teſcelinus, Reinerius, Wedricus, 210. Leoninus, 284. Lambertus, 255. Walterius, 97.
Loci-Dei origo & fundatio, 507. Abbates, Amelius, Arberrus, Arnaldus, Bernardus, Stephanus, Willelmus, 207.
Londors abbatia in Hibernia a Davide comite Huntendondiæ fundata, 24.
Londovenſe S. Salvatoris monaſterium, 258.
Looleienſis ſeu Longidelenſis monaſterii fundator Vvillelmus Talvatius, 500. Abbates Vvillelmus monachus Floriacenſis, Hugo, Garinus monachus Ebronienſis, Ranulfus Cadomenſis, Lanfredus, Johannes monachus S. Launomari Blefenſis, quo depoſito ſuffectus Berno monachus Majoris-monaſterii, *ibid.*
Lotharius abbas *de Rothe*, 325.
Lucas abbas Cuiſſacenſis ordinis Præmonſtratenſis, 121. 565. 228. 607.
Lucæ monaſterium ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Mindenſi, 307.
Lueczii abbatia erigitur ſub abbate Tironienſi, 269.
Luciana abbatiſſa Farenſis, 497. 509. Eam inter & epiſcopum Meldenſem lis de benedictione, 498.
S. Luciani Belvacenſis abbas Serlo, 77. 231.
S. Luciano ſubeſt abbatia S. Martini Albæmarlæ, 177.
Lucionenſis abbas Aldebertus, 187.
Ludoviens primus abbas S. Georgii de Bochervilla, 522.
Ludovicus abbas S. Petri Catalauoenſis, 522. 390.
Ludovicus VI. confirmat fundationem Igniaci abbatiæ, 541.
Ludovicus VII. Francorum rex & Alienordis regina duciſſa Aquitaniæ fundant abbatiam de Linhano, 593.
Luitfredus abbas Morbacenſis, 550.
Lura abbatia diœceſis Siſtaricenſis ſubjecta Boſcodono, 279.
Lurera monaſterium ſanctimonialium canonicarum in regularem vitam S. Benedicti a Lothario imperatore tranſfertur, 244. Cujus primus abbas Eberardus eductus e monaſterio S. Johannis, 244.
Lutevenſis S. Salvatoris abbas Angerius, 630. 80.
Loxovienſes abbates Stephanus, Gerardus, Hugo, 530. Burchardus, Gerardus alter, 250.
Lyræ fundator Vvillelmus filius Oſberni Normanniæ dapiferi, 499. Abbates, Robertus, Erfaſtus, Barno, Arnaldus, Hildebertus, Giſlebertus, Vvillelmus, Radulfus monachus Becci, Hildericus monachus S. Ebrulfi, Vvillelmus, 499.

M

Macarius abbas Floriacenſis, 491. 504. Ejus epiſtola de Benedictione abbatiſſæ Farenſis, 498.
Macarius primus abbas S. Jacobi Nerbipolenſis, 491.
Macerienſes moniales ad Altaria tranſlatæ, 338.
Machicoleoſis abbas Gualterius, 213.
S. Magdalenæ Leodienſis eccleſia datur abbatiæ S. Jacobi, 469.
Magdalena abbatiſſa futurbsnl ſancti Petri Majoris-monaſterii Florentini, 512.
S. Maglorii monaſterii varii ſtatus, 281.
Magnus abbas S. Victoris Maſſilienſis, 544.
Mainerius abbas Uticenſis, 309.
Maiolus abbas Cluniacenſis, 352.
Malæ-Noæ monaſterii origo, 162. Abbatiſſæ; Odelina, Helvidis, 163.
Malbaldus abbas Elnonenſis, 551.
Malliacenſis abbas Tetbaudus, 25.
Manegoldos comes Tubingenſis cum filiis ſuis condit Anhuſanum monaſterium, 226.
Maſolum Adæ, *Mazan*, monaſterium ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Vivarienſi, 259.
Marcianenſe monaſterium per S. Rictrudem fundatum pro feminis deſtructum reſtauratur pro viris, 52. Abbates, Amandus, Fulchardus, *ibid.* Hugo, 42. 475. 494. Ingrannus, 404. Libertus, 281.
Marciniaci prior Hugo, 9.
Marcwardus abbas Fuldenſis, 455.
Marcwardus abbas Prumienſis, 535.
S. Margaritæ prior Robertus, 7.
Mariani-monaſterii in Saxonia origo, 555.
Mariani-monaſterii abbates, Conradus fit eremita, 474. Henricus electus, *ibid.*
S. Mariani-monaſterii in Italia, 581.
Marieoberg*enſis monaſterii* in Tirolenſi comitatu quinque primi abbates ex Ottenbura aſſumti, 366.
Marſilia abbatiſſa Sueſſionenſis, 341.
S. Martini a Campis monaſterium rigore ordinis famoſiſſimum, 294. Priores, Matthæus factus cardinalis, 550. Odo, Matthæus, Hugo I. 129. Theobaldus, 6. Poſtea epiſcopus Pariſienſis, 120.
S. Martini in valle Carnotenſi eccleſia condi-torium epiſcoporum Carnotenſium fuit, 252.
Maſciacenſis abbas P. a Sugerio confirmatus, 406.
Matthæus abbas S. Georgii de Nemore, 29.
Mauricius Belliſocenſis prope Locbas abbas, 551.
Msurimooris abbas Duranus, 32. Guillelmus, 313. 616.
Mauriniacenſis monaſterii abbates; Rainaldus, Teulfus, Thevinus, 21. Thomas, 33. 572, 291.
Maurinianæ-Vallis monaſterium duplex, virorum & mulierum, 87. Ejus abbas ſæcularis Robertus filius Roberti Fortis, frater Odonis regis, *ibid.* Abbatis titulum uſurpavit Theodericus comes, 87. Robertus, 594.
Maurinianæ-Vallis abbatiſſæ Magdalena *de Serent*, 87. Petronilla, 88. Adelina ſeu Adeluya, *ibid.* Mathildis, Cecilia, Petronilla II. Agocs de *Viri*, ejus epitaphium, Gulburgis de Baſogis, 88. Abbas Robertus, 594.
S. Mauri abbas Guillelmus, 232.
S. Maxentii abbas Petrus, 166.

Me-

Mechinasdus abbas Gladbacenſis, 402.
Mediolanenſes abbates, Hezmannus, Milo, 306. 394. Benedictus, *ibid.*
Meingeſus abbas Capellæ, 85. 89.
Meinwartus abbas Inſulæ S. Mauritii, 307.
Meldenſe S. Faronis monaſterium, 283.
Mellifontis abbatia in Hibernia quinque filiarum mater, 290.
Melundenſes abbates, Adelardus, 298. S. Mayolus, S. Odilo, S. Hugo. *ibid.*
S. Memmi abbas Odo, 300.
S. Memmii pastheniun in diœceſi Bituricenſi, 442. Adalgaſia ipſius abbatiſſa, *ibid.* Ermengardis, 441.
Metenſes S. Clementis abbates, Acslinus, Adelo, 37.
Metenſes abbates S. Vincentii, Lanzo, 570. Robertus, 444.
Metenſis abbas S. Symphoriani, Herbertus, 554.
S. Mevenni monaſterium in diœceſi Maclovienſi reformatione indiges, 339.
Michael ex Beccenſi monacho Pratellenſis abbas poſt Raynaldum, 103. 478.
S. Michaelis Bambergenſis monaſterium inſtauratur, & variis donis ab Ottone epiſcopo ditatur, 3. 4.
S. Michaelis de Cluſa monaſterium ab Hugone proavo Petri Venerabilis fundatum, 519.
S. Michaelis abbatiæ ſupra Moſam fundatio, 443. Et ſubjectæ ſanctimoniales de Marcyo prope Nanceium, *ibid.* Abbates, Lanzo, 97. Manegaldus, 480.
S. Michaelis in periculo maris abbates Bernasdus, Richarius, Gaufridus, 102. Richasdus *de Mere*, 94. Rogerus, 93. Robertus, 408. Alii abbates, 411. Abbatiæ incendium, 287.
S. Michaelis in Teoraſcia abbates, Gillebertus, 210. Elbertus ſeu Leibertus, 150. Leo, 210. Johannes, 273. 372.
S. Michaelis de ulteriori portu conditor Robertus comes Autenſis, 400. Abbates, Herbertus monachus de Monte Rotomagenſi, Alveredus, Osbernus, Fulcius monachus Cluniaci, 409.
Mieracenſis abbas Stephanus, 480.
Milo abbas de Criſta, 480.
Milo abbas Mediani monaſterii, 104. 306. 394.
Miratorium abbatia ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Lugdunenſi fundata tempore Petri archiepiſcopi & Willelmi comitis Matiſconenſis, 589. Cujus abbas Mirandus, 434.
Miso abbas S. Sebaſtiani, 558.
Moguntinum monaſterium S. Albani, 69. 220. cujus abbas VVernherus, 179. 344.
Moguntinum monaſterium S. Jacobi, 552. Cujus abbas electus Henricus, 344.
Moliſmenſes abbates, S. Robertus, 224. Guido, Eberasdus, 264. 224. Geraldus, 165. 355. Stephanus, Guilencus, Nivelo depoſitus, Theobaldus, 527.
Monachus non habet docentis officium, ſed plangentis, 374.
Monachi confirmati ab Innocentio III. in eccleſia S. Germani de Ribodimonte, 372.
Monaſterienſe in Bajoaria monaſterium a Taſſilone duce fundatum & ab Ottone Bambergenſi reſtauratum, 279.
Monaſterium S. Mariæ in Saxonia, vulgo *Martinmunſter*, a VVidikindo comite Swalembergenſi & Lutsude ejus coniuge conſtructum, 255.
Monaſteriorum ordinis Ciſtercienſis, 221. Abbatiſſa Guiburgis, *ibid.*
Monaſterium S. Jacobi & B. Mariæ de Aquilare, 213.
Monaſterium S. Salvatoris Montis-Amiati tranſit ad Ciſtercienſes, 284.
Monaſterium S. Mariæ de Cingla, 55.
Monaſterium in diœceſi Ratiſponenſi ab Ottone Babenbergenſi reſtauratum, 326. Abbas Richardus, cui ſuccedit Guntherus, 326.
Monaſterium S. Benedicti de Saxo-Laterano unitum monaſterio S. Salvatoris de Monte-Amiato, 484.
Monaſterium S. Ceciliæ ad ædes Arcus, 28.
Monaſterium Conventrenſe. 354.
Monaſterium Fraxinuli in Alpibus Apenninis, 565.
Monaſterium S. Johannis & Hermetis Panormi fundatum a S. Gregorio M. 335.
Monaſterium S. Michaelis prope Pias Camaldulenſium, 42.
Monaſterium SS. Hilarii & Benedicti apud Venetias, 245.
Monaſterium S. Petri Biſulduni in diœceſi Gerundenſi, 25.
Monaſterium virginum S. Marci evangeliſtæ, 3.
Monaſterium S. Martini in Valle, 604.
Monaſterium-novum Pictavenſe, 139. In eo ſepelitur Vvillelmus dux Aquitaniæ, 139.
Monaſterium B. Mariæ de Pallaria, 227.
Monaſterium Pontis-fracti, cella Casitetis, 321.
Monaſterium Tegernſenſe, 51.
Monaſterium Sconenſe, 51.
Monaſterium S. Petri de Vamfella, 227.
Monaſterium S. Honofrii, 333.
Monaſterium Virgilianum, 333.
Monaſterium S. Johannis de Eremitis apud Panormum. 333.
Monaſteria novem virginum in Normannia, 500.
Monaſterium Venenſenſe S. Zachariæ, 21.
Montis-Angelorum monaſterium apud Helvetos ſubſilvanos e B. Conrado fundatum, 50. 628. Primus prior Adelelmus, 51. Frotwinus, 51. 52. Pſeudo-abbates Luitfridus, Vvelfo, & Wenſo, 193.
Montisburgi monaſterii abbates, Rogerius, Uſus, Petrus, Vvaltsrius, 300.
Montis-Dei Carthuſia fundatus, 225. 626. Priores, Haimo Gervaſius, Simon, Engelbertus, 227.
Montis S. Diſibodi monaſterium, 324.
Montis-Deſiderii eccleſia ſubjecta Cluniaco, 530.
Montis S. Eligii abbas Godefealcus, 388.
Mons-falſus monaſterium feminarum, 410.
Montis-Letbesici abbatis ſæculasis unitur cellæ beatæ Mariæ de Longo-ponte, 675.
Montis-majoris abbas Archinricus, 555.
Monsis S. Martini abbatiæ origo, 258.
Montis-martyrum abbatiſſæ, Adelais, Adela, Chriſtina *de Courtebrone*, Chriſtina Elizabeth, 229.
Mons-ſanctis monaſterium in Bajoaria, 52.
Moræ monaſterium ordinis Clasevall. 363. 477.
Morbacenſes ebbates & epiſcopi, Pirminius, Romanus, Sindbertus, Landelon, Gerlohus, Egiſtaenſis epiſcopus & abbas, Sumpertus, 530. 531 Bertboldus, 334. Erlolfus, 581. Erlulfus, 662. Monaſterio immunitates concedit Otto III. impesator, 549. Inſignis ei facta donatio ab Adelaide imperatrice, 548. Deflectit a regulæ obſervatione, 444 *& ſeq.*
Morbacenſe canonicorum ſegularium monaſterium, 27.
Morelola ordinis Ciſtercienſis monaſterium e Froilano Zamorenſi fundatum in regno Legionenſi, & ab Alfonſo imperatore reſtauratum, 289.

Mo-

Morimundi lines crescit in Germania, 209. Abbates, Galterius ex priore Claræ-vallis, 130. Rainardus, 480.
Morolicase monasterium conditur, 530.
Mosomensis abbas Haidesicna, 10. 31. Richardus, 153. 158. 616. Mosomo restituta ecclesia Duziaci, 334. Privilegium indultum, 551.
Moysiacense monasterium, 136.

N

S. Naboris abbas Rodingus, 444.
S. Nanibertus abbas Morbacensis, 344.
N nensis abbas Raimundus, 196. 441.
Natalis abbas Albæ-marlæ, 321. 392.
Neoburgenses abbates, Adalbero, Arnoldus, Udalricus, 211.
Neresheimensia abbatiæ ecclesia dedicatur ab Azzone legato Callisti, 39. Abbates, Henricus, Pilgrinus, Theodericus, 39.
S. Nicasii Remensis abbates, *Vide* Remense.
Nicolaus de Morolio Corbeiæ abbas, 320.
S. Nicolai prope Ribodimonsem abbates, Guillelmus, 173 371. Ricardus, 404.
S. Nicolai de Nemore monasterium, 19. Abbates, Simon, 60. 100. 149. 213. 253. 281. 348. 372. 413. Hugo, Sigerus, 213.
S. Nicolai parthenon apud Majus-monaster. 100.
Nidi-avis parthenium, 215.
Nobiliacum monasterium in Belgio, 159.
Nobiliacenses abbates Gaufridus, Guillelmus, Rotbertus, Rodulfus, 15. 25.
Noemburgensis & Luneburgensis abbas Albero, 207.
Nonfortense, parthenium, 161.
Normannus abbas S. Mariæ de Ibreio, 103.
Nospaldus abbas Vallis-lucentia, 163.
Nortaldus abbas S. Petri Viennensis, 336.
Novi-castri abbas Gerlandus, 97.
Novigenti abbates Andreas, Bruno, Guibertus, 100. 45. 46.
Noviomensis S. Bartholomæi abbas Absalon, 413. Garnerius, 348.
Noviomensis S. Eligii abbas Theodericus, 211. 140. 255.
Novum-monasterium Pictavense, 514.
Nucarienses abbates, Ægidius, Bernerius, Gaudinus, 253.

O

Obasinenses moniales reclusæ, 240.
Odalricus abbas Auriensis, 581.
Odenheimense monasterium fundatum a Brunone archiepiscopo Trevirensi & Popone comite, 98. Ad hæreticos deficit, *ibid.* Abbas, Eberhardus ex monacho Hirsaugiensi, 98.
Odvardus abbas S. Petri Catalaunensis, 122.
Odilo abbas Cluniacensis, 28.
Odilo monachus Suessionensis Sancti Medardi, 544.
Odo abbas de Bello-loco, 283.
Odo abbas Belliprati in diœcesi Tullensi, 480.
Odo abbas Boheriæ, 61.
Odo abbas Cluniacensis, 28.
Odo abbas S. Dionysii, 501.
Odo abbas S. Fidis Conchensis apud Ruthenos, 484.
Odo abbas S. Genovefæ, 384.
S. Odo abbas S. Juliani Turonensis, 6.
Odo abbas S. Memmii, 390.
Odo abbas Orbacensis, 32.
Odo abbas Pultariensis, 338.
Odo abbas Spineti, 61.
Odo, Ursi-campi abbas cardinalis, 163.
Odoinus abbas Cellensis seu S. Gisleni, 97.
Oduinus abbas cellæ S. Ghisleni, 352.
Offenbach cella S. Vincentii Metensis conditur, 444.
Oiensis abbas Aimericus, 29.
Olbertus abbas S. Jacobi Leodiensis, 534.
Oldricus vir simplex & sanctus abbas Casauriensis, 138. 308. Eo defuncto, rixa de successore, 481.
Olricus prior Caritatis, 76.
Orbacenses abbas Balduinus, 273. 314. Odo, 32.
Orbiaci *Puis d'Orbe* parthenium subditum Remensi abbati, 56.
Ordingus abbas S. Eadmundi, 239.
Orionis abbas Effrem, 590.
Osbernus abbas de Ulteriori portu, 22.
Otgerius abbas S. Florentii Salmuriensis, 304.
Othelricus frater Frederici comitis de *Zolre* abbas Augiensis veneno sublatus, 244.
Otho abbas Arremarensis, 29.
Otto abbas S. Victoris, 90.
Otto comes Aschaniæ fundator abbatiæ Ballenstudensis, 98.
Ottemburanum cœnobium conflagrat, 366. Abbates, *ibid.*

P

Palladium monasterium, 21.
S. Pancratii cella data S. Hugoni, 35.
Panormitanum monasterium S. Johannis de Eremitis, 335.
Pantocratos monasterium 631. Monachorum sub regula S. Antonii, 255.
Paradisus territorium prope Massiliam, 544.
Parvinus abbas S. Sepulcri Cameracensis, 314. A S. Bernardo laudatur, 159. 255. 312. 314.
Patavienfe S Justinæ monasterium ab Henricianis expoliatum, 11. Abbates, Albertus, Benno, Johannes II. Johannes III. *ibid.*
Paterniacum pagi Lausanensis monasterium, 401. Ab Adalaide augusta conditum, 139.
Pato abbas, 351.
Paionus abbas SS. Gervasii & Protasii, 531.
Pelicia abbatia subjecta Tironio, 24.
Pelegrinus abbas de S. Burchardo, 491.
Petronilla prima Fontebraldensis præposita, 9. 146.
Petrus abbas, 591.
Petrus Abaelardus obit ad S. Marcellum, 527.
Petrus abbas S. Ægidii, 196. 619.
Petrus abbas Affligemiensis, 97. 178. Abdicavit, *ibid.*
Petrus abbas B. Mariæ de Allodiis, 49.
Petrus abbas S. Amantii, 487.
Petrus abbas S. Sergii, Andegavensis, 106. 184. 202. 232. 600.
Petrus de Clareto abbas Andaonensis, 204.
Petrus abbas Andrensis, 204.
Petrus Carbonellus abbas Andrensis ex monacho Carrofensi, 85.
Petrus II. abbas sancti Luciani Belvacensis, 22. 592.
Petro abbati Burguliensi succedit Robertus quorum elogium facit Ulgerius episcopus Andegavensis ad Sugerium scribens, 406.
Petrus abbas Buzaii, 236.
Petrus *Dumas* abbas Casalis-benedicti & reformator, 237.

Pe-

Petrus abbas Carrofenſis, 576.
Petrus abbas S. Benigni Divionenſis, 594. 38r.
Petrus abbas Domorum, 381.
Petri Juliacenſis parthenonis prioris obitus, 252.
Petrus ſecundus abbas Lerinenſis, 226.
Petrus abbas S. Maxentii, 266.
Petrus abbas S. Michaelis, de Cluſa, 218.
Petrus abbas Reomaenſis, 218. Privilegium a Stephano Æduenſi impetrat, 215.
Petrus abbas S. Simpliciani Mediolanenſis, 99.
Petrus abbas Sublacenſis, 295.
Petrus Trenorchienſis abbas, 305.
S. Petri-vivi abbas Arnaldus, 26. 43.
S. Petri de Iſcleta monaſterium Caſino reſtitui mandat Calliſtus II. papa, 90.
Philippus abbas, 350.
Philippus abbas S. Benigni Divionenſis, 382.
Philippus abbas ſancti Auguſtini Lemovicenſis, 330.
Philippus abbas S. Trurini Ebroicenſis, 547.
Philoantropon monaſterium Conſtantinopolitanum, 462. Monachorum ſub S. Baſilii regula, 246.
Piligrinus abbas Nrrevheimenſis, 39.
Piſtavenſe monaſterium ſancti Petri puellare, 33.
Piſanum S. Michaelis monaſterium, 221.
Piſanum S. Zenonis monaſterium, 221.
Piſcina ſeu *Fiſchingen* & Augia B. Mariæ monaſterium in diœceſi Conſtantienſis, 287.
Pomerienſe parthenium Senonas tranſlatum, cujus prima abbatiſſa Gertrudis, 261.
Pontia abbatiſſa ſancti Salvatoris Maſſilienſis, 551.
Pontilevienſes abbates, Pulcherius, 202. 340. 350. Samuel, 202. Societatem iniit cum Ernaldo abbate S. Launomari Blefenſis, 350. Pulbertus, 202.
Pontmiacenſis abbas Hugo, 583. Pontiniaci receptus Drogo monachus a ſuo abbate repetitur, 60.
Pontiſacenſis abbas Galterius, 80. Guillelmus, 418.
Pontius frater Petri Venerabilis, 220.
Pontius abbas S. Ægidii, 232.
Pontius abbas Savinianenſis in agro Lugdunenſi, 253. Ei reſcriptum indulget Calliſtus papa II. 91.
Pontius abbas Salvanienſis, 259.
Pontius abbas Vizeliacenſis, 276.
Poppo abbas S. Maximini, 27.
S. Præjecti abbates, Garinus, 348. Rainardus, 413. 425. 494.
Pratalea abbatia conditur in diœceſi Patavina, 99. Unita olim S. Benedicto Padoloronenſi, *ibid.*
Pratellenſe monaſterium in Neuſtria, 291. Fundatum ab Humfrido de Vetulo, 400. Abbates, Anfridus monachus Fontanellæ, Gaufredus, Richardus de Domellis, Rainaldus, Michael monachus Becci, 499. Richredus, Richardus altet, Reginaldus, 291. Michael, 503. 501.
Pratellenſe virginum monaſterium ab Humfrido de Vetulis fundatum, 500.
Abbatia de Prato ſubjecta Boſcoduno, 579.
S. Proculi Bononienſis monaſterium, 465.
Prulliaci in diœceſi Senonenſi fundatio, 26.
Prulliacenſis abbatia nigrorum monachorum in diœceſi Turonenſi, 26. Charta ad ejus fundationem ſpectans, 590. Attaldus primus abbas, 26. Stephanus, 590.
Prumienſe monaſterium, 542. 529. Abbates, Gerardus, 402. Godeſridus, 372. Robertus, 559. Wolfeamus, 579. Ei facta donatio a Carolo Craſſo imperatore, 542.
Pulſanenſes abbates, Johannes, Jordanus, 289.
Pultarienſe monaſterium male audit, 224. Abbates, Gerardus, *ibid.* Lambertus, 29. Odo, 358.
Putei orbis abbatiſſa Aglentina, 215.

Q

S. Quintini in Inſula abbates, Balduinus, 549. 257. 348. Gilbertus, 32. 413.
S. Quintini de Monte abbates, Godefridus, 294. Henricus, 213. 149. Hugo, 348. 413.

R

Rabangatius abbas Stabulenſis, epiſcopus & vir apoſtolicus, 529.
Rabata monaſterium prope Raguſam conditur, 90.
Radingenſe cœnobium ab Henrico rege fundatur, 63. Illius elogium, *ibid.* Cluniaco ſubjicitur, 63. Eo in loco fuerat virginum abbatia ſed deſtructa, *ibid* Abbates, Hugo prior S. Pancratii, 161 Auger us, Henricus, Hugo poſtea archiep. Rotomag. Hugo poſtea abbas Cluniacenſis, eo nomine V. 63. Henricus poſtea Vintonienſis epiſcopus, tandem monachus Cluniacenſis, 132.
Radolium cella Caritatis, 322.
Radulfus abbas S. Albani, 380.
Radulfus abbas Caſalis-Benedicti, 237.
Radulfus abbas ſancti Auguſtini Cantuarienſis, 203.
Radulfus abbas Fiſcannenſis, 304.
Radulfus abbas Latiniacenſis, 255. 326. 409. 319. Ejus inconditi mores reprehenduntur, 313 Citatur reſponſurus ad papam, *ibid.*
Radulfus abbas B. M. de Ibreio, 103.
Radulfus abbas Moſumenſis litem movet adverſus Andaginenſes, 569.
Radulfus abbas Nobiliacenſis, 25.
Radulfus abbas S. Trudonis, 206.
Radulfus Verumanduorum comes fundat parthenonem Javagias, 415.
Raginfridus abbas S. Audoeni abdicat. 320.
Raguſinum S. M. de Rabiata Monaſt. fundatur, 90.
Raimundus Peidelonis fundator monaſterii S. Hyppoliti in pago Ruthenico, 516.
Raimundus abbas Nantenſis, 296.
Rainaldus abbas Andrenſis ex monacho Carrofenſi, 85. 89.
Rainaldus abbas S. Vincentii Cenomannenſis, 563.
Rainaldo abbati Flaviacenſi confirmas eccleſias & poſſeſſiones Anaſtaſius IV. 497.
Rainaldus abbas Fuſniacenſis, 201. Abdicat & adhæret Bernardo, 61.
Rainaldus abbas Vizeliacenſis, 6. Ei immunitas & poſſeſſiones abbatiæ aſſeruntur a Calliſto papa, 42.
Rainaldus ſenior comes Barrenſis cellam conſtruit S. Cyrici ſub caſtro de Montione, 434.
Rainardus abbas S. Bartholomæi Noviomenſis, 149. 178.
Rainardus abbas Hamenſis, 453.
Rainardus abbas de Morimundo, 48n.
Rainardus abbas S. Præjecti, 413. 425. 494.
Rameſienſe monaſterium, 354. Abbates, Alwi-

winus, Bernardus, Reinaldus, 497.
Rannulfus abbas Clauſtraenſis, 252.
Rannulfus abbas de Clauſtro, 480.
Raſtoldus ex monacho Hirſaugienſi abbas S. Stephani apud Herbipolim, 491.
Redonenſes abbates S. Melani; Guillelmus de Aureavalle, 364. Herveus, 125. Herveus II. 364.
Redonenſis abbatiſſa S. Sulpicii Maria, 232.
Regenereſtoef monaſterium a S. Ottone epiſcopo Bambergenſi fundatum & dedicatum, 134.
Reginaldus abbas Fontanellenſis, 591.
Regiteſteoſis comes Hugo, 31.
Regniaci fundatio a Guillemo Nivernenſi comite poſtea Cartuſiano, 223. Abbas, Stephanus, 305. 462.
Reichenbacenſe monaſterium in diœceſi Ratiſponenſi conditur, 51. Ejus abbas Erchengerus, 5.
Reinaldus abbas Aberbrothenſis, 25.
Reinaldus abbas Rameſiæ 497.
Reinaldus abbas Reinhuſenſis, 430.
Reynsburgenſe monaſterium ab Andrea epiſcopo dedicatur, 212.
Reinerus abbas Leſcienſis obit, 509.
Remenſis archiepiſcopus Rainaldus de Monſiniaco, 106. 553.
Remenſes S. Dionyſii abbates, Gnillibertus, 240. 158. Urſio, 153.
Remenſe S. Nicaſii monaſterium ſancta religione floret: ad illud ſe recipit Hermes abbas S. Winnoci 53. Abbates, Guillelmus, 285. 340. 563. Johannes, 341. Nicolaus, 285. 340. Jorannus, 29. 22. 32. 60. 522. 141. 253. 165. 226. 243. 255. 616. 617. Vir ſanctiſſimus, 243. Viri illuſtres ſub eo abbate, 60. Obit, 285. Jordanus, *ibid.* S. Niaſio altaris dat Raynaldus archiepiſcopus Remenſis, 122.
Remenſes abbatiſſæ S. Petri, Elizabeth, 32. 228. Freſeſindis, Hermengardis, 32. Hermengardis II. Sibilla II. Sibilla III. 228.
Remenſes abbates S. Remigii, Odo invitus abbas, 20. 22. 32. 122. 153. 158. 218. 284. 293. 294. 301. 313. 340. 363. 500. 414. 456. Hugo ſuccedit Odoni, 456. Henricus, 45. Azenarii obitus & epitaphium, 20.
S. Remigii abbatia in Silva-Aquilina a Roberto II. epiſcopo Carnotenſi fundata, 518.
Remundus abbas Andaonenſe monaſterium exornat, 204.
Reomaenſes abbates, Remardus, Petrus, Raynaldus, 216.
Resbacenſes abbates, Natalis, Briccius, Vvarnerius II. Joſcelinus, 174.
Richardus de Albineio abbas S. Albani, 54.
Richardus de Aquila abbas Divenſis, 362.
Ricardus abbas S. Petri Catalaunenſis, 122.
Richardus de Legrecestra abbas Uticenſis S. Ebrulfi, 269. Ejus obitus, 504.
Richardus I. & II. abbates Fiſcannenſes, 304.
Richardus abbas Fontanenſis, 326. Ab Alberico cardinali Romam ductus ibidem moritur, 206.
Riebardus II. 205.
Richardus de Muſca abbas S. Michaelis in periculo maris, 421.
Richardus abbas Monaſterienſis in Bajoaria ſanctiſſimus, 180.
Richardus abbas Moſomenſis, 553. 258. 226. 285. 616.
Richardus abbas Pratellenſis adfuit Willelmo Reccenſi morienti, 502. Curat funus Boſonis abbatis Beccenſis, 257. Obit, 291. Ejus opera, 291.
Richardus abbas S. Nicolai de Prato, 494.
Richardus abbas Prumienſis, 529.
Richardus abbas *de Sprenchirbach*, 480.
Richardus de Correio abbas Saviniaci, 408.
Richardus abbas de Vallibus, 480.
Richardus abbas S. Victoris, 20.
Richardus prior Criſpeienſis, 22.
Richardus comes Ebroicenſis fundator parthenii ſancti Salvatoris, 500.
S. Richarii abbas Anſcherus, 232.
Richerius abbas Monſterolenſis, 230.
S. Richrudis fundat Marchianenſe monaſterium, 52.
Rievallis abbatia ordinis Ciſtercienſis in diœceſi Eboracenſi, quam Henrico regi commendat S. Bernardus, 289. Illius abbas Guillelmus, 35.
Rigavia abbatia ſeu Ringangia a Ruthardo archiepiſcopo Moguntino fundata & S. Albano ſubjecta, 279. Ejus abbas Egilvardus, *ibid.*
Ripatorium monaſterium ab Ottone epiſcopo Tiecenſi fundatum, 151. 358.
Riſendis abbatiſſa Faremenſis, 230. 497.
Robertus abbas S. Albani, 380. 504. Convenit Adrianum IV. petiturus ab eo privilegia pro ſuo monaſterio, 504.
Robertus abbas Andaginenſis, 244.
Robertus abbas S. Albini Andegavenſis, 202.
Robertus de Turre-Landerici abbas S. Albini Andegavenſis, 244. 332.
Robertus abbas Bellilocenſis, 157.
Robertus abbas Bellilocenſis S. Mauritii, 243.
Robertus abbas Bulencuriæ, 477.
Robertus primus abbas Calmæ, 338.
Robertus abbas S. Vincentii Cenomanenſis, 232. 401.
Robertus abbas Corbeiæ, 228. 267. Obit, 329.
Robertus abbas Fidemenſis, 61.
Robertus abbas Puſniacenſis, 494.
Robertus *de Lacy* nobilis Anglus Pontis-fracti monaſterium condit & Carnati ſubjicit, 322.
Robertus abbas Miſſilienſis, 561.
Robertus abbas Manſinianæ-vallis, 594.
S. Robertus abbas Moliſmenſis, 598.
Robertus abbas Prumienſis, 559. 560.
Robertus Prunericoſis ex monacho Uticenſi abbas Thorncienſis, 93.
Robertus abbas de Novo-burgo, 478.
Robertus filius alberti de Turvilla monachus Pratellenſis, 475
Robertus abbas S. Michaelis ſuper Moſam, 443.
Robertus abbas S. Vincentii Metenſis, 444.
Robertus abbas Walciodori, 468.
Robertus abbas Vindocinenſis, 295. 556.
Robertus abbas Virtutenſis, 314. 390.
Robertus comes Autenſis fundator monaſterii de Ulteriori-portu, 500.
Robertus Sorenburgenſis comes perficit monaſterium Schonaugienſe, 170.
Rocaburgenſis abbatia in Scotia, 24.
Rocoberienſis monaſterii abbas Herbertus, 63.
Rodingus ſeu Rudingus abbas S. Naboris, 444.
Rodradus abbas Indenſis, 542.
Rodulfus abbas S. Petri Catalaunenſis, 222. 254.
Rodulfus abbas Nobiliaci, 15.
Rodulfus abbas S. Trudonis, 27. Ejus obitus & ſcripta, 285.
Rodulfus abbas Tuitienſis, 306.
Rogerii abbati de Balantiis facta donatio, 405.
Rogerius abbas Recci, 501.
Rogerius abbas Columbenſis, 515.
Rogerius Guinimari militis filius, Hugonis fra-

Frater, abbas Columbenſis, 552.
Rogerus abbas Cormaricenſis, 296.
Rogerius abbas Dalonenſis, 507.
Rogerius abbas Dervenſis, 530.
Rogerius abbas Fiſcannenſis, 547. 304.
Rogerius de Ibretio condit monaſterium, 500.
Rogerius abbas Melundenſis, 218.
Rogerius de Mortuomari conditur monaſterii S. Victoris in Caletis, 500.
Rogerius ex monacho Aquicinctenſi fit abbas S. Quintini de Monte, 213.
Rogerius abbas Trium-fontium, 542. 546.
Rogerius de Toenio fundator Conchenſis ſeu Caſtellionis monaſterii, 499.
Rogerius abbas S. Wandregeſili, 501.
Rolandus abbas Farfenſis, 186. 355.
Roncereium virginum monaſterium, 94. Illius eccleſia a Calliſto dedicatur, 34. Abbatiſſæ, Amelina, Aldebuigis, Hildeburgis, Teburgis, 54. 202. Theophania, Orchades, 202. Mabiliæ in urbe Andegavenſi electio, 600.
Roricus abbas Calmoſiacenſis, 480.
Rotenſis abbas Locharius, 326.
Rotlandus abbas S. Cucufatis, 42.
Rothonenſes abbates, 588.
Rotomagenſe parthenium S. Amandi, 500.
Rotrudis abbatiſſa Calenſis, 142.
Rubei-montis parthenium ſubditum Remenſi ubbati, 26.
Rudolfus abbas S. Quintini Belvacenſis, 22.

S

S. Sabini Placentini abbas Arduinus, 82.
Sagienſe S. Martini monaſterium auctorem habet Rogerium de Monte-Gomerici, 499. Abbates, Robertus monachus Trosnoi, Rodulfus, Hugo, Gillebertus & duo Johannes, *ibid.*
Salebienſes abbates, Hugo, Herbertus, Durannus, 84. Vvaltarius, Heltar, Germanus, Oilebertus, 84.
Salmurienſes S. Floreutii abbates, Sigo, Stephanus, Guillelmus, 55. 504. Matthæus, Otgerus, Philippus, 504.
Salſenſis, abbas Vvaltarius, 661.
Salvanienſis monaſterii ordinis Ciſtercienſis origo, 258.
S. Salvii prope Vvlencenas priores, Hubertus, Hubertus II. Robertus, Richardus, 52.
Samuel abbas Pontilevianſis, 202.
Saviniacenſes in diœceſi Lugdunenſi abbates, Pontius, Milo, Bernardus, 442.
Saviniacenſis in diœceſi Abriucenſi abbas Serlo, 81. 91. 231. 522.
Savinus nobiliſſimus Dalmata Rabiatam monaſterium condit, 90.
S. Savini abbas Arduinus, 53.
Schinna monaſterium ordinis S. Benedicti in diœceſi Mindenſi, 307.
Schirenſe monaſterium fundatur, 39. Abbates, Bruno, Ulrici duo, Marquardus, Gozoldus, Ulricus tertius, Baldemarus, Ægidius Crambechius, Gregorius, 39.
Schonaugienſe in diœceſi Trevirenſi monaſterium duplex, 579. Abbates, Hildelinus ſeu Hildelmus, Engebertus frater Elizabeth, *ibid.*
Schonsugienſis abbatiſſa, Elizabeth, 489.
Scotiæ rex Vvillelmus fundator abbatiæ Aberbrothenſis, 24.
Scotlandus abbas S. Auguſtini Cantuar. 104.
Segardus abbas S. Martini Tornacenſis, 22. 215. 216. 410. 544.

Scifridus abbati Laudun. S. Vincentii dicat Gulbertus epiſtolam de veritate corporis Domini, 45.
Selesbirche monaſterium ordinis Tironienſis in Scotia, 54. A Davide rege dotatum, 24. Abbates, Radulfus, 24. Guillelmus, Herbertus poſtea epiſcopus Glaſcuenſis, Arnaldus, poſtea epiſcopus, S. Andreæ, Johannes, 24.
Sellenſe monaſterium in Alſatia ab Adelaide imperatrice conditum, 447.
Semelenſe monaſterium, alias S. Gildaſii de Nemore, 123.
Senonenſis abbas S. Petri Vivi, Herbertus, 374.
Senonienſes abbates, Antonius, Humbertus, Bernardus, Gerardus, Theodericus, Cono, 253.
S. Sepulcri Cameracenſis abbates, Fulbertus, 314. Hugo, 29. Parvinus, 173.
Septempedana abbatia S. Laurentii, 381.
Serlo abbas S. Lucini Belvac. 77. 230. 310. De monaſterio ſuo bene meritus, 592.
Serlo abbas Gloceſtrenſis, 55.
Serlo abbas Saviniacenſis, 231.
S. Severi monaſterii diœceſis Conſtantienſis fundator Hugo vicecomes Abrincenſis poſtea comes Caſtrenſis, 500. Abbates, Anſelmus monachus Gemmetici, Arnulfus monachus Ebroicenſis, Petrus monachus Floriacenſis, Robertus, Guido Ceſtrenſis, 500.
Sigefridur Homburgicus fundator monaſterii Amelongbornenſis, 51. 168.
Sigefridus abbas Bornhemenſis, 53.
Sigefridur abbas Ulſenſis, 339.
Sigebergenſis abbas Cono, 65.
Sigericus comes cum Berta conjuge parthenium Vergavilla condit, 394.
Sigerus abbas ſancti Nicolai de Nemore, 213.
Signiacum filia Igniaci, 141. Simon abbas S. Nicolai de Silva dat Fuſniacum ad condendum monaſter. 210. Monaſterii fundatio & incrementa, 213. Signiacenſis abbas Ægidius, 391. Signiacum plures ſe recipiunt abbates, 229.
Silvæ majoris abbates, Gaufridus poſtea epiſcopus Vaſatenſis, 223. Petrus de Ambaſia diſcipulus S. Geraldi & ejus capellanus, *ibid.* 529. Ejus epiſtola ad Ludovicum Juniorem regem, 231. Obitus, *ibid.* Petrus de Didonis, 231. 330. Guillelmus epiſcopus Vaſatenſis, 231. Petrus, 256.
Silvanectenſe parthenium S. Remigii non ſubjicitur amplius Hederenſi, 373.
Simon epiſcopus Noviomenſis Urſi-campi monaſterium fundat, 263.
Simon abbas Cavenſis, 215.
Simon abbas Caziacenſis, 255. 314.
Simon abbas S. Gildaſii de Nemore, 229.
Simon abbas S. Nicolai de Silva, 60. 200. 249. Obit, 233.
Simon abbas de Prato, 294.
Simon abbas S. Remigii, 60.
S. Gilbertus auctor ordinis de Simplingham, 449.
Solemniscenſis abbas Adalbrildus, 645.
Soliacenſis eccleſia S. Iterii tranſit ad monachos, 249.
Soloperæ monaſterium in diœceſi Bajocenſi, 420.
Spanheimenſe monaſterium conditur, 512. Abbas primus Bernelmus, 512. 342.
Spinæ monaſterium a Sancia conditum in diœceſi Palentina, 420.
Spinctum, ideſt abbatis Boberisrum, 61.

Sprinceirbach abbas Rirhardus, 480.
Stabuleuſes abbates Audo, 535. Cuuo, Johannes *Rulund*, 154. Vvibuldus vir doctus, qui plura tam a principibus quam a pontificibus privilegia obtinuit, 554.
Stamsdium in diœceſi Tarentaſienſi monaſterium a Petro archiepiſcopo conditum, 157. Eius fundatio, Primus abbas Petrus a Bona valle Viennenſi, 80.
Steinfeldenſis abbatia, 387.
Stephani abbatis Beſuenſis obitus & elogium, 56.
Stephanus abbas Ciſtercienſis, 564.
Stephanus Campaniæ, & Bleſenſis comes celſam Francam-villam in diœceſi Carnotenſi fundat, 106.
Stephanus de Tociaco abbas Fontiſmi, 553. 224.
Stephanus abbas Glounenſis, 515.
Stephanus abbas S. Laurentii Leodienſis, 554.
Stephanus IV. vir pius & humilis ægre ſuſcipit abbatiam Leod enſem S. Jacobi, 444.
Stephanus abbas Loci-Dei, 107.
Stephanus abbas Luxovienſis, 306.
Stephanus abbas Miciacenſis obtinet a Paſchaſio privilegium, 2.
Stephanus abbas Moliſmeoſis, 367.
Stephanus abbas Regniaci, 505. 462. 505.
Stephanus Pariſieoſis epiſcopus & Henricus Senonenſis archiepiſc. ad capitulum Ciſtercienſe conſugiunt, 141.
Stephanus abbas Prulliacenſis, 590.
Stephanus comes Spbanheimenſe monaſterium erigit, 518.
Stephanus abbas S. Salvatoris de Teleſia, 503.
Stephanus abbas Tironienſis, 439.
Stephanus abbas Trium-fontium, 506.
Stephanus abbas de Valeia, 514.
Stephanus abbas S. Johannis io Velleia, 34.
Stuttgarlingebergenſe parthenium, 212.
Sublacenſes abbates, Johannes, Petrus, 115.
Sueſſionenſes S. Criſpini minoris abbates, Arnoldus, Arnulfus, Rerneredus, 510. 359. Odo, 7. 59. Theobaldus, 188. Teulfus, 284. Ernaldus ſeu Arnaldus impetrat privilegium ab Adriano papa, 509. Donatio facta monaſterio SS. Criſpini & Criſpiniani, 541.
Sueſſionenſis abbatiſſa B. Mariæ Mathildis, 150.
Sueſſionenſe S. Medardi monaſterium reformatur, 183 Eius baſilica ab Innocentio II. papa dedicatur, 185. In ea benigne excipitur Abaelardus, 58. Illius abbates Galterius, 183. 46. 58. 115. 151. 122. 140. 249. Ingrannus, 404. 425. 494. Otgerius, 404.
Sulpicius abbas Cormaricenſis, 295.

T

TAbernas (Parthenium S. Johannis prope) 406.
Talamundenſes abbates, Alexander, Vvillelmus, 55.
Taluera cella Saviuienſis monaſterii, 553.
Tancradus abbas Promienſis, 533.
Tangicus abbas de Calma, 48.
Tarniſcenſis abbas Vvignandus ex priore S. Michaelis Bambergenſis, 514.
Tartenſis virginum monaſterii antiquitas, 121. Celebrant capitula generalia cui præſidet abbas Ciſtercienſis, 121.
S. Taurini abbates, Philippus, 147. Rannulfus ex monacho Fiſcanneoſi, 499.
Teleſini monaſterii ſitus, 505.
Tetbaudus abbas Malliacenſis, 25.
Teulfus abbas S. Criſpini, 20.
Theduinus abbas Gorzienſis, 154.
Theobaldus abbas de Calmis, 476.
Theobaldus abbas Derveuſis, 390.
Theobaldus abbas S. Germani a Pratis, 465.
Theodericus abbas de Campis, 279. 387.
Theodericus abbas Formbacenſis deponitur, 144.
Tbrodericus abbas Neresheimenſis, 39.
Theodericus abbas ſancti Maximini Trevir. 558.
S. Theoderici abbas Guillelmus tranſit ad Signiacenſe monaſterium, 525. Eum ad Cluramvallem recipere non vult S. Bernardus, ſed neque Godefridus prior, *ibid.* Eius ſcripta, 225.
Theodericus abbas Vvaleiodorenſis, 293. 468.
Theodericus filius nobilis viri Hugonis de Gabelo abbas Vvaleiodorenſis, 542.
S. Theodori prope Bambergam monaſterium virginum, 512.
Theodrada filia Caroli Magni abbatiſſa Argenteolienſis, 160.
Theophania abbatiſſa Roncereii, 205. 493.
Theudericus abbas Arulenſis, 549.
S. Tiberii abbates, Ademarus, Arnoldus, Vvillelmus, II. 233.
Tiburgis abbatiſſa Roocereii, 34. 206. 202.
Tinomuteuſe monaſterium, 55.
Thomas abbas Bergenſis, 53.
Thomas abbas Caſtellariæ, 40.
Thomas Catalaunenſis S. Petri abbas, 122.
S. Thomæ *de Lavalle* partheniom tranſlatum Laniiacum, 561.
Toldaeuenſe monaſterium in regno Legionenſi ab Elvira iuſanta conſtructum Carracetenſi ſubjectum, 450.
Toneieoſem monaſterium iu Anglia, illius abbates Robertus, 504. Guntardus, 93.
Tornacenſis S. Martini abbates, Segardus, Herimannus, 144. 115. 116. Galterius, 413. 494.
Trerenſes S. Martini abbates, Gualteeius, 584. Guillelmus, 306. 283.
Trenorchienſis abbas Petrus, 505.
Trevirenſis ſancti Eucharii abbas, Bertholfus, 443.
Trevirenſis ſancti Maximiui abbas Thiesfridus, 548.
Sanctæ Magdalenæ de Triangulo parthenium, tranſlatum Pariſios, cujus fundator Gundricus ſacerdos, 561.
SS. Trinitatis ſeu S. Cathariuæ prope Rotomagum abbas Vvalterius, 490.
Trium fontium abbatiæ fundatio, 27. Abbates Guido, Rogerius, 27. Stephanus, 306.
Troarnenſis S. Martini monaſterii auctor Rogerius de Moute-Gomerico. Abbates, Durandus monachus Fiſcanni, Arnulfus Sagienſis prior, Andreas, Richardus monachus Cluniaci, Giſlebertus, 499.
Tronchetum abbatia ſubjecta Tirouio, 24. 459.
Tuſſiacenſis cellæ erectio, 563.
Tuitienſe monaſterium, 16. Eius abbates Gerlacus, 512. Henricus, 39. Marcwardus, 55. Radulfus, 506. Rupertus, 52. 66. 113. 155.
Tulba monaſterium virginum ſub Fuldenſi abbate, 145. Earum egeſtati providet Marcwardus abbas Fuldenſis, 446.
Tullenſes S. Apri abbates, Hugo, 97. Durandus 306. Petrus, 98. 399.
Tullenſes S. Manſueti abbates, Theotmarus, 98. 394. 599. Rainaldus, 394.
Tutoldus abbas Burgenſis, 497.

Toroldus abbas Columbenſis, 158.
Turnenſis ſancti Juliani abbas Gaufridus, 315.
Turonenſes abbates Majoris-monaſterii, Albertus, Bartholomæus, Vuillelmus, 28. 48. 84. Ejus obitus, 105. Alii abbates & viri illuſtres, 309.
Turpiniaci monaſterii origo, 167.
Tuſcin monaſterium virginum a Gerardo de Sa-lis fundatum, 49. 653.
Tutelenſes abbates, Ebolus de Turena, 36. 317. Gerardus de *Scovaille*, 317. Bernardus, 34.

V

Vadum-Alneti abbatia ſubjecta Tironio, 24.
Valcellenſe monaſterium prope Cameracum Clarevallenſes monachos recipit, 204.
Vallis-claræ fundatio, 223.
Vallis-cluſæ abbatiam fundat Vvaleaudus epiſcopus, 548.
Vallis lucentis abbatiæ fundator Artoldus abbas Prulliscenſis, 163.
Vallis Richerii monaſterium ordinis Ciſterc. 420.
De Vallibus abbas Richardus, 480.
Varæ parthenium ab Ulrico & Arnoldo fratribus Lenzburgi & Badæ comitibus fundatum, 181.
Varnherius abbas Pfalmodienſis, 551. 552.
Udalricus abbas Fuldenſis, 67.
Udalricus ex ſtirpe Veringenſium comitum abbas S. Galli, 98.
S. Vedaſti abbas Lietwinus, 32.
Veteris-campi monaſt. ord. Ciſtercienſis, 258.
Uſnoviæ dedicatio a Theotwino S. Rufinæ epiſcopo & exordium legum, 325.
Viconienſis abbatiæ origo, 45. Et fundatio, 45.
S. Victoris monaſterii in Caletis fundator, Rogerus de Mortuomari, 500. Abbates, Richardus, Robertus, Mainardus, Hugo, monachi S. Audoeni, 500.
S. Victoris Maſſilienſis abbates, Bernardus, Richardus, 10. 56. Otto, 10. Rodolfus, 10. 45. 56. Viffredus, 551. Gaucelmus, Petrus Salomonis, 15. Donatio Villaris S. Johannis facta S. Victori Maſſilienſi, 552.
Viennenſe S. Petri monaſterium, 590. Cujus abbas Deſiderius, 27.
Vikerus abbas S. Maximini, 546.
Villæ-lupæ abbates, Reginaldus, Aimericus Hervæus, 515.
Villarienſe monaſterium fundatur, ejus origo & primordia, 377. Ejus abbates, Laurentius abdicat, Gerardus deinde epiſcopus Tornacenſis, 377.
Villarienſe virginum monaſterium a Judicha Richardi II. uxore reſtauratur, 500.
Vindocinenſes abbates, Fromundus, Hubertus, Robertus, 295. Girardus, Robertus, 316.
Virdunenſis S. Agerici eccleſia combuſta, 2. Eam Rotfridus abbas reſtaurat, 2. Abbates, Ægidius, Henricus, 294. Rodulfus, 293. Abdicat, & ſe recipit ad S. Vitonum, ubi fit prior, 294. Richardus, 2. 67. 243.
Virdunenſe S. Manri parthenium, cujus abbatiſſæ Ida, Elizabeth, Elizabeth II. Ida II. 243.
Virdunenſis S. Pauli abbas Rogerus, 243.
Virdunenſes S. Vitoni abbates, Laurentius, 59. 67. 592. 243. 252. 293. 580. Ejus epiſtola ad Albertum archiepiſcopum Moguntinum, 157. Rodulfus, 549.
Virtutenſe Salvatoris monaſterium, 57. 324. 376. Cujus abbas Robertus, 314. 390.
S. Vivina abbatiſſa majoris Bigardiæ, 226.
Vizeliacenſes abbates, Balduinus, Albericus Pontius, Albericus ex ſubprior Cluniacenſi abbas Vizeliaci, 147.
Ulmeti monaſterium duplex in diœceſi Cstalaunenſi, 523.
Ulſenſe monaſterium virginum ad monachos Corbeiæ novæ transfertur, 535.
Ulſenſis abbas a Ferdenſi epiſcopo e ſuo cœnobio ejectus, pro quo ad Eugenium papam ſcribit, 475.
Ulterioris portus abbas Osbernus, 22.
Volbertus abbas S. Albani Moguntinus, 552.
Vulmarus abbas Hirſaugienſis, 69.
Vrſugienſe monaſterium conditur ab Ottone Bambergenſi fundatum, 17. Cujus primus abbas Ekkardus, 4. 17. Ejus eloginm & ſcripta, *ibid.* Ejus chronicon ingenti furto ſibi attribuit abbas Uſperg. *ibid.*
S. Urbani abbates, Hugo ex Divionenſi monaſterio, 122. Guicherdus, 361.
Urſinum virginum Fontebraldenſium monaſterium fundatur, 8.
Urſi-campus dictus olim Urbs-campus, 163. Conditur a Simone regiæ ſtirpis epiſcopo Novimenſi. 163. Cujus abbas Walcraunus Andreæ de Baldemento & Agnetis de Brana filius, 163. 140. S. Elogii eccleſia & monaſt. apud Urſi-campum, 263.
Urſio abbas S. Dionyſii Remenſis, 242. 253. 226. 312. 340. 363. 390. 414. Electus Virdunenſis epiſcopus, 240.
Urſtembergenſe monaſterium conditur, 352.
Urſus abbas Gemmeticenſis, 22.
Uticenſis S. Ebrulfi abbates Bernardus, 499. Mainerius, 309. Guarinus, 269. 304. Raimulfus, 304. Richardus, 269. 304. Osbernus, 269.
S. Vvalarici abbas Gelduinus ſit abbas Centulenſis, 257.
Vvalciodurenſis abbas poſtulatur Vvibaldus, ſed ſe excuſat. Ejus loco eligitur Robertus prior Stabulenſis. 414. In Falemangenſi eccleſia monachos inſtituit, *ibid.* Alii abbates, Vvidricus, Theodericus II. Liethertus, 241. Donatio facta Vvalciodoro, 554.
Walcrannus abbas S. Vitoni, 592.
Walcrannus primus abbas Urſi-campi, 140. 204. Sepultus in capitulo Igniacenſi, 542.
Walo abbas, 240.
Waltenburgenſe in Bajoaria monaſterium Benedictinis reſtituitur, 155.
Walterius abbas, 536.
Walterii Andegavenſis abbatis electio, 556.
Walterius ex monacho Gandenſi abbas Egmundenſis, 512.
Walterius abbas Flonenſis, 293.
Walterius Fontanellæ abbas, 167. Din benedictionis expers propter recuſatam archiepiſcopo Rotomagenſi obedientiam, 215.
Walterius abbas S. Johannis de Vineis, 188.
Walterius abbas Laubienſis, 97. Obit, 184.
Walterius abbas S. Martini Tornacenſis, 294. 494.
Walterius prior Pontiſiacenſis eligitur abbas Salebienſis, 84.
Waltherus abbas Selſenſis, 446. 662.
Walto abbas Augienſis, 365.
Wazelinus Leodienſis abbas ſancti Laurentii, 294.
Udalcalcus abbas S. Udalrici, 40. 42.

Wechterſwinchellenſe monaſterium, 512.
Wedricus abbas Leſcienſis & poſt abbas S. Vedaſti Atrebatenſis, 220.
Wentn abbas Lieſbornenſis, 285.
Werberus abbas S. Georgii in Silva nigra, 496.
Werdinenſis abbas Lambertus, 370. 468.
Wergavilla virginum monaſterium fundatum a Sigerico comite & Berta uxore & reſtauratum a Stephano Metenſi, 394. 656.
Werimboldus abbas ſancti Jacobi Moguntienſis, 212.
Wernerus *de Chronicha*, 579.
Wernerus Einſidlenſis abbas, 285. 325.
Wernherus abbas Erfurdienſis, 355.
Wernerius abbas S. Galli de ſeveritate accuſatus, 98.
Wernerus abbas Lieſbornenſis æterna memoria dignus, 181.
Wernherus comes fundator monaſterii Breydenaugienſis in Haſſia, 30.
Weſtmonaſterii abbas Gilbertus, 22.
Wibertus Gemblacenſis monachus, 488.
Wibertus abbas S. Salvatoris, 590.
Wichertus abbas Graffchtienſis, 512.
Widdo abbas S. Petri Catalaunenſis, 122.
Widu abbas de Caro loco ord. Ciſterc. 503. 615.
Widu abbas Foreſtenſis, 230.
Wido abbas Tornodorenſis ſancti Michaelis, 224.
Wido comes Pontivi fundat abbatiam de Vallelis ſeu de Valeriis, 406.
Wignandus Tarſcenſis abbas ſanctiſſimus, 68. 524.
Wilbacenſe pærthenium fundatum a Bernardo epiſcopo Paderbornenſi, 429. *& ſeq.*
Wilbodeſſenſe pærthenium in diœceſi Paderbornenſi, 430.
Willelmus abbas S. Amantii de Buxerio, 503.
Willelmus abbas Beccenſis, 200.
Willelmus abbas Bornenſis, 20.
Willelmus abbas Cornotenſis, 136. Obit, 150.
Willelmus abbas S. Celſi Mediolani, 99.
Willelmus abbas Cormaricenſis, 295.
Willelmus tertius abbas Fiſcannenſis, 567.
Willelmus abbas Gellonenſis, 296.
Willelmus abbas Gorzienſis, 480.
Willelmus abbas Loci-Dei, 207.
Willelmus de Caſſania abbas Loci-Dei ad Fulgenſem abbatiam tranſlatus, 207. Abbatiam Loci-Dei reſumit, *ibid.*
Willelmus abbas S. Nicolai de Ribodimonte, 302.
Willelmus abbas S. Niculni de Silva aſſumtus exmonaſterio S. Vincentii Laud. 314.
Willelmus abbas Rievallenſis, 326.
Willelmus abbas Ruſchildenſis, 384.
Willelmus abbas Verdinenſis, 307.
Willelmus *de Morri* abbas Werdinenſis, 379.
Willelmus abbas Talamundenſis, 25.
Willelmus de Warenna & Gundreda ejus conjux fundatores cellæ S. Prancratii, 55.
Willerus abbas S. Maximini, 545. Ei confirmatio collegium XII. clericorum in capella regia Francofordienſi, 542.
Winemarus caſtellanus Gandenſis fundat abbatiam Bornhemenſem, 52.
Wirntonis abbatis Formbacenſis obitus, 544.
Wlleshemenſe ſeu Ulſenſe monaſterium pro virginibus fundatum, datur a Ditmaro epiſcopo Corbeienſi monaſterio, 475.
Wulemarus abbas S. Udalrici, 40. 42.
Wolfrannus abbas ſancti Michaelis Bombergenſis, 68.
Wolfrannus abbas Prumienſis, 570.
Wolmarus abbas Hirſaugienſis, 204.
S. Wulmari abbas Balduinus, 80. 127.
Vulturienſis S. Petri monaſterii abbas Manſo, 49.
Uzercienſis primus paſtor Gausbertus abbas S. Auguſtini Lemovicenſis & epiſcopus, 645.
S. Yonin cella agri Pariſienſis, 21.

INDEX SCRIPTORUM PRÆCIPUORUM

Qui in hoc Tomo ſexto laudantur.

A

Ægidius Crambecenſis abbas Schirenſis Kalendarium Benedictinum quatuor tomis compoſuit, 39.
Ælredus ſcripſit S. Eduardi regis vitam & dicavit Laurentio Weſtmonaſterienſi abbati, 389.
Aimo abbas Dervenſis ſcripſit libellum de conſtructione baſilicæ ſui monaſterii, 362.
Aimoinus monachus S. Germani auctor actorum tranſlationis S. Savini martyris, 535.
Alexander abbas Teleſinus vitam Rogerii regis Siciliæ hortatu Mathildis ejuſdem regis ſororis & conjugis Ranulfi comitis litteris commendavit, 503.
Andreas Marchianenſis primo ſcripſit tres libros de geſtis & origine Francorum, 52.
Andreas vitæ Roberti de Arbriſellis ſcriptor, 8.
Andrenſis abbas Willelmus ſcripſit chronicon ſui monaſterii, 52.
Anſelmus epiſcopus Havelbergenſis collationes cum Græcis habuit, quas juſſu Eugenii tribus libris ſcripſit, 246.
Atto ſcriptor vitæ S. Johannis Gualberti, 246.
Aurcliani monachi Reomenſis liber de Muſica, 536.

B

Baldricus archiepiſcopus Dolenſis ſcripſit vitam Roberti de Arbriſellis, 9.
Baldricus ſcholarum magiſter Trevirenſis res ab Alberone geſtas litteris mandavit, 306.
Balduinus monachus S. Remigii ſcripſit tribus libris miracula S. Gibriani, 563.
Bodo Cluſinus monachus ſcripſit chronicon ſui monaſterii, 213.

Con-

C

Conradus monachus Schirenſis componit ſui monaſterii chronicon, quod ad noſtrum ſæculum perduxit Stephanus, 39.

D

David Scotus, qui multis annis ſcholis Herbipoli præfectus, factus monachus ſcripſit res libros de geſtis Henrici V. imperatoris, 271.
Dionyſius monachus Caſinenſis ſcriptor vitæ S. Liodani, 28.
Dodechinus ſcriptor memoratur apud Ottonem Friſingenſem lib. 2. de rebus geſtis Friderici imperat. cap. 28. 551.

E

Edmerus monachus Cantuarienſis ſcripſit vitam S. Anſelmi & hiſtoriam novorum ſex libris diſtinctam, 2.
Edwinus ſcriptor peritus, 83.
Eckardus abbas S. Laurentii Vraugienſis, 4. juſſu Erchemberti abbatis Corbeienſis ſcribit de Bello ſacro per Teutonicos & quinque chronicorum libros, 4. Ejus elogium & ſcripta, 17.
Eliſabethæ Schonaugienſis abbatiſſæ ſcripta, 510.

F

Faricius abbas Abendonienſis: ejus ſententia de ſalvatione puerorum ſine baptiſmo morientium, 60.
Florentius Wigornienſis ſcriptor chronici Wigornienſis, 270.
Franco abbas Affligemienſis ab Henrico rege Angliæ beneficiis cumulatus, 90. Libros XIII. de gratia ſcribit juſſu Fulgentii abbatis, 96.
Frotwinus abbas Montis-Aogelorum ſcripſit ſuper orationem dominicam & ſeptem libros de gratia & libero arbitrio, 630.

G

Gaufridus abbas Altæ-cumbæ vitæ S. Petri Tarentaſienſis archipræſulis auctor, 80.
Gaufridus Groſſus auctor vitæ Bernardi Tironienſis, 24.
Gaufridus Mala-terra ſcriptor, 503.
Gaufridus de Mauritania refellit errorem Gilbertinorum de conjugio monachorum, 514.
Gaufridus prior Voſienſis plures ritus refert S. Martialis, 35.
Gauterii Compendienſis monachi Majoris-monaſterii ſcripta, 509.
Geraldi de Alverois chronicon, 634. Ejus cenſura de Abaelardo, 634.
Gerohus præpoſitus Reicherſpergenſis ſcriptor haud celebris, 245. Scribit in Abaelardum, 593.
Gervaſius Doroberneníis ſcriptor, 83.
Gilleberrus de Hoillandia continuator ſermonum ſancti Bernardi in cantica, 238.
Gregorius epiſcopus Bergomas ſcripſit librum adverſus renaſcentes hæreſes Berengarii de Euchariſtia, 218.
Guigo Carthuſiæ prior, 516. Scripſit egregiam epiſtolam de vita ſolitaria, 457.
Guillelmus Malmesburienſis abſolvit vitam S. Aldelmi epiſcopi, 257.
Guillelmus Marlotus ſcripſit Remenſem hiſtoriam duobus tomis, 285.
Guillelmi abbatis S. Theoderici ſcripta, 391.
Guillelmi monachi Tornacenſis Bernardinus ſeu Flores S. Bernardi, 353.
S. Guillelmi Vercellenſis vita, 335.

H

Hariulfus abbas Aldenburgenſis compoſuit vitam S. Arnulfi, 43.
Henricus Huntindooienſis ſcriptor hiſtoriæ regum Anglorum, 295. Ejus ſcripta, 496.
Herberti liber de miraculis S. Beroardi, 350.
Heribrandus ex monacho S. Jacobi factus abbas ſancti Laurentii Leodienſis, 255. Vitam S. Theoderici abbatis Andaginenſis ſcripſit, *ibid.*
Herimannus auctor hiſtoriæ inſtaurationis eccleſiæ S. Martini Tornacenſis, 144.
Hermannus libros de miraculis B. M. componit, 455.
Hervei Dolenſis monachi elogium; libri ab eo ſcripti enarrantur in epiſtola encyclica Dolenſium monachorum de ejus obitu, 669.
Heſſo ſcholaſticus ſcripſit acta concilii Remenſis, 30.
Honorius Auguſtodunenſis ſcriptor, 248.
Hucboldus monachus S. Amandi ſcribit vitam S. Libuini confeſſoris; ejus elogium, 544.
Hugo Farſitus ſcripſit miracula S. Mariæ Sueſſionenſis, 140.
Hugo Farſitus abbas S. Johannis in Vallcia ſcripſit de ſacramentis, in quo multi nonnulla reprehendebant, 150.
Hugonis de Folieto ſcripta, 424.
Hugo Francigena monachus Salvaienſis ſcribit vitam Pontii de Larazio, 259.
Hugonis Metelli canonici regularis S. Leonis Tulli Leucorum epiſtolæ, 222.
Hugo Pictavinus auctor chronici Vizeliaci, 288. 493. 516.

I

Johannes de Bayone chronographus Medianimonaſterii, 394.
Johannes monachus ſcriptos chronici Beſuenſis, 36.
Johannes Majoris-monaſterii monachus auctor libri de geſtis conſulum Andegavenſium in editis emendandus, 509.
Johannes prior Hagulſtadienſis continuator Simeonis Dunelmenſis, 380.
Johannes Sarisberienſis ſcribit de cauſa S. Thomæ Cantuarienſis, 465.
Johannes Yperii abbatis S. Bertini chronicon, 392.
Judonis verſus additi vitæ S. Libuini, 544.

L

Laurentii de Leodio hiſtoria epiſcoporum Virdunenſium, 353.
Liſiardus epiſcopus Sueſſionenſis vitam & miracula S. Arnulfi ſcribit, 32. 44.
Ludovicus Maraccius confeſſarius Innocentii XI. vertit & refutavit alcoranum, 357.

Milo

M

Millo Criſpinus monachus Becci librum de vita Guillelmi abbatis ſui ſcripſit, 203.

N

Nalgaldus vitæ S. Odonis ſcriptor, 335.
Nicolaus ſcriptor vitæ S. Godefridi epiſcopi Ambianenſis, 20. 284.
Nicolaus poeta ſcribit contra ſimoniacos, 150.
Nigellus poeta carmen de religioſis compoſuit, 448.

O

Odo de Diogilo abbas S. Dionyſii ſcripſit ſeptem libros de bello ſacro, 458.

P

Peregrinus ſcriptor hiſtoriæ Fontanenſis, 231.
Petrus Bleſenſis continuator chronici Croilandenſis, 22.
Petrus diaconus continuator chronici Caſinenſis, ſcripſit duas epiſtolas conſolatorias ad Richizam auguſtam de morte Lotharii imperat. 254. 624.
Petrus Marcellinus Corradinus auctor commentarii de civitate & eccleſia Setina, 28.
Petrus S. Martialis abbas ſcripſit tractatus perutiles & proſas compoſuit, 516.
Petrus Pictavinus Petro Venerabili familiaris ſcripſit chronicon Vizeliacenſe, 516. Et plura alia, 321.
Petrus Remundi abbas S. Maxentii ſcriptor chronici Mailacenſis, 232.
Petrus Roverus ſcripſit hiſtoriam Reomaenſis monaſterii, 536.
Petrus Toletanus vertit vitam Mahumedis ex Arabico, adjuvante Petro notario Petri Venerabilis, 217.
Petrus Venerabilis duos libros in alcoranum ſcribit, 357.

R

Raimboldi liber de vita canonica ad Richerum abbatem Rodenſem, 303.
Rainerus S. Laurentii Leodienſis monachus ſcribit vitam Friderici epiſcopi & alia, 65.
Regino Prumienſis monachus inſignis ſcriptor, 532.
Richardus prior Elienſis hiſtoriam Thomæ Elienſis continuavit, 226.
Richerius Senonienſis chronographus, 385. 394.
Richerii opuſculum de tranſlatione SS. Candidi & Victoris, 341.
Robertus monachus ſcripſit vitam & miracula S. Forannani primi abbatis Walciodorenſis, 341.
Robertus archidiaconus Oſtrovandenſis ſcribit vitam ſancti Ayberti recluſi Criſpinenſis, 306.
Robertus Retenenſis Anglus, Pampilonenſis archidiaconus alcorani interpres, 357.
Robertus de Torigneio ſcribit hiſtoriam ducum Normannorum ab Henrico rege Anglorum & duce Normanniæ, 292. Ejus liber de immutatione ordinis monachorum, 498.
Rodulfus Tortarius monachus Floriacenſis hiſtoricus & poeta, 353. Ejus opera & epitaphium, *ibid.*
Rodulfus abbas S. Tradonis ſcripſit chronicon ſui monaſterii & verſus de communione ſub unica ſpecie, 17. 12. Tredecim libros contra ſimoniam, 67.
Rogerius Hovedenus hiſtoricus, 354.
Rupertus S. Heriberti archiepiſcopi Colonienſis vitam ſcribit, 52.

S

Serlo monachus ſcriptor hiſtoriæ Fontanenſis in Anglia, 205.
Siſridus, Ebbo monachus S. Michaelis Bambergenſis, Tiemo ſeu Thimon & Herbordus ſcriptores vitæ S. Othonis, 297.
Simon Dunelmenſis ſcriptor, 326.
Stephani *de Cour* monachi Corbeienſis hiſtoria regum Francorum, 59.

T

Teulfus S. Criſpini abbas, aliis Theodericus & Tboldus, auctor chronici Mauriniacenſis, 20. 21.
Theodericus Ghisberti ſubprior S. Salvi ſcribit catalogum priorum & res geſtas ſui monaſterii, 52.
Thomas Elienſis ſcribit hiſtoriam Elienſem, 216.
Thomæ Lochenſis chronicon, 309.
Thomas *Weis* Yepeſii centurias latine vertit, 39.

V

Vazelini abbatis Leodienſis epiſtola de continentia conjugatorum ante communionem, 392.
Wazelinus II. abbas S. Laurentii Leodienſis magiſter Ruperti ſcribit librum de concordia evangeliorum, 255.
Venuſinus abbas ſcribit vitas quatuor primorum abbatum Cavenſium, 28.
Victor *Cortes* ſcriptor hiſtoriæ plurium monaſteriorum, 191.
Willelmus Andrenſis abbas ſcripſit chronicon ſui monaſterii, 52.
Willelmus Francigena monachus S. Bertini componit ſermones quos dicat Innocentio II. 268. 625.
Willelmi Malmesburienſis ſcripta de geſtis regum Anglorum, 54.
Willelmus Andreas abbas Andrenſis monaſterii ſui chronicon ſcribit, 52.
S Victoris chronicon breve emendatur, 10.
Wirmundus Averſinus epiſcopus ſcripſit de corpore & ſanguine Domini, 500.
Wolbero Colonienſis abbas S. Pantaleonis ſcripſit quatuor libros in cantica, editos Coloniæ, 454.

FINIS.

A01 127 1256

Digitized by Google